

תשובות מהר"ם שיק חאו"ה תשובה א' בעזהי"ת אור ליום ו' ואתחנן תרל"ה פ"ק חוסט:
החיים והשלום וכ"ט לתלמודי האברה המןפלג בתורה וביראה מו"ה שלום סגל נ"י בק"ק
ווילחאוויץ: מכתב קבלתי ובו נתבשרתי שאתה לומד בהתמדה בעזהי"ת ושמתתי מאוד
על הבשורה הטובה וה' יהיה עמך ותעלה מעלה מעלה.

וע"ד ד"ת אשר כתבת לי אם אמנם שאין לי פנאי ואני טרוד מאוד גם הדברים אשר
שאלת הם רובם מפורשים. אמנם היות שבקשת ממני להודיעה איך אני נוהג בזה לא
אמנע מלהשיבה והנה שאלתה א' לענין נט"י מי שניער פל הלילה ומבאר בש"ע סי' ד'
סעי' י"ג דיטול בלא ברכה ונסתפקת אם גם אם ישן ביום עד סמוך לצה"כ ואח"כ נייער
פל הלילה וכן אם נייער פל הלילה.

וכשהאיר היום קרא את שמע וישכב לישן אם אח"כ פשעומד משנתו צריך לברך פל
הברכות ועוד נסתפקת אם הלך להטיל מים ולא הי' יכול לברך מיד אשר יצר אי יכול
לברך אח"כ פגון שיצא באמצע התפלה במקום שאין רשאי להפסיק אם לאחר שסיים
תפלתו יכול עדיין לברך ובס' זכור לאברהם אות ב' מהלכות ברכות כ' דבס' ברפי יוסף
הספים דאם עבר זמן מה אינו מברך ועוד נסתפקת בענין ברכות התורה בנייער פל הלילה
דהמג"א סימן מ"ז ס"ק י"ב הקשה על מה דמשמע מש"ע דלא יברך ובס"י תצ"ד ג"כ
מסיק דיברך אף אם רוצה לצאת ידי ספק ישמע מאחר וכו': הנה על הספק הראשון כבר
מבואר בש"ע או"ח סי' ד' סעי' י"ג דבנייעור פל הלילה הוי ספק ופסק רמ"א דיטול בלא
ברכה.

ובאמת קשה לי לכאורה כפי מ"ש המג"א שם ס"ק י"ב ועיי"ש במחש"ק בכוננתו דהרי
יש ב' טעמים על ברכת נט"י בפוקר לדעת רש"ב"א משום דנעשה כברי' חדשה ולדידך
כ' ב"י דאיכא למימר דלא פלוג נאפילו בנייעור צריך לברך ולהרא"ש הטעם משום פיו
דישן וידיים עסקניות הן ונוגעים במקומות מכוסים ומטונפים ולדידך לא מסתבר לומר
דנייער פל הלילה יברך משום לא פלוג ולכן לא יברך ומיהו קשיא לי אכתי דאם נייער
פל הלילה ובבקר יעשה צרכיו קודם שילך להתפלל עדיין מחוייב בברכה ממנ"פ דהא
פסקינין בחו"מ סי' כ"ה והובא בש"ע יו"ד סי' רמ"ב דאפילו אם הרוב מסכימי שלא
מטעם אחר הוי רובא וא"כ ה"נ בין להרא"ש ובין להרשב"א יהי צריך לברך דהרא"ש
הא ס"ל דאם עשה צרכיו אפילו קודם תפלת מנחה חייב לברך על נט"י ולרשב"א הרי
אמרין לא פלוג משום ברי' חדשה וא"כ נייער פל הלילה ועשה צרכיו קודם התפלה
בשחרית יהי מברך ממנ"פ ונ"ל די"ל מפאן ראי' למ"ש הש"ע ססי' רמ"ב הנ"ל
דבדאורייתא לא סמיכין אם הרבים אינם מסכימים מטעם אחר וססי' רט"ו פסק הש"ע
דברכה לבטלה הוי איסור מן התורה משום לא תשא וכו' ולכך שפיר פסק דלא יברך
ויהי' קשה מפאן על הא"ר ססי' רט"ו דרצה לומר דלא תשא וכו' הוי רק מדרבנן: והנה
כפי מ"ש רשב"א דהטעם משום ברי' חדשה לכאורה נ"ל דאפילו בנייער פל הלילה ג"כ
נקרא ברי' חדשה דהרי הרשב"א מדמה נטילה זאת לקידוש ידים ורגלים והרמב"ם
בפ"ה מביאת מקדש פסק דאפילו בנייעור פל הלילה צריך קידוש ידים ורגלים ונראה
משום דהקב"ה מחדש בכל יום תמיד מ"ב וא"כ גם בנייער לרשב"א צריך לברך אמנם
מלשון הפוסקים מבואר דרשב"א ס"ל דוקא בישן נעשה ברי' חדשה ועל זה לכאורה

קשה דאפילו אם הוא ישן ביום יברך פיון דהשינה עושה אותו כברי' חדשה ואין לומר דתרתי בענין שינה ועלות השחר.

דנראה מדברי הפוסקים דגם אם עמד קודם עלות השחר לכ"ע מברך ענט"י וגם שיטת הרשב"א ע"כ משום דשינה לחוד גורם ומ"ש ביום דפסק שם בש"ע דהוי ספק וצ"ל דהספק הוא עפ"י הזוה"ק מובא בב"י שם דבשינה טועם אינש טעם מיתה ולכך פשוט מעט מעט מיתה הוי כברי' חדשה והב"י הביא שם דיש לספק אם גם ביום הישן טועם טעם מיתה ולפי"ז א"ש דנדאי ביום הוי ספק ברכה ולכך אין מברכין אפילו לרשב"א ואפילו עשה צרכיו והולך להתפלל דהרי גם להרא"ש הי' ראוי לברך והוי ס"ס מפל מקום הא כתב הברכי יוסף שגם במקום ס"ס אין רשאים לברך ספק ברכה וכ"ש דאנו לא קיי"ל כהרא"ש וא"כ הרי מבואר ספק שלך דגם בינשן בליילה מברך אבל אם ישן קודם הלילה או אחר הלילה דהוי ספק אי הוי כברי' חדשה והוי ספק ברכה ונפשט ספיקא ומטעם זה ג"כ אם לא ישן בליילה לא יברך המחזיר נשמות וגם המעביר שינה פיון דלא טעם טעם מיתה.

וגם לפי הנ"ל מבואר דהישן בליילה צריך לישן שיתין נשמי ועל הספק הב' אם הפסיק וכו' אם צריך אס"פ לברך אשר יצר הנה באו"ח סי' רכז לענין ברפת השבח משמע דבעינו תוף כדי דיבור של המעשה וטו"ז כ' שם דלאו דווקא ומחצה ש"ק הביא שם פלוגתת הפוסקים בזה ומסיק דלאחר כדי דיבור של נשימה ונדאי אינו מברך מספק והיינו לענין ברכות השבח מה שאין פן בברפת הודאה על הטוב שהטיב ה' עמנו כמו כל הברכות של שחרית.

נראה מש"ע סי' ו' וז' דצריך לברך אפילו אם שקה בנתיים דנשאר החיוב עליו שפכר נתחייב באותה ברכה ומעשים בכל יום. דדרך העולם דמברכין ברפת השחר בביהכ"נ אפילו אם הוא זמן מרובה מעת קמם מהמטה וע"כ משום דכיון דכבר נתחייב נשאר החיוב עליו ויש לו זמן לברך וכמו שיש זמן להתפלל ומטעם זה דעת מהר"י אבוהב בסי' ז' דאפילו אם שקה ולא ברך על שעשה צרכיו.

פעם אחרת מחוייב לברך שתי פעמים ונהי דהפוסקים פליגי ע"ז וס"ל דהודאה אחת עולה לשניהם. מפל מקום פנלם מודים דמשום הספק לא נתבטל חיובו וכן נוהגין: ועל הספק השלישי בדין ברכות התורה אם ניעור כל הלילה בנדאי גם אנו עושין כהמג"א לכתחילה להניח להוציא עצמו ע"י אחרים ידי חובתו אבל אם אין פאן מי שיוציא אותו מברך בעצמו ולי נראה הטעם דהרי בעירובין פרק הדר ח"א לא אברי לילה אלא לשינתא וח"א וכו' לגירסא ואמרינו דלא פליגי הא בתקופת טבת וכו' וכבר פתבו הספרים שצריך אדם לישן עד ד' שעות או יותר וא"כ אותה שעה שצריך שצריך אדם לישן אז בנדאי אינו מחוייב לעסוק בתורה פיון דלא אברי לילה אז אלא לשינתא וא"כ יש אינה שעות בליילה דאינו מחוייב לעסוק בתורה ואפילו אם הוא ניעור ועוסק מ"מ אינו מחוייב וכל שאינו מחוייב בדבר מפסיק בין החיוב וכעין דאמרינו לענין ציצית אם לילה לאו זמן ציצית צריך לברך בפוקר מחדש.

וא"כ שפיר מברכין ואפילו ניעור כל הלילה צריך לברך פיון דאפסיק זמן שאינו מחוייב פן נראה לי לפענ"ד ואחתום בברכה המשולשת חזק ואמץ בתורה ובריאה דברי רבך

הדורש שלומה: ה"ק משה שיק מברעזאוןע: תשובה ב' החיים והשלום וכ"ט להרבני המןפלג בתורה החרוץ ונשנון מו"ה מרדכי ליב קליין ני' בק"ק מיקלאש:מכתבו קבלתי וכו' מה שהעיר מעלתו ני' על מה שנוהגין לומר אחר ברפת התורה אלו דברים וכו' משנה פאה פ"א ומימרא דר"י בשבת ר"פ מפנין.

כמ"ש התוס' ברכות דף י"א ובפאה חשב ד' דברים ובמימרא דשבת ו' דברים ובסידורים שלנו הוסיפו עוד הכנסת פלה והלוית המת ותמה מעלתו מאין יצא להם להוסיף ובאמת גם אנכי תמהתי לא לבד על ההוספה אלא גם גרעו ותנא ושייר מגדל בניו לת"ת ונדן את חברו לכף זכות וברמב"ם בסידורו את התפלה הביא ג"כ מימרא זו ושייר ג"כ מגדל בניו לת"ת ונדן את חברו לכף זכות ולא הוסיף הכנסת פלה והלוית המת ועל מה שהוסיף מסדר התפלה הכנסת פלה והלוית המת אמרתי לישב דלכאורה קשה לי דהרי אמרו בכתובות דף י"ז דמבטלין ת"ת להוצאת המת והכנסת פלה ופסקו פן בש"ע אה"ע סי' ס"ה סעי' ב' בהג"ה וא"כ הכנסת פלה עדיף מת"ת ואיך תנא ומסיים ות"ת פנגד פולם ופי' הרע"ב ות"ת שקול פנגד פלם ומיהו אפשר לפרש כמו שפירש הרמב"ם בפי' המשנה דע"י תלמוד תורה יבואו לכולם פעין שאמרו תלמוד מביא לידי מעשה ולעולם הכנסת פלה והלוית המת עדיף ולפי"ז יש לישב דעת בעלי מסדרי התפלה דמנה עצמו דהכנס' פלה עדיף פשיטא להו פינן דבת"ת אוכל הפרות בעוה"ז והקרן קימת לעוה"ב.

ע"כ בהכנסת פלה נמי מק"ו אוכל וכו' והק"ק לעוה"ב וא"כ הו"ל לר"י למחשבי' ותנא ושייר לא אמרינו פדאמרינו בקידושין דף מ"ח פינן דתנא ואלו הו' וצריף לומר שהרי ר"י גם פיבוד אב ות"ת לא קחשיב וצריף לומר דדבר המפורש כבר לא קחשיב וכפי' רשי' שם בריש מפנין וק"ו פמאן דמפורש דמי וא"כ גם הכנסת פלה לא בעי לפרש ולמנות.

וכ"ז לר"י אכל בעלי מסדרי התפלה שאספו ותנו הפל גם המפורש הוצרכו לממני הכנסת פלה דאתי' מק"ו פן נראה לפענ"ד נכון: אמנם גוף הדין דפסק בש"ע אה"ע סי' ס"ה הנ"ל בפשיטו' דמבטלינן ת"ת להכנסת פלה ולא חילקו בין אית בי' פדי ברכה או לא ראיתי בפשיטה מקובצת דפליגו בזה הראשונים די"א דווקא פדי צרכה פדי לחבבה ויש אומרים דלעולם מבטלין ומייתו ראי' מדגבי הלנית המת תנא וכמה פדי צורכה ולא תנא פן בהכנסת פלה.

ותמהני דהרי באבות דר"נ פ"ג מבואר דדווקא בכדי צורכה מבטלין עיי"ש ומעשה רב וצ"ע ולהנ"ל מנוסחת בעלי מסדרי התפלה הנ"ל נראה דסוגיא דעלמא אפילו ביותר מפדי צורכה דאי פדי צרכה דווקא א"כ באית לה פדי צורכה אין פאן קו"ח ואיך סתם וכו' וע"כ דלעולם מבטלין דאל"כ לפעמים ת"ת עדיף.

ואפתי קשה מ"ש דהכנסת פלה אוכלין הפירות בעוה"ז והק"ק לעוה"ב אלא ע"כ דלעולם הכנסת פלה עדיף ונהי דבהלנאת המת לכ"ע דווקא בכדי צרכה מפל מקום פינן דבהכנסה פשיטא להו דפירות בעוה"ז שוב יליף הלוי' מהכנסה דהא איפא לקת לקת פדאמרינו בסופה דף מ"ט והצנע לקת היינו הכנסת פלה והלוית המת ופרש"י משום דקתיב טוב לקת וכו' בתרנוייהו וגם מדקאמר קרא טוב לקת וכו' בע"כ דהלנית המת לא גרע מה"כ וא"כ א"ש ומסוגיא דעלמא פהאי דעה ולכך סתם בש"ע דלעולם מבטלין ת"ת

לצורך הכנסת פלה כנלפע"ד לישוב את ההוספה שהוסיפו גם הכנסת פלה כנ"ל: אמנם מה שהשמיטו מגדל בנ"ו לת"ת וכן את חברו לכך זכות נראה לפענ"ד לישוב עפ"י הגירסא בשבת ר"פ מפנין דפריה על ר"י הנ"ל ממתניתן ומשני פלהו הני בגמילות חסדים שייכו ולחד גירסא פלהו הנהו בקנהו שייכו עיי"ש בפרש"י ובפני' הרי"ף אצל העין יעקב שביאר הגירסא הא' דכל הנהו בג"ח שייכו וקמ"ל ר"י דגם מגדל בנ"ו לת"ת הוא בכלל ג"ח וכן הדין את חברו לכך זכות אע"ג דפשיטא דמגדל בנ"ו לת"ת הוא בכלל ת"ת.

והדין את חברו לכ"ז הוא בכלל הבאת שלום בין אדם לחברו קמ"ל ר"י דגם בכלל ג"ח איתגנייהו עיי"ש פרי"ף הנ"ל וא"כ ר"י דלא מנה הבאת שלום ות"ת איצטריך לאשמעין מגדל בנ"ו לת"ת. והדין את חברו לכך זכות גם הם בכלל ג"ח להיות אוכל את הפירות בעוה"ז והק"ק לעוה"ב אבל בעלי מסדרי התפלה דמנו ת"ת והבאת שלום לא הוצרכו למנות מגדל בנ"ו והדין את חברו דהנהו הוה עצמן ת"ת והבאת שלום ויהי' מיותר וכל יתר פנטול דמי לכך לא מנו להו פן נראה לפענ"ד: תשובה ג' ואשר העיר מעלתו נ"י בב"מ כ"ב דפריה יתמי דלאו בני מחילה ניהו ובפני' התוס' דנודאי לרבא דס"ל יאוש שלא מדעת מהני עיי"ש והקשה מעלתו מאי ענין זה ליאוש שלא מדעת פיון דאפילו ידע וניחא לי' אינו מועיל היאוש וההפקר עכ"ל בקצרה ואני תמה על תמיהתו הלא הם שקולין ושנוין דהרי הא דיתמי לאו בני מחילה ניהו הוא משום שאינם בני דעת שלימה וכדאמרינן בגיטין דף כ"ב ע"ב והא לאו בני דעה ניהו וקנין ומחילה והפקר הנעשה מבלי דיעה אינו מועיל וגרע ממחילה בטעות וא"כ היכא דבעי דיעה הני לאו בני דיעה אבל אי אמרינן יאוש שלא מדעת הוי יאוש ובדבר דרגילין ליאוש הוי ממילא יאוש ולא בעי דיעה.

פיון דלבתר דידעו יהי' יאוש הוי מעתה יאוש ה"נ בנכסי קטן פיון דלבתר דידעו היינו דלכי גדלו דעד אותו הזמן פאלו אינם לפנינו ואין מקבלין עדות עליו דהוי כשלא בפניו ולכך בדבר שבעינן יאוש ובלי דיעה לא מקרי יאוש אינו מועיל משא"כ לרבא דס"ל דדבר דכ"ע מייאשי אפילו לא הוה ידע וממילא הוי הפקר ויאוש פיון דלכי ידעי הוי יאוש פן ה"נ הוי יאוש שאפילו בלי אמירה וידיעה מבטלים וע"כ דכך הדין דממילא הוא מופקר פעין דאמרי' בפסחים דף ו' פירורין ממילא הפקר ה"נ בקטנים דאין חסרון שלהם אלא דלאו בני דיעה שלימה הן וכאלו לא ידעו וא"כ בדבר דלא בעי דיעה דהיינו לרבא שפיר פתבו התוס' דלא קמבעי' לי' אליבא דרבא דלדידן דלא בעי דיעה ונדאי גם בקטנים מועיל וא"ש: ומטעם הנ"ל נ"ל דאע"ג דקטנים לאו בני מחילה ניהו מ"מ בגדול עומד ע"ג ומלמדו ומזהירו דאמרינן לענין גיטין שם דף כ"ג דמתקרי בן דיעה לדעת התוס' אפילו בדאורייתא א"כ למחול ג"כ מועיל אי גדול ע"ג פן נראה לפענ"ד עי' בתוס' גיטין כ"ב ע"ב ד"ה והא לאו בני דיעה ניהו ובזה נתישב מה דקשה לן לכאורה הא דאמרינן בפסחים ד' ע"ב דקטנים נאמנים להעיד היכא דאתחזק לן דלא בדיק ואמרו אנו בדקנוהו נאמנים משום דהמנוהו בדרכנו ומן התורה בבטול בעלמא סגי והתוס' בעירוובין דף ל"א ע"ב כ' דדוקא בבית ובחמץ שלהם נאמנים וקשה א"כ איך אמרו בבטול בעלמא סגי הא יתמי לאו בני יאוש והפקירא הם והמשפיר צריה לבטל וליאוש ובמקו"א אחר פתבתי ישוב לזה אמנם להנ"ל א"ש בעומד ע"ג ומלמדו ומזהירו יש לו

דיעה ויכול ליאש ולהפקיר ואין להביא ראי' נגד זה מתוס' בב"ב דף קמ"ג ע"ב ד"ה ואם
אמר ראו כו' שהקשו הא יתמי לאו בני מחילה ותרצו בדבר שלא פא לעולם לינדם ולית
להו פסידא אמרינו דבני מחילה הם ומאי קושיא באמר להם ראו איפא למימר דהיינו
בעע"ג ומלמד ומזהירם.

מיהו המעיין בתוס' שם אינו מבואר דהקשו פן אמתני' אלא על עובדא דרב ספרא דלא
אמר ראו עיי"ש. ולפי הפלל שפתבו התוס' בב"ב ה"ל דהיכא דלא הוי פסידא ולא פא
לינדם גם יתמי בני מחילה נינהו לכאורה קשה הא דאמרי' בפסחים דף נ' ע"ב מעות
יתומים הנותן למחצית שכר אינו רואה סימן ברכה משום דיתמי לאו בני מחילה וקשה
הא לית להו פסידא ולא פא לינדם מיהו י"ל דמכל מקום נהי דמחילה היא בכה"ג מ"מ
פינו דלא מרצונם מחלו אלא משום אומדנא אינו רואה סי' ברכה מיהו לפני האמור
למעלה דהיכא דאחד עומד ע"ג מועיל וא"כ מעות יתומים מסתמא בב"ד מוזפי והוי
כעע"ג ומועיל מחילה וצ"ל דמיירי שלא בב"ד אלא בינו לבינם ועיין ברש"י ב"מ דף ע'
סע"א ד"ה בב"ד פדי להפקיר ממון המקבל עיי"ש ולכאורה הוי מצי למימר להפקיר
ממון יתמי שלא תהא דבר שאינו רואה סימן ברכה אמנם להנ"ל לזה לא צריף בב"ד אלא
עע"ג ולכף פרש"י משום הפקר ממון המקבל פן נראה לפענ"ד: ה"ק משה שיק
מברענאון: תשובה ד' בעזה"ת ר"ח שבט תר"ג לפ"ק שלום וכ"ט וכו': יקרתה הגיעני
וכו' וע"ד הספק אשר פתבת ונ"ל גסתפקתי הא דכלאים בציצית שרי אי שרי להיות
הטלית פלאים מלבד הציצית או לא.

ונראה להכריח דלגמרי שרי הואיל והתורה התורה. דאל"כ למה לי קרא פלל להתי'
פלאים בציצית.

הא אינו נהנה מהציצית אלא מהבגד ומצות לאו ליהנות נתנו אלא ע"כ דהתורה לגמרי
התירה עכ"ל. והנה פתבת זה לפום רהיטא דממנ"פ אי ס"ד דמצד הציצית אין פאן איסור
פלאים ולא אדחי פלל הלאו בזה א"כ תקשה למה באמת יהיה מותר להיות בטלית מלבד
הציצית מטעם הואיל והותרה וכו' הרי לא הותרה פלל.

ותו דמדבריך נראה דאין איסור רק מטעם הציצית וזה אינו אלא כף הוא הדין דאם חוט
אחד של פשתן בטלית של צמר אז אסור פל הבגד בהנאת לבישה כמבואר בהדיא בלשון
המפרש למס' תמיד דף כ"ז ע"ב ד"ה שפא תיכרף וכו' ואם פן פינון שפל הבגד אסור
בהנאת לבישה.

ובגד שחייבה התורה בציצית היינו כשמתכוין להנאת לבישה פמו שהביא המג"א סוף
סי' י"ט ס"ק ב' בשם התוס' והב"י בסי' יו"ד וכן כ' בתשובת מרן זצ"ל בפתח סופר סי'
ס"ט ד"ה ואין להקשות וכו' וא"כ שפיר אצטרף קרא להתיר פלאים בציצית ואין מכאן
שום ניצוץ ראי' אמנם לדינא נחזי אנן בעזה"ת מריש הו"א בפשיטות דבנודאי שרי
דהרי לפי מה שבארתי אם יש חוט אחד פלאים אסור פל הבגד בלבישה ואין חילוק אם
הוא גדול או קטן פדתנן פ"ט דכלאים שאין עראי לכלאים וא"כ מה לי אם יש עוד חוט
שהוא פלאים או לא הרי בלא"ה פל הבגד אסור וכינון שאינו מוסיף באיסורו ראוי להיות
דינו כמו"ש בגזיר שהי' נטמא למתו רשאין להושיט לו גם מת אחר וכל שאינו מוסיף
טומאה על טומאתו.

כדאי תא בנזיר דף מ"ב ע"ב וכן משמע קצת מהש"ס מנחות דף ל"ט ע"ב דקא מבעי לי אי חוטי פשתן פוטרין בשל צמר וכו' אע"ג דצמר בשל פשתן פשיטא דפוטרין כ' התוס' דף מ' ע"א ד"ה פיון דאפשר במינן וכו' דשאני חוטי צמר הואיל ובלא"ה פלאים מצד התכלית משמע דאין איסור בריבוי ועוד נראה להביא ראי' מדברי הרא"ש בהלכות ציצית שכ' על דברי רש"י דמפרש דקרע בתוך ג' אל תפור הוא דלמא פייש חוט התפירה וכו' לפי"ז בטלית של צמר מותר האידנ' דאין דרוך לתפור בחוטי צמר יע"ש וקשה מה האידנא דקאמר ודחוק לפרש דהאידנ' קאי על הא דאין דרוך וכו' דמעיקרא הי' הדרוך לתפור בחוטי צמר דא"כ איפכא הוי לי למינקט דאין דרוך האידנא אלא נראה דהפנונה דנודאי בזמן שהי' פלאים מותר בציצית ולכוף הותר רק האידנ' דכלאים לא הותר כלל ואין לחוש דלמא תפור בפשתן ובצמר אין דרוך לתפור ולכוף שרי האידנ' זהו הנראה לי לפענ"ד.

וא"כ מוכח דסובר הרא"ש דכלאים שרי לגמרי ודחוק לומר דהעולם יטעו פן אמנם לאחר העיון נראה ראי' ברורה דאסור דבמנחות דף מ' ע"ב אמר שמואל תכלת אין בה משום פלאים ואפילו בטלית פטורה וכו' ומסיק דהיינו הוטל למוטלת ופריה דהא כבר נשמע מדלעיל דאר"ז דכשירה ומשני דנדא מפלל חכרתי אתמר ועיי"ש בפרש"י נאי ס"ד דהואיל והותרה הותר' א"כ מנ"ל דסובר שמואל דהוטל למוטלת פשרין בתראי דלמא פסולין ואפי"ה לית בהו פלאים הואיל דקמאי פשרין והואיל והותרה וכ"ש לר"פ דמסיק לעיל דהא דהטיל למוטלת פשרה בבתראי דווקא בנתפונין להוסיף וקשה דלמא קמ"ל שמואל אפילו נתפונין לבטל לית בי' משום פלאים הואיל וכשרה משום הקמאי אלא נודאי דווקא אם הם ראויים לציצית אין בהם משום פלאים אבל אם אינם ראויים לציצית יש בהן משום פלאים אמנם ראי' הנ"ל היא נכונה לשיטת רש"י אבל הרמב"ם מפרש בפ"א מציצית פירוש אחר בהא דהטיל למוטלת.

ולדבריו קשיא הא דמסיק נדא מפלל חכרתי אתמר ובשאגת ארי' סי' למ"ד פי' דמייירי פגון דפסק לקמאי ולכוף פשר בבתראי לדעת הרמב"ם ובזה קמ"ל הואיל וכשר בבתראי לי' בי' משום פלאים יעוי"ש וא"כ אין מכאן ראי'.

ולעולם אם יש פאן פלאים מצד הציצית מותר בכלאים אפילו במקום אחר בטלית זה. אמנם באמת כבר הקשה השאגת ארי' שם לדברי הרמב"ם מאי ואפילו בטלית פטורה דקאמר שמואל ותו כבר הקשה הכ"מ שם דקשה לכונן דברי הרמב"ם דפסק במתפונין להוסיף שניהם פסולים ובמתפונין לבטל פשרים הבתראי בדברי רבא דקאמר הואיל ומתפונין לאסופי מעשה לא הוי יעוי"ש.

וטו"ז סי' יו"ד. ולפענ"ד נראה לי שב הפל בעזה"ת דהנה התוס' פי' דהואיל ומתפונין להוסיף המעשה לא הוי מעשה.

ולכוף לא חשיב מעשה ולא מן העשוי (וזה פענן שאמרו כל מלתא דאמר רחמנא ל"ת אי עביד לא מהני) קשה לי למה לא יחשב המעשה. דהנה נראה אם אגד אדם חמשה מינים בלולב אפילו למ"ד צריף אגוד לא עבר עדיין על המצוה דבל תוסיף.

דַּהְרֵי עֲדִינָן לֹא הָוֵי מַצְנָה וְלֹא הוֹסִיף עַל הַמַּצְנָה דַּהְרֵי אֲגוּדָה קוּדְם יו"ט לֹא הָוֵי מַעֲשֵׂה מַצְנָה וְרַחֲמָנָא אָסֵר רַק לְהוֹסִיף עַל הַמַּצְנָה. וְא"כ ה"ה בְּכַה"ג בְּטִלְיָת לְמַ"ד דְּקִי"ל לְפָנוּתִי דְּחוּבַת גְּבָרָא הִיא.

אִם עָשָׂה צִיצִית בְּפֶגֶד לֹא קִיָּים הַמַּצְנָה. וְא"כ הוּא הַדִּין אִם הוֹסִיף לֹא עֵבֶר עֲדִינָן עַל בַּל תוֹסִיף כֹּל זְמַן וְשֵׁלָא לְבַשׁ וְא"כ בְּשַׁעַת עֵשִׂי דְלֹא עֵבֶר עַל בַּל תוֹסִיף א"כ שְׁפִיר חֲשַׁב הַמַּעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה וְלָמָּה הִשִּׁיב רַבָּא דְלֹא חֲשִׁיב מַעֲשֵׂה.

וְנִרְאָה דַּהְרֵי הַש"ס מְסִיק דְּחֻדָּא מְפָלֵל תְּבַרְתָּה אֲתָמֵר וּבְפִרְש"י דְּהָא דְאָמַר ר"ז אָמַר שְׂמוּאֵל דְּתַכְלֵת אֵין בָּהּ מְשׁוּם כְּלָאִים. הִיא אֲתָמֵר מְפָלֵל מִימְרָא רַאשׁוּנָה וְכִינּוּן דְּמִימְרָא שְׂנוּנִי מְשָׁמִי דְּשְׂמוּאֵל ע"כ גַּם מִימְרָא רַאשׁוּנָה מְשָׁמִי דְּשְׂמוּאֵל הוּא וְהַגְמָרָא קוּצָר וְכִינּוּן שְׁפָן הָא שְׂמוּאֵל סוּבֵר שָׁם דָּף מ"א דְּצִיצִית חוּבַת טִלְיָת וּמִיד בְּשַׁעַת עֵשִׂי מְקַיָּים הַמַּצְנָה הַה"ד עוֹבֵר מִיד עַל ב"ת וְשְׁפִיר קְאָמֵר רַבָּא דְּהוּאֵיל וְעוֹבֵר עַל ב"ת לֹא הָוֵי מַעֲשֵׂה וְכִינּוּן שְׂזַכִּינוּ לְזָה אָנִי אוֹמֵר דְּגַם הַרְמַב"ם מוֹדָה לְסַבְרַת רַש"י וְתוֹס' דְּאֵי עוֹבֵר עַל ב"ת.

לֹא חֲשִׁיב מַעֲשֵׂה וּמִמִּיל' לֹא שְׁנִיף דִּינְפָסְלוּ לְקַמְאֵי מַצַּד הָא דְאָמְרִינּוּ בְּפֶרֶק הַנְּחַנְקִין דָּף פ"ח דְּהִיכָא דְעוֹבֵר עַל ב"ת נְפָסְלוּ לְגַמְרֵי דַּהְרֵי הַשְּׁנִינִי לֹא חֲשִׁיב כְּמוֹ מַעֲשֵׂה וְלָכֵן שְׁפִיר נִשְׁאָרוּ הָרַאשׁוּנִים בְּכַשְׁרוּתָם אָמְנָם הַרְמַב"ם קָאֵי לְדִינָא דְּחוּבַת גְּבָרָא וְא"כ אֵין עוֹבֵר עַל ב"ת מִיד עַד שְׁעַת לְבִישָׁה וְא"כ בְּשַׁעַת עֵשִׂי שְׁפִיר חֲשִׁיב מַעֲשֵׂה.

וְלָכֵן שְׁפִיר פָּסֵק הַרְמַב"ם דְּנִפְסְלוּ קַמְאֵי כְּדַאֲתָא בַּש"ס הַנְּחַנְקִין וְכְמוֹ שְׁהִבִּיא הַרְאָב"ד שָׁם. אֵלָּא שְׁהִרְאָב"ד מַחְלֵק בֵּין הַדְּ גּוּוּנָא דְּסַנְהֶדְרִין לְהָא דְּשַׁמְעִתִּין.

אָבֵל הַרְמַב"ם לֹא מַחְלֵק וְאֲזַדָּא לְטַעֲמִייהוּ בְּהִלְכוּת לוּלָב וְאֵין פָּאן מְקוּמוֹ עכ"פ מְתוּרָן קוּשִׁית הַשְּׂאֲגָת אַרְיָה וְהַכ"מ דְּבַפְלִי הַש"ס גַּם הַרְמַב"ם מוֹדָה לְרַש"י: וּבְזָה יֵשׁ לִישָׁב ג"כ עוֹד קוּשִׁיא שְׁהַקְשָׁה הַשְּׂאֲגָת אַרְיָה מְש"ס דְּסַנְהֶדְרִין הַנְּ"ל עֵי"ש וְלַהַנְּ"ל יֵשׁ לִישָׁב עַפ"י דְּבַרֵי הַתוֹס' בִּיבְמוֹת צ"א ע"ב ד"ה שָׁב וְא"ת וְכו' דְּכ' דְּצִיצִית מְקַרֵי שָׁב וְא"ת וְנִרְאָה דְּהַחֲיוּב רִיא רַק לְאַחַר לְבִישָׁה וּלְפִי"ז גַּם הַב"ת הוּא רַק לְאַחַר לְבִישָׁה וְהָוֵי שָׁב וְא"ת וְעֵינּוּ בְּר"ן בַּח"י בְּסַנְהֶדְרִין דְּזַקֵּן מְמַרָא אֵינוּ חֲזִיב עַל שָׁב וְא"ת.

וְא"כ ע"כ דְּגַם אִם נִימָא דְּזַקֵּן מְמַרָא נַעֲשֵׂה ע"י צִיצִית הִינּוּ אֵי חוּבַת טִלְיָת וְעוֹבֵר מִיד עַל ב"ת. וְלַמַּ"ד חוּבַת מְנָא גַּם הַרְמַב"ם מוֹדָה דְּלֹא נְפָסְלוּ צִיצִית הָרַאשׁוּנִים וְא"ש.

עכ"פ נְחֻזָּר לְגִידוֹן שְׁלָנוּ דְּבָהָא דְּשְׂמוּאֵל דְּאֶפִּילוּ בְּטִלְיָת פְּטוּרָה גַּם הַרְמַב"ם מִפ' פְּרִש"י וּמוּכָח שְׁפִיר כְּהַנְּ"ל דְּאֶפִּילוּ הִיכָא דְּאִיכָא כְּלָאִים אָסוּר שְׁלָא בְּמְקוּם מַצְנָה אֵלָּא דְּקִשְׁיָן הָרַאֲיוֹת שְׁפַתְבְּתֵי לְמַעְלָה בְּהִיפּוּף וּבְשִׁלְמָא ב' הָרַאֲיוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת יֵשׁ לְדַחוּת כְּדִלְעִיל אַף הָרַאֲי' וְסַבְרָא הָרַאשׁוּנָה קָשָׁה לְסַתְּוֵר.

וְנִרְאָה דְּהַנָּה בְּחוּלִין פ"ב ע"ב מְבוּאָר בְּשׁוּחַט ב' בְּנִים וְאֲח"כ שְׁחַט הָאֵם הָוֵי כְּאֶכֶל ב' זֵיתִים חֲלָב בְּהַעֲלָם אַחַד. דְּהִינּוּ אַע"ג דְּהַמַּעֲשֵׂה עֲבִירָה דְּהִינּוּ הַשָּׁם הָוֵי רַק מַעֲשֵׂה אַחַת כְּמוֹ אִם הִי שׁוּחַט רַק בֶּן אַחַד מ"מ פִּינּוּ דְּהַשְׁתָּא אָסוּר הָאֵם לְשַׁחוּט מַצַּד ב' צְדָדִים דְּהִינּוּ מַצַּד ב' בְּנִים וְאֶפִּילוּ הָוֵי רַק חֻדָּא מַעֲשֵׂה עֲבִירָה מ"מ חֲשִׁיב כְּמוֹ ב' זֵיתֵי חֲלָב וְא"כ ה"ה נִידוֹן דִּין אִם מוֹסִיף עוֹד חוּט אַחַד אָסוּר הַבְּגָד בְּלְבִישָׁה מַצַּד חוּט זָה.

ומצד חוט זה והוי כמו שאוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד דהיינו תדא מעשה וריבוי בשיעורין וא"כ פינון שפון נפל הדין שלנו ברברבתא בפלוגתא דהראשונים מבואר ברשב"א בחולין ט"ו גבי מבשל לחולה בשבת אם מרבה בתדא מעשה וריבה בשיעורין אסור מדרבנן.

והר"ן בביצה גבי ממלא אשה קדירה (דף י"ז ע"א) הקשה על הרשב"א והוכיח דריבוי בשיעורין הוי איסור דאורייתא ואני פתבתי במקום אחר לישב היטב דברי הרשב"א ואין פאן המקום להאריך בזה.

עכ"פ בהא סלקינו דהשאלה שאנו דנין עלי' להרשב"א אסור מדרבנן ולהר"ן אסור מדאורייתא והי' זה שלום הק' משה שיק מברעזאווע תשובה ה' בעזה"י חוסט יום ה' י"ז אדר הראשון תרל"ב: החיים והשלום וכ"ט להרב המאוה"ג כש"ת מוה' חיים צבי ווינקלער נ"א אבד"ק ראצפערד יע"ח: מה שכתב מעלתו נ"א בענין חשש פלאים בטליתות של מצנה שאין לחוש דהוי רק פמוכרי פסות וכלאים בציצית דשרי רחמנא על פרחו לפי דברי מעלתו היינו בביבד גמור אבל במח"כ נעלם ממנו דברי התוס' בנדה דף ס"א ע"ב ד"ה אבל דביבד שלובשין רק פמוכרי פסות דאינו מתכוון להנאת לבישה פטור מן הציצית והובא במג"א סס"י י"ט ולהעביר המכס חייב להרמב"ם כמ"ש שם ומבואר במחזה"ק ומרן הגאון זצ"ל בכתם סופר ח"ד סי' ס"ט הקשה מצד מצנה לאו ליהנות ניהו והוי לא אפשר ולא קא מפנין ודחוק גם כן בזה ואם ניימא פנונתו דהיכא דלובש רק למצנה פעין טליתות שלנו אינו עובר ולא מקרי לבישה א"כ גם עליו קושיא מדברי התוס' הנ"ל.

דא"כ איך מברכין על טליתות שלנו פינון דהם אינם מלבוש ודחוק לומר דמברכין אע"ג דפטורין כמו נשים במצנות עשה שהזמן גרמא. דלהמחבר גם נשים אינם רשאים לברך היכא דהוי מ"ע שהזמן גרמא וע"כ פינון שרוצה לקיים מצות ציצית והמצנה רק במלבוש שפכוין ליהנות מעשיו מוכיחין על מחשבתו דמתכוון למלבוש ולח מקרי כה"ג אינו מכוון למלבוש ואסור היכא דיש חשש פלאים וגם מ"ש מעלתו דאינו פלאים דאורייתא.

לאו מקלתא דפסיקא הוא דב"י בסי' ש' לדעת הר"ש רק שוע טו ונארוג איכא פלאים דאורייתא והיינו נוז נאפילו בדרבנן אם הוא ספק הרגיל חיישינן וגם אין עושין ספק דרבנן בינדים לקנות זה לטלית לכה אם יש מקום לחוש ונדאי ראוי לחוש לכל הפחות לכחחילה.

ומה שהקשה מעלתו מנ"ל ללמוד קבוע דהוא חידוש מוארב לו. דלמא אין לה בו אלא חידוש בד"נ שאני.

נראה פשוט כל רוב לא ידעינן אלא מקרא דאחרי רבים להטות דמייירי בדיני נפשות דבזה מייירי קרא פדאית' ריש סנהדרין. ושם דף ג' ע"ב ודי לבא מן הדין להיות פנידון.

נאפילו אי רובא דליתא קמן הלמ"ס היינו שיהי' דינו פדאיתא קמן ולעולם מבואר בש"ס דאיתא קמן ילפינן מאחרי רבים ואמרינן דיו: תשובה ו' עוד להנ"ל מה שהקשה דנימא מוכר שדהו בזמן היובל הקנה לו גם הקרקע דניחא לי' לאינש למיעבד מצנה בממונ' לא קשיא הרי חיתא במג"א ס"י י"ד דהיינו דנוקא היכא דלא חסרי' ממון נאפילו למ"ד

בסי' תל"ז במג"א דאפילו חסרי' בממונ' יעיי"ש ס"ק י' היינו במצנה דרמ' עלי' נכאן אי מקנה לי גם הגוף אין המוכר רשאי למפור לאחר על אחר זמן היכול ולא ליתן משא"כ אם הלוקח קונה רק הפירות וקנן הגוף הוא שלו יוכל להוריש ולקנות ע"י אגב קרקע וכיוצא בזה וכינו דמפסיד ממונ' לא אמרינן ניחא לי' ובלא"ה נמי לא קשה הא דאמרינן ניחא לי' למיעבד מצנה.

היינו אם המצנה נעשית בשלו ולחלק במצנה דוגמת טלית וספרים. אבל ליתן לחברו דמים שחברו יעשה מצנה ואז המצנה לגמרי לחברו אלא שממונו גרם שייעשה חברו מצנה.

כה"ג לא מצינו ניחא לי' כיון שבשעה שעושה המצנה שוב אין הממון שלו רח שהיא גרם. וגרמא בכל עניני תורה לאו מצנה הוא וא"כ פאן אם הוא מזכה לו קרקע שלו עתה ובשעה שמביא בפורים לא נעשה בממונו ואין לו שום חלק בה אלא גרמא.

ובגרמא כה"ג לא אמרינן ניחא לי' ועוד יש לחלק ואין להאריך: ומה שהקשה על תוס' בב"ב קל"ו וביבמות ל"ו דמאי שהבעל אוכל בתק"ח גרע משאר קנן פירות דקשה על זה מב"מ דף צ"ו פבר הקשו על זה.

גם בב"ק דף צ"ד מדמה עבדי מלוג לשאר ק"פ ואני בחי' הארכתי בזה ועפ"י פשטות נראה פנויית התוס' דווקא אם אינו אוכל רק בתק"ח ז"ל והיא לא נתנה לו ולא זכתה לו בפירוש בכה"ג ר' פן אבל מסתמא האשה נותנת לו בפירוש אפילו בכתב כמ"ש בתוס' גיטין מ"ז ע"ב ד"ה לביתך שאפילו קודם תקנ"ח ז"ל הי' הדרך שיתנו ושישעבדו לבעליהן הפירות ובכה"ג מסתמא כל אשה מחייבת לבעלה הפירות ע"ד מנהג העולם אלא א"כ אינה רוצית ליתן הפירות דאינו מועיל כמ"ש תוס' פתובות מ"ז ע"ב ד"ה זמנין ואז אין לו רק בתק"ח ואז קיל משאר קנן פירות אבל מסתמא היא נישאת אדעתא דהכא פאלו הקנתה לו בפירוש וכשאר קנן פירות פן נראה לפענ"ד: תשובה ז עוד להנ"ל ואשר ביקש ממני לחות דעתי בעופות שנמצאים בחלל בין הבני מעים תולעים ארופים ולא ניכר שום נקב ולא שום ריעותא בבני מעים מאי דינם דזה לא דמי למ"ש שפליגו הב"ח והש"ף.

והפמ"ג שמחמיר כהב"ח ביו"ד סי' ל"ו היינו בנמצא נקב וא"י אם לאחר שחיטה עכ"ל והנה לכאור' הא דקיי"ל ביו"ד סי' ל"א בתולעים בקרום המוח דחיישינן שפא ניקבו הקרומין. אע"ג דלא חזינן נקב ושום רושם משום דלא סמכינן אבדיקה כמ"ש הש"ף שם ס"ק ח' ואם פן לכאורה כ"ש פאן דהחשש על כל האברים הפנימיים דהוי פמחט בחלל הגוף דמדינא אין סומכין על הבדיקה ביו"ד סי' נ"א כיון דצריך בדיקה בכלול אמנם האו"ה פלל נ"א דין ב' כ' דתולע הנמצא בכל המקומות בעוף ובבהמה פשרים ואין אסור אלא התולע.

ובש"ף ביו"ד סי' ל"ו ס"ק י"ז הביא מזה ראי' לשיטתו דאפילו שנמצא נקב. תלינן לאחר שחיטה: והתב"ש השיג עליו ואמר דמשם אין ראי' דשם איירי בנמצא תולעת ולא נמצא נקב.

עכ"פ מְבוֹאֵר בְּנִמְצָא תוֹלְעִים בְּחִלְל בְּהֵמָה וְעוֹף לֹא חִיָּיִשִּׁינּוּ לְנִקּוּבָה פִּינּוּ דְשָׁכִיחַ דְּמַנְי' קָרְבוּ כְּדַאיִתָּא סוּף פֶּרְק אֱלוּ טְרִיפּוֹת וְלִיכָא רִיעוּתָא לְפִנְיֵנוּ לֹא מְחַזְקִינֵין רִיעוּתָא וְאוּקְמִי אַחְזָקָה וְכֵן מוּכַח גַּמִּי מִיּו"ד סִימֵן מ"א סְעִי ד' פְּבַד שְׁהִתְלִיעַ פֶּשֶׁר.

וּבִיָּאָר מֶרֶן הַגָּאוֹן וּצ"ל בְּחֵתֶם סוּפֵר חִיו"ד סִי מ"ד אֶפִּילוּ פֶּרְשׁוּ מַחֲיִים עֵי"ש וְלֹא חֲשָׁבִי לְהוּ פְּקוּזִין בְּחִלְל הַגּוֹף וְכֵן מְדַהֲתִיר בְּסִי מ"ח סְעִי ב' בְּתוֹלְעִים שְׁנִמְצָאוּ בְּפֶרֶם וְלֹא חִיָּיִשִּׁינּוּ לְנִקְבַּת כָּל זְמַן שְׁלֹא חִיָּיִשִּׁינּוּ רִיעוּתָא אוּ קוֹרֵט דָּם דָּאז בְּוֹדַי חִיָּיִשִּׁינּוּ וּא"כ ע"כ תוֹלַע בְּקָרוֹם הַמּוֹחַ שְׁאֵנִי אוּ כַּמ"ש הַפ"ח וְאֵינְהּ פּוֹסְקִים בְּסִי ל"א דְקָרוֹם מוֹחַ דַּק מְאוּד. וְלִי נִרְאָה הַטַּעַם דְּשָׁם הַמְּקוֹם דְּחֻק לְהִתּוֹלַע וְלִכְּה נוֹקֵב וְאַתָּא מִשָּׂא"כ בְּעֶלְמָא. וְעוּד שְׁהִרִי יֵשׁ ס"ס שְׁמָא לְאַחַר מִיתָה פֶּרְשׁוּ.

וְאֵת"ל מַחֲיִים אִמָּא לֹא נִקְבוּ וּמַנְי' קָרְבוּ וְכֵן מוּכַח מְסַתִּימַת הַפּוֹסְקִים דְּתוֹלְעִים הַנִּמְצָאִים בְּחִלְל הַגּוֹף אֵינִם מְטְרִיפִין וְהַנְּרָא' לְפַעַנ"ד פְּתַבְתִּי: תְּשׁוּבָה ח' עוּד לְהַנְ"ל: וְאַשֶּׁר בִּיקָשׁ מְמַנִּי לְחוּ"ד אִם אִשָּׁה שְׁשָׁכְחָה לְסוּרָק רֵאשָׁה בַּע"ש קוֹדֵם טְבִילַתָּה אִם רֵשָׁאִית לְסוּרָק ע"י נְכָרִית לְדַעַת הַנְּקֻדָּת הַפְּסָף בִּיּו"ד סִי קַצ"ח דְּמַתִּי בְּאִשָּׁה שְׁשָׁכְחָה לִיטְוֹל צְפָרְנֵי בַּעַש"ק שְׁמוֹתָרַת לְהַנִּיחַ לִיטְלָם ע"י נְכָרִית וְדַעַת מַעֲלָתוֹ דְּמִתָּר מִק"ו דְּסָרִיקָה קִיל דְּהוּי רַק פְּסִיק רִישָׁא.

אֱלֹא דְקָשָׁה לִי לָמָּה הַנּוֹצְרָכוּ לְהִתִּיר פְּשָׁחַל טְבִילָה בִּיּו"ט שְׁחַל בְּמוֹש"ק לְהַרְחִיק הַחֲפִיפָה אִמָּאִי לֹא תִקְנוּ דִּיעֲשֶׂה ע"י גוּי עכ"ל וּבְאַמְתַּת לְכַאוּרָה הִי נִרְאָה דְּסָרִיקָה מִתָּר לְכ"ע אִי נִימָא דְּהוּי רַק פְּסִיק רִישָׁא דְּהִרִי הַמַּג"א כ' בְּסִי רַנ"ג ס"ק מ"א.

דְּאִמִּירָה לְגוּי בַּפ"ר שְׁרִי וְגַם מַה דְּחֲשַׁשׁ הַטּו"ז בִּיּו"ד סִי קַצ"ח ס"ק כ"א מְשׁוּם מְסִייעַ זֶה שְׁיִיף בְּנִטִּילַת הַצְּפָרְנִיִּים שְׁעַל זֶה מוֹשִׁיט יָדוֹ אֶבֶל לְעַנְיֵן הַשְּׁרַת נִימִין הוּא מוֹשִׁיט לוֹ אֵת רֵאשׁוֹ לְהַשִּׁיר שְׁעָרוֹ וְלֹא לְהַשְׁעֵרַת נִימִין דְּאֵינוּ מְתַפְּוִין לְזֶה אֲמַנְם כְּכָר כ' הַמַּג"א בְּסִי ש"ג ס"ק כ"ב דְּבַאמְתַּת סוּרָק לְהַשְׁרַת נִימִין מְכַוֵּין וּבְרִיב"ש דִּישׁ סִימֵן שַׁצ"ד בִּיָּאָר עוּד יוֹתֵר בַּפְּס"ר כַּה"ג דְּבָא לְהַשְׁלִים כְּוֹנְתוֹ לִיפּוֹת שְׁעָרוֹ ע"י פְּס"ר.

ע"כ מְכַוֵּין גַּם לְהַשְׁרַת נִימִין פִּינּוּ דַּא"א לְהַשְׁוֹת שְׁעָרוֹ אֱלֹא ע"י הַשְּׁעֵרַת נִימִין א"כ ע"כ הוּא מְכַוֵּין וְיֵשׁ בְּלִשׁוֹן הַרִיב"ש טַעוּת סוּפֵר דְּלִשׁוֹן ע"כ צ"ל עַל פְּרָחָף. וְזֶה שְׁנַיִם רַבּוֹת הַקְּשָׁה לִי תִלְמוּד א' עַל דְּבָרֵי הַמַּג"א בְּסִימֵן רַנ"ג הַנְ"ל דְּמַאי וְאַשֶּׁר הוֹעִיל הַמַּג"א בְּהָא דְּאִמִּירָה בַּפ"ר שְׁרִי מ"מ אֶפִּילוּ אִם הַגּוֹי עוֹשֶׂה מַעֲצָמוֹ מְלֹאכָה בְּשָׁבִיל יִשְׂרָאֵל אֲסוּר לִישְׂרָאֵל לְהִגְנוֹת מִמֶּנָּה וְלֹא קָשָׁיָא מִיּוֹדֵי דְּהִרִי קִימ"ל שָׁם בְּסִי רַע"ז דְּהִינּוּ דְּוּוּקָא בְּעוֹשֶׂה בְּשָׁבִיל יִשְׂרָאֵל אֶבֶל בְּעוֹשֶׂה בְּשָׁבִיל גוֹי וּמִמִּילָא אֲתִיָּא הַנְּאָה לִישְׂרָאֵל שְׁרִי.

וְה"נ בְּנִידוֹן דֶּהַמַּג"א דְּאֵין הַגּוֹי מְכַוֵּין לְחַמֵּם הַתְּבַשִּׁיל וּכַמ"ש שָׁם הַתּוֹסְפַת שְׁבַת וּא"כ הוּי כְּאַתִּיָּא מִמִּילָא וְלִכְּה שְׁרִי וְשָׁפִיר כְּתַב הַמַּג"א. מִשָּׂא"כ כָּאן דְּכָבֵר בִּיָּאָרְנוּ בְּשָׁם הַרִיב"ש וּמַג"א דְּהַגּוֹי הַסּוּרָק מְכַוֵּין א"כ אֶפִּילוּ אֵין בְּכָלֵל אִמִּירָה דִּישְׂרָאֵל הַשְּׁרַת נִימִין וְעוֹשֶׂה הַגּוֹי מַעֲצָמוֹ ג"כ אֲסוּר דְּחָשׁוּב כְּשִׁלּוּחוֹ.

וּקִימ"ל בְּסִי רַנ"ב סְעִי ב' אִם יִשְׂרָאֵל רוֹאֶה צָרִיף לְמַחּוֹת לוֹ וּכ"ש שְׁלֹא יִצְנָה וּא"כ בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ לְדַעַת הַחַכ"צ בְּסִי פ"ב. וּלְפִימ"ש הַנַּה"כ בְּתַחֲזִיקָה דְּרַק לִיטְוֹל שְׁלֹא ע"י כְּלִי מִתָּר ע"י גוֹי דְּהוּי שְׁבּוֹת דְּשְׁבּוֹת וּא"כ כָּאן בְּסוּרָק לְפַמ"ש דְּהוּא מְכַוֵּין לְהַשְׁרַת

גימין הדלדולים וכלי זה נעשה לכך הוי תלישה זו ע"י סורק מלאכה דאורייתא ובשער המלך פכ"ה דשבת כ' במגרת של בהמה אי תולש חשוב פלאחר יד יעיי"ש נראה דדוקא במגרת דבהמה פתב פן דאינו עומד לתלוש גימין משא"כ במסרק דאדם דזה מלאכתו פן נראה לפענ"ד וממילא הוי מלאכה דאוריית' וע"י גוי הוי חד שבות ואסור אפילו במקום מצנה לפי הסכמת האחרונים: אמנם המג"א פריש סימן ש"מ פתב מתחילה לאסור נטילת צפרנים בכלי ושוב סתם להתיר ע"י גוי אפילו בכלי וכ' שם המחזה"ש דשנויא נפשי' הדרנא ולפענ"ד טעמו ונמיקו עמו דבסדרי טהרה סי' קצ"ח האריף ג"כ להיתר אפילו בכלי דהא מלאכה שא"צ לגופה ואינו אסור רק מדרבנן וע"י גוי הוי שבות דשבות ואע"ג דריב"ש בסי' הנ"ל האריף דלענן תולש וגוזז אפילו שלא לצורך גיזה חייב מיהו הרמב"ן והר"ן והרא"ש בבכורות דף כ"ה שכ' שתולש צמר כדי לשחוט הוי מלאכה שא"צ"ל וע"כ פליגו על הריב"ש יעיי"ש ולי קשה עליו מאז שהרמב"ן בעצמו בחי' שבת ק"י בשמעתין דמקלקל כ' פהריב"ש ולא מטעמי' אלא דכל כה"ג מקרי צריף לגופי' שהגוזז בין אם צריף לגיזה או צריף הגיזה כדי לתמן ליפות או להשוות הדבר הרי צריף לגוף המלאכה בין שהוא לצורך הנגזז ובין אם הוא צריף לגיזה וזה נראה דעת הטור והש"ע בסי' ש"מ ובסי' שכ"ח דסתמו דבריהם בנוטל שפירו וצפרניו בכלי חייב.

והנה"כ שם נדחק בזה ולפענ"ד דס"ל פרמב"ן בשבת בשמעתין דמקלקל וא"כ קשה דדברי רמב"ן סותרין אהדדי עם דבריו בבכורות כ"ה שכ' בתולש כדי לשחוט לא מקרי צריף לגופו וצ"ל דבתולש וגוזז כדי לתמן הדבר שנגזז ממנו מקרי צריכה לגופו אבל בגוזז כדי שיהא ראוי לשחוט שא"צ למלאכת גיזה רק למקום פנוי לשחוט שפיר מקרי אצ"ל וממיל' אפילו בנוטל שפירו וצפרניו כדי לטבול נמי אינו צריף למלאכת גיזה ואם מנקה בטוב את צפרניו ומפספס בניהותא השערוט עד שיסיר דבר החוצץ וא"צ אלא להסיר את הצנאה שתחת הצפון או להסיר הקישור והדלדול שבשפירו בכה"ג דמאי להאי דבכורות ולכך גם לרמב"ן וטוש"ע וסייעתו מקרי זה מלאכה שא"צ"ל וש"י ע"י גוי וזה נראה פנונת המג"א מעיקרא חייש לסברת הריב"ש ושוב פתב פיון דאין אפשר בניקור ואם הי' אפשר בניקור לא הי' חוצץ אם פן אין הגיזה צורה לגופה לא לצורך הגיזה ולא לצורך דבר הנגזז אפשר גם הריב"ש מודה וכמ"ש לסברת הרמב"ן פן נראה לפע"ד אם אמנם שקיצר המג"א ותו דהריב"ש פתב זה על סריקה שג"כ לא צריף כלל להנתלש לא לצורך עצמו ולא לצורך דבר שנתלש ממנו וא"כ נראה דדמי לנטילת הצפרניים וע"כ לא ס"ל פרמב"ן הנ"ל וא"כ לא פיון המג"א לזה מפל מקום לדינא י"ל פן דסמכינו על הרמב"ן וסייעתו וכמ"ש בסדרי טהרה הנ"ל ויעויין במג"א סימן תקכ"ו ס"ק י"א שכ' ג"כ שלא לצורך הדבר אינו גיזה וס"ל דלא פהריב"ש מיהו המחזה"ש שם פתב במג"א פנונה אחרת דלאחר מיתה בעינו דווקא שיהי' לו צורה בגיזה ודוחק ויע"ש אמנם באמת דברי הריב"ש קשין לי אפילו נימא פסברתו דבגוזז' אפילו א"צ לאותו דבר חייב שפך היתה נמי במשפן מ"מ הא קימ"ל בבכורות דף כ"ה וברמב"ם פ"א מה מעילה דין ז' דתולש לא הוי גוזז וא"כ אסור רק משום עוקר דבר מגידולו דהוי תולדה דקצירה ובקוצר נודאי לא שייך סברת הריב"ש דאפילו בא"צ לגופה חייב וכן פתב במגן

אבות ושתוספת פֶּרֶק כָּלֵל גְּדוּל דָּף ע"ג ע"ב ד"ה קוֹצֵר וכו' כְּתוּבו לר"י דְּמִלְאָכָה שְׁאֵצְ"ל חַיִּיב בעי' קוֹצֵר דְּוּוּקָא לְצוּרָה עכ"פ לר"ש וְנִדְאֵי פְטוּר אֶפִּילוּ לְהַרִיב"ש.

וְאִיךְ פֶּתַח דְּבַתּוּלָשׁ שְׁעַר חַיִּיב וְאֶפְשֵׁר דַּס"ל דְּוּוּקָא תּוּלָשׁ בְּיַד לָא הָוֵי גּוּזוּ אֲבָל תּוּלָשׁ בְּמִסְרָק דְּהָוֵי פְּאוּרְחִיהָ הָוֵי תּוּלָדָה דְּגּוּזוּ וְכֵן מִשְׁמַע בְּמַג"א סִימָן תַּקְצ"ח ס"ק כ"ג וצ"ע. עכ"פ נִקְטִינָן מִיָּהָ אִם אוֹמְר' לְנִכְרִית שְׁאֵם יֵהִי לָהּ נִימִין הַמְדוּלְדָּלִין יִתְלַוּשׁ אוֹתָם בְּיַד שְׁזָהוּ דְּבָר קַל וְאִז תּוּלָשׁ לָאו תּוּלָדָה דְּגּוּזוּ וּמִתְרָם גַּם לְהַרִיב"ש פֶּן נִרְאֶה לַפְעַנ"ד נְכוּן.

וְכִינּוּ דְאֶפְשֵׁר בְּהִכֵי וְנִדְאֵי לַכ"ע בְּעֵינָן דְּוּוּקָא בְּכַה"ג כַּמ"ש הַפּוֹסְקִים לְעֵנָן צְפָרְנִיִּים הֵיכָא דְאֶפְשֵׁר בְּיַד. ה"נ אֵי אֶתְרָמִי מְלֵתָא בְּכַה"ג בְּשִׁכְחָהּ לְסָרוּק רִשְׁאִין לְעֵשׂוֹת ע"י נִכְרִית דְּהֵינּוּ שְׁתַּצְנָה עֲלֵי' דְּנִימִין הַמְדוּלְדָּלִין תִּתְלַוּשׁ בְּיַד וּמ"ש מְעַלְתוּ נִי דַא"כ לְמָה הִתִּירוּ לְהַרְחִיק הַחֲפִיפָה מִהַטְבִּילָה בְּחַל זְמַן טְבִילְתָּה בִּיו"ט שְׁחַל בְּמוֹש"ק לַפְעַנ"ד לָא קָשָׁה.

דְּהָרִי חֲפִיפָה סְמוּךְ לְטְבִילָה הֵיא רַק חַיּוּב מַצְנָה לְכַתְחִילָה וְלְדַחוֹת שְׁבוּת דְּשְׁבוּת בְּמָקוּם מַצְנָה לְכַתְחִילָה לָא שְׁמַעְנּוּ פֶּן נִרְאֶה לַפְעַנ"ד: תְּשׁוּבָה ט' עוֹד לְהַנ"ל וְאֶשֶׁר בִּיקָשׁ מִמְּנֵי לְחַוּוֹת דְּעֵתִי בְּעֵנָן צִיגְאָרִיעַ שְׁאוּמְרִים שְׁהָאֲנָן נוֹתֵן לְתוֹכוֹ שְׁוֹמֵן אִם רִשְׁאִין לִיתָן לְתוֹךְ קַאפֵּעַ שְׁשִׁמַּע שְׁגָדוּל אֶחָד אֶסְרוּ וּמְעַלְתוּ נִי תַמָּה עַל זֶה שְׁהָרִי אָנוּ רוֹאִין שְׁאִין בּוֹ טַעַם וְגַם נִפְגַּם כְּעֵין שְׁאֶמְרוּ בְּמַלְח דְּפִסְק הַרְמ"א בְּסִימָן קל"ד דְּשָׁרִי אֶפִּילוּ נוֹתְנִין לְתוֹכוֹ דָּם דְּנִפְגַּם עכ"ל וְאִנִּי אוֹמֵר דְּוּוּקָא יֵשׁ חֲשֵׁשׁ גְּדוּל דְּכָבֵר הוּבָא עֲדוּת בְּאִינְרָאֵלִיט מְכַמָּה אֲוִמְנִים וּבְקִיאִים שְׁהַרְבָּה מְזִיפִין וְנוֹתְנִים בְּעַת תִּיקוּנוֹ שְׁוֹמֵן וּשְׁעִי"ז מְרוּוִיחִין שְׁאִין צְרִיכִין מִהַשְׁרָפִים וְשָׁרְשֵׁי הַצִּיגְאָרִיעַ טוּבָא.

וְהִנֵּה שְׁוֹרֵשׁ עֵנָן הֵיתֵר הַמְלַח הוּא מִהַגְמָרָא דַּע"ז דָּף ל"ג דְּמָאן דְּיָהִיב חֲמָרָא בְּמַלְחָא שְׁרִי מְשׁוּם דְּקִאָזִיל לְאִיבּוּד וְשֵׁם כְּתוּבוּ הַתּוֹסֶפֶת וְהָרָא"ש כְּדִמְשַׁמַּע מְלִשׁוֹן הַגְמָרָא דְּבְמַלְח נְשָׁרְף וְלֹא נִשְׂאָר בּוֹ וְצָרִיךְ טַעַם פִּינּוֹן דְּלִית בִּי נְתִינַת טַעַם אוֹ דְּהָוֵי טַעַם לְפָגַם לְמָה לִי טַעַם דְּנִשְׁרָף וּבִש"ע סְסִי קל"ד כ' הַטַּעַם דְּנִפְגַּם וְנִפְסַל וּבְסִי קי"ד סְעִי ד' כ' בְּדְבָרֵי שְׁנַתְבְּשָׁלוּ אֲצֵל הַגּוֹי אַעפ"י שְׁרָגִילִין לְמִשְׁוֹחַ בְּשְׁוֹמֵן חֲזִיר אִין לְחַוּוֹשׁ מְשׁוּם דְּהָוֵי נִטְל"פ גַּם בְּטַל בַּס' וּבְסִי קל"ד לִיתָא טַעַם דְּבְטַל בַּס' דְּשֵׁם מִיָּרִי אֶפִּילוּ בְּדִלְכָא ס' מ"מ קָשְׁיָא דְּבִש"ס אֶמְרִינּוּ טַעַם אַחַר: וְנִרְאֶה לַפְעַנ"ד דַּהַּמַּג"א בְּרִישׁ סִימָן תַּמ"ב ס"ס קַא הִבִּיא בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א דְּכָל שְׁעִיקְרוּ כְּדָ נַעֲשֶׂה אֶפִּילוּ יֵשׁ בּוֹ ס' אִינוּ בְּטַל וְהַמַּג"א הוֹכִיחַ שֵׁם דְּאִינוּ אֵלָא מְדַרְבְּנָן וְכֵן הִבִּיא שֵׁם בְּשֵׁם הַרִי"ו וְהַמַּחְצָה"ש בַּסִּי תַמ"ז ס"ק מ"ה הִבִּיא לְהַקְשׁוֹת עַל תְּשׁוּבַת צ"צ שְׁהִבִּיא שֵׁם הַמַּג"א בִּינִי שְׁתִּיקוּנוּ בְּחֻלְבַּב חֲטָה.

מְדַבְּרֵי הַרְשָׁב"א וְהַרִי"ו דְּכָל שְׁתִּיקוּנוֹ כְּדָ אִינוּ בְּטַל דְּהָוֵי כְּדָרְהַמְעֵמִיד. וְתִי דְּהֵינּוּ דְּוּוּקָא אִם בָּא לְתַמְנָן הַטַּעַם אֲבָל שֵׁם בָּא לְתַמְנָן הַמְרָאָה וְתִלְיָא בְּפִלּוּגְתָא הַמּוּבָא בְּפִר"ח בִּיו"ד סִי ק"ב וּבְפִמ"ג סִי ק' אֵי חֲזוּתָא מְלֵתָא וְכו' שְׁפַדְרַבְּנָן סְמִכִּינּוּ לְהַקְל דְּלָאוּ מְלֵתָא הוּא אֲבָל בְּבָא לְתַמְנָן הַטַּעַם וְעֵשְׂיִיתוּ כְּדָ הוּא אִינוּ בְּטַל לְדַעַת רִשְׁב"א וְסִייעָתוּ וַא"כ בְּהָדָ צִיגְאָרִיעַ שְׁתַּחֲוִילַת עֵשְׂיִיתוּ וְתִיקוּנוֹ כְּדָ הוּא א"כ אֶפִּילוּ אִיכָא ס' אִינוּ בְּטַל וּבְקִאֲמַת לְשׁוֹן רִשְׁב"א בְּתְשׁוּבָה שְׁהִבִּיא הַב"י שֵׁם בִּיו"ד סְסִי קל"ד קָשָׁה שְׁבַתְחִילָה כְּתוּב מְשׁוּם תִּיקוּנוֹ וְאַח"כ כ' דְּהַטַּעַם מְשׁוּם דְּבְשָׁל גּוֹי אִין הוֹלְכִין בְּתֵר הָרוּב וְזֶה כְּדַעַת הַרְאָב"ד שֵׁם.

ובאַמַת קִשָּׁה לִי עַל שִׁיטַת הַרְשָׁבָ"א הַגָּ"ל בְּהָא דְפָרִיף בְּבִיצָה דָּף ל"ח וּלְבַטְלוּ מִיָּם וּמְלַח
לְגַבֵּי עֵינֶיהָ. דְּהָא שָׁם כְּפֵי עֲשִׂיטוֹ מִיָּהוּ י"ל דְּזָה בְּאַמַת בְּכָלֵל תִּי רְבָא שָׁם דְּתִירָץ דְּתַבְלִין
לְטַעְמָא עֲבִידִי.

וְזָה דְּוָחַק דְּהַלְשׁוֹן לֹא מִשְׁמַע כֵּן וְכ"ש לְפָרַשׁ"י דְּפִי דְלֶרְבָּא לֹא מְתַרְץ הַקְּוִשָּׁא מִמֵּיָם.
וְצ"ע עַל הַרְשָׁבָ"א: וּלְפִי מ"ש אָנִי בְּחִקְדוּשֵׁי שָׁם דְּהַקְּוִשָּׁא דְלְבַטְלוּ מִיָּם וּמְלַח הַקְּשׁוֹ
אֶפְיָלוּ אֵין ס' דַּס"ל דְּלַעֲנִין תְּחֻמִּין סְגִי בְּרוּב פְּעִין דְּסָגִי בְּרוּב בְּמִשְׁנָה ב' פ"ט דְּכֻלָּאִים
בְּצֻמְרָא גְּמֵלִים וְצֻמְרָא רְחֵלִים.

אֲע"ג שְׁטַרְפֵּן בְּיָדִים וְתִקְוֹנוּ כְּפֵי כְּמוֹ שֶׁכ' הַמְּהַרְשָׁ"ל בְּפִסְחִים דָּף מ"ג ע"ב בְּתוּס' ד"ה
כְּמֵאן לַעֲנִין בִּיעוּר כֵּינֵן דְּלֹא בְּמִידֵי דְאַכִּילָה דְּיִינִינִין דְּבַטְלָא בְּרֻבָּא וְכֵן ס"ל לְהַמְקָשׁוֹן
לַעֲנִין תְּחֻמִּין וּמִיָּוֶשֶׁב קוֹשֵׁיַת הַש"מ שָׁם שְׁהַקְּשָׁה מֵאִי פָרִיף וּלְבַטְלוּ מִיָּם וּמְלַח הָא לִיכָּא
ס' וּבְזָה אֲמַרְתִּי לִישָׁב קוֹשֵׁיַת הַתוּס' שָׁם בְּדָף ל"ט רִישׁ עֲמוּד א' עַל תִּי רַב אֲשֵׁי דְהָנִי
דְשִׁיל"מ דְּהָא הֵתָם הָנִי מִיָּן בִּשְׂא"מ וְאַמְרַתִּי הָרִי הָאֲחֻרוֹנִים כְּתָבוּ הַטַּעַם דְּבִשְׂא"מ אֶפְיָלוּ
דְשִׁיל"מ בְּטַל הוּא מְשׁוּם דְּכָבֵר פְּסֵק לְגַמְרֵי שְׁמוֹ וּמֵהוּתוֹ וְכֵאלוּ אֵינוּ וְכָל זֶה שְׁיִיף בְּאִיכָּא
ס' אָבֵל בְּלִיכָּא ס' אֶפְיָלוּ הוּא כְּעִנְיָן תְּחֻמִּין דְּבַטְלָא בְּרֻבָּא מ"מ לֹא פְּסֵק לְגַמְרֵי וְשׁוּב
אֲמַרִּין בִּי דְשִׁיל"מ לֹא בְּטַל וְעַכ"פ לְפִי הַגָּ"ל בְּנִידוֹן כַּה"ג דְּבַטְלָא בְּרוּב מְאַחְרֵי רַבִּים
אֶפְיָלוּ אִם זֶה תִּקְוֹנוּ וּבְיָדִים מְעַרְבוּ בְּטַל.

לְכָף הַנּוֹכַח רְבָא לֹא מְלַח דְּלַטְעָמָא עֲבִידִי וְאִיכָּא חֲשִׁיבוּת גַּם בְּתֻחֻמִּין לֹא בְּטַל כֵּן
נִרְאָה לְפַעֲנָד: וְעַכ"פ יְהִי אִיף שְׁיִהְיֵנָּה נִרְאָה לִי דִישׁ לְרִשְׁבָּ"א רֵאִי מַע"ז דָּף ל"ג הַגָּ"ל
דְּמַסִּיק דְּהָאִי מֵאן דְּשָׂדָא חֲמָרָא בְּמִלְחָא מְוֹתָר מְשׁוּם דְּאֲזִיל לְאִיבּוּד תִּפּוּק לִי מְשׁוּם
דְּנוֹתָן טל"פ אוּ מְשׁוּם שְׁיִשׁ ס' כַּמ"ש הַתוּס' וְהָרָא"ש שָׁם.

וְעַל כְּרַחֲמֵי בַכָּה"ג דְּכָף עֲשִׂיטוֹ לֹא בְּטַל וְאַצְטְרַף וּמַר מְשׁוּם דְּנִשְׁרַף וְזָה נִרְאָה לִי טַעַם
הַרְמ"א בְּסִי' קי"ד דְּהַשְׁוֹמֵן אֵינוּ תִּקְוֹנוּ וְעֲשִׂיטוֹ שָׁל הַמְּשַׁקֵּין אֲדַרְבָּה הָא הַעֲיָדוּ לָנוּ
שְׁפּוּגָם וְרַק מְשׁוּם תִּקְוֹן הַיּוֹרָה הוּא מוֹשֵׁחַ בְּשׁוֹמֵן.

לְכָף כ' הַטַּעַם מְשׁוּם דְּנוֹתָן טַעַם לְפָגַם וּמְשׁוּם ס'. וְנוֹתָן טל"פ אֵינוּ פָּגַם שְׁנַפְסָלוּ הַמְּשַׁקֵּין
אֲלֵא שְׁפּוּגָם בְּמֵאכָל דַּג"כ שְׁרִי לְפִי מ"ש הַרְשָׁבָ"א הַמוּבָא בְּר"ן ע"ז דָּף ס"ח וּפמ"ג ס'י
ק"ג הָאֲרִיף בְּבִיאוּרוֹ מְשׁוּם בִּיטוּל בְּרוּב.

אָבֵל בְּסִי' קל"ד דְּמִיָּרִי שְׁזָה הַדָּם וְחֻמְצָא תִּקְוֹנוּ אֲזֵי אֵינוּ בְּטַל לְרִשְׁבָּ"א בְּס' וּלְכָף קְאָמַר
מְשׁוּם דְּנוֹתָן טַעַם לְפָגַם. וְאִם נִתְעַרְבַּ אַח"כ בְּמִקּוּם דְּמִשְׁבִּיחַ אִם אֵינוּ נִפְסָל לְגַמְרֵי הָנִי
כְּפָגוּם וּלְבַסּוּף הַשְּׁבִיחַ דְּאָסוּר בְּסִימָן ק"ג.

וּא"כ בְּצִיגָאֲרִיעַ זֹאת כֵּינֵן שְׁזָה תִּקְוֹנוּ וְעֲשִׂיטוֹ אֵינוּ בְּטַל לְהַרְשָׁבָ"א וְסִינְעָתוֹ וּמ"ש
מְעַלְתוֹ דְּנוֹטל"פ לֹא אֲדַע מְנָא לִי הָא וְאֶפְיָלוּ הָנִי כְּפֵי. מ"מ אִם מְשַׁבִּיחַ לְבַסּוּף הָרִי אֲסַרוּ
לְכָף נִרְאָה דְּבִנְוֹדָאִי יֵשׁ חֲשִׁשׁ גָּדוֹל בְּצִיגָאֲרִיעַ וְגַם הִיתָר שֶׁכ' הַרְמ"א בִּי"ד ס'י קי"ד סַעִי
יּוֹד דָּאִם יוֹדַע שְׂאֲחָד אֵינוּ מְעַרְבַּ וְכו' נִרְאָה דְּלֹא שְׁיִיף כְּאֵן כְּמוּבָן דְּנָהִי דִישׁ פְּאַבְרִיקָעֵן
שְׁעוּשִׁין ע"י יִשְׂרָאֵל ע"ג בְּדִיטְשָׁלְאֵנְד אֵלוּ הֵם נְפָרִין בַּפ"ע דְּבָרֵי הַדוּ"ש: הַק' מְשָׁה
שִׁיק מְבָרַעֲזָאוּעַ: תְּשׁוּבָה י' לְהַרְבְּנֵי וְכו' מו"ה אֶהְרֵן שְׁמוּאֵל נִי: מֵה שְׁשָׂאֵל דְּגַם בְּצִינְיַת

גימא דאין עדל"ת הואיל ואי אמר לא בעינא בגד ד' פנפות ועושה לו בגד בת שלש פטור
כמו בכתובות דף מ' וכו' ובאמת הש"מ בכתובות שם העיר בזה עיי"ש.

ופשוט דאין הנדון דומה דניהו דבידו שלא לעשות לו בגד בת ד' פנפו' או שלא ללבוש
אבל אם לובש הוא חייב בציצית שא"א לסלקו ודוחה הל"ת משא"כ גבי לו תהי' לאשה
המצנה רק לטובתה ואי אמרה לא בעינא.

אין פאן עשה ונהנת וטובת האדם א"א שיזקה ל"ת דאין עצה לנגד ה' ומה ששאל אי
גבי הא דאר"ל היכא דאפשר לקיים שניהם אין עדל"ת אם עבר ועשה אי קיים המצנה
זה מבואר בש"ס יבמות דף ק' ע"ב וק"א ע"א דאי יבום מקרי אפשר לקיים שניהם
בחליצה אפילו בדיעבד אי יבם לא קנה ולהנוב"י מהדו"ק בסוף הספר אתא עלה מטעם
מצוהב"ע עיי"ש מה שמתרץ דברי הריב"א ומש"ס דיבמות הנ"ל מוכח דמן התורה
קאמר ר"ל וגם בגזיר נ"ח מוכח דמן התורה קאמר ר"ל ובתוס' מנחות דף ע' ע"א ד"ה
אפשר וכו' משמע דר"ל מדרבנן קאמר ואפשר דהתוס' מיירי דעתה א"א לקיים בדרף
אחר אלא הואיל ובפעם אחר אפשר לקיים וכו' אז הוא רק מדרבנן לא דחי ובזה מיושב
דברי הב"י באו"ח סי' י"א דאיכא למימר מדרבנן קאמר ובמה שהקשה על הפ"ח באו"ח
סי' תס"ז שכ' דבנפל מים על חטים ויש חשש חימוץ אסור לילה לבית המוכר משום
קבוע והקשה הא באינו ניכר כ' הפ"ח דלא הוי קבוע הא ליתא דבאינו ניכר אם שייך
ביטול לא הוי קבוע ונתבטל.

אבל אי לא שייך ביטול שוב הוי קבוע כמו דברים חשובין הואיל ואינם בטלים שייך
בהו קבוע מדרבנן. וגזרו אפילו בפירוש שפא יקח מן הקבוע ועוד הרי לבעלים הוא דוע
שנפל מים על ערימות שלהם.

עוד.

הקשה מאי פריך בפסחים דף כ"ב מאבמה"ח שלא יושטי לב"נ דלמא מיירי בעירב בו
דבר מר ולב"נ אי אסור אף שלא כדה"נ. וכיוצא בזה הקשה מאי פריך מדם דתנן ונמפרין
לזבלין הא זבול הוא שלא כדה"נ טעה בזה דמאי נפ"מ דאף דמי שנתנו לו נהנה שלא
כדה"נ מפל מקום פיון דהנותן או המוכר אצלו הנה כדה"נ ונדאי אסור ומאי נפ"מ
דמעורב בו דבר מר בזה מתיר רק לו לאכלו אבל למפור או ליתן גם דבר מר ראוי
למכירה ולנתינה ואי מכר או נתן הרי נהנה ממנו כדדף הנאתו וכבר פתב פן הריטב"א
פקידושין דף נ"ו ע"ב במתני' דהמקדש באיסורי הנאה ובאמת גם בב"ש סי' ק"ח ס"ק
נ"ד טעה בזה במ"כ כמו"ש בס' בית מאיר שם ומאי שהקשה אהא דפריך בפסחים דף
כ"ב ע"ב דלמא לי בעל השור נקי לאסור בהנאה ת"ל מלא יאכל והקשה דלמא איצטרף
ללמד דדווקא לאחר סקילה אסור בהנאה אבל אי שחט לי' לאחר שנגמר דינו אף דאסור
באכילה מ"מ מותר בהנאה זה אינו מוכן דהרי בקרא כתיב סקל יסקל כו' ולא יאכל כו'
ובעל השור כו' ואי ס"ד דהאי ובעל השור נקי קאי רק על אחר סקילה א"כ הו"ל למיכתב
להיפוך סקל יסקל ובעל השור נקי נאח"פ לכתוב ולא יאכל את בשרו ואפילו שחטו
לאחר שנגמר דינו אסור באכילה אבל מדכתיב בעל השור נקי לבסוף נדאי דבא ללמד
דאף אם שחטו לאחר שנגמר דינו אף קודם סקילה אסור בהנאה.

וא"כ פָּרִיךְ שפִּיר תִּפּוּק לִי מֵלֵא יֵאָכֵל: ומה שֶׁהִקְשָׁה עַל קְנֻשַׁת הַתּוֹסֵ' שֶׁהִקְשׂוּ שָׁיָהָא נִהְיָה מִחֲמַץ בְּפֶסַח בְּכֶרֶת וְהִקְשָׁה דֵּא"כ תִּקְשָׁה קְנֻשַׁת הַתּוֹסֵ' בְּחֻלְיֵן דְּרַף ק"כ ד"ה אֵלָא וכו' וְכֵן דְּזָה תִּלְיָא בְּפִלּוּגְמָא דְחֻזְקָא ור"א בְּאַמְתָּ גּוּף הִקְנֻשָׁא פְּכָר הִקְשׂוּ הָאֲחֵרוֹנִים ומה שתי' אִינוּ מִסְפִּיק דְהָרֵי תוֹס' בְּנִדְהָ דְרַף ל"ב ע"א פְּתָבו טַעַם אַחַר דְּאִי לָאו קָרָא ה"א דְלֵא מְקָרֵי חֵלֵב וְהוּא הַדִּין דְהוּ"א דְלֵא מְקָרֵי חֲמִץ וּא"כ קְנֻשַׁת הַתּוֹסֵ' בְּחֻלְיֵן דְּרַף ס"ד הַנְּלֵל אִינוּ מוּבָן וְע"כ דְהַתּוֹסֵ' קָאִי שָׁם לִפְיָ הַר"ש שָׁם בְּתוֹסֵ' דְרַף ק"ך ע"ב ד"ה הִיכָא וכו' וְכִמוּ שִׁכְ' הַר"ן בְּחֵי' וּא"כ הִקְנֻשָׁא רַק עַל לְשׁוֹן הַש"ס דְמֵייתוּ עַל הַמְחַוְהוּ אֲבָל הַתּוֹסֵ' בִּפְל' פֶּל שְׁעָה שֶׁפִּיר הִקְשׂוּ דְדִלְמָא אֲצַטְרַף קָרָא עַל יוֹצֵא מִהוּ וּמ"ש עוֹד לְהַסְתַּפֵּק אִי הִיכָא דְאִיפָּא לֹא תוֹתִירוּ אִי שִׁיעוּרוֹ אֲפִילוּ פְּחוֹת מִפְּחוֹת בְּמִקּוֹם אַחַר הָאֲרַכְתִּי דְמַצּוֹת אֲכִילַת קִדְשִׁים ג"כ שִׁיעוּרוֹ בְּכּוֹזֵת נְאִי לִיכָא כּוֹזֵת אִין פְּאֵן מַצּוֹת אֲכִילָה: וְהָאֲרַכְתִּי בְּזָה בְּהַעֲרוֹתִי לְמַנְיֵן הַמַּצּוֹת מַצְנָה ק"ב: תְּשׁוּבָה י"א עוֹד לּוּ מַה שֶׁהִקְשָׁה עַל דְּבַר הַרְמַב"ם בִּפ"י מִטְּוִמְאוֹת מַת ה"ה שֶׁפְּתַב דְּבֵית הַפָּרֶס בְּשֵׁל חֲבָרוּ אִינוּ אוֹסֵר מִשּׁוּם דְּאִין אֲדָם אוֹסֵר דְּבַר שֶׁא"ש וְהִקְשָׁה דְהָא זֶה הָיִי כְּמוֹ מַעֲרָב וְהַתּוֹסֵ' פְּתָבו בִּפ' הָעֵרֵל דְּבַמְעַרְב לִכ"ע אוֹסֵר פְּכָר כ' הַתּוֹסֵ' בְּשַׁבַּת דְּרַף ט"ו ע"ב ד"ה עַל דְּבֵית הַפָּרֶס אִין חֲשַׁשׁ עֲצָם וְאִינוּ אֵלָא רַק מְדַרְבְּנָן וְכַר"ש פִּי"ז מֵאֵהָלוֹת פְּתוּב דְּמִשּׁוּם קָנֵס וְלֹא קָנֵסוּ בְּשֵׁל אַחֲרִים וְכַר"ם בִּם נִרְאָה דְהָיִי כְּאֵלוּ הַקְצוּהוּ לְבֵית הַקְּבָרוֹת וְלִכְךָ נִקְרָא בֵּית הַפָּרֶס שֶׁפָּרֶס לְשֵׁם הַטְּוִמְאָה כִּינּוּן דְּאִפְשָׁר שֶׁיִּבּוֹא שָׁם עֲצָם אֲפִילוּ הוּא בְּדִרְךָ רְחוֹק שֶׁאִין לְחוּשׁ עֲלֵהּ מ"מ עֲשָׂאוּ כְּבֵית הַקְּבָרוֹת וְלִכְךָ בְּשֵׁל אַחֲרִים אֲפִילוּ הַקְצוּהוּ לְקְבָרוֹת אִינוּ נֶאֱסָר: ומה שֶׁהִקְשָׁה עוֹד לַר"ש בְּפֶרֶק הָעֵרֵל בְּמַסְכָּה עַל גִּפְנֵי חֲבָרוּ אֵא"ד שֶׁא"ש וְכַר"ש ע"כ דְּרַף ע' כ' הַתּוֹסֵ' לַר"ש דְּאֲדָם אוֹסֵר.

הֵאִי דְמַסְכָּה לֹא חֲשִׁיב מַעֲשָׂה בְּגוּפוֹ וְכִלְיָו מַעֲשָׂה אִין אֲדָם אוֹסֵר גַּם לְדִידָן דְּקִי"ל כַר"ש גְּבִי מַסְכָּה: ומה שֶׁהִקְשָׁה בְּחֻלְיֵן דְּרַף י"א שֶׁהִקְשׂוּ הַתּוֹסֵ' דְנִיְלוּף רֹב מִק"ו מְחֻזָּקָה וְהִקְשָׁה דֵּא"כ לֹא נִדְעָ בְּרַה"י כִּינּוּן דְּבַר ה"י לֹא אֲזַלְיָנִין בְּתַר חֻזְקָה וְנִדְיוּ לְבָא מִן הַדִּין לְהִיּוֹת בְּנִיְדוּן יְעוּיָן בְּר"ן בְּחֵי' שֶׁפְּתַב דְהַקְנֻשָׁא מִנ"ל דְּאֲזַלְיָנִין בְּתַר רֹבָא קָאִי עַל הָא דְאֲמַרִּינוּ לְעִיל נִשְׁחָטָה בְּחֻזְקַת הָיִתֵר עוֹמְדָת מִטַּעַם דְּרֹב בְּהַמּוֹת וְע"ז שֶׁאֵל וּא"כ אִין עֲנִיָן זֶה לְרִשׁוֹת הַיְחִיד וּמִיָּהוּ גַם לְדַבְרֵי מַעֲלָתוֹ בְּרַשְׁהוּ"י עֲצָמוּ הִיכָא דְלֵא אִיתְרַע אֲזַלְיָנִין בְּתַרְהָ פְּדוּמוֹכַח מְדַבְרֵי הַר"ן בְּחֵי' רִישׁ גְּדָה דְלִכְךָ לְמַפְרַע סוּמְכִין עַל חֻזְקָה.

וְכִרֹב הָא דְאֲזַלְיָנִין אַחֲרֵי נְמִי דְוּוּקָא בְּלֵא אִיתְרַע אֵלָא דְלִכְאוּרָה י"ל חֻזְקָה דְלֵא אִיתְרַע בְּאַמְתָּ עֲדִיף מְרֹב וְכַדְמוּכַח בְּסוּגְיָא דְמוּמִין. וְכַמ"ש נְמִי הַפְּנ"י שָׁם דֵּא"ג דְּאִין הוֹלְכִין בְּמִמּוֹן אַחַר הָרֹב מִיָּהוּ נִרְאָה דְהִינּוּ לְמַסְקָנָא שֶׁפְּתָבוּ הַתּוֹסֵ' דְרֹב עֲדִיף מְחֻזָּקָה יִלְפִינִין מְפָרָה אֲזַנְמָה וְשָׁם מוּכַח רַק חֻזְקָה דְאִיתְרַע.

אֲבָל לִפִּי ס"ד דְתוֹסֵ' דְהַלְמ"ס הוּא דְרֹבָא עֲדִיף מְחֻזָּקָה בְּאַמְתָּ אֲפִילוּ מְחֻזָּקָה דְלֵא אִיתְרַע הוּ"א דְעֲדִיף: ומה שֶׁהִקְשָׁה בְּבִיּוֹתָ ל"ח דְפָרִיךְ וְלִבְטָלוּ מִים וְמִלַּח לְגַבִּי עֵיסָה וְכֵן בְּבִיּוֹתָ דְרַף ד' דְקָאֵמֵר מְרַבָּה עֲלִיהֶן עֲצִים מוּכְנִים וּמֵאִי מוֹעִיל בְּיִטּוּלָהּ הָא זֶה הָיִי כְּמוֹ מִשָּׂא דְנוֹשָׂא בְּב"א וּמִשָּׂא אֲמַרִּינוּ בְּבִכּוּרוֹת כ"ג דְלֵא בְטִיל הִנֵּה לִפִּי מ"ש הַתּוֹסֵ' בְּבִכּוּרוֹת כ"ג ע"א ד"ה נְבִילָה בְטִילָה וְכו' דְזֶה רַק מְדַרְבְּנָן א"כ נִרְאָה דְוּוּקָא בְּאִיסוּר דְאוֹרִיּוּתָא אוּ בְטוּמְאָה דְאוֹרִיּוּתָא אֲבָל בְּאִיסוּרֵי דְרַבְּנָן תִּקְנָתָא לְתַקְנָתָא לֹא עֲבָדִינוּ.

וכ"ש לפי מ"ש התוס' שם דף כ"ב ד"ה יתיב באמצע הדיבור דבגדה דף ע"א הואיל ונדם תבוסה דרבנן לא התמירו לומר חוז' ונניעור: ובש"ס שם תליגין זה בגוה דאי לא אמרינן חוזר ונניעור טומאה כמאן דליתא דמי ואפילו במשא אינו מטמא וא"כ בנודאי הדבר מוכרח דברבנן אין איסור אפי' במשא וא"ש אמנם אפילו להרמב"ם שכ' המל"מ בפ' א' ממטמאי משקב ומושב דין י"ד דס"ל דמה"ת אינו בטל לענין משא מ"מ הרי נראה מבואר מדברי הרמב"ם וכ"מ ספ"א מאבות הטומאה דרק ביבש ביבש ס"ל דמטמא במשא ולא בלח בלא וגם נראה שם מבואר בכ"מ דדווקא לענין משא אמרינן כן ולא בשאר איסורים לדעת הרמב"ם וא"כ להרמב"ם לא קשה כלל ותו היכא דיש ששים.

נראה דלכ"ע איסורא כמאן דליתא. וכאלו אין פאן איסור כלל דהרי אפילו בדבר שיל"מ דאמרינן עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר אמרינן באינו מינו אם יש ששים דבטל ועל פירוש דבכה"ג לא מקרי כלל איסור וכמאן דליתא דמי ולכך אפילו במשא אינו מטמא בכה"ג אלא דבגוה אין לישוב קושיא הנ"ל דשם לגבי מים ומלח נראה דאין ששים וכמ"ש הש"מ שם דמאי דפריה דלכטלו מים ומלח היינו ברוכא: תשובה י"ב עוד להנ"ל מה שהקשה למה אמרו בתולין צ"ח בשלמא תרומה טעים לה פהו וכו' הרי יכול לטעום קטן להפוסקים דאיסור דרבנן ספינו בידיים ותרומה בזה"ז דרבנן: ועוד דאפילו גדול יכול לטעום ח"ש: דברבנן ח"ש מותר כמבואר בתשובת ר"י מיניץ ובס' תוס' שבת סי' ש"ו ובפמ"ג בפתיח' להלכות פסח קושיא זו לית בה מששא וכי אקטן נייתי ונסמוך.

מאין יש לו הפרה בטעמים שיוכל לסמוך עליו ואפילו אם יש לו היפר וגם הרגיל עצמו להבין בטעמים. וכי סומכין אקטן לאיסור ולהיתר אפילו במידי דרבנן וכאן אתחזק איסור פיון שיזענו שפול איסור לכאן ועיין ביו"ד סימן קכ"ז בסופו.

ומה שהקשה דאף גדול יכול לטעום ח"ש דח"ש דרבנן שרי לא ראיתי ולא מצאתי מי שכתב כן דחצי שיעור דרבנן יהא מותר וכו' דאי הלכה פסוקה דאף דרבנן ח"ש אסור. דהרי קי"ל ביו"ד סימן צ"ח דגם איסור דרבנן בעי ששים ואפילו להרמב"ם נ"ט בעי' נאי ח"ש מותר אפילו חד בעשרה יהא מותר ובטל פיון דאין פאן פזית בכא"פ הני לי' ח"ש ושריא דרבנן לדבריו ומ"ש התוספת שבת דפחות משנה פרוטה איכא למימר דשריא גבי שבת היינו דפחות משו"פ לא מקרי שחר ומעולם לא בא עליו שם שחר שבת אבל מידי דאיסורא אפילו אוכל ממנו פחות משו"פ פשיטא דקי"ל דאסור ותשובת מהר"י מיניץ שכ' לא ראיתי ואיננה בידי ואפילו אי ס"ד למימר דשרי' י"ל דווקא לריש לקיש דסובר דח"ש דרבנן הי' אפשר לצדד אבל לר"י דח"ש אסור מה"ת ומשום דחזי לאצטרופי וכמ"ש הר"ן ריש שבעות שמים.

וא"כ פיון דחצי שיעור באיסור דאורייתא מן התורה אסור. למה לא יאסר דרבנן: אמנם אפילו הי' סברא מ"מ פבר ביארתי דלהלכה קי"ל דח"ש אפילו דרבנן אסור וכ"ש בנידן הנ"ל גבי תרומה דקי"ל דתרומה אסור לזר בהנאה של פילוי או מה"ת או מדרבנן.

וכמו שהאריך המל"מ בפ"ב מתרומות דין י"ד ואי ג"כ באיסור הנאה ח"ש מותר דרבנן אפילו באיסור הנאה א"כ מצינו דמים לאיסורי הנאה דרבנן ואנן קי"ל כר"ג אמר רב דהמקדש באיסורי הנאה דרבנן אין חוששין לקידושין ואפילו טעימה ס"ל להריב"ש

דאסור מדרבנן לְכָל הַפְּחוֹת כַּמְבוּאָר בְּתוֹשׁוּבָתוֹ סִי רַפ"ח וְדַעַת בְּנוֹ שֶׁל צ"צ בְּקו"א שֶׁל צ"צ לְסִי מ"ז דְּאֶפִּילוּ בְּאִסּוּרֵי דְרַבְּנָן טְעִימָה אֲסוּרָה וְאֶפִּילוּ לְדַעַת הַצ"צ סִי מ"ז דְּבְדַרְבָּנָן שְׂרֵי טְעִימָה הֵינּוּ אִם אֵינּוּ בּוֹלַע דְּלֹא שְׂיִיף חֲזִי לְאַצְטְרוּפֵי אָבֵל ח"ש שְׁבוּלַע פְּשִׁיטָא דְּאֶפִּילוּ מְדַרְבָּנָן אֲסוּר לְכָל הַפְּחוֹת לְדִינָן דַּח"ש אֲסוּר מֵה"ת וְכ"ש בְּאִסּוּרֵי הֲנָאָה וְטְעִימָה נִרְאָה מְדַבְּרֵי הָרִיב"ש דְּאֶפִּילוּ בְּאִסּוּר הֲנָאָה אֵין פֶּאן אִסּוּר דְּאוֹרֵייתָא דִּהֲנָאָה לֹא חֲמִירָא מְאָכִילָה וְכַמ"ש הַצ"ח בְּפִסְחִים דָּף כ"ב וְכִינּוּן דְּבִטְעִימָה לֹא שְׂיִיף חֲזִי לְאַצְטְרוּפֵי גַם בִּהֲנָאָה שְׂרֵי טְעִימָה וְזֶה דַּעַת הַפְּלִתִי בִּיּו"ד סִי צ"ח שֶׁכ' לְתַרְץ דְּטְעִימַת גּוֹי מוֹעִיל רַק עַל זֶה שֶׁאֵח"כ יְהֵא רִשְׁאֵי יִשְׂרָאֵל לְטַעֲנוֹם בְּפִיּוֹ דְּזֶה הָיִי רַק אִסּוּר דְרַבְּנָן וְאֲנִי פִקְפֻקְתִי עָלָיו בְּתוֹשׁוּבָה דְּאוֹלֵי בְּבִשְׂרָא בְּחֻלָּב דְּאֲסוּר בִּהֲנָאָה אוֹלֵי גַם טְעִימָה אֲסוּרָה מֵה"ת מִיְהוּ בְּזֶה הַדְּבָר בְּרוּר דִּהֲפֻלְתִּי סוּבֵר דִּהִיכָא דְּלֹא שְׂיִיף חֲזִי לְאַצְטְרוּפֵי הֲנָאָה לֹא חֲמִירָא מְאָכִילָה וְכַדַּעַת הַצ"ח בְּפִסְחִים וְמָה שְׁמַקְשִׁים עַל הַצ"ח מִירוּשְׁלָמִי דִּתְרוּמוֹת פ"ג דְּמְבוּאָר שְׁם דְּגַבֵּי אִסּוּר הֲנָאָה גַם ר"ל מוֹדָה דַּח"ש אֲסוּר מֵה"ת כְּבָר כְּתַבְתִּי בְּמִקּוֹם אַחַר דְּנ"ל דְּש"ס דִּינָן פְּלִיג עַל הִירוּשְׁלָמִי דְּשָׁם בִּירוּשְׁלָמִי קְאָמַר נְמִי דְּבִיּוּה"כ מוֹדָה ר"ל וְע"כ דַּס"ל דְּטַעֲמָא דַּח"ש מוֹתֵר מִשּׁוּם דְּלֹא הָיִי דְרַף אָכִילָה וְשִׁיעוּר אָכִילָה וְלִכְרָף סוּבֵר בִּהֲנָאָה מוֹדָה וְאֲנִי הַקְּשִׁיתִי דִּירוּשְׁלָמִי סוּתֵר עֲצָמוֹ דְּבַפ"ק דְּחֻלָּה פ"א מְשָׁנָה ט' הִבִּיא הַר"ש הִירוּשְׁלָמִי דְּאֲסוּרִין לְזָרִים הֵינּוּ בַּח"ש וְדוֹנָקָא לַר"י אָבֵל לַר"ל מוֹתֵר עֵי"ש וְקָשָׁה הֵא חֻלָּה הָיִי כְּתוּבָה וְאֲסוּרָה בִּהֲנָאָה שֶׁל פִּילּוֹי וְכַמ"ש לְמַעֲלָה וְבְּאִסּוּר הֲנָאָה לְהִירוּשְׁלָמִי מוֹדָה ר"ל.

וְאֵע"ג שֶׁהֶאֱמַת נִרְאָה בְּפִירוּשׁ הִירוּשְׁלָמִי כְּתוּבִיּוֹ ט שְׁם אָמְנָם הַתּוֹס' בְּב"מ שְׁם פֶּרֶשׁוֹ ג"כ כְּפִירֵשׁ הַר"ש וְקָשָׁה הֵא תּוֹס' ס"ל הֲנָאָה שֶׁל פִּילּוֹי מֵה"ת אֲסוּר וְעַכ"פ הֵנְכוֹן כְּמוֹ"ש לְמַעֲלָה וְאֵין סֶפֶק דְּלְדִינָן ח"ש אֶפִּילוּ רַק בְּדַרְבָּנָן אֲסוּר: עוֹד הַקְּשָׁה מֵאֵי פֶּרִיף בְּשֶׁבֶת דָּף ע"ד ע"א וְכִי מוֹתֵר לְאַפּוֹת ח"ש לְפִימ"ש הַצֵּלַח בְּפִסְחִים מ"ג דַּח"ש סְמוּךְ לְסוּף הַיּוֹם לְעַנְנֵי יוֹה"כ אוֹ לְעַנְנֵי חֲמִץ בְּפִסְחָא הוֹאִיל וְלֹא חֲזִי לְאַצְטְרוּפֵי אֵינּוּ אֲסוּר מֵה"ת א"כ דְּלִמָּא מִיִּירֵי בְּכַה"ג לֹא יִדְעִיתִי שׁוּם קוֹשְׂיָא דְּהָרִי לְכָל הַפְּחוֹת אֲסוּר מְדַרְבָּנָן וּפֶרִיף שְׁפִיר וְכִי מוֹתֵר וְכו' אֵלָּא אֶפִּילוּ לְפִי הֲבִנְתוּ הָרִי הַמְקַשֵּׁן שְׁם הוּא רַב יוֹסֵף וְהוּא ס"ל ס"פ בְּמָה מְדַלִּיקִין דְּשִׁיעוּר בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת הוּא שְׁנֵי תִילְתֵי מִיל וְא"כ מִמֵּנָּה פ"א בְּיָרֵר זֶה קוֹדֵם בַּה"ש א"כ אֶפְתִּי חֲזִי לְאַצְטְרוּפֵי תוֹף מְשָׁף בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת דְּהוּ סֶפֶק דְּאוֹרֵייתָא וּבְסוּף יוֹם הָיִי אִיקְבַּע אִסּוּרָא וְאֶפִּילוּ לְרַמְב"ם אֲסוּר מֵה"ת וְא"כ אֵי קָמִי שְׂמִיָּא גְּלִיָּא הַבַּה"ש יוֹם הָיִי חֲזִי לְאַצְטְרוּפֵי וְאֲסוּר חֲצִי שִׁיעוּר זֶה מֵה"ת מִשּׁוּם סְפִיקָא דְּאוֹרֵייתָא וְקוֹשְׂיָא אֶפִּילוּ מֵה"ת וְכִי מוֹתֵר לְאַפּוֹת וְאֵי נִימָא בְּכַה"ש עֲצָמוֹ בְּסוּפוֹ בְּיָרֵר א"כ אֵיף אֶמְרָה הַבְּרִייתָא וְאִם בְּיָרֵר כְּשִׁיעוּר חֲזִיב הָרִי בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת סֶפֶק הָיִי וּפֶרִיף שְׁפִיר וּמְכָל מְקוֹם הַצ"ח שְׁפִיר כ' דַּה"מ גַּבֵּי חֲמִץ אֶצְטְרַף בְּכַה"ג בְּאוֹכֵל ח"ש סְמוּךְ לְבֵין הַשְּׂמֻשׁוֹת דְּהָיִי אֲסוּר מֵה"ת מְצַד וְנִדְאֵי וּמ"ש גַּבֵּי נִזִּיר שְׂשֻׁרָה הֵא יֵשׁ שְׁהוֹת לְצִרוּפֵי שְׂהָרִי אוֹכֵל גַּם הַפֶּת וְאֵי הָיִי בְּעֵי הִי מְצַרְף אֵז מְאִסּוּרֵי נִזִּיר בְּהַדְּלָא אֵין לְזֶה הַבְּנָה שְׁכִינּוּן שְׁנַבְלַע אֵיף יְכוּל לְסַחֲנוֹט שְׂהָרִי לְסַחֲיטָה בְּעֵי זְמַן וּבְתוֹף שְׂיִסְחַט יְהִי בֵּין הַשְּׂמֻשׁוֹת וְא"כ שְׁפִיר דֵּינִיק הַצ"ח גַּבֵּי נִזִּיר נְמִי עֵי"ש וְמָה שֶׁהַקְּשָׁה בְּמִנְחוֹת צ"ט ע"ב דְּתַנּוּן פְּשַׁחֵל יוֹה"כ בְּשֶׁבֶת הָיִי אוֹכֵלִין הַבְּבֻלִיִּים מִן הַשְּׂעִיר חֵי וְהַקְּשָׁה לְמָה לֹא אָכְלוּ ח"ש לֹא הַבְּנִתִי קוֹשְׂיָא זֹאת דְּהָרִי אָכִילַת קְדָשִׁים בְּעֵינָן כְּזִית וְכַמ"ש מֶרֶן הַגָּאוֹן חֲתָם סוּפֵר חֲאו"ח סִי מ"ט וְאֶפִּילוּ נִימָא כַּמ"ש בְּמִקּוֹם

אחר דבלא"ה לא קיימו הבבליים שם מצנות אכילת קדשים דהרי בשר חי הוא שלא
פדרף אכילה ורק שלא יהא נותר אכלו אותו מ"מ פאן דאיסור דרבנן איפא בח"ש למה
יעברו בשאט נפש שלא לצורך וכי סגי להו לאוכלו בליגה מי שדעתו יפה ויכול לאכול
בשר חי יוכל לאכול בליגה בלי עבירה וק"ל: תשובה י"ג עוד לו ומה שהקשה על דברי
המרדכי ס"פ הזרוע דדבר שתחילת ביאתו לעולם ע"י תערוכת לא בטל.

א"כ בביצה טריפה בשחלא בתרא דהוי זוז"ג וכן בשדה שגזבל בגבל ע"ז דהוי זוז"ג.
והר"ן כ' בפ"ק פל הצלמים דזוז"ג מטעם ביטול אתי' עלה וא"כ קשה הא תחילת ביאתו
ע"י תערוכת ולפענ"ד גוף דברי הרבנינו משולם קשים וצריכים סברא והבנה דמה בכך
וכי משום דתחילת ביאתו ע"י תערוכות לא אמרינן בי' אחרי רבים להטות ונראה לי
טעמו של רבינו משולם דס"ל פדעת הס' פרייתות דאפי' היכא דאינו נזכר אמרינן קבוע
וא"כ ס"ל דכל איסור לא הי' בטל.

אלא משום דנפל לתוף ההיתר ואינו נקבע במקומו אבל אם תחילת ביאתו לעולם ע"י
תערוכת הוא קבוע וכמחצה ע"מ. והיינו אם חלק מן האיסור בא עם ההיתר.

אבל כל דבר דאתי' עלה משום זוז"ג פבר כ' הר"ן בתשובה סי' ע'. על פ"ק או דלא
בא מן האיסור אל ההיתר אלא שהאיסור גרם להיתר או שאפילו בא אלא שיש בו שיעור
ביטול.

וא"כ בנידן הנ"ל בביצה שלא בא האיסור הוא הזרע של הטריפה לתוף הביצה אלא
שגרם לביצה להיות נעשית ע"י גרמת הזרע שגפרש פח ממנה לעשות ביצה וכן בגבל
של ע"ז שפיר אמרינן פינן דרובא דהיתרא והאיסור אינו קבוע בתוכו אמרינן דבטל וכן
בכל פיוצא בזה: ומה שהקשה עוד לרב בביצה ל"ז דאמרינן בהמה אסורה משום דינקי
תחומין מהדדי, א"כ למה אמרינן ריש פ"ק בהמה המקשה דרב אמר דאבר עצמו אסור
אמאי לא יהי' פל הוולד אסור משום דינקי אהדדי ואין לומר דבטל דהרי שם בביצה
בדשיל"מ לא בטל דהרי רב סובר מב"מ לא בטל והנה יניקה זו עצמה צריכה ביאור
דמפח נגיעה אחת בתברתה אין פאן יניקה ולכל היתר די בקליפה וע"כ דהאי יניקה
היינו באמצעות הגידין שמתמצעין מפל אבר ואבר דם ולחלוחית והולף וסובב בכל הגוף
ועי"ז מחלק לחלוחית ויניקה לאברים במאי דמצטרף.

עכ"פ קודם ביאתו לאבר פבר הי' בכל האברים תערוכת לחלוחית ודם וניהו דביטול
לפי דעת רבינו משולם במרדכי לא שינף הזאיל וביאתו לעולם ע"י תערוכת מ"מ כשפא
אח"כ לבשר שם הבשר במקומו ויכול לבטל את הלחלוחית שינק ואין לומר דהוי מין
במינו דהדם והלחלוחית הנה בין לעגן שמא ובין לעגן טעמא הוי מין בשא"מ וא"כ
קשיא מאי קאמר בביצה דינקי מהדדי.

הרי מפל מקום נתבטל דהא לא הוי מב"מ. וצ"ל כמ"ש התוס' בביצה ל"ט ע"א ד"ה
משום וכו'.

או משום דתחומין חמיר וכדעת הרי"ף בסוגיא דריחא מילתא. והא דפריף בביצה ל"ז
מ"ש לאיסור מוקצה דלא חששו וכו' היינו כפירוש התוס' דהיינו מה שנתגדל דהוי מב"מ
ממש ולפרש"י צ"ל כתי' השני בביצה ל"ט ד"ה משום הנ"ל הזאיל ומצטרף אהדד לחברו

ונה שינה לענין דשיל"מ אבל לענין מב"מ דבעי' דומיא דדם הפר והשעיר כל כה"ג לא מקרי מב"מ ועוד איכא למימר דס"ל דאזלינן בתר בטל ואפשר לשל חברו למיהוי פנותי' ולכה מקרי מב"מ אבל פאן איסור יוצא א"א למיהוי היתר אלא א"כ נעשה סרוח ותוס' במנחות דף כ"ב ע"ב כ' דמשקה סרוח לא תשיב משקה וא"כ א"א למיהוי פנותיה וא"ש: ועוד.

נראה אפילו בלא ביטול מותר פינן דהשתא מלחלוחית וד נעשה בשר ונתהפה לדבר המותר שרי דהרי לעולם חלב ודם ינקי אלא כל מפח לא אמרינן כדאימא בחולין ס"ט והפנונה נראה כמ"ש הרבנינו יונה דאזלינן בתר השתא ומה שהקשה המ"א בס"י רי"ו ס"ק ג' מחלב מנישב היטב בח"י סי' תס"ז ס"ק ט"ז והסכים מרן הגאון זצ"ל בחת"ס עמו וא"כ ה"נ בשלמא לענין תחומין יהיה שמו פה או פה פינן דמשל חברו הוא גהי דנתהפה לדבר המותר.

מ"מ של חברו הוא ואיכא איסור תחומין ומקצה אבל לענין איסור יוצא גהי דכשהי' דם או לחלוחית הי' אסור משום ציר של יוצא אבל השתא דנתהפה לדבר המותר שרי פו נראה לפענ"ד נכון תשובה י"ד עוד לו מה שהעיר בענין אי מדליקין בשמן שריפה בנ"ח שהקשה בתשו' שער אפרים דהו"ל כותבי מ"ש וכו' מעלתו נ"י דלשמן ולפתילה אין שיעור ורק לזמן דליקתו וכל ששורף ודולק זמן ההוא פשר.

ולא דמי לדבר דבעי שיעור מצד שיהי' דבר חשוב ומנפר. סברתו נכונה הוא וראוי' למי שאמרה ובלא"ה לפי ענ"ד בהנאה ששינה בשעת שריפתה לא שינה כותבי מ"ש שהרי התורה צוות' שלף תהא להסיקה תחת תבשילה ורחמנא אחשבי' שלא יהא פשרוה פבר וקרא אותו שלף תהא ואי הוי פשרוה למאי נפ"מ קרא אותו שלף תהא הרי דבר שרוף אינו שלו' וע"כ כל שיוכל ליהנות ממנו בשעת ביעורו לא תשיב פשרוה ולכאורה ממקומו הוא מוכרע שהרי גם שמן של נ"ח הוא עומד לשריפה דמותר שמן של נ"ח עושה לו מדורה וע"כ זה הוא מצותו שידליק חצי שעה וגם שמן שריפה ניתן ליהנות משו' זמן הנאתו וביעורו וכדלעיל דרחמנא אחשבי' בשעת ביעורו וקרא שלף תהא.

וכבר כתבו דנעלם מהשער אפרים דברי הרמב"ם פ"א מהלכות תרומה דרשאי להדליק נ"ח משמן שריפה אפילו לישראל אם אין לו שמן חולין עיי"ש. ואפשר מהרמב"ם אין ראי' דכבר כתב השעה"מ בפ"ח מה' לולב דין א' דלרמב"ם דפסק כר"מ בסופה דף כ"ג דאם עשה סופה על אילן פשרה ס"ל מידי דאתחזי מה"ת ורק מדרבנן אסורה לית בי' משום כותבי מ"ש.

פינן דמה"ת שרי ועדיין למאן דפסק שם כר"י או כר"מ ולא מטעמין' כמ"ש השעה"מ שם אפשר דאסור מיהו לפי"ז ג"כ הקושיא מעיקרא ליתא דאיכא למימר דגם רב סובר כר"מ. וע"כ ס"ל כמ"ש השעה"מ שם דיש לחלק בין דבר שעיקרו מן התורה או עיקרו מדרבנן.

וא"כ א"ש הרצ"ל מן הרמב"ם הכ"ד וכו': הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה ט"ו על דברי תורה אשר בודק לן מעלתו. להגיד לו דעתי בדין אהד שא"י לנענע באבריו ר"ל והוא פעין חולי שנקרא שלא"ק ויש לו שכל ונדעת ואינו מוטרד מחליו ואין לו פי אם

בת אחת המשמשתו והיא מנחת לו תפילין על ידו וקושרתם והוא מברך עליהם ושאל מעלתו נ"י איה דעתו נוטה אי יאות עבד.

וגוף הספק סובב על ב' דברים א' דלמא אינו מחוייב כלל פיון דאינו יכול לקשור אינו בר קשירה ואינו ראוי לבילה ובילה מעפכתו. והשנית אפי' חייב אי אשה דפטורה מתפילין יכולה להיות שלוחו לקשור ואענה על ראשו ראשו וקנאמר בפרשת קדש וכו' והנה תפילין הוא להיות נתונים לו תפילין על זרועו וראשו וקנאמר בפרשת קדש וכו' והנה לה לאות על ידה וכו' ונשנית בפ' פי יבאף וכו' והנה לאות על ידכה וכו' וכמ"ש הרא"ש בפ"ק דפסחים דף ד' דלקה מברכין להניח בלמד ולהתעטף הואיל ויש שהי' במצותם דהיינו להיות מונח ולהיות מעוטף ובציצית הוכיחו התוס' ביבמות דף צ' ע"ב ד"ה פלהו דהמצנה לאחר עיטוף אפילו הי' מניח אותם בשעה שאין בו מצנה של תפילין כגון בלילה למ"ד לילה לאו זמן תפילין אפי"ה קנים ביום מצנות תפילין.

דהרי הר"פ הובא בטור וב"י סי' ל"ד הא דתניא במנחות דף ל"ו הי' משפים לצאת לדבר מניחן וכשיגיע זמן ימשמש וכמו כן קי"ל בציצית בש"ע סימן ס' סעי' ט' בלן בטליתו אפילו בלי משמוש יכול לברך.

וא"כ מוכח דלאו בקשירה תניא מלתא. אלא המצנה להיות מונחים ומקושרים עליו וא"כ שפיר יכול לברך אלא דאפתי י"ל דזה דווקא במי שהוא בר קשירה אבל בכה"ג דאינו ב"ק.

דלמא קשירה מעפכת בו. מפל מקום לא מבעי' אם הוא יכול לסייע קצת להמציא גופו וידו להקל על הקושר לו.

מסייע כי האי קי"ל דיש בו ממש לענין פלאים לענין מקיף כדא ת' במכות דף כ' ע"ב וכן קי"ל ב"ד סי' קפ"ח סעי' ד' ויענין בריטב"א במכות שם ומל"ה בפלוגתא המובא במג"א ריש סי' ש"מ ובטו"ז או"ח ריש סי' שכ"ח אמנם אפילו אי אינו יכול לסייע.

הרי ילפינו מןשחטו אותו כל קהל כו' דשלוחו של אדם כמותו ופשוט דאפילו גידם חייב בפסח פיון דשלוחו כמותו הרי יש לו יד אריכתא וקרינו בי' ונשחטו מכ"ש בנידן דינן דאפשר שיתרפא ותוספת גיטין (כ"ב ע"ב) ד"ה והא כו' כ' דהיכא דאפשר שיתרפא חשיב בר הכי.

וה"ה דקרינו ביה וקשרתם ותו דהרי כלל בריש מס' עירובין דהכל חייבין בתפילין יעוי"ש ואין לומר דהא אמרינו קידושי' דף כ"ג מלתא דאיהו לא מצי עבד לא משוי שליח.

זה דווקא בדבר דלא שייך בי' דפשיטא דגם מי שאין לו יד יכול לגרש. ומחוייב במזוזה וכל המצות.

וגדולה מזו אמרו בפסחי' ס"ב דערל וטמא משלחין קרבנותן אע"ג דאינהו לא מצי למיעבד. והטעם והראי' עוד לזה דהרי אמרו בקידושי' דף כ"ג ע"ב שם דעבד יכול לעשות שליח לקבל גיטו אפילו אם הוא לח מצי לקבל הואיל ועבד יכול לקבל עבור עבד אחר.

וגוף הסבֵּרָא תְּמוּהָה מֵאֵי מוֹעִיל זֶה. וְתוֹ בְּסִפְרָא אֲנָרַח מִיִּשׁוּר בְּנִזְיָר דְּרַף י"ב הַקְּשָׁה סְתִירָה דְּהֵתָם אֲמַרִּינָ' הוֹאִיל וְלֹא מְצִי לְמִיעֵבַד הַשְּׁתָּא.

לֹא מְצִי לְמִשְׁנֵי שְׁלִיחַ אַע"ג דִּיכּוֹל לְקַדְּשׁ אַחֲרִים וַיַּעֲוִינָן בְּמ"ש מְרֵן הַגָּאוֹן בְּעַל חַת"ס זצ"ל בְּתִשְׁבֻּבָה הַנְּדַפְּסָת אֲצֵל חִידוּשֵׁי הַרְמַב"ן לְקִידּוּשֵׁין וְנִרְאָה דְשְׁלוּחוֹ פְּמוֹתוֹ אֲמַרִּינָן וְהוּי לִי פְּנִד אַרְיִכְתָּא שְׁל בְּעֵלְיוֹ וְלִכְרָךְ אֲפִילוֹ אִם הִי לְבַעֲלִים יָד אַרְיִכְתָּא כַּה"ג לֹא הִי רִשְׁאִים לַעֲשׂוֹת פְּגוֹן פְּהֵן הַמְקַרִּיב אוֹ שְׁלוּחֵי דִינָן נִינְהוּ הָרִי אֲפִילוֹ אִם הִי לְיִשְׂרָאֵל יָד אַרְיִכָא אֲסוּר לְהַקְרִיב וְא"כ א"א שְׁיֹעִיל שְׁלִיחַ דְּמִמֵּנָּה"פ הוּי תְּרַתִּי דְּסִתְרוֹ אִם הוּא פְּמוֹתוֹ הוּי פְּמוֹ יִשְׂרָאֵל אֲבָל בְּעֵבַד פִּינּוֹן דְּבִשְׁבִיל אַחַר יָכוֹל לְקַבֵּל שְׁפִיר חֲשְׁבִינָן הַשְּׁלִיחַ פְּנִד אַרְיִכְתָּא דְּעֵבַד וְלִיכָא לְמִימַר מִמֵּנָּה"פ אִי הוּי יָד עֵבַד פְּנִדוֹ הִיא קְנוּיָ' לְאֲדוֹן.

זֶה אֵינּוּ שְׁהָרִי לֹא קִנְהָה יָד זוֹ וְלֹא גָרַע מְאֵלוֹ קִנְהָה עֵבַד חוּץ מִיָּד. פְּדֵאִיתָ' בְּגִיטִין כ"ג ע"ב בְּרַמְבַּ"ן בַּח' לִישָׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' שָׁם בַּד"ה נַעֲשֶׂה כְּשִׁחְרַר וְכו' וְכִינּוֹן דְּאִין הִיָּד קְנוּיָ' לְאֲדוֹן זֶה אֲפִילוֹ הוּא כְּעֵבַד.

הָא עֵבַד יָכוֹל לְקַבֵּל גִּט מֵאִישׁ שְׁאִינּוֹ אֲדוֹנוֹ וְלִכְרָךְ שְׁפִיר אֲמַרוּ דְּמִטְעֵם זֶה מוֹעִיל שְׁלִיחוֹת אֲבָל בְּנִזְיָר מַה יוֹעִיל דְּהַמְשַׁלַּח יָכוֹל לְקַדְּשׁ אַחֲרִים מְכַל מְקוֹם הַשְּׁלִיחַ אִי אֲפִשְׁרָ שְׁיָהָא עֲדִירָה מְשַׁלְּחוֹ וְכִינּוֹן וְכִינּוֹן דְּהַשְּׁתָּא לֹא מְצִי לְקַדְּשׁ זֹאת לֹא יוֹכֵל לְמִשְׁנֵי שְׁלִיחַ הַשְּׁתָּא וְאֲפִשְׁרָ שְׁפִנוֹן מְרֵן שָׁם לְזִנְה וַיַּעֲוִינָן בְּשִׂאֲגַת אַרְיָ' סִימָן ו' לַעֲנִין אֲלֵם וְעכ"פ הוּא הַדִּין בְּנִזְיָר שְׁלָנוּ הַשְּׁלִיחַ יָד אַרְיִכְתָּא שְׁל הַמְשַׁלַּח וְכְמוֹתוֹ הוּא וְשְׁפִיר קְרִינָן וְקִשְׁרָתָם וְשְׁפִיר יָכוֹל לְכַרְךָ וּמִטְעֵם הַנ"ל מוֹכֵן דְּבָרֵי הַהַפְּלָאָה בְּקִידּוּשֵׁין כ"ט דְּאֲשֶׁה דְּלֹא בַת מִיָּלָה לֹא מְצִי מִשְׁנֵי שְׁלִיחַ דְּהוּי כְּתַרְתִּי דְּסִתְרִי וּמִטְעֵם הַנ"ל נְמִי עֲרַל וְטַמָּא מְשַׁלְּחוֹן פִּינּוֹן דְּאֵלוֹ הִנְהָ לְטַמָּא סְכִין אֲרֻכָּה הִי מְצִי לְשַׁחוֹט וְכַמ"ש הַתּוֹס' חֲוָלִין דְּרַף ב' ע"ב בְּסִפְיָן שְׁאִינּוֹ מְקַבֵּל טוֹמְאָה וְעֲרַל מִשׁוּם דְּהוּי כְּטַמָּא מְמַעֲטִינָן עִי חֲגִיגָה דְּרַף ד' ע"ב וְא"כ הַשְּׁלִיחַ דְּחֻשִׁיב פְּנִד אַרְיִכְתָּא דִּידְנָ' וְאִפִּי"ה לֹא מְקַבֵּל טוֹמְאָה שְׁפִיר הוּי פְּנִדוֹ.

וְה"ה בְּנִזְיָר שְׁלָנוּ דְּלֹא הוּי כְּתַרְתִּי דְּכַתְרוֹ אֶהְדְּדִי: וְעַתָּה נְבוֹא לְסַפֵּק הַב' אִי אִשָּׁה רִשְׁאִיתָ לְקַשׁוֹר הוֹאִיל וְהִיא אִינְהָ בְּקִשְׁיָרָה. וְהִנְהָ אִם אִי אֲפִשְׁרָ בְּאִישׁ כְּבָר הוֹכַחְנוּ לַעֲוִיל אֲפִילוֹ אִי קִשְׁרָ בְּלִילָה בְּזִמְנָן שְׁאִינּוֹ מְקַיִים הַמְצֻנָה מְכַל מְקוֹם כְּשִׁיגִיעַ הַיּוֹם יוֹצֵא וְיִכְרָךְ וְה"נ לֹא שְׁנָא אֲלֵא אֲפִילוֹ אֲפִשְׁרָ בְּאִישׁ נִרְאָה דְּשְׁפִיר דְּמִי דְּכָבֵר רָאָה מַעֲלָתוֹ נִי' הָא דְּאֲמַרִּינָן בַּע"ז דְּרַף ל"ט דְּאֲשֶׁת חֲבֵר קִשְׁרוֹ לֹא תִפְּלִין.

מִיָּהוּ הַתּוֹס' בְּמִנְחוֹת דְּרַף ל"ו כ' דְּסִינְיעַת לֹא וְא"כ אִינּוֹ רֵאִי' כָּל כְּרָךְ מִיָּהוּ הָרִי אֲמַרִּינָן בְּקִידּוּשֵׁין מ"א ע"ב דְּאֲפִילוֹ גוֹי לֹא דְּמַעֲטִי' קָרָא מְגַם אַתָּם כו' הוּי חֻשִׁיב בְּרַ תְּרוּמָה הוֹאִיל וּבְדִיעֵבַד תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה.

וְא"כ אִשָּׁה דְּקִי"ל בְּאו"ח סִי' תְּקַפ"ט דְּנִשְׁיִים מְבָרְכוֹת עַל מ"ע שְׁהוּ"ג וְזֶה וְנִדְּאִי כַּמ"ד נִשְׁיִים סוּמְכַת רִשׁוֹת וְאִיכָא מְצוּהָ עכ"פ כְּאִינּוֹ מְצוּנָה וְעוֹשֶׂה וְא"כ הִיא בְּתוֹרַת אוֹתוֹ דְּכָר וְכָר בְּרִית הָא אִיתָ בָּהּ שְׁפִיר מְצִיתָ לְמִהוּי שְׁלִיחַ.

וְאֵע"ג דְּהַשְּׂאֲגַת אַרְיָ' סִי' כ"ד הַקְּשָׁה סְתִירָה בְּזִנְה מְהָא דְּקִימ"ל בְּאו"ח סִימָן ל"ח דְּנִשְׁיִים אִינְם מְנִיחִים תְּפִילִין עִי"ש כְּבָר כְּתַבְתִּי בְּמְקוֹם אַחַר דְּהַעֲיָקָר כַּמ"ש הַמַּג"א ס"ג קַג שָׁם דְּהַטְעֵם הוֹאִיל וְאִינְם זְהִירִים כְּוָלִי הִיא לְמִהוּי לְהוּ גוּף נְקִי וְלִכְרָךְ נִרְאָה אֲפִילוֹ אִי אִשָּׁה

יודעת בעצמה שגופה נקי אסורה להניח תפילין משום דמחזי יהורא ובש"ע או"ח סי' ע' מביא ב' דיעות אי קימ"ל פרש"ג ב"הא דלא כל הרוצה ליטול את השם יטול ובכה"ג אפשר לכ"ע אסור דיש לחוש דגם אחרות יעשו כמותה אפי' אינם נריוזות אבל לקשור לאיש הדריגין לד"ת דהיא בתורת אותו דבר ויש לי ראי' מיו"ד סי' רס"ד סעי' א' ובש"ף שם דלולא דיש דיעות הפוסקין בנשים הנה רשאי לעשות שליח לאשה.

דמילה שליחות בעי' וכמו"ש התבואת שור סי' כ"ח פדי שיקיים האב מצות מילה ואע"ג דאשה אינה מחוייבת למול בנה אפילו הכא הואיל ומילתה פשרה היא בר שליחות וה"נ בנידון שלנו פן נראה לפענ"ד דשפיר עביד דמברך: תשובה ט"ז עוד להנ"ל ואשר שאל אודת ברפת פשטיד"א שקורין פאנקוכע"ן הנעשה מפרורי מצה לאחר שהחזירו לסולתו ונדבק ונגמר ע"י בצים ושמן אנוזא ומטוגן על המחבת בשמן.

אי סגי לברך עליו במ"מ או לצאת ידי ספק צריך ליטול ידיו ולברך מקודם על לחם גמור המוציא רנה כבר כתב האבן העוזר בסי' קס"ח דאם הקנידי"ל נילושו במים צריך ליזהר שיהי' בשעת בישול פחות מפזית הואיל וקודם בישול לא אול מני' תוריתא דנהמא.

רק שהבישול מבטל. וכל דאית בי' פזית לדעת רוב הפוסקים אין הבישול מבטל אבל אם נילש עם בצים ושמן כבר אול מני' תוריתא דנהמא קודם שהי' פזית כשהיו מפורדים אע"ג שאח"כ נתדבקו ונעשה פזית הואיל ולית בי' תוריתא דנהמא מברכין עליהו במ"מ וכן הסכימו האחרונים ואפי"ה ראיתי שחשש הגאון בעל חת"ס זצ"ל בקניד"ל שצונה לעשותם בפחות מפזית בשעת בישול אם הי' רוצה לברך עליהם רק במ"מ וממילא ה"ה בפאנקוכען אם נעשה במצה טחינה הנלושה בבצים ושמן כבר אודא תוריתא דנהמא דניהו דטיגון אינו מבטל כ"כ כמו בישול וכמ"ש המג"א בסי' קס"ח ס"ק ל"ח מ"מ כבר אודא לה תואר לחם ע"י הלישה בבצים ושמן.

וא"כ דינו כמו קניד"ל אבל הנותנים בתוכה חתיכת מצה הנשרוי' במים דלפעמים יש בהחתיכה פזית ואפילו לא הוי פזית לפעמים לא אול ממנה תואר לחם ובטיגון יש פלוגתא אפי' בפחות פזית אי מבטל ובגיש פזית אפילו בישול אינו מבטל וא"כ בכה"ג הוי ספק ברכה וצריך ליטול ידיו ולברך על הלחם: תשובה י"ז עוד להנ"ל ואשר העיר מעלתו בתינוק שלא נפרע ביום המילה פינו דינו אי צריך לברך שנית על המילה הדין פשוט דצריך לברך שנית על המילה פינו דתנו בסוף פר"א דמילה והכי קימ"ל בש"ע יו"ד סי' רס"ד סעי' ד' דמל ולא פרע פאלו לא מל א"כ צריך לחזור ולברך וכן שמעתי מפי מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל אמנם אה כבר נפרע אלא שנשארו ציצין המעפבין יש קצת ספק דניהו דקי"ל ביו"ד סי' רס"ה סעי' ד' בהגהה דבחזור על ציצין המעפבין צריך לחזור ולברך ופשיטא להו לתוס' ס"פ ר"א דמילה דה"ה בציצין המעפבין את הפריעה וכ"כ התוס' ביבמות דף ע"א ע"ב בד"ה סוף וכו' ויליף לי' משוב מול שנית אלמא דקרא לי' מילה מיהו התוס' חדשים ס"פ ר"א דמילה כ' לפי ר"י אפשר דאין ציצין מעפבין בפריעה וכבר כתבתי במקום אחר שפן נראה מלשון הרמב"ם בפ"ב דמילה דין ב' וג' מיהו מלשון הש"ע יו"ד סי' רס"ד שכ' בס"ד מל ולא פרע פאלו לא מל ובסעי' ה' כתב דין ציצין המעפבין משמע דלא שנא פריעה ממילה והכי קי"ל לחומרא ולעגנן ברכה ג"צ ע

דַּתְלִיא בְּפִלוגְתָּא לַפְעַנ"ד ה"ק מִשָּׁה שִׁיק מִבְּרַעְנָאוֹנֶע: תְּשׁוּבָה י"ח שִׁיל"ת יַעֲרָגֶען יוֹם ה' י"ג נִסָּן תר"כ לפ"ק: אַתְּ חַג הַמַּצּוֹת יַחֲוֹג בְּדִיצוֹת חֲתָן אַחֵי הָאֲבֵרָה הַמְּנֹפְלָא בְּתוֹרָה וּבִירְאָה הַחֲרוּץ וְהַשְּׁנוֹן כַּש"ת מו"ה יַעֲקֹב סְנִידֶעֶרס נִי עִם כָּל אֲשֶׁר לוֹ: מִכְּתָבוֹ קַבְלִיתִי וְשִׁמַּחְתִּי בְּשִׁלְנוֹתוֹ וְתוֹרָתוֹ וּבְבִשׁוּרוֹת שְׁלוֹם אַחֵי וּבֵיתוֹ שְׂיִחְיוֹ וְעַל ד"ת אֲשֶׁר בִּיקָשׁ מִמְּנִי לְחִוּוֹת דַּעֲתִי בְּעִנְיָן תְּפִילִין מְרֻבְּעוֹת שֶׁהֵבִיא בִשְׁע"ת באו"ח סי' ל"ב ס"ק נ"ח בְּשֵׁם בֵּית יְהוּדָא דְנֶהֱי דְקִי"ל שֵׁם אִם נִתְקַלְקַל הָרִיבּוּעַ צָרִיךְ לְתַקֵּן אֲבָל אִם מִחֲמַת יוֹכֵשׁ נִתְרַחֵב הָאָוִיר וְהַחֲרִיץ שְׁבִין הַבְּתִים וְכִשְׂיִהֲדָקָם יִמָּצֵא הָרִיבּוּעַ מְכֻוֵן פְּשָׁרִים ע"כ וּמַעֲלָתוֹ נִי סָבַר דְּטַעְמִי מִשׁוּם לְבוּד וְהַקְּשָׁה הָא בְּלָבוּד אֲמָרִינֵן דְּהָנִי פְּאָלוֹ נִתְמַלֵּא וְלֹא פְּאָלוֹ דְּבוּקִים.

וא"כ אֲדַרְבֵּה נִתְבַּטַּל הָרִיבּוּעַ וְאֲפִילוֹ נִימָא דְקִי"ל פְּרַב אַחָא פ"ק דְּסוּפָה דְּוּנוּקָא לְקוּלָא אֲמָרִי לְבוּד וְלֹא לְחוּמָרָא מ"מ צ"ע לְהַקְל בְּהַלְמ"ס עכ"ל בְּקִצְרָה וְהֵנָּה מַה שֶּׁהָאָרִיךְ בְּעִנְיָנֵי לְבוּד יַעֲוִינֵן בְּמַג"א סי' תק"ב סק"ט ובמח"שק שֵׁם אֲבָל לְעִנְיָן תְּפִילִין מְרֻבְּעוֹת לֹא שְׂיִיךְ לְבוּד דְּהַלְכָה לַמ"ס דְּלָבוּד הֵינֵנוּ הֵיכָא דָאמ' רוֹאִין פְּאָלוֹ הוּא מְרֻבְּעַ פְּדָאִיתָא פ"ק דְּעִירוּבִין אֲבָל פְּאָן הַלְמ"ס דְּלֹא אֲמָרִינֵן רוֹאִין אֲלֵא בְּעִנְיָן דְּוּנוּקָא מְרֻבְּעַ דְּהֵינֵנוּ שְׂיִהֵי מִשָּׁה אֲרָכוּ פְּמִשָּׁה רְחִיבּוֹ וְאִם הָנִי רַק מִפְּתָ רוֹאִין אִין מִשָּׁה זֶה פְּמִשָּׁה זֶה.

וא"כ לְבוּד אִין לוֹ עִנְיָן לְכָאן אֲלֵא טַעְמָא דְּבֵית יְהוּדָא אִם אֲמָנָם שְׁסַפְרוּ אִינוּ בְּיָדֵי. אֲפִשָׁר שְׁטַעְמוּ דָאִיכָא לְמִימַר דְּהָא דְּבְעִינֵן מְרֻבְּעַ הֵינֵנוּ שְׂיִהֵי מִשָּׁה הָעוֹר שֶׁל הָרוּחַב פְּמִשָּׁה הָעוֹר שֶׁל הָאָרִיךְ וְגַם הַחֲרִיצִים אִינָם מְמַעֲטִים וְכֵן מִשְׁמַע מְלִשׁוֹן קִצְתָּ הַפּוֹסְקִים וּבַכַּה"ג הָאָרִיךְ פְּרוּחַב מִמֶּשׁ וְכִינֵן דְּמִשָּׁה הָעוֹר שְׁנוֹה מֵאִי אִיכְפַת לוֹ אִם מִתְרַחֵב הָעוֹר ע"י יוֹכֵשׁ אֲמָנָם מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם וְהַטּוֹר וְהַש"ע דְּכְתָבוֹ דְּמִבִּיא עֵץ אֲרָכוּ פְּרַחְבוֹ וְחוֹרֵץ בּוֹ חֲרִיצִין מִשְׁמַע דְּהַחֲרִיצִין מְמַעֲטִין וּבְהַדִּי חֲרִיצִין יְהִי אֲרָכוּ פְּרַחְבוֹ וְא"כ אִם מִתְרַחֵבִין הַחֲרִיצִין אֲפִשָׁר דְּלֹא מְקָרִי מְרֻבְּעַ מ"מ י"ל פִּינֵן דָּאִין חֲסָרוֹן בְּגוּפוֹ וּמְחֻסָּר קְרִיבָה לָאוּ פְּמִחְסָפ' מַעֲשָׂה דְּמִי פְּדָאִיתָא בְּשִׁבְתָּ דָּר וְאִין זֶה בְּכָלֵל אִינוּ מְרֻבְּעַ שְׁהִרִי הַתְּפִילִין וְהַצְּרוּף לְהוֹ הֵם מְרֻבְּעִים.

וְלְכָאוּרָה יֵשׁ לְהֵבִיא רְאִי לְזֶה מְמַנְחוֹת (ל"ה ע"א) דְּאֲמָרִי שֵׁם עַל הָא דְּתְפִילִין מְרֻבְּעַת הַלְמ"ס לִימָא מְסִייעַ לִי מַהָא דְּתַנּוּ הָעוֹשָׂה תְּפִלְתוֹ עֲגוּלָה אִין בְּהַ מְצוּה וּפְרַש"י מִשׁוּם דְּתְפִילִין מְרֻבְּעַת בְּעִינֵין.

וְלְכָאוּרָה קְשִׁיָא לְפִי הַתְּשׁוּבָה הָאֲשֶׁפְּנִזִּית שְׁכ' הַב"י דָּאִם נִתְקַלְקַל הָרִיבּוּעַ פְּסוּל דְּאֲמַר בְּעִי תְּפִילִין מְרֻבְּעוֹת דְּלְעוּלָם צָרִיכִין לְהִיּוֹת מְרֻבְּעוֹת וְכו' א"כ דְּלָמָּא זֶה גּוּפָא קַמ"ל. וּמֵאִי קָאֲמַר לִימָא מְסִייעַ לִי הָא בְּמַתְנֵי תַנּוּ הָעוֹשָׂה תְּפִלְתוֹ עֲגוּלָה.

וְהוּ"א דְּוּנוּקָא בְּשַׁעַת עֵשִׂי תְּלִיא מְלִתָּא. קַמ"ל דְּלְעוּלָם בְּעִי וְאִם נִתְקַלְקַל הָרִיבּוּעַ פְּסוּל וְכַמו"ש בְּתְשׁוּבָה הָאֲשֶׁפְּנִזִּית הַהוּא דְּלְכָה בְּצִיצִית אִם נִתְמַעֵט קָשָׁר אֲגוּדֵל פְּשָׁר מִשׁוּם דְּכְתִיב וְעָשׂוּ.

א"כ מְמַתְנֵי נְמִי הוּ"א דְּהָא תַנּוּ הָעוֹשָׂה וְכו'. וּבְאַמַּת גּוּף הַתְּשׁוּבָה צָרִיךְ בְּיָאוּר לְמָה צָרִיךְ הַתְּשׁוּבָה הָאֲשֶׁפְּנִזִּי לְחַלֵּק מִשׁוּם דְּכְתִיב וְעָשׂוּ.

תִּפְּוֹק לִי מִשׁוּם דְּאֲמָרִינֵן בְּמַנְחוֹת ל"ה ע"ב גְּרָדוּמִי מְכַשִּׁירִי מְצוּה פְּשָׁרִים. אֲבָל גְּרָדוּמִי תְּפִילִין תְּשׁוּמוּשִׁי קְזוּשָׁה פְּסוּלִין.

וצ"ל אם נתמעט מלמטה הקשר גנדל שלא הי' מעולם במקום הזה פשר אינו בכלל גרדומי. שפאותו מקום מעולם לא הי' פשר ופנים חדשות בא לכאן ואפי"ה פשר כדאי'תא במנחות דף מ"ב דביתר שעת עשי' אזלינן.

ולכך הוכרח בעל התשובה ההוא לחלק דדונקא בציצית אזלינן ביתר שעת עשי'. וא"כ מאי לימא מסייע לי' ה'א במתני' תנן העושה.

וצריף לומר פנין דממתניתן מוכח דהלמ"ס להיות תפילין מרובעת וכפרש"י. ממילא ידעינן אם נתקלקלו ג"כ פסולין: וכל זה ניחא אם דונקא קלקול במרובע בגוף התפילין פוסל: אבל אם נימא דגם אם נתרחב האויר אינו בכלל מרובע א"כ זה בנדאי אינו נשמע מלשון המתניתן דהעושה תפלתו עגולה אינו מצוה ואצטריך לאשמעי' וכו'.

אלא נודאי דבאמת אינו פסול. מיהו אין לבנות דין על פיוצא בזה דדלמא עדיפא מני' משני' ואין לי ראי' לדברי הבית יהודה אלא מסברא.

ולפי הנראה דהעיקר מה שהנהיגו לדבוקם הוא משום חשש שיתפרדו ויתרחבו. וא"כ חששו אבותינו גם לזה.

וספר בית יהודה אינו בידי. ומה שהקשה מעלתו נ"ל למה בנקרע התפירות אחת או שנים פשר ואפילו התפירות שבזוית ה'א נתקלקל הריבוע.

זה לא קשה. חדא דיש לומר הרי כל התפירות כפולים למעלה ולמטה ונשאר הרבוע ע"י העליונה.

אמנם לפימ"ש הכ"מ בפ"ג מתפילין מיירי אפילו אם התחתון והעליון נפסק ולא שניף תי' הנה ומ"מ י"ל פנין דהטעם דכשר בנפסקו התפירות הוא משום דעדיין שאר התפירה חזקה. ואינו עומד להתפרד ולכך חלקו בין ישן לחדש.

ומה שנפסק אינו מעכב. וכיון דגוף של התפירה אינו מעכב א"א שתהא הריבוע מעכב. שיהי' אמרו רק כל צרכי תפילין בעינין מרובעים. .

א"כ מעיקרא דצריף לעשות י"ב תפירות צריכין לעשותן מרובע משא"כ אם נפסקו. דהוי דבר שלא צריף.

ואינו מעכב גופו. כ"ש הריבוע כנלפענ"ד: ה"ק משה שיק מברעזאוןע: תשובה י"ט שיל"ת חוסט יום ד' פ' נארא תרל"ג לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב לאהובי ידידי הרב הגדול המופלג צדיק ונשגב חסידא ופרישא פבוד קש"ת מו"ה היגלל ל"ש אבדק"ק קאלמייע יע"א: אחרי דרישת שלומו וטובו דפר"מ נ"י באתי להציע לפניו בדבר אשר נשאלתי בענין תפילין שע"י חכופ' נתקלקלו הזויות וניקבו ולאחר העיון הי' נראה לי להתיר.

אמנם שמעתי שפר"מ נ"י פסל אותם ולמען לא תהי' התורה כב' תורות ובאותו דבר חכם שאסר אין חבירו רשאי להתיר. ולכך הבאתי דברי אלה לפני מעלתו נ"ל הנה גוף הדין מקורו מדברי הנמוק"י בהלכות תפילין ובב"י סי' ל"ג שכ' הנמוק"י הטעם ה'א דאמרינן במנחות דף ל"ה שניקבו ב' בתים זה אצל זה.

או ג' אפילו זה שלא פנגד זה. דפסולין משום דסופו להתפשט על למעלה וכן כ' הב"י שם וקבעו הרמ"א בש"ע דבעינן שיהיו שלמים בכל הצדדים.

וממילא בנקבו בזויות פוסליו. וכו' הפ"י בתשובה סי' יו"ד דאפילו למאן דלא מפרש כהנמוק"י ומפרש דבעינן פני טבלא קיימת היינו מושב הבתים.

אפי"ה איכא למימר דלכ"ע בעינן שיהיו הצדדים החיצונים שלמים דאם נקרעו מבחוץ בשל יד פסול משום דאין שום בית שלם ובשל ראש. חיישינן שיתפשט על פולו.

ולפי"ז כנ"ד דנעשה ע"י חיכוך שנעשה בזויות. אפשר דלא שייך לומר דיתפשט בכלול מ"מ הא בשל יד בלא"ה הא אתא עלה משום דאין שום בית שלם עיי"ש.

ובס' מגן גבורים להגאונים מלעמבערג נ"ע שם בסי' ל"ג פקפקו דלמא בש"ס אמרינן דיוקא בשל ראש משום דבעינן הפסק גמור בין הפרשיות ולא משום דיתפשט. ולפענ"ד נראה בזה העיקר כפ"י הג"ל משום שיתפשט ותרי או תלתא זמנא הוי חזקה וכדעת הב"ח פיו"ד הימן ק' דבדאורייתא בתרי זמנא הוי חזקה.

וכאן משום חומרא דקדושת תפילין חשבינן לי' כדאורייתא כמ"ש הב"ח פיו"ד סימן ר"פ בטעם הטור דפסק האבעי' בנקרע בין דף לדף להחמיר אמנם כ"ז לפרש"י וסייעתו. דנפקו הינו נקרעו: אבל לפירוש הרמב"ם פ"ג מתפילין דין י"ח דנפקו היינו התפירות ולא מיירי התם קלל מקריעה.

ופני טבלא קיימת היינו מושב הבתים דהיינו התיתורא קיימת ונראה דהיינו שהתיתורא תהא מחוברת בבתים ולא נפרד מהם. א"כ פינו ש"אין דין קריעה ונקיבה דפוסל בבתים נמצא לו מקום בש"ס מנ"ל להוסיף פסולים כדמו' למי מלשון תשובה הפ"י הג"ל וא"כ לדידי' דווקא תפיר' שהם הלממ"ס אמרינן בהו דפסול.

אבל קריעה ונקובה אינו פוסל. ולכאורה באמת הטור בסי' ל"ג הביא פירוש הרמב"ם.

ואפי"ה סיים דבעינן עור הבתים קיים ומדברי הב"ח בפ"י הטור נראה דאפי' עור שפין בית לבית פוסל לפי סברא זו. ולפי"ז להרמב"ם חמיר יותר מדעה הראשונה.

מיהו בש"ע פשהביא בסי' ל"ג סעי' ב' פ"י הרמב"ם לא הביא לשון הטור וגם הרמ"א לא הביאו וראיתי בהגהות לבושי שרד שהקשה כן. ולפענ"ד הרמב"ם ונהטור פל חד אגזיל לשיטתו דביו"ד סימן ר"פ קי"ל בנקרע יריעה עד שיטה ג' בין אות לחברתה פסול ובין דף לדף אבעי' להו במנחות דף ל"א ולא איפשטא ופסק הרמב"ם לקולא ונהטור שם לחומרא ונראה דכיון דבס"ת הדין כן.

ה"נ בתפילין דסתמא תנו בפ"ק דמגילה אין בין ספרים לתפילין וכו' וגם הא קדושת ס"ת חמירא מתפילין וכן מצאתי בפ"ת שם ועור הבת' נראה פשוט דלא עדיף מקלף שכותבין עליו. ורז"ה בסנפך דף ט' כ' דקלף צריף לשמה משא"כ עור הבת' וא"כ פיון דבס"ת ותפילין.

אם נקרע הקלף בין תיבה לתיבה או בין דף לדף להטור פסול. וא"כ נהי דהשין.

הלממ"ס מב' הצדדים מפל מקום נראה דלא תמיר מבין דף לדף וא"כ הטור לשיטתו דס"ל בין דף לדף פסול ולכך שפיר סיים אפילו לפירוש הרמב"ם דקאי אתפירות ואינו מרומז כלל פסול הקריעה מ"מ פסול.

דהשינו הוי פגוף הפתב שפתוף התפילין וכבין דף לדף. אבל המחבר ביו"ד בס"ת נראה דפוסק פרמב"ם כמו"ש הש"ך שם סק"ד דפסקינין לקולא.

וממילא לפירוש זה דאין פסול הקריעה מבואר בש"ס אמרינין מנ"ל לפסול ולכך לא הביא פסול בזה וא"כ נראה נהי דאנו תיבין להחמיר פדיעה הראשונה מפל מקום גוף הדין תליא בפלוגתא ולכאור' ק"ל על הש"ע דלענין תפילין הביא חילוק בין עתיקתא לחדשתא דיש ב' גירסות וב' סברות אי בחדשתא או בישנות יש לחוש טפי או בהיפוף ופסק לחומרא בתרנוניהו.

ולענין ס"ת ביו"ד סי' ר"פ הביא רק חד דיעה דבישנות יש להחמיר טפי יעו"ש בב"י וצ"ע מדוע החמיר בתפילין טפי מבס"ת וצ"ע. ונראה דהתם בס"ת דכתב לקולא לענין אם תפרם.

ויש סברא חדא דתליא במגניא. ולכך הקיל היכא דלא מגניא: איברא דכל זה אם לא נדבוקו בדבוק.

אבל בתפילין שלנו דהסופרין מדבוקין בבית קלף. ואז אפילו ניקבו ונקרע הקלף והדבוק מדבוקו.

ושם ביו"ד סי' ר"פ הביא הרמ"א דעת המהרי"ק דמועיל דבוק ושפן המנהג בס"ת שנקרע דמותר לדבוקו אפילו למעלה מג' שיטין לדעת הרא"ש וסייעתו דמותר. ואפילו לתשובת מהר"ם המובא ברא"ש דאוסר נתן הטעם בס"ת מפני שמושכין לכאן ולכאן אינו אומר לדבוק טוב הוא.

ובתפילין נראה דהו"ד. וכבר האריף המהרי"ק בשןרש קכ"ב דאע"ג דאי דיבוק עושה ב' עונות פאחד והיכא דפסל משום דאחד אמר רחמנא ולא שנים כגון בשופר וכיוצא אינו מועיל דיבוק אבל לענין קרע וניקב נקרא שלם ע"י דיבוק דהסתימה בטל לעיקר הדבר.

וכ"כ הגאון מהר"ם בינעט זצו"קל בתשובה שבס' הר המור ולפי"ז אע"ג דאנו נוהגין לפסול תפילין מב' עורות. מ"מ לענ"ד סתימה מועיל וכ"ש היכא דהוי סתימה דמעיקרא דעדוף ולכך נראה לי בתפילין שע"י חיפוף ניקב עור הפתים וע"י הקלף הדבוק בפנים נסתם הנקב.

הם פשרים וא"כ בנדידון הנ"ל שגוף הפסול תליא בפלוגתא. נ"ל דאם נדבוקו ע"י הקלף שבפנים בנודאי יש לסמוך להקל כן נראה לפענ"ד.

ונא יודיעני פר"מ נ"י דעתו בזה יהי ה' עמו ויאנשר כוחו וחילו לתורה ולעבודה ויכרף ה' אותו ואת ביתו דברי ידו הדו"ש. ה"ק משה שיק מברעזאון: תשובה כ' שיל"ת חוסט יום ב' ד' אדר תרל"ג לפ"ק: החיים והשלום וכ"ט לאהובי ידי הרב הגדול בוצינא קדישא חסידא ופרישא כש"ת מוהרר הקילל ל"ש נ"י אבדק"ק קאלמינא יע"א.

מכתב קדשו הגיעני ובו הודיעני שהתפילין שנתקלקלו הזויות ע"י חכונה וניקבו שפוסל אותם פר"מ נ"י וראה לו שגם מרן הגאון הגדול בעל חת"ס זצ"ל פסלם וגם הגאון מהר"מ א"ש בעל אמרי אש זצ"ל.

וחלילה לי להכשיר מה שנראה שפסל מרן זצ"ל ואני לא באתי אלא הואיל והדבר קשה להזהר בזה ורבים נכשלים שמתי לבי למצוא זכות ומקום להקל לזאת באתי להשיב על מה שהשיג עלי פר"מ נ"י ד' השגות, א) על מ"ש במכתבי דלדעת הרמב"ם המובא בש"ע סי' ל"ג סעי' ב' דמפרש דאתפירות קאי.

לדידן אין פסול בקריעה וכ' פר"מ נ"י דאפוישי פלוגתא לא מפשינן והא דפירוש אתפירות הוא משום דרמב"ם ס"ל הואיל והבית צריך להיות מרובע וא"א אלא ע"י דיבוק וכיון שמזונבין הבתים שיהיו שנקרעו שם עכ"ל בקיצור וכדי לברר דעתי צריך אני להאריך קצת לפענ"ד אפילו לדיעה הראשונה דפוסל בקריעה בכל הצדדים מתיר בנקב דהרי אמרינו בשפת ק"ח דעור העור מנקב נקיב ומבואר שם נמי דאין חילוק בין נקב שהוא בטבע לנקב שנעשה בו אח"כ במקרה דהרי אמרו שם הטעם דלקה שרי משום כדאמרו במערבא דנקב שהדיו עובר עליו אינו פוסל וכן מובן מלשון הרמב"ם בפ"א מתפילין דין ב' שכ' דמותר לכתוב על נקב קטן שהדיו עובר עליו לפיכך מותר לכתוב על עור העור ובאו"ח סי' ל"ב סעי' ל"ז פסק דעור הבתים יעשה ג"כ מעור העור שהוא נקוב ולענן הבתים אין סכרא לחלק בין נקב קטן לגדול דדוקא פתיכה דבעינן שיהא פתיכה תמה יש חילוק בזה כדאי' שם סי' ל"ב סעי' י"ג ואפילו גימא כמ"ש הנוב"י מהד"ת חיו"ד סי' י"ב דאם אינו מעובד אינו הולך מעבר לעבר הרי בסי' ל"ב סעי' ל"ז כ' דעושין הבתים גם מקלף שלהם וא"כ ע"כ נקב קטן אינו פוסל בבתים.

ובלא"ה מבואר שם סעי' ט"ו וסעי' ט"ז דבתפילין אם יש נקב בגוף האות פל שהוא מוקף גויל הן בתפילין והן בס"ת אפילו משום ואגוהו לא פסלינן לי' ועור הבתים פליגו אי חמור פקלף שכותבין עליו כמ"ש המג"א סי' ל"ב ס"ק נ"א ובסעי' מ"ב ס"ק ובמחצה ש"ק שם אבל שיהא עור הבתים חמיר מקלף שכותבין עליו ונדאי דלא מסתבר ולא מצאתי דמיון לזה וא"כ נקב כשר אפ"ל להפוסל בנקרע כמו דאמרינו בס"ת נקב פקלף אפילו באות כשר.

וקרע בג' שיטין פסול משום דסופו להקרע כשימשכו אילך ואילך ועל זה פתבתיכיון דהרמב"ם בה' ס"ת וכן בש"ע יו"ד סימן ר"פ פסק בנקרע בין דף לדף דכשר ומסתמא גם בתפילין כן דהא תנו דאין בין ספרים לתפילין וכן הביא בפ"ת שם.

וא"כ נהי דהשינון של הבתים הן בגוף הפתב שבתוכו אבל בנקרע בזויות לא גרע מנקרע בין תיקה לתיקה דכשר להרמב"ם ובלא"ה הרי חכז"ל אמרו וכי להוסיף על הטריפות וכן מסתמא דאין להוסיף על הפסולין והרמב"ם בה' תפילין מנה' ח' דברים שהן הלמ"ס: בגמ' דפני טבלא קיימת אבל להרמב"ם דקאי על מושב התפירה ומשום התפירות מנ"ל לאסור קרע בעור הבתים לדבריו וגם מלשון פני הטבלא קיימת ולשון קנים כ' ה"ר"ן בחולין דף נ"ח גבי תולפים שאינם מתקיימי' י"ב חודש בשם הראב"ד דלשון אינם מתקייים דנעשין כעפרא וא"כ פני הטבלא קנים היינו שממשו קנים.

וְכַשֵּׁם דְלִמְאֵן דְּמִפְרָשׁ דְּקָאֵי אֲמוּשָׁב הַתִּיתוּרָא הַפְּוֹנָה דְּוֹקָא עַל קְרִיעָה אָבָל נֶקֶב אֵינוֹ פּוֹסֵל שְׁהָרֵי נֶקֶבִים עוֹשִׂים בְּיָדִים כְּדֵי לְתַפְנֹר וְאֵין מְקַפִּידִין אִם הַנֶּקֶב גְּדוֹל יוֹתֵר מֵעוֹבֵי הַחוּט מִזֶּה גְּרָאָה ג' כ' דָּגָם לִפְיָא הַנְּמוּק'י וְהַב'י דְּקָאֵי עַל עוֹר הַבְּתִים אֵין הַנֶּקֶב בְּכָלֵל וְא"כ נִהִי דְהַנֶּקֶב שַׁע"י חִיכּוּף אֶפְשָׁר דְּדִינוֹ פְּנִקְרַע מ"מ לְדַעַת הַרְמַב"ם דְּנִרְאָה דְּמִכְשִׁיר בְּנִקְרַע הָעוֹר הָעֲלִיוֹן אֵין לְפָסוּל מִטַּעַם הַנ"ל זֶהוּ דַעַתִּי וְעַתָּה אָבוּא לְמַה שְׁהַשִּׁיג פֿר"מ נִי' עָלֵי עַל מ"ש דְּיֵישׁ מְקוֹם לְהַתִּיר מִצַּד סְתִימַת הַפִּיטְעָרוֹנְג וְכַתְּבַתִּי שְׁאֶפְיִלוֹ לְדִידֵן דְּאֵנוּ פּוֹסְלִין תְּפִילִין מְשֻׁנֵי עוֹרוֹת סְתִימַת נֶקֶב אֵינוֹ פּוֹסֵל דְּבָטֵל לְגַבֵּי עֵיקָר וְהַבְּאִתִּי רֵאִי מִמַּהֲרִי"ק שׁוֹרֵשׁ קכ"ב וּמְלִשׁוֹן תְּשׁוּבַת הַר הַמּוֹר וּכ' פֿר"מ נִי' שְׁהֵם לֹא פְּוֹנוּ לְזֶה וְאֵנִי אוֹמֵר הָרִי הוּא דִין מְפִנֵּשׁ בְּאו"ח סי' תַּקפ"ו סַעִי ז' וְח' דְּשׁוֹפֵר שְׁנִינֶקֶב וְנִסְתַּם בְּמִינוֹ דְּכֻשָׁר וּבִיָּאָר שֵׁם הָר"ן וּמוּבָא בְּב"י דְּבָטֵל אֶצְלוֹ וְאֵע"ג דְּשׁוֹפֵר אֶחָד אָמַר רַחֲמֵנָא וְלֹא ב' אֶלָּא נִוְדָאֵי דַע"י סְתִימָה לֹא מְקָרָא ב' שׁוֹפְרוֹת: ה"נ לֹא מְקָרִי שְׁנֵי עוֹרוֹת דְּבָטֵל אֶצְלוֹ וְא"כ מְשׁוּם שְׁנֵי עוֹרוֹת אֵין לְאָסוּר מִיְהוּ עֲדִינֵן נִשְׂאָר הַשְּׂגָה ג' שְׁהַשִּׁיג פֿר"מ נִי' עָלֵי מִמ"ש בְּתְשׁוּבַת הַר הַמּוֹר סי' א' דְּחִיבּוּרֵי אָדָם אֵינוֹ חִיבּוּר וְאֵין לְדַמּוּת וְכֵן בְּמִל"מ פ"יב מְטוֹנְמַאת צָרַעַת דִּין ו' פְּתַב לְחַלֵּק בְּזֶה וּתְמִינֵהּ הָרִי לֹא דַמִּיתִי עֲנִין לְעֲנִין אֶלָּא בְּס"ת וּתְפִילִין עֲצָמֵן בְּקִלְפֵי שְׁכּוֹתְבִין עָלֵיו פְּסַק הַרְמ"א בִּי"ד סימָן ר"פ דְּנִהְגוּ לְהַתִּיר ע"י דְּבָק וְהוּא מִירוּשְׁלָמִי פ"ק דְּמַגִּילָה דְּתַנְיָא דֵּהֲלַמְמ"ס דְּדוֹבְקִין בְּדָבָק וְכוּרְכִין בְּמַטְלִית וְלִסְה"ת קָאֵי אִס"ת וְלִהְרַמְב"ם קָאֵי אֶתְפִּילִין נְמִי וְנִיְהוּ דְּהָרִיב"ש בְּסִי' ל"א הַחֲמִיר גַּם בְּס"ת וְלְדַבְּרֵי נוֹטִים דְּבָרֵי הַב"ח בְּתְשׁוּבָה סי' קל"א אָבָל הַתְּשׁוּבָה"ן ח"ג סי' ר"ז הַתִּיר לְדַבְּק בְּס"ת וּכ' שְׁגַם הָרִיב"ש עֲצָמוֹ הַסְּפִים.

וְהָרִיב"ש תְּמַה לְמַה לֹּא הִבִּיא הַרְמַב"ם לְדִין זֶה דְּדוֹבְקִין וּלְפַעַנ"ד הַרְמַב"ם לְשִׁיטָתוֹ אֲזִיל דְּהוּא פְּסַק הַאֲבַעֲי' דְּנִקְרַע בֵּין דָּף לְדָף לְקוֹלָא וּכ' הַב"י הִטַּעַם מְשׁוּם דְּהוּי אֲבַעֲי' בְּדַרְבְּנוֹ. וְק"ל אֵי דִין זֶה דְּנִקְרַע הוּא רַק פְּסוּל דְּרַבְּנָן אִיף תְּנִי בִירוּשְׁלָמִי דְּהַלְכָה לְמַמ"ס הוּא דְּדוֹבְקִין בְּדָבָק הָא כָּל הָאִיסוּר הוּא רַק מְדַרְבְּנוֹ וְאִיף אֶפְשָׁר שְׁיִהְי' הַלְמַמ"ס עַל זֶה וּלְכַף הַנּוֹכַח הַרְמַב"ם לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי אֶתְפִּילִין וְאֶתְנִי' כַּר"י בְּמַנְחוֹת דָּף ל"ד ע"כ דְּצָרִיף לְדַבְּק וּמְמִיל' אֲנִן דְּקִי"ל כַּר' יוֹסִי דַא"צ לְדַבְּק וּלְכַף לֹא הִבִּיא הַרְמַב"ם דִּין זֶה אָבָל לְדִינָא גַּם הַרְמַב"ם מוֹדָה דְּדִיבּוּק מוֹעִיל כֵּן נֵרָא לְפַעַנ"ד.

וְלַהֲב"ח שְׁכ' בִּי"ד סי' ר"ע דָּגָם לְהַטוֹר קְרִיעָה מְדַרְבְּנוֹ קִשָּׁה לִי מִהִירוּשְׁלָמִי דְּאָמַר הַלְמ"מ. וְהָרֵא"ש בְּהַלְכוֹת ס"ת מְפָרֵשׁ כַּהֲס' הַתְּרוּמוֹת.

וְעַכ"פ יֵשׁ הַרְבֵּה דִיעוֹת דְּמוֹעִיל דִּיבּוּק. וְמַה שְׁהַשִּׁיג מִהַמְרָדְכֵי הוּבָא בְּמַחֲהַש"ק רִישׁ סִימָן ל"ג.

בְּמַרְדְּכֵי לֹא נִמְצָא דְּמִיָּרֵי שְׁמַדְבְּקִין אֶלָּא שְׁמַכְנִיסִין הַקְּרָעִים לְפָנֵימָה. וְאֶפְיִלוֹ נִמְצָא כֵּן הָרִי בַש"ע י"ד סי' ר"פ מְבִיא דִיעוֹת בְּזֶה.

וּבְאו"ח סי' תַּקפ"ו סַעִי ח' מְבִיא ב' דִיעוֹת לְעֲנִין דְּבָק אֵי מוֹעִיל. וְלְכַאוּרָה ק"ל עַל דְּבָרֵי הַמְּחַבֵּר.

דְּשָׁה בְּסִי' תִּקְפּוּ מִבֵּיא דְיַעֲזָה הָא' בְּסִתְמָם שְׁהוּא לְפִי הַפְּלִל אֲשֶׁר בְּיַדְנֵנוּ נִרְאִית לְהַמְחַבֵּר
לְעִיָּקָר דְּאֶפִּילוּ נִסְדָּק רַבּוּ מוֹעִיל דְּבָק וְאִין בּוּ חֲשַׁשׁ מִשּׁוּם ב' שׁוֹפְרוֹת וְלֹא מִשּׁוּם אִינוּ
מִתְקַיִּים וְעוֹמֵד לְיִקְרַע.

וּבִיּוֹ"ד סִי' ר"פ לֹא הִבִּיא דְעוֹת הַפּוֹסְקִים דְּבִקְרִיעָה מוֹעִיל דְּבָק וּמ"ש קְרִיעָה מִנְסָדָק. וְגַם
אִין סְבָרָא לְחֵלְק דְּהֵתָם בְּשׁוֹפֵר הָוִי רַק תְּשִׁמוּשֵׁי מְצָנָה וְכֹאן תְּשִׁמוּשֵׁי אוּ קְדוּשָׁה עֲצָמָה
דְּלַעֲנָן שְׁיָהָא אֲחָד ע"י הַחִיבּוּר אִין סְבָרָא לְחֵלְק בֵּין מְצָנָה לְקְדוּשָׁה וּצ"ע.

וְאֶפְשָׁר דְּבִס"ת דְּבָעִי גְּלִילָה וְזֵה מוֹשֵׁף לְכֹאן וְזֵה לְכֹאן וּכְמ"ש הָרֵא"ש בַּה' ס"ת בְּשֵׁם
מַהֲרַ"מ מַר"ב. לְזֵה הַחֲמִיר טְפִי וּא"כ בְּתַפְּלִין נִרְאָה דְּגַם לַהֲב"י מוֹעִיל סְתִימָה בְּדָבָק
וּקְלָף וּכְמוֹ"ש בְּשׁוֹפֵר: וְעוֹד.

כ' פַּר"מ נִי' הַשְּׂגָה ד' דְּאִיפָא לְמִימַר אֶפִּילוּ לְמ"ד דְּדָבָק הָוִי סְתִימָה וְחִיבּוּר הֵינּוּ קְלָף
בְּקְלָף דְּהָוִי רַף בְּרַף. מִשָּׂא"כ קְלָף דְּבָתִּים עִם פִּיטְעָרוֹנְג שְׁהוּא קְשָׁה אִיפָא לְמִימַר דְּאִין
מִתְחַבֵּר וְלֹא הָוִי סְתִימָה וְגוֹף הַסְּבָרָא הִיא יְשָׁרָה וְשׁוֹרְשָׁה בְּשִׁבְתָּ דָּף ג"ח רִישׁ פְּרָק בְּמָה
אֲשָׁה.

דְּרַף בְּרַף חִיבּוּר טְפִי מְכַל מְקוּם הֵתָם מִיָּרִי בְּמַהֲדָק קְשָׁה בְּקְשָׁה אוּ בְּרַף וְלֹא מַהֲדָק כְּמוֹ
רַף בְּרַף אֲבָל בְּדָבָק הָרַף מִתְדַבֵּק בְּקְשָׁה וְנַעֲשֶׂה אֲחָד. דְּהָרִי מְטָלִית ע"ג קְלָף הָוִי רַף
בְּקְשָׁה וּבְשִׁלְמָא לְפִירֵשׁ הַנְּמוּק"י וּב"י מְבֹאָר פֵּן וְהִתִּיר בְּמַהֲרִי"ק סו' כ"ב וּבִיּוֹ"ד סִי'
ר"צ הִתִּיר בְּקְלָף עַל גְּבִי הַגְּוִיל וּבְשׁוֹפֵר מוֹעִיל סְתִימָה קְשָׁה בְּקְשָׁה.

נִרְאָה מְבֹאָר דְּאִין לְחֵלְק לְדִינָא בְּזֵה וּלְכַף נִרְאָה לִי בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ דְּנִקְבַּ לְכ"ע שְׁרִי
וּבִקְרִיעָה לְדַעַת הַרְמַב"ם פְּשָׁר. וְלַדַּעַת הָאוֹסְרִין יֵשׁ לוֹמַר דְּסְתִימָה מוֹעִיל וּכְבָר פְּתַבְתִּי
שַׁח"ו לֹא עָלְתָה עַל דַּעַתוֹ לְהַכְשִׁיר מַה שְׁפָסַל מִרְן הַגָּאוֹן זצ"ל אֲלֵא שְׁתוּר' הִיא וְצָרִיף
אִנִּי לְהַצִּיעַ דְּבָרֵי כְּמ"ש בְּמַכְתְּבֵי הָרֵאשׁוֹן וְאַחַתוֹם בְּבִרְכָה יְהִי ה' עִמּוֹ וַיִּאָּשֶׁר כּוֹחוֹ וְחִילוֹ
לְתוֹרָה וְלַעֲבוּדָה דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַדו"ש: ה"ק מְשָׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוֹנָע: תְּשׁוּבָה כ"א שִׁיל"ת
חוּסֵט עִש"ק ל"ס' בְּשִׁלַּח תַּרל"ג לַפ"ק הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וּכ"ט לְהַרְבַּ הַמֵּאוּה"ג כַּש"ת מו"ה
חַיִּים צָבִי וְוִינְקֵלְעֵר נִי' אַבְד"ק קַרְאֶצְפֶּרְד יַע"א: מְכַתְּבוֹ קַבְּלַתִּי זֵה אִיזָה שְׁבוּעוֹת וּבּו
נִשְׁאַלְתִּי ע"ד תְּפִלִּין שַׁע"י חִיפּוּף נִתְקַלְקְלוּ וְנִיָּקְבוּ הַזְּוִיּוֹת מַעוֹר הַחִיצוֹן.

אֲלֵא שְׁבַתוֹכֵן יֵשׁ שָׁם קְלָף מְדוּבָק קְיִים הַסּוֹתָם הַנִּקְבַּ שְׁשִׁמַּע שְׁהַרְבַּ הַגְּדוֹל הַצְּדִיק מוּה'
הִקְלַל ל"ש. מְרַעִישׁ עַל זֵה וּפּוֹסֵל וְלַמַּעֲלָתוֹ נִרְאָה דְּכָשָׁרִים דְּלֹא מְצִינוּ בְּתִים שְׁנִקְבוּ
פְּסוּלִין אֲלֵא בְּנִקְרָעוּ מִחֲמַת קְלָקוּל הָעוֹר אִיתָא בְּאו"ח סִי' ל"ג דְּפְסוּלִין עַכ"ל בְּקַצְרָה
הִנֵּה אִי מִשּׁוּם הָא לֹא הִי אֶפְשָׁר לְהִתִּיר דְּוּנְדָאִי לְדַעַת הַנְּמוּק"י בַּה' תְּפִלִּין שְׁכַתְּבַ דְּעוֹר
הַנִּתְקַלְקַל בֵּין הַבְּתִים ב' אוּ ג' פְּסוּל מִשּׁוּם דְּסוּפּוֹ לְמַשְׁנֵף הַקְּרַע עַל פְּנֵי עוֹר הַבְּתִים.

מְבֹאָר מְלִשׁוֹנוֹ דְּעַל פְּנֵי עוֹר הַבְּתִים אֶפִּילוּ בְּכ"ש פּוֹסֵל וְכֵן כ' הַב"י שָׁם דְּבָעִינוּ שְׁיָהָא
עוֹר הַבְּתִים שְׁלָמִים וְכֵן כ' רַמ"א שָׁם דְּעוֹר פְּנֵי הַבְּתִים בְּעִינוּ שְׁיָהָיו שְׁלָמִים וּבְסִפֵּר סַת"מ
לְהַגָּאוֹן מוּהַר"ש קְלוּנְגֶּר זצ"ל בְּסִי' ס"ו כ' בְּפִשְׁטוּת לְאֶסְוֹר וְכֵן הָעֵתִיק הַרְבַּ הַגְּדוֹל בְּעַל
סִפֵּר קֶסֶת הַסּוֹפֵר בְּסִפְרוֹ שָׁם וְכֵן רֵאִיתִי וְשִׁמְעֵתִי בִּימֵי חוֹרְפֵי לְאֶסְוֹר וְהַפ"י בְּתְשׁוּבָה סִי'
יּו"ד הָאָרִיף ג"כ לְאֶסְוֹר תְּפִלִּין ש"י הַנִּקְרַע עַל פְּנֵי הָעוֹר דְּבָעִינוּ פְּנֵי עוֹר הַבְּתִים קְיִים
אֶפִּילוּ לְפִרְש"י וְשָׂאָר הַמְּפִנְרִשִׁים שְׁפָנִי הַטְּבָלָא קְיִימָת הֵינּוּ עוֹר הַתִּתּוּרָא: אֲמָנָם אַחַר

העיון נ"ל ללמד זכות על המקילין בזה דלפי הנראה דגוף הדין דנקרע עור פני הבית פוסל תליא בברכתא דלדיעה השני' בש"ע שם סימן ל"ג דמפרש דקאי על התפירות.

ופני הטבלא היינו התיתורא והוא דעת הרמב"ם לדידן' נראה דס"ל דקריעת העור על פני הבית אינו פוסל וראיתי בהגהו' לבושי שרד שהקשה על הש"ע למה לא הביא הרמ"א גם לדיעה שני' דבעינן עור פני הבתים שלמים עיי"ש שתירץ שפסמה על סעי' א' ולי הדבר קשה פניו דלרמב"ם אינו מרומז בש"ס דיש שום פסול בקריעה ומנ"ל לומר שפסול ותו דהרי באמת קשה למה פירש הרמב"ם וסייעתו דקאי על התפירות ולא על העור שתהא שלם שפן משמע טפי פשטות לשון הש"ס ואלא ונדאי משום דס"ל דאין פסול בקריעה בשלמא תפירות הן הלכה למ"מ ולכך בעינן גם פני טבלא היינו התיתורא קיימת דאל"כ אין קיום לתפירה אבל עור קיים לא מצינו לו הלממ"ס ולא שום מקום בש"ס לפי הרמב"ם ובאמת הטור סיים גם לפי הרמב"ם דקאי על התפירות ואפי"ה סיים בנקרע העור פוסל וכ' הב"ח די"ל בין הבתים וקשיא עליו מנ"ל הא ותו ק"ל הרי במנחות ל"א קמבעי בנקרע יריעה בין התבות או בין דף לדף מאי ופסקו הרמב"ם לקולא ודין זה דנקרע היריעה נראה אע"ג דאתמר בס"ת ה"ה בתפילין דהרי קיי"ל דקדושת ס"ת חמירא מקדושת תפילין ועוד תנו בפ"ק דמגילה אין בין ספרים, לתפילין ומזוזות וכו' וכן מצאתי שכ' הפ"ת בסי' ר"פ בשם ס' חמודי דניאל וקדושת עור הבתים ס"ל להרנ"ה בפ"ק דסנפה דף ט' דקילי מקלף ס"ת ותפילין הנכתב עליהם ודעת רמב"ן שם במלקחיות דדינם שנה לענין עיבוד לשמה פניו דשינין כתובים בהם עכ"פ לא חמירא מקלף דס"ת וא"כ פניו דבבב"ק דס"ת פסק הרמב"ם דאם נקרע בין תיבה לתיבה או בין דף לדף להקל.

א"כ נהי דעור הבתים דשינין שבו הוי כמו הכתב בס"ת מ"מ אם נקרע שלא במקום השיני' נראה דלא גרע מבין דף לדף או מבין תיבה לתיבה וכיון דפסק שם להקל לכך לא מצי לפרש פאן לענין יריעות העור דכיון דבס"ת פשר קו"ח בעור הבתים ונדאי פשר לכך פ' בתפירות וא"כ הטור לשיטתו דפסק בסי' ר"פ ביו"ד דהאבעי' להחמיר לכך ה"נ פסק להחמיר לענין קריעה ובזה מיושב נמי לשון הרמ"א דבש"ע יו"ד סי' ר"פ בש"ף סק"ד מבואר דדעת ש"ע נוטה להקל בדעת הרמב"ם.

ולכך גם פאן לא כתב דלדעת שיטת הרמב"ם דקאי בתפירות יש פסול בקריעת עור פני הבתים פן נראה לפענ"ד נכון בעזה"י דהרי הב"י כתב שם טעמא דהרמב"ם דפסק לקולא הוא משום דגוף הדין דקריעה פוסל בעור וקלף דס"ת הוא דרבנן וא"כ נראה דה"ה בתפילין פן נראה לפי ענ"ד בכוננת הש"ע אליבא דהרמב"ם ומפל מקום לפי הנראה לדיעה הראשונה שהוא העיקר פוסל קריעה אמנם אם הקלף שתחת עור הבתים דבוק שם בדבק נראה לי להתיר דהרי ביו"ד סימן ר"פ פסק הרמ"א דאם נקרע הס"ת וילדעת הרא"ש אפי' למעלה מג' שיטין אם דבקו בדבק המנהג להכשיר וכבר כתבתי דתפילין לא מצינו דחמירו בזה מס"ת ולכאורה אמינא דאפילו לדעת מהר"מ מ"ב שפרא"ש בה' ס"ת שכ' דאין מועיל הדבק מיהו כתב הטעם משום דזה מושף לכאן וזה לכאן ואינו מתקיים וזה שייך בס"ת: אבל בתפילין ה' נראה דגם מהר"מ מודה וכ"ש פעין נידון

שָׁלוֹנוֹ דְהוּי סְתִימָה דְמַעֲיָקְרָא דְעַדִּיפָא וּמוֹעִיל אֲפִילוּ לְעַנְיָן טְרִיפּוֹת וּלְכְאוּרָה הוּ"א דְאַנּוּ דְנוֹהֲגִין פְּדַעַת הַפּוֹסְקִים דְבַעֲיָנִין תְּפִילִין מְעוֹר אֶחָד לֹא סְגִי בְּסְתִימָה.

מִיָּהוּ זֶה אֵינוֹ דְהַמְעִינִין בְּמַהֲרִי"ק שְׁנֵרֶשׁ ק"כ ב' נִרְאֶה מְבוֹאֵר דַּאֲע"ג דְלַעֲנָן ס' אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם אוֹ שׁוֹפֵר אֶחָד וְלֹא שְׁנַיִם לֹא מְהַנִּי דִּיבּוּק אֲבָל לְעַנְיָן לְהִיּוֹת שְׁלָם מוֹעִיל דְסְתִימָה בְּטַל לְעֵיקָר וּמִשְׁוִי' לִי' שְׁלָם וְכֵן כ' בְּסִפְרָה הַר הַמְּוֹר לְהַגְאֹן מוֹהֲרֵר מְרַדְכִי בְּנַעֲט זצ"ל בְּתִשְׁבָּה וְגַם מְמַקְוֵמוֹ הוּא מְוַכְרַע דְהַרִי גוֹף הַקְּלָף שְׁנוֹתָנִים הַסּוֹפְרִים תוֹךְ הַבְּתִימִים לְחִזְק לֹא יִדְעוּנוּ מֵאֵין יִצְאָ לְהֵם זֶה וְהֵיכָן רִשְׁאִין לַעֲשׂוֹת כּוֹ.

הַרִי בְּעִינֵין שְׁהַפְרָשִׁיּוֹת יִרְאוּ אֶת הָאוֹר לְדַעַת מְקַצֵּת הַפּוֹסְקִים וְהַמְרַדְכִי הַעֲלָה שְׁטוֹת בְּסִפְק וְעִינֵין בְּב"י סְסִי' ל"ב שְׁהַבִּיא דְבְרֵי הָרַא"ש בְּזֶה. וְע"כ מְשׁוּם דְלְחִזְק עוֹר הַבֵּית הַנוֹחַ שֶׁם נַעֲשָׂה טָפֵל וְהוּי פְּחָד פְּדַאֲמַרִינּוּ ג"כ ב"פ אֵלוֹ עוֹבְרִין לְעַנְיָן קַבְּלַת טְוִמְאָה וְא"כ גַּם לְזֶה הוּי פְּגוּפּוֹ כִּינּוּן דְאֵין הַנְּקֵב מְעַבֵּר לְעַבֵּר פֶּשֶׁר כֵּן נִרְאֶה לַפְעַנ"ד וּבְאַמַּת לְכְאוּרָה קִשְׁשָׁה לִי עַל דְבְרֵי שְׁהַמַּהֲרִי"ק שֶׁם הַקִּשְׁשָׁה עַל הַמַּהֲרִי"ק דְפָסֵל בְּדָבָק מֵהַ יַעֲנֶה לְהִירוּשָׁלַיִם פ"ק דְמַגְלִלָה דְתַנָּא הַלַּמ"מ שְׁדוּבְקִין בְּדָבָק וְלָמָּה לֹא מוֹקִי בְּתַפְּלִין וְיוֹתֵר תִּימָה לִי לְדַעַת הַרְמַב"ם וְסָמ"ג הַמוֹבָא בְּמַהֲרִי"ק שֶׁם דְהָא דְתַנָּא בִּירוּשָׁלַיִם דְכוּרְכִין בְּמַטְלִית הֵינּוּ בְּתַפְּלִין וְא"כ לָמָּה לֹא מוֹקִי גַם אֵידֶךָ בְּבָא בְּתַפְּלִין דְהֵינּוּ שְׁדוּבְקִין בְּדָבָק וְעוֹד יוֹתֵר שְׁמַהֲרִי"ק שֶׁם כ' דְלֹא קָאִי אֲתַפְּלִין אֲלֵא אֲרִיעוֹת שְׁבַס"ת מִיָּהוּ לְשׁוֹן זֶה נִרְאֶה דְקָאִי שְׁלֹא לְדָבָק עוֹר הַבְּתִימִים אוֹ מִב' עוֹרוֹת אוֹ פְּרָשָׁה שְׁבַתְּפִילִין שֶׁל יָד לְכַתְּחִילָה דְהַרִי כְּתַב דְלַעֲנָן הֵיכָא דְבַעֲיָנִין אֶחָד לֹא מְהַנִּי דִּיבּוּק מְכָל מְקוֹם הִי' יְכוֹל לְאוּקְמָא לְעַנְיָן נִקְרָא קְלָף שֶׁל פְּרָשִׁיּוֹת דְתַפְּלִין אוֹ עוֹר הַבְּתִימִים דְדוּבְקִין וְא"כ לְכְאוּרָה מְשַׁמַּע דְאֵינוֹ מוֹעִיל גַּם בְּזֶה דְבָק.

מִיָּהוּ לֹא הַבְּתִי שׁוּם טַעַם אֵיךְ אֲפִשֶׁר לֹאמַר כֵּן וְאֲלֵא וְנִדְאִי הֵא דְלֹא מוֹקִי לָהּ בְּתַפְּלִין מְשׁוּם דְבְּתַפְּלִין לֹא תְנִי בְשׁוּם מְקוֹם דְקָרִיעָה פּוֹסֵל וְאֵיךְ יִשְׁנֶה כָּאֵן דְמוֹעִיל דְבָק. בְּדָבָר שְׁאֵינוֹ מְבוֹאֵר שׁוּם פְּסוּל.

וְאֲפִשֶׁר דְקָרִיעָה אֵינוֹ פּוֹסֵל בְּתַפְּלִין וְלִכְךָ מוֹקִי לָהּ בְּס"ת דְתַנָּא דְקָרִיעָה פּוֹסֵל וְקַמ"ל דְמִוֹתֵר לְדַבָּק: וּבְאַמַּת קִשְׁשָׁה לִי טוֹבָא עַל הַב"י שְׁכ' דְהַרְמַב"ם פּוֹסֵק לְקוּלָא מְשׁוּם דְהוּי מִיָּדִי דְרַבְּנָן.

הֵא תַנָּא בִּירוּשָׁלַיִם הַל"מ דְדוּבְקִין. וְא"כ ע"כ הַפְּסוּל הֵיא דְאוּרִיִּיתָא וְצ"ע עַל הַב"י וְיוֹתֵר עַל הַב"ח שְׁכ' שְׁגַם לְהַטּוֹר אֵיכָא לְמִימַר שְׁהוּא מְדַרְבְּנָן.

אֲלֵא מְשׁוּם חוּמְרָא דְס"ת הַחֲמִיר וְקִשְׁשָׁה הֵא הַלַּמ"מ הוּא וְעוֹד נִרְאֶה דְאֵין זֶה עַנְיָן לְהֵא דְפְסָלִין תַּפְּלִין בְּב' עוֹרוֹת וְכֵן נִרְאֶה מְהָא דְחִלְקוּ בֵּין חֲדָשִׁים לִישְׁנַיִם דְעֵיקָר הַפְּסוּל בְּחִשָּׁשׁ שְׁמָא יִקְרַעוּ יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְיִהְיוּ כְּלִין לְגַמְרֵי וְכֵן כ' בְּתִשְׁבָּה פנ"י הַג"ל.

וְע"י הַדְּבָק מוֹעִיל לְחִזְק שְׁלֹא יִקְרַע יוֹתֵר וְהוּי רַק מְנִיעַת פְּסוּל וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כ' הַנוּב"י דַּאֲע"ג דְבַעֲיָנִין הַמְקוּהָ ע"י הוּי טְהֵרָה אֲפִי"ה אֵין פְּסוּל לְמַנּוּעַ הַהֲזַחְלָה ע"י דְבָר כְּזֶה שְׁאֵין הוּי' עַל יָדֵי זֶה אֲלֵא מְנִיעָה וְה"נ וּמִטַּעַם זֶה רָאוּי שְׁתַּוְעַל הַדְּבָק מְכָל אֵלוֹ הַטַּעַמִּים נ"ל שְׁיֵשׁ מְקוֹם לְסַמְנוּךְ לְהַכְשִׁיר תַּפְּלִין הַג"ל וְכֵן הַסְּפִים עִמֵּי הַגְּאֹן הַגְּדוֹל מוֹהֲרֵר יוֹסֵף שְׁאוּל נִי' אֲבַד"ק לְעַמְבֶּעֶרְג יע"א וְלְהַרְבֵּה הַגְּדוֹל הַצְּדִיק מוֹה' הִילֵל ל"ש נִי' כְּתַבְתִּי כַּנ"ל

ועדיין נשאר תשובתו מעל ולכן אחרתי עד פה (אח"ז קבלתי תשובה וכו' אלי שסופר של מרן הגאון זצ"ל ג"כ פוסל ונראה שישמע פן ממרן זצ"ל) כ"ז פתבתי ללמוד זכות על המקילין פן נראה לפענ"ד ומ"ש מעלתו נ"י להשיג על מ"ש לו בתשובה (סי' צ"א) די"ל דאין בתפלה שלא בזמנה משום ברכה לבטלה וכו' שמדברי הרא"ש המובאים באנרח חיים סי' קכ"ד שכ' דאם אין עשרה השומעים חזרת התפלה הוי פברכה לבטלה מוכח דלא מדברי ועוד האריף ואני אינו אומר קבלו דעתי אלא שפך נראה לי ומדברי הרא"ש ידעתי אבל מעלתו נ"י לא דייק בדבריו שכ' רק שקרוב לברכה לבטלה וכו' הפרישה והובא בא"ר שפכוננה דייק לומר קרוב שפאמת אינו ברכה לבטלה.

שקרי קי"ל דאפילו אם יצאו מהעשרה מסיים התפלה שהיו בהתחלת התפלה עשרה וגם פסק בסי' זה דאפילו חרש מצרפי יעוי"ש ומדברי הפרישה הנ"ל מבואר דס"ל ג"כ פסברתו דאין לחלק לענין ברכה לבטלה בין הותחל פבר שחייב לפסוק ללא התחיל והיינו כמו הרא"י שהבאתי מהרי"ף וגם המג"א סי' נ"ה ס"ק ח' כ' בשם מהרי"ל דלא נוהגין מדברי הרא"ש עיי"ש ואפשר מטעם שפתבתי דבכה"ג לא חשיב ברכה לבטלה ובנוודאי מצוה לשמוע ותבוא עליו ברכה ואחתום בברכה יהי ד' עמו דברי ידידו הד"ש: הק' משה שיק מברעזאוןע תשובה כ"ב החיים והשלום להאברה הרבני המנפולג בתורה החרוץ מוה' אהרן שמואל נ"י: מכתבו קבלתי וכו' ומה ששאל בסופר שלקח עורות שאינם נעבדים ואינם נשחרים לשמן ונתן רצועות לתפילין ומכרן לאחרי' אי נימא דחשיד גם על התפילין הואיל ולענין רצועות תשובת באר עשק מתיר בעורות סתם.

אלא דכל הפוסקים חולקין עליו ועוד מספקא לי' אי מחזיר העורות למים עד שיתקלקלו ויעבדם וישחירם שוב לשמה אי מהני ודעת מעלתו נ"י להתיר עפ"י דברי המג"א סי' ל"ג ס"קז אמנם פבר ראו עיניו דברי הבני יונה ביו"ד סי' רע"א ושם בארן שפתיו ברור מללו מדברי הרא"ש סוף ה' ציצית מבואר דכל העיבוד בעינין לשמה וגוף הדבר נראה דבמחלוקת תליא דשם בהרא"ש מבואר דבעל העיטור ס"ל פהרא"ש וגם לענין פתיבה מצינו פלוגתא בכיוצא בזה עיין מג"א סי' ל"ב ס"ק כ"ג פתב דבעינין דכל התיבה והאות יכתב פדינו.

ובאה"ע ססי' קל"א פסק הרמ"א דלא כמהרד"ך אלא אם בתחלה לא אמר לשמו ולשמה וחתם מקצת. ואח"כ אמר פשר וכן פסק בסי' קכ"ה סעי' ז' לענין חק תוכות והפר"ח שם בסי' קכ"ה האריף והעלה לדינא דבעינין פולה לשמה וכן נראה.

דבזה יש לישב מה שהקשו סתמא דש"ס אהדדי דבסופה (דף ט') אמרו דלכך בעי' טוני' לשמה משום דכתיב גדילים תעשה לה. לה לשם חובה ובמנחות דף מ"ב ע"ב אמרינן עלי' דשמואל תנאי הוא וקשה הא ציצית שאני דגלי קרא ולהנ"ל נראה לי דעיקר פלוגתא דרב ושמואל פלהו ס"ל דגלי קרא אלא דרב סבר דרק חדא מלתא מרבינן ומה דגלי גלי וא"כ ה"ה בתפילין.

נהי דגלי בקלף הפרישיות דבעי' לשמה מקרא דכתבו לכם הכתוב בס"ת ותפילין ומזוזות אתקשו לס"ת עיין ברמב"ן במלחמות בסופה דף ט' אמרי' דווקא קלף של פתיבה אבל לא של פתים.

דָּשַׁל בְּתִים לֹא צָרִיף לְשִׁמָּה. אָבֵל שְׂמוּאֵל סוֹבֵר בִּינוֹן דְּגִלִי לֵךְ דְּבַעִי לְשִׁמָּה כָּל עֲשִׂייתוֹ וְתִקְוֹנוֹ בַּעִי לְשִׁמָּה מִמִּילָא לְדִידִי הִ"ה בְּתַפְּלִין כָּל תִּקְוֹנֵי בַּעִינוֹ לְשִׁמָּה וַאֲ"ש ב' הַסְּגִיּוֹת וְכַעֲיִן זֶה רְאִיתִי בַּפְּנִי בְּסוֹפָה שָׁם:

וְהִנֵּה מְלִשׁוֹן הַש"ע בַּאו"ח סִי י"א סַעִי א' וּב' נִרְאָה מִבְּנֵי דָאם טְנוּאן שְׁלֹא לְשִׁמָּן אֲפִילוֹ שְׁזָרָן לְשִׁמָּן פְּסוּלִים וְהִינּוּ כְּהָרָא"ש סוֹף הַלְכוֹת צִיצִית וַאֲ"כ סִבֵּר כָּל דְּבַעִי לְשִׁמָּן בַּעִינוֹ כָּל עֲשִׂייתוֹ וְתִקְוֹנוֹ לְשִׁמָּן וַאֲ"כ קִשָּׁה אִיף פֶּסֶק בַּאֵה"ע סִי קל"א דְּאֲפִילוֹ אִם בְּתַחֲלָה לֹא חָתַם לְשִׁמָּה אִם בְּסוֹף חָתַם לְשִׁמָּה כְּשֶׁר הָא בַּעִינוֹ כָּל תִּקְוֹנֵי לְשִׁמָּה וְקִשָּׁיָא דְּבַרִי הַש"ע אֶהְדְּדִי וְצָרִיף לְחֵלֶק בְּדוֹחֶק דִּישׁ חִילּוֹק בֵּין מַעֲשֵׂה אֶחָד לְב' מַעֲשִׂים דְּנוֹדָאֵי גַם בְּטוֹי' אִם בְּתַחֲלָה לֹא כְּנוֹן לְשִׁמָּה וְלְבַסּוֹף עָשָׂה לְשִׁמָּה מוֹעִיל וְאֲפִילוֹ אִם בְּטוֹי' אִינוּ מוֹעִיל הִינּוּ מִשׁוּם דְּכָל מַשְׁהוּ וּמַשְׁהוּ הוּא דְּבַר בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וּכְמוֹ"ש בְּנוֹב"י מֵהַד"ת חֵלֶק יו"ד סִי קַע"ה וּשְׁזִירָה דְּבַר אַחֵר הוּא אָבֵל כְּתִיבָה וּכְתִיבָה עֲדִיף וְעֲדִינָן צ"ע דְּבַכָּל מַשְׁהוּ וּמַשְׁהוּ כְּתִיבָה גַּמִי חֵלֶק בְּפָנֵי עֲצָמוֹ הוּא וַאֲ"כ ע"כ צָרִיף לְחֵלֶק בֵּין ב' מַעֲשִׂים לְמַעֲשֵׂה אֶחָד וַע"כ לֹא קָאָמַר הָרָא"ש אֲלֵא אִם עֲבָדוּ שְׁלֹא לְשִׁמָּה וְגִיבֵר לְשִׁמָּה הוּא דְּאִינוּ מוֹעִיל אָבֵל אִם עוֹבֵד עֲצָמוֹ עָשָׂה בְּסוֹף לְשִׁמָּה מוֹעִיל.

וַאֲ"כ אֲפִילוֹ לְהָרָא"ש אֲפִשֵׁר אִם מְחַזֵּר הָעוֹרוֹת לְמַקּוֹם שְׂמִתְקַלְקַל עֵיבּוֹדָן וּמַעֲבָד אוֹתָם שְׁנִית אִיכָא לְמִימַר דְּמַהְגִּי מִיְהוּ בַס' בְּנֵי יוֹנָה כְּתַב עוֹד דְּאִיכָא לְמִימַר דְּנוֹקָא תַּחֲלַת הָעֵיבּוֹד בַּעִי לְשִׁמָּה שְׁהוּא הָעֵיבּוֹד וַאֲ"כ גַם בְּכַה"ג שְׂמִתְחַזֵּר אוֹתָם לְמִים בְּנוֹדָאֵי עֵיבּוֹדָן אִינוּ מְסַתְּלָק וַאֲ"כ עֵיבּוֹדָן לֹא הִי לְשִׁמָּן וּכְמוֹ"ז בַּסִי רַע"א סַק"ג ג"כ מְסַתְּפֶק בְּזַה וְהָעֵיבּוֹד נִרְאָה דְּכָל הָעֵיבּוֹד הַצָּרִיף בַּעִינוֹ לְשִׁמָּה וְכְמוֹ דְּקו"ל לְעַנְנֵי צִיצִית דְּכָל עֲשִׂייתוֹ הַנְּצָרְכוֹת בַּעִי לְשִׁמָּה.

וְהָא דְּמוֹתֵר לְהָרָא"ש אִם עֲבָד גוֹי. וְיִשְׂרָאֵל עַע"ג הִינּוּ מִשׁוּם דְּהִישְׁרָאֵל נָתַן לוֹ הָעוֹרוֹת וְאָמַר לוֹ שְׁיַעֲבֹדוּן לְשִׁמָּן וְהוּא לּוֹקַח מִמֶּנּוּ וְעוֹשֵׂה רְצוֹן יִשְׂרָאֵל וְנוֹתֵן לְסִיד מִיָּד א"כ מוֹכְחָא מִקְלָתָא כְּשֶׁם שְׂמִתְקִיִּים צוּיִי הִישְׁרָאֵל בְּזַה שְׁנוֹתֵן בְּסִיד כְּף הוּא מְקִיִּים רְצוֹן יִשְׂרָאֵל שְׁנוֹתֵינִן לְשֶׁם ס"ת וְכָאֵלוֹ פִי בְּהִדְיָא וְלִכְף אֲפִילוֹ אִם אַח"כ מַעֲבָד סְתָמָא בִּינוֹן שְׂבַתְחִילְתָּן פִּירִשׁ לְשֶׁם ס"ת שׁוֹב סְתָמָא כְּשֶׁר וְגוֹי מַעֲבָד סְתָמָא וְהַפ"מ ח"א סִימָן מ"ה הַקִּשָּׁה גַם בְּגַט יְהִי כְּשֶׁר אִם עוֹמֵד עָלָיו מְתַחֲלָה וְעַד סוֹף.

וּלְפִי עַנ"ד הֵכָא שְׁאֵנִי בִּינוֹן דְּלוֹקַח לִידוֹ הָעוֹרוֹת וּמְקוֹנִים רְצוֹן הִישְׁרָאֵל בְּזַה מוֹכִיחַ לְכָל הַפְּחוֹת מְחַשְׁבָּתוֹ מִתּוֹף מַעֲשִׂיו עַל תַּחֲלִילַת הָעֵיבּוֹד וְגוֹי בְּזַה כְּקָטָן דְּאֲמַרִּינוּ בְּחוֹלִין (דף י"ב) מְחַשְׁבָּה אִין לְהֶם מַעֲשֵׂה יֵשׁ לְהֶם.

וְה"ה בְּגַט מַה שְׁלוֹקַח הַקְּלָף וְהַקְּלוֹמוֹס וּמְתַחֲלִיל מִיָּד מַעֲשִׂיו מוֹכִיחִין שְׁעוֹשֵׂה עַל דַּעַת הַבַּעַל וּמִיְהוּ הוֹכְחָה זֹאת אִינוּ אֲלֵא מְתַחֲלִילתוֹ אָבֵל אַח"כ כְּשִׁכּוֹתֵב אִין מַעֲשִׂיו מוֹכִיחִין שְׁעוֹשֵׂה עַל דַּעַת הַבַּעַל.

וְלִכְף בְּגַט דְּבַעִינוֹ מְפָרֵשׁ דְּנוֹקָא שְׁעוֹשֵׂה לְשִׁמָּה וְלְשִׁמָּה וְסְתָמָא פְּסוּל. לְכָף גַם עַע"ג פְּסוּל דְּגוֹי עוֹשֵׂה מְסַתְּמָא אֲלֵא א"כ מַעֲשִׂיו מוֹכִיחִין וְזֶה רַק בְּתַחֲלִילתוֹ אָבֵל בַּס"ת דְּבַעִינוֹ רַק שְׁיַפְרֵשׁ בְּתַחֲלִילתוֹ אָבֵל אַח"כ סְתָמָא כְּשֶׁר דְּנִהֵי דְּסְתָם עוֹרוֹת לֹא הִי לַס"ת.

אָבֵל פִּינּוֹן שְׂכָבֵר פִּירֵשׁ מִתְחִילָה שׁוֹב סְתָמָא פֶּשֶׁר. וְלִכְּהַ מְכַשִּׁיר בְּגוּי וּמְיֻנָּשׁב קוּ' הַפ"מ
וְדַבְרֵי הָרָא"שׁ וְדַבְרֵי הַתּוֹס' בְּגִיטִין דָּף כ"ג וְבַע"ז דָּף כ"ו דְּגוּי עוֹשֶׂה סְתָמָא עוֹלִין בְּקִנְיָה
אָחָד.

וְכֵן לַפְעַנ"ד עֵינֵי דְּכָל הָעֵיבוֹד בְּעֵינֵי לְשִׁמָּה וְאִם אָמְנָם אֵין הִכְרַעְתִּי מְכַרְעַת מ"מ פְּלוּגְתָא
הוּא וְגַם הַפ"מ בְּתַשׁוּבָה הַנ"ל פְּלִיג עַל הַטו"ז בְּסִי רַע"א ס"ק ב' וְסוֹבֵר דְּסוֹף הָעֵיבוֹד
בְּלִי תְּחִלָּה לֹא מְהַי וְא"כ לֹא מְהַי אִם שׁוֹרָה אוֹתָן שׁוֹב בְּסִיד וְעַכ"פ פְּלוּגְתָא הִיא אָבֵל
מֵה שְׂכָתָב מְעַלְתוֹ נִי שְׂיִתָּן אוֹתָם שׁוֹב בְּמִים זֶה וְנֻדְאֵי לֹא מְקַרֵי עֵיבוֹד חֲדָשׁ וְאִינוּ מְעַלָּה
דְּסִיד בְּעֵינֵי כַּמ"שׁ הַנוֹב"י סִי קַע"ה מֵהַד"ת (וְעַפ"י מֵאֵי שְׁהַסְבַּרְתִּי דְּבַרֵי הָרָא"שׁ יֵשׁ
לְיֻשָׁב ג"כ קְוֹשֵׁת הַנוֹב"י בְּסִי קַע"ה.

וְרַמְזוֹ ג"כ בְּדַגּוּל מְרַבָּה בְּאו"ח סִי י"א דְּהַשִּׁיג דְּצִיּוּת שְׂאֵנִי וְלִהַנ"ל גַּם צִיּוּת פִּינּוֹן
שְׂתַחֲוֹלַת עֲשִׂיָּתָן מוֹכִיחַ שְׁעוֹשֶׂה לְשֵׁם צִיּוּת שׁוֹב סְתָמָא פֶּשֶׁר וְשִׁפִּיר דִּימָה הַב"י):
וְעַכְשָׁיו נִבְא לְדִין הָרָאשׁוֹן פִּינּוֹן שְׁסִתָּם הַש"ע בְּאו"ח סִי ל"ג דְּהַעוֹר לְרַצּוֹעוֹת שְׁל תְּפִילִין
בְּעֵי עֵיבוֹד לְשִׁמָּה וְכַמ"שׁ הַמַּג"א ס"ק דְּמֵאן סְפוֹן וְחָשׁוֹב לְהַכְרִיעַ שְׁלֹא בְּדַבְרֵיהֶם וְהַמִּיקָל
הוּא רַק פּוֹשֵׁעַ וּמְזַלְזֵל וְסוֹפֵר שְׁנֵתָן רַצּוֹעוֹת שְׂאֵינָם מְעַנְבְּדִין לְשִׁמָּן בְּתַפְּלִין חָשׁוֹד הוּא
לְהַכְשִׁיל וְלְהַקְל בְּדַבָּר שְׂאֵין לְהַקְל בּוֹ וּמְעַבְּרִין אוֹתוֹ וּגְדוּלָּה מִזּוֹ הִבִּיא הַב"י פֶּשֶׁם
הַרְשָׁפ"א בִּי"ד סִי י"ח בְּשׁוֹחֲטֵי שְׁמִיקָל וּמְזַלְזֵל אֶפְּלוֹ רַק בְּדַבָּר שְׂרָאוּי לִינְהָר בּוֹ
לְכַתְּחִילָה מְעַבְּרִין אוֹתוֹ וְאֶפְּלוֹ עַל הַפְּלִי חֵיִשְׁוֹן וּמְשִׁמַּע דְּחֵיִשׁ לְמַכְרַע וּבִיש"ש פֶּרַק
גִּיד הַנְּשָׂה סִי ט"ז בְּאַחָד שְׁהוֹצִיא טְרִיפָה מִתַּחַת יָדוֹ.

אֵע"ג שֶׁהִי כְּמָה צְדָדִים לְהַתִּיר מ"מ פִּינּוֹן שְׁהַמְנַהֵג לְאַסּוֹר מְעַבְּרִין אוֹתוֹ וְכ"כ הַפּמ"ג
בִּי"ד סִי א' בְּש"ף ס"ק ח אוֹת ה' בְּמִיקָל מְחַמַּת קְלוֹת דַּעַת גְּרַע טְפִי וְאֵין לוֹ הַתְּנַצְלוֹת
לוֹמֵר שׁוֹגֵג הֵייתִי כְּמַבְּנֹאֵר כֹּל זֶה בִּי"ד סִי קִי"ט סַעִי ט"ו וִי"ז וִי"ח: וְעֵינֵי בְּתַשׁוּבַת
עֲבוֹדַת הַגְּרָשׁוֹנֵי שְׁכ' לְצַדָּד דְּבַדְרָבָנּוֹ אֵין מְעַבְּרִין וְצָרִיף לְחַלֵּק בֵּין תַּשׁוּבַת הַרְשָׁפ"א
הַנ"ל לְגִידוֹן שְׁלוֹ.

וְנִיהוּ דְּאִיכָּא לְמִימַר דְּעַל הַכְּתִיבָה לֹא נִחְשָׁד דְּאֵף דְּמִיקָל מְשׁוּם חִימוֹד מְמוֹן אָבֵל לֹא
שְׁבִיק הַתִּירָא וְאִכְּוִל אִיסוּרָא וְא"כ בְּנוֹדְאֵי כּוֹתֵב לְשִׁמָּה וְכ"כ אַדְמ"ו הַגָּאוֹן זצ"ל בְּתַשׁוּבַת
חַתָּם סוֹפֵר חָאו"ח סִי ז' בְּכִיּוּצָא בְּזֶה בְּסוֹפֵר שְׁקַלְקַל דְּלֹא נִחְשָׁד רַק לְתַאֲבוֹן אָבֵל לֹא
לְהַכְשִׁיל שְׁלֹא לְהַנְּאֵתוֹ עֵי"שׁ מ"מ קָשָׁה לְהַקְל דְּאֵף דְּהוֹכִיחוּ הַר"ן וְהַרִיטְב"א (בְּחוֹלִין
דָּף ג') מְפּוֹתֵי וּמוֹמֵר דְּאֵין פְּסוּל יוֹצֵא מִבֵּין דַּעַת וְאֵין לְחוּשׁ עָלָיו הֵינּוּ בְּשַׁחֲטָה אָבֵל
בְּכַתִּיבָה דְּטַעוֹת מְצוּי' וְשַׁכִּיחָא וְאֵי טְעֵי אָסוּר לְחוּק בְּחַק תּוֹכוֹת.

וְזֶה טְרַחָא לְמַחוּק הַרְבֵּה לְפִי עַנ"ד יֵשׁ לְחוּשׁ. וְכ"ש בְּתַפְּלִין דְּבַעֲינָן פְּסַדְרָן יֵשׁ לְחוּשׁ
טוֹבָא דְּטַעוֹת שַׁכִּיחָא פְּסִירְכָא שְׁחָשְׁשׁוּ בְּסִי ל"ט בִּי"ד: וְיֵשׁ.

לְהַבִּיא רָאִי לְזֶה בְּאֵה"ע סִימָן כַּכ"ג סַעִי ה' לְפִי מ"ש בְּגַט פְּשׁוּט שְׁם ס"ק כ' בְּכַתְּבוֹ
בִּי"ט בְּזִדוֹן פִּינּוֹן דְּחָשׁוֹד לְחַלְלֵי יו"ט. גַּם כְּתִיבַת הַגַּט פְּסוּל מְדַרְבָּנָן מִיהוּ חַח"מ וְהַב"שׁ
וְעוֹד הַרְדָּב"ז וְשִׁאֵר אַחֲרוֹנִים גַּם בְּגַט אֶפְּלוֹ בְּחָשׁוֹד לְעַבְּרָה מְכַשִּׁירִין כְּתִיבַתוֹ עֵי"שׁ
בְּגַט פְּשׁוּט וְא"כ ה"ה הַכָּא וְהֵינּוּ כַּמוֹ"ש מְרָן זצ"ל בְּתַשׁוּבָה הַנ"ל וְמֵה שְׁחָשְׁשׁוֹנוֹ דְּבַס"ת
וְתַפְּלִין שְׁכִיחוּ טַעוֹת אִיכָּא לְמִימַר מִמְנ"פ פִּינּוֹן שְׂאֵינּוּ חוֹשֵׁשׁ לְהַכְשִׁיל אַחֲרֵים מְנִיחַ

הטעות פמו שהוא ואינו מתקן כלל והיוצא לנו מדברים הנ"ל דבונדאי מעבירין אותו וקונסין אותו מפאן ואילך ולמפרע קודם שראו בו קלקול הנ"ל נודאי דלא תישינו על למפרע לא מפעני לדעת הש"ך ס"א ס"קח וסייעתו הב"י והב"ח והפר"ח דלא תישינו למפרע.

אלא אפילו לדעת התב"ש בסי' ב' דין י"ח דתייש למפרע. דנוקא בשחיטה תייש משום חזקת אינו זבוח עד שגדע שגשחטה.

משא"כ בס"ת שאינו בחזקת פסול עיי"ש. והספרים והתפילין ומזוזות שתקן משעת קלקול ואילך צריף בדיקה אחריו אם לא ניכר שום תקון כי גרירה ומחיקה רוב פעמים ניכר ואז אם לחוש שענינות וקלקל שום דבר לתאבון ואפשר להקל כמ"ש מרן הגאון זצ"ל בתשובה הנ"ל פן נראה לפענ"ד אמן עור לרצועה הוא בחזקת אינו מעוכדת כמ"ש מהרי"ק בשורש ל"ג ותליא בפלוגת' הנ"ל לחוש למפרע ויש לצדד ועיין בתשובת עבודת הגרשוני סי' ט"ו.

דברי ידידו הד"ש: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה כ"ג ב"ה חוסטה יום ה' חי' שרה תרל"ז לפ"ק: החיים והשלום וכ"ט לתלמודי הרבני המנפולג ומנפלא בתורה כש"ת מוה' דוד נייאנויטש יושב בשבת תחפמוני אבערווישווע: מכתבה קבלתי ואשר שאלתני למה אני נוהג לומר בתפילין של ר"ת ג' פרשיות של ק"ש ובש"ע או"ח סי' ל"ד ובמחה"ש קשם ובפמ"ג שם כ' שאצ"ל רק ב' פרשיות אבל ראיתי מרבנים קשישאי שאומרים כל הג' פרשיות.

והם אמרו רק אינו צריף אבל איסור ליכא אמן נראה לפענ"ד דטוב וישר הוא לומר כל הג' פרשיות. חזקא עפ"י מ"ש המג"א בסי' כ"ה סעי' ו' כ' הב"ח בשם הגאון מוה' פייבוש שצריף לקרות בתפילין גם ב' פרשיות קדש והי' פי יבאף והמג"א הקשה על זה מספרי פרשת ואתחנן דאמרינו שם שמע והי' אם שמע בשנינו ואין קדש והי' פי יבאף בשנינו ומסיק אפי"ה לא הפסיד פינן דאית בי' יצ"מ וכן נוהגין המדקדקין במצות החיים אעפ"י שפבר אמרו פרשת ויאמר בתפילין אפי"ה פינן דבפ' קדש והי' פי יבאף מבואר טפי יצ"מ נכון לאמרו וא"כ מטעם זה בתפילין דר"ת שאנו מניחין דלמא העיקר כר"ת בונדאי נכון ג"כ לומר פ' יצ"מ שגאמר בפ' ציצית.

ולי נראה לישב קושית המג"א על הב"ח דשם באנרח חיים סימן כ"ה סעי' ה' איתא דצריף לכנון בשעת הנחה שצוננו השם להניח ד' פרשיות אלו שיש בהן יחוד שמו ויצ"מ פנגד הלב והמון וכדי שזנפור נסים ונפלאות שהם מורים על יחודו ושליו הפסח והממשלה.

ולשעבד כל התאוות והמחשבות להקב"ה וכו' ומבוא' דבב' פרשיות שמע והי' אם שמע און בהם זכרון יצ"מ רק בפרש' קדש והכ"י יש שם זכרון יצ"מ בבבואר וזכרון יצ"מ פבר ביאר הרמב"ן בפ' יתרו בריש עשרת הדברות שגאמ' אשר הוצאתיך.

וביאר שם דגיסים הללו הם עדות על בריאת העולם. ובריאת העולם פבר ביאר החובת הלקבות שער היחוד בריאת עולם אות על יחידו וזה נכלל בב' פרשיות שגיים שמע והי' אם שמוע שגאמר בהם קבלת עול מלכות שמים וקבלת עול מצות פדאיתא בפרק הנה

קורא ובשני פרשיות קדש והי' פי יבאף שם מבואר האות והמופת על יחודו ונאשר לו הפח והממשלה ועי"ז אנו חייבים לקבל עלינו עול מלכות שמים ולשעבד כל גופינו אליו.

ובזה אני מישב קושית התוס' על רש"י במנחות דף ל"ד ע"ב ברייתא פיצד סדרן וכו' עיי"ש פרש"י ור"ת הקשה על פירושו דאמאי פלגינהו שקורא שתיהן מימין וכו' ולמה נקט והי' פי יבאף בימין עיי"ש ולהנ"ל אמרתי דבאמת הפ' חלוקות שמע והי' א"ש לקבל עול מ"ש באמונה.

ופ' קדש והי' כ"י שם מבואר האנות והמופתים וכנתינת טעם וסבה למה אנו מחוייבים לקבל עול מלכות שמים וחכז"ל אמרו בא חבוק ונהעמידן על אחד שנאמר וצדיק באמונתו יחי' ולכך המניח תפילין שצריך לעשות המצנה באמונה בין אם יודע הסיבה והטעם.

או לא דהעיקר רק האמונה לכך שמע והי' א"ש שהם קבלת עול מ"ש הם צריכין להיות מימין שהיא עיקר האמונה. וקדש והי' כ"י שהם הסיבה והטעם צריכין להיות משמאל אבל אצל הקורא שפא לקרות בשם ה' ללמד ולקרב רבים לעבודתו פדרף שנאמר ויקרא אברם בשם ה' לזה צריך הסבה והטעם להלהיב ולעורר את לבבות השומעי' פדרף שעשה אברהם אבינו ולכך אצל הקורא קורא פסדרן דהיינו קדש והי' כ"י קודם והיינו קורא הוא צריך לקרות פסדרן דהיינו שיהי' קדש והי' כ"י מימין הקורא וכעין זה כ' בס' קדושת לוי.

ובזה מישב היטב קושית המג"א שהקשה מהספרי דיש לומר דכוננת הספרי פן הוא דאדם צריך להשריש בבניו אמונה שלימה ולא צריך לומר להם הטעם והסבה. אדרבה צריך לחנכם לילך בתמימות לשמוע בקול ה' הן יבינו הטעם מדבר הזה או לא.

אבל לכשיגדלו ונדאי טוב לומר להם טעם פל דבר ודבר כדי שידעו עי"ז לקרב רבים אל עבודת ה' וזה פוננת הספרי דדווקא שמע והי' א"ש דזהו הקבלת עול מ"ש באמונה זהו בשנינו לבניו אבל קדש והי' כ"י שזהו הטעם והסבה אינו בשנינו לבניו הקטנים אבל גדול שמחוייב לפרסם אמונת הבורא ונדאי מחוייב לקרות אף קדש והי' כ"י ובדעת הפ"ח והשק"ה והנה בברכות דף י"ב ע"ב אמרינן מפני מה קבעו פרשת ציצית בק"ש משום ה' דברים שיש בהם מצות ציצית יצ"מ עול מלכות ודעת מינים הרהור עבירה והרהור ע"ז וכיון שפברנו לעיל דעת הפ"ח דטוב לומר קדש והי' כ"י בתפילין של רש"י מפני שיש בהן י"מ א"כ כ"ש בתפילין דר"ת דלא מצינו מי שאומר לומר בהן קדש והי' כ"י ע"כ ראוי עכ"פ לומר בהם פ' ציצית ולפענ"ד לדעת מקצת פוסקים ומפורשים צ"ל בהם פ' ציצית דלקאורה תמוה בעיני מ"ש המחשה"ק והפמ"ג דלכך יש לומר בהם ב' פרשיות הראשונות דלא להוי עדות שקר וזה תימה דחכז"ל אמרו הקורא ק"ש בלא תפילין הרי הוא כמעיד עדות שקר אבל בהקפוד אם מניח תפילין ואינו קורא ק"ש מפני שכבר קרא מעולם לא שמענו שאם לא קרא הפרשה שכתובה בה מצות תפילין שיהא כמעיד עדות שקר וכי אם אדם אוכל מצה או עושה איזה מצנה אחרת יהא מוכרח לקרות הפרשה השנייה לאותה מצנה ונ"ל ואפשר דגם המחצית השקל פינו לזה דלרבותא נקט אף על פי שאנו מחזיקין תפילין של רש"י לעיקר וא"כ לדידן תפילין של ר"ת פסולין וא"כ הי' אסור לקרות בהן פרשת ק"ש משום דהוי פקורא ק"ש בל"ת ומעיד עדות שקר

קמ"ל דמותר לומר בהן פְּרִשְׁת ק"ש וְאֶצְ"ל פְּרִשְׁת צִיצִית דְּהָרִי פ' זאת מְנוֹתָ לומר בְּלֹא תַפְּסִילִין וְלִכְפֹּד כ' המחהש"ק שֶׁם בַּסֵּק"ה דָּאָם כְּבָר עֵבֶר זְמַן ק"ש יְכוּל לומר מְזִמּוֹר א' וכו' אָמְנָם בַּפּמ"ג בְּנוֹדָי מְבֹנָאָר דְּאִין צָרִיף לומר כָּלֵל פִּי אָם הַב' פְּרִשְׁיֹת שְׁלֹא יְהֵא כְּמַעִיד עֲדוּת שְׁקָר וּא"כ עֲמֻדָה הַקְּוֹשְׁיָא שְׁלִי: וְנִרְאָה דְּכֻוֹנְנָתָם עַפ"י מֵאִי שְׁמִבְּנָאָר בְּלִבּוּשׁ דְּזֵה שְׁצָרִיף לומר בְּהֵם ק"ש הוּא לְתַקְוֹן הִיָּנּוּ פִּינּוּ דְּמַעֲיָקְרָא הַנִּיחַ תַּפְּסִילִין שְׁל רַש"י שְׁאָנוּ מְסַפְּקִין שְׁמָא שְׁל ר"ת עֵיָקָר.

ע"כ שְׁל רַש"י פּוֹסְלִין. וּא"כ אָמַר ק"ש בְּלֹא תַפְּסִילִין וְהוּי כְּמַעִיד עֲדוּת שְׁקָר וְעֵשָׂה שְׁלֹא כַּדִּין.

וּלְמַתְּנָן זֵה צָרִיף לומר ק"ש עוֹד פַּעַם אַחֲרַת בְּתַפְּסִילִין שְׁל ר"ת וּלְפִי טַעַם זֶה א"א לומר כַּמְחַהש"ק שְׁכ' לְעֵיל דָּאָם הוּא לְאַחַר זְמַן ק"ש צָרִיף לומר מְזִמּוֹר אֶחָד אֶלָּא אֶפְסִילוּ עִם עֵבֶר זְמַן ק"ש צָרִיף לומר דְּנוֹקָא ק"ש בְּתַפְּסִילִין שְׁל ר"ת וּבְגוּף הַדִּין שְׁאָמְרוּ חֲכוּ"ל דְּהַקְּוֹרָא ק"ש בְּלֹא תַפְּסִילִין כְּאֵלוּ מַעִיד עֲדוּת שְׁקָר בְּעֵצְמוֹ יֵשׁ בּוֹ ב' פִּירוּשִׁים עֵינָן בַּב"ח סִי' כ"ה ס"ב דְּהַפְּנוּנָה דְּבַק"ש נֶאֱמַר וְאַהֲבַת וְכו' וְשִׁמְתָּ וְכו' וְאָם אֹמַר זֹאת רַק בְּפָה וְאִינוּ מְרָאָה זֶה בְּמַעֲשָׂיו אִינוּ כְּלוּם רַק ע"י שְׁיֵשׁ לוֹ תַפְּסִילִין בְּמוֹחוֹ וּכְנֶגֶד לְבוֹ וּמַשְׁעֵבֶד נִפְשׁוֹ וְשִׁכְלוֹ וְגוֹפוֹ לֵה' ע"י פּוֹעֵל יָדָיו מַעֲשָׂיו תְּרַצְנָה דַּאֲל"כ נִרְאָה כְּמַעִיד עֲדוּת שְׁקָר לְהַשִּׁי"ת זֶהוּ פְּרַש"י אֶבֶל הַר"י פִּירֵשׁ מַעִיד עֲדוּת שְׁקָר כְּמַשְׁמַעוֹ שְׁמַעִיד עֲדוּת שְׁקָר עַל עֵצְמוֹ שֶׁהוּא אֹמַר שֶׁהַקַּב"ה צִוָּה בְּתוֹרָתוֹ וּקְשָׁרְתָם לְאוֹת עַל יָדָהּ וְכו' וְהוּא אִינוּ קוֹשֵׁר ע"כ צָרִיף לְקָרוֹת הַפְּרָשָׁה דְּנוֹקָא בְּתַפְּסִילִין וְנִרְאָה הָאִיכָּא בִּינְיָהוּ דְּהַנָּף ב' פִּירוּשִׁים דְּלִדְעַת הַר"י צָרִיכִין הַתַּפְּסִילִין רַק בַּב' פְּרִשְׁיֹת לְהִיּוֹת עֲלָיו.

מִשָּׂא"כ בְּפְּרִשְׁת צִיצִית אִין צָרִיף שְׁיִהְיֶ' עֲלָיו רַק הַצִּיצִית אֶבֶל לְפִי הַרְּאִשׁוֹן שֶׁהוּא פְּרַש"י שְׁצָרִיף לְהַרְּאוֹת שְׁמַשְׁעֵבֶד גּוֹפוֹ וְנִשְׁמַתּוֹ א"כ אָם צָרִיף זֶה בַּק"ש שְׁיִהְיֶ' עֲלָיו הַתַּפְּסִילִין כְּדִי שְׁלֹא יְהֵא כְּמַעִיד עֲדוּת שְׁקָר.

מִכ"ש שְׁצָרִיכִין לְהִיּוֹת עֲלָיו בְּשַׁעַה שְׁאוּמֵר פ' צִיצִית שְׁהָרִי כְּבָר כְּתִבְנוּ דְּבָרֵי הַש"ס שְׁלִכְפֹּד קְבָעוּ פ' צִיצִית בַּק"ש מִשׁוּם שְׁיֵשׁ בְּהָ יַצ"מ עוֹל מִצּוֹת וְדַעַת מִינִים הַרְּהוֹר עֲבִירָה וְכו' וּא"כ אִזּוּ נִדְּאִי צָרִיכִין לְהִיּוֹת עֲלָיו הַתַּפְּסִילִין לְשַׁעֲבֵד מוֹחוֹ וְלְבוֹ רַק לְהַשִּׁי"ת וְשְׁלֹא יִתּוֹר אַחֲרֵי עֵינָיו וְלְבוֹ: וּמִטַּעַם זֶה נ"ל רַאִי גְדוּלָּה לְפַרְש"י דְּהָרִי כָּל מְקוֹם שְׁנֶאֱמַר בְּש"ס לְשׁוֹן ק"ש כְּנ"ל הַפְּנוּנָה עַל כָּל הַג' פְּרִשְׁיֹת וְלִדְעַת י"א הוּא דְּאוֹרְרִיטָא וְעֵינָן בַּב"ח אֹר"ח סִי' ס"ז מְפַלְפֵּל בְּזֵה אִי הָוִי דְּאוֹרְרִיטָא.

וְעַכ"פ פִּינּוּ דְּצָרִיף לְהַנִּיחַ תַּפְּסִילִין בְּשַׁעַת אֲמִירְתָּן שְׁיִהֵא נִיכָר שְׁמַשְׁעֵבֶד וְגוֹפוֹ. א"כ צָרִיכִין לְהִיּוֹת עֲלָיו גַּם בַּב' צִיצִית דְּכְתִיב בִּי וְלֹא תִתְּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם וְצָרִיף לְתַפְּסִילִין נֶגֶד הַלֵּב וְנֶגֶד בֵּין הָעֵינַיִם שֶׁהוּא הַמוֹחַ וְעַכ"פ פִּינּוּ שְׁפָרְנוּ דְּלַפְעַנ"ד שֶׁלְּפַרְש"י וְסִיֵּיעָתוֹ צָרִיף שְׁיִהְיֶ' עֲלָיו תַּפְּסִילִין בַּב' צִיצִית דַּאֲל"כ הָוִי כְּמַעִיד ע"ש וּא"כ לְפִי דְּבָרֵי הַלְּבוּשׁ הַנָּ"ל דְּלִכְפֹּד צָרִיף לְקָרוֹת בְּתַפְּסִילִין שְׁל ר"ת פִּינּוּ דְּאָמַר ק"ש בְּתַפְּסִילִין שְׁל רַש"י וְאָם הֵם פְּסוּלִין הָוִי כְּאֵלוּ מַעִיד עֲדוּת שְׁקָר וּלְמַתְּנָן זֹאת צָרִיף לְקָרוֹת עוֹד הַפַּעַם בְּתַפְּסִילִין שְׁל ר"ת.

א"כ צ"ל גם פְּרִשְׁת צִיצִית לפרש"י שְׁגַם בפ' צִיצִית צְרִיכִין להִיּוֹת עֲלֵיו דָּאָם ל"כ הָוֵי כְּמַעֲיַד עֲדוֹת שְׁקָר. א"כ וְנִדְאֵי צְרִיף לומר גַּם פ' צִיצִית: וּא"כ לְכַאוּרָה קֶשֶׁה עַל הַש"ע בְּסִימָן ל"ד דְּלָמָּה פֶּסֶק דְּלֹא יֵאמֵר רַק שְׁמַע וְהִיא א"ש בְּתַפְּסִילִין שֶׁל ר"ת וְצְרִיף לומר או דְּהַכְרִיעַ כְּפִי הַר"י הַגַּ"ל דְּלִדְיָדָן אֵין צְרִיף לְקֵרוֹת רַק ב' פְּרִשְׁיּוֹת או דס"ל פִּינּוֹן דְּהָוֵי סְפִיק סְפִיקָא סְפִיקָא שְׁמָא תַּפְּסִילִין שֶׁל רַש"י הֵם עֵינְקָר וְאֵת"ל דְּשֶׁל ר"ת הֵם עֵינְקָר דְּלָמָּה הַפְּרִוּשׁ הָא דְּהָוֵי כְּמַעֲיַד ע"ש הָוֵי רַק בַּפ' קָדָשׁ וְהִיא כ"י כְּהַר"י ע"כ אֵין צְרִיף לומר בְּהֵן רַק אוֹתָן הֵב' וְא"כ פִּינּוֹן דְּאֵנָן קי"ל בִּיּו"ד ס' ק"י דְּאֶפִּילוּ בַס"ס אֵי אֵיפֵא לְבְּרוּרֵי מְבַרְרִינָן וְלָכֵף הָא דְּסָגִי בְּב' פְּרִשְׁיּוֹת הֵינּוּ אִם אֵינּוּ יָכוֹל בְּקַל לומר גַּם פ' צִיצִית דְּהֵינּוּ כְּשֶׁהוּא נִחְפָּז לְדַרְכוֹ אֲזֵ הָוֵי כְּאֵלוֹ א"א לוֹ לְבַרְר אֲבָל הֵיכָא דְּאֶפְשָׁר לִי בְּקַל לְקֵרוֹת גַּם פ' צִיצִית נִלְע"ד דְּצְרִיף לומר גַּם פְּרִשְׁת צִיצִית לְחַוֵּשׁ גַּם לפרש"י שְׁדֵי לְתַקֵּן אִם לֹא עֲשֵׂה בְּתַחֲלָה כְּהוֹנֵן וְכְדַבְרֵי הַלְבוּשׁ הַגַּ"ל וְהַתִּיקוֹן הַמְּוַבָּחֵר לְדַעֲתִי שְׁיֵאמֵר כָּל הַג' פְּרִשׁ וְתֵן וְאֶחָתוּם בְּבִרְכָה יֵהִי ד' עֲמָה וַיִּמְלֵא כָּל מְשָׁאֲלוֹתֶיהָ דְּבָרֵי רַבָּה הַדו"ש: ה"ק מְשֵׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוֹן עַ: תְּשׁוּבָה כ"ד בַּעֲזָה"י ג' נִינְקָה לְזַכְרֵתִי לַפ"ק חוֹסֵט: אֵת חַג הַמִּצּוֹת יָחוּג בְּדִיצוֹת וְסִיִּים וְשְׁלוֹם וְכָל טוֹב לְכַבּוֹ חֲתָנֵי הָרַב הַמְּאֹר הַגְּדוֹל הַמְּנַפְלֵג כַּש"ת מו"ה יַעֲקֹב פֶּרֶאגֶר נ"י הַאֲבֵדֵק"ק אֲדָא וְהַגְּלִיל: מְכַתְּבָה קַבְּלָתִי וְעַל אֲשֶׁר שְׁאַלְתָּ ע"ד אֶחָד שֶׁלֹּא הִיא לוֹ רְצוּעוֹת לְתַפְּסִילִין דַּר"ת רַק רְצוּעָה אֶחָת הִיא לוֹ וְלִקְחָה לְתַפְּסִילִין שֶׁל רֹאשׁ וְהַתְּנָה כְּשִׁישְׁלָחוּ לוֹ רְצוּעוֹת אַחֲרֵים יִקְחָנָה מִשָּׁם וְכו' וְכֹאֲשֶׁר בָּאוּ לִידוֹ רְצוּעוֹת בָּא לְשֶׁאוֹל מִמָּה הָאֵיף יַעֲשֵׂה.

נְהִי דַבְשׁ"ע או"ח ס' מ"ב אֵיתָא דְּמוֹעִיל תְּנַאי לְהַתְּנוּת מְשָׁל רֹאשׁ לְשֶׁל יָד. אֲבָל הָאֲחֵרוֹנֵי כְּלָם בְּפָה אֶחָד נִמְנוּ וְגַמְרוּ לְהַקְשׁוֹת עַל זֶה וְבַס' סַת"מ ס' ס"ד הֵבִיא קְוִשְׁיּוֹת בְּשֵׁם ס' מְלֵאכֶת שְׁמִים מְנַדְרִים דָּף כ"ט דְּקַדְוִשְׁת הַגּוֹף לֹא פִקְעָה בְּכַדֵי וּמ"ש שֵׁם פִּינּוֹן שְׁנַעֲשֵׂה מְצוֹתוֹ אֵין מוֹעֲלִין בּוֹ הוּא דְּבַר קֶשֶׁה וְתַמּוּה לְהַבִּין מַה עֵנִין זֶה לְדָכַל שְׁנַעֲשֵׂה מְצוֹתוֹ דְּהָא אֶפִּילוּ נִתְקַלְקְלוּ קְדוּשָׁתוֹ עֲלֵיהֶן וְבַס' קֶסֶת הַסּוֹפֵר כָּלֵל כ"ה הֵבִיא ג"כ בְּשֵׁם הַגְּאוֹן מַגִּינְצְבוּרְג שְׁכ' בְּשֵׁם ר' שְׁמֻחָה דְּלֹא מְהַנִּי תְּנַאי וְהֵבִיא רֹאשׁ מִיּוֹמָא י"ב דְּאֵין תְּנַאי מוֹעִיל בְּבִגְדֵי כְּהוֹנָה פִּינּוֹן דְּאֵין מוֹרִידִין וּבַפ"ג ס' מ"ב מְסַתְּפֵק אִם זֶה הוּא מְדַאוּרֵייתָא וְכִיּוֹמָא דָּף הַגַּ"ל מוֹכַח דְּהוּא מַה"ת וְהֵבִיא ג"כ דְּבָרֵי בַּעַל כְּנַה"ג שְׁחוֹלֵק ג"כ עַל הַש"ע שְׁכ"כ הַרְמַב"ן בְּסִנְהֶדְרִין דָּף מ"ז דְּאֶפִּילוּ בְּהוֹתְנָה לֹא מְהַנִּי וְלִהְר"ן בְּחִידוּשָׁיו שֵׁם מְהַנִּי נְעוּד הָאֵרִיף שֵׁם בְּסִפֵּר קֶסֶת הַסּוֹפֵר אִם תַּפְּסִילִין דַּר"ת לְרַש"י חוֹל וְדַרְשׁ"י לַר"ת חוֹל אֵיפֵא ק"ו דְּאֵין מוֹעִיל תְּנַאי וְרַק כ' דְּאֵיפֵא לְמִימַר דְּהָוֵי ס"ס דְּלָמָּה כְּהַפּוֹסְקִים דְּמְהַנִּי תְּנַאי וְדָלָמָּא שֶׁל ר"ת חוֹל עַכ"ל: הֵנָּה גּוֹף הַדִּין פְּשוּט לַפִּיעַנ"ד דְּכָל הַדְּבָרִים שַׁעַפ"י דִּינֵי הַתּוֹרָה הֵם קְדוּשִׁים שְׁאֵין מוֹעִיל בְּהֵם תְּנַאי וּמַתְּנָה עַמ"ש בַּתּוֹרָה בְּמִידֵי דְּאֵיסוּרָא דְּתַנְאוּ בְּטַל לַכ"ע וּבְנוֹדָאֵי פְּהֵנִים שְׁנַמְשָׁחוּ דְּכַתִּיב בְּהֵם קְדוּשַׁת עוֹלָם וְה"ה כִּהֵן שְׁנַתְּקַדָּשׁ ע"י מִלּוּנֵי בְּגָדִים וְכֵן הַפְּלִים וְהַבְּגָדִים שְׁנַמְשָׁחוּ אֶמְרִינָן בְּשַׁבּוּעוֹת דָּף ט"ו רִישׁ פ' שְׁנֵי דְּלְדוֹרוֹת שְׁיִמּוּשָׁן מְקַדְשָׁתוֹן כָּל הַנִּי הֵן קְדוּשַׁת עוֹלָם וְאֵין מוֹעִיל בְּהֵם תְּנַאי וְיִוְתַר מְזָה כ' הַר"ן בְּבִיצָה ז' ע"ב גְּבִי עֲצִי סוֹפָה פִּינּוֹן דְּלִפְנֵינוּ מְקַרָּא דְּחַל ש"ש עַל עֲצִי סוֹפָה כְּשֵׁם שְׁחַל עַל הַחֲגִיגָה וְכִינּוֹן דְּמַה"ת לֹא מְהַנִּי תְּנַאי אֶפִּילוּ לפרש"י דְּמִשְׁמַע לְכַאוּרָה מְדַבְּרֵי דְּהָאֵי דְּלֹא מְהַנִּי תְּנַאי בַּעֲצִי סוֹפָה הוּא מְשׁוּם דְּאֵי אֶפְשָׁר לומר אֵינּוּ בּוֹדֵל מְשׁוּם דְּהָא כְּסַתִּירָה מְשַׁמַּע דְּלוּלָא זֶה הִיא מוֹעִיל תְּנַאי קֶשֶׁה לִי הָא הָוֵי מַתְּנָה עַמ"ש בַּתּוֹרָה וְאֶפְשָׁר

דַּרְשׁ"י מוֹדֵה לְהַרְ"ן אֶלָּא מְשׁוּם דְּבִיּוֹתָר מְפָשְׁעוֹר הַכָּשֵׁר סִנְפָּה דְּכַתְבֵּי ר"ת דְּעַל זֶה אֵינוֹ חָל שָׁם שְׁמַיִם וְהוּי מוֹעִיל תְּנַאי.

אָבֵל מְשׁוּם אִיסוּר סְתִירָה אֵינוֹ מוֹעִיל שׁוּם תְּנַאי. וּבש"ע באו"ח סי' תרל"ח מְשַׁמֵּעַ ג"כ דְּקוּ"ל בְּעֲצֵי סִנְפָּה דְּאִיסוּרִים מַה"ט אֵינוֹ מוֹעִיל בְּהֵם תְּנַאי דְּאֵינוֹ בּוֹדֵל וּלְדַעְתִּי פֶּלַע שְׁמַתְקַדֵּשׁ עַפ"י דֵּינֵי הַתּוֹרָה ע"י מְעַשְׂיוֹ אוֹ ע"י מְשִׁיחָה אֶפִּילוֹ לְמ"ד בְּנִדְרִים כ"ט דְּקַדְוֶשֶׁת הַגּוֹף פִּקְעָה בְּכַדִּי בְּכַה"ג מוֹדֵה וּלְכַף אֵינוֹ מוֹעִיל לֹא בְּכַה"ג הָעוֹנֵב וְלֹא בְּכַדִּי כְּהוֹנֵה וְכִיּוֹצֵא בְּהוֹן שׁוּם תְּנַאי וְכִיּוֹן שְׁהַקְדוּשָׁה נִשְׁאָר עֲלֵיהֶם מִמִּילָא ג"כ מַה"ת קִימ"ל מְעַלִּין בְּקוֹדֵשׁ וְלֹא מוֹרִידִין דִּילְפִינֵן בְּמִנְחוֹת צ"ט מְקַרָּא מִמְחַתוֹת הַחֲטָאִים הָאֵלֶּה בְּנִפְשׁוֹתָם דְּמְעַלִּין בְּקוֹדֵשׁ וְלֹא מוֹרִידִין וְרַש"י ר"פ בְּנֵי הָעִיר דָּף כ"ו ע"א הֵבִיא מִתּוֹס' וַיִּקָּם מִשֵּׁה וְכו' בְּצִלְאֵל עֲשָׂאן וּמִשֵּׁה הָעֶמֶדֶן וְהַטּוֹרֵי אֶבֶן כ' דָּה וְאֵ ט"ס וְעַכ"פ דִּין זֶה הוּא דִּין תּוֹרָה דְּאֵין מוֹרִידִין וְלְכַאוּרָה הִי אֶפְשָׁר לומר דְּנוֹקָא לְעִנְיָן קְדָשִׁי מְזַבֵּחַ אָבֵל בְּמִצּוֹת אֵין יְכוּלִין לְמִילָף מְקַדְשֵׁי מְזַבֵּחַ דְּהוּי רַק מְדַרְבְּנָן וְכַעֲיֵן שֶׁכ' הַטּו"ז באו"ח סִימָן תרמ"ו בְּעִנְיָן דִּיחֻוּי דְּלִיכָא לְמִילָף מְקַדְשֵׁים וְאֶפְשָׁר דְּזֶה פְּנוּנַת הַפּמ"ג בְּסִי' מ"ב אָבֵל בְּאַמַּת רַש"י בְּשִׁבְתָּ דָּף כ"א ע"ב מְבִיא גַם אֲנִי חֲנוּפָה דִּילְפִינֵין מְקַרָּא: וְע"כ פִּינֵן דְּסְבָרָא הוּא אֵין לְחַלְק: וְאֶפְשָׁר לִישַׁב בְּזֶה ג"כ קוֹשֵׁיַת הַתּוֹס' בְּיוֹמָא דָּף י"ב ע"ב דִּי"ל דְּלוּלָא טַעַם דְּאֵין מוֹרִידִין הִי אֶפְשָׁר לומר דְּכַהֵן הָעוֹנֵב יַעֲשֶׂה עֲבוּדָה בְּבִגְדֵי פַהֵן הַדְּיוּט דְּלְבִישַׁת הַבְּגָדִים הוּא עֲשֶׂה כַּמ"ש הַרְמַב"ם סוּף פְּלָאִים וְעֲבוּדָה אִם אֵין פַּהֵן אַחַר הוּי עֲשֶׂה דְּרַבִּים וְהִי אֶפְשָׁר דְּהִיא עֲשֶׂה יְדַחָה הִיא עֲשֶׂה.

אָבֵל פִּינֵן דְּאִיכָא עֲשֶׂה דְּאֵין מוֹרִידִין לֹא אֶתָּא עֲשֶׂה וְדַחֵי תְּרַתֵּי וּבְאַמַּת הָעֵיקָר כַּמ"ש תּוֹס' בְּשֵׁם הַיְרוּשְׁלַמִּי שָׁם דְּכַה"ג נְתַמְנָה בְּפָה וְנִסְתַּלַּק בְּפָה וְהוּא חִידוּשׁ גְּדוּל לְפִי מ"ש לְמַעְלָה דְּנִימָא דְּנִסְתַּלַּק בְּפָה מְקַדְוֶשֶׁתוֹ וַיְבַנְאָר עוֹד אִי"ה.

וְכ"ז בְּקַדְוֶשָׁה שַׁע"י שְׁיִמוּשׁ אוֹ ע"י מְשִׁיחָה אָבֵל דְּבָר שְׁנַתְקַדֵּשׁ בְּקַדְוֶשֶׁת פֶּה פְּקַרְבֵּן בְּזֶה פְּלִיגוּ בְּנִדְרִים דָּף כ"ט אֵי קַדְוֶשָׁה פִּקְעָה בְּכַדִּי וּלְדַעְתִּי הָרַאב"ד פּט"ו מְמַעֲשֶׂה הַקְרַבְנוֹת דִּין ז' פֶּסֶק דְּאֶפִּילוֹ קַדְוֶשֶׁת דְּמִים לֹא פִקְעָה בְּכַדִּי וּלְדַבְרֵי רַמְבַּ"ם שָׁם דְּנוֹקָא קַדְוֶשֶׁת הַגּוֹף לֹא פִקְעָה בְּכַדִּי מִיְהוּ נִרְאָה אֶפִּילוֹ בְּקַדְוֶשֶׁת הַגּוֹף אִם מִתְּנָה וְאוֹמֵר אִם אֲצַרְךָ אֲנִי לְקַרְבֵּן תּוֹף ל' יְהִי קְדוֹשׁ קַדְוֶשֶׁת עוֹלָם וְאִם לֹא אֲצַטְרַךְ עַד לְאַחַר לְמַד יוֹם יְהִי מְעַכְשָׁו קַדְוֶשֶׁת שְׁלָמִים בְּכַה"ג תְּנַאי כְּזֶה לֹא חָל קַדְוֶשֶׁת הַגּוֹף מְעַיְקָרָא וּבְכַה"ג לְכ"ע יְכוּל לְהַקְדִּישׁ וְזֶה נִרְאָה פְּנוּנַת הַפִּי שְׁהֵבִיא שָׁם הַכ"מ פְּעִין דְּאֶמְרִינֵן בְּנִדְרִים מ"ג הַפְּקָר לְזִמְן הוּי הַפְּקָר אֲמַנָּם מַה שְׁכַתְבִּתִּי לְעִיל דְּקַדְוֶשָׁה שְׁהוּא ע"י שְׁיִמוּשׁ אוֹ מְשִׁיחָה לְעוֹלָם קְדוֹשׁ.

לְכַאוּרָה הוּא דְּנוֹקָא אִם הוּא רְאוּי לְאוֹתוֹ דְּבָר אָבֵל אִם נִפְסָל אוֹ פִּיּוֹצֵא בְּזֶה דְּאֵין רְאוּי לְזֶה הַדְּבָר נִרְאָה לְכַאוּרָה הִיא דְּכַתְבוּ הַתּוֹסְפֵת גַּבִּי עֲצֵי סִנְפָּה דְּאֵינוֹ קְדוֹשׁ מַה"ת הַה"ד בְּשִׁאָר דְּבָרִים כֵּן.

וּבִימֵי בְּחֵרוּתִי שְׁמַעְתִּי קוֹשֵׁיָא בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מוֹהֲרֵר מִשֵּׁה פְּעָרְלָס זצ"ל הַאֲבֵד"ק בְּאַנִּיהָאֵד אִיף יְלְפִינֵן בְּסִנְפָּה דָּף ט' דְּכַשֵּׁם שְׁחָל שָׁם שְׁמַיִם עַל הַחֲגִיגָה כֵּן חָל ש"ש עַל הָעֲצֵי סִנְפָּה. א"כ קוֹשֶׁה הִיאִיף יְהִיו עֲצֵי סִנְפָּה מוֹתְרִין לְאַחַר סִנְכוֹת הִיא קַדְוֶשֶׁת הַגּוֹף קִימ"ל דְּלֹא פִקְעָה בְּכַדִּי.

וילדעתי לא קשה פֿינן דלאחר סוכות אין שײַף קדושה יהוא. ומשום פֿן הוי פֿנעשע
מפֿנתו ואין מועלין בו ורש"י עצמו שם בסוכה דף ט' נראה דכיון לזה שהאריה באמרים
דגם קדשי שמים לאחר זריקה והקטרה פֿקעה הקדושה ומותר לקיימו והיינו לישוב דה"ה
בעצי סוכה לאחר החג ומטעם זה ג"כ הבגדים ששימש בהן הכה"ג ביוה"כ דאין רשאי
להשתמש בהן שוב הי' ראוי מן הדין שײַפקע קדושתן רק משום דילפינו מגזה"כ והניחם
שם מעגלה ערופה.

שם תהא גניזתם ולחד מ"ד פֿינן דכבר נפקע הקדושה משמש בהן פֿהן הדיוט ובקדשים
שנפל בהם מום נפקע ג"כ קדושת הגוף ורשאיין לפדותו פֿדגלי קרא דאדרבה זה נעשה
לקדוש דאי נימא שלא יפקע במקצת יהי צריה גניזה או איבוד אמנם מציינו ג"כ כלי
שרת ועופות דאין להם פֿדיון ואפילו נפסלו וכן אמרינו בבגדי פֿהונה וע"כ משום גזה"כ
וצ"ע: ומציינו בשבועות דף י"א תמידין או קטורת שניתותרו אמרינו דלכב"ד מתנה
עליהן ובנדאי אם היו עוד ראויין להקרבה דידהו בנדאי לא הי' הב"ד יכולין להתנות.

וגם השתא דאינם ראויין קשה להבין האריה יוכלו הב"ד להתנות פֿדפריה הגמרא שם וכי
קדושה שבהן להיכן הלכה ואע"ג דמשני ע"ז לב ב"ד מתנה וכו' איהו גופי' תקשה האריה
יועיל תנאי בדבר האסור מה"ת ולפי הנראה מסוגיא דשם.

נראה דהפנונה דהב"ד מתנה על הדברים שישארו או שיאבדו שלא יהא חל עליהם
מעיקרא שום קדושת הגוף. אלא דאני הקשיתי שם הא בדאורייתא קי"ל דאין ברירה
(עיין שם בריטב"א דדבריו צ"ע) ואיכא למימר דתנאי ב"ד עדיף דאמרינו בהו ברירה
כמו דאמרינו גבי אסמכתא דב"ד חשיב שאני.

וגם ר"ת בספר הישר דימה ברירה לקנין דבר שלא בא לעולם דאין קנין חל על ספק.
ובב"ד מציינו דחל אדבר שלא בא לעולם.

ועכ"פ לפי האמור נראה לי דדבר שאינו ראוי ונפסל מלהיות עוד בקדושתו נפקע קצת
מקדושתו פֿדמוכח בפ"י הר"י אצל עצי סוכה דזה מעלתה וטובה וכיון שביארנו דהקדוש
מה"ת אין מועיל לו תנאי.

נראה לי בזה להסביר דעת הש"ע באורח חיים סימן מ"ב דפסק אם התנה לעשות
מרצועות של ראש של יד מועיל תנאי וכבר הובא לעיל דהאחרונים הקשו על זה וס"ל
דלקדושת הגוף אינו מועיל תנאי ולפי מה שהבאתי לעיל הקושיא עוד יותר גדולה ונחזקה
בתוקפה אמנם.

נראה לי לפענ"ד לישוב דרק בסברא פליגי דהא דהשל הראש קדוש טפי מהשל יד זה
אינו מוכן דהא מה שנכתב בזה נכתב בזה אבל כבר מובא שם בש"ע ומבואר יותר שם
בעטרת זקנים סימן ל"ב ומ"ב דשל הראש קדשי טפי משום דרובו של שם נכתב בהן
דהיינו השין בהקציצה וה"ד ברצועות וא"כ אין קדושתו יתירה מצד עצמה רק מפח
הרצועות והיינו אם מבטל הוא הרצועות להתפילין אבל אם אין רצונו לבטל הרצועות
ורצונו ליטול אותם משם הוי הדין כמו דאמרינו בנוי סוכה בביצה ל"א דמהני תנאי
דאינו בודל דאינו מבטל אותם להסוכה דמועיל תנאי א"כ אפֿשר לומר דדעת המסבר

דה"ה ברצועות אם מתנה על של ראש לעשותן של יד דהיינו שאינו מבטל הרצועות
הללו לתפילין של ראש.

א"כ עדיין קדושה של ראש לא עדיף משל יד כן נראה לי להסביר דברי הש"ע: ומטעם
זה נ"ל דשאלתה ששאלת עלי דרצועה שניתן לתפילין דר"ת והתנה דרק עד שיביאו לו
רצועות אחרים כיון שאין זה רק תשמיש קדושה שצריך להתפילין לקשור אותם.

ואף דכתבו התוס' ושאר הראשונים דרצועות כיון דאותיות של השם פתובין בו מקרי
גוף הקדושה אין זה נפ"מ אם הם של רש"י או של ר"ת ואין מפחית בזה קדושתו רק
במה שמיחד אותה להיות מחוברין לקשור בהו תפילין של ר"ת וקדושה הזאת הוא נוטן
להם.

ונהי דקדושת הגוף לא פקעה מ"מ כיון שמתנה שאינו בודל מהם הוי לדעתי פנוי סוכה
אע"ג דמשמשין לעצמי סוכה שהם קדושים אפי"ה כיון דלא מבטל להו ומתנה עליהו
מועיל תנאי ה"נ לדעתי מועיל תנאי.

ונהי דיש להקשות ע"ז מבגדי כהונה וכלי שרת דאינו מועיל תנאי היינו בדבר שהוא
עצמו גוף המצוה אבל הרצועות שהם רק מחוברים וטפלים לגוף התפילין י"ל מהני
תנאי ויכול ליקח רצועות אחרים משא"כ בשל ציבור דלא דמי לשל היחיד שהוא בשלו
ובשל דעתו מקדיש נ"ל דמהני תנאי בתשמושי קדושה כן נראה לפענ"ד רק שצריך
שיהיה התנאי כדונו כמבואר בסימן תרל"ח.

דשם קמ"ל דאין אנו בקי אין בתנאי ובפרט בדבר שאפשר לצאת ידי דעת כל הפוסקים
בנודאי ירא שמים יוצא ידי שניהם. הנראה לפענ"ד פתבתי וחתמתי ה' יברך אותך ואת
ביתך ותעלה מעלה דברי חמ"ה החותם ודו"ש: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה כ"ה
החיים והשלום וכל טוב להבחור המופלא ומפלא חו"ש כש"ת כהור"ר דניאל פרוסטיץ
ני': אם אמנם שאני טרוד מאוד ואין לי פנאי להשיב.

אלא דבר המוכרח מאוד מאוד אפילו הכי הואיל וראיתי דבריו הם מיוסדים על סברות
ישרות וגם לכבוד אבותיו לקחתי לי מעט פנאי ואכתוב לו בקצרה על מה ששאל ממני
בענין ברפת שעשה לי כל צרכי אם יש לברך בת"ב וביוה"כ הנה כבר ראה בש"ע או"ח
סי' מ"ו דפסק דיש לברך שכן המנהג ואין לשנות ובברכ"י שם כ' שהאריז"ל נהג שלא
לברך ביוה"כ וכן נהג הוא.

ויברך ראה מעלתו כל הנאמר בזה וביקש ליזע דעתי והנה הכרעתי אין מכרעת. ומי אנכי
להכריע.

ועלינו לעשות כמנהג העולם. ורק מי שיודע דברים שעומדים ברומו של עולם יש בידו
לעשות כפי ידיעתו ואני עושה כמבואר ברמ"א הנ"ל.

ולפי הנראה דנעל היינו של עור דווקא כמבואר בלשון רש"י גיטין ריש כ"ה וברמב"ן
פ' תצוה גבי חינוך וביבמות דף ק"ב ע"ב ילפינו מקרא דאפילו תפר בפשתן דפסול
לחליצה אבל לשון מסנאי בלשון הגמרא אינו דווקא משל עור.

לְכֹה לְעֵינַי יוה"כ דָּאָסוּר בְּנִעִילַת הַסַּנְדָּל דְּנוּקָא שֶׁל עוֹר אָסוּר מִשָּׂא"כ לְעֵינַי בְּרַפְתָּ שְׁעָשָׂה לִי כָּל צָרָפִי גַם נָעַל שֶׁל לְבַד בְּכָל־כַּמ"ש הַמְּפֹרָשִׁים וְאֶפְשָׁר דָּאָף אֲנִפִּילָאוֹת בְּכָל־וְאֶפִּילוֹ מִי שֶׁהוֹלֵךְ יַחַף לְגַמְרִי.

נִרְאָה לִי לְהִסְבִּיר וּלְקַיֵּים הַמְּנַהֵג מֵאִי שְׁמִבְרַכִּין בִּיּוה"כ שְׁעָשָׂה לִי כ"צ דְּמִי שֶׁהוֹלֵךְ יַחַף וְנִתְקַשָּׂה הָעוֹר שֶׁע"ג רַגְלָיו אֵין הַהִילוּף יַחַף עֵינָיו אֶצְלוֹ שְׁכָבָר ע"י הַרְגֵל הַגּוֹי לוֹ כְּמִנְעָלִים וְגַם דָּבָר שֶׁהוּא מְוַכְרַח לֹא מְקַרֵי מְצֻנָה.

וּא"כ מִי שֶׁהוֹלֵךְ יַחַף בְּשָׂאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה. וְגַם בִּיּוה"כ.

הַרִי אֵינוֹ מְקַיֵּים הַמְּצֻנָה אֶלָּא בְּמַחְשָׁבָה. כִּי הִתְקַרַח לֹא יִשְׁוַבַח וּא"כ קִיּוּם הַמְּצֻנָה שֶׁל עֵינָיו בְּחִלְצַת מְנַעַל לֹא יִתְקַיֵּים אֶלָּא ע"י שְׂיִישׁ לוֹ מְנַעְעִלִים בְּשָׂאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה וּא"כ בִּיּוה"כ יִשׁ לוֹ הַנָּאָה שְׂיִישׁ לוֹ מְנַעְעִלִים בְּשָׂאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה שֶׁע"ז יוֹכֵל לְקַיֵּים מְצֻנַת הַבּוֹרָא בִּיּוה"כ וּא"כ א"ש מְנַהֵג הָעוֹלָם שְׁמִבְרַכִּין בִּיּוה"כ שְׁעָשָׂה לִי כָּל צָרָפִי כֵּן נִרְאָה לִי לְהִסְבִּיר: תְּשׁוּבָד כ"ו וְמָה שֶׁשָּׂאֵל עוֹד מִמֶּנִּי בְּאֶחָד שְׁמֵתָה אַחוֹתוֹ וְהוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ וּבְתוֹךְ תְּפַלְתּוֹ הוּא מְתַפְלֵל עֲבוּרָה וְיִישׁ לְחוּשׁ מִשׁוּם תְּפִלַּת שְׂוָא: כְּמוֹ שֶׁהֵבִיא הַמַּחֲשֵׁה"ק בְּאו"ח ס' רפ"ח ס"קִיד בְּשֵׁם מְהַר"ל.

אִם רְשָׁאִים לְהוֹדִיעוֹ כְּדָאָמְרִינֵן בִּיּו"ד ס' ת"ב כְּדִי שְׂיִאמְרוּ הַבְּנִים קְדִישׁ אֵין בּוֹ מִשׁוּם מוֹצִיא דִּיבָה הוּא כְּסִיל וְלִי נִרְאָה פְּשׁוּט כִּינֵן דְּהַמְחַבֵּר שָׁם כ' דְּאֶפִּילוֹ אֶצְלַת בְּנִים הַגּוֹי כְּמוֹצִיא דְּבָה.

אֶלָּא שְׁהַרְמָ"א שָׁם כָּתַב דְּלִבְנֵים זְכָרִים מוֹדִיעִים מִשׁוּם קְדִישׁ. נִרְאָה לִי דְּבִדּוֹנוֹקָא לְבְנֵים אָמַר לֹא מְבַעֲנִי מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ הַנ"ל בְּנוֹדָאִי אֵין לְהוֹדִיעַ דְּלֹא קַעֲבִיד אִסּוּרָא כָּל־ל מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ שְׁמָא מֵת הָא קי"ל בְּגִיטִין דָּף כ"ח דְּאֶפִּילוֹ חֲטָאֵת מְקַרִּיבִין עָלָיו וְלֹא חִיָּיִשִּׁינֵן לְחֻלּוֹן בְּעֻזָּרָה וְאֶפִּילוֹ בְּחוּלָה אֶמְרִינֵן שָׁם דְּמוֹקְמִינֵן לִי בְּחֻזְקַת חֵי וּא"כ אִם אֶפִּילוֹ בְּאֶמְתַּת מֵת.

מ"מ הַתּוֹרָה אָמְרָה שְׁנִסְמוּף עַל הַחֻזְקָה כְּדִקִּי"ל לְעֵינַי כָּל הַטְּרִיפוֹת סְמִכִּינֵן אַרְנוּבָא וְכ' בְּתוֹשֵׁבַת פְּנִים מְאִירוֹת ח"א דְּאֶפִּילוֹ נוֹדַע אַח"כ שֶׁהוּא טְרִיפָה לֹא בְּעֵי כְּפָרָה כְּמִבְנוֹאָר בְּתוֹס' בִּיצָה דָּף כ"ד ע"ב.

גַּם מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ שְׁמָא נִתְרַפָּא. וּא"כ אֵין חֻזְקָה דְּהָא זָה עֲבִידָא לְהַשְׁתַּנּוֹת מְחוּלָה לְבְרִיאוֹת וְלֹא מְקַרֵי חֻזְקָה מ"מ אֵין דְּרָף שְׂיִתְרַפָּא לְגַמְרִי בְּפִתַע פְּתָאוּם דְּמִמֵּנ"פ כִּינֵן שְׂוָה מְתַפְלֵל עַל חוּלָה שְׂאִינוֹ בְּמִקּוּמוֹ.

ע"כ ס"ל כְּהַנ"ל וְכִדְעַת תְּשׁוּבַת נ"ש שֶׁהוּבָא בַּמַּחֲשֵׁה"ק שָׁם, וּא"כ אֶפִּילוֹ אִם בְּאֶמְתַּת מֵתָה אֵין עוֹשֶׂה עֲבִירָה. דְּבִלָּא"ה נִרְאָה שְׂיִישׁ לְתַמְנֵן הַנְּסֻחָא וּלְבַקֵּשׁ וְלוֹמַר אִם עֲדִינֵן הוּא חוּלָה ה' יִשְׁלַח לוֹ רְפוּאָה שְׁלִימָה.

וּבְזָה יֵצֵא מִכָּל הַחֲשָׁשִׁים. וְאִם הוּא לֹא חֲשָׁשׁ כָּל־ל.

מֵה"ת שְׂיִתְרַפָּא אַחַר. וּבִלָּא"ה הַרִי בְּעֻלְמָא אֶמְרִינֵן אֵין אוֹמְרִים לְאָדָם חֲטָא בְּשִׁבִּיל שְׂיִזְנָה חֲבִירָה.

וּלְחַד תִּירוּץ בְּתוֹס' שְׁבַת דָּף ד' אֶפִּילוֹ אִם לֹא פָּשַׁע וְלָמָּה יֵהָא הוּא מוֹצִיא דְּבָה כְּדִי שְׂלֵא יֵאמַר חֲבִירוֹ תְּפִלַּת שְׂוָא. וּלְפַעַנ"ד הָא דְּכָתַב הַרְמ"א דְּהַמְּנַהֵג לְהוֹדִיעַ לְהַבְּנִים לֹא שְׂיִיף

בוּ הָא דַּאִין אוֹמְרִים לְאָדָם חֲטָא בְּשִׁבִיל וְכוּ' דְהָרִי כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל מְצַוָּה עַל ל"ת עַל דָּם רַעִיָּה.

וְגַם אֵיפָא מְצַנֵּת עֲשֵׂה עַל הַשְּׁבוּת גּוּף הָאָדָם. וְלִהְצִילוּ מְרַעְתּוֹ וְאֶפְיָלוֹ בְּמָמוֹנוֹ כְּדַאִיתָא בְּסִנְהֶדְרִין דְּרַף ע"ג.

וְהַקְדִּישׁ מְבוֹנָאָר בְּפוֹסְקִים בְּשֵׁם הַמְּדַרְשִׁים הוּא לְפָדוֹת אֶת הַמַּת מְדִינוֹ שֶׁל גְּהִינָם וְלִהְקַל מְעוֹנָשׁוֹ וְאֵם אָנוּ מְצַוִּים עַל הַגּוּף לְהַצִּילוֹ מִכ"ש לְהַצִּיל נַשְׁמָתוֹ בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר וְכִינוּן שְׁתִּיקוֹן וּפְדִיוֹן הִזָּה הוּא ע"י הַבְּנִים.

לְכָף אֲדַרְבֵּה אָנוּ מְחַנְיָבִים עַל ל"ת עַל דָּם רַעִיָּה לְהוֹדִיעַם מִיתַת אַבִּיהֶם וַיֹּאמְרוּ קְדִישׁ לְפָדוֹת נַפְשׁ אַבִּיהֶם. וְא"כ נִרְאֶה שֶׁהַמְּנַהֵג הִזָּה מְדִינָא: וּמִטַּעַם זֶה קָשָׁה לִי לְכַאוּרָה עַל הַפּמ"א ח"ב ס' קצ"א שֶׁכ' שְׁבַרְגָּל אֵין לְהוֹדִיעַ לְבְנִים דְּלֹא לְצַעֲרֵם בְּרַגְלִי.

וְכֹן כְּתִב לְעֲנִין פּוֹרִים. וְהִבִּיא רַאִי מְהָא דַּאִין רוֹאִין הַנְּגַעִים בְּמוֹעֵד וּלְפִי מ"ש קָשָׁה מְנָא לִי זֶה.

הָא כְּאֵן יֵשׁ מְצוֹת הַשְּׁבוּת וְסַרְף דְּל"ת עַל דָּם רַעִיָּה וְאֶפְשָׁר דְּמַצְוָה זֹאת דְּשִׁמְחַת יו"ט שְׁעוֹשֵׂה הַבֵּן הוּא עֲצָמָה מְגִינָה עַל הָאֲבוֹת. אוֹ אֶפְשָׁר לֵישֵׁב דְּבַרְיוֹ עַל פִּי פִרְש"י בְּתַעֲנִית י"א שְׁפִירֵשׁ רַש"י עַל הָא דַּאִר"י לְעֲזָרָה.

אָבֵל לֹא לְצַעֲקָה מְשׁוּם דַּאִין אָנוּ בְּטוֹחִים עַל תְּפִילַתְנוּ שְׁתַּקְנוּבֵל וְנִיהוּ דְּדַבְרֵי רַש"י תְּמוּהִים דְּהָרִי אֶפְיָלוֹ סְפַק פְּקוּחַ נַפְשׁ דּוּחָה. וְעוֹד הָא ר"י גּוֹפֵי' בְּשִׁבְת דְּרַף י"ז אָמַר מִתְּפִלְלִין עַל חוֹלָה מְכַל מְקוּם יֵשׁ לֵישֵׁב בְּזֶה דְּבַרֵי הַפְּנִים מְאִירוֹת כִּינוּן דְּהַבְּיָטוּל שְׁמַחַת יו"ט הוּא וְנִדְאִי.

וְהַפְדִּיוֹן הוּא סְפַק וְאֵין סְפַק מוֹצִיא מִיַּדֵּי וְנִדְאִי. עַכ"פ מִיהוּ נִרְאֶה דְּהַמְּנַהֵג שְׁכַתְב הַרְמ"א הוּא דְּוּנְקָא מְשׁוּם אַמִּירַת קְדִישׁ.

אָבֵל מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ דְּבַר אַחַר אֵין לְהוֹדִיעַ כֵּן נִרְאֶה לִי: תְּשׁוּבָה כ"ז עוֹד. שְׂאֵל מְמַנֵּי לְפִי מ"ש הָאֲחֵרוֹנִים בְּאו"ח סִימָן ר"מ דִּישׁ ב' דִּיעוֹת אִם מְבַרְכִין הַגּוֹמֵל גַּם עַל שְׂאָר נִיֻּסִים אוֹ דְּוּנְקָא עַל הָאֲרִבְעָה הַנְּאָמְרִים בְּקִרָא וְסִימָנִים ח'י"ב וּפְסָקוֹ שֶׁם דִּישׁ לְבַרְךָ בְּלִי שֵׁם וּמְלָכוֹת.

וְהָאֲחֵרוֹנִים כְּתִבוּ דִישׁ לְצַדֵּד לְבַרְךָ בְּשֵׁם וּמְלָכוֹת. הָאִם גַּם מִי שְׁנַמְלֵט וְנִשְׁתַּחֲרַר.

מִן הָאֲסַעֲנִטִירוֹנֵג בְּנִס אִם רַשְׁאֵי לְבַרְךָ וּלְפִי עו"ד בְּכַה"ג אֵין לְבַרְךָ מִתְרֵי טַעְמִי'. חֲדָא דְלִשׁוֹן הַבְּרָכָה הִיא הַגּוֹמֵל לְחַיִּיבִים טוֹבוֹת קָשָׁה שְׁלֹא נִמְצָא בְּכַה"ג בְּבִרְכוֹת אַחֲרוֹת.

וְחִכּוּ"ל אָמְרוּ בְּמְקוּם אַחַר אֵל תְּהִי רַשְׁעָה בְּפָנֵי עֲצָמָה וְלָמָּה קוֹרָא בְּבִרְכָה זֹו עֲצָמוֹ חַיִּיב וְנִרְאֶה דִּיסוּד הַבְּרָכָה הַזֹּאת מְיֻסָּד עַל הָא דְאֶמְרִינוּן בְּשִׁבְת דְּרַף ק"ה דַּאִין יְסוּרִין בְּלֹא חֲטָא וְכִינוּן שְׁחָלָה אוֹ נִתְיַסַּר בְּשְׂאָר יְסוּרִין וְאֶפְיָלוֹ בְּהִילוּף בְּמַדְבַּר אוֹ בְּסַפִּינָה שְׁהִי מְוַכְרַח לְהַכְנִיס עֲצָמוֹ בְּסַפִּנָּה לְהַחֲיִיתָ אֶת נַפְשׁוֹ דְּזֶה ג"כ מְצַד חֲטָאֵי פְדַאֲמִרִינוּן סוּף קִידוּשֵׁין אֵלֹא שְׁהַרְעוּתֵי אֶת מַעֲשֵׂי וְקִפְחָתֵי אֶת פְּרַנְסָתֵי.

וכן נראה לי מתשובת מהר"מ מינץ תשובה י"ד שסובר פן וא"כ היסורים מודיעם שהיא איש חוטא ואפי"ה גמל ה' חסדו עמו ונתרפא והצילו מן הסכנה שהי' בה. ולכך אמרו חכז"ל שצריף לברך בלשון הזה.

אבל חיוב הג"ל שהוא על כל אדם על חוק ומשפט. על זה אין אפשר לברך הגומל לחיבים.

ולהניח תיבות לחיבים ולברך רק הגומל חסדים טובים. פבר פתב מהר"ם מינץ בתשובה הג"ל והובא במג"א סי' רי"ט דאין לשנות מטבע שטבעו חכז"ל בברכות: והטעם השני נראה לי ע"ד שכ' הלבוש ריש ה' חנוכה דהא דלא קבעו בחנוכה משתה ושמה כמו בפורים משום דבחנוכה לא היו רוצים להרוג רק להעבירם על חוקיו ית"ש מש"אכ בפורי' שגזרו עליהם להרוג ולאבד והי' הצלת גופות והטו"ז תמה על זה הא אמרינן דהמחטיא את חברו גרע יותר מהורגו ולפענ"ד פוננת הלבוש דנודאי מחטיא גרע מכל מקום הנס מה שהקב"ה מציל את האדם מן החטא הוא קל יותר ממה שמצילו מהמות שהשי"ת עושה למען שמו ולמען תורתו הקדושה וא"כ אין נזכר כל כך ההצלה בשבילינו: אבל נס דנעשה בהצלת הגופות זה הנס גדול יותר ומראה חשיבות עמו בני ישראל גם בגופן ע"כ ישמח הגוף ג"כ כמו בפורים משא"כ בחנוכה וכן אני אומר בברכת הגומל כי ניתן על הצלת הגופות מפגעים רעים אבל בנידון שהוא שאל עליו העיקר בזה הצלת הנפש שירחם ה' על עמו בני ישראל למען יוכלו עבוד את ה' ולעסוק בתורתו הקדושה ועל הצלת הנפשות לא מצינו שתקנו חכז"ל ברכה לכך נראה דבכה"ג יברך בלי שם ומלכות והפמ"ג שם חקר במי שאינו עוד בן עשרים אם רשאי לברך פניו דאין ב"ד שלמעלה מעניש עד עשרים ובמקום אחר כ' מזה (עיין לקמן סי' פ"ו) ואין פאו מקומו.

והנראה לפענ"ד פתבתי: תשובה כ"ח ומה ששאל עוד מאי טעם יש במנהג ששנה ראשונה שלאחר החתונה אין לובשין קיטל בר"ה וביורה"כ ומה הדין באם אחד רוצה ללבוש קיטל אם צריכין לגעור בו הנה אמת הדבר שלא ראיתי ולא שמעתי שום טעם לזה ולא מצאתי שום מקור למנהג זה מ"מ כל מנהגי ישראל תורה היא ויש לו טעם ואני המלצתי שאפשר דמשום עד עשרים אין עונשין מלמעלה והטעם משום דאין לו דעת צלולה כן עשרים וקימ"ל דלמפור בנכסי אביו צריף שיהי' בן עשרים.

ואמרינן בן שמונה עשרה לחופה ולכך קודם שהוא בן עשרים לא שייף בי' שהוא דומה למלאכי שרת. ואפשר דגם לטעם שני המבואר בש"ע או"ח סי' תר"י כדי שיהא לבו נכנע לא הקפידו בכחור שהוא פחות מכן עשרים.

וכדי לקבוע ולפרסם שיש מצוה לישא קודם עשרים. הנהיגו הדורות שלפנינו שאפילו בשנה שאחר החתונה שעדיין הוא קודם שנעשה בן עשרים ואינו בר עונשין שאינו צריף ללבוש קיטל ולהכניע לבו כולי האי אמנם פניו שאין מנהג זה מבואר בש"ע אין גוערין במי שרוצה ללבוש כמבואר במג"א סי' תר"צ ס"ק כ"ב דמנהג שנמצא בשום פוסק אין לשנות ואחתום בברכה והי' ה' עמו ויעלה מעלה דברי הד"ש: ה"ק משה שיק מברעזאון: תשובה כ"ט בעזהי"ת כ"ד תשרי תר"ה לפ"ק: מאלקי המערכה ישיג ברכה והצלחה הרב וכו' מו"ה יעקב שלום נ"ה הנה על דבר ד"ת אשר בדק לן מעלתו נ"ה לפול

בדברי הג"א המובא בש"ך יו"ד סי' י"ט ס"ק ג' והש"ך הביא ראי' לסתור דברי הג"א
מברכות דף נ"א והפליתי ביאר שם היטב וראיתו ראי' גדולה היא ולפענ"ד נראה לי שב
ומקודם נישב דבריו נקדים דנה הוא פשוט בש"ס ופוסקים דברכת המצות דרבנן אמנם
לשון רש"י בברכות תמוה דפי' בברכות ט"ו בברכות דרבנן דאמור רבנן פל הברכות פולן
מברך עליהן עובר לעשייתן וכבר עמדו בזה בהגהות מפרשי הים.

ולפענ"ד דנה בירושלמי ריש פיצד מברכין אמרינו מנין שמברכין על המצות שנאמר
ואתנה וכו' תורה והמצות מקיש מצוה לתורה יעניין שם משמע דברכת המצות דאורייתא
כשם שברכת התורה היא מן התורה לדעת הרמב"ן במגן המצות עיין בפ"ח סי' מ"ז
ובשאגת ארי' סימן כ"ד וראיתי בכמ"ג בפתיחה כ' דאפשר דאסמכתא בעלמא הוא דש"ס
דילן פליג.

ולפענ"ד דנה מבואר בב"י סימן מ"ז דלנוסחא דמברכין על דברי על תורה כולל גם
המצות וא"כ נאמר דכשם דילפינן מצות מתורה ילפינן לגמרי דכשם שבתורה להרבה
פוסקים לא בעי' שילמוד לאלתר.

רק בברכת אהבה רבה אבל לא בברכת התורה ה"נ פשמברך בשחר על התורה וכולל
המצות עמהן שוב א"צ לברך מן התורה אבל חכמים תקנו דצריך לברך עובר לעשייתן
ופירש הנמוק"י בה' תפילין דלקך נקט לשון עובר ולא נקט לשון קודם להורות דבעי
סמוך לעשייתן (ובשאגת ארי' סימן כ"ו הביא ראי' מלשון עובר לדעת הג"א ולא זכר
דברי הנמוק"י) ונהנה לפי"ז אם לא בירך על התורה.

או שברך ולא השמיע לאננו לר"י דלא יצא א"כ ברכת המצות ככה"ג הוא מה"ת: וא"כ
קשיא בברכות דף ט"ו ע"א דמייירי בחרש שאינו שומע וא"כ לא יצא ידי ברכת התורה
לר"י וממילא לא יצא ג"כ ברכת המצות וזה מן התורה ואיך אמר בברכות דרבנן וזה
נראה דק"ל לרש"י ותי' במתק לשונו דנה נחא דברכת המצוה מה"ת מפל מקום פיו
דלא בעי' עובר לעשייתן והיא מצוה בפ"ע לברך על המצות פשיטא שאין מעכב המצוה.

ומאן דלא יכול למיעבד פלהו מצות נימא דגם חזא לא ליעבד זה לא מסתבר וגם חרש
רשאי לעשות המצות אמנם הואיל ותקינו חכז"ל דצריך לברך ע"ל ועשו הברכה פחלק
מהמצוה: לכן אסרו לחרש לתרום והו"א כ"מ דאמרו ל"ת אי עביד לא מהני: לכן קאמר
ברכה דרבנן ופרש"י היינו הא דמברך ע"ל הוא דרבנן.

ובדרבנן אמרו אי עביד מהני ועיין בתשובת מרן חת"ס זצ"ל סימן ו' ותו דאפשר דברכה
שאני ולכן אמר תו ולא בברכה תליא מלתא זהו הנראה לפענ"ד נכון: וא"כ ברכת
המצות מקורן מה"ת דנא לפניו ועיין בברכות דף מ"ח ע"ב פי' הוא יברך על הזבח ועיין
בפ"י ובצל"ח שם: עכ"פ זהו פשיטא דברכת המצות מקומה לפני' ואפשר דטעמו של
הרמב"ם דסובר דבה"ת דרבנן הוא מש"ס דברכות דף ט"ו הנ"ל דפשיט לי' דברכת
המצות מדרבנן וסובר דברכת התורה והמצות שוין מהירושלמי הנ"ל: ונהנה טעמא
דהג"א יש להסתפק אי מודה שעיקר מקומה היא לפני' אלא שאם לא ברה לפניו יברך
לאחריו מצד תורת תשלומין כעין שאמרו באו"ח סי' נ"ח לענין ברכת ק"ש ובס"י רע"ח
לענין קידוש דיש תשלומין [ולפי"ז האי דינא דנא דנא בשוגג או אונס ולא בהזיד או פנונת

הג"א דזמנו נמשך גם על אחר עשייתו והנה נ"מ במי שלא נתחייב קודם המצוה כגון גר לא שייך תשלומין כדאמרינן בפ"ק דתגיגה בחיגר בראשון ונפשט בשני דפטור ועיין ברא"ש ריש פ"ק מי שמתו גבי אונו לענין הבדלה פ"א אכל אם יש נו משך זמן שפיר בכה"ג חייב ועוד נפ"מ לענין מזיד וכו' וכדאיתא באו"ח סי' ק"ח והנלפע"ד דטעמא דהג"א מטעם תשלומין דהנה הגהות אשרי מחלק בין ברפת הנהנין לברפת המצות וצריך סברא וטעם ומעלתו נ"י פתב דברפת הנהנין הוא משום קנין ואין קנין למפרע וסברא נכונה הוא מיהו יעיי' בפנ"י ריש פ"א מצד מברכין דגם אם ברוך לבסוף לא תשיב פנהנה מהעוה"ז בלא ברכה.

וכן מסתבר לי דהשי"ת נתן העולם מעכשיו ע"מ שיעשו מצותיו וכמו שפירש ההפלא"ה ז"ל דברי רש"י בפ' ראה על הפסוק את הברכה אשר תשמעו ופרש"י ע"מ שתשמעו ופי' דעל מנת פאומר מעכשיו דמי ואם פן שוב צריך טעם ונראה דהנה הטעם שתיקנו חכז"ל ב' ברכות משום דבכל מאכל נהנה ב' הנאות הנאות גרונו והנאות מעיו ולכך פינון שאסור ליקנות מן העוה"ז בלא ברכה לכך צריך ב' ברכות לפני' על הנאות גרונו ולצדקו על הנאות מעיו.

והנה הפ"ח כ' בסי' ז' באנרח חיים דגבי ברכת הודאה לא שייך תשלומין. דברכה אחת עולה על פולן יע"ש בברכת אשר יצר ועפי"ז נראה ג"כ לפ"ש בברכות דף כ"א ע"א דפריך מה למזון שפן נהנה והקשה הפנ"י דנה עצמו ניעול בק"ו ולהנ"ל זה הוא קו' הואיל ונהנה ר"ל שעדיין הוא נהנה הנאות מעיו לכך ראוי לו לברך ועפי"ז י"ל דר"י לטעמין דס"ל סוף פ"ק גיד הנשה דהנאות מעיו לא תשיבא ולכך סובר גס פאן דאין זה פירקא ולכך גם אידך פירקא לא תשיבא דניעול בק"ו זה עצמו דהוי חיי עולם ואפי"ה אין מברכין אחריו ולכך הקשה ותו מר"י ולפי"ז פינון דהק"ו הוא טוב ואפילו הכי קי"ל דברכה לפניה דרבנן.

ע"כ ברכת התורה דרבנן זהו דעת הרמב"ם לפענ"ד: וא"כ נראה דזה הוא סברת הג"א דדוקא גבי ברכת המצות שייך תשלומין אבל בברכת נהנין פינון שעבר ונהנה מהעוה"ז בלא ברכה ובא זמן ברכה אחרונה וצריך לברך.

א"כ למה יברך ב' ברכות: הא ברכה אחת עולה לכאן ולכאן. לכך הואיל ואדחי אדחי כמ"ש הפ"ח בסמ"ן ז' הנ"ל כ"ז לדיןן אבל רבינא בברכות דף נ"א סבר דחכז"ל קבעו משך זמן דאם לא ברוך לפניו יש לו עדיין זמן והביא ראי' מטבל ועלה דהיינו בגר ושם לא שייך תשלומין וע"כ דגם לבתר המצוה היא מקומה וה"ה לברכת הנהנין גם אחרי פ"ה מקומה ויכול לברך וע"ז דחי דשאני גר דלא חזי ולכך תיקנו הברכה אח"כ אבל היכא דאדחי והואיל ואדחי דתשלומין אינו שייך ולעולם בשאר מצות אי לא ברוך מעיקרא מברך אח"כ וכדעת הגהות אשרי והוי ספיקא דדינא וצריך להוציא עצמו מידי ספק וכמ"ש התב"ש בסי' י"ט פן נראה לפענ"ד: תשובה ל' עוד להנ"ל וע"ד הש"ך חו"מ סי' שפ"ב ס"ק ג' שדעתו הא דשמו חכז"ל ברכה בעשרה זהובים היינו דווקא ברכה דאורייתא או מצוה דאורייתא ובאמת זה קשה פינון דברכת המצות מדרבנן איך פשטה האבעיא בחולין פ"ז מהא דרבי דשכר ברכה קאמר התם שאני בברכת המזון דהמצוה מן התורה והברכה מן התורה ומנ"ל בכסווי דאף דהמצוה מן התורה מפל מקום הברכה

הוא מדרבנן וגוף דברי הש"ה תמוהין הא גם ברכת פרי הגפן הוא מדרבנן וצריף לומר דש"ה קאי לשיטת בבבבכות מ"ד ע"א דברכה מעין ג' מן התורה אלא דעריגין תקשה הא אפילו בבהמ"ז בעי דווקא שיעור שביעה מיהו הרשב"א בבבכות דף מ"ח ע"א משמע דסובר דכזית מן התורה ולא קי"ל פנותי ותו תקשה הא רבי סובר בבבכות דף מ"ח ע"ב דברכת הלחם לפניו מה"ת וממילא לרשב"א דואכלת ושבעת גם על ז' מינים קאי.

א"כ גם ברכה לפניו מה"ת וא"כ תו הוי ה' ברכות מן התורה וצ"ל דסובר דאסמכתא בעלמא הוא דבברכות דף מ"ח ע"ב וכ"כ שם בפנ"י. ועכ"פ לולא דברי הש"ה הוי אמינא בהיפוף דאפילו ברכות דרבנן שוי' עשרה זהובי' ולכך יצא ב"ק סתמא ואמר כוס של ברכה שנה עשרה זהובים ואפילו לא אכלו כדי שבעם ואפילו אינו שותה דאין פאן ברכות דאורייתא ד' אלא ג' והיינו ע"כ עם ברכת הטוב והטיב: וכ"כ הרשב"א בהדיא ונהו שיהוסיף הבת קול.

ומזה הוא דפ"ש הש"ס דשכר ברכה קאמר וא"ש ודברי הש"ה צ"ע: והנה רש"י פי' לפי מ"ש הרשב"א דרבי לא רצה ליתן לו לברך: אלא רצה לסלקו שלא לצרפו עמהם לענות אמן ולכאורה טעמא דרש"י כמ"ש מעלתו נ"י דאיהו יתן לצדוקי לברך דלמא לא יכוין להוציא ומעלתו נ"י כתב דצדוקי מכונן להכשיל וזה לא מצינו ואדרבה מוכח מלשון הר"ן בחידושי' לחולין דף ג' דדוקא אם נהנה או שמציל עצמו מטרחה נחשד על לפני עור אבל בלא טרחה.

כדי להכשיל לא גרע מגוי דאינו נחשד לזה מיהו י"ל מטעם אחר פיון דכוננה לא פתיבא ובפמ"ג בפתיחה מסתפק דלמא מצות צ"כ היינו מדרבנן ואפילו לדעת הרמב"ם המובא בש"ה יו"ד סי' ב' ס"ק כ"ז דאחזיק מהני לא ידענו אי אחזקי דהיכא גדע מחשבות לבו.

וא"כ אי סובר פותי דלא בעי פנונה ועושה לפי סברתו כדאמרי' ספ"ק דע"ז פותי לא ציינת אמר אגא אמירנא טפי מנה אמנם מדברי המרדכי פ"ק דחולין ס"ס תקפ"ט שכתב להוכיח דלא פיש מחלקין בין ע"ג לאחרים רואין אותן מדפריה בחולין דף ג' ע"א וכו' והמרש"א דף י"ב ע"כ כ' פיון דל"ב לשמה א"כ אין חילוק וזה תימא שהרי זה עצמו מה שרצה המרדכי להוכיח שהרי היש מחלקין ע"כ סוברין דלכתחילה בעי פנונה ועכ"פ מדברי המרדכי מוכח דבגדול ע"ג מהני וע"כ פיון שאין זה טרחה ולא צריף שום זהירות אמרינן דכונן: א"כ י"ל ג"כ פאן דרשאי להוציא עכ"פ לא מסתבר פן ולכך פרש"י דרצה לסלקו לגמרי מיהו קשיא האיהו הי' רשאי לסלקו הא שלשה שאכלו אין רשאיין לחלק ואיהו יגרום לפני עור ונראה דרבנו הקדוש מספקא לי' אי צדוקי מודה בזימון או לא והנה כל שאינו מודה בזימון חשיב פגוי כדאמרי' לענין פתיבת ס"ת ולענין שחיטה ואינו פכר ישראל לאותו דבר וא"כ גם אינו ראוי לצירוף ואם לא הי' לרבי זימון בלעדו לא הי' יכול לצרף לזה השפיל רבינו הקדוש לבוא על אמימת הדבר ואמר כוס של ברהמ"ז אתה שותה או מ' זהובים א"ל ומזה יפיר ויודע לו אם מודה בזימון ויצרפנו ולזה יצא ב"ק והסכים ע"י שראוי לצרפו לזימון ושנה מ' זהובים דהיינו עם ברכת הזימון או הואיל והוי זימון ויכול אחד להוציא חבירו וא"ש ידידו הד"ש: ה"ק משה שיק מברעזאונע תשובה ל"א בעזה"י עש"ק פ' ויקהל תרל"ה לפ"ק חוסט יע"א: החיים והשלום להרב המאור הגדול הפופלג כש"ת מו"ה אהרן ווילהיים אב"ד דק"ק פצעזונג

יע"א מכתבו קבלתי וביקש ממני לחוות דעתי ע"ד הסוגים שמוזמרים וכופלין התיבות הרבה פעמים בזמירתן לבסם קולם אם זה אסור מדינא כי החזן שפקהלתו הוא כופל ומכפיל התיבות והחרוזים אפילו בתיבות מתפלת י"ח וקדושה ושאלת חכם חצי תשובה ונפה כ' מעלתו כמה ראיות שגם בהלל תנו דונקא במקום שנהגו לכפול שרי וגם מ"ש בברכות דשמע שמע פגון דאמר מלתא מלתא ותנא לה מגונה הוי ואף דאין משתקין אותו בשעת מעשה מכל מקום צריך למחות בו שלא יעשה כן בפעם אחרת פיון דהוי מגונה.

וקל תיבה ותיבה יש לה סוד מנוי וספור מאנשי כנה"ג ז"ל וכל המוסיף גורע עכ"ד בקיצור נמרץ ונכונים כל דבריו וגם עלי רע המעשה הזה שבחדשות אלו שמקרוב באו וכבר האריך בזה הגאון בעל תבואת שור בס' בכור שור בר"ה דף י"ו והביא הקרא דנתנה עלי בקולה ע"כ שנאתי והאריך שם הרבה בגנות אלו הדברים. ושהחיוב על כל רב אשר בידו למחות יעו"ש אבל הרע הזה להוסיף ולהכפיל הדברים. חדשים המה.

ולדינא נראה לי דאסור משום ה' טעמים: (א) משום בל תוסיף שהרי ילפינו בר"ה דף כ"ח שפכהו שאמר בשעת ברכה שיוסף ברכה. פגון ד' אלקיכם יוסף עליכם הוא עובר על הקרא שנא' לא תוסיפו על הדבר ומקרא דלא תוסיפו ילפינו דגם דבר אסור להוסיף אפילו תיבה אחת או חרוז אחד ולי הי' קשה מה שתקנו אנשי כנה"ג ז"ל והוסיפו לומר בשכמל"ו בק"ש לדעת התוס' בר"ה שם ד"ה מנא תמרא וכו' דגם בתיקון חכז"ל יש לחוש משום בל תוסיף בשלמא להראב"ד סוף פ"ב מה' ממרים דסבירא לי' דבתקנת ב"ד ליכא ב"ת שהתורה נתנה להם רשות וכן להרמב"ם שם דאם אמרו חכמים דהוי רק מדרבנן אין בה משום ב"ת נמי ניחא אבל לתוס' ר"ה הנ"ל דנראה דלא ס"ל פן קשיא מיהא כבר כ' רמב"ן בחומש בפרשת ואתחנן דכל שהוא משום סייג וגדר מותר שהרי התורה צונוה עליהם לעשות גזרים וסייגים ובהו אני מסביר בפסחים דף נ"ו ע"א דברי הגמרא דאמרו אנשי כנה"ג היכא נעביד ניימרינהו לא אמרו וכו' לא ניימרי' הא אמרו יעקב עיי"ש ויש לומר שפוננו לישוב דבאמת אין ראוי ואין ראוי להוסיף על לשון התורה אלא שבשעת הגלות בזמן יעקב ובכיוצא שאנו רואין חילול השם וכמו שאמר חזקוניאל שאומרים האנמות עם ה' אלה ומארצו יצאו והנביא חבקוק צוח למה וכו' רשע מכתיר צדיק ואנשי כנה"ג אמרו לישוב הקושיא אינה גדולתו וגבורותו וכו' פדאיתא ביומא דף נ"ט ע"ב: אף כבר פרש"י בפרשת האזינו על הקרא דאשא אל השמים ידי ואמרתי חי אנכי לעולם דבזה שהקב"ה חי לעולם מיישב ומתורץ הקושיא מה שהקב"ה אינו מעניש מייד ומאריך אף שהרי הוא חי לעולם ויש לו עוד שהות וזמן לענוש בעוה"ז ובעוה"ב וזה נראה לי פוננת חכז"ל פ' מקום שנהגו הנ"ל דחכז"ל קבעו לומר בשכמל"ו.

משום שאנו מייחדים שמו של הקב"ה שכל מעשיו אחד ובגלות יש כמה פעמים חילול השם. ואז ח"ו יש מקום לשאול אי' גבורותו וכו' לזה תיקנו חכז"ל לאמר כמו שאמר יעקב בשכמל"ו בכל מעשיו ובכל אופן ואפילו אינו מעניש הרשעים מייד וכמ"ש בקרא דהאזינו פי הוא חי לעולם.

לְכַף פִּינוֹן דְּזֵה מְטָעִים וּמִיִּשְׁב לָנוּ אַחְדוּתוֹ קָרוּ לִי חֲכוּ"ל צִיָּקִי קְדִירָה. אֲמַנָּם זֶה שְׁאָנוּ צָרִיכִין לְצִיָּקִי קְדִירָה הֵהוּא וְאִין אָנוּ מְטִיבִין מְעֻשִׂינוּ שְׁיִתְקַדֵּשׁ וְיִתְגַּדֵּל שְׁמוֹ שֶׁל הַקַּב"ה כְּמוֹ שְׁאָנוּ מְתַפְּלִין זֶה הוּא גְּנָאִי לָנוּ וּלְכַף תִּיקָנוּ לֹמַר בְּחֻשָּׁאִי וּמוֹכֵן הֵיטֵב שְׁם מְלִיצַת דְּבָרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל.

וְעַכ"פּ מְבֹנָאָר דְּבָרוּף שְׁכַמְל"ו הוּא סְיִיג וְגִדָּר לְהַבִּין אַחְדוּתוֹ ית"ש וְכָל שֶׁהוּא מְשׁוּם סְיִיג רְשׁוּת לַחֲכוּ"ל לְהוֹסִיף וּמְדַבְּרֵי הַש"ס הַנְּ"ל מְבֹנָאָר דְּלוּלָא לֹא הִי אָמְרוּ יַעֲקֹב אָבִינוּ לֹא הָיוּ אֲנָשֵׁי כְּנֵה"ג מוֹסִיפִין וְיֵשׁ לְלַמֵּד מִזֶּה קו"ח דְּאִין רִשְׁאִין לְהוֹסִיף מַה שְׁלֹא נִמְצָא שְׁתִּיקָנוּ חֲכוּ"ל: וּבְאַמַּת קִשְׁיָא לִי לְמָה הִנְּצָרְכוּ חֲכוּ"ל לֹמַר בְּבִרְכוֹת דָּף ל"ג ע"ב דְּאֹמַר שְׁמַע שְׁמַע מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ בְּכַפּוֹל כָּל הַפְּסוּק מְשׁוּם דְּמַחְזִי כַב' רְשִׁיּוֹת תִּיפּוּק לִי דְּאָסוּר מְשׁוּם בַּל תּוֹסִיף וּבְשִׁלְמָא לְפִי מ"ש הַתּוֹסֵ' בַר"ה הַנְּ"ל ד"ה מְנָא וְכו' דְּאִם עוֹשֶׂה מְצָנָה אַחַת ב' פְּעָמִים לֹא הָיוּ ב"ת א"ש אָבָל אִין זֶה מְוַסְּכֵם עֵינֵן מַג"א ס' ל"ד ס"ק וּבִמְחַה"ש"ק שְׁם וּבְטוֹר וּב"י ס' רנ"א וּבְרַמְבַּ"ם פ"ז מְלוּלָב ה"ז וּבִלַּח"מ כְּמָה פְּלֹפּוּלִים בְּזֵה אֵימַתִּי נִקְרָא מוֹסִיף וְאֵימַתִּי לֹא נִקְרָא מוֹסִיף וְאִם הוֹסִיף רַק חֲלַק אֶחָד אוֹ הוֹסִיף כָּל הַמְצָנָה נִקְרָא הוֹסֵפָה עֵינֵן בְּדַבְּרֵיהֶם וְגַם דְּבָרֵי הַתּוֹסֵ' עֲצָמָם לְכַאוּרָה קִשְׂה פִי סוֹתְרִין דְּבָרֵיהֶם מ"ש בְּחֻגִיגָה דָּף ו' ד"ה ר"י.

וְצ"ל דְּהַש"ס בְּחַר בְּטַעַם דְּמַחְזִי כַב' רְשִׁיּוֹת וְנֶאֱפִי' אִם בְּפַעַם הִרְאִישׁוֹן לֹא פִינוֹן וּבִלְא פִינוֹנָה לֹא יֵצֵא כְּדַקִּימ"ל בְּאַנְרַח חֲיִים ס' ס"א סְעִי' ג' וּא"כ לֹא הָיוּ מוֹסִיף כְּדֵאִיתָא ר"פ הַמוֹצָא תְּפִלִּין דְּאִם לֹא יֵצֵא בְּאֶחָד לֹא מְקַרִי הַשְּׁנֵי מוֹסִיף וּלְכַף צָרִיף לְטַעֲמָא דְּמַחְזִי כַב' רְשִׁיּוֹת.

וְהָא דְּפָרִיף שְׁם בְּבִרְכוֹת דָּף ל"א ע"א דְּלָמָא מְעִיקְרָא לֹא פִינוֹן וְכו' נִרְאָה דְּקוֹשְׁיַת הַש"ס עַל הָא דְּמַשְׁתְּקִין אוֹתוֹ וְגוֹעֲרִין עָלָיו שְׁיִפְסֵק וְאֵיף רִשְׁאִין לְעֻשׂוֹת כֵּן נִהְרִי יֵשׁ לְחוּשׁ דְּלָמָא מְבַטְלִין אוֹתוֹ מִהַמְצָנָה דְּשָׂמָא מְעִיקְרָא לֹא פִינוֹן דְּעֵתוֹ א"כ אֲמִירָה זֹו מְצָנָת עֻשָּׂה דְּאוּרִייתָא וְאִין רִשְׁאִין לְבַטְלוֹ מִהַמְצָנָה בְּאַמְצַע אֲמִירָתוֹ.

וְעַל זֶה מְשַׁנֵּי שְׁפִיר וְכִי חֲבָרוּתָא כְּלָפִי שְׁמֵיָא מְחִינֵן לִי בְּאַרְזֻפְתָּא אִי לֹא פִינוֹן. וְהַפְּוֹנָה פִינוֹן דְּעוֹשֶׂה בְּזֵה אִסוּר דְּמַחְזִי כַב' רְשִׁיּוֹת הָיוּ כְּמַצָּנָה הַב"ע.

וּבְזֵה מִיִּנְשָׁב הֵיטֵב קוֹשְׁיַת הַטו"ז בְּסִי' ס"א ס"ק עֵי"ש: אִסוּר לָנוּ לְהוֹסִיף. אֲלֵא דְּפִלִּיגוּ בְּשִׁכּוּפֵל דְּבָר אֶחָד אוֹ חֲלַק מְחַלְקִיו בְּאִיזָה אֲנָפֵן הָיוּ מוֹסִיף וְאִין כָּאֵן מְקוּמוֹ לְבָאָר זֶה.

וְעֵינֵן בְּפִתְיָה כּוֹלְלָת לְהַפְּמ"ג בְּהַתְּחֵלָה אוֹת ל"ד וּל"ה. וּא"כ בְּנִיחוֹן הַנְּ"ל לֹא מְבַעֲי' בְּמַצָּנָה דְּאוּרִייתָא דְּהֵינּוּ בְּקִדְוִישָׁה וְתַפְלָה וּבְבִרְכוֹת מְבֹנָאָר בְּכַמָּה דְּוִכְתִּי וּבְאַבּוּדְרָהֶם וּבְכָל בּוּ וּבְס' אוֹרְחַת חֲיִים וְגַם בְּטוֹר בְּכַמָּה דְּוִכְתִּי מְבֹנָאָר דְּרוּב תְּפִלוֹת וּבְבִרְכוֹת כָּאוּ הַפֵּל בְּמִסְפָּרוֹ וּבְמִנְיָן כָּל הַתִּיבּוֹת וְהָאוֹתִיּוֹת וְעֵינֵן בְּטוֹר בְּסִי' קִי"ב וּבְסִי' קִי"ד וּסִי' קפ"ו וְתַקפ"ב וּבְסִי' נ"א וְנ"ג וּבב"י ס' נ"א ג"כ הֵבִיא כְּמָה עֲנִינִים בְּזֵה דְּאִסוּר לְהוֹסִיף וְכָל הַמוֹסִיף גּוֹרַע וְעַכ"פּ מְבֹנָאָר בְּכַמָּה דְּוִכְתִּי דְּהַתְּפִלוֹת וְהַבְּרְכוֹת הַפֵּל בְּמִדָּה וּבְמִסְפָּר וּבְמִנְיָן וְאִסוּר לְשַׁנּוֹת מִמְטָבַע שְׁטָבַעוֹ חֲכָמִים.

וְאַף אִם אִין בְּזֵה אִסוּר בַּל תּוֹסִיף דְּאוּרִייתָא וְנֹדַאי עַכ"פּ אֵית בִּי אִסוּר בַּל תּוֹסִיף דְּרַבְּנָן וְכָל דְּתִיקוֹן רַבְּנָן כְּעֵין דְּאוּרִייתָא תִּיקוֹן: (ב) י"ל דְּאִם מוֹסִיף בְּקִדְוִישָׁה אוֹ בְּכִינְצָא בְּזֵה

הוּי פְּדוּבֵר שְׁקָרִים לְפָנַי הַשִּׁי"ת דְּמִתְחִיל לֹמֵר נִקְדַּשׁ אֶת שְׁמִי וְכוּ' כְּשֶׁם שְׁמַקְדִּישִׁים אוֹתוֹ בְּשִׁמִּי מְרוֹם וְכוּ' וְהוּא אוֹמֵר תִּיבּוֹת אַחֲרוֹת.

וּבְזֶה אֲנִי מְפָרֵשׁ לְשׁוֹן הִירוּשָׁלַיִם. דְּקָאָמֵר עַל מוֹדִים מוֹדִים מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ שְׁנֹאָמֵר כִּי יִסְכַּר פִּי דוּבְרֵי שְׁקָר.

וְזֶה תִּימָה מָה עֲנִנוּ שְׁקָר לְכָאוּ. וּבִשְׁ"ס דִּילֵן אֲמַרִּינוּ מִשּׁוּם דְּמַחְזִי כַב' רְשִׁיּוֹת.

וְאֶפְשָׁר לְכוּנוֹן אֶת הִירוּשָׁלַיִם עִם הַשִּׁי"ס שְׁלָנוּ דְבַזְהָ עֲצָמוּ שְׁאוֹמֵר מוֹדִים מוֹדִים דְּמַחְזִי כַב' רְשִׁיּוֹת. וּבְכוּפֵר בַּה' אֶחָד לֹא הוּי הוֹדָאָה רַק דוּבְרֵי שְׁקָרִים.

וְיִוְתֵר נִרְאָה לְפָרֵשׁ דְּהַפְּנוּנָה דְּעִי"ז דְּכוּפֵל כְּמָה פְּעָמִים מוֹדִים מוֹדִים מְזֵה נִרְאָה דְּפַעַם הִרְאִישׁוֹן לֹא כִּינּוֹן וְלֹא הוֹדָה ה' בְּלִבּוֹ וְאִ"כ אוֹמֵר שְׁקָרִים בְּפִיו. וְלִכְךָ אָמֵר בִּירוּשָׁלַיִם דִּיִּסְכַּר פִּי דוּבְרֵי שְׁקָרִים וְאִ"כ זֶה שְׁיִינָה ג"כ אִם כּוּפֵל שְׁאָר דְּבָרִים שְׁנֹרְאָה שְׁמַעֲיָקְרָא לֹא כִּינּוֹן וְלִבְסוּף כִּינּוֹן וְאִין פִּיו וְלִבּוֹ שְׁוִין וְהוּי דוּבְרֵי שְׁקָרִים וְלִכְךָ אָסוּר לְכַפֵּל הַדְּבָרִים בְּכָל מְקוֹם וְשִׁפִּיר קָאָמֵר דְּמִשְׁתְּקִין אוֹתוֹ מִשּׁוּם יִסְכַּר פִּי דוּבְרֵי שְׁקָר.

וְלִכְךָ הַמְשַׁנָּה וְכוּפֵל הַקְדוּשָׁה אוֹ שְׁאָר תְּפִלָּה יִסְכַּר פִּי דוּבְרֵי שְׁקָר. (ג) לְפַעַנ"ד הוּי הַפְּסָקָה הַשְּׁהִי? שְׁמַשְׁהִין עִי"ז בְּכַדִּי שְׁיִגְמֹר הַבְּרָכָה וְקִימ"ל בְּאו"ח סִי' ק"ד ס"ה דְּפָסֵק אִם שְׁהָה כְּדִי לְגַמֹּר אֶת כְּוִלּוֹ חוֹזֵר לְרֵאשׁ כ"ש אִם שָׁח בְּדִיבּוּר הָרִי קִי"ל בְּאו"ח סִי' תִּק"צ דָּאָם תִּקַּע בֵּין תִּקְיַעָה לְתִקְיַעָה כְּמַתְעַסֵּק הוּי הַפְּסָק.

וְאִ"כ לֹא יִדְעָתִי חִילּוּק לְמָה לֹא נֹאמֵר גַּם כָּאֵן אִם יֹאמֵר תִּיבּוֹת בְּאֲמַצֵּעַ הַתְּפִלָּה הוּי רַק כְּמַתְעַסֵּק בְּעֵלְמָא לְזַמֵּר הוּי מְסַתְּמָא ג"כ הַפְּסָק. כְּשֶׁעוֹשֶׂה כֵּן בְּמְקוֹם שְׁאָסוּר לְהַפְּסִיק וּבְשָׁח בְּמִזִּיד קִי"ל בְּסִי' ק"ד דְּחוֹזֵר וְאִ"כ ג"כ בְּהִנָּה חֲזָנִים דְּכוּפֵלִין הַתִּיבּוֹת בְּאֲמַצֵּעַ הַתְּפִלָּה שְׁלֹא לְצוּרָה הוּי הַפְּסָק וְחִיבִי' לְחֹזֵר כֵּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד.

וְכֵן מְבִנְיָר סוּף מִס' ר"ה דְּתְפִלָּה דוּמָה לְתִקְיַעָה לְעֲנִין הַפְּסָק: (ד) הָרִי הִבִּיא בְּטו"ז או"ח סִי' תִּק"ס ס"ה דְּאוֹתָן הַמְזַמְרִים קְדִישׁ וְקְדוּשָׁה וְכִיּוֹצָא בְּהֵן עֲלֵיהֶם אָמְרוּ חֲכו"ל בְּמִדְרָשׁ שְׁהַתּוֹרָה מְקַטְרַגַת עֲלֵיהֶן לְפָנַי הַקַּב"ה עֲשָׂאוּנִי בְּנִיָּה כְּלִי זָמֵר וְאִם בְּבִתִּי הַמְשַׁתְּאוֹת כֵּן קו"ח בְּמְקוֹם קְדוּשׁ וּבְשַׁעַת הַתְּפִלָּה דְּעוֹשִׂין מִהַתְּפִלָּה זָמֵר וּמוֹרִידִין בְּקוּדֵשׁ וְכֵן אִין לְעֵשׂוֹת: (ה) וְעוֹד בְּהַ חֲמִישִׁית דְּכָבֵר אָמְרוּ חֲכו"ל דְּבְכֻמָּה דְּבָרִים צְנוּחַ הִנְבִּיא מְלֹאכִי הַקְרִיבָהוּ נָא לְפָחַתִּיךָ הִירָצָה וְכוּ' וְכֵן כָּאֵן אִם יֹאמֵר אֵיזָה בְּקִשָּׁה לְפָנַי הַמְּלָךְ וְיִכְפִּיל וְיִשְׁלַשׁ הַתִּיבּוֹת וְכִי יִשְׁמַע לְקוּלוֹ וּבְקִשָּׁתוֹ.

קו"ח ב"ב שֶׁל קו"ח לְפָנַי מִמָּה"מ הַקְדוּשׁ ב"ה לֹא יַעֲשֶׂה כְּזֹאת בְּיִשְׂרָאֵל וְאִם הַחֲזוֹן הַמְזַמֵּר יִרְאֵת ה' נוֹגַע בְּלִבּוֹ וְשׁוֹמֵעַ בְּקוּל תוֹכְחָה. וְלֹא שְׁבִיק הַתִּירָא וְעַבִּיד אִיִּסוּרָא הֲלֹא יְכוּל לְזַמֵּר בְּנִעִימוֹת וְקוּל עָרֵב מְבִלִי לְכַפֵּל הַתִּיבּוֹת וְגַם לְמַעַלְתוֹ רָאוּי שְׁיֹאמֵר לְהַחֲזוֹן בְּדְבָרִים טוֹבִים וְיִשְׁרִים שְׁלֹא יוֹסֵף לְעֵשׂוֹת כֵּן וּלְדַבֵּר עַל לֵב הַקְהָל שְׁלֹא יִחַפְּצוּ וְלֹא יִחַמְדוּ לְדַבֵּר זֶה שְׁתַּחֲתֵת הַסְּנִיגוֹר יַעֲשֶׂה קְטִיגוֹר ח"ו.

וְאֶפְשָׁר דְּהוּי כְּמַצְנָה הַבְּב"ע. וְיִרְאִי ה' יִשְׁמְעוּ וְיִוְדוּ וְיֹאמְרוּ אֲמַת הַדְּבָרִים כֵּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד וְעִינִין בְּכּוּר שׁוֹר ר"ה י"ו שְׁהַבֵּאתִי וְיִבִּין דְּבַר לְאִשׁוּרוֹ אִיךָ יַעֲשֶׂה וְאֵלֵיכֶם אֲנִשִּׁי הַקְהָל דְּק' פְּעוּזָנְג יע"א אָקְרָא אֵל תִּרְאוּ וְאֵל תִּשְׁגָּחוּ בְּמְקוֹמוֹת אַחֲרִים אֲשֶׁר נִעְשְׂתָה שָׁם

פזאת ואין מוחה בידם בעוה"ר פי פבר הצעתי לפניכם וגם בלבבכם תבין פי אין מהראוי ואין רשאין לעשות פן נדע לפני מי אתה עומד אמרו חכז"ל והשומע בנרד בברכה המשולשת ויהי' ה' עמו להעמיד האמת על מכונו בכל מה דאפשר לו ודברי חכמים בנחת נשמעין ויאנשר כוחו וסילו דברי החותם הדורש שלומי: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה ל"ב בעוה"י"ת יום ו' עש"ק פ' בא תרל"ו לפ"ק.

החיים והשלום וכ"ט להרב המאוה"ג המנפ"ג כש"ת מוהרר אברהם נ"י אב"ד דק' גורבא יע"א: מכתבו קבלתי זה פמה שבועות. אבל מצד דקשה לקרות דלא פהדין פתבא למקרי' הי' מונח עד עתה וכדי שלא להשיב פניו ריקם אמרתי להשיב על גוף הדין והנה שאלתו ע"ד נער אהד והוא קצר קומה ומשונה ורבים אומרים פי הוא אנדרוגנוס אם יש לצרפו למנו עשרה בשעת הדחק.

הגם שלתפלה הוי ספק דרבנן אבל יש בזה חשש ברכה לבטלה בהחזרת התפלה והוי חשש לאו דאורייתא ובלא"ה בדרבנן אמרינן דספק חסרון ידיעה להחמיר ועוד דהא יכול לבוא לתרי קולא דסתרי אהדי ע"כ תוכן שאלתו.

והנראה לפענ"ד דהנה אנדרוגנוס מצינו בו ג' דיעות הרמב"ם פסק בכמה דברים ובפ"א מאשות דאנדרוגנוס הוי ספק זכר או נקיבה ודעת הר"י והרא"ש המובא באהע"ז סי' מ"ד. וקע"ב דאנדרוגנוס הוי נדאי זכר אלא אי מוליד פליגי דהרמב"ם פ"ז מה' יבום ס"ל דאנדרוגנוס אינו מוליד והטור באה"ע סי' קע"ב ותוס' ביבמות פ"ב נראה דס"ל דמוליד והנוב"י מהד"ת באה"ע סי' בהג"ה שם הביא פלפול בזה יעוי"ש אמן דעת הראב"ד בפ"ב משופר דין ב' פסק דהוא חצי זכר וחצי נקיבה.

והובא בס' יום תרועה בר"ה שם. שזה הוא דעת הירושלמי ובפרמ"ג בפתיחה הפולקת אות ח' ס"ל דמ"ד אנדרוגנוס ברי' בפ"ע ולא הכריעו בו חכמים אין הפי' דהוי ספק זכר ספק נקיבה כדס"ל להתוס' ביבמו' פ"ב אלא ס"ל דהוי לגמרי כברי' בפ"ע לא זכר ולא נקיבה וכ' שם דאפי"ה ונדאי מחוייב במצות שגם הנשים חייבות דהא בר' ישראל הוא ולפי האמור י"ל אפילו ונדאי אנדרוגנוס נוכל לצרף למנין דאיכא ס"ס אולי הוא זכר פדעת מאן דאמר הכי.

ואת"ל דאינו זכר לגמרי דלמא עכ"פ הוא חצי זכר פדעת הראב"ד. והאי ונקדשתי בתוך ב"י שייך אפילו במקצת דהא לכ"ע הצד זכרות מחוייב במצות כבר ישראל ואמרינן בר"פ או"ב דשה ואפילו מקצת שיה וכן בכמה דנקתא והש"ף ביו"ד סי' ט"ז כ' דאפילו בשאר דברים אמרינן מקצת וכו' וס"ס דאורייתא כתבו האחרונים והובא בסוף פלל ס"ס דאמרינן דהוי ס"ס ובלא"ה הרי קימ"ל באנרח חיים סימן נ"ה סעי' ה' דאם הגיע לשנים אין מדקדקין בשערות וכ' המג"א שם הטעם דתפלה הוא מדרבנן ופרשו הפרי מגדים והלבושי שרד דהא דבעינו עשרה הוא מדרבנן דהדרש דונתקדשתי בבני ישראל הוי אסמכתא ומבואר ביבמות פ"א דלמ"ד דאנדרוגנוס ספק אוקל בתרומה דרבנן משום דהוי ספיקא דרבנן וא"כ ה"נ לענין מנין.

אי אמרינן דמנין עשרה בעינו רק מדרבנן. ומה שכתב מעלתו דמשפחת בי' תרי קולא דסתרו.

זה אינו דהרי בגמרא מבואר דבתרומה דרבנן אמרינן להקל. ותרי קולא דסתרו שנין
רק בתרי גברי ובבא לישאל עליו ועל חברו: ועוד דהלח"מ בפ"ב מחמץ ומצה ביאר
דווקא היכא דעבד ונדאי פעם אחת איסור הוי תרי קולי דסתרי.

אבל היכא דהוי רק ספק איסור לא הוי תרי קולי דסתרי וה"נ הא אפשר פדעת הרמב"ד
הנ"ל דחצי זכר וחצי נקבה דמצרפין אותו למנן ואפי"ה אינו מוציא אחרים. ואפי'
לעצמו לדעת הרמב"ד אינו מוציא: אמנם מעלתו פתב די"ל דבאנדרוגנוס יש עוד ספק
דלמא קטן הוא דכאן לא סמכינן אחזקה דרבא פדאמרינן בבכורות דהואיל ואשתנה
אשתני.

וא"כ איכא גם להיפוך ס"ס ספק דלמא נקיבה הוא. ואת"ל זכר דלמא קטן הוא אמנם
גוף הסברא לדעת השב שמענתא שמענתא ה' פט"ז דרצה לומר דחזקה דרבא לאו חזקה
מעלייתא הוא אבל הרמב"ן במלחמות פ"ק דחולין גבי ראה א' ששחט וכו' שהביא שם
ג"כ חזקה דרבא סובר דהא דלא סמכינן עלה לחליוצה היינו הואיל ואיכא לברורי וכמ"ש
נמי הטו"ז באהע"ז סי' קנ"ה.

ובנב"י חלק א' באהע"ז סי' ס"א הוכיח פן מתוס' ב"ב דף קנ"ד עיי"ש. ולפי ענ"ד מוכח
פדעת הרמב"ן הנ"ל מהא דקי"ל ברמב"ם ה' אישות ובש"ע אהע"ז סי' קע"ב סעי' ז'
דסריס בידי אדם פינון שהגיע ל"ג שנה ויום אחד נקרא גדול שאין זה מביא סימני'
לעולם א"כ מבואר דאע"ג דנשתנה ובנדאי אינו מביא שערות אפי"ה חזקת שנים הוי
חזקה מעלייתא.

אפילו לענין חליצה וכן מוכח התם מהא דטומטם חולץ ע"כ מוכח דחזקה דרבא הוי
חזקה מעלייתא וגם ביבמות דף פ' ע"א אמר רב ובנמצא סריס הוא גדול למפרע וכן
קי"ל באה"ע סי' קנ"ה. והנו"ב מהדו"ק ח' אהע"ז סי' ו' הקשה על הרמב"ם למה לא
הביא דין זה ולפענ"ד אפשר לינשב דפסק פרב וכפסק הש"ע.

והא דלא הביא מכח קושית השב שמענתא שמענתא א' דהקשה להרמב"ם דסובר סד"א
מה"ת לקולא פינון דאם הי' בא לשאול לא היו יכולין לאסור לו דהוי ספק קטן או גדול
האיד' יכולין להלקות אותו אח"כ אם יודע דהוי סריס למפרע או איד' נחייבו חטאת אח"כ
ובמקום אחר כתבתי יישוב.

דלהרמב"ם יש לומר דס"ל כמ"ש הפר"ח בסי' ק"י והמרי"ט דיליף זה מאשם תלוי
והיינו ל"מ"ד דאיכבע איסורא אבל לטעמו של ר"ז בר"פ ספק אכל משום דאפשר לברר
ה"נ אפשר לברר ובכה"ג אמרינן אף להרמב"ם סד"א לחומרא מה"ת וא"כ איכא למימר
דסוגיא דהתם אזלא אליבא דר"ז דהטעם משום אפשר לברר והתם נמי סופו דיתברר
ולכך סובר רב דחייב חטאת למפרע אבל הרמב"ם פוסק לדינא כר"ל דהטעם משום
דאיכבע איסורא ולכך שפיר לא הביא הא דרב.

עכ"פ מבואר מהתם דחזקה דרבא הוי חזקה מעלייתא פן נראה לע"ד ועכ"פ אם אמרינן
פהשב שמענתא מוכח ע"כ לומר דהא דאין אומרים חזרת התפלה אלא בעשרה הוא רק
מדרבנן דאע"ג דליכא חזקה אפי"ה מצרפין משום דהוי ספיקא דרבנן וא"כ ה"ה
באנדרוגנוס אבל אי אמרינן פדעת הרמב"ן וכמו שהוכחתי א"כ אינו מוכח מהתם

דְּרָשָׁא דְּוִנְתְּשֵׁי הָוִי אֶסְמַכְתָּא מִפְּלֵ מְקוּם מוֹכַח אַע"ג דְּבַעְלָמָא אֶמְרִינָן פֶּל הִיכָא דְּאִיכָא לְבְרוּרִי מְבַרְרִינָן בְּתַפְלָה לָא בְּעֵי לְבְרוּרִי וְהִטְעַם דְּלֵא אֶמְרִינָן ס"ס בְּחֶסְרוֹן יְדִיעָה לָא הָוִי ס"ס מְשׁוּם דְּבְעֵי לְבְרוּרִי כַּמ"ש הַנוּב"י מֵהַד"ק חִיּו"ד ס"י ק"ה וּא"כ לְעֵנִין תְּפִילָה מוֹעִיל ס"ס אֶפְּלוּ בְּחֶסְרוֹן יְדִיעָה וְכָל זֶה אָנוּ צְרִיכִין אִם הוּא בְּוִדְאִי אֲנִדְרוּגִינוּס אֶבְל בְּנִידוֹן שְׂכ' מַעְלָתוֹ דְּהָוִי רַק סְפַק אֲנִדְרוּגִינוּס א"כ וְנִדְאִי הָוִי ס"ס וַאֲע"ג דְּאִין יְכוּל לְהַתְּפִיף כְּבָר כ' הַש"ף בְּכֻלְיָ ס"ס סִימָן ק"י דְּבִסְפַק כַּה"ג צְרִיכִין לְפִתּוּחַ הַס"ס בְּסְפַק הַזֶּה דְּלָמָּא לָא הָוִי אֲנִדְרוּגִינוּס פֶּלֶל דְּהָוִי כְּסְפַק עַל.

וְגַם שֵׁם אוֹנֵס חַד הוּא לָא הָוִי דְּסְפַק רֵאשׁוֹן מִתִּיר טְפִי. דָּאִם אִינוּ אֲנִדְרוּגִינוּס מוֹצִיא אַחֵרִים וְכ"ש בְּשַׁעַת הַדְּחָק כַּמ"ש מַעְלָתוֹ.

וְבִיּו"ד ס"י נ"ג אִיתָא בְּסְפַק נְשַׁבֵּר קוֹדֵם שְׁחִיטָה (אוּ נְשַׁמֵּט לְדַעַת הַנוּב"י אִם הוּא סְפַק אִי קוֹדֵם שְׁחִיטָה) אִם הוּא הַפְּסֵד מְרֻבָּה מִתִּירִין. וּמִמִּיל' ה"ה בְּשַׁעַת הַדְּחָק וְאֶפְּלוּ הָוִי חֶסְרוֹן יְדִיעָה וּמִפְּלֵ אֵלוּ הַטְּעָמִים נ"ל דְּבְנִידוֹן שְׁלוּ נִרְאָה דִּיכוּלִּין לְצַרְפּוֹ לְמִנְיָן בְּשַׁעַת הַדְּחָק אֶבְל בְּוִדְאִי אֲנִדְרוּגִינוּס עֲדִינָן אִינוּ מְוַכְרַח אֶצְלֵי.

וְהַנִּרְאָה לְפַעַנ"ד פְּתַבְתִּי דְּבְרֵי הַחוֹתֵם בְּבִרְכָה הַמְּשַׁלְּשֵׁת יְדִידוֹ הַד"ש: ה"ק מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעֵנָא וְעוֹנֵץ: תְּשׁוּבָה ל"ג הִנֵּה מְבֹאֵר בַּר"ה דָּף כ"ט ע"א וְכַמְּה דְּוֹכְתִי דְּטוֹמְטוּם מְחֻיָּב בְּמַצּוֹת מְסַפִּיקָא וְאֶפְּשֵׁר דְּהִינּוּ מְדַרְבְּנָן.

וּבְוִדְאִי לְדַעַת הַרְמַב"ן וְסִייעָתוֹ דְּסוֹבְרִים דְּסַפִּיקָא מַה"ת לְהַחְמִיר הַטוֹמְטוּם חֵיב מְסַפַּק מַה"ת: וְכֵן מְבֹאֵר בְּתוֹס' יוֹמָא דָּף ע"ד בַּד"ה אֶצְטְרִיף וְכו' שְׁהַקְּשׁוּ עַל מ"ש חֲגִיגָה דָּף ד' מֵאֵי פְּרִיף הֵתֵם אֶצְטְרִיף קָרָא לְמַעוּטֵי סְפִיקָא הָא טוֹמְטוּם יֵשׁ מִהֵן זָכָר.

וּמִהֵן נְקִיבָה וְתִרְצוּ דַּא"א לֹא לְהִבִּיא קְרַבָּן עַל תְּנָאי מְשׁוּם סְמִיכָה עֵי"ש. וּמִפְּאֵן הוֹכִיחַ הַתוֹס' יוֹה"כ דְּתוֹס' ס"ל כְּהַרְמַב"ן דְּסַפִּיקָא מַה"ת לְהַחְמִיר וְעַכ"פ מוֹכַח דְּסַפַּק טוֹמְטוּם חֵיב בְּמַצּוֹת מַה"ת אֶמְנָם לְהַרְמַב"ם דְּסוֹב' דְּסַפַּק מַה"ת לְקוֹלָא א"כ נִרְאָה דְּגַם טוֹמְטוּם מַה"ת פְּטוּר וְרַק מְדַרְבְּנָן חֵיב אֶמְנָם מַה"ש"ס דְּטוֹמְטוּם אִינוּ מוֹצִיא אֶפְּלוּ מִינּוּ וְלָמָּה בְּאַמַּת לָא יוֹצִיא אֶת מִינּוּ פִּינּוּ דְּגַם הָאֲחֵר אִינוּ מְחֻיָּב רַק מְדַרְבְּנָן וְגַם אִיהוּ מְחֻיָּב מְדַרְבְּנָן אֶלָּא וְנִדְאִי מְשַׁמַּע דְּהוּא מַה"ת וְיֵשׁ לְדַחוּת אֶמְנָם מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם בְּפָרָק י"ב מַע"ז דִּין ד' דְּכ' דְּטוֹמְטוּם וְכו' וְאִם עֲבָרוּ אִינָם לֹקִין וְאִם הֵם חֵיבִין רַק מְדַרְבְּנָן פְּשִׁיטָא דְּאִינָם לֹקִין וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה דִּינִיק הַה"מ בְּפ"ה מ"מ א"א דִּין י"א דְּמַדְנַקֵּט אִין לֹקִין מְשַׁמַּע דְּהוּא מַה"ת אֶמְנָם הַטְּעַם לָמָּה בְּאַמַּת מַה"ת וְאֶפְּשֵׁר דְּחַשִּׁיב כְּדָבָר שְׁאֶפְּשֵׁר לְהַתְּבַרֵר לְבַסּוּף דְּאֶפְּשֵׁר שְׁיִקְרַע וּבְדָבָר שְׁיִתְבַּרֵר מוֹדָה הַרְמַב"ם דְּסַפִּיקָא מַה"ת אֶסוּר.

וַאֲע"ג דְּהַשְׁתָּא א"א לְהַתְּבַרֵר מ"מ מוֹכַח מְפִרִיתוֹת דָּף י"ז ע"ב דְּמַשְׁם לְמַד הַמְרִי"ט חִיּו"ד סִימָן א' דְּהִיכָא דְּאֶפְּשֵׁר שְׁיִתְבַּרֵר סְפִיקָא לְהַחְמִיר מַה"ת אֶפְּלוּ אִם אִינוּ עוֹמֵד עִתָּה לְהַתְּבַרֵר וְהַמְרִי"ט אֶלְגוּ"י בְּהַלְכוֹת בְּכוֹרוֹ פְּתַב דְּבַעֲשָׂה הַרְמַב"ם מוֹדָה דְּסַפִּיקָא לְהַחְמִיר דְּעֵשָׂה חֲמִיר מַל"ת וּלְפִי"ז גַּם לְהַרְמַב"ם טוֹמְטוּם חֵיב בְּמַצּוֹת מְסַפִּיקָא מַה"ת אֶמְנָם יֵשׁ לְהִבִּיא רֵאִי לְהִקְפוּף שְׁהַרִי הַרְמַב"ם בְּפָרָק ב' מְחִיגָה כ' טוֹמְטוּם וְאֲנִדְרוּגִינוּס פְּטוּרִים מִן הַרְאִי' מְסַפִּיקָא וְעוֹד יֵשׁ לְהִבִּיא רֵאִי שְׁהַרִי הַתוֹס' בְּחֻלִּין הַנ"ל תִּירְצוּ דְּקו' הַש"ס אֶצְטְרִיף קָרָא לְמַעוּטֵי סְפִיקָא הוּא מִפְּחַ סְמִיכָה וְרַמְב"ם פְּסַק רַפ"א מְחִיגָה דְּעוֹלוֹת רֵאִי'

פֶּשֶׁר מִן הָעוֹף וְעֵי"ש בַּכ"מ שֶׁהִ' לוֹ גִּירָסָא אַחֲרַת וַא"כ אֶפְתִּי נִשְׁאַרָה קִנְשֵׁי תְּחוּס' וְאִין לְתַרְזִן מִשׁוּם סְמִיכָה דְּהָא יָכוֹל לְהִבְיָא עוֹף דְּלָא בְּעֵי סְמִיכָה.

וְע"כ הֶרְמֵב"ם לְשִׁיטְתוֹ מְוַכְרַח שִׁיטְתוֹ דְּסַפְקָא מַה"ת מְוַתֵּר וַא"כ קִנְשֵׁי תְּחוּס' בְּפִשְׁטוּת דְּגִלְיָה מְוַכְרַח לְמַעַט טְוּמָטוּם. הָא בְּלֹא"ה פְּטוּר מִסְפִּיקָא וַא"כ אִי נִימָא דְּבִטְוּמָטוּם מוֹדָה הֶרְמֵב"ם דְּחִיב מִסְפִּיקָא מַה"ת מְטַעַם הַנְּ"ל א"כ עֲמָדָה לְדִידֵי קִנְשֵׁי תְּחוּסָתָא וְע"כ דְּלִהֲרֵב"ם טְוּמָטוּם חִיב רַק מְדַרְבְּנָן: אֲמַנָּם לְאַחַר הָעֵינִין אִין זֶה הִכְרַח דְּהָא פְּכָר הִקְשׁוּ עַל דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם הַנְּ"ל בַּפ"ב מְחִיגָה אִיף אָמַר דְּפְטוּרִין מִסְפִּיקָא לְדְּבָרֵי הֵם נִגְדַּה הַסְּוִגָּה דְּחִיגָה דְּד' דְּגִלְיָה מְוַכְרַח וּמְסִיק דְּקָרָא אֲצַטְרַח לְאַפִּילוּ אִם בְּצִיּוּ מִבְּחוּץ וְנִרְאָה לְפַעַנ"ד לִיְיָשֵׁב דְּהִנֵּה יֵשׁ לְהִבִּין אִיף מְמַעַט מְוַכְרַח פְּשִׁבְצִיּוּ מִבְּחוּץ הָרִי נִיפְרָ שְׂהוּא זְכָר (וַיֵּשׁ לֹאמַר מְלִשׁוֹן כָּל זְכוּרָה שִׁיְהִיּוּ שְׁוִין אֲמַנָּם לְפִי הַמְּסַקְנָא דְּגִלְיָה מְכָל זְכוּרָה פְּאַחֲרִים אִין הִכְרַח לְבְצִיּוּ מִבְּחוּץ אֲמַנָּם הַמְעִינִין בְּסוּגָּה יִרְאָה דַּא"א לְקִינִים וּלְהַעֲמִיד זֶה בְּהַסְּוִגָּה) וְנִרְאָה לְפַעַנ"ד דְּבִבְכוּרוֹת דְּד' מ"ב ע"ב מְסִיק דְּבִטְוּמָטוּם אֲמַרִּין הוּאִיל וְאַשְׁתַּנִּי אֲשַׁתַּנִּי וְחִיְשִׁינִין שְׂמָא הוּא סְרִיס אַע"ג דְּמִיעוּטָא הוּא וּבְעֵלְמָא לָא חִיְשִׁינִין וּלְפִי"ז נִרְאָה דִּישׁ לֹן לְחוּשׁ גַּם שְׂמָא כְּשִׁיקְרַע יִמְצָא שְׂהוּא אֲנִדְּרוּגְנוּס.

וּבְאַמַּת נִרְאָה לְפַעַנ"ד. דְּזֶה הוּא טַעַם הֶרְמֵב"ם שְׂכ' בְּפֶרֶק ב' מִבְּכוּרוֹת דִּין ה'.

דְּאַפִּילוּ בְּמַטִּיל מִיָּם מְמָקוּם זְכוּרוֹת הוּא סַפְקָא וְתַמְהוּ עָלֵיו דְּבִש"ס אָמְרוּ דְּמַטִּיל מִיָּם מְמָקוּם זְכוּרוֹת לַכ"ע זְכָר הוּא וְלַהַנְּ"ל י"ל דְּהָרִי קִשָּׂה אִיף פְּשׁוּט שְׂהוּא זְכָר דְּלָמָּא אֲנִדְּרוּגְנוּס הוּא וְע"כ דְּשָׁם קָאִי הַסְּוִגָּה לְמ"ד אֲנִדְּרוּגְנוּס נְמִי סְפִיקָא א"כ הָוִי ס"ס דְּלָמָּא לָאו אֲנִדְּרוּגְנוּס.

וְאִת"ל אֲנִדְּרוּגְנוּס דְּלָמָּא דִּינוּ פְּזָכָר וְאַף ע"ג דְּשָׁם קָאִי נְמִי לְחַכְמִים דַּס"ל אִין קְדוּשָׁה חָל עַל אֲנִדְּרוּגְנוּ' כו' אָבֵל לְדִינָא פְּסַק הֶרְמֵב"ם שְׁפִיר דְּהָוִי סַפְקָא מְטַעַם הַנְּ"ל שְׂמָא אֲנִדְּרוּגְנוּס וְהַש"ס דְּנִקְט לְשׁוֹן כ"ע פִּינּוֹן רַק עַל ר' יִשְׁמַעֲאֵל וּר"ש אָבֵל לְחַכְמִים אִיפָּא לְמִימַר דְּהָוִי רַק סַפְקָא זְכָר עַכ"פ אִיפָּא לְמִימַר פְּנוּנַת תִּי הַש"ס פְּשִׁבְצִיּוּ מִבְּחוּץ מְמַעַטִּין מְוַכְרַח דְּשְׂמָא אֲנִדְּרוּגְנוּס הוּא וּלְפִי"ז א"ש וּמִן שְׂבִיב קִנְשֵׁי תְּחוּס' דְּלִהֲמַקְשִׁין דְּלָא הָוִי יָדַע דְּבְצִיּוּ מִבְּחוּץ הָוִי ס"ס סַפְקָא נְקִיבָה וְשְׂמָא אֲנִדְּרוּגְנוּס וּבַס"ס לַכ"ע לְהַקְלֵ אֲפִילוּ לְמ"ד דְּסַפְקָא מַה"ת לְהַחְמִיר.

וּמִן שְׂבִיב קִנְשֵׁי תְּחוּס'. וְכָל זֶה לְפִי מַאי דַּס"ל לְהַש"ס שְׁמָא דְּאֲנִדְּרוּגְנוּס בְּרִי' בַּפ"ע אָבֵל לְהֶרְמֵב"ם בַּפ"ב מְחִיגָה דְּסִבְרָ דְּאֲנִדְּרוּגְנוּס סַפְקָא.

וְאַע"ג דְּבְעֵלְמָא פְּסַק אֲנִדְּרוּגְנוּ' בְּרִי' בַּפ"ע. פְּכָר כְּתָבוּ מְזִה עֵינִין בְּלַח"מ פ"ד מְאַיְשׁוּת א"כ אִין פְּאֵן ס"ס.

דְּהָא גַּם אֲנִדְּרוּגְנוּס הוּא סַפְקָא זְכָר. וַא"כ הָוִי רַק חַד סַפְקָא וּמַה"ת לְהַחְמִיר וְשְׁפִיר אֲצַטְרַח זְכוּרָה לְמַעַט.

וְזֶהוּ פְּנוּנַת הֶרְמֵב"ם דְּפְטוּרִים מִסְפִּיקָא הִינּוּ מְדַכְתִּיב זְכוּרָה וַא"ש. וּלְעוֹלָם דְּטוּמָטוּם חִיב אַף לְהֶרְמֵב"ם מַה"ת הִיכָא דְּלָא מִיעוּט קָרָא כֵּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד.

תשובה ל"ד נשאליתי אם מקצת הקהל קבלו עליהם קאנשטאטירונג של ארטאדאקסען ורוצים להפרד משאר הקהל אם רשאים להפרד עפ"י דין תורה ואם הרב דמתא עשה איסור על הרוצים להפרד אם האיסור חל מדינא.

ונראה לפענ"ד דבח"מ סי' קס"ג מבואר דקהלה אחת מקרי פשוטפין וילעגן שותפין קי"ל בחו"מ סי' קע"ו דאם קבעו זמן אין רשאים לחלק ואם לא קבעו זמן רשאים לחלק עיי"ש סעי' ט"ו ובשותפין דקהלה לכאורה הוי פלא קבעו זמן ויהיו רשאים לחלוק מיהו עיין באו"ח סוסי"ח נ"ה דנראה משם לכאור' דאין רשאים לחלק אפילו אם רוצים לצאת בקימים נוראים.

וכן לעגן שכירות חזן צריכין ג"כ המפרדים ליתן חלק לזה ובסוסי"ח קנ"ד הביא המג"א בשם הר"ש הלוי דאין רשאים לעשות מקצת הקהל ביהכ"נ בפני עצמן עיי"ש הטעם. ואף דהריב"ש המובא שם מתיר מטעם אחר עיי"ש.

מ"מ נראה פיון דהם משועבדים זה לזה אין יכולים לחלק. והטעם נ"ל דנהי דלא קבעו זמן מכל מקום כמו דאמרינן בעלמא כל הנודר ע"ד המנהג נודר והוי פאלו הותנו.

ועיין במג"א סי' קנ"א. ה"נ פיון דכל קהל שנסתתפו מסתמא ע"ד המנהג נשתתפו שיש להם כל הזכויות.

ודין ב"ב של אותו עיר הוי לי' פאלו הותנו פאשר הוא המנהג כל זמן שהם בעיר צריכין להיות כמו שאר אנשי העיר כמו דמשמע הטעם באו"ח סוסי"ח נ"ה וכמבואר כ"ז בתשובת מהרי"ק סי' קי"ג עוי"ש.

א"כ הוי פאלו קבעו זמן וא"כ אין רשאים לחלק אלא א"כ נוסע לגמרי למקום אחר נהרי בשותפין מבואר בחו"מ סי' קע"ו סעי' ג' די"א דאפילו בדיבור בעלמא נקנה ואם הם רבים נ"ל דלכ"ע אין צריך קנין דדבר הנעשה ברבים מהני דיבור בעלמא.

כמ"ש בגליון חו"מ שלי בסי' הנ"ל ראי' מן המשמורת שהותנו טול אתה שבתה וכו' והפתוב פ' שופטים קרא זה מלבד ממפריו על האבות משמע דהוי כמוכר בדיבור ותנאי בעלמא ועוד נראה מטעם אחר דהרי קי"ל באו"ח סוסי"ח קנ"ג ושם בסי' שס"ו סעי' ג' דבית שזכה הן לביהכ"נ הן לעירוב אין רשאים לשנות פדאיתא בגיטין דף ס' דאין משנין מפני דרכי שלום ומסיק שם דהאיש הזה זכה מצד הרבה טעמים ולדעת הרמב"ם בפ"י המשנה משום דאית לי' הנאה מזה דהבית שניתן בו העירוב א"צ ליתן להשתתף או לפירוש ר"ת משום חשדא דיאמרו דבני ביתו אינם טובים או משום הכבוד ולכך אין רשאים לשנות וכבר זכו בו בחזקה ממה שנהגו בו עד עכשו ובירושלמי ג"כ אמרינן קרש שזכה בצפון אין משנין ליתן אותו בדרום.

עיין סו"פ הנזקין דמשמע דחזקה דאורייתא הוא וא"כ ה"נ הקהל יש להם הנאה זה מזה בכמה ענינים דיש להם ריוח ע"י השותפות ויש חשש חשד הנ"ל ויש משום כבוד א"כ לכאורה אין רשאים להפרד פנ"ל: מיהו פכר הביא שם המג"א דנהי דמהרי"ק בסי' קי"ג כ' דאפילו יש טעם קצת אין רשאים להפרד ולשנות.

מכל מקום באיכא טעמא רבא להשנות או להפרד מותר להפרד ולשנות. א"כ ה"ה נידון שאנו דנין עליו דהקאנשטאט"רונג נעשה בהספמת חכמי ישראל פדי לחזק הדת וחייב המצוה להתחבר ולקבל התקנות האלו כמו דקו"ל ב"ד סי' רכ"ח סעי' ל"ג דהנשבע שלא לכנס בתקנות הקהל הוי שבועות שוא עיי"ש בטו"ז דהיינו בתקנות שהם למיגדר מילתא וסייג לתורה.

דמה"ת חייבים לעשות סייג כמו דדרשינו מקרא ושמרתם את משמרתו ובמרדכי ר"פ שבועות העדות שממנו מקור הדין נובע פתב ג"כ דאנו מושבעין לקיים תקנות שהם לסייג מקרא ארור אשר לא יקום וכו' עיי"ש.

וא"כ התקנות ה"ל שהם לסייג ומחייבי כל הקהל לקיימם בנדאי מקרי טעמא רבא ומותר להפרד. וזה פתבתי לטעם השני: אבל גם לטעם הראשון שכתבתי דהוי פאלו הותנה דלא לחלק פדלעיל מכל מקום מבואר שם ברמ"א דאם שינה אחד מהשותפין ופשע יש פלוגתא אם רשאי לחלק ואף ברמ"א הכריע דאפילו בכה"ג לא יחלקו.

רק הפושע ישלם מה שהזיק היינו במידי דממונא דאיתא בתשלומין אבל באם שינה במידי דאיסורא ובדברים שא"אלתקו נראה דלכ"ע מותר להפרד ולחלק דע"כ לא פליגו המרדכי ומאן דפליג עלי' אלא דהמרדכי סובר פינו דשינה פעם אחד חיישינו שפא עוד שינה ויפשע ודיעה הראשונה סוברת.

דלא חיישינו לזה דאוקי' אסוקמ' וזה שייך שם. אבל בדבר שאי אפשר לתקן נראה לי דלכ"ע אדעתא דהכי לא נשתתפו ורשאי לחלק ולהפרד לכ"ע ומיהו נודאי הא דקיי"ל בחו"מ סי' קס"ג היכא דנתעשר אחד או העני שצריך ליתן אם כבר התחילו לגבות הסכום שהוא פפי המבואר בהג"ה שם דנקרא חוב עליו וה"נ כל פיוצא בזה המבואר שם שייך גם הכא) וה"ה בנידון דידן דצד אחד רוצה לעשות פמצוה וצד שפנגדו אינם רוצים רשאי להחלק ולהפרד לכ"ע כנלפע"ד: תשובה ל"ה עתה לדין השני באם נתן הרב דמתא איסור על הפת המתפרדי מה דינו והנה ב"ד סוסי' ר"ה דרבים יכולין לאסור העובר שיהי' פתו פפת כותי ויינו יי"נ וזה מדברי הרמ"א בתשובה שכ' דילפינו זה מקרא דעזרא דאמר אשר לא יבוא וכו' יחרם כל רכושו ויבדל מקהל הגולה וא"כ מצינו דרבים יכולין לרדות המורדים והפושעים כדמסיים שם בשו"ע ועיין בתשובת מרן הגאון בעל חת"ס חלק אה"ע חלק א' סי' ק"ח וק"ט שהאריף בגוף הדין אי רשאי להפקיר מן התורה או רק מדרבנן וגם מה שמועיל הספמת הרבים הוא רק אם היו ביחד.

עיין בב"י בחו"מ סי' י"ג ובכנה"ג שם הביא פמה חילוקים ודינים ומק"י מטראני סי' ס"ח פסק דווקא פשהיו זה בפני זה עיי"ש. וכן הא דמועיל הספמת הקהל היינו אם גם המיעוט שמעו.

אלא שלא הספמו אזלינו בתר רובא ולענן ב"ד קימ"ל אפילו אם אחד אומר אינו יודע אינו נמנה עם הרוב וכו'. ומצינו עוד איסור ממה שאמרו בחו"מ סי' רל"א דרשאי אומניו שהשתתפו או כל הקהל להסיע על קצתו ולענוש אותם.

דהיינו אם תקנו ביניהם איזה תקנה לגבות מסים וארנונית וכיוצא בזה עיי"ש. ואז הן רשאי על מי שמסרב לאסור פתו ויינו ועיין חו"מ סי' ב' דהביא שם הרמ"א ב' דיעות

אם טובי העיר יש להם ג"כ פח זה לאסור ולרדות ולהפקיר ולכאור' מהא דהביא סוף סי' ר"ה ה"ל: נראה דסתם שם לעין הרואה פדיונה הראשונה דגם טובי העיר יש להם פח הזה להפקיר מדסתם שם הרמ"א דרבים יכולים לאסור ולא חילוק אם הוא על עניני מסיים וכיוצא בזה.

מכל מקום מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל חיו"ד סי' ה' כ' דבעינן דווקא ג"כ הסכמת הרב עינין שם וכינון דביארנו דשורש האיסור הוא משום קרא דעזרא ה"ל דיתקום כל רכושו מבואר דהיינו דווקא אם עשו שלא פהוגן יש להם פח זה אבל אם עושים פהוגן רק דלקהל הנשאר לא ניקח להם בגו' בנודאי אז אין להם רשות להפקיר או לאסור של האיש הרוצה לעשות פדין תורה וכו' משמע מלשון רמ"א ה"ל שכ' להרדות להמורדים והפושעים.

וכבר מבואר ממ"ש מרן בעל חת"ס בתשובה ה"ל דאם אסרו שלא פדין אין איסורם איסור וממילא מבואר ומנפשט שאלה הי"ל פינן דעפ"י הדין רשאין ומחוייבין לקבל עליהם תקנות שהם למגדר מלתא והעושים פן אינם עוברים על ד"ת אדרבה מקיימין דברי חכמי ישראל שהסכימו לזה ואין רשות וכח להצד שפנגדו להפקיר ולאסור בשביל זה וא"כ לא חל כלל איסורם פן נראה לפענ"ד נחתמתי שמי: הק' משה שיק מברעזאנוע תשובה ל"ו בעזה"ת יום ה' ל' וישב תרל"ט לפ"ק חוסט יע"א: החיים והשלום וכ"ט להרבני המופלא ומפלג בתורה וביראה הנגיד המפורסם במעלות ובמדות מו"ה שמואל שלעזינגער נ"י יושב בשבת תחפמוני בק"ק שאללי בארשאדער קאמידאט: מכתבו קבלתי אתמול.

ובו הקשה לשאל ממני. אחד מה שביקש שאבוא למקום הידוע.

אני אדם זקן וחלוש ואפילו לביהכ"נ איני יכול לילך. וכל שכן עתה שאני פלוא בסדרי המטה ואיני בקו הבריא.

והשנית הדבר עצמו אשר שאל ממני עצה על אנשי המקום הידוע שומרי הדת שנתפרדו מהפת האחרת שטאטוסקווע. ועתה צר להם מאוד לאנשי שומרי הדת ורוצים להתאחד עמם ושאל מעלתו נ"י עצה מה לעשות.

מה אומר ומה אדבר הלא הניסיון מעיד שהאחדות הזאת אינינו טוב ורא' אנו יכולין למילף מקהל הידוע שהחבור אינינו אלא לפנים. והחטאים נשארו רעים ורוצים להפוך הקערה על פיה וגם דוד המלך ע"ה אמר כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים למען לא ישלחו ידיהם וכו' והנביא בד"ה אמר בהתחברו לרשע פריץ ה' מעשיהו ואפילו אם נימא דלגדולים המן שרשים באמונה אינו מזיק כל כך אבל להקטנים ולהדורות הבאים אחרינו הוא מזיק מאוד לילך בדרך חבריהם ולכן אין אני יכול לומר להם עצה להתאחד ולהתחבר עם קלי הדעת ועם אנשים המבקשים חדשות: ומעלתו נ"י בעצמו כ' שנתנופח כפר כמה פעמים עם י"ג הצדיק מו"ה איצק רייף.

שלא לעשות שום פעולות בזה לקרבם פי באמת ההירוס בזה הוא בגין. ואם הוא יאמר פן שהוא מבפנים ויודע בטוב מעמדם ומצבם ק"ו אני מה אומר שאני מבחין ואיך אפטר שח"ו אני אתם להם עצה להתחבר לדבר רע ובנודאי צריך לעשות כל התפעלות שאנשי

שומרי הדת יעמדו במעמדם וה' הטוב יעזור להם ואם ראשיתם מצער אחריתם ישגה מאוד ולכך אין אני מזדקק לזה כלל וכ"ש לפי מ"ש מעלתו נ"י ש'הפת השני' אינם רוצים שהשו"ב יהי פתח הרב הרי הוכיח תחילתו על סופן ומי ראה פזאת.

עפ"י הדין השו"ב שאינו מראה ספינו לחכם מנדין אותו ואסור לסמוך עליו ולאכול ממנו ונהרי מאכלות אסורות מטמטמין הלב של אדם שנגמר ונטמטם בם ורק הרב אם רואה שהשו"ב הוא ירא ה' ומנמקה פי בדיקת הספין צריך יראת שמים כמבואר הפל ב"ו"ד סי' י"ח.

ולשוחטים ובדוקים פאלו מחלו להם חכמים כבודם ואם בעלי השטאטוסקווא לא איכפת להו לאכול בשר שהוא פשר דווקא שהוא מיסוד דתי ישראל בנודאי ג"כ לא איכפת להו להעמיד לעהרער או בעלי תפלות אף גברי דלא מעלו רשעים וחסאיים ופושעים ואנשי פאלו הם מחבלים פרמים פרם ישראל ואיך אפשר שהטוב יתחבר להרע כזה השלום אהוב היינו אם גם שניהם מין אחד.

אבל איך אפשר להטובים להתחבר לרעים ואל תתחבר לרשע תנו. אמנם מ"ש הערר שווארץ שבסוף ע"ר יתחברו אנשי שומרי הד להם בבושה או יפסקו להיות קהלה בפ"ע ועוד האריך בדברים אני אומר שאין אני מבין כל הדברים האלו.

פי היהודים האלו הרוצים לקיים התורה כאשר היא מורשה לנו מאבותינו בנודאי יתקיימו על מעמדם ואפילו אין להם ביהכ"נ יכולין להתפלל בבית אחד מהם וכבר אנו רואין בכמה שמצמצמין עצמן באופן האפשר אלא אפילו אם כל דבריהם אמת הרי קי"ל אפילו על חי' שעה אנו מחללין את השבת וגם הרמב"ם פ"ה מה' יסודי התורה פסק דאפילו אמרו גוים תנו לנו אחד מהתבורה להרוג אותו.

ואם לא אנו הורגים כלכם אינם רשאים למסור נפש אחת מישראל והכ"מ שם עמד בזה איך שייך בזה מה חזית וכו'. אבל באמת שגם על חיי שעה שייך מה חזית פדלעיל: ואם אמרו פן בחיי גוף ק"ו בחיי נפש שאפילו לבסוף יהי מוכרחים להתחבר עמהם.

אבל עכ"פ עד אותו זמן יהיו נשארם במעמדם ויפה שעה אחת בתשובה ומע"ט בעוה"ז מפל חיי העוה"ב ע"כ אין רשאים להקדים הדבר ורנוח והצלה יעמוד להיהודים ממקום אחר. ובנודאי אם הכת הדדשה היו מקבלים עליהם קאנשטאטירונג וגם כל עניני שומרי הדת הי' מקום לדון והי' אפשר לעשות חזוק שלא יבוא קלקול לעתיד כאשר יאמרו הרבנים.

אבל לפי הנראה מדבריהם שהדדשים רוצים לעמוד על מעמדם אין שאלה כלל לדעתי. פתבתי כל זאת לטובת בני ישראל המבקשים לקיים התורה המורשה לנו.

וכבר פתבתי שאני מבחין וגם אקנה שאם ישארו אנשי שומרי הדת במעמדם בנודאי ה' יעזור להם. והבא לטהר מסעיין לו דברי הכותב והחזתם בברכה המשולשת ומצפה לישועה ולגואל צדק בב"א דברי ידידו הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאוןע: תשובה ל"ז מכתבו קבלתי ואם אמנם לא ידעתי.

ולא אדע אפנהו ואפי"ה פינון שישאל אותי בדבר ה' לא מנעתי א"ע מלהשיב לו על שאלתו ע"ד קהלתו שנפלה למחניים וכת הנעלאגען שקבלו מאז חוקי הקאנגרעס. עתה שבו מדרךם ובטלו גם הקאהר ביה"כ רק הבימה הניחו בראש ביה"כ מחמת הפסד ועיכוב בעלי המקומות שבאמצע ביה"כ"נ אם עדיין יש לחוש עליהם ולרחוק מהם והאם שחיטת השוחט שלהם מקדמת דנא.

עדיין אסור כי גדול השלום עכ"ל בקצרה הנה באמת אין לה דבר שעומד בפני התשובה והרמב"ם סוף פ"ג מתשובה לאחר שפרט וביאר הרשעים והאפקורסם שאין להם חלק לעוה"ב כתב וכלן שחזרו בתשובה מקבלין אותן יעוי"ש אמנם לפי הנראה היינו הקב"ה היודע מחשבות והנסתרות או שיש ראיות ברורות לזה אבל אנו בני אדם חלושי הראות ונדאי אין רשאים לסמוך ע"ז ואפילו בעלמא אמרינן בחו"מ סי' ל"ד עד שילך למקום שאין מפירין וגו' ורא' לזה מדברי הרמב"ם פ"ב מע"ז דין ה' כ' שההולכין אחרי שרירות לבם אין מקבלין אותן אפילו עשו תשובה ודבריו סותרין לכאורה למ"ש בפ"ג מתשובה ה"ל ות' בלח"מ פסברה ה"ל דהשי"ת ונדאי מקבל אותם אם שבו בלב ונפש אבל קשה להאמין כמו שביאר שם היטב שלנו קשה להאמין: ובגידון שלנו הרבה קהלות ויראי ה' אינם יורדים לסוף דעתן של נעלאגין ואני הולך רכיל מגלה סוד שלהן שבאמת הן לא שבו מדרךם אלא שרואין שהם טעו בדמיונם בחוקי קאנגרעס: ואכלו פגה לפי דעתם עתה דהיו מובהלין להקדים ולהתחיל מעשיהם בדור ובעת שעדיין לחלוטית יראת שמים ואהבת תורה המורשה לנו מאבותינו ורבותינו הגדולים והקדושים אשר בארץ הקמה קיימים ולזאת שבו מעשות עתה.

הם מחזים ומצפים לשעת הפושר בימים הבאים. וביני וביני הם עומדים על המשמר ומאספים כוחותיהם איש ואיש השייך להם וממתיקים סוד על זה לבצע זממם ח"ו אשר התחילו לעשות זהו תכלית התשובה שלהם.

ועוד שנית שהרי ידועה שהחברה דשומרי הדת ודורכפירונקס קאמעסיאהן הם עומדים על המשמר להפר עצת רשעי עמינו ולנער חוקי און חוקי הקאנגרעס והם למעוז ולמחסה ולצור משגב נגד חוקי הקאנגרעס וסייעתם ועל ידיהם עשה ה' התשועה הגדולה בישראל שהקיר"ה נשופטי הארץ ולאנדטאג אשרו וקיימו את חוקי של הארגאניזאציאן שטאטוט מפת שלנו הנקראים ארטאדאקסען וכיון דשומרי הדת וסייעתם הם אבן נגף לבעלי הקאנגרעס וקאנצלייא שלהם הם מחשים כעת ומדמים בנפשם לרפות עי"ז פת השומרי הדת ודפ"ק שייסברו העולם שאין עוד צורך בהם וימשכו ידם מהם ואז יחזרו לעלות מתחת העפר לבצע זממם.

לכן החיוב על כל בר ישראל אשר יראת ה' בלבם לחזק ולאשר את השומרי הדת והדפ"ק בכל מה דאפשר ולעמוד על המשמר שלא ליפול ברשת זו אשר טמנו הנעלאגין. וכל המושף יד משומרי הדת הוא מגביר פח בעלי הקאנגרעס ומסייע ידי עוברי עברה וקי"ל במכות דף ו' דהנטפל לעוברי עברה דינו מה"ת כעוברי עברה ולזאת חלילה ליראי ה' לגנוע בקצייהם והשוחט שלהם הוא באיסור כמקדמת דנא וחלילה לעשות שלום שעל ידו יתמוטטו עמודי התורה והיראה והנביא זכר' אמר האמ"ת והשלום אהבו דברי ידידו: ה"ק משה שיק מברעזאוןע: חשובה ל"ה שיל"ת אדר השני תרכ"ד לפ"ק: את חג

המצוות יחוג בדיעות ידידי תלמודי הרב המאוה"ג המןפלא בתורה וביראה התרוץ וישנון כש"ת מו"ה זקסמאן סופר נ"א אבד"ק האלאש יע"א: מכתבו קבלתי וכו' ומה שהעיר על דברי המג"א באו"ח סי' נ"ט סק"ה שכ' דאע"ג דבתפלה וק"ש אפילו אינו בקי אינו יכול להוציא אלא דווקא ביד מ"מ בברכת הנהנין ושא"ר ברכות יכול להוציא אינו בקי אפילו בלא עשרה והביא ראי' מדברי הג"א ס"פ ראהו ב"ד והקשה מעלתו הא הג"א קאי גם על ק"ש ותפלה ובק"ש ותפלה גם להג"א לפי מ"ש המג"א בעי' עשרה ולפענ"ד לא מייירי הג"א מדין זה אי בעינין עשרה ומייירי באופן המבואר במקום אחר אלא דכ"ז י"ל בק"ש ותפלה.

אבל לענין ברהמ"ז ע"כ מייירי דווקא בב' דאי יש ג' פבר יש זימון ביניהם ואם יש זימון מוציאים אפילו בקיאים וע"כ מדבצי' אינו בקי מייירי בב' לענין ברהמ"ז ונשפיר הכריח מהג"א דינו: מיהו לפענ"ד בלא"ה קשה אי דעת המג"א להביא ראי' על ברהמ"ז לא הי' צריך להביא ראי' מן הג"א דהרי סוגיא מפורשת בברכות מ"ה ע"ב שנים שאכלו וכו' סופר מברך ובור יוצא ואי לשאר ברכות מיייתי ראי' וס"ל דמברכת המזון המבואר בש"ס אין ראי' דלמא שאני וא"כ גם מהג"א דמייירי נמי בבהמ"ז אין ראי' ולכך נראה דאין ראית המג"א מסוף דברי הג"א אלא מראשית דבריו שכתב בתפילין וציצית אפילו מי שאין עושה עתה המצנה יכול להוציא את חברו וכו' המג"א בסי' ח' ס"ק ח' דהיינו דווקא באינו בקי והקשה הא"ר הרי באינו בקי ע"כ אפילו באינהו בק"ש ותפלה וברהמ"ז יוכל להוציא פדמסיים הג"א עצמו ובשלמא לענין ברהמ"ז הי' אפשר לישב דס"ל כמ"ש המג"א בסי' קצ"ז סקי"א דאם לא אכל הבקי אפילו את האינו בקי לא יכול הסופר לברך להוציא הבור אלא א"כ אכל עמו: והטעם נראה לפענ"ד להסביר דמצד ב' טעמים אפשר להוציא אי משום תורת שליחות או משום שומע פעונה והנ"מ אי משום שומע פעונה דווקא באכל שאין פאן ברכה לבטלה והשומע ממנו יצא פעונה אבל אי לא אכל אסור לברך דהוי ברכה לבטלה.

ובברכה לבטלה לא שייך שומע פעונה פדאיתא בסי' רי"ג סעי' ב': אבל אם הטעם הוא משום שליחות הוי כמותו ויכול לברך להוציא אחרים אפילו הוא לא אכל ועל זה ילפינן מירושלמי המובא בתוס' וברא"ש בברכות מ"ט וביתר ביאור בתשובת הרשב"א סי' קכ דגבי ברכת המזון לא שייך שליחות מדכתוב ואכלת ושבעת וברכת: והוא מצנה שפגופו מי שאכל הוא ברוך ולא שייך במצנה שפגופו שליחות כמ"ש התוספת רי"ד ריש פרק האיש מקדש וא"כ ע"כ רק מצד שומע פעונה ולכך בעינין דווקא אכל ולכך א"ש דברי הג"א מעיקרא פתב דברכת ציצית ותפילין וכיוצא בו אפילו אינו עושה המצנה יכול אחר לברך לו דהיינו מצד תורת שליחות וע"ז מסיים דגבי ברהמ"ז לא שייך זה והיינו מטעם הירושלמי וע"ז מסיים ואם אינו יודע בעצמו יוכל חברו לברך לו והיינו באכל שאינו מברך לו מצד תורת שליחות אלא מצד שומע פעונה: ואפשר לומר שרמז זה בלשונו לפי מ"ש המג"א בסמן קצ"ג ועוד בכמה דוכתי דאם הטעם מצד שומע פעונה בעינין דווקא שייבין הלשון והענין מה שאמר.

משא"כ אם הי' הטעם משום שליחות וא"כ מכונן הלשון אם א"י בעצמו ושמע ע"י אחר יודע. ואז אפשר להוציא מצד תורת שומע פעונה אם הוא חברו באותו אכילה וא"ש

ומעתה נראה לי דו"ג"כ הטעם בק"ש ותפלה דג"כ מיעט בירושלמי מתורת שליחות דבעינין שיעשה בגופו עיי"ש בלשון תשובת הרשב"א ואפי"ה תיקנו חכז"ל נעשאו שליח ציבור אפילו באינו מבין כלל לשון הקודש מדרבנן.

מיהו תיקנו דווקא בעשרה וזה פונת הרשב"א בתשובה שאין שליחות ליחיד והוא תמוה. ולהג"ל פונתו דלא תיקנו חכז"ל לעשות שליח לענין תפלה וק"ש רק בעשרה.

וא"כ פחות מעשרה בעי' דווקא שיוצא משום שומע פעונה ואז בעי' דווקא שיתחייב השליח ג"כ באותו דבר וגם שיבין השומע מה שאומרים ויכנון וס"ל דנהי דקי"ל בסוף ר"ה דתפלה א"י להוציא אלא אינו בקי ודווקא בעשרה היינו דווקא אם צריך להוציא מצד תורת שליחות אבל אי יכול להוציא מצד שומע פעונה אפילו בפחות מעשרה יכול להוציא פדמוכח מלשון הרשב"א בתשובה הג"ל וא"כ זה הוא פונת הג"א בברכת ציצית ותפילין וכי"צ' בהו בשאר ברכות אפילו בב' יכול להוציא באינו בקי והיינו מצד תורת שליחות אבל בק"ש ותפלה ובה"מ א"י להוציא מצד תורת שליחות ממילא ברהמ"ז לא משפחת כלל להוציא מצד שליחות ובק"ש ותפלה בלי עשרה לא תיקנו שליחות אפילו באינו בקי כמ"ש רשב"א הג"ל.

אבל אם אינו יודע בעצמו ר"ל אם רק מצד שומע פעונה צריך לברך לו שפיר יוכל לברך ולהתפלל לו. וא"כ ע"כ הא דכתב הג"א בציצית ותפילין מייירי בפחות מיו"ד.

ומזה מביא המג"א ראי' דשאר ברכות לא בעי יו"ד וכל דבריו נכונים. והמג"א לשיטתו אגיל בפ"א הג"א וא"ש הפל: ולפי"ז כלל דחילוקי דינים פה הוא ברפת המצות ושאר ברכות בבקי עדיף לברך בעצמו אם חברו אינו עוסק ואינו מחוייב באותה ברכה.

ואה אינו בקי יוכל אחר לברך לו אפילו בב'. ובק"ש ותפלה אם אינו בקי בעשרה יוכל להוציא אפילו פבר נפטר.

אבל בפחות מעשרה. אם גם המשמיע נתחייב יכול להוציא אפילו בפחות מעשרה באינו בקי משום שומע פעונה ואם פן פליג ההג"א והרשב"א על הרבנינו יונה שפסקו הרמ"א בסי' נ"ט סעי' ד' דפחות מעשרה לעולם אינו מוציא בק"ש ותפלה אבל בברפת המזון לעולם א"י להוציא מצד תורת שליחות דהיינו אם המשמיע אינו חייב אבל אם המשמיע מחוייב יכול להוציא מצד שומע פעונה פן נראה לפענ"ד פונת הגהות אשרי והמג"א והנרא' לפענ"ד פתבתי דברי ידו הדוש"ת הק' משה שיק מברעזאנוע: תשובה ל"ט אור ליום ג' פ' וישלח שנת תרל"ז לפ"ק: החיים והשלום וכ"ט להנגיד הרבני המופלג מוה' יוסף פיש ני' עם כל אשר לו בק' רויזענבורג: מקתבו.

קבלתי והי' לי למשיבת נפש שהכרני עת שהיינו בישיבת מרן הגאון קדוש ישראל בעל חת"ס זצ"ל ומה ששאל בנו הצעיר שייח' טעם למה אין מברכין ברפת המצות על ק"ש ותפלה שהן דאורייתא מכל שפן מקריאת הלל ומגילה הנה קושיא זו קשה בהרבה מצות שאין מברכין עליהן וכבר כתב הרשב"א בתשובה סי' י"א להקשות ע"ז על פמה מצות וכן באבודרה"ם וכק"ש ובתפלה י"ל הטעם לפי הפלל שכ' הרשב"א שם דבמצוה שאפשר שלא יבוא לידי גמר אין מברכין עליו והנה במצות ק"ש ותפלה דווקא בכוננה תליא מלתא ובריש פרק הי' קורא פליגו תנאים עד היכן צריך פנונה.

וכנונה זו היינו פוננת הענין וְלֹא סָגִי בְּכֻנּוּנָה לְקַיִּים הַמְצֻנָה כַּמ"ש וְשִׁמְתָם אֶת דְּבָרֵי אֵלֶּה עַל לְבַבְכֶם וּבְתַפְלָה נֶאֱמַר וּלְעַבְדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם. וְאִמְרִינוּ אֵינָה עֲבוּדָה שֶׁהִיא בָּלֵב זֹה תַּפְלָה וְאִם לֹא כִּי פִּנּוֹן פִּנּוֹנָת הָעֵינָן אֶפְּיֵלוּ אִם מְכֻוֵּן לְעֲשׂוֹת מְצֻנֹת הַבּוֹרָא מ"מ לֹא עֲשֵׂה הַמְצֻנָה פְּתִיקוּנָה.

משא"כ בְּשֵׁאֵר מְצֻנֹת אֶפְּיֵלוּ לְדִידֵן דְּקו"ל מְצֻנֹת צְרִיכוֹת פִּנּוּנָה אִין צְרִיף פִּנּוּנָה אֵלֶּה לְקַיִּים מְצֻנֹת הַבּוֹרָא בְּרוּף הוּא וְכִינּוֹן שְׁמִבְרָף עָלָיו לְקַיִּים מְצֻנֹת הַבּוֹרָא הָרִי עֲשֵׂה אֶת הַמְצֻנָה פְּתִיקוּנָה וְזֶה נִרְאֶה לִי פִּנּוֹנָת הִירוּשָׁלַיִם רִישׁ פִּיצָד מְבָרְכִין דִּילִיף מִקְרָא דוֹאֲתָן לָף אֶת הַתּוֹרָה וְהַמְצֻנֹת דְּצָרִיף לְבָרָף עַל הַמְצֻנֹת וְדַחְקוּ הַמְפֹרְשִׁים דְּזֶה רַק אֶסְמַכְתָּא כַּמ"ש ג"כ הַפַּמ"ג בְּפִתְיָה כּוֹלֶלֶת בַּה' בְּרָכוֹת וְלִי נִרְאֶה דְּהַפְּנוּנָה בִּירוּשָׁלַיִם הַנ"ל דְּצָרִיף לְבָרָף עַל הַמְצֻנֹת הֵינּוּ מְשׁוּם דְּצָרִיף פִּנּוּנָה וְלָכֵף בְּמְצֻנָה דִּישׁ לָהּ מְשׁוּף זְמַן וּבְגִמְתִּים יְסִיחַ דַּעְתּוֹ וּמְחַשְׁבָּה מְבַטֵּל מְחַשְׁבָּה.

וְלָכֵף צ"ל בְּפָה נֶאֱזַר אִין הַמְחַשְׁבָּה מְבַטֵּל דִּיבּוֹר כְּמוֹ בְּבִרְכַת הַתּוֹרָה וְכָל זֶה בְּשֵׁאֵר מְצֻנֹת דְּבָעִי דְּוִנְקָא פִּנּוּנָה וְאִמְרָה וּבְעֵי תַרְתִּי דְּאֲנִן קִימ"ל דְּלֹא כְּשִׁמוּאֵל בְּבִרְכַת דָּף כ"א דַּס"ל אֶדְרַבְּנוּנְרָאָה פִּנּוּנָתוֹ דְּהַדִּיבּוֹר הוּא דְּרַבְּנָן וְסָגִי בְּכֻנּוּנָה וְהַשְׁאֲגָתָ אַרְי' הָאֲרִיף וּפְלִפְלִ בְּזֶה וַעֲכ"פ כִּינּוֹן דְּאֲנִן קו"ל דְּבָעִי תַרְתִּי הַדִּיבּוֹר וְהַפְּנוּנָה וְאִם לֹא כִּינּוֹן כְּרִאִי אִינוּ מְקַיִּים הַמְצֻנָה וְלָכֵף לֹא תִקְנוּ בְּרָכָה עַל זֶה כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא הַטּוֹר בְּאו"ח ס' תל"ב דְּלָכֵף אִין מְבָרְכִין עַל בִּיטוּל חֶמֶץ מְשׁוּם דְּעֵיקָר בִּיטוּל בָּלֵב וְעַל דְּבָר שֶׁבֵּלֵב אִין מְבָרְכִין כִּן נִרְאֶה לַפְּעַנ"ד הַטַּעַם בְּזֶה וּמָה שֶׁהֵעִיר מַעֲלָתוֹ מְדוּעַ בְּכּוֹס שֶׁל מִלָּה אִינוּ שׁוֹתָה הַמְבָרָף.

וְנוֹתְנִים לְאַחַר לְשִׁתּוֹת הַלּוֹא יוֹתֵר טוֹב הִי שִׁישְׁתָּה הַמְבָרָף הִנֵּה בִּי"ד סִימָן רַס"ה ס"ד אִיתָא דְּבַתְעֵנִית גּוֹתְנִין לְתִינּוּקָת לְשִׁתּוֹת. וְאִם אִין תַּעֲנִית שׁוֹתָה הַסַּנְדֵּק וְכ' הַש"ף דְּלֹא רָאָה מְנַהֵג זֶה אֵלֶּה דְּלַעוֹלָם גּוֹתְנִין לְתִינּוּקָת וּבַפ"ת שֶׁם הִבִּיא בְּשֵׁם סֵפֶר חֲמוּדֵי דְּנִיָּאֵל שִׁישְׁתָּה הַמְבָרָף וְהַנִּרְאֶה לִי פְּשׁוּט דְּהָא קִימ"ל דְּאֶסּוֹר לְהַפְסִיק בֵּין הַבְּרָכָה לְשִׁתִּי פְּדֵאִיתָא בְּאו"ח ס' קס"ד סע' ו' וְשֵׁם בְּסִי' תַקְצ"ב דְּלַכְתְּחִילָה אֶפְּיֵלוּ מֵעֵינָן הַדְּבָר שְׁמִבְרָכִין עָלָיו אִין לְשׁוּחַ וְאִם הַפְסִיק בְּדָבָר שֶׁאִינוּ שִׁינְיָה לְהַבְּרָכָה אֶפְּיֵלוּ בְּדִיעְבַד צְרִיף לְחִזּוֹר וְלְבָרָף: וְהִנֵּה הָא דְּמְבָרְכִין אֲשֶׁר קִידֵשׁ יָדֵי מְבָטֵן עַל הַכּוֹס אִינוּ מְדִין הַגְּמָרָא אֵלֶּה מְנַהֵג כַּמ"ש הַטו"ז שֶׁם מְשׁוּם דְּאִין אוֹמְרִים שִׁירָה אֵלֶּה עַל הֵינָן וְלֹא דְּמִי לְכּוֹס שֶׁל קִידוּשׁ וְכִיּוֹצֵא בּוֹ דְּהַקִּידוּשׁ צְרִיף לְכּוֹס דְּוִנְקָא וְא"כ אֶפְּיֵלוּ גִימָא דְּהַבְּרָכָה אֲשֶׁר קִידֵשׁ יָדֵי לֹא חֲשִׁיב הַפְסִיק בֵּין בְּרַכַּת בַּפֶּה"ג לְשִׁתִּי כִּינּוֹן דְּצָרִיף לְכָל הַפְּחוֹת מְצַד הַמְנַהֵג מְכָל מְקוֹם הַתַּפְּלָה שֶׁאוֹמֵר הַמּוֹהֵל הַמְבָרָף עַל הַכּוֹס או"א קַיִּים אֶת הַיָּלֵד וְכִי שֶׁהִיא תַּפְּלָה עַל הַיָּלֵד זֶה וְנֹדָאֵי לֹא שִׁינְיָה לְכּוֹס.

וְאִין לְזֶה שִׁינְיָכוֹת כָּלֵל לְבִרְכַת בַּפֶּה"ג וּבְוִדָאֵי יֵשׁ לְחַיּוּשׁ דְּהָיִי הַפְסִיק שֶׁלֹּא מֵעֵינָן הַבְּרָכָה לְכָף הַנְּהִיגוֹ לִיתָן הַכּוֹס לְשִׁתּוֹת לְסַנְדֵּק וְכִיּוֹצֵא בּוֹ שֶׁשְׁמַעוּ הַבְּרָכָה וְלֹא הַפְסִיקוּ אֵלֶּה בְּשִׁתִּי בְּעֵלְמָא דְּקִיל יוֹתֵר וְלָכֵף כְּתַב הַרְמ"א דִּישְׁתָּה הַסַּנְדֵּק וְעַל זֶה כ' הַש"ף דְּהַמְנַהֵג לְהַשְׁקוֹת הַתִּינּוּקָת דְּלַעִיל בְּהַלְכוֹת בְּרָכוֹת י"א דְּאֶפְּיֵלוּ שֶׁהָא יוֹתֵר מְפַדֵי דִּיבּוֹר הָיִי הַפְסִיק וְלָכֵף הַנְּהִיגוֹ לִיתָן לְשִׁתּוֹת לְתִינּוּקָת דְּאִין קַפִּידָא כ"כ בְּתִינּוּקָת אִם יִשְׁתָּה אוֹ יַפְסִיק שֶׁהָרִי רַק מְשׁוּם שֶׁלֹּא יְהֵא גְּנָאֵי לְכּוֹס צְרִיכִין לְטַעְנוֹם מְפָנּוּ וּכְבָר הָאֲרַכְתִּי בְּזֶה בְּמְקוֹם אַחֵר.

ומ"ש התמודדי דניאל דיִישְׁתָּהּ הַמְּבַרְךָ צ"ע מטעם הנ"ל: תְּשׁוּבָה מ' עוד להנ"ל וְהִנֵּה. מה ששאל מִמְּנֵי טעם על מה שְׁנִהְגוּ בְּסִלְיָחוֹת לומר תַּחֲנוּן בְּנִפְיֵלֶת אִפְיִים וּבְסוּף אוֹמְרִים וְאֲנַחְנוּ לֹא גִדַּע וְשׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל אֵין אוֹמְרִים.

ומדוע. לפענ"ד פִּשׁוּט דְּכָל מְנַהֲגֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה הֵם וּמִיִּסְדִּין עַל אֲדָנֵי פִּז דְּכָל הַתְּפִלוֹת יֵשׁ מִהֵן שְׁצָרִיכִין לומר בְּעַמִּידָה וְיֵשׁ תְּפִלָּה בְּנִפְיֵלֶת אִפְיִים וְיֵשׁ תְּפִלָּה הַנְּאֻמָּת בִּישִׁיבָה וְכִמוּ שֶׁהַתְּפִלָּה מְשֶׁה רַבִּינוּ ע"ה דְּכִתִּיב וְאָשֵׁב בְּהָר וְכו' וְאֲנִי עֲמַדְתִּי בְּהָר וְכו' וְאֲתַנְפֵּל לִפְנֵי ה' וְכו' וּמִטַּעַם זֶה כְּתִב הַלְּבוּשׁ וְשָׂאֵר מִפְּוֹרְשֵׁי שָׁם בְּסִי קל"א דְּלֹאֲחֵר שֶׁהַתְּפִלָּנוּ שְׁמִנָּה עֲשָׂרָה בְּעַמִּידָה.

תַּחֲנוּן בְּנִפְיֵלָה וּבִישִׁיבָה וּמֵאֲחֵר שְׁאִין בְּנוּ פֶתַח לְהַתְּפַלֵּל בְּעֵנֵן אֲחֵר דְּכָבֵר הַתְּפִלָּנוּ בְּכָל אֲוֹפְנֵי הַתְּפִלָּה אוֹמְרִים וְאֲנַחְנוּ לֹא גִדַּע שְׁכָבָר עֲשִׂינוּ כָּל הָאוֹפְנִים שְׁאֲפִשֵׁר וְאִיתָא שָׁם בְּרַמ"א באו"ח סִימָן קל"א דְּתְּפִלָּה שְׁאֵין אוֹמְרִים בִּישִׁיבָה לֹאֲחֵר נ"א כָּל מְקוֹם וּמְקוֹם לְפִי מְנַהֲגוּ דְּשׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל בְּאֲשַׁכְּנוּ אֵין אוֹמְרִים אֲלָא בְּתַעֲנִית צִיבּוּר וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה וְכֵן יֵשׁ שְׂאֵר מְנַהֲגִים כְּמִבּוֹאֵר בְּשִׁלְחוֹן עֲרוּף וְלִכְךָ בְּסִלְיָחוֹת שְׁאוֹמְרִים בְּעַמִּידָה וְאֲחֵ"כּ תַּחֲנוּן בְּנִפְיֵלָה וּמְחִי וּמְסִי עַד סוּף צ"ל בִּישִׁיבָה וְכֵן אָנוּ נוֹהֲגִין: וְלִכְךָ אוֹמְרִים אֲחֵ"כּ וְאֲנַחְנוּ לֹא גִדַּע תְּשׁוּבָה מ"א עוֹד לְהַנ"ל: וְמָה שֶׁשָּׂאֵל מִמְּנֵי ע"ד בִּיהֵכ"ל שְׁנִבְנָה בְּשַׁבַּת ע"י קְבִלְנוֹת יִשְׂרָאֵל וְגַם אֲחֵד מִיִּשְׂרָאֵל עֲמַד שָׁם אֲצֵל עוֹשֵׂי הַמְּלָאכָה כְּמוֹ בְּחוּל כֵּן בְּשַׁבַּת וּבְגֵי עִירוֹ הוֹלְכִים שָׁם לְהַתְּפַלֵּל מוֹסֵף בְּשַׁבַּת קוֹדֵשׁ.

ועל גוף הדין אם רשאים לילה לבית שִׁנְבָנָה בְּשַׁבַּת אֵין סֶפֶק פִּי אֲפִילוּ אִם נִבְנָה בְּקְבִלְנוֹת עֲפוּ"ם אֲסוּר לְכַנּוֹס לְתוֹכָהּ וְנִהֵי דְּבִתְשׁוּבַת חַת"ס זצ"ל בְּסִי נ"ט וּבְאֲמָרֵי אֵשׁ סִי י"ד וּבְכַתֵּב סוֹפֵר סִי מ' צִיָּדְדוּ אִם נִבְנָה ע"י קְבִלְנוֹת עֲפוּ"ם לְהִיָּתֵר אֲבָל אִם נַעֲשֶׂה ע"י אֲנָחְנוּ יִשְׂרָאֵל וְע"י הַשְּׁגַחַת יִשְׂרָאֵל בְּנוֹדָאֵי אֵין לְהִיָּתֵר וְלִזְזָת אֵין מַעֲלָתוֹ בְּאֵ שְׁמָה לֹא לְקִרְיַת הַתּוֹרָה וְלֹא לְתַפְלַת מוֹסֵף וְיִשִּׁיחוּ בּוֹ יוֹשֵׁב קְרִנּוֹת וְכִיּוֹצֵא בְּהֵן.

לְכֵן בִּיקַשׁ מַעֲלָתוֹ נִי שְׁאוּדִיעֵנוּ דַּעֲתִי בְּזֶה לְסַפֵּר פִּי דוֹבְרֵי שְׁקֵר: וְהִנֵּה בְּאֻמַּת גּוֹף הַדִּין הוּא בְּרוּר דְּבִית שְׁנִבְנָה בְּשַׁבַּת אֵין לְכַנּוֹס לְתוֹכָהּ כְּמִבּוֹאֵר באו"ח סִי רמ"ד וְאֲפִילוּ בְּשָׂאֵר דְּבָרִים קו"ל אִם נַעֲשׂוּ בְּפִרְהֶסְיָא ע"י חִילּוּל שַׁבַּת אֵין לְהִנּוֹת מֵהֶם עוֹלָמִית עֵינֵן בְּסוּסִי שְׁכ"ה וְכֵן פְּסִקִּין באו"ח סוּסִי תרמ"ד לְעֵנֵן עֲרָבָה אֲלָא דְּשָׁם מְבֹאֵר דָּאִם אֵין שָׁם עֲרָבָה אֲלָא זֹאת שְׁנִתְלִשָּׁה בְּאִסוּר ע"י חִילּוּל שַׁבַּת אֲפִילוּ בְּפִרְהֶסְיָא מוֹתֵר לְיִטְלָה אִם אֵין שָׁם אַחֲרֵת וּלְפִי"ז לְכַאוּרָה גַם בְּבִיהֵכ"ל אִם אֵין שָׁם אַחֲרֵת יִהֵא מוֹתֵר.

דְּבַחִילּוּל פְּרִהֶסְיָא אֵין חִילּוּק בֵּין תְּלוּשׁ לְמַחְנֹכֵר. אֲמַנָּם י"ל דְּאֲדַרְבָּה לְמַצְנָה גְּרַע טְפִי דְּהָרֵי הַמַּג"א בְּסוּסִי תרמ"ח הִבִּיא בְּשָׁם הַלְּבוּשׁ דְּאֲתְרוּג הַמְּוֹרְכָב אֲסוּר מִשׁוּם שְׁנַעֲבָדָה בּוֹ עֲבִירָה וְתִמָּה הַמַּג"א עָלָיו דְּבַחְוִלִּין דָּף קט"ו מוֹכַח דְּמִשׁוּם נַעֲבָדָה בּוֹ עֲבִירָה אֵינוּ אֲסוּר וְתִי מִרְן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס זצ"ל בְּחִידוּשָׁיו לְפָרֵק לוּלֵב הַגְּזוּל דִּישׁ חִילּוּק הִיכָא דְּמַתְחַלַּת גִּידוּלוֹ וְעַד סוּף נַעֲבָדָה בּוֹ עֲבִירָה כְּמוֹ בְּאֲתְרוּג הַמְּוֹרְכָב.

דְּאֲפִילוּ לְקִנִּים כְּלָאִים אֲסוּר בְּכַה"ג וְנִדָּאֵי אֵיכָא לְמִימֵר דְּמֵאוּס לְמַצְנָה. דְּזֶה אֵינוּ מוֹכַח: לְהִיָּתֵר מֵהָא דְּאֲצֻטְרָף לְאֲסוּר כְּלָאִים לְגַבּוֹ יְעוּי"ש וְא"כ ה"נ בְּבִית שְׁנִבְנָה בְּאִסוּר מַתְחַלַּתוֹ וְעַד סוּפּוֹ נִרְאָה דְּלִכ"ע מֵאוּס לְמַצְנָה וְגִדּוּלָה מְזַאֲת אֲמָרִין בא"ח סוּסִי שְׁכ"ה

דָּאָרױן ןקָבֵר שְׁנַעֲשׂוּ בְּפִרְהָסֵי בְּשִׁבְתָּ לֹא יִקְבְּרוּ בּוּ עוֹלָמִית וְכִי שָׁם הִטּוּ״ז בְּשֵׁם הָרַ״ן ן״ל
הַטַּעַם דְּגִנָּאֵי הוּא לְמַת לְקַבְּרוּ בְּקָבֵר שְׁחֻלְלוּ בְּחִפְזָתוֹ שְׁבִתָּ.

וּא"כ כַּש"כ דְּגִנָּאֵי הוּא לְהַתְּפַלֵּל וְלִשְׁפֹּןֵי שְׂיַחוֹ לְפָנֵי ה' בְּמָקוֹם הַהוּא אֲשֶׁר אָבֹן מְקִיר
תִּזְעַק הָוֵי בּוֹנֵה בַּיִת הַתְּפִלָּה בְּעוֹלָה. ןסְנִיגָוֹר נַעֲשֶׂה לּוֹ קְטִיגָוֹר כְּעִין דְּאִיתָא בִּירוּשָׁלַיִם
ר"פ לְוִלְבַּ הַגְּזוּל: אָמְנָם עֲדִינֵן י"ל דָּאָם מְנַכְרַח עִי"ז לְבַטֵּל קְדִישׁ וְקִדְוָשָׁה וְקִרְיַאת הַתּוֹרָה
דְּהוּא עֲשֶׂה דְרַבִּים וּר"א שְׁחַרְרַר עֲבָדוֹ כְּדִי לְצַרְפוֹ לְמַגְנֵן כְּדִאִיתָא בְּפִרְקָא שְׁלִישָׁה שְׁאֲכֻלוֹ
וּמִזָּה הִבִּיא הָרֵא"ש שָׁם רֵא"י דְּמַצְנוֹת עֲשֶׂה דְרַבִּים דְּרַבְּנֵן דּוֹחָה אֲפִילוֹ עֲשֶׂה דְאִוְרֵייתָא
דְּהָא קִי"ל הַמְּשַׁחֲרַר עֲבָדוֹ עוֹבֵר בְּעֲשֶׂה וּמַטַּעַם זֶה הַתִּיר ג"כ מְרַן הַגְּזָאוֹן בְּעַל חַת"ס בְּחֻלְקָא
שְׂשֵׁי סִי' א' דְּאֲפִילוֹ בְּמָקוֹם חֲשֵׁשׁ חָרָם מְוֹתְרִין לִיכְנוּס לְבִיהִכ"כ לְשִׁמּוֹנַע קְדוּשָׁה וְכִיּוּצָא
בּוּ וּא"כ אֲפִשְׁרֵי דְגַם כָּאֵן בּנ"ד מְוֹתֵר לְכְנוּס בּוּ לְצוּרָה קְדוּשָׁה וְכִיּוּצָא בּוּ אֱלָא דְזִיל בְּתַר
טַעְמָא דְּמַצְנֵה דְרַבִּים חֲשִׁיבָא טוּבָא אֲפִילוֹ הוּא דְרַבְּנֵן מ"מ פִּינּוֹן דְרַבִּים עוֹסְקִים בָּהּ וְכַרְבּ
עַם הַדְּרַת מְלָךְ עַל פִּנּוֹ נַעֲשֶׂה מַצְנֵה חֲשׂוּבָה וְדַחֵי עֲשֶׂה דְאִוְרֵייתָא וְכִי אִם אֵין הַעֲבִירָה.

עֲבִירָה דְרַבִּים אָבֵל אִם גַּם הַעֲבִירָה הוּא דְרַבִּים כְּמוֹ בְּנִידוֹן דִּינּוֹ לִיכָא לְמִימַר דְּדַחֵי וְאִיכָא
לְמִימַר דְּשִׁב וּא"ת עֲדִיף טְפִי וּבְפִרְט לְפַמ"ש דְּמַגְנוּה וּמֵאוּס לְגַבּוּה וְסַנְגוּרִיא נַעֲשֶׂה לּוֹ
קְטִיגָוֹר וְהַקְב"ה שׁוֹנְאוֹ וְעֲדִינֵן אֲפִשְׁרֵי לֹמַר נַעֲשֶׂה דְרַבִּים דְרַבְּנֵן דּוֹחָה ל"ת דְרַבְּנֵן וְעִינֵן
בְּתוּס' עִירוּבִין דָּף ק' ע"א דְכְתָבוֹ נַעֲשֶׂה דְפִשְׁעָה א"ד ל"ת.

א"כ ה"נ לִיכָא לְמִימַר דְּדַחֵי. מִיְהוּ כ"ז אִם אֵינוֹ לְמַגְדֵר מִלְתָּא אָבֵל אִם הוּא לְמַגְדֵר מִלְתָּא
הָרִי אָמְרוּ בִּיבְמוֹת דָּף צ' ע"ב דְלְמַגְדֵר מִלְתָּא רִשְׁאִין לְעַבְרוֹר אֲפִילוֹ בְּקוּם וְעֲשֶׂה.

וְכִן קִי"ל בַּחוּ"מ סִי' ב' דְלְמַגְדֵר מִלְתָּא רִשְׁאִין לְעַנּוּשׁ אֲפִילוֹ שְׁלֹא עַפ"י דִּין תּוֹרָה וְכַתְּב
הַשְׁבוּ"י חֻלְקָא א' סִי' קמ"ה דְכָל עֲבִירוֹת שְׁנַעֲשׂוּ בְּפִרְהָסֵי יֵשׁ לְחוּשׁ דְאַחֲרִים יְלַמְדוּ מִזָּה
וְיַעֲשׂוּ הַעֲבִירָה.

לְזֶה מְקַרֵי מַגְדֵר מִלְתָּא דַּא"כ יְהִיָּה הַדְּבָר כְּאֵלוֹ הַנּוֹתֵר. וְעַבְרָ אָדָם עֲבִירָה וְשָׁנָה בָּהּ
נַעֲשֶׂה לּוֹ כְּהִיתֵר אָבֵל עִי"ז אִף דָּאִין בְּיַדְנֵוֹ לְעוֹנָשׁ מ"מ רֵאוּי לְאַסְוֹר לְכְנוּס לְתוֹכוֹ אֲפִילוֹ
לְדַבֵּר מַצְנֵה כְּדִי לְמַגְדֵר מִלְתָּא לְהִיּוֹת לְהֵם לְגִנָּאֵי וְלְבִזְיוֹן לְבָנוֹת מְקוּם הַתְּפִלָּה בְּחֻלְלוֹ
שְׁבִתָּ שְׁעִי"ז נְמָאָס אֲצֵל הַקְב"ה.

וְאֲפִשְׁרֵי שְׂשִׁימוֹ עַל לֵב עִי"ז לְשִׁמּוֹר שְׁבִתָּ כְּרֵאוּי וְלִכְוֹ לְדַעֲתִי בְּנוֹדָאֵי זֶה מְקַרֵי מַגְדֵר
מִלְתָּא וְכַדָּאֵי לְבַטֵּל אֲפִי מַצְנֵה דְרַבִּים דְמוּטָב שְׂשִׁחֻלְלָא שְׁבִתָּ אֲחַד כְּדִי לְשִׁמּוֹר כָּל הַתּוֹרָה
כְּוִלָּה כִּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד וְה' יְרַחֵם עַל עַמּוֹ וְיִשְׁיֵב שְׁבוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמַעֲלָתוֹ נִי' יְתַאֲמֵץ עַם
בְּנֵי בֵיתוֹ וְכָל הַמַּחְזִיקִים בְּיַדוֹ לְהָרִים קֶרֶן הַתּוֹרָה לְהַעֲמִיד הַדַּת עַל תִּילָה וְיִבְרַךְ ה' אֶת
בֵּיתוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לּוֹ וְיִהְיֶה ה' עִמּוֹ דְבָרֵי יְדִידוֹ הַד"ש: ה"ק מְשֶׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּעַ:
תְּשׁוּבָה מ"ב בַּעֲזַהִי"ת עַש"ק פ' וַיִּגַּשׁ תְּרַל"ח לְפ"ק חוּסְט: הַחֲזִיִּים וְהַשְּׁלוּם וְכ"ט לְתַלְמִידֵי
הָאֲבָרָה הַמְּוִפְלָג בְּתוֹרָה וּבִירְאָה כַּש"ת מו"ה יַעֲקֹב יוֹסֵף גִּינְזוֹ נִי' יוֹשֵׁב בְּשִׁבְתָּ תַחְמוּנֵי
בְּק"ק סִיגוּט יַע"א: מְכַתְּבוֹ קַבְלָתִי וְאֲשֶׁר שְׁאֵלָתָּ בְּעוֹבְדָא שְׁאִירַע לָהּ שְׁהִי נִרְאָה לָהּ
דְּמַתְחִילִין לְשִׁאוֹל טַל וּמְטֵר בְּיוֹם ה' וְנָזַה הִי בְּיוֹם ג' וְלֹא הַזְכַּרְתָּ וּמִי שְׁהִי עוֹמֵד אֲצֵלָהּ
הוּא אָמַר בְּקוֹל רֶם וְתַן טַל וּמְטֵר וְנִסְתַּפְקַתָּ אִיף לַעֲשׂוֹת.

אם האמת שהיא התחלת זמן שאלת טל ומטר או לא ולא הייתה יודעת באמצע התפלה איה תעשה ועלה בלבך מה ששמעתי ממני בספק ברכות יש תקנה להרהר בלב פדעת הרמב"ם.

והרהרת בלבך שוב מצאת בספר ישועת יעקב סימן ע"ב דהוכיח דאין לעשות פן. דאל"כ איה אמרו ספק ברכות להקל הא לפי הג"ל יכול להרהר בלב עכ"ל מה ששמעתי ממני הוא דעת הרמב"ם פ"א ה"ז מהלכות ברכות.

כל הברכות פולן צריך שישמיע לאזנו מה שאומר ואם לא השמיע לאזנו בין שהוציא בשפתיו בין שברך בלב וכו' אמנם דעת הש"ע באו"ח סימן ס"ב דנוקא במקום אונס אם הוא אונס אז מועיל הרהור ונהביא הפמ"ג שם דמה"ת אמרינו הרהור פדיבור דמי.

ומדרבנן לאו פדיבור דמי ובמקום אונס לא גזרו וכן בכל הברכות כמ"ש המג"א סימן קפ"ה ס"ק א' זהו לענין ברכות ולכן לענין תפלה קי"ל באו"ח סי' צ"ד סעי' ו' דאם הוא חולה ירהר בלב שנאמר אמרו בלבבכם ועל משפבכם וא"כ מזה ג"כ נראה דיוצא ע"י הרהור במקום אונס ומזה ראי' דלא כהפ"ח דהנה הפ"ח כ' שם באו"ח סי' ס"ב דאפילו במקום אונס לא יצא ואם עבר האונס צריך לחזור ולהתפלל בפה אפילו בברכה דהרהור לא הוי רק לרנוחה דמילתא אבל אין מועיל מיהו בטו"ז שם מבואר דבאונס מועיל אפילו לכתחילה.

ובבאר היטב מביא שם בשם ספר יד אהרן דפליג על הפר"ח דנודאי במקום אונס מהני הרהור ואף אם יעבר האונס אינו צריך להתפלל עוד הפעם: ועכ"פ יש ג' שיטות דלהרמב"ם הרהור מהני בדיעבד אפילו שלא במקום אונס ולשטה השני' דנוקא במקום אונס מהני.

ולפ"ח אפילו במקום אונס לא מהני והיינו לענין ברכות או ק"ש ולענין תפלה צידד המג"א בסי' ק"א ס"ק ב' בתחלה דאפשר לומר דבתפלה נודאי יוצא בהרהור דכתיב ולעבדו בכל לבבכם ודרשינו איז' עבודה שהוא בלב זו תפלה והקב"ה יודע מחשבות.

אבל לבסוף הוכיח להיפוך דאינו יוצא פינן דקי"ל דהרהור לאו פדיבור דמי אמאי לא תיקנו בבעל קרי שיהרהר בלב וזהו הדבר ששמעתי ממני דבמקום שיש ספק ברכה. פינן דיש דיעות דבברכות בהרהור יוצא לכה"פ באונס וכיון שהוא ספק ברכה והוא אונס ואין לה אונס גדול מזה דאין יכול לברך בכה"ג צריך להרהר דאז אם הוא מהרהר הוי ס"ס ומועיל: וכל זה בספק ברכה שפכר בא לידו שהוא ספק ברכה אבל לעשות ס"ס בידיים קי"ל דאסור דהיינו שנימא אם הדבר שהוא רוצה לאכול או ליהנות אלא שהברכה הוא ספק אין רשאי לסמוך על הרהור דאין עושין ס"ס בידיים והפמ"ג בפתיחה פוללת פתב פמה פעמים שם דהרהור פדיבור דמי לדעת רמב"ם ובפתיחה להלכות ברכות הקשה לדעת הרמב"ם אמאי בברכת המזון אם ס' לו אם בירך צריך שיברך שנית מס' ואמאי לא נימא שיהרהר בלב פינן דבכלל ל"ת ברכה לבטלה נמי בכלל להרמב"ם וא"כ אמאי יעבור על איסור דאורייתא.

נימא דיהרהר ולפענ"ד נראה לי פינן דספק דאורייתא צריך לברך. ואין פאן משום לשאו דלשאו משמע בחנם וזה אינו בחנם דהרי הדין הוא פן דצריך לברך אע"ג דמה"ת סגי

בְּהַרְהוֹר מְּקוֹם כְּמוֹ דְּקִי"ל בְּאו"ח סִימָן קפ"ד סק"ז בְּמג"א דְּגַם בְּרִכָּה רְבִיעִית צָרִיף לֹמַר דְּלֹא לִיְתִי לְזִלְזוּלָא ה"נ בִּינֵן דְּמַדְרַבְּנֵן הַרְהוֹר אֵינוֹ מוֹעִיל וְכִינֵן שְׁזָקוּק לְבָרָה מֵה"ת שׁוֹב צָרִיף לְבָרָה אִפִּי שֶׁהוּא סִפְק דְּרַבְּנֵן כְּנִלְפַענ"ד.

וְעַתָּה אָבוֹא לְנִדוֹן שְׁלָף שְׁהֵייתָ עוֹמֵד בְּאַמְצַע הַתְּפִלָּה וְהִי סִפְק לָהּ אִם אַתָּה רִשְׁאֵי לְהַתְּפַלֵּל וְלִגְמוֹר הַתְּפִלָּה אוֹ בִּינֵן שְׁלֹא הַזְּפֵרֶת וְתַן טַל וּמָטָר הֵייתָ צָרִיף לְהַתְּחִיל מִחֲדָשׁ וְא"כ לְפִימ"ש לְעֵיל דְּזָה מְקָרִי אֲנוּס.

וְא"כ לְכַאֲזָרָה הִי מוֹעִיל הַרְהוֹר לְמַקְצֵת שִׁיטוֹת לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם וְלִשְׁטָה הַשְּׁנִי' מִצַּד ס"ס מִיְהוּ הַרִי זֶה הִי רַק חֶסְרוֹן יְדִיעָה. וְסִפְק חֶסְרוֹן יְדִיעָה לֹא הָיוּ ס"ס וְאַפְּיֵלוּ לְדַעַת הַמְּשַׁאֲת בְּנִימֵין בְּסִימָן מ"א וְסִי' נ' וְלְדַעַת נוֹב"י קָמָא חִיו"ד סִימָן נ"ה דַּס"ל אִפִּילוּ בְּחֶסְרוֹ' יְדִיעָה מְהֵי ס"ס.

מְּקַל מְּקוֹם לְפִי מֵאֵי שְׁכַתְּב הַמַּג"א סִי' ק"א הַנְּ"ל דְּלַעֲנֵן תְּפִלָּה אֵינוֹ מוֹעִיל דְּבַעֲיָנִין דְּנוֹקָא דְּיָבוֹר דְּיִלְפִינֵן בִּפ' אֵין עוֹמְדִין בְּבְרָכוֹת מַחֲנֶה שְׁנֵא' רַק שְׁפַתְיָה נְעוֹת וְלִמְדוּ מְּשָׁם דְּבַעֲיָנִין דְּנוֹקָא שְׁיִוצִיא מִפִּיו וְגַם מְּמַשְׁנֶה דְּבְרָכוֹת גּוֹפְנִי' שְׁם דָּף כ"א דְּאִית' שְׁם דָּאָם הִי עוֹמֵד בְּתְּפִלָּה וְנִזְכָּר שֶׁהוּא בְּעַל קָרִי יִקְצָר וְלֹא אֲמַרִינֵין יְהִרְהַר מְּשָׁמַע דְּבַכָּה"ג לֹא מְהֵי הַרְהוֹר א"כ כְּעֵין נִידוֹן שְׁלָף בְּנוֹדָאֵי אֵין לְסַמְּוֹה עַל הַהַרְהוֹר כֵּן נִרְאָה לְפַענ"ד וּבְכַרְט לְפִי מ"ש לְעֵיל אִיכָּא לְמִימַר תְּפִלָּה שְׁאֵנִי דְּהַרִי יִלְפִינֵין מְּקָרָא דְּחִנְנָה וְכו' דְּלַעֲיֵל דְּבַעֲיָנִין דְּנוֹקָא דְּיָבוֹר וְאַפְּשָׁר לְפִי מ"ש הַמַּג"א סִי' ק"א הַנְּ"ל אִיכָּא לְמִימַר דְּבַתְּפִלָּה בְּעֵינֵין דְּנוֹקָא דְּיָבוֹר אִפִּילוּ בְּמְּקוֹם אֲנוּס וּמ"ש בְּשֵׁם הַיְּשׁוּעַת יַעֲקֹב.

סִפְר יְשׁוּעַת יַעֲקֹב אֵין בְּיַדִּי וְאֵין אֲנִי יוֹדַע מַה שְׁכַתְּב שָׁם. וְכַבֵּר הַנּוֹצְעֵתִי לְפָנֶיךָ הַשִּׁיטוֹ' וּבְנוֹדָאֵי יֵשׁ פְּלוּגְתָּא בְּזָה.

וְאַחֲתוּם בְּבְרָכָה הַמְּשׁוֹלְשֵׁת דְּבָרֵי רַבָּה הַדו"ש: ה"ק מְּשָׁה שִׁיק מְּבַרְעֵזְאוּעַ: תְּשׁוּבָה מ"ג בְּעִזְהִי"ת יוֹם ו' ע"ש"ק פ' וְיִשְׁלַח תְּרַל"ז לִפ"ק חוֹסֵט: הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְתַלְמִידֵי הַרְבְּנֵי הַמְּנוֹפְלָג מו"ה זָאָב נִי' בְּקַרְאֵלַע יַע"א: מְּכַתְּבָה קַבְּלֵתִי בְּעַתּוֹ וּבְזַמְּנוֹ וּמֵאַחַר שְׁדַבְּרִיךָ סוֹבְבִין עַל מַה שֶׁהַקְּשָׁה הַגָּאוֹן מְּסַאֲנֵן זַצ"ל בְּתְּשׁוּבָתוֹ בְּסִפְר דְּבָרֵי חַיִּים בַּח"ש עַל אֲנוּחַ חַיִּים תְּשׁוּבָה ח' וְאַנִּי עַד עַתָּה לֹא הִי לִי עוֹד סִפְרוּ וְלִזְאֵת הַתְּמַהֲמַהֲתִי עַד פַּה וְעַתָּה סִפְרוּ בָּא לִידֵי וְהַנְּנִי לְהַשִּׁיב לָהּ בְּקַצְרָה וְזֶה לְשׁוֹנָה שְׁם רְאִיתִי שֶׁהַגָּאוֹן מְּסַאֲנֵן בְּסִפְרוֹ דְּבָרֵי חַיִּים הַשִּׁיג עַל מְּרֵן זַצ"ל חַת"ס בְּחַלְק או"ח סִי' ט"ו וְט"ז בְּעֵינֵין נוֹסַח הַתְּפִלָּה שֶׁל הַסִּפְרֵי חַיִּים וְהַאֲשַׁכְּנִיזִים וְתַמּוּהַ גְּדוּלָּה בְּעֵינֵיךָ אִיף יְכוּל לְהִיּוֹת שְׁבַעַל חַת"ס זַצ"ל נְעַלְמוּ מִמֶּנּוּ הַרְאִיּוֹת הַמְּפֹרְשִׁים שְׁם לְדַחוֹת כָּל דְּבָרֵי ע"כ בְּקַשְׁתָּ שְׁאֲכַתּוּב לָהּ יֵשׁוּב עַל כָּל דְּבָרֵי עַד כָּאֵן תִּנְכּוֹן דְּבָרֵיךָ וְאַנִּי לֹא בָּאֵתִי חַיִּים לְהַכְרִיעַ וְלְהַכְנִיס רְאִשֵׁי בֵּין הַהַרִים הַגְּדוּלִים וְגַם יְדַעֲתִי כִּי אֵין אֲנִכִי כְּדָאֵי לְהַכְרִיעַ.

רַק בִּינֵן שְׁנִירָאָה מִתּוֹף דְּבָרֵיךָ שְׁדַבְּרִי מְּרֵן הַגָּאוֹן בְּעַל חַת"ס זַצ"ל מְּוִקְשִׁים וּמְּוִפְרָכִים וְנִתְּבַטְּלוּ דְּבָרֵי מִכַּח הַרְאִיּוֹת הָאֵלוּ וְלִזְאֵת מְּצַאֲתִי עֲצָמִי מְּחַנְיָיב לְבָאָר הַדְּבָרִים. כִּי כָּל דְּבָרֵי נְאֻמִּים בְּאַמֶּת וּבְמִישׁוֹר.

וְהִנֵּה הַמַּג"א בְּסִי' ס"ח הִבִּיא הַיְּרוּשְׁלָמִי שְׁשַׁלְּחוּ מִתָּם אַע"ג שְׁאֲנוּ שׁוֹלְחִים לְכֶם נוֹסַח הַתְּפִלָּה אֵל תְּשַׁנוּ מְּמַנְהַג מְּקוֹמְכֶם וְהִבִּיא שְׁם מְּסַפְרֵי קַבְּלָה הַטַּעַם דִּישׁ לְכָל שְׁכַט וְשַׁבֵּט

שער בפ"ע י"ב שְׁעָרִים בְּשָׁמַיִם יְעוּי"ש וּכְבָר כְּתַב הַפּמ"ג שֶׁם דְּמַהֲתֵם מוֹכַח דְּאִין לְשַׁנּוֹת מְנוּסַח אֲשַׁכְּנֻז לְנוֹסַח סְפָרְד וְכֵן בְּאַמַּת מוֹכַח לְכָל הַרְוָאָה וְכֵן מְשַׁמַּע בְּפָרִי ע"ח בְּהַקְדָּמָה שֶׁהֵבִיא ג"כ הַגָּאוֹן מְסַאֲנֵץ זצ"ל שֶׁכ' שָׁאִין לְשַׁנּוֹת וְתַמּוּהָ רַבָּה עַל הַגָּאוֹן מְסַאֲנֵן זצ"ל אִיךָ הַסְּפִים לַהֲפִיפּוֹף דְּמוֹתָר לְשַׁנּוֹת וּמִטַּעַם זֶה הִי' קָשָׁה לְמָרֵן זצ"ל שֶׁהֵבִיא שֶׁם שָׁרָאָה אֶת רַבּוֹתָיו הַגָּאוֹנִים נוֹחֵי נַפְשׁ הַנְּזַכְרִי שֶׁם שָׁהֵם בְּעֶצְמָן הַתְּפִלְלוּ נוֹסַח סְפָרְד וְרַק שָׁאָר אֲנָשֵׁי בֵיה"כ וּבֵיהַמ"ד הַתְּפִלְלוּ אֲשַׁכְּנֻז וְהִי' קָשָׁה לוֹ אִיךָ הָיוּ רַשָּׁאִין לְשַׁנּוֹת וְהָרִי קִי"ל כָּל מְקוֹם דְּדַבְרֵי קַבְלָה חוֹלְקִין עַל דְּבָרֵי הַש"ס צְרִיכִין אָנוּ לַעֲשׂוֹת כְּדַבְרֵי הַש"ס.

וּכְמוֹ שֶׁהֵבִיא הַמַּג"א בַּאו"ח סי' כ"ה סעי' י"א ס"ק ב' בְּשֵׁם הַכְּנֵה"ג וְתִשׁוּבַת חֻקֵּם צְבִי סִי' ל"ו (אָף שֶׁהוּא הִי' אָדָם גָּדוֹל בְּקַבְלָה פְּיֻדוּעַ אַעֲפִי"כ כ' כָּל מְקוֹם שֶׁדַּבְרֵי הַגְּמָרָא חוֹלְקִי עַל הַקַּבְלָה צְרִיכִין אָנוּ לַעֲשׂוֹת כְּדַבְרֵי הַגְּמָרָא וְהַפּוֹסְקִים וּמכ"ש בְּנִידוּן זֶה שֶׁגַּם דַּבְרֵי הַמְּקַבְּלִים אֵינָם מוֹרִין כֵּן.

וּכְבָר הֶעֱתִיק שֶׁם בְּסֵפֶר דְּבָרֵי חַיִּים הַקְּדָמַת הַפָּרִי עֵץ חַיִּים שֶׁהִי' אוֹמֵר מוֹרֵי זצ"ל שֵׁשׁ י"ב שְׁעָרִים בְּרַקִּיעַ וְכו' וְכָל אֶחָד עוֹלָה תְּפִלְתּוֹ דְּרַף שְׁעַר אֶחָד וְכו' לְכַף כָּל אֶחָד וְאֶחָד רָאוּי לְהַחֲזִיק כְּמִנְהַג תְּפִלְתּוֹ כִּי אֵינּוּ יוֹדַע מֵאִיזָה שְׁבֵט הוּא וְאִין תְּפִלְתּוֹ עוֹלָה אֶלָּא ע"י הַשְּׁעַר הַזֶּה וּבְדִינֵים הַמְּפֹרָשִׁים בַּתְּלֻמוֹד הֵם שְׁנוּיִן לְכָל הַשְּׁבֵטִים עכ"ל וַא"כ לְכַאוּרָה יֵשׁ תִּמְמָה רַבְּתִי עַל הַגָּאוֹנִים הַנְּ"ל מָה רָאוּ עַל כִּכָּה לְשַׁנּוֹת בְּנוֹסַחָתָם: וְעַל זֶה הַשִּׁיב מָרֵן זצ"ל וְכ' דְּבַאמַּת הַתְּפִלּוֹת אֲשַׁכְּנֻזֵי וְסֵפֶרְדֵי הֵן שְׁנוּיִן וּמָה שֵׁשׁ בְּזָה יֵשׁ בְּזָה.

דְּהֵינּוּ כָּל הַתִּיקוּנִים וְהַיְחוּדִים שֵׁשׁ בְּנוֹסַח זֶה יִשְׁנוּ ג"כ בְּנוֹסַח זֶה וְכָל עוֹלִין לְמַעְלָה אֵל יְחִידוֹ שֶׁל עוֹלָם אֶלָּא שֶׁהַסְּגוּן שֶׁל כָּל א' וַא' הוּא בְּאֻפְּן אַחַר דְּהֵינּוּ לְפִי הַדְּרָכִים וְהַחֲלוּנוֹת הָעוֹלָם לְמַעְלָה הֵם מְשֻׁנָּים וְכַנְגָּדָן גַּם מְכוּוֹן הַסְּגוּן שֶׁל כָּל אֶחָד לְפִי דְּרָכוֹ וְהָאֵר"י הַקְּדוֹשׁ הִי' מְאַרֵץ סְפָרְדִיִּים כָּל יְמֵי חַיָּו ע"כ גִּיָּלָה כָּל הַסּוּדוֹת עַפ"י נוֹסַח תְּפִלַּת סְפָרְד וְאֵם הִי' בְּעֶצְמוֹ אֲשַׁכְּנֻזֵי אוֹ שֶׁהִי' אִישׁ אֶחָד גָּדוֹל וְקְדוֹשׁ כְּמוֹהוּ אֲשַׁכְּנֻזֵי הִי' מְגַלָּה כָּל הַסּוּדוֹת הַנְּ"ל בְּנוֹסַח הָאֲשַׁכְּנֻזֵי וְלְכַף הַגָּאוֹנִים הַצְּדִיקִים הַנְּ"ל שֶׁהֵם הָיוּ מְשִׁיגִים הַיְחוּדִים וְהַסּוּדוֹת וְהִי' נוֹחַ לָהֶם יוֹתֵר לְהַתְּפַלֵּל בְּנוֹסַח סְפָרְד עַפ"י כְּפוֹנֵת הָאֵר"י זצ"ל שֶׁשֶׁם מְבוֹאָר הַכָּל עַל נִכּוֹן וְלְכַף הֵם הַתְּפִלְלוּ נוֹסַח סְפָרְד אֲבָל לֹא הִנְיָחוּ לְאֲנָשֵׁי שָׁאָר בֵּיהַכ"נ לְהַתְּפַלֵּל נוֹסַח סְפָרְד.

וְזֶה טַעַם נִכּוֹן כִּי בְּאַמַּת כְּבָר הֵבִיא הַמַּג"א בְּסִי' תר"ד דְּבַכָּל מְקוֹם שֶׁנִּשְׁתַּמְּנָה הָעֲנִין וְהַדְּבָרִים יְכוּלִים לְשַׁנּוֹת הַמְּנַהֵג א"כ ה"נ אָף שֶׁאָנוּ מְצוּנִין עַל לֹא תִטְוֵשׁ תּוֹרַת אִמְךָ שֶׁלֹּא לְשַׁנּוֹת הַמְּנַהֵג וְכְמוֹ שֶׁשְׁלַחַו מִתָּם בְּעֲנִין הַתְּפִלָּה בְּפִרְטוֹת אֲפִילוּ הִכִּי כִּינּוֹן שֶׁהוֹעִיל לָהֶן לְכוּוֹן בְּדַבְרֵים שֶׁמְבוֹאָרִים וּמְפֹרָשִׁים שֶׁם עַל יְדֵי סִידוּר הָאֵר"י וּמִמִּילָא כִּינּוֹן שֶׁהִי' שִׁנּוּי זֶה שֶׁפִּיר הָיוּ רַשָּׁאִין לְשַׁנּוֹת הַמְּנַהֵג וְהַגָּאוֹן בְּעַל הַמַּחְבֵּר ס' הַקְּדוֹשׁ דְּבָרֵי חַיִּים הַשִּׁיג עַל דְּבָרֵי מָרֵן זצ"ל בְּזָה.

וְכַתֵּב שֶׁהָאֵר"י הַקְּדוֹשׁ הוֹסִיף כְּמָה דְּבָרִים וְשִׁנָּה נוֹסַח סְפָרְד וְאִין אָנִי מִבֵּין שׁוּם הַשְּׁגָה בְּזָה דְּבִנְוֹדָאֵי עֵיקַר הַתְּפִלָּה שֶׁל נוֹסַח סְפָרְד הִנְיָחַת הָאֵר"י ז"ל רַק שֶׁהוֹסִיף מְקַצֵּת דְּבָרִים כְּדִי לְתַקֵּן וּלְפָתוֹת הַדְּבָרִים שֶׁיְהִיוּ יָפִין טְפִי וְאֲפֹשֶׁר שֶׁאֲפִילוּ אֵם הִי' אֲשַׁכְּנֻזֵי הִי' ג"כ מוֹסִיף אִיזָה דְּבָרִים שֶׁהֵם צְרִיכִין תִּיקוּן אוֹ אֲפֹשֶׁר שֶׁאֵם הִי' עוֹשָׂה וְכוּתֵב כְּפוֹנוֹתָיו עַל נוֹסַח אֲשַׁכְּנֻזֵי לֹא הִי' צְרִיף לְהוֹסִיף בְּגוּף הַנוֹסַח מִהַתְּפִלָּה שֶׁכְּבָר הִי' יָפָה הַכָּל וּמִתְקַוֶּה הֵיטֵב

ואין אני רואה שום סתירה מזה לדברי מרן זצ"ל שאמר שהוא מקובל מרבותיו שכל מה שיש בזה יש בזה ובאמת בלא"ה כבר הקשיתי במקו"א על מה שהעיד מרן הגאון זצ"ל על הגאונים הנ"ל שהם התפללו בנסח ספרדי ושאר אנשי ביהכ"נ התפללו אשכנזי קא שייהו בו איסור לא לתגודדו לכל השיטות דקא זה היה במקום אחד ובעיר אחת ובב"ד אחד ונראה לי עפ"י דברי מרן זצ"ל וכמו"ש המג"א בסוסי' תצ"ג דלכן בני הפרים רשאין להקדים קריאת המגילה ואין בזה לא לתגודדו פיון דאם בני הפרים היו בני פרים או בני פרים בני פרים ג"כ היו עושין פן וה"נ פאן אם גם שאר בני אדם היו יודעין סוד הפנונות היו ג"כ מתפללין בנסח ספרד הדבר דומה לדברי המג"א הנ"ל וא"ש מה שהתפללו בנסח ספרד ומוכרת שפיר דברי מרן זצ"ל דהטעם משום שהי' להם בנקל לכונן הפנונות לפי שהם מבוארים ומפונשים עפ"י האר"י ז"ל בדרך ספרד דאל"כ יקשה הא יש איסור ל"ת: ומטעם זה אני תמה ג"כ על מ"ש שם הגאון מסאנץ בספרו דברי חיים שאיך לא נבוש לחלוק על דברי האר"י הקדוש ושארספרי דברי קבלה ואני אינו מבין מי הוא זה שחולק על דברי קבלה בזה.

ומי הי' חש יותר לדברי קבלה מרבנינו האי גאון חת"ס זצ"ל פאשר ידוע לכל תלמידיו ובפרט דכבר כתבתי שגם בהקדמת ספר פע"ח מבואר פן. ונהירנא פד זכיתי ללמוד בישיבה אצל רבינו הקדוש מרן בעל חת"ס סופר זצ"ל שמעתי ממנו בענין סדר התפלה שהוא מכונן נגד הד' עולמות א'ב"י"ע שהוא ר"ת של "אשרי" יושבי ביתך" עוד יתללו וכו'.

וגם מרומז שם י"ב שבטים דהיינו ר"ת של "יושבי ביתך. וע' נפש שירדו למצרים דהיינו הע' של עוד ושכינה על גביהן דהיינו ה"א של "אשרי או הי' של "יתללו ונהעשי' הוא עולם התחתון: ויצירה עולם המלאכים.

ובריאה הוא עולם היכלות ואצילה הוא עולם האצילות גבוה מעל כל גבוה שומר. וכנגדן השם בד' צירופין ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן ע"ב נגד עולם האצילות ס"ג נגד עולם היכלות מ"ה נגד עולם המלאכים.

ב"ן נגד עולם התחתון: וכן הוא מסודר התפלה עד ב"ש הוא צריך ליחד ולהעלות נפשו מן עולם התחתון לעולם המלאכים והוא שם בן ומברוך שאמר עד ברפת יוצר אור צריך להעלות מעולם המלאכים לעולם ההיכלות.

ומברכת יוצר אור עד הש"ע צריך להעלות מעולם ההיכלות כנגד שם ס"ג ותפלת הש"ע הוא נגד עולם האצילות ממש. ולכך צריך לומר בכל חלק מה"ד חלקים הנ"ל בכל סוף החלק שמע ישראל דהיינו אצל ברוך שאמר ואצל ישמח.

ובזה מיושב קושית הב"י שרוצה למחוק תיבת שמע וכו' בסוף השירה ולהנ"ל א"ש דליחד שמו של הקב"ה בכל חלק מהעולמות ופעם א' הק"ש ממ"ש וליחד שמו אנו באין להתפלל שמנה עשרה שפולל הכל.

ואח"כ חוזר ממעלה למטה כדאית' בגמרא עבד שנוטל פרוס מרבו וחוזר וכו' ולכך מסיימין בעלינו לשבח אחר התפלה בשמע ישראל וכו' ולכך נהגו החסידים לומר הודו קודם ברוך שאמר.

דהר"ת של סוף הודו דהיינו "נאני בחדסדך" בפתחתי יגל "לבי בישועתך בגימטריא שם ב"ן. ולכך ע"כ שם מסיים וע"כ אמרים הודו קודם ברוך שאמר: אבל עפ"י הדין אינו נכון דאסור לומר המזמורים קודם ברפת ברוך שאמר דברוך שאמר וישתבח הם הב' ברכות של פסוקי דזמרה חד לפניה וחד לאחריה כמ"ש הרא"ש וקרי"ף בפרק אין עומדין ועכ"פ דברי מרן הגאון זצ"ל ה"ה מכוונים ומספיימים עם ספר הפנוני' שהביא המג"א בסי"ח ה"ל ו"עם דברים המובאים שם בספר דברי חיים בשם פרי ע"ח.

ומכוונים לדינא: אמנם בתשובת דברי חיים הביא עוד בשם ס' משנת חסידים ג"כ פספר הפנונות. רק דמסיים אם לא ידע אם בנפשו הוא המנהג שתפסו אבותיו נוח לו שיתנהג במנהג המנובחר שקיבל הר"ח וניטאל זצ"ל מרבוב האר"י ז"ל שרובו הוא על סדר תפלת ספרדיים למתן תיקון הצריך למעלה עיי"ש.

ודברים הללו חולקים על דברי פרע"ח ה"ל דהפרע"ח כ' מי שנהג במנהג אשכנז אין ראוי לשנות המנהג ובעל הספר משנת חסידים אמר רק אם אינו יודע והוא בספק אם התפלה הוא לתיקון נשמתו יתפלל וכו' וזה נגד דברי הירושלמי וכנגד דברי הפע"ח בעצמו שלא פתב פן בשם האר"י הקדוש.

וגם הוא תמוה דהרי אמרינו בכתובות דף כ"ו דגדולה חזקה שעי"ז החזיקו ליתן תרומה בבית שני להכהנים ובתבואת שור סימן י"ח כ' ראי' מזה דאפילו ע"י מנהג נקרא חזקה. ומכשירין איסור דאורייתא עי"ז ואיך פתב בספר משנת חסידים ה"ל דאם א"י ישנה המנהג אם מועיל חזקה מה שהי' בחזקת פהו מתזיקינו לי' מפאן ואילך בחזקת פהו.

א"כ בנודאי ראוי שיועיל החזקה שהי' עד עתה משבט שראוי לתפלת אשכנז' שגם מפאן ואילך יהי' פן והאיך ראוי לבטל חזקה משום דאינו יודע וצ"ע עליו ובע"כ דס"ל פיון דמחויב להתפלל באופן שיהא תיקון לנשמתו ואם א"י אם התפלה הזאת היא לתיקון לו כדבעי וקרי הוא בחזקת חיוב וא"י אם נפטר הוא בזאת התפלה הני חזקה נגד חזקה פן אפשר לי להסביר את דבריו שיהיו מכוונים ולא יסתרו דברי הגמרא: ולפי"ז נראה דיש נ"מ דלדעת מרן זצ"ל ספרדי שהתפלל נוסח אשכנזי יצא שיהי' רק למצוה מן המנובחר שיהא דרך תפלתו כסגנון של השערים שהוא שייך לו וכן בהיפוך ולדעת המשנת חסידי' וכש"כ לדעת ליקוטי האמרים שהביא שם דלכני התערבות מתקון דווקא נוסח ספרד.

א"כ נראה פיון שראוי לשנות המנהג נגד החזקה ע"כ אינו יוצא בנוסח אשכנז. ועכ"פ צ"ל לדבריהם דלכתחילה נודאי אין ראוי להתפלל בנוסח אשכנזי אם כבר התפללו ספרדי' פן נראה דסבר מרן זצ"ל בכוננת ליקוטי אמרים.

וע"ז הביא ראי' מר"א ורע"ק שהתפללו בבת אחת ולאחר שלא הי' ר"א נשמע ונענה. עמד רע"ק והתפלל ולכאור' קשה שהי' רע"ק מגרים והי' מתפלל נוסח ספרד ור"א התפלל נוסח אשכנז וע"כ דהוציאו אחד את חברו וכעין שהביא הגאון בעל דברי חיים זצלה"ה בעצמו מירושלמי בר"ה פלוגתא דר"י בן גורי ורע"ק בנוסח של ר"ה ומשם הוכיח הירושלמי הוכיח הירושלמי פן דאת"ל דהתפללו פל אחד בפ"ע שייך בי' איסור אמנם דבדיעבד יצא.

וע"כ משום שהוציא אחד את חברו לא מתגודדו דנהי דכ"ז שלא עמדו למנון ולא קבעו הלכה למעשה עפ"י הרוב יהי רשאי כל אחד להתפלל כפי דעתו. מפל מקום חשש לא מתגודדו שנייה בי' אלא ע"כ שהוציא אחד את חברו ומזה הוכיח הירושלמי דבדיעבד יצא וכן הוכיח מרן זצ"ל מעובדא דר"א ורע"ק דמוכח ג"כ דבדיעבד יצא גם מי שצריף להתפלל בנוסח ספרד והתפלל בנוסח אשכנז אפי"ה יצא חזקת חיובו.

וא"כ בנודאי אסור לשנות המנהג דגדולה חזקה פדלעיל ומזה הוכיח שפיר מרן זצ"ל נגד הספר משנת חסודים וס' ליקוטי אמרים וכל דבריו נאמרים עפ"י חוקי הש"ס והפוסקים. כ"ז פתבתי לברר לה שמרן הגאון זצ"ל לא טעה ח"ו ולא הביאו שום סתירה פנגדו הנראה לפענ"ד פתבתי ולא להכריע רק לברר דברי רבינו זצ"ל: ואשר שאלת אותי על דבר המלבושים לשנות מאשכנז לפולין אין לי לחדש בזה ולא לפלפל בזה ולענן שלא להלביש בגדי צמר כבר פתב מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל סי' ט"ו וט"ז בחלק או"ח ולענן חשש מלבושי עכו"ם עיין ביו"ד סי' קע"ח והמפורשים שם ובחת"ס באו"ח סוסי' קנ"ט שרמז מאלו הענינים ותו לא מידי ואחתום בברכה המשולשת היום יום עש"ק וישלח תרל"ז לפ"ק חוסט: דברי רבך הד"ש הק' משה שיק תשובה מ"ד שאלה עשרה שהתפללו ביחיד בינם לבין עצמן.

אם באו אח"כ לבית הכנסת ואין אחד בביהכ"נ שלא התפלל עדיין אם יכול אחד מהם להתפלל בקול לומר קדיש וקדושה בצייבור: הנה המג"א הביא בסי' ס"ט בשם הרדב"ז דאין חוזרין ומתפללין לצאת ידי קדיש וקדושה ולא הביא טעם הדבר.

ולכאורה צריף עיון דהרי מבואר בב"י וש"ע שם בריש סימן ס"ט דאם יש עשרה בני אדם שהתפללו שיתזו לומר קדיש ובכרכו וקדושה ומבואר בהדיא להיפוף והדגול מרבקה שם פתב דבאמת הרדב"ז הנ"ל חולק על פסק המחבר וראיתי בספר אלי' רבא באו"ח סי' נ"ה ס"קו שהביא דברי הרדב"ז הנ"ל.

והביא טעמו דפרח מנייהו חובת קדיש וקדושה כמ"ש גבי ברהמ"ז. ולא הבנתי דבריו דאדרבה גבי ברפת המזון קי"ל באו"ח סי' קצ"ד סעי' א' דאם בכרכו ברהמ"ז ביחיד לא פרח זימון מנייהו אלא דאין יכולין לזמן דאין זימון למפרע אבל מצטרפין דלא פרח זימון מנייהו וכו' כמבואר ברשב"א בשם רב האי הובא בב"י שם.

וראיתי בספר המאירי במגילה דף כ"ג שהביא שני פירושים בהא דפורס שמע ולחד פירושא פתב דבעי לכל הפחות אחד שלא התפלל כלל מזה מבואר דאם כלם התפללו ביחיד דאין חוזרין לומר קדיש ובכרכו וקדושה מיהו אפטר דהמאירי קאי שם על פריסת שמע היינו קדיש ובכרכו וקדושת יוצר א"כ שנייה לומר אין קדיש ובכרכו למפרע אבל קדושה שהוא לעולם אחר תפלת י"ח וכיון דלא פרח מנייהו.

דאי פרח מנייהו אפילו צרופי לא מצרפינו כדאמרי' שם לענן ברהמ"ז א"כ לא ידעתי מדוע לא יוכלו להצטרף לומר קדושה: ונראה דזה תליא בב' טעמים שמצינו והובא בב"י או"ח סי' קכ"ד ובבואר הב"ח שם להרא"ש טעמא דחזרת התפלה רק משום הקדושה ולפי"ז אפילו התפללו כלם ביחידות נראה דרשאין וצריכין לומר קדיש ובכרכו וקדושה אבל לטעם הרמב"ם שם דהטעם הוא פדי להוציא את האיניו בקי ואע"ג דהאינדנא פולן

בְּקִיּוֹן הַתְּקֵנָה בְּמִקוֹמָה עוֹמֶדֶת א"כ י"ל דְּוֹנָקָא קוֹדֵם שְׁהִתְפַּלְלוּ חָל הַחַיִּיב עָלֶיהֶן כְּמוֹ
בְּשָׁנִים קְדָמוֹנִיּוֹת אֲבָל לְאַחַר שְׁהִתְפַּלְלוּ כְּלָם בִּיחִידוֹת וְלֹא דְמִי כָּלֵל לְטַעַם הַתְּקֵנָה שְׁהָיוּ
אֵינָם בְּקִיּוֹן וְהָיָה לְכָל הַפְּחוֹת אֶחָד שְׁלֹא הִתְפַּלֵּל א"כ לְטַעַם הַרְמַב"ם שְׁפִיר יֵשׁ לְפִסְוֹק
כְּהַרְדָּב"ז דְּעֵתָה שְׁכָלֵם הִתְפַּלְלוּ בִּיחִידוֹת אִימְתִי יָבֹוא עָלֶיהֶן הַחַיִּיב מְעִיקְרָא לֹא הָיוּ
עֹשֵׂהָ וְעֵתָה לֹא דְמִי כָּלֵל לְזִמְן הַתְּקֵנָה שֶׁהִי בִּינֵיהֶם בְּנֵי אָדָם שְׁלֹא הִתְפַּלְלוּ אֲמָנָס דְּבָרֵי
הַרְדָּב"ז צ"ע לִי אַח"ז כְּתַבְתִּי לְמָרְן הַגָּאוֹן הָאֲמֵתִי מוֹהֲרַמ"ס נ"י וְכַתֵּב לִי וְסַיִים בְּכָל מְקוֹם
שְׁהִלְכָה רוֹפֶפֶת בְּיַדְךָ הִלְךְ אַחַר הַמְּנַהֵג וְהַמְּנַהֵג שָׂאִין חוֹזְרִין וּמִתְפַּלְלִין: תְּשׁוּבָה מ"ה הִנֵּה
הַחֲכ"צ בְּסִי' ק"ו כְּתַב דְּבִמְצָנָה אַחַת יוֹכֵל לְהִמְתִּין עַל זְמַן שְׁיִהְיֶה יוֹתֵר מִן הַמְּוֹבָחָר.

אֲבָל בְּשִׁמְי מִצּוֹת מְצָנָה שְׁבָא לִידוֹ תַחֲלָה אֶפִּילוּ הַקְּלָה יַעֲשֶׂה קוֹדֵם. עֵי"ש שְׁהִבִּיא רֵא"י
מִש"ס דַּמ"ק דָּף ט' אֲבָל הַקְּשָׁה מִמְּנַחֲוֹת דָּף מ"ט דְּקָא מִבְּעַל לִי מוֹסְפִין דְּהָאִידָנָ' וְתַמִּידִין
דְּלַמְחָר אִי מְקוֹדֵשׁ עָדִיר אִו תְּדִיר עָדִיר.

וְת"ל דְּמָה דְּקָדִים צָרִיף לְמִיַּעֲבֵד עֵי"ש מָה שְׁתִּירֵץ דְּכִמְצָנָה אַחַת דְּמִי וְעֵינָן בְּנִשְׁמַת אָדָם
כָּלֵל ס"ה הַקְּשָׁה מְהָא דְּאֲמַרִּינוּ גַר חֲנֻכָּה וְקוֹדֵשׁ הַיּוֹם. גַּר חֲנֻכָּה עָדִיר מְשׁוּם פְּרִסוּמִי
נִיֶּסָא וְת"ל דְּגַר חֲנֻכָּה זְמַנּוֹ קָדִים.

וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהִבִּיא רֵא"י מִש"ס דְּסוֹפָה דָּף כ"ה ע"ב רִש"י בַּד"ה שְׁחָל שְׁבִיעֵי וְכו' וְכַדְעַת
הַח"צ דְּאֶפִּילוּ מְצָנָה קְלָה אִי קְדָמָה בְּזִמְן רִשְׁאֵי לַעֲשׂוֹתָהּ אֲלֵא דְמִשְׁם אֵינּוּ מוֹכַח אֲלֵא
דְּרִשְׁאֵי לַעֲשׂוֹת הַקּוֹדֶמֶת אֲבָל שְׁיִהְיֶה מְחֻיָּב לַעֲשׂוֹת דְּוֹנָקָא הַקּוֹדֶמֶת.

לְזָה אִיֶּצְטָרֵף קְרָא דְּמִיַּתִּי הַחֲכ"צ בַּמ"ת דָּף ט' דְּאֲנֹרַח חַיִּים פֶּן תְּפִלְס. וְלִשׁוֹן רִש"י בְּסוֹפָה
דָּף כ"ה ע"ב הַגָּ"ל לְכְאוּרָה קְשָׁה דְּנִקְט רִשְׁאֵי הָרִי חַיִּיב אִיכָּא לַעֲשׂוֹת' מְקָרָא דְּאֲנֹרַח חַיִּים
פֶּן תְּפִלְס.

וְאִף דְּמְהַרְש"א בְּחִידוּשֵׁי אַגְדוֹ' שָׁם בַּמ"ק פִּי' פִּירוּשׁ אַחַר אֲבָל רִש"י לְשִׁיטְתוֹ בַּמ"ק וְכֵן
הִבִּיא הַר"ן בְּשֵׁם הָעָרוּף קִשְׂיָא: וְאֶפְשָׁר דְּמְקָרָא דְּאֲנֹרַח חַיִּים פֶּן תְּפִלְס מוֹכַח רַק מְצָנָת
עֹשֶׂה דְּלִית בֵּי עוֹנֵשׁ.

אֲבָל מ"ע דְּאִית בֵּי עוֹנֵשׁ כְּגוֹן פֶּסַח וּמִילָה דְּאִית בֵּי כְּרַת דְּהוּי כַּל"ת דְּמַעֲנִשְׁיָנִין עֲלָה
אֵינּוּ בְּכָלֵל אֲנֹרַח חַיִּים. דַּכ"ן רַק עַל מ"ע גְּרִידָא וְהִרְאָ' שְׁגָם לַעֲנִין עוֹסֵק בְּמְצָנָה פֶּטוּר
מִן הַמְּצָנָה אֶצְטָרֵף קְרָא בַּפ"ע לַעֲנִין פֶּסַח דְּאִית בֵּי כְּרַת.

ה"נ לַעֲנִין אֲנֹרַח חַיִּים פֶּן תְּפִלְס לִיכָּא לְמִידַע מְהֵתָם. וְלִכְךָ פִּרְש"י רַק רִשְׁאֵי: אֲמָנָם גַּם
בְּשָׂאָר מְצָנָת יֵשׁ לְדוֹן לְכְאוּרָה דְּהָרִי לְפִי חַד תִּי' בְּתוֹס' פֶּסַחִים דָּף נ"ט ע"א ד"ה אֲתִי
עֹשֶׂה וְכו' אֲמַרִּינוּ דְּגִבֵּי עֹשֶׂה לֹא בַעֲי' בְּעִידָנָא וְכו' וְדַחֵי אֶפִּילוּ שְׁלֹא בְּעִידָנָא.

וְתוֹס' בְּזַבְחִים דָּף ל"ג ע"ב ד"ה לַעֲנִין כ' דְּעֹשֶׂה דְּאִית בָּהּ כְּרַת דַּחֵי אֶפִּילוּ שְׁלֹא בְּעִידָנָא
א"כ אִם הָעֹשֶׂה דְּלַמְחָר עָדִיפָא נִימָא דְּעֹשֶׂה דְּלַמְחָר דּוֹחָה עֹשֶׂה דְּהָאִידָנָא. וְכֵאלוּ אֵין כָּאֵן
מְצָנָה הַיּוֹם וְלֹא שְׁיִיף עוֹסֵק בְּמְצָנָה פֶּטוּר מִמָּגַם לֹא שְׁיִיף אֵין מְעַבִּירִין עַל הַמְּצָנָה.

וְקִשְׂיָא בֵּין עַל הַי דַּמ"ק וּבֵין עַל הַי דְּסוֹפָה: וְנִרְאָה דְּבְּסוֹפָה דָּף כ"ה ע"ב יֵשׁ לִישֵׁב
דְּהָרִי בְּלֹא"ה קְשָׁה הָא מֵת מְצָנָה קוֹדֵם לְפִסַּח וְגָדוּל כְּבוֹד הַכְּרִיּוֹת שְׁדוּחָה אֶפִּילוּ אִם

האינדנא חיוב פסח וכבר הקשו התוס' שם פן ותימצו דלא מיירי במת מצנה גמור אלא בקבורת קרובים ונה צ"ע טובא מנ"ל להקשות ולהוכיח דלמא מיירי במ"מ גמור.

ונראה לי שב דגבי דחי' כל שיכולין למעט גברי ממעטינן וכדס"ל לר' ישמעאל במנחות דף ס"ג. ורבנן פליגו ורק משום דמפרסמי טפי וא"כ הוה דקבורת מ"מ דוחה פסח.

מכל מקום צריך למעט גברי ואפשר ביחיד. והקרא אומר ויהיו אנשים טמאים.

ומיעוט אנשים שנים ואפשר יותר. ונה ע"כ אינו משום מ"מ אלא משום עוסק במצנה פטור מן המצנה: וממילא מנושב ג"כ קושא הראשונה נהי דעשה דפסח דוחה לעשה דקבורה ז"א הרי עשה דקבורה עדיף ונשארה העשה בעולם ולכך שפיר אמרינן דהטעם דהיו מטמאין טפי.

הוא משום עוסק במצנה פטור מה"מ וא"ש אבל בעלמא היכא דשייך דעשה קדא ידחה לאידך אמרינן דצריך לעשות החמורה וגם במנחות דף מ"ט אפא למימר דהאי דחמירא דחי לראשונה ולכך קא מבעי' לי'.

אמנם אפתי לפי המסקנא דלא אפשרא האבעי' ופסק הרמב"ם דשניהם שווין ואיזה שירצה יעשה וקשה כיון דשניהם שווין. א"כ ראוי להקדים זה דזמנו היום:.

ונראה הוה דאמרינן דעוסק במצנה פטור מה"מ לאו דווקא עשיית המצנה ממש. אלא אפילו ההליכה והעסק במצנה לקבורתה.

ולהביאה לידי גמר נמי בכלל. דהרי ילפינן מובלכתה בדרה דעוסק במצנה פטור מן המצנה עיי"ש בריטב"א בסופה וא"כ אם קונה ומשמר ומזמין הטלאים על יום מחר ג"כ הוא עוסק במצנה היום.

וא"כ אם מניח הטלאים ושומרם על יום מחר עוסק היום במצות תמידין דלמחר. ולכך עוסק במצנה פטור ממצנה דמוספין ויכול לעשות איזה שירצה פן נראה לפי ענ"ד.

אמנם האי דמועד קטן אפתי קשה. וצריך לומר דגם במ"מ מיירי בכה"ג שאין החמורה לעשות היום ממנה שום דבר אפילו הזמנה וגם א"א שתדחה המצנה החמורה דלמחר את המצנה של האינדנא פעין קרובים הנ"ל וא"ש: ולפי תי' השני של תוס' פסחים דף נ"ט דגבי מ"ע בעי' בעידנא א"כ יש לומר ולישב בפשיטות דוודאי היכא דעוסק היום בהזמנת המצנה שלאחר זמן הוי עוסק במצנה ופטור מן המצנה והיה יכול לעסוק בזו או בזו ושוב אמרינן מצנה החמורה עדיף ולכך בגר שבת וקידוש בעינן הטעם משום שלום בית וכן גבי תמידין ומוספין אבל היכא דאם יעשה את המצנה של מחר לא יעסוק היום קלל אפילו בהזמנת המ"ע.

אמרינן מאי דקדים עדיף פן נראה לפענ"ד ולפי"ז פלגא הוא במצנה החמורה אם צריך הזמנה לזה היום ולהזמין המצנה החמורה על למחר. ינוח הקלה ויעשה ויזמין על של מחר המצנה החמורה אבל אם אין צריך הזמנה ולא שום עסק היום אז הדבר תלי' בב' תירוצי התוס' בפסחים דף נ"ט הנ"ל ואי שייך דעשה דוחה עשה ג"כ החמורה דלמחר עדיף אבל אם לא שייך דעשה ידחה להעשה כגון בקבורות קרובים או דהוי עשה

דפשיעה או עשה דלא בעינא וכינצא בעשה שאינה יכולה לדחות אז המצנה קלה של
האינדנא קודם וע"ז נאמר אורח חיים פן תפלים.
פן נראה לפענ"ד: וכל. זה בשני מצות.

אבל במצנה קדא רק שלאחר זמן יעשנה יותר מן המנובחר בזה פסק בח"צ הנ"ל דימתין
ויעשה מן המנובחר ובס' נשמת אדם הנ"ל פליג ובנודאי אם המצנה מצד עצמה הוא מן
המנובחר לעשותה לאח"ז כגון תפלת שחרית דעיקר מצותה בנ"ז הסמה.

אע"ג דינצא מעלות השחר בכה"ג בנודאי לכ"ע ימתין על עיקר זמנה ואין זריזות
להקדים אבל אם המצנה מצד עצמה כבר הגיע עיקר זמנה אלא שממקום אחר משום
הידור מצנה רוצה להמתין בזה פליגו התה"ד וס"ח המובא בנשמת אדם הנ"ל ומרן ז"ל
הכריע כהתה"ד מהא דקורין המגילה באדר השני משום דמסמך גאולה לגאולה עדיף
קדאיתא בפ"ק דמגילה.

ולא אמרינו דזריזין מקדימין לאדר הראשון: ולפענ"ד הא מקרא דוישפם אברהם בבקר
וגם מקרא דנשמרתם את המצות אינו מוכח רק אם אינו עושה כדי להדרה אבל כדי
להדר דהידור מצנה מה"ת וא"כ יש לומר דלא ימתין פדעת התה"ד מיהו היינו במצנה
שאינה נעשית אלא פעם אחת ואם יעשנה היום לא יעשנה למחר אבל במצנה שהיא
מחוייבת בכל יום ויום ואם יעשנה היום מפל מקום אפשר לו לעשותה גם ביום אחר.

אלא שאונס מעכבו בכה"ג מיירי הרדב"ז המובא בחכ"צ סי' ק"ו הנ"ל דמצנה דהאינדנא
קדים פן נראה לפענ"ד ועיי' במל"מ פ"א ממגילה ונ"ל עוד ראי' גדולה לתה"ד הנ"ל
מדברי התוס' גיטין דף כ"ח ע"ב בד"ה והא בעי סמיכה שפכתבו דערל וטמא היכא דאין
תקנה שיוכלו לקיים מצות סמיכה יוכלו לשלוח קרבנם בלא סמיכה אבל היכא דאפשר
דיביא לאחר זמן ויקיים מצות סמיכה אז אמרינו דימתין ויקיים מצות סמיכה ואע"ג
דסמיכה אינו מעכבת ואינו אלא מצנה מן המנובחר והיינו כהתה"ד: תשובה מ"ו החיים
והשלום וכל טוב לתלמידי הרב המאור הגדול המופלג כש"ת מו"ה אלכסנדר אדלער
אבדק"ק יאנקנט יע"א: מכתב קבלתי וע"ד אמתלא שפכתב על שלא באת לקבל פני
לק"ק אדא.

דבר הזה א"צ אמתלא ובלא"ה דנתי אותה לכף זכות וגם ידעת שאין אני מבקש כבוד
וע"ד מבוקש בקהלה הידוע עשיתי כמבוקש וע"ד ד"ת שפכתב לי שנתעוררת על
דברי התוס' שבת דף ד' בהא דחציו עבד וחציו ב"ח וכו' הלא אין אומרין לאדם חטא
בשביל שיזכה חברה.

והמשחרר עבדו הרי עובר בעשה והקשית דהא תנו במתניתן וכותב לו שטר על חצי
דמיו ומשנתן דמים ליכא עשה כמ"ש הרשב"א הנה על התוס' לא קשיא דאטו גברא
אגברא קרמית.

רק יכולת להקשות רשב"א אדברי רשב"א שיהי גם הרשב"א בשפת שם הקשה ג"כ
קושיא זאת. וא"כ סותר את דברי עצמו ובאמת הרשב"א בגיטין דף ל"ט חולק על
הרמב"ם שאומר דעשה דלעולם ב"ת הוא משום לא תחנם ודווקא בעושה לטובת העבד

עיי"ש וכן כ' ה'ר"ן שם וכבר הקשה ע"ז המג"א בסי' צ' סק"ל גם הטורי אבן ריש חגיגה
האריה בזה.

והנה גוף דברי הרמב"ן והר"ז קשה הרי לא קי"ל כר"ש דדרש טעמא דקרא וכו' הי'
אפשר לישוב קושית המג"א והטורי אבן דכו' פליגו הסוגיות דבגטין קאי למאן דאמר
דדרשינן טעמא דקרא משא"כ בבבבכות דפריד עלה הא מצוה הפא בעבירה הוא קאי
למאן דלא דרש טעמא דקרא ועכ"פ ספיקא הוי אי זה טעמא דקרא ובלא"ה נ"ל דאפילו
לדעת הרמב"ן איפא למימר דווקא מה"ת אינו אסור אלא היכא דעושה לטובת העבד
אבל מדרבנן אסור אפילו אין עושה לטובת העבד.

ובזה ג"כ מיושב קושית המג"א הנ"ל והיינו משום דאסור עכ"פ מדרבנן וכו' מיושבים
ג"כ דברי התוס' דקודם זה הקדימו דגם באיסורי דרבנן א"א לאדם חטא בשביל שיזכה
וכו' ולכך הקשו התוס' שפיר כמובן: אמנם בלא"ה נראה אפילו אם נימא אם העבד נוטן
דמי עצמו לאדוניו אז אין האדון עובר בעשה היינו דווקא אם האדון רוצה באמת למכור
העבד ולוקח עבורו דמים מה שאין כן דבאמת אין האדון רוצה בזה וקרוב לנודאי שלא
יבא לידי גביל ע"י השטר שפותר לו העבד שהרי העבד הוא גברא ערטילאי ורק אפשר
שברוב הימים יתעשר ויבוא לידי גבילי והשתחרר אינו בשביל נתינת הדמים שלא פא
לעולם אלא בסביבת העבד שיוכל לישא אשה ובכה"ג ס"ל להרשב"א שם דאע"ג שעושה
בשביל המצוה אפי"ה איפא עשה דלא פה"ר"ן הנ"ל וכן ס"ל להתוס' ולכן שפיר הקשו
דאין אומרים לאדם חטא: והנה בע"ז דף ס"ג ע"ב קא מבעי' למיעוטי את התפלה ש"ד
או לא וקא פשיט שם מהא דתניא דעוקרין עם הגוי בכלאים וקאמר דברייטא כר"ע
דס"ל מקיים פלאים לוקה ולהכי למעוטי תפילה ש"ד.

ואח"כ מסיק דאיכ"ל דברייטא אתיא כר"י דאסור ליתן להם מתנת חנם ואפי"ה למעוטי
את התפלה ש"ד ומדרבי יהודא נשמע לר"ע והקשו בתוס' דל"ל למימר מדר"י נשמע
לר"ע גלמוד זה מר"י עצמו ונראה דהרי ר"י ס"ל דבר שא"מ אסור.

וכל שכן היכא דהוי פסיק רישא דאפילו לר"ש אסור מן התורה וא"כ אפילו אין מתכונן
אלא למעט התפלה הרי הוא אסור וצריך לומר דמפלל לא תחנם דרשינן נמי דלא תתן
להם חן וכן עוד כמה דרשות וא"כ בקרא עצמו משמע דביאר לן טעמא דאיסורא דלא
ליתן להם מתנת חנם משום לא תתן להם חן ולכן אפילו אם דבר שא"מ אסור מפל מקום
הכא מותר אם הוא אינו מתכונן ואין פאן איסור פלל כמובן: ולכך, א"ש בפסיק רישא
לר"ש או לר"י דדשא"מ אסור.

אבל מזה עוד לא נשמע בשאר עבירות כגון מקיים בכלאים וכו"ג דיהיה מותר למעט
את התפלה דשאני התם דגלי קרא ומהיכא תיתי לשאר עבירות דיהיה מותר ולכך קאמר
הש"ס דמפל מקום הרי גוף איסור של קיום ע"ז והאיסור דלא תחנם הוא רק משום סרף
ע"ז שלא יהא לו גורבה עמהם וממילא פינו דגלי לן קרא פאן אכל לא תחנם שנעשה
שלא לטובתם רק לטובת הישראל ש"ד ממילא ג"כ פאן דלמעט את התפלה שפיר דמי
וה"ה נמי גבי פלאים גלמד מק"ו מקיום עבודה זרה ולכך קאמר מדרבי יהוד' נשמע
לרע"ק: וכו' יש לישוב קושית הרשב"א בגיטין דף ל"ט הנ"ל על הרמב"ן שהקשה
דהאריה אפשר דהטעם משום ל"ת הרי גם לגר מותר ליתן מתנת חנם כ"ש לעבד ונדאי

מותר עיי"ש ולהנ"ל אפשר לומר דכוננת הרמב"ן הוא דרמו דגבי לא תחנם אמרינן דאם אינו עושה לטובת העכו"ם רק למעט את התפלה ש"ד.

ה"ה פאן דאין איסור בעושה לטובת עצמו אבל באמת אין פוננתו דכאן האיסור הוא משום לא תחנם אלא דילפינן מק"ו מאיסור דלא תחנם שם בע"ז ובזה ממילא מוכן דמנכר לומר כמ"ש לעיל דבזה דהעבד פותב שטר על דמיו בזה לא נפקע האיסור של לעולם בהם פעבודו דזה אינו טובה לישראל ואחתום בכרחה יהי' ה' עמה ויכרה אותה ואת ביתה דברי רבך הדוש"ת: הק' משה שיק מברענאווע: תשובה מ"ז בעזה"ת חוסט יום ד' לסדר נארא תרל"ח לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב לש"ב תלמידי הרב המאוה"ג המנפולג בתורה מוהרר שלמה שיק נ"י אבד"ק קארצאג: מכתבה קבלתי ושם נשאלתי לחיות דעתי בענין ביהכ"נ שעד עתה הי' הארון הקודש מצד מזרח ועתה מוכרחים לשנות המקום ולבנות מחדש ורוצים לשנות מקום הארון ע"ד שכ' הטו"ז באו"ח סי' צ"ד ודעת מעלתו נוטה שיבנו את הארון הקודש לצד דרום שבקרו דרומית מזרחית שלפי הנסיון ע"י קאמפאס שם זריחת השמש.

אלא דבקהלות הסמוכות הארון הקודש בצד מזרח בית הפנסת ויהא נראה פסותרות ולכה שאל דעתי והאריה בזה ולפי ענ"ד הנה באמת יש שינוי בבנין דמקצת בתי פנסיות עושים ארון הקודש שנה בכותל המזרח.

ומקצת בונים ע"ד שכ' הטו"ז משופע במזרחית דרומית ושניהם דברי אלקים חיים ואין בהם סתירה וכבר כתב להם חמודות סוף פרק תפלת השחר על דברי הרא"ש שם שכ' שאנו דרים במערבא דהיינו מערבית צפונית של א"י אנו מתפללין לצד מזרח דהמנהג כן.

והאריה שם דהא דאמרינן ב"ב דף כ"ה דבני בבל אמרו דאדרום אדרומי ולא אמר להם להתפלל למערב דבבל הוא מזרחית צפונית לארץ וישראל. ולי הי' נראה לישיב דמ"ד שהוא סובר כמאן דאמר דלעולם מתפללין למערב שהשכינה במערב ולכה אזהר לי' רק דצריה ג"כ להדרים נגד א"י ותוס' ברכות דף ו' ע"ב ד"ה אחריו וכו' פתבו ג"כ דאנו מתפללין לצד מזרח ועיין בתשובת חת"ס חאו"ח סי' כ"ז דהפתח הי' לצד מערב.

ולחם חמודות שם כתב נהי דאם הפותל של ארון הקודש הוא למזרח צריכין האנשים המתפללין שם לנטות עצמן בתפילתן לצד דרום וכתב שם עוד דמקום עמידתו הי' לצד דרום של ארון הקודש.

ואם הי' מצדד עצמו לדרום הי' נראה פהופך צד אחריו לארון הקודש לכה לא הי' מצדד עצמו להתפלל לצד דרום אלא בשעת השתחויה בתפלה הי' משתחוה לצד דרום. ובזה סגי לקיים להתפלל נגד א"י שהוא בדרומה אצלנו וגם מקיים הרוצה שיחכי' ידרים.

וכן נראה מלשון הגמרא שאמרו לבני בבל אדרימו אדרומי שקאי על גוף האדם ולא על הביהכ"נ: אמנם מקצת בתי פנסיות בנויין פדעת הלבוש והטו"ז שהפותל שבו הארון הקודש הוא בנוי באופן שיהא הפותל עומדת מזרחית דרומית ואז א"צ לצדד בתפלתו נגד דרום ולא בשעת השתחויה ולזה הסכים ג"כ האליה רבא שם שיש לעשות כן.

וא"כ שני גוונים הנ"ל הם ע"ד אחד אלא שאם נבנה הפותל של ארון קודש לצד מזרח צריף לצדד אצדודי עצמו בשעת תפלתו פדלעיל ולחם חמודות מעיד שפך הי' המנהג ואם בונין הפותל מזרחית דרומית בשיפוע הרוחות אזי א"צ לצדד בתפלתו דממילא המה צדודי מצדדי ולזה הסכימו הטו"ז והלבוש והאל"ה רבא שנה טוב יותר אלא שאז צריף לינהר שלא יתפלל נגד זריח' השמש ששכים אצלנו דזריחת השמש היא בקרן דרומית מזרחי כמ"ש למטה אמנם הציור שצייר מעלתו על הנייר שרוצים לעשות הביהכ"נ הסדשה באופן שהפותל של ארון הקודש יהי' לגמרי לצד דרום זה לא שמענו ואינו לפי ב' הציורים דלעיל: ומה שהביא ראי' מן שהי' נראה זריחות השמש בקרן דרומי מזרחית זה אינו ראי'.

אדרבה שפן העיד בלח"מ שם והביא בשם הג"ה אלפסי הסדשים שאין עושין מקום הארון מצד התפלה לנגד זריחת השמש ממש פי זהו דרך הצדוקים רק מכוננים כנגד אמצע היום. והפ"י שאין אנו יושבים כנגד זריחת השמש ממש שהארצות האלו נטוים הם לצפון מהילוף השמש שהרי לעולם בין בימות הסמה ובין ביה"ג לא נראה השמש בכל אלו הארצות רק לצד דרום ואם היינו עושין צד התפלה נגד זריחת השמש היינו צריכין לעשות באלקסון העולם קצת עד שתהא נוטה הפותל ממזרח לדרום אלא עושין אותה באמצע היום היינו משוכה בקו שנה בין דרום לצפון וכו' יעוי"ש.

וא"כ ופי הנראה מהגהת אלפסי הנ"ל שהביא הלח"מ. אדרבה כנון שלא יתפלל נגד זריחת השמש הוא אצלנו הצד דרום שהשמש יש לה גלגל שקורין ווענדעקרייז ששם היא מסבכת מלבד ההקפה של כל יום ויום כ"ד שעות מסבכת היא בכל שנה בגלגל שקורין ווענדעקרייז וזה אצלנו בין בימות הסמה ובין בימות הגשמים לצד דרום זהו גלגל השמש שמסבב בו השנה ובגוף הדבר אין אני בקי בתכונה: והלבוש פתב בסי' צ"ד לאחר שכתב שאין מתפללין נגד זריחת השמש ממש פתב לפיכך נ"ל שטוב לכנון פשעושין ביהכ"נ שיזנהו שיעשו הפותל המזרחית שעושים שם הארון ומתפללין כנגדו שתהא נוטה לצד מזרחית דרומית ואז נעמד מכונן כנגד אמצע היום.

וגם לא נחקה המינים וכו' ולפום רהיטא הוי נ"ל עפ"י תמונת צורת הפדור שאם נעמידנה באופן שבתקופת ניסן או תשרי או סמוך ו' או ז' ימים כשתזרח השמש בבוקר ותכנס בחלון שבאמצע הפותל המזרח מן הבית הכנסת ויכו הניצוצין כנגדו על פותל המערבי היו נוטים הניצוצין מן אמצע הפותל המערבי לצד דרום רחוק מן האמצע.

באופן שכמו חצי שעה או שעה אחר זריחתה תגיע אל אמצע הפותל ממש מול חלון המזרחי של בית הכנסת ונדאי הוא עומדת באלו הארצות נגד ירושלים ובית המקדש לפי תמונת הפדור אבל אם נעמידנה באופן כשתזרח השמש בימים הנ"ל לחלון המזרחי ויכה ניצוץ השמש אל פותל המערבי ממש כנגד החלון באמצע מיד בעת הזריחה ממש כנגד מזרח.

ונה חק המינים לעשות כן וכו' ואם נעמידנה שבעת הזריחה בימים הנ"ל תפה השמש בכותל מערב נוטה לצד צפון אע"ג שגם בכה"ג אינו מחקה המינים מכל מקום אינו לפי תקונו לפי הפסוק והתפללו אלי' דרך ארצם וכו' שזו אינו נוטה לא לירושלים ולא לנגד ק"מ אדרבה הוא פונה מהם (העמקתי דברי לבוש אולי אין ביד מעלתו) והנה לפי מ"ש

מָרָן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס זצ"ל בַּחאו"ח סי' כ"ח דָּאִין לְשִׁנוֹת בְּבִנְיָן בִּיהִכ"ל חֲדָשָׁה מִמָּה שֶׁהִיא בִּישְׁנָה שֶׁקָּרַשׁ שְׁזָכָה בְּצִפּוֹן אֵין רִשְׁאֵי לִיתָן בְּדָרוֹם יַעוּי"ש וּא"כ גַּם פֶּאן צָרִיף לִהְיוֹת נִזְקָר בְּזֶה לְהַעֲמִיד מַה שְׁתוֹף בִּיהִכ"ל בְּלִי שִׁינוּי לְהַפְתָּלִים הֵהֵם הַחֲדָשִׁים.

רַק בְּאִנְפֵּן כְּמוֹ שֶׁהֵם עוֹמְדִים עִתָּהּ. וְעַכ"פּ לְפִי הַנְּ"ל דָּרָף ב' הָאוֹפְנִים הַנְּ"ל אוֹ שֶׁהַפְּתוּלָה שְׁנָה לְמִזְרַח וְהָאֲנָשִׁים שֶׁבְּתוֹכָהּ שֶׁמִּתְפַּלְלִין מִצְדָּדִין לְנֶגֶד דָּרוֹם לְכָל הַפְּחוֹת בְּשַׁחֲי' אוֹ שִׁיעֲמָדוּ הַפְּתוּלָה שֶׁל אַרוֹן הַקּוֹדֶשׁ בְּמִזְרַחִית דְּרוֹמִית לְפִי מַה שֶׁאֲפָשֶׁר וְאֵין בְּזֶה מִשׁוֹם שִׁינוּי הַמְּנַהֵג דְּהָרִי שְׁנִיָּהֶם מְכוֹנְנִין לְדָבָר אֶחָד וְגַם בְּבַהמ"ק שֶׁחִיטַּת הַקְּרָבָנוֹת לֹא הָיוּ רִשְׁאֵי לִהְיוֹת נֶגֶד זְרִיחַת הַשֶּׁמֶשׁ אֲלָא כְּנִגְדוֹ כְּדֹאִיתָא בְּיוֹמָא דָּף ל"ד.

וּלְכֹף הַנוֹכְרָחוֹ לְצַמְצָם כְּדֹאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי פָּרַק ה' דְּעִירוּבִין שֶׁהִבִּיא מַעֲלָתוֹ וְהַנְּרָאָה לַפַּעַנ"ד כְּתַבְתִּי וְאַחַתוֹם בְּבָרְכָה הַמְּשַׁנְּלֶשֶׁת דְּבָרֵי רַבָּה וּש"ב הַדּוּש"ת: ה"ק מִלְּשָׁה שִׁיק מְבַרְעֵנְאוּנָע: תְּשׁוּבָה מ"ח שִׁיל"ת חוֹסֵט מוֹצֵש"ק י"ג סִינּוֹ: הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְתַלְמִידֵי הָאֲבָרָף הַמְּנֻפֶּלֶג בַּתוֹרָה כִּש"ת מו"ה דָּוִד גִּיּוּוִיטֵשׁ נִי' יוֹשֵׁב בְּשִׁבְתַּת תַּחְכְּמוֹנֵי בַק"ק נוּיִשָׁא: מְכַתְּבָה קַבְּלַתִּי וְכו' וְנִשְׁאַלְתִּי לַחֲוֹת לָךְ דְּעַתִּי בְּהָא דְקִי"ל בַּאו"ח סי' כ"ב דְּאִסוּר לִישָׁב ב"ד אַמּוֹת שֶׁל תְּפִלָּה אֲלָא א"כ יוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתְּפִלָּה אוֹ בַּתוֹרָה וְנִסְתַּפֵּק לָךְ אִם אֶחָד הָעוֹסֵק בַּתְּפִלָּה אוֹ בַּתוֹרָה וּמְפָסִיק אִם אֶז יֵשׁ הֵיִתֵּר גַּם לְאַחַר לִישָׁב אֲצִלוֹ אִפִּי אֵינוֹ עוֹסֵק בַּתוֹרָה דְּכָבָר אֲפִסְקִי אַחַר.

וְדַעְתָּהּ נוֹטָה דְּשָׁרִי. דְּאִיָּכָא לְמִימַר דְּזֶה הָעוֹסֵק בַּתוֹרָה הָנוּי כְּמַחֲצִיזָה הַמְּפָסְקַת וְכַמ"ש הַפ"ח בְּסִי' צ' סַעִי' כ"א דְּאָדָם לֹא מְפָסִיק וּמוֹתֵר לְהַתְּפַלֵּל אַחֲוִרֵי אָדָם דְּהָאָדָם עֲצָמוֹ נַעֲשֶׂה כְּמַחֲצִיזָה וְה"ה לְעִנְיָן נִדוֹן דִּינָן אֲפִסְקִי: וְלַפַּעַנ"ד פֶּשׁוּט דְּכָלְלָא הוּא דָּאִין לִישָׁב בַּתוֹף ד' אַמּוֹת שֶׁל תְּפִלָּה לֹא מְבַעֲז' בְּכַה"ג שֶׁאָדָם אֶחָד יוֹשֵׁב שָׁם וְעוֹסֵק בַּתוֹרָה דְּאֵינוֹ נַעֲשֶׂה מַחֲצִיזָה.

דְּהַפְּסָא אוֹ הַסְּפָסֵל הָא הֵם אֵינָם מַחֲצִיזָה וְהָאָדָם כְּשֶׁהוּא יוֹשֵׁב א"א לוֹ שִׁיָּהָא נִחְשָׁב כְּמַחֲצִיזָה דְּאָף דְּכָבָר כ' הַמַּג"א א"ס' ש"ס"ב ס"ט וְכו' הֵינְנוּ בְּאָדָם הָעוֹמֵד אֲבָל הַיּוֹשֵׁב הָא רַגְלֵיו דְּהֵינְנוּ הַפְּרַעֲיִים אֵינָם גְּבוּהִים עֲשָׂרָה וְהַגּוֹף רַחוּק מִהַפְּרַעֲיִים.

מִסְתַּמָּא דְּמִלְתָּא יוֹתֵר מַג' טְפָחִים דְּמִהָאֲרַבְּנָה עַד הַגּוֹף יֵשׁ עוֹד ב' עֲצָמוֹת שׁוֹק וְיָרָף אוֹ קוּלִיּוֹת שֶׁהֵם מִסְתַּמָּא יוֹתֵר מַג' טְפָחִים וּבִשְׁעַת יְשִׁיבָה אֵלוֹ הָאֲבָרִים מְנוֹנְחִים וְהַגּוֹף רַחוּק מִהָאֲרַבְּנָה יוֹתֵר מַג' טְפָחִים וּמִמְקוֹם שֶׁמִּתְחִיל הַגּוֹף עַד הָאָרֶץ הוּא ג"כ רַחוּק יוֹתֵר מַג' טְפָחִים.

וְהַגְּדִיִּים בּוֹקְעִין בּוֹ אֵינָם מַחֲצִיזָה וְאֵין הַרְגְּלִים וְהַגּוֹף מְצַטְרָפִין כִּינּוֹן דְּמִסְתַּמָּא יֵשׁ בְּהֵם ג' טְפָחִים וְעוֹד אֲפִילוֹ עוֹמֵד הָאָדָם דְּקִי"ל בַּאו"ח סי' ש"ס"ג סַעִי' ה' וּבַמַּג"א שָׁם דְּנַעֲשֶׂה מַחֲצִיזָה קִשָּׁה לִי לְפִי הָא דְתַנּוּן בַּפ"ב דְּכָלְאִים מִשְׁנָה ח' דְּסַלַע אֵינוֹ מְפָסִיק אֲלָא בְּרַחֵב ד' טְפָחִים.

וְכ' הַתּוּוִי"ט שָׁם הוּאִיל וְלֹא נַעֲשֶׂה לְמַחֲצִיזָה אֲלָא מִמִּילָא אֲתָא ע"כ בְּעִינֵין רַחֵב ד' וּלְפִי"ז נִרְאָה לְפִי דְבַעֲזִי שִׁיָּהִי עַב ד' טְפָחִים בְּדָבָר הַנַּעֲשֶׂה מֵאֵלָיו וְהַמַּג"א שָׁם כ' דְּמִסְתַּמָּא כִּינּוֹן רַגְלֵי לְרַגְלֵי בְּשַׁעַת הַלִּיכָה הוּא ג' טְפָחִים וּא"כ קִשְׁיָא לְמָה חֲשָׁבִינוּ לִי ע"י צִירוּף אָדָם

לאדם מחיצה הא למטה בגובה הרגלים אינו עב ד' טפחים: ובאמת מלשון הר"ש שם במשנה לא נראה דסלע יהי צריף להיות עב ד' טפחים.

אלא דבעי רוחב המחיצה ד' וכמו דאמרינן בעירובין דף ט"ז גבי היכא דפרוץ מרובה על העומד בעינו רוחב המחיצה במשך ד' טפחים. וכן הרמב"ם בפ"ג דכלאים לא כתב זה: אמנם בפי' תפארת ישראל כתב שם ג"כ דבעי' הסלע עב ד' טפחי'.

וקשה פנ"ל מיהו יש לחלק בין מחיצה לשבת דבעינו רק שלא יהא רשות הרבים ויהי' רשות היחיד לעולם סגי במחיצה כל דהוא אבל לענון הפסק איכא למימר דבעינו עב ד' טפחים: וא"כ נהי דאדם נעשה מחיצה אבל אינו מפסיק דלא עדיף מסלע.

ועוד אי נימא דאדם מחיצה ומפסיק א"כ הרי קי"ל באו"ח סי' נ"ה דעשרה רה"י במקום אחד ואי נימא דנעשה מחיצה ומפסיק. א"כ אינם במקום אחד ונהי דשם בסי' נ"ה קי"ל כל שרואין זא"ז מצטרפין ואפילו העומדים על הבימה שהיא רשות בפ"ע מצטרפין עיי"ש.

הואיל ובטלו לגבי ביהכ"נ וא"כ אין ראי' מהתם לכאן. מפל מקום פיון דבעי' לצרף ולחבר איהו אפשר לומר תרתי דסתרו ועל, ארבעה לו אשיכנו דבלא"ה א"א דמשום ה"א יהיה אחר מותר לישוב שם בד' אמותיו של המתפלל דמשום טעמא דנראה כפורק עול.

מאי יועיל הפסק ואם הטעם משום דמקום ד' אמות נתקדש וכמ"ש הטו"ז דהפוננה דנראה דתפלה במקום קרבו ונעשה המקום פעורה דאין ישיבה פעורה אלא למלכי ב"ד ולכן דווקא לעוסק בתורה דמאן מלכי רבנן או המתפלל רשאי לישוב שם אבל אדם בטל ונדאי דאין רשאי לישוב שם בד' אמות שנתפסין בשעת תפלה בקדושת עזרה וא"כ מאי נפ"מ אם יש הפסק ולכן בסתמא דאסור לישוב בד' אמות של תפלה.

פן נראה לפענ"ד נכון: תשובה מ"ט ומה שהקשית על דברי הפרישה ביו"ד סי' ק"ב דלקה גקט הטור ביצה שלימה אינה בטילה משום דשיל"מ ות"ל מפח דבר שבמנין ות"י פיון דסופו להיות מותר למחר לא חשיב איסורא עיי"ש דקשיא לפי"ז בע"ז דף ע"ד דפריף ולתני פכרות של בה"ב בפסח ולדבריו ה"א איכא למימר דחמץ הוא דשיל"מ ואינו נקרא דבר חשוב הנה שם במתני' ב"א למעוטי חמץ בפסח.

דאינו במשהו ועיין בתוס' שם. ועכ"פ להמקשן שהוא דפריף דלינקוט פכרות של חמץ בפסח ע"כ סובר דלח בלח דבר שאינו חשוב בטל ולא חשוב דבר שיל"מ וע"כ היינו פרי' יהודא דחמץ לאחר הפסח אסור בהנאה.

ולכך קשיא דלתני פכרות חמץ אפילו לסברת הפרישה וא"ש ובלא"ה דנשאר אסור בהנאה מדברבנן ונהי דלענון דבר שיל"מ כ' ה"ר"ן דחומרא זו אינו מועיל להקל אבל להחמיר ונדאי מועיל וכ"ש דהרי אסור לשהותו: ואסור להניחו לזמן היתר ובכה"ג נקרא שם איסור עליו ושייף בי' דין דבר חשוב פן נראה לפענ"ד פשוט ואחתום בברכה יהי ד' עמך דברי רבך הדו"ש.

ה"ק משה שיק מברעזאונע: תשובה נ' בעזה"י י"ג אדר תר"י לפ"ק: החיים והשלום וכ"ט לידדי הרב המןפלג התריץ והשנון כש"ת מוה' חיים סופר נ"י. יקרתו הגיעני ועל מ"ש במג"א סי' תמ"ז ס"ק י"ג דביעור חמץ קודם למילה שלא בזמנו דתשביתו תמור טפי דכל שעטא עובר עליו משא"כ במילה והקשה עליו יפה פתב מעלתו.

אלא שעדיין צריך תכלין ונראה פנונתו ע"ד שאמרו דחובת שעטא קדים למצוה שהוא עליו רק מפת תשלומין כדאיתא באו"ח סי' ק"ח גבי שתי תפלות וה"נ מצות תשביתו כל שעטא ובעמוד להשבית קאי לא בתורת תשלומין אלא חיובא דיומא הוא.

משא"כ מצות מילה נהי דעובר בכל עת אבל רק בתורת תשלומין. ולכך חובת שעטא קדים פן נראה לפענ"ד: ולפי"ז מוכח דהטעם דחובת שעטא קדים דלא כמ"ש הלבוש לעיל בסי' ק"ח משום דחובת שעטא חשיב תדיר דלפי"ז אדרבה מילה מקרי תדיר טפי כדאית' בזבחים דף צ"א בתי' בתרא אמרי' דמילה נגד פסח מקרי תדיר.

והנה הצ"ח בברכות ר"פ תפלת השחר הקשה על הלבוש דא"כ למה אמרינן במ"ש מתפלל בתחלה התפלה של מ"ש הא הלבוש באו"ח סי' תרפ"א סובר דאפוקי יומא מאחרנין לא עדיפא ממעלת תדיר א"כ פיון דתפלה דהוא חובת שעטא מבדילין בה א"כ לאחר תפלה זו עדיף משום דאפוקי יומא מאחרנין ולפענ"ד אם קוש"א זו קשה גם לפי מה שכתבו שארי המפורשים הטעם משום דחביבא מצוה בשעתה'.

עדיין תקשה דהרי בפסחים דף ק"ה מבואר דאפוקי יומא עדיף ממעלת חביבא מצוה בשעטא וא"כ גם פן תקשה פנ"ל: אמנם לפענ"ד לא קשה מידי דהרי אנון קי"ל דאם מ"ש ראש חודש צריך לומר אפילו בתפלת תשלומין יעלה ויבוא דלעולם צריך הוא להזכיר כל מה ששייך לאותו עת שמתפלל.

וא"כ גם ההבדלה ראוי שיאמר בתפלה שהוא לתשלומין. אלא שפכר כ' המג"א בסי' ק"ח ס"ק י"ג דהבדלה אינו שייך רק פעם אחת וכיון שפכר הבדיל למה יבדיל עוד וכל זה לאחר שקבעו תפלת תשלומין לאחר תפלת חובת שעטא אבל אם הי' הדין שיתפלל תפלת תשלומין קודם באמת הי' צריך אז להבדיל וא"כ איך נימא שיהא מאחר תפלת חובת שעטא משום אפוקי יומא.

דזה ליתא דאם נקדים התפלת תשלומין אז יהא צריך להבדיל בה ולא קשה מידי קוש"א הצ"ח אבל באמת בלא"ה קשין דברי הלבוש דל"ל למימר דזה חשיב פתדיר בלא"ה ונדאי חובת שעטא קדים ותו דהרי תפלת חובת שעטא גורם לתפלת תשלומין שתאמר.

שבלא עת התפלה אינו יכול להשלים א"כ יש להקדימו כמו דאמרו ב"ה בפרק אלו דברים שברפת היין גורם לקדוש שיאמר ותו כפר תמה עניו מעדני מלך שהלבוש כ' זה לטעם דלכך אפילו בדיעבד לא יצא משום דתדיר קודם הוא דאורייתא הא אמרינן במנחות דף מ"ט דמעלת תדיר רק למצוה ולא לעיכוב: ולפענ"ד אפשר לומר דגם הלבוש אסיק אדעתיה טעמים הנ"ל דחובת שעטא עדיף ותו דזה גורם לתפלת תשלומין שתאמר ולכך י"ל דאפילו בדיעבד מעכב וכל זמן שלא אמר תפלת החובה אינו זמן תפלת תשלומין וכאלו התפלל שלא בזמנו וכמ"ש הטו"ז שם ס"ק.

אָלאַ דִקְשִׁיאַ לִי מְפֹל מְקוֹם הַתְּפִלָּה שֶׁהַתְּפִלָּל לְתַשְׁלוּמִין יְהֵא עוֹלָה תַּחַת תְּפִלָּה שֶׁהִיא חוֹבַת שְׁעֵתָא. וְאֵע"ג שֶׁהוּא כְּוֵן שֶׁתְּהֵא תַשְׁלוּמִין.

מַה בְּכַף שֶׁהִי לֹו כְּוֵן זֹאת פִּינֵן שֶׁהַדְּיָבוּר וְהַנְּסוּחַ שֶׁנָּה בְּשִׁנְיָהֶם. בְּשִׁבִיל חֶסְרוֹן כְּוֵן לֹא יִפְתַּח וְאִפְּיֵלוּ בְּבִרְכָה שֶׁבִרְךָ וְכִוּוֹן לְבִרְךָ עַל הַגָּפֹן וּבְאַמַּת הִי מִים.

הָרִי ס"ל לְכַמָּה פּוֹסְקִים בְּסִי ר"ט שֶׁאִינוּ צָרִיךְ לְבִרְךָ מִחֲדָשׁ וְכו' מִכ"ש פֶּאן שֶׁדַּעַתוֹ הִי לְהַתְּפִלָּל כֹּל אוֹתוֹ נִסְחָ אָלָא שֶׁדַּעַתוֹ הִי עֲבוּר תַשְׁלוּמִין וְמָה אִיכְפַת לָן בְּזָה. וְאֵע"ג שֶׁזֶּה חֲשׂוּבָה יוֹתֵר מִזֶּה מְפֹל מְקוֹם לֹא מְצִינוּ שֶׁמְצָנָה אַחַת הַנְּעֻשִׁית כַּמָּה פְּעָמִים בְּכַמָּה זְמַנִּים.

אָלָא שֶׁאֲנֹפֶן אֶחָד חֲשׂוּב וְחֻבִּיב יוֹתֵר שֶׁלֹא יִפְטוֹר הַאִינוּ חֻבִּיב אֶת הַחֻבִּיב בְּדִיעֵבַד: וְלִזְהָ כָּתַב הַלְבוּשׁ שֶׁזֶה מְקַרֵי תְדִיר. וּמַעֲלַת תְּדִיר מְקַרֵא יִלְפִינוּ שֶׁהוּא כְּמוֹ מְקַוְדָשׁת טְפִי וּלְכַף מְצָנָה שֶׁאִינוּ תְדִיר אִינוּ פּוֹטֵר הַתְּדִיר וְלִזְהָ א"ש שֶׁאִין זֶה עוֹלָה לְחוּבָה הוּאִיל וְכִוּוֹנָתוֹ הִי לְתַפְלָה שֶׁאִינוּ תְדִירָה אִין זֶה עוֹלָה לְתְדִירָה דְחֻבִּיבָא טְפִי וּלְפִי מֵאִי דְפָסֵק נְמִי בְּסִי ר"ט דְאֶזְלִינוּ לְדִידוֹן בְּתֵר כְּוֵן דְאֶנָּן קִי"ל מְצוֹת צָרִיכוֹת כְּוֵן וּלְכַף לֹא יֵצֵא.

וְאִפְשֵׁר לִישֵׁב קוֹשִׁיַת הַמַּג"א שֶׁם בְּסֵעִי א' דְהַקְשָׁה הֵא מְדַבְרֵי הָרַב הַאי מוֹכַח דְבְּעִינוּ דְוּוֹקָא גִילוּי דַּעַת וּלְפִי הַנְּ"ל דְאֶנָּן קִי"ל בְּסִי ס' דְמְצוֹת צָרִיכוֹת כְּוֵן אֶזְלִינוּ בְּתֵר מִחֻבָּה. וּלְפִימ"ש הַמַּג"א בְּסִי ס' ס'קָג דְוּוֹקָא בְּמְצָנָה דְאֶזְרִיָּתָא בְּעִינוּ כְּוֵן א"כ צ"ל דְהַמְחַבֵּר סוֹבֵר כְּדַעַת הַרְמַב"ם רִישׁ הַלְכוֹת תְּפִלָּה דְתַפְלָה דְאֶזְרִיָּתָא פִּינוּ דְמִירִי דְעִידִין לֹא הַתְּפִלָּל שְׁחֵרִית א"כ הַתְּפִלָּה דְאֶזְרִיָּתָא וְרַב הַאי קָאִי עַל תְּפִלַּת עֲרַבִית שֶׁהוּא רְשׁוּת וְדַרְבְּנָן וּלְכַף בְּעִי גִילוּי דַּעַת עכ"פ לְפִימ"ש דְעִיקָר טַעְמָא דְלְבוּשׁ דְהַטַּעַם מִשׁוּם תְּדִיר הוּא דְלְכַף אִין עוֹלָה.

יֵשׁ לִישֵׁב דְבָרֵי אַבּוּדְרָהֶם סוֹסִי תְרַפ"ד דְכָתַב אִם הַקְדִּים תְּנַנְפָּה לְשַׁל ר"ח צָרִיךְ לְהַפְסִיק וְהַטו"ז שֶׁם תְּמָה עָלָיו וְהוֹכִיחַ דְאִין תְּדִיר מְעַכֵּב. וּלְפִי הַנְּ"ל י"ל דְהַתָּם הַחִיּוּב עַל הָאִישׁ הֵרָאשׁוֹן שֶׁיִּקְרָא בְּתְדִיר שֶׁל ר"ח.

וְאַתָּה בָּא לְהוֹצִיא ע"י אִינוּ תְדִיר וּלְכַף ס"ל דְלֹא יֵצֵא: וְעַפ"י, הָאֵמּוֹר לְמַעֲלָה דְחוּבַת שְׁעֵתָא עֲדִיף. וְאַמְרִינוּ נְמִי בְּסוּף סוּפָה דְקִי"ל כְּרַב דְחִיּוּבָא דְיוֹמָא עֲדִיף וְסוּפָה וְאַח"כ זְמַן מִטַּעַם זֶה לֹא הַכְּנַתִּי דְבָרֵי הַנוּב"י ח"א או"ח ס' מ"א דְפָסֵק דְבִרְכַת הַלְבָנָה וּקְרִיאַת הַמְּגִלָּה וְאִינָה מְצָנָה עוֹבְרַת בְּרַפְת הַלְבָנָה קוֹדְמַת מִשׁוּם דְהוּי תְדִיר וּלְפַעַנ"ד אֶדְרַבָּה מְגִלָּה עֲדִיפָא דְהוּי חוֹבַת שְׁעֵתָא וְחִיּוּבָא דְיוֹמָא וְאִפְּיֵלוּ לְמֵאן דְלֹא פָּסֵק כְּרַב דְחִיּוּבָא דְיוֹמָא עֲדִיף וְכַמ"ש הַנוּב"י שֶׁם ס' ל"ט דְמַסְפָּקָא לְהַרְמַב"ם.

מ"מ חוֹבַת שְׁעֵתָא נְגִיד הַחִיּוּב שֶׁכְּבָר בָּא וְעַתָּה אִינוּ אָלָא לְתַשְׁלוּמִין וְכ"ש דְמִשְׁמַעוֹת הַפּוֹסְקִים דְקִי"ל דְחִיּוּבָא דְיוֹמָא עֲדִיף וְגַם מ"ש הָרֵא"ש שֶׁם בְּסוּפָה הַטַּעַם מִשׁוּם דְזְמַנְאֲתְרוּנוּיָהּ קָאִי זְהוּ אֶצְטָרַךְ דְאִי זְמַן רַק אֶקִידוּשׁ קָאִי הו"ל כְּמוֹ הַתְּחִיל בְּאִינוּ תְדִיר דְמַסִּיק בְּזָבָחִים דָּף צ"א דְגוֹמֵר.

ה"נ יְגַמּוֹר הַקִּידוּשׁ. וּלְכַף צ"ל הַטַּעַם דְזְמַן אֶסוּפָה נְמִי קָאִי וּלְעוֹלָם לְכ"ע קִי"ל דְחִיּוּבָא דְיוֹמָא עֲדִיף.

וא"כ לכ"ע ברפת מגילה עדיפא פן נראה לפענ"ד דברי ידידו הדוש"ת: הק' משה שיק
מברעזאונע: תשובה נ"א שיל"ת ר"ח מרחשון תר"ח לפ"ק א שלומים אלף לשר האלף
הרב המןפלג בתורה צדיק ונשגב חרוץ ונשנון כש"ת מוה' יעקב שלום נ'י מכתבו הגיעני
על נכון קודם יוה"כ העבר וכו' ועד"ת אשר העיר מעלתו נ'י לתמוה על מנהג העולם
שעונין ב"ה וב"ש על ברפת שופר ואין מוטה בידם הלוא מבואר בדגול מרכבה במג"א
סי' קכ"ד ס"קט דחשוב הפסק ואין לענות ב"ה וב"ש במקום דאסור להפסיק וביותר
תמה שגם בבית מדרשו של מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל שמע ג"כ שהיו עונין ומרן
זצ"ל"ה לא מוטה בהן עכ"ל אמת גם בעיני יפלא מאז על המנהג הזה וכבר הי' מוספם
אצלי לדרוש ולמחות בהעונים.

ולא שידעתי שדבר מורגל פנה לא סגי דלא יצאו המון העם מהרגלים ולגער אז בשעת
מעשה בעונים. מלבד שאז אסור להפסיק.

עוד לא יאה ולא נאה לגער באיש העונה ואמר שבח לרבון העולם. וגם הנה קשה
בעיני לגער ולמחות בדבר שנהגו בו והנח לישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם.
ולזאת שמתי אל לבי ומצאתי לישוב מנהגו של ישראל וטוב יפה יעשו חכמינו שלא
מחו בזה. מב' טעמים.

א' דהא קי"ל דכל העונה אמן פמוציא מפיו דמי וא"כ פשעונה אחר ברכות השופר אמן
הני לי פעונה וכאמר כל הברכה בשעת עניית אמן וא"כ מה בכה שאמר מעיקרא בשעת
הברכה ב"ה וב"ש איברא דיש לי בזה מקום עיון וקושיא אי אמרינו אמן פמוציא מפיו
דמי.

א"כ נשאר קושית הרשב"א בסי' קס"ז במג"א ס"קח: ולא שייך תירוץ המג"א דלענין
ברהמ"ז או ברפת הנהנין לא מהני שמיעה דכתיב ואכלת ושבעת וברכת וכו' מי שאכל
הוא יברך דהא שם פתב הרא"ש דאפילו בעונה אמן לא יצא ואמן הני פמוציא מפיו.

ויותר קשיא לי מאי דפסק בסימן רי"ג סעי' ג' דגם בעונה אמן צריך שיכונן המשמיע
להוציא ולמה לי פנונה להוציא הא הני פמוציא הברכה מפיו. וכי תימא ברכות שאני
דתיקנו דווקא שיברך בעצמו או ישמע מחברו דנהי דהני פמוציא ענין זה מפיו מכל
מקום בברכה דבעינן שלא ישנה המטבע שטבעו חכמים בברכות ולכל הפחות חשוב זה
פשינוי מטבע ולא מהני מדרבנן עניות אמן בלחוד מ"מ קשיא דא"כ איך פסק בסי' רי"ט
סעי' ד' דאם ברך אחר על שנתרפא ועונה אמן יצא.

ושם ע"כ מירי אפילו לא פנון המברך להוציא פדמוכח ממקור הדין הנה שמוציאו מש"ס
ריש פרק הרואה מעובדא דרב חנה וכו' ושם לא פנון להוציא. ואפילו ברפת אכילה
שאני מברפת הודאה דברכת הודאה יצא ולא חשוב פשינוי מטבע ואפילו חשוב פשינוי
מטבע מ"מ פנון שאמר ענין וסגנון שהוא יצא כדיעבד כמ"ש הרמב"ם בפ"א מה' ברכות
יעו"ש אבל בברכת הנהנין לא מהני עניות אמן אפתי קשה דא"כ דברי הרמב"ם בפ"א
מברכות דין י"א שכ' שהעונה אחר המברך אינו יוצא עד שיענה או ישמע ממי שמחויב
מן התורה פמוהו.

ואמאי אפילו פשהמברך מחוייב רק מדרבנן. ואמאי גרע בעונה אחר מי שמחוייב מדרבנן ממי שעונה אחר מי שאינו מחוייב כלל אלא הוא רשות גמור והרמב"ם כלל לא פיל משמע אפילו בברכת הודאה ומצות אמר לדבריו ואיך לא הביא הש"ע דרמב"ם פליג על דסי' רי"ט וקא לא אתיא רשות ומפיק דרבנן: ובאמת מקור דין זה דעונה אמן פמוציא מפיו דמי נמי קשיא לי דזה יליף בש"ס סוף פירק שבועות שתיים דף כ"ט ע"ב ודף ל"ג ע"א.

מסוטה דאמרה אמן אמן לפרש"י בשבועות דף ל"ו ד"ה ואמרה האשה וכו' דאי לא פמוציא מפיו אפילו פמןשבע מפי אחרים לא הוי שהרי לא אמרה פלום אחר השבועה וקשה פינו דיליף אח"ז דאמן הוי קבלת דברים א"כ הרי אמרה וקבלה השבועה ומנ"ל דחשוב פמוציא מפיו דלמא מהני בסוטה אפילו מןשבע מפי אחרים בקבלה השבועה מיהו זה יש לישוב דעיקר הלימוד הוא מעניית אמן אמן דיליף בסוטה דף י"ח דשבועה בין מאיש זה ובין מאיש אחר בין ארוסה ובין נשואה וזה לא אמר בפירוש וע"כ דהוי פמוציא מפיו אמן קושיא הראשונה קשיא ונראה לפענ"ד לישוב דכיון דקי"ל דצריף לברך על כל הנאה והנאה ועל כל מצוה ומצוה.

ועל כל טובה וטובה וגם בעינו שיברך האדם בעצמו וא"כ נהי דאמן פמוציא מפיו: היינו פאלו הוא מברך.

אבל לא אמרי' שע"י אמן הוי פאלו מברך על אותו מעשה ולפי"ז א"ש דנקא אם האחר ג"כ מברך על אותו מעשה דומיא דסוטה דהשביעה הפהן על אותה מעשה עצמה וה"ה שם בסי' מכתבו רי"ט דברך על אותה טובה בעצמו שנתרפא בכה"ג שפיר אמרינן דאף דהוא עצמו לא ברך מ"מ חשוב פמו מברך בעצמו דהוי פמוציא מפיו דמי אכל הרמב"ם וכן בסי' רי"ג סעי' ג' ובסי' קס"ז דמירי דאחר מברך על מעשה אחר על הנאה אחרת.

וע"י אמן יחשב פאלו ברך הוא על מעשה הזה זה לא אמרינן ולכך בעי שיכנון המשמיע להוציא ואז מהני עניית אמן פמוציא את הברכה מפיו ולכך שפיר תירץ המג"א בסי' קס"ז דבאכילה דבעי שיברך בעצמו על הנאות.

לא מהני מחשבתו לברך עבורו. ממילא גם עניית אמן לא מהני והש"ע שם שפסק פרשב"א סובר פינו דמצות צריכות פנונה.

ובפרט שגם בריש סימן ר"ט פסק דעיקר תליא בכנונה וכינון דהיתה פנונתו לברך עבורו מהני אמן אמן דעת הרמב"ם נראה דס"ל פינו דמברך על דבר אחר וכל אדם מברך על הנאותו או על מצונותו לא שייף אמן פמוציא מפיו אפילו פנון להוציא: ועכ"פ בדין דסימן רי"ט כ"ע מודים דמהני אמן אפילו לא פנון להוציא פינו דברך על אותו דבר עצמו אמן פמוציא הברכה מפיו דמי.

אמן אם מברך לעצמו ואחר עונה אמן נראה דעת הרמב"ם דס"ל דבכה"ג אפילו פנון להוציא לא שייף דהוי פמוציא מפיו. ואינו יוצא אלא בשמיעתו ולכך פסק דאפילו בעונה אמן דאינו יוצא אלא אם פן שמע מבר חיוב פמותו דשומע פעונה.

דהני' השתיקה והפנונה פהודאה דמי ולכך ג"כ צריף שיכנון להוציא פמו בשאר שומע פעונה ולזה סובר המג"א בסי' קס"ז אליבא דהרא"ש דאפילו בעניית אמן לא יצא גבי

ברפת הנהגין הואיל וילפינין בירושלמי דמי שאכל דווקא בעצמו יברך ולא סגי בשמיעה.

אלא א"כ נתנועעו יחד כלם פאיש אחד וכל אחד נהנה מחבורת חברו אז יכול אחד לברך והש"ע שם פוסק פירש"א דסברת ירושלמי הוא רק לכתיחלה ולמצנה מן המוכתר אבל בדיעבד יצא דאל"כ אפילו נתנועעו והסבו לא ה"א אחד יכול להוציא את חברו דמה בכה שיהם פאיש אחד ובנודאי דהכי מסתברא לפענ"ד.

ולפי"ז אני אומר דהא דלא שייך בברכה שברך איש אחר לעצמו דהעונה אמן יהי פמוציא הברכה מפיו היינו בברכת הודאה או ברפת הנהגין שכל אחד מברך לעצמו אבל בברפת המצות שקבעו חז"ל מטבע הברכה אשר קדשנו במצותיו וצונו וכו' אם פן לעולם אפילו פשהוא מברך לעצמו הרי הוא מברך גם על עשיות אחרים א"כ בכה"ג גם האחר ברך על אותה מעשה ושפיר אמרי' בי' דאמן פמוציא את הברכה מפיו דמי ובאמת א"צ שיכנון להוציא בברכתו דאמן פמוציא מפיו דמי ולכן בברכת שהחיינו דמברכין ומודין כל אחד על חברו אין צריך שיכנון להוציא את עונה אמן ובזה מיושב מה שהעיר המג"א בסימן תרי"ט סק"ג דלא מפונו הש"צ להוציא אחרים ידי חובתן בברכת שהחיינו ועל פי ה"ג"ל א"ש דבכה"ג שאחד מברך נמי לחברו מהני בעונה אמן.

דהוי פמוציא מפיו וא"צ שיכנון המברך להוציא ועפ"י האמור נ"ל לישוב המנהג דאף דבעונה אמן צריך שישמע כל הברכה כמ"ש הרמב"ם בפ"א מברכות מפל מקום פאן שישמע כל הברכה.

אלא שהפסיק באמצע ואמר ב"ה וב"ש שפיר יש לומר דבשעה שעונה אמן הוי פמוציא מפיו וא"כ אין חשש מצד ב"ה וב"ש שעונין על ברפת השופר וכו' ת"הב"ה וב"ש שעונין בברכת שהחיינו הוי הפסק בין הברכה להמצוה דק"ל בסימן כ"ה סעי' יו"ד דלא יפסיק אפילו לקדושה מפל מקום הרי כתב הפנים מאירות בתשובה נ"ט בחלק א' לענין עניית אמן על ברפת תפילין לא חשוב הפסק פינו דהוא שייך למצוה ההוא לא הוי היסח הדעת ה"נ פן פינו דהשהחיינו שייך להשופר לא הוי ב"ה וב"ש הפסק: ועוד נראה לומר עפ"י מ"ש הרמב"ם בפ"ב דשבועות דלאו דווקא אמן הוי פמוציא שבועה מפיו דהוא הדין שאר דבר דהוי קבלת והאמת דברים הוי כמו אמן.

וא"כ ה"נ באומר ב"ה וב"ש הוי כמו אמן וכמוציא מפיו ברוך אתה ה' אלדינו וכשמיסים משם ואילך הברכה אשר קדשנו במצותיו וכו' הרי שומע פעונה וכאלו מיסים הברכה ומה הפסק יהי פאן וכמו האמן שעונה בסוף אינו חשוב הפסק ה"ה.

הב"ה וב"ש ג"כ אינו הפסק אבל המג"א כתב שפיר במקום דאסור להפסיק אסור לענות ב"ה וב"ש. דהרי גם אמן אסור לענות אבל על אותה ברכה עצמה שיוצא בה פשם שרשאי לענות אמן ה"נ יכול לענות ב"ה וב"ש ודלא פדגול מרבכה.

וא"ש מנהגן של ישראל והנח להם לישראל וכו' פן נראה לפענ"ד נכון לישוב המנהג ובזה אסיים ואחתום בברכה ידידו הדוש"ת: ה"ק משה שיק מברעזאון: תשובה נ"ב החיים והשלום וכל טוב להדיין הגדול המופלג בתורה כש"ת מו"ה מנחם מענדיל פ"ץ בק"ק הונסדארף יע"א: מכתבו קבלתי באלול העבר ונתתי אותו בדלוסקמא ונשמט ממני

ולא מציאתיו עד כעת ולזאת אמרתי עתה להשיב לו עלמה שישאל מעלתו נ"ל בענין פהו
שנשא כפיו שהתפלל בהשפמה שחרית ומוסף ואח"כ בא לבית הכנסת לתפלת מוסף אם
יברך שם פעם שנית דהמג"א בסי' קכ"ח סק"ג פתב בשם תשובת מהר"ם מיניץ בפשיטות
דצריף לברך והלבוש שם חולק וס"ל דאינו מברך ומרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בחלק
או"ח סי' כ"ב כ' דבתפלה אחרת ונדאי יברך פגון באשפנו שנושאין כפיהו בשחרית
ובמוסף ובמנחה בנדאי צריף לברך אבל באותה תפלה שכתב נשא כפיו מסיק שם דהדין
כן אם אין שם פהגים אחרים מחוייב לברך אבל אם יש שם פהגים אחרים ישא כפיו
עמהם בלא ברכה ונראה מזה דחש למ"ד דלא יברך פעם שנית ובספר מנחת חינוך פ'
נשא סי' שע"ט כ' בפשיטות דהוי כמניח תפילין כמה פעמים ביום דקי"ל כרבי דקל אימת
דמניח מברך עליהו ובאמת גם בשאר מצות פציצית וכיוצא בו וכן במצות תפילין כל
אימתי שמניח או מתעטף צריף לברך ובנטילת לולב וכיוצא בו אם נטל פעם אחת שוב
אינו מברך אע"ג דבקרא סתם כמו דכתיב ולקחתם גבי לולב פן פתוב גבי תפילין
ויקשרתם ונדרישנו דהחויב כל היום וכל אימתי דמניח מחוייב לברך ואצל ולקחתם לא
דרישנו פן.

ונראה הטעם דהמצנה שכתבה התורה לנו אינה טעם כמו בפציצית למען תזכרו. ובתפילין
למען תהי' תורת ה' וכו' וכיוצא בזה שמזה נראה שאם הי' אפשר לנו הנה ראוי לנו
לעשות זאת המצנה כל היום פולו ולכך אם סילק ואח"כ מניחם מחדש צריף לברך שנית.

משא"כ בלולב וכיוצא בו דכתב בי' ולקחתם וחייבה התורה רק ביום א' וגם סתם ולא
ידעינו אי פעם אחת או כמה פעמים אמרינו תפשת מועט תפשת. אמנם במצות ברכת
פהגים קשה איך אמרינו בר"ה כ"ט ע"ב דאם כבר ברוך אי מתרמי לי' פעם שנית אי
בעי מברך.

ואי בעי לא מברך. הא בקרא פתיב.

פה תברכו אמור להם ודרשו חכז"ל כמו שפי' התרגום פד תימרון להון: ומזה מבואר
דהמצנה של ברכת פהגים הוא לטובת הציבור וכיון שפן איך נימא דאם כבר ברוך ציבור
אחד לא יהא צריף לברך ציבור אחר שעדיין לא נתברכו ומבקשים ממנו שיתברכו על
ידו איך אפשר שאין מצנה עליו לברך אותם.

והי' נראה לי להסבי' דהנה אמרינו בסוטה דף ל"ט ע"ב דאפילו אנשים שבשדה הם
בכלל ברכה אלא העם שאחורי פהגים דלא אנוסי אינם בכלל. מדהתעצלו ולא העמידו
עצמם לפגי הפהו ולכך אינם בכלל וא"כ איפא למימר דלכך א"צ לברך ציבור אחר.

אם כבר ברוך ציבור אחד דממנ"פ אם הוי אונסים הרי הם בכלל ברכה שברך הציבור
הראשון ואם לא אנוסי הרי הם חייבו לעצמם וא"כ אינו מחוייב לברך אותם שנית
ולברך ברכה: ולפי"ז נראה לפי מה שביאר מרן הגאון זצ"ל בתשובה הנ"ל דהברכה
צריכה להיות דווקא לאחר העבודה ולכך פינו דתפלות במקום קרבנות תיקנו ולכך צריף
הברכה להיות אחר התפלה כמו שביאר מרן הגאון זצ"ל דילפי' מסוטה מקרא וישא
אחרון את ידיו אל העם ויברכם.

וְזֶה הִי בַּעַת אֲשֶׁר וַיִּרְדּוּ מַעֲשׂוֹת הַחַטָּאת וּמִהֶתֶם יִלְפִינּוּ לְכָל בְּרַכַּת פְּהַנִּים דְּצָרִיף לִהְיוֹת סְמוּךְ לַעֲבוּדָה וּלְדִינָן בְּתַפְלָה פְּמוֹ אֲמָנָם וּלְפִי"ז שְׁבִיבָר בְּחִינּוּף בְּמַצָּנָה ש"ע פִּי הַבְּרָכָה צָרִיכָה שְׁתֵּהָא בְּאִנְפֵּי שְׁיִהְיֵי הַמְּבָרְכִים וְהַמְּתַבָּרְכִים הַמְּקַבְּלִים הַבְּרָכָה רְאוּיִים לְכַף שְׁיִחְוֹל עֲלֵיהֶן הַבְּרָכָה וּמוֹכַח מִקְרָא הַנִּזְ"ל שְׁגַם הַבְּרָכָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל צָרִיף לִהְיוֹת אַחַר הָעֲבוּדָה הַמְּיוֹעֵדֶת לְיִשְׂרָאֵל דְּהָרִי בְּקָרָא שֶׁם פְּתִיב מַעֲשׂוֹת הַחַטָּאת וְהַשְׁלָמִים וְהַשְׁלָמִים מְבֹאָר שֶׁם בְּקָרָא דְּאִינָם קָרְבָּן שֶׁל פֶּהוּ אֵלָא שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וּא"כ מְבֹאָר מִהִקְרָא דְּהַבְּרָכָה צָרִיכָה שְׁתֵּהָא לְאַחַר הָעֲבוּדָה וְהַתַּפְלָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל דְּאָז הֵם רְאוּיִים שְׁיִתְבָּרְכוּ וְאִם כֵּן לְפִי מ"ש דְּכָל עֵיקָר הַטַּעַם דַּא"צ לְבָרַף אִי לֹא בְּעֵי מִשׁוּם שְׁהֵם גְּרָמוּ לַעֲצָמָן שְׁנִתְעַצְלוּ וְלֹא בְּאוּ.

אָבֵל בְּנִידָן הַנִּזְ"ל דְּלֹא מִשׁוּם עֲצָלוּת הַתַּפְלָה אַחֲרֵי כֵן. אֵלָא מִשׁוּם בְּרֹב עִם הַדְּרַת מְלָךְ וּשְׂאָר טְעָמִים הֵם מְאַחֲרִים לְהַתַּפְלָל וּא"כ אִין לֹא מְבָרַךְ הֵם בְּכָלֵל בְּרָכָה.

כִּינּוּן שְׁבִיבָאָת הֵם לֹא פִּשְׁעוּ בְּזָה. כִּי אִז עֲדִינּוּ לֹא הַתַּפְלָה וְכַבֵּר פְּתַבְתִּי כִּינּוּן דְּיִלְפִינּוּ מִקְרָא דְּוִישָׂא אַהֲרֹן וְכו' דְּצָרִיכָה לִהְיוֹת הַנְּשִׂאוֹת כַּפִּים אַחַר הָעֲבוּדָה.

וּלְדִינָן אַחַר הַתַּפְלָה דְּקוֹנָם הַתַּפְלָה עֲדִינּוּ לֹא הַגִּיעָה זְמַן בְּרַכְהַנ"כ אֲצֵלָם. וְמָה שְׁנִשְׂאוֹ הַפְּהַנִּים כַּפִּיהֶם אִז בְּזָה לֹא יוֹכְלוּ לְפָטוֹר עֲצָמָם.

וּא"כ לְדַעְתִּי פִּשְׁוֹט דְּצָרִיכִין לְבָרַף דְּלֹא גִרַע מִהָא דְּקִי"ל בְּאו"ח סִי קַכ"ח סְעִי כ"ה דְּבִית הַכְּנֶסֶת שְׁכֹנָן פְּהַנִּים אִפִּי"ה מְבָרְכִין לְאַחֲרֵיהֶם שְׁבִיבָאָת וְהָא דְּאֲמַרִּינּוּ בְּגִמְרָא דְּכֹהֵן שְׁבִרַף כְּבָר צִיבּוֹר אֶחָד וְאַתְרָמִי לִי צִיבּוֹר אַחַר א"צ לְבָרַף.

מִיִּירִי בְּגוֹנֵי שְׁהֵם פִּשְׁעוּ בְּדָבָר זֶה אוֹ שְׁכַבֵּר הַתַּפְלָה פְּלָם בְּכַה"ג א"צ לְבָרַף. וְרַב שְׁמֹן בַּר אֲבָא שֶׁם הַקֶּשֶׁה מְדַסְתָּם הַגְּמָרָא דְּלַעוֹלָם הַפֶּהוּ עוֹבֵר עַל כָּל תּוֹסִיף מִשְׁמַע אֲפִילוּ הוּא כְּבָר סוּף זְמַן תַּפְלָה.

דְּאָז אִין מְזַדְּמָן לִי צִיבּוֹרָא אַחֲרֵינָא אִין סְיִיב לְבָרַף אוֹתָם. וּא"כ בְּנִידָן מַעֲלָתוֹ נִי שְׁמַתַּפְלָל בְּהַשְׁכָּמָה וְהַצִּיבּוֹר מְתַפְלָלִים בְּעַתָּם וּבְזַמְנָם הַקְּבוּעַ לְהֵם מִצַּד הַמְּנַהֵג וְלֹא פִּשְׁעוּ בְּזָה.

בְּוִדָּאֵי צָרִיף הַפֶּהוּ לְחִזּוֹר וּלְבָרַף בְּבְרָכָה כִּי אִינוּ דוֹמָה מוֹעֲטִים הָעוֹשִׂים מַצָּנָה כְּמִרְוֵבִים וְכו' וּבְכַרְט אִם הַפֶּהוּ שְׁהַתַּפְלָל וּבְרַף כְּבָר אִם הוּא שֶׁם בְּהַמְנִין הָאֲחַר וְקוֹרְאִים פְּהַנִּים בְּוִדָּאֵי צָרִיף לַעֲלוֹת וְאֲפִשֶׁר דְּמַצָּנָה אִיכָא שְׁיִלָּף לְשֵׁם וְאִם אֲמָנָם שְׂאִין אֲנִי כְּדָאֵי לֹא מְרַב דְּבָר שְׁמָרָן זַצ"ל לֹא הִי לוֹ בִּירוֹר.

מ"מ הוּא בְּעֲצָמוֹ כְּתִב אִם אִין שֶׁם פֶּהוּ אַחַר מְוֹתָר לוֹ לְבָרַף וְע"כ צ"ל דַּס"ל לְדָבָר בְּרוּר כַּמ"ש הַמְר"מ מִינְיָן וְסִייעָתוֹ וְרַק לְחִוּמָרָא כְּתִב דָּאִם יֵשׁ שֶׁם פְּהַנִּים לֹא יְבָרַף לְהַכְנִיס עֲצָמוֹ בְּסַפֵּק וּבְכַלּוּגָתָא. ע"כ הַרְשִׁיתִי וְהַתְרַתִּי לַעֲצָמִי לֹא מְרַב דְּעַתִּי בְּזָה וְהַנְּרָאָה לַפְּעַנ"ד כְּתַבְתִּי.

תְּשׁוּבָה נ"ג. עוֹד לְהַנִּזְ"ל וְמָה שְׁהַקֶּשֶׁה עַל דְּבָרֵי מְרָן בְּעַל חַת"ס זַצ"ל שְׁכ' בְּתְשׁוּבָה חֲלָק יו"ד סִי רַצ"ד דְּיִכּוֹל הָאֵב לְפָדוֹת אֶת בְּנוֹ אֲפִילוּ אִם אִינוּ בְּבִיתוֹ בְּיוֹם ל"א רִשְׁאֵי לְפָדוֹת אוֹתוֹ שְׁלֹא בְּפָנָיו כְּמוֹ שְׁצִיָּדָה הַדְּגוּל מְרַבְּבָה בְּסוּף דְּבָרֵיו בְּסִימָן ש"ה דַּאֲע"ג דְּעֲדִינּוּ לֹא

חי הולד ל' יום אפי"ה אית לי חזקת חי מפת הרוב ושבן משמע ג"כ בסוף פ"ק דעירובין דאמרין דיושבת לילד ומתה מותר לחלל שבת עבור הולד ומעלתו נ"י תמה על זה דהרי אלו הוי ספק מפל מקום ספק פ"נ מחללין עליו את השבת עכ"ל ולפי הנראה מלשון מרו זצ"ל אינו מביא ראי' משם.

אלא הוא מפרש הטעם פן דהרי באו"ח סי' שכ"ט קי"ל דאע"ג דאין הולכין בפ"נ אחר הרוב מפל מקום מקצת קבוע בעינינו ונקא אם נשאר במקום אחד הקביעות אע"ג דנפל מפולת על זה שפירש ונהרוב הם עפ"ם מפל מקום פיון דאיכא קצת קביעות פאן דאיקבע ישראל בכה"ג דווקא מותר לחלל שבת: ובמג"א סי' ש"ל בדין דיושבת על המשבר ומתה האריף וכ' דאפילו איכא רוב שאינו חי ועפ"י רובא פאם אינו נעקר הולד הולד מיית ברישא אפי"ה רשאין לחלל שבת עבורו.

ואם נימא דאין לולד חזקת חי אעפ"י שהוא פן תשעה. א"כ אדרבה פיון דעד ט' חדשים אינו בר קיימא בנודאי פן ט' בנודאי לא מקרי איקבע נפש ישראל שיהיו מחוייבין לחלל עליו את השבת.

וא"כ בכה"ג לא אמרינן דספק פ"נ נגד הרוב מחללין וא"כ שפיר מוכח מהתם. דיש לולד חזקה הבאה מפת רוב ואיקבע לבר חייתא ולכך אע"ג דיש רוב דמיית הולד ברישא.

שפיר פיון דאיקבע חייתא רשאין ומחוייבין לחלל עליו את השבת וכ"ש לפי מאי דמסתפק המחשה"ק בסימן שכ"ט ס"קב דאם יש רוב בחזקה דאינו נפש שיהיו חייבין לחלל שבת עליו אין רשאין לחלל וא"כ אי לא הי' לו חזקת חי לבן ט' הרי הוא בחזקת אינו חי ואז בנודאי לא הוי רשאין לחלל שבת עבורו ושפיר מוכח פדברי מרו הגאון זצ"ל.

ובמקום אחר כתבתי להוכיח פן מהא דאמרין ביבמות דף קי"ט ע"א יצאתה מלאה חוששת וכו' ונהרמב"ם פ"ג מיבום ונהרי"ף ונהרא"ש ונהטור בס"י קנ"ז פסקו דיצאת מלאה חוששת ואני תמה ע"ז דנהי דברי שא"כ הראשונים דלא תנשא ולא תתיבם דקי"ל פן.

אע"ג דבש"ס מוקי לה כר"מ משום דאנן קי"ל נמי דסמוך מיעוטא לחזקה אבל ביציאת מלאה למה נחוש אפילו תימא דאיתרע לה חזקת היתר מ"מ אין פאן רק מיעוט לאיסור ולמיעוטא קי"ל דלא חיישינן.

וע"כ טעמייהו כמ"ש הנמוק"י דאין פאן מיעוט פיון דיצאת מלאה ונעבר זמן העיבור לא אמרינן שמה הפילה דלשמה מת לא חיישינן רק שאני תמה על סברא זו. דאפילו אמרינן דלא חיישינן לשמה מת היינו מטעם דאוקמי' אחזקה דחזקת חי ועיין בדגול מרכבה פ"ד סי' ש"ה דר"ל דקונדם ל' יום שפיר חיישינן לשמה מת דאין לו חזקת חי ובמחכ"ת אשתמש מני' דברי הרשב"א ודברי הנמוק"י הללו.

ואפילו אמרינן אף בכה"ג לשמה מת לא חיישינן ע"כ היינו מטעם חזקה הבאה מפת רוב דאינם נפלים. ובני קיימא ניהו וא"כ פיון דמשום האי רוב איתנו עלה א"כ שוב י"ל סמוך מיעוטא לפלגי ונהי לי' רובא וא"כ עדיין תקשה למה נימא לדין חוששינן.

הא קי"ל דאין חוששין למיעוט וצ"ע ואפ"ש דאיפא למימר כמ"ש התוס' בב"מ דף ק' ע"א ד"ה הא מני וכו' דאיפא לאוקמא בתזקת מעונבת והשתא הוא דילדה. וא"כ אפ"ש דעל תזקה זו כ' הנמוק"י והרשב"א הג"ל דלשמה הפילה לא תזישנו ועכ"פ נראה מדבריהם כמ"ש מרן הגאון זצ"ל ולידנא דיוכל לפדות האב את בני אפילו אינו בעירו: תשובה נ"ד עוד להג"ל ועל אשר שאל שעי"י המצאות החדשות נולדו ספיקו' בכמה ענינים וזה אחד מהם שעי"י המארשי"ן צוירעו וקארטעל צוירעו נתבטל להקפיד לתפור צמר בחוטי קנבוס מחמת שמחליטין שנעשו מצמר גפן או מגידולין אחרים שקורין ברענעציל צוירעו וראוי לעמוד על הדבר לאיסור או להקטר ושא"ל אותי אם אין לי דבר ברור בזה.

הנה גם אני לא שמעתי ברור הדברים. וא"א ג"כ להאמין ובלא"ה הרי קימ"ל ביו"ד סי' רצ"ח סעי' א' דחכז"ל אסרו משי עם פלף לתפור עם צמר מפני מראית העין.

רק האידנא דהמשי מצוי בינינו והפל מפירים בו אין בו חשש מראית עין אא ל לפי"ז אפילו אם יהי באמת מותר מן הדין. עכ"פ אין מכירין בהם יותר ממנינים הג"ל הבאים מחוף הים ושייך בו חשש איסור מראית העין.

וא"כ אין נפ"מ בזה רק לענין איסור דאורייתא רק אם יהי הקנבוס ביוקר יותר הי אפ"ש לומר כדקי"ל גבי דברים הבאים מחוף הים דאינם צריכים בדיקה מפני שהפשתן יותר ביוקר א"כ לכאורה גם בזה פינו דהקנבוס הוא ביוקר יותר משאר המינים שעושים מהן המינים הג"ל אז בנודאי א"צ בדיקה.

רק הדבר שהוא אין לו שיעור קבועה דלפעמים זה ביוקר יותר מזה מה שנראה לפענ"ד פתבתי ואחתום בברכה המשולשת ידידו הד"ש: הק' משה שיק מברעזאונע: אחריו כן חקרתי אצל תלמידי הרב הגדול מוהרר זלמן שפיצער נ"י אב"ד דעיר מלוכה ונין וכתב לי שחקר הרבה חקירות ודרישות על דבר השפוקל צוירעו וגם על האייזען גארעו ואמרו לו שאין בהן שום חשש שנעשה הכל רק מצמר גפן והסימן על זה פי המה ביוקר הרבה מן פשתן אבל הקארטעל צוירעו אינו ברור שאין בו תערובות ושם מעשים בכל יום שתופרים היראים צמר עם שפוקל צוירעו אבל לא עם קארטעל צוירעו אף סימן מובהק אין פאן פי הבעלי מלאכות אינם במדינתנו רק במדינות לאנדאן וע"ד שמערכין ב"טו.

טרחתי הרבה עד ששלחו לי ממדינת אמעריקא הנרע של זה ומצאתיו כי משונה הרבה מנרע פשתן. וגם משונה מנרע צמר גפן והוא מין בפ"ע ומין זרע זה אינו צומח אלא במדינת אמעריקא.

ולכן אין שום חשש בזה עכ"ל: תשובה נ"ה בעזה"י יום א"ח של סוכות תרל"ח לפ"ק חוסט: החיים והשלום וכל טוב להרב המאור הגדול המופלג מוהרר מאור רייך הארט נ"י האבדק"ק קאטה יע"א: מכתבו קבלתי בחוה"מ ולא הי בכדי שיעשה להשיב לו שגייע לידו ביו"ט.

וגם לא ראיתי צורך פולי האי פינו שהדין מבואר בתשובת מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל חלק או"ח סי' כ"ד וכ"ה. ואם אינם רוצים לשמוע לו שהוא מרן ורבו של כל בני הגולה.

מה יועיל מכתבי. ועוד הרי ביו"ט צוה מעלתו נ"י לקרוא אותם ואם במרד ובמעל אינם רוצים לישא פניהם אע"ג שיהם עוברין על כמה עשין אנשים פאלה איום ראויים פלל לדוכן עד שיעשו תשובה.

ומסתמא נזדמן להם פהו פשר לישא פפיו. וגוף הדין פבר מבואר בדברי מרן הגאון זצ"ל בתשובה הנ"ל שאם יש תקנה בעיר שנעשה ברצון הפהנים.

אין יכולין הפהנים הבאים אחר זה למחות ולא פאתי אלא לבאר דברי מרן הגאון הנ"ל. מתחלה פתב בסי' כ"ד דהמצות עשה של וקדשתו הוא אפילו בזה"ז שמוכרין המצות במעות.

ולכאור' אין זה מבואר וטעמא בעי פיון שקנה המצות. והן שלו.

ובהתורה אין מבואר אלא אם פלם יש להם חלק אז צריף להקדימו לברף ראשון וליקח חלק יפה ראשון. אמנם הדין ונדאי אמת פיון שהתורה זכתה להפהו וצונותה לנו להקדישו אין לקהל רשות למכור ומה יוכל למכור הראשון לשני זכות שהי' לו וא"כ פיון דלהקהל לא הי' הזכות הזה לדחות אותו אדרבה החיוב עליהם להקדימו גם הקונה א"א שיהי' לו זכות יותר מהמוכר ונשאר המ"ע של וקדשתו ולכף בנדאי בעי מחילת פהו ומחוייבים להקדימו ואין יכולין לעשות תקנה שלא להקדים את הפהו וע"ז פתב מרן לדעת מהרי"ק בשורש ט' שאם הפהו מחל על פבודו בשעת התקנה שוב אינו יכול לחזור דהקהל הם פמו שאמרו בצדקה דמועיל אפילו בדבר שלא פא לעולם דידי עניינים הן ה"נ זכו הקהל במחילת הפהו לצורך הצדקה ולשאר דבר מצוה: אמנם אפילו פהנים אחרים שלא היו דרים שם.

שאיןם יכולים לערער הוא מטעם אחר פיון דקימ"ל בכל מנהג שנהגו דהבא לשם אין רשאי לשנות נגד המנהג דלעולם אל ישנה אדם מפני המחלוקת. אפי' אם רוצים להחמיר.

היכא דניכר דמשני המנהג עושה איסור משום דאיכא חשש מחלוקת וכיון דאפי' משום חשש אסור לשנות מכ"ש שאסור לעשות מחלוקת פדי לשנות המנהג ואם עושין מחלוקת ונדאי אין זה פבוד להם.

אדרבה גנאי ובזיון הוא להם. פי שנואה המחלוקת בפרט אצל פהנים שצריכין שתהנה להם מדת אהרן שהיה אוהב שלום ורודף שלום.

וכיון שהוא גנאי להם. הם עצמן הפקיעו עצמן ממ"ע של וקדשתו דהיינו דמצוה לכבדם.

והם המירו את פבודם בדבר המתועב היינו המחלוקת זהו הדין אשר פתב מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל עפ"י הדין והפהנים אשר יראת ה' נוגע בלבכם בנדאי מקבלין עליהו דין תורה ואם יש להם שום טענה יביאו את הדבר לפני הב"ד וכאשר יורו המורים פן יעשו: ואעפ"י כראוי לפשר בין הפהנים ובין שאר העדה בכל מה דאפשר ובמקצת מקומות נוהגין שפמיים טובים ובשבתות יש להם קדימה ובמקצת קהלות נעשה פשרה שפהנים ישלמו עבור העלי' שלהו פפי מה מי שקנה העלי' יותר בזול בתוף הקונים ויש עוד כמה דרכים.

ומה ששאל מעלתו אם צריף לזה רוב מנין. אם אין לחוש בזה למחלוקת למה יהא צריף לזה רוב מנין הב"ד ושאר קרואי העדה שנקראים לצורכי הציבור להם יש פח בעניני הציבור והם שלוחים של כל העדה פדאיתא בחו"מ סי' ג' דברי החותם בכרכה המושלשת ודורש שלומו הטוב: הק' משה שיק מברעזאווע.

תשובה נ"ו בענין הג"ל שיל"ת אור ליום ו' עש"ק לסדר וישלח תרל"ח לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב להרב המאור הגדול המופלג מוה' מאיר רייף הארט נ"י אבדק"ק קאטה יע"א: מכתבו קבלתי ושאל שנית בענין התקנה שתקנו אנשי קהלתו שלא לקרוא לכהן ראשון כי אם בימים טובי' וכיוצא.

ועתה נתרבה מחלוקת על ידי זה. ורוצים לשנות אם רשאים לשנות וגם נכלל במכתבו שגראה מדבריו דכהנים שאינם טובים ועוברי עבירה אינו צריכים לקרוא אותם ראשון. וידעתי כבר רמזתי במכתבי הראשון דעתי בזה. והנה פנין ששאל עוד הפעם פאתי לברר הענין.

כבר פתבו התוס' בשבועות דף כ"ט ע"ב בד"ה פי היכא דלא וכו' והקשו איך יכולין להתיר תקנות אפילו יש בהן חרמות ע"ד המקום וע"ד הקהל נמי מתירין ותיקצו התוספת דמעיקרא הכי הוי דעתם שאם ירצו רוב הקהל להתיר יהיו יכולין להתיר וכן מפורש בשאר ראשונים וקימ"ל פן ביו"ד סי' רכ"ט סעי' כ"ה כ"ו ממילא ילפינו מהתם דכל תקנות הציבור הם רק על תנאי עד הזמן שיירצו הקהל לשנות.

וממילא לא שייך אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חברו אלא א"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין פנין דהראשונים עצמם ביטלו ואמרו שאם ירצו להתיר יהא מותר. וכ"כ התויו"ט פ"ה ממעשר שני משנה ה' דלקח תנו התם ותנאי ה' בדבר עיי"ש וה"ה בתקנות כל הקהל וגם בנידון דידן: ואדרבה בנ"ד עדיף טפי דהרי אין רוצים לתקן תקנה אחרת אלא למעט העקירה מדין תורה שהתורה חייבה אותנו וקדשתו: והב"ד הראשון שתיקנו שלא לקרוא הפהנים רק ביו"ט עקרו טובא.

ועכשיו רוצים למעט העקירה. ובכה"ג ונדאי מותר.

וכעין סברא זו הביא שם התויו"ט עכ"פ פשוט בעיני דונדאי יכולים הציבור עם הרב לשנות התקנות בענין הזה. ועכשו נבוא לענין אם חייבים לקרוא ראשון גם לכהן שהוא אינש דלא מעלי.

ובזה כבר פלפל הפמ"ג ריש סי' קכ"ח עיי"ש נאני הבאתי ראי' דאפילו פהן שאינו נוהג פשוטה חייבין אנו לקדשו דלכאורה קשה לי דבגיטין דף נ"ט ע"ב. פריף הגמרא על מה דתנו במתניתן דכהן קורא ראשון מפני דרכי שלום ופריף וכי מפני דרכי שלום הוא: נהלא כתיב וקדשתו.

ולכאור' קשה לי ב' גושיות חדא למה נקט הש"ס דילפינו מוקדשתו שכהן קורא ראשון הא איתא בת"כ והובא ברש"י בהנמש"פ אמור דמן קדוש יהיה לה ילפינו דכהן קורא ראשון ולמה נקט הש"ס בכל מקום מוקדשתו ועוד לפי פלפול הפמ"ג הג"ל די"ל דכהן דלא מעלי אינו חייבין לקדשו.

א"כ מאי פריה הגמרא וכי מפני ד"ש הוא הלוא הוא מדאורייתא דלמא הפירוש בהמשנה דאפילו אם הכהן הוא אינש דלא מעלי מ"מ תיביבין לקדשו מפני ד"ש דלא לייתי לאנצווי. ונראה לי דקושא קדא מתורצת בתברתה דביבמות דף פ"ח ע"ב ילפינו מן וקדשתו בע"כ דןפנו היינו שאם נשא כהן אשה גרושה וכו' צריכין לכופו שיגרשנה וא"כ מוכח מוקדשתו דמייירי בכהן דלא מעלי דהרי צריכין לכופו לגרש אשה פסולה שנשא ואפי"ה מסיים הקרא קדוש יהי לה ומשם משמע דאפילו כהן דלא מעלי תיביבין לקדשו דסיפא דקרא קאי ארישא.

וא"כ מוכח דאפילו כהן דלא מעלי וא"כ פריה שפיר אמאי אמרה המשנה מפני ד"ש דהלא וקדשתו כתיב. ואם לא הי' כתיב וקדשתו לא הוי קשיא דהו"א כקושא שלי לעיל דצריה טעמא דדרכי שלום בכהן דלא מעלי ולכך הביא וקדשתו וכנ"ל.

וכן מרומז ברש"י שם. ועכ"פ מבואר דכהן אע"ג דלא מעלי מחוייבין לקדשו כל זמן שאינו מומר דאז דינו כגוי: ולכאורה לפי מ"ש התבואות שור סימן ב' אות י"ג דאם הוא מומר במצות עשה ג"כ מקרי מומר א"כ בכהן שהוא מומר שלא לברך ברפת פהגים לכאורה הוי מומר.

מיהו זה אינו אלא דווקא באם הוא מומר להכעיס אבל באם אינו עושה להכעיס אפילו לאותו דבר לא הוי מומר. כמבואר בש"ע יו"ד סימן ב' דאם אינו עושה לא להכעיס ולא לתאבון הרי הוא פישראל לכל דבר וה"ה בכהן לענין וקדשתו אם אינו עושה להכעיס התורה אלא להכעיס את חברו זה מקרי לתאבון ותיביבין לקדשו: ומה ששאל אותי אם רשאי לסדר גט בעירו שעד עתה לא סיידרו שם גיטין מבואר בש"ע אה"ע סי' קכ"ח בב"ש בסופו דבעינין דווקא שיהי' שם גהרות אבל הנוכ"י מקיל דאם יש להעיר ההוא ב' שמות או יותר הוי כנהרו' ובשעת הדחק מותר.

או בקהלה גדולה שיש טורח גדול ליסע למקום אחר הובא בבית מאיר שם והעיקר שצריה חקירה רבה על שם המקומות והנהרות איך המה נקראים בערפאות שלהם ולכך נמנעו בדורות שלפנינו לקבוע מקום חדש לסדר גיטין פי צריה להיות בקי בהם ובשמותיהן ובדיניהן ועכ"פ צריה חקירה ודרישה בענינים ההם דברי החותם בברכה המשולשת ידידו הדורש שלומו.

ה"ק משה שיק מברעזאוןע: תשובה נ"ז בעזה"ת שלום וכ"ט וכו' מו"ה יעקב שלום נ"י יושב בשבת תחמינו בק"ק טאפלשון יע"א: יקרתו הגיענו על נכון וכו' ואשר העיר מעלתו נ"י בדין קדיש על דברי מרן זצ"ל בסימן שמ"ה דהאומר קדיש שאינו מגיע לו עולה הוא לחבירו מהא דהגוזל עולה של חברו חזרה קרן לבצעלים.

והקשה מעלתו מהא דהחוטף ברכה דחייב לשלם בח"מ סי' שפ"ב ומפח זה חילק מעלתו נ"י דבקרבו עיקר המצוה הוא ההפרשה וא"כ אין ראי' לקדיש וזה קשה דהרי מצות שחיטה הוא על הבצעלים ועיין בפסחים דף ז' ע"ב ברש"י ד"ה פסח וקדשים וכו' ויעיין בתשובת מרן זצ"ל סי' רצ"ה בד"ה ועדיין פש וכו' ועפ"י דבריו יש לחלק בפשיטות בין קרבן לחוטף מצוה וגם הדמיון עולה לקדיש קשה עפ"י דבריו.

ואפשר פיון דקדיש של רבים הוא לא שייך לומר דבנפשי זכה וא"כ יש לדמות לעולה מיהו גוף הדבר קשה היכן מצינו דעולה לבעלים בב"ק דף ע"ז ע"א אמרינן בשוחט לשם בעלים חזרה הקרן לבעלים אבל שלא לשם בעלים אדרבה לא חזרה קרן לבעלים ועיין רש"י בב"ק דף ס"ו ע"ב בד"ה דגזל קרפון דחברין וכו' דאין עולה לבעלים: מיהו התוס' פליג עלי' דרש"י ועכ"פ בש"ס איתא דוקא לשם בעלים וא"כ זה האומר קדיש שלא לשם בעליו מנ"ל דיעלה לבעלים וצ"ב ונראה לפענ"ד דלקאורה קשה דבאנחה חיים סי' תקפ"א איתא במתפלל באלמות אין עונין אחריו אמן ובסימ' שפ"ב בחו"מ קימ"ל בחוטף מצוה היכא דיכול לענות אמן הוי לי' לענות אמן.

וקשה הא אסור לענות אמן ולזאת נראה נהי דהגזול אפילו פחות משו"פ אסור מה"ת. אבל מצוה דקי"ל דמצוה לאו ליהנות ניתנו.

וכיון דלאו הנאה מקרי לענן אסור הנאה ה"ה לענן דאסור לגזול מחבירו לא נהנה משל חברו ולא הפסיד הנאה לחברו ולא מקרי גזול ולא מקרי בוצע ברה"א כהא דחייב עשרה זהובים אפילו למ"ד דינא ע"כ לאו דינא דין גמור אלא דתקנו משום דרכי שלום או חיוב מצוה כמ"ש הש"מ בשם הר"י ולמ"ד קנסא היינו דווקא בהאי גבירא לפי המקום והזמן ולא ילפינן מינה וזה פוננת הרי"ף בפירק החובל ולא קשה מאי שהקשה הש"ף בסי' שפ"ב דמאי הקשה הרי"ף למ"ד קנסא הא רב יליף מני' והקשה הש"ף הא רב יליף קנסא מקנסא ולא ק"מ דהא דרב יליף מקנסא היינו מקנסא שהוא תקנתא כמו המטמא והמדמע שתקנו מפני תיקון העולם ובאמת לפי הג"ל יש לישב דברי הרי"ף דלעולם הוי רק קנסא אלא דהיינו לדין אבל רב אפשר דסובר כר"י בר"ה דף כ"ח דמצות ליהנות נתנו ומקרי הנאה וה"ה הגזולו חייב מן הדין ונשפיר יליף מני': ועכ"פ מיושב קושיא הג"ל פיון דמצוה לא מקרי גזול א"כ רש"אין לענות אחר החוטף אמן.

וא"כ הא דסימן תקפ"א ע"כ היינו בתפלה דא"א להיות שלים בע"כ (גם זה אינו בזה"ז לפי מ"ש מרן זצ"ל בסימן שמ"ה בזמה"ז דאין הש"צ מוציא לא מקרי שלוחינו) ולכך בשליח ציבור אין עונין אחריו אמן מיהו כל זה במצוה שהוא מן הדין לבעלים כגון מילת בנו או פסוי הדם: אבל במצוה שכלם שונים רק דאחד קנה המצוה יש בה להקל ולהחמיר להקל דאיכא למימר אין הקנין חל כמו דקימ"ל ביו"ד סי' רס"ד דאפילו זיפה והקנה לאחד מילת בנו לא קנה והוא מדברי הרא"ש ומקור"ם פליג על זה הובא בב"י שם וסובר פיון דהמנהג שאין חוזרין קונה מצד המנהג כמו אסתומטא.

והנה המרש"ל בתשובותיו סי' ל"ו האריך ופסק בדבר שאין בו ממש אפילו קודם שבא לעולם קנה מצד המנהג ואסתומטא וזה שלא פדברי הרא"ש וגם לא כמהר"מ דהרי הובא בב"י שם דכתב דווקא לאחר שיולד הנולד ומזה תמהני על המקור חיים בסי' ת"ן אות ח' הביא בפשיטות דברי מהרש"ל בלי חולק: וזהו בדבר דלא שייך בי' קנין אבל להמהרש"ל דשייך קנין ובענין קדישים דהוי לפי מה שהסביר מרן זצ"ל שם דין דשנותפות: ובהאי הנאה דרוצה לקנות גמר ומקנה נראה דבכה"ג מהני קנין אפילו להרא"ש דהא לי"א בחו"מ סי' ר"ז ססע"י י"ג אפילו באסמכתא דקוביא מהני סברא זאת וא"כ פיון שכל אחד נותן מעותיו בצורכי ביה"כ וקונין דברים שיש בהם ממש ונעשו

שנותפין וזכה לו מעותיו הריווח שייעלו בענין התפלות וכיון דקנה זה במעותיו ורוצים להפסידו דבר שקנה במעותיו.

הרי גזל לו מעותיו ובנדאי שייה גזל דמצנה שקנה בנדאי לא גרע מאם קנה דבר אחר וא"כ יהי אסור לענות אמן אחריהם ויהי הפסד הרבים ולכה הוי פקרפן ציבור דקימ"ל בזבחים דף ו' ע"ב דאפילו שלא לשמן פשרים ועלו לבעלים לשם חובה דלב ב"ד מתנה עליהו.

ושפיר פתב מרן זצ"ל מידי דהוי אגוב עולתו וכו'. דאף דקרבו יחיד בעי לשמן דווקא אבל פקרפן ציבור לב ב"ד מתנה עליהו ודברי חכמים פדרבנות שרירין וקנימין והנראה לפענ"ד כתבתי.

דברי ידידו הדו"ש: ה"ק משה שיק מברעזאוןע: תשובה נ"ח בעזה"ת תענג על רוב שלום הדין המצויין בהלכה ידידי הרב הפופלג בתורה ויראה מו"ה משה ליב פ"ץ נ"י דיין בק"ק ניקלשפוןרג יע"א מה שהעיר מעלתו נ"י וביקש ממני לחות דעתי בענין יתום אחד פשמת אביו לקחו אחד לגדלו ולהספיק לו כל צרכיו ואבי היתום הי' ג"כ מהעיר ההוא אבל יש שם שני בתי פניסיות והאב הלה לביהכ"נ האחר ורצון המגדלו שאעפ"י שהוא הולך לביהכ"נ האחר שיהי' ליתום דין תושב בביהכ"נ זה ודעת מעלתו נ"י נוטה להורות דיש להמגדל רשות לעשותו כתושב דהרי אמרינן בסנהדרין דף י"ט דהוי כבנו וה"נ נעשה כתושב פיון שהמגדלו נושא בעול וגם הוא לכשיגדל יהא נושא בעול עכ"ל הצריך לענינינו בקיצור והנה גוף הדין פבר מבואר בש"ך יו"ד סי' שע"ו סקי"ב לדינא ולכאורה נחזי אנו מסברא איך נוטה הדעת דהנה מרן זצ"ל בחת"ס חיו"ד סי' שמ"ה תלה הפלוגתא שכ' הנוב"י מה"ת סי' ח' בחאו"ח שהלבוש חולק על דברי מהרי"ו שהביא בשם מו"ה יוחנן דיש למת בעירו זכות לקדיש מצד עצמו והלבוש ס"ל דתליא רק בבגדים וכ' מרן זצ"ל דתליא בפלוגתא דאיתא בחו"מ סי' קע"ו סעי' י"ט דאם מת בטל השותפות או לא ומעלתו פקפק דאמאי לא יהיו כמו שנותפין ברחיים ואוראנד"א שכ' הש"ך שם בס"ק ל"ה דכל אחד זוכה בחלקו ואי משום דבר של"ב לעולם: הא בסי' תע"ו סעי' ג' הביא פלוגתא בזה ולהרמ"א שם גבי אומנין אפילו בדבר שלב"ל ואפילו למאן דבעי שם קנין.

פאן יהיה המנהג כמו קנין כמ"ש הרא"ש בב"מ פ"ק סימן ל"ח ובתוס' ב"מ דף ס"ו ע"א ד"ה ומניומו ובשו"ת מהרש"ל סי' ל"ו פיון דגם על חיינו נשתתף לומר קדיש על אבותיו יהיה פקני את והחמור ותליא בשני הדעות בהגהה לחו"מ סימן ר"ט סעי' ד' עכ"ל: ולפענ"ד גוף החילוק שבין אורח לתושב התלוי במנהג המקומות ביאר יפה בתשובת מהר"מ מינן בהגה"ה ואף דגוף התשובה אינינו בידי ראיתי בדברי עבודת הגרשוני סי' ס"ג שהביא דבריו מ"ש בשם מהר"י מוליא"ן דהנהו דנהגו דאורח ותושב שוונים הוא משום דבהכ"נ של פרפים דמעלמא אתו הוי פשל פלהו עלמא ולא מצי מזבני ומעטה סתם בתי פניסיות בכל הקהילות חשוב פשל רבים: והנהו דס"ל דאורח נדחה ס"ל פיון דכל מקלי דהשתא מוטל על בני העיר לתקן בדיק הבית וליתן מס של ביהכ"נ ולשרי העיר דאל"כ יהיה בטל מעמד וחזקת הקהלה ויפול הביהכ"נ לידי גוים ולכן תושב קודם יעוי"ש שהאריך בלשונו ומבואר דהפוסקים דתושב קדים הולכין בטר השתא.

וּכְדַבְרֵי דְהַכֵּל הוֹלֵךְ אַחַר הַמַּעֲמִיד וּמֵאֵן דַּס"ל דְּאֹרְחַן שָׁנָה לְתוֹשֵׁב הוֹלְכִים בְּתַר מַעֲקָרָא וּלְפִי הַנְּרָאָה דְלִמְאֵן דְּאֹזְזִיל בְּתַר הַשְּׁתָּא וּבְתַר הַמַּעֲמִיד לֹא שְׁיִיף פְּלֵל יִרְוֹשָׁה דְהַרִי אֶפִּילוּ בְהִיּוֹתוֹ בְּחַיִּים אִם יִפְנֶה עוֹנְרָף וְלֹא יִרְצֶה לְשַׁלֵּם הַמָּס וְהַשְּׁכִירוֹת הַנְּצָרָף לְקִיּוּם וּמַעֲמִיד הַקְּהִלָּה וְלֹא יִשִּׁים עֵינָא פְּקִיחָא שְׂאֵם יָבּוּא אֶחָד לְעַרְעֵר וּלְהַתְּעוֹלֵל עֲלֵילוֹת עַל הַבֵּית הַכְּנֶסֶת לְעַמּוּד עֲלִיו בְּחֻזְקָה וְלִיקַח אוֹתוֹ שְׁיִהֵא מִסְעֵי' לְהַחְזִיק יְדֵי הַקְּהֵל פְּדֵי לְהַעֲמִידוֹ עַל מְכוֹנוֹ הַרִי גַם בְּחַיּוֹתוֹ אֵין לוֹ דִּין תּוֹשֵׁב וְכָל שְׂכָן עֵתָה שְׂמַת וּבְמַתִּים חֲפָשִׁי פְּתִיב.

וְאֵינוּ יָכוֹל לְהַצְטָרֵף לְהַחְזִיק בְּיַד הַקְּהֵל וְנִדְאֵי דְנִתְבַּטַּל מְמַנּוּ שֵׁם תּוֹשֵׁב וְאֵינוּ תּוֹשֵׁב בִּיה"כ הַזֶּה אוֹ הָעִיר הַזֶּה אֲבָל אִם אֵינוּ בְּאִים מִפְּחַ בְּגִנְן בֵּית הַכְּנֶסֶת וְכִלְיוֹ וְתַשְׁמִישָׁיו לְזֶה שְׁיִיף שְׁפִיר דִּין יִרְוֹשָׁה: וּלְפִי"ז נִרְאָה דִּי"ל דְּדַעַת מַהֲרִי"ו בְּשֵׁם הַר"ר יוֹחָנָן פְּדַעַת הַרְּאֲבִי"ה דְּגַם בִּיהַכ"נ שֶׁל פְּרָפִים מְוֹתֵר לְמַפּוֹר וְיֵשׁ לְבַנֵּי הָעִיר זְכוּת מְקַנְיָן בִּיהַכ"נ וְכִלְיוֹ וְתַשְׁמִישָׁיו מְלַבֵּד מַה שְׁמַשְׁתַּתְּפִין עֵתָה בְּכַה"ג וּלְכַף פְּתַב דְּיֵשׁ לְבַנֵּי הָעִיר שְׁהַמַּת מְאוֹתוֹ הָעִיר ב' חֻלְקִים וּמִטַּעַם זֶה יָכוֹל לְשַׁפּוֹר שְׁכִיר שְׂיֵאמֵר עֲבוּרוֹ קַדִּישׁ וְלִזְפוֹת לוֹ ע"י חֻלְקָא שְׁיֵשׁ לוֹ בְּגוּף בִּיהַכ"נ וְכִלְיוֹ וְתַשְׁמִישָׁיו אֲבָל לְדִינָא הָא קִי"ל בְּאו"ח סִימָן קנ"ג סַע"י ז' דְּבַהַכ"נ שֶׁל פְּרָפִים אֵינָה נִמְכָּרֶת וְא"כ הַכֵּל שְׁנוּיִם בּוֹ.

וְאֵין חֻלְיוֹק רַק מַה שְׁמַקְיָיִמִים עֵתָה אֶת הַבִּיהַכ"נ וּלְכַף כָּל תּוֹשְׁבֵי הָעִיר קִימ"ל דְּשְׁוִים בּוֹ וְאֵינָם מְחַלְקִים אִם הֵם מְאוֹתוֹ הָעִיר אוֹ שְׁיִנְלָדוֹ בְּעִיר אַחֲרַת וְכַמ"ש הַנוּב"י וְעַפ"י הָאֵמּוֹר דְּמַהֲרִי"ו שְׁהִבִּיא אֶת דְּבַרֵי מו"ה יוֹחָנָן הֵינְנוּ לְמ"ד דְּמוֹכְרִין בִּיהַכ"נ שֶׁל פְּרָפִים אוֹ בְּעִיר שְׂאֵינוּ כְּרַף אִם כֵּן נִהִי דְקִי"ל דְּלֹא כְּמו"ה יוֹחָנָן מְשׁוּם דְּאֵנָן קִי"ל דְּשֶׁל פְּרָפִים אֵינָם נִמְכָּרִים וְכָל פְּלִי וְתַשְׁמִישָׁיו כְּמוֹ הַבִּיהַכ"נ וְאֶפִּילוּ בְּכַפְרִים הָא קִימ"ל בְּסִי' קנ"ג סַע"י ט"ו דְּאֵינוּ יָכוֹל לְאַסּוֹר חֻלְקוֹ מִצַּד הַתְּקַנָּה וְכֵאלּוֹ אֵינוּ שְׁלוֹ מְכָל מְקוֹם לִילָא שְׁפַסְק מְרוֹן זַצ"ל דְּהַשְּׁפִיר אֵין לוֹ חֻלְקָא פְּלֵל.

הִי נִרְאָה לְפַעַנ"ד דְּשְׁכִיר וְאִישׁ אַחַר הַרוּצָה לֹמֵר קַדִּישׁ בְּשִׁבְלֵי הַמַּת לֹא גָרַע מְאוֹרְחַן וְאִף דְקִימ"ל דְּבִיהַכ"נ שֶׁל פְּרָפִים אֵינוּ נִמְכָּר הֵינְנוּ דְקִימ"ל לְהַחְמִיר אֲבָל מ"מ לְעַנְיָן קַדִּישׁ חֵיִשְׁיָנִין גַּם לֹאִדָּף דִּיעָה דַּס"ל כְּרַאֲבִי"ה וְיֵשׁ לוֹ זְכוּת בְּבִיהַכ"נ וּמִמִּילָא יוֹכֵל הַשְּׁכִיר לְבּוֹא בְּזְכוּת הַמַּת וְהִי סְפִיקָא וּלְכַף הִי נִרְאָה לִי שְׁיֵשׁ לְעֲשׂוֹת פְּשָׁרָה וְכַמ"ש מַהֲרִי"ק בְּשׁוֹרֵשׁ לְמ"ד דִּיאֵמֵר שְׁלִישׁ אוֹ רְבִיעִית הַקַּדִּישִׁים וְכַעֲיִן שְׁעוֹשִׁין פְּשָׁרָה אֲצֵל אֹרְחַן.

כֵּן הִי נִרְאָה לְפַעַנ"ד לִילָא שְׁכ' מְרוֹן זַצ"ל שְׂאֵין לוֹ שׁוּם זְכוּת: וְעֵתָה נְבּוֹא לְדְבַרֵי מְרוֹן זַצ"ל בְּתַשׁוּבָה הַנ"ל הַנָּה הוּא לֹא הִבִּיא דְבַרֵי מַהֲר"מ מִיְנִיץ הַנ"ל וּמְכָל מְקוֹם כֵּיּוֹן דְּלְדְבַרֵי מְסַבְּרַת עֲצָמוֹ דְּיֵשׁ לוֹ לְתוֹשֵׁב חֻלְקָא מִצַּד הַחַיּוּבִים שֶׁל עֵתָה.

וְא"כ מְסַבְּרָא לֹא שְׁיִיף יִרְוֹשָׁה פְּלֵל בְּזֶה אֶלָּא שְׁמֵרָן זַצ"ל סוּבֵר אֶפִּילוּ אִם בְּכַה"ג נִימָא ג"כ דְּשְׁיִיף שְׁיִירֵשׁ הַזְּכוּת הוֹאִיל שְׁנַתְּן הַנְּצָרָף בְּאוֹתוֹ שְׁנָה וְשְׁכָבֵר נַתַּן כָּל הַצָּרִיף לְקִיּוּם בִּיהַכ"נ א"כ לְכַאוּרָה י"ל דְּשְׁיִיף בִּי יִרְוֹשָׁה מְכָל מְקוֹם יֵשׁ לֹמֵר הוֹאִיל וְהַמַּת הַזֶּה אֵינוּ יָכוֹל לְהַצְטָרֵף עִמָּהֶם אֲדַעַתָּא דְהַכִּי לֹא נִשְׁתַּתְּפוּ עִמּוֹ אֶלָּא הִכָּא שְׁפַלְמֵם יְכוּלִים לְהַצְטָרֵף לְמַנְיָן וְכִיּוּצָא.

לְכָה תֵלֵא הַפְּלוּגָתָא הַזֹּאת בְּפְלוּגָתָא דְשׁ"ע חו"מ סי' קע"ו סעי' י"ט: וא"כ אין השגת מעלתו השגה דמאי ענין זה לאומנים שם סעי' ג' שפּלם קנימים ועושים מלאכתם והשיעבוד חל על גברא אבּל פּאן בּמתים חפשי ופקע שיעבוד הגוף וכמ"ש הר"ן בפרק הפּותב דף ק' וממילא פּקע השּוּתפּוּת ובלא"ה נראה דנ"ד שּלנו גרע משאר דבר שלב"ל פּינן דמעלמא קאחי כמ"ש התוס' גיטין דף מ"ב ע"ב ד"ה עבד: עכ"פ פּינן שברנו דכל השּוּתפּוּת שיש להתושבים בּמנין וקניית ביהכ"נ וכליו ותשמישיו או מהקיום עמידת ביהכ"נ והם נקנים ע"י ממון איש ואיש כפי מיסת ידו ולכּה א"ש שגם לבניו יש דין תושבים דגם להבנים יש להן מקצת פּח בּממון אביהם ממה שהם ראויים ליוּרשו אבּל המגדל יתום אף דהוא חשוב כבן מכל מקום אינו ראוי ליוּרשו ואין לו זכות בּממון המגדל ולכּה אפּשר לומר דאינו נעשה תושב על ידו פּן הי' נראה לכאורה מסבּרא אָמנּם.

הש"ך והלבּוש בסי' קל"ב באו"ח לא פּתבו פּן והוא מדברי מהר"מ מינץ: שכ' שאם אין ליתום אב או אם בּמקום אחר. אפילו מגדלו בשכּר יש לו דין תושב.

אבּל אם יש לו אב או אם בּמקום אחר אין לו דין תושב אפילו אם מגדלו בתורת צדקה עיי"ש וטעם לזה לא הביא. ועוד קשה יותר דגבי משרת פּתב שלעולם דינו כתושב אלא א"כ יש לו אשה בּמקום אחר: ונראה שטעמו דבן קטן מסתמא מושבו אצל אביו או אמו וכעין דאמרינן באו"ח סי' ת"ד לענין עירוב ולכּה דירת קבע שלו אינו נפקע ע"י זה מה שנתגדל בבית אחר משא"כ גדול המשרת אצל חבירו דכיון שהוא גדול ואינו נמשך כל פּך אחר אביו ואין לו מקום קבוע בּמקום אחר לכּה הולכין אחר מקום דירתו עתה.

אלא א"כ יש לו אשה דשם דירתו קבוע שלו ואפּשר עוד לומר בטעמא דמשרת עדיף משום דיד פּועל פּיז בעה"ב. כדאיתא בב"מ דף י' ואפילו יתגדל היתום פּינן שיש לו אב או אם בּמקום אחר אפּשר ששם וקבע מושבו פּן נראה לי להסביר טעמא דמלתא ויהי' מאיזה טעם שיהי' בדיני קדיש הולכין בּתר המנהג וכבר הנהיגו פּן.

וא"כ בּנידון שּלנו. שפּי הנראה מלשונו יש לו אם בּמקום אחר.

א"כ אין דינו כתושב: ומכל מקום נראה לפענ"ד אם המגדלו מלמדו ומחנכו בתפלה ובמצות יש לומר דדינו כמו הנצעים הלומדים בּמקום אחר שכ' הש"ך שם דדינם כתושבים וכ', הא"ר בסי' קל"ב דהטעם משום דלאו מכל אדם זוכה ללמוד והינינו דמחשבתו ונחשיבות החיוב ללמוד תורה משוי' לי זה מקומו עתה.

וא"כ נראה ה"ה המלמדו תפלה ומחנכו למצות לא מכל אדם זוכה ללמוד. מיהו מלשון תשובת שב יעקב חאו"ח סי' ט' נראה דנוקא אם הי' קודם מיתת האם בּמקום אחר אבּל מסוף לשונו נראה דלאו דוקא קאמר וא"כ ה"נ אין על האם חיוב ולא אפּשרות לחנכו וא"כ יש להמחנכו מעלה זו ובלא"ה לפי דברי המר"מ מינץ הנ"ל שפעלת התושב הוא ג"כ מפת המסייע להשררה א"כ נראה בשני בתי פּנס ות בעיר אחת לאו לגמרי דין אורח ותושב יש להם.

נהי דיש להולכים לבתי הפנסת זו קדימה אבּל לא כל פּך כמו נגד אורח דעלמא ובמקום ספיקא פּתב העבודת הגרשוני דיש לומר דנעמיד על דין תורה ויהי' אורח ותושב שנה. מכל מקום לפי מ"ש למעלה משם מרן זצ"ל אין זה רק מנהג אלא דינא.

ולא שייכו דברי עבודת הגרשוני בזה ובלא"ה דהרי גם העבוד הגרשוני סיים דיש לעשות פשרה כדי דלא לייתי לאנצווי. וא"כ ה"נ לא שנא לפי ראות עיני הדיין כנלע"ד: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה נ"ט בעזה"י ע"ד הבית הפנסת הגדולה שאין שם רק פה אחד ורוצים הקהל לתקן שלא לקרות לכהן.

הואיל ובני אדם נמנעים לקנות מצות משום שהם מפסידים ב' עליות וממילא יש פסידא לצדקה אי ראוי לעשות תקנה בזה: פבר פתב מרן הגאון זצ"ל בחת"ס האו"ח סי' כ"ה דאין לתקן פן אלא א"כ מחל הפהן.

או שבעת שתקנו פן לא הי' פהן בביהכ"נ עיי"ש. ואדמו"ו הגאון זצ"ל קיצר בזה.

ואמרתי לבאר הדבר בעזה"י: הנה מצוה עלינו לכבד זרעו של אהרן וכמ"ש הרמב"ם במנין המצות מצוה ל"ב שצוננו השי"ת לפארם ולנשאם ולשום מדריגתם מדרגה קודמת באפילו ימאן לא נשמע להם.

ונה הגדולה לד' שהוא בחרם וקרובם לעבודתו שנגמר וקדשתו ואמרו בספרי בע"כ והיו קודש לרבות בעלי מומין וכן כתוב בחינוך מצוה רס"ט (ותימה על הפרמ"ג בסי' קל"ה שרצ"ל דאי ילפינו מוקדשתו אין בעלי מומין בכלל) ומצוה זו נוהגת אפילו בזה"ז וכן כ' החינוך ומ"ש התוס' והרא"ש בפרק פסוסי הדם דוקדשתו הוי אסמכתא פבר תמה המג"א בסי' ר"א ס"ק ד' דבגיטין דף ס' מבואר דדאורייתא הוא ולפי ענ"ד גם הרא"ש מודה דמ"ע דאורייתא.

אלא דיש לפרש המ"ע בכ' אופנים או דהקב"ה זיכה זה לפהנים להיות ראשוניים לקרוא בתורה וליטול מנה יפה וזהו שלו. פועין מתנות פהונה שאם אסרו ישראלים הנאתם עליהם יבואו ויטלו בע"כ פדאיתא בגדרים פ"ה וכן משמע הלשון בפרייתא שם בגדרים שזה חלקו דלא נקט לקרוא אותו ראשון או ליתן לו מנה יפה אלא ליטול מנה יפה ולפי"ז היה הדין אם קדם אחר צריך לשלם לו.

אבל יותר מסתבר דהתורה לא זכתה לו אלא דהמצוה עלינו להקדימו ולכבדו וכמ"ש הרמב"ם הנ"ל. ואי לא הקדימו עבר על מ"ע.

אבל אין לו תשלומין. וזהו דעת התוספת והרא"ש ועל זה כתב הרא"ש דאף דלשון הברייתא משמע דהוא חלקו מכל מקום זה הלשון הוא רק אסמכתא בעלמא אבל גם הרא"ש מודה דמ"ע עלינו להקדימו אבל לא ניתן לתשלומין פן נראה לפי ענ"ד בכוננת הרא"ש: ומכל מקום קשיא לי תיפוק לי' הרי הדין במזיק מתנות פהונה קימ"ל דפטור ביו"ד סי' ס"א סעי' ט"ו ואפשר דכוננתם אפילו לצאת י"ש פטור משא"כ במתנות פהונה חייבים לצאת י"ש לדעת הרא"ש ועכ"פ נראה דהלכה דמ"ע הוא להקדים לפהן ובנודאי אם יש פאן ת"ח.

וכהן ע"ה פתב הרמב"ם בפ"ה המשנה בגיטין שם דת"ח קודם משום דגם לכבד ת"ח הוא מ"ע. ועשה דכבוד התורה עדיף.

מ"מ עתה דהנהיגו דורות שלפנינו שהת"ח מחלו על פבודם מפני דרכי שלום ות"ח שפחל ע"כ פבודו מחול א"כ שוב נשאר העשה של וקדשתו על מקומו וכיון דמ"ע איפא

הרי הוא ככל מ"ע שמחוייבים אנו לפזר ממון עבודה ולקנות אותה בדמים כפתוב כפד את ה' מהינדך וכו' וכדאיתא בירושלמי פ"א דפאה הלכה א' והובא בר"ש שם משנה א' וכדאיתא באו"ח סי' תרנ"ו דאפילו עד עישור נכסי י"א דחייב לבבז עיין במג"א שם ס"קז מכ"ש שאין לנו למפנר מצנה כדי להשתפר ממון עמה.

נאמת קנה ואל תמפנר פתיב. וא"כ איך נדקה מ"ע זאת משום חסרון פיס דצדקה.

הנה יקרא הפסד הרי זה חיוב עלינו ועל כלל הציבור ואפילו יהיה הממון לצורך מצנה אחרת. מה אולמא האי מצנה מהאי מצנה ומה אולמא האי עשה מהאי עשה אמרי' ואפילו עשה דעדיפא מני' בעינן בעידנא לחד תי' בתוס' פסחים דף נ"ט ע"א מכ"ש בגידון שלנו שאין מצנה אחרת נדחית: וכיין דחייב על הציבור לקרוא את הכהן ראשון גם הקונה המצות חייב לקרוא לכהן ראשון ואפילו יש לו לקרות אביו או רבו שמ"ע לכבדם ועשה דכיבוד אב אפשר דעדיף מעשה דוקדשותו כדאמרי' בירושלמי פ"ק דפאה.

מ"מ פיון דהמצות הם שייכים לכלל הציבור אלא שהם מכרו ליחיד ומאי מכר ראשון לשני זכות שיש לו וכיין דעל הציבור שהן כמו שותפין בזה והחייב עליהם להקדים לפניה א"א שיהי' להקונה זכות יותר ממי שאבא מכותו.

ומי שאינו רוצה לקנות הואיל וצריך לקרוא לכהן הוא מזלזל במצות בוראנו. ואיך נעשה תקנה לסייע עוברי עבירה לכל הפחות בשוגג ואסור לן לסייע עוברי עבירה וחסרון ידיעה היא אצלם שהרי בקריאת פהו הן מקיימים מ"ע דאורייתא ובקריאה בתורה אינם מקיימים אלא מצנה ותקנה דרבנן ואם רוצים ליקח מצנה דרבנן כ"ש מצנה דאורייתא ע"כ רע עלי המעשה שעושים במקצת קהלות שמזלזלין בכבוד הפהונה.

ונותנין אמתלאות משום הפסד צדקה וזה אינו פדלעיל: ועובדא דמהרי"ק שורש ט' שאני דהתם הי' פבוד גדול לתורה שבבבזו עבור ההתחלה הרבה. וגם פבוד לעושי מצוות ומשו"ה סובר המהרי"ק דעשה דכבוד התורה עדיף ופיר עבדו בתחילה התקנה ומכ"ש לאחר שנעשה המנהג הנה קבוע במקומם יכולין לדחות הפנה מתמת המנהג כמו שהסביר שם בכה"ג אין פאזלזול לפנה דמשום המנהג נדחה וגם זה רק באקראי בעלמא פעם אחת.

וכמ"ש מרן זצ"ל באו"ח סי' כ"ד והבו דלא לוסף עליה. ולדעתי אפילו מחילת פהו לא מהני פדמוכח בספרי וברמב"ם במנין המצות הנ"ל וקשה גם לדברי מרן זצ"ל בחת"ס הנ"ל דס"ל דמועיל מחילה ונראה דמטעם זה פהנים יוצאים לחוץ דלמחול אין בינדם.

דע"כ מחוייב לקדשו אכל לצאת זהו ברשותו ורשאין הו בכף. אבל למחול אינם יכולין והא דאמרינן בגיטין דף ס' דנותן רשות לרבו או למי שגדול הימנו זהו לא נקרא מחילה על פהונתו דכיון שהוא מכבד לאחר אחר הוי פשלוחו וזה פבודו וכעין שכ' התבואת שור ביו"ד סי' כ"ח ס"ק י"ד וכבוד הקורא הוא פבודו אכל למחול על פבודו סתמא אין לנו וכוננת מרן זצ"ל דכ' דיכול למחול מסתמא היינו פדנר העולם שיצאו לחוץ.

וסתם וכיוון על המנהג: ואפילו ביצאה לחוץ איפא משום אינצויי ונשאר עדיין תיקון חכמים דכהן קורא ראשון מפני ד"ש. פדמוכח במהרי"ק שם שורש ט' והכא מסתבר אלא א"כ מחל לציבור בכל אנפין שוין אצלו הוא מתלמידיו של אהרן אוהב שלום

ורודף שלום וְכָל זֶה בְּנִידוֹן הַנִּלְאָב לְאֶבֶל הַיָּקָא דְהַדִּין הוּא דַּא"צ לְקָרוֹת לְכַהֵן כְּמוֹ בְּעֹבְדָא דְמַהֲרִי"ק אַז אֶפִּילוּ לֹא יֵצֵא לְחוּץ קוֹרִין לְאַחַר.

וּמִטַּעַם זֶה קְשִׁיָא לִי לְהַמְגִ"א בְּסִי' קַל"ה ס"קו לְמָה כְּפוּ אוֹתוֹ וְכוּ' וּלְפַעַנ"ד פִּינֵן דְלֵאָו כ"ע דִּינֵי גְמִירָא וְיֵשׁ לְחוּשׁ לְפָגַם פְּהִינְה וְלֹא לְפָגַם דִּידִן אֶלְא לְפָגַם אַבּוּתֵי וְשִׂיאֵמְרוּ שְׂחִלְלוּ אֶת הַפְּהִינְה וְכִינֵן שְׂאָם נִשְׂאָר שְׂם הָוֵי מְבִיזָה אַבּוּתֵי וְלִכְפֵּי פּוֹפִין אוֹתוֹ לְצִאת וְכִמוֹ שְׂכ' בְּחִינּוּף מְצִנָּה ל"ג דְּכּוֹפִין בְּמִצּוֹת כְּיָבוּד וְאַף דְּהִגְהוֹת מ"ל הַקְּשָׁה עָלָיו דְּמִתֵּן שְׂכָרוֹ בְּצִידוֹ וְעֵינֵן בְּטו"ז רְסִי' ר"מ מִיְהוּ עֵינֵן בְּתוֹס' כְּתוּבוֹת דָּף פ"ו ע"א ד"ה פְּרִיעַת וְכוּ'.

דְּהִיכָא דְאִיכָא בְּזִיוֹן לְאַבּוּי כּוֹפִין וְה"נ פֶּן פֶּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד נְכוּן (וְעֵינֵן מ"ש בְּתִשׁוּבָה שֶׁאֲח"ז דְּגוּף הַדִּין אִי מוֹעִיל מְחִילָה תְּלִיָא בְּפְלוּגְמָא:) הַק' מְשָׁה שִׂיק מְבַרְעִזְאוּע: תְּשׁוּבָה ס' הַחֵיִים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְתַלְמִידֵי הָאֲבָרָה הַמְּנֹפֶלֶג בְּתוֹרָה מוּה' יַעֲקֹב פֶּ"ץ פִּישְׁעָר נִי': מְכַתְּבָה קְבִלְתִּי וְכוּ' וְמָה שְׂשִׂאלְתִּנִּי בְּעִיר שְׂאִין בָּהּ אֶלְא כְּהֵן אֶחָד אִי רִשְׁאֵי הַכְּהֵן לְמַחְלוּ עַל הַחַיִּיב שְׂחִיבִים לְקָרוֹתוֹ רִאשׁוֹן לְתוֹרָה כְּדִי שְׂלֵא לְהַכְּבִיד עַל הַקְּהֵלָה וְאִם סְגִי שְׂיֵאֵמֵר הַקּוֹרָא בְּמַחִילַת הַכְּהֵן.

אוּ צְרִיף דְּוּנוּקָא לְצִאתָה. וְהִנֵּה בְּנוּדָאֵי מ"ע עַל הַקְּהֵל לְקָרוֹא כְּהֵן רִאשׁוֹן כְּדִאִיתָא בְּגִיטִין דָּף נ"ט ע"ב וְהוּא מ"ע כְּשִׂאָר מ"ע וְכַבֵּר בְּיִאֲרֵתִי בְּמַקּוֹם אַחַר (בְּתִשׁוּבָה הַקּוּדְמָת) דְּאֶפִּילוּ הַקּוּנָה הַמְּצוֹת.

מ"ע וְחַיִּיב עָלָיו לְקָרוֹא לְכַהֵן רִאשׁוֹן וּמְבּוֹנָר שְׂם בְּגִמְרָא דְּמִדִּינָא הִי רִשְׁאֵי הַכְּהֵן לִיתֵן רְשׁוֹת לְאַחַר אֶלְא שְׂחִכּוּז"ל תְּיָקֵנוּ מִפְּנֵי ד"ש אֶסוּר לִיתֵן רְשׁוֹת דְּלֵא לִיתִי לְאַנְצוּנֵי מַהוּ זֶה שְׂיָיִף בְּנוֹתֵן רְשׁוֹת לִיחִיד.

אֶבֶל אִם מוֹחֵל נֶגְדַּת הַקְּהֵל לְצִיבּוּר מְשׁוּם צְוֹרְכֵם וְכִינְצָא לֹא שְׂיָיִף אֶתִּי לְאַנְצוּנֵי כְּנִרְאָה מְדַבְּרֵי רִשְׁ"י בְּגִיטִין שְׂם וְכֵן מְבּוֹנָר בְּתִשׁוּבַת מְרֵן הַגָּאוֹן זצ"ל בַּחַת"ס חֲאו"ח ס' כ"ה: מִיְהוּ הִינְנוּ אִם מוֹחֵל לְצִיבּוּר לְזַמְנֵים מִיְנוּחָדִים כְּדִי שְׂיִוְכְלוּ בִּימֵי הַחֹל לְמַפְנֵר אוּ כְּשִׂישׁ חַיִּיבִים וְלֹא מִיְעַקֵּר הַמ"ע לְגִמְרֵי אַז יוֹכֵל הַכְּהֵן וְרִאשׁוֹן לֹא לְמַחְלוּ.

אֶבֶל לְעֲשׂוֹת תְּקִנָּה שְׂלֵא יִקְרָא הַכְּהֵן רִאשׁוֹן בְּשׁוּם פַּעַם כְּבָר כ' מְרֵן זצ"ל שְׂם בַּחַת"ס ס' כ"ד דְּמֵאֵן סְפִין וּמֵאֵן חֲשִׁיב לְמִיְעַקֵּר מ"ע דְּאוּרִינְיָתָא וְכֵלֵא רְשׁוֹת הַכְּהֵן פְּשִׁיטָא דְּמַבְטְלִין מ"ע. אֶלְא אֶפִּילוּ בְּרְשׁוֹת הַכְּהֵן אִינּוּ רִאוּ' וְאִין יְכוּלִין לְבַטֵּל וְכַבֵּר כ' הַטו"ז בִּאו"ח ס' תְּקַפ"ט דְּאִין רְשׁוֹת לְב"ד לְבַטֵּל מ"ע לְגִמְרֵי.

אֶפִּילוּ לְעֲשׂוֹת סִינֵיג לְתוֹרָה וְעַל גּוּף הַדִּין שְׂל הַמְּחִילָה כְּתַבְתִּי אֲנִי (כְּתִשׁוּבָה הַקּוּדְמָת) דְּצ"ע לִי הָאִיף רִשְׁאִין הַכְּהֵנִים לְמַחְלוּ הָרִי כְּתַב רַמְב"ם בְּמַנְיֵן הַמְּצוֹת מ"ע ל"ב דְּהַחַיִּיב לְקַדֵּשׁ הַכְּהֵנִים הִינְנוּ לְפִאֲרֵם וּלְנִשְׂאָם וּלְשׁוּם מְדַרְגָּתָם מְדַרְגָּה קוּדְמָת וְאַפִּי' יְמַאֲנוּ לֹא יִשְׁמַע לָהֶם וְזֶה הַגְּדוּלָה לֵה' שְׂבַחַר בָּם וְקָרְבָם לְעַבּוֹדָתוֹ שְׂנֵאָמֵר וְקַדְשָׁתוֹ וְאַמְרוּ בְּסִפְרֵי וְקַדְשָׁתוֹ אִפִּי' בַּע"כ וְהִי קוּדְשׁ אֶפִּילוּ בְּעַלִּי מוּמִין וְכ"כ הַחִינּוּף וְכוּ' וְלְכֹאֲרוּהָ קְשָׁה עָלָיו מַהָּא דְּאִמְרִינֵן בְּגִיטִין דָּף נ"ט ע"ב דְּרִשְׁאֵי לִיתֵן רְשׁוֹת וְאִיכָּא לְמִימֵר רְשׁוֹת שְׂאֲנִי.

וְכַעֲיֵן שְׂכ' הַתְּבוּ"ש דְּהִנֵּי כְּשִׁלּוּחוֹ. וְכַבּוּדוֹ הוּא כְּבוֹד הַכְּהֵן אֶבֶל לְמַחְלוּ אִיכָּא לְמִימֵר כְּהַרְמְב"ם דְּאִינּוּ יְכוּל לְמַחְלוּ: וְאֵע"ג דְּמַצִּינוּ בְּנִדְרִים דָּף כ"ט ע"א דִּיכוּל לֹאמֵר אֶפִּילוּ בְּנִדְרָא אוּ שְׂאָר תְּנֵאֵי כְּלוּם אֲמַרְתָּ אֶלְא בְּשִׁבִיל כְּבוֹדִי זֶהוּ כְּבוֹדִי אוּ הֲרַנִּי כְּאֵלוֹ הַתְּקַבְּלְתִּי

וכן פסק ב"ד סי' רל"ב סעי' כ' מפל מקום הכא שאני לפימ"ש הרמב"ם כן משום
כבוד שמים אפואנין עלה ולפענ"ד דמשום טעם זה דעת מהרי"ק בתשובה סי' ט' דרק
למחול ולצאת חוץ רשאי והפר"ח בסי' קל"ה השיג עליו בזה ולפי ענ"ד טעמו משום
דברי הרמב"ם הנ"ל.

דזה נודאי ברשותו לעשות לצאת חוצה אבל להיות שם ולמחול מעיקרא המצוה ועיקר
התקנה שתקנו צריכה להיות בהיתר כמ"ש מרן בתשובות הנ"ל ולא היתה אלא באופן
זה שיקבלו עליהם לצאת חוץ אמנם מדברי האחרונים משמע שיכולין למחול.

וכן בתשוב' מרן הנ"ל וצריך עיון מהרמב"ם: אמנם אמרתי לישוב עפ"י מה ששמעתי
בימי חרפי מפי מרן הגאון זצ"ל לישוב מה שהקשו על ר"ת המובא בהגהמ"ר ומובא ג"כ
בטו"ז סוסי' כ"ח ס"ק ל"ט שהקשה על ר"ת איך שימש בכהן ותי' שבזמן הזה שאין
בגדיהן עליהן אין פהונתם וכו' והקשו לו דא"כ יהיו מותר בגרושה ושתק ר"ת והשיב
ר' פטר דשאני מחילה וביאר מר"ן זצ"ל דכונת הר"ת עם תי' רבינו פטר חדא דנודאי
בזמן המקדש אין מועיל מחילה דהכבוד לד' אבל בזמן הזה מועיל מחילה וא"כ א"ש
הרמב"ם קאי על זמן המקדש אבל בזמן הזה שפיר יש לומר פדמשמע מדברי האחרונים
ושוב ראיתי בתשובת מהר"מ מרוטנבורג סי' ק"ז והובא בא"ר סוסי' ק"כ ח שהביא
שהאר"י בזה והעלה דלעגנן מידי דתליא בכבוד או ריווח יכולין למחול מה שאין פן
במידי דתליא באיסור עיי"ש שביאר היטב: וזה נראה דעת הרמ"א סוסי' ק"כ ח.

וא"כ בעובדא דידי' אם מבקשין ממנו למחול לציבור באופן שלא תעקר המצוה לגמרי
ויש בזה משום ד"ש טוב וראוי לו שהוא מזרעו דאהרן להיות אוהב שלום וכו' וכבר
פתבתי שממהרי"ק נראה דסובר שאין יכולין למחול ולקב' כ' שיצא וכ"כ הרמ"א מהיות
טוב וכו' שיצא ואם קשה לו יוכל לסמוך על הסכמת האחרונים וכמ"ש המר"מ
מרוטנבורג וכמ"ש הרמ"א לעיל סוסי' ק"כ ח דמהני מחילה ובפרט לפי מה שכ' אפ"ש
דהרמב"ם וסייעתו מודים.

ומשום חשש פגם מועיל לומר במחילת הפהן פן נראה לפענ"ד נכון הכ"ד רב: הק'
משה שיק מברעזאוווע תשובה ס"א את חג המצות יחוג בדיעות ידידי הרב המופלג
בתורה הבקי והחרוץ מו"ה אהרן שמואל אסאד נ"י מכתבו הראשון והשני קבלתי ואם
אמנם אני טרוד האידנא מאוד וטריחא לי מלתא טובא נאפי' לכתוב אין לי פנאי אפי"ה
הואיל והפציר במכתבו להשיב לו לקחתי מעט פנאי להשיב על הפלפול אשר כתב לי
ע"ד אשר נשמע בקהלתו שהרב המנוח הגאון הגדול מוהרר מרדכי בנעט זצוק"ל פסק
שאם אין לוי בביהכ"נ וצריך לקרוא הפהן ב' פעמים.

שטוב לומר לכהן שיצא חוץ לביהכ"נ ומעלתו נ"י רצה לומר דזה תליא אי המברך ברכה
לבטלה הוי איסור דאורייתא ואי חיוב להקדים לכהן הוא דאורייתא או אסמכתא:
והנראה לי בעזה"ת הנה ברכה על התורה אינו מבואר פל הצורך בדברי הפוסקים הנה
הב"ש הובא בא"ר סי' קמ"ד ובפר"ח סי' קל"ט דר"ל דהוא ברכה דאורייתא והפר"ח
שם סעי' ה' הקשה עליו כיון דקריאה עצמה מדרבנן ואיך יהי הברכה דאורייתא.

וס' ב"ש אינו בידי ולכאורה הוי אמינא לישב דבריו דהנה ברפת התורה דשחרית אמרינן דפוסטר על כל היום פאלו לא הסיח דעתו ממנה ולא הפסיק וכמ"ש התוס' ברכו' דף י"א ע"ב ד"ה נשכר וכו' והנה באכילה קיי"ל באו"ח סי' רי"א סעי' ה' בהגה"ה דאם הנה לפניו פירו' הרבה אחד חשוב ואחד אינו חשוב וברך על האיניו חשוב אינו נפטר הקשוב ובאר המג"א שם סקי"א דאינו בדין דאינו חשוב יפטר את הקשוב דרך גררא אלא דרך פוננה עיי"ש.

וה"נ לימוד תורה ברבים. וכ"ש בס"ת וכ"ש האינדא דתיקנו אותה קריאה מנביאים לנביאים בתקנתם אחשבו לימוד זה טפי מלימוד כל היום ואינו בדין שיגרו ברפת התורה בדרך גררא ע"י ברפת התורה דשחרית.

אלא אם פנו על זה בבה"ת דשחרית בפירוש ומי הוא שמכונן בשעת ברה"ת בשחרית על הקריאה בצבור. לכה צריך מן התורה לברך על קריאה זאת למ"ד ברה"ת דאורייתא: ולכאורה.

הי נראה ראי' גדולה לדברי הב"ש מירושלמי ר"פ הקורא עומד ור"פ ג' שאכלו דאמרו שם דלא למדו ברפת התורה אלא לרבים. ועיי"ש ועכ"פ לפי הירושלמי נראה לכאורה מבאר דברה"ת בצבור למ"ד ברה"ת דאורייתא גם ברכה זו דאורייתא.

ותמהני על הא"ר והפ"ח שלא הביאו הירושלמי אמנם דברי הירושלמי עצמם קשין וצריכים עיון איך אמרו דלא למדו ברה"ת מזמון אלא לרבים הא לפניו ילפינן מקרא פי שם ה' אקרא ואפילו נימא כמ"ש הפני משה שם דהירושלמי קאי לרבי דלא ס"ל פן.

אלא דיליף גם לפניו מברפת המזון ומקרא פי שם ה' אקרא צריך לברפת המזון כדאייתא בש"ס דידן ריש פרק ג' שאכלו מ"מ אפתי קשה לי הא אותו קו"ח עצמו דיש לן על ברה"ת ברבים משום דעל חיי שעה מברך על חיי עולם לא כ"ש זהו הקו"ח יש ג"כ על ת"ת דייחיד בינו לבין עצמו וצ"ע.

ותו צריך ביאור מאי מספקא לי להירושלמי אי מדמין לי לג' שאכלו פאחת או לאוכל בפני עצמו: וזה יש להסביר דהנה לכאורה קשה לפי התקנה הא' דרק הראשון והאחרון ברכו לפי הירושלמי דברכה זו הוא מה"ת וצריך כ"א לברך אלא שא' מברך ומוציא את חברו פדין שנים שעושין מצנה אחת דאחד מברך לכולן וקשה הא כבר כ' בתבו"ש סי' י"ט דדווקא בעושין המצנה בבת אחת.

אבל הקא דקוראין בתורה זה אחר זה האיך יוציא אחד את חברו נהרי גם באכילה אם לא קבעו לאכול ביחד מברך כ"א לעצמו וא"י להוציא אחרים וכ"ש בנה אח"ז אמנם נראה לפי מ"ש לעיל יש לכונן הדברים דכמו דחשוב לימוד התורה בצבור יותר אצל הקוראים הוא הדין דיש לו חשיבות יתירה אצל השומעים.

וא"כ השומעים ג"כ מחוייבים בברכה והראשון הוציא את פולם וא"כ כבר התחילה המצנה הזאת גם לגבי השני משעה שהתחיל הראשון לקרות ושמע הוא עם כל הציבור ועשו פלם המצנה בב"א ואחד מברך לכלם ואע"ג דנה שקראו אותו לקרות בס"ת אמתחשיב מצותו ביותר לדידן' שהוא קורא ומוציא רבים מ"מ איכא למימר דהפל ענין אחד (וזהו דמספקא לי לירושלמי אי דמי לג' שאכלו פאחת שקבעו והני פאכילה חדא

וה"נ אצל פלם התחילה המצוה שמברכין עלי' בפעם אחד או דלמא דאזלינן בטר דידן' זהו צ"ל לפירוש הפני משה דהוי ספק:) ולי נראה דהירושלמי להקשות בא ולא מספקא לי' אלא דקשני' לי' פנ"ל דלמה באמת אמרו במשנה דראשון ואחרון מברך הר הוי כג' שאכלו כל אחד בפ"ע וכמו שהקשיתי לעיל וע"ז משני דלא למדו אלא לרבים והיננו פנ"ל שלמדו מברכת הזימון דע"י שהם רבים צריכים להוסיף בברכת זימון וזה ילפינן משם ה' אקרא ומזה ילפינן קו"ח פיון דלעגנן ברפת זימון חשיבי רבים כ"ש ללימוד התורה ברבים וכיון דמפח רבים הוא מברך א"כ גם השומעין צריכין ברכה ויוצאין בברכתו ומאז התחילה המצוה אבל קושיא הראשונה עדיין קשה.

ונראה דהירושלמי סובר דיש להקשות על הקו"ח דרבי פמו דמקשה בש"ס דידן בברכות דף נ"א מה לאכילה שפן נהנה משא"כ אי דענין ברפת התורה ממקום אחר אלא דילפינן מברכת זימון דמעשה דרבים חשיבא וראוי לקבוע ברכה על זה לא שייך הקושיא שפן נהנה וילפינן שפיר קו"ח דראוי לקבוע ברכה על קריאת התורה ברבים.

ושוב פריך הירושלמי פיון דאין אתה לומד ברכה אלא לרבים דכי שם ה' אקרא צריך לברכת זימון. א"כ ברכה ליחיד גבי ברה"ת מנ"ל ומשני מידי דהוי אברכת המצות (ועל סמך הירושלמי הנה נראה דפסק הרמב"ם דברה"ת הוא מדרבנן דהירושלמי לטעמין דסובר ברפת המצות דאורייתא אבל לדין דקימ"ל ברפת המצות דרבנן גם ברה"ת דרבנן ואכ"מ) ועכ"פ לפי הנ"ל לדעת הירושלמי נראה דס"ל דברכה שאנו מברכין על קריאת התורה בצייבור הוא מה"ת ולפי זה קשה הא דאמרינן במגילה דף כ"ג ע"א דקטן עולה למגן שבעה ואיך יכול קטן דרבנן להוציא י"ח דאורייתא וצ"ל כמ"ש הר"ן שם דבאמת לפי הדין הראשון.

דבר הראשון והאחרון מברך לא הי' קטן יכול להיות נקרא ראשון או אחרון ונראה נכון לומר דאפילו אי נימא דברה"ת בקריאה בצייבור הוא מה"ת היינו לפי התקנה הראשונה אבל למאי דתקנו רבנן אח"כ משום הנכנסין ויוצאין ומברך כל אחד ואחד ונדאי לכ"ע הברכות הללו מדרבנן: אמנם הטעם שתקנו לברכה זו נראה דתליא בפלוגתות הפוסקים באו"ח סי' ק"מ והמה רבינו יואל ורבינו אפרים שדבריהן צריכין בקיור וגם דברי הרמב"ם פי"ב מתפלה שהביא הב"י וש"ע צריכין ביאור וכמו שהאריכו בזה והנראה לפיענ"ד דבזה פליגו דעת הרמב"ם ורבינו יואל דטעם דתיקנו חכמים ברכה הוא פיון דעזרא תיקון קרואים דווקא ג' או ד' ה' וי"ו וז' לפי הטעמים שנאמרו בפרק הקורא עומד א"כ ראוי לברך פמו שמברכין על כל תקנה אלא שמעיקרא אמרו פיון דהמצוה חזא הוא (ולפי ענ"ד הני ג' קרואים מעפבין אהדדי דוודאי אם אין יכול לקרות רק לאחד מספקא לי פיון דלפי תקנות משה רבינו הוי סגי בחד לפי חד תירץ בש"ס ב"ק דף פ"ב.

אם פן מקיים מפל מקום מצות ותקנות משה רבינו עה"ש אם אינו יכול לקיים תקנות עזרא אבל אם יכול לקרות שנים ואין יכול לקרוא השלישי מצד איזה סבה נראה דמעפבין אהדדי ואפילו השני לא יקרא וממילא גם בראשון דתליא בב' תירוצים בש"ס ב"ק הנ"ל איך הי' תקנת משה וא"כ אם הי' גם תקנות משה על שלשה שוב נימא שהם מעפבין והוי ספק ברכה.

לפענ"ד נראה דמעפבין מקל מקום עדיין צ"ע לי הדין הזה וכעת לא מצאתיו בפוסקים) ומכל מקום מצנה משם אחד הוא ותקנו או הניחו על דין תורה לפי הירושלמי הנ"ל לברך רק חד ברכה אף משום הנכנסין ויוצאין ואצלם פל א' מצנה בפ"ע תיקנו שוב שיברך פל אחד: ולכאורה נפשט הספק שלי דשלישה קרואים אין מעפבין דאל"כ בלא"ה הנכנסין ויוצאין לא קיימו התקנה מיהו משום זה אין ראי' דאיפא למימר עכ"פ יקיימו תקנת משה בברכה לפי חד תירוצ' הש"ס הנ"ל וגדולה מזו הביא הב"י באו"ח סי' תרנ"א בשם הראב"ד דבד' מינים דמעפבין אפי"ה מברך על פל חד וחד ואע"ג דאנן לא קימ"ל כן.

מכל מקום אם סח ביניהם קימ"ל שם בסי' תרנ"א סעי' י"ב דמברך על פל חד אע"ג דמעפבין וה"ה פאן משום הנכנסין ויוצאין וכיון דהטעם של הברכה הוא בשביל לברך על תקנות עזרא על פל חד בפני עצמו א"כ כיון דהחיוב הזה לא על הקרואים לבד אלא על פל הציבור דבשביל הציבור תיקנו תקנה זאת וא"כ חיוב הברכה נמי על כולם וע"כ הקורא מוציא את הציבור בברכתו וזהו דעת רבינו יואל שם.

והכריח זה מתקנה ראשונה עיי"ש כמו שהביא המרדכי סוף מגילה: ולכאורה הראי' תמוה מאי ראי' מקודם התקנה שהוציא קוראים אחרים ומכריח מזה שמוציא הציבור. אמנם לפי מ"ש לעיל מוכן זה היטב כיון דע"כ מוציא הקוראים וקשה הא הוי בזה אחר זה ואיך יוכל להוציאם ודונקא עשרה שעושין מצנה בפעם אחת אחד מברך לכלם וע"כ דהקורא צריך להוציא הציבור כדלעיל בפירוש הירושלמי וכיון דהוציא גם את הקורא השני שהי' בכלל הציבור שפיר יש להמצנה משך זמן מאז ועד עתה ויכול להוציא עכ"פ לדעת רבינו יואל ז"ל וא"כ קשיא לי הירושלמי למה בנשתתק צריך לברך שנית.

כיון שגם אותו הוציא בברכתו וכאלו ברך בעצמו ועל זה תי' הרבינו יואל דנשתתק הוי היסח הדעת ואפילו המברך בעצמו צריך לברך שנית בכה"ג אם הסיח דעתו עיי"ש והרמב"ם ג"כ נראה דס"ל כדעת הרבינו יואל דמוציא פל הציבור דעל פלם היתה התקנה מיהו לא ס"ל כתיורצו דנשתתק הוי היסח הדעת ומפח זה ס"ל להרמב"ם באמת אם הקריאה שקרא הראשון לא יהי' עולה למנין הקרואים ויהי' השני זה שעומד תחתיו מתחיל מחדש אינו צריך לברך שנית דכבר הוציאו הראשון אבל אם יתחיל ממקום שפסק ויהי' עולה מה שקרא הראשון.

ונצרך ב' הקוראים להיות כחד זה לא אמרינן בתורה כדכתיב תורת ד' תמימה ואין מצרפין ב' אנשים להיות נחשב חד גברא ואם לא נצרך פסוקים הראשונים נתברכו לפניהם ולא לאחריהם ופסוקים האחרונים נתברכו רק לאחריהם.

לכך יתחיל זה ממקום שהתחיל הראשון וא"צ לברך שנית. שפכר הוציאו הראשון הקריאה וחובת גברא שהוא כן נראה לפענ"ד להסביר דעת הרבינו יואל והרמב"ם דקיימו בזה בחדא שיטה דטעם ברה"ת כמו שאר ברפת המצות דמברכין על תקנה: ולפי טעם זה קשה איך קטן עולה בזה"ז ומוציא רבים בברכתו בנודאי לדעת בעל העיטור בטור או"ח סי' תרפ"ט ס"ל בדרבנן קטן מוציא בברכת התורה בזה"ז שפל אחד מברך הוא מדרבנן ויכול להוציא אבל להרמב"ם לשטתו דס"ל לב"י דרמב"ם פליג על הבעל

העניין קשה וצ"ל דס"ל דברי קבלה פדברי תורה דמי ולקף אינו מוציא בקריאת המגילה לת"ק דר"י.

אבל בעלמא אתא קטן דרבנן ומפיק גברי דמתווייב רק מדרבנן. ואע"ג דקטן הוי תרי דרבנן וגברא חד דרבנן אין חילוק.

ובזה מנשב קושית מג"א בסימן תרפ"ט ס"קד. ועדיין קשה לפי שיטה זו למה יכולין להוסיף על מנין הקרואים בשפת ולברך פינו דטעם הברכה רק משום התקנה.

ולכאורה ראי' מזה לדעת התשב"ץ המוכא במג"א סי' רפ"ב ס"קא דבזמן שכל אחד מברך אין יכולין להוסיף מיהו כבר כ' המג"א שם דמהפוסקים שסתמו מוכח דאפילו בזה"ז יכולין להוסיף ולכאורה הו"א פינו דנהיגו השתא לקרוא בכל שפת סדר לפי מה שחלקו ונהיגו וכמ"ש הרמב"ם שם בפ' י"א מה' תפלה ואם פן כל זמן שלא גמר הסדר מתוויב לקרוא עוד פדי לקיים המנהג וא"כ ברכה לבטלה לא הוי וגם ברכה שא"צ לא הוי משום דברוב עם הדרת מלך.

ואיכא הידור וחיוב מצוה. ומצוה להדר משום זה אלי ואנוהו ולקף יכול לברך.

מיהו נהי דיש לישב בזה מנהגינו אבל הרמב"ם לשיטתו אינו מנשב בזה דהוא פסק בפ"ג ממגילה דין ז דאין מברכין על המנהג ומשום פן פסק דאין מברכין על הלל בר"ח וצ"ע: אמנם שיטת רבינו אפרים הוא.

דעל תקנת עזרא אין מברכין. והפמ"ג בפתיחה כוללת לה' קריאת התורה באמת הקשה למה אין מברכין ולי נראה דכיון דרק משום לימוד התורה תיקנו קריאה זו וכמו שדרשו חכז"ל על וילכו ג' ימים בלא מים ועל הלימוד כבר ברך כל אדם בשחרית ולקף לא ראו לקבוע לה ברכה בפ"ע.

אלא הטעם שתקנו ברכה הוא כמ"ש הרא"ש והוכא בטור באו"ח סי' קל"ט משום כבוד התורה ושיהא גנאי לה אם לא יברכו על קריאתה אלא דמעיקרא החשיבו כל הקריאה כמצוה וכמעשה אחד.

ומשום הנכנסין ויוצאין דאצלם הוי הקריאה כל חדא וחדא בפ"ע. ואיכא שוב זולותא דסברו דאין ברכה על מצות התורה ולקף תיקנו שוב ברכה על כל אחד משום כבוד התורה וכיון דאין מברכין משום המצוה אלא משום כבוד התורה.

וא"כ על הציבור אין פאן חיוב ברכה וא"צ להוציא הציבור. ובזה מנשב הא דקטן עולה וא"צ לת' הר"ן דמיימי לפי דין המשנה דווקא לאמצעי עולה דאיכא למימר דאפילו לראשון עולה ובאמת אינו מוציא אחרים וגם לא לקוראים אחרים הבאים אחריו שאין עליהם שום חיוב ברכה.

פינו דמעיקרא סברו דבכה"ג ליכא למיחוש לכבוד התורה ורק על הראשון חיוב ברכה וא"ש ובאמת על הר"ן דנראה מדבריו דס"ל פרינו אפרים דא"צ להוציא את הציבור ואפי"ה ס"ל דהראשון מוציא את הקוראים הבאים אחריו וקשה האיה יכול להוציא אחרים הבאים אחריו פינו שיש הפסק ביניהם וכ"ש למ"ד דאין ברייה אפילו דרבנן איה גימא דהוברר למפרע שהוציא את זה בברכתו וצ"ע ולפי שיטה זו בנשתתק

בסימן ק"מ אם מתחיל מראש והוי בקריאה תדשה ואיכא גנאי לתורה אם לא יברך לכה
צריף לברך: משא"כ אם יתחיל ממקום שפסק הנשתתק והוי פחד קריאה ואין פאן גנאי
ואין צריף לברך.

וכשיטה זו נראה דס"ל להריב"ש בתשובה סי' פ"ד שכ' ראי' דבשמחת התורה רשאין
לקרות ולחזור ולברך ממה שעושין פן בחוה"מ סנפות וקשה התם התקנה פה
וחיוב איכא לקרות ד' קוראים דווקא ולכה רשאין לברך.

ומנ"ל לשמחת תורה דאינו מחוייב וצ"ל דס"ל כשיטת הרבנינו אפרים דלא משום חיוב
ומצוה מברך. אלא משום כבוד התורה וא"כ גם בכה"ג יברך ומשום ברכה שא"צ ליכא
כיון דאיכא חיוב תורה והידור מצוה.

וברוב עם הדבר מלה. ליכא למיחוש לברכה שא"צ וא"ש: וכיון שבררנו טעם ושורש
פוננת ברכות על קריאת התורה בצבבור נבאר מה שהתחלנו בו אם גם אהד יכול לקרות
ב' פעמים ולברך.

הנה הדין הזה מבאר להלכה פסוקה בש"ע אורח חיים סוסי' קמ"ג דאם אין יכול לקרות
רק אהד קורין אותו ושוב קורין אותו האיש עצמו עד שבע פעמים ומברך בכל פעם
לכתחילה ואין אומרים דכל הקריאה נפטר בברכה אחת אע"ג דידע שיקרא עוד הפעם.

וכן משמע פשוט מלשון הש"ס גיטין דף נ"ט ע"ב שאמרו נקטינו אם אין פאן לוי קורין
פהן ב' פעמים. ואין לומר דבזמן אביי עדיין לא הי' התקנה שיברך כל אהד וכמו שנראה
מדברי התוס' שם.

דהרי הרא"ש ריש פרק הקורא עומד דין ג' כ' לפרש הירושלמי דבימי ר' יוחנן פבר
תיקנו שיברך כל אהד ואע"ג דהפני משה בריש פ"ז דברכות כ' להוכיח דבימי ר' זעירא
בירושלמי עדיין לא ניתקנה תקנה זו לפי מ"ש לעיל לפרש הירושלמי דהירושלמי לא
מספקא לי' הדין אלא קושיא הוא דקשיא לי' על משנה ראשונה וכיון דמוכח דבימי ר"י
פבר הי' התקנה: א"כ כ"ש בימי אביו ואפי"ה אמר דאם אין לוי קורא הפהן ב' פעמים.
משמע פדינו בברכה. אמנם צריף ביאור.

למה באמת לא יהא סגי בברכה אחת כיון שידע שיקרא עוד. ואין פאן נמלה למה יהא
צריף לחזור ולברך: ונראה להסביר דלכל השיטות צריף לחזור ולברך דהנה לפי שיטה
ראשונה באורח חיים סי' רע"א סעי' ד' דצריף לחזור ולברך המוציא וביאר שם הטו"ז
בס"ק דכיון דצריף להפסיק בקידוש ועושה מעשה ההפסק צריף לחזור ולברך וה"נ כיון
דתיקנו ג' או ז' קוראים צריף להפסיק ועושה מעשה הפסק.

א"כ בברכת הנהנין הוי פהנאה בפ"ע וצריף לברך מתדש וא"כ שוב הוי כבוד התורה
דלא תהא נגרע ערפה מהנאה וצריף לברך על כל פעם שחזור וקורא כיון שפך הדין
ומוכרח לעשות פן אין פאן גורם ברכה שא"צ אמנם אפילו ל"א החולקים שם בסי'
רע"א וס"ל דאע"ג דצריף להפסיק א"צ ברכה תדשה.

מ"מ נראה דכאן מודים לא מפעילי לשיטת רבינו יואל והרמב"ם וכמו שביארתי דהברכה היא על תקנת עזרא וא"כ פיון דעל המצנה הוא מברך וכו' הוא המצנה דוקא לפסוק ולחתונה לשבעה קרואים א"כ ראוי הוא לברך מחדש.

אלא אפילו לר' אפרים ולטור ולקרא"ש דרק משום פבוד התורה מברכין מ"מ פיון דכל קריאה וקריאה מצנה בפ"ע הוא. אפילו בברכת הגהגין לדידן סגי לברך.

דהרי קי"ל לפי מנהג שלנו באו"ח סי' תע"ד דמברכין בפה"ג על כל פוס נכוס וכ' המג"א שם הטעם הואיל וכו' תדא ותדא מצנה בפ"ע וא"כ ה"ה פאן פו נראה לפענ"ד נכון: ומ"ש מעלתו נ"י בשם ספר מקור ברוך דהוי ספק.

ספר זה אינו בידי. וא"כ בנדאי שפיר דמי שלא לצאת הפה ממשום שיצטרף לברך עוד הפעם.

וכן נראה לפענ"ד לפי הג"ל דכיון דהדבר מה שנוהגין דמי שקורא בתורה בבהכ"נ אחת ושוב בא לביהכ"נ אחרת וחוזרין וקורין אותו אפילו לאותו פרשה עצמו שקבר קרא בביהכ"נ הראשון צריך לברך ואין פאן חשש ברכה לבטלה שהרי פיון דביהכ"נ האחרת יש שוב המצנה לקרות ומצנה עלי' רמיא לקרות לקוראים.

א"כ הוי מצנה בפ"ע וצריך לברך עפ"י כל הטעמים הג"ל דכל ציבור וציבור מחוייבין לקרות הקרואים שתקנו וא"כ צריך לברך אי משום המצנה או משום פבוד התורה. וכ"כ המג"א בסי' רפ"ב ס"ק ט"ו.

ונהי שכ' שם לשון דיעבד אם נודמנה לו עוד אותו פרשה יחזור ויברך נראה לי דאפילו לכתחילה שפיר דמי למיעבד כה"ג וכן אני נוהג לפעמים בשבת חזון וכן בהפטורה של מרפכה שאני מפטיר בביתי אצל הפחורים ושוב אני מפטיר בביהכ"נ ואף דבשאר שבתות אני נזהר בזה.

מכל מקום בשבת חזון ובמרפכה דהמנהג שרב העיר עולה למפטיר פדיעבד דמי. עיין במהרי"ק שןרש ט' וכ"ש שלדינא נראה לי דאפילו לכתחילה ש"ד למיעבד הכי: וראיתי בב"ח סוסי' מ"ג שכ' הא דאחד קורא וחוזר וקורא אם אפטר.

לא נכון למיעבד פן עיי"ש ונראה דלא משום חשש ברכה לבטלה אלא משום דבעינן תקנה כמו שתקנו דווקא ה' או ג' או ז' גברי וא"כ אפטר שמתעם זה חשש הרב הגאון מוהרר מרדכי בנעט צוק"ל הג"ל ואמר לכהן שיצא.

ומכל מקום הא כתב המג"א בסי' רפ"ב ס"ק י"ד דאפילו משום חסרון ניהון רשאים לחזור ולקרות מי שקבר קרא וכ"ש משום מצות פהונה. מיהו מהתם אין רא' דהתם במפטיר איירי שקבר נשלמו מנין הקרואים.

מכל מקום פה נראה לפענ"ד נכון כמ"ש דא"צ לצאת: ונראה דאין זה תליא בפלוגתא אי מצנה להקדים לכהן הוא מה"ת או מדרבנן שאע"ג שקבר פתבתי לעיל בתשובה (סי' נ"ט וס') דנראה העיקר שהוא מן התורה.

ומ"ש הב"ח פיו"ד סי' כ"ח דאסמכתא בעלמא קשה לכנון פו בלשון הש"ס גיטין דף נ"ט וכן משמע בגדרים דף ס"ב דיליף דצריך למשרי תגרי' ברישא עיי"ש. משמע דהוא

מה"ת וכן נראה מבוא' מלשון הרמב"ם בפ"ה המשנה גיטין נ"ט וכן כ' המהרי"ק בשורש ט' בשם הריב"א דלקאורה נראה שהיא מה"ת.

וכן מ"ש התנאים בסי' ט"ו סק"ג דיש לחלק בין בזמנם לזמן הזה לא משמע פן בגיטין שם דא"כ דלקא מתניתן בזה"ז איירי ומאי פריד ועיין בהג"ה באו"ח סוסי' קכ"ח ובטו"ז שם. מפל מקום אפילו אי דאורייתא הוא אינו פחובת הגוף של תפילין אלא פחובת ציצית דהוי רשות אם יש לו פגד של ד' פנפות חייב בציצית ה"נ אם יש שם פהו חייב להקדימו.

אבל אם הוא יוצא מעיקרא אין פאן ביטול מ"ע ומפל מקום גם במצות ציצית אמרינן בפ' התכלת דאסור למיעבד טצדקי למיפטר נפש' וכן פסק הרמב"ם סוף ה' ציצית ובעידן ריתחא מענשינין וכו' וא"כ גם במצות וקדשתו אסור למיעבד טצדקי והגאון מוהר"מ פנעט זצ"ל לא משום טצדקי עבד אלא משום דחשש למ"ש למעלה וא"כ מאן דעבד פנותי' ול משום טצדקי למפטר נפש' מוקדשתו יש לו אילן גדול לסמוך עליו אבל לדינא נראה לפי ענ"ד עיקר כמ"ש דברי ידידו הדוש"ת ה"ק משה שיק מברעזאוע: תשובה ס"ב שיל"ת יערגען יום ו' עש"ק ז' מנחם אב תרי"ט: בין המצרים ותברך מהמאיר לארץ ולדרים האברך הרבני המופלא ומפלג בתורה החרוץ מוה' אהרן שמואל אסאד נ"י יושב בשבת תחפמוני בק"ק ניקלשפורג יע"א: מה ששאל ממני אם פרנס או מנהיג שיש לו עלי' לס"ת בשבת ויו"ט אם יכול למחול לאחר דהמג"א בסי' קל"ו הביא בשם מהר"מ מינץ דאינו יכול למחול לאחר אם נימא דלפרנס אחר רשאי או אפטר דיש חילוק בין פרנסים שלנו לשלהם הנה מסבא אין לחלק בזה וגוף תשובת מהר"מ מינץ אינו בידי.

ומפל מקום המנהג בהרבה קהלות שהראש הקהל שיש לו עלי' לס"ת מכבד לטובי הקהל וגבאים או לת"ח ואפילו לרבנים ראיתי שמכבדין עלי' שלהם לרב הבא לעירם ואין פוצה פה ומצפצף.

והנה לדינא לקאורה נראה לי ראי' להמנהג הזה וקשיא להמג"א בסי' קל"ו דמייתי ראי' דאינו יכול למחול לאחר. מסי' קנ"ג סעי' י"ב והוא מדברי המרדכי סו"פ החובל ולפי מ"ש הטו"ז בסי' קנ"ג ס"ק י"א נראה מבואר דאפילו להגון פמוהו אין לו רשות למכור או ליתן.

ולפי הנראה מדברי המג"א ומראיותיו אין הטעם דאין יכול למחול משום דלאו פבוד דילי' הוא אלא פבוד הצבור ואין יכול למחול פבודם וא"כ אפילו אם רוצה למחול ולא ליתן לאחר אינו רשאי.

ונה לא שמענו וגם הראי' שמביא מסי' קנ"ג ה"ל ומדברי המהרי"ק בכתן בראשית מוכח דלאו משום פבוד ציבור הוא. דונדאי עלי' זו לכבוד הרב והפרנס הנתקן שחייבים בכבוד הת"ח ובכבוד הפרנס' העוסקים בצורכי ציבור שהרי בכבוד כל עוסקי מצוה חייבים.

כמ"ש המהרי"ק בשו"ת ט' וא"כ פיון שלכבודם הוא יכולין למחול ולומר זהו פבודי פדאיתא בנדרי' דף כ"ד ע"א ופסקו בש"ע יו"ד סי' רל"ב סעי' כ'. אלא דקמ"ל דאין לו זכות ליתן לאחר דברק לו ניתן ולא ע"מ להקנות לאחר.

וקשה מ"ש מפה דאמרינו בגיטין נ"ט ע"ב דמן הדין יכול למחול לרבו או למי שגדול ממנו. והמרדכי הג"ל מניתי ראוי לדינו מפה וכו'.

וקשה הא פה יכול למחול לאחר מן הדין הא דקורא ראשון. וא"כ ה"נ מן הדין שרי ניש לזכות בזה: אלא דאפתי יהי אסור משום דאיתי לאנצווי דהרי אמרו בגיטין נ"ט ע"ב דאסרו משום ד"ש ודלא ליתתי לאנצווי עם הפה המוחל לאחר.

וא"כ גם לפרנס יהא אסור מהאי טעמא ואפשר דמהאי טעמא כ' מהר"מ מינץ דאינו יכול למחול לאחר. מיהו מדברי המג"א לא משמע דזה טעמו וא"כ קשה תיפוק לי' מפח איתי לאנצווי ומ"ש מפה ואפשר בפרנס לא שייך זה.

דהרי אפילו אם אין לו זכות ליתן לאחר. מ"מ פיון דהקהל העמידו לפקוח על עסקיהם ולעשות הטוב והישר בעיניו וא"כ פיון שגראה בעיניו שטוב לכבד לאיש הזה בעלי' זו יש לו רשות לזה והטוב בעיניו אא ואין חששאנצווי וא"כ פיון דמשמע דאין אסור משום אנצווי א"כ נראה דמדינא יוכל לכבד לאחר.

וכ"ש לפרנס אחר. דאז גם פבוד הצ'בור איפא ואין הצ'בור יכול למחות דלקאורה הני פזה נהנה וזה לא חסר וקימ"ל בחו"מ סי' קע"ד סעי' א' דכופין על מדת סדום.

מיהו בנדאי אם הקהל מקפידין על זה. ומוחין בו נהי דאפשר דמדינא אין יכולין למחות וכנ"ל מפל מקום הא איפא משום אנצווי וא"כ הוא בכלל התקנה דכהן קורא ראשון ואינו יכול למחול.

משום אנצווי. וה"ה בכיוצא בזה אבל אם אין מוחין בידו נ"ל לקיים המנהג והנראה לפענ"ד פתבתי וא"כ דברי המרדכי והש"ע סי' קנ"ג סעי' י"ב דווקא אם הראשון אינו יכול לזכות בו מעתה.

וא"כ יהי נפ"מ לצ'בור בהא דאם לא יהא רשאי ליתן לאחר יזפו הו. אבל היכא דאין נפ"מ לצ'בור.

שפיר איפא למימר דיוכל ליתן לאחר ולכף אמרו בגיטין שם דבכה"ג יכול הפה ליתן מן הדין לאחר ולא קשיא על המרדכי והש"ע אבל לדברי המג"א צ"ע ואין לדחות דטעמא דמג"א דסובר דהפבוד הוא של הצ'בור ולכף אינו יכול למחול פבודם דכבר פתבתי דמלשון המג"א לא משמע פן ועכ"פ נראה לי לקיים המנהג: ה"ק משה שיק מברעזאוןע: תשובה ס"ג החיים והשלום וכל טוב לתלמידי האברה התורני המופלג בתורה כש"ת מוהרר וואלף פ"ץ יושב בשבת תחקמוני בישוב אונדוואריבע יע"א: מכתב קבלתי וכו' ואשר שאלת טעם על פסק החיי אדם פלל ל"א אות ל"ד דס"ת שנמצא בו טעות וחומש אחד שקורין בו שלם נהי דבשחרית אם אין פאן ס"ת פשר רשאין להוציאו אבל למנחה בשבת לא ובש"ע משמע דגם למנחה בשבת מוציאין עכ"ל.

ולפענ"ד טעמא ונימוקו עם החיי אדם ויפה הורה דהרי בא"ר שם בסי' קמ"ב מספקא ליה בכוננת רמ"א אם זה דבהיות חנומש שלם מוציאין קאי דווקא על שעת הדחק דרישא דדברי הרמ"א וכן נראה דהרי בירושלמי ר"פ בני העיר איתא להדיא בין בחנומשים ובין בס"ת חסר אין קורין בו בריבים משום פבוד התורה דע"י זה תהא נפשם עגומה עליהם וימירו לתקן הס"ת וכן כ' הב"י בשם הראב"י שבמדרדכי ומטעם ירושלמי הזה מוכח דאפ"י בשעת הדחק אין קורין דטעם נפשם עגומה שייך דווקא באם אין שם ס"ת אחרת הואיל ולא יקראו כלל נפשם עגומה ואם אין שעת הדחק ס"ל להירושלמי פטעמא דש"ס דידן דחנומשיין משום פבוד הציבור ובס"ת חסר משום תורת ה' תמימה: וא"כ לפי"ז נראה דליכא מאן דפליג על הירושלמי ומנ"ל לרשב"א לחלוק עליו פינו דאינו מוכרח דש"ס דילן פליג עליו וצ"ע ובס' קרבן העדה שם בירושלמי דמגילה הקשה על המג"א בסי' קמ"ג שכ' דאם אין ס"ת יקרא בחנומשיין שלנו בלי ברכה הא בירושלמי מבואר דאסור ולפענ"ד פינו דקורין רק בלא ברכה הרי נפשם עגומה פנראה מדברי ראב"י שבמדרדכי אבל לקרות בס"ת חסר עם ברכה זהו נגד הירושלמי דמבואר שם דאין קורין בציבור.

וצ"ל דמשמע להו דבירושלמי עצמו יש פלוגתא בזה ובש"ס דידן משמע דקורין ומברכין וכמו שהאריך הר"מ בתשוב' שרשב"א המינוחסת להרמב"ן סי' רל"ט ובירושלמי עצמו מבואר דלית בי' משום חשש ברכה לבטלה אלא משום תקנה ומספק פסקו להקל: ולדינא יש פאן ג' שיטות לדעת הרמב"ם בהלכות ס"ת פ"י פל' שחסר בס"ת אות אחת אין בו קדושת ס"ת ואין קורין בו בציבור ולית ליה חילוק אם חנומש אחד שלם דלעולם מקרי חסר במילתיה וזה כוננת הש"ס בגיטין דף ס"א וכן דעת המדרדכי ושאר פוסקים המובאים בב"י ודעת הרמב"ם בתשובה וכן הוא דעת הר"מ בתשובה הנ"ל דאפ"י חסר באותו חנומש שרוצים לקרות בו מותר.

וכמו שבאר הר"מ בתשובה הנ"ל ושיטה הג' הוא שיטת הרשב"א בחי' גיטין דף ס"א דאם יש חנומש אחד שלם ובו קורין מותר לקרות בו. ובאמת בתשובותיו ובתשובת הרשב"א המובא בב"י לא משמע כן.

אלא דס"ל פהרמב"ם בהלכות ס"ת וע"כ מ"ש בחידושי גיטין הוא רק להלכה ולא למעשה כמ"ש הר"ן בגיטין בשם רבו וכינון שהרשב"א כ' כן רק להלכה על פרוה הא דכתב רמ"א שיטת רשב"א בחי' היינו בשעת הדחק וקאי על ריש דבריו והנה המר"ם לופלין בתשובה סי' פ"ד פתב דקריאת מנחה אינו חובה כל כך ולא מקרי שעת הדחק ולכך פתב החיי אדם שפיר אפילו אם החנומש ההוא שלם לא יוציאה במנחה פינו דלא התייר הרמ"א אלא בשעת הדחק: ולי.

נראה עוד מלתא בטעמא דהראשונות ישמיעוני דהרי אמרו בפרק מרובה דמשה רבינו וב"ד תקינו להם אז כשהלכו שלשה ימים בלא מים לקרות בתורה וכל ימי משה רבינו ע"ה לא היתה התורה בשלימות ואז בתחילת התקנה הי' לכל היותר חנומש בראשית א"כ הי' אז התקנה לקרוא אפילו בס"ת חסר ונהי דכשנשלם התורה נתנה תורה ונתחדשה להלכה או שהי' זה מתקנת עזרא (ובזה אפשר לישב קושית המג"א ריש סימן קל"ה מ"ש על התוס') מפל מקום תקנה ראשונה לא נעקרה ואם אי אפשר לקרות בס"ת שלם יקראו

כַּשֶׁהוּא לְכָל הַפְּחוֹת חוֹמֵשׁ שְׁלֵם כְּמוֹ תַּחֲלַת הַתְּקֵנָה אֲבָל קָרִיאת מְנַחָה לֹא נִיְתַקְנָה מְעַיְקָרָא אֲלֵא בִּס"ת שְׁלֵם וּלְכַף אֵין מוֹצִיאֵין ס"ת חֶסֶר בְּמְנַחָה וְדָבָר גְּדוֹל דְּיִבְר הַמֶּר"מ לְוַבְלִין וּבַעַל חַי אָדָם אֲלֵא יִקְרָאוּ בְּחוֹמֵשׁ בְּלֹא בְּרָכָה וּבְלֹא גְבָרִי.

וּמ"ש בִּס"ת יִשָּׁן שְׁיֵשׁ שִׁיטָה שְׁלִימָה פְּנוּי'. הִנֵּה כְּבָר כָּתַב מֶרֶן הַגָּאוֹן זצ"ל בַּחַת"ס חו"ד ס' רס"א דָּאָם שִׁיטָה אַחַת פְּנוּי' פְּסוּלָה וְצִיָּדָד שֵׁם אִם יֵשׁ תְּקֵנָה לְמַחֲוֹק לְמַעֲלָה אוֹ לְמַטָּה עֵי"ש וּבִס' בְּנֵי יוֹנָה כ' כָּלֵל בְּזָה דָּאָם מְנַן הַשִּׁיטִין שֶׁל אוֹתוֹ עֲמוּד שְׁוֹיִן לְשִׁירוֹת שֶׁל הָעֲמוּדִים אַחֲרֵים א"כ מוֹכַח מִתּוֹכוֹ דָּאֵין זֶה סִימָן שֶׁל פְּרָשָׁה אֲבָל אִם בְּאַמַּת חֶסֶר וּמִיעוּט הַשְׁוֵרָה הֵהוּא אֲזִי פְּסוּל וּבִפ"ת ס' רע"ג ס"קד הֵבִיא סְבָרוֹת הַנָּ"ל וְתַקְּחוּנוּ מִשֵּׁם דְּבָרֵי רַבּוֹ הַדּוֹשׁ"ת: הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבָרְעֵזְאוּנוֹעַ: תְּשׁוּבָה ס"ד לְהַבְּחוּר הַמְּנוֹפֵלֵג בַּתּוֹרָה וְהַשְׁנוֹן כִּש"ת מוה' אֶהְרֹן שְׁמוּאֵל נ"י: הִנֵּה בְּדִין זֶה יֵשׁ כְּפָה חִילּוּקִים.

מְצוֹת דְּשִׁיכּוֹ לְאַהֲדָדִי וְהֵאֲחַת חִלּוּקָה מִתְּבַרְתָּהּ. בַּכֵּה"ג נִרְאָה פְּשׁוּט דְּלֹא שְׁיֵיף אֵין עוֹשִׁין מְצוֹת חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת.

דְּלֹא שְׁיֵיף לְמִימֵר דְּנִרְאָה כְּמִשָּׂא כִּינּוֹן דְּשִׁיכּוֹ לְהַדָּדִי וּכְמ"ש בְּפִסְחִים דָּף ק"ב ע"ב קִידוּשׁ וְהַבְּדָלָה בְּדָא מְלִתָּא הוּא. וְלֹא שְׁיֵיף חֲבִילוֹת וּכ"ש אִם אַחַת מְסִיעֵת לְחֲבַרְתָּהּ וּמִטְעָם זֶה לֹא אֲאָמִין מ"ש דְּשִׁמְעַת בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מוהר"א שְׁפִיטֵץ זצ"ל וְשֶׁלֹּא רָצָה לִיקַח סְנֵדְקָאוֹת וְלִהְיוֹת מוֹהֵל אֲצֵלוֹ בְּפַעַם אֶחָד.

כִּינּוֹן דְּאַחַד שְׁיֵיף לְחֲבַרְתָּהּ. וּבִלֹּא"ה לֹא שְׁיֵיף בְּסְנֵדְקָאוֹת וּמִילָה חֲבִילוֹת וְכו' דְּחֲבִילוֹת מְקָרִי אִם עוֹשִׁין ב' מְצוֹת כְּאַחַת אֲבָל כָּאֵן אֵין הַסְּנֵדְק עוֹשֶׂה כְּלוּם אֲלֵא מִנִּיחַ הַתִּינוּק עַל בְּרַפּוֹ וּמַעֲשֶׂה לְכַנֵּה בְּעֵלְמָא מְשֻׁמֵּשׁ.

וְכִי אָסוּר לְהַנִּיחַ עַל עֲצָמוֹ תְּפִילִין וְלִהְתַּעֲטֵף בְּצִיצִית א"כ פְּשִׁיטָא דְּבַכֵּה"ג לֹא שְׁיֵיף אֵין עוֹשִׁין וְכו'. שְׁהָרִי הַסְּנֵדְק אֵינוֹ עוֹשֶׂה כְּלוּם.

אֲלֵא הוּא בְּמִקּוּם הַמְּזַבֵּחַ וְעַל הַמְּזַבֵּחַ הָיוּ מְנִיחִין כְּפָה מִינֵי קְרַבָּנוֹת וְאַבְרִים וּפְדָרִים שְׁלֹא נִתְעַפְּלוּ מֵאַמֵּשׁ וּמִהִיּוֹם הַכָּלֵל הַב' כ' הַפְּרִישָׁה בֵּאֵה"ז ס' ס"ב וְהוּבָא בְּמַג"א ס' קמ"ז דְּבַמְצָנָה שְׁאִינָה חַיּוּבַת לֹא שְׁיֵיף חֲבִילוֹת.

וּמִטְעָם זֶה לֹא קָשָׁה אֵיף אֲמַרִּינוּ בְּחוֹלִין פֶּרֶק כְּפִסּוּי הַדָּם דָּף פ"ו אֵי בְּעֵי שְׁחִיטָה בְּחֵדָא יְדָא וּמְכֹסָה בְּחֵדָא יְדָא דִּיהָ אָסוּר מִשׁוּם חֲבִילוֹת: גַּם מְעַלְתוֹ הֵבִיא זֶה וְאִפִּי"ה כָּתַב לְהַרְמַב"ם דְּסוּבֵר שְׁחִיטָה מְצָנָה קִשְׁיָא לִי הָא דְּכִסּוּי הַדָּם.

וְלֹא חָשׁ לְקַמְחֵי. וְכִי הַרְמַב"ם סוּבֵר דְּמְצָנָה דְּשְׁחִיטָה הִיא חַיּוּבַת.

אֲלֵא דֵהוּא מְצוֹת רְשׁוּת. וּבִלֹּא"ה נִמְי לֹא קִשְׁיָא הָא דְּכִסּוּי הַדָּם לְפִי מ"ש בְּכָלֵל הַרְאִשׁוֹן הִיא דְּשִׁיכּוֹ לְהַדָּדִי וְיֵשׁ עֲנָן לְקַרְבָּן לֹא שְׁיֵיף אֵין עוֹשִׁין וְכו' וְהַלֵּל הִי כּוֹרֵף פְּסַח מְצָה וּמְרוֹר.

וְה"נ דָּאָם נִימָא דִּיהָ אָסוּר לַעֲשׂוֹת בְּפַעַם אֶחָד יְהִי הַפְּסַק וּגְמַר עַל הַשְּׁחִיטָה וְיִצְטָרֵף לְבָרֵף שְׁנִית וְגוֹרֵם בְּרָכָה שְׁאִינוֹ צְרִיכָה: א"כ כִּינּוֹן דְּיֵשׁ שְׁיִיכוֹת וְטְעָם שְׁלֹא יִגְרוּם בְּרָכָה לְכִסּוּי לִר"י גַם כֵּן הוּא חַיּוּבַת אֲז.

וא"כ פִּינּוֹן דְאָסוּר לְגֵרוֹם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ וּמִטַּעַם זֶה עוֹשֶׂה בְּפַעַם אֶחָד. לֹא שֵׁינִי אֵין עוֹשִׂין חֲבִילוֹת.

וְעֵינֵין בְּחֻמְד מִשֶּׁה סִי קמ"ז שְׂרָצָה לֹמֵר הֵיכָא דְשֵׁינִי זְרִיזִין מְקַדִּימִין לְמַצְנָה ג"כ לֹא שֵׁינִי דִין דְאֵין עוֹשִׂין וכו': הַכֵּלל הֵג' הֵיכָא דְנַעֲשֶׂה ע"י ב' אֲנָשִׁים כ' הַמַּג"א לְדַעַת הַתּוֹס' לֹא שֵׁינִי חֲבִילוֹת.

וְלֹא אֲדַע מַה דק"ל לְהַמַּג"א שֶׁם דְבָרֵי הַש"ע דְסִתְרוּ אֶהְדָּדִי דְבֵאָה"ע ס' ס"ב אֵיתָא וּמְבִיא פּוֹס אַחַר לְאַחַר בְּרַהֲמ"ז: וְשֶׁם בְּסִי קמ"ז אֵיתָא דְמְבִיאִין ס"ת הָאֲחֵרֵת קוֹנְדָם וּלְפַעַנ"ד לֹא קָשָׁה מִיָּדֵי דְנָהִי שֶׁכ' הַמַּג"א דְלִהְתּוֹס' גַּם הִבְאָה וְהִכְנָה לְמַצְנָה אִם עוֹשֶׂה לְב' מַצּוֹת בְּפַעַם אַחַת חָשׁוּב חֲבִילוֹת מ"מ בְּנֻדָּי הִהְכְּנָה לְמַצְנָה לֹא חֲמִירָא לְעַנְיָן זֶה מְעַשְׂיִית הַמַּצְנָה עֲצָמָה וְכִינּוֹן דְלִהְתּוֹס' ב' אֲנָשִׁים מְוַתְרִין לְעֲשׂוֹת ב' מַצּוֹת בְּפַעַם אַחַת.

א"כ מ"ש דב' אֲנָשִׁים מְוַתְרִין לְהַכִּין ב' מַצּוֹת בְּפַעַם אַחַת. וְא"כ שֶׁם בֵּאָה"ע דְנִקְט לְשׁוֹן וּמְבִיא דְקָאֵי עַל הַמְבָרָךְ עֲצָמוֹ זֶה אֵינוֹ רְשָׁאֵי לְהַכִּין לְב' מַצּוֹת בְּפַעַם אַחַת.

אָבֵל מְנַהֲגִינוּ בְּהִבְאָת הַס"ת הֵם ע"י ב' אֲנָשִׁים וְהִהְכְּנָה בְּב' אֲנָשִׁים לֹא חֲמִירָא מְעַשְׂי' ע"י ב' אֲנָשִׁים וְלִכְךָ אֵין פָּאן אִסּוּר מִשׁוּם אֵין עוֹשִׂין חֲבִילוֹת וְאֶדְרָבָה מִיְנֻשָׁב בְּזֶה דְאֵין מְנַהֲגִינוּ בְּהִבְאָת הַשְּׁנַי סְפָרִים נֶגֶד הִירוּשָׁלַיִם וְהַמַּס' סוֹפְרִים פִּי"א ה"ג דְאֵיתָא שֶׁם דִּיבִיא אַח"כ דְשֶׁם הִי מְנַהֲגָם דְאֶחָד הִי מוֹבִיל הַחֲזָן הַפְּסוּט לְכָךְ שֶׁפִּיר אֲמַר דְלֹא יְבִיא אֶת הַס"ת הָאֲחֵרֵת עַד שֶׁיִּסְלַק הָרֵאשׁוֹנָה וְאֵין פָּאן סְתִירָה.

כֵּן נִרְאֶה לְפַעַנ"ד: אֲמַנָם לְדַעַת הַמַּג"א הַרְמַב"ם פְּלִיג עַל זֶה וְסוֹבֵר דְגַם בְּשְׁנַי אֲנָשִׁים הָעוֹשִׂים בְּפַעַם אַחַת ג"כ נִקְרָא חֲבִילוֹת וּמִטַּעַם זֶה כ' הַמַּג"א דְלִהְרַמְבַּ"ם אִסּוּר לְמוֹל ב' תִּינּוּקָת בְּפַעַם אֶחָד. וְלֹא יִדְעִיתִי הֵיאִיךְ אֶפְשָׁר זֶה הָרִי הַפְּסוּט שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל הַנּוֹצְרִכוֹ לְשַׁחֲט בְּזִמָּן אֶחָד: וְהַפְּסוּט נִשְׁחַט בְּג' כַּתוּת וְהִי הַעֲזָרָה מְלֵאָה מְשׁוּחָטִי פְּסָחִים כְּמִבְּנֵי בְּפִסְחִים דָּרָה ס"ד וע"כ פִּינּוֹן דְכָל פְּסַח הוּא מַצְנָה בְּפִנֵי עֲצָמָה וּפְסַחוֹ שֶׁל זֶה אֵינוֹ מַצְנָה אֲצֵל זֶה אֵין שֵׁינִי פָּאן אֵין עוֹשִׂין מַצּוֹת חֲבִילוֹת.

דְכָל הַשׁוּחָט פְּסַחוֹ עוֹשֶׂה מַצְנָה א' בְּפִסַּח שְׁלוֹ. וּפְסַח חֲבֵרוֹ אֵין אֲצֵלוֹ מַצְנָה וְא"כ ה"ה בְּמִילָה דְהַמַּצְנָה עַל הָאֵב וּבְזִמָּן דְאֵיפָא אָב.

וּמוֹהֵל אֶת בְּנוֹ אֵין אַחַר מַצְנוֹה עָלָיו וְאִם מְמַנָּה שְׁלִיחַ הוּא כְּמוֹתוֹ. וְאֲצֵלוֹ הוּא מַצְנָה אָבֵל הָאֲחֵרֵת אֵין מַצְנָה עָלָיו.

ע"כ לְפַעַנ"ד בְּכַה"ג לֹא מְקַרִי חֲבִילוֹת וְטַהֲרַת הַמַּצְנוֹרְעִים שְׁאֵנִי דְהוּא מַצְנָה עַל כָּל הַפְּהַנִּים. וְכֵהֵן הָעוֹסֵק כְּאֵלוֹ הוּא שְׁלִיחַ שֶׁל כָּל הַפְּהַנִּים וְהוּא כְּמוֹתָם וְהוּא פּוֹטֵר אוֹתָם וּלְפִי"ז אֶפְשָׁר לֹמֵר בְּעוֹשִׂין ב' פְּהַנִּים בְּפַעַם אֶחָד.

מַצְנָה הַמְּוַתְרֵת עַל כָּל הַפְּהַנִּים. וְהָאֶחָד הָעוֹשֶׂה הוּא כְּשִׁלְיחַ שֶׁל כָּלָם.

וְהוּי פְּעוֹשִׂין בְּפַעַם אֶחָד מִשָּׂא"כ בְּפִסַּח. וְא"כ גַּם בְּמִילָה.

בְּדֵאִיפָא אָב. וְהוּא מְמַנָּה שְׁלִיחַ י"ל דְדָמִי לְפִסַּח.

כּן נִרְאֶה לִפְעַנ"ד: ה"ק מִנְּשֵׁה שֵׁיק מְבַרְעֵנְאוּנֵעַ: תְּשׁוּבָה ס"ה שִׁיל"ת אֹר לְיוֹם ד' ט"ו
אֲלוֹל תר"א לפ"ק פֶּה יַעֲרַגְעֵן: כְּשִׁמְנֵעַ קוֹל שׁוֹפֵר יְחוּק לְחַיִּים טוֹבִים בְּסִפֵּר. ה"ה הֶרֶב
הַגְּדוֹל הַמְּוֹפֵלֵג בַּתּוֹרָה חֲרוּץ וְשִׁנוֹן הַמְּפֹרָסִים כַּש"ת מו"ה פִּינֵישׁ נִי יוֹשֵׁב בְּשִׁבְתַּת תַּחְכְּמוֹנֵי
בִּק"ק הָאֱלִיטִישׁ יַע"א: אֲמָרֵי נֹעֵם מַעֲשֵׂה אֲצַבְעוֹתָיו הַגִּיעֵנִי עַל נִכּוֹן וְהִי לְפִי כְּנוֹפֶת
צוּפִים.

וְכו' נֶאֱשָׁר בְּדַק לֵן מַעֲכ"ת נִי בְּדִין אֵי חֲזִיבִין לַעֲמֹד בְּשַׁעַה שְׁאוּחֲזִין ס"ת מְזֻמֵּן גְּלִילָה
עַד הַכְּנֻסְתּוֹ לְמַקוֹמוֹ אִם אֵין הַס"ת עַל הַבִּימָה הַמְּנֻקָּף מְחִיצוֹת שְׁנֻחֶשֶׁב פְּרָשׁוֹת בַּפ"ע
וְהַסְּפֵק סוֹבֵב ע"ד הַמַּג"א בְּסוּסֵי קמ"ו סק"ו שִׁכ' אִם הַס"ת מְנוּחַ בְּמַקוֹמוֹ אֲפִילוֹ הָעוֹמְדִים
עַל הַבִּימָה.

א"צ לַעֲמֹד אֵי כְּוֹנְנָתוֹ דְּנוּקָא מְנוּחַ בְּמַקוֹמוֹ: אוּ דְּבַכְלָל זֶה נִמְי בְּשַׁעַה שְׁאוּחֲזִין הַס"ת וְאֵין
מְמַעֵט אֲלָא רַק בְּשַׁעַה שְׁמֵרָאִין הַפְּתָב לָעַם עַכ"ל בְּקַצְרָה. הִנֵּה זֶה פְּשִׁיטָא לִי לְפִי עַנ"ד
דְּמְנוּחַ בְּמַקוֹמוֹ לְאוּ דְּנוּקָא.

דְּהִנֵּה בַס"ת לֹא כְּתִיב קִימָה וְהִדְוֹר רַק דְּיִלְיָף בְּקִדְוִישֵׁין דָּף ל"ג ע"ב מַקו"ח אִם מְלַפְנֵי
לוֹמְדֵי עוֹמְדִין וְכו'. וְלַעֲנִין קִימָה בְּפִנֵי ת"ח מְסַפְקָא לִי שֵׁם בְּגַמְרָא אֵי רוֹכֵב כְּמַהֲלָף
וְצָרִיף לַעֲמֹד לְפָנָיו אוּ כְּיוֹשֵׁב דְּמִי וְא"צ לַעֲמֹד א"כ מְבֹאָר דְּאֲפִילוֹ יִשְׁיבָה שְׁלֹא בְּמַקוֹמוֹ.

א"צ לַעֲמֹד. כִּיִּן דְּיוֹשֵׁב מְחַשְׁבָתוֹ מְשׁוּנֵי לִי לְמַקוֹמוֹ.

וְעוֹד יוֹתֵר רָאִי מְבֹאָרְתַת מְמַנְחוֹת דָּף ל"ב ע"ב דְּשָׁקִיל וְטָרִי שֵׁם אֵי מְוֹתֵר לִישֵׁב עַל מְטָה
שַׁס"ת מְנוּחַ עֲלֵיהָ וּמִיִּתִי נִמְי שֵׁם דְּרַב הוּנָא כִּף כְּדָא לְאַרְעָא וְאַנְחַ עַלִי ס"ת וְהִדְר יְתִיב
מְבֹאָר דְּכָל הֵיכָא דְּמְנוּחַ רִשְׁאִין לִישֵׁב.

וְעַדִּין יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק דְּלָמָּא דְּנוּקָא כַּשֵּׁהַס"ת מְנוּחַ. אֲבָל כְּשְׁאוּחֲזִין אוֹתוֹ בְּיָדוֹ אֵין דְּרָף
כְּבוֹד כֵּף אֲבָל יֵשׁ לְלַמֵּד זֶה מֵתוֹס' מְנַחֲוֹת דָּף ל"ג ע"א בַּד"ה הָא דְּעַבְדָּא וְכו' בְּסוּף
דְּבַרְיָהֶם שְׁכַתְּבוּ צָא וְלַמֵּד מְמַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם כַּשַׁס"ת עוֹמֵד וְכו' עוֹמְדִים.

וְכַשֵּׁה"צ מוֹשִׁיבוֹ הַפֵּל יוֹשְׁבִין וְכו' וּבְרָא"ש בְּהַלְכוֹת קְטָנוֹת לַעֲנִין מְזוּנָה שֵׁם כְּתוּב בְּלִשׁוֹן
אַחַר צָא וְלַמֵּד וְכו' וְכַשֵּׁהַשְּׁלִיחַ צִיבּוֹר בִּישִׁיבָה הַפֵּל יוֹשְׁבִין וְכו' וְלְכַאוּרָה הַתּוֹס' מִיִּרֵי
בְּגוֹנָא אַחֲרֵינָא כַּשֵּׁהַש"צ מוֹשִׁיבוֹ הִינּוּ שְׁמַנְיָחוֹ עַל הַשְּׁלֵחָן.

כַּמ"ש הַמְּרַדְכֵי בְּהַדְיָא. וְא"כ אֵין רָאִי מֵתוֹס'.

רַק בְּשַׁעַה שְׁהוּא מְנוּחַ בְּמַקוֹמוֹ עַל הַשְּׁלֵחָן אֲמַנָּם הָרָא"ש שִׁכ' שֵׁהַש"צ (הִינּוּ הַמְּגַבִּיֵּה
הַס"ת) בִּישִׁיבָה הַפֵּל יוֹשְׁבִין. מוֹכַח דְּאֲפִילוֹ בְּשַׁעַה שְׁאוּחֲזִין בְּשַׁעַת גְּלִילָה רִשְׁאִין הַפֵּל
לִישֵׁב וְהַמַּג"א שֵׁם ס"ק הַנ"ל הֵבִיא דְּבַרְי הַתּוֹס' בְּמַנְחוֹת הַנ"ל וּבּוֹנְדָאֵי רְמַז עַל דְּבַרְי
הַתּוֹס' וְהָרָא"ש הַנ"ל.

וְכִיִּן שֵׁהַמַּג"א מְפָרֵשׁ שֵׁם דְּהִינּוּ לְאוֹתָן שְׁעוֹמְדִין בְּבִימָה ה"נ כָּאן. עַכ"פ נִרְאֶה מִדְּבַרְי
הָרָא"ש דָּאִם אוֹתוֹ שְׁאוּחֲזִי הַס"ת הוּא בִּישִׁיבָה חָשׁוּב לְכְבוֹד כָּאֵלוֹ הַס"ת מְנוּשֵׁב וְאֲפִילוֹ
לְדְבַרְי הַתּוֹסְפֶת וְהַמְּרַדְכֵי הַנ"ל דְּלֹא מוֹכַח מִדְּבַרְיָהֶם כּוּן.

מכל מקום פניו דאנו לא קימ"ל פדברי ר"ת בזה הו לענו מזונה והו לענו ס"ת ותפילין
אלא אדרבה דרף עמידה הוא פבוד יותר. א"כ פינון שהוכחנו לעיל דאם הס"ת מונח
באיזה מקום א"צ לעמוד ה"ה אם מונח דרף עמידה.

או אוחזין אותו דרף עמידה. דהני פבוד יותר כ"ש דאין צריכין לעמוד ואין צריכין לעמוד
אלא פשמראין הפתב לעם מצד המנהג פמבואר בתשו' הרשב"א שהביא הב"י בסי'
רפ"ב: אמנם עדיין נראה מלשון התוס' והרא"ש ה"ל דדווקא שהס"ת מונח הו דרף
עמידה או ישיבה אבל פל זמן שעומדין עמה צריכין לעמוד.

אמנם ברמב"ם סוף פקק יו"ד מהלכות ס"ת דין ט' פתב דחיבינ לעמוד פשרואין ס"ת
כשהוא מהלף עד שיעמוד זה שהוא מהלף ויגיענו למקומו וכתב שם הכ"מ דמקומו לאו
דווקא אלא לאפוקי עומד לפוש אבל פשעומד דרף קבע אפילו אינו במקומו.

א"צ לעמוד בפניו. והא דקי"ל ביו"ד סימן רמ"ד גבי נשיא שצריכין לעמוד עד שישב
במקומו.

נמי לאו דווקא דהא ילפינן מהדדי אלא דאם עומד מנא ידעו העולם אי דעתו לעמוד
לפוש. או בקביעות אבל ביושב אפילו שלא בקביעות אלא לפוש א"צ לעמוד ולעולם
נראה לדעת הכ"מ דאם יודעין שהוא עומד פאן דרף קביעות.

א"צ לעמוד פמו בס"ת דדינם שנה וכתור בסי' רפ"ב פשהעתיק דברי הרמב"ם בפ"י
מהלכות ס"ת לא העתיק לשון זה עד שיעמוד וכו' א"כ נראה נמי דסובר פל זמן שעומדים
עם הס"ת צריכין לעמוד וביו"ד סי' רמ"ב סעי' י"ח וברמ"א שם נראה קצת ג"כ דפליג
על זה וס"ל דטעמו דש"ע שם משום דרבו על הבימה.

ואינו מוכרח עכ"פ. נחזור לענינינו כשהס"ת מונח או אוחזין אותו פשיושבין בין במקומו
בין שלא במקומו בין דרף ישיבה ובין דרף עמידה לכ"ע א"צ לעמוד אבל פשעומדין עם
הס"ת.

נראה דפליגו בזה ולפי"ז דברי הטו"ז בסי' רמ"ב ס"ק קיג שכ' דלכף א"צ לעמוד משום
דהשלקו גבוה עשרה. והוא בנודאי פליג על דברי המג"א כמ"ש המחזה"ש ותמהני על
מעלתו נ"י מה עלה בדעתו לתמוה על המחזה"ש ק הרי להמג"א אפילו למאי דס"ד דמעלתו
מכל מקום פל זמן שהס"ת מונח במקומו אפילו אינו גבוה עשרה א"צ לעמוד פינון שהוא
דרף הנחה ורק פשהוא מעומד פליגו וצ"ע ועכ"פ נתברר דין שלנו דאין צריכין לעמוד
רק להטו"ז ודבריו צ"ע ועיין בפמ"ג בטו"ז סי' קמ"א ס"ק ב' שדיבר ג"כ מזה: תשובה
ס"ו ואשר פדק לן עוד בשאלתו לאשר בעיר לאנדאן נתחברו מומרים נקראים
מיסיאנעריין וכל פנונתם שתתפשט דת הנוצרים והעתיקו ללשונינו ביבלי שלהם בשם
תורה חדשה והדפיסו תנ"ך שלנו ושקוין שלהם בכרף אחד אי רשאין להסיר השקוין
שלהן וללמוד מתוך התנ"ך ומעלתו נ"י פתב שיש לו ראיות שדינם בשריפה ולא פתב
הראיות ולפענ"ד נראה בעזה"י דאסור לשורפם דהנה דבר זה לא שמעתי מדברי
הפוסקים.

אבל פיצא בזה שמענו בס' בני יונה בסי' רא"ע ובסי' רפ"א שכ' ללמוד זכות על שאין
נמנעים ללמוד בפסרים הנדפסים ע"י מינין או פנהני הקראים יעו"ש ויבואר לקמן אי"ה

זהו פשיטא לן ספרי אפיקורסם שפיתוב בהם דיעותיהם הנפסדות לכ"ע מצוה לאבדם
דבפ"ק דחולין דף י"ג שחיטת מין וכו' ספרי קוסמין וכו' יעוי"ש בפרש"י.

ולכאור' קשה דתלה תניא בדלא תניא דהיכן תניא דספרי קוסמין מאי דינם. ונראה
דספרי קוסמין היינו ספרי המיגרם דתנו סוף מס' ידים וכפירוש הרמב"ם שם שכ' שם
דעותיהם לחלוק על הדת של תורה"ק ואלו פשיטא לן דמצוה לאבדם מקרא דואבדתם
את שםם וכו' ושפיר תלה בהם.

וברמב"ם סו"פ מקום שנהגו גבי ספר רפואת שגנו חזקי' צ"ל דלא דמי ממש לספרי
קוסמין. רק שפאו על ידם לכלל טעות ולכך רק גנזם ולא איבדום.

אמנם תנ"ך שפיתבו מין מבואר נמי בפ"ס בכמה דוכתי דדינם בשריפה. ובפרש"י בגיטין
דף מ"ה ע"ב ובחולין י"ג מבואר הטעם.

דמסתמא לשם עבו"ז פתבו ולפי הטעם שהוא און סכרא לחלק בין מינין ישראלים לגוים
וכ"כ רש"י להדיא בחולין שם: אמנם מדברי הרמב"ם בפ"ק ו' מה' יסודי התורה דין ח'
ובקיצור פסקו הרא"ש בגיטין מ"ה כ' ס"ת שכ' מין יהודי ישרף ואח"כ כ' דאם פתב
אפיקורס פסול ולא פתב ישרף.

ומזה נראה לכאור' דנוקא אם כ' אפיקורס ישראל ישרף. ולכאור' יש לומר מלתא
בטעמא למה דנוקא מין ישראל.

דהנה התב"ש בסי' ב' ס"ק ג' הוכיח דבזה"ז אין חילוק בין מין לגוי דעלמא דגם מינין
אינו אדוקים וכו' ובחולין שם דנתקשה לי' הא דאמרנו אין מינין באומות צ"ל דקשיא
מפח דדייק באומות דלפי סברת התבו"ש גם בישראל אינו והקשה התבו"ש שם מהא
דהביאו הפוסקים ס"ת שכ' מין ישרף ותי' ב' תירוצים א' פשכותב השם בנודאי לא פתב
לשם קדושה אלא לשם ע"ז.

או דבספרי הטעם פי היכא דלא ליגררו בתרי' וכדמשמע בשבת. וביותר ביאור הוי
מצי התבו"ש לכתוב הטעם שכ' הרמב"ם הנ"ל בפ"ו מה' יסודי התורה לאבד שםם
וזכרם מן העולם ועפ"י האמור מיושב קושית התוס' בשבת דף קי"ו ע"א דהקשו דשם
בגיטין ס"ל לכ"ע דספרי מינין ישרפו ובשבת פליגי יעוי"ש ולהנ"ל א"ש דבגיטין מיירי
במינין האדוקים בע"ז ובנודאי פותבין לשם ע"ז ובס"ת אין חילוק.

לכן לכ"ע ישרף אכל בשבת מיירי בצדוקים או אפיקורסים שאינם עובדין ע"ז ולא שייך
טעם הנ"ל ובזה פליגו דמאן דס"ל ישרף מטעם דלא לגררו בתרייהו וא"ש. וא"כ לפי
האמור לפי תירוץ השני של התבו"ש משום דלא לגררו בתרייהו יש לומר דנוקא
בישראל שייך לחוש שפא יגררו בתרייהו פדמצינו בסוף ברכות משא"כ בגוי לא
חיישינו לזה דבלא"ה אינו מופרשים ומרוחקים מהם.

וא"כ נכונים דברי קיצור פסקי הרא"ש שכ' דנוקא ס"ת שכ' מין יהודי ישרף וק"ל:
אמנם מסתימת הפוסקים לא נראה פן וגם לפי ענ"ד דברי התבו"ש אינם מוכרחים
דלעולם יש לומר דגם עכשו מינין אדוקין.

ורק לענין שחיטה עכשו אין דרף עבודה לע"ז בשחיטה וא"כ נהי דאדוקין מ"מ פשוטות אין פונותם לע"ז פון דעכשו אין דרף עבודה בזה. וה"ה לכל פיוצא בזה אבל לענין ס"ת הוי דינו פדמעיקרא אמןם נראה דהנה הרמב"ם בפ"ג מה' תשובה חילקהרשעים לג' חלקים.

מינין אפיקורסים. וכופרים והביא שם הלח"מ דברי הרמב"ם בפ"א המשנה בפ"ק דחולין דגם הכופרים נקראים כמה פעמים בלשון אפיקורסים ובאמת אינם אפיקורסים.

אלא פון שהפירה מביאו לאפיקורסת יעווי"ש. ובמורה הנבוכים חלק ג' פ' מ"א כתב פ' ע"א דהינו אדוקין) מאמין בקדמות וא"כ ע"כ הוא אפיקורס ולכך לפעמים שם אפיקורס הוא שם הפולל לכל אלו הג' חלקי הרשעים.

אמןם מין וכופר הוא שם הפרטי ולפי זה נראה דהטור בקיצור פסקיו סובר דמין הנאמר לענין פתיבת ס"ת דישארף הוא דווקא ומצד שהוא אדוק בע"ז בין יהודי ובין גוי שפותר לשם ע"ז.

אבל אפיקורס דהינו רשעים אחרים אע"ג שהם רשעים פון שאינם מאמינים בע"ז ואין פותרין לשם ע"ז אין הס"ת אלא פסול אבל לא לשארף. אמןם הרמב"ם סובר בהקפוד דמין עצמו שאמרו ישארף לא מטעם שם הפרט שלו שהוא מורה על ע"ז.

דלא ס"ל להרמב"ם פ'ל דמטעם שפותר לשם ע"ז או דס"ל פהתבואת שור דעתה אין אדוקין. ורק הפסול במין מטעם שם הפללי שלו שהוא בכלל אפיקורס שאינו מאמין בנבואה ובתורה פ'ל וכשפותר מעלה בדעתו פאלו כותב דבר אחר.

ולא נתקדש פ'ל. ולכן אין איסור לאבדו.

ואפילו למ"ש הש"ף ביו"ד סי' רע"ו ס"ק י"ב דדוקא לצורך תיקון מותר למחקו היינו פשאינו מתפנין לדבר אחר. אבל פשמתפנין לדבר אחר דהינו שפונותו הי' לכתוב יהודה וכ' וכו'.

אפילו פלי תיקון רשאי למחקו וכן נראה בס' בני יונה ולפי"ז פאן שכ' הרמב"ם דהוי פכותב לשם דבר אחר רשאי למחקו ואין אנו צריכין למ"ש בסדר למשנה ריש פ"ו מה' יסוה"ת ולכך בגוי שפתב: דכותב סתמא.

באמת הדין דיגנזו וכיון שבאפיקורס אין איסור איבוד. ע"כ מצנה לאבדו מטעם הרמב"ם.

וכמ"ש הכ"מ שפוסק כר"י בשבת דף קי"ו. ואע"ג דלפי הנראה לפי טעמו של ר' ישמעאל פדי לעשות שלום בין ישראל לאביהם.

ונראה דישאל ל' דווקא. נראה דהרמב"ם לאו דווקא ישאל ל' נקט דהרי בפ"א מה' תפילין דין י"ג כ' סתמא אפיקורס.

והקא ביסוה"ת י"ל דלרבותא נקט דלא תימא דבישראל יהא קדוש טפי ואסור לשארף קמ"ל: ועפ"י האמור נראה לי שב קושית המג"א בס"ל ל"ט ס"ק שהקשה על הר"ן פון דקי"ל להכעיס הוי מין א"כ יהא דינו כס"ת שפתבו מין ישארף.

ובנוודאי לטעם שפכתב רש"י משום דכותב לשם ע"ז לא קשיא דלא שנייה זה בעובר
עבירה אחת להכעיס וכ"כ בס' ביאור מרדכי אמנם לפי טעם הרמב"ם תקשה ולפי ענ"ד
דין זה דקי"ל להכעיס הוי מין ביאר הרמב"ם במורה ח"ג פי"א פיון דחזינו דפקר
בפרהסיא בעבירה אחת.

ע"כ שאינו מאמין למצוה זו והוא מהפופרים שדינם להרבה דברים פאפיקורסים
פדלעיל. ובזה ישבתי קושית הלח"מ בפ"ג מה' תשובה שהביא הרמב"ם מומרים בפ"ע.

והקשה עליו פיון דלהכעיס הוי מין א"כ פבר הביא דין מין ולהנ"ל בראה נהי דאנו קי"ל
דמחזיקין לגברא דמסתמא עשה זה מפני שאינו מאמין שרוב הפעמים הוא פו אבל מפל
מקום עדיין אפשר שעושה פן מרוע מדותיו אע"ג דמאמין אלא דאנו לא נוחוש לזה אבל
שם בהלכות תשובה דמייירי בדין שמים קמ"ל דאפילו אי קמי שמיא גליא דאינו פוקר
מצד שאינו מאמין מפל מקום דינו חמור ויורד ואינו עולה אבל עכ"פ לענון פתיבת ס"ת
נהי דמחזיקינן לי דאינו מאמין במצוה ההוא ודינו פגוי וגרע מני' אבל בענון שמקדש
לס"ת פיון שמאמין בדיני תורה האחרים הוא מקדש לכל התורה לבר מצוה ההוא
ואסור לאבדו מן התורה ואין הסבא ההוא דמצוה לאבד שמו וזכרו מועיל לאבד ס"ת
שיש לו קדושה ואע"ג דלפי טעמא דרבי ישמעאל מק"ו משמע אפילו שמות שנתקדשו
רשאין לאבד מטעם קו"ח.

מפל מקום מדברי הרמב"ם מבואר דהטעם הזה הוא רק בדרך אסמכתא נאמר ודווקא
פשאינו קדוש בלא"ה ולקף שפיר לכ"ע פשכותב מומר להכעיס אינו בשריפה אמנם
הב"י פיו"ד סימן קנ"ח כ' דלמ"ד להכעיס הוי מין ס"ת שפכתב דינו בשריפה ובס' ביאור
מרדכי לא הביא דברי הב"י ההוא ובמחכ"ת אשתמיטתי ונהנה הב"י בש"ע או"ח סי'
של"ד סעי' כ"א סתם פדעת רש"י והטור הנ"ל דווקא מינין האדווקים בע"ז ס"ת שלקחם
דינם בשריפה וסותר למ"ש פיו"ד סימן קנ"ח דלמ"ד להכעיס הוי מין.

גמי דינו בשריפה ונזר בש"ע מדבריו ומטעם הנ"ל אמנם פיו"ד סי' רפ"א ובאו"ח סי'
ל"ט סתם דמשמע דס"ל להרמב"ם הנ"ל דבכל האפיקורסים דינם בשריפה. דהינו
אפיקורס' שאינם מאמינים בנבואה כלל ובתורה מיהו הנש"ף בס' רפ"א כ' דגם שם פיון
דווקא לאדווקים בע"ז ויש לומר דסמך על או"ח בס' של"ד וא"ש.

אמנם מלתא דתמוה לי חזינו הקא דבאו"ח סי' של"ד הוא מעתיק מס' מהרי"ו. והרי"ו
אפשר דסובר פדעת התוס' בחולין דף י"ג דס"ל פן בכל מומר לע"ז דינו פמין פמבוא'
שם דף י"ג ע"ב ד"ה שחיטת מין ובמהר"מ לובלין.

אבל אנו לא קי"ל פן וצ"ע והי' אפשר לומר דכאן בסי' של"ד מייירי במומרים לע"ז
המדבקים לגוים שהביא הרמ"א פיו"ד סוס' קנ"ח דדינם פלהכעיס מפל מקום תימה
דלענון ס"ת הרי אין פאן סתם מחשבתם לע"ז ואינם אדווקים.

והרי להכעיס לא גרע לענון ס"ת לפי חזרת הב"י וצ"ע: עכ"פ לפי מה דמפרש
דהרמב"ם בכל אפיקורס שכ' ספרי תנ"ך ישרף. ולהטור וש"ע דווקא באדוק לע"ז.

ויש לומר לכאור' עוד נפ"מ דהנה הבני יונה כ' טעם להתיר בספרים שהדפיסו הפיני'
דכל היקא דכותב על דעת למפור לא אמרינו שפכתבו לשם ע"ז. ולפי האמור י"ל

דְּלֶהֱרַמְבָּ"ם אפ"ה אָמְרִינוּ דִּישְׁרָף כְּדֵי לְאַבֵּד שְׁמֵם וְזָכַר כִּינוּן דְּבִנוּדָאֵי לֹא קִיְדָשׁוּ וְא"כ
לְפִי מַה שְׁהִסְכִּים בְּטוֹר וּשְׁוֹ"ע כְּדַעַת רַש"י וְסִיְיַעֲתוּ יְהִי אֶפְשָׁר לֹדְמַר כְּהִיתָר הַבְּנֵי יוֹנָה
הַנ"ל (וְרֵאִיתִי דְרַש"י בְּגִיטִין דְּף מ"ה ע"ב ד"ה מִין שְׁפָתַב וְכו' מִין יְהוּדֵי שְׁאִינוּ מְאָמִין
בְּדַבְרֵי חֲזו"ל וְאַח"כ כ' הַטַּעַם מְשׁוּם שְׁכּוֹתָב לְשֵׁם ע"ז וְזֶה תְּקִימָה דְהַרִי ע"ז כְּתִיבָא
וְתִגְיָנָא דְכִי מְשׁוּם שְׁאִינוּ מְאָמִין בְּדַבְרֵי חֲזו"ל יְכַתּוּב לְשֵׁם ע"ז, וְהַכ"מ בַּפ"א מְתַפְּקִילִין
וְהַב"י בְּסִי' ל"ט הֵבִיא בְּשֵׁם רַש"י בְּגִיטִין דִּיבְרַר אֶחָד וְצ"ע) אָמְנָם בְּגִידוֹן שְׁלָנוּ אִין הִיתָר
הַבְּנֵי יוֹנָה מוֹעִיל דְהַרִי כָּאן אַע"ג שְׁכּוֹתָבָן לְמַפְּוֹר מ"מ חֲזִינוּ דְדַעַתָּם שְׁיִתְּפֹשֵׁט כְּנוֹנְתָם
וּמְחַשְׁבָּתָם.

וְאִיכָא לְמִימַר אֲדַעַתָּא דִּידְנִי כְּתַב וְנִפְל הִיתָר זֶה בְּבִירָא אֶפְּלוּ לְדַעַת הַש"ע: וְעַתָּה נְבֵא
לְהִיתָר הַשְּׁנֵי דְהִנֵּה מְכָל הָאָמּוֹר לְמַעְלָה הִיָּנוּ אִם הַסְּפָרִים הִיוּ נִכְתָּבִים אֲבָל סְפָרִים שְׁלָנוּ
שְׁהֵם בְּדָפוּס.

כְּתוּב בְּס' בְּנֵי יוֹנָה עוֹד הִיתָר דְהַדְּפוּס מַעְשָׂה קוּף בְּעֶלְמָא הוּא וְהִנֵּה סְכָרְתוּ דְדָפוּס מַעְשָׂה
קוּף בְּעֶלְמָא אִיהוּ. לֹא נִרְאָה מְדַבְרֵי הַפּוֹסְקִים דְבִתְּשׁוּבַת מ"ע סִימָן צ"ג רַצָּה לְהַתִּיר גִּט
הַנְּדָפְסִים וּבְגִט בְּעִינוּ וְכַתְּב וּלְפִי דְבָרֵינוּ יֵשׁ לִישָׁב דְבָרֵי מַהֲרַשְׁד"ם בַּחֲזו"ל ד' ס' פ"ד שְׁהֵבִיאוּ
הַגִּט פְּשׁוּט בֵּאֵה ע"ז ס' קכ"ה ס"ק ט"ו שְׁכ' לְמַעַט בְּגִט דְּפוּס מְדַכְתִּיב וְכַתְּב וְלֹא וְחַקַּק
וְהַגִּט פְּשׁוּט תְּמַה דְהַרִי חַק יְרִיכּוֹת כְּשֵׁר כַּמ"ש הַטו"ז בִּי"ד ס' רַע"א וּפְר"ח בֵּאֵה ע"ז ס'
קכ"ה דְדָפוּס הוּא חַק יְרִיכּוֹת.

וְלִהַנ"ל אִיכָא לְמִימַר דְכִינוּן לְדַבְרֵי הַבְּנֵי יוֹנָה דְלֹא אִיהוּ כְּתַב אֶלָּא דְמַמִּיל' נַעֲשָׂה אָמְנָם
לְכַאוּר' יֵשׁ לְתַמּוּהָ עַל דְבָרֵי הַבְּנֵי יוֹנָה מְדַבְרֵי הַרְאַב"ד רִישׁ פ"ט מֵהִלְכוֹת כְּלֵי הַמְּקַדָּשׁ
שְׁכ' שְׁמֵם שְׁאִינוּ חוֹקַק בְּצִיץ.

אֶלָּא מְכָה בְּדָפוּס מְלֹאחְרֵינוּ עַד שְׁבוּלָטַת מְלַפְנֵינוּ וְהֵאחְרוּנֵי הַפְּר"ח בֵּאֵה ע"ע שְׁמֵם וְכַס' גִּט
פְּשׁוּט שְׁמֵם הָאֲרִיכוּ שְׁכָן נִרְאָה גַם מְדַבְרֵי רַש"י בְּסוּגְיָא דְגִיטִין דְּף כ' וְגַם הַרְמְבָּ"ם לֹא
פְּלִיג עֵי"ש. וְצָרִיף לֹדְמַר דְהִתָּם דְמַכָּה הַט"ס ע"י הַדְּפוּס מוֹדָה הַבְּנֵי יוֹנָה דְהִנֵּי חֲקוּקָה
ע"י מַכַּח שְׁדוּחַק הַדְּפוּס עַל הַט"ס וְהִנֵּי מַעְשָׂה דִּידְנִי אַע"ג דְכַתִּיב וְכַתְּב אֲבָל דְּפוּס שְׁלָנוּ
דְלֶהֱוִי כְּתִיבָה גְרַע.

אוּ נְכוּן יוֹתֵר לֹדְמַר דְדָפוּס שְׁלָנוּ הָוִי כְּכַח כּוּחוֹ דְהַרִי ע"י מַעְשָׂיו בְּכִלֵי הַהוּא שְׁמַהֲדַק
הַכְּלֵי הַדְּפוּס נִתְהַדַק הַנְּיָיר וְנַחְקַק בּוֹ הָוִי רַק כְּכַח כּוּחוֹ. וְכַח כּוּחוֹ סָפַק אִי חֲשִׁיב כְּמַעְשָׂה
דִּידְנִי כַּמ"ש הַתְּבוּ"ש בִּי"ד ס' ג' וְכִינוּן דְאִינוּ מַעְשָׂה שְׁלוֹ מְמַשׁ אִיכָא לְמִימַר דְּפָסוּל כָּל
הִיכָא דְכַתִּיב וְכַתְּב.

בְּעִינוּן פַּח דִּידְנִי כְּמוֹ בְּזַבְיחָה דְכַתִּיב וְזַבְחָתָּ וְכו' הָרֵא"ש בְּחַוְלִין דְּף ל"א דְהִנֵּי כְּאֵלוּ כְּתוּב
וְעַשִׂיתָ יַעוּי"ש וְה"ה לְעַנְיָן מִינִין דְלֹא חֲשִׁיב לְמַעְשָׂה דִּידְנִי וְלֹא דְמִי לְצִיץ דְהִנֵּי מַעְשָׂה
שְׁלָהֶם מְמַשׁ וְלֹא פַח כּוּחוֹ אָמְנָם מְדַבְרֵי כָּל הָאחְרוּנִים הַמְּדַבְרִים מְדָפוּס לֹא מְשַׁמַּע כּוּן:
אָמְנָם כָּל הַנ"ל אִם הֵם עֲצָמָם הַמְּדָפִיסִים אֲבָל לְפִי הַנְּרֵאָה אִין הַכַּת הַרְשָׁעִים הֵהֵם
מְדָפִיסִים בְּעֲצָמָם אֶלָּא הֵם הַבְּעֵלִי דְבָרִים.

ובבעלי הדפוס אחרים הם הפועלים בעבודתיהו טרידו ואינם מכוננים לשם ע"ז וזה מחשב וזה עובד קי"ל בן חולין דף ל"ח ובי"ד סימן ד' דלא אמרינן א"כ שוב איפא למימר דתליא דלדעת הטור וש"ע וסייעתו דהטעם משום שפותרין לע"ז פאן לא שיניד זה.

והרמב"ם אפ"ש דאסור משום שנקרא על שם. ומ"מ אין לאבד.

דברי בגוי שכ' שם כ' דיגנז וה"נ אם יודע ויתברר שהפועלי אחריו הם א"כ ספריהו כשאר ספרים שהדפיסו גוים וקרינן בהו ואסור לאבדם ודבר זה צריד להתברר מי הוא הפועל כ"ז פתבתי לפולול ולא למעשה ובנודאי בעל נפש ירחיק מהם ואקצר באסיים בברכה פאות נפשו ידידו: ה"ק משה שיק מברעזאוויל ולפי המבואר ספרי תנוד שביארו ותורגמו החדשים שיש בהם חשש פפירה אם אמנם שאין לקרות בבואורם ותרגומים הים.

אבל המקרא ופרש"י והמפנרשים הראשונים אין לאבד פן נראה לפענ"ד ובס' דברי חיים חיו"ד סי' ס' הביא בשם חמיו הגאון זצ"ל לגונזם. והמחבר זצוק"ל כ' שלא ידע טעמו פי בונדאי דבעי שריפה ול"כ פשוט דטעמו או דמספקא לי' אי פהרמב"ם הג"ל או כפרש"י והש"ך דדונקא במין לע"ז או אפ"ש דמספקא לי' דדלמא הגירסא בהשגות הראב"ד בפ"ג מתשובה כמ"ש הבעל העיקרים (מאמר א' פ"ב) הביאו הכ"מ שם דאיפא למימר דאינו מין לפעמים ומספיקא אין רשאין לאבדם זהו מה שנ"ל טעם הגאון זצ"ל שלא כ' לשונרפם אלא לגונזם וכן"ל: תשובה ס"ז החיים והשלום וכל טוב לידידי הרב המאוה"ג המפנרסם החריץ מוה' ישראל דוד נ"י אבד"ק פועזונג יע"א.

מכתבו הנעים עם קונטרס שאלה ותשובה בענין בנן ביהכ"נ במקום שהי' רפת בקר קבלתי ביום א' העבר וראיתי דברי מעלתו נ"י והתלהבות ברשפי אש פבוד מקדש מעט פמצנה עלינו לפאר ולכבד ולרומם בית תפלתנו למלך הכבוד.

ואשרי השומעים לדבריו שנאמר פי מכבדי אכבד וכו'. וכבר פתבתי מיד ביום א' העבר שלא יסמוך מעלתו עלי בדבר הזה אמנם הואיל ומעלתו נ"י פתב שיש צורך גדול בזה ושאין מעלתו נ"י עומד בהוראתו בזה וביקש ממני לחות דעתי הנה אומר לו.

לא למעשה אלא להעיר וה' יעיר את רוחו עלינו יהי' ה' עמנו לאסוקי שמעמתיא אליפא דהלכתא ולגידון אשר באנו אני אומר בזה דונדאי הדין עם מעלתו נ"י דדבר מאוס לגבוה מן התורה אסור ואפילו אינו מפנרש בקרא מ"מ פינון דסברא הוא הקריבהו נא לפתתי.

נדבר שהו סברא הוא מן התורה. וכדפריד בכתובות דף כ"ב ל"ל קרא סברא הוא ועיין תוס' שבועות דף כ"ב ע"ב ד"ה ואי בעית אימא וכו' ומ"מ סברא פרוה פזו לכ"ע מן התורה ומטעם זה אע"ג דקרא בקרבן פתיב ובע"ז דף מ"ז ע"א מבעי' לי' אי ילפינן מצנה מקרבן מ"מ פאן דסברא הוא ונדאי דגם במצנה סברא הוא ובלא"ה פינון דמאוס איפא ביזוי למצנה בזה וביזוי מצנה אסור מה"ת פדאימא בשבת דף כ"ב ע"א ואפנה דכלהו דם.

וא"כ זה ברור דמאוס אסור מה"ת: איברא נראה דהינו דונקא פל זמן שהדבר מאוס במקומו ובשעתו ודאי אסור אבל אחר שפינוי הדבר המאוס וסילקו ומיקרו וטיהרו את המקום המאוס ההוא אנדא לי' מאוסתי ומותר ולכאור' ראיה מפרישות דף ו' דאמרינן

דאין שורין הצ'פוןן בְּמִי רְגָלִים מְשׁוּם שְׂאִין מְכַנְיִסִין מִי רְגָלִים בְּעֵזְרָה וְת"ל דְּהוּי מְאוּס
וְאִיךְ יִקְטִירוּהוּ לְגְבוּהָ אֲלָא ע"כ פִּינן דְּאֵח"כ יִסְירוּ הַמְיָאוּס מִן תְּרַם מִיָּהוּ רְאִיתִי בְּאֲבוּדֵרְהֶם
שְׂכ' הַטַּעַם הוּאִיל וְאֵתְעָרִיב עִם שְׂאָר סִמְנֵי הַקְטָנֵרֶת.

ולפי"ז מ"ש"ס אין ראי' ומדברי האבודרהם לכאורה ראי' בהיפוף ומכל מקום נראה
דמאבודרהם און ראי' וְאֵתְעָרִיב יִשׁ לְהִבְיָא מְהָא דְאֶמְרוּ בְּמִדְרַשׁ יִלְקוּט פ' בָּא דְכָלֵב זָכָה
שְׁמַעְעֵבְדִין בְּצִנְאָתוֹ עוֹרוֹת לִס"ת וְלֹא אֶמְרִינן דְמַאִיס פִּינן דְמִסְלָקוּ וְאִינוּ נִיפְרַר אֵח"כ שׁוּם
מְיָאוּס וְעֵינן בְּנוּב"י מְהִדוּרָא תְנִינָא חֲאוּ"ח ס' ג' מַה שְׁהִבְיָא מִמְדְרַשׁ הַזֶּה.

וְעוּד מְבִנְיָר בֵּאוּ"ח ס' תרמ"ט בהג"ה בְּאֶתְרוּג שְׁנָקְבוּ אוֹתוֹ עֲכָבְרִים דְּחוּתָהּ הַמְיָאוּס
וְכָשֵׁר. וְאִף דְּהַטוּ"ז שְׁם פְּלִיג עֲלָהּ.

מ"מ המג"א והא"ר הִסְכִּימוּ עִמּוֹ וְאֵע"ג דְּהַמְג"א בִּס"ק י"ח כ' שְׁם הַטַּעַם הוּאִיל וְלִדְעַת
הַרְבֵּה פּוֹסְקִים אֶפְיָלוּ בְּלִי חִיתוּף מִן תְּרַם וּמ"מ הוּא גּוֹפִיָה תְמוּהָ וּכְבָר הַקְשָׁה פֶּן בְּכַפֵּת
תְּמָרִים בְּסוּפָה דָף ל"ו ע"ב דְמַאִי שְׁנָא נּוֹקְבוּהוּ הַעֲכָבְרִים מִשְׁמֵן שְׁנָפֵל בּוּ עֲכָבְרִי דְקִי"ל
בֵּאוּ"ח ס' קנ"ד דְפָסוּל לְמַצְנָה עֵי"ש שְׁמַחֲלֵק קֶצֶת וּבִש"ג ע"ז נ"ב הַנִּיחַ קוֹשְׁיָא זֹו
בְצ"ע.

ולפענ"ד דְאֶנן אֶמְרִינן בְּמִדְיָ דְמַאִיס לֹא יִתְעַבֵּד בִּי מַצְנָה וְלִכְף בְּשֵׁמֵן שְׁנָפֵל בּוּ עֲכָבְרִי
שְׁפָל הַשְׁמֵן נַעֲשֶׂה מְאוּס עַל יְדֵי זֶה בְּדָבָר לַח וְלִכְף נָפְסֵל לְמַצְנָה אֲבָל בְּאֶתְרוּג נְהִי
שְׁהַמְקוּם שְׁנִיָקְרוּ הַעֲכָבְרִים הוּא מְאוּס אֲבָל הָרִי גַם בְּלֹא חֲלֵק זֶה אֶפְשָׁר לְצִאת בּוּ וּמְאוּס
זֶה עוֹמֵד לְחִיתוּף וְכִחִיתוּף דְמִי וּמְקַיִים מַצְנָתוֹ בְּחֲלֵק שְׂאִינוּ מְאוּס וְכִינן דְאִינוּ צְוָרָה בְּחֲלֵק
הַמְיָאוּס יוֹצֵא בּוּ.

וְנְהִי דְאֶנן לֹא קִי"ל פֶּן אֲלָא בְּעֵינן חִיתוּף מ"מ בְּחוּתָהּ הַמְיָאוּס מְמַנּוּ לִכ"ע פֶּשֶׁר וּכ"כ
הַא"ר שְׁם. וְא"כ לְכַאוּר' בִּנ"ד אִם סִילֵק הַדְבָר מְאוּס פֶּשֶׁר לְגְבוּהָ וְהָא דְאֶמְרִינן גְּבִי
בִּיהַכ"ס אֶפְיָלוּ פִּינוּ נְמִי אָסוּר הָרִי כְּתוּב בְּתַשׁוּבַת פ"מ ח"א ס' פ"ז דְדוֹנָקָא אִם עֲדִינן
רוּצָה לְהַנִּיחַ אוֹתוֹ לְבֵית הַכְּפֵא.

אֲבָל אִם פִּינוּ מְמַנּוּ עַל דְעַת לְעֲשׂוֹת מְמַנּוּ בֵּית וּכ"ש אִם עֲשֶׂה מַעֲשֶׂה לְזֶה בִּיטֵל שְׁם
בִּיהַכ"ס מְמַנּוּ יַעוּי"ש. וְלְכַאוּר' בְּמִנְחוֹת דָף ס"ט גְּבִי חִיטִין שְׁבַגְלֵלִי בְּקָר פְּסוּלִין לְמִנְחוֹת
מִשְׁמַע דְלֹא מוֹעִיל רְחִיצָה.

מִיָּהוּ בְּנוּדָאִי הֵתֵם שְׂאֵנִי דְגַם תְּנִינָא נְמַאָס ע"י עֵיפּוּל וְכֵן מוּכַח מִדְבְרֵי הַרְמְב"ם בִּפ"ד
מְאִיסוּרֵי מְזִבַח דִּין י"ז דְפָסֵק שְׁם דְמִשְׁתַּחֲוֶה לְקַמָּה הַחֲטִין כְּשֵׁרִים לְמִנְחוֹת דְהוּי שְׁיָנוּי
וְלָמָּה לֹא יְהִי גַם פֶּאֶן מִן תְּרַם ע"י שְׁיָנוּי מְחֲטִין לְקַמַח וְלֹא מְסַתְבֵר לומר דע"ז קִיל מִשְׂאָר
דְבָר מְאוּס.

אֲלָא וּנְדָאִי מְשׁוּם דְכָאֶן אִף תְּנִינָא נְמַאָס מִיָּהוּ אֶכְתִּי דְבְרֵי הַרְמְב"ם בִּפ"ו מְאִיסוּרֵי מְזִבַח
דִּין י"ד קָשִׁים שְׂכ' דָאֵם זָרְעוּ הַחֲטִים שְׁבַגְלֵלִי הַבְּהֵמָה הַדְבָר סָפֵק אִם עֲבָרָה מִיָּאוּסָתָן
וְלִכְף לֹא יְבִיא וְאִם הִבְיָא פֶּשֶׁר וּבְמִנְחוֹת דָף ס"ט אֶמְרוּ בְּהַדְלָ' דַע"י זְרִיעָה בְּנוּדָאִי אֲזֵלָא
מִיָּאוּסָתָן.

אָלאַ דָקא מִבְּעֵי לִי מִשׁוּם פְּחִישׁוּתָא וצ"ע וְנִרְאָה לִישָׁב דְּלִהְרַמְבָּ"ם קִשְׁיָא לִי מ"ש דְּחֻטִּים אֵלוּ יִהְיוּ פְּסוּלִין מִשׁוּם פְּחִישׁוּתָא וּלְכַף מְפָרֵשׁ דְּהָא דְאֲמַרִּין לְעִיל דָּאִי מְסַלֵּק הַדְּבָר הַמְּאֹס מִן תְּרֵי הֵינּוּ אִם לֹא נִשְׁאַר בּוֹ רוּשָׁם דְּבַר הַמְּפָרֵס וְהַמְּזַפֵּיר שֶׁהִי בּוֹ דְּבָר מְאֹס אָבָל אִם יֵשׁ בּוֹ רוּשָׁם הַמְּזַפֵּיר וּמְגַלְגָּה מוּמוֹ וּמְאֹסוֹ שֶׁהִי בּוֹ קָא מִבְּעֵי לִי וּא"כ פְּנוּנַת הַש"ס ע"י פְּחִישׁוּתָא נִיפָר שֶׁהִי בְּגִלְגִּי בְּהֵמָה וְעִי"ז שׁוּב יֵשׁ לְאַסְרֵי מִשׁוּם מְאִיסוּתָא וְזֶה יֵשׁ לֹמַר גַּם גְּבִי צְפוּרִין שְׁשׁוּרִין אוֹתוֹ בְּמֵי רִגְלִים הוּא נִיפָר וְהוֹכֵרַח הָאֲבוּדֵרָהּ הַנ"ל לֹמַר טַעְמוֹ.

עכ"פ לפי"ז מְבַנְיָא דְּנִיפָר אִם יֵשׁ בּוֹ רוּשָׁם וְנִיפָר שֶׁהִי מְאֹס פְּסוּל מְסַפֵּק לְכַתְחִילָה אָבָל אִם אֲזַדָּא לְגַמְרֵי מִיִּאֲוֹסְתִיהָ אַע"ג דְּאֲנִן יִדְעִינוּ לִי. אִם עֲתָה אֵינּוּ מְאֹס שְׁרֵי.

וא"כ הו"ד בְּנִידָן שְׁלָנוּ אִם אֵין הֵיפָר רוּשָׁם שְׁרֵי. וְיֵשׁ לְהִבִּיא רֵאִי מַע"ז וּמְשַׁמְשֵׁיהָ דְּלְדַעַת הַמַּג"א ס' תַּקפ"ו סַע"ק נִי"ו לְדַעַת הַטּוֹר וּש"ע לְאַחַר בִּיטוּל הוּא מִן תְּרֵי אֲפִילוּ לְכַתְחִילָה לְמַצְוָה רַק מִשׁוּם אִיבְעֵי דְּרַב דְּמֵי בַע"ז דָּף מ"ז ע"א עִי"ש בַּמַּחֲשֵׁ"ק וְקִשְׁיָה הָא בַע"ז מְאֹסָה וְלֹא גָרַע מִצְוָה דְּהַפְתּוּב קוֹרְאָה בְּכַמָּה מְקוּמוֹת אֶת גְּלִילֵיהֶם שֶׁהֵם פְּגָלָל וְאֲפִילוּ אֵי ע"י בִּיטוּל הָיִי פְּסוּלֵק הַמְּאֹס מ"מ אֵי סִילּוּק וּפְיִנּוּי אֵינּוּ מוֹעִיל כִּינּוּן דְּמַעֲיָקְרָא הִי מְאֹס אַכְתִּי שֵׁם הַזֶּה מְמַאֲסוּ.

א"כ גַּם לְאַחַר בִּיטוּל הוּא מְאֹסָה. וְע"כ כִּינּוּן דְּהַש"ס אֶתָּא עֲלָה רַק מִפְּחַ דְּיֵשׁ דִּיחּוּי אֲצֵל מְצוֹת.

וְהַתּוֹס' בַע"ז דָּף מ"ז ע"א ד"ה אֲשִׁירָה וְכו' פְּתַבּוּ הוֹאִיל וְאֵינּוּ בְּיָדוֹ לְבַטֵּל יֵשׁ דִּיחּוּי א"כ בְּדָבָר דְּסִגִּי בְּסִילּוּק וְחִתּוּף וְנִיפָר מְדָבָר הַמְּאֹס דְּהָיִי בְּיָדוֹ אֲמַרִּין אֵין דִּיחּוּי וּלְכַף שְׁפִיר אֲמַרִּי כַּנ"ל.

דְּלֵאחַר שְׁפִינּוּ וְנִיפָר אֶת הַמְּאֹס שְׁרֵי: אֵיבְרָא דַר"ת וְהַרְמְב"ן וְהַר"ן שֵׁם ס"ל דְּגַם לְאַחַר בִּיטוּל מְאֹס וְלְכַאֲוֵר' יֵשׁ לְהִבִּיא רֵאִי לְדַבְרֵיהֶם וְקִשְׁיָא לְדַבְרֵי הַמַּג"א הַנ"ל דְּהָרֵי בַע"ז דָּף נ"ב ע"ב אֲמָרוּ דְּכָלִים שְׁשַׁמְשׁוּ בְּבֵית חוּנְיָו אוֹ לַע"ז אֲפִילוּ בְּאֲנָפִין שְׁאֵינָם נְאָסְרִים אֲפִי"ה אֲסוּרִים לְגְבוּהָ וְכ' הַבַּעַל הַמְּאֹר ז"ל שֵׁם מִשׁוּם מְאֹס וְאֵיךְ אֲפִשֵׁר מְשַׁמְשֵׁי ע"ז שְׁהָיִי נְאָסְרִים אָלָא שְׁנַתְּבַטְלוּ יִהְיוּ מִן תְּרֵי לְגְבוּהָ וְאֲפִשֵׁר דְּלַמַּג"א אֲלֵיבָא דְּהַטּוֹר וְהַש"ע לֹא קִימ"ל כְּרַבִּי בְּזֶה אָלָא אֲמַרִּין דְּגַם כָּלִים שְׁשַׁמְשׁוּ בְּבֵית חוּנְיָו שְׁרֵי וְכָלִים שְׁהַזְנִיחַ אַחַז שְׁאֵינִי דְּאֲנִן קִי"ל אֲדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׁאֵינּוּ שְׁלוֹ בְּמַעֲשֵׂה וְכַמוֹ שֶׁכ' הַבַּעַל מ"ז ל' שֶׁהָ דְּלַמ"ד אֲדָם אוֹסֵר דְּשֵׁא"ש פְּלִיג עַל רַבִּי.

וּלְפִי"ז הַרְמְב"ם דְּפָסֵק בַּפ"ט מְבִיאַת מְקַדָּשׁ דִּין י"ד כְּרַבִּי דְּכָלִי בֵית חוּנְיָו אֲסוּרִים וּא"כ כ"ש ע"ז וּמְשַׁמְשֵׁי אֲפִילוּ לְאַחַר בִּיטוּל: אֲמַת דְּהַרְמְב"ם כְּתַב שֵׁם דִּירְאָה דְּאֲסוּרִים רַק לְכַתְחִילָה וּבְדִיעֵבַד לֹא פְּסוּל וְהַכ"מ כ' שֵׁם הַטַּעַם כִּינּוּן דְּרַק מִשׁוּם קָנָס קָנָסוּ וְזֶה צ"ע וְתִימָה הוּא לְמ"ד דְּאֵף כָּלִים אֲסוּרוֹ לֹא שְׁיִיף לֹמַר קָנָס דְּזֶה שְׁיִיף אֵי רַק כְּהַנִּים דְּבַגְנֵי דִיעָה נִינְהוּ קָנָסוּ.

וְאָלָא ע"כ דְּהַטַּעַם מִשׁוּם מְאֹס. וּא"כ דְּלָמָּא אֲפִילוּ בְּדִיעֵבַד פְּסוּל.

מִיִּדִי בְּאֲמַת יֵשׁ לְהַרְמְב"ם ז"ל רֵאִי מְסוּפָּה דָּף ל"ב דְּאֲמַר רַבָּא לּוּלָב שֶׁל ע"ז לֹא יִטוּל וְאִם נָטַל כְּשֶׁר אַע"ג דְּשִׁימֵשׁ בָּהּ לַע"ז אִם הִיָּתָה שֶׁל מְשַׁמְשֵׁי ע"ז כְּפַרְשֵׁי שֵׁם נְאִי הִיָּתָה

ע"ז ממש הרי שמשנה ג"כ לע"ז להיות במקומה לעובדה ואין שימוש גדול מזה ואיך תהי' מותרת בדיעבד לגבוה וע"כ בדיעבד שרי אבל לכתחילה לעולם אסור.

וא"כ להרמב"ם לא שינה תירוץ המג"א הנ"ל. ולכך באמת להרמב"ם ע"כ ס"ל תי' אחר עיניו בכ"מ ריש פ"ח מלולב מ"ש לתרץ דלהרמב"ם יש חילוק בין אם נטעה מתחלה לכך או לא עיי"ש עכ"פ לפי הרמב"ם וסייעתו פל דבר ששימשו לאיסור נאסר לגבוה ולמצוה אפילו לאחר שאזדא אסורייהו.

וא"כ נראה דה"ה אם שימש בדבר אחד לדבר מאוס אפילו אם סילק ופינה אח"כ המאוס מפל מקום נאסר דקמו דהתם ע"י ששימש לאיסור נתגנו ונעשו פבסיס וחקק לאיסור ה"נ ע"י שימוש לדבר המאוס נעשה פבסיס לו וחקק ממנו.

וא"כ אפילו אם פיננו ממנו המיאוס. מ"מ הדבר ששימש למיאוס נתגנה.

ולפי"ז אפילו לפמ"ש לעיל בשם הפ"מ דבית הפסא שפינו ע"ד שלא להיות עוד ביה"כ הותר. מ"מ פיון דמחיצתו שמשו נדבר מאוס נתגנה וא"א שישתמשו לצורך מצוה.

וא"כ ה"ה בנידון שלנו פיון ששימש הרפת לדבר מאוס יהא אסור לשמש לביה"כ"נ אמנם לאחר העיון נראה לי לחלק. דהרי רפת לא דמי לביה"כ.

דביה"כ פטור ממזוזה משום דאינו דירת פבוד ובית הרפת חייב במזוזה. וע"כ דחשוב דירת פבוד וצריך פיאור.

ונראה דכבר פתב הטו"ז באו"ח סי' פ"ג דהא דמחיצת ביה"כ נאסרים היינו אם לא נעשים אלא לצורך ביה"כ אבל אם נעשים לצורך דבר אחר אפילו אם גם שמשו לביה"כ אינם נאסרים והנה אם נעשה לביה"כ היינו להגן על האדם שלא יתראו פרועים ומגולים ואינו נעשה לכבוד אלא להציל עצמו מן הגנאי והבזיון שיהי' הגנאי רק באותו מקום ולכך לא הוי דירת פבוד.

אבל הרפת לא נעשו המחיצות לשמור הזבל או להגן על פרוע של הבהמה אלא עיקרו נעשה לשמור ולהגן על הבהמה וזה צורך וכבוד אדם להיות לו עבודה רבה והזבל ממילא נשתמר בתוכו ולכך שפיר המחיצות נעשו לכבוד וחיובים במזוזה ואפילו לפימ"ש היד הקטנה בהלכות מזוזה דלכך האידנ' אינם נזהרים לקבוע ברפת מזוזה דהאידנ' נפיש ונהמא טפי בבית הרפת מפל מקום בונדאי אין המחיצו' נעשים לזה ולא פאו לשמש דבר מגונה או דבר מאוס ולכך נראה דלכ"ע אם מסלקים הדבר המאוס ורוצים לעשות ממנו דירה אין פאן שום מיאוס דהרי גם מעיקרא הוי קוראים הדירה דירת פבוד: ולכך אם תיקנו ועשו ממנו ביה"כ"נ לפענ"ד אין חשש בזה.

דעשוי במקום אשפה. דלעולם לא הי' נקרא על שם האשפה ואין ראי' ממה שהביא מעלתו נ"י מחגיגה דף י"ו ע"א שאסרו שאין רצונושל מלך להזכיר שמו על האשפה.

פן נראה לפענ"ד נכון: אמנם אפילו נימא דיש לחשוש אבל אם עשו שינוי שאינו חוזר לברייתו נראה דונדאי מועיל דהוי פפנים חדשות וכאלו לא הי' אותו דבר מעולם דהרי בע"ז דף מ"ו ע"ב איבע' לן ולא איפשטא אי יש שינוי בע"ז וכ' התוס' דאע"ג דמחנפר בע"ז ילפינו מאתנו ובאתנו מהני שינוי מפל מקום משום חומרא דע"ז קמבע' ליה וא"כ

לעננו שאר דברים נראה דמועיל שינוי בנודאי לעננו עבודה זרה פסק הרמב"ם בפ"ד מאיסורי מזבח דדונקא עשה קמח מקמה מותר למנחות דהוי שינוי רפה.

אבל אם עשה מצמר חוטין לא מועיל ומטעם זה קשה לי דברי הגידולי טהרה שכ' בתשובה סי' ל"ד שאם לקחו אבנים ועצים מבית ע"ז ושקעו אותן בבנין ביהכ"נ מותר משום דהוי שינוי וקשה אפילו נימא דזה מקרי שינוי שאינו חוזר לברייתו דאע"ג שאפשר לסתור מכל מקום הרי בשעת עבודה היו במקומן בבית ע"ז ואם יעשה עתה בית אחר מ"מ א"א שיהי' כמו הבית הראשון ממש דקי"ל בחו"מ סי' ש"ס סעי' ו' בגזל לבנה ועשאה עפר עיי"ש בסמ"ע ודע דהוי שינוי שא"ח לברייתו מכל מקום הא גם בשינוי שא"ח לברייתו הוי אבעי' ולא איפשטא וכי תימא דלמצוה פסק לקולא ודונקא לגבי מזבח ולעבודה פסק להחמיר זה אינו דהרי בפ"א מציעית דין י"א פסק הרמב"ם וכן הוא בש"ע סימן י"א במשפתחה לכהמה צמרה פסול ושם מייירי נמי בשינוי שא"ח דנהי דציויר וכיור מקרי שינוי החוזר אבל צבע תכלת אינו חוזר וכדקי"ל שם בחו"מ סי' הנ"ל וכמ"ש מרן זצ"ל בחת"ס חאו"ח סי' ל"ט ואיך פסק בס' גידולי טהרה דאם שינה אבני ע"ז מותרין לבית הכנסת ואפשר לישיב דבריו עפ"י מה שפתיב מרן זצ"ל שם באותו תשובה לישיב דברי הרמב"ם דס"ל דגבי מחובר דילפינו מאתנו ובאתנו מועיל שינוי מה"ת ורק מדרבנן קא מבעי' לי' ולכך פסק בדרבנן להקל משא"כ צמר של בע"ח הוי ספק דאורייתא וא"כ לעננו מחובר שפיר נוכל למימר פהגידולי טהרה מיהו גם זה אינו דבית לא מקרי מחובר אלא תלוש ולאחר ביטול הוא דשרי ותו דלא זכיתי להבין דברי מרן זצ"ל דהרי לעננו צמר נמי הוי ס"ס חזקא בעיא דרב דמי אי מצוה פגובה דמי ואת"ל דמצוה פגובה שוב מבעיא לן אי יש שינוי או לא וכיון דהוי ס"ס אפילו באיסור דאורייתא יש להקל וצריך לומר פיון דלהרמב"ם לכתחילה מייירי כמו"ש המג"א בס"י תקפ"ז הנ"ל דלכתחילה אין עושין ס"ס ביצים וכמ"ש המרי"ט והובא במג"א סי' תס"ז וא"כ ה"ה דאין עושין ספק דרבנן ביצים וצ"ע ועכ"פ פיון שכ' התוס' דלעננו ע"ז משום חומרא קא מבעי' לי' איכא למימר דאיסור מאיס לגבוה לא חמיר מאיסור אתנו ומועיל שינוי ואם ישפוט הסורים מקרי שינוי שאינו חוזר לברייתו כדאיתא בחו"מ שם ויועיל דבלא"ה בכל דבר שנשפתמש בו הדיוט אסור לעשות ממנו לביהכ"נ ולתורה.

וע"י שינוי נוהגין לעשותו כמ"ש מרן זצ"ל בשם חו"י והנה אם נימא דשינוי מועיל בדבר מאיס אין הראיות שפתיבתי לעיל ראיות. דגבי צפון של קטורת.

הרי נשתנה ע"י שחיקה פחטים ונעשה קמח וכן בצואת הכלבים שנשתנה אח"כ ולפי"ז ע"י שינוי ממ"נ מותר אי שינוי מועיל ואין ראי' מצפון ועיבוד הא נשתנה. ואי אין שינוי מועיל שוב יש ראי' מצפון ועיבוד עורות למצוה אמןם לפי"ז לכאור' דברי האבודרהם הנ"ל קשים דלמה צריך לומר משום תערוכת ת"ל משום שינוי וצריך לומר כמ"ש למעלה דצפון ששרה במי רגלים נעשה עזה ועי"ז נותנת ריח ביותר ועדיין רשומה ומעשה מי רגלים קיימים ולכך אסור ומעלתו נ"י הקשה עלי דגם בעיבוד ניכר העיבוד ולפענ"ד פשוט דצוואה עושה רק מעשה סילוק ואברוחי ארי בעלמא לא מקרי הנאה ה"נ לא מקרי עדיין מעשה קיים אם סילק השער והפרידם מן העור משא"כ

בצפון דמעשה קיים דהיננו הריח שהוסיפה והיא עזה עכ"פ הדרך לנידון שלנו אם אמנם דלענן פבוד ביהכ"נ יש להחמיר לכתחילה לכבד בהידור מצנה עד שליש.

ואפילו ביתר משליש אמרו המוסף מוסיפין לו חיי ומזוני רוחי כ"ש במקום שיש חשש מיאוס בנודאי יש להחמיר לכתחילה אבל אם א"א לפענ"ד יש להקל עפ"י ה"ל והנראה לפי ענ"ד כתבתי.

דידו: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה ס"ה עוד בענין הי"ל להרב המפורסם ה"ל: הנה מעלתו נ"י השיג עלי על מ"ש ראי' מצפון של קטורת שנעלם ממני דברי תוס' ישנים בכריתות שם וגם משופר של ר"ה דאין נותנין לתוכו מי רגלים.

אע"ג דיכול לסלק ולנקות וגם יש אומרים דמי רגלים היינו מעיין שנקרא פו. והנה משופר של ר"ה אין ראי' דהנה תשמישי מצנה אסור לשמש בהן ובדבר מגונה אפילו לאחר מצנתן אסור פדאיתא במג"א סימן כ"ב.

וא"כ שופר של ר"ה לא מבעי' אם כבר תקעו בו ועדיין עומד לתקוע בו הרי אסור לשמש בו ואסור לגבותו משום ביזוי מצנה כמו כל תשמישי מצנה וא"כ מה שייך שיסלקו מי הרגלים הרי בשעת נתינתו לתוכו הוא מבזה תשמישי מצנה וכ"כ התוס' בכריתות שם בהדיא דאסור משום תשמישי מצנה ואפ"י אי לא תקעו בו עדיין נמי י"ל לפי מ"ש המג"א בסימן תרל"ח ס"ק דהזמנה לגוף הקדושה דאפילו אם מילתא הוא מ"מ תשמישי מצנה קילי עיי"ש.

והר"ן ריש פרק ראיהו ב"ד גבי שופר מבהמה טמאה כ' דשופר דבא לזכרון פפנים דמי ולא דמי לשאר תשמישי מצנה. וא"כ איכא למימר דגם בהזמנה מועיל ואסור לבזותו והנה התוס' דימו צפון של קטורת לשופר דהוי תשמישי מצנה ומאי ענין זה לזה.

וע"כ או דס"ל דצפון הוי הזמנה לגוף הקדושה לקטורת או דס"ל דקנו אותן הסימנים במעות הלשכה ולכך עדיפו מתשמישי מצנה ובנודאי אסור ואין מזה ראיה לנידון שלנו שבשעה שמשמשו למיאוס לא הי' תשמישי מצנה אלא לאחר שפינו הפיאוס רוצים ליחדו ולקבוע למצנה: וכן המפורשים מי מעיין הם הוא דברי הפלפו שהביא בשם יש מפורשים ונהביאו ה"ב ח באו"ח סי' קל"ב ס"ל דפשיטא דאסור היינו לשרות דבר המיועד לקודש בדבר מטונף ומאוס אבל לאחר שפינו אין ראי' וא"כ מתוס' אין ראי' אבל מהאבודרה"ם שכ' לתרץ הואיל והוא בתערובות ע"כ ס"ל דצפון עדיין לא נקרא תשמישי מצנה ולא קנה אותו במעות הלשכה ואין אסור אלא משום שיתנו ממנו אח"כ לקטורת.

על זה שפיר קשיא לי פנ"ל דמוכח ממנו דפינו אינו מועיל. מיהו כבר כתבתי שאין מזה ראי'.

ומפל מקום נראה דבכה"ג פינוי מועיל דהרי הבני מעים הם ג"כ מטונפים ואפ"י לאחר שרחצום נאמר בהם ריח נוח בעולה ולכאור' יש לי להביא ראי' דפינו אינו מועיל מהא דאמרינו בבבא בתרא דף צ"ז ע"ב י"ן שנתגלה וסינו ונאפילו לר"נ דסינון מועיל להדיוט אסור ומאוס לגבוה וא"כ לכאור' מוכח דסילק ופינוי אינו מועיל מיהו משם יש להביא ראי' איפכא מדברי הטור באו"ח סי' ער"ב שהביא בשם הרי"ף דגם בזה"ז י"ן שנתגלה אסור לקידוש וכ' ה"פ ח לפרש דיליף זה ממה דאסר ר"נ בסינון וזה מוכרח

דאל"כ למה הביא הטור סינון דברי אנו לא קימ"ל כר"נ וקשה האיך מביא הרי"ץ ראי' מהתם מס'ינון התם פיון דהי' מאוס פעם אַחַד נשאר באיסורו.

משא"כ בזה"ז וע"כ דפנוי מועיל ולכך הוּכַרַח לומר דהטעם דגילוי מצד עצמו הוא פחיתות וריעותא וא"ש דברי הטור והרי"ץ ויהי' ראיה לדברי דלעיל: והנה מעלתו נ' רוצה לומר דבעינו שיפסיק בקביעת דירה שיעשה מרפת ההוא בית דירה ונדור שם אדם חודש או ב'.

או י"ב חודש כפי מה שנקרא בעלמא דירה ואז יכול לעשות מהדירה ביהכ"נ והנה זה בנודאי סבא נכונה וכבוד שמים. אב"ל דנאמר דע"ז הותר.

לא מצאתי לזה מקום דאפילו נימא דעקירה מועיל מ"מ כה"ג שקבעו רק דירה פדי לעשותה אח"כ לביהכ"נ. אפ"ש דאינו מועיל כמו דאמרינו ל"א ב"ד ס' פ"ח בהג"ה דברהמ"ז ע"ד לאכול בש"ר לא מקרי הפסק ותו דבלא"ה איפא עקירה מיד פשעוקר הרפת וכוונה בית נקרא בית.

דקרא פתיב מי האיש אשר בנה בית. אב"ל עדיין אינו נקרא ביהכ"נ עד שיתפללו בו וא"כ איפא הפסק ובנודאי אם יפסקו בדירה איפא פבוד טפי מפל מקום זהו אם אפ"ש ולמצוה מן המוכח.

אב"ל שיגרום זה היתר לא שמענו. ובתוס' מגילה דף ו' ע"א דברי המתחיל.

טרטיאות משמע דכל שהי' בו דבר מטונף לעולם אסור ונראה דאסור עד שישתקע שמה מונה. ונהי לפי מ"ש באגרת שלפני זה אין מזה ראי' לנידון שלנו דהכא לא שמשו המחיצות והקורות לדבר מאוס פדלעיל מפל מקום שמענו מתוס' דהיכא דאסור לעולם אסור ואם נימא דכאן פינוי אינו מועיל א"כ לעולם אסור עד שיתקע השם המגונה מיני': ומה שהביא מעלתו נ' מדברי התורת פהנים פ' מצורע דבית מגונגע אמרינו על קרא ונתן אבניו וכו'.

דקורה שבין בית ועלי' דאינו שייך לא לבית ולא לעלי' וה"ה כאן לא שייך לרפת אלא דמפל מקום אסור משום מיאוס. משם אין ראי' דנודאי קורה שייך לבית וגם לעלי' והוי בשותפות לשניהם אלא הואיל דכתיב אבניו בעינו מיוחד לו דוקא וכעין שדרשו בב"ק דף צ' עבדו וכספו המיוחד לו וממעטים עבד של ב' שנותפין וכו' פ' בקרבן אהרן אב"ל נודאי הקורה שייך לשניהם וא"כ אי חסור גם הקורה אסור והנה מעלתו נ' הביא ראי' דאפילו פינוי את המאוס אסור.

מבגדי פהונה שדרשו ולבש בגדים אחרים שבגדים פחותים ילבש להוצאה וכו' והנה מזה אין ראי' דהרי בגדי פהונה אין מלבגין ואין מכבסין פדאית' בזבחים פ"ח ופסקו הרמב"ם בפ"ח מפלי המקדש דין ה' ואם פן ע"י ההוצאה את הדשן בנודאי יש לחוש שיתלככו.

נשוב לא יהי' להם תקוה. ולפי מ"ש הלחם משנה בכוננת הרמב"ם בפ"ב מתמויין דין יו"ד דבגד שעושה לתשמיש מכובד אסור לעשות בו תשמיש פחות ונראה שם דהוא הדין בהיפוף אם עושה לתשמיש פחות לא יעשה בו תשמיש מכובד מפל מקום הרי

אָמרו על זֶה דְּלִמְדָה תּוֹרָה דְּרַף אֶרֶץ וְאָמרו בְּשִׁבְתְּ דְּרַף קוּ"ט לְלַמּוּד מְזַה דְּלִתְשַׁמֵּישׁ פְּחוֹת
לְבִישׁ בְּגָד פְּחוֹת וְכֵן פִּיּוּצָא בְּזַה שְׁם בְּשִׁבְתְּ קוּ"ד פִּיּוּן דְּדְרַף אֶרֶץ קמ"ל א"כ הִיָּינוּ
לְכַתְחִילָה וְכִבָּר אָמְרֵנוּ דְּלְכַתְחִילָה וְנוֹדְאי אִין לַעֲשׂוֹת מְכַל בְּגָד שְׁשִׁימָשׁ בּוּ הֶדְיוּט.

לֹאִישְׁתַּמְשׂוּ בּוּ לְקוּדְשׁ כְּדוּקוּ"ל בְּסִי קנ"ג גַּם לַעֲנִין בֵּית הַפְּנִסְתָּ: אָמְנָם כָּל הַנִּזְ"ל הַפְּלוּל
אִם עֵתָה אִינוּ מְאוּס אֱלָא מִפְּחַ שְׁהִי בּוּ מְעִיקְרָא דְּבָר מְאוּס. אָבֵל עֵתָה פְּתַב לָן מְעַלְתּוּ נִי'
שְׁעִדְיִין מְאִיסְתִּי עֲלִי וְא"א לְנִקּוֹת הַזְּוֹהָמָא אֲשֶׁר עַל הַקּוּרָה.

אֱלָא שְׁרוּצִין לְצִיָּיר. וְע"י סִיד וְכִיּוּר מְסַתְפֵּק מְעַלְתּוּ נִי' אִי עֲדִיין שְׁם מְאוּס עֲלִיו וְהִנֵּה
צִיּוּר אִינוּ כְּצָבוּעַ שְׁפַתְבְּנוּ לְמַעְלָה בְּשֵׁם מְרָן זצ"ל בַּחַת"ס חֲאוּ"ח ס' ל"ט דְּהִנֵּי שְׁיִנּוּי
גְּמוּר.

דְּהֵתָם אִינוּ חוֹזֵר לְבְּרִיָּיתוּ מִשְׁא"כ פְּאָן. אָמְנָם בְּדְבָר זֶה לֹא אוֹכַל לְדוֹן וְאִין לְאָדָם בְּזַה
אֱלָא מַה שְׁעִינּוּ רֹאוֹת דְּהִנֵּה דְּבָר מְאוּס אִינוּ כְּשֶׁאָר אִיסוּר דִּישׁ לוֹ דִּין מַה"ת אֱלָא תְּלִיא
בְּטַבַּע הָאָדָם.

וְאִית בִּי קוּלִי וְחוּמְרִי. וְאִם אִינוּ מְאוּס לוֹ וְדַעְתּוּ יָפָה אָמְרִינּוּ בְּגִמְרָא וּפְסָקוּ בִּש"ע ס'י
ס"ו דְּבָצִים הַמוֹנְרוֹת מִי שְׁדַעְתּוּ יָפָה יֹאכְלֵם.

וְכִיּוּצָא בְּזַה אָמְרוּ בְּמָקוֹם שְׁאִינוּ מְאוּס כ"כ אוּ בְּדְבָר שְׁאִינוּ מְאוּס כ"כ בְּכָל הַלְלוּ אֲזִלִּין
בְּתַר הָרֹב וְלֹא מְקַרִי מְאוּס לְאֶנְסָרוּ לְגְבוּתָהּ: וְשׁוּב יֵשׁ בּוּ חוּמְרָא לְמִי שְׁהוּא מְאוּס לוֹ
אֲפִילוּ אִית בִּי שְׁשִׁים כ' הַש"ף בִּיּו"ד ס'י ק"ד דְּאִיסוּר אֲפִילוּ לְמַצְנָה וְלְכֹאוּר' הַבְּאִתִּי רֵאִי
לְזַה דְּלֹא כַהֲטוּ"ז דְּכַתְבַּת דְּמוֹעִיל שְׁשִׁים דְּהִרִי אָמְרוּ בְּבִכּוּרוֹת דְּרַף מ"ד ע"ב דְּלֹא יִשְׁתִּין
אָדָם מִים ע"ג כְּלִי חֲרָס דְּהִנֵּי מְדוּרִי דְּבָבֵל מְהַדְרוּ מִים לַעֲיִן עֵיטָם.

וְהִרִי בְּנוֹדְאִי יֵשׁ ס' וַאֲפִי"ה אִיסוּר. מְכַל מְקוֹם הִיָּינוּ בְּדְבָר מְאוּס.

אָבֵל אִם יִצְיִירוּ וְיִהְיִי נְחֻמָּד לְמַרְאָה שְׁיִהֵא דַעְתּוּ שְׁל אָדָם אַף אַחַר הַצִּיּוּר וְהַפִּיּוּר קוּצָה
בּוּ אִינוּ נִרְאָה לִי וְלֹא אוֹכַל לְהַבִּין וְכַמְדוּמָה לִי שְׁאֵז לֹא יֵהֵא שׁוּם אָדָם קִיּוּצָה בּוּ שְׁהִרִי
הָאָדָם יִרְאָה לְעֵינַיִם וְעֵינָא וְלִיבָא סְרָסְרִי דַעְבִּירָה נִינְהוּ וְאֲפִילוּ נִימָא מִכַּח יְדִיעַתָּן שְׁהוּ
מְקוּדָם מְאוּס יֵהִי גַם עֵתָה הַמְיָאֲנִס עַל זְכָרוֹנוּ.

כִּי לְדַעְתִּי שׁוּב יָבֵא הָעֵין וְיִרְאָה כִּי הוּא נְחֻמָּד לְמַרְאָה וְלֹא יְקוּץ בּוּ. וְטוֹב מְרָאה עֵינַיִם
מְהַלְלוּ נְפֶשׁ פְּתִיב וְא"כ הַצִּיּוּר הִנֵּה עוֹשֶׂה רַק שְׁיִהֵא דַעְתּוּ שְׁל אָדָם יָפָה.

וְא"כ פִּיּוּן דַעְתָּה אִינוּ מְאוּס שׁוּב אִין לְנוּ לְדוֹן רַק מִכַּח שְׁהִי מְאוּס. וּמְזַה כְּבָר דְּבִרְנוּ:
אָמְנָם שׁוּב נָפֵל בְּדַעְתִּי שְׁהִרִי אָמְרוּ בְּסִנְהֶדְרִין דְּרַף ל"ט דְּלְכָף נְבִרָאֵת הָאֲשֶׁה בְּהִיּוֹת הָאָדָם
יִשָּׁן שְׁלֹא יִרְאָה אוֹתָהּ בְּנִיּוּלָה וְתַמְאָס עֲלִיו מִשְׁמַע דְּרֵאָנָה דְּמַעִיקְרָא פּוֹעֵל שְׁגָם אַח"כ
יֵהֵא נְמָאָס בְּעֵינָיו.

אָמְנָם אִין לְאָדָם בְּזַה אֱלָא מַה שְׁעִינּוּ רֹאוֹת וְאִם הַדְּבָר יָפָה וּמְקוּבֵל בְּעֵינָיו וּבְעֵינֵי כָּל
הָרוּאִים אִי אֲפֶשֶׁר לוֹמַר עֲלִיו שְׁהוּא מְאוּס וְנִפְשׁוּ שְׁל אָדָם יְקִיץ בּוּ מִשׁוּם שְׁהִי מְאוּס
מְעִיקְרָא וְהַש"ס אָמַר רַק דְּמִלְתָּא דַעְדִּיפָא מִינֵי עֶבֶד הַשִּׁי"ת עִם הָאָדָם בְּמָה שְׁלֹא רָאָה
מְעוּלָם בְּבִיּוּנָה וּבְנִיּוּלָה אִיבְרָא דַעְדִּיין יֵשׁ לְדוֹן דָּאָם אָמְנָם דְּהַצֵּד הַנִּרְאָה לְנוּ בְּכִיּוּר
וְצִיּוּר אִינוּ מְאוּס מְכַל מְקוֹם הַקּוּרָה בְּעֶצְמָה מִתַּחַת הַצִּיּוּר הַלּוֹא הִיא מְאוּס.

והקורה כולה משמשת למצנה ואפילו העלי' והגג נתקדש ומשמש למצנה. ואם כן איך
ישתמש דבר שתוכו מאוס למצנה: מכל מקום גם זה נראה דלית בי' חששא.

דמאוס אינו שנה בכל אפיו ומאוס לשתי' או אכילה צריך לדון על כל חלק מחלקיו אם
הוא מאוס או לא אבל לבנות אצלו מקרי רק מאוס אם מה שהוא נראה הוא מאוס. אבל
חלק שבתוכו מאי איכפת לן בזה.

ומי יתן ויקרא לו שם מאוס לבנות בו משום שתוכו הוא מאוס. וא"כ איכא למימר פיו
דמה שנראה לנו הוא יפה ונחמד לא מקרי כלל מאוס אפי' אם מה שתחת הציוור הוא
מאוס.

מכל מקום לבנות בו אינו מאוס דלבנות בו קפדינו רק על חלק הנראה וא"כ אפשר
דבכה"ג לא הוי מאוס. וא"כ באנו לדון בזה רק על מה שפכר הי' מאוס.

ומזה פכר דברנו ואסיים בברכה ושלום: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה ס"ט
נשאלתי חדר שהוא סמוך לביהמ"ד ולא הוקבע להיות סניף להבהמ"ד אלא דלפעמים
ברוב עם התפללו שם ועתה רוצים לעשות באותו חדר מקנה מעיין לטבול בו אנשים
ונשים.

ושאלו אותי אם רשאים לעשות שם מקנה דהרי בביהכ"נ או בבית המדרש אסור לעשות
דבר בזוי כדאיחא באו"ח סי' ק"נ וסי' קנ"א ומכ"ש מרחץ דהוי דבר בזוי ואין מברכין
במרחץ: והנה בגוף הדין אי מקנאות שלנו הם תשובים כמרחץ או לא פכר פלפלו
הראשונים והאחרונים בזה ומרן הגאון בעל חת"ס בחלק יו"ד סי' ר"ז כ' די"ל דבצונן
לא הוי כמרחץ ואפי"ה פטורה מן המזונה.

משום שאסור לעמוד לפני ה' ערום. מיהו מרן הגאון מייתי שם עובדא דהי' מקנה בחדר
שקמדו בו עיי"ש.

ולפענ"ד פיון דסתם מקנה הוא עמוקה עשרה ורחבה ד' ואנן קי"ל גוד אסיק מחיצתא
באו"ח סי' שמ"ה ומטעם זה גם בגג מקרי רשות היחיד אם אין הגג הולך על המחיצות
עיי"ש וא"כ המקנה הוא רשות בפ"ע והחדר רשות בפ"ע.

ונהי דביהמ"ד או ביהכ"נ נתקדש מכל מקום אפילו בבית המקדש המחילות לא נתקדשו
וקא דאמרינן שהי' הפהן טובל ביוה"כ בקודש. וא"כ ע"כ גם המקנאות נתקדשו וכמו
שהאריך מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בתשובה שם מכל מקום י"ל דנשאני התם משום
דקי"ל אפי' לשכות הבנויים בחול אם הם פתוחים לקודש הם נמי קודש וא"כ ה"נ הרי
המקנה מסתמא בצד אחד יש שם מדריגות לעלות וא"כ לא אמרינן גוד אסיק אלא הוי
פתוחה לקודש וא"כ שפיר הוי בקודש.

אבל זה שייך רק בבית המקדש אבל ביהמ"ד או ביהכ"נ דקי"ל באו"ח ריש סימן קנ"ד
דהתצרות הפתוחות לבית הפנסת אינם קדושים. וא"כ שפיר איכא למימר דמקום המקנה
לא נתקדשה והוי חדר בפ"ע דגוד אסיק מחיצתא ובזה שפיר מיושב האי עובדא שהביא
מרן חת"ס זצ"ל בתשובה שם: מיהו אפתי אין הדבר מוכרח דנהי דהמקנה הוא חדר

כפ"ע אָבֿל הָרִי הוּא בְּיֹדוֹן שְׁבִיבִית הַפְּנֹסֶת אוֹ בְּבֵית הַמְּדָרֶשׁ יֵהִי חֶדֶר אֶחָד אֲשֶׁר הוּא מְבוֹזָה וצ"ע.

אָמְנֵם בְּנִידוֹן הַגָּ'ל שְׁלֵא הַזְּמִינּוֹ אוֹתוֹ לְהַתְּפַלֵּל אֲלֵא שְׁלִפְעָמִים הַתְּפַלְלוּ שָׁם. בְּזָה לֹא נִתְקַדֵּשׁ.

דְּהָרִי קי"ל לְעֵנִן תְּפִילִין דְּהַפִּיס שְׁמִשְׁמִינּוּ בּוֹ הַתְּפִילִין הוּא קְדוּשׁ רַק אִם יֵשׁ בּוֹ הַגִּי תְּרִי תְּנָאִים צַר בִּי וְאִזְמַנִּי דְּהִינּוּ דְּאִזְמַנִּי מִתְּחִילָה לְשׁוּם בְּתוֹכּוֹ תְּפִילִין אָבֿל הָרִי קי"ל דְּהוּמָנָא לֹא מְלֵתָא הוּא וְלִכּוֹן צָרִיךְ ג"כ דְּצַר בִּי הִינּוּ שְׁהֵנִיחַ הַתְּפִילִין בְּתוֹךְ הַפִּיס וְאִז הוּא נִתְקַדֵּשׁ כְּדֵאִית' בַּאו"ח סִימֵן מ"ב סעי' ג' וְכִינּוּ דְּלַעֲנֵן קְדוּשַׁת תְּפִילִין צָרִיךְ צַר בִּי וְאִזְמַנִּי ה"ה לְבִיחַכ"נ צָרִיךְ תְּרַנּוּיָהוּ דְּאִזְמַנִּי לְעוֹלָם לְבִיחַכ"נ אוֹ לְבִיחַמ"ד וְגַם כְּבָר הַתְּפַלְלוּ בּוֹ אוֹ לְמָדוּ בּוֹ וְא"כ בְּחֶדֶר הַגָּ'ל דְּלֵא אִזְמַנִּי אֲפִילוּ הַתְּפַלְלוּ בּוֹ אִין בּוֹ קְדוּשָׁה וְזֵה מְדוּנָה הַיֵּטֵב בְּלִשׁוֹן הַש"ע בַּאו"ח ס' קנ"ד דְּכָתַב בְּסַעֲרֵי א' דָּאֵם הַתְּפַלְלוּ בּוֹ רַק בְּאַקְרַאי אִין בּוֹ שׁוּם קְדוּשָׁה.

וְאִח"פ בְּסַעֲרֵי ב' כָּתַב דָּאֵם שְׁכָרוּ בֵּית לְהַתְּפַלֵּל אִין לוֹ דִּין בִּיחַכ"נ וּמְזָה מְדַקְדָּקִין הָאִתְּרוּנִים דְּרַק דִּין בִּיחַכ"נ אִין לוֹ. אָבֿל דְּבָר בְּזוּי אֶסוּר לִיתָן שָׁם.

וְהִנֵּה בְּסַעֲרֵי א' כָּתַב דָּאֵם מִתְּפַלְלִין שָׁם רַק בְּאַקְרַאי אִין בּוֹ מְשׁוּם קְדוּשָׁה דְּאֲפִילוּ דְּבָר בְּזוּי וּמְאֹס מוֹתֵר לִיתָן לְתוֹכּוֹ מְשׁוּם דָּאִין בּוֹ שׁוּם קְדוּשָׁה. וּמִמִּילָא נְבוֹא לְהַגָּ'ל בְּחֶדֶר הַגָּ'ל שְׁלֵא הַתְּפַלְלוּ בּוֹ אֲלֵא בְּאַקְרַאי וּבִלֵּא"ה לְפִי הַנְּשַׁמֵּעַ הָיּוּ מִתְּפַלְלִין בְּנֵי אָדָם שְׁאִין הַחֶדֶר שְׁלֵהֶם וְאִין אָדָם אוֹסֵר דְּבָר שְׁאִינוּ שְׁלוֹ כְּדִקִּי"ל ג"כ שָׁם סִימֵן מ"ב כְּנֹלַע"ד: הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוֹנֵעַ תְּשׁוּבָה ע' יתְעַנֵּג.

עַל רוֹב שְׁלוּם מַעֲטָה וְעַד עוֹלָם תְּלַמִּידֵי הַרַב הַמְּוִפְלָג וּמְוִפְלָא בְּתוֹרָה וּבִירָאָה הַחֲרוּץ וְהַשְּׁנוֹן כַּש"ת מוּה' וּוְאֵלֶּךָ סוֹפֵר נִי אַבְדָּק"ק סְגָרוּט יַע"א: מְכַתְּבוּ קְבִלְתִּי וְשְׁמַחְתִּי בּוֹ וּבְתוֹרָתוֹ וּשְׁאֵלְתוֹ וְהִנֵּה ע"ד אֲשֶׁר נִשְׁאֵלְתִי מִמֶּנּוּ ע"ד פְּסָקֵי הַדִּינִים אֲשֶׁר נִדְּפְסוּ מִחֶדֶשׁ מֵאֵת הַרַב הַצְּדִיק הַמְּוִפְלָג מוּה' הַלֵּל ל"ש נִי וְאִין בִּיכּוֹלְתְּכֶם לְאַשְׁרֵם וּלְקַיִימְם שְׁלֵא לְדַרוֹשׁ בְּלִשׁוֹן אִשְׁכְּנ"ז שְׁאֲצִלְיְכֶם אִין שׁוּמַעַע בְּעֵנִן אַחַר וְעוֹד כְּפָה דְּבָרִים כְּאֵלוּ.

הִנֵּה הַפְּסָקֵי דִינִים לֹא רֵאִיתִי אָבֿל כְּבָר נִשְׁאֵלְתִי מֵאֵת הַרַב הַגָּ'ל עַל רוֹב אוֹ אֲפֶשֶׁר עַל כּוֹלָם. וּמְקַצְתֶּם הַסְּכָמְתִי עֲלֵיהֶם עַפ"י דִּין תוּה"ק וּמְקַצְתֶּם לֹא הַסְּכָמְתִי עֲלֵיהֶם כְּאֲשֶׁר חֲנִנִי ה' ית"ש וְהִנֵּה בְּנִידוֹן הַגָּ'ל אֵמֶת נִכּוֹן הַדְּבָר לְכָל מִי אֲשֶׁר יְבַחֵן קוֹרוֹת וּמַעֲמַד דּוֹרִינּוּ עֵין בְּעֵין.

יְרָאָה שְׁמַעַת שְׁנַטוּ יִשְׂרָאֵל מְדַרְךְ אַבּוֹתֵינוּ וְחֲשָׁקוּ בִּידְעוֹת נְכָרִיּוֹת וְחֲקָמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת וּבְיַלְדֵי נְכָרִים יִסְפִּיקוּ וּלְשׁוֹנוֹת לְאֻמִּים יִהְיֶה נִתְמַעַט הַתּוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל וְנִשְׁתַּכְּחָה מִהַרְבֵּה נְעָרֵי בְּחוּרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַמְּצוֹת וְהִירָאֵת שְׁמִים פְּרָחָה מְלַבֵּם וְהַרְבֵּה פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל אֲפִיקוֹרְסִם וְחוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַבְרֵינִים וְיִצְאוּ מֵהֶם מֵה שְׁיִצְאוּ וְכָלָם לֹא הִתְחִילוּ בְּרִשְׁעוֹת הֵם אֲלֵא בְּלִשׁוֹנוֹת לְאֻמִּים וְחֲקָמְתֵי נְכָרִים לְהֵם הֵם גְּרָמוּ אֵת כָּל הַרְעָה הַזֹּאת הֵם הֵם שְׁחַנְקוּ וּנְטְלוּ חַיֵּי הַתּוֹרָה וְהַמְּצוֹת וְאִם אֲמָרוּ חֲכוּ"ל סְנֵהֲדָרִין דָּף מ"ה סוֹדֵר שְׁחַנְקוּ בּוֹ וְאָבֿן שְׁהַרְגוּ בּוֹ אֶסוּר בְּהַנָּאָה וְצָרִיךְ קְבוּרָה רְאוּיָה שְׁנִקְבֵּל עַל עֲצָמֵינוּ וְעַל בְּנֵינוּ אַחֲרֵינוּ שְׁכָל הַגָּ'ל שְׁהַרְגוּ וְחַנְקוּ הַתּוֹרָה וְהַמְּצוֹת וְהִירָאֵת שְׁמִים שְׁהֵם חֲיִינוּ וְאִנְרָךְ יְמֵינוּ לְאַסְוֵר

ולקבור אותם ולא יהא להם שארית בישׂראל אַמְנָה לא זו בלבד מה שפָּכַר הָרְסוּ הָרִי הַנְּסִיּוֹן מֵעֵד שֶׁבְּכָל יוֹם וַיּוֹם חָלְלִים רַבִּים הִפִּילוּ שְׁהָרֹב מֵהַחֹשְׁקִים וְהַדְּבָקִים בִּידֵיעוֹת נְכָרִיּוֹת אֵין בָּהֶם יִרְאֵת שָׁמַיִם.

וְהָרָא"ש כ' לַהֲחַכֵּם ר' יִשְׂרָאֵל מְטִילְטוּלָא עַל לִימוּד הַפִּילוֹסוֹפִיָא בְּרִיף רַחֲמָנָא דִּי שְׂיִזְבֹּן מִיְנָה. כִּי בָּא הָאוֹת וְהַמוֹפֵת לְהִסִּיר לֵב לִוְמָדִיָּה מִיִּרְאֵת שָׁמַיִם וּכְבָר הָאָרִיף הָרָא"ש בְּתֻשׁוּבָ' פָּלַל נ"ה אִיף הוּא מְרַחֲקֵת הָאָדָם מִתּוֹרָה וִיסוּדוּתִיָּה וְאִם אָנוּ מְוַזְהָרִים שְׁלֵא לִילָף בְּמָקוֹם סִפְנַת הַגּוֹף עַל גֶּשֶׁר רְעוּע וְקִיר נְטוּי' שְׁמִזְכִּירִין עֲוֹנוֹתֵינוּ שֶׁל אָדָם כ"ש שֶׁבְּכָלֵל וְשִׁמְרָתָם אֵת נַפְשׁוֹתֵיכֶם הוּא שְׁלֵא לְלַמֹּד דְּבָרִים הַמְּרַחֲקִים הָאָדָם מִן הַתּוֹרָה וִיסוּדוּתִיָּה וּמִיִּרְאֵת שָׁמַיִם וּמַחֲיֵי נַפְשׁוֹ וְנַשְׁמָתוֹ וְאֵל תְּבִיא רֵא"י שְׁאָנוּ רוֹאִין אַנְשִׁים שֶׁלְמָדוּ דִיעוֹת וְחֻקְמוֹת אֵלוֹ וְנִשְׁאָרוּ בְּאִמּוּנָתָם.

הַמֵּיעוּט לֹא תִכְזַּב אֵת הָרֹב. בְּנוֹדָאֵי הִי בָּהֶם י"ש הַרְבֵּה.

וְאִמּוּנָה גְדוּלָּה וְשִׁמִּירָה רַבָּה מִן הַדְּבָרִים הַמוֹשְׁכִים לְרַעָה וְלֹא כֹל מוֹחָא סְבִיל דָּא וּמָה אִם הַהוּלָף בְּדָרְף הַיִּשְׁר וְהַפְּשׁוּט תָּנִן אֵל תִּאֲמִין בְּעֶצְמָךְ וְכו' וְכ"ש לְהִבִּיא עֲצָמוֹ לִידֵי נְסִיּוֹן וּמָקוֹם סִפְנוֹת הַנְּפֶשׁ.

וְעוֹד בָּה שְׁלִישִׁית שְׁאֲפִילוֹ הִי אָדָם מְוַחֲזֵק בְּעֶצְמוֹ וְלֹא הִי לִוְמָקוֹם חֲשֵׁשׁ בְּעֶצְמוֹ מִכָּל מָקוֹם צְרִיף לְחוּשׁ שְׁמַמְנוּ יִרְאוּ וְכֵן יַעֲשׂוּ גַם אַחֲרֵים אֲשֶׁר אֵין בְּיָדָם לְהַתְּגַבֵּר עַל יִצְרָם. וְלִרְוּבָא דְעֵלְמָא סִפְנָה.

וְכ"ש לְצַעֲרֵי הַצָּאן בַּחוּרֵי חֶמֶד שְׁעֵדִיָּין אֵין הַתּוֹרָה וְיִרְאֵת שָׁמַיִם נְטוּעָה בְּלִבָּם בְּחֻזְקָה וְעֵדִיָּין אֵין שְׁכָלָם שְׁלֵם וְלָהֶם הוּא נְוֹדָאֵי סִפְנָה גְדוּלָּה וְא"כ ע"י מַעֲשָׂיו הוּא גּוֹרֵם רַעָה לְאַחֲרֵים וְכָל שְׁחָבְרוּ חוּטָא עַל יְדוֹ הָרִי הוּא אֶחָד מֵהַכ"ד דְּבָרִים הַמְּעַפְּבִין אֵת הַתְּשׁוּבָה וּמַצִּיד כָּל אֵלֶּה הַטְּעָמִים רְאוּי לָנוּ שְׁנַגְזוֹר עַל עֲצָמֵינוּ לְהַרְחִיק מִכָּל הָעַנְיָנִים הַנִּל בְּכָל מָה דְאֲפִשְׁר.

כְּמֵאֲמַר הַחֲכָם אֵל תִּקְרַב אֵל פְּתַח בֵּיתָה וְכו' בְּדְבָרִים שֶׁהֵם רַק פְּתַחֵי בֵּיתָה וְכִמוֹ שְׁדָרְשׁוּ חֲכוּז"ל: אֲכַל אֲנִי קוֹרָא דְבָרֵי חֲכוּז"ל ב"ב סוֹף פָּרָק חֻזְקַת הַבְּתִים דָּף ס' ע"ב מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּיהַמ"ק דִּין הוּא שְׁנַגְזוֹר עַל עֲצָמֵינוּ שְׁלֵא לְאָכּוֹל בְּשָׂר וְכו' אֵלָא שְׁאִין גּוֹזְרִין עַל הַצִּיבוֹר אֵלָא א"כ רֹב הַצִּיבוֹר יְכוּלִין לְעַמּוֹד וְכו' וְשׁוֹב אֲמָרוּ דִּין הוּא שְׁנַגְזוֹר עַל עֲצָמֵינוּ שְׁלֵא לִישָׂא אִשָּׁה וּלְהוֹלִיד בָּנִים וְנִמְצָא זָרַע שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ כְּלִים מֵאֵלֵינוּ אֵלָא הִנֵּחַ לָהֶם לִישְׂרָאֵל וְכו' וְלִשׁוֹן זָרַעוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ כְּלִים הוּא תְּמוּהָ.

וּבִיָּאָר מִרְן הַגָּאוֹן בְּעַל חַת"ס זצ"ל עפ"י מְדָרְשׁ פ' שְׁמוֹת כְּשֶׁנִּגְזַר פְּרַעָה אוֹתוֹ גְּזִירָה עֲמַד עֲמָרָם וְגִירָשׁ אֲשֶׁתוֹ עֲמָדוֹ כֹּל הַצְּדִיקִים וְגִירָשׁוֹ אֵת גְּשׁוּמֵיהֶם אֲמָרָה לוֹ מֵרִים גְּזִירָתָךְ קָשָׁה מְשָׁל פְּרַעָה שֶׁפְּרַעָה גְזוֹר רַק עַל הַזְּכָרִים וְכו' וְאֲמַר מִרְן זצ"ל דְּהִנֵּה הַקַּב"ה פָּרַת בְּרִית עִם אַבְוֹתֵינוּ לְקַיֵּים זָרַעִם אַחֲרֵיהֶם וְלִתַּת לָהֶם נַחֲלַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

וְהִנֵּה אִם יִשְׂרָאֵל יִגְזְרוּ עַל עֲצָמָן שְׁלֵא לְהוֹלִיד בָּנִים וְדוֹר הוּלָף. וְאֵין דוֹר אַחַר בָּא וַיִּשׁ לְחוּשׁ שַׁח"ו דְּכִלְהָ זָרַעוֹ שֶׁל א"א וַיְהִי הַשִּׁי"ת מְוַכְרַח לְהוֹשִׁיעַ יִשְׂרָאֵל וְלְהַשִּׁיב בָּנִים לְגַבּוּלָם: אֵלָא שְׁכָל זֶה אִם כֹּל הַקְּהֵל יַעֲשׂוּ כֵן אֲבָל אִם רַק הַצְּדִיקִים וְהַכְּשָׁרִים יַעֲשׂוּ כֵן וְהַרְשָׁעִים יִשְׂאוּ לָהֶם נְשִׁים א"כ שׁוֹב אֵין הַקַּב"ה מְוַכְרַח שְׁהָרִי גַם הַרְשָׁעִים זָרַע אַבְרָהָם.

ואם פן רק זרע הצדיקים יכלו ויתמו. וזרע הרשעים ישארו וינעמדו ואז יהי הרע ככפליים וזה פנונת הגמרא דין הוא שנגזור על עצמינו שלא נשא וכו' וא"כ זרעו של א"א כלים.

וזה א"א ויהי הקב"ה מוכרח להושיע לנו אלא הנח וכו' משום דהפושעים והקלים לא ישמענו לנו וישאר זרע ישראל מהם וזה הי' פנונת עמרם פשגירש את אשתו כדי שפלים יגרשו.

וכנ"ל וממילא יהי גאולה לישראל אמנם רק הצדיקים גרשו וישאר דלות העם קיימו נשומתיים לזה אמרה גזרתה קשה משל פרעה פינן שרק הצדיקים גרשו נשומתיים. ונכלה ח"ו זרע צדיקים ורשעים יתרבו.

ולכך צעקה ואמרה גזרתה קשה משל פרעה ודפח"ח: ואף בנידן דידן יש לחוש לזה שהצדיקים יקבלו הגזרות והתקנות כפתוב והבינונים והרשעים ישארו על עמדם במעשיהם.

והרשעים יתאמצו וילשונם תגבר בארץ אצל השרים ובשאר פותניים פרעדי"גען וכן בצייטונגע"ן שלהם שרבו להסית ולהדיח ואין איש מהצדיקים שיהא יכול לעמוד נגדם להוכיח על פשעם וחסאמתם ברבים אצל השרים.

פי סתם עליהם המדבר ובנודאי אם אפשר דרא. הקב"ה ברוב רחמיו מעמיד גואלים כמו שעשה לנו ולאבותינו בכל עת צרה וצוקה אבל עתה שבעו"ה כבר הרבה יותר מדאי נמצא בבני ישראל הפוסחים על שתי הסעיפים וכבר פשתה הרעה הגדולה התשוקה הזרה לידיעת הנקריות ובילדי נכרים יספיקו ילדי בני ישראל במקומות רבים ואם ירחיקום מעל גבול ישראל יפדלו מקהל הגולה ונהי שכל האמתלאות האלו אין בהם פדאי להתיר לאדם ללמוד דברים הנ"ל להכניס עצמו לסכן את נפשו וחייו קודמין קיימ"ל ומי יודע אם יציל אחרים אולי יעלה חרס בידו.

או ח"ו ילכד ויאבד לגמרי ולכך בנודאי אין להתיר ללמוד דברים שיש בהם חשש מפמה קלקולים הנ"ל אפי' אם יהי פנונתו רצוני' מפל מקום אם נמצא אדם צדיק שהכניס עצמו לזה דקים לי' בנפש'י שלא יכשל אפילו עבר והכניס עצמו לסכנה ויצא בשלום ומחזקין אנו בו שהיא ת"ח וירא ה' מרבים ודורש בלשון לאנשים וכל פנונתו להרחיב גבול הקדושה ולהמשיך קלי הדעת לתורת ה' ויראתו וללחום מלחמות ה' נגד הרשעים לסתנם פי דוברי שקר ועתק על תוה"ק ורצונו ומאניו לזכות הרבים.

וכל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו לחוש ח"ו שיחטאו אחרים על ידו. אם מעשיו באמת ואמונה וכנונתו רצוני' לא מצאתי מקום לאסור לו במקום שאין רוצין לשמוע פי אם בל"א ואם לא ידרוש בל"א יקבלו אחר אינו הגון וכו' לא מצאתי איסור לירא ה' לדרוש בל"א וזה לשון השיטה מקובצת בב"ק פ"ג בשם המאירי והתקמים השלימים שפבר מלאו פרסם בשר ויין רצ"ל התורה והתלמוד ויסודות מצותיה אין לה קרוב למלכות יותר מהם ומותר להם ללמוד כדי להשיב עליהם ולחזק הדת במסמרים לא ימוט לעולם עכ"ל.

זה הי' דעתי בענין דרשות בל"א אבל חברי רבו עלי והספיקו שלא כדבר וצריף ומנכר
אני לקבל דבריהם באימה וביראה ונחלילה לסור מדבריהם וגדולה מזו הביאו תוס' ע"ז
דף ל"ו ע"א ד"ה אשר לא יתגאל וכו' בשם הירושלמי דא"ל שמואל לרב או אכול או
אכתוב עלך זמן ממרא וטרח עלי' ואכל עיי"ש וגזירה ותקנה שתקנו לעשות סניג לתורה
החיוב הוא לאשרה ולקיימה מן התורה פדאית' ביו"ד סי' רכ"ח וענין רמב"ם פ"ב
ממרים פל פרטי דינים אלו ונחלילה להרבות מחלוקת בישראל ואמרינו ביבמות דף י"ד
ע"ב אעפ"י שאלו אוסרים ואלו מתירים היו מחבבין אלו את אלו לקיים מה שצאמר
האמת והשלוש אהבו וד' ישלח את מלאכו לקרב את הלבבות במהרה ויבוא הגואל צדק
ותחז בציון עינינו דברי רבו הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה ע"א שיל"ת
חוסט כ"ח תמוז תרכ"ו לפ"ק: בימי המצרים ישמרהו אלקי העברים.

להרבני המופלג בתורה החרוץ כש"ת מוה' מרדכי ליב קליין נ"י בק"ק מיקלאש יע"א
מכתבו משביע העבר קבלתו על נכון ושם נאמר לישראל אותי עצה פדת מה לעשות ואיך
יעשה בדבר שפרנסתו תלוי' בו ואשה ועשרה בנים קטנים תלויים בי' ונזוונים ע"י
שלומד בביהמ"ד שבקהלתו איזה שיעורים ומזה מסתפק ומתפרנס וכבר עשו בקהלתו
חדשות בביהכ"נ הבימה בקצה המזרח וקאהר ומשורריו ובגדיהם פדרפם ואעפ"י שהי'
רע בעיניו אפי"ה עד פה לא מש מתוך אהלי ביהמ"ד אף עפ"י שמוכרח עי"ז לכנס
לפעמים לביהכ"נ להתפלל התיר לעצמו משום פדי חיי וחייתו בשלום בית וגדול
השלוש וכו' שאם לא ילך שם יהא הוא מוכרח להיות נע ונד ויתבטל מתורה ות"ת כנגד
פלם וגם שהוא אדם חלוש ושבור.

ואיכא בל תשחית דגופי' ומצד ג' טעמים אלו התיר לעצמו. ועתה שמע שפמה רבנים
ודינים הדפיסו איסור גדול על ביהכ"נ וקאהר ושאיסורו חמור מאכילת חזיר ויש בו
ספק אם אין הדין בזה יתרג ואל יעבור וילדעתו אינו ביהרג וא"י וגם אינו חמור פאכילת
חזיר לזאת נעשה נבוך בדעתו ושאל את פי עכ"ל בקצרה: והנה דין ביהכ"נ וקאהר הנ"ל
כבר כתבתי בקצרה ואריכות במקו"א ותוכן הדברים וקושט דברי אמת פל המשגיגים
ממנהגי ישראל ומדמין ומשוןין מעשיהן למעשה דתות שארי אוה"ע עוברין בכמה לאונן
שכ' הרמב"ם בפ"א מה' ע"ז ובירר ביותר ספר מחולת המחננים.

ושם חשש דיש בו משום יתרג ואל יעבור ואני כבר כתבתי שראיה שאין בו משום יתרג
וא"י וגם ביאתי דהלאונן הם על העושים ומתקנין ורוצין בהן אבל המתפלל שם לתנו
הואיל ואין לו ביהכ"נ אחר או משום סבה אחרת אינו עובר בלאונן הנ"ל ומפל מקום
אסור לו מן התורה להתפלל שם שאסור להיות נטפל לעוברי עבירה ודרשינו בפ"ק
דמפות דנטפל לעוברי עבירה כעוברי עבירה.

ואפילו אם אינו מתפלל שם אלא עומד או יושב שם בשעה שהם מתפללין בקאה"ר
דאפשר דבכה"ג לא מקרי נטפל מ"מ הרי אמרו ביומא דף עין דראיית מצנה מצנה משום
דברוב עם הדרת מלך.

וממילא נשמע ה"ה ראית עבירה עבירה ואינו דומה מועטין העושים העבירה למרובין
וסברא זו סברא דאורייתא הוא ולילך שם בשעה שאין מתפללין בקאה"ר נראה דאין בו
איסור אלא שראוי וטוב להחמיר לרחוק מדבר שעבדו בו עבירה וכעין דקי"ל באו"ח

סומן רמ"ד בבית שנבנה בשבת באיסור ובמקום אחר הארכתיו ואין פאן מקומו: ועכשיו נבוא לענין שאלתו.

הנה לשונו תמוה דמשמע מלשונו דהדבר תלוי בחומר האיסור אי חמיר פאכילת חזיר. ואנו תנו הוי זהיר במצנה קלה כבחמורא וכתוב אורח חיים פן תפלוס וכו'.

והראשון חכז"ל במ"ק דף י"ט עיי"ש. אמנם פאן פשוט אפי' אין בהליכה רק איסור דרבנן אסור לפרנס עצמו ואת ביתו באיסור דרבנן אלא במקום שהתירו חכמים משום פדי חזיר עיין בסנהדרין דף כ"ו בתוס' שם לענין חרישה בשביעית או משום פסידא כעין צינור שעלה בו קשקשים אבל במקום שלא התירו בפירוש אין מדמין בגזירות חכז"ל פדאית' בפוסקי'.

ורא' דכמה טרחו הראשונים והאחרונים באו"ח סי' של"ד להתיר להוציא מוקצה מפני לסטים ושודדים ולמאן דמתיר הוא משום דאדם בהול על ממונו ויש לחוש שייבוא לידי איסור דאורייתא ותו הלכה פסוקא דאסור לכבות דליקה בשבת אפילו אם יפסיד כל הונו ויצטרף לבריות אע"ג דכיבוי הוי מלאכה שאצ"ל ואינו אסור רק מדרבנן וכדאיתא בסי' של"ד ועיי"ש במג"א סי' של"ד סק"ל פתב ב' תירוצים בזה ותו דלפי ס"ד וסברת מעלתו הותרה הרצועה לעסוק במו"מ בשבת להחיות נפשו וחס לי' למרי' ולזרעא דאבא דלימא הכי ודברים פאלו נשמעו מפריצי הדור שמחפים על עצמם בסברות פאלו לחלל שבת במשא ומתן משום פדי חזיהם ומענה בפייהם וחי בהם כתיב והפל פק"נ אצלם אבל שקר נסכם וכדי ביזיון וקצף שבדברים פאלו יבטלו פמה איסורי שבת ויו"ט וריבית ושאר דיני תורה.

וכי יד ה' תקצר לפרנס בהיתר וירמ' הוציא צנצנת הן ואמר הדור אתם ראו וכו' וכ"ש בנידון שלנו דאית בי' איסור תורה כמ"ש ואנו קי"ל באו"ח סי' תרנ"ו דצריף ליתן ולפזר כל ממונו פדי שלא יעבור בל"ת דהיינו שיעבור בקום ועשה דאינו תלוי' בלאו מפורש אלא אם צריף לעבור בקום ועשה כמבואר מלשון הרמב"ד המובא בב"י שם שכ' דאע"ג דעני פמת אפי"ה אינו לגמרי פמת אלא לענין לעבור בשב ווא"ת אז אינו מחוייב לפזר כל ממונו אבל ל"ת אסור לו לעבור והמענין שם יראה דבשב ווא"ת תליא וכיון שצריף ליתן כל ממונו שהי' לו מכבר אע"ג שעי"ז יעני ויצטרף לבריות מכ"ש דאסור להשתפר או להשפיר עצמו פדי להתפרנס בדבר האסור דבמזון שהי' לו פבר מצינו דקילי טפי וחששו עליו טפי עיין ריש פרק מי שהחשיף וסברא שעלה על דעת מעלתו לומר דמשום שלא יצטרף לבריות יהא מותר זה הי' סברת יהונתן בן גרשון שהשפיר עצמו לפסל מיקה.

וכעין שדרשו בב"ב דף ק"י שעשה זאת פדי שלא יצטרף לבריות דסבר דמשום זה מותר להשפיר עצמו לע"ז. ובנודאי ע"ז דהדין יהרג וא"י לא שייף לומר דהוי סברת יהונתן בן גרשון להתיר וע"כ שהשפיר עצמו רק לשמש לחטוב עצים וכעין שפרש"י בחומש ובקידושין דף ב' ע"ב דנמכר לעקר וגם שם עשה שלא פדין פדאית' בקידושין או כפי' רשב"ם שם בב"ב דסבר כיון שאין פוונתו לעבודה זרה ולא קיבלה עלי' סבר דשרי דלית בי' משום יהרג וא"י עיין בשבת דף ע"ב ע"ב בלא קיבל עלי' ועובד מאהבה או מיראה עיי"ש ועיי"ש בתוס' שם.

וע"ז מסיק דלא הוא הן לחטוב עצים או אף דלא פגון לע"ז ולא קיבלה עלי' אפי"ה אסור לפרנס עצמו בו ואפילו צריך עי"ז לבריות ומנה ראיה להראב"ד הנ"ל: וצריך פל בר ישראל לבטוח ב"ה והבוטח ב"ה חסד וסובבנהו ורנוח והצלה יעמוד לו ממקום אחר ואפילו אם תלילה עי"ז יהא מוטל ברעב הוא ואשתו ובניו הרי כבר הבאתי דמחוייבים אנו למסור פל מאודינו על זה ונדעתי גם ידעתי שהדבר קשה והוא גיסיון גדול וחכ"ל אמרו אל תדין את חברך עד שתגיע במקומו ובכל יום אנו מתפללין ואל תביאנו לידי גיסיון וכו'.

מיהו עתה שהגיע לידו יחזק ויאמץ לבו ב"ה לעמוד בגיסיון. וכמו שפמה פעמים עמדו דורות שלפנינו בגיסיון.

וישלח על ה' יתנו והוא יכלכלהו ובפרט בזמן הזה שדומה למה שאמרו חכ"ל במעשה דרע"ק (בעירובין דף כ"א) שהי' בבית האיסורין ולא הי' לו מים ליתול ידיו לאכילה אמר מוטב שאמות ולא אעבור על דברי חברי ואע"ג שהתוס' הקשו שם וכו' ותיקצו שמתמיר ע"ע הי' וקשה מהא דקי"ל ביו"ד סי' קנ"ז דאסור להחמיר ע"ע למסור נפשו וצריך לומר דהשעה היתה צריכה לכך ולכך שרי והאידין ג"כ השעה צריכה לכך שמתדשין חדשות ומשתדלין להשפיע תורה ומצות מישאל וליהעביר התורה מבניהם אחריהם דמי לשעת הגזירה אלא דהתם גזרו בחזק יד ועתה במרמה ובגרי' מעבירין עם ה' ובניהם אחרים ומעלתו ני' פתב דדמין עלי' פקאקי חיוורי.

וכי גם לבניו אחריו ידמו פן וילזאת השעה צריכה לכך לפרסם התורה והמצות בלתי מזוייפים כמו שקבלנו מאבותינו וליהנחיל לבנינו וליזה צריך מסירת הנפש והמאוד פדכתיב בכל נפשך ובכל מאדך וה' ירחם: פל הנ"ל פתבתי לדיןא על שאלתו אבל גוף הדבר לא הבנתי לפי מכתבו פרוסתו ע"י לימוד שיעור ומה יש לו לילך להתפלל עם הקהל וכי משום אין מעבירין על המצות או משום דאסור לעבור מד ביהכ"ס הלא פאן מצוה לעבור ואי משום שהקהל מקפידין פינו שאינו רוצה לעשות כמעשיהם אינם מרוצים בו ליתן לו פרוסה תמהני ופלא הוא בעיני איך אפשר שאנשים האלו יסתרו דבריהן כי מענה בפיהם אשר ריח הזמן מלמדת ומבטחת זכות וחירות לכל עמין בשנה ואין לאמונה אחת זכות יותר בזה מלאמונה אחרת.

נדבר זה מרגלא בפומיהו דהני אינשי ובזה יתפארו וישאלו חירות לישאל ואיך יעשו הם בעצמם היפוך זה שלא ירצו לפרנס האיש את המגיע לו. יען דאינו סובר ועושה פמוהם.

ובפרט שהרי בלא"ה הם יודעים שדעת והספמת מעלתו אינו פדעתם והספמתם. ומעלתו אינו רוצה בקאה"ר וכי מבקשין דנוקא ושיהי' חונף ולא יהא תוכו פברו ולפניו חנף לא יבא פתוב.

וגם לדעתי לא חשדו ישראל להתאכזר בזה לתת נקמתם באיש ירא ה' לומד תורה לפי שאינו הולך בדרךיהם שהם חוטאים לה' ואף שהם סוברים שאין בחדשות ההם עון כי השונד יעור פקחים אבל נודאי יודעין זאת באמונה כי גם העושה כמו שעשו אבותינו אין בו חטא אשר חטא ואיך הו"א שבעולם שיתאכזרו עליו.

והלא בני ישראל רחמנים הָמָה לזאת איגוני מבין: ובנודאי משום זה לא יפסקו מלידתן לו פרנסתו פאָשר עד הַנָּה: ויהי איה שִׁיְהֵי' הנני אומר לו שִׁיֵּאָזֶר כַּגְּבוּר תִּלְצִיֹו וְיִוְדֶה וְלֹא יָבוֹשׁ וַיֹּאמֶר בְּפִרְהֶסְיָא בְּפָנֵי הַמְּשַׁלְּמִים לוֹ תִּגְמֹולֵיו שְׁהִתְדָשׁוּת הֵהֶם עִפְ"י מֵהַ שְׁנַתְּבָרֵר לוֹ עֵתָה הֵם אֲסוּרִים לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְחִלְיָה לוֹ לַעֲבֹר אִסוּר חֲמוּר אוֹ קַל מְשׁוּם פְּרָנְסָתוֹ אֶפְיֵלוֹ אִם יִצְטָרֵף חִלְיָה לִילָה נַע וְנָד לֹא יִמְכֹּר הַדָּרָף הַיֵּשֶׁר בְּפָרִיטֵי וְלֹא יַעֲבֹר אוֹתוֹ עֲנִיּוֹת ע"ד קוֹנוֹ: וְלֹא יִתְפַּלֵּל בְּבִיהֶ"נ אֲצֵל הַקֹּאֵה"ר וְאֶפְיֵלוֹ אִם יִצְטָרֵף בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה וּבִיּוֹה"כ לִיסַע לְכַפֵּר וּלְיִשׁוּבִים הַסְּמוּכִים אוֹ הֶרְחֻקִים יֶאֱחֹזֵ צַדִּיק דָּרְכּוֹ.

זֶה יִפְרָסֵם וְלֹא יָבוֹשׁ אֶבֶל יִבְקֹשׁ מֵאֵת הָעוֹמְדִים בְּרֹאשׁ שְׁלֵא יִתְלוּ זֶה בְּזֶה בְּמֵה שֶׁהוּא רִשְׁאֵי וּמִצְוָה לְלַמּוֹד שִׁיעוֹר בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ כְּמַקְדָּמַת דְּנָא וְלֹא יַעֲבְרוּ עָלָיו הַדִּין לְנִקְוֹם בּוֹ. נְקָם.

וַיְהִי מוֹכֵן וּמְזַנְמֵן שְׁאֵם לֹא יִרְצוּ לִיתֵן לוֹ אֵת פְּרָנְסָתוֹ ע"י לִימוּד אִפִּי"ה יַעֲמֹד בְּנִיִּסְיוֹן הוּא וּבֵיתוֹ אֶפְיֵלוֹ אִם יִחְסֹר לַחֲמֵם וּד' לֹא יַעֲזוּב אֵת הַבוֹטְחִים עָלָיו בְּאָמַת: וְשְׁלוּמֵי אָמוּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲזָקוֹ וְאִמְצוֹ ב"ה לְקַיֵּים מוֹסְדוֹת דוֹר וָדוֹר לְפָרְסֵם הַתּוֹרָה וְהָאֱמוּנָה הָאֱמִיתִיּוֹת וְלִלְחוֹם בַּעֲדָהּ וּלְהַנְחִילָהּ לְבְנֵינוֹ אַחֲרֵינוּ.

כַּאֲשֶׁר קִבְּלָנוּ מֵאֲבוֹתֵינוֹ וְה' יִגְמֹר בַּעֲדוֹ וּבַעֲד כָּל הָעוֹמְדִים בְּפָרִץ דְּבָרֵי הַחֹתֶם בְּבִרְכָה הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ: ה"ק מִשֶּׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּנֵעַ: תְּשׁוּבָה ע"ב שִׁיל"ת יַעֲרַגֵּן אוֹר לְיוֹם ב' י"ב שְׁבֹט תְּרִי"ט לִפ"ק: יִתְעַנֵּג עַל רֹב שְׁלוֹם הָרַב הַמְּנֹפֵלָא וּמְנֹפֵלָג בַּתּוֹרָה וּבִירְאָה הַחֲרוּץ מו"ה זוֹסמָאן סוֹפֵר הַא"ב דַּק"ק הַאֲלֹאשׁ יַע"א: מְכַתְּבוֹ קִבְּלִיתִי זֶה אֵינָה שְׁבוּעוֹת וְהוֹאִיל וְרֵאִיתִי שְׁאִין בּוֹ צוֹרֵף שְׁעָה הַנְּחִתִּיו וְאִישְׁתַּהֲהָה עַד עֵתָה וְעֵתָה בְּאִתִּי לְהַשִּׁיב ע"ד שְׁאֵלְתוֹ בְּעֵנֵן מְכִירַת בִּיהֶ"נ יִשְׁנָה לְאַחַר שְׁיִבְנוּ הַחֲדָשָׁה וּבֵית הַכְּנֶסֶת הַיִּשְׁנָה לֹא נִבְנָה מְעִיקְרָא לְצוֹרֵף בִּיהֶ"נ הַנָּה מַעֲלָתוֹ נִי סַתֵּם מְאוּד וְלֹא אִדַּע מֵה מְסַפְקָא לִי הַרִי הַדִּין מְבוֹנָר בַּאו"ח ס' קנ"ג וְאִם עִירוֹ מְקוּם מְשַׁפֵּן כְּבוֹדוֹ אֵינָם בְּאִים שְׁם מְעַלְמָא בְּאִנְפֵן שִׁכ' הַמְג"א שְׁם סְקִי"ז דְּהֵינּוּ שְׁאִינָם בְּאִים שְׁם בְּקִבְעוֹת א"כ דֵּינוּ כְּבִיהֶ"נ שְׁל כְּפָרִים דְּמְבוֹנָר שְׁם סְעִי ט' דִּיכּוֹלִין ז' טוֹבֵי הָעִיר הֵינּוּ הָעוֹסְקִים בְּצָרְכֵי הַצְּבִיבוֹר בְּרִצּוֹן כָּל אֲנָשֵׁי הָעִיר לְמַפְּרָא.

וְאִז מוֹתֵר לַעֲשׂוֹת מְזָה אֶפְיֵלוֹ ד' דְּבָרִים שְׁל גְּנָאֵי וּבְנוֹדָאֵי לְכַתְּחִילָהּ יֵשׁ לְהַחֲמִיר לְמַפְּרָא עַל מְנַת וְאִנְפֵן שְׁלֵא יִהְיֶה נַעֲשֶׂה בּוֹ דְּבָר שְׁל גְּנָאֵי וּכְמ"ש בְּתִשׁוּבַת מַהֲר"מ לְוִיבְלִין ס' נ"ט וּמוֹבָא בְּמַג"א שְׁם סְק"ב דְּהַרִי לְדַעַת הַרְמַב"ן הַמוֹבָא בְּר"ן ר"פ בְּנֵי הָעִיר אֵינּוּ מוֹעִיל מְכִירַת ז' טוֹבֵי הָעִיר לְעֵנֵן ד' דְּבָרִים וּלְדַעַת הַרְאָב"ד דְּפָסְקוֹ בִּש"ע או"ח ס' כ"א סְעִי ב' דְּאֶפְיֵלוֹ בְּתִשְׁמִישֵׁי מִצְוָה אֲסוּר לַעֲשׂוֹת תִּשְׁמִישׁ מְגוּנָה לְאַחַר מִצְוַתוֹן וּבְנוֹב"י מַהֲד"ת ס' י"ט כְּתַב לְמַפְּרָא לְבֵית דִּירָה וּבְמַעוֹת יִשְׁלַמוּ מֵה שְׁנַתְּחִיבוּ מִן בְּנֵי הַחֲדָשָׁה.

וְאִם בְּעִירוֹ בְּאִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְעַלְמָא וַיֵּשׁ שְׁם מְקוּם שְׁוֹנְקִים וְהוּי דֵּינוּ כְּבִיהֶ"נ שְׁל כְּרָפִים וְאֵינָה נְמַכְרַת וְאֵע"ג שִׁכ' הַמְּשַׁאֵת בְּנֵימִין הַמוֹבָא בְּמַג"א שְׁם סְק"ז דְּהַאֲדִנְנָא ז' טוֹבֵי הָעִיר עֲדִיפֵן וְהֵם כְּחִבְר הָעִיר וְאִם בְּנוֹ מְשַׁל עֲצָמֵן רִשְׁאִין לְמַפְּרָא וְהַסְפִים עֲמוֹ ג"כ בְּסַפֵּר א"ר שְׁם מֵיהוּ נִרְאָה דְּזָה הִי בְּזַמְנָם בְּפוֹלִין אֶבֶל הָאֲדִנְנָא אֵין לְהֵם פַּח כְּפוֹלֵי הַאֵי כְּדְמוּכַח מְדַבְּרֵי תִשׁוּבַת הָאֲחֵרוֹנִים תִּשׁוּבַת מַהֲר"מ לְוִיבְלִין וְהַנוֹב"י הַנְּ"ל וּבְתִשׁוּבַת מְרֹן זַצ"ל בַּחַת"ס הַאו"ח ס' ל"א הַחֲמִיר מְאוּד וְלִי נִרְאָה שְׁחֻשׁ שְׁם כְּכָל קַהֲלָה נְאָה דְּהוּי

כביהכ"נ של פרפים ואין רשאים למכור ובכל זה אין חילוק אפילו אם לא נבנה מעיקרא לביהכ"נ אלא קנו אותה לאחר בננו כדאיתא בירושלמי ר"פ בנזקין ופסקו בש"ע שם סעי' ח' והנה באמת הטו"ז שם ס"קו התיר למכור אפי' בשל פרפים אם יהי' להם ביהכ"נ אחרת ונראה דהיינו דוגמא הנ"ל שפנו אחרת תחת הראשונה: ולכאורה.

נ"ל ראי' ברורה להטו"ז דהרי אמרו בבבא בתרא דף ג' דאין סותרין בית הפנסת עד שיבנו החדשה ופסקו בש"ע סי' קנ"ב ומסתימת הש"ס דבזה אין חילוק בין של פרפים לפפרים וכן כ' המג"א בסי' קנ"ב ס"קב בשם המ"ב וקשה אמאי לאחר בננו רשאים לסתור הא קי"ל כל דבר קודש אסור לסתור כמבואר שם בסי' קנ"ב אלא א"כ הוא ע"מ לבנות והפרמ"ג שם רצה לומר דהוי אסור דאורייתא וכאן אין ע"מ לבנות דהרי אפילו עומד באמצע בננו החדשה עדיין אינו רשאי לסתור הישנה לדעת המג"א שם ס"קה: וכן דעת המאורי ריש פרק בנזקין העיר.

וכן הספיק מרן זצ"ל בכתם סופר חאו"ח סי' ל"ד ואפילו אי אמרינן כדעת הב"ח דבעומד באמצע בננו מותר לסתור הישנה היינו למ"ד משום פשיעה אבל למ"ד משום אצלוני גם הב"ח מודה דאסור לסתור הישנה עד שנגמר לגמרי החדשה.

וא"כ אז אין צורך ע"מ לבנות ואפי"ה מבואר מלישנא דש"ס דרשאים לסתור ועל פרוק משום דקדושת הישנה אלא לה והלכה על החדשה עפ"י ז' טובי העיר וכמ"ש המ"ב המובא במג"א סי' קנ"ג ס"ק כ"ז דרשאים לשנותו בכה"ג ולא הוי קדושה על האבנים והלבנים.

וכן הספיק עמו בזה בא"ר שם ס"ק י"ח וכיון דרשאים לשנותו על פרוק גם למכור מותר ומימה על המג"א דלענין לסתור הספיק עם המ"ב דאפילו בשל פרפים מותר לאחר שפנו החדשה ולענין למכור כתב במג"א סי' קנ"ג ס"ק י"ו דאפילו בבנו להם החדשה אסור למכור בשל פרפין.

וקשה דא"כ דלא אודא הקדושה אמאי רשאים לסתור דבר קודש. אלא ונדאי כטו"ז הנ"ל דהיכא דבנו להם החדשה טובה ויפה מן הישנה מאי איכפת להו לאנשים דעלמא ולמה יעפבו ומותר למכור: ומה שהקשה המג"א איך יוכלו למכור של חברו בלא דעתו.

לפי ענ"ד דטבא לי' עבדינו להו. ובקידושין דף מ"ב ריש ע"ב פריף יכולין למחות במאי ומשני ברזחות אבל לולא שיש ליתומים נפ"מ אינם יכולין למחות אע"ג שהאחים שחלקו לקוחות הם וכו' בחו"מ סי' קע"ה דאם אין נפ"מ רשאים לחלוק בלא דעת חברו. אף על גב דאחיו שחלקו הנין פלקוחות אין יכולין לעפב חלק שותפין אחרים שיהא חלקם מונח עד שיבוא אליהו וזה נהנה וזה לא חסר כופין עלה.

כ"ש היכא דזכות הוא להם דביהכ"נ הישנה הי' קטן מהכיל ונכין לאדם שלא בפניו ושותף יוכל למכור בלא חבירו אם הגיע זמנו למכור כדקי"ל בחו"מ סי' קע"ו ובסנהדרין בדברי אגדה דף ל"ט ע"א השיבה ברמא דר"ג לסטים באו הלילה ונטלו של פסוף והניחו של זהב וכו' וה"נ פיון דבנו להם ביהכ"נ טובה ויפה מן הראשונה למה יעפבו אדברה זכות הוא להם.

איבְרָא דהפרמ"ג שם בטו"ז סק"ו ובמג"א ס"ק"ו פתב דלהמג"א הטעם משום דביהכ"נ דרבנים קדושתה אלים ואינה נפקעת וא"כ אין ראי' משותפין אף בירושתלמי ר"פ בְּנֵי הָעִיר לֹא קָאָמַר הַטַּעַם בְּבִיחָכ"נ שֶׁל כְּרָפִים אֲלָא מִשּׁוּם דְּאֲנִי אֹמֵר אֶחָד בְּסוּף הָעוֹלָם יֵשׁ לוֹ חֵלֶק וְקִנְיָן בּוּ.

וכן הביאו הפוסקי' הראשונים. וכינן דמשום קנין אתינון עלה א"כ נראה כמ"ש לעיל פנין דזכות הוא להם.

אין מעכב במה שיש להם קנין בו וראי' מהא דנשאי לסתור פדלעיל ומה שפירש המג"א שם בס"ק י"ו דהשלחן ערוך מייירי בכה"ג דבנו חדשה דאל"כ גם בכפרים אין למפוך אלא מייירי בבנו חדשה.

ואפי"ה אסור בכרכין כ"כ המג"א והמענין בך"ן וברמב"ן בחי' ר"פ בְּנֵי הָעִיר יִרְאֶה דְּלֹא פִּינּוּנוּ לְזֶה שְׁהָרִי דִּימּוּ זֶה לְהַפְרִישׁ ז' אֶתְרוּגִים לז' יָמִים. וא"כ מייירי בהיו מעיקר' ב' ביהכנ"ס פדי שיהא להם לעת הצורך.

אבל אם אין צורך אלא לחד ביהכ"נ ובנו חדשה תחת הישנה לא נשמע שם יעוי"ש ואפי"ה אין ראי' מפאן למ"ש הטו"ז בסי' קנ"ב דהיכא דיש ביהכ"נ קבוע אחרת רשאי לסתור דהמענין בך"ן יראה דהכא שאני הואיל וא"צ אלא לביהכ"נ אחת פעמים לזו ופעמים לזו ולא אקצי' אלא לשעתה.

אבל בצריך לב' בתי הכנסיו' איכא למימר דאסור לסתור עכ"פ המענין בך"ן וברמב"ן בחי' יראה דלא פיננונו לפירוש המג"א. וא"כ אין ראי' לדבריו.

אדרבה נראה לפענ"ד ראי' פדלעיל לדברי הטו"ז. מכל מקום אין דעתי מכרעת: מכ"ש שרבותינו הגאונים האחרונים תשובת מהר"מ לובלין הַנ"ל והנוב"י והחת"ס הַנ"ל מכלם נראה דלא ס"ל פהטורי זקב ועלינו לשמוע בקולם ומכל מקום אם לא נתנו אחרים לביהכ"נ וגם לפי הדת של השררה ברוב הפעמים אין השר מניח להיות ב' בתי כנסיות בעיר אחת וא"כ הני פאית בי' תינהא וכמו"ש הנוב"י הַנ"ל אפשר דיש להקל.

אמנם פנין דההיתר דזכות הוא לכל מי שיש לו חלק בביהכ"נ היינו אם בונין כמו שהיתה בנוי' הישנה הבימה באמצע אבל אם רוצים לבנות פאשר רגילים עתה החדשים אפשר חדשות יחפצו גם בעניני הדת בכה"ג ליכא למימר דמסתמא ניחא להו לכ"ע כמ"ש מרן זצ"ל בחת"ס האו"ח בסי' כ"ח דבלא"ה יש לנו לעמוד בפרץ להקים מוסדי דור ודור והמקום יתנה בעזרו להעמיד הדבר על מכונו ועל מקומו יבוא בשלום.

דברי ידידו הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאנוע: תשובה ע"ג להרב המופלא ומנפלא בתורה וביראה החרוץ ושנון ובקי בתורה מוה' אהרן שמואל אסאד נ"י אבדק"ק קאט"ה יע"א: אפשר ביקש ממני לחות דעתי ע"ד מכירת ביהכ"נ בעיר מארקפלאטץ שהקרקע להשררה והקהל בנו על הקרקע זה שנים רבות בית הכנסת משלהם ועתה נתקרב שם בית תפלה לנוצרים והשררה רוצה ליקח את הבית הכנסת לצרכו וליתן לקהל עצים ואבנים אחרים עבורו שיבנו להם ביהכ"נ במקום אחר ונשאל מעלתו אם הקהל מחוייבים לבזבז ממון הרבה להשתדל אצל השרים שיניחו להם את ביהכ"נ הישנה.

על הספק אם יועיל כלל ההשתדלות ואדרבה יש לחוש אולי יכעוס עליהם השור אשר ביהכ"נ הנ"ל בנוי בשלו וינעשה ח"ו להם רעה פי שר גדול הוא. זהו תוכן שאלתו.

והנה כבר נפסק ההלכה דביהכ"נ של פרכים אינה נמכרת אפילו אם בנו אותה משלהם. אלא א"כ תלו אותה בדעת יחיד או רבים פדאיתא באו"ח סי' קנ"ג וביהכ"נ אפילו שכורה בינדם הדין כן.

וכ"ש פאן שפנו משלהם יש לה קדושת ביהכ"נ כמ"ש מרן זצ"ל בחת"ס חיו"ד סי' רכ"ה מיהו היינו כל זמן שרוצה המוכר לקיים מכירתו אבל פשוטה לסלק את הלוקח ודינא דמלכותא וחוקי המדינה הם כפי מה שכתב נמי בחת"ס חאו"ח בסימן ל' דאם רוצה המוכר להחזיר המעות לשלם בעד העצים והאבנים שפנה הלוקח משלם לפי שומא ומכרח הלוקח לחזור לו במכירות פאלו שאינם לחלוטין על פרחו בנו רק אדעת המוכר שאם ירצה המוכר לשלם או להחליף יחול הקדושה על הדמים או על החליפין.

כפי מה שיתפשו ווא"כ הני כמו דאמרינן גבי רב אשי ר"פ בני העיר. פיון דכ"ע כפופין לי' אדעתא דידי' התנדבו וה"נ פלהו עלמא כפופין לחוקי המדינה ואדעתא דידהו התנדבו ואפילו אין דין ישראל פדינם פיון דהוא בקרקע של גוי אזלינן בתר דינם פדאיתא בחו"מ סי' קצ"ד סעי' ב' וביאר הש"ך בסימן ע"ג ס"ק ל"ט הטעם כן.

מכ"ש בנידון הנ"ל דאיכא למימר דגם בדינינו הדין כן וכמו שכ' מעלתו עפ"י מאי דקי"ל בחו"מ סי' שע"ה סעי' ז' גבי חצרות. ובאמת אין ראי' מהתם דזיל בתר טעמא התם כמ"ש שם הסמ"ע סק"יד דמסתמא אומדן דעת דאדעתא דהכי פנאו שישאר אבל ביהכ"נ ס' איכא למימר אומדן דעת בהיפוך שיקחו לעצמן האבנים המקודשים בקדושת ביהכ"נ ס' אמנם תרנוייהו להדי פיון דעפ"י חוקי המדינה רשאי המוכר ליקח ולסלק את הלוקח א"כ שפיר הוי אומדן דעת דאדעתא דהכי פנאו וממילא גם בדיני ישראל הדין כן.

וא"כ אם נתברר שקנו הקרקע מהשור עפ"י אופן וחקים הנ"ל רשאיין למכור: אמנם אפשר לפקפק אם הדין נותן שמחוייבים הציבור להשתדל לעשות הוצאות ע"ז שיניחו להם את הביהכ"נ ס' אולי ע"ז סמכו והתנדבו נדבתם.

ונראה דאפי"ה נראה להתיר דהרי אנשי העיר וטובה לפי הנראה מדברי מעלתו מספיקים להחליף. וא"כ מצד חלק יושבי העיר כמבואר בסי' קנ"ג סעי' ט' אפילו להשתמש שם כל תשמיש "מותר" אלא שאנו באין לאסור מצד חלק האנשים דעלמא ואפילו אם נותנים להם ביהכ"נ ס' אחרת לדעת המג"א שם ס"ק ט"ו אין להם רשות למכור אבל מ"מ אין חייבין להציל בממונם את של אחרים כדפריה בב"מ דף צ"ג ע"ב וכי הוא מחוייב באונסין.

ומשני דלוקח מבעה"ב. וכאן לא שייך זה ובש"ח קיי"ל בחו"מ סי' רצ"א סעי' ח' דאין צריף לפזר ממון פדי שיציל לשל חבירו: וא"כ שוב נשאר היתר הראשון דעל פרחו דאדעתא דהכי קנו והתנדבו היינו אדעתא דחוקי המדינה הקדישו ואין לומר דמכל מקום מצד דבר קדוש הם מחוייבים לפדות ולהציל שלא תחליט דבר קדוש ביניהם וכמבואר פיו"ד סי' רפ"א בס"ת.

ועיין בזה בתשובת מרן זצ"ל חאו"ח סי' ל"ב דהרי אם מחוייבין לפדות הקדושה אין החיוב דוקא על הציבור ההוא דהרי יותר החיוב על הבצלים ובזה עצמו שלא יעכבו להחליפו ונפקע הקדושה מן הבהכנ"ס הישנה על החדשה יהי' פדיון לדבר קודש מיד הגוים וא"כ מצד פדיון דבר קודש מחוייבין הבצלים לנותר על שלקו ולהספיק דעתם לדעת הקהל וא"כ זכות הוא להם כמה שעושין הציבור בשבילם ומזפין להם וזכנו לאדם שלא בפניו וממילא נפקע ויהא פדיון להקדושה פן נראה לפענ"ד נכון: ועוד.

נראה מטעם אחר דהרי בחו"מ סימן שנ"ט סעי' ב' יש אומרים שאם התשלומין הם בעין ונפין מותר ליטול של חבירו ולזכות לו הדבר היפה ממנו דזפין לאדם שלא בפניו ואפילו לדעה הראשונה נראה עכ"פ דבשותפין לכ"ע מותר פיון דקי"ל בחו"מ סי' קע"ו סעי' כ"ח דבמדי דאית לי' פסידא לשותף יכול לחלק בלא דעת חבירו אע"ג דקי"ל דאחין ושותפין שחלקו לקוחות הן וא"כ איך הוא מוכר ולוקח את של חבירו בלא דעתו וא"כ דאומדנא יש דאדעתא דהכי נשתתפו שלא יהא אחד יכול לעכב על שותפו במדי דאית לי' פסידא ומה לי שחלק בלא דעתו או נותן ומזפה לו דבר חדש לגמרי פיון דשותפין שחלקו לקוחות וניתן להם דבר חדש דהיינו חלק שלו א"כ מה לי חלק שלו או מדי אחרינא וכיון דבמדי דלית בי' קדושה הדין פן הוא הדין בשותפות ביהכ"נ פיון דרק מפח רשות וחלק דעלמא אנו באין לעכב וכיון דאין לו רשות לעכב ממילא פסקה הקדושה.

ונהי דהפרמ"ג רצה לומר בפרכים עוד טעם משום דאלים קדושת ביהכ"נ דרבים בפרכים בירושלמי מבואר דרק משום חלק דרבים אתאינין עלה א"כ שפיר י"ל פנ"ל דבשותף היכא דמזפה לי' מדי אחרינא לכ"ע רשאי ובזה מסולק קושית המג"א בס"י קנ"ג סקי"ו יע"ש בדבריו דאי מזפין להם ביהכנ"ס אחר רשאיין וכ"כ הא"ר שם ואפי"ה שפיר אמרינין בר"פ בני העיר דביהכנ"ס של פרכים אינו מטמא בפגעים מטעם שאינו רשאי למכור שהרי לעולם צריכין ולכל הפחות להחליף על ביהכנ"ס אחר אבל להפקיע הקדושה לקחת המזון לצורך עצמן אסור וא"כ אינו שלקו: ומטעם הנ"ל נראה לפענ"ד בנידון דלעיל אם חוקי המדינה הן שיכולין המוכרים לחזור ולתת דמים כפי אשר ישימו ואין הלוקח יכול לעכב המוכר מוכר עפ"י חוקי המדינה ואין הציבור מחוייבין לפזר מזון על זה אמנם מלשון השאלה נראה דהיתה המכירה מכירה מוחלטת ורק באלמות רוצה הש"ר בחזרה ובכה"ג לא שייכו טעמים הראשונים שפכתתי לעיל ואין פאן להתיר אלא מטעם האחרון והמג"א הנ"ל נראה דלא ס"ל פן וגם אפילו בכפרים יש להדר שמשאר ביד ישראל דנהי דבסי' קנ"ג סעי' ט' הנ"ל פסק דרשאיין לעשות כל צרכיו הר"ן בר"פ בני העיר בשם הראב"ד סובר דתשמיש מגונה אסור אפילו במקרו טובי העיר במעמד אנשי העיר ולכך יש להשתדל אם אפשר שמשאר הבהכנ"ס בידם או להשתדל שלכל הפחות לא ישתמשו בו תשמיש מגונה והנראה לפענ"ד פכתתי: תשובה ע"ד עוד להנ"ל: אשר ביקש ממני לחוות דעתי באנשי ישוב אחד שהן ט' ב"ב ואחד, מהם בעל מחלוקת ומחרחר ריב והספיקו כלם לקנוס את האיש ההוא שלא לקנות מצות ולא יעלה לתורה עד ר"ח אייר וגם הדברים אשר נדב לביהכנ"ס היינו יד להראות להקורא בתורה וגם נדב שנויתי לעמוד לפני העמוד שפזר זה שנה החזירו לו עתה יען פי הוא מתפאר ומזולל אותם ומתחרחר עמיהם עי"ז שיש לו חלק גדול כביה"כ יותר מהם.

והם רוצים לקנות דברים פאלו ממעות הצ'יבור. והאיש הנ"ל קיבל עליהם בערפאות על מה שהחזירו לו פל הנ"ל.

ובא הדבר מהערפאות לפני מעלתו נ"ל לשפוט להם. והביא מעלתו דעת הלבוש דהיכא דרוצים לבנות משלהם לא שינה הדין שפסק שם בסי' קנ"ג סעי' י"ז דאין לשנות וביקש לשמוע דעתי בזה והנראה לפענ"ד דהנה יש ב' טעמים דאסור לשנות אהד משום דרכי שלום כדקי"ל באו"ח סי' קנ"ג סעי' י"ז.

וטעם ב' משום חזקה דקי"ל בחו"מ סי' קמ"ט דהמחזיק במצוה יש לו חזקה וכן מבואר באו"ח סוסי' קנ"ג. ובדברי ב"י שם בסי' קנ"ג יש סתירה שהביא סמוך לזה בשם המרדכי סו"פ בני העיר דמי שרגיל לקנות ינו להבדלה אם אחר רוצה ליתן יותר לצדקה ויכל ליתן למי שנותן יותר דאין ירושה במצות.

וא"כ משמע שאין חזקה במצות וכבר הביא בס' אמרי אש סימן קט"ז להקשות פו. והביא בשם שכה"ג שם פמה חילוקים.

ולפענ"ד הדבר פשוט הנה לענין חזקה מבואר בד"מ סי' קמ"ט ב' תנאים פי היכא דלקהו חזקה אהד שיהי' חזקה הבאה מחמת טענה (דהיינו שנתנו לו או מחלו פנגדו) ותנאי הב' כ' שם הרמ"א דהא דיש לו חזקה שיקראו בס"ת שלו היינו אם הי' להם ס"ת אחר.

אבל אם לא הנה להם ס"ת אחר אין פאן חזקה דהא דהניחו אותו מעיקרא משום דלא הי' להם ס"ת אחרת עיי"ש. והיינו דאדעתא דהכי לא מחלו: ולפי"ז נראה דזה שינה רק בדבר עליו רק משום זכות נגד שארי ב"ב שפיר יש מקום לטעון טענת חזקה בכה"ג שפחלו לו את הזכות הנה אבל אם יש בדבר זה זכות הקדש או זכות הצדקה מי יוכל למחול זכות הקדש וצדקה ויש עוד איפא בנייהו דאיפא למימר דוקא לדידי' מחלו ולא לבניו ואין ירושה במצות ורק משום מחילה ובזה נראה לי לקיים תירוץ השיורי הכנה"ג שכ' לתרץ דהא דכתב המרדכי דאין לו חזקה היינו פשמת אין לזרעו חזקה והקשה בתשובות אמרי א"ש בסי' הנ"ל דבספר חסידים פתוב בהדיא בסי' תשס"ד ותשס"ה אפילו לו לבדו ג"כ אין חזקה ולפענ"ד תדווייהו איתנייהו דחזא תליא באידו דלכה אין לזרעו חזקה דניהו דמחלו נגדו אבל לנגד יורשיו לא מחלו דקי"ל בחו"מ סי' קע"ו סעי' י"ט באהד מהשונתפין שמת דנתבטל השונתפות עיי"ש בסמ"ע.

דיוכלו לתלות שרק לו מחלו משום דידעו שהוא עוסק בצרכי ציבור טפי או שאר טעמים. פדאמרינו לענין שונתפין.

וכינו דהטעם רק משום מחילה א"כ במעות הצדקה מי יוכל למחול זכות הצדקה אפילו פרוטה אחת: וא"כ פוננת המרדכי דאין ירושה במצות משום פשמת נתבטל השונתפות דרק לשונתפ מחלו משום דעסיק טפי או טעם אחר וממילא ה"ה אם קנה רק על ידו שנתן מעות לצדקה אפילו מחלו לו אין פאן מחילה.

ובזה מיושב נמי מה דפסק באו"ח סי' קנ"ג סעי' י"ז באם הי' ביהכ"נ בבית אהד מאהד מאנשי העיר אינם יכולין לשנות והוא ממהרי"ק שורש קי"א והטעם שם משום דרכי שלום עיי"ש. וקשה ת"ל משום חזקה וכן הקשה בספר אמרי א"ש בסי' הנ"ל אמנם להנ"ל א"ש פינו דבעינינו טענה לחזקה דכתב הד"מ ורמ"א בסוף סי' קמ"ט דאם אין לו

ס"ת אחרת אין פאן טענת חזקה וא"כ בביהכ"נ הנ"ל בתשובת מהרי"ק שלא הי' ביהכ"נ ס"ת אחרת פאן אין שנייה טענת חזקה ולכך הוכרח לומר משום דרכי שלום שלא הי' לו טענה וחזקה שאין עמה טענה לא מקרי חזקה ולכך הוצרך לומר הטעם משום דרכי שלום ומשום חשדא.

ומטעם זה לא הבנתי מ"ש בספר אמרי א"ש שם דלמאי הוצרכו בתעניות כ"ח הנביאים להתנות שיביאו רק משלהם תיפוק לי' מפת חזקה ולפענ"ד בכה"ג פינון שלא הי' לאחרים עצים לא חשיבא חזקה וא"ש מיהו גם תירץ האמרי א"ש נראה לפענ"ד אמת לתרץ הקושיות הנ"ל על מהרי"ק שכ' דהיכא דנשפתנה הענין לא שנייה חזקה ומחילה דאיכא למימר אדעתא דהכי לא מחלו ואיכא למימר דחד תירוץ הוא עם תירץ שלי ועכ"פ לפי"ז נהי דמשום חזקה ליכא מקל מקום משום דרכי שלום איכא מיהו נראה דזה דווקא אם לא נעשה שינוי במחזיק אבל אם נעשה שינוי במחזיק וכו' שנתקלקל נראה דאפילו משום דרכי שלום אין חשש והיינו שפכת במג"א סימן שס"ו סק"ז דהיכא דאיכא טעמא רבא משנין והיינו מ"ש המג"א בסי' קנ"ג ס"ק מ"ט וכ"ש היכא דאיכא משום ריב ומצה.

וראני ברורה לזה מברכות דף כ"ז ע"ב דעברוהו לר"ג משום ריב וא"כ בנידון שלנו שמה שהחזירו לו חפציו א"י ליטעון חזקה דהרי אז לא הי' להם שיוניתי אחרת והרמ"א פסק דבאין להם ס"ת אחרת אין חזקה ואי משום ד"ש נמי אין משנין הרי פאן אדברה עי"ז שהניחו אותו ליתן חפציו נעשה ריב ומצה.

וכ"ש למה שהבאתי ראי' מר"ג שטעם ריב דוחה נמי חזקה. וא"כ יש לן קו"ח בן בנו של קו"ח בנידון הנ"ל ותו דזה הוא בנודאי בכלל טעמא רבה שכ' המג"א בסימן ס"ו הנ"ל דאם אמרו בסוף גיטין אשה רעה (והיינו רעה במדותיה כדקי"ל באה"ע סי' קי"ט) מצוה לגרשה אע"ג דקשין גירושין דיליף לה מקרא דגרש לץ ויצא מדון וא"כ לאו דווקא אשה דבקרא איש פתוב וא"כ נראה לי פשוט דאין לו טענות לא משום חזקה ולא משום דאין משנין וכ"ש דאינו יכול לתבוע טענות דמים מה שביישו אותו בזה או טענות פיצא בזה.

ומפל מקום נראה לפענ"ד דאע"ג דאין לו טענה מ"מ אין להם רשות להוציא השניתי ממקומו מצד חזקת השיויתי: דהנה גוף חזקת המצנה וחזקת פבוד חקר בתשובות אמרי א"ש שם: מנ"ל דהא בדבר שאין בו ממש אין שנייה חזקה ואין מחזיקין באויר ורצה לומר דהראני מתענית דף כ"ח הנ"ל.

ונה קשה ה"מ משום תנאי שהתנו ותיקנו ויש פח ביז הגדולים וכ"ש הנביאים לתקן דברים לפי הצורך ולי נראה דשורש חזקה שהוא הוא מהירושלמי פ' הבונה הלכה ג' דיליף מקרא דגרש שזכה בצפון יאה לעולם בצפון דכתיב פמשפטו ואפילו אין בו משום הורדה עי"ש ומינה מיייתי ה"מ דבני רב אושעז' דזכו לילף בראש ואחריהם בני בר פזי אע"ג דאחרי כן התחטנו בני בר פזי עם הנשיא פסק רב אמי דילפינו מקרשים.

ואין בני בר פזי דוחין לבני רב אושעז' ואח"כ מביא דבני בולוטיא ובני פגנא וכו' דנעשה בני פגנא ת"ק ופסק ר' יוחנן בכה"ג אין חזקה דת"ח קודם. והמענין שם בירושלמי נראה דבין החזיק לאותו מצוה ובין לאותו פבוד כל ששניהם שוונים או אפטר

שְׁשִׁייהֶם שְׁנוּיִם אֵין רִשְׁאִין לְשַׁנּוֹת וְנִשְׁאָר הַדְּבָר בְּחֻזְקוֹ וּבְמִשְׁפָּטוֹ בֵּין שֶׁהוּא גְבָרָא אוֹ כְּלִי אוֹ אִיזָה חִפְזָא נְמִי יֵישׁ לוֹ מִשְׁפָּט הַזֶּה וּבְמַג"א ס"א ח' ס"קו הֵבִיא זֶה גַם לְעִנְיָן תְּשֻׁמִּישׁי מִצְנָה פְּגוֹן טְלִית אַע"ג דְּלְכְאוּרָה דְּמִהְרָאָן מְקַרְשִׁים אִיכָא לְמִימַר דְּדוֹקָא בְּתִשְׁמִישׁי קְדוּשָׁה אֲמַרְיִנּוּ פֻּן מְפָל מְקוּם מִהִירוּשְׁלָמִי דְּמִינִיתִי מִשֵּׁם רֵאִי לְעִנְיָן כְּנִיסָה וְיִצִּיאָה בְּרֵאשׁ הַלְקָדָם אֵת הַנְּשִׂיא מְבֻנְאָר דְּאֵין חִילּוּק: וְלְכְאוּרָה קְשָׁה מִהִירוּשְׁלָמִי הַנְּ"ל עַל דְּבָרֵי הַד"מ הַנְּ"ל שֶׁהִבְאִיתִי דְּסוֹבָר דְּבַעֲיָנּוּ דְּוִקָא חֻזְקָה שֵׁישׁ עֲמָה טַעֲנָה דְּבִקְרָשִׁים מֵאוֹ טַעֲנָה הָוִי וְנִרְאָה לְחִלְק בְּדָבָר שֵׁישׁ לְחֻבְרָו טַעֲנָה וְזִכּוּת וְחִיּוּב לוֹ כְּמוֹ לְחֻבְרָו כְּמוֹ ס"ת וְשִׁאָר צְרָכֵי צִיבּוּר הַמְחֻוּיָבִין כְּלָם וּבְנֵי הָעִיר כּוֹפִין זֶה אֵת זֶה כְּדֹאִיתָא כְּחו"מ ס"א קס"ג וְהוּא הַדִּין שִׁאָרֵי מִצְוֹת וּכְשִׁאָחַד עוֹשֶׂה כְּאֵלוֹ מוֹצִיא אֵת כְּלָם.

וּכְאֵלוֹ הוּא שְׁלִיחַ שֶׁל כְּלָם וְשְׁלִיחַ בַּע"כ לֹא אֲשַׁכְּחֵן וּלְכָף צְרִיף לְחֻזְקָה כְּזוֹ טַעֲנָה וַא"כ נִכּוֹן הָרֵאָן כְּשֵׁם שְׁאֵם אֵין לְאָחַד טַעֲנָה וְשְׁוֹיָן אֵין לְשַׁנּוֹת ה"ה דְּנוּכַל לְמִילָף מִינֵי הֵיכָא דִּישׁ לְשִׁינֵיהֶם טַעֲנָה.

זֶה טוֹעֵן שְׁלוֹ הַזִּכּוּת וְזֶה טוֹעֵן טַעֲנַת מַחִילָה שֶׁמְחִלוּ לוֹ אֲזוֹ אֲזוֹלִינּוּ בְּתַר חֻזְקָה כָּל זְמַן שְׁלֵא נִשְׁתַּנָּה הָעִנְיָן לְגַמְרֵי וּבְאֲמַת מ"ש הַמַּג"א בְּסִי' קנ"ג ס"ק מ"ט דְּאֲפִילוּ מַע"ה לַת"ח אֵין לְשַׁנּוֹת צ"ע מִהִירוּשְׁלָמִי הַנְּ"ל וְתִשׁוּבַת הַרֵאָב"ח שֶׁהָעֵתִיק הַמַּג"א זֶה מְמַנּוּ.

אֵין בְּיַדִּי לְעִיָּין בּוֹ וְצ"ע: וְעַפ"י הָאֲמוּר גַּם בְּנִידוּן הַנְּ"ל יֵישׁ לְדוֹן עַל ב' דְּבָרִים חֻזְקַת גְּבָרָא כְּבָר כְּתִבְתִּי שִׁאֵין לוֹ. אֲמַנְם עֲדִינּוּ יֵישׁ חֻזְקַת מִשְׁפָּט שֶׁל הַחִפְזָא עֲצוּמוֹ וְהַחִפְזָא לֹא פָּשַׁע וְלֹא חֻטָּא וְטוֹבָל חֻטָּא וְזִינְגָד מִינְגָד וְכִינּוּן שֵׁישׁ מִשְׁפָּט לְעֲצִים א"כ בְּמָה נֶאֱבַד מִשְׁפָּטוֹ.

וְעִנְיָנִי בִּיהִכְנ"ס לְדַעַת הָר"ן ר"פ בְּנֵי הָעִיר מְקַרְי תְּשֻׁמִּישׁי קְדוּשָׁה וְאֲפִילוּ לְהַרְמִב"ן שֶׁם דְּמַקְרֵי תְּשֻׁמִּישׁי מִצְנָה. מ"מ הָא גַם בְּתִשְׁמִישׁי מִצְנָה כְּתִב הַמַּג"א הַנְּ"ל פֻּן וְכ"ש הֵקָא.

וְאֵם שִׁאָחֲרִים רוֹצִים לְזַכּוֹת בְּהִהְדוּר מִצְנָה הַהוּא יִקְנוּ אוֹתוֹ הַשְּׁוִינִיתִי עֲצוּמוֹ וְלֹא יוֹצִיאֻ אוֹתָהּ מִמְקוּמָה אֲלֵא מְסוּר אוֹתָהּ לְצִיבּוּר וְלֹא תִקְרָא עוֹד עַל שְׁמוֹ. וּמְלַבֵּד שְׁנִירָאָה לְפַעֲנָ"ד הַדִּין פֻּן גַּם עִי"ז יָבוֹא כָּל אָחַד עַל מְקוּמוֹ בְּשָׁלוּם וְיִהְיִי לְפִשְׁרָה מְקוּם בִּינֵיהֶם שְׁאֵם אֲמַנְם שְׁרֵאוֹי לֵאשׁ שֶׁהוּא בַּעַל מַחְלֻקָה לְקִנּוּס אוֹתוֹ וְאֵם חֻזְ"ל הָעֵבְרִי אֵת ר"ג מְנַשִּׂיאָתוֹ כְּמִבְּנָאָר בְּבָרְכוּת וּבְסוּף פ' הַזֶּה מִיִּיתוּ דְּבָרְכוּ אֵת ר"א עַל שֶׁהִחְזִיק בְּמַחְלֻקַת וְאֵם זֶה בְּמִילֵי דְשְׁמִיא וּבְעַמּוּדֵי הָעוֹלָם פֻּן.

בְּמִילֵי דְכָדִי וּבְעַמָּא דְאַרְעָא לֹא כ"ש וְהוּא בְּכ"ד דְּבָרִים בִּי"ד ס"א שֶׁל"ד וְגַם שֶׁהִלָּךְ לְקַבּוֹל עַל זֶה בְּעַרְפְּאוֹת וְכִי אֵין דִּין בִּישְׁרָאֵל וְיַעֲיָין בְּדְבָרֵי מְרֵן זַצ"ל בַּחַת"ס חִי"ד סִימָן שֶׁפ"ט וַא"כ רֵאוּי לְעַנְשׁוּ בְּשִׁאָר דְּבָרִים מ"מ הַשְּׁלוּם אֲהוּב וְהַפְּשָׁר נִרְצָה וְה' יִבְרַךְ אֵת עַמּוֹ בְּשָׁלוּם: תְּשׁוּבָה ע"ה עוֹד לְהַרְבּ הַנְּ"ל: עוֹד, שְׁאֵל בְּס"ת שֶׁנִּשְׁבַּר הָעֵץ חַיִּים שֶׁל יָמִין וְלֵאחַר הַתִּיקוֹן נִתְקַטַּן וְאֵין אֲפֻשָׁר לִיתְנּוּ עוֹד בְּיָמִין אִי רִשְׁאִין לְהַחֲלִיף שֶׁל יָמִין לְשִׁמְאוּל וְשִׁמְאוּל לְיָמִין אִי יֵישׁ לְדַמּוֹת זֶה לְמ"ש בְּפִסְקִיתָא עַל וְהַקִּימוֹת אֵת הַמִּשְׁפָּן כְּמִשְׁפָּטוֹ קְרִישׁ שְׁזָכָה לְהַנְתֵּן בְּצַפּוֹן לֹא יִנְתֵּן בְּדָרוֹם עַכ"ל הַנֵּה בְּאֲמַת בְּדִין דְּקַרְשִׁים הַנְּ"ל יְלִיף הַמַּג"א בְּשֵׁם שֶׁל"ה בְּאו"ח ס"א ח' סק"ו לְעִנְיָן טְלִית אַע"ג דְּהֵם רַק תְּשֻׁמִּישׁי מִצְנָה דְּנִזְרָקִין מ"מ בְּשַׁעַת מִצְוֹתוֹ דְּחִיבִין עֲלֵיהֶן שְׁלֵא לְבַזּוֹתָן כְּמִבְּנָאָר בְּאו"ח ס"א ח' כ"א ס"ל דְּדִינוֹ כְּתִשְׁמִישׁ קְדוּשָׁה כְּדִלִיף הִירוּשְׁלָמִי בְּשַׁבַּת פ' הַבּוֹנֵה ה"ג גַּם לְעַנְיָנוֹ שִׁאָר מִילֵי דְכְּבוֹד דְּאֵין לְשַׁנּוֹת

וא"כ כ"ש בעמודי עץ חיים שהם תשמישי ונוי הקדושה דנוכל ללמוד מקרשים דאין לשנות וכן בריש פרק בני העיר קא מבעלי לי אי שרי בשווינו למפור זה פדי לקנות אחר ופסקו ביו"ד סי' ע"ר להחמיר.

מכל מקום נראה לפענ"ד בנידון הנ"ל להתיר. דכבר מבואר בירושלמי פ' הבונה ה"ג בנשתנה הענין אין פאן חזקה ובמג"א סי' קנ"ג ס"ק י"ט ובסי' שס"ז סק"ז דאם יש טעם גדול לשנות משנין והירושלמי דקמה דין זה לשנות אדם מן מעלתו לקרשים ותו דהרי פסק הרמב"ם בפ"א מפלי מקדש דין י"ג דכלי שרת שניקב מתיכין אותו.

ואע"ג דנתהפך פנים לחוץ וסתם דמשמע אפילו בכלי יבש דפסק שם דין י"ט דתוכו דווקא נתקדש ובירושלמי שם אמר בקרשים דאין רשאי להפוך חוץ לפנים וע"כ פיון דלצורך תיקונו ואי אפשר להניחו כמו שהי' רשאיין לשנותו: וא"כ הימין שנתקלקל רשאיין לשנות ועל של שמאל ליתן לימין נראה דמעליותא הוא ורשאי לשנות: באמת מהאי דין דקרשים שאין לשנות מצפון לדרום נראה דגם משמאל לימין יש קפיידא מיהו הקרבן עדה בירושלמי שם כתב משנה דשלחן בצפון ומנורה בדרום וק"ק שחיתתו בצפון.

ולפי"ז י"ל דווקא התם יש קפיידא מצפון לדרום. אבל לענין תורת ה' תמימה והמחנך לימין מחנך לכל וכן השמאל מחנך לכל התורה וכו' תיקונו ואין קפיידא ויש קצת ראי' ממ"ש המחזה"ש בסי' ח' סק"ו דאם הפירוש בכתבי האר"י שלא הי' מקפיד להפוך החיצון לפנימי אין ראי' נגד השל"ה ואמאי אפתי אם מהפך חיצון לפנימי מהפך שמאל לימין לשמאל.

וע"כ דאין קפיידא. וכן כ' הב"י באו"ח סי' ל"ג שאם נקרע מה שמסבב הראש יתפור ויהפכו לתוף המעברתא וא"כ בא של שמאל לימין או בהיפוך אלא ונדאי שאין קפיידא וכן מוכח לכאורה ממה שפלפל המג"א בסימן מ"ב סק"ג אי רשאי לקשור חלק הנקרע למעלה.

ומשמע להפוך עליון לתחתון אין קפיידא וכן פסק שם בא"ר בשם זקינו וע"כ פיון דנשאר באותו חתיכה עצמו אין קפיידא וא"כ ה"נ פיון דנתקשרו ונתחברו העמודים לתורה הם חלק אחד ואין קפיידא מיהו גוף הדין של תפילין הנ"ל קשיא לי דהרי בירושלמי הנ"ל מבואר דאסור להפוך הקרשים זהו פשוט יותר ממה דאסור לשנות מצפון לדרום ובאמת דברי הירושלמי הם תמוהים דמאי קשיא לי דלמה יהפוך הא איכא שתי ידות לכל קרש בצד התחתון ואפשר שזה באמת תגרץ הירושלמי אבל הקרבן עדה לא פירש כן וצ"ע וא"כ איך יתיר זה בתפילין.

מיהו גם בשערי תשובה מפקפק עליו שם ולא התיר אלא באם אינו אפשר בענין אחר עיי"ש. מכל מקום בנידון שלנו משמאל לימין נראה דשרי מטעמים הנ"ל.

וגם בטלית אם צד העליון נקרע ואין ראוי להניחו על ראשו התיר בא"ר סי' יוד ס"ק י"ד להפוך עיי"ש וה"ה הקא פן נראה לפענ"ד. ובאמת דברי הא"ר תמוהים לי למה הוצרך להתיר היכא דנקרע צד העליון משום דסמך על הפוסקים המתירין ת"ל הרי כבר כתבתי דתשמישי מצוה קשה איך נילוף מתשמישי קדושה דהרי תשמישי מצוה נזרקין

רק משום דבשעת מצנתו גם תשמישי קדושה אסור לבזות וכל זה פל זמן שראוי אכל אם נקרע ואין ראוי למצנתו אז כיון דרשאי לזרקו פשיטא דמותר להפכו ולעשות ממנו טלית וצריף לומר דהאל' רבא מיירי דאפתי הי' ראוי למצנתו פנ"ל ידידו הדו"ש: ה"ק משה שיק מברענאווע תשובה ע"ו בעזיה"ת יום ה' נאמתחנן תרל"ה לפ"ק פק"ק חוסט יע"א חיים והשלום וכל טוב להרב המאוה"ג המופלג בתורה כש"ת מו"ה משה הלוי פאלאק אבדק"ק באניהאד.

מכתבו קבלתי ושם נאמר שאלה בקיצור גדול וכתב מעלתו שהי' נראה לו ממכתבי העבר שאין רצוני שיצריף איה מצא זה בדברי בנודאי אריכות שלא לצורך אינו מעלה אבל אריכות לצורך מעלה ובנודאי טוב ויפה לברר הדברים כל הצורך והנה לפי הנראה ממכתבו שכ' דהקהל רצו להתנות ומעלתו לא הסכים ועיקר שאלתו לפי הנראה אם הבית הסמוך לבית הפנסת אם הוא גבוה יותר מביהכנ"ס אם אין שום חשש ויש היתר לדור שם.

והנה מה דפשיטא לי' דלא מהני תנאי ע"כ היינו לפי מה דפסק באורח חיים סי' קנ"ד סעי' י"א דלא מהני תנאי אלא להשתמש בחורבנו מיהו כבר הביא שם הא"ר בשם הב"ח סי' קנ"ג דאם הותנה הקהל רק להתפלל לזמן בנודאי מהני ורשאין לעשות בו אח"כ מה שיצרו דדוקא אם רוצין להניחו לביהכנ"ס להשתמש בו בזה אינו מועיל תנאי אבל אם מתנין דרק לזמן שהוא יתפללו בו בנודאי מועיל תנאי והב"ח בסי' קנ"ג ביאר באריכות גם יש ראי' מהא דאמרינו גבי ר"א דכ"ע לתנו אדעתא דידך' וכ' הטור שם דה"ה על דעת יחיד ולפי מ"ש מעלתו דגם במקומכם לא קבלו מעות ממקומות אחרים אלא בסמוך אקציען אדעתא דלבנות ויכול לשאול ולעשות עפ"י דעתן וכל מילי דקדושה בעיניו צר בי' ואזמני' ולא מבעי' לדעת הרמב"ן מובא בפרק בני העיר פר"ן דס"ל דקדושת ביהכנ"ס לא הוי רק תשמישי מצוה ונודאי דמהני ומועיל תנאי אלא אפילו לדעת הר"ן שם דס"ל דחכמים עשאוהו כתשמישי קדושה הרי גם בתשמישי קדושה פסקינן פן דבעי דווקא צר ואזמני' כדקי"ל גם גבי תפילין סימן מ"ב סעי' ג' דבעי' צר ואזמני' לעולם.

ובאמת לשון הר"ן שם משמע דתנאי לא מועיל עיי"ש אבל באמת נראה שפוננתו אם הותנה על דרך דמיירי בסי' קנ"א הנ"ל אבל אם מעיקרא לא אזמני' כלל רק לזמן מעולם לא חלה עלה קדושה ומהני תנאי כמ"ש הב"ח והנה בביהכנ"ס דקהלתכם לפי הנראה ממשמעות דבריו שיש באותו חצר חדרים שהם גבוהים הרבה יותר מן הביהכנ"ס א"כ בלא תנאי נ"ל דבנודאי אסור דהרי קי"ל בסי' ק"ג דביהכנ"ס צריף להיות גבוה יותר משאר בתי העיר והוא מהש"ס שבת דף י"א.

ונהי דהמג"א שם סק"ב מינישב שם מנהגינו שאין חוששין לזה משום דבלא"ה יש בתי נכרים שהם גבוהים מביהכנ"ס ולכך גם על בתי ישראל לא קפדינן ולפי הנראה זה שייך בעיר אבל אם באותו חצר עצמו יש בתים גבוהים יותר מביהכנ"ס דמינכר מילתא נראה דבנודאי גם לדין אסור א"כ בלא תנאי לא ידעתי היתר לזה ועל פרחה צריכין להתנות תנאי ע"ד שכ' הב"ח הנ"ל ונאם אינו נבנה לקביעות לביהכנ"ס לא חל עליו קדושה חמירא.

ואז אינו צריך שיהיה גבוה משאר בתיים: וכ"כ בהגהות ר' אלי' וויילנער בסוסי קנ"א דמש"ס שבת הנ"ל משמע דעיקר קפיצא שלא יהי' שימוש גבוה מביהכנ"ס וא"כ ה"נ באותו חצר גם לדין פשיטא דאסור בלי תנאי וכל זה אם אינו מתנה משא"כ אם מתנה נהי דבסוף סימן קנ"א קי"ל דאפילו אם נבנה מתחלה לקף ע"ד להשתמש בעליות ביהכנ"ס אפי"ה שומר נפשו ירחק מזה כמ"ש המג"א וטו"ז שם היינו על גבה ממש והטעם כמ"ש מהרי"ק סי' קס"א דביהכ"נ יש לדמות לגג ההיכל שנתקדש גם העלי' עיי"ש.

ומשם עצמו מוכח דדונקא על גבה ממש. אבל מן הצד אין אסור שהרי גם עליות ועזרה היו מצד ההיכל ואפי"ה גג העזרה לא נתקדש אע"ג שהוא אצל גג ההיכל א"כ ה"נ פן דמן הצד אין חשש כלל אלא משום ה'א דאמרינן לעיל דצריף הביהכנ"ס להיות גבוה מפל הבתים ועל זה כבר כתבנו שמועיל תנאי שמתנין קודם הבנין וילכל הפחות קודם התפלה שהיא רק לזמן כמ"ש הב"ח והא"ר הנ"ל ואז ליכא חשש במה ששאר בתיים גבוהים יותר וא"כ נראה דאין חשש כלל כה"ג.

פן נראה לפענ"ד נכון דברי ידידו הדוש"ת. ה"ק משה שיק מברעזאון: תשובה ע"ז בעזה"ת יום ג' לסדר נצבים תרל"ח לפ"ק פה חוסט יע"א: פשמנע קול שופר יוחק לחיים טובים בספר אהובי תלמידי הרב הגדול המופלג בתורה וביראה כש"ת מו"ה וכו' אבדק"ק פלוני וכו': מכתבך קבלתי והשם יחזקך וישלח לך רפואה שלימה במהרה וברכה והצלחה בכל עניינה ונהרי נתקיים בנו אם ראיית דור שמתמעט וכו'.

קנה לו וכו' וגם מה שאמרו בכתובות בדור שפן דוד בא קטיגוריא בין ת"ח וכו' והנה מה שאמה שואל שפריצי העם אשר בקהל פלוני עד עתה היו חנותיהם סגורין בשבת קודש. ועתה איזה רשעים שלחו יד להרוס בעזרת נשים דבר המפסיק בין עזרת נשי לעזרת אנשי שלא תהא סגור לגמרי בקרשי רק בעמודי ויכלו לראו ולהראות ורבי' אומרי אשר בעזה"י ביז חזקה אוכל ללחום פנגדם.

והרשעים אומרי שיפרשו עצמן מהקהל ותיכף יפתחו חנותם. ויהי' פתוח אף בשבת ומתוך כך נקל הדבר שגם אחרים יחללו שבת קודש וע"כ לא ידעת לשום עצות בנפשך פדת מה לעשות אם ללחום פנגדם והם ילכו לעזאזל הלעיטהו לרשע וימות.

או לפי שגם אחרים ילמדו וילכדו בעוה"ר ברשתם טוב השתיקה עכ"ל בקצרה והנה חלילה לכם להכשרים לשתוק ע"ד הפריצות שעשו החצופים ההם פי מדינא אנו מחוייבים לעשות הפסק בין עזרת אנשים לעזרת נשים כמו שהי' בביהמ"ק עזרת נשים לחוד ועזרת אנשים לחוד ובאותן הימים שהי' שמחת בית השואבה עשו שם תיקון גדול כדאימא במס' סנפד' בפ' החליל דף נ"א וילפינן שם מקרא דצריף לעשות תיקון שלא יראו אנשים לנשים מפני שמביא לידי קלות ראש ושאר עבירות ועיין שם בתויו"ט והפורצים עוברין ג"כ משום לא תעשו פן לד' אלקיכם ובהכ"נ הוא מקדש מעט ועיין בחת"ס זצ"ל חלק או"ח סימן כ"ח.

וחייבים למחות על זאת ולהוכיחן לעוברי עבירה והכשרים שיש פח בידם למחות עוברין על עשה דהוכח תוכיח. וכל מי שיש בידו למחות עובר על עשה הנ"ל.

וגם קי"ל ביו"ד סי' קנ"ז דהגוי פאלו הוא עשה ונתפס בעון ההואנאפילו אם הי' האמת כדברי הרשעים הג"ל שעי"ז לא יפתחו התנות בשבת. מכל מקום הרי קי"ל דאין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירה היכא דפושע פמבואר במג"א סי' ש"ו ס"ק כ"ח וכ"ט וכל שכן בנידון דידן שיאמרו מדשתקו רבנן ש"מ דניחא להו ויהי' חילול השם ובפרט בדור הזה אשר הפריצים מתאמצים בעבירה ההוא ויש לדמות לערקתא דמסאגי דחניבים למסור עצמן: וגדולה מזו אנו קי"ל לפי הספמת רוב הפוסקים פהרמ"א ביו"ד סי' של"ד סעי' א' דמי שמחנניב נידוי יש לנדותו אפילו אם יש לחוש שע"י זה יצא מן הדת ואם הי' לנו רשות לנדות היינו מחנניבים לנדות הפריצים ההם פמבואר ג"כ בש"ע סימן של"ד הג"ל שזה הוא מכ"ד דברים וכו' המבזה אפילו דברי סופרים.

וכ"ש שאין אנו רשאים להסכים עמהם דשתיקה פהודאה דמאי ואם יפרשו יפרשו: פל זה פתבתי לפי דעת מעלתו נ"י אבל באמת אנו יודעים שזה הוא התחלה לפרוץ דברי תורה בעבירה גוררת עבירה כמו שארז"ל פה הוא דרכו וכו' היום אומר לו עשה פה וכו' עד שילך ויעבד ע"ז או חילול שבת שהוא כמו ע"ז.

ואשר פיהם דיבר שוא וימינם ימין שקר פתיב. ואם יתפרדו הרי פיזור נאה להם ונאה לעולם ואם שיתמעטו עי"ז הכנסות הקהלה אין מעצור לה' להושיע ברוב או במעט וד' יתן הברכה למחזיקי תורת ה' פכצונו ויתן שנה טובה וברכה והצלחה בכל הענינים לו וליבתו ולכל אשר לו: ומתוך פותלי מכתבו נראה דמתחרט על מה שלא עזב אותם בעת אשר רצו לקבלו בקהלות אחרות יאמין לי שטוב ויפה עשה שאם הי' הולך הי' תולין כל עבירות הפושעים בו באמרם אולי הי' נשאר אצלם הנה הפל בטוב ולא היו עושין מעשים פאלו והיו דנים אותו שעבר על לאו דלפני עור לא ת"מ ומסייע לעוברי עבירה ועובדא ידענא דמון הגאון בעל חת"ס זצ"ל נתקבל לרב לקהל פפורדא במדינת אשכנז וקיבל שטר הרבנות משום שהי' ניקח לי' להיות במדינתו וקהל פ"ב התאמצו לבקשו פי לא יעזוב אותם וישמעו אליו את כל אשר יבקש מהם ושאלו ממנו טעמו ונימוקו שרוצה ליסע מהם והוא השיב שעיקר טעמו שצר לו על המדינה ההוא שנתקלקלה והוא מצפה ומקוה שאם יהי' שמה ישיב לב הבנים לאביהם שבשמים ואמר לו ע"ז הראש הקהל מו"ה הירש יפה זצ"ל הדבר ידוע שאם יסע רבינו מפ"ב יתקלקלו הרבה דברים ויתרבו עושי רשעה ולזאת הוא שואל מה יותר טוב אם יש לפני אדם דרך לעשות מגוים יהודים אבל עי"ז יהיו נעשים מיהודים גוים וכו' והשיב הגאון בעל חת"ס זצ"ל ח"ו אפילו לענין יהרג ואל יעבור אמרינן מה חזית דקמא דידך סומק טפי וכו' וכ"ש לענין דיני נפשות ונשאר באמת בפ"ב: וכן הוא בענין מה שנשארת בקהלתה והגליל ולפי מה שכתבו לי אז הפשרים שבקהלתה ועכשו שרואין למפרע שגם מה שנשארת שם לא הועיל ראוי הי' לה לשמור שאין יכולין לתלות פה ולומר אתה גרמת להם זאת שהרי מסרת נפשך עבורם וקנימת דברי תורה.

וד' נודאי יעזור לה ורנח והצלה יעמוד לה ממקום אחר והפריצים ילבשו בושות וכלימה ועליה יציץ מרו הקודש: ומחיה חיים יתן לה חיים טובים ארופים ומתוקנים לה ולכל אשר לה: דברי רבך הדו"ש החותם בברכה המשולשת: ה"ק משה שיק מברעזאון: תשובה ע"ח שיל"ת חוסט עש"ק פ' שמיני תרל"ג לפ"ק החיים והשלום וכ"ט להרב

המאה"ג מו"ה שלמה נ"י אבדק"ק סענטא יע"א: מכתבו קבלתי ואשר ביקש ממנו לחות דעתי אם רשאי לנטוע בקצר ביהכנ"ס אילנות למחסה מזרם וממטר ולנוי לנכנסים ויוצאים די"ל דמותר דאפילו בהר הבית לא אסר הרמב"ם בסוף פ"ו מע"ז ואינו אסור אלא בעזרה.

וכ"ש להראב"ד דסובר דדוקא בעזרת פהנים אסור מיהו זה יש לחקור למה לא פקפקו על ספסלים ובנינים של עץ הנעשים בביהכ"נ גופי' עכ"ל בקצרה הנה מלשונו נראה דפשיטא לי דביהכ"נ דמאי בזה לביהמ"ק ובאמת מצינו במגילה דף כ"ט על קרא דיחזקאל ואה"ל להם למקדש מעט היינו ב"כ וב"מ ובאו"ח סי' קנ"ג סעי' כ"א מבואר דאין להביא מאתנן זונה לביהכ"נ וכ' המג"א בס"ק ו' דזה רק מדרבנן דבקרא פתיב בית ה' אלקיה ולכאורה קשה עליו דבשבת דף י"א ע"א אמרינן דביהכ"נ צריף להיות גבוה יותר מכל פתי העיר ופסקו בש"ע ונלפינן לה מקרא דעזרא דכתיב לרומם בית אלקינו ושם קאי על ביהמ"ק: ואפ"ה גליף בפשיטות מינן' גם לביהכנ"ס ובב"י שם בסוסי' קנ"א הביא גם דברי מהרי"ק בשורש קס"א שכ' בכל כה"ג יש לדמות ביהכנ"ס שהוא מקדש מעט לביהמ"ק וראיתי שם שהביא הרבה ראיות לזה ומשמע דמדינא קאמר וזה דלא פדברי המג"א וכ"ש לדברי וגדולה הלבוש שהשמיט דין דאתנן לגמרי וכ' הא"ר דדעתו דבבהמ"ק דדוקא אכל לא בביהכנ"ס וגם לענין מצנה שכ' המג"א שם דאתנן מותר צ"ע דהרי בע"ז דף מ"ז ע"א קמבעי' לי בכיוצא בזה לענין נעבד אי מצנה דמאי לגבוה וקי"ל באו"ח סי' י"א סעי' ח' להחמיר ובפ"א מבפורים הלכה ב' בירושלמי שם קמבעי' לי ג"כ כיוצא בזה אי מצנה פגובה דמאי עכ"פ לענין ביהכנ"ס קשה פנ"ל: אמנם אפילו להלבוש ומג"א הנ"ל יש לומר דהלאו דלא תטע אשרה הוא ג"כ בביהכנ"ס דזיל בתר טעמא הרמב"ם במגן המצות ל"ת י"ג כ' דאסור לנטוע במקדש או אצל המזבח ליופי לפי שפך היו עושים עובדי ע"ז לנטוע בבית עבודתם והרמב"ן בחומש כ' דאסור לנטוע על פתחי בית אלקים ושטעם זה נקרא אשרה מלשון אשור שמראה הדרה ואסור אותה הפתוב בעבור דהוא מנהג שלקחן וכ' אכל הבונה בהר הבית אסמכתא מדבריהם שהכתוב לא אסר אלא לנטוע.

ורש"י בחומש ובס' יראים מרבינו אליעזר ממיץ עמוד אלילים אות ס"ו מפרשו כת"ק דספרי דלא תטע אשרה היינו לע"ז ולא תטע קאי על כל עץ ובין אילן ובין בית הוא בכלל אסור בהר הבית וצ"ל דנטוע קרוא לי גם אנהל פנאמר פאהלים נטע ה' וכפרש"י בחומש שם כמו ניטע אהלי אפדנו ולפי"ז גם בית ושאר אנהל אפילו אינו מחובר הוא בכלל האסור והיינו כמ"ש הראב"ד שם במס' תמיד והובא בסדר למשנה פ"ו מע"ז אכל זיון וגנוזטראות גם לדדהו רק מדרבנן כמ"ש הרמב"ם והרמב"ן והמזרחי כ' דאפשר גם לרש"י הוא רק אסמכתא אכל בספרי דנקט דעובר בל"ת א"א לפרש פו.

ובספר גור ארי' מהגאון מהר"ל מפראג כ' דנראה דלרש"י הוא מן התורה וכ' דאין הטעם כמ"ש הרמב"ם. אלא משום דאסור לשתף דבר הדיוט לדבר גבוה ולכך למדו בפ"ק דסנהדרין מפאן דהממנה דין שאינו ת"ח אצל ת"ח עובר בלאו הנה והוא פעין שאמרו בסנהדרין שם דף ס' דאסור לשתף שם שמים ודבר אחר ולפי"ז לכאורה דוקא בנן נטוע להדיוט אסור וקשה עליו מפ"ב דתמיד דפריף מאכסדראות וצ"ל פיון דבהמ"ק

הפל בכתב מיד ה' השפיל ואלו האכסדראות לא היו מפי ה' כמ"ש בס' יראים הנ"ל והוי נגד ביהמ"ק פחול הנצפתי פל הסברות הנ"ל ולכ"ע הן אם הטעם כמ"ש הרמב"ם וסייעתו שפן נהגו העפוי"ם ובין אם הטעם כמ"ש הגור אריה גם בביהכנ"ס שייך זה ובכה"ג לכ"ע ביהכנ"ס דומה לביהמ"ק לפמ"ש הרמב"ן דכף הי' מנהגם לנטוע על פתח בית ע"ז וכן דעת הת"ק בספרי וכן העתיק רש"י והספר יראים דגם בהר הבית אסור ואם פן הוא הדין בנגידון שגלו אסור וכ"ש להגור ארי' ונהי דהרמב"ם לא פסק כת"ק וכבר תמהו עליו והכ"מ כ' דפסק כראב"י דמשנתו קב ונקי וכבר הביא בסדר למשנה שם דיש בזה פלוגתא ונדעת קצת גדולי הראשונים דלא קי"ל פנותי' אלא במתניתן ועיין ברא"ש בהלכות קטנות הלכות טומאת כהנים דף ס"ד ע"ב הביא ג"כ לפקפק בזה ולכף הביאו רש"י ורמב"ן וספר יראים כת"ק ולדידהו נראה דאסור לנטוע בחצר ביהכנ"ס כעין שאלתו משא"כ הבימות והספסליו של עץ לא מבעיא להגור אריה הנ"ל הרי בביהכנ"ס פלם שוין הם והן צרכי מצנה ואין פאן חיבור הדיוט לגבוה וגם להרמב"ם הרי זה אינו אסור אלא מדרבנן ולא מצונו דגורו בביהכנ"ס אדרבה מצונו בסנפה דף נ"א דביהכ"נ של אלפסנדריא הי' בימה של עץ באמצע יעו"ש פן נראה לי לדינא: ובלא"ה.

נראה דאי ראוי לנטוע שם אילנות דדבר זה מרבה וממשפו שם ישיבות של יושבי קרנות וכל מידי דמשכו בעודן ביהכנ"ס אסרו חכז"ל אפילו לקרות בכתובים ריש פירק פל פתיבי דמשכו ומבטלי בית מדרש וכ"ש ה' דיין וגם יש לחוש על ידי זה לתערובות אנשים ונשים שם ופריצותא ואמרינן נמי בפסחים דף ח' ע"ב שלא הי' בירושלים לא פירות גינוסור ולא חמי טבריא כדי שלא יאמרו אלמלא לא עלינו אלא בשביל זה הי' די מפל הלין טעמא אין לנטוע אילנות בביהכנ"ס לצל יומם: ומה שכתב מעלתו נ"י להתיר להשחית ספין ביו"ט אם עדיין לא נפגם אלא שפג ריחו וטעמו לא עמד.

ויש לחוש שלא יעמוד בתיקונו עוד זמן מרובה וראי' שלו מצל"ח פסחים פ'. והנוב"י מהדו"ת סי' קט"ז שכ' דהנאה ביות השלישי אינה אסורה משום מתקן דעדיין אינו מטהרו עכ"ל אין הנדון דומה לראי' דהקא שמתקנו למען יעמוד בטובו זמן ארוך יותר הרי יש בזה תיקון גדול מיד ובביצה דף כ"ח אמרינן שייכול לחתוך ע"י הדחק אסור במשחזת יעו"ש ברי"ף ובר"ן ובש"ע ולי נראה דהשחזה מעביר קליפה דקה מן הספין ומה שהי' מעיקרא עב ולא הי' מחודד פל כף שיהא ראוי לחתוך עושה אותו עתה ראוי.

וכל שפה ושפה פנים חדשות ותיקון חדש ועוד ע"י משחזת כשמתחיל להשחית צד אחד אדרבה מקלקלו עד שיעביר פל הספין והוי שוב תיקון חדש פן נראה לי ואחתום בכרחה המושלשת: הק' משה שיק מברעזאווע.

תשובה ע"ט בעזהי"ת חוסט יום ג' פ' נצבים תרל"ה לפ"ק כשמוע קול שופר יוסק לחיים טובים בספר הרב המאוה"ג מוה' שמואל ליטש ראנענבוים אבדק"ק יערגען יע"א: מכתבו קבלתי ובו נשאלתי על דבר אשר בחצר ביהכנ"ס בקהלתו נטעו אילנות בלי ידיעתו.

ומסתפק מעלתו נ"י אם מחוייבים לעקורם ששמע שבק"ק סערדאהלי נעשה מעשה שג"כ נטעו אילנות בחצר ביהכנ"ס ושלחו הלומדים היראים בליקה לעקור את האילנות

ומעלתו צידד צדדים להתיר והאריף מאוד ואני אשיב בקצרה הנה גוף האיסור דלא תטע לה אשרה כל עץ אצל מזבח ה' פסק הרמב"ם בפ"ו מה' ע"ז ובמנין המצות ל"ת י"ג דאסור לנטוע שום אילן במקדש או אצל המזבח.

והיינו כראב"י אבל רש"י בחומש והרמב"ן שם וספר יראים פלם פסקו דגם בהר הבית אסור וכתב הרמב"ן בחומש שפך הי' דרכי עובדי ע"ז לנטוע על פתחי ע"ז. ולכך אסרה התורה לנטוע אילן על פתחי בית אלקים יעוי"ש וכבר האריף בס' סדר למשנה על הרמב"ם שם אמאי פסק כראב"י עיי"ש היטב ולפענ"ד פשוט דאם גם השנה' בלי לעקור הוא בכלל האיסור כמו דאמרנו במכות דף כ' דהלובש פלאים דחייב על השנה' וכן קי"ל דהמקנים פלאים בכרמו והברכת אילו חייב על השנה' ואפילו לדין דקי"ל לא שאין בו מעשה אין לוקין.

מכל מקום פינו דהתתלה הי' על ידי מעשה. גם השנה' חשוב כמעשה וכמש"כ הכ"מ בפ"י מהלכות פלאים דין ל'.

ועיין במל"מ סוף פ"ג מה' ביאת מקדש דין כ"ג ובגליון ספר מצות השם מצנה ער"ב הארכתי בזה: ובזה מיןשב קושית התוס' במכות דף ד' ע"ב על רע"ק דסובר המקנים פלאים לוקה ואע"ג דסובר דלאו שאב"מ אין לוקין וכן נראה ממה שאמרו בירושלמי פ"ק דמגילה דף ג' דהקהל מאחרים ולא מקדימין ואמרו בירושלמי דאי אפשר לעשות מע"ש דכתיב לא תטע אשרה כל עץ.

נראה הפוננה דהשנה' ג"כ אסור ולכך כל מה שיוכל למעט באיסורו צריף למעט. וא"כ ה"נ נראה פשוט דאם נטע אילנות סמוף למקדש דצריף לעקרם.

ובפרט לפי מ"ש הרמב"ם במנין המצות והרמב"ן בפ"י החומש דהאיסור הוא משום שהי' זה חק לע"ז להיות לפני בית ע"ז שלקהם אילנות להראות להם הדרך לבית ע"ז א"כ עיקר האיסור הוא השנה' וזה מבואר לענין ביהמ"ק אמנם לענין ביהכנ"ס אינו מבואר בש"ע אבל בהגהות ר' עקיבא איגר זצ"ל באו"ח סי' ק"ן הביא בשם ר' דוד ערמאה שאסור ליטע אילנות בחצר ביהכנ"ס וכן הי' נראה לי פשוט קודם שראיתי דברי הגאון הנ"ל (עיין תשובה הקודמת) דהרי קי"ל לענין אתנו זונה ומחיר פלב סוסי' קנ"ג דאסור גם לביהכנ"ס ובמהרי"ק שורש קס"א האריף להביא ראיות לזה דביהכנ"ס דינו בהרבה דברים כביהמ"ק ומשמע שם דמדינא קאמר ובב"י סוסי' קנ"א הביא דברי מהרי"ק אלו ופסקו בש"ע ולפענ"ד דגם להרמב"ם דס"ל דדוקא בעזרה או אצל המזבח נאמר האיסור.

מכל מקום גבי ביהכנ"ס דהוא כמזבח דתפלה נגד תמידין תיקנו וכתוב ונשלמה פרים שפתינו. ולענין כמה דברים חשבינו לתפלה כעבודתה וא"כ פינו דתפלה כעבודת' הוי ביהכנ"ס כמזבח ולכך גם להרמב"ם נראה דיש לאסור אצל ביהכנ"ס וא"כ ממילא לפי מ"ש לעיל גם השנה' אסורה ונכונים דברי הגאון הנ"ל מכ"ש לדעת הפוסקים דפסקו כת"ק דגם בהר הבית אסור: ונראה לי ראי' גדולה לזה מדברי מהרי"ק המובאים בב"י סוסי' קנ"א דכתב דגם ביהכנ"ס דינו כגג ההיכל ומנ"ל לומר זה.

וע"כ משום ונשלמה פרים שפתינו וכו' נהרי אומרים בביהכנ"ס פיתום הקטורת שהוא במקום הקטורת הנעשה בהיכל ולכך נג ביהכנ"ס דינו פגג ההיכל ומטעם זה הביהכנ"ס ג"כ דינו כעזרה וכמזבח שהתפלות פנגד תמידין תיקנו ותפילת ערבית פנגד אברים ופדרים שלא נתעפלו ועוד אנו מקיפים בסוכות הבימה שיש עליה ס"ת דוגמת המזבח שהקיפו בביהמ"ק והוא מטעם דתורה שקורין על הבימה ואמרינן זאת תורת העולה כל העוסק וכו' ולכך דמיא הבימה בשעה שהס"ת מונח עליה למזבח.

וה"נ נוכל למילף לענין לנטוע אילנות משם. פן נראה לפענ"ד ובמקום אחר כתבתי דבלא"ה נראה דאין ראוי לנטוע שם אילנות להסתופף בצלם דדבר זה מרבה וממשיך לשם ישיבות יושבי קרנות וכל מידי דממשכו בעדן ביהכנ"ס אסור.

וחז"ל אסרו אפילו לקרות בכתובים בריש פרק כל כתבי משום דממשכו ומבטלו בה"מ וכ"ש הא דידן וגם יש לחוש לתערובת אנשים ונשים שם. ופריצות עכ"ל שם ולכך גם בלאו האיסור מדינא אין ראוי לנטוע שם בחדר בית הכנסת אילנות להסתופף בצלם וא"כ בנודאי ישתדל לעקור אותם ובטוח אנכי בקהל הקודש עם ה' בני ישראל מסתמא יעשו כמצוה עלינו וכתוב שמעו ותחי נפשכם דברי החותם באמירת פתיכה וחתמה טובה הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאוןע: תשובה פ בעזה"י יום ב' לסדר בא תרל"ז לפ"ק חוסט.

החיים והשלום וכל טוב להתורני והרבני המופלג בתורה וביראה כש"ת מוה' יהודא גרינוואלד יושב בשבת תחפמוני בקהל טשיראוויטץ יע"א: מכתבו קבלתי ונשאלתי ע"ד ארון הקודש שנדב נגיד אחד למתנה לתתו על מקומו בחומת ביהכנ"ס אבל אח"ז קנו הקהל ביהכנ"ס אחר ויש שם כל המצטרף ושוב אין צריכין לארון הנ"ל ושאל מעלתו אם רשאים לשנותו לדבר חול וגוף השאלה אינו צריך לפנים דבנודאי רשאים לשנותו וכמ"ש גם מעלתו אלא שכ' בזה אינה פלפולים וקושיות ואם שאין לי פנאי ולא פח להשיב על פלפולים מפל מקום לכבודו אמרתי לברר קצת הדין.

הנה בסנהדרין דף נ"ז פליגו אב"י ורבא אב"י סובר הזמנא מילתא. ורבא סובר הזמנא לאו מילתא וכ' שם הנמוק"י דהא דהזמנא לאו מילתא היינו דוקא בדבר שאינו גוף הקדושה אבל הזמנא לגוף הקדושה הזמנא מילתא הוא דהיינו עור של קציצה ושל תפילין וקלף של ס"ת ותפילין דנודאי צריך עיבוד לשמה.

והזמנא מילתא הוא וע"ז הקשה מעלתו דא"כ מאי קאמר שם תנאי הוא מהא דפליגו רבנן ורשב"ג אי צריך עיבוד לשמה הרי התם מייירי בקציצה ולי נראה דנודאי דברי הנמוק"י לא נאמרו אלא לדין.

אבל אב"י ונדאי אינו מחלק דהרי אב"י יליף דהזמנא מילתא מעגלה ערופה ועגלה ערופה הוי גוף קדושה ואיך יליף אב"י מהתם לבגד שנארג למת אלא נודאי דאב"י לא מחלק בין גוף קדושה וכו' ונפיר אמרינן בגמרא תנאי הוא אמנם לרבא י"ל כסברת הנמוק"י איך מדברי התוס' שם מוכח דאר רבא לא ס"ל כחילוק הנמוק"י איך קשה לי האריך כתבו התוס' דעיבוד עדיף מהזמנא.

הרי לרְבָא דְיָלִיף מִתְשַׁמְיָשִׁי ע"ז וְהָרִי שָׁם הָדִין אֶפְיָלוּ עָשׂוּ אוֹתָן הַמְשַׁמְשִׁין מִתְחִילָה וְתִקְּוּן פֶּלַע עֲשִׂייתָם לַע"ז מִכָּל מְקוֹם אֵין נֶאֱסָרִין עַד שִׁישְׁמָשׂוּ בְּהֵן בְּשִׁלְמָא לְאַבְיִי דְלֵא יְלִיף מַע"ז מִשׁוּם דְלֵאוּ אוֹרְחֵי א"כ אִיכָא לְמִימַר עֵיבוּד לְשָׂמָה הָרִי מַעֲשָׂה חֲדָשׁ וּמוֹעִיל אֶפְיָלוּ לְמ"ד הַזְמָנָה לָאוּ מִלְתָּא.

וְצָרִיף לְדַחֲוֹק לְפִי שִׁיטוֹת הַתּוֹס' דְנָהִי דְהַתּוֹס' לְשִׁיטָתָם דַּס"ל לְעֵיל דְרָבָא סוֹבֵר דַּע"ע אֵינוּ נֶאֱסָר אֶלָּא בְּעַרְיָפְתָהּ וְקוֹשְׁתָהּ הַגְּמָרָא הוּא לְהִפּוּף אַמְאִי לֵא יְלִיף רָבָא מִקְלָתִּי מַע"ע דְהַזְמָנָה לָאוּ מִלְתָּא אֶבְל הָא דְמַשְׁנֵי הַגְּמָרָא ע"ז לְכַאוּר' קָשָׁה לְהַבִּין.

וְצָרִיף לומר בְּכּוֹנֵנַת הַתְּרָצוֹן לְשִׁיטוֹת הַתּוֹס' דְרָבָא מְשַׁמְשִׁין מִמְשַׁמְשִׁין קָא גָמַר דְהֵינּוּ אִם הִי יְלִיף מַע"ע לֵא הָרִי מוֹכַח רַק דְהַזְמָנָה וּמַעֲשָׂה קִטּוֹן אֵינוּ מוֹעִיל אֶבְל מַעֲשָׂה רַבָּה שְׁמַחֲדָשׁ הַדְּבָר לְדָבָר חֲדָשׁ כְּמוֹ בְּכָלִים שָׁל ע"ז מְהֵנִי.

ע"כ יְלִיף מַע"ז דְאַפְיָלוּ נַעֲשָׂה לַע"ז אִפִּי"ה לֵא נֶאֱסָרוּ עַד שִׁיעֲבֹד בְּהֵן עֲבוּדָה וְהֵינּוּ דְנִקְטָט מִמְשַׁמְשִׁין וְכו' דְהֵינּוּ דְנוֹקָא בְּאִם כְּבָר שִׁמּוּשׁ עֲמוּ הוּא דְנֶאֱסָר וְא"כ לְפִי"ז נִוְדָאִי דְגַם עֵיבוּד מִקְרִי רַק הַזְמָנָה וְאִיף כ' הַתּוֹס' דְעֵיבוּד עֲדִיף מְהַזְמָנָה וְצ"ע: וְלִפִּי"ז נ"ל לְיִשְׁבַּב דְבָרֵי הַנְּמוּק"י דְהֵנָּה הַמַּג"א סִימָן מ"ב ס"קו הַקָּשָׁה דְבָרֵי הַנְּמוּק"י אֶהְדְּדִי דְשָׁם פִּירֵשׁ כְּפִרְש"י דְעֵיבוּד הָרִי הַזְמָנָה: וּבְהַלְכוֹת תְּפִילִין פִּי כְּהַתּוֹס' דְעֵיבוּד עֲדִיף מְהַזְמָנָה וְלֵהַנְּ"ל נִרְאֶה דְלֵהַנְּמוּק"י הָרִי קָשָׁא לִי קוֹשְׁיָא הַנְּ"ל וְלִכְּפִי"ז לְדוּדָאִי לְאַבְיִי ס"ל דְאַפְיָלוּ אָרְגַּב בְּגָד מְחֲדָשׁ הָרִי רַק הַזְמָנָה גַּם לֵא ס"ל לְחַלְקֵי בֵין גּוּף הַקְּדוֹשָׁה כְּמ"ש לְעֵיל וְא"כ א"ש הַפִּי שָׁל כְּתַנְאִי כְּרִש"י אֶבְל לְרָבָא ס"ל לְנְמוּק"י דְלֵא כְּהַתּוֹס' וְס"ל דְרָבָא בְּאַמַּת סוֹבֵר דַּע"ע בִּירִידְתָּהּ לֵנ"א נֶאֱסָרְתָּ וְעֵינּוּ קִידוּשִׁין דִּף נ"ז ע"א תּוֹס' ד"ה כְּפָרָה כְּתִיב בָּהּ כְּקָדָשִׁים וּבְמַהֲרָשׁ"א וּבִפִּי"י שָׁם.

וּמוֹכַח מִשָּׁם דְכְּמַעֲשָׂה קִטּוֹן נֶאֱסָר וּבְמַשְׁמָשִׁים מוֹכַח דְאַפְיָלוּ בְּמַעֲשָׂה רַבָּה אֵינוּ נֶאֱסָר וְלֵא הָרִי רַק הַזְמָנָה וְקוֹשְׁיָנוּ אֶהְדְּדִי נֶאֱפְיָלוּ נֶאֱמַר כְּשִׁיטוֹת תּוֹס' דְרָבָא סוֹבֵר דְרַק יְרִידְתָּהּ לֵנ"א אוֹסְרְתָּהּ.

מִכָּל מְקוֹם נִרְאֶה דַּס"ל לְרָבָא דִּישׁ חִילּוּק בֵין גּוּף הַקְּדוֹשָׁה לְתַשְׁמִישֵׁי קְדוּשָׁה דְבִתְשַׁמְשִׁין אֶפְיָלוּ בְּמַעֲשָׂה רַבָּה כְּעֵיבוּד ג"כ אֵינוּ נֶאֱסָר. רַק בְּגוּף הַקְּדוֹשָׁה מַעֲשָׂה רַבָּה וְנוֹדָאִי מוֹעִיל וְלָנָה כ' הַנְּמוּק"י בְּהַלְכוֹת תְּפִילִין דְלְרָבָא שְׁפִיר אִיכָא לְמִימַר דְפְּלוּגְתָּא הוּא כְּפִי הַתּוֹס' דְעֵיבוּד חֲשִׁיב כְּמַעֲשָׂה כִּינּוּן דְהוּא גּוּף הַקְּדוֹשָׁה וְגַם מַעֲשָׂה רַבָּה.

אֶבְל הַזְמָנָה אוּ מַעֲשָׂה קִטּוֹן אִף בְּגוּף הַקְּדוֹשָׁה לְפִי שִׁיטוֹת הַתּוֹס' דְלְרָבָא ע"ע אֵינָה נֶאֱסָרְתָּ בִּירִידְתָּהּ אִף דַּע"ע הָרִי גּוּף קְדוּשָׁה מ"מ אֵינוּ מוֹעִיל אֶלָּא עַרְיָפְתָּהּ דְנַעֲשָׂה פְּנִים חֲדָשׁוֹת וְאֵין כָּאן סְתִירָה: וְעַכ"פ לְפִי"ז נִתְיָשַׁב דְבָרֵי הַתּוֹס' וְדְבָרֵי הַנְּמוּק"י אֶלָּא דְהַתּוֹס' ס"ל דְבִין לְאַבְיִי וּבִין לְרָבָא אֵין חִילּוּק בֵין גּוּף הַקְּדוֹשָׁה וְהַנְּמוּק"י אֶלִּיכָא דְרָבָא ס"ל דִּישׁ חִילּוּק דְבְּגוּף הַקְּדוֹשָׁה וּמַעֲשָׂה רַבָּה בְּנוֹדָאִי מוֹעִיל וְאַפְשָׁר אִף בְּמַעֲשָׂה קִטּוֹן בְּגוּף הַקְּדוֹשָׁה דְמוֹעִיל אִי ס"ל לְרָבָא בִּירִידְתָּהּ לֵנ"א אוֹסְרְתָּהּ וְאַפְשָׁר דְגַם הַתּוֹס' ס"ל לְחַלְקֵי בֵין גּוּף הַקְּדוֹשָׁה.

אֶלָּא דַּס"ל כְּמ"ש הַרְמָב"ן בְּמִלְחָמוֹת בְּסוֹפָה פ"ק דִּף ט' דְאַפְיָלוּ עֵיבוּד לְצוֹרָף ס"ת לֵא הָרִי גּוּף הַקְּדוֹשָׁה דְהֵגוּלִין רַק ע"י כְּתִיבָה מְתַקְדָּשִׁין וּמִטַּעַם זֶה נִרְאֶה דַּהַש"ע בְּסִי"מ מ"ב

בְּרַמ"א דְּפֶסֶק כַּהֲנֻמוֹק"י הַגָּ' ל' דְּוִקָּא בְּמַעֲשֵׂה גָמוּר פְּגוֹן עֵיבוֹד דְּבִזָּה יֵשׁ לְאַסּוֹר מִב' צְדָדִים חֲדָא אִיאָמְרִי דַע"ע בִּירִידָתָה לִנ"א נְאַסְרָת וְאַפִּילוּ לְשִׁיטַת הַתּוֹס' דְּרַק בְּעֵרִיפְתָּה נְאַסְרָת.

מְכַל מְקוֹם עֵיבוֹד דְּהוּי מַעֲשֵׂה גָמוּר וְנֹדְאֵי מוֹעִיל. וְאִין פְּאֵן אֵלָא דַעַת הַרְמַב"ן נֶגֶד זֶה וְהוּי ב' צְדָדִים לְהַחְמִיר וְצַד הַרְמַב"ן לְהַקֵּל.

אֲבָל בְּמַעֲשֵׂה כָל דְּהוּא אוֹ הַזְמָנָה בְּעֵלְמָא דְלֹא נַעֲשֵׂה פְּנִים חֲדָשׁוֹת כַּה"ג יֵשׁ ב' סְבָרוֹת לְהַקֵּל סְבָרַת הַרְמַב"ן וְסְבָרַת הַתּו' דְלִרְבָּא ע"ע אִינָה נְאַסְרָת בִּירִידָתָה לִנ"א. וְרַק אִם אָמְרִינִין דַע"ע נְאַסְרָת בִּירִידָתָה אֲזִי יֵשׁ לְהַחְמִיר וְנֹדְאֵי תַפְסִינִין דַעַת רַמְב"ן וְדַעַת תּוֹס' לְהַקֵּל וּבִזָּה יֵשׁ לְיִשָּׁב דְדַבְרֵי הַש"ע אִינָם סוֹתְרִים אֶהְדְּדִי דְבִסְעִי א' מְבוֹנָאָר דְבְּכַתִּים מוֹתָר לְשִׁנּוֹת בְּהַזְמָנָה לְחוּדָא מְשָׁל רֹאשׁ לְשָׁל יָד.

וְהַרְמ"א לֹא הִגִּיהַ שְׁם כְּלוּם וּבְסוּף סַעִי ג' שְׁם כ' הַרְמ"א דְּהַזְמָנָה לְגוּף הַקְּדוּשָׁה מְלִתָּא הוּא וְלַהַגָּ' ל' א"ש דְּוִקָּא בְּעֵיבוֹד דְּנַעֲשֵׂה פְּנִים חֲדָשׁוֹת רַק אֲזִי אָמְרִינִין הַזְמָנָה מְלִתָּא לְגוּף הַקְּדוּשָׁה כּוֹן נִרְאָה לִי: אָמְנָם אֲפִילוּ מַעֲשֵׂה גָמוּר בְּהַזְמָנָה דְּמוֹעֶלֶת דְּוִקָּא אִם נַעֲשֵׂה הַמַּעֲשֵׂה בְּשַׁעַת הָעֵיבוֹד אוֹ לְאַחַר הָעֵיבוֹד אֲבָל מְקוֹדֵם בְּעוֹד שְׂאִינוּ רְאוּי כָּלֵל לְכַתִּיבַת ס"ת אִינוּ מוֹעִיל שׁוּם הַזְמָנָה אֲפִילוּ לְמ"ד הַזְמָנָה מְלִתָּא.

דַעַדִּינִין אִינוּ רְאוּי כַּמַּש"כ הַתּוֹס' בְּשִׁבּוּעוֹת דָּף י' ע"ב ד"ה וְכִי תִימָא וְכו' דְּכַתְּבוּ דְּאִינוּ קְדוּשָׁה אֲפִילוּ קְדוּשַׁת דְּמִים בְּלֹא נְתִינָה לְמַכְתָּשַׁת לְפִי שְׂאִינוּ רְאוּי לְהַקְרִיב עֲדִינִין. וְעוֹד אֲפִשֵׁר דְּאֲזִי לֹא מְהַנִּי הַזְמָנָה דְּהוּי כְּעִין הַדְּבָר שֶׁלֵּב"ל כְּדַאֲמְרִינִין בְּקִידוּשֵׁין ס"ג וְאֵע"ג דְּהִיכָא דְּהוּא בְּיָדוֹ יְכוּל לְהַפְרִישׁ מִן הַתְּלוּשׁ עַל הַמְּחַנְבֵּר אֲבָל כְּבָר כְּתַב הַמְּהַרְשֵׁ"א.

הִיכָא דְּהוּי דְּבָר חֲדָשׁ לְגַמְרֵי כְּעִין עֶבֶד וְנִשְׁתַּחֲרַר הוּי כְּדָבָר שֶׁלֵּב"ל וְאַפִּילוּ הוּא בְּיָדוֹ. א"כ ה"נ דְּהָעֵיבוֹד שָׁל הָעוֹר עוֹשֵׂה אֶת הָעוֹר לְדָבָר חֲדָשׁ.

א"כ לְדִידִין דְּקִי"ל אִין אָדָם מְקַנָּה דְּשֶׁלֵּב"ל גַּם הִכָּא קוֹדֵם הָעֵיבוֹד אִינוּ רְאוּי וְהוּי כְּדָבָר שֶׁלֵּב"ל וְלֹא מְהַנִּי לִי שׁוּם הַזְמָנָה וּבִזָּה מִיּוֹשֵׁב קוֹשְׁתוֹ שֶׁהַקְּשָׁה לְפִי מ"ש הַר"ן בְּחִידוּשָׁיו לְסַנְהֶדְרִין דָּאִם נִתְּן חֲפִץ לְאַחַר לְצוּרָה מְצוּנָה הוּי מַעֲשֵׂה.

וְא"כ אֲפִילוּ עֶבֶד הַסּוֹפֵר הַגּוֹלִין שְׁלֹא לְשִׁמָּה יֵהָא כְּשֵׁר. וְלַהַגָּ' ל' א"ש דְּוִקָּא קוֹדֵם הָעֵיבוֹד לֹא מְהַנִּי אֲפִילוּ מַעֲשֵׂה גָמוּר אֵלָא בְּהַתְּחַלַּת הָעֵיבוֹד דְּאֲזִי הוּי כְּבִידוֹ לְת"ק וְלְרִשְׁב"ג דְּפִלְיָגוֹ בְּסַנְהֶדְרִין דָּף מ"ח פְּלוּגְתִּיָּהוּ דַת"ק ס"ל אָף שְׁלֹא עֵיבְדוּ לְשִׁמּוֹן וְאַפִּילוּ אִם פִּירֵשׁ לְשֵׁם דְּבָר אַחַר.

דַּל"כ לְפִלּוֹג וְלִיתְנּוּ בְּדִידִי וְלֹא הוּי צְרִיף לְמִינְקֻט עוֹר בְּהִמָּה טְמֵאָה דְּהָרִי אָף בְּעוֹר בְּהִמָּה טְהוֹר' מְשַׁכַּחַת לְאִסּוּר. וְרִשְׁב"ג סוֹבֵר עַד שְׂעִיבְדוֹ לְשִׁמּוֹן דְּוִקָּא.

דְּסֵתֵם לֹא מְהַנִּי דְּאַפִּילוּ מ"ד דְּסֵתֵמָא נְמִי כְּשֵׁר. מ"מ ע"י קֶטֶן כְּתַבוּ הַתּוֹס' בְּחוּלִין דָּף י"ב ע"ב ד"ה קֶטֶן אִין לוֹ מְחַשְׁבָּה.

דַּאָף דְּבִסְתֵמָא כְּשֵׁר. אֲבָל קֶטֶן הוּי רַק כְּמַתְעַסֵּק.

וְלִכְּךָ שְׁפִיר כ' הַמַּג"א דַע"י קֶטֶן בְּוִדְאֵי אִינוּ מוֹעִיל עֵינִין בְּתוֹס' וְהִינּוּ דְּקָאֵמ' רִשְׁב"ג עַד שְׂעִיבְדוֹ לְשִׁמּוֹן שְׁלֹא יֵהָא כְּמַתְעַסֵּק. וְלַת"ק אֲפִילוּ מַתְעַסֵּק כְּשֵׁר דְלֹא בְּעֵינִין עֵיבוֹד לְשִׁמָּה.

ובגוף הפלוגתא של ת"ק ורשב"ג לפי סוגיא דסנהדרין פליגו בהזמנה. אבל במנחות
בפרק התכלת דף מ"ב ע"ב מבואר דפליגו בהא דשמואל אי ציצית בעי טוני' לשמה.

וא"כ נראה דבהזמנה לתשמישי מצוה כ"ע ס"ל דהזמנה לאו מילתא ותוס' הקשו שם
האידא אמרינן דתנאי פליגו בדשמואל הא בסופה דף ט' אמרינן טעמא דשמואל משום
דכתיב גדילים תעשה לה לשם חובה יעוי"ש פתוס' ד"ה פתנאי.

ולפענ"ד דהסוגיא דמנחות ודסופה הנ"ל בחדא מחתא מחתינהו. דזהו פלוגתא דרב
ושמואל דרב סובר אע"ג דגלי לן קרא דבעינו לשמה.

אמרינן דווקא עיקר המצוה וסוף המצוה ילפינו מיני' דתפשת מועט תפשת ושמואל סובר
כינו דרבי קרא דבעינו לשמה ילפינו כל העשיות הצריכין למצוה זאת דבעינו לשמה
וע"ז מסיק הסוגיא פתנאי דבזה עצמו פליגו ג"כ ת"ק ורשב"ג דכבר כ' הרמב"ן
במלחמות בסופה דף ט' דבס"ת פתיב כתבו לכם מצוה ילפינו דבעינו לשמה.

וא"כ לשמואל דסובר כל דגלי לן קרא בדבר אחד ממצוה דבעינו לשמה כל עשיותו
הצריכין לה בעי' לשמה. לזאת גם בס"ת בעי' כל העיבוד לשמה.

ובתפילין ומזוזות דלא פתיב לה אפשר דלא בעינו לשמה וזה באמת דעת הרי"ף דרב
בס"ת בעי' לשמה ואפשר דגם מזוזות ותפילין דכתיב ג"כ בהו וקשרתם וכו' וכתבתם.
אפשר דילפינו מהדדי פתיבה פתיבה פשם דבעינו בס"ת פתיבה תמה אע"ג דלא פתיב
בי' משום דילפינו ממצוה דכתיב וכתבתם כתב תם.

וה"נ ילפינו בהיפוף מזוזה ותפילין מס"ת: ובה נראה דפליגו הסוגיא דמנחות וסנהדרין
דהש"ס במנחות ס"ל דילפינו מאהדדי לגמרי והוי פאלו פתיב גם בתפילין ומזוזות דבעי'
לשמה וממילא לשמואל בעינו כל העשיות הצריכות שהכל יהא לשמה וזה פרב"ג
ות"ק סובר פרב.

דאפילו בעינו לשמה מכל מקום הקציצה והעיבוד לא בעינו לשמה וסוגיא דסנהדרין
נראה דס"ל דלא ילפינו תפילין ומזוזה מס"ת דבעינו לשמה ורק משום חיבוב מצוה בעי'
ש זמין אותם ולכך סברה הסוגיא דזה תליא בפלוגתא דהזמנה מלתא הוא כמ"ש לעיל
ובה יש לישוב השיטות ואין להאריך פאן ועכ"פ לדינא קי"ל דהזמנה לאו מלתא.

ואפילו בתשמישי קדושה וגם קדושה עצמו אית בי' פלוגתא. ואפילו לנמוק"י דס"ל
דבגוף הקדושה אמרינן הזמנה מלתא לעיל פבר ביארתי וווקא בהזמנה שהוא מעשה
גמור כעין עיבוד.

וא"כ נפשט שאלתו בענין ארון הקודש דמבואר בש"ס במס' מגילה פרק בני העיר דהוי
רק תשמישי קדושה. ואם הוא ארון משוקע בחומה אפילו תשמישי קדושה לא הוי
כדקי"ל באו"ח סי' קנ"ד סעי' א' ואם פן בונדאי הזמנה לאו מלתא הוא ואם מסרו לציבור
או נדרו בתורת נדר בונדאי צריף לקיים נדרו ולהניח הדבר לצורך מצוה כעין נדר
וכדאיתא ביו"ד סי' רנ"ח דצריכין לעשות ממונו או מדמיו דבר מצוה הצריכין ביותר פן
נראה לי ואחתום בכרחה יהי ד' עמו ויברך אותו ואת ביתו דברי ידידו הדו"ש: הק' משה

שיק מברעזאנווע תשובה פ"א בעזהי"ת חוסט יום ד' דחווה"מ סנפכות תרל"ז לפ"ק: מאלקי המערכות ישיג ברכות.

בחג הסנפכות ש"ב הרב המאוה"ג המןפלג כש"ת מוהרר שלמה שיק ני' אבדק"ק קארצאג יע"א אם אמנם הקשית לשאול להשיב לה מיד בחווה"מ שאין אני עושה אלא לצורך גדול. אף לפי שהוא דבר להעמיד האמת והשלום על מכונו אני משיב בקצרה ע"ד אשר שאלת לחיות דעתי בנגידון שאירע בקהלתה שאיש אחד נדב שיויתי מפנאר ומנהדר לביהכנ"ס וקבלו אותו ז' טוה"ע וקעומדים בראש ויש אנשים המעריעים שאין לקבל מן הנודר השויתי משום דנחשד על דברים האסורים לנו ואפילו על חילול שבת הוא חשוד ושוית כי בסוף השויתי חתם שמו שהוא נדר זאת וכזאת לא יעשה ואם אמנם שמעלתה השיב שלפי הדין רשאי לקבל ממנו שחלילה אינו מחלל שבת בפרהסיא ואפילו במומר יש דיעות ביו"ד סימן רנ"ד אי מקבלין ממנו לביהכנ"ס.

מכ"ש מאיש שרק נחשד. וגם יש בו מעלות ומדות טובות רבות שעושה לטובת הכלל הרבה דברים הפל עפ"י דין תורה.

ועל הערעור שחתם שמו ג"כ עשה פדין. כי פבר האריה הרשב"א בתשובה סי' תקפ"א וכן פסק ביו"ד סימן רמ"ט דראוי לכתוב שמו ולפרסם עושי המצוה דבזה פתח דלת ויעורר רבים להשתדל ולהרבות עוסקי במצות ועוד הארכת בזה וכל דבריה נכונים וברורים ואין לפקפק עליהם ולא באתי אלא להסביר הדברים ולבררם: הנה במס' חולין דף ה' ילפינו מקרא דמקבלין קרבנות מפושעי ישראל ומן המומרים לכל התורה הן לע"ז או לחילול שבת בפרהסיא שעי"ז יחזרו בתשובה וכן פסק הרמב"ם פ"ג מהלכות מעשה הקרבנות וכ"כ הטעם הנ"ל שע"י שמקבלין מהם קרבנו' יתעוררו לשוב בתשובה.

ולכל הפחות יתהירו בתשובה. והרי אפילו רשע המקדש את האשה ע"מ שהוא צדיק. קידושיו קידושין משום שמא הרהר תשובה בלבו. וכן מביא קרבן זה עצמו מוכח שמאמין ב"ד רוצה לעשות רצונו.

ומקריב אליו. ואפילו אם עבר עבירה ע"כ רק יצרו אנסו.

וכעין שכ' הרמב"ם בפ"ג מגיטין דלקה מועיל כפיה עד שיאמר רוצה אני. ואם אמרו זה בקרבן לדעתי קו"ח בשויתי שיהרי מבואר בש"ע או"ח שויתי ה' לנגדי תמיד זה כלל גדול בתורה ובמדת הצדיקים וכיון שמעמיד נגד עיניו (שה' לנגדו בנודאי יראה ויפחד וישיב וכמו שהאריה שם בלשון הרמב"ם.

וכן בנגידון הנה מסתמא הרעיון הנה לנדב השויתי יעורר את האדם לילה בדרפי ה'. ובלא"ה פבר כ' רמב"ם סוף הלכות רוצח דהקב"ה מקפיד על כל נפשות בני ישראל בין רשעים ובין צדיקים כל זמן שמאמינים בה' ובתורתו ומחברים עצמם עם כלל ישראל.

ולכה צריה להקדים טעינה לשונא (דהיינו לעובר עבירה) לפריקה לישראל פשר פדי לכוף את יצרו. פנראה דמבאר ומפרש לשון לכוף את יצרו היינו היצור של העובר עבירה שעל ידי זה יתעורר לבו לה'.

שִׁירָאָה שְׁלֵא יִדַח מִמֶּנּוּ נִידַח וּמִיִּשְׁבַּב בְּזֶה קוֹשֵׁיִת הַתּוֹס' בַּפְּסָחִים דָּף קי"ז עיי"ש ועכ"פ בְּנוֹדָאֵי מְקַבְּלִין מֶהֶן הֵן לְבִיהֶכְנ"ס הֵן לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ כָּל זְמַן שְׂמֵאֲמִינִי' בַּה' וּבְתוֹרָתוֹ וְעַל יְדֵי זֶה יֵשׁ תִּקְנָה שְׁיִפְּיֵרוּ הָאֲמַת וַיִּפְחָדוּ מִהֲדַר ה' וּמִגְּאוֹן עֲוֹנוֹ.

לְשִׁמּוֹר מִצְוֹתָיו וְתוֹרָתוֹ וְהַמּוֹנֵעַ מִלִּיקַח מֶהֶם הוּא נוֹעַל דָּלַת מִפְּנֵי הַשְּׂבִיִּים. וּא"כ אֵין מִמֶּשׁ בְּטַעַם הָרֵאשׁוֹן: וְעַל הָעֲרֵעוֹר הַשְּׂנִי שְׁחַתְּמָם שְׂמוּ בְּנוֹדָאֵי הַדִּין עִם מַעְלָתָהּ שְׁפֹן רָאוּי לַעֲשׂוֹת וּלְפָרְסָם עוֹשֵׂי הַטּוֹב שְׁפֹן פִּירְסָמָה הַתּוֹרָה וְהַנְּבִיאִים כְּמוֹ שְׁהָאֲרִיף הַרְשָׁבָ"א בְּתַשׁוּבָתוֹ שְׁהִבְאֵת אֲמָנָם לְכַאוֹר' יֵשׁ לְדוֹן בְּנִידוֹן זֶה דְּהֵנָּה בְּתַשׁוּבַת צְמַח צְדָק סִי' נוֹן הִבִּיא שְׁאֵלָה פִּינְצָא בְּזֶה בְּאֶחָד שֶׁכ' צוֹרֵת הַמְּנוֹרָה בְּאֲרוֹן הַקּוֹדֵשׁ שְׁהוּא סְגוּלָה וְכוּ' וְחַתְּמָם שְׂמוּ תַחְתָּיו וְעֲרֵעְרוּ עָלָיו וּמְסִיק לְחַלֵּק בֵּין הָא דְכּוֹתְבִין שְׂמָם עַל הַפְּרוֹכְת וְכִינְצָא בְּהוֹן.

לְעוֹבְדָא דָּא דְפְרוֹכְת וְכִינְצָא יוֹכְלוּ גַם שְׂאָר בְּנֵי אָדָם לְנַדְב. וַיּוֹכֵל כָּל אָדָם הָרוֹצֵה לְזַכּוֹת לְהִיּוֹת לוֹ מִצְנָה הַהוּא ע"כ אֵין יְכוּלִין לְמַחֹת וְנוֹהֲגִין בְּכָל תְּפּוּצוֹת יִשְׂרָאֵל לְחַתּוֹם אֵת שְׂמָם אֲבָל בְּדָבָר דְּלֵא אֶפְשָׁר אֲלָא אֶחָד וְאֵם זֶה עֲשָׂאָה שׁוּב אֵין אַחַר יְכוּל לַעֲשׂוֹתָהּ יְכוּלִין הַצִּיבּוֹר לֹמַר אָנוּ רוֹצִים שְׁיִהְי' לְכָל אֶחָד וְאֶחָד חֵלֵק בּוֹ וּבִיָּאָר הַדְּבָר הַיֵּטֵב עִי"ש.

וּא"כ לְכַאוֹרָה גַם בְּשִׁוִּיִּתִי דְלֵא צְרִיכָה אֲלָא אַחַת וְאֵם קָדָם אֶחָד וְנִזְכָּה שׁוּב אֵין אַחַר יְכוּל לַעֲשׂוֹתָהּ פִּינְצָא בּוֹ וּא"כ לְכַאוֹרָה לְפִי מ"ש הַצ"צ הַנ"ל שְׁפִיר יְכוּלִין הַצִּיבּוֹר לְמַחֹת מִלְחַתּוֹם שְׂמוּ דְבִשְׁלָמָא אֵם אֵינּוּ חוֹתְמָם שְׂמוּ עָלָיו וְנוֹתְנָה לְגַמְרָה לְצִיבּוֹר.

הָרִי הוּא שֶׁל הַצִּיבּוֹר וּלְכַלָּם יֵשׁ זְכוּת בָּה עִי"ש שְׁהָאֲרִיף בְּזֶה וְהוּבָא ג"כ בַּקְצָרָה בַּס' בְּרַכ"י בַּאו"ח סִי' קנ"ד. וּבְמַקְתָּבָה לֹא הִבְאֵת אֵם כְּבָר הַעֲמִיד הַשְּׁוִּיִּתִי עַל מְקוֹמָהּ בְּבִיהֶכְנ"ס: אֲמָנָם לְאַחַר הָעִיּוֹן נִרְאָה דְאֶפְּלוּ לְהַצ"צ אֵין הַנִּידוֹן שְׁלֵנוּ דוּמָה לְנִידוֹן דְשָׂם דְדוֹקָא בְּצוֹרֵת הַמְּנוֹרָה שְׁיֵשׁ לָהּ סְגוּלָה בַּפ"ע הוּא דְבָר פְּרִטִי אֲבָל דְבָרִים כְּעִין שְׁוִּיִּתִי מְהוֹדְרַת דְּזֶה הוּא הַיְדוֹר לְבִיהֶכְנ"ס וְאֵין חֵילוּק אֵם הַנְּדָבָה הוּא מְנוֹרָה יָפָה וּמְהוֹדְרַת אוֹ פְרוֹכְת יָפָה וּמְהוֹדְרַת.

אוֹ שְׂאָר דְבָרִים מְהוֹדְרִים כָּלָם מְפָאָרִים וּמְהוֹדְרִים אֵת בֵּית ה' מִקְדָּשׁ מְעַט וְאֵין לְהַיְדוֹר הַזֶּה מַעְלָה יְתִירָה מִהַיְדוֹר אַחַר. וּא"כ הָרִי כָּלָם יְכוּלִים לְזַכּוֹת בְּהַיְדוֹר בִּיהֶכְנ"ס ע"י כְּפָה עַנְיָנִים מְהוֹדְרִים וְעוֹד אֶפְּלוּ בְּנִידוֹן שֶׁל הַצ"צ הֵינְנוּ דְהַצִּיבּוֹר יְכוּלִין לְמַחֹת שְׁרוּצִים שְׂגָם לָהֶם יֵהָא זְכוּת בְּסְגוּלָה הַהוּא אֲבָל בְּנִידוֹן דִּידוֹן שְׂרַאשֵׁי הָעָם רַוְבָּם נִיחָא לְהוּ בְּזֶה וְאֵינָם רוֹצִים לַעֲשׂוֹת מִשְׁל צִיבּוֹר אִיף אֶפְשָׁר לִיחִידִים לְעוֹרָר.

הָרִי כָּל עַנְיָנֵי הַקְּהָל קי"ל דְאֶזְלִינִין בְּתַר רַוְב וְאִף דְבְּמִרְדְּכִי פ"ק דְב"ב הִבִּיאוּ מֶרֶן הַגְּאוֹן בְּעַל חַת"ס זצ"ל בַּחִו"ד סִי' ה' דְּפִלְגִיגוּ בְּזֶה הַר"ת וְהָרַאבְנ"ה כְּבָר מְבַנְּאָר בַּחַת"ס חֵלֵק חו"מ דְּנִהְגוּ עֲלָמָא כְּהָרַאבְנ"ה וְכֵן הוּא כָּל הָעַנְיָנִים אֶזְלִינִין בְּתַר רַוְב וּבְנִידוֹן זֶה גַם ר"ת מוֹדָה דְכִינּוֹן דְהַצִּיבּוֹר נִיחָא לְהוּ אִף אֵם יְחִידִים מְעֲרַעְרִים וְנִדָּאֵי עֲדִיף הַסְּכָמַת הַרְבִּיִּים וּבִלֵּא"ה הָרִי הַיְחִידִים אֵינָם מְעֲרַעְרִים עַל שְׁרוּצִים שְׁיִהְי' גַם לָהֶם חֵלֵק בְּמִצְוָה רַק הָעֲרֵעוֹר הוּא מְטַעַם אַחַר כְּנִזְכָּר לְעֵיל וְדָבָר זֶה כְּטַל כְּמוֹ שְׂבִיָּאֲרַתִּי לְעֵיל.

וּמִמִּילָא אֵם נָפַל הַיְסוּד מִמִּילָא כְּטַל הָעֲרֵעוֹר וְע"כ הַדְּבָר בְּרוּר עַפ"י דִּין תּוֹרָה וְחֵלִילָהּ לְעַכְב אֵת עוֹשֵׂי הַנְּדָבָה וְהַמְצָנָה לְפָאָר אֵת בִּיהֶכְנ"ס בְּשִׁוִּיִּתִי הַהוּא וְהָרִי אֶחָד מְכ"ד דְבָרִים שְׂמָנָה הַרְמַב"ם בַּה' תְּשׁוּבָה שְׂמַעְפְּבִים הַתְּשׁוּבָה הוּא הַמּוֹנֵעַ אַחֲרֵים מִלַּעֲשׂוֹת

מצנה: ואני אמרתי לפרש בענין זה מדרש רבה בפ' בהר המובא ג"כ בתשובת הרשב"א הג"ל בראשונה היו הגביאים כותבין את העושי מצנה.

ועכשו מי כותבן אליהו הגביא ומשיח והקב"ה חותם על ידיהן ודברי המדרש צריכין ביאור ואמרתי לפרש עפ"י מה שאמרו ב"ב דף קס"ד דגיש איסור לספר בשבחו של אדם בפני שונאו שע"ז יתעוררו השונאים לספר בגנותו ואמרו על זה דאמר רבי לברני פלך מלשון הרע.

וכן הביא המג"א לדינא בסו' קנ"ו ולפי"ז לכאורה יש לנו לאסור לכתוב אדם את שמו על דבר שנדר או נדב לשמים דבר יפה ומקודרת שמסתמא שפיהו שונאים לו. ויקנאו על שבח הגז ויספרו על ידי זה בגנותו ויביאם לידי לשון הרע: ואיך פסקו בש"ע דראוי לפרסם לעושי מצנה היינו לפרסמו בפרבים והרי מסתמא יש לו שונאים אמנם הרי אנו מחוייבים לקוות בכל יום ויום על ביאת משיח צדקינו וביאת אליהו שיבוא לפניו כמו שאנו אומרים בכל יום באני מאמין וכו' שאנו מחפים בכל יום שיבוא.

ואמרו חכז"ל בסוף הוריות אין אלי' בא אלא להשבית המחלוקת ולעשות שלום בעולם וא"כ ממילא אין לחוש על שונאים שיתעוררו עי"ז לדבר בגנות העושי מצנה ויהי' חשש לשהו"ר פנין שאנו מצפים בכל יום שיבוא משיח ואליהו יבוא לפניו כמאמר הכתוב הגה אנכי שולח לכם את אליהו לפני בא יום ה' וכו' ואם ח"ו יגרמו עונותינו שלא יבוא במהרה.

מכל מקום מפרסם עושי הטוב לא גרם הלישנא בישא אלא עונותינו גרמו ועוד שהרי עיקר טעם שאסרו חכז"ל לספר בשבחו לפני שונאו משום שע"י הקנאה שיש לשונא על הטוב שעשה עי"ז יתעורר לספר בגנותו אבל באמת אם ישים אל לבו לא יקנא דקנאה שייך רק בדבר שהוא אינו יכול לעשות כזה.

וגם אין לו חלק במצנה זאת ולענין מצנה פל ישראל נהנים בזכות המצנה וכל יחיד ויחיד ואפילו אין ביכולתו אם הוא רוצה באמת ומתאנה לעשות מצנה שהוא הרי אמרו חכז"ל חשב לעשות מצנה ונאנס ולא עשאה הקב"ה מחשב עליו כאלו עשאה וא"כ מה לו לקנאות הרי גם הוא כאלו עשה המצנה ואין מקום לקנאות את חברו ולערער עליו לספר עי"ז בגנותו ולכך הדין שפיר נקבע בש"ע אף בזה"ז דראוי לפרסם לעושי מצנה: וזה נראה לי פוננת המדרש בראשונה הגביאים כתבו המצות ועליהם לא פקפק שום אדם כי הפל ידעו כי הפל מיז ה' עליהם השפיל אבל עכשו מי כותב דאפילו אם יכתוב צדיק ויפרסם את עושי הטוב הרי יתרעמו עליו ויש לחוש ללשה"ר וכו"ל וע"ז שאלו במדרש מי כותבן והשיב אליהו ומשיח היינו התקנה דהיינו מה שאנו מחפים בכל יום שיבואו זהו מתיר לנו לכתוב ולחתום שם של עושי הטוב והקדוש ברוך הוא וברוך שמו הגדול שהוא מחשב ומצרף מחשבה טובה למעשה הוא חותם על ידיהן היינו מה שהקב"ה מחשב ומצרף מחשבה טובה למעשה.

זהו ג"כ מתיר לכתוב זכיות ומעשים טובים דלא שייך קנאה דהרי אם הוא רוצה באמת ובלב תמים לעשות ג"כ הטוב שהוא הרי חשוב כאלו עשאה וממילא לא שייך קנאה

וא"כ יש לנו היתר לפרסם עושי הטוב פנ"ל כפוננת המדרש: ועכ"פ בנגידון זה שפיר כתב מעלתה נ"י דאין שום חשש אדרבה כף ראוי וכו' הדין נותן.

ויתרבו עושי הטוב בישראל ואני מבקש מאת אנשי קהלתה שיפירו האמת לאמתו לקנינים מה שאמר זכרנו הנביא האמת והשלום אהבו ויהי' ה' עמם ויברך אותם ואת כל אשר להם.

ואת משמרת ה' ישמור מעלתה נ"י להעמיד האמת על מכונו ומוסדי התורה והאמונה תקומם ויהי' ה' עמם וחפץ ה' בידה יצלח ושלום ושלנה יהי' במעונה דברי רבך ש"ב הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה פ"ב בעזהי"ת חוסט יום ד' ה' לעשרת י"ת תרל"ה לפ"ק: גמר חתימה טובה.

וברכה והצלחה יהא לתלמידי הרב הגדול המנפלא מו"ה וואלף סופר נ"י הרב בביהמ"ד בעיר פעסט: ברוך. לקחתי וברוך אשיכנו וכו' וע"ד אשר ביקש ממני לחוות דעתי במעשה דאתא לידו דאיש אחד השפיר מקום לביהכנ"ס על זמן ידוע וכתבי השטר מבלי להוסיף ומבלי להחסיר עד אותו הזמן.

וטנם שהחזיקו בביהכנ"ס ירד השער משכירות בתים ואם אמנם בפשעת ההשונאה וויתר נגד השער פיון שהוא לצורך ביהכנ"ס מפל מקום בפעשה שהחזיקו הורד לערוך פמה מאות ושאל המשפיר אם ראוי לפחות לו משכירות הבית לצאת ידי שמים כי מן הדין פשיטא לי' דשכירות נקנה בשטר ותגמר אז הקנין: והנה באמת בשכירות בתים להדיאט הוא פשוט דאין צריך לפחות: אבל במשפיר בית לצורך ביהכנ"ס ועשה השטר עם הגבאים העומדים בראש.

הדבר צ"ע. והמג"א סוסי' קנ"ד ס"ק כ"ג בשם ס' אגודה אם מצא דבר בחצר ביהכ"נ זכה בו וכו'.

דאין יד להקדש וחצר אינו קונה אלא משום יד עיי"ש בד"מ ושטר נמי אינו קונה אלא א"כ אם בא השטר ליד השוכר כדאייתא בחו"מ ריש סימן קצ"ד וא"כ פיון דחצר משום שליחות אתרבי וע"כ ס"ל דגם להקדש אין שליח וא"כ אין הגבאים נקראים בעלים ובמה יקנו המקום אמנם התויו"ט פ"ג דמעילה משנה ו' הקשה דלמה לא יהי' להקדש שליח הרי קי"ל דכהנים שלוחי דשמיא והצאן קדשים הובא בקצוה"ח ריש סימן ר' השיג על התויו"ט מתוס' יומא דף י"ט שכ' דלא איפשט האיבעי' ואיכא למימר דכהנים גם שלוחי דידן הם.

וא"כ אינו מועיל הגזבר אפילו אם הוא עומד שם ועיין בקצוה"ח: ובנגידון דידן וראה לפענ"ד אפילו אם נאמר כהתויו"ט דהוי רק שלוחא דשמיא יש לדון דלתקוני שדרתיך משמים ולא לעוותי דהרי קמי שמיא גליא דירד השער קודם שיבוא הזמן שהוא שיהיו מחזיקין בו.

דאף דאם האדם שלח שליח לשפוך לו דבר ואח"כ הוזל השער בנודאי א"י לומר לתקוני שדרתיך וכו' דהרי לא שינה בשליחות וכעין דאייתא בכתובות דף ק"א וק"ב מפל מקום לפענ"ד בשליח שמיא.

נהי דאף ריש גרנגותא משמאי מוקמי לי אבּל לענגו זה שיהי ידו פידו ורק מטעם זכי וקמי שמאי גליא פדלעיל דלית בזה זכי וא"כ צ"ע אם בהקדש כה"ג מועיל מעשה השליח: אלא דגוף הדבר דמדמה האגודה ביהכנ"ס להקדש צריה לי עיון.

הא ביהכנ"ס מדמה הש"ס בנדרים ריש פרק השותפין לחצר השותפין שוב ראיתי שהקשה פן בקצוה"ח ה"ל מיהא נראה דאין כל ביהכנ"ס שוונים בנודאי במקום שקונין מקומות בביהכ"נ לחלוטין הוי פחצר השותפין אבּל אם שפירו בית לביהכנ"ס במעות צדקה והם משפירים המקומות לכל איש ואיש לזמן ידוע ובכלות הזמן משפירין מקדש. א"כ עיקר המקום שייך לצדקה ולהקדש. בכה"ג מייירי האגודה וכעין דקי"ל בחו"מ ריש סי' שי"ג דחצר אינו קונה להשוכר.

אלא המציאה הוא למשכיר ועיי"ש בפ"ה שפליפל בזה א"כ בכה"ג שפיר יש לדמות להקדש. ותליא בפלפול ה"ל: וא"כ אם בגידון דמעלתו הי' ג"כ השכירות מהמקום באופן הזה ששכרו לצורך ביהכנ"ס ממעות הצדקה והם ישפירו המקומות פנהוג א"כ בכה"ג איפא למימר דלא קנה בשטר ה"ל ואף דאם נתעלה השער לא הי' יכול לחזור מצד תורת נדר עיין בקידושין דף כ"ח ובתוס' ובר"ן אבּל אם ירד השער לא הי' חיוב לעמוד בקציצה שהוא דהמקדש כסף קנה לו אמנם גוף הדין דאין יד להקדש אינו מוספם גם הרמב"ן בקידושיו לב"ב דף ע"ה פליג על זה גם מרן הגאון בגליון המג"א סוף סימן קנ"ד כ' דאינו מוכרח וגם לכאורה הא דאמרינן בקידושין דף כ"ט דמשיכה קונה להקדש ואין שליח ויד להקדש איפא למימר דתקנתא הוי והפקר ב"ד הפקר ובמקום אחר הארכתי בזה בדברי הר"ן בנדרים דף ל"ד ע"ב גבי פקר הקדש ולא באתי אלא להעיר שלפענ"ד אין הדין הזה ברור דמעשה הגבאים לצורך.

יועיל לגרוע פח הצדקה פדלעיל וא"כ נודאי טוב ויפה שינוטר נגדהצדקה והי' מעשה הצדקה שלום וברכה וד' יוסף לו בכפלי כפליים מן השמים: ומה שהקשית על הא דאמרינן בביצה י"ח דבנולד הטומאה לא גזרו שפא יעבירנו וע"כ הטעם פיון דהוא דרבנן אינו להוט כ"כ א"כ למה חששו מיו"ט שני ואילך ובשאר מצות דרבנן גזרו שפא יעבירנו ולפי ענ"ד לא ק"מ בנודאי גם במצוה דרבנן שקבוע לה זמן ומחוייב לעשותו אדם להוט ונחביבין דברי סופרים וכו' אבּל מצות טבילת כלים אינה מצוה חיובת דווקא.

ואין לה זמן ידוע אלא ביו"ט פיון דמצוה להיות טהור וכליו ומאכליו טהורים כדי שלא יבואו לידי תקלה הוא טובל כל הפלים. ובזה דטעמא רק משום חשש תקלה בדבדבן לא חיישינן לתקלה ובפרט לפי מאי דמסיק דוולד הטומאה לא שייך אלא לגבי פהנים וכהנים זריזין הן פן נראה לי ומסנה חיים? תן לה ולביתה חיים טובים ארנפים ומתוקנים דברי רבך הדורש שלומה: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה פ"ג שיל"ת חוסט יום ה' פ' וישלח תרל"ג לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב להרב המאוה"ג המופלג כש"ת מוה' חיים צבי ווינקלער נ"י אבדק"ק ראצפערט יע"א: על דבר אשר נסתפק מעלתו נ"י אי רשאין להדליק בביהכנ"ס שהיו רגילין להדליק נר מבלומען אייל והי' נכבה לאחר ג' או ד' שעות ורוצים להדליק שמן נאפט שנמשך אחר הפתילה ודולק בטוב ומקודר אלא שסתפק מעלתו פיון שריחו רע ואין ראוי לאכילה איפא למימר דאסור משום הקריבהו

נָא לַפְתָּחִיָּה פִּעֲנִין שְׁאַמְרוּ בְּאוֹ"חַ סִי קִנ"ד וּבִינ"ד סִי ק"ד בְּשָׁמֶן שְׁנַפֵּל לְתוֹכוֹ עֲכָבֵר דְּאִסוּר לְהַדְלִיק בְּבִיהֲכֹנ"ס מִיְהוּ לְהַטוּ"ז שְׁם תִּלְיָא בְּאִיסוּר אַכִּילָה.

וּמַעֲלָתוֹ נִי פִּקְפֵק הִקְרִיבֵהוּ נָא לַפְתָּחִיָּה פְתִיב בְּחֹלָה וּבְפִסַּח דְּמוֹתֵר בְּאַכִּילָה. וְכֵן אֲמַרִּין בְּסוּף פֶּרֶק לִוְלֵב וְעַרְבָּה דְלָא מְהַנִּי סִינּוֹן לְמִים מְגוּלִין מִה"ט עכ"ל בְּקִיצוֹר וְהַעִיר ג"כ מַעֲנִין לְעִנְיָן בְּרַמְב"ם פ"ב מְאִיסוּרֵי מִזְבַּח דְּאִסֵּר טְרִיפָה מִשׁוּם הִקְרִיבֵהוּ לַפְתָּחִיָּה: וְהַנְרָאָה לַפִּעֲנִין דְּדוֹנְדָּאי כָּל דְּבָר מְאֹס אוֹ פְּחוֹת וְנִבְזָה לְאוֹתוֹ דְּבָר אֵין לְעִשׂוֹת מְמַנּוּ דְּבָר מְצָנָה וְאִית בִּי מִשׁוּם הִקְרִיבֵהוּ לַפְתָּחִיָּה אוֹ מִשׁוּם בִּיזוּי מְצָנָה דְּהוּי נְמִי דְּאוֹרֵייתָא דִּילְפִינּוּ בְּשִׁבְתָּ דָּף כ"ב וְאַבְרָהָם דְּכִלְהוֹן דָּם וּמְסַבְרָא אֵין לְחַלֵּק אִם הוּא דְּבָר הַמּוֹתֵר לְאַכִּילָה אוֹ לֹא וּבְסוּפָה דָּף ל"ו אִיכָּא הֶתֶם תְּרֵי לִישְׁנָא אֲתָרוּג שְׁנַקְבוּהוּ הָעֲכָבְרִים אִי מְקַרִי הָדָר וּבִש"ע או"ח סִי תִרְמ"ט סֵעִי ה' בְּהַג"ה פֶּסֶק דְּאִם נִיקְבוּהוּ הָעֲכָבְרִים לֹא יִטְלָנוּ מִשׁוּם מְאֹס וְעִי"ש בְּטו"ז ס"קד דְּהַנְּהָ ב' לִישְׁנָא פְּלִיגוּ כְּשַׁחַתְהוּ וְסִילֵק נִיקְבוּ הָעֲכָבְרִים וְהָרֵי עֲכ"פ שְׁם הָאֲתָרוּג מְוֹתֵר בְּאַכִּילָה אֲפִילוּ קוֹדֵם סִילּוּק וְאִפִּי"ה אִסוּר וְקִשְׂיָא לְדַבְּרֵי הַטו"ז בְּסִי"ק בִּינ"ד וְגַם יְהִי דְּבָרֵי סוֹתְרִין.

וְהַפְּתַת תְּמָרִים שְׁם בְּסוּפָה הִקְשָׁה מ"ש בְּאֲתָרוּג דִּישׁ פּוֹסְקִים מְכַשִּׁירִין וּבְשָׁמֶן שְׁנַפֵּל בּוֹ עֲכָבֵר אֲסֵרוּהוּ. וּבִש"ג הַנִּיחַ בְּקִישְׂיָא וְהַפְּתַת תְּמָרִים מְחַלֵּק עִי"ש וְלִי קִשְׂיָה בְּהַיְפוּדָּה לְהַטוּ"ז דְּסוּבֵר בְּסִימָן ק"ד דְּאָרְף פִּי אֵין בּוֹ ס' אִסוּר לְהַדְלִיקָה בְּבִיהֲכֹנ"ס א"כ ל"ל טַעְמָא דְּמָאֵס ת"ל דְּבְאוֹ"ח סִי תִקַּפ"ה פֶּסְקִינּוּ דְּגַם לְמְצָנָה אֲמַרִּין דְּלָא הִנְכָּשֵׁר אֲלָא מְבַהֲמָה טְהוּרָה יְעוּי"ש בְּמַג"א: וּמִיְהוּ זֶה יֵשׁ לִישֵׁב נְהִי דְּאֵין בְּעִי' בִּיטוּל בְּשִׁשִּׁים הִינּוּ בְּמִידֵי דְּאַכִּילָה וְלֹא אַכִּילָה.

אַבְל לְעִנְיָן דְּבָר אִיסוּר שְׁאִינוּ מִיַּדֵּי דְּאַכִּילָה אֲפִילוּ בְּמִבְשָׂא מ"מ בְּטַל בְּרוּב כְּדִאֲמַרִּין בְּפ"ט דְּכִלְאִים צָמֵר גְּמִלִים וְצָמֵר אֲרַנְבִּים וְצָמֵר רְחִלִים בְּטַל בְּרוּב וְכִיּוּצָא בְּזָה כ' הַמְהַרְשָׁ"א בְּפִסְחִים דָּף נ"א ע"ב לְעִנְיָן בִּיעוּר שְׁבִיעִית.

וְה"נ מִשׁוּם אִיסוּר דְּלָא הִנְכָּשֵׁר דְּבָר טָמֵא הִי מְתַבְטֵל בְּרוּב. אַבְל הוֹאִיל וְלְעִנְיָן אַכִּילָה עֲדִינּוּ שְׁם טוֹמְאָה עָלָיו.

ע"כ מְאֹס לְמְצָנָה אַבְל כְּשִׁישׁ ס' לְמָה יְהִיָּה מְאֹס נְהִי דְּאֵין אָדָם אֲכָלוּ אַבְל לְאוּר אֵינוּ מְאֹס וּמְשֻׁנְבַּח בְּמִינוֹ לְאוֹתוֹ דְּבָר וּלְכַף סוּבֵר הַטו"ז שְׁם דְּמוֹתֵר לְהַדְלִיקוּ אַבְל בְּאֲתָרוּג דְּבַעֲיָנָן שְׁיִהְיִי הַפְּרִי הָדָר וְהַפְּרִי עוֹמֵד לְאַכִּילָה.

וְאָרְף דְּרִשְׁאֵין לְאַכְלוּ הָרֵי מְאֹס לְאַכְלוּ. וְהַש"ף דְּפִלִּיג וְהַסְפִּים הַפּמ"ג עֲמוּ אֲפִילוּ בְּאִיכָּא ס' הִינּוּ נְמִי פִּינּוּן דְּאִית בִּי תַעֲרוּבוֹת דְּבָר טָמֵא וְנְהִי דְּלְהַדְיּוּט בְּטַל אַבְל לְגִבּוּת אֵין בִּיטוּל אַבְל בְּאֲתָרוּג אִיכָּא לְמִימֵר דְּשָׂרִי: וְעֲכ"פ דִּין זֶה דְּמְאֹס פְּסוּל לֹא תִלְיָא בְּאַכִּילָה אֲלָא אִם הוּא מְאֹס וּפְחוֹת וְנִבְזָה לְאוֹתוֹ דְּבָר וּלְכַף נְאָפֵט שְׁלָנוּ דְּלְאוּרָה הוּא יָפָה וּמְהוֹדֵר מַה לִּי אִם הוּא אֵינוּ רְאוּי לְאַכִּילָה וְאַפִּילוּ אִם רִיחוּ קִשְׂיָה קִצְתָּ לְדַעֲתִי דוּמָה (לְמָה דְּאֲמַרִּין סו"פ כָּל הַצְּלָמִים מַה שְׁפּוֹגֵם בְּצֵל מְשֻׁבֵּיחַ בְּנִבְי' ה"נ מַה שְׁקִשְׂיָה מְעַט בְּרִיחוּ הוּא מְוֹשְׁבַח בְּאוּרוֹ.

וְלֹא מְקַרִי מְאֹס וּפְגוּם לְהַדְלִיק אוֹתוֹ לְדַבְּרֵי מְצָנָה. וְהַרְאָ' שְׁהָרֵי בְּעֶטְרָן דְּקִי"ל בְּסִי"ר ס"ד דְּאֵין מְדִלְקִין בּוֹ מִשׁוּם דְּרִיחוּ רַע וּמְנִיחוּ וְיּוּצָא מְבִנְיָא דְּאֵינוּ מְיָאוֹס לְמְצָנָה מִשׁוּם רִיחוּ.

אע"ג דריחו רע ב'יתר עד שיש לחוש שניחננו וניצא ובנאפ"ט שלנו שגזרפה ובנודאי אין שיקף בו שמה וניחננו בנודאי רשאין להדליק אותו בביהכנ"ס כיון דאורו מבהיק ומקודר.

רק הלאמפין צריכין שיהיו באופן שאין בו חשש שאמרו בגפ"ט לכו ואלו יאיר נרו בקודש כן נראה לי נכון בעזה"י ואגב. באתי להעיר על דברי הרמב"ם בפ"ב מאיסורי מזבח שכ' שם בדין יו"ד דטרופה אסורה משום הקריבהו נא לפחתיך ותמה הכ"מ הרי בגמרא יליף מקרא דמן הבקר להוציא את הטרופה ותי' דס"ל להרמב"ם דהוי רק אסמכתא ובנודאי זה דבר קשה.

וגם בנודאי כל הטרופות אסורות מה"ת לגבוה. וכדמוכח נמי מסוגלי' דחולין י"א דיליף רוב מרישא של עולה או מפרה אדומה הרי מוכח דטרופה מה"ת אסורה לגבוה ובנודאי גם הכ"מ מודה לזה וסבירא לי' סבירא זו דהקריבהו נא לפחתיך הוא סבירא דאורייתא וס"ל דדבר הבא מן הסבירא הוא מה"ת וכדמוכח מפ"ב דכתובות דף כ"ז דפריה ל"ל קרא סבירא הוא יעוי"ש.

ובתוס' שבעות דף כ"א ע"ב. וכיון דס"ל דאין צריה קרא לזה ע"כ כ' דאסמכתא בעלמא הוא.

אמנם מה שמישב הכ"מ דהא דקי"ל דלא מפסל משום מום אלא אם הוא בגלוי אין זה מוכן. וראיתי בס' בן יהודא סי' ס"ו שהביא להקשות ג"כ על לשון הכ"מ דהא במנחות דף ו' ע"א אמרינו בהיפוף דקרא דמן הבקר בא להוציא את הטרופה דלא מינכר עיי"ש ולפענ"ד נראה לי שישב דברי הרמב"ם ואפשר דגם הכ"מ כיון לזה דהרי שם אמרינו דלקח לא נוכל למילף מבעל מום משום דפוסל גם במקריבין ולקח יליף במה הצד מבעל מום ויוצא דופן.

וע"ז מדחה בעל מום ויוצא דופן הוי בגלוי לקח אצטרף מן הבקר על טרופה דלא ניקר. מיהו בסוף מסיק שם דג' קראי איצטרף דממשקה ישאל הו"א דדוקא בלא הי' לו שעת הפנשר ולקח אצטרף אשר יעבור וכו' ומשם הו"א דדוקא בקדים להיות טרופה ואח"כ אקדשה אבל קדים הקדישה לא הוי שמענו ולקח איצטרף כן הבקר על הי' לו שעת הפנשר וגם לאקדשה מעיקרא ולפי"ז ליכא תו למילף במה הצד מבעל מום ויוצא דופן דהרי יוצא דופן לא הי' לו שעת הפנשר ואין כאן צד השוה.

וממילא ליכא למילף נמי מבעל מום כדדחי שם. וא"כ אפילו מן הבקר שהוציא טרופה אינו אלא בטרופות דמינכר שהוא גלוי ועמדה הקושיא טרופות דלא מנכרא מנ"ל.

זה הי' לדעתי כוננת פספ' משנה בקושיתו וזה נראה דבא הרמב"ם לישוב דכבר אמרנו דדבר שהוא סבירא פריה עלי' למה לי קרא וה"נ על טרופות שבגלוי א"צ קרא דהא מסבירא דהקריבהו נא לפחתיך ידענא וע"כ בא הקרא על טרופות דלא מינכר וא"כ יסוד הדרוש על הקריבהו נא לפחתיך וא"ש: ועוד.

נראה דהרמב"ם כיון לישוב קושית הראשונים שהקשו עליו אם סד"א מה"ת לקולא א"כ איך ילפינו רוב מרישא של עולה ושאר הלימודים. והנה ה"ר"ן פא"ט דף נ"א בכ"ס שניקב ולא הוגלד כ' דאפילו בספק טרופות מבטל המקח שהרי פרשו אנשי מספק איסור ואין לה מום גדול מזה ולפי"ז אני אומר ה"ה כאן לאחר שגילה התורה מן הבקר דטרופה

אסורה לגבוה ואינו לרצון להשם ממילא גם ספק אסור מה"ת דאין לה מום גדול מזה משום הקריבהו נא לפתחיה וכן כ' רש"י להדיא בנבחים דף ע"ד ע"ב דכל דאפתחוק בי ספק טריפה אסור משום הקריבהו נא לפתחיה.

ונה פוננת הרמב"ם כל שנולד בה טריפות היינו ריעותא דנפולה או דרוסה אסור מה"ת משום הקריבהו לפתחיה. ואף דהקושפא מסוגיא דרוב לא מינשב.

דשם אין ריעותא. אבל עכ"פ גוף הדין נראה נכון ומינשב היטב הרמב"ם והנראה לפע"ד פתבתי יהי ד' עמו ויעלה מעלה מעלה.

ויברכהו ה' פאנת נפשו ונפש ידידו הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה פ"ד הנה בס' תפארת ישראל על משניות ריש פ"ו דברכות כ' דנהי דעל הינו ואפילו מבושיל קינדוטין מברכין בפה"ג אבל אם ביטל ינו עם בצים טרופים מברך בפה"ע.

מדאזיל תוריתא דיין דוגמת פת שביטל ועבר תוריתא דנהמא ולפיענ"ד דזה לא מחשב נתבטל ואזיל תוריתא דיין דאם עומד זמן מרובה חוזר שוב למראה ינו של תירוש שעדיין עכור וגוף הדבר הוא חידוש בעיני וגם לא ראיתי ולא שמעתי שנוהגין כן.

לברך על וויינזוף שקורין שעטאן שייברכו כן. נהי דשם הותנה דדוקא אם אכלו בכף מברכין עלי' בפה"ע לא הבנתי ולא אדע מה סברא יש לחלק אם שותה אותו מן הכלי או אכלו בכף ונתתי אל לבי לחקור אחר דין זה: הנה גוף הדין של ינו מבושיל קימ"ל בש"ע או"ח סי' ר"ב וסי' רל"ב וסי' תע"א הלכה פסוקה דמברכין עליו בפה"ג אע"ג דהב"י הביא פלוגתא בזה הכריע לפסוק דמברכין עליו בפה"ג.

וראיתי בכמ"א ח"ג תשובה כ' שתמה על הב"י למה הכריע כן דהרי באורז ודונסן סימן ר"ח ובצוקר בסי' ר"ב דיש פלוגתא אי מברכין בפה"א או בפה"ע ופסק הב"י פה"מ"ם דמברכין שהכל. דעל פלם אם אמר שהכל יצא וכן באורז ודונסן דאנו מסופקין איזה נקרא דונסן ואיזה נקראאורז.

ופסק דמספק יברך שהכל א"כ גם ביין מבושיל הוי לי לפסוק לברך עליו שהכל עיי"ש: ולפענ"ד, אפטר לישב דלפי הנראה אפילו אם נימא פדעת האומרי' דעל ינו מבושיל מברך שהכל.

ונדאי אם בירך בפה"ג יצא פינן דבאמת הוא פרי הגפן. אלא דהסוברים דמברך שהכל ס"ל דע"י ביטול נשתנה לגריעותא ואין לו חשיבות כולי האי.

דיברך עליו בפה"ג. מפל מקום אם בירך בפה"ג נראה ונדאי דיצא וכ"כ שם בתשובת פנים מאירות ובפרט ביין דאמרינן בריש פיצד מברכין דלכך קבעו לי' ברכה בפני עצמו משום דסעיד ומשמח ומזה המעלה לא נשתנה לאחר ביטול ובפרט לפי מ"ש המג"א ריש סי' ר"ו לקולא בדבר שלא נגמרה פריו.

או שאינו עיקר הפרי דקי"ל דמברך בפה"א: אפי"ה אם טעה וברך בפה"ע יצא דהא הוא באמת פרי העץ. וה"נ לא גרע ונהי דספר א"ר שם הקשה ע"ז בסי' ר"ו סעי' א' מהא דקי"ל בסי' ר"ב סעי' ב' דאם מסופק בפוסק יברך בפה"א ולפענ"ד לא קשה דהתם הוא

בְּחֻקֵי קִטְנוֹת דְּמַעְיָקְרָא הִיא מְבָרְכִין עָלֶיהָ בְּפֵה"ג אֲלֵא שְׂיֵשׁ סִפְקָא אִם יֵצֵא מִחֻקָּהּ זֶה וְיִלְכָּהּ אֲמַרִינּוּ לְעֵגְנֵי בְּרַכָּהּ מוֹקְמִינּוּ לִי אֲחֻזָּה קַמְיָתָא.

אֲבָל לְעוֹלָם בְּדִיעֵבַד יֵצֵא אֶפְרָיִם אִם בְּרַךְ בְּפֵה"ג: וּבְשֵׁב שְׂמַעְתָּתָא פְּלִפְלֵי בְּזָה אִי חֻקֵי קִטְנוֹת מְקַרֵי חֻזָּה וּבְזָה נִרְאָה לִי לִישָׁב קוֹשְׁיָת פְּנִים מְאִירוֹת דְּבִינֵי מְבוֹשָׁל הוּא לְהִפּוּף. דְּוַדַּאי קוֹדֵם בְּיִשׁוּל הִיא בְּרַכְתּוֹ בְּפֵה"ג אֲלֵא לְאַחַר הַבְּיִשׁוּל יֵשׁ ס' קֶצֶת דְּלִמָּא נִשְׁתַּנָּה לְגַרְיָעוֹת.

וְיִלְכָּהּ פְּסֻקָה הִיא דְּמוֹקְמִינּוּ לִי בְּחֻקֵי דְּצָרִיף לְבָרַךְ עָלֶיהָ בְּפֵה"ג: וְעוֹד נִרְאָה דְּבִלָּא"ה א"ש דְּהָרִי מְקוֹר הַפְּלוּגְתָּא הוּא מְשׁוּם דְּבִפ"ב דְּתַרּוּמוֹת אֲמַרִינּוּ דְּאִין תּוֹרְמִין יִין מְבוֹשָׁל עַל אִינוּ מְבוֹשָׁל מְזָה לְמַדּוּ דְּיִין מְבוֹשָׁל גְּרַע מְאִינוּ מְבוֹשָׁל.

אֲמַנְם בְּתַרּוּמוֹת פִּי"א פְּלִיגּוּ אִי שְׂרִי לְבִשָׁל דַּת"ק ס"ל דְּאִין רִשְׁאֵי לְבִשָׁלוּ מְפָנִי שְׂמַמְעֵטוּ וּמְפָסִידוּ ע"י מַה שְׂנַתְמַעֵט וּר"י סוֹבֵר דְּמִתְרַךְ לְבִשָׁל מְשׁוּם דְּמִתְקַיֵּים טְפִי ע"י הַבְּיִשׁוּל וּא"כ נִרְאָה דְּלִכ"ע אִינוּ מְשַׁתַּנָּה לְגַרְיָעוֹתָא ע"י הַבְּיִשׁוּל וְלִישָׁב הַמְשַׁנְיֹת שְׁלֵא יִסְתְּרוּ יֵשׁ תְּיַרְוִצִים וְעֵינֵי בְּר"ש שְׁם מ"ש לִישָׁב הַסְתִּירָה וְעַכ"פ הָאוּמְרִים דְּמְבָרְכִין שְׁהַפֵּל עַל יִין מְבוֹשָׁל ס"ל כְּהַמְשַׁנָּה דְּפ"ב דְּתַרּוּמוֹת דְּע"י הַבְּיִשׁוּל נִפְחַת וּבְאַמְתָּ לְפִי הַנִּרְאָה מְלִשׁוֹן מְקַצֵּת מְפֻרְשִׁים שְׂנַשְׁתַּנָּה לְגַרְיָעוֹתָא ע"י הַבְּיִשׁוּל אִינוּ מוֹבֵן שְׁהָרִי אֲנוּ רוֹאִין בְּחוּשׁ שְׁהוּא טוֹב וְיָפָה יוֹתֵר.

אֲבָל מְלִשׁוֹן מְקַצֵּת מְפֻרְשִׁים. נִרְאָה מְשׁוּם דְּנִעְשָׂה חֻזָּה בְּיוֹתֵר ע"י הַבְּיִשׁוּל וְזָה הוּא גְּרִיעוֹתָא שְׁלוֹ וְאֶפְשָׁר דְּזָה שְׂיָיָה דְּנִקְא בְּיִינוֹת שְׁלֵהֶם שְׁהִי בִלָּא"ה חֻזָּה מְאֹד וְאִיכָּא לְמִימַר דְּע"י הַבְּיִשׁוּל הֵנִי הַחֻזָּה לְגַרְיָעוֹתָא אֲבָל בְּיִינוֹת שְׁלֵנוּ יֵשׁ לוֹמַר דְּהַחֻזָּה שְׂנַתְחַזֵּק ע"י בְּיִשׁוּל הוּא מְעַלָּה.

וְלִכ"ע לֹא מְקַרֵי נִשְׁתַּנָּה לְגַרְיָעוֹתָא וּא"כ י"ל דְּמְשׁוּם זֶה סְתָם הַשׁו"ע דְּעַל יִין מְבוֹשָׁל מְבָרַךְ בְּפֵה"ג מְשׁוּם דְּהֵנִי ס"ס חֻזָּה אֶפְשָׁר דְּאֶפְשָׁר בְּיִינוֹת שְׁלֵהֶם הִלְכָה כְּהָרָא"ש וְסִייעָתוֹ דְּמְבָרְכִין עַל הַמְבוֹשָׁל בְּפֵה"ג: וְאֶפְשָׁר אֲת"ל דְּבִינֹת שְׁלֵהֶם הִלְכָה כְּרַב הָאִי וְהַעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ.

דְּמְבָרְכִין עַל הַמְבוֹשָׁל שְׁהַפֵּל. מְפָל מְקוֹם בְּיִינוֹת שְׁלֵנוּ.

אֶפְשָׁר דְּבִינֹת שְׁלֵנוּ מוֹדוּ דְּלֹא הֵנִי הַשְׂנִינֵי לְגַרְיָעוֹתָא וְכִינּוּ דְּאִיכָּא ס"ס בְּכָל הַתּוֹרָה כְּוִלָּה אֲזִלִּינִי בְּתַר ס"ס. וּא"כ ה"נ לְעֵגְנֵי בְּרַכָּהּ.

וְשִׁפִיר הַכְרִיעַ הִיא לְבָרַךְ בְּפֵה"ג: וּבְכַרְט שְׂאִין אֲנִי מִבֵּין לְמַה יִקְרָא זֶה שְׂנִינֵי הָרִי יִין מְבוֹשָׁל לֹא נִשְׁתַּנָּה כְּלָל בְּעַצְמוֹ. וְאִין זֶה עֵגְנֵי לְשִׁלְקוֹת דְּאֲמַרִינּוּ בְּבְרַכּוֹת דָּף ל"ח ע"ב דְּבִתּוּמֵי וּבְכַרְתֵי הוּאִיל דְּנִשְׁתַּנָּה לְגַרְיָעוֹתָא מְבָרְכִין עָלֶיהָ שְׁהַפֵּל דְּהֵתָם הַטַּעַם נִשְׁתַּנָּה ע"י דְּבָר אַחַר וְטַעַם אַחַר נִבְלַע בּוֹ שְׁלֵא נִשְׁתַּנָּה לְגַרְיָעוֹתָא וְיִלְכָּהּ אֲמַרִינּוּ דְּמְבָרַךְ עַל הַטַּעַם שְׁנִבְלַע בּוֹ אֲבָל לְעֵגְנֵי יִין מְבוֹשָׁל אֶפְיָלוּ אִי נִשְׁתַּנָּה לְגַרְיָעוֹתָא אִינְנֵי מִבֵּין כִּינּוּ דְּהוּא י"ן.

הָרִי גַם עַל יִין גְּרוּעַ כֹּל שְׂטַעְמוֹ עָלֶיהָ מְבָרְכִין עָלֶיהָ בְּפֵה"ג וְלָמָּה לֹא יְבָרְכוּ עַל יִין מְבוֹשָׁל בְּפֵה"ג וְיִלְכָּהּ הַכְרִיעַ שְׂפִיר הַשׁו"ע לְבָרַךְ עַל יִין מְבוֹשָׁל בְּפֵה"ג: אֲבָל כֹּל זֶה אִם הֵינּוּ בְּעִינוּ כְּמוֹ שְׁהִי וְאִינוּ בְּתַעֲרוּבוֹת וְעַתָּה נְבוֹא לְעֵגְנֵי הַדִּין בְּיִין הַמְבוֹשָׁל עִם טְרוּפֵי בְּצִים

וצוקער שכ' בס' תפארת ישראל הנ"ל פיון דנשתנה התואר מהנין הוי ליי פפת שנושתנה תוריתא דנהמא ע"כ אין ראוי לברך עליו בפה"ג.

וכבר הביא שם לפקפק על זה. דהרי אפילו בלחם אם אין בו כזית או צריף תוריתא דנהמא כמבואר סי' קס"ח ובנין מסתמא יש בו שיעור רביעית ולא גרע מפזית.

ובלא"ה הירושלמי המובא בתוס' ברכות דף ל"ז ע"ב ד"ה תביצא קרו ואם אין לו תוריתא דנהמא בשם אין הפרוסות קנימות היינו שהפרוסות נתמעכו וננימוחו ולקף נתבטל מהם תורת לחם.

משא"כ בנ"ד נהי דחזותא דנין נשתנה ע"י הטרופי בצים הרי לענין ברכות אזלינן בטר עיקר ואזלינן בטר הטעם ובטר הרוב כמבואר בריש סי' ר"ב דאם נתערב יין בשכר אזלינן בטר רוב ובנדאי ע"י השכר נשתנה המראה שלו וכן בנין קאנדיטען דהיינו שהניחו בתוכו דבש ופלפילין אמרינן בירושלמי וכן נפסק בש"ע שם דמברכין בפה"ג ומסתמא ע"י הדבש נשתנה המראה שלו וכן לענין שמן זית פסקינן שם בסעי' ד' דאם שותה ע"י אנגרות לרפואה דמברכין עליו בפה"ע אע"ג דונדאי נשתנה חזותי' מ"מ אמרינן דשמן העיקר שהוא לרפואה ופוטר את הטפל: וכן מסתמא וניין ונרפה הנ"ל שעושין אותו לרפואה דהיינו לחזק הגוף והיינו עיקר ופוטר את הטפל ומבואר שם סעי' י"ג דאגוז המטונן בדבש ג"כ נשאר ברכתו בפה"ע אע"ג דמרגיש דנשתנה טעם האגוז ומראה האגוז.

מ"מ הוא העיקר ומברך על העיקר ופוטר את הטפל ולא דמי למאי דפסק שם בסעי' ד' ברמ"א דהפואוידע"ל אף דבש"ע פסק לברך בפה"ע אפי"ה יש מחמירין ופסק דיש לברך עליו שהפל שאני התם דנשתנה לגמרי ומעיקרא הי' כל אחד גוש בפ"ע ועכשו נתמעד וגם טעמו נשתנה קצת ומפל אלו הטעמים נראה לפענ"ד אם היין הרוב יותר מהטרופי בצים והצוקער נטעמו יין ונדאי מברכין עליו בפה"ג כדמעיקרא פן נראה לי: תשובה פ"ה בעזה"י"ת חוסט יום ב' פ' קרח שנת תרל"ו לפ"ק: התיים והשלום וכל טוב לתלמידי הרבני המנפ"ג כש"ת מו"ה דוד נייאוויטש נ"י מווישווע: מכתבך קבלתי בעתו ובזמנו ואשר שאלתני אם מברכין ברכה אחרונה על קאפפע פיון שרגילין לשותתו מעט מעט ושוחין מתחילת השתי' עד סופו יותר משעור שתיית רביעית והרמב"ם בפ"ג מה' ברכות הלכה י"ב פסק דעל פחות מרביעית אינו מברך ברכה אחרונה והבאת דברי המל"מ בפ"ג מהלכות ברכות הלכה י"ב שנסתפק בזה.

וכן כ' המר"ם חביב בספ' תוס' יוה"כ במס' יומא דלא מצטרפין בשותה פה. ובעל ברפי יוסף הביא בשם ס' בתי פהונה דאפילו אם מניחין אותו להצטנן בטלה דעתו ואין לברך אחריו ברכה אחרונה.

ולנה תמוה בעיניך שראית בהיותך בביתי שברכתי ברכה אחרונה אחר שתיית שווארצען קאפפע אחר האכילה עכ"ל: והנה כל הדברים האלו מובאים היטב באו"ח סי' ר"ד סעי' י"ב אם לברך אחריו או לא ובשע"ת שם תמה איך ס"ד לומר דאף אם הניחו אותו להצטנן קצת שיהא בטלה דעתו שעל כל דבר שאדם נהנה ממנו יהי קאפפע או מים.

כָּל דְּבַר בְּכַדִּי רַב־יַעֲיִית וְנִדְאֵי צָרִיף לְכַרְף אַחֲרָיו וְאֶפְשֵׁר שְׁשֵׁם מִיָּרִי בְּשׁוֹתִין הַקֶּאֱפַפֶּע בְּלֹא צוּקְעֵר וְאִין פּוֹנֵנְתֶם רַק לְעַלְמַל הַמַּאֲכָל וְכוּ"ב אֲבָל אִם נִהְיֶה אָדָם מְשַׁתְּיִית רַב־יַעֲיִית מְשַׁקָּה אִי אֶפְשֵׁר לֹאמֹר דְּלֹא יִכְרֵף אַחֲרָיו וְכ' פֶּתַב שְׁם הַשַּׁע"ת דְּאֶפְשֵׁר דְּהֵם בְּטוֹרְקִיִּיא שׁוֹתִים אוֹתוֹ בְּתַמִּימוֹת רַב דְּוִןקָא מִשָּׂא"כ אֲצִלְיִנו אִם בְּשַׁעַת הַתְּחִלָּה הוּא חָם לְבַסּוּף נִתְמַעַט חֲמִימָתוֹ עַד כְּשִׁמְגִיעַ לְרַב־יַעֲיִית אַחֲרוֹנָה אֶפְשֵׁר לְשַׁתּוֹתוֹ בְּפַעַם אַחַת וְכֵן רְאִיתִי שְׁנֵהֶג מָרְן הַגָּאוֹן בְּעַל חַת"ס זצ"ל לְכַרְף אַחַר הַקֶּאֱפַפֶּע וְכֵן רְאִיתִי בִּס' זַפְרוֹן יְהוּדָא שְׁכֹן נֶהֱג גַּם הַגָּאוֹן בְּעַל אֶמְרֵי א"ש.

אֲלֵא שְׁם נֶאֱמַר שְׁהַחֲמִיר ע"ע לְשַׁפּוּף כְּדִי רַב־יַעֲיִית לְכָלִּי אַחַר שְׁיִצְטַנּוּ וְהַמּוֹתֵר שְׁתֵּה כְּדַרְף הַשׁוֹתִין קֶאֱפַפֶּע וְכֵן אֲנִי נוֹהֵג וְכִמוֹ שְׁהַסְפִּימוּ אַחֲרוֹנִים הָאֵלוּ: וְכֵן רְאִיתִי כְּעַת בִּס' עָרוּף לְגַר בִּמְס' כְּרִיתוֹת דָּף י"ג: אֶמְנָם.

כָּל הַנ"ל צָרִיכִין אִם אִין לִוְקַחִין הַצּוּקְעֵר לְפָה אֲבָל אֲנִי נוֹהֵג מְאֹז לִיקַח צוּקְעֵר לְתוּף פִּי וְאֶפְיִלוֹ אִם מְפָסִיקִין בְּשַׁתְּיִית הַקֶּאֱפַפֶּע נִהְיִים גַּם אִז מִהַצּוּקְעֵר הַמְּוַנְחָה בְּפָה וְאִין פּוֹסְקִין מְלִיקְנוֹת וּבְאֶמֶת דְּזֵה מוֹעִיל דְּוִקָא לר"מ בְּכַר־יַעֲיִית דָּף י"ב ע"ב דְּמַצְרִפִּין בְּכַה"ג אִם לֹא הַפְּסִיק בְּנִתְיִים אֲלֵא שְׁשַׁקָּה בְּבִלְיַעְתּוֹ דַּס"ל לר"מ דְּמַצְרִפִּין אֲבָל לְרַבְּנָן נִרְאֶה דְּפִלִּיגוּ גַּם ע"ז וס"ל וכו' וְעִיִּין בִּס' עָרוּף לְגַר שְׁם וּמְכָל מְקוֹם אִין הַדְּבַר מְוַכְרַע דְּבַכַה"ג דִּי"ל דַּע"כ לֹא פְּלִיגוּ רַבְּנָן עַל ר"מ אֲלֵא בְּאֲכִילַת פָּרַס.

אֲבָל לְעַנְיִן שַׁתְּיִית רַב־יַעֲיִית שְׁכ' הַרְמַב"ם דְּלַעֲנִין מְשַׁקִּין אִין מְצַרְף יֵשׁ לֹאמֹר דְּכ"ע ס"ל הִיכָא דְּלֹא הַפְּסִיק בְּנִתְיִים מְצַרְפִּין אֶפְיִלוֹ יוֹתֵר מְכַדִּי שְׁיַעוֹר רַב־יַעֲיִית הִיכָא דְּלֹא שְׁשַׁקָּה בְּכַדִּי אֲכִילַת פָּרַס. וּבְגוּף דְּבַר־יַעֲיִית הַרְמַב"ם דְּפָסֵק דְּבַמְשַׁקָּה בַּעִי' שְׁלֵא יִשְׁשַׁקָּה מִתְחִילַת הַשַּׁתְּיִית וְעוֹד סוּף יוֹתֵר מְשַׁיַּעוֹר שַׁתְּיִית רַב־יַעֲיִית כַּמ"ש בְּכַמְּהָ דּוֹכְתִי וּבפ"י מִהֲלָכוֹת תְּרוּמוֹת.

וְהַרְאָב"ד וְהַר"י קוֹרְקוֹס שְׁם פְּלִפְלוֹ בְּזֵה וְאֲנִי תַּמָּה הָרִי אֶמְרִינִין בְּשַׁבַּת דָּף ע"ב גְּבִי יִין וְגְּבִי דָם גְּבִילוֹת דְּמִטְמָאִין בְּרַב־יַעֲיִית הוֹאִיל וְאִם יִקְרַשׁ יַעֲמוֹד עַל כְּזִית וּלְכַרְף גַּם עַתָּה לֹא גִרַע מְמַנָּה וְהוּי כְּבָשָׁר וּא"כ לְעַנְיִן צִירוּף נְמִי גִימָא הָרִי אִם יִקְרַשׁ יֵהִי הַצִּירוּף בְּכַדִּי אֲכִילַת פָּרַס.

א"כ אֶפְיִלוֹ קוֹדָם שְׁנַקְרַשׁ נְמִי יְהֵא דִּינוֹ הָרִי כְּמוֹ דְּמִטְמָא מִהַשְׁתָּא אִף שְׁעַדִּינִין לֹא נִקְרַשׁ וְאֵע"ג דְּהַתּוֹסְפֵת בְּסַנְהֶדְרִין דָּף ד' ע"א ד"ה וּמִנִּין וְכוּ' פְּלִפְלוֹ עַל גּוּף הַדִּין מְכָל מְקוֹם נִרְאֶה מִדְּבַר־יַעֲיִית דָּאם כְּבָר נִודַע שְׁד טְמֵא הוּא סְבָרָא דְּאִוְרִיִּיתָא הוּא דְּחֻשְׁבִּינִין וּמְשַׁעְרִינִין לִי כְּאֵלוֹ הִי נִקְרַשׁ.

וּא"כ דְּבַר־יַעֲיִית הַרְמַב"ם צ"ע: וּנ"ל. לֹאמֹר דְּעַל סְבָרָא זֹאת הוֹאִיל וְאִי הָרִי קְרוּשׁ הָרִי כְּזִית ע"ז לֹא מְחַיִּיבִין לֹא מְלַקוֹת וְלֹא פָּרַת אַע"ג דְּאֶמְרִינִין בְּעַלְמָא דְּדְבַר הַבָּא מִכַּח סְבָרָא הָרִי כְּדְאִוְרִיִּיתָא מְכָל מְקוֹם דְּבַר שְׁצָרִיף שְׁיִנוּי כָּל זְמַן שְׁלֵא נִשְׁתַּנָּה אִינוּ אֲלֵא אִיסוּר וּלְכַרְף לְעַנְיִן טוֹמְאָה אִין נפ"מ מְבַנָּה אֲבָל לְעַנְיִן חַיִּיב לֹא אֵלִים הַסְבָּרָא הוּא לְחַיִּיבִי' עֲלִיָּהּ וּבְזֵה מִיִּוֵּשׁב קוֹשְׁיַת הַרְאָב"ד מְטוֹמְאָת הַגּוֹז' כְּשֵׁם דְּאֶמְרִינִין הוֹאִיל וְחֻזִּי לְאֶצְטְרוּפִי לֹא מְהַנִּי אֲלֵא לְאִיסוּרָא ה"נ הַסְבָּרָא הוֹאִיל וְאִם נִקְרַשׁ יַעֲמוֹד עַל כְּזִית לֹא מְהַנִּי אֲלֵא לְעַנְיִן טוֹמְאָה וְנִהִי דְּלַעֲנִין אִיסוּר פִּינּוֹן דְּחֻצֵי שְׁיַעוֹר אִיסוּר אִין נפ"מ בְּזֵה מְכָל מְקוֹם לְעַנְיִן בְּרַכָּה פִּינּוֹן

דמצידי הסבארא הואיל ואם נקראש הוי פזית דאם הוא בכזית מצרפין בכדי א"פ ואפילו אם ניימא בעלמא הואיל ואין דרף לקרושי ונהוי שלא פדרף אכילתו.

כמו דאמרינן בןקולין דף ק"כ לעגנן שותה דבעי נפש ה"ה בהיפוף מכל מקום קאפפע דהוא עשוי לשרות בו מאכל והמשקה הבא לתוך האוכל הוי פאנכל וכמ"ש המג"א בסי' ר"י. ע"כ נראה לפענ"ד דגם הרמב"ם מודה דבכה"ג מצרפין בכדי א"פ לעגנן ברכה אחרונה: וגם על הפלפול השני שפתבו המל"מ ותוס' יוה"כ הנ"ל אם ניימא הואיל ודרף שתיית הקאפפע הוא מעט מעט מצרפין אותו אפילו אם שקה יותר מכדי שתיית רביעית דבכל דבר אזלינן בטר שתייתו ואכילתו ונראה לפענ"ד דסבארא גדולה הוא ולדעת הרמב"ם הוא מוכרחת דכבר הקשה הלח"מ בפ"ב מהלכות שביתות עשר דלדעת רמב"ם דבעינן שלא ישקה מתחלת השתי' ועד סופו אלא בכדי שתיית רביעית.

א"כ מאי צירוף שייף הכא ממנ"פ אם לא פסק ונדאי חייב ואם פסק הרי שקה יותר מכדי שתיית רביעית ואינו מצטרף ותי' דדרף העולם לשמות רביעית בדרף בינוני לא במהירות ולא בשיהוי מרובה וזה שטה חצי רביעית במהירות גדול ופסק ושקה בנתיים ואח"כ שטה המותר קמ"ל פינון דלא שקה מדרף שתייתו יותר מכדי שתיית רביעית מצטרפין פינון דדרף שתייתו הוא בדרף בינוני וא"כ פינון דהרמב"ם הולף בטר דרף שתייתו.

אפשר לומר שאם דרף אותו משקה לשמותה מעט מעט א"כ היינו דרף שתייתו ומצטרפין ולכאורה יש להוכיח פן מפסחים דף מ"ד דאמרינן בכותח הבבלי ושכר המדי דאי קשריף לי' בטלי' דעת' ואי מישטר קא שטיר לי' ואכיל לית בי' פזית בכדי אכילת פ"ס ורש"י ד"ה ואם משטר קשטיר פי' דבשכר המדי פינון דדרפו לשמות בהפסק אין זה דרף שתייתו אם שותה בבת אחת.

וא"כ ה"נ בקאפפע זהו דרף שתייתו וכן יש לכאורה להוכיח דהנה הכ"פת הקשה מפסחים דף מ"ד הנ"ל דאמאי שכר המדי מצטרף לכדי א"פ ולפענ"ד פשוט דוןדאי לעגנן טעם כעיקר דפסק הרמב"ם בפט"ו ממאכלות אסורות דאם יש בתערובות פזית בכא"פ אז טע"כ דאורייתא ולוקין עליו ולפי הפירוש שהביא הפמ"ג בסי' תמ"ב ובפתיחה פולקת.

וא"כ מבואר דאפילו במשקין לעגנן טע"כ תליא באם יש בו בכדי אכילת פ"ס וכן מבואר בלשון הרמב"ם פ"ה מגזירות דין ה' ועל פ"ק פינון שיש בו שיעור שראוי לצרף לכזית אז חשיב ואין הטעם בטיל משא"כ אם הוא פחות מכזית בכדי א"פ ולזה פסק בפ"ה מגזירות דאפילו במשקין אינו בטיל אם יש בו פזית בכדי א"פ.

וע"כ פינון שבתערובות דרף לשמותו ולשהות בכדא"פ מצטרפין וא"כ נראה דה"ה במשקה שדרף להפסיק ולשהות בו יותר מכדי רביעית מצטרף: ולפי"ז אין הראי' שהביא התוס' יוה"כ מכריתות י"ג דאמרינן ביונק חלב דלא מצטרפין אם שוהה יותר מכדי א"פ אע"ג שדרף יניקתו כף הוא זהו דווקא לעגנן אכילת פ"ס וכל שהוא פחות כל כף שאין בו לצרף אפילו אם הוא בעינא לכזית בשיעור אכילת פ"ס אינו חשוב משא"כ לעגנן

שתיית רביעית דארף דדרף שתייתו בהפסקה: מפל מקום פנין דהטעם הוא רק משום דאין דרף לשותותו כף.

ממילא משקה שדרף לשותותה בהפסקה מצטרפין כנלע"ד וא"כ לפי"ז הי' נראה לי דבמשקה קאפפ"ע שדרף לשותותה כף י"ל דמצטרף ואין סומך ע"ז למעשה. אלא שכתבתי מה שנראה לי ולמעשה כבר כתבתי שאני סומך על דברי השע"ת הנ"ל לברך אחר השתי' יען שאינו חם כל כף ושועור אכ"פ כתב מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל חלק שישני סי' ט"ז שהוא לערף ח' מינוטין ובקאפפ"ע מסתמא איננו נמשך השתי' והשתי' יותר מח' מינוטין והנראה לי כתבתי.

ומ"ש על מה שאמרתי לך בביצה דף ח דדברי המהרש"א אין מורין כן. הלא כבר אמרתי לך אז שדברי המהרש"א סותרין למ"ש המהרש"א עצמו בדרף ל"ג דשימוש גרע כמ"ש המג"א בסי' תק"ט: ומ"ש ברש"י בהומש"פ' אמור בפסוק ונתת על המערכת לבונה זפה ופרש"י על כל אחת משתי המערכות היו שני בזיכי לבונה מלא קומץ לכל אחד ואחד דמשמע מלשונו דהי' על כל מערכה שלו בזיכנו והוא נגד ש"ס מנחות צ'.

והנה צדקת בזה שלשון רש"י אינו מדויק אבל הפנונה האמיתית בלשון רש"י נראה לי פשוט דהם שני דיבורים וצריך לעשות פסיק בין תיבת המערכות לתיבת איו. וכוננת רש"י הוא כמבואר בת"כ דבקרא יש שינוי גדולה דנקט ונתת על המערכת לבונה זפה דמשמע על חז המערכת יתן לבונה זכה.

ועל המערכת השני לא יתן פלום. אמנם בתורת פהגים יליף דהאי ונתת על המערכת פירושו ב' המערכות שיש בשלחן וזה פונת רש"י בפירושו ונתת על המערכות (הינינו לא על חז המערכת אלא) על כל אחת משתי המערכות וזה דיבור בפ"ע ואח"כ מפרש רש"י ואומר כי שם היו שני בזיכי לבונה וכו' וכן נראה מלשון הרא"ם.

ואחתום בברכה המשולשת יהי ה' עמך ויברך אותך ואת ביתך פאנת נפשה ונפש רבך הדורש שלומך: הק' משה שיק מברעזאוןע: תשובה פ"ז החיים והשלום וכל טוב להרב המופלג בתורה ובראה חרוץ ושנון בקי בחזרי תורה צדיק ונשגב כש"ת מוה' יעקב שלום נ"י יקרתו הגיעני וכו'.

וע"ד אשר בדק לן מעלתו נ"י בדברי הפמ"ג באו"ח סי' רי"ט דכתב לישיב דאפילו איש שהוא פחות מכן עשרים יכול לברך ברפת הגומל אע"ג שאמרו דאינו נענש למעלה ואיך יאמר לחיביים. מפל מקום על עבירה שעונשים עלי' מלמטה גם מלמעלה נענש ומעלתו תמה שהוא דבר חדש.

הנה שורש סברא זו הוא מדברי מהר"ל מפראג בספרו גור ארי' בפרשת ח' שרה והביאור הוא שיש הרבה דברים שאין ב"ד שלמטה עונשין עליהן מצד קלותם אבל מלמעלה עונשין כמ"ש ומנו בב"ק דף נ"ו ועל עבירות פינוצא באלו אין עונשין לגדול שלא הגיע לשנת עשרים דאע"ג דלכל הדברים הוא בר דעת מ"מ אין עדיין תקיף בדעתו לחוש על דברים הקלים וכמו שאמרו ולמפור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים ולכך אינו נענש עליהם אבל על דברים שב"ד שלמטה נמי עונשין אם לא נענש מלמטה עונשין אותו מלמעלה זהו נראה הפנונה: אמנם באמת מדברי חכז"ל בדברי אגדה בשבת דף

פ"ט ע"ב מוכח לכאורה דלא כדבריו דאמרין דל עשרין דלא מענישת עלהון ומוכח דלגמרי אין עונשין עליהו.

אבל כבר תמהו בזה יעניין בחכ"צ סימן מ"ט וגם תשוב' מרן הגאון בעל חת"ס סי' קנ"ה ופירשו דרק לדור המדבר לא העניש הקב"ה וביקש יצחק שגם לאותו הדור יעשה ה' חסד. וא"כ גם לדברי הפמ"ג יש לפרש כשם שלא מעניש עליהם כדבר שענישו רק למעלה ככה התפלל יצחק שלא יעניש כלל עליהם ועכ"פ א"ש הא דאמר' הגומל לחיבים.

וגם אפילו למי שאינו בן עשרים. וביותר יש לומר לפי מ"ש החכ"צ דרק בעוה"ז אין הקב"ה מעניש אבל בעולם הבא מעניש ומפל הקרבנות יש רא' דהרי מיד שפא לכלל איש הוא חיב בקרבנות.

וכמו שהאריך כבר בחכ"צ שם וענין בפ"ב דבפורים בירושלמי מבואר ג"כ סמן הדין בכל הדורות הדין כן. וענין כתוס' מ"ק דף כ"ח ובמב"ם בפי' המשנה בסנהדרין פ' ד' מיתות דף נ"ד.

כ' דזה השיעור הוא מפי השמועה אלא שמשמע שם דהפנונה דנודאי הוא חיב כרת אפילו אם הוא פחות מעשרים אלא שהשי"ת מאריך לי' עד שיבוא לשנת העשרים עיי"ש בלשונו וא"ש ותו לא מיד: תשובה פ"ז להרב הגדול הנ"ל ועל דבר תורה אשר העיר מעלתו נ"י ושאל ממני עצה אם ינדקק עצמו בעסק שידוך באשה שמתו לה ב' אנשים והיא אשת חיל ויהי' זה שידוך טוב והגון לבחור הלומד תורה.

הנה אין חכמה ואין עצה לנגד דברי חכז"ל שאמרו לשלישי לא תנשא. ואם שהרמב"ם כ' שהוא רק על דרך הניחוש וכאנכל מפישא דאסר גינאה וטעמו י"ל דהנה יש להביא רא' לדבריו למ"ד מזל גורם.

וכן פסקו הפוסקים והלשון מזל גורם לכאורה קשיא מדברי התוס' בכתובות דף ב' ע"ב ד"ה מצא אמרה לי' שתי בתרוץ הב' דאשה היא שגדה הבעל ואין הבעל שגדה שלה. א"כ אין שייך לומר דמשום מזלה נעניש הוא ואיך אמרינן כאן דמשום מזלה מת הבעל שוב מצאתי שפכר הקשו הראשונים בריש כתובות כזה והובא בש"מ שם.

ומפח זה כתבו התי' הראשון של התוס' ועכ"פ לפי תירוץ הב'. וכן הובא בש"מ שם בשם התוספי הרא"ש וקשיא להרא"ש לשיטתו שפסק כמ"ד מזל גורם.

אלא נודאי דהוא פסברת הרמב"ם שהוא רק כעין נחיש ונהפחה המזיק לאנשים חלופים. ולכך יש לה כתובה מהאנשים הראשונים אע"ג דהוחזקה קטלנית פינון דאין בה חשש ספנה דרק פחדו וגופו החלש הוא הגורם ורק בג' זימני דאז עכ"פ מקח טעות אית בה.

כדבר שיש בו מום אז גם כתובה לית לה. אמנם.

פל זה למ"ד מזל גורם. אבל למ"ד מעין גורם.

אפתי אקא למימר דמן הדין הוא. וחשש ספנה יש בה.

ובזה מְיַנְשְׁבִי דְבָרֵי הָרָא"ש דְּבִיבְמוֹת דְּרַף ס"ד כ' דְּלִכְרָה קִי"ל בְּקַטְלָנִית דְּב' זִימְנֵי הָוִי חֲזָקָה מְשׁוּם דְּהָוִי חֲשַׁשׁ סַכְנָה וְחֲמִירָא סַכְנָתָא. וּמִשְׁמַע שְׁם דְּחֲשַׁשׁ גְּמוּר הוּא וְקִשְׁיָא לְהָרָא"ש הַנְּ"ל הָא דְּפָרְק קַמָּא דְּכַתְּנָבו' וְלַהַנְּ"ל אִיכָא לְמִימַר דְּבִיבְמוֹת קִאֵי הָרָא"ש לְמֵאן דְּאָמַר מְעִין גּוֹרֵם וּמַעְלָתוֹ רְצָה לְפָרֵשׁ מ"ד מְעִין גּוֹרֵם עַפ"י מַה שְׁהִבִּיא הַשְּׁל"ה בַּפ' כִּי תַצֵּא בְּפָרְשַׁת יְבוּם דְּרוּחַ הַנְּשִׁאָר מִבְּעֻלָּה הָרָאשׁוֹן בְּמַעְיָ' הוּא הַדּוּחָה אֶת הַשְּׁנֵי לְפַעְמִים עֵי"ש עַפ"י הַזִּזְהָר.

ולפענ"ד ש"ס דִּינָן לָא ס"ל הָאֲדוּחָה. דא"כ כָּל אֲלֻמְנָה סַכְנָתָא (וּבְאַמְת כ' בְּשִׁל"ה שְׁם דְּכָל אֲלֻמְנָה סַכְנָתָא אֲלָא דְּלֵא הַחֲזָקָה עַדִּין שְׁהָרָאשׁוֹן יְדָחָה אֶת הַשְּׁנֵי דְּדִלְמָא יְהִי אִיפְכָא) וְגַם הָאִיכָא בְּנִייהוּ דְּנָפַל מְדִיקָלָא וּמַת שְׁאָמְרוּ בִיבְמוֹת ס"ד ע"ב קִשְׁיָא וּמַעְלָתוֹ הַרְגִּישׁ בְּזָה וְכ' דְּמְשׁוּם הַנְּיֻצוּחַ שֶׁל הָרוּחַ הָרָאשׁוֹן אֵין רְאוּי שְׁיִמּוֹת מִיְתָה כְּזוֹ אֲלָא נּוֹדְאֵי חֲטָאוּ גְרָם וְכַמוֹ שְׁאָמְרוּ חֲכוּ"ל דִּין ד' מִיְתוֹת לָא בְּטָלוּ.

וְזָה תִּימָה דא"כ גַּם לְמ"ד מְזַל גְרָם הָאִיךָ אִיכָא לְמִימַר דְּמִשׁוּ"ה נָפַל וּמַת אֲלָא נּוֹדְאֵי דְּהַפְּירוּשׁ בְּש"ס כְּפִשׁוּטוֹ. וְהִנֵּה מְדַבְרֵי הַרְמַב"ם שְׁהִבִּיא מְשַׁמַּע שְׁגָם זָה קִים לִי עַפ"י חֲכָמַת הָרְפוּאָה שְׁאֵין לְזָה חֲשַׁשׁ לּוֹמַר מְעִין גּוֹרֵם אֲלָא שְׁהוּא פְּנִיחוּשׁ: וְהִנֵּה הַנוּב"י מַהְדוּ"ק סִי' ט' כ' לְהַמְצִיא קוֹלָא עַפ"י תְּשׁוּבַת הָרָא"ש שְׁכ' לְפָרֵשׁ הָא שְׁאָמְרוּ מְזַל גּוֹרֵם עַל כְּרַחֲוּ אֵין הַפְּירוּשׁ שְׁמַזְלָה גְרָם שְׁיִמּוֹתוֹ בְּעֻלָּי' שְׁלֵא מְצִינוּ מְזַל כְּזָה אֲלָא דְּהַמְזַל גּוֹרֵם הִינְנוּ שְׁמַזְלָה לְחִיּוֹת חֵי עוֹנֵי נְצַעַר וְעִי"ז מַתוּ בְּעֻלָּיָה.

וּמַזָּה הוֹלִיד הַנוּב"י הַנְּ"ל דְּבִאֲשָׁה שְׁהִיא בְּעֻלַת מְסַחֲרָא וְגַם בְּהִיּוֹתָהּ אֲלֻמְנָה הִיא עֲשִׂירָה וְנִכְבְּדָת. א"כ א"א לְתֵלוֹת בְּמַזְלָה עֵי"ש.

ולפענ"ד דְּבָרֵי אֵינָם מְוַכְרְחִין וְלֵא שְׁמַעְנוּ פִּינְצָא בְּזָה וְאִם הָאֲמַת שְׁמַזְלָה לְחִיּוֹת חֵי עוֹנֵי פּוֹעֵל זָה עַל בְּעֻלָּה. אֲבָל אִיךָ תַּפְעוּל זָה לְהַמִּית אֶת בְּעֻלָּה דִּי שְׁתַּפְעֵל עָלְיוּ שְׁיַעֲנֵי אֲבָל לֵא שְׁיִמּוֹת וְע"כ צְרִיךָ לְהַסְבִּיר דְּהִנֵּה אָמְרוּ טָב לְמִיתָב טַן דּוּ מְלִמִּיתָב אַרְמְלוּ וְע"י שְׁמַזְלָה חֵי צַעַר דְּהִינְנוּ חֵי אַרְמְלָא וְא"כ אֵין חִילּוּק בֵּין עֲשִׂירָה לְנִכְבְּדָת.

וְדִלָּא כְּהַנוּב"י וְכֵן מְצִאתִי בְּש"מ בְּרִישׁ פְּתוּבוֹת בְּהַדְּיָה שְׁכ' שְׁמַזְלָה לְמִיתָב אַרְמְלָא וְזָה פְּנ"ל עֵי"ש: וְרֵאָל לְזָה עוֹד שְׁהָרִי אָמְרוּ בִיבְמוֹת ס"ד ע"ב דְּאָמַר רַבָּא עַל אַבְיֵי שְׁנַשְׁאָ לְחוּמָה שְׁהִיְתָה כְּבָר נְשׁוּאָה לְב' אֲנָשִׁים וְיִי אִיכָא דְּעַבְד עוֹבְדָא בְּנַפְשִׁיהָ פְּנוּתִיהָ אַע"ג שְׁפָסַק רַבָּא לָהּ מְזוֹנוֹת מְנַכְסֵי אַבְיֵי כְּמוֹ שְׁהִיְתָה רְגִילָה בְּחֵי בְּעֻלָּה עֵינָן פְּתוּבוֹת ס"ה ע"א.

וְכִינּוֹן דְּמַתְּזַנָּא וּמַתְּפַרְנְסַת מְנַכְסֵי בְּעֻלָּה כְּמוֹ בְּחֵינּוֹ וְעַל כְּרַחֲוּ רַק מְשׁוּם דְּטָב לְמִיתָב טַן דּוּ הוּא. וְא"כ פִּינּוֹן דְּסַכְרַת הַנוּב"י לִיתָא וְאֲפִילוּ הַרְמַב"ם וְסִינְעֵתוֹ לֵא פְּתָבוּ לְהַתִּיר לְגַמְרֵי וְחֲשִׁישׁוּ עֵינָן בְּתְשׁוּבַת חֲכ"צ סִי' א'.

שְׁאֲפִילוּ לְעַנְנֵן יְבוּם חֵינְשִׁינָן. אַעפ"י שְׁרְאִיוֹתֵינוּ לְפִי מ"ש הַנוּב"י סִי' י' בִּאֵהָע"ז מַהְדוּ"ק אֵין רֵאִי מְרִש"י וּמְרַב"ן.

וְלְעַנְנֵן יְבוּם וְכִינְצָא שְׁיִישׁ בּוֹ צְדָדִים יֵשׁ לְהַתִּיר. אֲבָל בְּנִינְדוֹן שְׁלַנּוּ שְׁאֵין בּוֹ צַד לְהַתִּיר רַק לְעֻשׂוֹת נֶגֶד דְּבָרֵי חֲכוּ"ל דִּי לְהַקְל בְּדִיעַבְד וְכַמוֹ"ש הַתְּה"ד וְהוּבָא בְּרַמ"א בִּאֵהָע"ז סִימָן ט'.

אָבֵל לֹא לְכַתְחִילָהּ וְרִנַּח וְהִצְלָה יַעֲמֹד לְהִבְחֹר הַלּוֹמֵד תּוֹרָה מִמָּקוֹם אַחֵר לְשִׁמּוֹר אֵת דְּרָךְ עַץ הַחַיִּים. לְהִיּוֹת דְּרָכָיו דְּרָכֵי נֹעֵם.

וְכָל נְתִיבוֹתָיו שְׁלוֹם. דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַדּו"ש: הַק' מִשֵּׁה שִׁיק מִבְּרַעֲזָאוֹנָע: תְּשׁוּבָה פ"ח בַּעֲזַהי"ת יוֹם ה' לְסֹדֵר דְּבָרִים תְּרַל"ח לַפ"ק פַּק"ק חוֹסֵט יַע"א: בִּימֵי יָגוֹן וְאַנְחָה יִשְׁלַח ה' בְּרָכָה וְהִצְלָחָה.

לְהַרְבֵּי הַמְּוֹפְלָא וּמְוֹפְלָג בַּתּוֹרָה חֲרוּץ וְשִׁנוֹן מוֹה' נִפְתָּלִי שְׁנוֹאֲרֵץ הַפֶּהָן נִי' בַּק"ק בְּעָרְעָגְסָאז יַע"א: מִכְּתָבוֹ קַבְלָתִי וַע"ד אֲשֶׁר כָּתַב פְּלוּל אַרוֹף בְּדִין מִי שְׁנַעֲשֶׂה לוֹ נֵס דְּצָרִיף לְהוֹדוֹת פִּמְבֹּאֲרַר בַּאו"ח ס' רִי"ט וְהִבִּיא דְּבָרֵי מָרְן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס זצ"ל בַּאו"ח ס' נ"א שְׁרַב סְפָרְדִּי אֶחָד לָמַד מִדְּבָרֵי הָרֵא"ש רִישׁ פָּרָק הָרוֹאֶה שֶׁכ' דְּבַרְכַּת הוֹדָאָה הוּא בְּמָקוֹם קָרְבַּן תּוֹדָה וּמִמִּילָא פֶּשֶׁם שְׁאִין מְבִיאִין קָרְבַּן תּוֹדָה בְּלִילָה ה"נ אִין מְבַרְכִין בְּרַפְת הוֹדָאָה בְּלִילָה וּמִזָּה פִּלְפֵל בְּחֻכְמָה בְּכַמָּה עֲנִינִים בְּעִנְיַן הוֹדָאָה וְאִנִּי אֲשִׁיב רַק בְּקִצְרָה לְפִי הַנְּרָאָה לְפִי עַנ"ד.

בְּנוֹדָאֵי קָרְבַּן תּוֹדָה הוּא רְשׁוּת וְאִינוּ קָרְבַּן חוֹבָה שְׂיִהֵא מְחַוְיָיב לְהִבִּיא עַל הַד' דְּבָרִים דְּהָרִי אֲמַרִּינוּ בַּתּוֹרַת פְּהִינִים בַּפ' צוֹ בְּפָסוּק בּוֹאֵם עַל תּוֹדָה יִקְרִיבֵנוּ דְּתוֹדָה בָּא מִן הַמַּעֲשֵׂר דְּכָל זָמַן שְׁלֹא נִדְרַת תּוֹדָה.

לֹא הָיָה חוֹבָה וְדָבָר שְׂאִינוּ חוֹבָה בָּאָה מִן הַמַּעֲשֵׂר. וְרַק אִם נִדְרַת תּוֹדָה בְּסִתְּמָם אִינוּ יָכוֹל לְהִבִּיא אֲלֵא מִן הַחֲוֹלִין וְכֵן מְבֹאֲרַר בְּרִש"י בִּיֵצָה דָּף כ' ע"א וְכֵן נִרְאֶה מִלְשׁוֹן הַמִּקְרָא דְּכַתִּיב וְאִם עַל תּוֹדָה יִקְרִיבֵנוּ וְכָל אִם וְאִם הַנְּאָמַר בַּתּוֹרָה הוּא רְשׁוּת רַק בַּג' דְּבָרִים הוּא חוֹב כְּמוֹ שְׂהִבִּיא רִש"י סוֹף פ' יִתְרוֹ וַא"כ יָפָה כ' הַהִפְלֵא"ה בְּסִפְרוֹ פְּנִינִים יָפוּת עַל הַתּוֹרָה דְּלִכְּף לֹא הַזְכִּיר לְעִנְיַן חֲמִיץ רַק קָרְבַּן רֵאשִׁית.

וְלֹא הַזְכִּיר הַחֲמִיץ שְׂאֲצֵל תּוֹדָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִדְבָה. וְלִדְעַת מָרְן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס זצ"ל שֶׁם בַּתְּשׁוּבָה הַנ"ל שְׁנִרְאֶה מִדְּבָרָיו שֶׁעַל ג' הָרֵאשׁוֹנִים הַנִּפְרָטִים בַּתְּהִילִים קִאֲפִיטֵל ק"ז יֵשׁ חַיִּיב לְהִבִּיא קָרְבַּן תּוֹדָה.

וְרַק עַל יוֹרְדֵי הַיָּם אִינוּ חַיִּיב צָרִיף לְדַחֹק בְּפִי' הַת"כ הַנ"ל דְּלֹא קָאֵי רַק עַל יוֹרְדֵי הַיָּם: וְלִפִּי הַנְּרָאָה לְפִי עַנ"ד גַּם מָרְן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס זצ"ל לֹא כָּתַב דְּהָיָה חוֹבָה אֲלֵא לְפִי מַה שְׂצִינְדָּד שֶׁם דַּעַת הַתּוֹס' שְׁחַיִּיב עֲשֶׂרָה הוּא מַעֲיָקָר הַדִּין לְהוֹדוֹת בְּפִנְיָהֶם וְלַחַד גִּיְרָסָא דְּצָרִיף תְּרַוְוִיָּהּ קַהֵל עִם וּמוֹשֵׁב זְקָנִים וַע"כ דְּלִדְיָדָהּ יִלְפִינּוּ מִהַקְרָא וְיִזְבְּחוּ זְבָחֵי תּוֹדָה וּס"ל פִּינּוּ דְּמַקְרָא יִלְפִינּוּ וּבַקְרָא נְאָמַר וְיִזְבְּחוּ זְבָחֵי תּוֹדָה אַחֵר הַשְּׁלֵשָׁה.

אָבֵל בְּרַבִּיעִי לֹא נְאָמַר וְיִזְבְּחוּ. אָבֵל הוֹדָאָה הִינּוּ פְּסוּק וִירוּמָמָהּ בְּקַהֵל עִם כ' לְאַחֵר הַרְבִּיעִי לְכָף אֵיכָא לְמִימַר דְּדוֹקָא לְשִׁיטַת הַתּוֹס' וְלִהָדָּ גִיְרָסָא מְוַכְרְחִין לוֹמַר כֵּן.

אָבֵל לְדִינָא וְנוֹדָאֵי דְאִין תּוֹדָה חַיִּיבַת וְכַמְבֹּאֲרַר בַּת"כ: וּמִטַּעַם זֶה לְשִׁיטָה הַהוּא דְּהָיָה בְּרַפְת הוֹדָאָה דְּאוֹרִיָּתָא פִּינּוּ דְּאֲתִיא מִדְּבָרֵי קַבְלָה.

כְּדִינָא בְּזָבְחִים דָּף כ"ב וַעַד דְּאֲתָא יְחֻזְקָאֵל מֵאֵן אֲמַרָה ה"נ וַעַד דְּאֲתָא דְּוֹד מֵאֵן אֲמַרָה. וַע"כ דְּגִמְרָא גְּמִירִי לְהוּ מְהֻלְכָה לְמַמ"ס וּמִזָּה נִרְאֶה דְּלָמַד מָרְן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס דְּקָרְבַּן תּוֹדָה בְּעִי גְּמִי שִׁירָה דְּכַתִּיב וְיִזְבְּחוּ זְבָחֵי תּוֹדָה וַיִּסְפְּרוּ מַעֲשֵׂיו בְּרִינָה וְעַל פְּרָחָף הוּא

שירה ואין אומרים שירה אלא על הינו וא"כ לכאור' קשה הא בעירוכין דף י"א ע"ב דאין אומרים שירה על עולת נדבה של ציבור ומכ"ש על של יחיד מיהו לפי האמת נראה לא מבע"ל אם אמרינו שם כר"ל דחייב הוא דליכא אבל רשות איכא אלא משום דאמא לאחלופי עיי"ש בקרבן תודה דצריף להביא חלות איכא הכי"ר.

ובלא"ה מקרא דיליף שם דממעטינו עולות נדבה היינו מקרא דותקעתם בתצונצרת על עולתיכם ועל שלמיכם ומזה ממעטינו דבעי דוקא עולות ושלמי חובה מיהו אפתי לא נתמעט אלא שירה בכלי ונהי דאנו קי"ל כמ"ש הרמב"ם בפ"ג מהלכות פלי המקדש דעיקר שירה בפה מ"מ הקרא מיירי גם בכלי שיר דתצונצרת די"ב הלויים שהיו תוקעים וא"כ שירה בפה ליחיד.

איכא למימר דלא נתמעט וכמו דאמרינו שירה על הביפורים ומרן הגאון הקשה על דברי התוס' לשיטתם דלפי חז"ל גירסא ס"ל דהוי דאורייתא דילפינו מקרא דדברי קבלה. וא"כ גם שירה דקרבן יחיד ילפינו ושפיר הצריף עיון על דברי התוס': ולמקצת ראי' פתב מרן דגם הרמב"ם שכ' בפ"ב מהלכות מעשה קרבנות סתם דקרבן יחיד וקרבן ציבור שונים לענין נסכים ולא חילוק דעל קרבן יחיד אין אומרים שירה משמע לי למרן זצ"ל דהרמב"ם גם כן סובר דנשאין לומר שירה וכו"ל וכו"ל וכל זה אי אמרינו דילפינו מקרא ודינו פדין תורה פדלעיל ולפי"מ ש לעיל א"ש ג"כ הא דשבעות דף ט"ו ע"ב דשיר של תודה הי' בכינורות דהיינו רשות וכו"ל ונדאמא למיטעי לא שייך בתודה פדלעיל: ועכשיו נבוא לדברי הרא"ש ריש פרק הרוואה ה"ל שכ' מרן הגאון זצ"ל דאין פוננתו דברפת הודאה הוא במקום קרבן תודה ובאמת דברי הרא"ש צריכין ביאור דמזה יליף שם הרא"ש דמעיר לעיר לא צריף לברף ברפת הודאה וזה תימיה מה ראי' מתודה דלמא גם תודה בעי מעיר לעיר ואי משום דבעי קרא פדכתיב דבעינו שהי' בספנה כמבואר בקרא.

א"כ א"צ ראי' מתודה: ולפענ"ד. נראה לבאר הדברים דהנה הברכה המתוקן לברפת הגומל היא משונה מפל הברכות שנסח הברכה הגומל לחייבים טובות שגמלנו כל טוב ומאי הלשון אומרת לחייבים.

הי' לו להלל ולהודות ע"ז שגמל אתו טובות. ומה ענין חייבים לכאן אמנם אם אדם חייב וחוטא ואפי"ה עושה לו הקב"ה טובות בנודאי הוא חסד גדול יותר אמנם מי יודע אם הוא חוטא האדם? נראה לעינינו.

אמנם אם הי' בצרה והקב"ה לא עביד דינא בלא דינא ע"כ הי' חוטא ואם הקב"ה עושה לו נס הרי הנס גדול ביותר. ולכך באותן ד' דברים שצריכין להודות עליהם.

שמתחילה הי' בצרה. או שהוא עצמו הכניס עצמו לצרה.

וקי"ל דאל ילף אדם במקום ספנה. דעי"ז ממעטין לו מזכיותיו.

וגם מעינינו בדינו. ואפי"ה עושה לו הקב"ה נס וזהו שאנו מברכין הגומל לחייבים טובות הוא יגמלנו כל טוב שאע"ג שהי' חייב פנראה מצרה שהי' בתוכה.

ואפי"ה עֲשֵׂה לֹהֶקֶב"ה נִס וְהוֹי הוֹדָאָה גְדוּלָּה וְצָרִיכָה: וְזֶה עֲצָמוּ יְכוּלִין לְמִילָף מְקַרְבֵּן תּוֹדָה שְׁהָרִי קָרְבֵּן תּוֹדָה מְבִיאִין לְחֵם חֶמֶץ וּמִצָּה. מְשֻׁנָּה מְשֻׁאָר קָרְבָּנוֹת וּלְפִי הַנִּלְנָה גְרָאָה עַל דְּרָף דְּבָרֵי אַגְדָּה דְּכַתְּבוּ דְחֶמֶץ רוּמְזוּ עַל הַחֶטָּאִים וַיִּצַּח"ר וּמִצָּה מוֹרָה עַל נִס שְׁנַעֲשֵׂה בְּמָקוֹם שְׂאִין לִיצַח"ר שְׁלִיטָה.

וְרַק בְּעֵנָה. וְעָקֵב עֵנָה יִרְאֵת ה' נְאֻמָּר.

וּא"כ בְּתוֹדָה ג"כ אִף דְּהוֹי חֶמֶץ דְּהִינְנוּ דְחֶטָּא וְשָׁמַע לְהִיצַח"ר שְׁהוּא רוּמְזוּ לְחֶמֶץ. אִפִּי"ה עֲשֵׂה הַקֶּב"ה לֹהֶ נִס וַיִּשׁוּעָה וְזֶהוּ הַמִּצָּה שְׁהוּא מְרַמְזוּ עַל הַיְשׁוּעָה כְּמוֹ שֶׁהִיא אֲזִי יִשׁוּעָה.

וְזֶה אֲפָשָׁר כְּוֹנֵת הָרֵא"ש שְׁמִבְרַכִּין הַגּוֹמֵל לְחַיִּיבִים הִינְנוּ בְּמָקוֹם תּוֹדָה. וְהִינְנוּ ע"כ רַק אִם הִיא בְּמָקוֹם צָרָה מִתְחַלְלָה וּמִזָּה גְרָאָה שְׁחֶטָּא וְהִיא רְאוּיָה לְעוֹנֶשׁ.

וְזֶה שְׁיִיף רַק בְּהִנֵּי ד' דְּבָרִים אוֹ פִּיּוּצָא בְּהֵם אֲבָל בְּהוֹלָף מְעִיר לְעִיר שְׁלֵא הִיא בְּמָקוֹם סְפָנָה א"כ לֹא הִיא בְּצָרָה לֹא שְׁיִיף כָּלֵל אוֹתָהּ בְּרַכָּה כְּמוֹ דְלֹא שְׁיִיף כָּלֵל קָרְבֵּן תּוֹדָה. זֶהוּ גְרָאָה לִי בְּכּוֹנֵת הָרֵא"ש עַפ"י דַּעַת מְרֵן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס זצ"ל וְעַכ"פ לְפִי הָאֵמֹר גְרָאָה דָּאִין נַפ"מ בְּזֶה וּבְנוֹדָאֵי אִף בְּלִילָה יְכוּלִין לְבָרַף בְּרַכְתָּהּ הַגּוֹמֵל: וְעַתָּה נְבוּאָה לְפָלְפוּל מַה שְׁפָלְפַל מַעֲלָתוֹ דָּאִי גִימָא כְּדַעַת הַחֶכֶם הַסְּפָרְדִי הַנִּלְנָה דָּאִין לְבָרַף בְּלִילָה א"כ גַּם בְּשַׁבַּת וַיּו"ט ג"כ אִין לְבָרַף דְּהָרִי גַם בְּשַׁבַּת וַיּו"ט אִין מְבִיאִין תּוֹדָה וְאִף דְּבִאֲמִירָה לִית בִּי חִילוּל מ"מ הָרִי קִי"ל בְּאו"ח סִי ק"ז דָּאִין מִתְפַּלְלִין תְּפִילַתְנִדְבָּה בְּשַׁבַּת.

וְאֵע"ג שְׂאִין חִילוּל שַׁבַּת בְּתַפְלָה. אִפִּי"ה כִּינּוּן שְׂאִין מְקַרִּיבִין קָרְבֵּן נִדְבָּה.

אִין מִתְפַּלְלִין תְּפִילַת נִדְבָּה בְּשַׁבַּת. וְהִנֵּי אִי גִימָא כְּדַעַת הַחֶכֶם הַנִּלְנָה דְּבִרְכַת הַגּוֹמֵל הוּא בְּמָקוֹם קָרְבֵּן וְאִין מְבִרַכִּין בְּלִילָה וְא"כ גַּם בְּשַׁבַּת וַיּו"ט אִין לְבָרַף.

וּמִנְהַג הָעוֹלָם הוּא לְבָרַף בְּשַׁבַּת וַיּו"ט. וְהִנֵּה לְדַעַת הַמְּנַהֲגִים שְׁהִבִּיא הַא"ר סִי נ"א סַעִי י"ב דְּבִשַׁבַּת יִתְחַלְלוּ הָרִיעוּ לֵה' כָּל הָאָרֶץ.

וְרַק הִנֵּי ב' תְּיָבוֹת מִזְמוֹר לְתוֹדָה אִין אוֹמְרִים וְהַטַּעַם כִּינּוּן שְׂאִין מִזְכִּירִין הַקָּרְבֵּן לֹא מוֹכַחָא מִקְלָתָא דְהוּא בְּמָקוֹם קָרְבֵּן. ע"כ רְשָׁאֵי לֹמַר שְׂאֵר הַמְּזֻמֹּר: וְהִנֵּה ה"נ בְּגִידוֹן הַנִּלְנָה לְ מִשָּׂא"כ בְּתַפְלָה שְׂאוֹמְרִים רְצָה בְּתַפְלַת י"ח וְשֵׁם נְאֻמָּר וְהִשָּׁב אֶת הָעֲבוּדָה וְאֲשִׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפַלְתֶּם וכו'.

וּבְזֶה ג"כ מְיֻשָּׁב מַה שְׁהִבִּיא מַעֲלָתוֹ לְתַמּוּנָה עַל הַמַּג"א בְּסִי רַפ"ב דְּקֻאֲמַר דְּהַעֲלִי שְׁעוּלָה הַבַּעַל כְּשִׂאֲשָׁתוֹ הַיּוֹלֶדֶת גְּכֻסָּת לְבִיהֶכֶן"ס הוּא בְּמָקוֹם קָרְבֵּן. וְתַמָּה מַעֲלָתוֹ הָא בְּמָקוֹם קָרְבֵּן הִיא הַדִּין שְׁלֵא לְעֵלוֹת בְּשַׁבַּת.

דְּבִשַׁבַּת אִין מְבִיאִין קָרְבֵּן יְחִיד וְלִהַנִּלְנָה ל' א"ש וְאֵע"ג דְּבִמְזֻמֹּר לְתוֹדָה אִין נוֹהֲגִין כֵּן בְּשַׁבַּת וַיּו"ט הִינְנוּ מְשׁוּם דְּכָל פְּסוּקֵי דְלֹא פְּסוּקֵי מְשָׁה רַבִּינוּ בְּתוֹרָה אוֹ אֲנָשִׁי כְּנֵה"ג אֲנָן נְמִי אִין רְשָׁאִין לְהַפְּסִיק: וּבְגוּף.

הַדְּבָר הִיא גְרָאָה לִי לִישָׁב בְּלֵא"ה דְּלְכָאוּרָה קָשָׁה לִי הָרִי מְבוֹאָר בִּירוּשָׁלַיִם פ' הָאוּרָג דְּהַשְׁחִט חֶטָּאת יְחִיד בְּשַׁבַּת כִּיפָּר בְּדִיעֵבַד אִם זָרַק הַדָּם וּבְכִיצָה דָּף כ' ע"ב שָׁם מְבוֹאָר אִם עָבַר וְשָׁחַט גְּזָרִים וּנְדָבוֹת בִּי"ט זוֹרַק אֶת הַדָּם לְכָל מַר כְּדֵאִית לִי.

ובשבת כה"ג לתי' הראשון שם וכו' ואף לתי' הב' לכתחילה הוא דלא יזרוק אבל בדיעבד הורצה. וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מהלכות שגגות הלכה י"ד עיי"ש וא"כ לכאורה קשה לי לפי מ"ש הטו"ז באו"ח סי' קל"ב דתפלה פנגד דם תיקנו.

וכן הספיק בא"ר בסי' א' ס"ק יו"ד שכ"כ גם רבינו יונה בפ' תפלת השחר דהתפלה הוא פנגד דם וא"כ הרי בדם בזריקה אין שום חילול. דכבר נשחט הזבח וא"כ למה לא יהיו ראשיו להתפלל בשבת תפלת נדבה פיון דשחיטה אין פאן צורף: ורק לנגד הדם תיקנו התפלה ובזריקת דם לחודא.

אין פאן שום חילול וצריף לומר פיון דמ"מ לכתחילה הדין דלא ליזרוק הדם בשבת. וכיון דכתיב ונשלמה פרים שפתינו דהתפלה הוי במקום הקרפון וכיון דלכתחילה אפילו לזרוק הדם אסור לזאת אסרו גם התפלה ואפילו ביו"ט ג"כ אסור לרבא אלא אם זורק על מנת לאכול הבשר.

וכל זה שייף בתפלת נדבה שעושה פן לכתחילה אבל ברפת הגומל פיון דעד השתא לא בירף. וכן לעגנן איש של היולדת בסי' רפ ב הנה"ל דהוא מחוייב וכל שהויי מצוה לא משהינו והוי פדיעבד ונשפיר דמי לברף: או לעלות לתורה אף בשבת ויו"ט פן נראה לפענ"ד ואחתום בברכה המשולשת דברי הדו"ש ושלוש ידידי אביו הגאון המפורסם שליט"א: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה פ"ט החיים והשלום וכ"ט להבחור המופלג בתורה וביראה כה' שלמה ליפמאן נ"י: מכתבו קבלתי ועל אשר שאל ממני איף לנהוג מי שלא ברף שהחיינו בשעת אכילתו פרי חדשה אם יברף באכילה שני' דהרמ"א בסי' רכ"ה כ' במי שלא ברף בראי' ראשונה יברף בראי' שני' וכ' המג"א דהוא הדין לדין דמברכין בשעת אכילה.

אם לא ברף באכילה ראשונה יברף באכילה שני' ומעלתו כ' דיש לחלק. דבראי' איפא למימר דסמך עצמו לברף אח"כ בשעת אכילה.

וסברא זו אין בה טעם וכבר כתב הלבוש דבין באכילה ובין בראי' הדין שונה וגדולה מזו כ' הלבוש דאפילו לא אכל עוד הפעם מ"מ מחוייב לברף תשלומין על האכילה שאכל קבר אלא דכבר הביא המג"א בשם סמ"ק ור"ם דפליגו וסברו דמי שלא ברף בראשונה אינו מברף בשני'.

ולכאורה הו"א ראי' לדעת הרמ"א ותיובתא לדעת הלבוש דסובר דמברף לתשלומין על מה שאכל מכבר. וגם תיובתא לסמ"ק ור"ם הסוברין דאם לא ברף בראשונה אין מברף שוב אח"כ מש"ס דסופה דף מ"ז דאמרינו זמן כל שבועה משכחת לה דאם לא ברף יומא קמא מברף ביומא אחרינא א"כ מבואר דלאחר שעבר החג שוב אינו מברף.

ואכילת הפרי הוא המחייב פזמן החג. וא"כ מוכח דלאחר האכילה א"צ לברף לתשלומין וקשיא ללבןש ומיהו עכ"פ מבואר שם דכל משהו זמן שהדבר המחייב ברפת שהחיינו.

הוא עוד בעולם מבואר שם דמברף וכל זמן שלא עבר החג מחוייב לברף. פל שלא ברף עוד: וא"כ ה"ה בפרי פל זמן שאוכל או רואה אותו פרי המחייבו בברכה צריף לברף.

פֶּל זְמַן וְשֵׁלָא בְּרַף בְּרַאשׁוֹנָה וְקָשְׂיָא לְסַמְ"ק וְלִר"ם. וְאַפְשָׁר דַּס"ל דְּחַג שְׁאַנְי דְּכָל זְמַן
הַחַג נִמְשָׁף הַשְּׁמִיחָה מִשָּׂא"כ בְּפָרִי עֵינָר שְׁמִחָה בְּרַאשׁוֹנָה מִיְהוּ דְּחַק לְחַלְק בְּזָה: וְעוֹד
דְּהָרִי גַם לְעֵינֵי מַצָּנֵת נ"ח פֶּסֶק פֶּן בְּסִימָן תִּרְע"ה וְלָמָּה לֹא נִימָא פֶּן גַּם לְעֵינֵי בְּרַפְת זְמַן
עַל פָּרִי וְדַעַת הַלְבוּשׁ יֵשׁ לִישָׁב דְּלַעוֹלָם אִיכָּא לְמִימַר דִּישׁ תְּשְׁלוּמִין אִם לֹא בְּרַף שְׁהַחֲיִינוּ
עַל אֲכִילָה אוֹ רֵאִי רֵאשׁוֹנָה דִּישׁ לְחַלְק בֵּין אִם הַחַיִּיב יֵשׁ לוֹ מְשָׁף זְמַן וּבְכָל מְשָׁף הַזְּמַן
הוּא מְחַוֵּיב בַּפ"ע אוֹ אִם הוּא בָּא רַק מִכַּח תְּשְׁלוּמִין דְּמַצָּד תְּשְׁלוּמִין שְׁיִיף רַק בְּשׁוֹגֵג אוֹ
טָעָה אֲבָל בְּמַזִּיד אִין שְׁיִיף תְּשְׁלוּמִין וְכִמוֹ שְׁפַתְבּ הַב ח לְבָאָר לְעֵינֵי קִידוּשׁ בְּסִי רַע"א
וְכַדְקִי"ל לְעֵינֵי תְּפִלָּה בְּסִי ק"ח דָּאָם עֵבֵר בְּמַזִּיד אִין תְּשְׁלוּמִין אֲבָל אִם הַחַיִּיב מַצָּד עֲצָמוֹ
גַם אִם עֵבֵר בְּמַזִּיד מְפָל מְקוֹם מְחַוֵּיב לְבָרַף כָּל אוֹתוֹ הַזְּמַן וּלְכַף אִיכָּא לְמִימַר דְּזְמַן כָּל
שְׁבָעָה הֵינּוּ דְּכָל שְׁבָעָה מְחַוֵּיב מַצָּד עֲצָמוֹ וְאַפִּילוּ אִם עֵבֵר בְּרַאשׁוֹן בְּמַזִּיד וְכוּ' אֲבָל
מְפָאן וְאִילָף נְהִי דִישׁ לוֹ תְּשְׁלוּמִין הֵינּוּ בְּשׁוֹגֵג אֲבָל לֹא בְּמַזִּיד: וְהִנֵּה בְּלִשׁוֹן תְּשׁוּבַת
הָרֵא"ש הַמּוּבָא בְּטוֹר סִי תִרְע"ה מְשָׁמַע לְכַאוּרָה כְּהַלְבוּשׁ דְּכַתְב דְּמְבָרַף בְּיוֹם אֶחָד אוֹ
כָּל זְמַן שְׁיִזְכִּיר מְשָׁמַע אֲפִילוּ שְׁלֵא בְּשַׁעַת הַדְּלָקָה וְהֵינּוּ מִטַּעַם תְּשְׁלוּמִין וְכַהַלְבוּשׁ וַא"כ
ה"ה בְּפָרִי לְאַחַר אֲכִילָה וְעֵינֵי ב"ח בְּאו"ח סִי תִרְע"ה דְּכַתְב דְּוֹקָא תּוֹף ז' וַצ"ע וְלְכַאוּרָה
פִּינּוּ דְּאֵנּוּ קִי"ל דְּבְרַפְת שְׁהַחֲיִינוּ מְבָרְכִין דְּוֹקָא בְּמְקוֹם שְׁיֵשׁ שְׁמִחָה וְהִנָּאָה וְכַמ"ש
הָאֲבוּדָרָהּ בַּה' בְּרַכּוֹת וּבִיאָרְתִי בְּתִשׁוּבָה (סִי צ') וְכִינּוּ דְּהוּי כְּמוֹ בְּרַפְת הַנְּהַיִן וְכִמוֹ
דְּקִי"ל בְּאו"ח סִי קס"ז סֵעִי ח' דָּאָם אֲכָל וְלֹא בְּרַף אִיז לוֹ תְּשְׁלוּמִין דְּהוּאִיל וְאַדְחִי אֲדְחִי
ה"נ פֶּאן וְדָלָא כְּלָבוּשׁ מְפָל מְקוֹם גַּם בְּאַכִילָה כְּתַב הַמַּג"א שָׁם ס"ק כ"א דְּפִלּוּגְתָא הוּא.

וַא"כ טוֹב לְהוֹצִיא עֲצָמוֹ מְפִלּוּגְתָא וְלִהְדַּר אַחַר פָּרִי חֲדָשָׁה לְבָרַף זְמַן מִיְהוּ גַם בְּאַכִילָה
שְׁנִי שֶׁל אוֹתוֹ פָּרִי אִף דְּכַתְבְּתִי דְּמִסְתַּבֵּר לִי וְיֵשׁ רֵאִי לְדַעַת הָרַמְ"א וְגַם הַב"ח כְּתַב
בְּסִימָן תל"ב דְּגַבִּי בְּרַפְת שְׁהַחֲיִינוּ לְדַעַת הַטוֹר לֹא אֲמַרִינִין סְפֵק בְּרַכּוֹת לְהַקֵּל וְכֵן הִבִּיא
הַא"ר רֵאִי לְזָה בְּאו"ח סִי כ"ב מ"מ טוֹב וְיָפָה לְהוֹצִיא עֲצָמוֹ מְפִלּוּגְתָא וְלָכֵן יֵשׁ לְהַדַּר
אַחַר פָּרִי אַחֲרֵת חֲדָשָׁה לוֹ וְלִפְטוֹר אֵת זוֹ וְסִפֵּר הַרְדָּב"ז שְׁהִבִּיא הַמַּג"א וְהַלֵּק"ט שְׁהִבִּיא
הַבָּאָר הֵיטֵב הַמְדַּבְּרִים מְזָה אִין בְּיַדִּי לְעֵינֵי בְּהֵם מַה הֵמָּה רֵאִיוֹתִיהֶן דִּידוֹ הַדו"ש: הַק'
מְשָׁה שִׁיק מְבָרַעְזָאוֹנָע: תְּשׁוּבָה צ' שִׁיל"ת י"ג נִסָּן תַּרְכ"ט לַפ"ק: הַחַיִּים וְהַשְּׁלוּם וְכָל
טוֹב לְאַהוּבֵי תְּלִמִּידֵי הָרַב הַמְּאוּהָ"ג הַמְּוִפְלָג בְּתוֹרָה וּבִירָאָה כַּש"ת מוֹהַרֵר וְנִסְמָאן סוֹפֵר
גְּרוֹ אַבְדִּיק"ק הַאֲלֵאשׁ יַע"א: מְכַתְּבוֹ קַבְּלִיתִי וְאַשֶּׁר הָעִיר מַעֲלָתוֹ נִי' עַל עֵינֵי קִידוּשׁ הַחֲמָה
שְׁיִהֵי אִי"ה ג' הָעָרוֹת א' קִידוּשׁ הַחֲמָה בְּהִיּוֹת תְּקוּפַת נִסָּן בְּתַחֲלַת לַיִל ד' כְּמוֹ שְׁהִי
בְּתַחֲלַת הַבְּרִיאָה וְזָה שְׁיִיף לר"י דְּבַנִּיסָן גְּבָרָא הָעוֹלָה אֲבָל לר"א דַּס"ל בְּתַשְׁרֵי גְּבָרָא
הָעוֹלָם וְלִזָּה אָנוּ אוֹמְרִים בַּר"ה הַיּוֹם הַרְת עוֹלָם לָמָּה מְבָרְכִין עַל תְּקוּפַת הַחֲמָה בְּנִיסָן
וְהַב' אִם מְבָרְכִין שְׁהַחֲיִינוּ עַל פָּרִי שְׁמַתְחַדָּשׁ מִשְׁנָה לְשָׁנָה.

לָמָּה לֹא גְּבָרַף אִף פֶּאן מַכ"ח לַכ"ח שְׁנָה וְהַג' אֲמָאִי לֹא יְבָרְכוּ נְשִׁים וְלַמַּג"א סוֹף סִי ר"צ
א"ש עַכ"ל בְּקִיצוֹר אָשִׁיב לוֹ עַל רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן מְאִי דְּפִסְקָא לִי דְּקִי"ל כַּר"א אִינּוּ מְוִסְפֵּם
בְּתוֹס' בַּר"ה דָּף כ"ז בַּד"ה פֶּמָאן וְסִינְיַעְתָּם ס"ל דְּקִי"ל כַּר"י וְלְכַף מוֹנִין לְתַקּוּפוֹת כַּר"י
וְרַק בְּמַחְשָׁבָה עָלָה בְּתַשְׁרֵי וְלְכַף אֲמַרִינִין הַיּוֹם הַרְת עוֹלָם אֲמַנְם הָרַמְבַּ"ם בַּפ"י מְשָׁמַטָּה
וּבְכַמְּהָ מְקוּמוֹת שָׁם וּבְרַמְבַּ"ן בְּחוֹמָשׁ בַּפ"י נַח וּבְרִיטְב"א בַּר"ה דָּף כ"ז ס"ל דְּקִי"ל כַּר"א
וַאֲפִי"ה פֶּסֶק הָרַמְבַּ"ם בַּפ"י מְבָרְכִין בְּרַפְת קִידוּשׁ הַחֲמָה מַכ"ח לַכ"ח שְׁנָיִם וְלְכַאוּרָה הָוִי
תְּרִתִּי דְּסִתְרוּ: מִיְהוּ הַדְּבָר נִכּוֹן כְּשֵׁם שְׁאָנוּ מְחַשְׁבִּין הַמּוֹלְדֵת מְמוֹלְד בַּה"ד דְּהֵינּוּ מוֹלְד

תִּשְׁרִי שֶׁל תְּהִי דְהִינּוּ תִּשְׁרִי קוֹנֵדִם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם מִשׁוּם דְּהִתְחַלַּת הַבְּרִיאָה הִי בַכּ"ג
אֲלוּל מִשְׁנֵה שְׁקוֹנֵדִם הַבְּרִיאָה וַיּוֹם א' בְּשָׁנָה חֲשׁוּב שָׁנָה וּלְכַף עַפ"י מוֹלֵד שֶׁהִי בְיוֹם
בְּרִיאַת הָאָדָם מוֹלֵד וִי"ד שְׁאֲנוּ חוֹשְׁבֵינָן לְמַפְרַע שְׁאָם הִי בְּתִשְׁרִי שֶׁלְפָנָיו מוֹלֵד הִי בַהֲר"ד.

וְעַל דְּרַף זֶה הוֹלְכִין כָּל הַחֲשֻׁבוֹנוֹת ה"ל אֲנוּ חוֹשְׁבֵינָן תְּקוּפַת גִּיסָן מִשְׁנֵה שֶׁל תְּהִי שְׁאָם
הִי אֲזַי הַשְּׁמֵשׁ הִי הַתְּקוּפָה בְּתַחֲלַת לַיִל ד'. וְכַף סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ לְעוֹלָם וְאִין תְּקוּפַת גִּיסָן חַל
בְּתַחֲלַת לַיִל ד' אֶלָּא מַכ"ח לַכ"ח שְׁנָה וְכֵן סוֹבֵב וְהוֹלֵךְ פְּנֵאֻמֵר וַיַּעֲמִידֵם לְעַד לְעוֹלָם וְזֶה
אוֹת עַל כָּל מַעֲשֵׂי ה' אֶפִּילוּ אֲנוּ רוֹאִים בָּהֶם סִיבּוּבִים וְשִׁינּוּיִים אִפִּי"ה בַּסּוּף יָבוֹאוּ
לְתַכְלִית הַנְּרָצָה מִתַּחֲלַת הַיְּנִיתוֹ שֶׁהַקב"ה הוּא הַמְּנַהֵיג.

וּלְכַף מְבַרְכִין מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית בְּכָל יוֹם וְהִיא לְאוֹת עַל גְּאֻנוֹת יִשְׂרָאֵל וְתוֹרָה שְׁעוֹד יִשְׁיבוּ
בָּנִים לְגְבוּלָם וְעַמִּים רַבִּים יֵאמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלָה אֵל הַר ה' וְתוֹרַתֵינוּ תְּהִי מְאִירָה כְּתַחֲלַת
נְתִינָתָהּ. וְא"כ א"ש מְנַהֵיגֵנוּ ג"כ לר"א וְכֵן נִרְאֶה מְבֹאָר בַּלְבוּשׁ.

וְעַל שְׁאֵלָה שְׁנִי לְמָה אִין מְבַרְכִין שְׁהַחֲיֵינוּ רַבִּים הַכְּלָלִים אֲשֶׁר נֶאֱמְרוּ בְּבִרְכַת שְׁהַחֲיֵינוּ
עֵינָן בְּרַמְב"ם פִּי"א מְבַרְכוֹת וּמְנַהֵיגֵנוּ לְרוֹב עַפ"י מ"ש הַרְנ"ה סוּף פְּסָחִים. וְהוּבָא תְּשׁוּבָה
בַּס' אַבּוּדְרָהֶם וְכָלְלָא כְּיִל שְׁאִין מְבַרְכִין אֶלָּא בְּהֵנָא הַגּוֹף עֵי"ש וְנִרְאֶה לְהַסְבִּיר דְּהֵנָּה
עַל חֵיּוֹתֵינוּ אֲנוּ מְבַרְכִין בְּכָל יוֹם הַמַּחְזִיר נְשֻׁמוֹת אֶבֶל אִם נוֹלֵד דְּבָר שְׁמַחְשִׁיב חֵיּוֹתֵינוּ
אוּ מוֹסִיף תַּעֲנוּג לְחֵיּוֹתֵינוּ כְּאֵלוּ בְּאַחִיוֹת חֲדָשׁ אֲנוּ מְבַרְכִין שְׁהַחֲיֵינוּ אֲמָנָם דְּבָר הַמְּצוּי
אִינוּ גוֹרֵם תַּעֲנוּג וְנַחֲשִׁיבוֹת וְלִזְאֵת אִם הוּא ג"כ דְּבָר אִינוּ מְצוּי אוּ בְּאֵ מְזֻמָּן לְזֻמָּן וְעַל יְדֵי
זֶה נִתְעַלָּה חֵיּוֹתֵינוּ דְּלוּלָא הַמְּצוּת הֵנִי חֵיּוֹתֵינוּ כְּאֵלוּ לֹא הִי אֶבֶל ע"י מְצוּנָה שְׁאֲנוּ מְצוּי
נִתְעַלָּה הַחֵיּוֹת.

וְאִם יֵשׁ הֵנָּא הַגּוֹף נִתְנוּסָף לוֹ חֵיּוֹת וְנַעֲשֵׂה כְּפָנִים חֲדָשׁוֹת וְאֲזַי מְבַרְכִין וְע"ד זֶה מִיּוֹשֵׁב
הַרְבֵּה קוֹשִׁיּוֹת מֵהַ שְׁאִין מְבַרְכִין שְׁהַחֲיֵינוּ בְּכַמְּהָ דְּבָרִים. וְעַכ"פּ בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ שְׁאִין בּוֹ
הֵנָּא הַגּוֹף וְלֹא מַעֲשֵׂה מַחְדָּשׁ.

אִין שְׁיִיף בּוֹ בְּרַכַת שְׁהַחֲיֵינוּ. וּבִלְא"ה כִּיּוֹן דְּלִפִּי עֵינֵי הַרְאוֹת אִין בּוֹ חֲדָשׁוֹת רַק לְהִדְיָעָה
וְהַשְׁכָּל וְהַשְׁכָּל הַרִי הוּא חֵי וְקִיָּים וְכַשֵּׁם שְׁאִין מְבַרְכִין עַל הַרִיחַ וְכ' הַא"ר מִשׁוּם דְּהַנְּשֻׁמָּה
נִהְיָה וְהַרִי הַנְּשֻׁמָּה קִיָּיֵמַת וְה"נ כֵּן הוּא: וְעַל הַשְּׁלִישִׁית מ"ט נְשִׁים אִין מְבַרְכִין.

כְּפָר הַעִיר מְרֵן זַצ"ל בַּחַת"ס חַאו"ח ס' נ"ו וְכ' דְּנִהְיָה שְׁלֵא לְבָרַף עַפ"י מַג"א סוֹסִי רַצ"ו
א"ש הַטַּעַם. וּבִלְא"ה נִרְאֶה כִּיּוֹן שְׁהוּא תְּלוּי בְּחִישׁוּב תְּקוּפוֹת וּמְזֻלוֹת דְּלִמְדוֹ חַכּוֹז"ל
הַמְּצוּנָה מוֹשְׁמַרְתֵּם וְכו' כִּי הוּא חֲכַמְתְּכֶם וְאִין חֲכַמָּה לְאַשָּׁה גַּם אִינָה בְּמַצְנָה דְּלִמְוֹד
דוֹשְׁמַרְתֵּם הִיא מִשְׁנָה וְא"ש: וּבְאַמַת דְּבָרֵי הַמַּג"א הַנ"ל קִשְׁיִין לִי דַא"כ לְמָה נְשִׁים
מִתְּפַלְלִים מוֹסָף וּבִלְא"ה נְמִי קִשְׁיָה הָא נְשִׁים אִינָם חֲיִיבִין בְּתַמִּידִין וְלֹא בְּמוֹסְפִין וּלְכַף
אִין חֲיִיבִין בְּשִׁקְלִים וְלְכַאוֹרָה בְּבִרְכוֹת דָּרַף כ' דְּפָרִיף פְּשִׁיטָא דְנְשִׁים חֲיִיבוֹת בְּתַפְלָה קִשְׁיָה
לִי הָא אִיכָא לְמ"ד דְּתַפְלָה נְגִיד תַּמִּידִין תִּיקְנוּ וְאִיכָא לְמִימֵר דְּהַקּוֹשְׁיָא עַל תַּפְלָה אַחַת
שְׁהַרְמַב"ם כְּתִב שְׁהוּא מַה"ת מִיְהוּ לְפִי הַתּוֹס' דְּעַל ג' תַּפְלוֹת קָאִי וְאֵע"ג דְּמַצְנַת עֲשֵׂה
שְׁהוּז"ג נְשִׁים פְּטוּרוֹת אִפִּי"ה כִּיּוֹן דְּרַחֲמֵי נִיְהוּ חֲיִיבִין וְזֶה שְׁיִיף בְּשִׁאָר תַּפְלוֹת אֶבֶל
תַּפְלַת מוֹסָף דְּלֹאוּ רַחֲמֵי אֶלָּא מִשׁוּם וְנִשְׁלַמָּה פְּרִים כְּדַאִיתָא בַּסִּי ק"ח בַּמַּג"א ס"קו.

א"כ נשים פטורות וקשה איה נשים מתפללין הרי קי"ל באו"ח סי' ק"ז דאין מתפללין ביו"ט ושבת תפלת נדבה וכ"ש תפילת מוסף וצ"ע פעת. דברי ידו: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה צ"א שיל"ת חוסט ה' וישלח תרל"ג לפ"ק החיים והשלום וכל טוב להרב המאוה"ג המנפ"ג כש"ת מו"ה חיים צבי ווינקלער אבדק"ק ראצפערד נ"י: נשאלתי לחוות דעתי אנשים אשר מאחרים להתפלל מנחה עד הלילה במזיד אם רשאים לענות קדושה ואמו.

כי עפ"י ש"ס ופוסקים הוא מעונות לא יוכל לתקן אם עשה פן במזיד ואלו עומדים ועושים בדברים של מה בכך ומאחרים להתפלל מנחה במזיד א"כ אפשר דאין עונין אחריהם אמן וגוף הדבר לאחר תפלת המנחה כולי האי בנודאי אסור עפ"י ש"ס ופוסקים.

ובהגמ"י פ"ג מתפלה האריף לישב על מה סמכו לעשות כרבנן להתפלל מנחה עד הערב ובברכות דף כ"ט ע"ב אמרינו דלגיט עליהו במערבא מקל מקום אם הוא מעט קודם ביאת השמש שרי יעוי"ש ובש"ע או"ח סי' רל"ג כ' הרמ"א דבשעת הדחק אם התפללו מנחה עד צאה"כ בדיעבד יצא ובמג"א סק"ז הביא ג"כ דברי מהרי"ל דבשעת הדחק התפלל סמוך לצאת הכוכבים ואמר שפשדה עדיין יום הוא.

מקל מקום מבואר דבליילה לא יצא אמנם ביהש"מ שהוא לפני לילה תלתא רבעי מיל שהוא להרמב"ם ערך י"ח מינוטען ולהש"ע סי' רס"א י"ג נחצי מינוט קודם הלילה שהוא ספק יום וספק לילה אינו מבואר אם רשאים להתפלל אז מנחה.

מיהו מלשון הש"ע או"ח סי' רג"ל ה"ל מבואר דעד צה"כ וזה נקרא בכל מקום לילה א"כ נראה כמבואר דבין השמשות יוצא. וכן ראיתי בפמ"ג או"ח סי' פ"ט בטו"ז אות א' ודייק פן מלשון הטו"ז: אמנם צריך טעם פיון דהוא ספק לילה למה יוצא אז ואין לומר משום דאוקי אחזקת היום שהי' עד עתה יום דהרי אמרינו בשבת דף ל"ה ע"ב דדוקא בעושה מלאכה בשני בהש"מ חייב חטאת ואי נימא דאוקי אחזקת היום הוי לי' ליחייב חטאת אבין השמשות דמו"ש לחודא פיון דאיכא חזקת היום דהוא חזקת איסור וכמ"ש התוס' בכתובות דף כ"ב ע"ב גבי הפא עלי' באשם תלוי קאי וע"כ דלעגנו זמן כל רגע הוא פנים חדשות ואין רגע אחד מועיל לחברו ומקרי רק איקבע איסורא וא"כ ג"כ למה יצא בבה"ש הא הוי ספיקא ואין לומר משום דהוי ספיקא דרבנן ולקולא דהא ריש סימן פ"ז אמרינו בספק התפלל דצריך לחזור ולהתפלל יעוי"ש ועכצ"ל דחכמינו ז"ל קבעו זמן התפלה גם בביהש"מ ולכך אמרו תפלת המנחה עד הערב דהיינו צה"כ ובזה מיושב קושית הפני משה בירושלמי על ההגמי' דכ' הא דאמר בירושלמי דמנחה כנגד קטורת היינו כרבנן.

ומנ"ל זה הא גם לר"י איכא למימר פן ולהנ"ל ניחא דרבנן ע"כ ס"ל פן דהא אמרינו בזבחים דף נ"ו דדם נפסל בשקיעת החמה אפילו נימא דהיינו סוף שקיעה יעניין בשאגת ארי' סי' י"ז שהאריף בזה מקל מקום מבין השמשות דהוי ספק נפסל ואי אפשר להקריב ואיך אמרו חכמים דגם בין השמשות שרי.

וע"כ דהיא נגד הקטורת דבא לפעמים באותו זמן פן נראה לי: ועכ"פ נהי דאף בבין השמשות נראה דשרי מקל מקום בליילה בנודאי אין להתפלל אליבא דכל הדעות. ובא"ח

סי' פ"ט סעי' א' סתם הרמ"א דאחר תצות היום אסור להתפלל וה"נ במנחה לאחר הערב במזיד ונדאי דאין תקנה אמנם בנידון דאירינן בי' נראה דדיינין להו פשוטג דהרי הוכיח הטו"ז ביו"ד סי' צ"ט סק"ט דאומר מותר הוי שוגג וכאן ה"נ האנשים האלו הם טועין ואומרים מותר ותולין עצמן באילן גדול ואף דבשוגג אמרינן באו"ח סי' ק"ח דצריף להתפלל בראשונה לשם חובה ואם היפוף לא יצא מ"מ הא המג"א וישאר אחרונים פקפקו על זה שאינו מוכרח הגם דאנו קי"ל כהשו"ע מיהו בנידון דידן דגם בזה לאקדומי תפלת המנחה הוא אומר דמותר לאחר התפלה עד הלילה ול"ד אומר מותר אלא לדעתו חיובא הוא וצדיין זמן מנחה.

הרי לבו אונסו יש לומר דיצא לכ"ע. יעניין בפ"ח שם ובפמ"ג שצידד בטעה: מיהו כל זה אינו מועיל בנידון שלנו דנהי דאמרי' בטעה ולא התפלל יתפלל בתפלה שלאחר' שמים מספקא לי אם עשרה אנשים טעו אי יכולין לומר התפלה גם בקול רם וקדושה דשמים אמרו ולא שלש ובכרט בלילה דהרי תפלת תשלומין דינו כמו תפלת חובה אז.

ואם אז ר"ח צ"ל יעלה ויבוא בתפלת התשלומין ואיכא למימר דדין המנחה אז כתפלת מעריב ואין לומר אז קדושה. ולא יחא הטפל חמור מן העיקר וא"כ אותן האנשים שמאחרים להתפלל מנחה עד הלילה ואומרים התפלה בקול רם וקדושה אפתי נשאר ספקו של מעלתו אם לא הוי כפרכה לבטלה דאין לענות אחריהם קדושה ואמן וביותר יש להסתפק בזה שהרי מבואר בן בטו"ז או"ח סי' פ"ט ס"ק א'.

דלאחר זמן הוי כמו ברכה לבטלה יעוי"ש. אמנס לדינא נ"ל דאין בזה חשש ברכה לבטלה.

דתפלה רחמי ניהו והלואי שיתפלל אדם כל היום: ונראה לי ראי' לזה מסי' כ"ט ומסי' תל"ב באו"ח הביא הטור י"א דברכת לשמור חקיו וגם ברכת שהחיינו בבדיקת חמץ הוא רשות ותמה ע"ז איף שיף בברכה רשות.

הא הוי ברכה לבטלה והב"ח ביאר דשהחיינו שאני דאפילו אקרא חדמא אמרינן והנה קושיא זו קשיא נמי על הא דקי"ל תפלת ערבית רשות הא הוי ברכה לבטלה אלא ע"כ דתפלה שאני דרחמי ניהו ועוד יש להביא ראי' מדברי הרי"ף בברכות פרק מי שמתו דף כ"א גבי ספק התפלל שאמרו שאם מתפלל ונזכר באמצע שפבר התפלל פוסק באמצע.

וכ' הרי"ף וסייעתו הטעם דהוי כמקריב ב' תמידין והוי ככל תוסף יעוי"ש. וקשה ת"ל משום ברכה לבטלה.

וע"כ דאין פאן ברכה לבטלה דרחמי ניהו וכן מוכח בגמרא שם דמצריף לה התם דהו"א אם התחיל אינו פוסק ואי איכא ברכה לבטלה בנודאי פוסק אלא ונדאי פיון דבנדבה שרי משום פנונה אינו נפסל.

וכמו"ש המג"א בסי' ר"ט פדעת יש אומרים והסכים עמו דמשום פנונה לא נפסל וה"נ פן הוא ובעיקר טעמו של הרי"ף דהוי כב"ת לכאור' סותר למ"ש התוס' בר"ה כ"ח ע"ב ד"ה ומנא וכו' דבעושה מצנה אחת ב' פעמים אינו עובר על כל תוסף מיהו באמת אין זה סתירה דהתוס' מייירי היכא דלא פתיב מספר ומנין אלא סתם אבל פאן דדייק קרא את

הַפֶּשֶׁשׁ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בְּבֹקֶר וְכו' אִם מוֹסֵף א' הֵנּוּה ב"ת וְשִׁפִּיר קָאָמֵר הָרִי"ף: וְעוֹד אֶפְשָׁר לֹמֵר דְּבִצְיָבוֹר עֲדִיף טְפִי דְאָרְף דְּהָרִי"ף כ' שֵׁם דְּבִצְיָבוֹר אֵין רִשְׁאִין לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלַּת נְדָבָה הָרִי תֵר"י שֵׁם הַקָּשׁוּ עָנְיוּ הָא גַם בְּצִיבוֹר שְׁיָיָה קָרְבֵן נְדָבָה עוֹלַת קִינִי וְתִרְצוּ מְפֹל מְקוֹם לֹא שְׂכִיחַ וְכַוְנָתָם אֶפְיָלוּ יַעֲשֶׂה תְּפִלָּה זֹו נְדָבָה יְהֵא נִרְאָה כְּמוֹסִיף.

וְזֵה שְׁיָיָה רַק הֵיכָא דְכָבֵר הַתְּפַלְלוּ אֶבֶל בְּנִידֵן שְׁלָנוּ שְׁלֵא הַתְּפַלְלוּ א"ש. וּמִתָּר אִם יַתְּפַלְלוּ נְדָבָה פֶן נִרְאָה לִי לְדַעְתִּי שְׁבִיזָה לֹא נֶאֱמַר דְּהַצִּיבוֹר לֹא יַתְּפַלְלוּ נְדָבָה.

וּלְפִי"ז אֲנִי אוֹמֵר דְּתְּפִלַּת צִיבוֹר עֲדִיף דְּהָרִי אֶמְרִינוּ בְּנִבְחִים דָּר ו' ע"ב דְּקָרְבָנוֹת צִיבוֹר סָפִין מוֹשְׁכָתָן לְמָה שְׁהֵן יַעוּי"ש בְּכַרְשִׁי שְׁאָם שְׁחַט בְּנִיסָן תְּמִידִין מִתְּרוּמָה שְׁל שְׁנָה שְׁעֵבְרָה כְּשָׂרִים דְּמִמִּילָא לְקִינִי הַמְזַבֵּחַ דְּלֵב ב"ד מִתְּנָה.

וּא"כ ה"נ בְּצִיבוֹר מִמִּילָא נַעֲשֶׂה תְּפִלַּת נְדָבָה וּמִתָּר. וְעוֹד נִרְאָה לִי דְכָבֵר הָאֶרְכָּתִי בְּמִקּוּ"א לִישֵׁב קְוִשִׁית הַפְּנ"י בְּרִישׁ פְּרָק תְּפִלַּת הַשְּׁחַר.

דְּפָרִיף שֵׁם בְּגַמ' עַד ד' שְׁעוֹת וְתוּ לֹא הָא אֶמְרִינוּ שֵׁם מִתְּפַלֵּל מְנַחֵה שְׁתִּים וְכו' וְהַקָּשָׁה שֵׁם הַפְּנ"י דְּקָאֵרִי לָהּ מֵאֵי קָאֵרִי עֵי"ש. וְאֶמְרִתִּי דְּתַשְׁלוּמִין אֵינוּ שְׁיָיָה אֶלָּא אִם שְׁיָיָה גַם בְּאוֹתוֹ זְמַן אוֹתוֹ מְצָנָה וּבְחִגִּיגָה וּבְכִינְצָא בְּזָה אֶמְרִינוּ עֶבֶר זְמַנּוּ בְּטַל קָרְבָנוּ.

וְרַק בְּתוּף יְמֵי הַמוֹעֵד שְׁיָיָה תַשְׁלוּמִין וּפְלִיגוּ בְּחִגִּיגָה י"ז אֵי תַשְׁלוּמִין זֵה לְזֵה וְה"נ נִרְאָה דְּהַחִיּוֹב הִי' לְהַתְּפַלֵּל וְלְהוֹדוֹת לָהּ עַל כָּל רְגַע וְרַגַע וְנִשְׁימָה וְנִשְׁימָה תְּהִלָּל יְהֵ. וְד' בְּחִסְדּוֹ הַקִּיל עַל הָאֲדָם וְקָבַע שְׁעָה מְוֹכְשֶׁת שְׁהַתְּפִלָּה יוֹתֵר מְקוֹבֵל כָּל זְמַן קְבִיעוֹת זְמַן זֵה.

וְאִם לֹא הַתְּפַלֵּל בְּזְמַן הַקְּבוּעַ וְנוֹדָאֵי הַחִיּוֹב עָלָיו כָּל רְגַע וְרַגַע מִחֲדָשׁ וְכֵן בְּתְּפִלַּת הַצְּהָרִים. אֶלָּא דָּאִם אֵיחָר עַד זְמַן תְּפִלָּה אַחֲרֵתוֹתְפִלָּה אַחֲרֵת צָרִיף לְהַקְדִּים דְּהֵיא חוֹבַת שְׁעָתָא וְכִינוּן שְׁהַתְּפַלֵּל הַחוּבָה.

זְכָרוֹן אֶחָד עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן וְאֵיִקְלֵשׁ הַחִיּוֹב שְׁהִי עָלָיו בְּצָהָרִים. וְאִם בְּשׁוּגַג עֲשֶׂה יֵשׁ לֹו תִיקוֹן לְהַשְׁלִים.

וְזֵה הוּא קְוִשִׁית הַש"ס מְדַשְׁיָיָה הַשְּׁלֵמָה ע"כ גַם אִז שְׁיָיָכָא. וְע"ז מְשַׁנֵּי דְּתְּפִלָּה בְּזַמְנָה לֹא הָוִי אֶלָּא עַד זְמַן הַקְּבוּעַ וּמִכָּאן וְאֵילָף הָוִי כְּתְּפִלָּה שְׁלֵא בְּזַמְנָה: וּלְפִי"ז קוֹדֵם שְׁהַתְּפַלְלוּ בְּנ"ד תְּפִלַּת עֲרָבִית הַחִיּוֹב עֲדִינִן יֵשׁ עָלֵיהֶם לְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּה וְהוֹדָאָה לָהּ עַל הַצְּהָרִים אֶפְיָלוּ בְּמִזִּיד אֶלָּא שֵׁא"א מְשׁוּם דְּחוּבַת שְׁעָתָא קוֹדֵם.

וְשׁוֹב אֵיִקְלֵשׁ וְנִשְׁאָר רַק תַשְׁלוּמִין. וּבְמִזִּיד הָוִי מְעַנּוֹת שֵׁא"י לְתַקֵּן מִיְהוּ אֶפְשָׁר לֹמֵר דְּהֵנָּה בְּסִי' רַפ"ו סַעִי' ד' הֵבִיא דַעַת י"א דֵאֵע"ג דְּבִשְׁנֵי תְּפִלוֹת לְפָנָיו מוֹסֵף וּמְנַחֵה: וּמְנַחֵה תְּדִיר אֶפִי"ה אִם אֵינוּ רוֹצֵה לְהַתְּפַלֵּל עִתָּה מְנַחֵה יוֹכֵל לְהַתְּפַלֵּל וּא"כ ה"נ אֶפְשָׁר הָא דְאֶמְרִינוּ חוּבַת שְׁעָתָא קוֹדֵם הֵינּוּ בְּרוּצָה לְהַתְּפַלֵּל שְׁנִיָּהֶם.

וְרַק ע"ז אֶמְרוּ אִם הֵיפָף לֹא יֵצֵא. אֶבֶל אִם אֵינוּ רוֹצֵה לְהַתְּפַלֵּל עִתָּה מְעַרִיב אֶפְשָׁר דְּרִשְׁאִי לְהַתְּפַלֵּל קוֹדֵם לְצִאת חוּבַת מְנַחֵה לֹא מְבַעֲנִי לְדַעַת הַלְבוּשׁ שְׁכ' שֵׁם הַטַּעַם דְּתְּפִלָּה דְּשְׁעָתָא קָדִים הוּא מְשׁוּם תְּדִיר וּא"כ הָרִי בְּתְּדִיר אֶמְרִינוּ בְּסִי' רַפ"ו לְדַעַת י"א דָּאִם אֵינוּ רוֹצֵה כְּעַת לְהַתְּפַלֵּל רִשְׁאִי לְהַקְדִּים הֵאֵינוּ תְּדִיר וְאֶפְיָלוּ לְהַטַּעֲמִים הָאֶחָרִים יֵשׁ לֹמֵר כֵּן.

ומפל הדברים הנ"ל מבואר דונדאי אסור לאחר תפלת מנחה עד צה"כ. ואפי"ה אם מתפלל אחר צה"כ אינו ברכה לבטלה ורשאי לענות אחריהם אמן וקדושה הנלע"ד פתבתי: תשובה צ"ב עוד להרב הגדול הנ"ל ומה ששאל מעלתו נ"י באותן מקומות שרחוק הב"ע מוציאים המת בעגלה.

ולפעמים גם העגלון יושב על העגלה ומסתפק למעלתו אי פדין עבדי. דאם מותר לעשות כן למה נושאי המטה וחילופיהו פטורין מק"ש ומתפלה.

הא אפשר לקיים שניהם שישאו המת בעגלה עכ"ל בקיצור הו אמת הדבר שדבר קדוש הקפידה התורה לשאת בכתף כמו שצונו בארון שנאמר עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו.

ובברכות דף י"ח ע"א מביא המוליך עצמות ממקום למקום. מדמה שם עצמות לענין כבודו לס"ת לדעת התוס' והרא"ש הם שונים שם לדינא לגמרי ואפילו להרי"ף ורמב"ם דס"ת חמיר יותר מפל מקום פניו דמבואר דדבר קודש ישאו בכתף הוא מכבוד המת וגמילות חסד הוא לישא בכתף.

וכל הנושא זוכה שעוסק במצות גמילות חסדים ולכך פטור ממצות ק"ש אבל אם אינו נושא אינו עושה מצות גמילות חסדים. וכיון שזה מכבוד המת הם מצווין ועומדים לעשות כן.

ולכך פטורים משאר מצות: ומפל מקום אף דזה הוא מכבוד המת אם הדרך רחוק מבית הקברות והאנשים טרודים על המחיה וקשה עליהם לבוא ולישא. ועי"ז לא יהי פלל כבוד להמת אדרבה יש לחוש פי לא די שלא יעשו לפי כבודו אלא יהא מוכרח להיות מונח זמן מה עד אשר בקיטוי ינדבנו אינה אנשים לעשות צרכיו לכך זה הוא כבודו שיוציאוהו בעגלה.

ולזאת הנהיגו כן בקהלות קדושות לפני גדולי ישראל להוציא המת על עגלה למהר קבורתו. והעגלון יושב שם על מקום מושבו דזה מצונו המת וכבודו.

וכדקי"ל ביו"ד סי' ת"ד דמותר להפשיל עצמות המת לאחוריו ומסתמא יש הפסק בין העגלון והמת. ובקהל קודש פ"ב יע"א המנהג דקודם בואם לב"ע רחוק בערה עשרה בתים מורידין את המת מהעגלה ונושאים פדי לזכות במצוה זו וכמו שאמרו חכז"ל דדלו ידלוני ומנהגי בני פלם מינסדים על אדני האמת ומה שהעיר דהברייתא פי"א משמחות מתיר לישב ע"ג עצמות פדי לגנוב מקס אין לו פירוש.

ולי נראה דשם מיירי בכלי של עצ וראני לנקה"כ סי' רפ"ב סעי' ז' דפליג על הטו"ז. ועיין בככור שור בעירובין דף למד שכ' גם כן להתיר אפילו לצורך עצמו וא"ש.

דברי ידיו: הק' משה שיק מברעזאווע. תשובה צ"ג בעזה"ת חוסט יום ו' עש"ק פ' נשא תרל"ו לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב לתלמידי המופלג בתורה מוה' שמואל בראך נ"י בק"ק אוהעל יע"א: מכתבך קבלתי לנכון ובו נשאלתי ע"ד מנהג הספרדיים שבתפלת מוצאי שבת אין אומרים ברכת יראו עינינו ונעלם ממה טעם המנהג וגם שאלתי את המנהגים במנהג זה ולא ידעו להשיב די ביאור וגם בסידור עיון תפלה הביא בשם הרבה

גדולים נגד המנהג הנ"ל ומעלתה אם מנדמן לה שאתה מתפלל ביחידות אתה אומר ברפת י"ע פמנהגה מקדם.

ורק פשאתה מתפלל עם הציבור אתה מדלג ברפת י"ע כדי שתוכל להתפלל תפלת י"ח עם הציבור ונסתפקת אם אתה צריף לומר הברכה אחר התפלה ביחידות ובשנה שעברה אמרתי לה פי במוצאי יוה"כ שהקהל ממחרין בתפלת ערבית אני מדלג ברכה זו כדי להתפלל עם הציבור ואין אני אומר אותה אח"כ נראית בטו"ז באו"ח סי' רל"ו ס"קב שכ' דבכה"ג יאמר י"ע אחר התפלה ובמג"א שם משמע דווקא אם מתפלל עם הציבור והוא עדיין לא אמר ק"ש.

אז אח"כ אומר ק"ש והברכות אז יאמר י"ע בעמידה. משמע מדבריו דאם כבר אמר ק"ש עם ברכותיה ודילג י"ע לא יאמר אח"כ י"ע וכן הוא בסידור דרף החיים ובתוס' ברכות דף ד' ע"ב ד"ה אר"י וכו' משמע ג"כ דהמאחרים לבוא מדלגים י"ע וגם ברוף ה' וא"צ לומר אח"כ אחר התפלה.

אבל לפי הרא"ש שם. וכן בספר חיי אדם נראה דיאמר י"ע אחר התפלה.

ע"כ יש לה ספק איך תעשה עכ"ל והנה צדקת בדבריה וילכו אמרתי גם אני פהתוס' והמג"א דלא יאמר ברפת י"ע אחר התפלה ושו"ש הדברים נראה לי דנודאי המנהג הנה לומר ברוף ה' ויראו עינינו וכו' הוא מנהג אבותינו שנתפשט בעולם.

וכתיב אל תיטוש תורת אפי. ובכל מנהג אמרינו רק מה דנהגו נהוג.

וקי"ל ביו"ד סי' רי"ד דאם הנהיג עצמו להתענות באיזה יום ומתרמי לי באותו יום זמן שפצנה לאכול אינו צריף התרה ואם משום בריאת הגוף צריף לאכול הדין דצריף התרה. וכבר הקשה שם הש"ף ע"ז עיי"ש וכו' הדגמ"ר שם.

וכן כ' באו"ח סי' תקפ"א לישוב דברי המג"א שם דאם מצד בריאת גופו אינו רוצה שוב לנהוג מנהג שהוא צריף התרה אבל אם רק באותו יום ובאותו זמן שאינו בריא כ"כ אינו רוצה להתענות וכשיתחזק יחזור למנהגו אז א"צ התרה.

וא"כ בנידון הנ"ל ג"כ היכא דמתרמי לי שמתפלל עם הציבור שאינם אומרים ברפת י"ע. והוא רוצה להתפלל עמהם תפלת י"ח.

מותר לדלג י"ע בכה"ג ליכא מנהג פלל דנודאי תפלה בציבור עדיף ומעיקרא לא נהג בכה"ג ולכוף אף אחר התפלה א"צ לומר ברפת י"ע: וכיון שאינו צריף אפילו נימא דברוף ה' ויראו עינינו הם במקום תפלת י"ח כמ"ש הרא"ש וכמו שהביא המג"א שם בשם מהרנ"ש דאם התפלל קודם ק"ש אומר אח"כ ק"ש עם ברפת י"ע ובעמידה כדי שיהיה ברפת י"ע במקום תפלה והקשה שם הא אין מתפללין נדבה וכיון שכבר התפלל איך תפלל אם אין בו חידוש דבר ותירצו דזה עצמו דמסמיך גאולה לתפלה הוי חידוש כמ"ש שם ג"כ במחה"ש וא"כ ממנ"פ לדעת האומרים י"ע במקום תפלת י"ח א"כ כיון שכבר התפלל א"כ הוא רק ברכה ואנן לא מצינו ברכה נדבה.

ועוד יש לי תמונה על הטו"ז שכ' די"ל דגם לאחר תפילת מעריב יאמר ברכת י"ע. הרי הוא עצמו כ' בסי' מ"ו סק"ו דאין לנו לברך ברכה שאינו מונפרת בתלמוד כמ"ש הרא"ש שם.

אלא א"כ יש מנהג לברך אז אמרינן דמסתמא בעלי התקנה של ברכה זו שניתקן לאחר התלמוד מסתמא מצאו מקור לדבריהם מהש"ס ובברכת י"ע גם פן קשה הסתייגה שהביא הטו"ז בסי' מ"ו ה"ל שגם ברכה זו לא מציינו בתלמוד וע"כ סמיכתנו הוא רק על מנהג ובמנהג אין לנו אלא מה שנהגו וא"כ אם אומר י"ע לאחר תפילת מעריב שלא מציינו זכר בשום מקום לברכה זו: לאחר שפבר יצא בתפלת ערבית ומנ"ל לברך.

וצ"ע על הטו"ז ואפילו בגונא דמוהרנ"ש שהביא המג"א שם דאם התפלל תפילת י"ח דמעריב קודם ק"ש דאז הדין פשיאמר ק"ש בברכותיה יאמר ג"כ י"ע מעומד במקום תפלת ערבית בתורה נדבה כמ"ש המחזה"ש דאע"ג דבתפלת נדבה בעינין חידוש מ"מ כיון דמסמיך עי"ז גאולה לתפלה אין לה חידוש גדול מזה קצת קשה לדעת הרמ"א או"ח סי' ק"ו דבעינין שיהי' החידוש: דבר שנתחדש לו אחר התפלה הראשונה ובגידון זה שכ' מוהרנ"ש לא נתחדש לו דבר: ועכ"פ בגידון השאלה לאחר שפבר אומר ק"ש ובברכותיה והתפלל י"ח.

לומר אם"כ יראו עינינו זה חידוש גדול וצ"ע ואף ע"ג שגם הא"ר כ"כ אפשר שפוננו הטו"ז וא"ר לומר י"ע בלי שם ומלכות או שיהיה השם והמלכות דלדעת מקצת פוסקים יוצאין בהרהור בספק ברכה ואני נוהג פן וכבר האריך בזה הפמ"ג בפתיחה פוללת ולכך לדעתיה נהי דהפוסקים של ברוך ה' וכו' יכול כל אדם לומר גם אם"כ בלי ברכה בשם ומלכות.

אבל חיוב לדעתיה אין פאן וגדולה מזו קיימ"ל באו"ח סי' קי"ו דבשעת הדחק דהדין אז להתפלל הבינינו אפילו עבר הדחק אם"כ א"צ לחזור ולהתפלל כל תפלת י"ח ולא אמרינן דכבר קיבל על עצמו לחיוב לומר כל תפלת י"ח אלא דמסתמא אדעתא דרבנן קיבל וה"נ אמרינן כמנהג דלא קיבלו ע"ע לחיובא אלא אדעתא דמנהגא פן נראה לי ואחתום בברכה המשולשת ויהי' ה' עמה ויברך אותה ואת ביתה ויאנשר כוחה וחיילך לתורה ועבודה דברי רבך הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה צ"ד יתענג על רוב שלום מעתה ועד עולם תלמידי הרבני הפופלג החרוץ מו"ה זוסמן סופר נ"י: נפשו בשאלתו ספרים העומדים למעלה מעשרה טפחים או בארז גבוה י' אם צריכין פלי בתוך פלי וחלוקי הענינים חלוקים לה' חלקים חלק הא' אם עומדים על דבר שהוא גבוה י' ורחב ד' מעיקרו ועד ראשו שעמוד פנה נקרא לענין שבת רה"י ורשות לעצמו כדאיתא באו"ח סימן שמ"ה ולענין צואה בסי' ע"ט פסק דאם הצואה על מקום גבוה יו"ד או עמוק יו"ד יושב בצדו וקורא ק"ש: ואנן לא קי"ל כר"י ב"י אלא ס"ל דמחיצה שהגדיים בוקעין בה לא שמה מחיצה וקנה שפראשה טרסקל רחב ד' לא הני רשה"י ורשות לעצמה אלא שבשבת דף ק"א ע"א מסיק דעמוד שהיא מלמטה רחב רק ג' אם הוא למעלה רחב ד' גם רבנן מודים דמקרי רשה"י ורשות לעצמו עיי"ש בתוס' הטעם ואז אמרינן גוד אחית וגם אמרינן בעמוד גוד אסיק מחיצתא וכאלו המחיצות עולים עד למעלה וא"כ

בכה"ג שפיר מקרי רשות לעצמו לכ"ע אלא דהרא"ש ונהרשב"א פליגו אם הצואה או הוא ברשות אחר.

אלא שרואה את הצואה. ה"רשב"א אוסר דסובר ולא יראה גם אצואה קאי ונהרא"ש מתיר: והפ"מ בח"א סי' ע"ד תמה על ה"רא"ש פ"ן דקי"ל לפ"ו פמלוא עיניו.

אלמא ברא"י תליא מלתא עיי"ש ולפענ"ד סובר ה"רא"ש לענין מתנייה קדוש לאו ברשות תליא מלתא דאפילו אם הצואה ברשותו ובביתו. פ"ן דאינה במתנה שלו מותר לקרות ק"ש וכל דבר שבקדושה ואף אם הוא ברשותו אף אם אינה במתנה שלו.

כל שרואה אותה נקרא מתנה שלו אבל אם אינו ברשותו עדיף דאז אפילו רואה הצואה מותר. והטעם פ"ן דכתיב מתנייה.

קים להו לחכז"ל דמתנה דאדם ד' אמות שהיא מקום שימוש פדאיתא בעירובין דף מ"ח ע"א. אבל ברחוק יותר ממנו מד' אמות לא יוכל לשמש שם אלא א"כ עוקר ממקומו הראשון ולקח אחריו חכז"ל דכל זה לאחריי אבל לפ"ו בכדי שרואה שע"י ה"רא"י הוא שולט שם לשמור תפציו או שאר דברים ומה לי משמש שם בידיו או בחושיו ובמראית עיניו ולקח לפ"ו בכדי שיראה מקרי הפל מתנה דידן' וכל זה אם אינו חלוק במחיצה אבל אם חלוק במחיצה שא"א לחברו אפילו רואה לא גרע מצואה בעששית דמותר לקרות פנגדה דרשות בפ"ע לא גרע מפיסוי וכן מסתבר וכן פסק השו"ע אלא שה"רשב"א סובר דכיסוי שאני דעדיף טפי אבל רשות בפ"ע לא מהני דלא יראה גם ארישא דקרא דמתנייה קדוש קאי יעוי"ש בחידושי רשב"א ברכות כ"ה.

ולחומרא חייש הב"י בש"ע לדעת רשב"א אע"ג דעיקר מסתבר לי כה"רא"ש דכיסוי לא עדיף מרשות בפ"ע וה"ה עמוד שהוא גבוה עשרה ורחב ד' פדלעיל אמרינן גוד אסיק מחיצתא ונהי לי פאלו המחיצות למעלה.

והב"י בסי' ע"ט. הביא ראי' לה"רא"ש מצואה בקטנה עיי"ש.

ובתשובת פ"מ ה"ג"ל תמה עליו: וכן בא"ר: ולפענ"ד פוננתו דהקיתר דומיא דהאיסור דכשם דהאיסור לקרות בקטנה בכל גונוי מירי אם ברואה או בתוף ד' אמותיו: ה"ה הקיתר לקרות בגדולה מירי בכל אנפין.

ובכל גוונא אפילו ברואה וכ"ז בצואה אבל בערנה לכ"ע לא מהני רשות בפ"ע דבערנה תליא רק ברואה מיהו נגד חומרא זו דערנה יש ג"כ קולא בערנה. היינו באם אינו רואה פגון בליקה או סומא ועוצם עינו לדעת הב"י בשו"ע ולדעת הב"ח והטו"ז ומג"א דווקא אם מחזיר פ"ו יש קולא דאפילו אם הערנה הוא תוף ד' אמותיו מותר לקרות ק"ש והפנים מאירת בתשובה ה"ל פליג גם על זה.

דאם הערנה עצמה מגולה הני לי בצואה ומחלק שם בין ערנה לערנה עיי"ש. ונהה איסור תשמיש לא תלו חכז"ל לא במתנה דידן' ולא ברא"י אלא אמרו בברכות דף כ"ה בית שיש בו ספר אסור לשמש עד שייעשה מחיצה וכו' וא"כ תליא בביתו ואפילו אינו במתנה דידן' דהיינו שהוא חוץ לד' אמות דידן' כמו שצייד בתשובת חו"י סי' קפ"ד וא"כ לא משום מתנייה קדוש ולא משום ערנות דבר אסרו ובתשובת פנים מאירות סי' ע"ד ה"ג"ל

פקפק על ב"ש בסי' כ"ה שהביא בשם תשובת שערי אפרים דבתשמיש יש לחוש משום
ערוה.

והקשה הרי מסתמא מכוסה. ואין פאן ראיות ערוה עיי"ש שמשטיק משום קדושה
שנתקדש הבית ע"י ספרים אסרו.

וגם זה דבר קשה מיהו לא על השער אפרים לבד תלונתו שכן כתב ג"כ הטו"ז ביו"ד סי'
רפ"ו סק"ה ובמג"א סי' מ' סק"ב דיש לאסור משום ראיות ערוה. ונראה לפענ"ד דכ"ע
מודים דאיסור תשמיש אסרו חכמים בבית שיש בו ס"ת משום פבוד הס"ת שאנו חייבים
הרבה בכבודו כמ"ש הרמב"ם סוף הלכות ס"ת וקצתיקו הטוש"ע ביו"ד בסי' רפ"ב סעי'
א' מקצת ממנו שאנו חייבים לישב בפניה באימה וביראה ובכבוד ראש ושהוא העד
הנאמן עיי"ש.

ולזה אסרו כל דבר שהוא קלות ראש ותשמיש פללו חכז"ל מדברים שבאים ע"י קלות
ראש שהרי משו"ה אסרו בעל קרי בתורה. עיין בברכות דף כ' וכו"א.

ע"כ אסרו תשמיש כ"ז שס"ת ברשות ההוא. אבל אם הוא ברשות אחר כגון שעושה
מחיצה גבוה עשרה לפניה שוב לא מקרי בית ההוא.

וממילא ה"ה אם עומד על דבר שהוא גבוה עשרה. ורחב ד' דקי"ל גוד אסיק מחיצתא
א"כ פבר יש מחיצה לפניה ואינה באותו רשות.

ולא מקרי תו בית שיש בו ס"ת: וכ"ש אם הבית הוא רק פתוח לחדר שיש בו ספרים
ודלא כתשובת פנים מאירות סי' הנ"ל שהחמיר אפילו בבית שהוא פתוח לחדר שיש בו
ספרים. דנה חומרא גדולה שלא מצינו בדברי חכז"ל אלא בית שיש בו ס"ת וכו'.

וגדולה מזו כ' הרמב"ם סוף הלכות ס"ת הנ"ל ובטוש"ע סי' רפ"ב סעי' א' הנ"ל. דאם
הס"ת גבוה עשרה שוב אין חייבין בכל הפבוד ההוא ומשמע אפילו אין רחב ד'.

דשוב אינו במחנה דידי' ובסי' רמ"ב סעי' י"ח ובטו"ז שם סקי"ג פסק ג"כ דאם הוא
ברשות אחר אין חייבין בכבודה והטו"ז כ' אם הס"ת על הפימה גבוה עשרה ורחב ד'
הוי ברשות אחר ועכ"פ פאן שאמרו בית שיש בו ס"ת וכו' בבית תליא מלתא אלא
שנראה להפוסקים הנ"ל הטו"ז ומג"א וש"א הנ"ל דנהי דחכז"ל אסרו משום פבוד
התורה מסתמא כעין דאורייתא תיקון ואף דלא חשיב דבר שבפערנה אבל משום לתא
דידי' דוהי' מחניף קדוש ולא יראה בה ערות דבר.

ולכך החמירו ואמרו דמסתמא הקפידו ג"כ שלא יראה הספרים או הס"ת. ובפרט כמש"כ
הרמב"ם שהוא העד הנאמן וכו': ולכך כ' שגם בראי' תליא מלתא.

כן נראה לי להסביר דבריהם. ובמג"א סי' ר"מ סקט"ו משמע שאינו מחלק בין תשמיש
לצרכיו וכבר הקשה עליו בא"ר עיי"ש: החלק הב' מזה אם גבוה עשרה ואינו רחב ד' כ'
הטו"ז בסיומן ע"ט דמהני וקשוב לענין צואה פרשות אחר וב"ח ומג"א וא"ר חלקו עליו
בזה דבעינין פרשות שבת דווקא גבוה עשרה ורחב ד' וטעמא דטו"ז נ"ל להסביר דס"ל
דנדאי אי הוי בעי רשות הי' מודה להב"ח אבל פאן דאמרה תורה והי' מחניף קדוש ובעי

רק נשׂיהא מתנהו היינו מקום ד' אמות דידן' קדוש אפילו אם באותו בית עצמו יש בו צואה.

פיון דלא הוי בד' אמותיו מקום חנייתו. מותר.

וס"ל לטו"ז דה"ה אם עמוד גבוה יו"ד לאו במקום חנייתו הוא: ואע"ג דפליגו עליה האחרונים מפל מקום עיין לקמן חלק ג' דיש להטו"ז ראי' גדולה מדברי הפוסקים ביו"ר סי' רפ"ז לענין מזוזה דכל כה"ג לא מקרי מתנה דידן' וא"כ לפי"ז ה"ה שלחן שהווא גבוה עשׂרה.

אע"ג שהווא גם רחב ד' פיון דמלמטה אינו רחב ד' הוי לי' פקנה ובראשו טרסקל שהבאתי לעיל בחלק א' דקי"ל דלא הוי פרושות לעצמה לענין שבת וא"כ תליא לכאורה בפלוגתא דהטו"ז וב"ח הג"ל אמנם נראה די"ל דלענין פלים מודה הטו"ז דלא מהני דברי המג"א בסימן שמ"ה סק"ד הביא דברי רש"י בשבת דף ח' דאין פרמלית בכלים ודינם פרושות שהווא עומד בו.

ואף דהאב עוזר נשם פליג וסובר. דאף אם פרמלית לא הוי מקום פטור מיהו הוי.

ולפענ"ד צריף עיון דבשבת דף ה' ע"א גבי הא דמוקי לה שהי' בידו טרסקל ומחלק נשם בין למטה מעשׂרה בין למעלה מי' ועיי"ש ברש"י א שביאר הדבר דכלי בטל לגבי מקומו. כל זמן שאינו נעשה רשות בפ"ע הוא כמקום שמונח בו עיי"ש אלא א"כ הוא מחובר לקרקע וא"כ מהיקא תיתי יפסיק.

ואע"ג שהתוס' בשבת דף פ' ע"א ד"ה פסלא. כ' בחד תי' דאפילו פסלא מטולטלת.

בהאי תי' לא ס"ל פי' רש"י דמזירי באינו רחב ד': ותו דבאמת הא דמשמע מדברי התוס' נשם דגם פסלא מטולטלת הוי פרמלית צ"ע דהלא אין פרמלית בכלים ואפשר פיון דלאו מטעם רשות אתי עלה לפי מ"ש לעיל.

אלא משום דלא קרינון בי' מחניף. דלאו מתנה דידן' הוא.

א"כ אפשר דגם בכלי שניף לומר כן ולענין רשות הטו"ז בעצמו ביו"ד סי' רמ"ב ס"ק י"ג כ' לענין בימה דמחשב רשות לעצמו בענין גבוה י' ורחב ד': ומטעם זה דכלי לא מקרי פרמלית ומקום פטור אלא בטל לגבי מקומו יש להבין דברי הטו"ז ביו"ד סי' רפ"ב ס"ק דכתב דכלי אינו מפסיק והנה"כ השיג עליו.

דדוקא לענין טומאה ומשום דמקבל טומאה משא"כ כאן אפילו הוי פלי. מאי הוי ולהג"ל פיון דהוי פלי.

ובטל אצל המקום. הוי לי' פיושב על הספרי'.

וכאלו הניח דף באויר על גבי הספריים אפילו מונח הדף באופן שאינו מכביד על הספריים אפי"ה מסתמא אסור. משום דאחור' לספריים דדוקא אם הוא רשות בפ"ע הוי לי' פיושב בעלי' ולמטה בבית תחתיו יש ספריים ואז ונדאי מותר.

וה"נ בפרשות בפ"ע עיי"ש. ועכ"פ לענין תשמיש נראה דמודה הטו"ז דלא סגי במקום גבוה עשׂרה.

ואינו רחב ד' דווקא ברחב ד'. דחשיב רשות לשבת ואמרין גוד אסיק והו"ל מחיצה מפסקת.

ולא מקרי תו בית שיש בו ס"ת. אבל במקום שאינו רחב ד' אפילו גבוה י'.

ואמרין דלא חשיב כמחנה דידן. מפל מקום בתשמיש לאו כמחנה ובמקום ד' תליא אלא ברשות תליא מלתא כמש"כ לעיל.

ורשות בפ"ע לא מקרי כי אם בפעשה מחיצה. או דבר שהוא גבוה עשרה ורחב ד' מלמטה למעלה פדלעיל בחלק הא': החלק השלישי הוא אם אין הדבר שהוא גבוה מקרקע עד למעלה מעשרה טפחים אלא שלמעלה מעשרה בולט זיז או דאפילו רחב ד' לענין שבת לא מקרי רשות בפ"ע וכאן תליא: לכאורה בפלוגתא דב"ח והטו"ז הנ"ל בחלק השני לפי הסכמת האחרונים דבעינן דווקא רשות דהוי רשות לשבת.

א"כ זיז ודף הבולט למעלה אפילו מחובר לפותל לא מקרי רה"י וכמבואר באו"ח סי' שנ"ג במג"א ס"קד ולא מחושב אלא פרמלית ומה"ת מקום פטור וכינן דאפילו קנה ובראשו טרסקל לא מהני כ"ש דף הבולט.

אמנם להטו"ז דלא בעי רשות פשל שבת והסברתי טעמו משום דמ"מ לאו מחנה דידן הוא ה"נ בזיז ודף מהני ובתשובת חו"י סי' קפ"ד פשיטא לי' לאידך גיסא. דדף למעלה מיו"ד לא מהני.

ותמה ואמר אדברה הלא עיקר שימוש האדם הוא למעלה מעשרה: ואיך נחשב זה לרשות בפ"ע ואי משום הא לא ארי' דלשיטתו הו"ל לתמונה פן על הש"ס דאמרין בשבת דף ז' ע"א דרה"ר וכרמלית.

אינם תופסים אלא עד עשרה ולמעלה מעשרה לא הוי אלא מקום פטור ועל זה הוי לי' להחיי' להקשות אמאי הא עיקר שימוש הוי למעלה מי' אלא נראה להסביר זה. הנה נודאי האדם העומד ע"ג קרקע משמש עד מקום שיזדו מגעת.

אבל האויר מצד עצמו לשמש באויר כגון לזרוק בו או שאר שימושי אויר לא ניחא תשמישותי'. וכל דבר דלא ניחא תשמישי אפילו ברה"ר לא מקרי רה"ר כמבואר שם בשבת ולכך האויר מצד עצמו אינו ראוי שיקרא רה"ר אלא משום דבטל הוא לגבי קרקע דרשות הרבים עי"ז מקרי גם הוא רשות הרבים.

אבל למעלה מעשרה לא טפל לקרקע ולא בטיל לגבין' ולכך למעלה מי' לא מקרי רה"ר וממילא מצד אותו טעם בעצמו נוכל לומר דלא מקרי מחנה דידן' וכבר הביא מעלתו ני' מדברי הסמ"ג המובא בפוסקים ביו"ד סי' רפ"ו דאם המזוזה למעלה מעשרה אפילו מטונף למטה מקרי מחנה קדוש והיינו ע"כ מטעם הנ"ל.

וראין' שלא פדברי החו"י ולפי מ"ש דזה תליא בחלק השני ג"כ ראי' דלא כהסכמת האחרונים אלא שמעלתו נ"י כ' דמדברי המהר"ם המובאים במג"א סי' שט"ו. דכתב דאם יש מחיצה י'.

אפילו הספרים שלמעלה מגולים והקשה מעלתו אי פסמ"ג תיפוק לי' שהם למעלה מיזד ואי משום הא לא ארי' דהנה עשרה טפחים לא מארעא משחינין אלה במקום עשיית

צָרְכֵי וְדוּקָא גַבֵּי מְזוּזָה דְהַטְיָנוּף הוּא עַל הַקְרָקַע מְשַׁחֲיָנִין מְאַרְעָא אַבְל לְעֵנָן עֲשִׂיית
צָרְכֵי אֲפֹשֶׁר דְהַסְפָּרִים הָעוֹמְדִים לְמַעְלָה מִי.

אֵינָם לְמַעְלָה מִי מְעַשְׂיית צָרְכֵי וְאֵין רְאִי מְשֵׁם לְהַחֹת יָאִיר. וְעַכ"פּ מְדַבְּרֵי הַסְמ"ג
קְשָׁיָא לְהַחֹ"י וּב"ח וּמג"א וּא"ר הַנ"ל מִיְהוּ נִרְאָה לְפִי הַנ"ל א"ש דְכָבֵר כְּתַבְתִּי דְסָבְרָא
דְמַחְנָה לָא מְהֵנִי לְעֵנָן תְּשִׁמִּישׁ.

וּא"כ הַחֹ"י דְמִיָּרֵי לְעֵנָן תְּשִׁמִּישׁ גַּם הַסְמ"ג מוֹדָה: וְאֲפֹשֶׁר נָמִי הָא דְפְלִיגוּ הַפּוֹסְקִים
עַלִּי דְהַטו"ז דְוּוּקָא אִם רוֹאָה הַצְּנוּאָה. דְהַתִּיר נָמִי הָרָא"ש וְכָבֵר כְּתַבְתִּי לְעִיל דְטַעֲמִי
הוֹאִיל וְהוּא רְשׁוּת בַּפ"ע וְאִפִּי"ה כְּתַב הַטו"ז דְגַם בְּגוֹבָה עֲשָׂרָה וְאֵינּוּ רְחֵב ד' מְהֵנִי וְע"ז
פְּלִיגוּ עַלִּי וְכֵן לְעֵנָן תְּשִׁמִּישׁ דג"כ בְּרְשׁוּת תְּלִיא מְלַתָּא ג"כ לָא מְהֵנִי אַבְל בְּאֵינּוּ רוֹאָה
שְׁפִיר י"ל דְקִי"ל בֵּין בְּגוֹבָה י' וְאֵינּוּ רְחֵב ד' אוּ בְזִיז וְנָדָף הִינְצָא לְמַעְלָה מִי אֲפִילוּ רְחֵב
ד' לָא מְקַרֵי מַחְנָהּ וְנִהִי דְמַסְתִּימַת הַפּוֹסְקִים הַחֹלְקִים עַל הַטו"ז לָא מְשַׁמַּע כֵּן וְכֵן מִהַחֹ"י
עֲצָמוּ נִרְאָה שָׁם דְסוֹבֵר.

דְגַם גַּבֵּי תְּשִׁמִּישׁ תְּלִיא בְּמַחְנָהּ וּא"כ א"א לְתַרְזֵן כֵּן מְכַל מְקוֹם נִרְאָה לְפַעַנ"ד לְדִינָא
חִילּוּק זֶה נִכּוֹן וְהַכְרַעָה בֵּין הַפּוֹסְקִים וְנִרְאָה לִי רְאִי לְזֶה מְדַבְּרֵי הַמג"א בְּסִי' מ' סק"ב
דְמַפְרֵשׁ לְדַבְּרֵי הַטו"ז בִּי"ד סִי' רפ"ו סק"ה: בְּיַשׁ עוֹד כְּפִסּוּי מְלַבֵּד הַזְכוּכִית עַל הַמְזוּזָה
נָמִי אוֹסֵר דְבַכְלִי אַחַד פְּשִׁיטָא דְאָסוּר.

וְקָשָׁה הָא הַטו"ז מִיָּרֵי שָׁם בְּגוֹבָה עֲשָׂרָה. וּא"כ לָא הִי צָרִיף כָּלֵל אֵלָא מְשׁוּם דְבִרְאָנִי
תְּלִיא מְלַתָּא וּבְשִׁלְמָא בְּצוּאָה בְּכִסּוּי תְּלִיא מְלַתָּא אַבְל בְּעֵרְוָה בְּרָאנִי תְּלִיא.

וּלְכַף הַנְּצָרָה כְּפִסּוּי: וְלַעֲוֹלָם לָא מִיָּרֵי בְּיַשׁ ב' כְּפִסּוּיִים. אֵלָא וְנִדְאִי דַס"ל לְהַמג"א דְלַעֲנָן
תְּשִׁמִּישׁ לָא מְהֵנִי גְבוּהָ עֲשָׂרָה.

דְזֶה מְשׁוּם מַחְנָה אֲתַאֲיָנָן עֲלָהּ. וּבְתִשְׁמִישׁ בְּרְשׁוּת תְּלִיא מְלַתָּא כֵּן נִרְאָה לִי נִכּוֹן: עֲתָה
נְבוֹא לְחַלְק הַרְבִּיעִי דִין הַסְפָּרִים הַמְּוַנְחִים תוּף הָאֲרָגוּ וַיֵּשׁ לוֹ דְלַתוֹת שְׁהֵם גְבוּהִים עֲשָׂרָה.

כְּתַב מְעַלְתוּ שְׁאֵינּוּ יוֹדַע לָמָּה לָא יַחְשְׁבוּ מְחִיצוֹת וּמֵאִי לִי הֵאֵי מְחִיצָה אוּ הֵאֵי מְחִיצָה
וְהֵנָּה תְּנַאֵי מְחִיצוֹת מְצִינּוּ בְּסִי' ש"ב סע"א א' וּבְסִימָן תר"ל סע"א יו"ד. דְבְּעֵינָן מְחִיצָה
שְׁהִיא יְכוּלָה לְעַמּוֹד בְּרוּחַ מְצוּנִי וְאֲפִילוּ בְּבֵית.

כְּמִבְּנָאָר בְּסִי' ש"א בִּי"ד וְגַם עוֹד תְּנַאֵי ב' שְׁלָא יְהֵא מְחִיצָה שְׁהַגְדִּיִים בּוֹקַעִין בָּהּ.
כְּדֵאִתָּא בְּסִי' תר"ל סע"א ט'.

וְגַם בְּעֵינָן שְׁהִיָּנִי גְבוּהָ עֲשָׂרָה. וְתַמְהֵנִי לָמָּה לָא הַזְכִּירוּ הַפּוֹסְקִים עוֹד תְּנַאֵי.

שְׁהִיָּנִי הַמְּקוֹם הַמְּוַנְחָה מִן הַמְּחִיצָה רְחֵב ד'. דְהֵרִי בְּסִימָן ש"ה סע"א ב' וְשָׁם בְּסוּף הַסִּימָן
קִי"ל דְאִם אֵין בֵּין הַמְּחִיצוֹת רְחֵב ד' הֵנִי לִי מְקוֹם פְּטוּר וְכִינּוּן דְלָא הֵנִי רְשׁוּת לְשַׁבֵּת
נִרְאָה דְגַם לְשַׁאָר דְבְּרִים דְבְּעֵינָן רְשׁוּת בַּפ"ע לָא הֵנִי רְשׁוּת וְכִמּוֹ דְלָא מְהֵנִי מְחִיצָה בְּפַחוֹת
מְעַשְׂרָה אַע"ג שְׁהוּא עוֹשָׂה הַמְּקוֹם הַמְּוַנְחָה מְחִיצָה פַּחוֹת מְעַשְׂרָה כְּרַמְלִית אִפִּי"ה לָא
מְהֵנִי.

וע"כ דב'ע'י רשות היחיד רשות בפ"ע א"כ גם מקום ד' ליב'ע'י ודוחק לחלק בין היכא דהחפסרון תלו במחיצה או החפסרון תלוי במקום המוקף. ולי הי' נראה פן ברור דב'ע'י מקום המוקף ד' לולא שהפוסקים סתמו את זה.

זה הביא לי ספק בדין הזה וצ"ע ולפי"ז באמת אם הארז יש לו דלתות גבוהים יו"ד וחללם רחב ד' לכל הפחות עדין ראוי שיהא פמחיצה ואפילו אם הארז אינו עומד בארץ מ"א כפחות מג' ארזינן לבוד ואפילו אי בכלים לא ארזינן לבוד הא כתב המג"א בסי' פ"ז דמכל מקום הוי כסתום מיהו בלא"ה פאן על הארז אנו דנים ובו אין בוקעין גדיים והויין ראוי להיות דלתות פמחיצות ועיין בפמ"ג באנרח חיים בטו"ז סי' קמ"א ס"קב אמןם מלשון המג"א בסי' ר"מ ס"קט שהביא תשובת רמ"א שכ' בארז אמה על אמה ברום שלש אמות עיי"ש אי בטל מתורת פלי.

וקשה הרי בפחות מזה סגי כיון דרחב ד' וגבוהים הדלתות עשרה הוי מחיצה ולכאור' הוי אמינא דטעמיהו משום דסוברין כמ"ש התוסיו"ט בפ"ב דכלאים מ"ח דמחיצה הנעשית מאליו בעינן דווקא שיהי' המחיצה רחב ד' וא"כ איכא למימר דמחיצות הפלים לא לשם מחיצה נעשו אלא לשמור מה שבתוך הפלי.

וא"כ אפשר דדמי למחיצה שנעשה מאליו ולכך לא סגי בדלתות מיהו לפי"ז אינני מבין מ"ש אם הוא מחזיק ארבעים סאה דבטל מתורת פלי יועיל. וע"כ טעמ' דהמג"א לא מטעם הנ"ל אלא דס"ל דכלי בטל לגבי המקום שהוא שם.

ולא נקרא רשות ומחיצה לעצמו ולולא שאינו פדאי הי' נראה לי פשוט דגם גבי פלי מהני. דהרי בשבת דף מ"ח ע"א גבי פנוורת וגבי קנפה מבואר דגם פלי שהוא גבוה עשרה ורחב ד' מקרי רה"י לשבת והיא הלכה פסוקה בש"ע סי' שמ"ה סעי' ו' וכיון דלענין שבת חשיב רשות לנפשי' למה לא יחשב רשות לעצמו לענין שאר דברים.

וה"ה לנדון שלנו: והחלק החמישי מ"ש מעלתו ני' למה בעי' בספרים פלי בתוך פלי הא מסתמא המה מפורכים והפך יחשב ככלי פדאמרין בשבת דף ס' דלולא שיי"ן של תפילין הי' נחשב הבית ככלי אחד.

ומעלתו עצמו הביא דברי הפנ"י בברכות דף כ"ג ולדבריו אין ראי' מהתם ולי נראה מטעם אחר כיון שהדפים מהפך מחוברי' להספרי' עצמם. כל המחבר לקודש פקודש דמי וכגופן דמי ושוב ראיתי בפמ"ג במג"א בסי' מ' ס"קב דכ' דאפילו מפורך מפל צד מפל מקום לא חשיב ככלי ונראה דמייירי באופן הנ"ל ומטעם הנ"ל דנודאי לא מייירי בדלוסקמא דדלוסקמא בכלל קמטרי דאמרי' גלימא אקמטרא הוי ככלי בתוך פלי פן נראה לדעתי נכון ואחתום בברכה הכ"ד הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה צה שאלה אמן עובד מעשה אורג הכין לו בית מלאכתו פנהוג וצריף לזה פועלים נכרים ואינם רוצים להשפיר ולפעול עבודתם אצלו אלא א"כ יוכלו לעבוד גם בשבת.

אם יש היתר לזה. וגוף השאלה עיין במכתב שומר ציון סי' ס"ז: חלק א' ראשון צריכין אנו לברר דין קבולת הנה בתשובת מהרש"ל סי' ק' (והובא במג"א סי' רמ"ד בקיצור) התיר לישראל שקיבל מהשר לבשל מלח לשפור פועלים בקבלנות שיהא להם מפל כפר וכפר ריווח ושכר קצוב ואז אע"ג שהישראל נהנה מזה.

מ"מ גוי אדעמא דנפשי קעביד ונהנאת ישראל ממילא קאתי דהרי הגוי שובת ביום א' ביום חגם ובנודאי הי' לישראל ניקח טפי אם הי' הפועל עובד ביום א' והי' שובת ביום שבת קודש נרק הגוי אדעמא דנפשי קעביד וישראל ממילא נהנה ובתנאי שלא יצוה לו הישראל לעשות בשבת ולא יגלה דעתו דניחא לי ושבצונו שיעבוד ויפעול לו בשבת וראיתי בתשובת פנים מאירות ח"א סי' ל"ח שאסר בכה"ג היכא שישראל נהנה ממלאכת הגוי ומקפיד שלא ילך בטל ולא ראיתי בדבריו שום ראי' לאיסור.

דאף דאם בשאר יומי מקפיד. מכל מקום בשבת בנודאי דאינו רוצה בעבידתו.

ואפילו רוצה בעבודתו כיון דהגוי אדעמא דנפשי קא עביד והישראל אינו מצוה לו לעשות בשבת. וכ"ב בתשובת נוב"י מהדו"ת חאו"ח סי' ל"ח ומאי דמשמע מדברי הראב"ד בפ"ו משבת דין י"ב דהיכא דמשתרשי לישראל אסור פבר ביאר היטב בנוב"י שם דהיינו דווקא בקפולת לזמן דהישראל משתרשי לי ויגוי אין רנוח אבל בקפולת המלאכה שיש לגוי רנוח במלאכה ואדעמא דנפשי קעביד אע"ג דגם הישראל נהנה.

אם לא צוה לו לעשות בשבת שרי: ואע"ג דקי"ל בסי' תקט"ו סעי' ו' ובמג"א סי' רע"ו ס"קו דאם עושה ע"ד שניהן אסור אפילו בדיעבד וא"כ כ"ש לכתחילה מכל מקום כיון דאית לי רנוחא ונהנה מנה אמרינו מסתמא אדעמא דידך קא עביד.

ומאי איכפת לי בהנאת ישראל ואפילו אם נאבד ממנו או נשרף אם ישלם גמולו לו. לא איכפת לי בזה וכדמוכח מסימן רע"ו שם ואפשר עוד לומר דוקא התם בסי' תקט"ו חיישינושא ירבה בשבילו וכ"כ הא"ר בסי' רע"ו ס"קז.

ואפילו בנר יש לחוש אבל כאן כל שמרבה מרבה הנאתו ולעולם להנאתו עביד ועדיין יש לפקפק ע"ז מדברי הגמ"ר פ"ק דשבת והובא במג"א סי' רנ"ב ס"ק ט'. ובתוס' שבת שם ס"ק"ג דאפילו קצין כל שנוטל הגוי משל ישראל בשבת עצים לצורך מלאכתו אסור דלא שייך בכה"ג דעביד אדעמא דנפשי.

וא"כ קשה איך התיר הנוב"י אף כשלוקחין הפועלין בשבת הצמר למלאכתו. ונראה דע"כ לא איירי הגמ"ר אלא בפועלין קבלנין שקבלו לזמן לחודש ולחדשים או היכא דשייך שמה ירבה בשבילו.

שאז אסור דיהא לישראל הנאה ושירנוח מזה הישראל וכמו"ש לעיל בשם הנוב"י. אבל בקפולת המלאכה שיש לו ריווח מכל חלק דאז מה בכך דנראה דניחא לישראל מ"מ הגוי להנאות עצמו עביד.

וכן נראה מדברי הגהות מיי' בשבת פ"ו. והובא במג"א סי' רמ"ד ס"ק י"ט וכן משמע במ"ק דף י"ב ע"א סיוע סייע בתיבנא בהדיהו משמע דווקא בכה"ג.

שהישראל נתן להם בשבת תבן אבל כשהגוי לוקח משל ישראל אינו נאסר. ועוד בגידון הנוב"י ובגידון שלנו אין זה כאלו נוטל משל הישראל בשבת שכבר קודם שבת השאול או השפיר כל הדברים הצריכין לטובת הפועלים שלולא זאת לא היו משפירין אצלו בחול וכל מה שצריכין לאומנות הזה מסר מידם מקודם השבת ואפילו למאן דאוסר ריש סימן רמ"ו להשפיר כליו.

הָאָא פֶּאֱלוּ קוֹדֵם ע"ש מְוֹשְׁפָרִים אֶצְלָם וְאֶפְיָלוּ אִם גִּימָא דְאֶפְיָלוּ בְכַה"ג אוֹסֵר הַגְהֵמ"ר:
אִיפֵא לְמִימֵר דְּהוּא רַק מְשׁוּם חֲשׁוּשׁ מְרָאוֹת עֵינַי. וּמְשׁוּם דְּהוּי כְּנִקְרָאֵת עַל שְׁמוֹ וְזֶה יִתְבָּאֵר
אִי"ה לְפָנֵינוּ אֲמַנָּם שְׁיִטַּת הַר"מ הַמוֹבָא בְּתוֹס' בַּע"ז דָּף כ"א ע"ב ד"ה אֶרִיסָא כּו' וְנִרְאָה
דְּסוֹבֵר אֶפְיָלוּ אִינְהָ נִקְרָאֵת עַל שְׁמוֹ בַּע"י דְּוֹנְקָא שְׁיִהֵא לוֹ חֵלְקַ בְּגוּף הַפְּעוּלָה.

וּא"כ אִין מְקוּם לְהַתִּיר אֶלְא א"כ יִטְלוּ חֵלְקַ בְּאֶרִיגְתָּם מִכָּל אֲמָה מְשֻׁהוּ אוּ מְעֻשְׂרָה אֲמוֹת
אֲמָה אַחַת: וְכָל זֶה אִם אִינְהָ נִקְרָאֵת עַל שְׁמוֹ. אֲבָל בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ וּבְנִידוֹן הַנוֹב"י דְּנִקְרָאֵת
עַל שְׁמוֹ וְנַעֲשֶׂה בְּבֵית יִשְׂרָאֵל.

וּאִפִּי"ה הַתִּיר הַנוֹב"י שָׁם. הוּאִיל וְיָדוּעַ שְׁרֻב הַעוֹשִׂין בַּפּאֲבֵרִי"ק עוֹשִׂין בְּקַבְלָנוֹת וּא"כ
חֲזַר הַדִּין שֶׁל הַפּאֲבֵרִי"ק כְּדִין שְׂדָה דְּקִימָא לְאֶרִיסוֹת.

דְּכָל עֵינְקֵר הָאִיסוּר בְּקַבְלָנוֹת לְבָנוֹת בֵּית כ' הַתוֹס' הוּאִיל וְלֹא שְׁפִיחוּ לְשַׁפְּוֹר בְּקַבְלָנוֹת
אֶלְא בְּשִׁכְרֵי יוֹם א"כ עֲתָה שְׁדָרְךָ לְשַׁפְּוֹר רַק בְּקַבְלָנוֹת שְׁרִי. וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּלֹא הוּי בְּכָלֵל
דְּבַר שְׁנֵאֶסֶר בְּמַגְנָן שְׁצָרִיךְ מַגְנָן אַחַר לְהַתִּירוֹ כִּינּוֹן דְּגַם בְּזִמְוֹ הַש"ס הִי' דְּבָרִים שְׁדָרְכּוֹן
בְּאֶרִיסוֹת וְהוּי מוֹתֵר אֲמַנָּם מְדַבְרֵי רַש"ל בְּתַשׁוּבָה ס' ק' נִרְאָה דְּאִיסוּר דְּכָל קַבְלָתַ בְּתוֹךְ
הַתַּחֲמוֹם.

וְהִ"ה בְּקַבְלָתַ בְּבֵיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל אִיסוּר וְכֵן מְשַׁמַּע מְדַבְרֵי הַגְהֵמ"ר הַנ"ל אֶלְא שְׁזָה יֵשׁ
לְדַחוֹת עַפ"י מ"ש לְעִיל דְּהַגְמ"ר אִיפֵא לְמִימֵר דְּמִימְרֵי בְּקַבְלָתַ לְזִמְוֹ אֲמַנָּם לְכַאוּר' מְדַבְרֵי
רַש"י בַּמ"ק י"ב ע"א שֶׁכ' הַטַּעַם לְאִיסוּר קַבְלָתַ בְּמַחְנֻבֵר דִּיאֲמָרוּ שְׁמִסְרוּ לוֹ בְּשַׁבַּת
מְשַׁמַּע אֶפְיָלוּ רוֹב סוֹחְרִים בְּקַבְלָנוֹת נְמִי אִיסוּר.

וּבִלְא"ה קָשָׁה כְּמוֹ דְּחִיּוּשֵׁינוּ לְמַרְאִית הָעֵינַי שְׁיִאֲמָרוּ שְׁשֹׁכֵר שְׁכִירֵי יוֹם. הִ"נּוּ נִיחּוּשׁ אֶפְיָלוּ
יָדוּעַ שְׁשֹׁכֵר בְּקַבְלָתַ מ"מ אוּלַי יִחְשְׁדוּהוּ שְׁשֹׁכֵרוֹ וְצוּהָ לוֹ לַעֲשׂוֹת גַּם בְּשַׁבַּת וְזֶה אִיסוּר
אֶפְיָלוּ בְּקַבְלָנוֹת: וְצָרִיךְ לוֹמַר דַּע"ז לֹא יִחְשְׁדוּהוּ דְּלֹא שְׁבִיק הַתִּירָא וְאֶכִּיל אִיסוּרָא דְּוֹנְקָא
בְּמְקוּם שְׁאִין דְּרָךְ לְשַׁפְּוֹר בְּקַבְלָנוֹת יֵשׁ לְחוּשׁ אוּלַי הַפּוֹעֲלִים לֹא רְצוּ לְשַׁפְּוֹר עַצְמָן אֶלְא
לְשִׁכְרֵי יוֹם אֲבָל אִם הַדְּרָךְ לְשַׁפְּוֹר בְּקַבְלָנוֹת אֶלְא שְׁנַחֲשֵׁשׁ שְׁשֹׁכֵר גַּם עַל שַׁבַּת וְאָמַר
לְהֵם שְׁיַעֲשׂוּ בְּשַׁבַּת זֶהוּ לֹא חֲשְׁדִּינוּ לִי וְעַכ"פ זֶה כְּבָר הַתִּיר בְּנוֹב"י אִם דְּרָךְ רוֹב הַפּוֹעֲלִין
בַּהַפּאֲבֵרִי"ק לְשַׁפְּוֹר בְּקַבְלָנוֹת מוֹתֵר וְהַדִּין עֲמוֹ שְׁלִשׁוֹן הַרְמַב"ם וְהַש"ע וְגַם שְׁאָר
פּוֹסְקִים שְׁפַתְבוּ בְּלִשׁוֹנָם שְׁאִיסוּר מְטַעַם שְׁהַעוֹלָם לֹא יִדְעוּ שְׁקַצֵּץ מִבְּנוֹר דָּאִם נוֹדַע שְׁקַצֵּץ
כְּגוֹן בְּמְקוּם שְׁדָרְךָ הוּא לְקַצוֹץ לֹא חֲשְׁדִּינוּ לִי לוֹמַר אִף שְׁקַצֵּץ מ"מ אוּלַי צוּהָ לְהֵם
לַעֲשׂוֹת גַּם בְּשַׁבַּת וְע"כ כְּטַעַם הַנ"ל אוּ דוֹנְקָא בְּמְקוּם שְׁיֵשׁ ב' חֲשֻׁשׁוֹת אוּלַי שְׁכִירֵי יוֹם
וְאוּלַי צוּהָ לַעֲשׂוֹת בְּשַׁבַּת אִז חִיּוּשֵׁינוּ אֲבָל כְּשִׁנּוֹדַע שְׁקַצֵּץ וְלִיכָא אֶלְא חַד חֲשֻׁשׁא לֹא
חֲשֻׁשׁוֹ אֲמַנָּם לֹא הַתוֹר שָׁם אֶלְא אִם הַפּאֲבֵרִי"ק עוֹמֵד בְּמִבּוֹאוֹת הַנְּכָרִים וְאִף דְּלֹאֲנָשִׁי
הָעִיר נוֹדַע שְׁהוּא שֶׁל יִשְׂרָאֵל מ"מ הָרִי הֵם יוֹדְעִין שְׁדָרְךָ אֲנָשִׁי אוֹתָהּ הָעִיר לְשַׁפְּוֹר
פּוֹעֲלִים בְּקַבְלָנוֹת וְלֹאֲוֹרְחִים לִיכָא לְמִיחּוּשׁ שְׁהָרִי הֵם אִינָם יוֹדְעִין שְׁהוּא שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֲבָל
אִם עוֹמֵד בְּרַחוּב יִשְׂרָאֵל אִיסוּר מְטַעַם חֲשֵׁד אֲוֹרְחִים עֵי"ש וְלַפְעַנ"ד נִרְאָה דְּבַכַּה"ג לֹא
חִיּוּשֵׁינוּ לְאֲוֹרְחִים דְּהָרִי כְּבָר הַקָּשָׁה הַמַּג"א בְּסִי' רַמ"ד ס"קו מִירוּשְׁלָמִי פ"ג דְּשַׁבְּיעִית
דְּלֹא חֲשׂוּ לְאֲוֹרְחִים וְתִי' דְּבַשְׁבְּיעִית הַקָּלוּ וְהַטַּעַם עֵינַי בְּתוֹס' חֲדָשִׁים בְּשַׁבְּיעִית פ"ג
מְשׁוּם דְּשַׁבְּיעִית זִיבּוּל דְּרַבְּנָן אִיבְרָא שְׁזָה קָשָׁה שְׁגַם כָּאִן לֹא יִחְשְׁדוּהוּ רַק עַל אִיסוּר
דְּרַבְּנָן וְגַם טַעַם הַשְּׁנִי מְשׁוּם דְּשִׁיכּוּ כּוֹלֵי שְׁתָּא קָשָׁה לְהַבִּין וְלַכּוּ נִרְאָה דְּקוֹשְׁיַת הַמַּג"א

לק"מ דהנה מה"ת יחשדהו האורחים הלא לא ידעו ולא יכירו מי הוא ומסתמא אם יראו מילתא דתמוהא ישאלו פדאמרינו במגילה דף כ"ב ע"א.

מאן דעייל שיולי שייל ולכה באמת אם רוב אנשי המקום דרפן להשפיר פסק בסי' רמ"ג דמוטר להשפיר: ולא חששו לאורחי' דאורחי' שיולי שיילו ודוקא בסי' רמ"ד בדר במקום שאין יהודים ואין דרף שם לשכור בקבלנות שפיר חששו ושם לא שינה דינשאלו דממנ"פ אם יש לו ב"ב בלא"ה אסור שהם יחשדוהו ואם אין לו למי ישאלו כיון שחשד הוא אבל אם דרף רוב אנשי העיר לשכור בקבלנות זה שפיר ידעו ועוד י"ל דאדרבה לכה הקילו ולא חששו לאורחים הואיל והאיסור חמור טפי שייעבד איש ישראל בעצמו ויעבד על איסור בתוך קהל ועדה.

לזה לא חששו שייעבד ישראל בפרהסיא על איסורין ולא יחשדוהו אבל מקום שאין ישראלים דרין שם שם אדרבה יחשדוהו טפי ויש לחוש לאורחין: ועוד אפטר היכא דאיכא ב' צדדים למעליותא שהאורחי' יכולין להסתפק אולי המקום רוב שוכרין בקבלנות ואפילו אין הרוב וכו' אולי הוא שכר לו וכו' לא יחשדוהו עד שיתברר להן שאין דרף לשכור בקבלנות ורא' ל' כל החילוקים האלו מדלא חלקו בסי' רמ"ג באם אנשי המקום דרפן לשכור בקבלנות בין אם הוא במבואות ישראל או לא וכבר הי' זה דעת השואל בנוב"י והביא רא' זו והנוב"י דחה אותה שסמך על סי' רמ"ד.

ונה אינו חדא שהשלחן ערוף המסבר לא הביא זה בסי' רמ"ד ותו אפתי משאר פוסקים הרא' ע"כ נראה להלכה ולא למעשה אם רוב אנשי העיר שוכרין רק בקבלנות דשרי. אפילו אם הוא עומד ברשות ישראל ואפטר שבנ"ד שלפי מה ששאל השואל אם לא יוכלו להתיר לו זאת ע"כ צריך לבטל כל אומנתו.

גם בימות החול ובפסידא רבה כי האי לא חשו למראית העין. שהרי התירו במקס והפאת המטבע במקום פסידא: וכאן שיפסיד גם בשאר הימים מקרי דבר האבוד לענין אבל וחוה"מ כמבואר ביו"ד סי' ש"פ.

ובאו"ח סי' תקל"ט. וא"כ ה"נ אפטר לומר דהתירו פן נראה לפענ"ד: תשובה צ"ו כשמוע קול שופר.

יוחק לחיים טובים בספר ידידי הרב המאוה"ג המנפ'ג בתורה כש"ת מוהרר זכר' שפירא נרו אב"ד בק"ק דאראג יע"א: מכתבו קבלתי ובקיש ממני לחות דעתי בענין דרעש מאשין ששוכר לו אומן ופועלים גוים בקבלנו' וכן דרף כל מחזיקי דרעש מאשי"ן.

אי רשאין לדוש בשבת ויו"ט ודעת מעלתו נ' להתיר בקבלנות שיש לו מכל פור וכור סף מה דאז אדעת' דנפשי' קא עביד ואע"ג דהוי דבר מפורסם ובמקום מפורסם. מכל מקום כיון דהכל שוכרין בקבלנות אין כאן מראית עין כמבואר באו"ח סי' רמ"ג סעי' ב' ואפילו לאורחים אין חשש.

כיון דעומד חוץ לתחום. ולכה גם להנוב"י מהדו"ק סי' י"ב מותר עכ"ל הצרוף.

ולפענ"ד בגוף הדבר הדין עם מעלתו נ' שכ"כ התוס' שבת בסי' רמ"ג סעי' ב' ס"קב לקיים דברי הב"ח. שכ' לקיים הגירסא בטור: הלכה מותר בקבלנות והיינו קבלנות מכל

הַיִּסְק וְהַיִּסְק וְכֵן כ' הַנוֹב"י מֵהַדו"ת ס' ל"ח חֲאו"ח וּכ"כ מִן הַגָּאוֹן בַּחַת"ס חֲאו"ח ס' נ"ט אֵלָּא שְׁפָתַי שֶׁצָּרִיךְ שִׁישְׁפֹּר אֶת הַגּוֹי בְּקַבְּלָנוֹת בְּהַבְלָעָה עַל עֵשֶׂר אִו מֵאָה פֹּר וַיְהִי רְשׁוֹת לְגוֹי לְשִׁפּוֹת וְלַעֲשׂוֹת בְּכָל עֵת עֵי"ש וּבְזֶה מְתוּקָן ב' הַגִּירָסוֹת עֵי"ש.

וּא"כ ה"ה בְּנִידוֹן הַנִּ"ל אֲבָל בְּאַמֶּת לֹא זְכִיתִי לְהִבִּין דְּבָרֵי רַבּוֹתֵינוּ זצ"ל דְּהִנֵּה כָּל שׁוֹכֵר פּוֹעֵל לְהַסִּיק מְרַחֵץ הוּא שׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל. וּמִשְׁפִּיר אֶת הַמְּרַחֵץ לְאַנְשִׁים שְׂבָאוֹ לְרַחֵץ אוֹתָהּ שְׁעָה וְאִי שׁוֹכֵר אוֹתוֹ לְהַסִּיק: א"כ בְּעֵנִין עֲשִׂיתִי מְרַחֵץ אִין לוֹ רְנוּחַ וְאִז הַגּוֹי שְׁלוּחוֹ לְהַשְׁפִּיר אֶת בֵּית הַמְּרַחֵץ וְכִלְיוֹ לְאִישׁ שְׂבָא לְרַחֵץ בְּשִׁבְתּוֹ.

דְּזֶה בְּנוֹדָאֵי שְׁכִירוֹת מִקְרֵי דְמָה לִי שְׁכִירוֹת לְשְׁעָה אוֹ לְזָמַן מְרֻבָּה. וּא"כ אִז מִשְׁפִּיר הַגּוֹי לְאִישׁ שְׂבָא לְרַחֵץ וְאֶפְשָׁר דְּהַמִּים שְׁנוֹתָן לוֹ.

וְזֶה מְשַׁלֵּם עֲבוּרָם מִכְּתוּבוֹ הַנִּי פְּעִין מְכָר. וְעַל זֶה אִין הַנְּאָה וְשֹׁכֵר לְפּוֹעֵל וְרַק אֲדַעְתָּא דִּישְׂרָאֵל עֲבִיד.

וְזֶה אֲסוּר וְאֶפְלוֹ שְׁכָרוֹ בְּקַבְּלָנוֹת גַּם לְעֲשִׂיתִי הַמְּרַחֵץ. מִכָּל מְרַחֵץ מְרַחֵץ כְּפֹךְ וְכֹךְ אוֹ דְּנִימָא שְׁפִינֵן דְּלוּלָא שִׁיעֲשִׂיהַ מְרַחֵץ אוֹ לֹא יִשְׁפִירָנוּ לְהַתָּם.

וּא"כ גַּם בְּזֶה אֲדַעְתָּי דְּנִפְשֵׁי קָא עֲבִיד וּא"כ מִצַּד עֲשִׂיתִי הַמְּרַחֵץ אִין אִיסוּר וּמִשׁוּם דְּאֲדַעְתָּי דְּנִפְשֵׁי קָעֲבִיד לְעֲשׂוֹת רְנוּחַ לְבַעֲלִים לְהַשְׁפִּיר וְלְמַסּוֹר הַמְּרַחֵץ אוֹתוֹ לְאֵלוֹ הַאֲנָשִׁים הַבָּאִים לְרַחֵץ.

וְאֲדַעְתָּא דְּהַכִּי נִשְׁפֵּר. וּמִמִּילָא הַשְׁכָּר שְׁמַקְבֵּל מִכָּל אִישׁ וְאִישׁ הַרוֹחֵץ שֵׁם הוּא שֶׁל בְּעֵלִים וְהַנִּי שְׁכָר שְׁבֵת שְׁלֹא בְּהַבְלָעָה וְאֶפְלוֹ אִם הַגּוֹי הִנֵּה עוֹשֶׂה כֵּן גַּם מֵע"ש אוֹ בְּמוֹש"ק וְנוֹתָן הַפֶּל יַחַד.

בְּהַבְלָעָה. לְפַעַנ"ד נִרְאֶה דְּכָל כַּה"ג לֹא מִקְרֵי הַבְּלָעָה שְׁכָר וְשְׁכָר שְׁמַקְבֵּל הוּא בְּפִנֵי עֲצָמוֹ וְנִקְנָה לְבַעֲלֵיו כְּדִק"ל בְּאו"ח ס' ת"ן סַע"ד ד'.

וְנִעֲשֶׂה שְׁכָר שְׁבֵת וְאִיסוּר. וְכִי מִשׁוּם דְּמַעְרַב הַמְּעוֹת נִעֲשֶׂה הַיִּתֵּר וְאִין זֶה דוֹמָה לְשְׁכִיר שְׁבֵת וְחוֹדֵשׁ דְּמַעוֹלָם לֹא הִי עָלְיוֹ שֵׁם שְׁכָר שְׁבֵת.

וְכֵן מִשְׁמַע בְּש"ס וּבְאו"ח ס' ש"ו סַע"ד ד' דְּשׁוֹכֵר פּוֹעֵל לְשַׁמּוֹר אִיסוּר לְיַקֵּחַ שְׁכָר שְׁבֵת. אֶפְלוֹ נוֹתָן מִכָּל שְׁבִיעַ פִּינֵן דְּשְׁכָרוֹ מִגִּיעַ לוֹ מִכָּל יוֹם וְיוֹם בְּפ"ע.

וְכ"ש לְפִי מ"ש הַרְמ"א שָׁם. אֶפְלוֹבְשְׁכִיר חוֹדֵשׁ אִם הַחַיּוֹב הוּא לְשַׁלֵּם לוֹ מִיָּדֵי יוֹם בְּיוֹמוֹ לֹא מִקְרֵי בְּהַבְלָעָה.

וְהַמַּג"א שָׁם בְּס"קז כ' דְּהוּא מוֹכַח מִהַר"ן וּבְאַמֶּת בְּשִׁטָּה מְקוֹנְבָצָת שָׁם בְּסוּף פ' אַעפ"י לֹא מִשְׁמַע כֵּן. אֵלָּא תִּלְיָא בְּאִם מְקַבֵּל בְּהַבְלָעָה וְאֶפְשָׁר שְׁגַם כְּוִיַּת הַר"ן כֵּן.

וּמִכָּל מְקוֹם לְכ"ע אִם נוֹתָן שְׁלֹא בְּהַבְלָעָה אֶפְלוֹ אִם אַח"כ מַעְרַב הַשְׁכָּר וְיִתֵּן בְּהַבְלָעָה נ"ל דְּאִיסוּר וּא"כ מֵאִי מוֹעִיל בְּמְרַחֵץ דְּשׁוֹכֵר לְפּוֹעֵל לְהַסִּיק וְלַעֲשׂוֹת מְרַחֵץ אוֹתוֹ בְּקַבְּלָנוֹת מִכָּל מְרַחֵץ כְּפֹךְ וְכֹךְ הָא מִכָּל מְקוֹם הַשְׁכָּר שְׁנוֹתָנִי הַרוֹחֵץ הוּא שְׁכָר שְׁבֵת: וְזֶה נִרְאֶה טַעַם שֶׁל מֵהַר"א שְׁכ' בְּס' רמ"ג שט"ס הוּא בְּטוֹר לְהַתִּיר בְּקַבְּלָנוֹת וְכַוְנָתוֹ אֶפְלוֹ

בְּקַבְּלוֹת מְלֹאכָה לְשֵׁלֶם מְכַל הַיִּסְק וְעֲשִׂייתוּ כֹּף וְכֹף אֲסוּר וְהַמְג"א שֶׁם סק"ב הַסְּפִים עֲמוּ וְחֹלֵק עַל הַב"ח וְהַתְּבוּ"ש הַקִּשָּׁה עָלָיו וְלִדְעָתִי טַעְמוֹ מִשּׁוּם שְׂכַר שַׁבָּת.

וְלֹא דָמִי לְמַכְס בְּסִי' רמ"ד בַּמְג"א סק"ח דְּמוֹתָר בְּקַבְּלוֹת כַּה"ג וְלֹא אֲסוּר מִשּׁוּם שְׂכַר שַׁבָּת דְּשֵׁם כְּבָר קָנָה הַמַּכְס הֵהוּא מְדִינָא דְּמַלְכוּתָא. וְכ"כ הַפּמ"ג שֶׁם וְדַבְּרִי מַחְזָה ש"ק שֶׁם לֹא הַבְּנִי מֵהַ שְׂכָתָב מְסִי' רמ"ה סוֹסְעִי' א' בְּרַמ"א וּבַמְג"א שֶׁם סק"ו.

וְעַכ"פּ מִטַּעַם זֶה נִרְאֶה לִפְעַנ"ד שְׁנֹכּוֹנִים דְּבָרֵי מַהֲרִי"א: וְאֵין לְהַקְשׁוֹת דַּמ"ש מֵהָא דְּהַתִּיר הַר"ן בְּסוֹפ"ק דַּע"ז בְּשׁוֹתָף גּוֹי בְּשְׂכַר שַׁבָּת בְּהַבְּלָעָה וּפְסָקוּ בַּש"ע סִי' רמ"ה סוֹסְעִי' א' בַּהֲגַה"ה. וְקִשָּׁה נִימָא נְמִי שְׂכָל מַה שְׂמַקְבֵּל הֵנִי שְׂכָר בַּפ"ע וְקָנָה הַיִּשְׂרָאֵל וְנַעֲשֶׂה שְׂכַר שַׁבָּת.

וּלְפַעַנ"ד לֹא דָמִי דְּחֵלֵק הַשְּׁוֹתָף הַגּוֹי שֶׁיֵּשׁ לוֹ רְשׁוֹת לְהַשְׁפִּיר וְאֵין הַיִּשְׂרָאֵל יָכוֹל לְעַכְבּ עָלָיו וְחֵלֵק הַיִּשְׂרָאֵל הוּא כְּחֻצָר וְכַגְבָּרָא דְּלֹא עֲבִיד לְמִיגַר וּלְפִי הַנִּרְאָה מְלִשׁוֹן הַר"ן בְּאַמַּת אֵין הַיִּשְׂרָאֵל יָכוֹל לְתַבְּנֹעַ עֲבוּר חֵלְקוֹ מֵהַגּוֹי וְלִכְּוֹף אִם נוֹתֵן לוֹ אִזּוּ זֹכָה בּוֹ וְאֵינוֹ אֵלֹא כְּשְׂכַר שַׁבָּת וּמִתָּר בְּהַבְּלָעָה וְכֵן נִרְאֶה לִפְעַנ"ד לְהַסְבִּיר בְּאַרְיִס דְּהֵנִי כְּאֵלוֹ הַשְׁפִּירוּ וְשִׁיעְבְּדוּ בְּעָלִים לְאַרְיִס חֵלֵק בְּמַרְחֵץ אוֹ תַנּוּר שְׂלֵהֶם כְּדִי שְׂיֻכַּל לְהַרְוִית חֵלְקוֹ וְיֵשׁ לוֹ רְשׁוֹת לְהַשְׁפִּיר בְּשַׁבָּת כּוּחוֹ.

וְג"כ חֵלֵק יִשְׂרָאֵל הֵנִי כְּהַפְּקָר אֲצֵלוֹ בְּשַׁבָּת וְלִכְּוֹף רְשָׁאֵי לְיִקַּח אֲבָל בְּקַבְּלוֹת שְׂאֵין לוֹ שׁוּם זְכוּת בְּמַרְחֵץ וְתַנּוּר שְׂמַקְבֵּל שְׂכָרוֹ בְּקַבְּלוֹת מְבַעְלִים. וְאֵין לוֹ רְשׁוֹת לְהַשְׁפִּיר אֵלֹא בְּרְשׁוֹת בְּעָלִים וְעִי"ז נַעֲשֶׂה כְּעֲבִידָא לְמִיגַר בְּאַנְפֹּן הַנְּ"ל ע"י פּוֹעֵל קַבְּלוֹת וְזָכָה בְּשְׂכָרוֹ וְהֵנִי שְׂכַר שַׁבָּת שְׂלֵא בְּהַבְּלָעָה וְאֲסוּר כֵּן נִרְאֶה לִפְעַנ"ד וְצ"ע עַל דְּבָרֵי הַת"ש וּמָרְן זצ"ל: וּמְכַל מְקוּם אֲפִילוֹ אֵי נִימָא כְּדַבְּרֵיהֶם אֲפִי"ה לֹא עֲדִיף מִדְּבָרֵי הַר"ן בְּשׁוֹתָף דְּפַסְק בְּסִי' רמ"ה דְּבַעֲי' בְּהַבְּלָעָה וְא"כ ה"ה כְּשׁוֹכֵר פּוֹעֵל בְּקַבְּלוֹת צָרִיף שְׂיֻקְבְּלוֹ הַבְּעָלִים הַשְׂכָּר בְּהַבְּלָעָה וְאִם כֵּן בְּלֹא"ה לְדַבְּרֵי הַטּוֹר וְהֵרָא"ש שְׁנִינְהֶם צָרִיכִין הַיִּינוּ קַבְּלוֹת וְגַם לְקַבֵּל בְּהַבְּלָעָה וְזֵהוּ ע"ד שְׁפִי מָרְן זצ"ל וְתִמָּה שְׂלֵא פִי' כֵּן מִטַּעַם דִּידִי.

וְעַכ"פּ לְפִי הַנְּ"ל גַּם בְּדַרְעֵשְׁמַאשִׁין שְׁגַם אַחֲרִים דְּשִׁין בָּה: וְנוֹתְנִין שְׂכָר כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְפִי הַתְּבוּאָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְדוּשׁ אִם נִגְמַר בְּשַׁבָּת וְאֵינוֹ מוֹשֵׁף מַע"ש עַד אַחַר שַׁבָּת אֲסוּר מִטַּעַם הַנְּ"ל וְכָל זֶה מְדִינָא אֲבָל כְּבָר כְּתַב הַמְג"א בְּסִי' רמ"ד סק"ח דְּאַפִּילוֹ בְּמַקּוּם דְּמוֹתָר אֲפִי"ה מְלֹאכֶת פְּרִהֶסְיָא אֲסוּר מִשּׁוּם חִילּוּל הַשֵּׁם דְּהַגּוֹיִם אֵינָם מְנִיחִין בְּיוֹם חֲגָם אֲפִילוֹ מִי שְׂאֵינוֹ מְאַמְוִנְתֶּם לַעֲשׂוֹת מְלֹאכָה.

וּמְחֻזִי לְהוֹ כְּחִילּוּל א"כ הו"ל אֲפִילוֹ אִם יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה ע"י גּוֹי חִילּוּל הַשֵּׁם וּמַעֲלָתוֹ נִי כְּתַב דְּמָרְן זצ"ל כ' שֶׁם בְּסִי' נ"ט דְּבִזְה"ז אֵין חִילּוּל דְּמִידַע יְדַעוּ דְּיִשְׂרָאֵלִים עוֹשִׂין ע"י גּוֹיִם וְאֵין הַנִּיגְדוֹן דּוּמָה: שֶׁם כְּתַב בְּמַרְחֵץ אוֹ בְּרִייהוּזִי שְׁהַגּוֹיִם עוֹשִׂים בְּחֲגָם שְׂאֵינָה מְלֹאכֶת פְּרִהֶסְיָא אִזּוּ אֵינָה לְמִימַר כֵּן עִי"ש שְׂכ' כֵּן עַל הַרְמָב"ם בְּפִי הַמְּשַׁנָּה: אֲבָל בְּמְלֹאכֶת פְּרִהֶסְיָא הַחֲמִיר שֶׁם בְּסִימֵן ס"א מִשּׁוּם טַעַם חִילּוּל הַשֵּׁם אֲצֵל הַנְּכָרִים וְא"כ בְּדַרְעֵשְׁמַאשִׁין שְׁהִיא מְלֹאכָה בְּפְרִהֶסְיָא וּלְפִי הַנִּרְאָה אֵין הַגּוֹיִם מְנִיחִין לַעֲשׂוֹת זֶה בְּיוֹם חֲגָם אֲפִילוֹ לְיִשְׂרָאֵל א"כ שׁוֹב יֵשׁ חֲשָׁשׁ שְׂכ' הַמְג"א וְאֵין לְהַתִּיר וּבְאַרְיִסוֹת אוֹ בְּשְׂכִירוֹת אֵין הַמְּנַהֵג לְהַשְׁפִּיר וְאִם נִקְרָאת עַל שֵׁם יִשְׂרָאֵל וּבְתוֹף הַתְּחוּם אֲסוּר.

אָמַנְם בְּרַחֲמֵיךְ עַל דַּאמְפַּף מַאֲשִׁין פִּינּוּן שְׁמִבְנוֹאָר בִּשׁ"ע סִי רמ"ג דְּאוֹרְחָי בְּאַרְיִסוֹת אֶפִּילוּ תוֹף הַתְּחוּם שָׁרִי וְלֹא שִׁינְךָ לְחוּשׁ לְאוֹרְחֵי: תְּדַא דְּבִלֵּא"ה אֵין לְחוּשׁ כַּמ"ש מֶרֶן הַגְּאוּן זַל שֵׁם בְּסִי ה' וְעֵינֵי מ"ש לְעֵיל בְּתַשׁוּבָה הַקּוּדְמָת וְעֵינֵי בְּכִיּוּצָא בְּזֵה בְּדַבְרֵי הַשְּׁוֹאֵל בְּנוּב"י מֵהַדוּ"ת סִי ל"ח אֶלָּא אֶפִּילוּ לְהַנוּב"י דְּחִינְשׁ בְּכַה"ג לְאוֹרְחֵי מ"מ בְּדַבְרֵי שְׁמִבְנוֹאָר בִּשׁ"ע לְהִתֵּר בְּכָל מְקוּם אֵין לְחוּשׁ וְלוֹמַר דִּישׁ חִילוּק בֵּין רַחֲמֵיךְ שֶׁל מֵיָם לְרַחֲמֵיךְ שֶׁל דַּאמְפַּף לֹא שְׁמַעְתִּי.

וְנִרְאֶה דְּשָׁרִי בְּאַרְיִסוֹת הַנִּרְאָה לִפְעַנ"ד פְּתַבְתִּי כֹּל זֶה לְדִינָא אֲבָל לְמַעֲשֵׂה צָרִיךְ לִהְיוֹת מְתוּן בְּדַבְרֵי פְּאָלוּ שְׁרוּב הַתִּירֵי פְּאָלוּ מְבִיאִים לִיְדֵי חִילוּל שְׁבֵת. שְׁעַמֵּי הָאָרֶץ מְדַמִּים מְלֵתָא לְמֵלְתָא.

וְאוֹמְרִים שְׁפָךְ הַתִּירוּ הַפִּירוּשִׁים וְהַחֲכָם עֵינֵינוּ בְּרֵאשׁוֹ דְּבַרֵּי יְדִידוֹ הַדוּ"ש: הַק' מִשֵּׁה שִׁיךְ מְבָרַעַזְאוֹנָע: תְּשׁוּבָה צ"ז הַחֲיִים וְהַשְּׁלוֹם וְכ"ט לְאַהוּבֵי תַלְמִידֵי הַרְבַּה הַמְּאוּה"ג הַמְּנִפְלֵג בְּתוֹרָה וּבִירְאָה כַּש"ת מו"ה זְנוּסְמָאן סוֹפֵר נ"י אב"ד דְּק"ק הַאֲלֵאשׁ יע"א: מְכַתְּבוֹ קַבְלֵתִי וְאַשְׁרֵי בִּיקְשׁ מִמֶּנִּי לְהוֹדִיעַנּוּ דְּעַתִּי בְּדִין דְּרַעַשׁ מַאֲשִׁין אֵי רִשְׁאִין לְהַנִּיחַ לְדוּשׁ בּוֹ בְּשֵׁבֶת אִם הַגּוֹי הַפּוֹעֵל הָאָנּוּן יֵשׁ לוֹ מְכָל עֲשָׂרָה קִיבְעֵל א' אוֹ פִּיּוּצָא בְּזֵה בְּקַבְלָנוֹת וּבְהַבְלָעָה וְכ' מַעֲלָתוֹ נ"י שְׁמַקְדַּמַּת דְּנָא נוֹהֲגִין שֵׁם לְקַצוֹר עַל אֲנָפָן זֶה שִׁיחָא גּוֹי הַקּוּצָר לּוֹקַח א' מַעֲשָׂרָה אוֹ פִּיּוּצָא בְּזֵה וְרַק לְעַנְיָן דְּרַעַשׁ מַאֲשִׁין שְׁהוּא דְּבַר חֲדָשׁ הוּא שׁוֹאֵל וְכ' שְׁרָאוּי לְהִתֵּר כְּזֵה בְּפֶרֶט בְּדוֹר הַזֶּה הַפְּרוּץ וְהַנְּסוּיֹן גְּדוּל שְׁהַפּוֹעֲלִים בִּיּוֹקֵר גְּדוּל וְכַמוֹ שְׁהַתִּירוּ בְּמַכְס וּמִלַּח כְּדֵי שְׁלֵא יְבוֹאוּ לִיְדֵי אִיסוּר יוֹתֵר גְּדוּל.

וְה"נ שְׁלֵא יְבוֹאוּ לְדוּשׁ בְּסוּסִים וְשָׁפָן כ' מֶרֶן בַּחַת"ס בְּבִרְיֵיהוּז אֶלָּא שְׁקַשָּׁה לוֹ שְׁרָאֵה בְּחֵי אָדָם רִישׁ הַלְכוּת שְׁבֵת שְׁאִין תַּקְנָה בְּבִרְיֵיהוּז פִּי אִם מְכִירָה עַכ"ל הַצָּרִיךְ לְנוּ בְּקַצָּרָה: וְהֵנָּה.

בַּגּוֹף הַדִּין שֶׁל דְּרַעַשׁ מַאֲשִׁין פְּתַבְתִּי [לְעֵיל] בְּתַשׁוּבָה [הַקּוּדְמָת] בְּאַרְיִכוֹת וְלֹא בְּאַתִּי עַתָּה אֶלָּא בְּשִׁבִיל דְּבַר שְׁנַתְּחַדֵּשׁ לָן בְּזֵה. הֵנָּה שְׁוֹרֵשׁ אִיסוּר זֶה צָרִיכִין אָנוּ לְדוֹן עָלְיוֹ וְלִבְחוֹן מְצַד ג' בְּחִינּוֹת א' אֵי אִיסוּר מְדִינָא.

הַשְּׁנִית אֵי מְדִינָא שָׁרִי אֵי אִיסוּר לְכָל הַפְּחוֹת מְשׁוּם מְרֵאִית עֵין וְהַשְּׁלִישִׁית אִם גַּם מְשׁוּם מְרֵאִית עֵין אֵינּוּ אִיסוּר אִפִּי"ה אֵי אִיסוּר מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ חִילוּל הַשֵּׁם וְכַמ"ש הַמַּג"א בְּסִי רמ"ד דְּאַפִּילוּ נִימָא גְּבִי בְּנִין בִּיהַכְנ"ס מְשׁוּם שְׁהוּא שֶׁל רַבִּים לֹא שִׁינְךָ חֲשָׁדָא: אִפִּי"ה יֵשׁ לְאַסוֹר מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ חִילוּל הַשֵּׁם שְׁהַנְּכָרִים אֵינָם מְנִיחִים לְעַשׂוֹת מְלַאכָה בְּפֶרֶהֶסְיָא בְּיוֹם חַגָּם וְכ"ש דְּהִישְׁרָאֵל לֹא יַעֲשֶׂה.

וְעַל זֶה נְבוֹא לְבִיאוֹר כֹּל פְּרִט וּפְרִט בְּקַצָּרָה בְּעַזְהִי"ת וְרֵאשׁוּנָה אֲבָר אֵי אִיסוּר מְדִינָא וְע"ז אִמִּינָא דְּלִדִּינָא הֵנָּה אִם הַפּוֹעֲלִים עִם הַדְּרַעַשׁ מַאֲשִׁין הֵמָּה שְׁכּוּרִים בְּקַבְלָנוֹת דְּהִינּוּ מְכָל קִיבְעֵל יֵשׁ לְהֵם שְׁכָר קַצוּב כְּפֹ וְכָף וְכ"ש אִם יֵשׁ לְהֵם חֵלֶק בְּמַעֲשֵׂי דִיָּהֶם כַּמ"ש מַעֲלָתוֹ נ"י מְכָל עֲשָׂרָה א'.

וְהוּא כְּעֵין אִרְיִסוֹת וְאֵין הַיִּשְׁרָאֵל מְצַנָּה לְהַנְּכָרִי לְעַשׂוֹת כֵּן גַּם בְּשֵׁבֶת וְא"כ גּוֹי אֲדַעְתָּא דְּנַפְשֵׁי קַעְבִּיד וְלִישְׁרָאֵל מְגִיעַ הַנְּאָה מְמִילָא וְאֵין הַגּוֹי שְׁלוּחוֹ וְלֹא אִיסוּר מְדִינָא וְזֵה שְׁכ'

מָרְן זצ"ל בחת"ס בח' או"ח סי' נ"ט בְּבְרִיָהּ יִזְעַר וּכְבָר בְּיִאֲרָתִי עֲנִין זֶה בְּתִשְׁבּוֹת הַקּוֹדְמוֹת דְּבַכָּה"ג מְוֹתֵר מְדִינָא.

אָמְנָם עֲדִינִין אָסוּר מְשׁוּם מְרֵאִית עֵין פִּינּוֹן שֶׁהוּא בְּבֵית יִשְׂרָאֵל אוֹ אֲפִילוּ אִינוּ בְּבֵיתוֹ אֱלָא שְׁנִקְרָאת עַל שְׁמוֹ אוֹ עוֹמְדָת בְּמָקוֹם פְּרִהָסְיָא בְּכָל אֵלוּ אַע"ג דְּבִאֲמַת הַגּוֹי עֲבִיד אֲדַעְתָּא דְנִפְשֵׁי אֲבָל הָרוּאִים אִינָם יוֹדְעִים מְזָה וַיֵּאמְרוּ שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל שְׂכַר לוֹ שְׂכִיר יוֹם הָעוֹשֶׂה עַל דַּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְתָּ.

וּלְכֹף אָסוּר בְּמִרְחָץ וּבַתְּנוּר בְּסִי' רמ"ג וְאֲפִילוּ בְּקַבְלָנוֹת מְשׁוּם מְרֵאִית עֵין וְזָה ג"כ מֵה שְׂכ' הַחַי אָדָם בְּבְרִיָהּ וְיִז. וְלֹא מִשְׁפַּחַת הַיִּתֵּר אֱלָא א"כ הוּא דְבָר שְׁדָרָף וּמְנַהֵג הַמָּקוֹם לְשִׁכּוֹר פּוֹעֲלִים כְּאֵלוּ דְנוֹקָא בְּקַבְלָנוֹת אֲז לֹא שְׁיָיֵף מְרֵאִית הָעֵין דְּמִסְתַּמָּא הָרוּאִים יִתְלוּ שְׁהֵם שְׂכִירִים כְּמְנַהֵג הַמָּקוֹם וּמְוֹתֵר כְּמִבְּנֹאֵר בְּאו"ח סי' רמ"ג סעי' ב'.

דְּאָם מְנַהֵג רֹבֵב אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם לְהַשְׁפִּירָם אוֹ לִיתְנָם בְּאַרְיִסוֹת שְׂרִי מְשׁוּם דְּמִסְתַּמָּא יִתְלוּ בְּרוֹב וּמִבְּנֹאֵר ג"כ דְּגַם לְאוֹרְחִים לֹא חִיָּיִשִּׁינִין בְּכָה"ג לְחֹוֹשׁ דְּלָמָּא יְבוֹאוּ בְּנֵי אָדָם לְכָאֵן וְלֹא יִדְעוּ שְׁמְנַהֵג הַמָּקוֹם הוּא כֵּן וַיִּחְשְׁדוּ אוֹתוֹ דְּהָרִי הָרַמ"א סָתֵם בְּסִימָן רמ"ג סעי' ב' כְּהַמְחַבֵּר.

אַע"ג דְּבְסִי' רמ"ד סעי' א' חִיָּיִשׁ לְאוֹרְחִים וַע"כ מְשׁוּם דְּדָבָר שְׁתְּלוּי בְּמְנַהֵג הַמָּקוֹם קָלָא אִית לִי לְמַלְתָּא וּמִיִּדְעָ יִדְעוּ וּבְמָקוֹם אַחַר כְּתִבְתִּי עוֹד טַעְמִים וְעֵינִין לְעִיל סִי' צ"ה וְסִי' צ"ו וְא"כ בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ אִם מְנַהֵג מְקוֹמוֹ כָּל מִי שְׁיָיִשׁ לוֹ דְרַע"ש מֵאִשִּׁי"ן שׁוֹכֵר לוֹ פּוֹעֲלִים הָעוֹסְקִין בְּזָה בְּקַבְלָנוֹת אוֹ בְּאַרְיִסוֹת אִין לְחֹוֹשׁ לְמִרְאִית עֵין.

מִיָּהוּ עֲדִינִין יֵשׁ לְחֹוֹשׁ לְהַחְשֵׁשׁ שְׂכ' הַמַּג"א בְּסִי' רמ"ד לְחִילוּל הַשֵּׁם: וְלְכֹאֲוֵרָה יֵשׁ לְדוֹן דְּגַם אִי אִין מְנַהֵג הַמָּקוֹם לְשִׁכּוֹר בְּקַבְלָנוֹת אִין אָסוּר מְשׁוּם מְרֵאִית עֵין דְּכָבָר חָקֵר מַעֲלָתוֹ נִי' אִם ג"כ בְּאִסוּר דְּרַבְּנָן דְּהֵינּוּ שְׁיִחְשְׁדוּהוּ שְׁעוֹשֶׂה שְׁבוֹת דְּשְׁבוֹת אִסוּר דְּרַבְּנָן ע"י גוֹי אִי ג"כ חֲשָׁשׁוּ לְמִרְאִית עֵין וְהִבִּיא רֵאִי' מְהָא דְאַסְרוּ בְּמִרְחָץ בְּשִׁבְתָּ וּי"ט וּבִי"ט לְדַעַת הָרִי"ף בְּפָרְק פִּירָה אִין אִסוּר לְהַחֵם בִּי"ט אֱלָא הָאִסוּר דְּרַבְּנָן וְכֵן מְהָא דְאוֹסֵר בַּע"ז דָּף כ"א רְשָׁפ"א לְהַשְׁפִּיר לְכוֹתִי שְׂדָה מְשׁוּם דְּעוֹשֶׂה מְלָאכָה בְּחוּה"מ וּמְלָאכָת חוּה"מ לְדַעַת הַרְבֵּה פּוֹסְקִים אִינוּ אָסוּר אֱלָא מְדַרְבְּנָן וּמִפְּחַז זֶה הַקְּשָׁה עַל הַמ"ל בַּפ"ו מְשִׁבְתָּ שְׁחָקֵר בְּאֲמַת אִי אָסוּר לְעֵשׂוֹת ע"י גוֹי שְׁבוֹת דְּשְׁבוֹת וְלָמָּה לֹא הִבִּיא רֵאִי' מְהָא דְמִרְחָץ וְשְׂדָה וּלְפַעַנ"ד אִין כָּאֵן רֵאִי' דְּבִי"ט נְהִי דְלֵהֲרִי"ף אִין אָסוּר לְהַחֵם לְרַחוּץ בּוֹ יִשְׂרָאֵל כִּי אִם מְדַרְבְּנָן דְּמִדִּינָא שְׂרִי מְשׁוּם מִתּוּבָה.

וְכָל זֶה כְּשֶׁהִי' הַיִּשְׂרָאֵל רִשְׁאֵי לְרַחוּץ בּוֹ וְנִעְשָׂה בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל שְׂרִי מַה"ת אֲבָל עֲתָה דְאִין הַיִּשְׂרָאֵל רִשְׁאֵי לְרַחוּץ בּוֹ מְדַרְבְּנָן וְכ"ש הַתָּם בַּע"ז שְׁהַגּוֹי מְחַמֵּם הַמִּרְחָץ לְצוֹרֵף גוֹי דְבְּפִירוּשׁ מִיָּעוּט הַקְּרָא לְכֵם וְלֹא לְנִכְרִים דְּבַכָּה"ג אֲפִילוּ הוּאִיל לֹא אֲמַרִינּוּ הָנִי הַחִימוֹם לְיִשְׂרָאֵל אָסוּר מַה"ת וַע"י גוֹי הָנִי רַק חֵד דְּרַבְּנָן וְלֹא הָנִי שְׁבוֹת דְּשְׁבוֹת בִּי"ט וּמְלָאכָת חוּה"מ נִרְאָה אֲפִילוּ לְמ"ד דְּאַסוּר רַק מְדַרְבְּנָן הֵינּוּ אִם אִינוּ מְפַקְפֵק בְּשׁוֹרֵשׁ הַתְּקִנָּה אֲבָל מֵאֵן דְּמִפְקַפֵּק וְסוֹבֵר שְׂאִין כַּח בְּיַד ב"ד לְתַמְנָן אִסוּר זֶה מְדַרְבְּנָן וְאוֹמֵר שְׂאִין הָעָם מְחַוֵּבִין לְשִׁמּוּעַ.

אז עובר על איסור דאורייתא דהתורה נתנה פת לחכז"ל לתקן וכל העם מחוייבין לשמוע דהנה הרמב"ם ריש הלכות ממרים פסק דמידי דרפנן עובר עליהן בלאו דלא תסור והם בלאו ועשה וחיוב עליהן מיתה.

והרמב"ן במג"א במצות בשורש הב' הרפה להשיב עליו והובא בחינוך מקצת מזה כפ' שופטים והמבי"ט בספרו קרית ספר מרומז גם בלח"מ הלכות ממרים כ' דכוננת הרמב"ם מי שעובר בשאט נפש לא מחמת תאנה אלא שסובר שאין פת ביד חכז"ל לתקן לאסור ולהתיר זה עובר בלאו ועשה אבל העובר לתאבון ובמזיד ברוע המידות גם להרמב"ם הם רק מדרפנן והוא נכון מאוד ולפענ"ד שלפי"ז לגוף הדין גם הרמב"ן מודה דגם להרמב"ן אף דס"ל דלא תסור לא קאי ע"ז מפל מקום הרי הרמב"ן עצמו בפירושו החומש בפ' תבוא פ"א בארור אשר לא יקים את דברי התורה וכו' דהחיוב על הב"ד והמנהיגים לגזור גזירות ולעשות תקנות להקים התורה.

וא"כ ע"כ העולם מחוייבין לשמוע. וכ"פ בש"ע יו"ד סי' רכ"ח סעי' ל"ג דהנשבע שלא לכנוס בתקנות הקהל הוי שבועת שוא וביארתי במקום אחר וא"כ הכותיים שהן גרי אמת ומחוייבין בכה"ת אם מפקפקים בדברי הרבנים פדאמר שם דאמרו אנא גמירנא טפי מינך הוא עובר על איסור דאורייתא: ולמדן אחד העיר אותי שבהקדמה זאת מוכן ההמשך שם דפריה נת"ל משום ולפני עור ומאי ענין קושא זו להתם אמנם להנ"ל א"ש דהתוס' הסתפקו שם אי גם בדרפנן שייך לפני עור א"כ בלא זה הו"א דחווה"מ דרפנן ולא הוי מצוי להקשות דדלמא בדרפנן לא חיישינן ולפני עור אבל השתא דאמר אנא גמירנא טפי מינך דהוי איסור דאורייתא פריה שפיר.

הא אסור משום ולפני עור. עכ"פ לפי הנ"ל איכא למימר דלעולם בשבות דשבות ל"ח למראית עין.

וחווה"מ אם עושה בשאט נפש הוא דאורייתא. וכיון שבחר בכותי ונקראת על שמו יאמרו דשלוחו הוא לעבור ובזה מיושב דברי המ"מ הנ"ל עכ"פ לפי הסברא איכא למימר דמראית עין בשבות דשבות דקי"ל בסי' ש"ז במקום מצנה או דוחק גדול או הפסד מרובה מותר.

עיינ במג"א סי' ש"ז ס"ק ז' לא חששו למראי עין דיכולין לתלות בהיתר בהפסד מרובה וכיוצא בזה וכמ"ש המג"א בסי' ש"א ס"ק נ"ו לחלק לענין מראית עין בחדרי חדרים בדרפנן לא חששו ואיכא למימר ה"ה בשבות דשבות: והנה בדאמפ"ף מאשי"ן אם הדישה אסור מה"ת אני מסתפק: דהנה המג"א בסי' רנ"ב ס"ק פ"ב דגתינה לרשעים של מים הוי שבות דשבות דהוי רק גרמא והאכז עוזר בסי' שכ"ח השיג עליו ובס' קרבן נתנאל שכתב דף י"ח הסכים עם המג"א.

וכבר כתבתי במקום אחר דלכאורה יש להביא ראיה להמג"א מחולין דף ט"ז דבגלגל של מים בכח שני לא מקרי מה שאמה זובח לענין שחיטה. וה"נ לענין מלאכה ובתוס' סנהדרין דף ע"ז ד"ה סוף תפא יש ב' תירוצים בדבר שבשעת נתינה עדיין אינו מתחיל הפעולה אלא שבסוף יבוא שם הפעולה לתי' הראשון הוי פמעשה דידי' ולתי' הב' וכן דעת הרמב"ם פדמוכח בפ"ג מרוצח דין י' וכ"כ הר"ן בסנהדרין בחי' דהוי רק פגרמא

וא"כ אם בפעולה שמניח שם התבואה אינה מתחלת לדווש אלא לסוף אח"כ תתחיל הדישה תליא בב' תירווצים הנ"ל ובאמת שמעשה הדישה של המאשי"ן לא ראיתי צדיין לקבא אני אומר בדרך ספק וא"כ אם האש נעשה ע"י גחלים מע"ש: וערב יו"ט אפילו נעשה הדישה ממילא בשבת ויו"ט אם בפעולה שמניח אינה מתחלת לדווש אלא שאח"כ תדווש תליא בב' סברות.

ולחד תי' התוס' הוי רק דרבנן וא"כ אפשר בכה"ג לא חשו למראית העין ומ"מ אפילו אם נימא פן מ"מ אסור משום חילול השם וכמו"ש המג"א בסי' רמ"ד הנ"ל ולקבא אין תקנה אלא אם יהא להגוי בה שנותפות אפילו אם יהא לגוי רק חלק קטן ואם הגוי יש לו חלק בהדרע"ש מאשי"ן שהוא שותף עם ישראל מניח המאשי"ן להיות בטל והגוי אינו מניח העושה אדעתה' דנפשי' דגוי עביד ובשותף לא חיישינן למראית עין שייחשדו אותו כמ"ש המג"א בסי' רמ"ה ס"קא והטעם נראה משום דגוי מפעי פעי שיש לו שנותפות כדסמכינן ע"ז ביו"ד סי' ס"א לענין מתנות פהונה מהש"ס פ"ק ה"רוע וא"כ אפשר דשרי אם יעשה תקנה שיהא לגוי שנותפות קצת בהמאשי"ן ואנדא לה חשש מראית עין בהבערת המאשי"ן ובדישתה.

דהנה אם יש להגוי חלק בהמאשי"ן בשנותפות נראה דגם חשש איסור הג' משום חילול השם דהגויים אינם עושים בחגם מסתלק דמידע ידעו דהגוי השותף לא יניח מלאכת המאשי"ן שלו ואם לא יעבוד וידוש בשביל ישראל ידוש בשביל גוי ובפרט שגוראה שעיקר מה שנקראת על שמו הוא המאשי"ן בעצמו אבל לא הדברים הנדושים ולקבא אם אפשר שיהא לגוי חלק בהמאשי"ן יהא חלק גדול או קטן מותר.

אבל משום פסידא ולדמות אותו למכס לא נראה דעיקר ההיזק הוא מניעת רנוח וגם במכס עיקר ההיתר במה שהוא מציל מידם כמו שכתבתי מזה במקום אחר. ואם אמנם שאני מתרחק מהתירים כאלו אדרבה בדור הזה דפרויץ.

יש לגדור במה שאפשר וצדיקים ילכו בהם וכו' ויתרחקו מהאיסור ויסמכו על ה' והקלים אינו מועיל להם היתר שמן ההיתר יתירו לעצמם יותר ויאמרו הפירושים התירו ולזה צריך מתינות גדול ואפי"ה אין לדיין אלא מה שענינו רואות ואם יש לגוי שנותפות בהמאשי"ן נראה לפענ"ד דאפשר להתיר אבל אם אין לו שנותפות.

אפילו אם המנהג הוא לשפור בקבלנות יש לחוש לחילול השם. וגם כפר כתבתי לעיל בתשובה סי' צ"ו שלאחרים לדווש בשכר בלא"ה אסור משום שכר שבת והשומר שבת פהלכתו ניצל מכל רע.

והנראה לפע"ד כתבתי: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה צ"ה בעזה"י נגהי ליום שנקפל בו כי טוב לסדר וישלח תרל"ח לפ"ק פה חוסט החיים והשלום וכ"ט לתלמידי הבחור המופלא והמנופלג כ"ה אשר לעמיל שווארץ נ"י.

מכתבך קבלתי ואם אמנם שקשה לי להשיב מכל מקום מפני הכבוד הנני משיב על מה שכתבת ששאל אותך קרובך שיש לו רחיים שמצד אחד טוחנין דגן ומצד הב' עושין שמן. ובהמות מנהיגין הרחיים והאופן נכרי בעל מלאכה הוא באריסות אבל לעשיות השמן צריך עוד לפועלים והם שכירי יום.

ושאל אם רשאי לעבוד נשם בשבת. והנה ברחמים של מים מבואר בש"ע או"ח סי' רמ"ג דדרקה באריות ולכה אע"ג דנקרא ע"ש הישראל.

אינו אסור משום מראית העין דהעולם יודעין שהוא באריות פדרה העולם ומטעם זה מותר ג"כ הישראל להשפיר רחמים שלו לגוי וה"ה דמותר להתנות עם האומן שהרינוח מג' או ד' ימים יהי' שלו וג' או ד' ימים של האומן אבל אסור להתנות עם האומן שהאומן יטול מלאכת שבת והוא יטול במקומו ביום א' מימי החול פנגדו וזה אסור אפילו התנו כן בתחלה משום דהוי שכת שבת כמבואר במג"א סי' רמ"ה סעי' ג' פיון דהרחמים פלו של ישראל וזה ג"כ רק אם אין הישראל מצוה להאומן לעשות בשבת.

והאומן אדעתה' דנפשי' קא עביד וכיון דההיתר הוא משום דידוע ומפורסם דהאומן אדעתה' דנפשי' עביד ולצורך עצמו א"כ אפילו אם שוכר האומן ביום השבת מקצת פועלים שכירי יום הרי גם זה עושה אדעתה' דנפשי'.

וגם מראית עין ליפא פיון דהוא דבר ידוע ומפורסם שרגילין בכה והישראל אסור לשפך שכירי יום רק על ימי החול שהוא שלו אבל לא שיעבדו נשם גם בשבת וגם אסור לישראל לשלם להם שכר פעולתם שעשו נשם בשבת וכל זה פשוט ברחמים של מים אבל ברחמים של בהמות דהישראל מצוה על שביית בהמות.

ונהי דהבהמות הנה של האומן הנכרי מכל מקום יש לומר דאיפא מראית העין דאסור במידי דמפורסם ובמקום מפורסם כמבואר באו"ח סי' רמ"ד. אלא די"ל פיון דבאמת הישראל אינו עושה ואינו שוכר הבהמות.

ואינו מצוה לעשות ורק משום דהוא דבר מפורסם יש לחוש למראית העין. נגד זה יש לומר הרי גם זה מפורסם דברחים הדרה והמנהג שהאומן הנכרי עושה אדעתה' דנפשי' בשבת ואין עושה זאת מדעת ורצון ישראל.

לזה יתלו דמסתמא גם הבהמות של הנכרי והגוי שכתם אדעתה' דנפשי' והישראל צריך להרחיק עצמו משם בכל מה דאפשר. ולכל מקום אם אפשר להעמיד הרחמים שלא תהא בחצר ישראל וגם הבהמות שעושין בשבת.

לא יהיו עושין בהן בחול לפרסם שהכל שעושה הגוי בשבת הוא בבהמות שלו או שהוא שכתם טפי עדיף. כן נראה לפענ"ד.

דברי רבך הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה צ"ט החיים והשלום וכ"ט לידדי הרב המאוה"ג המנופלג בתורה החרוץ מו"ה זכרני' שפירא נ"י האבדק"ק דארזאג יע"א: מכתבו קבלתי ונשם נאמר לבקש אותי לחוות דעתי להלכה למעשה באחד ששוכר לעצמו בית ובו חנות שאין מצטרף לו.

והשפיר חנות לגוי ונתן לו סחורה בהקפה באופן שעשירית מהרנוח יהי' לבעל החנות. וגם בימי החול הגוי עוסק לבדו בהחנות ואין הישראל בא שמה אלא לפעמים פשוטה לחשוב עמו ונפשו בשאלתו אם רשאי הישראל להניח לגוי למכור בהחנות בשבת ושורש השאלה אי אינו אסור מדינא פיון דהישראל נהנה מן העסק בחנות שנעשה בשבת והב' אף אם מדינא מותר אי אסור משום מראית עין כמו מרחץ ותנור באו"ח סי' רמ"ג

ועל ב' הצדדי' גילה מעלתו נ"י דעתו בכותא דהתיירא: והאמת עמו דגם לדעתו שרי מדינא כיון דגוי אדעתא דנפשי' קעביד והנאת ישראל ממילא קאתי ונדאי שרי וכמ"ש הר"ן סוף"ק דע"ז וכעין שפסק באו"ח סי' רמ"ה סעי' ד' דרשאי ישראל ליתן מעות או בגדים לנכרי להתעסק בהן.

אע"ג שהגוי עוסק וסוחר ומוכר גם בשבת וגם הישראל נהנה מזה. לא אמרינן דהוי כמו מצוה לו לעשות בשבת ואפילו לדעת הפנים מאירות ח"א סי' ל"ח דאוסר בקבלנות במקום שהישראל מרוויח ע"י מלאכת גוי בשבת.

היינו בקבלנות שעיקר המלאכה הוא בשביל ישראל אבל בכה"ג שעיקר העסק הוא של הנכרי אלא שהישראל נהנה גם כן ונדאי שרי כדמוכח מאו"ח סי' רמ"ה סעי' ד' הנ"ל ובלא"ה גם בקבלנות פליג הנוב"י מהדו"ת חאו"ח סי' ל"ח עליו ובגידון שלנו עדיפא מכלהו דהנאת הישראל הוא עבור שכר חנותו והקפת הסחורה ואם לא יהא הרנוח עולה ע"ד עשרה פרעצענט לפי ערך אזי יתן הישראל לאיש אחר באופן אחר ויהי' הגוי נלקח בזה וא"כ רוצה הגוי לטובת עצמו שיהא לישראל הנאה מרובה.

ומה שמהנה להישראל אדעתה' דנפשי' קא עביד וא"כ שרי מדינא: אבל אם אסור משום מראית העין כמו במרחץ בסי' רמ"ג נראה לי ג"כ דלא שייך בגידון זה מראית עין. דהרי כ' המג"א בסי' רמ"ה סק"א וסק"ה דהואיל ויש לגוי חלק ושותפות בו לא שייך בו מראית עין ועל פירוש טעמו כיון דהגוי עוסק בו גם בימי החול מידע ידעו ומפעי פעי.

וא"כ כ"ש בגידון שלנו דכולו שלו ואף דהחנות של ישראל מכל מקום לא גרע משאר שותפות גוי ונראה ראי' לזה מלשון הרמב"ם בפ"ו משבת דין י"ז דהמשתתף עם הגוי הן אם במלאכה או סחורה או בחנות וכו' עיי"ש וחנות סתמא בלי סחורה עיין פסחים דף ל"א.

ובאו"ח סי' תמ"ט. וא"כ שותף בסחורה אינו שותף בחנות וא"כ היינו נדון הנ"ל אמנם באמת הב"י בש"ע סי' רמ"ה סעי' א' שינה לשון הרמב"ם.

וכ' שהי' שותף בחנות בסחורה. ומשמע דנדא קתני וסובר דתיתי בעינין.

מיהו אין הלשון משמע כן והנראה דהב"י לא ניחא לי' לומר דשותף חנות לחוד יועיל ולכך שינה הלשון. אבל שותף סחורה לחודא י"ל דגם להב"י מותר ואפשר דלהב"י אסור זה משום שכר שבת כעין שכ' המג"א שם בסק"ג אם התנור של ישראל הוי אסור משום שכר שבת עיי"ש.

דמפח שכר חנותו בשבת הוא נותן לו יום אחד בחול. לפענ"ד זה הוי שכר שבת בהבלעה וכבר כתבתי בדברי המג"א האלו במקום אחר ובלא"ה כיון שאם לא הי' לישראל רנוח מן העסק הרי נראה פשוט אע"ג דהחנות לישראל מעשים בכל יום דגוי שוכר חנות מישראל ואין פוצה פה לאסור משום דחנות אין נקרא על שם שהחנות שלו אלא על שם מי שהסחורה שלו.

וכיון שאין נקראת על שם ישראל לא מצינו שנגזרו חכז"ל משום מראית עין וכן דייק לשון הרמב"ם בפ"ו משבת דין ט"ו וא"כ בגידון זה נראה דשרי ולית בי' משום מראית

עין ומקורות טוב יאמר הישראלי בפירושו להגוי שהי' טפי נחא לי' אם לא יעסוק בו בשבת.

וגם יעשה פירמ"א על שם הגוי לפירסם הדבר ביותר שהעיקר תלוי בפירמ"א ואז טוב לו ויצא בקיטר ויהי' ה' עמו דברי ידידו הדו"ש: הק' משה שיק מברענאווע: תשובה ק' בעזהי"ת יום ב' פ' וישלח תר"ל לפ"ק חוסט יע"א: החיים והשלום וכ"ט להרב המןפלג בתורה כש"ת מו"ה אשר שונאן נ"י לא ידעתי אכנהו אם רב או מורה הוא בק"ק שאט: נפשו בשאלתו היות בשבוע העברה יצאה אש בקהלתו ותלהט מוסדות בתי בני ישראל והיהודים סחופים ומדולדלים מבלי דירה וימי הקור ממשמשין ובאין ועוד ביותר יש ליראה ע"י הגשמים השכיחים ויורדים פעת וגם החומות והשתות יגרסון וילזאת נפשמ בשאלתם אוילי אפשר להתיר להם לבנות בשכירות גוי בקבלנות כדי שיבנה אף בשבת. ומעלתו נ"י האריף מאוד וגוף השאלה הי' לו לשאול אצל הרבנים המובהקים הסמוכים לשם היודעים ובקיאים בדבר ההוא. והי' מוצא תשובתו במהרה ועתה שדפק על פתחי בדבר הנוגע לרבים מאחינו ב"י לא אוכל לדחות.

והנני משיב בקצרה. אם אמנם שבדור הזה ויש לחוש טובא שמה ילמדו להקל מכל מקום לפי מ"ש מעלתו מרוב החשש והפסדות והצער שיש לחוש: ח"כ נידון שלו הוא לגמרי כנידון שכ' מרן בתשובות חת"ס סי' ס' בחאו"ח ויכולין לסמוך עליו ואין צריך להספמתי ולהכרעה שלי.

דבר הורה זמן להתיר בכה"ג והי' טוב אם הרבנים הסמוכים יצטרפו יחד כדי לעשות פומבי לדבר שרק הוראות שעה הוא: ובגוף הנידון הנה מעלתו נ"י לא ביאר אם רוב אנשי המקום שלו בונין ע"י קבלנות בשכר קצוב שאומן הבונים מקבל עליו לבנות.

ועליו כל המלאכות ולשפור כל הפועלים ואם הוא כן. פשוט דיש להתיר כמבואר באו"ח סי' רמ"ג שאם רוב אנשי המקום ההוא משפירין או שוכרין בקבלנות שוב אין לחוש.

למראית עין. אלא דהנוב"י מהדו"ק חאו"ח סי' י"ב החמיר דבעי' שיהא עומד ברחום הגוי דאל"כ יש לחוש לאורחים ואין פשטות הדברים נראה כן מדסתם הש"ע וא"א לומר שפסמך עצמו על סי' רמ"ד שהמחבר בסי' רמ"ד לא הביא חשש אורחין וכמו שהעיר רב מובהק א' בנוב"י מהדו"ת סי' ל"ח וכמ"ש גם אני במקום אחר (עיי' סי' צ"ה) דכל שהדבר מפורסם וידוע גם לאורחים אין לחוש שגם הם ידונו כן ודווקא אם יודעים שאין מנהג העיר לשפור בקבלנות איכא למיחוש שיחשדוהו ומרן הגאון זצ"ל בתשובה כ' גם כן מ"טעם אחר: וגם חשש חילול השם אצ"ל העכפום שחשש עלה המג"א בסימן רמ"ד סק"ח.

דכיון דנודע להם דגוי בקבלנות אדעתא דנפשי' עביד ואינו רוצה לשבות כיון שהוא שכיר בקבלנות. אבל אם אין הרוב בונים ע"י שכירות בקבלנות.

אז צריכין אנו לבוא להקטרים שכ' מרן זצ"ל. א' שהדבר מפורסם.

כיון שרבים שוכרין והוי כמו שכ' בסי' רמ"ג דאם שפרו שנה אחר שנה ומפורסם לרבים שהוא משפירו לית בי' משום מראית עין ולרנוחא דמלתא צוה להכריז ולכד לית בי'

מראית עין. וגם לא חילול השם אצל העכו"ם: והיתר השני כתב מרן דאיכא למימר לפי מאי דפסק ביו"ד סו' קמ"א סעי' ה' דברבים ליכא חשדא.

ה"נ י"ל פן אלא שפקפק על זה משום דקשיא לי' מהא דאמרינן בפרק מקום שנהגו בתודוס איש רומי שא"ל אלמלא תודוס אתה היית חייב נידוי וקששו גם ברבים. וע"כ החילוק מה שנעשה במעמד רבים אין חשש.

אבל מה שכל אחד עושה בביתו בפ"ע פגון צלילית גדי מקולס. וכן בגנן בתים שכל אחד בונה בפ"ע.

בזה לא סמפינן ואע"ג דרבים עבדו מפל מקום כל אחד הוא יחיד לעצמו ועושה רק לעצמו זהו פוננת מרן זצ"ל שם. ולכך הקשה דאפתי קשה מסופה דף נ"ג דפריה על מה שאמרו אנו ליה וכו' דהוי ברבים.

ואפי"ה פריה משמע שמע וא"כ מוכח מהש"ס שהוא דלא קי"ל פתירין הנה דמשני בע"ז דברבים ליכא חשדא. וא"כ נפל כל ההיתר הנה: ובאמת יש לומר דהרי הביא הש"ך שם בסי' קמ"א ס"ק כ"ז.

דמפל מקום מכוער הדבר גם ברבים. והרמב"ן בחי' ע"ז כ' שם דדווקא אנדרטי שיהימו לכבוד המלכות ואין ברירה איכא למימר דאין חשש להתפלל שם משום דברבים ליכא חשדא אבל אם לא הי' החיוב להעמיד.

אפילו ברבים איכא חשדא דאל"כ למה העמידו. וא"כ ה"ה בכל מקום פיון דלית לן טעם על עשויות הדבר שהוא הגורם החשד שפיר איכא למימר דגם ברבים איכא חשדא דלמה עשו.

וא"כ זהו קושית הגמרא בסופה הנ"ל דהוא גופי' תקשה למה כפלו אנו ליה וליה עינינו פיון דאין טעם לכפילתו יש לחוש לחשדא. וכן בהא דתודוס וא"ש וא"כ יש לקיים צד היתר זה שכ' מרן זצ"ל אלא שאפתי אין ראי' מהא דסימן קמ"א דברבים ליכא חשדא.

דכאן בבנין יש טעם הנצרך לעשותו ואין לחוש לחשדא. מ"מ אפילו נימא פן קשיא מנ"ל הא מיו"ד סי' קמ"א אין ראי'.

דמסבא ג"כ יש לחלק בין הנעשה ברבים לנעשה לכל אחד ביחיד. ומ"מ יש קצת סמך מהא דאמרינן בשבת דף ק' דלר"א מביא איזמל למול בשעת הספנה טמון.

ומעמיד עליו ב' עדים. והם יוציאו קול ואין חשש, חשדא ומבואר באו"ח סוסי' רמ"ו דיש אומרים אם הגוי מקבל אחריות הבהמות וכותב בערפאות שרי.

וטעם הערפאות פדי לפרסומי מלתא אם פן ה"ה בגידון זה יביאו הקונטרסקט שלקו שיעשו עם האומן הבונה לערפאות. ויהי' לו קול.

ולא יחא חשדא ואפשר דבכה"ג דמפורסם. ג"כ משום חילול השם שכ' המג"א בסי' רמ"ד ס"ק ג"כ אין לחוש.

והנה מרן זצ"ל לא חניש במקום צורך גדול כי האי לחשש חילול שגם אצלם בדבר גדול כזה. מתירין לעצמם לעשות ביום חגם.

ומָרָן ו"ל כ' עוד צָדְדִים לְהִתִּיר ע"כ כָּבֵר כְּתִבְתִּי שְׁאֵם מִצַּד הַחֲשָׁשׁוֹת הוּא דוֹמָה לְעֵנָן מָרָן זצ"ל יִצְרָפוּ רַבָּנִים הַסְּמוּכִי לְדוֹן. ויכולים לְסַמְּנָה עַל דְּבָרֵי מָרָן זצ"ל.

וְאֵנִי לֹא בָאתִי אֶלָּא לְסַלֵּק מִדְּבָרֵי מָרָן קוֹשִׁיּוֹת וּפְקוּקִים שֶׁכִּי מֵעֲלֵתוֹ: וְהִנֵּה בְּעֵינַי חֲשַׁשׁ חִילוּל הַשֵּׁם שֶׁכִּי הַמַּג"א הִרְבֵּה מֵעֲלֵתוֹ ג"כ פְּקוּקֵי עַל דְּבָרֵי מָרָן זצ"ל וְשִׁפּוֹתָר בְּסִי נ"ט לַמ"ש בְּסִי ס"א דְּחֻן מֵרַת הַמַּג"א הַמְּצִיא רַק הַמַּג"א.

וּבְסִי נ"ט כ' שֶׁהַרְמַב"ם בְּפִי הַמְּשֻׁנָּה סוֹפ"ק דַּע"ז כָּתַב כֵּן וְהוֹרָאָה לַפַּעַנ"ד דְּוִנְדָּאֵי זֶה אִם יָדוּעַ לְנִכְרִים שֵׁשׁ יִשְׂרָאֵלִים מְחַלְלֵי שֶׁבֶת אֵין זֶה חִילוּל הַשֵּׁם. כ"ע יָדְעוּ שֵׁשׁ בְּכָל אֲנֻמוֹת פְּרוּצֵי הַדָּת וּלְקַדָּה בְּעִיר שְׁאֵין בָּהּ יִשְׂרָאֵלִים אִם אֵין חֲשַׁשׁ אֲוֶרְחִין מְוֹתֵר.

וּמִשּׁוּם ח"ה לֹא שֵׁינָה אֵז. וְלִכְאוּרָה הוּא דַּהַּמַּג"א כ"כ רַק בְּבִנְיָן שֶׁל רַבִּים שֵׁיאֲמָרוּ שְׂרַבִּים פְּלֵם אֵינָם מְשֻׁמְרֵי שֶׁבֶת זֶהוּ הַחִילוּל.

אֲמָנָם לְפִימ"ש מָרָן בְּסִי נ"ט בְּפִי הַרְמַב"ם בְּפִי הַמְּשֻׁנָּה נִרְאָה דְּסוֹבֵר דְּבַעִיר שְׂדָרִים ג"כ הִרְבֵּה יִשְׂרָאֵלִים יֵאֲמָרוּ הַגּוֹיִם מִדְּלֹא מִיחוּ ע"כ פְּלֵם מְסַפִּימִים לְזֶה שֶׁחִילֵל הַשֶּׁבֶת. זֶה ג"כ חִילוּל הַשֵּׁם מִיְהוּ נִרְאָה דְּוִנְדָּאֵי אִם אֵין הַרְבֵּה שׁוֹכְרִים בְּקַבְּלָנוֹת אֲבָל אִם רֹב שׁוֹכְרִים בְּקַבְּלָנוֹת גַּם חִילוּל הַשֵּׁם לִיכָּא.

דְּמִידַע יָדְעוּ דְּהַגּוֹי אֲדַעְתִּי דְּנַפְשֵׁי קָא עֲבִיד וּמֵאֵי יוּכַל הַיִּשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת וּס"ל דָּאָף דְּהַרְמַב"ם סוֹבֵר ג"כ חֲשַׁשׁ הַמַּג"א הֵינְנוּ בְּזַמְנָם אֲבָל בּוּזָה"ז אֵין לְחַוְשֵׁלַח"ה דְּנִכְרִים מִידַע יָדְעוּ דַּע"ז גּוֹי שְׂרִי לְיִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת אֶלָּא שֶׁהַמַּג"א חִידָשׁ זֹאת דְּגַם בּוּזָה"ז יֵשׁ לְחַוְשֵׁלַח"ה וְאֵין לְהַקְשׁוֹת לְפִי מ"ש מָרָן שֵׁם בְּסִי נ"ט דְּמִשּׁוּם חֲשָׁד יִשְׂרָאֵל אֵין לְחַוְשֵׁי מִשּׁוּם שֵׁיִדּוּנוֹ לְזִכּוֹת וְלַחֲשָׁד גּוֹי בּוּזָה"ז ג"כ אֵין חֲשַׁשׁ.

וּא"כ לְמָה אֶסוּר בּוּזָה"ז לְהַשְׁפִּיר מְרַחֵץ אִם אֵינוֹ מְפֻרָסָם דְּאֵיכָּא לְמִימַר דְּכָל דְּבָר שֶׁבְּמִנְיָן אֲפִילוּ בְּטַל הַטַּעַם הַגְּזוּרָה לֹא בְּטַל הַאֲרָכְתִּי לְקַיִם דְּבָרֵי מָרָן ו"ל וְהִנֵּה מְבֹאָר בְּכָל הַפּוּסְקִים דְּגּוֹי הַעוֹשֶׂה בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל הוּא רַק שְׁבוֹת: וּמֵעֲלֵתוֹ רָצָה לְקַיִם דְּבָרֵי הַסְּמ"ג בְּשֵׁם הַמְּכִילְתָּא דְּאוּסֵר מַה"ת מְלֹאכֶת גּוֹי מְלֹא יַעֲשֶׂה וְכו' וְכ' מֵעֲלֵתוֹ דְּהֵינְנוּ בְּפוּעֵל וְעַפ"י דְּבָרֵי הַמְּחַנָּה אֲפָרִים בְּהַלְכוֹת שְׁלוּחִין דְּגַם בְּגוֹי אֲמַרִּינָן יָד פּוּעֵל כִּיָּד בַּעַה"ב.

וְזֶה אֵינוֹ דְּפוּעֵל גּוֹי אֵינוֹ כִּיָּדוּ לְעֵנָן שֶׁבֶת דַּאֲל"כ מֵאֵי פְּרִיָּה בְּקִיָּדוּשֵׁין דְּף מ"א ל"ל גַּם אַתָּם לְמַעַט גּוֹי וְכו' וְדַלְמָא אֲצַטְרָךְ לְמַעַט פּוּעֵל. וְע"כ כִּיָּדוּ דְּלִיתָא בְּאוֹתוֹ דְּבָר פְּשִׁטָּא דְּלֹא הוּי כִּיָּדוּ אוֹ שְׁלוּחֵי וְא"כ גַּם בְּשֶׁבֶת אֵינוֹ בְּתוֹרַת אוֹתוֹ דְּבָר וְאֵינוֹ שְׁלוּחֵי.

וְטַעַמָּא דְּמְכִילְתָּא אֲפָשֵׁר דְּגּוֹי חָשִׁיב כְּנַעֲשֶׂה בְּגִרְמָתוֹ וְהוּי כְּגִרְם וְחִלְיָא בְּפִלוּגְתָּא בְּשֶׁבֶת דְּף קי"ט אֵי גִרְם כִּיָּבּוּי אֶסוּר. וְאֵנָּן קי"ל דְּגִרְם מְוֹתֵר.

מַה"ת וּלְקַדָּה גַּם מַה שֶׁנַּעֲשֶׂה ע"י גּוֹי אֵינוֹ אֶסוּר מַה"ת וּמְכִילְתָּא אֲתֵינָא כְּרַבָּנָן דְּר"י שֵׁם דְּגִרְם אֶסוּר וְאֲחֵתוֹ בְּבִרְכָה הַדוּ"ש: הַק' מְשֶׁה שֵׁיךְ מְבָרַעַזְאוּנָע: תְּשׁוּבָה ק"א בַּעֲזַה"ת ה' סִינָן תְּרַל"ב פ"ק חוֹסֵט יַע"א: הַחֲזִיִּים וְהַשְּׁלוּם וְכו' לְאַהֲבֵי תְּלִמִּידֵי הַרַב הַמְּאוּה"ג הַמְּוִפְלָג בְּתוֹרָה כַּש"ת מוֹה' וּוְאֵלָף סוֹפֵר נִי רַב בְּבַה"ד בְּפַעֲסֵט: מְכַתְּבָה קַבְּלִיתִי כו' וְאֲשֶׁר שְׁאֲלַתְּנִי ב' שְׁאֲלוֹת.

שְׁכָר אֲמֵרָתִי לָהּ פִּי בְּהִיּוֹתִי בַּפְּעֻסָּה וְרָאִיתִי דַעְתִּי שְׂאִין רְצוֹנִי לְהוֹרוֹת בְּזָה בְּעֵינַי בְּנִין בְּתִים בְּקַבְּלוֹת אֵי רִשְׁאִין לְהַנִּיחַ לְבָנוֹת בְּשֶׁבֶת. וְכֵן אֵי רִשְׁאִין הַחֲבָרָא שְׁל הָאוּיסְטָטוֹנָגְס פִּעְרָאִיין לְהַנִּיחַ פְּתַח הַקַּאנְצְלִיאָא פְּתוּחַ בְּשֶׁבֶת.

וְאִין רְצוֹנָם לַעֲשׂוֹת שָׁם שׁוּם מַשָּׂא וּמִתָּן חֲלִילָה אֵלָא שְׂצָרִיף לְהִיּוֹת פְּתוּחַ. מִצַּד שְׁגָם גּוֹיִם שְׁוֹתְפִין עִמָּהֶן וְאִם לֹא תִהְיֶה פְּתוּחַ יִהְיֶה הַפְּסָד רַב וַיֵּשׁ לְחוּשׁ לְבִטּוּלֵי וְכֵן בְּבִנְיַן בֵּית בְּקַבְּלוֹת יֵשׁ בּוֹ הַפְּסָד גָּדוֹל שֶׁהוּא בְּנִין גָּדוֹל וְלֹא יִגְמַר עַד יָמֵי הַסֵּתוֹ וַיֵּשׁ מִזֶּה הַפְּסָד רַב פֶּאֶשֶׁר הָאָרִיכוֹ בְּאֲמַתְלָאוֹת וְאִנִּי אִין רְצוֹנִי לְהוֹרוֹת בְּזָה כִּי כָּל הַהִיתָרִים פֶּאֶלוּ לְבִסּוּף תִּהְיֶה תִּקְנָתָם קַלְקֻלָּתָם בְּכָרְט בְּבִנְיַן בְּתִים בְּקַבְּלוֹת אִין לְנוּ שׁוּם הִיתָר וְדִי בְּקוֹלוֹת שְׁהַקְּלוּ מָרְן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס חֲאו"ח ס' ס' וּבִנוּב"י ס' מ"ב וְאֵע"ג דְּלִפִּי מ"ש שְׁבָעִירוֹ כָּל הַבּוֹנִים בּוֹנִים רַק ע"י אֲנָחְן הַמְּקַבֵּל עָלָיו הַכָּל בְּקַבְּלוֹת וְא"כ אִין חֲשַׁשׁ מִרְאִית עֵין הַנֶּה הַנוּב"י חֲיִישׁ לְאוֹרְחִין וּמֵה שְׁכַתְבַּת דְּהַאֲדָנָא בַּעַת הַדְּחָק הַגּוֹיִם בּוֹנִים ג"כ בַּעַת הַצְּנוּרָה בְּיוֹם אֵידָם.

וְא"כ לֹא שְׂיִיף חֲשַׁשָּׁא דְהַמַּג"א בְּסִי רַמ"ד מִשׁוּם ח"ה. כ"ז אִינוּ פְּדָאֵי לְהַתִּיר כְּמִבְּנוֹרָה בְּכָרְט בְּבֵית גָּדוֹל שְׁמוֹשָׁה זְמַן רַב וְאִם לֹא יִתְנֶה בְּפִירוּשׁ עִם הָאֲנָחְן שְׁלֹא יִבְנֶה בְּשֶׁבֶת.

וְהוּא מְחַיֵּב עֲצָמוֹ בַּע"פ אוֹ בְּקַאֲנְטְרָאָקְט שְׂיִגְמַר הַבֵּית עַד הַחוּרְף וְנָה א"א אֵלָא א"כ יִבְנֶה גַם בְּשֶׁבֶת הו"ל פֶּאֶלוּ מְצוּהָ לּוֹ לְבָנוֹת בְּשֶׁבֶת. כַּמ"ש הַמַּג"א בְּסִי רַנ"ב: וּבְמִצְוָה בְּכַה"ג לַכ"ע בְּכָל אוֹפְנִים אֲסוּר: אֲבָל אִם מִתְנֶה בְּקַאֲנְטְרָאָקְט שְׂיִשְׁבּוֹת בְּשֶׁבֶת בְּזָה מְפָרְסֵם שְׂאֲפִילוֹ אִם יַעֲבֹד הַגּוֹי שׁוּם דְּבָר בְּשֶׁבֶת אִינוּ נַעֲשֶׂה בְּרִצּוֹן יִשְׂרָאֵל וּבְגוֹף הַדְּבָר כְּבָר פְּתַבְתִּי בְּמַקּוֹם אַחַר וְלָמָּה יִרְצוּ לְבָנוֹת בֵּיתָם בַּעוֹלָה.

וְאָכֵן מְקִיר תִּזְעַק בְּטַחוֹ בַּה' וְעֵשׂוֹ טוֹב כִּי לֵה' הָעוֹשֶׁר וְהַפְּבוֹד. וְהוּא הַנּוֹתֵן כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חֵיל וְכַדָּאֵי הוּא זְכוֹת שְׁבֵת לְמַלְאוֹת חֲסְרוֹנָם וְאֲמַרִּינָן סוּף מַעֲשֶׂר שְׁנֵי דְיוֹחֲנָן כַּה"ג בִּיטְלָא שְׁלֹא יִהְיֶה בַּחוּה"מ מְכִין בְּפִטְיֵשׁ אַע"ג דְּדְבָר הָאֲבוּד מוֹתֵר אֲנוּשֵׁי מִיְלְתָא וְאִיפָּא זִילוֹתָא דַּחוּה"מ וְכ"ש בְּשֶׁבֶת דְּחִמִּירָא טוֹבָא: תְּשׁוּבָה ק"ב וּמֵה שְׂשִׂאלָתָה עַל פְּתִיחַת קַאנְצְלִיאָא הַיְדוּעָה גַם בְּזָה אִין רְצוֹנִי לְהוֹרוֹת כִּי כָּל אֵלוֹ דְּבָרִים רְגִילִין לְהִיּוֹת תְּחִילְתָּן בְּאֲנָס וְסוּפָן בְּפִשְׁעָה אֲבָל כִּינּוֹן שְׁבַקְשָׁתָה שְׂאֲגָלָה רַק דַּעְתִּי לָהּ וּמַעֲלָתָה נִי יוֹרָה יוֹרָה.

תְּחִלַּת דְּבָרֵי כַּמ"ש לַעֲיִל לֹא יַעֲרִיף כְּסָף וְנִהְבּוּ וְכָל אַבְנֵי חֲפָץ תְּמוּרַת שְׁמִירַת שְׁבֵת הַתְּלוּיִים פְּהַרְרִים בְּשַׁעֲרָה. אֲמָנָם לְדִינָא יֵשׁ בְּפְתִיחָה הַהוּא אִיסוּר מִשׁוּם מִרְאִית הָעֵין אֲפִילוֹ אִם אִין עוֹשִׂין שָׁם שׁוּם מְלָאכָה כְּמוֹ כָּל פְּתִיחַת הַחֲנוּת וְשִׁנִּית מִצַּד הַפּוֹעֵל סַעֲקָרַעֲטֵר שֶׁהוּא מוֹמֵר לְחַלֵּל שְׁבֵת וְלֹא יִשְׁמַע לְקוֹל אֲדוּנָיו וְלֹא יְנוּחַ מִלַּעֲשׂוֹת שׁוּם מְלָאכָתוֹ אֲפִילוֹ בְּשֶׁבֶת וְהַנֶּה בְּרַעְיָה הַשְּׁנִית יֵשׁ בּוֹ מְלֻכַּד הַמִּרְאִית עֵין ג"כ אִיסוּר מִשׁוּם מְסִיעַ עוֹבְרֵי עֲבִירָה.

וְאֵף דְּהַשָּׁ"ף בִּיּו"ד ס' קנ"א סַע"י כ"ו כ' דְּבַגּוּי וּבִישְׂרָאֵל מוֹמֵר לִית בִּי מִשׁוּם מְסִיעַ עוֹבְרֵי עֲבִירָה מ"מ בְּס' בְּרַכֵּי יוֹסֵף שָׁם, הִבִּיא בְּזָה פְּלוּגְתָא וּבְלֵא"ה אֲפִילוֹ בְּחוּל לֹא יַדַּעְתִּי אִם מוֹמֵר לְהַחֲזִיק מוֹמֵר לְהַכְעִיס.

הַרִי קי"ל בִּיּו"ד רִישׁ ס' רַנ"א. דְּאֲסוּר לְפָרְנָסוֹ וּלְזוּנּוֹ וְהוּא מִן הַמּוֹרִידִין.

ועוד חכו"ל בריש חולין דף ד' הוכיחו דין מזה. דמושל מקשיב ע"ד אמת כל משרתיו צדיקים וא"כ בנודאי שומרי שבת אין רשאים להחזיק איש פנה.

ואם מחזיקים איש פנה הם מביאין לעז נחשד על עצמם ואפילו אינם מחזיקים אותו בביתם ואם שאי אפשר להם לפי שעה בענין אחר ומורים היתר שהם פאנוסים ובאמת אין זה מספיק וברישי סי' קנ"ז ביו"ד מביא בפתחי תשובה דאפילו בל"ת דרבנן צריף לבבזו כל ממונו פדי שלא יעבור מיהו אפשר איסור מראית העין קיל מזה פדמוכח במג"א סוסי' רמ"ד.

ועכ"פ כל שיש באפשרות לסלקו הם מחוייבין לסלקו או ליתן לו איזה תשלומין בעבור זה שלא יעשה מלאכתו בשבת למעט האיסור אמנם המראית עין של הפתיחה. נראה דאם קובעין שם על הפתח לוח שכתוב בו מודעה שביום שבת ויו"ט אינו נעשה בקאנצלייא שהוא שום משא ומתן ולא שום מלאכה ומי שיש לו איזה צורך יבוא לאחר שבת מסלק פנה המראית עין.

וכעין דאמרינן ביו"ד סי' ס"ו. לענין דם דגים.

ובסי' פ"ז סעי' ג' לענין חלב שקדים. דינוח אצלה שקדים וא"כ ה"נ אלא דלכאורה יש לחלק דשם אין חשש מ"ע אלא למי שסמוך לקדירה שהוא נגד זה הרי מונח בסמוך לו שקדים אבל בפתיחת הקאנצלייא גם הרואים את הפתח פתוח מרחוק איכא משום מ"ע ואיכא דחזו מרחוק הפתח פתוח ולא חזי הלוח וכו' יש לחוש בתיקון שפתבת.

ומ"מ נראה דלוח מועיל כמ"ש הרמ"א באו"ח סוסי' רמ"ג. דאם אין רוחצין בו אלא שכנים שרי דממנ"פ וה"נ מאן דלא שכיח ולא ראה הקאנצלייא מנא ידע ואי שמע מזה וגם שכיח לצאת ולבוא שם בחול.

וא"כ הרי הוא ראה ושמע ג"כ מהנכתב על הלוח: והנה לדעת הרמ"א שם ביו"ד סי' פ"ז סעי' ג' דברבנן לא חשו למ"ע הי' לנו גם פאן היתר דבנודאי אפילו יחשדו אותו לא יחשדו שעושה שם ע"י ישראל אלא ע"י אמירה לנכרי וא"כ הוי החשד רק על איסור דרבנן ובדרבנן אין חשש מ"ע.

אלא דלפי"ז דברי הרמ"א סותרין למ"ש באו"ח סוסי' רמ"ד גבי מקס. ובקאר שם המג"א ס"ק י"ח.

דלולא פסידא גדולה הוי אסור משום מראית עין. אע"ג דיחשדוהו רק על אמירה לגוי. ונראה לי דעיקר פנונת רמ"א ביו"ד סי' פ"ז היינו בחדר שאין שם רואין אלא דאנן אמרינן דאפילו בחדרי חדרים אסור. ובזה כ' הרמ"א באיסור דרבנן לא חשו למ"ע משא"כ במקום רואין י"ל דאפילו בדרבנן חיישינן למ"ע.

וכן תי' הפ"ת קושנית הש"ף שם. וזה תי' ג"כ לקושניא דידי ולפי"ז א"ל על פתיחת הקאנצלייא שהוא במקום רואין צריכין אנו לעשות הקיפר ע"י לוח אבל על הסעקערטער שהוא בחדר בפנים אע"ג דהספימו האחרונים דכתיבה בלשון לע"ז הוי מלאכה דאורייתא אבל מסתמא מי שיודע שהוא ישראל.

לא יחשוד את הבעלים הידועים לנו: שאינם עושים משא ומתן בשפת כמפונרסם בלוח
שמהם יצוו לישראל מומר לעשות. ולזה יתלו שבונדאי עושה רק מדעת עצמו ואי לא
ידעו שהוא מומר יתלו שהוא גוי וא"כ חף אם יחשדו את הבעל שצוו לו לעשות בשפת
הרי החשד הוא רק על אמירה.

וא"כ טוב אינא למימר דבאיסור דרבנן לא חשו כה"ג למראית עין: כ"ז פתבתי רק
לפלפולא ולהעיר את מעלתה אבל בונדאי צריך בלא"ה להרחיק את המומר מצד פל
הטעמים שפתבתי למעלה ושמעתי דאצל השרייבשטובען שהי' שייכת לשומרי שבת היו
פתוב על פתחיהון פנ"ל וכו' נראה לפענ"ד ולא תאמר שום הוראה בזה בשמי פי הדרה
לתלות בוקי סרוקי ומדמים מלתא למלתא דלא דמי כמ"ש פבר למעלה.

והחכם עיניו בראשו. ויהי' ה' עמה וחסף ה' בידה יצליח ותהא פריא אולם ומעלה מעלה
מעלה דברי רבך הדוש"ת הק' משה שיק מברעזאונע תשובה ק"ג עוד להרב הגדול הג"ל
בשולי המכתב: מה שפתבת להסתפק אי בעינו בבהמה ט' חדשים שלמים.

לפענ"ד פשוט דשלמים בעינו דבגדה דף כ"ד קא מבעי' לענון אם גם בהמה יולדת לז'
יעויי"ש נראה דלענון ט' בונדאי דמיא דבעינו שלמין דאל"כ מאי צריך למבעי בז'. הרי
גם בתשעה יש למבעי.

ואי פשיטא דאינו דומין מאי קמבעי' לענון ז' ואפילו למ"ד דלא בעינו שלמין משום
שיפורא גרם ד' גומר עלי אבל בהמה לח דעלי פתיב. ואע"ג דהרמ"א באה"ע סי' קנ"ו
כ' דנשתנה היינו מצד שינוי.

ונה השינוי אפטר דגם בבהמה נשתנה ולענון ז' ימים. הספימו האחרונים דלא בעינו
מעל"ע אלא לכתחילה ומה שהקשית על התוס' ומת"ש"א יעניין בפמ"ג סי' תצ"ח
שהביא להקשות פו.

ומה שהקשית דאינו ראוי לכלב עבור הולד אדרבה בזה ישבתי קושית החת"ס דאיך
רשאינו לשהוט טריפה ואמרת דמותר ע"י מתוך דע"י שחיטה ולד שפלו חדשיו נעשה
לו היתר ע"י שחיטת עצמו.

והני צורך קצת הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאונע, תשובה ק"ד בעזה"ת חוסט יום ג'
ער"ח שבט תרל"ג לפ"ק: החיים והשלום וכ"ט לדידי הרב הגאון הגדול חסידא ופרישא
בוצינא קדישא כש"ת מוהרר יקותיאל יהודה טייטלבוים האבדק"ק סיגוט יע"א: מכתבו
קבלתי ובו נאמר על אודות איש אחד שיש לו סוסים ועגלו': וקבע לו אניבו"ז להוליד
מבאנהויף להעיר לכל צורכי עוברי אורח ורוצה שיתירו לו לעשות פו גם בשבת.

ע"י שימפור סוסיו. וכל הצריך לזה לנכרי ופרו"מ אינו רוצה להתיר לו אע"ג שהפמ"ג
באשל אברהם סי' רמ"ו ס"ק פליג על צ"צ סימן ל"ה וכן בשואל ומשיב ח"ב סי' ס"ז
וס"ח ובאמרי אש סי' ט"ו אפי"ה יש לחוש שע"ז יום ולילה לא ישבתו ויעשו באיסור
ויתלו בהיתר והרמב"ן פחומש כ' דשבתה אפילו אינה מלאכה ממש אסור מן התורה.

עכ"ל בקיצור ובנודאי בדור הפרוץ הזה יתרבה המכשלה עי"ז. אבל לפענ"ד דבלא"ה זה מדינא אסור דהרי קי"ל בסי' רמ"ד סעי' ד' דמלאכה מפורסמת ועומדת במקום מפורסם.

כגון ספינה דינה כמלאכת מחנך דאסור אפילו בקבלנות משום מראית עין. דיאמרו דשכירי יום המה והעגלות הנ"ל כספינות המה ונקראים על שם בעליהם ואסור משום מ"ע דיאמרו שכירי יום המה פדרבם.

וא"כ אסור גם במוכר אותם ליום השבת משום מ"ע ועוד נראה דאסור מדינא עפ"י מ"ש בבב"ב י"ד ע"ב ואב"א שאני בי' מר שמואל דאיכא פריצתא דעבדי ואסרו בקטנה משום דיעשו בגדולה ויאמרו בקטנה עשינו ועתה ג"כ בדורינו איכא פרוצותיא דעבדו באיסור: ואומרים בהיתר עשינו וניתן להם מקום ויתד לתלות בו לעשות פאיסור ולומר בהיתר במכירה עשינו וא"כ הוי כמו התם דאין כותשין אפילו בקטנה בכה"ג.

והמג"א בסי' תק"ד ס"קו הביא בשם יש"ש לפסוק פהאי תירוץא וא"כ ה"נ אסור: ועוד בזה שלישיית דאסור מדינא מטעם שכ' הצ"צ בסי' ל"ה. ולפענ"ד העיקר פדבריו ומה שהשיג עליו בפמ"ג הנ"ל דהרי בזה"ז קי"ל דאין רשה"ר וקי"ל בסוף סי' ש"ה דדבר האסור משום שבות לית בי' משום שביתת בהמה ומשום שכת שבת אפטר בהבלעה עיי"ש שכ' בד' וה' שרי ולדעת הרמב"ן בחומש המוכא לעיל דאפילו דבר שאינו מלאכה פנין דהוא מדי דטירחא אסור מה"ת א"כ פשיטא דאיכא בנידון שלנו משום שביתת בהמה פנין דבגופו אסור מה"ת מיהו בלא"ה א"ש דהנה פבר פתבתי בסי' (עיי' לקמן סי' קכ"ט) להוכיח ממג"א דלענין שביתת בהמה אין לסמוך ע"ז דרה"ר שלנו דינו ככרמלית ובלא"ה הרי אם הפעלים מחמרים ומולכים בהמה עם המשא ומבואר בסי' רס"ו סעי' ב' דעת הרמב"ם לאסור וכ' המ"מ בפ"כ משבת דכיון דעי"ז עושיית הוי פאלו הוא עשה בעצמו וכאן דהמשרת שלו עושה ומן הדין גזרו חכז"ל דהוי פשלוחו מדרבנן פמבואר ברש"י פ' מי שהחשיף וא"כ הוי שלוחו פמותו מדרבנן וכאלו עושה בעצמו ואסור אפילו פכרמלית ממש.

וא"כ אין היתר אלא במכירת הסוסים וע"ז כ' הצ"צ דמכירת בהמה גסה אסור אפילו בזה"ז דדווקא במקום פסידא מקרן התירו ואפילו גימא דמכירה כה"ג אינו בכלל האיסור כמ"ש הפמ"ג ובס' שואל ומשיב סי' ס"ז ח"ב הנ"ל מפל מקום הרי כ' עוד פנין דהגוי משרתו אינו מועיל משיכה ולפענ"ד דבר גדול דיקר דנהי דמשיכה קנה.

מ"מ הא בעי' שימשוך לתוך רשותו או לכל הפחות לסומטא. ומשרת הזה נהי דמושף בעגלה.

אבל הרי הא דידן אינו סומטא. ורשות שלו אין לו עפ"י רוב: ועוד אפילו מושף לסומטא מסתפק לי טובא אי קנה.

דהרי משיכה קונה משום תורת יד ויליף מיד ונהרי יד המשרת שהוא פועל שלו. פנד בפעלים.

ובשלמא באשה אמרינן בר"פ הזורק דבאין פאחד אבל פאן שאפילו בשבת הוא נשאר משרתו. וידו פנד בפעלים לשאר ענינים ואיף יזכה יד הזו מיד בפעליו.

הא לא גרע מחצר של שניה דאינו קונה. וכיון שהוא של שניהם וא"כ פאן דיד של שניהם נמי לא תקנה ועוד כ' הצ"צ פיון דמוציאים מבית בעלים בשבת הוא אסור משום דבעינו שיוציאם מביתו בע"ש.

כדאיתא באו"ח סי' שכ"ה ובסי' רמ"ו ובס' שואל ומשיב הנ"ל מדחה דברי הצ"צ בדברים שאינם. הן לפימ"ש לענין משיכה פיון שהסוסים ביד המשרת הוי משיכה.

כבר פתבתי דליתא. ומ"ש משום דאיפא שטר בסי' רמ"ג ובסי' רמ"ד מבואר דברים שאסרו משום מראית עין ולא חלקו בין פותב ומעלה מערפאות ורק היכא דהוא לרונחא דמילתא אמרינן בסי' רמ"ו דיעלה בערפאות.

וגם מ"ש דאפילו אין הגוי מכנין לקנות מועיל משום דעת אחרת מקנה. ענין בדברי מרן הגאון בעל חת"ס בחיו"ד סי' שי"ג ובסי' שט"ו דבקנין ובגוי איפא למימר דלכ"ע אינו מועיל דעת אחרת מקנה אותו עיי"ש ומטעמים הללו נראה לי דמדינא אסור אבל באמת אפילו אם הי' מותר אין להקל וכמ"ש הדרת גאוננו נ"י דע"ז יהי מתרבה החילול שבת.

ויאמרו הפרושים התירו ומעולם לא התרתי ע"י מכירת הערמאות שום דבר. ואשרי שומרי שבת פהלקתו ושומר שבת מחללו ושומר ידו מעשות כל רע.

גם ה' יתן הטוב ויהי' ה' עם פר"מ נ"י דברי ידידו הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה ק"ה הסיים והשלום וכ"ט לחתני התורני המנפלג בתורה וביראה החרוץ כש"ת מוה' אברהם גראס נ"י: מכתבה קבלתי וכו'.

ועל דבר שאלתה על אנשים אשר מוסרים סחורתם ע"ש עם חשיכה לבעל עגלה שיליף הסחורה למקום המיועד להיות שם יומא דשוקא ביום א' והגוי מוליף הסחורה בשבת אם אין איסור בזה מדינא.

או לכל הפחות משום מראית עין ועל ב' הצדדים פתחת פתח לנפשה וכתבת דנראה לה דאסור מדינא. דכל כה"ג לא מקרי קבלנות דהרי שוכר את הגוי להוליף לו למקום המיועד והנה בנודאי אם המקום השוק רחוק ממקומו דאם יסע הגוי במוש"ק ממקומו לא יוכל לבוא למקום השוק לזמן הנרצה הדין עמה.

דאין פאן קבלנות ותו דאפילו קבלנות אם אומר לו לעשות בשבת וקובע מלאכתו בשבת באפילו אינו מפרש לו בהדיא. אלא שאומר לו לקנות או למפור לו דבר פלוני.

וידוע שאינו יכול לעשות זה אלא ביום השוק. שהוא בשבת אסור לדעת המג"א והטו"ז בסי' ש"ז סעי' ג' וסעי' ד' עיי"ש.

באפילו מצוה לעשותו רק איסור דרבנן מוכח מסי' ש"ז סעי' ג' וד' הנ"ל דאסור. ואמת בב"י סימן רמ"ד על דברי המרדכי באחד שקיבל מקס דמתיר לשפור גוי לקבל המקס.

ודחק המרדכי בטעמו וכ' הב"י לחד תירוץ דאם לא הי' במקס שצריך לכתוב הי' מותר אפילו קובע מלאכתו בשבת. פיון דאינו מצוה עליו פי אם איסור מדרבנן מיהו כבר כ' המל"מ בפ"ו משבת דין ט' בפ"י הב"י.

וכ' דווקא היכא דהגוי קעביד אדעמא דנפשי' ס"ל לב"י לחד תי' דבדרבנן שרי. ואפילו לדעת מהר"א ששון שם דכ' בכוננת הב"י משום דהאמירה הוא קונדס שבת.

נראה דג"כ פנינן לזה דמלאכת הגוי יש לאסור משום שני דברים. הא' משום דחשוב כשלוחו והב' משום אמירה.

ולכך אם האמירה הי' בע"ש. והמלאכה עושה הגוי אדעמא דנפשיה איכא למימר דאין פאן איסור.

לא משום שליחות ולא משום אמירה. אבל אם עושה אדעמא דישראל מאי מהני דהאמירה הי' מע"ש.

הא מ"מ איכא משום שלוחו. וא"כ גם מהר"א ששון פנינן לדברי המל"מ.

ולא קשה מאי שהקשה עליו במל"מ שם. ושניהם לדבר א' פנונו וא"כ פאן בנידון שלנו דאין לגוי הנאה מזה מה שמוליק בשבת ואינו עושה פן אלא בשביל השראל לכה אסור לכ"ע בנידון זה אלא א"כ יש שהות ליסע ממקומו במוש"ק והשראל אינו שוכרו לשבת אלא שפוסק עמו שצריך הוא להיות במקום המיועד באותו זמן הידוע ואם ירצה הנכרי לילך בלידה באישון אפלה יכול לבוא שמה אפילו אם יסע במוצאי שבת.

אלא כדי שלא יצטרך ליסע בחשף בלידה הגוי מקדים לנסוע ביום השבת בכה"ג אין אסור מדינא: אמנם צריכין אנו לדון אם אינו אסור משום מ"ע שהרי הרוואה אותו לוקח הסחורה מבית השראל עש"ק עם חשיכה יודע שיסע עם הסחורה בשבת לאותו מקום ויחשדו אותו דשכיר יום הוא דמלאכת קבלנות שהוא בפרהסיא וידוע שהוא של ישראל אפילו במטלטלין אסור בסי' רמ"ד סעי' ד' וע"ז כתבתי דממנ"פ אין פאן מ"ע דהרי הדבר ידוע דכל השוכר עגלה להוליק סחורה הוא שוכרו בקבלנות והוי כשדה דלארוסיתי קיימי ומיהו אפתי הוא אסור לדעת הרמב"ם הובא בריש סי' רמ"ד דגם בשדה קבלנות אסור וגם י"ל שהרי גם פאן יחשדו שאמר לו ליסע בשבת מיהו הנוב"י מהדו"ת חאו"ח סי' כ"ט כ' דנראה לו דהא דחששו למ"ע דווקא אם יחשדו אותו על איסור דאורייתא אבל באיסור דרבנן לא חששו ואעפ"י שכ' פן רק להלכה ולא למעשה הפרמ"ג בריש סי' רמ"ד בטו"ז כ' נמי פן (ועיין בטו"ז ביו"ד סי' פ"ז סק"ד ובש"ף שם סק"ו פלפול בזה אי חיישינן למ"ע באיסור דרבנן ועיין במג"א סי' ש"א סקנ"ו) וא"כ י"ל בזה"ז שכ' המג"א בסי' שמ"ה סק"ז שרוב הפוסקים סוברים דאין רה"ר בזה"ז ואין פאן רק איסור דרבנן ולא חששו ואע"ג דלכאורה יש לחוש לאיסור תחומין לדעת הרי"ף די"ב מיל הני דאורייתא וא"כ הגוי שהוא מולך עבורו הסחורה יותר מי"ב מיל ואפילו גימא דהסחורה לא קנה שביטה וכנססי גוי הוא.

דהם כהפקר לא אמר הרי"ף למילתיה מכל מקום הרי הגוי הולך י"ב מיל עבורו: מכל מקום הא למעלה מעשרה היכא דלא ניתא תשמקשתיה יש לומר דאין תחומין ועל עגלה טעונה איכא למימר דלא ניתא תשמקשתיה עיין במג"א סי' רס"ו סק"ז ואפילו אם אח"כ הגוי יושבעצמו בתוך העגלה דניתא תשמקשתיה וכ' המג"א שם דיש תחומין.

מכל מקום. זה אינו נראה ואינו מפורסם ולא גזרו בכה"ג משום מ"ע וגם אפטר שבע"ש לא גזרו משום מ"ע.

דלא חילק ברמ"א סי' ש"ז ס"ד דדונקא בשבת אסור ליקח מביתו משמע דסמוך לחשיכה אע"ג דמפנורסם דהולך בשבת לא גזרו וכן קי"ל בסי' ש"א סעי' מ"ה בפלים התלוים מע"ש לא גזרו משום מ"ע.

א"כ אם יש נשהות לבוא למקום השוק אף אם יסע ממקומו במוש"ק: אף דבאמת הגוי נוסע בשבת יש להתיר. אם אין הישראל אומר לו לילך בשבת פן נראה לפענ"ד חמיה הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה ק"ו כשמנע קול שופר יוחק לחיים טובים בספר.

ידידי הרב המאוה"ג המפנורסם החרוץ מוהרר ישראל דוד נ"י אבדק"ק פעזונג: מכתבו קבלתי וכו' וע"ד שאלתו אופה ישראל אשר אם לא יהי' לו פת חמה בשבת ויו"ט אבד פרנסתו כולו ומבקש ליתן תנורו בשבת ויו"ט למשרת נכרי והמשרת יאפה בו קמחו של גוי.

ויקח כל השכר והרנוח ונגד זה יוזיל אצלו המשרת משכירתו לימי החול למשל עד עתה נוטל המשרת חמשה זהובים לשבוע ועי"ז אשר יקבל כל הרנוח של שבת יקח בשכרו לימות החול רק שלשה זהובים לשבוע וכו' מעלתו שפשוט דהפסד פנ"ל שיפסיד גם בימי החול פרנסתו חשוב הפסד מרבה ובאו"ח סי' רמ"ד התיר גבי מקס במקום הפסד אלא דתלי' בפלוגתא אי בעי' דונקא במקס שכותבין דאפשר שיבוא לידי איסור דאורייתא או אפילו אם יבוא עי"ז רק לאיסור דרבנן.

שגם בכאן יש לחוש שיעשה ע"י שכיר יום. וכו' עוד מעלתו נ"י שפעם אחד שאל פיןצא בזה ממרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל ואמר שהתירו הפרושים ואין אפשר להחמיר ומעלתו לא כ' באיזה קנין הי' השאלה וכו' עוד שנשמע שממרן הגאון בחת"ס או"ח הנדפסת מחדש יש תשובה בזה ואין בידו לעיין בו עכ"ל בקיצור וביקוש ממני לחות דעתי והסקמתי: והנה לכאורה באופן הנ"ל אפילו אי נימא דגם בחשש שיבוא לידי איסור דרבנן גדול וגם אם חשבינן כה"ג הפסד מרובה: מפל מקום לא אדע איך פשוט למעלתו להתיר הרי המג"א בסי' רמ"ד סקי"ח כ' דשכר שבת לא התירו אפילו במקס וכיוצא אלא במקס לא חשיב שכר שבת שאינו משכיר אלא הורמנא דמלקא אבל כאן באופה אם מתנה עם האופה שעבור מה שנוטל רנוח בשבת יסיק לו בחול חשוב שכר שבת שלא בהבלעה אלא א"כ מקנה לאופה לב' או לג' ימים וכמ"ש המ"א בסי' רמ"ה סק"ג וא"כ אפילו חשיב הפסד מרובה אסור.

ולכאורה הו"א ליטב דברי מעלתו עפ"י דברי המג"א בסי' ש"ו סק"ז דאם פוחת מחוב ע"י מעשה שבת פיון דאינו מקבל המעות בהדיא אינו אסור משום שכר שבת וא"כ ה"נ פיון שרק נפחת החוב שמחויב ליתן למשרת שלו לא מקרי שכר שבת: ונהי' דדברי המג"א גופי' קשיא לי דהרא"י שהביא מגמרא מפתובות דף ס"ד ע"א אין ראי' דהתם גבי מורדת אין שייך פלל שכר שבת שהרי אינו מקבל זה ע"י שום מעשה.

אלא משום דמחזי כשכר שבת וכיון שאינו אלא פוחת מחובו שוב לא מחזי וכו' אבל בפועל שעושה מעשה והוי שכר שבת גמור איכא למימר דאפילו לפחות מחובו אסור משום שכר שבת ואין ראי' משם ושוב מצאתי שבאמת כ' פן הריטב"א הובא בש"מ

בכתובות שם שאסור אפילו לפחות מחובו וכסברתי וברוך שפוננתי: מפל מקום פיון דאסור הנ"ל משום שזכר שבת לא מהני להתיר הפסד מרובה הוא רק דעת המג"א והמג"א לטעמי'.

י"ל דמותר מטעם אחר וא"כ מותר לכל הפוסקים ובדרבנן פסקינן אפילו אינם מסכימים להתיר מטעם אחר מהני וכמ"ש הש"ך בהוראות או"ה בסימן רמ"ב מפל מקום גם זה לימא דא"כ דברי המג"א קשים וסותרים אהדדי שהיא פסק בסי' ש"ו סק"ז דלפחות מחובו אין אסור משום שזכר שבת ואפי"ה פסק בפשיטות בסי' רמ"ה סק"ג דאם האופה עבור הנאת רנוח שיש לו בשבת הוא עושה לו בימי החול אסור משום שזכר שבת ואינו מחלק אם לפי חשבון ימי החול שעובד הו קודם שבת או הו אחר השבת ושזכר פעולה הא הוי מלנה כמבואר בקידושין מ"ח.

ובאה"ע סי' כ"ח סעי' ט"ו והנה וא"כ הוי פחת מחובו ולא אסור משום שזכר שבת. ולתרוץ דברי המג"א צריכין אנו לומר בנודאי אם הי' נשאר לו חייב עבור פעולתו הי' חשוב חוב.

אבל פאן שעושה על דעת זה לקבל הרנוח משבת. א"כ מעולם לא הלנה לו ולא נשאר לו חייב.

אלא הפעולה בימי החול הוא שזכר שבת ובנודאי אין חילוק בשזכר שבת אם נותן לו קודם השבת או לאח"כ וכמו דקי"ל בקידושין דף נ"ט ע"א ובאה"ע סי' מ' סעי' א' דאם נתן לה מעות בתורת קדושין אפילו נתעפלו המעות אח"כ בשעת קידושין לא חשוב כמלנה פיון דנתן לה ע"ד קידושין לא נעשו מלנה.

וה"נ הפעולה לא נעשה מלנה אלא תשלומין גמורין עבור שזכר שבת ונכונים דברי המג"א דבכה"ג מקרי שזכר שבת וא"כ לדעת המג"א אין להתיר שזכר שבת אפילו במקום הפסד. וא"כ אין תקנה לאופה הנ"ל בדרך שכ' מעלתו נ"י ונראה דמפל מקום אי משום הא לא ארי' דיש לחלק דהרי שזכר שבת בהבלעה שרי ואע"ג דפשיטא דאי לא הוי עביד בשבת לא הי' נותן לו פל פה מ"מ פיון דאינו מפרש ואיפא למתלי בהיתר מותר.

וה"נ בשלמא המג"א בסי' רמ"ה סק"ג מייירי דאינו משלם לו פלל. וא"כ עבור שזכר שבת מסיק לו פל ימי החול ואסור אבל בגידון דמעלתו דמ"מ הבעל הבית משלם להמשרת ב' או ג' זהובים בעבור עבודתו וא"כ צריף הוא לעבוד במקצת השבוע ובעה"ב מקבל עבודת פל השבוע בהבלעה שזכר שבת.

וא"כ הוא מקבל הפעולה שהוא שזכר שבת בהבלעה בשאר הימים. ולכף שפיר אין לאסור משום שזכר שבת אפילו להמג"א אלא משום מ"ע ולנה פבר התיר הרמ"א בסי' רמ"ד משום פסידא כה"ג איברא דאכתי יש לאסור מדינא שהרי במג"א בסי' רמ"ה סק"ג מסיק דאפילו בהבלעה צריף שיתנו בתחילה וביאר התוס' שבת שם.

משום פיון דמעיקרא היו חולקין בשנה. ועכשו בחילוף הוי לי' פאלו הישראל נוטל חלק הגוי.

ובשביל זה נוטל הגוי חלק הישראלי בשבת וא"כ מה שעובד בשבת ג"כ של ישראל אלא שמחליף זה עם הגוי ונוטל בשבת חלק הישראלי. וא"כ הגוי שליח ישראל עיי"ש.

וא"כ ה"נ בנידון דידן פנין דעד עתה נטל תמנשה זהובים והי' פועל ושליח ישראל ועתה שנשתנה יהי' פאלו עדיין גם עבודת שבת של ישראל אלא שמחליף זה לגוי בשביל שקרו.

והני לי' פאלו מעמיד פועל בידים ומנא לן דאף בכה"ג מתירין משום פסידא דבכה"ג אפשר דהני כשכר שבת דלא התירו משום פסידא וא"כ עדיין הי' צריף לומר דיקח פועל מתדש ולבטל השכירות הראשון וישכור אותו על אנפן זה.

ומפל מקום גם בזה יש לישוב דברי מעלתו נ"י. דהרי המחשה"ק בסי' רמ"ה סק"ח הוכיח מדברי המג"א דאיסור דהני כמעמיד פועל יש להתיר במקום פסידא.

וא"כ אפילו לא הותנו מעיקרא אם נידון שלנו דומה למכס שפיר כ' מעלתו דיש להתיר בנידון שלו מיהו הפמ"ג שם פי' דברי המג"א שם באופן אחר ואין הכרח דהיכא דהני כמעמיד פועל יהא שרי במקום הפסד: ועתה נבוא ליטר דברי מעלתו שכ' דזה תליא בפלוגתא אי דווקא מכס שפוטבין דהפסד כבנידון הנ"ל בנודאי חשוב הפסד מרובה והנה לכאורה יש לומר אפילו למאן דמתיר התם בכה"ג אוסר.

דאף דבאמת המג"א שם בסי' רמ"ד סקי"ז ובטו"ז סק"ו התירו אפילו במקום שאין פוטבין ודלא כב"י וכן באמת מנהג העולם. וכמ"ש הפמ"ג.

וכן מעשים בכל עת אפילו הפשרים שיש להם ווירטסוויז מתירין להם ליקח נכרי בקבולת שיהא לו מפל מדה או מפל חביות רווחי קצוב וכן כ' בס' תורת השלמים הובא בס' שמלת בנימין דף כ"ו דנהגו בטבחי ישראל שלוקחים בשבת ויו"ט נער גוי בקבולת בפני זקני ת"ח למכור במקולין שלהם ולית מאן דחשש לאיסור וע"כ היינו כטו"ז ומג"א מיהו מזה אין ראי' לנידון הנ"ל דהתם נשכר הגוי רק לעשות מכירה ומשקל ומקח וממכר דרבנן.

והני שבות דשבות וכבר פסק המג"א בסי' ש"ז ס"קז דבמקום הפסד גדול יש להקל אפילו בשכיר יום אבל בנידון הנ"ל דעושה הגוי מלאכה דאורייתא לישא נאפלי' והבצעה אין ראי' להתיר וכן מוכרח לכאורה.

שקרי המג"א בסי' של"ד ס"קג הכריח דגם ס' התרומה לא התיר אלא היכא דיש לחוש שייבוא לידי איסור דאורייתא ועיי"ש במחשה"ק שפיאר פן דבריו. ונהי דבאמת נראה לי דמדברי ר' ברוך שהביא הגמ"ר בפרק במה טומנין והובא במג"א בסי' ש"ז ס"קז דכתב דמה שהתירו בצניור למען ברגליו הוא היכא דלא יבוא לעשות שלא פלאחר יד.

ולפענ"ד גם הממעף ביד אין פאן איסור דאורייתא ולפי הנראה דר' ברוך שהוא הוא בעל ס' התרומה. וס' התרומה אינו בנדי וגם מוכח מהתם דגם לס' התרומה דווקא במקום פסידא התירו היכא דיש לחוש לאיסור גדול לכל הפחות איסור גדול מני' באיסור דרבנן.

וא"כ גם ס' התרומה בסי' של"ד טעמין' משום שלא יבוא לידי איסור גדול ממנו לכל הפחות איסור דרבנן עיין בב"י סימן של"ד ובחתי"ס חאו"ח דעת מרן הגאון זצ"ל בסי' ס' דעתו דסברת ס' התרומה אפילו אי ליכא למיחוש.

שביבוא לאיסור גדול מזה שרי עיי"ש. עכ"פ דעת המג"א בסי' של"ד הנ"ל דוקא היכא דיש לחוש שביבוא לידי איסור דאורייתא ואע"ג דגם התם הוי פדי להציל מידם.

וא"כ דבריו סותרין למ"ש פאן בסי' רמ"ד ס"קיו. דכדי להציל מידם שרי אפילו במקום שאין פותבין.

וע"כ פנ"ל דלא התיר אלא פאן במקס שאין פותבין. דהוי שבות דשבות.

וא"כ אין ראי' מזה לנידון שלנו באופה דלפי הנראה מלשון מעלתו נ"י פשיטא לי' דאין לחוש שביבוא האופה לידי איסור דאורייתא. שילוש בעצמו.

או יאפה או יבעיר. והיכא דאין לחוש שביבוא לידי איסור הא לא התיר: ותו מזה עצמו דפשיטא לי' למעלתו דאין לחוש שביבוא לידי אפי' בעצמו יש לדחות עוד מה דס"ל דזה מקרי הפסד כמו מקס: דנהי דלעגנן חוה"מ נאבילות מקרי כה"ג דבר האבוד.

אבל פאן טעם ההיתר משום דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו ובהיל: ושם ר"פ מי שהחשיף אמרו דוקא פיסו אבל מציאה כל זמן שלא באה לידו אין לחוש. אפי' אם הוא מציאה של הון רב לא חלקו חכז"ל וה"ה בהקפוד בכיסו אפי' דבר מועט.

וא"כ בנידון הנ"ל דהוי מניעת רנוח: אפילו הוא הפסד מרובה. איכא למימר דלא שייך אין אדם מעמיד עצמו על ממונו וא"כ אין לדמות זה למקס דשם פיון דכבר קנה.

וגם כבר נתן מעות הקנין (רענדע געלד) וכמ"ש המג"א שכל יום נחשב בפ"ע וחשוב לי' ככיסו משא"כ פאן. וא"כ אין ראי' ממקס: ומ"מ נראה דיש להביא ראי' מדברי המג"א בסי' רמ"ה ס"קח שמוכח מדבריו לפי מה שפירש המחזש"ק או לפי הפמ"ג דגם בתנור מתירין משום הפסד.

דהרי שם גם אתנור קאי וגם הטו"ז פי' פן בכוננת הרמ"א. ואף דהטו"ז שם ס"קג כ' דאין לסמוך על הרמ"א בזה.

משום דאיכ"ל מקס הוי הפסד טפי. מפל מקום להמג"א מוכח שם דשרי כה"ג.

ולכאורה דבריו סותרין למ"ש סי' של"ד ס"קג דבעינן דוקא שביבוא לידי איסור דאורייתא. וצ"ל או דאיסור דרבנן זה דמחזי כמעמיד פועל או מראית עין קיל טפי מהאי דסי' של"ד: או דס"ל דגם פאן אפשר שביבוא לידי איסור דאורייתא שמה יאפה.

וא"כ גם בנידון דידן י"ל פן מיהו אפתי טעמא דמג"א ע"כ משום דהוי כמציל מידם וכמ"ש המחזש"ק שם. וכמ"ש המג"א בסי' רמ"ד ס"קיו.

וזה לא שייך בנידון שלנו. ואפשר פיון דעי"ז יאבד חירות שלו ואומנותו.

ויבוא לידי אופים נכרים. הוי כמציל מידם וכיוצא בזה כ' בתשובת שמלת בנימין הנ"ל.

דהיכא דיפסיד חירות ש'לו וגם שאר אנאנים ישראלים חשוב כמציל מידם. והיכא דשייף מציל מידם.

התירו בע"ז דף י"ג לילף ליריד שלקהם ולהעלות בערכאות וגם התירו שם בדרך ו' פ"ב לפרוע מהם ביום אידם. אע"ג דאיכא משום אגזיל ומודה ואיכא לא ישמע על פיה.

מ"מ התירו. ה"ה ה"א: ובאמת מריש הו"א דסברת ס' התרומה המובא בסי' של"ד הוא דס"ל.

הרי כל איסורי דרבנן הם משום שעשו סיניג לתורה שלא יבואו לידי איסור דאורייתא אלא שלא פלוג רבנן. ולא נתנו דברייהם לשיעורין וגזרו בכל ענין וכל זה אטו שפא יהי אנן שיעבור על איסור תורה.

אבל בדבר דאמרינן שאין אדם מעמיד עצמו על ממונו. וא"כ אם הי' אפשר שיבוא לידי איסור דאורייתא.

לא אסרו וא"כ כ"ש היכא דלא שייף איסור דאורייתא. שאיסורו רק אטו מקום שיכול לבוא לידי איסור דאורייתא אלא שלא תאמר דגם במקום דיוכל לבוא לידי איסור דאורייתא.

לא התירו. לזה הביא ראי' מפרק מי שהחשיף או משום דסתמא אפילו במקום דליכא ס' ריבוא בוקעין.

ולא משפחת שיעבור על איסור דאורייתא אפי"ה התירו כן הי' נראה לי מעיקרא וגם במקצה גזרו רק אטו הוצאה. כדאי' ריש פרק כל הפלים.

אבל מפת דברי הר' ברוך בהגמ"ר ה"ל. לא נראה לי כן בכוננתו.

מ"מ יהיה איה שיהי' בנידון שלנו יהי' ראי' מדברי המג"א בסי' רמ"ה סק"ח להתיר: מפל מקום קשה להתיר על זה. שהרי הטו"ז כ' שם דאין לסמוך על הרמ"א בזה.

ונהי דבנידון שלנו איכא הפסד טפי קשה לסמוך על זה בלחוד וגם בתשובת שמלת בנדימין דף ק"ו האריף להתיר לאנן משרתים גוים. שעושין לו בקבולת אם ידוע ומפורסם.

וכולם עושים בקבולת ועיין שם בהשמשות חזר קצת מזה מצורף ג"כ סברת הפסד מרובה אבל ע"ז לחודא לא מצאתי להתיר. וגם מרן בחת"ס חאו"ח סי' נ"ט לא אמר בה לא איסור ולא היתר על סברת הפ"מ ע"ש.

ואפשר בנידון שלנו יש לומר לפי מ"ש הרמ"א בסוף סי' רמ"ג במרחץ שאין רוחצין שם רק בני ביתו ושכניו והם יודעין שהשפיר יש להתיר וא"כ באופה. שהדרך שיש לו קונים מיוחדים ומנהילים מיוחדים.

ואם ישפור אותו בפניהם יהא מפורסם להם ולא יבוא הישראל האופה. להחזר מקום האפי' בשבת.

אדרבה יסגור בעדו דרכו ממנו ויהי' בזה פרסום להם. ולא ימכור לאחרים יש לצרף להג"ל.

ונהי דהמג"א שם בסי' רמ"ג סעי' קטן ד' השיג ע"ז מ"מ הסכימו לרמ"א: ולפי מ"ש הרמב"ם בפי' המשנה בסופ"ק דע"ז דהחשוד על גוים הרוחצים שם וכו'. מן השבדים היטב דברי הרמ"א.

שוב מצאתי פן בהגהות תוס' שבת התדשים. ועכ"פ לפי הג"ל הגהו רואה דעתי שאין רצוני לומר בזה לא היתר ולא איסורא.

דאף דיש לדון להקל וגם לא דמי' זה לשאר מלאכות שאפילו מותרין יש לחוש לח"ה וכמ"ש המג"א בסי' רמ"ד ס"קח אבל אפילו לא שייך זה. מ"מ דור הגה ולפי פרוץ ומקילין ותולין לומר שפרושים התירו להם.

ומדמים מקלתא למקלתא דלא דמי' ע"כ לפי ראות עיניו יעשה. והשומר שבת פהלקתו ינצל מכל צרה ואשרי לו דברי ידידו הדוש"ת הק' משה שיק מברעזאוווע תשובה ק"ז בעזה"ת חוסט אור ליום א' פ' ויחי תרל"ו לפ"ק החיים והשלום וכל טוב להרבני המופלא ומנפלא בתורה וביראה כש"ת מוה' משה הפהן ראפאפורט נ' היושב בשבת תחפמוני בישוב אטשאד יע"א:.

מכתבו קבלתי ובו נשאלתי ע"ד איש יהודי אשר קיבל מיהודי אחר מלאכת הטאבאק ויש לו שכירים הרבה לשנה ובמשך השנה צריך לשפוך עוד שכירי יום אם מותר לעשות לכל הפחות ע"י שכירי השנה.

והיהודי הג"ל אמר שמורה אחד התיר לו ליתן לא' משכירי השנה רנוח בכל שנה ועי"ז יהא נחשב לו כשנתה. ומעלתו נ"כ' דנראה דאסור מדינא דאפילו שכירי שנה אפילו לדעת הרמב"ם המבואר בסי' רמ"ד סעי' ו' דקבלנות לזמן מועיל אבל הקא שרנוח הישראל טובא דמי' למ"ש השע"ת בסי' רמ"ג בשם תשובת דברי יוסף סי' ט' דכיון דמרויח הישראל ע"י מעשה שבת.

גם להרמב"ם יש לאסור ואין לסמוך על נתינת רנוח להחשב כשנתה. וכ' מעלתו נ"כ' פיון דהיהודי שוכר ומשלם ועל פיו הם עושין אין זה מועיל.

דהם שלוחיו ולא דמי לשנתה דסי' רמ"ה ובפרט שמרן הגאון בחת"ס בתשובה נ"ח כ'.

דהיכא דהשנתפות הוא רק להתיר הוי פהערמה, ואסור משום מ"ע.

עכ"ל בקצרה. והנה כל דבריו נכונים.

דבונדאי אין מקום להיתרים הג"ל חדא דבשדה קי"ל באו"ח בסי' רמ"ד דאינו מועיל קבלנות. משום מ"ע.

והשנית דאפילו שכירי שנה אין נקראים כלל שכירי קבלנות אלא שכירי יום דדווקא אם מקבל הפועל על עצמו לגמור איזה מלאכה ובכשותו לגמור אותה מלאכה באיזה עת שירצה מקרי קבלן לדעת הרמב"ם אפילו אם הוא מושפך לאותו מלאכה על כל השנה אבל היכא דאין על הפועל לעשות ולגמור המלאכה ההוא אלא שצריך לעבוד דבר יום ביומו מה שאפשר לו.

הוא מקרי שְׁכִיר יום דְּמָה לִי אִם שָׁכְרוּ לְיוֹם אֶחָד או לְשָׁלְשִׁים יוֹם או לְשָׁסָה יָמִים
כְּמִסְפַּר הַשָּׁנָה וְאֶפְיָלוּ לְדַעַת הָאוֹמְרִים דְּלִהְרַמְבָּ"ם אֶפְיָלוּ הֵיכָא שֶׁהִבְעָה"ב נִהְיָה גַם
בְּשַׁבַּת מַעֲשִׂיּוֹת הַפּוֹעֵל מִן תֵּר.

מ"מ בכה"ג שֶׁהַפּוֹעֵל לֹא קִיָּבַל עָלָיו לְגַמּוֹר הַמְּלָאכָה אֲלָא לַעֲשׂוֹת דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ לִכ"ע
מְקָרִי גַם לִהְרַמְבָּ"ם שְׁכִיר יוֹם וְאִסּוּר מְדִינָא וְאֶפְיָלוּ אִם הִי שׁוֹכְרָם לַעֲשׂוֹת בְּקַבְלָנוֹת
מִמֶּשׁ דְּהֵינּוּ שְׂאֵם עוֹבֵד הַקְּרָקַע בְּמִשְׁפַּח הַקְּלָאָפְטָעֵר: או יָאָה או קִיבַעַל כְּפִי הַמְּנַהֵג וְאִז
הַפּוֹעֵל יָכוֹל לַעֲשׂוֹת אֵיזָה יוֹם שְׁיִרְצָה וּבְדִידָן' קָא טָרַח וְהוּי קַבְלָנוֹת מִמֶּשׁ מ"מ הָא קו"ל
בְּסִי' רמ"ד הַנ"ל דְּקַבְלָנוֹת בְּשָׂדֵה אִסּוּר: וְיֵשׁ בְּזָה ב' טַעְמִים דְּלִהְרַב הַמַּגִּיד הַטַּעַם פִּינּוֹן
דְּלַעַת הַקְּצִיר וְהָאִסְיָה יִרְאָה שְׂאִין הַפּוֹעֵל לֹחֵם חֵלֶק מְאוֹתוֹ דְּבַר שְׁגִידָל בְּשָׂדֵה.

וְלֹא הוּי כְּפָאֵרִים. יִתְלוּ בְּשְׁכִיר יוֹם וְכֵן הַסְּבִיר הַטו"ז שֶׁם וְהַתּוֹסְפוֹת שַׁבַּת שֶׁם הַסְּפִים
לְהַטַּעַם דְּהַעוֹלָם לֹא יִדְעוּ הַחֲזִלוּק בֵּין קַבְלָן לְשְׁכִיר יוֹם וְגַם הַקַּבְלָן בְּעֵינֵי הָעוֹלָם כְּשֶׁלִּיחַ
לְכַעֲלִים בְּדָבָר הַנֶּעֱשֶׂה בְּפִרְהוּסָא וְאֶפְשָׁר שְׁיֵשׁ נפ"מ בֵּין שְׁנֵי הַטַּעְמִים לְנִדְוֹן הַנ"ל
שְׁלִטְעַם הַרַב הַמַּגִּיד הַנ"ל שֶׁהַעוֹלָם יִרְאוּ בְּעַת הַקְּצִיר לְמִי מְאֻסְפִין הַגִּידוּלִין א"כ הִיְהוּדִי
הִרְאִשׁוֹן הוּא עוֹבֵר וּמְחֻזֵי כְּשֶׁלּוּחֵיו וְהַשְּׁנִי אֵינּוּ עוֹבֵר אֲלָא עַל לַפְנֵי עוֹר אֲבָל אִם הַטַּעַם
כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת שַׁבַּת הָרִי הַשְּׁכִירִים נִרְאִים כְּשֶׁלּוּחֵים שֶׁל הִיְהוּדִי הַשְּׁנִי וְא"כ הוּא עוֹבֵר
מִצַּד עֲצָמוֹ.

וְעַכ"פ אֶפְיָלוּ בְּקַבְלָנוֹת אֵין לְנוּ הִיתָר אֶפְיָלוּ אִם הוּי בְּאַמַּת קַבְלָנוֹת בְּאִנְפוֹן דְּלַעֲיִל וְלֹא
מְצִינּוּ הִיתָר לְגַבֵּי מְקַס בְּסוֹף סִי' רמ"ד הֵיכָא דְיֵשׁ לְחוּשׁ דְּיִשְׁרָאֵל עֲצָמוֹ. יַעֲבֹד דְּלַדַּעַת
הַמַּג"א דְּנֻקָא הֵיכָא דְּמַצִּיל מִיָּדָם וְגַם הוּא עֶסֶק גְּדוֹל וְא"כ לֹא יִדְעָתִי כָּאֵן הִיתָר וַיַּעֲיִין
בְּסִי' רמ"ה בְּטו"ז סק"ג וְאֶפְיָלוּ לְהַמַּג"א שֶׁם סק"ח דְּהִתִּיר הֵינּוּ מִשׁוּם דְּהוּי כְּמַצִּיל מִיָּדָם
כַּמ"ש הַתּוֹסְפוֹת שַׁבַּת וְאֵין כָּאֵן הִיתָר אֲלָא א"כ יַעֲשֶׂה בְּאַמַּת שׁוֹתְפוֹת עִם גוֹי אֶחָד.

דְּהֵינּוּ שֶׁהַגוֹי יִהִי שְׁוֹתֵף בְּאוֹתוֹן חֲדָשִׁים. או שְׁבוּעוֹת שֶׁהַמְּלָאכָה מְרוּבָה וְצָרִיכִין לַעֲשׂוֹת
גַם בְּשַׁבַּת.

וּבְאוֹתוֹן הַשְּׁבוּעוֹת וְהַחֲדָשִׁים יִהִי הַגוֹי הַשְּׁוֹתֵף מְכַנִּים וּמוֹצִיא וּמְשַׁלֵּם לְהַפּוֹעֲלִים: וּבַכַּה"ג
אֵע"ג דְּלִקְחַת הַשְּׁוֹתֵף רַק כְּדִי לְהִתִּיר אִסּוּר שַׁבַּת מְכַל מְקוֹם פִּינּוֹן דְּגַם כְּחוֹל בְּאוֹתוֹן שְׁבוּעוֹת
וְחֲדָשִׁים הַגוֹי מְכַנִּים וּמוֹצִיא נִרְאָה דְּגַם מִן הַגָּאוֹן בַּחַת"ס מוֹדָה דְּרַק מִשׁוּם מ"ע הוּא
דְּאִסּוּר אֲבָל כַּה"ג דְּלַעֲיִל דְּגַם כְּחוֹל הַגוֹי מְכַנִּים וּמוֹצִיא הָרִי מוֹכְחָא מִלְּתָא דְּזָה שְׁלִקְחַ
הַגוֹי לְשׁוֹתֵף כְּדִי לְהִיּוֹת מוֹתֵר בְּזָה אֵין קַפִּידָא שְׁהָרִי מְבֹאָר שֶׁם בְּסִי' רמ"ה שְׂאֵם הָיוּ
שְׁוֹתְפִין מְכַבֵּר וְלֹא הוֹתְנוּ דְּבַשַׁבַּת יִהִי לְשַׁל גוֹי יוֹכְלוּ לְבַטֵּל הַשְּׁוֹתְפוֹת וְלִהְשַׁתֵּף מְחַדָּשׁ
כְּדִי לְהִתִּיר לְגוֹי לַעֲשׂוֹת בְּשַׁבַּת עַל אִנְפוֹן כְּזָה וְנִרְאָה דְּגַם בְּנִדְוֹן הַנ"ל יֵשׁ תַּקְנָה לַעֲשׂוֹת
אִם שׁוֹכְרִין לְהַגּוֹיִם בְּאַמַּת בְּקַבְלָנוֹת עַל קִיבַעַל או יָאָה כְּדַלַּעֲיִל וְעַל דְּרַף הַמְּבֹאָר בַּמַּג"א
בְּאו"ח סִי' רמ"ח זָה דְּעָתִי וְאַחַתוֹם בְּבִרְכָה יִהִי ה' עֲמוּ וּיְכַרְךָ אוֹתוֹ וְאֵת בֵּיתוֹ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר
לוֹ דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַדו"ש: הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבָרַעְזָאוּנֵע: תְּשׁוּבָה ק"ח בְּעֵנֵן הַנ"ל.

הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכ"ט לְהַרְבֵּי הַמְּוִפְלָא וּמְוִפְלָג בַּתוֹרָה וּבִירְאָה כַּש"ת מו"ה מִשָּׁה הַכַּהֵן
רַאפֹּרְט נ"י בְּיִשׁוּב אִטְשָׁאד יַע"א: מְכַתְּבוּ קַבְלָתִי שְׁנִית ע"ד שְׁוֹתְפוֹת עִם הַגוֹי בְּעַבּוּדַת
הַשָּׂדֶה מְטַאָבָק וּבְמְכַתְּבוּ הַזָּה הוֹדִיעֵנִי שֶׁהִישְׁרָאֵל שְׁקִיבֵל מְאֻדוֹן הַשָּׂדֶה מְחַדָּשׁ וְרוֹצֵה

לכתוב הקאנטראקט על שמו ועל שם הערל והגוי יכנסו ויוציא להפועלים ובכה"ג נראה למעלתו נ"י דש"ר ואפי' דעת ה"ר"ן המוכא ברמ"א בסי' רמ"ה סעי' א' וע"ד ה"ר"ן סמ"ד השו"מ בחלק ב' סי' קע"ח.

ועוד בכמה תשובות ותמה על דברי מ"ר הגאון בחת"ס חא"מ סי' נ"ח שהצריך לצרף עם היתר השותפות עוד סברות אחרות עכ"ל בקצרה והנה פוננת מ"ר הגאון בעל חת"ס זצ"ל נראה לי דבנידון ש"ל ש"ר ה'הודי בעצמו הרשיון למפור המלח אלא שאח"כ נשתתף עם הגוי ובכה"ג באמת עפ"י דינא דמלכותא הראשון שנכתב עליו הקאנטראקט והרשיון הוא הבעל דבר ואחריותו עליו אע"ג שהוא לוקח לו שותף אח"כ וזה שלוקח שותף אחר הוא רק פאלו משפיר חצי חלקו מן העסק ההוא.

וכבר התעורר המג"א בסי' רמ"ד סק"ח גבי מ"ס שמשפיר לאחר איך שם ש"ר שמשפיר לאחר שהרי הוא דבר שאין בו ממש והמג"א כ' דהוי כעין מוכר הנרמא דמלפא על שבת והתוספות שבת ושאר אחרונים פלפלו בזה דהוי כדבר שלא פא לעולם וגם אני פתבתי במקום אחר: ועכ"פ לפי מ"ש ושמעתי שבכה"ג לעולם נשאר הראשון אצל הש"ר הבעל דבר ואחריותו עליו וא"כ הוי רק כמשפיר לו ואינו דומה לשותף דאיני בי' בסי' רמ"ה סעי' א' ואיכ"ל בכה"ו אפתי איפא משום מ"ע ולא חשוב שותף גמור ונראה לי דגוף הסברא הכריח למ"ר הגאון זצ"ל מדלא הביא הרמ"א בסעי' ג' ג"כ סברת ה"ר"ן וע"כ משום דלא פסיקא מלתא באופן הנ"ל.

שלא היו שותפין מיד בקבלה. פינו דהתם מיני דלא הותנה מתחילה ולכך ג"כ אין תקנה אחרת לבטל השותפות ולהשתתף מחדש שהקשו האחרונים שם על הרמ"א דבכה"ג אין ביזו אפשות אלא בקבלנות.

או בשכירות ומפל מקום מועיל קצת השותפות אפילו של אח"כ ומסלק המ"ע במקום פסידא ובנידון כה"ג התמיר מ"ר הגאון זצ"ל דעל היתר הרמ"א כבר הקשו ופלפלו בו הטו"ז ושאר האחרונים.

כמו שהבאתי במכתבי הראשון ולכך אני פתבתי דבהדי השותפות יהי גם כן שכירות קבלנות באופן האפשר דבמכתבו הראשון הי' השאלה באם נשתתף עם הגוי אח"כ אחר שקיבל עליו כ"ר הש"ד: והוא על אחריותו: אבל לפי מ"ש במכתב הזה.

דעתה רוצה ה'הודי השני לקבל מחדש ולכתוב הקאנטראקט על שניהם והם שותפין גמורים: בכה"ג יש להקל ולסמוך על דעת ה"ר"ן לענין שאין ישאל השני עובר אבל הרי גם האדון הראשון המשפיר הש"ד הוא ה'הודי ואנו צריכין לומר ולעשות תקנה שגם הוא לא יעבור דאל"כ הוי מסייע ידי עוברי עבירה ולכך עדיין לא סגי היתר ה"ר"ן הנ"ל דהרי אפילו אם הי' המקבל רק נכרי.

ג"כ הי' אסור משום שהש"ד נקראת על שם ה'הודי הראשון דהא מכניסין הטאבאק וכל מה שגדל בש"ד לה'הודי בעל הש"ד וקי"ל שם בסי' רמ"ד דבש"ד לא מהני קבלנות אלא דווקא אריסות וא"כ עדיין יש לחוש למ"ע.

ומשום מסייע ידי עוברי עבירה. יעניין בש"ד ביו"ד סי' קנ"א סק"ו ובדגול מרובה שם אי בישאל שאינו חושש לעבור אנו מצווין להפרישו: אמנם איפא למימר דלענין ה'הודי

הראשון שפבר מפורסם הדבר שגם עד עתה הי' נותן השדה בקבלנות ונתפרסם הדבר שאין הוא עצמו שוכר השפירי יום איכא למימר דדינו כמבואר באו"ח סי' רמ"ג לענין שכירות רחיים ומרחץ דאם הוא מפורסם שאינו עובד ופועל בעצמו שוב לית בי' משום מראית עין ועוד אפטר לדון ולהתיר עפ"י מה שהביא בתוס' שבת בכללים בסי' רמ"ג אות י"א בשם תשובת חות יאיר סי' נ"ג שכ' בשם בעל עבודת הגרשוני דאסור לומר לעפ"י ש"אמר לעפ"י אחר לעשות מלאכה אע"ג שהוא רק שבות דשבות ונהנות יאיר דחה ראיתו וסיים ומידי ספיקא לא נפקא וספר חות יאיר אינו פחת ידי לעיני בו וא"כ הקא גבי מ"ע דבלא"ה לדעת תוס' ורא"ש בקבלנות שרי איכא למימר דבכה"ג שהוא נותן שכר לקבלן לשפוך לו אחרים והוי ספיקא איכא למימר דשרי אמנם האחרונים פתבו שאין לדמות ההפסדות ועיי"ש במג"א סק"ח ובטו"ז סק"ג בסי' רמ"ה מפל מקום פאן בצירוף טעמים המבוארים לעיל נ"ל דיש להתיר הנראה לפענ"ד פתבתי דברי החותם בברכה המשולשת ידידו הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה ק"ט בעזה"י יום ה' ואתחנן תרל"ה לפ"ק חוסט יע"א: החיים והשלום וכל טוב להרב המאוה"ג המןפלג בתורה כש"ת מו"ה משה הלני פאלאק אבדק"ק באנהאט יע"א: מכתבו קבלתי ואשר שאל מעלתו בענין שביתת בהמה באיש שמחיתו ע"י סוסים וא"א לו למפור בקל עש"ק אותם אם יש למצוא לו היתר לעשות שותפות עם עפ"י.

הנה דין זה מבואר באו"ח סי' רמ"ו סעי' ה' והוא מדברי הריב"ש כמבואר שם ומשם מוכח דגם בשותפין אית בי' משום שביתת בהמה. ובמקום אחר פתבתי שקשה לי מריש פרק ראשית הגז דמבואר שם היכא דכתיב בהמה ממעטינין שותפות אם לא דריבה הקרא בפירושו: וא"כ ה"נ למה יהא בבהמה אם הוא בשותפות איסור שביתת הרי פתיב למען ינוח שורף ובהמה.

ומפל מקום אם מתנה עם הגוי דבשבת יהי' שלו. וביום א' תהא של ישראל דהיינו שמוכר לו על שבת ויהי' בשבת הן שוכרו והן האחריות מהבהמה על הנכרי נראה לי דמועיל פינן דמוכר לו על יום השבת.

לא מבעי' בהתנו קודם שעשו שותפות דמהני כמבואר בש"ע. אלא אפילו לאחר שנתתפו.

אם מתנה פן דבשבת יהי' לגמרי של הנכרי כמבואר שם בש"ע וגם האחריות זקוף עליו כמלנה זה מועיל כעין דמבואר באו"ח סי' ת"ן ובמג"א שם סק"ג דאם מוכר לו התנור מותר. ה"נ אם מוכר לו על השבת כדלעיל מועיל: אלא דלכאורה קשה לי על זה.

לפי מ"ש בר"ן בנדרים דף כ"ט דמכירה לזמן הני רק קנין פירות והגוף נשאר לבועלים וא"כ אפתי עובר משום שביתת בהמתו ולפענ"ד ראי' גדולה לזה מע"ז דף ט"ו דלענין שביתת בהמה מועיל והעיקר תלוי במי שהפירות והשימוש הוא שלו עליו המצנה שותפות בהמה.

ולכאורה קשה שם בע"ז דמפלפל שם אי אמרינין שכירות קניא אם ישראל שוכר לנכרי אינו עובר עיי"ש בתוס'. ואמאי אינו עובר הא הני רק שכירות לזמן.

וּלְפִירוֹת וְאֵן קִי"ל דק"פ לֹא כְהִג"ד וצ"ע שָׁם. וְע"כ דְּלַעֲנֵן שְׁבֵת תְּלִיא הָעֵיקָר בְּמִי שְׁפִירוֹת שְׁלוֹ הֵינּוּ שְׁכַר הַשְּׂמִימוֹשׁ וּבִלְא"ה הָרֵא"ש בְּתִשְׁבֵּה הִבִּיא בְּשֵׁם רַבֵּינוּ אַבְיָגְדוֹר בְּכָלֵל ל"א דָּגַם בְּמִכִּירָה לְזִמְן מוֹעִיל לְעֲנֵן אֶתְרוּג וּכְיוּצָא בּוֹ נִגְמַן מִן הַגָּאוֹן הַחַת"ס בְּתִשְׁבֵּה כ' דְּמוֹעִיל וְדוֹנְקָא לְעֲנֵן בִּיכּוּרִים בְּעִי' הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִתְּתָ לִי אֲבָל בְּשֶׁאֵר דְּבָרִים אֲפִילוּ קִנְיָן לְזִמְן מוֹעִיל וּא"כ ה"נ: וּבְזֶה אֲמַרְתִּי לִישָׁב מֵה שְׁהַקְשָׁה מִן הַחַת"ס וצ"ל עַל הָא דְכָתַב הַטּוֹר בְּשֵׁם ר' פֶּרִיץ דָּאָם מִפְקִיר עַל שְׁבֵת לַחֹד מוֹעִיל וְהַקְשָׁה מִן דְּהָא בְּנִדְרִים מ"ז מִסִּיק דְּהַפְקֵר לְזִמְן לִכ"ע בְּעִי' דוֹנְקָא שְׁיָבּוּא לִידּוֹ וְאִמְאִי מוֹעִיל פֶּאָן.

וְלִהְיֵ"ל אֲמַרְתִּי דְּבּוֹנְדָאִי אִם בְּעִי' שְׁיִהְיֵ' פְּלוֹ שְׁלוֹ גַם הַגּוֹף: א"כ אִם מִפְקִיר לְזִמְן אֵינוֹ הַפְקֵר גְּמוּר וְלִכְּפֵי בְּעִי' שְׁיָבּוּא לִיד זוֹכָה. אֲבָל לְעֲנֵן שְׁבֵת דְּהוֹכַחְנוּ לְעִיל דְּבְעִי' רַק הַפְקֵר לְזִמְן וּא"כ אִם מִפְקִיר לְפִירוֹת מוֹעִיל וְלִכְּפֵי כ' רַבֵּינוּ פֶּרִיץ דָּאָם מִפְקִיר לְשְׁבֵת לְחַוְדָּא מוֹעִיל.

וְה"נ לְעֲנֵן מִכִּירָה מוֹעִיל אִם מוֹכֵר רַק לְזִמְן וְה"ה בְּנִשְׁתַּתְּפוּ וְעָשׂוּ תְּנָאִי כְּזֶה וְקִנְיָן עָלָיו: שְׁבֵשְׁבֵת יְהִי שֶׁל הַגּוֹי בְּאַחֲרֵיּוֹתוֹ מוֹעִיל. וּמ"מ בְּעִי' שְׁיִפְקִיר בְּפִנֵי ג' בְּנֵי אָדָם.

וְגַם צָרִיף שְׁלֵא יֵצֵא מִרְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל בְּשְׁבֵת קוֹדֵשׁ וְאִז מוֹתֵר כֵּן נִרְאֶה לְפַעַם"ד נִכּוֹן יְדִידוֹ הַדּו"ש: הַק' מִשֶּׁה שִׁיק מִבְּרַעְזָאוֹן: תִּשְׁבֵּה ק"י שִׁיל"ת חוּסֵט יוֹם ג' תְּמוּז תרל"ג לִפ"ק: הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְאַהוּבֵי חֲתָנֵי הָרַב הַמְּוִפְלָג הַמְּאוּהָ"ג מוּה' יַעֲקֹב פְּרָאגֶּר נִי' הַאֲבִדְק"ק אֲדָא יַע"א: מִכְּתָבָה קַבְלִיתִי וְע"ד שְׁאֵלְתָּה ע"ד מִנְיָן בְּיָשׁוּב אֶחָד שְׁאִין בְּמִקּוֹמָן מִי שְׁיִוְכַל לְקִירוֹת בִּס"ת פְּרָאוּי וְאִישׁ א' הָדָר מַחוּץ לְעִיר: וְנִהַר מִפְסִיק בִּינֵיהֶם אִי רִשְׁאִי לְבוֹא וְלַעֲבֹר בְּסִפִּינָה פְּדִי לְהוֹצִיא רַבִּים יְדֵי חוֹבְתָן וְכַתְּבָתָ שָׁרֵב גְּדוֹל אֶחָד הַתִּיר וְאַתָּה הַשְּׁגַת עַל דְּבָרָיו כְּאֲשֶׁר יִבּוֹאֵר לְהֵלֵן אִי"ה וְשְׁאֵלְתָּ דַעֲתִי בְּזֶה.

וְהִנֵּה בְּעֵיקָר הַדְּבָר כְּכֹר הָאֲרִיכוֹ בְּתִשְׁבֵּת שָׁב יַעֲקֹב בִּסִי' ט"ו וּבְעַבְדוֹת הַגְּרָשׁוֹנֵי סִי' קכ"ד. וְעוֹד כְּמָה תִּשְׁוֹבוֹת כְּאֲשֶׁר הִבָּאת אִתָּה.

וְלִבְאֵר הַדְּבָרִים צָרִיף לְבָאֵר ה' חִילּוּקֵי דִינִים א' אִם יֵשׁ בְּסִפִּינָה אִיסוּר שֶׁט ב'. אִי לְצִנְרָף מְצוּה שְׂרִי ג' אוֹ לְכָל הַפְּחוֹת בְּמִצְוֵה דְּרַבִּים שְׂרִי.

ד' חִינְדֵשׁ הָרַב הַגְּדוֹל הַנֶּ"ל דִּישׁ לְהַתִּיר ע"י שׁוֹמֵר כְּעִין דְּהַתִּירוֹ בְּאִנְרַח חַיִּים סִי' עה"ר לְקִירוֹת בִּס' בְּשְׁבֵת לְאוֹר הַנֵּר ה' אִם ע"י קִנְיָת שְׁבִיתָה בְּכִנְיֵסֵת שְׁבֵת בְּסִפִּינָה. יְהִיא מוֹתֵר לְכַנּוּס בְּה אַח"כ בְּשְׁבֵת: וְנִתְחַיֵּל לְבָאֵר בַּעֲזַה"ת.

הָשָׁב יַעֲקֹב בִּסִי' ט"ו הָאֲרִיף לְהוֹכִיחַ. לְפִי הַמְּנַהֵג הַמוֹכָא בְּרַמ"א בַּאו"ח סִי' רמ"ח דְּנִהְגּוּ לְהַפְלִיג אֲפִילוּ בְּשְׁבֵת אִם קִנּוּ שָׁם שְׁבִיתָה בְּכִנְיֵסֵת הַשְּׁבֵת.

מוֹכַח דְּקִי"ל פְּדַעַת הַגָּאוֹנִים וְשִׁיטַת הַרְשָׁפ"ם בְּתוֹס' בְּעִירוּבֵין דָּף מ"ג. וְדִלָּא כְּשִׁיטַת הַר"י שָׁם דִּס"ל דְּבְסִפִּינָה אִיכָּא גְזִירַת שֶׁט וְאִיסוּר מְשׁוּם שְׁמָא יִשׁוּט.

וּס"ל דָּאִין זֶה בְּכָלֵל לֹא יִשׁוּט וְהָא דְקָשְׂיָא לְזֶה מְשַׁבֵּת דָּף קל"ט ע"ב דְּהָא מְעַבְרָתָא רַק לְצִוְרָבָא מְרַבְּנֵן ע"י הַעֲרָמָה שְׂרִי. וּמוֹכַח דָּאִית בִּי אִיסוּר שֶׁט.

כְּתַב הַשָּׁב יַעֲקֹב דְּמִיָּרִי דְּהַגּוֹי עָשָׂה מְלָאכָה בְּמַעַבְרָ בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל וְלִכְּפֵי הִי דַעַת הַשְּׁ"י לְהַתִּיר בְּפִלְיָה בְּרוּק שְׁרוּב גּוֹיִם עוֹבְרִין וְהוֹלְכֵת גַּם בְּלִי יִשְׂרָאֵל עֵי"ש וְלִפִּי ענ"ד אֲפִילוּ

לפי שיטתו אסור ואפילו במעבר שא"צ לעשות מלאכה שהרי זה שמושיטין ומוליכין הספינה או הפליה ברוק זהו בנודאי כמבואר באו"ח סי' של"ט סעי' נ"ו וראיתי במאירי בשבת דף י"ח דאפילו ברוב גוים יש לומר דגם אדעתא דמיעוטא ישראל נמי עביד ולכל הפחות במעברתא שכל אחד צריך לשלם.

א"כ דעתן על כל אחד. וא"כ בפליה ברוק לא מבעי' אם צריכין לקשור ולעשות מלאכה דאסור.

אלא אפילו אינם עושין מלאכה. מ"מ השטה הוא שבות וגוי דעביד אדעתן דידן'.

הוי שבות דשבות. ונמי אסור ובמקום מצנה תליא בפלוגתא דמבואר באו"ח סי' ש"ז סעי' נ"ו: אמנם זה לפי מה שפירש השב יעקב אבל לפענ"ד אפילו להגאונים דלא ס"ל כהר"י המובא בתוס' עירובין דף מ"ג ה"ל איפא למימר דהיגו דנוקא בפסינה ההולכת מלמעלה למטה דלא ע"י אדם שטין.

דמיא הוא דממטו ומשפלו להו. כעין דאמרינו בחולין דף נ"א ע"ב דלעגן ריסוק אברים אין זה מקרי בהילוף ואפילו ביים דקא מיא.

עיקר הילוף הספינה ע"י הרוח והמלחים עושין רק סיוע שלא יזיק איזה דבר. ומסייע אין בו ממש.

ולכך ס"ל לגאונים דאין בו בפסינה משום הושטה. אבל אדם דעלול לטבוע נרק ע"י מעשו הוא שט וכו'.

אבל מעבירת שהולכת ברוחב הנהר נגד טבע המים: נרק ע"י המלחים המנהגים. לכ"ע אית בי' משום השטה.

ובזה מיןשבים דברי התוס' בעירובין מ"ג על הרשב"ם ועכ"פ נראה דמעבירת לכ"ע אית בי' משום השטה. והנה דברי המאירי בשבת י"ט לכאורה הם מעורפבין.

ונראה ביאורם דהנה ק"ל בסי' תקט"ו סעי' ו' ברמ"א וכן בסי' שכ"ה דאם נעשה ע"ד גוי וע"ד ישראל אסור ולכך קי"ל לעגן אריסות וקבלנות בסי' רנ"ב ובשאר מקומות דאם גילה ישראל דניחא לי' שיעשו בשבת אסור מטעם זה דעושה על דעת שניהם ובסי' שכ"ה סעי' ג' פסק הרמ"א דאפילו ברוב גוים אסור לישראל לשלם בע"ש לנחתום משום שאז עושה גם אדעתן דידן' וא"כ בנכנס ישראל בשבת לספינה הרי גילה דעתו שרוצה בהילוף והוא וא"כ נעשה אדעתא דישראל נמי ומאי יועיל הרוב גוים.

מיהו לדעת הגאונים שלא אסרו ספינה משום השטה. רק שמה יעשו אח"כ מלאכה.

וא"כ בהכניסה אינו מגלה דעתו שרוצה במלאכה שהוא. וא"כ שוב אפשר דאדעתא דרובא דמסתמא ניחא לי'.

ונה פוננת המאירי דהעולם שמפליגין בספינה סמכו אגאונים דלא חיישי אהשטה והיגו לפי מ"ש דבספינה דרב היילכתו לא חיישי' לשמא ישוט להגאונים'. אבל לפימ"ש השב יעקב שם בתשובה דגם לגאונים.

י"ל דהספנים והמלחים הם עושים מעשה השטה. דלא גרע ממאי דקי"ל בסי' של"ט דאסור להושיט בקעת ולשיטה זו הרי גילה ישראל דעתו דניחא לי' ונעשה גם אדעתו' וא"כ אסור וע"כ השב יעקב לשיטתו דהיתר רק משום דשבות דשבות הוא במקום מצוה.

ולא הוי לי' לסתום: ותו דמספקא לי אם יש לסמוך פאן אדיעה זאת דשבות דשבות ושרי במקום מצוה. פיון דהר"י חשיב לי' פשט עצמו פאלו האי שט במים.

ושבות דישאל אינו מותר אפילו לבעל העיטור בסי' רע"ו במקום מצוה. והוי ס"ס לאיסור דהרי בסי' ש"ז סעי' ו' הביא הש"ע ב' דיעות בזה ואף שדעה הראשונה כ' סתמא ומשמע שהכריע פו.

מ"מ אפשר דמצרפין דעת האוסרין לס"ס יעיין בפתיחה לפמ"ג באורח חיים סוף פתיחה פולקת. ובפתיחה ליו"ד בדיני או"ה סוף דין ו' ואפשר דמצרפין ואסור ואף דשמעתי דיש מקומות דיש להם היתר פשוט ואפילו בגליל שלי.

אם פבר הורה מורה הוראה להם בדרבנן בשעת הדחק לא הייתי מוחה אבל לדינא. שאנו באמת חוששין לשיטת הר"י קשה להתיר: ועמה נבוא לחלק השני לענין דבר מצוה.

אם נימא כמו שכתבתי למעלה. דשט הוא רק מה שהגוי מוליך הספינה.

ובמעבנות דאין צריך מלאכה וקשירה והוי שבות דשבות ושרי לי"א באו"ח סי' ש"ז במקום מצוה אמנם באמת דזה י"ל לדעת רשב"ם והגאונים. אבל לדעת הר"י האדם עצמו שהולך בשבת להספינה לשוט הוי פשט: ואע"ג דהאדם יושב במקומו ומינח גיח ומיא ממטי לי'.

מ"מ ס"ל לר"י דזה שהולך לספינה ועי"ז ישוט הוי פשט. ויש להסביר שיטתו עפ"י מ"ש התוס' בסנהדרין דף ע"ז ע"א ד"ה סוף כו'.

דאין חילוק בין אם מביא המים עליו. או שמקרב את האיש אל המים חייב משום חציו עיי"ש.

וה"ל וא"כ האדם הוא שט ועובר איסור שבות קי"ל בסי' רע"ו לאיסור דלא פבעל העיטור. אבל לכ"ע חד שבות ע"י ישראל.

גם במקום מצוה אסור. דהרי קי"ל בסי' של"ט דכל אלו שבותין דתנא בביצה גם במקום מצוה אסורין.

וא"כ השב יעקב טעמי' משום דס"ל דלא כר"י. אפילו לפימ"ש למעלה דגוי המוליך הספינה עושה השבות דהשטה מ"מ איכא למימר דשרי משום שבות דשבות במקום מצוה וא"כ לשאר האחרונים דס"ל דש"ע והמנהג כר"י במקצת דהיינו בשבת אסור משום שט והוי רק חד שבות בישראל.

: ולכ"ע במקום מצוה נמי אסור וכן פסק בש"ע סי' תרי"ג לאסור לעבדור בספינה אפילו במקום מצוה אלא שהא"ר בסי' רמ"ח ס"קד צידד לומר דזה רק משום חומרא דיוה"כ אבל לפי הנ"ל המלתא בטעמא פאינך פוסקים וכ"כ הפמ"ג.

ועוד היא הוי ס"ס לאסור חדא שמה כהר"י ואם ת"ל פּרש"ם וגאונים. והוי רק שבות דשבות.

דלמא הדין כהי"א בסי' ש"ז דאוסרין שבות דשבות גם במקום מצנה דלא דחי שבת אלא במילה: ונענין עתה בחלק הג' דאי אפילו במקום מצנה דרבים יש לאסור ונשפיר הבאת ראי' משופר מיהו בלא"ה המענין פרא"ש בברכות מ"ז אות כ' פ"ג שאכלו מבואר דהרא"ש אינו מחלק בין אם מוציא רבים י"ח.

או רק מצנה שכלם חייבין כיו"ט שני חשיב מצנה דרבים דרבנן. ודוחה אפילו עשה דאורייתא.

ופשוט דהיינו דנוקא עשה דוחה אכל ל"ת וכ"ש עשה ול"ת פשיטא דלא דחי. וביבמות דף ה' ע"ב דפריד מפסח ותמיד לא תירצו דשאני דהוי עשה דרבים וכ"ש בגידון הג"ל דאינו בעידנא וכבר כ' הר"ן.

בפ"ד דר"ה דכל דתיקון רבנן פעין דאורייתא תיקון וא"כ הוי איסור דהשטה עשה ול"ת וחסמין דהוי ג"כ עשה דרבים לדעת הרא"ש הג"ל. ואפי"ה אסור לשון ביו"ט.

דיו"ט הוי נמי דרבים וכ"ש שבת וזה כתבתי ללמד במקום אחר אבל באמת בגידון שלנו אין פאן עשה דרבים דשם גבי ר"א הי' עפ"י מקרה לא הי' עשרה. אבל פאן הרי הוא יכול לבוא אל הישוב קודם שבת אלא משום שמחת ביתו ועונג שבת שיש לו טפי בביתו.

א"כ הרי אין אנו רוצים להתיר לו לשוט משום עשה דרבים אלא משום שמחת ביתו. ואין זה עשה דרבים ואפילו אם בפשיעותו לא פא מע"ש.

הרי כ' התוס' בעירובין דף ק' ע"א. דעשה בפשיעה לא דחי.

וא"כ אין פאן שייכות להתיר משום עשה דרבים: ונשים עין בחלק הד'. תמהני טובא איך עלה פזאת על דעת ת"ח אפילו אמרינן כהטו"ז בסי' עה"ר סוף ס"קג וכן הביא המאירי בשבת שם דגם לפלות כליו מותר ע"י שומר מיהו היינו בחשש איסור שאין לחוש אלא שישפח אז בשעתו ויטה.

איפא למימר דמהני שומר אבל בחשש שמה יעשה חביות של שייטין וכי החשש בשעת השטה יעשה. אלא החשש שיעשה קודם השטה ללמוד לשוט וכן פרש"י בביצה.

ובספינה שמה יעשה ספינה והיינו פעין תי' המג"א שם ס"קה. לענין רוכב אלא שבהשטה בנודאי הוא פן.

ובלא"ה העיקר כמ"ש שם הת"ש דאין להשוות גזירת ומקנות חכז"ל ולא ילפינן אחת מחברתה להקל וכיוצא בזה כ' המג"א בריש סי' ש"ז. לענין שאר דברים.

והראי' שהרי שם במשילין תנו דברים שאינם שייכים רק בדרבים כמו אין דנין ואין מקדשין ואין חולצין וכל הלה לעשו דנוקא לפני עדים. וכולם עוסקים בחד ענינא דבכה"ג בקריאה מותר.

ובשאר שבותין אסור ושמא יכתוב אח"כ והפילל כמ"ש המג"א דאין לה בשבותין אלא כפי מה שנגמר ומפניו ביהן פפי מה שראו חכז"ל: ועוד לפנינו החלק הה' דנהי דלפי הג"ל אסור לעבור במעבירות או בספינה בשבת אפילו לצורך מצוה דרבים.

ואפילו יש שם רבים ושומרים. מ"מ אם קנה שביטה שם מע"ש בה"ש כדאיתא באו"ח סימן רמ"ח נראה דשרי וכתשובת שב יעקב סי' ט"ו ושם בתשובת הגאון מוה' גבריאל זצ"ל הפליג שאין שום הו"א לדעת הר"י ולמאן דחש לי' בספינה משום שט שיהא מקום להתיר בקנה שביטה בספינה.

ושוב יצא יושב לביתו עיי"ש וכן בתשובת עבודת הגרשוני בסי' קכ"ד נראה פן מפל מקום מדברי המג"א סוסי' של"ט מבואר דגם לדעת הר"י מועיל זה וכ"כ הת"ש והפמ"ג. ולי נראה להסביר זה דעיקר הגזירה הוא משום שמא יעשה דבר לשוט בו.

וכבר כ' שהחשש שמא יעשה פן קודם שיתחיל וכיון שנגנס בה מבעו"י שוב אין חשש. ונהרי אמרו בביצה י"ח על אשה מערמת וטובלת פינן דבעי' הערמה מדכר דכירי וה"נ אם נכנס בה קודם שבת.

ולכאורה צ"ע למה לא התירו פאן לכ"ע ע"י הערמה כמו גבי טבילה וכ"ש דבסי' של"ט פסקינו דאפילו לצ"מ אסרינן האידנא וצ"ל ג"כ כתי' הג"ל של הת"ש דאין יכולין לדמות תקנות וגזירות חכז"ל.

מפל מקום קניית שביטה כדאיתא בסי' רמ"ח שפיר מוכן דמועיל. וכן הוריתי פן פמה פעמים למעשה.

פן נראה לפע"ד ואחתום בכרחה חמיה הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאון עתשובה קי"א שיל"ת מוש"ק פ' תצא תרל"ג לפ"ק החיים והשלום וכל טוב לחתני הרב המאוה"ג כש"ת מוה' יעקב פראגער נ"י עכאל"ש: מכתבו קבלתי וע"ד דברי תורה אשר באת לפלפל בדין אשר כתבתי דבגוי העושה מלאכה לגוי ולישראל וע"ד שניהם אסור.

וכ' שהפ"מ בטו"ז סוסי' רע"ו כ' דבדרבנן יש להקל בזה דלא כדברי ועוד הארכת בזה ואם אמנם בעוה"ר קשה עלי לחולשת עיני לראות ולקרות ולעיין במכתבים וספרים ואפי"ה פדי לברר האמת הנטרחתי עצמי להשיב לה הגה אמירה לגוי הוא שבות ופירוש רש"י ריש פרק מי שהחשיף הטעם משום דהני פשלוהו וא"כ מסבא אין לחלק בין יחיד לרבים ובין לעצמו וגם לאחר דהרי שליחות ילפינן רפ"ב דקידושין מןשחטו אותו ולר"י פל הקהל יוצאין בפסח אחד.

והוא שוחט לעצמו ושליח לאחרים וא"כ פינן דהוא משום דמחזי כשלוהו הוא אסור. פל שנהיה שעושה לגוי ולישראל הוא אסור והפמ"ג לא יחלוק על זה אלא היכא דהישראל רוצה ליהנות בשבת מזה כדיעבד.

דס"ל משום שמא יאמר לו לעשות והוי גזירה לגזירה אבל באמת גם זה דבר תמוה הרי ממקומו הוא מוכרע דהא בסי' תקט"ו סעי' ו' שכ' הרמ"א בעשה לצורך שניהם דאסור ושם מייירי במביא מחוץ לתחום וא"כ היינו אסור דרבנן ואפי"ה אסור וה"ה אפילו

גימא דמיירי ביש במינו במחנפר ומשום תלישה ואע"ג דהוי בלא"ה מוקצה מ"מ נפ"מ לענן אם צריד להמתין בכדי שיעשה כדאיתא במשנה פ"ב דמכשירין מ"ו.

מ"מ הא המחבר והרמ"א בסימן תצ"ה ס"ל פדעת האומרים דתלישה ביו"ט מן התורה שרי וא"כ לעולם לא הוי אלא איסור דרבנן ואפי"ה אפילו במחצה על מחצה דהוי לדעת י"א רק ספק אפי"ה אסור וכ"ש בעושה לצורך שניהם ודברי הפמ"ג קשים טובא: אמנם לפי מ"ש במקום אחר דאפילו לשיטת האומרים דתלישה וקצירה שרי מה"ת ביו"ט מ"מ פינו דהשתא אסור הנחלש משום מוקצה א"כ לא משפכת בה א"נ ומפילא שלא פדרד א"נ אסור מה"ת לדידן ויש לדון בזה אולי שייך הואיל נחזי לקטנים או לחולה שאב"ס דשכיח] מ"מ הרי המעיין בש"ע סי' תקט"ו יראה הפשטות דאיירי במביא חוץ לתחום וא"כ מוכח פנ"ל ואפילו מביא מחוץ לי"ב מיל א"כ נראה דשרי מן התורה.

ודברי הפמ"ג צ"ע ובאמת בנדון הפליהבריק שהישאל נכנס בה בשבת גם להפמ"ג אסור שרי כתב שנה דס"ל דשרי היינו בעושה הגוי מדעתו לגמרי ואין הישראל מצוה לו אכל במצוה לו בנדאי גם להפמ"ג הוא פשלווחו: וכבר כ' הטו"ז בסי' ש"ז סק"ג דאמירה לאו דווקא אלא כל שמוכח פן מדבריו וממעשיו הוי פאומר וה"נ פינו שפנס בפסינה ע"ד להושיטו או ששילם לו פבר או שאומר שישלם לו אין לה אמירה גדולה מזו.

וא"כ גם להפמ"ג אסור וגם לענן הנותן לגוי דבר למפוך או לקנות קי"ל בסי' ש"ז אפילו ביש לו חלק לגוי ואדעתא דנפש' קעביד אפי"ה אי אמר לו הישראל למפוך ולקנות בשבת אסור פמבואר בסי' ש"ז, וכן מוכח בסי' ר' וגם באיסור דרבנן בעי' שלא יהא בבית הישראל ופלא יאמר לו לעשות בשבת ולאו דווקא אמירה אלא שום גילוי שרוצה הוא שיעשה בשבת דאז אסור משום דאז הוי הגוי עושה לעצמו ולישראל ואסור אפילו בדרבנן ודוקא בדבר שמשפכת לישראל לעשות בהיתר לילך ולשתות שם דיש מתירין אם הביא הגוי לישראל דרד רה"ר.

אז איכא למימר בדרבנן סמכינן על שיטה זו דמביא בסי' שכ"ה לענן הבאת שכר דרד פרמלית וכן במכירו היכא דאסור משום גזירה שפא ירבה בשבילו איכא למימר בדרבנן לא גזרו אבל כל שיעשה לצרכו ולצורך ישראל ונעשה פשלווחו מדרבנן אין חילוק בין דאורייתא לרבנן ונה ברור לדעת.

וכ"ש.

היכא דאמר או גילה הישראל דרוצה שהגוי יעשה בשבת הרי גם הפמ"ג אוסר וא"כ הנכנס בפלי"ה ברי"ק או בספינה בשבת להושיטו לעבר הנהר דאית בי' איסור דאיתא להושיט הספינה או שיעשה שום דבר והגוי עושה פן ע"ד ישראל ג"כ אסור ואפילו באיכא רוב גוים שם אסור ואע"ג דאמרינן בפ"ב דמכשירין.

ובשבת סו"פ כל פתבי דאזלינן בתר רוב מ"מ הכא שאני דהרי קשה הא כל קבוע פמחצה ע"מ ולדעת הרמ"ה המוכא בשיטה מקובצת סופ"ק דכתובות גבי וארב לו פרט לזורק אבן לגו דמוקי לה בט' ישראלים ואחד גוי דמשום קבוע איכ"ל.

אע"ג דגוי רק חדא איכא למימר דעת' עלי. דבשלומא דבר שאין הכל צריכין כגון ירק במשנה דמכשירין או הדלקת הנר בסוף פרק כל כתבי' אלא איכא דצריה וניחא לי' ואיכא דלא צריה א"כ אין הצריה קבוע דהצריכות הוי פנייד וכפירש ואזלינין בתר רנבא אבל כגון לעבנר בנהר דכלהו שהם שם קבועי הצריכותא הוי כקבוע וקשה האיך שיך שם לילה בתר רוב מ"ש מזורק אבן לגו.

להרמ"ה ובלישנא דשיטה מקובצת מפתנבות הנ"ל מבואר יותר ולכך דעתי בפלי"ה ברי"ק וספינה אם נימא דיש בו משום הושטה כמ"ש בתשובת ש"ב יעקב סי' ט"ו גם לגאונים אינו מותר והוי כשבות דשבות ואינו מותר אלא לצורך מצנה.

כן נראה לפענ"ד: תשובה קי"ב ומ"ש בענין שבימת בהמה כבר גילתי דעתי דבב"י בשם הש"בולי לקט והרב האי גאון ובש"ע פסקו שם סתמא אם רואה דגוי עובד בבהמתו בשבת אע"ג דהוא אינו נהנה מזה אסור וזה הלכה פסוקה מבלי חולק ומרן הגאון בחת"ס חאו"ח סי' ס"ב שנהרוא מדעתו קצת כהגאון בית אפרים דדוקא היכא דנהנה הישראל מזה אסור לא כתב כן למעשה.

וכמ"ש בחת"ס חיו"ד סי' ש"א שכל שלא אמרו למעשה אסור לעשות ע"י מעשה. והמג"א בסי' ש"ה סקט"ו הביא בשם הרלב"ח שפיצאה הבהמה מעצמה בדברים שיש איסור בהם בשביתות בהמה אינו עובר והמג"א השיג עליו אע"ג דגם בב"י בשם הגאונים מבואר דמשלא מדעתו אין איסור: צ"ל דהמג"א סובר דזה חשוב מדעתו: ועכ"פ כל שמשאיל לו או גילה דעתו דניחא לי' אפילו אין הישראל נהנה מזה.

עובר משום שבימת בהמתו וכן נראה מפסק הש"ע וכן משמע מדסתם בפרק במה בהמה אין יוצאה. וכעין קושית מג"א דלעיל מיהו הפנ"י ריש פרק במה בהמה רצה לומר דדוקא במקלטה דאית בי' טרחא כעין חרישה עובר מה"ת עיי"ש.

וכ"ז דלא כסתמת הש"ע וכן קי"ל דכל שהיא מדעתו אית בי' משום שבימת בהמה ואחתום בברכה חמיה הדורש שלומה: הק' משה שיק מברעזאווע. תשובה קי"ג שיל"ת חוסט עש"ק תזריע תרל"ג לפ"ק החיים והשלום וכל טוב להרב המאור הגדול כש"ת מו"ה שלמה קליין אבדק"ק סענטא יע"א: מכתבו קבלתי.

וביקוש ממני לחות דעתי בענין בגנן ביהכ"נ בקבלנות בשבת. ודעת מעלתו ני' להתיר לשפוך אומן גוי בקבלנות עפ"י ליציטאציע וקונטרקטון כפי הנימוס ואם הגוי בונה גם ביום אידם שוב עפ"י דעת מג"א בסי' רמ"ד ס"קלט ברבים ליכא חשדא וליכא בכה"ג חילול השם.

זהו תוכן פנונתו ולא נראה לי דמי יערב בעד האומן שיבנה גם ביום חגם. אעפ"י שיאמר כן הרי קי"ל באו"ח סי' רמ"ה דאין רשאים להאמינו במה שאומר שישבות בשבת.

כ"ש לענין ח"ה. וזה פתבתי לשיטתו אבל לדעתי פנונת המג"א פנין שעפ"י דתם מקרי זה זילותא ליום חג ואעפ"י שעתה אין מענשין על זה זהו משום רעליגיאנס פרייאהייט בדברים פאלה שאין עונשין אפילו להעובר על דתם בפרהסיא.

אבל ונדאי מה ששייך לדתם כגון בית תפלה שלהם. חלילה להם לבנות ביום חגם.

ואם ישאלים יבנו ביהכ"נ בשבת אפתי איכא ח"ה:.. ועוד הרי כבר כ' מרן וצ"ל בחת"ס סי' נ"ט שישירש דברי המג"א הם מבוארים ברמב"ם בפירושי המשנה סופ"ק דע"ז שכ' דלקה אסור להשפיר מרחץ לגוי משום ח"ה והיבנו דהגוי מפעי פעי ויאמר שבמרחץ פלוני שנקרא על שם ישראל רחץ.

אע"ג דאצל גוי בדתם רשאי לחמם מים במרחץ. אפי"ה כיון שהגוי אומר סתם על מרחץ שנקרא ע"ש ישראל וא"כ ח"ה פאן יאמרו סתם ואיכא משום חילול השם.

ועוד נראה לפענ"ד דלפי המנהג עתה יש לאסור מדינא. דאפילו במלאכת קבלנות בתלוש בבית הגוי אסור לומר לו שיעשה בשבת וגם קי"ל בסי' רנ"ב: ובסי' ש"ז דאסור לומר לו שיגמור הדבר עד יום א'.

אם הוא מלאכה שאי אפשר לגמרו עד יום א' אם לא יעשה גם בשבת. והוי לי' פאלו אמר לו בפירוש שיעשה גם בשבת ואסור.

ואע"ג דהוא בקבלנות והגוי אדעתו דנפשי' קעביד ולהנאתו אפי"ה הא קי"ל בסי' תקט"ו סעי' ו' בהג"ה ובסי' רע"ו במג"א סק"ו דאם עושה ע"ד שניהם על דעת גוי וע"ד ישראל אסור וא"כ גם בשכירות אמן.

לפי הנימוס שקובעין זמן שהאמן הבויה מיינסטער צריף שיגמור הבנין עד זמן פלוני. והאמן חושב הזמן ע"י שיפעול גם בשבת וא"כ הוי לי' פאלו מצוה לו הישראל לבנות גם בשבת.

זוה אסור מדינא וכדלעיל. ומטעם זה אני אומר אפילו בלא קבעו לו זמן לגמרי.

ואפילו במקום שידוע שעושין רק בקבלנות. יש לחוש שוב למראית עין היכא דשייך חשדא ומרן הגאון בעל חת"ס סי' ס' חאו"ח.

פקפק על כל ההיתר. דברבים ליכא חשדא מסופה דף נ"ג יעוי"ש: והנה כ' מעלתו דלמדן אחד השיב דיש לאסור משום דשם בעירו הלבנים הם של ישראל והוי כמו דאיתא במ"ק דף י"ב דהיכא דמסייע בתיקנא בהדייהו אסור.

ומעלתו נ"י דחה אותו כיון דאדעתו דנפשי' קעביד וברבים דליכא חשדא שרי עכ"ל ולכאורה בנדאי לפימ"ש המג"א סימן רנ"ב ס"קו ושם בתוס' שבת ס"ק"ב בשעה הגהותמרדכי פ"ק דשבת דאפילו בקצץ אסור היכא דנוטל בשבת משל ישראל ואפילו בקבלנות בתלוש וא"כ מבואר דלא משום חשדא אלא משום דבכה"ג מוכחא מלתא דניחא לישראל וא"כ עושה ע"ד שניהם דאסור.

ובזה כ' ג"כ הגהות מיימוני פ"ו משבת אות ו' והובא בתוס' שבת בפללים. וכזה נראה דלאו משום חשדא אלא משום דמוכחא מלתא דניחא לי' ואסור כדלעיל וא"כ ח"ה נב"ד אם הוא בכה"ג אסור ובלא"ה הרי אמרו חכז"ל בסוף מעשר שני דיוחנן כה"ג ביטל שלא יהא הפטיש מכה בחוה"מ אע"ג דמדינא דבר האבוד שרי.

אפי"ה כיון דאנושא מילתא איכא זילותא דמועד וכ"ש בשבת דחמיר': ואמרו בשבת דף י"ח דרחיים של מים אפילו נתן לתוכה מע"ש אסור משום השמעת קול ואיכא זילותא דשבת והביא רמ"א באו"ח סי' רנ"ב יש אוסרין כרבה.

דְּחִיּוּשֵׁינוּ לְהַשְׁמַעַת קוֹל וְאִיכָּא זִילוּתָא לְשַׁבְּתָא וּמְכַל הָלִין טַעְמָא אִין לְהַתִּיר לְבָנוֹת
בִּיהֶכְנִס בְּשַׁבְּתָא: וְעַם ה' הַמְּקַדְּשִׁים וּמְפַזְרִים יוֹתֵר מְשַׁלְּשִׁים אֲלֵפִים לְפָאֵר בֵּית ה' לְכָבוֹד
שְׁמוֹ הַגְּדוֹל אִיךָ יְחוּסוּ עַל הַפְּסֹד פְּזָה לְכָבוֹד הַשַּׁבְּתָא.

וְחָלִילָה לְבָנוֹת בֵּית ה' שְׁשׂוּפְכִים שָׁם תִּפְלְתֶם וְנִפְשָׁם לֵה' לְבָנוֹת בְּשַׁבְּתָא. יִבְטְחוּ בֵּה'.
וַיַּעֲשׂוּ טוֹב. וְלֵה' הָעֹשֶׂה וְהַכּוֹבֵד.

וְזָכוֹת שַׁבְּתָא קוֹדֶשׁ: גֹּוֹרֵם הַשְּׁפָעָה. וְכָל טוֹב.

וּכְדָאֵי הוּא שְׁחַפֵּץ ה' בְּיַדְכֶם יַצְלִיחַ יְהִי ה' עִמּוֹ וַיְבָרֵךְ אוֹתוֹ בְּבִרְכַּהּ הַמְּשַׁלְּשֵׁת יְדִידוֹ: הַק'
מִלְּשָׁה שִׁיק מְבָרְעֵזְאוֹנָע: תְּשׁוּבָה קִי"ד שִׁיל"ת מוֹש"ק י"ט טַבַּת תְּרִי"ב לַפ"ק פֶּה יַעֲרַגְעֵן
הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לִידִידֵי הָרַב הַגָּאוֹן הַמְּפֹרָסִים.

עֲרוּגוֹת הַבְּנוּשָׁם. ע"ה פה"ח נ"י כש"ת מוה' יַעֲקֹב עֲטִלִּינְגֵעֵר נ"י אב"ד דק"ק אֶלְטוֹנָא
יַע"א: אַחֲרֵי דְרִישַׁת שְׁלוֹמוֹ וְטוֹבוֹ בְּאֵתֵי בְּדַבְרֵי תוֹרָה לְבָרַר דִּין טְחִינָה בְּרַחֲמֵי שְׁל מִים
וּמְצוּדָה בְּשַׁבְּתָא.

וּלְבָאֵר מַה נִּקְרָא גְרָמָא. הִנֵּה אֲמָרוּ בְּשַׁבְּתָא דַּף ק"ך עֲשִׂיָה אָסוּר.

גְרָמָא מְוֹתֵר. וְכֹן מְצִינּוּ לַעֲנֵן שְׁאָר אִיסוּרֵי תוֹרָה גְרָמָא שְׁאֵנִי.

אַמְנָם גָּדֵר הַגְרָמָא אִינוּ מְבִנְיָא כָּל הַצְּנוּרָה. וְהַמְג"א בְּסִי רַנ"ב ס"ק כ' דְּנִתְיָנָה לְרַחֲמֵי
שְׁל מִים הָיִי שְׁבוּת.

דְּהוּי כְּגֵרָמָא. וְאַבְּנֵי הָעוֹזֵר בְּסִי שְׁכ"ח הַשִּׁיג עָלָיו וּבְסִפְרָ קָרְבֵן נִתְמַאֵל בְּשַׁבְּתָא דַּף י"ח
הַסְּפִים עִם הַמְג"א יַעוּי"ש וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַבִּיא רַאִי לְהַמְג"א מְהָא דְאַמְרִינוּ בְּחֻלְיֵין דַּף
ט"ז בְּגִלְגָּל שְׁל מִים.

בְּכַח שְׁנֵי לָא מְקַרִי מַה שְׁאַתָּה זֹכֵחַ לַעֲנֵן שְׁחִיטָה. וְה"נ לַעֲנֵן מְלַאכָה לָא הָיִי מַעֲשֵׂה
דִּידִי אֲמָנָם לְאַחַר הָעֵינִן אִין רַאִי דְשָׁם בְּחֻלְיֵין גּוּפִי קַשְׂיָא.

אַמְאֵי לָא נִקְרָא מַה שְׁאַתָּה זֹכֵחַ דְּהִנֵּה הָא פְּשִׁיטָא לֵן דְּמַעֲשֵׂה הַנְּעֻשָׂה ע"י כְּלֵי כִּינּוּן שְׁנַעֲשֵׂה
מְפָחוּ כִּיז אַרְיִכְתָּא דְּמִי. וְאַפְּלוּ עֲשֵׂה ע"י דְּבָר הַפּוֹעֵל בְּטַבְּעַ כְּמִים וְאֵשׁ בְּלֵא פָּחוּ דְּהָאֵשׁ
אוֹפָה הַפֵּת.

מ"מ הַפֵּת מְקַבֵּל הַפְּעוּלָה ע"י פָּחוּ וּלְכַד נִקְרָא מַעֲשֵׂה דִּידִי. וְכִמּוֹ דְאַמְרִינוּ בְּסִנְהֵדְרֵין דַּף
ע"ו וע"ז לַעֲנֵן הַרִיגָה בֵּין נוֹתְנוּ לְתוֹךְ הַמִּים.

אוּ הָאֵשׁ אוּ נִתְּן הַמִּים אוּ הָאֵשׁ עָלָיו לַעוֹלָם כָּל שְׁהִנְיָחוּ בְּמָקוֹם שְׁאִינוּ יְכוּלִּים לַעֲלוֹת. וְנִהְרַג
ע"י פָּחוּ.

חִיב.

וְאֵם נַעֲשֵׂה ע"י פָּחַ פָּחוּ פְּלִיגוּ בְּמַפּוֹת דַּף ח' וְקִי"ל דְּלָאוּ פָּחוּ דְּמִי וְעֵינֵן בְּתַבּוּאוֹת שׁוֹר
סִי ג' סַעִי כ' דְּכַתְּב דְּכַח פָּחוּ לַעֲנֵן שְׁחִיטָה הָיִי סְפִיקָא וְכָל שְׁנַגְמַר הַפְּעוּלָה עַל יְדוּ.
אַפְּלוּ אִינוּ נַעֲשֵׂה בְּתַחֲקִילַת הַנְּחַתוֹ אֶלָּא לַאח"ז כְּבִישׁוּל וְאַפְּי מְכָל מָקוֹם כָּל שְׁנַמְשָׁד
מַעֲשֵׂה דִּידִי חֲשׁוּב כְּעוֹשֵׂה וְחֹזֵר נַעֲשֵׂה.

כדאָמרינן במכות כ"א ע"ב גבי פלאים. מיהו זה דווקא אם לכל הפחות מיד בשעת הנחה מתחיל הפעולה שהי' פּכר שם האש או המים הפועל אבל אם לא הי' אז עדיין אלא שסופו לבוא נהי' דבמזיק כה"ג חייב מקרא דכי תצא אש אבל לענין שחיטה ושאר דברים תליא בב' תירוצי תוס' בסנהדרין ע"ז ד"ה סוף תמה וכו' ומדברי הרמב"ם בפ"ג מרוצח דין י'.

מוכח פתירוץ הב' וכן כ' הר"ן בחידושי שם. דהוי רק פגרא ולא חשוב כמעשה דידן'. ולענין גרמא. כ' הסמ"ע בחו"מ סימן שפ"ו ס"קא דבעינן שיהא פרי הדיקא ויש אומרים דבעי' נמי שיעשה מעשה בגוף הנזוק: ואחרי שברנו כל שקיבל הפעולה ע"י פחו הוי כמעשה דידן'.

וא"כ קשיא לי למה בגלגל של מים בכת שני לא יחשב מה שאמה זוכח נהי' דהגלגל עושה בלא פחו. מ"מ השחיטה נעשה מפחו.

ויהא חשוב מעשה דידן' ובשלקא לתי' השני שבתוס' הנ"ל י"ל דמיירי שלא הניח הבמה במקום ספיו. אלא שהספיו סופו לבוא אבל לתי' הראשון.

וכ"כ בחולין שם דגם בסופו לבוא נקרא מעשה דידן' קשיא וצריך לומר או דשם בחולין קאי למ"ד אשו משום ממונ' ולא ס"ל דסוף לבוא חייב וא"כ לא קי"ל פנות' וכ' הפוסקים פסקו פהאי דינא דחולין.

וא"כ צ"ל דמדברנן אסור משום אולי ינוח הבמה תחילה קודם שיהא סוף לבוא. קודם שיתחיל הגלגל לסבב.

ועכ"פ לפי האמור אין ראי' להמג"א משם. דברחיים נהי' שהמים גורמים הטחינה מפל מקום פעולה של הטחינה נעשה ע"י פחו וחשוב מעשה דידן'.

ומפל מקום נראין לפע"ד דברי המג"א נכונים ולא קשה עליו מפל מה שהקשה עליו האבן עזר. דבונדאי אם נתן החטים לתוף האבנים מקום שנטחן הי' מקרי מעשה דידן' אבל המג"א איירי ברחיים של מים פעין שלנו שנותן החטים לתוף האבנים ומשם ע"י נדנד הרחיים לא ע"י פחו נופל אל האבנים ומשם נופלין למקום שנטחנים א"כ בין הטחינה ובין פעולת הטחינה לא בא ע"י פחו אלא שהוא גרם וע"י גרמתו נסתבב זה.

ולא הוי טפי מגרמא ופטור לענין שבת ושפיר כ' המג"א דהוי רק שבות ולא קשה מאופה ששם קיבל הפעולה ע"י פחו שנסאר שם במקום שהניח: וגם מה שהקשה האבן עזר ממה שפסק הרמב"ם אם הבהיל אדם את הצבי עד שהגיעו הפלג דהוי צידה התם שאני.

דזה עיקר ענין הצידה. שאינו מניחו לברוח ומה לי אם יושב.

או עמד נגד הפתח וניצד ע"י פותלי הבית או ע"י פלג ועפ"י האמור בפורס מצודה אם אינו ברור שתצוד לבסוף. אפילו אם ניצד בו אצ"כ פטור אבל אם פרס במקום שבו נדאי יצוד לבסוף יש לדון דתלי' בב' תירוצי תוס' סנהדר' הנ"ל.

ועיין במהרש"א שם אם יש לחלק בין אם מקרב הפועל או הפועל ועיין בפמ"ג סי' שי"ו דייק נמי מדברי התוס' שבת י"ז ע"ב ד"ה אין פורסין שאם בונדאי תצוד חייב: מיהו

עיינן בתוס' סנהדרין הנ"ל שכ' גבי משיח נחש הואיל ואין ארס בעולם פטור סוף לבוא וא"כ יש לדון במצודה שנעשה לצוד באופן שאם יבוא שם חי' יפול וישתנה וכדאיתא בשבת דף י"ח.

ועי"ז תצוד. הוי פאלו אינו עדיין בעולם מעשה הציד' ופטור דהוי פגרא וכמו ארס נחש ולכ"ע אם יש לחוש שבשעת פריסתו תצוד חייב דמקרי מעשה דידי' כל העושה ע"י כלי כמבואר לעיל: תשובה קט"ו דין העמדת העלוקה ורטי' המושכת ליקח בשבת.

המג"א בסי' שכ"ח ס"ק נ"ג הביא בשם הג"מ דאסור להניח רטי' המושכת ליקח ודם משום מפרק נאני שמעתי ולא אבין אמאי הרי הרטי' המושכת הליקה בנודאי אין לאסור משום חובל דהחייב משום נטילת נשמה דמאי נטילת נשמה שייך פאן בהוצאות ליקח הרי כ' התוס' בכתובו' דף ה' ע"ב ד"ה דם וכו' דמשום בהוצאות דם ודם הוא הנפש הוי כנטילת נשמה ובליקח לא שייך זה ולכך בנודאי דייק הגמ' משום מפרק ולענין מפרק שהוא תולדה דדש' כ' הרשב"א והרא"ה ור"ן סו"פ שמנה שרצים והובאו במג"א סי' ש"כ ס"ק דאם א"צ לאותו דבר לא דמי לדש' וא"כ גם ברטי' לא שייך מפרק ולכאורה גם במוצא דם או בעלוקה לפימ"ש הרמב"ם בפ"ח משבת דין ז' דחובל חייב משום מפרק יש לדון ולהתיר מטעם הנ"ל מיהו עיי"ש ברמב"ם דין ח' דלית לי' הא דהר"ן ולטעמא דסובר דחובל הוא משום מפרק הוא מוכרח לומר פן מכתובות דף ה' ע"ב וא"כ במוצא דם מ"מ אין להתיר ומ"מ נראה פיון דא"צ לדם הוי לי' מלאכה שאצ"ל פיון שרוצה וכוונתו רק לסלק הדם עיינן בתוס' שבת דף צ"ד ע"א ד"ה ור"ש וכו' וא"כ תליא ברברכתא שהובא במג"א סי' רע"ח מפל מקום נראה לפענ"ד דלא עדיף מסוף חמה לבוא ולא עדיף ממצודה וא"כ לפמ"ש לעיל (בסי' קי"ד) לדעת הרמב"ם והר"ן ותי' אהד בתוס' סנהדרין דף ע"ז אין פאן חייב ברטי' המושכת: וא"כ יש לדון ולהתיר מטעם ס"ס.

וכל זה ברטי' אבל בעלוקה לכאורה נראה דלא הוי פסוף לבוא אלא כמתחיל מיד ומ"מ גם בעלוקה יש לדון דהוי פסוף לבוא: ובזה יש לישב הסתירה שהביא באהעו"ז שם ב' ראיות להיתר א' מהשיח נחש שפי' התוס' דווקא שדוחק בו שיניו ורא' ב' מהא דאמרינן מעמיד אדם בהמתו ע"ג עשבים אלא דשוב הביא ראי' לאיסור מהא דקי"ל בחו"מ סי' שצ"ד במעמיד בהמת חברו ע"ג קמת חברו דחייב וא"כ חזינן דחשוב כמעשה דידי' ובבבא קמא דף ס' ע"א אמרינן ה"מ.

בשבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה. לכן חייב בזורה ורוח מסייעו מה שא"כ במזיק וא"כ מה דחייב במזיק כ"ש בשבת ולכך הכריע לאיסור וליישב הסתירה כ' דבמחשבה תליא מלתא.

ולדידי קשה הא במנחות דף ס"ד ע"א קימ"ל דאזלינן בטר מעשה ולא בטר מחשבה אמנם אם נימא פיון שאינו דוחק את העלוקה עליו הוי רק פסוף לבוא וכדעת הר"ן בסנהדרין דנ"ל דרק בממון חייב משום חציו וכגרא וכעין שכ' בבד"ה בית ראשון סוף שער א' מיושב הסתירה ומ"ש האעו"ז מב"ק דף ס' אמנא אדרבה מלאכת מחשבת אסרה תורה מצינו בכמה מקומות דפירושו משו"ה בעי' מלאכה חשובה עיי' בביצה דף י"ג ע"ב וזה פנונת הש"ס דהיא הנותנת הואיל ובשבת בעינן מלאכת מחשבת מלאכה

גמורה ולכך אם יש לה סיוע כמו בזורה ורוח מסייעתו פיון דעושה מעשה גמור מפריד
אנכל מאנכל אע"ג דהרוח מסייעו חייב.

אבל בנזקין אפילו בגרמא חייב לכך צריף שיהי' לכל הפחות פולו על ידו. ולעולם
בשבת בעינין מלאכה ומעשה דידן' טפי ממזיק: ולפי מ"ש הר"ן בסנהדרין שם דבע"מ
דאדעת' דנפשי' קעבידאפילו פסוף חמה לבוא לא מקרי וקשיא הא דח"מ סי' שצ"ד
ונראה דבלא"ה יש לישב קושית אהעו"ו וסתירה הנ"ל דהרי בנזקין לא אזלינין אלא
בית הפסד ממון ואם פיסח והזיק קמת חבירו אפילו לא נאכל מ"מ חייב וא"כ מי שהעמיד
בהמה על קמת חבירו דבנזקאי תאכל פיסח דמי הקמה ולא שוי' מידי אפילו קודם האכילה
ונה עשה בידיים לכך חייב אבל לענין שבת דהחייב בא רק על המעשה.

ותלישה. לא אמרינין דתלישת הבהמה תהא פתלושה דידן' וא"כ ה"נ בעלוקה לא
אמרינין מציצה דידן' הוי כמציצת האדם ופטור פן נראה לפענ"ד להלכה ולא למעשה:
תשובה קט"ז דין גרם פיבוי ומחיקה.

בשומר ציון הנאמנים מכתב ק"ט הובא להקשות על הש"ס דמכות י"א ע"א דקאמר שם
דדוד המלך עה"ש פשכרה שיתין מספקא לי' אי רשאי למכתב שם אחספא למשדי לימא
והקשו הא אמרינין בשבת דף ק"כ דלטבול במים ושם פתיב עליו הוי רק גרם מחיקה
ושרי מה"ת ובאמת לולא דברי רש"י הי' נראה לי דההשלקה לתהום הוא עצמו האבוד
דהרי בזה מקיים מצות ואבדתם בעבו"ז במשליף ע"ז לים המלח במקום שאין הולכין
נהרות וכן פסק הרמב"ם בפ"ח מע"ז דין ו' ויעניין שם בכ"מ אמנם הקשה שם על רש"י
דפי' במס' מכות דהספק אי שרי משום שפא ימחקו המים וא"כ קשיא אפילו אם ימחקו
הוי רק גרם אמנם לפענ"ד בלא"ה קשיא לי סוגיא דשבת דף ק"כ איף קרא לזה גרם.

הרי ביארתי לעיל בסי' קי"ד) מסוגיא דסנהדרין דף ע"ו וע"ז דכה"ג לא מקרי גרם.
ומ"ש ממשליף אדם לים במקום שא"י להחזירו דהוי מעשה דידן'.

ואמאי חשבינין לי בכאן גרם ותו קשה דהרי הרמב"ם בפ"ו מיסודי התורה דין ו' כ'
במניח לתוף האש פלי מתכות שהשם פתוב בתוכו להתיף חייב משום מוחק. ומ"ש אש
ממים וכו' הקשה בס' סדר למשנה ואפילו אי רק סופו למחות תליא בפלוגתא שהבאתי
לעיל אי סוף חמה לבוא הוי כמעשה דידן' ובזה יש להבין דברי רש"י סוף פ' פירה וגם
דברי הרי"ף בטלית אם נותן מים בצד אחד: וראיתי ברש"ב"א בשבת שם דג"כ פשיטא
לי' היכא דנזקאי מוחק הוי כעושה בידיים ותו דאינו כנזקאי שימחוק ואפתי אינו מוכן
פיון דסוף סוף ימחוק להוי כעושה בידיים ותו קשיא לי דא"כ מאי פריף ר"י אדר"י דהרי
פאן לפי דברי הרש"ב"א אינו נזקאי שימחוק וא"כ לא הוי פסיק רישא ונהנה אינו מתכונן.

א"כ איכא למימר דטעמ' דר"י דמותר משום דאינו מתכונן ולדעת הערוף אפילו אי לא
אמרינין כתי' הרש"ב"א אלא הוי נזקאי מחיקה ופ"ר ג"כ קשה הא הוי פ"ר דלא ניחא לי'
ודלמא זהו טעמו דר"י לכך נראה לי הא דאינו מתכונן שרי לר"ש היינו דמעשה הנעשה
בלא פנונה הוי פאלו לא נעשה בעצם אלא במקרה ובגרמא ופחות מגרמא לא הוי נאי
גרם אסור גם מעשה הנעשה בלי פנונה אסור.

אָלאַ הוואַיל וּבאַמַת גַרְמאַ שָׂרִי. וּלְכֹה אֵינוֹ מִתְּפֹנֵן ג"כ שָׂרִי אָבֵל עַל ר"י פֶּרִיף שְׂפִיר מֵאֵי תֵאמַר דְּהוּי אֵינוֹ מִתְּפֹנֵן מ"מ מוֹכַח דְּגַרְמַא שָׂרִי.

וּמִיּוֹשֵׁב גּוֹשְׂיָא הֲרֵאשׁוּנָה דְּנָהִי דְּמִים אוֹ אֵשׁ הָוָה כְּמַעֲשֵׂה וְלֹא כְּגֵרָם. אָבֵל הֵיכָא שְׂעוּשָׂה בְּלֹא מִתְּפֹנֵן הוּי רַק כְּגֵרָם: וּכ"ז לְמ"ד אֵינוֹ מִתְּפֹנֵן שָׂרִי אָבֵל לר"י דְּסוּבְרָא אֵינוֹ מִתְּפֹנֵן כְּמִתְּפֹנֵן הוּי מַעֲשֵׂה מְמִשׁ.

וּא"כ שֵׁם בְּמִכּוֹת דְּמָרָא דְּשִׁמְעֵתָא הוּא רַב יְהוּדָא אָמַר רַב וְרַב הָרִי סוּבְרָא בְּעֵלְמָא אֵינוֹ מִתְּפֹנֵן אָסוּר. גַּם ר' יְהוּדָא כ' רַש"י בְּבִיבְרָא ל"ג ע"א ד"ה וְהִלְכְתָא וְכו' דס"ל אֵינוֹ מִתְּפֹנֵן אָסוּרָה וּלְכֹה שְׂפִיר כְּרַש"י אָפִילוּ רַק שְׂמָא יִמְחִקוּ הַמִּים נְמִי אָסוּר דְּהָרִי לְדִידְהוּ לֹא חָשִׁיב גַּרְם כִּיּוֹן דְּמַכְנִיסוּ בְּמִים וְאֵינוֹ מִתְּפֹנֵן לְדִידְהוּ הוּי כְּמִתְּפֹנֵן וְאִם נִתְּפֹנֵן הוּי כְּמַעֲשֵׂה וּא"ש וְאֵין לְהַקְשׁוֹת לְפִי"ז מֵאֵי פֶרִיף בְּשַׁבַּת דָּף ק"כ דְּרַבְּנָן אֲדַרְבָּנָן דְּלִמָּא ס"ל כר"י וְהוּי מַעֲשֵׂה דִי"ל דְּמַדְאָסֵר ת"ק אָפִילוּ לְסוּף וְסִיכָה בְּנוֹדָאֵי אֵינָה מְחִיקָה אָלֵא ע"י לְחֻלּוּחֵית הָזָה אָפְשָׁר שְׂיִגְרוֹם מְחִיקָה וּא"כ מְכָאן מוֹכַח דְּגֵרָם אָסוּר אָלֵא דְהֵי אָפְשָׁר לִוְמַר דְּגֵרָם אָסוּר רַק מְדַרְבָּנָן שְׂלֵא בְּמַקּוֹם מְצוּהָ.

וְהָא דְּמִתְּרָא בְּדִלְיָקָה. מְשׁוּם דְּבַפְסִידָא לֹא גָזְרוּ אָבֵל כְּדַמְסִיק אֲדַרְבָּה מְשׁוּם דְּאָדָם בְּהִיל וְכו' א"כ אֲדַרְבָּה אֵין לְהַקְלַל עֲלֵיו וּא"כ אָפִילוּ אֵיסוּר דְּרַבְּנָן לִיכָא וּפְרִיף שְׂפִיר אֲמַאי לֹא יְסוּף.

וּעַפִּי"ז מִיּוֹשֵׁב גּוֹשְׂיָת הַתּוֹס' בְּד"ה אֵי הָכִי וּא"ש כֵּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד. וּמֵאֵי דְּאִמְרִינֵין בְּשַׁבַּת קל"ג גְּבִי צָרַעַת דְּאָפִילוּ לְמ"ד אֵינוֹ מִתְּפֹנֵן אָסוּר.

אֵי אָפִילוּ הוּי פ"ר דְּנִיחָא לִי שְׂרִי לְגֵרוֹם בְּסִיב שַׁע"ג רַגְלוֹ. נִרְאָה דְּהֵתָם הוּי גַּרְם גָּמוּר שְׂהֵסִיב ע"י הַנְּחָה שֵׁם אֵי אָפְשָׁר לוֹ לְבַטֵּל הַצָּרַעַת אָלֵא ע"י הַלִּיכָה אוֹ ע"י מְנַעְעִלִים גּוֹרָם לְסִיב שְׂיַחֲפָה הַצָּרַעַת: וְכֵן בְּמוֹט שְׂעַל כְּתָפוֹ דְּהַמוֹט עֲצָמוֹ אֵינוֹ מְחַפָּה הַצָּרַעַת אָלֵא עֵי הַמְשָׂא גּוֹרָם לְמוֹט שְׂיַחֲפָה וְיִבְטֵל הַצָּרַעַת כַּה"ג חָשׁוּב גּוֹרָם וְשָׂרִי אָפִילוּ לר"י מֵיְהוּ נִרְאָה מֵהֵתָם דְּאָפִילוּ גַרְם גָּמוּר ג"כ בְּכּוֹנֵנַת עֵשִׂי אָסוּר וְזֶה רֵאִי לְמ"ש הַטּוֹר בְּסִי' שֶׁל"ד דְּגַם גַּרְם כְּיֹבֵי בְּשַׁבַּת נְמִי דְּוֹנְקָא אִם אֵינוֹ מְכּוֹנֵן לְכַבּוֹת מְמִשׁ וּאֵע"ג דְּהוּי פ"ר דְּנִיחָא לִי שָׂרִי כִּיּוֹן דְּהוּי רַק גַּרְם חָבֵל אִם מְכּוֹנֵן לְכַבּוֹת אָסוּר דְּמַחְשַׁבְתּוֹ מְשׁוּנִי לִי מַעֲשֵׂה וְהַרְמַב"ם בְּהִלְכוֹת טוֹנְמָאוֹת צָרַעַת בְּפ"י לֹא הִבִּיא דִּין דְּאֵתָה עוֹשֵׂה בְּסִיב וְנִרְאָה דְּטַעְמוֹ כִּיּוֹן דְּגַם בְּשַׁבַּת גַּרְם שָׂרִי כ"ש הֵתָם, וְלֹא צָרִיף לְהִבִּיא זֶה.

כֵּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד. וּבְזֶה אַחְתּוּם דְּכָרִי יְדִידוֹ הַדּוּש"ת.

ה"ק מְשֵׂה שִׂיק מְבַרְעָזְאוּעַ תְּשׁוּבָה קי"ז שְׁלוֹם וְכָל טוֹב לְתַלְמִידֵי הַנּוֹתִיק וְכו' כַּה"ל וְלָמַן נ"י: ע"ד תּוֹרָה אֲשֶׁר כְּתִיב לְשִׂאוֹל וּלְפַקֵּק עַל חֲזָרָה לְתוֹף הַרְעִירִין בְּשַׁבַּת וְהִנֵּה כְּתִיב ג' סְפִיקוֹת חָדָא אִם מְנִיחוּ ע"ג קַרְקַע וְעַדִּין אוֹחְזוּ בְּיָדוֹ אֵי חָשִׁיב כְּמוֹ עַדִּין בְּיָדוֹ כִּיּוֹן שְׂלֵא פָּסֵק יָדוֹ מְמַנּוּ אוֹ לֹא: וְכְתִיב דִּישׁ לְדִיִּיק מְדַבְּרֵי רַמ"א בְּסִי' רנ"ג סע' ב' שְׂהִגִּיָּה וְעוֹדָה בְּיָדוֹ קוֹדָם וְלֹא הִנִּיחַ ע"ג קַרְקַע.

וְאִיכְפָּה הו"ל לְמִינְקֻט אָלֵא וּנְדָאֵי כִּיּוֹן לְאַסְוֵר אָפִילוּ אוֹחְזוּ בְּיָדוֹ וְהִנִּיחַ ע"ג קַרְקַע עכ"ל וְיָפָה כְּתִיב. וְהַסְפֵּק הַב' הָא דְּרַעְהִירִין שְׁלָנוּ דִּינָם כְּגַרוּף וְקָטוּם דְּמַחְזִירִין.

שְׁוֹרְשׁוֹ הוּא מְדַבְּרֵי הַגִּמְ"ר הַמוּבָא בַש"ע שֶׁשָׁם בְּסִי רַנ"ג סְעִי ג' וְכַמ"ש הַמַּג"א שֶׁשָׁם סְקַל"א וְאִיפָּא לְמִימַר דְּוּוּקָא הָתָם שְׁנוּתָן עִתָּה הַכִּיּוּסִי עָלֵיו וְאִיפָּא הַפִּירָא בְּמִילְתֵּי מִשְׁא"כ בְּתַנּוּרִים שְׁלָנוּ שְׁדַרְכָּן בְּכַף אֶפְיָלוּ בְּחֹל וְה"נ בְּתַנּוּרִים שֶׁל בְּרוּזַל דְּמָקוּם הַהֶסְקָה בְּפָנִים יֵשׁ לְחוּשׁ טְפִי לְחִיתוּי וְאֵע"ג דְּהַה"מ בַּפ' כ"ב מְשַׁבֵּת כ' שְׁאָם הִי קְדִירָה נְתוּנָה עַפ"י הַפִּירָה נוֹתֵן עָלָיו תְּבַשִּׁיל בְּשַׁבֵּת וְכו' כְּתִבְתָּ דְנִרְאָה דַּט"ס הוּא וְצ"ל נְתוּנָה וְעוּד הָאֲרַכְתָּ וְהַסְפַּק הַג' דְּלַתוּף הַרְעִירִין חָשׁוּב כְּמוֹ לְתוּכֹו וְהָא קִימ"ל דְּלַתוּכֹו אָסוּר לְהַחְזִיר וּבְתוּף הַרְעִירִין פְּעָמִים מְתַבְּעֵרִין נִיצוּצוֹת וְגַם מְתַלְבְּנוֹת כְּמוֹ אֲשֶׁר וְלַחְשׁוֹב כְּמוֹ תוּכָה עַכ"ל בְּקִיצוֹר וְהַנִּרְאָה לְפִי עַנ"ד מְנַהֲגֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּכָל זֶה תוּרָה הוּא וּבְתַחֲלֵלָה נִקְדִּים הִנֵּה הַנְּחָה לְכַתְּחִילָה ע"ג פִּירָה אָסוּר אֶפְיָלוּ גְרוּף וְקָטוּם.

וְלִקְמָן בְּסִי שִׁי"ח סְעִי ז' הַבִּיא ב' דִּיעוֹת בְּזֶה אִי רִשְׁאֵי לְהַנִּיחַ לְכַתְּחִילָה בְּשַׁבֵּת ע"ג קְדִירָה הָעוֹמְדָת עַל הָאֵשׁ ע"ג פִּירָה וְשָׁם סְעִי ח' הַכְרִיעַ הַש"ע לְהַקְלֵל לְהַנִּיחַ דְּבָר רַק דְּלִית בִּי בִישׁוּל: וְהַמַּג"א שֶׁשָׁם הַקְּשָׁה עַל זֶה לָמָּה לֹא הַכְרִיעַ כֹּן בְּסְעִי ז' וְתִי דְּוּוּקָא בְּדָבָר יָבֵשׁ הַתִּיר מִשְׁא"כ בְּסְעִי ז' דְּמִיירֵי בְּלַח רַק שֶׁהוּא חָם וְהַמַּחֲשֵׁ"ק שֶׁשָׁם סְקַל"ד כ' לְדַעַת הַרִי"ו שֶׁהוּא מְרָא דְהָאֵי דִינָא צָרִיף לֹאמַר דְּמִיירֵי שְׁכָבָר הַנִּיחָה ע"ג קְרַקַע יַעוּי"ש וְאֲנִי רְאִיתִי בְּקָרְבָן הָעֵדָה בְּשַׁבֵּת פְּרַק פִּירָה סוּף הֶלְכָה א' הַבִּיא בְּשָׁם הַרִי"ו דְּבִאָמַת סוּבָר דְּאָסוּר לְהַחְזִיר מְכִירָה לְכִירָה שֶׁהֶבְלָה מְרֻנְבָה וְא"כ הַרִי"ו לְטַעְמֵי א"ש אֲבָל לְהַש"ע דְּסוּבָר בְּסִי רַנ"ג סְעִי ב' דְּמְכִירָה לְכִירָה שְׁרִי צ"ל פְּדָבְרֵי הַמַּחֲצֵה"ק) וְלַפְעַנ"ד לְפִי מָה דְּמַבְנֵאָר בְּב"י סִי רַנ"ח דְּטַעְמָא דְּמֵאן דְּשְׁרִי בְּהַפְסֵק קְדִירָה הוּא מְטַעַם דְּאִין דְּרָף בִּישׁוּל בְּכַף כַּמ"ש הַר"ן וּמְטַעַם זֶה לֹא הַבְנֵתִי דְּבָרֵי הַדַּגְמ"ר בְּסו' רַנ"ג בַּמַּג"א סְקַל"ג שְׁכ' לְחַלֵּק בֵּין דִּינוֹ דְּהַר"ן לְהַף דְּסִימָן שִׁי"ח: דְּהַרִי בְּב"י סִי רַנ"ח מְדַמָּה שְׁנֵי הַדִּינִים לְהַדְדִי יַעוּיִין שֶׁם וְעַכ"פ כִּינּוּן דְּהַטַעַם מְשׁוּם דְּאִין דְּרָף בִּישׁוּל בְּכַף י"ל נְהִי דְּאִין דְּרָף בִּישׁוּל בְּכַף אֲבָל יֵשׁ דְּרָף חִימוּם בְּכַף וְלִכְפָּה אֶפְשָׁר לֹאמַר דְּוּוּקָא דְּבָר קָר יֵשׁ הַיִּפְר בְּנִתְיָנָה זֹו שֶׁהוּא נוֹתֵן ע"ג קְדִירָה שְׁאִין כְּוֹנְתוֹ שְׁיִתְחַמֵּם טוּבָא.

שֶׁהוּא בִישׁוּל דִּידֵי וְלִכְפָּה כִּינּוּן שְׁיֵשׁ הַיִּפְר אִין לְחוּשׁ לְחִיתוּי אֲבָל בְּנוֹתֵן דְּבָר חָם רַק לְהַעֲמִיד חֲמִימָתוֹ אִין הַיִּפְר בְּזֶה שְׁנוּתָן אוֹתוֹ ע"ג קְדִירָה: וְא"כ יֵשׁ לֹאמַר דְּבָר קָר וְיָבֵשׁ דְּלִית בִּי בִישׁוּל שְׁרִי דְּאִין דְּרָף בִּישׁוּל בְּכַף אֲבָל דְּבָר חָם אָסוּר לְהַנִּיחוֹ כְּדִי לְהַעֲמִיד חֲמִימָתוֹ: וְאִין זֶה תִּקְמָה דְּהַרִי קְדִירָה חֲיִיתָא שְׁרִי וּבִישׁוּל אָסוּר וְא"כ ה"נ בְּסְעִי ז' דְּמִיירֵי בְּקִדְדָה חָמָה יֵשׁ ב' דִּיעוֹת וְלֹא הַכְרִיעַ חָבֵל בְּסְעִי ח' דְּמִיירֵי בְּדָבָר קָר הַכְרִיעַ פְּדָבְרֵי דִישׁ הַיִּפְר מְדַנּוֹתֵן ע"ג קְדִירָה וְהִנֵּה בְּסִי רַנ"ג בְּסְעִי ה' הַתִּיר לִיתָן פְּנַאד"ש ע"ג קְדִירָה מְטַעַם דְּאִין דְּרָף בִּישׁוּל וְא"כ אִפִּי הַנְּחָה לְכַתְּחִילָה שְׁרִי מִשְׁא"כ שֶׁשָׁם בְּסְעִי ג' בְּנוֹתֵן קְדִירָה רַקְנִית הַתִּיר דְּוּוּקָא חֲזָרָה.

מְשׁוּם דְּשָׁם הָוִי דְּרָף בִּישׁוּל בְּכַף כַּמ"ש הַתו"ש שֶׁשָׁם דְּבִקְדִירָה רַקְנִית מְקַרִי דְּרָף בִּישׁוּל אוֹ לְפִי מ"ש אֲנִי דְּבַחֵם רַק לְהַעֲמִיד חֲמִימָתוֹ מְקַרִי דְּרָף חִימוּם וְלִכְפָּה הַתִּיר רַק בְּלֹא הַנִּיחָה דְּהִינּוּ חֲזָרָה וְא"כ אִין מְדַבְּרֵי הַה"מ דְּמִיירֵי מִדִּין דְּהַר"ן דְּאִין דְּרָף בִּישׁוּל בְּכַף עַנְיָן כָּלֵל לְדִינוֹ דְּהַגְמ"ר וְיָמָה שְׁנַרְשָׁם בַּמַּג"א סְקַל"א הַה"מ פ' כ"ב הוּא ל"ד דְּאִין דְּבָרֵי הַרְבַּ הַפְּגִיד שְׁיִיכִים לְכָאן כָּלֵל.

ועתה נבוא לדין דחזרה והנה בגרוף נקטום קי"ל דחזרה שרי ומאי נקרא גרוף נקטום עיניו בך"ן ריש פירה ובבעה"מ שם והנה הגהמ"ר חידש דין זה דה"ה במכסה הקורה בקדירה מקרי גרוף נקטום ובהה"מ הגירסא שאם הי' קדירה נתונה וכבר כ' דהה"מ מיירי מדין דהר"ן דהיינו קדירה מלאה ואין ענינו לכאן וגם אם יהי' ענינו לכאן.

ע"כ הגי' נתונה דלכאורה הה"מ לטעמי' שהביא המג"א בשמו לקמן סי' תק"ח דסובר אפילו בישנה יש בו משום חיסום. וא"כ אפילו קדירה ישנה אסור ליתן וע"כ שמיירי שהוא מונחת פךר מע"ש ועפי"ז קשה לכאורה על הש"ע שראה המדבקריו לקמן סי' תק"ח דסובר דאפילו בקדירה ישנה אית בי' חיסום.

וא"כ קשיא איך פסק פאן לדברי הגהמ"ר ואע"ג דקי"ל לקמן סי' ק"ב דבקדירה לית בי' חיסום ע"כ פיון דסובר דאפילו בישנה שייך כה חיסום טעמא דבקדירה הואיל ואית בי' תבשיל לית בי' חיסום.

דליכא למימר פאיך טעמא שהביא המג"א והטו"ז שם הואיל ומצד פתנור פיון דסובר אפילו ברעפין ישנים לית בי' חיסום. א"כ הרי פךר נתלבנו פמו קדירה פתנור.

וע"כ הא דקדירה חדשה שרי לבשל היינו מטעם שהיא מלאה. או כמ"ש המחשה"ק בסי' תק"ח הואיל וישניהם באים פאחד עכ"פ קשה פאן על הש"ע איך התיר קדירה ישנה ודחוק לחלק בין קדירה ישנה לרעפין ישנים וצ"ע: ולכאורה הי' ראי' דהפירוש בהגהמ"ר דווקא אם נתנו הוא דהרי הטור כ' הא דשרי להחזיר בגו"ק היינו דווקא ע"ג או שמיני' על פיסוי של ברזל המונח על חללה וקשה לדברי הגהמ"ר.

הא מטעם פיסוי מקרי גוק"ט ולמה לי תו גרוף נקטום. וע"כ לכאורה פדבריך לחלק שהטור מיירי שמונח פךר הפיסוי ואין פאן הפירא אמנם באמת אין מזה ראי' דאיכא למימר דהטור מיירי באינה ממלאה הפיסוי פל החלל.

והנה המעיין בלשון הגהמ"ר יראה דלא תלה ההיתר משום היכר שהניח עליו אלא טעמא דידי' הוא: מטעם שהפירה מכוסה. וכוננתו דלא גזרו חכמים אלא א"כ יש לחוש לחיתוי שם במקום עמידתה.

אבל לא חששו אם יש לחוש לחיתוי במקום אחר וכיון שחכז"ל לא גזרו אין לנו לגזור כמ"ש המג"א סי' י"ג ס"קז וכ"ש שבוא וראה פרוף שבחר בהם ובדבריהם. ומעולם לא שמענו מי שטעה בזה ובא לידי חיתוי וא"כ ברערי"ן ש'לנו אין לגזור ולא חשובה ג"כ פתוכה דגם בתוכה.

הוא מטעם שכ' רש"י דחשוב פהטמנה וזה דווקא בנוגע בדופן הפירה כדקי"ל בסי' רנ"ז ואפילו אי הטעם משום חיתוי נמי דווקא בחיתוי דבמקומה: או שפמילא יחמה בנתינת קדירתו לשם.

אי דבר שאינו מתפונן אסור או דהוי פסיק רישא: ובלא"ה. הרי כ' הרמ"א דהעולם סומכין על דברי הר"ן דדווקא בנוטל מע"ש ונותן בשפת מקרי חזרה ובחזרה פזו נאמרו פל התנאים.

אָבֵל בְּנוֹטֵל בְּשֵׁבֶת וּמְחַזְרָה שָׂרִי וּלְדַעַת הַד"מ אָפִילוּ לְתוֹכָהּ בְּכַה"ג שָׂרִי. וּמִשׁוּם כִּיבוּי מִתְּכַת הַמְּלֻבְּנֵת עֵינֵי בְּשֵׁבֶת דָּף מ"ב ע"א ועכ"פ יֵשׁ לְהַעֲוֹלָם עַל מַה לְסַמְּוֶה בְּרַעְרִין שְׁלָנוּ אָמְנָם דִּין הָרֵאשׁוֹן בְּנֵתָן עג"ק אָף שְׁאוּחֵז עֲדֵינֵן הַפְּלִי בְּיָדוֹ הַדִּין עֲמָה דְאָסוּר: דְּכֹן מְבֹאָר בִּירוּשְׁלַמִי דְהַתִּיר בְּתֻלוֹי בִּיחַד וְדוּנְוָקָא כְּגוֹן שְׁלֵא נָטַל יָדוֹ מִמְּנָה וּא"כ מְבֹאָר דְעג"ק אָפִילוּ לֹא הָעֵבִיר יָדוֹ מִמְּנָה אָסוּר וְגַם מְהָא דְאִבְעֵי לָן בְּפִינָה מִמִּיחָם לְמִיחָם נִרְאָה כֵּן.

דְּנוּדָאֵי מִיָּרִי דְאוּחֵז הַמִּיחָם בְּיָדוֹ דְאֵם הַמִּיחָם שְׁמַרְיָק מִתּוֹכוֹ הוּא ע"ג קַרְקַע הוּא פְּשִׁיטָא. דְהַרִי נָתַן ע"ג קַרְקַע.

וְהַרִי אָפִילוּ הַמִּיחָם הָרֵאשׁוֹן אָסוּר לּוֹ לְהַנִּיחַ עג"ק. וְע"כ דְהוּא אוּחֵז בְּיָדוֹ וּא"כ מְבֹאָר דְבְּקַרְקַע אָפִילוּ אוּחֵז בְּיָדוֹ עֲדֵינֵן אָסוּר לְהַחֲזִיר וּבְנוּדָאֵי הָרֵאָנִי בְּהָא דְשְׁפִינָה מִמִּיחָם לְמִיחָם יֵשׁ לְדַחֲוֹת דְמִיָּרִי בְּעוֹמְדָת עג"ק וְאוּחֵז בָּהּ יָדוֹ וְאִיכ"ל לְעוֹלָם דְשָׂרִי.

אַלָּא דְקַמְבַּעֲנִי לִי כִּינֵן דְאִיכָא תַּרְתִּי עוֹמְדָת ע"ג קַרְקַע. וְגַם מְפָנָה לְמִיחָם אַחַר אִיכָא לְמִימַר דְגַרְע טְפִי.

וְלֹא מְהַנִּי אוּחֵז בָּהּ. אָבֵל לְאַמַּת לְדִינָא.

הַדִּין מְבֹאָר דְאָסוּר מִהִירוּשְׁלַמִי וְכמ"ש וְנָה בְּרוּר לְפַעַנ"ד דְבְּרִי הַדּוּש"ת: הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבָרְעֵזְאוּנָע: תְּשׁוּבָה קי"ח שִׁילַת יַעֲרָגְעֵן כ"ה נִסָּן תַּרְט"ו לִפ"ק: הַחֲזִיִּים וְהַשְּׁלוּם וְכ"ט לִידִידֵי הַרְבְּנֵי הַמְּוֹפְלָא וּמְוֹפְלָג בְּתוֹרָה וּבִירְאָה הַחֲרוּץ וְהַשְּׁנוּן הַנְּגִיד כַּש"ת מוּה' מִשָּׁה שְׁעַנְפֶּעֶלְד נ"י מִק"ק נִיִּיטְרָא יַע"א: מְכַתְּבוֹ קַבְּלָתִי וְכו' וְע"ד אָשֶׁר הָעִיר מַעֲלָתוֹ נ"י בְּפֶסְחִים דָּף כ"ו ע"ב בְּתוֹס' ד"ה חֲדָשׁ יִתְמַץ שְׁהַקְּשׁוּ דְמַבְשָׁל בְּשֵׁבֶת בְּשׁוּגְג אַמְאֵי יֵאָכֵל אִי יֵשׁ שְׁבַח עֲצִים בְּפֶת וְהַעֲצִים בְּשֵׁבֶת הֵם מְוֹקְצִים וְהַקְּשָׁה מַעֲלָתוֹ כִּינֵן דְקי"ל בְּסוּסֵי רַע"ז דְרַשְׁאִין לְהַחֲמֵם תַּנּוּר בֵּית הַחֹרֶף.

וּבְסִי רַנ"ג בְּסוּפּוֹ פֶּסֶק הָרַמ"א כַּתְּה"ד דְרַשְׁאִין לְהַנִּיחַ ע"י גוֹי לְתוֹף תַּנּוּר בֵּית הַחֹרֶף וּא"כ דַּעַתוֹ לְהַנּוֹת מִן הַחֹם. וְאִין הַחֹם מְוֹקְצָה וְע"כ דַּעַתוֹ מְהַנִּי דַּל"כ אִין רַשְׁאִין לְהַנּוֹת מִן הַשְּׁלֵהֶבֶת שֶׁל נֵר שֶׁהוּא מְוֹקְצָה עַכ"ל בְּקַצְרָה וְאֵנְכִי לֹא יִדַּעְתִּי מֵאִי קַשְׂיָא לִי אִם כִּינֵן קוּשְׂיָא שְׁלוֹ הוּא עַל גוּף הַדִּין דְמְבֹאָר בְּכַמְּהָ מְקוּמוֹת דַּעֲצִים הָיוּ מְוֹקְצִים וְהַב"י בַּס' ש"ח מְנָה לְעַצִּים לְמְוֹקְצָה מִחֲמַת גּוּפוֹ כְּצִירוֹת וְאֵבָנִים וְהַמַּג"א שָׁם סָק"ו רַצָּה לִזְמַר דְאִפִּילוּ מַעֲשָׂה בַעֲי' שְׁיִהְי' מוֹתֵר לִישֵׁב עַלִּיהֶן וְאִם ע"ז קַשְׂיָא לִי לְמָה יִחְשְׁבוּ עַצִּים לְמְוֹקְצָה הֲלֹא חָזוּ ע"י גוֹיִם זֶהוּ בְּנוּדָאֵי לֹא קַשָּׁה.

דְּכַל דְלֹא חָזִי לְיִשְׂרָאֵל אַע"ג דְחָזִי לְגוֹיָה חָשׁוּב מְוֹקְצָה דְגַם צִירוֹת וְאֵבָנִים חָזִי לְגוֹיִם. וְהָא דְהַגּוֹי מְחַמֵּם לְצִוְרָה הַיִּשְׂרָאֵל ע"כ לֹא שְׁלִיחוֹתֵי עֲבִיד דַּל"כ הִי אָסוּר וְעַכְר"ח דְלֹא חָשְׁבִינוּ לִי לְשָׁלִיחַ.

וְהַיִּשְׂרָאֵל מִמִּילָא מְתַהַנִּי מְנִי. וְהִי הַחֲמִימוֹם וְהַבְּיָשׁוּל לְפִי הַיִּתֵּר הַתַּה"ד חָשׁוּב כְּהַנְּאָה מִמִּילָא: וְעַכ"פ כִּינֵן דְלֹא חָזִי לְיִשְׂרָאֵל חָשְׁבִינוּ לְהוֹ לְעַצִּים מְוֹקְצָה וּא"כ אִם מְוֹקְצָה אָסוּר כְּהַנְּאָה גַם הַשְּׁלֵהֶבֶת וְהַחֹם הַבָּאִים מְמָנָה ג"כ אָסוּר.

כְּמוֹ כֹּל חֹם הַבָּא מְעַצִּי אִסוּר הַנְּאָה. וְלִפִּי ס"ד דְתוֹס' דְשְׁבַח עַצִּים מְקַרִי כְּאִלוֹ הוּא אוֹכֵל הָאִסוּר בְּנוּדָאֵי לֹא הוּא מְשַׁכַּחַת לְדִין דַּתְה"ד הַנְּ"ל דְפֶסְקוֹ רַמ"א בְּסוּסֵי רַנ"ג.

רק דהתה"ד קאי לפי האמת לפי תי' התוס' דלא תשיב כאוכל אלא פנהנה ומקצה מותר בהנאה וכמו שהוכיח המג"א בסו"ס סקג בסי' תק"ז ואפילו למ"ד אסור בהנאה כ' המג"א בסי' תק"א ס"ק"ב דהיכא דהנאה ממילא בא ואיהו לא עביד פלום בכה"ג לא אסרו.

ולכך מותר ליהנות משלהבת הגר אבל העצים והגר בנודאי חשובים מקצה ואפילו לפי סברת מעלתו נ"י דדעתו מהני שלא יחשב החום מקצה מ"מ לא קשה קושית מעלתו נ"י דכינון דאזלינן בותר דעתו בנודאי רק למה דהי' דעתו הועיל דעתו.

אבל לא למאי שלא הי' דעתו עליו. ואם הי' דעתו להחם אם יסיק הגוי בנודאי לא הי' דעתו לבשל בו ע"י ישראל ואפתי בבישול ע"י ישראל הוי כמקצה מחמת איסור והרא"י דגם בשוחט בשבת כ' התוס' בחולין דף י"ד ע"א ד"ה מחתכין דיושב ומצפה ודעתו אולי ישחטנו חש"ו.

ואפי"ה חשבי' לי' למקצה מחמת איסור ור"מ הא ס"ל למקצה מחמת איסור. וכמ"ש התוס' שם ע"ב בד"ה איסור וסתם משנה בפ"ב דתרומות דתנן המבשל בשבת בשוגג יאכל ג"כ אתיא כר"מ כדמוכח בגיטין דף נ"ד ע"א.

ובתוס' שם. וא"כ שפיר הקשו התוס': מיהו.

באמת מדברי המג"א הנ"ל בסי' תק"ז סוסעי"ק ג' מוכח כמ"ש לעיל בתחלה פיון דעצי מקצה כל הבא מהם אסור משום מקצה דבמג"א אין לומר משום מקצה מחמת איסור דהרי ע"י גוי נעשה גם הרי בשבת קי"ל דמותר מקצה מחמת איסור וע"כ כמ"ש בתחילה.

ולכאורה אמרתי דיש להביא דמיון לדברי מעלתו מדברי בעה"מ ז"ל ריש פ"ק דביצה דכ' דחלב אע"ג דבאה מבהמה שעומדת לגדל שהוא מקצה מ"מ החלב דאתא מינה אינה מקצה פיון דדעת'י עלה וס"ל לבעה"מ ז"ל טפי מרמב"ן במלחמות בביצה דף כ"א ע"ב שכ' סברא פזו כמקצה מחמת איסור אי מסתלק האיסור שרי.

מ"מ כבר כתבתי דהמג"א ע"כ לא ס"ל פן וגם לפי סברתו מקשה התוס' שפיר וכנ"ל משום מקצה מחמת איסור. ולכאורה י"ל דבלא"ה יש לאסור משום מגו דאתקצאי לבין השמשות דהרי בין השמשות לא הי' ראויים לעשות מהם מדורה ע"י גוי דסתם בתים מחוממות הן בבין השמשות.

מיהו זה אינו מספיק דמ"מ יש מקום למוקמי בגוונא דגם בין השמשות הי' ראויים ע"י גוי. ולכך מחנורתא כמ"ש בתחלה והנה חלב דאתא לידן אמרתי להעיר מאי דקשיא לי ע"ד הר"ן ריש פ"ק דביצה שכ' הטעם בביצה וחלב דלא נאסר מעולם, ורק פאלו אהדא דשי' באפי'.

ותמהני דזה ניחא בביצה דכל ביצה דמתילדא עתה מאתמול גמרה לה אבל חלב שענינו רואות שבכל יום יום נעשית מחדש. ודם נעפר ונעשה חלב או אפר' מתפרקין ונעשה מציר אבר מה"ח שהי' מקצה ונאסר ובמה יחזור להיתר: הרי הר"ן חולק על הרמב"ן הנ"ל דמקצה אפטר שיחזור להיתרו ואם נימא דגם ממאכל בא החלב שלא הי' מקצה מ"מ ונדאי יש בו גם תערובות מהחלב הבאה מאברים.

ותערוכת דשיל"מ לא בטיל וצ"ע על הר"ן ויש לישב דברי הר"ן לפי מאי דמשמע מדבריו בביצה דף ו' דפסק באפרוח שנולד ביו"ט דמותר הואיל ומתיר עצמו בשחיטה וא"כ י"ל דדברי הר"ן אלו רק על החלב הבאה ממאכל.

דונדאי על החלב הבאה מדם או מהאברים לא קשיא לי להר"ן למה שרי דאיפא למימר הואיל ומתיר עצמו מאיסור דם או אבמה"ח מתיר עצמו נמי מאיסור מוקצה וכל עיקר קושית הר"ן אינו אלא על החלב הבא ממאכל וכינצא דלא שייך בי' הואיל ומתיר עצמו וע"ז שפיר תי' דלא נאסר מעולם.

ולזה הסירוי העירני במקצת למדן אהד: ויותר נכון לומר דבאמת ברגע דנעשה חלב אמרינו הואיל ומתיר עצמו מאיסור אבמה"ח. ומ"מ עדיין יש לחוש משום דהוא בתוך בהמה שהיא מוקצה.

ע"ז שפיר תי' הר"ן דהוי רק פאלו אהדא דשי' באפני' ולא נאסר מעולם ועפי"ז יש לישב היטב דברי הר"ף ר"פ חביות דהא דשמואל דסוחט אדם אשכול לתוך הקדירה. מייירי אפילו בשבת אבל דברי ר"ח שאמר מדברי רבינו גלמד שחולב אדם עז לתוך הקדירה מייירי ביו"ט וזה תימה רבה שנגמר דר"ח דקאי על שמואל לא מייירי בגונא דשמואל.

אבל לפי הנ"ל א"ש דמדברי הר"ף בביצה דף ו' נראה דלא פסק כשמואל דמהני סברת הואיל ומתיר עצמו בשחיטה וכן פי' הר"ן שם בכוננתו ולפי"ז איפא למימר דלהרי"ף קשיא קושית הר"ן וס"ל פתירו צו אלא דקשיא פנ"ל וס"ל פתירו דלעיל ולכך שפיר קאמר ר"ח דמדברי רבינו דהיינו מדברי שמואל לשיתו דס"ל הואיל ומתיר עצמו גלמד דגם בשבת שרי בחולב עז לתוך הקדירה אבל לדינא דלא קי"ל כשמואל בזה שפיר כ' הר"ף דדברי ר"ח לדינא הנה רק ביו"ט.

כן נראה לפענ"ד נכוננה עוד העיר מעלתו דלדברי הלבוש במג"א סי' תק"ה שכ' דגם נולד אין שייך בגוי קשיא מ"ש התוס' בע"ז דף ס"ו ע"ב בפת שנגאפה ע"י גוי בשבת דמוכח מדבריהם דנולד שייך בשל גוי ובאמת הלבוש בסי' תקי"ז גבי פת שנגאפה כ' הקיטר משום דאין הכן בשל גוי אמנם גוף הדבר נראה דזה אי נולד שייך בשל גוי או לא תלי' בפלוגתא וב' גוססאות וגרסאות בשבת דף קכ"א ע"ב גבי צואה אי מהני דעתו בנולד עיי"ש ברשפ"א בחידושו וברמב"ן בחי' שם.

ואי דעתו מהני איכ"ל דגם בגוי אין הכן דדעתו עליו ולפי"ז לכאור' דברי הלבוש סותרין דבסי' ש"ח סעי' ל"ד גבי צואה פסק כג' הר"ף דלא מהני דעתו ואיך פסק פאן דבשל גוי אין הכן ולכאורה גם על הש"ע קשיא דבסוף סי' תקפ"ו ובמג"א שם ס"קכה כ' דס"ל להמחבר דאין הכן בשל גוי נאפילו בנולד ובסי' ש"ח סעי' ל"ד פסק בהרי"ף דלא מהני דעתו: מיהו בזה י"ל דגמרו בידי אדם עדיף.

אבל על הלבוש קשיא: ובלא"ה כבר פתבו התוס' ריש ביצה דף ב' ע"א ד"ה קא ס"ד ובמהר"מ לופלין שם דשלשה גונוי נולד יש וא"כ י"ל אפילו אם פצואה לא מהני דעתו עלה מ"מ בשברי פלים י"ל דמהני דעתו וכן אפילו אי פצואה דדמי לביצה נמי מהני מה דדעתו עלי' מ"מ באפר שכ' התוס' בביצה דף ח' ע"א דדמי למיא בערבא דלכ"ע אסור משום מוקצה איכ"ל דלא מהני דעתו וא"כ י"ל דה"ה קמח דדמי לאפר ולא מהני דעתו

מ"מ דברי הלבוש סותרין דהוא פסק בסי' ש"ח פקרי"ף וכדלעיל וכאן בחלב פסק דאין
הפן בשל גוי ומ"ש וצ"ע ואחתום בכרכה ידיו: ה"ק משה שיק מברענאווע: תשובה
קי"ט שיל"ת יערגען תר"ה לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב לתלמידי הנותיק וכו' כה'
זלמן נ"י נפשה בשאלתה איש המדליק בכיתו גר שבת קודם מנחה וצריף להתנות שאינו
מקבל שבת בכרכתו והדלקתו אי מברך קודם ההדלקה או נימא דלא פלוג כמ"ש המג"א
בסי' רס"ג סקי"ב או דלמא דווקא באשה לא חלקו ואפילו אם תתנה בעת הצנרף לא
חלקו פינון דלא שכיח גבה שפתנה וכמ"ש המג"א ש"ה סק"כ אבל באיש דאין מנהגו
לקבל שבת בהדלקת הגר וכמ"ש שם סקי"ח ואדרבה סתמא דמלתא דקודם תפי' מנחה
לא מקבל שבת ולומר לא פלוג גברא אטו אשה או גברא אחרניא זה לא שמענו זהו ספק
שלה וילשונה בקיצור: והנה שורש לא פלוג הוא פלוגתות הפוסקים התוס' בפסחים דף
ז' ע"ב ד"ה על הטבילה וכו' הביאו פן בשם הר"י דמשום טבילת גר נוהגין לברך בכל
טבילות לאחר טבילה וא"כ מבואר דאפילו גברא אטו גברא אמרינן נמי לא פלוג אמנם
הרמב"ם פי"א מברכות דין ז' ועיי"ש בהגהות הביא עוד פוסקים הסוברים פן דווקא
בטבילת גר מברך אחר הטבילה וא"כ לא ס"ל לא פלוג ומכאן הי' אפשר לומר דטעמא
דגברא אטו גברא לא גזרינן אי משום דמלתא דלא שכיחא הוא אמנם שם בדין ט"ו
מבואר דגם בנטילה אע"ג דשכיחא נט"י בין צא מביה"כ"ס או בשחרית ואפי"ה סובר
דאמרי' דכל חד מברך פראוי לו וא"כ מבואר דהרמב"ם לא ס"ל פלל לא פלוג אמנם
הש"ע באו"ח סי' קנ"ח כ' דנהגו דבנט"י מברכין לאחר הנטילה ולא פלוג ובי"ד בסי'
ר' פסק בש"ע שם דאשה תברך קודם הטבילה ולא ס"ל לא פלוג וא"כ לכאורה דבריו
סותרין זה לזה וע"כ דהוא מחלק דבטבילה דהוא משום גר.

גברא אטו גברא גם לא שכיחא לא גזרו וחלקו ביניהם משא"כ בנט"י דשכיחא וגם שייף
בכל גברא ולכך אמרו לא פלוג וא"כ הי' מקום לומר דהוא הדין פאן בהדלקת נ"ש לא
אמרינן מגברא לנשי לא פלוג מיהו יש לדחות דטבילת גר לא שכיחא וא"כ לדין דקי"ל
פהרמ"א שם בסי' ר' וטו"ז שם ס"קב וא"כ י"ל דאמרינן ל"פ אפילו מגברא לגברא וא"כ
יש לברך לעולם לאחר ההדלקה ואין לדחות דנשים עם בפ"ע הן וכדאי' בשבת דף ס"ב
דאטו בגברא לפעמים לא משפחת לה דמקבל שבת ומתפלל ביחידות ובנודאי בש"ס
פסחים דף ז' דקאמר פל המצות כולן מברך עליהן ע"ל חוץ מטבילה ולא הוציא מן הכלל
גם הדלקות גר שבת קשה למנהגינו ובשלומו נט"י י"ל כמ"ש הרמ"א בסי' קנ"ח פינון
דהנגוב מצנה הני ע"ל ומצאתי בחידושי הרמב"ן בפסחים שם שכ' דאיכ"ל דנט"י בכלל
טבילה אבל הדלקות גר קשה ויש לדחוק נמי במ"ש הרמ"א בסי' רס"ג סעי' ה' דלא
חשיב ע"ל מיהו תמהני טובא דהאיך מצינו ידיו ורגלינו דהרי מבואר בש"ס פ"ק
דפסחים דלבער לכ"ע להבא משמע וכ"מ שאנו מברכין לאחר עשייתו או באמצע
עשייתו מברכין בעל פמבואר בפסחים שם וא"כ ה"א דכתב הש"ע דמברכין להדליק ע"כ
דסובר דמברכין קודם הדלקה ולמאן דסובר לברך אחר צריף לברך בעל ואע"ג
דהרא"ש הביא בפסחים שם דלכך מברכין להדליק הואיל ויש משה זמן מ"מ זה מבואר
דשייף אי מברך קודם אבל א"כ א"א לברך בל' דמשמע רק להבא וא"כ אנו דנוהגין
לברך אחר פ' ומברכין להדליק בל' קשה טובא וע"ז לא שייף סברת הרמ"א דמשום ידיו
נגד עיניו דמאי יועיל זה על לשון הכרכה וקשיא מנהגינו וצ"ע: ועכ"פ הדרן לנ"ד.

דנראה מדברי הפוסקים דאין חילוק בין גברא לנשי וגם מרמ"א עצמו שכ' דינו על לשון המחבר שכ' אהד האיש ואהד האשה וכו' וא"כ ע"ז כ' הרמ"א דינו וגם כ' לשון זכר שמברך וכו' ונהי דלשון זכר קאי על המדליק מ"מ מזה נראה דאין חילוק ומצד המנהג לעולם מדליק ואח"כ מברך: ויש.

נמי לדייק מלשון רמ"א דסובר כמג"א ס"ק"ב דאין חילוק בין יו"ט לשבת שהרי הש"ע קאי על יו"ט נמי ועליו הביא הרמ"א דבריו א"כ משמע דלא פלוג ומה שהשיג עליו הדגול מרובה דא"כ גם בנ"ח נימא פן לפענ"ד אין הגדון דומה לרא"ל נ"ח לעולם לא הוי נ"ש ולעולם הם נפרדים לעצמם.

אבל נר של יו"ט אי מקלע בשבת וצריף לברך עליו להדליק של שבת ושל יו"ט קודם הדלקה לכה לא פלוג גם ביו"ט דעלמא אטו יו"ט שחל בשבת. זהו הנראה לפענ"ד בדעת הרמ"א אם אמנם המנהג הזה הוא תומה בעיני.

מה ראו על פכה. הרי לדעת הרמב"ם דסובר דצריף לברך דווקא קודם עשייתו ואם לא בירך מקודם שוב אינו מברך אח"כ ודניא הסכים הת"ש בסי' י"ט דהוא ספיקא דדינא ולמה הנהיגו פאן לברך משום לא פלוג לאחר הדלקה בדבר שלא נאמר רמז בש"ס אדרבה משמע הלשון בהיפוף פדלעיל ועל פלם אני תמה על לשון הברכה פדלעיל ותו לא מידי והי' זה שלום: תשובה ק"כ עוד להרב הג"ל.

והנה עמדת ע"ד הדגול מרובה בסי' ער"א במג"א ר קב שמסתפק אם יוכל איש שפבר התפלל י"ח להוציא י"ח קידוש לאשה שאינה מתפללת ולא יצאנה? די חובת קידוש דאורייתא אע"ג דקידוש אף אם יצא מוציא היינו להרא"ש בברכות דף כ' מטעם ערבות ואשה אינה בכלל ערבות עכ"ל וכ' להקשות למה לי טעמא דערבות נימא דהטעם הוא משום דשלוחו מקרי והוא כמותו מיהו דווקא במלתא דמחוייב בדבר מצוי למיהוי שלוחו פדאייתא סופ"ב דגיטין דמי שאינו בתורת אותו דבר לא מצוי למיהוי שליח ולכה שפיר אמרינן בברכות דלא מתייבא בברהמ"ז מה"ת אינה יכולה להוציא אחרים.

משום דא"א לה להיות שליח אבל מי שהוא מחוייב בדבר רק שנפטר פבר זה שפיר מצוי למיהוי שליח ואע"ג שיצא מוציא. ואע"ג דאינו בערבות והא דפרש"י סו"פ ראוהו ב"ד הטעם דיצא מוציא מטעם הערבות היינו שיברך לכתחילה עבורו.

ולא להוי פברכה לבטלה. אבל פשהוא מברך בלא"ה מדרבנן לא צריכין לטעמא דערבות זהו מה שקשיא לה וכבר העיר בזה הפמ"ג בפתיחה כוללת בקיצור: והנה אם אמנם פי הסוגיא דעלמא פה הוא דהא דמוציא אחרים הוא מטעם שליחות ולכה נקרא שליח ציבור וגם הוא ש"ס מפורש סוף פ' אין עומדין ש"צ שטעה סי' רע לשולחיו דשלוחו של אדם כמותו מפל מקום הדבר קשה איה שייה שליחות במצנה שפגופו: כ' פתבו התוס' רי"ד בפ' האיש מקדש דמצות שפגופו לא שייה שליחות מיהו משום הא לא ארי' דהרי בלא"ה קשה למה לי פלל שליחות הא שומע פעונה.

פדאייתא בפרק לולב הגזול וא"כ למה לי שליחות: ולמה צריף פלל שיכונן שומע ומשמיע ולמה אם אין השליח בר חיובא אינו פוטר הרי הוא נפטר בשמיעתו ונהרי שמע ומה לי

אם המדבר בר חיובא או לא אמנם קושיא חדא מתורץ בירך תברתה פיו דאנו קי"ל הרהור לאו כד"ד עיין פרא"ש בבבבכות.

ועיין בשאג"א סימן ו'. א"כ ע"כ צריך שיהא פאן דיבר אבל אין החיוב על גופו שידבר הוא אלא שהוא מחוייב לשמוע וממילא פיון שא"א לשמוע מבלי דיבור הוא מחוייב לסבב דיבור שישמע ממנו ולכך הוא מחוייב או שידבר בעצמו.

או שיענה לשלוחו לדבר וע"ז שפיר איכא למימר שש"א פמותו. פיון דאין הדיבור מצד עצמו חיוב אלא פדי שישמע: אמנם עדיין קשה דא"כ ל"ל בקטן הטעם משום דאינו בר חיוב ת"ל משום דאין שליחות לקטן ומצאתי בכמ"ג שם פי העיר ג"כ בזה ותו קשיא לי טובא הא פתב הר"ן בפ"ק דפסחים.

והרמב"ן בבבא בתרא פרק יש נוחלין וביאר באורך המרי"ט סי' קכ"ז דאי אפשר לצות לשליח להפקיר או להקדיש דבר מה משום דמילי לא ממסרן לשליח. וא"כ אף יוכל השליח ציבור להיות שלוחו.

הא מילי לא ממסרן לשליח ומפח זה נראה דזה הוא שהכריח להרא"ש לומר טעמא דערבות. דמצד שליחות אי אפשר פנ"ל רק הואיל והוא ערב ואי חייב תברו לברך או לעשות מצוה הוי פאלו הוי החיוב גם עליו.

ולכך שפיר אמרינן מגו דזכי לנפש' זכי נמי לסבריה. ובכה"ג מצינו גם בב"מ דף ח' ע"א דאפילו בדבר דלא שייך שליחות פגון בתופס לבע"ח ומטעם שכ' הרא"ש בגיטין דף י"א ואפי"ה מהני האי מגודזכי לנפש' וכה"ג פריך בש"ס ר"פ האיש מקדש דלמא שאני התם דאית לי' שנותפות בגו' ולכך מצד ערבות אמרינן מגו דזכי לנפש' וכו' שפיר נעשה שליח ולעולם גם הרא"ש מודה מטעם שליחות פסוגיא דעלמא זהו נראה לפענ"ד נכון בכוננות הרא"ש.

ולכך שפיר כ' דאשה אינה יכולה להוציא וכן אין יכולין להוציא אשה לדעת הדגמ"ר: מיהו ממעשה דינאי בבבכות מ"ט ע"א מוכח היכא דיש אנשים ונשים. הואיל ויש ערבות על אנשים שוב הוי פאלו עדיין לא יצא מצד הערבות וזכי לנפש' ומוציא נמי לנשים וכ"כ הצ"ח בבבכות דף כ'.

דהרי גבי ינאי מלכתא. נמי הוי בהדייהו שוב מצאתי בתשו' מרן הגאון בעל חת"ס סי' שכ"א כ' נמי סברא הנ"ל אמנם מה שתי' שם המעיין במהרי"ט הנ"ל קשה: ולפי האמור הא דמוציאין אחרים הוא מטעם שליחות קשה לי הא דהוכיח השאג"א בסי' ו' הנ"ל דאפילו מי שא"י לעשות אותו דבר פגון ח"ע ונחצי' ב"ח לענן תקיעה ומקרא מגילה יכולין אחרים להוציא וקשה אי צריך לשליחות הא קי"ל כל מלתא דאיהו לא מצי למיעבד.

לא מצי למשוני שליח. ובשלומא באלם וכיוצא בו לא מקרי דאיהו לא מצי עביד דהרי הוא ממש איש פאחר לענן כל הדינים רק פנמא הוא דכאיב לי' וע"י השליח נעשה לו פה דהרי הוא פמותו: ואיתעביד לי' פה אבל בתציו עבד קשה וא"ל מטעם ערבות ומגו דזכי לנפש' וכו' דהרי ביומ' דף י"ט פריך פן על כה"ג.

אע"ג דאיתא בערבות עיין צל"ח שפלפל בזה אי פהגים בכלל ערבות) ומפח זה הי' נראה לומר דלהוציא אחרים לא בעינין קלל שליחות פדמשמע מלשון מרן זצ"ל בתשובה הנ"ל. אלא דכשם שצנה השם שצריף שישמע דווקא קול שופר ושיהא ארכו טפח ה"נ צנה שישמע קול שתקע בר חיוב: ועי"ז נתעלה הקול והדיבור ההוא דגדול מצונה ועושה ממי שאינו מצונה וכו' לעננו מצנות תפלה וברכה צריף שישמע דווקא קול: שהוא קדוש פמותו.

דהיינו שהוא מחוייב. שלא יהא אינו מצנה.

דאז אינו קדוש כל כך וכיון שיצא פבר ואינו מצנה. ע"כ מטעם ערבות אתאינין עלה וא"ש דברי הרא"ש: אלא דלפי"ז דלאו מטעם שליחות מוציאין קשה דכבר הבאתי לעיל דמוכח מפמה דוכתי דמשום שליחות הוא ותו קשיא לי אי הכי למה צריף שיכנון משמיע פנין דהוא שומע מבר חיוב: הרי הוא יוצא בפשיעתו אלא ונדאי כמ"ש למעלה דהטעם משום שליחות.

ובזה מוכן טעם יש מפני שיש המוכאים פבר"ן שם פ"ב ראוהו ב"ד. דהא דאמר ר"ז איכנון ותקע לי' נאמרנין דצריף שיתכנון שומע ומשמיע היינו שיכנון להשמיעו וא"ל שיכנון המשמיע להוציא אלא להשמיעו והיינו מטעם הנ"ל דאם מכנון להשמיעו: הוא נעשה שלוחו והוא פמותו ומחיי פנונת השומע.

והר"ן סובר שצריף דנהי שהוא שלוחו מ"מ אדרבה מטעם זה צריף שיכנון הוא לשם מצנה אבל אי לא בעי שליחות אלא דיוצא בפשיעתו מבר חיובא שהקול קדוש ועומד פאלו תקע בעצמו א"כ אינו מוכן למה צריף שיכנון שומע.

אלא ונדאי הטעם משום שליחות וכ"ת א"כ נשארה קושיא הנ"ל. דאיף אפשר שיעשה שליח.

הא מלתא דאיהו לא מצי עביד לא מצי משוי שליח. לא קשה דדווקא בכהגים או עבד אמרינין פן דאיף אפשר שיהא פמוהו אדרבה אם הוא פמוהו הוא זר פנין דהפסול פגופו של זר אבל היכא דדבר אחר גורם לו לפסוד פגון בח"ע דהצד חירות הוא מחוייב פישראל גמור אלא דדבר אחר גרם לו לפסול.

דמתערב פקול של צד עבדות אבל ע"י שלוחו שהוא פמותי האי דבר אחר אינו פשלוחו ואינו גורם לפסול ממילא הוי שפיר פצד חירות שלו נעדיפא מני' שאין לו דבר אחר שיפסול ולכן שפיר נעשה שלוחו וע"ד הנ"ל ועכ"פ דברי הרא"ש נכונים דצריף לטעמא דערבות וא"ש ובזה פיארתתי פמקום אחר לישוב קושית האורח מישור פנזיר דף י"ב מהש"ס פקידושין דף כ"ג ע"ב דאמרינין דעבד יכול לעשות שליח הואיל ויש לו שייכות אע"ג דלעצמו אינו יכול לקבל אבל לאחרים יכול לקבל ומ"ש מהאי דנזיר והסברנו פאופן הנ"ל.

דננדאי פל שליח לכך הוא נעשה. הואיל והוא אינו יכול לעשות לזה עושה שליח לעשות פמקומו וזהו נעשה פמוהו אלא שאם הוא דבר שאם נעשה פמוהו ממש אז לא הי' יכול לעשותו אינו יכול לעשות שליח פגון זר לכהן אי נימא דכהן נעשה פמוהו ממש א"כ הוא זר ואינו יכול לעבוד עבודה וע"כ דאינו נעשה פמוהו דאל"כ הוי פתרתתי דסתרו

אָהָדָדוֹ מִשָּׂא"כ עֶבֶד נְהִי דְשְׁלוּחוֹ וְנַעֲשֶׂה כְּמוֹהוּ עֶבֶד מ"מ הָעֶבֶד גּוֹפוֹ נְמִי יָכוֹל לְקַבֵּל שְׂיִחְרוּר.

כָּל זְמַן שְׂאִינוֹ שְׂיִיף לְרַבּוֹ וְזֶה א"א לֹמֵר הוֹאִיל וְנַעֲשֶׂה כְּמוֹהוּ. א"כ גַּם הָאָדוֹן שְׁלוֹ נַעֲשֶׂה. אָדוֹנוֹ שֶׁל זֶה זֶה אֵינוֹ דְּכִינּוֹן דְּלֹא קָנָה אֶת זֶה הָעֶבֶד אִיף אֶפְשֶׁר שְׂיִהָא נַעֲשֶׂה אָדוֹנוֹ וְכִינּוֹ דְּאֵינוֹ נַעֲשֶׂה אָדוֹנוֹ שְׁפִיר נוֹכַל לֹמֵר שְׂיִכּוֹל לְקַבֵּל שְׂיִחְרוּרוֹ שֶׁל הָעֶבֶד א' דְּהֵאִי יֵשׁ לוֹ יָד וְל"ד פֶּלֶל לְהֵאִי דְּנָזִיר י"ב דְּשָׁם מִטַּעַם אַחֵר.

א"י לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ מִשׁוּם דֶּהוּא דְּבָר שֶׁל ב"ל וְה"נ גַּבֵּי חֲצִי עֶבֶד. וְחִב"ח יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ.

דָּאף דְּצַד הָעֶבְדוֹת א"י לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ דְּאֵינוֹ שְׂיִיף פֶּלֶל בְּתוֹרַת תְּקִיעַת שׁוֹפָר וְאִי שְׁלוּחוֹ כְּמוֹהוּ גַּם הוּא כְּעֶבֶד וְא"י לְתַקְנֵה לּוֹ אֲבָל צַד חִירוֹת שֶׁהוּא שְׂיִיכַת בְּאוֹתוֹ דְּבָר אֲלֵא שְׂצַד הָעֶבְדוֹת מְעַכְבּוֹ.

וְכַשְׁעוֹשֶׂה לּוֹ שְׁלִיחַ שֶׁהוּא כְּמוֹהוּ וְאֵין צַד הָעֶבְדוֹת יָכוֹל לַעֲכָבוֹ. שְׂהֵרִי הוּא אֵינוֹ מְעוֹרְב עִמּוֹ.

וְכֵה"ג שְׁפִיר יוֹכַל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ. כֵּן הוּא תְּנִיחָה וְשׁוֹרֵשׁ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְדַעַתִּי: וְעֵינִי בְּתַשׁוּבַת נוֹב"י מֵהַדו"ת חִיו"ד ס' קמ"ז.

הָאֵרִיף לְחַלּוֹק ע"ד מֵהַר"ט הַגַּל שֶׁהִבְאִיתִי לְעִיל דְּסוֹבֵר דְּמִיֵּלִי לֹא מִמְסָרֵן לְשְׁלִיחַ. וְאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ וּבְקוֹנְטְרַס אַחֲרוֹן בְּיִאֲרַתִּי שְׂדְּבָרִיו נְכוֹנִים.

וְאֵין בְּהֵם שׁוּם קוֹשְׂיָא בְּקוֹנְטְרַס מִיְּחֻד לְנָזִיר י"ב וְא"כ לְפִי הָאָמֹר נְכוֹנִים דְּבָרֵי מֵה שְׂאֲמַרְתִּי לְעִיל לִישָׁב דְּבָרֵי הָרָא"ש וְאַחַתּוּם בְּבִרְכָה דְּבָרֵי רַבָּה: הַק' מִשָּׁה שְׂיִק מְבַרְעֵזְאוֹנֵעַ תְּשׁוּבָה קכ"א שִׁיל"ת יַעֲרַגְעַן אֹר לְיוֹם ו' ה' שְׁבֵט תר"ד לפ"ק: שְׁלוּם וְיִשְׁע רַב לְאֹר הַנְּעָרֵב וְכו' כש"ת מו"ה יִשְׂרָאֵל דָּוִד נ"י הַאֲבִדְק"ק פֶּעֶזוֹנֵג יע"א: אֲתַמּוּל לַעַת עָרֵב הַגִּיעֵנִי נִנְעַם מְכַתְּבוֹ וּבְתוֹכוֹ רְצוּף מְגִילָה עֶפְהָ תְּשׁוּבָה נְכוֹנָה ע"ד אִם רְשָׁאִין לִילָף חוּץ לְתַחֲוּם לְצַנְרָף מִנֵּין וְהַנָּה לַעֲנִין דִּינָא וְנִדְאִי הַדִּין כְּמַעֲלָתוֹ נ"י וְגוּף הַנְּיָדוֹן דְּמִוֵּרָה אַחַד הוֹרָה לְהַתִּיר לִילָף חוּץ לְתַחֲוּם לְמַנְיָן וְהִבִּיא רְאִיוֹתֵיו מֵהָרָא"ש דְּבִרְכּוֹת פָּרַק שְׁלִשָּׁה שְׂאָכְלוֹ שֶׁכ' מֵהָא דר"א שְׁחָרַר עֶבְדוֹ.

כְּדִי לְצַרְפוֹ לְמַנְיָן מוֹכַח דְּעֵשֶׂה דְּרַבִּים דְּרַבְּנֵן עֲדִיף מַעֲשֶׂה אַחֲרַת ד"ת וְעוֹד כ' אוֹתוֹ הַמִּוֵּרָה דְּהָאֵיִדְנָא דְּקִי"ל דְּלִית לָן רְשׁוּה"ר הָוִי תְּחוּמִין שְׁבוֹת דְּשְׁבוֹת וְשָׂרִי בְּמִקּוּם מְצוּנָה. וּמַעֲלָתוֹ הַשִּׁיב נְכוֹנָה דְּהַמִּוֵּרָה טְעָה וַיִּבְנֵאֵר לְפָנֵינוּ אִי"ה: וְהַנָּה מְבִנְאֵר בְּרִי"ף סו"פ ר"א דְּמִילָה דְּאֶפִּילוֹ בְּמִצּוֹת מִילָה הָעֵמִידוֹ חֲכָמִים דְּבִרְיָהֶם וְלֹא הַתִּירוֹ שְׁבוֹת דְּרַבְּנֵן אֲלֵא שְׁבוֹת דְּלִית בִּי מַעֲשֶׂה אֲמָנָם מֵהוּ שְׁבוֹת דְּלִית בִּי מַעֲשֶׂה הָעֵיטוֹר סוֹבֵר כָּל אֲמִירָה לְגוּי וְהָרִי"ף סוֹבֵר דְּוִוְקָא בְּמִצְוָה לְגוּי לַעֲשׂוֹת אִסוּר דְּרַבְּנֵן וְהָכִי קִי"ל רַק בְּשַׁעַת הַדְּחָק יֵשׁ לְסַמּוּךְ עַל בַּעַה"ע לַעֲנִין מִילָה כְּמִבְּנֵאֵר כ"ז בְּאו"ח ס' ש"ל א' וּבִמְג"א.

וּבְשָׂאֵר מִצּוֹת שׁוֹב פְּלִיגוֹ אִי דְּמִי לְמִילָה וְשָׂרִי לְכָל מַר כְּדָאִית לִי וְלְדִינָא הַמְּחַבֵּר הִבִּיא בְּסִי' רס"ה ב' דִּיעוֹת. וְדַעַה הָרָאשׁוֹנָה הַנְּרָאִית לְעִיָקָר לִש"ע דְּגַם בְּשָׂאֵר מִצּוֹת מִתִּירִין שְׁבוֹת דְּשְׁבוֹת וְהָכִי הוּא סוֹגֵיָא דְּעֵלְמָא.

מיהו דווקא בשבות דשבות. ודווקא ע"י גוי שייך אם עושה איסור דרבנן על ידו אבל ע"י ישראל אפילו אם האיסור הוא תרי דרבנן וגזירה לגזירה מ"מ כולה חזא גזירה הוא ושבות דאות בי' מעשה הוא: ואסור אפילו במקום מצנה כל זה מבואר שם ועתה איסור תחומין ע"י ישראל פשיטא דאסור אפילו לדעת בעל העיטור.

ואפילו לצורך מילה וכ"ש לשאר מצות. רק המורה אומר מצנה דרבים שאני.

לפי דברי הרא"ש הנ"ל שהרי ר"א עבר עבירה במצנה דאורייתא. והנה בנודאי לדעת הר"ן והרמב"ן המובא במג"א סי' צ' ס"ק: אין ראי' מר"א דשחרר עבדו דמ"ע דלעולם בזה תעבדו הוי רק שלא במקום מצנה משום לא תחנם.

אבל במקום מצנה הוי כמוכרו והמג"א הקשה מקושית הש"ס בברכות מ"ז דפריד וקא מצנה הב"ע וכו' וזה אפשר לישב הר"ן והרמב"ן מודו דמדרבנן אסור לעולם לשחרר אפילו במקום מצנה.

וע"ז הוא פריד. ומשני מצנה דרבים שאני אבל מה"ת שרי במקום מצנה.

אמנם הרא"ש והרשב"א בחידושי לגיטין ל"ט נמי סובר פן דמ"ע דרבים הוא דרבנן ואפשר דדחי מ"ע גמורה דלעולם בזה תעבדו (ואע"ג דלא הוי בעידנא. צ"ל או דסובר כמ"ש התוס' פסחי נ"ט ד"ה אחי וכו' דגבי עשה לא בעי' בעידנא או כמ"ש המג"א בסי' תמ"ו ס"קב דעשה דרבים לא בעי' בעידנא) ומזה למד המורה דכ"ש דאפשר לי' למדחי תחומין.

אבל באמת זה ליתא. דהא מבואר במג"א סי' תט"ו ס"ק ב דווקא לערב שרי לצורך מנין ומקרי"ל גם בזה נסתפק מיהו הסמ"ג כ' כהמג"א המובא בא"ר שם.

א"כ מוכח דווקא ע"י עירוב שרי והמג"א שם בעצמו רמז על הא דר"א דשחרר עבדו ועוד וגדולה מזו רצה המג"א לאסור בסי' תקצ"ה סעיק"ב אפילו לעבד איסור תחומין ע"י גוי לצורך תפלה בצניבור ואף דמסיק דשרי ע"י גוי.

דווקא מטעם שבות דשבות מסיק דשרי אבל ע"י ישראל פשיטא דאסור ויש עוד ראי' מפני שבת מר"ה דף ל"ב ע"ב אמרינן דתקיעת שופר אין מעבירין עליו את התחום ואמרינן שם דף ל"ד ע"ב דתקיעה ותפלה תקיעה עדיף ופרש"י דהיינו להתפלל במנין.

וכך מוכרח דהרי קי"ל דבלא עשרה. א"א להוציא רבים י"ח כמבוא' במג"א סי' נ"ט ס"קא אפילו באינו בקי יעוי"ש וא"כ פנין דתקיעה עדיף מתפלה בצניבור ואפי"ה אין מעבירין עליו את התחום א"כ כ"ש לצורך מנין והטעם כפר הקשה הש"ס בר"ה שם דף ל"ב ומסיק דיו"ט הוי עשה ול"ת.

ועיי"ש בר"ן אפילו דרבננהוי כדאורייתא. וממילא ע"כ מוכרחין לומר.

דלא אמר הרא"ש: אלא שייכול לדחות עשה. אבל לא ל"ת ועשה.

ואין לדחות דבאיסור תחומין ליכא רק לאו. ולא עשה כמ"ש הרשב"א ביבמות דף ו'.

גבי לאו דמחמר. זה אינו דהרי ש"ס ר"ה הנ"ל.

קאי גם על הא דתנן התם ואין מעבירין עליו את התחום וע"כ פיון דתחומין דרבנן כ' הר"ן שם דעשאו לדבריהם חזיוק פשל תורה והוי פלאו ועשה עיי"ש: וא"כ עכ"פ זה נפשט. דאסור לעבור חוץ לתחום להתפלל במגן אמן עדיין הי' מקום לומר דלצטרף למגן שמבלעדו לא יהי מגן.

ובהו יהא מופה רבים וזהו מקרי מצנה דרבים כמ"ש הרא"ש בפ' אלו מגלחין סי' נ"א והכי קי"ל פיו"ד סי' שצ"ט: דיו"ט לא מקרי עשה דרבים והא דאין אבילות אפילו ביו"ט שני. היינו דאנו קי"ל דאבילות.

אפילו יום ראשון הוא דרבנן וא"כ לצורך מצנה דרבים פי האי אפשר דשרי אבל באמת אף דבלא"ה הדבר בטל פיון דעיקר הרצ' מהרא"ש הנ"ל ואין ראי' רק לדחות עשה אבל לא לדחות עשה ול"ת אלא דיש להביא ראי' לאיסור מהא דשופר דהרי המג"א בסי' תמ"ו ס"ק הוכיח דשופר מייירי להוציא רבים י"ח דאל"כ הוי לי' למימר הטעם דלא דחי משום דלא הוי בעידני.

וא"כ מוכח דאפילו להוציא ולזכות את הרבים להוציאם ידי תקיעה לא דחי תחומין. מכ"ש לצורך מגן.

ועור מדפריד בר"ה דף ל"ד ע"ב פשיטא תקיעה מה"ת ותפלה מדרבנן ומאי פריד דלמא להצטרף ולזכות רבים. וא"ל דפשיטא לי' דבכה"ג תפלה עדיף זה ונדאי תמוה דמנ"ל פשיטות הנה דאפילו נגד מ"ע דתקיעה שהיא להעלות זכרוןם תפלה עדיף.

אע"כ בהיפוף דפשיטא לי' דתקיעה לעולם עדיף מתפלה וא"כ עכ"פ מוכח דלעולם אסור לצאת חוץ לתחום לצורך למגן: ועתה נבוא למ"ש עוד דבזה"ז דאין רה"ר הוי שבות דשבות. ומעלתו גי' לגלג עליו בזה מאי ענין פרמלית לתחומין וכמו שהאר"י מעלתו.

ואי משום הא לא ארי'. שפכר ביאר פן הרמב"ם בתשובתו הובא בב"י סי' ת"ד באריכות דבמים אין איסור תחומין הואיל והן פרמלית יעניין שם בלשוננו.

ובאמת לכאורה קשה האיך פסק שם הש"ע פרמב"ם ופסק שם דתחומין י"ב מיל ביבשה הוא מה"ת. והכי מוכח נמי בסוסי' תקפ"ו ובמג"א שם ובסי' שצ"ו הא הביא הש"ע בסי' שמ"ה דבזה"ז אין רה"ר א"כ אפילו ביבשה פים הוא ועוד תמה אני דהרמב"ם פסק בפ"ד משבת דמדבר בזמן שישאל היו שרניין בה הוי ככרמלית וא"כ אדרבה תחומין דיליף מאל יצא איש ממקומו מייירי בכרמלית (מיהו זה לא קשה דחוץ למחנה הוי דינו כר"ה) וצ"ל דקושיא חדא מתורץ באידך קושיא דהש"ע סובר דווקא דומיא דמדבר דניחא להילוף ומשפחת לה שיהא רשוה"ר משא"כ ימים דלא ניחא להילוף ולא משפחת להיות רה"ר.

מיהו זה יש לישוב דברי הש"ע אבל בלשון התשובה שהביא הב"י שם זה ליתא וליכא למימר הכי וצ"ע: ועכ"פ הינצא לנו מזה דאנו קי"ל בש"ע דבזה"ז נמי יש תחומין י"ב מיל מה"ת ובלא"ה דמיון זה להחשיב זה כשבות דשבות.

הוא שטות דְּכָבֵר פְּתַבְתִּי דְּוִוּוּקָא ע"י גוֹי מְקַרֵי שְׁבוּת דְּשְׁבוּת. וְאִם כֵּן נ"ד אָסוּר לְכָל הַדְּעוּת אֲמַנְם לְכַאוּרָה הִי מְקוּם לְהִבְיָא רַאִי דְּשָׁרֵי דְּהָרֵי בְּסִי רַמ"ח הַתִּירוּ לְדְּכָר מְצוּנָה לְהַפְלִיג תוּף ג' וְשֵׁם דְּעַת ר"ח דְּאָסוּר מְשוּם אִסוּר תְּחוּמִין.

וּבְאַמַּת הָרָא"ש בַּפ"ק דְּשַׁבַּת הַקְּשָׁה כֵּן. דְּאֶפִּילוּ לְדְּכָר מְצוּנָה יְהֵא אָסוּר אֲמַנְם לְדִידוֹן דְּקִי"ל נְמִי פְּדַעַת ר"ח ע"כ צ"ל כַּמ"ש הַב"ח וְהַתּוֹס' שַׁבַּת פִּינּוֹן דְּתְחוּמִין בְּיָמִים לִיתָא מַה"ת.

וּלְכָף שָׁרֵי בְּמְקוּם מְצוּנָה. וְא"כ הִי מְקוּם לְהַתִּיר גַּם כָּאֵן מִיְהוּ זֶה לִיתָא וְאֶדְרַבָּה מְהַתָּם רַאִי לְאַסוּר.

דְּהַתָּם דְּוִוּוּקָא בַּע"ש שָׁרֵי אֲכָל בְּשַׁבַּת אָסוּר כַּמ"ש הַמַּג"א רִישׁ סִי רַמ"ח וְעוֹד אֶפִּילוּ מֵאֵן דְּמַתִּיר אֶפִּילוּ בְּשַׁבַּת דְּוִוּוּקָא בְּסַפִּינָה דְּמַמִּילָא דְּמֵיָא הוּא דְּמַמְטוּ לְהוּ וּלְכָף שָׁרֵי וְכַמ"ש הַמַּהֲרִי"ק הַמּוּבָא בַּב"י שֵׁם דַּא"ל"כ קְשִׁיָא.

מ"ש שְׁבוּת זֶה מְשַׁאֵר שְׁבוּתִים דְּאָסְרוּ אֶפִּילוּ בְּמְקוּם מִלָּה וְע"כ דְּזִנָּה מְקַרֵי שְׁבוּת דְּלִית בִּי מְעַשָּׂה וְשָׁרֵי לְמֵאֵן דְּמַתִּיר. אֲכָל לִילֵף חוּץ לְתַחֲוּם.

לְצוּרָף מְצוּנָה לֹא הִי מְעוּלָם מֵאֵן דְּמַתִּיר. וְכ"ש דְּכָבֵר פְּתַבְתִּי.

דְּגַם בְּזֵה"ז בִּיבְשָׁה תְּחוּמִין י"ב מִיל הָנִי דְּאוּרִיָּתָא לְזֹאת הַמּוֹרָה לְהַתִּיר הוּא יוֹרָה כְּכֵן סוּרָר וּמוֹרָה וְעַלְנוּ יָבוּא בְּרַפְת הַבוּרָא דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַדּוּש"ת: הַק' מְשָׁה שִׁיק מְכַרְעִזְאוּנָע: תְּשׁוּבָה קַכ"ב שְׁלוּם וְכָל טוֹב לְהִרְבּ וְכו' מוּה' יִשְׂרָאֵל דְּוֹד הַאֲבָדָק"ק פְּעִזוֹנָג יַע"א: בְּשַׁבּוּעַ הַעֵבֶר קַבְלָתִי נוֹעַם מְכַתְּבוֹ לְחִזּוּק וְלְאֶשֶׁר דְּבָרָיו הָרַאשׁוֹנִי: וְגַם אֲנֹכִי חִפְץ בְּהַצְדָּקוֹ וְלֹא בְּאִתִּי כִּי אִם בְּדְּכָר הַנּוֹגַע לְדִינָא הַנֵּה מְעַלְתוֹ נ"י רְצָה לֹמַר לְעַת הַרְמַב"ם דְּתְחוּמִין י"ב מִיל מַה"ת אִיכָא לְמִימַר אֶפִּילוּ בְּתוּף רַה"י הוּא מַה"ת.

וְאִף דְּקִי"ל דְּרַה"י נְחֻשֵׁב כְּמוֹ ד' אַמּוּת. מ"מ אוֹתָן ד' חַמּוּת.

אִי מְצַרְפִּין לְשִׁיעוּר י"ב מִיל אָסוּרִין מַה"ת. וּמְעַלְתוֹ רְצָה לְהִבְיָא רַאִי מְדְּבָרֵי הַלְבוּשׁ בְּסִי ת"ד דְּנִרְאָה מְדְּבָרָיו דְּבַעֲמוּד גְּבוּהָ י' וְרַחֲב ד' הָנִי אִסוּר תְּחוּמִין מַה"ת וְעוֹד הַאָּרִיף מְעַלְתוֹ דְּגַם בְּפְרָמְלִית שְׁיִיף תְּחוּמִין מַה"ת.

וּלְבַסּוּף הַנִּיחַ הַדְּכָר בְּסַפְק: וְהַנֵּה לְפַעַנ"ד פְּשׁוּט וּמְבַנְאָר מְלִשׁוֹן הַתְּשׁוּבָה שֶׁל הַרְמַב"ם הַמּוּבָא בַּב"י סִי ת"ד וּבַכ"מ פַּכ"ז מְשַׁבַּת דְּבַרָה"ר מְקַנְרָה כְּשֵׁם דְּלִית בִּי אִסוּר הוּצָאָה מְשׁוּם דְּאִינוּ דוֹמָה לְדַגְלֵי מְדְּבָר ה"נ לִית בִּי אִסוּר תְּחוּמִין הוּאִיל וְאִינוּ דוֹמָה לְדַגְלֵי מְדְּבָר וְא"כ מַכ"ש אִם יֵשׁ ג"כ מְחִיצוֹת מִן הַצְּדָדִין פְּשִׁיטָא דְּאִינוּ דוֹמָה לְדַגְלֵי מְדְּבָר וְלִית בִּי אִסוּר תְּחוּמִין וְרַאִיתִי בַּמְבִי"ט בְּסַפְרוֹ קַרְיַת סַפָּר בַּפַּכ"ז מְשַׁבַּת כ' כֵּן בְּפְשִׁיטוֹת.

דְּבַרָה"י לִית בִּי אִסוּר תְּחוּמִין. כַּדְּקִי"ל בְּסִי ת"ה וּבְנוֹדָאֵי דְּלְכַאוּרָה קְשָׁה.

הַאִיף אֲמַרִינָן בְּעַמּוּד גְּבוּהָ י' וְרַחֲב ד'. דְּאִסוּר תְּחוּמִין מַה"ת.

וּבִיּוֹתָר תְּמוּהַ דְּהָרֵי גַם מְעַלְתוֹ מוֹדָה בְּעַמּוּד דְּלֹא נִיחָא לְהִילּוּף לִית בִּי אִסוּר תְּחוּמִין מַה"ת. וְאִיף אֲמַרִינָן בְּעַמּוּד פְּחוּת מַד' וְגְבוּהָ י' קִי"ל הַאִיבְעִי לְהַחְמִיר.

כּמבּוֹאֵר מִלְשׁוֹן הַרְמ"ח בְּסִי' ת"ד וְקִשָּׁה הָא הָוֵי מְקוּם פְּטוּר וְעַדִּיפָא מִפְּרָמְלִית דְּכָל פְּרָמְלִית מֵה"ת מְקוּם פְּטוּר הָוֵי. וּבְכַרְמְלִית הָא כ' הַרְמב"ם דְּאִין תְּחוּמֵינ מֵה"ת וּבְנוּדָאֵי מִלְשׁוֹן הַרְמב"ם בְּפ' כ"ז מִשְׁבֵּת דִּין ב'.

דְּמִסְיִים אֶפְיָלוּ בְּעֵמוּד רְחֹב ד'. דְּהָוֵי רַק אִיסוּר תְּחוּמֵינ מִשְׁמַע דְּבַכָּה"ג אִין לֹוִקִין וְלֹא הָוֵי מֵה"ת.

אֲמַנָּם עַל הַרְמ"א וּבִיּוֹתֵר קִשָּׁה עַל קַרְיַת סָפֵר הַנִּזְל. שְׂכ' בְּהַדְיָא דְּעַל הָעֵמוּדִים הָוֵי תְּחוּמֵינ מֵה"ת וּבְכַרְמְלִית לִית בְּהוּ תְּחוּמֵינ מֵה"ת.

וּא"כ קִשָּׁיָא טוּבָא מ"ש עֵמוּדִים. אֲמַנָּם נִרְאָה דְּהָרֵי הַשִּׁי"ת צְוָה לְנוּ אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוּמוֹ דְּהֵינּוּ חוּץ מִמְּחֻנָּה יִשְׂרָאֵל כִּמ"ש הַרְמב"ם שְׁם וַיְבֹאֵר אִי"ה לְקַמֵּן וְאִסֵּר לְהוּ יֵצִיאָה זֹו בְּכָל אֲנָפִין שְׁאֶפְשֵׁר.

אֶפְיָלוּ ע"ג עֶגְלָה אוֹ עֵמוּדִים. וְלִזְה פְּשִׁיטָא לִי' לְש"ס דַּע"ג עֵמוּד רְחֹב ד' דְּהוּא בְּכָלֵל הַצִּיּוּה דְּאַל יֵצֵא דְּמַהִיכָא תִּיתִי לְמַעוּטֵי הָא פְּאַרְעָא סְמִיכְתָּא הוּא וְנִיחָא לְהִילּוּכָא וּבְנוּדָאֵי מְקַרֵי יֵצִיאָה כַּה"ג יֵצִיאָה.

וְאִיף סֵתֵם הַפְּתוּב וְאִסֵּר וַע"כ בְּאַמַּת גַּם בְּכָה"ג אִסוּר אֲבָל יֵצִיאָה בְּעֵמוּד פְּחוּת מִד' דְּלֹא נִיחָא לְהִילּוּף. וְאִינוּ בְּכָלֵל אַל יֵצֵא סְתָמָא.

מִבְּעַי' לִי' לְש"ס אִי גַם יֵצִיאָה כִּי הָאֵי בְּכָלֵל אוֹ לֹא וּבְזָה שְׁפִיר פְּסָקוּ: דְּאִי הָוֵי יֵצִיאָה בְּכָה"ג חוּץ לִי"ב מִיַּל הָוֵי ס' דְּאוֹרֵייתָא. אֲמַנָּם כָּל זֶה אִם הַמְּקוּם דּוּמָה לְדַגְלֵי הַמְּדַבֵּר רַק הַיֵּצִיאָה הוּא ע"ג עֵמוּדִים שְׁפִיר אֶפְשֵׁר לְכַלּוֹל בְּכָלֵל הַצִּיּוּה.

אֲבָל אִם הַמְּקוּם הַהוּא אִינוּ דּוּמָה לְדַגְלֵי מְדַבֵּר שְׁפִיר כ' קַרְיַת סָפֵר הַנִּזְל לְדִלְיָא לְמִילָף מְקַרָא לְאִיסוּר כְּשֵׁם שְׁמַחְלָקִין לְעַנְיָן הוּצָאָה וְאִין לִזְה טַעַם דְּבַרְה"ר מְקוּרָה? הָא פְּטוּר. רַק גִּזְה"כ ה"נ לְעַנְיָן תְּחוּמֵינ.

דְּהוּאִיל וְהִנֵּף מְלֹאכּוֹת גְּרוּעוֹת. לְכַף בַּעִי' דּוּמָיָא דְּמַחְנָה יִשְׂרָאֵל וְכַעֲיִן שְׂכ' הַתּוֹס' רִישׁ פ"ק דְּשִׁבְת.

וַע"כ פ' לְפִי דַעַת הַרְמב"ם וּלְפִי מַה שְׁבִינְאֵרְתִּי. בְּנוּדָאֵי מְבֹאֵר דַּה"ה בְּכַרְמְלִית לִית בִּי' תְּחוּמֵינ כְּמוֹ דְּמַמְעֻטִינ לְעַנְיָן הוּצָאָה הוּאִיל וְאִינוּ דּוּמָה לְדַגְלֵי הַמְּדַבֵּר וַה"ק לְעַנְיָן תְּחוּמֵינ וְכִמוֹ שְׂכ' הַרְמב"ם סְתָמָא וְכ"כ הַה"מ פכ"ז מִשְׁבֵּת וְהַקְּרִית סָפֵר הַנִּזְל דְּבְכַרְמְלִית לִית בְּהוּ אִיסוּר תְּחוּמֵינ.

וּלְכַף נִקְט בְּעִירוּבִין דָּף מ"ב דְּלֵר' עֶקִיבָא גְּזָרוּ הִילּוּף בְּסִפִּינָה אִטוּ הִילּוּף דְּבִקְעָה דְּשׁוּנִין הֵן: אֲמַנָּם דְּבְאַמַּת דְּבָרֵי הַרְמב"ם תְּמוּהָ מ לְכְאוּרָה. דְּמָה עַנְיָן תְּחוּמֵינ לְהוּצָאָה בְּשִׁלְמָא לְעַנְיָן הוּצָאָה דְּנֶאֱמַר לְהוּצִיא לְתוּף לְמַחְנָה כְּדִיתָא ר"פ הַזּוֹרֵק מֵאִישׁ וְאִשָּׁה אוֹ כְּדִיתָא בְּפ' בְּמַה טוּמְנִין מ"ט ע"ב דּוּמָיָא דְּעֶגְלוֹת.

עַכ"פ לְכַף אֲמַרִינֵן דְּצָרִיף לְהִיּוֹת דּוּמָה כְּמוֹ שְׁהִי' שְׁם. אֲמַנָּם בְּתְחוּמֵינ דְּכְתִיב אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוּמוֹ דְּהֵינּוּ דְּאִסוּר לְצִאת חוּץ לְמַחְנָה וְהָרֵי אוֹתוֹ מְקוּם חוּץ לְמַחְנָה אִין אֲנוּ יוֹדְעִים צוּרְתוֹ דְּהָרֵי סְתָמָא נֶאֱמַר אַל יֵצֵא אֶפְיָלוּ אִם יְהִי לְפָנָיו פְּרָמְלִית אוֹ רַה"י אַל יֵצֵא

וביותר תמוה דאיך אפשר לפרש פמו שכתב הרמב"ם דאסור לנו לצאת חוץ למחנה ישראל דהרי קי"ל בעירובין דף נ"ה ע"ב דמחנה ישראל חשוב כד' אמות.

וכבר מצאתי שהרמב"ן בחי' סופ"ק דעירובין הקשה פו ובנודאי גוף דברי הש"ס צריכין ביאור לפי דברי בנו של הרמב"ם ר"פ יו"ד דשבת דמדבר בזמן שישראל שרויין בתוכה הוי פרמלית א"כ מאי פריה בעירובין דף נ"ה ע"ב דלמא לעולם הי' לישראל דין יושבי צריפין אפי"ה רשאין לילך לפנות ואין אסור משום איסור תחומין י"ב מיל (דנה עיקר פוננת קושית הש"ס כמ"ש השעה"מ בפ' כ"ז משבת וכן ראיתי ברמב"ן בחי' הנ"ל) דהואיל והי' פכרמלית פל המחנה.

ובכרמלית אין דין תחומין: בשלמא הא לא קשיא לדבריו. הא דילפינו בריש הזורק מניפלא העם להביא דאסור להוציא דמשה הי' במחנה לוי' דהני רשה"ר.

דנראה כ' פו לאחר שנקבעו הדגלים פמבואר מלשוננו. אבל קודם הקמת המשכן שפיר הוי רה"ר והא נמי לא קשה.

הא דפרק במה טומנין דף מ"ט ע"ב. דאמרנו דילפינו ממשכן שהורידו והעלו מקרקע שהוא רה"ר על העגלה.

שהוא רה"י דשם פינן שכבר נסעו הדגלים שוב הוי רה"ר אבל הא דפריה בעירובין דמייירי בשעת קביעות הדגלים והמחנה קשה. מאי פריה: מיהו גם זה לא קשה מודי וא"ש הפל דלפי הס"ד דלמחנה ישראל הי' דין יושב צריפין.

א"כ פינן שאינו נקרא מקומו רק אהלו. וה' אמר אל יצא איש ממקומו וע"כ דנאסר להם לצאת חוץ למחנה ישראל.

שהיא י"ב מיל. ואע"ג דהוי פרמלית.

באמת יהי' מוכח דגה בכרמלית יש איסור תחומין: שהרי עיקר הטעם שבכרמלית. אין דין תחומין.

דבעינו שיהא דומיא דמחנה ישראל. וא"כ לדידנ' הא דומיא והרמב"ם אמר פו לפי האמת דדין עיר הי' למחנה.

והי' פל המחנה כד' אמות ונקרא מקומו וע"כ אל יצא איש ממקומו היינו ממחנה לחוץ לא ילך י"ב מיל. ושם שפיר י"ל דרה"ר הי' לאפ' לפי דברי פו הרמב"ם ולכך שפיר כ' הרמב"ם דבכרמלית.

לית בי' איסור תחומין: ולפי. האמור יש לישוב דברי הרמב"ם הנ"ל דנהה בעירובין דף נ"א ע"א ילפינו מקרא דישבו איש תחתיו ד' אמות של אדם.

ונהה הא דמחנה ישראל הוי כד' אמות. היינו הואיל עפ"י ה' יחנו ושיבא חנייתו.

פמבואר בעירובין דף נ"ה ע"ב ופרש"י ולפי"ז להרמב"ם יש לפרש פי' הקרא דאמר משה דמנ"פ עברו עבירה גדולה. דבאמת דהמחנה פולו כד' אמות שהם תחתיו של אדם.

אבל זהו רק אם רוצים לישוב פאן. ולסמוך על ד'.

אָבֵל אַם רוֹצִים לְצִאת וּלְיִסַּע מִכָּאן וְלֹא לְסַמְּךָ עַל ה'. א"כ הָרִי הֵם רַק יוֹשְׁבֵי צָרִיפִין וְאַסוּרִין לְצִאת חוּץ לְמַחְנֶה שֶׁהוּא י"ב מִיֵּל וְזֶה שְׁאֵמֵר שָׁבוּ אִישׁ תַּחְתּוֹ.

הַיְיָנוּ אִם תִּשְׁבוּ אִישׁ תַּחְתּוֹ. אִז כָּל הָעִיר כְּד' אַמּוֹת: אָבֵל אֵל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ.

דְּבָאָם יֵהָא רוֹצֶה לְצִאת. וְלֹא לְקַבּוּעַ וְלְסַמְּךָ עַל ה'.

אַסוּר לֹו לְצִאת מִמַּחְנֶה יִשְׂרָאֵל וְא"כ מִמֵּנ"פ עָבְרוּ עֲבִירָה וְלִזְה הוֹכִיחַ אוֹתָם. עכ"פ שְׁפִיר אֲמִרִינוּ וְיִלְפִינוּ מִכָּאן תַּחְנוּמוֹן י"ב מִיֵּל וְא"ש נָמִי דכ' הַרְמַב"ם דְּבַעֲיָנוּ דְּוִמְיָא דְּדַגְלֵי מְדַבֵּר דְּוִנְקָא רַה"ר דְּבִשְׁעַת הַפֶּן עֲדִינוּ הִי רַה"ר.

כְּמוֹ שֶׁהִכְחַתִּי לְעוֹל וְא"ש: אָמְנָם. אִם אָמַת הַדְּבָר דְּלִדְעַת הַרְמַב"ם בְּתוֹשׁבָה אֵין תַּחְוּמִין בְּרַה"י וְלֹא בְּכַרְמְלִית אָבֵל מְדַבְּרֵי שְׁאָר מְפִנְרֵשִׁים לֹא מִשְׁמַע לְחִלְקָא בֵּין כְּרַמְלִית לְרַה"ר לְעַנְנֵן תַּחְוּמִין.

א' מְהָא שֶׁהִקְשָׁה הַרְמַב"ן בְּחִידוּשָׁיו מִפ"ק דְּעִירוּבֵינָן. וְכֵן הוּא בִּשְׁעָה"מ בִּפְכ"ז מַה' שְׁבֶת. מְהַש"ס דְּוִמְיָא דְּרַף ס"ו ע"ב דְּפָרִיף עֵתִי בְּשֶׁבֶת לְמֵאֵי הִלְכְתָא וְכו' וְהִקְשָׁה הָא ר"מ סוֹבֵר דְּעַד הַצּוּק הָוִי י"ב מִיֵּל וְהָוִי תַּחְנוּמוֹן מַה"ת וּמֵאֵי קוּשְׁיָא שְׁהָרִי מְבִנְאָר בְּדַרְף ס"ח ע"ב בְּמַשְׁנֶה דְּעַד תַּחֲזִילַת הַמְדַבֵּר הִי ג' מִיֵּל.

וְהַמְדַבֵּר הָא קי"ל בְּשֶׁבֶת דְּרַף ו' דְּהָוִי כְּרַמְלִית בְּזִמְנֵן שְׁאֵין יִשְׂרָאֵל שְׁרוּיָין בְּתוֹכָהּ וְא"כ הָרִי בְּכַרְמְלִית אֵין תַּחְוּמִין אֵלָא ע"כ גַּם בְּכַרְמְלִית הָוִי תַּחְוּמִין וְאֵין לֹוּמֵר דְּהַקְוִשְׁיָא לְהַרְמַב"ם לְשִׁיטְתוֹ דְּמִשְׁמַע בִּפְי"ד דְּסוֹבֵר דְּמְדַבֵּר הָוִי רַה"ר דְּלֹא הִזְפִּירוּ זֶה וְעוֹד דְּגַם בְּרַמַּב"ם אֵינוּ מְוַכְרַח וְעִינֵן בְּב"ח ס' שִׁמ"ה שִׁכ' דְּגַם לְהַרְמַב"ם מְדַבֵּר דוֹנוּ כְּכַרְמְלִית.

וְתוֹ דְּמְדַבְּרֵי רַמַּב"ן בְּחִי לְשֶׁבֶת דְּרַף ס"ט ע"ב גְּבִי מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּמְדַבֵּר: דְּאֶפִּילוּ לְמ"ד תַּחְוּמִין מַה"ת מְוַתֵּר לִילְיָהּ וְהַמְג"א ס' שִׁד"ם הִבִּיא זֶה בְּשֵׁם הַה"מ אַע"ג דְּהַה"מ כ' בִּפ' י"ד מְשֶׁבֶת דְּמְדַבֵּר דִּין כְּרַמְלִית יֵשׁ בּוֹ וְיֹוֹתֵר רֵאִי מְהָא שִׁכ' הַמְהַרִּי"ק בְּשׁוֹרֵשׁ מ"ו דְּבִסְפִינָה לִית בִּי חֲשֵׁשׁ תַּחְוּמִין מַה"ת.

אַפִּילוּ לְמ"ד תַּחְוּמִין מַה"ת מְשׁוּם דְּמֵיָא הוּא דְּמַמְטוּ לִי וְקִשְׁיָה ת"ל דִּיָּם כְּרַמְלִית הוּא. וְעוֹד יֹוֹתֵר רֵאִי מְוַכְרַחַת מְסוּפָה ס' תַּקִּפ"ו וְס' תַּרְנ"ה דְּאֶסְרוּ לִילְיָהּ חוּץ לִי"ב מִיֵּל אֶפִּילוּ לְצוּרָה מְצוּנָה לְמ"ד מַה"ת וְלֹא אֲשַׁתְּמִיט שׁוּם פּוֹסֵק לְחִלְקָא בֵּין אִם אֲפִשֵׁר לְשַׁלּוֹחַ לְגוּי ע"י שְׂדוֹת וּבְקַעוֹת דְּאִז שְׁרִי.

וְלַרַע"ק דְּיִלְיָהּ לָהּ בְּסוּטָה דְּרַף כ"ז ע"ב מְקַרָא דְּנִמְדוּתָהּ מְחוּץ לְעִיר דְּהַמְדָּה הוּא לְתַחְוּמִין. נְרָאָה בְּהַדְיָא דְּאֶפִּי הַמְגַרֵּשׁ שֶׁהִיא כְּרַמְלִית.

עוֹלָה לְחֲשׁוֹבֹן הַתַּחֵם וּבִלֵּא"ה לַרַע"ק פִּינּוֹן דְּלֹא מִמַּחְנֶה יִלְיָהּ לָהּ מְהִיכָא וְיִלְפִינּוּ דְּבַעֲי' דְּוִנְקָא דְּוִמְיָא דְּדַגְלֵי מְדַבֵּר (וּבְאַמַּת שְׁצָרִיף לִי עֵינֵן הָא דְּמוֹכַח בְּס' תַּקִּפ"ו דְּגַם בִּיו"ט תַּחְוּמִין י"ב מוֹל מַה"ת וּמְנָא לָן לְפִימ"ש הַרְמַב"א בְּס' רַמ"ו דְּבִיו"ט אֵין אָדָם מְצוּנָה עַל שְׁבִיטַת בְּהֶמְתוֹ וְא"כ ע"כ סוֹבֵר כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים הַמּוֹכָאִים בְּב"י ס' תַּצ"ה.

דְּכָל אִיסוּר הַנְּאַסֵּר בְּשֶׁבֶת וְאֵינוּ בְּכֻלָּל ל"ת מְלֵאכָה אֵין יו"ט בְּכֻלָּל וְא"כ מְנ"ל לְאִיסוּר תַּחְוּמִין הַנְּאַסֵּר בְּקַרָא דְּאֵל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי דְּגַם בִּיו"ט נְאַסֵּר תַּחְוּמִין

וצ"ע:) עכ"פ הדרנין למה שפבר כ' לעיל דאין ספק דאסור לילף בשבת לחוץ לתחום למגן.

דלא מבעי' לדין דלא קי"ל פלל דבכרמלית לית בי תחומין מה"ת ואפילו להרמב"ם הרי פסק בפ"ד בשבת דגם בזה"ז יש רה"ר דלא בעי' דיהא דומה לעגן זה לדגלי מדבר. ועוד פמו שהוכחתי לעיל ועוד נראה דפשיטא דאי יכול לערב אסור לילף בלא עירוב פינו דאפשר לקיים שניהם וממילא הוא הדין אם פשע איפא למימר שוב דאין עשה דפשיעה דוחה ל"ת.

וכמ"ש התוס' בעירובין דף ק' ואע"ג דהתם יש מפקפקים. מ"מ ה"א לכ"ע י"ל פן וע"כ דפלפול הנ"ל הוא אם הוא רחוק מד' אלפים אמה.

וגם בכה"ג אומר אג"י הרי פמו שהוא רוצה לילף בשבת הרי הי' יכול לילף מע"ש וע"כ משום שלום ביתו והנאתו או הפסד מה וא"כ לא משום מצנה דרבים אנו באין לדחות השבת אלא משום הנאתו ואיך יביא המתיר ראי' מר"א ששחרר עבדו ולזאת דבריו בטליו ומבטליו וכמו שהארבתי לעיל דברי הפותח והחותם בברכה.

דידו הדוש"ת: הק' משה שיק מברענאוןע: תשובה קה"ג בעזה"י"ת עש"ק תשא תרל"ח לפ"ק חוסט יע"א: החיים והשלום וכ"ט לכבוד הרב המופלא ומנופלג בתורה וביראה חרוץ ושנון הבחור מוה' ישע'י זילבערשטיין נ"י אבדק"ק טערעבעש ועכשיו יושב בק"ק וואיציען יע"א: מכתבו קבלתי ואשר ביקש ממני לחוות לו דעתי בדין אשר מלא כל גדותיו אם רשאים פרעמונאנטין לקרות העלים הנדפסים בשבת שהרי המלאכה נעשה אף בשביל ישראל ומעלתו האריף בספרות שאינם שייכים לכאן והנה מלאכת עכו"ם לצורך ישראל הוא אסורה אפילו אם אינו מצוה ואינו מרמז לו שיעשה בשביל ישראל אם עשאהו בשביל ישראל אסור ליהנות ממנו בשבת.

וצריך להמתין בכדי שיעשה ואפילו אם עושה גם בשביל עצמו אבל גם בשביל ישראל נמי ואפי"ה מבואר באו"ח סי' תקט"ו לאסור בעושה על דעת שניהם דהיינו בעיר שיש ישראלים ועכו"ם אסור לישראל ליהנות ובאו"ח סי' רע"ו ג"כ קי"ל בנכרי שהדליק נר בשביל ישראל אסור ליהנות ממנו ואפילו לא גילה לו ולא דיבר עמו פלל אפי"ה בהנאה זו דנהגה ממנו בעצמו מגלה דעתו דניחא לי' ומחזי כשלוחו ואסור ואפי"ה קי"ל דמותר ליתן לעכו"ם קודם חשיכה דבר לעשות אם קצץ עמו ואינו מצוה לו לעשות לו בשבת והיינו כה"ג שאין הגוי עושה כדי שיהנה הישראל ממנו מיד אבל אם נעשה כדי שיהנה הישראל ממנו בשבת אפילו קצץ עמו סתמא אסור.

פמבואר בסי' רע"ו ובקל אלו לא בעי' דיבור ורש"י בע"ז דף ט"ו כ'. דאסור שבות משום נדבר דבר.

וכבר הקשה עליו בתוס' שבת סימן רמ"ג בכללים דאסור דנדבר דבר איצטרף לישראל אומר לגוי לעשות לו מלאכה אחר השבת ובכה"ג מסיק הש"ס בפ' תולין דדווקא דיבור אסור אבל הרהור או רמז מותר אבל בשבת עצמו אין צריך לאסור דדברי קבלה חמורין מן נדבר דבר אלא אפילו בלי אמירה אסור משום דהוי כשלוחו ודברי המג"א בסי' שכ"ז ושנ"ז דאוסר לרמז לגוי לחטום ה"ר ולתקנו.

אין הטעם משום ודבר דבר דהא התם מיירו בשבת עצמו ושם לא בעינו דיבור דאפילו בלא דיבור אסור ליהנות. אלא משום דבסי' רע"ו קי"ל.

אם יש גר אחר שדולק וישאל יכול ליהנות ממנו אז פשמדליק הגוי הגר בשבת לצורך ישראל מותר לישראל ליהנות פיון דבלא"ה ג"כ הי' יכול להנות מן הגר שהוא דולק מע"ש וה"נ בלי חטימת הגר ותיקונו יכול לעשות מעשיו ולכה אם עושה הגוי מעצמו אינו אסור ליהנות ממנו אבל אם מגלה לו שחטן.

אז אסור משום דמחזי פשלווחו: ועכ"פ בנידון הג"ל פיון דגוי אדעתא דנפש' קעביד לכאורה הי' מותר דמסתמא הפרעמונאצטין ש'לו המחזיקים העלים הם רוב גוים. ואמרין אדעתא דרנבא קעביד.

פמו דקי"ל בשאר דברים בסי' שכ"ה ובסי' תקט"ו אמנם מבואר שם בסי' שכ"ה סעי' ד': ברמ"א דאם שילם לו הישראל מע"ש שיתן לו פת בשבת אסור. דאדעתא דישאל קעביד ואע"ג דרנבא דעלמא עכו"ם וא"ש.

וה"נ בנ"ד פיון דשילם הפרעמונאצטין קודם השבת. גם אדעתא דידי' עביד וכבר כתבנו למעלה שאם עושה ע"ד הגוי.

וע"ד ישראל אסור וא"כ בנ"ד אסור אלא א"כ יפרש לו הישראל שבשבת אינו רוצה בהעלים. דהרי בלא"ה אסור להישאל לקרות צייטונג בשבת ואם הגוי ישלח לו אחר השבת הגוי אדעתא דנפש' קעביד.

דהרי יש שהות להדפיס במוש"ק אם הוא אחר בכדי שיעשה מותר פן נראה לי. אמנם. כל הג"ל אם הגוי שמקבל הפרעמונאצטין עושה בעצמו מלאכה בשבת. אבל לפי מה שהוא דרך העולם שבעלי הצייטונגען אינם עושין בעצמם שום מלאכה.

אלא שמוסר הדברים להמדפיס שעושה מלאכתו ע"י פועלים מיוחדים והם עושין בסתמא וע"ד הרבים הם עושין והם אינם יודעים אם גם ישראלים המה פרעמענארערט ע"כ לפי ענ"ד הי' מותר וכעין דמביא הרמ"א באה"ע סוסי' ה' בשם תה"ד (ומדברי הב"ש הג"ל יש להביא ראי' לכאורה נגד סברתו דגם אם אחר עושה המעשה אפי"ה חשוב כאלו הבעלים עשו ומצד הסברא לא נראה פן.

ואפשר לומר דהתם הולך המסרס להביתים. וא"כ גם השני עושה ע"ד הבעלים הראשונים מיהו לא משמע פן התם) אלא דלפי"ז גם מה דפסק הרמ"א בסי' שכ"ה סעי' ד' שכ' דאם הקדים המעות לאופה שיתן לו פת בשבת ג"כ יהא מותר בכה"ג.

ולא מצאתי פן מפורש דאף דהחזות יאיר בסי' נ"ג פלפל עם בעל עבודת הגרשוני אם אמירה לגוי שיאמר לגוי אחר אי אסור מידי ספיקא לא נפקא. דשבות דשבות הוי.

ואסור שלא במקום מצוה. וע"כ אין היתר ברור אלא על אופן הג"ל שבפירוש יאמר הישראל להגוי שבשבת אינו רוצה בפרט בצייטונגען שבאין בכל יום ויום פן נראה לפענ"ד.

ואחתום בברכה המשולשת דברי ידידו הדוש"ת: הק' משה שיק מברענאווע: תשובה ככ"ד בעזרי"ת עש"ק ויקהל זכרתי לפ"ק פק"ק חוסט יע"א א את חג המצות יחוג בדיעות הרב המופלג בתורה מוה' שלמה סופר שלשלת היוחסין יושב בנשבת תחכמוני בק"ק דערעטשקי יע"א מכתבו קבלתי ואני אדם חלוש ואינו יכול להשיב בדבר הלכה.

ואפי"ה פיון שיש בו שאלה הוראת שעה אמרתי להשיב בקצרה. בקידושא שבתא ע"כ ברה וכו' הא זה אינו התחלת הקרא והפלה אשר בידינו כל פסוקא דלא פסקין משה אנו לא פסקינו לי' ובשקלא על קרא דאומרים ומתחילין בקידוש הלילה.

ויהי ערב ויהי בקר לא קשה כמ"ש פבר בעל חת"ס זצ"ל בתשובה י' באו"ח דשם א"א בענין אחר יעוי"ש ורק על קרא דע"כ ברה וכו' לא כ' שם טעם: ובאמת העולם נהגין כן וכן ראיתי מרבתי מרבין קשישאי הנה גוף הדבר בנודאי צריך טעם וכבר העיר המג"א בסי' נ"א ובסי' רפ"ב בענינים האלו ובלא"ה לפי מ"ש שם המג"א דאפילו פסוקי' אין רשאיין לפסוק מהפרשה ועוד כ' שם דאין אנו בקיאים כלל.

אם הפסוקים הנרשמים בתנ"ך הם באמת שם סוף או ההתחלה מהקרא יעוי"ש היטב וא"כ לפי"ז קשה על כמה פסוקים הנמצאים בסידורים מןפסוקים בהפסק ונאני אמרתי דזה הפלל דכל פסוק דלא פסקין משה וכו' זהו דווקא אם רוצה לומר הקרא בדיוק משום איזה חיוב או דרשא או דצריך לזה הענין וכדומה אבל אם אומר רק בדרה צחות הני פמו דקי"ל ביו"ד סי' רפ"ב דאע"ג דאין כותבין ד"ת בלי שרטוט מ"מ אם הוא כותב רק בדרה צחות מותר אפי' בלא שרטוט עיי"ש.

וא"כ ה"נ נראה לי כן בנ"ד. דמה שאנו מסיימים ע"כ ברה וכו' הוא רק להודיע ולפרסם שד' ברה את יום השבת קודש מששת ימי בראשית וקדושתו קבוע וקיימא בקשר אמין ונזק.

והני רק כמו קריאה והכרזה להתעורר את עצמו ואת השומעים למען ישמרו ג"כ קדושת השבת שהוא קדוש מאוד: וכיון שהוא רק אמירת התעוררת ואומר אותו בלשון צחות פלשון הקרא זה ונדאי מותר וכמ"ש מרן זצ"ל בתשוב' הנ"ל סי' י' דבנודאי מותר לומר ה' אלמיקם אמת כמה פעמים ביום.

אע"ג דמפסקא לי' מכולו פסוקא משום שאומר זה רק דרה הודאה ולימוד עיי"ש וא"כ ה"נ דהא הקידוש עיקרו הברכה רק שאומרים הפסוקים לכבוד קדושת השבת וכהנ"ל וכמו כן רגילים העולם לומר במוש"ק אחר שאומרים לדוד ברה קרא דיברכה ה' מציון עושה שמים וארץ וזה נמי לא הוי פסוק וע"כ משום דהני רק סימן יפה לברה בתחלת השבוע ובכה"ג לא נאמר הפלל דכל פסוקא דלא פסקין משה או שאר הנביאים דארף אנו לא נפסיק בהו: תשובה כ"ה ועל דבר אשר שאל על דבר חטים משונפרים משעת קצירה ונמצא על השק פתם דמוכח פאלו השתינו עליו עכברים שכן עשו גם על שאר חטים משונפרים ומסופק מעלתו אי מותר ליקח מחטים אלו לשם מצות מצוה.

א' פיון דיש דעות דמי רגלים אין מחמיצין פמי פירות וב' פיון שאין ניקר בהם יתבטלו ע"כ שאלתו בקצרה. הנה לדעת הרי"ף דבענין שמירה משעת קצירה מקרא דושמרתם את המצות א"כ בענין שמירה גמורה וכבר הובא בשואל ומשיב ח"ג סי' פ"ז דכל היקא

דְּבַעִי שְׁמִירָה לֹא מְהִי לֹא רֹב וְלֹא חֲזָקָה וְאִי אֵין לְסִמּוּךְ עַל מִ"ש בְּתִשׁוּבַת הַרְ"ן וּפְסָקוֹ בִּשְׁ"ע סִי' תִּס"ג דָּאם אֵינָם מְבִנְיָנֵים הֵם בְּחֻזְקַת הַפְּשָׁרוֹת עִי"ש דִּמ"מ שְׁמִירָה לֹא הָיָה וְאֶפְיָלוֹ הוּא סָפֵק אִם מִי רְגָלִים הָיָה כְּמִי פִירוֹת (מְלֻבֵד דְּגַם מִי פִירוֹת בְּשַׁעַת לִישָׁה עִם מַיִם הֵם מְחַמֵּצִין) אֲבָל בִּלְאִי הָאֵפְיָלוֹ הִי' כִּף הָיָה רַק סָפֵק שְׁמִירָה וּמִכ"ש הָרִי סוּגִיָּא דְעֻלְמָא דְהָיָה כְּמַיִם.

וְלִדְעָתִי אֶפְיָלוֹ אֵינּוּ נִמְצָא שְׁם שׁוּם כְּתָם אוֹ שְׁאָר סִימָן דְּמוֹכַח שֶׁהִשְׁתִּינוּ עֲלֵינוּ אִם מוֹנָחִים בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לְחוּשׁ דְּשִׁכִּיחַ עֲכָבְרִים בִּלְאִי הָאֵפְיָלוֹ בְּכָלֵל מְשׁוֹמְרִים דְּמָה לִי גְשָׁמִים אוֹ מִי רְגָלִים דְּכִשָׁם שְׁאִם הַחֲטִים מוֹנָחִים בְּמָקוֹם חֲשֵׁשׁ גְּפִילַת גְּשָׁמִים אַחַר תְּלִישָׁה וְאִם אֵינָם יוֹדְעִים אִם נָפַל עֲלֵיהֶם מַיִם לֹא הָיָה בְּכָלֵל שְׁמִירָה הִ"נ בְּמָקוֹם דְּיֵשׁ לְחוּשׁ לְהִשְׁתַּנּוֹת עֲכָבְרִים לֹא הָיָה בְּכָלֵל שְׁיָמוֹר וְלֹא נִקְרָאִים חֲטִים מְשׁוֹמְרִים וְתוֹ אֵין לִי לְכַתּוּב בְּזֶה וְאִסְיִים בְּבִרְכָה יְהִי ה' עִמּוֹ וַיְבָרֵךְ אֹתוֹ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לוֹ בְּבִרְכָה הַמְּשׁוֹלֵשֶׁת וַיִּשְׁמַח בְּשִׂמְחַת הַחֵג הִבָּא לְקִרְאָתֵינוּ לְשָׁלוֹם דְּבִרְיִי יְדִידוֹ הַדּוֹשׁ"ת: הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבָרְעֵזְאוֹנָע: וּמְקוֹדָם אֲשִׁיב לוֹ עַל מָה שֶׁשָּׂאֵל עַל הַמְּנַהֵג דְּמִסְיָיִמִים תְּשׁוּבָה כִּכ"ו שִׁיל"ת חוּסֵט ר"ח אֶלּוֹל תִּרְל"ב: כְּשִׁמְעָה קוֹל שׁוֹפָר יוֹחֵק לְחַיִּים טוֹבִים בְּסִפְרֵי יְדִידֵי חֲתָן אַחֲרֵי הַרְבֵּה הַמְּנַהֵג הַמְּנַהֵג כִּש"ת מו"ה יַעֲקֹב סַעֲנִיִּדְרֵס נ"י אֲבִדְק"ק מֵאֲגוֹן דָּאֲרַף וּמְצוּדָתוֹ פְּרוּסָה לְקַהֵל רֵאָאֵב יַע"א: מְכַתְּבוֹ קִבְלָתִי וְבוֹ בִּישׁוּר אוֹתִי גְּסִיעָתוֹ לְרֵאָאֵב יְהִי בְּרוּךְ בְּצִאתוֹ וּבְרוּךְ בְּבֹאוֹ בְּשַׁעַת מוֹצֵאֵת לְמִז"ט לְבִרְכָה וְהַצְּלָחָה לְהַרִים קֶרֶן הַתּוֹרָה וְהִירָאָה אֲמֵן וְאֲשֶׁר בִּיקָשׁ מִמֶּנִּי לְחַיּוֹת דְּעָתִי בְּקַהֵל שֶׁהַמְּנַהֵג שֶׁם לְדְרוֹשׁ קוֹדָם תְּפִלַּת מוֹסֵף דְּקוֹדָם קְרִיאַת הַתּוֹרָה שְׁכִיחַ שֶׁם נִכְנָסִים וְיוֹצֵאִים מִבְּלִבָּלִים הַשׁוֹמְעִים וּמְסַפְּקָא לְמַעְלָתוֹ אִם רִשְׁאֵין לְעַשׂוֹת כֵּן.

שְׁהָרִי הַקְּדִישׁ שְׁקוֹדָם תְּפִלַּת מוֹסֵף. קָאֵי עַל אֲמִירַת אֲשֶׁרִי וְאִיכָּא הַפְּסָק טוֹבָא וְאִי גִימָא דְקָאֵי הַקְּדִישׁ עַל דְּבִרְיִי אֲגֻדָּה דְּדִרְשָׁא הִי' רָאוּי לְתַקְּנָה שְׁיֵאֲמַר הַש"צ קוֹדָם תְּפִלַּת מוֹסֵף קְדִישׁ דְּרַבְּנָן וְכִמוֹ שֶׁיִּסְדּוּ עַל לִימּוּד תּוֹרָה וְאֲגֻדָּה.

לוֹמֵר תְּפִלָּה עַל רַבְּנָן עִכ"ל וְלִפְעַם ד' לֹא יָאוֹת לְשַׁנּוֹת שׁוּם מְנַהֵג אֲבָל אִי מְשׁוּם אֲמִירַת קְדִישׁ שְׁלִפְנֵי הַתְּפִלָּה אֵין כָּאֵן חֲשֵׁשׁא וְאֵין לוֹמֵר קְדִישׁ דְּרַבְּנָן. בְּמָקוֹם קְדִישׁ שְׁלִפְנֵי הַתְּפִלָּה: דְּהִנֵּה הַמְּחַהֵשׁ"ק בְּסִי' רַצ"ב סִק"ב כ' לִישָׁב קוֹנְשִׁית הַא"ר עַל הַמַּג"א שֶׁם שִׁכ' בְּמָקוֹם שְׁאֵין ס"ת אֵין לוֹמֵר קְדִישׁ בְּמַנְחָה קוֹדָם תְּפִלַּת הַמְּנַחָה אִם כְּבָר אֲמָרוּ אַחֲרֵי אֲשֶׁרִי וְבָא לְצִיּוֹן וְהִקְשָׁה הַא"ר הָא בְּמָקוֹם שְׁאֵין ס"ת קוֹרִין בְּחוֹמַשׁ הַפְּרָשָׁה.

וְכ' הַמְּחַהֵשׁ"ק לְתַרְצֵי: דְּדוֹנְקָא עַל שִׁיר וְשִׁבְחַת תִּיקְנּוּ קְדִישׁ זֶה דִּש"צ וְלֹא עַל קְרִיאָה דְעַל זֶה שְׁיִיךְ קְדִישׁ דְּרַבְּנָן וְלֹא תִיקְנּוּ זֶה לְש"צ עִי"ש, וְאִי כ' ה"נ עַל הַדְּרָשָׁה אֵין לוֹמֵר קְדִישׁ דְּרַבְּנָן וְלֹא חֲצִי קְדִישׁ לְפָנֵי הַתְּפִלָּה מִיְהוּ הַא"ר וְהַפְּמ"ג לֹא ס"ל כֵּן וְלִדְיָדָהוּ שְׁפִיר מְצִי לוֹמֵר חֲצִי קְדִישׁ עַל הַקְּרִיאָה וְלִימּוּד וְה"נ עַל הַדְּרָשָׁה וְלְכַאוּרָה נ"ל לְהַבִּיא רֵאִי לְהַא"ר וְלְהַפְּמ"ג מְתוּס' רִישׁ בְּרִכּוֹת ד"ה מְאָמְתִי בְּסוּפּוֹ וְכ"כ הַרְ"ז הַלְּפָרֵשׁ הִירוּשְׁלַיִם שְׁאָמַר שְׁהִיּוּ קוֹרִין ק"ש קוֹדָם תְּפִלָּה.

הֵינּוּ פְּדִי לְעֻמּוֹד בְּתְּפִלָּה מְתוּדָה דְּבִרְיִי תּוֹרָה כְּמוֹ שְׁאָנוּ קוֹרִין אֲשֶׁרִי וְאִי כ' מְשַׁמַּע דְּאִידִי וְאִידִי חֲדָא מְלִתָּא הוּא וְאֵין חִילּוּק בֵּין שִׁיר וְשִׁבְחַת לְקְרִיאָה. וְגַם בְּקְרִיאָה י"ל ח"ק קוֹדָם הַתְּפִלָּה.

פי עיקר תקנות הקדיש קודם התפילה נראה שהוא מטעם מתני' דר"פ אין עומדין שצריך שיהא פדי שייכוננו לבם למקום. וכו' הר' יונה שם דהפנונה ברוממת הבורא ברוך הוא.

ונה מפורש בקדיש שהוא ית"ש לעילא מכל ברקתא ותוס' בברכות דף ל"א ד"ה רבנו כ' דאנו נהגו כמתני' והיינו באמירת אשרי וקדיש דאית בי' שבת רוממת הבורא ברוך הוא וא"כ שם דווקא ח"ק מקומו פן נראה לפענ"ד: ונראה אפילו לשיטת המחזה"ק אליבא דהמג"א אין פאן קפידא בהפסק פיון דאמר אשרי ונתחייב בקדיש אע"ג דדריש בד"ת בנתיים אין פאן הפסק.

דמצות אין מבטלות זו את זו. וגם קי"ל דאין ברכה אחת הפסק לתברתה.

כמבואר ביו"ד סי' י"ט ולענן קידוש יקנה"ז וראנ' לזה ממה שפסק הרמ"א באו"ח סי' תרכ"א דביום הפיפורים דמלין אחר אשרי והא הוי הפסק ומטעם זה הכריע באמת הא"ר בסימן תקפ"ד דמלין קודם אשרי והרמ"א לא חייש לזה ועוד דהמג"א בסוף סימן רפ"ד חייש לזה ובסימן תקפ"ד כ' דמלין אחר אשרי וע"כ דמצות אין מפסיקין זה א"ז ובסי' רפ"ד מיידי במידי דרשות פן נראה לפענ"ד וא"כ משום קדיש נראה דאין קפידא וטעמא דלא נהגו קדמאי לדרוש קודם מוסף.

נ"ל דהא אמרינן ר"פ אין עומדין. דאין עומדין להתפלל אלא מתוך הלכה פסוקה.

ודרשא מסתמא לא מקרי הלכה פסוקה ותפילות נראה דשוין לענן זה הו תפלת י"ח והו תפלת מוסף: אמנם לפי מ"ש המג"א בריש סי' תקכ"ט. אין הדרשה שלנו פשלהם לענן זמן קודם חצות יענין שם וה"נ יש לחלק בין דרשא דזה"ז במקצת מקומות דאין דורשין רק באגדה הממשכת את לבות בני אדם איכ"ל דהוי כהלכה פסוקה.

כ"ז כתבתי דאפשר לישוב המנהג. מ"מ בנודאי פל שאפשר.

ראוי לנו לעמוד במה דנהיגו קמאי פי הם בנודאי טובים ומתוקנים וצאי לה בעקבי הצאן פתיב. ואפילו בדברים שנראה שאין בהם טעם וחשש וגם אפילו לטעם שאמרו משום בלבול הנכנסין אפילו אם יש בזה ממש הי' להם לתקן לדרוש לאחר קריאה קודם אמירת אשרי בשעה שנוהגין לדרוש קודם תקיעת שופר ולא הי' עליו פלל חששים הנ"ל אמנם בכל זה אין לדין אלא מה שענינו רואות להקם מוסדי הארץ כפי האפשרי.

יהי' ה' עמו הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה קכ"ז בעזהי"ת חוסט יום ה' לסדר נח תרל"ה לפ"ק החיים והשלום וכל טוב לאהובי תלמידי האברה המופלא ומפולגבתורה וביראה כש"ת מוה' שמואל בראך נ"י יושב בשבת תחפמוני בק"ק אוהעל יע"א: מכתבה קבלתי ושמתתי בשלומי.

וברוח ה' שהצליח דרכה להביאה אל בית אדם יקר ומשפחה יקרה. שתוכל לישוב וללמוד ולעבוד את ה' פן ירבה וכן יוסף ה' להצליחה ולברכה אותה ואת בית חמיה ה"ה הנגיד המופלג נ"י וע"ד אשר שאלת במעשה שפא ליך.

בהיותה בפעסט בליל שבת קודש נתעכבת עם דודך עד שסגרו החצרות ואין יוצא ואין פא אם לא שישכחו בגלאקענצוק על ההויז מיינסטר עד שיפתח. ודודך שהי' עמה שהוא רגיל למשנה גם בשבת קודש בגלאקענציק רצה ג"כ למשנה.

ויכדי להקל עליו האיסור תפשת עמו לסייעו כדי שיהיו שנים שעשו מלאכה וספרת דבר זה לפני בני תורה ות"ח. ואמרו שעשית שלא פדין דקי"ל אין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירו במקום שפשע חבירו ואתה צדדת על פי הא"ר סוסי' ש"ו דבאיסור דרבנן איכא למימר אפי' אם פשע שרי.

ולפענ"ד הדין הזה יש בו כמה פרטים בנודאי השמעת קול קי"ל דאסור כמבואר באו"ח סי' ש"א ובמג"א סי' ש"ה ס"קכה האריה גם פן דכלי דמיןחד להשמיע קול אסור להשמיע בו קול: וחכז"ל אסרו זה משום גזירה שמה יתקן כלי שיר ואע"ג דבעין גלאקענצוג הוא רחוק מן האדם המושף ולכאורה לא שייך בי' שמה יתקן כלי שיר והכלי המשמיע קול הוא במקום אחר.

מ"מ הא קי"ל בסי' ער"ה דלא חילקו חכמים אפי' גבוה הרבה שא"י ליגע בו. גזרו גזירתו עיי"ש.

אלא א"כ עשו שינוי בדבר ההוא להזכירו. בזה יש דעות במג"א שם ס"קג ואפילו האידנא שכ' הרמ"א בסי' של"ט ס"ג.

דלא בקיאיין בתיקון כלי שיר ולא שייך הגזירה ההוא וא"כ גם פאן אפשר דשרי מדינא. מיהו כפר ביאר הא"ר וס' תוס' שבת באו"ח סי' של"ח וספר צרור החיים האריה בזה להוכיח דזה נאמר רק על ריקוד וטיפות אבל להשמיע קול גם האידנא אסור עיין במחהש"ק ריש סי' של"ח ובמג"א שם.

דכ' ג"כ דהא דאסור להשמיע קול אפילו האידנא משום דבר שנאסר במנן וכו' ואפי"ה התיר המג"א שם לחולה או לצורך מצוה אם אינו מכונן לשיר. וה"ה בנ"ד דאסור אם אינו לצורך חולה או לצורך מצוה: ועתה נבוא לבאר דין השני אם רשאי חבירו לעשות איסור קל להציל אותו מאיסורא רבה.

אלא שמתחלה אנו צריכין לבאר אם נימא דבאדם עצמו מתירין איסור קל שלא יבוא לידי איסור חמור והנה מבואר באו"ח סוסי' רמ"ד ובמג"א שם ס"ק י"ז אפילו יש לחוש דיבוא לאיסורא רבה.

לא התירו לו לעשות איסורא זוטא: אלא א"כ יש לחוש דיבוא לידי איסור דאורייתא ולכך כ' המג"א בשם הב"י דדונקא מ"כ שיש לחוש שמה יכתוב התירו לו ע"י גוי בקבלנו' אבל הטו"ז כ' דאפילו אם יש רק לחוש דהישראל יעשה איסור דרבנן בעצמו ג"כ התירו לו שבות ע"י גוי והתוס' שבת כ' דאשתמט לי' להטו"ז דיש בזה פלוגתא באו"ח סי' של"ד סעי' ב' בין הראשונים ולפע"ד אין ענין זה לענין דסי' של"ד ח"ד דכאן בסי' רמ"ד הוא רק אמירה לגוי.

נהני שבות דלית בי' מעשה וקיל. אבל להתיר לישראל שבות זוטא שלא יבוא לידי שבות רבה אין להביא ראיה לסי' של"ד ועוד דלפענ"ד לא הבנתי כלל מה שייך לומר בשני איסורי דרבנן איסורא רבא ואיסורי זוטא פנין דרבנן אסרו לנו אף האיסור הקטן ואנו מצווין לשמוע להן.

מסמך לאו דלא תסור וכו' כמו באיסורא רבה. א"כ מה לי בין זה לזה.

בְּשִׁלְמָא בְּסִי' שֶׁל"ד דְּמִיָּרֵי דִּישׁ לְחוּשׁ שְׂעִיעֶשֶׂה שְׁנֵי אִיסוּרִים שְׂיִטְלִטְל מְוִקְצָה וְגַם יַעֲבֹר
ד' אַמּוּת בְּזֶה שְׁפִיר יֵשׁ לְחֻלְק בֵּין עוֹבֵר חֵד אִיסוּר אוּ ב' אִיסוּרִים אַבְל בְּחֵד אִיסוּר לּוֹמֵר
דְּזֶה אִיסוּר גְּדוּל וְזֶה אִיסוּר קָטָן בְּאִיסוּר דְּרַבָּנָן לֹא אָבִין.

מֵאִי רַבָּה וְזוּטָא שְׂיִיף בְּזֶה וְצָרִיף לּוֹמֵר דְּגַם הַטּו"ז מִיָּרֵי. שְׂאֵם יִקְבֹּל הַיְשָׁרְאֵל שְׂכַר
הַמְּכָס.

יְהִי ב' אִיסוּרִין: וְלְכַאוּרָה קִשְׂה לִי מִטַּעַם זֶה. לְמָה אָמְרוּ בְּעִירוּבֵין דְּף ל"ב דְּנִיחָא לִי
לְחֻבְר לְעֵשׂוֹת אִיסוּרָא זוּטָא וְלֹא לִיעֲבֹד ע"ה אִיסוּרָא רַבָּה וְאִפִּילוּ לְעַצְמוֹ לְפִי הַנ"ל אִין
לְהַתִּיר דְּהָרֵי שְׁם מִיָּרֵי בְּטָבָל דְּרַבָּנָן וְאִין חִילּוּק מִיְהוּ י"ל דְּהָא בְּאִכְלָה עֵבִיד כְּמָה
אִיסוּרִים וְעוֹבֵר כְּמָה פְּעָמִים וּבְהַפְרָשָׁה שְׂלֵא מִן הַמְּוִקְפָּה.

אִינוּ עוֹבֵר אֲלָא בְּפַעַם א' וְעוֹד דְּבִלֵּא"ה לְהַפְרִישׁ שְׂלֵא מִן הַמְּוִקְפָּה. אָמְרִינָן בִּיבְמוֹת דְּף
צ"ג דְּמוֹתֵר לְצוּרָף עוֹנָג שְׁבַת וְעֵינָן שְׁם בְּתוֹס' דְּף צ"ג ע"ב בְּד"ה אֲלָא וְכו' וְאִינוּ אִיסוּר
אֲלָא לְכַתְּחִילָה וּמִטַּעַם זֶה לְכַאוּרָה לֹא הִי קִשְׂה כָּלֵל קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' עַל הָא דְּעִירוּבֵין דְּף
ל"ב.

דְּכִינָן דְּמוֹתֵר לְצוּרָף מְצוּהָ וְעוֹנָג שְׁבַת ה"ה לְהַצִּיל חֻבְרוֹ מִעֲבִירָה גַם זֶה הוּי מְצוּהָ וּמוֹתֵר
אֲלָא שִׁי"ל דְּהַתּוֹס' הַקָּשׁוּ עַל לְשׁוֹן הַש"ס דְּקָאֵמֵר. נִיחָא לִי לְחֻבְר לְמִיעֲבֹד אִיסוּר קַל.

כִּי הִיכָא דְּלֹא לִיעֲבֹד ע"ה אִיסוּרָא רַבָּה. עַל לְשׁוֹן זֶה הַקָּשׁוּ הַתּוֹס'.

דְּמִשְׁמַע מְזֶה דְּחֻבְר עֵבִיד אִיסוּר. וְתַרְצוֹ שְׁפִיר: וְעכ"פ לְפִי הַנ"ל בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ.

אִי נִימָא דַע"י שְׁנַיִם הוּי שְׁנַיִם שְׂעֵשׂוּ מְלֵאכָה וְאִיסוּר מְדְרַבָּנָן. לֹא מְקַרִי אִיסוּר זוּטָא
וְאִיסוּר רַבָּה כִּינָן דְּזֶה אִיסוּר.

וְזֶה אִיסוּר וְלֹא שְׂיִיף כָּלֵל כְּדִי שְׂיִזְכָּה חֻבְרָף לְפִי ענ"ד אֲמַנָּם אִפִּי הוּי שְׂיִיף שְׂיִזְכָּה חֻבְרָף.
מ"מ הַאֲמַת לְפִי הַלְכָה פְּסוּקָה דְּפְסָקִינָן בְּסוּסִי ש"ו דְּהִיכָא דְּפִשַׁע חֻבְרוֹ לֹא אָמְרִינָן חֻטָּא
כְּדִי שְׂיִזְכָּה.

וְמָה שְׂפַתְבָּת דְּהַא"ר כ' דְּבִאִיסוּר דְּרַבָּנָן. אִפִּי פִשַׁע אָמְרִינָן כְּדִי שְׂיִזְכָּה חֻבְרָף.

זֶה כְּתֹב בְּמְצוּהָ דְּרַבִּים וּבִלֵּא"ה הִינָנוּ אִם מְצִיל חֻבְרוֹ מֵאִיסוּר דְּאוּרִייתָא אַבְל כְּדִי שְׂיִזְכָּה
חֻבְרָף בְּאִיסוּר דְּרַבָּנָן. זֶה לֹא שְׂמַעְנוּ.

וְא"כ גַּם בְּנִידוֹן שְׁלָף בְּנוֹדָאֵי לֹא שְׂיִיף כְּדִי שְׂיִזְכָּה חֻבְרָף. וּבִלֵּא זֶה כִּינָן שְׂשִׁנְיָהֶם עוֹשִׂים
אִפִּילוּ לְדְּבָרֵי דְּהוּי אִיסוּר קַל.

מ"מ כִּינָן דְּשִׁנְיָהֶם עוֹשִׂין אִיסוּר קַל. אֲפֹשֶׁר דְּחָשׁוּב כְּמוֹ אַחַד הָעוֹשֶׂה אִיסוּרָא רַבָּה
כְּדִקִּי"ל בְּסִי' שְׂכ"ח לְעַנְיָן נְבִילָה וּשְׁחוּטָה בְּשַׁבַּת כְּמוֹ שְׁהַבֵּאתָ בְּעַצְמָךְ.

וְעכ"פ נִשְׂאֵר הַכָּלֵל דְּהִיכָא דְּפִשַׁע לֹא אָמְרִי כְּדִי שְׂיִזְכָּה חֻבְרָף: אֲמַנָּם בְּזֶה צְדָקָתָ דְּלַדְעַת
עֲבוֹדַת הַגְּרָשׁוֹנֵי סוּסִי י"ד כְּדִין עֲשִׂיתָ. אֲמַנָּם כְּבָר הוּבָא שְׁם בְּסִי' ש"ו וּבַבֵּא"ט רִישׁ
סִימָן ש"ו הִבִּיא בְּשֵׁם ס' יָד אֶהְרֵן דְּקִשְׂה לְסִמּוֹף אִזְהָ וְכֵן מִשְׁמַע מְדְבָרֵי הַטּו"ז בְּעַצְמוֹ
שְׁהַבֵּאתָ בְּסִי' שְׂמ"ט שְׂכ' בְּשֵׁם מְהַרְש"ל שְׂאִין לְהַתִּיר לְתִינוּק לְהוֹצִיא מִן הַבֵּית לְהַכְנִיס
לְבֵיהֶכּוֹן ס אֲלָא ע"י גוֹי.

ובבה"ש שאגני. דהני ספק עיי"ש משמע דע"י ישראל שיעשו שנים אסור: וכן מוכח מהא דפסק הרמב"ם בפ"ו מהל' שבת דין ט'.

ובש"ע סי' ש"ז דשבות דשבות ע"י גוי מותר דווקא במקום מצנה או במקום חולה כמו שהאריה הרי"ף בפ"ר"א דמילה. דנה מקרי מה שאמרו בעירובין שבות דלית בי' מעשה. התירו במקום מצנה וחולה והמג"א שם האריה לענין במקום הפסד. א"כ מוכח להדיא דלא כעבודת הגרשוני.

ע"ינ במל"מ פ"ו משבת דין ט' ועדיין יש לצדד ולומר דאפשר בשנים שעשאו מותר עפ"י מאי דקי"ל באו"ח סי' ער"ה. דשנים קוראין בתורה ולדעת הטו"ז שם אפילו לדבר הרשות מותר בשנים ול"ח שפ"א יטה דמדכר אהדדי.

א"כ ה"נ דהאיסור הוא משום שפ"א יתקן פלי שיר איכ"ל דשנים מדכרי אהדדי. ולא שייך הגזירה מיהו גם זה אינו מספיק.

דכבר הקשה המג"א דא"כ גם ברכיבה יאה מותר בשנים עיי"ש. והתו"ש כ' הפלל בזה דאין מדמין בשבותין כמ"ש ג"כ המג"א בריש סי' ש"ו.

ואין לה אלא כפי מ"ש חכמים א"כ גם ע"ז אין לסמוך. א"כ ה"ה בנ"ד אין להתיר לכתחילה בזה דיהי' שנים שעשאו רק במקום מצנה ובמקום חולה מיהו לפמ"ש לעיל בשם מחהש"ק דהאידין לית דעה משום מתקן פלי שיר אלא משום דבר שנאסר במנין וכו' ובשנים לא גזרו בפירוש במנין איכ"ל בשנים בזה"ז מותר וכיין דלעבודת הגרשוני מותר וגם יש הרבה דעות דהשמעת קול שאינו לשיר מותר.

א"כ יש ס"ס וב' צדדים להתיר בדיעבד בדרבנן. ולא חללת שבת ח"ו ובזה תנוח דעתך וחפץ ה' בידך יצליח רכב וצלח ע"ד אמת ויהי' ד' עמך דברי רבך הק' משה שיק מברעזאוויע: תשובה קכ"ח לשנה טובה וברכה והצלחה תפתב ותחתם.

תלמידי הפוסלג בתורה מוה' יוסף גרינבוים נ"י: מכתבך קבלתי ואם אמנם שאני חלוש ומותר ואין אני משיב כ"א דבר מוכרח מ"מ בדבר זה שפתבת. מצאתי עצמי מחויב להשיב.

על מה שפתבת בנות הסורקים שערותיהם בשבת והדבר מפורסם לכל מי שרואה ראשם מתקנים יודע ומבין שעשו ותקנו ע"י סריקה ראשיהם בשבת והוי מחללי שבת בפרהסיא.

וקי"ל דהמחלל שבת בפרהסיא. הוא פמומר לכל התורה פולו.

הש"ף ביו"ד סי' קנ"ז סע"קד כ' כל מי שידעו בו עשרה אפילו לא עשה בפניהם ממש מקרי בפרהסיא וא"כ הם פמומרים ואם הם נוגעים ביין. הוי כ"יין נסף.

כדקי"ל ביו"ד סי' קכ"ד. סעי' ח'.

דמומר עושה יי"נ. וא"כ הנצרות ההם שפורקין וקולעים שערותיהם שג"כ אסור כמבואר בסי' ש"ג עכ"ל.

ואם אָמַנְם שְׁבָאָמַת נְעֻרוֹת פְּאֵלוּ הֵם עֲבָרִינִים וְעוֹבְרֵי עֲבִירָה מְקַצְתֶּם בְּשׁוּגַג שְׁפוֹבְרִים
שֶׁהוּא מְנוֹתָר וּמְקַצְתֶּם בְּמִזִּיד וְחִיבִין הָאֲבוֹת אוֹ מִי שֵׁישׁ לוֹ לְצוּוֹת עֲלֵיהֶם לְמַחֲוֹת מַעֲשֵׂה
הָרַע הַזֶּה.

אַבְל חֲלִילָה לָנוּ לֹאמַר שֶׁהֵם מוֹמְרִים לְחַלֵּל שַׁבָּת. בְּפִרְהֶסְיָא וְכַגוּוּיִם.

וּכְבָר הֶסְפִּימוּ הַתְּבוּ"ש בִּיּוֹ"ד סִי' ב' וְהַפְּמ"ג שָׁם ס"ק י"ז דְּמַחְלִילֵי שַׁבָּת בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן
אַפִּילוּ בְּפִרְהֶסְיָא לֹא מְקָרוּ מוֹמְרִים וְרַק דַּעַת ר"י וְלִפִּי גִינְרַסַת מְקַצְתֶּם סְפָרִים סוּף הוֹרִיּוֹת
ס"ל לר"י ב"י כֹּן אַבְל אָנּוּן קי"ל כְּחֻכְמִים דְּדוֹנָקָא בְּאִיסוּ' דְּאוֹרִינְיָתָא אָמְרִינּוּ כֹּן וּבְחִידוּשֵׁי
אַמְרַתִּי לִישָׁב בְּזֶה דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּפִי הַמְּשָׁנָה.

בְּחֻלּוֹן דְּרַף י"ד שֶׁכ' הָרַמְבַּ"ם עַל הַמְּשָׁנָה דְּשׁוֹחֲט בְּשַׁבָּת דְּוֹנָקָא בְּשׁוּגַג מְחַלְקִין הַשְּׁחִיטָה
לְשָׁנִים דְּמִיד שֶׁעָשָׂה הַחֲבוּרָה חֲלִילֵל שַׁבָּת וְנַעֲשֵׂה מוֹמֵר מִמִּילָא בְּסוּף הַשְּׁחִיטָה וְנַעֲשֵׂה
נְבִלָה וְהַקְּשׁוּ עֲלֵיו דְּהָא שָׁם פְּרִיף בְּדַרְף ט"ו וְנוֹקְמִי בְּמִזִּיד כר"מ: וְאַמְרַתִּי דְּהַנָּה הָר"ן שָׁם
בְּחִידוּשֵׁיו כ' דְּבַתְּחִילַת הַשְּׁחִיטָה אַע"ג דְּעָשָׂה חֲבוּרָה.

מ"מ הוּי מְקַלְקַל עַד שֶׁיִּגְמַר וּמְקַלְקַל קי"ל דְּאִיסוּר מְדַרְבָּנָן א"כ אִיכ"ל דְּכַוְנַת הָרַמְבַּ"ם.
דְּלִפִּי מֵאֵי דְּמוֹקִישָׁם מִתְּנִי' כר"י ור"י סוֹבֵר דְּבְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן מְקָרִי ג"כ מוֹמֵר כַּמֶּש"כ
הַתְּבוּ"ש וְא"כ אַע"ג דְּהוּי בְּתַחֲלִילָה מְקַלְקַל דְּאִינוּ אִיסוּר אֶלָּא מְדַרְבָּנָן מ"מ לר"י נַעֲשֵׂה
מוֹמֵר בְּשַׁעַת גָּמַר שְׁחִיטָה הוּא כְּבָר מוֹמֵר וְלִכְפֹּד הוּי שְׁחִיטָתוֹ נְבִלָה.

וְלִכְפֹּד כ' הָרַמְבַּ"ם דְּמִוֹכְרַח לְמוֹקְמִי מִתְּנִי' דְּוֹנָקָא בְּשׁוּגַג. אַבְל בְּמִזִּיד כר"מ דְּסֶתֶם בַּר
פְּלוֹגֶסְתִּי דר"י הוּא ר"מ וס"ל דְּבְּדַרְבָּנָן לֹא נַעֲשֵׂה מוֹמֵר וְלִדְיָדִי' אִין לְחַלֵּק הַשְּׁחִיטָה.

אִיכ"ל אַפִּילוּ בְּמִזִּיד הַשְּׁחִיטָה כְּשֶׁרָה דְּאִינוּ נַעֲשֵׂה מוֹמֵר עַד לְבַסּוּף דְּמַעֲיָקְרָא הוּי רַק
מְקַלְקַל וְלִכְפֹּד פְּרִיף שְׁפִיר וְנוֹקְמִי בְּמִזִּיד וְכר"מ וְא"כ לְדִינָא קי"ל הֵתֶם דְּאַפִּילוּ בְּמִזִּיד
הִי שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה מֵה"ת שְׁפִיר מוֹכַח כְּדַעַת הַתְּבוּ"ש דְּבְּדַרְבָּנָן אִינוּ נַעֲשֵׂה מוֹמֵר: וְנִרְאֶה
דְּאַפִּילוּ לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם פ"א מִמְּמָרִים דְּכָל דְּרַבְּנָן הוּא כְּדְּאוֹרִינְיָתָא מְלֵאוּ דְּלֵא תִּסּוּר מ"מ
אִין זֶה לֹא דְּשַׁבָּת לְחֻדָּא אֶלָּא הוּי לֹא לִכְה"ת וְדוֹנָקָא בְּלֵאוּנִין דְּשַׁבָּת שֶׁהֵם לְקִיָּים הָאֲמוּנָה
שֶׁל בְּרִיאַת שְׁמַיִם וְאָרֶץ לְפִי שֶׁהוּא שְׁנֵרֶשׁ הַתּוֹרָה זֶה חֲמוּר כַּע"ז מִשָּׂא"כ לֹא דְּלֵא תִּסּוּר
וְהַנָּה בנ"ד הָרִיבֶשׁ בְּסִי' שַׁצ"ד וְהוֹבָא בְּמַג"א סִי' ש"ג ס"ק כ"ב דְּסִרְיָקָה הוּי אִיסוּר
דְּאוֹרִינְיָתָא וְסוֹרְק אַפִּילוּ מְלֵאכָה שֶׁא"צ לְגוּפִי' חִיבֵי.

אַבְל הַתּוֹסֵ' וְהָרָא"ש בְּשַׁבָּת צ"ד ע"ב ד"ה אַבְל וכו' פְּלִיגוּ שָׁם בְּזֶה. וְהַטּו"ז בְּס"ק כ"א.

וְנִקּוּדָה"כ שָׁם פְּלִיגוּ עֵי"ש. וּבְמַג"א סִי' ש"מ בְּרִישׁ הַסִּימָן הִבִּיא ג"כ פְּלוֹגֶסְתָא בְּזֶה
וּבְמִקּוּם אַחַר (עֵי"ן לְעִיל סִי' ח) הָאֲרַכְתִּי בְּזֶה וְאִכ"מ וּמִיָּדִי סְפִיקָא לֹא נִפְקָא אִי הוּי אִיסוּר
דְּאוֹרִינְיָתָא אוֹ דְּרַבְּנָן וְאִף דְּסְפִיקָא דְּאוֹרִינְיָתָא לְחוּמְרָא לְהַרְבֵּה פּוֹסְקִים אַבְל הָעוֹבֵר לֹא
מְקָרִי מְחַלֵּל שַׁבָּת בְּפִרְהֶסְיָא לְשׁוּנִי' כְּעַכּוּ"ם.

וְשַׁבָּת אִיִּתְקַשׁ לְע"ז הִיכָא דְּחִיבֵי מִיתָה כְּפִרְש"י בְּפ' מְקוּשֶׁשׁ עֵי"ש וְעוֹד לְפִי הַנָּ"ל
דְּאַמְרִינִין דְּסוֹרְק מְכוּוֹן לְמִישַׁר שְׁעֻרוֹת הֵינּוּ אִם לֹא סָרְק זֶה זְמַן אִיזָה יָמִים אַבְל אִם
סָרְק בַּה' בְּשַׁבָּת וּמַכ"ש בַּע"ש.

נראה דבכה"ג אין השערות עוד מכוללות. דהרי קי"ל ביו"ד סי' קצ"ט דאם נזדמן טבילה של מצוה בשני ימים טובים הסמוכים לשבת.

מהני הסריקה של ע"ש או של עיו"ט עיי"ש ובמקום אחר הארכתי עוד לומר (עיין סי' ח' לעיל) דאם סורקת ע"י גוי ומצאה עלי' שערות מכוללות. תצוה ללוש בינים ולא במסרק וכה"ג ע"י גוי הוי שבות דשבות.

ובמקום מצוה אפשר דמותר דלא גזרו חזו"ל. עכ"פ בכה"ג ביד הוי רק איסור דרבנן. וכבר כתבתי דבאיסור דרבנן לא נעשה מומר לכל התורה: ועוד אפילו נימא דהוי איסור דאורייתא בכה"ג אפי"ה לא מקרי מחלל שבת בפרהסיא. אף דכ' המהרי"ק בתשובה הובא בש"ך יו"ד סי' קנ"ז דלאו דווקא עשה בפרהסיא.

אלא אפילו עשה בצנעא. אבל נודע לעשרה בני אדם והוא יודע מזה.

כמ"ש הת"ש בסי' ב' סעי' ט"ז מ"מ בנ"ד פיון דאינו נעשה בפני עשרה אינו פרוץ שיתודע לעשרה דאפילו הרוצה דראשה מתקנת. מ"מ דלקמא הניחה לעשות זאת ע"י גוי או היתה מסורקת מע"ש.

ורק בשבת תיקנה וחיידשה הסריקה וכבר כתבתי דבכה"ג גם להריב"ש לא הוי פסיק רישא דיהא אסור מה"ת. ע"כ לדינא נראה לפענ"ד כמ"ש.

ואף דדינם פעבריינים אבל חלילה לנו לומר דהם פגזים גמורים לעשות יי"ג במגעם מצד הטעמים הנ"ל ואחתום בברכה המשולשת. ובברכת השנים ומחיה חיים יתן לה חיים טובים ארנפים ומתקנים פאות אהוב נפשו נפש רבו הדורש שלומה וטובה: ה"ק משה שיק מברעזאוןע: תשובה קכ"ט שיל"ת חוסט יום א' כ"ח תשרי תרל"ג לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב להרב המאוה"ג המפולג בתורה וביראה כש"ת מוה' יצחק אייזק נ"י אב"ד דק"ק סוואלווע יע"א: מכתבו קבלתי במועד ובו נשאלתי נידון בהמת ישראל המסורות לרועה נכרי ומהם דנקטו נגרי ברייתא ונרפם לברוח ועי"ז המה מסוכנים לזאבי יער ולכף אין הרועה רוצה לקבלם אלא א"כ יתלו להם זוג המקשקש בצנוראם כדי שירגיש בברחם ומאז מחה מעכ"ת נ"י לבעלים להניח לצאת פן בשב"ק ועתה עלה ספק בלבם אם ימחה.

דיש לומר קרוב דאפילו לכתחילה מותר אלא משום דמחוני פמאן דשרי עורבא ובקיש ממני לחיות דעתי בזה וגוף הדין מתפרד לארכעה ראשים ומעלתו נ"י הניף בענצם ידו על כל פרט ופרט להראות כוחא דהתיירא ושאלת חכם חצי תשובה או רופא וזה החלי הנה החשש הא' דאסור משום משוי דנהי דהתוס' בשבת דף נ"ד ע"ב ד"ה משום.

כתבו דאינו משוי. דבטל לגבי אפסר היינו לגבי חמור אבל בפרה.

האפסר גופי' משוי הוא וע"ז כ' מעלתו נ"י מ"מ הא הש"ע בסי' ש"ג סעי' י"ח. ורמ"א בסי' ש"ו סעי' ג' כ' דהאידינא ליכא רה"ר וכ' המג"א בסי' שמ"ה שפן דעת רוב הפוסקים ודבר שהוא משום שבות ל"ג בבהמה.

כְּדַאִתָּא בְּשַׁבַּת דָּף קנ"ג ע"ב וא"כ אין פֿאן בֵּית מִיחֻוּשׁ לְאַסְוֵר מְשׁוּם מְשׁוּי עכ"ל:
ולפענ"ד אַם אַמְנָם שְׁגוּף הַסְּבָרָא כ' המג"א בסי' ש"ה ס"קו דְּבַכְרָמְלִית אין אִיסוּר
בְּבִהְמָה מְשׁוּם מְשׁוּי. אַבְל לְצַרְף עוּד לּוֹמֵר דְּבִזְה"ז לִיפֿא רה"ר.

זֶה לֹא אֶמְרִינוּ וְהַטַּעַם נ"ל דְּהֵנָּה הַתּוֹס' שַׁבַּת שָׁם הַקְּשָׁה עַל הַמַּג"א דְּמַבִּיא מְשַׁבַּת דָּף
קנ"ג דְּבִבְהֵמָה אין אִיסוּר שְׁבוּת הַתָּם שְׁאֵנִי דָּאִין אָדָם מְעַמִּיד עֲצָמוֹ עַל מְמוֹנוֹ וְאֵע"ג דְּשָׁם
אִיפֿא אִיסוּר מְחַמֵּר דְּחַמִּיר מ"מ הָא הַמַּג"א לֹא מְחַלֵּק בְּזָה וְהַאֲרִיךְ בְּזָה וְהַנִּיחַ בְּצ"ע
וּבְמַחֲהַשׁ"ק כ' שָׁם לִישָׁב דְּגַם הַמַּג"א.

ס"ל לְחַלֵּק בְּזָה יַעֲוִינָן שָׁם וּלְפִי"ז יִהְיֶה חִילּוּק בֵּין שְׁבִיתַת בְּהֵמָה הַיּוֹצֵאת מְעַצְמָה לְאֵם
מוֹצֵיאִין אוֹתָהּ הַבְּעֵלִים לְפָרְמְלִית. וְא"כ עֲדִינוּן לְפִי מֵאֵי דְּאוֹרְחָא דְּמִילְתָּא אֲנָשִׁים
שְׁשׁוּלְחִין הַבְּהֵמוֹת לְמַרְעָה.

שְׁאַחַד מְבַנֵּי הַבֵּית מְחַמֵּר אַחֲרָם לְחוּץ לְחֻצָּר לְמַבּוּי וּמְחַמֵּר אַחֲרָם אֶפִּילוּ בְּפָרְמְלִית וְא"כ
יִהְיֶה אִיסוּר וּבְחִילּוּק זֶה י"ל דְּבַרֵּי מֵהַרְלַב"ח הַמּוּבָא בַּמַּג"א ס' ש"ה ס"קטז אַבְל בְּאַמַּת
נִרְאָה דְּלֹא חִילְקוּ חֻצְמִים בְּזָה וּכְשָׁם שְׁאַמְרוּ בְּחוֹתָם בְּשַׁבַּת דָּף נ"ח ע"א דְּלֵמָּא מְפָסִיק
וְאַתָּא לְאַתּוּי וְזֶה שְׁנִיף אַם הַבְּעֵלִים שָׁם.

וְלֹא חִילְקוּ בְּזָה וְאֶפִּילוּ בְּבִהְמָה גְּזָרוּ בְּכַה"ג כְּדַמּוּכַח מִתּוֹס' בְּשַׁבַּת דָּף נ"ד ע"ב וְלֹא
כַּמְהַר"מ לּוּבְלִין בְּשַׁבַּת נ"ח ע"א ד"ה ה"ב"ע. וְהַטַּעַם כַּמ"ש הַמַּג"א ס' ש"ה ס"קל"ב בְּשָׁם
הַתּוֹס' דְּדְבַר הַשְּׂכִיחַ מְסַתְמָא יְזַדְמָן פ"א שְׁיֵהִיו הַבְּעֵלִים שָׁם וַיֵּשׁ לְחוּשׁ.

הַה"ד דְּלֹא חִילְקוּ לְעַנְיָן חֲשֵׁשׁ מְחַמֵּר דְּלַפְעָמִים יֵהִי שָׁם וַיִּחְמְרוּ וְא"כ לְכַאוּרָה עֲדִינוּן
קְנוֹשֵׁית הַתּוֹס' שַׁבַּת בְּמִקּוּמָה עוֹמְדָת וְלֹא סְגִי בְּתִי הַמַּחֲהַשׁ"ק: אַמְנָם לְפַעַנ"ד דְּלֹא קָשָׁה
דְּהַרֵּי גּוּף הַדְּבָר הַזֶּה פְּלִיגוּ בִּי הַב' דִּיעוֹת בְּשַׁבַּת הַמּוּבָא בְּש"ע ס' רס"ו סע"ב ב' דְּלַדְעָה
הֶרְאֵשׁוּנָה אֶפִּילוּ בְּמַחֲמַר ל"ג בְּבִהְמָה אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְכ' שָׁם הַמַּג"א בְּס"קו וְהָא דְּגָזְרוּ דָּף
קנ"ג ע"ב לּוֹלֵא הַטַּעַם דָּאִין אָדָם מְעַמִּיד עֲצָמוֹ לֹא הִי מְוַתֵּר: הֵינּוּ מְשׁוּם שְׁיֵשׁ לְגִזּוֹר
אוּלַי לֹא יֵנִיחַ עֲלֵי וַיִּקַּח מְפָנָה כְּשֵׁהִיא מְהַלְכָת וַיִּהְיֶה אִיסוּר דְּאוֹרְיִתָּא וְחֲשֵׁשׁ קְרוּבָה הוּא
אַבְל בְּעֵלְמָא לְגִזּוֹר מְקוּם אִטּוּ מְקוּם.

פְּרַמְלִית אִטּוּ רַה"ר אִיכ"ל אֶפִּילוּ מְחַמֵּר לֹא אִיסוּר יַעוּי"ש בְּתוֹס' שַׁבַּת דָּף כ"ט ד"ה
גְּזִירָה וְכו'. וְעכ"פ הִיכָא דְּלִיפֿא גְּזִירָה קְרוּבָה אֶפִּילוּ מְחַמֵּר לֹא גְּזָרוּ בְּבִהְמָה וְא"כ פְּרַמְלִית
שְׁרִי אַמְנָם שָׁם הִבִּיא בְּשָׁם י"א דְּמַחֲמַר אִיסוּר וּבִיָּאֵר הַמ"מ בְּפ"כ מְשַׁבַּת דְּהוּי פְּעוֹשָׁה
הָאָדָם בְּעַצְמוֹ וּמִמִּילָא גַם שְׁבוּת אִיסוּר וְאֶפִּילוּ בְּפָרְמְלִית וְא"כ ח"ש דְּבַרֵּי הַמַּג"א וְדְבָר
ה' הִי בְּפִיו.

דְּהֵנָּה פְּכָר רֵאִיתִי בְּסַפְרִים וּמוּבָא בַּפּמ"ג בְּפִתּוּחָה בִּיּו"ד וּבִאוּ"ח בְּכִלְלֵי הוֹרָאָה בִּאוּ"ה
דְּהִיכָא דְּהַש"ע הִבִּיא דִּיעָה הֶרְאֵשׁוּנָה בְּסַתָּם וְהַשְּׁנִי בְּשָׁם יֵשׁ מִי שְׁאוּמֵר הַסְּפָמָתוֹ פְּדַעָה
הֶרְאֵשׁוּנָה וְכ"ז אַם לֹא בָּא עוּד צַד וְסַפֵּק לְדַעָה שְׁנִי וְא"כ ח"ש וְשִׁפִּיר כ' הַמַּג"א
דְּבַכְרָמְלִית שְׁרִי אַע"ג דְּבַכְל יִצִּיאוֹת הַבְּהֵמָה יֵשׁ נְחוּשׁ לְמַחֲמַר כַּמ"ש לְעֵיל.

מ"מ הָא הַכְּרִיעַ הַש"ע לְעֵיל ס' רס"ו פְּדִיעָה הָא וְכ"ז אַם הוּא פְּרַמְלִית אֶלִיפֿא דְּכָל
הַדִּיעוֹת חָבֵל בְּמִבּוֹאוֹת שְׁלָנוּ מְבִיָּאֵר בְּמַחֲבָר ס' ש"מ ה' ב' דִּיעוֹת דִּיעָה הָא. דְּגַם בְּזֵה"ז
שְׁנִיף רַה"ר וְכ' סַתָּם וְדִיעָה שְׁנִי פְּתַב בְּשָׁם י"א דְּבִזְה"ז אין רַה"ר וְכָל הַמְּבּוֹאוֹת שְׁלָנוּ

בְּרַמְלִית הוּא וּא"כ אִם נִידוֹן עַל מְבוֹאוֹת שְׁלֵנוּ אֵיפֹא ס"ס לְאִסּוּרָא אוּלֵי הָנִי כְרַה"ר וְאֶפִּילוּ אִי הָנִי בְּכַרְמְלִית חוּנֵי אִסּוּר מְשׁוּם מְחַמֵּר פְּדַעַת הַרְמַב"ם בְּסִי' רִס"ו וּלְכַף בְּרִשְׁיֹת שְׁלֵנוּ לֹא סָתַם לְהַתִּיר וּדְבָרָיו נְכוּנִים: וּבְדְבָרִים הַנִּל"ל יֵשׁ לְיֹשֵׁב דְּבָרֵי הַגָּאוֹן רַע"ק אֵיגֵר זצ"ל שֶׁכ' בַּמ"א פָּרַק בְּמָה בְּהֵמָה דְּשִׁבִיתַת בְּהֵמָה הֵיכָא דְלֵיפֹא מְחַמֵּר דְּהוּי רַק עֲשֵׂה מְסַפְקָא לִי אִי נָשִׁים חַיִּיבוֹת דִּאֵע"ג דְּקִידוּשׁ חַיִּיבוֹת מְזָכוֹר וּשְׁמֹר אֶפְשָׁר דְּוִןקָא בְּקִידוּשׁ דְּמִקְרֵי זָכוֹר וּבְר"ן פ' פֶּל פְּתָבֵי פְתַב דְּכָל מִילֵי דְשִׁבַּת נָשִׁים חַיִּיבוֹת.

וְעֵינָן בְּב"י סוּף ס' רצ"א וצ"ע עכ"ל. וְרֵאִיתִי בְּתַפְאַרְתּוֹת יִשְׂרָאֵל עַל הַמְשָׁנִיּוֹת שֶׁכ' שְׁנַעְלָם מְעִינֵי הַגָּאוֹן הַמְשָׁנָה דְסוּף פ' בְּמָה בְּהֵמָה דְפָרְתוּ שֶׁל רַאב"ע שְׁאָמְרוּ שֶׁל שְׁכִינְתוֹ הֵיטָה וּבִירוּשָׁלַיִם אָמְרוּ דְשֶׁל אֲשֵׁתוֹ וּא"כ מוֹכַח דְגַם נָשִׁים חַיִּיבוֹת יְעוּי"ש וּלְפִי עַנ"ד לְפִי מֵאִי דְגָזְרוּ בְּבֵהֵמָה מְשׁוּם דְנִפּוּל וְאֵתִי לְאַתּוּי ע"כ שְׁכִיחַ אָדָם אֶצֶל בְּהֵמָתוֹ וְכָל דְשִׁכִּיחַ אָדָם אָמְרִינָן בְּפִסְחָיִם דָּף ס"ו וּבְשִׁבַּת דָּף קנ"ג ע"ב דְאֵיפֹא מְשׁוּם מְחַמֵּר וּלְכַף פְּשִׁיטָא דְגַם בְּאִשָּׁה מְסַתְמָא אִסּוּרָה לְצִאת אִם יֵשׁ עֲלֵי דְבָר שֶׁל מְשׁוּי: וּלְבָרֵר הַדְּבָרִים יוֹתֵר וְגַם פְּדִי לְיֹשֵׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' שִׁבַּת הַנִּל"ל עַל הַמַּג"א אֲמַרְתִּי לְהַצִּיעַ שׁוֹרֵשׁ הַדְּבָרִים שֶׁכ' הִרְאִשׁוּנִים דַּל"ג עַל שְׁבִיתַת בְּהֵמָה.

וְנִרְאָה דְשֶׁרְשׁוּ עַפ"י מ"ש הַנוּב"י מֵהַדוּ"ק חֲאו"ח ס' כ"א דְבְדָבָר דְאִין בּוּ רַק אִסּוּר עֲשֵׂה ל"ג חֲכוז"ל וְלֹא עֲשׂוּ הַרְחָקָה לְכ"ע. וּבְאִסּוּר לָאוּ תַלְיָא בְּפִלּוּגְמָא דְר"נ וְרַבָּא בִיבְמוֹת דָּף קי"ט דְלר"נ בְּאִסּוּר לָאוּ לֹא חֲשָׁשׁוּ וּלְרַבָּא אָמְרִינָן מַה לִּי אִסּוּר לָאוּ וּמ"ל אִסּוּר פָּרַת וְנָשׁ צִידָד עוֹד אִי הִלְכָה כְר"נ.

אוּ כְרַבָּא יְעוּי"ש וּלְכַף בְּמִקּוּם דְאִית בִּי רַק אִסּוּר עֲשֵׂה דְשִׁבִיתַת בְּהֵמָה דְלכ"ע ל"ג וְלֹא עֲשׂוּ הַרְחָקָה לְאִסּוּר שְׁבוֹת אוּ פְרַמְלִית אֲבָל הֵיכָא דְאֵיפֹא אִסּוּר מְחַמֵּר דְהוּא אִסּוּר לָאוּ תַלְיָא בְּפִלּוּגְמָא הַנִּל"ל וּלְפִי"ז יֵשׁ לְיֹשֵׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹ"ש דְבְשִׁבַּת דָּף קנ"ג תִּי' ר"פ פֶּן.

וְהָא תַלְמִיד רַבָּא כְמוּבָא בְּתוֹס' ב"ק דָּף ס"ז ע"ב. וּמְסַתְמָא כְרַבֵּי' ס"ל וּלְכַף אוּסְרָ שְׁבוֹת בְּמַחְמַר: אֲבָל הַמַּג"א דְאֵיפֹא לְמִימַר דְס"ל כְּמ"ש הַנוּב"י הַנִּל"ל דְאֶפְשָׁר דְפְסִקִּינָן כְר"נ וּמִמִּילָא פְשִׁים שְׁלֹא גָזְרוּ בְשִׁבִיתַת בְּהֵמָה פֶּן לֹא גָזְרוּ בְּמַחְמַר אִסּוּר שְׁבוֹת וְעֵינָן בְּפמ"ג רִישׁ ס' ש"ה הֵבִיא דַעַת הַר"ן וְש"ד דְגַם לְשִׁבִיתַת בְּהֵמָה אֵיפֹא לָאוּ דְדְבָרוֹת אַחֲרוֹנוֹת דְל"ת מְלֹאכָה וְכו' וּבְבִהֵמָתָהּ וּבְתוֹס' שִׁבַּת ס' ש"ה ס"ק כ"ז הֵבִיא דַעַת הַסְּמ"ג דְגַם בְּכַרְמְלִית אָסְרוּ בְּבֵהֵמָה יְעוּי"ש וְתַלְיָא בְּפִלּוּגְמָא הַנִּל"ל וּא"כ נִהִי דְהִסְפִּימוּ כְּהַכְרַעַת הַמַּג"א.

דְּבַכְרַמְלִית לִית בְּבֵהֵמָה מְשׁוּם מְשׁוּי. מ"מ בְּרִשׁוּה"ר תְּרֵי קוֹלֵי לָא מְקִילִינִין: אֵיבְרָא דְלְדִינָא נִרְאָה לְפַעַנ"ד בְּנִידוֹן שְׁלֵנוּ דְהִנְהוּ בְּהֵמוֹת דְנִקְטוּ נִגְרוּ בְּרִייתָא וְצָרִיכִין לְזוּג פְּדִי לְשׁוֹמְרֵן לִית בִּי מְשׁוּם מְשׁוּי דְמ"ש שְׁמִירָה זֹו מְשָׁאָר שְׁמִירָה.

הָרִי קי"ל כָּל שֶׁהוּא לְנִטְרֹתָא וְאִינוּ נְטִירוּתָא יְתִירָה לֹא חָשׁוּב מְשׁוּי. וְאֶפִּילוּ אִם בְּר מִינוּ א"צ לְשְׁמִירָה.

אֵלָא בְּהֵמָה זֹו דְרַכֵּי רַעִים. אוּ מוֹרְדָת וְצָרִיכָה נְטִירָה קִי"ל בְּסִי' ש"ה סְעִי' ד' דְשָׁרִי: וּא"כ ה"נ פִּינּוֹן דְפָרוֹת אֵלוּ צָרִיכִין שְׁמִירָה וְאִין שְׁמִירְתָן אֵלָא ע"י זוּג הַנִּל"ל אֶפְשָׁר לְשְׁמֹרֵן

וההשגים עליהן שלא ילכו עקלקלות א"כ היינו פדי לשמור והלבוש ריש סי' ש"ה פתב
דדבר שהוא פדי לשמור שלא תברח.

וע"י האפסר יוכל לאחוז ביהו אינו משוי. וא"כ ה"נ דמ"ש לאחוז באפסר.

או לידע לשמוע התחלת בריחתה. פדי להחזירה למקומה.

וא"כ נראה דמשום חשש משוי. אין לאסור בנדון הזה: ועתה נבוא אל החשש והפרט
השני אם יש לאסור משום דלמא נפיל: ודלמא תקרע או תפסק ואתי לאתויי אע"ג
דמהר"מ לופלין בשפת דף נ"ח ע"א בתוס' ד"ה הב"ע כ' די"ל דבבהמה לא חשו דלמא
נפיל ואתו לאתויי דאין אדם עומד אצל בהמתו מיהו פבר הבאתי לעיל דגם בבמה גזרו
משום זה.

ומהר"מ כ' פן רק לדחויי בעלמא. וע"ז פתב מעלתו נ"י דעל החשש הזה הי' אפשר לתקו
דכל שהוא אריג לא גזרו.

וא"כ אפשר לקשר ולמיהדק יפה ולתופרם היטב ואז אין לחוש והדין עמו בזה שכ"כ
המג"א בסי' ש"ה ס"ק: אמנם אם לא מיהדק יפה ויש לחוש שמה מפסק כ' המחשה"ק
ס"ק הנ"ל דאפילו בעיר המעורבת אסור ומעלתו נ"י שפך עליו סוללה וכ' דבמח"כ
שגה בזה.

ומאין הרגלים לומר פן. וא"כ גם בתצר יאסר ויהא צריף להיות גם בתצר ארוג והש"ע
סתם.

ותו דבמחשה"ק רצה להעמיס זה במג"א פדי לישוב קושית התוס' דהקשו ת"ל משום
דלמא מיפסק ולמה צריף לטעם דחננא וקשה הא אצטרף למבוי המעורבת. וע"כ משום
דלמא מיפסק אסור נמי במבוי המעורבת ועל זה ישאול.

מה ישיב לקושית הראשונה של התוס' דלמא משום משוי. וזה בנודאי במבוי המעורב
שרי ואפי"ה הקשו התוס'.

וא"כ ה"נ בחשש דלמא מיפסק עכ"ל בקיצור ועוד האריף להשיג על המחשה"ק בזה:
והאמת דסוד ה' אל יראיו והמחשה"ק זכה לירד לעומקי מצולות המג"א וגם פאן פיון
האמת לאמתו דהנה פבר כ' התוס' בשפת דף ס"ד ע"ב דכל מה שאסרו חכמים לצאת בו
לרה"ר אסור לצאת בו לתצר ופרש"י אע"ג דשרי לטלטלינהו מיהו דרף מלבוש אסור
דמרגלו לי' ונפקא בי' לרה"ר ובתוס' בשפת דף נ"ג ע"א ד"ה מאי.

כ' דאפילו לרב היינו באדם. אבל בבמה בתצר שריא.

ורא' מזוג פקוק דמוטר בתצר. ואי חצר דווקא או גם מבוי.

מבואר בראשונים ובש"ע סי' ש"ג סעי' י"ח. והטעם דבבהמה ל"ג גם בתצר או אפילו
בכרמלית פבר פתבתי הטעם משום דאינו אלא עשה או לאו.

ונה שייף אם החשש רק על הבהמה. שאם נתיר בתצר תצא ג"כ לרה"ר.

נהוי אסור עשה או לאו. אבל אם החשש דלמא נפיל ואתי הבעלים לאתויי ברה"ר.

ויעברו הפעלים איסור פרת ומיתה. אין שום סכרא לחלק בין אם המלובש הוא אדם או בהמה.

דלעולם שייך סברת רש"י דדרה מלבוש מרגלא לי' ונפקא גם לרה"ר ואתו לאתויי וכיון דהאיסור מפת האדם. דינו לגמרי כמו מלבוש אדם ותליא בפלוגתא דסי' ש"ג סעי' י"ח אי קי"ל פרב ואי גם חצר המעורבת בכלל ה"נ פן נראה לי פשוט מסכרא: אמנם המחזה"ק למד הכרח לזה לדברי המג"א מתוס' שבת דף נ"ד ע"ב שהקשו גבי זוג פקוק משום דלמא נפיל ליכא למיחוש.

וקשה הרי משום חנגא אסור גם במעורבת. וע"כ דמשום מיפסק ונפיל נמי אסור גם במבוי המעורבת.

ומעלתו הקשה מה יענה לקושיא הראשונה אני אהיה כפיו לענות. הנה במג"א בסי' ש"א ס"קנו הביא להקשות.

אמאי מותר בזוג פקוק בחצר. הא קי"ל פרב דכל דבר שהוא משום מ"ע אסור אפילו בחצרי חדרים.

והביא לתרץ בשם התוס'. דבדרבנן דהיינו היכא שיחשדוהו שעושה רק איסור דרבנן ל"ג בחצרי חדרים יעוי"ש.

ולכאורה אפתי קשה אמאי מותר בחצר הא ונדאי מקום החונגא שהוא מקום השוק הוא רשות הרבים מדינא. ואם הזוג הוא משוי אלא דמיירי בחצר המעורבת אפתי קשה הא יחשדוהו דקאזיל לחונגא וקאזיל ברה"ר בדבר שהוא משוי והוא עובר על איסור דאורייתא.

וא"כ אפתי אף בחצר? הא אסור וזה פנונת קושית התוספת בקושיא הראשונה והוכרחו לומר דאינה משוי ובטל ודברי התוס' עניינם במק"א ונעשירים במקום אחר. ולשון התוס' ששינוי בלשונם בקושיא הראשונה.

מבשני' ראי' לדברי המחזה"ק ועכ"פ אם חפרם וקשרם היטב אין חשש שמהא יפול פעין כ' הת' וס' בשבת דף נ"ח ד"ה הב"ע וכו' בסוף דבריהם: הפרט השלישי שיש לחוש להשמעת קול הזוג אי דמקרי קול של שיר או דבעינין לקלא והוא מיוחד לכך והוא אסור כמ"ש המג"א בסי' ש"ה סק"ה ובש"ע סי' ש"א סק"ה וע"ז כתב מעלתו הא כל איסורו הוא משום שמהא יתקן כ"ש כמו שכ' הרמב"ם בפכ"ג משבת.

והרי הרמ"א בסי' של"ט ס"ג כ' דעכשיו אין אנו בקיאים בתיקון פלי שיר והפל שרי דמשמע אפילו זוג לשחוק התינוק ג"כ שרי ועוד אפילו נימא דגם האידנא יש גזירה שמהא יתקן כ"ש הרי פבר כ' למעלה דשבות ל"ג בבהמה.

והא דבעינין בשבת דף נ"ד ע"ב דווקא זוג פקוק היינו כמ"ש מג"א בסי' ש"ה סק"ה דאם אינו פקוק ונשמע קולו חוץ לחצר יש אפילו בחצר גזירת חונגא ותימה על המג"א שבסק"ו כ' הוא עצמו גמרא דשבת דף קנ"ג ע"ב דשבות ל"ג בבהמה ואיך כ' בסק"ה האיסור הוא משום כ"ש הא אין שבות בבהמה עכ"ל בקצרה.

והנראה לפענ"ד פשוט דמאי דהקשה על המג"א לק"מ מ"ש למעלה הטעם דבבהמה ל"ג מאחר דאפילו אם יעבור לא יעבור כ"א על עשה או לאו וזה דווקא אם החפש דיתעבד דעבירה ההוא ע"י הבהמה.

אבל פאן דהחפש הוא הואיל וקאדם צריך לו לקלא ובעבורו נעשה לשמרו מהפסד פשם דאמרינן ביו"ד סי' צ"ט דלמי שנתבטל בשבילו הוי פאלו עשה הוא וקנסוהו. ה"כ יש לחוש דאם יצטרף יתקן כ"ש ויהי מפה בפטיש ומלאכת פרת וסקילה ובכה"ג גם בבהמה גזרו ואבדו הרחקה כמ"ש לעיל בפרט השני: וכן משמע מלשון פמה פוסקים גם מרא"ש ור"ן שכ' דאסור משום אולידו קלא וכן נראה פנונת המרדכי שפתב שגם בתרנגולים אסור ואפילו בתצר ואי משום חננא בתרנגולים ליכא משום חננא כמ"ש המג"א בשם ש"ג.

וע"כ דמיירי באינו פקוק ומשום שיר. וראיתי בא"ר שכ' דהמרדכי מירי במקום דשייך גם בתרנגולים משום חננא ומקומות מקומות יש ולפי"ז אפשר לפרש הא דבתצר אסור.

כפי' המג"א ע"י קול ושייך אפילו בתצר חננא וא"כ אי משום הא אין היתר ומ"ש מעלתו נ"י טעם ראשון דהא כ' הרמ"א סי' של"ט סעי' ג' דאין אנו בקי אין בתקון כ"ש. פבר כ' הא"ר ותוס' שבת דע"כ רק על טיפות וריקוד וכיוצא בזה קאי.

ויכבר האריף בס' צרור החיים בפ' קול השיר לברר דכוננת התוס' וקמ"א פן הוא ולכן בסי' שנ"א סעי' כ"ג סתם דיש לחוש להשמעת קול ויכבר האריף ג"כ המחזה"ק בסי' של"ח דע"כ אין הרמ"א סומך ע"ז דכל דבר שפמנן אע"ג שפבטל הטעם.

לא בטלה התקנה אלא שפנונתו קצת לישב מנהג העולם או לחולה יעוי"ש וע"כ קשה להתיר: ואפשר ע"י עפוי"ם העושה בקבלנות המוציאה מבית ישראל למסרה לרועה שרי כמ"ש רמ"א בסי' של"ח סעי' ב' וגם הוא שבות דשבות ובמקום פסידא התירו שבות דשבות דלכאורה בלא"ה ק"ל פיון דנותן הזוג מע"ש יהא פזיגער המקשקש שעות דמתיר שם בסעי' ג' וצ"ל דע"י מחמר נעשה פאלו הוא עושה בידיים מחדש פדלעיל ולכך פנעשה ע"י גוי דאין חשש מחמר ואינו מצוה לו להשמיע קול ובגוי פסיק רישא מותר כמ"ש מג"א סי' רנ"ג ואין פאן אסור אמירה פלל פן נראה לי: ונשים.

עין על הפרט ה"ד דאסרו חכמים משום דמחזי פמאן דאזיל לחננא. ומעלתו נ"י האריף וכ' דבזה"ז לא נשמע בשום מקום דלחננא מנהיגין בזוג דווקא ובטל הטעם ואע"ג דקי"ל דקשפטל הטעם מ"מ התקנה במקומו עומדת.

פי מעלתו נ"י דמי לגילוי: ולפענ"ד קשה להתיר דברים פאלו על סברות. בפרט שיש דיעות שונות בזה והק"נ בביצה בפ"ק אות ה' כ' לבאר עם דברי הר"ן בע"ז דווקא על מי שלא נגזר מעיקרא אמרינן דא"צ מנן אחר וקרא"ש בע"ז פר"י אות ז' כ' דווקא דבר שלא נאסר פכל המקומות: והמג"א בסי' ט' כ' דתליא היכא דנודע טעם האסור ובס' אור הגנוז (מהמחבר פנים מאירות) ביו"ד סי' ככ"ג כ' פללא היכא דביטול הדבר תלוי באחרים פיון שנתבטל א"צ מנן פגון בחברי פיון דעתה ליכא חברי וכמו שאין נזהרים מגלוי פיון דאין מצניין נחשים אבל דבר שתלו פנו ויבדעתינו פגון בכלי שיר אם אנו רוצים ללמוד המלאכה יכולים גם אנו לתקן כ"ש אז צריך למנן אחר וא"כ אפילו

נימא דהשתא אין דרף פלי זוג לחנגא אפשר ששוב יהי ונ"ל סברות פאלו אנו פאצבע בכירה לסברא וגוף הדבר אם אין זה מנהג עתה אני אינו יודע מזה: והנראה לפענ"ד מהא דקשיא לי על הא דסי' ש"ה סעי' ד' דבהמה מורדת מותרת לצאת בדבר שהיא שמירה לה.

למה אינו אסור משום מ"ע דמי יודע שהיא מורדת וצ"ל דקלא אית לי למילתי' או דהשכנים יודעים וסברא סברא אית לי ולכך ל"ש מראית עין. וא"כ ג"כ איכ"ל פו דקלא אית לי למילתי' ושרי ועוד נראה טעם להתיר עפ"י משנה א' פ"ג דשביעית דאין מוציאין זבלים בשביעית משום מ"ע ומשעה שפסקו עובדי עבודה שרי דמידע ידעו ובירושלמי פריה דגוחש לעוברין ושרין ותי' דבשביעית הקילו ויעניין שם בתוס' חדשים דהוא משום דהוא מדרבנן.

ונראה דגם אצלינו דבשעת שהמהמות הולכות לרעות שהיא זמן ידוע אז אין שייך דמחזי כאזיל לחנגא והוי פחצר דכאן מידע ידועי דהמהמות הולכות למרעה מקצתן בזוג ומקצתן בלא זוג וא"כ כמו דלא חיישינן בשביעית בשעה שפסקו עובדי עבודה דאין לחוש אז ה"נ בכה"ג אין לחוש ועניין בנוב"י מהד"ת סי' ל"ח בענין חשש אורחין.

לענין מ"ע: ועוד נראה לי דמחזי כאזיל לחנגא שייך דווקא בבועלי או ישראל אחר עמו דומיא להא דאמרינן בביצה ד' ל"ג אין מנהיגין במקל וכן נראה מלשון הרמב"ם בפ"י המשנה שכ' שלא יוציאה יעוי"ש ובש"ע סי' ש"ה סעי' י"א ומטייל עמו בפחצר ולא ברה"ר משמע נמי פן.

ואחרי פל הדברים האלה נראה בנ"ד אפילו נימא דלית בי' משום חנגא ומשום משוי ומיידק שפיר דלית בי' משום דלמא נפיל נאתא לאתויי אפי"ה חלילה להתיר השמעת קול ע"י ישראל.

ואם הוא מקום הפסד ודחק הי' אפשר להתיר ע"י גוי המושקר בקבלנות. דשוב אין כאן גזירת מחמר ואינו אסור משום משוי גם מטעם פרמלית ואינך חששות פדלעיל ובלא זה אפי' הי' באמת מותר לא גרע מדברים המותרים ואחרים נוהגי' בו איסור וגם בלא"ה אין להתיר מלתא דתמוה כמבואר בפסחים נ"א פיון דלעזו עלי' המדינה לא אמרו מותרים אתם ובפרט בדור הזה והנראה לפענ"ד כתבתי והי' ה' עם מעלתו נ"י ואחתום בברכה המשולשת דברי ידידו הדורש שלומו: הק' משה שיק מברעזאוןע: תשובה ק"ל שלום וכ"ט וכו' כה' זלמן נ"י: על.

מה שפכתת בדין אמירה לגוי בשאר איסורין אכתוב לה דעתי בזה. הנה דעת רוב הפוסקים מלבד הראב"ד שהביאו הרא"ש בב"מ דף צ' פסקו האיבעי' להחמיר.

ובאמת גם הראב"ד ריש פ"א מפלאים פסק להחמיר ודבריו סותרין וצ"ל דתרי ראב"ד היו והטעם דפסקו להחמיר או מטעם שכ' הרא"ש דמסתבר לן לומר דטעמין דאבנה דשמואל הוא משום אמירה לגוי אמנם הראב"ד בפ"א מפלאי' כ' דאע"ג דלא איפשטא קי"ל הא בעי' להחמיר וכ"כ הר"ן בפ' תולין.

ותמהני על המל"מ בפ"ג משכירות שהביא כו בשם הסמ"ג ותמה עליו בזה למה נימא דבדרבנן אמרינן להחמיר וקשה הא גם הראב"ד והר"ן סוברים פן והטעם מלבד שיש

לומר כמ"ש שהוא מטעם שאין עושיין ספק מדרבנן בינדים יש לומר עוד דהרי הרמב"ם רפ"א מממרי' סובר דכל דרבנן דאורייתא הוא.

והא דהקילו בספיקו עיי"ש בלח"מ דרבנן פה תיקנו והתנו ונראה דזה שייך במקרה שנוולד מדרבנן. אבל פאן שאנו מספקין על תחילת התקנה אי תקנו אמירה לגוי בכל איסורין א"כ אי נימא להקל נעקר כל התקנה אם באמת הוא שהם תיקנו גם בשאר איסורין ולעקור כל התקנה הוי פעין דאורייתא ולא מקילין בספיקו ולכך כ' שם דאינו לוקה עכ"פ פה ההלכה דאמירה לגוי שבות גם בשאר איסורין: אמנם הפמ"ג בסי' ש"ז ובפתיחה כוללת מסתפק אי גם באיסור עשה כגון שצונה לגוי בע"פ לאחר תצות לקנות לו חמץ אי אסור וגוף הספק מקורו מוכן עפ"י מ"ש בנוב"י ח"א סי' כ'.

דנהי דמסקינין ביבמות דף קי"ט מה לי איסור לאו ומה לי איסור פרת. אבל איסור עשה קיל ול"ג וא"כ יש לומר דבלאו דווקא גזרו מטעם דמה לי איסור לאו וכו' אבל בעשה ל"ג (ובדאי בגונא שנקט הפמ"ג דסובר ע"כ היכא דהחמץ של ישראל ברשות גוי לית בי' לאו פדעת הגאונים אבל עשה איכא.

וכמ"ש השאג"א בה' חמץ ולכך מספקא לי' אי חשיב פשלו לעבור בעשה מיהו נדון כזה תליא אי יש שליחות לחומרא ובי"ד סי' קס"ט הביא הרמ"א דעת רש"י דיש שליחות לחומרא) והנה לכאורה יש לפשוט הספק ש'לו מדברי התוס' בב"מ דף צ' ד"ה חסום וכו' שכ' דהו"א להביא ראי' דמותר אמירה לגוי לצורך גוי מהא דמחזיקין ידי עפ"ם בשביעית וכו' וקשה מאי ראי' הא חרישה בשביעית לא פתיבא ואנן קי"ל דהחורש בשביעית אינו לוקה וכמ"ש הרמב"ם בפ"א משמטה ואתיא רק מחריש וקציר תשבות.

א"כ י"ל דלכך ל"ג ואע"ג דבמ"ק דף ג' פליגי אמוראי בזה אי חורש לוקה אדרבה הא גם במחזיקין פליגי אי הפירוש חרוש בה טבאות ואנא נסיבנא וכו' או לדרוש בשלומם ואיכא למימר דזה הוא פלוגתיהו וגם לפי האמת תקשה הא דהרמב"ם פסק בפ"א משמטה דחורש אינו לוקה ואפי"ה פסק בפ"ח משמטה מחזיקין ידי גוים וקשה מאי ארי' מחזיקין ת"ל דאפילו אמירה להדיא בתחילה שרי' באיסור עשה: מיהו לפי"ז תקשה גם על הש"ס למה לא פשט מהא דמחזיקין דאמירה לגוי שבות וגם המשנה ג' פ"ד דחוכרין נירין וכו' דמוכח דאמירה אסור: מיהו זה כפר תירץ התוס' לפי הגירסא דידן בתוס' בד"ה אבל וכו' שכ' דשביעית פשבת להא ועכ"פ לפי המסקנא דקי"ל דאלא ל"ש בין שפת לשאר איסורין וכיון שהוכחנו דבשבת דהיינו שביעית אפילו באיסור עשה גזרו ה"ה בשאר איסורין אפילו באיסור עשה נמי גזרו אמנם לפי מה שהגיה המהרש"ל בתוס' ד"ה אבל וכו' וכ' דבשביעית אין קושיא דשם תלה רחמנא השביתה בארץ לכך אסור אפי' ע"י גוי אין ראי' לפשוט ספיקא הנ"ל אמנם מלשון התוס' בד"ה חסום וכו' דהוי ס"ד להביא ראי' משביעית וא"כ ע"כ דומה שביעית לשאר איסורין ולא חילקו בין איסור לאו לאיסור עשה.

ע"כ דלא כהפמ"ג ועוד מבואר באו"ח סי' תקי"ב במג"א סק"ב פלוגתא אי שרי לשלוח לעפ"ם ע"י עפ"ם דרך רה"ר ביו"ט ומאן דמתי' עיין בבב"ב לעתים בפ"א מיו"ט הוא משום פיון דלישראל עצמו שרי אין פאן איסור אמירה וקשה ת"ל שכ' התוס' בבב"ב

דף י"א ע"א ד"ה השוחט וכו' לדין דקיימ"ל מתוך אע"ג דממעטנין מלכם ולא לגבוה ולא לנכרי.

מ"מ אינו רק אסור עשה. וא"כ ע"כ דגם באסור עשה גזרו ומינה דאסור לצוות לגוי ביו"ט לבשל לו בשר טריפה ואפילו באסור דרבנן שבות דשבות שלא במקום מצוה נהי דמוכח בש"ע ביו"ד סי' רצ"ו בסופו ובטו"ז שם סכ"א דשרי.

אבל הר"ן בפרק תולין ע"כ סובר דאפילו שבות דשבות אסור ע"ש: ודברי הרא"ש בהלכות פלאים סוסי' ג' קשים להבינם שהביא ראי' מפרק תולין דאסור להניח לגוי להרפיב והר"ז הביא ראי' מתולין להיפוך עיי"ש.

ואדרבה הרא"ש הי' לו להביא ראי' מב"מ דף צ' לשיטתו דאסור ונהנה הא דאסור אמירה. דעת רש"י בב"מ שם.

אפילו באומר לדוש תבואה של גוי כיון דהבהמה של ישראל ובחזק מנייהו מיתסר או אם התבואה של הישראל או התבואה של הגוי רק הבהמה של הישראל ועיי"ש בנמוק"י שביאר נמי כן.

אמנם התוס' סוברים דווקא בתבואה של ישראל. מיהו בנודאי גם תוס' מודים דלא בעינן דווקא תרנוניהו.

גם פרות ישראל. דז"א.

דהעיקר תליא באם הדבר לצורך הישראל והא דנקט הש"ס פרתו דהיינו לרבותא דאפי' בכה"ג מספקא לי' אי אסור. או דהא בלא"ה קשה הא בפ' תולין דף קל"ט חיישינן דלמא אתא לאחלופי.

וצריך לומר דשאני הקא דליכא למטעי ונראה דאם הוא הנאת שניהם נמי אסור דהרי בהני דברי וכו' שעשה הגוי בחנם ובחנם קי"ל באו"ח סי' רמ"ו דהני כמו קצץ. אלא נודאי אפילו קצץ אסור.

והפמ"א בח"א סי' ס' לא כ' כן. וצ"ל באסור המפורש בתורה לא חיישינן דלמא אתא לאחלופי רק באסור דאפשר לטעות בו ולכך נקט חסום פרתי דליכא למטעי בכה"ג קאמבעי' אי שרי אבל בפרות גוי דאיכא למטעי ויש לחוש לאחלופי.

ולכך אדרבה בפרות גוי איכא למימר דטפי אסור ע"י גוי גדול: ולדינא נראה דפסק בש"ע או"ח סי' ש"ז סעי' כ"א משמע דהכריע כפרש"י בשל ישראל אפילו אם הישראל אינו נהנה אפי"ה אסור אמנם ביו"ד סי' רצ"ז סעי' ד' בהגה"ה משמע אדרבה הכריע דאפילו בשל ישראל אם העכו"ם עושה להנאת עצמו שרי וזה משמע כהתוס'.

ועיין בש"ף שהקשה על הרמ"א. אמנם לפימ"ש מג"א שם בס"ק כ"ט מבואר דסובר דגם באנרח חיים סי' ש"ז מירי דווקא אם הישראל נהנה ואז אסור אלא דמסתמא דמלתא כל שהישראל נותן לו הישראל נהנה.

ולכך אסור. אלא א"כ הוא מצוה לו לאכול דמוכחא מילתא הנאת הגוי ובכינוצא בזה מירי הרמ"א ביו"ד הנ"ל.

וסבירת ב' הפוסקים הנ"ל נראתה דפליגו בטעם גזירת שבות אמירה לגוי התוס' סוכרים דהאיסור הוא אטו שהישראל בעצמו יעשה ע"י תינוק ישראל וכיוצא ולכך אסרו ע"י וא"כ זה שינה דווקא בדבר שנהנה הישראל אבל רש"י נראה דסובר הטעם של שבות דאמירה לגוי דמחזי כשלוחו.

וכך כ' רש"י בהדיא ר"פ מי שהחשיף. וזה עצמו אי יש שליחות לחומרא בגוי הוא בכלל האיבעי דש"ס ורש"י דכ' דיש לגוי שליחות לחומרא היינו למסקנא דק"ל האיבעי להחמיר וכמ"ש ולכך כ' רש"י בב"מ דף ע"ב דיש לגוי שליחות לחומרא.

וא"כ לפי מ"ש דהמג"א כ' דדווקא היכא דנהנה הישראל אסור א"כ הטעם דשבות משום גזירה אטו ישראל: והנה הכ"מ ריש הלכות פלאים הביא בשם הר"י קורקוס לישב דעת הרמב"ם שכ' דמותר לומר לגוי לזרוע פלאים היינו בשדה של גוי ואפילו לצורך ישראל וזה אפשר דווקא אם כבר התחיל הגוי דומיא הא דמחזיקין ידי גוי בשביעית חרוש בה טבאות וכו' אבל לא בתחילה לצוות נראה דאסור והנה בקושיא שהקשה הכ"מ על הרמב"ם נח"ל משום קיום דאסור וכיוצא בזה הקשה מרן זצ"ל בחת"ס סי' על הש"ע ביו"ד סי' רצ"ה דבסעי' ז' פסק דאסור לקיים המורכב ובסעי' ב' פסק דאסור להניח לגוי להרכיב וקשה ת"ל אפי' יהא מותר להניח לגוי להרכיב הא הקיום אסור ולפענ"ד נראה דהנה התוס' במפות דף ד' ע"ב הקשו למאן דמפרש דרע"ק מחייב אף המקיים בלי מעשה הא רע"ק סובר לאו שאב"מ אין לוקין עליו ולפענ"ד הא לא קשה דהנה במפות כ"א ע"ב מסיק ר"א הלובש פלאים ושהה בכדי פשיטה ולבישה והתרו בו חייב על כל שהי ושהי'.

והקשה בריטב"א שם הא הוי לאו שאב"מ ותי' דהפ"י לא תלבש לא תהא לבוש. וכל שתחילת העבירה בא ע"י מעשה והחייב הוא לסלק.

כל שלא סילק הוי כאלו עשה מעשה מחדש. וה"נ לרע"ק פיון דרע"ק דרש פלאים שדך לא דהיינו דהפירוש הוא בקרא לא תזרע פלאים לא יהא זרוע א"כ כל שתחילתו הי' ע"י מעשה כל זמן שלא סילק הוי כאלו עשה מעשה חדש: והנה לדינא לענין לבישת פלאים פסק הרמב"ם סוף הלכות פלאים כר"א דחייב על השהי' אמנם לענין זריעה פלאים לא פסק כרע"ק ונהא דאסור הקיום נראה כמ"ש מרן זצ"ל בתשובה הנ"ל דהיינו מדרבנן מיהו נראה דהיינו אם עבר וזרע באיסור הוי מדרבנן כל זמן שלא עקר הוי כאלו עדיין זרע.

אבל אם נזרע בהיתר כמו דלרע"ק לא הי' חייב מלקות אלא איסור דאורייתא ולרבנן אפילו איסור דרבנן לא הוי. ולכך לפי האמת דאסור לומר לגוי להרכיב גם השהי' אסור אבל אי הי' מותר לומר לו גם הקיום לא הי' אסור כן נראה לפענ"ד ועיין בתשובת פ"מ ח"א ס' ס' ידידו: הק' משה שיק מברעזאון: תשובה קל"א שלומים אלף להאברה הרבני המופלג החרוץ מוה' מרדכי שלעזינגער נ"י.

מכתבו קבלתי וע"ד שאלתו איש אהד יש לו אוראנדע על איזה שנים נעכשו הגיע זמן הליציטאציאהן אצל השררה המאגיטראטה ביום ש"ק ונשאל מעלתו נ"י ממנו אם הוא רשאי לעשות שליח גוי מע"ש שיהא שם אצל הליציטאציאהן בשבת.

והשליח א"צ לעשות שם מלאכה דאורייתא פי הפתיכה והחתימה של הקונטרס אפטר לעשות אחר השבת. אלא שהגוי השליח צריך שיהא אצל ההכרזה לומר הערה ולפסוק כמה הוא נותן עבור הרענדה אם יכולין להתיר שבות בשבות במקום הפסד גדול כה"ג ואפילו לדעת הר"ן המוכח במג"א סי' ש"ז ס"ק דבמקום הפסד גדול יש להתיר שבות בשבות י"ל דכאן גרע הואיל והוא רק מניעת רנוח לא דמי להיזק ממוח והנה החילוק הזה בין מניעת רנוח עיניו בר"ן פ"ק דע"ז ברי"ף דפוס זולצבאך דף של"ג כ' דדבר האבוד לא הוי אם הוא רק מניעת רנוח.

ועיניו ביו"ד סי' קמ"ט והביא ראי' ממ"ק עיי"ש. ואם נימא דאסור כה"ג שאל אם יש להתיר דהישראל ימסור אפערט להמאגיטראטה דהיינו שהישראל החוכר הג"ל ימסור כתב ובתוכו כתוב כמה החוכר רוצה ליתן עבור הרענדה והוא חתום בחותמו של החוכר וביום השבת יפתח ואם אינם מצויין קונים שרוצים ליתן יותר ממ"ש במקתב ההוא תשארו הרענדה ביד בעל המקתב האפערט.

והדבר הזה יהא נעשה הכל בע"ש וא"כ אפטר דמותר. או דלמא פיון דהשתא אינו נעשה כלום אלא למחר כשיפתח וימצא כתוב שהיה הנותן יותר יהי המאגיטראטה שלווחו להחזיק לו הרענדה.

וא"כ נגמר המקח בשבת. ודעת מעלתו נוטה להתיר דבדברנו אמרינו יש ברירה והנכר דמע"ש הי' שלו.

עכ"ל בקצרה: והנה. לברירה אין הנדון דומה.

דהרי לעולם דאפילו נימא דהנכר דגם מאתמול לא הי' אדם רוצה ליתן יותר ממנו מ"מ אינו שלו אלא משעת הכרזה ופסיקה והפסיקה בפרהסיא הוא שגומר החכירה וא"כ פיון דמאתמול לא הי' זה אפילו נימא דהנכר למפרע.

מ"מ הדבר שגורם וגומר המקח והחכירות הוא הי' בשבת: אמנם לפענ"ד פשוט זה להתיר דהרי קי"ל בשבת דף י"ח ובש"ע או"ח סי' רנ"ב דכל המלאכות אדם רשאי להתחיל מע"ש. וליתן במקום שהמלאכה נגמרת בשבת מאלי' ופוחח אדם מים לגינתו והגינה שותה ממנה כל השבת וכינצא באלו המלאכות.

וה"ל אין המאגיטראטה שלווחו אלא ע"י מעשיו מעשה הכתב מע"ש ולמחר לגמר ממילא על ידו והרי מעשים של כל יום יוכיחו וכי אין אדם רשאי לכתוב כתב בימות החול בעסק מו"מ והכתב יבוא על הכי דנאר בשבת ליד המוכר ויהא נגמר ע"י ולא אשתמט חד מהפוסקי' לכתוב חידוש דין זה.

מכ"ש דלפי הנראה אין מעשה החכירות נגמר ע"י האפערט הזה אלא שהוא גילוי מלתא בעלמא שדעת השוכר ליתן כף וכף. וגמר החכירות או הקנין הוא ע"י הקונטרס אכל באמת גם אם נגמר ע"ז נראה דשרי: ואין להקשות ולהביא ראי' בהיפוך שהרי המג"א בסי' רנ"ב ס"ק פ"א לדעת המרדכי אם הגוי נתן מעות בע"ש.

ורוצה למשנה בשבת אסור אע"ג דהמעשה ממילא נגמר דהתם לא נעשה ממיל' דהרי נעשה מעשה המשכה שהישראל מניח לו לעשות בתפציו ותו דלפי הנראה באמת גם התם פונת המרדכי.

הואיל והגוי לא קנה עדיין אסור משום מ"ע. דהמרדכי ס"ל בתפץ של גוי לא חששו לאסור משום מ"ע ואין האחריות של גוי עליו.

לכך אם הי' הדין דמעוות קונה או דשכירות קונה ונכה הגוי מע"ש בתפציו. והוי לי' חפץ של גוי ול"ג משום מ"ע בשל גוי אבל הואיל ומעוות אינו קונה וגם שכירות ויחוד מקום אינו קונה.

א"כ עדיין הוא חפץ של הישראל ונהי דמעשה המשכה שעושה הגוי אדעת' דנפשי' עביד ואין לאסור לישראל עבור קנין בשבת דהגוי הוא דעביד מ"מ אסור משום מ"ע פן נראה לענ"ד הפירוש בהמרדכי ובזה מנשב קושית הטו"ז שם ס"ק: ויהי' איהו שיהי' נידון הנ"ל ל' להתיר מטעמים הנ"ל וכל זה אם אפשר ע"י אפערט הנ"ל אבל אם א"א ע"ו אפערטי נראה דרשאי ג"כ לעשות שליח גוי מע"ש לפסוק בשבת דכה"ג הוי כמציל מידם.

דהרי הישראל כבר שוכן בתוך האראנדע ויש לו עפ"י דין תורה דינא דבר מצרא כמשפנתא דשכונ' גבי' ואם נאסר זה אפשר שע"ז כל הגוים יסבבו להוציא הישראלים מאראנדע שלהם, ויקבעו בכיוון זמן הליציטאציע בשבת וא"כ בזה שעושה שליח מע"ש הוי כמציל מידם והמג"א בסס'א רמ"ד כ' בס"קיו דההיתר במקס הוא משום דהוי כמציל מידה התירו טפי לכ"ע עיי"ש.

ועיי"ש בדג"מ ס"ק יח. ובלאה"נ דלא מצינו דאסרו חכז"ל נשבות דשבות.

אלא באומר לגוי לעשות מלאכה דרבנן פדאימא בסי' ש"ז סעי' ב' וג' אסור לומר לגוי לשפוך פועלים או לקנות לו למחר אבל פאן דהאמירה לגוי הוא רק שהגוי יפסוק דמים ומעשה המכתב אפשר לאחר השבת וא"כ האמירה הוא רק על אמירה אפשר דאינו אסור דהרי רש"י פי' ריש מי שהחשיף כ' דטעם דשבות אמירה לגוי הוא משום דמחזי כשלוחו ומקלי לא מימסרן לשליח והרי בתשובת חוות יאיר סי' נ"ג רוצה להתיר לומר לגוי שיאמר לגוי אחר שיעשה דבר פלוני ואפילו לעבודת הגרשונ' דאסר בזה עיי"ש אבל פאן דאין פאן שום מלאכה יש לומר דלכ"ע שרי ועוד דנראה דהפסיקה בלי קונטראקט אינו גומר לגמרי.

ואף שצריך לשלם אם יחזור למחר כל מה שיפסד על ידו. אבל מ"מ עדיין לא נגמר השכירות והקנין: לא מפע' דדינינו אלא אפילו בדיניהם לפי הנראה לא נגמר וא"כ אין זה מחר ונהי דנראה מ"מ דהפסיקה מצד עצמה ג"כ אסור דהרי קי"ל בסי' שכ"ג דאפילו בדבר שהמכירה מותר ביו"ט ושבת אסור נפסוק דמים וא"כ מוכח דהפסיקה מצד עצמה אסור מ"מ שוב אים למימר דווקא בעצמו אסרו אבל אם הגוי פוסק על ידו לא מצינו דאסור.

פן נראה לפענ"ד נכון ואחתום בברכה ידידו הדו"ש. הק' משה שיק מברעזאוווע תשובה קל"ב בדין בישול ובישול אחר בישול בשבת: ראיתי להעיר בדין זה ג' פרטים א' על

דְּבָרֵי כְבוֹד הַרְבֵּה הִגְאוּן מו"ה יַעֲקֹב עֵטְלִינגֶער אַבְדֶק"ק אֶלְטוֹנָא נ"י יע"א ש"כ' בְּעֵלֵי שצ"ה
מִכְתָּב ע"ד בְּמִבְשָׁל עֲלֵי טהע"ע הָיִי רַק ח"ש דְּשִׁיעוֹר בִּישׁוּל הוּא כְּגֵרוּגְרַת וּבְזֵה הַשִּׁיג
שָׁם עַל הַשׁוֹאֵל וְלִפִּי ענ"ד בְּמִבְשָׁל עֲלֵי טהע"ע אֵין שִׁיעוֹרוֹ כְּכִגְרוּגְרוֹת דְּבִמְאָכֵל אָמְרוּ
שִׁיעוֹר זֶה אָבֵל טהע"ע הוּא בְּכֻלָּל מִבְשָׁל סְמָמִים ש"כ' הָרַמְבַּ"ם ב"פ ט' מִשְׁבַּת דִּין א'.

דְּשִׁיעוֹרוֹ שִׁיְהִי רְאוּי לְהַדְבָר שְׁמִבְשָׁלִין אוֹתוֹ וְטַעַה"ה נִקְרָא בְּלִשׁוֹה"ק סְמִים. וּבְלִשׁוֹן
חכז"ל סְמָמִים וְכֵן מִבְּנֵי מְדַבְּרֵי מְגִדֵל עוֹז שָׁם.

דְּלִקְוָה לֹא כָּתַב רַמְבַּ"ם בְּסְמָמִים הַשִּׁיעוֹר כְּדִי לְצַבְנוֹעַ בְּהֵם מִשׁוּם דְּכוּלָּל גַּם שְׁאָרֵי
סְמָמִים וְכָל עֲלִים לְתַרוּפָה בְּכֻלָּל. וְהָיִי מִסְתַּבֵּר דְּכָל עֲנִינֵי שְׁבַת הַשִּׁיעוֹר הַחֲשׁוּב לְאוֹתוֹ
דְּבָר הוּא וְכמ"ש הָרַמְבַּ"ם בְּפִי"ח מִשְׁבַּת לְעֲנִין הוֹצָאָה כָּל דְּבָר לִפִּי מַה שֶּׁהוּא מוֹעִיל הוּא
חֲשִׁיבְתוֹ: וְא"כ בְּטַעַה"ה דְּעוֹמֵד וּמוֹעִי לְרְפוּאָה שְׁעוֹרוֹ בְּמִיעוּטוֹ דְּמַעוּט"ה מוֹעִיל קֶצֶת: ב'
בְּדִין הַמּוֹבָא שָׁם בְּשֵׁם הַפּמ"ג בְּסִי' שִׁי"ח דָּאָם כְּפָר עֵינָה מַע"ש מִים רוֹתְחִין מְכ"ר עַל
הַטַּעַה"ה וְנִתְנַגְבוּ מוֹתֵר לְעֵרוֹת עֲלִיהֶן בְּשְׁבַת מִים רוֹתְחִין מְכָלֵי רֵאשׁוֹן דְּבִישׁוּל קי"ל
דָּאִין בִּישׁוּל אַחַר בִּישׁוּל וְלַפְעַנ"ד פְּשׁוּט דָּאִין לְסִמּוּךְ עַל זֶה.

דָּאָנוּ לֹא שְׁמַעְנוּ אֶלָּא דְּעִירוֹי מִבְשָׁל אָבֵל לֹא דְּעִירוֹי מִבְשָׁל כָּל צָרְכּוֹ אוֹ דְּמִבְשָׁל כַּמֵּאב"ד
חֲצִי בִישׁוּלוֹ וְא"כ כ"ז שְׁלֹא נִתְבְּשָׁל כָּל צָרְכּוֹ הָא קי"ל בְּסִי' שִׁי"ח סַעִי' ד' דִּישׁ בִּישׁוּל
א"ב אִפִּי בִיבֵשׁ וּבִמְאָכֵל יִדְעֵנוּ שִׁיעוֹר כַּמֵּאב"ד וְכָל צָרְכּוֹ.

וּבְעֵלִים וְסְמָמִים שְׁבָא הַבִּישׁוּל רַק לְהוֹצִיא הַמִּיץ שְׁבָהֶם וְלֹא לְצוּרְךָ עֲצָמוֹ. לֹא שְׁמַעְנוּ
שִׁיעוֹר בִּישׁוּלֵם כ"צ וּמִסְתַּבֵּר כ"ז שִׁישׁ בְּהֵם מִיץ וְנוֹתֵן טַעַם.

וְלֹא פֶסֶק רִיחָם וְטַעַמָם. לֹא נִתְבְּשָׁל כָּל צָרְכּוֹ וְיֵשׁ בְּהֵם בֵּא"ב וְכָל בִּישׁוּל פְּנִים חֲדָשׁוֹת
וּבְכַרְט לִפִּי מ"ש דְּעֵלֵי טהע"ע הֵם בְּכֻלָּל סְמָמִים וְכִבֵּר כ' הָרַא"ש פ' פִּירָה סִמָּן י"א
דְּסְמָמִים צָרִיכִין בִּישׁוּל רַב וְאִף דְּעִינֵינוּ הָרוֹאוֹת דְּעֵלִים הִלְלוּ הֵם מְכָלֵי הַבִּישׁוּל מ"מ
בְּנוֹדָאֵי אֵין טַבַּע כָּל הַעֲלִים שְׁוֹנִים.

וּגְדוּלָה מְזוֹ אָמְרוּ צָרִיכָה מִלְחָמָה בִּישׁוּלָא כְּבִישְׁרָא דְתוֹרָא. וְהָא דְאִמְרִינָן שָׁם.

כָּל שְׁבָא בְּחִמִּין מַע"ש מוֹתֵר לְשֵׁרוֹתוֹ בְּחִמִּין הִינּוּ אִם ע"י הַשְּׂרִינֵי מַע"ש נִתְבְּשָׁל כָּל
צָרְכּוֹ. וְאִפִּילוּ בְּכַה"ג כ' הַמַּג"א שָׁם סְקִי"ד דִּישׁ לְהַחְמִיר א"כ כ"ש בְּגִידוֹן שְׁלֵנוּ נִרְאָה
דְּמִדִּינָא אֲסוּר וְתִמְיָה עַל הַפּמ"ג שְׂרָצָה לְהַתִּיר וְכִבֵּר הַסְּפִימוֹ הַרְבָּנִים ה' עֲלִיהֶם יִחִיו שָׁם
בְּעֵלֵי שצ"ה לְאַסּוּר גַּם מִטַּעַם אַחַר.

וְלֹא מִשְׁכַּחַת לָהּ הִיתֵר: אֶלָּא אִם אֶפְשָׁר בְּשְׁבַת לְעֵרוֹת בְּעִירוֹי שְׁנַפְסֵק הַקִּילוּס זֶה הִתִּיר
בְּתוֹ"ש וּבְסִפְרָא ר: ג' דִּין יָבֵשׁ שְׁנִימַח וְנִעְשָׂה לַח כְּגוֹן לְעֵרוֹת מְכָלֵי רֵאשׁוֹן עַל צוּקְעֵר
כ' הַפּמ"א ח"א בְּתַשׁוּבוֹת סִי' פ"ד דְּחֲשִׁיב כְּבִישׁ וּמוֹתֵר לְעֵרוֹת עֲלִיו דָּאִין בֵּא"ב בְּיָבֵשׁ
וְרֵאנֵי מַמְג"א שָׁם ש"כ' כֵּן בְּסִקְלָא לְעֲנִין מְלַח וּבְסִקְלָא לְעֲנִין שְׁוֹמֵן אֲמָנָם הַמְרָדְכִי פ'
פִּירָה סִי' ש"ח כ' לְעֲנִין מְלַח דְּהַמְחָמִיר תְּבוּאָה עֲלִיו בְּרָכָה וְכ' הַתו"ש דְּפְשׁוּט דַּה"ה
בְּצוּקְעֵר וְתִמְיָה עַל הַמַּג"א ש"כ' בְּסִקְלָא בְּמִלְחָמָה דָּאִין בֵּא"ב וְלֹא הִבִּיא סִיּוּם דְּבָרֵי הַמְרָדְכִי
וְהַמְחָמִיר תַּע"ב.

וְהָיָה נ"ל לְיִשָּׁב דס"ל להמג"א דְהַמְרָדְכִי סוֹבֵר דְבְמַלְחָה יֵשׁ בַּא"ב אֶפְיָלוּ לֹא נִצְטַנּוּ לְגַמְרִי.
אָבֵל לְדִידוֹן דְקִי"ל פְּרַמ"א סְעִי ט"ו דְאֵם רַק חֵם קָצַת שׁוֹב אֵין בּוֹ בַּא"ב וַא"כ יֵשׁ לְהַתִּיר
בְּצוּקְעֵר וּמְלַח מִמֶּנּוּ פ' דְבִשְׁעָה שְׁהוּא קֵר לְגַמְרִי אָז הוּא יָבֵשׁ וְכִשְׁנִמְחָה כְּבָר הוּא חֵם
קָצַת.

א"כ שׁוֹב אֵין בּוֹ בַּא"ב וְלִכְפֹּה הַתִּיר הַמַּג"א וְהַפְמ"א בְּמַלְחָה וְצוּקְעֵר לְעֵרוֹת עֲלֵיהֶם מְכָלִי
רֵאשׁוֹן וְאֵם אָמְנָם נִרְאָה לְפַעַנ"ד סְבָרָא הַנְּ"ל יִשְׁרָה מ"מ הָאָמַת יוֹרָה דְרַכּוֹ שְׁרַמ"א ס"ל
לְאֶסְנֵר בֵּין בְּמַלְחָה וּבֵין בְּצוּקְעֵר וְלִכְפֹּה סְתָם בְּסְעִי ט' לְאֶסְנֵר בְּמַלְחָה אַע"ג שְׁהַמְלַח שְׁהִי
מְצוּי אָז הִי מְבֻשָּׁל כְּבָר.

וְכַמְבֹּאֵר בַּד"מ סִי תס"ב אוֹת ד' וְכ"כ בַּד"מ סִי שִׁי"ח אוֹת ג' דְהַמְחָמִיר תַּע"ב וּלְפִי"ז
קָרוֹב בְּעֵינֵי דְהַדִּין עִם הַלְבוּשׁ: הַמּוֹבָא בַּמַּג"א סְק"מ דְהַגְיָרְסָא בִּש"ע אֵם אֵין הִיס"ב
דַּא"כ קָשָׁה אֵיךְ לֹא הִגִּיָה הַרְמ"א בִּיס"ב יֵשׁ לְהַחְמִיר כַּמ"ש בְּמַלְחָה בְּסְעִי ט': וְרֵאזוֹת
הַמַּג"א מְרַש"י גְּבִי תַרְנַגּוּלְתָּא דַר"א יֵשׁ לְדַחּוֹת דְשָׁם אֵינוֹ מְבֻנְאֵר דְנִמְחָתָה מִיָּד בְּהִיוֹת
עַדִּינָן הִיָּד ס"ב: וּבְאָמַת קָשָׁה לִי ע"ד הַמַּג"א שְׁדַחַק שָׁם בְּדַבְרֵי הַמְרָדְכִי שֶׁכ' שְׁיֵשׁ לִיָּהָר
בַּפְשֻׁטִיד"א אֵם הִיס"ב וְכ' הַמַּג"א דְהַיָּינוּ מִטַּעַם נוֹלָד.

שְׁהִי הַמְרָדְכִי כ' בְּמַלְחָה דִישׁ לְהַחְמִיר מִשׁוּם בִּישׁוּל א"כ פְּשׁוּט דְגַם כָּאֵן יֵשׁ לִיָּהָר בִּיָּד
ס"ב מִשׁוּם בִּישׁוּל א"ב וְתוֹ אֶפְיָלוּ אֵם בְּמַלְחָה וְצוּקְעֵר מְוַתֵּר מִטַּעַם הַנְּ"ל. מ"מ בְּשׁוֹמֵן
שְׁנִמְחָה ע"י הָאֵשׁ יֵשׁ לְאֶסְנֵר.

עַפ"י דְבָרֵי הַרְמַב"ם בַּפ"ט דִּין ו' שְׁהַמְרָפָה גּוֹף קָשָׁה ע"י אֵשׁ כְּגוֹן הַמְתִּיף אֲבָר אוֹ שְׁעוֹה
וְחָלָב חֲזִיב מִשׁוּם מְבַשֵּׁל וּבִיבְמוֹת דָּף ו' ע"ב בְּהַבְעֵרַת בַּת כַּהֵן דְחֲזִיב מִשׁוּם מְתוּף פְּתִילָה.
מוֹכַח אֶפְיָלוּ הִיתָה מְוַתְּכַת פַּעַם אַחַת.

דַּא"כ מֵאֵי פִיֶּסְקָא לִיקַח פְּתִילָה שְׁלֵא הוֹתְכָה מְעוֹלָם וַא"כ בְּשְׁעוֹה וְנִפְתַּת דְמַדְמָה לְהוּ
בִירוּשְׁלָמִי פ' כָּלֵל גְּדוֹל: ג"כ דִּינָם כֵּן וַא"כ גַּם בְּשׁוֹמֵן הַמְהַתְּכוֹ בָּאֵשׁ. שְׁהִיָּד סוֹלְדָת בּוֹ
יְהֵא חֲזִיב מִשׁוּם מְבַשֵּׁל.

וְדַבְרֵי הַמַּג"א צָרִיכִין עֵינּוֹן לְפַעַנ"ד וּמִטַּעַם הַרְמַב"ם הַנְּ"ל נ"ל לְהַסְבִּיר הַחִילּוּף שֶׁכ'
הַפּוֹסְקִים בֵּין לַח לִיבֵשׁ וְהַלּוּא טַעְמָא בְּעֵי וְנִרְאָה דְבִיבֵשׁ חֲזִיב מִשׁוּם מְבַשֵּׁל וּבַמִּים כ'
הַרְמַב"ם רַפ"ט מְשַׁבֵּת חֲזִיב בְּמַחְמָם וְכַבֵּר בִּיָּאֵר זֶה בַּפ"ח סִי ס"ח בִּיו"ד: וְטַעְמָא י"ל
יְדוּעַ בִּיסוּדוֹת הַטַּבֵּעַ דְכָל חוֹם הָאֵשׁ מְרָפָה.

וּמְרַחֵב הָעֵצָם הַחוּמָר וּפּוֹעֵל יוֹתֵר עַל דְּבָר לַח. מַעַל דְּבָר יָבֵשׁ.

שְׁבַלְחָה ע"י חֲמִימוֹת הַקְדוּרָה אֲפִי שְׁהַמִּים שְׁהִיוּ בָּהּ הִגִּיעוּ רַק עַד לְחֻצְיָה. ע"י הָאוֹר נִתְמַלֵּא
כָּל הַקְדוּרָה וְכֵינֵן שְׁגוּרָם הַרְיָפוּי בְּלַח יוֹתֵר.

זֶה מְלַאכְתָּ מַחְשָׁבָת וְכִשְׁנִמְחָתָה חוּזֵר לְאִיתְנָהּ. וְכִשְׁמַחְמָמוֹ שְׁנִית הוּא מְרָפָה וּמְרַחֵב אוֹתוֹ
עוֹד הַפַּעַם.

וּפְנִיָם חֲדָשׁוֹת בָּא לְכָאֵן. מִשָּׂא"כ בִּיבֵשׁ שְׁחֲזִיב עַל הַבִּישׁוּל שְׁהַחֲמוּם אֵינוֹ גּוֹרֵם שְׁיָנוּי
הַנְּיָכָר: וְכֵינֵן שְׁכַבֵּר נַעֲשָׂה בּוֹ בִישׁוּל אֵינוֹ חוּזֵר לְאִיתְנָהּ וְהַשְׁעוּרִין הֵם הַלְכָה לַמַּמ"ס.

כּן נִרְאֶה לִפְעַנ"ד: תְּשׁוּבָה קל"ג בְּדִין שְׁיַעוּרֵי דְשִׁבְתָּ: כְּכַר בְּיִאֲרָתִי לְעִיל דְנִרְאִין הַדְּבָרִים דְהַמְבַּשֵׁל טהע"ע בְּשִׁבְתָּ. אִין הַשְׁיַעוּר בְּמַבְשֵׁל גְרוּגְרָת אֶלָּא הוּא בְּכֻלָּל סְמָמָנִים שְׁכ' הֶרְמַב"ם בִּפ"ט מְשַׁבֵּת דִּין א' דְהַשְׁיַעוּר לְפִי מַה שְׁרָאוּי לְאוֹתוֹ דְכָר שְׁמַבְשֵׁלִין אוֹתוֹ: וְרֵאִיתִי בְּעָלֵי שְׁצ"ה מְכַתֵּב צ"ג שְׁהָרַב מְהָר"י אַבְדֻק"ק נִיִּיאֲשֻׁטָאט כ' ג"כ כּו, אָמְנָם הָרַב הַגָּאוֹן מֵהַר"ע אַבְדֻק"ק אֶלְטוֹנָא הַשְּׂיָג עָלָיו וּלְפַענ"ד הָאָמַת דַּלְטַעַה"ה אִין שְׁיַעוּרוֹ בְּכַגְרוּגְרוֹת אֶלָּא דְמִי לְתַבְלִין שְׁיַשְׁיַעוּרוֹ כְּדִי לְתַבֵּל וְרֵאִיתִי שְׁהָרַב דִּק"ק נִיִּיאֲשֻׁטָאט נ"י הַג"ל כ' כְּדִי לְתַבֵּל בּוֹ רְבִיעִית וְכִמוֹ שְׁאָמְרוּ בְהוֹצְאָה לְתַבְלִין כְּדִי לְתַבֵּל גְרוּגְרָת מִבִּיצָה קֵלָה וּבְאָמַת הַתּוֹס' בְּפִסְחִים דָּף ס"ה ד"ה הַחֹלֵב כ' דָּם שְׁיַעוּרֵי שִׁבְתָּ שְׁוֹן, וְכ"כ תּוֹס' בְּשִׁבְתָּ דָּף ע"ו ר"פ הַמוֹצִיא ד"ה הַמוֹצִיא וְהִבִּיאוּ רֵאִי לְזָה וְכ"כ הֶרְמַב"ן שְׁם בְּחִידוּשָׁיו וְכוּ כ' הֶרְאָב"ד פ"ח מְשַׁבֵּת דִּין ז' דִּילְפִינִין מְהוֹצְאָה וְכוּן מוֹכַח מְהָרַמְב"ם עֲצָמוֹ שְׁם בִּפ"ח דִּין ט"ז וְדִין ט"ו גְּבִי מְרַקֵּד וְגְבִי שׁוֹחֵק וְעֵינֵין בִּמ"מ שְׁם דִּילִיף מְהוֹצְאָה וּמַה שְׁלֵא כְּתַב בְּשׁוֹחֵק תַּבְלִין שְׁיַעוּרוֹ כְּדִי לְתַבֵּל הָרִי גַם סְמָמָנִים נִקֻּט הֵתָם וְאִפִּי"ה סִתָּם וּבִנְוִדָּאֵי בְּסְמָמָנִים הַשְׁיַעוּר כְּדִי לְצַבְּוֹעַ.

וְשׁוֹב רֵאִיתִי בְּתוֹסְפֵתָא סוּף פ' י' דְשִׁבְתָּ דְמִבְּנֵי דְבִּרְרָא דְבִּרְרָא וּמְרַקֵּד וְשׁוֹחֵק וְאוֹפָה אִם לְאֹנְכְלִין כְּגְרוּגְרוֹת וְאִם לְבִהְמָה כְּמִלּוֹא פִי הַגְּדִי וְאִם לְצַבְּוֹעַ כְּדִי לְקַבְּוֹעַ בְּגֵד קָטָן וּבְשִׁאָר כָּל הַדְּבָרִים כְּשִׁיַעוּר טוֹמְאָתוֹ וְכוּן לְעַנְיָן הוֹצְאָה: וּבְאָמַת נִרְאֶה שְׁיַשְׁ שְׁם ט"ס דְמַה עַנְיָן טוֹמְאָה לְהֵתָם וְאִם אִינוֹ ט"ס צָרִיף לֹמַר דְכּוֹנְנָתוֹ דְכִמוֹ בְּטוֹמְאָה מְשַׁעְרִין כָּל חַד לְפִי מַה דְחִזִּי לְמִלְאֲכָתוֹ בְּגֵד גַּע"ג וְשִׁק דַּע"ד.

וְעוֹר הַע"ה ה"נ כָּל חַד וְחַד שְׁיַהֲא רָאוּי לְאוֹתוֹ דְכָר שְׁעוֹמֵד וְהִיָּינוּ שְׁכ' הֶרְמַב"ם שְׁיַהֲא רָאוּי לְאוֹתוֹ דְכָר שְׁמַבְשֵׁלִין אוֹתוֹ. עַכ"פ מְסִיִּים וְכוּן לְעַנְיָן הוֹצְאָה מִבְּנֵי דְשְׁיַעוּרִין שְׁוֵה וְאִין הַפְּוֹנָה דָּאָם בְּהוֹצְאָה חֵיִיב בְּכ"ש פְּגוֹן בְּבִשְׁמִים שְׁיַהֲא ג"כ חֵיִיב בְּמַבְשֵׁל בְּכ"ש דְזָה אִינוֹ דֵּאִיכ"ל דָּאִין אָדָם טוֹרַח לְבַשֵׁל כ"ש וְכִמוֹ שְׁאָמְרוּ בְּשִׁבְתָּ דָּף ע"ט אֶלָּא אֶזְלִינִין בְּתַר דְשְׁכִיחָא כְּדִמְסִיק שִׁבְתָּ דָּף ע"ח ע"א וְה"נ לְפִי מַאי דְשְׁכִיחַ לְבַשֵׁל לְאוֹתוֹ דְכָר שְׁרָאוּי וְעוֹמֵד וּמְטַעַם זָה ג"כ אִינוֹ נְכוּן מ"ש הָרַב הַג"ל מַה דְהַשְׁיַעוּר כְּדִי לְתַבֵּל רְבִיעִית חַדָּא דְהָרִי בְטַעַה"ה שְׁהוּא לְרַפּוּאָה אִין הַשְׁיַעוּר בְּרְבִיעִית כְּמִבְּנֵי ר"פ הַמְצַנִּיעַ וְתוֹ בְּלֵא"ה לְכַאוּרָה קְשִׁיא לִי לְפִי מ"ש דָּגַם הֶרְמַב"ם סוֹבֵר דִּילְפִינִין מְהוֹצְאָה.

וְא"כ קֶשֶׁה לְמַה כ' בְּחֹלֵב וּבְמוֹצִיא דָּם הַשְׁיַעוּר בְּכַגְרוּגְרוֹת וְגַם כ' שְׁם דִּין י"ד גְּבִי מְשַׁמֵּר וּבִוֵּרֵר שְׁבִין בֵּינֵין בְּשָׁמֵן וּבְמִים. הַשְׁיַעוּר בְּכַגְרוּגְרוֹת וְאִמָּאֵי הָא בְּמִים הַשְׁיַעוּר בְּרְבִיעִית: וּלְכָף.

נִרְאֶה דְהֶרְמַב"ם סוֹבֵר כְּעֵין תִּי' הַתּוֹס' שִׁבְתָּ דָּף ע"ו ד"ה הַמוֹצִיא דְדוֹנוּקָא אִם כְּכַר הַדְּבָר גְּמָר וְעוֹשָׂה בּוֹ מְלֵאכָה אִן יֵשׁ חִילּוּק בֵּין אֹנְכָל לְמַשְׁקָה אֶבֶל מְלֵאכָה דְבָאָה לְשׁוֹנִי אֹנְכָל. אִין אָדָם טוֹרַח בְּפָחוֹת מִכְּגְרוּגְרוֹת וְגַם חָשׁוֹב מְלֵאכָה אִם תְּוֹקֵן וְעֵשֶׂת מְלֵאכָה כְּשִׁיַעוּר כְּגְרוּגְרוֹת וְא"צ יוֹתֵר וּלְכָף לְשׁוֹנִי אֹנְכָל הַשְׁיַעוּר גַּם בְּמַשְׁקִין כְּגְרוּגְרוֹת כּוֹן נִרְאֶה לִפְעַנ"ד טַעְמוֹ דְהֶרְמַב"ם וּלְפִי"ז יֵשׁ לְדוֹן גַּם בְּמַבְשֵׁל אֶפְשָׁר דְאַפִּילוּ בְּמַשְׁקִין הַשְׁיַעוּר כְּגְרוּגְרוֹת וְצ"ע: מ"מ אִין צָרִיף שְׁיַהֲא בְטַעַה"ה עֲצָמוֹ גְרוּגְרוֹת אֶלָּא כְּדִי לְתַבֵּל גְרוּגְרוֹת אוֹ כְּדִי שְׁיַהֲא רָאוּי לְאוֹתוֹ דְכָר שְׁמַבְשֵׁלִין אוֹתוֹ וּלְפִי"ז בְטַעַה"ה סְגִי בְמַעַט וּבְפֶרֶט שְׁטַעַה"ה וְתַבְלִין לֹא מְקַרִי אוֹכְלִין גַּם לְעַנְיָן טוֹמְאָת אוֹכְלִין וְכַדְפִּסְקִינִין בִּפ"א מְטוֹמְאָת אוֹכְלִין דִּין

ו' ודין ז' וק"ל: תשובה קל"ד החיים והשלום וכל טוב לתלמידי האברהם התורני המנפלא בתורה כש"ת מו"ה וואלף פ"ץ מאודוואריבא: מה שפולקלת על מה ששמעת ממני ספק אם מי שזנהר שלא לשנות מים שאינם מסוננים.

אי רשאי להניח לסנן ע"י איש או אשה ושנותין בלא סינון וטעם הספק דהרי באו"ח סי' שי"ט סעי' פסק דמים שהם צלילין אפילו יש בהן קוסמין הואיל ורובא דעלמא שתו לי הכי ולא קפדו רשאי לסננם במשמרת דלא שינה לכוון וסחיטה: וא"כ ה"ה מ"א ושורש הספק הוא פ"ה דהרי פתב ה"ר"ן בתולין נ"ח גבי תמרא דכדי דכל מידה דמיעוט המצוי שיתלע מחוניב החיים לבדוק ומים נראה מדברי הגמרא והש"ע דחשיבו אינו מצוי לתלוע שיהי אפרו בע"ז דף י"ב ע"ב.

ובש"ע ח"מ ססי' תכ"ז דאסור לשנות מים בליקה מבארות ונהרות משום חשש עלוקה משמע דלא בעינין סינון מיהו מזה אין ראי' דאין כל המקומות שנוין בזה דנודאי יש בחרות דשכיחו בהם תולעים ומ"מ אם שותה ביום ובכוס היכא דשלטא בי' עינא ויוכל לראות אם יש בו תולע וכיון שאינו רואה בו.

לא צריך בדיקה טפי שמה יש בו תולע שאינו נראה. דלא נתנה תורה למלאכי השרת ואינו צריך סינון וכן משמע ברש"י בע"ז דף י"ב ע"ב דבב' ידיו רשאי לשנות דאז יוכל לבדוק וא"כ ה"ה ד בכוס.

ולכך מדינא אין מים צריכין סינון והכי סוגיא דעלמא ואפי"ה משום זהירות נהגו יראי ה' לסנן דהתורה ג"כ ה"ה מירה בשרצים דכתיב ולא תטמאו בהם וכו' והתקדושתם וכו' ולהבדיל בין הטמא וכו' והריב"ש כ' בתשובה סי' קצ"ב דהיכא הפתיב הבדלה לא אזלינן בטר רובא ובלא"ה לזהירות ולהרחיק מעבירה מסננין יראי חטא את המים.

וחלילה לומר על מי שאונו מסנן שהוא עברנין ושאינו רשאי ליתן לו מים לשנות משום לפני עור לא תתן מכשול ובפרט אם שותה בכוס ומשגיח ורואה. וא"כ ה"ה נראה דאפילו מי שזנהר רשאי לסנן והרא"ש בתשובה המובא בש"ע סי' שי"ט סעי' ט"ז דאינו מתיר אלא לשנות ע"י מפה מיירי באיכא נודאי תולעים.

וגדולה מזו צידד בנשמת אדם. פלל ט"ז דאפילו ביש בו תולעים רשאי לסנן דהרי כ' הרמב"ן בפרק חביות בחולב עז בשבת לא מקרי בורר דאנכל הוי אלא איסורא הוא דרביעא עלי' וא"כ ה"ה הקא ורא"ש אפשר מיירי בתולעים מאוסים עיי"ש: ולפענ"ד אין ראי' מרמב"ן מלבד החילוק דהתם דבר אחר גרם לה לאוסרה משא"כ שרצים.

אבל בלא"ה נראה הרי כ' ה"ה מ והובא במג"א סי' שי"ט ס'קה דמחבץ הוי בורר אע"ג דשניהם ראויין מ"מ דבר לח שאני. נראה פוננתו פינון דבורר אנכל מתוך משקה או בהיפוף מקרי בורר ולכך בחולב עז בשבת לתוף מאכל דקי"ל משקה הבאה לאנכל כאנכל דמי והוי כאנכל נפרד מאנכל שפיר פתב הרמב"ן פינון דאינו פסולת גמור.

לא מקרי פסולת. עיין במג"א סי' תרי"א ס"קב.

בַּנְּאָכָל ע"י הַדְּחָק. מִשָּׂא"כ פֶּאן בְּמִסְגָּן דְּאַפִּילוּ אַם תּוֹלְעִים הָוּיִן אַנְכֵל הָרִי מִפְּרִיד מִשְׁקָה
מֵאֲנָכָל וְהָיָה בּוֹרֵר וְנֶאֱפִילוּ בְּרֵאוּיִין מִיְהוּ בַנ"ד דְּמֵדִינָא הוּא בְּחֻזְקָת שָׂא"ב תּוֹלְעִים וְעַפ"י
הָרֹב לֹא יִפְרִיד פְּסוּלָת מִתּוֹד הַמִּשְׁקָה.

וּמִיְעוּט פְּמֵאן דְּלִיתָא. א"כ בְּמִתְחִיל לִיתָן לְמִסְנַת אִי אֲזֵלִינָן בְּתֵר רֹב אִין עוֹשֶׂה שׁוּם
אַנְסוֹר וּבִכְה"ג נִרְאֶה דְּמִיָּרִי הַכֵּל בּוּ הַמוּבָא שָׂם בְּנִשְׁמַת אָדָם.

דְּמִתִּיר לְסַנְן מִשׁוּם יִבְחוּשִׁים. אַם אֶפְשָׁר לְשִׁתּוֹת בְּלֵא"ה וְנִרְאֶה דְּהִינּוּ בְּאֲנָפִין שְׂפִתְבִּתִּי
הִיכָא דְּהָיָה רַק לְגַדֵּר וְלְזִהֲרֹת: וּמְכָל מְקוּם אִין זֶה בְּרוּר לִי מ"מ מִי שְׂאִינּוּ גִזְהָר לְשִׁתּוֹת
בְּלֵא סִינּוֹן רִשָּׁאִי לְסַנְן פְּשִׁם שְׂרִשָּׁאִי לְסַנְן לְעֲצָמוּ בִכְה"ג.

דְּהָרִי חֲזִי לִי בְּלֵא סִינּוֹן וְלֹא גִרַע מֵהָאִי דְּסִי' שִׁי"ט סֵעִי' י' נֶאֱפִילוּ אַם מְצֻנָה לּוּ מִי שְׂנִזְהָר
לְסַנְן אִין אֲנִי יוֹדֵעַ בּוּ אִיסוֹר לֹא מִשׁוּם אֲמִירָה דְּהָיָה שְׁבוּת. דְּהָרִי קי"ל בְּסִי' רִס"א סֵעִי'
א' וּבִמְג"א שָׂם ס"קוּ.

דְּרִשָּׁאִי לּוֹמֵר בִּכְה"ג הִיכָא דְּמוֹתֵר לְאַחֲרִינָא פְּעִין הָאִי דְּאִינְהוּ מִיכֵל אֲכָלוּ וְגַם מִשׁוּם
שְׁלִיחוֹת לִיתָא דְּהָרִי שָׂם בְּסִי' רִס"ג סֵעִי' י"ז. דְּמִי שְׂקִיבֵל עָלָיו שְׂפִת יָכוֹל לְצוּת לְמִי
שְׂלֵא קִיבֵל עָלָיו שְׂפִת לְעֲשׂוֹת עֲבוּרוֹ מְלֵאכָה וְלֹא אֲסִרִּינָן לִי מִשׁוּם שְׁלוּחֹה מִיְהוּ הֵתָם
דְּהִקְוִשָּׁא דְּנִימָא דְּהַמְשַׁלַּח חִיָּב אִיכָא לְמִימֵר כְּמוֹ"ש הַבֵּית מֵאִיר בֵּא"ה ע"ס ה' וְכֵן פְּתָבוּ
עוֹד מְקַצָּת אַחֲרוּנִים דְּלַעֲנִין שְׂפִת דְּבַעֲיִין שְׂבִיתָה הָיָה בְּמִצְוָה שְׂבִיבָה דְּכ' הַתּוֹס' רִי"ד
בְּקִדּוּשֵׁין רִישׁ פ"ב דְּלֹא שְׁיִיךְ שְׁלִיחוֹת אֲבָל בְּכָאן אָנוּ דְּנִין דְּנִימָא דְּשְׁלוּחֹה פְּמוֹתוֹ וְיִהְיֶה
אִיסוֹר לְשַׁלִּיחַ דְּהָיָה פְּמִיָּדִי דְּמִשְׁלַח פִּינּוֹן דְּבַעֲבוּרוֹ עוֹשֶׂה וְאַצְלוּ הָיָה כְּמוֹ בּוֹרֵר לְפִי הַצַּד
הַסֶּפֶק שְׁלֵה שְׂפִתָא.

מִיְהוּ הָא קי"ל דְּאִין שְׁלַד"ע. וְכְמוֹ שְׂפִיָּאָר הַמֵּל"מ בְּפ"ה מִמְלֻחָה דִּין י"ד.

דְּמִשׁוּם דְּאִין שְׁלַד"ע. הָיָה פְּלוּחָה לְעֲצָמוּ.

וּמִשְׁלַחֹה יְשֻׁלָּם הָרִיבִית. וְזֶה אִינּוּ אִיסוֹר.

וְה"נ פֶּאן לֹא נִחְשָׁב פְּשְׁלוּחֹה: מִיְהוּ לְכֹאֲוָרָה יֵשׁ לְהִבִּיא רֵאִי מְדַבְּרִי הָר"ן בְּרִישׁ פ"ב
דְּבִיצָה דָּף י"ז גְּבִי הָא דְּקַמְבַּעֲנִי לִי אִי הוּא נְאָסֵר וְקַמְחֹה נְאָסֵר וְלִדְעַת הָר"ן גְּרִסִּינּוּ דְּאִי
אִין קַמְחֹה נְאָסֵר מְהִינִי אִי מְקַנָּה קַמְחֹה לְאַחֲרִים.

וְכ' הָר"ן הָא דְּבַעֲיִין הַקְּנָאָה מִשׁוּם דֵּאל"כ הָיָה לִי שְׁלוּחֹה עֵי"ש. וְלֹא אִין שְׁלַד"ע בְּעוֹשֶׂה
בְּשֵׁל חֲבִירוֹ וְרִש"י בְּאַמַּת לְפִי גִירְסָתוֹ חוֹלֵק עַל הָר"ן.

וְא"כ תְּלִיא בְּפְלוּגָתָא. מִיְהוּ אִיכ"ל.

דְּלֹא פְּלִיגוּ אֲלֵא דְּתוֹס' וְר"ן ס"ל דְּבִדְרַבְּנָן יֵשׁ שְׁלִיחַ לְד"ע. כְּדַעַת י"א עֵינִין בְּמֵל"מ הַנְּל
וְא"כ הֵתָם בְּעִירוֹב תְּבַשְׁלִין דְּמַה"ת אֲמִרִינָן הוֹאִיל וְשָׂרִי וְהָיָה רַק אִיסוֹר דְּרַבְּנָן ס"ל
לְהָר"ן דְּבִדְרַבְּנָן יֵשׁ שְׁלִיחַ לְד"ע אֲבָל בְּאִיסוֹר דְּאוֹרְיִתָא אִיכ"ל דְּכ"ע מוֹדוֹ לְרִש"י דְּאִין
שְׁלִיחוֹת וְשָׂרִי.

כְּמוֹ בְּרִיבִית ע"י שְׁלִיחַ. כֵּן דַּעַתִּי נוֹטָה אִפִּי"ה לֹא סְמַכְתִּי לְעֲשׂוֹת מְעֻשָׂה בְּזָה: וּמ"ש עַל
דְּבָרִי הַפְּמ"ג בִּיז"ד סִי' צ"ד לְשַׁעַר ס' נִגְדַּת כֶּהָ הוּא ב' קְנוֹאֲרֵט.

ואתה שיערת שאינו אלא זיידיל הגה קווארט כ' הטו"ז סוסי' תר"ו באו"ח שהוא ב' זיידיל נחצי. ובנודאי אין עולה נגד פה ה' זיידיל.

מיהו הש"ך ביו"ד סי' שכ"ד ס"קג כ' זיידיל הוא קווארט וא"כ אפ"ש דעל קווארט פנה כוונן מיהו גם שם בש"ך נראה שט"ס הוא ועיקר הדבר דלאו כל הפפות שוין ואין לדין בנה אלא מה שעיניו רואות וצריף לשער לפי הדבר שהוא ועיין בח"י סי' תנ"ו ס"קג.

ואחתום בברכה הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה קל"ה להאברהם תלמידי המנפלא ומנפלא בתורה וביראה כש"ת מוה' סענדער אדלער נ"י. מכתבו קבלתי ואשר ביקש ממני לחות דעתי להלכה ולמעשה איה לעשות בשבת שמלאכתה הוא עססיג זידערייא ושמעת שהרב הגאון מוה' זלמן זצ"ל אבדק"ק מאקאווי התיר לעשות ע"י גוי דהיינו שצריכין לשפוף מערב עד בןקר.

שפיריטוס ומים לתוף הפויטונג ומזה נעשה החומץ. אבל אתה אין רצונה בנה אלא שהואיל והחביות פויטונגן מתקלקלים אם עומדים מעל"ע בלי לשפוף שם.

ולזאת דעתה לשפוף שם בשבת חומץ בבןקר וכן לאח' שעה שיכלה החומץ הראשון תשפוף שנית ונראה לה שאין בנה חשש מלאכה. ושאלת דעתי בנה.

ולפענ"ד שקשה להתיר גם כזאת לעשות פן ע"י ישראל דהנה בשבת דף ק"מ ע"א איתא אין שורין חילתית כו' ומסיק שם משום דהוי עובדא דחול וכן פסק בש"ע סי' שכ"א סעי' א"ח ולכאורה קשה על זה מ"ש מהא דהתירו שם בסעי' י"א דמשקין ונותנין מים על התלוש.

כמבואר ברשפ"א המובא בב"י. ובש"ע סעי' י"ח משמע הטעם משום דחלתית גרע.

משום דהוא לרפואה: וצריף ביאור דהרי מייירי אפילו במותר לשותותו: ויש. לישב עפ"י מ"ש המג"א שם בסי' שכ"א ס"קז.

וביארנו בנוב"י מהדו"ת סי' צ"ב דבסעי' י"א מייירי בנותן מים ט"ג הירקות: ועדיין לא כמשו אלא שחושש שיכמשו. ולכך לא מקרי מתקן שהוא רק העדר קלקול וא"כ איכא למימר בחילתית בא השריפה לרבה השתא.

ולכך אסור. וא"כ לכאורה יש לדון בנדידון שלנו שמותר קודם שנתקלקל ונתניבש מיהו לכאורה אדרבה יש ראי' לאיסור.

מדברי המג"א שם ס"קג שדייק דווקא במידי דאכילה שרי'. ובס"קז ביאר דבריו במידי דאכילה ואפ"ש ושיאכל מהם ביומו משא"כ היכא דמוכח דאינו לצורך היום.

והיכא דהוא לצורך היום הוכיח שם דשרי אפילו במידי דלאו לאכילה. דאל"כ למה אמרינן בשבת דף קנ"א ע"א דלולא דיש לחוש בהדחת קרקע לא שוי' גומות הי' שרי ולפענ"ד קשה ארי המג"א הביא שם ראי' מסי' תרנ"ד.

דאסור ליתן מים בשבת ויו"ט על לולב ומיניו כדי שלא יכמשו. וזה נראה דהוי צורך היום: דמצנה בהידור מצנה שלא יחא כמוש.

ואפי"ה אסור. ופרש"י בסנפה דף מ"ב ע"א במתני' שם.

דלִקָּה אָסוּר. דַּאִין לְטָרוּחַ לְתַקוּנֵי מְנָא בְּשַׁבַּת וּיִו"ט וְשֵׁם מִיָּרֵי דַּאִינוּ פְּמוּשׁ אֱלָא שְׂפִירָא שְׂמָא יְכַמּוּשׁ וּכְפִרְשׁ"י שָׁם וּאִפִּי"ה אָסוּר: וּבְגוּף קְוִשִׁית הַמַּג"א מְהַדְחַת קַרְקַע וּמַת לַפִּעַנ"ד לָא קְוִשָּׁה דְהַרֵי הַמַּג"א בְּעַצְמוֹ כ' בַּס"קוּ לְחַלְקַבּ בֵּין אִם מְתַקֵּן אוֹתוֹ דְבָר בְּעַצְמוֹ בֵּין אִם מְסַלֵּק רַק דְבָר הַמְּאִוּס וְהַגִּיעוּל שָׁבוּ.

וּא"כ גַּבֵּי הַדְּחָה דְמַעְבִּיר דְבָר הַמְּאִוּס. וְשָׂרֵי מַשְׂא"כ בְּמַתְקֵן אוֹתוֹ הַדְּבָר בְּעַצְמוֹ.

אָסוּר וּכְפִרְשׁ"י בְּסוּפָה. מְשׁוּם אֲטָרוּחֵי לְתַקוּן מְנָא.

אִיכָּא לְמִימַר דְּאָסוּר. אֲפִילוּ לְצוּרָה הַיּוֹם.

וּא"כ גַּם בְּנִידוּן שְׁלֵנוּ אִם יֵשׁ לְחוּשׁ לְקַלְקוּל הַחֲבִיּוֹת. וְאִית בֵּי מְשׁוּם תַּקוּן מְנָא אֲפִילוּ אִי חֲשַׁבִּינוּ פְּסִידָא לְצוּרָה הַיּוֹם.

דְּהַתוּרָה חֲסָה עַל מְמוּנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל וּבְפִירוּשׁ צְנוּתָה הַתוּרָה וּפְיָנוּ אֶת הַבַּיִת וְכו'. אִפִּי"ה נִרְאָה מְהֵא דְלוּלָב דְּאָסוּר וּגְדוּלָה מְזוּ דֵּינִיק שָׁם הַפְּתַת תְּמָרִים מְלִשׁוֹן רַש"י.

דְּאָסוּר לְהַעֲמִיד עֲנָפֵי אֵילָנוֹת. אוּ שְׂאָר עֲשָׂבִים.

וּדְבָרִים מְרִיחִים. בְּמֵימַם בְּשַׁבַּת וְדוּקָא אִם הִי כְּבָר שָׁם וּלְאוֹתוֹ מֵימַם בְּעַצְמָם עֵי"ש.

וְהַקְּשָׁה עַל לְשׁוֹן הַרְמ"א בְּסִי' שֶׁל"ו סֵעִי' י"א. בְּמָה שֶׁהַתִּיר לְהַעֲמִיד עֲנָפֵי אֵילָנוֹת אִם אִין בְּהֵם פְּרָחִים.

וּלַפִּעַנ"ד יֵשׁ לְחַלְקַבּ וְלוּמַר דְּלוּלָב גָּרַע לְעִנְיָן זֶה. דְּהוּאִיל וּבְעֵינָן שְׂפִיחָא הָדָר וְלֹא פְּמוּשׁ א"כ תַּקוּן זֶה שְׂלֵא יְכַמּוּשׁ.

מְקַרֵי בְּלוּלָב תַּקוּן מְנָא. מַשְׂא"כ בְּשְׂאָר עֲנָפֵי אֵילָנוֹת וְעֲשָׂבִים וּא"ש לְשׁוֹן הַרְמ"א מ"מ מוּכַח דְּהֵיכָא דְהֵי לְתַקוּן מְנָא אָסוּר וּא"כ ג"כ אֲפִילוּ הֵי צוּרָה הַיּוֹם אָסוּר לְיָתֵן מֵימַם שְׂלֵא יִתְקַלְקַל הַפְּלִי כֵּן נִרְאָה לַפִּעַנ"ד.

בְּאֲמַת בַּמַּג"א ס"קִיג הַגַּ"ל. מְשֻׁמַּע דְּלֹא ס"ל לְחַלְקַבּ בֵּין תַּקוּן מְנָא לְשְׂאָר תַּקוּן.

וְע"כ ס"ל דְּשָׁם בְּסוּפָה מִיָּרֵי דְבֵיּוֹם הַזֶּה לֹא יִצְטָרֵף לְמַצְנוּתוֹ עוֹד וּלְכַף לֹא חֲשִׁיב צוּרָה הַיּוֹם מ"מ לַפִּעַנ"ד הוּאִיל וְסַתֵּם. מְשֻׁמַּע אֲפִילוּ יֵהִי צָרִיף עוֹד לְמַצְנוּתוֹ בֵּיּוֹם הַהוּא.

אָסוּר מְשׁוּם תַּקוּן מְנָא. וּא"כ ה"ה בְּנִידוּן הַגַּ"ל.

מִיָּהוּ נִרְאָה דְּלִשׁוֹן הַשּׂוֹאֵל שְׂפִיתְקַלְקְלוּ הַפּוּיטוּנְגַעַן. לָאוּ דוּקָא אֱלָא שְׂפִיתְקַלְקְלוּ בּוּ הַסְּמָמְנִים וְהַדְּבָרִים אֲשֶׁר מְנַחֲחִים בְּחֲבִיּוֹת הַהוּא לְצוּרָה עֲשִׂיּוֹת הַחוּמָץ.

וּא"כ אִי חֲשַׁבִּינוּ פְּסִידָא כְּמוֹ לְצוּרָה הַיּוֹם אִיכ"ל דְּשָׂרֵי אָמְנָם יֵשׁ לְאַסוּר לְפִי"ז מְטַעַם אַחַר דְּהַרֵי הַסְּמָמְנִים אֵלוּ הֵם מְנוּקָצָה וּכְבָר הַאָּרִיף הַמַּג"א בְּסִי' שְׁכ"א ס"קוּ לְאַסוּר לְיָתֵן מֵימַם עַל בְּשָׂר שְׂעִיבְרוּ עָלָיו בְּשַׁבַּת ג' מַעַל"ע מְטַעַם דְּהַבְּשָׂר מְנוּקָצָה וּא"כ הַה"ד הֵכָא דְּאָסוּר.

מִיָּהוּ אִפִּי"ה יֵשׁ לְדוּן לְהַתִּיר דְּהַרֵי הַנוּב"י מַהְדוּ"ת סִי' כ' פְּלִיג וְהַקְּשָׁה עַל דְּבָרֵי הַמַּג"א בְּזֶה דְּמֵאֵי אִיכְפַת לָן אִם הַבְּשָׂר מְנוּקָצָה דְּהַרֵי קו"ל דְּנוּטְלִין פְּלִי לְצוּרָה דְּבָר שְׂאִינוּ נוּטְל מִיָּהוּ לְקוּשְׂיָא זוּ אִיכ"ל.

כמ"ש המג"א בסי' תמ"ו ס"קג בשם המר"מ לובלין דדונקא פלי נוטל. דיש עליו תורת פלי מיהו מדברי המג"א נראה שם דפליג והנוב"י כ' שם עוד.

דאם נאמר דחשביו נגיעת קילות פנוגע במוקצה גם זה קשה דהא ברי' סי' תקי"ג הסכים נגיעה בלא טלטול שרי במוקצה וגם לפי טעם איסור זה הי' מותר אם הפסיק הקילות מיהו פל זה אם אין הפסד אבל במקום הפסד המג"א בעצמו מתיר אפילו במוקצה וכמו שהסכים הנוב"י ושאר אחרונים ותו דהרי קי"ל בסי' של"ח סעי' ז' דמותר לכסות אפילו בדברים המוקצים בשבת וגם מדסתם משמע דאין חילוק אם מכסה בדבר שיש בו תורת פלי או לא.

מ"מ משום פסידא היכא דאיכא טרחא יתירה פגון שלשול פירות מארובה אוסר שם בשבת והוא משנה בביצה ר"פ משילין. וא"כ אם אין השפיעות חמץ טרחא מרובה וכנראה מדברי המג"א ונוב"י בשפיעת מים על בשר ה"נ שרי מטעם חשש מוקצה.

שהאחרוני' הסכימו בסי' של"ח לדעת הרא"ש וסייעתו דכיוסי מותר ולענון אי חשוב טרחא כמו שלשול פירות או לא אין לדין אלא מה שענינו רואות: ואפתי י"ל חנומן יש לאסור טפי ממים עפ"י מ"ש הטו"ז בסי' שכ"א ס"קג דאסור לשפוך שחר או יין לחנומן דהוי ככובש פבשין והוי כמבשל וכ' הפרמ"ג דה"ה חנומן על דבר בכדי שיתנו לאור ונתחיל להרתיע חשוב פבוש ולפי"ז הקשה שם על המג"א סק"ז שהתיר ליתן חנומן על בשר ולי קשה הא תנו בשבת דף ק"מ דרשאין לשרות חילתות בחנומן ומדסתם משמע אפילו חנומן חריף ותו הרי מעשים בכל יום עושים בשבת שלאטין ואיגערקעס ונותנין חנומן עליהו ולהוי פבוש כמבשל והטו"ז בעצמו שם בסי' שכ"א סק"ב כ' דאם נותנין בשבת חנומן על קריז צריך לעשות בלילה רפה ושניוי שלא יהא חשש לישא.

משא"כ בשלאטין אין חשש בזה הרי דגם הוא התיר. ונראה דהרי הפמ"ג ביו"ד סי' פ"ז ס"קלג כ'.

דאע"ג דבכדי שיתן על האור וירתח חשוב פבוש. מ"מ היינו לענון מבליע אבל היכא דתליא ברפוף דונקא בישול או מעל"ע מרפף והנה בישול.

בשבת. אמרינו בשבת דף ע"ד דחויב בישול בשבת הוי משום דרפיי מרפה לי'.

והיינו מרפף וא"כ בכדי שיתנו על האש דאינו מרפה אינו דומה למבשל. ולכך פבוש פי האי אינו בכלל איסור פבוש פשין.

אפילו לדעת הרמב"ם שם. דאוסר פבוש פבושין ועוד דהטו"ז שם ס"קג דייק.

דונקא הואיל ומתכוין לכך משמע דונקא לפי שמתכוין לעשות מתוך חנומן דנעשה חנומן ע"י השקה! בכה"ג אסור.

אבל אינו מתכוין. אפילו הוי פס"ר שרי לא מבעי' לתה"ד המובא במג"א סי' שי"ד ס"קה. דמתיר פס"ר בדרבנן. אלא אפי' למג"א פיון שאינו מכוין.

לא דמי פלל למבשל: ועכ"פ נראה בנדון הנ"ל אם אפשר בגוי בנודאי צריך לעשות ע"י גוי שגם בשריית בשר הנ"ל כ' פן. אבל אם א"א ע"י גוי.

נראה דשרי גם ע"י ישראל. בתנאי שלא? היא הטרחתה מרובה: פעין שלשול פירות ושללא
יהא תיקון פלי.

פן נראה לפענ"ד. והואיל ואין אני בקי בענני עשנית החומץ הנ"ל צריך אני להעיר
שקיתר הנ"ל שיהיה רק אם אין בו חשש שרי' היינו לישא.

כמבואר בסי' שכ"א סעי' י"ד וסעי' ט"ז וגם שלא יהא בו חשש בורר. שע"י השפיקה
של החומץ מקבץ הפסולת למקום אחד או האוכל למקום אחד.

וכדאיתא בסי' שי"ט סעי' י"ז. ובמג"א שם ס"קיד ועפ"י האמור קשה לי להאמין שהתיר
הגאון מוה' זלמן זצ"ל"ה האבד"ק מאקאווא לעשות חומץ ע"י גוי דהרי המג"א ס"קז
הנ"ל אוסר: לשפוף מים על בשר אפילו ע"י גוי.

כיון דאין פסידא. ואף דחלקו עליו במקצת וכמבואר לעיל.

אבל להוליד חומץ. ואין פסידא איה נתיר ותו דלפי הנראה לאנמד דעתו.

כיון שע"י השפיריטוס ומים ששופכין נעשה החומץ היינו שע"י מתקבצים חלקים
חמוצים אהדדי והפסולת ואינה וכו' נשארים וא"כ היינו פבורר והמתבץ המבואר בסי'
שי"ט סעי' י"ז הנ"ל.

אלא לפי שאין אני יודע ובקי בטיב מלאכת החומץ הנ"ל ולא כתבתי כל זה אלא לפי
אומדן דעתי וגם לא נשאלתי על זה ולכך אין אני מחליט זה מנאי הדו"ש: הק' משה שיק
מברעזאנוע תשובה קל"ו שיל"ת חוסט ד' אלול תרל"ג לפ"ק: לשנה טובה וכתב ויחתם.

תלמידי האברה הרבני המופלג מוה' דוד ניוויטש נ"י יושב בשבת תחממוני בק"ק
אברווישא יע"א: מכתבה קבלתי ואם אמנם הקשית לשאול ממני. כי ידעת כי עיני
חלושים ומכ"ש לראות פתיבה דקה מן הדקה.

כתוב פנים ואחור אמנם הואיל וכתבת שאתה מצטער להבין דברי התוס' ביומא דף נ"ה
ע"ב ד"ה הלוקח יין וכו' שכ' שפונדאי אינו יכול להפריש המדה תרומת מעשר בשבת
ואינו יכול לשנות הט' לגין של מעשר ראשון וכו' וכ' כיון דלא בא לכלל הפרשה
ממילא אין חל עליהם שם מעשר והוי הפל טבל וכו' מבואר בדברי מהרש"א וא"כ קשה
מה שכתבו התוס' בלשונם שא"י להפריש המדה ושא"י לשנות הט' של מע"ר ועוד
דלהלוי למה לא יהא מותר בלא הפרשה ואפילו בהנאה של כילוי.

וכדאיתא בשבת דף ט"ו שאין לפהנים בה אלא משעת הפרשה ואילך ובספרי גליף מכן
תרימו גם אתם ופסק פן הרמב"ם בפ"א ממעשר הלכה ג' שטבל אסור לפהנים וללויים
קודם הפרשה ולא דווקא הפרשה אלא קביעות מקום בקריאת שם.

כדאיתא בפ"ג דתרומות משנה ה' וביארו בעירובין דף ל"ב משום דבעי' שיהי' שיריה
ניכרין. וכיון דזה פהפרשה א"כ בשבת ויו"ט אסור לקבוע מקומו בקריאת שם תרומה
ומעשרות: ובזה יש פלוגתא בין רמב"ם ותוס' הרמב"ם בפ"ט ממעשר הלכה ז' ח' ט'
ס"ל דאם התנה מותר לקבוע מקום בקריאת שם: הן בדמאי והן בונדאי אלא בדמאי יכול
להתנות אפילו אם עדיין אינו ברשותו, ובונדאי בשעת התנאי צריך להיות ברשותו אבל
מפרש בידיים אסור וזה מבואר שם מדברי הרמב"ם אבל תוס' הנ"ל ס"ל דווקא בדמאי

יכול להתנות אצל בַּנוֹדָאי אינו רשאי אֶפְיָלוּ לַקְבוֹעַ מְקוֹם לְהַפְרֹשֶׁה וְגוֹף הַדְּבָר צָרִיף טַעַם בֵּין לְהַרְמַב"ם וּבֵין לְהַתּוֹס' וְנִרְאֶה דְהַרְמַב"ם בַּפּכ"ג מִשְׁבֶּת כ' מְעִיקְרָא דְאָסוּר לְהַפְרִישׁ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת מִשּׁוּם מִתְקַן וְשׁוֹב שָׁם בְּהַלְכָה י"ד כ' ב' טַעַמִּים מִשּׁוּם גְּזִירַת מְקַח וּמְמַכֵּר כְּמוֹ שְׁאָסוּר לְהַקְדִּישׁ וְגַם מִשּׁוּם מִתְקַן וּכְבָר הַקָּשׁוּ הַמְפָרְשִׁים דְלִמְאֵי צָרִיף ב' טַעַמִּים וְהַצֵּל"ח בְּבִיצָה דף י"ג ע"ב וּבְדָף י' הֵבִיא בְּשֵׁם מַהֲרַלְב"ח ס' ט"ו דְבִיו"ט אִינוֹ אָסוּר מִשּׁוּם מִתְקַן וּבְמִקוֹם אַחַר כְּתִבְתִּי בְּזֶה וְהִנֵּה אִם מִתְנָה בַע"ש וְעָרַב יו"ט וְאוֹמֵר מֵה שְׂאֵנִי עֲתִיד לְהַפְרִישׁ.

וּבְדִמְאֵי וּבְנוֹדָאי בְּטָבֵל דְרַבְּנָן דְקִי"ל בְּדַרְבָּנָן יֵשׁ בְּרִירָה וְאֶפְיָלוּ קוֹדֵם הַפְרֹשֶׁה מִתָּר לְאֶחָד וְלִשְׁתּוֹת מִמֶּנּוּ וּא"כ לֹא שְׂיִיף בַּכֵּה"ג אִסוּר מִשּׁוּם מִתְקַן. וּא"כ אִמְאֵי יֵהָא אָסוּר לְהַפְרִישׁ בְּפוֹעַל כֵּה"ג שְׁהַתְנָה וְנִרְאֶה דְקִוְשִׁיא חֲדָא מִוְתַּרְצָה בְּאִידָף דְלִכְף כ' הַרְמַב"ם טַעַמִּים דְאִיכָא לְמִימַר דְטַעַם מְקַח וּמְמַכֵּר שְׂיִיף גַם אִם נִימָא יֵשׁ בְּרִירָה מ"מ בְּמִקַּח וּמְמַכֵּר אֶפְיָלוּ מְקַח עַל תְּנָאֵי דְקוֹם וְעֵשָׂה מַע"ש אִפִּי"ה אָסוּר לְגַמְרֵי הַתְּנָאֵי בְּפוֹעַל בְּשִׁבְתָּ דְבַגְמַר שְׂיִיף עֵיקַר גְּזִירָה שְׂמָא וְכַתּוּב וְכַעֲיִן דְאִמְרִינָן לְעַנְנֵי מְשִׁיכָה בַּמַּג"א ס' רנ"ב ס"ק מִיֵּהוּ נִרְאֶה דְהֵינּוּ דְנוֹקָא אִם עוֹשֶׂה מַעֲשָׂה אָבֵל אִם נִגְמַר ע"י דְיִבּוּרוֹ וְהִרְהוּר לֹא דְמִי לְמִקַּח דְהָרִי יֵשׁ לוֹ הֵיכַר דְכִינּוּ דְלֹא הִתִּירוּ לוֹ רַק ע"י הִרְהוּר אוֹ דְיִבּוּר בְּלַחֲשׁ יֵשׁ לוֹ הֵיכַר וְלֹא אֲתִי לְמִיכְתָּב.

וּלְכָף כ' הַרְמַב"ם בַּפּכ"ג בְּשִׁבְתָּ. דְנוֹקָא אִין מַגְבִּיֵּהִין תְּרוּמוֹת.

דְאָז אָסוּר מִשּׁוּם ב' הַטַּעַמִּים אָבֵל בְּמַפְרִישׁ ע"י קְבִיעוֹת מְקוֹם אִינוֹ אָסוּר. אֲלֵא מִשּׁוּם מִתְקַן וְלִכּוֹן כְּתִב הַרְמַב"ם בְּהַתְנָה מַע"ש בְּדִמְאֵי אוֹ בְּטָבֵל.

שְׁנֵי תְנָאִים אֵלוּ שְׂאֵנִי עֲתִיד לְהַפְרִישׁ וְכו' שְׁהוּא תְרוּמוֹת פִּירוֹת. שְׁכ' הַרְמַב"ם שְׁהוּא רַק מְדַרְבָּנָן וְיֵשׁ בְּרִירָה.

וּמִתָּר לְשִׁתּוֹת קוֹדֵם הַקְבִיעוֹת מְקוֹם. וּמְמִילָא לֹא שְׂיִיף מִתְקַן.

וְאִינוֹ אָסוּר אֲלֵא מִשּׁוּם גְּזִירַת מְקַח וּמְמִילָא אִינוֹ אָסוּר אֲלֵא בְּהַפְרֹשֶׁה אָבֵל בַּקְבִיעוֹת מְקוֹם. אוֹ נוֹתֵן עֵינָיו אֶפְיָלוּ בְּרַחֲשִׁישׁת שְׁפָתָיו דְאִיכָא הֵיכַר.

כַּעֲיִן דְאִמְרִינָן בְּעֵלְמָא. כִּינּוּ דְלֹא הִתְרַתְּ לוֹ אֲלֵא ע"י שְׂיִנּוּי.

מְדַכַּר דְכִיר וְלֹא שְׂיִיף גְּזִירַת כְּתִיבָה. וְכַנ"ל טַעַם פְּנוּנַת הַרְמַב"ם וּלְכָף הַוָּצָרָה בְּהַלְכוֹת שְׁבֶת פּכ"ג הַב' טַעַמִּים דְמִשּׁוּם מִתְקַן אֶפְיָלוּ בְּלַחֲשׁ וּבְרַחֲשִׁישׁת שְׁפָתָיו אָסוּר מִיֵּהוּ בְּהַתְנָה לֹא שְׂיִיף לְמ"ד יֵשׁ בְּרִירָה: אוֹ לְדִינָן בְּדַרְבָּנָן טַעַם מִתְקַן.

וּאִפִּי"ה אָסוּר מִשּׁוּם גְּזִירַת מְקַח וּמְמַכֵּר כֵּן נִרְאֶה לְפַעַנ"ד: כֵּל זֶה לְדַעַת הַרְמַב"ם אָבֵל דַּעַת הַתּוֹס' נִרְאֶה דַס"ל דְהַפְרֹשֶׁת תְּרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת אִם הִתְנוּ מַע"ש אִינוֹ אָסוּר לְמ"ד יֵשׁ בְּרִירָה לֹא מִשּׁוּם מִתְקַן וְגַם לֹא מִשּׁוּם מְקַח דְהָרִי אִיגְלָאֵי מִיְלִתָּא לְמַפְרַע שְׁכָבֵר הִי תְרוּמָה וּמַעֲשָׂר מַע"ש וּא"כ קִשְׂיָא לְהוּ.

מ"ש דְמֵאֵי מְנוֹדָאֵי: וְכ"ש לְפִי מֵאֵי דְמוֹכַח מִתּוֹס' חֲזוּלִין דְף ז' ע"א ד"ה וְדִלְמָא דְבְדִמְאֵי דְמוֹעִיל נוֹתֵן עֵינָיו אִין כְּפֵן אִסוּר מִתְקַן. אֲלֵא מִשּׁוּם דְנִאָסַר לְזָרִים מְחַדָּשׁ הוּא כְּמִקְדִּישׁ

ובכלל גזירות אין מקדישין משום גזירת מקח וממכר כדאיתא בביצה דף ט' ע"א, וא"כ בהתנה מתחילה: דס"ל דלית בי' איסור מקדיש או גזירת מקח וממכר.

וא"כ אפילו בנדאי יהא מותר להפריש בשבת ותוס' ס"ל מדלא אשמעינן היתר זה אלא בפ"ז משנה ב' בדמאי מוכח דבנדאי אסור וע"ז תירצו יפה דבנדאי אסור להפריש מעשר ראשון משום דמתקן המעשר דהינו ט' לנגין מעשר דעד השתא לא הפרישם ובשבת אסור להפרישם.

ומדה אחת לתרומות מעשר אסור לו לפרוש קודם שיפרוש מעשר ראשון דעובר בלאו דמלאתה וכו' לא תאחר וגם אינו מועיל להתיר הט' לנגין. כיון דעדיין לא נקרא עליהו שם מעשר.

וכמ"ש הכ"מ בפ"ט ממעשר הנ"ל וא"כ רק ע"י הפרשת המעשר ראשון בשבת: נאמר דאגלאי מלתא פאלו הפריש מאתמול מ"מ כיון דאין היתר רק ע"י הפרשה זו אסור משום מתקן דהתוס' בגיטין דף ל"א ס"ל: דנדאי אינו נישל במחשבה אבל דמאי דניטול במחשבה ולא שייך בי' איסור מתקן אלא אידך טעמא משום מקח וממכר וכיון דהתנה מע"ש לא שייך בי' גזירת מקח וממכר וגזירת כתיבה.

משא"כ בנדאי דלא מהני נותן עיניו רק בעיניו הפרשה מעליא ומעשר ראשון אסור להפריש ולכך לא תנו כן בנדאי: ומה שכתבו התוס' נאותה מידה א"י להפריש אין פנונת התוס' רק על אותה מידה שעושה לבסוף תרומת מעשר אלא התוס' נקטו התחלת הענין ואולי פנונת התוס' שהרי אינו יכול להפריש אותה מידה וכו' בשבת ובמשנה נמי נקט תרומות מעשר בראשונה דסדר ההפרשה למעשר ראשון שלוקח מדה אחת.

ואמר זה מעשר ושאר מעשר סמוך לו ולכך גם התוס' נקטו בלשונם כן וכנונתם דהמעשר ראשון אינו יכול להפריש. משום דהוי מתקן כדלעיל.

כן נראה לפענ"ד ביאור פנונת לשון התוס' ואחתום בברכה יהי' ה' עמך ומח' חיים יתן לך ולכל ביתך חיים ארוכים ומתקנים. דברי רבך הדו"ש: ה"ק משה שיק מברעזאוןע: תשובה קל"ז בעזה"ת ז"ך תמוז תרנ"ג לפ"ק פה יערגען יע"א: החיים והשלום וכל טוב לתלמידי הרב המאוה"ג המפורסם המופלא ומפלג בתורה וביראה החרוץ כש"ת מוה' זלמן שפיטצ'ר נ"י מורה בעיר מליכה ויון: מכתבה קבלתי ועל אשר בקשתי להודיעך ולהשיב לך בענין דין אחד אשר יצא מאתך הוראה ואסרת ברבים לשמות קאפפע בקאפפע הויז בשבת של חג הפסח.

לפי שחזר זה מיוחד רק לישראל לחג הפסח. ולא ינוחו לבוא בתוכו שום גוי ולוקחין קאפפע וצוקער של פסח והמלאכה נעשית רק בשביל ישראל ולכך אסרת.

ומורה אחד לנגדה בקולו בשנוקים וברחובות להתיר ע"י שינתנו הפוס הראשון לגוי העושה או לגוי אחר מן הקאפפע ההוא. ומה אאריף אוי לאזנים שפך שומעת הרי מבואר אם יש רק חשש שמה ירבה בשביל ישראל אסרו חכז"ל ומכ"ש שאסור לעשות מלאכה בשביל ישראל.

ורק ליתן ממנו לגוי פוס הראשון בערמה עכ"ל הגה באמת הדבר פשוט לאסור. וכמ"ש.

ואין להאריך בזה כי גוף הדבר לשמות קאפפע בקאפפע היינער בשאר שבתות השנה קשה להתיר ואפילו אם בימות החול אינו אסור מחשש שכ' הנוב"י מהדו"ק חיו"ד סי' לו. אפי"ה בשבת.

אף דאם רוב העיר נכרים אמרינן בפ"ב דמכשירין מ"ה ומ"ו אמרינן שם דנעשה אדעתא דרובא ושרי וליתלן למיחוש. אולי נעשה גם אדעתא דישראל וכמו שפסק נמי באו"ח סי' תקט"ז סעי' ו' וביאר שם פן במג"א ס"קכב.

מ"מ אפילו נאפה או נתבשל בשבת לצורך גוי פסקינן באו"ח סי' שכ"ה סעי' ד'. דדווקא לצורך.

או שעת הדחק. מותר לישראל לאכול או לשותו: ויש בזה ב' טעמים או משום מוקצה. דנולד אפילו בשל גויי"א דאסור או משום שמה יאמר וכו' בדבר מאכל החמירו. וחששו טפי דאפילו עושה לצורך גוי חיישינן שמה יאמר וכו': עיי"ש במג"א סי' שכ"ה סק"ט והמג"א בסי' תקי"ז סק"ב כ' להוכיח דס"ל להמחבר דעיקר פטעם הב' משום שמה יאמר והחמיר משה שם הקשה עליו דבב"י בסי' שכ"ה כ' להדיא דהעיקר הוא משום מוקצה ולי נראה דכוננתו דס"ל למג"א דווקא היכא דאיכא ב' חששות חשש מוקצה וחשש שמה יאמר אז ס"ל להב"י והש"ע לאסור שלא בשעת הדחק ובקאפפע ג"כ ב' טעמים הנ"ל שייכים.

ואפשר דלטעם מוקצה נולד יש לחלק דווקא אם נטחן מע"ש: א"כ אינו נולד אלא מוקצה ואין בשל גוי ואפילו נטחן ביום טוב או בשבת מ"מ פיון דגוף הנולד אינו נאכל אלא טעמו: ואף דהוי מלתא דעבידא לטעמא ונותן טעם ומלבד טעם דדשיל"מ אינו בטל מ"מ פיון דהקאפפע עיקרו מים ונקרא על שם מים.

ומטעם זה אין לאסרו משום בישול גוי כמ"ש הפ"ח ביו"ד סי' קי"ב סקי"ז ומברכין עליו שהכל נוכל לסמוך על דיעות המתירין דבר שנגאפה או שנתבשל בשבת. אפילו שלא בשעת הדחק פיון דבשעת הדחק אפילו בעין מותר ולא גרע מפת עפוי"ם דאינו אוסר בטעמו כדקי"ל ביו"ד סי' קי"ב קי"ד וא"כ נהי דלאידך טעמא דשמה יאמר אסור מ"מ הא דווקא היכא דיש ב' חששות חששו וא"כ אין האיסור ברור כ"כ פל זה דחקתי ללמד קצת זכות על השותין בקאפפעהייזער בשבת ושאין חוב עלינו למחות: מיהו פל זה אם אין הרוב הרגילים לשמות בקאפפעהויז הזה הם ישראלים אבל אם הרוב הרגילים לשמות בקאפפעהויז הזה.

הם ישראלים אפילו אם רוב העיר הם עפוי"ם אסור דאזלינן בתר הרגילים וכ"כ הטו"ז בהדיא בסי' תקי"ז סק"ב וכ"כ המג"א בסי' תקט"ו סק"ב לפי מה שביארו המחשה"ק ואף דהאר"ר הניח דין זה בצ"ע ומג"א כ' שם דיש להתישב בדבר מ"מ נראה פן לדינא דאזלינן בתר המצוי כדאייתא במשנה ט' פ"ב דמכשירין וצריך לחלק בין משנה זו למשנה ז שם דפליגו אי אזלינן בתר המצוי עיי"ש עכ"פ פל הנ"ל בשאר ימות השנה אבל בפסח באופן הנ"ל שמיחד חדר לישראל ולוקח קאפפע וצוקער של פסח לצורךם בנדאי אסור דמבנאר בסי' שכ"ה סעי' י"ב דאם מעשיו מוכיחין שעושה לצורך הישראל.

אפי' אינו אומר פן בפירושו אסור להישאר ליהנות ממנו: ואין לה מעשיו מוכחין גדול מנדון השאלה: וכן מוכח בעירובין דף מ' ע"א בליפתא דמחוזא פיון דחזו דמפשו ומייתו אסר להו אע"ג דהוי רוב גוים מ"מ יש רגלים לדבר וכמ"ש היש"ש המוכא במג"א סי' תקט"ו סקכ"ב וביארו היטב במחהש"ק שם וכ"כ הב"י שם בפשם תשובת הגאונים וא"כ הדבר מבואר בשבת שבתוף הפסח דנודאי אסור לישאר לשתותו וכל המורה להתיר טועה בדבר משנה וחזר.

אלא שאני חושש יותר דע"י שבת זה שאנו רואין שהוא עושה לצורך ישראל זה מגלה על כל שבתות השנה דעביד גם פן רק בשביל ישראל ויש לאסור בכלו. וכדמשמע גם בלופתא דמחוזא דאסר להו ומשמע מפח הרגלים לדבר אסר להו בכל השבתות מיהו אפשר לחלק דהתם עשו פן מעצמם.

אבל פאן יהודים שלמדו אותו לעשות פן בשבת זה אבל בשבתות אחרות עושה על דעת הרוב ובעל נפש יזהר בכל זה. דברי רבך הדו"ש: הק' משה שיק מפרעזאווע תשובה קל"ח שיל"ת יערגען יום א' ח"י מנחם תר"ב לפ"ק: להרב הגדול הפופלג וכו' מוהרר פייש נ"י: אשר בדק לן מעכ"ת אי רשאין למלוח לחולה בשבת או להאכילו בלי מליחה ומעלתו נ"י הביא ראי' להתיר.

מדברי התוס' בחולין י"ד ע"א ד"ה ונסבין חבריא למימר ר"י הוא וכו' דתי' דעבר ומלחו וכו' וקשה איך קאמר לקמן דף ט"ו דלר"מ שרי פגון שיש לו חולה מבעו"י וקשה אפתי אסור מחמת מוקצה מחמת איסור מליחה.

אלא ונדאי פיון דיש לו חולה מבעו"י הי' רשאי בין השמשות גם למלוח ואין פאן מוקצה מחמת איסור ושוב דחה מעלתו אולי התוס' ס"ל פדעת הרא"ש סוף יומא והוכא בב"י או"ח סי' שכ"ח דשרי לשחוט מטעם הותרה ולדידי' אפילו שלא לעבור איסור דרבנן מחללין אמנם להר"ן עדיין לא נפשט עכ"ל: ונהירנא פד הוינא טליא חזינא פלפול בזה בס' אחרון שבאחרונים נקרא בשמו מראה חזקאל.

וכעת אין ספר הזה בדי. ונחזה אנו בעזה"ת היכן דעת תורה נוטה וחסף ה' בדינו יצליח.

הנה זה דרשאין לחלל שבת פי היכא דלא נאכילהו איסור דאורייתא פבר איפסקא הלכתא פן בטוש"ע או"ח סימן שכ"ח דלא פדעת י"א שפראב"ד. אמנם אם מותר לחלל פדי שלא נאכילהו איסור דרבנן נראה דיש בזה ג' שיטות מדברי המג"א בס' שכ"ח סק"ט נראה.

דזה תליא בהנהג' ב' שיטות לדעת הרא"ש מותר. והקשה במחהש"ש שם דאיך אפשר דלהרא"ש שרי וכי אם הי' לפניו בשר היתר האם היו רשאין לחלל וא"כ איסור דרבנן מן התורה פהיתר גמור ואיך יחלל בדאורייתא: ונראה לפענ"ד לישוב עפ"י דברי התוס' בפסחים בפ' אלו עוברין שהקשו דבכל מלאכת שבת נימא הואיל דחזי לחולה שיש בו ספנה ות' דחולה שיש בו ספנה לא שכיח אבל אם באמת יש פאן חולה שיב"ס ועשה איש מלאכה הצריכה לחולה אע"ג דהעושה לא עשה על דעת זה פדי להאכיל להחולה שיב"ס.

מ"מ יהא פטור מטעם הואיל וא"כ לכאורה קשה במנחות דף ס"ד ע"א אומר רבא. אמרנה לגרורות ורצו עשרה ב"א ונהביאו לו פטורין.

ומאי ארי' שהביאו לו. הרי רבא סובר דאמרין הואיל וא"כ בלא"ה הנה פטורין מטעם הואיל ואמאי פוטר רבא רק מטעם שפולן לשם מצוה נתפוננו פפירש רש"י שם.

ויש לישב דע"כ לא פתבו התוס' דאמרין הואיל. רק אי אמרין דפ"נ הותרה וכדעת הרא"ש סוף יומא ה"ל וכיון דהותרה ס"ל להרא"ש בשם מהר"מ דדמיא לאוכל נפש ביו"ט א"כ ה"ה לענין הואיל אבל למ"ד דחוי' פשיטא דלא שייך הואיל דדי' לצרה בשעתא דאז נדחה אבל הואיל ונדאי ל"א: ונה אי שבת דחוי' או הותרה לגבי חולה תליא בפלוגתא דטומאה אי הותרה או דחוי בפ"ק דיומא דף ו' ע"ב כמ"ש הב"י בסי' שכ"ח בשם הרשב"א וא"כ איפא למימר דרבא סובר כמ"ד דרק דחוי' ע"כ ל"א הואיל ואינו פוטר רק משום דכולם פוננו לשם מצוה (ובזה ישבתי ג"כ מה ששמעתי להקשות מפי אדמו"ר המנוח המאוה"ג מהו איצק ש"ב זצ"ל בחולין י"ד אמרין ונסבין חבריא למימר ר"י הוא ומסיק לר"מ הי' מותר בשוגג וקשה הרי מסיק שם דמתני' מייירי בהי' לו חולה מבעו"י ונהבירא וכו' התוס' שם דהיא דהי' לו חולה ונהבירא הדר' שייחזור לחוליה א"כ חולה שיש בו סכנה בכה"ג, שקיח.

א"כ בכה"ג נימא הואיל וא"כ אין פאן רק איסור דרבנן: ובגטין דף נ"ג אמרו דברבנן קניס ר"מ שוגג אטו מזיד. ולכך אסור לר"מ ולעולם אתי' כר"מ מיהו זה יש לישב דהרי מתני' דתנא שבת דומיא דיוה"כ מייירי אפילו נמי לא הי' לו חולה מבעו"י מיהו זה אינו דממנ"פ אם לא הי' לו חולה.

בלא"ה אסור משום מוקצה ובהי' לו חולה. אסור מדרבנן.

ושוב קנס ר"מ ולכאורה הוא קושיא גדולה וכיוצא בזה ראיתי בחידושי יעב"ץ בחולין שם בשם הגאון מו"ה ברוך פריענקיל זצ"ל מליפניק ולהנ"ל א"ש דהרי ר"מ סובר ביומא דף ח' ע"א בטומאה דחוי'.

ולדידי' ל"ש למימר הואיל ושפיר אמרי' דלא מצוי אתיא כר"מ: ועכ"פ לפי דעת הרא"ש וסייעתו דפסק פ"נ הותרה. א"כ אפילו יש פאן בשם היתר מ"מ פיון שיש פאן חולה שיש בו סכנה אין פאן איסור דאורייתא דאמרין הואיל ר"ל הואיל וכל חדא וחדא חזי' לי' פדאיתא בפסחים דף מ"ח ע"א וממילא פשיטא בשם האסור מדרבנן הוי חילול שבת דרבנן והאיסור דרבנן ולכך מותר לחלל שבת.

כמ"ש הרא"ש דאיסור אכילה מגונה טפי כמ"ש המחשה"ק שם בכוננת הרא"ש וא"ש: אמנם לדעת ה"ר"ן נראה מלשון המג"א דפליג על זה וסובר פיון דאין פאן איסור דאורייתא אסור לחלל מדאורייתא דה"ר"ן סובר דחוי' וכן נראה מסברא דברבנן לא שייך סברת ה"ר"ן דעובר על כל פזית וכזית.

מ"מ איסור דאורייתא חמיר טפי ונראה לי להביא ראי' לזה מהש"ס ביומא דף פ"ג ע"ב שהקשה הפ"ש דרכים ותי"כ ביומא על ה"ר"ן ה"ל א"כ לדבריו איך פליגו בן תימא ורבנן אי תרומה או טבל קדים.

תפוק ליי דבטבל עובר על כל כונית וכונית משא"כ בתרומה ותי' דהפירוש בש"ס דא"א לתמן. היינו דאין הבצלים לפנינו וקשה לי אפתי נשארה הקנשיא על הא דרבי סובר מי ששכח נחש וכו' וא"צ לעשר ואמאי הא אם אינו מעשר עובר על כל כונית וראיתי שפבר עמד בזה במחש"ק בסי' תרי"ח וא"ל דגם שבות דמעשר דאסור משום מתקן א"כ חייב נמי על כל גרוגרות וגרוגרות שיש בו לפי דעת הר"ן בביצה דף י"ז דאפילו בחדא טרחה ריבה בשיעור אסור מה"ת.

זה ליתא דמ"מ שיעורא דשבת הוא בכגרוגרת ושיעור אכילה בכונית וכבר אמרו ר"פ המצניע דף צ"א ע"א דשיעור כגרוגרת יותר גדול משיעור כונית וא"כ אם מעשר שפיר ממעט בשיעור ומכח זה נראה לפענ"ד בפשיטות דלגבי אסור דרבנן לא שייך לומר דעל כל כונית וכונית או כל.

כל שיהא דבררבנן אי אמרינן לא גזרו בה רבנן במקום חולה. א"כ אסור זה לגמרי הותר וזהעדיף אפילו מן הותרה דגבי דאורייתא לפי דרבנן לא גזרו כלל בהא ולא נאסר מעולם עכ"פ בדרבנן לכ"ע הותרה ואין כאן משום ריבה בשיעור וא"כ לפי"ז מבואר פדעת המג"א דגבי אסור דרבנן פשיטא דאין לחלל שבת באסור דאורייתא דאפילו חילול שבת דרבנן י"ל דלא עבדינן דשב וא"ת עדיף כמו דס"ל לרבי דא"צ לעשר דאסור דרבנן לכ"ע הותרה במקום חולה אמנם הב"ח והטו"ז שם בסק"ו לא פתבו כן.

אלא אפילו במקום שלא לעבור אסור דרבנן הותר לחלל אפילו במלאכה דאורייתא ואפילו לדעת הר"ן כנראה שם מלשונם ובאמת הוא דבר תמוה בסברא. וג"כ קשה לי עליהם מהא דרבי דסובר דא"צ לעשר.

ויש.

לישב קנשיא זו עפ"י דברי הר"ן בביצה דף י"ז גבי ממלאה אשה וכו' דמסיק הר"ן דלמ"ד הותרה מותר לרבות בשיעור בחדא טרחה (צ"ל דהר"ן סובר כתי' הראשון של התוס' ביומא דף ו' ע"ב ד"ה א"ר תחליף).

דברא סובר דחוי' דלתי' ב' דברא סובר דהותרה. א"כ איך פתב שם הר"ן.

דגבי פ"נ אסור לרבות. הרי מרא דהאי מימרא הוא רבא ואיהו סובר הותרה אלא ע"כ פנ"ל.

דסובר כתי' הראשון) ועכ"פ לפי דברי הר"ן שם אי אמרינן הותרה ממילא שרי הרבוי. א"כ אם נידון דתרומה הותרה דהוא קיל או טבל (דאפילו למ"ד הותרה לא הותר.

רק האסור הקל הקל תחילה כדמוכח מדברי הרא"ש הנ"ל) א"כ ליכא למימר דטבל חמיר הואיל וצריך לרבות בשיעורו זה אינו דאי נימא תרומה הותרה. ג"כ רשאי לרבות.

ואין הרבוי מעלה או מוריד. וא"כ א"ש רבי לשיטתו דרבי סתם לפי תירוץ רבא בפ"ק דיומא דף ו' ע"ב.

כמאן דאמר הותרה. וא"כ אין הרבוי בשיעור מעלה.

ולא ריעותא ולכך סובר רבי דא"צ לעשר ובאמת מיירי התם דא"צ לאכול רק אכילה אחת: אפילו אכילה גדולה כולה חשיב רק כמו ריבה בשיעור: פאשר יבואר לקמן א"ה ולכך א"ש. דכינון "דהותרה בתדא אכילה דהוא כמו בשבת תדא טרחה אין פאן חסרון בריבוי שיעורין.

ולכך סובר רבי דא"צ לעשר: ובזה מנשבים דברי הרמב"ם דאינו מחלק בין מעשר ירק דרבנן. והמג"א בסוסי' תרי"ח הקשה על הרמב"ם.

הרי קי"ל הלכה כרבי מחבירו ולהנ"ל א"ש רבי לטעמי' אבל לדינא. דפסק הרמב"ם בפ"ד מביאת מקדש דטומאה דחוי'.

וגם פ"נ דחוי' א"כ קשיא פנ"ל. דיהא צריף לעשר.

שלא יעבור על כל כזית וכזית ולכך לא חילק רמב"ם ובאמת שיש לדחות זה פינו דברבנן קנימינו ובדרבנן אין חילוק אם יש פאן שיעור או כל שהוא א"כ שוב תרנונייהו שוויין.

ואפשר דגם בדרבנן אם אכל שיעור שלם. חמיר טפי ולכך שוב נתרבה השיעור אם אינו מתעשר וכיוצא בזה קשה על הב"ח בסו"ש שכ"ח.

שכ' דאם יחמם הגוי את היין ויעשה יי"נ עובר על כל רביעית ורביעית וקשה אמאי נקיט רביעית הכא לענין איסור דרבנן ועוד קשה לי ע"ד טו"ז הנ"ל דמאי קאמר עובר על כל טיפה וטיפה.

הא גם אם מחמם ומבשל חייב על כל גרוגרת וגרוגרת לדעת הר"ן בביצה י"ז. וה"ה לענין חימום.

ועיין שיעורו ברמב"ם בפ"ט משבת. וממילא עובר נמי על כל טיפה וטיפה ואי אינו עובר על ריבוי שיעורין גם באכילה לא יעבור ועיין בשאגת ארי' סי' נ"ט.

ודברי הטו"ז קשים: אמנם הב"ח הנ"ל ברור מללו וקוש' תדא מתורץ באידך דהנה לענין מלאכה מבואר בר"ן בביצה דף י"ז דאם בוצר ב' גרוגרות בחד עוקץ ואינו צריף אלא אחת הוי ריבוי בשיעור.

ולהרשב"א אינו אסור אלא מדרבנן ולהר"ן שם אסור מה"ת אבל אם בוצר ב' גרוגרות בב' עוקצין הוי ריבוי בבצירה ולכ"ע אסור מה"ת וגרע בחד בצירה וריבוי במלאכה. לפי מסקנת הש"ס במנחות דף ס"ד ע"ב ועתה לענין אכילה ושת' נראה כל שאוכל בתדא אכילה ולא הפסיק מאכילה הראשונה.

עדיין חשיב תדא אכילה. כמבואר בשבת דף קל"ג ע"ב.

דכל זמן שלא פירש מקרי תדא הה"נ. אבל כשהפסיק נקרא ב' אכילות כמו ב' בצירות ואמרינן בפ' יוה"כ דכמלוא לוגמיו הוא פחות מרביעית וא"כ א"ש דלכך נקט הב"ח: דחייב על כל רביעית דהיינו על כל אכילה נאכילה בפ"ע משא"כ כשהוא מחמם.

אף דחייב נמי על חימום המים על כל רביעית אבל חשיב כמו תדא בצירה. רק ריבוי בשיעורין ועדיף מלעשות ב' בצירות וא"ש:.

ועפ"ז מן־שָׁבִים נָמִי דְבָרֵי הַרְמָב"ם בְּפִי־ד' מְהֻלְכוֹת מ"א דִּין ז' כ' דְּאוֹכֵל אֲכִילָה אַחַת גְּדוּלָה אֵינּוּ חַיִּיב פְּרֵת עַל כָּל פְּזִיזוּת. וּבִפ"ה מֵה' נְזִירוֹת פֶּסֶק בְּשׁוֹתָהּ כָּל הַיּוֹם חַיִּיב בִּי"ש עַל כָּל רְבִיעִית וּרְבִיעִית וְקָשָׁה הִיא פְּרֵת בִּיְדֵי שְׁמַיִם הוּא.

וְאִיךָ כ' דְּפֶטוּר (מִיֵּהוּ מְצִינּוּ כִּינְצָא בְּזֵה בְּקִדּוּשֵׁינּוּ מ"ג ע"א גְּבִי שֶׁלֶד"ע שְׁפָתַי הִפ"י דְּצָרִיף לֹמֵר דְּכָרַת חַשִּׁיב כְּמוֹ בִּיְדֵי אָדָם דְּהָרֵי שֶׁלֶד"ע אֲמַרִּינּוּ דְּחַיִּיב בִּיד"ש. וְלַעֲנִין שְׁחוּטֵי חוּץ אֲמַרִּינּוּ דְּפֶטוּר מִפְּרֵת) אֲמָנָם לִפְיֵמ"ש א"ש דְּכָאן מִיְיָרֵי בְּאֲכִילָה אַחַת גְּדוּלָה אֵינּוּ חַיִּיב אֲפִילוּ בִּי"ש דְּאֲפִשֶׁר דְּסוּבְּר פְּרִשְׁב"א הַנ"ל דְּרִיבּוּי פְּשִׁיעוֹר אֵינּוּ אֲסוּר מֵה"ת. אֲמָנָם שָׁם בִּפ"ה מְנַזְרִיּוֹת דְּקָאֵמֵר בִּיְדֵי שְׁמַיִם חַיִּיב עַל כָּל רְבִיעִית דְּהֵינּוּ עַל כָּל שְׁתֵּי וְשְׁתֵּי בִפ"ע. דְּהָיִי כב' בְּצִירוֹת וּא"ש.

עכ"פ לִפִּי הָאֵמוּר מְבֻנָּאָר לִפִּי דַעַת הַב"ח אִם אֲמַדּוּהוּ לִב' אֲכִילוֹת אֲפִילוּ מְדַרְבְּנָן מוּטָב לְחַלֵּל שַׁבָּת. אֲבָל אִם אֲמַדּוּהוּ רַק לְחַדָּא אֲכִילָה אֲפִילוּ אִית בִּי הַרְבֵּה שְׁפִיעוֹרִין בְּדַרְבְּנָן. לֹא מְחַלְלִין עָלָיו שַׁבָּת בְּאִסּוּר דְּאוֹרֵיִתָּא וּא"כ מְבֻנָּאָר דג' שִׁטוֹת יֵשׁ לְדַעַת הָרֵא"ש אֲפִילוּ חִילוּל שַׁבָּת גְּמוּר מְנוֹתָר שְׁלֹא לַעֲבֹר אֲאִסּוּר דְּרַבְּנָן. וְהַמַּג"א לְדַעַת הָר"ן אֲפִילוּ אִסּוּר דְּרַבְּנָן אֲמַרִּינּוּ שׁוּא"ת עֲדִיף כַּמ"ש אֵין צָרִיף לַעֲשֹׂר וְלַדַּעַת הַב"ח אִם צָרִיף וְאֲמַדּוּהוּ לִב' אֲכִילוֹת מְחַלְלִין אֲפִילוּ בְּאִסּוּר דְּאוֹרֵיִתָּא וְאִם אֲמַדּוּהוּ רַק לְחַדָּא אֲכִילָה לֹא מְחַלְלִין.

וכ"ז לִפִּי דַעַת הַב"ח לְשִׁיטְתוֹ בְּאו"ח סִי' ת"ט דְּסוּבְּר גְּרוּגְרוֹת גְּדוּל מְפִזִּיזוּת. וְעֵינִין בַּמַּג"א סִי' שִׁס"ח ס"קב וּבְסִימָן תפ"ו דִּישׁ חוֹלְקִין עַל זֵה וְכֵינּוּ שְׁנַתְּבַרְר שְׁנַרְשׁ הַדִּין. נִחְזָר לְגִידּוֹן שְׁלֵנוּ. הִנֵּה מְלִיחָה מְבֻנָּאָר בְּפָרֵק כָּלֵל גְּדוּל דָּף ע"ה ע"ב.

דְּאֵין עֵיבוּד בְּאֲוֹכְלִין וְאֵין בּוֹ אִסּוּר כ"א מְדַרְבְּנָן אֲמָנָם הַפּמ"ג בְּפִתִּיחַה כּוֹלְלָת שְׁלוֹ הַקָּשָׁה. דְּמוֹלַח יֵהָא חַיִּיב מִשׁוּם מְפָרֵק.

לִפִּי דַעַת הַרְמָב"ם בִּפ"ח דִּין ז' וּאֵע"ג דְּהַפְּרִיּוּק מִמִּילָא נַעֲשֶׂה. צ"ל דְּקוֹשְׁתוֹ תִּלְיָא בְּפִלּוּגְתָּא שְׁהִבִּיא הַמַּג"א בְּסִי' שִׁכ"ח ס"קג וְאֵי אֲמַרִּינּוּ דְּמַעֲמִיד עֲלוּקָה חַיִּיב מִשׁוּם מְפָרֵק א"כ אֵיפָא לְמִימֵר ה"ה בְּמוֹלַח.

וְלִשְׁיטָה זֹה סוּבְּר הַקּוֹשְׁתָּא: מִיֵּהוּ לַפַּעַנ"ד אֵינּוּ מוּבָן כָּלֵל קוֹשְׁתָּא זֹה. דְּהָרֵי הַדָּם שְׁמוּצָא הַמְּלַח: הוּא בָּא לְתוּף הַמְּלַח.

וּמִשְׁקָה הַבָּא לְתוּף הָאֲוֹכֵל כְּאֲוֹכֵל דְּמִי. וְסוּחַט אָדָם אֲשֶׁפּוּל לְתוּף הַקְּדִירָה כַּמ"ש הַרְמָב"ם בִּפ"ח דִּין י' וְאֲפִילוּ אַח"כ פְּשָׁרְבָה הַדָּם וְנִפְלַט מִתוּף הַמְּלַח.

מ"מ זֵה בָּא מִמִּילָא וְהַמּוֹלַח לֹא עֵבִיד הַפְּרִיּוּק כֵּן נִרְאֶה לַפַּעַנ"ד. וְאֲפִילוּ נִימָא דְּהַדָּם מִיָּד נִפְלַט ע"י הַמְּלִיחָה וְאֵינּוּ נִבְלָע לְתוּף הַמְּלַח.

מ"מ הִיא קו"ל ר"פ חֲבִית. וְכֵן פ' הַרְמָב"ם בִּפכ"א מְהֻלְכוֹת שַׁבָּת.

דְּסוּחַט אָדָם כְּבָשִׁים וְשִׁלְקוֹת לְצוֹרֵף גּוֹפָן. וְהִכִּי קו"ל בְּאו"ח סִי' ש"כ סַעִי' ז' שְׁפָל שֵׁא"צ לְמִימֵהוּן לֹא הָיִי לִי מְפָרֵק וְאֲפִילוּ לְמ"ד.

דמלאכה שאצ"ל חייב וא"כ עכ"פ במולח אין בו משום מפרק. וא"כ לית בי' רק איסור דרבנן דעיבוד.

והנה שיעור דעיבוד זה. אלמלא הוי אמרינו דיש עיבוד באוכלין וחיוב עליו מה"ת. נראה דהי' שיעורו פגרוגרות. דכל שבאכלין שיעורו בפגרוגרות פמבואר ברמב"ם פ"ח משבת ובכמ"ג בפתיחה כוללת.

וא"כ הא אמרו בפ' המצניע דף צ"א ע"א דכגרוגרות גדול מוית וא"כ אם מולח ממעט בשיעור איסורו. יותר ממוחל הדם (מיהו זה ליתא דמסתמא פגרוגרת בשור לית בי' אפילו חצי זית דם וא"כ אם מולח הוא חייב על כל פגרוגרת בשור.

משא"כ אם אכל בלא מליחה בנודאי צריף לאכול כמה גרוגרת. עד שיאכל שיעור שלם. וא"כ הי' ראוי יותר להאכילה בלי מליחה) אמנם באמת כבר מסתפק לי לעיל. דלענון דרבנן איכא למימר דאין חילוק בין שיעור שלם לכל שהוא דאיסור איכא על כל שהוא. וחיובא ליכא. ובזה הי' מן שישב קושית מחהש"ק הנ"ל בסי' תרמ"ח דלקו סובר רבי דא"צ לעשר דתרנוייהו שנוין: וא"ש ה"נ תרנוייהו שנוין.

אמנם לדינא נראה עיקר דחיוב למלוח לכל הדעות דלהרא"ש כבר מבואר במג"א סי' שכ"ח ס"קט וגם לדעת הר"ן נדא דדם שבישלו דרבנן אינו מוספם ודעת הרמב"ם ורש"י והרבה מהאחרונים ביו"ד סי' ס"ז דהוא דאורייתא ואין כאן מקומו לבארו ואפילו הוי דרבנן מ"מ הוי עיקרו דאורייתא ומשפחת לפעמים בדאורייתא כמו בעציץ שאינו נקוב דקי"ל דצריף לעשר גזירה אטו דאורייתא ותו נראה דבמולח.

אפילו מולח כמה זיתים וכמה פגרוגרות. מ"מ כל שלא פירש מן המלאכה.

מקרי הפל מלאכה אחת, עיין בשבת דף קל"ג ע"ב ובשאגת ארי' סי' נ"ט. וגדולה מזו כ' רש"י בבבצה דף י"א ע"ב.

דטעמא דשמואל דמולח אדם כמה חתיכות בבת אחת. משום דהפל הוי נדא טרחא.

והרא"ש שם פקפק על זה דהא כל נדא ונדא טרחא בפני עצמו ולפענ"ד ברור דרש"י ס"ל. דכל זמן שלא פירש הוי רק נדא טרחא.

ונקרא הפל מלאכה אחת. רק ריבוי בשיעור משא"כ אה כבר פירש וכ"ש אם מולח רק חתיכה אחת הרי לא הפסיק ואינו רק נדא מלאכה ולא הוי רק ריבוי בשיעור אבל אם אכל בלא מליחה.

אכילות מרובות כל אכילה ואכילה הוי איסור בפני עצמו. וכבר אפשט האיבעי' במנחות דף ס"ד דריבוי בבצירה גרע מריבוי בשיעור.

וראני' שדחה מעלתו נ' מדברי התוס' יש להחזיק לפי הנ"ל דהא ר"מ סובר ביומא דף ח' דטומאה דחוץ' וא"כ לר"מ לא שייך טעמא דהרא"ש ולא נשאר לנו רק טעם הר"ן. עכ"פ בהא סליקנא דלכל הדעות נראה דמוטר למלוח להרא"ש פשיטא ולדעת הטו"ז אפילו להר"ן מיהו דבריו צ"ע ולהב"ח אם צריף לאכול ב' אכילות מן הבשר או יותר צריף

למלון דהגוי רק תדא טרחה משא"כ באכילות ולזה גם המג"א מודה ואפילו אינו אוכל רק אכילה אחת.

מ"מ נראה דצריך למלון. דדמי לעצין שאינו נקוב ותו דדם שבישלו הני ספיקא דברי הדוש"ת: הק' משה שיק מברענאונע: תשובה קל"ט לדידי התורני הרבני המנפג בתורה כש"ת מוה' מרדכי שלעזינגער נ"י: מכתבו קבלתי ועל אשר העיר דקשיא לי לפי מ"ש המל"מ בפ"א משבת דין ה' דבקרבו איפא למימר דאסור מן התורה למלון דלא חשיב פאנכל למימר בי' אין עיבוד באנכלין ולדידין קשיא לי א"כ ביבמות דף ל"ג ע"ב דפריה זר ששימש במה וכו' ואמאי לא מוקי דשימש המליחה דחייב משום שבות נזרות עכ"ל בקצרה.

ועיין קושיא פיוצא בזה כנוב"י מהדו"ת חיו"ד סי' מ"ג ועיי"ש בהגה"ה שהעיר גם בדברי הרמב"ם בזה. ולדידי לא קשה מידי לא מבועי' לפימ"ש הלח"מ בפ"ה מהלכות איסורי מזבח דין י"ב דלהרמב"ם אמרינו במסקנא דאם מלח זר ולא כהן פשר.

א"כ פיון דכשר אינו חייב משום שבת פיון דמליחה דוחה שבת וראוי הוא עדיין לקרבן. א"כ לא חילל שבת.

אלא דבאמת דברי הלח"מ תמוהים לי דלכאורה יש סתירה לדבריו מדברי הרמב"ם בפ"ט מביאת מקדש דין ה' שכ' דבבולל יצק ומולח נהי דנפסלו ולוקין לזר העושה אבל מיתה ליכא א"כ מבואר מלשונו דנפסל ע"י זר.

וצ"ע (שוב הראו לי דהרמב"ם בפ"ק י"א מפסולי המוקדשין דין ז' כ' בהדיא. שאם מלח זר לא פסל.

וא"כ ע"כ בפ"ט מביאת מקדש לא קאי על מלח ודברי הלח"מ נכונים) וא"כ מליחת זר פוסל לקרבן א"כ שוב אינו חייב עליו דהגוי לי מקלקל וכל המקלקל פטורין. ודווקא בשחיטה והבערה אפטר לאוקמא דאיכ"ל דמקלקל בחבורה ובהבערה חייב פדאית' בשבת דף ק"ו.

אבל במליחה א"א לאוקמא ומינושב קושית מעלתי: ועפ"י מה שכתבו התוס' בשבת דף ק"ו דר' יוסי דסובר הבערה ללא יוצאת אי אפטר דסובר מקלקל בהבערה חייב דאי ס"ל חייב. א"כ אצטרף לא תבערו על מקלקל בהבערה.

ומנ"ל הבערה ללאו. ובשלמא לחלק איפא למימר דיליף פדשמואל בשבת דף ע' ע"א.

א"כ איפא למימר דזה עצמו קושית הש"ס ביבמות ל"ג ע"ב אי בהקטרה הא שמעינן לי לר"י הבערה ללאו יוצאת ומפילא א"א דיסבור מקלקל בהבערה חייב ואי תני דחייב משום שבת ועפ"י"ז מנושב היטב קושית התוס' ביבמות שם שהקשו דקארי לי מאי קארי ומאי ס"ד דמייירי בחיוב מיתה הא גם בזרות לית בי' אלא לאו עיי"ש ולהנ"ל פריה שפיר פיון דסובר הבערה ללאו יצאה א"כ מקלקל בהבערה פטור ולא ניחא לי למקשן למימר דמייירי מאוסור דרבנן ומשני דבאמת מייירי רק באיסור בעלמא והיגו איסור דרבנן.

ועפ"י"ז י"ל דבאמת בהקטרה אית בי' נמי איסור פבווי ואיסור בישול דהרי הפשר נתבשל ונצלה ואע"ג דא"צ לצלייתו לא חשיב כמלאכה שאצ"ל דהרי פה הוא מצותו. ובפרט

לפי חד איקונומטא בשפת דף ל"א ע"ב סובר ר"י כר' יהודה דמשאצ"ל חייב וא"כ קשיא איך קאמר בהקטרה לית בי רק משום הבצעה.

ולהנ"ל א"ש דלעולם דאית בי גם איסור בישול מ"מ אינו חייב עליו. דהרי הוא מקלקל: ובזה מנושב מה דמקשין דלפי מאי דמוכח מסוגיא דיבמות הנ"ל דלר"י בהקטרה לית בי רק הבצעה ולפי מ"ש הריב"א בפסחים דף ה' ע"ב דמ"ד הבצעה ללא וכו' הותר ביו"ט הבצעה שלא לצורך ואיך דרשינן ולא עולת חול ביו"ט ולהנ"ל בהקטרה פשרה בנודאי אית בי גם משום בישול ומלאכה מה"ת ורק בזר ששימש אי אפשר לחייב אלא משום הבצעה.

דבאינה לכ"ע מקלקל פטור והנה יש לי בזה תימא על פרש"י שם בשפת דף ק"ו ע"א ד"ה ברייתא ר"ש וכו' דלר"ש דסובר מלאכה שאצ"ל פטור ע"כ מקלקל בהבצעה חייב: דכל הבצעה הוי מקלקל וא"כ לפי האי קונומטא בשפת דף ל"א ע"ב דר' יוסי נמי סבר כר"ש.

וא"כ ע"כ סובר מקלקל בהבצעה חייב: וא"כ נשארה קושית התוס' בשפת שם ד"ה מה לי לבשל וכו' דמנ"ל לר"י הבצעה ללא יוצאה הא אצטרף הבצעה ללמד דחייב אע"ג דמקלקל הוא וצ"ע ואתום בבב"ב דידו הדורש שלומו: הק' משה שיק מברעזאון: תשובה ק"מ הנה הפמ"ג בסי' שכ"ח במשפצות זהב סק"ז כ' דפשיטא לי' דאין לחלל שבת עבור מומר לחלל שבתות לתיאבון בפרהסיא אף אם הוא חולה שיש בו סכנה.

ולא הביא ראיה לזה ולפענ"ד לא ברירא לי דין זה דאף דהוא פגוי לכל דבריו אפי"ה לענן קידושין חי"ל דקידושיו קידושין. וכו' הבעה"ת והובא בש"מ בב"מ דף ע"א בשם רב שלום גאון.

פינו דלגבי קידושין הרי הוא פישראל דאמרינו שפא יתחרט ויעשה תשובה. הה"ד לענן רבית וכו' ונראה מדבריו בשעושה תשובה נעשה ישראל למפרע.

ונהי דאנו לא קיימ"ל פנותי' לענן רבית שאין אנו מצוין עליו בדבר שנתנה תורה טעם משום וחי אחיה וכו' וזה אינו בר החיאה כמ"ש שם הש"מ וגם הגהמ"ר בפ' החולץ כ' הטעם בקידושין דחיישינן שפא הרהר תשובה והוי רק חומרא: ונראה טעמו דמדינא הוא בחזקת שלא שב בתשובה יעויין שם וגם לא ס"ל דנעשה למפרע פישראל.

מ"מ כשש"ב ואפילו רק הרהר בתשובה הוא פישראל גמור: והנה מרן הגאון בעל חת"ס חיו"ד סי' שמ"א בד"ה ובלאה"נ כ' בעובדא דילי' במומר לע"ז לתיאבון שקרוב לנודאי וסברא גדולה שפמוה למיתתו בראותו פי מטה ידו.

ופנה למעלה לאלקי אבותיו ונהי שכ' הרמב"ם בפ"ב דע"ז דין ה' דאפיקורס אין מקבלין בתשובה. דמסתמא אינו חוזר וכמ"ש הבכור שור בכוננותו מ"מ פינו דרק לתיאבון עבר ואז פסקה מאותו.

מסתברא דחוזר בתשובה ולפי"ז לפי מ"ש התוס' בפסחים דף מ"ו ע"ב ד"ה רבה דגם בשבת אמרינו הואיל וא"כ ה"נ הואיל ואי מקלעי דחוזר ומהרהר בתשובה שרי השתא נמי שרי מה"ת ולפי מ"ש מרן זצ"ל אין זה מקרי לא שכיח אצל חולה שיש בו סכנה

מיהו אני פתבתי במקום אחר (לעיל תשובה קל"ח) דתוס' כ' פן רק למ"ד פ"נ הותרה בשבת וכדעת הר"מ המובא ברא"ש ביומא פ' יוה"כ אות י"ד אבל לדעת הרמב"ם בפ"ב משבת דפסק דרק דחוי' לא דמי ליו"ט.

ולא אמרינו הואיל ותליא בפלוגתא עיי"ש בס"ח אמנם פיון דקי"ל דגם ספק פ"נ דוחה שבת ואפילו רק מיעוט אין הולכין בפ"נ אחר הרוב. משום דכתיב וחי בהם א"כ ה"נ אפילו נימא דאוקי אחזקה או רנפא דלא חזר בתשובה מ"מ מיעוט יש החוזרין ומהרהרין בתשובה פשמגיעין לספנה.

וא"כ פיון דאין הולכין בפ"נ אחר הרוב רשאין לפקח עבורו: ולכאורה תליא זה שוב בפלוגתא דהשבות יעקב חלק א' סי' י"ג חולק על הבית יעקב דסובר בגוסס אין מחללין שבת עליו משום דרנפן למיתה וס"ל במיעוט דלא איקבע גם בפ"נ אינו מועיל והשבות יעקב שם פליג עליו.

ובפרט בנידון שלנו. שהרי הי' ישראל ואיקבע בישראל ואף דאיתרע בנתיים אפשר דלכ"ע אין הולכין בטר הרוב דאיכ"ל סברת הרמב"ם בפ"ג מגירושין בקא דכופין אותו עד שיאמר רוצה וכו' ואין להקשות א"כ למה אין מעלין אותו דבאמת לא מצאתי מפורש במומר לחלל שבת בפרהסיא לתיאבון אם מורידין ולא מעלין.

או לא מעלין ולא מורידין ובתבואת שור סי' ב' ס"ק כ"ב הביא ראי' דאף מומר לקל התורה לתיאבון מעלין אותו. וראי' שלו שייך גם למחלל שבת לתיאבון.

ואפילו נימא דלא מעלין דשבת מקרי ברית נאות והוא מיפר ברית וינצא מפלל בן ברית. כמבואר ג"כ בתורת פהגים בפ"ב מ"ג וא"כ אין אנו מצווין עליו בלאו דלא תעמוד על דם רעיך דזה יצא מפלל רעיך ואינו בן ברית ואפי"ה קרינו בי' וחי בהם.

ולא שימות בהם ואין איסור לחלל שבת עבורו: והנה גדולה מזו מצינו באה"ע סי' ד' סל"ד בתינוק הנמצא בעיר שרוב גוים אע"ג דלכל דבריו הוא גוי ולענין פ"נ מפקחין והביא ברמ"א שם שיטת הטור דמפקחין עליו אע"ג דאין מצווין להחיותו וכן משמע פשוטות סוגית הגמרא ביומא פ"ד דפריה שמואל אדשמואל פיון דעפ"י מיעוט הוי בר ישראל מפקחין עליו וה"נ פן והמחבר שם דפסק פדברי הרמב"ם דבכה"ג אין מפקחין.

הקשו עליו מסוגית הש"ס ביומא. ומש"ס ספ"ק דכתובות הנ"ל.

ואני אמרתי דבלא"ה קשה על הסוגיא מנ"ל להקשות שמואל אדשמואל. דהא לפי חד טעמא ביומא שם גליף מושמרו ב"י את השבת מוטב לחלל שבת אחת ואל לחלל שבתות הרבה.

וא"כ הא איכ"ל. דגם טעמא דקרא דוחי בהם הוא ג"כ מטעם זה.

וא"כ בשלוימא בתשעה גוים וחד ישראל מפקחין. פיון דעכ"פ המיעוט הוא ישראל וישמור שבתות הרבה.

אבל תינוק המושלף. אפילו הוא ישראל פיון דאינו ניפר ונדע ורשאי עפ"י דין תורה שלא לשמור שבת ושום מצוה מן התורה לכך הדין דאין רשאין לחלל שבת עבורו ומאי פריה וכבר רמז זה מרן זצ"ל בחת"ס חיו"ד סי' רמ"ה מיהו לא העלה ארוכה ואפתי

קשׁיָא מנ"ל להקשות עיי"ש: ונראה דזה הי' קשה להרמב"ם וניחא לי' לתרץ דאף דמתניתן מיירי בתינוק המושלף ואינו ניכר אם בן ישראל או בן גוי הוא מ"מ הא דאמר שמואל מעיקרא אף לפקוח הגל אזלינן בתר רוב גוי מפרשים דברי שמואל דאפילו בתינוק שנפל עליו מפולת שלא ראו אותו קודם שנפל עליו ורוב גוים ואפשר לאחר שיפקחו ומצאו ויהי' ניכר בסימניו.

וע"י מילה אי הוא ישראל או גוי. ואפי"ה אמר שמואל דגם בפק"נ אזלינן בתר רוב. אפילו בתינוק שאפשר שלאחר פיקוח יהי' ניכר וא"כ שפיר קשׁיָא דשמואל אדשמואל וע"ז משני דצריף להגיה בדברי שמואל ולפקח את הגל אינו כן ור"ל דלענן פיקוח אינו כן ולא פסיקא מלתא דלעולם אזלינן בתר רוב.

אלא הדבר תלוי אם הי' ניכר או לא ומטעם הנ"ל דאי ידעינן דלא יהא ניכר ולעולם יהא ספק גוי וממילא אם רוב גוים. הא הדין דאין צריף לשמור תורה ומצוות.

ובכה"ג אין מפקחין ומשא"כ אם נודע שיהי' ניכר אחר הפיקוח בכה"ג ס"ל לשמואל מפקחין וא"כ הרמב"ם והש"ע דמיירי בתינוק שאינו ניכר שפיר פסק המחבר דאין מפקחין וא"ש ועכ"פ לפי"ז הא דפ"נ דוחה שבת: ואי הטעם משום מוטב שיחלל שבת אחת וכו' תליא בפלוגתא דהמחבר ורמ"א הנה וע"כ במחלל שבת בפרהסיא לתאבון לענן חילול שבת בפק"נ עבורו אין לזיין בזה אלא מה שעיניו רואות אם נראה שמהרהר בתשובה.

רשאין לחלל שבת עבורו כן נראה לפענ"ד: תשובה קמ"א החיים והשלום וכל טוב להרב הגאון המפורסם כש"ת מוה' חיים סופר נ"י אבדק"ק מונקאטש יע"א: מכתבו קבלתי ואשר העיר פר"מ על דברי הנאמרים לעיל בתשובה ק"מ) ובתוף הדברים כ' שלא נודע לו מנ"ל לי' למרן הגאון זצ"ל בחת"ס סי' רמ"ה שכ' תינוק הנמצא בפעיר שרובן גוים שהב"ד מורין לו רשאי לאכול גבלות ולחלל שבת.

הרי הנוב"י מהדו"ת חאהע"ז סימן מ"ב כ' דבב"נ לא אזלינן בתר רובא וא"כ התינוק לכשיגדל צריף לחוש למיעוטא. וממילא צריף לשמור התורה והמצוה ועוד הצריף בזה ולפענ"ד דבר ה' הלכה ברורה נאמרה בדברי מרן זצ"ל הנ"ל דכשם בכל רוב אזלינן בתרי' אפילו להקל אם אינו יכול לברר אחריו בקל ה"ה האי תינוק אפילו הוא באמת ישראל וקמי' שמיא גליא אפי"ה התורה התיירה לו ליזול בתר רובא וממילא רשאי לאכול גבלות ולחלל שבתות ואין צריף פפרה על זה וא"כ אפילו יחוש התינוק הנמצא למיעוט שמא הוא ישראל אפי"ה עפ"י דיני התורה רשאי הוא לחלל שבת ואיך נימא הואיל וב"נ צריף לחוש למיעוטא ולחוש שמא הוא ישראל ולשמור התורה הרי אפילו הוא ישראל וחיניש למיעוט פיון דרוב גוים רשאי הוא לעבור על התורה וא"נ דצריף לחוש למיעוט ולקיים התורה הוי תרי חומרי דסרתו אהדדי דסברא ההוא דבב"נ לא אזלינן בתר רוב שייף בדין השייף גם בבני נח.

אבל שמירת התורה דרק לישראל נאמר הוי ממנ"פ אי דינו כב"נ מצד הרוב הרי אינו חייב בשמירת התורה ואי נחוש למיעוט ישראל. הא בישראל הדין לילה בתר הרוב ואי רוב גוים מותר לו לעבור על התורה: ונראה ראי' גדולה לזה דהרי ר"י אר"א אמר

ביבמות דף י"ו דגוי שקידוש חוששין לקידושיו משום דחוששין במקום שקבוע י' שבטים למיעוט ישראל שנשתקעו בהם.

ואפילו לשמואל דפליג התם וסובר דבנות דהאי דרא איצטרו מ"מ נראה דמודה דמיעוט ישראלים מעורבים בין הגוים דאף דדור ההוא איצטרי מ"מ בעוה"ר כמה פעמים כמה וכמה בנות ישראל נשתקעו ביניהם וגוי הבא עליהן הולד ישראל.

וא"כ פשוט לכ"ע יש מיעוט ישראל המובלעין בין הגוים ואי נימא הואיל בגוי לא אזלינן בתר רוב צריף לחוש למיעוט ישראל ולשמור התורה. א"כ איך מצינו ידינו ורגלינו ואיך אנו עושין מלאכה בשבת על ידיהם והלכה רוחת בישראל ובמשנה דמותר לעשות ע"י גוי לחולה שאין בו סכנה ומי שהחשיף נותן פיסו לגוי ולא נמצא מי שחולק ע"ז וע"כ כמ"ש דאין זה ענין לנגידון שלנו ולא שייך פאן לחוש למיעוט דהוי תרתי דסתרו (ובגוף הסברא הנ"ל דעכשו מועט ישראלים מעורבים בין הגוים קשה לי א"כ לר"מ למה מתירין לגר לישא קרוכיו מאביו דלמא ממיעוט ישראל הוא.

ואסור בקרובים לר"מ דחייש למיעוטא בנודאי להר"ן ריש פרק פל הצלמים דברנבא דאיתא קמן גם ר"מ לא חייש למיעוט וכ"כ התוס' ביבמות דף ס"ז ע"ב ד"ה אין חוששין א"ש אבל הרשב"א שם לא פתב פן וא"כ לר"מ לדעת הרשב"א נישחוש ור"מ אומר בסנהדרין דף כ"ח פל שאר שיהא מאביו יתנים.

ונראה דאי נישחוש לזה ע"כ החשש דהאם נאשתו הוי ישראלים והוי מיעוטא דמיעוטא פנגד האב רוב ורוב נגד האם והוי מיעוטא דמיעוטא וגם ר"מ לא חייש: ובלא"ה. מדברי מרן סוף סי' ע' בחיו"ד נראה דס"ל דגם בב"נ אזלינן בתר רובא עיי"ש.

ואפשר דמסברא הוא דהא דנימא פל דפרוש מרובא פרוש הוי סברא וסברא דאורייתא רק בישראל דאסור לן לדון עפ"י אומדנא וילפינן מקרא דעפ"י שנים עדים וגם מקרא דנקי וצדיק אל תהרוג דאין להרוג ע"י אומדנא וא"כ גם בסברא זו דרוב לא מהני לכך אצטרו קרא והואיל בנפשות וממון בעינן קרא דלא אזלינן בתר אומדנא הו"א גם באיסור פן איצטרו בחולין דף י"א לימוד אבל בגוים דדנים באומדנא ולא נאסר להם.

לא צריף קרא ללמוד דרוב מהני. ועוד אני אומר אפילו לא אזלינן בתר רוב.

לא אדע אי לגוי ספק אסור. לא מפע"י לרמב"ם סובר דספק מה"ת מותר רק באיקבע גלי קרא שמחוייב להביא אשם תלוי ובישראל גלי אבל בב"נ לא גלי וממילא אמרינן ספיקא לקולא ועוד מטעם אחר עפ"י מאי שדדייק הב"י ביו"ד סי' רצ"ד מדברי הטור בהלמ"ס ספיקא להקל.

ובחיות יאיר המובא בבאר יעקב שם הסכים עמו וא"כ ז' מצות נמי רק הלמ"ס וקרא אסמכתא בעלמא ואיכ"ל ספיקא להקל. ובזה י"ל קושית הפמ"ג ביו"ד סי' ס"ד בטו"ז ס"קא מה שהקשה על קושית הש"ך בפסחים דף כ"ב מהא דלא יושיט אבמה"ח לב"נ ודלמא מייירי בנתערב ואמרת דאפילו אי בב"נ לא בטיל אין פאן לפני עור.

דהרי פל א' שרי' לי' מספיקא. ויכול למתלי דלא יאכל פולם בב"א.

וַיֵּשׁ קֶצֶת רֵאִי מִהָא דְאָמַר רַבָּא בִּיבְמוֹת דְּרַף צ"ח לָא תִימָא הָא דְאִין אָבוֹת לְגוֹי הוּא מְשׁוּם דְשִׁטּוּפֵי זִנְיָה וְכוּ' וְקִשְׁיָה אֶפְתִּי סָפֵק מִיְהוּ הָוֵי וְאִיךָ נִימָא לְקוֹלָא. וְע"כ דְגַם סָפֵק שְׂרִי'.

מִיְהוּ אִין מְזָה רֵאִי כָּל כָּף. דְּבִלְא"ה לְכַאוּרָה קִשְׁיָה מִהֶתֶם לְדַעַת הַפּוֹסְקִים הַמּוֹכְאִים בְּב"ש ס' ד' ס"קוֹ דְגַם בְּפְרוּצָה בְּיוֹתֵר רֹב בְּעִילוֹת אַחַר הַבְּעַל.

וְנִרְאָה דְגַם בְּגוֹי פֶּן. וְאִמָּאֵי אִין אָבוֹת.

וְע"כ דְרַק ס"ד הָוֵי וְלִפִּי ס"ד זֹו בְּאַמַּת הָיוּ סוֹבְרִים פֶּן מ"מ לְמַסְקָנָא אִין רֵאִי. וְלִפִּי הַנְּז"ל דְסָפִיקָא שְׂרִי בְּב"נ.

א"כ מִהָא דְדָרְשִׁינָן בְּסִנְהֶדְרִין נ"ח דְע"כ יַעֲזוּב אָבִיו הִיָּינוּ אֶשֶׁת אָבִיו וְכוּ' וְקִשְׁיָה דְלָמָּא לָאוּ אָבִיו וְלֹא מְשׁוּם דְקָרָא אוֹסֵר מְסָפִיקָא. וְע"כ דְאֲזִלִּין בְּתֵר רֹב וְהַנוּב"י שֵׁם מְבִיא ג"כ זֶה וְדַחָה דְדְלָמָּא לְחוּמְרָא שְׂאֵנִי וְאֵנִי לֹא אֲדַע.

אִיךָ אֶפְשָׁר לְחַלֵּק בֵּין לְהַקְל וּבֵין לְהַחְמִיר כְּדַמוּכַח מְחֻלְיוֹ דְרַף י"א דְמְבִיא מְזָה רֵאִי וְלֹא מְחַלֵּק. וְשִׁפִּיר כ' מָרְן זצ"ל דְגַם בְּב"נ אֲזִלִּין בְּתֵר רֹבָא לְעַנְנֵן כָּל דְפָרִישׁ וְכִינְצָא: אֶלָּא שְׂאֵחִיו הַמְּנוּחַ הָרַב הַגְּדוֹל מוֹה' יַעֲקֹב שְׁלוֹם זצ"ל הָעִיר אוֹתִי שְׁמָרְן הַגָּאוֹן זצ"ל עֲצָמוֹ כ' בַּחֲיוֹ"ד בְּסִי' י"ט דְבְּב"נ לָא אֲזִלִּין בְּתֵר רֹבָא וְנִרְאָה לִישָׁב בְּיִטּוּל בְּרֹב וְלִילָךְ בְּתֵר רֹב הֵם שְׂנֵי עֲנִינִים.

וְכַבֵּר חֲקַר הַפּמ"ג בְּפִתְיָה לְתַעֲרוּבוֹת מִנ"ל מְאַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת וְנִרְאָה פִּינּוֹן דְבֵא' אוֹמֵר א"י צָרִיךְ לְהוֹסִיף וּבְעֵינֵן דְוּוּקָא ב"ד. וְאִם אֶחָד מְזַכֵּה וּב' מְחַיֵּיבֵין חַיִּיב.

וְע"כ דְחֻשְׁבֵּינָן גַּם הַשְּׁלִישִׁי כְּאֵלוֹ אָמַר פֶּן וְנִתְבַּטַּל אֶצֶל הַשְּׁנַיִם וְשִׁפִּיר מוֹכַח בְּיִטּוּל נְזָה בְּיִשְׂרָאֵל אֶבֶל בְּב"נ נְהִי דְמְסַבְרָא יְדַעִינָן רֹב אֶבֶל בְּיִטּוּל לֹא שְׂמַעְנוּ וְלֹא אָמְרִינָן אֶצֶּלֶם אִין פֶּאֵן סְתִירָה.

וְעַכ"פ לִפִּי זֶה דְבָרֵי מָרְן בְּסִי' רַמ"ה בְּלָאוּ תִי' הַנְּז"ל נְכוּנִים. וְלִפִּי מ"ש מְעַלְתּוֹ לְתִי' הַנוּב"י הַנְּז"ל עַל קְוִשְׁיַת הַשְּׂאֵגֶת אֲרִי' וְלִי נִרְאָה דְוּוּדָאֵי הַנְּזָה הַנְּמַצָּאִים בְּמִקּוּמָם וְאִיךָ בְּעוֹ בְּדוֹכְתֵייהוּ שְׁהִיוּ מְקַדְּמֵם אָמְרִינָן פֶּאֵן נְמַצָּא וְכֵאֵן הָיוּ וְלֹא חֻשְׁבֵּינָן לְהוּ פִּירֵשׁ.

וּגְמָרָא מְיִירֵי בְּגַר שְׂבָא לְהַתְגַּיֵּיר אָמְרִינָן כָּל דְפָרִישׁ. דְהָרִי פָרִישׁ מְנַיִיְהוּ וְלִכְךָ פִּינּוֹן דְאִיתְּבַלְבְּלוּ וְנִתְעַרְבוּ אֲזִלִּין בְּתֵר רֹבָא פֶּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד.

וְא"ש קְוִשְׁיַת מָרְן בְּסִי' רַמ"ה אָמְנָם לְפַעַנ"ד נִרְאָה לְהַסְבִּיר פִּינּוֹן דִּיזֵד יִשְׂרָאֵל תְּקִיפָא. וְאִיךָ דְהַתִּינּוּק כְּגוֹי פִּינּוֹן דְנִתְגַּדַּל אֶצֶל הַיִּשְׂרָאֵל וְרוּאָה וְלוֹמַד מִמְעַשְׂיָהֶם וְאִמּוּנָתָם.

אִם הוּא בְּאַמַּת תִּינּוּק יִשְׂרָאֵל שְׂקִיבֵל הַתּוֹרָה מִהַר סִינֵי כְּשִׁרְוּאָה וְלוֹמַד עֵתָה אִמּוּנוֹת יִשְׂרָאֵל. חוּזַר וְנִיעוֹר וּמַצָּא מִיָּן אֶת מִינּוֹ וְנִיעוֹר וּמְסַתְמָא יְתַגַּיֵּיר וְלִכְךָ שְׁפִיר מְחַלְלִין שְׂבַת עָלָיו אִפִּי' לְמ"ד דִּילִיף מְקָרָא דְוּשְׁמָרוּ ב"י כְּדִי לְשַׁמּוֹר שְׂבַתוֹת הַרְבֵּה.

פֶּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד וְהִיָּינוּ דְכָתַב רַש"י עַד שְׁיִגְדַּל וְיִתְגַּיֵּיר. וְהַרְמְב"ם בְּפִט"ו מֵא"ב דִּין כ"ו כ' שְׁגַם בְּהַטְבִּילוֹ ב"ד דִּינוֹ כְּיִשְׂרָאֵל נְזָה פְּשִׁיטָא לְכַאוּרָה וְנִרְאָה דְקַמ"ל דְבַתְּשׁוּבַת מָרְן זצ"ל בְּחַתְּמֵם סוֹפֵר חֲיוֹ"ד סִי' רַצ"ה חֲקַר אִמָּאֵי חֻשׁוֹב זְכוּת לְהַטְבִּילוֹ דְלָמָּא נִיחָא לִי' לְמִיַּעֲבַד מְצוּהָ בְּעַצְמוֹ וְתִי' דִּישׁ לְחוּשׁ שְׂמָא יְטַעוּם טַעְמָא דְאִיסוּרָא וְשׁוּב לֹא יְתַגַּיֵּיר.

וְכַל זֶה שִׁינָה בְּעֵלְמָא אֲבָל זֶה שְׁאֲמַרְנוּ שְׁמִסְתַּמָּא יִתְגַּיֵּיר. וְאִין לְחוּשׁ שְׁלֵא יִתְגַּיֵּיר הוּא"א דְּאִין ב"ד יְכוּלִין לְגַיְיָרוּ קַמ"ל דְּמוּעִיל וְרַש"י אֶפְשָׁר דְּיִיק בְּאַמַּת דְּנוּקָא בְּעֵצְמוּ יוּכַל לְגַיֵּיר מִטַּעַם זֶה וְלִפִּי מַה שְׁהִסְבַּרְתִּי מוּבָן הֲרָאָה שְׁהִבְאֵתִי לְעִיל בְּסִי' ק"מ לְמוּמָר שְׁמַחְלַל שַׁבַּת בְּפִרְהָסְיָא שִׁכ' ג"כ מָרָן זצ"ל שְׁמִסְתַּמָּא יָשׁוּב.

ע"כ רִשְׁאִין לְחַלְלֵי שַׁבַּת עֲבוּרוֹ עֵי"ש. דְּבִזְהָ פְּלִיגוּ הַמְּסַבֵּר וְהַרְמ"א עֵי"ש וְתַבִּין וְהַנְּרָאָה לְפַעַנ"ד כְּתַבְתִּי.

תְּשׁוּבָה קַמ"ב שִׁיל"ת חוּסֵט יוֹם ד' מ"ח לְמַב"י תַּרְל"א לִפ"ק: בְּיָמֵי הָעוֹמֵר יִשְׁזַבְּינִי וְיִבְרַכְהוּ הַשׁוֹמֵר לִידִידֵי הָרַב הַגָּאוֹן הַמְּפָרֵס כַּש"ת מוּה' חַיִּים סוֹפֵר נ"י הַאֲבַדְק"ק מוּנְקָאטְשׁ יע"א: מִכְתָּפוֹ קַבְלֵתִי בְּשַׁבּוּעַ הָעֶבֶר וְשִׁמְחֵתִי בּוֹ וְשֵׁם הָעִיר פַּר"מ בְּאִיזָה עֲנִינִים שְׁהִי פְּלִפּוּל בְּיַנְיּוֹ בַּחֲנֻרְף הָעֶבֶר וְאִין אֲנִי אוֹמֵר קַבְלוּ דַּעְתִּי וְגַמְתִּי הָאֲמַת.

וְהִנֵּה פַּר"מ נִי כְּתַב א' עַל מ"ש אֲנִי דַּנ"ל דְּבִז' מְצוֹת ב"נ עַל הַסְּפֵק לֹא הִזְהָרוּ. וְלִב"נ סְפִיקָא שְׁרִי וְלֹא מְבַעְי' לְהַרְמַב"ם דְּאֶפִּילוּ לִישְׁרָאֵל סְפֵק שְׁרִי.

אֵלָּא אֶפִּילוּ לְתוֹס' וְסִייעָתָם דְּלִישְׁרָאֵל סְפֵק אֲסוּר הֵינְנוּ מִשׁוּם דְּגַלִּי קָרָא אֲבָל בְּב"נ דְּנוּקָא וְנִדְאֵי אֲסוּר וְלֹא סְפֵק. וְהִבְאֵתִי שְׁם מְקַצֵּת רְאִיוֹת וּמַעֲלָתוֹ נ"י כְּתַב דְּמַצָּא פֶּן בַּפְּמ"ג בְּפִתְיָחָה כּוֹלְלַת בְּהִנְהַגַּת שׁוֹאֵל וְנִשְׁאֵל אוֹת מ"ג כְּתַב אִפִּי בְּנִתְעַרְבַּ חַד בְּחַד מוֹתֵר לִיתָן לְהֵם כָּל א' בַּפ"ע וְכֵן הֲרָאָה לוֹ הַרְבֵּנִי מוּה' דוּד כִּץ נ"י בְּתִשְׁבַּת מָרָן חֲתַם סוֹפֵר חֲלַק שְׁשִׁי סִי' כ"ה שִׁכ' פֶּן דִּלְב"נ שְׁרִי סְפִיקָא אֵלָּא שְׁתַּמָּה מַעֲלָתוֹ נ"י שְׁלֵא הָעִירוּ מְהַרְמַב"ם פָּרַק י' מְמַלְכִים דִּין ח' שִׁכ' שְׁם הוֹאִיל וּבְנֵי יִשְׁמַעְאֵל נִתְעַרְבוּ בְּבְנֵי קְטוּרָה נִתְחַיְיְבוּ הַכֹּל בְּמִילָה בְּשִׁמְיָנִי וְאִין נְהַרְגִין וְכ' הַמַּל"מ דְּמִשׁוּם סְפֵק חֲיִיבִין וְלִכְּפֹּי אִין נְהַרְגִין וְלֵהכ"מ מְשַׁמַּע דְּאֶפִּילוּ לִיקְהַרְגֵם הֵם רְאוּיִים יַעוּי"ש.

וְא"כ מְבִנְיָר דְּב"נ חֲיִיב מְסַפֵּק: וְלַפַּעַנ"ד אֲדַרְבֵּה מְהֵתָם יֵשׁ רֵאִי לְדַבְרֵי דְּבַפ"ד מַמְס' יְדִים מְשֻׁנָּה ד. דְּפִלִּיגוּ ר"ג וְר"י בְּגַר עֲמוּנִי.

הַקְּשָׁה הַתּוֹס' יו"ט מֵאֵי טַעְמָא דַּר"ג. וְלִי נִרְאָה דְּבִיבְמוֹת דָּף ע"ו כ' הַתּוֹס' בַּד"ה מְנִימוֹן דְּגַם מְהִיוֹשְׁבִים שְׁם מַעֲיָקְרָא נִשְׁאָרוּ וְכֵן כ' בְּפִי בַר"ש פ"ד מַס' יְדִים מ"ד וְכֵן כ' הַרְמַב"ן וְהַרְשֵׁב"א בַּח' שְׁם בְּיָתֵר בְּיָאוּר וְעַל כָּל א' יֵשׁ לוֹמֵר כָּאֵן נִמְצָא וְכָאֵן הִי וְרַמְב"ם דְּיִיק בְּלִשׁוֹנוֹ דְּבְנֵי יִשְׁמַעְאֵל נִתְעַרְבוּ בְּבְנֵי קְטוּרָה וְתוֹס' בְּשַׁבַּת דָּף מ"ב ד"ה נוֹתֵן כְּתַבוּ מְלִשׁוֹן חֲמִין לְתוֹף צוּנָן מְשַׁמַּע דְּהַצּוּנָן מְרֻבִּים וְה"נ מְשַׁמַּע לִי מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם וְזֶה נִרְאָה לִי טַעְמָא דַּר"ג דְּטַעְמוֹ מִשׁוּם כָּאֵן נִמְצָא.

וְאֵע"ג דְּמִיָּרִי בְּבְנִים. מ"מ שְׁוֹרְשָׁם וְהֵבִין נִיתַח מְהֵאֵב וְכַעֲזִין דְּאֲמַרִי בְּהִפּוּף מֵאֵן דְּמַכְשִׁיר בָּהּ מַכְשִׁיר בְּבִתָּהּ.

וְאֲמַרִינָן דְּחֲלַק שְׁמַמְנוּ נַעֲשֶׂה וְנוֹלַד הִי כָּאֵן מַעֲיָקְרָא וְאֵע"ג דְּיָדְעֵי דְּגַם מַעֲלָמָא בָּאוּ לְכָאֵן מ"מ כָּל אֲחָד אוֹקִי אֲחֻזְקִין כְּמוֹ בְּב' שְׁבִילִין. וְעוֹד נִרְאָה דְּבְמִילָה הַחַיִּיב נָמִי עַל הַב"ד דְּבַפ' מִילָה דְּקֵאֵי נָמִי עַל בְּנֵי קְטוּרָה כְּתוּב הַלֵּימוּד עַל ב"ד.

וְכַב"ד הֵנִי תַּרְתִּי דְּסִתְרוּ וְסְפֵק לְהַחְמִיר כַּמ"ש הַפ"ח בְּסִי' ק"י. אֶפִּילוּ בְּכָאוּ לְשִׁאוּל עַל פְּלֵם חֲיִיבִין וְכָאוּ הֵנִי כְּמַחְבּוּאָה בְּכַתְּנוּבוֹת דָּף כ"ז עֵי"ש בְּר"ן דְּאֲסוּר: וְר"י.

סוֹבֵר פִּינּוֹן דְּנִתְגַיֵּיר וְכִקְטָן שְׁנוּלֵד דְּמִי אֵין לֵה פִּירֵשׁ גְּדוּל מְזַה. וּבִתּוֹס' תְּדַשִּׁים הַקְּשָׁה.
דְּנִגְזוֹר שְׁמָא יִקַּח מִן הַקְּבוּעַ וּדְכָרְיוֹ קָשִׁים קָצַת יְעוּיִי"ש וּלְפַעַנ"ד דְּגַר לְעוֹלָם חָשׁוּב פִּירֵשׁ
מִשׁוּם דְּכְנוּלֵד דְּמִי. וְשׁוּב בְּאֵר"ג מִפְּחֵ ס"ס שְׁמָא כְּבָר שְׁבּוּ וּס' לֹא נִגְלָה וּכְעִין שְׁכ' הַתּוֹס'
יְבָמוֹת שָׁם וְעַכ"פּ מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם דְּדִיִּיק דְּבָנִי יִשְׁמַעְאֵל נִתְעַרְבוּ בְּבָנֵי קְטוּרָה נִרְאָה דְּבָנֵי
קְטוּרָה נִשְׁאַרוּ בְּמִקּוּמָן וְאִיפָּא חֲזָקָה דְּכ"ל וְכָאן הָיוּ וּלְכַף דְּיִיק הַרְמַב"ם פֶּן דְּוִוּוּקָא
בְּכַה"ג אֵלָּא דְלַעֲנִין הַרְיָגָה פְּלִיגוּ הַמַּל"מ וְהַכ"מ לְדַעַת הַכ"מ אֲפִילוּ הַרְיָגָה חֲיִיבִין ע"י
הַחֲזָקָה הַזֹּאת.

אֵלָּא מִשׁוּם דְּמִילָה אֵינוּ מִז' מְצוֹת וּמִטַּעַם הַנ"ל גַּם קְוָשִׁיּוֹת הַשְּׂאֲגָתָא אַרְי' סִי' מ"ט שְׁמַמְנוּ
הוֹכִיחַ הַנוּב"י מֵהַדו"ת חֵאֵהָע"ז סִי' מ"ב דְּבַב"נ לֹא אֲזַלְיָנָן בְּתַר רֹב: לֹא קָשָׁה לְפִי עַנ"ד
אֲמַנְם לְכֹאֲרָה קָשָׁה לִי מְהֵא דְאַמְרִינוּ בְּסוּטָה דְּף כ"ט ע"א דר"ג רְמִי וְכו' דְּכָל טְהוֹר
יֹאכַל בְּשׂוֹר מִשְׁמַע וְנִדְאֵי טְהוֹר דְּהַתּוֹרָה עַל וְנִדְאֵי נְאֻמָּה.

וּמְזַה תִּי' הַח"ד בְּסִי' ק"י שִׁיטַת הַרְמַב"ם וְא"כ ה"נ בְּסִנְהֶדְרִין דְּף נ"ו דְּדַרְשִׁינוּ אֲכֹל
תֹּאכַל וְלֹא אַבְמַה"ח. וּפְרַש"י אֲכֹל הֵיִינוּ דְּבָר הָעוֹמֵד לְאַכִּילָה וְכִינּוֹן דְּהַתּוֹרָה עַל הַנּוֹדְאֵי
נְאֻמָּה מִשְׁמַע וְנִדְאֵי אֵין אַבְמַה"ח זֶה תֹּאכַל.

אֲבָל לֹא סָפֵק: וְנִרְאָה לִי דְלֹא קָשָׁה דְּהִנֵּה הַתּוֹס' שָׁם הַקְּשׁוּ הָא בְּלֹא"ה כָּל בְּשׂוֹר אֲסוּר
לְאֵדָה"ר וְתִי' דְּכִשְׁהוּמַת אוֹ נַעֲקָר ע"י אַחַר שׁוּב אֵינוּ אֲסוּר וְא"כ פְּשִׁישׁ כָּאן אֲבָר הַנְּמַצָּא
וְאֵינוּ נוֹדַע אִם נִתְלַשׁ מִחַיִּים אוֹ לְאַחַר מִיתָה הָיוּ לִי חֲזָקַת אֲסוּר פִּינּוֹן דְּעַד הַשְּׂתָא וְנִדְאֵי
הִי' אֲסוּר וְאִיפָּא חֲזָקָה וְהָיוּ פְּנוּדְאֵי אֲסוּר וּלְכַף סָפֵק אֲסוּר מִשְׁא"כ לְדִידָן: לְמ"ד לֹא
לְאַבְרָם עוֹמְדָת לֹא הִי' בְּחֲזָקַת אֲסוּר וְסָפֵק שְׂרִי וּבְזַה י"ל הֵיטֵב דְּבָרֵי הַרְא"ם שְׁהִבִּיא
הַמְהַרְשֵׁ"א בְּסִנְהֶדְרִין דְּף נ"ט ע"א שְׁכ' דְּכִינּוֹן דְּהוֹתֵר לְנַח בְּשׂוֹר הִי' צָרִיף קָרָא אַחֲרִינָא
לְאַסְנ' אַבְמַה"ח מִשׁוּם אִף בְּשׂוֹר בְּנִפְשׁוֹ וְהַקְּשָׁה הַמְרַש"א דְּבִש"ס לֹא מִשְׁמַע פֶּן וְלַהַנ"ל
א"ש דְּהַרְא"ם אִיכ"ל דְּקָאֵי אִי לֹא לְאַבְרָם עוֹמְדָת וּלְכַף פִּינּוֹן שְׁנִשְׁתַּנָּה הַדִּין דְּמִיעֲקָרָא
גַּם סָפֵק אֲסוּר וְהֵינּוּ קָרָא אֲכֹל תֹּאכַל וְלְנַח הוֹתֵר הַסָּפֵק וְהוֹתֵר בְּמִקְצַת וּלְכַף צָרִיף קָרָא
בַּפ"ע אֲבָל הַש"ס אִיכ"ל דְּקָאֵי לְמ"ד לְאַבְרָם עוֹמְדָת וְכִינּוֹן דְּמַחֲזִיִּים הִי' אֲסוּר מִשׁוּם
אַבְמַה"ח וְהַשְּׂתָא מְסָפֵקָא אִיפָּא חֲזָקָה.

וְעַכ"פּ לְפִי הָאֵמוּר נִרְאָה דְּסָפֵק אַבְמַה"ח לִב"נ תְּלִיָא בְּפְלוּגְתָא דְּלְפִי מ"ש הַלַּח"מ בְּפ"ה
מ"מ"א דִּין ה' דְּהַרְמַב"ם פְּסֵק כַּמ"ד לֹא לְאַבְרָם עוֹמְדָת וְסָפִיקָא שְׂרִי לִב"נ פֶּן נִרְאָה
לְפַעַנ"ד: וְעַתָּה נְבוֹא לְפַלְפוּל הַשְּׁנִי דְּכְבָר כְּתִבְתִּי דְּנִרְאָה דְּמוּכָח דְּגַם בְּ"ל אֲזַלְיָנָן בְּתַר
רֹב בֵּין לְהַקְּלֵ וּבֵין לְהַחֲמִיר שְׁכֵן כְּתִב מִרְן הַגָּאוֹן זצ"ל וְשְׁכֵן מוּכָח מְהֵא דְּדַרְשׁ ר"ע
בְּסִנְהֶדְרִין דְּף נ"ח דְּעַל פֶּן יַעֲזוּב אִישׁ אֶת אָבִיו הֵינּוּ אֲשֶׁת אָבִיו וְדַלְמָא לֹא אַבְוָה.

וְשִׁדְחָה הַנוּב"י דְּלַח וּמְרָא צ"ע וּמַעְלָתוֹ נ"י תִּי' דְּמִשְׁכַּחַת לֵה בְּהָיו חֲבוּשִׁים בְּבִית
הָאֲסוּרִים וְתַמְהֵנִי עָלָיו. הָרִי מוּקִי הַש"ס בְּסִנְהֶדְרִין דְּף נ"ח הָא דְאַמְר ר"מ כָּל שִׁישְׂרָאֵל
מְמִיתִין עָלָיו ב"נ מוֹזְהָרִין עָלָיו כַּר"ע וְהָרִי בְּיִשְׂרָאֵל מְמִיתִין אֲפִילוּ לֹא הָיוּ חֲבוּשִׁים.

וְכַף מוֹזְהָר ב"נ עָלָיו וְכֵן יֵשׁ לְהַבִּיא רִאִי מְהֵא דְּדַרְשׁוּ שָׁם דְּב"נ מְצַנָּה עַל הָעוֹבְרִים.
מְקָרָא דְּשׁוֹפֵף דִּם הָאָדָם בְּאָדָם דְּמוֹ יִשְׁפֹּף וְדַלְמָא לֹא בִּן קִינְיָמָא הוּא וְאִף דְּהַרְמַב"ם בַּפ"ט
מְמַלְכִים דִּין ד' כ' דְּעַל הַטְּרִיפָה חֲיִיב.

מ"מ בנפל ונדאי פטור ואיך חייב על העוברים. וע"כ משום רוב: ולפי האמור דב"נ חייב על הרוב מקרא דיעזוב את אביו.

ומוכח מזה ממילא דה"ה דאזלינן אצלו בטר חזקה דהרי הירושלמי שפסק הרמב"ם בפ"א מא"ב דין כ' יליף מאביו חזקה ושמעתי מפי מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל דהירושלמי לא פליג אש"ס דילן דיליף מפאן רוב והיגו משום רוב בעילות אחר הבעל אלא דזה גופי' מנא ידעינן דרוב בעילות מן הבעל היגו מפח חזקה שפך הוא הדף ונהי שאין כל החזקות שוות.

מ"מ שורשן דאין ספק מוציא מידי ונדאי וכבר פתבתי לעיל דמאכול תאכל משמע ונדאי היתר אבל ספק אסור. ומאף בשר בנפשו משמע בהיפוף.

מפח דאזלינן בטר חזקה דמעיקרא כמש"ל ובלא"ה כל עיקר החזקות הלממ"ס או מגילוי מלתא. דהרי גם בממון אזלינן בטר חזקה וקימ"ל דממון מאיסורא לא ילפינן כדאמרינן בכמה דוכתא וגם אין כל החזקות שוות.

וע"כ או משום הלממ"ס או דהוי גלויי מלתא בעלמא וגם באיסור לא צריך קרא אלא על חזקה דאיטרע פועין נגע. וגם בסדרי טהרה מצאתי בסי' קפ"ה פועין תירץ מרן הג"ל: ולפי ענ"ד גם מדברי הש"מ ספ"ק דכתובות שהביא פר"מ נ"י שכ' שאין לגוי חזקת ממון לפי דיוק לשונו אין פוננתו דבגוי לא אזלינן בטר חזקת ממון דזה אינו ממשמעו לשונו אלא פוננתו נראה פועין שכתב מרן הגאון בחת"ס חיו"ד סי' כ"ה ובהרבה תשובות דחזקת אינו זכות אינו יכול לגרום לחוש שמה במקום נקב קא שחט פיון דשחט פדינו אדברה רוב בהמות הם בחזקת שהם ראויין לזביחה.

ה"נ נהי דיש לו חזקת מרא קמא. וחזקת ממון מ"מ הוא ג"כ מחזקה זו מפח רוב גוים שאם יזיק בהמתו לבהמת ישראל יתחייב נזק שלם.

וכיון שבמעשה ההיזק אין ספק שבנדאי נעשה המעשה שהוא וספק ישראל אדברה אמתחזק מפח הרוב דאם יזיק יהא חייב וע"כ לא אמרינן בספק לרדף. לא אזלינן בטר רוב.

אלא בטר חזקת ממון דשם הספק נולד במעשה המוציא החזקת ממון משא"כ שם בניזק דבנדאי נעשה המעשה. והיגו פועין תי' הר"מ בר שניאור בריטב"א עירובין ריש דף ל"ו יעויי"ש זהו הנראה לפי ענ"ד פוננת הש"מ וא"כ מדבריו מוכח דאם הי' חזקה גם בגוי אזלינן בטר חזקה ותי' זה דש"מ הוא מהרמב"ן והרא"ה ורשב"א וריטב"א ומזה נ"ל ראי' דבגוי אזלינן בטר רוב ובטר חזקה כמ"ש.

ולפי מ"ש נראה למעלתו נ"י דבכה"ג לא אזלינן בטר רוב להקל וגם ספק אסור או חייב. א"כ גוים בזמן הזה שנתערבו יהיו חייבים במילה.

דדלמא מבני קטורה ניהו ובש"ע יו"ד סוסי' רס"ג פסק דאין למויל לגוי שלא לשם גירות ואמאי הא מחוייב הוא: ולפי האמור למעלה לענין ספק שכ' פר"מ נ"י להשיג על הרי"ט אלגזי בפ"ג דבכורות שכ' בבכור בהמה טהורה בגר שנתגזיר וספק אי קודם לזדה איכ"ל דלכ"ע תקפו פהן אין מוציאין אותו מידו עפ"י דברי הש"מ הג"ל דקודם גירות שהי' גוי

לא הי לוו חזקת ממוון ומעלתו נ"י השיג עליו דלמה לא יהא לגוי חזקת ממוון הרי גזל גוי אסור וע"כ טעם הש"מ.

דבגוי לא אזלינין בטר חזקת מרא קמא דבישראל ילפינין לה מקרא אכל חזקת תפיסה אית לי מיהו חזקה זו אינו מועל נגד הרוב וזה שייך שם בגוי משא"כ בגונא דהריט"א הג"ל. דמיירי בגר אינו שייך חילוק זה וראי' מרמ"א סוסי' שט"ו דמשמע דעל כל גונאי הביא דתקפו מוציאין אותו מידו.

וגם האי דגר איתא שם ואם אמנם בכוננת רמ"א נכונים דברי הדר"ג נ"י אכל מ"מ אפשר לומר כהריט"א לפי דרכו ולפימ"ש לעיל בכוננת הש"מ גם בגר נודאי נעשה המעשה המפקיע והספק בא רק מצד אחר ובכה"ג לא אמרינין אוקי אחזקה ובגוף הסברא לחלק בין חזקת מרא קמא לחזקת תפיסה.

איתא ג"כ בקונטרס הספיקות לאחזי הקצוה"ח בכלל א' מיהו פללא דכנייל דחזקת תפיסה לא מהני נגד הרוב אית בי' פלוגתא ובקיצור ת"כ אות קכ"ג כ' בהיפוף ובש"ש שמעתתא ד' פליג ומשמע שם דחזקת תפיסה בהיתר גם הוא מודה ואין פאן מקומו: ועכשיו באתי להעיר עוד על הפלפול הג' שאני פתבתי, דבגוי אזלינין בטר אומדנא ולכך רוב הוא סברא חיצונית וכל פר"מ מנא לי דבגוי סגי אומדנא גם בב"נ בעי ע"א וכדמות ראי' מרש"י פ' נח ונרד ה' לראות ללמד לדיינים שיראו ועוד אפילו אזלינין בטר אומדנא אין רוב דהיינו דגלף בטר שנים או רוב המזפין או המסייבין סברא דהרי לפעמים א' המתגייר הוא חכם וחרף עכ"ד בקיצור הגה לדעתו בנודאי מועיל בב"נ אומדנא דמוכח וכ"כ הטו"ז בסי' צ"ח סק"א דהיא דלא בעינין עדות אלא ע"א ה"ה דסגי בשאר הוכחה וכן מוכח דהרי בע"א חששו שאומר בדדמי פדאיתא ר"פ האשה רבה.

וא"כ בב"נ דסגי בע"א על פרוץ אפי' באומדנא סגי וזה בתחילת הדבר וכן בדיינים הקב"ה לא נתן התורה אלא לעמו ישראל ואע"ג דגם ב"נ מצווה על הדיינים לא ביאר להם הדיינים אלא כפי נימוסי המדינה החקוקים ועפ"י שכל אנשים ואומדן הדעת והם מצווים שלא להטות משפט וכיוצא וכנראה מדברי הרמב"ם בפ"ט ממלכים: ובאמת הרמב"ן בפי' התורה פ' וישלח כ' דגוף הדיינים נמי נאמר להם וכן מוכח לכאורה מסנהדרין דף נ"ו ע"ב מדמדמי דין ב"נ לדיינים שנאמרו במרה וגם לרמב"ן קשה דלפי מ"ש שם בפ' וישלח אין דיני ב"ל לכל הדברים פדיני ישראל מיהו לפימ"ש הרמב"ן בפ' בשלח גבי מרה א"ש דגם שם אין הפנונה דווקא עלדייני התורה ועכ"פ יש בזה פלוגתא מ"מ גם לרמב"ן נ"ל דגם באומדנא היו יכולין לדון ומקרא מלא דאמר יהודה הוציאוקה ותשרף.

ונהי דנדע לו שהיא הרה אולי באמבטי נתעברה ויעויין רמב"ן שם וגם פינון שניידון בדיין אחד וחכז"ל חששו דאדם אחד אומר בדדמי אפילו לענין עד כ"ש לענין דיין. ואמרינין בב"ק דף קי"ד ע"א גוים דדייניו בגייתי (פי' בנרוע) ובנודאי החיוב עליהם לחקור ולברר מה דאפשר להם לברר ונהיינו מה דכתי' ונרד ה' לראות: ללמד לדיינים כן נראה לפענ"ד ולדעתו מוכח מיהודא דאזל בטר חזקת דב"נ מדאמר צדקה ממני אולי שאלה וע"כ דחזקה כל מה שביד אדם הוא שלו: אמנם מ"ש פר"מ נ"י דמשפחת לה דהיחיד חריף טפי ואפי"ה נזול עפ"י הרוב עפ"י דין תורה הדין עמו.

והתוס' בתולין דף מ"ד ד"ה ורבי כ' משום דחרופי הוי ספיקא דדהו ובס' סדר למשנה
ה' יסוה"ת כ' דהיינו דהכריע הב"ק משום דלמעלה חריפי טפי ושוב ממילא נשאר הרוב
ולענין בעלמא אי נזוזל בתר חריפות אינו מוכרע משם וכבר העיר בזה הרמב"ן בתה"א
ואין ספרו בנדי.

אלא כפי מה נשארתי בב"י ובטור או"ח סי' תרי"ח ודברי הר"ן בפרק יוה"כ שם והפמ"ג
בהקדמתו ביו"ד מסתפק בזה. אי הא דאזלינן בתר חכמה הוי מדאורייתא.

והביא מש"ך יו"ד סי' רמ"ב: דנראה דהוא מדרבנן וקשיא לי עליו מאז וכי אשתמט לי
דברי הטור והרמב"ן הנ"ל שאם מופלא ומפולג בחכמה אומר שלא להאכיל נגד אהד
שאינו מופלג אפי' לענין נפשות סומכין עליו.

ואע"ג דאינו מפורש בקרא נראה דהיינו בכלל אחרי רבים להטות והיינו רוב חכמה:
מיהו זה אפשר מקרי רובא דלימא קמו ודווקא למסקנא בתולין דף י"א אזלי בתרי'.
וקא דהוצרכו בסנהדרין להוסיף אם מחצה מזכין ומחצה מסייבין פבר תי' הרמב"ן שם
דבסנהדרין בעינין פל דדיינים ולדעת הטור ונרא"ש שאפילו במחצה לא חילקו בין רוב
חכמה והב"ח הקשה מש"ס דע"ז דף ח' ולפענ"ד לא קשה דאיכ"ל דס"ל פדעת הגהת
מיימוני פ"א מממרים ובכ"מ שם.

לדעת הרמב"ם דריב"ק פליג עיי"ש: ועוד נראה דגם הרא"ש דס"ל דאזלינן בתר רוב
חכמה. היינו היכא דאזלינן בתר רוב דעות אבל שם ביומא לענין פ"נ: שאם שנים אמרו
שצריף אפילו מחה אומרים דא"צ.

לא אזלינן בתר רוב דעות בפ"נ. לדעת הרא"ש דווקא יחיד נגד שנים בטל: ולכך רוב
שנים נמי חשוב ל' רק ברוב דיעות ורא"י לזה דבאו"ח פסק הרמ"א פהרא"ש ובחור"מ
סי' כ"ה כ' דאזלינן בתר גדול בחכמה.

וגם דברי הגה"מ והכ"מ הנ"ל שרצו לומר דלהרמב"ם לא אזלינן בתר רוב חכמה צ"ע
לדעתי. שיהי הרמב"ם בפ"ב משביתות עשור דין ח'.

כ' במקצתן אומרים כף ומקצתן אומרים כף. אזלינן בתר בקיאים.

והרמב"ן דקמה דין זה ובתוספתא ריש עדיות הובא פלוגתא זו דריב"ק ואינו נזכר שם
דאם גדול בחכמה אזלינן אחריו. או דמפרש פהר"ן ביומא פ"ג דחכמה ומנין תרנוניהו
בעינין והיינו מנין התלמידים.

ובאו"ה גם התלמוד נמנה. פדאיתא בחו"מ סי' י"ח עכ"פ במחצה ע"מ.

נראה דלכ"ע אזלינן בתר רוב חכמה: רק להגה"מ וכ"מ הנ"ל: אמנם אם רוב חכמה
עדיף מרוב מנין כ' שם הרמב"ן המובא בב"י סי' תרי"ח. דפליגו בי' קמאי והרמב"ן
השיג מסנהד'.

ולבסוף מסיק דאזלינן בתר חכמה להחמיר. והר"ן בפ' יוה"כ כ' דאם הדבר ברור לנו
שבקיאותו מכריע רוב מנין הולכין אחריו וכן דעת הרא"ה בחינוך מצנה ע"ח וגבי
סנהדרין כ' דשאני דהוא גזה"כ ודווקא במפולג בחכמה ובדעת הרמב"ם בה' שביתת
עשור פ"ב פליגו הב"י סובר דאזלינן בתר רוב מנין ולד"מ להרמב"ם רוב חכמה עדיף.

ולפימ"ש למעלה דרוב חכמה הוי פרוכא דלימא קמו. נראה דאם רובא דאימא קמן סותר לרובא דלימא אזלינו פתר רובא דאימא קמן פן נראה לפענ"ד עכ"פ גוף הדבר פבר האריכו הראשונים בזה בדיעות חלוקות.

ועכ"פ לענן ב"ד אי נימא דלא אזלינו פתר רוב חכמה. היינו מגזה"כ.

דברי ילפינו מקרא דלא תהי אחר רבים לרעות. שדרשו במתני' בריש סנהדרין לא פהטינה לטובה הטייתה לרעה.

היינו על הפמות דמסויים והיינו עפ"י רוב המסויים ואימא קמן יהי הטייתה בחד לטובה: וכבר פתב הרמב"ן שהבאתי לעיל שפסנהדרין מניין כלם בעינו מא והיינו ע"כ משום תורת ביטול דהמיעוט נתבטל ברוב.

והיינו שכ' דמסנהדרין מוכח ביטול חבל בב"נ דלא בעי סנהדרין ונהרג בחד ואי מתרמי שהי' ב"ד והי' אחד מןפלג שחכמתו ראוי להכריע שנים ויודעין מזה לא מצאתי שום גילוי דבב"נ לא נזול פתר רוב חכמה בכה"ג ובאמת גם בממון לפי מ"ש בסנהדרין דף ג' ע"ב לר' ואשי' דד"מ לח פתב רוב חלא דיליף בק"ו מנפשות קשה לפי מ"ש הרמב"ן בפ' שופטים שהביא פר"מ נ"י דלקה הרגו אין נהרגין דאלקים נצב בעדתו ו אמון לדעת הרבה פוסקים אפילו עשו הוי דין הנזמה משום דנותן לחזרה אין ראי' כל פה, מהא דאלקים נצב ואיך יליף ק"ו את כל זה ראיתי.

ואמרתי להציע לפני הדר"ג נ"י לברר דעתי. וכינון שאין נפ"מ לדינא בזה עתה.

ובמהרה יחזו עינינו בשוב ה' לציון ברחמים ויהי' המבשר עמו. אז יאירו עינינו ונגל וישמח לבנינו ובזה אחתום באמירת שמחת יו"ט ובכפת שלום וכל טוב.

לו ולביתו דברי ידיו הדו"ש: הק' משה שיק מברענאווע: תשובה קמ"ג שיל"ת חוסט ט"ז תמוז תרל"א לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב לידידי הרב הגאון המפורסם כש"ת מוה' חיים סופר נ"י אבדק"ק מונקאטש יע"א:.

מכתבו קבלתי וע"ד אשר העיר מעלתו נ"י פלפול שהי' בינינו המוכא לעיל (סי' ק"מ קמא) במומר לחלל שבת בפרהסי'. והוא חולה שיש בו סכנה אי רשאין לחלל שבת עבורו וכ' פר"מ נ"י שמצא מציאה גדולה בדברי מרן הגאון בעל חתם סופר חחו"מ סי' קע"ז שכ' בישראל גמור וכינצא בתינוק הנמצא בשוק המחלל שבת בפרהסיא אין מחללין עליו את השבת עכ"ל מרן זצ"ל וא"כ מבואר מזה כדעת מעלתו דאפילו במומר לתאבון אם עושה בפרהסיא.

אין לחלל שבת עליו דדומיא דתינוק היינו לתאבון עכ"ל פר"מ נ"י ותמהני עליו מה מציאה מצא. הלא לא נעלם מעיני הדר"ג נ"י שיש ג' דינים במומרים דמומר לתאבון קי"ל ביו"ד סי' ב' דמקרי בר זביחה.

וה"ה דמקרי פאן מומר לחלל שבת לתאבון בר שמירה. אם אינו עושה בפרהסיא.

דכינון דחושש על אותה מצנה. ומזה פתבתי באיש כזה שעובר רק לתאבון אפילו עושה בפרהסיא.

מ"מ פֿשֶׁהוּא נוֹטֶה לְמוֹת הוּא קְרוֹב לְתִשׁוּבָה. כּמ"ש מֶרֶן זצ"ל בַּחיו"ד ס׳ שׁמ"א בְּמוֹמֶר לַע"ז לְתִיאָבוֹן.

דְּסִבְרָא גְדוּלָּה הוּא פֿשֶׁהוּא נוֹטֶה לְמוֹת חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה ע״י"ש: אָבֵל יֵשׁ עוֹד מִיֵּן מוֹמֶר אַחַר מְלֻבֵד מוֹמֶר לְהַכְעִיס. מוֹמֶר שְׂאִינוּ לֹא לְהַכְעִיס וְלֹא לְתִיאָבוֹן פֿמְבֹנָר פֿר"ן רִישׁ חוֹלִין.

וּפְסָקוּ בִשׁ"ע ס׳ ב' שְׂמִי שְׂאִינוּ חוֹשֵׁשׁ לְזַפְנוֹם לֹא לְהַכְעִיס. וְלֹא לְתִיאָבוֹן.

שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה דְּאִינוּ בְּרֵי שְׁחִיטָה. וּא"כ ה"ה לַעֲנֵן שְׁבֵת.

אִם אִינוּ חוֹשֵׁשׁ לֹא לְהַכְעִיס וְלֹא לְתִיאָבוֹן אִינוּ נִקְרָא בְּרֵי שְׁמִירָה וּא"כ נִרְאֶה דְּעַל מוֹמֶר כַּה"ג. פִּינֵן דְּמַצְנוֹת שְׁבֵת בְּעֵינֵינוּ פֿאָלוּ אִינוּ פֿלוֹם וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ עֲלֵיהֶם אֶפְיֻלוּ אִם לֹא חִילֵל בְּפִרְהֶסְיָא שְׁבֵת.

אִין מְחַלְלִין שְׁבֵת עֲבוּרוֹ דְּאִישׁ פְּנֵה וּנְדָאִי אִינוּ קְרוֹב לְתִשׁוּבָה. וְאִינוּ בְּרֵי שְׁמִירַת שְׁבֵת וּא"כ לְפִי מ"ש מֶרֶן הַגָּאוֹן בְּחֵתֶם סוֹפֵר חו"ד ס׳ רמ"ה דְּתִלְיָא בְּשְׁמִירַת שְׁבֵת.

בַּכַּה"ג אִין רְאוּי לְחַלֵּל שְׁבֵת עֲבוּרוֹ. וְהִנֵּה תִינּוֹק הַנִּמְצָא מְבֹנָר וְיָדוּעַ דְּאִינוּ בְּמִדְרַגַּת מוֹמֶר לְתִיאָבוֹן.

רַק שְׁהוּא אִינוּ חוֹשֵׁשׁ עַל שְׁבֵת כּמ"ש מֶרֶן שְׁם. א"כ אִם נִימָא גְדוּלָּה שְׁהוּא בְּאִיסוּר דְּוַגְמָתוֹ הִינּוּ וּנְדָאִי ג"כ שְׂאִינוּ חוֹשֵׁשׁ עַל שְׁמִירַת שְׁבֵת.

וּא"כ אִם נִרְצָה לְדַיִיק מְדַבְּרֵי מֶרֶן זצ"ל שׁכ' בְּגְדוּלָּה פֿיּוּצָא בּוֹ יֵשׁ לְדַיִיק בְּהִיפּוּף. דְּוּוֹקָא בְּאִינוּ חוֹשֵׁשׁ עַל שְׁבֵת.

אִין מְפַקְחִין עֲלֵיו אָבֵל לְתִיאָבוֹן מְפַקְחִין עֲלֵיו אִם הוּא בְּסַפְנָה. וּבְצָרָה שְׁלִפֵי מַאי שְׁפַתְבּ מֶרֶן בְּסִימָן שׁמ"א הַגָּ"ל.

שְׂיֵשׁ סְבָרָא גְדוּלָּה שְׁמַהֲרַהַר בְּתִשׁוּבָה וְזֵה נֶגֶד דְּבָרֵי פֿר"מ נ"י: אֶלָּא דְּלִפִּי הָאֱמוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל דְּבָרֵי מֶרֶן זצ"ל לְמָה נִקְט דְּוּוֹקָא בְּמַחְלָל שְׁבֵת בְּפִרְהֶסְיָא. אֶפְיֻלוּ אִינוּ עוֹשֶׂה בְּפִרְהֶסְיָא הַדִּין פֿן לְפִי מ"ש לַעֲיִל מִיְהוּ שְׁם בְּסִי רמ"ה בַּחַת"ס לֹא פְּסִיקָא לִי וּמִשְׁמַע דְּמַסְפָּקָא לִיה.

לְדִינוּ דְּיִלְפִינוּ מוֹחֵי בְּהֶם. אִי תִלְיָא דְּוּוֹקָא בְּשְׁמִירַת שְׁבֵת ע״י"ש.

וְעוֹד הָרִי הָר"ן בְּגִיטִין פ' הַשּׁוֹלֵחַ בְּס"ת שׁכ' מוֹמֶר. כ' דִּיעָה אַחַת דְּזֵה דְּמִקְרֵי לָאו בְּרֵי זְבִיחָה אוֹ בְּרֵי קְשִׁירָה.

הוּא רַק מְדַרְבְּנֵן. וּא"כ בִּפ"נ לֹא הִתְמִירוּ וּלְכֹף נִקְט מֶרֶן זצ"ל מִיִּלְתָּא דְּפְסִיקָא וְהִנֵּה פְּעַת אֲמַרְתִּי סְמוּכִין לְסִבְרַת מֶרֶן זצ"ל בְּסִי שׁמ"א הַגָּ"ל מְדַבְּרֵי הַעֲט"ז הַמּוּבָא בִּישׁ"ף בִּיּו"ד בְּסִי שׁ"מ ס"ק שׁכ' דְּמוֹמֶר שְׁנִהֲרַג מְתֵאבְּלִין עֲלֵיו הוּא שְׁחִזְקָה שְׁהֲרַהַר בְּתִשׁוּבָה וְהַשְׁ"ף הַקְשָׁה עֲלֵיו דְּבַגְמָרָא מְבֹנָר מְשׁוּם דְּמִיתָה שְׁלֹא פְּדִין מְכַפֵּר וּלְפִי עַנ"ד פְּנוּנַת הַעֲט"ז דְּלַכְאוּרָה דְּבָרֵי הַעֲט"ז מוֹרִים דְּלֹא פְּדִין מֶרֶן זצ"ל הַגָּ"ל.

דָּקָא הוּא ס"ל דְּדוֹנָקָא בְּנֶהְרַג מְתַאבְּלִין מְשׁוּם הָאֵי חֲזָקָה דְּמוּכַח דְּבִמְיֹתָה טְבַעְיִית אֵינוּ מְהַרְהֵר תְּשׁוּבָה בְּנוּטָה לְמוֹת דְּהָרֵי בְּמַת מִיֹּתָה טְבַעְיִית חֵין מְתַאבְּלִין עָלְיוּ מִיְהוּ אֵיפֵא לְמִימֵר בְּנֶהְרַג אֵיפֵא חֲזָקָה וּבִמְיֹתָה אֵיפֵא רַק סָפֵק תְּשׁוּבָה וּמְסַפֵּק אֵין מְתַאבְּלִין.

וְאִדְרָבָה נִרְאָה דִּישׁ רֵאִי מְהַעֲטֶרֶת זְקָנִים דְּהָרֵי קֹנְשִׁית הַש"ף חֲזָקָה שְׁהוּא נֶגֶד הַגְּמָרָא וְנִרְאָה דְּגַם הַעֲט"ז רָאָה וְיִדְעַ דְּבָרֵי הַגְּמָרָא אֵלָא דְּפִשְׁיטָא לִי דְּכַפְרָה בְּלִי תְּשׁוּבָה לֵיפֵא אֵפִילוּ בְּנֶהְרַג שְׁלֵא פְדִין וּבְכָל חִילּוּקֵי כַפְרָה אֲמַרְיִנִין בְּסוּף יוֹמָא דְּבַעֲיָנִין תְּשׁוּבָה וְכוּ נִרְאָה מְדַבְּרֵי הָר"ן בְּחִי לְסִנְהֶדְרֵי שָׁם.

וּבְתוֹס' שְׁבוּעוֹת י"ג ד"ה בְּעוֹמֵד בְּמַרְדּוֹ וּלְכַף הַנּוֹצֵרָה הַעֲטֵר"ז לֹאמֵר דְּהַחֲזָקָה שְׁהַרְהֵר בְּתְשׁוּבָה וּלְכַף סְמִכְיָנִין הֵיכָא דְּנֶהְרַג שְׁלֵא פְדִין דְּהוּ"ל כַפְרָה וְחִיבִין לְהַתְּאָבֵל מִשָּׂא"כ בְּמַת עַל מְטָתוֹ אֵפִילוּ נִימָא דְּהַרְהֵר תְּשׁוּבָה מ"מֵלָא הָוִי לִי כַפְרָה.

עַד שְׁעַת עֵיפוֹל וְכוּ בְּכָל הַנֶּהְרַג דְּמוֹנָה בְּסִי שִׁמ"ה דְּאֵין מְתַאבְּלִין עָלֵיהּ דְּלֵא סְגִי בְּתְשׁוּבָה לְחֻדָּא וּבְעִי מִיֹּתָה וְעֵיפוֹל. וּלְכַף אֵין מְתַאבְּלִין עָלֵיהּ וְשָׁם בְּסִנְהֶדְרִין דְּרַף מ"ז פְּרִיָה מְמַת עַל מְטָתוֹ א"כ מְשַׁמַּע דְּגַם בְּמַת עַל מְטָתוֹ מְסַתְּמָא כְּשִׁמְטָה יָדוּ: הוּא חוֹזֵר וּמְהַרְהֵר בְּתְשׁוּבָה וְרָאָה לְסַבְּרַת מָרְן זצ"ל הַנ"ל: וְעוֹד.

נִרְאָה לִי רֵאִי מְסִנְהֶדְרִין דְּרַף ע"ב ע"ב דְּדַרְשִׁינָן אֵין לֹא דְּמִים: וְיֵשׁ לֹא דְּמִים. בְּבֵא בְּמַחְתָּרַת.

בֵּין בְּחוּל. וּבֵין בְּשַׁבָּת.

וְדְמִים לֹא בָּא לְלַמּוֹד דְּחִיבִין לְפַקּוּם אֶת הַגַּל עָלְיוּ וְקָשָׁה פְּשִׁיטָא: וְתִי בַת"ח דְּקַמ"ל אַע"ג שְׁהוּא רְשָׁע וּמְחַלְלֵל שַׁבָּת שְׁחַתֵּר מַחְתָּרַת כְּשַׁבָּת אִפִּי"ה מְפַקְחִין עָלְיוּ וְלְכֹאזְרָה קָשָׁה מְפָאן עַל דְּבָרֵי הָרֵא"ם בְּסִפְרֵי יְרֵאִים סִי' מִז.

וְהוּבָא בֵּינֵי ד' סִי' רַנ"א דְּמוּמָר לְתַאבּוֹן אֵין אֲנֹו מְחַוְּיָבִים לְהַחֲיֹותוֹ וְלֵא מְעַלִּין אוֹתוֹ עֵי"ש. וְאִיָּה מְחַיִּיב פָּאן לְפַקּוּם עָלְיוּ אֶת הַגַּל וְצָרִיָּה לֹאמֵר כְּדַבְּרֵי מָרְן זצ"ל דְּאֲמַרְיִנִין מְסַתְּמָא כְּשִׁה"ל בְּצָרָה הַרְהֵר תְּשׁוּבָה.

מִיְהוּ בְּב"י שָׁם אֵי דְּצָרִיָּה שְׁנִדְעַ שְׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה כְּרֵאוּי. וְאַפְתֵי קָשָׁה.

וְצ"ל כַּמ"ש הַש"ף וְטו"ז שָׁם. דְּדוֹנָקָא בְּרַגִּיל: וְכֹאן אֵיכ"ל דְּהָוִי רַק פְּעַם אַחַת.

וְלֵא נַעֲשֶׂה מוּמָר בְּפ"א. בְּאַמַּת הַמְעַיִין שָׁם בְּסִפְרֵי יְרֵאִים דְּמִיִּתִי רֵאִי מוּנְקֵלָה אֲחִיָּה לְעֵינֵיָּה דְּקוֹנְדָם הַמְלִקוֹת לֵא נִקְרָא אֲחִיָּה.

מְשַׁמַּע אֵפִילוּ פ"א. וְצ"ל בֵּינֵן שְׁהַתְּרוּ בּוֹ שְׂאֲנִי.

מִיְהוּ לְכֹאזְרָה לְכ"ע קָשָׁה. לְפִי הַתְּרָגוּם דְּמַתְּרָגָם עַל אִם זְרָחָה הַשְּׁמֵשׁ הֵינֵנו עֵינָא דְּסִנְהֶדְרֵי וְהָוִי פְּרַהֲסִיא וְהָוִי דְּפְרַהֲסִיא הֵינֵנו עֲשָׂרָה.

מ"מ הָא כְּתוּב לְדַעַת הַתְּרָגוּם אִם זְרָחָה הַשְּׁמֵשׁ סְתְּמָא שְׁהִי בְּפְרַהֲסִיא: וְהַפְּלִיִּתִי בֵּינֵי ד' סִי' י"א דַּעַתוֹ דְּבְּפְרַהֲסִיא מְקַרִי אֵפִילוּ שְׁלֵא בְּפִנֵי עֲשָׂרָה. וְהָוִי מְחַלְלֵל שַׁבָּת בְּפְרַהֲסִיא וְדִינוֹ כְּגוֹי וְהַסְפִּימוּ הָאֲחֵרוֹנִים אֵפִילוּ בְּפ"א נַעֲשֶׂה מוּמָר.

וְקָשָׁה אֲמַאי מִפְקָחִין עָלָיו. וְצָרִיף לֹמֵר כַּמ"ש מָרְן דְּמִסְתָּמָא עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה: וְעַפ"י ז' יֵשׁ לַיֵּשֶׁב הַתְּרַגּוּם דְּשִׁבְיָק פִּי הַש"ס דְּזָרְחָה הַשְּׁמַשׁ הַיֵּינוּ אָב עַל בְּנוֹ.
וְכַדְדִּינִיק לְשׁוֹן עָלָיו. וּמְפָרֵשׁ פִּי אַחֵר.

וְלַהֲנַ"ל י"ל דְּקָשָׁיָא לִי לָמָּה לֹן קָרָא לְדִידֹן דִּילְפִינֹן מוֹחֵי בָּהֶם דְּמִינִי' מוֹכַח דְּאַפִּילוּ בְּמַחְלָל שִׁבְתָּ כָּל שְׂלֵא עֲשֵׂה פֶן בְּפִרְהֶסְיָא מְחַלְלִין עָלָיו וְכַמ"ש בְּתִשְׁבֹּת מָרְן זַצ"ל סִי' רַמ"ה הַנְּ"ל. וְלָמָּה לִי דְמִים לוֹ וּלְכָף סוֹבֵר דַּע"כ הַקָּרָא כּוֹלָל גַּם אִם זָרְחָה הַשְּׁמַשׁ שֶׁהִי בְּפִרְהֶסְיָא.

וְלָזָה אֲצַטְרֵף דְמִים לוֹ וּרְאָי' לְסִבְרַת מָרְן פֶן נִרְאָה לִי: וְכַדִּי לְבָרֵר עוֹד הַדְּבָרִים אֲמַרְתִּי לְהִבִּיא כָּאֵן מַה שְּׁאֲמַרְתִּי בִּישׁוּב קְוִשְׁיָא אַחַת שְׁרֵאִיתִי בַּס' עֲטָרַת צְבִי בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מַעֲיָן הַחֲכָמָה שְׁהַקָּשָׁה עַל ר' יִשְׁמַעֲאֵל דִּילִיף בְּיוֹמָא פ"ה דַּפ"נ דּוֹחָה שִׁבְתָּ מִקוֹ"ח דְּמַחְסְרַת עֵי"ש.

וְקָשָׁה לָמָּה לֹא יִלִּיף מִקָּרָא דְאִין לוֹ דְמִים בֵּין בַּחוּל וּבֵין בְּשִׁבְתָּ. וְאִין לֹמֵר דְּהֵתָם מְשׁוּם רַאב"ש דַּס"ל בְּסִנְהֶדְרִין ע"ה.

דְּמַחְלָל שִׁבְתָּ נוֹתֵן לְהַצִּילוֹ בְּנַפְשׁוֹ דְזָה אֵינוֹ אֲפִילוּ לְדִידִי' פִּינֹן דְּהַרִיגַת חֲבִירוֹ הֵנִי מְקַלְקֵל. וְהַרִיגַת זֶה שְׁהוּא חֲטִיב לְהַצִּיל חֲבִירוֹ הֵנִי מִתְקַן.

וְאִיף גִּיחוּל שִׁבְתָּ בְּשִׁבִיל חִילוּל מְקַלְקֵל וְאֲמַרְתִּי לַיֵּשֶׁב דְּהַרִי שֵׁם דָּף ע"ג ע"א יִלְפִינֹן מִקָּרָא. דִּישׁ לָאוּ וּמ"ע לְהַצִּיל חֲבִירוֹ מִסְכָּנָה.

וּא"כ לְכַאוּרָה נוֹכַח לִידַע דַּפ"נ דּוֹחָה שִׁבְתָּ מְשׁוּם עֲשֵׂה דּוֹחָה ל"ת. וְצ"ל דְּשִׁבְתָּ עֲשֵׂה וּל"ת וְאֵע"ג דְּגַם בַּפ"נ עֲשֵׂה וּל"ת כְּכָר כ' רַש"י וְרִי"ף בַּב"מ דָּף ל"ב.

דְזָה אֵינוֹ מוֹעִיל לְדַחוּת נְהַרִיב"א סוֹף חֲוָלִין דָּף קַמ"א כ' דְּכָל כַּה"ג נְהִי דְּהַעֲשֵׂה אֵינוֹ דּוֹחָה. הַל"ת מִיְהוּ דּוֹחָה וְאֲמַרִינֵן בְּמַכּוֹת דָּף י"ג ע"ב דְּלִמִּיתָה בְּעֵינֵן אֲזַהֲרָה.

וְעַל עֲשֵׂה א"א לְהִמִּית. רַק כְּרַת מְצִינוּ דְלֹא בְּעֵי אֲזַהֲרָה.

וּא"כ מִיְנֻשָׁב הֵיטֵב קְוִשְׁיַת הַמַּעֲיָן חֲכָמָה דְּמִקָּרָא דְאִין לוֹ דְמִים הוּ"א אֵינוֹ מוֹכְרָח. דְּרַשְׁאֵי לְהַצִּיל בַּפ"נ בְּחִילוּל שִׁבְתָּ.

אֲלֵא דְאִם עֲשֵׂה אֵינוֹ חֲטִיב מִיְתָה דְּעֲשֵׂה דּוֹחָה ל"ת. וְאַפִּילוּ מֵאֵן דְּלִית לִי כְּרִיב"א מ"מ הוּ"א וְסִבְרָא הִי אֲפָשָׁר לֹמֵר פֶן וּלְעוֹלָם עֲשֵׂה נִשְׁאַרְתָּ וְאִסוּר וּלְכָף בְּעֵינֵן קָרָא לְהַתִּיר פ"נ.

וּלְפִי מ"ש הַנוֹב"י בְּסוֹף מַהְדוּ"ק בְּכּוֹנֵנַת הַרִיב"א הַנְּ"ל יֵשׁ ג"כ לַיֵּשֶׁב עַל דְּרָף הַנְּ"ל וְאִין לְהַקְשׁוֹת בְּהַיְפּוּף פִּינֹן דִּינְדַעִינוּ פ"נ מִקָּרָא לָמָּה לִי כָּאֵן אִין לוֹ דְמִים דַּהוּ"א פִּינֹן דְּסוֹף סוֹף נְהַרְגַּ אָדָם. לֹא שִׁינִיף וְחִי בָּהֶם קַמ"ל: וְאַפְתִּי קָשָׁה לָמָּה לֹא יִלִּיף פ"נ דְּדַחָה מִקָּרָא דְדְמִים לוֹ.

דְּדַרְשִׁינֵין דְּחֲטִיב לְפַקוּם וְנִרְאָה דְּמַדְמִים לוֹ אֵינוֹ מוֹכְרָח רַק דְּאַפִּילוּ הוּא רְשָׁע אִין לְעַמּוּד עַל דְמוֹ וְצָרִיף לְהַשְׁתַּדֵּל עֲבוּרוֹ לְהַצִּילוֹ וְאַפְשָׁר ע"י גוֹי אוֹ שְׁנַיִם שְׁעֲשׂוּ מְלָאכָה. וּלְעוֹלָם דְאֵינוֹ רַשְׁאֵי לְחַלְלַת שִׁבְתָּ עַל פ"נ וְאַצְטְרֵף קָרָא בַּפ"ע וּלְפִי"ז לְכַאוּר' אֵינוֹ מוֹכְרָח רַאִי

לסִבְרַת מְרָן זצ"ל מֵהַתְּרַגּוּם דְּאִיפָא לְמִימְר דְּבִשְׁבִיל רְשָׁע וּבִפְרֻט מְחַלְלֵי שְׁפַת לְתַאבּוֹן בְּפִרְהֶסְיָא אִין מְחַלְלִין אַע"ג דְּאִסּוּר לְעַמּוּד עַל דְּמוֹ דְּשָׂמָא יָשׁוּב.

אַבְל לְשָׂמָא שָׁב לֹא חֵיִישִׁינִין כְּמוֹ בְּמַת דְּאִמְרִינִין שְׂמָא מַת לֹא חֵיִישִׁינִין וּכְדִי לְעִשׂוֹת עוֹד סְנִיף לְעֵנְנִין זֶה אִמְרַתִּי לְכַתּוּב לְפָר"מ מֵאִי דְקָשָׁה לִי עַל דְּבָרֵי הָרַא"ם בִּס' יִרְאִים בִּס'י מ"ז וּפְסֻק פֶּן בִּש"ע יו"ד ס'י רנ"א.

דְּמוּמָר לְתַאבּוֹן אִין אֲנוּ מְצוּוִין לְהַחְיּוֹתוֹ וּבִס' יִרְאִים שְׁם בִּינָר טַעְמוֹ דְּלֹא מְקַרִי אַחִיו בְּמַצּוֹת וְגַרְע מְעַבְד יְעוּיִי"ש שְׁהָאֲרִיף וְקָשָׁה לִי א"כ אִיף ס"ל לְרַבָּא בְּסִנְהֶדְרִין דְּף כ"ז ע"א. דְּלִהְכַּעֲסִים כְּשֶׁר לְעֵדוֹת וְגַם אַבְיִי לֹא פְסְלוּ אֲלֵא מִשּׁוּם דְּאֵל תְּשִׁת רְשָׁע עַד וְתִפּוּק לִי דְפְסוּל מִשּׁוּם דְּאִינוּ אַחִיו וְלֵעֲנֵן עֵדוֹת בְּעֵינֵין אַחִיו בְּמַצּוֹת כְּדֵאִיתָא בְּב"ח דְּף פ"ח וְלִשׁוֹן מוּמָר מִשְׁמַע בְּרַגְלִיל בּוֹ וְאַפְּיִלוּ גְדַחוּק וְנִימָא דְרַבָּא מִיִּירִי בְּעִשָׂה פַּעַם אַחַד.

מ"מ קָשָׁה מֵאִי פְרִיף שְׁם מְבַרִייתָא דְמוֹעֲלִין בְּשִׁבְעִיעִית דְלִמָּא מִיִּירִי בְרִייתָא בְּרַגְלִיל כְּדִמְשַׁמַּע דְּהוּי מוּמָר וְלֹא מְקַרִי אַחִיף: וּבְמַל"מ פ"ה דִּין א' הָאֲרִיף בְּכָלֵל הִזְהָ וְגַם אֲנִי כְּתַבְתִּי בְּמַקּוּם אַחַר וְזֶה צ"ע לִי וּבִס' יִרְאִים מְבֹאָר דְּהוּא מִן שְׂאִינָם מוֹרִידִין וְלֹא מַעְלִין וְלֹא ס"ל כְּתוּס' ע"ז דְּף כ"ז ע"ב ד"ה אֲנִי שׁוֹנָה וְכו' וְלֵהֲרַא"ם אֲפִשֶׁר דִּס"ל כְּפִירוּשׁ הָרִיטְב"א שְׁם דְּבִמּוּמָר לֹא שִׁיף נְפָקָא מִיִּנְיָ בְּנִין דְּמַעְלוּ עֵי"ש וּבְאַמַּת כְּבָר תְּמָה בְּכּוֹר שׁוֹר בְּגִיטִין דְּף מ"ז לְמָה לֹא הִבִּיא הַש"ע דַּעַת הַתּוּס' וְלַדַּעַת הַתּוּס' נִרְאָה דְלִהְשַׁבַּת גּוֹפּוֹ דְּמוּמָר צָרִיף אֲפִילוּ לְבַזְבּוֹ מְמוֹנֵי דְהָרִי בְּסִנְהֶדְרִין דְּף מ"ג ע"א יִלְפִינִין מְקַרָּא דְוִהֲשַׁבְתּוּ דְאַפְּיִלוּ מְמוֹן צָרִיף לְבַזְבּוֹ וְזֶה נִרְאָה דַּעַת בְּעַלִּי הַתְּשׁוּבוֹת שְׁהִבִּיא שְׁם בְּפִתְחֵי תְּשׁוּבָה בִּיּו"ד ס'י רנ"א דִּס"ל דְּצָרִיף לְבַזְבּוֹ מְמוֹן לְהַצִּיל מוּמָר לְתַאבּוֹן אֲמָנָם הַש"ע פְּסֻק בְּמַקְצַת כִּס' יִרְאִים דְּמוּמָר לְתַאבּוֹן אִיז חֵיִיבִין לְהַחְיּוֹתוֹ וְלֵעֲנֵן אִין מַעְלִין לֹא פְסֻק כְּנוֹתִי אֲלֵא פְסֻק בִּיּו"ד ס'י קנ"ח כְּהַרְמַב"ם דְּאִסּוּר לְעַמּוּד עַל דְּמוֹ וְחֵיִיב לְהַצִּילוֹ וּמִשְׁמַע אֲפִילוּ בְּבַזְבּוֹ מְמוֹנֵי.

כְּמוֹ בִּישְׂרָאֵל וְקָשִׁים דְּבָרֵי הַש"ע אֲהַדְדִּי וְגַם הַטו"ז שְׁם הַקָּשָׁה כִּינָצָא בְּזֶה עַל הַדְרִישָׁה: וְלַפַּעַנ"ד דְּהַש"ע הַכְרִיעַ אִם עוֹמֵד לְפָנֵינוּ וְעוֹמֵד בְּמוֹרְדוֹ מְסַתְבָּר לִי כְּהַרַא"ם דְּאִינוּ חֵיִיב לְהַחְיּוֹתוֹ אַבְל כְּשֶׁהוּא בְּסַפְנָה דִּישׁ סְבָרָא לּוֹמַר.

דְּעִשָׂה תְּשׁוּבָה אוֹ הִרְהוּר בְּתְּשׁוּבָה. וְלִכְךָ אִסּוּר לְעַמּוּד עַל דְּמוֹ וּלְפִי"ז מִיּוֹשֵׁב קוֹשְׁתֵי הַבְּכוֹר שׁוֹר עַל הַש"ע דְּאִיפָא לְמִימְר דְּבַכְה"ג דְּהַש"ע גַּם הַתּוּס' לֹא פְלִיגוּ וְגַם מְזָה יִשׁ רֵאִי לְסִבְרַת מְרָן זצ"ל הַנְּ"ל וּבְפִירוּשׁ כ' הַרְמַב"ם סוּף הַלְכוֹת רוּצַח וְהַתּוֹרָה הַקְּפִידָה עַל גְּפִשׁוֹת יִשְׂרָאֵל בֵּין רְשָׁעִים וּבֵין צְדִיקִים מֵאַחַר שְׁהֵם גְּלוּיִם אֵל ה' וּמֵאַמִּינִים בְּעַקְרֵי הַדַּת שְׁנֵאֲמַר אֲמוֹר אֲלֵיהֶם חֵי אֲנִי כִי לֹא אַחְפּוּן בְּמוֹת הַרְשָׁע כִּי אִם בְּשׁוּב מְדַרְכֵי וְחֵי עַכ"ל וּבְגוּף הַנְּיָדוֹן שְׁלָנוּ כְּבָר כְּתַבְתִּי בְּמַכְתָּב הָרֵאשׁוֹן דְּאִין לְדַיִן בְּזֶה אֲלֵא מַה שְׁעֵינִיו רוֹאוֹת אִם הַמְּסוּפֵן קָרוֹב לְתְּשׁוּבָה וְנִרְאָה מִתְחַרְט.

כִּי בְּלֹא"ה צָרִיף בְּחִינָה לְזֶה אִם הִי רְשָׁעוֹ רַק לְתַאבּוֹן דְּהֵינּוּ דְלֹא שְׁבִיק הַתִּירָא וּבְאִוְנֵי כְּזֶה אִמְרַתִּי דְּנִרְאָה לִי לְהַתִּיר וְאַחְתוּם בְּבִרְכָה דְּבָרֵי דִּידוֹ הַדּוּש"ת. הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּנַע תְּשׁוּבָה קמ"ד שִׁיל"ת אוֹר לְיוֹם ה' ו' מְחַשְׁוֹן תְּרַל"ב לִפ"ק: הַחֵיִים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְאַהוּבֵי יְדִידֵי הָרַב הַגָּאוֹן הַמְּפֹרָסִם כַּש"ת מו"ה חֵיִים סוֹפֵר נִי' הַאב"ד דְּק"ק

מונקאטש יע"א: מכתבו קבלתי שבוע העבר ותוכו רצוף פלפול וח"ת על דברי האגרת אשר כתבתי והנה פר"מ נ"י האריה לבאר דבריו וגם אני חפץ בהצדקו ואין אני אומר קבלו דעתי ולא באתי אלא להשיב פעת בדברים אשר התפלא הדר"ג נ"י עלי מתדש א' מ"ש שמ"ע על הב"ד לימול המתנייב.

ולכך אם נתערב עוד המתנייב לימול עם האיננו מתנייב. וכדי שלא יעברו ממנ"פ הם מתנייבים לימול.

ופר"מ נ"י האריה להתפלא עלי שאין הב"ד מתנייבים לכוף במ"ע אלא מצד ערבות ובמצנה עוברת ודווקא על ישראל אבל על ב"נ או ב"ק מי שם אותם לב"ד ובמדרש אמר תתן לה ולא לאוה"ע: ועוד האריה ולפענ"ד עירב פר"מ נ"י פאן ערבות שלא לצורך הנה בכל מצות מתנייבין הב"ד לכוף ולהעמיד הדת על תילה ואפילו הנשים שאינם בכלל ערבות כמ"ש הרא"ש בברכות דף כ' וכפי מ"ש הדג"מ באו"ח סי' רע"א.

גם אנשים לא נתערבו עבור הנשים כמ"ש התוס' בקידושין דף ע' דלא נתערבו עבור הגרים ובצל"ח ברכות כ' ע"ב צידד לומר דגם עבור פהגים ולנים לא נתערבו יעוי"ש וכי אין הב"ד מתנייבים לכוף אותם.

וביבמות דף פ"ח ע"ב פריה ל"ל קרא וקדשתו דכופין וכו' ובב"ק דף ט"ו ע"א דרשינן מאלה המשפטים אשר תשים לפניהם דהשנה הכתוב אשה לאיש ומאשר תשים דרשינן בסנהדרין דף ז' פלי הדיינים: ואני אמרתי לישב בזה קושית השמ"ק שם שהקשה ל"ל דהשנה אשה לאיש לעגן דין.

ת"ל מדאצטרף ר"פ שבועות העדות: קרא למעט נשים מעדות ואי אינם בכלל דין. הו"ל עדות שאאי"ל ואמרתי דעיקר הקרא דתשים לפניהם קאי על הפפ"א כמ"ש התוס' שם בד"ה אשר דע"ז אצטרף לפניהם ללמד שיהיו הדיינים מומחין לכפ"א עיי"ש וכינון דקרא בקבוע מיירי.

לכן אף דינדענו דנשים הם בכלל דין פקושית השמ"ק מ"מ הו"א דאין כופין פיון דלית ב' צורה ישוב העולם כ"כ. פדאיתא התם משום אינם בני משא ומתן.

ומשום ערבות נמי ליכא בהן קמ"ל ובשאר עניני תורה אמרו שם מקרא. דהשוו אשה לאיש לכל עונשין שבתורה ובכל מצנה כופין כמו שאמרו בחולין דף ק"י בהאי דלא מוקיר אפנהו ובכתובות פ"ו בפריעת בע"ח מצנה ונראה דינפינין זה ממ"ע שצנה ה' למנות שופטים ושופרים כמ"ש הרמב"ם ריש פ"א מסנהדרין והובא שם בלח"מ פסקתא.

דשופרים הם המכריחין את העם לשמוע דברי תורה וז"ל הרמב"ם במגן המצות מ"ע קע"ו שצננו למנות שופטים ושופרים. שיכריחו לעשות מצות התורה ויחזירו את הנוטה מדרך האמת.

אלי' בע"כ וכו' ניצמידו גדרים וכו' עד שלא יהיו מצות התורה ואזהרותיה נידונת לפי אמונת כל איש יעוי"ש בלשוננו הזהב: ומדבריו נראה שאין חילוק בין עשה לל"ת שאין בו מעשה. והפמ"ג בפתיחה כוללת ח"א אות כ"ה מסתפק בזה וכינון שגם בל"ת שאין בו

מעשה כופין שלא לעבור ממילא גם מה שנסתפק בח"ב אות י"ד שם לענן השנה הפתוח
אשה לאיש אי גם בלאו שאב"מ השווו שאין עונשין ולהג"ל גם התם השוו לענן מפות
מרדות.

כן נראה לפענ"ד ועכ"פ מצות עשה זו גם קודם שקבלו עליהם ערבות בהר גרזים
נתחייבו למנות שופטים ושופרים בכל עיר. ופשוט שהב"ד מנויים על כל יושבי העיר
דהיינו לשעריה וכל ב"נ שקיבל שבע מצות שראים להניחו לישוב בא"י והוא הנקרא
גר אשר בשעריה והם הנתונים תחת יד הב"ד שבעירו ובסנהדרין דף נ"ז פלפלו על איזה
משבע מצות ב"נ נהרג וכי לאוה"ע הוא הפלפול הזה והתוס' בע"ז דף ס"ד ע"ב ד"ה
איזהו כ' שאינו נהרג אלא אם נידון כן בב"ד ולשון ב"ד לאו דווקא דהרי ב"נ נידון בדין
אחד.

וע"ז אפשר שפינון ודרש המדרש תתן לה ולא לאוה"ע דלהם לא בעי. שופטים ושופרים
אלא סגי בדין אחד: ובלא"ה נראה לי כל שהוא לעשות דין בעוברי עבירה אפילו הוא
בב"נ הוא נוגע גם לנו שהרע הנעשה בפרהסיא ילמדו גם אחרים ממנו ויעשו ולכהפ"ח
ראית עשיית הרע מזיק לנפש.

ומקרי לה כן נראה לענ"ד ועכ"פ בנודאי הדרים ויושבים בעיר אי אפשר שיהא איש
אחד מופקר שלא יהא לב"ד רשות וחיוב עליו ואפ"י טובי העיר שכלנו קיי"ל בחו"מ סי'
ב' שבעירם הם כב"ד הגדול וא"כ אם ב"ק הם ג"כ מיושבי העיר מסתמא הב"ד מחוייבים
לכופם לשמור מצות שהם מחוייבים עפ"י התורה והנה בר"ה דף ו' דרשינן מקרא
דיקריב דיקריחם ב"ד על פכה והקשו התוס' שם דל"ל קרא הלא בכל מ"ע כופין ות'
משום דכתיב שם לרצונו והפ"י שם הקשה דאפתי בקרא דמוצא שפתיה תשמור ועשית
הדק"ל ולפענ"ד הרי תוס' שם ד"ה יקריב פירשו דמייירי בלא עבר על בל תאחר.

אלא שמזלזל בנכסיו וא"כ עדיין אינו עובר והוא אומר שרוצה וכוונתו לקיים המ"ע
וא"כ אין זה דומה לסוכה שאיני עושה וא"כ מאי הקשו התוס' ונראה דזה שייך באמר
ולא אפריש אבל במפריש לא שייך שמזלזליו בנכסיו שהרי הקרבן פבר מקודש וע"כ
הא דכופין היינו כשעובר העשה דובאת שמה.

או ה"ל דבל תאחר וע"ז שפיר הקשו התוס' וכינן שהקשו רק על חז קרא וע"ז שפיר
תירצו דהו קרא דיקריב איצטרך מדכתיב לרצונו: ובאמת גוף הקושיא של התוס' לא
הבנתי דהתוס' בעצמם הקשו דגם עולה מכפר ובקרא עצמו שם כתיב.

ונרצה לו לכפר עליו ונמצא דהוי כמ"ע שמתן שכרה בצדו שאין ב"ד כופין עלי קמ"ל
וצ"ע ואפשר דסברא פשוטה הוא ולא אדע למה תמה על המהרש"א דבנודאי. הב"נ הדר
בא"י קרינו בי' שופטים תתן לשעריה וראיתי ברמב"ם פ"י ממלכים דין י"א שכ' שב"ד
של ישראל ממנין לגר תושב ב"ד או מישראל או אם מצאו ראוי משלהם ועכ"פ מבואר
דב"ד של ישראל מושל עליהם ומ"ש הרמב"ם דין זה דממנין להם ב"ד היינו אם הם
בפ"ע דאם הם דרין בעיר ישראל פיין שב"ד של ישראל מושל עליהם.

למה יעמידו להם ב"ד בפ"ע ומפרישי דבריו לא הביאו מנ"ל להרמב"ם זה מהש"ס.
ולפענ"ד הוא מגמרא סנהדרין דף ט"ז ע"ב.

דָּתָנוּ דִּמְמַנִּין שׁוֹפְטִים וְשׁוֹטְרִים לְיִשְׂרָאֵל. וְלִכְלֹל שְׁבֵט וְלִכְלֹל עִיר וְאִין זֶה מוֹכֵן דִּהְיִינוּ רִישָׁא דִּמְמַנִּין לְיִשְׂרָאֵל וְהָרִ"ן נִדְחָק בְּזָה וּלְפַעַנ"ד שְׁהַרְמַב"ם מְפָרֵשׁ פְּנ"ל דִּמְעַמִּידִין בְּכָל עִיר דִּהְיִינוּ בְּכָל שְׁעָרֵיהּ דִּהְיִינוּ אֶפְיִלוּ לְגַר תּוֹשֵׁב שְׁנִקְרָא גֵר שְׁעָרֵיהּ.

וְאִי מִמַּעַט בְּמִדְרָשׁ לָהּ וְלֹא לֵאוּה"ע הִיָּינוּ ב"נ שְׁהֵם נִכְרִים שְׁלֵא קָבְלוּ ז' מִצּוֹת שְׁאִינָם רִשְׁאִים לְדוֹר בְּעִירֵי א"י הֵם מְחַנְיָבִים לְמַנּוֹת לָהֶם ב"ד לְעַצְמָם פְּדֹאֵי בְּסִנְהֶדְרִין דָּף נ"ו אֲבָל הַב"ד שֶׁל יִשְׂרָאֵל הֵם אִינָם צָרִיכִים לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶן פְּשִׁיחוּ דָרִים בַּח"ל: וְכֵן מוֹכַח נְמִי מִתּוֹס' ע"ז דָּף ס"ד ע"ב ד"ה אִינְהוּ.

שְׁהַקְשׁוּ לְמָה אָמְרֵי גוֹיִם אִין מוֹרִידִין. הָא מְחַנְיָבִים לְהַרְגַּ וּמִזָּה מוֹכַח דְּאֶפְיִלוּ מִי שְׁאִינָו ב"ד כִּינּוּן שְׁנַגְמַר דִּינָם אוּלָם דְּתוֹס', דִּהְיִי כְּאֵלוּ נִגְמַר דִּינָם.

כָּל הַקּוֹדֵם לְהוֹרְגֵן זָכָה לְשָׁמַיִם כְּעִין דְּאֶמְרִינוּ בְּסִנְהֶדְרִין מ"ו ע"ב לְעַנְיָן נֶחֱשׁ וּבִרְדָּלָס וּמָה שְׁהִבִּיא פִּר"מ. רֵאִי מִדְּבָרֵי מָרְן זצ"ל בְּתִשְׁבּוּבָה חִיו"ד סִי רצ"ה.

אִין זֶה עֲנִיָן לְכָאן דַּהַב"ד יֵשׁ לָהֶם רִשׁוּת לְהַעֲמִיד הַדָּת אֲבָל דְּבָרִים שְׁאִינָם מְחַנְיָבִי וְהַב"ד רוֹצִים לְעַשׂוֹת אִיזוּ שְׁיִנּוּי. אָמְרֵי נְמִי בַח"מ סִי ב' דְּאִינָם יְכוּלִין לְעַשׂוֹת דְּבָרִים חֲדָשִׁים, אֲלֵא שַׁחֲזוּ"ל לְמָדוּ בַפ"ב דְּקִידוּשִׁין.

דְּנִשְׂיָא אֶחָד לְמַטָּה שְׁהַנְשִׂיא אוּ ב"ד יְכוּלִין לְזַכּוֹת וּלְחַלּוֹק עֲבוּרָם וְע"ז שְׁפִיר קְאָמַר מָרְן זצ"ל דִּהְיִינוּ ב"ד יִשְׂרָאֵל עֲבוּר יִשְׂרָאֵל אֲבָל לְגִייר אֶפְיִלוּ בְּן גֵר תּוֹשֵׁב מִנ"ל. שְׁיֵשׁ לָהֶם זְכוּת.

אֲבָל לְכוּף לְהַעֲמִיד הַדָּת לְקַיָּים מָה שְׁצָנָה ה' וְהַדְּיָיִנִים וְהַדְּיָיִנִים נִקְרָאוּ אֱלֻקִים שְׁהֵם מְעַמִּידִים וּמְקַיָּיִמִים דַּת הָאֱלֻקִים. אוּ כַמ"ש הַרְמַב"ן.

מִשׁוּם שֶׁה' עֲמָהֶם וְאֵם כֵּן לָהֶם רִשׁוּת וְשְׁלִטָּאָה עַל כָּל אָדָם לְקַיָּים הַדָּת. הָאֶרְכָּתִי לְבָאָר שְׁבִנוּדָאֵי הַב"ד שֶׁל יִשְׂרָאֵל הָרִשׁוּת נְתוּנָה לָהֶם.

לְכוּף אֶת כָּל אָדָם לְקַיָּים מִצְוֹת ה' וְעַפ"י הָאָמּוֹר יֵשׁ ג' חִילּוּקֵי דִינָיִם. בַּא"י עַל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ חִיּוּב לְהַעֲמִיד ב"ד.

לְכָל עִיר וְלִכְלֹל שְׁבֵט וְעֲלֵיהֶם חִיּוּב לְהַעֲמִיד הַדָּת. וְהַב' לְעַנְיָן גֵּר תּוֹשֵׁב.

הַדָּרִים בַּא"י וְהַב"ד מְחַנְיָבִים לְהַשְׁגִּיחַ עֲלֵיהֶם וְרִשׁוּת לָהֶם לְהַעֲמִיד אוּ ב"ד שֶׁל יִשְׂרָאֵל אוּ מִגִּירֵי תּוֹשֵׁב. וְהַג' הָעַפּו"ם שְׁאִינָם דָרִים בַּא"י.

אִין לְהַב"ד עֲלֵיהֶם שׁוּב חִיּוּב. אֲבָל בְּנוּדָאֵי אֵם יִרְצוּ הַב"ד.

לְהַחֲזִיק וּלְהַעֲמִיד הַדָּת הֵם זוֹכִים לְשָׁמַיִם בְּזָה מִיָּהוּ הִיָּינוּ. בְּמָה שְׁהֵאִישׁ מְחַנְיָב.

וְאֵם יֵשׁ סִפְק חִיּוּב וְהַדִּין דְּסִפְק חִיּוּב פְּטוֹר בְּנוּדָאֵי אִין הַב"ד יְכוּלִים לְכוּפּוֹ אֲמָנָם בְּמִלְהָ דְּכְתִיב הַמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר. וְאֶמְרִינָן אִי לֹא מְלוּ אָבִיו.

חִיּוּבִין הַב"ד אִין הַפְּנוּנָה שֶׁהַב"ד יְכוּפּוּ מְדִין ב"ד. אֲלֵא שֶׁהַמ"ע הוּא עַל הַב"ד וְכַמ"ש הַרְמַב"ם רִישׁ הַלְכוּת מִילָה שְׁאִין לְהַנִּיחוּ בְּלִי מִילָה וְכ' הַהַפְּלָאָה בְּקִידוּשִׁין.

דְּלָאוּ דְּוּוּקָא ב"ד. אֲלֵא כָּל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל וְכַמ"ש הָרֵא"ש בְּפָרְק פִּסּוּי הַדָּם.

וכינן דמצנות מילה. גם על ב"ק נאמר לפי מ"ש הרמב"ם.

וא"כ גם הקרא דהמול לכם כל זכר שפרשו חכו"ל שקאי על הב"ד. דהיינו על כל אדם מישראל שמצוה עליו לימול כל זכר אפילו של ב"ק בכלל וא"כ פשם שאם נתערב בנו עם בן גוי.

שבונדאי האב חייב למולו פינון שבונדאי עובר על אחד מהם. ה"נ פשאפשר להם להב"ד או לשאר אדם מישראל מחויב בכה"ג למולו וה"ה בב"ק.

וא"כ בונדאי שפיר כ' הרמב"ם בפ"י ממלכים שאע"ג שנתערבו בבני ישמעאל פולם צריכין לימול ומה שהקשה. א"כ פשיטא דאין נהרגין לק"מ דהרמב"ם פללא פניל.

דאפילו אם אחד יודע יחוסו מבני קטורה ולא נימל אפי"ה אינו נהרג ואפילו פשיבוא המצור והמטהר ויהי' נודע היחוס אינם נהרגין שהרמב"ם פתב את דיניו אפילו לימות המשיח: ועתה אבוא במה שהתפלא עלי שנית עמ"ש שאם בב"נ אין הולכין אחר הרוב.

וכל גוי הוא ספק מבני קטורה ומחויב למול: וא"כ קשה למה קי"ל בסי' רס"ג. דאם גוי בא לימול לרפואה דאין רשאים למולו ואפילו אינו מתכוין למצות מילה הא אמרינן בע"ז דף כ"ו.

דהיכן מצינו מילה לשמה והתפלא פר"מ נ"י עלי שנעלם ממני דברי מרן זצ"ל בסי' ש' שיש חילוק בין מילת גוי. למילת ישראל: ואני לא ידעתי מה השיג עלו בזה דעתי גם ידעתי שמרן זצ"ל גם בסי' א' ביו"ד כ' פן ואני מצאתי שגם הרמב"ם במלחמות ה' שבת דף קל"ה רמז פן.

ואדרבה הרי מילת ב"ק אינו פמילת גר להכניסו תחת פנפי השכונה אלא משום מ"ע דמילה פמו בישראל ואינה צריכה פנונה להיות מילה פשרה להחשב ב"ב דונדאי לא גרע מנולד מהול וכל שמועיל בנעשה מעצמו כ"ש שמועיל בנעשה מבלי פנונה ומ"ש מר"ן זצ"ל דכוננת אב או מי שנעשה בו בעיניו היינו אם רוצה הוא שיקיים הוא המצוה וכמ"ש מר"ן זצ"ל בסי' שכ"א פמילת גוי וכבר פתבתי שבס' מלוא הרועים לא כ' פן אבל אין נפ"מ לקושיא שלי וכי אם הב"ק לא קיימו המצוה.

מ"מ הישראל ששל אותו. עשה המצוה שלו ואין להאריך בזה: ובגוף הקושיא שלי נתתי אל לבי דלא קשה דהרי קי"ל מל ולא פרע פאלו לא מל וא"כ הא דאוסר בסי' רס"ג למול לגוי לרפואה.

א"כ היינו עם הפריעה ופריעה לא ניתנה לאברהם ולב"ק ולא נצטוו רק למול ולא לפרוע כמ"ש השאג"א סימן מ"ט: וא"ש. ובאמת על השאג"א שם קשיא לי זה פמה שנים.

מהא דפריה ביבמות דף ע"א ע"א לרע"ק תושב ושכיר מאי עביד וכ"ת לערבי מהול וכי הנו מולין נינהו ונהרי אמרינן שם דף ע"א ע"ב דפריעה ניתנה ליהושע וא"כ בפסח מצרים הי' מילה בלי פריעה ואז הי' לב"ק דין מולין וערבי וגבעוני הוא כמ"ש הרא"ם מב"ק וא"כ הרי אצטרף תושב ושכיר ללמוד על פסח מצרים שלא אכלו ערבי וגבעוני ממנו ובמקום אחר ישבתי דברי רש"י בפ"י החומש בזה וכאן אין מקום להאריך בזה ולזה אקצר ואסיים: הי' עמו ויאןשר כוחו וסילו לתורה ועבודה דברי ידו הדוש"ת:

ה"ק משה שיק מברעזאנוע תשובה קמ"ה בעזה"י חוסט יום ג' פ' ב'הר תרל"ה לפ"ק:
החיים והשלום וכל טוב להרב הגדול המופלג בתורה וביראה כש"ת מו"ה יהושע ברוך
רייניטץ נ"י אבדק"ק טשעטשעוויץ יע"א מכתבו קודם הפסח קבלתי ובתשובתי אז
כתבתי שבשעת הפוך אשים עיני על ד"ת שהיו לוטים שם ולזאת לקחתי מעטפנאי
להשיב חוות דעתי בענין פלפולו ועיקרו הוא על הקושא שהקשה בס' בגני ציון סי'
קכ"ו על מתני' פ"ב דמכשירין בתינוק הנמצא במחצה ישראלים ומחצה גוים דנותנין
עליו חומרי שניהם והקשה איך יעשה לענין שבת העכו"ם ששבת חייב מיתה וישראל
מחוייב לשבות והקשה עוד על המל"מ ושאר אחרונים שהקשו קושא זו על אברהם
אבינו ע"ה.

מדוע לא הקשו גם על מתני' דמכשירין. שהוא שייך גם לדינא ומעלתו נ"י כ' עפ"י מ"ש
הרמב"ם בפ"י מהלכות מלכים דין ט' על הא דגוי ששבת חייב: דזה דווקא אם עושה פן
לעשות דת חדש וממילא בתינוק שהו ספק.

והוא מחוייב לעשות פן לא קשה משא"כ על אאע"ה. שלא הי' מחוייב: ולפיכך פשוט
שקפי סברת הרמב"ם הנ"ל: גם על אאע"ה לא קושא ולא מידי שאברהם אבינו ע"ה
קודם מתן תורה: השיג התורה והמצוות ונעשה גר צדק ונתחבר לכלל ישראל.

שיבואו שיתן להם התורה בסיני ולא רצה לחדש דת חדש אלא שהוסיף מחול על הקודש.
כמו שאנו מוסיפין פן הוא הקדים זמנו קודם קבלת התורה ולכאורה דבר זה מוכרח
דאל"כ קשה לי טובא על הרמב"ם.

דהרמב"ם עצמו פסק ברפ"ג ממלנה ולנה דלא קי"ל כר"ש דדריש טעמא דקרא יעוי"ש
בלח"מ וא"כ תימה על הרמב"ם. איך דרש פאן טעמא דיום ולילה לא ישפוטו.

דהוא משום דעושה דת חדש והי' נ"ל להכריח פן מאאע"ה. כקו' העולם הנ"ל וע"כ
קושית העולם הנ"ל הוא עפ"י פרש"י ותוס'.

דס"ל דברים פמשמען דאסור ב"נ לשבות וא"כ עמדה קושא הנ"ל: וגוף הקושא של
הבנין ציון הנ"ל. הי' נ"ל כשם דאמרינן עשדל"ת ה"נ ספק עשה.

דזכה סל"ת. וא"כ בתינוק הנמצא דיש בו ספק לחייבו במ"ע של שמירת שבת ויש נגד
זה ספק אסור של יום ולילה לא ישפוטו ואתא ספק עשה ודחה סל"ת.

ועוד כתבתי אני במקום אחר דלפי הנראה דספק מותר אצל גוי. ובמקום אחר (ענין
לעיל תשובה קמ"א) הארכתי בזה וכן מצאתי בתשובת מרן הגאון בחתם סופר זצ"ל
בחלק ששי סי' כ"ה.

וכן מצאתי בפמ"ג בפתיחה כוללת שו"נ אות מ"ג שהעיר בזה. וא"כ בתינוק שהו ספק
לית בי' כלל אסור דיום ולילה לא ישפוטו אמנם אברהם אע"ה שהי' ב"נ.

ונדאי אלא שקיבל ע"ע להחמיר נשארה על תוקפה קושית העולם ומינשב קושית בנין
ציון: ובגוף קושית העולם על אאע"ה וכ' מעלתו ששמע בשמי לומר לישב הואיל נאי
בעי לא שמר התורה.

והגוי כמ"ש התוס' על מלאכת שבת משום הואיל הואיל ואי מקלע חולה שיש בו סכנה. ואין אני זוכר שיצא דבר פנה מפי.

בנודאי ע"כ לא אמרינן הואיל אלא אם עושה מלאכה ולאותו גברא משפחת לה היתר עפ"י התורה: ולכן אינו חייב דמשפט אחד פתיב אבל לומר אי בעי לא קיבל התורה והגוי פעם אחר. זה לא שייך לומר ומעלתו פתב תירוץ דמשפחת לה בבורר בשבת והי' שם חתיכה של מפרקסת עם שאר חתיכות.

דלב"נ אסור ולישראל שרי וגם זה לא הבנתי. דנהי דלישראל שרי הואיל ואין שם שום פסולת אלא אוקל מתוך אוקל ולא הגוי בורר.

אבל אברהם אע"ה. אם הי' לו חלק מפרקסת מעורב בתוך שאר חתיכות והי' בורר מפרקסת מהאוקלין בנודאי הי' חילול שבת שהרי לדידן הי' מפרקסת אסור שהרי הי' דינו ג"כ כב"נ והי' מפרקסת פסולת לדידן.

וא"כ הי' בורר פסולת. מתוך אוקל והגוי חילול שבת ואיך אפשר לומר.

שבכה"ג הי' יכול לצאת ידי שניהם. ומפי מרן הגאון בעל חת"ס שמעתי.

בשם גאון אחד שאמר דמשפחת לה בפשיטות שיצא בטלית עם ציצית פישאל. ואצל ישראל הם צריכין לבגד.

ואינם משא. ואע"ג שהם חשובים.

אבל אצל ב"נ פיון דאין צריך לבגד ואינם בטלים לגבי הבגד. והם כמשא והגוי כמלאכה. כדאיתא באו"ח סי' ש"א סל"ט ואני אמרתי לישב דגוף הדרש של חכז"ל שדרשו בסנהדרין נ"ח מיום ולילה לא ישבתו לאסור לב"נ שבייתה. קשה דהרי פשטא דקרא מתחיל עוד כל ימי הארץ.

מבואר דקאי על טבעי העולם. שלא יפסיק מלהיות יום ולילה ופליגו במדרש ח"א דמכאן מוכח שלא משמו המזלות בשנת המבול וחד אמר דנודאי משמו אבל לא עשו רשום.

שע"י עננים הגדולים לא הי' ניכר היום והלילה. כן נראה מפשטא דקרא.

ואיך דרשו חכז"ל לאסור לב"נ שבייתה אמנם מרש"י שם נראה שישב זה בצחות לשונו דנודאי המסורות פוננתו פפשטות. אלא דלפי"ז הי' להיות המקרא יום ולילה לא ישבתו בשבא אבל מצד המקרא שקורין לא ישבתו בחולם ומן המקרא ילפינו דקאי גם על האדם.

וזה נראה טעם הרמב"ם דפסק. דנהי חייב מיתה.

אבל אין נהרג עליו. דהרמב"ם פסק כמ"ד יש אם למסורת וכמ"ש הפמ"ג ביו"ד בטו"ז ריש סי' פ"ז: ועכ"פ מנה נראה דעיקר הקרא הוא דב"נ מצנה שלא לשבות יומם ולילה.

מישוב העולם שע"ז קאי עיקר הקרא. ולפי"ז נראה לי.

שאם עושה המלאכות ע"י שלוחו ועושה בזה ישוב העולם ושלוחו הגוי כמותו פשם שאמרין במצות פגון עשיית הפסח. או שאר מצות שאם עשה ע"י שליח הגוי כאלו עשה

בַּעֲצָמוֹ אֵלֶּא דְלִכְאוּרֵי זֶה לִיתָא דְהָא קוּ"ל אִין שְׁלִיחוֹת לְגוּי אַמְנָם הַמַּגְ"א כ' בְּסִי תַמ"ח
ס"קד בְּשֵׁם הַמְּשַׁאֵת בְּנִימִין דְּגוּי לְגוּי נַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ דְּוּוּקָא גוּי לְיִשְׂרָאֵל אִינוּ נַעֲשֶׂה (וּמָה
שְׁהַקְשָׁה הַמַּגְ"א מְהִירוּשְׁלָמִי אַמְרִתִּי לִישָׁב דְּבַגּוּי אַמְרִינוּ דְּאִדְעָתָא דְּנַפְשֵׁי קָא עֲבִיד אַבְל
אִם הוּא שְׁלוּחוֹ בְּאַמֶּת בְּדָבָר דְּלֹא שְׁיִיף אִדְעָתֵי דְּנַפְשֵׁי קָא עֲבִיד וְהוּא פְּעִין פּוֹעֵל דִּידוּ
פְּיָדוּ שְׁפִיר אִיפָּא לְמִימַר כַּמ"ב דְּרַק מַגַּה"ש מְמוֹנְעֵט מִשָּׂא"כ גוּי לְגוּי) וְא"כ מְיֻנְשָׁב קוֹנְשִׁית
הָעוֹלָם הַנְּ"ל דְּשְׁפִיר עֲשֶׂה מְלֹאכָה בְּשִׁבְתָּ ע"י גוּי וְעַפ"י דִּינָא דִּישְׂרָאֵל אִין שְׁלִיחוֹת לְגוּי
וְשִׁמַּר שְׁבֶת פְּרָאוּי לוֹ (וְאַפִּילוּ לְמֵאֵי שְׁפִירש"י בַּב"מ דָּף ע"א).

דְּלַחוּמָרָא יֵשׁ שְׁלִיחוֹת. שְׁפָבֵר נְתַחֲבֵטוּ הַמְּפֻרְשִׁים.

וְהַעֲיָקֵר דְּרַק בְּרַבִּית כ' רַש"י פּו. אֵלֶּא אִפִּי גִימָא דְּבַכָּל מְקוּם ס"ל לְרַש"י פּו.

הֵינּוּ מְדַרְבְּנָן וּבְמְקוּם מְצוּהָ לֹא גָזְרוּ וְכָאן הִי בְּמְקוּם מְצוּהָ. שְׁלֹא לַעֲבֹר עַל יוֹם וְלִילָה
לֹא יִשְׁבְּתוּ) וְכָל זֶה מְצַד יִשְׂרָאֵל אַבְל בַּב"נ יֵשׁ שְׁלִיחוֹת וְשְׁפִיר הָיִי פְּאֵלוּ הוּא עֲשֶׂה מְלֹאכָה
וְקִיָּים קָרָא דִּיוֹם וְלִילָה לֹא יִשְׁבְּתוּ: וְכֹן נִרְאֶה לִי לִישָׁב קוֹנְשִׁיא הַנְּ"ל עַל אַע"ה וְתִי' זֶה
אַפְשָׁר לוֹמַר לְפִי עַנ"ד אַפִּילוּ לַמ"ש הַבֵּית מֵאִיר סִי ה' דְּגַבִּי שְׁבִיתָת שְׁבֶת לֹא שְׁיִיף
שָׂא"כ.

דְּהוּי פְּמְצוּהָ שְׁפָבֵגוּפוּ פְּהַנְּחַת תְּפִילִין דְּלֹא שְׁיִיף בְּהוּ שְׁלִיחוֹת כַּמ"ש הַתּוֹס' רִי"ד רַפ"ב
דְּקִידוּשֵׁין. מ"מ לַעֲנֵן יוֹם וְלִילָה לֹא יִשְׁבְּתוּ.

לְפִי מָה שְׁהַסְבַּרְתִּי לַעֲיֵל דְּלַמ"ד דְּגַם בְּשִׁנְתָּ הַמְּבּוּל שְׁמָשׁוּ הַמְּזוֹלוֹת אֵלֶּא שְׁלֹא עֲשׂוּ רֻשָּׁם.
שְׁלֹא הוֹעִיל פְּעוֹלָתָם.

וְא"כ קָאִי הַקְּרָא עַל תּוֹעֵלַת הַפְּעוֹלָה. גַּם אִיסוּר שְׁבִיתָת בַּב"נ הוּא שְׁלֹא יִבְטְלוּ יוֹם אַחַד
מִלְּעֶסֶק בְּיִשׁוּב הָעוֹלָם וְא"כ דְּבָר זֶה אִינוּ מַעֲשֶׂה בְּגוּפוּ.

וְסָגִי ע"י שְׁלִיחַ לַפְּעוּנ"ד וּמְדִי דְּבָרֵי בְּזֶה הַעֲנֵן אַמְרִתִּי אֲצִיעַ לְפָנֵי מַעֲלָתוּ. מָה שְׁאַמְרִתִּי
בְּחוּרָף הָעֵבֶר בְּסִיּוּם מַס' קִידוּשֵׁין דְּתַמָּן תְּנִן וְנִלְפִינוּ מְקָרָא דְּעַקֵּב אֲשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם
בְּקוֹלֵי שְׁשִׁמַּר אַבְרָהָם הַתּוֹרָה עַד שְׁלֹא נִתְּנָה וְחִקְרָנוּ א"כ אִיף לְקַח מְצָרִית הָא מְצָרִית
הִרְאִשׁוּנָה וְהַשְּׁנִי' אִיסוּרָה מַה"ת.

וּמְצָאִיתִי שְׁהַהֲפֵלְאָה עָמַד שָׁם בְּזֶה. וְתִי' דְּאַבְרָהָם הָיִי דִינוּ פְּגַר וְכַר"י דְּגַר לֹא מְקָרִי קְהֵל
וּמְוֹתָר בְּאִיסוּרֵי לְאוּנָן אֵלֶּא דְּאַפְתִּי בְּזֶה אִינוּ מְיֻנְשָׁב לְגַמְרֵי דְּהָרֵי פְּמָה מ"ד בְּמִשְׁנָה דָּף
ע"ו וְדָף ע"ח סוּבְרִים כַּר"י דְּגַר אִיסוּר בְּאִיסוּרֵי לְאוּנָן וְס"ל דְּגַר אִיסוּר בְּמִמְזוּרַת וְאַפְתִּי
אִיף מְפָרְשׁוּ לְהַקְרָא עַקֵּב אֲשֶׁר שָׁמַע בְּקוֹלֵי וּמְזֶה רֵאִי לְהַרְמַב"ם דְּבַחֲיָבֵי לְאוּנָן דְּוּוּקָא
בְּקִידוּשׁ וּבְעַל לוֹקָה אַבְל בְּלֹא קִידוּשֵׁין אִינוּ לוֹקָה וְאִיכ"ל דְּאִינוּ אִיסוּר מַה"ת.

עֵינָן בַּפּמ"ג אֲנֻרַח חֵיִים סִימָן קַכ"ח. וְח"כ אַבְרָהָם שְׁלַקְחָה לְפִלְגָשׁ.

וּפִילְגָשׁ פְּבָר הַשִּׁיג הַרְמַב"ן עַל רַש"י בַּפ' תּוֹלְדָת דְּהוּא בְּלֹא קִידוּשֵׁין וּבְלֹא קִידוּשֵׁין אִינוּ
אִיסוּר מַה"ת מְצָרִיּוֹת וְלִכְף שְׁפִיר אִיכ"ל שְׁהִיָּתָה מְוֹתָרַת בְּמְקוּם מְצוּהָ שְׁפָבֵר צְוָה ה' אוֹתוֹ
פֶּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שְׁרָה שָׁמַע בְּקוֹלָהּ וְהִנֵּה בְּרִישׁ קִידוּשֵׁין בְּמִשְׁנָה הָאִשָּׁה וְכו' דְּקִדְקוּ
הַתּוֹס' דְּלָמָּה נָקַט הָאִשָּׁה נְקִיָּיתָ בַּה' הִיָּדִיעָה וְאַמְרִתִּי לִישָׁב דְּלַדְעַת הַרְמַב"ם הַנְּ"ל דְּחִיָּבֵי
לְאוּנָן אִינָם אִיסוּרִים אֵלֶּא בְּקִידוּשֵׁין יֵשׁ לְחַקוֹר אִם קוֹדֵשׁ אִשָּׁה מִחִיָּבֵי לְאוּנָן בְּבִיאָה.

אם הווי קידושין. דאע"ג דאָמרינן בתמורה דף הי.

גבי אלמנה לכה"ג דגילה לן קרא אע"ג דהווי עבירה מהני מ"מ פאן גרע. דהרי כ' הריטב"א ביבמות דף ק"ד ע"ב.

דלכך אם עשה מצנה בלולב של ע"ז לא יצא דאפילו אי לא אָמרינן בעלמא מצהב"ע לא הווי מצנה. מ"מ היכא דהמצנה יגרום העבירה.

פי התם דאם נימא יצא אז הי' נהנה. אכל אי לא יצא.

ממילא לא עשה עבירה פלל. בכה"ג אָמרינן מצהב"ע.

ולא יצא נכאן נמי נראה לי דבכה"ג אין האשה נקנה בביאה דאי אָמרינן דלא קנאה אז לא הווי עבירה ורק אי קנאה אז נעשה עבירה. ע"כ לדעתי בנודאי לא קנאה בביאה ולא דמי לכהן גדול באלמנה.

דשם הווי הקידושין עצמם אינם עבירה ומצאתי בס' מנחת חינוך שחקר ג"כ בזה. ובזה מיושב היטב קושית התוס'.

דלזה נקט המשנה האשה דווקא אשה הידועה לכשירה נקנה בשלש דרכים לאפוקי אשה מחייבי לאוין אע"ג דקידושין תופסין בה. מ"מ לא נקנית בביאה פו נראה לי.

ובזה הסברתי מה דמסיים הדרן עלך עשרה יוחסין ותראה דכמה מ"ד סוברים קהל גרים אקרי קהל וא"כ אסורים בחייבי לאוין וא"כ קשה הגמרא עקב אשר שמע אברהם בקולי איך נשא פילגש.

וע"כ משום דא"י לקדשה דהאיסור הוא רק מחמת קדושין וממילא סליקא לך מס' קדושין דעכשו מיושב למה נקט האשה בה' הידיעה: והנה, רש"י בפ' תולדות. שכ' פילגש היינו בלא כתובה ורמב"ן תמה עליו ואפשר דרש"י בכונה כ' פו.

דלי קשה עוד ע"ד רמב"ם פ"א מאישות שכ' דפילגש אסור מה"ת וכו'. וכ"ה משום דכתיב פי יקח איש אשה ובעלה וא"כ קשה על אע"ה איך לקח פילגש הלא אמרו רז"ל שקנים פל התורה פולה.

והוכיחו פו מקרא דעקב אשר שמע. ולכך פרש"י דפילגש הנאמר אצל אברהם היינו בקידושין.

אלא שלא הי' להם כתובה וכיון דנתקדשה ע"כ קאי רש"י אליבא דמ"ד דס"ל. דגר מותר בפסולי לאוין.

וא"כ שפיר הי' אפשר לו לאאע"ה לקיים פל התורה: ומה שנסתפק מעלתו בתינוק שנמצא במקום שמחצה ישראל ומחצה גוים דדינו כספק אי מותר לאכול משחיטתו הואיל והוא בר זביחה מספק וכ' דזה תליא בפלוגתא אי ספיקא דאורייתא לחומרא או לא.

ולפענ"ד פשיטא לי דלכ"ע אסור לאכול משחיטתו מה"ת. דהנה הפ"ח ביו"ד סי' ב' סק"א הקשה על התוס' שכ' דשחיטתו אסור.

משום דכתיב וְנִבְחַתְּ וְאָכַלְתָּ. מי שהוא בר זביחה והוא בתוספתא ילפינו מוּנְבַחְתָּ וְאָכַלְתָּ מה שאַתָּה זֹבַח אַתָּה אוֹכֵל ולפענ"ד זה תלֵיָא בְּפִלוגְתָּא דר"י ורע"ק בְּחֻלְיֵי דְּרַי י"ו ע"ב דלר"י דְּסוֹבֵר דְּנִבְחַתְּ וְאָכַלְתָּ לֹא בָּא לְמַצְנֵת עֲשֵׂה אֲלֵא לְהַתִּיר ב"ת.

א"כ א"א לְדַרְוֵי: מי שהוא מְחַנְיֵיב בְּזַבְיָחָה או מי שהוא חוֹשֵׁשׁ לְזַבְחוֹ שְׁהָרֵי הַפְתּוּב אוֹמֵר אֲדַרְבֵּה הֵיִתֵּר. ול"ד לְהָא דְּדַרְוֵינֵן בְּעֵלְמָא וּקְשָׁרְתָם וּכְתַבְתָּם מי שהוא בר קְשִׁירָה זְהוּ מְוֵתֵר לְכַתְּבָא או שְׁאֵר דְּרִשׁוֹת פִּינְצָא בְּזָה.

דְּהָתָם הוּא מ"ע מִשְׁא"כ פֶּאן דְּהוּא רְשׁוּת וְמִי שְׁאִינוּ רוֹצֵה לְאָכֹל אִינוּ חוֹשֵׁשׁ לְזַבְחוֹ וּלְדִידֵי' דְּרִשִׁינֵן מוּנְבַחְתָּ מֵה שְׁאֵתָה זֹבַח וְקָאֵי עַל כָּלל יִשְׂרָאֵל אֲבָל לר"ע. דְּבָא הַקָּרָא לְאַסְוֵר בְּשֵׁר נְחִירָה וְהוּא מ"ע וְנִבְחַתְּ פֶּאֶשֶׁר צְוִיתִיָּהּ.

וְאַנֵּן קו"ל כרע"ק. וכ"כ הַמוֹנֵי מְצוֹת וּלְדִידֵי' שְׁפִיר כ' הַתּוֹס'.

דְּלִדִּידוּ דְּנִבְחַתְּ הוּא מְצוּה. דְּרִשִׁינֵן מי שְׁהוּא בֵּר זַבְיָחָה.

וְחוֹשֵׁשׁ לְזַבְחוֹ כְּמוֹ דְּאִמְרֵינֵן בְּקְשִׁירָה. מי שְׁהוּא בֵּר קְשִׁירָה וְחוֹשֵׁשׁ לָהּ וְא"כ לְפִי"ז שְׁפִיר כ' הַתּוֹס' דְּגַם מוֹמֵר לְהַכְעִיס או לְכַה"ת מְמוֹעֵט מְקָרָא הֵנָּה וּמִינְשֵׁב קְנֻשֵׁת הַפ"ח וּמ"מ גַּם דְּרִשׁ הַתּוֹסְפָתָא אֶמֶת דְּנִבְחַתְּ קָאֵי עַל כָּלל יִשְׂרָאֵל שְׁהֵם נוֹדָאֵי יִשְׂרָאֵלִים וְנִבְחַתְּ מְבַקְרָה וּמְצַאנָהּ וְא"כ גַּם חֵלֵק הַיִּשְׂרָאֵל מְמוֹעֵט מוּנְבַחְתָּ מֵה שְׁאֵתָה זֹבַח דְּנוֹקָא אִם הוּא יְהוּדִי וְיִשְׂרָאֵל נוֹדָאֵי: וְנִרְאֵה לְהִבִּיא רֵאִי לְזָה מִמ"ש הַמַּג"א בְּסִי' ל"ט וְהוּבָא בְּשְׁאֵר אַחֲרוֹנִים דְּהָא דְּקו"ל נֶשֶׁם דְּקִטָּן אֲסוּר לְכַתְּבָא ס"ת או תְּפִילִין וּמְזוֹזוֹת.

כְּעִי' בִּי שְׁנַדַּע שְׁהוּא בְּן י"ג שָׁנִים. וְגַם הִבִּיא ב' שְׁעָרוֹת מְשׁוּם דְּבָכָל דִּינֵי הַתּוֹרָה.

בְּעִינֵן דְּנוֹקָא דִּידְעֵי דְּהִבִּיא ב' שְׁעָרוֹת וְלֹא סְמִיכֵין אַחֲזָקָה דְּרָבָא וְאֵע"ג דְּבִנְוֹדָאֵי פִּינֵן שְׁהִיָּע לְשָׁנִים. אֵע"ג דְּלֹא הִבִּיא שְׁעָרוֹת.

מ"מ הוּא מְחַנְיֵיב מֵה"ת. לְהַנִּיחַ תְּפִילִין מִצַּד סְפָק: וְהוּא בְּכָלל וּקְשָׁרְתָם וְאֵפִי"ה פִּינֵן דְּאִינוּ אֲלֵא מִצַּד סְפָק הַס"ת שְׁכ' פְּסוּל וְכ"ש בְּתִינוּק הַנְּמַצָּא שְׁהַשְׁחִיטָה פְּסוּלָה.

כֵּן נִרְאֵה לִי: וּמ"ש מְעַלְתוּ שְׁשִׁמַּע בְּשָׁמִי לְהַקְשׁוֹת דְּלָמָּה תִּינוּק הַנְּמַצָּא בְּמַחְצָה ע"מ חֲזִיב לְשֵׁלֵם ח"נ הָא הָוֵי עֵדוּת שְׁאֵאִי"ל קְנֻשֵׁיָא זֹה הוּא קְנֻשֵׁיָת הָעוֹלָם וְהוּבָא בְּס' מְנַחַת חֲזִינוּדָּהּ וְאַנֵּי פְתַבְתִּי בְּמָקוֹם אַחֵר לִישֵׁב בְּמַקְצָת או דְּהַב"ד בְּעֲצָמָם רָאוּ בְּיוֹם וּבְכַה"ג אִמְרֵינֵן בְּסַנְהֶדְרִין דְּרַי ע"ז.

דְּלֹא תְהֵא שְׁמִיעָה גְּדוּלָה מְרָאִי. וְא"צ עֵדוּת וְדָנִין עִפ"י רֵאִיָּתָן.

וְלֹא שְׁיִיף יָכוֹל לְהַזְמִימוּ. או דְּלֹאֲחֵר שְׁבָאוּ הָעֵדִים הוּא עֲצָמוּ הוֹדָה.

דְּלֹא שְׁיִיף מוֹדָה בְּקִנְס פְּטוּר. פִּינֵן דְּהִיוּ עֵדִים וְאֵע"ג שְׁהָעֵדִים לֹא הִי' יָכוֹל לְהַזְמִינֵן.

מ"מ פִּינֵן דְּהוֹדָה מְחַמַּת הָעֵדִים לֹא הָוֵי מוֹדָה בְּקִנְס וּפְטוּר. כְּדָאֲמַר רַב"ש בְּב"ק ע"ה.

רָאֵה עֵדִים מְמַשְׁמְשִׁין וּבְאִין כו' וּבְכַה"ג חֲזִיב חֲצִי נֶזֶק וְעוֹד יֵשׁ לִישֵׁב בְּכַמָּה אוֹפְנִים וְאִין מְקוֹם לְהֶאָרִיף וְאֵסִיִּים בְּבִרְכָה הַמְשׁוֹלְשֵׁת יְהִי ה' עִמּוֹ דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ: הַק' מִשֶּׁה שִׁיק מְבָרַעְזָאוֹנָע: תְּשׁוּבָה קמ"ו אֶת חַג הַמִּצּוֹת יַחּוּג בְּדִיצוֹת.

הרב המופלג ומפולג בתורה. החרון ופגון כש"ת מו"ה מרדכי ליב קליין יושב בשבת תחפמוני בק"ק מיקלאש יע"א: מכתבו קבלתי זה איזה שבועות ושמחתי בתורתו ושלנתו יהי ה' עמו ויעל ותיים ושלום וכל טוב יהי במעונו וגבולו וע"ד הגמ"ר בפכ"א משבת שבתוך הדברים שהביא להתיר להניח לחלוב בהמה ע"י גוי מירושלמי דפסחים יע"ש על מתני' דאין מוכרין בהמה גסה לגוי.

כ' שם וצ"ע אמאי אסרינן גבי בכור תזבח ולא גיזה. בשר ולא חלב אם לא מטעם עבודה כדמשמע בר"פ ראשית הגז עכ"ל ואינו מוכן והגאון של"ה בבגדי ישע על המרדכי כ' לפרש דאסרינן לחלוב פסולי מוקדשין משום עבודה צ"ע למה יקרא עבודה ומ"ש דקאן לענין שבת הוא מותר וגם זה קשה.

ועוד עבודה דבכור אם נותן עליו משא בחרצור אסור משום עבודה ובשבת בחרצור שרי עכ"ל בקיצור והנה בהגהות מרדכי בקידושין בסוסי' תקס"ו הביא ג"כ ירושלמי הנ"ל ולא הביא צ"ע הנ"ל והנה יפה פינו מעלתו נ"י דאין עבודה דבכור ושבת שוין וכבר כ' כן מרו הגאון זצ"ל בחת"ס סי' ש"ה ולי קשה על פי השל"ה הנ"ל.

ע"ג עשבים והיא תולשת ואוכלת וילפינן לה במכילתא מדכתיב למען ינוח עביד לה נייח וכיון דהחלב מצערה דהרי משום זה התירו לחלוב ע"י גוי משום צעב"ח ובחליבה הוא נייח נפשה שרי.

כדדריש במכילתא והובא ברש"י בחומש במשפטים על קרא דלמען ינוח ולכו אפילו הני חליבה מלאכה שהבהמה עושית הי' מותר וצ"ע: אמנם גוף הדבר לחשוב חליבה וגיזה מלאכה לאסור משום שביתת בהמה אם הגוי חולב או גוזז לכאורה יש להביא ראיה ממכות דף כ' ע"ב דמסייבין לניקף ומסיק ר"א במסייע וחשבי' לי כאלו עשה הנקוף.

וה"נ שעומדת לחלוב ומנחת בלי נענוע לגזוז היא מסייע לגזיזה וחליבה וכמאן דעבדה היא גמי דמי אמנם ביאר הריטב"א שם ב' תירוצים ופליגו בהו הטו"ז ריש סי' שכ"ח באו"ח כ' לחלק דאין כל המסייעים שוין והיינו כתי' י"א.

וכ"כ ביו"ד סי' קצ"ח ובגקונדת הפסוק שם כ' כתי' השני לענין מלקות דווקא חשיב מסייע כמעשה עיי"ש. וא"כ נידון שלנו ג"כ איכ"ל דלא מקרי מלאכה דיידה.

מ"מ נראה לפי סברת הטו"ז בסי' שכ"ח הנ"ל ה"ה בגיזה דנהי דאין הבהמה עושית פלום אבל המחזיק אותה או קושר אותה לגזוז ומניח אותה לפני הגוזז הוא מסייע שיש בו ממש ע"י הבהמה ועובד וקעבדה על ידו סיוע למלאכת הגזיזה שיש בו ממש ואיכ"ל שהיא בכלל איסור משום שביתת בהמה דהרי גדולה מזו אמרו בשבת י"ט.

לב"ש דאית להו שביתת פלים. אפילו לא קעבדו מעשה רק שיעשה בו מלאכה דלא מקרי שביתה.

כ"ש פנ"ל: ואע"ג דהתוס' שם כתבו דאם מעבדין עורות ומכבסין בגדים. אין איסור משום שביתת פלים דהאדם עובד.

התם שאני דאין הפלי מסייע ולא מחזיק אותו מלאכה משא"כ במניח בו דבר שנעשה בו מלאכה. מכ"ש הקא זה נראה פוננת הגמרא.

הנ"ל להקשות ולכאורה יש להביא ראיה על זה מהא דאסר' התורה בפסולי המוקדשין גזיזה וחליבה ולפי מה שפיתבו התוס' בבכורות דף כ"ה ע"א ד"ה שער יש חילוק בין חולב לגזז דבחולב אסור החלב בדיעבד אבל בגזז אסור רק לגזז אבל אם גזז בדיעבד שרי הגזיזה מה"ת וכבר הביא המהרי"ט אלגזי בבכורות שם בשם תוס' חיצונית להקשות על זה עיי"ש ואפילו לפי מ"ש שם דמשמעות בשר ולא חלב משמע דיעבד מ"מ אפתי אי גזיזה מותר למה יהא אסור לגזז לכתחילה וע"כ משום דהוי כמו עבודה.

ומשום דמסייע בהדני וכיון דמסייע בהדני חשבנין פאלו גזיזה היא א"כ גם בשבת חסור משום שבתה. ואין לחלק: ולכאורה, קשה על זה ממה שאמרו בחולין דף קל"ה ר"פ ראשית הגז דאין נוהגין במוקדשין דמיקרו במקדיש חוץ מגזיזתן ופריד א"ה אפילו קדשי מזבח נמי א"כ מוכח דאין האיסור משום דהבהמ' עביד הגזיזה ונראה דהא בלא"ה סוגיא זו קשיא לדברי התוס' בבכורות כ"ה ד"ה שער הנ"ל דמפאן מוכח דאי הגזיזה שרי אין איסור משום לא תגזו ונראה דזה לא ס"ד דלא הוי מסיק.

דע"י הגזיזה פחשא א"כ אין לומר דטעם הגזיזה משום עבודה: דשאני עבודה דכחשא. ואפשר דמה"ת אסור פדמשמע בתמורה דף י"א ע"ב אבל לפי מאי דמסיק דגזיזה פחשי א"כ שוב איפא למימר דגם בגזיזה אסור מטעם עבודה וכנ"ל וא"ש: דברי הגמרא כמו שצריכין אנו לישוב לדברי התוס': והשתא דאתית להכא דאמרו בגמרא דגזיזה פחשי וא"כ התורה שצונתה לן על שבתת בהמה בשבת בל'.

למען ינוח וגומר ודרשו חכז"ל עביד לה גניח נפשה. א"כ אפילו לא חשבנין לה מסייע שיש בה ממש אפ"ה יש לומר דאסור לגזז אותה בשבת משום דבעינין למען ינוח וכו' ומינה דאסור לעשות בה מלאכה.

דמצערה ומכחשי ועפ"י האמור נראה. דכוננת הגמ"ר הנ"ל א"ש: בנדאי לענין חולב מותר למ"ד צבע"ח דאורייתא וע"ז אין חולק: והארבתי בזה בגוף הדין (בסי' ק') ועפ"י, האמור למעלה מוכן דברי תשובת מ"ע סי' קי"ב וא"ר סי' ש"ה ס"ק י"ט דאוסר שם לחלוב בהמה אפילו לאריס אלא א"כ הפקיר בהמתו.

וכ' הא"ר דאיכ"ל דמיקרי בלית בה צער בהחלב וצ"ע ואפתי אמאי אסור פינן דהגזיז אריס ואדעתא דנפשי קא עביד אמנם להנ"ל א"ש די"ל דס"ל דאסור משום שבתת בהמתו פינן דנעשה בגוף בהמה וזה דלא כדעת הירושלמי הנ"ל: ואגב אמינא.

מה דלכאורה קשיא לי. לפי מאי דקאמר בחולין דף קל"ה בגזיזה איפא אפחוישי בהמה.

ובתמורה י"א אמרינן בעבודה אית בי' משום אפחוישי ולא בגזיזה וראיתי בש"צ שהקשה קושיא זו ואין אני זוכר תירוצו ונראה לחלק. דבעבודה כל הנאתו ע"י העבודה שהיא אפחוישי והוא דבר המתכוון שכל עבודה היא אפחוישי והוא נהנה מזה אבל בגזיזה הנאתו וצרכו מהגזיזה ואין זה אפחוישי ואין הנאתו מן הכחישא אלא דהכחישא ממילא קאתי ע"י הגזיזה ואפשר דהוי פ"ר.

מ"מ פינן דרק מדרבנן פ"ר בדרבנן שרי פן נראה לפענ"ד לישוב ידידו הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאוןע: תשובה קמ"ז לברר אם מותר למויל ע"י ב' מזהלים בשבת: הנה בב"י יו"ד סוסי' רס"ו כ' דיש ליזהר שלא ימולו והרמ"א שומבתשובה סי' ע"ז האריד

בְּרֵאיוֹת לְהַתִּיר וְכֵן נוֹהֲגִין וְרֵאיוֹתֵי בִשׁ"צ מִכְּתָב ק"א וק"ב שֶׁהֵרֵב מְהֵרָ"ש נ"י הַאֲבֹדֶק"ק
צִיפְעֵר יע"א עָלָה בְּלָבוּ לְדַחֹת רֵאיוֹת רמ"א וְעֵשָׂה סְפִיקָא דְדִינוּ וְכ' עוֹד דְּמִסְפִּיקָא לִי אִי
שִׁינְיָה בְּכַה"ג אֵין שְׁלֵד"ע וְזֶה אֵינוֹ מוֹכֵן אִפִּי לְשִׁיטָתוֹ: וְכִי מוֹהֵל שְׁמַל בְּלִי שְׁלִיחוֹת אֵינוֹ
מִלָּה וְהָרִי אֶפִּילוֹ קָטָן פֶּשֶׁר בִּי"ד ס' רס"ד וְאִי מִשׁוּם מִצְוַת הַבָּאָה בְּעִבְרִיהָ.

שְׁכ' שָׁם לִישֵׁב הִישׁ"ש: גַּם בְּזֶה בִּמְח"כ אֶשְׁתַּמֵּט לִי דְבָרֵי תוֹס' רִישׁ לְוֹלָב הַגְּזוּל דְּכָל
שְׁאֵין הַמִּצְוָה בָּאָה ע"י עִבְרִיהָ אֵינוֹ מִצְוַת הַב"ע וְהָרִי עִבְרִיהָ פֶּאֶן שְׁלֵא גָמַר וּא"כ אֵין
הַמִּצְוָה בָּא ע"י שְׁלֵא גָמַר וְלֹא שִׁינְיָה פֶּאֶן מֵהַב"ע וּא"כ הַמִּצְוָה מִצְוָה.

וּא"כ מֵאֵי נִפ"מ אֵי מִקְרָא שְׁלֹוּחוֹ שֶׁל אָבִיו וְכִי שְׁכָר אָנוּ רוֹצִים לִיתֵן לוֹ אֶלָּא דְּמִמִּילָא
כִּינּוֹן דְּהַמִּצְוָה מִצְוָה גַּם שְׁלֹוּחוֹ שֶׁל אָבִיו הוּא בְּזֶה לְקַיָּים הַמִּצְוֹת מִלָּה. נְהִי שְׁלֵא הִי' לוֹ
לְשִׁמּוֹעַ שְׁלֵא לִיגְמַר וְאוֹן אָבִיו חֲזִיב עַל יָדוֹ אֲבָל לְמוּל.

שְׁפִיר הִי' לוֹ לְשִׁמּוֹעַ וּבִלֵּא"ה כִּינּוֹן שֶׁהֶמְל סוֹבֵר שְׁאֵינוֹ עוֹבֵר עִבְרִיהָ כְּכָר פְּתוּבֵי הַתּוֹס'
בְּקִדּוּשֵׁין דָּף מ"ב ע"א ד"ה אִמָּאֵי דְּבִשׁוּגָג לֹא שִׁינְיָה אֶשְׁלֵד"ע וְאֶפִּילוֹ לְפִי מ"ש הַפְּנ"י
שָׁם וּבִתְשׁוּבַת נוֹב"י. פֶּאֶן לְקַיָּים מִצְוֹת מִלָּה.

לְמָה לֹא יְהֵא חֲשִׁיב שְׁלֹוּחוֹ אֲמַנָּם בְּגוֹף הַדִּין כְּכָר כ' הַנוֹב"י חֲאו"ח ס' כ"ב מֵהַדו"ת
שְׁחִלְיָה לְהוֹרוֹת אִיסוּר לְאַחֲרִים וְשׁוֹנֵרֵשׁ הַפְּלָפוּל סוֹכֵב עַל ג' קוֹטְבִים. א' אִם נִימָא
דְּנוֹדָאֵי מִלָּה שְׁדוּחָה שְׁבַת הִינּוֹ מִלָּה כְּתִיקוֹנוֹ וּא"כ כִּינּוֹן שְׁלֵא גָמַר חִזְלָל שְׁבַת וְלֹא קַיָּים
מִצְוֹת מִלָּה וְלִזְנָה יְהֵא אִיסוּר לְעֵשׂוֹת חִיתוּף בְּלִי פְרִיעָה וְע"ז הִבִּיא הַרמ"א בְּתְשׁוּבָה ס' י'
ע"ו רֵאיוֹתֵיו מִעֲבוּדָה וּפְסַח שְׁאֶחָד שׁוֹחֵט וְחִבְרִיו זוֹרֵק אַע"ג דְּשְׁחִיטָה בְּלִי זְרִיקָה אֵינוֹ
דוּחָה.

וְזִרְיקָה מְעַכְבָּת. וְעַל פְּרָחָה כָּל שְׁנִיגְמַר ע"י חֲבֵרוֹ הָנִי כְּנִיגְמַר עַל יָדוֹ וְעַפִּי"ז כָּל הַדְּחִיּוֹת
שְׁכ' הָרֵב דִּק"ק צִיפְעֵר מְסַבְרַת הַפְּרָס לְחֻלְק בֵּין מִלָּה לְעֲבוּדָה וּמֵה בְּכָהּ הָרִי מ"מ מוֹכַח
שְׁגָמַר אַחֲרִים הו"ל כְּאֵלוֹ גָמַר הוּא וּבִלֵּא"ה לְמ"ד הוֹאִיל בְּמִלְאֶכֶת שְׁבַת.

כִּמ"ש הַתּוֹס' בְּפְסָחִים דָּף מ"ו סוֹף ע"ב ד"ה רַבָּה וְכו' וּא"כ הוֹאִיל וּבְיָדוֹ לְגַמְרֵן אֵין פֶּאֶן
חִיּוּב וְאִיסוּר דְּאוֹרְיִיטָא: אֶלָּא אֶפִּילוֹ לְפִי מֵה שְׁבִיבְרִיתִי בְּמִקוֹם אַחַר (ס' קל"ח וק"מ)
דְּלְמ"ד שְׁבַת דְּחוּי' לֹא שִׁינְיָה לְזַמַּר הוֹאִיל וְתוֹס' ס"ל כִּמ"ש הָרֵא"ש בְּפָרֵק יוֹה"כ ס' י"ד
דְּשְׁבַת הַתְּרָה.

אֲבָל לְפִי מ"ש הַרמב"ם בַּרפ"ב מְשַׁבַּת. דְּשְׁבַת דְּחוּי' לֹא שִׁינְיָה לְזַמַּר הוֹאִיל.

מ"מ שָׁרִי. מִטְעַם דְּכָל שְׁנִיגְמַר ע"י אַחֲרִים הָנִי לִי כְּגָמַר הוּא: וּבְזֶה מִינְשָׁב.

מֵה שֶׁהִקְשָׁה הַנוֹב"י דְּלָמָּה לֹא הִבִּיא הַרמ"א רֵאִי מִיּוֹמָא דָּף כ"ז ע"ב מר"ח דְּאָמַר בְּשַׁבַּת
שְׁבַחֲגַהּ הִי' פִּיּוּס ט"ז עִי"ש דְּאֶפְשָׁר ר"ח סוֹבֵר כִּמ"ד הַתְּרָה וְאֶמְרִינִין הוֹאִיל וְלִכְּהָ מִבִּיא
מִפְּחָ דְּלֹא מִשְׁתַּמֵּט תְּנָא וְגַם בְּמִתְנִי' דְּפְסָחִים ס"ד דְּקִאִי לְבַר פְּלוֹגְמִי' דַּר"י דְּהוּא ר"ש
דְּסוֹבֵר בְּיוֹמָא דָּף ח' דְּחוּי' וּא"כ גַּם אֶצֶל עֲבוּדָה דְּחוּי' וּאִפִּי"ה כְּמִעֲשָׂהּוּ בְּחוּל מִעֲשָׂהּוּ
בְּשַׁבַּת וּא"ש רֵאיוֹת רמ"א.

וּבִלֵּא"ה אֶפִּילוֹ הִי' סְבָרָא לְחֻלְק בֵּין מִלָּה לְעֲבוּדָה כְּכָר נִשְׁמַר הַרמ"א בְּזֶה שָׁם בְּתְשׁוּבָה
וְכ' דְּהָרִי בְּשַׁבַּת קל"ב רְצָה לְלַמּוֹד מִלָּה שְׁדוּחָה שְׁבַת מִעֲבוּדָה נְהִי דְּמִסִּיק דְּיִלְפִינִין

מביום מ"מ משמע דכל מה שהי' מלפנין מעבודה כף דינו אי ילפנין מביום ועד"ז סוכב
ג"כ: הר"א מה שהביא מהרשב"א דיליף פ"נ ממילה.

גהי דפריף תינח ונדאי ספק מאי איכ"ל משמע דלולא זאת אין חילוק ולא קשיא על
רשב"א ומ"ש הרב דק"ק ציפפער נ"י. דאיכ"ל דרשב"א סוכב כר"א דמכשירין נמי
דוחה.

ולדידי' הותרה לגמרי ולכף שרי אפילו אימא דלר"א נ"ל פן וכמ"ש המגיני שלמה בשבת
דף ק"ל ע"ב בתוס' ד"ה שלא ברצון וכו' מ"מ לרשב"א ליפא למימר פן. דרש"י בשבת
דף קל"א ע"א ד"ה ביום כ' דר"א לית לי' ה'א דרשב"א ז'הו הפלפול הראשון וראיות
הרמ"א נכונות:.

אמנם יש לדון אולי אסור לעשות בשנים. שע"ז יש חילול יותר.

גהי דמסברא אין חילול טפי. אם אהד קוצר ב' גרוגרות או שנים קוצרין כ"א פגרוגרות
מ"מ פתב השאג"א בתשובה סי' נ"ט דאיכ"ל פ"נ דפירש הראשון והשני מתחיל.

א"כ הו"ל פפירש דאינו חוזר על ציצין שאינם מעכבין דהו"ל פחילול חדש. וא"כ
פשמרבה בגברא מרבה בחילול ואיכ"ל דאפילו אסור דאורייתא איפא.

עיי"ש האריף. וע"ז אין ראי' מעבודה דהתם אין מרבה בחילול.

אמנם לפענ"ד נראה להכריח. דכה"ג לא חשיב פפירש.

מהא דאיתא בפירק ח"ל הממונה. דביוה"כ שקרצו ומירק אחר על ידו.

והא קי"ל בחולין למ"ד דשחט בו שנים. הרי הוא פחי לכל דבריו.

א"כ הרי הוא חייב בשבת וביוה"כ עליו משום חבורה אפילו לאחר ששחט בו שנים.
וכ"כ הפמ"ג באו"ח סי' שי"ו.

דגם בכה"ג איפא אסור חובל וכ"ש לפי מ"ש הרמב"ם פ"ח משבת ה"ז דחובל חייב
משום מפרק וא"כ פ"נ. דממרק משום דלדם הוא צריך פדאיתא בחולין דף כ"ט רע"ב
א"כ אי ס"ד דבכה"ג חשיב פפירש.

א"כ פ"נ דשחט בו שנים ואינו מעכב. שוב אינו דוחה שבת ויוה"כ.

ופירש ומרבה בחילול דאוריית': ומצאתי שבס' שלום ירושלים העיר קצת בזה אלא
ונדאי פ"נ שטפחו של זה בצד טפחו של זה לא חשיב פירש פ"נ שמיד שזה פוסק. זה
מתחיל.

ואפילו נימא דחשיב פפירש מ"מ לא ידעתי מנ"ל להשאג"א דפירש חשוב חילול טפי
מאי לי אם אוכל נבלות כל היום פולו או פירש ושוב אוכל וה"ה בחילול שבת. והא
דאמרינן בשבת דף קל"ג דפירש גרע לא שיש חילול טפי אלא כל שפירש.

פבר נגמרה מלאכת המילה. ואין פאן מה לדחות.

ולתיר מלאכה זו. דכל זמן שלא פסק מן המילה הפל נקרא על שם המילה.

וְנִדְחָה עַל יָדוֹ דָּכַל הַנְּטָפֵל לְמַצְוֵה כַּמַּצְוֵה כְּדַאיִתָּא בְּמַכּוֹת דְּרַף ה' ע"ב וְדוּחָה שְׁבֶת אֲבָל
בְּפִירֵשׁ וּמִתְחִיל מִחְדָּשׁ. אֵין פֶּאן מַה שְׂיִדְחָה הַשְׁבֶּת דְּהִידְדוֹר מַצְוֵה אוֹנוֹ דוּחָה עכ"פ מַהֲאֵי
דְּמַמְרָק אַחַר עַל יָדוֹ מוּכַח.

אוּ דבְּכַה"ג לֹא חֲשִׁיב פִּירֵשׁ: אוּ דְגַם בְּפִירֵשׁ. אֵין פֶּאן אִיסוֹר וְחִילוּל טְפִי וְכֵן נִרְאֵה
לְפַענ"ד וּא"כ מְבִנְיָא דְבב' מוֹהֲלִים אֵין פֶּאן אִיסוֹר דְּאוֹרִיִּיתָא: אֲבָל אַפְשָׁר דַּמ"מ
אִיסוֹר דְּרַבְּנֵי אִיפָא.

אוּ לְעוֹשֵׂה הַחִיתוּד. מְשׁוּם שְׂאִינוֹ גּוֹמֵר אוּ לְגוּף הַמִּילָה בב' שְׂמַדְרַבְּנֵי חֲשִׁיב חִילוּל טְפִי
בְּנַעֲשֵׂה ע"י ב'.

וּכְאֵלוֹ מְרַבֵּה בְּשִׁיעוֹר הַמְּלָאכָה. וּכְשֵׁם שְׂאִיסוֹר לְהַרְבוֹת בְּשִׁיעוֹר הַמְּלָאכָה אִם צָרִיף לְב'
אִיסוֹר לוֹ לְקוֹץ אֲפִילוֹ בְּחֻדָּא עֲקִיץ שְׂיֵשׁ בּוֹ ג' גְּרוּגְרוֹת.

אִם אֲפִשָׁר בב' אַע"ג דְּהוּי חֻדָּא טְרַחָא מ"מ חֲשׁוּבָה הַמְּלָאכָה יוֹתֵר עפ"י גְּוֹדְלָה. וּבְשִׁבֶת
מְלָאכָת מַחְשְׁבַת אֶסְרָה תוֹרָה וּא"כ אֲפִשָׁר פְּשֵׁם שְׂאִיסוֹר לְרַבּוֹת בְּכַמּוֹת הַמְּלָאכָה.

אֲפִילוֹ בְּחֻדָּא טְרַחָא. שְׁעִי"ז מִתְחַשֵּׁב הַמְּלָאכָה.

ה"נ בְּכַמּוֹת הָעוֹשִׂין אַע"ג שְׂאִינוֹ מוֹסִיף בְּטְרַחָא. מ"מ אִינוֹ דוּמָה מְרַנְבִּין הָעוֹשִׂין וְכו'
וְנִתְגַדֵּל הַמְּלָאכָה וְנִגְדַּד זֶה אֵין רֵאִי מְעַבְדָּה וּמְשַׁחֲטָה דְּמַרְק אַחַר: דְּהֵתֵם שְׂאִי דְּאֵין
שְׁבוֹת בְּמַקְדָּשׁ.

עַל זֶה סוּבֵב נִידוֹן הַשְּׁלִישִׁי דִּהְנוּב"י הַנְּ"ל כְּתִב כִּינּוֹן דְּלֹא מְצִינוֹ שְׂיֵשׁ אִיסוֹר דְּרַבְּנֵי מַה"ת
נַעֲשֵׂה אֲנִי וְנִאֲמַר דְּאִיסוֹר מְדַרְבְּנֵי: וְזֶה לְכַאוּרָה תִּימָה הָא בְּמַנְחוֹת דְּרַף ס"ג ע"ב וְס"ד ע"א
מְבִנְיָא. דְּאִיפָא אִיסוֹר דְּרַבְּנֵי בְּאִפּוֹשִׁי גְּבָרָא וְעֵינֵי בְּשִׁאג"א ס' נ"ט: שְׂצַדָּד לְכַאֵן וּלְכַאֵן
דְּאִיכ"ל רַבְּנֵי פְּלִיגוּ עֲלֵי עֵי"שׁ.

וּלְכַל הַפְּחוֹת בִּיו"ט כְּתִב. דִּישׁ לֹמֵר דְּאֵין אִיסוֹר בְּרִיבּוּי בְּגַבְרָא וְזֶה בְּאַמַּת אִינוֹ מְוַכְרַח
כ"כ.

דְּאִיכ"ל דְּוּוּקָא א"נ בִּיו"ט הַוְתֵּרָה לְגַמְרֵי מִשְׁא"כ מִיְלָה. אוּ עֲבוּדָה לֹא הַוְתֵּרָה לְגַמְרֵי
וּמְפֵל מְקוּם דְּבְרֵי הַשִּׁאג"א גְּכּוּנִים.

אַלִּיבָא דְּתוֹס' בְּמַנְחוֹת דְּרַף ס"ד וְרַשְׁבֵּי"א הַמוּבָא בְּר"ן שָׁם. דְּמַחְלָקוֹ בְּלֹא"ה.

בִּין יו"ט לְשִׁבֶת. וּלְדִידְהוּ בִּיו"ט רִיבּוּי בְּשִׁיעוֹר בְּחֻדָּא טְרַחָא: שְׂרֵי ה"נ רִיבּוּי גְּבָרָא בִּיו"ט
אֲבָל בְּשִׁבֶת לֹא שְׂמַעְנוּ.

מ"מ נִרְאֵה לְפַענ"ד. דְּמַקְצִירָה אֵין רֵאִי וְלֹא כַּמ"ש הֶרֶב מִק"ק צִיפְעָר נ"י הַנְּ"ל בְּמַכְתָּב
הַנְּ"ל דְּקַצִּירָה מְקַרֵי הַכְּשֵׁר.

וְגַם לֹא כַּמ"ש שָׁם דְּאִיכ"ל דְּהוּי כְּשִׁבוֹת בְּמַדִּינָה דַּא"כ הו"ל לְש"ס בְּמַנְחוֹת דְּרַף ס"ד
לְחַלֵּק בִּין הַפְּשֵׁט הַפְּסַח לְקַצִּירָה. אֲלֵא ע"כ הַסּוּגִיא שָׁם קֵאֵי אַלִּיבָא דַּמ"ד דְּפְלִיגוּ עַל ר"י
בְּעִירוּבִין ק"ג חִילוּק.

דְּאֵין שְׁבוֹת בְּמַקְדָּשׁ אֲפִילוֹ בְּמַדִּינָה. מִיְהוּ בְּלֹא"ה קִשָּׁה לִי עפ"י מ"ש הַתוּוּ"ט בְּר"ה פ"א
מ"ט ד"ה אוֹתוֹ.

דְּבָקִידוֹשׁ הַחוֹדֵשׁ אֶפִּילוֹ סֶפֶק מְחַלְלִין וְאֶפִּילוֹ מְכַשִּׁירִין: א"כ אִיךָ מְדַמֵּין שֶׁמֶּ לְהָא דר"י.
דְּנִרְאָה בְּעֵלִיל וצ"ע מִיְהוּ בְּאַמְתַּת קְוֹשֵׁית הַתּוֹיו"ט מִסֶּפֶק מִיֵּלָה לֹא קִשְׁשָׁה דְּכָאן הַמְצָנָה הַיּוֹם
וְנִדְאִי אֵלָא דְהַצְנֵרָךְ סֶפֶק.

משא"כ בְּמִיֵּלָה הַסֶּפֶק. אִם הַיּוֹם הַמְצָנָה עכ"פ נִרְאָה דְּמַקְצִירָה אֵין רֵאִי'.

דְּהֵתֶם דְּבִפְעַם אֶחָד יִחַלְלוּ ג' גְּבָרִי. אִיכָּא זִילוּתָא דְּשַׁבַּת וּבִלֵּא"ה דְּוִנְקָא הֵתֶם.

שְׂאִין מְוִקְרַח מִן הַמְּלֵאכָה שְׁהִיא קַצִּירָה שְׁלַ מְצָנָה. אֵין לְאַסְוֵר אֵלָא בְּמָקוֹם דְּאִוּוֹשָׁא
מִיֵּלְתָא.

אֲבָל כָּאן כִּינּוּן דְּהַמְּלֵאכָה מוֹכַחַת שְׁהִיא שְׁלַ מְצָנָה א"כ מִמֵּנ"פ אִם נִימָא דְּבִרְבּוּי גְּבָרָא
אִיכָּא חִילּוּל טְפִי דְּהִינּוּ הוֹאִיל וְנַעֲשֶׂה ע"י שְׁנַיִם וְאִינוּ דוֹמָה מְרֻבִּין הַעוֹשִׂין לְמִיעוּטִין
א"כ גַּם הַמְצָנָה חֲשׂוּבָה יוֹתֵר ע"י שְׁנַיִם וְאִיךָ נֶאֱחָז הַחֻבֵּל בְּתַרִּי רֵאִשִּׁין.

וְאִדְרָבָה יֵשׁ מְפֻנְרֵשִׁים דְּלִכְךָ מְצָנָה לְמַרְק כמ"ש רש"י בְּחֻלּוּן דְּרַף כ"ט ע"ב מְשׁוּם בְּרֻב
עַם הַדְּרַת מְלָךְ. עכ"פ נִרְאָה דְּזֵה פְּנוּנַת רמ"א בְּתַשׁוּבָה ס' ע"ו דְּאֶפִּילוֹ אֶמְרִינוּ רִבּוּי
בְּגָבְרָא בְּמָקוֹם מְצָנָה שְׁרִי כֵּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד מִסְבָּרָא.

דְּאִין רֵאִי מְקַצִּירָה: וְאֶמְיָנָא רֵאִי לְכָל אֵלוֹ ג' הַדֵּינָיִם. דְּלִית בִּי אִיסוּר מְשׁוּם הַחִזְתוּף
שְׂאִינוּ גּוֹמֵר וְלֹא מְשׁוּם שְׁמַרְבָּה בְּחִילּוּל לֹא מַה"ת וְלֹא מְדַרְבָּנּוּ מְהֵא דְּאֶמְרִינוּ בְּשַׁבַּת דְּרַף
קל"ג ע"ב דְּפָרִיךְ ר"פ אֶמְאִי לִימָא לִי אֶנָּא עֲבָדָא פִּלְגָא דְּמְצָנָה וְכו'.

וּפִי רש"י. כִּינּוּן דְּבִרְשׁוֹת עֲבִיד וְנִרְאָה דְּוִנְקָא קְאָמֵר רש"י דְּבִרְשׁוֹת עֲבִיד דְּאִי אֶפִּילוֹ הָיוּ
רַק אִיסוּר דְּרַבָּנּוּ.

לֹא הָיוּ בִּרְשׁוֹת וּמְמִילָא אִם לֹא נִגְמַר חִיב דְּכִיּוּצָא בְּזֵה אֶמְרִינוּ בְּשַׁבְּעוֹת דְּרַף י"ח דְּקָאֵמֵר
בְּסִמּוּף לְוִנְסָתָה אע"ג דְּוִנְסָתוֹת דְּרַבָּנּוּ שׁוּב נוֹכַל לְחִיבּוֹ בְּאַמְרָה נְטִמָּאֵתִי וְלֹא חֲשִׁיבָא לִי
כְּאִוּוֹס.

פ"ג ה"נ כָּאן נִהִי דְּהַתּוֹרָה הַתִּירָה לְמוּל מִיֵּלָה שְׁלִימָה וְאֶפִּילוֹ חֲצִי מִיֵּלָה אִם יִגְמְרָנָה הָאֲחֵר
אֲבָל אִם לֹא יִגְמְרָנָה הָאֲחֵר אִסוּר לוֹ לְמוּל וְכִינּוּן דְּאֶסְרוּ רַבָּנּוּ לְמוּל בְּב' גְּבָרִי. וְהוּא מִל
נִהִי דְּאִם אֲחֵר גְּמָרוּ לֹא הִי חִיב אֲבָל הַשְׁתָּא שְׁלֹא גְמָרוּ הָאֲחֵר אִינוּ אִוּוֹס בְּזֵה אֵלָא חִיב
מִן הַתּוֹרָה.

א"כ מִהֵתֶם עֲצָמוֹ. מוֹכַח דְּאֶפִּילוֹ אִיסוּר דְּרַבָּנּוּ לִיכָּא.

כֵּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד: דְּנִהִי דְּטוֹב לִינְהַר בְּעֲצָמוֹ כמ"ש ש"מ"מ חִלְיָה לְאַסְוֵר לְאַחֲרִים וּכמ"ש
הַנוֹב"י הַנְּל כֵּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד נְכוּן: תְּשׁוּבָה קמ"ה הַחִיִּים וְהַשְּׁלוּם לְהַאֲבָרָךְ הַרְבָּנִי
הַמְּוִפְלָא בְּתוֹרָה הַמְּוִפְלָג וְהַחֲרִיץ מוה' אֶהֱרֵן שְׁמוּאֵל נ"י: מְכַתְּבוֹ קַבְּלָתִי וְהִנֵּה וְנִלְדָּ שְׁנוּלֵד
בְּשַׁבַּת סִמּוּף לְצֵאָה"כ.

וְלֹא נוֹדַע אִם כְּבָר הִי בִּיה"ש. כְּבָר דִּינוּ אֶמְוֵר בֵּא"ר ס' ש"ל א"ס"ק בְּשֵׁם הַבֵּיא בְּשֵׁם
הַרְדָּב"ז דְּאִינוּ נִימּוּלִי בִּיּוּמוֹ.

וְלֹא חֲשַׁבִּינוּ זֵה לִס"ס. ס' אֵין עֲדִינּוּן בַּה"ש.

ואת"ל הוא בה"ש שְׁמָא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת גּוֹפֵי'. יום הוא וַיֵּשׁ לְהִבְיָא רַאִי לְזָה דְכִיּוּצָא בְּזָה דְיִיק הַב"ח בְּסִי' רַס"א וְהוּבָא בַמַּג"א ס"קא וְשֵׁם דְאַפִּילוּ סְפַק בִּיה"ש לָא מְקַרִי ס"ס: וְאַפִּילוּ לְעֶשֶׂר אֶת הַנּוֹדָאֵי אָסוּר.

וכ"ש בְּגִידוֹן שְׁלָנוּ וְהַטַּעַם כ' שָׁם בְּס' תּוֹס' שְׁבַת וּבַפּמ"ג מְשׁוּם דְהָיִי סְפַק חֶסְרוֹן יְדִיעָה וְלָא מְקַרִי סְפַק עֵי"ש. וְלְכַאוּרָה י"ל דְבַפְּשִׁיטוֹת מְמַקְוִמוּ הוּא מְוַכְרַע דְהָרִי ר' יוֹחֲנָן אָמַר בְּשַׁבַּת דָּף ל"ה סוּף ע"א דְהִלְכָה כַר"י לְעַנְיָן שְׁבַת.

וְהִלְכָה כַר' יוֹסִי לְעַנְיָן תְּרוּמָה וַא"כ מְסַפְקָא לִי אִי קי"ל פְּרִי יְהוּדָה אוֹ כַר' יוֹסִי וַא"כ בְּלֹא"ה פֶּל בַּה"ש הָיִי ס"ס סְפַק אִם הוּא בַה"ש וְס' יוֹם. וְע"כ דַּכְּה"ג לָא מְקַרִי ס"ס.

וְשֵׁם א"ל הַטַּעַם מְשׁוּם חֶסְרוֹן יְדִיעָה. דְכָבֵר כ' הַתּוֹס' שְׁבַת בְּסִי' רַס"א.

כִּיּוֹן דְסְפַק הוּא לְכָל הָעוֹלָם שְׁפִיר מְקַרִי סְפַק וַאפִי"ה לָא חֲשִׁיב ס"ס. וְע"כ מְשׁוּם דְשֵׁם אוֹנָס חַד הוּא וְכַמ"ש בְּשָׁלוּם יְרוּשָׁלַיִם ס"פ ר"א דְמִילָה וַא"כ גְּפִשֵׁט ס' הַגָּ'ל.

וְגַם מוּכַח דְלָאוּ מְטַעַם שַׁכ' הַפּמ"ג בַּאו"ח סִי' שַׁל"א ס"קב בַּמַּג"א. מְשׁוּם דְאוּקְמָה בְּחֻזְקַת מְעוּבָרַת.

הַשְּׁמָא הִיא דִּילְדָה. אָמַרִינוּ כּוֹן.

דְהָרִי כָּאֵן נּוֹדַע לָנוּ הַזְּמַן. שְׁנוּלַד רְבִיעִית שְׁעָה קוֹדֵם הַלִּילָה וְהַסְפַק הוּא רַק עַל הַדִּין וְלֹא שְׁיִיף חֻזְקַת מְעוּבָרַת אָמַנָם אָפִילוּ אִם מְסַפְקָא לָן עַל הַזְּמַן.

אִם נוֹלַד חֲצִי שְׁעָה קוֹדֵם צַאה"כ אוֹ רַק רְבִיעִית שְׁעָה קוֹדֵם צַאה"כ וְגַם נּוֹדַע לוֹ זְמַן צַאה"כ הוּא לְמַשָּׁל בְּשְׁעָה ו' וַא"כ הַסְפַק הוּא רַק עַל הַלִּילָה. אִם הִי' קוֹדֵם אוֹ מְאַחֲרָה.

אִפִּי"ה לַפְעַנ"ד דְבָרֵי הַפּרַמ"ג קָשִׁים. הִנֵּה בְּנוֹדָאֵי מ"ש בְּשָׁלוּם יְרוּשָׁלַיִם שָׁם אֵינוּ מוּבָן שַׁכ' דְנִגְדַד זֶה אֵיכָּא חֻזְקַת יוֹם.

שְׁהָרִי עַל הַזְּמַן אֵין סְפַק לָן וְנוֹדַע לְמַשָּׁל בְּשְׁעָה ו' הוּא לִילָה. וְרְבִיעִית שְׁעָה קוֹדֵם הוּא בִּיה"ש.

וְקוֹדֵם לְזָה הָיִי נוֹדָאֵי יוֹם אֵלָא שְׁאָנוּ מְסוּפְקִין. אִם נוֹלַד בְּאוֹתוֹ רְבִיעִית שְׁעָה.

אוֹ קוֹדֵם וְאֵיף גִּילָף בְּתַר חֻזְקַת הַזְּמַן. וְאִם מְזִירֵי הַשָּׁלוּם יְרוּשָׁלַיִם דְנוֹדַע לָן שְׁנוּלַד רְבִיעִית שְׁעָה קוֹדֵם שְׁעָה ו'.

אֵלָא שְׁמְסַפְקָא לָן אֵימְתִי צַאה"כ א"כ אַז שְׁיִיף חֻזְקַת יוֹם וְנִימָא דְכָל דְנוּכַל לְאַחַר וְלוֹמַר בְּזַמַּן מְאַחֲרָה הוּא צַאה"כ וְנוֹקִי הַיּוֹם עַל חֻזְקַתוֹ אַז שׁוּב לָא שְׁיִיף חֻזְקַת מְעוּבָרַת (וּבְאַמַּת אָפִילוּ בְכַה"ג נְרָאָה לַפְעַנ"ד דְלֹא שְׁיִיף חֻזְקַת יוֹם).

דְהָרִי יְדַעְנוּ דְבָיוֹם יֵשׁ שְׁעוֹת וְרַגְעִים שְׁהֵם יוֹם. וְגַם יֵשׁ שְׁעוֹת וְרַגְעִים שְׁהֵם לִילָה וְכָל שְׁעָה וְכָל רַגַע הוּא בַפ"ע וְאִם מְסַפְקָא לָן אִי גַם אוֹתוֹ רַגַע הוּא יוֹם.

לֹא שְׁיִיף לוֹמַר דְאוּקִי אַחֲזָקָה. דְכָל רַגַע הוּא זְמַן בְּפָנֵי עֲצָמוֹ.

וְעָלְיוּ אָנוּ מְסוּפְקִי' אִם הוּא מְהַשְׁעוֹת וְהַרְגְעִי' שְׁהֵם יוֹם. אוֹ מְהַשְׁעוֹת וְרַגְעִים שְׁהֵם לִילָה: וְעַל דְרָף זֶה הַסְּבָרַתִי וְיִשְׁבַּתִי בְּמַקוֹם אַחַר דְבָרֵי הַר"ן ר"פ יוה"כ.

דכ' דבין השמשות מקרי איקבע איסורא ונהיננו מטעם ה"ל: דכל הזמן פאלו מונח לפנינו ויש בו מיום ויש בו מלילה. ואנו מסופקים רק על הרגעים אלו.

אם אלו הרגעים הם משל יום. או מהלילה ומקרי איקבע עכ"פ חזקת היום לא הבנתי בשום אופן) אמנם גוף דברי הפמ"ג לא הבנתי דלכאורה קשה לי דאי נימא אוקי אחזקה.

א"כ מדוע אמרו בירושלמי רפ"ג דיומא ורפ"ב דר"ה דע"א נאמן לומר דנולד בשבת למול אותו בשבת דהא קי"ל דע"א אינו נאמן נגד החזקה כדקי"ל ביו"ד סי' קכ"ז ולכאורה א"ל כמ"ש הפ"י ריש חולין. ובקידושין דף ס"ג דאפילו נגד חזקה אם החזקה איתרע.

ע"א נאמן וה"נ איתרע חזקתו אמנם התוס' בכמה דוכתי בגיטין ב' ע"ב בתוס' ד"ה ע"א נאמן שכ' דנאמן כל אדם על השחיטה משום דבידו ולא כ' כהפנ"י דאיתרע חזקתו. משא"כ בעלמא וע"כ דתוס' לא ס"ל סברת הפ"י ה"ל ונתוס' בעצמם: כ' בב"מ דף ק' פ"א ד"ה הא מני וכו' סברא זו.

דאיכא חזקת מעונבת וכו' וא"כ קשיא למה ע"א נאמן לומר שנולד בשבת. כדי למולו בשבת ובאמת בלישנא דירושלמי משמע משום דהוי מלתא דעבידא לאגלווי נאמן.

כשם שמתרץ שם לכו' נאמן ע"א לומר האיר המזרח אבל הדבר קשה מאי עבידא לגלויי שנייה בזה ובלא"ה כל דברי הירושלמי תמוהין למה לא יהא ע"א נאמן באפילו תימא משום דאתחזק בחזקת מעונבת וגם האיר המזרח תאמר דמקרי נגד חזקת לילה.

ואע"ג שפכתתי למעלה. דלא מסתבר לומר פן איכ"ל דמ"מ הפהו הי' בחזקת איסור לעבוד עבודה ומסופק.

אם כבר פסק זמן איסורו. ומקרי שפיר אתחזק: אבל שם קאמר דנאמן לומר דנולד במ"ש כדי לטלטלו בשבת עיי"ש בפי' קרבן העדה.

ונה בנודאי קשיא. דהא בכה"ג אדרבה חזקת מעונבת מסייע לע"א לומר דנולד במו"ש. מיהו גם זה יש לישיב עפ"י מ"ש לעיל דהיכא דנודע לן הזמן מתי נולד אלא שמשפיקא ל אם באותו הזמן עדיין יום הוא דאז לא שנייה חזקת מעונבת. אדרבה שנייה חזקת היום ואפי"ה ע"א נאמן ויהי' לפי"ז ראי' דלא כסברתי דלעיל.

דגם כה"ג מקרי אתחזיק מ"מ קשיא אמאי נאמן ולכאורה הי' אפשר לומר דהירושלמי סובר כמ"ד דאפילו נגד חזקה נמי ע"א נאמן דהרשב"א ביבמות פ"ז כ' דתליא בתרי לישנא עיי"ש. אבל בירושלמי משמע דטעמא דנאמן משום דעל"ג.

ונה לא הבנתי האיה על"ג ולכו' נראה לפענ"ד כמו דאמרי' בקידושין דף ע"ט ביומא דמשלם שית. לא אמרינן השתא היא דבגרה משום דבאותו יום עביד להשתנות.

וחזקה דמעיקרא לא מקרי חזקה. וא"כ ה"נ פינו דמשלם ימי הריון וכ"ש אם האשה פורעת לילד.

שוב אין פאן חזקה ולא אמרינן השתא היא דילד'. ונהא דכתבו התוס' בב"מ דף ק'.

דאָמרינו חזקת מעופרת היינו בלא נודע לן שפרעה ללדת. אבל בכרעה לילד בנודאי לא גרע מיומא דמשלם שית ולית פאן חזקה דמעיקרא.

פן נראה לפענ"ד: ונראה דהירושלמי הנ"ל פליג על זה. מדאחי עלה משום מילתא דעל"ג ונראה אדרבה מירושלמי מדאמר גם במו"ש נאמן דנולד וקשה הא לזה נודאי אין חזקה. ולמה לי משום דהוי גלויי מלתא. ולכך נראה דהירושלמי סובר דהוי כמו יומא דמיקשלם שית וס"ל לרב בקידושין שם.

דאָמרינו מדהשתא בגרה גם מעיקרא נמי בגרה ולכך קמ"ל דע"א נאמן לומר דנולד בשבת ר"ל אם הספק ביום ו' אם נולד בו או בשבת נאמן נגד חזקה דהשתא. וכן נאמן אם הספק במ"ש נאמן לענין לטלטל.

אע"ג דאיכא נגד ב' חזקות. חזקה דהשתא.

וחזקת לא פלו דדשיו. אפי"ה נאמן דהוי רק גלויי מלתא ושוב ראיתי שפרן זצ"ל בחת"ס חאו"ח סי' פ' כ'.

דמשעת הקשותה בלדתה הולד נולד ואתאי נולד ואתאי כמו מקנה. ואמרינו מדהשתא נולד מעיקרא נמי וכו' ולא שייך חזקה דמעיקרא אלא דהשתא.

ומטעם דחשיב דהירושלמי רק גלויי מלתא בעלמא פיון דמסתם נודע הדבר אז בשעת לידה ואין פאן רק גלויי מלתא. וכעין שכ' הרמב"ן והר"ן ר"פ פא סימן לענין בדיקת שערות.

דכל כה"ג הוי רק גלויי מלתא וכדאמרינו בהחולץ דאשתמודעינהו דאחנה דמיתנא הוא מועיל אפילו עפ"י קרוב ואשה. דהוי רק גלויי מלתא ולזה פיון הירושלמי.

מעיקרא אמר גבי האיר המזרח דאפשר לגלות הדבר. ופרוץ דלמא אדהכי והכי האיר אין פאן עבידא לגלויי.

ומשני חכימו מילתא והוי רק גלויי מלתא. ומטעם זה מסנים הירושלמי.

דגם ע"א נאמן לומר נולד בשבת ואינה ובאמת תמהני למה לא הביא הרמב"ם והש"ע דע"א נאמן על זה. ועכ"פ הדין דין אמת.

דכל דמסתפק לן אם נולד ביה"ש. אין מלין אותו באותו היום וכ"ש בשבת.

פן נראה לי: תשובה קמ"ט בעזה"י יום ו' עש"ק לסדר וישב תרל"ז לפ"ק חוסט יע"א החיים והשלום וכל טוב להרב המופלג בתורה וביראה כש"ת מוה' משה סופר יושב בשבת תחכמוני בקהל ברעזאוויון: מכתבו קבלתי וראיתי שאין בו צורך שעה ולזאת אשתהה עד היום.

הנה מעלתו נ"י העיר על המדרש תנחומא בפ' וירא על פסוק המכסה אני מאברהם וכו' למדינו רבינו מי שנולד לו ב' בנים א' בע"ש וא' בשבת ושכח ומל את ש"ש בשבת או את ש"ש בשבת בע"ש.

מהו שְׁיָהָא חַיִּיב עכ"ל וְהַקְשָׁה מְעַלְתוּ מֵאֵי שְׁיָיִכוֹת יֵשׁ לְהַשְׁאֵלָה לְמַקְרָא הַזֶּה. וְהַשְׁנִית
מֵה דְאֲשַׁמְעִינָן אִם מְלָ שְׁל שַׁבָּת בַּע"ש חַיִּיב.

מֵה הַתְּחִיבוֹת יֵשׁ בְּזָה וְאִם כְּוָנְתוּ דְמַתְחִילָה מְלָ אֶת שַׁבָּת בַּע"ש. וְאַח"כּ מְלָ אֶת שְׁל
ע"ש בַּשַּׁבָּת.

אָז חַיִּיב. הָא זֶה כַּש"כ מְהַרְיָשָׁא.

דְּהָא בְּרִישָׁא מֵיִרֵי שְׁיֵישׁ לוֹ תִינּוֹק לְמוֹל בַּשַּׁבָּת. וְא' בַּע"ש וְשָׁכַח וּמְלָ אֶת שְׁל ע"ש בַּשַּׁבָּת.
וְאָז הָרִי טְעָה בְּדַבְרֵי מַצְנָה. וְעָשָׂה מַצְנָה.

שְׁהוּא טְעָה עַל הַתִּינּוֹק שְׁל ע"ש שְׁהוּא שְׁל שַׁבָּת. וּמְלָ אוֹתוֹ בַּשַּׁבָּת.

וְא"כ טְעָה בְּדַבְרֵי מַצְנָה. וְאֵעִפ"כּ חַיִּיב: מַכ"ש בְּהַסְפִּיא דְכָבֵר מְלָ אֶת שַׁבָּת בְּעָרְב
שַׁבָּת וְאָז אֵין עָלָיו עוֹד שׁוּם חַיִּיב לְמוֹל בַּשַּׁבָּת.

וְהוּא מְלָ בַּשַּׁבָּת אֶת שְׁל ע"ש וְא"כ לֹא טְעָה בְּדַבְרֵי מַצְנָה. כִּי אֵין עָלָיו בַּשַּׁבָּת שׁוּם מַצְנָה.

וְא"כ כ"ש שְׁהוּא חַיִּיב: וּלְפַעַנ"ד. גְּרָאָה בְּנוֹדָאֵי דַעַת בַּעַל הַמְדַרְשׁ הַזֶּה קָאֵי לַר"א דַס"ל
בַּשַּׁבָּת קַל"ז דְטְעָה בְּדַבְרֵי מַצְנָה אֲפִילוּ עָשָׂה מַצְנָה חַיִּיב.

עֵי"ש הַטַּעַם וְאֵין זֶה חִידוּשׁ דְדַרְנָה הַמְדַרְשׁ לְהַבִּיא דְכָרִים אַף שְׁהֵם שְׁלֹא אֲלִיבָא
דְהַלְכָתָא. לְפִי הַצְנוּרָה אֲלִיו לְבָאָר דְכָרִי הָאֲגָדָה.

וּלְכָה אֵין לְמַדִּין הַלְכָה מִן הַמְדַרְשׁ. וְלֹא קָשָׁה אֲלֵא קוֹשְׁיָא שְׁנִי דְאֲמַאי נִקְט מְלָ שְׁל שַׁבָּת
בַּע"ש דְחַיִּיב בַּמַּכ"ש פְּדִלְעִיל וּלְפִיעַנ"ד אֲפֹשֶׁר לֹא מְרַעַפ"י מֵאֵי שְׁהַקְשָׁה הָרֵא"ש בַּשַּׁבָּת
דָּף קל"ה עַל רַבִּינוּ שְׁמִשׁוֹן דְסוֹבֵר בְּמֶל תוֹרָה ח' צָרִיף לְהַטִּיף מְמַנּוּ דַם בְּרִית וְאֲפִילוּ
בְּדִיעֵבַד אֵינּוּ יוֹצֵא.

א"כ לְמָה אֲמַרִּינוּ הַמְלָ שְׁל שַׁבָּת בַּע"ש. לֹא גִיתָן אֲצִלוּ שַׁבָּת לְדַחוּת: הָא צָרִיף לְהַטִּיף
מְמַנּוּ דַם בְּרִית.

אַח"כּ בְּיוֹם הַח' וּמְרָן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס זצ"ל בְּחִידוּשָׁיו לְשַׁבָּת שָׁם. וְכֵן שְׁמַעְתִּי מִפִּיו
הַקְדוּשׁ תִּי דְהַגָּה קִטָּן שְׁחַלְצָתוּ חַמָּה אוֹ שְׁיֵישׁ לוֹ שְׁאָר חוֹלָאֵת.

אָז אֵין רִשְׁאֵין לְמוֹלוּ קוֹנְדָם שְׁיַעֲבָרוּ ז' יָמִים לְאַחַר שְׁיַתְרַפָּא מִן הַחוֹלָאֵת. וְא"כ אִם מְלָ
אוֹתוֹ בַּע"ש וְהָי חוֹלָה כְּמוֹ דְכַתִּיב בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיוֹתָם פְּאָבִים וְא"כ אֵין רִשְׁאֵין לְהַטִּיף
לוֹ דַם בְּרִית בְּיוֹם הַשַּׁבָּת.

כִּי צָרִיף לְהַמְתִּין עַד שְׁיַתְרַפָּא. וְא"כ לֹא גִיתָן שַׁבָּת לְדַחוּת אֲצִלוּ וּמִיָּנֹשֵׁב קוֹשְׁיַת הָרֵא"ש
עַל הַרַבִּינוּ שְׁמִשׁוֹן: וְא"כ אֵיכ"ל דְכְּוָנְתָה הַמְדַרְשׁ הַנֶּ"ל שְׁקַדָם וּמְלָ אֶת שַׁבָּת בַּע"ש.
וּבַשַּׁבָּת הַטִּיף אַח"כּ דַם בְּרִית חַיִּיב ע"ז. דְלֹא גִיתָן שָׁב לְדַחוּת אֲצִלוּ וּבִלְא"ה י"ל דְאֲפֹשֶׁר
דְהַתְנַחוּמָא קָאֵי גַם אֲלִיבָא דְהַלְכָתָא'.

לְפִי מ"ש הַתּוֹסֵס חֲדָשִׁים ר"פ לוֹלֵב וְעַרְבָה דְדוֹנוּקָא אִם טְעָה מַחֲמַת טְרִדוֹת מַצְנָה אָז פְּטוּר
אֲבָל אִם אֲמַר מְוֹתֵר וְטְעָה בְּדִין וְשָׁכַח הַדִּין. בַּכַּה"ג לֹא אֲמַרִּינוּ טְעָה וְעָשָׂה מַצְנָה פְּטוּר.

ובלא"ה מצינו לשון שכח דהוי כפושע ומזיד. כמו שהביא המג"א בסי' תקכ"ז ס"קו בשם היש"ש ועל קושיתו הראשונה דמה ענגן דרש זה לקרא זה.

כבר ידוע דרף המדרשים דמביאין איזה דרשה וילבסוף עושין סמוכין להפרשה. וה"נ מבואר שם במדרש שבזכות מצות מילה זכה אאע"ה שיתגלה השי"ת אליו פשם שהוא גילה העטרה שהוא דוגמת אות י' לאות ברית בין האדם להשי"ת וסילוק הפיסוי ואנטם הערה.

ומדה פנגד מדה אמר הקב"ה המכסה אני: ונראה עוד שביאר שם במשל הזה שאם מל של שבת בע"ש. שצריכין אנו לעשות המצוה פמאמרו ואין לנו לעשות המצוה כפי שכלינו אלא כמו שצוה השי"ת דלפעמים אם עושה לפי שכלו לא די שאינו זריז ונשכח אלא זריז ונפסד: ולכך נראה דצוה השי"ת גם המצות השכליית בתוה"ק כדי להרגילנו לעשות הכל לשם שמים פי האדם קצר הראות ובין חסר וטועה הרבה פעמים.

ונה נראה הפירוש מ"ש השי"ת כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וכו' לעשות צדקה ומשפט וכו' למען הביא ה' על אברהם שהוא מזהיר על זה ושמרו דרף ה' לעשות צדקה ומשפט אפילו במצוה שהיא שכליית ושמרו דרף ה' ולא יעשו כפי שכלם.

כמו שנראה כי לפעמים טועה מדרף השכל. והביא ראי' על זה למען הביא ה' על אברהם. היינו שהשי"ת הזהיר בתוה"ק וכן הזהיר את אברהם קודם מתן תורה. כמ"ש חכו"ל על לקרא.

והובא בפרש"י בפ' תולדות בקרא וישמור משמתי חקותי ותורתי שגם על מצות שכליית צוה ה'. וכ"ש למען הביא וכו' על אברהם אשר דבר אפילו אשר דיבר אברהם מצד שכליית ג"כ הביא ה' עליו והזהיר אותו על כך.

ועל כרחך ללמד שאדם חלוש בשכלו וכן צוה הוא לביתו אחריו ומצד זה אהב ה' אותו וזה המשך של הפרשה. ועל זה ג"כ הביא ג"כ ראי' לזה ממצות מילה.

אף דהי' זריז ומל את של שבת בע"ש. הרי אף דנדדרז נתחייב ע"י זה.

ולכן אין לנו לעשות כ"א כמו שצוה ה': תשובה ק"נ ומה שהעיר עוד ע"ד הנמוק"י שכ' בנדרים פדעת הרשב"א דאפילו איפא הנאה בהדי עשיית המצוה אמרינו מצוה לל"ב ואפי"ה אמרינו דמודר הנאה ממעין.

אסור לטבול בו בימיה"ח. וקשה מזה על הרשב"א ות"י הנמוק"י פיון דאינו אלא להכשר מצוה ע"כ אסור ומעלתו נסתפק בכוננתו.

ולי נראה הפשטות כפירוש השני שכ' מעלתו דאין חילוק אם קפץ בכל גופו מיד למעיין אפילו בכה"ג הוי הכשר דהטבילה מצד עצמה אינה מצוה. אלא באה להכשירו לאכול בקדשים וגרע משאר מצות.

כן מורה פשטות לשון הנמוק"י אלא שאני אמרתי בלא"ה לישוב קושיא הנ"ל על הרשב"א מהנדור הנאה ממעין. דכבר הקשה הטורי אבן על הר"ן בסוגי' דריחא מילתא.

דכתב דבהנאה לא שיק פסיק רישא. פיון דאין מתכוון ליקנות לא הוי הנאה דדוןקא באכילה אמרינן המתעסק בחלבים ועריות דחייב אפילו אינו מכוון ליקנות פיון שהוא לגופו.

אבל בהנאה אינו כן. אפילו הוי פ"ר מותר.:

ומקשים עליו מהנודר הנאה ממעין. ואמרת לישב עפ"י דעת הרשב"א בתשובה המוכא בב"י ביו"ד סי' קכ"ג שכ' דאסור לרחוץ בסתם יינם משום דילפינן דרחיצה הוי פשתני' דכתיב ותבא כמים בקרבן וכשמן בעצמותיו עיי"ש.

וא"כ פיון דלפי סברא הנ"ל מדרבנן חשוב סיכה פשתני'. ובפשתני' חייב דהוי פמתעסק בחלבים ועריות וחייב.

ע"כ אסור לרחוץ בו וממילא איכ"ל ולישב נמי קושית הנמוק"י על הרשב"א. דרשב"א לשיטתו דנהי דס"ל לרשב"א דאפילו איכא הנאת גוף.

בטל הנאת הגוף אצל הנאת המצנה היינו הנאה חיצונה שהיא משותפת לתרנוייהו להמצנה ולגוף איכ"ל דהאי טפל לזה. אבל הנאה שפא ונכנס לתוך גופו כמו מים בעצמותיו שזה אינו צורך להמצנה אי אפשר לומר שהנאה זו תתבטל אצל הנאת המצנה דמה ענין זה לזה.

דקא לענין המצנה לא צריך שיכנס בעצמותיו וע"כ שפיר אמרינן הנודר הנאה ממעין אסור לטבול בו כן נראה לפענ"ד נכון ואפשר להעמיס זה בלשון הנמוק"י הנ"ל. אמנם בגוף הסברא של תשובת הרשב"א הנ"ל דרחיצה הוא פשתני' האריף במגיני שלמה בשבת דף ל"ט.

והרבה להקשות עליו ואין כאן המקום להאריך בזה: ומה שביקש ממני להודיע לו ע"ד הציניג במנעלים שנתברר שהוא שעטנז זה אמת. אבל הציניג צריף לזהר בזה וליחזקו אינו שעטנז ולא אמרתי לזהר ממנו וגם הגעמינינעריציניג יש מהם שהעידו עליהם שאינם שעטנז שגם העליון מצמר ציגען האר ומהם שיש בהם חשש שעטנז היינו איינגעפיטערטין הוא משל פשתן וכיוצא בו וזה שרק דבוק בדבק הוא רק פלאים מדרבנן כמו שאר לייוואנד.

ויש שהוא מחובר מיד בשעת אריגה ואז אם הוא מעורב פשתים וצמר הוא פלאים דאורייתא וראיתי עדות של הפאבריקאנט שאמר ג"כ שיש שנעשה בהכשר במיני פשתן. ואי נוכל לסמוך על אמירת האנמן.

כבר כתבתי במקום אחר פלפול בזה אי אנמן לא מרעא אומנתו במילתא דעל"ג וסוף דבר שהרבה מיני ציניגען יש ספק שקרוב לנודאי שהם שעטנז וצריף לזהר בזה ולחקור ואחתום בברכה ויהי' ה' עמו ויברך אותו ואת ביתו דברי דידו הדורש שלומו: הק' משה שיק מברעזאונע תשובה קנ"א חוסט יום ו' עש"ק פ' ניחי תרל"ז לפ"ק: החיים ושלום וכל טוב לתלמידי הרב המאוה"ג הגופלג בתורה כש"ת מו"ה שלמה שיק אבדק"ק קארצאג יע"א: מכתבך הראשון גם השני קבלתי ושאלת בענין מי שלא מל אפילו פעם אחת אם רשאי למול בשבת דמבואר בש"ע באנרח חיים סי' של"א וביו"ד סי' רס"ו מי

שלא מל פ"א לא ימול בשבת ושאל מעלתו אם אין פאן שום מוהל אחר אם רשאי או ידחה המילה על אחר שבת ובס' כ"ס תשובה נ"ד כ' דאפילו בכה"ג לא ימול ובתשובת מהרי"א סי' רנ"ד כ' דימול ושניהם לא הביאו דברי תשובת שבות יעקב ח"ג סי' כ"ה שאם אין מוהל אחר וא' יודע בעצמו שיכול למול שרי עיי"ש.

ולפענ"ד אין פאן מחלוקת כלל. דגוף הדבר של דין הגה של מרדכי דלמד מהסוגיא דביצה דף ל"ז דליבון רעפים צריף לבודקו א"כ אנו דקי"ל דאין חוששין שמה יפקעו איה למד משם דחיישינן פאן שמה יקלקל ולפענ"ד בזה דעיקר האיבעי' של הש"ס אי בעינו שיהא בדין פאן בדין א"נ או לא: ולכאורה.

דבר זה תליא בפלוגתא דהואיל ורבה ס"ל בפסחים דף מ"ה הואיל ואי מקלעי אורחים קזי לי השתא נמי קזי לי אפילו אם באמת לא מקלעי אורחים מ"מ כיון דאפשר דמקלעי וצ"ל או דנהי דאינו לוקה.

מ"מ איסור דרבנן איכא וה"נ קאמבעי' לי'. אי יש איסור דרבנן.

א"נ דכאן ברעפים הרעיתא ברעפי' עצמם. ואם יפקעו יתברר למפרע שלא הי' בו צורך א"נ וגרע מהואיל אי מקלעי אורחים דהי' אפשר וממילא מי שלא מל דאפשר שיתקן תיקון גמור וימול פראוי דאינו תלוי בגברא שיקלקל דווקא א"כ לפי מ"ש התוס' בסוגיא דהואיל דלכף לא אמרינן בכל מלאכת שבת הואיל ואי מתרמי חולה שיש בו סכנה ותי' דחולה שיש בו סכנה ל"ש וממילא אם אפשר בנידון שלנו שימול פראוי אין פאן איסור דאורייתא: אלא שפבר כתבתי במקום אחר (תשובה קל"ח וק"מ) דקושית התוס' לא קשה.

דאיכ"ל דווקא ביו"ט שמלאכת א"נ הותר לגמרי כמ"ש הר"ן בביצה דף י"ז שייף ג"כ למימר הואיל אבל בשבת דרק דחוי' בנודאי ל"א הואיל וצ"ל דהתוס' שהקשו פן ס"ל פהרא"ש מובא באו"ח סי' שכ"ח סעי' י"ד במג"א סק"ט דס"ל דפ"נ הותרה אצל שבת אבל הרמב"ם בפ"ב מהלכות שבת ס"ל דפ"נ רק דחוי': וא"כ לא שייף בי' הואיל והוי איסור דאורייתא.

למ"ד מקלקל בחבורה חייב וא"כ המרדכי איכ"ל דס"ל פדעת הרא"ש דפ"נ הותרה: ושייף לומר הואיל גם בשבת דאפשר שיתרמי לי' שיתקן והוי רק איסור דרבנן ושפיר מדמה ליו"ט דס"ל למרדכי ביו"ט דספק האיבעי' להחמיר וע"כ החמיר גם פאן אבל לדינא פסק הש"ע דהוי רק איסור דרבנן מצד הואיל.

והוי ספק דרבנן א"כ פסק להקל אבל לענין מוהל בשבת דרק דחוי' ולא אמרינן הואיל והוי חשש איסור דאורייתא שפיר פסק להחמיר פן נראה לפענ"ד לישוב פסקי הש"ע. וא"כ בנידון הנ"ל לכאורה לפי הנסיון נראה דמי שלא מל מעולם עפ"י הרוב הוא מקלקל כמ"ש הטו"ז בשוחט בסי' ט"ז דמי שלא שחט מעולם רובם מקלקלין.

וה"נ איה ס"ד ושום הו"א שימול בשבת. וע"כ דמייירי באדם שלמד הדינים מהלכות מילה.

וגם עמד והשגיח כמה פעמים. בשעת המילה.

אֲשֶׁר מִזֶּה יוֹדֵעַ כִּמְהָרָה לְחַתּוּךָ וְאִיךָ עוֹשִׂין הַפְּרִיעָה וְכָל צָרְכֵי הַמִּילָה כֹּל זֶה לְמַד אֶלֶּא שְׁעֵדִינָן לֹא מִלְּפִנְעֵל וַיֵּשׁ לְחוּשׁ אוֹלֵי בְּשַׁעַת מִילָה יֵהָא גְבִהֵל וַיִּקְלַקֵּל וּבְכַה"ג נִרְאֵה שְׁפִיר. דְּעַל פִּי הָרוּב וְנוֹדָאֵי יַעֲשֶׂה בְּהַשְׁכָּל וְדַעַת וַיִּמּוּל כְּרָאוּי וְזֶה כְּפִנּוּת הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב אִם אֵין כָּאן מוֹהֵל אַחַר וַיּוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שְׁיִוְכַל לְמוּל שְׂרֵי הַיִּינוּ שְׁפָכְרָה רָאֵה כִּמְהָרָה פְּעֻמִּים וְהַשְׁגִּיחַ בְּעֵין פְּקִיחָא.

כֹּל מַעֲשֵׂה הַמוֹהֵל וְלִמַּד הַדִּינִים הַשְּׁיִיכִים לְזֶה שְׁפִיר כ' הַשְּׁבוּ"י דָּאִם אֵין כָּאן מוֹהֵל אַחַר. אֵין חוֹשְׁשִׁין עַל הַמִּיעוּט: וְנִרְאֵה לִי עוֹד מִלְתָּא בְּטַעְמָא דְהַרִי אֶמְרִינָן בְּמִפּוֹת דְּרַף ח' ע"א דְבַמְקוֹם מְצֻנָה אֶפְיִלוּ אִם נַעֲשֶׂה לוֹ חֲלִילָה מְכַשׁוּל פְּטוּר לְעַנְנָן דִּינֵי נְפֻשׁוֹת וְכִמוֹ כֵּן אֶמְרִינָן לְעַנְנָן שְׁבַת בְּטַעַה בְּדַבְרֵי מְצֻנָה וְעֵשֶׂה מְצֻנָה דְּפְטוּר דַּע"י טְרַדַת הַמְצֻנָה עֲשֶׂה.

וְלִכְּה"ג כִּינּוּן דָּאֵין כָּאן מוֹהֵל אַחַר וְהַמְצֻנָה מְטַלְתָּ עֲלֵיו וְלִפִּי אֲנִימָד דַּעַתוֹ הוּא יוֹדֵעַ לְמוּל אֲזִלְיָנָן בְּתַר רוּב וְאֶפְיִלוּ אִם חֲלִילָה יִקְלַקֵּל כִּינּוּן דְּבַהֲיָתֵר עֲשֶׂה הָוֵי כְּאֲנָס וּפְטוּר. כִּמוֹ דְּאֶמְרִינָן בְּכָל מִינֵי טְרַיְפוֹת דָּאֵינוּ צְרִיךְ בְּדִיקָה דְּאֲזִלְיָנָן בְּתַר רְוּבָא.

וְאֶפְיִלוּ אִם יִמְצָא אַח"כ דְּהִי טְרַיְפָה א"צ תְּשׁוּבָה כְּדָאִיתָא בְּתַשׁוּבַת פּמ"א. וְרָאֵנָּה מִתּוֹס' בִּיעָה כ"ה וְכָל זֶה כִּמוֹ שְׁכ' תְּשׁוּבַת שְׁבוּת יַעֲקֹב דִּיּוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שְׁיִוְכַל לְמוּל אֶבֶל אִם הוּא עַצְמוֹ מְסוּפָק בְּכַה"ג וְנוֹדָאֵי לַכ"ע נִרְאֵה דְּאֶסוּר לְמוּל דְּאִיךָ אֶפְשָׁר דְּסַפֵּק קִיוּם הַמְצֻנָה יְדַחַה שְׁבַת וְנוֹדָאֵי הַרִי קי"ל בְּכַמְהָ דְּנִכְתָּא דָּאֵין סַפֵּק מוֹצִיא מִיַּדִּי וְנוֹדָאֵי וְאֲנִי מְסוּפָק דְּאֶפְשָׁר אֶפְיִלוּ מִלְּכָדֵינוּ וְכְרָאוּי אֶפִי"ה הָוֵי חֲלִילוּל שְׁבַת כִּינּוּן דְּהִי אֶצְלוּ רַק סַפֵּק לֹא הִי רִשְׁאֵי לְהַכְנִיס עַצְמוֹ לְסַפֵּק דְּלֹא הִי עֲלֵיו שׁוּם מְצֻנָה כֹּלֵל וְלִכְּהָ אֶפְשָׁר אֶפְיִלוּ אִם עֲשֶׂה כְּתִיקוֹן וְכְרָאוּי.

אֶפְשָׁר דָּאֵינוּ דוֹחָה שְׁבַת וְאֶפְיִלוּ בְּדִיעַבְד עֲשֶׂה שְׁלֹא כְּדִין: וְעַכ"פ נִרְאֵה לִי דְבַעַל שְׁבוּת יַעֲקֹב כְּתַב דְּכָרְיוּ בְּבִירוּר וּבְדִיּוּק דְּדוֹנוּקָא אִם אוֹמֵר שְׁיּוֹדֵעַ לְמוּל עַפ"י אֲנִימָד דַּעַתוֹ וְאֲדָם נֶאֱמָן עַל עַצְמוֹ בְּכַה"ג אִם אֵין מוֹהֵל אַחַר אֶלֶּא הוּא רִשְׁאֵי לְמוּל: אֶבֶל אִם הוּא עַצְמוֹ מְסוּפָק לְפַעַנ"ד לַכ"ע אֵינוּ רִשְׁאֵי לְמוּל לְהַכְנִיס עַצְמוֹ בְּסַפֵּק חֲלִילוּל שְׁבַת.

כֵּן נִרְאֵה לִי. וּבְזֶה מִינְשֵׁב הַיֵּטֵב מֵהַשְּׁבִיבָה מִהַרִי"א הַנְּ"ל לְהַקְשׁוֹת מֵאֲעַ"ה דִּי"ל דְּנוֹדָאֵי אֲעַ"ה יָדַע בְּעַצְמוֹ שְׁיּוֹדֵעַ כֹּל הַדִּינִים.

וְהִי יוֹדֵעַ עַד אֵיזָה מְקוֹם צְרִיךְ לְחַתּוּךָ מִהַעֲרָלָה וְלִפִּי אֲנִימָד דַּעַתוֹ הִי לוֹ בִּירוּר. שְׁבִינְדָאֵי יְמוּל כְּרָאוּי כֵּן נִרְאֵה לִי: תְּשׁוּבָה קַנ"ב וְאֲשֶׁר שְׁאַלְתָּ בְּעַנְנָן הַמְצִיעָה שְׁרוּצִים הַחֲדָשִׁים לְבַטֵּל לְדַעַתִּי אֵין לְעֵנוֹת לְהֵם כֹּלֵל וְעַל כֵּן נֶאֱמַר אֵל תַּעַן כְּסִיל וְלֹא בְּאֲתִי אֶלֶּא לְהַשְׁבִּיב לָךְ מִפְּנֵי הַכְּבוֹד וְלִכְרַר הַדְּבָרִים אֶכְתּוּב לָךְ בְּקִצְרָה.

מִי שְׁאוּמֵר דְּמַצִּיעָה בְּפָה הוּא סַפְּנָה אוֹ מִזִּיק לְנוֹלָד הוּא אוֹמֵר שְׁקֵר מְחַלְטֵל וְהַמְפֹּרָסִים אֵינוּ צְרִיךְ רִאִי וְאֲנִי מוֹהֵל זֶה יוֹתֵר מֵאַרְבְּעִים שְׁנָה. וּמַעוֹלָם ת"ל לֹא הִי שׁוּם מְקַרְהָ אוֹ שׁוּם חֲנוּלְשָׁה עַל דִּי זֶה וְע"ז יְכוּלִין לְהַעֲיִד כֹּל הַמוֹהֵלִים שְׁבִדּוּרוֹתֵינוּ וְכֵן שְׁמַעְנוּ מִהַמוֹהֵלִים שְׁהִיוּ לְפָנֵינוּ שְׁמַעוֹלָם לֹא הִי שׁוּם סַפֵּק וּפְקַפּוּק בְּזָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּימּוּלִים וְהַנְּמַצִּיעִים חַיִּים וּבְרִיאִים: כִּמוֹ אוֹה"ע שְׁאֵינָם נִימּוּלִים וְכִבְרַר הַעֲיִדוֹ עַל זֶה ג' כ"ג גְּדוּלֵי חַכְמִים פְּרָאפְעֶסֶאֲרִין זֶה קְרוּב לְשִׁלְשִׁים שְׁנָה: שְׁגָם אֲזַרְצוּ הַחֲדָשִׁים לְבַטֵּל וְהִי רַעַשׁ בְּעוֹלָם וְשִׁלְחוּ לְשִׁאֵל פִּי חַכְמֵי הַגְּוִיָּה וְהַרְבֵּה פְּרָאפֶּאֶסֶאֲרִין וְכִלְמֵי הַעֲיִדוֹ שְׁאֵין הַמְצִיעָה

מזיק או מספן לנולד אדרבה מקצת מהם פתבו דלפעמים היא מועלת אלא שלדעתם אינה מוכרחת וכבר האריף מרן הגאון בעל חת"ס וצ"ל בחיו"ד סי' קע"ה בענין נאמנות הרופאים לפי מה שביאר גם בדבר הפללי יש להם נאמנות נהי דדבריהם רק מצד אומדנא והוי פרוב ולכך אם הוא לגד חזקה ואפשר לברורי צריכין לברר עיי"ש: והנה התבואות שור בסי' י"ח על הא דאמרינן שם דבר שיצא בהיתר הוי פחזקת היתר כ' שיהא סוגיא מפורשת בכתובות דף כ"ו ע"ב דאמרינן שם גדולה חזקה שהתירו לפניהם לאכול בקדשי גבול משום שאכלו בגולה עיי"ש וא"כ ה"נ מקרי חזקה מה שמזמות עולם מצצו בפה.

וא"כ עדות הרופאים הוא נגד החזקה. אפילו אם יש להם נאמנות.

מ"מ היכא דאפשר לברורי או לתקן באופן שאינו נגד חזקה צריכין לברר ולעשות אליבא דכולי עלמא א"כ ברור אין שייך פאן דהרי לא אמרו דכל תינוק דלא מייץ לי בשעת מילה דימות או פיוצא בזה.

ואין פאן איכא לברורי לצאת ידי הענין. אלא צריף למצוץ בפה מדינא פן נראה לי: ולכאורה הי' סתירה בדברי מרן שהביאו שמרן וצ"ל פסק דאם יעידו הרופאים דהספוג מועיל כמו המציצה בפה רשאין למצוץ גם בספוג ואמאי וצ"ל דבספוג לא מקרי נגד חזקה ורוב שאינו נגד חזקה כ' המג"א בסי' תל"ז דא"צ לברר ובלא"ה מעשה שהי' כף הי' דהמוהל בעיר מלוכה ווין הי' מומחה גדול ונשוא פנים והוא הי' המוהל הראשון שנתחזק שם.

והי' לו חולי המתדבק שבכה"ג שיש להמוהל חולי המתדבק או נכפה. וכיוצא באלו בנודאי זה מזיק והי' קשה להעביר את המוהל המומחה הנ"ל והתיר מרן הגאון וצ"ל.

בשעת הדחק שהי' קשה להעבירו ע"כ התיר לעשות המציצה ע"י ספוג וא"כ בכה"ג לא איכא לברורי. דהרי מידי דאית בי' טרחא וקשה להעבירו לא מקרי איכא לברורי אכל בעלמא היכא דאיכא לתיקוני.

אין רשאין לסמוך על הרופאין לכתחילה וא"כ בנידון שלנו נודאי אין רשאין לסמוך לבטל את המציצה לגמרי שהוא נגד החזקה דאיסתחזק לן עד השתא. ומנהג נקרא חזקה וכמ"ש התבו"ש הנ"ל: אמנם אפילו לא הי' אפשר לברורי ולתקן פבר מרן הגאון בתשובה הנ"ל דהא דיש נאמנות לרופאים בדיני איסור והיתר היינו ברופאים ישראלים.

אבל לא ברופאים עכו"ם. וכבר ביאר מרן הגאון ו"ל לא משום דחשדינן לי דמשקר דבנודאי אופן לא מרעא אומנתו אלא משום התפארות דמבקשים להמציא דברים מחודשים.

וישן מפני חדש יוציאו. להראות חקמתם.

דאמירתם הוי לענין איסור והיתר. רק כספק ורופא ישראל היינו ישראלים פשרים כמו שהיו בימי קדם שהלכו בדרך התורה אבל הרופאים דהשתא דרובם אע"ג דהם ישראלים.

אינם מקיימים דברי התורה אלא הקרא דמשלי דחמד רשע מצוד רעים וחקמו להם לבטל עניני התורה. א"כ איש פנה ונדאי לא עדיף מרופא גוי ואין להם נאמנות לענין איסור והיתר אלא משום ספק נפשות לענין שבת ויוה"כ.

וא"כ בכה"ג אפילו על ספוג למצוין בו שכ' מרן הגאון דאם יעידו הרופאים שפועל כמו המציצה בפה היינו ברופאים מומחים וישאלו פשרים. וזה לא שכיחא האידינא אמנם אפילו איכא רופאי מומחי וכשירים המעידים.

לא מבעי' אם המה מעידים דא"צ כלל למציצה דאין להאמין להם לבטל המציצה לגמרי אלא אפילו מעידים דספוג מהני כמו מציצה דפה אין רשאים לסמוך עליהו דהרי כבר כתב מרן הגאון שם דכל דבריהם הם רק אנמנדנא והמעיל צדקה מביא שיהם בעצמם אומרים.

שהחכמה ההוא אינו אלא עיונות עיי"ש: ואני כבר ברתתי בתשובה אחת שפתבתי זה יותר מעשרים שנה סברא שידוע דכל חכמת הרפואה מיוסדת על הנסיון וכל נסיון אינו יכול להעיד אלא עפ"י הרוב רק דברים שנגמסרו לנו מהלמ"ס ודברים שנגמרו לנו ע"פ נביאים.

הם אמיתיים בכל אופן אבל דברי אנשים בנסיונות שלהם. כל החכמים מודים בעצמם שהמה רק אנמנדנא ועפ"י הרוב וקי"ל דבפ"נ אין הולכין אחר הרוב וא"כ נפל הדבר בבירא איך אפשר ואיך שום ס"ד לסמוך על הרופאים לדחות מה שנתחזק לנו מימות עולם ועתה יתא נדחים ע"י דברי הרופאים.

שהם רק פרוב אפילו אם היו נאמנים בפ"נ שאין הולכין אחר הרוב. שהרי חכז"ל אמרו בשבת דף קל"ג דהאי אומן דלא מיין ספנתא הוא ומעבירין לי' ומגמרא הנ"ל נראה שמוכח דהוי הלכה לממ"ס.

דלכאורה יש לדקדק. למה דיניק האי אומנא דלא מיין וכו'.

פשיטא כיון דספנתא הוא מעבירין לי' וע"כ צריך לומר דהוא רופא מומחה וברירא לי'. דלא הוי ספנתא.

דכבר העיד לו האומנדנא והעיון שלו בשכלו. עפ"י נסיון שאינו סכנה אלא דהלממ"ס הוא ואינו נאמן על זה ולפיכך אע"ג דמצינו לפעמים.

דגם בענין ספנתא אמרינן דנשתנו העתים היינו בדבר שאינו הלממ"ס. אלא דנתחזק רק ע"י רופאים אבל פאן גילה לן הש"ס דהלממ"ס הוא ולפי"ז מה שהעידו משמך דמרן דצ"ל.

שהתיר ע"י ספוג ג"כ דבריו סותרין זא"ז שהרי בתשובה הנ"ל ביאר דדברי הרופאים אפילו מומחים גדולים וישאלו פשרים. אינם רק פרוב.

ובפ"נ אין הולכין אחר הרוב. א"כ מאי מועיל אם הרופאים יעידו שהספוג מועיל כמו מציצה בפה.

הרי דבריהם אינו אלא פרוץ ובפ"נ אין הולכין אחר הרוב: ואפשר לישב דברי מרן קצת. עפ"י מ"ש המחשה"ק באו"ח סי' שכ"ט בס"קב.

דהיא דאיכא רוב ונזקה אפשר דגם בפ"ל סמכינן עיי"ש ולפי"ז אפשר דה"ל ע"י ספוג לעשות המציצה הוי כתרין רובא שהרי אומרים דגם בלי מציצה אין ספוגה. ואם מעידים הרופאים על ספוג שעושים פועלת המציצה כמו בפה.

הוי כתרין רובא. לכה סבר דאפשר לסמוך על זה ובאמת נראה מבואר דלא אמר פו אלא להוראת שעה.

ושעת הדחק. והי' לו טעם בזה.

וכמ"ש לעיל. דהרי בפנינוס התשובות שלו לא הועתק זה ולא בא בדפוס ועכ"פ אפילו ברופאים ישראלים המומחים וכשרים.

לא מבעי' דביטול לגמרי. אסור לשמוע אליהם עפ"י הדין אלא אפילו ע"י ספוג צ"ע וכל זה אמרתי לדינא אבל באמת לא ידעתי מאן ספין ומאן תשיב לבטל דבריהם שקבלנו מאבותינו ואבותינו מאבותם.

עד דורות של משה רבינו ע"ה והתורה אמרה אל תיטוש תורת אמה: והרמב"ם ריש הלכות מקרים כתב. דהמבטל מנהג עובר משום לא תסור עיי"ש.

ומי יודע אם מלבד הספוג שהעידוהו כז"ל. כמה טעמים יש עוד להמציצה בפה כיון שכן קבלנו מדורות הנביאים.

ואמרין בירושלמי פ"ב מפאה אם שמעת הלכה. ואין אתה יודע טיבצה אל תקל בה.

שהרבה דברים הלממ"ס וכו' ומצד כל אלו הטעמים. הדבר ברור שאין ראוי לשנות המנהג: מנהג אבותינו למצוץ בפה דווקא.

כן נראה לי נכון וברור ואם יש למעלתו נפ"מ לראות העדות של פראפעסארען שהבאתי לעיל לדעתי אם יבקש מאת הרב אבדק"ק פולדא במדינת אשכנז שהרב המופלג דשם הוא דאקטאר ענאך שהי' רעדאקטער של ציונסוועכטיר אם יבקש ממנו אותן הנומערס אולי ימלא בקשתו וישלחם לו תשובה קנ"ג מה שכתב עוד להקשות על סוף סדר החליצה דאיתא שם דאחר שסיים החליצה יאמר הרב.

ברוך אשר קדשנו במצותיו וחקיו של אברהם אבינו ובאר בפי' הטעם עפ"י מ"ש בפרק כה"ד בזכות שאמר אאע"ה מחוט ועד שרוף נעל זכו בניו לחליצה והקשית דהרי שם בכיפוי הדם לא מצינו זה אלא שהצרכו בניו לתפילין וכו' ועוד מה הלשון אומרת זכו בניו.

אדרבה הלוא אנו מבקשין. שלא יצטרכו לחליצה ועוד הקשה וכו' והרבה מדקדוקים אלו כבר נאמרו בס' פנים שלמה ובס' פ"ת על ס"ח.

ועל קושית הראשונה אמת שבפרק כיפוי הדם לא נזכר דמש"ז זכו לחליצה אבל במדרש והובא בפילקוט פ' לה לה על הקרא דעד שרוף נעל שם איתא מבואר דבשביל שאמר מחוט ועד שרוף ניתן לו המצוה של יבמה וחליצת נעל: וגוף.

הדבר נ"ל לבאר דחכו"ל תיקנו פן לעורר אותנו על גודל מעלת החליצה. ותיקונו לסתום פי רשעי הארץ האפקורסי' שמבזי' ופוערים פיהם מבלי חוק על החליצה שהוא פגוד כבוד האדם לחלוץ ולריק לפניו.

וכבר ביאר הרמב"ן בחומש בפ' נישב מגודל מעלת החליצה. ולי נראה להסביר דג' שרשים אנו למדים מחליצה א' דתכלית הנישואין.

אינם לצורכי הגוף להשלים תאונתו ותאונתה או להיות עזר פגודו. בעניני עוה"ז.

אלא עיקר תכלית הנישואין לקיים הנצחיות דלא סגי בנצחיות הנשמה שתכלית הבריאה הי' שישאר גם חלק מהגוף נצחית והיינו ע"י שישאר ממנו חלק שיעבוד את ה' וישמור את תורתו וברא מזכה אבא דלאכול ולשתות ולעסוק בדברים הגופניים אין להמת שום חיבור ותועלת מזה.

וע"כ ללמדנו זאת צנה השי"ת שתנשא לאחיו אם לא הניח שום זרע. עדיין היא שייכת ומינעדת להבעל שהוא שקידשה ועל אחיו להשתדל.

להקים לו זרע שהזרע הנולד מהיבם הוא כעין גתח וחלק מהבעל וכמו שביאר הרמב"ן שם זהו חדא: והשנית דקרובי האדם הקרוב קרוב קודם. מחוייב להיות לעזר לאחיו.

ונאמר אח לצרה יולד בענין הגופניים וכ"ש שמחוייב להשתדל עבורו בכל עניני נפשו. והקרובים שאינם עוזרים ומסייעים לקרוביהם הם אינם מקיימים תכלית הבריאה.

נראוי לגנותם. ולכך פיון שענין היבום הוא לתכלית המת לתיקונו ולטובתו אם האח הוא אכזר.

ואינו רוצה להשתדל בתיקונו. ראוי לגנותו אפילו יש לו שום טעם על זה ומזה נוכל ללמוד גודל החיוב לעזור לקרוביו ומינדעיו שרק על ידי זה נקרא האדם מהלף ולא ימות.

ולא יפסק חיותו ע"י מותו מלהיות נקרא מהלף בין העומדי' האלה. שאפילו לאחר מותו שהוא כבר במרום העליון בין העומדים.

עדיין נקרא מהלף. ע"י מעשיו הטובים שעשה לאחרים: ואמנם יש ג"כ שורש שלישי.

שיש ללמוד מענין החליצה שנתן הקב"ה רשות אם ירצה יעשה היבום כמצנה ואם לא ירצה יאמר לא תפצתי לקחתה ואז תחליצה. שזה דבר חדש: שלא נמצא פן בכל מצות התורה.

ושמעתי מפי מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל. וכן מצאתי בס' אנהל יעקב על התורה דהנה אשת אחיו הוא באיסור פרת וגודל התיקון שנעשה ע"י היבום לאחיו.

כמ"ש הרמב"ן הנ"ל שמי שיש לו עינים פתוחים. יראה עין בעין את זה התורה התורה לדחות איסור אשת אחיו.

כדי לתקן להשלים לנפש אחיו המת והוא מלמדנו גודל החיוב למעלות הגמילות חסדים אמנם זהו אם הוא נעשה לשם כך. אבל אם עושה לתאנות נפשו ליקח היבמה אז אין מעשיו פראוי.

ולאבא נשאל עשה אפילו איסור לפגוע באשת אחיו. ולכה ענין היבום הוא נסיון גדול
אבל השי"ת קידש את עמו ישראל אפילו דבר שאהוב להם ומתאווים לו צריכה לעשות
רק לשם שמים.

ולא יתענג בשום הנאה אלא לשם השם. ולכה מי שנותן אמתלא שלכה אינו רוצה ליכם
שירא לנפשו שאינו עושה לש"ש ורק כל כוונתו להנאתו נגד איש פנה ראוי להריק
בפניו.

דלכני ישראל ראוי להיות קדושים. ולהיות לכם ותאנותם בידם.

ולכה וירקה בפניו שלא השלים עצמו במדרגה ההוא. ועכ"פ ענין היבום והחליצה מעורר
אותנו לג' מעלות טובות שאריכים להיות בבני ישראל א' שכל אחד ישתדל לקיום
הנצחיות לעצמו עד עולם שלא ינסק אחר מותו וישנית שאיש את אחיו יעזרו
והשלישית שמחוייבים הם לקדש את עצמם ולעשו' כל מעשיהם אפי' עניני עוה"ז לשם
שמים ומי שאינו הולך בדרך ה'"ל ואין הנצחיות חשוב אצלו ואינו רוצה לעזור לאחיו
וגם להושיע לקרוביו אינו ראוי לקרוא בשם מהלך והוא ישב ביד וידום בפ"ע ונחלץ
מתכלית העולם וכל.

מדות ה'"ל אנו יכולים ללמוד מאברהם אבינו עה"ש שאמר מה תתן לי ואנכי הולך
ערירי כמו שפרשו המפורשים שם שכל כוונתו הי' שיהא לו בן שיעבוד את ה' לשמור
תורתו ויהי' בן ברית ונאמן בבריתו בתורת ה' ואברהם ג"כ השתדל בכל עניני גמילות
חסדים לעזור לאחרים כל האפשרי ולהושיע קרוביו כמ"ש שמסר נפשו עבור לוט ב"א
וגם קידש כל עניני העולם שלא ליהנות מהם רק לכבוד שמים ועל זה אמר הרימותי ידי
לאל עליון וכו'.

דהיינו היד וכחו וכל מעשיו הרים לה' והקדיש כל אשר לו ולזאת לא רצה ליקח מרכוש
סדום מחוט ועד שרוף נעל שרכוש סדום לא הי' נחשב בעיניו לעשירות כמו שאמר ולא
תאמר אני העשירתי את אברם שלא הי' אצלו נחשב לעשירות אלא הנצחה לפני השי"ת:
וא"כ שפיר אמרו חכז"ל דבזכות שאמר אאע"ה מחוט ועד שרוף נעל דהיינו שהקדיש
גם עניני עוה"ז ולכה לא רצה ליקח אף שרוף נעל שהוא צורך הליכה נגד זה ניתן לבניו
אחריו מצוה לבזות האיש שאינו הולך בדרך ה' הם לחלוץ נעלו שאינו ראוי לישוב
העולם: להיות נקרא מהלך אמנם אף באיש זה עצמו נודע היחוס של בני ישראל שהם
ראויים להיות עם קדוש ובעלי גמ"ח.

ולהשתדל בנצחיות העולם וכמ"ש אשרי למי שחסרונותיו נמנים ולכה שפיר אמרו זכו
בניו ואעפ"י שבש"ס פירק פסוי הדם לא אמרו זה על חליצה ואמרו זה על ציצית ותפילין
שמרמזים שישראל דבוקין בהשי"ת בעולם העליון כמבואר שם הוסיף במדרש דגם
החליצה הוא זכות.

והעונש והביוש בחליצה והיריקה הוא רק לפי רוממות המדרגה שראוי להיות לישראל
אבל באמת אנו למדים מזה כמה מלתא מעליותא וז"ש שבזכות שאמר אאע"ה שלא לקח
שרוף נעל דהיינו הנעל שמכשיר את האדם להיות מהלך כמ"ש לעיל בענין נצחיות

ורוממת אצל השי"ת כמאמר הפתוב התהלה לפני וכו' בזכות זה זכו בניו לחליצה היינו ג"כ לפי גודל רוממת מעלת בני ישראל:.

וכיון שע"י החליצה נתפרסם שלשה לימודים הנ"ל זה עצמו תיקון להמת שהאח לא רצה ליבם אשתו לעשות לו תיקון לנפש אחיו וע"י התיקונים והלימודים האלו יהי נשאר לו זכר עולם לקיום הנצחתי שלו ולקדו אנו אומרים ג"פ חלוץ הנעל נגד ג' לימודים הנ"ל שמאן האח לעשות אשר עי"ז נחלץ מגודל רוממת מעלת ישראל שלא יהא נקרא מהלה ולזה צווי שיאמר הרב לאחר גמר החליצה אשר קדשנו במצותיו בתיקויו של אברהם אבינו שהוא הי' הראשון של זה והוא הי' מוסר סוד החליצה.

ג"כ לבניו כמו שבאר הרמב"ן. שיהודה התחיל מצנת יבום כמו שקיבל מאבותיו ומסתמא היינו מאברהם אע"ה ובזה אפשר לישוב מה שתמהו המפורשים ומעלתו ג"כ העיר בזה למה אין מזהירין את האשה שלא תיקח פהו.

כמו שמזהירין הגרושה ולהנ"ל אפשר פיון דאחד מן השרשים אשר למדנו מהחליצה הוא שיתברר לאדם שתכליתו בעוה"ז שיהיו לו זרע מעליא לקיום הנצחית וע"י לקיחת פהו גרושה נחליצה נתחלל זרעו: וממילא בכלל ענין החליצה אזהרה שלא יחלל זרעו כן אפשר לומר: ובפ"ת כ' טעם אחר עיי"ש.

והנה הארכת בדברי אגדה ורמזים בעלמא בענין החליצה הואיל והחדשים מפקפקים גם בזה דברי רבך ש"ב החותם בברכה יהי ה' עמו כנפשו ונפש: הק' משה שיק מברעזאנווע תשובה קנ"ד החיים והשלום וכ"ט לכבוד ידיד הרב המאוה"ג המנפ"ג בתורה וביראה מוה' נפתלי סופר נ"י האבדק"ק קאדלבורג יע"א: מכתבו קבלתי ואשר ביקש ממני לחוות דעתי בענין שנשאל עליו שאנוזא אחת נסתפן ע"י הלעטה בש"ק ונשאל אי רשאי לצוות לגוי לנהור כדי שיוכל למוכרה לגוי שאין הגוים קונים אם מתה מקודם נחירה ויש הפסד ממון וכ' מעלתו נ"י.

דלכאורה יש ראי' להתיר מהא דקי"ל באו"ח סי' של"ב דמותר להקיז ע"י גוי בהמה משום דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו וה"נ לא שנא ומ"מ מספקא למעלתו ה"תם יש רנוח טובא שע"י הקנה יצילנה ממיטה ועי"ז יהי רנוח טובא ויש לחוש דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו.

משא"כ בנידון שלנו. דסוף סוף היא מתה.

ורק משום הפסד קצת ממון אפשר לא שייך אין אדם מעמיד עצמו ע"מ. עכ"ל.

וביקש ממני להודיע לו דעתי בזה הנה בנודאי מסברא יש לחלק. כנ"ל ובלא"ה ממקומו הוא מוכרע הרי המרדכי בפ' במה בהמה למד דין זה דבהמה שאוחזה דם שמותר לומר לגוי להקיז מהא דקי"ל בפסחים דף י"א פרבנן דר"י דבכור שאחזו דם יקיז הואיל ואם לא יקיז ימות ואי לא שרית לי אתי למיעבד איסור דאורייתא ובפסחים י"א ע"ב פריף לר"י.

מ"ש דלהקיו אוסר וקרצף מתיר. ומשני התם בבכור דמניית אדם בהול משא"כ קרצוף
דיש רק צער ופרש"י דמכחיש הבהמה אין אדם בהיל וכשם שמתרצין אליבא דר"י פך
צריף לתרץ לרבנן.

דהתירו הקנה ואסרו קרצוף וע"כ פינו דאין חשש מיתה רק חשש הכחשת בהמה דהוי
פסידא מיעוטא. לא שינה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו וה"נ לא שניא: וכיוצא בזה כ'
הלבוש באו"ח סי' רמ"ד דלקף התירו להשכיר המכס.

משום דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו ודווקא בהפסד מרובה ומפורסם וכיוצא בזה כ'
גם הטו"ז שם. בסי' רמ"ד סק"ו: וא"כ ה"ה בנגידון שלנו אין להתיר.

ועוד בנגידון הנ"ל י"ל דאסור לומר לגוי לנהור מטעם אחר דהרי מרן הגאון זצ"ל בחת"ס
חיו"ד סי' כ' פתב. בשוחט מסוכנת.

אם לא תפרכס תשיב מקלקל פינון שבלא"ה הטה מטה. ומה שמקדים ומקרב מיתה.

לא תשיב לי' תיקון ומעלתו נ"י הקשה הא תיקון שיוכל למפור לגוים ותמהני הרי גם
נבלה שמתה מאלי'. חזי' לגוים פדכתיב בנבילה או מכור לנכרי ונבלה וטרפה בערף
אחד הם.

אצל גוי. פדאייתא בחולין דף צ"ד שבזמנא פך הי'.

ומבואר בפ"ג דעוקצין. משנה ג' דנבילת בהמה טהורה.

עומדת לאכילה לגוים בכל מקום ואע"ג דגוים דהאידינא מאיס להו נבלה שמתה מעצמה
שתולין שמחמת חולה מטה אבל בנחנקה ע"י הלעטה לא שמענו דמואסין אלא שאם לא
יצא הדם נראה פמתה מאלי' ואינה נחמדת למראה ולזה נותרין להוציא הדם וא"כ פינו
דרכ להוציא דם הוא צריף.

הוי מלאכה שאצ"ל וכדאייתא בכתובות דף ו' וא"כ לדעת רוב הפוסקים דקי"ל משאצ"ל
פטור וא"כ אפילו ינחר ישראל אינו חייב. וכבר פליגו הראשונים באו"ח סי' של"ד ס"ב
אי במקום פסידא מתירין לקרוא לגוי לעשות מלאכה.

פדי שלא יבוא הישראל לעשות בעצמו ולפי הספמת המג"א שם סק"ג דווקא אם יש
לחוש שהישראל לא יעמיד עצמו על ממונו ויעבור עבירה דאורייתא. אז שרי לדעת
בעל התרומות ובכה"ג המקיל לא הפסיד אבל אם רק יש לחוש.

שיביא ישראל לידי שאר אסור דרבנן. היותר חמור: אין להתיר.

והטו"ז בסי' רמ"ד ס"קו הנ"ל מתיר אפילו בכה"ג. שיש רק לחוש שיבוא הישראל לידי
אסור דרבנן היותר חמיר.

וא"כ פינון שהנחירה ההוא הוי מלאכה שאצ"ל אפילו אם הי' לחוש. שאין אדם מעמיד
עצמו על ממונו.

הי' אסור לדעת המג"א וסייעתו הנ"ל: וא"ל אדרבה לפי הסברא ההוא מותר משום דהוי
שבות דשבות. דזה אינו דאפילו למאן דמתיר שבות דשבות במקום פסידא מ"מ במלאכה

שֶׁאֵץ"ל אוֹסֵר וּכְמ"ש הֶר"ן ר"פ חֲבִית וְהוּבָא בְּמַג"א ס"י ש"ז ס"קז וּא"כ אֵין לְהַתִּיר:
וּמְפַל מְקוּם מוֹתֵר לוֹמֵר כָּל שְׂיִנְחוֹר אֵינוֹ מְפָסִיד.

כְּעֵין שְׁהַתִּירוֹ בְּדִלְיָקָה. וּלְפִי דְעַת הַמַּג"א בְּס"י ש"ז ס"ק כ"ז.

אוֹ לְקֵרוֹת לְגוֹי וְהוּא בְּעֵצְמוֹ יָבִין מֵה שְׂיִעֲשֶׂה. דְּדִיבּוֹר אֲסוּר בְּמְקוּם פְּסִידָא.

אֲבָל רִמְזוּ מוֹתֵר כְּמִבּוֹאֵר שָׁם ס"י ש"ז ס"ע"י י"ט וְאַפְתִּי מְסַפְקָא לָן אֵי דוֹנְקָא לְדִידְנָי הַתִּירוֹ.
אֲבָל אַחַר אֲסוּר לוֹמֵר לְגוֹי דְכָל מְקוּם שְׁהַתִּירוֹ, מִשּׁוּם דְּאֵין אָדָם מְעַמִּיד עֵצְמוֹ לְכַאוּרָה
הוּ"א דְאָדָם אַחַר שְׂאֵינוֹ בְּעֵלְיוֹ עֲדִיף וּמוֹתֵר אֲפִילוֹ לוֹמֵר.

וְהִנֵּה לְפִי שְׂיִטָּה זוֹ דְס"י ש"ז ס"ע"י י"ט דְּבְּמְקוּם פְּסִידָא רְשָׁאִין לְרִמְזוּ לְגוֹי מְכ"ש אִם הַגּוֹי
עוֹשֶׂה בְּעֵצְמוֹ בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל דְּבְּעֵלְמָא אֲסוּר מִשּׁוּם דְּמְחַזִּי כְּשִׁלּוּחוֹ. אֲבָל לְהַצִּיל אֶת שָׁל
יִשְׂרָאֵל לֹא גָזְרוּ וְאִפִּי"ה אֲסוּר לוֹמֵר לוֹ דְּדִיבּוֹר אֲסוּר טְפִי.

מִשּׁוּם וְדַבֵּר דְּבַר, וְזֶה נִרְאֶה טַעְמוֹ דְּרִש"י בְּע"ז דָּף ט"ו שְׁפִירֵשׁ דְּאִסּוּר אֲמִירָה לְגוֹי הוּא
מִשּׁוּם וְדַבֵּר דְּבַר דְּאֲפִילוֹ בְּמְקוּם פְּסִידָא אֲסוּר. מִיְהוּ בְּס"י ש"ו אֵיתָא.

דְּדַבֵּר דְּבַר אֲסוּר. דוֹנְקָא שְׁלֹא בְּמְקוּם מְצוּהָ.

וּא"כ יֵשׁ לְב' הַטַּעְמִים קוֹלָא וְחוֹמְרָא דְּמִטַּעַם מְחַזִּי כְּשִׁלּוּחוֹ. אֲסוּר לְדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים
אֲפִילוֹ לְצוּרָה מְצוּהָ זֶהוּ הַחֲוֹמְרָא וְנִגְדָה זֶה בְּמְקוּם פְּסִידָא לֹא גָזְרוּ אִם עוֹשֶׂה מְעַצְמוֹ וְדַבֵּר
דְּבַר הוּא בְּהִיפּוּף.

דְּבְּמְקוּם מְצוּהָ שְׂרִי אִם הוּא עַל לְאַחַר שְׁבֵת וְכִיּוֹצֵא. אֲבָל בְּמְקוּם פְּסִידָא אֲסוּר לְדַבֵּר:
וּלְפִי"ז יֵשׁ לוֹמֵר כִּיּוֹן דְּכָל אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל שְׂרוּאָה דְּבַר שְׂיִבּוּא הַפְּסִידָא לְחַבְרוֹ מְצוּהָ עֲלֵיו
לְהַצִּילוֹ מִשּׁוּם וְהַשְּׁבוֹת לוֹ.

וּבְכָלל הַשְּׁבֵת אֲבָדָה. א"כ כִּיּוֹן דְּבְּמְקוּם פְּסִידָא לֹא אֲסוּרוֹ מִשּׁוּם שְׁלּוּחוֹ וְאַצְלוֹ הוּא ג"כ
מְצוּהָ הִי רְאוּיָה לְהִיּוֹת מוֹתֵר אֲפִילוֹ לְדַבֵּר מִיְהוּ מְסַתִּימַת הַפּוֹסְקִים שְׁלֹא חִזְקוּ בְּזֶה נִרְאֶה
מְבּוֹאֵר דְּאֵין חִזְקוּ וְאַפִּילוֹ אִם הִי רְאוּיָה לְהַתִּיר לְאַחֲרֶיהָ לֹא חִזְקוּ רַבָּנָן וְאַסְרוּ מִשּׁוּם
לֹא פְּלוּג וּמְפַל מְקוּם כִּיּוֹן דְּרַק מִשּׁוּם לֹא פְּלוּג אֲסוּר לְאַחַר מ"מ כָּל שְׁמוֹתָהּ לְבְּעֵלְיוֹ מוֹתֵר
גַּם לְאַחַר דְּלְכַאוּרָה הָא דְהַתִּירוֹ מִשּׁוּם דְּאֵין אָדָם מְעַמִּיד עֵצְמוֹ עַל מְמוֹנוֹ זֶהוּ שְׂיִיף
בְּבְּעֵלִים וּא"כ לְאַחֲרִים יֵהָא אֲסוּר אֲמַנָם לְהַנְּלִי נִרְאֶה דְּגַם לְאַחֲרִים שְׂרִי וּא"ש דְּלֹא חִזְקוּ
הַפּוֹסְקִים בְּזֶה וְרִאִיתִי בְּא"ר ר"ס ש"ל"ד שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם הַגְּהוֹת או"ה סָפֵק בְּזֶה אִם רְשָׁאִי
לְאַחַר לְהַצִּיל וְהַנִּרְאֶה לְפַעַנ"ד דְּשְׂרִי מִטַּעַם הַנְּלִי הַנִּרְאֶה לְפַעַנ"ד פְּתַבְתִּי יְדִידוֹ הַדּוּש"ת:
הַק' מִשֶּׁה שִׁיק מְבַרְעָזְאוֹנָע: תְּשׁוּבָה קנ"ה שִׁיל"ת יַעֲרִגִין יוֹם ג' י"א אָדָר הָרֵאשׁוֹן שְׁנַת
תרי"ט ל"פ"ק הַחֲתִים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב.

לְהַרְבֵּה הַדִּיּוֹן הַמְצוּיָן בְּהַלְכָה מוֹפְלָא וּמוֹפְלָג בַּתוֹרָה וּבִנְרָאָה הַחֲרוּץ כַּש"ת מוֹה' מִשֶּׁה
לִיב פֶּהוּ נ"י ב"ק נִיְקַלְשְׁפוּרְג יע"א: מְכַתְּבוֹ קַבְלִיתִי וַע"ד אֲשֶׁר בִּיקַשׁ מִמֶּנִּי לְחַוּוֹת דְּעַתִּי
בְּעוֹבְדָא שְׁנַשְׂאֵל מְעַלְתוֹ נ"י עֲלֵיו בְּאוּוֹזְאָה שְׁנַזְתִּקָה לָהּ בְּשִׁבְתָּהּ בְּהַמְרָאָה חֲטָה לְתוֹף הַקְּנָה.

וְאִם אֵין מְמַהֲרִין לְהוֹצִיאָה מִהַקְּנָה ע"י אֲוִמָן לְזֶה הִיא מְתָה. וּבָאָה הַשְּׂאֵלָה אֵי רְשָׁאִין
לְהוֹצִיאָה ע"י גוֹי.

ואם אין גוי. אי מותר לעשות זה ע"י ישראל ומעלתו נ"י האריף בכחא דהתירא בכל צדדי האיסור ושאלת חכם חצי תשובה או רובה וראשון תחילה נאמר לפלפל אי אסור משום טרחה כמו גוף המראה למקום שאינו יכול להתזיר דאסור ע"י ישראל ה"ה ההוצאה משם אי שרי משום הפסד ומעלתו נ"י דעתו להיתר ורא' מטור סי' של"ב דמתיר לסעד בהמה אי משום הפסד כמ"ש הק"נ מיהו בזה לא קי"ל פהטור ועוד הביא מלשון הלבוש שם שכי' שאין מולידין בשבת משום דליכא ספנה משמע באיכא ספנה שרי משום פסידא ותימה וכי לא ראה מעלתו נ"י שם דברי אלי' זוטא שמפרש שם בהיפוף: איברא דגוף הדין.

טרחה במקום פסידא מבואר בביצה ר"פ משילין. משילין פירות דרוך ארובה ביו"ט אבל לא בשבת.

ולפי הנאמר שם בסוגיא לאו כל הטרחות שוין ואיכא ג' גונוי טרחה מרובה לשלשל דרוך חלון ומגג לגג דהוי כעונבדא דחול ואסור אפילו ביו"ט במקום פסידא והב' שלשול בדרוך ארובה.

ביו"ט שרי ובשבת אסור וטרחה מועטת לכסות פירות ביו"ט: בנודאי שרי ובשבת פליגו ובש"ע או"ח סי' של"ח סתם להיתר. ובמג"א שם חשש להחמיר אבל הק"נ בביצה הביא ראי' ברורה להיתר.

וכן מוכח מגליון תוס' שבת דף מ"ג ע"ב ד"ה כפר וישם בתחלת הסוגיא דהתירו הצלה מצויה ובשבת דף קי"ז ע"ב פריף מפדי בהתירא טרח. נציל טפי נראה להלכה להיתר ככה"ג אפילו בשבת.

אמנם מאן מפיס בנידון שלנו אי דמיא לטרחה מועטת דכיוסי או לטרחה דמשילין וגם לאו כל אפין שוין בהוצאה ונהי דמס תבר דאינו טרחה כמו משילין מ"מ פיון דגם בטרחה דכיוסי פליגו אי שרי בשבת א"כ המתיר הוצאות חטה הנ"ל עליו להביא ראי' דדלמא גם במקום פסידא אסור דאע"ג דשם בביצה אמרו באיבעי' דמשום הפסד התירו טפי מט"ו סאין והרי"ף פסק שם להקל: מ"מ הרי כפר תמה בשט"מ שם האף אפשר דמשום פסידא התירו טפי ממה שהתירו לצורך מצות אורחין הרי במתני' תנו דלא משילין בשבת.

ומשמע כלל וכלל לא. ומשום מצנה התירו.

עד ט"ו סאין והש"מ רצה למחוק הגי' ולפענ"ד מעלה זו דהפסד הוא רק מעלה גדולה. להיתר לענן יו"ט.

דאמרינו מתוך שהותרה טרחה בהוצאה לצורך אלא דבעינן צורך יו"ט קצת. וברמ"א סי' תקי"ח ומבואר שם בטו"ז ס"קא.

משום שלבו דנה ודואג עליו. ומתבטל מעונג מקרי צורך היום קצת ולכך משנה זו דמשילין דמוקי לה שם דף ל"ז ע"א כב"ה ומשום מתוך שפיר אמרו דמשום הפסד ועי"ז שלבו דנה מקרי צורך קצת ואמרינו מתוך והותר אפילו טפי מט"ו סאין אבל לענן שבת.

דלא שיניך סברא הנ"ל אלא דנימא דבמקום פסידא לא גזרו אינו מועיל פולי האי כמו מצוה ולכך אין משילין בשבת וא"ש. וא"כ מהרי"ף ומהש"ע סי' תקכ"א דפסקינן כי האי לישנא מוכח פדעת הסמ"ג.

דבכה"ג מקרי צורך קצת. וא"ש דהרמ"א בסי' תקי"ח פסק פנותי' ולא קשה קושית הטו"ז שם ס"קא וא"כ נידון שאלנו לפי הנ"ל ביו"ט בנודאי מותר אבל בשבת אפתי לא ששמענו: ב מיהו.

נראה לפענ"ד אפילו אי הוי טרחא כמו משילין יש להתיר אפילו בשבת דהנה המהרש"א הקשה שם על מה דאמרו בחד צד. דבשבת דחמיר לא אתי לזלזולי.

ויש להתיר טפי מיו"ט. דיש לחוש דאתו לזלזולי דקשנא על זה דהרי לענין משילין אמרו.

דמותר ביו"ט ולא בשבת. ועיי"ש במהרש"א מה שתיגרז.

ודבריו צריכין ביאור והאחרונים פקפקו עליו והנראה לפענ"ד לכאור עפ"י מאי שכ' שם בשמ"ק. דיש ב' גונוי שבותים.

א' שאסרו רק משום מצות שביטה והב' שאסרו לסייג שלא יבוא לידי מלאכה והשבות דאסור משום סייג. יש לאסור בשבת טפי.

שלא יבוא לידי איסור סקילה אבל בשבות דאסור רק משום טרחא והשביטה יש להקל בשבת טפי. ובמשילין איפא טרחא.

וגם טלטול וטלטול משום הוצאה גזרו. כדאיתא התם דף ל"ז ע"א.

וא"כ יש להחמיר בשבת טפי. אמנם כל זה שלא במקום מצוה.

אבל במקום מצוה. דאפילו אם יוציא הו"ל טרוד טרדא דמצוה וטעה בדבר מצוה קי"ל דפטור בפ"ג דסוכה משנה י"ד כמ"ש התוס' חדשים רפ"ד דסוכה דגזירת שפא יעבירנה הוי רק שפא יטעה בדין.

ומ"ש התויו"טבכ"ק דשבת משנה א' בד"ה פשט העני. דדווקא היכא דדוחה שבת.

כמו לולב דבריו תמוהין. שהרי לולב אינו דוחה שבת.

וכן שמעתי מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל לתמוה עליו וא"כ פיון דבמקום מצוה פטור. א"כ שוב שבת לא חמיר לענין זה מיו"ט.

כי אם לענין לגמור את האוצר דשם אינו טרוד וטרדא דמצוה בעינו. כדאיתא בשבת דף קל"ז.

ובנה יש להסביר כל צדדי האיבעני' שם בביצה ועכ"פ א"ש תי' מהרש"א דבמקום מצוה לא חמיר שבת מיו"ט אדרבה קא מבעני' לי'. אי יש להתיר טפי מיו"ט.

אבל שלא במקום מצוה בנודאי שבת חמיר ולכך אין משילין בשבת. מיהו היינו דווקא אם יש טלטול: ואסור משום סייג להוצאה.

אבל אם הוא טרחא גרידא. אפילו שלא במקום מצוה.

לפי הנ"ל שבת לא תמיר מיו"ט. אדרבה אפשר דקיל וכו' יש לישיב דברי הטור בסי' של"ב לענין מסעדין ועכ"פ בנגידון שלנו.

אם אינו מטלטל האנונא דזה בלא"ה אסור. פדלקמן וכינן דאינו רק טרחת שבת לא תמיר מיו"ט וכינן דביו"ט שרינון טרחא במקום פסידא אם אינו טרחא גדולה ועונדא דחול ה"נ שרי: פו נראה לפענ"ד: ג וכל זה אם הי' רק משום טרחא.

אבל באמת בנגידון שלנו בשבת בע"ח מוקצים הם כדקי"ל בסי' ש"ח סל"ט וגבי מוקצה אפילו טלטול במקצת נמי אסור כדקי"ל וכדאייתא בשבת דף קנ"א ע"א דלא יזיז בו אבר וכו' שם. וכאן אפילו אינו מטלטל מ"מ מזיז בה אבר מיהו במקום פסידא גם זה שרינו.

מהא דקי"ל ברמב"ם פכ"א משבת דין י' ובש"ע סי' רס"ו ס"ט: דבשלופי רבובי פורקן בנחת ויעווי"ש במג"א ס"קיד דהיינו טלטול במקצת והתירו משום פסידא וכו' דעת הב"ח בסי' ש"מ דמפרש האי דתרגולת שפרכה בשבת דף קכ"ח היינו משום פסידא מותר לטלטל במקצת.

וא"כ הה"ד פאן: ד אמנם אי צריך לטלטל לגמרי נראה לכאורה ראי' לאסור. דברי בכיזה דף ל"ה ע"ב גבי משילין לא התירו בשבת.

משום פסידא אפילו פחות מט"ו סאין. אע"ג שהתירו לפנות משום מצנת אורחין וללמוד תורה וא"כ התירו משום מצנה טפי ממה שהתירו טלטול משום פסידא.

ואפילו לגבי מצנה תנו ר"פ מפנין. אבל לא הטבל וכל דבר מוקצה אסור.

וא"כ כ"ש במקום פסידא. ומכאן קשה לכאורה לדעת ס' התרומה המובא כסי' של"ד ס"ב: דהתיר לטלטל מוקצה במקום פסידא מיהו בלא"ה המג"א שם סק"ג הביא ג"כ הרבה ראיות לאסור טלטול מוקצה במקום פסידא.

כ' דס' התרומה מייירי. היכא דיש לחוש שיעבור איסור דאורייתא.

ואפילו אם נימא. דמתיר הס' התרומה לגמרי.

פדמשמע בא"ר שם במ"ש בשם או"ה מכל מקום נראה דדונקא הפסד כה"ג. דאנסים ודלקה שאיבד פל אשר לו ובנדאי אין פל הפהלות והפסדות שוין ובהנה יש לחוש בלא"ה וכמו שאמרו חכז"ל אין אדם מעמיד עצמו על ממונו ונהרג או נהרג ואפילו לא שייך זה מ"מ יש לחוש.

שע"י בהלה ימות והרבה בני אדם ממונם חביב עליהן יותר מגופם. ודייק זה מלשון הש"ס ר"פ מי שהחשיף דאמר א"א מעמיד עצמו על ממונו כמו שאמרו בסנהדרין דף ע"ב לענין מחתרת ובהפסדו' כה"ג אין ראי' פנגד ס' התרומה ונכונים דבריו.

אבל בהפסד. כמו בנגידון שלנו נראה דלכ"ע אין להתיר לטלטל מוקצה משום הפסד.

ה עד עתה דברנו. אם אין פאן סברא להתיר.

רק משום הפסד אמנם בנגידון שלנו יש ג"כ לדון משום צבע"ח. כמ"ש מעלתו נ"י וקי"ל צבע"ח דאורייתא באורח חיים סי' ש"ה.

ובחור"מ סי' של"ח. ומ"ש בְּמַרְדְּכִי פ"ק דע"ז דצבע"ח דרַבְּנָן וּכְבָר הַקְּשָׁה פֶּן בַּהֲגַהֲמֵ"ר
פ"ב דב"מ נְרָאָה דבע"ז מְיִירֵי הֵיכָא דְהָוֵי לְצֹנְרֵינֵנוּ וּכְמֵ"ש הַנְּמוּק"י ב"ב דף ל"ב בְּשֵׁם
הַרְנַב"ר דְּכָל שָׁהוּא לְצֹנְרֵינֵנוּ וּלְתוֹעַלְתֵּינוּ הָוֵי כְּמוֹ שְׁחִיטָה וְהֵתֵם בַּע"ז.

הֵיכָא דְיֵישׁ לְחוּשׁ לְתַקְלָה. אוּ מִשּׁוּם קָנֵס פְּדֵי יַעֲשֶׂה כֵן בְּפַעַם אַחֲרֵת הָוֵי כְּמוֹ
לְצֹנְרֵינֵנוּ.

וְאֵינוֹ אֶסוּר מִן הַדִּין אֲלָא לְכָל הַיּוֹתֵר. הוּאִיל וְאֵין הַתּוֹעֲלָת עֵתָה לְפָנֵינוּ.

יֵישׁ לְגִזְרוֹר. אֲבָל אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא לִיתָא בְּכַה"ג וּבְנָה מְיִנְשֵׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' ע"ז דף י"ג
ע"א ד"ה אָמַר אַבְיֵי וכו'.

וּמִשְׁנֵי שְׁפִיר. פִּינּוֹן דְּגַלִּי קָרָא לְהַתִּיר לָא גְזָרִינוּ וּא"ש.

אֲבָל בְּעָלְמָא קי"ל צַעַב"ח דְּאוֹרְיִיתָא וּמִשּׁוּם צַעַב"ח כ' הַמַּג"א בְּסִי' רַס"ו ס"קִיב דְּאַפִּילוּ
יּוֹתֵר מִפְּדֵי ט"ו סָאִין רְשָׁאִין לִיטּוֹל וְלִטְרוֹחַ בּוֹ כְּדַמְשָׁמַע פְּשָׁטוֹת הַסּוֹגְיָא וְהַפּוֹסְקִים שָׁם:
וּא"כ שְׁרִינֵן טְרַחָא. וְגַם טְלִטּוֹל בְּמַקְצָת לְאִיסוּר מְקַצָּה הַתִּירוּ מִשּׁוּם צַעַב"ח וּכְמֵ"ש
הַר"ן בְּשֵׁבֶת דָּף קכ"ח דְּלִקְוֵה הַתִּירוּ לְדָדוֹת בַּע"ח וְתַרְנַגְלוֹת דּוֹחִין מִשּׁוּם צַעַב"ח אֲבָל
לְטַלְטֵל לְגַמְרֵי מְקַצָּה מִשּׁוּם צַעַר בַּע"ח מוֹכַח לְכַאוֹרָה דְּאִיסוּר דְּהָרֵי אֶסְרוּ לְדָדוֹת
תַּרְנַגְלוֹת.

מִשּׁוּם דְּמַקְפִּיא נְפִשֵׁי' וְאִיכָא טְלִטּוֹל מְקַצָּה. וְשָׁם מִשּׁוּם צַעַר בַּע"ח הַתִּירוּ כְּמֵ"ש הַר"ן
וְנָה הָרָא' לְדַעַת הַרְמַב"ם שֶׁהֵבִיא הַמַּג"א בְּסִי' ש"ה ס"קִיא וְקוֹשְׁיָא לְדַעַת הַש"ג הַמּוֹבָא
בַּא"ר שָׁם וְאַפִּילוּ לְפִי מ"ש הַרְמַב"ם בַּפ' כ"ה מְשַׁבֵּת דְּמַקְפִּיא נְפִשֵׁי' הֵינּוּ דְּהַאֲגָפִין
מְשַׁתְּמִין.

כְּבָר הַקְּשָׁה בַּמַּג"א ס' ש"ח ס"ק ס"ט דְּהָוֵי אֵינוֹ מְתַכְּנִין וְהַתּוֹס' שְׁבֶת כ'. דְּהָוֵי קָרוֹב
לַפ"ר.

וּמַמְרָן בְּעַל חַת"ס זצ"ל שְׁמַעְתִּי. דְּכַוְנַת הַרְמַב"ם דְּאַגְפִּי' מְשַׁתְּמִין.

וְאִיכָא מִשּׁוּם טְלִטּוֹל אַגְפִּיִּים הַמְּקַצִּין וּמִשּׁוּם טְלִטּוֹל גּוֹפּוֹ סוּבֵר הַרְמַב"ם פִּינּוֹן דְּמַגְבֵּהַת
לָא חֲשִׁיב כְּטְלִטּוֹל מִמֶּשׁ. וּלְפִי"ז גַּם לְפִירוּשׁ הַרְמַב"ם יֵישׁ רַא'.

דְּלֵא הַתִּירוּ מִשּׁוּם צַעַר בַּע"ח טְלִטּוֹל מְקַצָּה וְגַם לְתוֹס' שְׁבֶת. לָא ס"ל לְאַבְיֵי בְּשֵׁבֶת דָּף
קכ"כ דְּקָרוֹב לַפ"ר אֶסוּר וְהָכִי קי"ל אֲבָל בְּרִייתָא צְרִיכִין לְאוּקְמָא אֲלִיכָא דכ"ע וּא"כ
קוֹשְׁיָא לַש"ג.

דס"ל דְּמִשּׁוּם צַעַר בַּע"ח שְׁרִינֵן לְהַעֲלוֹת הַבְּהֵמָה הַמְּקַצָּה. וְצ"ל דַּהֲש"ג וְסִינְעֵתוֹ מְכַרְשֵׁי'
הָא דְּמַדְדִּין חֵי' וְעוֹף.

הֵינּוּ מִשּׁוּם פְּסִידָא כְּמוֹ שְׁמַפְרֵשׁ הַב"ח סוּסֵי' ש"ח. וּמִשּׁוּם פְּסִידָא לָא הַתִּירוּ לְטַלְטֵל
מְקַצָּה.

אֲבָל מִשּׁוּם צַעַר בַּע"ח אִיכ"ל דְּשְׁרִינֵן לְטַלְטֵל: וְאֵע"ג דר"פ מְפָנִין לָא הַתִּירוּ מְקַצָּה
מִשּׁוּם לִימּוּד וְגַם מַעֲלָתוֹ נ"י הַקְּשָׁה מ"ש מְשׁוֹפֵר דָּאִין מְפַקְחִין עֲלֵיו אֵת הַגַּל. וְתִי' דְּהָכָא
בְּעִידָא וְהִנֵּה כָּל הַפְּלוּל הִנֵּה.

הַאֲרִיף בּוֹ בַשְּׁעָה"מ בַּפ"ב דְּיו"ט דִּין ח' וְלַעֲנֵן צַעַר בַּע"ח י"ל עוֹד דְּרַשׁ"י נֶשְׁמַר מְזָה שֶׁכ' בְּשֶׁבֶת דָּף קכ"ח דְּצַעַר בַּע"ח דְּאִיכָא מ"ד דְּטַעְמָא דְּעִזּוּב תַּעֲזוּב עִמּוּ מִשּׁוּם צַעַר בַּע"ח וּא"כ אִיכָא גַם לָאו דְּלֹא תִרְאֶה.

דְּגַבֵּי פְּרִיקָה אִיכָא עֲשֵׂה וּל"ת וְכִינּוּן דְּעוֹבֵר נְמִי בַל"ת. נְהִי דְּל"ת אֵינּוּ מוֹעֵלֶת לְדַחֹת כַּמ"ש רַשׁ"י וְרִי"ף בָּאֵלוּ מְצִיאֹת אַבְל לְעֵנָן הִנֵּה דְּאִוְרֵי תַּא עֲדִיף מְדַרְבְּנָן בְּנוֹדַי י"ל דְּלֹא שְׁבָקִי לְעֵבֹר בְּאִיסוּר דְּאִוְרֵי תַּא.

כְּדִי שְׁלֵא לְעֵבֹר בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן וְעִי"ש בַּשְּׁעָה"מ שֶׁכ' כִּינֵצָא בְּזָה לְעֵנָן חֲמִיז וּכ"ז אֲצַטְרֵף לְדַעַת הַש"ג וְסִינְעָתוֹ אַבְל לְדַעַת הַרַמְבַּ"ם וְסִינְעָתוֹ דְּאִיסוּר לְהַעֲלוֹת בְּאֵמֶת לָא דְּחִינִין מְוַקְצָה וְהַרַמְבַּ"ם לְטַעְמֵי שְׁפַסְק בַּפ"ב דְּיו"ט דִּין ח' דְּגַם מְצַנֵּת פְּיֹסִי אֵינּוּ דוֹחָה מְוַקְצָה מְהָא דְּהִתִּירוּ לְבַטֵּל כְּלִי מְהִיכְנוּ דְּאִיסוּר רַק מִשּׁוּם דְּמַחְזִי כְּבוֹנָה אוֹ סוֹתֵר קִיל טְפִי מְמֻקְצָה אוֹ שְׁאָר אִיסוּר.

וְכַמוֹ דְּקִי"ל בִּי"ד ס' קס"א ס"ב דְּמַחְזִי כְּרַבִּית קִיל מִשְׁאָר אַבְק רַבִּית וְלִדְיָדָן לָא קִשְׂיָא כְּלָל מִשּׁוּפָּר וְכֵן מוּכַח עוֹד לְפִי מ"ש הַמַּג"א בְּסִי רַס"ו סְקִי"ד דְּבִיטוּל כְּלִי מְהִיכְנוּ הִתִּירוּ בְּמִקּוּם פְּסִידָא וְכִבָּר הִבְאִתִּי לְמַעֲלָה דַּהַמַּג"א בְּסִי שַׁל"ד סְק"ג הוֹכִיחַ דְּלֹא הִתִּירוּ טְלִטוּל מְוַקְצָה מִשּׁוּם פְּסִידָא וְע"כ דְּבִיטוּל כְּלִי מְהִיכְנוּ קִיל טְפִי וְעִינָן עוֹד בַּשְּׁעָה"מ הַנֶּ"ל פְּלִפּוּל אִי מְוַקְצָה חֲמִיר אוֹ קִיל מִשְׁאָר אִיסוּרֵי שְׁבוּת וּלְפִי מַה שְׁהוֹכִיחַ שְׁם דַּעַת הַתּוֹסֵף וְהַרַא"ש דְּמְוַקְצָה חֲמִיר מִשְׁאָר שְׁבוּת וְהַרַשְׁבָּ"א וְכ"כ שְׁם לְדַעַת הַרַמְבַּ"ם מְוַקְצָה קִיל טְפִי.

מִשְׁאָר שְׁבוּת יַעוּי"ש: וּלְפִי הָאֵמוּר קִשְׂיָא לִי מַה שְׁלַמַּד הַרַא"ש בְּפֶרֶק מְפָנִין וּמַהֲר"מ מַר"ב בְּתַשׁוּבָה ס' מ"ט מְהָא דְּהִתִּירוּ לְבַטֵּל כְּלִי מְהִיכְנוּ מִשּׁוּם צַעַר בַּע"ח. דַּה"ה דְּרַשְׁיָא לְזַמַּר לְגוֹי לְחַלּוֹב לוֹ בְּהִמְתּוֹ מִשּׁוּם דְּחַלְב מְצַעְרָה וּפְסִקוּ בְּטוּש"ע ס' ש"ה ס"כ דְּלִמָּא בִּיטֵל כְּלִי מְהִיכְנוּ קִיל טְפִי וְכַמ"ש לְעִיל לְדַעַת הַרַמְבַּ"ם.

מִיָּהוּ אִי מִשּׁוּם הָא לָא אַרִי דַּס"ל דְּשְׁבוּת דְּאִמִּירָה לְגוֹי. קִיל מְכַל שְׁבוּתִין.

כִּינּוּן דְּלִית בִּי מַעֲשֵׂה כְּמַבְוָאָר מְלִשׁוֹן מַהֲר"מ בְּתַשׁוּבָה מִיָּהוּ אַבְתִּי קִשְׂיָה עַל תַּשׁוּבַת מַהֲר"מ דְּלַמַּד זָה מְהָא דְּפְרִיף בְּשֶׁבֶת דָּף קנ"ד ע"ב עַל ר"ג. וְהָא אִיכָא צַעַר בַּע"ח וּמְפָרֵשׁ כַּפְרֵשׁ"י שְׁם וְדָלָא כְּרַשְׁבָּ"א בְּשֶׁבֶת שְׁם.

וּמְפַרֵשׁ"י הוֹכִיחַ הַמַּג"א בְּסִי רַס"ו ס"קִיד דְּבְמִקּוּם פְּסִידָא מְוַתֵּר לְבַטֵּל כְּלִי מְהִיכְנוּ וּא"כ ע"כ בִּיטֵל כְּלִי מְהִיכְנוּ קִיל מְאִיסוּר שְׁבוּת אִמִּירָה לְגוֹי. לְעֲשׂוֹת מְלֵאכָה דְּאִוְרֵי תַּא.

דְּהִלְכָה רוּנְחַת בְּיִשְׂרָאֵל דְּאִמִּירָה לְגוֹי אִיסוּר. אֲפִילוּ בְּמִקּוּם פְּסִידָא וְדוּנְקָא שְׁבוּת דְּשְׁבוּת כ' הַרַמְבַּ"ם לְהַקֵּל.

וְכֵן מוּכַח וּמְבֻוָּאָר בַּפ' מִי שְׁהַחֲשִׂיף. דְּפְרִיף אִמְאִי רַשְׁיָא לִיתָן כִּיסוּ לְגוֹי.

וּמִשְׁנֵי מִשּׁוּם דָּאִין אָדָם מְעַמִּיד עֲצָמוֹ אַבְל הִיכָא דְּלֹא שְׁיִיף זָה אִיסוּר אִמִּירָה לְגוֹי. אֲפִילוּ בְּמִקּוּם הַפְּסֵד מְרוּנְבָה וּא"כ ע"כ אִיסוּר אִמִּירָה לְגוֹי לְעֲשׂוֹת אִיסוּר דְּאִוְרֵי תַּא חֲמִיר מְאִיסוּר בִּיטֵל כְּלִי מְהִיכְנוּ וְאִיף יִלְיָף הַמַּר"מ מְבִיטוּל כְּלִי מְהִיכְנוּ לְהִתִּיר אִמִּירָה לְגוֹי: וְכַוְדַּי לְפִי מַה שְׁהִבִּיא הַמְרַדְכִי וְהַטוּר בְּשֵׁם מַהֲר"מ דְּהִתִּיר דוּנְקָא כְּשַׁחֲלוּב לְגוֹי לְעֲצָמוֹ.

וּא"כ בַּכָּה"ג הָוִי לִי כְּנוֹתָן לְגוֹי בְּשׂוּר. וְאוּמַר לוֹ בְּשַׁל לְעֲצָמָה.

שכ' התוס' בב"מ דף צ' ד"ה חסום: דלית בי' שבות דאמירה דנהי דהרא"ש שם וכן בש"ע סי' ש"ז ס"כא פסק. דגם בכה"ג אית בי' משום שבות.

וכ"ש פאן בחולב דגם הישראל נהנה. שניצלת בהמתו מלהיות לה צער ע"י החלב.

ומחזי פשלוחו מ"מ פיון דרק דמחזי פשבות דאמירה אסור איכ"ל דקיל משאר אמירה ודמאי לביטול פלי מהיכנו. דהוי ג"כ משום מחזי וכו' אבל באמת בתשובת מהר"מ הג"ל. לא משמע פן. וכן הביא הב"י שם בשם הגמ"ר בשם מהר"מ.

שהתור אפילו בחולב בשביל הישראל וא"כ עדיין קשה פנ"ל ואפשר לישוב. דנראה דיש ב' מיני הפסד.

א' דאתי ממילא. והשני דמפסיד בידיים.

והשני נראה דאסור מה"ת משום בל תשחית. כמ"ש החינוך בסי' תקכ"ט דאע"ג דאין לוקין אסור מה"ת.

וא"כ שם במעשה דר"ג דממנ"פ אם מניח על בהמתו. איכא צער בע"ח ואם יפילם לארץ וישפרם בידיים ואיכא בל תשחית.

וא"כ פיון דבכל גוונא עובר באיסור דאורייתא רשאי לבטל פלי מהיכנו שהוא רק איסור דרבנן אבל במקום הפסד הבא ממילא. איכ"ל דלכ"ע אסור לבטל פלי מהיכנו ולפי"ז א"ש דברי מהר"מ וסייעתו דס"ל דשבות אמירה קיל מביטול פלי מהיכנו פיון דלית בי' מעשה, ונפיר פסקו אמנם תימה על המג"א בסי' רס"ה ס"קב.

דלא מחלק בין הפסד ממילא. למפסיד בידיים וצ"ע ולפי הג"ל מבואר דמשום צעב"ח מותר לטרוח וגם טלטול דבר מוקצה במקצת.

ושבות דאמירה לגוי אבל טלטול מוקצה תליא בפלוגתא דהרמב"ם וש"ג הג"ל. ושאר שבותים ע"י ישראל.

ג"כ תליא בפלוגתא הג"ל. לענין פיסוי דם.

אי מוקצה קיל משביתה או חמיר: ז ולפי מה שפיארתי נראה דלהמריא האנוזות שאינם יכולין לאכול בעצמם ע"י ישראל תליא בפלוגתא הג"ל אי משום צער בע"ח התירו מוקצה ושבות ע"י ישראל או לא דנהי דלבוש בסי' שכ"ד כ'.

דהמראה אסור רק משום טרחא. וכבר אמרנו דטרחא מותר משום צער בע"ח אבל הרמב"ם בפ' כ"ה משבת כ'.

המראה אסור משום שמה יכתוש. או יטחון או יבשל וכיוצא בזה וא"כ לדעת הרמב"ם הג"ל אסור לישראל להמריא בעצמו וכדעת הא"ר וק"נ.

פרק מי שהחשיך. ותימה על המג"א בסי' ש"ה דבס"ק י"א הביא סתם דעת הרמב"ם.

דאסור להעלותה ובס"ק"ב כ' דמותר להמריא ע"י ישראל ובסי' תצ"ח ס"קלא ס"ל דמוקצה קיל. משאר שבותים ע"י ישראל וא"כ פיון דאוסר לעלותה משום מוקצה איך מתיר להמריא אפילו באופן שלא יטלטלנה אלא במקצת.

מְּכַל מְּקוֹם הָא שְׁבוּת ע"י יִשְׂרָאֵל חֲמִיר לְדִידִי' מִמְּוֹקָצָה. וצ"ל דס"ל.

דְּהַמְרָאָה שְׁלֵנוּ בְּאַנְוֹזוֹת לִית בְּהוּ אֵלָא טְרַחָא וְלֹא שְׁיִיכָא חֲשִׁישָׁא דְּהַרְמָב"ם. וְאִינוּ מְּוֹכְרָח:
ח מִיְהוּ אֲפִילוּ שְׁבוּת בְּאַמִּירָה לְגוּי לְכְּאוּרָה נְרָאָה דְּלָאוּ כ"ע ס"ל פֶּן דְּהַתְּרַם בְּמְּקוֹם צַעַר
בַּע"ח דְּהַרִי דַּעַת רַבִּינוּ יוֹנָה שְׁדוֹנוּקָא שְׁיִחְלֹב הַגּוּי הַחֲלָב לְעַצְמוּ מְּוֹתֵר וְנְרָאָה דְּכ"ע אִיפָּא
לְמִימֵר דְּמוֹדִים דְּמְּוֹתֵר שְׁבוּת דְּאַמִּירָה.

אֵלָא דְּבָהָא פְּלִיגוּ לר' יוֹנָה וְסִייעָתוּ ס"ל פְּדַעַת הַתּוֹס' בַּב"מ דָּף צ' ד"ה חֲסוּם בְּנוֹתָן לְגוּי
לְעִשׂוֹת. אוּ לְבִשְׁל לְעַצְמוּ.

אִין אִיסוּר אֲמִירָה. וּא"כ יֵשׁ תְּקֵנָה לְצַבַּע"ח ע"י חֲלִיבַת הַגּוּי לְעַצְמוּ.

וְלֹא יַעֲבֹר כָּלֵל עַל שְׁבוּת. וּבְנוֹדָאֵי מְּשׁוּם רְוּוּחָא דְּחֲלָב.

לֹא נְתִיר לוֹ לְעַבְּוֹר עַל שְׁבוּת. וְלִכֵּן ס"ל לְרַב פְּהֵן צְדָק וְלְרַבִּינוּ יוֹנָה דְּצָרִיף לִיתָן הַחֲלָב
לְהַגּוּי אוּ לִיתָן אֶת מְּמוֹנוּ אֲבָל הָרָא"ש וְסִייעָתוּ דס"ל.

כִּינֵן שְׁנוֹתָן הִישְׁרָאֵל לְהַגּוּי אִית בִּיָּה שְׁבוּת אֲמִירָה. וְכ"ש הִכָּא דְּהִישְׁרָאֵל נְהֵגָה וּא"כ אִין
נַפ"מ אִם יֵאמֵר לוֹ לְחֲלֹב לְעַצְמוּ אוּ לְיִשְׂרָאֵל וְכִינֵן דְּמְּשׁוּם צַעַר בַּע"ח.

ע"כ נְתִיר לוֹ לְחֲלֹב רִשָּׁאֵי הִישְׁרָאֵל לִיקְחַת הַחֲלָב: וּבְזָה א"ש דְּמְּנַהֵג הָעוֹלָם לְהַתִּיר לוֹמֵר
לְחֲלֹב אֲפִילוּ הַחֲלָב לְהִישְׁרָאֵל כַּמ"ש הַמַּג"א שֶׁם הוּאִיל וְאַנֵּן קי"ל כְּמוֹ דְּסַתֵּם בַּסִּי' ש"ז
סכ"א דְּאַפִּילוּ בַּכָּה"ג אִית בִּי' שְׁבוּת דְּאַמִּירָה.

וּא"כ אִין חֲלִיבִים וְלְעוֹלָם דְּלכ"ע הַתְּרַם אֲמִירָה לְגוּי בְּמְּקוֹם צַעַר בַּע"ח וַעֲפ"י מ"ש בְּנִידוֹן
שְׁלֵנוּ. לְהוֹצִיא הַחֲטָא מִהַקְּנָה.

דְּנְרָאָה דְּלִית בִּי' סָרְף אִיסוּר דְּאוּרִיָּתָא. אִם אִינוּ מְּטַלְטֵל הָאוּנוּא אֵלָא שְׁמִיזֵי אַבְרָיָה אִם
אִין חֲשִׁישׁ רַק מְּשׁוּם הַנְּ"ל.

מְּוֹתֵר אֲפִילוּ ע"י יִשְׂרָאֵל. אֲבָל לְטַלְטֵל תְּלִיָּא בְּפִלּוּגְתָּא הַנְּ"ל.

וַע"י גוּי הִי' מְּוֹתֵר. מְּשׁוּם צַבַּע"ח אוּ שְׁבוּת דְּשְׁבוּת בְּמְּקוֹם הַפְּסוּד: ט וּמ"ש מְּעֵלְתוּ נ"י.

דְּבַכָּה"ג דְּלִית בִּי' סָרְף מְּלֶאכָה. אִיכ"ל דְּלֹא אָמְרוּ כָּלֵל אֲמִירָה לְגוּי שְׁבוּת אֵלָא הִיכָּא
דְּאַסְמְכוּהָ עַל לֹא יַעֲשֶׂה מְּלֶאכָה זֶה אִינוּ דְּמַבְּנֵאֵר בַּמ"ק דָּף י"ב.

כָּלֵלָא דְּכָל שְׁאַסוּר לְעִשׂוֹת בְּעַצְמוּ אִיסוּר לוֹמֵר לְגוּי בַּחוּה"מ וּבב"מ דָּף צ' קי"ל דְּאַפִּילוּ
בְּשָׂאֵר אִיסוּרִים אֲמִירָה לְגוּי שְׁבוּת. וְכָלֵלָא כִּי ל בַּטוּש"ע ס' ש"ז.

דְּכָל שְׁאַסוּר לְעִשׂוֹתָהּ. אִיסוּר לוֹמֵר לְגוּי לְעִשׂוֹת.

דְּהוּי כְּשִׁלּוּחוֹ וְכַמּוֹתוֹ אֲבָל אִינוּ צָרִיף לְזָה בְּנִידוֹן שְׁלֵנוּ דְּהִכָּא מְּטַעַם אַחַר אַתְּאִינוּ עֲלָהּ
וְכַדְלַעִיל י אִיבְרָא דִּישׁ לְעִיָּין עַפ"י מ"ש הַנְּמוּק"י בַּב"מ דָּף ל"ב דְּלָאוּ כָּל צַעַר בַּע"ח
שְׁוִוִין. דִּישׁ צַעַר בַּע"ח שְׁלֹא הַתִּירוּ עֲלָהּ אֲפִילוּ טְרַחָא וְרָאָה מְּבִיצָה דָּף ל"ז ע"א.

דְּלֹא הַתִּירוּ לְהַעֲלוֹת בִּיו"ט בְּהַמָּה. אֵלָא ע"י הַעֲרָמָה יַעוּי"ש.

א"כ נָפַל לְכְּאוּרָה הַתְּרַם זֶה בְּבִירָא. דְּמֵאֵן מְּפִיס אִיזָה צַעַר גְּדוֹל וְאִיף דוּמָה מַהֲר"מ צַעַר
חֲלָב.

לצער שְׁנִפְלָה לבור וְנִרְאָה דמשו"ה בְּאַמַּת הַבֵּיא הַמַּהֲר"מ: הָא דְאַמְרִינָן בְּשִׁבְתָּ דָּף קל"ה דְאַמוּ שׁוֹחָה עָלָיו וּמְנִיקְתּוּ. מְשׁוּם סְפִנת חֶלֶב וְכָל שְׂיֵשׁ חֲשֵׁשׁ סְפִנָּה בְּוִדְאֵי צֵעַר גְּדוּל הוּא וְכוּ צֵעַר רַעֲב אָמְרוּ חֲכוּ"ל דְגָרַע וְעֵינָן בְּנוּב"י מֵהַדוּ"ק בַּחֲוִי"ד ס' פ"ב בְּזָה.

ועכ"פּ לְפִי הָאָמֹר. לֹא בְּכָל צֵעַר בַּע"ח אָמְרוּ.

אַמְנָם לֹוּלֵא דְבָרֵי הַנְּמוּק"י הִיא נִרְאָה לִי דְמִתְתָּם רֵאִי לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם. דְּהַעֲלָאָה לֹא הוּמַר בְּשִׁבְתָּ.

מְשׁוּם צֵעַר בַּע"ח וְנָהִי דְבִיו"ט לֹא שְׂיֵיךְ זֶה וְלֹא הוּי מְוִקְצָה מ"מ גְּזִירָה יו"ט אֲטוּ שִׁבְתָּ בְּמִידֵי דְלֹאוּ צִוְרָה אֲנָכֵל נָפֵשׁ אוּ צִוְרָה קִצָּת יו"ט וְשִׁבְתָּ פִי אֶהְדְּדִי כְּדֵאִיתָא בְּבִיצָה דָּף י"ז. וע"ז סוֹכֵב שֵׁם הַסְּוִגְיָא בְּבִיצָה דָּף ל"ז ע"א: יֵא וְלִכְאוּרָה הוּ"א רֵאִי לְמָה שְׁפִתְבְּתִי לְעִיל דְשְׁבוּת ע"י יִשְׂרָאֵל לֹא הִתִּירוּ מְשׁוּם צֵעַר בַּע"ח מְסוּגְיָא דְפְסָחִים דָּף י"א גְּבִי בְּכוּר שְׁאָחֻזוּ דָּם.

דְּאוּסֵר ר"י לְהַקִּיז מְשׁוּם דְּאָדָם בְּהֵיל וְשָׂמָא יִשְׁפַח עֵי"ז וְנִקִּיז בְּמִקוּם שְׁעוּשָׁה מוּם וְהַקְשׁוּ שֵׁם דָּגָם לְגְבִי קַרְצוּף הוּי לִי לְחַוֵּשׁ וְקָשָׁה הָרִי הַחֲשֵׁשׁ הַזֶּה דְּאָדָם בְּהֵיל הוּא ג"כ גְּזִירָה וְאוּסֵר דְּרַבְּנָן.

כְּמוֹ שְׂאָר שְׁבוּת וְנִימָא דְּבְמִקוּם צֵעַר בַּע"ח אֲתָא דְּאוּרִיִּיתָא וְדַחֵי דְּרַבְּנָן וְרַבְּנָן שֵׁם לֹא פְּלִיגוּ עֲלֵיהִי דְּרַב"י אֲלֵא מְשׁוּם דְּאִין אָדָם מְעַמִּיד עֲצָמוֹ וְכוּ' מִיָּהוּ אֶפְשָׁר דְּחֲשֵׁשׁ הַזֶּה דְּבְהֵיל וְעֵי"ז יִשְׁפַח דִּישׁ לְחַוֵּשׁ שְׂעִיעֻשָׁה דְּבָר זֶה בְּאוּסֵר הִיא גְּזִירָה וְחֲשֵׁשׁ יוֹמֵר מִן הַשְּׁבוּת דְּעֵלְמָא דְּגִזְרוּ רַב אֲטוּ מְקוּם אַחֵר: וּמ"מ קָשָׁה דְּשֵׁם פְּרִיָּה עַל ר"י מ"ש גְּבִי חֲמִיץ דְּגִזְרוּ וְגְבִי קַרְצוּף דְּלֹא גִזְרוּ וּמֵאִי קוּשְׁיָא דְּלֵמָא מְשׁוּם צֵעַר בַּע"ח לֹא גִזְרוּ.

וּבִיּוֹמֵר תִּימָה עַל הַצֵּל"ח בְּבִיצָה שֵׁם. דְּכ' דְּבְאַמַּת טַעְמָא דְּר"י דְּלֹא גִזְרוּ: הוּא מְשׁוּם צֵעַר בַּע"ח דְּאוּרִיִּיתָא וְנִנְעֵלָם מְפִנּוּ לְכְאוּרָה סוּגְיָא דְּפְסָחִי הַנֵּ"ל וּמִיָּהוּ יֵשׁ לְיִשְׁב.

דָּגָם בְּחֲמִיץ אִיכָּא מְצֻנָת בִּיעוּר וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּפְסָחִים דָּף י"א ע"ב ד"ה אֲבָל לֹא גוֹדֵשִׁין וְפְרִיָּה שְׁפִיר בְּמִקוּם מְצֻנָה אַבְמִקוּם מְצֻנָה וְעַכ"פּ מוּכַח. דְּחֲשֵׁשׁ אָדָם בְּהֵיל וְשָׂמָא יִשְׁפַח חֲשֵׁשׁוֹ וְגִזְרוּ.

גַּם בְּמִקוּם מְצֻנָה בְּצֵעַר בַּע"ח: וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עַל זֶה. דְּהָרִי מְצִילִין מְפִנֵי הַדְּלִיקָה כְּתִבֵי קוּדֵשׁ כְּדֵאִיתָא בַּר"פ כָּל כְּתִבֵי וְלֹא חֲשֵׁשׁוֹ עַל הָא דְּאָדָם בְּהֵיל וְא"כ יִרְאָה דְּבְמִקוּם מְצֻנָה לֹא חֲשֵׁשׁוֹ וְדוּחֵק לֹוּמֵר דְּוִוּוּקָא בְּמִקוּם מְצֻנָה.

לְהַצִּיל כְּתִבֵי קוּדֵשׁ לֹא גִזְרוּ. דְּהָרִי בְּשִׁבְתָּ דָּף מ"ג ע"ב.

פְּרִיָּה ג"כ אִי דְּאִיכָּא כְּפָר אוּ תִינּוּק. אֲמַאי לֹא יִצִּיל וְקָשָׁה מֵאִי פְּרִיָּה.

הָא אָמְרִינָן לְמִפְּנֵי דָּף קי"ז. דְּחֲשֵׁשׁוֹ מְשׁוּם אָדָם בְּהֵיל וְע"כ דְּפְשִׁיטָא לִי כְּמוֹ דְּלֹא חֲשֵׁשׁוֹ בְּכְתִבֵי קוּדֵשׁ ה"ה גְּבִי מֵת.

וְא"כ גַּם בְּשָׂאֵר מְצֻנָה וְה"ה בְּמִקוּם צֵעַר בַּע"ח לֹא לְגִזְרוּ וְקוּשְׁיָא סוּגְיָא דְּפְסָחִים דָּף י"א וְנִרְאָה דִּישׁ לְחַלֵּק דְּגְבִי שְׂאָר מְצֻנָה. דִּישׁ בִּי רְנוּחַ מְמוֹן וְטְרִיד בְּמְצֻנָה: וְאֶפְּלוּ יִשְׁפַח הוּי טְרִיד בְּדָבָר מְצֻנָה וְפְטוּר לֹא גִזְרוּ.

משא"כ גבי בהמתו. אע"ג דצער בע"ח הוי איסור דאורייתא אכל הוא אינו עושה משום צער בע"ח אלא משום הפסד ממונו ואם ישפח ויעבור חייב. ולכך חששו: נעדין צ"ע. דהרי קי"ל במנחות דף ס"ד ע"א.

דלא אזלינן בטר מחשבתו אלא בטר מעשה. וזה יש לחלק דהיכא בטירדא דמצנה תלי. מיהו גם בכתבי הקודש איכא רנוח ממון למאן דס"ל ביו"ד סי' ע"ר בפ"ה ס"קא דשל יחיד נמפרת. ואיכ"ל דמכונן משום רנוח דידי'. וצ"ע לחלק ועכ"פ לפי הג"ל מוכח. דחשש אדם בהיל.

גם במקום צער בע"ח גזרו. או משום דכל שבות ע"י ישראל גזרו גם במקום צער בע"ח או דגזירה נחשש הנה.

הוא חשש יותר ועפי"ז דברי מעלתו נ"י שכ' לישב קושית הס"י אדם: על דברי הש"ע סוסי' של"ב דמתיר להקיצו משום דאין אדם מעמיד עצמו על ממונו והקשה ת"ל משום צער בע"ח ותי' מעלתו נ"י משום דאדם בהיל.

ולכאורה אין מובן לזה. דהרי גם הא דבהיל הוא גזירה ומותר במקום צער בע"ח אכל להג"ל א"ש.

דמקרח דגם במקום צער בע"ח חששו על הא דאדם בהיל ונכונים דברי מעלתו נ"י (ואפילו למאי שאכתוב באות שאחר זה דלרבנן בבהמה שאחזו דם אינו בהול מיהו לזה עצמו צריך להביא ראי' מרבנן.

ולכך אמר פטעמיהו: יב ובאמת לפי"ז. גם בנידון שלנו.

יש לאסור משום דבהיל ולא שייך אין אדם מעמיד עצמו. ויעשה בעצמו אפילו הוא אמן לזה מפל מקום לדעת המג"א בסי' של"ד דווקא אם יש לחוש שמא יעשה בעצמו איסור דאורייתא.

אבל הטו"ז בסי' רמ"ד ס"קו ס"ל. דאפילו אם יש לחוש שיעשה איסור דרבנן יותר גדול ג"כ שרינן.

מיהו גם להטו"ז יש לאסור. אפילו ע"י גוי ואפילו במי שהוא בקי בעצמו להוציא ויש לחוש מפל מקום הא כ' הר"ן ר"פ מי שהחשיף.

דבכל הפסד שפא לאדם פתאום. יש לחוש טפי על שמא ישפח ע"י בהילתו אי נתיר.

טפי ממה שיש לחוש. על מה שאין אדם מעמיד עצמו ובאמת דברי הר"ן קשיין לי מסוגי' דפסחים דף י"א.

גבי בכור שאחזו דם. דקי"ל פתכמים שחששו טפי על אין אדם מעמיד עצמו ממה שחששו על שמא ישפח ויותר קשה לי.

על דברי הרמב"ן המובאים בר"ן שם. שכ' דווקא במקום שבידו אמרו אין אדם מעמיד עצמו על ממונו וקשיא מבכור דקי"ל פתכמים.

וגם לדינא צ"ע. דבסי' של"ד ס"ב הביא ב' דיעות.

וַיֵּשׁ אוֹסְרִין הַיֵּינוּ הַרְמַב"ן וְהַר"ן. וּבְסִי' שֶׁל"ב סֵתָם לְהַתִּיר לְהַקִּיז וְנִרְאָה דֵס"ל.
דְּבָזָה עֲצָמוּ פְּלִיגוּ רַבָּנָן וּר"י וְלַרְבָּנָן בְּהֶמָּה שְׁאוּחֻזָּה דָם. אֵינוּ כ"כ הֶפְסֵד פְּתָאוּם שְׁנִיחֻז
שֶׁע"י בְּהִלְתּוֹ יִשְׁפַח יוֹתֵר יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁאֵינוּ מַעֲמִיד עֲצָמוּ וַיַּעֲבֹר בְּמִזִּיד.
וּר"י חֵינֵשׁ אֶפְיָלוּ בְּהֶפְסֵד שְׁאֵינוּ פְּתָאוּם כ"כ. וּלְפִי"ז בְּסִי' שֶׁל"ב ס"ג וּד' בְּכֻלְהוּ מִיֵּירִי
בְּהֶפְסֵד שְׁאֵינוּ פְּתָאוּם וְלִכְךָ מִן־מִנְּפ"פ אִם יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁאֵם לֹא יַעֲשֶׂה הַרְפוּאָה יְמִית.
א"כ מִן־מִנְּפ"פ מִשׁוּם דָּאִין אָדָם מַעֲמִיד עֲצָמוּ, וְאִם לֹא נִתִּיר לוֹ. יַעֲשֶׂה בְּאִסּוּר.
וְלֹא יִחַלֵּק בֵּין אִסּוּר לְהִתְרַכְפְּרֵשׁ"י בְּפִסְחִים. וַיִּשְׁחַק סְמָמָנִים אוֹ יַעֲבִיר ד' אַמּוֹת
בְּרַה"ר.

וְאִם אֵין חֲשֵׁשׁ סַפְּנָה. וְאֵין לְחוּשׁ עַל שְׁאֵין אָדָם מַעֲמִיד עֲצָמוּ שׁוּב בְּלֹא"ה מִן־מִנְּפ"פ.
דְּגַבִּי בְּהֶמָּה דְּלִיכָא סַפְּנָה. אֵינוּ בְּהִיל פְּלֵל וְאֵין חֲשֵׁשׁ שְׁחִיקַת סְמָמָנִים בְּבְּהֶמָּה בְּאֵין בְּה
חֲשֵׁשׁ סַפְּנָה.

מִשָּׂא"כ בְּאָדָם חֲשֵׁשׁוֹ עַל חֲשֵׁשׁ שְׁחִיקַת סְמָנִין אֶף בְּלִית בִּי סַפְּנָה וְעַפִּי"ז מוּכָן מ"ש
הָאֲחֻרֹנִי שָׁם. דְּדַבְּרֵי הַטּו"ז בְּס"ק יֵשׁ בְּהֶם ט"ס קֶצֶת וְכִינּוֹן עַל הַנְּ"ל וְדַבְּרֵי מַעֲלָתוֹ נ"י
לֹא הִבְנִיתִי מ"ש בְּזָה: וְעַכ"פ לְפִי שִׁטַּת הַרְמַב"ן הַנְּ"ל עֲדִינּוּן צ"ע.

הָא דְּבְּהֶמָּה וּבְּכּוֹר שְׁאֲחֻזוֹ דָם וּלְפִי"ז בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ שֶׁהוּא בְּנוֹדָאי הֶפְסֵד פְּתָאוּם. וַיֵּשׁ לְחוּשׁ
טְפִי עַל שְׁמָא יִשְׁפַח.

כַּמ"ש הַר"ן ר"פ מִי שֶׁהִתְשִׁיף כַּנְּ"ל. וּכְבָר אִמְרָנוּ דְּמִדְר"י נִשְׁמַע לְרַבָּנָן.

דְּהִיכָא דִּישׁ חֲשֵׁשׁ בְּהִיל. וְשְׁמָא יִשְׁפַח.

לֹא מְהַנִּי צַעַר בַּע"ח. וְא"כ יֵהָא אִסּוּר לְהוֹצִיא הַחֲטָה מִן הַקֶּנֶה אֶפְיָלוּ ע"י גוֹי כְּמוֹ בְּדִלְיָקָה
מִיָּהוּ בְּר"ן ר"פ חֲבִית גְּבִי צְנוּר שְׁעָלוּ בּוֹ קְשָׁקְשִׁים לְפִי תִי הָרֵאשׁוֹן מִשְׁמַע דַּע"י גוֹי
מִן־מִנְּפ"פ בְּכַה"ג.

וְגַם בְּדִלְיָקָה. דְּוּנְקָא לְכַבּוֹת אִסּוּר ע"י גוֹי יַעוּי"ש.

וְכַמ"ש מְרִן זַע"ל בַּחַת"ס חֲאו"ח סִי' סְמָ"ף דְּהַר"ן מִיֵּירִי בְּבְּהִיל אֶבֶל ע"י יִשְׂרָאֵל יֵהִי
אִסּוּר וְלֹא מוֹעִילִים כָּל הַהִתְרִים. אֲמָנָם י"ל גְּהִי דְּבְּהִיל וְאֶפְיָלוּ יִשְׁפַח שְׁבַת.

לְמֵאִי נִיחֻזָּה לָהּ כְּדַפְרֵי בְּשֶׁבַת דָּף קִי"ז ע"ב. עַל נִשְׁבְּרָה חֲבִיּוֹת בְּרֵאשׁ גָּוִי.

וְהֶתֵּם מֵאִי גְּזִירָה אִיכָא וְצָרִיף לֹמֵר כְּתִי' הַש"ס שְׁמָא יְבִיא ד' אַמּוֹת בְּרַה"ר. וְהֵ"נ אִוְלִי
יֵהִי הָאֲמָן בְּרַה"ר וַיִּשְׁפַח וַיַּעֲבִיר הָאֲוֹנָא בְּרַה"ר וַיִּהְיֵ חֲזִיב וּלְפִי"ז לְפִי מֵאִי שְׁדִינִיק
הַמְּגֵ"א בְּסִי' שֶׁל"ה.

דְּלִדְדִין דַּל"ל רִשָּׁה"ר אֵין לְחוּשׁ לָזָה. גַּם בְּחֲבִיּוֹת דְּהִנֵּי הֶפְסֵד פְּתָאוּם.

וְא"כ ה"ה פָּאן. אִפִּי לְהַר"ן אִיכָא לְמִימַר דְּשָׂרִי בּוּזָה"ז דְּלְמֵאִי נִיחֻזָּה לָהּ.

וְלִשְׁטוֹת ס' הַתְּרוּמוֹת. וְהִיא דְּעָה הָרֵאשׁוֹנָה בְּסִי' שֶׁל"ד ס"ב.

ולפי מ"ש המג"א בס"קג בכוננותו פונדאי שרי. דממנ"פ אה יש לדון ולחוש על ד' אמות ברה"ר לדידן' יש לחוש טפי.

על אין אדם מעמיד עצמו על ממונו ונעביר במזיד ד' אמות. והש"ע הביא ב' הדיעות. ויש להקל בדרבנן. ומכ"ש לפי מ"ש בזה"ז איכ"ל בנגידון שלנו גם להר"ן שרי ועוד לפי מ"ש לעיל דבטלטול אונזא אין להתיר וכינון שהוא מן כרח להוליה האונזא ע"י גוי.

יש לו היתר ולא שייך שפא ישפח וכמו שאמרו בשבת דף ס"ה. מערימין על הדליקה דכינן שלא התירו אלא ע"י שינוי זכור הוא וכדאמרינן בפסחים דף י"א ע"א.

כן נראה לפענ"ד יג וכל זה אם אין פאן חשש איסור אחר אבל באמת יש לעיין כמ"ש מעלתו נ"י דאולי אסור משום מתקן ואף דמה שמוציא החטה מן הקנה אין לאסור משום דעושה נקב דהרי מפקד פקיד ותו דהרי קי"ל בס"י שי"ד סעי' ג' דנוקבין נקב ישן וכ"ש הוצאה זו.

מ"מ כינן שע"ז מתקן העורף. איכא למימר דאסור משום מתקן.

וכ' מעלתו נ"י. נהי דמשום מכה בפטיש.

נראה דלא שייך משום דהכל בא פאחד אם לא יוציא ימית ואם יוציא מיד הוא פבראשונה. וכמ"ש הפנ"י ר"פ הבונה מ"מ משום בונה איכ"ל דחייב דגם בבע"ח שייך בגין כפרש"י בכתובות דף ו' ע"ב.

ומכל מקום כ' מעלתו נ"י. כמו דשרי ליטול הקוץ ולא חשיב מתקן והטעם איכ"ל דהוי פשטיפת כוס מיי"נ דשרי בס"י שכ"ג סעי' ח' וה"נ ל"ש.

כל זה דברי מעלתו נ"י. ולכאורה נראה ראי' לאסור משום מתקן מדברי המג"א בס' תקפו"ס קי"ט שכ' דאסור ליטול הסתימה מהשופר ביו"ט ואע"ג דמפקד פקיד ונקב ישן.

אפי"ה אסור ונראה משום מתקן השופר אע"ג דמעביר רק דבר שדבוק בו מ"מ גרע משטיפת כוס מיי"נ משום דבגופו וככלי אחד וכשנטלו כדי לתקנו פנוטל מקצת מן הכלי לתקן. וא"כ לא דמי נמי לנגידון שלנו: ולפי ענ"ד פשוט דבכה"ג לא הוי משום בונה שבהבעלי חיים ומתים.

גופם שנה בשנה בנוי. ודווקא אם משנה דבר בגוף הבע"ח שייך לומר דבונה כ"ש משא"כ אם מחייהו: והרא"י דאם נימא דמחי' בעל חי.

חייב משום בונה א"כ אם הוא ממיתו יהא חייב משום סותר. היכא דאינו מקלקל.

ובשבת דף ע"ה קאמר. שוחט משום מאי מחייב.

לרב משום צובע. ולשמאל משום נטילת נשמה.

ולמה לא מחייב משום סותר ושם מייירי פמשנה ושוחט וע"כ ליקח החיות אינו נקרא סותר וא"כ מקיים החיות לא הוי בונה. דדבר והיפוכו אחד וכן נראה.

דעל כה"ג לא שייך מכה בפטיש. דאדם ובהמה ברואי ה' המה.

וְנִשְׁלָמִים. וְנִגְמָרִים בְּטַבַּע וְלֹא שִׁינָה לֹא מְשַׁדְּדֵל בְּחֵיווֹת שְׁלֵהֶם שְׁיָהָא כְּמַפָּה
בְּפִטְיִשׁ.

וְגוֹמֵר מְלֵאכָה וְרֵאזִי לְזֵה. דְּהֵנָּה קִשְׁיָא לִי לְמָה בְּהֵמָה שְׁאַחְזָה דָּם.

מְעַמִּידִין אוֹתָהּ בְּמִים. וּמְבֹנְאָר מְסִתִּימַת הַפּוֹסְקִים דְּאַפְלִי אִם הֵיִתָּה מֵתָה וְכוּ'.

כְּמִבְּנֹאָר בְּטוּ"ז בְּסוּף סִי' שֶׁל"ב וְלְמָה לֹא יָהָא הַמְעַמִּידוּ בְּמִים. כְּמוֹ מְצַרְרָה וּמְחַסֵּם בְּכָלִי
דְּקוּ"ל דְּאַסוּר וְלִהְרַבָּה פּוֹסְקִים אִיפָּא חֵיוֹב אִי מְצַרְרָה וְע"כ דְּכָל כַּה"ג.

לָאוּ גוֹמֵר הַמְּלֵאכָה. וְאַפְּלוּ בָּא לָהּ אֵיזָה חוּלָה.

וְהָאֲדָם מְשַׁדְּדֵל לְרַפְּאוּתָהּ וְלִסְלַק מְמַנָּה הַחוּלָה לֹא גָמַר הוּא הַבַּע"ח. וְהוּא לֹא בָּנָה שְׁכַבְרָה
בְּבָנָה וְנִגְמַר בְּטַבַּע.

וְאֵין בּוֹנָה אַחַר בּוֹנָה בְּטַבַּע: וּמְפָל מְקוֹם רְאוּי לָן לֹא מְקַנְיִים הַחֵיווֹת יְהִי אַב מְלֵאכָה
כְּמוֹ נְטִילַת נְשָׁמָה דְּחֵיב. הוּא הֵדִין נְתִינַת נְשָׁמָה.

יָהָא אַב מְלֵאכָה דְּדָבָר וְהַפּוֹכּוֹ אַחַד הוּא וְנִרְאָה דַּאֲפִי"ה בְּנִידוֹן שְׁלֵנוּ אֵין לְחוּשׁ לְכָל זֵה.
דְּהָרִי בְּשַׁעַת הוֹצָאת הַחֵטָה.

עֲדִינָן הִיא חִי' אֲלָא שְׁהִי סוּפָה לְמוֹת אִם לֹא יוֹצִיאוּ מְמַנָּה הַחֵטָה. ע"י שְׁאִינָה יְכוּלָה
לְשִׁאןָה וְלִהְיוּצִיא אֲוִיר כְּרֵאוּי לָהּ וְקוּ"ל בְּחוּלִין דְּרַף ט"ז בְּסִרְנָא דְּמִיָּא אִי מְסַלַק דְּבָר
הַמְעַכָּב.

וְשַׁחַט אוֹ הַמִּית בְּכַח שְׁנֵי הָוִי רַק גְּרָמָא וַא"כ ה"נ. כִּינּוּן דְּהַשְׁתָּא אֵינּוּ נוֹתֵן הַחֵיווֹת אֲלָא
שְׁגוּרָם שְׁלֵאֲחַר זֵה תּוֹכֵל לְשִׁאןָב וְלִהְיוּצִיא אֲוִיר הָוִי רַק גְּרָם וְקוּ"ל בְּשַׁבַּת דְּרַף ק"כ וּבַא"ו"ח
סִי' שֶׁל"ד סכ"ב דְּגָרָם מְלֵאכָה בְּשַׁבַּת מוֹתֵר בְּמְקוֹם פְּסִידָא וְרֵאזִי ג"כ מְבַהֵמָה שְׁאַחְזָה דָּם
כְּדִלְעִיל.

וְתוּ דְּהָא פְּשִׁיטָא דְּמוֹתֵר לְהַעֲלוֹת הַבְּהֵמָה מֵהַבּוֹר שְׁל מִים שְׁנַפְלָה לְתוֹכּוֹ. אִם אֵין חֵשׁ
מְקַצָּה כְּמִבְּנֹאָ' בְּשַׁבַּת דְּרַף קכ"ח.

וְיָמָה לִי שְׁמַסְלַק הַבְּהֵמָה מְמַקוֹם שְׁחוּנְקִין אוֹתָהּ הַמִּים אוֹ שְׁמַסְלַק הַדְּבָר שְׁמַמִּית אוֹתָהּ.
וְאֵינוּ אֲלָא גְרָם.

וְגָרָם מוֹתֵר אֲפִילוּ בְּמְקוֹם דְּאִיפָּא פ"ר. כְּדֵאִיתָא בְּשַׁבַּת דְּרַף ל"ג בְּמָה שְׁאַמְרוּ לַעֲשׂוֹת אִי
אַתָּה עוֹשֶׂה.

אַבָּל אַתָּה עוֹשֶׂה בְּסִיב. וַא"כ בְּנִידוֹן שְׁלֵנוּ אֵין לְחוּשׁ מְשׁוּם מְתַקֵּן לַפְּעַנ"ד יָד וּמְפָל מְקוֹם
עֲדִינָן צְרִיכִין אֲנּוּ לַעֲיִין אִם אֵין בּוֹ חֵשׁ מְשׁוּם חֲבָלָה דְּהַבְּקִיָּאִין בְּהוֹצָאָה זוֹ אוֹמְרִים שְׁאִם
נִתְחַב בְּעוֹמָק צְרִיף טְרַחָא קַצַּת וְרוֹבָא דְּרוֹבָא עוֹשִׁין חֲבָלָה קְטָנָה.
וְאִם הַחֵטָה יוֹצֵאת הִיא צְבִיעָה בְּדָם. וַא"כ יֵשׁ לְאַסוּר מְטַעַם חֲבָלָה.

וְאֵע"ג דְּמְקַלְקַל מְפָל מְקוֹם הָא מְתַקֵּן הוּא מְמַקוֹם אַחַר. וְהַחֲבָלָה וְהַתִּיקוֹן בָּאִים כְּאַחַד.

וּמְחוּבֵיב לַכ"ע וְאֵינוּ נִחְשָׁב מְקַלְקַל אֲלָא דְּאַפְשֵׁר דְּהוּי מְלֵאכָה שְׁאַצָּ"ל. וְזֵה תְּלִיא בְּפִלּוֹגְתָא
דְּרַש"י וְתוֹס' שַׁבַּת דְּרַף צ"ד וְכָל זֵה מְדַבְּרִי מַעֲלָתוֹ נ"י וּמַעֲלָתוֹ הָאֲרִיף בְּזֵה וְלִהְסָבִיר

סברת ושיטת רש"י ז"ל ואנו פאצבע בקירא לסברא ומכל מקום נראה לפענ"ד פשוט דבכל כה"ג מקלקל בתבולה מקרי.

שלא ע"מ לתמן. דהרי התבולה אינו מתמן שום דבר.

ומה שמתמן ע"י הוצאה של החטה ומזה אינו באה ע"י התבולה אלא ממקום אחר ונהי דהשתא דהוא תחובה בעומק. א"י להוציאה.

אלא ע"י התבולה וצריף הוא לקלקל. וזה הוא גופי' הקלקול שמנכרח הוא לקלקל כדי להוציא והוי כמו שובר תביות להוציא גרוגרות דחשיב מקלקל.

כדאימא בשבת דף קמ"ו ע"א ובר"ן שם: וכיון שהתבולה אינו עושה שום תיקון וממילא הוא מנכרח לעשו' ע"י הוצאה. אינה מלאכת מחשבת ונקרא מקלקל ומקלקל ע"מ לתמן נקרא אם במלאכת הקלקול עצמה הוא מתמן.

כגון קורע ע"מ לתפור טוב ויפה ממה שהי' עד עתה וחופר גומא בבית וא"צ אלא לעפרא אפילו אם מתמן טובא בעפר. קרי לי' בשבת דף ע"ג מקלקל וראי' מסנהדרין דף פ"ד ע"ב דחשבינן נוטל קוץ אע"ג דעביד חבורה וגם הוי פס"ר.

שא"א בענין אחר כמ"ש התוס' בכמה דוכתא ובסוף פ' האורג אפי"ה קרי לי' מקלקל בתבולה. אע"ג שמתמן ע"י נטילת הקוץ שלא יתא נפוח ולא יהי לו צער.

וכן אמרינן בכריתות דף כ"א ע"א בחומה גתלים לכפות העליונות. ומשו"ה אם הוא מכונן.

לחתות ולהבעיר התחתונות. חשיב מקלקל לענין העליונות.

שמבעיר אע"ג שמתמן הוי: לענין פיבוי בתחתונות וא"כ ה"נ מקרי מקלקל בתבולה אעפ"י שהוא כדי שיוכל להוציא החטה ומכל מקום אפשר שחייב עלי' דנהי דהרמב"ם בפ"ב משבת פסק דחובל ומבעיר בעינן ע"מ לתמן אפשר דהוא לטעמי'.

דסובר משאצ"ל חייב אבל הטל אורות אליבין' דהטור. דפסק מלאכה שאצ"ל פטור.

כ' דמקלקל בתבולה חייב אפילו שלא ע"מ לתמן כלל. כמ"ש המג"א בסי' רע"ח וא"כ כאן אינו פטור משום מקלקל בתבולה.

ולפי מה שביאר שם המחשה"ק ס"ל לטור כתי' התוס' בב"ק דף ל"ד דלר"א מחוייב במקלקל בתבולה אפילו אצ"ל דגבי תבולה לא צריף לגופי'. וא"כ בנידון שלנו אם הוא תחוב בעומק באופן דהוי פס"ר לעשות תבולה איכא איסור מה"ת ולא מהני מה שאצ"ל איברא דתי' זה שהביא המג"א אליבא דהטור הוא צע"ג דאיף אפשר לומר דהטור פסק כר' אבנה כתי' התוס' ב"ק ל"ד ע"ב ד"ה חובל הרי התוס' פתבו לתי' זה.

הא דמוקי בסנהדרין דף פ"ד ע"ב מתני' דמחט של יד ליטול בו את הקוץ כר"ש ומשום מלאכה שאצ"ל ע"כ דלא כר' אבנה וא"כ הטור וש"ע בסי' ש"ח סעי' י"א. דהביאו המשנה מחט של יד ליטול בו את הקוץ היכא משפחת באמת שהמג"א בסי' שכ"ח ס"ק לג הביא דין זה וכתב שיכונן שלא יעשה חבורה והשיג עליו בא"ר.

דמהש"ס מוכח דאפילו אם עושה חבורה נמי מותר. ואפשר דטעמא דמג"א משום מאי דהביא בס"ר רע"ח בשם ס' טל אורות וכקונשיא הנ"ל ומכל מקום אפתי קשה.

אפילו נימא דמשפחת לה. להוציא בלי חבורה מ"מ עמדה קונשיית הש"ס בסנהדרין פ"ד דניחויש שמה יבוא לשגגת מיתה.

ואין לומר כת"ש התוס' סו"פ האורג דשם בסנהדרין הקשו לר"י דמשנה כמ"ע אתיא משא"כ לדינא איכ"ל כהמג"א זה אינו דא"כ מאי קאמרשם לר"ש משום מלאכה שאצ"ל קא לר"ש לא קשה כלל. דהוי אינו מתפונן וע"כ דס"ל לש"ס.

דהוי פס"ר. כמו שהקשו התוס' באמת בכמה דוכתי על הערוף מש"ס דסנהדרין: ובאמת לי הדבר קשה מנ"ל להקשות על הערוף דלמא קונשיית הש"ס בסנהדרין דניחויש דיתחלף לו.

ויטעה ויתחוב המחט: שלא במקום הקוץ ויעשה חבורה. כדחייש רב התם.

ולא הניח לבנו למשקל לי סיליקא. ואם יטעה ויתחוב במקום אחר.

ויעשה חבלה. זה לא מקרי אינו מתפונן אלא שוגג גמור ומנ"ל להתוס' להקשות על הערוף.

וצ"ע ויהי' איהו שיהי' קונשיית הש"ס בסנהדרין פיון דהטור ביו"ד סי' רמ"א פסק פרב עכר"ח קונשיית הש"ס. וצריף לתרץ כתי' הש"ס משום שאצ"ל.

וקונשיית על תי' הטל אורות הנ"ל ואין לומר קא הטור ביו"ד סי' רמ"א פסק בליכא אחר גם לבנו שרי זה אינו דלפי שיטה זו. ע"כרח קונשיית הש"ס דיהא צריף להמתין בנטילת הקוץ על לאחר השבת נחשיב כאיכא אחר.

כמש"כ בחי' הר"ן שם וצ"ע. ונראה לישיב תי' זה דהטל אורות.

עפ"י מ"ש המר"מ לובלין בתוס' בשבת דף ע"ה ע"א. ד"ה טפי ניקח שכ' לישיב קונשיית התוס' דהיכא דאיכא תרתי אינו מתפונן אפי' בפ"ר ומלאכה שאצ"ל גם בחבלה פטור עיי"ש ולפי"ז א"ש דדונקא במקוון לחפול כ' הטל אורות.

לדעת הטור דמחייב במקלקל. ואפילו א"צ לגופי' אכל בקוץ דאינו מכונן אלא דהוי פס"ר פטור במלאכה שאצ"ל גם בחבלה:.

טו אלא דגוף דברי מהר"מ לובלין. צריכין ביאור וסברא.

והנראה לפענ"ד להסביר דבריו דיש ב' גונוי מלאכה שאצ"ל א' שאינו רוצה כלל במלאכה זו. אלא שהיא נגררת בפס"ר: ע"י אחרת והוא פמוכרח על אותה מלאכה והב' ברוצה ומכונן למלאכה זו.

אלא שאינה מכונן לתכליתה או שאינו מכונן לתכלית חשוב ונרצה וזה הוא אופן השני של מלאכה שאצ"ל ואופן הראשון גרע וכמ"ש הכ"מ בפ"א משבת דין ז' וכמו שהסביר נמי במחזה"ק סי' רע"ח וא"כ בחבלה נהי דגלי קרא ע"י מילה והבערת בת פהו דגם מקלקל ואפילו אצ"ל חייב אין לה בו אלא חידושו.

דווקא באופן השני דמכונן מיהו למלאכה. ומחשבתו משני' לי' מלאכה.

אבל באינו מכונן. אלא ע"י פס"ר היא באה אין לדייק ממילה והבערת בת פהו.

ונשאר דינו כמו כל מלאכות וא"ש. וא"כ גם דברי הטור נכונים בזה ולפי"ז להטור
בנידון שלנו שוב לית בי' אלא איסור דרבנן ועכ"פ המחשה"ק שכ' בכוננתו דס"ל כתי'
התוס' בב"ק צ"ע: טז ועפ"י האמור מבואר דהא דפליגו רש"י והתוס' בשבת דף צ"ד
בפירוש מלאכה שאצ"ל היינו דווקא באופן השני של מלאכה שאצ"ל שמכונן למלאכה
אלא שאנו אומרים דהתכלית אינו חשיב וצריף ביאור במה יתחשב ובמה יתגרע.

בזה פליגו התוס' ס"ל. דאם הוא כעין התכלית שהי' במשפן.

ובנודאי לאו דווקא זה התכלית עצמו אלא שלא יגרע ממנו. אבל תכלית אחר שאינו
דוגמא לתכלית שהי' במשפן.

לא חשיב אבל רש"י ס"ל. דלא בעינן בזה דוגמת המשפן וא"כ צריף ביאור במה יגרע
וכתב רש"י דהיינו תכלית שאינו אלא לסלק מעליו אינו חשוב ונראה לי לבאר דוגמא
מא שאמרו בנדריים דף ל"ג דס"ל לחנן אברוחי ארי בעלמא לא חשיב הנאה וכיון דלא
חשיב הנאה אינו תכלית חשיב והיינו אם בא רק לסלק על מכאן ואילף אבל אם כבר
הנוק מהארי למשל ובא תקן את כל אשר עיוות וקלקל כבר לרפאות חליו ושברו אין
לה הנאה גדולה מזו, לענין מודר וכיוצא בזה אמרו בשבועות דף ט"ו ע"ב.

לחלק בין להגן ובין איפא מפה. ולכך אם כבר נפל דרנא והוא עושה כדי לתקן הנקב
אפילו אינו תופר רק הנקב מקרי צריכה לגופו: ולכך שפיר כ' המג"א בסי' שי"ו ס"קטו:
בחובל לרפואה חייב וכ"כ בסי' שכ"ח ס"קג בהוציא שן חייב דכיון שפבר פגע בו
הקלקול והפאב.

בההוצאה עצמה הוא החבלה שניטל נשמתו וחיותו של השן שהוא מחובר בגידיו. ויש
הרגש בו.

שהרי הפאב מעיד עליו ובההוצאה עצמה. מתקן את גופו מחולי וצער וכאב.

ובנטילת נשמה זו של השן הוי כמו חותף אבר אחד שהחלה ועי"ז הויקל לכל גופו וגם
לאותו אבר. והוי הנאה חשובה וגם להתוס' דס"ל דבעינן דומיא דמשפן שיהא הנטילת
נשמה כדי ליקנות מעורה כ"ש פאן.

שיהא גופו פריא. ונהנה מחייו כן נראה לי הסביר טעמו של המג"א.

שכתב דבהוצאת השן הוי מלאכה דאוריית' ומעלתו כ"י עומד בזה. דהרי ברצונו לא פא
לו ולפענ"ד יש להסביר כנ"ל וא"ש.

אמנם כל הסברות האלו שייכין וצריכין. באופן השני של מלאכה שאצ"ל וכנ"ל אבל
באינו רוצה כלל במלאכה אלא דהוי פ"ר דלא ניחא לי' פשוט דהוי מלאכה שאצ"ל בין
לרש"י ובין להתוספת: טוב הינצא לנו מזה לנידון שלנו יש ג' שיטות.

לדעת התוס' לחד תי' בב"ק דף ל"ד ולפי מאי שייחס המחשה"ק לחד תי' להטור. הי'
בנידון הנ"ל אם יש פס"ר שיעשה חבלה.

מְלֹאכָה וְאִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא. אֲבָל לְשָׂאָר תִּירוּצִים שְׁבִתוֹס' אֲפִילוּ אִי קו"ל כר' אַבְנֵה וְכִפִּי מ"ש בְּכַוֵּנוֹת הַטֵּל אוֹרוֹת אֵין בְּנִידוֹן שְׁלֵנוּ כ"א אִיסוּר דְּרַבְּנָן.

וּפְטוּר מִשׁוּם שְׁהוּא מְלֹאכָה שְׂאֲצָ"ל אֲבָל אִיסוּר וְכֵן לְשִׁיטַת הַרְמְב"ם. נְהִי דְמַחְזִיב בְּמְלֹאכָה שְׂאֲצָ"ל.

מ"מ פְּטוּר מִשׁוּם מְקַלְקֵל דְּהָרִי פָּסֵק בְּפִי"ב מִשְׁבֶּת דְּבַעֲיָנוּ גַם בְּחַבּוּרָה ע"מ לְתַקֵּן. וּא"כ לְפִי שְׁיִטָּה זֶה אִיסוּר ע"י יִשְׂרָאֵל נְהִי דְלַעֲנֵן נְטִילַת קוּץ.

קו"ל דְּפְטוּר וּמִן־תָּר מִשׁוּם צְעָרָא דְּגוּפָא מ"מ מִשׁוּם צְעָר בַּע"ח כְּכָר כְּתַבְתִּי לְהוֹכִיחַ דְּלֹא הִתִּירוּ שְׁבוֹת ע"י יִשְׂרָאֵל. מִשׁוּם צְעָר בַּע"ח.

וְאֲפִילוּ אִיכָא פְּסִידָא כְּמוֹ בְּכּוֹר שְׂאֲחָזוּ דָם. אֲבָל ע"י גוֹי נִרְאָה דְשָׂרִי וְכַמ"ש הַמַּג"א בַּס' רנ"ג ס"קמא.

וְכַמוֹ שְׁהַסְבִּיר שָׁם הַמַּג"א ס'קִיח. בְּשֵׁם הַגְּהוֹת הַמְרָדְכִי דְאֵין אָנוּ מְצוּנִין לוֹ לַעֲשׂוֹת הַפ"ר וּמִטַּעַם זֶה גַם אֲפִילוּ אִי אִיכָא פ"ר בְּתַלְיִשַׁת הַנּוֹצְרוֹת שָׂרִי ע"י גוֹי: אֲמַנָּם לְפִי תִי' שְׁנֵי שִׁכ' הַמַּג"א בַּס'י רַע"ח בְּשֵׁם הַיִּש"ש.

ס"ל לְהַטוּר. מְקַלְקֵל בְּחַבְלָה אִם אֵינוּ מְתַקֵּן פְּטוּר.

וְגַם סוֹבֵר מְלֹאכָה שְׂאֲצָ"ל פְּטוּר וּלְדַעַת הַש"מ בְּבִיּעָה דָף ח'. הִיכָא דְאִיכָא תְּרַתִּי מְקַלְקֵל וְגַם מְלֹאכָה שְׂאֲצָ"ל פְּטוּר וּמִן־תָּר וְכֵן לְדַעַת הָעָרוּף דַּפּס"ר דְּלֹא נִיחָא לִי מִן־תָּר וְכֵן לְשִׁיטַת רַש"י בְּשִׁבְתָּ.

דָף ע"ה הִיכָא דְנִיחָא לִי בְּהִפּוּף וּא"כ בְּהָא סְלִיקָנָא הִיכָא דְאֵינוּ תְּחוּב בְּעוֹמֵק. וְאֵין פ"ר בְּתַלְיִשַׁת נּוֹצְרוֹת.

וְלֹא פַס"ר בְּעִשְׂיִית חַבְלָה. נִרְאָה לַפַּעַנ"ד דְּנְהִי דְלַכְתַּחֲזִילָה יֵשׁ לַעֲשׂוֹת ע"י גוֹי אֲבָל אִם אֵין גוֹי אֲוָמָן לְזֶה מִן־תָּר לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹצִיא.

אִם אֵין הַיִּשְׂרָאֵל מְטַלְטֵל הָאוּנוֹא אֲבָל אִם הִיא תְּחוּבָה בְּעוֹמֵק וְאִיכָא פ"ר אוֹ קְרוֹב לַפ"ר שְׁיַעֲשֶׂה חַבְלָה לַפַּעַנ"ד אֵין לְהוֹצִיאָה ע"י יִשְׂרָאֵל מְטַעֲמִים הַמְבַּנְאָרִים לְעִיל. דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ: ה"ק מְשֶׁה שִׁיק מְבַרְעָזְאוּנָע: תְּשׁוּבָה קנ"ו בַּעֲזַה"ת חוֹסֵט עַש"ק פ' מְצוּרַע י"א נִיסָן תַּרל"ה לַפ"ק שְׁלוֹם וְכו'.

מֵה שְׂשֹׂאֵלֶת עַל צוּרְבָא מְרַבְּנָן אַחַד שְׁבִשְׁבֶּת קוֹנְדֵשׁ הִיָּתָה דְלִיקָה אֲצֵל חַנּוּתוֹ שְׁמַתְפְּרִינְס מְמַנָּה בְּצַמְצוּם הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבְנָיו הַתְּלוּיִים בּוֹ. וּבְבַהִילָתוֹ כְּבָה אִשׁ מְחַמַּת שְׁהִי בְּהִיל עַל מְמוֹנוֹ שְׁחַרְד שְׁלֹא יִשְׂאָר לוֹ דְּבָר לַפְּרִינְס בֵּיתוֹ.

וְהָעַם מְרַנְּנִים אַחֲרָיו. וְגַם לְבוֹ דְנָה עָלְיוֹ וְשׂוֹאֵל אִם צָרִיף לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה הַפְּסוּקָה בְּאו"ח ס'י שַׁל"ד.

וּבַמַּחֲשָׁה"ק שָׁם מְשַׁמַּע דְּאֵין מוֹרִין לוֹ לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה אֲפִילוּ כִּיבָה עֲבוּר מְמוֹנוֹ וְהִנֵּה אֵין אֲנִי יוֹדַע כְּוֹנְתָהּ. מֵה שְׂאֵתָה שׂוֹאֵל זֶה מְמַנִּי.

שְׁהָרִי לְפִי דְבָרֶיךָ שֶׁהַעֵם מְרַנְנִים אַחֲרָיו וְאֵיכָא חִילּוּל הַשֵּׁם שְׂצוּרָבָא מְרַבְּנֵן יַעֲשֶׂה פְּזֹאת
וְאֵם כֵּן הֵן צָרִיךְ לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה. וְהֵן לֹא צָרִיךְ הוּא צָרִיךְ לְהִבְיֵא הַדְּבָרִים לְפָנֵי הַב"ד
שְׂבַעֲרֵרוּ וַיֹּאמֶר אֲנִי חֲטָאתִי וַיִּזְרוּ לוֹ הַב"ד.

כְּפִי הַנִּרְאָה בְּעֵינֵיהֶם שָׂרַק עַל דְּרָךְ זֶה יוֹעִיל הַתְּשׁוּבָה. שְׂאֲזֵ לֹא יֵהָא חִילּוּל הַשֵּׁם דְּמִקְלָתָא
דְּעַבּוּדֵי לְפָנֵי ב"ד מִתְפָּרְסָמָא וּבְפָרְט שְׂבָכָל תְּשׁוּבָה.

אָמְרוּ רַז"ל שְׂצָרִיךְ שְׂיִהְיֵי בְּאוֹתוֹ מְקוּם. מַכ"ש בְּמִלְתָּא דִּישׁ לְחוּשׁ לְחִילּוּל הַשֵּׁם וְכֹאשְׁר
יִזְרוּ לוֹ הַהוֹרִים.

כְּכָה הוּא מְחַוֵּיב לַעֲשׂוֹת. וּמִמְנָה לֹא יִסִּיר: וּבִלֵּא"ה אֵין אֲנִי מִבֵּין.

מֵאֵי צָרִיךְ לְפַלְפֵּל בְּזֶה אֲפִילוּ בְּמִקּוּם שְׂאָמְרוּ שְׂאֵין מוֹרִין לוֹ שְׂצָרִיךְ לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה מִשׁוּם
דִּישׁ לְחוּשׁ שְׂמָא יְבוֹא מְכַשְׁוֹל לְעֵתִיד לְבוֹא. שְׂגַם בְּמִקּוּם חֲשֵׁשׁ סְפָנָה מְנַעֵו לְכַבּוֹת.

נְהִי דְאֵין מוֹרִין לוֹ כֵּן. אֲבָל הָאֲדָם בְּעַצְמוֹ בְּוִדְאֵי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּמָה שְׂחֲטָא נִגְד
בוֹרְאוֹ.

שְׁהָרִי הוּא לְדַבֵּר עֲבִירָה נְתַפְוִן וְכִמוֹ שְׂדַרְשׁוּ רַז"ל מְקַרָּא אֲשֶׁה הַפָּרָם וְהִ' יִסְלַח לָהּ
וְכַדְמִבִּיא בְּסוּף קִידוּשֵׁין. וְאֲפִילוּ בְּמִקּוּם שְׂהִתִּירוּ בְּרִישׁ סִי' שֵׁל"ד אִיסוּר דְּרַבְּבִין כְּגוֹן
לְטַלְטֵל מְוִקְצָה.

וְכִיּוֹצֵא מִשׁוּם דְּאָדָם בְּהֵיל עַל מְמוֹנוֹ וַיֵּשׁ לְחוּשׁ שְׂאֵם לֹא יִתִּירוּ לוֹ אִיסוּר דְּרַבְּבִין מִשׁוּם
הַפָּסֵד מְמוֹנוֹ יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂיַעֲבֹר אִיסוּר דְּאוֹרְיִיתָא. אַע"ג דְּמִתִּירִין לוֹ הֵיכָא דִּישׁ לְחוּשׁ
מ"מ בְּוִדְאֵי הוּא צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְכִמוֹ שְׂאָמְרוּ גַבֵּי יפ"ת נְהִי דְּהִתּוֹרָה הִתִּירָה לוֹ
מִשׁוּם דְּמוּטָב שְׂיֵאכֵל בְּשֵׁר תְּמוֹתָת שְׂחִיטוֹת וְאֵל יֵאכֵל בְּשֵׁר תְּמוֹתָת נְבִלָה.

מ"מ לְמַדּוֹ חֲכוּז"ל מְסַמֵּיכַת הַפְּרָשִׁיּוֹת. דְּלְבַסּוּף יוֹלִיד בֵּין סוּרָר וּמוֹרָה שְׂיִבּוֹא מְמוֹנוֹ צַעַר
וּמְכַשְׁוֹל וְכִמוֹ שְׂאָמְרוּ רַז"ל עַל דְּוֹד הַמַּעֲה"ש בְּבָרְחוֹ מְפָנֵי אֲבִשְׁלוּם בְּנוֹ.

מִדּוּעַ לֹא דְרָשְׁתָּ סְמוּכִין. וְלִקְחַת יפ"ת אֲפִילוּ בְּאִיסוּר דְּרַבְּבִין.

וְנְהִי דְּהַדְּגוּל מְרַבְּבָה שָׂם מְקִיל בְּתַעֲנִית שְׂנִי וְחֲמִישִׁי וְשְׂנִי. אֲבָל מ"מ תְּשׁוּבָה בְּעֵי.

וּמַכ"ש בְּכִיבָה שְׂלִדְעַת הָרַמְבִּים וְסִינִיעֵתוֹ הוּא מְלֵאכָה דְּאוֹרְיִיתָא וְאֵם דְּבְמִקּוּם דְּאֵיכָא
לְמִיחּוּשׁ מִשׁוּם סְפָנָה. וְגַם אֵיכ"ל דְּבַנְיָדוֹן כַּה"ג שְׂיִיךְ לוֹמַר דְּמִקְרִי סְפָנָה וּמִשׁוּם הָכִי
כְּתָבוּ וּפְסָקוּ דְאֵין מוֹרִין לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה.

כְּמִבְּנָאָר כֵּל זֶה בְּסוּסֵי שֵׁל"ד מ"מ הַיּוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ וְוִדְאֵי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. וְכִבְּרָ אָמְרוּ
דְּעִיקָר הַתְּשׁוּבָה אֵינוֹ הַתַּעֲנִית לְחַוָּדָא אֲלֵא בְּחֲרָטָה וְוִדְוִי וְתַפְלָה לְפָנֵי ה'.

וְלְהַרְבּוֹת בְּתוֹרָה וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים. כֵּל הָאֲדָם כְּפִי הָאֲפִשְׁרֵי לוֹ וְעַכ"פ לְאִישׁ הַנָּז"ל צָרִיךְ
שְׂיִבִיא הַדְּבָר לְפָנֵי הַב"ד שְׂבַעֲרֵרוּ.

וְהַיּוֹצֵא מִפִּיָּהּ יַעֲשֶׂהוּהִי' יְכַפֵּר לוֹ עֲוֹנוֹ וּבְזֶה אַחֲתוּם יְהִי ה' עִמָּךְ דְּבָרֵי רַבָּךְ הַדּוֹרְשׁ
שְׂלוּמָךְ: הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּוֹעַ. תְּשׁוּבָה קַנ"ז בַּעֲזַה"י ו' חֲשָׁוֶן תַּרְל"א לַפ"ק: הַחֲזִים
וְהַשְּׁלוּם וְכֵל טוֹב לְתַלְמִידֵי הָרַב הַמְּאֹר הַגְּדוֹל הַמְּפֹלֵג הַחֲרוּץ כַּש"ת מוה' זוּסְמָאן סוּפֵר

נ"י אבדק"ק האלאש יע"א: מכתבו קבלתי ועל אשר שאלתני באבן השעות שנעשה קצת.

עם וועקיר מדליק ג"כ גר אם רשאין להעמידו ולהכינו בע"ש פדי שהוועקיר ידליק האור בשבת קודש באשמורת הבוקר. ודעת מעלתו נ"י נוטה להתיר דכיון שנוהגין העולם לאסור.

להעמיד פלי שמשמעת קול בשבת. אין לחוש לשמא יעשה פו בשבת: פמו שחששו בסי' רס"ה.

ולכך מע"ש שרי. עכ"ל בקיצור והנה זה פשוט דמה"ת מותר לעשות בע"ש דבר שעושה ממילא מלאכה בשבת פמו שפסק הרמב"ם רפ"ג דשבת שכ' שלא נאסר עלינו לעשות מלאכה.

אלא בעיצומו של יום אבל שנעשה המלאכה מעצמה בשבת מותר לנו ליהנות בה ששנעשה בשבת מאלו עכ"ל אמנם אם עושה דבר בשבת שעי"ז יהא נעשה לאחר שעה מלאכה דהיינו אם בשבת.

הוא מכין ומעמיד פלי השעות הנ"ל. שעי"כ תדלק הנר לאחר שעה.

צ"ע אי הוי איסור דאורייתא או לא דהרי האופה והמבשל. כיון שנותן הדבר להאש אע"ג שהאפי' והבישול נגמר אחר שעה אפי"ה חשוב מעשה דידן' כאלו מניח שם הפת והקדירה וחוזר ומניח: דכל שהמעשה הראשון נמשך הוי כעושה וחוזר ועושה אם עשה המעשה הראשון באיסור וכעין שאמרו בכלאים במכות דף כ"א ע"ב מיהו זהו דווקא במעשה הנמשך שמיד בשעת הנחה הי' שם אש: דהיינו שמתחיל הפעולה מיד אבל אם לא הי' שם דבר העושה הפעולה האסורה.

אלא שפופו לבוא אע"ג דלענין ניקוין חייב מקרא דכי תצא אש. אבל לענין שחיטה ושאר דברים תליא בב' תירוצים שבתוס' סנהדרין דף ע"ז ד"ה סוף חמה: ומדברי הרמב"ם פ"ג מרוצח דין י' מוכח כתי' הב' וכן כתב הר"ן שם דהוי רק כגרמא ולא חשיב כמעשה דידן': ולענין גרמא כ' הסמ"ע בחו"מ סי' שפ"ו סק"א דבעינין שיהא בריא הדיקא ולי"א בעינין דווקא שיעשה הפעולה מעשה בגוף הנזק.

וכבר הארכתני בענין הזה (תשובה קי"ד) לענין רחיים של מים והנה לענין מצודה שפירס בשבת. אם אינו ברור שתצוד לבסוף פטור אבל אם פירס במקום שפונדאי תצוד לבסוף.

יש לדון דתליא בב' תירוצים דבתוס' סנהדרין הנ"ל וכן דעת הפמ"ג במג"א בסי' שי"ו סק"ט מדברי התוס' בשבת דף י"ז ע"ב ד"ה אין פורסין וכו' שאם פונדאי תצוד. אז חייב קשצד' לבסוף ובס' המאירי בשבת שם.

כ' להדיא בהיפוף דאם פירס מצודה בשבת וצד פטור דמאליהו הו' באות. והקשה שם אמאי גזרו ב"ש בזה הרי באיסור דרבנן בקורות בית הבד.

מודו ב"ש דלא גזרו ומ"ש כאן שגזרו ותירץ כיון דאפשר דלא תתחיל המלאכה עד שבת גזרו טפי: ונראה דב' שיטות אלו תלוין בב' שיטות שבב' תירוצי התוס' בסנהדרין דף ע"ז הנ"ל וכדעת התוס' בשבת דף י"ז הנ"ל.

נראה דס"ל לרש"י סו"פ פירה דף ע"ז ע"ב. שכ' דאס נותן מים תחת הגר בשבת הוי מכבה ממש ותוס' הקשו עליו ולפענ"ד זה לא גרע מפורס מצודה בשבת וסופו לצוד במקום שמצויים חיות דהוי כמו חציו כמו דאמרינן בב"ק דף כ"ב לר"י אשו משום חציו: ודעת הנמוק"י שם בב"ק שהקשה דגם מע"ש יתא אסור לאחזו אור בעצים דהוי כמו חציו ותי' דהוי פנעשה הכל מיד בהתחלתו.

מבואר דס"ל דבשבת כה"ג חייב ולכאורה דברי התוס' סותרין דבשבת י"ז הוכיח הפמ"ג. דפורס מצודה אם צד ממילא חייב.

וע"כ היינו משום דהוי פחציו ולענן נותן מים בשבת תחת הגר הקשו על רש"י. ואע"ג שפבר פתבתי דתליא בב' תירוצים שבתוס' סנהדרין דף ע"ז ה"ל וא"כ אין פאן סתירה מ"מ קשה מאי תמהו על רש"י.

אטו מאן דס"ל פתרוץ הא' תמהינן עלי': אלא די"ל דהרי באשו משום חציו. הוא דווקא אם הוא מצוי להבעיר ברוח מצוי.

אבל לא ברוח שאינו מצוי א"כ אפשר דהתוס' ס"ל דניצוצות הנופלים מן הגר אינו מצוי כל כך ברוח מצויה. ובזה מיןשב לי מאי דקשיא לי על הרא"ש דבפ"ב כל פתבי דף ק"כ ס"ל להרא"ש פהרי"ף שם.

דלא ס"ל הא דרב יהודה. דטלית שאחז בו האור.

דרשאי ליתן מים מצד אחר והקשו עליו ותי' הרמב"ן הובא בר"ן שם דס"ל הא דאסרו בסוף פירה בנותן מים משום מקרב פיבוי. מפרש הרי"ף דהיינו.

משום דאינו הפסק ביניהם אסור ומוכח דפליג על רב יהודה עיי"ש ולכאורה זה מוכח לפי תי' ב' שבתוס' סוף פירה דף מ"ז ע"ב ד"ה מפני. אבל לתי' ראשון.

דגזרינן אטו שיתן מים בשבת. בשעה שיפלו הניצוצות או יגביה המים לפי"ז אין ראי' נגד ר' יהודה.

וא"כ קשיא לי על הרא"ש דכ' בסוף פירה כתי' הראשון של תוס'. ואפי"ה פוסק פהרי"ף דפליג על רב יהודה ולהנ"ל נראה דטעמא דהרי"ף והרא"ש דס"ל דר"י סובר כר"ל בב"ק דף כ"ב.

דאשו משום ממונו אבל אגן קי"ל כר' יוחנן. דאשו משום חציו.

וכל שסופו לבוא הוי פעושה בנדים וחיוב. לכך אסור ליתן מים בטלית שאחז בו האור דווקא להפסיק בכלים שאינו פוחז שרי ובסוף פ' פירה ס"ל דאינו מצוי כל כך וקא דאסור משום שמה יגביה המים.

או שיתן המים. בשעה שנופלים הניצוצות וא"ש: ומעתה נבוא לנגידון דידן.

שלא מבעי' אי מעמיד הגר בשבת. אצל הפלי שעות לאחר שפבר מוכן והועמד ומתקן וסופו להבעיר בשבת דתליא בפלוגתא הנ"ל דלדעת התוס' דחייב במצודה ה"נ.

אָלאַ אָפּילוּ בַּמַּעֲמִיד הַנֶּהַר בְּשַׁבַּת קוֹדֶם שְׁתִּיקוֹן וְהַכִּין הַכְּלִי שְׁעוֹת לְהַבְעִיר נִרְאָה דְחִיב
דְּבַשְׁעָה שְׁמַתְקוֹן הַכְּלִי שְׁעוֹת שְׁסוּפוּ לְהַבְעִיר הֵנִי כְּחֻצְיוֹ וְחִיב וְלֹא דְמִי הָא לר"פ לְמֵאֵן
דְּכַפְתִּי לְחַבְרִי וְשָׁקַל בְּדָקָא דְמֵיא אַח"כ.

דְּבַכַח שְׁנֵי פְטוּר שֶׁכ' הַתּוֹס' בְּחֻלִּין י"ו מִשּׁוּם דְּהִי הַכְּפִיתָה קוֹדֶם. דְּבַמִּים שְׁנֵינָהּ כַּח שְׁנֵי.
דְּהַמִּים עֲצָמָם מְפַכִּים. כִּינּוֹן שְׁפָכֵר נִפְתַּח לְהֵם מְקוּם.
אַבְל כָּאֵן בְּנִדּוֹן שְׁלֵנוּ. אוּ בְּמִצּוּדָה אֵין כָּאֵן כַּח אַחֵר.

וְהַפֵּל נַעֲשֶׂה ע"י מַעֲשֶׂה שְׁלוֹ. וְלִכְפֵּה אָפּילוּ לְאַחֵר זְמַן חִיב וְכַמ"ש הַתּוֹב"ש בְּסִי' ו' בִּיּו"ד
בְּסֵרְנָא דְּפַחְרָא לְעִנְיָן שְׁחִיטָה.

וְלִפִּי מ"ש לְעֵיל גַּם דַּעַת רַש"י וְהַרִי"ף וְהַרְא"ש וְהַנְמוֹק"י ס"ל כְּנוֹתִי אַבְל לְחַד תִּי
בְּתוֹס' וְהוּא ג"כ דַּעַת הַרְמַב"ם וְהַרְמַב"ן וְהַמְאִירִי וְהַר"ן. דְּלֹא יִלְפִינּוּ שַׁבַּת מְנַזְקִין וְלְעִנְיָן
שַׁבַּת לֹא מְקַרֵי זֶה מַעֲשֶׂה דִידִי ה"נ בֵּין הַעֲמִיד הַנֶּהַר קוֹדֶם שְׁתִּיקוֹן הַכְּלִי שְׁעוֹת.

אוּ אַח"כ אֵינוּ מְלֹאכָה דְּאוֹרֵייתָא דְּהֵנִי רַק גְּרַמָּא אוּ גְרַמִּי וּבְשַׁבַּת מַה"ת עֲשִׂיָה אָסוּר.
וְגַרְמָא שְׁרִי מַה"ת כֹּן נִרְאָה לְכַאוּרָה: אָמְנָם נִרְאָה לִפִּי מ"ש הַתּוֹס' בְּסִנְהֶדְרִין דְּף ע"ז
הַנ"ל.

דְּגַבִּי מְשִׁיף בּוֹ אֵת הַנְּחֹשׁ. דְּפְטוּר לְרַבְּנָן הוּא מִשּׁוּם דְּאֵין הָאָרֶס בְּעֵין.

וְכ' מְהַרְשֵׁ"א שָׁם. לֹא מְבַעֵי אִם רַק מְקַרֵב הַנְּחֹשׁ לִידּוֹ כִּינּוֹן דְּאֵינוּ בְּעֵין לֹא מְקַרֵי מְקַרֵב
אָלא אָפּילוּ בְּמְשִׁיף וְנוֹתֵן יְדוֹ לִפִּי הַנְּחֹשׁ כִּינּוֹן דְּאֵינוּ בְּעֵין שְׁאָרֶס הַנְּחֹשׁ מְקִיא אוּ אַח"כ.

פְטוּר וְלֹא מְקַרֵי חֻצְיוֹ א"כ ה"נ כִּינּוֹן שְׁאֵין הָאֵשׁ בְּעֵין בְּכָלִי הַשְּׁעוֹת אָלא שְׁנוּלֵד אַח"כ.
הֵנִי רַק גְּרַמָּא.

וְכַשֵּׁם שְׁבַנְזִיקִין פְטוּר בְּכַה"ג מְכַש"כ לְעִנְיָן שַׁבַּת. לִפִּי סְבַרְת הַתּוֹס' שָׁם.

וּא"כ אֵיכָא לְמִימַר דְּבַנְיָדוֹן שְׁלֵנוּ. אָפּילוּ אִם עוֹשֶׂה כֹּן בְּשַׁבַּת אֵין כָּאֵן מְלֹאכָה דְּאוֹרֵייתָא
לכ"ע.

וְלֹא הֵנִי אָלא גְרַם מְלֹאכָה. כֹּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד וְכֹל זֶה בְּעוֹשֶׂה בְּשַׁבַּת אַבְל כְּשִׁמְעָמִיד הַנֶּהַר
וּמְכִין וּמַתְקוֹן הַכְּלִי שְׁעוֹת מַע"ש.

לְכַאוּרָה פְּשִׁיטָא דְּשָׁרִי דְּהַרִי ב"ה בְּכּוֹלָן מַתִּירִין עִם הַשְּׁמֶשׁ. כְּדֵאִיתָא בְּשַׁבַּת דְּף י"ז דְּלֹא
גְּזַרוּ ע"ש אֵטוּ שַׁבַּת.

אָלא דִּישׁ לְדוֹן לְאַסְוֵר. דְּהַרִי סוּף פְּרַק כִּירָה אָסְרוּ לִיתָן מִים תַּחַת הַנֶּהַר בַּע"ש וְכ' הַתּוֹס'
כִּינּוֹן דְּלֹא מְשַׁמַּע לְאִינְשֵׁי אִיסוּר בְּזַה גְּזַרִינּוּ ע"ש אֵטוּ שַׁבַּת.

וּא"כ אָפְשֵׁר ה"נ כֹּן: אָמְנָם לְדִינָא נִרְאָה דְּלְכָל הַפִּירוּשִׁים לֹא דְמִי לְנוֹתֵן מִים תַּחַת הַנֶּהַר
דְּלַפְרֵש"י שְׁפַתְבְּתִי לְמַעַלָּה כְּנוֹתוֹ דַּס"ל דְּבַנּוֹתֵן מִים בְּשַׁבַּת הֵנִי מְלֹאכָה דְּאוֹרֵייתָא
וּמְכַבָּה מְמַשׁ וְלֹאנְשֵׁי לֹא מְשַׁמַּע כֹּן.

וּלְכֹהֵן גְזֵרוּ ע"ש אטו שְׁבֵת אַבְל בְּכָלִי הַשְּׁעוֹת הַנִּזְ"ל שְׁבִירָנוּ דְאֶפִּילוּ עוֹשֶׂה זֹאת בְּשֵׁבֶת הָיוּ רַק כְּגֵרָם הַדְּלָקָה. וְאִסּוּר מְדַבְּרָנוּ וּבְסוּגִיָּא שָׁם מוֹכַח דְּאִי הָיוּ רַק כְּגֵרָם לֹא גְזֵרוּ ע"ש אטו שְׁבֵת דֹּא"ל כִּי לְמָה הִוָּצְרְכוּ לֹמַר מְשׁוּם מְקָרֵב כִּיבּוּי בְּפִשְׁיטוֹת הוּא.

דְּגַם לְרַבָּנוּ דְר"י גְרָם כִּיבּוּי. שְׁלֵא בְּמָקוֹם פְּסִידָא אִסּוּר כְּדִקְי"ל בְּאו"ח ס'י שֶׁל"ד סְעִי כ"ג.

וּלְכֹהֵן גְזֵרוּ ע"ש אטו שְׁבֵת. וְע"כ דֹּס"ל דְּלְרַבָּנוּ אוּ גְרָם מִןתָּר לְגַמְרִי.

עֵינָן בְּמַג"א ס'י תְּקִי"ד סָק"ז דְּהֶרָא"ש סוֹבֵר כֵּן. אוּ דֹאע"ג דְּאִסּוּר מְדַבְּרָנוּ.

לֹא גְזֵרוּ בְּכַה"ג גְזִירָה לְגִזְרָה וְא"כ בְּנִידוֹן דִּידָן נְמִי דְּהָיוּ רַק כְּגֵרָם הַדְּלָקָה לֹא גְזֵרִינוּ ע"ש אטו שְׁבֵת. וְכֵן לְפִי הָרִי"ף לְפִימ"ש הָרַמְבַּ"ן וְהָר"ן אֲלִיבָי' וְהוּא כְּעֵין תִּי' ב' שֶׁל הַתּוֹסֵף סוּף פִּירָה דְּכִינוּן שְׁנוֹתָן מִיָּם תַּחַת הַגֵּר בְּלִי הַפְּסָק גְרַע מְגֵרָם כִּיבּוּי וְאִסּוּר.

בְּשֵׁבֶת וְגֵזְרוּ ע"ש אטו שְׁבֵת. נִרְאֶה בְּנִידוֹן דִּידָן שְׁרִי דְּאִין הָאֵשׁ בְּעֵין וְהִינּוּ כַּמ"ש הָרַמְבַּ"א בְּסִי רִס"ה.

דְּהִיכָא דְּאִינוּ בְּעֵין שְׁרִי. אֶפִּילוּ בְּמַכּוּזָן לְכִיבּוּי.

וְשָׁפֵן נוֹהֲגִין: וְנִהִי דְּהַמְג"א שָׁם תְּמָה עָלָיו וְכ' דְּמַהֲסָמ"ג אִינוּ מוֹכַח כֵּן מ"מ נִרְאֶה דְּעַת הָרַמְבַּ"א נִכּוֹן עַפ"י פִּי הָרַמְבַּ"ן וְהָר"ן אֲלִיבָי' דְּהָרִי"ף דֹּס"ל דְּהֶאֱסּוּר הוּא מְשׁוּם דְּאִין דְּבַר מְפָסִיק בֵּין הַמִּים לְהָאֵשׁ.

וּלְכֹהֵן אִם אִינוּ בְּעֵין וְיֵשׁ הַפְּסָק הָיוּ רַק כְּגֵרָם וּבְגֵרָם כְּבָר הוֹכַחְנוּ דְּלֹא גְזֵרוּ. אֶפִּילוּ בְּמַכּוּזָן לְכִיבּוּי מַע"ש וְכִינוּן דְּבָסִי שֶׁל"ד סְעִי כ"א הִבִּיא גַם דִּיעוֹת הָרִי"ף בְּשֵׁם י"א.

א"כ ה"ה בְּסִי רִס"ה שְׁפִיר כ' הָרַמְבַּ"א. דְּבְכַה"ג אִם אִינוּ בְּעֵין י"א דְּשְׁרִי וְשָׁפֵן נוֹהֲגִין וְא"כ ה"ה בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ וְלֹא נִשְׁאַר לָנוּ לְחֹשֶׁשׁ אֲלֵא לְפִי תִי הֶרָאשׁוֹן שְׁבֵתוֹס' וְבִרָא"ש.

דְּאִסּוּר מְשׁוּם שְׁמָא יִתֵּן מִיָּם בְּשַׁעָה שְׁיִפְלוּ הַנִּיצוּצוֹת וְא"כ ה"ה כָּאן נִיחֹשׁ דְּבִשְׁעַת תִּיקוּנוֹ וְדִלִּיק וְנִגְזָר ע"ש אטו שְׁבֵת מִיָּהוּ נִרְאֶה דְּגַם לְתִי' זֶה שְׁרִי דְּהָרִי לְתִי' זֶה קִשְׂתָּה מ"ש דְּבְמַצוּדָה ל"ג בַּע"ש לְב"ה וְתוּ קִשְׂתָּה לִי.

דְּלִפִּי תִי' זֶה עֵיקָר חֶסֶר מִן הַסְּפָר דְּבִש"ס אֶמְרוּ טַעַם אַחֵר. מְשׁוּם דְּמְקָרֵב כִּיבּוּי: וְנִרְאֶה דְּקוֹשְׁתָּה חֲדָא מִתּוֹרַצָת בְּאִידָה דְּלִתִּי' זֶה לְהַש"ס עֲצָמוּ קִשְׂתָּה לִי.

לְמָה גְזֵרוּ כָּאן טְפִי מְמַצוּדָה. וְע"ז אָמַר מְפָנִי שְׁמְקָרֵב כִּיבּוּי.

כִּינוּן שְׁמַעְמִיד הַמִּים לְהִדְיָא תַּחַת וְנִגְדָה הָאֵשׁ. וּלְכֹהֵן גְזֵרוּ מִשָּׂא"כ בְּמַצוּדָה וְא"כ מַה"ט גַּם בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ שְׁאִין הָאֵשׁ בְּעֵין לֹא גְזֵרוּ.

וְשְׁרִי וּבִלֹּא"ה נִרְאֶה דְּאִין לְדַמּוֹת גְזִירוֹת חֲכוּז"ל לְהִדְדִי. וְאִין לָהּ אֲלֵא מַה שְׁגֵזְרוּ וְאִסּוּר הֵם.

בְּפֶרֶט בְּכָלִי הַשְּׁעוֹת. הָא אֶמְרִינוּ בְּסִי רַנ"ב וְסִי שֶׁל"ח דְּאִין לְגֵזוֹר מְשׁוּם הַשְּׁמַעַת קוּל.

מְשׁוּם דְּדָרְךָ הוּא לְתַקּוּן מַע"ש ה"ה לְעַנְנֵי זֶה וְגַם שְׁיֵשׁ לֹמַר מְקַצָת טַעַם שְׁפַתְב מַעְלָתוּ נ"י. דְּבִלֹּא"ה נוֹהֲגִין לְאִסּוּר לְהַעְמִיד פְּלִי שְׁעוֹת הַמְשַׁמִּיעֵין קוּל בְּשֵׁבֶת וּבְפֶרֶט לְתִי' הַפֵּל

בו הוא רק משום מראית העין פמבואר באלז' ווטא ובאו"ח סי' של"ח קי"ל דבכלי שעות
מידע ידעו דמתקנין מע"ש עיי"ש.

ולהמאירי דנוקא בכלי. הדרך ליתן מים אח"כ ואלו הטעמים והחששות אין שייכים
בגידון שלנו ולכה נראה לי דשרי לתקן בע"ש שפשת יבער האש מעצמו: איברא דעדין
יש לעיין.

אם רשאי ליקנות מהאור הזה בשבת ויו"ט. לפי מ"ש הרמב"ד רפ"ד מיו"ט בהוציא
אש אסור בהנאה ועיין שם בלח"מ ובמחזה"ק ר"ס תק"ב.

מיהו פבר הכריח המג"א בס"י תק"א ס"ק"יב דאפילו אם מוקצה או נולד אסור בהנאה.
מ"מ הנאה דממילא שרי.

וא"כ ה"נ הוי הנאה דממילא ושרי אפילו למאן דאוסר נולד בשבת. פו נראה לפענ"ד
ולגוף ההיתר הסכים גם הרב הגאון מוהרר יוסף שאול נ"י אב"ד דק"ק לעמבורג יע"א
עמדי דברי רב"ה דו"ש: הק' משה שיק מברעזאון: תשובה קנ"ח חסיים והשלום וכ"ט
לאהובי תלמידי הבחור וכו' כש"ת מוה' זלמן שפיטצ'ר נ"י.

מכתבה הגיעני וע"ד הד"ת אשר באת לשאול בדין סריקה בשבת. אי שרי ע"י גוי.

ודין זה מתחלק לד' פרטים א' איסור סריקה מאי הוא אי הוא איסור דאורייתא. או
דרבנן.

והב'.

אי המניח עצמו לסרוק אי אמרינן בי' מסייע לית בי' ממש או אית בי' ממש והוי, כאלו
עשאו בעצמו. והג' דין פסיק רישא.

גבי אמירה לגוי אי שרי. וה"ד שבות דשבות אי שרי במקום מצנה: ועל כל אלה פתחת
פתח לנפשך.

והנראה לפי ענ"ד בדין הראשון אי סריקה מלאכה דאורייתא וכו' הנה בזה פליגו
ראשונים וגם האחרונים בכיוצא בזה וביו"ד בס"י קצ"ח סעי' כ' בטו"ז ס"ק כ"א
ובנקה"כ שם פליגו אי אשה ששכחה ליטול צפרני' קודם השבת להטו"ז לא תאמר לגוי
ליטלם ולהש"ף בכה"ג לא מבעי' ליטול ביז בנודאי מותרת לומר אלא אפילו בכלי מותר
לה לומר לגוי דהוי שבות דשבות דלקיחת הצפרניים הוי מלאכה שאצ"ל ופטור לדעת
הרבה פוסקים והחכ"צ הכריע לאסור כטו"ז מכת דברי הריב"ש סי' שצ"ד שכ' דבגינה
סייב אפילו אינו צריף לגינה והמג"א ר"ס ש"מ מעיקרא הביא גם הוא דברי הריב"ש
ואפי"ה הסכים לבסוף להתיר כהש"ף והמחזה"ק כ' דהמג"א שונו' נפשי' הדרנא
מעיקרא ולפענ"ד אין פאן חזרה וכוונתו להתיר.

אפילו לסברת הריב"ש ונקדים דהנה הסדרי טהרה בס"י קצ"ח שם. הסכים עם הש"ף
ודחה דברי החכ"צ וכו' להוכיח שהתוס' והרמב"ן והרא"ש והר"ן פליגו עלי' עיי"ש
ולכאורה יש להוכיח עוד דהרשב"א והרמב"ן פליגו עלי' דריב"ש ממה שהקשה
הרשב"א והרמב"ן בשבת דף ק"ח ע"ב.

דלמה לא אמרינן גבי נישל צפרניו בשערו דחייב נמי משום עוקר דבר מגידולו ואי ס"ל פריב"ש לא קשה כמ"ש המרי"ט אלגז"י בבכורות דף כ"ה וכ"כ המגן אבות דלהריב"ש דנוקא גוזז חייב אפילו א"צ לגיזה.

משא"כ משום עוקר דבר מגידולו דחייב משום קוצר בעיניו שישטרף למה שעוקר ומנ"ל להוכיח דלא שייך בבע"ח עוקר דבר מגידולו אלא ונדאי פליגו עלי' דריב"ש: אמנם פעת מצאתי וראיתי ברמב"ן בשבת דף ק"ו ע"א בשמעתין דמקלקל שהאריה וכ' גם פן פהריב"ש ולא מטעמי' אלא דכאן וכל פיוצא בזה מקרי צריה לגופי' שהוא צריה לגופי' של מלאכה שהמלאכה הוא הנטילה וזה הוא צריה מה לי אם צריה לצורך הגוזז או לצורך הגוזז לתקן ולפנות עצמו עיי"ש וא"כ לדידי' א"ש בין אם מחייב משום עוקר ובין אם מחייב משום גוזז כיון שהוא נוטל כדי לתקן או לפנות גופו הוי צריכה לגופי' וזה נראה דעת הטוש"ע בסי' ש"מ.

ובסי' שכ"ח דסתמו דבריהם דבנוטל שערו וצפרניו או עור שפיר חייב אם נוטלן בכלי והנקה"כ דחק טובא ולהנ"ל מבואר שפך דעתם פהרמב"ן וא"ש הוכחת הרשב"א והרמב"ן (ומה שהקשה עוד המהרי"ט אלגז"י דמנ"ל להוכיח דשם דף צ"ד ע"ב אינו חייב בנוטל צפרניו ושערו משום עוקר דבר מגידולו נראה פשוט דכוננתו עפ"י מאי שפרש"י שם ד"ה אפילו בכלי נמי פטור וכו' דקאמר דהו"א דלרבנן אפילו בכלי פטור משום דלא קרוי' גזיזה אלא בצמר עיי"ש.

וא"כ אי ס"ד דחייב משום עוקר מאי ס"ד ותו נראה אי חייב משום עוקר יתא חייב אפילו בפחות ממלוא פי הזוג דתנא התם דהיינו ב' שערות. והמהרי"ט שם כ' דאם החיוב הוא משום עוקר דהוא תולדות קוצר בעיניו כמו בקוצר שיעור גרוגרות עיי"ש.

ודבריו תמוהין לפענ"ד, דדנוקא בקוצר לאכילה שיעורו בכגרוגרות אבל בקוצר לצורך דבר אחר שיעורו נשתנה וכדאיתא שבת דף ק"ג ע"א בתולש אם לאוכלין וכו' ואם לפנות כ"ש וכו' וא"כ ראיות הרמב"ן נכונה.

אמנם הרא"ש בבכורות דף כ"ה דפליג עלי' וסובר דחייב בתולש מבע"ח משום עוקר דבר מגידולו נראה די"ל דעליוני הצפרניים והשערות אינם יונקים. כאשר נראה בחוש כמו עשבים דפטור ביבשים.

כמו שכ' המג"א בסי' של"ו סקי"ד. אבל בתולש מעיקרו איפא למימר דחייב: ועכ"פ לפי האמור לדעת רוב הפוסקים בנוטל צפרניו ושערו וכיוצא חייב מה"ת משום גוזז אפילו אינו צריה להן.

וכהריב"ש ולא מטעמי' אמנם כדי שלא יסתרו דברי הרמב"ן עם מ"ש בבכורות דף כ"ה דבתולש כדי לשחוט הוי אצ"ל הואיל ואינו צריה להו. ע"כ דהתם שאני כיון דהתלישה הוא רק כדי שיהא ראוי לשחוט ולא לצורך הגיזה.

ולא לפנות לכה חשיב אצ"ל. וא"כ הה"ד אם תולש כדי לטבול ובפרט שהרי אם הי' רוצה לטרוח טובא לנקר לא הי' צריה לגוזז לדעת רוב הפוסקים הוי הנטילת הצפרניים אינו צריכה לגופי' וכיוצא בזה כ' הס"ט וא"כ אפילו להריב"ש והרמב"ן וסייעתו הוי הנטילה ע"י גוי לצורך טבילה שבות דשבות.

וא"כ נכונים דברי המג"א ואין צריך לומר דחזר מדבריו אלא אדרבה רוצה להתיר
אפילו להריב"ש וכ"ז בנטילת צפרניו לצורך טבילה. אמנם בגידון שלנו לעגנו סריקה
פיון דהוא צריך לתלישה למתן שפירו.

א"כ לפי דעת הפוסקים הנ"ל דהיינו הריב"ש והרמב"ן. הוי איסור דאורייתא ולא מצינו
מאן דפליג כ"א תוס' (ומ"ש דאיכ"ל דאפילו להריב"ש הוי רק דרבנן דהוי תלושה
פלאחר גז.

לא מסתבר דבריב"ש שם מבואר בהדיא דהוי מלאכה דאורייתא וגם מסבא. פיון
דהשתא קיימיניו דכל הסורק דרפו להשיר נימין המדולדליו וסריקה הוא דרף דרפן של
בני אדם וא"כ אדרבה בהנה שפירות זהו הוא דרף תלישתו ולאחר גז חשיב דבר דאין
דרף תלישתו פן וכפרש"י בבכורות דף כ"ה.

ומה שהבאת ראיה מדברי השעה"מ בפכ"ה משפ"ת. שכ' בתולש במגרת של בהמה הוי
פלאחר גז פשוט שיש לחלק בין סורק באדם שאמרו כל הסורק להשיר נימין המדולדליו
הוא מכונן וזה דרפו משא"כ מגרר אצל בהמה) אמנם מפל מקום יש לדון.

לא מבעי' לפי מ"ש מרן הגאון זצ"ל בחת"ס סי' ק"מ דמפרש נימין המדולדליו שפיקרו
קצת ממקום חיבורו י"ל דהוי רק מדרבנן עיין ברמב"ם בפיה"מ בשפ"ת דף צ"ד ע"ב
אלא אפילו לפי הנראה לפענ"ד דאין פוננת דלדול שפיקרו קצת ממקום חיבורו.

אלא למעלה מדולדלים ומעורבין מפל מקום נראה דאיכ"ל דלא דמי לנוטל שפירו ליפות.
דהגיזה הוא מיפה אותו וזה רצונו משא"כ פאן בסורק דעיקר פוננתו הוא ליפות ע"י
פירוד השפירות וסידורן.

גהי אם גדלדלו שפירותיו א"א פי אם ע"י תלישה מ"מ אין לו צורך בתלישה אלא
בהפירוד והסידור ועל ידי מקרה בא לו התלישה צורך להפירוד איכ"ל דגם הרמב"ן
מודה דלא הוי צורך גופו ועוד יש סבא לומר דאפילו להרמב"ם דסובר משא"כ"ל חייב
הכא בסריקה פטור דיש לדמות זה.

למ"ש הה"מ בפ"י מה' שפ"ת דין י"ז בסופו בשם ספר הבתים. דכיון דאין פוננתו למלאכה
רק להציל מן ההיזק לא חשיב מלאכה.

נדבר זה אינו מוכן אלא עפ"י מ"ש בס' מגן אבות בפ' פלל גדול גבי אבות מלאכות פיון
שדבר זה בעכ"ח בא הנחש או המורסא והוא אינו עושה אלא לסלק גם להרמב"ם
פטור ובה יש לישב קושיות הא"ר בסי' ש"מ סק"ד על הה"מ שתי' על הרמב"ם דפוטור
בחתך יבולת משום מלאכה שא"כ"ל והא"ר תמה הא להרמב"ם מלאכה שא"כ"ל חייב
להנ"ל י"ל.

שפוננתו ע"ד סברת ס' הבתים הנ"ל אמנם בריב"ש מבואר דסריקה הוי מלאכה
דאורייתא ואע"ג די"ל מסבא דהכא שאני משאר נוטל שפירו אנו פאצבע בקירא
לסבא: ועמה נבוא לפרט השני אה יש לאסור משום מסייע.

והנה בזה פלגו הטו"ז והש"ף ביו"ד סי' קצ"ח הנ"ל והחכ"צ בסי' פ"ב הנ"ל הכריע גם
בה. כהטו"ז דבמסייע הוי בי' איסור או מה"ת או לכל הפחות מדרבנן ועיקר מחלקותם

תלֵא בָּהָא דְאַמְרִינָן בְּמַפּוֹת דְּף כ"א ע"ב דְּבַמְסִיעַ הַגְּיָקוּף חֲזִיב מְלָקוֹת מְזָה הוֹכִיחַ
הַטו"ז דְּבַמְסִיעַ יֵשׁ בּוֹ מִמֶּשׁ.

וְהַשְׁ"ף בְּנִקּוּה"כ כ' דְּהַקְפָּה שְׂאֲנִי וּבְנִדְאִי גַם הַתּוֹס' בְּשִׁבְת פ' הַמְצָנִיעַ דְּף צ"ג בַּד"ה
אַר"ז וְכו' שְׁהַקְשׁוּ מִבִּיצָה וְלֹא מִהַדְּ דְּמַפּוֹת דְּלֹא שְׁנִיף תִּירוּצָם וְע"כ דַּס"ל דְּבַמַּפּוֹת שְׂאֲנִי
דְּגַלִּי קָרָא וְרֵאִיתִי בְּנוֹב"י מֵהַדו"ת חַחו"ח ס' ע"ו בְּגַלְיוֹן שְׁם רְצָה לֹאמַר לְדַע' הַכ"מ פ"ב
מֵע"ז דְּסוֹבֵר דְּהִיכָא דְּלֹא מְסִיעַ אִין הַגְּיָקוּף עוֹבֵר ס"ל כַּהַטו"ז ע"ש אָמְנָם לְפִי דְּבָרֵי
מִשְׁמַע דְּסוֹבֵר דְּחִיבֵיהַגְּיָקוּף הוּא דְּחֻשְׁבִּינָן לִי ע"י סִיּוּעַ שְׁלוֹ.

כְּאֵלוֹ הוּא מְקִיף וְעֵינִין בְּסִפֵּר סִדֵּר לְמַשְׁנֵה דְּלֹא מִשְׁמַע פֶּן עֵי"ש שְׁהַאֲרִיף וּלְפַעַנ"ד נִרְאָה.
דַּהַכ"מ הַכְרִיחַ פֶּן סְבָרְתוֹ.

מַפְח דְּקַשְׂיָא לִי אִיף אָמְרִינָן בְּנִזִּיר דְּף נ"ז ע"ב. דְּהִיכָא דְּהַמּוֹקֵף לֹא עֵבֵר.

רִשְׁאִין לְהַקִּיף אֶת הַקְטָן. וְאַמַּאי הָא בְּכָל אִיסוּרִין שְׁבַתוֹרָה אָסוּר לְקַטֵּן לְמַס פִּי לִי אִיסוּר
בְּיָדִים מַה"ת וּמ"ש פֶּאן דְּשָׂרִי.

אַלָּא וְנִדְאִי. אִם אִינוּ מְסִיעַ לָא קַעֲבִיד הַגְּיָקוּף אִיסוּרָא.

וְאַפְּיֵלוֹ מְסַעִי וּמְטִי הַשְׁעֵר. מ"מ זָה לָא קְסָפִי לִי בְּיָדִים וְקַטָּן אוֹכֵל נְבִלוֹת.

אִין אָנוּ מְצֻנוּן לְהַפְרִישׁוֹ: אִיבְרָא דְּלִפִּי"ז. לְכַאוּרָה קַשְׂיָא עַל הַתּוֹס' שְׁם.

וּבְשִׁבּוּעוֹת דְּף ג' ד"ה וְעַל הַזָּקֵן וְכו'. דְּהַקְשׁוּ לַר"ה אִמַּאי אָמְרִינָן מְרֵאשׁוֹ דְּנִזִּיר וּמְצוּרַע.
עֲשֵׂה דוֹחָה ל"ת אִמַּאי יְקִיף קַטָּן וְכו' וּלְפִי הַנְּ"ל לֹא הַקְשׁוּ פְּלוֹהַ. דְּהִיכָא דְּהַגְּיָקוּף גְּדוֹל
קַעֲבֵר הַקְטָן הַמְקִיף.

וְנִהִי דְּהוּא לָאוּ בֵּר דַּעַת. אָסוּר לִי לְמַסְפִּי לִי בְּיָדִים.

אָמְנָם נִרְאָה דְּלַר' אֲדָא ב"א דְּדַרְשׁ מְלֵא תְּקִיפּוֹ. לְהַקִּישׁ מְקִיף לְגִיָּקוּף.

וְאִם הַגְּיָקוּף אִינוּ עוֹבֵר. הַמְקִיף אָפִילוֹ אִיסוּרָא דְּרַבָּנָן לִי בִי.

א"כ נִשְׁתַּנָּה אִיסוּר זָה מְכָל אִיסוּרִין. דְּהִיכָא דְּהַגְּיָקוּף קַטָּן לִית בִּי אִיסוּרָא כְּלָל.

וּמִמִּילָא לָא חֲשִׁיב לִי לְמַסְפִּי וְשִׁפִּיר קַשְׂיָא לְהוֹ. אָמְנָם לַר"ה דְּלֹא דַרְשׁ לְהַקִּישׁ מְקִיף
לְגִיָּקוּף.

וְא"כ דִּינוּ כְּמוֹ בְּכָל אִיסוּרִין וְאַפְתִּי קַשְׂיָא לַר"ה. אִיף שְׂרִי לִי לְאַשְׁתּוֹ לְהַקִּיפּוֹ.

הָא קְסָפוֹ לִי אִיסוּרָא. אָלָּא וְנִדְאִי כַּהַכ"מ וּבְזָה עֲצָמוֹ פְּלִיגּוֹ.

ר"ה סוֹבֵר דָּאִם אִינוּ מְחַוְּיָבֵת לְחַנְּף. וְאִינָה מְצֻנוּה לְהַפְרִישׁוֹ וְרַב אֲדָא ב"א אָמַר תְּקַבֵּר
חֻבָּה לְבָנִי.

דְּאָסוּר דְּגַם הָאִם חֲזִיבֵת לְחַנְּף. וְכַדַּעַת הָאוֹרַח מִישׁוֹר.

הַמְשִׁיג עַל הַמַּג"א רִישׁ סִימָן שִׁמ"ג. עֵינִין בְּמַחֲהַשׁ"ק שְׁם וּבְזָה מִיְנוֹשֵׁב מַאי דְּקַשְׂיָא לְהוֹ
לְהַמְפֹּרְשִׁים.

פִּינוּ דְּשָׂרִי הַקְפָּה זֹה. לְמָה קִיָּלֵל ר"א ב"א לְחֻבָּה.

וְלִהְיוֹת לְאִשׁ. מִיֵּהוּ זֶהוּ דוֹחֵק.

דְּאִפִּי אִי אִם אֵינָהּ מְחַוֵּינָתָה. מ"מ הִי לֹא לִר"ה לְחַנּוּכָם: אֲמַנְם לְכַאוּרָה קִשְׁיָא לִי בְהִיפּוּף.
דְּאִי ס"ד כַּהֲכ"מ. א"כ מְנָא לִי לִר"א ב"א.

שְׁבִינֵי ר"ה סִיּוּעַ סְעִינֵי בְהַדִּי הַמְקִיף. עֵינֵי בְתוֹס' נְזִיר דָּף נ"ז ע"ב ד"ה וְדִידָהּ וְכוּ' וְצ"ל
דְּלִטְיִן מְשׁוּם תְּשִׁישׁ דְּסִיּוּעוֹ בְּהַדְּיָ וְכַפְּיָ הַתּוֹס' שָׁם ד"ה וְר"א ב"א.

וְכוּ' דְּלִטְיִן דְּס"ל דְּגַם אִשָּׁה הוּא בְּכָלֵל אִסּוּר מְקִיף מִיֵּהוּ קִשְׁיָא לִי ע"ד הַכ"מ עֲמָדָה
קִנְשִׁית הַתּוֹס' בְּשָׁבוּעוֹת דָּף ג' ע"א. ד"ה וְעַל הַזֶּקֶן וְכוּ'.

חָדָא לְמָה אֲמַרִּינִין רֵאשׁוֹ דְּמַצוּרָע. דְּעֲשֵׂה דְּלִ"ת לֹא יִסְיַעָא בְּהַדְּיָ וְלֹא יַעֲבֹר הַנִּיקוּף
וְהַמְקִיף יוּכַל לְהִיּוֹת קָטָן.

אוֹ אֲפֹשֶׁר לִר"א ב"א פִּינּוֹן דְּהַנִּיקוּף פְּטוּר. הִיכָא דְּלֹא מְסִיּוּעַ א"כ גַּם הַמְקִיף פְּטוּר.
וּבְזָה אֲפֹשֶׁר לְחַלֵּק מְכָל מְקוֹם עֲמָדָה קִנְשִׁית הַתּוֹסְפַת הָאֲחֵרוֹנָה. דְּלִמָּה מוּקִי בְּנְזִיר דָּף
נ"ז ע"ב בְּאִשָּׁה וְקָטָן.

וְאִמָּאי לֹא מוּקִי לָהּ בְּאִינוֹ מְסִיּוּעוֹ בְּהַדְּיָ. וְקָטָן אֲקִיף לָהּ וְצ"ע.

עכ"פ הַדְּרִינִין לְדַמְעִיקְרָא. דְּבַפְּלוּגְתָא זֹו פְּלִיגוּ הַפּוֹסְקִים וְגַם הַשְּׁטַמ"ק בְּבִיּוּצָה דָּף כ"ב
תִּי כְּסִבְרַת הַטו"ז וְנִרְאָה דְּבִנְוֵדָאי כ"ע מוֹדִים.

דְּבַמְסִיּוּעַ לִית בִּי חַיִּיב. וְנִיקוּף שְׂאֵנִי.

וּבְשִׁבְתָּ אֲפִילוּ שְׁנִים שְׁעֲשֹׂאוּ פְּטוּרִין. וְאֲמַרִּינִין בְּבִיּוּצָה דָּף ל"ג ע"א.

א' הִבִּיא הַעֲצִים. וְא' שׁוֹפֵת הַקְּדִירָה וְכוּ' הָאֲחֵרוֹן חַיִּיב.

אֵלָא דְּמַפְּחַת הָאִי דְּמַכּוֹת. גְּבִי נִיקוּף.

מוּכַח דְּבַמְסִיּוּעַ תְּשִׁישָׁא אִית בִּי וְלֹא חֲשְׁבִינִין לִי כְּאֵלוֹ אִינוֹ וְשָׁם בְּבִיּוּצָה אֲמַרִּינִין. דְּלִית
בִּי מְמִישׁ.

וְא"כ דְּאִין כָּל הַמְסִיּוּעִים שְׁנוּנִים וּמֵאֵן מְפִיס. וְא"כ קִשָּׁה לְהַתִּיר.

נְטִילַת הַצְּפָרְנִים עַל יְדֵי גוֹי דְּלֹא מְצִינוֹ דְּהַתִּירוֹ שְׁבוּת דְּשְׁבוּת. אֵלָא בְּלִית בִּי שׁוּם מַעֲשֵׂה
ע"י יִשְׂרָאֵל.

אֲבָל אִם יֵשׁ בּוֹ שׁוּם מַעֲשֵׂה. מִנ"ל לְהַתִּיר: וְאֲפֹשֶׁר לֹא מְרָא אֲחֵרַת.

דְּדוֹנְקָא בְּמְסִיּוּעַ לְעוֹבֵר עֲבִירָה חֲשִׁיב מְסִיּוּעַ יֵשׁ בּוֹ מְמִישׁ. לְחַיִּיב אוֹתוֹ ג"כ פִּינּוֹן שְׁיֵשׁ לּוֹ
חֵלֶק כְּמַעֲשֵׂה הַהוּא וְגַם יִשְׂרָאֵל הָעוֹשֵׂה אֲדַעְתָּא דִּידְיָ הוּא כְּשִׁלּוּחוֹ.

מִשָּׂא"כ אִם הָעוֹשֵׂה הוּא גוֹי וְלִית בִּי עֲבִירָה וְהַסִּיּוּעַ שְׁהִישְׂרָאֵל מְסִיּוּעוֹ אִינוֹ גוֹרֵם שְׁיֵהָיָה
ע"ז עֲבִירָה. וְע"כ לְעַנְיָן נְטִילַת צְפָרְנִים בְּשִׁבְתָּ נְהִי דְּהַסְפִּימוּ הָאֲחֵרוֹנִים דְּשָׁרִי.

וּבְדַרְבְּנָן שְׁמַעְנוּ לְהַקְל וְכִמוֹ שְׁהַכְרִיעַ הַסְדְּרִי טְהֵרָה אִם לֹא נְטִלָה צְפָרְנִיָּה. אֲבָל מְשׁוּם
צְפוּרָן אֲחָד תּוּכַל לְנַקֵּר וְשָׁרִי.

ואם אי אפֿשֿר לַנְקָר תִּזְהַר בְּכָל מַה דְּאָפֿשֿר שְׁלֹא תִסְעִי בְּהַדְלִי אֶלָּא שְׁהִגֹּי בְּעִצְמוֹ יִקַּח יָדָהּ. וְנִטָּה אוֹתָהּ כְּרִצּוֹנָהּ וּמְכַל מְקוֹם בְּנִ"ד יֵשׁ בְּזֶה מְקוֹם לְהַקְל יוֹתֵר כַּמִּשְׁ"ג" כִּי דְהַקָּא הַסְיוֹעַ אֵינֹו אֶלָּא לְסְרִיקָה אֶבֶל לֹא לְהַשְׁרֵת שְׁעַר נְעִינָן עוֹד בְּטוֹ"ז בְּאוֹ"ח סִי' שְׁכ"ח סְק"א וְא"כ מִשׁוּם מְסִייעַ אֵינֹו לְאַסּוֹר: וְעַתָּה נִדְבַר מִהַפְּרֵט הַשְּׁלִישִׁי.

אִם יֵשׁ לְהַתִּיר מִשׁוּם פִּס"ר. דְּאֶצְל גֹּי שְׁרִי כַּמִּשְׁ"ג הַמַּג"א בְּסִי' רַנ"ג ס"ק י"ח וְס"ק כ"א. וְכֵן כ' רִישׁ סִי' שִׁי"ד שַׁע"ז אֵינֹו מְצֻנָה עָלָיו וְאִמְנָם אֶתָּה הַקְּשִׁית. נְהִי דְמִשׁוּם אִמְרָה אֵינֹו אָסוֹר.

מ"מ יִהְיֶה אָסוֹר מִשׁוּם דְּהִגֹּי עֲשֵׂה מְלֹאכָה בְּשַׁבִּיל יִשְׂרָאֵל וְאִיךָ הַתִּיר בְּסוּף סִי' רַנ"ג. לְהַסִּיק הַתַּנּוּר אַע"ג דְּהִגֹּי פִּס"ר לְעַנְנֵי הַמֶּאֱכָל.

מִשׁוּם דְּאֵינֹו מְצֻנָה לֹו לְהַחֵם לֹו הַמֶּאֱכָל דַּמ"מ לֹא גָרַע מֵאֵלֹו עֲשֵׂה מְעַצְמוֹ. וְיִהְיֶה אָסוֹר לְיִשְׂרָאֵל לְיִהְיֶנּוּ מִמֶּנּוּ וְהֶאֱרַכְתָּ בְּזֶה וְלֹא קָשָׁה מִיָּד.

דְּבִנְדָאֵי אִם כִּינּוֹן הַגֹּי לְהַחֵם לֹו הַמֶּאֱכָל. בְּנִדְאֵי הִי' אָסוֹר.

וְכִמוֹ שְׁהַקְּשָׁה בְּאַמַּת הַטוֹ"ז שָׁם. אֶלָּא דְלֵהַמַּג"א לֹא חִיִּישִׁינָן לְזֶה.

וְכַמִּשְׁ"ג הַתּוֹסֵף שְׁבַת שָׁם. וְא"כ כִּינּוֹן דְּתַלְמִידֵי דְהַנְּכָרִי לֹא כִינּוֹן לְהַחֵם בְּשַׁבִּיל יִשְׂרָאֵל וְא"כ מְבִנְיָן דְּהִגֹּי כְּאֵלֹו נְעֲשֵׂה מְעַצְמוֹ וְכִמוֹ שְׁכ' בְּסִי' רַע"ז וְכִסִּי' שְׁכ"ה וְכִסִּי' תַקְט"ו.

דְּהִיכָא דְהִגֹּי עוֹשֵׂה מְלֹאכָה אַדְעָתָי' דְּנַפְשֵׁי' מוֹתֵר לְיִשְׂרָאֵל לְיִהְיֶנּוּ מִמֶּנּוּ הִיכָא דְאִיכָא רֹב יִשְׂרָאֵל ה"נ שָׁם. כִּינּוֹן דְּהַמְלֹאכָה נְעֲשִׂית מֵאֵלֵי' לְצוּרָהּ יִשְׂרָאֵל שְׁרִי.

אִמְנָם כָּל זֶה בְּנִדְוֹן דֵּהַמַּג"א. אֶבֶל בְּנִדְוֹן שְׁלֵנוּ לְפִי חַד תִּי' בְּרִיב"ש שָׁם לֹא מְהִי זֶה דְּהִנֵּה בְּאַמַּת עַנְנֵי הַפִּס"ר אֵינֹו שְׁוִינָן דִּישׁ דְּהַמְלֹאכָה הַנְּעֲשִׂית ע"י פִּס"ר הוּא מְלֹאכָה אַחֲרָת.

כְּגוֹן גּוֹרֵר וְכו' אִמְנָם כְּאֵן הַפ"ר הוּא הַמְסִייעַ לְמְלֹאכָה שְׁהוּא עוֹשֵׂה. וְכִינּוֹן שְׁדַעְתוֹ לְסְרוֹק. וְא"א לְסְרוֹק. אַא"כ יִשִּׁיר שְׁעַר א"כ ע"כ שְׁלֹא מְרִצּוֹנֹו.

וְדַעְתוֹ וּמַחְשַׁבְתּוֹ הוּא מְכֻנָּן לְהַסִּיר נִימִין הַמְדוּלְדָלִין וְזֶהוּ כְּפִנּוֹת הַרִיב"ש בְּרִישׁ סִימָן שַׁצ"ד לְיִשָּׁב הַסְתִּירָה. דְּרִישׁ"י פִי' מִטְעַם פִּס"ר וְבִשׁ"ס אָמַר לְהַסִּיר נִימִין הַמְדוּלְדָלִין הוּא מְכֻנָּן: וְתִי' בְּתִי' הַשְּׁנִי שַׁע"י שְׁהוּא פִּס"ר הוּא מְכֻנָּן לְעֲשׂוֹת כֵּן.

וְע"כ רַח כִּינּוֹן שְׁהוּא רוּצָה לְסְרוֹק. וּבְלִשׁוֹן הַרִיב"ש יֵשׁ ט"ס וְכ' שָׁם בְּר"ת ע"כ וְצ"ל עַל כְּרִיב"ה.

וְא"כ כִּינּוֹן שְׁהוּא מְכֻנָּן לְהַסִּיר א"כ כְּאֵן אָסוֹר דְּהִגֹּי מִתְכַּנְּנֵן לְעֲשׂוֹת בְּשַׁבִּיל יִשְׂרָאֵל וְאָסוֹר מִשׁוּם שְׁלֹוּחוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְא"כ אֵינֹו לְהַחֲמִיר מִטְעַם זֶה וְאֵינֹו חִילּוּק אִם נִהְיֶה מִמֶּנּוּ בְּשַׁבַּת אוֹ לֹא. כָּל שְׁהַנְּכָרִי עוֹשֵׂה בְּשַׁבִּיל יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרָאֵל רוּצָה צְרִיב"ה לְמַחֲוֹת לֹו: כְּמִבְּנְיָן כִּסִּי' רַנ"ב סַע"י ב' כ"ש שְׁאָסוֹר לְרַמֵּז לֹו אוֹ לְגָרוֹם לֹו שְׁיַעֲשֵׂה אֶפְיָלוֹ אֵינֹו נִהְיֶה מִמֶּנּוּ.

וְזֶה פְּשׁוּט וְעֵתָה נִבְרַר הַפֶּרֶט הַרְבִּיעִי דְשָׁבוֹת דְשָׁבוֹת בְּמָקוֹם מְצֻנָה הַשֵּׁנִי בְּסִי ש"ז סע"א
ה' הִבִּיא ב' דְּעֵוֹת בְּזָה. וְלִקְמָן סִי תִקְפִּי וְהַכְרִיעַ לְהַתִּיר אֶמְנָם לְפִימ"ש הַמַּג"א בְּסִי ש"ז
ס"קז דְשָׁבוֹת דְמִלְאָכָה שְׁאֲצָ"ל.

תְּמִיר.

א"כ י"ל דְּבִכָּה"ג אֶפְיָלוּ בְּמָקוֹם מְצֻנָה אֶסוּר וְא"כ קִשְׁיָא מִנ"ל לְהַשְׁ"ף וְסִינְעָתוֹ לְהַתִּיר.
נְטִילַת צְפָרְנִיִּים לְצֻנְרָה מְצֻנָה.

מִטְעָם שָׁבוֹת דְשָׁבוֹת בְּמָקוֹם מְצֻנָה. דְּלָמָּא מְשַׁאֲצָ"ל שְׁאֲנִי וְצ"ל דְּלַעֲנָנִי מְצֻנָה לֹא גְזָרוּ
דְּלִמְאִי נִיחֻוּשׁ מְשׁוּם דְּלָמָּא יְצֻנָה לְעֵשׂוֹת אֶפְיָלוּ בִּיהָא צְרִיף לְגוֹפּוֹ.

מַה בְּכָף הָאִיפָא בְּעַל הָעֵיטוֹר דְּסוּבְּרָה לְהַתִּיר. וְאִינְהוּ מִיכָל אֶכְלוּ.

וְלִדְיָן מְסַתֵּם נְמִי לֹא סַתֵּם בְּתַמִּי אֶמְרוּ חֲכוּ"ל. וּבְכִיּוּצָא בְּזָה אִיתָא בְּסִי רִס"א אוּ מְשׁוּם
דְּנְטִילַת צְפָרְנִיִּים גְּבִי מְצֻנָה.

סַתְמָא לְעוֹלָם הוּא שְׁלֵא לְצֻנְרָה גּוֹפּוֹ. וְלִכְף לֹא גְזָרוּ: וְעֵתָה נִחְזָר לְנִדְיוֹן שְׁלַפְנִינֵנוּ פִּינּוֹן
שְׁבַרְרָתִי: דְּמִטְעָם פִּס"ר בְּשָׁל גּוֹי ע"י גּוֹי אִי אֶפְשָׁר לְהַתִּיר.

וְא"כ לֹא נִשְׁאַר לָן לְהַתִּיר ע"י גּוֹי אֶלָּא מִפְּחַ שָׁבוֹת דְשָׁבוֹת בְּמָקוֹם מְצֻנָה. וְאִם נִתִּיר עַל
זֶה אֲנוּ צְרִיכִין לְמִינְקֻט קוֹלֵי קוֹלֵי בְּהַדְדִי.

דְּחֻשִׁיב נְטִילַת שְׁעָר גְּבִי סְרִיקָה מְלֵאכָה שְׁאֲצָ"ל וְגַם דְּמִסְיֵעַ אִין בּוּ מִמֶּשׁ וְגַם שָׁבוֹת
דְשָׁבוֹת בְּמָקוֹם מְצֻנָה שְׁרִי וְגַם דְּנִחְשָׁב כַּה"ג לְמְצֻנָה וְע"ז בְּנוּדָאִי אִין לְהִבִּיא רֵאִי. מִמ"ש
הַד"מ בְּאוּר"ח לְהַתִּיר לְעֵשׂוֹת מְחֻצָּה בְּשַׁבָּת.

שְׁלֵא לְבוּא לִידֵי אִיסוּר טְלִטוּל עֵי"ש. דְּהַתָּם עַל הַכָּלל בְּלוֹ מְתַקְנִים.

אֶבֶל כָּאֵן כָּל אֶחָד יְחֻוּשׁ לְעֵצְמוֹ וּבְנוּדָאִי לְכַתְחִילָה צְרִיף לְסְרוּק מִע"ש. וְעַל זֶה אִין כָּאֵן
מְצֻנָה.

כִּי אִם אִם שְׁכַחָה. אוּ נְאֻנְסָה מִע"ש וְלֹא סְרָקָה וְהִיא מְצַטְעָרַת לִילָה כָּף.

מֵאֵן דְּמִקְיָל לָהּ יֵשׁ לוֹ עַל מְאִי לְסְמוּנָה עַל גִּירְסַת הַמ"מ וְהַטוּר בְּסִי ש"ז בְּהַרְמְב"ם.
דְּמְצַטְעָר ג"כ מְוִתֵּר בְּשָׁבוֹת.

דְשָׁבוֹת דְּהִינּוּ ע"י גּוֹי וְאֲנִי אִינוּ מְתִיר וְלֹא אוּסְר. וּבְזָה אֶסִיִּים וְאֶחְתּוּם בְּבִרְכָה.

אוּהֵב נְפִשׁוֹ וְדוּש"ת הִקְוִי מְשָׁה שִׁיק מִבְּרַעְזָאָנוּעַ: תְּשׁוּבָה קִנ"ט יִתְעַנֵּג עַל רֹב שְׁלוּם
הַתּוֹרְנֵי הָאֲבָרָה הַמְּוִפְלָג בְּתוֹרָה הַחֲרוּץ כַּש"ת מוּה' אֶהְרֹן שְׁמוּאֵל אֶסְאָד נ"י יוֹשֵׁב בְּשַׁבָּת
תְּחַפְּמוּנֵי בַק"ק נִיקְלִסְבָּאָרְג יַע"א: מְכַתְּבוֹ קַבְלָתִי.

וְעַל דְּבָרֵי אֶשְׁרָ בָּא לְשִׁאוּל בְּכַמָּה עֲנִינִים הִנְנִי לְהַשִּׁיב בְּקִצְרָה מַה שְׁהַקְשָׁה עַל דְּבָרֵי
הַתּוֹס' שַׁבָּת דָּף קכ"א ד"ה שְׁמַע. שִׁכ' דְּכָל הַנְּהָר קוֹשִׁיּוֹת בִּיבְמוֹת הוּמ"ל בְּקִטּוֹן שְׁהַגִּיעַ
לְחִינוּף וְהַקְשָׁה מְעַלְתוֹ מִמִּנ"פ אִי קָאִי עַל קוֹשִׁיּא מְקִטּוֹן שְׁבָא לְכַבוֹת דְּאוּמְרִים לוֹ אֵל
תְּכַבָּה.

פְּנוּנַת קְוֹשִׁיּוֹת הַתּוֹס' דְּנוֹקִי בְּהַגִּיעַ לַחֲנוּפָה א"כ הו"מ לְהַקְשׁוֹת מְשַׁבֵּת שָׁם. דַּאי ג"כ קוֹשְׂיָא זו.

וְעַכְר"ח פְּנוּנַת הַתּוֹס' עַל אֵינָהּ קְוֹשִׁיּוֹת דְּהֵינּוּ הִנָּהּ קְוֹשִׁיּוֹת דְּפָרִיף מְקַרָּא דְּלִהְזַהִיר גְּדוּלִים עַל קְטַנִּים וְקוֹשְׂיָא הָא ע"ז לֹא מְצִי לְשַׁנוּנֵי דְּמִינֵי בְּהַגִּיעַ לַחֲנוּפָה דְּהָא הֵגִיעַ לַחֲנוּפָה הוּא רַק מְדַרְבְּנֵן עַכ"ל בְּקוֹצוֹר וְהֵנָּה בְּנוֹדַי הָא דְּצָרִיכִין לְחַנְּכֵן הוּא רַק מְדַרְבְּנֵן כְּמַבְּנֹאֵר בְּנִזִיר דָּף כ"ח אָמְנָם הָרִי חֲזִינֵן מְזַה דִּישׁ סְבָרָא יוֹתֵר לְהַזְהִיר גְּדוּלִים עַל הַקְטַנִּים בְּקֶטֶן שְׂהוּא בְּן דַּעַת קַצַּת מְקַטֵּן שְׂאִינּוּ בְּן דַּעַת וַא"כ אִם יֵשׁ לֵן קָרָא לְהַזְהִיר גְּדוּלִים עַל הַקְטַנִּים. מְסַתְּבַר לֹאמַר דְּבְקֶטֶן בְּן דַּעַת הוּא דְּגַלִּי קָרָא: וְעַפִּי"ז הַמְּשַׁבֵּת דְּבָרֵי הַתּוֹס' כְּףֵהֶם. דְּמַעֲיָקְרָא כ' דְּבְקֶטֶן שְׂהַגִּיעַ לַחֲנוּפָה לְכ"ע מְצַוִּים לְהַפְרִישׁוּ מְצַד מְצַוֵּת חֲנוּפָה וְהֵינּוּ מְדַרְבְּנֵן.

מְכַל מְקוּם עי"ז מוֹכַח דְּבַר פְּדַת דְּאָמַר לִדְבַר טְלִיא וְטְלִיּוּתָא הֵינּוּ בְּקְטַנִּים שְׂלֵא הֵגִיעוּ לַחֲנוּפָה וּמְמִילָא עי"ז שׁוּב קוֹשְׂיָא לְהוּ מַאי פָּרִיף בִּיבְמוֹת וְכַוְנַת עַל הִנָּהּ קְוֹשִׁיּוֹת מְקַרָּא דְּלִהְזַהִיר הַגְּדוּלִי עַל הַקְטַנִּים.

נִימָא דְּקָרָא אֵינֵרִי בְּהַגִּיעַ לַחֲנוּפָה וְלֹא מְשׁוּם מְצַוֵּת חֲנוּפָה. אֲלֵא גַזְה"כ דְּמַחְנִיב לְהַזְהִיר גְּדוּלִים עַל הַקְטַנִּים וְאִמְרִינֵן דְּנוֹדַי הַקָּרָא בָּא לְלַמֵּד עַל הַמְסַתְּבַר טְפִי וְכַוְנַת לְרַבֵּי פְּדַת מִינֵרִי ע"כ בְּלֵא הֵגִיעַ לַחֲנוּפָה וְעַל זֶה שְׂפִיר תִּירְצוּ הַתּוֹס' דְּמַשְׁמַע לִי לְאִוְקָמָא קָרָא בְּכַל גְּוֹנֵי.

וְעי"ז הַנְּכַרְחוּ לְאִוְקָמִי. כִּינֵן דְּמַשְׁמַע לְהוּ.

מְדַנְקֵט סְתָמָא וְנוֹדַי מִינֵרִי בְּכַל מִינֵי קְטַנִּים וְע"כ הַנְּכַרְחוּ לְתַרְזֵן דְּמִינֵרִי לְמַסְפִּי לִי בְּנִדִים וּמְמִילָא שׁוּב אִין לֵן קָרָא דְּמַחְנִיב לְהַפְרִישׁ אֲפִילוּ קֶטֶן שְׂהַגִּיעַ לַחֲנוּפָה וְנָהִי דַמ"מ מְחַנְיָב לְהַפְרִישׁוּ.

מְשׁוּם מְצַוֵּת חֲנוּפָה מ"מ אִינוּ אֲלֵא מְדַרְבְּנֵן לְפִי הָאָמַת וְנִכְוִנִים דְּבָרֵי הַתּוֹס' אֲבָל דְּבָרֵי הַרְשָׁבָא בְּחִידוּשֵׁי בִיבְמוֹת דָּף קי"ד הֵם קָשִׁים. דְּהוּא ז"ל הַקְּשָׁה לְפִי הַתּוֹס'. דְּבַהֲגִיעַ לַחֲנוּפָה מְצַוָּה לְהַפְרִישׁוּ א"כ מַאי קָאָמַר בְּנִדָה דָּף מ"ה ע"ב הָא דְּמוֹקִי זֶה הַדְּבַר. בְּאוֹתָן הַפְּנוּזְהֵרִי עֲלֵיהֶם.

וּפְרִיף ש"מ קֶטֶן אוֹכַל גְּבֻלוֹת ב"ד מְצַוִּין לְהַפְרִישׁוּ. וְהַקְּשָׁה הַרְשָׁבָא דְּלְפִי דְּבָרֵי הַתּוֹס' מַאי פָּרִיף הָא בְּקֶטֶן שְׂהַגִּיעַ לַחֲנוּפָה מְצַוִּין לְהַפְרִישׁוּ.

וְעַל זֶה קָשָׁה הָא הֵתָם מַה"ת קָאָמַר. דְּהָא עַל קָרָא דְּזֶה הַדְּבַר קָאִי וְיֵשׁ לִישָׁב וְעֵינֵן בְּחִידוּשֵׁי לְסוּגִיא זו בְּקוֹנוֹטְרַס הַמִּינוֹחַד לְזֶה: תְּשׁוּבָה ק"ס עוֹד לְהַנְּלֵל וְאֲשֶׁר שְׂאֵל עַל דְּבָרֵי מַהֲרִי"ט הַמּוּבָא בְּש"ף חו"מ סי' ר"ח דְּלָכָהּ בְּשׁוֹחַט בְּשַׁבַּת שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה.

וְלֹא אִמְרִינֵן אִי עֲבִיד לֹא מְהַנִּי. הוּאִיל וְאֲפִילוּ אִי לֹא מְהַנִּי מ"מ לֹא הוּקַל עֲבִירָה וְחִלּוּל שַׁבַּת.

וּבַכַּה"ג לֹא אִמְרִינֵן לֹא מְהַנִּי. וְהַקְּשָׁה מְעַלְתוּ נ"י לְפִי מ"ש הַתּוֹס' בְּשַׁבַּת דָּף ק"ו ע"א בְּשֵׁם הַר"ת דְּלָכָהּ בְּצָרִיף לְכַלְבּוֹ מְקַרִי מְקַלְקֵל הוּאִיל וְאִין הַתִּיקוֹן בָּא בְּשַׁעַת קְלָקוּל

וא"כ אם נימא דלא מהני ולא יהא שחיטתו שחיטה כלא א"כ יהא דווקא במיתה תליא
מלתא דהרי הא דבגוי נמי יצא מידי אבמה"ח ע"י שחיטה הוא רק מטעם דאמרו בחולין
דף ל"ג ע"א מי איכא מידי דלישראל שרי ולנכרי אסור.

וא"כ אי שחיטתו לא מהני משום דאי עביד לא מהני. נהי דאמרו בפסחים דף ע"ג.
דתיקון להוציא מידי אבמה"ח ופרש"י שם לב"נ מ"מ פיון דהשחיטה לישראל לא מהני
א"כ לא יצא מידי אבמה"ח לכן נח עד שתמית ולא הוי תיקונו בשעת קלקולו ולא מקרי
מתקן לר' יהודא. ולכך נימא דלא מהני.

והנראה לפענ"ד פשוט. דשוחט הוא מל"ט מלאכות דילפינו בשבת דף ע' ע"א מקרא
דאלה הדברים.

או מהלכה לממ"ס. א"כ שוחט בנודאי חייבין עליו.
וכמו דמוכח לומר בשבת דף ק"ו לעלין הבצעה לפרש"י דסובר דכל הבצעה הוא
קלקול לר"ש. ואפי"ה פשיטא דחייבין עליו כמבואר התם.

וע"כ היינו מאלה הדברים או מהלכה לממ"ס. ורק קושית התוס' הוא דמשוחט מוכח
דלא כר' יהודא.

אלא דגם בכה"ג חשוב תיקון. ועל זה שפיר תירצו התוס' דשוחט בא בשעת קלקולו
תיקונו ואין למילף מהתם.

אבל אם נימא דלא מהני ולא יהי תיקונו בשעת קלקולו באמת יהא מוכח דאפילו בכה"ג
יהא חייב וכיון דהעבירה אתעביד בכל אנפין שוב אמרינו דמהני וא"ש סברת מהרי"ט
איכרא דלכאורה יש לדחות על זה דהא לכאורה בלא"ה הקושיא לא קשה.

דתוס' בביצה דף י"ב ע"ב ד"ה הכא נמי. כ' פיון דדעתו ליהנות ממנו אע"ג דאסור מ"מ
לפי מחשבתו נקרא צורף יו"ט.

וה"נ ע"כ צ"ל לענין מקלקל דאם דעתו לאכול ממנו. אע"ג דלפי האמת הוא אסור מ"מ
לא מקרי מקלקל.

דאל"כ אפתי תקשה במבשל גיד הנשה בחלב ביו"ט. אמאי חייב משום יו"ט הא הוי
מקלקל וע"כ פיון דרצונו לאכול לא מקרי מקלקל.

וא"כ ה"נ בשוחט בשבת: אמנם זה ליתא דזה ניקח במזיד. אבל בשוגג לא אמרינו
דמחשבתו משוי לי' תיקון.

דהרי התוס' בשבת דף ק"ו ע"א ד"ה בחובל כ' אם סובר שהוא מותר בהנאה. ובאמת
הוא אסור חשוב מקלקל.

וא"כ ע"כ פי היכא דלא יסתרו דברי התוס' אהדדי. ע"כ לחלק בין מזיד לשוגג וא"כ
ליתא לתי' זה דאפתי תקשה למה בשוחט בשבת ושוגג שחיטתו כשרה נימא אי עביד לא
מהני דכבר כ' הנוב"י מהדו"ת חיו"ד סי' ט' ונהבאתיו (לעיל סימן קצ"ה) דגם בשוגג
אמרינו אי עביד לא מהני אמנם לפי מ"ש התוס' בשבת דף ע' ד"ה דהשתא דכתיב קרא

לחלק מוכח מאלה הדברים דחייב על ל"ט וכו' ואינו חייב על תולדה במקום אב וזה שייך רק בשוגג דבמזיד אטו בתרי קטלא קטלינו לי'.

וכדאייתא בשבת דף ע"ג ע"ב וא"כ הרי ביאר לן קרא דגם בשוגג מחוייבין על שלשים ותשעה מלאכות אשר אחת מהם שוחט וא"כ שוחט חייב בכל אנפין וא"ש תי' הראשון: תשובה קס"א עוד להנ"ל ומה שהקשה עוד מעלתו נ"י על מאי שאמרו במגילה דף ה' דבטכריא קורין בי"ד ובט"ו והקשה הא אמרינו לעיל מגילה דף ב' ע"ב פמחמתן לטכריא מיל נחמת הא הוי מןקף חומה פדמייתי הש"ס שם במגילה דף ה' וא"כ יש לקרות בטכריא ביום ט"ו פינן דהוא סמוך לחמת.

ואפילו אינו נראה הא סמוך אעפ"י שאינו נראה. וכ' דיש לתרץ דלכך קראו גם בי"ד משום הפכים הסמוכין לטכריא: שלא יטעו לומר דטכריא מוקפת חומה בנודאי ועי"ז יקראו גם הם בט"ו בברכה עכ"ל בקצרה ותי' זה אינו מספיק דהרי במגילה שם פריף על רבי דנטע נטיעה בפורים ותי' דרבי נטע בי"ד וקרא בט"ו ופריף מהא דחזקת דקרא בי"ד ובט"ו.

ולפי תי' הומ"ל דחזקת עשה פן. רק שלא יטעו בני הפכים הסמוכים ויסברו שיום ט"ו הוא עיקר פורים באמת.

ויקראו בט"ו בברכה. אבל האמת דעיקר פורים בטכריא בט"ו ולכך בי"ד נטע ר' נטיעה וכ"ת דקושית הש"ס הוא דהי' לו למנוע לנטוע נטיעה משום דגם הפכים הסמוכים ילמדו ממנו.

מנ"ל דיש לחוש לזה. ומאי קושיא: ולכך.

נראה דאפילו נימא דחמת נחמתן הוא שם עיר אחת דלפי הנראה לי. חמת הוא מקום אחר נחמתן הוא מקום אחר דבשבת דף ק"ט ע"א תנא מי גרר ומי חמתן ומי טכריא ובמגילה דף ו' יש שם דיעות על חמת.

דח"א דחמת היינו טכריא וחד אמר דחמת הוא מי גרר וכיון דבשבת מונה חמתן למקום אחר. ממי גרר וטכריא א"כ ע"כ מקום אחד סמוך לטכריא הוא שנקרא פן ואין אנו יודעין דהי' מןקף חומה אמנם אפי' נימא דחמתן נחמת חדא ניהו אפי"ה נראה לפענ"ד פשוט.

דווקא פכים הסמוכי לכך דינו ככך אבל ב' עירות גדולות מכ"ש אם שניהם מןקף חומה. פל אחת נידונה לעצמה וכן משמע מלשון הטוש"ע בסי' תרפ"ח.

דכ' בלשונו פכים הסמוכים וא"כ נראה. דכפכים דווקא בטליה לגבי עיר פן נראה לפענ"ד נכון וא"כ לא קשה קושיא הנ"ל אפילו אי חמתן מןקף חומה מימות יהושע ב"נ מ"מ פינן דטכריא ג"כ מןקף חומה ומסתפקא לן אי גם מימי יהושע הייתה מןקף חומה ונדאי נידונה לעצמה:.

תשובה קס"ב עוד להנ"ל עוד שאל מעלתו נ"י דלפי הנראה. דחפיפה בחמין דבעינו לאו דווקא בגיגית.

כמו שנוהגין אלא גם במקנה עצמה. אם המים שבתוכן חמין.

רשאים לחוץ בתוכה. ועפ"ז כ' מעלתו דבמקנה שיש שם נשים הרבה ואין להם פלים
כל הצורך לתפיפה לכל אחת ואחת.

טוב יותר שיתקפפו במקנה דאם תמתין כל אחת על חברתה תמשך התפיפה עד הלילה
וניש לחוש שתהא מהומה לביתה ואם ניהוש דעל דרך זה תשתפח תורת תפיפה יש לתקן
דתצא לחוץ להלביש פתונת ולברך בין תפיפה לטבילה עכ"ל.

בקצרה. והנראה לפענ"ד בנדאי גיגית מאן דכר שמה ונצרא תיקון תפיפה ופליגו
הראשונים: אי תפיפת הראש או תפיפת כל הגוף ועכ"פ המנהג לחוץ בתמין.

ובש"ע סי' קצ"ט. איתא דתשתטף בתמין ושטיפה הוא פחות מרחיצה.

(כמ"ש הב"י באו"ח סי' שכ"ו: איברא דלכאורה הנה בשבת דף ל"ט איתא מחלוקת
בכלי. אבל בקרקע ד"ה מותר.

וכפרש"י שם דבקרקע בטל שם תמין מיני. וא"כ פאן דתיקנו בתמין נהי דכאן במידי
דמנהג תליא מלתא.

מ"מ איכ"ל כיון דאין שם תמין עליהו. אינם רשאים לחוץ בהו.

דשפא נמי גרם. אמנם הא אנו לא קי"ל כן.

אלא כמ"ד דמחלוקת בקרקע וקי"ל כר' יהוד' בתמין אסור. וא"כ מוכח דעדיין שם תמין
עליהו וא"כ רשאים לחוץ בהו.

וממילא גם במקנה תמין רשאים לחוץ דלא מצינו שאסרו תכמים זה מ"מ היינו מצד הדין
אבל מצד המנהג הנשים חופפות בכלי. ומנהגן של ישראל תורה הוא.

ואפשר דמדינא הוא דהרי צריכה לעיין בכל גופה מה"ת ואיך תעיין בגופה במקנה וגם
שפא ישתפח תורת תפיפה. וכמו שאמרו בעירובין דף ע"א ע"ב.

דאין סומכין על עירוב במקום שנתף. דלא לשתכח תורת עירוב.

ומ"ש מעלתו נ"י דתצא לחוץ לברך. מנהג זה לא שמעתי.

דנשים שלנו נוהגין לברך במקנה. לאחר טבילה וכדאיתא ביו"ד סי' ר' והמדקדקים כ'
אדמ"ו הגאון זצ"ל בחת"ס חאו"ח סי' י"ח.

דמברכין קודם שיפנסו לבית הטבילה דמקנאות שלנו דינם פמרחץ. ואסור לברך שם:
וכ"ש שיש לדון לפי מ"ש הסדרי טהרה בסי' קצ"ז סעיף קטן.

דיש לומר דמקנה שלנו. לא מקרי תמין משום שיש בה הרבה מים צוננים.

וכ"ש אם יש שם מעין הנובע. ותו אפשר דיש לחוש דמהומה לביתה.

דמי המקנה מתקררין עד מהרה. ויש לחוש שתמהר לצאת.

ומצד כל החששות האלו יראה פי טוב ויפה הוא מנהג אבותינו ואל תטוש תורת אמה
פתיב וראו את גדיותיה על משפנות הרועים. פי רק דרכי ומנהגי אבותינו הם בטוחים.

מְכַל חֲשֵׁשׁ וְתַקְלָה. וְעַם כָּל זֹאת הִתְרַמִּי פֶה לְאִשָּׁה אַחַת נָכַה רַגְלִים וְהִי קָשָׁה לָהּ לִישָׁב בְּאַמְבֹּטֵי ע"כ הִתְרַמִּי לָהּ שֶׁתַּחֲרוֹף עַל הַמְדַרְגּוֹת שֶׁבַמְקוֹנָה שִׁשָּׁם אֵינָה מְקוֹם לְטִבְלוֹת וְגַם אִם תִּדְחֹק עֲצָמָה לִישָׁב בְּצַעַר בְּכָלִי תִמְהַר יוֹתֵר.

וְתִהְיֶה מְהוּמָה לְצֵאת יוֹתֵר. וְלִכְפֹּךְ בְּכַה"ג בְּמְקוֹם חוֹלִי וְצַעַר אוֹ בְּמְקוֹם שֹׁאֵין כְּלִי כְּאֵן לְרַחֲוֵן בּוֹ צָרִיף שֶׁנֶּעֱמִידָהּוּ עַל עֵינֶיהָ הַדִּין דְּבַמְקוֹם חוֹלִי וְשַׁעַת הַדְּחִיק לֹא הִנְהִיגוּ.

כֵּן נִרְאֶה לִפְעַנ"ד וְאַחַתוֹם בְּבִרְכָה יְדִידוֹ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ: הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוֹנֶע: תְּשׁוּבָה קס"ג הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְבָנֵי הַבְּחוּר הַמְּנֹפֶלֶג מֵהוּ' חַיִּים שִׁיק שִׁיחֵנִי: מְכַתְּבָה קַבְלֵתִי. וְעַל דְּבַר אֲשֶׁר שְׁאַלְתָּ עַל אֲשֶׁר דְּרָשׁוּ מִמֶּךָ אִם רָשָׁאֵין לִיתֵן תִּינּוּקַת סוּמָא רַק עַל אֵיזָה שְׁנַיִם כָּל זְמַן שֶׁהִיא קֹטְנָה בְּבֵית חִינוּף סוּמַיִם.

כְּדִי לְלַמְּדָהּ אֲנִמְנֹת. שֶׁלֹּא תִהְיֶה מְנֻטְלָת עַל הַבְּרִיּוֹת אֲבָל א"א שֶׁם שֶׁלֹּא תִאֲכַל טְרִיפּוֹת. וְגַם אֵינָה מְשַׁמְרָה שֶׁם שְׂבֵת וְכַתְּבֵת צְדָדִים לְהַתִּיר. הִנֵּה גוֹף הַדְּבָר אֵין אֲנִי פּוֹסֵק לְמַעֲשֵׂהָ. דָּאֵין רְאוּי לְהוֹרוֹת בְּאַתְרָא דְּחִבְרֵי שֶׁלֹּא מִדְּעַתּוֹ וְכ"ש בְּמְקוֹם גְּדוֹלִים בְּמְקוֹמָם שֶׁם וִיכוּלִין לְשֹׂאוֹל אֶת הַרֵב הַגָּאוֹן נ"י אוֹ דִּינֵינִים הַמְּנֹמְחִים שֶׁלֹּהֶם וְכַאֲשֶׁר יוֹרוּ הַמּוֹרִים כֵּן יַעֲשׂוּ וּמְכַל מְקוֹם הוֹאִיל וּבְאֵת לְכַלֵּל הַזֶּה לְהִיּוֹת שׁוֹאֵל.

לֹא אֲמַנֵּעַ לְהוֹדִיעַ לָךְ דְּעַתִּי בְּזֶה לֹא לְמַעֲשֵׂהָ. וְגוֹף הַעֲנִין כְּכָר מוּכָא בְּתְשׁוּבַת מְרַן הַגָּאוֹן זצ"ל בַּחַת"ס חֲאו"ח ס' פ"ג: וּבְגִידוֹן שֶׁלְנוֹ אֵין לְהַתִּיר מִטַּעַם סוּמָא דְּרַק דְּעַת הַרִי"ו הַמוּכָא בַב"י בֵּאו"ח בְּסוּסֵי תע"ג.

וְהוּא יְחִידִי. דַּס"ל דְּפִסְקִינֵן כַּר"י דְּסוּמָא פְּטוֹר מְכַל הַמְּצוֹת אֲבָל רֹב הַפּוֹסְקִים פְּלִיגוּ עָלָיו וְכ"כ הַפ"ח בַּסִּי' נ"ג.

וְאַפְּיֵלוֹ לַרִי"ו כְּכָר כ' הַפּמג"ד בְּפִתְיָה פּוֹלְלֵת ח"ג: דּוֹנָקָא בַמ"ע פְּטוֹר אֲבָל בַּל"ת חַיִּיב וְרֵאִיתִי בְּנוֹב"י מֵהַדו"ח חֲאו"ח ס' קי"ב שֶׁפִּקְפֵק עַל זֶה וְכַתְּבֵת דְּזִיל בְּתַר טַעְמָא הַרִי טַעְמָא דַּר"י מִשׁוּם דְּמַקִּישׁ חֲקִים לְמַשְׁפָּטִים.

בַּב"ק דָּף פ"ג וַא"כ גַּם ל"ת בְּכָלֵל וּלְפִיעַנ"ד אֵי מִשׁוּם הָא לֹא אַרִי דְּהָא בְּקָרָא כְּתִיב שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וְגו' חֲקִים וּמַשְׁפָּטִים לְעֲשׂוֹת וְכו' וַא"כ מִיִּירֵי בְּמַצּוֹת עֲשֵׂה וְכֵן מוּכָח בְּגִיטִין דָּף כ"ג ע"א דְּפָרִיף סוּמָא מֵאֵי טַעְמָא פְּסוּל לְשִׁלְחוֹת הַגֵּט.

וּמֵאֵי קוּשְׁיָא. נִימָא ר"י הוּא דְּפִטְרוּ מִן כָּל הַמְּצוֹת.

וַא"כ לִיתָא בְּתוֹרַת גִּיטִין וְקִידוּשִׁין אֵי ס"ד: דְּגַם בַּל"ת אֵינוֹ מְחַוְּיָב וְכִינּוֹן דְּלִיתָא בְּתוֹרַת גִּיטִין וְקִידוּשִׁין אֵינוֹ יְכוּל לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ. כְּדֹאמְרֵינוּ שֶׁם דָּף ע"ב.

אַלָּא ע"כ דַּלְכ"ע מְצוּנָה עַל ל"ת וְתִימָה עַל הַפּמ"ג שֶׁם שֶׁפִּלְפֵל בְּזֶה אֵי רִשְׁאֵי לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ לְעַנְיֵן גִּיטִין וְקִידוּשִׁין וְלֹא הִבִּיא ש"ס דְּגִיטִין הַנְּ"ל: וְכִינּוֹן שֶׁכֵּן אֵין לָנוּ לְדוֹן. אַלָּא מִשׁוּם דְּאַכְתִּי קֹטְנָה הִיא וַאֲע"ג דְּקִי"ל בֵּאו"ח ס' שַׁמ"ג דְּאַסוֹר לְמִסְפִּי בְּיָדִים כְּתָבֵת ב' סְבָרוֹת לְהַקְל אֲחָד דְּלְמִסְפִּי אֲסוֹר.

מִשׁוּם דְּלָמָּא אֲתִי לְמִסְרָף וּבְסוּמָא שֹׁאֵינוֹ יוֹדֵעַת וְלֹא רוֹאֵית. אֲנָה הִיא.

וּמֵאֵי מְאַכִּילִין אוֹתָהּ לֹא שִׁינֵיף אֲתִי לְמִסְרָף. וְנָה אֵינוֹ.

חָדָא דְאֶפִּילוּ נִימָא פִּן לַעֲנִן אֲכִילָהּ. מ"מ לַעֲנִן שְׁבַת הַרִי תִמְנָה יָמִים וְתִדַע שְׁבִיּוּם זֶה הוּא שְׁבַת וְתִסְרַף לְמִיעֶבֶד מְלָאכָה וּבִלֵּא"ה אֲנִן לֹא דְרָשִׁינָן טַעְמָא דְקָרָא וְגוּף הַטַּעַם שֶׁל לְמוֹסָפֵי שֶׁכ' שֶׁהוּא מְשׁוּם דְלָמָּא אֲתִי לְמִסְרַף.

פְּתַב בְּתֵרוּמַת הַדְּשָׁן בְּפִסְקִים וּכְתָבִים סִי' ס"ב וְאִינוּ מְסַפִּיק כַּמ"ש בְּחִידוּשֵׁי בְּקוּנְטָרַס לְקַטֵּן אוּכַל נְבִילוֹת וְאִין לְהֶאֱרִיף שְׁכַעַת נְדַפֵּס תְּשׁוּבַת מָרְן זצ"ל חֲאוּ"ח סִי' פ"ג וּפְקַפְק ג"כ עַל דְּבַרֵי הַתְּרוּמַת הַדְּשָׁן עֵי"ש: אֲמַנְם עוֹד פְּתַבְתָּ טַעַם ב' מְשׁוּם דֵּאִיכ"ל דְּכָל כַּה"ג שְׂאִין הָאֵב מְאֲכִילָהּ וְאִין נוֹתֵן הָאִיסוּר בְּיַדָּהּ.

וְגַם אִינוּ מְצַנֵּה לְהַגּוֹי לְהֶאֱכִילָהּ אִיסוּר. אוּ שְׁתַּעֲשֶׂה מְלָאכָה בַּשְּׁבַת.

דְּאִזּוּ אֶפְשָׁר דְּמִתְסַר מְשׁוּם אֲמִירָה לְגוֹי דְקִי"ל דְּהָיִי שְׁבוּת. אֲבָל פֶּאן אִינוּ מְצַנֵּה עַל זֶה רַק שְׁמַעְמִידָה אֲצֵל הַגּוֹי וְהַגּוֹי יֶאֱכִילָנָה דְּבָרִים אֲסוּרִים וַיִּצְוֶה לָהּ לַעֲשׂוֹת בַּשְּׁבַת וַיּוֹ"ט הָיִי רַק כְּמַעְמִידָה אֲצֵל הָאִיסוּר וּמַעְמִיד אֲצֵל הָאִיסוּר.

כ' הַרְשָׁב"א בִּיבְמוֹת דְּרַף קִי"ד. דְּלֹא מְקַרִי סְפִי לָהּ בְּיַדִּים בְּזֶה צְדָקַת.

וְלָזֶה הַסְּכִים גַּם אַדְמ"ו הַגָּאוֹן זצ"ל בְּתִשְׁבּוּבָה הַנ"ל אִם אֲמַנְם שְׂאִנִּי בְּחִידוּשֵׁי שְׁמַת פְּתַבְתִּי שֶׁנ"ל דְּהַש"ס בַּשְּׁבַת דְּרַף צ' ע"ב. דַּלְת"ק אִין מוֹצִיאִין חֲגָב חֵי טָמֵא.

דְּלָמָּא אֲכִיל לִי וּפְרַש"י דְּאִיסוּר דְּהָיִי כְּמוֹ לְמִסְפֵי בְּיַדִּים. אַע"ג דְּחֵי בְּנוֹדָאֵי לֹא אֲכִיל לִי.

אֲלֵא דְלָמָּא מְיִית מוּכַח לְכַאוּרָה דְּאֶפִּילוּ לְהַעֲמִיד אִיסוּר דְּכִינֵן דְּבִשְׁעָה שֶׁהוּא חֵי עֲדִינֵן אִין חֲשַׁשׁ אֲכִילָהּ. אַא"כ מַת לְבִסּוּף א"כ הו"ל כְּמוֹ נִתְנוּ מַע"ש וְאִת"כ נַעֲשֶׂה שְׁבַת דְּלֹא חֲשַׁבֵי זֶה כְּסְפֵי לִי בְּיַדִּים.

וּכַמ"ש הַה"מ פ"כ מְשַׁבַּת וּבִיאוּרֵי מָרְן זצ"ל בְּתִשְׁבּוּבָה שְׁמַ. וּכ"ש דְּהָא אֶפְתִּי הִי לָן לֹוּמַר דְּמַצְנִיעִין אוֹתוֹ לְקַטֵּן.

כְּדִי לְהַעֲמִידוֹ לְפָנָיו. אֲלֵא וְנוֹדָאֵי מוּכַח מִהַסְּוִגְיָא שְׁמַ.

דְּגַם לְהַעֲמִידוֹ אֲצֵל אִיסוּר. חֲשִׁיב כְּסְפֵי לִי וְאֶפִּילוּ לִר"י אֲמַרִינֵן שְׁמַ.

דְּמַתִּיר רַק מְשׁוּם דְּאִי מְיִית. מְסַפֵּד סְפִיד לִי אֲבָל לוֹלֵא זֹאת גַּם לִר"י הָא חֲשִׁיב כְּלִמְסְפֵי וְקִשְׂיָא עַל הַרְשָׁב"א הַנ"ל.

וְשְׁמַ בְּחִידוּשֵׁי פְּתַבְתִּי שְׁבַאֲמַת לְהַרְשָׁב"א הַסְּוִגְיָוִת חֲלוּקוֹת וְזֶה דְּוַחֲסָה. וַיּוֹתֵר יֵשׁ לֹוּמַר דְּבַאֲמַת הַסְּוִגְיָא הֵתֵם לְפִי מ"ש מָרְן זצ"ל בְּתִשְׁבּוּבָה קְאִי לִר"ש וּלִר"ש ס"ל קַטָּן א"נ ב"ד מְצוּוִין לְהַפְרִישׁוֹ.

וְגַם זֶה דְּוַחֲסָה. מ"מ לְדִינָא אֶפְשָׁר לֹוּמַר דְקִי"ל דְּמִוֹתֵר לְהַעֲמִיד אֵת הַקַּטָּן עַל דְּבַר אִיסוּר וְהַעֲמִידָה אֲצֵל אִיסוּר.

לֹא חֲשִׁיב מְסְפֵי לְיַדִּים. דְּבָזֶה יֵשׁ לְיִשְׁב דְּבַרֵי הַש"ע בְּיו"ד סִי' קפ"א סַעִי' ה' שֶׁכ' הַרְמ"א וְקַטָּן מִוֹתֵר לוֹ לְהִיּוֹת נִיקוּף מִן הַגּוֹי.

וְהוּבָא בְּסַפֵּר פְּתַחֵי תְּשׁוּבָה. בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת בֵּית אֶפְרַיִם לְתַמְנָה דְּמַמְנ"פ אִם הַקַּטָּן עוֹשֶׂה כֵּן בְּעַצְמוֹ.

שְׁהוּלָהּ לְגוֹי. פְּשִׁיטָא דְקִטְוֹן א"נ אִין ב"ד מְצוּוֹן לְהַפְרִישׁוּ.

וְאִם ר"ל שְׁיִשְׁרָאֵל מְוֹתֵר לְוֹמֵר לְגוֹי שְׁיִקִּיפְנוּ זֶה בְּוֹדָאֵי אָסוּר דְאָמוּרֵי לְגוֹי אָסוּר בְּכָל דְבָר שְׁאָסוּר לֹו לְעִשׂוֹת עֵי"ש וְסִפְרָ בֵּית אֶפְרַיִם אֵינְנוּ בְּיָדֵי. וְעַפ"י הַנ"ל יֵשׁ לְוֹמֵר בְּמַעֲמִידוֹ אֶצֶל הַגּוֹי וְאֵינּוּ מְצַנֵּה לְהַקִּיפּוֹ אֶלָּא שְׁהוּא יוֹדֵעַ שְׁהַגּוֹי יִקִּיפְנוּ וּבְזֶה אִין אִסוּר מְשׁוּם אֲמִירָה לְגוֹי.

דְאֶצֶל גוֹי לָא אֲמָרִינְן פִּס"ר אָסוּר וְכַמ"ש הַמַּג"א בְּסִי רַנ"ג בְּס"קִיח וְלִכְהָ אִין אִסוּר וְאֵע"ג דְּמִכָּל מְקוּם מְשׁוּם חִינּוּף אֵיכָּא דְאֵנְן קִימ"ל בְּאו"ח בְּסִי שִׁמ"ג. דְּקִטְוֹן שְׁהַגִּיעַ לְחִינּוּף מְצַנֵּה לְהַפְרִישׁוּ.

וְאִפִּילוּ לְהַמְחַבֵּר בְּאֵב מְצַנֵּה לְגַעוֹר בּוֹ וְלְהַפְרִישׁוּ. מַכ"ש שְׁלֵא יַעֲמִידְנוּ אֶצֶל דְבָר שְׁיִאֲכַלְנוּ אִסוּר אֵיכ"ל שְׁאֵנִי הַקְּפָה.

דְהָרֵי לַר"א ב"א בְּנִזִּיר דָּף נ"ז אֶפִּילוּ בְּגָדוֹל כַּה"ג אִין אִסוּר לְמַאֵן דְּמִקִּישׁ מְוֹקֵף לְנִיקוּף. וְנִהֵי דְאֵנְן לָא קִי"ל כְּנֻתֵי לְחִינּוּף לָא הִתְחַמִּירוּ וְנוֹכַל לְסַמְוֵה עַל ר"א ב"א.

אוּ שְׁבָאֵמֶת מִיָּרֵי בְּקִטְוֹן שְׁלֵא הַגִּיעַ לְחִינּוּף וְסַמְוֵה עַל אוֹר"ח סִי שִׁמ"ג וְלִדִּידוֹן לָא קִשָּׁה כְּוָלֵי הָאֵי מִהַש"ס דְּשִׁבְתָּ דָּף צ' ע"ב דְּבִשְׁלָמָא לְרִשְׁבָּ"א דְסוֹבֵר אִין חִילּוּק בֵּין אָב וּבֵין הַגִּיעַ לְחִינּוּף קִשָּׁה אֶבְל לְדִידוֹן.

דְקִי"ל בְּהַגִּיעַ לְחִינּוּף מְפָרִישִׁין וְעַל הָאֵב מְצַנֵּה לְהַפְרִישׁ מִמִּילָא בְּוֹדָאֵי אָסוּר לְהַעֲמִידוֹ וְאִתִּי שְׁפִיר הַש"ס דְּשִׁבְתָּ וְגַם זֶה דְּוֹחֵק. דְאֶפְתִּי חֲזִי לְהַצְנִיעוּ לְקִטְוֹן שְׁלֵא הַגִּיעַ לְחִינּוּף: וּבְלֵא"ה בְּנִידוֹן שְׁלֵנוּ אֶפְתִּי הִי לֹן לְאֶסְוֵר מְשׁוּם חִינּוּף וּמ"ש דְאֶצֶל בֵּת לָא שְׁיָיֵף חִינּוּף קִשָּׁה לְסַמְוֵה עָלָיו.

עֵינְן בְּמַג"א סִי שִׁמ"ג דְלַעֲנֵן חִינּוּף יוה"כ. אִין חִילּוּק בֵּין קִטְוֹן לְקִטְוֵה מִיְהוּ י"ל בֵּין דְּמְצַנֵּה עַל הָאֵב לְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ אֲנָמְנוֹת וְלִפִּי הַנְּרָאָה דְאִין חִילּוּק בְּזֶה בֵּין בְּנוֹ לְבֵתוֹ.

וְחַכְז"ל בְּקִידוּשִׁין לְמָדוּ זֶה וְסַמְכוּ עַל קִרְא דְרָאָה חֲזִיִּים עִם הָאִשָּׁה אֲשֶׁר אֶהְבֵּת כְּשֵׁם שְׁמִצְנֵה לְהַשְׁיִאוּ כֶּף מְצַנֵּה לְלַמֵּדוּ אֲנָמְנוֹת. וְא"כ כְּמוֹ שְׁאֶמְרוּ שֵׁם דְּמְצַנֵּה לְהַשְׁיִא גַם בֵּתוֹ וְא"כ גַּם אֲנָמְנוֹת יֵשׁ לְלַמֵּדָה בְּוֹדָאֵי לְמ"ד דְאִשָּׁה הִינּוּ תוֹרָה וּבְתוֹרָה כְּתִיב בְּנִיכֶם וְלֹא בְנוֹתֵיכֶם מ"מ מְסַתְבָּרָא דְמְצַנֵּה אֵיכָּא לְלַמֵּדָה אֲנָמְנוֹת כְּדִי שְׁלֵא תִהְיֶה מְוֹשְׁלֵת עַל הַבְּרִיּוֹת וְאִין לָהּ גְמִילוּת חֶסֶד גָּדוֹל מְזֶה.

וְא"כ בְּמְקוּם מְצַנֵּה. אֵיכ"ל דְאִין כְּאֵן מְצַנֵּה חִינּוּף מִה לִי הָאֵי מְצַנֵּה אוּ הָאֵי.

וְאֵע"ג דְאֵדְמ"ו זצ"ל בְּתִשְׁבָּה שָׁם לָא אָסֵר מְצַד חִינּוּף הֵתֵם אֵינּוּ בֵּר דַּעַת. וְכִבְרָ הִבִּיא הַמַּג"א בְּסִי שִׁמ"ג בְּשֵׁם או"ה שְׁעַר מ"ח בְּתִינּוּק דְאֵינּוּ בֵּר הַבְּנָה.

לָא שְׁיָיֵף חִינּוּף וְנִהֵי דְרָאִיוּתִיו מִיּוֹנֵק תִּינּוּק מְשַׁרְץ אֵינּוּ מוּכָן. דְהָרֵי הַש"ס מְסִיק בִּיכְמוֹ דָּף קִי"ד מְשׁוּם דְסַתֵּם תִּינּוּק מְסוּכָן אֶצֶל חֵלֶב.

מ"מ הַסְּבָרוֹת אֲמַת. דְוֹוֹדָאֵי אֵי אָסוּר מְשׁוּם לְמַסְפִּי.

אוּ מְשׁוּם קִטְוֹן א"נ מְצוּוֹן לְהַפְרִישׁוּ. אִין חִילּוּק בֵּין בֵּר הַבְּנָה.

אוּ לָא אֶבְל אֵי אֶתְאִינְן עָלֵה מְשׁוּם חִינּוּף. שְׁיָיֵף דְוֹוֹקָא בְּבֵר הַבְּנָה.

וא"כ מדבְּרֵי אַדְמ"ו זַל"ה אֵין רֵאִי לְגִדּוֹן שְׁלֵנוּ בְּזָה. מִפֶּל מְקוֹם הַדְּבָרִים מִצַּד עֲצָמָם אֶפְשָׁרִים.

וְעַכ"פּ לְפִי הַגָּ' לְמִבְּנֵי דְאֵי בְּרוּר לֶן דְּבַכָּה"ג לֹא חָשִׁיב לְמִסְפִּי הִי נִרְאָה לְהַתִּיר. וְאַדְמ"ו הַגָּאוֹן זַל"ל הִסְפִּים דְּלִהְעֵמִידוֹ אֶצֶל אִיסוּר לֹא חָשִׁיב כְּלִמְסָפִי.

וְאַפִּי"ה סִיִּים שָׁם בְּאוֹתוֹ תְּשׁוּבָה דֹאע"ג דְּלִדְיָנָא נִרְאָה לִי לְהַתִּיר אֲבָל לְמַעֲשֵׂה מוּטָב שְׂיִהְיִי שׁוֹטָה כֹּל יָמָיו. וְאַל יְהֵא רְשַׁע שְׁעָה אַחַת.

דְּאַכִּילַת גְּבֻלוֹת וְטְרִיפּוֹת. מְטַמָּא וּמְטַמְטָם לֵב הַתִּינוּק.

וְאַ"כּ אֲנִי מֵה נִעְנָה אֲבִתְרִי מַכ"ש מוּטָב שְׁתֵּהָא מְוֹטְלַת עַל הַבְּרִיּוֹת וְלֹא תֵהָא רְשַׁע לְפָנֵי הַמְּקוֹם. הַנִּרְאָה לְפַעַנ"ד כְּתִבְתִּי אֲבִיךָ הַדּוֹש"ת: הַק' מִשָּׂה שִׁיק מְבָרְעִנְאוֹנֵע: תְּשׁוּבָה קַס"ד: הִנֵּה בִיבְמוֹת דָּף קַי"ד אֲמַרִינִן.

דְּלִקְטָן מְנִיחִין אוֹתוֹ אֶפְיִלוּ לִינוּק מִן הַשְּׁקָצִים וּרְמָשִׁים וּמִזָּה מוֹכְחִינִין שָׁם דְּקָטָן א"נ אֵין מְצוּוִין לְהַפְרִישׁוֹ עֵי"ש. וְהַקְשָׁה לִי תִלְמִידֵי הָרַב הַגָּדוֹל וְכו' מו"ה זוֹסמָאן נ"י אַבְדִּק"ק הַאֲלֹאשׁ יַע"א הֵא אֲמַרִינִין בְּכִרִיתוֹת דָּף י"ג דְּקָטָן הַיּוֹנֵק מִשְׁדֵּי אִמּוֹ אֵינוֹ יוֹנֵק שְׂעִיּוֹר כְּפִיּוֹת תוֹף אֲכִילַת פָּרְס.

וְאַ"כּ לֹא הָנִי רַק חֲצִי שְׂעִיּוֹר וְגַם לֹא שְׂיִיף חֲזִי לְאַצְטְרוּפִי: מִשׁוּם דְּתִינוּק א"א לוֹ לִינוּק רְבִיעִית בְּתוֹף א"פ. וְאַ"כּ הָנִי רַק ח"ש וְחֲצִי שְׂעִיּוֹר מוֹתֵר מֵה"ת הִיכָא דל"ש חֲזִי לְאַצְטְרוּפִי.

אֶפְיִלוּ אֲלִיבָא דר"י דְּסוּבֵר ח"ש אִיסוּר מֵה"ת בְּזָה לֹא הָנִי רַק אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְהֵאִיף מוֹכַח שָׁם מְדַאֲמַרִינִין דְּקָטָן מוֹתֵר לִינוּק מִשְׁקָצִים. דְּאַנּוֹ אֵינָם מְצוּוִין לְהַפְרִישׁ קָטָן כְּשִׂאוּכַל גְּבֻלוֹת.

הֵא הֵתָם גַּבִּי יוֹנֵק לֹא הָנִי אֲלֹא ח"ש וְל"ש חֲזִי לְאַצְטְרוּפִי וְאַ"כּ לֹא הָנִי אֲלֹא אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְאַיִף מוֹכִיחַ שָׁם דְּגַם בְּאִיסוּר דְּאוּרִינִי אֵין מְצוּוִין לְהַפְרִישׁוֹ ע"כ קוֹשְׁיָתוֹ. וְלַפַּעַנ"ד לֹא קָשָׁה חֲדָא דְּנָהִי דְּהַש"ס מְלַמֵּד אוֹתָנוּ דְּאֵין תִּינוּק יָכוֹל לְהִנְיֵק שְׂעִיּוֹר רְבִיעִית תוֹף אֲכִילַת פָּרְס: אֵין כֹּל הַנְּקִיבִים וְאֵין כֹּל הַיְיִנְקוֹת שְׁנוּוִין דְּאַף דְּמִשְׁדֵּי אִמּוֹ א"א לִינוּק שְׂעִיּוֹר רְבִיעִית תוֹף אֲכִילַת פָּרְס אֲבָל מִבְּהֵמָה טְמֵאָה שְׁנִקְבָּה גְּדוֹל אֶפְשָׁר לוֹמַר שְׁקָטָן יוֹנֵק שְׂעִיּוֹר רְבִיעִית תוֹף אֲכִילַת פָּרְס.

וְאַ"כּ לֹא קָשָׁה קוֹשְׁיָא הַגָּ' ל. וְעוֹד נִרְאָה לְפַעַנ"ד דְּאַצֶּל דְּבָרִים טְמֵאִים גַּם ח"ש אִיסוּר מֵה"ת וְאַפִּילוּ אֲלִיבָא דר"ל דְּסוּבֵר דח"ש מוֹתֵר מִן הַתּוֹרָה.

אֲבָל בְּדָבָרִים טְמֵאִים מוֹדָה. דְּהָרִי מִבְּנֵי בְּתוֹרַת כְּהִנִּים בְּבִהְמוֹת טְמֵאִים.

וּבְשָׂאָר דְּבָרִים טְמֵאִים. שְׁנַאָמַר טְמֵאִים הֵם.

לְרַבּוֹת עִירוּבָן. וְגַם מִשְׁקָץ הֵם.

יְלַפִּינּוּ דְּעִירוּבָן אִיסוּר מִשׁוּם דְּדוֹנְקָא הִיכָא דְּכִתִּיב אֲכִילָה אֲזִי אֶפְשָׁר לוֹמַר אֲלִיבָא דר"ל דח"ש מוֹתֵר מִשׁוּם דְּרַק אֲכִילָה אֲסִרָה תּוֹרָה אֲבָל ח"ש לֹא הָנִי אֲכִילָה. וּמוֹתֵר אֲבָל בְּדָבָרִים טְמֵאִים דְּלֹא כְּתִיב אֲכִילָה רַק טְמֵאִים הֵם אֶפְשָׁר לוֹמַר.

דאָפּילו ר"ל סוֹבֵר דח"ש אָסור ג"כ מה"ת מְשׁוּם דְּלֹא פְתִיב אֲכִילָהּ. וא"כ לֹא קִשָּׁה מִיָּדִי
קוֹשֵׁיָא הַגְּזָל: וְעוֹד בְּלֹא"ה בְּדָבָר שְׂרָגִילִין לְאַכְוֹל אוֹ לְשִׁתּוֹת מְעֵט מְעֵט מְסַפְקָא לִי לְבַעַל
תוּס' יוה"כ.

וְהוּבָא בַמַּל"מ פ"ג מה' בְּרִכּוֹת דְּדָבָר שְׂדֵרְכּוֹ לְשִׁתּוֹת מְעֵט מְעֵט כְּגוֹן קֹאפּפֵעַ וְכִינְצָא אִיפָא
לְמִימַר. דְּאִפּוּלוֹ אִם שׁוּקָה בְּשִׁתְיִית רְבִיעִית יוֹתֵר מְפָדִי אֲכִילַת פָּרְס אַפִּי"ה אִיכ"ל
דְּמַצְטָרְפִין.

וא"כ הֵנִי רְבִיעִית שְׁלֵם וְלֹא קִשָּׁה קוֹשֵׁיָא הַגְּזָל. וְעוֹד נִרְאָה לַפְעַנ"ד דְּאִפּוּלוֹ לר"ל ג"כ
ח"ש אָסור מה"ת בְּכַה"ג.

דְּאִתָּא בִירוּשְׁלָמִי פ"ו דְּתְרוּמוֹת דְּמוּדָה ר"ל דח"ש אָסור מִן הַתּוֹרָה בְּאִסּוּר הַנָּאָה דְּדַעְתּוֹ
לְמִלְאוֹת. וְאִין כְּנֻנַת הִירוּשְׁלָמִי דְּדַעְתּוֹ לְמִלְאוֹת תוֹף אֲכִילַת פָּרְס.

דְּזֵה פְּשִׁטָּא שְׁהוּא חֲזִיב עַל ח"ש שְׁלֹא תַחֲרִיו. אֲלֵא הַכְּנֻנָה דְּדַעְתּוֹ לְמִלְאוֹת שְׁרוּצָה לְאַכְוֹל
כְּדִי שְׁבַעוּ אֲלֵא שְׁשׁוּקָה בֵּין ח"ש לַח"ש יוֹתֵר מְפָדִי א"פ.

דְּהוּא עֲרָף ח' מִינוּטִין כַּמ"ש מְרֵן בַּחַת"ס בְּחֶלֶק הַשְּׁשִׁי. וּמִמִּילָא זֶה כְּנֻנַת הִירוּשְׁלָמִי.
דְּלְכֹאֹר' זֶה דְּבָר שְׁאִינוּ מוּבָן. דְּאִם הָאָדָם רוּצָה לְמִלְאוֹת עֲצָמוֹ כְּדִי שְׁבַעוּ בְּאֲכִילַת חֲזִיר.
אֲלֵא שְׁרוּצָה שְׁלֹא יִצְטָרְפוּ לְכַזִּית שְׁלֵם. וְלִכֵּן שׁוּקָה בֵּין ח"ש לַח"ש הֵכִי נִימָא דְּלֵר"ל לֹא
יִחֲזִיב מְשׁוּם דח"ש מוֹתֵר מִן הַתּוֹרָה.

וְזֵה דְּבָר שְׁאִין הַדַּעַת סְבֻלְתּוֹ. וְלִכֵּן אָמַר בִּירוּשְׁלָמִי.

דְּבַדַּעְתּוֹ לְמִלְאוֹת הֵינְנוּ דְּרוּצָה לְמִלְאוֹת כְּרִסוֹ בְּדָבָר אִסּוּר רַק שְׁשׁוּקָה בְּאֲכִילַתוֹ וְכַנ"ל
גַּם ר"ל מוּדָה. דח"ש אָסור מה"ת.

כֵּן נִרְאָה לִי בְּרוּר בְּכְנֻנַת הִירוּשְׁלָמִי: וּמִמִּילָא לִפִּי"ז גַּם בְּקֶטֶן הַיּוֹנֵק הוּא כֵּן דְּנֵהִי דְּשׁוּקָה
יוֹתֵר מִתּוֹף אֲכִילַת פָּרְס עַד שְׁשׁוּקָה רְבִיעִית מ"מ הֵרִי הַתִּינוּק יוֹנֵק לְמִלְאוֹת כְּרִיסוֹ עַד
כְּדִי שְׁבַעוּ.

וְהֵנִי דַעְתּוֹ לְמִלְאוֹת. עַד שְׁיָהָא שְׁבַע: וְגַם ר"ל מוּדָה בְּזֵה דח"ש אָסור מה"ת וְאֵע"ג דְּשׁוּקָה
יוֹתֵר מְפָדִי אֲכִילַת פָּרְס.

דְּלֹא שְׁיָיָף חֲזִינָא לְאַצְטָרוּפִי. אַעפִּי"כ אָסור וְאָף שְׁאִין דַּעַת בְּקֶטֶן לוֹמַר דְּדַעְתּוֹ לְמִלְאוֹת.
מְפָל מְקוּם הֵרִי הֵתָם לַעֲגִנֵּן טוּמְאָה מִתְּנִיָּא. וְא"כ אַעפִּי"י שְׁאִין בּוֹ דַּעַת מ"מ הוּא יוֹנֵק
וּמִמִּילָא עֲצָמוֹ לְהִיּוֹת שְׁבַע וְלִכֵּן לֹא צָרִיף שְׁיַעוּר שְׁלֵם בְּכְדִי אכ"פ מְשׁוּם דְּבִאֲנֹפֶן זֶה גַּם
ח"ש אָסור מִן הַתּוֹרָה אִפּוּלוֹ לר"ל.

וְכַנ"ל נ"ל בְּרוּר: תְּשׁוּבָה קס"ה בַּעֲזָה"י חוּסַט יוֹם ו' עש"ק פ' נְאֻתְחֻנֵּן תְּרַל"ו לַפ"ק
הַחֲסִיִּים וְהַשְּׁלוּם וְכָל טוֹב לְהַרְבְּנֵי הַמְּוֹפְלָא וּמְוֹפְלָג בַּתּוֹרָה כַּש"ת מוה' אַבְרָהָם צְבִי יוֹנֵג
נ"י בַּק"ק בַּעֲרַגְאוּיִפְאֵלָא יַע"א: מְכַתְּבוֹ קַבְלָתִי וְאִם אָמְנָם שְׁאִין אֲנִי מְכִיר אוֹתוֹ מְפָל
מְקוּם עַל דְּבָרֵי תוֹרָה בָּא וְאַעפִּי"י שְׁאִין לִי פְּנֵאֵי לְהַשִּׁיב וְלַפְלַפֵּל אֲשִׁיב לוֹ מְפָנִי הַכְּבוֹד
בְּקִצְרָה.

הנה מעלתו נ"י הקשה ע"ד רש"י בכריתות דף ג' ע"א בסופו דפ"א על זדון שבת ושגגות מלאכות. שידע ששבת היום.

רק שאינו יודע שהמלאכות הללו אסורות הן אבל ידע מצות שבת בדבר א' שאסור לצאת חוץ לתחום ע"כ והקשה מעלתו בשבת דף ע' ע"ב. דתנו התם ארבעי מלאכות חסר אחת וכו' היכא משפחת לה.

ע"כ בזדון שבת ובשגגות מלאכות. הניחא אי סובר כר' יוחנן.

דאמר פיון ששגג בכרת וכו'. אלא לר"ל מאי איכ"ל.

ותי' אליבין דרע"ק בתחומין ולפי"ז קשה למה נקט רש"י תחומין שהוא רק אי אמרינן כר"ל אבל אי אמרינן כר"י. שפיר משפחת לה ששגג בכרת ולמה נקט רש"י תחומין שהוא שלא אליבא דהלכתא עכ"ל: הנה גוף הקושיא אפשר לישוב בפשיטות דהנה בעירובין דף ל"ו ע"א לחד תי'.

רצה שם לומר דר"י סובר דתחומין רבנן. ולפי תי' רבא שם דאיכ"ל.

דר"י סובר תחומין דאורייתא ועיין בנוב"י מהדו"ק חאה"עזו סי' ב' בסופו בד"ה וא"ת וכו' דכ' שם. דרבא אליבא דר"י ס"ל תחומין י"ב מיל דאורייתא עיי"ש.

וברייתא זו אחת מהנה שעלי קאי פרש"י. הוא ברייתא בת"כ בשם ר' יוסי וכן הובא בשבת דף ע' וא"כ א"ש דשם בשבת ס"ל כת' קמא בעירובין דתחומין י"ב מיל נמי רק מדרבנן לזה הוכרח לומר כרע"ק דלא קי"ל פנותי' בזה ולכך קאמר דלר' יוחנן יש לאוקמי' שהניד בלאו: אבל רש"י בכריתות פאן ס"ל פהרי"ף.

דתחומין די"ב מיל דאורייתא וכדס"ל לרבא שם בעירובין אליבא דר' יוסי לכך שפיר כ' רש"י אבל ידע בתחומין: ועוד נראה יותר לבאר דהרי גוף הדבר דרצה לאוקמי' שם בינדע בלאו ולא ידע בכרת הוא לכאורה תמוה הא הני מומר ואין מקבלין ממנו לאותו דבר.

ואם עשה בפרהסיא. נראה בכה"ג דכיון דינדע באיסור לאו וס"ד דרק זה איסור שבת שהוא אות למעשה בראשית בסתמא נעשה מומר לכה"ת פולה.

אם עשה בפרהסי' כמ"ש הפמ"ג והתבו"ש בסי' ב' אפילו באיסור לאו בפרהסיא הני מומר לכה"ת פולה ואין מקבלין ממנו קרבן (בנודאי אם עבד רק מלאכה אחת בשבת. שפיר איכ"ל דבפעם אחת לא נעשה מומר או לכל הפחות דבאותה עבירה עצמה לא נעשה מומר כמ"ש התוס' בחולין דף י"ד וא"כ בשלמא אי איירי בחד עבירה.

איכ"ל דלא נעשה מומר. אבל במתניתן שם דמירי בכל הל"ט מלאכות א"כ עשה יותר מפעם אחת והני מומר.

וא"כ נימא דלא מהני תשובה. אלא דאם נדחה אינדי.

ולכך אצטרף לומר איקנמתא אחריתא באופן אחר) ותו הא הני זבח רשעים תועבה. ואין מקבלין מרשע.

וצ"ל דמיינרי בשעשה תשובה אח"כ: מיהו במל"מ בפ"ג מהלכות שגגות פלפל בזה אי
אזלינן בתר שעת עשיי' נאפילו עשה תשובה אח"כ. אין מקבלין.

והארירי בזה עיי"ש ונהנה בשיטה מקונצת בכתובות. ובכמה דוכתי פתב.

דכל היכא דאמרו בגמרא בשלומא אין התירוץ ברור. רק דאפשר לדחוק אליב'.

והפירוש בגמרא בשלמא אליב' דהוה איכא לדחוק ולשנויי עיי"ש. וא"כ א"ש דשם
בשבת דף ע' ה"ל הפי' בגמרא גם כן על אופן זה בשלמא לר' יוחנן איכא לדחוקי שהזיד
בלאו ואף דא"כ הוא רשע ואין מקבלין ממנו.

איכא למימר בעשה תשובה ולא אזלינן בתר שעת עשי' ויהא נפשט ספיקו של המל"מ
הנ"ל דמועיל תשובה אבל לר"ל אף לדחוק לא מציינו שום אוקימתא: וצריף לשנויי
אליב' דרע"ק ובתחומין.

וא"כ פיון דאשפח הגמרא תי' זה. דיש לאוקמי' בתחומין.

א"כ גם לר"י מיינרי ג"כ בתחומין ולא צריף תו לדחוקי לר"י ג"כ בהזיד בלאו דדלמא
הוי מומר ודלמא אזלינן בתר שעת מעשה ואין מקבלין אלא אליב' דר"י ג"כ מיינרי
בתחומין ונהי תי' זה דבתחומין.

אליבא דר"י ג"כ ונפיר נקט רש"י בתחומין ולכ"ע. כן נראה לי לישב: תשובה קס"ו
עוד להנ"ל מה שהקשה עוד על הא דפרש"י על הא דאמרינן דמגדף לא תשיב עקימת
שפתיו מעשה משום דישנו בלב ופרש"י שם בגליון הואיל וישנו בלב.

עיקר איסורו במחשבת הלב וכו' אבל וכו' דאלו הי' מדבר וכו' אינו עובד ע"ז וכו'. וע"ז
הקשה מסנהדרין דף ס"ג ע"א מוקי הא דרב באומר אלי אתה.

דחייב קרבן אליבא מאן דס"ל כרע"ק. משמע דלר"י אף לרבנן חייב קרבן באומר אלי
אתה.

וכ"כ התוס' שם וא"כ קשים דברי רש"י עכ"ל ובאמת סוגיא דסנהדרין דדף ס"ה.
לכאורה מוכח דברי רש"י בכריתות וסוגיא ההוא הוא עמומה ויש בה הרבה פירושים.
ולדעתי יש בזה ג' שיטות ופירושים דלדעת הר"י שם במקומו ומפורשו וביותר ביאור
בחדושי הר"ן בסנהדרין. מסיק הש"ס לבסוף.

דמגדף לא תשיב מעשה ולא משום דישנו בלב אלא דקול לא תשיב מעשה ולפי מה
שביאר שם הר"ן יש ג' חילוקים באותיות בו"מף שהם אותיות השפתיים ובעיני הקשת
הפה בנודאי תשיב מעשה ולבסוף מסיק הגמרא.

דאפילו בשאר אותיות דבעינן לשון ואינן פלי המוכטא דבעינן עקימת שפתיו גם הנה
מקרי מעשה אלא אם דיקבר עם אותיות א"י לא תשיב מעשה. ולכך עדים ומגדף ומסית
ומדיר דאפשר להם לעשות הדיבור ההוא גם באותיות א"י לא חשוב מעשה.

וס"ל ג"כ דכל היכא דמשפחת לה בלא מעשה אפילו אם דיקבר באותיות' שיש בהם מעשה.
אפי"ה פטור לענין חטאת.

דלחטטאת בעינין תורה אחת לעושה בשגגה ולכה פטור מגדף ועדים ומסית. ואפילו אם עשו מעשה.

כגון דהוי סגי בקבלה בעלמא פטורין לגמרי וה"ה לפי שיטה זו באומר אלי אתה דפטור מחטאת כפרש"י בכריתות. וכן פסק הרמב"ם דגם באלו אתה לא חייב חטאת.

ולפי שיטה זו דווקא בחטאת הדין כן משום דכתיב תורה אחת אבל לענין מלקות באמת אם חיסמה בלשון ה"א דלא חשיב מעשה הי' פטור: ולזה קשיא לי לה"ה פ"י משכירות על הרמב"ם. דפסק חיסמה בקול חייב סתמא.

והוצרך לומר דס"ל להרמב"ם פנין דמנשכחת לה ע"י מעשה אפילו לא עשה מעשה חייב. והוא בהיפוך מחטאת.

וכן הובא בשיטה מקובצת בב"מ דף צ' בשם הר"ן. וטעמו נראה דס"ל דהא דאין לוקין על לאו שאין בו מעשה ובקרא דוהי' אם בן הפות רשע וכו' ארבעים יכנו.

לא כתיב לשון עשי. אלא משום דבעינין מפח הסמיכות ארבעים יכנו ללאו דחסימה בעינין דומיא דחסימה.

דלפעמים יש בו מעשה. ולפעמים אין בו מעשה.

כן נראה לי להסביר את דבריו והיינו למ"ד דבעינין שיהא דומיא ללאו דחסימה אבל אי אמרינן הטעם דאיתא בתמורה דף ג' ע"ב משום דכתיב עשי גבי מלקות בעינין דווקא מעשה כן נראה לי כפונתו: אמנם לדעת התוס' בסנהדרין דף ס"ה שיטה אחרת בזה ולדידהו ג"כ חזר הש"ס מן הסברא דמגדף הוא משום דישנה בלב.

אלא שס"ל. דכל עקימת שפתיו לא הוי מעשה.

אלא א"כ אי מתעביד מעשה על ידו שעל ידי הקול הבהמה נחסקת וכן ע"י העדים דעל ידי עדותן נעשה מעשה ולכה אצטרף שם דאיתא ברא"י בעדים אבל בעלמא תליא הדבר אם נעשה ע"י הדיבור מעשה חייב ואם אינו נעשה מעשה.

ע"י הדיבור לא נקרא הדיבור מעשה ולפי"ז באומר אלי אתה לכאורה לא נעשה ע"י הדיבור מעשה א"כ לא יהא נחשב למעשה. וא"כ דברי התוס' אלו סותרין למ"ש בדף ס"ג ואפשר לישב דמנשכחת לה בעבו"ז של ישראל דאינה נאסרת אלא משעה שנעבדה וכיון דבאומר אלי אתה חייב מיתה והוי עבודה ונאסרת העבו"ז בהנאה ע"י האמירה זו.

ושפיר מקרי דנעשה מעשה עלידי הדיבור כן נראה לי ליישב דברי התוס'. וזה נראה שיהא ג"כ שיטת בעל ס' החינוך שסובר דאם לפעמים אינו נעשה מעשה אפילו בעושה מעשה נמי פטור.

וכעין דס"ל להר"ן הנ"ל לענין חטאת ובשבת דף קנ"ד דאמרינן לענין מחמר דאם חזמר בשוגג בנודאי אינו חייב חטאת משום דאינו מעשה ולענין מלקות בא המיעוט מן אתה דמותר עיי"ש ולכאורה מוכח שיטת הר"ן הנ"ל ואפשר לישב גם דברי התוס' הנ"ל דנהי: דאם נעשה ע"י אמירתו מעשה חשיב להתוס' היינו אם אינו צריך סיוע לדבר אחר אבל אם צריך סיוע לגמור המעשה ע"י ד"א.

הוי רק פגרא. ולכך במחמר.

אע"ג דמתעביד עי"ז מעשה דהבהמה עושה מעשה. מ"מ הוא רק גורם ולא מקרי עשייתו ולכך פחטא דכתיב בי' עשי' בנודאי פטור.

אבל לעגנו מלקות דאנו ילפינן מלאו דחסימה יש לדון נשם. דבחסימה ע"י הקול הבהמה חוסמת פיה ה"נ אם הבהמה עושה על פיו.

יש לחייב. ויש לחלק בחסימה א"צ מעשה חדש.

אלא שוא"ת. משא"כ במחמר לכך אצטרו קרא: וכל זה לפי הש"ס בסנהדרין דף ס"ה.

אבל כבר כתבו התוס' סנהדרין דבכריתות לא ס"ל פן. דתליא אם בדיבורו איתעביד מעשה.

אלא לפי פרש"י תליא בדבר שעיקר העבירה בלב. והדיבור הוא רק לגלות מה שיש ברוע לבו.

אז הדיבור לא חשיב מעשה: ולכן מגדף ועובד עבו"ז בדיבור באומר אלי אתה. לא חשיב מעשה: אבל אם משתחוה לע"ז וכיוצא דפ"י הסיוע אפילו מכונן לבזויי לעבו"ז חייב דהוא הנקרא מעשה ולכך הקשה שם מעדים.

דעיקר עבירה הוא עפ"י אמירתם. שנאמר על פ"י שנים עדים.

ולא תליא כלל במחשבה. וכל פי האי בין מתעביד מעשה על ידו ובין לא מתעביד מעשה ע"י מקרי מעשה.

ולכך פריה מעדים. ומשני עדים שאני דמקור העדות עפ"י הר"א' הוא: ואני אמרתי ליישב במה שפקפקו הראשונים על פירש"י דמאי נפ"מ דברא' תליא מלתא ואמרתי דאפשר דלשון ראי' הפנונה על קיום הדבר כמ"ש הרמב"ן בפ' בראשית בפסוק וירא ה' פי טוב' וכדמצינו בגמ' רואה אני את דברי אדמו"ן וכינון שקודם שנחקרו יכולון לחזור מדבריהם ועיקר החיוב ההוא על שלא חזרו והניחו דבריהן בלא מעשה.

יהי איה שיהי' לפי גירסת הש"ס בכריתות דף ג' ע"כ מוכרחין אנו לומר כפרש"י וכ"כ בספר ערוף לגר בכריתות שם. א"כ רש"י לפי הסוגיא דהתם א"ש ואחתום בכרכה המשולשת.

דברי דידו הדורש שלומו. ה"ק משה שיק מברעזאוןע: תשובה קס"ז הנה מבואר ברמב"ם פי"ו משבת דין י"ט ובש"ע סי' שס"ב סעי' י"א דבעינין שיהי' קנה מפאן וקנה מפאן וקנה ע"ג והקנים שמן הצדדים צריכין שיהי' גבוהין י' טפחים דבעינין שיעור מחיצה ואין מחיצה פחות מעשרה ואין חילוק בזה אם רחב ד' או לא דהרי אם אינו רחב ד' לדעת י"א בסי' שס"ג סעי' כ"ח אין צריף תיקון כלל ולעגן מזוזה יש מחלוקת לדעת רש"י ורשב"א בעגן רחב הפתח ד' והרמב"ם לא ס"ל פן אבל לעגן הכשר מבוי בשבת לכ"ע אם אין בו ד' טפחים פשוט דמהני צוה"פ דלא גרע מלחי דהקנה שמן הצדדים הוי לכל הפחות לחי דמהני בפחות מ"ד טפחים.

כְּדַמוּכַח בְּעִירוּבֵינ דָּף י"ב פ"א וְדָף י"ג שָׁם גָּבִי דָּרַב אַחֲלֵי אֶבֶל גְּבוּהָ בְּעִינֵינ י' טְפָחִים.
וּמ"ש הֶרְמֵב"ם בְּפִי"ז דִּין י"ד דְּצוּה"פ מְהַנִּי.

אֶפִּילוּ בְּמַבּוּי שְׁפָחוֹת מְעַשְׂרָה. כָּבֵר בְּיָאָר בַּס' אֶבֶן הָעוֹזֵר סִי שֶׁס"ג סֵעִי כ"ו.

דְּכַוְנָנְתוּ עַכְר"ח שְׁצוּרוֹת הַפֶּתַח הוּא גְבוּהָ עֲשָׂרָה. וְגַם הַמַּבּוּי מִבְּחוּץ עַכְר"ח גְבוּהָ עֲשָׂרָה.
וְכֵן מוּכַח מִדְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם בְּפִי' הַמְּשָׁנָה. רִישׁ עִירוּבֵינ דָּף י"ד בְּמִשְׁנֵה דְלַחֲיִים שְׁאֲמָרוּ
וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' עִירוּבֵינ דָּף י"א ע"א בְּד"ה אֵיפְכָא וְכו' שְׁהִקְשׁוּ תִּפּוּק לִי
דְּמַהְנֵי לָה צוּה"פ מִתּוֹרַת לְחֵי וְאֵי נִימָא דְבַצְה"פ הֶרְחָב ד' לֹא בַעִי' שְׁיִהְי' גְבוּהָ עֲשָׂרָה
א"כ הָא נ"מ שְׁפִיר אִם אֵין הַקְּנָה שְׁמוֹן הַצְּדָדִים גְבוּהָ עֲשָׂרָה.

וְהַקְּנָה שְׁעַל גְּבִיָּהּ גְבוּהָ מְעַשְׂרִים אַמָּה. דְּהָא קִי"ל דֹּא"צ לִיגַע.

וּא"כ מְשׁוּם צוּה"פ מְהַנִּי מִשָּׂא"כ מְשׁוּם לְחֵי וּמִדְּבָרֵי הַתּוֹס' אֵלוּ הוֹכִיחַ הַתּוֹב"ש שָׁם
וְהַסְפִּים עֲמוֹ הַפּמ"ג סִי שֶׁס"ג (וְאֲנִי פִתְבַּתִּי בְּזָה בְּמַקּוֹם אַחֵר) דְּבַעִי' שְׁיִהָא צוּה"פ סְמוּדָּ
לְפִתְלָל וְלֹא יָהָא רְחוּק מִהַפְּתוּל ג"ט וּא"כ בְּשָׂלָא ג"ט בּוִי"ם הַשְּׂכִיחַ אֶצֶל הַמְּכַסִּים.

אִם אֵין הֶרְגָּלִים גְבוּהִים עֲשָׂרָה. פְּשׁוּט דְלֹא מְהַנִּי וּמ"ש בַּש"צ בְּמַכְתָּב ע"ו הֶרַב הַגָּאוֹן
הָאֲבַדְק"ק אֶלְטוֹנָא נִי' מְלִשׁוֹן הַש"ס הָעִירוּבֵינ דָּף י"ו ע"ב גָּבִי כִּיפָה.

כָּבֵר הוּבָא שָׁם בְּמַכְתָּב ע"ח. בְּשֵׁם הֶרַב הַגָּאוֹן מו"ה אַבְרָהָם בְּנוֹנָא זצ"ל אֲבַדְק"ק וּו"ב
יַע"א דְּבָרֵי הֶרִיטְב"א בְּעִירוּבֵינ שָׁם דְּמַבְּנוֹאָר.

דְּאֵין מְשָׁם רֵאִי וְכֵן אִם הַשְּׂלָאָגְבוּיָם רְחוּק מִהַפְּתוּל ג"ט. תְּלִיָּא בְּדְבָרֵי הַתּוֹב"ש הַנְּ"ל.

וְעִינֵן בְּתוֹסְפַת שְׁבַת סִי שֶׁס"ג סִי אֶמְנָם אִם הַשְּׂלָאָגְבוּיָם יֵשׁ לוֹ רְגָלִים גְבוּהִים י' נִרְאָה
דְּמַהְנֵי נְהִי דְעוֹמֵד בְּאַלְכֶסוֹן אִם הַקּוֹרָה אֲשֶׁר מְלַמְעָלָה נְטוּי' עַל גָּבִי עַמּוּדִים וְאִינָה נְטוּי'
מִן הַצַּד נִרְאָה דְּמַהְנֵי דְזָהוּ גָּדֵר צוּה"פ שְׁיִהְי' הַקּוֹרָה אֲשֶׁר ע"ג הַקְּנִים נְטוּי' בְּרוֹחַב רַה"ר
וְכַמ"ש הֶרְמֵב"ם בְּפִי' הַמְּשָׁנָה רִישׁ עִירוּבֵינ.

וּמָה לִי אִם עוֹמֵד בְּשָׁנָה. אוֹ בְּאַלְכֶסוֹן וְלְכַאוֹרָה הִי' אֶפְשָׁר לְהִבִּיא רֵאִי מִדְּבָרֵי הִירוּשָׁלַיִם
פ"ק דְּעִירוּבֵינ הֶלְכָה א'.

בְּקוֹרָה שְׁהוּא בְּצַד א' לְמַעְלָה מְעַשְׂרִים. וּבְצַד א' לְמַטָּה דְלֹלָא שְׁהִיא לְמַעְלָה מְעַשְׂרִים
מְהַנִּי.

א"כ חֲזִינֵן דְּקוֹרָה מְשׁוּפָּע מְהַנִּי וּא"כ גַּם צוּה"פ אֵיכָּא לְמִימַר דְּמַהְנֵי מִיָּהוּ י"ל דְּמַקְּוֹרָה
אֵין רֵאִי. דְּבְדָבָר הֶרְחָב טְפַח אֶמְרִינֵן חֲבוּט רְמִי וְהוּי כְּמַלְמֻטָּה וְרַק מְשׁוּם דְּהוּא לְמַעְלָה
מְעַשְׂרִים פְּסוּל.

עִינֵן בְּסוּפָה דָּף כ"ב וּבְעִירוּבֵינ דָּף ט' ע"א בְּתוֹסְפַת ד"ה שְׁאֵין וְכו': וּלְפִי"ז אִם
הַשְּׂלָאָגְבוּיָם הוּא רְחָב טְפַח. לַכ"ע אֵיכ"ל חֲבוּט רְמִי.

וְהוּי כְּמַלְמֻטָּה וְהוּן שְׁנוּיָן וּמְהַנִּי אֶמְנָם אֶפִּילוּ אִינָה רְחָב טְפַח נִרְאָה דְּמַהְנֵי עַפ"י דְּבָרֵי
הִרָא"ם הַמּוּבָא בַּמַּג"א סִי שֶׁס"ב סִי וְכָבֵר הִבִּיא זָה שָׁם בְּשׁוּמֵר צִיּוֹן. אֶלָּא דְקָשָׁה
עַל זָה מ"ש דְּכִיפָה לָא חֲשִׁיב מְשָׁקוּף כְּדַמוּכַח בְּעִירוּבֵינ דָּף י"א ע"ב וּמִדְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם

בהלכות מזוזה פ"ו וכו' נתחבטו שם: ולפי ענ"ד לכ"ע הכפיפה לא חשוב משקוף ורק הכפיפה מהני.

הואיל ולמעלה מהכפיפה יש פותל שנה וכמ"ש הרי"ף וביאר הריטב"א וכן נראה מלשון רש"י בעירובין ולכך הוכיח שם בעירובין. דהמשקוף א"צ ליגע וכן מוכרח עכר"ח ברייקא דעיגול מייירי ביש עוד פותל למעלה ממנו.

דאל"כ לא שינה חוקקין להשלים. והא טעמא דר"מ משום חוקקין וא"כ פיון דמייירי ביש פותל למעלה ממנו.

א"כ הא דמודים ביש ברגלים י' נמי בכה"ג מייירי ביש פותל למעלה ממנו וא"כ יש לפרש בפירוש הרי"ף והריטב"א. ומנ"ל להקל אפילו אין פותל למעלה ממנו ואע"ג דלשון הרמב"ם והטור בסי' רפ"ז ביו"ד כ' דעשי' פקשת אין הפנונה דאין שם פותל.

אדרבה מדנקט לשון בית דפתח שלא עשונו' פקשת ונהרי בחצר נמי חייב במזוזה ומאי בית דנקט. אלא נודאי דנקט בית לרמוז דמייירי בכדרו בית דלמעלה מהפתח איבא חומה שנה.

ולכך אמרינן דמהני דהמשקוף העליון חשיב כמשקוף על גבי המזוזות וא"צ ליגע ואין שום חולק בזה: אלא דבזה פליגו. דרש"י סובר דלעולם מהני אפילו במזוזה עגולה אבל הרמב"ם סובר דהטעם דמהני.

כדאמרי' גוד אסיק מחיצתא וכאלו המזוזות קאי עד למעלה וס"ל כמו דאמרינן בעירובין דף פ"ט עמוד א' ושם דף צ"ב דלרב דווקא היכא דמנפר מחיצתא אמרינן גוד אסיק וקי"ל כרב וא"כ ה"נ דווקא במנפרי מזוזות אמרינן גוד אסיק ומהני המשקוף העליון ומטעם זה א"ש דאיכ"ל דגם הרמב"ם מודה דגם מזוזות עגולות חשובין מזוזות.

אלא דלא אמרינן גוד אסיק דהיינו דהקורה העליונה? הא מהני אלא אם מפירין אותן. ורש"י סובר אפילו בכה"ג אמרינן דהחומה השנה מהני ולפי"ז א"ש לשון הרמב"ם שנתקשה הב"י והכ"מ והטו"ז שכ' בהלכות מזוזה דאם אין הרגלים דהיינו מזוזות גבוהים עשרה.

פטור ממזוזה משום דאין לו משקוף ות"ל משום דאינו גבוה עשרה ותו הא כמו ברישא חשיב משקוף. ג"כ והא נחשב משקוף.

מה שבשמי קורה אמנם להנ"ל משום אינו גבוה עשרה לא פסול דעיגול מה שבצדדים מצטרף אבל א"כ לא אמרינן גוד אסיק ולא מהני הקורה העליון ולכך פסולה משום אין לה משקוף: אמנם הטעם למה הכפיפה לא חשיב משקוף בפרט לפי מ"ש למעלה דגם צוה"פ באלכסון חשיב צוה"פ יש בזה ב' טעמים רש"י סובר דמסתמא הפליון של הכפיפה.

אינו רחב ד' טפחים דמה שבצדדים של הכפיפה הכל קרויה מזוזה. פיון שפא מן הצד ורק החלק העליון שפא ברוחב וזה סתמא לא רחב ד' וזה י"ל לרש"י דס"ל דפתח שיעורו ברוחב ד' ולפי"ז לרש"י באמת אם הי' הקשת והכפיפה רחב הרבה הי' מהני אפילו אין חומה למעלה ממנה אמנם להרמב"ם דלא ס"ל טעם דרחב ד'.

נראה דסובר דהטעם דאין הפיפה דהיגו העליון של הפיפה חשוב משקוף. דצדדי הפיפה גם להרמב"ם בכלל מזוזות והעליון דלא תשיב משקוף טעמא דגדר דצוה"פ דהעליון מונח על הקנים דמן הצדדים ובכפה כל מה שמן הצדדים הוא שינה למזוזות והעליון של הפיפה אינו מונח ע"ג המזוזות אלא מן הצד והו"ל כמו צוה"פ שעשוי מו הצד דלא מהני: ומטעם זה נראה לפענ"ד דגם צורה המובא שם בש"צ עפ"י פרש"י במלכים גבי פתח הדביר דהוי בצורה תמישית לא מקרי צורת הפתח ג"כ שאינו מונח ברוחב ואינה מוטה על המזוזות.

שמן הצדדים. אלא אחד מוסמך על חברו ואינו צוה"פ אלא ע"י החומה העליונה ומ"מ שפיר קרא לה תמישית שהרי מפל מקום הי' לה צורה תמישית והקרא מעשה אתא לאשמעינן אפן מעשהו: ובנודאי זה בכלל פיפה ולא מהני אלא מטעם קורה העליונה.

אבל לעולם השלאגבויים אם אמנם אין לי ראי' מפל מקום שפיר נוכל לומר דדינו כצוה"פ וכן סומכין בק"פ על השלאגבויים עפ"י מרן החת"ס זצ"ל אמנם תמהני דאפי' הקורה זקופה נרק ע"י התכל שעושה בצורת צרוף סומכין עליהן וזה תמוה בעיני ולא זכיתי לדון בזה לפני מרן זצ"ל: תשובה קס"ח שיל"ת אור ליום ו' עש"ק פה יערגין ד' תמוז תר"ד לפק: השלום והחיים וכל טוב עד בלי דים להרב המאור הגדול המפורסם חרוץ ושונו זית רענו כש"ת מוהרר ישראל דוד נ"א אב"ד בק"ק פצזונג יע"א: נועם מכתבו הגיעני ביום ה' וביקש ממני לחוות דעתי בענין צוה"פ שא"א להעמידה אצל הפותל אלא ברחוק יותר מ"ג טפחים ופחות מעשר אמות מן הפותל האיך לדיינא דיינא להאי פתחא זוטא הנשארת ומעלתו נ"א פלפל בפירוש הא דאמרינן לא שביק אינש פתחא רבה וכו' ויבאר לקמן אי"ה אמנם לא אדע איך פשיטא לי למעלתו דאי לא שביק פתחא רבה וכו' שרי.

הרי הוכיח בתבואת שור בבכור שור בעירוהוין דף י"א דצוה"פ שרחוק מהפותל יותר מג"ט לא מהני דהוי מחיצה שהגדיים בוקעין או כמו שכ' המחשה"ק סימן שס"ג סק"ה דבעינן היכר קצת לכל הפחות וכשנתרחק אינו היכר.

והביא ראי' גדולה לזה אמנם ראיתי בת"ש סי' שס"ג סק"י שהתיר בהרחיק צוה"פ מהפותל ודחה ראיותיו של התבואות שור איברא להמענין בצדק נראה שאין הדחף של התו"ש מספיק ואדרבה לשון הברייתא ונדאי משמע.

דאין במבוי פסול. רק מפח גובהה ולא ביתר מעשר או מפולש אבל בהרחיק שפיר יש לאוקמא ותו דאפתי נשאר ראיות התבו"ש מהתירוץ של התוס': אמנם לפענ"ד יש לישיב ולדחות הראי' דאיכ"ל דנודאי לפי המסקנא דצוה"פ הוי כסתום ומהני אפילו ביתר מעשר וגם בפריז מרובה על העומד.

אפי"ה הוי כסתום לגמרי ומאי לי בעומד באמצע או סמוך הא אפילו נעץ ד' קונדסין קיי"ל בסי' שס"ב סעי' י' דמהני וא"כ הוי בעומד מרובה על הפרוץ וכמ"ש כל זה התו"ש ה"ל. אבל לפי ס"ד דקמבעי לי' אי מהני צוה"פ בת בגובהה.

א"כ ע"כ לא חשוב לי' כסתום לגמרי וסובר ג"כ הפירא בעינין ולכך קמבעי' בגובהה עשרים אי הוי הפירא או דסבר דרק משום הפירא הוא עכ"פ לפי הס"ד זו. שפיר י"ל

דמסתבר דצוה"פ לא מהני רחוק מהפנתל ג"ט פמו לחי וא"כ אין לתבואות שור ראי
אמנם אעפ"י שיש לדחות הראי אין פחי לתלוק על רבינו המנהג בעל התבו"ש פי רב
פוחו וכ"ש שגם הפמ"ג הסכים עמו בסי' שס"ג אמנם נראה.

דאם הצוה"פ עומד מצד אחד סמוך לפנתל גם התבו"ש מודה דמהני דע"כ לא שמענו
לפי הראיות שהביא התבו"ש אלא אם הוא עומד מרחוק מן הב' פותלים שמשני הצדדים
הוי ליה כצוה"פ העומד באמצע ובבקעה דקי"ל בסי' שס"ב סעי' י' דלא מהני אכל אם
מצד אחד עומד סמוך לפנתל אף דמהפנתל הב' הוא רחוק אפי"ה מהני והוי בצד האחר.

רק פפרצה ותליא בדין המבואר בסי' שע"ה סעי' ב' ויבואר לקמן א"ה: עכ"פ הצוה"פ
בכה"ג איכ"ל דמהני גם להתבו"ש וכ"ש שעיקר סברת התבו"ש. לפי מה שהעלה דהר'
יונתן סובר דלחי אפילו הוא רחב מן הרחוק והאור.

דלא שייך אמת אונירא ומבטל אפי"ה לא מהני. א"כ סובר דה"ה לצוה"פ אמנם באמת
נראה כמ"ש הא"ר כסי' שס"ג סעי' ל"ד דטעמא דהתם בעינין תיקון אחר הואיל ולחי
צריך שתעמוד תוף עשר ובס' שלום וירושלים הביא ראי גדולה מהירושלמי רפ"ק
דעירובין דגם בלחי היכא דלא שייך אחי אונירא ומבטל מהני אפילו רחוק מהפנתל א"כ
ה"ה לצוה"פ לקף נראה להקל בכה"ג אם הוא רק מצד אחד רחוק מהפנתל: ועתה נבוא
לחשש שכ' מעלתו דניחוש דלמא שביק פתחא רבא וכו' ואף דקי"ל בסי' שס"ג סעי' ל"ד
דלא חיישינן לזה.

היינו מסתמא אכל בנ"ד שעד השתא הורגלו לילה סמוך לפנתל וגם פשיש רפש נטיט
אדרבה דחקו רבים והולכין סמוך לפנתל ולכף יש לחוש אפילו שלא בשעת רפש נטיט
פמי דחיישינן שפא יעלה היים שרטון.

פל אלו דברי מעלתו ולפענ"ד נראה פשוט דגבי צוה"פ לא שייך דלמא שבקו וכו' דע"כ
לא שמענו זה אלא במבוי שהכשירו בלחי וקורה ודווקא על פתח מבוי מהני לחי וקורה.
וכשמבטל שם פתח מינה א"כ לא מהני הלחי ונהי דלא הוי פרצה.

מ"מ הוי מבוי בלי תיקון ואסור וכמ"ש פל זה רש"י בדרף י' ע"ב שם. ורבינו יהונתן שם.
אבל בצוה"פ דמהני בכל מקום אפילו בלי פתח א"כ מאי בכף דמבטל שם פתח אפילו
לא הוי פתח. מ"מ מהני צורת הפתח והוי כסתום.

וכעומד מרובה. וא"כ אין כאן חשש דלמא שבקו וזה נראה פשוט וסברא נכונה וישרה
אפילו בלי ראי: מפל מקום יש להביא ראי מש"ס דף י"א ע"א.

דקאמרינן שם דעומד מרובה על הפרוץ דומה לצוה"פ"ת וכשם שזה מהני לעולם כף זה
מהני דאל"כ איך מדמינן להדדי אמנם אפי' אי הוי ס"ד כדעת מעלתו דגם כאן שייך
דלמא שבקו מ"מ א"ש סברת הגמרא לא שבקו פתחא רבה וכו' ומה שפקפק מעלתו
דכאן לא שייך זה וכדלעיל נראה דמבואר ברש"י בעירובין דף ה' ע"א דאפילו שבקו
לי בני מבוי.

רק שיש המשך מבוי סמוכה לה דלא שבקו לה מהני. ונקראת פתח גם לאותן דשבקו
יעוי"ש ולפי"ז בנידון דידן אם בצד אחד סמוך לפנתל הוא א"כ אותו צד בנודאי אין

הולכין דרר פתח הקטן ולא שבקו פתחא רבה ואדרבה הולכים אצל צדיקה בפתח גדול
וגם שם אין רפוש וטיט במקום הסמוך לפתח.

א"כ פנין דהוי אצלם פתח שפיר מהני גם לאחרינא ורא' לזה. דהרי' בש"ס בעירובין
דר' י' ע"ב משני דלקה לא חיישינן דלקא שבקו דהרי לא מקצרי בהילוכם וקשה הא
מ"מ אותם הדרים בצד הפתחא זוטא הם מקצרים בהילוכם וא"כ עדיין יש לחוש עליהם.

אלא עכ"ח פנין דהצד האחר אינו מקצר בהילוך ואצלם נשאר פתח מהני גם להני
הסמוכים לפתחא זוטא ונה נראה נכון וברור (אמנם מה שנסתפק מעלתו נ"י. אי השתא
שבקו ובעת הקיץ לא שבקו אי נזול בתר השתא זה פשוט לפענ"ד דאין לה אלא מקומו
ושעתו ומחיצה לשעה חשיב מחיצה כמבואר בסי' שס"ב וכן יש לדייק מלשון התו"ש
שפתח בסימן שס"ה סק"ד.

דלפעמים שבקו וכו' משמע אפילו רק לפעמים שבקו: וא"כ לפי הנ"ל אי מצד אחד
הצוה"פ סמוך לפתח מותר אמנם יש עדיין חשש שלישי והוא דבסימן שפ"ה סעי' ב'
קיי"ל היכא דבקעו רבים פרצה בד' והיכא דליכא מקום הטנופת חשוב כבקעו וא"כ
צריך פאן תיקון דהרי בקעו בפתחא זוטא ובאמת כ' הטו"ז שם דהיכא דמתחילה נעשה
כה שריגיו.

אפילו בקעו. והפ"מ ח"א בסי' כ"ה השיג עליו מהש"ס דעירובין דף י' ע"ב ולפי ענ"ד
יש לישב.

דהנה האבן עוזר הביא בשם הירושלמי דמבוי שיש לה פתחים הרבה מצד אחד אינו
צריך אלא תיקון אחד ואיכ"ל דהיינו אם מעיקרא נעשו ב' הפתחים ונעשה הלחי לצורך
שניהם אבל בנפרץ בה פרצה.

דמעיקרא לא נעשה לצורך שניהם והוי הלחי לענין הפרצה פלחי העומד מאליו היכא
דלא סמכו עלה מבפערב. וגרע מני' דליכא הפירא פלל.

זה סברת הטו"ז ולפיז א"ש אי לא נחוש דלקא שביק אבל אי נחוש דלקא שביק א"כ
לא תהא הלחי עומד בצד הפתח הגדול דלחי בפתח בעינין וכאן תבטל השם מינה ופריך
שפיר אי ס"ד חיישינן דלקא שבקו אדרבה בפתח שנעשה מעיקרא יש לחוש טפי ממה
שיש לחוש היכא דנפרץ מחדש דכבר הורגלו באידך שהי' בראשונה.

עיי' בריתב"א שם שפתח פן: עכ"פ לדעת הטו"ז שרי והפ"מ שם הספיק בלא"ה להיתר
דבפתחא זוטא לא חשיב בקעו רבים והוכיח פן מדלא משני בעירובין דף ו' דהא דמראשו
בד' היינו בבקעו ואין הכרח זה פדאי לאפוקי מהב"ח והטו"ז דאיכ"ל דשם תי' לפי ס"ד
אבל למסקנא דמסיק חילוק זה בין בקעו רבים באמת יש לומר פן או דאי הטעם משום
בקעו א"כ מאי ארי' מראשו.

הו"ל לאפלוגי גם מן הצד בין בקעו עכ"פ בין למר ובין למר שרי בנידון שלנו ולפי דברי
המג"א בסי' שס"ה סק"ג נמי שרי אלא דאפתי יש לחוש ולומר דעד כאן לא התירו, אלא
דלא צריכין לחוש דלקא בקעו רבים אבל היכא דחזינן דבקעו אפטר דאסור לדעת
הטו"ז.

אָמַנְם לַפִּי"ז נִרְאָה אִם עוֹשֶׂה בְּפִתְחָא זּוּטָא לְחַי שְׂרֵי מִמֶּנּוּ"פ. דְּנָהי דְּאָנוּ חַי"ל דְּמַבּוּי שְׁלָנוּ
דִּין חֲצָר יֵשׁ לָהֶם כַּדְקִי"ל בְּסִי' שֶׁס"ג סַעִי' כ"ו בְּהֶגְהָה.

אַבְל כָּאן הָא פְּתַב הַמַּג"א בְּסִק"ד שְׁם. דְּבַחֲצָר אֵינוּ אוֹסֵר בְּקַעוּ.

וּא"כ מִמֶּנּוּ"פ פִּינּוּן דְּכָל הַחֲשָׁשׁ רַק מִשּׁוּם בְּקַעוּ. אִי דִינָם כְּחֲצָר.

אֵינוּ צָרִיךְ תִּיקוּן כָּלָל. וְאִי דִינוּ כְּמַבּוּי סִגִי בְּלַחֲי: אֵיבְרָא דְאַפְתִּי יֵשׁ לְחוּשׁ לְדַעַת הָאָבָן
הָעוֹזֵר דְּפִלִיג עַל הַטו"ז וְהַמַּג"א בְּזָה וְהוֹכִיחַ.

דְּאַפִּילוּ בְּחֲצָר אוֹסֵר בְּקַעוּ עֵי"ש אָמַנְם זֶה לִיתָא דְבַכָּאן דְּנִיחָתָן בְּצוּה"פ הָנוּי לִי' עוֹמֵד
מְרַנְבָה עַל הַפְּרוּץ וְשְׂרֵי. אֲפִילוּ הֵיכָא דְבַקַּעוּ.

כְּדַמוּכַח בְּעִירוּבִין דָּף ה' ע"ב דְּעוֹמֵד מְרַנְבָה עַל הַפְּרוּץ מְהַנִּי אֲפִילוּ אִי בְּקַעוּ וְכַמוּ שְׁפַתְב
הָאָבָן עוֹזֵר אַח"ז שְׁם. וּא"כ בְּהָא סְלַקִּינָן בְּנ"ד אִם הַצוּה"פ עוֹמֵד אֶחָד אֲצָל הַפּוֹתֵל
שְׂרִינָיו בְּאִידָף הַצַּד אֲפִילוּ בְּלֵא תִיקוּן לְדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים וְלַרְוּוּחָא דְמַלְתָּא יִתְקַן לִי' לְחַי
וְשְׂרֵי וְתוּ לֹא מִיָּדִי וְהִי' זֶה שְׁלוֹם מִנְאֵי הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ תְּמִיד.

הַק' מְנִשָּׁה שְׂיָק מְבַרְעֵזְאוֹנָע: תְּשׁוּבָה קַס"ט יִתְעַנֵּג עַל רֹב שְׁלוֹם מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם וְכו'
מוֹהַרר יַעֲקֹב שְׁלוֹם נ"י מְטָאֲפִלְטָשׁוֹן יַע"א. מְכַתְּבוּ הַנְּעִים קַבְלִיתִי וְשִׁמְחִיתִי וּבְרוּךְ ה' אֲשֶׁר
לֹא הִסִּיר חֲסֵדוֹ מִמֶּנּוּ וְהִנֵּה עַל דְּבַר הַחֲדוּשֵׁי תוֹרָה אֲשֶׁר כָּתַב מַעֲלָתוֹ נ"י וּבָא בְּתוֹךְ דְּבַרְיוֹ
לְהַעִיר שְׁמִצְנָה לִישָׁב קְנוֹשִׁית הַפַּמ"ג בְּאו"ח ס' ש"פ"ו סִקִּי"א שְׁהַקְשָׁה לְמָה אֶסְרִינָיו שְׁם
לְעַרְב בְּכַפֵּר הָאָסוּר בְּהַנְּאָה וְחֲשַׁבִּינָיו לְזָה הַנְּאָה מַה שְׁמֹתָר לְטַלְטֵל עַל יָדוֹ וּבְסִי' שֶׁס"ג
סַעִי' ח' פְּסִקִּינָיו דְּמֹתָר לְעִשׂוֹת לְחַי עֲצִי אֲשִׁירָה וְלֹא חֲשַׁבִּינָיו לְזָה הַנְּאָה מַה שְׁמֹתָר לְטַלְטֵל
עַל יָדוֹ (וְנִרְאִיתִי בִירוּשְׁלַמִי ר"פ בְּכָל מְעַרְבִין סוֹף הַלְכָה א' שְׁמַקְשָׁה קְנוֹשִׁיא זֹו וּמִשְׁנֵי תַמָּן
ע"כ גִּסְתָּם הַמַּבּוּי הֵכָא מֵאֵי אִית לָךְ וְיֵשׁ לְכוּנוֹן שְׁפִינּוֹן לַמ"ש) וְהִנֵּה זֶה לַפְּעַנ"ד פְּשׁוּט
לִישָׁב בַּעֲזַה"ת דְּהִנֵּה יֵשׁ ב' מִיָּנֵי הַנְּאֹת.

א' מַה שְׁנִהְגָה וּמְרוּוִיחַ מֵאִיסוּרֵי הַנְּאָה בְּפוֹעֵל שְׁבָא לוֹ הַנְּאָה מְחַוְדָּשֶׁת ע"י אוֹתוֹ הַדְּבַר
וְהַנְּאָה הַשְּׁנִית שְׁלֵא בָּא דְבַר חֲדָשׁ. אֲלֵא שְׁמַצִּילוּ מִן הַפְּסֵד וְהִיזְקוּ.

וְנִשְׂאָר מַה שְׁבִיָּדוֹ עַל מְתְכוּנָתוֹ. וְהִנֵּה קִי"ל בְּנִדְרִים פ' אֵין בֵּין הַמְּוָדָר דְּאַבְרוּחֵי אָרִי שְׂרֵי
וְאַפִּילוּ פּוֹרַע לוֹ חוּבוֹ לְפִי מֵאֵי דְפִסַּק הַרְמַב"ם וְהַש"ע בִּי"ד ס' רכ"א כְּחָנּוּן.

שְׂרֵי וּמְקַרִי אַבְרוּחֵי אָרִי דְחֲשִׁיב רַק הַצְּלָה מֵהִיזְקוֹ וְאֵין כָּאן הַנְּאָה מְחַוְדָּשֶׁת: וְאֵינָהּ בְּכָלֵל
הַנְּאָה דְאַסוּר וּמֵאֵן דְּפִלִיג סוֹבֵר דְּפָרִיע' חוּב לֹא מְקַרִי הַבְּרַחַת אָרִי: עַכ"פ זֶה הוּא הַחִילּוּק
בֵּין עֲשִׂיית לְחַי לְעִירוּבֵי תַחוּמֵין וְחֲצָרוֹת וְשִׁיתוּף דְּהַרִי הַמַּבּוּי הוּא רַה"י.

רַק אִם אֵין הַפְּסַק בֵּין רַה"ר לַרַה"י. בָּא הַרַה"ר וְאוֹסֵר לְזָה עוֹנֶשֶׂה לְחַי מִשּׁוּם הַפִּירָא אוֹ
מְחִיצָה.

לְהַבְרִיחַ הָאָרִי הַרַה"ר מִשְׁם. וְכִינוּן שְׁעוֹשֶׂה קוֹנָם שְׁבַת.

שְׁעֵדִינָן לֹא בָּא הָאִיסוּר וְרַק גּוֹרֵם כְּשִׁיבּוֹא הָאִיסוּר שְׁלֵא יִהְיֵא בּוֹ פַח לְאַסוּר עָלָיו וּלְכַד
שְׂרֵי הַהַנְּאָה כִּי הֵאֵי לְהִנּוֹת מִן אִיסוּר הַנְּאָה אַבְל עִירוּב וְשִׁיתוּף נִהֵי שְׁבָא לְגָרוּם שְׂרִישׁוֹת
חֲבָרוֹ לֹא יֵאָסוּר אַבְל אִי אֲפָשֶׁר אֲלֵא ע"י שְׁיִקְנָה מְרִשׁוֹת חֲבָרוֹ אוֹ שְׁבִיתָה מְחַוְדָּשֶׁת וּלְכַד

לענן עירוב ושינוף חשיב הנאה משא"כ ענן לחי זהו הנראה לפענ"ד נכון וישר מלתא בטעמא: והשתא שזכינו לדין זה יש מקום לישוב מה שנתקשה לי.

בחידושי בקונטרס לסוגיא דמצות לאו לה"ל דהנה ביו"ד קי"ל סוסי רכ"א. דהנודר הנאה ממעין טובל בו טבילה של מצוה וחשבי מצוה.

ומ"ש דקי"ל ביו"ד לענן שחיטה סי' י' דאסור לשחוט בסכין של עבו"ז ולא ס"ל כמ"ש הפלתי בסי' י' דחשבי למצוה. ובחולין דף ל"א מדמה שחיטה לטבילה ששניהם רק הקשר מצוה.

וא"כ מ"ש זה מזה ומעלתו נ"י השיב דבטבילה מיירי בטובל לאכול קדשים. ותמהני שגרי מבואר בעירובין ל"א למ"ד מערבין לדבר הרשות אפילו מערב לדבר מצוה מפל מקום חשוב כמו לדבר רשות ולא פלוג וכ"כ התו"ש בסי' שפ"ו והובא במחזהש"ק סקי"א שם בקצרה ואינו מוכן אבל פונתו למענין בפנים שם.

דכוננתו פנ"ל וכ"ש דקשה על הפמג"ד או"ח סי' ק"ס בטו"ז סק"ה דכ' דשרי ליטול ידים במים של עבו"ז וקשה אפילו לאכילת תרומה אסור: הואיל ויש אכילת רשות ומ"ש מעירוב: אמנם להנ"ל א"ש דהנה גם בטומאה ובכיוצא בו מאיסורין י"ל פנ"ל: דשרי ולא חשיב הנאה דהדבר מצד עצמו שרי ורק ארי' הוא דרביע עלי' כדאמרינן בשבועות דף כ"ד.

וא"כ אפרוחי ארי' שרי ולא מקרי הנאה ואף ע"ג דאסור להכריח ארי בעצמו באה"ל י"ל פיון דמצוה הוא הני כממילא דהנאה ממילא אתי אמנם בשחיטה נהי דרק ארי' רבע עלה. מ"מ אפילו בלא איסור בע"ח.

אינו ראוי לאכילה אפילו לכלבים. עיין בתוס' סוף שבת ואפילו אם היא מסוכנת ותמית מ"ד.

מ"מ נראה פיון דאמרו בירושלמי דתרומות. והכי קי"ל ביו"ד סי' קי"ט דאדם חותה באכילת איסור ולא חשיב אכילה.

א"כ ע"י שחיטתו משוי לי' אונקל. וא"כ ע"י המצוה נתבטל אצל בני אדם המיאוס. פי ע"י מצות השחיטה. נפסק מלהיות מאוס ונעשה עתה ע"י השחיטה אוכל והני הנאה מחודשת.

לקף א"ש דשחיטה חשוב הנאה. אע"ג דמצוה היא משא"כ טבילה ונטילת ידים לא חשיבה הנאה ורק המצוה.

ונה הני אפרוחי ארי בעלמא וכעין זה כתב הרשב"א ביבמות דף ק"ד. דרק איסורא רבע עלה וא"ש ומינשב היטב גושאי הנ"ל: אמנם הריטב"א בסוכה דף ל"א ע"ב.

כתב הטענה. דמאי שמכשירו לאכול טהרות הני רק כגרים הנאה ואינו אסור וא"כ קשיא מהא דשנתף בסי' שפ"ו.

ועכר"ח צריך לומר כמ"ש המג"א שם. דהואיל ועושה כדי ליהנות הגרם שהוא חשיב שפיר הנאה משא"כ בחליצה.

דְּהִיא מַצֵּד עֲצָמָה אֲפִילָה אֵינָה רְוָצִית לְהַנְשֵׂא: וְהִיא טְבִילָה. לְמִ"ד טְבִילָה בְּזִמְנָה מְצֻנָּה.
מִיָּהוּ מְש"ס גְּדָרִים ר"פ אֵין בֵּין הַמְּוֹדָר. דְּקָאֵמֵר דְּאָסוּר לְהַחְזִיר אֲבָדָה.
מִשׁוּם דְּנִהְיָה מְפֻרָּטָה דְּר"י קִשְׁיָא דְּהָא הָוֵי גָּרָם. וְצָרִיךְ לֹמַר.

דְּגָדָר שְׂאֵנִי דְּאֲפִילוּ וּנְיָתוּר אָסוּר בְּמִוֹדָר הַנְּעָה. וְהִנֵּה בְּחֻלְיִין ר"פ הַזְּרוּעַ דְּמִבֵּיא בְּרִינְתָא
מִי שְׂאֵנִס אֵת גְּוָרְנֵוּ בְּחֻבּוֹ חַיִּיב לְעֵשֶׂר קִשְׂיָה לְכַאוּרָה: מ"ש מְפֻרָּעוֹן חֹב בְּמִוֹדָר וּמְצֻאֵתִי
שֶׁהַמְּקוּ"ח בְּסִי' תַּמ"א סק"ג עֲמַד בְּזָה.
וְתִי לְחֻלְק בֵּין מַבִּית בְּעֵלְיוֹ אוֹ לֹא. וְקִשְׂיָה לְהַבִּין.

אֲמָנָם בְּאֲמַת עֵיקָר הַקְּוִשְׂיָא לְהַס"ד. וְלַהֲס"ד אֵיכ"ל דְּבְרִינְתָא אֲתִיָּא דְּלֹא כְּחֻנּוּ.

אוֹ דִּישׁ חִילּוּק בֵּין גּוֹי לְיִשְׂרָאֵל. כְּדַעַת הַרְמ"א בְּחו"מ ס' קכ"ח: אֲמָנָם לְמַסְקָנָא לֹא קִשְׂיָה
מִיָּדִי לְפִי מ"ש הַר"ן שֶׁם וְהַסְּבִיר דְּמָה לִי הֵן וּמָה לִי דְּמִיָּהוּן וְהָוֵי כְּפֹאֵלוּ עֲדִינִין הַמְּעֵשֶׂר אֲצִלוּ
וּמְצֻנָּת נְתִינָה עֲלֵיו עֵי"ש.

א"כ אֵין זֶה דְּמִיָּוֹן לְפָרְוֵעַ חֹב הַתָּם מַצֵּד מְצֻנָּת מְעֵשֶׂר אֲתָא עֲלָה. וְעַפִּי"ז יֵשׁ לִישָׁב נְמִי
דְּבְרִי הַמַּג"א בְּסִי' תַּמ"א סק"ג.

דְּהַקְּוִשָׁה הַמְּקוּ"ח עֲלֵיו. דִּי"ל דְּוֹנְדָאֵי גַם הַמַּג"א מוֹדָה.

דְּאֵם כְּבָר עֵבֵר וּפְרַע חֻבּוֹ בְּאֵה"נ הוּא מְעַנּוֹת שְׂאֵינֵוּ יוֹכֵל לְתַקֵּן וּמָה שְׂעֵשְׂיָה עֲשֵׂה. וְכַמּוֹ
שְׂכ' הַמְּקוּ"ח אֲמָנָם כְּאֵן אָנוּ דְּנִין הוֹאִיל וְעֲדִינִין לֹא שְׂקַעָה.

אֲלֹא שְׂבָא לְהַנְיָחוֹ וּלְשַׁקְּעוֹ אֵי זֶה חַשְׁיִב כְּפֹאֵלוּ עֲדִינִין בְּיָדוֹ אוֹ לֹא וְע"ז הַבֵּיא כְּשֶׁם דְּאֲמָרִינִין
בְּמַעֲשֶׂר. דְּהָוֵי כְּפֹאֵלוּ עֲדִינִין בְּיָדוֹ וּמְצֻנָּת מְעֵשֶׂר עֲלֵיו.

ה"נ מְצֻנָּת בְּיַעוּר עֲלֵיו וְשִׁפִּיר כ' דְּמְצֻנָּה לְפָדוּתוֹ כֵּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד נִכּוֹן בְּכּוֹנְנַת הַמַּג"א:
תְּשׁוּבָה ק"ע עוֹד לְהַרְבֵּ הַנְּ"ל: וּמָה שְׂהַקְּוִשָׁה בְּתוֹס' בְּתַמּוּרָה דָּר ד' ע"ב ד"ה רְבָא וְכו'
שְׂהַקְּוִשׁוּ מְשׁוּחַט הַפְּסַח עַל הַחֶמֶץ דִּיהָא הַפְּסַח פְּסוּל וְהַבֵּה"ז כ' דְּהַקְּוִשְׂיָא הוּא לְאַבְיִי
דְּלְרָבָא הָא סוּבֵר דְּלֹא מְהַנִּי וְאֵינֵוּ מוּבָן כְּוֹנְנַתוֹ וְהַצ"ק הַרְבֵּה לְתַמּוּה עֲלֵיו.

וְהַנּוּב"י מֵהַדו"ת חִיו"ד ס' ט' כ' לִישְׁבּוֹ עֵי"ש וּמַעֲלָתוֹ הַקְּוִשָׁה עוֹד עַל הַתּוֹס' לְמָה נִקְטוּ
בְּקוֹשְׁיָתָם. דִּיהָא פְּסוּל הָא אֲפִילוּ נְבִלָה הָוֵי אֵי לֹא מְהַנִּי.

וּלְפַעַנ"ד אֲפִילוּ אֵי לֹא מְהַנִּי. לְעוֹלָם לֹא אֲמָרִינִין דְּלֹא מְהַנִּי אֲלֹא מָה דְּהוּא הַעֲבִירָה
הַמְּעֵשֶׂה הַזֶּה שְׂהִיא הַעֲבִירָה.

וְגוֹרְמַת הַעֲבִירָה. הוּא דְּלֹא מְהַנִּי.

וּא"כ אֲלֵמָלֵא הִי נְאָסֵר ע"פ לְשַׁחְטוּ אֲפִילוּ לְשֵׁם חֻלְיִין וְהִי הַשְּׁחִיטָה בְּאִנְפֵּן זֶה עֲבִירָה אֵז
הָוֵי שְׂיָיָךְ לֹמַר. דְּהַשְּׁחִיטָה לֹא מְהַנִּי.

אֲבָל בְּאֲמַת ע"פ לְשַׁחְטוּ עַל חֶמֶץ אֵינֵוּ אָסוּר לְשַׁחְטוּ אִם אֵינֵוּ שׁוּחַט לְשֵׁם פְּסַח וְרַק אִם
שׁוּחַט לְשֵׁם פְּסַח. הוּא דְּאָסוּר.

והוא דשיניף לומר דלא מהני וכאלו לא נשחט לשם פסח וממילא הוי פסול. אבל אי אפשר לומר דהוי כאלו לא שחטו כלל דהשחיטה אינה אסורה פן נראה לפענ"ד פשוט ונכון ולכף הקשו רק דלפסול לרבא: אלא דקשיא לי להבה"ז.

דמנ"ל באמת דכשר. הרי אינו מבואר בש"ס דידן במשנה או ברייתא דכשר והכ"מ בפ"א מהק"פ דין ה' כ'.

דהרמב"ם יליף לה מלשון עובר בל"ת. ולרבא אין זה דיוק.

דממילא נשמע רק מן התוספתא והירושלמי מוכח פן עכ"פ מש"ס דידן אינו מבואר פן ואיך הקשה תוס' בפשיטות. ועל זה צריך לומר מאב"י נשמע לרבא פיון דלאב"י פשר.

ע"כ דגם לרבא פשר: דאל"כ הוי לי למימר זה לאיכא בינייהו ובסוף הסוגיא פריף מאי איכא בין אב"י לרבא. או דכוננת הקושיא דאי"ס דלרבא פסול א"כ גם על השוחט על הקמץ קאי רבא וא"כ ע"כ גם אב"י קאי עלה והוכיח דמהני.

דאי לא מהני אמאי לוקה וזה תימה הא פשיטא אפילו אי פסול לוקה ואדרבה מסתבר יותר דלמי אי פסול הואיל ופוסל בזה קדשים וראוי ללקותו כמו מפגל בקדשים וע"כ דאב"י ורבא לא קאי על פסח וזה קושית התוס' וזה פנונת הבה"ז על אב"י מקשה דרבא הא סובר דלא מהני וא"כ איכ"ל דבאמת פן.

ומאי קושיא. וע"כ פנ"ל מאב"י פריף על רבא והוא נכון לפי ענ"ד בכוננת הבה"ז ותו לא מידי פעת רק החיים והשלום מנאי: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה קע"א בעזה"י אדר הראשון כ"ד תר"ח לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב להרב הדיין המצויין בהלכה המופלג בתורה כש"ת מו"ה מאיר נ"י: מכתבו קבלתי ביום ה' העבר וכו' וע"ד הד"ת אשר בידק לן מעלתו נ"י בדברי הרע"ב בטהרות פ"ו מ"ו שבילי בית גלגל רה"י לשפת ורה"ר לטומאה דפי' האי רה"י הפירוש דאינו רה"ר אבל רה"י נמי לא הוי.

אלא פרמלית וכן פירש על בקעה הנשנה שם במשנה ז' וקושית מעלתו מחזקת ג' קושיות א' איך פירש דשבילי בית גלגל הוי פרמלית דבעירובין דף כ"ב ע"ב מבואר דמקרי רה"י.

ב' למה פי' על בקעה דהוי פרמלית שזה פתירץ עולא בשבת דף ו' ולמה לא פי' פתירין רב אשי דמירי בקרקף והג' דלר' אשי גופי' קשיא. דלא רצה לתרץ פעולא משום דרה"י קתני הא שם במשנה תנו האסטונונית רה"י לשבת.

ורה"ר לטומאה ואיסטונונית לכ"ע אינו אלא פרמלית וא"כ ע"כ רה"י לאו דנוקא וא"כ גם בבקעה נפרש פן. זה תוכן דברי מעלתו נ"י.

וקושיא האחרונה פתבתי פבר בחידושי למס' שבת ליישב שם: וכעת אמינא בעזה"י. הנה בנודאי מבואר בעירובין דשבילי בית גלגל הם רשה"י פיון דהם תל המתלקט עצרה מתוך ד' אמרינו גוד אסיק מחיצתא ונהוי רה"י.

מיהו היינו לרבנן. דלא אתו רבים ומבטלו מחיצתא וה"ה לר' יהודא.

אי נִימָא דְהִיכָא דְלֹא נִיחָא לְהִילּוּף לָא אָתִי רַבִּים מְבַטְלוּ מְחִיצָתָא וּמוּדָה ר"י בכה"ג:
וא"כ יֵשׁ פָּאן מְחִיצוֹת גְּמוּרוֹת אֲמַנָּם אִי נִימָא דְלֹא רַבִּים מְבַטְלִי מְחִיצָתָא. אֲפִילוּ בְּלֹא
נִיחָא לְהִילּוּף וּאפ"ה שְׁבִילֵי בֵּית גִּלְגַּל אֵינָם רה"ר מְשׁוּם דְלֹא מְסַרְם יְהוֹשֻׁעַ לְרַבִּים וְהוּי
שֶׁל יְחִיד א"כ מְבוֹאָר בְּעִירוּבֵין דָּף צ"ד ע"א גְּבִי פּוֹתֵל חֲצָר שְׁנַפְרָצָה דְמַקּוּם שֶׁהוּא שֶׁל
יְחִיד.

אם אֵין לוֹ מְחִיצוֹתָא רַבִּים בּוֹקְעִין בּוֹ אפ"ה לָא חָשִׁיב אֲלֵא פְרָמְלִית. וא"כ פִּינּוֹן דְרַבִּים
מְבַטְלוּ מְחִיצָתָא.

שֶׁל שְׁבִילֵי בֵּית גִּלְגַּל. וא"כ אֲפִילוּ הוּא שֶׁל יְחִיד מ"מ הָוֵי פְמַקּוּם שֶׁל יְחִיד בְּלִי מְחִיצוֹת
וְהָוֵי פְרָמְלִית.

וא"כ דְבָרֵי הִרְע"ב נְכוּנִים לְפִי הַמְסַקְנָא דְנָהִי דְשָׁם בְּעִירוּבֵין הָוֵי בְּעִי דְלֹא אִיפְשָׁטָא מְפָל
מְקוּם כְּבָר כְּתָבוֹ הַתּוֹס' שָׁם. ד"ה תֵּל וְכו' דְרַבָּה לֹא שָׁמַע הָא דְר"י וְא"כ לְר"י שָׁם ס"ל
דְרַבִּים מְבַטְלִים מְחִיצוֹת אֲפִילוּ בְּתֵל וּמַעְלוֹת וּמוֹרְדוֹת לְפִי מ"ש הַתּוֹס' שָׁם בְּד"ה וְדַלְמָא
וְכו' דְגְבִי מְחִיצוֹת שְׁאִינָה עֲשׂוּנִי בִּידֵי אָדָם גַּם רַבָּנּוֹן מוֹדִים דְרַבִּים מְבַטְלוּ מְחִיצוֹת.

וא"כ פִּינּוֹן לְרַבָּנּוֹן וּבִין לְר"י ע"כ שְׁבִילֵי בֵּית גִּלְגַּל דְמִינֵי שְׁרַבִּים מְהַלְכִין וּמְצוּנִין שָׁם
דַּאֲל"כ לָא הָוֵי רה"ר. לְעַנְיַן טוֹנְמָאָה א"כ מְבַטְלוּ מְחִיצָה וְהָוֵי כְּאֵלוֹ אֵין פָּאן מְחִיצָה וּאפ"ה
לָא חָשִׁיב רה"ר הוֹאִיל וְהַמְקוּם הוּא שֶׁל יְחִיד וְהָוֵי כְּבִקְעָה וְכִינּוֹן דְאֵין פָּאן מְחִיצָה עַכְר"ח
לָא הָוֵי רה"י גְּמוּרָה אֲלֵא בְקַעָה.

וא"כ אֵינָה אֲלֵא פְרָמְלִית וְכוּן מְצִאתִי בְרִיטְב"א בְּעִירוּבֵין שָׁם. דְלְפִי הַמְסַקְנָא הָוֵי פְרָמְלִית.
וא"כ א"ש דְבָרֵי הִרְע"ב וּמְכוּוֹנִים גְּבִי שְׁבִילֵי בֵּית גִּלְגַּל: וּמִמִּילָא פִּינּוֹן דְגְבִי שְׁבִילֵי בֵּית
גִּלְגַּל. אַע"ג דְתַנּוּן רה"י לְשַׁבְּת.

עַכְר"ח לְמַסְקְנָא שָׁם הַפִּירוּשׁ דְאֵינוֹ רה"ר. אֲלֵא פְרָמְלִית: א"כ לִיתָא לְהוֹכַחַת רַב אֲשִׁי.
מְדַתְנּוֹן רה"י. דְהָא גַם פָּאן תַּנּוּן רה"י.

וּאפ"ה אֵינָה אֲלֵא פְרָמְלִית. וּלְכֹף מְפָרְשִׁינּוֹן כְּפִשׁוּטוֹ דְגַם גְּבִי בְקַעָה.

הַפִּירוּשׁ דְהָוֵי פְרָמְלִית. וְר' אֲשִׁי ע"כ פְרַבָּה ס"ל בְּעִירוּבֵין שָׁם דְלֹא פְשִׁיטָא לִי.

דְלֹא רַבִּים מְבַטְלוּ מְחִיצָתָא וְא"כ אֲפִשֶׁר דְהָוֵי רה"י גְּמוּרָה וּלְכֹף סוּבְרָ גַם לְעַנְיַן בְּקַעָה
יֵשׁ לְפָרֵשׁ רה"י מְשֻׁ. וּלְכֹף לְדִינָא דְקוּ"ל כְּר' יוֹחָנָן שְׁפִיר פָּסַק כְּעוֹלָא (וְעַל קוֹשְׁיָא
הַשְׁלִישִׁית נִרְאָה דְבִנְוֵדָאֵי ר' אֲשִׁי סוּבְרָ.

דְוֵנְדָאֵי מְצִינּוֹ פִּינְצָא בְּזָה הִיכָא דְאֵין הַתְּנָא בָּא לְאֲשַׁמְעִינּוֹן אֲלֵא אַגְבִּי גְרָרָא נְקֻטָּה לָהּ. לָא
דְיִיק פּוֹלֵי הָאֵי וְהִנֵּה תִי עוֹלָא צָרִיף בְּיָאוּר הוֹאִיל וְאֵינוֹ רה"ר.

קָרָא לָהּ רה"י וְכִי רָאוּי לְתַנָּא לְעֲשׂוֹת כְּזָה. וְכִי פְעוּרָה הוּא לְמַקְרִי אֵינוֹ רה"ר וְצָרִיף
לוֹמֵר דְכָאן דְאֵין כְּנוֹנַת הַתְּנָא עַל דִּין שַׁבְּת.

רַק אַגְבִּי גְרָרָא נְקֻטָּה בְּדָדָף רְבוּתָא אַף ע"ג דְלְעַנְיַן שַׁבְּת אֵינוֹ רה"ר. אפ"ה לְעַנְיַן טוֹנְמָאָה
דֵינוֹ כְּרַה"ר.

וא"כ ס"ל לרב אשי דנה איפא למימר באידך מתני' שם אבל מאי דתנו גבי בקעה בימות הגשמים רה"י לכאן ולכאן. משמע דבא לאשמעינן גם לענין שבת דמקרי רה"י ושם לא ניתא לי' לפרש פן דנימא דרה"י היינו פרמלית ועוד יש לפרש דאסטווינית שהיא מקום גבוה נהי דסתמא דמלתא אינה גבוה עשרה טפחים ולכך אמרינן בסתמא דמלתא דהוי פרמלית אבל אם הוא גבוה עשרה בונדאי הוא רה"י וא"כ מתני' דטהרות.

דבא לאשמעי' רבותא. דאע"ג דלענין שבת לא תשיב כרה"ר לענין טומאה תשיב כרה"ר.

איפא למימר דבאמת פנונתו אפילו אסטווינית שהיא גבוה עשרה, ונהי רה"י ואפי"ה לענין טומאה הוי כרה"ר): ועפ"י האמור לפרש שם בעירוובין דלמסקנא מתניתן ר"י ולדעת התוס' אפילו לרבנן רבים מבטלין מחיצתא ואפילו במקום שהיא של יחיד רק הואיל והוא של יחיד א"א שיהא רשות הרבים.

לפי שאם רוצה יכול למנוע הליכתם ואינו דומיא דדגלי המדבר. גם גבי מבואות שהם מפולשים לבורות היינו בורות של יחיד.

דלפי הנ"ל הוי אצטרף לפרש גבי חצר שרבים נכנסים. וכו' דמאי דקאמר רה"י לשבת היינו פרמלית ונה דחיקא לי' ובבורות אפילו אי נימא דבבורות מיירי בפ"ל יחיד.

וא"כ אין הבורות נחשבים לרה"ר אפילו אי רבים מבטלים מחיצות. מכל מקום המבוי אינו סתום.

פינן דרבים מבטלים מחיצות והוי פמבוי מבואר דלא קשה קושית התוס' בעירוובין שם דאמאי לא תירץ מפולש. וצ"ע על התוס' מאי קשיא להו.

וצ"ל שהתוס' ס"ל דהואיל והמקום שהוא של יחיד. ויכול למנוע את הרבים.

און הליכתם חשוב לבטל המחיצה ולפי"ז לפי שיטת התוס' פינן דבכה"ג דהוא של יחיד אין פח לרבים לבטל מחיצתא. לא ס"ל פשיטת הרע"ב.

אלא גם למסקנא שבילי בית גלגל רה"י גמורה לשבת, והרע"ב מפרש כמו שפכתבתי. וכמ"ש הריטב"א הנ"ל.

דלענין ביטול אין נ"מ דלעולם רבים מבטלין לי'. ומכל מקום אינה רה"ר הואיל והוא של יחיד: עכ"פ לפי האמור יש פלוגתא בזה ולישנא דר"י מעלות ומורדו' אין חגיבין עליהן משום רה"ר.

משמע חיוב הוא דליפא משום רה"ר אבל רה"י לא הוי. ונה ראי' גדולה לפי הרע"ב והריטב"א ואע"ג דלכאורה אין נפ"מ בזה לדידן.

פינן דקי"ל פרבנן. ולרבנן לעולם לא מבטלו מחיצתא.

אמנם לפי מ"ש התוס' לעיל ד"ה דלמא וכו' דמחיצה שאינו נעשה בידי אדם גם רבנן מודו דמבטלו' א"כ יש גם לדידן נפ"מ בזה אמנם נראה דהרמב"ם פליג על דברי התוס'. דהרמב"ם לא הביא דין דמתניתן.

דשבילי בית גלגל רה"י לשבת. ורה"ר לטומאה וטעמא בעי למה הביא שאר הפבות בפ"כ משאר אבות הטומאה.

וְדִין זֶה לֹא הֵבִיא וְנִרְאָה טַעֲמוֹ. דַּס"ל כִּתְּיָהּ הַש"ס דְּעִירוּבֵינָא שְׁם דְּמִשּׁוּם דְּמִסְרֵן לְיַחֲדֵי הָוִי רַה"י וְהִינּוּ לַר"י אֲבָל לְרַבְּנָן לֹא אֲצַטְרֵךְ לְאַשְׁמַעֲיָנָן פְּקֻשְׁתֵּי הַש"ס.

וּבִשְׁלֵמָא אֵינְךָ דְּמִשְׁנֵי הַש"ס דְּגַם לְרַבְּנָן לְטוֹמְאָה אֲצַטְרֵךְ. לְכַד הֵבִיאָן הָרַמְב"ם אֲבָל עַל שְׁבִילֵי בֵּית גִּלְגַּל דְּלֹא מִשְׁנֵי פֶּן ע"כ ס"ל לַש"ס.

דְּלַעֲנָנָא טוֹמְאָה לֹא נִשְׁנָה אֲלָא לְעֲנָנָא שְׁבַת. וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּעִירוּבֵינָא שְׁם.

וְא"כ לְכַד לֹא הֵבִיא הָרַמְב"ם דִּין זֶה. פִּינּוּ דְלְרַבְּנָן לֹא אֲצַטְרֵךְ וְא"כ אִם נִימָא דְגַם הָרַמְב"ם סוֹבֵר פְּתוּס' הַג"ל ד"ה דְּלִמָּא וְכו' א"כ גַּם לְרַבְּנָן אֲצַטְרֵךְ בְּמַחֲצוֹתָא שְׁאֵינְהָ נַעֲשִׂית בִּידֵי אָדָם.

וּבְלֹא"ה דְּבָרֵי הַתּוֹס' קָשִׁים טוֹבָא מְסוּגִיָּא דְּהֵתָם עֲצָמוּ דְּקָאֲמַר אִי נִימָא רַבְּנָן. הַשְׁתָּא הֵיכָא דְּנִיחָא תְּשִׁמוּשֵׁי תֵי אֲמָרוּ רַבְּנָן דְּרַבִּים לֹא מְבַטְלוּ.

כ"ש הֵיכָא דְּלֹא נִיחָא וְכו' וְקָשָׁה הָא פֶּאן מִיָּרִי בְּנַעֲשִׂית מְאֵלִיו וְאִיכ"ל דְּבַכָּה"ג עֲדִיף וּמְבַטְלוּ רַבִּים מְחִיצָתָא: וְכֵן בְּכָל הַסְּנִיָּא שְׁם מִשְׁמַע דְּאֲפִילוּ בְּתַל בְּמַחֲצוֹת הַנַּעֲשִׂית מְאֵלִיו לְרַבְּנָן לֹא מְבַטְלוּ רַבִּים מְחִיצוֹת וְאֲפִילוּ לְפִי מַה שְׁהֵבִיא בַּס' תּוֹסְפֵת שְׁבַת בַּס' ש"ס"ג ס"ק בְּשֵׁם הַפְּנִסֵת יְחֻזְקָאֵל.

לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי תוֹס' דְּוִנּוּקָא בְּקַרְקָרָא יְתֵר מְבִית סְאֲתִים. בַּכָּה"ג דְּוִנּוּקָא רַבִּים מְבַטְלוּ קָשָׁה מְכָל מְקוֹם.

פִּינּוּ שְׁיֵשׁ סְבָרָא דְּהֵיכָא דְּנַעֲשׂוּ הַמְּחִיצוֹת מְאֵלִיָּהּ אֵינָם חֲשׁוּבִים פְּלוּי הָאִי. א"כ אֲצַטְרֵךְ לְאַשְׁמַעֲיָנָא גַם לְרַבְּנָן וּמֵאִי קוּשְׁיָא: וְגַם דְּבָרֵי הַמַּג"א בַּס' ש"ס"ג ס"ק ש"כ דְּכֻוֹנֵת הַתּוֹס' דְּוִנּוּקָא ס' רִיבּוּא לֹא מִשְׁמַע פֶּן בְּשִׁמְעָתִין.

דָּאִם יֵשׁ הו"א לְחַלְקָא בְּזָה. א"כ גַּם לַר"י י"ל פֶּן וּמֵאִי פְּשִׁיט לִי מְמַתְנִיתָן דְּטְהָרוֹת דְּמְבוֹאוֹת הַמְּפֻלְשׁוֹת לְבוֹרוֹת דְּאֵין רַבִּים מְבַטְלִים וְרָצָה לְהַכְרִיחַ דְּהַטַּעַם מִשּׁוּם דְּלֹא נִיחָא לְהִילּוּף דְּלִמָּא הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּאֵין ס' רִיבּוּא בּוֹקְעִין בּוּ.

דְּסִתְמָא דְּמִלְתָּא בְּמְבוֹאוֹת אֵין ס' רִיבּוּא בּוֹקְעִין בּוּ וְגַם בְּרִיטְב"א בְּעִירוּבֵינָא שְׁם מְבוֹאָר דְּלֹא פְּתוּס' דְּאֲפִילוּ בְּמַחֲצוֹת דְּנַעֲשִׂין מְאֵלִיָּהּ אֵין רַבִּים מְבַטְנִים מְחִיצָה לְרַבְּנָן. וְעַל קוּשְׁתֵּי הַתּוֹס' תִּירֵץ בְּעֲנָנָא אַחַר.

דְּלִפִּי הָאֲמַת בְּעֵינָן שְׁיָהָא נִיפְרָא שְׁהוּא בְּמַחֲצוֹת וְדְּבָרֵי הַתּוֹס' צְרִיכִין עֵינָן. וְהַחֲכ"צ בַּס' ל"ז הֵבִיא דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּפְשִׁיטוֹת פְּאֵלוּ אֵין עֲלֵיהֶם חוֹלְקִים: תְּשׁוּבָה קע"ב בְּמַקְצָת מְקוֹמוֹת נוֹהֲגִין מְחַמַּת דּוֹסָק שְׁאֵין הַגּוֹיִם מְנִיחִין לַעֲשׂוֹת צוּה"פ.

עוֹשִׂין שְׁרַאנְקִין שְׁל עַץ א' שְׁאֲפֵשֶׁר לְנַעֲוֹל בּוּ אֲבָל מִן הָאֲרֵץ עַד הַשְּׁרַאנְקִין יוֹתֵר מִג' טְפָחִים. וְאֵין הַשְּׁרַאנְקִין גְּבוּהָ עֲשָׂרָה.

וּמַעוֹלָם תְּמַהֲנִי עַל זֶה מֵהֵיכָן יֵצֵא הַיֵּתֵר זֶה שְׁאֵין לוֹ שְׁוֹרֵשׁ בְּפוֹסְקִים וְשׁו"ע. וּבַגְּמָרָא.

שְׁאֵין לוֹ תִיקוֹן אֲלָא אוֹ לְחֵי אוֹ קוֹרָה בְּמְבוּי שְׁאֵינּוּ רַחֵב יוֹתֵר מִעֲשָׂר וְאִם רַחֵבָה יוֹתֵר מִעֲשָׂר בְּעֵינָן צוּה"פ אוֹ דְּלָתוֹת. מַעֲצִים הַגְּבוּהִים מִן הָאֲרֵץ עֲשָׂרָה טְפָחִים הָרְאוּיִם לְנַעֲוֹל וְאֲפִילוּ אֵינָם נְעוּלוֹת וְכֵן בַּס' דְּבָרֵי הַר"ש נִמְצָא שְׁתַּמָּה עַל הַמַּתִּירִין בְּשְׁרַאנְקִין הַג"ל.

ופעם אָהד זכיתי לשאול את פי מֶרֶן הַגָּאוֹן בעל חת"ס זצ"ל בְּזֶה וְאָמַר ג"כ שְׂאִין לְזֶה שְׁנָרֵשׁ וְאוּלַי לְמָדוּ כֵּן מִלְשׁוֹן הַרְשֵׁב"א הַמוּבָא בַּב"י ס'י' ש"ס"ד. שְׁהַסְבִּיר שְׂאִין צָרִיף דְלַתוֹת מַב' צְדָדִים דְהוּאִיל וַיֵּשׁ דְלַתִּים בְּלִילָה הַחוּסְמִין שְׁם הָעוֹבְרִים מִשְׁמַע בְּחִסּוּם הָעוֹבְרִים סְגִי וְשִׁרְאָנְקִין הַנ"ל אִם הוּא נְעוּל ג"כ חוּסֵם הָעוֹבְרִים וְאִנִּי לֹא אָבִין שְׁגָם מִלְשׁוֹן זֶה אִין שׁוּם סְמִךְ וְרָאָל דְנָהִי דַע"י חִסּוּם הָעוֹבְרִים אִין דִּינוּ כַרְה"ר.

וּכְבָר אֵינָה נְתוּנָה לְרַבִּים מְכָל מְקוֹם אֶפְתִּי גַם מְבוּי דְאֵינָה רְשׁוּת הַרְבִּים בְּעֵינֵין תִּיקוֹן א' מִהַנְּפָרְטִים לְמַעַלָּה וּא"כ מְלַבֵּד הַשְּׁרָאָנְקִין בְּעֵינֵין לְחֵי אוֹ קוֹרָה אוֹ צוּה"פ וּמָה יוֹעִיל הַשְּׁרָאָנְקִין. לְכַף בְּנוֹדָאִי אִין לְהַתִּיר בְּמְבוּי ע"י שְׂרָאָנְקִין: וּבְהִיוֹתִי בַק"ק יַעֲרַגְיָן וְלֹא רָצָה שְׂרִי הָעִיר לְהַסְפִּים לְהַעֲמִיד צוּה"פ עֲשִׂינוּ כְּעֵין דְלַת.

הָרְאוּי לְנַעֲוֹל בְּלִילָה וְאֶפִּילוּ אִם עוֹשִׂין הַדְּלַת רַק מַג' לְאֶטְיָן. דְהֵינּוּ שְׁמַהֲאָרִץ עַד הַלְאֶטְיָן הַתַּחְתּוֹנָה מְעַט פְּחוֹת מַג' טְפָחִים.

וְשׁוּב מִהַלְאֶט הַתַּחְתּוֹנָה עַד הָאֲמָצְעִית פְּחוֹת מְעַט מַג"ט. וּמִהָאֲמָצְעִי עַד הָעֵלְיוֹנָה ג"כ פְּחוֹת מְעַט מַג"ט.

וְהַג' לְאֶטְיָן רְחִבִּים כָּל כַּף שְׁמִשְׁלִימִין הַגְּבוּהַ הַדְּלַת עַד עֲשָׂרָה טְפָחִים וְנַעֲשֶׂה בְּאֶפְסָן שְׂרָאוּי לְנַעֲוֹל בְּכַה"ג שְׁפִיר מוֹעִיל וּבִקְצַת קַהֲלוֹת מִתַּחְכְּמִין לְעֲשׂוֹת צוּה"פ מְבַרְזֵל מְהַנְדֵּר וּמִינּוּפָה גַם שְׁמַעְנוּ שְׁבַמְקַצַּת קַהֲלוֹת קוֹבְעֵין בְּאֲמָצְעַת הַצוּה"פ עֲשִׂשִׁית (לֹאנְטַעֲרִין) לְהַדְלִיקָה בְּלִילָה בְּרַחוּב.

כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה לָהֶם לְאָבוֹן נֶגֶף. וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהִירוּ כְּזוֹהַר הַרְקִיעַ.

תְּשׁוּבָה קַע"ג וּמָה שְׁנוֹהֲגִין הַהַמּוֹן עִם בְּמִקּוֹם שְׂאִין עִירוֹב לְטַלְטֵל ע"י קָטָן וּקְטָנָה. וְהַרְבֵּה פְּעָמִים צְנוּחִתִי וְקִרְאִתִי עָרְעוֹר עַל זֶה בְּדִרְשָׁה שְׂאִין לְזֶה הַיָּתֵר בְּרוּר וְאֲדַרְבָּה נִרְאָה דְאֶסוּר לַכ"ע דְאֶפִּילוּ לְדַעַת הַרְשֵׁב"א וְסִינְעָתוֹ.

דְאֶסוּר דְרַבְּנָן שְׂרִי לְמַסְפִּי לְתִינוּק בְּיָדִים. כְּכַר כ' הַרְשֵׁב"א בְּעֲצָמוֹ בְּחִידוּשָׁיו יְבָמוֹת ק"ד וּבִיָּתֵר בִּיאוֹר כְּתַב כֵּן בְּתְשׁוּבָה ס'י' צ"ב.

דְהֵינּוּ דְוּוּקָא לְצוֹנְרָף הַתִּינוּק. אֲבָל לְצָרְכֵינוּ נִהִי דְמַשׁוּם לְמַסְפִּי אִין אֶסוּר.

מ"מ אֶסוּר מַשׁוּם דְאֶתִי לְמַסְרָף. וְהִבִּיא רֵאִי מְפֹרְשֵׁת מִשְׁבַּת דָּף קל"ט.

וְאֵע"ג דְבְּמִלְתָּא דְלֹא קְבִיעָא לֹא חִיָּשִׁינוּ דְלָמָּא אֶתִי לְמַסְרָף. כ' הַר"ן דָּאִם נִימָא דְשְׂרִי לְזָרוּעַ כְּשׁוּתָא בְּכַרְמָא ע"י תִּינוּק יִהְיֶה פְּקָבוּעַ וְעוֹד כ' שְׁם הַרְשֵׁב"א.

דְאֶפִּילוּ בְּלֹא טַעַם אֶתִי לְמַסְרָף. אִינוּ מְוָתֵר אֶלָּא דְוּוּקָא לְצוֹנְרָף וּא"כ הִיכָּא דְאֶפְשֵׁר לְהוֹצִיא מִע"ש לֹא חֲשִׁיב לְצוֹנְרָף: וְאֶפְשֵׁר לְלַמֵּד זְכוּת עַל הַמַּתִּירִין בְּזוּה"ז דְסְמִכְיָן בְּכַמָּה דְבָרִים: עַל הַפּוֹסְקִים דְרַה"ר דְוּוּקָא אִם ס' רִיבּוּא עוֹבְרִין שְׁם בְּכָל יוֹם וּכַמ"ש בְּאו"ח ס'י' שַׁמ"ה סַע"י ז' וּבְטו"ז וּבַמַּג"א שְׁם.

וּבְסִי' ש"ג סַע"י י"ח כ' דְהַקִּילוּ מִשׁו"ה לְצִאָת בְּתַכְשִׁיטִין וּסְבָרַת אֶתִי לְמַסְרָף נִרְאָה דְשְׂרִיף דְוּוּקָא אִם יֵשׁ לְחַיּוֹשׁ דְיִסְרָף לְהַתִּיר גַּם בְּדְאוּרִיָּתָא וְכֵן כְּתַב הַרְמַב"ן בְּחִידוּשָׁיו לְמַס' שְׁבַת דָּף ל"ט.

דדלמא אַתי למיזרע שאַר מינים בְּכָרֵם. בכה"ג היכא דיש לחיוב אַתי למסרף בדאורייתא
תיישינו וְכֵן בְּזֶמַן הַזֶּה דַּאִין רה"ר מצוי.

לא שׁיִיף דַּאִתי למסרף בדאורייתא לא גזרינו דלמא אַתי למסרף. וְהָא ראי' דהתירו ליתן
חלת חוץ לְאַרְזֵי לְקַטְוֹ וְלֹא תִיִּישִׁינוּ.

דלמא אַתי למסרף לְאַכְוֹל בְּגִדְלוֹת אֲפִילוּ אִם נוֹתְנִין אוֹתָן חִלוֹת לְצֹרְכֵינוּ וְהִטְעַם מְשׁוּם
דבְּחוּץ לְאַרְזֵי לֹא מְשַׁכַּחַת כָּלֵל חִלָּה דאורייתא כְּעִין דְּמַחְלְקִין רִישׁ פְּרָק כָּל הַבְּשָׂר בְּחִלוֹת
חוּץ לְאַרְזֵי.

לענו גזירה לגזירה אלא דלכאורה קשה על זה. דהרי גם בתשעה באב.

חששו באורח חיים סימן תקנ"ו. דלמא אַתי למסרף.

אע"ג דלא משפחת דאורייתא: וְנִרְאֶה פִּינּוֹן דְּקָבְלוּ עֲלֵי בְּנֵי דְּאֹרֵייתָא אוֹ דְּמַעְנִית
בְּמַעְנִית מִיְחְלֵיף בִּיּוֹה"כ וְדוֹחֵק: אֲלֵא דַּאֲפִתִי יֵשׁ לְפַקְפֹּק וּלְעַרְעֵר עַל הַמַּתִּירִין הַנּוֹתְנִין
לְתִינּוֹק אֲפִילוּ הִגִּיעַ לְחִינּוֹף וּבִהִגִּיעַ לְחִינּוֹף.

לכ"ע חייב האב לחנכו ואפילו לפי מ"ש הרשב"א ביבמות דף קי"ד. די"ל דבלאו ואזרה
איכ"ל דלא שׁיִיף חינוף אלא בעשה מכל מקום שבת איכא נמי עשה.

וחייבים לחנכו ונראה דהנותרים לקטן להביא ספרים ספרי תפלה וקריאה לבית הכנסת
בזה עצמו מחנכין הקטן להיות זהיר להתפלל מתוך הסידור ולקרוא בחומש ואיכא
בהוצאה ובהובאה זו עצמה חינוף מצוה והיכא דיש חינוף למצוה בפרט מצוה דרבים
תפלה כציבור ולחינוף מצוה.

כ' התוס' בפסחים פ"ח והובא במג"א סימן שמ"ג פן בשם הרי"ף דמותר למיספי' לו
בידים נהי דהר"ן בגדרים דף ל"ו פליג. וגם לא דמי לגמרי למצוה דתוס' מ"מ בגדרבנו.

אפשר סמכו על זה אם אין גוי שכיח. אבל שלא במקום מצוה.

בנודאי אין להקל גבבתי סברות ללמד זכות על ב"י והמחמיר תבוא עליו ברכה: תשובה
קע"ד בעזה"ת פה חוסט עש"ק פ' תצא ח' אלול תרל"ד לפ"ק: כשמוע קול שופר יוחק
לחיים בספר. הרב המאוה"ג הפנפולג מוהרר אהרן ווילהיים נ"י אבדק"ק פּעֶזֶזֶנְג יע"א.

מכתבו מיום ב' פ' תצא קבלתי ובקש ממני לחוות דעתי. להשיב לו מיד.

בענין תיקון מבוי אחת בעירו שהיתה מתוקנת ע"י שראנקי"ן. עומד מאחורי המבוי והי'
לנעול על ידה את המבוי ועתה עשה הנכרי הדר שם גינה.

והשראנקי"ן עומד בתוך הגינה. ואי אפשר לנעול אלא אם פן פותחין הגינה ע"י מפתח
מאי דקי"ל באו"ח סי' שס"ד ס"ב דבעינין ראוי לנעול ואם יש שם המתקן לכוף שם
והמפתח ביד הנכרי ועל זה שאל מעלתו לפי עפר צריף לפנות משם העפר וה"נ א"כ
אפשר דהמפתח של ראוי לנעול.

ועוד אפשר שהמחיצה מבטל את המחיצה מחיצת הגן הגינה שהוא ביד גוי ובפרט בליילה
שהוא ישן אפשר דזה הוי אינו מבטל מחיצות השראנקי"ן עכ"ל בקצרה: והנה לפיענ"ד
פשוט דאין המפתח מבטל השראנקי"ן שיהא נחשב עי"ז אינו ראוי לנעול ועיין בעירובין

דף ל"ד ע"ב בנתן עירובו במגדל ואבד המפתח וכו' ואם אין מחוסר לעשות מלאכה מהני העירוב אע"ג דבעינין שיהי' ראוי לאכילה ובש"ע סי' שצ"ד סעי' ג' ובמג"א שם.

סק"ב באם מחוסר מלאכה גמורה. ועיין בפלפול המג"א שם.

ועכ"פ מבואר דכל דבר שאינו מחוסר. אלא דבר שמוטר לעשותו בשבת ויו"ט מקרי עדיין ראוי והכי נמי דנוקא אם היו הדלתות שקועים בעפר שאסור לפנות העפר.

ואין ראוי לטלטל בשבת מקרי אינו ראוי אבל חסרון פתיחת המפתח. ואפילו הי' צריך טרחה בזה.

כמ"ש שם ואפילו נאבד המפתח. וצריך לחפש אותו מקרי ראוי וה"נ הרי אפשר בלא מלאכה האסורה בשבת לנעלה ואי משום דהגוי ישן בלילה הא אמרינן בגיטין דף ע' ע"ב דישן לאו מחוסר מעשה.

וא"כ אי מטעם זה הי' נראה. דחשיב שפיר ראוי לנעול: אמנם גוף הדין של השראנקה.

שיהא מתיר למבוי ויהא חשוב כדלת. שיהא ראוי לנעול הוא היתר מפוקפק ואינו נודע מקומו ומקורו של היתר הזה וכבר פקפק על זה בס' דברי ר"ש ואינו עתה בידי ובמקום אחר כתבתי (עיין לעיל תשובה קע"ב) שתמהתי על מקצת מקומות שנוהגין מחמת דוחק שאין הגוים מניחים לעשות צוה"פ עושין שראנקה של פז אחד שאפשר לנעול בו אבל מן הארץ עד השראנקה יותר מג' טפחים ואין השראנקה גבוה עשרה ושאלתי את פי מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל מאין היתר זה.

שאין לו שום שורש. בגמרא בפוסקים וש"ע ומרן זצ"ל השיב לי ג"כ שאינו יודע שום שורש רק שאולי למדו מן מלשון הרשב"א.

המוכא בב"י סי' שס"ד (ובאמת גם משם אין שום ראי' וסמך פכחוב בתשובה הנ"ל) ולכך היתר הזה. הוא מפוקפק ואעפ"כ.

פינו שנהגו מן במקצת קהלות וחזו"ת לדעת מרן הגאון זצ"ל. שנהניס להם מנהגם.

שיהא מועיל שראנקה פעין שמועיל קורה וצ"ל הפנונה. פינו שחוסם העוברין ואין לו רשות הרבים.

וסגי בלחי או קורה וקימ"ל דקורה משום הפירא. א"כ כ"ש.

ששראנקה אע"ג שלא נעשה כקורה שתקנו חכז"ל. מ"מ מהני להפירא מפח ק"ו דאם קורה של מעלה.

הוי היפר. כ"ש קורה שיוכל להסות העוברין.

וא"כ הא דנידון דידן. שהשראנקה עומד בגינה ואין היפר כלל למבוי לא מבפנים ולא מבחוץ ועומד ברשות בפ"ע.

נראה לפענ"ד פשוט דאינו מועיל: ואפילו בלחי דמהני בשביל מחיצה קי"ל סי' שס"ג סעי' ט' וכן בסעי' י"ב דבעינין שיהי' היפר ג"כ וכיוצא בזה כ' המחצה"ש סק"ה. בלחי

הרחוק מדן הפנתל ומכ"ש בשראנקין פדלעיל ועכר"ח בונדאי השראנקי"ן שעומד דינו פרושות בפ"ע.

ואיין לו שייכות פלל למבוי. אינו יכול להתיר לטלטל במבוי.

כן נראה לפענ"ד שצריף המבוי הזאת להיות מתקן פראוי. או בצוה"פ ואם אי אפשר לפעול פזאת.

אצל שרי המקום ישתדלו אצל הגוי. להעמיד השראנקין חוץ לגינה כדי שיהא מותר מדינא.

טוב לעשות השראנקי"ן פעין דלת. דהיינו מג' לאטי"ן (וכמבואר לעיל בתשובה קע"ב) ויהי' ראוי לנעול בו פדלת ואם המבוי רחבה.

אפשר שיעשה השראנקי"ן ע"י צירים. שיהא אפשר לקנפלון זו ע"ג זו שפשיתפשט יהי' דלת אחת ארוכה ואם הגוי מקפיד על ההידור יכול לעשותה נאה ומקודר.

זהו עצתי ומעלתו נ"י יתאמץ בזה וה' יגמור בעדו. ואחתום בכרפת השנים ויהי' עמו.

ויברך אותו ויכתב ויחתם לאלתר לחיים טובים דברי ידידו הד"ש: ה"ק משה שיק מברעזאוווע תשובה קע"ה יתענג על רוב שלום. הרבני המופלג בתורה.

פבד שמו תפארתו. מו"ה אייזק ראזנבליא נ"י מכתבו קבלתי ועל אשר ביקש ממני לחוות דעתי במה שיש לו ויפוח עם הרב דמתא נ"י שבית הפנסת שבקהלתכם הוא מחוץ לעיר ולפעמים שמתקלקל העירוב בשבת והרב מתיר לטלטל בתוך העיר שהוא מוקפת חומה על סוף עירובי חצרות המונח בבית הפנסת אע"ג דאין רשאין לטלטל אם נתקלקל הצוה"פ מן הבהכנ"ס לעיר מ"מ סוף הרב נ"י על המג"א סוס"י שס"ה סקט"ו דהואיל והותרה הותרה ומעלתו כ' דע"כ פנונת המג"א להתיר רק בחצרות הסמוכות לבית שיש בו עירוב ולטלטל דרך פנתל ע"ג אבל היכא דיש הפסק פרמלית לא דאל"כ דברי המג"א סותרין אהדדי עם מ"ש בסי' שנ"ה סק"ט דהיכא דיש הפסק פרמלית לא אמרינן הואיל והותרה הותרה וכן כ' הטו"ז סי' שס"ד סק"ג וסי' שצ"ד סק"ג עכ"ל בקצרה: ולכאורה הו"א ראוי למעלתו דהרי קי"ל בסי' שצ"ד.

דבין השמשות קונה עירוב וגם קי"ל דכל דבר שהוא משום שבות לא גזרו ביה"ש במקום מצוה ומותר לטלטל ביה"ש בכרמלית לצורך עירוב וא"כ אפילו נתקלקל מע"ש יהא העירוב קונה ביה"ש שגרי אז ראוי ואפשר לעירוב להביא אצלו ושוב יהא מותר פל השבת משום הואיל והותרה הותרה.

וכן דעת הגאון בעל אבן העוזר שם. בסוסי' שס"ה ומדפליגו עלי' ופסק בש"ע סוף סי' שס"ה וכל האחרונים דלא פנותי' ע"כ כמ"ש הטו"ז בסי' שצ"ד סק"ג דלא אמרינן בזה פינון דהותר הותר אלא צריף שיהא ראוי לטלטל ממנו להם פל השבת אלא שצריף לכאור דבריו.

וממילא אין ראוי דהרי הטוש"ע סי' שפ"ו הסביר דע"י השותף נעשו פל הבתים וחצרות ומבואות פאחד וכלם נעשו טפל לבית. שמונח בו העירוב וכלם נמשכים אחריו ומסברא נראה.

דְּזָה שִׁינָה דְּוִוּקָא אַם רִשָּׁאִים לְטַלְטַל מִמְּנֹו לְהֵם אָבַל אַם אִין רִשָּׁאִי לְטַלְטַל מִמְּנֹו לְהֵם אִינֵם נַעֲשִׂים טְפָלִים לֹו וּבִתְרוּמַת הַדְּשָׁן סִי ע"ג וּפּוֹסְקִים וּש"ע סִי ש"ס סְעִי ז' כ' דְּהִיכָא דְּעוֹמֵד לְסִתּוֹר: לֹא אֶמְרִינִין הוֹאִיל וְהוֹתֵרָה הוֹתֵרָה: וּא"כ לֹא מִבְּעֵי דְּלִגְבֵי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת אַע"ג דְּאִז רִשָּׁאִי לְטַלְטַל כַּמ"ש הָאָבֶן עוֹזֵר הַנ"ל.

מ"מ לֹא שִׁינָה בֵּינֵן שְׁהוֹתֵרָה הוֹתֵר וְהָא דְּסִי ש"ע"ב וּבַמַּג"א שָׁם סַכ"ד בְּאִילָן. דְּאֶפִּילוּ בַּכַּה"ג אֶמְרִינִין הוֹתֵרָה.

צ"ל בַּמ"ש הַמַּחֲשָׁה"ק שָׁם דְּהֵתֵם עֲדִיף הוֹאִיל וּפְתַח נִשְׁאָר רַק אַרְי' רְבִיעַ עֲלֵה. וְלֹא כַּתִּי הַתּוֹס' שַׁבַּת שָׁם.

דְּגַבֵּי נִתְקַלְקַל חֲשַׁבִּינִין לִי פְּאֵלוּ נִתְקַלְקַל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת דַּא"כ גַּם קוֹדֵם קְלָקוּל יֵהָא אָסוּר וּבְאַמַּת קוֹדֵם קְלָקוּל מְהֵנִי בְּסִי ש"ס סְעִי ז'. אֶלָּא דִּישׁ לֹוּמַר דְּאֶפִּילוּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת לֹא הִתִּיר.

בֵּינֵן דְּהִי נוֹדַע דְּלַכְשִׁיבּוֹא שַׁבַּת יֶאֱסֵר לְטַלְטַל מִמְּנֹו לְהֵם מְעוּלָם לֹא נִטְפְּלוּ אַחֲרֵיו וְעַפִּי"ז מוּבָן הֵיטֵב סְבָרָא לְחַלְקָא לְמָה אַם נֶאֱכַל לְאַחַר בִּיהַש"מ: וְאֶפִּילוּ הִי יוֹדַע שְׁיִתְאַכַּל מִיַּד אַחַר בִּיהַש"מ מִפְּלִ מְקוֹם מוֹעִיל הָעִירוּב בֵּינֵן שְׁנַתְחַשֵּׁב הַבַּיִת שְׁהַנִּיחוּ שָׁם הָעִירוּב ע"י נִתְיַנַּת הָעִירוּב וְאֶפִּילוּ אַם נִתְאַכַּל הָעִירוּב.

עֲדִינֵן חֲשִׁיבוּתֵי גַבִּי. דְּכֵינֵן שְׁעָלָה שׁוּב לֹא יֵרַד וְנִשְׁאָר לֹו הַחֲשִׁיבוּת.

שְׁנַבְחַר לְנִתְיַנַּת הָעִירוּב וְנַעֲשֶׂה עֵינְקָר וְכָל הַבְּתִים וְנַחֲצָרִים וּמְבֹאוֹת נַעֲשׂוּ טְפָלִים לֹו: וְנִמְשָׁכוּ אַחֲרֵיו כָּל אוֹתוֹ שַׁבַּת מִשָּׂא"כ אַם אִינוּ רִשָּׁאִין לְטַלְטַל לֹא נִמְשָׁכוּ אַחֲרֵיו: וְכָל זֶה אַם הִי נוֹדַע שְׁלֹא יֵהָא אֶפְשָׁר לְטַלְטַל מִמְּנֹו לְהֵם וּכְגוֹן שְׁנַתְקַלְקַל צוּה"פ מַע"ש אָבַל אַם נִתְקַלְקַל בְּשַׁבַּת.

וּא"כ כְּשֶׁבָא שַׁבַּת הִי רִאוּי לְטַלְטַל מִמְּנֹו לְהֵם וְנַעֲשׂוּ כָּלֵם טְפָלִים לְבַיִת זֶה וְכָלֵם חֲבָרִים וְשׁוֹתְפִים וּכְאִישׁ אֶחָד דְּמִי וְהוּי רִשָּׁאִין לְטַלְטַל בְּחֲצָרֵיהֶם וּבְמְבֹאוֹתֵיהֶם. וְלִזְה אֶפִּילוּ אַח"כ נִתְקַלְקַל וּא"א לְטַלְטַל מִמְּנֹו לְהֵם מ"מ נְהִי שָׂאִין יְכוּלִין לְמַשׁוֹף אַחַר אוֹתוֹ בֵּית מ"מ הַחֲבָרוּתָא לֹא נִתְבַּטְּלָה אִמְנָם אֶפִּילוּ נֹאמַר שְׁמַפְּח זֶה נִתְבַּטַּל הַחֲבֹרָה וְנַעֲשׂוּ כְּרַבִּים.

הו"ל כְּדִיּוּרִין הַבָּאִים בְּשַׁבַּת וּכְאֵלוּ נַעֲשׂוּ רַבִּים בְּשַׁבַּת וְקִי"ל בְּעִירוּבֵין דְּף צ"ג ע"ב. דְּדִיּוּרִין הַבָּאִים בְּשַׁבַּת לֹא אֶסְרִי מִשׁוּם דְּהוֹתֵרָה הוֹתֵרָה.

וְהַמַּגְדֵּל עוֹז סוּף פ"ג דְּעִירוּבֵין פִּירֵשׁ כְּנֻנַת הַש"ס בְּעִירוּבֵין שָׁם מִמֶּשׁ ע"ד זֶה וְכֵינֵן שְׁהַמַּחֲצוֹת קִינִימִין שְׁפִיר אֶמְרִינִין גַּם לְדִידֵן בֵּינֵן דְּהוֹתֵר הוֹתֵר וּא"כ אִין רִאִי מִנְתְּקַלְקַל מַע"ש. שְׁהִי בִיהַש"ש אֶפְשָׁר לְטַלְטַל לְנִתְקַלְקַל בְּשַׁבַּת: וּא"כ יָפָה כ' הַמַּג"א דְּאֶמְרִינִין הוֹאִיל וְהוֹתֵרָה הוֹתֵרָה וּבְנִתְקַלְקַל בְּשַׁבַּת שְׁרִי.

וְכָל הַרְוָאָה יֵרָאָה דְּכְנֻנַת הַמַּג"א לְהִתִּיר אֶפִּילוּ בְּחֲצָרוֹת הָרְחוּקִים מִמְּנֹו וְכֵן פִּי בַּפּמ"ג. וְכֵן מוּכַח פִּירוּשׁ זֶה בַּמַּג"א מְדַבְּרִי הַמַּחֲשָׁה"ק שְׁכ' דְּהָא דְּהִקְשָׁה הַמַּג"א.

וְאִית וְכו' קָאִי בְּנִתְקַלְקַל מַע"ש וְאִי ס"ד דְּמִפְּרֵשׁ דְּהַמַּג"א מִתִּיר רַק בְּחֲצָרוֹת הָעוֹמְדִים זֶה אֶצֶל זֶה א"כ אֶפִּילוּ בְּנִתְקַלְקַל בְּשַׁבַּת הִי הַמַּג"א יְכוּל לְהִקְשׁוֹת כֵּן וְעַכְר"ח דְּבְנִתְקַלְקַל בְּשַׁבַּת כְּוָלֵם מוֹתְרִין: וְעַפִּי"ז יֵשׁ לִישָׁב דְּבָרֵי הַמַּג"א בְּסִי ש"ע"ב סַכ"ד שְׁכ' בְּאִילָן מוֹתֵר

משום הואיל והותר והקשו עליו מדברי תה"ד סי' ע"ג דהיכא דעומד להתבטל לא אמרינן הואיל והותר הותר אמנם להנ"ל נראה דשם באילן.

הי' יכול לטלטל דרך פותל ויכול להביא העירוב וה"ה דיכול לטלטל מחצר זה לאחר דרך חור או ע"ג נראוי שיהיו שותפין אלא דאנן קי"ל. כל זמן שאין פתח ד' ביניהם אין מערבין והטעם לזה אפ"ש להסביר: דבלא פתח פ"ה.

לא ניקח תשמושת' לאותו בית ונחצר לא נחשב להיות נמשך אחר הבית שמונח בו העירוב ולהיות בטפל אחריו. למיחשב לבית העירוב עיקר.

אבל אם ביהש"מ הי' שם דין פתח: וניקח תשמושת' וממילא הי' הבית שמונח בו העירוב העיקר וזה טפל וכיון שגם עתה יכולין להביא ולטלטל דרך חור או ע"ג עדיין נשאר העירוב וכמו שהסברתי.

בנאכל בין השמשות או בנתנו למגדל. בסי' שצ"ד פ"ג דיכול לטלטל מזה לזה.

וגם הי' לו חשיבות ביהש"מ שראוי לאכול שם בבית העיקר מועיל אפילו בלא סכרא הואיל והותר הותר ואע"ג דבסי' שע"ד אסור לטלטל: לדעת הרמב"ם שם בסעי' א' דרך חור או ע"ג פותל. ה"מ לא עירוב אדעתא דהכי לטלטל דרך חור פ"ג דהי' פתח ממש אבל באילן שנודע שבשבת אי אפ"ש להוציא דרך אילן.

עכר"ח עירובו הי' ע"י טלטול חור או על גבו. ולכך שרי אע"ג שהי' יודע שיתקלקל ולא דמי לדין של תה"ד הנ"ל ונשפיר מותר לכל השבת: ומה דקשיא לי' למעלתו מסי' שנ"ה ס"קט.

לא קשה מידי. דשם כל הרוצה במקור הדברים.

שמונח העתיק המג"א את הדברים דהיינו מדברי המ"מ כפ"ג מעירובין. יראה דשם פ"ג: רק לענין לטלטל מזה לזו.

ואע"ג פי' עדיין לא נתפרדו ועומדים סמוכות. מ"מ פ"ג דעומדים לנוד ולהתפרד כפרודים דמי.

אבל באותה ספינה עצמה. אפילו הוא של רבים ומונח עירובה בספינה האחרת מהני ואמרינן פ"ג שהותרה הותר.

כך מבואר מדברי המגיד משנה ואע"ג שדברי התוס'. שכ' ג"כ כעין זה הם סתומים מ"מ הרי המג"א חיבר וכתב זה בשם תוס' וה"מ א"מ א"כ צירף שניהם יחד ואחד מגלה על חברו.

ואין פ"ג סתירה אמנם גם ה"א. דאם נתפרדו דלא מהני עירוב יש לפרש על ב' אופנים. או דאם נפרדו לא מועיל עירוב. ולא שייך פ"ג דהותר הותר.

כמו דאמרינן בעירובין דף י"ז ופסקו בש"ע סי' רס"ה סעי' ז' פ"ג דהמחיצות נסתלקו. לא אמרינן פ"ג שהותר הותר ה"נ היכא דנתפרדו ממש: לא אמרינן פ"ג שהותר הותר: או די"ל.

דגם בנתפרדו. עדיין שינה הואיל והותר הותר ומצד הדין מועיל העירוב.

אלא משום גזירה אולי יטלטל מן הפרמלי לספינה משום זה אסור אם נפרדו ולכך גם אם עומד להפרד. ג"כ גזרינו וכולה חזא גזירה הוא ונראה דיש נפ"מ דאם נימא בפירושים או בעומדים להפרד לא מועיל פלל העירוב א"כ אם חזרו ונתקשרו בשבת הוי רבותא דמועיל דחוזר להיתרו אבל אם נימא.

דמצד הדין גם לאחר שנתפרדו. מועיל העירוב.

הואיל והותר הותר אלא משום גזירה אין מטלטלין א"כ פשיטא אם חזרו ונתקשרו אפילו בשבת דחוזרין להתירן: ועפי"ז יש לישוב קושית המג"א בסי' שנ"ה ס"קט. ובריש סי' שע"ד.

על הרא"ש בפ"ק דעירובין וכ"כ התוס' בעצמם בעירובין דף י"ז. דנפקו מיירי אפילו בע"ש וקרא"ש מסיים.

דאי בשבת: הא אמרינו הואיל והותרה הותר והמג"א הקשה. מדברי התוס' בשבת דף ק"א שכ' דהקא שאני הואיל וכרמלית מפסקת.

אמנם להנ"ל גם הרא"ש מודה דמאי דתניא נפקו נאסרו מיירי אפילו נפקו בשבת אסור הואיל וכרמלית מפסקת אלא דס"ל דהטעם משום גזירה. וא"כ היכא דחזרו ונתקשרו בשבת פשיטא דשרי: ומאי קמ"ל.

פינו דהשתא א"א שייבוא לידי טלטול. פשיטא דשרי ובפרט שלשון הברייתא משמע שגם בשוגג ובאונס אם נתקשר איכא רבותא דמהני.

וקשה מאי רבותא דלא קנסי'. פשיטא דלא קנסי' אונס אטו מזיד אלא נודאי דקאי גם על נפסקה בחול ואיכא רבותא דמהני זהו נראה לפענ"ד פוננת הרא"ש נכון וכן מדוניק בלשון הרא"ש דקאמר דמיירי אפילו בנפקו בחול ולא נקט דמיירי דווקא בנפקו בחול מבואר דקאי על הסיפא דחוזר ונתקשר מיירי נמי אפילו בנפקו בחול דאל"כ פשיטא.

פינו דהותרה הותר. ורק משום גזירה.

ובנתקשר ליכא גזירה: ועכ"פ בנודאי המג"א מתיר בנתקלקל צוה"פ בשבת לכל התצרות אפילו התצרות. אשר בצד השני אע"ג דכרמלית מפסקת מ"מ נהי דדרדו פרמלית אסור אבל בתצרותיהם מותר מטעם הנ"ל אמנם בדברי הטו"ז אינו מבואר דאיכ"ל.

דגם הוא סובר פן ומ"ש בסי' שס"ו סק"ג וסי' שצ"ד סק"ג מיירי בנתקלקל מע"ש ולאפוקי מדעת אבן העוזר אבל באמת דבריו נוטים יותר. דפליג על המג"א וכן כ' הפמ"ג ואפי"ה לדינא יפה פסק הרב נ"י כהמג"א שפן הביאו האחרונים וכן מסתבר.

וכן פסק בהדיא בנוב"י מהדו"ת חאו"ח סי' מ' והיינו בנתקלקל בשבת אמרינו הואיל והותר הותר אבל בנתקלקל מע"ש. לא קי"ל כסברת אהעו"ז: מטעם הנ"ל אמנם פל זה אם הי' הצוהפ"ת חזק מע"ש וראוי לעמוד אבל אם הי' עומד לסתור.

כָּבֵד הַבְּאֵתִי דְבָרֵי הַתְּהִי"ד סִי' ע"ג וּכ"פ בִּשְׁמֵי שִׁי' שִׁס"ה סֵעִי ז' דְּלֹא אֶמְרִינִין בְּכַה"ג
הוֹאִיל וְהוֹמֵר הוֹמֵר. וְאִסוּר לְטַלְטֵל וְהַנּוֹב"י שְׁמֵי לֹא הִחְלִיט הַדְּבָר וְלֹא אֲדַע לְמָה לֹא הִבִּיא
דְּבָרֵי הַתְּהִי"ד הַנְּ"ל: וְלִכְאוּרָה נ"ל לְהִבִּיא רֵאִי בְּרוּרָה נֶגֶד הַטו"ז אֶפְיִלוּ אִי הַטו"ז פְּלִיג
עַל דֵּינוּ שֶׁל מַג"א.

מִדַּעַת הַרְמַב"ם דְּפָסֵק בִּפ"ג מְעִירוּבִין וְהוּבָא נְמִי בִּשְׁמֵי שִׁי' שִׁע"ד בְּנִסְתָּם הִפְתַּח אֶמְרִינִין
דְּאִסוּר לְטַלְטֵל מְזָה לְזָה אֶפְיִלוּ דְרַךְ חוּר. או ע"ג פְּנֹתֵל.

וּאִפִּי"ה מוֹמֵר לְטַלְטֵל בְּחִצְרוֹת בְּפָנֵי עֲצָמָם. אַע"ג דְּהַעֲרִיב מְנוּחַ בְּשָׁנֵי וּא"א לְהִבִּיא
הַעֲרִיב אֶצְלוּ.

וּאִפִּי"ה אֶמְרִינִין הוֹאִיל וְהוֹתֵרָה הוֹתֵרָה. וְאִין לְחַלֵּק דְּהִכָּא הַפְּרָמְלִית מִפְּסֻקַּת דְּהַרְוֹאָה
בִּאהֲעוּ"ז סוֹסִי' שְׁס"ה.

יִרְאֶה דְּשְׁבוֹת הָאוּסֵר לְטַלְטֵל מִחֲמַת אִסוּר הַעֲרִיב חֲמִיר מְשֻׁבוֹת דְּכַרְמְלִית עֵי"ש. א"כ
ה"ה או כ"ש בְּנִתְקַלְקַל הַעֲרִיב צוּה"פ בְּשֻׁבַת בְּהָא סְלִקִּינִין דְּלִדְיָנָא שְׁפִיר קִי"ל כַּהֲמַג"א
וְיָפָה פָּסֵק הָרַב נ"י: וְהִנֵּה עִפ"י מ"ש לְמַעְלָה דְּטַעַם הַשְׁיִתוּף הוּא דְּכָל הַבְּתִים
וְחִצְרוֹת נִעְשָׂה טְפִלִים לְבֵית שְׁהַנִּיחוּ בּו הַעֲרִיב יֵשׁ לוֹמֵר דְּהִינּוּ דְּקָבְעוּ הַשְׁדָּמוּנִים לְהַנִּיחַ
הַעֲרִיב בְּבִיהַכ"נ.

אַע"ג שְׁפָקְפוּ עַל זֶה בְּב"י בְּסִי' שִׁס"ו. מְשׁוּם דְּרֵאִי דְּשָׂאָר בְּתִים יִהְיוּ טְפִלִים לְבִיהַכְּנ"ס
וְלֹא שְׁיָהָא הַבְּהַכְּנ"ס נְמִשְׁףְּ אַחַר שְׂאָר בְּתִים.

וְעוֹד מִטַּעַם אַחַר דְּנִרְאֶה כְּמוֹ אִם מִקְפִּיד עַל הַפֶּת. וְאִינוּ נוֹתֵן מְמַנּוּ לְאַחֲרִים.

לֹא מְהַנִּי הַעֲרִיב. כְּמוֹ דְּקִי"ל בְּסִי' שִׁס"ו סֵעִי ה' וְה"נ אִם מִקְפִּיד עַל הַבֵּית וְאִינוּ מְנִיחַ
לְשֹׁמֵשׁ בּוּ בְּנֵי קַהֲלָתוֹ לֹא מְהַנִּי וְאִיךָ יִנְיָחוּ הַעֲרִיב בְּבֵית דְּעֻלְמָא.

דְּמִסְתָּמָא מִקְפִּידִין וְאִין מְנִיחִין לְשֹׁמֵשׁ בְּבֵיתָם. הָאַחֲרִים וְלִכְךָ קָבְעוּ לְהַנִּיחוּ בְּבִיהַכְּנ"ס
דְּהוּא מְקוּם שְׁיִמוּשׁ לְכָלָם.

כֵּן נִרְאֶה לְפַעַנ"ד נְכוּן. וְאַחֲתוּם בְּבִרְכָה יְדִידוֹ הַדו"ש: הַק' מְשָׁה שְׁיָק מְבָרְעֵזְאוּנָע: תְּשׁוּבָה
קַע"ו הַחַיִּים וְהַשְּׁלוּם וְכָל טוֹב לְהָרַב הַמְּוִפְלָג הַמְּאוּה"ג מו"ה מְשָׁה פְּאַלְלָאק סְג"ל
אַבְדִּק"ק בְּאַנְיָהָד בְּקַהֲל הַיִּרְאִים יַע"א: מְכַתְּבוּ קַבְלָתִי בְּשְׁבוּעַ הַעֲבָר וְאִם אֲמַנֵּם קֹשָׁה
עָלִי.

מִצַּד רַפְיּוֹן רֵאִית עֵינֵי אִפִּי"ה חֲשָׁתִי לְהַשִּׁיב עַל שְׂאֵלְתוֹ אֲשֶׁר שְׂאֵל מְמַנֵּי ע"ד עֲרִיבֵי
חִצְרוֹת שְׂאֲחָרֵי שְׁנַחְלִקוּ לְב' כְּתוּת וְלָהֶם ב' בְּתִי כְּנִסְיוֹת אִיךָ יִהְיוּ נוֹהֲגִין עִתָּה בְּעֲרִיבֵי
חִצְרוֹת שְׁהַדְיָין דְּשָׁם אָמַר: שְׂאֵם לֹא יִנְיָחוּ עֲרִיבֵם בְּבִיהַכְּנ"ס הַגְּדוּלָה.

אִין עֲרִיבֵם עֲרִיב וּמַעְלָתוֹ לֹא חָשׁ לְדַבְּרֵיו. מִצַּד ב' טַעְמִים הֵא' שְׁהַקְיָמְחָא דְּפִסְחָא שְׁלֵהֵן
וְגַם הַמְּצוּת אִינֵם בְּחִזְקַת מְשׁוּמֵר כְּרֵאִי דְּאִין רֵאִי לְבַר יִשְׂרָאֵל לְאַכּוֹל מְמַנּוּ וּמְמִילָא אִין
עֲרִיבֵם עֲרִיב.

הב' מצד שֶהפכת ההוא חיללו הבית הפְּנִיסָת היִשְׁנָה וְעִשׂוּ מִמְּנָה קֶאֱהָר (טעמפעל) שִׁיְהֵל שְׁאָסוּר לִילָף לְבֵן יִשְׂרָאֵל לְשֵׁם מִצַּד הַדִּין וְגַם מִצַּד תּוֹרַת נֹדָר שְׁקִבְלוּ עַל עֲצָמָם. לְאֶסְרָר עֲלֵיהֶם עכ"ל בְּקֶצֶרָה.

וְהִנֵּה גוֹף הַדִּין כְּבָר הֶאֱרִיף בְּזֶה הַחכ"צ סי' קי"ב שכ' שְׁאָסוּר לְהַנִּיחַ עִירוֹב בְּכָל בַּהֲכַנ"ס וּבִיהַכְנ"ס בְּפָנָי עֲצָמוֹ. וְשִׁישׁ בְּזֶה מִשׁוֹם בְּרַכָּה לְבִטְלָה.

וְגַם שְׁאִין עִירוֹבָם עִירוֹב. וְאֶסְרִים לְהוֹצִיא וּלְהַכְנִיס וּכְאֵלוֹ לֹא עָרְבוּ בְּשׁוֹתְפוֹת פְּלָל כְּדֹאִתָּא בְּעִירוֹבֵין דָּף נ"ט וּפְסָקוֹ כֵּן בַּש"ע סי' שס"ו דְּהַחֹלֵק עִירוֹבוֹ אִין עִירוֹבוֹ עִירוֹב עִי"ש.

וּמִשׁוֹם זֶה אִין בְּדִבְרֵי הַדִּין שׁוֹם מִמֶּשׁ. דְּאֶפְיָלוֹ אִם יִנְיָחוּ הָעִירוֹב בְּבֵית הַפְּנִיסָת שְׁלֵהֶם.

ג"כ אִינוֹ מוֹעִיל. לְפִי דְבְרֵי הַחכ"צ אֲמַנָּם גוֹף הַדִּין שֶׁל הַחכ"צ יֵשׁ לְדוֹן עֲלֵיו חֲדָא הָרִי כ' הַב"י בְּשֵׁם ר' יְהוֹנָתָן דְּהָא דְּהַחֹלֵק עִירוֹבוֹ אִין עִירוֹבוֹ עִירוֹב.

הִינֵנוּ בְּאִם אִינָם רוֹצִים: שְׁיַעֲרַב חֵלֶק אֶחָד בְּחִבְרוֹ מִזֶּה נִרְאָה שְׁאִם אִין מִקְפִּידִין בְּזֶה עִירוֹבָם עִירוֹב וְא"כ בְּמִקוֹם שְׁיִישׁ ב' בְּתֵי פְּנִיסוֹת וְכָל אֶחָד מִנֵּיהֶם עִירוֹבוֹ וְאִין הָאֲחַת מִקְפִּדָת עַל חִבְרָתָהּ שְׁפָל בַּהֲכַנ"ס מְזַפִּים עִירוֹבָם.

לְכָל בְּנֵי הָעִיר הָעִירוֹב וְנֹדָאי מוֹעִיל. אֶלָּא שְׁהַשְׁנִי עוֹשֶׂה בְּרַכָּה לְבִטְלָה: אֲמַנָּם מִדְּבְרֵי הַב"י נִרְאָה.

דְּפָלִיג עַל זֶה וְס"ל דְּבְכָל עֲנִין הַחֹלֵק עִירוֹבוֹ אִין עִירוֹבוֹ עִירוֹב וּמִבְּנֹאָר בְּחַכְמָם צְבִי דְּאֶפְיָלוֹ בְּמִזְכָּה לְכָל בְּנֵי הָעִיר וְצוֹנָח עַל הַמְּנַהֵג. שְׁנַהֲגוּ בְּהַאֲמָבוּרָג.

לְעָרַב בְּכָל בִּיהַכְנ"ס וּבִיהַכְנ"ס בַּפ"ע אִיבְרָא דְּלַפְעַנ"ד הַמְּנַהֵג הוּא מְנֹסֵד עַפ"י הַדִּין. שְׁהָרִי הַב"י וְהַרְמ"א הִבִּיאוּ בְּסִי' שַׁס"ו סַע"י ג' דְּהַמְּנַהֵג בּוֹזֵה"ז לְהַנִּיחַ הָעִירוֹב בְּבֵית הַפְּנִיסָת וְרַפִּים דְּחָקוּ בְּזֶה הַב"י וְהַד"מ: אֲמַנָּם בְּאֶבֶן הָעוֹזָר שֶׁם הֶאֱרִיף וּבִיָּאָר שְׁמִצַּד הַדִּין אִינוֹ מְחַוֵּיבִים.

לְהַנִּיחַ אֶת הָעִירוֹב בְּבִיהַכְנ"ס דּוֹנָקָא וְאִם הִנְיָחוּ בְּבֵית אַחַר אֶת הָעִירוֹב: וְהַשְׁתַּוּף הַמְּבֹאוֹת נִהֵי דְאִין בִּיהַכְנ"ס אוֹסֵר עֲלֵיהֶן מִשׁוֹם שְׁאִינוֹ בֵּית דִּירָה אֶבֶל מְפָל מְקוֹם אֶסְוֹר לְהוֹצִיא וּלְהַכְנִיס מִבְּתֵיהֶם לְבִיהַכְנ"ס דְּשֵׁם אֶלָּא א"כ הִנְיָחוּ הָעִירוֹב שֶׁם בְּבִיהַכְנ"ס וְהַבֵּית שְׁמַנִּיחִין בּוֹ אֶת הָעִירוֹב אִין מְחַוֵּיב לִיתָן חֵלֶק בְּעִירוֹב וְאִפִּי"ה הִנֵּי כְּמַעֲרַב עֲמָהֶם.

וְשִׁפִּיר יְכוֹלִין לְהוֹצִיא מִהַבִּיהַכְנ"ס לְחֻצְרוֹת וּמְבֹאוֹת ע"י עִירוֹב זֶה. יַעוּי"ש שְׁהֶאֱרִיף מְאוֹד: וְא"כ לְפִי דְבְרֵי אִם יֵשׁ בְּתֵי פְּנִיסוֹת מְרַנְפִּים בְּעִיר אַחַת.

מֵה יוֹעִיל עִירוֹב בִּיהַכְנ"ס זֶה לְשִׁאָר בְּתֵי פְּנִיסוֹת הָרִי גִשְׁאָר הָאִסוּר בְּשִׁאָר בְּתֵי פְּנִיסוֹת לְהוֹצִיא מֵהֶם וּלְהַכְנִיס בָּהֶם וְהַרְבּ אֶבֶן הָעוֹזָר אֲתָא עֲלָה מִשׁוֹם דִּישׁ גַּם לְבְנֵי הַפְּפָרִים וְאֲנָשִׁים שְׁמַחֲוִץ לְעִיר חֵלֶק בְּבִיהַכְנ"ס וּבְכַרְף בְּלֹא"ה יֵשׁ לְחוּשׁ דְּהָרִי קי"ל בְּאו"ח סי' קנ"ג דְּבַהֲכַנ"ס שֶׁל פְּרָפִים אִינָה נִמְכָּרַת דִּישׁ לְכוֹלֵי עֲלָמָא חֵלֶק בָּהּ וְא"כ נִרְאָה דְּהַמְּנַהֵג שְׁצָנוּחַ עֲלָה הַחכ"צ בְּהַאֲמָבוּרָג הוּא נְכוּן וּמִיָּסֵד עַפ"י דִּין תּוֹרָה: וְגַם מ"ש הַחכ"צ דְּבַכָּה"ג מְלַבֵּד דְּהוּי בְּרַכָּה לְבִטְלָה אֶלָּא דְּגַם לֹא יוֹעִיל הָעִירוֹב וְאֶסְוֹר לְטַלְטֵל וְכָל אֶחָד אוֹסֵר עַל חִבְרוֹ נִרְאָה לְפִי הַנְּ"ל דְּלִיתָא.

דְּהָרֵי בְּעִירוּבֵינּוּ דָּף מ"ט אָמַר שְׁמוּאֵל הַחֹזֵק עִירוּבוֹ אֵינוֹ עִירוּב מְטַעַם דְּמַקְפִּידִין וּבְגִי אָדָם כְּנִ"ל אֵינָם מַקְפִּידִין וּמֵאֵי ס"ד דְּגַם בְּכַה"ג אֵינוֹ מוֹעִיל א"כ מֵאֵי פְּרִיָּה שְׁמוּאֵל מֵאֵי קמ"ל הָרֵי טוֹבָא קמ"ל דְּאֶפְיָלוּ בְּזִנְיָה הָעִירוּב אֵינוֹ מוֹעִיל וְאֵין שְׂיָיָה לֹאמַר דְּעִירוּב הַב' מְבַטֵּל הָרֵאשׁוֹן דְּהָרֵי אֲמַרְיָנִין בְּכַתְּנֻבוֹת דָּף מ"ד בְּשָׁנֵי הַחַיִּים שְׁטָרוֹת הַיּוֹצֵאִין בְּיוֹם אֶחָד דָּאָם הוֹסִיף בְּשָׁנֵי אֵינוֹ מְבַטֵּל אֶת הָרֵאשׁוֹן וּשְׂנֵיָהֶם כְּדָקָאֵי קָאֵי וְה"נ הָרֵי הוֹסִיף הָעִירוּב הַשְּׁנֵי לְהַתִּיר הַטְּלָטוּל מִבֵּיהֶכְנ"ס הַשְּׁנֵי וְאֵין הָאֶחָד מְבַטֵּל אֶת תְּבָרוֹ.

וְתוֹ אֲמַרְיָנִין בְּתַרּוּמוֹת פ"ג מְשָׁנָה ג' הַשְּׁנוֹתָפִין שְׁתַּרְמוּ זֶה אַחַר זֶה. אֵין הַשְּׁנֵי מְבַטֵּל אֶת הָרֵאשׁוֹן וְא"כ ה"נ אֵין הַשְּׁנֵי מְבַטֵּל אֶת הָרֵאשׁוֹן.

וְא"כ נִרְאֶה הַמְּנַהֵג שְׂבִיחָא מְבוּרְגָא שְׂצָנוּחַ עָלָיו הַחַכ"צ הוּא נָכוֹן. וְאֶפְשָׁר דְּמַכְּל מְקוּם לְעַנְיָן בְּרָכָה אֵין לְבָרָה עַל הַשְּׁנֵי שְׂהָרֵי הָאָבוֹן הָעוֹזֵר פְּתַב לְדַעַת רַש"י וְסִיּוּעָתוֹ מַה שְׁפָתַב.

אָבֵל הַתּוֹסֵף וְסִיּוּעָתָם פְּלִיגוּ א"כ לְעַנְיָן בְּרָכָה אֵיכָא לְמִימַר כַּהֲחַכ"צ דְּאֵין לְבָרָה דְּאֵיכָא סָפֵק לֹא תִּשָּׂא כָּל זֶה נ"ל בְּנִידוֹן הַחַכ"צ וְעַתָּה נְבוֹא לְנִידוֹן דְּמַעְלָתוֹ דְּמַעְלָתוֹ כ' דְּאֵין מוֹעִיל הָעִירוּב.

שֶׁל הַקְּאָהֳרָה שְׂיָהֵל לְהַפְּשָׁרִים מִשׁוּם דְּאָסוּר לָהֶם לִילָף לְשֵׁם וְאֵי אֶפְשָׁר לֹאמַר שֶׁהוּא מְקוּם דִּירְתָם. אוֹ מְדִינָא אוֹ מִשׁוּם נָדָר.

וְאֵי מִשׁוּם הָא לֹא אֵרִי. הָרֵי קִיּוּמ"ל דְּמַעְרְבִין לְנִזְרִי בִּינֵין וְלִישְׂרָאֵל בְּתַרּוּמָה דֹּאע"ג דְּלֹא חִזִּי לְדִידְהוּ חִזִּי לְאֲחֵרִינָא וּבְנָדָר אֶפְשָׁר לְמַתְשַׁל עֲלֵי וְא"כ מִשׁוּם אֶפְשָׁר לְמַתְשַׁל עָלָה מִשׁוּם נָדָר אֵיכ"ל דְּמוֹעִיל וְאֵי מִשׁוּם אִסוּר מְדִינָא.

כְּפָר פְּתַבְתִּי וּבִירְרַתִּי דְּהָא דְּאָסוּר לִילָף שֶׁם הֵינְנוּ לְהַתְּפַלֵּל אוֹ בְּשַׁעַת תְּפִלָּתָם. מִשׁוּם דְּנִטְפַל לְעוֹבְרֵי עֲבִירָה אָבֵל לִילָף לְאוֹתוֹ בֵּית.

כְּדֵי לְהַבִּיא אֶת הָעִירוּב. אוֹ כְּדֵי לְעַשׂוֹתוֹ קַפְנִדְרָא אֵין בְּזָה אִסוּר א"כ שְׁפִיר יְכוּלִין לְהַבִּיא אֶת הָעִירוּב לָהֶם וְלֹא דְּמִי לָהֶם דְּכַתְּב הַפּמ"ג סוּסִי שוּס"ו אֲמָנָם מְצַד חֲשֵׁשׁ הָרֵאשׁוֹן.

וּמְצַד שְׂאֵינָם שׁוּמְרִים אֶת הַקְּמָחָא דְּפִסְחָא אֶף שְׂיָשׁ לְחוּשׁ הָרֵי אֵינוֹ אֵלָא סָפֵק (וְאֶפְשָׁר דְּהוּי כְּעֵין ס"ס סָפֵק אִם אֵית בִּי חִיּוּמִין וְסָפֵק שְׂמָא פְּאָבוֹן הָעוֹזֵר אֵלִיכָא דְּרַש"י לְעִיל.) וְאֶפְתִּי אֵיכָא חֲשֵׁשׁ בְּרָכָה לְבַטְלָה וְתוֹ דְּנִרְאֶה דְּלֹא גָרַע מְקַמַּח הַנְּמַכָּר בְּשׁוּק: דְּבַשַׁעַת הַדְּחָק יוֹצֵאִין בָּהּ כְּדֵי אֵתָא בְּאו"ח סִי תנ"ג סַעִי ד'.

מְכָל מְקוּם מִיָּדֵי סְפִיקָא לֹא נָפְקָא וְלִכְּךָ נִרְאֶה דְּבְנִידוֹן שְׁלוֹ דְּלַדְעַת הַחַכ"צ אֵינוֹ מוֹעִיל וְאָסוּר לְטַלְטֵל לְכָל הַמְּבוֹאוֹת מְכָל מְקוּם לְפִי מ"ש לְעִיל מוֹעִיל הָעִירוּב. שֶׁל הַבֵּהכְנ"ס לְהַתִּיר בְּטַלְטוּל אָבֵל מ"מ אֵין לְבָרָה.

אֵלָא לְהַנִּיחַ הָעִירוּב בְּלֹא בְּרָכָה. וְהַנְּרָאָה לְפִי ענ"ד פְּתַבְתִּי: תְּשׁוּבָה קַע"ז וְעַל דְּבַר שְׂאֵלְתוֹ אֶשְׁר בִּיקָשׁ מִמֶּנִּי לְחוֹת דַּעַתִּי בְּעַנְיָן בֵּית הַחַיִּים אִם טוֹב יוֹתֵר לְיַקַּח מְקוּם מִיּוֹחַד לְכַת יְרָאֵי ה' בַּפ"ע אוֹ שְׂיָשְׁתְּדֵלוּ לִיחַד לָהֶם מְקוּם בַּפ"ע בְּבֵית הַחַיִּים הַיְשָׁנָה שְׂנַקְבְּרוּ בּוֹ צְדִיקִים וְאֲבוֹתֵיהֶם.

הנה בַּנוֹדָאֵי יֵשׁ מַעֲלָה גְדוֹלָה לְקַיִּים וּלְהַעֲמִיד בֵּית קֶבֶר אַבּוֹתָיו וּבְנֵי חַמֵּי' קֹאֲפִיטֵל ב' נֶאֱמַר
שְׂאֵמֵר לְמַלְךְ אֵיף לֹא יֵהִי פְּנֵי רַעִים. וְעִירֵי וּבֵית קֶבְרוֹת אַבּוֹתַי חֲרָבִים וְכו'.

וְאִם יִסְתַּלְקוּ כַּת הַיְרָאִים מִן הַבַּיִת הַחַיִּים וְתִשָּׂאֵר בְּיַד הַחַדְשִׁים וְיַעֲשׂוּ שָׁם מַה שְׁלַבְּם
חֲפֵץ פְּאֵלוֹ קֶבְרוֹת אַבּוֹתָם חֲרָב. וְלֹא נִיחָא לְהוּ לְהַצְדִּיקִים שְׂיַעֲשׂוּ שָׁם כְּמוֹ שְׂעוֹשִׁים
הַחַדְשִׁים.

וְגַם אִם יִסְתַּלְקוּ מֵהֶם. וְיִשָּׂאֵר בְּיַד פְּרִיצֵי עַמִּינוּ.

הַנִּי פְּאֵלוֹ מְחֵלוֹ לְהֶם. בֵּית קֶבְרוֹת אַבּוֹתֵיהֶ' וְאֶמְרִינוּ בְּכָבָא בְּתָרָא.

פְּרָק יֵשׁ נוֹחֲלִין. דְּלֹא נִיחָא לְצַדִּיק לְהִיּוֹת נֶקֶבֶר.

בְּקֶבֶר שְׂאֵינוֹ שְׁלוֹ. וְאִף אִם בְּחוֹזֵר בִּיּוֹבֵל אֶמְרִינוּ שָׁם דָּאִין נֶכּוֹן שְׂיֵהֵא הַצְדִּיק קְבוּר בְּקֶבֶר
שְׂאֵינוֹ שְׁלוֹ וְהֶכָּא אִם יִמְחֵלוֹ אַע"ג דָּאִין יֵאוּשׁ לְקַרְקַע.

הָא מְחִילָה מוֹעֵלֵת וְעוֹד דְּאֶפִּילוֹ לְפָנּוֹת הַמַּת מְקַבְּרוֹ מְנוֹתָר. מְשׁוּם דְּנִיחָא לִי לְאָדָם לְהִיּוֹת
קְבוּר בְּקֶבְרֵי אַבּוֹתָיו כְּדֹאֵי תָא בִּיּוֹ"ד בְּסִי' ש"ס"ג.

דְּנוֹחַ לֹא לְאָדָם לְקַבּוֹר בְּבֵית קֶבְרֵי אַבּוֹתָיו וְיַעֲנִין שָׁם בְּב"י וּמְסַתְּמָא כְּשֵׁם שְׁנוֹחַ לֹא לְהִיּוֹת
קְבוּר אֶצֶל אַבּוֹתָיו: וְנוֹדָאֵי דְכֹן נְמִי נִיחָא לְאַבּוֹתָיו שְׂיִקְבְּרוּ זְרַעוֹ אֶצֶלוֹ וְזֶה לְאוֹת לְאַמַּת
תַּחֲנִית הַמַּתִּים שְׂיַעֲמְדוּ עִם כָּל הַשְּׂיִכִּים לְהֶם: וְלִכְּךָ אִם אֶפְשָׁר לְהַשְׁתַּדֵּל שְׂיִבְטִיחוּ בְּכַתֵּב
הַמוֹעֵל וּמְקַנְיִים שְׂאֵינָם רִשְׁאִין לְשִׁנוֹת שׁוּם דְּכָר.

עַד עוֹלָם שְׂתֵהֵא הַכֹּל עַפ"י דִּין הַשׁוֹ"ע שְׁלֹא יֵהֵא חֲשָׁשׁ. שְׂיִקְבְּרוּ צַדִּיק אֶצֶל רַשָּׁע אִז
וְנוֹדָאֵי טוֹב וְיִפָּה לְדַעֲתֵי לְהַשְׁתַּדֵּל בְּזֶה.

לְהִיּוֹת לְהֶם מְקוֹם בְּבִיה"ק הַיְשָׁנָה. מְקוֹם קֶבְרוֹת אַבּוֹתֵיהֶם אֶמְנָם דְּרַכֵּי הַחַדְשִׁים.

בְּהַרְבֵּה קַהֲלוֹת שְׁכַל הַפְּתִיב' וְהַקְּיוּמִים וּמְחַנְזָקִים. לֹא מְהַנִּי וְלֹא סָגִי לְהוּ וּמְתַגְבְּרִים בְּיַד
רְמָה.

לְעֵשׂוֹת בְּשִׁרְרוֹת לָבָם. כָּל מַה שְׁלַבְּם חֲפֵץ.

לְזֶה בַּנוֹדָאֵי טוֹב יוֹתֵר לְהַשְׁתַּדֵּל לְקַנּוֹת מְקוֹם בַּפ"ע וּבַנוֹדָאֵי שְׂאֵם יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂיִמְשָׁכוּ
בְּנִיחָם אַחֲרֵיהֶם הַיְיָנוֹ אַחֲרֵי הַחַדְשִׁים וְדָאֵי נִיחָא לְהַצְדִּיקִים שְׂשׁוֹכְבִים שָׁם שְׁלֹא יִשָּׂאֵרוּ
בְּנִיחָם אַחֲרֵיהֶם.

בְּמְקוֹם שְׂיֵשׁ לְחוּשׁ לְאַמְשׁוּכֵי וּלְקַלְקוּלָא וְאֵל תִּקְרַב אֶל פְּתַח בֵּיתָה כְּתִיב בְּמִינוֹת וַא"כ
בְּנִיחָן שְׂאֵלְתוּ. אֲנִי מִבְּחוּץ.

וְאַתֶּם מַעֲלָתוֹ נ"י וְשָׂאֵר יְחִידֵי סְגוּלָה הַמַּתִּיקוּ סוּד לְהַתְּבוּנָן הַיְטֵב. עַל מַה יֵשׁ לְחוּשׁ
לְהַדְּבָרִים הַנְּ"ל אוֹ שְׂאִין לְחוּשׁ וְה' יֵהִי עִמָּכֶם.

שְׁלֹא תֵצֵא תַקְלָה מִתַּחַת יְדָכֶם. וְחֲפֵץ ה' בְּיַדְכֶם יִצְלִיחַ.

וְאַתֶּם אִישִׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲזָקוּ וְאַמְצוּ. לְעַמּוֹד בְּפָרִץ לְהַקִּים וּלְהַרִים קֶרֶן הַתּוֹרָה וְהַיְרָאָה.

וה' יגמור בְּעַדְכֶם לְטוֹבָה. דְּבָרֵי הַחֹתֶם בְּבִרְכָה הַמְשֻׁלְשֶׁת: הַק' מִשָּׁה שִׁיק
מְבַרְעֵנָא וְנִעְתָּשׁוּבָה קַע"ח בַּעֲזַה"י עַש"ק פ' בְּמִדְבָר תַּרְל"ד פָּה חוּסֵט יַע"א: הַחֲזִים
וְהַשְּׁלוֹם.

וְכָל טוֹב לְכַבּוֹד הָרַב הַמְּאוּהָ"ג הַמְּנוֹפֶלֶג. מוּה' מִשָּׁה פְּאַלְלָאָק סַג"ל.

אַבְדִּיק"ק בְּאַנִיָּהָד יַע"א: מְכַתְּבוֹ קַבְלָתִי וְאִם אֲמַנֵּם אֵין אֲנִי אוֹמֵר קַבְלוּ דַעְתִּי וְהַבּוֹחֵר
בְּחֶסֶד וְאֵין דְּרָפִי לְהַשִּׁיב. לַעֲשׂוֹת סַגְוֹרִיאַ לְדְבָרֵי בְּכָל זֶה הֵיִוֹת פְּתַב מַעְלָתוֹ בְּתִמְהָה.
שְׁפַמְדֻנְמָה לוֹ שְׁהַסוּפֵר טַעָה. לְכָף אֲמַרְתִּי.

לְשַׁנּוֹת הַדְּבָרִים בְּקַצְרָה הִנֵּה כְּבָר הַאֲרַכְתִּי בַתְּשׁוּבָה הַקּוֹדֶמֶת. וְהַבְּאֵתִי דְבָרֵי הַחֲכ"צ בְּסִי'
קו"ב וּלְפִי דְבָרָיו.

א"א לְטַלְטֵל בְּעִיר שְׁהַנִּיחוּ ב' עִירוֹבִין בְּב' בְּתִי פְּנִסִיּוֹת וּמִלְבַּד שְׁעָשָׂה בְּרָכָה לְבַטְלָה אֲבָל
נִתְבַטְּלוּ. ג"כ כָּל הָעִירוֹבִים וְהוּי כְּאַלוֹ לֹא עָרְבוּ כָּלֵל.

כִּינּוֹן דְּחֻלְקוֹ עִירוֹבְכֶם וְאֵין עִירוֹבְכֶם עִירוֹב. וַא"כ מְבֹאָר דְּלֹא מְהַנִּי.

וּמ"ש מַעְלָתוֹ נ"י. דְּאַפְשָׁר לְהַנִּיחַ הָעִירוֹב עַל תְּנַאי דְּאִם לֹא יֵצְאוּ בְּעִירוֹב הַקְּהָל.

יֵצְאוּ בְּעִירוֹבְכֶם זֶה לֹא מְהַנִּי דְּהַרִי הַקְּהָל יֵצְאוּ בְּעִירוֹב'. שְׁהַרִי בְּבִיהַכְּנ"ס וְשְׁלָהֶם.

הוּא מְקוּם דִּירְתֶּם וּפְתֶם. וְרַק לַפֶּת הַיְרָאִים לֹא מְהַנִּי.

וַא"כ הוּי כְּחֻלְקַ עִירוֹבוֹ דְּלֹא מְהַנִּי כָּלֵל וְאֲסוּר לְטַלְטֵל: וַע"ז אֲמַרְתִּי ב' סְבָרוֹת דְּאַפְשָׁר
דְּמְהַנִּי הַא' כְּתַבְתִּי עַפ"י דַּעַת הָאָבֶן עוֹזֵר. סִי' שִׁס"ו.

דַּס"ל דְּצָרִיף לִיתָן הָעִירוֹב דְּנוֹקָא בְּבִיהַכְּנ"ס דַּל"כ לֹא יִהְיוּ רִשְׁאִים לְטַלְטֵל מְבִיהַכְּנ"ס
לְבַתִּיהֶם וְלֹא מְבַתִּיהֶם לְבִיהַכְּנ"ס הוֹאִיל וְיֵשׁ בְּנֵי אֲדָם שְׁדָרִים מְחוּזֵן לְעִיר לְפַעְמֵי וְיֵשׁ
לְהֶם מְקוֹמוֹת בְּבִיהַכְּנ"ס וְאַלוֹ אֵינָם יְכוּלִים לְעָרַב.

וְאוֹסְרִים עַל כָּל בְּנֵי בִיהַכְּנ"ס וּלְכָף צָרִיף לְהַנִּיחַ הָעִירוֹב. בְּבִיהַכְּנ"ס.

וְכַתַּב מַעְלָתוֹ לְפִי מ"ש הַנוֹב"י מֵהַדו"ת סִי' ל"ט בְּשֵׁם הָרִיטְבֵּ"א. דְּמִי שְׁאִינוֹ יְכוּל לְעָרַב.

אִינוֹ אוֹסֵר נִדְחוּ דְבָרֵי אָבֶן הָעוֹזֵר דְּאֵין לְחוּשׁ עַל מִי שְׁדָר בְּכַפֵּר. דְּמִי שְׁאִינוֹ יְכוּל לְעָרַב.

אִינוֹ אוֹסֵר וְנִרְאָה לְפַעַנ"ד. דְּגוּף הַסְּבָרָא שֶׁל הָרִיטְבֵּ"א קָשָׁה לְהַבִּין.

דְּלָמָּה לֹא יֵאָסוּר הוֹאִיל וְאִינוֹ יְכוּל לְעָרַב דְּמְכַל מְקוּם. הָא יֵשׁ גַּם לוֹ רְשׁוּת וְצָרִיף לוֹמֵר
כִּינּוֹן דְּבִשְׁבַת אִינוֹ יְכוּל לַעֲשׂוֹת שָׁם כְּרָצוֹנוֹ אִיקְלָשׁ כּוֹחוֹ נִגְדַּד הָאֲחֵרִים שְׁיְכוּלִים לְעָרַב
וְכְּאַלוֹ בִּיטֵל כּוֹחוֹ נִגְדָּם.

וְכָל זֶה אִם לֹא הִי' שׁוּם תְּקַנָּה אֲבָל אִם יֵשׁ שׁוּם תְּקַנָּה דְּהֵינּוּ שְׁיִנְיָחוּ הָעִירוֹב. בְּבִיהַכְּנ"ס.

דְּאִז גַּם לוֹ יֵשׁ תְּקַנָּה וְכְּאַלוֹ יְכוּל לְעָרַב. וּמְמִילָא אוֹסֵר אִם לֹא יִתְּנוּ הָעִירוֹב בְּבִיהַכְּנ"ס
וְשִׁפִּיר כ' הָאָבֶן עוֹזֵר.

דְּצָרִיכִין לִיתָן הָעֵירוּב בְּבִיהֲכַנ"ס פְּדֵי נְשָׂאָם יִנְדָּמֹן שְׂיִהְיֶה לְאַחַד שְׂמַחוּץ לְעֵירוּב חֶלֶק בְּבִיהֲכַנ"ס וַיֵּאָסֹר עֲלֵיהֶם וּדְבָרָיו נְכוּנִים וְאֶפִּילוּ לְסִבְרַת הָרִיטָב"א. וּבִלֵּא"ה הָרִי האבֵּעוּה"ז הוֹכִיחַ.

וּבִנְרַר דְּבָרָיו ג"כ שָׁם. דְּהֵדִין תִּלְיָא בְּפִלוגְתָּא.

אַלָּא שְׂכ' דְּמִנְהַג יִשְׂרָאֵל הֵם פְּדַעַת רַש"י שְׂהֵבִיא שָׁם וּבְאַמַּת הָאֵהֶעוּ"ז לְשִׁטְתּוֹ. לְפִי מ"ש סִי' שֵׁם"ה: דְּאֶפִּילוּ אִם אֵינוּ יָכוֹל לְהֵבִיא אֶת הָעֵירוּב אֶצְלוֹ.

מ"מ מוֹעִיל לוֹ הָעֵירוּב. מִשּׁוּם דְּאֵין שָׁבוֹת בִּיה"ש וְהֶאֱחָרוּנִי סָמְכוּ עַל הַדְּיָעָה שְׂבָסִי שֵׁם"ה: דְּבִזְהוּ"ז אֵין רַה"ר לָנוּ א"כ אֶפִּילוּ הַדְּרִים בַּחוּץ לְעִיר יְכוּלִים לְעָרֵב וְאֶפִּילוּ לְדַעַת הָרִיטָב"א.

דְּמִי שְׂאֵין יָכוֹל לְעָרֵב אֵינוּ אוֹסֵר. אִפִּי"ה הַדְּרִים אֲשֶׁר הִמָּה מַחוּץ לְעִיר אוֹסְרִים.

שְׂהָרִי יְכוּלִים לְעָרֵב לְפִי שְׂיִטְתָּם וְאָנוּ הַמְזַפִּים אֶת הָעֵירוּב אֵינָם מְזַפִּים אֲלָא לְהַדְרִים בְּעִיר הַזֹּאת וְהַטַּעַם דְּאָנוּ נוֹהֲגִין לוֹמַר לְכָל הַדְּרִים וְכו' אֶפְשָׁר מִשּׁוּם דְּהַדְרִים מַחוּץ לְעִיר לְפַעְמִים אֵין לָהֶם לְזַפּוֹת וְלֹא מוֹעִיל לָהֶם לְהַזִּיקָא א"כ אֶפְשָׁר לְחֹוֹשׁ לְדַעַת מְקַצַּת פּוֹסְקִים דְּקָנִי אֶת וְחִמּוֹר דְּלֹא קָנָה כָּלֵל.

לְפִי הַפְּלִפּוּל שְׂהֵבִיאָו הָרֵאשׁוּנִים. וְהָר"ן בְּקִדּוּשֵׁין דָּף נ"א בְּאוֹמַר כֵּלְכֶם מְקוֹדְשָׁת.

דָּאָם אֵינוּ חָל עַל אַחַת נְתִבְטַל בְּכּוּלוֹ וְכִיּוֹן שְׂפָנוּ. א"ש דְּבָרֵי הָאָבֹן הָעוֹזֵר גַּם לְדַעַת הָרִיטָב"א וְהַנּוּב"י דְּפִלִּיג עַל הָאֵבֵהֶעוּ"ז בְּתִשּׁוּבָה סִי' מ'.

וְהַמְעִינֵין שָׁם יִרְאֶה דְּרֵאָיִת אֵבֵהֶעוּ"ז דְּתִלְיָא בְּפִלוגְתָּא דְּבָסִי' שַׁע"ב סַעִי' ט"ו הִיא נְכוּנָה וְלְדַעַת הַמְחַבֵּר מוֹעִיל בְּעֵירוּב וּבְעֵירוּב אֲזִלִּינֵן לְהַקֵּל וְהָאֵבֵהֶעוּ"ז לְשִׁטְתּוֹ א"ש דְּבָרָיו דְּלַעִיל כְּנ"ל עֵיקָר. אֲלָא שְׂפַתְבְּתִי עוֹד טַעַם אַחַר לְהַקֵּל.

דֹּאִיכ"ל דְּהָעֵירוּב שְׂהוֹנַח בְּבִיהֲכַנ"ס שְׁל הַחֲדָשִׁים. אֶפְשָׁר דְּמוֹעִיל ג"כ וְאֵע"ג דְּיָפָה כ' מַעְלָתוֹ דְּאֵין רַשָּׁאִין לִילָף לְבִיהֲכַנ"ס שְׂלָהֶם כְּתַבְתִּי דְּדוּוֹקָא הַמְכּוּוֹן לְהַתְּפַלֵּל בְּעַת הַתְּפִלָּה.

דְּאֵז נִרְאֶה כְּנֻטְפָּל לְעוֹבְרֵי עֲבִירָה. אֲבָל בְּעֵירוּבֵין דָּף ל"א אֶמְרִינֵן דְּאֶפִּילוּ יָכוֹל לִילָף לְשָׁם בְּאֵהֶל זְרוּק וּבְכִיּוּצָא בּוֹ מְקַרִי הוּא וְעֵירוּבוֹ בְּמִקּוּם אַחַד וּמוֹעִיל לוֹ הָעֵירוּב.

א"כ ה"נ הָא אֶפְשָׁר לוֹ לְהַפְּסִיק בֵּינוּ וּבֵינָם וּבִלֵּא"ה לְדַעַת הָרַמְ"א בְּסִימָן שַׁע"ב סַעִי' ט"ו הַנְּ"ל שְׂהֵבִיא דַּעַת הָרַא"ש. אֶפִּילוּ אֵי רַק אֵרִי' דְּאִסּוּרָא רְבִיעַ עֲלָהּ.

אֵינוּ מְבַטֵּל הַפְּתַח וְנִרְאֶה דֵּה"נ אֵינוּ מְבַטֵּל הַדְּיָרָה וּמְקַרִי מְקוּם דִּירְתוֹ וּמַעְלָתוֹ צוּנַח עַל הַטַּעַם הַשְּׂנִי שְׂפַתְבְּתִי שָׁם עַל מַה שְׂפַתְבְּתִי מַעְלָתוֹ. דְּאֶפִּילוּ אֵין אִיסּוּר הָרִי הַקָּהֵל קָבְלוּ עֲלֵיהֶם שְׂלֵא לִילָף לְשָׁם וְהוּי כְּנֻדָּר ע"ד רַבִּים.

וְע"ז כְּתַבְתִּי בְּאַגְרִתִּי דֹאִפִּי"ה יֵשׁ לְהַקֵּל כַּמ"ש מְעָרְבִין לְנֻזִיר בֵּינָן מִשּׁוּם דְּאֶפְשָׁר לְמִקְשָׁל עֲלֵי' וְהַקְּשָׁה מַעְלָתוֹ דְּהָא בִּיּו"ד סִי' רִי"ד קִימ"ל דְּלִקְבָּלַת רַבִּים עֲלֵי' אֵינוּ מוֹעִיל הַתְּרָה: וְהֶאֱמַת אֲתוֹ. וַיַּעֲוִינֵן פִּר"ח או"ח בְּסִי' תצ"ו.

חילוק הראשון שנראה דמליא בפלוגתא אבל אני הארכת במקום אחר. וכתבתי דלקבלת הקהל אינו מועיל התרה.

אבל מועיל מנין אחר להתירו. דלא עדיף מגזירת או תקנת חכז"ל ואפילו לדעת הרמב"ם בפ"ב מממרים דתקנה שעשו חכז"ל.

משום סיג. אפילו אלי' הנביא אינו יכול לבטל.

היינו אם רוצים לבטל לגמרי. אבל להתיר במקום מצוה או פיוצא בו במקום שאין לחוש לסיג וגדר גם הרמב"ם מודה.

נדבר זה צריך אריכות גדול. וכבר הארכת בזה במקום אחר.

ועל זה אמרתי כיון דאפשר להתיר איכ"ל. דהוי כמו דמערבין לנזיר בינו ואחתום בברכה המשולשת דברי ידידו הדורש שלומי: ה"ק משה שיק מברענאון: תשובה קע"ט בעזה"ת עש"ק פ' בראשית שנת רוח קדשה לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב לאהובי ידידי הרב הגאון הגדול המפורסם כש"ת מוה' דוד ליב זילבערשטיין האבדק"ק טרעבעשוו יע"א: מכתבו קבלתי.

ומה שהעיר מעלתו על המנהג שנוהגין כדי להתיר הטלטול במבואות. לשפור הרשות מן האדון העיר.

ואם יש במבואות האלו. ישראל שמומר לחלל שבתות בפרהסיא.

ולא מהני חלקו בעירוב. כנכרי וצ"ל דסמכינו על השכירות מהאדון כמו דמהני בעכו"ם.

וא"כ לדעת האומרים בסי' ש"פ. דשכירות מישראל נמי מהני.

א"כ האיה מברכין על עירובי חצרות. כיון דיש שכירות מהשר וצ"ל דאין דעתנו לשפור רשות הישראל בשכירו' שנתן להשר ורשות זה המחלל שבתות.

אף דמתחלה הי' שומר שבתות עכשו זוכין למפרע משעת נתינת השכירות וצע"ג עכ"ל ולשון זה מגומגם ולא הבנתי אותם ולא באתי להשיב. אלא לפי מ"ש עוד באותו אגרת.

להשיג עלי במ"ש להרב דק"ק באניהאד ני'. לישוב המנהג דמערבין בעיר שיש בה בתי פנסיות הרבה ונוהגין לערב בכל בהכנ"ס ובהכנ"ס בפ"ע.

והגאון בעל חכ"צ בתשובה סי' קי"ב. צונח על זה דאין לערב בביה"כ השני.

וכ"ש דאין לברך דהוי ברכה לבטלה. ואני אמרתי ליישב (בתשובה קע"ו) דהמנהג נתייחסד עפ"י דברי האבן העוזר שם.

אלא דאין לברך שתי פעמים. כמו שביארתי בתשובה הנ"ל.

ומעלתו נ"י הקשה. דאינו מוכן תירוצי, וממנ"פ אי מועיל העירוב.

שעשה לביהכנ"ס האחר לבני העיר. שיכולים לטלטל בכל העיר.

וא"כ זה העושין העירוב זהו רק בשביל תוכה של ביהכנ"ס זה וממנ"פ מה הועילו דהרי אותם שדרים בעיר אחרת. אינם נותנים לעירוב ובעיר האחרת אינם יכולים לזכות ובאותו העיר בלא"ה מועיל העירוב של ביהכנ"ס הראשון.

עכ"ל בקצרה: ואני לא אדע מה כל התרדה הזאת עלי. הרי כל דברי מבוארים.

בדברי אבן העוזר סי' שס"ו ולא באתי רק לברר קצת. דבעיר שיש ב' פתי פנסיות שפניחין ב' עירובין ובכל עירוב זוכין כל בני העיר.

הדרין שם וכינון שעירבו לכל בני העיר לכאורה ראוי לומר שעירוב האחרון מבטל את העירוב הראשון כמו דאמרינן בב' שטרות דשטר האחרון מבטל שטר הראשון. אמנם להאבן עוזר הנ"ל נשארו שניהם בתוקפן והטעם.

דאם לא היו עושים רק עירוב אחד. נהי דהיו רשאים לטלטל בכל המבואות והתצרות מ"מ הי' אסור להכניס מביתם ומתצרותיהם לביהכנ"ס פיון דיש בביהכנ"ס אנשים מחוץ לעיר שלא עירבו והוא רשות בפ"ע.

וממילא אסור להכניס מהמבואות לביהכנ"ס אבל אם מניחין עירוב גם בביהכנ"ס השני וקי"ל דהבית שהניחו בו את העירוב א"צ ליטן לעירוב. ואני הסברתי גוף הדבר דקשה לכאורה.

הרי אמרינן בעירובין דף מ"ט דעירוב בעי' שיהא בהדדי. וחולק עירוב אינו פלום נהרי הבית דירה שהניחו בו העירוב.

הוא מוחלק מן העירוב עצמו שהרי אין חלק בהעירוב ואינו מעורב עמם: וצ"ל פיון דהבית. הוא משמר ומחזיק העירוב בטובת הנאה זו עצמה בעבור השמירה ששומר את העירוב ע"י פותלי הבית.

החלק הזה יש לו לבעל הבית דירה בהעירוב עצמו. ויז שומר פיד בעליו וא"כ גם לבעל בית הדירה.

שהניחו בו את העירוב יש לו חלק בעירוב עצמו ואפילו אם הבועלים דרים מחוץ לעיר מ"מ יש להם חלק בהעירוב ע"י שהעירוב משומר ועומד בבית שלהם וממילא מועיל דגם הביהכנ"ס הוא פרושות כל המבואות שהמה שניכים להשנותפין של כל העיר ושל כל האנשים שיש להם מקומות בביהכנ"ס.

ורשאין להכניס מהמבואות ונצרות לבתים שלהם ולביהכנ"ס ח"פ כל עירוב מוסף העירוב הראשון מוסף. שע"י נעשו שנותפין כל בני העיר וגם אנשים שאינם דרים בעיר.

חלא שיש להם חלק באותו ביהכנ"ס ג"כ נעשו שנותפין. אף אם גם המה דרים מחוץ לעיר.

ואין להם חלק בביהכנ"ס הראשון ולאאסרו עליהם להכניס לביהכנ"ס. וא"כ פיון דאחד מוסף על חברו.

הוי פֿשני שטרות דהשני מוסר על הראשון ואינו מבטל את הראשון כמבואר בכתובות דף מ"ד. וא"כ ה"נ נשארו הב' עירובין בתוקפן לכל בני העיר וגם להאנשים שיש להם חלק בבהכנ"ס שהם פשוטפיו ויכולין להכניס ולהוציא מביתם.

ומחצריה' לביהכנ"ס. ומבהכנ"ס להם.

והפל פֿרשות אֶחָד נֶאֱפִילוּ בְּלִי סְבָרָתִי דְלַעִיל צְרִיכִין אָנוּ לוֹמַר כֵּן. כְּמִבְּנֵי בֵּיתֵנוּ וְאִם הִיא בְּאַמֶּת פְּשִׁיטת רַש"י שֶׁהֵבִיא הָאֵהָעוֹ"ז מִן־סִפְּמַת אֶלְיָבָא דכ"ע.

הי' יכולין אפילו לברך וכינון שהוא פלוגתא ולכך יש להניח בלא ברכה זה הי' פנונתי שם בקצרה. והנראה לפענ"ד פתבתי.

ועתה נבוא לעיין בקושיא שהקשה מעלתו לפי הנראה לפענ"ד השכירות מקום ששוכרין בכל מקום. אֶחָד או שְׁנַיִם מִהֶקְהָל.

בשביל כל הקהל. כדי להתיר הטלטול בשבת בין שפרשו ששוכרין כדי להתיר או ששכרו סתמא כדאיתא בסי' שפ"ב.

והנה כל הקהל לאחר שהניחו את העירוב. ונעשו שותפין ע"י העירוב אז חל הקנין של שכירות מקום.

דכל זמן שאינם שותפין אי אפשר להקנין לחול לפי מ"ש התוס' בב"מ דף ע"א ע"ב ד"ה בשלמא. דהיכא דהגוי מזהב מעותיו לשליח שעשאו ישראל האחר אינו מועיל.

משום דהשליח המקנה לחברו צריך שיהיה ג"כ השליח של המקנה שהוא גוי ואין גוי עושה שליח וה"נ הוא דמועיל פאן אֶחָד ששוכר הרשות מהגוי אי הוי רק פֿשליח של כל הקהל לא הי' מועיל פֿינן דצריך להיות גם שליח של הגוי אלא משום דכל הקהל שותפין וכל שאֶחָד עושה הוי כאלו עשו כלם א"כ שפיר מועיל.

דקנו וזכו כל הקהל. בשכירות המקום שהוא.

או דבאמת לא זכו בו הקהל. פֿינן דצריך להיות גם שלוחו של הגוי ולא זכה בו אלא השוכר בעצמו אלא פֿינן שעשו אח"כ עירוב.

הרי כולם הם שותפין לאותו האיש. שפיר רשאין לטלטל ועכ"פ לפי הנ"ל דווקא על ידי העירוב וה שיתוף וגמר תועלת השכירות המקום לכל הקהל.

וא"ש דצריכין פֿנונדי לברך על העירוב השיתוף בתיקון חכמים. כן נראה לפיענ"ד וממילא ישראל המחלל שבת בפרהסיא.

ואין עירובו מועיל לשיתוף עם הקהל והוא נשאר נבדל מהקהל ישראל ואין לו חלק בשכירות המקום והוא פֿגוי וכינון דשכרו המקום שפיר רשאין לטלטל פֿנ"ל לענ"ד ואחתום בברכה ידידו הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה ק"פ בעזה"י עש"ק פ' בראשית תרל"ח לפ"ק: יצנה.

ה' את הברכה. וההצלחה להבחור המופלא ומפגל חרוץ ושנון מוה' ישע' זילברשטיין גי' מכתבו קבלתי כמה קונטרסים שאין בכחי לחולשת עיני לקרותם ואפי"ה מפני הפיבוד אמרתי להשיב לו על מקצת הדברים הנה בגוף הדבר של פסק החכ"צ בתשובה

סי' קי"ב הספימו האחרונים דבקהלה שיש שם ב' פיתות וב' פתי פנסיות ומניחין בכל ביהכנ"ס עירוב בפ"ע דאין רשאים לברך ויעיין בדברי שיערי תשובה או"ח סימן שס"ו. והחכ"צ אוסר לעשות ב' עירובין. אפילו בלא ברכה.

וכבר כתבתי למר אביו הגאון נ"י דעתי. דטוב לעשות ב' עירובין.

ואין פאן משום חולק עירובו פיון דכל אחד מזפה לכל בני הקהלה: ומוסיף לכלול גם לאותן שיש להם מקומות באותו ביהכנ"ס. והמה דרים מחוץ לעיר.

ואין עירוב אחד מבטל חברו אדרבה כל אחד מוסיף. ועי"ז הם מותרין להוציא מביהכנ"ס למקומן.

ולהכניס ממקומן לביהכנ"ס וממילא אין אנו צריכין לומר ולחלק. דאם אדם אחד מזפה לכלם מהני אפילו חלקו העירוב.

דכאן לא חלקו כלל: ומעלתו האריף בפלפול זה להקשות ולתרוץ. על דברי רש"י בעירובין דף ע"א ע"א ד"ה אמר רב בכלי אחד שמדברי רש"י משמע דבכה"ג נשקנו בשותפות בעלמא גרע והקשה א"כ לא הי' צורך לומר דלעיל מייירי ב"ה במלאוה ואייתר וכו' לפענ"ד דברי רש"י נכונים ומדוקדקים.

עיין שם בתוס' ע"ב ד"ה ר"א בן תודאי שכתבו דהאי אין בריה לא הוי פעין בריה דעלמא ולפי מ"ש הר"ן ריש פרק השותפין בטעמא דאין בריה. דאין הקנן חל על הספק והר"ת בספר הישר ר"פ כל הגט הסביר ג"כ.

פיוצא בזה דהוי כדבר שלא בא לעולם ור"מ לטעמין ולפי הסברא ההוא: בנודאי מוכן הא דהכא פיון דאין בריה ולא חל הקנן עדיין. א"כ כל זמן שלא חלקו אין לו שום קנן.

לכל אחד ואחד מהשותפין ושפיר כ' רש"י. דלכא אליבא דר"א ב"ת דכיון דס"ל דאין בריה וממילא אין לו שום קנן באותו זמן.

רק דהוי פשוטוף במעות דלא מהני. וא"כ ממילא גם לת"ק דס"ל דמהני פיון דיש בריה ויתברר הדבר לבסוף מקנה מיד היין לפי חלקו שביא אח"כ בנודאי צריך שיהי' היין בכלי אחד דאל"כ אפשר שביא חלקו מן הכלי השנית ויתברר שלא שיתף כלל עם חבריו.

ולכא א"ש דברי רש"י דבית הקלל מודו ואפילו במלאוה ואייתר. לא מהני הכי דדלמא יתברר שאין לו אלא במה שבפלי האחרון.

אלא משום דמתני' סתמא קתני וכדמשמע לקמן בגמרא דגם אי בא בלגינו וזה בא בלגינו ועירבו יחד. וזה ג"כ בכלל מתניתן מי שהוא שותף לחברו אפי"ה אמרינן דבעינן דווקא בכלי אחת.

וא"כ קשיא מהא דב"ה וע"ז פרש"י עוד טעם משום דב"ה מייירי היכא דמלאוה ואייתר ועכ"פ לפי זה שפיר איכ"ל דהתם צבי ס"ל דאין חילוק בין אם נותן כל אחד עירובו בפ"ע או אחד מזפה לכלם כמ"ש.

דאין שום זכר לחילוק זה דנימא הואיל ויש לו חלק בכל כלי וכלי. והא מועיל ולא חילקו הפוסקים בזה וכן מסתבר.

לפיענ"ד דהרי צריה שיערב כל אחד וליתן חלק להעירוב וגם מצד הלשון. אמרינן לעיל דף מ"ט ע"א דבעינן עירוב כשמו דהיינו שיערבו בכלי אחד: וכן משמע מדפריה שם תרתי למה לי ומאי קושיא דלמא אשמעינן בחולק עירובו.

אפילו במזכה וכו' וע"כ דגם זה נשמע, מממרא דשמואל דאמר עירוב שמו דבעינן דווקא שיהא מעורב ולכה נראה דלהחכם צבי. אפילו במזכה אינו מועיל ובאמת שכ' לעיל.

דקא דאמרינן בעירובין דף ע"א ע"ב דאם כל אחד מביא לגינו גם ר"א ב"ת מודה. ק' קא אמרינן ביומא דף נ"ה ע"ב דר"י סובר דלא הוי שופרות לקיני חובה.

ופריה שם ונברר ד' זוי. ונשדו במיא והנה נשתרו וקשה הא שם.

כל אחד ואחד מחוייבים בד' זוי ונותנים לתוף שופר וכה"ג לא שייך בריה לומר דוודאי זוי דידי' שקל ונשדו למיא כמ"ש התוס' יו"ט פ"ו מדמאי משנה ד' עיי"ש וקושיא זו שמעתי ממרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל ותי' פיון דנותנן לשופר הוי כאלו נותן אדעתא דהכי שיהא לכלם חלק בכל הד' זויים וכבר פסקו להיות אלו דווקא שלו אלא כל מי שיקח משם יהא מבנרר דזה הוא שלו.

וא"כ ק' ג"כ בעירובין נימא. דאפילו זה בא בלגינו וזה בא בלגינו פיון דנותנן בכלי אחד והפקירו את שלהם אדעתא דהכי דמאי שיקח כל אחד לבסוף.

יהי' שלו מצד בריה וצ"ע לכאורה: ואפשר לחלק דווקא בקרבן אמרינן פן משום דאיכא קפידא: או פיון דמעיקרא הי' שלהם. ולא הוי שותפים במעות גם ר"א פן תנדאי מודה ועכ"פ לפי הג"ל היכא דעשו שותפות לקנות עירוב במעות.

לכ"ע בעינן בכלי אחד ולא מהני אפילו מלאוה ואיתר דנהי דאנן מספקא לן אי יש בריה או אין בריה ובדרבנן אמרינן לקולא אבל הכא ממנ"פ אי אמרינן יש בריה קבר כ' דאפילו במלאוה ואיתר לא מהני ואי א"ב לר"א ב"ת אפילו בכלי אחד לא מהני ולא מצינו דרבנן פליגו עלי' אלא משום דס"ל יש בריה א"כ ממנ"פ לא מהני ולדינא צריה עיון.

ובגידון שלנו כבר כתבתי דהא שעושין עירוב בכל בתי פנסיות. זה לא שייך כלל לפלפול הנה אי חולק עירובי מהני או לא כן נראה לפענ"ד: ומ"ש מעלתו דלכה יש לעשות עירוב בכל בתי פנסיות.

וגם לברר. כדי שלא יסברו התינוקת דאין מניחין עירוב כלל.

וזה תימה. וכי אנו רשאים לעשות ברכה.

מה שלא תיקנו חכז"ל מכ"ש בדבר שהוא רח משום מראית העין. ונהי בדבר שתקנו חכז"ל אפילו רק משום מראית העין מברכין כמו דקי"ל ביו"ד סי' י"ט לענין שחיטת שליל וכיוצא בזה וגם על זה הקשו.

היכן מצינו. ומתרגז מלא תסור אבל מה דלא תקנו חכמים.

אין שום הו"א לברך משום זה ואפילו אם תקנו לאחר התלמוד איזה דבר. אין לברך.

ועיין בטו"ז באו"ח סוסי' מ"ו והנראה לפענ"ד פתבתי. ובה אסיים בברכה המשולשת הדו"ש ה"ק משה שיק מברעזאווע: תשובה קפ"ט יצו ה' את הברכה להבחור המנפלא ומנפלא בתורה תרוץ ונשנון כש"ת כ"ה ישע"י זילבערשטיין נ"י: אתמול קבלתי מכתבו ושנה טוב בסבתו דמשום שלא להשתפח תורת עירוב להתינוקת יש לברך אפילו בכה"ג שיש ב' פתות וכבר הניחו פת הא' עירוב בביהכנ"ס שלהם.

אף שמועיל לכל בני העיר אלא שאין רוצין לסמוך עליהו. סבירא לי' דיש להניח.

גם בביהכנ"ס השני. ולברך משום שלא להשתפח וכו' וכבר פתבתי שנה תימה בעיני וקשה לומר פן מיהו אפילו הי' סבירא ברוחה הוא תימה מי שיירצה לסמוך על סבירא בדבר שהחכ"צ בתשובה סימן קי"ב אוסר וסובר דהוי ברכה לבטלה ובמקור ברוך המובא בשע"ת סי' שס"ו הביא ג"כ לברך משום סבירא דלא תשתפח: וכ' שם השע"ת שאין לסמוך על זה.

ובגיטין דף י"טאמרינו. וכי מפני שאנו מדמים נעשה מעשה.

ואיך עלה על דעתו לברך אם הוא ספק ולהח"צ ונדאי הוא ברכה לבטלה. ולא תשא לענין ברכה לבטלה להספמת הפוסקים הוי ברכה לבטלה לא תעשה דאורייתא: וכל זה אפילו הי' סבירא ברוחה.

מכש"כ שהסבירא עצמה הוא קשה. ולא מצינו פיוצא בזה דממנ"פ מאי תהא אם תשתפח מהתינוקת דהרי ונדאי מירי.

מהתינוקת שאינם עדיין בני מצוה. כדמשמע מלשון תינוקת ומאי חשש? הא אם ישפחו.

דהרי אינם מצוונים עליהם להפרישם ואפילו למספי להו בידים לדעת רשב"א: איסור דרבנן מותר וע"כ ס"ל כיון דהוא דבר הרגיל חיישינן למסרה פשהוא גדול כמ"ש התה"ד הטעם דאסור למספי בידים.

וכל זה שייך אם ע"י שכחה יעשו איסור גמור אבל בנידון שלנו: כיון שפיר הניחו עירוב בביהכנ"ס אחת. ומסתמא עשו את העירוב: על הדרך ומנהג הנוסחא.

וזוהי לכל העיר. דאל"כ בלא"ה אסור: ולא סגי בעירוב של ביהכנ"ס זה.

וכמבואר בחכ"צ הנ"ל. וכינון שמדינא מועיל ואע"ג שאין אנו רוצים לסמוך.

דהוי רק חשש בעלמא. מ"מ איך נגזר משום שלא תשתפח לברך.

ומאי יהא אם ישתפח. הא אפילו אם ישתפחו לא עשו איסור ורק חשש בעלמא אית בה: ועוד בלא"ה פשוט בעיני דאע"ג דחכז"ל חששו על הא שמא ישתפח.

היינו בזמנא שעירב כל חצר. וכל מבוי בפ"ע.

ואפשר לפעמים יארע שישתפחו. לערב או להשתפח ויהא אסור לטלטל.

והתינוקת לא ידעו מזה. משא"כ בזה"ז.

מקום שיש צוה"פ ומערבין עירובי חצרות. ומשתפין בביהכנ"ס דלא שינה שמה ישתפחו
התינוקת.

דדבר שעושים ברבים בביהכנ"ס. לא שינה שכה.

דברבים מידבר דכירי וא"כ בזה"ז לפי ענ"ד. נראה פשוט: דלא שינה שמה ישתפחו
מהתינוקת מכ"ש בנגידון שלנו שפבר הניחו עירוב בביהכנ"ס אחת ולפי דעת החכ"צ
מועיל לכל בני העיר.

ואם נחוש שהם אינם מזכים לכל בני העיר. או שאינם רוצים לזכות בעירוב שעושים
בביהכנ"ס הזה.

א"כ בלא"ה אסור לטלטל לכלם: וע"כ דזה אין חשש. דכיון שמניחין עירוב.

בנדאי אוקמוה על רגילות שרגילים מאז וגם אין לנו לחשש. שאינם רוצים לזכות
בעירוב זה.

דעירובי חצרות א"צ דעת דזכות הוא להם ואפילו אינם רוצים. כופים על מדת סדום
ואיכ"ל כסברת הרמב"ם בפ"ג מהלכות גירושין דאפילו אם אינו רוצה הוא רק ע"י
היצה"ר שמפחהו.

אבל באמת בנפשו הוא רוצה ולכל הפחות מוקמינו לי' אחזקה שאינו כאנשי סדום. לענין
זה נהנה וזה לא חסר.

ורק על חזקה זו צריכין אנו לסמוך בקהלות שיש שם ב' בתי כנסיות א' של חדשים. וא'
של פת יראי ה' דאל"כ נשאר קושית החכ"צ הנ"ל ועל פרוץ דבזה לא איתרע חזקתם
כולי האי.

לומר עליהם שהם פת סדומיים בזה הענין: וכל זה לענין להניח בכל ביהכנ"ס עירוב
אבל לברך. לדעתי אין שום הו"א כמש"ל ומלבד זה כבר כתבתי באגרותי המוקדם: שאין
אנו רשאים לברך אלא במקום שתקנו חכז"ל אעפ"י שהם תיקנו להניח שותף וגם
עירובי חצרות שלא תשתפחו מתינוקת מה שתקנו תיקנו.

אבל להניח ב' עירובין לא תיקנו אפילו יהא חשש שכה מהתינוקת ואיך נאמר וצנונו
כמ"ש באגרת המוקדם. ע"כ לדעתי ברור.

שאין רשאים לברך. והנראה לפי ענ"ד כתבתי.

ואחתום בברכה המשולשת: הק' משה שיק מברעזאנוע תשובה קפ"ב הסיים והשלום
לכבוד הרב הגאון המפורסם ע"ה נ"י פה"ח כבוד שמו תפארתו מוה' אברהם שמואל
בנימין נ"י אבדק"ק פרעשבורג יע"א: אחז"ש וטובו פראוי לפר"מ נ"י באתי לשאול
בדבר הלכה.

להודיעניו דעתו הרמה. בנגידון שלנו.

ואיך נוהגין בקהלתו. ותוכן השאלה הוא בענין שכירות מקום מן הגוי שנוהגין לשפוך
מן איש מלחמה שהוא נחשב כשכירו וכליקוטו של המלכות.

ומהני לפי דעת הש"ע בסי' שפ"ב סעי' י"ד נאפילו נסתלק מלהיות שכירו ולקיטו שלו מהני. פל זמן שהאדון השר שלו חי וכאלו שכרו מן המלכות עצמו אבל אם מת האדון הכרית הטו"ז שם בס"קט דנתבטל השכירות ועתה שהמלך יר"ה הניח מלכותו וביטל רשותו.

והוקם אחר אחריו מה דינו. אם נימא דנה הוי פמת.

או פאלו השכיר לאחר דקי"ל שם בסעי' ח' דאם השכיר הרשות, לאחר לא נתבטל השכירות הראשון. אם שכרו לזמן ולכאורה נראה דצריך שכירות מחדש.

דהנה הטו"ז שם ס"קי פתב טעמא. דלא נתבטל ע"י שכירות לאחר הואיל וחוזר לו אחר ימי השכירות.

ולפי"ז אם מכר לאחר שאינו חוזר אליו. נתבטל השכירות וכן פתב בחכ"צ סימן ו': ובס', א"ר כ' שנועלם מעיני הטו"ז מקור הדין בתשובת הרמב"ן סי' ר"ז שכ' טעם אחר.

דאינו יכול לחזור ולאסור מה שפכר השכיר אמנם לדעתי הדבר פשוט דעיניו דהטו"ז שפיר חזו דברי הרמב"ן. אלא דקשיין לי דברי הב"י והש"ע אהדדי.

דמדברי הרמב"ן הנ"ל. מבואר דס"ל דאין הגוי יכול לחזור מן השכירות נאפילו אם יחזיר את הדמים ולקח א"ש טעמו וכמ"ש בב"ח ובס' א"ר.

וא"כ הש"ע שם. שנגראה מדבריו שם בסעי' ו'.

דיכול לחזור לכל הפחות. אם יחזיר את הדמים א"כ קשה איך פסק לדברי הרמב"ן.

וא"כ הוצרך הטו"ז לומר דהש"ע פסק פרמב"ן ולא מטעמי. ולפי"ז לטעמא דטו"ז בנגידון שלנו דאינו חוזר המלכות אליו.

דינו פמכור וצריך שכירות מחדש. אמנם נראה אפילו לפי טעם הלבוש וביארו התו"ש דלקח א"צ שכירות מחדש דהו"ל פאלו התנה הראשון עם השני דלא יחזיר.

אא"כ יחזיר הדמים. דלא השכיר אלא זכות שבידו נאפילו אי אמרינו.

פטעם הרמב"ן. דאינו יכול לחזור מ"מ נראה.

דאין זה שייך בנגידון שלנו. דכאן לא הקנה הראשון לשני.

אלא פינן דהראשון הניח מלכותו. ממילא זכה השני לא מכחו.

אלא מפת חק ונימוס המלכות מימים קדמונים וא"כ אפילו לרמב"ן דאינו יכול לחזור פלל בכאן שאני דאין לו רשות להשכיר. אלא פל ימי משך מלכותו ודינו פאומר לחברו.

נקסי נתונים לה. פל ימי חייך נאחריך לפלוני דקימ"ל בחו"מ סי' רמ"ח סעי' ז' בהג"ה.

דאין לראשון אלא פירות. ואם מכר השני מוציא.

ואע"ג דבאומר נקסי נתונים לה נאחריך לפלוני קי"ל דאין לשני אלא מה ששייר הראשון. התימ טעם שאמר נקסיי לה וכמו דמבואר בסמ"ע שם ס"קא בשם הר' יונה

וא"כ בנידון שלנו הי' צריף לחזור ולשפוך מחדש: ועוד דנראה לפענ"ד בשכירות שלנו לכ"ע יכול לחזור.

דהנה גוף הדין. שיהא יכול לחזור.

אפילו שָכְרוּ לזמן הקשה בתוס' שבת הא קי"ל בחו"מ סי' שי"ב. דשוכר לזמן אינו יכול לחזור.

ותי' דכאן הי' תקנת חכמים כף ודוסק דלא ידעתי אנה מצא תקנה זו בדברי חז"ל ובלא"ה הדבר קשה לאמרו וגם דברי המג"א ס"קו. שכ' לחלק בשוכר סתם קודם שבת יכול לחזור בהתננת הדמים ובשבת אינו יכול.

ובשוכר לזמן. אינו יכול לחזור.

וקשה להבין מ"ש קודם שבת לשבת. ומ"ש שוכר לזמן.

ומפח זה פי' התוס' שבת דכוננת המג"א. דבשוכר לזמן אינו יכול לחזור.

היינו בלא התננת הדמים וכו' ולישנא לא משמע הכי וכמ"ש הא"ר בשמו ותו קשה הרי הביא הב"ח דברי הירושלמי דאינו יכול לחזור והנראה לפי ענ"ד הפל נכון ומוכן בסכרא דהנה השכירות שאנו שוכרים מהגוי רשותו.

נראה פשוט דלא על כל ימות החול. שוכרין את הרשות אלא על ימי השבתות.

לא מבעי' אם אומרים לו: דהשכירות הוא להתיר הטלטול פדירה העולם. א"כ הרי שָכְרוּ רק לשבת: אלא אפילו אם אמרו לו סתמא וכמ"ש הש"ע שם סעי' ד' דא"צ לומר לו.

מ"מ השכירות הוא רק לשבת. וא"כ הוי פשוכר בית.

פד לאחר שלשים יום. דנהי דמיד שנתן הפעות קנה על אותו הזמן פדאיתא בחו"מ ר"ס קצ"א בסמ"ע.

מכל מקום הדין שיכול לחזור בו קודם שיבוא הזמן פדאיתא בר"פ האומר בקידושין כר"י דאמי דיבור מבטל דיבור ולכך קודם שבת יכול לחזור אבל מיד פשפא שבת וחל הקנין.

אינו יכול לחזור. וזהו פששוכרו רק לשבת אחת.

אבל בשוכר לזמן ששוכר לכל שבתות השנה אין זה שכירות אחת. שהרי בימי החול חוזר הרשות לבצעו וא"א לומר דמיד שפא שבת אחד זכה וקנה פולם.

אלא דינו של כל שבת. פקנין בפ"ע ובפרוטה זו שנותן לו הוא קונה לכל שבת ושבת פשיבוא: והיינו פצין דינו של הרשב"א המובא בר"ן בגדרים דף כ"ח סע"ב ד"ה וכתב וכו' נאפילו אי אמרינן.

דהישראל שוכר. גם על ימי החול מ"מ הגוי יכול לטעון שלא השפיר אלא לשבת.

פינן שזה הי' סתם. א"כ לענין זה דינו פסתם.

ויכול הגוי לטעון פנ"ל. ולחזור בו אבל כל פמה דלא חזר נקנה בפרוטה הראשונה.

כְּמוֹ בְּסֵתֶם וּמִפֶּתַח בְּרִיָּה פְּדֻלְקָמָן: אֲמָנָם פֶּאן אִיכ"ל דכ"ע מוֹדִים. פִּינָן דְּלֵעוּלָם כָּל שַׁבַּת וְשַׁבַּת.

הוּא קִנְיָן בִּפ"ע דִּיכּוֹל לְחַזְרוּר בֵּין כָּל שַׁבַּת וְשַׁבַּת. אַבְּל מִיָּד פְּשִׁיגִיעַ שַׁבַּת אִינוּ יְכוֹל לְחַזְרוּר. דְּחַל הַקִּנְיָן בְּשַׁעְתּוֹ אַבְּל בְּנִתְיָם יְכוֹל לְחַזְרוּר. אֲלֵא דְצָרִיף לְהַחְזִיר הַדְּמִים לְפִי הָעֵרֶף, וְכָל זֶה בְּפִירֵשׁ שְׁשׁוֹכֵר לְזִמָּן זֶהוּ דַעַת הַטו"ז.

אֲלֵיבָא דַּהַש"ע. וּא"כ גַּם דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי אֲתִיבִין שְׁפִיר.

דְּהִירוּשְׁלָמִי קָאִי עַל שַׁבַּת דְּבַשַׁבַּת לִכ"ע אִינוּ יְכוֹל לְחַזְרוּר. וְדַעַת הַרְמַב"ן הַגָּ'ל.

דְּנִרְאָה מְדַבְּרִיו. דְּאִינוּ יְכוֹל לְחַזְרוּר כָּלְל.

אוּ דְּמִיָּרֵי בְּשַׁכְּרוּ לְזִמָּן. בֵּין עַל יְמוֹת הַחֹל וּבֵין עַל יְמוֹת הַשַּׁבַּת.

וְאֲפֹשֶׁר נְמִי שְׁסוֹבֵר הַרְמַב"ן פִּינָן דְּכָלְל כָּל הַשַּׁבָּתוֹת בְּהַדְּדֵי מִיָּד בְּשַׁבַּת הָרֵאשׁוֹן. מְגוֹ דְּחִיָּל הַשְּׁכִירוֹת עַל שַׁבַּת זֶה חִיָּל נְמִי אֲפֹלָם וְכֵן דַּעַת יֵשׁ מְפֹרְשִׁים בַּחו"מ ס' ר"ג סַעִי 'א בַּהַג"ה וּבַסַּמ"ע שָׁם.

דְּאֲמַרִּינָן מִיָּגוּ וְהִנֵּה בְּשׁוֹכֵר סְתָמָא. אִינוּ מְבֹאֲרָעֵדִינָן.

וּלְפִי הַנִּרְאָה. בְּשׁוֹכֵר סְתָמָא.

דַּעַתּוֹ עַל כָּל הַשַּׁבָּתוֹת כְּמוֹ שְׁהֵבִיא בַּא"ר ס"קח מְחַנְשֵׁן מְשַׁפֵּט ס' ס' סַעִי 'ג' בַּהַג"ה. בְּקִיבֵל עָלָיו סְתָמָא דַּעַתּוֹ עַל כָּל הַיָּמִים שְׁיִצְטָרֵף.

וּמ"ש דַּבַּח"מ ס' שִׁי"ב לָא קִי"ל פֶּן. לַפַּעַנ"ד אֲדַרְבָּה גַּם מִהֶתֶם רֵאִי לְזֶה.

דְּהָרִי גַּם שָׁם סַעִי 'ה' קִי"ל בְּשׁוֹכֵר סְתָמָא. אִינוּ יְכוֹל לְהוֹצִיאֻוּ כָּל יְמוֹת הַגְּשָׁמִים.

הוּאִיל וּמִסְתָּמָא הַשׁוֹכֵר בֵּית לְכָל יָמֵי הַגְּשָׁמִים הוּא שׁוֹכֵר אַע"ג דְּלֵא פִּירֵשׁ וּא"כ מְבֹאֲרָ דְּסִתְמָ' הוּי פֶּאֱלוּ פִּירֵשׁ אֲלֵא דֵאִין כָּל הַסְתָּמוֹ שְׁוֹנִי' אֲלֵא נִידוּגִים לְפִי דְרָף הָעוּלָם וּבְרַשְׁבֵּ"א וְר"ן בְּגִיטִין דָּף ע"ו ע"ב.

מְסַפְקָא לְהוּ בְּאוּמֵר סְתָמָא. ע"מ שְׁתָּזוּן.

אִי לִכ"ע עַל כָּל יָמֵי חִיָּיו מְשַׁמַּע עַכ"פ כְּפֶאן לְפִי הַסְפָּמַת הַפּוֹסְקִים. נִרְאָה בְּשׁוֹכֵר סְתָמָא עַל כָּל הַשַּׁבָּתוֹת דַּעַתּוֹ אֲלֵא דַּאֲעַפִּי"כ יְכוֹל הַגּוֹי לְחַזְרוּר וְלוֹמֵר דַּעַתִּי לֹא הִי לְכּוֹלָם וְהַקְרָקַע וְהַדְּמִים בְּחֻזְקָתָן זֶה נִרְאָה טַעַם הָרֵא"ש וְסִינְעָתּוֹ שִׁכ' בְּשׁוֹכֵר סְתָם כ"ז שְׁאִינוּ חוֹזֵר מְהַנִּי לְכָל הַשַּׁבָּתוֹת: וּאֲפִי"ה יְכוֹל לְחַזְרוּר הִיָּנוּ מְטַעַם הַגָּ'ל וְאֲפֹשֶׁר עוֹד טַעַמּוֹ כַּמ"ש הַח"צ ס' ו' הַגָּ'ל כ"ז שְׁאִינוּ חוֹזֵר.

הוּי כְּשׁוֹכֵר וְאִיגְלֵאִי מִקְלֵתָא לְמַפְרַע וּבְדַרְבְּנָן י"ב: עַכ"פ לְפִי הַטְּעָמִים הַגָּ'ל מְבֹאֲרָ דְּבַשׁוֹכֵר סְתָמָא. אִי אֲמַרִּינָן דְּהַגּוֹי יְכוֹל לְחַזְרוּר.

וְאֲפִילוּ בַּשַּׁבָּת. וְאִין צָרִיף לְהַחְזִיר הַדְּמִי: אֲפִילוּ אִי יַחְזִיק הַיִּשְׂרָאֵל בְּאוֹתוֹ שַׁבַּת לָא מְהַנִּי וְעַפִּי"ז מִיִּנְשָׁב וְלֹא קָשָׁה הַקְּשָׁיָא שְׁהֵבִיאֻוּ הַא"ר וְהַתו"ש בְּשָׁם ע"ש דַּא"ה דְּבַשַׁבַּת שְׁנֵי יְכוֹל לְחַזְרוּר וּמַנ"ל לְרַש"י בְּפָרֶק הַדָּר לְהוֹכִיחַ דְּצָדוּקִי אִינוּ כְּפִי דְּלֵמָא לְעוּלָם דְּדִינוּ כְּפִי.

ואפי"ה יכול לחזור. דמיינרי בשבת שני.

ולהג"ל לא קשה דאי חוזר. לא מהני חזקתו פנין שטוען שמעולם לא השפיר לשבת זה (והע"ש והא"ר והת"ש).

נראה דסוברי'. דבשתיקה זו.

ששומק הוי בשכירות מחדש ואחזיק בי' מהני. מיהו קשה על זה.

דא"כ לא חשיב שכירות אלא מתנה וביטול וזה לא מהני בגוי דדונקא רק שכירות מהני (ועכ"פ הדרינו לדמעיקרא דלפי הנראה בשכירות שלנו מגוי אין פוננת הגוי וגם פוננות הישראל אינו).

אלא לקנות לשבת וקנין בעי פנונה וא"כ בכה"ג יכול לחזור אפילו בשכר ממנו לזמן ואם אינו חוזר הקנין חל בכל שבת ושבת. בכסף שלקח מעיקרא וא"כ אם שכר המשפיר הראשון מסבא י"ל.

דלא מהני. דאיך יחול הקנין עתה.

וכבר אינו שלו וקולא גדולה הקול לן הש"ע דפסק פדעת הרמב"ן. ואפשר דמיינרי בשכרו בהדיא לכל הימים.

אפילו לימי החול ועכ"פ די לן להקל בשכר. לאחר מטעם שכ' הלבוש וביארו התו"ש הג"ל אבל במת או בנידון שלנו נראה דצריך לשפור מחדש: ועוד מטעם אחר אפילו נימא דלעולם אמרינו דגם בכאן שייך טעמא דרמב"ן מ"מ י"ל דהיינו בשכרו מן השור והמלך.

אבל אנו ששוכרין רק משכירו ולקיתו וסומכין על דברי הש"ע שם סעי' י"ד שפסק בשם הרשב"א שאעפ"י שסילקו משכירו ולקיתו: מ"מ השכירות. עדיין עומדת וכאלו היא שלית מהמלך וכאלו שכרו ממנו ולכאורה גוף הדין קשה.

איך ס"ל להרשב"א. דשכירות שכירו ולקיתו מהני מפח שליחות דהרי מבואר בש"ס בעירובין דף ס"ד ע"א דשכירו ולקיתו מהני משום דהוא חשוב כבעלים.

מדפריך שם הי' לו ה' שכירים ולקוטים מאי והשיב אם אמרו להקל יאמרו להחמיר מבואר דטעמייהו משום דחשיב כבעלים. עיין בפרש"י שם.

ונראה בנודאי בש"ס שם. דמיינרי שהאדון לא הי' רוצה להשפיר אי אפשר לומר מטעם שליח וע"כ טעמו דחשוב כבעלים.

וע"ז פריך שפיר שם בעירובין וכיון שהטעם משום דחשבינו לשכירו כבעלים והגוי פמאן דליתא. דאין דירתו דירה: מן הדין וצריכין רק מקצת פוחו ממנו ולכך ס"ל ליי"א בסעי' י"ב: דמהני נמי העירוב של השכיר.

ואפילו לדיעה הראשונה נראה דסובר דחשיב השכיר כבעלים ואפי"ה בעינן דונקא שכירות ולא סגי בעירוב. דלעירוב בעינן דירה או מקום פיתא או מקום לינה.

וכמ"ש פריטב"א עירובין שם. עכ"פ לכ"ע בכה"ג מהני דחשבין להו כבב"עלים: אלא דס"ל להרשב"א דהיכא דלא גילה האדון דעתו מהני מפת שליחות.

ואפשר שראייתו מדפריד אב"י לר"י דווקא התם. הי' לו ה' שכירים מאי נהרי קושיא זו בלא"ה קשה.

ועכ"ח דבלא זה. הו"א דשכירו מהני מפת שלים.

ולכך פסק הרשב"א. דשכירו חשוב בשלוחו בזה ומהני פאלו שכרו מהאדון.

אפילו לאחר מיתת וסילוק השכיר. וכל זה אם לא מיחה האדון אבל במקום שאין האדון רוצה להשכיר ושוכרים רק משכירו ולקוטו פשוט לפענ"ד דגם הרשב"א מודה.

נהי דמהני השכירות משכירו ולקוטו מיהו היינו רק מטעם דחשבין לי' כבב"עלים וא"כ זה מהני דווקא בחיי השכיר וכל זמן שלא נסתלק ושוב מצאתי פן בתשובת חכ"צ בס"י ו' שכתב פן מסב"א.

ובזה מוכן דשכירות משכירו ולקוטו דמהני בגוי בע"כ אינו משום דנוכל לשפור ממנו בעכ"ח. אלא דשוכרין ממנו המקצת פח שחשוב הוא כבב"עלים ברשות האדון.

ונהי שעדיין דירת נכרי לא השפיר מ"מ מהני. דדירת גוי לא חשיב דירה.

ובענין רק מקצת פח: וכל זה בגוי אבל בישראל דאמרין בעירובין דף פ' ובש"ע סי' שס"ז. דמערבת אשתו אפילו בעכ"ח דבעל ועל פתח היינו משום דיכולין לערב בעל פרחו דבעל.

אם יש רק מקצת רצון אשתו דשם אין לומר הטעם דאשתו חשיב כבעל דהרי אפתי איפא דירת הבעל ותאסור. ועכ"ח דיכולין לערב בעכ"ח ודידן'.

הואיל ורגיל ובהו מיןשב קושית המג"א סוסי' שס"ז ס"קה. על הרא"ש דשפיר יש חילוק דבגוי אין שוכרין בעכ"ח וקא דמהני בשכירו הוא משום דחשיב כבב"עליו משא"כ בעירוב האשה: מהני פאלו עירוב הבעל.

וא"כ עכ"ח מערבין בעכ"ח וא"ש. ועכ"פ הדרין לדמעיקרא.

דקא דמהני אף אם נסתלק מלהיות שכירו היינו דווקא. אם אין האדון מוחה: וא"כ כשחוזר האדון ואינו רוצה בשכירות.

לא יכול השליח לחוב לו בעכ"ח ומכ"ש שאין האדון צריך להחזיר לו הדמים. שנתן לשכירו.

שקרי הוא לא צוה לו ליתן לו ואפילו בשליחו כל זמן שלא אמר לו שלח על ידו. אינו מחוייב באחריותו פדאיתא בב"מ דף צ"ח ע"ב.

ובב"ק דף ק"ד. וא"כ יכול לחזור מבלי מחזיר את הדמים וא"כ כשנתן או השכיר לאחר. נימא בכה"ג דנתבטלה השירות לכ"ע. וגרע מאלו שכרו מהאדון עצמו שקרי כל הטעם של הלבוש והתוס"ש הוא משום דצריך להחזיר הדמים.

הו"ל פאלו התנה עם השני. אבל בכה"ג.

מהיכי פיתי ניימא דהוי פאלו התנה. ויש לומר סברא.

דאדרבה זה עדיף פיון דבשוכר משכירו לא היו הבועלים צריכין להחזיר הדמים א"כ א"א שפוננתו להשפיר רק לשבתות דבמה יקנה בשבת הבאה. דהא דמהני לשפוך על לאחר שלשים היינו משום דהפסד שנתן לו עדיין הוא פבעין הואיל ויצטרף להחזיר וכמ"ש הב"ש ר"ס מ"ם.

אבל פאן שא"ל להחזיר. ע"כ פוננתו להשפיר.

גם על ימות החול. ואינו יכול לחזור ומהני ממנ"פ אמנם עדיין יש לומר.

דמפל מקום. הגוי יכול לטעון פיון שלא פראשו לו איהו לא השפיר אלא לשבתות.

ויכול לחזור פמו בסתם: אמנם אם השפיר של ראשון ששוכר ממנו. הוא עתה גם שפירו של השני יש לדון אי מהני פיון דאמרו חכז"ל להקל.

ולא להחמיר ומהני בשכירו ולקוטו משום ב' טעמים. אי משום דחשיב פבעלים או משום שליוחו כמ"ש ואם פן בכה"ג יש לומר דמהני מפח דחשיב לי' פבעלים וראיתי בחכ"צ סי' ו' כ' פן.

פשיגרת לישנא דמבואר שם. דפשיטא לי'.

דאם גם אצל השני. הוא שפיר או לקוט מהני ולי הדבר ספק לכאורה.

דאיף יכול להשפיר זה. שעדיין אין לו פח עליו.

וכאלו משפיר דבר שא"ב ואי ניימא. שעתה משפירו במה יקנו.

ואין זה רק פביטול. ומ"מ יש לומר פיון דממילא קאתי וסמכינו עלה.

דמאי קצת לדין המבואר בחו"מ סי' רי"א סעי' א' בהגהה וגם אפטר לומר דדמאי להא דאמרינו בב"מ דף ט"ז ע"א בחזר ולקחה מן הגזלן דקנה הלוקח דמשום הכי טרח למיקם בהימנותא והואיל וסומכין דעתו.

מהני אפילו בדבר שאינו ברשותו עדיין. מ"מ הדבר ספק וצ"ע.

פי לא מצאנו פלל בשכירים ולקוטים שיוכלו להשפיר על זמן ידוע. פי לעולם חשוב אצלו.

פמו דבר שלא פא לעולם ואם מהני הוא רק מטעם שהוא פשליחו של האדון אבל היכא דלא שייף זה. נראה דלא שייף פלל שכירות לזמן ידוע שפירו ולקוטו.

וא"כ הדרינו לנגידון דידן דלפי"ז צריף פנגידון דידן שכירות מחדש: אמנם לאחר העיון נראה לי דנהי דאם מחל המלכות על מלכותו אין לו תפיסת יד עוד בו מ"מ אפילו אינו מלף פל בית המלכות יש להם פח פכל מדינת המלכות.

ליתן חפציהם וצרכיהם: בבית פל אחד. מאנשי המלכות וכל אחד חלק ממנהיגי המלכות.

ולא גרע מעבדי המלף ומשכירו ולקוטו וא"כ עדיין נוכל לשפוך ממנו אף עתה. ומכ"ש שאינו בטל מה ששכרנו ממנו מפבר פן נראה לפענ"ד מסברא.

אע"ג שאין אני בקי בחוקי ונימוסי המלכות. פן נראה לי מסברא נכון.
ולפי"ז אין צריך לשפוך מחדש. אמנם עדיין יש להסתפק.

כי מעת שהרימו אנשי אונגארין את ידם במלך זה איזה חדשים. והם אתו בריב ומלקמה
אני מסתפק אי מהני שכירות ונהי' פשוט אצלי פינן שגדולי ושרי מדינות אונגארין.
עדיין אומרים כי הם אינם מורדים בהמלך. ושמזו עליהם נרק האנשים אשר אתו הם
יסבבו את כל עול נרק הנותן להם מאתו חפשי וחרות הם משחיתים וא"כ עדיין רשותו
עליהם.

ועוד פינן שאם ירצה לנותר להם. ולעשות רצונם.

הוא שר ומלכם בלי ערעור: וא"כ לא גרע. מהא דקימ"ל בש"ע סי' שפ"ב סעי' י"ח שאם
יש פח למשפיר לסלק להשוכר.

יכולין לשפוך מהמשפיר. אע"ג דבעלמא.

היכא דמחוסר ממונ. לא אמרינן הואיל.

כמ"ש הר"ן בפרק כל שעה בשמעתין דהרינו א"כ כ"ש פאן שבידו לנותר פלזה חשוב
פתפיסת יד אף לכאורה כל זה. קודם שנוותר למחול על פתר המלוכה אבל עתה שהניח
פתר המלכות ואין בידו.

עוד לעשות רצונם א"כ נהי דעדיין יש לו קצת פח. דמקרי לכל הפחות כשכירו ולקיטו
מ"מ נגד זה הרי הגדיל המרידה.

ופרקו ענל. ואין שמו עוד עליהם.

מ"מ נראה לפענ"ד פינן שדקדק הש"ע בסי' שפ"ב סעי' י"ח אם נשאר לו שום תפיסה
מהני וא"כ פח בית המלכות לא גרע כ"כ שלא יהא נקרא שום תפיסה. ובפרט כי לא
מחל פתר המלוכה אלא לטובת בן אחיו המלך החדש יר"ה: ואם לא יקבלו את זה.

עדיין נשאר בכחו וא"כ שוב יש לו יד. ומטעם זה נראה לפענ"ד דא"צ שכירות מחדש
אמנם הואיל והדבר רק סבא.

יודיענו דעתו הרמה בזה ואיך נהג בקהלתו דברי ידידו הדוש"ת הק' משה שיק
מברעזאונע: ובאמת קשה לי על גוף השכירות של עפ"ם שנהגו שאמרו שתיקנו חכז"ל
משום להרחיק את הישראל מהגוים.

ולא ילמדו ממעשיהם פדאיתא ר"פ הדר. וגם ריבית מגוי אסרו חכז"ל.

פדאיתא בב"מ דף ע"א מהאי טעמא. ובריבית פתבו הפוסקי' והכי קי"ל ביו"ד סי' קנ"ט
דהאינדנא מותר ולא שייך האי טעמא דשפא ילמד ממעשיו משום שא"א לנו בשום משא
ומתן מבלעדיהם וא"כ גם שלא לדור במבואותיהם אי אפשר.

וא"כ למה צריך עתה לשפוך מהם רשות ואי משום דבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו
אפילו בטל הטעם לדעת הרמב"ם בפ"ב מממרים. א"כ גם בריבית נימא פן וצ"ע לחלק
והרב הגאון הנ"ל השיב לי ובתוף תשובתו העיר שחקר בנימוס המלכות.

ואין לו לאחר הנחת ומחילת הכתר. מלכות.

שום רשות ויתרון במדינה וא"כ לימא לסברא הנ"ל וצריף שכירות מחדש וכו' עשיתי תשובה קפ"ג בעזה"ת עש"ק ה' שבט תרל"א לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב להרב המופלג בתורה וביראה כש"ת מוה' יחיאל מיכל קליין נ"י רב בק"ק סאקאס יע"א.

מכתבו קבלתי זה אינה שבועות ונשם ביקש מעלתו נ"י לחוות דעתי. בענין הלכה למעשה.

אשר הי' פלוגתא בין מעלתו ובין בן תורה אהד שמעלתו נ"י צוה לאבל תוף י"ב חודש על אביו לומר בתנופה הלל לפני העמוד וטעם מעלתו נ"י דאפילו בשבתות ויום טוב הביא בש"ע יו"ד סי' שע"ו שהוא רק מנהג ואי ליכא דעדיף מותר ובסתם אדם מי יכריע אינה עדיף ועוד דזה יותר חיוב שיהא אבל מתפלל שמקורו ממדרשים.

אבל זה שלא תפלל. הוא רק מנהג מובא בתשובת מהרי"ל.

ואם המנהג ביו"ט וראש חודש דאית בהו מוסף ואקרי מועד. מנ"ל בתנופה.

זהו תוכן דברי מעלתו נ"י בזה וטעמו של מאן דפליג עלי' לא הודיענו ולא שמעתי: והנה מנהגן של ישראל תורה הוא ומנהגינו שלא יאה אבל ש"צ אומר הלל אפילו בתנופה ואמנם לפענ"ד נראה שהוא מעיקר הדיו מבואר בעירונין דף י' ע"ב דהלל הוא השיר.

שאנו מחוייבין לאמרו כשיעשה הקב"ה נס לישראל ואמרינן שם דף י"א ע"א דאין שירה אלא מתוך שמחה וטוב לבב כפרש"י שם דאין אדם שר אלא מתוך שמחה ולדעת הרמב"ן בענין המצות שורש א' ההלל אנו מחוייבין מן התורה.

משום מ"ע של ושמחת בחגך בכל מיני שמחות ובש"א סי' ס"ט השיג עליו בזה שאין ההלל והשירה גורמים השמחה. אלא ההיפוך השמחה גורמת השירה ולפענ"ד שני הסברות אמיתיות: דבנודאי אין השירה באה אלא מלב שמח כפרש"י הנ"ל וממילא כבר לבו שמח קודם שאומר השירה ומ"מ השירה גורמת ג"כ השמחה.

לשמח את האחרים השומעים שעי"ז יתלהבו גם הם לשמח: וביו"ט המצוה עלינו לשמח ולשמח גם אחרים עמנו ושפיר איכ"ל כמ"ש הרמב"ן: ובזה יש לישוב קושיות הש"א מעליו דלדבריו גם נשים יתחייבו למאן דסובר דמחוייבים בשמחה.

ולנהנ"ל אפילו למ"ד אשה מחוייבת בשמחה אינה מחוייבת לשמח אחרים כדמשמע פשטא דקרא וגם לא ספקה לשמח אחרים ולכך גם להרמב"ן לפי הנ"ל פטורים מההלל ואין כאן מקומו ועכ"פ אמירת הלל.

צריף שתהא בשמחה בשמחת עצמו ולעורר בשמחה. לשמח גם אחרים ואנן קי"ל ביו"ד סי' שצ"א דאבל על אביו ואמו אסור בשמחה.

ואסור לו לילף למקום שמחה כל י"ב חדשים וזה מפבד אבותיו לאחר מיתה שמחוייב בכבודם שלא ילף במקום שמחה מפורסמת וא"כ בשלומא ביו"ט דק"ל במועד קטן דף י"ד ע"ב דמ"ע דשמחה.

דְּהוּי עֲשֵׂה דְרַבָּם לְכַף דּוֹחָה אַבְיָלוֹת. וּלְכַף בּוּי"ט מְוֹתֵר הָאָבֵל לּוֹמֵר הַלֵּל מְדִינָא וְאִינוּ אֶלָּא מְנַהֵג.

אַבְל בְּחִנּוּפָה דָּאִין פְּאֵן מְצִנָּה לְשִׁמּוֹן: וְאִיָּה יְהִי הוּא ש"צ וְיִגְרוֹן לְעוֹרֵר שְׂמֻחָה. וְע"כ אָסוּר מְדִינָא.

לְהִיּוֹת שְׂלִיחַ צִיבּוּר לּוֹמֵר הַלֵּל: וְרֵאִיתִי מִמּוֹרֵי הַגָּאוֹן זצ"ל שְׁלֵא הֵנִיחַ לְאַבְל לְהִתְפַּלֵּל אֶפְיָלוּ תְּפִלַּת הַשְּׁחֵרִית שְׁקוֹנָדָם הַהַלֵּל וְשׁוּב רְאִיתִי בְּתִשׁוּבַת מַהֲר"ם מִיְּנִץ סִי' מ"ג שְׁכ' פֶּן. לְהִדְיָא דְבְּחִנּוּפָה בְּפוּרִים וּבִר"ח וּבְחו"מ גְּמַנְעִים אַבְלִים.

לְהִתְפַּלֵּל בְּבוֹקֵר מְשׁוּם דְּהַלֵּל אִין אוֹמְרִים אֶלָּא מִתּוֹךְ שְׂמֻחָה וּמְבִיא רֵאִי' מֵא"ז וּבְאַמַּת בֵּא"ז כ' דְּבָרָיו רַק בְּבֵית הָאָבֵל שְׁאִין אוֹמְרִים הַלֵּל תּוֹךְ ז'. וְצָרִיךְ לּוֹמֵר דְּרַק לְסַמְּנֵי דְּהַלֵּל בְּעִי' שְׂמֻחָה הִבִּיא פֶּן.

וּגְדוּלָה מְזוּ אָמְרוּ בְּאַבְל. דְּלֵא יְבָרַךְ בְּצִיבּוּר שְׂהַחֲיִינוּ עַל גְּרוֹת חֲנּוּפָה וּכְמוֹ שְׂפִיָּאָר בְּנוֹב"י מַהֲדוּ"ת סִי' קמ"ג וְעכ"פ מְבִנְיָן דְּהַלֵּל לֹא תִלְיָא לְעִנְיָן אַבְל.

אִי אֶקְרִי מוֹעֵד אוֹ לֹא וְאִפִּי"ה אִם אִין אַחֵר הֲרֵאִוִי לּוֹמֵר בְּנוֹדָאֵי שְׂרִי. דְּהֲרִי אֶפְיָלוּ בְּשְׂמֻחָה קו"ל בִּשְׁע"ב בְּסִי' שְׁצ"א.

דְּהִיכָא דְּתַלְיָ' בִּי וְאִם לֹא יִלְךְ הָאָבֵל לְשֵׁם יִתְבַּטֵּל שְׂרִי. וְהֵאִי דְּלִיכָא דְּעֵדִיף מִנִּי אִם הֵם שְׁוֹנִים פְּכָר הָאֵחָר עֵדִיף שְׂהֲרִי הָאֵחָר אִינוּ אַבְל פֶּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד פְּשׁוּט וְאַחֲתוּם בְּבִרְכָה יְהִי ה' עִמּוֹ כ"ד יְדִידוֹ: הֵק' מִשָּׂה שִׁיק מְבָרְעֵזְאוּעַ תְּשׁוּבָה קפ"ד בַּעֲזַה"י חוּסֵט יוֹם ו' עֵש"ק פ' בְּמִדְבָר שְׁנַת כַּת"ר טו"ב לְפָק: הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְחַתְּנֵי הָרַב הַמְּאוּה"ג הַמְּוֹפְלָג כַּש"ת מוֹהֲרֵר יַעֲקֹב סג"ל פְּרֵאגִיר הַלּוּי הָאֲבִדְק"ק אֲדָא יע"א: מְכַתְּבָה קַבְלִיתִי וְע"ד הַד"ת אֲשֶׁר פְּתַבְתָּ.

ע"ד הַמְּנַהֵג שְׁאוּמְרִים בְּשְׁנַת הָעִיבּוּר בִּר"ח בְּתַפְּיִלַּת הַמוּסָף וּלְכַפֵּר פֶּשַׁע דַּכ' הָאֵלִי' רַבָּה בְּסִי' תכ"ג. דְּלִפִּי הַנִּרְאָה הִי רֵאוּי' לְאוּמְרוּ.

בְּכָל הַשְּׁנָה פְּוֹלָה. וּמְנַהֵג הָעוֹלָם לְאוּמְרוּ רַק שְׁשֵׁה חֲדָשִׁים וְכ' הַפּמ"ג שֶׁם דְּקוֹנְשִׁיתוּ דְּאִנּוּ אֶמְרִינִין רַק עַד ר"ח נִיֶּסֶן.

וְהִי רֵאוּי' לְאוּמְרוּ גַם אַח"כ וּמְנָה נִרְאָה דֵּהַפּמ"ג מְפָרֵשׁ קוֹנְשִׁית הָא"ר דְּגַם אַח"כ רֵאוּי' לְאוּמְרוּ וְאִינוּ אִין נוֹהֲגִין פֶּן. וְזֶה תִּימָה בְּעִינֵיךְ דְּלִפִּי דְּעַתָּה קוֹנְשִׁית הָא"ר הוּא לְאוּמְרוּ מְנִיֶּסֶן עַד נִיֶּסֶן.

דְּהֲרִי נִיֶּסֶן רֵאֵשׁ לְחֲדָשִׁים עכ"ל וְאִנִּי תַמָּה עַל תְּמִיּהָתָךְ שְׂהֲרִי אָמְרוּ בִּר"ה דָּף י"ב דְּחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל מוֹנִין לְמַבּוּל כַּר"א. וְלְתַקּוּפָה כַּר"י.

וּבִיָּאָר רַש"י ז"ל הַטַּעַם. וְז"ל רַש"י בַּד"ה חַכְמֵי וְכו' מוֹנִין שְׁנוֹת נַח וּבְרִיאַת הָעוֹלָם.

וּשְׁנוֹת דּוֹרוֹת כַּר"א ע"כ דְּבִבְאַמַּת אֲנִן קו"ל כַּר"י אֶלָּא אִפִּי"ה מוֹנִין לְמַבּוּל וּלְבְרִיאַת הָעוֹלָם וְלְשְׁנוֹת הַדּוֹרוֹת כַּר"א מְשׁוּם דְּתַשְׁרִי ר"ה לְשָׁנִים עֵי"ש בְּרַש"י: וְזֶה גּוֹפֵל תִּימָה וְטַעַמָא בְּעִי. לְמָה תַשְׁרִי ר"ה לְשָׁנִים פִּינּוּן דְּבִנִּיֶסֶן נִבְרָא הָעוֹלָם וְתוֹסֵ' פְּתַבוּ הַטַּעַם מְשׁוּם דְּאִזּוּ עָלָה בְּמַחְשָׁבָה פֶּן כ' בִּר"ה פ' רֵאוּהָ ב"ד.

וְנִרְאָה לַפַּעַם הַזֶּה הַבְּיָאוֹר שֶׁיֵּשׁ ב' הַנְּהָגוֹת. הַנְּהָגוֹת הַטְּבָעִיּוֹת וְהַנְּהָגוֹת הַהִשְׁתַּחֲוֶה כַּמֵּ"שׁ הַבְּעַל עֶקֶדָה.

וְהַנְּהָגָה הַטְּבָעִיּוֹת הוּא ע"י הַבְּרִיאָה. וְהַנְּהָגָה הַהִשְׁתַּחֲוִיּוֹת הוּא ע"י הַתּוֹרָה.

וְע"י יִשְׂרָאֵל הַמְקַיְיִמִים הַתּוֹרָה וְעֵינֵי קִיּוֹם הַתּוֹרָה. הוּא בְּגוֹף וּבְנַפְשׁוֹ.

דְּהֵינּוּ בְּמַחְשָׁבָה וּבְשִׂכּוֹל שֶׁהַרְבֵּה מִצֹּת שֶׁא"א לְקַיְיִמָם אֵלָּא בְּמַחְשָׁבָה וְהֵינּוּ דֹאֲמַר קָרָא בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים. וּמִפְרֵשׁ הַתַּרְגוּם בְּחֻמְתָּא.

וְזֶה הוּא פְּדֵי שְׂלֵא יִטְעוּ דְּהַעוֹלָם כְּמִנְהַגוֹ נוֹהֵג וּלְכַף הַסְכִּימוּ יִשְׂרָאֵל. שְׂלֵא לְמַנּוֹת הַשְּׂנִים מְנִיֶסֶן שְׂבוֹא נְבָרָא הַעוֹלָם.

שְׁעִי"ז יִטְעוּ לִזְמַר דְּהַעוֹלָם כְּמִנְהַגוֹ נוֹהֵג וּבְאַמְתָּ כִּי הַעוֹלָם נוֹהֵג בְּהַנְּהָגָה הַשְּׂחִיִּית. וּלְכַף קָבַע הַקַּב"ה בַּר"ה אֶת יוֹם הַדִּין.

עַל כָּל הַשְּׂנָה וּמְרֻמָּז ג"כ בַּתּוֹרָה בְּפִסּוּק. עֵינֵי ה' אֱלֹקֵיךָ בָּה מְרִשִׁית בְּלֹא א' עַד אַחֲרֵית הַשְּׂנָה דְּמְרֻמָּז שָׁם תִּי תִשְׁרִי כְּמוֹבָא בְּסַפְרִים.

שְׂאֵז הוּא עַת רְצוֹן לְסִלִּיחָה וּמְחִילָה וּכְמוֹ שֶׁדְּרָשׁוּ עַל פְּסוּק דְּרָשׁוּ ה' בְּהַמְצָאוֹ: עַכ"פּ הַשִּׁי"ת קָבַע מְנַן הַשְּׂנִים עַפ"י הַנְּהָגָה הַשְּׂחִיִּית. לְדַעַת חֻכְמֵי יִשְׂרָאֵל הַמְאַמְיָנִים בְּזֶה וְהַחֲדָשִׁים וְהַתְּקוּפָה שְׁהֵם מַעַת הַבְּרִיאָה.

וְהַנְּהָגָה הַטְּבָעִיּוֹת וּכְאֵלוֹ אָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְבָרָאוּ אֵז מְחֻדָּשׁ. ע"י הַנְּהָגָה הַהִשְׁתַּחֲוִיּוֹת מִיִּצְיָאָת מְצָרִים וְעַכ"פּ מְבִנְיָאָר דְּהַשְּׂנִים אָנוּ מוֹנִין מִתְּשָׁרֵי וְאֵז נִגְמַר הַגִּז"ד עַל כָּל הַשְּׂנָה וּבִיּוֹם הַהוּא תְּלוּיִים כָּל הַעֲנִינִים שֶׁל כָּל הַשְּׂנָה וְהוּא עֲנִין הַמְעַמִּיד שֶׁל כָּל הַשְּׂנָה וְהַכָּל הוֹלֵךְ בְּתַר הַמְעַמִּיד וְעַכ"פּ מ"ש הַר דְּהִי רָאוּי לְאֲמָרוֹ כָּל הַשְּׂנָה הַכְּפוּנָה עַד תִּשְׁרִי שְׂאֵז צוּפָה וּמְבִיט הַקַּב"ה.

כָּל הַעֲנִינִים עַד הַשְּׂנָה הַבְּאָה: וְהֵנָּה ב' הַנְּהָגוֹת דְּלַעִיל כִּם כְּחוֹלְקִים וּמְתַנַּגְדִּים זֶה לְזֶה לְפַעְמִים כְּשֶׁם שְׂמַתְנַגְדִּים שְׁנוֹת הַחֲמָה עִם שְׁנוֹת הַלְּבָנָה וְשְׂלֵא יִסְתְּרוּ זֶה לְזֶה וְשְׂלֵא יִפְּוֹל שְׁנַת הַלְּבָנָה גִּיסוֹן דִּידִי' בַּחוּרְרָה וְלֹא יֵהָא הַשְּׂנָה דְּנִגְמַת שְׁהִי' בְּעַת הַבְּרִיאָה.

שְׁנִבְרָאוּ חֲמָה וּלְבָנָה בְּנִיסוֹן כַּפְרֵש"י שָׁם. וּכְדִי שְׂתֵהָא הַשְּׁוֹנָאָה בִּינֵיהֶם הַחֲדָשִׁים שֶׁל הַחוּרְרָה וּבְכַרְט חוֹדֵשׁ הַעֵיבוֹר הוּא הַעוֹשֶׂה הַשְּׁלוֹם בֵּין הַחֲמָה וְהַלְּבָנָה דְּהֵינּוּ חֲדָשִׁי חֲשׁוֹן וְכִסְלוֹ בָּאוּ לְהַשְּׁלִים ע"י שְׂלַפְעָמִים הֵם חֲסֵרִין וּפְעָמִים שְׂלֵמִים וּפְעָמִים כְּסֻדְרוֹן.

וְחוֹדֵשׁ הַעֵיבוֹר שֶׁהוּא סוּף זְמַן הַחוּרְרָה. וְא"כ הַתְּחִלַּת הַחוּרְרָה וְסוּפוֹ בָּאִים לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם.

בֵּין הַחֲמָה וְהַלְּבָנָה שְׁהֵם הַמְנַהֲגִים הַטְּבָעִיִּים וְכִיּוֹן דְּהַשְּׂנָה הַהוּא וּבְכַרְט חֲדָשִׁי הַחוּרְרָה הִמָּה מִיְּחֻדִּים לְהַתְּאַחַד שְׁנוֹת הַחֲמָה וְהַלְּבָנָה וְלַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בִּינֵיהֶם לְכַף רָאוּיִים ג"כ לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּין הַנְּהָגָה הַטְּבָעִיּוֹת לְהַנְּהָגָה הַשְּׂחִיִּית: וּלְכַף חֲדָשִׁי הַעֵיבוֹר.

מִיְּעֻדִים וּמִיְּחֻדִּים לַעֲשׂוֹת בָּהֶם תְּשׁוּבָה. כְּמוֹ הָאֲרִיף הַשְּׂל"ה הַקָּדוֹשׁ בְּדְרוֹשׁ עַל פְּרִשְׁתׁ שׁוֹכְבִים ת"ת.

שָׂרָק ע"י הַתְּשׁוּבָה אֲפָשָׁר לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בֵּין הַגּוֹף וְהַנְּשָׂמָה: וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה שְׁלוֹם בֵּין ב' הַנְּהָגוֹת.

ויכמו וְשֶׁאֲרִיף שָׁם. דְּהַנְשָׁמָה כִּינּוּן שֶׁהִיא חֶלֶק אֶלֶק מִמַּעַל הִיא מִיְחֻדָּת לְהַנְהִיגָה הַשְּׂגָחִית.

וְהַגּוֹף הוּא ג"כ מְיוֹעֵד לְהַנְהִיגָה הַטְּבָעִי. וְע"י שְׁעוֹשִׁין שְׁלוֹם בֵּין הַגּוֹף לְהַנְשָׁמָה וְהַגּוֹף מְתַנְהֵג עַפ"י רְצוֹן וְתְשׁוּבָת הַנְשָׁמָה.

גַּם הַגּוֹף רְאוּי לְהַשְׂגָּחָה וְלְהַנְהִיגָה הַשְּׂגָחִית. ע"כ לְכַף נִקְבַּע.

שְׁנַת הָעֵיבוֹר לְתְשׁוּבָה יוֹתֵר מִשָּׂאָר הַשָּׁנִים כַּמ"ש הַשָּׁל"ה. וְלְכַף אִם אָמְנָם שִׁבְש"ע. וּבְדַבְרֵי הָרֵאשׁוֹנִים. לֹא נִמְצָא מְקוֹר לָזֶה.

דְּבִשְׁנַת הָעֵיבוֹר וְאִמְרוּ וְלִכְפָּרַת פְּשָׁע. הַנְהִיגוּ הָאֲחֵרוֹנִים.

וְהוּא מְנַהֵג כָּל יִשְׂרָאֵל לֹאמַר וְלִכְפָּרַת פְּשָׁע וּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּסִפְרֵים דְּתִיבַת פְּשָׁע מְרִמְזוּ עַל חֲטָא שְׁנ"ל ר"ל שֶׁהַעֲבִירָה הַזֹּאת מְרַחֵק אֶת הָאָדָם מִבְּנֵי אֶרֶץ וְהַפְּרָשִׁיּוֹת שֶׁקוֹרִין בְּשׁוּבַבִּי"ם וִי"א גַּם בַּת"ת וִי"א גַּם וִי"פ.

הֵם מְסוּגָלִים לְתַמְנֵן חֲטָא הַזֶּה. כַּמִּבְּנֵי אֶרֶץ בְּשָׁל"ה וּבְשָׂאָר סִפְרֵים.

וְלְכַף נוֹהֲגִין לְהַתְעַנּוֹת אָז: וְגַם בְּאֵלוּ הַחֲדָשִׁים מְרַמְזִים בְּהוֹסְפוֹת שֶׁל וְלִכְפָּרַת פְּשָׁע שֶׁחֲטָא הֵהוּא נִקְרָא פְּשָׁע. וְזֶה הִיא כְּפִיּוֹן דְּשְׁנַת הָעֵיבוֹר: בָּא לְהַשְׁוֹת וְלַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם.

א"כ רְאוּי לֹאמַר בְּכָל הַשָּׁנָה אֲלֵא שְׂאִין אָנוּ נוֹהֲגִין לֹאמַר כִּי אִם עַד ר"ח נִסָּן. שְׂאֵז כְּבָר נִשְׁלַם הַשְׁלוֹם בֵּין הַחֲטָא וְהַלְבָּנָה וּמִמִּילָא רְאוּי ג"כ שֶׁתְּשַׁלֵּם עַד אָז.

שְׁלוֹם הַגּוֹף עִם הַנְּפֶשׁ. ע"י תִּיקוּנֵי תְשׁוּבָה לְהַעֲבִירָה הַנְּ"ל.

כֵּן נִרְאֶה לִי לְהַסְבִּיר לְעֵנִין הַזֶּה וּמִצַּד שֶׁהַפְּרָשִׁיּוֹת הָאֵלוּ הֵם מְסוּגָלִים לָזֶה כַּמִּבְּנֵי אֶרֶץ כָּל הַנְּ"ל וּמִקוּרֵי בְּשָׁל"ה הַקְּדוּשׁ. וְכָל מְנַהֲגֵי אֲבוֹתֵינוּ יֵשׁ לָהֶם טַעַם אֲלֵא שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין עַל בְּנֵי הַטְּעָמִים.

וְלְכַף עַכ"פ אֵין לְשַׁנּוֹת שׁוּם מְנַהֵג וְהַנְּרָאָה לְפַעַנ"ד כְּתִבְתִּי דְּבָרֵי הַחֹתֶם בְּכַרְכָּה הַמְּשׁוּלָּשֶׁת. זֶה ה' עֲמָה וְיִבְרָה אוֹתָהּ וְאֵת בֵּיתָהּ דְּבָרֵי חֲמִיָּה הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמָה: ה"ק מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּנָע: תְּשׁוּבָה קַפ"ה שִׁיל"ת כ"ב מְנַחֵם ת"ר לַפ"ק: זֶה ה' שְׁלוֹם בְּחִילוֹ וְשִׁלּוֹה בְּגִבּוּלוֹ לְהַרְבֵּ הַמְּאֹר הַגְּדוֹל וְכו' כַּש"ת מוה' יִשְׂרָאֵל דָּוִד נִי אַב"ד בַּק"ק פֶּעֶזוֹנָג יַע"א: זֶה אֵיזָה שְׁבוּעוֹת הַגִּיעָנִי מֵאֵת כְּבוֹד פַּר"מ נִי קוֹנְטָרַס מְעוֹלָפֶת דְּבָרִים הַעוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם בְּעֵנֵי קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ: וְעֵיבוֹר שָׁנִים וְעֵנֵי תְּרַבִּינִי לְבַקֵּשׁ מִמֶּנִּי שְׂאֵשִׁים עֵינוֹ עָלָיו.

וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ חֲפָצֵי חֲשֵׁתִי וְלֹא הַתְּמַהֲמַתִּי וְעֵבְרֵתִי עָלָיו מְרִישָׁא עַד גְּמִירָא וּמְצָאֵתִי בּוֹ הַרְבֵּה דְּבָרִים נְכוּנִים וְסִדּוּרִים וְאֵת אֲשֶׁר אֲנִי לֹא כֵן אֲדַמָּה אֲמַרְתִּי לְהַעִיר אֶת אֲזִינוֹ. כַּאֲשֶׁר בִּיקֵּשׁ מֵעֲלָתוֹ נִי לְמַעַן יֵצֵא כַּנּוֹגָה הַצֶּדֶק וְהָאֱמֶת.

וְהַנְּה שׁוֹרֵשׁ קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ שְׁלֵנוֹ. וְעַל מָה אֲדַנְּיָה הַטְּבָטוּ תִּלְיָא לְפַעַנ"ד בְּפִלּוּגָתָא.

הַרְמַב"ם בְּמִנְיַן הַמְצוֹת סִי קנ"ג וְהַרְמַב"ן בְּהַשְׁגוֹת הָאָרִיף שֶׁם הַרְבֵּה וּלְפִי דְבָרֵי הַרְמַב"ם יֵשׁ ג' זְמַנִּים בְּזִמְנֵי שֵׁשׁ סְנֵהְדְרֵי גְדוּלָה שֵׁשׁ לָהֶם רְשׁוֹת עַל כָּל יִשְׂרָאֵל הַקִּידוּשׁ תְּלֵיא בָּהֶם.

כְּנֹאֲמֵר בְּמַכִּילְתָּא רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם וְכו' וְכַתִּיב בְּתַרְי' דְּבָרוּ אֶל כָּל עַדְתּוֹ וְכו' מִי שֵׁשׁ לָהֶם רְשׁוֹת עַל כָּלָּם. וְהַזְמַן הַב' כְּשֵׁאִין סְנֵהְדְרֵין.

אִז מְקַדְשִׁין ג' אֲנָשִׁים סְמוּכִין. כְּנֹאֲמֵר הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם וְאִין ב"ד שְׁקוּל וְכו' וְכָל זֶה בְּעֵינֵין דְּוִוְקָא בֵּא"י כְּמִבְּנֵי בִירוּשְׁלַמִי פ"ק דְּסְנֵהְדְרֵין וְהֵבִיא אוֹ שֶׁם הַרְמַב"ן דְּאַפִּילוּ בְּדֵיעֵבַד אִם עֵיבְרוּ בַח"ל.

אִינְהָ מְעוּבְרַת אִם יְכוּלִין לְעַבְרָא בְּאַרְצָא אֶלָּא א"כ אִין יְכוּלִין לְעַבְרָא בֵּא"י. נוֹתְנִין רְשׁוֹת לְעַבְרָא בְּחִוּזֵי לְאַרְצָא מְדוּחָק וְשְׁלוּחָם כְּמוֹתוֹן.

כְּאֵלוּ עֵבְרוּ בֵּא"י אֶבֶל לְעוֹלָם מְעִיקָר הַדִּין בְּעֵינֵין א"י וְהַטַּעַם אוּ מְקַרָּא כִּי מְצִיּוֹן תְּצַא תוֹרָה וְכו' כְּדֵאִיתָא סוּף בְּרַכּוֹת אוּ מְטַעַם לְשַׁכְּנוּ תְּדַרְשׁוּ. כְּדֵאִיתָא בְּסְנֵהְדְרֵין דָּף י"ו: וְעַפ"י הַנ"ל מוּבְנִים דְּבָרֵי רַש"י ז"ל בַּר"ה דָּף ל' ע"א ד"ה וְבַר"ה וְכו', אֶלָּא בַב"ד שְׁקַדְשׁוּ בּוֹ הַחֹדֶשׁ פֶּרֶש"י בְּסְנֵהְדְרֵי גְדוּלָה וְרִישׁ סְנֵהְדְרֵין בְּמַתְנִיתוֹן.

וְכוּ ר"פ רָאֵהוּ ב"ד. מְבִנְיָא דְּקִידְשׁ הַחֹדֶשׁ בְּשִׁלְשָׁה.

וְלַהַנ"ל י"ל בְּזִמְנֵי שֵׁשׁ סְנֵהְדְרֵין אִין מְקַדְשִׁין אֶלָּא בְּסְנֵהְדְרֵין מְטַעַם דְּמַכִּילְתָּא הַנ"ל (אֲמַנְם הַרְמַב"ן בְּמַלְחָמוֹת שָׁם. וְכַרְן' שָׁם בַּפ"ד דַּר"ה פְּרָשׁוּ דַג' מַב"ד הַגְּדוּל.

שֶׁל מְקוּם הַנוֹעֵד מְקַדְשִׁין. וְא"כ נִהִי דְּמַצְנָה לִילָף לְמְקוּם הַנוֹעֵד.

אֶבֶל ג' מִזְבֵּיָהוּ מְקַדְשִׁין. וְא"ש ג"כ כְּפִינַת רַש"י) וְכָל הַנֶּהָר ב' זְמַנִּים עִיקָר הַקִּידוּשׁ תְּלוּי בְּרֵאשִׁי.

כְּדַרְשׁ חַכְז"ל הַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְכו' אוּ בְּרֵאשִׁי לְרֵאשִׁית. כְּאוֹתוֹ זְמַן.

עַפ"י חֲשָׁבוֹן. שְׁהִי בְּיָדָם סוּד הַקִּידוּשׁ וְהַעֵיבּוֹר וְנִרְאָה דְּמַרְוִיָּהוּ מְרוּמְזִין בְּקֵרָא הַזֶּה שֶׁל הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם וְכו'.

דְּכָבֵר דְּקִדְקוּ מִתְחִילָה אֲמַר קֵרָא רֵאשׁ חֲדָשִׁים. וְאַח"כּ כָּפַל עוֹד רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם וְכו'.

וְנִרְאָה דְּכָבֵר כ' הַמְּפִנְשִׁים בַּפ' בְּרֵאשִׁית דְּרֵאשׁוֹן לֹא נֶאֱמַר וְלֹא שִׁיבָה. אֶלָּא א"כ יֵשׁ שְׁנֵי.

דְּשֵׁם הַמְּצַטְרֵף הוּא אֲמַנְם שֶׁם רֵאשׁ. שְׁהוּא נִרְדָּף עִם לְשׁוֹן בְּרֵאשִׁית כְּמוֹ הַתְּחִלָּה שִׁיבָה שְׁפִיר אַע"ג שֵׁאִין כְּאִין יוֹתֵר מִזֶּה עֲדִיין וְהִנֵּה אִם מְקַדְשִׁין עַפ"י הַרְאשִׁי.

כָּל חֹדֶשׁ הוּא בְּפִנֵי עֲצָמוֹ. וְאִין אֶחָד צָרִיף לְשֵׁנִי וְכִשְׁבָּא זֶה אִין זָכַר לְשֵׁנִי אֶבֶל כְּשֶׁמְקַדְשִׁין עַפ"י הַחֲשָׁבוֹן הַעוֹלָה ע"י חֲשָׁבוֹן שֶׁל כָּל חֲדָשִׁי הַשָּׁנָה הָאֶחָד נִקְבַּע וּמְסוּדָר עַל הַשְּׁנֵי וְאִידָף חֲדָשִׁים וְעִיקָר מַצְנָה הוּא ע"י רֵאשִׁי כְּמוֹ שְׁדַרְשׁוּ כְּזֶה רֵאשִׁי וְקַדְשׁ וְה' קִבַּע ר"ח גִּיסוֹן לְהִיּוֹת הַרֵאשׁ.

הוּאִיל וְהוֹצִיאָנוּ ה' בּוֹ מִחֲשִׁיכָה לְאוֹרָה וְרֵאשִׁי כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי ה' לָנוּ לְאוֹר עוֹלָם וְכֵאלוֹ כְּאֵנוּ אִז לְעוֹלָם: וְע"ז אֲמַר הַפְּתוּב הַחֹדֶשׁ הַזֶּה. הִינֵנוּ רֵאשִׁי וְקַדְשׁ לָכֶם רֵאשׁ חֲדָשִׁים וְלֹא

שִׁינָה רַאשׁוֹן דָּאִין פֿאַן שְׁנֵי רַאשׁוֹן הוּא לְכֶם לְחַדְשֵׁי הַשָּׁנָה רְצָה לֹמַר ע"י חֲשׁבוֹן
הַקְּבִיעוֹת ג"כ נִקְבַּע דָּאָז נִקְרָא רַאשׁוֹן ע"י חֲשׁבוֹן הַחֲדָשִׁים: עכ"פ מְבֹאָר בְּקִרְא
הַקְּבִיעוֹת.

ע"י הָרֵאָי אוֹ בְּחֲשׁבוֹן הָרֵאָי לְרֵאָי וְכִינּוֹן שְׁתַּלְיָא בְּרֵאָי דְּתַלְיָא עֵיקָר בּב"ד הַגְּדוֹל וּבֵא"י
א"כ מְבֹאָר דְּאֶפִּילוּ בּח"ל צָרִיכִין אָנוּ לְשַׁמּוֹר עפ"י זְמַן הָרֵאָי בֵּא"י דְּהַגָּה מְבֹאָר הוּא.
דָּאִין לְמַצָּנָה אֵלָּא מְקוֹמוֹ וּשְׁעֵתוֹ נֶאֱרִיכִין אָנוּ לְשַׁמּוֹר הַשְּׁבֻתוֹת וְהַמוֹעֲדִים שֶׁהוּא מַצָּנָה עַל
כָּל אִישׁ וְאִישׁ בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא אֶקְרָקְפֵתָא דְּגַבְרָא.

לְשַׁמְרָם בְּיוֹם שְׁקִבַּע הַשִּׁית"ש. וּמִמֵּילָא הֵם תְּלוּיִים וְעוֹמְדִים בְּיָמִים לְכָל אִישׁ וְאִישׁ
בְּמְקוֹמוֹת מוֹשְׁבֵי דֵה' צָנָה לְחֹבֶת הַגּוֹף.

בְּכָל מְקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ כִּף רַגְלְךָ לְשַׁמְרוּ לְמַשָּׁל שְׁבֻת בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי לְפִי מְקוֹמוֹ מַה שֶׁהוּא
שְׁבִיעִי אֲצִלוּ וּלְכֹף נֶאֱמַר בְּשֻׁבֵת בּפ' אֲמַר שְׁבֻת הִיא לְכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֹתֵיכֶם וְכֵן יו"ט שֶׁל
פֶּסַח בְּיוֹם ט"ו לְחֹדֶשׁ לְפִי מַה שֶׁהוּא אֲצִלוּ יוֹם ט"ו לְכֹף נֶאֱמַר בְּשֻׁבֵתוֹת וּבַמוֹעֲדִים בְּכָל
מוֹשְׁבֹתֵיכֶם.

וּכמ"ש הַכּוֹזְרֵי בְּמֵאָמֵר ב' סִי' כ' אֲבָל מַצָּנֹת קִידוּשׁ הַחֹדֶשׁ וּקְבִיעֵתוֹ הוּא מ"ע עַל ב"ד
הַגְּדוֹל שְׁבֵא"י דְּוִוְקָא וְכִינּוֹן שְׁתַּמְצָנָה בֵּא"י אֵין לָהּ אֵלָּא מְקוֹמוֹ וְכִמּוֹ שְׁאָנוּ מְקַרִּיבִין.
תְּמִידִין וּמוֹסָפִין בְּמִקְדָּשׁ בְּשַׁעֲתָם וּבְזַמְנָם בִּירוּשָׁלַיִם.

אע"ג דְּלְכָל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק וְלַפְעָמִים בְּשַׁעֲתָא שְׁמַקְרִיבִין אֵין לְיִשְׂרָאֵלִים אַחֲרִים זְמַן
שְׁבֻת וּי"ט הֵהוּא אוֹ בְּוִקָר וְעָרַב לְעַנְיָן תְּמִידִין. וּאֶפִּי"ה אֵין סִפְקָ דָּאִין לְמַצָּנָה אֵלָּא מְקוֹמוֹ
וּשְׁעֵתוֹ וְה"נ לְעַנְיָן קִידוּשׁ וְהַעֲיָבוֹר שֶׁהוּא הַמַּצָּנָה עַל הַב"ד שְׁבֵא"י.

לְפִי מְקוֹמוֹ. וְעַלִּינוּ לְשַׁמּוֹר הַמוֹעֲדִים.

וְלִקְרוֹא בְּשֵׁם אֵת אֲשֶׁר יִקְרְאוּהוּ ר"ח אִם יוֹם א' צָרִיכִין כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמְקוֹמוֹת
מוֹשְׁבֹתֵיהֶם לְחֻשׁוֹב הַיּוֹם הָרֵאשׁוֹן. אֲצִלָּם לְפִי מְקוֹמָם לר"ח: וְעַל פִּיּוּצָא בְּזָה יֵשׁ לְכּוֹוֹן
הַקְּרָא בּפ' שׁוֹפְטִים עפ"י הַתּוֹרָה וְכו' לֹא תִסּוֹר מִן הַדְּבָר אֲשֶׁר יִגִּידוּ לָךְ.

מִן הַמְּקוֹם הֵהוּא יָמִין וּשְׂמֹאל וְהַכּוֹנֵנָה עַל יָמִין וּשְׂמֹאל הָעוֹלָם וּבְזָה יֵשׁ ג"כ לְכּוֹוֹן דְּבָרֵי
הַסְּפָרֵי שָׁם. אֶפִּילוּ אוֹמְרִים לָךְ עַל יָמִין שֶׁהוּא שְׂמֹאל וְכו'.

עפ"י דְּבָרֵי הַכּוֹזְרֵי בְּסִי' כ' מֵאָמֵר ב'. אֲמַנָּם כָּל הַגָּ'ל.

בְּזַמַּן שְׁיֵשׁ ב"ד סְמוּכִין אֵין פֿאַן פְּלוּגָתָא. בֵּין הַרְמַב"ם וְהַרְמַב"ן.

וְכּוֹלָם מוֹדִים דְּתַלְיָא בְּכָלֵלִים וּבְפָרְטִים הַנֶּאֱמָרִים לְמַעְלָה. אֲבָל בּוּזָה"ז שְׁנַתְּבַטְלָה הַסְּמוּכִין
נּוֹלֵד פְּלוּגָתָא בֵּין הַרְמַב"ם וְהַרְמַב"ן הַרְמַב"ם סוֹבֵר.

דּוּזָה"ז הוּא זְמַן שְׁלִישֵׁי וְדִינוֹ מְשׁוֹנָה מֵאִידָךְ ב' זְמַנִּים וּבְאַמַּת בּוּזָה"ז כ' שָׁם הַרְמַב"ם.
דְּנַתְּבַטְלָה מ"ע זֹאת כְּמוֹ שְׁנַתְּבַטְלָה.

מ"ע שֶׁל הַקְּרַבְנוֹת מַעַת חֲוָרְבֵן בִּיהַמ"ק. וּכ"כ בְּהַדְיָא שָׁם בְּמַנְיָן הַמַּצָּוֹת.

אֲמַנָּם סוֹבֵר שְׁיֵשׁ עַדִּין קְבִיעוֹת אַחֲרֵת. שֶׁהוּא הַלַּמְמ"ס כַּמ"ש הַרְמַב"ם בְּפ"ה וּבפ"ג
מְקִידוּשׁ הַחֹדֶשׁ.

הלממ"ס בזמן שאין סמוכין לחשוב המולדות. כמו שאנו חושבים היום ואין נזקקין בו לראי' פלל אלא חשבון מוליד אמצעי.

וסיים שם הרמב"ם בפ"ג דעיקר קביעות החשבון תלוי עתה בבני א"י. ואלמלא אין ישראל יושבים בא"י נתבטלה חלילה כל המועדות עיי"ש ובלשונו במגן המצות (ולפי הנראה מדבריו לא ס"ל).

מה דביאר שם הרמב"ן בהשגות. ובס' החינוך מצנה ד'.

דעיקר תליא בקידוש הלל האחרון עיי"ש): ובוודאי דברי הרמב"ם תמוהים לכאורה. דאפילו נימא דמבואר בשום מקום הלכה לממ"ס זו עדיין תמוה פיון דרמב"ם פתב דקביעת תליא עתה בזה"ז בבני א"י.

א"כ מדוע לא נקבע גם עתה. עפ"י הראי' או חשבון הראוי לראי'.

וכל הראוי לביקלה אין ביקלה מעכבתו משא"כ לפי חשבון שלנו שהוא רק במולד האמצעי והראי' פעמים לפני ופעמים לאחריה ונראה דהרמב"ם לטעמי'. בפ"ד מסנהדרין דין י"א.

וביתר ביאור בפ"ה המשנה. בסנהדרין ריש מכלתין על משנה דסמיכת זקנים בג' דאפילו אם נתבטלו סמוכין.

מ"מ אם יספיקו כל חכמי ישראל שבא"י. פוחם כמו סמוכים.

ממילא גם כאן אם יספיקו כל חכמי ישראל שבא"י. לקבוע יום קבוע פוחם כמו ב"ד סמוכין.

וממילא. פיון דבעינן הסכמת כל חכמי א"י המפוזרים בכל א"י אי אפשר לחשוב חשבון הראי' שאין כל המקומות אפילו בא"י הראי' שנה ולכך כ' הרמב"ם.

דאפי"ה א"ש. דהלכה לממ"ס הי' לקבוע עפ"י חשבון האמצעי וחשבון האמצעי נעיבור החודש תלי' ונקבע באופן שלא יתרחק המוליד מן הראי' יותר מיום דיום א' בחודש חשוב פחודש.

ובכל א"י לא יתרחק כ"א מעט. ונשפיר קובעין פעת בא"י בכל חודש וחודש עפ"י קביעתם.

ונשפיר כ' הרמב"ם שאם יתבטלו בני ישראל חלילה מא"י. יתבטלו כל המועדות אלא שפיר הבטיח לנו יוצרינו והיינו עפ"י מ"ש בפ"ה המשנה ריש סנהדרין מקרא ואשיבה שופטיך פבראשונה עיי"ש.

וגם דחיית מוליד זקן לפי הנראה מדברי הרמב"ם: אינה מטעם דאינו ראוי לראי' דעתה אין עיקרו תלוי בראי' והש"ס עשה זה רק לסגוף ועיקר הטעם כמ"ש הרמב"ם על דחיית אד"ו.

וכדי שיגיע האביב בזמנו בחודש הלכנה. וכמ"ש הפוזרי במאמר ג'.

אמנם כל זה דעת הרמב"ם. אבל דעת הרמב"ן שם.

והחינוך מצוה ד'. לא ס"ל פן.

אָלאַ דס"ל. דעיקר סמיכות לקביעות שְלֵנוּ הוּא שְקַבְלָהּ בְיַדְנוּ.

דהלל האחרון שְקַבַּע הַעֵיבוֹר וְקִידוּשׁ הַחֹדֶשׁ שְלֵנוּ הוּא קִידוּשׁ כָּל הַחֹדָשִׁים. עַד בִּיאַת יְנוֹן בב"א או שְקַבְיֵעוֹת וְהַשְׁבּוֹן עֲצָמוֹ הוּא הוּא דִינוֹ פְקִידוּשׁ וְכִינּוּן שְחִיבָא כָּל הַחֹדָשִׁים שְיִהְיוּ.

וּמַתִּי יִהְיוּ. זֶה הוּא הַקִּידוּשׁ וְלַעוֹלָם גַּם אֲצַלְנוּ.

תְּלוּי בְרֵאשִׁי וְהַדְחִינִית אד"ו אֵין לוֹ סְמִיךְ רַק אַקְרָא דְאַתֶּם אֲפִילוּ שׁוֹגְגִין אֲפִילוּ מְזִידִין אֲבָל מְעִיקָר הַדִּין בְּעֵינַן או ראי' או חֲשׁבוֹן שֶׁל ראי' אֲבָל לֹא חֲשׁבוֹן הָאֲמָצְעִי. רַק שֶׁהִשִּׁיחַת גַּמְן פֶּתַח בְּזֶה לַב"ד סְמוּכִין שְיִהְיֶה לְהַלֵּל הָאֲחֵרוֹן פֶּתַח לַעֲשׂוֹת לְפִי הַצְּנִרָה וְאַשְׁרֵי תִקְרָאוּ אַתֶּם פְּתִיב.

וְאַפְשָׁר שְׁגַם הַרְמַב"ם סוֹבֵר כֵּן וְקִידוּשׁ לְחֹדֶשׁ. מוֹדָה דְהִי מְהֵלֵל אֲבָל קְבִיעוֹת וְחֲשׁבוֹן הוּא בְּכָל דוֹר וְדוֹר וְאֵין נִרְאֶה לַפַּעַם ד' כֵּן.

מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם. שְׁלֹא זָכַר בְּשׁוּם מְקוֹם מִקִּידוּשׁ הַלֵּל.

זֶה הָאֲחֵרוֹן אֲבָל רֹב הַמְּפֹרָשִׁים הַסְּפִימוֹ לְדַעַת הַרְמַב"ן וְסִינְיַעְתּוֹ: וְעַתָּה נְבוֹא. לְדַבְּרֵי מַעֲלָתוֹ נ"י.

הִנֵּה מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם. לֹא דִיבַר מַעֲלָתוֹ כָּלֵל רַק עַל דַּעַת הַרְמַב"ן תְּמַד יְסוּדוֹתָיו.

דִּישׁ לֹמַר ג' סְבָרוֹת דֹא"א שְיִבְנוּטַל הָרֵאשׁוֹן כִּינּוּן שְׁאֲנַחְנוּ אֵינָם בְּנֵי סְמוּכִין רַק סוּמְכִין עַל הַלֵּל. וְהֵם אֲמָרוּ גַם כֵּן.

הַזְהָרוּ בְּמִנְהַג אֲבוֹתֵינוּ וְאִיכ"ל אֲדַעְתָּא דְהַכִּי קִידְשׁוּ וְזֶה אֲפָשָׁר אִם תִּנְאִי הִי דְבַרְיָהֶם וְכֵן נִרְאֶה בְּאַמְתָּ. מְדַבְּרֵי הַרְיִטְב"א בְּסוֹפָה דָּף מ"ג ע"א גְּבִי אֵינְהוּ דִּינְדְעוּ בְּקַבִּיעָא דִּינְחָא עֵי"ש הַיְסוּד הַב' הַלְבָנָה מְתַכְפָּה לְבְנֵי ח"ל י"ח שְׁעוֹת וְא"כ תִּקְשָׁה מִמֶּנּוּ פ' אֵי אֲזַלְיָנָן בְּתַר בְּנֵי ח"ל יְדַחָה כָּל מוֹלֵד אַחַר ו' שְׁעוֹת כְּמוֹ מוֹלֵד זָקֵן וְאֵי אֲזַלְיָנָן בְּתַר בְּנֵי א"י א"כ גַּם הַמוֹעֲדוֹת יַעֲשׂוּ כְּמוֹ שְׁעוֹשִׁין בִּירוּשָׁלַיִם וְהִנֵּה גַם לְפִי דַעַת מַעֲלָתוֹ.

לֹא אֲדַע מַה פֶּעַל וְעֲשָׂה בְּזֶה לְנוּ. הָרִי רֹב גְּלִיּוֹת יִשְׂרָאֵל הַמְּפֹרָשִׁים כְּעַתְּ בְּאַיִרוּפָא וְאַפְרִיקָא בְּמַעֲרָבָה שֶׁל עוֹלָם יוֹשְׁבִים וְלַצַּד מַעֲרָב שֶׁל א"י.

וְאִם בֹּא"י הַלְבָנָה הַחֹדֶשֶׁה נִרְאִית אַחַר ו' שְׁעוֹת כ"ש אֲצַלְנוּ קוֹדֶם ו' שְׁעוֹת וְא"כ רְאוּי שְיִקְדָּם אֲצַלְנוּ לְפִי סְבָרַת מַעֲלָתוֹ וְרְאוּי שְיִקְדָּם יוֹם טוֹב שְׁנֵי וְלֹא לְאַחֲרָיו וְתוֹ דְאִיָּד אֲפָשָׁר לֹמַר כֵּן הָרִי אֲמָרִינָן בַּר"ה רפ"ב שְׁאֵלְמָלָא בְּטָלוּ הַפּוֹתִיִּים.

הֵיוּ מְשִׂיאִין מְשׁוֹאוֹת וְעַבְדוּ רַק חַד יוֹמָא וְכו' וְכִי מְשׁוּם קְלָקוּל הַפּוֹתִיִּים חָשׂוּ לְחַשְׁשׁ שְׁהַעֲלָה מַעֲלָתוֹ וְלֹאפּוֹקִי מְסַבְּרַת מַעֲלָתוֹ נ"י בָּא הַש"ס בְּבִיצָה דָּף ד' ע"ב וְאָמַר אֲבִי כְּנוֹתִי דְרַב מְסַבְּרָא מְהָא דְמְשִׂיאִין וְכו'.

וּמְהָא דְשְׁלוּחִין יוֹצְאִין וְכו' וְהִמְר"ם לְוַבְלִין הַקְּשָׁה שָׁם. לְמָה מְבִיא ראי' מְהָא דְשְׁלוּחִין יְעוּיִ"ש וְלִהַב"ל אֵיכָא לְמִימַר דְבָא לְאַפּוֹקִי.

דלא גימא דלכך קבעו יו"ט שני לקבע מטעם מעלתו: עוד פתב יסוד שלישי. אשר עליו השעין היו"ט שני מטעם שאין המולד האמצעי והאמיתי שוין וכדי לכוונם למולד האמיתי הניחו יו"ט שני גם לזה קשה מ"ש בא"י שלא חששו לזה וכבר הביא הפוזרי במאמר ג' סי' ל"ח שהקראים מלעיגים עלינו בזה.

דא"כ מאי תקנתא. דבשלומא יו"ט.

יש לתקן ביום טוב שני יעוי"ש אבל השורש לפי הג"ל כבר מבואר דהעיקר תלוי בא"י לכל הדיעות: וכל הג"ל ליתא. אמנם יו"ט שני חיוב עלינו ועל זרעינו לקיים לפי דינא דהש"ס ותורה שבע"פ שהם יסודות תורתנו וכל מי שהוא בכלל דת ישאל צריך להאמין בדבריהם ואע"ג דיו"ט שני דרבנן אי אפשר שיבטל לא מפעל לדעת הרמב"ם בפ"ב מממרים דאפילו נתבטל הטעם בעינן גדול בתקמה ובמנין.

וכ' שם הכ"מ דאלמלא שהי' הטעם דשלחו מתם. הי' מתנין שיבטל ושיהא לדורות של אחריהם לבטל.

כפי תירוץ הכ"מ. אבל עתה ששלחו מתם ותקינו לעשות ב' ימים א"א לבטל אפילו לדעת הראב"ד שם.

הרי פאן לא נתבטל הטעם של שלחו מתם דזמנינו שישתפח סוד העיבור: והתורה משתפחת מישאל בעוה"ר. א"כ בעינן גדול בתקמה ובמנין.

וידוע שאין לנו גדול בתקמה. בתקמת התורה כבעלי הש"ס ואמרינו בשקלים פ"ק אם הראשונים כמלאכים וכו' ובעירובין נ"ג ע"א לבן של ראשונים כפתחו של אולם וכו'.

וכמ"ש הכ"מ שם וכל הטעם הג"ל צריכין אנו אפילו לבעלי הש"ס עצמן אבל מעת שנתחם הש"ס קבלו עליהם ועל זרעם. שלא לחלוק על הש"ס.

כמ"ש הכ"מ בפ"ב מממרים דין א' וקבלת האבות חיוב על הבנים לקיים כמו שהוכיח הריב"ש בסי' שצ"ט בשם הרמב"ן כמו בקבלת התורה ובמגילה. וא"כ ממילא היו"ט שני חזק בל ימוט לעולם ועד ולא צריכין לומר שתנאי הי' בקידוש פדעת מעלתו.

והנראה לפענ"ד פתבתי: חשובה קפ"ו עוד להרב הגדול הג"ל עוד כ' מעלתו שם. בסי' ב' אות ט' פללים וסברות בענין הא דכתיב אחרי רבים להטות ושורש דבריו נחלקים לג' פללים.

בראשון הכריח דדווקא בסמוכין נאמר פלל זה. דאל"כ איך פתוב פי יפלא ממה וכו' והא אפשר שמאה לומדים.

יחלקו על סנהדרין גדולה. אלא נודאי דווקא על סמוכין נאמר ואני תמה עליו: ולטעמך.

וכי לא היו סמוכין רק הב"ד הגדול הרי בכל עיר ועיר מושיבין דיינין סמוכין כמבואר ברמב"ם פ"א ופ"ד מסנהדרין וא"כ עדיין תקשה ואם יאמר דרק על הב"ד הגדול נאמר. אחרי רבים להטות.

זה בנודאי ליתא כמבואר ברמב"ם פ"ח מסנהדרין וליכא למימר בב"ד סמוכין שליחותא עבדינן. דהרי אפילו מידי דלא שכיח דנו.

ובזה אין שליחות פדאיתא בהחובל דף פ"ח. אלא ונדאי הדבר ברור ונוקא סנהדרין גדולה נגד שאר בתי דינין גילה לן הקרא דהמקום גורם ואפילו אלף לא מהני נגד רוב סנהדרין אבל בעלמא חכמים נגד חכמים בכל מקום במידי דתליא בסברא אזלינן בטר רוב.

כמבואר פל זה ברמב"ם פ"א מממרים ואפילו לענין שומא ראוי לן שניזל בטר רובא בחו"מ סי' ק"ג ולענין פקו"נ באו"ח סי' תרי"ח ובענין או"ה דלא בעינן סמוכין עינין ברמ"א חו"מ סי' כ"ה שפסק פו.

ובסנהדרין פ"ק דף ה'. דרב מדרבנן אמרו.

תלמוד לא יורה וכו' עד שיטול רשות עיי"ש אבל מדינא. תלמיד שהגיע להוראה לענין דבר דלא בעינן סמוך אם הם רוב מכריעים אפילו אחרים סמוכין.

כמבואר ברמב"ם פי"א מה' סנהדרין. והוא מהש"ס דסנהדרין דף ל"ו דרב ותלמידו נמנים לשנים עוי"ש נזה פשוט.

וא"צ לפנים. והוא שהגיע להוראה: שנית פתב דדווקא בשונוים נאמר כלל זה לילף בטר רוב: ועפי"ז קשיא לי'.

דקא דאזלינן בב"ד של ג' בטר רובא ודחק עצמו בזה ועוד האריף ולא הי' צריף לזה לומר מסברא: דהוא ש"ס ביבמות דף י"ד בת"י הא' שאני ב"ש דמחדדו טפי. אמנם לדינא הוא פלוגתא כמו שיבואר בעזה"ת.

הרמב"ם בפ"א מממרים כ' דבב' חכמים החולקים אזלינן בטר הממיר בדאורייתא. וכ' שם הכ"מ והג"מ דהרמב"ם סובר דלא קי"ל כת"ק דאזלינן בטר הגדול בחכמה ובמנין.

וראיתי בהקדמת הפרי מגדים ביו"ד דמספקא לי' אי דינא דאורייתא הוא דאזלינן בטר הגדול בחכמה ובמנין. או מדרבנן ופשט דהוי מדרבנן עיי"ש.

ותמהני במחכ"ת נראה דאשתמט לי' לפי שעה דברי הרמב"ן בס' תורת האדם. שהובא בטור וב"י באו"ח סי' תרי"ח.

ודברי הר"ן בפ' יוה"כ שמבואר שהוא דאורייתא שהרי כ' שאם מופלג בחכמה אמר שלא להאכיל אין מאכילין. אע"ג דפקו"נ הוא א"כ מוכח דהוא דאורייתא.

ואע"ג שאינו מפורש בקרא נראה מדברי הרמב"ן שם. שהוא ככלל אחרי רבים.

והנינו רוב חכמה. אלא דאפשר דהוי רובא דליתא קמן.

ולפי המסקנא דמסקינן בחולין דף י"ב דאפילו ברובא דליתא קמן אזלינן ג"כ בטר רובא. ה"ה רוב חכמה וקא דהוצרכו הדיינים להוסיף גבי מעמ"ח.

ולא אמרו דניזול בטר רוב חכמה פכר ישב שם הרמב"ן היטב עיי"ש. והרא"ש והטור בס' תרי"ח.

פסקו דאפילו במע"מ. לא אזלינן בטר רוב חכמה והב"ח הקשה מהש"ס דע"ז הנ"ל דאזלינן בטר גדול בחכמה.

ולק"מ דאיכ"ל דס"ל כמ"ש הכ"מ הַנ"ל. דקי"ל כריב"ק דפליג על ת"ק בַּזָּה.
או נִרְאֶה יוֹתֵר נְכוּן דֵּהטור סוֹבֵר דְּבַתֵּר רֹב חֲכָמָה אֲזֵלִינן אי אֲזֵלִינן בַּתֵּר רֹב דִּיעוֹת אֲבָל
בַּפְּקוּ"נ לְדַעַת הָרֵא"ש וְהַטּוֹר. לֹא אֲזֵלִינן בַּתֵּר רֹב דִּיעוֹת.
וה"נ לֹא אֲזֵלִינן בַּתֵּר רֹב חֲכָמָה. וּלְכַף שָׁם בַּפְּקוּ"נ פֶּסֶק הָרַמְבַּ"א בְּסִי' תְּרִי"ח.
דְּלֹא אֲזֵלִינן בַּתֵּר רֹב חֲכָמָה. אַע"ג דְּפֶסֶק בַּחוּ"מ סִי' כ"ה דְּאֲזֵלִינן בַּתֵּר גְּדוּל בְּחֲכָמָה
כַּת"ק דְּרִיב"ק וְע"כ דְּסוֹבֵר פְּקוּ"נ שְׂאֵנִי מִטַּעַם הַנ"ל.
אַמְנָם פְּדַבְרֵי הָרַמְבַּ"ם צ"ע לִי. לְפִי דַעַת הַכ"מ וְהַג"מ.
דְּלֹא ס"ל דְּאֲזֵלִינן בַּתֵּר רֹב חֲכָמָה. אֲפִילוּ בְּמַעַמ וּמִדְּבַרֵי הָרַמְבַּ"ם פ"ב מִשְׁבִּיתוֹת עֶשֶׂר
דִּין ח' הַמּוֹבָא'י שָׁם בְּב"י מְבוֹאֵר דְּבַמַּעַמ"ח אֲזֵלִינן בַּתֵּר רֹב חֲכָמָה הַבְּקִיָּאִים טְפִי.
וְהָרַמְבַּ"ן בַּתּוֹרַת הָאֲדָם דִּימָה זֶה לְזֶה וְגַם הַסְּבָרָא נוֹטָה דְּדַמְיָא לְהַדְדִי וְא"כ הָנִי תַרְתִּי
דְּסַתְרוּ אֶהְדְּדִי. וְאֲפֹשֶׁר דֵּהכ"מ וְהַג"מ מְדַרְבְּנָן קְאָמְרוּ.
דְּלֹא אֲזֵלִינן בַּתֵּר רֹב חֲכָמָה. וְלֵהַחֲמִיר אָמְרוּ וְלֹא לְהַקְלִי.
וְכַל זֶה בְּמַעַמ"ח אֲבָל רֹב חֲכָמָה נִגְדָּה רֹב מְנִינן פְּלִיגוּ בִי קְמָאִי הוּבָא בְּרַמְבַּ"ן שָׁם. וְהַכְּרִיעַ
שָׁם דְּאֲזֵלִינן לְהַחֲמִיר.
וְהָר"ן בְּפֶרֶק יוֹה"כ שָׁם כ'. דְּוּוֹקָא אִם בְּרוּר לְנוּ שְׂבָקִיאֵוֹתוֹ מְכַרִיעַ וְכ"כ הָרֵא"ה בְּס'
הַחֲזִינוּף מְצָנָה ע"ח וְבַדַּעַת הָרַמְבַּ"ם.
פְּלִיגוּ הַב"י וְהַד"מ בְּכַוּוֹנָתוֹ וְאִין לְהַאֲרִיף: הַשְּׁלִישִׁית כ' מַעְלָתוֹ כִּינּוּן שְׂאִין פְּלִימָה בְּיַחַד. לֹא
אֲזֵלִינן בַּתֵּר רֹבָא וְכַעֲיִן סְבָרָא זֶה נֶאֱמָרָה וְנִשְׁנִית בַּתְּשׁוּבָתוֹ שֶׁל מְהָרָא"ש וְהוּבָא בְּתַנּוּמִים
בְּקִינוּר ת"כ אוֹת קכ"ג וְקכ"ד אֲבָל פְּשִׁמוּדִיעַי' דְּבַרְיָהֶם ע"י כְּתָב אִישׁ לְרַעְהוּ.
הָנִי כְּמוֹ אֵלוּ יִשְׁבּוּ בְּהַדְדִי. וְלַעֲנִין ב"ד.
גז"ה כּוֹ וְעַמְדוֹ אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב. וְכֵן מוֹכַח מִהַתְּנַמִּים שָׁם.
אַמְנָם יֵשׁ עוֹד פְּלִי. וְהוּא מִמְּשַׁנָּה דְּעַדוֹת סוֹף פֶּרֶק ה' מ"ז דְּדוּוֹקָא שְׁשִׁנְיָהֶם אָמְרוּ כֵּן
מִשְׁיָקוּל הַדַּעַת אוֹ שְׁהִיחִיד מִשְׁיָקוּל הַדַּעַת וְרַבִּים מְפִי הַשְּׁמוּעָה: אֲבָל בְּשִׁנְיָהֶם מְפִי
הַשְּׁמוּעָה.
וְהוּא שְׁמַע מְרַבִּים וְהֵם שְׁמַעוּ מְרַבִּים. אֲפִי' אִי פְּלִיגוּ בְּזָה גּוֹפְלִי' דְּהִיחִיד אוֹמֵר שְׁהוּא שְׁמַע
מְרַבִּים וְהֵם אוֹמְרִים בְּהִיפּוּף בְּזָה.
אִין כָּאֵן אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת וְכַל זֶה מְבוֹאֵר בְּרֵאב"ד בְּפִי' הַמְּשַׁנָּה שָׁם. תְּשׁוּבָה קפ"ז עוֹד.
הַעִיר מַעְלָתוֹ נ"י בְּקוֹנְטְרָסוֹ בְּעַנְיָן חֲשָׁבוֹן הַשְּׁנִים. דְּאִיף אֲפֹשֶׁר לְחַשׁוֹב בְּמוֹלִיד בַּהַר"ד
שְׁהוּא לְשַׁנָּה אַחַת קוֹנְדָם הַבְּרִיאָה.
הָרִי שְׁנוֹת הָעוֹלָם לֹא נוֹדַע לְנוּ אֲלֵא מִימֵי הַדּוֹרוֹת הַמְּבוֹאֵרִים בְּקָרָא. א"כ עַכְר"ח מְזַמֵּן
בְּרִיאָה.
עַד הַיּוֹם הוּא מְנִינן הִיצִיְרָה. שְׂאֵנִי חוֹשְׁבִין ה' אֲלָפִים וְת"ר מְאוֹת שְׁנָה.

ואיך אפשר לומר דעוד שנה אחת קודם לזה. היא מוליד בהר"ד.

א"כ ניתוסף לנו על מוליד שלנו שנה אחת. ועוד אינו מכונן.

אי בתשרי נברא העולם או בניסן ויש לן תוספת או מגרעת חצי שנה ומעלתו האריף עפ"י חשבוננו. ואני בתומי אלה ואומר מנ"ל ששנות יצירה שאנו חושבין בו מנין שנות העולם עפ"י סדר עולם ועד עתה הוא גלקח מקרא.

ממנין שנות אנשים אני אומר בהיפוך מסורת היא בדינו מאבותינו: וקבלה היא בדינו. וע"י הקבלה אנו מבארים את"כ הפסוק שיהא מכונן לקבלתינו.

אבל אי רק מקרא יליף לה. אין להכריח בדיוק: דמנ"ל דבאותו יום עצמו שנולד האדם ודורות שאחריו.

שבו ביום מתו ואדרבה אמרינו בפ"ק דר"ה: דשלישים יום כשנה חשוב שנה: ומנ"ל דאדם הוליד את שנת באחד בתשרי ביום שנמתלאו לו ק"ל שנה דלמא הא דכתיב שאדם היא בן ק"ל היינו או שהיא באותו שנה בסופו או בתחילת השנה שלאחריו.

וכן בשנת כשהוליד את אנוש בן ק"ה וכן בינת הדורות ועי"ז יש למעט הרבה משנות הדורות ולמלאות שיהיו שוין וכבר האריף בס' מאור עינים בסי' מ' בקושיות פאלו. וגם מבנין ביהמ"ק שהיא בנינו בחודש השני ונחרב בחודש אב ואנו מונין לבנינו ת"י שנה.

ומפח זה מפקפק שם מנין שנות יצירה וגם מוליד בהר"ד והטיבו אשר דברו לא טוב על המחבר ההוא. והכו על קדקדו הגאון מהר"ל מפראג בספרו באר הגולה והגאון מהריעב"ץ מ"מ העולה בדינו שראה ששנות היצירה הוא מסורת בדינו מאבותינו ועל פיהם נפרש המקראות הסתומות וא"כ אין פאן קושית שהקבלה שלנו עם שנות בהר"ד.

אנו מונין היום ה' אלפים. ת"ר שנה לבריאת עולם ועדיין צ"ב הקושית הנ"ל ועיין לקמן (סי' קפ"ה) שם ביארתי ביותר ביאור: אמנם הסידור הנכון המוסכם לתורתנו הקדושה וקבלתנו נראה לפענ"ד דנתוסד כף.

דהנה התוס' כתבו בר"ה דף ח' ד"ה לתקופות וכו'. להקשות בסופו איך פליגו ר"א ור"י אימתי נברא העולם.

הא אפשר לברר עפ"י המוליד עיי"ש. שהניחו בצ"ע.

אמנם עפ"י מ"ש התוס' בר"ה דף כ"ז ע"א בד"ה כמאן כר"א וכו' בסופו מיןשב ויש להסביר דכ"ע מודים דעד היום שהוא שנת ת"ר לאלף הששי. לא הקיפה הסמה כי אם ה' אלפים.

ותקצ"ט פעמים עד ר"ח ניסן העבר ועוד איזה חדשים עד חודש אב שאנו פעת חיינו בו. ולר"י היא נמשך שנת ת"ר עד ר"ח ניסן הבעל אבל לר"א השנה מתחלת מתשרי והנה אנו קי"ל כדמסיק הש"ס בר"ה דף י"ב לתקופת כר"י ולשנים כר"א.

והטעם הוא עפ"י התוס' הנ"ל בר"ה דף כ"ז דונדאי הבריאה היתה בניסן אמנם כמו שאנו רואין ביום וליילה דמעיקרא היא ערב וחדר בוקר. ה"נ קי"ל שאקודם זמן הקניין שהוא בדוגמת הבוקר היא חצי שנה קודם לו דוגמת ערב והוא כל זמן החורף בריאה מה

שְׁמוּכָן כְּמוֹ שְׁמוּכָן שֶׁהִי הָאוֹר נִבְרָא עָרַב וּבִנְיָן רֵאשׁוֹן (עכ"פ לפי מ"ש התוס' דהמתשבה היתה בתשרי.

ולפי דברי ה' בריאה בלי סדורה על מכוונה. פל תצי שנה) ולכך אנו מונין השנה מתשרי שְׁאֵז הִיְתָה הַתְּחִלַּת הַמַּחְשָׁבָה: אָמְנָם הָאָדָם.

נִבְרָא בַּפּוֹעַל בְּנִיטָן וּכְשָׁפָא תִּשְׁרִי וְחֵי הָאָדָם חֲצֵי שָׁנָה. כְּבָר נִמְנָה לוֹ שָׁנָה שְׁלִימָה. כְּמִבְּנָאָר בַּפְּרִשׁ"י בַּר"ה דָּף י"ב. וְכֵן הַדִּין.

דְּבַתְּחִילַת מְנִין וְסוּף שָׁנָה אָמְרִינוּ מְקַצֵּת שָׁנָה. כְּכֹלְהָ פְּדֵאִיתָא בַּר"ה דָּף י' אֲבָל בְּסוּף יָמָיו.

לֹא מוֹנִין מְקַצֵּת שָׁנָה. וְאִם מֵת אָדָם בְּנִיטָן תַּתְּקַל"ח לַב"ע.

מ"מ אנו מונין לוֹ שְׁחֵי רַק תַּתְּקַל"ל שָׁנִים וְתַחֲחִילַת שָׁנָה וְסוּף מְנִין לֹא אָמְרִינוּ מְקַצֵּת כְּכֹלְהוּ. דְּוִגְמָא שְׁאָמְרוּ בְּנִדָּה.

שְׁסוּף הַיּוֹם עוֹלָה לָהּ בַּתְּחִלָּתוֹ וְאִין תַּחֲחִילַת הַיּוֹם עוֹלָה לָהּ בְּסוּפוֹ וְעֵינֵין רַ"ה דָּף י' ע"א וּבַתּוֹס' שָׁם. וְא"כ אָנוּ שְׁמוֹנִין כְּעֵת שְׁנַת ת"ר לְאֶלְף הַשְּׁשִׁי מִבְּרִיאַת הָאָדָם.

הִי בַּר"ח נִיטָן הַעֲבָר. רַק שְׁנַת תַּקצ"ט רַק שְׁשָׁנִים מוֹנִין מִתְּשַׁרְי שְׁקוֹנָדָם נִיטָן הַהוּא.

מֵעַתָּה שְׁעֲלָתָהּ בְּמַחְשָׁבָה וְאֵז הִי הַמּוֹלִיד בַּהַר"ד וְא"כ הַפֶּל אֶחָד (אָמְנָם לַר"א נִרְאָה. מִלְּשׁוֹן הַגְּמָרָא דָּף י"ב בַּר"ה דְּפִלִּיג וְסוּבְר דְּאָדָם נִבְרָא בַּתְּשַׁרְי וּלְכֹף הַנִּיחּוֹ הַתּוֹס' בַּר"ה דָּף ח' הַקּוֹשֵׁיָא הַנְּ"ל דְּאֶפְשָׁר לְבָרַר ע"י הַמּוֹלִיד בְּקוֹשֵׁיָא עכ"פ לַדִּין.

לְפִי מַאי דְקִי"ל א"ש מְנִין שְׁלָנוּ) וְעַד"ז הוֹלָךְ מְנִין הַתּוֹרָה. וְהוּא נִכּוֹן וְכַרוּר בַּעֲזֵהי"ת.

אָמְנָם זֶה יֵשׁ לוֹמַר לַדִּין אוֹ לַר"י אֲבָל לַר"א. תִּי זֶה.

עֲדִינֵין אֵינוֹ מַעֲלָה אַרוּכָה. וְעִיָּקֶר דְּבָר זֶה בִּיאָרְתִי לְקַמֵּן בְּיוֹתֵר בִּיאוֹר.

בְּסִי שֶׁאֵח"ז דְּלָאוּ כ"ע שְׁוֹוִין בְּזֶה. אִם אָמְנָם שְׁפַקְבְּלָה עֲצָמָה.

אִין פְּלוּגְתָא. מ"מ נִמְשָׁף מִזָּה פְּלוּגְתָא בְּשָׁנָה אַחַת.

וְהֵינֵינוּ לְדַעַת הַרְמַב"ן וְסִינְעָתוֹ דְקִי"ל כַּר"א אֲבָל לְדַעַת הַתּוֹס' הַנְּ"ל אֵינִי לְמִימַר דְּלִכ"ע מוֹנִין מְנִין שְׁנוֹת הָעוֹלָם עִם שְׁנַת תַּהוֹ כְּדִלְעִיל וְלִמְ"ד לֹא שְׁמִשּׁוֹ הַמַּזְלוֹת. בְּשְׁנַת הַמַּבּוּל.

עֵינֵין בְּמִדְרָשׁ רַבָּה פ' נח פ' ל"ב דַּלְר"י שְׁנַת הַמַּבּוּל. אֵינוֹ נִחְשָׁב לְמְנִין שָׁנָה א"כ ג"כ לֹא הַקּוּפּוֹ הַמַּזְלוֹת אֶלָּא ה' אֶלְפִים וְתַקצ"ט פְּעָמִים כְּדִלְעִיל אַע"ג דְּלַדִּינִי הוּא טְפִי מ"מ הַקְּבֵלָה הַנְּ"ל אַחַת הוּא: תְּשׁוּבָה קַפ"ח שִׁיל"ת יַעֲרַגְעֵן כ"ד כְּסִלּוֹ כַּת"ר לַפ"ק: תְּעַנְג עַל רֹב שְׁלוֹם.

מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. יְדִידֵי הָרַב הַמַּאוּה"ג הַמְּפֹרָסִים הַחֲרוּץ מוּה' יִשְׂרָאֵל דּוֹד נ"י אַב"ד דְּק"ק פְּעִזּוֹנָג יַע"א: מְכַתְּבוֹ וְגַם קוֹנְטְרַסוֹ עַל הַתּוֹרָה.

עַל אֵינָה סְדְרוֹת. קַבְּלָתִי וְכו' וְעַל אֲשֶׁר בִּיקַשׁ מִמֶּנִּי לַחֲוֹת דַּעַתִּי בְּזֶה.

לֹא יְכֹלְתִי לוֹמַר נוֹאֵשׁ לְדַבְּרִיו וּבִאֲתִי בְּאֵינָה הַעֲרוֹת. וְזֶה יֵצֵא רֵאשׁוֹנָה.

מעלתו נ"י הניח ליסוד מוסד דלכ"ע החשבון שאנו מחשבין בשנה הזאת תר"כ: לאלף הששי הוא עם שנת תהו ואפילו למ"ד בתשרי נברא העולם מ"מ בכ"ה אלול פבר התחילה הבריאה וקי"ל יום אחד בשנה.

חשוב שנה אלו דבריו בקצרה ולשון זה אינו מכונן. דאנו לא קי"ל יום א' בשנה חשוב שנה.

אלא קי"ל כר"א בר"ה דף י' דשלשים יום בשנה חשובים שנה. וכמו שכתב הרמב"ם בפ"א ממעשה הקרבנות דין י"ד.

והכי קי"ל ביו"ד סי' רצ"ד ובאהע"ז סי' קנ"ה סעי' י"ב וכתב הטורי אבן בר"ה שם להוכיח מהאי דאהע"ז. דאפילו מקצת יום פכלו לא אמרינו ובעינו דווקא למד יום שלמים.

וכדאיתא נמי בגדה דף מ"ז ע"ב דברי ר"י בן פיפר משום ר"א: ומטעם זה נדחה מה שהוכיח בתשו' נוב"י מהדו"ת חאו"ח סי' פ"ד. דלענן קלוטה לא אמרינו מקצת יום פכלו.

דאל"כ למה בעינו מ"ד תסגי במ"ג ולימא. יום י"ד עולה לכאן ולכאן וע"כ דזה אינו דלענן שלשים יום בעינו.

דווקא שלשים יום שלמים ובאמת קשה לי הרי הא דשלשים יום בשנה חשוב שנה ילפינו שם מדיום אחד בחודש חשוב חודש והתם משמע אפילו מקצת היום. דהא לר"מ דיליף יום אחד בשנה חשוב שנה ס"ל אפילו מקצת פדמשני התם.

דיום ל'. עולה לכאן ולכאן וע"כ דס"ל.

דאחד לחודש ביום הראשון אפילו מקצת היום פכלו א"כ גם לר"א מוכח מפאן לכל הפחות דגם בשלשים אמרינו מקצת היום פכלו וצ"ע ובטורי אבן הקשה הא גם חודש חסר מכ"ט: הוא מנוי בחדשי השנה ונימא תפסת מועט תפסת.

מיהו זהו מיןשב עפ"י מה שכתבו התוס' בסנפה דף ה' ע"ב ד"ה תפסת כו' שהטעם הואיל ואם תפסת המרובה אומרים לו הביא ראי' משא"כ המיעוט בכלל המרובה וא"כ פאן הוי בהיפוף השלשים הוא הנודאי מועיל.

משא"כ החסר. הוא ספק אבל מה שהקשיתי הוא קושיא לאמת: ודווקא לומר דבזה גופי' פליגו.

ר"א סובר בא' לחודש לאחר שפבר עבר יום אחד. שלשון באחד.

משמע באותו יום. ותו דאנו אמרינו ימים אפה מונה לחדשים.

ולא שעות וצ"ע (פיון דמנויי שנים הם חדשים ואם נימא מקצתו פכלו צריף לומר מקצת חודש פכלו ואין לזה שיעור ואפילו יום אחד הוי מקצת חודש וזה פבר נתמעט מדחדש למנויו גם שנה למנויו וכיון שלא אמרינו מקצת חודש פכלו א"כ בעינו פולו).

עכ"פ לדין קי"ל דווקא למד יום שלמים. חשובים פשנה.

וא"כ אי ס"ל כר"א דבתשרי נברא העולם אין אנו מונין שנה של תהו. ובלא"ה גם לר"א מצינו בנדה דף מ"ז ע"ב ה"ל.

ובר"ש בפ"א דפ"ה מ"ב דס"ל למד יום בשנה חשוכים שנה. ואפשר דהתם הגירסא ר' אלעזר שהוא ר' אלעזר.

בן שמוע. שהי' בימי' דר"מ בר פלוגתא.

עכ"פ לדין לא ק"ל כן. וכן מצאתי וראיתי ברמב"ם בפ"י משמטה דין ב'.

וכמ"ש הכ"מ: דהתחלת שמטה למנין שאנו מונין בשנת תק"ג לאלף השלישי הוא מלבד השנה של תהו. ותו דהרי הדבר מוכח מקרא.

דהרי מימי אדם אנו מתחילין למנות. והוא נברא בר"ה בשנה שני' של שנת תהו וא"כ למ"ד בתשרי נברא העולם ע"כ מתחיל המנין משנה מיום שנברא אדם וא"כ לא ידעתי.

מנ"ל למעלתו ני' לומר דשנת תהו בכלל (וגם בספרו חזון למועד כתב כן ותמהני) וכל זה למ"ד בתשרי נברא העולם דכונתו' קיי"ל לפי הנראה מרמב"ן בחומש פ' נח וברמב"ם פ"י מהלכות שמטה.

והכ"מ ה"ל וכו"כ הריטב"א בר"ה: אָמַנְם גַּם לְדַעַת ר"י וְלְשִׁיטַת רַש"י וְהַתּוֹס' בַּר"ה דף כ"ז ע"א ד"ה כמאן דס"ל דקי"ל כר"י נראה לפענ"ד לומר דגם לפי זה אין מוכרח לומר שאנו חושבים שנת תהו דהדבר קשה עלי לומר פלוגתא בזה ודרי מסדר הקרא קשה הדבר להוציא מנין שאנו מונין מדנייק ויש למעט או לרבות איזה שנים.

ע"י מקצת שנה ככולו וא"כ מנ"ל מנין ידוע ומדנייק. וע"כ כמ"ש הפוזרי מאמר א' פ' מ"ג ומשם ואילך דמנין זה נמסר לנו ממשנה רבינו ע"ש וכו' שם בפ' מ"ה דאין מחלוקת בין שני יהודי מהודו עד כוש בזה: ועפ"י מנין המקובל.

אנו מוציאים המנין מהקרא בפ"ט עיי"ש: וא"כ בדבר המקובל. קשה עלי לומר שיש בו מחלוקת אלא נראה לפענ"ד שגם לר' יהושע פינו שגם לר"י קימ"ל דאנו מונין השנים מתשרי פדאימא בר"ה דף י"ב ואע"ג דלר' יהושע מונה הקרא שנות המבול מניסן כדמוכח בר"ה דף י' ע"ב ובתוס' שם ד"ה בכלל מכל מקום אנו מונין מתשרי וקשה פינו דקי"ל לפי דעת התוס' ורש"י פר' יהושע למה לענין שנים אנו מונין דלא כר' יהושע.

וע"כ צ"ל כמ"ש התוס' בר"ה דף י"ב ע"א. ד"ה למבול משום דתשרי ר"ה לשנים.

לשמייטין וליובלות וע"כ גם זה קבלנו הלמ"ס. דמשעה שהשמייטין והיובל יתחילו או עוד משעת מתן תורה יתחילו למנות השנים מתשרי אפילו לר' יהושע: והנה אמרינו בפסחים דף נ"ה ע"א.

דחד מקצת היום ככולו. אמרינו תרי מקצת היום.

לא אמרינו. ולכך איכ"ל דבשנים תרי מקצת ככולו.

לא אמרינו וא"כ לפי הנראה בסוף מנין השנים אנו אמרים מקצת שנה ככולו שפ"ה מוכח מש"ש מאות ואחת שנה לחיי נח כדמבואר בר"ה דף י' דהי' בסוף רק מקצת שנה והוא הדין ק"ל שנים של אדם כשהוליד את שנת.

מְנוּ הַמוֹנִים. סֶדֶר הַדּוֹרוֹת דְּבִשְׁנַת ק"ל נוֹלַד שָׁת וּא"כ בְּסוֹף שָׁנִים: אָנוּ אוֹמְרִים מִקְצַת הַשָּׁנָה כְּכֹלֹ וּא"כ אִם הָיוּ אוֹמְרִים.

ב"פ מִקְצַתוֹ כְּכֹלֹ הִי נוֹלַד אָנוּשׁ בְּשְׁנַת רל"ד וּמוֹנֵי הַסֶּדֶר כ' שְׁנוֹלַד בְּשְׁנַת רל"ה וּע"כ בְּתַחֲלַת הַשָּׁנִים אֵינָם מוֹנִים רַק שָׁנִים שְׁלָמִים: וְלָכֵן. פֶּאֶשֶׁר קִבְּלָנוּ מִהַלְכָּה לַמַּמ"ס דְּנִהִי מוֹנִים סֶדֶר הַשָּׁנִים מִתְּשָׁרֵי ע"כ קִבְּלָנוּ ג"כ שָׁנִים שְׁלָמִים בְּתַחֲלִיתוֹ וּלְכַף הַחֲצִי שָׁנָה.

מְנִיסֵן עַד תְּשָׁרֵי אֵינוֹ בָּא לְכָלֵל מִנְיָן וּא"כ הַקְּבָלָה. בֵּין לר"א.

וּבֵין לר"י שָׁנָה. דְּמַבְרִיאַת אָדָם.

וְעַד ר"ה שֶׁל שְׁנַת תַּרְכ"א הַבַּע"ל לְאַלְף זֶה יַעֲבְרוּ ה' אֲלֵפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וְעֶשְׂרִים שָׁנִים שְׁלָמִים וְעַל קוֹדֵם זֶה. עַל הַמִּקְצַת לֹא קִבְּלָנוּ וְתִלְיָא בְּפִלוגְתָּא דְּלר"א הִי רַק מִקְצַת יָמִים וְלר"י הִי חֲצִי שָׁנָה.

כֵּן נִרְאֶה לְפַעַם ד' לְהַשְׁוֹת הַמַּחְלֻק' בִּינֵיהֶם וּאֵע"ג דְּמִנְיָן הַקָּרָא מִתְחִיל מִחֲצִי שָׁנָה קוֹדֵם לְמ"ד בְּנִיסָן וְנִבְרָא הָעוֹלָם מ"מ בֵּינוֹן דְּמִנְיָן שְׁנוֹת עוֹלָם מְקוּבָל לָנוּ. כַּמ"ש לְמַעְלָה.

בְּקַל נוֹכַל לְהַשְׁוֹת זֶה ע"י מִקְצַת שָׁנָה כְּכֹלֹ וּעכ"פ לְמ"ד בְּתִשְׁרֵי: נִבְרָא הָעוֹלָם. שְׁנַת תַּהוֹ אֵינוֹ מִן הַמִּנְיָן (עֵינֵינוּ לְקַמֵּן תְּשׁוּבָה קצ"א): עוֹד.

כ' שֵׁם לְמ"ד בְּתִשְׁרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם. הִי מְנַחַת הַבָּל בְּחִנּוּכָה: שֶׁהוּא מְשׁוּם דְּמַקֵּץ מִשְׁמַע לְשׁוֹן יו"ט הָרֵאשׁוֹן וְכ' שְׁחִנּוּכָה מְרוּמָז בְּתוֹרָה דְּמִסְמָךְ בְּהַעֲלוֹתָהּ לְחִנּוּכַת הַנְּשׂוּאִים אֲמַת שָׁפָן כ' הַרְמַב"ן וּבַע"ט שֵׁם אָבֶל שֵׁם אֵינוֹ מְרַמָּז שִׁיְהִי וְיו"ט וְיוֹתֵר הו"ל לְהַבִּיא לְשִׁיטָתוֹ עַפ"י דְּבָרֵי הַרוֹקַח שֶׁכ' דַּבַּ' מוֹעֲדוֹת בְּסֶדֶר אֲמֹר לְאַחַר כָּל הַמוֹעֲדוֹת נֶאֱמַר מִצְוֹת הַדְּלָקַת גִּירוֹת וְאַח"כּ וְלִקְחַת סוּלַת נֶאֱפִיט דְּהוּא רָמָז לְחִנּוּכָה וּפְּוִרִים וּבְנוֹדָאֵי נוֹדַע לְמַעְלָתוֹ נ"י מֵה שְׁפִירֵשׁ מִרְן הַגָּאוֹן זצ"ל עַל זֶה.

עַפ"י מ"ש בַּ"ק דְּמַגִּילָה מְמוּכָן כְּלוּם הַכִּינוּ שְׁלַחַן לְפָנֶיהָ. וְכַתִּיב וַיֹּאמֶר מְמוּכָן שֶׁהִיא שְׁעָמְדָה לָהֶם.

עַכ"פּ חִנּוּכָה מְרוּמָז בַּ"פ מוֹעֲדוֹת. אָבֶל לֹא הַבְּנֵי אֵיךְ בְּלִשׁוֹן מַקֵּץ.

מִשְׁמַע מוֹעֵד אִו יו"ט. וְלְכַף יוֹתֵר נִרְאֶה מְשׁוּם דְּאֲמַרִּינָן בַּ"ק דְּבִיכּוֹרִים מִשְׁנָה ו' דְּמַחַג וְעַד חִנּוּכָה מִבִּיא נְאִינוֹ קוֹרָא דְּהוּא סוֹף זְמַן אֲסִיפָה.

וְעֵינֵינוּ בַרע"ב וּבַתוֹסִי"ט פ"ה דְּמַעֲשָׂרוֹ מִשְׁנָה ו' וּבְזֶה מוּכָן גַּם הָאֵיךְ מ"ד פְּסַח דְּהֵינָנוּ כְּמוֹ מִקְצָה שְׁלֹשׁ שָׁנִים דְּהֵינָנוּ פְּסַח כְּמוֹ שְׁבִיֵּאֵר בַּתוֹסִי"ט הַנ"ל: תְּשׁוּבָה קפ"ט בַּ"פ נַח הַקְּשָׁה עַל הַרְמַב"ן בְּחֻמְשׁ שֵׁם שְׁפִירֵשׁ בְּחֻדָּשׁ הַשָּׁנִי.

הֵינָנוּ לְבִרְיַאת הָעוֹלָם. דְּקוֹדֵם יְצִיאַת מִצְרַיִם הָיוּ מוֹנִים.

גַּם הַחֲדָשִׁים מִתְּשָׁרֵי. וְכַמוֹ שֶׁפִי הַתְּרַגּוּם בְּמִלְכִים.

עַל יְרַח הָאֵיטָנִים. וְהַקְּשָׁה מַעְלָתוֹ נ"י שֶׁהוּא נֶגֶד הַש"ס בַּר"ה דָּף י"ב דְּפָרִיךְ מֵאֵי שָׁנִי: וּמִשְׁנֵי שָׁנֵי לְדִין וְעוֹד הַקְּשָׁה.

הָרִי עַל אֵיךְ קָרָא בְּאַחַת וְשֵׁשׁ מֵאוֹת שָׁנָה בְּרֵאשׁוֹן בְּאַחַד לְחֻדָּשׁ. עֲמֻדָה קוֹשֵׁיַת הַש"ס.

מאי ראשון. וְשֵׁם לֹא שִׁינָה תִּי הַשָּׁס רֵאשׁוֹן לְדִין.

וְאֲנִי אֲמַרְתִּי דִּהְרִי בְּאֲמַת הַקָּשׁוּ הַתּוֹסֵ' בַר"ה דָּף י"ב. דְּמֵאֵי פְּרִיָּה מֵאֵי שְׁנֵי.

הָא אִיפָּא לְמִימַר דָּאז הִי מוֹנִין לְתַשְׁרִי וְתַרְצוּ דְלֵאחַר מ"ת הָיוּ מוֹנִין תְּדַשִּׁים לְגִיסָן וְהַפְּנוּנָה עַפ"י מֵה שְׁרֵאִיתִי בְּרִיטְבָ"א. דִּהְרִי מִשָּׁה רַבִּינוּ לֹא סִיפֵר זֶה לְבְנֵי נַח אֶלָּא לְנוּ ב"י נְאֻמַר זֶה.

לְאַחַר שְׁפָכֵר נְצַטוּוּנוּ לְמַנּוֹת הַתְּדַשִּׁים בְּגִיסָן וְנִהִי דִינֵשׁ לֹמַר שְׁסִיפֵר מִעֲשֵׂה שֶׁהִי. קוֹדֵם יְצִיאַת מִצְרַיִם וְאִז הִי חֲשׁוֹנוֹן חוֹדֵשׁ שְׁנֵי קָרָא אוֹתוֹ כָּף.

מ"מ אִיָּה נִדְעָ אֲנִן. אִם פִּינוֹן עַל מֵה שְׁהֵם הָיוּ קוֹרְאִין שְׁנֵי.

אוּ עַל מֵה שְׁאֲנוּ קוֹרְאִין שְׁנֵי וְלִר"א עֲצָמוּ קָשָׁה מִנ"ל: אֲמַנְם נִרְאָה דַר"א הוֹכִיחַ זֶה. דִּהְרִי נְאֻמַר בַּפ' בְּרֵאשִׁית לֹא יְדוֹן רִיחֵי בְּאֲדָם לְעוֹלָם בְּשִׁגְמָה הוּא בְּשֵׁר וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שְׁנָה וְנִרְאָה דִּהְיִינוּ שְׁנֵים שְׁלִמִין.

מִדְּכַתִּיב וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים שְׁנָה. דִּהְיִינוּ יָמִים שָׁל מֵאָה וְעֶשְׂרִים וְכֵן נִרְאָה מִפְּרִש"י בַּפ' בְּרֵאשִׁית שְׁפִירֵשׁ שָׁם שְׁנָה הִי קוֹדֵם חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁל נַח כ' שְׁנֵים (וּמִעֲלָתוֹ נ"י לֹא מְנָה זְמַן לְזֶה) וְעַכ"פ בַר"ה קוֹדֵם הַמַּבּוּל נִשְׁלַמוּ הַק"ךְ שְׁנָה שְׁנָתוֹן לְהֵם הַקַּב"ה זְמַן לְהַטִּיב מִעֲשִׂיָּהֶם.

וּבַר"ה נִגְמַר הַזְּמַן וְהַדִּין וְאִיָּה נָתַן הַקַּב"ה. שׁוּב זִימְנָא בְּתַר זִימְנָא וַא"כ יֵהִי יוֹתֵר מִק"ךְ שְׁנָה.

דְּשְׁלֵשִׁים יוֹם בְּשְׁנָה חֲשׁוּב שְׁנָה. מִיְהוּ בְּזֶה יֵשׁ לֹמַר פִּינוֹן דְּשְׁנֵים מְלֵאִים גַּם לְשָׁנוֹת הַחֲמָה הִי.

כְּמוֹ מִשְׁפֵּט דוֹר הַמַּבּוּל. א"כ הָיוּ צְרִיכִין עוֹד לְהַשְׁלֵמָה.

יוֹתֵר מִי יָמִים וְלֹא נִשְׁאָרוּ שְׁלֵשִׁים יוֹם וּבְלֵא"ה מְצִינוּ שְׁנוֹתֵן הַקַּב"ה זְמַן לְעוֹבְרֵי רְצוֹנוֹ אַרְבָּעִים יוֹם כַּמ"ש בְּנִגּוּהָ בְּעוֹד אַרְבָּעִים יוֹם. וְנִגְנוּהָ נְהַפְּכַת.

וְעוֹד ז' יָמִים בְּאֲמַת אֲמָרוּ חֲכוּז"ל דִּהְיִינוּ שְׁבַעֲהָ יָמֵי אֲבָלוֹת שָׁל מְתוּשֶׁלַח: וְכָל, זֶה אֲנוּ יְכוּלִין לְתַרְצֵן וְלֹמַר.

אִם הַחוֹדֵשׁ הַשְּׁנֵי. הֵינּוּ חוֹדֵשׁ חֲשׁוֹנוֹן.

אֲבָל אִם נְאֻמַר חוֹדֵשׁ הַשְּׁנֵי הֵינּוּ אִיָּר. וְלִר"א דִּהְשָׁנָה מִתְחַלֵּת מִתַּשְׁרִי.

א"כ נָתַן לְהֵם זְמַן אַחַר זְמַן יוֹתֵר מִחֲצֵי שְׁנָה. וְזֶה אִינוּ מוֹכֵן וְלִכְּהָ קֹאמַר ר"א וְהַכְרִיעַ דְּחוֹדֵשׁ שְׁנֵי הוּא חֲשׁוֹנוֹן וְזֶהוּ פִי הַשָּׁס מֵאֵי שְׁנֵי.

הֵינּוּ דְּפִינְרַכְתָּ הַשָּׁס עַל אִיָּה שְׁנֵי פִינוֹן וּמִנ"ל לְרִש"י עֲצָמוּ וְע"ז שְׁפִיר מְשַׁנֵּי שְׁנֵי לְדִין שַׁע"י הַדִּין מוֹכַח כָּף אֲבָל לְפִי הָאֲמַת. גַּם בַּשָּׁס י"ל כְּרַמְב"ן.

וְהַרְמַב"ן וְנִדְאֵי ס"ל כְּהַשָּׁס וְלִכְּהָ בְּרֵאשׁוֹן בְּאֲחַד לְחוֹדֵשׁ לֹא קָשְׁיָא לַשָּׁס פִּינוֹן דְּכָבֵר מוֹכַח דְּחוֹדֵשׁ שְׁנֵי הוּא חוֹדֵשׁ חֲשׁוֹנוֹן וְשְׁנֵי לְדִין. וּמִמִּילָא נִדְעָ דְּרֵאשׁוֹן הֵינּוּ תַשְׁרִי, וְרֵאשׁוֹן לְבְרִיאָה וַא"ש: וְהִנֵּה יֵשׁ לִי בְּזֶה קוֹשְׁיָא הָרִי אֲמָרוּ בְּפִרְקֵי דַר"א בַּפ"ח דְּלֵאדָם הֵרֵאשׁוֹן

וּלְנֵחַ נִמְסַר לָהֶם עִיבוֹר שְׁנַיִם וּמִחְזוֹרִים וְכָל סוּד הָעִיבוֹר וְכֵן מוֹכַח דַּאֲל"כ לֹא הִיא חוֹדֶשׁ שְׁנֵי לֹא בְּשַׁעָה שְׁהִמְעִינוּ הִיוּ מִתְגַּבְּרִים.

אוּ מִתְמַעֲטִים. וְא"כ לְפִי סֵדֶר הַמִּחְזוֹרִים הִיא שְׁנַת הַמַּבּוּל שְׁנָה שְׁלִישִׁי שֶׁל מִחְזוֹר פ"ח.

וְשְׁנָה ג' הוּא שְׁנַת עִיבוֹר וְא"כ נִתְּנָסֵף חוֹדֶשׁ אֶחָד וְאִפִּי"ה שֶׁם הַחֲדָשִׁים נִשְׂאָר חוֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְהוּא חֲדָשׁ נִסָּן לר"א. דְּאָדָר הוּא הוֹסֵפָה וְאִינוּ נִחְשָׁב בְּמִנּוּן הַחֲדָשִׁים וְכַמ"ש הַר"ן בְּנִדְרִים סו"פ קוּנָם י"ו.

דָּף ס"ג ע"ב בְּחַד פ"י. דְּשְׁנֵי אֲדָרִין כְּאֶחָד חֲשׁוּבִים וּבְפָרֵט בְּלִשׁוֹן הַשְּׁבִיעִי.

בַּה"א יְדִיעָה הֵינּוּ הַנּוֹדֵעַ בְּשֵׁם הַשְּׁבִיעִי וְא"כ מֵאֵי דְחִקּוֹ הַרְמַב"ן וְרַש"י ז"ל שֶׁלֹּא עָלָה לָהֶם הַחֲשָׁבוֹן. הָרִי עִפִּי"ז נִתְּנָסֵף לָנוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם וְא"כ לְפִי הַרְמַב"ן הִיא יָכוֹל לְפָרֵשׁ בְּרִנּוּחָה וּלְפָרֵשׁ"י לֹא יֵהִי הַחֲשָׁבוֹן מְכַוֵּן וְאֵי אֲמַרִינּוּ דְלֹא שְׁמָשׁוּ הַמּוּלּוֹת כְּלָל.

הִיא אֲפֹשֶׁר לִישָׁב. כִּינּוּן דְּבִשְׁנַת הַמַּבּוּל לֹא שְׁמָשׁוּ הַמּוּלּוֹת אִינוּ עוֹלָה בְּחֲשָׁבוֹן אֲבָל לְדַבְּרֵי מַעֲלָתוֹ נ"י קָשָׁה יוֹתֵר.

וְאֲפֹשֶׁר הוּאִיל וְהִיא מִיּוֹעֵד לְדִין וּלְעוֹנָשׁ. לֹא עִיבְרוּ אַז אֹתוֹ שְׁנָה וְרַאגְי' לָזֶה שֶׁלֹּא נִחְרַבָּה וְיִבְשָׁה הָאָרֶץ עַד כ"ז חֲשָׁבוֹן לְהַשְׁלִים שְׁס"ה כְּפָרֵשׁ"י וְא"כ ע"כ שֶׁלֹּא עִיבְרוּ שְׁנָה זֹאת בְּעֵדִינּוּ קָשָׁה מִנ"ל.

שְׁנָה הִיא טַעְמוֹ שֶׁל הַקַּב"ה. שֶׁלֹּא יִבְשָׁה עַד כ"ז וְצ"ע: עוֹד בַּפ' נח.

כָּתַב מַעֲלָתוֹ דַּעֲפ"י הַחֲשָׁבוֹן הִיא נח וְשֵׁם וְאֲבָרְהָם בְּשַׁעַת בְּנִינְהֶם הַמַּגְדָּל. וְהָא שֶׁלֹּא מְסָרוּ בְּפָשִׁים עַל זֶה לְפִי שְׂאִין ב"נ מְצֻנָּה עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם בְּאֶמֶת הַרְמַב"ם בַּפ"י מְמַלְכִים כָּתַב כֵּן אֲבָל הַש"ס בְּסִנְהֶדְרִין דָּף ע"ד ע"ב אִיבְעָגְי' לְהוּ בְּזָה.

וְלָמָּה לֹא פָּשְׁטוּ מִכָּאֵן אֲמָנָם בְּאֶמֶת לֹא הִבְנִיתִי דְּבָרָיו בְּזָה וְכִי אֲנִסּוּ לְנֵחַ וּלְשֵׁם וּלְאֲבָרְהָם שְׁיַעֲבֹדוּ ע"ז אוּ שְׁיַעֲשׂוּ אִיזָה בִּינְרָא דַּע"ז. אֲלֵא שֶׁהִיא לָהֶם לְהוֹכִיחַ.

וְע"ז בְּאֶמֶת נֹאמַר מִנ"ל שֶׁלֹּא הוֹכִיחוּ וְאִם נֹאמַר שֶׁהִיא חֲשַׁשׁ נְפֹשׁוֹת. א"כ פְּשִׁיטָא.

דַּעַל מְצוֹת תּוֹכְחָה. אִין לְמִסּוֹר נְפֹשׁ.

וְעַל כָּל מ"ע קי"ל אֲפִילוּ בְּפִרְהֶסְיָא. וְשַׁעַת הַגְּזִירָה אִין מוֹסְרִין וְא"כ מֵאֵי קִשְׁיָא לִי.

עוֹד מ"ש בַּפ' לָךְ. שְׁבִרִית בֵּין הַבְּתָרִים הִיא מְקוּדָם.

וְהַפְּתוּב אֹמַר וּמִתְחִיל וַיֹּאמֶר ה' אֲנִי ה' אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ וְכו' וְהָאָרִיף בְּזָה. וְכִבֵּר כ' הַתּוֹס' כֵּן בְּבִרְכוֹת דָּף ז' ע"ב ד"ה לֹא הִיא אֲדָם וְכו' בְּבִיאוֹר הֵיטֵב יַעוּי"ש: מ"ש עוֹד בְּעֵנִין מִילַת אֲבָרְהָם אֲבִינוּ לִישָׁב קְוִשְׁתִּית הַרְמַב"ן עַל רַש"י בְּחֻמְשׁ שְׁפִי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַהוּא הֵינּוּ בְּיוֹם שֶׁמֶלֶא הַשְּׁנָה דְּקִשְׁיָא הָא בְּתִשְׁרֵי נוֹלְדוּ הָאֲבוֹת וְכו' דְּהַרְמַב"ן לְשִׁיטְתוֹ וְרַש"י אִיכ"ל דַּס"ל כְּתוֹס' יָפָה כָּתַב מִיָּהוּ דְּבָרֵי הַרְמַב"ן תְּמוּהִי לִי וְלֹא נִכְיִיתִי לְהַבִּינָם.

שְׁתַּלְּה ב' פְּלוּגָתוֹת דַּר"א בְּהַדְּדֵי שְׁהָרִי לְפִי מַה דְּאִיתָא בַּר"ה דָּף י"א אִין אֶחָד תְּלוּי בְּחִבְרוּ. וְאֲפִילוּ מֵאֵן דַּס"ל בְּתִשְׁרֵי נִבְרָא הָעוֹלָם.

אֲפֹשֶׁר לִי. דְּסִבֵּר דְּבִנְיָסָן נוֹלְדוּ הָאֲבוֹת דְּלָאוּ מְחַד קָרָא נְפָקָא.

וא"כ נהי דפסק הרמב"ן מדאמרין כמאן מצליגין זה היום תחלת מעשיהו כר"א מוכח דקי"ל כר"א: אבל לענין לידת האבות מנ"ל דהספימו דלא כר"י דקי"ל בכל מקום כפונתין נגד ר"א וצ"ע ולפי מאי דפשיטא לי' לרמב"ן.

דזה תליא. תדא באידה.

יש לדחות תי' מעלתו נ"י על רש"י. דהרי התוס' בר"ה דף י"א כ' דלפי מאי דמשמע בש"ס.

דבתשרי נזמול אברהם. הא דכתיב למועד הזה בשנה האחרת קשה.

ותי' דאתי' כר' יהושע ולפי"ז תלי בהדדי. דלר"י יש לומר.

דבתשרי ביו"כ נזמול אברהם. ולמועד הזה היינו יום טוב ראשון לשנה האחרת.

היינו משום. דבניסן מתחיל השנה האחרת.

אמנם לר"א. ע"כ מדכתיב בשנה האחרת מוכח דמועד היינו זמן ובפסח נזמול וא"כ רש"י דמפרש בפ' וירא למועד בשנה אחרת.

דמועד היינו זמן. א"כ היינו כר"א: וא"כ נזמול אברהם בפסח והלידה היא בתשרי וקשיא לי' לרש"י.

איך פ' בעצם היום. היינו ביום שנתמלא שנתו ועכ"פ דברי הרמב"ן צריכין לי' עיון: אמנם גוף תי' התוס' שפכתבו דמאן דאמר בתשרי נולדו.

וביו"כ נזמול אברהם אבינו סובר ע"כ כר"י וזה תימה לומר כן שגרי בפרקי דר"א. אמר דביו"כ נזמול וקשיא ר"א לשיטתו ולי' היא נראה לי' שב דהרי הרמב"ן בפ' פי תשא הוכיח דשנות האדם.

אינם נמנין לפי שנות עולם. אלא מיום הנולדו חשבי' וחולק שם על רש"י ז"ל וכו'.

והטורי אבן בר"ה דף י' ע"ב מדהכריח שם מנח דיום אחד בשנה חשוב שנה מוכח דקונדם מתן תורה. היו מונים שנות האדם לשנות העולם.

ולי' נראה דהתם שאני דכל אותן שפנה התורה את שנותיהם הוא פדי למנות על ידיהן שנות עולם. אבל בעלמא.

איכ"ל אפילו קונדם מ"ת. היו מונין מיום הלידה: ודברי רש"י לכאורה סותרין אהדדי דכפ' פי תשא.

פרש"י דשנות האדם נמנין לפי שנות העולם. וכאן בפ' לך לך פרש"י בעצם היום הזה שהיינו ביום שפלאו ימיו צ"ט שנים ובפ' וירא פרש"י פסח הי'.

וא"כ אי אפשר שנתמלאו אז ימיו למנין שנות העולם. וע"כ היינו מיום הנולדו מעל"ע וא"כ דברי רש"י ז"ל סותרין עצמם וצ"ע: ואפשר לי' שב בצדיקים שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים.

מיום ליום כדאיתא בר"ה דף י"א וגם רש"י מודה לדעת רמב"ן ועכ"פ לפי"ז נראה דא"ש מאי דס"ל בפרקי דר"א דביו"כ נזמול אברהם. וכן ס"ל לש"ס דידן.

וא"כ לפי פרש"י בתורה. אז נתמלא ימי שנותיו צ"ט שנים.

ולכך אמר לו הקב"ה למועד הזה לשנה אחרת. והואיל ויש לפניו ב' מועדים מקודם סופות ואח"כ שפסח וכדי להודיעו ולברר הלשון.

וכיון דעל פסח קאמר למועד הזה ובשנה האחרת. דהיינו יו"ט הראשון שיהא בשנה האחרת.

היינו למגן שנותיו של אברהם אבינו ובזה א"ש. מה שפקפקו התוס' שם בר"ה דלפי ש"ס דידן ופרקי דר"א דנגמול ביוה"כ: ולמועד היינו יו"ט ראשון וא"כ היינו סופות אמןם פינו דקיל"ן דדווקא שלשים יום בשנה חשוב שנה.

א"כ בסופות לא הי' עדין' פשנה האחרת ולכך נאמר לו במועד הזה בשנה האחרת ובפ' נירא. אמר הקב"ה שוב סתם למועד דהיינו מועד הידוע וא"ש: ומ"ש.

עוד על הרמב"ן. שפי' בפ' בא דישאל הי' יותר בגלות שלשים שנה דלפי"ז חולק על הקבלה.

כבר אמרו בזה והוא בצמח דוד שרמב"ן לא חלק חלילה על מגן שנים ולפי מ"ש לעיל (בסי' קפ"ח) בשם הפוזרי דמגן שנות עולם הוא קבלה הלמ"מס ורק שנים הפרטי'. אנו ילפינן מן הקרא א"כ הרמב"ן מודה.

דב' אלפים ותמ"ח הי' יציאת מצרים בשנות העולם. אלא שסובר שהשנים של בני אדם העשרים דורות מאדם ועד אברהם. ומאברהם עד יציאת מצרים היו שנים מקוטעות ואפילו תרתי מקצת שנה ככולו מוגין לפעמים פדאמרינן בריש ר"ה.

וא"כ אפשר להוציא שנים כנגד ל' שנים שהוסיפו אבל לכ"ע מגן שנות היצירה מקובל ואין בו מחלוקת: ומ"ש עוד בפ' נירא מדכתיב וה' פקד ו' מוסיף על ענין ראשון. משמע שהי' אחר מעשה אבימלך ברש"י בב"ק דף צ"ב: דייק בהיפוך מדלא כתיב ויפקוד אלא וה' פקד.

משמע דפקד כבר ויליף מזה דהמתפלל על חברו דהוא נענה תחילה יעוי"ש: ושם אמרו דכתיב פאשר אמר דהיינו פאשר אמר אברהם על אבימלך ובלא"ה אין לומר אין מוקדם ומאוחר בתורה דכל התורה הוא פסדר אלא א"כ מוכרח או מבואר בהדיא כמ"ש הרמב"ן בפ' קרח.

ובשאר דוכתי ומ"ש עוד להשיג על הרמב"ן שכ' שנתישב אחר העקינה בבאר שבע. וכ' מעלתו נ"י הרי ג' שנים אחר העקינה.

ששלח עבדו ליקח אשה השביע לעבדו שלא יקח אשה לבנו מבנות הפנעני אשר אנכי יושב בקרבם עכ"ל. הנה בנודאי באר שבע א"י הי' שהרי יצחק דר בבאר שבע.

נרש"י בפ' תולדות בפסוק. אל תרד מצרימה: שאמה עולה תמימה ואין ח"ל פדאי לה.

וכן מבואר ביהושע: בנחלת א"י וא"כ הרי הקב"ה פרת ברית לאברהם. ליתן לו רק ארץ הפנעני וע"כ שגם ארץ פלשתים נתייחס לו והוי גם פנעניים.

דָּרִים שָׁם אוּ מְלֵךְ פְּלִשְׁתִּים הִיא תַּחַת מְמַשְׁלָתוֹ: מ"ש. עוֹר רֵאִי דְרַבְקָה נֹלַד אֶז בְּשַׁעַת
עֲקִידָה מְדַכְתִּיב הֵנָּה הוּא דְבָר שְׂאִינוּ מְתַקְּיִים דְּמַלְתָּ הֵן אוּ הֵנָּה.

אֲנוּ מוֹצְאִין בְּכָל דְּבָר שְׂבָא לְעוֹרֵר אֶת הָאָדָם כַּמ"ש הֵן הָאָדָם הִיא פְּאָחַד וְכו'. וְנֶאֱמַר הֵנָּה
נִתְתִי לָכֶם אֶת כָּל עֲשׂוֹב וְכו' וְגַם כָּאֵן בָּא לְעוֹרֵר עֲבוּר הַזְיוּג וְכַפְרֵשׁ"י אוּ שְׂבָא לְעוֹרֵר
ע"ד חִידוּשׁ.

וְכַפְּי הַרְמַב"ן שְׂגַם מְלָכָה נִפְקְדָה לְזַקְנָתָה. וְעַכ"פּ אֵין לְחַזֵּק דְּיַעֲזָה שְׁהִיתָה בַּת ג' שְׁנִים
מְלִשׁוֹן הֵנָּה יְלָדָה מְלָכָה וְהַדְּעָה הַזֹּאת הִיא לְמִדָּה מְסַמִּיכַת הַפְּרָשָׁה אוּ מְהָא שְׁהִמְתִּין יִצְחָק
כ' שְׁנָה וְאֶבְרָהָם רַק עֲשָׂר שְׁנִים כְּמוֹ שְׁהִקְשָׁה הַש"ס בִּיבְמוֹת דְּרַף ס"ד ע"א וְכו' הַתּוֹסֵס
שְׂבָאָמַת דְּעוֹת חֲלוּקוֹת בְּזָה.

וְכ"כ בִּיבְמוֹת דְּרַף ס"א ע"ב: תְּשׁוּבָה ק"צ מ"ש ב"פ חִי"י שְׂרָה לְהַקְשׁוֹת עַל מַה שְׂאָמְרוּ
בִּיבְמוֹת דְּרַף ס"א. דְּנַעֲרָה בְּתוּלָה מְמַעֵט קְטַנָּה.

אֲע"ג דְּכַתִּיב נַעַר חֶסֶר ה': וּבְכַתְּוֹבוֹת דְּרַף מ"ד הַכְּרִיחַ ר"ל דְּנַעַר חֶסֶר ה' גַּם קְטַנָּה בְּמִשְׁמַע
וְעוֹד הַקְשָׁה דְּהו"ל לְהוֹכִיחַ דְּנַעַר חֶסֶר קְטַנָּה בְּמִשְׁמַע. מְדַכְתּוּב גַּבִּי דִּינָה נִיֶּאֱהָב אֶת הַנַּעַר
וּלְפִי חֲשׁוֹבוֹן הַשְׁנִים הִיתָה אֶז קְטַנָּה כְּבָר אֲמַרְתִּי לוֹ פֶּא"פ דִּישׁ לִישׁב.

עַפ"י דְּבָרֵי הַרְמַב"ם ב"פ ט"ט מְמַלְכִים דְּשִׁיעוּרִין לֹא נֶאֱמְרוּ לַב"נ וְשְׁנוֹת הַגְּדוּלוֹת. כ' הָרֵא"ש
בְּתִשְׁבָּה.

דְּהֵן מְשִׁיעוּרִין וְנֶאֱמַר הַלַּמְמ"ס וְלִפִּי"ז אֶצֶל ב"נ גַּם קְטָן כְּגֹדוֹל הוּא וּמִיָּהוּ כְּבָר פְּתַב מְרֵן
זצ"ל בַּחֲסִית חִיו"ד סִימָן שִׁי"ז דְּקָטָן שְׂאִין לוֹ דַּעַת. בְּנוֹדָאֵי אֶצֶל גוֹי ג"כ פְּטוּר וְע"כ מְמַה
שְׂנֶאֱמַר בְּדִינָה דְּמַסְפְּרָה הַתּוֹרָה הַמְעַשָּׂה שְׁהִיא עוֹשָׂה שְׂכָם שְׁהִיא ב"נ וְשְׂלֵא יְהֵא כְּפִיתוּי
קְטַנָּה אוּיִס אֲמַר וְנִיֶּאֱהָב אֶת הַנַּעַר וְנִדְבָר עַל לְבָה וְאֶצֶל ב"נ בְּאָמַת כִּינֵן שְׂיִשׁ לָהּ דַּעַת הִיא
גְּדוּלָה וְרֵאוּיָ לְקָרוֹא בְּשֵׁם נַעֲרָה.

אָבַל מַה שְׂנֶאֱמַר אֶצֶל רַבְקָה וְהַנַּעַר טוֹבַת מְרָאָה בְּתוּלָה הוּא לְשׁוֹן הַתּוֹרָה וּבְדִין תּוֹרָה.
לֹא נִקְרֵאת גְּדוּלָה עַד י"ב שְׁנָה.

וְנִהִי דַר"ל סוֹבֵר דְּנַעַר חֶסֶר מְקַרִי קְטַנָּה הִינְנוּ לְחַכְמִים אָבַל כְּבָר מְבוֹנָר בְּכַתְּוֹבוֹת דְּרַף
מ'. דַר"מ פְּלִיג עַל זֶה.

וְכַמ"ש הַתּוֹסֵס בְּכַתְּוֹבוֹת דְּרַף מ"ד ע"ב ד"ה. הָא פֶּל מְקוּם וְכו' דַר"מ ס"ל בְּכָל מְקוּם נַעַר
חֶסֶר ה' ג"כ גְּדוּלָה וְאֶתְיָא הָאֵי בְּרִייתָא דִּיבְמוֹת דְּרַף ס"א ע"ב דְּנַעַר גְּדוּלָה כַּר"מ וְאֶדְרַבָּה
בְּזָה מוֹבָן מ"ש הַתּוֹסֵס דְּמַדְרָשׁוֹת חֲלוּקוֹת הֵן דְּפִלִּיגוּ בְּפִלְגוּתָא דַר"מ וְרַבְּנָן.

וְא"ש ג"כ מ"ש מַעֲלָתוֹ נ"י דַכ' דְּקִימ"ל כַּמ"ד ג' שְׁנִים וְכִינֵן דְּאֲנֵן קִי"ל כְּרַבְּנָן דַר"מ.
כַּמ"ש הַרְמַב"ם ב"פ א מְנַעֲרָה.

דִּישׁ לְקְטַנָּה קְנֵס א"כ אִיכָא לְמִימַר כְּתָנָא דְּסָדַר עוֹלָם וְא"ש מִיָּהוּ יֵשׁ לִישׁב עוֹד קוֹשְׁתָּו
מְדִינָה בַּת יַעֲקֹב. עַפ"י דְּבָרֵי הַתּוֹסֵס בְּסִנְהֶדְרִין דְּרַף ס"ט ד"ה בְּיַדוּעַ דְּבַדּוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִים
הָיוּ מְמַהֲרִים לְהַבִּיא שְׁעָרוֹת.

והי' זמן הגדלות קודם. וא"כ א"ש דאין ראי' מדינה וכבר אמרתי גם זה למעלתו נ"י פא"פ ובזה אפשר לישב ג"כ קושית התוס' ביבמות דף ס"א ע"ב ד"ה וכן וכו' בסדר דרבקה בת ג' שנים היתה.

ואיכ"ל שאצלה הקדימה הגדלות שהרי ממעשיה ומחכמתה. עם אליעזר עבד אברהם נראה שפבר הגיעה לפלגות ראובן.

ובלא"ה לפי מ"ש הרא"ש בסוף גיטין בשם ר"ח. אם קטן באמת הגיע לפלגות ראובן ראוי שיקרא גדול גם לדין.

אלא דהלממ"ס משום לא פלוג נאמר. וגם שאין לנו פח להבחין זה אבל על רבקה. הרי העידה התורה שהיא הגיעה לפלגות וא"ש: ומ"ש. עוד בפ' חיי שרה בשם קטורה דעפ"י פרש"י.

דנקראת קטורה. על שם שקשרה פתחה.

וא"כ הוי לשון תרגום. וקשיא לי' למעלתו נ"י דבמגילה דף ט' אמרינו.

תרגום שכתבו מקרא מאי הוא פגון יגר שהדוּתא הו"ל להביא שם קטורה דהיא קודם שפ"י קטורה ותמהני וכי לא ראה אלא מקצת דברי רש"י שהרי כתב עוד על שם שנאים מעשיה פקטורת ושקשרה פתחה וכו' וא"כ אי אפשר לכתוב תחת קטורה קטורה דאז לא הי' כתוב שמה רק במקצת ופשיטא דפסול ובלא"ה אנו לא קי"ל דדברי מ"ד זה דרש"י גמשה אחר אגדה בב"ר דפלגשים בלי י' פתיב.

והיתה רק נדא אבל אנו קי"ל פמסורה. דפלגשים בלי פתיב והיו ב' אחת הגר ואחת קטורה וכו' ס"ל לש"ס דידן: והנה מכת קושית הנ"ל רצה מעלתו נ"י לומר.

דעיר שנקרא על שם מעשה ומקרה. פגון ניישטאט וכ' תחתיו עיר נדשה אין פאן שינוי ולכו' ביגר סהדוּתא.

אין שינוי שם משא"כ בקטורה אלו דבריו בקצרה. ול"נ פשוט דאם אין נקרא העיר.

עיר נדשה. לא אצל ישראלים ולא אצל גוים וכולם קורין אותה בשם אחר.

איש איש בלשונו. נייא שטאט או נאווע מעסטא.

אם כ' עיר נדשה הוי שינוי השם דשם נייא שטאט מצד עצמה הוא תואר ענין העיר אבל ע"י שהונח השם הזה להעיר ההוא ויודעין ומפירין אותה בו הוא שם העצם שלה. שהרי שם נקרא לצורך שע"י השם מפירין את הדבר וכל מקום שמזפירין אותו שם הוא וא"כ אם כתב תחת נייא שטאט עיר נדשה.

נהי דכתב הענין אבל לא כתב שם העצם: וראי' מאהע"ח סי' קכ"ט סעי' י"ז. דשם הינצא עפש והפלאחד אפי"ה צריף לכתוב תרנונייהו והינונו אם נקרא בשניהם.

וכינון דהוי שם אחר אם לא נקרא בו הוי שינוי השם. וכל זה בנודון פנה בשם של ניי שטאט אבל ביגר סהדוּתא הרי נקרא גם גלעד אדרבה גם לכן קרא אותו בשם יעקב וקנים שמו בשם גלעד וכינון שנקרא כף וכו'.

אין פאן שינוי. פמו רובא מרים.

ופורתא שרה לא הוי שינוי. אלא לכתחילה צריד לכתוב שניהם.

מיהו בלא"ה נראה דלכו ונעקב לא קראו פלל. למקום ההוא או לגל ההוא לא גלעד ולא יגר סהדותא.

אלא לענין ההוא שלקטו אבנים ועשו ממנו גל אחד. לענין הנה קראו יגר סהדותא או גלעד וכעין שפירש"י בפ' וישלח על פסוק ויקרא לו אל אלקי ישראל לא שהמזבח קרוי כן וכו' יעו"ש וכן פאן אלא שאח"כ נשתלשל ע"י המעשה ההוא לקרות שם המקום והמחוז גלעד: תשובה קצ"א מה שפכתבתי למעלה (בסי' קפ"ח) דפשוט הדבר נראה דמנין השנים אשר מקובל לנו משנות הבריאה הוא מלבד שנת תהו.

אמנם לפי השבון של המולדות המקובל לנו והוא נסמך על מולד בהר"ד. ומכונן עם המולד שלנו.

אם נחשב שנות הבריאה שאנו מונין בשנה הזאת ה' אלפים ותר"כ עם שנת תהו פאשר הוצעתי וסימנתי אותו השבון בקצרה. פנה ראה פאן וא"כ הרי וא"כ הרי אנו רואין דע"כ גם למחזור א' נשאר 2 16 595 שנת תהו בכלל מיהו אין זה לד' מחזורים 3 18 220 מוכרח דהרי פבר פליגו בזה.

לה' מחזורים 6 10 815 במדרש פ' נח פ' ל"ב ר' יהודא דעטא לה' 6 10 815 ור נחמ' דלר"י אין שנת המבול לי' מחזורים 5 21 550 מן המנין וכ' שם בידי משה. דעטא לי' 5 21 550 דר"י ס"ל פדרבי יוחנן וכו' לכ' מחזורים 20 4 19 יהושע בפרשת בראשית.

פ' כ"ה: דעטא לכ' 4 19 20 במדרש שם. דלא שמשו המולדות למ' מחזורים 2 14 40 בשנת המבול ומ"ש מעלתו ני' דעטא למ' 2 14 40 בקונטרסו דהיינו שלא עשו לפ' מחזורים 5 4 80 פעולה בעולם.

זהו דעת ר' לכ' מחזורים 4 19 20 הונתן במדרש אכל ר' יוחנן ס"ל למאה מחזורים 2 23 100 דלא שמשו פלל וא"כ לדידהו א"ש דעטא למאה 23 100 5 כמ"ש למעלה דהמנין מר"ה לב' מאות מחזו' 5 22 200 שנברא אדם הראשון ואפי"ה לפ' מחזורים 5 4 80 השבון מכונן למולדות שלנו פיון לי' מחזורים 5 21 550 שצריכין אנו לסלק שנה אחת של לה' מחזורים 815 6 10 המבול וכיוצא בזה תי' הפנ"י לרצ"ה מחזורים 2 10 565 בר"ה דף ח' קושית התוס' שם: לח' שנים 6 22 528 ד"ה לתקופות: לשנה א' 876 4 8 אמנם זה אפשר לומר לדידן: לד' שני' מעוברת 2 14 196 אכל לר' אליעזר דאיתא לשנה א' מעוברת 5 21 589 במדרש הנ"ל פרק כ"ה דס"ל לרצ"ה מחזו' וי"ד דשמשו המולדות וא"כ שנת המבול שנים ממחזור רצ"ו נחשב וכו' נחמ' וא"כ לדידן עולה הנשאר 1 5 594 ע"כ שנת תהו בכלל קבלות השנה עם מולד בהר"ד 2 5 204 וקשיא מה שפכתבתי וכי אנו נמצא מוליד ר"ה מששבין לאדם שנה קודם שנולד: משנת

תר"כ לפ"ק 798 10 3 וגם הא לר"א ס"ל שלשים יום
בשנה וכו', וצ"ל כמ"ש למעלה.

דהגירסא בניה דף מ"ז וכן בר"ש פ"א דפ"ה רבי אלעזר ורבי אליעזר באמת סובר
דיום אחד בשנה חשוב שנה וכו' מ"מ וגם נראה דר' אליעזר סובר דמשעה שקידש אדם
את החודש ביום שנברא כמ"ש התוס' בר"ה דף ח' ע"א בד"ה לתקופות ע"פ מוליד וי"ד.

משעת קידוש החודש. התחיל ר"ה חדשה ולא אמרינן למפרע מערב היום הששי של
הבריאה התחיל הראש השנה החדשה כמו שהיא אצלנו שנה הדין תורה שנתחדש
אצלנו משא"כ קודם מ"ת: ומכ"ש בששת ימי הבריאה שמערב לא הי' אדם עוד בעולם
ומסתמא יש לומר דלא נתקדש למפרע וא"כ התחלת היום.

עד זמן קידוש החודש גם יום הששי הי' משנה שעבר. וא"כ כיון דלמ"ד יום אחד בשנה
חשוב שנה אפילו מקצת היום חשוב שנה.

כמבואר בר"ה דף י' ע"ב וא"כ הי' אדם בעולם. מקצת היום משנת תהו וא"כ שפיר
איכא למימר.

דגם לר"א נחשב שנת תהו: ונכלל גם בשנות אדם. כן נראה לפענ"ד ליישב.

מה שהקשיתי למעלה (בסי' קפ"ח:) ועכ"פ שפיר איכא למימר דעל גוף הקבלה אין
חולק דלכ"ע קבלנו. דמנן שנים מימי הבריאה לענן עיבור ומחזורים ומולדות עד ר"ה
שנת תרכ"א הבע"ל הוא ה' אלפים ותר"כ שנים אלא לדין דקיי"ל דיום אחד בשנה לא
חשוב שנה.

אי לא ס"ל כר' יהושע דבניסן נברא העולם. ע"כ קי"ל דשנת המבול אינו עולה למנן
וגם למ"ד בניסן נברא העולם איכא למימר כן.

דר"י לטעמ' צריך לומר כן במדרש הג"ל דשנת המבול אינו נמנה. וא"כ ע"כ מנן הג"ה
המקובל לנו הוא.

מלבד שנת תהו. והקרא מנה רק שנים שלקמות וכמ"ש למעלה אכל ר"א דס"ל דשנת
המבול נמנה.

ע"כ ס"ל בכלל הקבלה שאנו קבלנו לענן מחזורים ומולדות מנן הג"ל הוא עם שנת
תהו ואתי שפיר. כן נראה לפענ"ד לכונן הדברים: איכרא דלכאורה ר' נחמ' במדרש
הג"ל יש לו דיעה שלישית.

דהרי ס"ל דלענן מחזורים ומולדות שנת המבול עולה למנן ולענן שנות נח אינה נמנה
ולדין'. כפר קודם ביאת המבול הי' חיי נח שש מאות שנה.

ועי"ש במתנות פהונה ולדין' הי' המבול בשנת תרנ"ז. אמנם הש"ס שלנו בר"ה דף י'
ע"ב דילפי מקרא.

דאחת ויש מאות שנה. דיום אחד בשנה חשיב שנה ע"כ לא ס"ל דהי' המבול בשנת
תרנ"ז דא"ה כפר חי נח.

יותר משש מאות שנה ואפילו נימא דבסוף. דחשוב.

וּכְלָל כָּל יָמֵי נַח תַּחֲקוּן לֹא מְנַה לִי שְׁנַת הַמַּבּוּל לְפִי שֶׁהִי שָׁל צַעַר מ"מ מִנ"ל לְהוֹכִיחַ מִדָּבָר בְּאַחַת הָא אֵיכָא לְמִימַר דְּכָאן מְנַה לְפִי הָאָמַת וּבִלְשׁוֹן הַקְּרָא לֹא פְתִיב כְּאֵן לְחַיֵּי נַח. דְּנִימָא דְדוֹנוּקָא יָמִים שְׁאִינָם שָׁל צַעַר קַחְשִׁיב וְאִיךָ דִּיִּיקִינִין מְנִי יוֹם אֶחָד בְּשָׁנָה חָשׁוּב שְׁנָה וְעַכְרָ"ח דְּש"ס דִּיִּדָן: לֹא ס"ל כֵּן וּבְדַבְרֵי רִש"י בִּפ' בְּרַאשִׁית נִרְאֶה: דִּהֲבִיא ב' דְּעוֹת הַסּוֹתְרוֹת בִּפ"ה פְּסוּק ל"ב.

בְּסֻדְר בְּרַאשִׁית הֲבִיא דְבָרֵי ר' יוֹדָן. דְּלִקְדָּה לֹא הוֹלִיד נַח עַד חֲמֵשׁ מֵאוֹת שְׁנָה.

כְּדִי שְׁלֵא יִהְיֶה בְּנוֹ הַגְּדוֹל כֵּן מְאָה שְׁנִים וּא"כ עַכְרָ"ח הִיָּה הַמַּבּוּל בְּשְׁנַת תר"ו אֶבֶל שָׁם בְּפִרְשָׁה ו' פְּסוּק ג' כ' רִש"י. דְּמִשְׁנׁוֹלַד יָפֶת עַד הַמַּבּוּל הִיָּה רַק ק' שְׁנִים מִשְׁמַע דְּהַמַּבּוּל הִיָּה בְּשְׁנַת תר"ז וְהִיָּינוּ דַעַת ר' נַחְמָנִי וְנִקְט רִש"י לְכָל הַיּוֹתֵר לֹא הִיָּה אֶלָּא ק' שְׁנִים וְעַכ"פ נִרְאֶה פְּלוּגְתָּא בְּזָה אֵיזָה שְׁנָה הִיָּה הַמַּבּוּל אִי בְּשְׁנַת תרנ"ו אוּ בְּשְׁנַת תרנ"ז.

וּא"כ זֶה ג"כ נִגְדַּד דַּעַת הַש"ס שְׁלָנוּ דְבַע"ז דָּף ט' אֶמְרִינִין דְּמִתַּן תּוֹרָה הִיָּה בְּשְׁנַת אֶלְפִים תמ"ח וּפְרַש"י שָׁם הַחֲשׁוֹבֵן עִפ"י מֵאִי שְׁנֵאמַר דְּשָׁם הִיָּה ק' שְׁנִים שְׁנַת־יָמִים אַחַר הַמַּבּוּל. וְתַק"ב לְחַיֵּי נַח: וְאִי הִיָּה הַמַּבּוּל בְּשְׁנַת תרנ"ז.

א"כ צְרִיכִין לְחַשׁוֹב תַּק"ג לְחַיֵּי נַח וּלְפִי מֵאִי דְּמִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הַמְּדַרְשׁ הַנ"ל דָּגַם ר' נַחְמָנִי ס"ל. דְּאִף דְּלַעֲנִין מְזֻלּוֹת וְתַקּוּפוֹת וּמוֹלְדוֹת נִמְנֹו אֶבֶל לְחַיֵּי נַח לֹא נִמְנֹו.

וּא"כ לְדִיִּדָן: יִהְיֶה שְׁנָה אַחַת יוֹתֵר וְאִיךָ אֶפְשָׁר לְטַעוֹת בְּזָה הָא הַמוֹלְדוֹת מוֹכִיחִין וְצ"ע: תְּשׁוּבָה קצ"ב שִׁיל"ת חוּסַט אֹר לְיוֹם ו' עַש"ק י"ג תַּמּוּז תַּרְכ"ב לִפ"ק: יְצוּ ה' אֵת הַבְּרָכָה. הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְהַהַצְלָחָה וְהַרְנוּחָה לִיִּדֵי הַרַב הַמְּנוֹפֶלֶג בַּתּוֹרָה הַחֲרוּץ הַמְּאֹר הַגְּדוֹל הַמְּפֹרָסִים מוֹהַרר יִשְׂרָאֵל דָּוִד נִי אב"ד בִּק"ק פֶּעֶזוּנָג יַע"א: מְכַתְּבוֹ וּסְפָרוֹ יִפְחַ לְקִי לְסַפֵּר בְּרַאשִׁית הַגִּיעֵנִי עַל נְכוּן וְאֶמִּינָא אֶנְשֵׁר כּוּחוֹ וְחִילוֹ לַתּוֹרָה וְלַעֲבוּדָה דְּאוּמְרִים לְפוּעֵלָא טָבָא יִישֵׁר וּבְכַתְחִי אוֹתוֹ מְצַאֲתִי בּוֹ שְׁהַדְפִּיס מַעֲלָתוֹ נִי אֶגְרַת אֶשֶׁר כְּתַבְתִּי לוֹ מְאֹז אֵת הַנִּרְאָה לִפְעַנ"ד בְּעַנְיַן חֲשׁוֹבֵן יָמֵי הָעוֹלָם.

שְׁהִיא מְשֻׁנוֹת יְצִירַת הָאָדָם לְמוֹלַד וִי"ד וְלֹא מְשֻׁנָּה שָׁל תַּהוֹ וְאֶפְסֵי קְצָהוּ בָּא שְׁמָה וּמַעֲלָתוֹ נִי הָאֲרִיךְ לְהַשִּׁיג עָלֵי בְּזָה. שְׁזָה אִי אֶפְשָׁר שְׁהַרִי הַמוֹלַד אֶשֶׁר אָנוּ מְחַשְׁבִּין לְמִשְׁל ר"ה תַּרְכ"ג הוּא מְכוּוֹן לְמוֹלַד בַּהַר"ד אִם הַמְּנִין ה' אֶלְפִים וְתַרְכ"ג הוּא עִם שְׁנָה שָׁל תַּהוֹ.

וּא"כ ע"כ חֲשׁוֹבֵן שְׁלָנוּ הוּא מְיֻסָּד עִם אוֹתוֹ שְׁנָה קוֹדֵם יְצִירַת הָאָדָם וְהִנֵּה כְּבָר אֶמְרַתִּי לוֹ מְאֹז. פִּא"פ שְׁכָבָר בִּיָּאָר זֶה בְּמִדְרַשׁ פ' נַח פִּל"ב ר' יְהוּדָא וְרַבִּי נַחְמָנִי פְּלִיגוּ.

וּלְר"י אִין שְׁנַת הַמַּבּוּל מִן הַמְּנִין וְכ' שָׁם בִּיִּדֵי מִשָּׁה דְר"י ס"ל כְּרַבִּי יוֹחָנָן וּר' יְהוֹשֻׁעַ בְּמִדְרַשׁ רַבָּה פ' בְּרַאשִׁית פ' כ"ה. דְּלֹא שְׁמִשׁוֹ הַמְּזֻלּוֹת בְּשְׁנַת הַמַּבּוּל וּמ"ש מַעֲלָתוֹ נִי דְּהַפְּנוּנָה דְּלֹא עָשׂוּ פְּעוּלָה זֶהוּ דַּעַת ר' יְהוֹנָתָן שָׁם.

אֶבֶל לְר' יוֹחָנָן לֹא שְׁמִשׁוֹ פְּלָל: וּא"כ צְרִיכִין אָנוּ לַעֲנִין מוֹלְדוֹת לְסַלֵּק שְׁנָה אַחַת שָׁל הַמַּבּוּל. וְאִיךָ נוֹכַח לְכוּוֹן הַמוֹלְדָת וְע"כ מְנִין שְׁנוֹת הָעוֹלָם אֶשֶׁר אָנוּ מוֹנִין הוּא מִיְצִירַת אָדָם וּלְעַנְיַן מוֹלְדָת אֶפִּיק חֲדָא וְעַיִיל שְׁנָה שָׁל תַּהוֹ.

כֵּן הִיָּה נִרְאֶה לִי לִפְעַנ"ד. וְעַתָּה מְצַאֲתִי בְּס' פֶּאֶת הַשְּׁלֶחֶן בְּסִי כ"ט אוֹת כ"א בְּשֵׁם הַגָּאוֹן הַחֲסִיד מוֹה' אֶלְיָהוּ וְוִילְנָא זצ"ל כֵּן וְז"ל בְּקַצְרָה שָׁם לִישַׁב הָא דְּהָרָא"ש בַּע"ז דָּף ט' כ'.

דְּשַׁנַּת ע"ג לְרַש"י וע"ד לְאַלְף הַשְּׁשִׁי לר"י הוא שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כ' הַתּוֹס' וְשֶׁאֵר פּוֹסְקִים. וְהַקְּשָׁה הַדְּרִישָׁה הָא לְפִי חֲשׁוֹבוֹן שְׁלֵנוּ לְמוֹלֵד בַּהֲר"ד עפ"י חֲשׁוֹבוֹן יְמֵי הַדּוֹרוֹת הוּא ע"ד לְרַש"י וע"ה לר"י וְכָתַב לְתַרְזֵן גַּם חֲשׁוֹבוֹנֵינוּ הוּא לִיצִירַת אָדָם אֲלָא מִשׁוּם שְׁאֲמָרוּ.

שְׁנַת הַמַּבּוּל לֹא שְׁמָשׁוּ הַמְּאֹרוֹת וּבְזֶה נִיחָא מַה שְׁנַתְקַשׁוּ הַמְּפֹרְשִׁים לְמָה לֵן לְמַחְשָׁב מִשְׁנַת תְּהוּ. וְדַחְקוּ בְּזֶה מִשׁוּם אוֹתָן הַיָּמִים.

אָבֵל לַהֲנָ"ל א"ש דְּהַפֵּל חוֹשְׁבִין לְמוֹלֵד וי"ד לִיצִירַת אָדָם עכ"ל הַצָּרִיף לָנוּ. וְהִיָּנוּ כְּמוֹ שְׁפַתְבָּתִּי.

וב"ה שְׁכּוֹנֵנָתִי לְדַעַת הַגְּדוֹל. וְהִנֵּה לר' יְהוֹשֻׁעַ לְשִׁיטָתוֹ בְּמִדְרַשׁ הַנָּ"ל דְּהַמְזָלוֹת לֹא שְׁמָשׁוּ.

וס"ל בְּנִיסָן גְּבָרָא הָעוֹלָם וְאָדָם הָרֵאשׁוֹן בְּנִיסָן גְּבָרָא וְהִי לְאָדָם חֲצִי שְׁנָה מִשְׁנַת תְּהוּ וְרֵאוּי לְמַחְשָׁב לִי שְׁנוֹת דּוֹרוֹת מִמֶּנּוּ א"כ אִי בְּאֶמְתָּה הוּא כֵּן א"כ חֶסֶר לֵן שְׁנַת הַמַּבּוּל שְׁאִינוּ נִמְנָה. וע"כ כמ"ש בסי' קצ"א) דָּגַם לר"י איכ"ל דְּאִינוּ מוֹנֶה שְׁנַת תְּהוּ עֵי"ש מִלְתָּא בְּטַעַמָּא וְכָל זֶה לר"י לְשִׁיטָתוֹ אָבֵל לְמֵאן דְּפָסַק כר"י.

דְּבִנִּיסָן גְּבָרָא הָעוֹלָם. וְלֹא ס"ל בְּאִידָף כר"י.

דְּשַׁנַּת הַמַּבּוּל אִינוּ עוֹלָה לֹא הֶחֱלַטְתִּי שֶׁם הַדְּבָר וְשִׁפִּיר אִיכ"ל. דְּמוֹנִין בֵּין שְׁנוֹת אָדָם וְהַדּוֹרוֹת: וּבִין יְמֵי הָעוֹלָם מִשְׁנָה שְׁל תְּהוּ פִּינָן דְּהִי חֲצִי שְׁנָה שִׁפִּיר אִיכ"ל דְּנִמְנָה וְזֶה נִרְאֶה דַּעַת הַתּוֹס' שֶׁכ' בע"ז דָּף ט' דְּהַשְּׁמִיטָה בְּאַלְף הַשְּׁשִׁי לְרַש"י י"א וְלר"י שְׁנַת י"ב וְהַקְּשָׁה הַדְּרִישָׁה קוֹשְׁתוֹ הַנּו' לְעֵיל וְתִי דְּתוֹס' מִנִּי לְמוֹלִיד וי"ד וְזֶה קֶשֶׁה מִתּוֹס' ר"ה דָּף ח' ד"ה לְתַקּוּפוֹת שֶׁכ' דְּמִנְיָן שְׁלֵנוּ הוּא לְמוֹלֵד בַּהֲר"ד.

אָבֵל לַהֲנָ"ל א"ש דְּתוֹס' ס"ל דְּבִין לְמִנְיָן הַדּוֹרוֹת וּבִין לְמִנְיָן שְׁנוֹת הָעוֹלָם לְתוֹסְפָת לְשִׁיטָתָם. דְּכָתְבוּ בַּר"ה דָּף דְּקו"ל כר' יְהוֹשֻׁעַ בְּנִיסָן גְּבָרָא הָעוֹלָם ס"ל דְּנִמְנָה מִשְׁנוֹת תְּהוּ.

וא"כ הַפֵּל מִנְיָן אַחַד. וא"ש דְּבָרֵי הַתּוֹס' בע"ז וְלֹא קֶשֶׁה קוֹשְׁתֵי הַדְּרִישָׁה.

אֲמָנָם לְדַעַת הַרְמַב"ם. אֲשֶׁר לְפִי הַנִּרְאֶה פָּסַק כמ"ש הכ"מ בפ"י מִשְׁמִטָּה דְּבַתְשָׁרֵי גְּבָרָא הָעוֹלָם הִי מְרִישׁ פְּשׁוּט בְּעֵינֵי: דס"ל כמ"ש לְעֵיל.

דְּהַפֵּל נִמְנָה מְמוֹלִיד וי"ד. וְשַׁנַּת הַמַּבּוּל אִינוּ נִמְנָה לְעֵנָן מְוֹלְדוֹת וּכמ"ש הַגָּאוֹן מוה' אֵלִיָּהוּ וּוִילְנֵער זצ"ל לְהֵרָא"ש וְהֵא דְּהַקְּשָׁה הַדְּרִישָׁה עַל מ"ש הַרְמַב"ם שֶׁם דִּין ד.

דְּשַׁנַּת אֶלְף וּמֵאָה וז' לְאַחַר הַחֲוֹרְבָן שֶׁהוּא שְׁנַת שְׁשָׁה וְשָׁלְשִׁים וְתִשְׁעַ מֵאוֹת וד' אֶלְפִים לִיצִירָה הוּא שְׁמִיטָה. וְהַקְּשָׁה הָא לְפִי הַחֲשׁוֹבוֹן בַּפ"ק דע"ז.

דְּשַׁנַּת ג' אֶלְפִים וְתַתְכ"ח הִי הַחֲוֹרְבָן. א"כ שְׁנַת אֶלְף וּמֵאָה וז' לְאַחַר הַחֲוֹרְבָן הִי שְׁנָה אַחַת מְוֹקְדָמַת שְׁנַת חֲמֵשׁ וְשָׁלְשִׁים וט' מֵאוֹת וד' אֶלְפִים.

וּמִפְּחֵם זֶה הַעֲלָה. דְּסִדְרֵי הַדּוֹרוֹת מוֹנִין לִיצִירַת אָדָם וְשַׁנַּת עוֹלָם מוֹנֶה הַרְמַב"ם לְשַׁנַּת תְּהוּ לְמוֹלֵד בַּהֲר"ד וּלְפַעַם"ד מְלַבֵּד הַקּוֹשְׁיָא שְׁל הַדְּרִישָׁה קֶשֶׁה לִי יוֹתֵר דְּמַעֲיָקְרָא בְּדִין ב'

כתב בשנת שלש וחמש מאות וב' אלפים ליצירה התחילו למנות שמקטין ועשו שנת עשר
וחמש מאות ליצירה וכו' שמטה וקשה טובא.

לפי חשבון שכ' הכ"מ נשלמו תק"ב שבע שחקקו וא"כ התחילו בשנה הג' ושבע שנים
הי' שנת תשע שמטה: ולזאת הי' נראה לי דהרמב"ם מונה שנים שלמות מיציאת מצרים
שהי' ב' אלפים ותמ"ח ליצירה היינו לאחר שהשלימו תמ"ח.

דהיינו בשנת תמ"ט בניסן. ומ' שנים שלמים היו במדבר ובניסן באו לארץ וי"ד שפכשו
וחלקו.

דיליף בעירוכין דף י"ג מיובל הי' אחר י"ד שנה לחורבן וליובל מתשרי מניין א"כ גם
י"ד שפכשו וחלקו היינו שנים שלמות מתשרי אבל הי' חצי שנה קודם לזה יותר שלא
נמנה ושפיר כתב הרמב"ם דבשנת תק"ג התחילו למנות היינו לאחר שעבר תק"ג וא"כ
ע"י החצי שנה קודם יציאתם ממצרים וחצי שנה של פיבוש ניתוסף שנה.

ויהא לפי"ז שנת החורבן בית שני בשנת תתכ"ט כמו לדעת התוס' והר"י אלא דלתוס'
היה אז מוצאי שביעית. ולהרמב"ם הי' תת"ל מוצאי שביעית: לפי פירושו עיי"ש.

וא"כ החשבון מכונן ומה שאמרו בתתכ"ח היינו לאחר תתכ"ח ומה שנמצא בסדר עולם
דהחורבן עד שנת ד' אלפים הי' עק"ב שנה היינו עם שנת החורבן שהי' בשנת תתכ"ט
כן הי' פשוט בעיני: אבל ראיתי שקל האחרונים הסכימו בפירוש דברי הרמב"ם: בפירוש
הדרישה וא"כ דעתי בטלה נגד דעת כל האחרונים ובספר פפתור ופרח פ' נ"א לא פי'
פהדרישה אבל לא זכיתי להבין חשבונם.

ועכ"פ לפי פי' הרא"ש. י"ל כמ"ש אני.

וכמ"ש הגאון מהראו"ו זצ"ל. ולפי"ז שנת תרכ"ו לפרש"י ותר"כ"ז לפירש הר"י.

ותרכ"ח באלף הששי הבע"ל לדעת הרמב"ם הוא שמטה. והמנהג פהרמב"ם.

והגאון מוהראו"ו זצ"ל הנ"ל כתב הרוצה לצאת ידי ספק יכתוב גם בער"ה של קודם
השמטה של הרמב"ם פרוזבול וא"כ נקוט מיהו פלגא בידה דאי אמרינן בתשרי גברא
העולם פתבו פולם: דא"א למחשב שנת הדורות ימי האדם ונרעו משנת תהו אלא ממולד
וי"ד אלא לענין מנין ימי העולם פנין שע"כ אתה צריך לענין מולדות לחשוב משנת תהו
וידי שלא לטעות בחרו למנות כל ימי העולם ממולד בהר"ד וזה הי' השגתי על מעלתו
נ"י.

דמנה שנות הדורות מעולם מצד יום אחד בשנה חשוב שנה. וזה לא שמענו: והנה
בבעה"מ ז"ל בע"ז שם ביאר היטב ג"כ דהי' ב' מנהגים בישראל יש שמונין שנות עולם
למולד וי"ד.

דהיינו משנת יצירת אדם וזהו הוא הנכון ויש שהנהיגו וזה המנהג נתפשט עתה. למנות
ימי עולם למולד בהר"ד ועשו את שאינו פאלו ישנו (היינו הסכמי בעלמא ומסתמא
הטעם כמ"ש).

שלא לטעות ואין בין ב' המנהגים אלו מחלוקת) אבל סדר הדורות מבואר ג"כ שם, דפשוט לי דמונין מאת יצירת אדם למולד וי"ד. שפתיב דלמנין זה.

שהוא יתר על חברו בשנה אחת הי' החורפון בשנת תת"ל ובאמת לדבריו קשה לי טובא. מה שאמרו בע"ז דף ט' ע"ב.

דבין ר' חנינא דאמר אחר ד' מאות לחורפון לא תקח שדה ולברייתא דתנא אחר ד' אלפים ומאתים ושלשים ואחת לבריאת עולם לא תקח שדה. איכא בנניהו ג' שנים.

ואי סדר הדורות נחשב משנה שאחר המולד וי"ד וימי עולם קודם שנה למולד בהר"ד. א"כ אין כאן איכא בנניהו רק ב' שנים ואיך אמרו שם ג' שנים וכבר הקשה כן שם בפאת השלחן.

בשם הגאון רא"ו וז"ל על פי הדרושה בהרמב"ם אמנם על הרמב"ם לא קשה דאיכא למימר מקומות מקומות יש ובזמן הש"ס לא מנו לשנת תהו אבל לבעה"מ שביאר. שפזמן הש"ס שם באותו מקום מנו למולד בהר"ד הקושיא בתוקפה: אמנם לפי מ"ש לעיל.

דלמ"ד בניסן נברא העולם. איכ"ל דלכ"ע מנין סדר הדורות וימי העולם הוא באופן או פולם ממולד וי"ד או פולם למולד בהר"ד ובעל המאור פתב כן רק למאי דמשמע.

דפסק כר"א דבתשרי נברא העולם. וא"כ הברייתא שאינה מבוארת אי איתא כמ"ד בתשרי.

או כמ"ד בניסן נברא העולם. נקט הש"ס מילתא דפסיקא דלכל היותר.

יש שלוש שנים ביניהם וא"ש. ויש במדרש הנ"ל עוד דעה שלישית.

לר' נחמ"ל. דלמנין עולם מונין שנת המבול.

דמששו המזלות. אבל לשנות נח משום שהיו ימים של צער אינו נחשב בכלל שנותיו ולדידך הי' נח קודם המבול שש מאות שנה והמבול הי' בשנת תרנ"ז ועיי"ש במתנות פהונה ועינין מ"ש בתשובה הקודמת (סימן קצ"א) מה שיש להקשות על זה ומה שרש"י ז"ל סותר עצמו מפ"ה פסוק ל"ב לפרשה ו' פסוק ג'.

וצריך לומר דרש"י לאו דווקא נקט ועפ"י האמור למעלה מבואר אע"ג שפתיבתי דמנין שני העולם הוא קצת מחלוקת בו איך מונין מ"מ גוף הדבר ועיקרו הוא הלכה לממ"ס ולית בי' מחלוקת כמ"ש לעיל בשם הכוזרי מאמר א' פמ"ג וכולם מספיקים דשנה זו הבע"ל.

בר"ה יהא ה' אלפים ותרכ"ג ליצירה ולא נפל מחלוקת אלא בשנינוי מעט. אי מפקינין שנה מינין ומתי התחיל.

נדבר אלקינו יקים לעולם. ועפ"י האמור מיושב מה שהעיר התנאים בסי' ס"ז סק"ג שכ' שכל מדפוס הלוחות שחשבו למשל שנה זאת שהיא ה' אלפים ותרכ"ב ליצירה.

שמחורפון אלה ושבע מאות וצ"ד. וכ' שטעו שנה הוא לפי החשבון דעק"ב שנה הי' משנת החורפון עד שנת ד' אלפים לב"ע וזהו לסדר הדורות ממולד וי"ד.

ומנין שנות העולם הוא מולד בהר"ד. וא"כ חסר שנה אחת מחשבון הזה ואינו אלא אלה וז' מאות וצ"ג לחורבן.

אמנם להנ"ל א"ש. דסוגיא דעלמא הוא כמ"ד בניסן נברא העולם ולדידן אמרינן או כמו"ש הגאון מהראו"ו זצ"ל.

דהפל נמנה למולד וי"ד או דהפל נמנה למולד בהר"ד פנראה מהתוס' וקזה הוא סוגיא דעלמא וא"ש: תשובה קצ"ג עוד ראיתי להעיר. על מה שמנה ב' אלפים קצ"ב לב"ע נשא יעקב את רחל ולא היה אינו מוספם לפי מ"ש הרמב"ן לפרש מ"ש מלא שבוע זאת.

היינו השבוע שנים. ולדידן לא נשא אותם בשנה אחת.

וכי' בזה ב' פרושים עיי"ש. ובאמת פ"י הראשון שכ' הרמב"ן דאיכ"ל דבאמת.

דזה ממה שהחליף לכן את משפורתו אע"ג שפבר אמר פי מלאו ימי אמר לכן מלא שבוע זאת קשה טובא שהרי יעקב אמר בעצמו זה לי עשרים שנה בביתך. עבדתך ארבע עשרה שנה בשתי בנותיך וכו' וא"כ מבואר דלא עבד יותר מי"ד שנה עבור בנותיו וצ"ע אמנם מ"ש עוד הרמב"ן.

דאיכ"ל דמיז פשהתחיל השנה השביעית נתן לו את לאה ואמר מלא שבוע זאת היינו השבע שנים של זאת לזה נראה ראי' מש"ס דידן פ"ק דמועד קטן דף ט'. דיליף הא דאין מערבין שמחה בשמחה.

מקרא דשלמה ולא יליף מקרא דמלא שבוע זאת פהירושלמי מיהו הרמב"ם בפ"י מאישות הביא מקרא דמלא שבוע זאת. דאין מערבין שמחה בשמחה ועיין בסמוך ואפשר דש"ס דידן לא ניחא לי' למילף מהא משום דיש לדחות דלמא מנהגא.

פדאמרינן בסנהדרין דף מ"ו ע"ב לענין קבורה ועיין בהפלא"ה בכתובות דף י' ע"ב בתוס' ד"ה אלמנה וכו': ומ"ש. עוד להעיר.

על דברי רש"י בנזיר דף כ"ט ע"ב דגמיר דשמעון ולוי היו במלחמות שכם בני י"ג שנים ויקחו איש חרבו ופחות מי"ג אינו איש ומלחמות שכם. הי' י"ד שנה ונחצי: אהרי נישואי יעקב אם כן ע"כ נולדו ג' שבטים ראשונים.

תוף משך שנה ומחצה. וכ' דאפשר שנולדו בהריון של חמשה חודשים.

והיולדת לז' יולדת למקנטעין (פוננתו למ"ד שיפורא גרים יעניין מה שהקשה על זה בב"ש באהע"ז סי' ד' סקי"ט. ומרן זצ"ל בכת"ם ח"במא"העזר סי' ו' הספיק לפסק הרי"מ דשיפורא גרים ובסנהדרין דף ס"ט ע"ב קאמר בפשיטות.

דל תרתי שני לתלתא עיבורא. וצ"ע ודחוק לומר עפ"י הרוב קאמר.

דקא עפ"י הרוב בעי' ט' חודשים) וכ' עוד שהזית רענן באמת פליג על רש"י שרצה לומר שהיו רק בני י"ב שנה ומנפלא סמוך לאיש מקרי ג"כ איש בנדה דף מ"ו מוכח למאי דלא קי"ל כר"ה ומנפלא לי' בי' איסור בל יחל מבואר דכל היכא דכתיב איש.

היינו דווקא גדול והזית רענן כתב דאחד הי' גדול ויותר הי' נכון לישב דברי רש"י. עפ"י דעת הרמב"ן הנ"ל דמלא שבוע זאת לפי ש"ס דידן היינו שבוע שנים.

דנישוואי לאה היו קודם שנתמלאו שבעה שנים. וא"כ שפיר משפחת לה י"ג.
וכמדומ' ששמעתי פן ממרן הגאון בעל חתם סופר זצ"ל. אמנם לרש"י לשיטתו בחומש
קושא ולר' יוחנן דס"ל בגדה דף מ"ה דתוף זמן פלאחר א"ש ואיפא למימר דהביאו
שערות תוף י"ג ולאיך מ"ד איפא למימר.

דס"ל פתוס' בסנהדרין דף ס"ט ע"א. בד"ה בידוע דבדורות הראשונים הי' אפשר שיעשה
גדול קודם שנת י"ג.

לא הי' פלל זה דדונקא פן י"ג נקרא איש וכו' יש לישב הקו' בגדה דף מ"ה וזאת לפנים
בישראל. ואיפא למימר.

דקאי על ר"י דסובר דתוף זמן פלאחר זמן היינו משום דזאת לפנים בישראל. דסובר
שיעור י"ג הי' לפנים וא"כ לא משפחת בלוי.

שיהא איש במעשה שקם. וע"כ פלאחר זמן.

ורב סובר דתוף זמן הוא פלפנים וא"כ ע"כ שיעור גדלות י"ג אינו פלפנים ולכל חד
צריך לומר בדבר אחד פלפנים לרב תוף זמן ולר"י הגדלות פלפנים: עכ"פ לרש"י בגזיר
הנ"ל. לא מצינו פתרא אלא כתויו"ט בפ"ה דאבות משנה כ"א שהביא בשם רש"י.

דהי' חצי שנה בדרך קודם שבא לסוכות וא"ש ויאשר כוחו וחילו לתורה ולעבודה ויהי
ה' עמו דברי ידו הדורש שלומו תמיד: ה"ק משה שיק מברעזאון: תשובה קצ"ד
בעזה"ת חשון שנת תרט"ו לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב לידידי הרבני המופלג בתורה
החרוץ מו"ה מר פי ליב קליין נ"י: מכתבו קבלתי קודם ר"ה.

והואיל ולא הי' מענן המועד הנחתיו עד לאחר חג הסוכות ועתה הנני להשיבו הנה מ"ש
מעלתו לישב קושא המובא בנוב"י חלק אהע"ז סי' ע"ז במקדש בפירות שביעית הא
אין שלד"ע. יפה תי' מעלתו.

עפ"י דברי המקנה בקו"א באהע"ז סי' ל"ה סעי' ו' דנתינת המעות. לא בעי שליחות
ומ"ש להשיג על דברי שפתתאי לו במקתבי הקודם (הוא בחלק אהע"ז) במקדש בשטר
של איסור הנאה אינה מקודשת משום דאי עביד לא מהני.

וכתב מעלתו. בקידושין איכ"ל דלכ"ע מהני הואיל וגי' לן קרא גבי אלמנה לכה"ג
דמהני בגוף הדבר דאפשר לומר בקידושין מהני יפה כתב וכבר כ' פן בנוב"י מהדו"ת.

חלק אהע"ז סי' קכ"ט בהיתר הז' אבל אין מזה השגה על דברי דזה אם האיסור מצד
הקידושין. אבל במקדש באיסורי הנאה.

דאז אין הקידושין האיסור אלא הא דקנה אשה ע"י איסור הנאה והוי פקנה חפץ ע"י
איסור הנאה זה הוא האיסור וא"כ למ"ד דקנן באיסור לא מהני עיין ביו"ד סי' ר"ל
ובחו"מ סי' ר"ח בסמ"ע.

גם כאן לא מהני הקנן. ולא קנתה היא החפץ וממילא אינה מקודשת: ומה שהעיר מעלתו
נ"י על דברי העט"ז.

באו"ח סי' תל"ד. שכ' ועכ"פ אישה אינה יכולה לעשות שליח דאצלה ממועט דאין שלוחה
במותה.

גבי הפרה דכתיב אישה יקימנה ואין לדברים אלו הבנה כלל: זהו באמת דבר תימה. ואין
לדברים אלו הבנה כלל לכאורה.

והנראה לפי ענ"ד בעזה"י לישב דבריו דהנה אישה בבית בעלה אי יכולה לבטל בשל
בעלה. בלי ציווי של הבעל.

נראה דתליא בפלוגתא. אי שליח יכול לבטל דבסוף סי' תל"ד.

מוכח דאשה שבטלה. בלי רשות בעלה מהני ונראה דבזה אין הטעם משום דזכינו לאדם
שלא בפניו וכמו דאמרינן בסוסי' תמ"ג דאם לא באו הבעלים.

יוכל השומר למפורח החמץ בלי דעתם. דא"כ מ"ש אשתו דנקט אפילו אחר נמי ועכר"ח
דמטעם שליחות.

אתי עלה דאשתו מסתמא הוי כאלו מינה אותה אפטרופס. לפקוח בשלו לטובתו ולהנאתו
וכ"ש אם הוא בדרך ומניח אשתו בביתו הוי מסתמא כאלו מינה אותה אפטרופסת.

ואע"ג דבסי' תל"ו סקי"ד כתב המג"א דאין לסמוך על אשה שלא מינה אותה היינו
לכתחילה אין לסמוך על האי. דמסתמא מינה אותה.

אבל בדיעבד סמכינן על זה פיון שפן הדרך והמנהג: והנה ה"ר"ן פ"ק דפסחים הביא
בשם בעל העיטור דיכול לבטל ע"י שליח והביא ראי' מדאצטרף קרא למעט גבי הפרה.
דאין שליחות.

מכלל דבעלמא יש שליחות ולכאורה קשיא אדרבה מהתם מוכח דאין שליחות דמהרי"ט
בתשובה סי' קכ"ז כ' דאין אדם יכול לעשות שליח להקדיש שור משנווריו. והגוב"י
מהדו"ת חלק יו"ד סי' קמ"ז הקשה עליו דנעלם ממנו סוגיא ערוכה.

דאצטרף למעט גבי הפרה מאישה יקימנה. ואישה יפירנה.

מכלל דבעלמא אפילו במילי יש שליחות. ואיך כ' מהרי"ט דכל כה"ג חשיב רק מילי
ולא מימסרן לשליח.

ולפענ"ד לא קשה מידי. דמהרי"ט סובר דמהתם ילפינן לכל התורה דנוודאי לולא דגילתה
התורה בהפרה דאין שליחות.

הו"א דאפילו במילי יש שליחות אבל השתא דגלי קרא. דבהפרה אין שליחות וכיון דבכל
התורה יש שליחות למה נימא דגזיה"כ הוא כפאן לומר דאין שליחות.

מסתבר לומר יותר דבהפרה היינו טעמא דאין שליחות משום דמילי הוא. ולא מימסרן
לשליח.

וילפינן מהתם לכל התורה כולה דבמידי דמילי א"א למשני שליח שוב מצאתי רמז מזה.
בתשובת אדמ"ו הגאון בעל חת"ס זצ"ל סי' שכ"א וכיון שרן דמהפרה ילפינן.

דבמילי לא מצי למיעבד שליח. א"כ אדרבה.

יש למילף דאין יכולין לעשות שלים לבטל: ונראה לישיב עפ"י מה שראיתי בפמ"ג סי' תל"ד. שכ' דאיכ"ל.

הואיל ובדבורו דביטל מתעביד מעשה חשוב כמעשה פמו ממיר ולכאורה דבריו תמוהין שקהרי המרי"ט כתב. דאין יכול לעשות שלים להקדיש והקדש הרי ג"כ בדבורו מתעביד מעשה.

ונראה לישיב דבריו עפ"י מ"ש השמ"ק בב"מ דף מ"ג. דפגול אע"ג דבדבורו מתעביד מעשה.

הואיל ואיתא במחשבה. לא מקרי בדבורו.

מתעביד מעשה וכיוצא בזה אמרינו בסנהדרין דף ס"ה דעדים זוממין לא מקרי בדבורו אמתעביד מעשה הואיל וישנו בראי'. וכ"ש לגי' הרי"ף שם הואיל וישנום באיה עיי"ש.

וא"כ ה"נ הקדש איתא במחשבה פדאיתא בשבועות דף כ"ו ע"ב מקרא דכל נדיב לב עולות. וא"כ כיון דאיתא במחשבה.

לא חשיב מעשה אכל ביטל. ע"כ סובר בעל העיטור.

דבעינו דווקא שיאמר בפה. וכמ"ש הפ"ח שם בסוף סי' תל"ד דבעל העיטור לטעמי'.

דסובר דמברכין על הביטול וא"כ ע"כ סובר דביטול אינו במחשבה דעל מחשבה אין מברכין וליתא בשליחות. וכיון דסובר דבעינו דבור שפיר איכ"ל כהפמ"ג דחשיב כמעשה פאלו ממנה שלים לעשות מעשה.

וכמו אשה שמינתה שלים לקבלה אע"ג דבשעת מינוי אינו נותנת לידו שום דבר. מ"מ כיון דהיא ממנה אותו לקבל להיות מעשה נעשה על ידו חשיב כמעשה.

ה"ה הקא: ועפ"י ז' יש לישיב ג"כ מה שהקשיתי. דבעה"ט איכ"ל דס"ל דהפרה איתא ומועיל תפילו במחשבה.

וכדעת הרא"ם המוכא ברא"ש בפירושו למס' נדרים דף ע"ח ע"ב ד"ה קנים בלב וכו' וכן קיום מהני בלב וכיון דמהני בלב לא חשיב מעשה. אלא מילי.

ואפי"ה אצטרף למעוטי משליחות ומהתם ילפינו דלמילי א"א למשוני שלים ומדאצטרף התם קרא. מוכח בעלמא היכא דעדיף מני' כגון היכא דבדבורו מתעביד מעשה.

דאינו מועיל במחשבה שפיר מהני שליחות: וא"כ בביתול דלא מהני לדידי' במחשבה. ובעי דבור.

שפיר יליף מהפרה. דמועיל שליחות.

אמנם כל זה אם השלים עושה. ומבטל בעצמו אבל אם השלים רוצה לעשות שלים אחר שוב מקרי מילי וכמו דחשבו בשלים לקבלה באהע"ז סי' ל"ו סעי' ה' ובס' ל"ה בסעי' ו' בהג"ה.

חשיב גם כסף מילי עיי"ש וא"כ כיון דחשיב מילי דאיגלי מלתא למפרע דהראשון לא הי' שלים. רק על מילי.

לְפִינֵן מִהֶפְרָה דְלַח מְצִי לְמִשְׁוֵי שְׁלִיחַ. א"כ בכה"ג אינו יכול השליח לעשות שליח אחר
וא"ש: ועפי"ז א"ש פְּנוּנַת דְּבָרֵי הָעֵט"ז הַנ"ל מְעִיקָרָא כ' דְּאִינוּ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ וְדָלָא
כְּבַעַל הָעֵיטוֹר וְשׁוֹב כ' וְעַכ"פ וכו'.

ר"ל אֲפִילוּ אִי גִימָא דְנִסְמֻךְ עַל בַּעַל הָעֵיטוֹר דְחָשִׁיב לְבִיטוּל כְּמַעֲשָׂה. וְכִסְבַּרְתּוּ הַפּמ"ג
מְפָל מְקוֹם אִשָּׁה ר"ל אִשָּׁה בְּבֵית בַּעֲלָהּ וּבְנִכְסֵי בַּעֲלָהּ אִינְהּ יָכוֹלָה לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ.

דְּהִיא עֲצָמָה נִחְשָׁבֶת רַק כְּשְׁלִיחַ. כמ"ש לְעֵיל וּא"כ אִם לֹא תִבְטַל בְּעֲצָמָה.

אֵלָּא תַעֲשֶׂה שְׁלִיחַ. הַיּוֹי הִיא רַק כְּשְׁלִיחַ לְמִילֵי וְזֶה מְמוֹנָע מִהֶפְרָה וְזֶה שְׁכ' הָעֵט"ז וְאֵצְלָה
מְמוֹנָע שְׁאִין שְׁלִיחָה כְּמוֹתָה מִהֶפְרָה וְהִינּוּ מִטַּעַם הַנ"ל שֶׁהִיא חֲשׁוּבָה רַק כְּאֵלוּ נַעֲשִׂית
שְׁלִיחַ לְמִילֵי.

וְלְמִילֵי לְפִינֵן מִהֶפְרָה. דְּאִין שְׁלִיחַ.

כֵּן נִרְאֶה לְפַעַם ד' נְכוּן מְאוֹד בַּעֲזָה"ת: וְכַל זֶה פְּתִיבְתִי לִישׁוֹב דְּבָרֵי הָעֵט"ז וְלְפָרֵשׁ דְּבָרָיו.
וְכוּ הִבִּיאוּ בְּסִפְרָא חֲמֵד מִשָּׁה וְגַם בְּסִפְרָא מְקוֹר חַיִּים דְּבָרָיו לְהִלְכָה אֲמִנָּם בְּאַמַּת הַש"ע.

לְפִי הַנִּרְאֶה מִדְּבָרָיו בְּב"י דְּאִיהוּ סוֹבֵר דְּהָא דְּאִין עוֹשִׂין שְׁלִיחַ לְהַפְקִיר הִינּוּ מִטַּעַם
שְׁהַפְקִיר מִהִנֵּי רַק מִשׁוּם נִדָּר. וּבְנִדָּר אִין יָכוֹלִין לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ עֵי"ש.

וּמִזֶּה מְבִינִין דְּאִיהוּ סוֹבֵר. דְּלְמִילֵי נְמִי עוֹשִׂין שְׁלִיחַ וּאִפִּי"ה ס"ל.

דְּבְנִדָּר אִין עוֹשִׂין שְׁלִיחַ. וְצָרִיךְ טַעַם לְזֶה מ"ש נִדָּר מְפָל הַתּוֹרָה כְּנִלָּה.

וְגַם תְּלָה הַפְּקִיר בְּנִדָּר וְתְלָה תְּנִיָּא בְּדָלָא תְּנִיָּא וּבְאַמַּת גַּם בְּדְבָרֵי הַר"ן בַּפ"ק
דְּפִסְחִים מְשֻׁמְע כֵּן דְּלֹא מִטַּעַם מִילֵי אֵלָּא מִשׁוּם דְּבִיטוּל מִשׁוּם הַפְּקִיר. וּבְהַפְקִיר אִינוּ יָכוֹל
לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ.

וְצָרִיךְ ג"כ טַעַמָּא: וְנִרְאֶה הָא דְּפִשְׁיטָא לִי' לְהַב"י. דְּלְנִדָּר אִין יָכוֹלִין לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ הוּא
דְּגוּף הַדִּין דְּנִדָּר מִהִנֵּי בְּפָה הוּא חִידוּשׁ דִּין.

דְּכָל הַקְּנִינִים וְהַדְּבָרִים צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מַעֲשָׂה וְכֵאֵן חִידוּשׁ לֵן קְרָא. דְּמִהִנֵּי דִּיבּוּר כְּמַעֲשָׂה
וְאַמְרִינֵן אִין לָהּ בּוּ אֵלָּא חִידוּשׁוֹ דְּנוּקָא דִּיבּוּרָא דִּידָן' אֲבָל לֹא דִּיבּוּר שֶׁל שְׁלוּחוֹ דְּקָרָא
קְפִיד וְלֹא יִחַלֵּל דְּבָרוֹ שְׁלֹא יַעֲשֶׂה דְּבָרָיו חִילִין.

וְהוּי כְּמַעֲשָׂה בְּגוּפּוֹ. שְׁכ' הַתּוֹס' רִי"ד ר"פ הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ דְּלֹא שְׁיִיךְ בִּי' שְׁלִיחוֹת לְהַנִּיחַ
תְּפִילִין עֲבוּרוֹ.

דְּהַגּוּף גּוֹרֵם שְׁיִפְעוּל הַמַּעֲשָׂה עָלָיו וְהוּא הַדִּין בְּנִדָּר. הַדִּיבּוּר גּוֹרֵם וְאַפְשָׁר דְּיִלִּיף גַּם כֵּן
מֵאִישָׁה יְקִימָנוּ.

וּס"ל טַעַמָּא דְּקָרָא דְּאִין יָכוֹל לְקַנְיִים ע"י שְׁלִיחַ מִשׁוּם דְּהַקְּמָה כְּנִדָּר. כְּדִק"ל נִשְׁאַלִין עַל
הַהִיקָם: וְאֵע"ג דְּלַעֲנֵן הַפְּרָה נְמִי אִינוּ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ הִינּוּ מִשׁוּם דְּהַפְּרָה וְהַקְּמָה
אַתְקִישׁוּ לְהַדְּדִי וְדִינָם שְׁנָה.

וְעִינֵן בְּר"ן נְדָרִים. דָּף ס"ט ע"א בַּד"ה.

בְּעֵי רָבָא יֵשׁ שְׂאֵלָה בְּהִיָּקָם וְכוּ': וּלְכֹף פְּשִׁיטָא לִי לְהַב"י דְּגַבֵּי נֶדֶר לָא מְהַנִּי שְׁלִיחַ וְשׁוּב
כְּתִב דְּאִינְפָא לְמִימַר דְּהֶפְקֵר נְמִי מְהַנִּי. רַק מִתּוֹרַת נֶדֶר וְדוֹנָקָא הֶפְקֵר דְּעֵלְמָא.

אַבְל בְּבִיטוּל דְּחֻמְזִין לָאוּ מִטְעָם נֶדֶר מְהַנִּי עֵי"ש: וְהָא דְּהֶפְקֵר מִטְעָם נֶדֶר נִרְאֵה לְהֶסְבִּיר
דְּבִזְזָה נּוֹתֵן וּמִפְקִיר הַדְּבָרִי כְּגוֹן לְעַנְיִים וּבִין לְעַשְׁרִים. וְא"כ ע"י הֶפְקֵר יֵשׁ ג"כ לְעַנְיִים
חֻלְק.

וּבְאֹמַר אֲתֵן לְעַנִּי הֵנִי נֶדֶר כְּדָאִי בְּשָׁבוּעוֹת דָּף כ"ה ע"א וְהָרִי דְּרָשִׁינוּ בְּפִיָּה זֹו אֶצְדָּקָה.
וְהוֹאִיל וְיֵשׁ גַּם לְעַנִּי זְכוּת בּוּ.

חֻשְׁבִּינוּ לִי כְּנֶדֶר וּמִטְעָם זֶה אֶפְשָׁר שְׁכ' הַב"י דְּלִגְבֵי חֻמְזִין לָא שְׁיִיף זֶה שְׁהָרִי אֵין זְכוּת
לְשׁוּם יִשְׂרָאֵל בּוּ וְגַם הֶפְקֵר דְּעֵלְמָא. ג"כ חִידוּשׁ הוּא: דְּמְהַנִּי בְּפָה בְּלִבְדּוּ וּבְאַמְרִיָּה בְּעֵלְמָא
יֵצֵא מִרְשׁוֹתוֹ וְאֵין לָהּ בּוּ.

אַלָּא חִידוּשׁוֹ דְּוֹנָקָא בְּעַצְמוֹ. אַבְל לָא ע"י שְׁלוּחֹו.

מִשָּׂא"כ בְּבִיטוּל: דְּבִהָאִי הִנָּאָה דְּמִפְקַע מִרְשׁוֹתוֹ וְלֹא יַעֲבֹר עֲלֵי בַב"י. רָאוּי שְׁדִּיבּוֹר
בְּעֵלְמָא יוֹעִיל כְּדָאִמְרִינוּ בַב"מ בְּפָרְק הַזֶּהָב.

בִּהָאִי הִנָּאָה דְּמְהִימֵן לִי. גָּמַר וּמִשְׁעֵבֵד נִפְשֵׁי בְּדִיבּוֹר בְּעֵלְמָא וְה"נ וּלְכֹף לָא דְּמִי לְשָׂאָר
הֶפְקֵר וּמְהַנִּי גַּם ע"י שְׁלִיחַ זֶהוּ דְּעַת הַב"י וְהַש"ע.

כֵּן נִרְאֵה לְפַע"ד. יְדִידוֹ הַדוּ"ש: הַק' מִזְשָׁה שִׁיק מְכַרְעֵזְאוּעַ תְּשׁוּבָה קַצ"ה מַה שְׁקֻשָּׁה לָהּ
עַל דְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם בַּב"ב מְנָדְרִים.

דְּהֶפְקֵר מִשׁוּם נֶדֶר וְכַתֵּב בַּקְצוּה"ח בְּסִי' רַע"ג. דְּעוֹבֵר בְּכָל יַחַל א"כ לִיהַנִּי הַתְּרָה וְהָר"ן
בְּנֶדְרִים פ"ה ע"א כ' דְּלֹא מְהַנִּי הַתְּרָה וְתוֹ קֻשָּׁה לָהּ.

אִיף אֲמָרוּ בְּנֶדְרִים דָּף מ"ג ע"ב. דְּכָל שְׁלֻשָּׁה יָמִים יוּכַל לְחַזֵּר וְאִיף יַעֲבֹר עַל כָּל יַחַל.

וְהִנֵּה גַּם מְרִן זַצ"ל בְּתִשׁוּבַת חַת"ס חִיו"ד ס' כְּתִב בְּפְשִׁיטוֹת דְּעוֹבֵר בְּכָל יַחַל. וְהִנָּרְאֵה
לְפַעַנ"ד דְּבָר זֶה דְּהֶפְקֵר מִשׁוּם נֶדֶר אֵינוֹ מְבֹאָר בַּש"ס וְנִרְאֵה דְּלֹא כ"ע ס"ל.

אַלָּא שְׁהֶרְמֵב"ם הוֹכִיחַ כֵּן מִשׁוּם דְּקֻשְׁיָא לִי לְמָה אֲמָרִינוּ בְּהֶפְקֵר דָּאָם אֲמַר יְהִי הֶפְקֵר.
מִיָּד ע"י דִּיבּוֹרוֹ.

הוּא הֶפְקֵר וְאֵינוֹ יְכוּל לְחַזֵּר בּוּ. וְאֲמַאי הָא קִי"ל בַּב"מ דָּף מ"ט דְּבָרִים אֵין בְּהֶם מִשׁוּם
חִסּוֹר אֲמָנָה.

וּבְנֹנְדָאִי לַר"י דַּס"ל הֶפְקֵר כְּמִתְנָה וְאֵינוֹ הֶפְקֵר עַד דְּאֲתִי לְרִשׁוֹת זֹוּכָה א"ש. אַבְל לְדִידִן
קֻשָּׁה: וּבְאַמְתַּת אִינְפָא לְמִימַר.

דַּגּוּה"כ הוּא. דְּהָרִי יְלִיף בִּירוּשְׁלָמִי רַפ"ו דְּפָאָה מְקַרָּא דְּתַעֲזוּב אוֹתָם וְתִשְׁמִיטָנָה וְנִטְשָׁתָה
עֵי"ש.

וְכַר"ש שָׁם. מִיְהוּ הֶרְמֵב"ם לָא נִיחָא לִי בְּזִנְהָ.

וּלְזֹאת הֶסְבִּיר הֶרְמֵב"ם. דְּמִשׁוּם נֶדֶר אֲתַאִי עֲלָה וְהַפְּנוּנָה ע"כ דְּהֶפְקֵר בְּעֵינֵן שְׁיִפְקִיר
לְעַנְיִים לַכ"ע א"כ הֵנִי דְּבָר טוֹב וְכַעֲזִין אֶצְדָּקָה וְלִפְיֵינוּ מְקַרָּא בְּפִיָּה זֹו אֶצְדָּקָה.

וכינן דבאמירתו זאת. הוא נותן נכסיו.

ומפקירן לכלל העולם. ועיין בר"ש שם.

דמסתמא משום עניים קעביד והוי דבר מצנה. וכל דבר מצנה.

לפינו מן בפיה. דנעשה כגדר.

ע"י אמירת פיו וכמ"ש הר"ן בגדרים דף ח'. וכל זה אי אית בי בהפקרו זה.

דבר מצנה. אבל אם מפקיר משום הפקעות מעשה.

ובהערמה בעלמא נאפילו אם הוא אינו עושה משום הערמה. מ"מ פיון דחזי רבנו.

דאית בי מקשול ומחזיק ידי העושים הערמה. וא"כ לית בי מצנה ואינו כגדר.

ולית בי כל יחל ונשרי לחזור בו מה"ת. אבל אם לא חזר בו.

אלא זכה בו. הוא או אחר מועיל ההפקר מצד עצמו כמו לר"י ולק"א א"ש דכתב הר"ן הנ"ל דאינו מועיל התרה דשם מייירי לאחר שפבר זכה בו ובלא"ה שם לא יועיל התרה וכמ"ש הנוב"י מהד"ת חיו"ד סי' קנ"ד דהוי כבא ליד פהון) אבל יוכל לחזור ולזפות בו בתורת קנין וזכ"י וממילא לא שייך פתח חרטה.

ולק"א לא שייך בי התרה ממנ"פ וא"ש: ולדעת הר"ן בתוך ג' תיקנו חכז"ל דאפילו זכה בו. הוא או אחר נהי דמן התורה בכה"ג נשאר הפקר.

מ"מ מדרבנו חייב במעשרות. ולחד גי' (הובא ברא"ש שם דף מ"ד ע"ב) פריה על זה פיון דמדאורייתא הוי הפקר ופטור א"כ אם יפריש איכא למיחוש שיפריש מהפטור על החיוב ומשגי דצריה להפריש מני' ובי'.

ולדעת הרא"ש וסייעתו. אפילו בתוך ג' אם זכה בו הוא או אחר הניחו חכמים על דין תורה ופטור ממעשה.

והוי הפקר. ורק אם לא זכו בו יכול לחזור ואם לא זכו בו כפר אמרו לדעת הרמב"ם.

דמה"ת יכול לחזור. היכא דיש לחוש לרמאין.

וא"כ אי אפשר לגרוס הגירסא. המובא ברא"ש הנ"ל.

והא מדאורייתא הוי הפקר וקאי על תוך ג' אלא א"כ ס"ל לשיטה זו דלא כסברת הרמב"ם הנ"ל דהפקר מועיל משום גדר אלא דגזה"כ הוא מקרא דמעזוב או מקרא דנטשתה כדלעיל עכ"פ לפי הנ"ל.

לאחר שזכו בו הוא או אחר אפילו תוך ג'. בנודאי הוי הפקר מה"ת אמנם הר"ן בגדרים דף מ"ג ע"ב ד"ה תנא וכו'.

כ' בחד תי' דמה"ת אינו הפקר אפילו זכו בו אחרים משום דלא הפקיר בלב ש"לם. ולכאורה דברי הר"ן צריכים עיון.

פיון דאמר? הא הפקר. אפילו אם לא אמר בלב ש"לם.

מ"מ דברים שבלב אינם דברים. כמ"ש הר"ן בעצמו בגדרים דף כ"ח ע"א ד"ה.

היכי נדר וכו'. וכן כ' הפמ"ג במג"א סי' תמ"ח סעי' קח לענין חמץ.
ומ"ש נשם לא שיניד פאן וא"כ קשיא: ולכאורה הו"א דס"ל. כמ"ש התוס' ר"פ השולח.
דף ל"ב ע"א: ד"ה מהו וכו' בסופו. דהיכא דמוכח ונדענו דעתו.
גם בלי גילוי דעת. לא מקרי דברים שבלב מיהו תימה.
דנחשןב כה"ג דברים שבלב דמוכח. אפילו בלי גילוי.
ולענין אונסים בנדרים דף כ"ח ע"א לא יחא דברים שבלב דמוכח. ולכך נראה דהפקר
שאני.

דהרי אפילו אם מפקיר בלב שלם רשאי הוא עצמו לזכות בו. אח"כ.
וא"כ אין לשון הפקר ממעט. שלא יחא זוכה בו אח"כ.
וא"כ אם דעתו לזכות בו אח"כ אין הדברים שבלב סותרין לשון הפקר. ודרי רשאי גם
בהפקר לזכות בו אח"כ ודרי דאין הפוננה סותר הדיבור אולינו בטר הפוננה.
כדקי"ל ב"ד סי' ר"י ובענין פיו ולבו שוין. אלא נהי אם מעיקרא הפקיר לגמרי.
ואח"כ זכה בו רשאי. ודרי פזוכה מן הפקר.

אבל אם מיד חישוב זה הרי לפי מחשבתו. לא הפקיר ואין רצונו להפקיר וממילא אין פיו
לבו שוין ולא הוי הפקר וא"ש.

דברי הר"ן. ומינשב נמי קושית הפמ"ג בס"י תמ"ח ה"ל וא"כ בכה"ג אם הוא טוען.
שמעיקרא ה' דעתו לזכות בו. לא הוי הפקר ולא יצא כלל מרשותו ואפילו זכה בו אחר
עדיין הוא בזהקת מרא קמא.

ונכונים דברי הר"ן: מפל מקום גם לתי' זה אפילו אם הוא אומר שבלב שלם הפקיר:
ישוב זכה בו וא"כ ה' הפקר מה"ת. אפי"ה מדרבנן חייב במעשרות וא"כ גם לפי"ז יש
לישב גי' הרא"ש ה"ל.

ובין לטעם הרמב"ם דמשום נדר אתי עלה ובין שהוא גזה"כ. נראה פשוט.
דקטן שאינו יכול למכור וליתן. א"י להפקיר דהרי זה דאינו יכול למכור.
הוא ג"כ רק מכח. דאין לו דעת שלימה.

ואין סילוקו מאותו דבר סילוק דכשם שקנין בעי פוננה. דקי"ל העודר בנכסי הגר וקסבר
שהוא שלו לא קנה.

ה"נ סילוק בלי פוננה. אינו סילוק וא"כ אינם יכולים להפקיר וכ"כ רש"י בב"מ דף כ"ב
ע"ב.

יתמי לאו בני מחילה ניהו. ואין הפקירן הפקירן בעינין בחו"מ סי' רל"ה.
ואפי"ה נראה דמועיל בפיטולו דהרי חמץ א"ב של אדם. אלא דעשאן הכתוב פאלו הן
ברשותו והפירוש דהתורה חייבו לאדם אם הוא מחזיק אותו בתורת שלו.

אָבֵל אַם מִפְּקִיר אָפִילוֹ אַם אֵין הַפְּקִירָן הַפְּקֵר. מ"מ פִּינֵן שְׂאִינוּ מַחְזִיק אוֹתוֹ בְּתוֹרַת שְׁלוֹ
אִינוֹ עוֹבֵר: וְאֶדְרָבָה לְפִי הַנְּרָאָה לִי עַפ"י מ"ש הַרְמַב"ן בְּלִקְוֹטָיו רַפ"ק דְּפִסְחִים אִיפֵא
לְמִימַר קָטָן אָפִילוֹ אַם לֹא בִיטֵל כָּלֵל.

אִינוֹ עוֹבֵר וְאֵין צָרִיכִין לְהַפְרִישׁוֹ מִזֶּה אָפִילוֹ לְמ"ד קָטָן א"ג מִצְוֹנִין לְהַפְרִישׁוֹ. דְּהַרִי לְפִי
מ"ש הַרְמַב"ן עֵינֵקֵר מֵהַ שְׁעוֹבֵר עָלָיו הוּא.

הוֹאִיל וְהוּא מִרְאָה וּמַחְזִיקוֹ וּכְאֵלוֹ הוּא שְׁלוֹ וְאִיכ"ל זֶה שִׁינָה בְּגִדוֹל דְּהוֹאִיל וְאִינוֹ מְבִטְלוֹ
נְרָאָה דְּהוּא כְּשֵׁלוֹ וְאָפִילוֹ לְאַחַר זְמַן אִיסוּרוֹ דְּאִינוֹ יָכוֹל לְבִטֵּל. מְכַל מְקוּם פִּינֵן דְּהוּא
בְּרִשׁוֹתוֹ נְרָאָה כְּשֵׁלוֹ וְקָרִינֵן בִּי לֹא יִרְאָה לָהּ חֲמִץ שְׁלֵא יֵהָא נְרָאָה כְּשֵׁלוֹ.

אָבֵל גְּבִי קָטָן. שְׂאִין הַכְרַע מִמַּעֲשֵׂיו אָפִשֵׁר דְּאִינוֹ עוֹבֵר וְעַכ"פּ בִּיטוּל נְרָאָה דְּמוֹעִיל לַכ"ע.

וּכ"ש לְשִׁטַּת רַש"י דְּפִירוּשׁ בִּיטוּל מִכַּח תְּשֻׁבִיתוֹ דְּהֵינּוּ שְׂיֵהָי' בְּעֵינָיו כְּמוֹשְׁבַת וּכְאֵלוֹ
אִינוֹ וְנָהִי דָאָם בְּלָבוֹ לְהַחְזִיקוֹ וּלְזַכּוֹת בּוֹ אִינוֹ בִּיטוּל מֵה"ת וְלֹא קָשָׁה קְוִשְׁנִית הַפּמ"ג בְּסִי'
תַּמ"ח הַנ"ל דְּבִיטוּל שְׁהוּא דְּנוֹקָא בְּלָב לֹא שִׁינָה דְּבָרִים שְׁבִלָב אִינָם דְּבָרִים דְּכִינֵן דְּבִלָבוֹ
אִינוֹ מְוִשְׁבַת א"כ הַרִי לֹא קָיִים מִצְנַת תְּשֻׁבִיתוֹ.

כַּמ"ש וְהוֹכַחְתִּי כֵן בַּמ"א מֵהַדְּבָרִים דְּבְעֵינֵן לְשִׁמָּה מִכְּתִיבַת גֵּט דְּפִסּוּל בְּגוֹי מְשׁוּם
דְּאֶדְעָתִי דְּנִפְשִׁי וְלֹא מוֹעִיל אַם אוֹמֵר בְּפִירוּשׁ. שְׁפוֹתָב לְשִׁמָּה.

וְע"כ הֵיכָא דְּבְעֵינֵן כְּוֹנָה וְלְשִׁמָּה. לֹא שִׁינָה דְּבָרִים שְׁבִלָב אִינָם דְּבָרִים: וְא"כ ה"ה לְשִׁטַּת
רַש"י דְּבִיטוּל הוּא מְשׁוּם תְּשֻׁבִיתוֹ וּבְעֵינֵן דְּנוֹקָא שְׂיֵהָא מְוִשְׁבַת בְּלָב וְאִם דְּעָתוֹ לְזַכּוֹת בּוֹ.
אִינוֹ מְוִשְׁבַת אָצֵלוֹ. וְלֹא קָשָׁה קְוִשְׁנִית הַפּמ"ג מְכַל מְקוּם בְּקָטָן.

כַּשְׁמֶלְמֵדִין אוֹתוֹ. וְאוֹמֵר כֵּן.

בְּנוֹדָאֵי הוּא אוֹמֵר ע"ד הַגְּדוֹל הַמְּלַמְדוֹ: דְּהַרִי אָפִילוֹ גֵט מוֹעִיל בַּחש"ו. בְּגִדוֹל עוֹמֵד ע"ג
וּמְלַמְדוֹ וּמְזַהִירוֹ: כְּדֵאִיתָא בְּגִיטִין דָּף כ"ג ע"א.

וְאֵע"ג דְּהַרְמַב"ם בַּפ"ג מְגִירוּשִׁין. וּבֵאֵה"ז סִי' קכ"ג: לֹא פִסַּק כֵּן דְּמַהֲנֵי וְע"כ הוּא רַק
מִטְעַם חוּמְרָא.

אוּלַי לֹא יִלְמְדוּנוּ פְּרָאוּי. כַּמ"ש הַקָּרְבָן נִתְנָאֵל בְּגִיטִין דָּף כ"ג.

דַּל"כ נְגִזוֹר תּוֹפְסֵי אִטּוֹ תְּנַרְרָה וּכְקוֹשְׁנִית הַר"ן שְׁם עֵי"ש. וְעַכ"פּ נְרָאָה.

דְּבַכָה"ג גַּם לְשִׁטַּת רַש"י מוֹעִיל וְא"ש וְרָאָי' לְזֶה. מִדְּבָרֵי תוֹס' עִירוּבֵין דָּף ל"א ע"ב ד"ה
כָּאֵן וְכו' דְּמוֹקֵי לְהָא דְּאֶמְרֵינוּ בְּפִסְחִים דָּף ד' דְּקָטָן נֶאֱמָן בְּבִדִיקַת חֲמִץ הֵינּוּ בְּבִית שְׁלוֹ
וּבְחֲמִץ שְׁלוֹ.

וְקָשָׁה אִיךָ אֶמְרֵינוּ ע"ז מְדַאוּרֵינִיתָא בְּבִיטוּל בְּעֶלְמָא סְגִי בְּקָטָן. וְע"כ מוֹכַח דְּקָטָן בִּיטוּלוֹ
בִּיטוּל מִטְעַמָּא דְּלַעִיל בֵּין אֵי בִיטוּל מְשׁוּם הַפְּקֵר וּבֵין אֵי בִיטוּל מִכַּח תְּשֻׁבִיתוֹ: וְנְרָאָה
לְפַעַנ"ד.

דְּתַנַּאי אִינוֹ מוֹעִיל בְּהַפְּקֵר דְּהֵינּוּ שְׂיִפְקָרְנוּ. ע"מ שְׁלֵא יִנְכָּה בּוֹ פְּלוּנֵי אוּ פְּלוּנֵי.

דְּבִשְׁלָמָא אָצֵל גִּירוּשִׁין. אִיכ"ל דְּבֵאוּמֵר ע"מ שְׁלֵא תִנְשְׂאֵי לְפְלוּנֵי.

לא חשיב שיור אלא שמתנה עמה והיא משתעבדת לי שלא תבעלי לפלוני. אע"ג שהוא מותרת אליו אבל פאן בהפקר שהוא לכ"ע עם מי מתנה: וע"כ שהוא רק שיור. ועיין בריטב"א קודושין דף כ"ג ע"ב שביאר שכל תנאי שאינו שיעשה מעשה. או שלא יעשה הוא רק שיור יעיי"ש.

ובלא"ה נראה. דכה"ג דמי למאי דאמרינו ביו"ד בסי' ס"א.

סעי' כ"ט באומר שמוכר לו בהמה. ע"מ שהמתנות שלו התנאי בטל ומעשה קיים או משום דהוי מתנה עמ"ש בתורה.

או משום דהתנאי סותר המעשה וה"נ פיון דהפקר בעינו. לכ"ע אם מתנה.

ע"מ שלא יזכה בו פלוני סותר התנאי למעשה. והוי תנאי ומעשה בדבר אחד.

או שמתנה ע"מ שכ' בתורה דהרי ילפינו משמטה דבהפקר בעינו שיהא הפקר לכל. ותנאי בטל ומעשה קיים ועיי"ש בפ"ה ובפליתי ומטעם זה לא קשה מ"ש על ר' ישמעאל בר"י בב"מ דף ל' ע"ב דהוי לי' להפקיר על תנאי דזה אינו מועיל גבי הפקר מטעם דלעיל.

אפילו למאן דס"ל דבגט מועיל ע"מ שלא תבעלי לפלוני ועיין ברא"ש ר"פ המגרש בזה פן נראה לפענ"ד תשובה קצ"ו בעזה"י יום ג' לסדר בהר תרל"ח לפ"ק חוסט יע"א: החיים והשלום. וכל טוב לתלמידי האברהם המופלג בתורה כש"ת מוה' שמואל דוד פהנא נ"י: אם אמנם שאין אני משיב אלא בדבר המוכרח מ"מ פיון שפכתב: שזה יוכל להביא הפסד לישראל והתורה חסה על ממונם של ישראל.

ע"כ הנני משיב לה דעתי בזה ראשון על מה ששאלת: שאחד שכח למפור שדהו הנזרע. שזנרע תוף ג' ימים סמוך לפסח: והעולם נוהגין למפור השדות שזנרע בתוכן.

בתוף ג' ימים קודם לפסח. כמו שאר חמץ וזה ששכח שואל מה דינו.

וכתבת פיון דלפי דברי המג"א סי' תל"ו סעי' א' ס"קח שאם בשעת שנתן התבואה לבור לא הי' שם חמץ. אינו זקוק לבער וה"נ בשעת שזרע לא הי' חמץ.

ובלא"ה הרשב"א בתשובה סי' ע' כ' דהחטים הצמחים אינם חמץ גמור אלא עיפוש בעלמא. וא"כ אין ראי' לאסור בכל זה עד פאן דבריה.

הנה גוף הדין כבר כ' מרן הגאון בחת"ס בחאו"ח סי' ק"ד שלפי דברי מרן חת"ס זצ"ל מכירות השדות עם הזריעות אשר בתוכן. הוא באמת רק חומרא: ושורש הדברים.

דבונדאי קי"ל דזנוקא לאחר י"ד ימים. דונדאי אז קולטת הנשרשים ושמעתי מפי מרן זצ"ל בח"ס לישב דברי הש"ך סי' רצ"ג.

שנהי דזנוקא בב' שבועות יש חזקה שנקלט הזרע אבל בג' ימים יש ג"כ ספק. אי נקלט הזרע.

או לא: ואפשי פלוגתא לא מפשינו ומועיל הספק הזה לצרף עם ספק אחר דשמא התבואה הוא משנה העבר. ועיקר האיסור.

אינו משום בל יראה אלא משום דהוי גידולי איסור הנאה. קיימ"ל דאסורין ולפי ענ"ד דנהי דכ' הרשב"א הנ"ל דהוא רק עיפוש דהיינו שפא לכלל גידול ולקליטה אבל מתחלה. פנין שיהא מונח במקום לח ורטוב ועי"ז נתחמץ החטה קודם העיפוש וממילא פנין שיהא נעשה חמץ בפסח אפילו אם נתעפש אח"כ ומצמיח בפסח מ"מ הוי לי' גידולי איסורי הנאה ויהיו הגידולים מהם אסורין ואע"ג דהוא בעצמו אינו אלא גורם לזה. מ"מ הוי מבטל איסור לכתחילה דקי"ל המבטל איסור לכתחילה אסור להמבטל. ולמי שנתבטל בשבילו.

אפילו באיסור דרבנן. ולכך צריכין לכתחילה.

למפור השדה עם כל מה שבתוכו לגוי. ואם אין.

מוכר לגוי הגידולים אסורין ואתי שפיר: ולפי זה אין זה שייכות וענין לדברי רשב"א ומג"א הנ"ל דשם מייירי לענין איסור בל יראה ולענין שיהא חמץ שעבר עליו הפסח. ובכה"ג כ' המג"א דאין חייב לבער אבל פאן.

שהוא עצמו גרם החימוץ. שעי"ז יגדלו הצמחים בנודאי אסור לכתחילה.

אם נתחמץ בפסח. כמו כל מבטל איסור לכתחילה.

אלא א"כ מוכרו לגוי. וחמצו של גוי.

אינו אסור בהנאה. ולא הוי גידולי איסור הנאה.

זהו נראה הטעם למפור השדות עם הזריעות שבתוכן. וכל זה פדי שלא יהא מבטל איסור לכתחילה ובמבטל איסור לכתחילה קי"ל ביו"ד סי' צ"ט.

דבשוגג מותר. ולכך בנידון הנ"ל דמכר כל השדות.

אלא ששכח אחת מהן למפור. בנודאי הוי פשוט ומוותר אפילו למי שנתבטל בשבילו פן נראה לע"ד.

דעיקר איסור הזריעה לא מבעי' תוך ג' ימים ואפשר אפילו קודם כפי מ"ש לעיל. בשם מרן הגאון זצ"ל בעל חת"ס דאין ברור יום הקליטה אם אינו גם קודם י"ד ימים.

וכשם שקליטה אינו ברור כף נראה לפיענ"ד פשוט דגם איזה יום נתחמץ בארץ אינו ברור. וכמו דקי"ל בסי' תל"ג דאין לזרוק זרעים לעופות תוך שלשים יום במקום לח.

משום חשש חימוץ. וה"ה הכא הי' לן לחוש גם קודם י"ד.

אלא דשם אינו זורק להצמיח נאפי' אם יצמחו כבר נתעפשו ונרקבו משא"כ פאן. דעשה פדי להצמיח וקודם הצמיחה הוא נעשה מחומץ.

ולכך אסור לכתחילה משום ספק איסור דאף ספק איסור אין מבטלין ואפילו ספק דרבנן. אין עושין לכתחילה פדי לבטל.

ואפילו ס"ס אין עושיין בינדים משום מבטל איסור לכתחילה ועיין במג"א סי' תס"ד. ולקף בשוגג דלא שייך מבטל איסור מותר וכדלעיל פן נראה לדעת: תשובה קצ"ז עוד להנ"ל ומה ששאלת באחד שמפרנס את עצמו מפרות שחולקת חלב.

ובפסח לא הי' לאיש הנ"ל פלים חדשים רק ישנים והיינו סתם פלים מודחים ומגוקים יפה והנה השאלה מתחלקת בשני אופנים א' אם הורק החלב מיד מן הכלי והב' אם עמדה שם בכלים אלו מעל"ע והנה בריש סי' תנ"א מבואר דצריך להצניע הפלים של חמץ במקום שלא יבוא שם אדם ובמג"א שם מתרעם על המנהג העולם שמניחים פלים של חמץ במקום גבוה בפסח ויישב קצת פיון דבפסח אינם בני יומן פבר ובסי' תמ"ז יש דעות דנוטלפ"ל מותר בפסח ולקף סומכין העולם שמניחין הפלים במקום גבוה ובסוף סי' ת"נ סעי' ז' בהגה"ה דיש אומרים דמותר להחם חמין בכלי חמץ.

בפסח וכן נוהגין ובמג"א שם תמה. דמ"ש מהא דקי"ל בסי' תמ"ד דתבשיל שנמצא בו חטה אסור בהנאה ואפילו למפור לגוי ומכ"ש שלא ירחוץ בו וגם ביו"ד סי' צ"ד מתיר ליתן בקדירת של ב"ח פירות בשמים והיש"ש אוסר ליתן דבר לח.

אפילו צונן דלמא ישפח: ויניח אותו שם מעל"ע ויהי' פבוש: ולפענ"ד. עיקר ההיתר כאן.

משום דמסתם הפלי אינו פן יומו. וכמ"ש המג"א בריש סי' תנ"א דהוי נטל"פ ודעת הרא"ה הבליעה בתוך הפלי נעשה פגום ומכ"ש כשיוצאת לחוץ לתוך המאכל ולקף לא חשש הרמ"א כאן.

ליתן שם אפילו דבר לח פיון דבפסח שלא פדרך הנאתו לדעת הרבה פוסקים מותר בהנאה משא"כ בבשר בחלב וגם משו"ה לא קשה מסימן תמ"ז דאוסר בנמצא חטה אפילו למפור לגוי: דהפל נאסר מן המשוהו.

משא"כ הכא דהוי פגום. מסתמא והיכא דפגום.

כשפאה לתוך המאכל או המשקה. הוי כסרוחה מעיקרא.

ולכ"ע לא אמרינן חנ"נ לענין נתינת טעם ומכ"ש לענין משוהו זהו נראה הטעם. שהקילו בזה טפי.

ולקף ג"כ לא אסרו בלח משום חשש פבוש דהיינו לאחר מעל"ע. ואז פבר יהי' לפגם הטעם וכשפא למאכל פבר נסרח וכ' המג"א ריש סי' תנ"א דלקף אין מנהג העולם להצניע הפלי חמץ וזהו הטעם.

של היש מתירין פן נראה לי: וא"כ בנידון הנ"ל בנודאי אם לא עמדה החלב. בתוך הפלי חמץ מעל"ע.

נהי דלכתחילה נודאי ראוי להצניע הפלי חמץ מ"מ בדעיבד ובשעת הדחק שאין לו לפרנס את עצמו אלא על דרך זה ושעת הדחק פדיעבד דמי אבל אם עמד בתוכו מעל"ע ונכבש בו יצא מן הפלי חמץ וא"כ לדין דקי"ל נוטלפ"ג אסור בפסח דהוי כמשוהו דאסור בפסח מקל מקום לאחר הפסח.

אם עבר וְשָׁקָה מְבוֹאָר בְּסִסִּי תמ"ז. סעי' י"ב דְּבִדְעֵבֵד.

אם הִשְׁקָה חֶמֶץ גְּנוּקָשָׁה עַד לְאַחַר הַפֶּסַח דְּמוֹתָר וּבְנוֹדָי כֹּל פִּיּוּצָא בְּזָה דְּאִינוּ אָסוּר אֱלָא מְדַרְבְּנָן מוֹתָר בְּדִיעֵבֵד אֱלָא שְׁבַמְג"א שֶׁם מִתִּיר אֲפִילוּ בְּאֲכִילָה וְהַחֵק יַעֲקֹב מִתִּיר רַק בְּהִנָּאָה וְה"ה הֵכָא וּלְכָּה אִם הוּא הֶפְסֵד מְרֻנְבָּה אוֹ לְעֵנִי בְּדָבָר חָשׁוּב יֵשׁ לְהַקְלֵל בְּדִיעֵבֵד וְהִנָּרְאָה לְפַעַנ"ד כְּתַבְתִּי (וּלְדַעַת הַטּוֹר בְּרִישׁ סִימָן תמ"ב מוּבָא בַּמְג"א שֶׁם.

הֵיכָא דְּהוּי רַק אִיסוּר מִשְׁהוּ מוֹתָרִין לְהִשְׁהוּתוֹ וּבְזָמַן מוּעֵט קי"ל בְּעֵלְמָא דל"ח לְמַקְלָה וּלְכָּה לְדַעַתִּי הַקִּילוּ לְהַחֲמֵם חֶמֶץ לְחוּף רֵאשׁוּ וְלֹא חֲשָׁשׁוּ לְמַקְלָה) דְּבָרֵי רַבָּה הַדּוֹרָשׁ שְׁלוּמָה הַחוּמָם בְּבִרְכָּה הַמְשַׁלְשֵׁת הַכוּתֵב בְּחִיפְזוֹן רַב: הַק' מִשְׁהוּ שִׁיק מְבָרְעֵנָא וְעוֹנֵעַ: תְּשׁוּבָה קצ"ח הַחֲסִיִּים וְהַשְּׁלוּם לְמַלְמִידֵי וְכו' כ"ה וְלָמַן נִי' הִנֵּה פְּשִׁיטָא לִי לְהַש"א.

דְּלִשִׁיטַת רַש"י דְּסוּבָר דְּתַשְׁבִּיתוּ הִינּוּ בְּיִטּוּל א"כ פִּינּוֹן דְּתַשְׁבִּיתוּ קָאִי גַם עַל חֶמֶץ שֶׁל גוֹי שְׁקַע"א כַּמ"ש הַשֶּׁאֵג"א בְּסִי' ע"ח א"כ מְהֵנִי בְּיִטּוּל אֲמָנָם לְשִׁיטַת הַתּוֹס'. דְּבִיטּוּל מִטְעַם הַפְּקָר פְּשִׁיטָא לִי מְסַבְרָא.

דְּלֹא מְהֵנִי דְּאִין אָדָם מְפָקִיר אֶת שֶׁל אַחֲרִים. וּלְפִי עַנ"ד.

דְּאִי מִשׁוּם הָא לֹא אֵרִי'. וְאִין כָּאֵן מַחְלֻנְקַת דְּבִקְיָבֵל עָלֵיו אַחֲרִיּוֹת גַּם תּוֹס' מוּדוֹ דְּאַפִּילוּ בְּלֹא הַפְּקָר מְהֵנִי בְּיִטּוּל מְקָרָא עֲצָמוֹ דְּנִפְקָא לָן אִיסוּרָא מְלֹא יִמְצָא.

וְכִינּוֹן שְׁאוּמֵר וּמִתְנָה שְׁיָהָא בְּעֵינָיו כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא וְאִינוּ רוּצָה בְּקִיּוּמוֹ. וּמְבַטֵּל לְשִׁמְרִתּוֹ. וְכָל הַרוּצָה לִיטּוּל יְבוֹא וְיִטּוּל וּמְמִילָא הוּא מְחַזֵּיב עֲצָמוֹ לִיטּוּן לְהַגּוֹי דְּמִי הַחֶמֶץ. וְדָמִים הוּא דְּחִיב לּוֹ.

וְאִינוּ שׁוּמֵר שֶׁלּוֹ כָּלָל וְאִין לְחֶמֶץ אֲצָלוּ מְצִיאוֹת כָּלָל וְלֹא קָרִינּוֹן בִּי' מְצוּי אֲצָלוּ. וְאַפִּילוּ לְהַתּוֹס' מְהֵנִי.

בְּכַהֲג"ו בְּיִטּוּל אֲפִילוּ בְּלִי הַפְּקָר: אֱלָא שְׁאוּמֵר וּמִתְנָה שְׁאִינוּ רוּצָה בְּקִיּוּמוֹ. וְאָדָם יְכוֹל לְהַתְּחִיב.

וְלְהַשְׁתַּעֲבֵד בְּדָבָר שְׁאִינוּ חִיב. עכ"פ פִּינּוֹן שֶׁחָשׁוּב אֲצָלוּ כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא: לֹא קָרִינּוֹן בִּי'. מְצוּי אֲצָלוּ. וְעַדִּיפָא מִיַּחַד לּוֹ בֵּית: וְעוֹד פִּינּוֹן דְּבַחְמֵץ אִינוּ עוֹבֵר אֱלָא א"כ הוּא שֶׁלּוֹ וְאִפִּי"ה גִּילָה לָן קָרָא דְּבַחְש"ג שְׁקַע"א עוֹבֵר.

עַל כְּרַחֲמֵי הַטְּעַם, מִשׁוּם שְׁרוּצָה בְּקִיּוּמוֹ וְאַסְרָה הַתּוֹרָה לָנוּ לְהִיּוֹת רוּצָה בְּקִיּוּמוֹ שֶׁל חֶמֶץ. לְצוּרְפִינוּ וְלְהִנָּאָתוֹ וְהִינּוּ דְּכַתִּיב לֹא יִמְצָא וְכִינּוֹן דְּכָל הָאִיסוּר הוּא רַק.

כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה רוּצָה בְּקִיּוּמוֹ. מְמִילָא אִם מְבַטֵּל וּמִתְנָה שְׁאִינוּ רוּצָה בְּקִיּוּמוֹ פְּשִׁיטָא דְּלִכ"ע מְהֵנִי וְלֹא קָשָׁה מֵאִי שְׁהַקְשָׁה הַשֶּׁאֵג"א דְּאִי נִימָא בְּקִיבֵל עָלֵיו אַחֲרִיּוֹת מְהֵנִי בְּיִטּוּל גַּם בְּחֶמֶץ שֶׁלּוֹ.

לְבַתֵּר זָמַן אִיסוּרוֹ יִהְיֶה מְהֵנִי בְּיִטּוּל לְדִידָן. דְּקִי"ל כַּר"ש.

דְּלֹאח"ז שְׂרִי. וְהוּי גוּל"מ (וְעִיקָר הַקּוּשְׁיָא נִרְאָה.

דקשניא על יו"ט אחרון למ"ד א"ב חמץ אלא שרפיפה ואסור ביו"ט לשרפו וע"כ צריך להשהותו עד אחר הפסח. ואז יהא שרי מיהו א"כ ביו"ט האחרון דהוי גול"מ ואיך פריך בפסחים דף ז' אלא ביו"ט לבתר איסורו א"א לבטל אבל ביו"ט ראשון.

לא הוי אפילו גורם לממון דהרי אסור להשהותו עד לאחר הפסח): ועפ"י הג"ל א"ש. דלעולם ביו"ט.

אפילו הוי גול"מ מ"מ פיון דקי"ל דלאו כממון דמי. אינו שלו ולא מהני ביטול על חמץ שלו דעשאו הפתוב פאלו הוא ברשותו אבל בחמץ של גוי שקיבל עליו אחריות דכל האיסור הוא רק פדי שלא יהא רוצה בקיומו שפיר מהני ביטול ובספר מקו"ח סי' תל"א כ' לישוב.

דלקה א"י לבטל לבתר זמן איסורו משום דאסור להשהותו משום מצות תשבייתו. ואע"ג שפתבתי.

דעיקר הקנשיא הוא מיו"ט אחרון צריך לומר דסובר דאפי' ביו"ט האחרון. נהי דאי אפשר לשורפו.

מ"מ פיון דמצוה עליו להשבית אסור לו להיות רוצה בקיומו ואי בא אחר ולקחה אסור לו למחות וא"כ אין לו דמים כלל אפילו למ"ד גול"מ כמ"ד ולכה אינו יכול לבטל והנה השאג"א מביא ראי' דמשפחת חמץ שא"י לבטל.

דאל"כ איך לוקין על לא תשחט על חמץ דם וכו'. דלמא בטלו וכבר כתב הנוב"י מהדו"ת סי' ס"א דמשפחת לה בחמץ שמחמץ הוא באותו שעה ומחשבתו נפרת אז שלא ביטל ותו דכיון דהתרו בו וקיבל התראה ולא אמר שביטל אינו נאמן לומר שביטלו וכעין שכ' הפנ"י בגיטין דף י"ז.

גבי שמא יחפה וכו'. שהאשה אינה נאמנת לומר גרושה אני לפטור עצמה ממתה בקיבלה התראה אפילו למ"ד.

דאשה נאמנת לומר אפילו שלא בפני בעלה. גרשתי הואיל ולא אמרה בשעת התראה. ועוד הביא השאג"א ראי'. דמשפחת לה חמץ דלא מהני ביטול מהא דאמרינן בפסחים דף כ"ז ע"ב.

לא מצא עצים לשורפו? יהא יושב ובטל ורחמנא אמר תשביתו וכו' וכבר פתבתי במקום אחר לישוב. ועוד נראה דאפילו אי תשביתו היינו ביטול שיחשבנו כעפר בעלמא מ"מ בנודאי עיקר מצוה מן המובחר שיבערנו בפועל: ונראה דהוי בכלל הידור מצוה פנאמר זה אלי ואנוהו דיהדר המצוה: וגם כאן שהידור הוא שיבערנו בפועל ויעשנו כעפר ממש. ובזה פליגו ר"י ורבנן אם בא לעשות המצוה מן המובחר וכו' לר"י אין ביעור חמץ אלא שרפיפה. וע"ז הוא דהקשו לו.

דלא מצא עצים לשורפו? יהא יושב ובטל מהידור ומצוה מן המובחר. וכ"ת א"כ איך יליף מנותר הא יש להקשות.

מה לחמץ שפן מהני ביטול לכל הפחות בדיעבד. וזה כבר הקשה בשאג"א נשם.

וַיֵּשׁ לַיָּשׁב: דבֿלא"ה יֵשׁ לַפְּרוֹף פִּינוֹצָא בְּזֶה דְּמָה לְנוֹתֵר שְׁפֵן הַמְצָנָה עַל כָּל יִשְׂרָאֵל. אָבֵל
פֶּאן רַק עַל חֶמֶץ שְׁלוֹ מְצֻנֹת שְׁרִיפָה וּע"כ נְהִי דְלֹא דְמִיָּא לְגַמְרֵי לְנוֹתֵר.

מ"מ גַּם לְשַׁאֲר אִיסוּרִים הַנִּקְבְּרִים. לֹא דְמִיָּא דְבָהֶם לִית בָּהֶם כָּל תּוֹתִירוֹ מְסַתְבֵּר טְפִי
לְלַמּוֹד מְנוֹתֵר מִלְלַמּוֹד מְשׁוֹר הַנִּסְקָל: וּעפ"י הַגְּ"ל א"ש נְמִי לְמִימֵר.

דר"ע דר"ל. וְלַהֲזִיחַ דְּיוֹם רֵאשׁוֹן הֵינּוּ מַעִי"ט דְּאִי בִּי"ט הָא מְצִינּוּ לְהַבְעֵרָה שְׁהוּא
אֵב מְלֹאכָה: וְלִכְאוּרָה.

לְפִי מֵאִי דְמִשְׁמַע מְשִׁיטַת רַש"י דְּתַשְׁבִּיתוֹ כּוֹלֵל תְּרַנּוּיָהּ בִּיטוּל וּבִיעוּר. וְכמ"ש הַרְמַב"ן
בְּחִידוּשָׁיו.

והמג"ש כ' בְּיַתֵּר בִּיאוּר מְשַׁמַּע דרע"ק סוֹבֵר דְּאֶפִּילוּ לְאַחַר זְמַן אִיסוּרוֹ. מְצִי לְבַטֵּל.

לְפִי ס"ד זו. כִּינּוּן דְּעַל יו"ט קֵאִי.

וְתַשְׁבִּיתוֹ כּוֹלֵל תְּרַנּוּיָהּ א"כ קִשָּׁה. מֵאִי הוֹכִיחַ רַע"ק הָא פְּתַב הַרְמַב"ם סוֹף הַלְכוֹת
בְּרַכּוֹת.

דְּלִכָּה מְבַרְכִין בְּעַל בִּיעוּר. מְשׁוּם דְּמִיָּד.

כְּשֶׁרוֹצֶה לְבַעַר קִיָּים הַמְצָנָה וְה"נ כְּשֶׁרוֹצֶה וּבֹא לְשׁוֹרְפוֹ כְּבָר הָיִי כְּבִיטוּל וְשׁוֹב אֵין מְצָנָה
בְּשֶׁרִיפָה וְהִנֵּה לְכַאוּרָה הַשְּׁרִיפָה הָיִי מְקַלְקֵל בְּהַבְעֵרָה רַק מְבֹאֵר בְּשֶׁבֶת דָּף ק"ו ע"א או
דְּמַקְלָקֵל בְּהַבְעֵרָה חֲזִיב או דְּתִיקוֹן מְצָנָה חֲשׁוֹב תִּיקוֹן.

דאל"כ קִשְׁיָא הַבְעֵרַת ב"כ דְּאָסוּר. וְא"כ כ"ז בְּשַׁאֲר חֶמֶץ לְדִידוֹן שְׁפִיר קי"ל דְּהָיִי מְלֹאכָה
דְּאוּרֵי' בַּמַּג"א ס' תמ"ו דְּמְשׁוּם מְצָנָה חֲשׁוֹב תִּיקוֹן.

אָבֵל לְפִי ס"ד זו דְּבִי"ט מְהִי בִּיטוּל וְא"כ מִיָּד כְּשֶׁבֶא לְשׁוֹרְפוֹ קוּיִם הַמְצָנָה וְהַשְּׁרִיפָה
עֲצָמוֹ מְקַלְקֵל וְשָׂרִי מַה"ת בִּי"ט וְאִיךָ אָמַר רַע"ק מְצִינּוּ לְהַבְעֵרָה שְׁהוּא אֵב מְלֹאכָה:
אָמְנָם לְהַגְּ"ל א"ש. דמ"מ חֲשִׁיב תִּיקוֹן לְקִיָּים מְצָנָה מִן הַמְּבֹבָחֵר וְאֶפִּילוּ לְתַקּוֹן מְצָנָה דְּרַבְּנָן
חֲשִׁיב כְּתִיקוֹן כְּמוֹ שְׁהוֹכִיחַ מְרַן זצ"ל.

בְּחַתֵּם סוֹפֵר. בְּסִי י"ד (וּבְאֶמֶת גּוֹף הַתְּשׁוּבָה שָׁם.

לֹא זְכִיתִי עֲדִינּוּן לְהַבִּינּוּ. וְלֹא מְבַעֲנִי לְדַעַת הַרְמַב"ם בַּפ"א מְשַׁחֲטָה וּבְפִי"ח מְסַנֶּה דְּרִין.

דְּהַאוֹכֵל מְבַהֶמָה קוֹדֵם שְׁתַּצָּא נִפְשָׁה הָיִי אִיסוּר דְּאוּרֵי'תָא מְקַרָּא דְּלֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם.
נִרְאֶה דְּבָן פְּקוּעָה בְּחוֹתֵף כְּפִיִּת מְמַנָּה.

לֹא עֲדִיף מְחֻנְתֵּף כְּפִיִּת מְמַפְרָכְסַת וְעֵינּוּן בְּתוֹס' חוֹלִין דָּף ע"ד ע"ב בד"ה לְמַעוּטֵי וְכו'
מְבֹאֵר נְמִי דְּבָן פְּקוּעַ לֹא גָרַע מְמַפְרָכְסַת יַעוּי"ש. וְכֵן מְסַתְבֵּר.

וְאֶפִּי' לְשִׁיטַת רַש"י דְּרַק מְדְרַבְּנָן אָסוּר מ"מ גַּם בְּבָן פ' יִהְיֵא אָסוּר כְּמוֹ בְּמַפְרָכְסַת. וְא"כ
שׁוֹב מְקַרֵי תִיקוֹן לְהוֹצִיא מִיָּדֵי דְּרַבְּנָן) וּעפ"י הַגְּ"ל.

אֶפְשָׁר לַיָּשׁב דְּבָרֵי הַמַּג"א בְּסִי תמ"ב ס"ק א' דְּכַתֵּב דְּשִׁאוּר יִשְׁרוּף הֵינּוּ בִּי"ט הוֹאִיל
וְא"א לְאֶפּוֹתוֹ דְּהָיִי אֶפִּי' שְׁלֹא לְצוֹרֵף וְיַעֲשֶׂה חֶמֶץ גְּמוּר. לְכָף יִשְׁרוּף וְהַקְשׁוּ עָלָיו אִיךָ
אֶפְשָׁר לְשַׁרְפוֹ בִּי"ט.

הָא קי"ל בסי' תמ"ו. דאין שוּרְפִין חֲמֵץ ביו"ט: וְלֵהֲנָ"ל יֵשׁ לִינְשֵׁב.
דדוּנְקָא בסי' תמ"ו דְקַעֲבִיד מְצֻנָה. אָסוּר דְהוּי מְלֹאכָה גְמוּרָה אַבְל פֶּאן בְּשִׂיאֹר.
לפי דעת הטור אָפִילוּ מְדַרְבְּנָן. אין בו מְצֻנֹת בְּיַעוּר וְנִשְׂאֵי לְהַשְׁהוּתוֹ.
רק מְחַשֵׁשׁ נִשְׂמָא יִחְמִיץ אַבְל עכ"פ עֲתָה אין בו מְצֻנֹת בְּיַעוּר וְאִינוּ מִתְקַן בְּשִׂרְיָפָה זוּ כָּלֵל
אַלָּא מְנַעוּ שְׂלֵא יבוא לידי אִיסוּר. וא"כ אין פֶּאן מִתְקַן.
אַלָּא מְקַלְקַל וְהוּי רק חִיסוּר דְרַבְּנָן. וְנִשְׂאֵי לְשׁוּרְפִי ע"י גוֹי דְהוּי שְׁבוּת דְשְׁבוּת.
עכ"פ הִדְרִינָן לְנִידוֹן שְׁלָנוּ דְנִרְאָה דְבַחֲמֵץ שֶׁל גוֹי מְהַנִּי בְּיַטוּל וְיֵשׁ לְהַבִּיא קֶצֶת רֵאִי
דְמַהַנִּי בְּיַטוּל לְפִי מַה שְׁהַבִּיא הֶרְמֵב"ן וְהֶר"ן הִמְכִילְתָּא וְלֹא יִרְאָה לָּהּ אַלָּא בְּטַל בְּלִבָּהּ
וּפִי הֶרְמֵב"ן.
ע"ד שֵׁיטַת רִש"י וא"כ קִשְׂיָא מנ"ל בְּסוּגְיָא לְלִמּוּד מְלָהּ דְבְּשֶׁל גוֹי. אִינוּ עוֹבֵר דְלִמָּא בְּשֶׁל
גוֹי גְּמִי עוֹבֵר רק אֲדַרְבָּה פֶּא הַפְּתוּב לומר בְּשֶׁלָּהּ.
מְהַנִּי אִם תְּבַטֵּל אַבְל בְּשֶׁל גוֹי לֹא מְהַנִּי בְּיַטוּל. וְיֵשׁ לְדַחוּת.
עכ"פ מְסַבְּרָא פֶּה הוּא. דְבָרֵי רַבִּי הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוּמָה: הַק' מְשִׁיחַ שֵׁיךְ מְבַרְעֵזְאָנוּעַ תְּשׁוּבָה
קֶצֶט בַּעֲזַהֲיַת יַעֲרָגִין י"ב גִּיסָן תַּרְיָ"ג לַפ"ק: אֵת חַג הַמִּצּוֹת.
יְחוּג בְּדִיצוֹת. הֶרֶב הַמְּנוֹפֶלֶג הַמְּאוּהָ"ג הֶתְרוּץ כַּש"ת מוֹהֲרֵר וּוְאֵלֶּף פִּיקְס נ"י אַבְדֻק"ק
סַעֲרַעַד יַע"א מְכַתְּבוּ קַבְלִיתִי בְּשָׁבוּעַ הַעֲבָרָה וְכו' וּבְשֶׁלְּהִי מְכַתְּבוּ הַעִיר מַעֲלָתוֹ בַּח"ת
וּבִיקְשׁ מְמַנִּי לְחַוּוֹת דַּעֲתִי בְּעֵנִין זֶה וְדַבְּרִיו יִתְפָּרְדוּ לְשֶׁלְּשָׁה רֵאשִׁים לְשׁוּם עֲלִיהֶם עֵין
עֵינֵי א' מַעֲלָתוֹ פְּתַב דְלַדַּעַת רֹב הַפּוֹסְקִים.
הַסּוֹבְרִים בַּע"פ אִינוּ עוֹבֵר בַּב"י אֲמַרִּין בְּחֲמֵץ שֶׁל גוֹי שְׁקִיבֵל עָלָיו אַחֲרֵי דְנִהֵי דְעוֹבֵר
בַּב"י אַבְל עֲשֵׂה לִיתָא. אִם אֲמַנָּם שֶׁכ' פֶּן מְקַצֵּת אַחֲרוֹנִים.
מ"מ לְדִינָא הַדִּין דִּין אֲמַת לְאֲמַתוֹ וְנִרְאָה הַדְּבָר מִן־כֶּרַח דְּאִית בִּי מ"ע שֶׁל תִּשְׁפִּיתוּ. שְׁהֵרִי
בַּמ"ע דְתִשְׁפִּיתוּ לֹא פְתִיב לָּהּ.
וּמנ"ל דְדוּנְקָא בְּשֶׁלּוֹ אֲזַהַר רַחֲמָנָא. וַע"כ אוּ מַק"ו מְלֹאוּ דְלִיתָא בְּשֶׁל אַחֲרִים.
כ"ש עֲשֵׂה אוּ מַג"ש דְשְׂאֹר שְׂאֹר לַג"ש. וא"כ דִּיּוּ לְבָא מִן הַדִּין.
לְהִיּוֹת כְּנִידוֹן. וְדוּן מִינָהּ וּמִינָהּ לַכ"ע דְבְּשֶׁל אַחֲרִים.
פְּשִׁקִּיבֵל עָלָיו אַחֲרֵי דְאִית בִּי בַל יִרְאָה גַם בַּעֲשֵׂה אִיתָא.
וּכ"כ הַנוּב"י בַּסִּי' כ' בַּחֲאו"ח בַּמַּהְדו"ק: וַאֲע"ג דְּבַצֵּל"ח בְּפִסְחִים דָּף ל' סַע"ב בְּשִׁמְעָתִין
דְּהִרְהִינוּ. לֹא כ' פֶּן.
קוּשְׁטָא קְאִי וְהֶאֱמַת כַּמ"ש בַּנוּב"י וַאֲע"ג דְּלַעֲנִין ב"י. לֹא יִלְפִינָן שְׂאֹר שְׂאֹר מְשׁוּם
דְּכַתִּיב שְׁבַעַת יָמִים בְּהַדְּיָא.

או כמ"ש הנוב"י משום דאיתקש לאכילת חמץ לר"ש: ב' פתב לפי שיטתו דבקיבל עליו
אחריות לית ב' עשה אם פן עובר עליו אפילו במשקה פדי לבערו ואני אומר אפילו
למאן דס"ל דבקע"א לית ב' עשה א"א לומר.

דלעגנו משקה פדי לבערו יש חילוק. דנהי דגם הצל"ח.

בסוגיא דהרהינו כ' דברתימה. דלהנ"ל יש לומר בקע"א לא מקרי לאו הנל"ע לפי סברת
הצל"ח הנ"ל היינו לעגנו ניתק לעשה.

אבל לעגנו משקה פדי לבערו א"א לאמרו שהרי פבר האריף ותמה השאג"א בסי' פ"א.
לתמוה על סברת תוס' הנ"ל.

איה אפשר לומר משקה פדי לבערו אינו עובר עליו שהרי באידך לאו הניתק לעשה
אע"ג דעשה מנתק. מ"מ איסורא איפא וחיוב ישלם רשע הוא.

מ"מ בהאי לאו הנל"ע ס"ל לתוס' דלאו דלא יראה. לא נאמר.

אלא א"כ רוצה להשהותו פדי לקיימו והטעם נראה לפענ"ד דהוכיחו פן משום דקשיא
להו הרי עשה דתשביתו אינו לנתק אלא קדום. והוי פלאו שקדמו עשה וכמו שהאריכו
האחרונים וע"כ ניחא להו כתי' הש"ס במכות דף ט"ו ע"א.

דכל ימיו בא ללמד. כל ימיו בעמך והחזר קאי לעשותו ניתק לעשה.

וה"נ מינשב רש"י בפסחים דף צ"ה ע"א ד"ה לא יראה מדכתיב שבעת ימים לא יראה
לה ויש אם למקרא בבגין נפעל יראה. משמע לא יהיה בראי' שבעת ימים אלא בעמוד
והשבת ואם דעתו באמת להשבית.

קודם שיקלו השבעת ימים לא עבר פלל על ל"ת ואם דעתו לקיימו ועובר על פל יראה
מ"מ עדיין יש ביזו לקיימה לעשה המנתקת למהוי ניתק: ולפי"ז יש לינשב קושיות
השאג"א בסי' פ"א הנ"ל.

לר"א דס"ל דלא תקרא לה שם קשיא לדברי התוס'. דהרי רק משקה פדי לבערו.

ולהנ"ל לר"א סובר בקידושין דף י"ח. יש אם למסורת.

אפשר לא ס"ל פן ועכ"פ פיון דהתוס' סוברים דלא יראה הפירוש דווקא אם רוצה לקיימו
שבעת ימים ואינו רוצה להשבית. אבל ברוצה להשביתו.

אין איסור ואינו באזהרת. לא יראה ולא ימצא שבעת ימים א"כ חמץ שקע"א דגם פן
הוא בכלל לאוין אלו.

ע"כ ג"כ אי משקה אותם. פדי לבערם אינו עובר עליהם.

והנראה לפענ"ד. לדעת התוס' אפילו אם בסוף לא ביערם כגון שמת קודם שביערם.

מ"מ לא עבר למפרע דאל"כ. למ"ד דחיישינן שפא ימות א"כ אסור להשהות פדי לבערו
ותוס' פסחים דף כ"ט כ' דבריהם לריה"ג.

וריה"ג דאמר בסוכה דף כ"ג אף אין כותבין עליו גיטי נשים. מדקאמר אף משמע דסובר
כר"מ דחייש שפא ימית.

וא"כ איך כ' התוס' דלריה"ג מותר להשהות פדי לבערו ונהי דיש לדחות. דסובר בְּהָא כריה"ג וְלֹא בְּהָא.

מ"מ נראה לפענ"ד עיקר דאפילו אי חיישינן שמה ימות ולא יבער. מ"מ אין כאן איסור פנין דלא שקה פדי לבערו ואי לא אמרי' פן יש לנשב קושית הש"א בפשיטות לר"א דאיכא למימר דר"א חייש שמה ימות אלא האמת יורה דרכו דאין חילוק בזה.

וכיון שבכלל האיסור דב"י גם חמץ שקע"א ובל יראה ליתא במשקה פדי לבערו גם בקיבל עליו אחריות דג"כ מהאי קרא נפקא לי' ג"כ במשקה פדי לבערו אינו עובר פן נראה לפענ"ד נכון ואמת: ג' פא מעלתו לומר.

דחלה שנקרא לה שם חלה הואיל שע"ז מתרת עצמה לפי שיטתו דלית בי' איסור עשה דמשביתו לית בי' ג"כ איסור מוקצה כמ"ש בפ"ק דביצה דף ו' באפרוח הואיל ומתיר עצמו בשחיטה ודבריו תמוהים חדא מה שרצה לומר במכתבו דאם רק יחדו לאלה הוי מוקצה כמו מטה שיחדה למעות הרי הביא ראי' לסתור במטה עצמה לא קי"ל דביחוד הוי מוקצה אלא א"כ נתן עלי'.

ואפילו יחדה ונתן לדינא איכא ב' דיעות בש"ע או"ח סי' ש"י סעי' ז'. עכ"פ ביחדה לחלה בנודאי אין מוקצה וגם אינו דומה כלל להם.

כאן ביהש"מ לא הי' מוקצה ואין מוקצה לחצי שבת לטלטול אלא לאחר שקרא לה שם הוי מוקצה אפי' למאן דלית לי' מוקצה דהוי כצורות ולא חזי למידי וכמו שכ' הרי"ף בפ' אין צדין גבי ספק מוכן: אבל מה שדיקמה דין זה לדינו של שמואל דבריו תמוהין ה"מ איירי דהשתא הוא חזי אלא מפח שלא הי' ראוי מעיקרא נימא בי' מוקצה וע"ז אמר שמואל דהשתא פנים חדשות פא לכאן.

הואיל ומתיר עצמה בשחיטה אבל אם עדיין. לא חזי לשום דבר הוי לי' כצורר ואבן ומאי יועיל לן אם השתא אית בי' דין אחר ואין הדעת סובל סברא משונבשת פזו ותו הרי ממקומו הי' יכול להכריע בחלה שנטמאת דאמרי' בביצה דף כ"ח.

דהוי מוקצה הרי הוא מתרת עצמה ע"ז. שא"צ לשמרה אפילו מטומאה חמורה.

ועד עתה הי' בה מצות ושמתם את משמת תרומתי. כדאיתא ספ"ק דפסחים וגם הא דמתיר עצמה בשחיטה אינו ברור כל כך.

איך קי"ל עיין בר"ן פ"ק דביצה וכ"ש אם כבר חל פעם אחד עליו איסור מוקצה שוב לא פגע כמו בגולד מום בבכור ועל פן דבר זה לא ניתן להאמר והי' זה שלום מנאי הדורש שלומו ה"ק משה שיק מברעזאוןע: תשובה ר' שיל"ת חוסט יום ער"ח סיון תרל"ג לפ"ק החיים והשלום וכל טוב לאהובי תלמידי הרב המןפלג המאוה"ג כש"ת מוה' וואלף סופר נ"י רב בבהמ"ד בפעסט: מכתבך קבלתי וכו' ואשר הערת.

על דברי מרן הגאון בעל חתם סופר זצ"ל בחאו"ח סי' קי"ד שכתב בפשיטות: דאפילו הוציא חמץ מרשותו. עובר עליו בב"י והשאג"א בסי' פ"ג ופ"ד הוכיח דבכה"ג אינו עובר עכ"ל.

וגוף דברי השאג"א האריף המקו"ח בסי' ת"מ סק"ג בפניאורים להשיג עליו. ובשע"ת ר"ס ת"מ: הביא דבספרו בית אפרים בסי' מ"א ישב דברי השאג"א ואין בידי ספרו לעיין שם ולפענ"ד יש בזה ג' חלוקי דינים.

נדא.

דפשיטא לי להשאגת ארי' בהוציא מרשותו לאח"ז איסורו לרה"ר: אינו עובר עליו בב"י. אלא דמצנת עשה תשביתו איפא עליו לבערו לכאורה מבואר בירושלמי להיפוך דבירושלמי בפאה דפסחים הלכה ב' איתא לא יראה לה אפילו בפלטיא ומוקי לה בירושלמי בהוציא לפלטיא.

לאח"ז ביעורו יעוי"ש וא"כ מבואר דגם בהוציא לרה"ר לאח"ז איסורו. איפא משום לא יראה: ולכאורה אפשר לומר דאפי"ה אם הפקיר ביתו אינו עובר דהרי הרא"ש כ'.

דהטעם דהפקיד אצל גוי עובר הוא משום דמשאיל הנפקד למפקד ביתו ונהי ביתו. והשאג"א שם הקשה הא אמרינן בפסחים דף ו' דשכירות אינו קונה וכ"ש שאלה ולפענ"ד נכון דעת הרא"ש דמ"מ יש לו קנן שימוש ונהי קנן פירות.

נהי פבית השותפין. וכעין דאמרינן בב"ק דף צ' ע"א בתוס' ד"ה איש ואשה וכו' ואמרינן ר"פ ראשית הגז היכא דכתיב לשון רבים גם שותפות בכלל א"כ ה"נ דכתיב בפתיכם גם שותפות בכלל: ונפיר כ' הרא"ש דע"י דמשאיל לו עובר הישראל.

ולפי זה יש לצדד: גם ברה"ר דיש לכל חלק בו וכמ"ש המג"א בסי' תרל"ז סק"ג: הוי כמו בפתיכם משא"כ בהפקיר ביתו. פן יש לומר: אלא דאפתי יש לפקפק על טעם הרא"ש.

נדא דנהי דהשותפות בכלל אפשר דנוקא שותפות ישראל וזה תליא בב' תירוצים בחולין דף קל"ה. דמתרץ לרבנן אבע"א וכו' עיי"ש בפירוש רש"י ותו נהי דהנפקד משאיל לו במה נקנה להמפקיד הרי אמרו פדורף שיתקנו משיכה במוכרין פד תיקנו משיכה בשומרין וכו'.

וה"ה בקרקע. בקנן השייך לקרקע.

ובמאי נקנה לזה. מיהו מצינו בבכורות דף י"ח ע"ב בתוס' ד"ה אקנוני וכו' פחד תי' שאפילו בלי קנן גמר ומקנה עיי"ש ולא מצינו פיוצא בזה ולכה נראה ביותר דהטעם משום דהכתוב עשאו כאלו הוא ברשותו דהרי ר"א אמר דשני דברים א"ב של אדם ועשאו הכתוב כאלו הן ברשותו.

וכשם שבור ברה"ר הו"ל פברשותו ה"נ חמץ עשאו כשלו וברשותו וכ"כ המקו"ח בסי' ת"מ הטעם של הרמב"ם וסייעתו' אלא דהגאונים סברו. דע"כ לא אוקמוהו ברשותו.

אלא כ"ז שלא נכנס ברשות אחר אבל אם זכה בו הגוי ולכה אין הישראל המפקיד עובר על כל יראה. וכ"כ הצ"ח בפסחים דף ו' ע"ב על הא דאמר ר"א דב' דברים א"ב ועשאו הכתוב כאלו ה"ב.

והביא ראיה לזה דדונקא אם לא נכנס בְּרִשׁוֹת אַחַר עֲשָׂאוֹ פְּאֵלוֹ הוּא בְּרִשׁוֹתוֹ. אָבֵל אִם נִכְנָס בְּרִשׁוֹת אַחַר לֹא הָיָה בְּבְרִשׁוֹתוֹ: אֲמַנָּם מֶרֶן הַגָּאוֹן זצ"ל בְּתִשְׁבּוּבָה הַנִּלְסִי קי"ד ס"ל דְּאִפִּילוּ נִכְנָס בְּרִשׁוֹת אַחַר הָיָה בְּבְרִשׁוֹת הֶרְאִשׁוֹן וְעוֹבֵר וּלְפִי מַה שֶּׁהֶעֱלִיתִי.

דְּמִסְתַּבֵּר פְּטַעַם הַמְקוּ"ח לְגֵאוֹנִים וּא"כ הֶרְמַב"ם וְסִינְעֵתִי דְּפִלִּיגוּ עַל הַגָּאוֹנִים. ע"כ סוֹבְרִים דְּאִפִּילוּ נִכְנָס לְרִשׁוֹת אַחַר נַעֲשֶׂה בְּבְרִשׁוֹתוֹ וּא"כ לְדִידֵן דְּקי"ל פְּהֶרְמַב"ם וְסִינְעֵתִי כַּמ"ש מֶרֶן זצ"ל.

דְּהָרִי שָׁם בְּסִי קי"ג. פְּתַב דְּאֲנִן קי"ל לְדִינָא דְּלֹא פְּהֶגֶאוֹנִים וּלְכַף שְׁפִיר פְּסֵק.

דְּאִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ. וְאִפִּילוּ קָנָה הַגּוֹי לֹא ח"ז אִיסוּרוֹ הַיִּשְׂרָאֵל עוֹבֵר וְכֵן פְּסֵק שָׁם בְּתִשְׁבּוּבָה סִי קי"א וּא"ש דְּבָרֵי מֶרֶן זצ"ל וּבְזֶה אַחֲתוֹם דְּבָרֵי רַבֵּי הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמָה: הַק' מִלְּשֵׁה שִׁיק מְבָרְעֵזְאוֹנֵעַ: תִּשְׁבּוּבָה ר"א בַּעֲזַהי"ת פֶּה חוּסֵט יוֹם ה' פ' תְּצַוֶּה תַרל"ז לַפ"ק: הַשְּׁמַחַת פּוֹרִים יִהְיֶה לִישׁוּעָה.

לְהַרְבֵּה הַדִּיּוֹן הַמְּנוֹפֵלֵג כַּש"ת מו"ה אַבְרָהָם אֶלִיעֶזֶר נ"י עַקְשֵׁטִין דִּיּוֹן בְּקֵהֶל פְּעַסְטָה: הַיּוֹם קָמְתִי מִמִּטְטִי. וְכֹא לִידֵי קְאָרְטֵעַל אַחַד.

מְכַבּוּד מַעֲלָתוֹ נ"י וְלֹא הִבְנִיתִי אוֹתוֹ כְּלָל אַח"ז הוּבָא לִידֵי מְכַתְּבוֹ הַקְדוּם. אַגְרַת וְשָׁם מְבִנְיָא הַכֵּל בְּאֵר הַיֵּטֵב וְהִבְנִיתִי מַה שֶּׁמַּעֲלָתוֹ נ"י שׁוֹאֵל וְאִם אֲמַנָּם אֶסְרוּ לִי הַרוֹפְאִים הַלְיָמוּד בְּעִיּוֹן אִפִּילוּ הֵכִי לֹא יִכְוִלְתִּי.

מִלְּמִנּוּעַ מְלִהֲשִׁיב לוֹ. כִּי אֲנִי חוֹשֵׁשׁ עַל הַצִּיגְאָרִיעַ שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה.

דְּאִית בִּי חֲשֵׁשׁ אִיסוּר. וְכֵן כְּבָר נִשְׁמַע יוֹתֵר מִכ' שָׁנִים וּמֵאֵז שְׁאֵלְתִי אֵת הַגָּאוֹן בְּעַל פְּתַב סוֹפֵר זצ"ל וְשִׁלַּח לִי הַעֲתֵק מֶרֶב אַחַד.

שְׁעָמַד עַל מְשַׁמֵּרֵת בַּק"ק בְּרִי"ן וְהוּא הַעִיד שְׁאִין בּוֹ שׁוּם תִּשְׁשׁ וּאח"ז שְׁמַעְתִּי מִרְבְּנֵי אִשְׁכְּנ"ז הַכְּשָׁרִים שְׁכָּר עָמְדוּ עַל הַנִּיִּסְיוֹן לְהוֹצִיא הָאֵמֶת לְאֵמֶתוֹ וְאָמְרוּ שְׁהֶאֱמַנִים הַעִידוּ. שֶׁא"א לַעֲשׂוֹת הַיְבִשׁוֹת וְהַחֲזִירוּהָ שֶׁל הַצִּיגְאָרִיעַ וְנֶאֱרָצִיל וְקוֹקוּי"ל אֶלָּא ע"י שְׁיָבוֹא בְּתוֹכוֹ קֶצֶת שְׁוֶמֶן וְיִוְכַל לְהַעֲשׂוֹת ע"י שְׁוֶמֶן אֶלָּא שְׁהֶאֱמַנִים לֹקְחִים דְּבָר שְׁהוּאֵבְזוּל.

וְלֹא אִיכְפַת לְהוֹ אִם הוּא חֲלָב אִילִים אוֹ שְׁוֶמֶן חֲזִיר: וּמֵאֵז הַשׁוֹאֵל אוֹתִי ע"ד הַאֲצִיגְאָרִיעַ אֲנִי מְשִׁיב שְׁאֲנִי חוֹשֵׁשׁ לְאֶסְרֵה: אַע"ג דְּאֶפְשָׁר דִּישׁ נִגְדוּ שְׁשִׁים מ"מ אֶפְשָׁר דְּהוֹי בְּכָלֵל עֲבִידָא לְטַעְמִי.

אוֹ לְכָל הַפְּחוֹת. הוּא נִיִּתֵן בְּתוֹכוֹ לְתַקְנָה.

וְלִדְעַת הַרַש"ב אִינוּ בְּטֵל וְכֵן גְּזַהֲרִים יִרְאִי ה' בְּדִיִּטְשְׁלֵאֲנֵד שְׁאִינָם מְשַׁתְּמָשִׁים הַיְמָנוּ אֶלָּא א"כ יֵשׁ שׁוֹמֵר עוֹמֵד עַל גְּבִיּוֹ מִתְּחִלָּה וְעַד סוּף. וְאִם אֲמַנָּם אֶפְשָׁר שְׁבַמְדִּינָה זֹאת אוֹ עֲתָה אֶפְשָׁר שְׁגַם שָׁם נוֹדַע לָהֶם עֲתָה שֶׁא"צ עוֹד לְשׁוֹמֵן.

אָבֵל אִין סִפְק מוֹצִיא מִיַּדִּי וְנִדְאִי. וְהַגָּאוֹן בְּעַל דְּבָרֵי חַיִּים זצ"ל אוֹסֵר מְסַפֵּק.

והגאון מהרי"א זצ"ל. צונח על האוסרין אבל לפי הנראה לא סיימוהו קמי' גוף הדבר ובאמת הדין המופלג הנ"ל העיד שהי' מן המשגיחים בעשיית האציגאריע מתחלה ועד סוף.

וראה שאין צריכים שום שנומן ושום דבר אחר. ואפשר דנשתנה הדבר ובאו על אופן עשייתו שאין צורך בו עוד לשומן.

וגם מקצת אנשים העידו. שאף אם נותנין בו שנומן.

אין בו כדי נתינת טעם ואני כבר כתבתי במקום אחר (עיין תשובה ט' לעיל) דזה הטעם אינו מועיל להתיר לדעת הרשב"א. המובא במג"א ריש סי' תמ"ב.

דכיון דעיקר עשייתו בכף. אינו בטל: אמןם לא נשאלתי על זה מהציגאריע דכל השנה ואין משיבים על דבר שאין שואלים מ"מ חששתי שהמשגיחים במדינת אלו דלא סליק אדעתיהו לחוש על הנ"ל.

לזאת אינם משגיחים והוי כמילתא דלא רמיא עליה ואפילו כרי דידהו לא מהני. כדאימא באו"ח סי' תל"ז ולכך באתי לעורר מקום החשש.

שעי"ז יהא רמיא עליהו להשגיח מתחלה ועד סוף כי האומנים מסתירים זה בכל האפשרי שלא יודע' וחקם מנוסה יכול להוציא האמת מן הפועלים. העוסקים שם ע"כ כתבתי דברי אלה לרווחא דמלתא.

אבל גוף השאלה. הרי הוא רק על ציגאריע של פסח שרוצה אומן אחד לחדש לעשותה מצוקער רובין שמינבשין אותן בשדה אח"כ מחרכין אותן וטוחנין אותם לעשות מהן ציגאריע על פסח והספק שלו הוא.

אם הם בכלל פירות היבשים שנהגו בהם במדינות אלו לאסור ושמא נדבק או נפל חמץ. מהפועלים העוסקים בהם.

וכ' בזה ב' סברות להתיר. א' דע"י הטחינה.

נתבטל ברוב. וגם כיון שמחרכין אותן אח"כ אפשר שנשרף זהו תוכן ספיקו וכ' שרבנים מופלגי תורה הרבה התירו אלא שרוצה לידע גם דעתי ולדעתי סברת חירוף היא נחרכת ואינו מועיל כלום להתיר דכל זמן שאינו נפסל לאכילת כלב ע"י החירוף.

נהי דמצד אכילה אינו נאסר אבל נאסר מצד תשביתו כמו שהספימו האחרונים: ועיין בס' מקור חיים וספר חמד משה ואפילו אם החירוף קדינו כמו שצריך קודם פסח אפי"ה אינו מותר.

רק בהנאה אבל לא באכילה מכ"ש הקא. דבלא"ה חיישינן.

שמא לא תרכו יפה. כמו שמבואר פל זה בפוסקים.

בסי' תמ"ב. במקומו שם.

וכאן.

כיון שהוא בעצמו כ'. שלא נחרף עד שאינו ראוי לכלב וגם הרי הנדון הוא להתיר.

גם באכילה וא"כ בנודאי. דהחירוף אינו מועיל ואפילו אם סברת הפוסקים המתמירים אינו ברור כל כך: והוי כפיקא.

מ"מ כיון דיש ג"כ ספק שפא לא תרכו יפה. והוי ס"ס לאיסורא ושוב הוי בנודאי איסור: וא"כ אין לנו לדון רק על ההיתר השני. שכ' מעלתו נ"י דנתערב ברוב ולשון זה הוא תימה דקא במין בשאינו מינו.

מייגרי דבעינו ס'. וצריף לומר דס"ל.

דהשקשים של הציגאריע וקאקויל"ל. אינם נטחנים.

להיות דק כסולת של קמח דאיפא פלוגתא אי הוי פלח אלא בנודאי נטחנים חתיכות גדולות מקמח וכן מסתבר. ובפ"ט שאח"כ עושין ממנו גוש אחד ולזאת לא הבנתי טעמו.

וסברתו. שפ"תב דנתבטל ברוב קא יבש ביבש קי"ל דחוזר וניעור בפסח.

ונהי שנותן לתוך המים וחלב. ונעשה לח.

והרי זה נעשה בפסח ואז חמץ אסור במשהו ואפילו בהנאה. והיא בשריפה ואיך נוכל להתיר כזה.

וע"כ כל עיקר התיירו הוא. דאינו בכלל פירות היבשים הנזכר במג"א סי' תמ"ז ולא חששו כלל על שום חמץ.

דאחזוקי איסורא לא מחזקינן זהו טעם המתיר ובנודאי מדינא מותר כן איכ"ל אבל כפר הנהיגו במדינותינו כמו שהעיד רמ"א: שאין לאכול שום פירות היבשים אפילו אין להם שום חשש כלל.

ולא אדע למה לא יהי זה בכללו. הרי קי"ל גם בסמ"ן תמ"ז סעי' ה' כל דברים שנעשו מתחילה ולא עשו אותם לשם פסח.

אין אנו נוהגין לאכול או לשותות אפילו בצוקער. נמי עיקר החשש: הוא רק משום הפועלים.

והחשש הזה על פירור חמץ כעין. הוא חשש גדול ביותר ולא שייך בי' להקל.

וע"כ לא מצאתי טעם להקל בזה ובנודאי הרבנים שהתירו מצאו טעם להתיר ואין אני חולק עליהם חלילה אלא שפ"תבתי דעתי ובפ"ט פי נראה לי. שהריבען ההם.

שמייבשים צריכין להתוף אותם בספין וצריף תקירה על הספין. וכ"ז פ"תבתי למלא בקשתו ואחרי התקירה אמרו לי.

שאין צריף ספין לזה והרבנים מובהקים התיירו. וכיון שיצא הדבר בהיתר יצא והבוחר יבחר דברי החותם בברכה המשולשת.

הדו"ש: הק' משה שיק מברענאוןע: תשובה ר"ב בעזהי"ת א' חוה"מ דפסח תרל"ג לפ"ק חוסט יע"א. החיים והשלום וכל טוב לאהובי תלמידי.

הרב המאוה"ג המןפֿלג המןפֿרסם כש"ת מוה' וואלף סופר נ"י רב בבהמ"ד דפֿעסט:
מכתבֿ קבלתי ומה שְהערת בְסוגיא דהואיל דלמָה יֵהא מְשום טוה"נ או מְשום הואיל
ומתְשֵל עלי' פֿשלו. הרי השְתא דאָסור בְהנָאָה אין לו טוה"נ וְלא מתְשֵל עֲלֵהּ וגם בְהיפּוֹף
קִשָּׁה: האִיף אָפֿשֵׁר דטוה"נ אינו מְמוֹן וְהכתוב אומֵר וְאִישׁ אֶת קִדְשֵׁיו לוֹ יְהִי עכ"ל
בְקצֵרָה וְלִי נִרְאָה פֿשוט לְהסבִיר הַרִי אָמְרוּ חֲמִץ אינו בְרִשׁוֹתוֹ.

וְאינו פֿשלו וְאינו רְאוּי לְעבֹר עֲלָיו אֶלָּא שְׁעִשְׂאוּ הַכְּתוּב פֿשלו דְהִינּוּ פֿל שְׁהִי שְׁלוֹ קוֹדֵם
שְׁנַעֲשֵׂה אָסור בְהנָאָה בְשִׁבִיל אִיסור הַנָּאָה. אינו מְנַפֿקע מִלְהִיּוֹת פֿשלו.

וְלכֵּךְ אִם קוֹדֵם שְׁהַחֲמִיץ: וְנֶאָסֵר בְהנָאָה הִי פֿשלו. מִפֿתַּח טוֹבַת הַנָּאָה או מִפֿתַּח הוֹאִיל
ומתְשֵל עֲלֵהּ.

אִף שְׁנֶאָסֵר אִם"כ בְהנָאָה עֲדִינּוּ נִשְׂאֵר פֿשלו. דְמַחֲמַת שְׁנֶאָסֵר בְהנָאָה אינו מְנַפֿקע.

מִלְהִיּוֹת פֿשלו אָבֵל אִידֵךְ מ"ד. דְסוֹבֵר דט"ה אינו מְמוֹן.

דְגַם קוֹדֵם שְׁנַעֲשֵׂה אָסור בְהנָאָה. מִסְתַּמָּא אינו מְקַפִּיד עַל דְבָר דְלִית לִי בִי'.

אֶלָּא טוה"נ וְהוּי כְפָרוּרִין דְמַמִּילָא הֶפְקֵר וְנִהְיִי דְהַפְּהוּ אָסור לוֹ לִיטְוֹל בְּעִצְמוֹ. זֶה פְּעִין
דְאִמְרִינוּ דְאִין הוֹלְכִין בְּמִמּוֹן אַחַר הָרֹב לְהוֹצִיא מִחֻזְקָה וְה"נ פֿן.

אִין רִשְׁאֵי הַפְּהוּ לְסִמּוֹן עַל הַסְתָּם עַל הָרֹב. אָבֵל לְעִנּוּן אִיסור או בְּנִגְנוּב מְמִנוּ.

אִמְרִינוּ דְמִסְתַּמָּא לֹא קַפִּיד וְכִפְחוֹת מְשׁו"פ וְלכֵּךְ לֹא עֵבֵר עֲלֵי אָבֵל הַפְּהוּ אָסור לְטָלוּ
וְהִינּוּ דְכְתִיב וְאִישׁ אֶת קִדְשֵׁיו לוֹ יְהִי וְעַל פִּי הַסְבָּרָה הַנִּזְ"ל. אֲנִי מְקַפֿקֵּק עַל מ"ש הַצַּל"ח
בְּפִסְחִים דָּף ה' וְכוּב"י דְעַל חֲמִץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל אינו עוֹבֵר עֲלָיו אֶפִּילוּ קִיבֵל אַחֲרֵי דְכִינוּ
דְנֶאָסֵר בְהנָאָה מַמִּילָא פֿקֵע הָאֲחֲרֵי דְמָה בְּכֵךְ פִּינוּ שְׁקוֹדֵם שְׁנֶאָסֵר בְהנָאָה הִי פֿשלו.

וגז"כ.

דְאִיסור הַנָּאָה. בְּחִמּוֹן אינו מְקַיֵּע.

פֿן נִרְאָה לְפַעַנ"ד: תְּשׁוּבָה ר"ג עוֹד לְהַנִּזְ"ל וְמָה שְׁשָׂאֵלֶת בְּעִנּוּן הַכֶּשֶׁר הַשְּׁפָאֵהֵר הַעֲרַט
שְׁבוּלֵט הַדָּף הַעֲלִינָה לְחוּץ פֿשוט דְלכ"ע אֶפִּילוּ מֵאֵן דְסוֹבֵר בִּיּו"ד ס' קכ"א. דְלֹא בְּעִי
הַכֶּשֶׁר בְּכוּלוֹ.

הִינּוּ אִם אִין מְשַׁתְּמֵשׁ בְּכוּלוֹ. אָבֵל בְּשְׁפָאֵר הַעֲרַט הַנִּזְ"ל מְשַׁתְּמֵשׁ בְּכוּלוֹ וְכוּעִינוּ לְיִבּוּן
בְּכוּלוֹ וְכִינוּ דְאִין הָאֵשׁ מְהַלֵּךְ תַּחֲתָיו.

תַּחַת אוֹתָהּ הַבְּלִיטָה. צָרִיף שְׁיַנִּיחַ עַל הַבְּלִיטָה אֵשׁ וְגַחֲלִים.

עַד שְׁיִתְּלֵבֵן פֿרְאוּי שְׁיִהוּ נִיצוּצִין נִתְזִין מְמִנוּ. דְבְּלִיבּוֹן הַסְּפִים הַשְּׁ"ף שָׁם.

לְדַעַת הָרֵא"ה. דְאִינוּ פּוֹלֵט.

אֶלָּא הוּא שׁוֹרֵף בְּמִקּוּמוֹ בְּמִקּוּם שְׁמִתְּלֵבֵן וְא"כ צָרִיף שְׁגַם הַבְּלִיטָה יְהִיו נִיצוּצִין נִתְזִין
מְמִנוּ. ע"י שְׁיַנִּיחַ שָׁם אֵשׁ.

זֶה אַח"ז וְאִם אִי אָפֿשֵׁר יִתֵּן עֲלָיו טִיט פְּעוֹבֵי אֶצְבַּע. וְיִטִּיחַ פֿל הַבְּלִיטָה או יַנִּיחַ טַס חֲדָשׁ
עַל הַבְּלִיטָה פֿן נִרְאָה פֿשוט: מִנְּאִי רַבֿף הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוּמָה: הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבָרַעֲזָאוּע:

תשובה ר"ד בעזהי"ת חוסט יום ד' פקודי תרל"ו לפ"ק: את חג המצות יחוג בדיעות
תלמידי הרב הגדול המנפֿלג בתורה וביראה.

כש"ת מוה' זוסמאן סופר נ"י אבדק"ק האלאש יע"א. מכתבה קבלתי ועל מה שחקר
מעכ"ת נ"י בָּהָא דקי"ל באו"ח סי' תמ"ד.

בְּעָרְב פֶּסַח שָׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת. וְנִשְׁאַר בְּשַׁבָּת בְּשַׁחֲרִית עוֹד חֲמִיץ יִתְּנֶהוּ לְנֹכְרֵי בְּמִתְּנָה.
הַלּוֹא טוֹב הִי' לְהַפְקִיר: דְּהַפְקִיר אֵין בּוֹ אִיסוּר כֹּל כֹּף כְּמוֹ בְּמִתְּנָה כְּמִבְּנֹאֵר בַּמַּג"א סי' י"ג.
ולפענ"ד גוף הדין ליתן לנכרי.

בח"י ובא"ר פתבו באם שִׁכַח לְמַפְּנֹר חֲמִצּוֹ קוֹדֵם הַשַּׁבָּת יִתּוּ הַחֲדָר. עִם הַחֲמִיץ שְׂמֹנָח
שָׁם.

בְּמִתְּנָה לְגוֹי וְגַם הַמִּפְתָּח. וְהַח"י כ'.

דְּאִפְשָׁר לְהַתִּיר ג"כ. לְמַפְּנֹר בְּשַׁבָּת וְהַעֲתִיקוּ הַדְּבָר הַזֶּה בְּמַקְצַת אַחֲרוֹנִים.

וְהַח"י הִבִּיא רֵאֵי לְזָה. מְעִירוּבֵין דָּף ס"ו מִתּוֹס' ד"ה יָפָה וְכו' דְּמִתְּרַל לְשַׁפְּנֹר רְשׁוּת עַפּו"ם
בְּשַׁבָּת.

וְלֹא הָיָה כְּמוֹ"מ לְפִי שְׂאִין עוֹשִׂין. אֲלֵא לְהַתִּיר טְלִטוּל וּבְאַמַּת גּוֹף דְּבָרֵי הַתּוֹס' וְכ"ש
רְאִיוֹת הַח"י צ"ע לִי טוֹבָא דְּהָרֵי בְּעִירוּבֵין דָּף ע"ג פְּלִיגוּ ב"ש וּב"ה אֵי רְשָׁאִין לְבַטֵּל
רְשׁוּת בְּשַׁבָּת וּמְפָרֵשׁ הֵתָם בְּגִמְרָא.

דב"ש דְּאוֹסְרִין. מְשׁוּם דְּסוֹבְרִין.

דְּהָיָה מְקַנָּה רְשׁוּתוֹ. וּב"ה סוֹבֵר דְּמִתְּרַל מְשׁוּם דְּהָיָה רַק סִילּוּק רְשׁוּת וּמִזָּה מְבִיא הַמַּג"א
בְּסִי' שְׁנ"ו ס"קטו רֵאֵי דְּאִיסוּר לִיתָן מִתְּנָה.

לְהַקְנוֹת לְחֻבְרוֹ. אֲפִילוּ בְּלֹא קְנִיץ סוֹדוֹר דב"ה מְתִירִין רַק מְשׁוּם דְּהָיָה רַק סִילּוּק רְשׁוּת
אֲבָל כֹּל הִיכָא דְּהָיָה מְקַנָּה רְשׁוּת.

גַּם לב"ה אִיסוּר וּב"ה אֵיךְ פְּתוּבוֹ הַתּוֹס' דְּהוֹאִיל דְּלֹא הָיָה רַק לְהַתִּיר טְלִטוּל שְׁרִיבְדְּבָרֵי
הַתּוֹס' עֲצָמָן אֲפְשָׁר לְדַחֵן קֶצֶת דְּכּוֹנְנָתָם. כִּינּוּ דְּלֹא הָיָה רַק כְּדֵי לְהַתִּיר טְלִטוּל לֹא הָיָה
רַק סִילּוּק רְשׁוּת אֲבָל הָא דְּהַח"י מְבִיא רֵאֵי מִהֵתָם דְּמִתְּרַל לְהַקְנוֹת לוֹ הִיכָא דְּהָיָה רַק כְּדֵי
לְהַנְצִיל מִן הָאִיסוּר זֶהוּ דְּבָר תְּמוּהָ וְאֲפְשָׁר דְּכּוֹנְנָתוֹ כִּינּוּ דְּקִי"ל בִּש"ע.

דְּמִתְּרַל לִיתָן לְגוֹי חֲמִיץ הַנִּשְׁאַר בְּשַׁבָּת בְּשַׁחֲרִית. וּמִהֵתָם מְעִירוּבֵין הוֹכִיחַ הַמַּג"א לְעֵיל.
דְּמִתְּנָה הָיָה כְּמַקְח וְקִנְיָן וּמִמִּילָא כְּמוֹ דְּמִתְּרַל לִיתָן בְּמִתְּנָה כְּדֵי לְסַלֵּק מֵאִיסוּר. ה"ה דְּמִתְּרַל
לְמַפְּנֹר.

אֲלֵא שְׂגַם דְּמִיּוֹן זֶה קִשָּׁה. חֲדָא בְּמִתְּנָה וּנְדָאֵי לִיכָא עֵיקַר חֲשָׁשׁ.

שְׂאֲסָרוּ חֲכָמִים מְקַח וּמְמַפְּרֵי. מְשׁוּם שְׂמָא יִכְתּוּב.

וּבְמִתְּנָה לֹא שְׂיִיף טַעַם זֶה. אֲלֵא מְשׁוּם לֹא פְּלוּג אֲסָרוּ כֹּל הַקְּנִינִים.

וְהַמַּג"א בְּסִי' תמ"ז ס"ק. הִבִּיא דְּדְבָר שֶׁהוּא מְשׁוּם לֹא פְּלוּג.

לא חמיר כל כך. כמו גוף האיסור ויש להקל גבי טפי וכן הוא באמת במג"א סי' שנ"ו:
התירו לצורך שבת.

בשעת הדחק מתנה אבל מכירה לא מצינו ושייתרו. וא"כ ליפא להביא ראיה ממתנה.
ועדיין עמדה הקושיא הנ"ל. ונהי דהכא.

גבי חמץ איפא צורך טפי מהא דעירובין. דהא איפא חשש.

דלמא אתא למיכל מינן. או שיעבור על כל יראה מ"מ לא מצינו התיירא דשכירות.
או מכירה משום חשש שלא יבוא לידי איסור: ועוד יש לחלק בין מתנה למכירה
ושכירות. דנהי דהרמב"ם סוף הלכות מכירה.

כ' המוכר או הנותן בשבת מלקין אותו וכו', ומשמע משם דנתינה שנה למכירה מ"מ
נראה. דדבר מאכל או פינוץ בזה דרך ליתן כלי מחיר תשלומין.

ולא דמי כלל למכירה. בכה"ג נראה.

דלכ"ע זה לא הוי בכלל איסור מכירה דדונקא דבר גדול דאין דרכו להנותן אלא במחיר
זה איכ"ל דדמי למקח וממכר ומהרמב"ם הנ"ל משמע גם כן. דעיקר האיסור: הוא רק
על הנותן.

דגם במו"מ נראה דנהי דשניהם עוברים מ"מ עיקר האיסור על המוכר. דגבני שייך טפי
חשש שפא יכתוב ומטעם הזה.

אין אני מבין דברי המקנה. באהע"ז סי' מ"ה.

שכ' דעל הנותן אין איסור ואפשר לומר דלפעמים אין על הנותן איסור. דהנה כבר כ'
הפר"ח בס"ד דביטול בשבת אין אסור.

משא"כ להפקיר וכו'. והסברא הוא דהביטול אינו אלא פיאוש דמסלק רשותו.

כמ"ש מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל חיו"ד סי' שי"ז. דגבי יאוש רק מסלק רשותו.

ויכול לחזור בו. משא"כ בהפקר עיי"ש.

גם הביטול הוא מסלק ממנו החמץ: ובזה. אני מבין דברי הרע"ב ריש פסחים.

שכ' דאור ליי"ד בודקים. שלא יעבור על כל יראה.

דלמא יחזור מביטולו ונהיגו מטעם הנ"ל דהביטול הוא רק פיאוש אלא שאני תמה פיון
שהביטול אינו רק יאוש א"כ למה אמרינן. מדאורייתא בביטול בעלמא סגי נימא הואיל
ואי בעי חזור דהרי המג"א בס"ד תמ"א הביא דברי הר"ן בסוגיא דהרהינו דלא אמרי'
הואיל ואי בעי פריק.

משום דמחוסר ממון. משמע גבי חמץ דלא מחוסר ממון שפיר אמרינן הואיל.

ולא ס"ל כתי' הא בתוס' דגבי חמץ ל"א הואיל. בסוגיא דהואיל וצ"ע: עכ"פ מוכח
דסילוק מותר ונהרשב"ם כ' בב"ב דף קל"ח דהנותן מתנה ע"י אחר והלה אינו רוצה
לקבל כל המחזיק בו זכה.

היינו ג"כ מטעם זה. ומה שהקשה התוס' על הרשב"ם מן אר"ל שפרק הגוזל בתרא סי' כ"א לישב ובגמרא ר"פ מי שהקשיף נראה דהמוציא מציאה בשבת רשאי לזכות בה אע"ג דקונה הדבר וא"כ משפחת לה.

מתנה ע"י אחר דמותר עפ"י פ"י הרשב"ם ובזה יש לישב הקושיא מסבולנות הנ"ל. דשם משלח ע"י אחר ולפי סברא זו נ"ל דע"פ שקל בשבת דצריכין ליתן החמץ הנשאר לגוי דטוב ליתן לו ע"י אחר אלא דבחול ממילא מסלק עצמו ולפי"ז אפ"ש לישב דין דח"י הנ"ל.

עפ"י מ"ש מ"ן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בחלק יו"ד סי' ש"י שהקשה על מכירת חמץ שלנו דלכאורה אינו מועיל כלל. מפני שהגוי אינו מכונן לקנות וכ' שם דהקושיא מעיקרא ליתא דמה לי אם דעת הגוי לקנות או לא אנו לא בעינין אלא להוציא מרשותינו. דמכירת בכור. בעינין שיזכה הגוי בבהמה.

אבל בחמץ. כל שיצא מרשותו של ישראל אינו עובר עליו.

והרי הישראל הוציא מרשותו באמת ואם ירצה הגוי ליקח לו. לא ימחה בינו וא"כ מאי איכפת לן בזה שאין דעתו של גוי לקנות עיי"ש: א"כ גם במכירת חמץ סגי בסילוק וכבר אמרנו דסילוק שרי דהוי רק כמכירת ארי בעלמא וא"כ שפיר כ' הח"י ראי' מהתם.

כמו דאמרנין התם. הואיל והוי רק סילוק רשות מותר אפילו ע"י שכירות ה"ה הקא א"כ גם בחקירות מעלתו נ"ל.

דבין במתנה ובין בשכירות ובין בהפקר גבי חמץ. דהוי רק סילוק רשות בעלמא זה מותר אפילו בשבת ויו"ט כדלעיל אלא שבאמת מ"ן הגאון זצ"ל עצמו כ' שם שאין לסמוך על תירוצו ומשמע דלא ברור לי כולי האי א"כ עדיין יש לכאורה לחקור.

אם רשאי להפקיר. כדברי מעלתו אלא דמ"ן דאי אמרינין.

דהפקר אסור משום דהוי כמקנה לחברו וכמ"ש הפר"ח וכבר הביא גם מעלתו דגם בשעה"מ פ"ח מהלכות לולב הביא בשם הרשב"א והריטב"א דהפקר אסור. ובמאירי ר"פ מפנין פתב דמותר מ"מ לפי הנראה מרוב הפוסקים דאסור וא"כ אין נפ"מ בין מתנה להפקר.

אלא שאני אמרתי עוד לפי מה שבארתי דהיכא דהוי רק סילוק בעלמא. כגון ביאוש לכ"ע מותר בשבת ויו"ט וכן בביטול חמץ והפקר דאסור משום הפקר פקנין דמקנה אותו דבר לעלמא.

דלא כקצוה"ח וכמו שהשיג עליו מ"ן בחיו"ד סי' שט"ו: והטעם דהוי קנין כ' הרמב"ם משום דהוי כנדר וביארתי במקום אחר (לעיל תשובה קצ"ה) דהפקר הוי בין לענינים בין לעשירים והאומר אתן לעני הוי כנדר והו טעמו של הרמב"ם: וכן נראה מלשון הגמרא.

בב"ב דף קמ"ח. וברשב"ם יענין שם וא"ה בחמץ דמפקיר בשבת.

דאין לעני ישראל זכות בו איכ"ל דלא הנה כנדר והוי רק סילוק בעלמא וממילא אפ"ש דלכ"ע גם בהפקר אין בו איסור קנין ובלא"ה נראה לי טעמא דהסוברים דהפקר לית

בי' איסור בשבת ויו"ט משום דמסתמא אין דעתו אלא לסלק עצמו ואינו רוצה דוןקא
ש'יקנו אחרים וקו' פדבר שא"מ.

על הקנין לאחרים. ובפרט דבר שאפשר שיאכלום בהמות ולא הו': פ"ר הקנין ש'יקנו
אחרים וא"כ איכ"ל דדוןקא למ"ד דבר שא"מ אסור קו' אסור להפקיר בשבת ועכ"פ
ב'קמץ.

איכ"ל דלכ"ע לדין לית בי' איסור. דאינו מתפנין להקנות לאחרים דבשלמא ב'מפקיר
חפ' הראוי.

איכ"ל כמ"ש הרשב"ם בב"ב הנ"ל דדעתן לאקנוני משא"כ ב'קמץ קו' פדבר שאינו
מתפנין וגם לא אפשר ולא קא מפנין. דשרי בדברבון בפסחים דף כ"ה ומטעם זה גבי
ציצית בסי' י"ג שצריך ש'יקנה אחד.

איכ"ל הפקר אסור משא"כ בשבת דף קל"א דא"צ ש'יקנה אחר אינו אסור להפקיר:
ומפל מקום לא אדע מה שפלפל מעלתו דבמקום מתנה יפקיר: דממנ"פ. קרי לרשות
הרבים אינו יכול להוציא משום איסור שבת.

וברשותו קרי"ל דלא מהני הפקר. אלא דוןקא צריך לבער מדברבון ואפילו בדיעבד
קרי"ל באו"ח סי' תמ"ח.

דאפילו יש עדים שהפקירו בהפקר גמור אפי"ה לאחר הפסח אסור בהנאה דמדברבון אין
לחמץ תקנה. אלא או לבערו או למכרו: או ליתנו לגוי קודם שיגיע זמן האיסור.
וא"כ בשבת דא"א לבערו: שפיר פסקו בסי' תמ"ד. או יכפה עליו כלי.

עד חוה"מ ולבערו אז או ליתנו לגוי. באופן המותר ולדעת הח"י ועשיתי לו סמוכין
להסביר טעמו: מותר אפילו למכור אם הוא שעת הדחק והפסד מרובה.
כדקרי"ל בסי' רמ"ד דמשום הפסד מרובה. התירו שלא יבוא לידי איסור היותר חמור.
וא"כ ה"נ אפשר לומר כן. והנראה לפענ"ד כתבתי.

ויברך ה' אותך ואת כל אשר לך ותשמח בשמחת יו"ט הבא לקראתנו לחיים ולשלום
באות נפשך. ונפש רבך.

הדורש שלומך: ה"ק משה שיק מברעזאוןע: תשובה ר"ה בעזה"ת ה' ויקרא תרל"ו
לפ"ק חוסט: את חג המצות יחוג בדיעות בן חורגי הרב המאוה"ג המןפלג בתורה כש"ת
מוה' ישראל מרדכי נ"י אורינשטיין נ"י אבדק"ק קרעסטוהר יע"א: מכתבך קבלתי ובו
נשאלתי בדין ע"פ שחל בשבת.

שטוב לבער הקמץ בע"ש קודם חצות או מותר להם למכור הקמח. וכדומה בתנותרם.
עד סמוך לשבת קודש. פי הוא הפ"מ ואת המוכן לשריפה ישרפו קודם חצות עכ"ל.
והנה בדבר דלא שכיח. לא שייך מנהג ולדינא נראה לי.

הנה פבר הביא הב"י דהמרדכי הביא זה בשם רש"י טוב לשרוף הפל קודם חצות. אלא
שהטור שינה הנוסחא וכן בש"ע.

נכתבו וטוב לבער הפל. משום דלא ברירו להו אי קי"ל דחמץ פְּעִי שְׂרִיפָה או סגי בפירור
ע"ש ומזה מבואר.

דלא קאי האי וטוב לבער. אלא על חמץ.

שעומד להתבער מן העולם אבל בחמץ שמשׁייר לעצמו כשם שמותר לשייר לאכילה
ה"ה דמותר לשייר מה שצריך ליהנות ממנו ולא שיניך בזה גזירה שיטעה גם בשאר
שנים פו.

דא"כ גם לאכילה לא הי' רשאי לשייר. וע"כ דמידע ידעו.

דערב פסח. אסור משעה ד' ואילף.

משא"כ בשחל ע"פ בשבת. דערב שבת מותר פיון דרשאי לאכול נראה ונדאי דמותר
ליהנות ממנו ג"כ: ומטעם זה נראה ג"כ דלא תקנו שיבטל בע"ש.

אלא בשבת קודם זמן איסורו. משום פיון דאוכל חמץ.

א"א לבטלו. והפוסקים נתנו עוד טעם.

ועל דרף זה אני מבאר דברי הרי"ף בפסחים דף י"ג דפסק שם פרבי אליעזר ב"י איש
ברתומא. וכ' דר"א בר"צ ס"ל פנותי'.

והקשה הבעהמ"א. ושאר ראשונים.

שקרי ראבר"צ קאמר דווקא תרומה. לפני השבת.

וחולין בזמן ומביא שם (בפסחים דף מ"ט) ראי' מזונו ממונה של ר"ג דאמר בשבת
הגיע זמן לבער החמץ והלף ר' אליעזר. עם ר"צ אביו וביערו אז את החמץ.

והראשונים וגם הב"י בסי' תמ"ד האריכו בזה: ולפי ענ"ד דהרי"ף פא ליישב דלכאורה
א"א לפסוק כר"א א"ב: דאיכא למימר דטעמי' הוא. משום דס"ל כר"י דא"ב חמץ אלא
שריפה.

כמ"ש במלקחיות ולפי"ז הרי"ף דפסק לקמן בפרק כ"ש הלכה פתכמים. דאף מפרר וזורה
לרוח אין הלכה כר"א: וע"ז מביא הרי"ף דר"א בר"צ.

דס"ל דתרומה לפני השבת. וחוולין בזמן ע"כ ליכא למימר דטעמי' דתרומה מע"ש.

הוא משום דבעינו שריפה לחמץ. דהרי אמר חולין בזמן.

וע"כ דטעמי' משום דלא לטרוח בשבת. טרחא דלא צריך.

דמסתמא בתרומה אין לו אוכלין. א"כ ה"נ הא דר"א א"ב הטעם הוא פו וא"כ האי
שיור ב' סעודות שאמר ר"א ב"י א"ב הוא לאו דווקא ולא שיניך אצל כל אדם דמי שישי
לו בני בית ידועים ומצומצמים ויודע פמה יצטרף לב' סעודות בנדאי טוב ויפה.

וגם עצה טובה קמ"ל. שלא ישייר יותר מב' סעודות מצומצמות וממילא לא יצטרף
לטרוח בשבת טרחא שאינה צריכה: אבל מי שישיש לו אוכלים מרובים ורגילין לבוא
אצלו.

אנשים אחרים לאכול בביתו. וכמו בבית הנשיא של ר"ג בנודאי אין יודע לצמצם השויר
ב' סעודות.

כי אינו יודע בעצמו כמה אוכלים יהיו אצלו. והיגו דקאמר ראב"צ דחולין בזמן.
והביא ראי' מהממונה של ר"ג. שבנודאי לא צמצם כי לא הי' יודע כמה יצטרף: לפני
אוכליו.

ועי"ז נשתייר אצלו חמץ בביתו וכשהגיע זמן הביעור אמר הממונה לבער המותר
שנשתייר ממה שהכינו לב' הסעודות. כי לא הי' להם כל כך אוכלים כפי מה שחשבו הם
בעת הספנה.

כן נראה לי. ודברי ר"א א"ב ודברי ראב"צ שניהם בקנה אחד עולי' ולקף כשם
שמשיירים לאכילה.

לפי מאי שיצטרכו. כן יוכלו לשער מה שיצטרף לו עוד למפור קודם פניסת השבת וא"כ
כיון דבע"ש: שקודם ע"פ שחל בשבת.

שרשאי' ליהנות ממנו ולעשות בו מו"מ ואפילו מלאכה הסכימו האחרונים דמותר
לעשות באותו ע"ש. שקודם ערב פסח שחל בשבת וממילא דנודאי רשאי' להניח להם
חמץ שיוכלו למפור אחר חצות קודם פניסת השבת.

אלא דיש לדון. דברי בנודאי מכירת חמץ לגוי שנוהגין עכשו למפור החמץ וזה נודאי
בכלל הביעור וא"כ מחוייבין לכתחילה למפור החמץ קודם שיגיע שעת זמן איסורו.

כי היכא דלא למטעי וכיון שפבר מכר איף רשאי ליהנות ממנו. וברי בזה הוא מבטל
המכירה.

ואם נימא דהגוי שמכר לו החמץ. הוא ימפור בע"ש: יש לחוש לתקלה.

שמתוך כך יקילו גם בפסח עצמו שימפור הגוי. ובזה יש הרבה חששות שרוצה בקיומו
ונהנה מחמץ ואין אני מניח בקהלת' למפור ע"י גוי.

אלא א"כ שנוטל הגוי לגמרי החמץ לביתו ובחנות אחרת שאין נקרא על שם ישראל
וא"כ צריך הישראל לצמצם שלא ישיר רק לפי מה שמשער. שיצטרף עד שעה או
שתיים קודם פניסת שבת.

ואם יותר לו. ותנו לגוי במתנה על אופן המבואר בש"ע שם ובנודאי דה"ה דאפשר
דימפור הכל לגוי.

ויקח אט"פ מן הגוי מה שצריך למפור בע"ש ויקחנו במדידה ואם שתייר יחזיר לו. ג"כ
במדה או שיכתוב בשטר מכירה מה שישתייר שעה אחת קודם שבת.

ג"כ מכור לו אג"ק. כל מדה ומדה בסף הידוע ומסויים אלא שבזה יש לחוש להערמו'.

ומחזי כערמה: ועכ"פ צריך שיכתוב שיתחיל שכירות הבית כמו בשאר שנים בע"פ.
שכ' מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל.

שְׁצַרְיָהּ לְכַתּוּב. שבע"פ קוֹדֵם זְמַן אִיסוּרוֹ בְּהִנָּאָה כְּגוֹן שְׁעָה עֲשִׁירִית יִתְחִיל הַשְּׂכִירוֹ שֶׁל אוֹתוֹ מְקוֹם.

אָבֵל כּוֹתֵב סֵתֵם הַיּוֹם אֲזַי אֵין מִתְחִיל הַשְּׂכִירוֹת אֲלָא לְסוֹף הַיּוֹם וְאֲזַי כְּבָר אִיסוּר בְּהִנָּאָה וְא"א לְקִנּוּת אֲגַב קִרְקַע: וְנִהְיִי דְבַע"פ שְׁחַל בְּשִׁבְתָּ וְהוּא מוֹכֵר בַּע"ש לֹא שְׁיִיָּהּ זֶה דְכִסּוּף הַיּוֹם שֶׁל ע"ש עֲדִינָן הַחֲמִיץ שְׂרִי.

מ"מ יֵשׁ לְכַתּוּב גַּם בְּכַה"ג הַשְּׁעָה מִשּׁוּם דַּא"כ. יַחּוּל הַקִּנּוּן בְּשִׁבְתָּ.

וְכִבְרַ כ' בְּתִשְׁבֵּת הַגָּאוֹן ר' עֲקִיבָא אֵיגַר זְצַל"ה הֵה בְּכַתְבֵּים סִי' קכ"ט דְאִיסוּר שְׁיַחּוּל הַקִּנּוּן בְּשִׁבְתָּ. כִּיּוֹן שְׁגָמַר הַקִּנּוּן הוּא בְּשִׁבְתָּ אִיסוּר מִשּׁוּם גְּזִירַת מִקְח וּמִמְכָּר בְּשִׁבְתָּ: וְנִהְיִי דִי"ל דְדוֹנָקָא אִם שְׁנִיָּהֶם יִשְׂרָאֵלִים אִיסוּר בְּכַה"ג אָבֵל בְּנִידוּן הַנָּ"ל דְהַקוּנָה הוּא נְכָרִי וְהִשְׂרָאֵל הוּא מוֹסֵר לוֹ הַמִּפְתָּח.

בְּשְׁעָה עֲשִׁירִית. וְיִכּוּל הַנְּכָרִי לְמַשְׁנֶה אוֹ לְהַגְבִּיֵה וְלִקְנוּת.

וְאִיכ"ל הוּאִיל דְהָרִי אֵינּוּ מְחַוֵּס' מְמוֹן וְהוּי כְּפָשְׁלוֹ קוֹדֵם שִׁבְתָּ. מְכַל מְקוֹם.

שְׁפִירַת מְקוֹם חָל בְּשִׁבְתָּ. וְגַם הָרִי מְדַרְבְּנָן לֹא אֲמַרִינָן הוּאִיל וְא"כ הַגָּמַר בְּשִׁבְתָּ.

וְכַן נִרְאֵה מְדַרְבְּרֵי הַמְרָדְכֵי שְׁהִבִּיא הַמַּג"א סִי' רנ"ב ס"ק. דְאֲפִילוּ אִם הַגּוֹי עוֹשֶׂה וְגוֹמַר גָּמַר הַקִּנּוּן בְּשִׁבְתָּ אִיסוּר.

וְהוּא בְּכַלל גְּזִירַת מִקְח וּמִמְכָּר וְכ"כ בְּתִשְׁבֵּת כְּתִב סוֹפֵר סִי' מ"ו. וְבִלְא"ה הָרִי כְּתִבוּ הַפּוֹסְקִים דְאֵין לְחַלֵּק בֵּין עָרֵב פְּסַח שֶׁל שְׂאָר שְׁנֵימָם.

וְכִיּוֹן ע"פ שְׁחַל בְּשִׁבְתָּ דְלַעֲנִין הַנָּ"ל ע"ש כְּמוֹ ע"פ דְעֲלָמָא. וְא"כ גַּם כָּאֵן צָרִיָּהּ לְמַכְתָּב הַזְּמַן מְפֹרָשׁ.

מִשְׁעָה עֲשִׁירִית כִּן נִרְאֵה לְפִיעַנ"ד. וְאִחְתוּם בְּבִרְכָה הַמְשַׁלְשֵׁת יְהִי ד' וְעכ"פ עֲמוֹ וְיִכְרֹךְ אוֹתוֹ וְאֵת בֵּיתוֹ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לוֹ כְּאֵנֶת נִפְשׁוֹ וְנִפְשׁ א"ח הַדּוֹר"ש: הַק' מִנְשֶׁה שְׂיִק מְבָרְעִין אֲוֹנָע: שְׂאֵלָה ר"ו בַּעֲזַהִי"ת ער"ח מְנַחֵם אָב תר"ג לפ"ק.

יְתַעֲנַג עַל רֹב שְׁלוֹם מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם ה"ה וְכו'. כְּבוֹד מוֹהֲרֵר יַעֲקֹב שְׁלוֹם נ"י הַיּוֹשֵׁב בְּשִׁבְתָּ תַחֲמִימוֹנֵי בַק"ק טַאפּאַלְטְשׁוֹן: יִקְרָתוֹ הַגִּיעֵנִי עַל נְכוֹן וְשְׁמִחְתִּי בְּשִׁלּוֹנוֹתוֹ וְכַאֲוֹר תּוֹרָתוֹ.

וְהִנְנִי לְהַשִּׁיב לוֹ עַל ד"ת אֲשֶׁר כ' מַעֲלָתוֹ. וְעַל אַחֲרוֹן אֲנִי בָּא.

וְכַמָּה דְסִיִּים אֲנָא אֲפַתַח הִנֵּה מַעֲלָתוֹ כ' שְׁמִסְפָּקָא לִי אִי הָא דְנִשְׁרָפִין אֲפָרָן מוֹתֵר אֲפִילוּ בְּנִשְׁרָף מִמִּילָא. וְאִי אֲפִילוּ בַח"ש.

הַדִּין כִּן. וְטַעַם הַסְפֵּק עַפ"י מ"ש הַתּוֹסֵס סוֹף תְּמוּרָה דְנִשְׁרָפִין אֲפָרָן מוֹתֵר הוּא מְטַעַם דְאֵין לָהּ דְבָר שְׁנַעֲשֶׂה מְצוּתוֹ.

וּמוֹעֲלִין בּוֹ א"כ אֵינְכָא לְמִימַר דוֹנָקָא אִם עוֹשֶׂה מְצוּהָ בְּשִׁרְיָתוֹ. מַה שֶׁא"כ בְּנִשְׁרָף מַעֲצָמוֹ.

וְה"ה בַּח"ש יֵשׁ לְדוֹן. דְכַגְלִיּוֹן הַמַּג"א הַחֲדָשִׁים בְּסִי' תפ"ו.

פֶּתַח דְּלַעֲנָנוּ מִצְוָה. כְּגוֹן חֲצִי יוֹת מִצְוָה.

אִין פֶּאן מִצְוָה כָּלֵל. וְאִ"כ ה"ה לַעֲנִין תִּשְׁבִּיתוּ וְאִין פֶּאן מִצְוָה לְשִׁרְפוֹ וְאִיכ"ל אֶפְרַן אֲסוּר וְאִין זֶה תִּמְמָה דַּח"ש יִהְיֶה אֶפְרַן אֲסוּר וְשִׁיעוּר שְׁלֵם אֶפְרַן מוֹתֵר דְּמִצְוָנוּ פִּינְצָא בְּזַה בְּמַל"מ ספ"ג מְשֻׁגָּוֹת.

לַעֲנִין יוֹה"כ דְּאִינוּ מְכַפֵּר עַל חֲצִי שִׁיעוּר יְעוּי"ש וּמַעַכ"ת נ"י כ' דְּבִאֲמַת טַעֲמָא בְּעֵי אַמְאִי לֹא יְכַפֵּר יוֹה"כ עַל ח"ש וְהִנֵּה בְּנִשְׁרַף מִמִּילָא מְבֹנָאָר סוּף תְּמוּרָה וּבְפִסְחִים דָּף כ"ז ע"ב פְּרִיף וְכָל הֵיכָא דְמַעַל הַמַּסִּיק נְפִיק לְחֻלְיִין.

וְהַתְּנִיף כָּל הַנִּשְׁרָפִין אֶפְרַן מוֹתֵר וְכו' חוּץ וְכו' וְאֶפְרַן הַקֹּדֶשׁ לַעוֹלָם אֲסוּר וְאָמַר רַמְב"ח כְּגוֹן שְׁנִפְלָה דְלִיקָה מֵאֲלִי' וְכו' א"כ מוֹכַח דְּכָל הַנִּשְׁרָפִין אֶפְרַן מוֹתֵר וְאֶפְיִלוּ בְּנִשְׁרַף מִמִּילָא. דְּדוּמְיָא דְאֶפְרַן הַקֹּדֶשׁ אֲסוּר.

שְׂאָרֵי הַנִּשְׁרָפִין אֶפְרַן מוֹתֵר. וְאֵע"ג דְּרַב שְׁמַעִי מוֹקִי לָהּ בְּגוּוֹנֵי אַחֲרֵינָא.

מ"מ בְּמַאי דְלֹא פְּלִיגוּ. אֶפְוִשִׁי פְּלוּגְתָא לֹא מִפְּשִׁינָן: וְאֵע"ג דְלֹא קִיָּים שׁוּם אָדָם מִצְוָה בְּשִׁרְפָתוֹ שְׁנִשְׁרַף מֵאֲלִי' מ"מ נַעֲשֶׂה מִצְוָתוֹ קְרִינִין בִּי' דְזֶה הַכְּשִׁירוֹ וּמִצְוֹתוֹ שִׁשְׁרַף.

וְאַחַר שְׁנַעֲשֶׂה הַכְּשִׁירוֹ אֵע"ג שְׁלֹא קִיָּים בּוֹ שׁוּם אָדָם מִצְוָה יי' מ"מ מִצְוָתוֹ נַעֲשֶׂה שְׁהָרִי לֹא אָמְרוּ שְׂאִין לָהּ דְבַר שְׁעֲשֶׂה בּוֹ אָדָם מִצְוָה. וּמוֹעֲלִין בּוֹ וּבְנוֹדָאִי אִם נִשְׁרַף חֲמִץ מִמִּילָא אוֹ ע"י גוֹי לֹא קִיָּים שׁוּם אָדָם מִצְוָה.

וְכַמ"ש מֶרֶן הַחֲתָם סוּפֵר בְּסִי' שְׁכ"א וְאִין זֶה תִּלְיָא בְּזַה אֲמָנָם בְּדִין הַב'. לַעֲנִין ח"ש יִשׁ לְדוֹן וְהִנֵּה אִם נִימָא כְּפִי הַסֶּפֶק הַנִּזְלֵל דְּבַח"ש פִּינּוֹן דְּאִין בּוֹ מִצְוָה לְשִׁרְפוֹ נִמְשָׁף הָאִיסוּר גַּם עַל הָאֶפְרַן כְּמוֹ בְּנִקְבְּרִין א"כ לְכַאוּרָה הִי' אֲסוּר לְשׁוֹרְפוֹ דְהָרִי קו"ל כָּל הַנִּקְבְּרִין.

לֹא יִשְׁרְפוּ. וְאֵע"ג דְּהַרְמָב"ם פֶּסֶק דְחֲמִץ גַּחְלִי' אֲסוּרִים וְאֶפִּי"ה פֶּסֶק דִּישְׁרַף.

כְּפִרְאֲתָמְהוּ עֲלֵיו הָאֲחֵרוּנִים וְהָאֲרִיכוֹ לְתַרְץ דְּבָרֵיו בְּסִי' תַמ"ה וְאִם הִי' הַדְּבָר כֵּן הִי' אֶפְשֵׁר לִישֵׁב דְּבָרֵי מַהֲרָא"י הַתְּמוּהִים. הַמּוֹבָאִים בְּס' חֶק יַעֲקֹב סִימָן תַמ"ז סק"ב שְׁכ' לְהַכְרִיחַ מִהַמְּדָכִי שְׁפָתַב דָּאִם נִמְצָא חֲטָה בְּתַרְנֻגְלוֹת יְכַפֵּה עֲלֵיו כְּלִי לְשִׁרְפָה בַחוּה"מ: וְכַתֵּב מַהֲרָא"י דְּאִין נִרְאָה דְאַחֲטָה קָאִי.

דְּהָא פְּחוֹת מְכַזִּית א"צ לְכַעַר אֶלָּא אַתְרֵנְגוּלָת קָאִי יְעוּי"ש וְתַמְמָה הַחֶק יַעֲקֹב. הָא עַכ"פ מְדַרְבְּנָן צְרִיף בִּיעוּר וְתוֹ אִי דְהַחֲטָה א"צ בִּיעוּר.

א"כ כ"ש הַתְּרַנְגוּלָת וְלַהַנְזֵל הוּי א"ש דְזֶה כְּנוֹנָתוֹ. דְלִיכָא לְמִימַר דְאַחֲטָה קָאִי דְהָא א"צ בִּיעוּר מַה"ת וְאִם כֵּן הוּא מְהַנְקְבְּרִין.

וְאֲסוּר לְשׁוֹרְפָה, אֶלָּא נוֹדָאִי אַתְרֵנְגוּלָת קָאִי. דְהוּי רַק תַּעֲרוּבַת מְשֻׁהוּ וְרִשְׁאִין לְשׁוֹרְפָה וְזֶה הִי' נְכוּן לְפָרֵשׁ דְּבָרֵיו אֲמָנָם אִם הָאֲמַת כֵּן מִמִּילָא הִי' לָן רֵאִי' דְאֶפְרַן שְׂרִי' אֶפְיִלוּ בַח"ש דְהָרִי מְבֹנָאָר בְּרִש"י בְּפִסְחִים דָּף מ"ט ע"א בְּמִשְׁנֵה דְעַד כְּפָה חוּזֵר וְכו' דְפְּחוֹת מְשִׁיעוּר הֵהוּא שׁוֹרְפוֹ.

אֶלָּא דְאִין צְרִיף לְחֻזוֹר. וְזֶה יִרְאָה נְמִי כְּנוֹנַת הִירוּשַׁלַּיִם פֶּסְחִים.

דְקָאֵמַר הַתָּם דְפְּחוֹת מְזַה אִין מְטַרְיַחִין אוֹתוֹ לְחֻזוֹר. וְהַקְּרָבָן עֲזָה עֲמַד בּוֹ מַאי קַמ"ל.

דְּהָרֵי זֶה עֲצָמוּ מְבוֹנָאָר בְּמִשְׁנָה: וּלְפִיעַנ"ד שְׁפִנוֹנְתוּ דְּבִפְחוֹת אֵין מְטְרִיחִין אוֹתוֹ לְחִזְוֹר
אַבְל שְׁרִיפָה בְּמִקְוֹמוֹ בְּעֵי. אַע"ג דְּהָרֵי פְּחוֹת מְכַוְּנִת קַמ"ל דְּאַפִּילוּ ח"ש שְׁרִיפָה בְּעֵי
וּכְפִרְש"י וְאִי ס"ד דְּאַפְרָן אָסוּר אִידֵי רִשְׁאִין לְשׁוֹרְפֵן מִיְהוּ מִשׁוּם הָא נְמִי לָא אַרְי' דְּרִשְׁ"י
קָאִי שָׁם עַל פְּחוֹת מְכַבִּיצָה וְהִירוּשְׁלָמִי אֶפְשָׁר דְּקָאִי אֶלְיָבָא דַר"י.

דְּסוֹבֵר בְּסוֹף תְּמוּרָה דְּרִשְׁאִי לְשׁוֹרְף אֶפִּילוּ הַנְּקַפְרִין אִיבְרָא נִרְאָה מְסַבְרָא דְּהָרֵי ח"ש
דְּאַסוּר. הוּא רַק מְטַעַם דְּחִזִּי לְאַיְצְטְרוּפִי כַמ"ש הָר"ן בְּשִׁבּוּעוֹ.

וְכָאן אֶדְרָבָה. אַם יֶצְטַרְף לְכוּוֹנִית יְהֵא אֶפְרָן מוֹתֵר.

גַּם ח"ש אֶפְרָן מוֹתֵר וְאִידֵי אֶפְשָׁר לְמִימֵר פְּאָן דַּח"ש: יְהֵא חֲמוּר מְשִׁיעוּר שְׁלָם וְלֹא דְמִי
לְמ"ש הַמַּל"מ בְּהַלְכוֹת שְׁגָגוֹת הַנְּ"ל. דְּהֵתֵם שְׁאֲנִי דְּזָה דַּח"ש אָסוּר מִצַּד חִזִּי לְאַיְצְטְרוּפִי
אַבְל אַם לֹא בָּא לְכַלֵּל צִירוּף אֵינּוּ אָסוּר רַק אִיסוּר תּוֹרָה: אַבְל אַם בָּא לְכַלֵּל צִירוּף עֵתָה
נִתְגַלְגַּל וְנִעְשָׂה מְאִיסוּר הַנְּ"ל לְאַיְסוּר גְּדוּל וְעַל מַה שְׁלֵא הִי עַד עֵתָה.

לֹא הִי יוֹה"כ מְכַפֵּר דִּיוֹה"כ אֵינּוּ מְכַפֵּר רַק עַל עֲבִירָה שְׁעֵבֵר כְּבָר. וְכָאן לֹא הִי הָאִיסוּר
גְּדוּל כ"כ.

שְׁיִכְפֵּר עָלָיו יוֹה"כ וְרַק מִמָּה שְׁנִעְשָׂה לְמַפְרַע אַח"כ וְעַל לְהַבָּא אֵין יוֹה"כ מְכַפֵּר וְאַע"ג
דְּהַרְמַב"ם לְמַד ח"ש גַּבִּי חֲמִץ. מְלֵא יֵאכַל כְּמִבְּנֹאָר בַּפ"א מְחַמֵּץ וּמִצָּה.

מ"מ לְפִי מ"ש הַתּוֹסֵ' בַּפ' יוֹה"כ עֵיקָר טַעְמוֹ דְּקָרָא מְטַעַם חִזִּי לְאַיְצְטְרוּפִי וּבִלְא"ה לְעַנְיָן
חֲמִץ הָא אֵין נַפ"מ. דְּהָרֵי קִי"ל דְּאַפְרָן אָסוּר וְא"כ אֵין נַפ"מ רַק לְשִׁאָר אִיסוּרִין.

וְשָׁם לִית לָן קָרָא דְּאַסוּר ח"ש בְּהַנְּאָה רַק מְטַעַם חִזִּי לְאַיְצְטְרוּפִי. וְא"כ מוֹנְכָרַח כַּנְּ"ל דְּאַפְרָן
שְׁרִי לְאַחַר שְׁרִיפַת ח"ש.

וְיֵשׁ לְהַבִּיא רֵאִי לַמ"ש. דְּגַם בַּח"ש אֶפְרָן מוֹתֵר.

מְדַבְרֵי הַתּוֹסֵ' בְּפִסְחִים דָּף כ"ט ע"א בַּד"ה אֵין פּוֹדִין וְכו' שְׁהַקְשׁוּ דְּהָא יָכוֹל לְהִגְבוֹת
מְאַפְרָן וְכו'. וְכ' שָׁם הַפְּנ"י דְּתוֹסֵ' ע"כ סוֹבְרִים.

דְּאַפִּילוּ לְרַבְּנָן אֶפְרָן שְׁרִי: וּמַעוּדֵי גְּתִיקְשָׁה לִי. דְּבָרֵי הַפ"י מֵאִי קָאָמַר הָרִי רִשְׁ"י פִּירְשׁ
שָׁם דְּלְפִי אוֹתוֹ תִי ס"ל כַּר"י הַגְּלִילִי דְּחֲמִץ מוֹתֵר בְּהַנְּאָה וְא"כ מֵאִי עַנְיָן זֶה לְרַבְּנָן דְּאַפְרָן
אָסוּר.

וְעֵינָן בְּמַהֲרָשׁ"א שָׁם ע"ב בְּתוֹסֵ' ד"ה רַב אֲשִׁי וְרו' מְשַׁמַּע דְּהַתּוֹסֵ' פְּלִיגוּ עַל רִשְׁ"י. אָמְנָם
יֹוֹתֵר נִכּוֹן נִרְאָה דְּהַנְּהָ עַל פִּרְשׁ"י קָשָׁה הָא נְהִי דְּאֵין פּוֹדִין וְכו' מ"מ הָא אֶפְשָׁר לְהַסִּיקוּ
לַר"י הַגְּלִילִי וְכו' וְהַמַּהֲרָשׁ"א גְּדַחַק בְּזֶה.

וְהַפְּשׁוּט כַּמ"ש בַּצַּל"ח דְּמִיָּרֵי דְּהַנְּאָת הַסְּקָה לִית בִּי שְׁנָה פְּרוּטָה. וְכַל זֶה לְפִי תִי הַתּוֹסֵ'.
אַבְל לַס"ד. דְּהוּ"א דְּאַפִּילוּ הַנְּאָת הָאָפְרָ אִית בִּי שׁו"פ וְא"כ קָשְׁיָא מְהַסְקָה.

וְע"כ דְּלְפִי ס"ד זֹו ס"ל לְתוֹסֵ' דְּסוֹבֵר כְּמֵאן דְּאִיסוּר חֲמִץ בְּהַנְּאָה. וְלִמ"ד פּוֹדִין הֵיָיְנוּ שְׁהַגוּי
קָחְנוּ מִיַּד הַהַקְדָּשׁ וְכִינּוּן שְׁכָן שְׁפִיר כ' הַפְּנ"י וְאִי נִימָא דְּאַפְרָן דַּח"ש אָסוּר.

עַדִּין קָשָׁה. מֵאִי הַקְשׁוּ הַתּוֹסֵ' הָא מְעִילָה.

לא צריכה כזוית וְהוּי בשו"פ וְאִכָּא לְמִימַר דְּלֹא הוּי בִּי כְּזוֹיִת וְלִכְּךָ אֶפְרוּ אָסוּר. אֲלֵא ע"כ דְּאֶפִּילוּ אֶפְרָן דַּח"ש נְמִי מוֹתֵר וְכֹן נִפְשֵׁט מִפְּאֵן דְּאֶפִּילוּ אֶפְרָן שֶׁל חֲמֵץ שֶׁל גוּי וְהִקְדָּשׁ אַע"ג דְּלִית בִּי מִצְוֹת בְּיַעוּר אֶפִּי"ה אֶפְרָן מוֹתֵר וְקָרִינֵן בִּי נַעֲשִׂית מִצְוֹתוֹ.

דְּהָרֵי זֶה מִצְוֹתוֹ שֶׁל חֲמֵץ. אֲלֵא דְּלֹא הִטִּילָה הַתּוֹרָה מִצְוָה זוֹ עָלָיו בְּחֻצֵי שִׁיעוּר אוֹ בְּשֶׁל גוּי וְהִקְדָּשׁ: אָמְנָם גוּף הַסְּבָרָא שֶׁכ' מַעֲלָתוֹ נ"י בְּפִשִּׁיטוֹת.

דְּעַל ח"ש לִית בִּי מִצְוֹת בְּיַעוּר אֵינּוּ פְּשׁוּט לְפִי עַנ"ד דְּנָהֵי דְּמִצְוָה חֻצֵי זוֹת מִצְוָה אֵין פֶּאֵן שׁוּם מִצְוָה אֲבָל מִצְוֹת שְׁרִיפָה בְּדָבָרִים הָאֲסוּרִים בְּהִנָּאָה. נִרְאָה דְּמִצְוֹתוֹ תִּלְיָא בְּאִסּוּרוֹ וְכַשֵּׁם שְׁאָסוּר מַה"ת בַּח"ז.

ה"נ מִצְוֹת שְׁרִיפָה בַּח"ז. דְּהָרֵי ע"י הַשְּׁרִיפָה הוּא מִתְקַן וּמְכַשֵּׁיר שְׁלֵא יָבוא אִישׁ לִידֵי אִסּוּר.

וּא"כ גַּם בַּח"ש פֶּן. וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהִבְיָא רַאִי גְדוּלָה לְזֶה.

דְּהִנֵּה בְּמִנְחוֹת דָּף ק"ב ע"ב. פְּרִיף לר"ש דְּסוּבֵר כֹּל הָעוֹמֵד לְשֶׁרוֹף כְּשֶׁרוֹף דְּמִי.

נוֹתֵר וּפְרָה. אִיף מוֹשְׁפַחַת לָהּ דְּמִטְמָאוֹ טוֹמַת אוֹכְלִין נִימָא כֹּל הָעוֹמֵד לְשֶׁרוֹף כְּשֶׁרוֹף דְּמִי וְקִשָּׁה דְּהִנֵּה הַפ"ח בַּא"ע ס' קכ"ד סע"א א' הַקִּשָּׁה אֶפִּילוּ לְרַבָּנָן דְּלִית לָהּ כֹּל הָעוֹמֵד לְשֶׁרוֹף.

מ"מ הָא כְּתוּמֵי מְכַתַּת שִׁיעוּרֵי אִית לָהּ. וּא"כ אִיף יִטְמָאוּ טוֹמְאָת אוֹכְלִין.

דְּבַעֵי שִׁיעוּר כְּזוֹיִת. הָא כְּתוּמֵי מְכַתַּת וְתִי דְּלְרַבָּנָן אֶפְשָׁר לְצַרְף כ"ש מְנוֹתֵר וּפְרָה לְשֶׁאֵר אוֹכְלִין מִשֵּׁא"כ לר"ש דְּהוּי כְּעַפְרָא בְּעֵלְמָא וּפְרִיף שְׁפִיר: וְקִשָּׁה הָרֵי הָא דר"ש סוּבֵר כֹּל הָעוֹמֵד לְשֶׁרוֹף כְּשֶׁרוֹף דְּמִי הִינּוּ דוֹנוּקָא הִיכָא דְּמִצְוֹתוֹ בְּכָף וּא"כ בַּח"ש דְּאֵינּוּ מִצְוֹתוֹ בְּשְׁרִיפָה וּא"כ גַּם לר"ש אֵינּוּ כְּשֶׁרוֹף וְשְׁפִיר מְטַמָּא טוֹמְאָה אוֹכְלִין וּמֵאִי פְּרִיף.

וּצ"ע לְכַאוּרָה וּבְאֵמַת גוּף דְּבָרֵי הַפ"ח הַנ"ל אֵינָם מְנוֹכְרִים לְפַעַנ"ד שְׁהִקְשָׁה אִיף מוֹשְׁפַחַת לָהּ טוֹמְאָת אוֹכְלִין דְּלַעֲנִין טוֹמְאָה אִיכ"ל דְּגַלִּי קָרָא גְבִי נְגַעִים וְשֶׁרֶף הַבְּגָד. וְגַם הָבָא אֶל הַבֵּית דְּיִטְמָא דְּלֹא נִימָא כְּתוּת מְכַתַּת שִׁיעוּרֵי וְכַדְאִיתָא בִּיבְמוֹת דָּף ק"ב ע"ב.

וְקָאֵמַר שֵׁם דְּאִסּוּר מִטְּוִמְאָה לֹא יִלְפִינֵין אֲבָל טוֹמְאָה מִטְּוִמְאָה. נִרְאָה דְּיִלְפִינֵין וּא"כ לַעֲנִין טוֹמְאָה לְרַבָּנָן שְׁפִיר אִיכ"ל אֶפִּילוּ אִי אִיכָא כְּזוֹיִת וּכְבִּיצָה רַק מְנוֹתֵר שְׁפִיר מְטַמָּא וְלֹא אֶמְרִינֵין כְּתוּמֵי מְכַתַּת שִׁיעוּרָא.

וּא"כ אֵין הַקְּוִשָּׁיָא הַנ"ל חֲמִירָא כֹּל כָּף דְּאִכָּא לְמִימַר דְּקוֹשְׁתָּהּ הַש"ס נוֹתֵר וּפְרָה לר"ש אִיף מְטַמָּאוּ טוֹמְאָת אוֹכְלִין. אִם הוּא בְּכְזוֹיִת: מִיְהוּ זֶה לִיתָא דְּאִי נִימָא דְּיִלִּיף מְנַגְעִים גַּם לר"ש לֹא פְּרִיף: דְּגַבִּי טוֹמְאָה לֹא אֶמְרִינֵין דְּכְשֶׁרוֹף דְּמִי.

דְּהָרֵי גִילָה לֹן קָרָא בְּנְגַעִים וְשֶׁרֶף הַבְּגָד. וְהָבָא עַל הַבֵּית וְכַנ"ל וְע"כ דְּגַם טוֹמְאָה לֹא יִלִּיף וּא"כ שׁוּב אָנוּ צְרִיכִין לְתִי הַפ"ח וּא"כ עֲמָדָה הַקְּוִשָּׁיָא הַנ"ל וְנִרְאָה דְּאֶפִּילוּ אִי אֶמְרִינֵין דַּח"ש.

אֵינּוּ צְרִיף שְׁרִיפָה הִינּוּ לְדִידֵן אֲבָל לר"ש דְּסוּבֵר כ"ש לְמַכּוֹת וְעַל כ"ש חֲזִיב לַעֲנִין אֲכִילָה וּא"כ בְּנוֹדָאֵי נִימָא דְּמִצְוֹת שְׁרִיפָה עַל כ"ש וּא"כ לר"ש לְטַעְמֵי פְּרִיף שְׁפִיר. וְכִי

תימא א"כ מאי פריה במנחות שם ותפשוט הא דבצי ר"ל וכו' הא ר"ל לקיש במכות דף י"ז ע"א.

לא ס"ל דר"ש סובר כ"ש למפות וא"כ לדידן לא קשה כלל לר"ש. וי"ל דהרי האי לישנא איתותב ומסיק שם כר"י משמין דר"ל דסובר ר"ש כ"ש למפות: ועפ"י האמור יש מקום לישב דברי הרמב"ם מהסתירה שהקשה הפר"ח הג"ל.

דבפ"א מהלכות טומאת אוכלין פסק הרמב"ם דאיסורים פגון ערלה וכ"כ וכו' ובשר פרה מטמאה טומאת אוכלין ומזה הוכיח הרמב"ם סובר דלא פ"ש. דכל העומד לשרוף פשרו דמי דבערלה וכ"כ עמדה קושית הש"ס במנחות דף ק"ב ע"ב ולא שייך תי' הש"ס ותו מאי שהקשה שם דברי הרמב"ם בפ"ה מה' פרה אדנמה.

ופ"ג מה' שאר אבות הטומאה. שפ"א מה' טומאת אוכלין סותרין אהדדי ולהג"ל יש לישב דכבר דקדק הפרי חדש דהרמב"ם בהלכות טומאת אוכלין נקט מטמאין ופי' הפ"ח דכוננתו על טומאת עצמן ובאמת לכאורה דבריו תמוהין פיון דאסורין בהנאה מאי נפ"מ לענין טומאת עצמן.

וע"כ צ"ל דבאמת פוונתו ונפ"מ לענין לצרף לשאר אוכלין אלא דנקט מטמאין להורות דהם רק כ"ש ולא פשיעור. וכינון שפן.

א"כ י"ל דשפיר פסק הרמב"ם כר"ש. דכל העומד לשרוף כשרוף.

רק פאן שמיירי בכל שהוא. ואין צריך שריפה מה"ת ואין עומד לשרוף ולכך שפיר אמרינן דמטמאין: וכן בפ"ג מהלכות אבות הטומאה יש לפרש דמיירי בח"ש ממנו אמנם בפ"ה מהלכות פרה אדנמה דמבואר מלשונו דמיירי שהם שלמים ועומדים.

ומצונתן בשריפה לכך אמרינן דחשוב כשרוף ואינו מטמאה וכת' הכ"מ וא"ש ויש ראי' דח"ש אינו עומד לשריפה. והנה לכאורה יש להביא עוד ראי' לזה.

דח"ש אינו צריך שריפה דקשה לי בדברי התוס' בפסחים דף כ"ז ע"ב ד"ה בין חדש וכו' דהביאו ראי' דלכתחילה זוז"ג אסור מהא דאר"י אין נוטעין אגוז של ערלה וכו'. וקשה דלמא לעולם זוז"ג אפילו לכתחילה שרי וזה דאין נוטעין משום דערלה הוא מן הנשרפים ואמרינן בסוף תמורה פל הנשרפין לא יקברו ובשלקא אי ח"ש א"צ שריפה איכ"ל דראית התוס' דס"ל.

דאגוז פחות מכוזית וא"צ שריפה מיהו עדיין קשה דהרי מבואר בתוס' יו"ט בפ"ג דכלים משנה ב' דאגוז גדול מכוזית וא"כ עדיין קשה ולדברי רש"י בתמורה שם שכ' טעמא דמתניתן דכל הנשרפים לא יקברו דשמא ימצאם אדם אפטר לזחות ולחלק בין נטיעה לקבורה מיהו דברי רש"י צריכין עיון דהרי מבואר שם במשנה בלשון ר"י דשריפה חמירא וכן בפסחים דף כ"ז ע"ב.

וא"כ פיון דביעור דשריפה עדיפא א"כ י"ל. דמן הדין אסור לקוברו דצריך הוא לביעור גדול לשריפה.

והנה בתוס' סופה דף ל"ה ע"א ד"ה לפי וכו' משמע דערלה מצותו בשריפה והריטב"א שם בד"ה ושל ערלה וכו'. דערלה אין בו חיוב שריפה אלא שעומד לכך: ועפ"י דברי

הריטב"א לא קשה ג"כ קושית הפ"ח ה"ח ל מדברי הרמב"ם דגבי ערלה וכ"כ אין מצונן בשרפה ורק לא אמרינן בהו כל העומד לשון פשוט דמי.

והנה בברכות דף ל"ז ע"א איתא צלף בח"ל אמרינן דזורק את האבינות. ואוכל את הקפריסין.

משמע דא"צ קבורה בח"ל ואע"ג דנשמע מלשון שאמר רב. דזורק את האבינות דאסור ליתגם לחברו מזה נראה להכריח דאפילו למ"ד דמותר לערלה בח"ל.

לספק לחברו. מ"מ צריך ליתנו, באופן שלא יחזיק לו חברו טובה עבור אותן פירות דאם חברו מחזיק לו טובה בשבילם ומכ"ש אם נהנה הנאה ממש קשה איה שרי לדידן.

כיון שהוא יודע שהוא ערלה ולדידן הרי אסור בהנאה. אלא נודאי דהא דרשאי לספק לחברו ולהאכילו.

דהיינו שיזרוק אותן בדרך הפקר שחברו יאכלם ולא יחזיק לו טובה וזה מוכח מלשון ו זה דרב דהרי הב"י ביו"ד סי' רצ"ד כ' דין זה אי רשאי לספק לחברו תליא אי ערלה הלכות מדינה ור"י סובר בקידושין דף ל"ח דערלה הלכות מדינה.

וא"כ רשאי לספק ואיך אמר ר"י א"ר. בברכות דזורק אבינות וכו' אלא נראה נודאי ראי' דהא דרשאי לספק.

היינו דנוקא באופן ה"ל: ומטעם זה אין אני מבין. דברי הש"ג שיהביא המג"א בסי' תרמ"ט סק"כ שכ' דאתרוג של ערלה בח"ל לדידן שרי.

מטעם דרשאיין לספק וקשה ה' מ"מ לית בי' דין ממון. והו"ל להפוסקים להביא וצ"ע פעת והנה הרי"ף בברכות לא גרס צלף של ערלה בח"ל ומשמע דרב מייירי בא"י נמי וא"כ מדברי רב אין ראי' כל כף ולדבריו מוכח דאפ"י בא"י א"צ שרפה.

ועיין בצ"ח שם דכ' דסובר דערלה בזה"ז אפילו בארץ. הוא רק מדרבנן דכתיב פי תבאו ובעינין ביאת פלגם.

וכ"ה בזה"ז דאורייתא ולפי"ז הי' מיושב מה שעמד בבית היגל ביו"ד סי' רצ"ד. מדוע לא הביא הרמב"ם והש"ע.

דערלה ישורף ובכ"כ הביא באמת ברמב"ם סוף ה' פסולי המוקדשין הביא דערלה וכלאי הפרם מהנשרפין אמנם בש"ע לא הביאו ולדברי הצ"ח ה"ח ל גתישב קצת: ועכ"פ לפי דברי הריטב"א ה"ח ל מוכח דאפילו דבר שאינו מחויב לשרפו רק שעומד לשרפה מצד שאינו ראוי לכלום אמרינן בי' פתומי מכתת שיעור' וזה נראה פוננת הר"ז בגיטין פ"ב נהביאו הרמח בחה"ע"ז סימן קכ"ד סק"א לפסק הלכה דדבר שאסור בהנאה ואין חיוב לבערו אז אי בעינן שיעור אמרינן דכתומי מכתת, משא"כ בדבר דלא בעינן שיעור יוצאין בזה אבל דבר דמצנתו בביעור וחיוב ביעור עליו.

אז אפילו דלא בעי' שיעור אין יוצאין בו דהוי כעפרא בעלמא לר"ש. דסובר כל העומד לשון פשוט דמי ובספר גט פשוט תמה עליו דאיך משכחת לה ועיין בפ"ח דכ'

דמשפחת לה בע"ז ד'ישראל דטעון גניזה ולא משמע לשונו פן ולהנ"ל פנונתו על דברי הריטב"א.

פגון ערלה וכ"כ: ובזה ג"כ א"ש מה דנתקשה לי. מדברי התוס' ביבמות דף ק"ד ע"א שכ' בחד תי'.

דדבר הטעון גניזה גם פן אמרינן פתוטי מכתת ולכאורה קשה. א"כ הא דכזית מן המת. מטמא נימא דכתוטי מכתת ובשלמא בכל איסור הנאה. לא קשיא איך חייב על אכילתו הא פתוטי מכתת זה אינו דהא מכתת מטעם דלא חזי רק לשרוף ולא לאכול וכינון שהוא אוכלו לדידן אינו מכתת.

וכן לענין ב"י אם הניחו בביתו דכינון דהתורה צונתה לבערו והוא משה ע"מ שלא לבערו ואינו רוצה לכתתו. על זה עצמו חייבתו התורה ובאמת אם משה פדי לבערו.

אינו עובר עליו ולפי"ז יש לנו טעם חדש למה במשה ע"מ לבערו אינו עובר ומינשבים דברי הרמב"ם. ממה שמקשים עליו דאיהו סובר דחמץ אינו ניתק לעשה ממשה פדי לבערו דאינו עובר עליו ולהנ"ל א"ש.

ואין פאן מקומו עכ"פ במת קשה כמו שהקשה הפ"ח הנ"ל. על טומאת אוכלין ולכאורה הי' אפשר לומר דתוס' סוברים.

דדווקא אם יש חיוב גניזה אמרינן מכתת. והמל"מ כ' בפ"ד מהלכות אכל.

דכזית מן המת אין בו מצות קבורה ולכך אינו מכתת. אמנם לפי"ז קשה.

מאי הקשו בנזיר ר"פ גיד הנשה. על פזית מן המת מגלח על מת פולו לא כ"ש הא ק"ו פריקא הוא: דהו"א דדווקא על פזית ממנו מגלח הואיל ואין בו מצות קבורה: ולא אמרינן בי' מכתת ולכך חייב עליו ומטמא אבל מת פולו דצריך גניזה ומכתת שיעורין ולא הני פזית ולכך צריך לאשמעינן מטעם מת פולו אמנם אם נימא כמ"ש לעיל דדבר דאין לו תקנה כ"א שריפה אע"ג דאין חיוב עליו לשרפו אמרינן פתוטי מכתת וה"ה לדברי תוס' הנ"ל פה הדין לענין גניזה פנון דעומד לגניזה אע"ג דאינו מחוייב לקברו אמרינן פתוטי מכתת.

וא"כ קשיא הא דכזית מן המת וצריך לומר דכאן גילה לן הלממ"ס דלענין טומאת מת דלא נימא דכתוטי. כמו דאמרינן ביבמות דף ק"ג לענין טומאת נגעים וא"כ פריך שפיר מה לי פזית מה לי מת וא"כ ממילא כ"ש הוא.

עכ"פ לפי האמור אין מדברי הרמב"ם ראי'. דח"ש אין בו מצות שריפה.

וא"כ נראה ממנחות דף ק"ב ומירושלמי פסחים הנ"ל דגם בח"ש. אית בי' מצות שריפה. והנה בח"ש נותר. הי' אפשר לומר.

דאפילו לאו דלא תותירו אית בי' דמדברי התוס' ישנים ביומא דף ל"ט גבי פל פהן שמגיע לו כפול וכו' משמע דמצות אכילת קדשים אינו דווקא בכזית ומשמע דס"ל דמצות אכילה היינו שיתאכל אותו דבר.

כמו דאי תא ביו"ד סי' רל"ח. לענין פכר שבוועה שאוכלנה אפילו אם שייר רק מקצתה. לא קיים שבוועתו דצריף שיאכלנה פולה וכיון דמצנת אכילה לפי"ז אפילו על פחות מפזית גם בל תותרו שיניף אפילו בפחות מפזית. דעל מה דכתב נאכלו.

קאי בל תותרו פן נראה לכאורה אמנם לפי"ז תקשי בפסחים דף כ"ז דיליף ר"י חמץ מנותר מעיקרא בק"ו ולבסוף בבב"ב אב. וקשה הא איפא למפרך דנותר חמיר דעובר על כ"ש משא"כ בחמץ.

אלא נודאי תרונניהו שוין: תשובה ר"ז עוד להרב הג"ל באו"ח סי' קס"ב כ' הפמ"ג דלכאורה רוב העולם אינם נוטלים פדין דאינם משגיחים שיבואו המים בין האצבעות ובאמת צריף שיבוא המים בכל מקומות שביד ולזה בעי' השפשוף יעוי"ש ונהרב הג"ל ר"ל דלא בעינו רק ראוי לביאת מים.

ולא נראה לפענ"ד. דהרי לפי"ז.

צריף לומר דבין האצבעות חשיב פבית הסתרים וזה ליתא. דהרי הא דבית הסתרים. לא בעי ביאת מים. יליף לה מקרא: שיהביא הרע"ב בפ"ח דמקנאות מוידיו לא שטף במים וכו' מה ודיו מאברי וכו'.

נאי ס"ד דגם בידיים יש חלק. דהוי בית הסתרים.

א"כ איף תלה דבר שאינו מפורש. בדבר שאינו מפורש דבידיים עצמן לא ידענו נטילתו או טבילתו איף.

וכיון שהוכחנו. נודאי עי"ז דידיים צריף להטביל.

גם בין האצבעות. א"כ נט"י דאסמכוה נמי אהאי קרא דוידיו לא שותף במים פדאי תא בפ' כל הבשר.

א"כ בעינו נטילה כמו טבילתו ובנודאי לפענ"ד בדין כ' הפמ"ג: עוד כ' הרב הג"ל דבנט"י יש לחוש. דטפה מן הידיים נופלת לתוך המים ומטמא למים ודבר דאית לי' טומאה.

לא שיניף ב' ביטול פדאי תא בכמה דוכתי בבכורות דף כ"ב ובתוי"ט פ"א דמקנאות ובפ"ב דמכשירין א"כ הניין לה המים טמאים ופסולין לנטילה. ולפענ"ד.

אין צריף לחוש לזה מהרבה טעמים. חדא הא פתב הרמב"ד.

הובא בב"י סי' קס"ב ובתוי"ט פ"ב דידיים מ"ב. דהף טומאת ידיים.

ע"כ אין הפוננה טומאה ממש. דאל"כ יטמאו המים הראשונים לשנים ולא יעלה טהרה.

וע"כ רק לכוף בעלמא יעוי"ש. שיהסביר את זה.

א"כ שפיר טפה זו נתבטלה במים ולא שיניף בטפה זו דתלכלף אהרת. והטעם השני.

דאפילו לא נימא פהראב"ד ונימא כמ"ש התוי"ט בפ"ב דידיים מ"ב. דמים אלו אינם טמאים פלל לחולין.

דאל"כ קשׂיא קושׂית הרׂאב"ד הנ"ל. וכינון שׂפן לחולין לית להו טומאָה וְלא קשׂה דׂיטמאָו מׂים הָאחרים.

וטעם שׂלישי. דהרי קי"ל בְּסׂימן קס"ב בטוש"ע דרביעית בב"א לׂידיים הוּי פְּמוּ מְקוּה לגוף וְאינָם מְקַבְּלים טוּמאָה כָּלל בְּרביעית וא"כ הַנָּה מׂים שׂבְּכָלים.

דמסתמא רביעית נׂינהו. אינָם מְקַבְּלים טוּמאָה: אדרבָּה מְטַהְרין הַמׂים פְּמוּ הַשְּׂקָה בְּמְקוּה: ומטעם זֶה צְרִיף לִי עֵינִי.

על דבְּרִי תה"ד סׂימן רנ"ט שְׁהוּכִיחַ דְּמׂים אִינָם נְפֻסְלִים בְּנִגְיָעָה מְדַבְּרִי הַרְמַב"ם דְּפוּסְלִים אִם נוֹתֵן מׂים בְּיָדוֹ. מטעם חֲסָרוֹן כְּלִי וְת"ל דְּנִטְמָאוּ.

עוד ראׂי מְנַחְתוֹם. וְקִשָּׁה הָא סְתָמָא דְּמִלְתָּא אִית בִּי רְבִיעִית וְלִכְף בְּנַחְתוֹם וְגַבֵּי נוֹתֵן מׂים בְּיָדוֹ.

לֹא נִטְמָאוּ. וְעֵינֵי בְּמַג"א סׂי' קס"ב סק"ט דע"ג יְד עֲצָמוֹ.

אֲפֹשֶׁר דְּאֲפִילוּ בְּרְבִיעִית נִטְמָאוּ. עכ"פ דְּבְּרִי הַתְּה"ד לְכַאוּר' תְּמוּהִין וְאֲפֹשֶׁר דְּסוּבְּר דְּמַתְּנִיתוּן מְסַתְּמָא מׂיִרִי נְמִי מְתְּרוּמָה וְהַרְמַב"ם פְּסַק דְּלַעֲנִין תְּרוּמָה.

אפׂי מׂי רְבִיעִית נִטְמָאוּ פְּמוּ שְׁהִבִּיא הַב"י בְּסוּסׂי ק"ס. וְדוּחַק עוֹד.

פְּמוּ דְּמַסִּיק הַתְּה"ד. דְּמַחְמַת נִגְיָעָה לֹא נִטְמָאוּ הַמׂים כ"ש בְּטַפָּה אַחַת וְדוּוּקָא ע"ג הַיָּד מְקַבְּלִין טוּמָאָה.

משׂא"כ בְּכָלִי כמ"ש הַתְּה"ד וא"כ אִין פְּאֵן מְקוּם חֲשׂשׁ. כֵּן נִרְאָה לִי יְדִידוֹ: הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעָזְאוּנַע תְּשׁוּבָה ר"ח שִׁיל"ת יַעֲרָגִין יוֹם ג' תְּמוּז תר"ח: הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכ"ט.

לְהַרְבֵּ הַגָּאוֹן הַמְּפֹרָסִם מופ"ה עה"י פה"ח נ"י כש"ת מוה' יַעֲקֹב עֲטִילִינְגֵער נ"י. הַאֲבִדְק"ק אֶלְטוֹנָא יע"א: רְאִיתִי בְּעֵלִים לְתְּרוּפָה.

מְכַתֵּב מ"ח ומ"ט דְּבְּרִי הַרְבֵּ הַאֲבִדְק"ק אֶלְטוֹנָא יע"א שְׁהַשְּׂיַג עַל דְּבְּרִי אַדְמ"ו הַגָּאוֹן מוה' מִשָּׁה סוּפֵר זַצ"ל"הה. בְּדִין גִּידוּלִי חֲמִין.

ובְּיַעוּרֵי אִיסוּרֵי הַנְּאָה. ולפִיעַנ"ד דְּבְּרִי מְרֵן זַצ"ל הֵם נְכוּנִים בְּטַעֲמָם וְנִימוּקָם עִמָּם וְטָרָם אֲבוּא לְהַצְדִּיק דְּבְּרִיו אֲבָרַר גּוּף דִּין בְּיַעוּרֵי אִיסוּרֵי הַנְּאָה וְהוּא מְתַחַלֵּק לִג' חֲלָקִים.

חֲלָק הַא' הֵם הַנְּקַבְּרִין שְׁנִשְׁנוּ בְּמִשְׁנָה סוּף תְּמוּרָה אִיסוּר הַנְּאָה שְׁלָהֶם יִלְפִינּוּ מְקַרָּא וְשָׁהוּן מְהַנְּקַבְּרִין. כ' הַרְמַב"ם בְּפִיה"מ שְׁהוּא מְדַבְּרֵי הַקְּבֵלָה.

וְלא מְצִינּוּ בְּשׁוּם מְקוּם שְׂיֵשׁ מְצוּנָה בְּקְבוּרָתוֹ. וְאֲפִילוּ בְּעַגְלָה עֲרוּפָה שְׁדַרְשׁוּ חֲכוּ"ל כְּרִיתוֹת דָּף ו'.

וְעַרְפוּ שָׁם וְכו' שָׁם תְּהֵא קְבוּרָתוֹ. וְתוּ דְּאֲפֹשֶׁר לְלַמּוֹד מְגז"ש שָׁם שָׁם.

מְקְבוּרַת מַת. דְּאִיפָּא מְצוּנָה.

אפׂי"ה מְבוּאָר מְתוּס' תְּמוּרָה דָּף ל"ג ע"ב ד"ה הַנְּשַׁרְפִין. דס"ל דְּאִין מְצוּנָה לְקַבְּרוֹ.

וְנִהְיֶה שְׂאִין מְצֻנָה בְּקַבּוּרָה מ"מ מְחַוֵּיב לְקַבְּרוֹ וְלֹא יִנְיַחם בְּמִקְוֵם הַתְּוֹרָפָה. שְׁלֹא יָבוֹאוּ בָּהֶם לַיְדֵי תַקְלָה וְנִרְאָה דְתַקְלָה סְבָרָא דְאוֹרֵייתָא הוּא.

וּבְכַמְהָ דְיֻכְתִּי אָמְרוּ. לֹא אָמְרָה תוֹרָה שְׁלַח לְתַקְלָה וְכֵן מוֹכַח מִדְּבָרֵי רִש"י בַע"ז דָּף נ"ב ע"א בַד"ה מֵאֵי מְזַבְחַ טְעוֹן גְּנִיזָה פִרְש"י דְהָא אָסוּר בְּהִנְאָה מְבֻנָּאָר פִּינּוֹן דְאָסוּר בְּהִנְאָה.

טְעוֹן גְּנִיזָה: וּלְפִי"ז דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּרִישׁ פְּסָחִים ד"ה אוֹר וכו'. שְׁכַתְּבוּ בְּפִשְׁטוֹת דְעַרְלָה וכו"כ וּבב"ח.

אֵין חַיּוּב לְבַעֲרָם אֲפִילוּ מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ אֲכִילָה תְּמוּהִים וְהַיּוֹתֵר תִּימָה שְׁגַם עַל עַרְלָה וכו"כ כ' פּו. וְהָא מְבֻנָּאָר סוּף תְּמוּרָה דְאֲפִילוּ לְקוֹבְרָן אָסוּר מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ תַקְלָה.

שְׁמָא יִמְצָאֵם אָדָם וַיֹּאכְלֵם. וְנִרְאָה דְכַוּוֹנַת הַתּוֹס'.

דְאִין חַיּוּב לְבַעֲרָם מִיָּד. וְלֹא חֲזִינְשִׁינּוּ בְזִמְן מִיעוּט לְתַקְלָה.

כדקי"ל גְּמִי בִיּוֹ"ד סִי' נ"ז. מִשָּׂא"כ בְּחִמְצָא אֲבָל בְּזִמְן מְרֻבָּה.

וְנִדְאֵי חֲזִינְשִׁינּוּ לְתַקְלָה וְחַוֵּיב לְקוֹבְרָן וְהִנֵּה הֶרֶב דְק"ק אֶלְטוֹנָא נ"י כ' בְּפִשְׁטוֹת בְּמִכְתָּב מ"ט. דְהִיכָא דְלֹא כְּתִיב לֹא יֹאכַל.

רִשָּׁאֵי לְהֶאֱכִיל אַה"נ לְכָלֵב שֶׁל הַפֶּקֶר וּמִטְעַם זֶה הַתִּיר לְהַשְׁלִיף עַרְלָה וכו"כ לְכָלֵב שֶׁל הַפֶּקֶר. וְזֶה תִימָה רַבָּה הִרִי בְעַרְלָה כְּתִיב שְׁלֹשׁ שָׁנִים יֵהִי לָכֶם עַרְלִים לֹא יֹאכַל: וכו"כ יִלְפִינּוּ מְעַרְלָה.

כְּמֻבְנָאָר בְּרִש"י סוּף תְּמוּרָה אֲמַנְם גּוֹף הַסְבָּרָא כ' גַּם בְּמִקְוֵר חַיִּים. בְּסוּסֵי תַמ"ח בְּפִשְׁטוֹת.

וְכֵן מִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הִירוּשְׁלָמִי ר"פ כָּל שְׁעָה דְדוֹנוּקָא הִיכָא דְכְּתִיב לֹא יֹאכַל אָסוּר לְהַשְׁלִיף לְכָלֵב שֶׁל הַפֶּקֶר אֲמַנְם תְּמַהֲנִי. אִיף כְּתָבוּ בְּפִשְׁטוֹת כֵּן.

הָא מְבֻנָּאָר בְּהַדְיָא בַס' שְׁעָרֵי דוֹרָא סִי' פ"ה וּפְסָקוּ בְתוֹרַת חֲטָאֵת סִי' פ"ה סַעִי' ג' וּבאו"ה פָּלַל כ"א דִּין י"ב. דַּבְב"ח אָסוּר לְהַשְׁלִיף.

לְבַהֲמוֹת הַפֶּקֶר. וְהוּבָא דְבְרֵיהֶם בַּפ"ח סִי' צ"ד ס"קִי וּבְשָׂאָר אַחְרוּנִים א"כ מְבֻנָּאָר אַע"ג דְלֹא כְּתִיב לֹא יֹאכַל אָסוּר לְהִנּוֹת אֲמַנְם טַעְמָא דְמִלְתָּא אוֹ דַס"ל דִּישׁ מְצֻנָה בְּקַבּוּרָה וַיִּלְפִינּוּ כָּל אִיסוּרֵי הִנְאָה מַע"ע.

וַע"ע יִלְפִינּוּ מִמַּת וּפְלִיג אֲדָבָרֵי הַתּוֹס' סוּף תְּמוּרָה הַנְּ"ל וַיּוֹתֵר נְכוּן לּוֹמֵר דַס"ל כַּמ"ש הַלַּח"מ בַּפ"ב מַה' שְׁחִיטָה. דִּין א' בְּסוּף דְבָרֵי דְקִי"ל כְּהִי מְרַבְּנָן דִּילִיף בְּפְסָחִים דָּף כ"ד כָּל אִיסוּר הִנְאָה מְבֻנָּאָר אֲשֶׁר יִגַע בְּכָל טַמְא לֹא יֹאכַל וְעַל כָּל אִיסוּרֵי הִנְאָה כְּתִיב לֹא יֹאכַל וַא"ש אֲפִילוּ לְפִי פִשְׁטוֹת לְשׁוֹן הִירוּשְׁלָמִי אוֹ דַס"ל כַּמ"ש הַכַּה"ג בִּיּוֹ"ד סִי' ק"ט בְּשֵׁם הַתְּשֵׁב"ץ וְהוּבָא בַס' בָּאָר יַעֲקֹב דָּף מ"ג ע"א.

דְזָה ג"כ חֲשׁוּב הִנְאָה. אוֹ טוֹבַת הִנְאָה.

אַם יָכוֹל לְהִנּוֹת כָּלֵב שֶׁל הַפֶּקֶר. וְכֵן בְּאַמַּת מִשְׁמַע בְּפִשְׁטוֹת הַלְשׁוֹן.

הנאמר בפסחים דף כ"ב אי אתה רשאי להשליך לכלב כל איסורין שבתורה משמע
אפילו לכלב של הפקר: וזה נראה דעת הרמב"ם. והר"ן בנדריים דף מ"ז ע"א ד"ה והוי
יודע וכו' והב"י ביו"ד סי' רי"ו והובא בש"ף סי' רכ"ג ס"קד והקשה על הר"ן הא אין
מתזיקין לו טובה ולי בלא"ה הי' דברי הר"ן קשים.

הרי אין פנונתי ואין רצונו שיחזיקו לו טובה והוי דבר שא"מ ושרי כמ"ש התוס' בפסחים
דף כ"ב בד"ה ואבמה"ח וכו'. וכ"ת דהוי פס"ר.

הא הר"ן כ' בסוגיא דריחא מלתא דבהנאה לא שייך פס"ר וא"כ יהא מותר שייתן לבניו
או לאחיו. דבר שאסור לו אביו בהנאה אמנם אי ס"ל כהתשב"ץ הג"ל א"ש.

דזהו עצמו מה שמהנה לאחר חשוב טובת הנאה והוכרח הרמב"ם והר"ן לפרש: דאינו
נותן אותו לאחרים אלא מראה מקום להם. והוי כמפקירו ומינשב קושית הב"י עכ"פ
מבואר לפי הג"ל הסכמת הפוסקים האחרונים דכל איסור הנאה.

אסור להשליך לכלב של הפקר. וכ"כ הגאון מרן בחת"ס סי' של"ו בפשיטות: חלק הב'
הוא ערלה וכה"כ שמנה סוף תמורה בהדי הנשרפין וכ' הרב דק"ק אלטונא נ"י במכתב
הג"ל בפשיטות.

דאין חיוב לשורפן ובאמת שכ"כ ג"כ מרן בחת"ס סי' רפ"ו בד"ה והנה וכו' וכן מבואר
בתוס' ריש פסחים ד"ה אור וכו' שהבאתי לעיל דאין מצנה לבער ערלה וכ"כ. וכן כ'
הריטב"א בסנפך דף ל"ה ע"א ד"ה והנכון וכו'.

דערלה אין חיוב בשרפה אבל הוא עומד לשרפה. ויש להביא ראיה לזה.

גם מדברי תוס' פסחים דף כ"ו ע"ב ד"ה בין וכו' שהוכיחו מהא דאסור לגטוע ערלה
לכתחילה. דזוז"ג אסור לכתחילה.

וקשה מנ"ל. התם שאני דערלה מהנשרפים.

וכ' הנשרפי לא יקברו ולכך אסור לכתחילה. וע"כ או דתוס' ס"ל פדעת מרן זצ"ל
שייתבאר לקמן בחלק הג' או פנ"ל דערלה אין מצנה בשרפה: ונהי דחייב לבער.

פדי שלא יבואו לתקלה. גם ע"י זריעה בזמן מועט ירקב ובזה מיושב נמי.

מה שתמהו בס' באר יעקב דף כ"ב ע"א בד"ה ומאי וכו' ובפ"י בפסחים בדרך כ"ב ע"ב
בד"ה מנין שלא יצבע וכו'. דאיך אפשר למילף ערלה מכה"כ לפימ"ש רתויו"ט סוף
תמורה דלית לן הקיש ע"ז אלא במה מצינו ילפינו ורשיא מאי לכלאי הפרם שפן נעבדה
בו עבירה ואסור שלא כדה"נ אמנם להג"ל לא חומרא ילפי' אלא קולא ילפינו.

דהוא מהנשרפין ולא שמתחייב דווקא לשורפו אלא שרשאי לשורפו ועפרו מותר. ועפי"ז
מיושב נמי קושית הפר"ח באהע"ז רס"י קכ"ד.

שהקשה לפי דעת המפרשים דס"ל להרמב"ם כל העומד לשרוף פשרוף דמי אמאי פסק
סוף פ"א מטומאת אוכלין. דערלה וכ"כ מטמאין טומאת אוכלין.

הא כעפרא בעלמא ניהו פקושית הש"ס במנחות דף ק"ב ע"ב. על נותר ולהג"ל א"ש.

דע"כ לא אמרינן פל העומד לשון פשוט. אלא היכא דיש מצנה בשריפה משא"כ בערלה וכ"כ פל הג"ל הבאתי לרא' דערלה וכ"כ.

אין מצנתו בשריפה אלא דרשאי לשון פשוט ועומדים לשריפה. כדי ליהנות בעפרון אמנם מתוס' תמורה דף ל"ג ע"ב ד"ה הנשפין וכו' מבואר דערלה מצנתו בשריפה.

ובתוס' חולין דף קט"ו ע"א ד"ה פן תוקדש כ' בהדיא דכ"כ מצנתו בשריפה וכו' מבואר ביהרר ביאור שם דף קט"ו ע"ב ד"ה כ"כ יוכיחו כ' דערלה וכו' כ' הוי חומרא אצלם שהו בשריפה: וכ"כ תוס' בסוף דף ל"ה ע"א ד"ה דערלה.

וכ"כ מצנתו בשריפה. וא"כ דברי התוס' סותרין אהדי בזה: ולכאורה קשה לפי דעת התוס' בחולין הג"ל דמצנה לשון ערלה.

א"כ הנגה מן הערלה. שלא כדה"נ נהי דמצד הנאה לית בי' איסור דאורייתא מ"מ אם הנאה הוא.

באופן שעי"ז נתבטל מצנתו שריפה. הרי ההנאה אסור מה"ת שלא לבטל מצנתו שריפה.

א"כ קשיא בפסחים דף כ"ה ע"ב דרבינא שניף לברתי' בגוהרקי דערלה ולפום לישנא בתרא שם מירי בחולה שאב"ס וכינן שפן איף ביטל מ"ע דאורייתא שלא במקום ספנה ואפשר דבזה פליגו הני תרי לישנא דלקה ס"ל לל"ק דהוי חולה שייב"ס.

דאל"כ נהי דשלא כדה"נ שרי מה"ת. מ"מ לא הוי רשאי לבטל מצנתו עשה דשריפה ול"ב סובר דערלה אין מצנה בשריפתה.

פדלעיל ובזה יתישב דברי התוס' הסותרין אהדי פיון דבש"ס פליגו בי' גם התוס' ביארו על ב' האופנים. ולפי האמור דלישנא פליגו בי' אי קי"ל בעלמא כל"ב ה"נ קי"ל דערלה וכו' אין מצנתו בשריפה.

ומ"מ חייב לשון פשוט. שלא לבוא בהן לידי תקלה: אמנם פל זה בערלה בא"י אבל בח"ל יש ראי' מבוארת.

דאין בו חייב שריפה. שהרי אמרו בקידושין דף ל"ט ע"א: ספק לי ואנא איכול ותינונו בנודאי.

באופן שאין חבירו. מחזיק לן טובה ולפי דעת התשב"ץ.

המבואר בחלק הא' מירי שאינו נותן לו ממש. שנה ג"כ חשיב הנאה. וליהנותו הוא נודאי ערלה. ואסור בהנאה אפילו בח"ל וכן הקשה בש"ש שמעתתא א' פ"ב.

וע"כ דמירי שאינו נותן לו ממש. אלא מפקיר וזורק ומטעם זה קשים לי דברי מג"א בס' תרמ"ט ס"ק שכ' דמקרי לך.

הואיל ורשאי לספק לחבירו וקשה הא באופן שנהנה ממנו. בנודאי אסור וצ"ע.

עכ"פ קשה איף הוא רשאי לספק. הא מבטל מצנתו שריפה וע"כ דאין כאן מצנתו שריפה. וכן מוכח. מדאמרינן בברכות דף ל"ז ע"א.

צָלַף שֶׁל עֶרְלָה בַח"ל זֹרֵק אֶת הָאֲבִיוֹנוֹת וְכוּ' דְקָשָׁה אִיךָ יִזְרֹק הָאֵל מִהַנְּשָׂרְפִין הוּא וְע"כ
בַח"ל שְׂאֵנִי וְתִמְיָה עַל מֶרֶן זַצ"ל בַחַת"ס סִי' רַפ"ו דְהִבִּיא רַאִי' מִרְבּוֹתָיו דְאִין מְצֻנָה
בְּשָׂרִיפָה וְלֹא עָלָה עַל דַּעְתּוֹ לְחַלֵּק בֵּין א"י לַח"ל.

וְנִרְאֶה דְזֶה בְּאֵמַת פְּנוּנָתוֹ: בְּשִׁלְמָא אִם אִין מְצֻנָה. רַק מִשּׁוּם תְּקֵלָה, א"כ יֵשׁ סְבָרָא לְחַלֵּק.
דְּבַח"ל דְּסַפֵּק מְוֹתֵר וְהַמּוֹצֵאוֹ וְאוֹכְלוֹ לֹא קַעְבִּיד אִיסוּרָא וְלֹא שְׂיִיךָ תְּקֵלָה לְכַף בַח"ל א"צ
לְשַׁרְפוֹ וְנִשְׂאֵי לְהַנְיָחוֹ בְּמַקּוֹם הַפְּקָר אֲבָל אִם גִּימָא דִּישׁ מְצֻנָה בְּשָׂרִיפָתוֹ. אִין לְחַלֵּק בֵּין
א"י לַח"ל.

אֲפִילוּ לְמ"ד דְּרַבְּנָן וְכ"ש לְדִין דְּעֶרְלָה בַח"ל הִלְכָה. וְהִכִּי מְסַתְּבַר: וְעַפ"י"ז מְכַל הִרְאִיּוֹת
הַנְּ"ל וְגַם מְרַבִּינָא דְלַעִיל הֵנִי רַאִי' דְּאֲפִילוּ בַא"י אִין מְצֻנָה בְּשָׂרִיפָה וְעַפ"י הָאֲמוֹר יֵשׁ
לְיִשָּׁב קְוִשְׁתָּה הַב"ה בִּי"ד סִי' רַצ"ד דְּלָמָּה לֹא פָּסַק בְּטוֹש"ע בְּעֶרְלָה דִּישָׂרְף וּבְכֻלָּאִים כ'
דְּשׁוֹרְפִין וְהַנְּ"ל י"ל דְּהִרִי הַבְּאֵתִי רַאִי' מְצַלָּף.

וְשֵׁם בְּבִרְכוֹת כ' הִרִי"ף סֵתָם. צָלַף שֶׁל עֶרְלָה זֹרֵק הָאֲבִיוֹנוֹת וְתַמּוּהָ עָלָיו וּבִיָּאָר יָפָה
בְּצַל"ח שֵׁם דַּס"ל עֶרְלָה בְּזֶה"ז אֲפִילוּ בַא"י הֵנִי רַק מְדַרְבְּנָן כְּמוֹ בַח"ל דְּכָל מְקוֹם דְּכַתִּיב
כִּי תִבְאוּ הֵינִינוּ בִּיאַת פְּוֹלְכָם לְדַעַת הֶרְמְב"ם סַפ"א דְּתַרּוּמוֹת וּלְפִי"ז פְּלֵאִים בַא"י
דְּאוֹרֵייתָא וְעֶרְלָה אֲפִילוּ בַא"י דִּינוּ כְּמוֹ בַח"ל וַא"צ שְׂרִיפָה.

וּמְוֹתֵר לְזֶרֶק וּמ"מ עֶרְלָה נִדְּאִי. אֲסוּר בְּהִנְאָה.

וְאֲסוּר אֲפִילוּ לְהַשְׁלִיף לְכָלֵב שֶׁל הַפְּקָר כְּאֲשֶׁר בִּיָּאָרְנוּ בְּחַלֵּק הָא' וְתַרּוּמָה טְמֵאָה שְׂנֵשְׁנָה
בְּמִשְׁנֵה בְּתַמּוּרָה שֵׁם בְּהִדִּי הַנְּשָׂרְפִין עֵינֵי בְּרַש"י וְתוֹס' בְּשַׁבַּת דָּף כ"ה. ע"א פְּלוּגְתָא אִם
מְצֻנָתוֹ בְּשָׂרִיפָה: הַחַלֵּק הַג' הֵם הַנְּשָׂרְפִין שְׂנֵמְנוּ בְּמִשְׁנֵה סוּף תַּמּוּרָה.

כְּגוֹן נוֹתֵר וּפְיָגוּל וְטֵמֵא וְכָל שְׂפָסוּלוֹ בְּקוֹדֶשׁ. וְחִמְץ לַר"י.

מֵהֵם מְבִנְיָר בְּקָרָא דְּמְצֻנָתָן בְּשָׂרִיפָה וּמֵהֵם אֲמֵרִינֵין בְּפִסְחִים דָּף פ"ב ע"ב דַּהֲלַמְמ"ס הוּא
וּמְבִנְיָר בְּפִסְחִים דָּף כ"ז ע"ב דְּבִיעוֹר דְּשָׂרִיפָה עֲדִיף מִשְׂאָר בִּיעוּרִים דְּבְשָׂרָפָה מְכַלָּה
הַדָּבָר לְגַמְרֵי וְלַכָּף כָּל הַנְּשָׂרְפִים לֹא יִקְבְּרוּ וְלֹא יִשְׁחַק אוֹתָם וַיִּזְוֶרם לְרוּחַ וְאֲפִילוּ אִם
מֵאֲכִילָן לְפָלֵב מְבַטֵּל מְצֻנָת בִּיעוֹר שְׂרִיפָה כְּמִבְּיָרָא בְּתוֹס' בִּיצָה דָּף כ"ז ע"ב בַּד הַ וְעַל
וְכו' וּבְרַמְב"ם וּבְרַשְׁב"א ר"פ מְפָנִין וּמ"ש רַש"י וְהַרְע"ב בְּסוּף תַּמּוּרָה.

דְּכָל הַנְּשָׂרְפִין לֹא יִקְבְּרוּ הוּא רַק מִשּׁוּם חֲשֵׁשׁ שְׂמָא יִמְצָאֵם אָדָם וַיֵּאֲכֹלֵם יָפָה כ' הִרְב
אֲבַדְק"ק אֲלֵטוֹנָא נ"י דְּכַתְּבוּ כֵּן מִשּׁוּם דְּקֵאִי נְמִי עַל עֶרְלָה וְכוּ"כ. וּבְאֵלוֹ אִין מְצֻנָה
בְּשָׂרִיפָתָן וַאֲפִי"ה לֹא יִקְבְּרוּ מִשּׁוּם חֲשֵׁשׁ וְאֲפִילוּ מִשְׁקִין דְּנוֹתֵר דְּכִיּוּצָא בּוֹ טְעוּנֵי שְׂרִיפָה
כַּמ"ש רַמְב"ם בְּפִי"ב מְפָסוּלֵי הַמְּוֹקְדָּשִׁין דִּין ו' וּמִמִּילָא לַר"י דִּילִיף חִמְץ מְנוֹתֵר אֲפִילוּ
מִשְׁקִין טְעוּנִים שְׂרִיפָה.

וְהָא דַּתְּנֵן מִשְׁקִין בְּקַבּוּרָה הֵינִינוּ מִשְׁקִין דְּעֶרְלָה וְכוּ"כ דְּוֹקָא וְכַמ"ש נְמִי הִרְב דַּק"ק
אֲלֵטוֹנָא נ"י הוּאִיל וְאִין מְצֻנָה בְּשָׂרִיפָה. רַק מִשּׁוּם תְּקֵלָה.

וּבְמִשְׁקִין אִם קוֹבְרוּ אִין כָּאֵן חֲשֵׁשׁ וְכָל זֶה נִרְאֶה הַסְּפָמַת רֹב הִרְאֵשׁוּנִים. אֲמָנָם אֲדַמ"ו
הַגָּאוֹן מֵהַרְמ"ס זַצ"ל"ה.

כ' בתשובה אחת הנדפסת בעלי שומר ציון מכתב מ"ח. נהי דחזיתי מדעתך דגם הוא סובר פתוס' ורמב"ן ורשב"א הנ"ל.

דשריפה דווקא. מפל מקום כ' דאיכ"ל דרש"י והרע"ב ס"ל דשריפה לאו דווקא אלא צריף ביעור: בדבר שמכלה אותו עד שימתקמק ונעשה עפר ולפי"ז גם קבורה אם נעשה עפר סגי.

ולכה פרש"י הא דלא יקברו הוא משום תקלה ולפי"ז אפילו בנשרפין רשאי להאכיל לפלב ונה ביעורן ונה דעת רש"י בביצה דף כ"ז ע"ב וע"ז הקשה הרב דק"ק אלטונא נ"י איך אמר רע"ק בפסחים דף ה' מצינו להבערה שהוא אב מלאכה.

ומזה הוכיח הש"ס דאין ביעור חמץ אלא שריפה. וקשה הרי אפתי יכול להאכיל החמץ לבהמת הפקר לפי שיטת רש"י שפירש פן למ"ד השפחה בכל דבר שמשבית אותו ולפענ"ד אי משום הא לא ארי'.

דהרי אנו לרש"י קיימינו ורש"י ס"ל בביצה דף כ"ז. דרמנא אחשבה להבערה ואפילו לפלב אסור להאכיל וכבר הקשה הפ"י בפסחים שם דאפי' אי השפחתו בכ"ד נימא רחמנא אחשבי' וביאר יפה.

דאם השפחתו בכ"ד ל"ש רחמנא אחשבי' פיון דרשאי לעשות כל מה שירצה אבל אי ס"ל דביעור חמץ רק שריפה אפילו להאכיל לפלב אסור דרמנא אחשבי' כמבואר להדיא ברש"י ביצה דף כ"ז ובלא"ה נמי לא קשה.

פיון דר"י יליף מק"ו. או מבגנן אב דתשביתו היינו שריפה וא"כ דלרש"י הה"ד אכילה לכלב מ"מ ע"כ קרא דתשביתו מיירי נמי בשריפה.

וא"כ מצינו להבערה שהוא אב מלאכה: אף אמנם לפענ"ד הדבר תמוה נהי דסברא גדולה הסביר לן מרוצ"ל פיון דמכלה אותו עד שנעשה עפר. מה לי ע"י אש או ע"י דבר אחר מ"מ בהדי כבשי' דרמנא למה לן.

הרי אמרו בפסחי' דף ע"ה סע"א. דכל מקום דכתיב באש ישורף בעינו דווקא שריפה: בדבר הבא מן האש ואסור לשרוף באבר מעיקרו.

וכ"ש בקבורה. ובפסחי' דף פ"ב ע"ב אמרינו בהדיא דלא סגי בקדשים הנפסלין בקבורה ולפי לשון רש"י שם ד"ה דסגי יש לישוב ותו דהרי ביעור נותר בעינו דווקא ביום.

וגם חמץ ילפינו מני' לענין לילה כדאיתא באו"ח רס"ח תמ"ה. וע"י קבורה הביעור והפילוי נעשה גם בלילה ומי יודע אימתי מתחיל הפליון ובירושלמי ר"פ במה מדליקין משמע אפילו מבעיר אותו מבעו"י והולך ושורף ביו"ט או בלילה אסור ואיך אפשר בקבורה ולכה נראה דס"ל למרן אליבא דרש"י והרע"ב כדעת הרב"י ביו"ד סי' רס"ב דאע"ג דממעטינו מילה בלילה מ"מ בדיעבד פשר אפילו בלילה, וה"ה הכא דכתיב ביום השלישי באש ישורף פשם דשלישי אינו לעכוב.

ואפילו ברביעי קנים המצונה. וה"נ ביום.

והה"נ באש' ישראל. אינו לעיפוב אלא למצוה מן המנבחר כדי למהר לשפרו וכילוי שלו ואתה קרא.

ואתה סברא דבדיעבד אפילו ע"י קבורה נעשה עפר מהני וממילא אם אין לו עצים כדיעבד דמי ואפילו לכתחילה הו"א שיקבר. ואסרו חכמים מטעם תקלה.

כן נראה לפענ"ד בכוננת מן זצ"ל דרק בדיעבד קאמר ומצוה מן המנבחר בשריפה וקרא דתשביתו בנודאי מירי במצוה מן המנבחר ושפיר קאמר רע"ק מצינו להבערה וכו' וכבר אמרתי שגם מן מודה שהסכמת הפוסקים הראשונים דהנה דמצונות בשריפה בעינו דווקא שריפה ובאמת תמהני ע"ז דהרי אשרה דכתיב בה קרא בהדיא שריפה ותנינו נמי סוף תמורה כל הנשרפין.

עפרן מותר חוץ מאפר אשרה וכו' וא"כ הרי מבואר דאשרה מן הנשרפין. ומבואר בפסחים דף כ"ז ע"ב: דשוחק וזורה לרוח גרע משריפה והיא דבעינו שריפה אסור לשוחקו ולכך הקשו חכמים שם לר"י לא מצא עצים לשורפו? היא יושב ובטל.

וא"כ איך פסק הרמב"ם בפ"ח דין ו' ובטוש"ע יו"ד סי' קמ"ו סעי' י"ד. דע"ז ומשמשיה שוחק וזורה לרוח וצ"ע"ג.

ודעת התוס' והרשב"א המובא במל"מ שם א"ש דס"ל דקונדם שחיקה צריף שריפה אמנם להטוש"ע קשה. והנה התוס' ביבמות דף ק"ג ע"ב בד"ה סנדל וכו', כ' דע"ז דישאל לא הוי מהנשרפין אלא מהנגנזין והנקברים.

ובזה מיושבים דברי התוס' בפסחים דף כ"ז ע"ב ד"ה חוץ מעצי וכו'. שהקשו דלהוי האפר כע"ז שנסתברה מאלו.

ותמה עליהם במגניני שלמה שזה קושית הש"ס ר"פ כל הצלמים על כמה משניות ומשני דלמא מגבה לה. והוי ע"ז של ישראל ולית לה בישול ומאי קושיא ולהנ"ל א"ש דאי הוי ע"ז דישאל.

הוא מהנקברין ואז אפרה מה"ד אסור. וברייתא משמע דאע"ג שהוא מהנשרפין אפי"ה אפרה אסור.

ושפיר הקשו התוס' ועתה אבוא לבאר דין עפרן דכל הנשרפין. אפרן מותר.

וכל הנקברין עפרן אסור. ובתוס' תמורה דף ל"ג ע"ב ד"ה הנשרפין וכו' מבואר דהנקברין עפרן אסור מה"ת והחזק יעקב בסי' תמ"ה או' ח' כ'.

בפשיטות דאסור רק מדרבנן והפנ"י בפסחי' דף כ"ז ע"ב ד"ה פסקא ר"י וכו'. ושם בד"ה חמץ שישנו וכו' לא בריא לי' ואומר דיעות לכאן ולכאן.

ולפענ"ד מהא דאמרו חכמים כל הנקברין לא ישפרו. וקושיו שמה יבוא ליהנות מעפרן.

מוכח דעפר אסור מה"ת. דאל"כ הו' גזלג"ז וגם מהא דפריף סוף תמורה.

מפוראה ונוצה דיצאו מידי מעילה מאי לאו דמותרין. ומאי קושיא.

הא אין שבוות ואיסור דרבנן במקדש מזה נראה ראי' דעפר הנקברין אסור מה"ת לכל הפחות לת"ק. דס"ל כל הנקברין לא ישרפו והטעם כתבו התוס' בתמורה שם.

דבנקברין אין מצנה בביעורן משא"כ בנשרפים ואין לה דבר שנעשה מצנתו ומועלין בו ולכאורה קשה על התוס' לפי"ז מאי פריה שם בתמורה מבשר המת הא בשר המת מצנתו בקבורה ונעשה מצנתו.

ולכה עפרו מותר. ונראה דקושית הש"ס דהרי מת ילפינו שם מע"ע.

ובעגלה ערופה ילפינו בפסחים דף כ"ו ע"א דאפילו נעשה מצנתו נשאר באיסורו: ולכאורה עדיין קשה. בערלה וכ"כ לפי מה שהוכחנו לעיל.

דאין מצנה בשרפה א"כ למה עפרו שרי ונראה דשם בלא"ה א"ש. דהרי אפקי' איסורו בלשון פן תוקד אש ולאחר שריפה לא כתיב בי' איסור בשלמא בעלמא.

דכתיב איסור לא יאכל וכולל גם הנאה ואפשר דגם אפרו אסור. הוכרחו התוס' לומר הטעם משום שנעשה מצנתו ועדיין קשה איך אפשר לומר דגם אפרו אסור הא הוי שלא כדה"נ ושרי ונראה פינו דאמר הכ' לא יאכל ובכלל לשון זה גם הנאה.

א"כ אסור ליהנות ממנו מכל חילוקיו ומכל יסודותיו גם מחלק העפריות שבה. ונשאל כדה"נ דשרי.

דווקא אם הוא שלא כדה"נ לכל חילוקיו אבל אם נהנה מאפרו. כדרך הנאה שנהניו מעפר זה לא מקרי שלא כדה"נ וכל זה אם אין מצנת ביעור אבל אם כ' רחמנא מצנת ביעור ואין לה דבר שנעשה מצנתו ואסור א"כ בכה"ג העפר שרי וע"כ בכלל לא יאכל.

אין העפר בכלל. ולכה אפילו אם נשרף באופן שלא קיים המצנה אפי"ה העפר שרי.

ובזה נדחין דברי המקו"ח בסי' תל"א ד"ה לכן וכו' וכן בסוסי' תמ"ג. דס"ל דאם נעשה עפר.

באופן דלא קיים המצנה. אין עפרו מותר.

והרב דק"ק אלטונא נ"י הביא ראי' מאגוז של ערלה מהירושלמי דאפילו אם נקבר אפרו שרי וכן מוכח סוף תמורה. דאפילו נשרף ממילא אפרו שרי אע"ג דלא נעשה מצנתו.

דהרי מוקמי' ברייתא דכל הנשרפין אפרו מותר. בנשרף ממילא וא"כ קשיא לדברי התוס' הנ"ל.

אלא נודאי כדפרישית דע"י מצוות ביעור מוכח דעל העפר לא נאמר איסור הנאה. פן נראה לפענ"ד: ועדיין צריה לבאר דברי התוס' הנ"ל.

דלדבריהם גבי תמצ' לרבנן דס"ל שוחק וזורה לרוח ומצנה בביעור א"כ יתא עפרו מותר משום שנעשה מצנתו והרמב"ם והטוש"ע בסי' תמ"ה פסקו שעפרו אסור והמקו"ח בסי' תמ"ה. ר"ל באמת להתוס' עפרו מותר.

ולפענ"ד לר"י דילפינין מנותר צריף חמץ שרפה משום איסור הנאה כמו נותר אפילו אם לא עבר עליו ואינו שלו ולית בי' מצות תשביתו. ולכך פיון דמכח איסורו צריף ביעור.

שפיר מקרי נעשה מצותו אבל לרבנן דלא ילפינו מנותר אלא שצריף ביעור מפת ב"י ותשביתו. והיינו דנוקא אם לא ביטול דהחמץ שלו.

וכ"כ המקו"ח בסי' תל"א בד"ה לכן וכו' אבל אם ביטל או חמץ של אחרים א"צ לשחוק ולזרות לרוח אלא לקבור ככל הנקברין. וא"ס נהי אם הוא שלו צריף לבערו ולהשביתו.

מ"מ אין זה נעשה מצותו דלאו מצנה גרם. אלא הבעלים גורמים.

ומצנה שלקה מצדו הוא. ולכך א"ש דפסק הרמב"ם.

דלרבנן עפרן אסור ולעולם דגם הרמב"ם ס"ל כדברי התוס' הנ"ל. הארכתי בדברי התוס' הנ"ל.

שצריכים ביאור גדול. כי הם עמוקים: והואיל ובאתי לדברי הנ"ל אמינא.

מה שנ"ל לישוב קושית המג"א רס"י תמ"ה מה שהקשה על הרמב"ם דכיון דפסק דעפרן אסור. איך כ' דרשאי לשורפו.

הא כל הנקברין לא ישורפו והנראה לפענ"ד. דהרי הטעם שע"י השרפה יטעו העולם דאפרו מותר וזה שניף בנקברין דעלמא דאין בהם מצות ביעור רק משום תקלה וא"כ השרפו ע"כ טעמו.

דלא לייתי לידי תקלה. וקשה.

הא אפתי יבוא לידי תקלה בעפר ואם דעתו לקבור העפר למה לי שריפה. הרי יכול לקבור מיז והשריפה הוא לחנם וע"כ מוכח ממעשיו דרצונו ליהנות מעפרו ולכך אינו שורפו אבל בחמץ.

נהי דלרבנן הוא מהנקברין מ"מ השתא שהוא חמץ שלו. ולא ביטלו.

מצנה עליו לבערו משום מ"ע דתשביתו. ולכך אם שורפו ש"ד.

ותבוא עליו ברכה. שמהר וזרז עצמו במצנה ואין ראי' משריפתו שרוצה ליהנות מעפרו דאיכא למימר דרוצה לקבור האפר ואין לו' א"כ יקבור החמץ.

שזה אסור דצריף לשורפו מפת מצות תשביתו ומה לי אם שחקו וזורה לרוח. או שורפו.

לכך שפיר פסק הרמב"ם דרשאי לשורפו ואעפ"כ האפר אסור בהנאה ודנוקא שאר הנקברין הוא דלא ישורפו מטעם הנ"ל אבל חמץ אף דהוא מן הנקברים מצד עצמו אבל צריף ביעור מצד תשביתו.

והביעור הוא. או שחיקה.

או שריפה וא"ש: תשובה ר"ט עוד להגאון הנ"ל הנה בעלי שומר ציון. מכתב מ"ח ומ"ט השיג הרב האבדק"ק אלטונא נ"י על מרן הגאון מהרמ"ם זצ"ל בדין גידולי חמץ שפסק מרן זצ"ל מי שזרע חמץ בפסח.

גידוליו אסורין והרב השיג עליו דמ"ש מאגוזי של ערלה דקי"ל דאם נטע מותר ותו דבחלופין עצמו אמרינן. דווקא אם האיסור בעולם אבל אם נאכל האיסור הנאה ואז נתנו לו בחלופי האיסור איזה דבר חלופיו מותרין כמ"ש התוס' בע"ז דף ס"ב ע"ב ד"ה יאות וכו'.

ותו הקשה. דהו"ל זוזו"ג ומפח זה קבע להלכה.

דגידולי חמץ בפסח מותרין ותמהני דהי' לו מקודם לדחות הרא'י שיהביא מרן זצ"ל שיהיא ראי' מפני שיש מוסגיא ערוכה דנדריים דף מ"ז ע"ב דקאמר הש"ס או דלמא חלופין פגידולין דמי א"כ מבואר דגידולי קונם אסורין: וא"כ קשיא מהא דאגוזי של ערלה.

וכבר הקשה הראב"ד סופ"ו דנדריים קושיא זו ותי' הכ"מ שם דקונם דהוי דשיל"מ שאני דאינו בטל ולקף זוז"ג נמי אסור ומטעם זה נמי גידולי חמץ אסורין בפסח דגם בפסח חמץ לא בטל. יאה מטעם דבר של"מ פטעם הרמב"ם.

או מטעם דחמיר אסורו: וכן כ' המג"א בסי' תמ"ה סק"ה. דבחמץ איכ"ל זוז"ג אסור. מטעם דלא בטל וא"כ גידולי חמץ בפסח אסורין ואע"ג דלאחר הפסח. דבטלו הגידולין התייר.

פבר כ' מרן זצ"ל שם באותו תשובה דקי"ל דאין גידולי היתר מעלין את האיסור ולקף נשארו באיסורם וא"כ הדין דין אמת. ופשוט דגידולי חמץ בפסח אסורין וגם הח"י ובס' א"ר סוסי' מ"ג כ' רק דגידולי חמץ שגזרעו לאחר הפסח גידוליו מותרין אבל גידולי חמץ בפסח פנין שבאו מגרם איסור הנאה.

אסורין לכל הפחות. פדין חלופין ומ"ש הרב דק"ק אלטונא ני' דכיון שפבר פלה לא שייך לאסור חלופיו כמ"ש התוס' בע"ז הנ"ל זה לדעתי אין לו ענין לכאן התם איירי לענין תופס דמים.

בזה שפיר אמרו. דכיון דאינו בעולם לא שייך בו פדיון ולא שייך תפיסה אבל הא דנימא דחלופין אסורין מטעם גרם הנאה או מטעם קנס בזה אין חילוק פנין דמט' לי' הנאה מן איסור הנאה.

אסור וכ"כ בהד"א הרא"ש בע"ז דף ס"ב ע"ב בשמעתין דבי ר' ינאי וכו': ומטעם זה דברי המג"א סוסי' תמ"ג שכ' גם לענין חמץ לחלק. בין משך תחילה או לא תמוה מדברי הרא"ש דמבואר שם דווקא לענין ע"ז.

ושביעית דתופסין דמיהו. וכעין חילול שייך לחלק בזה משא"כ לענין חלופין אסורין בהנאה מדרבנן משום גרם הנאה והדרו לנידון שלגו דגידולין מבואר בש"ס נדריים הנ"ל דלא גרע מחלופין נאדרבה עדיפא מני' וא"כ לא מבעי' לרש"י וסייעתו' דחלופין אסורין למחליף הוא הדין הגידולין אסורין למי שזרעו או שזרעו בשבילו.

ואפילו להרמב"ם וסייעתו' דחלופין מותרין. כ' הטעם בשם הירושלמי דהיא לפי שאין להם דמים והדמים הם פגזל ביז המוכר פמבואר בר"ן בר"פ השוכר את הפועל אבל בגידולין שהן באים ע"י איסור הנאה אי"כ כל דגם הם מודים דאסורים כ"ז פתבתי לפי תי' הכ"מ והב"י וטו"ז ונש"ף נמשכו אחריו בסי' רט"ז פיו"ד דגידולי קונם אסורין.

משום דהוי דבר שיל"מ: אמנם באמת תמהני טובא נהי דכך דעת הרמ"ה המוכח בטור
סי' קמ"ב אבל בש"ע שם סעי' ד'. לא ס"ל פו.

וכן בתמין נהי שהמג"א בסי' תמ"ה ס"קב פתב פו אבל הכ"מ שם לא ס"ל פו א"כ ע"כ
שפוטרים אפי' בדבר דלא בטל זוז"ג מותר וקשיא א"כ מ"ש דגידולי קונם וצ"ע הכ"מ
שפותר א"ע ומיהו בלא"ה קשיא לי איך אפטר לקרות את זה זוז"ג הרי ביאר הר"ן
בתשובה סי' ע' היכא דאית בי' מגוף האיסור כל זמן שלא נתבטל לא שינוי לקרותו זוז"ג
וא"כ ה"נ נהי דזרעו פלה אינו פלה לגמרי שהרי נשאר בו פח המגדלו ובקרא נאמר עץ
עושה פרי אשר זרעו בו והעידו חכמי הטבע שבכל זרע.

גוף הצמח ניכר בו וקראו אותו זרעו פלה לפי שגפסד ונשחת מצורף בני אדם. והקבון
הזה עדיין עדיף מעפר דמזה מחלקיו נעשה הצומח.

וא"כ בהנהגה איסורי הנאה שעפרן אסור לא ידעתי. איך אפטר שיקרא זוז"ג.

הלוא יש בו חלק מהזרע הנפסד והנשחת האסורה. עדיין בהנאה.

וכל עוד שיש בו חלק מהאיסור. הרי ביאר הר"ן דלא הוי זוז"ג ואדרבה יש להקשות
עוד.

דאפילו חלקים המותרין דהיינו האויר והלחלוחי: שבאים תוף הצמח לולא פח הזרע
שהיא מושף ומקבל זה לא היו באים. לצמח שהוא וא"כ כמו דחשבינין למעות שקיבל
עבור האיסור.

גם הנאה ואסור. אע"ג שהמעות הי' בעולם.

זה שבאו לרשותו ע"י האיסור חשיב גם הנאה. וה"נ האויר והלחלוחית פיון שבאו
לצומח הזה ע"י איסורי הנאה יהא נאסרים: מיהו זה לא קשה האויר והלחלוחית פיון
שאינו תחת וחילוף האיסור הנאה אינו נאסר שהרי גדולה מזו לרמב"ן אפילו הדמים
אינם נאסרים לפי שאינם דמיהם.

וגם כזה אינו נאסר. וכ"ש אי חשבינין לחלק הבא מפח האיסור רק לגרם.

א"כ זה הוי כגרם דגרם וכחלופי חלופין אמנם זה קשה דלא לחשב גרם. ולכך נראה
באמת דדווקא בערלה שעפרן מותר וא"כ החלק הנשאר בהצומח הוא היתר אלא שבא
בגרמת איסור.

שע"י האיסור מטא הנאה לידן. ולכך שפיר חשבינין לי' זוז"ג.

אבל בגידולי קונם שאפר הקדש וקונם אסור ואם פו חלק מפל מקום לא חשיב
זוז"ג אלא היא תערובות ממש וצריך שיעור ביטול אם הוא דבר דבטל וכיון דלא חשיב
זוז"ג שפיר מיושב קושית הראב"ד בפ"ו מנדרים מ"ש גידולי קונם מגידולי ערלה וא"כ
בנידון דיין גידולי חמץ בפסח דג"כ עפרן אסור גם הגידולין אסורין ולפי"ז אפילו
גידולין חמץ לאחה"פ אסורין דלא חשיב זוז"ג וכמ"ש המקור חיים בסוף סי' תמ"ג
עיי"ש: ועפ"י האמור.

יש לישוב דברי הרמב"ם סוף פ"ו מנדריים שפסק דגידולי קונם הם ספק ותמה הראב"ד עליו שהרי בש"ס מבואר דגידולין ונדאי אסורין רק חלופין הוא ספק ולהג"ל זה הוא ספק של הש"ס אי חלופין מותרין דגרים הבא אינו אסור וגידולין שאני שהם אינם גרים הנאה.

אלא חלק מהאסור וכו"ל וכמ"ש הר"ן או דלמא חלופין פגידולין נמי הוי רק פגרים הנאה דאפשר דאפילו אפר קונם שרי וכדס"ד לקמן נ"ב ביוצאי מהן וא"כ הוי רק פגרים ואע"ג דכי הוי רק פגרים.

ראוי שיהיו הגידולין זוז"ג ויהיו גידולין מותרין טפי מחלופין. צ"ל או דרמב"ם סובר דזוז"ג אסור או משום דבר שיל"מ זוז"ג אסור או פדלעיל דלפי ס"ד זו.

דלא נדעינן אפתי דחלופי חלופין שרי גם הגרים הימור יש בו חלק מהאסור ונגרים ע"י האסור ונאסר וא"כ לפי המסקנא דקי"ל זוז"ג שרי וגם קימ"ל חלופי חלופין שרי דהיינו גורים דגורס א"כ תליא גידולין בספיקא דאבע"ל להו אי גידולין עדיפא מחלופין אז גידולין אסורין.

וחלופין שרי נאי חלופין פגידולין אא מותרין משום זוז"ג לכל הפחות מה"ת וחלופין אסורין ושפיר פסק הרמב"ם. דגידולין נמי ספיקא ובה אחתום ואסיים דברי ידודו החותם בבב"ק ובה"ב רבה: ה"ק משה שיק מברעזאון: תשובה ר"י הרשב"א והר"ן בנדריים פ"ה ע"א ד"ה ומהא שמעונין וכו' הוכיחו דהאוסר על עצמו הנאת פירות אחרים יכולין ליטול בע"כ אלא דפליגו שם דהרשב"א סובר אי מתשיל על הגדר.

נעשים למפרע פשו. וצריך עיון בה בתשובת הרשב"א סי' תר"ב דנראה דדבריו סותרין.

ועיין ברשב"א סי' תשמ"ו ותשמ"ז. שכ' דאסור הנאה לא תשיב פשו וגדולה מזו אמרו בכריתות דף כ"ד ע"א דשור הנסקל ושל עיר הנדחת אפילו הוזמו העדים הם הפקר והמחזיק ק בהו זכה.

ולכאורה קשה מב"ק דף צ"א ע"ב בשור העומד להריגה יכול לטעון אנה בעינא למיעבד מצנה וא"כ אינו הפקר. וצ"ל נהי דטענת מצנה יש לו מצד התקנה או קנס עיי"ש ברי"ף.

אבל טענת ממון אין לו ועדיין קשה הא בשור הנסקל יכול להנות שלא כדה"נ ואמאי הוי הפקר ולכאורה הי' נראה דמ"מ הוא הפקר ואסור להחזיק בו פשו דזה עצמו תשיב פנהנה פדרה הנאתו אי מחזיקו פשו דאם אסור ליתנו לאחר משום החזקת טובה.

כ"ש להחזיק לעצמו להנות ממנו שלא כדה"נ. ואפילו רוצה בקיומו תשיב ר"פ השוכר את הפועל פנהנה נאי נהנה שלא כדה"נ מהפקירא קא זכי בי וכ"כ הריטב"א בקידושין דף נ"ו ע"ב בשם רבו לענין האפר בהנה דעפרן מותר זכי פהפקירא וכ"כ התוס' בפסחים דף כ"ט סוף ע"א ד"ה אין פודין וכו' וכ"כ הצ"ח סוף"ק דפסחים בליקוטים שלו לענין שלא כדה"נ וכן נראה מסתימת הפוסקים באה"ע ז"ס"א כ"כ סכ"א: אמנם התוס' והרשב"א והריטב"א.

והנמשכים אחריהם בקידושין דף נ"ו לא ס"ל פן. לענין שלא כדה"נ.

וא"כ אפתי קנשה אמאי הוי הפקר בנודאי להפוסקים דשלא כדה"נ אסור מדרבנן א"כ אי אפשר להנות ממנו. ואתי שפיר אמנם להתוס' בקידשין שם דסוכרים דמותר להנות שלא כדה"נ והוי פשלו לענגן זה קנשה והי אפשר לומר דמ"מ מסתמא הנאה שלא כדה"נ לא תשיבא ובנודאי מפקירו אלא א"כ גילה דעתו דקפיד כגון דמכר או קידש בהו.

וכעין שאמרו גבי סופי תאנים בפסחים דף ו' ע"ב. אמנם אפתי קנשה אי נימא דהיכא דגלי דעתו דקפיד.

הרי הוא פשלו א"כ אמאי אמרו בב"ק דף מ"ה ע"א דשור הנסקל מכרו אינו מכור ותו דאמרו בפסחים דף ו' ע"ב דלאח"ז איסורו א"י לבטל דאינו ברשותו ותו דמבואר בהדיא בירושלמי ר"פ לולב הגזול דאינו יוצא בלולב של ע"ז משום דכתיב ולקחתם לכם.

ולא משל איסור הנאה. וא"כ מבואר דאיסור הנאה לא מקרי לכם.

ומכאן תימה על הריטב"א בסנפך דף ל"ה ע"א בד"ה ושל ערלה. שכ' דאיסור הנאה פיון שהוא דינן וברשותו מקרי לכם.

מלבד שהוא קנשה מכל הסוגיות הנ"ל דמוכח שהוא הפקר והפקר לא מקרי שלף. אפילו לענגן חמץ.

הוא לכאורה נגד הירושלמי במקומו והפמ"ג אורח חיים סי' תרמ"ט הקנשה קצת על הרשב"א ולא העיר בכל הנ"ל אמנם דברי הריטב"א יש לישב. דהנה א"ה הוא הפקר הואיל ולא חזי לבעלים כלל והוי כעפרא חמנם אם הי' הדין.

דיכון לצאת באתרוג של איה"נ א"כ הוא חזי לבעלים. דנהי דמצות לאו להנות ניהו ולא תשיב הנאה אבל הדבר שנוכל לצאת בו שנה ממון ומעשים בכל יום יוכיח איך קונים האתרוג והלולב: בדמים מרובים.

דלא חזי רק למצוה וכיון דחזי לבעלים ולח הוי עפרא אסור לאחרים ליקח ממנו ולא הוי הפקר ושפיר הוא נקרא שלף זהו פוננת הריטב"א דאיך אפשר לאסור לצאת בו הואיל ולא מקרי לכם אדרבה נימא דיוצאים בו.

וחזי לדינן והוחיל והוא יכול לצאת בו שלף נקרא לכה אצטרף לומר טעם אחר דאין יוצאין בו מפח פתוטי מכתת. וא"כ שוב לא חזי לשום דבר.

ולא מקרי לכם ושפיר אמר הירושלמי דאה"נ לא מקרי לכם: איברא נהי דסברא הנ"ל. נראה נכונה בדעת הריטב"א אבל עדיין אינו מיושב מהירושלמי הנ"ל דהמעין שם.

וכמ"ש הב"י באו"ח סי' תקפ"ו. הירושלמי לא ס"ל פתוטי מכתת שיעורי' ואפי"ה אמר דאה"נ לא מקרי לכם ועדיין תקשה ועוד דעדיין קשה על התוס' הנ"ל.

דסוכרין דשלא כדה"נ שרי. ואיה"נ תשיב פשלו אינו מתורץ ותו דתוס' עצמם סותרים דבזבחים דף ע"א ע"א כ'.

דשור הנסקל אפילו לר"ת דמותר בהנאה מחיים פיון שנגמר דינו אין לו בעלים למכור ולא לזכות בו וא"כ ה"ה הפל איסורי הנאה שנגמר דינם. עפ"י התורה.

לבערם. אין להם בעלים ואיך כתבו בקידושין דף נ"ו ד יכול לקדש בהם אשה.

אי שְׁנוי פְּרוּטָה מֵהַ שְׂכֹל לִיקָנוֹת שְׁלֵא כֹדָה"נ. וְהִנְרָאָה לִפְעַנ"ד דְּבִנְדָאֵי בְּכָל אִיסוּרֵי הַנְּאָה.

שְׁהַמְצָנָה עֲלֵיו לְבַעֲרָם וּבְעַמּוּד וּבְעוֹר קָאֵי. כ"ע מוֹדִים דְּלֵא חָשִׁיב כְּשֵׁלֹ וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּזִבְחִים הַנְּ"ל.

אֲפִילוּ אֵי הִיא אֲפִשָׁר בּוֹ הַנְּאָה. אוֹ שְׁלֵא כֹדָה"נ אוֹ לְצִוְרָה הַמְצָנָה הַתּוֹרָה הַפְּקִיעַ מְרֻשׁוֹת הַבְּעָלִים וְהוּא מְצָנָה לְהוֹצִיא אוֹ מְרֻשׁוֹתוֹ אוֹ מִטְעַם שְׁכָל הַעוֹמֵד לְבַעֲרָם פְּמִבְּעָר דְּמִי וְכַמ"ש הַר"ן בְּגִיטִין דָּף כ' ע"א לְעִנְיָן כ' אֵת הַגֵּט עַל אִיה"נ וְכִינּוֹן שְׁקוּדָם הַבְּיַעוֹר אֵינּוּ שְׁלֹו כְּבָר יֵצֵא מְרֻשׁוֹתוֹ וְהַנְּאָה הַבְּאָה אַח"כ.

הוּא הַפְּקָר כַּמ"ש הַרִיטְב"א הַנְּ"ל לְעִנְיָן אֲפָר וְתוֹס' בְּקוּדוּשִׁין דָּף י"ו. קָאֵי רַק לְעִנְיָן עֲרָלָה וְכִיּוֹצֵא בּוֹ מְצוֹת בְּיַעוֹר: וְכֵן הַתּוֹס' בְּפִסְחִים דָּף כ"ט.

ד"ה אֵין פּוֹדִין נְרָאָה מִהַמְשָׁף לְשׁוֹנָם דְּלֵא קָאֵי עַל חֲמִיץ וְכֵן הַרִיטְב"א הַנְּ"ל. קָאֵי עַל אֲתָרוּג שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה דְּלֵא מְצִינוּ בִּי מְצוֹת בְּיַעוֹר.

בְּהִנְיָ יֵשׁ לוֹמֵר. אֵי שְׁיִיף בִּי שׁוּם זְכוּת.

אֲפִילוּ שְׁלֵא כֹדָה"נ. אוֹ זְכוּת מְצָנָה מְקָרִי שְׁלֹו וְלָכֶם.

אֲבָל הִירוּשְׁלַמִי וְכָל הַסּוֹגֵיָא הַנְּ"ל. מִיִּירֵי הֵיכָא דְאִית בִּי מְצוֹת בְּיַעוֹר.

דְּהָרֵי הִירוּשְׁלַמִי קָאֵי עַל ע"ז וְעִיר הַנְּדַחַת וּבְהִנְיָ לַכ"ע לֵא חָשִׁיב כְּשֵׁלֹ מִשָּׂא"כ בְּשָׂאָר הָאִיסוּרֵי הַנְּאָה לְפַעְמִים לֵא חָשִׁיב כְּשֵׁלֹ כְּגוֹן קוּנְמָת. דְּלֵא שְׁיִיף בִּי מְצוֹת וְאִיסוּר שְׁלֵא כֹדָה"נ.

וְלָכֶה הֵנִי הַפְּקָר אֲבָל הֵיכָא דְשְׁיִיף שׁוּם זְכוּת הָרִי הוּא לְבַעֲלִים וּמְקָרִי שְׁלֹו וְאֵינּוּ הַפְּקָר. וְהַרְשָׁב"א פְּלִיג עַל סְבֵרַת הַרִיטְב"א הַנְּ"ל וְס"ל דְּמִשׁוּם זְכוּת הַמְצָנָה.

אֵין לוֹ דִין מְמוּן. וְאֵין בּוֹ זְכוּת לְבַעֲלִים אֲבָל הֵיכָא דְרִשָׁאֵי לִיקָנוֹת מְמַנּוּ שְׁלֵא כֹדָה"נ אֵיכָא לְמִימַר דְּגַם הַרְשָׁב"א מוֹדָה.

דִּישׁ בּוֹ זְכוּת לְבַעֲלִים. וְאֵתִי שְׁפִיר הַפֵּל אֲמַנָּם דְּבָרֵי רַמְג"א כַּסִּי תַרמ"ט ס"קכ.

שְׁנַרְאָה מְדַבְּרִיו. דְּאֲפִילוּ בְּהִנְיָ דְשְׁיִיף בְּהֵן מְצוֹת כְּיַעוֹר חָשׁוּב כְּשֵׁלֹ זֶה אֵינּוּ לְשׁוּם פּוֹסֵק. וְלֵא יְכוֹלְתִי לִיִּשְׁבֵּב אֵת דְּבָרֵי שְׁיִיף מְכוּוֹנִים עִם הַסּוֹגֵיָת הַנְּ"ל: וְהוֹאִיל שְׁבָאֲתִי לְזֶה אֲמַרְתִּי לְהַעִיר שְׁמַדְבָּרֵי הַש"ס דְּכַרִּיתוֹת דָּף כ"ד הַנְּ"ל. מוֹכַח דְּהַפְּקָר טְעוֹת חָשׁוּב הַפְּקָר דְּהָרִי בַכּה"ג שְׁהוּזְמוּ הָעֵדִים הִיא אֵז הַהַפְּקָר בְּטְעוֹת.

דְּכַה"ג חָשִׁיב טְעוֹת: עֵינִין בִּיּוֹ"ד סִי רַל"ב סֵעִי י'. אֲפִי"ה מְהַנְּי: וְכֵן מוֹכַח מְלִשׁוֹן הַג"א וְהָרָא"ש בְּפָרָק אֵיזָה נְשָׁף סִי ל"ב וְכֵן יֵשׁ לְהַכְרִיחַ.

מִיֵּאוּשׁ דְּמַהַנְּי לְדַעַת קַצַּת מְפוֹרְשִׁים מִשׁוּם הַפְּקָר. אַע"ג דְּהָנִי בְּטְעוֹת וְאַע"ג דְּהַפְּקָר כְּעִין נְדָר.

וְכַמ"ש הַרְמַב"ם בַּפ"ב דְּנְדָרִים דִּין י"ד וּבְנְדָרִים דָּף ו' הַפְּקָר הֵינְנוּ צְדָקָה עֵינִי"ש. צ"ל לְדַעַנְנוּ זֶה לֵא חָשִׁיב כְּנְדָר.

דבֿנְדָר בְּעֵינָיו פִּיּו וְלִבּוֹ שְׁוִיָּו וְכֵן בְּקִנְיָן בְּעִי שְׂיִקְנָה פָּחוּ לְאַחֵר. וּבְעֵי דַעַת קוֹנָה לְמִקְנָה
וּבְטָעוֹת לֹא הָיָה דַעַתוֹ לְאַרְנוֹנֵי מִשְׁא"כ הַפֶּקֶר שֶׁהִיא סִילָק פָּחוּ.
וּבְאִפְּיָלוּ בְטָעוֹת מְהֵנִי. וּלְפִי"ז קִשָּׁה לִי.

אִיךְ סוֹבֵר הַרְשָׁב"א בְּנִדְרִים דָּף פ"ה הַנ"ל דְּמִהֵנִי שְׂאֵלָה לְהַפְקֵר. הָרִי שְׂאֵלָה מְהֵנִי רַק
מִפֶּחַ דְּחֻשִׁיב בְּנִדְרֵי בְטָעוֹת וְאַמְרִינָן בְּנִדְרִים דָּף כ"א ע"ב דְּאִין הִחֲכַם רִשְׁאֵי לְהַתִּיר אֱלָא
כְּעֵין ד' נִדְרֵיהּ וּא"כ בְּהַפְקֵר דְּמִהֵנִי אֲפִילוּ אִם אֵינּוּ כְּעֵין ד' נִדְרִים אִיךְ אֲפֹשֶׁר דְּמִהֵנִי
שְׂאֵלָה וְצָרִיךְ לֹאמֵר כִּינּוּן דְּאֵנּוּ לֹא קִי"ל כְּהֵאִי מ"ד.

וּקִי"ל דְּלֹא בְּעֵינָיו פֶּתַח. אֱלָא חֲרָטָה דְּמַעֲיָקְרָא.

וּא"כ שְׂאֵלָה עֲדִיפָא מְכַעֲיָן ד' נִדְרִים): וּלְפִי מַה שְׂבִרְתִּי דְּאִיסוּרֵי הַנְּאָה אֲשֶׁר יֵשׁ עָלָיו
מִצְוֹת בְּיַעוּר וּשְׂאֵר אִיסוּר הַנְּאָה. אֲשֶׁר אֵין לְבַעֲלִים בּוֹ שׁוּם זְכוּת הַנְּאָה.

חֻשִׁיב כְּהַפְקֵר. א"כ לֹא שְׂיִיךְ בּוֹ מְכִירָה וּנְתִינָה כְּדֵאִיתָא בְּב"ק בְּשׁוֹר הַנִּסְקָל.

וּכְמ"ש הַתּוֹס' בְּזִבְחִים דָּף ע"א טַעֲמָא דְלִכְדָּהּ מְכָרוּ אֵינּוּ מְכוּר הוּאִיל וְאֵינּוּ שְׁלוּ. וּלְפִי"ז
קִשְׁיָא לְכֹאדָרָה אִיךְ כ' הַרְמַב"ם בְּפ"א מְחַמֵּץ דִּין ג' דְּבִקְנָה חֲמִיץ בְּפִסְחָא הוּא כְּשֶׁלּוֹ אֲמַנָּם
כְּבָר כ' הַר"ן בְּע"ז דָּף מ"ב פ"א.

עַל הָא דְּאַמְרִינָן שֶׁם בְּע"ז דְּגוּי דְּלִמָּא מְגַבָּה לָהּ וְזָכָה בָּהּ. דְּהוּאִיל וְע"ז שֶׁל גּוּי יֵשׁ לָהּ
בְּיַטּוּל וּמִשְׁפַּחַת הַיִּתֵּר הַנְּאָה.

שְׂיִיךְ בָּהּ זְכִי שְׂאֵחֵר זְכִי. בְּאוֹתוֹ רַגַע נַעֲשִׂית ע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְאַסוּרָה בְּהַנְּאָה וְכ' הַר"ן דְּה"ה בְּקִנְיָה חֲמִיץ שֶׁל גּוּי וְהִרִיטְבָּ"א שֶׁם כ' דְּמִכָּל מְקוֹם שֶׁם
יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עָלָיו ע"י הַגְּבָהָה וְזָכִי אֲפִילוּ לֹא קִנְיָה מ"מ קִנְיָה לְעַנְיָן זֶה לְהַחֲמִיר בְּאִיסוּרוֹ
וְכֵן בְּחֲמִיץ הַדִּין כּוּ.

וְהַסְמ"ג בְּלֹאנִין מ"ה כ' דְּבִאֲמַת הָא דְּנַעֲשָׂה ע"ז שֶׁל יִשְׂרָאֵל הוּא מְדַרְכְּבָן וּבְחֲמִיץ אֲפֹשֶׁר
לֹאמֵר עוֹד טַעַם. דְּהַכְּתוּב עֲשָׂאוּ כְּאֵלוֹ הוּא שְׁלוּ.

וְעַפ"י דְּבָרֵי הַר"ן הַנ"ל. מוּבָנִים דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּפִסְחִים דָּף כ"ט ע"א ד"ה בְּדִין וְכו': וּלְפִי
הָאֵמוּר דְּמִבְּנֹא' מִש"ס וּפּוֹסְקִים.

דְּאִין שְׂיִיךְ קִנְיָן בְּאִיסוּר הַנְּאָה. אֱלָא חָשׁוּב כְּשֶׁלּוּ.

א"כ קִשְׁיָא אֲמָא אֲמַרִינָן גִּיטִין דָּף כ' ע"א בְּכַתֵּב גִּט עַל אִידָה"נ כְּשֶׁר וְהָכִי קִי"ל בְּאֵה"ע"ז
רְסִי קכ"ד וְאֲמָאֵי נָהִי דְּלֹא בְּעֵינָיו שְׂיִיחָא הַנְּיָיר שׁו"פ מְכָל מְקוֹם בְּעֵינָיו שְׂיִיחָא הַנְּיָיר שְׁלוּ
כְּמִבְּנֹאֵר בִּש"ע אֵה"ע"ז ס' ק"כ.

וְאֲפִילוּ ע"ג נְיָיר שֶׁל הַפֶּקֶר לֹא יִכְתֹּב דְּבַעֲיָנוּ דְּנוּקָא שְׂיִזְכָּה בְּנְיָיר וְקִשָּׁה הָא אִיסוּרֵי הַנְּאָה
הוּא הַפֶּקֶר. וְצ"ל הָרִי בְּלֹא"ה כְּבָר בִּיָּאֵר הַר"ן שֶׁם דְּבִהֲנָה אִיסוּרֵי הַנְּאָה דִּישׁ בְּהֵן מִצְוֹת
בְּיַעוּר.

בְּאֵמֶת אֲסוּר לְכַתּוֹב וְאֵע"ג דְּהֵר"ן אֲסוּר לֵה: מִפְּנֵי כָּל הָעוֹמֵד לְשׂוֹרֵף כְּשֶׁרוֹף דְּמִי גִרְאָה דְּגַם הָא דְּאִינוּ שְׁלוֹ סוֹבֵר הֵר"ן שְׁם בְּהֵנָּה אִיסוּרֵי הִנְאָה הוּא מִפְּנֵי כָּל הָעוֹמֵד לְשׂוֹרֵף וּבְהֵנָּה דְּלִית בִּי מְצֻנָת בְּיַעוּר.

כְּפָר בְּיִאֲרָתִי דְּאִיכ"ל אִם שְׂיִיף בִּי זְכוּת מְקָרִי כְּשֶׁלוֹ. וְהֵכָא אִי כּוֹתְבִין עָלָיו הֵרִי יֵשׁ לוֹ בּו זְכוּת הֵנָּה.

לְמִיכְתָּב עֲלִי גִיטִין וּמְמִילָא הוּא שְׁלוֹ וְעַפִּי"ז א"ש דְּדִינוּ דְּהֵר"ן אֲלִיבָא דְּכ"ע דְּאֲפִילוּ לְמֵאן דְּלֵא ס"ל כְּשֶׁרוֹף דְּמִי. ע"כ סוֹבֵר דְּדָבָר שְׁעוֹמֵד לְהִתְבַּעַר אֲפָקִי רַחֲמֵנָּא מִפְּנֵי וּרְשׁוּת בְּעָלִים וְאִינָם שְׁלוֹ וּמִטְעָם שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל.

וְא"כ פְּסוּל לְכַתּוֹב עֲלִי גִט וּמִינְשָׁב קִנְיָנִית הַב"ש סִי קכ"ד ס"קב. דְּסוֹבֵר דְּתִלְיָא בְּפִלּוּגְתָּא וּכְשָׁם שְׁאִין יְכוּל לְמִוְכְרוּ וְלִיְתֵנוּ בְּמִתְנָה.

כֵּן אִינוּ יְכוּל לְהִקְדִישׁוּ. כְּמִבְּנָאָר בְּב"ק דָּף מ"ה הַנְּ"ל דְּכִינּוּ שְׁאִינוּ שְׁלוֹ וְהוּא כְּהִפְקָר פְּשׁוּט דְּאִינוּ יְכוּל לְהִקְדִישׁוּ דְּהֵרִי דְּרִשְׁיֵנוּ אִישׁ כִּי יִקְדִישׁ אֶת בֵּיתוֹ.

מֵה בֵּיתוֹ שְׁלוֹ וְאִינוּ הִפְקָר וְכו'. וְכֵן מְבִנְיָא בְּחֻלְיֵין דָּף קל"ט ע"א.

אֲלֵא דְּרָאָה קִין וְאִקְדִישׁהּ מִי יוֹכַל לְהִקְדִישׁוּ וְכו'. וְהַש"ס שְׁם דְּנָקֻט מֵה בֵּיתוֹ בְּרִשׁוּתוֹ פְּשׁוּט.

דְּאִין הַפְּנוּנָה שְׁאִינָה בְּרִשׁוּתוֹ דְּהֵרִי מִשְׁפַּחַת לֵה שְׂיִיָּהּ בְּרִשׁוּתוֹ וְאִפִּי"ה אִינוּ מְזוּמָן. כְּמִבְּנָאָר שְׁם דָּף קמ"א ע"ב.

בְּיוֹנֵי שׁוֹבֵף בְּעָלִי וְע"כ מִשׁוּם דְּאִינוּ שְׁלוֹ. וְגַם אִינוּ שְׁלוֹ מְקָרִי אִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ.

וְכַלְשׁוֹן זֶה אִיתָא בְּב"ק דָּף ס"ט ע"ב מִעֲשָׂר דְּמִזוֹן גְּבוּהָ וְאִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ וְהַפְּנוּנָה דְּאִינוּ שְׁלוֹ עִי"ש. וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה נָקֻט בְּע"ז דָּף ס"ג ע"א.

לְשׁוֹן אִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ. וְהַפְּנוּנָה עַל אִינוּ שְׁלוֹ.

וְהֵרִיטְבָ"א שְׁם מִינְשָׁב הַלְשׁוֹן. דְּלִרְבוּתָא נָקֻט.

וּלְכָף נָקֻט רִש"י בְּב"ק דָּף מ"ה ע"א עַל הָא דְּאִינוּ יְכוּל לְהִקְדִישׁוּ ג"כ מִטְעָם אִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ וְהַפְּנוּנָה דְּאִינוּ שְׁלוֹ וְאֵע"ג דְּהֵרִיא"ש בְּנִדְרִים דָּף ל"ד ע"ב כ' גְּבִי כְּפָר שְׁל הִפְקָר דְּיְכוּל לְהִקְדִישָׁהּ הוּאִיל וְיְכוּל לְזְכוּת בָּהּ.

הֵינּוּ דְּיְכוּל לְהִקְדִישׁ לְכִשְׁתָּבֵא לִידּוֹ וְלֵא חֲשִׁיב כְּמוֹ דְּבָר שֶׁלֵּב"ל מִטְעָם שְׁבִידוֹ. אֲבָל כָּל זְמַן שְׁהוּא הִפְקָר לֵא חֲגִיל עֲלִי הִהִקְדִישׁ כְּדְמוּכַח מֵהֵאִי דְּחֻלְיֵין הַנְּ"ל: וְלִפִּי"ז מִינְשָׁב הַקְּשִׁיָּא הַנְּדַפְסָת בְּעֲלִי שׁוֹמֵר צִיּוֹן.

מְכַתֵּב נ"ד עַל דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּחֻלְיֵין דָּף ק"ס ע"א. ד"ה לְמַעוּטֵי וְכו'.

שֶׁכ' סִפְקָא אִם עָבַר וְהִקְדִישׁ בְּהִמַּת עִיר הַנְּדַחַת. אִם הִקְרָבָן כְּשֶׁר וְעִינּוּ שְׁם וּבְמִהֲרָש"א שְׁהִקְדִישׁ לְאַחַר שְׁנַעֲשֶׂה עִיר הַנְּדַחַת מִיָּרִי וְהִקְשׁוּ א"כ אִיף יְכוּל לְהִקְדִישׁ הָא אִיסוּרֵי הִנְאָה אִינוּ יְכוּל לְהִקְדִישׁ כְּדִאִית' גְּבִי שׁוֹר הַנְּסָקֵל וְלִהַנְּ"ל א"ש.

שור הנסקל דעומד להתבער ואינו ראוי לשום דבר לבָעלים דלקרבן פסול מטעם נוגח כמבואר בתורת פהנים ריש ויקרא ואין שום זכות לבָעלים בו ולקב לא מקרי שְלו. ולא יכול להקדישו לבְדק הבית אָבֵל שֶל עיר הנדחת.

לפי מאי דמספקא להו להתוס' דכָשֶׁר להקרבָה. וְלֹא בעי' ביעור דשְלֵלָה פְתִיב וְלֹא שְלֵל שְמִים דְרָשִׁי' וְא"כ גִּשְׁאֵר לְבָעִלִּים זְכוּת שְׂיָכוּל להקריבו: א"כ הוא שְלו וְהֵקֵדֵשׁ חֵל עָלָיו.

וְא"ש כֵּן נִרְאֶה לפענ"ד נְכוּן תְּשׁוּבָה רִי"א יִתְעַנֵּג עַל רֹב שְלוּם יְדִידֵי הָרֵב הַמְּוֹפְלָג בְּתוֹרָה וּבִנְרָאָה הַחֲרוּץ וְהַשְּׁנוּן כַּש"ת מוה' חיים סופר נ"י. יושב בְּשִׁבְתַּת תַּחֲמוֹנֵי בַק"ק מֵט ד יע"א: יקרתו הגיעני וכו'.

ועל דברי תורה אֲשֶׁר בָּא מַעֲלָתוֹ נ"י. להשיג על דברי הצל"ח בפסחים דף ע"ז שכ' דאֲפִילוּ לְדַעַת הַתּוֹס' בע"ז דף ס"ו דגם בב' פְּחוּשִׁים הֵיכָא דְנֶאֱסֵר בְּמִשְׁהוּ נֶאֱסֵר גַּם בְּרִיחָא דְמִשְׁהוּ מִיְהוּ אֵיכָא וְכ' הַצֵּל"ח.

דמ"מ אינו אוסר יותר מְפָדֵי קְלִיפָה דְלֹא עֲדִיף מִטַּעַם מְמִשׁ. וְנִגְעוּ זֶה בְּזֶה דְכַחוּשׁ אֵינּוּ אוֹסֵר.

יותר מְפָדֵי גְטִילָה בְּצָלֵי. וּבְכַדֵי קְלִיפָה בְּמִלְיָחָה.

ומעלתו הִשִּׁיג עָלָיו דר"מ אוסר דתַּנּוּן בְּמִתְנֵי דְתַרּוּמוֹת פֶּרֶק יוֹד מִשְׁמַע אוֹסֵר לְגַמְרֵי וְגַם מְהָא דְאֶסְרוּ לְמִיכַל הַפֶּת שְׁאָפוּ עִם הַצֵּלִי לְמִיכָלָא בְּכוֹתִחָא מִשְׁמַע לְגַמְרֵי אֶסוּר. וְגַם מְלִשׁוֹן הַתּוֹס' בע"ז שָׁם.

במצות משמע דלגמרי אסור. ועוד דאי ס"ד כהצל"ח מאי פְּרִיף.

מאין צולין ב' פְּסָחִים. דְלֵמָּא מִיְיָרֵי בְּשִׁנְיָהֶם פְּחוּשִׁים.

וְנֶאֱסְרוּ כְּבָר בְּכַדֵי קְלִיפָה אוֹ גְטִילָה ע"י שְׁנִצְלוּ כְּאֶחָד. וְקמ"ל דְגַם מְכָאן וְאֵילָף אֶסוּר לִיצְלוֹתָם בְּיַחַד.

מְפָנֵי תַעֲרוּכַת גּוֹפָם. עוֹד הַקְשָׁה בְּמַכְתָּבוֹ עַל הַרְשָׁב"א בְּתַה"א בְּשַׁעַר הַתַּעֲרוּבוֹת.

שְׁהֵבִיא רֵאִי דְבִשְׁנֵי תַנּוּרִים זֶה אֶצֶל זֶה לֹא שְׂיָיָף בִּי רִיחָא מִש"ם דְּפְסָחִים דף ע"ז. דְקָאֵמֵר כְּעִין ב' קְדִירוֹת וְכו'.

נְת"ל דְּבַתּוֹסְפֶתָא מְבִנְיָא בְּהַדְיָא. דְּמוֹתֵר לִיצְלוֹת ב' פְּסָחִים.

בב' תַנּוּרִים זֶה אֶצֶל זֶה. וּלְפַעַנ"ד בְּאֶמְתָּ גַם אֲנִי פְתַבְתִּי בְּחִידוּשֵׁי.

דְּלִישְׁנָא דר"מ אוסר מִשְׁמַע דְלֹא כַהֲצֵל"ח וּמְפָל מְקוּם נִרְאֶה דְגַבְרָא רַבָּה אָמֵר מִלְתָּא אֵין מְזַנְיָחִין אוֹתוֹ וְיֵשׁ בּוֹ טַעַם וְסִבְרָא וְגַם נְכוּן הוּא לְאַחַר הָעֵינָן דְּהִנֵּה הַבַּעַה"מ ז"ל בְּפְסָחִים כ' דְטַעְמָא דְרַבָּא גְבִי בַת תִּינוּקָא דְשָׂרְל' הוּא מְשׁוּם דְאֵינּוּ מְתַפְנִין וְכֵן מְצִאתִי שְכ' הַר"ת בַּס' הַיָּשֵׁר.

וְהַרְמַב"ן תָּמָה עָלָיו טוֹבָא הָא מְבִנְיָא בִּש"ס דְטַעְמָא דְרַבָּא מְשׁוּם דְרִיחָא לָאו מְלִתָּא וְאֵי מְשׁוּם דְאֵינּוּ מְתַפְנִין מֵאֵי מִיְתִי רַבָּא מִתַּנּוּר שְׁהִסִּיקוּ בְּכַמוּן. וְכַבֵּר בִּיְאִרְתִּי.

דְּבָרֵי בַעַמ"א בְּחִידוּשֵׁי לִישָׁב דְּבָרָיו אֲמַנָּם כְּעַת נִרְאָה לִי לִישָׁב בְּפִשְׁיטוֹת דְּהַגָּה הַתּוֹס' מְחַלְקִין בֵּין רִיח פִּיטוּם לְרִיח שְׂאִינוּ שֶׁל פִּיטוּם. דַּאֲע"ג דְּקוּ"ל לְפָרַב דְּרִיחָא מְלִתָּא בְּצוּלָה בְּשׂר נְבִלָה שְׁמֵן עִם שְׁחִיטָה אֲבָל בְּרִיח שְׂאִינוּ שֶׁל פִּיטוּם בְּזָה פְּלִיגוּ אַבְיִי וְרָבָא.

וְהַמְהַרְשֵׁ"א שָׁם הִקְשָׁה. א"כ אִיךָ מִיָּתִי הַש"ס מִתְנִי' דְּרוּדָה פֶּת חֲמָה בְּב' מְקוֹמוֹת וּמִמֵּנ"פ אִי דְּמִי לְפִיטוּם וְכָרִיח דְּפְלוּגְתָּא דְּרַב וְלוֹי לֹא הָוִי לְהִבְיָא בַּע"ז וְאִי לֹא דְּמִי לְרִיח פִּיטוּם לֹא הָוִי לְהַש"ס לְהִבְיָא מִשְׁנָה זֹו בְּפִסְחִים וְהַפְּשׁוּט לְתַרְזֵן.

וְכָבֵר כְּתַבְתִּי כֹּן בְּחִידוּשֵׁי. דְּהַמְקַשֵּׁן דְּסוּבֵר דַּר"מ וַר"י פְּלִיגוּ בְּכָל גְּוֹנְי.

בֵּין בְּחִבּוּיֹת פְּתוּחָה. וּבְפֶת חֲמָה וּבֵין בְּחִבּוּיֹת מְגוּפָה וּפֶת חֲמָה.

וְחִבּוּיֹת פְּתוּחָה וּפֶת חֲמָה. דְּמִי לְרִיח פִּיטוּם וְחִבּוּיֹת מְגוּפָה דְּמִי לְרִיח שְׂאִינוּ שֶׁל פִּיטוּם.

וּלְכָךְ שְׁפִיר מִיָּתִי לִי בְּב' מְקוֹמוֹת וּבְאֵמַת דַּר"מ עֲדִיפָא מְדַרְב דְּאוּסָר אֲפִילוּ בְּרִיח שְׂאִינוּ שֶׁל פִּיטוּם: וְהַגָּה סְבַרְת הַתּוֹס' הַנ"ל שֶׁכ' דְּבַכְחוּשִׁים. מִשְׁהוּ מִיָּהוּ אִיכָּא.

א"כ אֲפִתִי אִיךָ מִתִּיר רָבָא לְהַרִיח בֵּת תִּיחָא לְכַתְחִילָה. וְכִי רִשְׁאִין לְאַכּוֹל אוּ לְהַנּוֹת מִשְׁהוּ אִיסוּר.

וַע"כ הֵאֱמַת הַפְּשׁוּט הוּא דְּרָבָא סוּבֵר דְּרִיחָא מְצַד עֲצָמוּ אִינוּ כְּטַעַם וְאִינוּ אִיסוּר אֲלָא שְׁבַדְדָּר מְפֻטָּם אִיסוּר. מִשׁוּם דְּהַרִיח הוּא מוּלִיךְ עֲמוּ פְּלִיטַת וְלַחְלוּחִית מִהַצְּלִי כְּאַשְׁרֵי הַחוּשׁ מְעִיד ע"ז.

וְזֵה הַלְחָלוּחִית הוּא אִיסוּר. וַע"ז שְׁפִיר כ' הַתּוֹס' דְּבַכְחוּשׁ מ"מ מִשְׁהוּ.

מִיָּהוּ אִיכָּא דְּנָהִי שְׂאִינוּ מוּלִיךְ הַרְבֵּה עֲמָה מִהַפְּלִיטָה מִשְׁהוּ אִיכָּא וּלְכָךְ בְּבֵת תִּיחָא שְׁרִי מִשׁוּם דְּהוּא מְכּוּנָן רַק לִישְׂאוּף הַרִיח וְלֹא הַמִּשְׁהוּ פְּלִיטָה וְהָוִי דְּבָר שְׂאִינוּ מִתְּפֻנָן וְכִסְבַּרְת בַּעַמ"א וְכַדְבָּרֵי ר"ת בַּס' הַיָּשָׁר.

וּשְׁנִיחָם כְּאַחַד עוֹלִים. וּלְכָךְ שְׁפִיר כ' הַתּוֹס'.

דְּבַדְדָּר דְּאוּסָר בְּמִשְׁהוּ גַם בְּכַחוּשׁ אִיסוּר. וּלְפִי"ז שְׁפִיר כ' הַצֵּל"ח בְּנוּדָאֵי הַרִיח דוּחַק וְהוּלָךְ בְּכּוּלוּ וּלְפִי"ז לַר"מ דְּסוּבֵר כְּאַבְיִי דְּרִיח מְצַד עֲצָמוּ אִיסוּר בְּנוּדָאֵי אוּסָר בְּכּוּלוּ.

אֲבָל לְדִידָן דְּקוּ"ל כְּרָבָא וְאִינוּ אוּסָר אֲלָא מִפְּח מִשְׁהוּ הַפְּלִיטָה שְׁהוּלָךְ עֲמוּ. לְזָה שְׁפִיר כ' הַצֵּל"ח דְּפְלִיטָה הַהוּא.

א"א שְׁתַּלְךְ וְתַאֲסוּר יוֹתֵר מְפָדִי נְטִילָה בְּדְבָר כְּחוּשׁ וְאִינוּ אוּסָר יוֹתֵר מְדִינָא אֲלִיכָּא דְּרַב: וּלְפִי"ז יֵשׁ לִישָׁב אֲפִילוּ אִי נִימָא דְּלִישְׁנָא דְּתוֹס' מִשְׁמַע דְּכּוּלוּ אִיסוּר אִיכ"ל דְּהַתּוֹס' ס"ל כְּשִׁיטַת הַר"י מִשְׁטַרְאִיסוּרָג.

הַמוּבָא בְּהַגְהָמִי" סוּף הַלְכוֹת חו"מ דְּהָא דְּסָגִי בְּצִלִי כְּחוּשׁ נְטִילָה. דוּוּקָא בְּדְבָר שְׂאִינוּ אִיסוּר בְּמִשְׁהוּ.

וְדְבָרֵי הַגָּה מִי"י תְּמוּהִים מְחֻלְטִין דוּף צ"ו. מְהָא דְּשְׁמוּאֵל דְּאָמַר נְצִלָה קוּלְפָּה וְאוּכַל כו' וְשְׁמוּאֵל סוּבֵר מַב"מ לֹא בְּטַל וְגַם מְהָא דְּפָרִיךְ שָׁם מַר"ה אַדְר"י וַע"כ דְּכּוּנְנַת הַגְהָמִי"י

היכא דמתמירין לאסור במשהו יש להחמיר גם בזה ולא מן הדין וא"כ לעגנו חמץ שפיר כ' התוס' לאסור פלו.

ובחידושי לחולין פתבתי לישב דברי הגמין' עפ"י דברי הר"ן בחולין דף ק'. דהיכא דכח אחר מעורב בו.

לא תשיב כמב"מ. וא"כ ה"נ פיון דמעיקרא נבלע בקליפה אפילו הולך את"כ משהו מן האיסור עמו הרי פת אחר מעורב בו משא"כ בחמץ דאפילו בא"מ משהו אוסר שפיר כ' הגהמי' וא"כ אפשר לומר בב' פסחים דהני היתר בהיתר ותנונייהו עולין גינהו ואפילו בא"מ לדעת הר"ן בגדרים דף נ"ב אוסר במשהו.

ולכך איכ"ל. דשם ראוי לאסור אפילו פחושים לגמרי ודווקא ללוי דריחא לאו מלתא פלל וזיעה בעלמא א"ש.

משא"כ לרב: מיהו זהו פתבתי לרנוחא דמלתא ועיקר דקושא זו מאין צולין לא קשה פלל דהרי לדין דשנייהם פחושים אין אוסר פלל קשה יותר וע"כ צריכים לתרץ דפסחים. אינם פחושים.

וכמ"ש הפלתי או אינה תירוצים א"כ גם להצל"ח לא קשה ודבריו נכונים ומסתברא פנותי' ועפ"י האמור דברי הרשב"א בתהה"א גם פן מנישבים וא"ש דמהתוס' אין ראוי דאיכ"ל דהתוס' מייירי מפחושים דל"ש ריחא נרק משום עירוב גופים זה מתיר בב' תנורים זה אצל זה אבל לעולם דגם בכה"ג הולך הריח ולכך מקריח זה מש"ס דידן דמוקי הא דאין צולין בגונא דשייף בי' ריחא ואפי"ה מתיר בב' תנורים:.

שפיר הקריח דבב' תנורים. לא שייף ריחא ובהו אחתום בבכר' דידו הדורש שלומו תמיד: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה רי"ב.

בעזה"ת חוסט יום ה' ג' ניסן תרל"ה לפ"ק: את חג המצות. יחוג בדיעות תלמידי הרב הגדול המופלג כש"ת מוהרר וואלף סופר נ"י רב בבית המדרש בעיר פעסט יע"א: מכתבך קבלתי ובו בקשת לחוות דעתי לה בישראל חשוד שמאכיל חמץ לבהמות שהם באחריותו אם מותר לישראל נאמן וכשר לקנות ממנו חלב בפסח.

כבר האריכו האחרונים ונראה הספקתם להיתר עיין פלתי ובפמ"ג ביו"ד סי' ס' נראה דמתירים והפלתי מדמה זה לשלא פדרף אכילתו וע"ז יש לפקפק כמ"ש בספר יד אפרים שם ובפמ"ג כ' ההיתר משום זוז"ג.

וכן כ' הפמ"ג באו"ח ססי' תמ"ז ובססי' תמ"ח. הניח בצ"ע דאפילו במקום דנוהגין פדעת המתירין (לאכול החלב מבהמת גוי שאוכלת חמץ) מ"מ מספקא לי' בנידון הנ"ל של אותו ישראל חשוד שמפטם הבהמה בחמץ והחלב שלו בשכרו ולדידנ' בנודאי אסור משום רוצה בקיומו א"כ יש לספק אי רשאי אחר לקנותו משום מסייע ידי עוברי עבירה והואיל לישראל הכשר הנ"ל מזה פרנסתו וסיוותו ביקש ממעלתו להורות לו אם מותר ליקח החלב ולזאת בקשת לשמוע דעתי בזה.

עכ"ל בקצרה וכתבת ש'בספר מחנה חיים בחלק ב' ב'יו"ד בסימן כ' כתב להתיר. והנה
בחוליו דף ס"ט נראה דהחלב באה מן האברים דאמר שם דכל החלב מחלב ודם ומאבר
מן החי קאתי ואינו מונכר שם דקאת' מפח המאכל.

גם ב'יו"ד סי' י"ד אינו מונכר מזה. אמנם ב'יו"ד סי' פ"א ס"ז מבואר דהחלב אתא ממאכל
וכן הוא בחוש והניסיון.

א"כ נראה דבא מתרנוניהו ואפי"ה לא הזכירו זה בחוליו וב'יו"ד סי' י"ד דאין נפ"מ בזה
שקרי אינו נודע אם הרוב בא מן המאכל או מאינף או אפ"ש דקים להו דהמיעוט בא מן
המאכל וכן נראה דהרי בבכורות דף ו' דרשינן מאת הגמל לאסור חלב מן הטמאין
ולדעת הרמב"ם המובא ב'יו"ד סי' פ"א דבש גזין.

ואפי' מי רגלים דחמור שרי' ואינם מתמצים מגופן לא חריגין בהו היוצא מן הטמא טמא
וא"כ אי הוי ספיקא. הא ספק להרמב"ם מן התורה שרי' ואיף ריבה לן קרא את הגמל
לאסור מיהו אין זה כ"כ ראי' דנראה דנקרא איקבע איסורא דאסור אף להרמב"ם מן
התורה.

מ"מ פשוט לשון משמע דונדאי אסור ולא מצד ספק מכ"ש לדעת הרא"ש וסייעתו
דס"ל דגם הדבש גזין אסור משום היוצא מן הטמא וא"כ החלב הבא מן המאכל ויוצא
מטמא ג"כ אסור וא"כ חלב היוצא ממאכל חמץ בפסח דאסור בהנאה.

נהי דגם מהאברים וחלב ודם באה החלב ויש בחלב תערובת מאיסור הנאה לכאורה
מידי ספיקא לא נפקא. וע"כ אנו צריכין לדון על גוף הדבר אם החמץ נשתנה לחלב אם
אסור: ודנה להתיר החלב.

מטעם שכ' הר' יונה המובא במג"א סי' רט"ז סק"ג ובח"י סי' תמ"ז סקט"ז וכן מצאתי
בתשובות מחנה חיים הנ"ל דלפענ"ד פשוט. דזה שייך רק.

בדבר שאינו אסור בהנאה דאז שפיר איכ"ל פיון דנשתנה לדבר המותר אזלינן בתר
השטא אבל באיסור הנאה הרי חזינן בע"ז דף מ"ט באגוזי של ערלה. ופרה שנתפטמה
בכרשיני ע"ז דאע"ג דנשתנה לדבר המותר אם אינו זוז"ג אסור ומטעם זה מוכנים דברי
הש"ף ב'יו"ד סי' ס' דפרה שנתפטמה כל ימי'.

מאיסור הנאה אסורה אמנם לדעת הרמ"א שם. דס"ל אפילו בנתפטמה כל ימי' רק
באיסורי אכילה ג"כ אסורה זהו קשה לפי שיטת רבינו יונה הנ"ל ובאמת לכאורה קשה.

דאפילו בנתפטמה באיסורי הנאה. הוי לן לומר דמותר דהרי בע"ז דף ל"ט אמרינן גבי
דבש אי משום עירובי מסרי סרי ופי' הר"ן דקודם שנעשה דבש.

הוא מתעפש ונפסל. ואח"כ נעשה דבש.

וכן הביא מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בגליון מג"א סי' רט"ז הנ"ל. בשם שכה"ג שכן
הוא בכל דבר שנתפטה ע"י דבר אחר ההעדר קודם להנ"ל וא"כ באיסורי הנאה דאפרו
מותר הי' לן לומר דאם נתפטה בהמה בהם.

הרי קודם שנעשה מזה בשר או שומן הרי כבר נתעפש ונפסל מאכילה והוי כעפר ואח"כ
כשנעשה בשר. כבר הי' היתר ולמה פסק אם נתפטמה באיסורי הנאה אסורה ובשלמא
הא דאמרי' בע"ז דף מ"ט דבהמה שנתפטמה בכרשיני ע"ז דאסורה נחא משום דבע"ז
עפרן נמי אסור אבל הש"ך דסתם.

וכ' דבנתפטמה באיסורי הנאה אסורה קשה. וכן איתא בחי' רמב"ן בע"ז דף מ"ט בשם
הירושלמי.

בנוטע אגוז של ערלה דמותר. אע"ג דס"ל דזוז"ג אסור היינו משום דערלה מהנשרפים.
ועפרן מותר. א"כ נתגדל מהיתר: ומדברי הירושלמי הנה מוכח דאפ"ל אם נשרף ממילא
או באופן אחר.

שלא נעשה מצותו אפי"ה עפרן מותר אע"ג שכ' התוס' בסוף תמורה. הטעם דאפר מותר
משום דנעשה מצותו וכן הוכחתי במקום אחר (עיין לעיל תשובה ר"ו).

וכן נראה מדברי הש"ך ביו"ד סי' ס'. שהביא פן בשם או"ה דמעופל הוי כשרוף וא"כ
גם בנתפטמה באה"נ דעפרן מותר תהא הבהמה שנתפטמה מהם מותרת ובאמת י"ל
דהש"ך קאי רק באיסורי הנאה כעין ע"ז.

דעפרן אסור וכנראה שם מדבריו. מיהו לר' יוסי דמתיר שם בנוטע אגוז של ערלה.
משום זוז"ג. נראה דאפ"ל בערלה דאפרן מותר.

אפי"ה אם אינו זוז"ג אסור ונחשבין לי' כאלו בא מן האיסור דהרי האיסור הנאה גרם
הגידול הנה וכמ"ש התוס' בע"ז דף מ"ט י"ה שאם וכו'. דדוחק לומר דר"י פליג.

וס"ל דבנעשה עפר ממילא. ולא קיום המצוה או בעפר שעדיין יש בה פח הצמיחה
להוציא ממנה גידולין בכה"ג העפר אסור.

ובמקום אחר הארכתי בזה עיין לעיל תשו' ר"ט] ועכ"פ מדברי התוס' נראה. פיון
שאיסור הנאה גורם לו הצמיחה אע"ג דאפרן מותר מ"מ אם לח הי' זוז"ג הי' אסור
וביו"ד סי' רצ"ד.

סעי' י"ב פסק ג"כ דמותר בנוטע אגוז של ערלה משום זוז"ג וא"כ א"ש דברי הש"ך בסי'
ס' הנ"ל דמהש"ע מוכח דאפילו מידי דעפרן מותר אם אינו זוז"ג הבא ממנו אסור וא"כ
בהמה שנתפטמה כל ימיה לא הוי זוז"ג.

דהבהמה לא דמי לקרקע. כדמוכח מלשון רש"י בע"ז דף מ"ט הנ"ל.
ולכך שפיר סתם הש"ך. דבכל איסור הנאה.

אם נתפטמה אסורה. אבל באיסור אכילה דאוסר הרמ"א ג"כ בזה נראה כש"ך ולרמ"א
אפשר דאינו אסור.

אלא משום מיאוס או משום דאית בי' טבע רע ומזיק להאןכל וכמו דפסק ביו"ד סי' פ"א.
שלא להניק תינוק מן הנכריות.

האוכלת דברים אסורים: ועכ"פ לפי הנ"ל בנדידון שלנו ג"כ בבהמה שאוכלת חמץ בפסח שאסור בהנאה ואפילו חמץ של נכרי. אסור בהנאה לישראל וא"כ באה החלב מאיה"נ ואין לו היתר אלא משום זוז"ג ובמקו"א אחר פתבתי (עיין לעיל תשובה ר"ט) דבדבר דעפרן אסור.

אפשר אפילו בזוז"ג אינו מותר. דהרי כ' ה"ר"ן בתשובה סי' ע' היכא דחזוהא מלתא וכו' וכיוצא בזה.

דהאיסור עצמו נעשה חלב מ"מ הא דלעיל בפנה שנתפטמה מוכח פיון דנשתנה לדבר המותר. וא"כ אין זו אותו דבר שהי' כבר והי' מן הדין להיות מותר.

אלא שדבר איסור גרם לו וא"כ שוב הוי איסורו. רק משום גרם פדלעיל.

ולכך אפילו להש"ע באו"ח סי' תמ"ה דפוסק גבי חמץ דגחלון ועפרן אסור אפילו אם אכלתו בהמה. גם שחת וכיוצא בזה.

שאין המאכל של איסור. והחלב בא משני הגורמים איכ"ל דמליא בפלוגתא דזוז"ג ושרני' אמנם גם ההיתר הנה עדיין קשה דהרי כ' המג"א באו"ח סי' תקמ"ה ס"קו דגבי חמץ זוז"ג אסור דזוז"ג משהו מיהו איכא וחמץ אסור במשהו ונהי דדברי המג"א קשים.

דהא שם מיירי בע"פ. כבר ביארו זאת המפורשים דס"ל להמג"א דבכה"ג דאינו חוזר לאיסורו לשנה הבאה.

לכ"ע אסור משום דשיל"מ וא"כ עדיין קשה איך התיר הפמ"ג הנ"ל. החלב משום זוז"ג. מיהו נראה. דהפמ"ג לשיטתו.

דהשיג שם על המג"א וכו' דאפילו נימא דאסור במשהו. מ"מ בגחלון ועפרן דאיסורו רק מדרבנן.

כמ"ש בח"י. ובמקו"ח סי' תמ"ה ואין לו אלא הנאה בעלמא איך יהא חמיר לאוסרו במשהו דהרי הראב"ד כ'.

והובא בר"ן ע"ז דף ע"ד. לענין הנאה לא אמרינן דאסור במשהו.

ונהי דפליגו עלי' כמ"ש ה"ר"ן שם. מ"מ היינו בדבר מאכיל אבל בדבר דלא שייך בי' רק הנאה נראה דשפיר איכ"ל פהראב"ד עיי"ש.

מיהו דלפי מ"ש הפי' בהמג"א דס"ל בכה"ג דגחלים דהוי פתרכו לפני זמנו. ואינו חוזר לאיסורו לשנה הבאה איכ"ל דלכ"ע לא בטל משום דבר שיל"מ: ולא משום חומרא דחמץ וא"כ לא שייך סברת הראב"ד ודבר שיל"מ אפי' בדבר הנאה אינו בטל.

ואע"ג דטעם דשיל"מ שייך דווקא במב"מ. מ"מ הא פתבו התוס' בביצה דף ל"ט דגבי מים ומלח פיון דזה דרכו שצריך זה לזה הוי כמו מב"מ לענין דשיל"מ וא"כ ה"נ גבי אבוקה וגחלת.

דהפת נאפת יפה שפיר כ' המג"א דהוי במשהו ואסור בזוז"ג וא"כ עדיין יש לדון דגבי חלב לא מהני זוז"ג לדעת המג"א משום דחמץ במשהו: מיהו עדיין קשה על המג"א דהא

מקלי קלי איסורא והיכא דמקלי קלי אפילו בדבר שיל"מ בטל ועוד דבסי' תס"ז פסק הרמ"א בתרנגולת דאיכא למתלי דהחטה כמעןכל אינו אוסר.

ואמאי הא מעןכל הוי פשוט וביסיון תמ"ה פסקינן דגם עפר אסור אפילו מעןכל יאסור וע"כ דעפר אינו אוסר במשהו. אלא די"ל דבסי' תס"ז מיירי במין בשא"מ מפל מקים לפי ענ"ד פיון דגוף הקמץ: לדין לא מקרי דשיל"מ אע"ג דגחלן ואפרן דהם כמשהו כנ"ל משום זוז"ג וזה אינו חוזר לאיסורו לשנה הבאה.

אפי"ה א"א ושיהא נקרא דשיל"מ. שלא יהא הטפל חמור מן העיקר דאל"כ נימא בכל תערובות ביותר מששים במב"מ אפילו בע"פ יהא אסור משום דשיל"מ דבכה"ג אינו חוזר לאיסורו לשנה הבאה ואלא ע"כ דבמת עיקר הדבר אזלינן א"כ לכאורה קשה להבין דברי המג"א הנ"ל.

מיהו אפילו לפי דברי המג"א י"ל פאן להקל דהרי כבר פתבתי למעלה. דהחלב באה גם מחלב ודם ואברים כמבן' בש"ס וכדקי"ל ביו"ד: וא"כ בלא"ה הוי תערובות ואינו נודע ומבואר אם רוב בא מן המאכל או מן החלב והדם ואינך וא"כ הוי ספיקא והוי רק ספק משהו וקי"ל ספק משהו מותר.

וא"כ שפיר כ' האחרונים להתיר חלב מן בהמה שאוכלת חמץ בפסח. אם גם אוכלת דברים אחרים המותרים:.

אמנם פיון דהיתר הנ"ל משום זוז"ג דהוי כביטול. נהי דלכתחילה אסור זוז"ג מ"מ פיון שפיר נעשה הזוז"ג והקנין לא חשיב לכתחילה כדקי"ל ביו"ד סי' קכ"ב סעי' ו' לענין גטילה א"כ בדיעבד שרי מיהו הא אתי שפיר בגוי שמאכיל לבהמתו חמץ שהגוי אינו עושה איסור אבל ישראל חשוד שמפטם לבהמותיו בחמץ.

והרי קי"ל ביו"ד סי' צ"ט סעי' ה' דהמבטל איסור לכתחילה. אסור לו ולמי שנתבטל בשבילו אפילו בדרבנן.

פיון שיש לו עיקר מה"ת ומקלי קלי לא שייך פאן דהרי המאכל נשתנה לחלב ונולד בתערובת ועיין בפמ"ג ביו"ד סי' י"ד צידד לומר דאינו בטל. משום דתחילת ביאתו בתערובת ואסור למכרו ונהי שכ' הש"ך דהיינו דווקא אם הישראל נותן לו יותר מן הגוי זה שייך באיסור אכילה אבל באיסור הנאה הרי בין לישראל ובין לגוי בא לו הנאה ע"י שביטולו ואסור לו להמבטל ולמי שנתבטל בשבילו מדין קנס פיון דאסור לו למכרו.

בנודאי אין רשאי הישראל לקנותו דהוא מסייע ועוד יותר מסייע דע"י שניהם נגמר האיסור ולכך בגידון הנ"ל נראה לי דאסור לישראל כשר לקנות ממנו וכן מבוא' בש"ת סוסי' תמ"ח שהביא פן בשם ספר בית אפרים שמן הגוי מותר ומישראל אסור.

וס' בית אפרים אינו בידי לעיין בו. ועכ"פ לדעתי גם על פי מ"ש לעיל נראה פן לדינא: תשובה רי"ג עוד להנ"ל ואשר שאלת ממני עוד.

ע"ד היין שמתקנין אותו בגליצערין שהוא חלב טאסטולירט ובו מתקנין היין והוא מטעמים להיין ומשביחו מאוד הגם שיש ספק ואפשר דבטל במיעוטו לפי הדרך והשיעור שרגילין ליתן ביין.

ונהי שבינו כשר בנודאי אסור משום מבטל איסור לכתחילה מ"מ ביי"נ שמוכרין לגוי
לכאורה הי' מותר. אלא שמספקא לי' למעלתו הואיל בעוה"ר.

בדורותינו במקומות הרבה הישראלים אינם נזהרים מסתם יינם ולכך אם מתקנין סתם
יינם בחלב הג'ל. הוי כגורם לישראל עוד איסור.

זהו הספק שלח הנה אמת הדבר שכל דבר שמרגישין טעמו אפילו יותר מס' בהיתר. אינו
בטל.

וגם הטו"ז ביו"ד סי' צ"ח מספקא לי'. אי שומן הוי כמלתא דעבידא לטעמי' ולא בטל.
והפרמ"ג שם הביא בשם בית לחם יהודה. אות כ"ב פלוגתא בזה דחידושי הגרשונים
אוסר ובלא"ה לדעת הרשב"א המובא במג"א סי' תמ"ב סס"קא.

שכל שעיקר עשייתו כף אינו בטל וא"כ בנודאי נראה. דאינו בטל: ולענין למכור לגוי
בדבר שיש לחוש שמא יחזור וימכרו לישראל מבואר במשנה בחולין דף צ"ב דאסור
לשליח לגוי ירך חתיכה שמא יחזור וימכרה לישראל וכ' שם הרשב"א בחידושי
דקמ"ל דהו"א דאין לנו לחוש כמו אלפני דלפני.

וכמו שצידדו התוס' בע"ז דף ט"ו ע"ב ד"ה לנכרי קמ"ל פינן דהוא דבר הרגיל ושכיח
שיחזור וימכרה שפיר חיישינן ובע"ז דף ס"ה ע"ב מבואר דגם בדרבנן חיישינן שמא
יחזור וימכרה לישראל גבי האי כרי דנפל עלה יי"נ וא"כ במקומות ששכיח ביני הג'ל.

שיש בו חשש שיחזור וימכרו לישראל חשוד על יי"נ איכ"ל דאסור מיהו אם גם שאר
מוכרי יין גוים או חשודים. שג"כ מסחר שלהן ביין והם ג"כ מתקנין יין באופן הג'ל.

אפילו אם הישראל לא ימכור להם. הרי יכולים לקנות במקום אחר.

ולא הוי פתרי עוברי דנהרא ובישראל אי אסור משום מסעי' ידי עוברי עבירה. מבואר
ביו"ד סי' קנ"א סעי' א' בהג"ה ב' דעות בזה ושהמנהג כהמקילין.

וכ' שם הש"ך בס"קו דישאל מומר. אין אנו מצווין להפרישו.

ובדגול מרבבה שם פתב דלאו דווקא מומר אלא כל העושה עבירה במזיד. ובפתחי
תשובה שם הביא בשם תשובת חו"י סי' קפ"ה.

ג"כ בנידון כזה להתיר למכור לגוי נבלות וטרפות אע"פ שאשתו מומרת. והוא יאכילה
מן הטרפות: וא"כ בכה"ג בנידון הג'ל אם גם גוים או ישראל חשוד מתקנין היין בחלב
הג'ל.

נראה דאין לחוש. וגדולה מזו אמרי' ברפ"ה דמע"ש דהלעיטהו לרשע וימות.

ופסקו הרמב"ם פ"ט מה' מע"ש ובפ"ג דמאי מ"ה אמר ר"י אין אנו אחרין לרמאי
וכ' שם התוי"ט דגם ת"ק מודה לזה. ומכ"ש שיש לנו לומר בנידון הג'ל דאין לנו לחוש
על זה ועיין בפ"ד יו"ד סי' צ"ח ס"קכט.

דבירות מושגים הני רק מדרבנן ובפמ"ג בש"ף שם הביא פלוגתא בזה ועכ"פ היכא שגם אחרים מוכרין זין פנה לגוים. בנודאי יש לסמוך על דעות המתירין ביו"ד סי' קנ"א הנ"ל הנראה לענ"ד פתבתי ומ"ש.

לישב דברי הרשב"א בפ"ק דשבת דף ז' הוא דבר נכון. ובכיוצא בזה ראיתי פתוב בחידושי מרן הגאון בעל חת"ס למס' שבת ויהי ד' עמה ויברך אותה ואת ביתה ויאנשר כוחה וחילה לתורה ולעבודה דברי הדורש שלומה: ה"ק משה שיק מברענאווע תשובה רי"ד שמעתי להקשות משמך' דהרבני המנפ'לג מוה' קויפמאן נ"י ממט"ד על דברי מהרי"ו באו"ח סי' תל"ד הובא ברמ"א שם שכ' דלא יבטל קוד אלא ישורף כדי לעשות המצוה בשלו.

והקשה הנ"ל לפי דברי הר"ן בריש פסחים דביטול מהני מטעם הפקר. אע"ג דבעלמא הפקר כה"ג לא מהני בחמץ מהני הואיל ואינו ברשותו וכו' עיי"ש ולפי"ז אפילו ביטול מקודם השריפה אין הביטול שהוא במקום הפקר חל.

אלא בשעת איסורו וכ"כ הנוב"י חלק א' סי' י"ט: וא"כ כששורף קודם איסורו שפיר עדיין הוא שלו וקניינים המצות שרפה בשלו זהו תוכן הקושיא. ולכום רהיטא אמרתי שמהרי"ו סובר כמ"ש הרא"ש.

ריש פסחים דף ו' דקודם זמן איסורו. ליתא למצות עשה דתשביתו.

והא שאנו מבערין קודם זמן איסורו. הוא רק תקנת חכמים.

כדי שלא ישאר החמץ בביתו ויעבור על ב"י יעיי"ש: וא"כ כשביטל מקודם אפילו אם אינו חל עד זמן איסורו מ"מ כיון שלא יעבור שוב אין כאן מצות ביעור אמנם לאחר העיון זה ליתא ומהרי"ו ע"כ לא קאי להרא"ש וסייעתו דקודם זמן איסורו לא יתא בו מצות עשה דתשביתו והביעור רק מדרבנן והא דאינו ממתינ עד זמן איסורו כבר ביארתי והוא לקמן תשובה של"ז) דלהרא"ש כיון דהביעור מדרבנן.

ומדרבנן אפילו ביטול צריך לבער כמבואר בתוס' ור"ן ריש פסחים הטעם. וא"כ אנדא חשש המהרי"ו ואפילו קודם ביטול לא מקניינים מ"ע מן התורה ומצות ביעור מדרבנן אפילו לאחר ביטול איתא.

וא"כ להרא"ש שפיר שרי לבטל. ולשורף אח"כ באין נפ"מ וע"כ דלא קאי להרא"ש.

וגם ליכא למימר דסובר פרש"י בפסחים דף ד'. והרמב"ם דמ"ע דתשביתו הוא קודם זמן איסורו.

וסובר דביטול מקניינים מצות עשה דתשביתו עיין במקו"ח ריש סימן תל"א וא"כ שוב אין מקום לדין מהרי"ו. דשפיר רשאי לבטל ואח"כ לשורף ושפיר מקניינים מ"ע בשלו דהיינו בביטול מקניינים המ"ע מן התורה בשלו אבל עוד נשאר עליו מצות עשה מדרבנן לבערו.

אפילו לאחר ביטול ולקף שרפו אח"כ ואין חשש לדברי מהרי"ו. וע"כ צ"ל דמהרי"ו חשש לומר דמ"ע דתשביתו.

קונדס זמן איסורו וְחֻשׁשׁ לְדַעַת הַתּוֹסֵס' דְּבִיטוּל הוּא מְשׁוּם הַפְּקָר וְלֹא קִיָּים מ"ע דְּתַשְׁבִּיתוּ עִם הַבֵּיטוּל וְהַבֵּיטוּל מִהֲנִי רַק שַׁע"י הַבֵּיטוּל אֵינוֹ שְׁלוֹ וְאֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. אָבֵל מ"ע לֹא קִיָּים.

נְהִי דָאִין פֶּאָן מ"ע עָלָיו פֶּלֶל פִּינּוֹן דָּאִין לֹו חֲמִיז פֶּלֶל דַּהֲמ"ע הוּא רַק אִם יֵשׁ לֹו חֲמִיז דְּוּמְיָא דְּצִיָּצִית מ"מ הָרִי אָמְרִינּוּ בְּמִנְחֹות דָּף מ"א דְּאָסוּר לַעֲשׂוֹת טַצְדְּקִי לְמַפְטֵר נְפִשְׁנִי מ"מ"ע פֶּזוּ. וְלִכְּךָ אָנוּ שׁוֹרְפִין מְעַט חֲמִיז לְקִיָּים מ"ע וְלִכְּךָ כ' דִּישְׁרֹןף קוֹדֵם בֵּיטוּל דָּאִם יִבְטַל פְּבָר אֵין פֶּאָן מ"ע וְעֵשָׂה טַצְדְּקִי לְמַפְטֵר נְפִשְׁנִי מ"מ"ע דְּאוּרִיָּתָא נְהִי דְּקִיָּים מְצַנַת בִּיעוּר דְּרַבְּנָן וּא"ש דְּבָרִי מַהֲרִי"ו וּא"כ פִּינּוֹן שְׁיִסוּד חֻשׁשׁ מַהֲרִי"ו הוּא אִי נִימָא דְּמְצַנַת בִּיעוּר הוּא קוֹדֵם ז"א מ"מ"ע דְּתַשְׁבִּיתוּ וְגַם אִי אָמְרִינּוּ דְּבִיטוּל לֹא מְקִיָּים הֲמ"ע וּא"כ שְׁפִיר קָשִׁי קוֹשְׁיָא הַנָּ"ל דְּשְׁפִיר קִיָּים אָז הֲמ"ע דָּאִז עֲדִינּוּ הוּא שְׁלוֹ.

אָמְנָם לְפִיעֵנ"ד לִישָׁב. דְּהִנֵּה לְפִי דְּעָה הַנָּ"ל דַּמ"ע דְּתַשְׁבִּיתוּ הוּא קוֹדֵם ז"א.

אֵע"ג דְּבִקְרָא פְּתִיב אָף בִּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן וְדַרְשִׁינּוּ אָף חֵלֶק דְּהִיָּנּוּ מִחֻצוֹת וְאֵילָף צָרִיף לֹוּמֵר כַּמ"ש הַמַּג"ש דָּף ד' דְּהַפִּי' פְּשִׁיבּוּא חֻצוֹת יִהְיֶה מְוָשְׁבֵת וְהִנֵּה לְפִי הָאָמוּר דָּאִם אֵינוֹ שְׁלוֹ אֵין פֶּאָן מ"ע ע"כ טַעְמָא דִּילְפִינּוּ גַז"ש שְׁאוּר שְׁאוּר וְכֹאֵלוּ הִי פְּתוּב אָף בִּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן תַּשְׁבִּית שְׁאוּר שְׁלָף.

וְכַמ"ש הַש"א דְּהִיָּנּוּ פְּשִׁיבּוּא חֻצוֹת יִהְיֶה שְׁאוּר שְׁלָף מְוָשְׁבֵת א"כ אֲפִילוּ אִי שׁוֹרְף קוֹדֵם זְמַן אִיסוּר הֲמ"ע נְתַקִּיָּים פְּשִׁיבּוּא ז"א וּא"כ אִם בֵּיטַל קוֹדֵם שְׁרִיפָה. דְּכְשִׁיבּוּא ז"א לֹא יִהְיֶה שְׁלוֹ מְמִילָא לֹא קִיָּים מ"ע וְשְׁפִיר קְאָמֵר הַמַּהֲרִי"ו וְעוֹד נִרְאֶה בְּכּוֹנֵנַת מַהֲרִי"ו דְּהִנֵּה דְּבָרִי הַר"ן לְכֹאוּרָה קָשִׁים לְמָה לִי לְמִימֵר טַעְמִי דְּלִכְּךָ מִהֲנִי בֵיטוּל הוּאֵיל וְאֵינוֹ בְּלֹא"ה בְּרִשׁוֹתוֹ וְכו'.

וְלְמָה לֹא אָמֵר כַּמ"ש הַתּוֹסֵס וְהַרְשָׁב"א בְּשַׁבַּת דָּף י"ח ע"ב. גְּבִי שְׁבִיתַת פְּלִים דְּהוּאֵיל וְהוּא לְאֶפְרוּשִׁי מְאִיסוּרָא חֻזְקָה דְּמַפְקִיר בְּלֵב שְׁלָם.

וּמִהֲנִי בַכַּה"ג וְהַרְשָׁב"א שָׁם כ' עוֹד מְשׁוּם לֵב ב"ד מִתְּנָה וְהוּי הַפְּקָר ב"ד. וְזֵה אֲפִשָׁר דְּלֹא נִיחָא לְהַר"ן פֶּאָן דֹּא"כ לֹא קִיָּים בְּבִיטוּל הֲמ"ע דְּתַשְׁבִּיתוּ וּבְר"ן מְשַׁמַּע דְּסוּבֵר דְּקִיָּים בְּזֵה הֲמ"ע ע"כ"פ קָשָׂה לְמָה לֹא אָמֵר הוּאֵיל וְהוּא לְאֶפְרוּשִׁי מְאִיסוּרָא.

מִהֲנִי כַה"ג וְצ"ל דְּסוּבֵר כַּמ"ש הַרְשָׁב"א בְּגִיטִין דָּף ע"ה גְּבִי ת"כ. דְּאֶפִּילוּ בְּדָבָר שֶׁהִי מִהֲנִי מְצַד אֲוּמְדָנָא.

אָבֵל אִם אוֹמֵר לְשׁוֹן גְּרוּעַ גְּרַע מְאֵלוּ לֹא אָמֵר פֶּלֶל. וְה"נ אֲפִילוּ הוּי לְגְבִי לְאֶפְרוּשִׁי מְאִיסוּרָא.

אֲוּמְדָנָא טוֹבָה. אָבֵל לְפִי שְׁאוּמֵר פֶּל תְּמִירָא דְּהוּי לְשׁוֹן גְּרוּעַ.

גְּרַע וְלֹא מִהֲנִי וְע"ז תִּי הַר"ן דְּלְשׁוֹן פְּזָה נְמִי מִהֲנִי וּא"כ שׁוּב אָף קוֹדֵם זְמַן אִיסוּרוֹ הוּי הַפְּקָר. נְחֻזְקָה דְּהַפְקִיר בְּלֵב שְׁלָם וּמִהֲנִי הַבֵּיטוּל מִיָּד.

וְאֶפִּילוּ לֹא נִימָא הַכּוֹנֵנָה בְּר"ן כּוּ, וּא"כ ע"כ פְּלִיג עַל הַתּוֹסֵס וְרְשָׁב"א בְּשַׁבַּת הַנָּ"ל. וְאֶפִּשָׁר דְּהַר"ן סוּבֵר דְּזֵה מִהֲנִי רַק מִן הַתּוֹרָה אָבֵל מְדַרְבָּנּוּ לֹא סְמָכוּ עַל זֵה אֵלָא הִיכָא דְּלֹא אֲפִשָׁר בְּעִנְיָן אַחַר וְכֹאן סְמָכוּ לְכַתְחִילָה.

וְלִזְהוּ הַנְּצִיחָה הָרִי"ן לְדַבֵּר פְּתִירוֹתָיו אֲבָל הָרִי"ו חָשַׁשׁ לְדַעַת הַתּוֹסֵף וְהַרְשָׁפָ"א דְהַבִּיטוּל
מְהֵרָה הוֹאִיל וְהוּא לְאַפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא תְּנֻקָה דְבָלָב שְׁלַם מִפְקִירָם וּמְהֵרָה מִיָּד וְלֹא קִיָּיִם
בְּזַהַר הַמ"ע. וְאַדְרָבָה מְבַטֵּל בְּזַהַר הַמ"ע דְּאִוְרֵיִיתָא וְלִקְוָה כְּתַב דִּישְׁרוּף וְאַח"כּ יִבְטֵל.

וּנְכוּנֵים דְּבָרֵי מַהֲרִי"ו: תְּשׁוּבָה רַט"ו. שִׁיל"ת כ"ז גִּיסָן תְּדִיר לַפ"ק יַעֲרַגְנָן יַע"א: ה' עֲמוּ
וְיִאָּשֶׁר כּוּחוֹ וְחִילוֹ הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם יִהְיֶה בְּמַעֲוֹנוֹ וּגְבוּלוֹ שֶׁל תְּלַמִּידֵי הָרַב הַמְּוֹפְלָג הַמְּאוּהָ"ג
הַחֲרוּץ מו"ה זְלַמֵּן שְׁפִיזְעָר נִי מוֹרָה בְּעִיר מְלוּכָה וּוִיעָן יַע"א: מְכַתְּבוֹ מְאִסְרוֹ חַג הַעֲבָר
קַבְלֵתִי וַע"ד הַשְּׁאֵלָה שְׁנִשְׁאֵל מִמֶּנּוּ בְּאַחַד שְׁשֻׁכַח לְמַפְנֵי שֶׁק מְלֵא סוֹנֵלָת.

וְחַמְאָה נוֹתַתְּ שֶׁהִטִּילוּ לְתוֹכָהּ סוֹנֵלָת כְּדַרְכָּם וְאַחֲרֵי הַפְּסַח נוֹדַע הַדְּבָר וְשִׁאֵלָת חֲכָם חֲצִי
תְּשׁוּבָה. וּבִיקָשׁ מִמֶּנִּי לְחַזוֹת דְּעֵתִי בְּזַהַר וְהֵנָּה בְּחַמְאָה כְּבָר מִלְתָּא אַמּוּרָה.

בְּאַלְפֵי זוֹטָא בְּסִי' תַּמ"ז סַק"כֵּא. וְגַם שֵׁם בֵּא"ר וְהוּבָא ג"כ בַּח"י ר"ס תַּמ"ב הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה
מְחִמּוֹ זצ"ל שֶׁהוֹרָה לְהוֹלִיף הַנְּאֻט חֲמֵץ לַיָּם הַמְּלַח וְהַשְּׁאֵר לְמַפְנֵי לַגּוֹי (וְלַדְּעֵתִי טוֹב
לְמַפְנֵי לַגּוֹי חוּץ מִדְּמֵי אִיסוּר שְׁבוֹ) וּמַעֲשֵׂה רַב וַיֵּשׁ לְסַמּוֹךְ עַל זֶה.

כִּינּוּן דִּישׁ פּוֹסְקִים הַמְּתִירִין אֶפְיָלוּ בְּפִסַּח בְּתַקְנוֹת אֱלוֹ עֵינָן בְּפַר"ח רִיס' תַּמ"ז וּבִשְׁ"ף
רַס"י ק"י. וּבַח"י סִי' תַּמ"ז אוֹת ב' וְכ"ש בְּנִידוֹן שְׁלַנּוּ שֵׁישׁ צְדָדִים לְהַתִּיר מִצַּד הַסּוֹנֵלָת
כְּמוֹ שְׁיָבוֹא לְפָנֵינוּ אִי"ה אֲמַנָּם גּוֹף הַסּוֹנֵלָת קָשָׁה לְהַתִּיר.

דְּהֵנָּה כְּבָר כ' הַמַּג"א סִי' תַּנ"ג ס"ק ח דְּסוֹנֵלָת שְׁלַנּוּ הֵנִי חֲמֵץ גָּמוּר. דְּרַחֲצָה שְׁלֵא גָרַע
מִלְתִּיתָה שְׁלֵהֶם.

וְהֵנִי כְּדָגוֹן שְׁנִשְׁרָה הַמְּבֻנָּאָר בְּסִי' תַּס"ז ס"ב וְכ"כ שֵׁם הַח"י בְּשֵׁם תְּשׁוֹ צָמַח צְדָק סִי' ל"ב
וּמַעֲלָתוֹ הוֹסִיף לְהַבִּיא עוֹד תְּשׁוּבָת רַדְב"ז ח"ג סִי' תַּקפ"ט שֶׁהֶאָרִיף בְּזַהַר: אֲמַנָּם לְעַנְיָן
דְּגוֹן שְׁנִשְׁטַבַּע. יֵשׁ ג' דְּעוֹת הַרַדְב"ז שֵׁם הַבִּיא בְּשֵׁם הַרַא"ם דְּבִין סוֹנֵלָת וּבִין דְּגוֹן שְׁנִשְׁטַבַּע הֵנִי
חֲמֵץ גָּמוּר וְאוֹכְלוֹ בְּכֶרֶת.

וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַבִּיא רֵאִי לְשִׁטָּה זוֹ. דְּאִי אֲמַרִינָן כְּאִידָף הַשִּׁטוֹת דְּהֵנִי רַק סְפַק חֲמִימוּץ.

אוֹ חֲמֵץ דְּרַבְּנָן מֵאֵי פְּרִיף בְּפִסְחִים דָּף מ'. עַל רַבָּא דְּהַתִּיר בְּאַרְבָּא דְּטַבַּע לְמַפְנֵי לַגּוֹי
מְבַגְּד שְׁאָבַד בּוֹ פְּלֵאִים וּמֵאֵי קוּשְׁיָא פְּלֵאִים הֵנִי וְנִדְּאֵי אִיסוּר וְגַם אִיסוּר דְּאִוְרֵיִיתָא
מִשָּׂא"כ דְּגוֹן שְׁנִשְׁטַבַּע דְּהֵנִי רַק סְפַק וְהֵנִי ס"ס.

אִם יִמְפָּר לַגּוֹי. אוֹ דְּהֵנִי דְּרַבְּנָן דְּהֵנִי סְפִיקָא דְּרַבְּנָן.

וְאַפְיָלוּ תִּימָא דְּבַגְד שְׁאָבַד בּוֹ פְּלֵאִים. סְתָמָא אֲמָרוּ וְאַפְיָשֶׁר אֶפְיָלוּ אִם הוּא רַק פְּלֵאִים
דְּרַבְּנָן.

כְּדַמְשָׁמַע בְּנֻדָּה דָּף ס"א ע"ב. דְּכִלְאִים דְּאִינוּ שׁוּעַ טְוָה וְנוֹז מְקָרִי נְמִי סְתָם פְּלֵאִים
וְכַדְמוֹכְרַח נְמִי לְדוּמָר.

לַמ"ש הָרִיטְב"א בַּע"ז דָּף ס"ה ע"ב בְּהַהוּא כְּרִי דַחֲטִי דְּנָפַל עַלִּי יי"ג. דְּהֵינּוּ סְתָם יִינָם
וְאַפִּי"ה פְּרִיף מְבַגְּד שְׁאָבַד בּוֹ פְּלֵאִים.

וע"כ דגם פלאים דרבנן נמי משמע: ואפ"ה אסור. מטעם שכ' הרי"ט בח"ב סי' ב' דאין עושין ספק דרבנן בידים וא"כ ה"ה דאין עושין ס"ס בידים מ"מ קשה הא הטעם דאין עושין וכו' היינו משום דהוי כמבטל איסור לכתחילה.

כמ"ש הרי"ט שם. וא"כ בחמץ בשעת התירא מנ"ל להקשות מבגד וכו' דלמא אמרינן פדעות האומרינן דבשעת התירא מותר לבטל לכתחילה.

ועיין בפ"ח סי' תנ"ג ובמג"א סי' תמ"ז ס"קמה וא"כ מותר אז לעשות ס"ס או ספק דרבנן בידים. אלא ראי' גדולה לכאורה לרדב"ז ה"ל.

דהוי חמץ גמור וא"כ ה"ה בסולת הנעשה ממנו וממילא אם שקה עד לאחר הפסח. הוי לי' פשאך חמץ שעבר עליו הפסח ואסור: אמנם הפרי חדש בסי' תס"ז סעי' ב' כ'.

דקא דאוכלו בכרת ל"ד אלא ספק פרת ובהג"מ שילנו הגי' בפ"ה מחו"מ ואין האוכלו בכרת. ואפשר דט"ס הוא ואפילו הרא"מ סובר פן.

אנן לא קי"ל פן דכבר הוכיח המג"א בסי' תס"ז ס"ק"ב דהשו"ע סובר דדגן שנטבע הוי רק ספק חמץ ולפי"ז ה"ה הסולת וא"כ אפשר לומר לאחה"פ הוי לי' ספיקא דרבנן. וכ"כ בנוב"י מהדו"ק חאו"ח סי' י"ח וכיוצא בזה.

כ' במהדו"ת חאו"ח סי' ע"ז אמנם מעלתו נ"י כ' דזה לא מקרי ספק דרבנן כמ"ש בש"ף בכללי ס"ס אות י"ט ובמהריב"ל ח"ג סי' ק' פיון דעיקר ספיקת היא מה"ת. ורק ע"י גלגל נעשה דרבנן מיהו קשיא בזה סי' תס"ז סעי' ט' כדגן שבתבשיל שמתירין התבשיל משום ספיקא דרבנן.

אע"ג דעיקר ספיקא הוא מה"ת ובאמת הנוב"י בסי' ע"ז הביא ראי' מהא שיהתירו הרי"ף התבשיל משום ספק דרבנן ולפי"ז קשיא באמת הפלל שפלו בכללי ס"ס הש"ף אות י"ט ה"ל ומהריב"ל ה"ל: ונראה לפיענ"ד לי' שב עפ"י מ"ש הפרי חדש בכללי ס"ס.

אות ח' לתרץ מה דקשה על פלל זה. מביצת ספק גבלה.

דקימ"ל בסי' פ"ו. דמותר משום דהוי ספק דרבנן.

אע"ג דעיקר ספיקא בדאורייתא ות"י דביצה שאני דהוי ב' גופים. משא"כ הבליעה בקדירה עם גוף האיסור הוי חד גוף ועוד תי'.

דבקדירה מעיקרא הוי הקדירה עצמה איסור דאורייתא עד שתפגם. ולפי"ז לתרץ השני י"ל גם פאן דתבשיל הוי גוף אחר ומעולם לא הי' איסור דאורייתא.

ולכך שפיר מקרי ספק דרבנן ולפי"ז ראי' דקי"ל פתירין בתרא. דאע"ג דהרמ"א בסי' תס"ז.

סעי' ט' פליג ואוסר התבשיל התם מטעם חומרא דדבר שיל"מ או משום דאין אנו בקיאים: אבל לא משום דהוי ספק דאורייתא והפרמ"ג בכללי ס"ס אות י"ט. כ' דיש להחמיר כתי' קמא דפ"ח ולה"ל הרי ראי' מהקא כתי' השני ואפשר דס"ל להפמ"ג דהקא שאני דלא נודע האיסור.

עד שְׁנַעֲשֶׂה דְרָבָנָן. כְּנִרְאָה ג"כ מְלִשׁוֹן הַפּמ"ג בְּסִי' תס"ז בְּמַג"א ס"ק יב וא"כ נִקְיֵט מִיְהוּ פִלְגָא בִידָךְ דָּאֵם לֹא נֹדַע עַד שְׁנִתְעַרְב וְנַעֲשֶׂה דְרָבָנָן מְקַרֵי שְׁפִיר סָפֵק דְרָבָנָן דְדוֹחֵק לְחַלֵּק דְהָכָא וְשֶׁאֵי דְהוּי רַק תְּעַרְוֵב מִשְׁהוּ.

מִשָּׂא"כ תְּעַרְוֵב טַעַם וּכ"ז בְּתַבְשִׁיל. דֵּאִיכ"ל דְהוּי פְּגוּף אַחַר וּכְתִיב הַפ"ח אָבֵל אֵם נִשְׁתַּתְּהָ עַד לְאַחַר הַפְּסַח דְהוּי אוֹתוֹ הַגּוּף שֶׁהִי מְעִיקָרָא אִיסוּר דְאוֹרֵייתָא שְׁפִיר אִיכ"ל דְלֹא מְקַרֵי סָפֵק דְרָבָנָן וְאִין רֵאִי לְהַנוּב"י: וּבִלֹּא"ה אִין פְּאֵן עֲנִינוּ סָפֵק דְרָבָנָן לְהַקְל.

כַּמ"ש מְעַלְתוּ נ"י בְּשֵׁם אַדְמ"ו הַגָּאוֹן זצ"ל בְּעַל חַת"ס. בְּתַשׁוּבָה אַחַת כ"י.

שְׁהַעֲתִיק לִי מְעַלְתוּ נ"י דְכִינֵן דְבָפְסַח. הִי מְחַוֵּיב לְבַעֲרוֹ, וְא"כ לְכַךְ רֵאִי לְקוֹנְסוֹ.

אֵע"ג דְהַחִיּוּב בְּפְסַח הוּי רַק מִשׁוּם ס' דְאוֹרֵייתָא מ"מ הִי הַחִיּוּב עָלָיו מִן הַתּוֹרָה וּבְאַמַּת לְהַרְמַב"ם וְסִייעָתוֹ דְסוּבְרֵי ס"ד מַה"ת לְקוֹלָא. רַק מְדַרְבָּנָן לְהַחְמִיר וְא"כ בְּכַה"ג דְגֵן שְׁנַעֲשֶׂה.

וְה"ה סוֹלֵת שְׁלָנוּ. דְחַשִּׁיב סְפִיקָא וְרַק מְדַרְבָּנָן הִי מְחַוֵּיב לְבַעֲרוֹ בְּפְסַח.

אִיכ"ל דְחַשִּׁיב דִּינוֹ כְּמוֹ גְּנוּקְשָׁה לְדִידוֹן דְקִי"ל שְׁהוּא רַק מְדַרְבָּנָן וְאֵם עָבַר וְשָׁהָה פְּסָקִי סוּסִי' תמ"ז דְמוֹתֵר. וְא"כ מְמִילָא אֶפְיָלוּ לְשִׁיטַת רֶשֶׁב"א דְסוּבְרֵי סְפִיקָא מַה"ת לְהַחְמִיר.

מ"מ הָא פְּתַב בַּפ"ק דְחַוְלִין דָּף ט' הִיכָא דְהוּי סָפֵק בְּמַקְרָה מַה"ת לְהַקְל וְא"כ ה"ה הָכָא מִיְהוּ סְבָרָא זֹו אִינְהָ מְוַכְרַחַת וְאֶפְשָׁר לְזַמְר. כִּינֵן דְמְדַרְבָּנָן עֲשָׂאוּ כְּנוֹדָאֵי שׁוּב הוּי כְּמוֹ נוֹדָאֵי דְאוֹרֵייתָא וְקוֹנְסוֹ אוֹתוֹ וְסְבָרָא זֹו נִרְאָה סוּבְרֵי מְרֵן זצ"ל בְּתַשׁוּבָה הַנ"ל: אֲמַנְם עֲדִינֵן יֵשׁ דְעָה שְׁלִישִׁית בְּזָה וְהוּא דַעַת הַרְמַב"ם בַּפ"ה מַחו"מ דִּין ח' דְסוּבְרֵי דְדָגָן שְׁנַעֲשֶׂה כָּל זְמַן שְׁלֹא נִתְבַּקַּע הוּי רַק חֲמִץ דְרָבָנָן וְלְכַךְ מוֹתֵר הַתַּבְשִׁיל עֵי"ש.

כֵּן פִּי' דְבְרֵי בִלְח"מ וְכ"כ הִרִי"ט בְּתַשׁוּבָ' ב' ח"ב הַנ"ל בְּשֶׁגְרָא דְלִישְׁנָא דְדָגָן שְׁנַטְבַּע הוּי רַק דְרָבָנָן וְכֵן דַעַת הַלְבוּשׁ בְּסִי' תמ"ז וְגַם דַעַת הַש"ע בְּסִי' תס"ז סֵעִי ט' כ' הַפּמ"ג שָׁם בַּס"ק י"ב. דְנִרְאָה דְהוּא כְּדַעַת הַרְמַב"ם וְלִדְיָדִי' כִּינֵן דְהוּי רַק חֲמִץ דְרָבָנָן.

א"כ הוּי דִּינוֹ לְגַמְרֵי כְּחֲמִץ גְּנוּקְשָׁה דְמוֹתֵר אֵם שְׁהָא עַד לְאַחַר הַפְּסַח. וְלִפִּי שִׁיטַת אֱלוֹ דְגֵן שְׁנַטְבַּע הוּי רַק חֲמִץ דְרָבָנָן וְגַם לְשִׁיטָה הָאֲמֻצְעִית דְהוּי סָפֵק צָרִיף לִישְׁב קוֹשְׁיָא ה"נֵל שְׁהַקְשִׁיתִי בְּפְסָחִים דָּף מ"ם דְהוּי פְּשִׁיטָא לִי לְמַקְשֵׁן דְגַם קוֹנְדָם זְמַן אִיסוּר אִיסוּר לְגֵרוֹם ס"ס אוֹ סָפֵק דְרָבָנָן בְּיָדִים דְחֲמִץ שְׁמוֹ עָלָיו וְכַדַעַת הַרְשֶׁב"א הַמוּבָא בְּמַג"א סִי' תמ"ז ס"ק מ"ה: וְעַכ"פ לִפִּי שִׁיטָה הָאֲחֵרוֹנָה הַזֹּאת אֶפְשָׁר לְהַתִּיר הַסּוֹלֵת אֵם שְׁהָא עַד לְאַחַה"פ. מ"מ אִי אֶפְשָׁר לְסַמְוֵה ע"ז לְחַוְדָא. וְלוֹמַר כְּדָאֵי הַרְמַב"ם וְסִייעָתוֹ הַנ"ל לְסַמְוֵה עָלָיו בְּשַׁעַת הַדְּחָק.

וּבְמַקוֹם הַפְּסַד מְרוּבָה כְּשַׁעַת הַדְּחָק דְמִי. וּבְמִיָּדֵי דְרָבָנָן כַּדְקִי"ל בִּי"ד סִי' רמ"ב בְּכָלְלִי הוֹרָאָה מִשׁוּם דְהַה"מ.

כ' דַעַת הַרְמַב"ם פְּהֵרִי"ף דְסְפִיקָא הוּי וּכְבָר הַנִּיחַ הַלַּח"מ שָׁם בַּצ"ע. וּמ"מ הוֹאִיל וְהַתּוֹרָה חֹסֶה עַל מְמוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

אם הוא הפסד מרובה ויש דעות בתשובות שהתירו בשוגג ולא מכר אם ביטל כמו שהתיר בפ"מ ח"ב סי' קס"ג. ובמנח"י בתשוב' סולת למנחה תשוב' ו'.

אם יש עדים שביטל. ועיין בבאר יעקב בהלכות חמץ שהביא עוד מתירין.

ונהי דבעבודת הגרשוני סי' ק"ה ביאר דחשש הערמה הוא שפא לא יבטל בלב שלם. וכ"כ מרן בתשובה כ"י ה"ל וכן ביאר יפה בפמ"ג בסי' תמ"ח וא"כ אפילו בבטול משפחת חשש דאורייתא וליתא לסברא פ"מ ה"ל מפל מקום נראה דיש לסמוך גם בנדון שלנו על דברי הפנ"י בתשובה סי' י"ג והסכים עמו בתשובת זכרון יוסף בתשובה הנדפסת בבאר יעקב שם.

דיכול לערב לכתחילה ברוב. ולמפור לגוי וכ"כ הרדב"ז ח"ג סי' תקפ"ט.

ואע"ג דשם יש צדדים טפי להתיר. מ"מ נראה שם דלערב לכתחילה ברוב שרי אפילו בלא הצדדים האחרים אלא שהפנ"י כ' שיש לקונסו בשליש או מחצה וכתשו' זכרון יוסף ה"ל כ' דהכל לפי האיש והזמן והמקנה והחכם עיניו בראשו פו נראה לפענ"ד דברי הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה רט"ו את חג המצות יחוג בדיעות תלמידי הרבני המופלג בתורה וביראה כש"ת מוה' וואלף זינגער הפהו בישוב אדנוארי: מכתב קבלתי ומה ששאלת בענין מכירת חמץ של רעגאל של י"ש.

תמהני עליה בשבת ויו"ט מועיל אם הגוי אדעת' דנפשי' קא עביד וההנאה לישראל ממילא קא אתי אבל חמץ אפילו של גוי אסור בהנאה ואפילו רוצה בקיומו אסור כדאיתא הסי' ת"ן ובמג"א ס"ק י"א ואם מוכר על תנאי זה אפילו המכירה לא תשיבה מכירה גמורה כמבואר בסי' תמ"ח ס"ג ובמג"א ס"ק.

וצריך למכור הי"ש. במקח השנה לגוי הקונה ולשפור לו זכות הרעגאל.

לפי הערה השנה על ט' ימים מ"עפסח שחרית עד אסרו ח. ואנשים אם אינם מוכרחים מפח שופטי העיר.

אינם מניחי למפור כלל בפסח. פי אז אין זמן לסחור ולהרויח בענינים פאלו וכל מזונותיו של אדם קצובים לו וכו': ואשר הערת על דברי מרן בחיו"ד סי' קי"ד בד"ה מגעילין שכ' שאין סברת תוס' בחולין וזבחים שכ' משום מב"מ מועיל לר"ט כל יום גיעול אלא משום דאפגם וכתבת' הא בע"ז דף ע"ז משני לה דהאידנא מבשל שלמים וא"כ מיד אפתי לא אפגם פוננתו של מרן זצ"ל ביומ' באמת לא אכלו אלא פהגים ובפנים אלא דקשיא דאסור למעט אכילת קדשים וכיון דלמחר שוב אפגם ושרי אפילו לזר ולאכול אפילו בחוץ.

א"כ לא מקרי מיעוט באכילתו. זה נראה פוננת מרן זצ"ל וא"ש: תשובה רי"ז עוד לה"ל: ואשר שאלת בענין חטים משומרים.

שנמצא בהם בשעת קצירה. מבוקעים אם פשרים האינם מבוקעים למצת מצוה של שמירה וכתבת' ששמעת מאביה הרב המאוה"ג המצויין בהלכה מוה' אברהם נ"י דין בק"ק קארלי שאפי' בפרו וישליכו המבוקעים מפל מקום הנותר שאינם מבוקעים.

אינם בכלל שמירה ושפעת ראית בשואל ומשיב ח"ג סי' פ"ז שכ' פן בפשיטות דכל דכתיב בי' שמירה לא מהני רוב ולא תזקה. וממילא אי אפשר לסמוך על מ"ח ה"ר"ן בתשובה.

ופסקו בש"ע סי' תס"ז סעי' דהאינם מבוקעין הו' בתזקתו. דמ"מ שמירה אינם ולמאן דתייג לה"ר"ף וסייעתו דבעינן מצה משומרת משעת קצירה אינו יוצא בהם עכ"ל וגוף הסברא גם אני אומר פן דכשם שאין סומכין אסתם חטים שהו' בתזקתו.

וגם מצד רוב הם בתזקת אינם מחומצים. אפי"ה לא מהני לשטה זו.

ובעינן שימור משעת קצירה. מכ"ש הנה דאיתרע מקצת ואינה פשרים: רק מפת דלא מחזקין ריעותא.

מחזקא אאידיך פשוט דמ"מ שמורים אינם (עיין לעיל סי' קכ"ה): ואפי"ה נראה לי לקנין מנהג העולם ושפיר יוצאים גם לדעת ה"ר"ף וסייעתו דהרי קשיא לפי מ"ש הרשב"א ופסקו בש"ע סי' תס"ז סעי' ה'.

דדגן שנתניבש לגמרי ואינו צריך ליניקה כמאן דמנח בדיקולא ומקבל חימוץ. וא"כ למה פסק בש"ע סי' תנ"ג ס"ד.

דאפילו לכתחילה. א"צ לשמרון אלא משעת קצירה.

וכ"כ הרמב"ם ביתר ביאור וכן מוכח בפסחים דף מ'. דדווקא לאחר קצירה מזמן דמהפכי.

וכן נוהגין העולה. וקשה הא שכים דהארץ מתניבש קודם קצירה.

וא"כ ליבעי' שימור. שוב ראיתי שפכר עמד בזה.

בתשובת מעיל צדקה סי' ס"ט. דלא לשחמט חד מן הפוסקים.

דיאמר דבעי' שימור גם קודם קצירה. משעה שנתניבשו ושם במעיל צדקה פליג על הרשב"א ה"ל וסובר דגם קודם שנתניבש אפשר לבא לידי חימוץ ולא אדע מה הועיל שם בתירוצו דאגב דמדלו אינו נעשה חמץ ומ"מ הא מודה.

דלפעמים מחמץ גם במידלו. וא"כ לפי"ז לפימ"ש לעיל דהיכא דבעינן שימור לא אזלינן בתר רוב וא"כ קשה לדידן' יותר דלא משפחת כלל מצה שמירה לדעת ה"ר"ף: והנראה לפענ"ד.

דדברי חכמים קיימים דהרי כ' הפ"ח בסי' תנ"ג דהירושלמי בביצה פ"ק. דגליף לאסור קצירה וטחינה ביו"ט.

מסמיכות דאף אשר יאכל לכל נפש. לנשמרתם את המצות.

דמשעת לישה ואילך דווקא שרי אנהל נפש ע"כ פליג על דרי"ף מיהו פכר כ' הצל"ח. בביצה דף ג' בתוס' ד"ה גזירה דבירושלמי גופי' איכא פלוגתא דחזקת' שם גליף לה מג' מיעוטי דאף והוא לבדו.

והוכיח בצל"ח שם דש"ס דידן לא ס"ל דהני ג' מיעוטיין אלא חד מיעוט דאף שלא לקצור
אבל טחינה והרקדה מה"ת שרי ביו"ט לאוכל נפש עיי"ש. וא"כ נראה פשם דלרשב"ל
ליף מסמיכות מלאכת יו"ט לנשמתם.

לאסור קצירה ואינה לשיטתו. א"כ ה"ה לחזקתו ולפי מאי דס"ל לש"ס דידן דבק מאף
לפינו שלא לקצור א"כ אף אשר יאכל לכל נפש מיגרי במלאכות שלאחר קצירה ילפינו
מסמיכו ושמרתם לאף אשר יאכל דדווקא מקצירה ואילך בעינו שימור אבל קודם
קצירה שפיר סמיכו ארוב או חזקה ולא בעי שימור.

פשם דלשיטת הרא"ש וסייעתו עד לישא סמיכו ארוב וחזקה ומלישה בעינו שימור
ידוע. ה"נ להרי"ף וסייעתו עכ"פ עד קצירה סמיכו ארוב וחזקה.

ומשם ואילך ילפינו דבעינו שימור: וממילא אתי שפיר מנהג העולם. דקודם קצירה אינם
משמרים אפילו הוא יבש דאז איכא חזקה.

שלא נתיבש לגמרי ועדיין יונק. וא"כ אפילו אם מצאנו בפשעת קצירה חטים מבוקעות.
בהמותר שאינם מבוקעים יוצא בהן. לדעת הרי"ף בנודאי מהיות טנביש להדר אחר
שמירה שלא נמצא בהם מבוקעות כלל ובפרט מעלתה ששמעת מפי אביה שאין יוצאין
בהן והנראה לפענ"ד כתבתי דיוצאין בהן.

ובנודאי לכתחילה מן הראוי לקצור חטים למצות מצוה. מיד פשרואין שמתחילין
להתיבש וגם צריך ליזהר שלא יקצרו בשחרית בעוד הטל עליהן דטל קיי"ל דהוא
מחמיץ.

ואפילו בדיעבד נראה דאם ידוע שנתבשו כבר שהם כתלושים וכקצורים. ואם לא קצרו
עד אח"כ.

לא חשיבו פחטים שמורים משעת קצירה פיון דיבשו הם בקצירה ובעי שמירה ועיין
במג"א סי' של"ו ס"ק הביא בשם הרמב"ם. דאף בביב שיף לענן שבת חיוב תלישה
ועיי"ש במחזה"ק שהביא מה שהקשו על המג"א.
ועיי"ש בסעי' י"ב. ולפי הג"ל.

איכ"ל דהרמב"ם מיגרי בספק יבש דאיכא חזקה קטנות אבל אם בנודאי אינו יונק מקרי
תלוש וצריך שמירה. פן נראה לפענ"ד נכון דברי רבך הדוש"ת: הק' משה שיק
מברעזאווע תשובה רי"ח ב"ה יום ו' עש"ק פ' אזור תרל"ז לפ"ק החיים והשלום וכל
טוב להרב המופלג בתורה כש"ת מו"ה משה פ"ץ נ"י בק"ק טערעבעש יע"א.

מכתבו קבלתי בשבוע העברה. ושם נשאלתי על דבר מה שאירע שאחד מכר חמצו פדינו
רק שכח חביות אחת של קישואין (הנקראים אימארקען או איגערקעס או גורקען) שהיו
פבושים בחומץ שנעשה משפירעטוס ולא נודע לו עד לאחר הפסח ונשאל מעלתו אם
הם אסורים פשאר חמץ.

שעבר עליו הפסח או לא. ומעלתו נ"י האריך מאוד.

לצדד צדדים להתיר והנה צד א' כ' דהשפורעטוס עצמו במקום שרגילין לעשותו ממיני קטניות. או מתפוחי אדמה ואין נותנים שם חמץ אלא מאליה הצריף לזה.

בערה חלק העשרים. ואפי' אם לא נודע אם נעשה מדגן.

או ממיני קטניות. פינן דידעינן דמקצתן עושין ממיני קטניות יכולין לתלות להקל כמבואר ביו"ד סי' קי"ד עכ"ל ובאמת מתחלה.

אנו צריכין לדון על השפירעטוס שלנו אם הוא חמץ גמור וכבר ביאור מרן הגאון זצ"ל בחס"ת חאו"ח סי' קל"ג בשם פוסקים אחרונים: הח"צ. והספר באר יעקב.

די"ש הנעשה מתבואה היא עיקרו וגופו של חמץ אמנם אף אם נעשה משאר מיני קטניות או מתפוחי אדמה כגון ערדע"פפע"ל הי' צריף לשער אם הם הרוב כנגד המאלץ שנתערב עמם ואפילו אם הרוב אינו חמץ.

כ' מרן הגאון זצ"ל דמ"מ אי אפשר שיתבטל החמץ בין הרוב של שאר המינים. דכל זמן שהוא בעין.

הרי ניקר כל א' בפ"ע ולא שיניף ביטול אלא פשעולה הזיעה מזה ומזה. והרי אז עיקר ביאתם לעולם ע"י תערובת וכבר כ' המרדכי.

בסוף חולין דאם תחילת ביאתם ע"י תערובת אינו בטל ולפימ"ש המל"מ רפ"א מה' אה"ט משמע דהוי מדאורייתא וכבר הביא הפמ"ג זה בש"ף ובטו"ז ביו"ד סי' י"ד סקי"ב ובטו"ז שם סק"ז: ובלא"ה אפילו לא נימא פדעת המרדכי הנ"ל מ"מ פינן דהתערובת הוי מין באינו מינו ולפי הנראה דאין טעם הזיעה העולה משאר מינים.

שנה בטעמא לטעם העולה מן התבואה וא"כ אפילו הוי רוב מ"מ הרי כתב הש"ף בסי' צ"ח. דאזלינן בתר טעמא ולא בתר נשמה ואע"ג דהזיעה העולה מהמאלץ ומשאר מינים שונים בשם דלכולם בשם י"ש יקרא מ"מ לענין ביטול אזלינן בתר טעמא ולפי הנראה אין הטעמים שונים כל הנ"ל העיר מרן זצ"ל שם בתשובה וכ' אלא א"כ יתברר דיש להם טעם אחד וזה לדעתי נמנע.

ואפילו הוי ספיקא הוי ספק דאורייתא דהרי אין לוקחין משאר מינים כולי האי שיהא נשים כנגד החמץ. ע"כ אפילו הוי ספק.

אם טעמם שנה הוי אסור לדין מה"ת ואפילו אם נדון בזה דין חמץ שעבר עליו הפסח שהוא רק מדרבנן מ"מ הא כ' הפרי מגדים ביו"ד סי' י"ד בטו"ז סק"ז. דהיכא דהספק במציאות אפילו בדרבנן אסור ובלא"ה פינן דהוא משום קנס על מה שעבר על ב"י.

א"כ העיקר תלוי. אם הי' בפסח עיקרו מדאורייתא וגרע ממה שהביאו הפוסקים.

דכל שתחילתו דאורייתא אפילו נעשה ע"י גלגול רק דרבנן לא אמרינן בי' ספיקא לקולא וכ"ש הקא: ועכ"פ. נראה די"ש אפילו נעשה גם משאר מינים אפי"ה אסור מה"ת משום חמץ.

ומ"ש מעלתו לשיטתו דבנודאי נתערב בשאר מיניו מותר וזו פינו דאיפא מקצת שורפי
זין שרף. משאר מיניו א"כ תלינו דגם הי"ש שאנו דנין עליו הי'מהנעשה משאר המיניו
כמו דקי"ל ביו"ד סי' קי"ד סעי' י' בהגה"ה שם וזה אינו חדא דלא אמרינו פו.

אלא באיסור דרבנן דאז אנו אומרינן שאני אומר וכו' אבל לא באיסור דאורייתא ובנידון
דינו יש חשש דאורייתא בפסח עצמו וכדלעיל דאזלינו בחר פסח או משום דהני ספק
במצואות.

לא אמרי' בי' שאני אומר לתלות להקל ותו דאפילו בדרבנן לא תלינו. אלא היכא דאפילו
אם נתיר פולם לא יהי' בנודאי איסור כמו במתבואה בכחובות דף כ"ז וכמו שביאר היטב
במל"מ פ"ב מהלכות חו"מ ה"ט.

דדווקא בבאו לשאול בב"א ואם נתיר שניהם הני פסגתו אהדדי אז לא אמרינו שאני
אומר ורק אף היכא דנתיר לכולם לא הני סתרו אהדדי אז אמרינו שאני אומר עיי"ש
ומבואר מזה שהשפירוטעס הזה אנו מחזיקים אותו לחמץ גמור: ועתה נבוא לנידון השני
לדון מה דין החומץ לפי מ"ש מעלתו שנוטלין שמנה מדות שפירוטעס.

למאה מדות מים. ולפי"ז אם נעשה השפירוטעס רק מתבואה בנודאי אין בהיתר וששים
ומ"ש מעלתו לצדד.

דיש לומר דדינו פינו דבטל בששה חלקים. כדקי"ל ביו"ד סי' קי"א וכו' מעלתו דלפי
הנראה לו.

דיין שרף בטל בששה חלקים. וא"כ הי' בטל אפילו אם השפירוטעס פולו חמץ ולפענ"ד
זה אינו.

דאפילו אם זהא מבורך דיי"ש בטל בששה חלקים כמו זין עיין הטעם שם ביו"ד סי'
קי"ד וכן במג"א סי' ר"ד כ' הטעם משום דנוטל"פ. ובנותן טלפ"ג קי"ל ביו"ד סי' ק"ג.
דאם חזר והשביח אסור. ודעת הפר"ח שם.

דאפילו קודם שהשביח. פינו שפופו משביח אסור וא"כ מה יועיל מה שנותן טל"פ.

באותו רגע. שפערבו עם המים הרי סופו להשביח ונעשה עם כל המים חומץ.

לשבח ושבח בכמות ג"כ מקרי שבח וששים אין במים נגד השפירוטעס: אלא אף אם
עושין השפירוטעס ממיני קטניות והני רק תערובו' וקודם הפסח הא לא אמרינו חנ"נ.
עיין במג"א סי' תמ"ז וא"כ הרי באופן הזה יש וששים במים נגד העיקר החמץ
שבשפירוטעס הנ"ל מ"מ נראה מבואר דאסור דהרי השפירוטעס הוא מעמיד ומתקן הכל
ונהי דמעלתו כ' דיש שם שאר דברים ג"כ שפעמדין.

והני זוז"ג. לפענ"ד ז"א לא מבעי לפי מ"ש התוס' בע"ז דף מ"ט ע"א ד"ה שאם נטע וכו'
שאינו נקרא זוז"ג אלא א"כ הב' מינים מענין אחד אלא דאפילו לסברת רש"י שם.

וכן קי"ל ביו"ד סי' רי"ד ס"ק. דגם אם אין השני גורמים מענין אחד מ"מ הני זוז"ג.

מ"מ בנידון שלנו. אלו נתן גם שפירוטעס של היתר שפיר הני זה וז"ג אבל שאר סממניו
כגון נוינשטיין וקיסמין.

פ'ל א' יש לו פ'עוּלָה בפ"ע. וע"י פ'ולָם נְתִיבָה הַחֲנוּמָן וְהָיָה דְּחֲנוּמָן הָאֲדוּמִי וְאִינְךָ דְּרִישׁ פְּרָק אֱלוֹ עוֹבְרִין.

דְּמִבְּנֵי אֶשׁ בְּבַעַל הַמְּאֹר דְּמִכְּלָם נַעֲשֶׂה טַעַם חֲדָשׁ. וְקִיּוּהָ ע"י שִׁינוּי הַטְּעָמִים שֵׁישׁ לְכָל אֶחָד וְקו"ל דְּהִנֵּה אַרְבַּעָה מִיָּנִים דְּתַנּוּ בְּאֱלוֹ עוֹבְרִין.

הֵם אֲסוּרִים בְּלֹא פְּמִבְּנֵי בְּאו"ח ס' תמ"ב וְאִין לֹמַר דְּהַשְׁפִּירוּטַעַס עֲצָמוּ שֵׁישׁ בּוֹ חֲלָק מִחֲמַץ וְאִינְךָ הַחֲלָקִי מְדַבְּרִים הַמְּוֹתְרִים הָיָה זוּז"ג דְּזֵה אִינוּ פִּינוּ דְּהַשְׁפִּירוּטַעַס מִחֲלָקִי הַמְּוֹתֵר לֹא נַעֲשֶׂה שְׁפִירוּטַעַס.

אֲלֵא ע"י הַמְּאֲלָץ הוּא עֲצָמוּ נְתִיבָה ע"י אִיסוּר. אִי אֲפֻשֶׁר לְהַקְרָא זֶה הַשְׁפִּירוּטַעַס גֹּוֹרֵם הַיֵּתֵר.

כְּדָמוּכַח מְדַבְּרִי הַמַּג"א בְּס' תמ"ב ס"קלד דְּלֹא מְקַרִי שְׁמַרִי שְׁכָר. שֵׁישׁ בְּהֵם מְהִיֵּתֵר וּמְאִיסוּר לֹא נִקְרָא זוּז"ג.

אֲלֵא א"כ נִטַּל שְׁמַרִים אַחֲרֵים שֶׁהֵן עֲצָמוּ הַיֵּתֵר וְכ"ש לְדַעַת הַרְשָׁב"א הַמּוֹבָא בְּמַג"א ס' תמ"ב ס"קא. דְּכָל שְׁתַּחֲלִילַת תְּקַצְתּוֹ וְעַשְׂיָתוֹ כֶּף הוּא אִינוּ בְּטַל.

לְכָל הַפְּחוֹת מְדַרְבְּנָן וְא"כ עכ"פ גַּם הַחֲנוּמָן יֵשׁ בּוֹ אִיסוּר חֲמִץ: אֲמַנְם יֵשׁ לְעִינָן. דְּבַדְּבָר הַמְּעַמִּיד עֲצָמוּ לְפִי מ"ש הַפּמ"ג בְּפִתְיָה לְהַלְכוֹת תַּעֲרוּבוֹת דְּלָרוּב הַפּוֹסְקִים הוּא רַק מְדַרְבְּנָן דְּאִינוּ בְּטַל רַק לְהַטוּר אִיכ"ל דְּחָשִׁיב כְּבַעֲיָן כַּמ"ש הַמַּג"א בְּס' תמ"ב ס"קט וְאִיכ"ל דְּלִדְיָדִי הָיָה דְּאוֹרֵיִתָּא וְגַם זֶה אִינוּ מְוַכְרַח לְהַטוּר וְעכ"פ הַחֲנוּמָן הוּא ג"כ דִּינוּ כְּחֲמִץ אוֹ מְדְאוֹרֵיִתָּא.

אוֹ מְדַרְבְּנָן וּבְדַבְּרִי מְרוֹן ז"ל הַגָּאוֹן בַּחַת"ס ס' קל"ג כ' עוֹד סְבָרָא לְעַנְנָן י"ש דְּשָׂאֵר הַמִּינִים מִתְּהַפְּכִים לְכַח הַחֲמִץ. וְדָמִי לַמ"ש הַרְבֵּינוּ יוֹנָה.

דְּבִשׁוֹר נְבִלָה שְׁנִתְהַפֵּף לְדְבִשׁ הַמּוֹבָא בְּמַג"א ס' רי"ו ס"קג לְעַנְנָן הַמּוֹסֵק זֶה לֹא זָכִיתִי לְהַבִּין דְּכָלֵל אֲמָרוּ אַמְז"ל דְּשָׂאֵר הַמִּינִים חוּץ מִחֲמִשָּׁת הַמִּינִים אִינְם בְּאִים לְכָלֵל חֲקִימוּץ רַק בְּאוֹרֵז מְצִינוּ דְּנִגְרָר מִן הַחֲטִיִּים לְבּוֹא לִידֵי חֲקִימוּץ כְּמִבְּנֵי בִּי"ד ס' ש"כ דְּלְעַנְנָן חֲלָה.

אֲבָל שָׂאֵר דְּבָרִים לֹא שְׁמַעְנוּ דִּיהִיו נִגְרָרִים. ע"י הַמְּאֲלָץ.

וְא"כ נִרְאֶה דְּדִין שֶׁל חֲנוּמָן כְּמוֹ שְׁכַתְּבָתִי לְעִיל: וְעַתָּה נְבוֹא ג"כ לְבָאֵר וּלְבָרֵר דִּין הַגּוֹרְקִין (אוֹ אִימָאֲרִקִין) שְׁנִכְבְּשׁוּ וְהוֹשֵׁם בְּתוֹךְ מִי הַכְּבִישָׁה שְׁפִירוּטַע"ס דְּאֲפִי' אִם הִי' הַשְׁפִּירוּטַעַס מְעַט שֵׁישׁ שְׁשִׁים כְּנִגְדוּ.

מ"מ הָרִי לְדַעַת הַרְשָׁב"א: שְׁהַבֵּאתִי לְעִיל. כָּל שְׁתַּחֲלִילַת תְּקִינוֹ וְעַשְׂיָתוֹ כֶּף לֹא בְּטַל וְגַם לְפִימ"ש שְׁשִׁירוּטַעַס הוּא הַמְּעַמִּיד וְכִבְרָר כְּתַבְנוּ דְּלְדָבָר הַמְּעַמִּיד אִינוּ מוֹעִיל בְּיִטוּל אַא"כ יֵשׁ זוּז"ג וּבְנִידוֹן הַזֶּה שֶׁל הַגּוֹרְקִין.

לֹא הִי' שְׁם מְעַמִּיד אַחֵר וְא"כ הָיָה הַגּוֹרְקִין כְּשָׂאֵר תַּעֲרוּבַת חֲמִץ שְׁעֵבֵר עָלָיו הַפּוֹסַח אֲלֵא שְׁמַעֲלָתוֹ צִידָד עוֹד לְהַתִּיר מְצַד ב' סְבָרוֹת. א' פִּינוּ דְּבִיטוּל לֹא שִׁינְךָ הַעֲרָמָה וְנוֹדַע לְאַחַה"פ לֹא נֶאֱסַר מִשׁוּם קָנָס.

ועוד ציידד להתיר. ע"י השלכת הנאה לים המלח: ולפענ"ד גם אלו צדדי ההיתר.
אינם מועלים. דמ"ש בשם הח"י הנה הח"י עצמו לא כ' אלא אי נאנס אבל בשכח לא
מקרי אונס.

כמבואר באו"ח סי' תקכ"ז סק"ו דלפעמים הוי שכתה כפשיעה. ובלא"ה חלקו האחרונים
על הח"י דאפילו ביטול לא מהני ויעניין בפר"ח בסי' תמ"ח אות ה'.

וגם על הא דמתיר בהולכת ההנאה לים המלח. פליגי עליו: ולכאורה הי' מקום להתיר
עפ"י מה שפסק בשו"ע בס"י תמ"ז דנוקשה שאסור רק מדרבנן.

אם עבר עליו הפסח מותר ולדעת המג"א שם אפילו באכילה. ולדעת הח"י רק בהנאה
וא"כ בנידון הנ"ל.

לפימ"ש דלרוב הפוסקים אינו אסור רק מדרבנן. איכ"ל דבעבר עליו הפסח אם משליך
דמי הנאה לאיבוד אז ממנ"פ מותר דלמג"א בלא"ה נמי מותר.

אפילו באכילה ולהח"י לשיטתו מותר ע"י השלכה לים המלח. מיהו גם זה אינו ברור
דהפר"ח כ' דדונקא דבר שאיסורו בפסח הוא רק מדרבנן.

ובשאר איסורים אופן איסור כזה אינו אוסר בזה מקילין לאחר שעבר עליו הפסח אבל
אם עליו האיסור הוא בענין שגם בשאר איסורין. שאינם מעניני פסח הי' אוסר איסור
כזה בזה לא הקילו בו אחר הפסח ואפשר לצדד עוד ולומר דמותר לכ"ע אם פתב בשטר
המכירה כדרך שתקנו הגאונים דשם הגוסס בתחילה שמוכר כל חמץ בכלל וכל דבר
שיש בו חשש חימוץ.

אלא שאח"כ כשפרט כל החמץ וסכום דמי המכירה לא הזכיר את הגורקען ופסיקת
דמיהו. איכ"ל שפיר דגם זה הי' בכלל המכירה כמבואר בתשובת מרן הגאון בעל חת"ס
זצ"ל ומחמת כל הצדדים הנ"ל יש להתיר לכל הפחות בהנאה כן נראה לפענ"ד ומעלתו
ני' הוא בפנים ואין לדין אלא מה שענינו רואות.

אחר התקירה ואחתום בכרחה. ידידו הדור"ש: הק' משה שיק מברעזאוווע תשובה רי"ט
בעזה"י יום ו' עש"ק פ' במדבר שנתרל"ז לפק חוסט יע"א החיים והשלום וכל טוב
לאהובי תלמידי הרב הגדול המנופלג בתורה כש"ת מוה' זוסמאן סופר ני' האבדק"ק
האלאש ני': מה ששאל מעלתו ני' ממני להודיעו חוות דעתי.

ע"ד אחד שהי' חייב לישראלים ולאיינם? ישראלים ולא הי' ביזו לשלם והסגירו שופטי
העיר את החנות. ובתוכו הרבה חמץ.

ובמג"א סי' תמ"א כ'. במשכון שהמלנה עובר עליו.

והטו"ז בסי' תמ"ג כ' שהלנה עובר ובתשובת מהרי"א בס"י כ"ג פתב שהמלנה עובר
שהוא קונה המשכון ע"י הערפאות ופלא בעיני מעלתו דבמאי קנה המלנה וגם מ"ש
שהמלנה ימפור איך אפשר זאת בשלמא בפקדון דקי"ל בסי' תמ"ג דהנפקד מוכר החמץ
היינו שנותן החמץ ליד הגוי הלוקח אבל פאן איך יכול למפור.

וילכה נראה למעלתו שהמלנה אינו עובר דנהי דבע"ח קונה משכון היינו אם עשה בו איזה קנין אבל בלא קנין לא מצינו שקונה אלא הלנה חייב לבער. ורק שהוא הי' אונס מ"מ לאחר הפסח מן הראוי שיהא אסור פתמין שעבר עליו הפסח שאסור אפילו באונס כמו שהאריף במקו"ח.

שהי' הלנה יכול למפור ולמעלתו נראה דאינו יכול למפור דהוי כגזל ונתיאשו הבעלים כן הי' נראה למעלתו: לפענ"ד נראה לפי מה שמבואר בחו"מ בסי' ק"ד סעי' ד': דכשסגרו החנות של הלנה דלא מקרי גבוי ובע"ח המוקדם.

ג"כ יש לו חלק במה שבחנות. ובתשובת הרא"ש כתב הטעם משום דלא שמו החפצים לא סמכי דעתו.

ולכאורה קשה למה צריף הטעם משום דלא שמו תפוזק לי' משום דלא משה ומלנה אינו קונה. וצריף לומר.

דהב"ד הם שלוחים של המלנה וכיון שהדין שיכולים לסגור את החנות פקע על זמן שהוא הפח של בעל החנות והב"ד קנו את החנות לאותו זמן כאלו הם שלוחי המלווין והקנין הי' ההסגר דשכירות קרקע נקנה בכסף.

ובשטר ובחזקה וקנו הב"ד ע"י הנעילת דלת. שצעלו וסגרו החנות גם המטלטלין אשר שם בחנות.

אגב שזכו בקרקע מפח שליחות המלווין. וא"כ הי' אפשר לומר דהמטלטלין יהיו כגבוי.

ע"כ נתן הטעם כיון דלא הי' שומא על החפצים לא שייף בי' כגבוי וזה שייף לענין דלא היא כשלו ממש אבל אפתי נשאר להם למשכון דמשכון א"צ שומא והוי כאלו משכו הם המשכון שלא בשעת הלונאתו וקונין לכ"ע כן יש להוכיח מלשון הרא"ש בש"ע: וזה.

שייף אצל דייני' ישראל אבל בדייני' גוים דנהי דקי"ל שם בסי' ק"ד בסעי' ב' דדיניהם דין. בדבר שעשו ופסקו פדין וכמנהג ודינא דמלכותא דינא.

וכן פסק בסי' ס"ח. ויש לעיין בחו"מ סי' שי"ט דיש בזה פלוגתא במקצת אבל לענין שליחות ונדאי לא שייף אצלם דקימ"ל דאין שליחות לגוי וא"כ לכאורה בכה"ג לא זכי המלווין מיהו הרי הש"ע ביו"ד סי' קס"ט פסק לחומרא.

כדעת רש"י דיש שליחות לגוי וא"כ ה"נ אפשר לומר. דלחומרא מדרבנן הוי כשל המלווין.

בתורת משכון. וזה נראה לי הטעם של תשובת מהרי"א הנ"ל וא"כ לפי הנ"ל שפיר י"ל דמדרבנן גם המלנה עובר עליו שהרי הוא.

ג"כ באחריותא מדינא דמשכון. דתפסו בחובו: ואם יאבד.

או יהא נשרף כיון דאין מלנה משתלם ממקום אחר. הרי יפסיד את חובו וא"כ נראה דנהי דהדין דהחפצים המונחים בחנות הם של הלנה מ"מ גם המלנה עובר בב"י דמסתמא ניקח להו בשליחות דשופטים.

דְּהָרֵי זַפִּין לְאָדָם אַף שְׁלֵא בְּפָנָיו וּכ"ש בְּפָנָיו וּבִידֵיעוּתוֹ וְכִינּוֹן שְׁעִיקָר הַמְשָׁפוֹן עַד־יִין שֶׁל הַלְּוָה דְּהָכִי קו"ל דְּמִפְּאֵן וּלְהַבָּא הוּא גּוֹבָה וְיָכוֹל הַלְּוָה לְסַלְקוֹ לְמַלְוָה בְּזוּזֵי וּא"כ הָרִי יָכוֹל הַלְּוָה וְהַחַיִּיב עָלָיו לְמִן־כְּרוֹ אַע"ג דְּאִינוּ יָכוֹל לְמַסְוֹר לְגוּי אֲשֶׁר יִקַּח מִמֶּנּוּ.

מ"מ הָרִי אָנוּ מוֹכְרִין בְּאַגָּב קַרְקַע וּא"כ יָכוֹל לְהַקְנוֹת לְהַגּוּי אֵיזָה מְקוֹם בְּקַרְקַע, וְאַגָּב הַקַּרְקַע הָרִי יָכוֹל לְהַקְנוֹת לוֹ אֲפִילוֹ הַחֲמִץ שְׁיִישׁ לוֹ בְּמַדִּינַת הַיָּם וּמכ"ש הֶכָּא: וְכִינּוֹן דְּהַגּוּי יִשְׁלַם לוֹ בְּעַד הַחֲפָצִים שְׁמַכְרָ לּוֹ.

וּבְאִוְתוֹ מְעוֹת יָכוֹל לְסַלֵּק לְהַמְלָוָה א"כ ל"ד לְגִזְל וְלֹא נִתְיַאֲשׁוּ הַבְּעָלִים דְּאִין הַנְּגִזְל יָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ. מִשׁוּם דְּאִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ דְּהֵינּוּ דְּוִנְקָא בְּגִזְלִיהָ דְּהַדְּבָר שְׁנִגְזַל מִמֶּנּוּ.

אִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ אֲבָל הַמְשָׁפוֹן דְּהַמְלָוָה לֹא חָשִׁיב עָלָיו רַק כְּנִפְקָד וְכָל הֵיכָא דְּאִיתָא בְּרִשׁוּתָא דְּמָרָא אִיתָא פִּי הַחֲפָץ שְׁלֹו הוּא. וְאַדְעָתָא דְּהָכִי תְּפָסוּ לִי פְּדֵי שְׁיִשְׁלַם לְהַמְלָוָה: אֵת מַה שְׁחַיִּיב לוֹ שְׁפִיר יָכוֹל הַלְּוָה לְמַפְוֹר פְּדֻלְעִיל אוֹ הַמְלָוָה יָכוֹל לְמַפְוֹר בְּרִשׁוּת הַלְּוָה אִי מַצַּד מְשִׁיב אֲבָדָה וּמַצַּד זכ"ל אֲבָל עָתָה שְׁנָא מְכָרוּ שׁוּם אֶחָד לְכַאוּרָה נְרָאָה דְּיִישׁ לוֹ דִּין חֲמִץ.

שְׁעֵבֵר עָלָיו הַפְּסָח. דְּאָסוּר בְּהַנְּאָה מִיְהוּ אֲפֹשֶׁר לְצַדָּד.

עפ"י מַה שֶׁכ' הַח"י. בְּסִי' תַּמ"ח סַעִי' ג'.

לְהַתִּיר אִם הִי אֲוֹנָס כָּל יְמֵי הַפְּסָח וּבִיטְלוּ וְגַם יִישׁ לְדַמּוֹת קֶצֶת לְחֲמִץ שְׁנִפְלָה עָלָיו מִפּוֹלֵת שְׁהֵבִיא הַמַּג"א בְּסִי' תַּל"ג סַקִּי"ז. דְּמִן־תֵּר דְּכִינּוֹן דְּלֹא גָרַע מִנְּפִל עָלָיו מִפּוֹלֵת דְּמַה לִּי אִם אִינוּ יָכוֹל לְבַעֲרוֹ מַצַּד מִפּוֹלֵת וּמַה לִּי אִם הוּא סְגוּר וּמִן־סְגוּר וְיִישׁ כְּדַמּוֹת רֵאִי' מֵאו"ח סִי' שַׁצ"ד ס"ג דְּהַעֲיָרוּב שֶׁהוּא בְּמַגְדָּל.

וְנִבְאָבַד הַמַּפְתָּח. הָנִי כְּמוֹ שְׁנִבְאָבַד הַעֲיָרוּב: וְיִישׁ ג"כ לְצַדָּד דְּכִינּוֹן דְּאִמְרָנוּ דְּנִפְקַע זְכוּתוֹ.

עַל אוֹתוֹ זְמַן שֶׁל הַפְּסָח מִן הַחֲנוּת. וְלֹא הִי הַחֲמִץ בְּבִיתוֹ וּבְגִבּוּלוֹ: וְכָבֵר הָאָרִיף הַשַּׁאג"א בְּסִי' פ"ג דְּאִם הוֹצִיא קוֹנְדָם הַפְּסָח.

חֲמִצּוֹ מְרִשׁוּתוֹ אִינוּ עוֹבֵר עָלָיו וְנִהֵי דְּהִי יָכוֹל לְמַכְרוֹ וּכַמ"ש לְעִיל פִּינּוֹן דַּמ"מ לֹא הִי אֲפֹשֶׁר לְבַעֲרוֹ וְהָרִי בִּיטְלֵ הַחֲמִץ כְּדִינוֹ אִיכ"ל דְּבַכָּה"ג לֹא קָנְסוּ וּלְכָף אִם יִישׁ הַפְּסָד מְרוֹבָה יִישׁ לְסַמְוֹה עַל הַמַּתִּירִין לְבַטֵּל וּלְעַרְבֵ הַחֲמִץ הַהוּא בְּרוּב כֵּן הִי נְרָאָה לִי לְדַעֲתִי.

וְאַתָּה מִבְּפָנִים וְאִין לְדִינּוֹן חֲלָא מַה שְׁעֵינְיוּ רִוְאוֹת וְהַנְּרָאָה לִי הוֹדַעְתִּי לָךְ. דְּבָרֵי רַבָּךְ הַחֲוֹתָם בְּבִרְכָה הַמְשֻׁלְּשֵׁת יְהִי ה' עִמָּךְ וַיְבָרֵךְ אוֹתָךְ וְאֵת בֵּיתָךְ יְדִידָךְ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמָךְ: ה"ק מִשֶּׁה שִׁיק מְבָרַעֲזָאוֹן: תְּשׁוּבָה ר"כ בַּעֲזַהִי"ת יוֹם ג' פ' קְדוּשִׁים שְׁנַת תַּרְל"ח לַפ"ק חוֹסֵט יַע"א: הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְכַבּוֹד תַּלְמִידֵי הַרְבֵּנֵי הָאֲבָרָה הַמְּוִפְלָא וּמְוִפְלָג בַּתוֹרָה מוֹהֲרֵר יַעֲקֹב שְׁלוֹם סוֹפֵר נִי' יוֹשֵׁב בְּשִׁבְתָּ תַּחֲכַמּוֹנֵי בְּעִיר מוֹנְקָאטִישׁ יַע"א: מְכַתְּבָךְ קַבְלִיתִי קוֹנְדָם פְּסָח הַעֲבֵר וְרֵאִיתִי ח"ת שֶׁכ' וְאַנִּי מוֹנַע א"ע מְלַהֲשִׁיב לְשׁוֹאֲלֵי דְּבָר.

כִּי אֲנִי אָדָם חָלוּשׁ וְדִי לִי לְהַפְּקִיעַ א"ע וְאַעֲפִי"כ אֲנִי מְשִׁיב כְּעַת לְמַעַלְתָּךְ פִּינּוֹן שְׁכַתְּבָתְךָ לְפַקְפֵק עַל מַה שְׁשִׁמְעָתָ מִמֶּנִּי בְּעַנְיָן מִתְּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר וּלְזַאת אֲנִי מְשִׁיב לָךְ עַל כָּל דְּבָרֵי הָאֲגָרָת מַה שְׁהַקְשִׁית עַל דְּבָרֵי הַרְדָּב"ז בַּתְּשׁוּבָה סִי' תַּל"ו.

שְׁנִסְתַּפֵּק אִם רִשְׁאֵי לְהַפְּקִיר חֲמִץ קוֹנְדָם זְמַנּוֹ. וְלַחֲזוֹר וּלְזַכּוֹת בָּהּ אַחַר הַפְּסָח.

והשיב שאין דעתו מספקת להתיר שיבוא לידי איסור חמץ. שאין מפקיעין חותו לגמרי וכל שלא ראה אחד מהפוסקים שהתיר והקשה מעלתה הלוא הוא ירושלמי מפורש בפרק אלו עוברין וז"ל הפקיר חמצו בי"ג.

מהו לאחר הפסח ר"י אמר אסור ור"ל אמר מותר ומסיק דר"י חייש להערמה ור"ל לא חייש להערמה. והובא ברא"ש ופוסקים וממנו הדין המובא בסי' תמ"ח סעי' ה': בגוף הקושיא כבר אמרתי בחידושי בנדריים דף מ"ד ע"ד הפמ"ג באו"ח ססי' תמ"ח שכ' דאם ביטל והפקיר אף אם לא הי' לבו עמו אם אין החמץ ברשותו אינו עובר עליו והוי ביטול וכו' הוי הפקר דדברים שבלב אינם דברים.

ואפילו להרמב"ם דחשבי' לי' נדר ובעיניו בענין נדר פיו ולבו שוין הא קימ"ל ביו"ד סי' ר"י. דהיינו דווקא אם הי' דעתו לומר פת חטים ואמר פת שעורים ולא הי' דעתו לדבר פן הוא דמקרי אין פיו ולבו שוין אבל אם רצה לומר דברים אלו שהוציא מפיו.

אלא שדעתו הי' בהיפוך מדיבורו בכה"ג אזלינן בתר דיבור. ומקרי פיו ולבו שוין עיי"ש וכל' שלכך כ' הרמב"ם דהפקר הוי כנדר.

ללמד לנו זאת דכשם דכנדר אזלינן בתר הדיבור פן הוא בהפקר. ולכך כ' הרמב"ם דחסור נחזור בו.

דהיינו אפילו אם יאמר דלא הי' לבו עמו. והי' דעתו נחזור ואפי"ה אינו מועיל.

דאזלינן בתר הדיבור: ולכאורה קשה סוגיא דשמעתין (נדריים דף מ"ד) דאמרינן תוף ג' אינו הפקר משום הרמאין שחין דעתם עמהם ומה בכך מ"מ הוא הפקר ובנדאי חי אמרינן כהפירושים הראשונים כפי' המאירי או כפי' הר"ן שהבאתי לעיל א"ש.

חבל לפי דעת הרשב"א קשה אע"ג דאזילאי מלתא מ"מ הוי הפקר וכן לפימ"ש הרא"ש בשם הרא"ם וכ' שגם הר"ן נראה דסובר פן דלדבריהם. מוכח לכאורה.

שאם לא הפקירו בלב שלם. אינו הפקר וקשיא על הפמ"ג הג"ל וכן קשה מהא דאמרינן בירושלמי ר"פ כל שעה דאם הפקירהחמץ בע"פ ונותנו למקום הפקר אפי"ה אסור לאחה"פ לר"י משום דחיישינן להערמה.

וג"כ קשיא פנ"ל על הפמ"ג מיהו התם איכ"ל דלא אמר בפירוש דהוא מפקיר אלא שהניח החמץ במקום הפקר ועיין קרבן עדה שם שכ' דהערמ' הוא דשמא לא הפקיר ואמר שהפקיר. אבל אם הפקיר בפני ג' ואמר לפניהם דהוא הפקר כדקי"ל דבעי' שיפקיר בפני ג'.

ובכה"ג שפיר איכ"ל כהפמ"ג דהוי הפקר. אף דאין לבו עמו אבל כאן בשמעתין (דנדריים דף מ"ד הג"ל) בנדאי מיירי שהי' מפקירו כדין.

ואפי"ה אמרי' דאינו הפקר משום דאולי הי' רק בערמה ולא הפקירו בלב שלם הרי להדיא דלא כהפמ"ג. וקשיא על הפמ"ג: ונראה לפענ"ד דלעולם איכ"ל כהפמ"ג.

והר"ן יישוב זה במתק לשונו דהרי כתבו התוס'. ר"פ השולח דדברים שבלב: דרגלים לדבר וכו' לא מקרו דברים שבלב וכ"כ הר"ן ר"פ האומר: וא"כ פאן שהיו רגילין הארמאין להפקיר בהערמה.

א"כ הוי דברים שבלב דמוכחין פנין שהי' ידוע שדרפם לעשות פה ולכה שפיר אמרי' דאם הי' באמת פן דעתם. לא מקרי דברים שבלב.

ולא הוי הפקר. ושוב כ' הר"ן שפיר.

דאפילו אם הי' מפקירין לגמרי באמת ג"כ לא הוי הפקר פנין דאינו ברור לנו שהפקירו בלב תמים לא דמי לשמיטה ולא הוי הפקר ולפי"ז נוכל לומר. דזה דנוקא בדבר דשייכא בי' מעשרות וידעין דרגילו לעשות בהן בערמה אז אמרינן דאינו מועיל הפקירו אבל בשאר מטלטלין דלא רגילו להערים בהן.

אפילו אם באמת הערים, הוי דברים שבלב. ואזלינן בטר אמירת פיו.

פן נראה לפענ"ד. ושפיר צדקו דברי הפמ"ג בפקפוקו: מיהו י"ל על קושית הר"ן דהנה לכאורה יש לפקפק על דברי הפמ"ג שכ' דאפילו חישב בלבו להערים אינו מועיל: משום דדברים שבלב אינם דברים.

די"ל דזה שייך אם הדברים סותרים לגמרי. את הדיבור בפיו.

אבל פאן שאמר סתם הפקר. ובכלל הלשון הזה אפשר שנקלל גם הפקר לזמן והפקר לזמן.

מקרי ג"כ הפקר. וא"כ אם בלבו הי' רק להערים: נהי דעל שעה מועטת הדברים שבלב סותרין הדיבור בפיו מ"מ גימא דלאח' שעה לא והי' הפקר.

דעל לאחר שעה אין הדיבור סותר המחשבה. דהרי לא אמר שיהי' הפקר לעולם אבל באמת נכונים דברי הפמ"ג וכמ"ש הר"ן בעצמו.

בגדרים דף כ"ח דדווקא במקום אונס דיש רגלים לדבר דאין אוסר עליו אלא לזמן ולכה אמרינן דאם נדר לאונסין או להורגין נאמן לפרש דבריו ולומר דלא הי' פוננתו אלא לזמן מועט: אבל אם אין רגלים לדבר וגם הוא אינו מפרש דבריו אמרינן אם נדר לאסור לעולם משמע וה"ה אם נדר להפקיר מסתמא לעולם משמע ושפיר יש לומר דאין הדברים שבלב מבטלין הדברים שאמר בפיו והוא הדין היכא דלא אמר בפיו.

שמפקיר על שמנה ימי הפסח ואז בנודאי מהני ההפקר. ועמדה קושית הפמ"ג.

דלא שייך בכה"ג הערמה. פן נראה לי בכוננת דברי הפמ"ג ובזה מוכן היטב דברי הרדב"ז הנ"ל דאם הפקר פדינו.

ואמר בפיו דמפקיר רק לשמנה ימי הפסח אינו מבואר אם הפקר כה"ג מועיל. ונהי דאיכ"ל משום ל"פ וכיוצא בזה וכו' מ"מ א"ש דברי הרדב"ז: תשובה רכ"א עוד להנ"ל מה שכתבת על דברי הכ"מ בפ"ה מה' נדרים שכ' שם לתרץ קושית הראב"ד דהקשה אמאי יהיו הגידולין אסורין בקונמות.

וכו' עיי"ש ות' הכ"מ דבגדרים וכו' ובתרומה. אפשר משום דהני דשיל"מ וע"ז תמה הלח"מ שם טובא דמבואר בש"ס.

דתרומה לא הני דשיל"מ נעוד למה בע"ז דתמירא. מ"מ זוז"ג מותר והוא הוסיף להקשות.

הרי הכ"מ עצמו כ' גבי תמץ דדונקא באבוקה פנגדו אסור וא"כ ע"כ סובר דגם בדשיל"מ זוז"ג מותר פדאיתא במג"א סי' תמ"ה סק"ה. ובאמת גם אני הקשיתי דדברי הכ"מ סותרין עצמן שכ' בפ"ח מה' ע"ז ה"ו.

הטעם דבע"ז הוא משום דהני זוז"ג. הא ע"ז הוא אסור במשהו וכבר כתבתי בזה באריכות בחידושי: ונראה לפענ"ד דהנה זוז"ג דס"ל להכ"מ הנ"ל.

דבדבר שיל"מ אסור. הרי בדבר שיל"מ.

קי"ל בביצה דף ד' ע"ב היכא דמקלי קלי אסורא גם בדבר שיל"מ מותר וא"כ ע"כ דברי הכ"מ אמורים רק היכא דהאסור בא מפת הפרי והפרי לא מקלי קלי. ונהי דנעשית עפר.

מ"מ ע"כ ס"ל השתא דאפילו בכה"ג מקרי עכ"פ חלופי אסורי הנאה דאסור אם אין כאן זוז"ג ממילא אפילו יש זוז"ג מ"מ פיון דהוא דבר שיל"מ אסור היכא דלא מקלי קלי אסורא וכל זה שייך בגידולין אבל שם באו"ח סי' תמ"ה דמייירי באפה אצל אסור דהדבר הנאכל הוא היתר אלא ששנאפה ונגמר ע"י עצי אסור וזה מבואר שם בביצה דף ד' מקלי קלי אסורא ואז מותר זה וז"ג אפילו בדבר שיל"מ וכן אני אומר.

בשוחק וזורה לרוח. דכ' שם הכ"מ דהטעם משום זוז"ג הוא משום דהדבר הנזרע הוא היתר רק דגדלה מפת אסור.

דהיינו הנבל של ע"ז: וזה דמאי לעצים שאפה בהן פת. דג"כ מקלי קלי אסורא.

ואז אפילו בדבר שיל"מ מותר אם יש זוז"ג נאמי שפיר דברי הכ"מ. שיהביא המג"א בסי' תמ"ה הנ"ל: אבל דברי המג"א צריכין ביאור שכ' הטעם משום דהני במשהו קשה קצת.

דמאיזה טעם יהא זוז"ג אסור במשהו משום דהני בדבר שיל"מ הרי היכא דמקלי קלי אסורא אפילו בדבר שיל"מ זוז"ג מותר מיהו בלא"ה דברי המג"א תמוהים. וכבר הקשו עליו הרי הש"ע שם מייירי.

דאם אפה בתמץ בע"פ ובע"פ. כ' הב"י בעצמו בסי'.

תמ"ז.

דאינו אוסר אלא בששים וא"כ בטל ואיך כ' המג"א דהני במשהו ובימי חרפי אמרתי לישוב דברי המג"א דהנה המחבר לא ס"ל דתמץ יהא מקרי דשיל"מ משום דס"ל פהמרדכי דדבר החוזר לאסורו לשנה הבאה לא מקרי דשיל"מ וע"כ הטעם דתמץ במשהו משום דלא בדילוי אינשי מינן' ואסור פרת.

ואסור פרת. ובזה תליא או ע"פ.

ג"כ אסור במשהו דאם הטעם משום דלא בדיקו מיני' ואיסור פרת א"כ בער"פ דליפא פרת. אינו אוסר במשהו אבל אם הטעם דחמץ במשהו משום דשיל"מ א"כ אף בער"פ אסור במשהו ולפי"ז למאי דקי"ל בתרכו קודם זמנו מותר בהנאה לאח"ז וא"כ אם ישאר דחמץ ואפה אצלו פת בשעת שריפה.

ואסור הפת משום דיש שבח עצים בפת מ"מ לשנה הבאה. לא יהא אסור.

דלא גרע מחרכו קודם זמנו וא"כ הוי דשיל"מ לכ"ע וממילא אף בער"פ אסור. במשהו לכ"ע דלשנה הבאה לא יהא חוזר לאיסורו כמ"ש לעיל וא"כ שפיר כ' המג"א הטעם.

משום דהוי במשהו: אף דמיירי בע"פ. ועכ"פ מןושב בזה קושיתי על הכ"מ שכ' דבעינו דווקא אבוקה כנגדו.

ומשמע דס"ל דזוז"ג מותר אפילו בדבר שיל"מ ולהנ"ל ניקח דהרי מיירי בער"פ וכבר כתבתי דלהכ"מ היכא דמקלי קלי איסורא אינו אסור משום דשיל"מ ואתי שפיר. ולעת עתה מצאתי סברא זו מרומז בס' יד אפרים שפי' פן פוננת המג"א וברוך שפוננתי: ולכאורה, קשה זה על המג"א פנ"ל.

דהרי מבואר היכא דמקלי קלי איסורא אינו אסור משום דשיל"מ ואפשר להסביר דברי המג"א. די"ל דסובר דהטעם.

דהיכא דמקלי קלי איסורא. בטיל אפילו בדשיל"מ הוא מטעם שכ' התורת חטאת על מין בשא"מ משום דאין שמו עליו ע"כ נתבטל ובחמץ אפילו שלא במינו אסור משום גזירה דבמינו.

וממילא חזינו דבחמץ. דאפילו אם אין שמו עליו.

אעפי"כ אסור במשהו. א"כ גם לענין מקלי קלי.

לא שייך להתיר אצל חמץ פן נראה לי. בטעמו של המג"א: והנה מ"ש הכ"מ שם דתרומה מקרי דשיל"מ פונדאי כי קשים דבריו.

כמוכא לעיל. ולי קשה עוד על קושית הראב"ד שהקשה למה יהיו הגידולין בתרומה אסורין.

הרי הוי זה וזה גורם. וזה תמוה לי טובא.

הא אמרינו בשבת דף י"ז ע"ב דגידולי תרומה אסורין הן מי"ח דבר שגזרו בו ביום משום דשמא ישקה לה עד זמן זריעה ובתוך כך יבוא לידי תקלה וא"כ מאי הקשה הראב"ד: ונראה דהא דגידולי תרומה אסורין משמע סתמא.

בין אם גזרעה ע"י ישראל או זרעון פהו וגזירה דשמא משקה לה נראה דשייך דווקא בכהן שישקה לטובת עצמו לזרעה אבל בישראל מסתמא לא חיישינו לשמא ישקה. דהרי מצווה ועומד ליתנה לפהו.

וגם תמרו חכז"ל בירושלמי דחזקה דאין הגורן מתעקר עד שיסתן תרומה וגם אמרו שם. דאין ישראל נחשד.

להחזיק התרומה לעצמו שהרי הם היא רוצה היא יכול לפטור את הכרי בחטה אחת. וא"כ קשה למה סתמו ואמרו גידולי תרומה תרומה.

ומשמע אפילו בידי ישראל כגון שנתערב לו או שזרע תרומה בשוגג ואמאי אף אם זרעו ישראל אסור הא לא שייכא אצלן הגזירה. זה היא קושית הראב"ד לדעתו וע"ז תירץ הכ"מ דממנ"פ.

דביד ישראל אפשר לתשולי עלה ואע"ג דאמרינן שם בנדרים פיון דאין מצנה לתשולי. לא הוי דשיל"מ נראה דבכה"ג בישראל דלא קנים עדיין מצות נתינה לפהו.

א"כ הו"א דאיכא מצנה לתשולי. והיכא דאיכא מצנה לתשולי.

א"כ הוי דשיל"מ וא"ש וממילא גם הקושית שהקשה מפסחים דף כ"ז בשאור של חולין ותרומה דאמרי דצריף שיהא בתרומה לחוד כדי להחמיץ דאל"כ הוי זוז"ג והקשה הרי להכ"מ תרומה הוי דשיל"מ וא"כ לא מהני זוז"ג ולפי ה"ל לא קשה מידי.

דשם מיירי לאחר שנתנה לכהן ולאחר שבא ליד פהו לא הוי דשיל"מ. כדאמרינן ביבמות פ"ב יעו"י"ש: תשובה רכ"ב עוד לה"ל מה שפכת בבענין מתנה ע"מ להחזיר דקי"ל באו"ח סי' תמ"ח.

דאינו מועיל לענין איסור ב"י וכ' שם המג"א דהוא רק חומרא בעלמא. והשיג שם על הרדב"ז.

דריצה לומר דמדינא עובר פיון דהברירה בידי גוי ולא מחוסר ממון ואמרינן הואיל והמג"א כ' אדרבה פיון דאין הברירה בידי הישראל. ממילא החמץ ממש של גוי.

וע"כ דרק משום חומרא. לא מהני מעמ"ל ומע"כ כ' דתליא בפלוגתא דהרא"ש והריטב"א אי במתנה ע"מ להחזיר.

אי צריף המקבל להקנותו שוב לבעלים הראשונים. במתנה גמורה להיות שלו עולמית. או לא בענינו. אלא שיתחזיר אבל אינו צריף להקנותו לבעלים הראשונים וכבר אמרתי לה פה אל פה.

שדברי המג"א נכונים לכ"ע. דגוף הפלוגתא של הראשונים ה"ל תליא אי נימא כדברי הר"ן בנדרים דף כ"ט דקנין לזמן הוי רק כק"פ וזה דעת הרא"ש ונשאר להבעלים הראשונים עוד קנין הגוף.

וא"כ אינה מתנה גמורה אלא חצי מתנה. ולכך ס"ל דבעינו שיתן לו למתנה על עולמת. אלא דמצד התנאי צריף להחזיר. ולכך פשטתחזיר המקבל המתנה לבעלים הראשונים צריף קנין חדש.

אבל הדעה השני' ס"ל דגם קנין לזמן מקרי קנין גמור בין לגוף ובין לפירות עד לאותו זמן שצריף להחזיר וכמו שביאר לנו מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בחח"מ סי' קל"א ושורש הדברים בתשובת הרא"ש סי' ל"ה ס"ב בשם רבינו אביגדור.

דקננו לזמן הוי קננו גמור ונפיר יוצא בה במתנה עמ"ל מ"ע שכ' בקרא ולקחתם לכם.
דבשעת לקיחה הוי שלו: וא"כ ה"נ לדיעה ההוא פיו דקננו לזמן הוי קננו גמור.

כמ"ש הרבנו אביגדור ומרן בעת"ס זצ"ל וכינו דבקרא פתיב ולא נראה לה חמץ וכו'.
דהינו שלא יהא שלף שבעת ימים וא"כ לכ"ע אינו מקרי שלו.

פל שבעת הימים לדיעה הא' הרי הגוי יש לו בהחמץ שנתן לו הישראל במתנה עמ"ל
קננו עולמת כנ"ל ולדעה השני'. הרי אפילו קננו לזמן מהני.

ועד אותו הזמן הוי של הגוי פני לגוף ובין לפירות וממילא אין הנותן עובר ע"ז ונפיר
כ' המג"א דהוי רק חומרא בעלמא אליבא דכל הדעות ובפרט שהמג"א עצמו סיים שם.
דאם אמר אנו נותן לה זה החמץ במתנה.

ותחזירהו לי מועיל. והח"י תמה ע"ז.

ותי' הדגו"מ והמחהש"ק. דמירי שאמר לו שיתחזירהו לו בזמן קבוע לאחר הפסח וא"כ
ע"כ ס"ל להמג"א דקננו לזמן ג"כ הוי מתנה גמורה והינו כמ"ש לעיל דלא תליא דבר
זה בפלוגתא ולכ"ע כ' המג"א דהוא רק חומרא בעלמא: ומאז אמרתי ג"כ דלהרא"ש
דסובר והביא בשם בעל העיטור.

בסנכה דף מ"ב. דהחזרת דמים הוי ג"כ קיום התנאי.

וא"כ בנודאי יש לומר דמועיל. ומ"ש שי"ל דבגוי לא מהני משיכה זו ודלמא יש חילוק
בין גוי לישראל הוא דבר שאינו מוכן.

פיו דבקרא פתיב וכי תמכרו ממכר. ומכירה ליומא ג"כ חשיב מכר.

ומכירה לזמן ג"כ מקרי מכירה גמורה. וע"ז אמר ר"י דלישראל בכסף.

ולנכרי במשיכה וא"כ מוכח דאפילו אם המכירה הוא רק לזמן. מועיל משיכה לגוי.

וגם מצד הסברא אין סברא לחלק. דבנודאי אי נימא דהני רק ק"פ.

ויש לדון אפילו בישראל לדעת הרנב"ר המוכא בנמוק"י בשמעתי דהילף. דכ' גבי
משכון.

לא מהני משיכה. פיו דאין גופו לקנה ועיין בקצוה"ח ר"ס ע"ב אות ב' שתמה גם בזה
עליו מכמה סוגיות וגם אני פתבתי במקו"א מזה.

אלא שאין פאן מקום להאריך: ועכ"פ במתנה ע"מ להתחזיר לדעת הפוסקים דסגי בהחזרה
בעלמא ס"ל דקננו לזמן הוי ג"כ קננו לגוף. ומנהגי בנודאי משיכה פן נראה לפענ"ד.

וגם מ"ש דבגוי אפילו לדעת היש"ש. דס"ל דבשומר א"א לו לומר הרי של"פ.

הינו דווקא בשומר ישראל. אבל בשומר גוי אפילו בשומר אפשר לו לומר הרי של"פ
זה אינו מוכן פלל הרי בגוי אין דין שומרים אלא שמתחייב א"ע בקננו גמור.

שיהא חייב בכל דיני שומרים ואיך אפשר לחלק בין ישראל לגוי: ובגוף דברי היש"ש
ובקושית הנתיב חיים. כ' במקום אחר.

ואין להאריך: ומ"ש דאם נימא פדעת המג"א דאפילו בפסח יכול לומר לו הרי של"פ משפחת לה מלקות דהא ביטל את העשה באמת זה לא תשיב ביטול שעדיין יכול לקנות מהגוי בתורה. וגם אם מניח הקמץ עד לאחה"פ ג"כ ממילא נתבטל העשה.

דלאחה"פ אין פאן מ"ע לדידן אלא שנעשה ממילא והוי לאו שאב"מ ואינו לוקה אלא כמ"ש הרמב"ם בקנה קמץ וכו' וא"כ גם אם נתן ליד גוי והי' אפשר לקנות. ולא קנה.

הוי ג"כ שוא"ת פן נראה לפענ"ד ומ"ש ושאל מה דעתי בחלב של פרות האוכלות קמץ בפסח הארכתי בתשובה (עיין לעיל סימן רי"ב) באריכות והספמתי שם. דבפרה של גוי שאוכל קמץ.

יש להתיר לשתותה בפסח משום דהגוי אין עושה. בזה שום איסור אכל ישראל חשוד שפאכיל לבהמתו קמץ בפסח פנודאי אסור כמו שהסכים בשע"ת ושם הארכתי בטעם הדברים.

ואם רק קודם שעה ששית אכלה קמץ פנודאי מותר אפילו בישראל חשוד. פן נראה לפענ"ד ואחתום בכרחה המשולשת דברי רבך הפורס שלומך.

הק' משה שיק מברענאונע: תשובה רכ"ג בנוב"י מהדו"ק חאו"ח סי' כ"א בפקרו על דין קמץ גוקשה בער"פ ושם בתוך הדברים כ' דבעשה לא גזרו ובלאו תליא בפרש"י. ביבמות דף קי"ט ע"א דפי' דהא דאמר רבא שם.

מאי לי איסור לאו או פרת הוא דונקא בחששא. אכל בגזירה התיירא אטו איסורא נראה לו בלאו לא גזרו.

ובאיסור חמור גזרו ועיין במל"מ בפ"א מיו"ט דין י"ז הביא כמה מקומות הסותרין עצמן בזה והנה בדבר שאסרו חכז"ל משום חששא. ס"ל לרבא מאי לי איסור לאו או פרת ואי קי"ל בזה כרבא אינו מבואר.

עיין בנוב"י שם. ומהרי"ק שורש ע"ב שהביא המל"מ שם.

ולכאורה קשיא לי איך סובר רבא בחששא דאין לחלק ופי' שם במל"מ. דהפוננה דיש להתיר גם באיסור פרת משום חזקה.

וקשה לי טובא על מ"ש הפרמ"ג בפתיחה לה' טריפות ד"ה ראיתי להפנים מאירות וכו' שכ' שם להוכיח דרבא דאמר בחולין דף קל"ד. ס' איסורא לחומרא.

היינו באיסור מיתה. לא מוקמינן אחזקה.

וא"כ מאי פריך ביבמות שם. מאי לי איסור לאו וכו'.

הא שפיר מחלקינן באיסור לאו מוקמינן אחזקה משא"כ באיסור מיתה או פרת: ונראה לי שבזה קושית המל"מ שם על המהרי"ט בתשובה. שכ' מסוגיא דיבמות ה"ל להוכיח דגם בלא חזקת היתר.

אין לחלק בין לאו לכרת והקשה המל"מ ה"ם ביבמות. איכא חזקת היתר ולה"ל י"ל דקשה לי'.

אם מצד חזקה קושיא לי' א"כ האיך מצינו לענין חזקה. לחלק בין איסור מיתה וכרת לאיסור לאו.

וע"כ גם בלא חזקה קושיא לי'. מיהו זה אינו דלפי"ז אדרבה.

כ"ש דקשה טובא איך פשיטא לי' להש"ס דאפילו בלי חזקה אין לחלק בין לאו לכרת ובחולין דף קל"ד. אמרינן אפילו בחזקה איסור מיתה מתמירין וגוף קושיא הנ"ל על המהרי"ט לא הבנתי דנודאי שפיר הכרית המהרי"ט: אי ס"ד בלי חזקה יש לחלק מה"ת בין איסור לאו לכרת.

דבאיסור לאו ספיקא להקל. ובכרת ספיקא להחמיר א"כ פשיטא דכ"ש שיש לחלק מדרבנן.

בין איסור לאו לכרת. אפילו בהדי חזקה.

וא"ש דברי מהרי"ט אכל קושיא קושית. ואין לומר דהפירוש בש"ס הוא להיפוך דמה לי איסור לאו דגם באיסור לאו יש להחמיר והטעם הואיל ואפשר שיתברר לבסוף.

ועתיד להתגלות דעבדי איסורא שיבואו ממדה"י ויתברר שנתעברה. ובזה נמי יש לדחות דברי מהרי"ק דהרי היכא דאפשר שיתברר בכל מקום ספיקא להחמיר ושפיר קושיא לי' מאי לי איסור לאו דגם בלאו יש להחמיר.

מיהו זה אינו. דא"כ איך פריך מינה ביבמות.

דף פ"ב ע"א מהא דאמר רבה וכו' בדאורייתא מ"ל איסור לאו וכו' הא דווקא בנידון זה דאשה שהלה בעלה וצרתה למדיה"י כו' אמר רבה אלא ע"ס דאין לחלק והדרא קו' לדוכתא: והנראה לפענ"ד דסברת רבא פיון דיש לן חזקה ומיעוט ולפי"ס דדששתא רוב ומיעוט.

כהדדי ניהו. והוי לי' כפלגא ופלגא ומן הדין אוקי אחזקה.

ואפילו אם יתברר שלא הי' פן וייבם אשת אחיו שלא במקום מצוה. מ"מ איהו פתורה עביד והוא אנוס עפ"י דין תורה דהדין הוא דאזלינן בטר חזקה ולא מקרי שגגת פרת.

דאין פאן שגגה שהרי כדין עשה ואין צריך קרבן פפרה לזה עפ"י דין תורה ואם נימא דאעפ"י"כ ראו חכז"ל להחמיר דאולי הוא שלא פהחזקה. שוב לא הוי שגגת פרת.

ומה לי איסור פרת או איסור לאו. זה פנונת רבא.

וא"כ שפיר פרש"י. אכל היכא דהוא סיג שלא יבוא לידי איסור פרת.

בנודאי מצינו דכל דחמיר איסורו עשו לו סיג טפי וראוי לגזור טפי שלא לבוא לידי איסור פרת. מאשר כדי שלא יבוא לידי איסור לאו ובזה מןושב נמי מה דפריך הש"ס ביבמות פ"ב מהא דרבא.

דגם התם מיירי שפבר נתבטל ברוב וא"כ דיקמה הש"ס שפיר כמו דאמרינן הכא פיון דיש לן חזקה המתרת. ומסלק האיסור פרת.

שוב אין לחלק בין לאו לכרת. וה"נ ביש לן רוב המתיר והמסלק האיסור פרת.

אין לחלק בין לאו לקרת. דרוב לא גרע מתזקה ובנה מנישב קושית התה"ד סי' ר"נ
שהקשה על רש"י הג"ל מיבמות פ"ב הג"ל: ועפ"י"ז יש לומר.

דכל זה היכא דהספק לא בא ע"י גרמתו אבל ספק המבואר בתולין דף קל"ד שלא נודע
אם קודם שנתגייר או אחריו שפא מפח פשיעה. או חסרון זהירות או שכחה דנקרא
לפעמים פשיעה.

כמ"ש המג"א בסי' תקכ"ז ס"קו ואז פיון דתחילתו בפשיעה אם נסמך את"כ על התזקה
ויתברר את"כ שלא הי' כמו שהי' התזקה. נהי דסופו באונס עפ"י דין תורה מ"מ פיון
דתחילתו בפשיעה שפיר מקרי שגגת פרת וצריף פפרה וכעין זה איתא בשבועות דף י"ח
ע"א.

ועיין בש"ש שמעתתא א' פ"ק ג'. ולקף שפיר יש לומר ולחלק בין איסור לאו לאיסור
מיתה נכרת ונכונים דברי הפרמ"ג הג"ל.

ובנודאי בכה"ג אפילו אם לפעמים לא יהא לו פשיעה. אלא אונס ע"י אחרים.

מ"מ פ"ב נודע דרף חכו"ל. דלא פלוג רבנו.

ולקף אמרו בכה"ג ספק איסורא לחומ"ר: (ובאמת אמרתי שבזה יש לישוב קושית הפ"מ.
שהובא בפמ"ג שם ואין צריף לומר כמ"ש הפמ"ג דאיסור מיתה שאני אלא משום דבא
הספק ע"י פשיעת ונהי כמו מבטל איסור לכתחילה.

דאין סומכין על הרוב ה"נ אין סומכין על התזקה. היכא דגורם לכתחילה הספק.

מיהו נראה לי אי משום דגרם לספיקא ונהי כמו מבטל איסור לכתחילה משום זה לא
שייף לומר לא פלוג. והוכרח לטעם עון מיתה ונהיננו בדברים שאפשר ע"י אחרים.

פגון עיסה. אבל לידה.

אי קודם גירות. או את"כ ושכחה כי האי בנודאי הנה פשיעה.

ולקף גבי לידה. לא הוצרך הרמב"ם בפ"א ממחוסרי פפרה ה"יא.

הטעם משום פרת ומנישב קושית הפמ"ג שם ואין פאן מקומו) ועפ"י האמור למעלה יש
לישב קצת קושית הנוב"י בתשובת חלק או"ח סי' כ"א בד"ה והנה אני תמה וכו' שהקשה
על התוס' במנחות דף נ"ד שכ' דאם מי פירות מחמיצין ויש פרת יש לחוש אפילו למלתא
דלא שכיח והקשה הא רבא ס"ל מה לי איסור לאו או פרת ולהג"ל היכא דיש לחוש
שיבוא לידי איסור פרת.

איכא למימר דגם רבא מודה. וכל זה לענין חשש אבל לענין גזירה או תקנה.

פ"ב כ' רש"י ביבמות דף קי"ט. דלכ"ע באיסור פרת חששו טפי וכבר הביא המל"מ
בפ"א מהלכות יו"ט הג"ל פמה מקומות וסוגיו' בזה וביריש סי' כ"ד כ'.

דבאיסור פרת אפי' למילתא דלא שכיח חששו נגזרו. והנוב"י בסי' כ"א הג"ל כ' דבאיסור
עשה לכ"ע לא גזרו ובספר דרף אמונה משנה א' פ"ק דברכות הקשה עליו מפמה מקומו'
דגזרו גם בעשה.

נהי דבק"ש דעשו סניג אפא למימר ק"ש תמירא. מיהו עיי"ש בתוס' מנחות דף ה' רע"ב בתוס' ד"ה האיר וכו' כתבו דגם בעשה ראוי לגזור.

וגם ביבמות דף כ' ע"ב מוכח דגם באיסורי עשה גזרו. וכ"כ הפמ"ג בפתיחה כוללת: אמנם פבר כ' התה"ד בסי' ר"נ דאין לדמות גזירות חכז"ל זל"ז.

דלפעמים התמירו טפי באיסור חמור ולפעמים לא חלקו לפי מה שגראה להם. במקום ובדבר שיש צורך לחוש ולעשות סניג לתורה שלא יבואו לידי איסור דאורייתא פמצונה עליהם ושמרתם את המצות וכו'.

ומ"ש הנוב"י הג"ל הפנונה. פינן דלפעמים חילקו ואין כלל ע"ז לומר מה לי איסור קל או תמיר.

א"כ אם מצינו שגזרו באיסור פרת. ולא מצינו בפירוש שגזרו פיוצא בזה גם באיסור לאו או עשה.

לכ"ע אפשר שחלקו. ולא גזרו בכה"ג א"כ פינן דהוי ספיקא בדרבנן אמרינן להקל. דלא גזרו. דלא גרע מספיקא דרבנן. בשלמא אי הוי כלל. מאי לי איסור לאו וכו'.

לא הי' ספק: אבל השתא מידי ספיקא לא נפקא פן נראה לפי ענ"ד פנונתו: תשובה רכ"ד בעזה"ת יום ו' עש"ק פ' אמור שנת תרל"ח פק"ק חוסט יע"א: החיים והשלום וכל טוב לתלמידי ש"ב הרב המאוה"ג מוה' שלמה שיק נ"י האבדק"ק קארצאג: מכתבו קבלתי ואין ימים אלו פתמים הראשונים להשיב לכל אדם.

על שאלתו ואמנם לכבודו אני משיב בקצרה. על שאלתו בעובדא דאירע תחת דגלה. שאחד מכר את החומץ. הנקרא עסיג.

לגוי שיעשה בפסח. ומכר שלא פדין מצד פמה וכמה טעמים.

כמ"ש מעלתו שאין במכירה ההוא שום ממש ולילא שהי' בזה הפסד מרובה. כפי מה שכ' מעלתו לא הייתי מזדקק להשיב ולזאת.

הנה אם אמנם שאין המכירה פלום. מ"מ פינן שהוא חמץ שעבר עליו הפסח יש לצדד בענין הזה.

נדא דכבר כ' בתשובות פ"י ס' י"ד והובא בשע"ת אצל המג"א בסי' תמ"ח שהי"ש נעשה מחמץ ע"י מאלץ שצריכין לו. הוא רק חמץ גוקשה.

ואנן קי"ל בסוסי' תמ"ח דחמץ גוקשה שעבר עליו הפסח מותר. ולא קנסו אותו משום. דהוא רק מדרבנן. ובדרבנן לא קנסו והנה כל החמש באמת מהחומץ הוא.

ע"י שעושין החומץ ע"י תערובת י"ש. והוי רק חמץ גוקשה לפי סברת הפ"י משום דהי"ש נעשה ע"י המאלץ.

דְּהוּי רַק חֲמִיץ גְּנוּקְשָׁה וְלֹא קָנְסוּ רַבָּנָן יֵהוּא מְנוֹתֵר פְּדִין גְּנוּקְשָׁה שְׁעֵבֵר עָלָיו הַפֶּסַח זֶהוּ סִבָּרָא תְּדָא. מִיְהוּ אֵין סִבָּרָא זֹו מְסַפֵּקֵת לְהִתִּיר וְגַם הַפ"י עֲצָמוּ לֹא סָמְךָ ע"ז וְגַם מַעֲשֵׂה הַשְּׁפִירוּטֵעַס לֹאוּ בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שָׁנָה וּבְמִקְצֵת מְקוֹמוֹת נְהִי דְהִמְאָלֵץ לְדַבְּרֵי הַפ"י הוּא גְּנוּקְשָׁה מ"מ יֵשׁ מְקוֹמוֹת שִׁי"ש נַעֲשֵׂה גַם מְשָׂאֵר דְּבָרִים שְׁהֵם חֲמִיץ גְּמוּר: מִיְהוּ יֵשׁ לְצָרְף לְזֶה עוֹד תִּקְנָה שְׂכ' ג"כ בְּתִשׁוּבַת פ"י שָׁם.

עֵינָן בַּמַּג"א בְּסִי' תַּמ"ז בַּס"ק מ"ד. וּבַדַּג"מ שָׁם.

שְׂכ' דְּחֲמִיץ לֹאחַה"פ דִּינוּ פְּתוּרוֹמוֹת ח"ל. וּמְנוֹתֵר לְעָרֵב אֶפְיָלוּ לְכַתְּחִילָה.

וְכֹו הִבִּיא בָּשֵׁם הַר"ן. וְא"כ ה"נ בְּגִידוֹן הַג"ל.

יִרְבֶּה עָלָיו חוֹמָץ שֶׁל הֵיתֵר שְׁאֵין בּוֹ מִשׁוּם חֲמִיץ. שְׁעֵבֵר עָלָיו הַפֶּסַח.

וַיִּבְטַל הַחוֹמָץ הַזֶּה שְׁעֵבֵר עָלָיו הַפֶּסַח בְּרוּב. אַע"ג שְׁלִדְעָתִי אֶצֶל מֵאֲשִׁין קָשָׁה לְבַטֵּל בְּרוּב שְׁהַרִי אִי אֶפְשָׁר לִיקַח הַחֲמִיץ מִתּוֹכוֹ מ"מ פִּינּוֹן שְׁעֲשִׂיית הַחוֹמָץ הוּא שְׁשׁוּפְכִין עָלָיו בְּכָל עֵת וְעַת שֶׁהַחוֹמָץ הוֹלֵךְ לַחוּץ.

אַז אֶפְשָׁר שְׁגַם הַחֲמִיץ שַׁע"פ יֵצֵא לַחוּץ וּבְכַמָּה פְּעָמִים שְׁשׁוּפְכִין עָלָיו יִתְבַטֵּל בְּרוּב וְלִזְה צָרִיף אֲנִי אֶמַר עוֹד שְׁצָרִיף לְתַקְנָה שְׁלִישִׁית לְהוֹלִיף הַהִנָּאָה לַיָּם הַמְּלַח לְפִי דַעַת הַרְּאָב"ד.

וְעוֹד מִקְצֵת פּוֹסְקִים הַמּוֹבָאִים בְּש"ף רס"י ק"י. דְּסוֹבָרִים דְּגַם בְּשָׂאֵר אִיסוּרִים.

מְהֵי הַתַּקְנָה דְּמִן לִף הַנָּאָה לַיָּם הַמְּלַח וְכֹו סָמְךָ עֲצָמוּ גַם ח"ח בְּמִקְצֵת דְּבָרִים בְּפֶסַח וּלְכָף גַּם בְּכָאֵן יִחַשְׁבַּ כַּמָּה י"ש שֶׁהוּא הַחֲמִיץ. כַּמָּה צָרִיף לְזֶה וְכַמָּה הוּא שָׁנָה.

וְזֶה יִשְׁלִיף לְאִיבּוּד. וְלִמְקוֹם שְׁיֵאבּוּד: וְזֶה צָרִיף לְהַעֲשׂוֹת ע"י מַעֲלָתוֹ שְׁיִמְסוֹר דְּמִי הַהִנָּאָה. לְשָׁנֵי ב"א בְּפִנֵי מַעֲלָתוֹ וְהֵם יוֹלִיכוּ דְּמִי שְׁיִוִי הַהִנָּאָה לְמְקוֹם אִיבּוּד.

וּבִלֹא"ה רְאוּי לְקוֹנְסוֹ לְאִישׁ הַג"ל שְׁפָשַׁע. וְאַף דְּהַשְׁלַכְת הַנָּאָה לַיָּם.

אֶפְיָלוּ לְשִׁיטַת הַרְּאָב"ד אִינוּ מוֹעִיל אֶלֶּא לְהִתִּיר הַנְּשָׂאֵר בְּהַנָּאָה. וְלֹא לְהִתִּיר שְׁתִּי'.

בְּאֵמַת גַּם בְּגִידוֹן זֶה אִם אֶפְשָׁר יִחַזִּיק הַחוֹמָץ שְׁיִמְכַרְנוּ רַק לְגוּי וְלֹא לְיִשְׂרָאֵל. וְכָל אֵלוּ הַדְּבָרִים צָרִיף הַמּוֹרָה לְהוֹרוֹת לְאִישׁ הַג"ל בְּגִידוֹן הַג"ל.

וְגוּף מְכִירַת הַמֵּאֲשִׁין קָשָׁה לְהִתִּיר וְכֹן כָּל עַנְיָנִים פִּינָצָא בְּזֶה. שְׁהַרִי אָסוּר לְיִשְׂרָאֵל לְצוּוֹת לוֹ לְגוּי שְׁיַעֲשֵׂה הַדְּבָר הַזֶּה.

וְגַם צָרִיף לְמַכּוֹר לוֹ כָּל הַמֵּאֲשִׁין. עִם כָּל מָה שְׁפָתוֹף הַמֵּאֲשִׁין וְכַבֵּר פִּקְפַק בַּמַּחֲשָׁה"ק בְּסִי' תַּמ"ח.

שְׁהַרִי הַגּוּי אִינוּ רוֹצֵה לְקַנּוֹת וְאִינוּ מְכַנְיִן לְקַנּוֹת. נְהִי דְּכַתְּבוּ הַטַּעַם מִשׁוּם דְּחֲמִיץ בִּלֹא"ה אִינוּ בְּרִשׁוֹתוֹ שֶׁל אָדָם וְכו'.

וְלָכֵן סָגִי בְּגִילוּי מְלִתָּא בְּעֵלְמָא וְזֶה שְׁנִיף עַל גּוּף הַחֲמִיץ אֶבֶל הַמֵּאֲשִׁין עֲצָמוּ שְׁאִינוּ חֲמִיץ. וְכֹו הַסְּמָמָנִים הַמְּוַנְחִים בְּתוֹכָה.

אָפֿשֶׁר דָּאינו מועיל. מִשׁוּם קוֹנְשֵׁת מַחֵה ש"ק.

ע"כ צָרִיךְ לְשַׁפֵּר הַמְּקוֹם שֶׁהַמְּאַשֵּׁין עוֹמֵד שָׁם שָׂאז חָצְרוּ שָׁל אָדָם קוֹנֵה לוֹ שְׁלֵא מִדַּעְתּוֹ וְיֵשׁ בְּזֶה פְּמָה פְּלוּלִים וְאֵין פֶּאן מְקוֹמוֹ לְהַאַרִיךְ דְּבָרֵי הַחוֹתֵם בְּבִרְכָה הַמְּשׁוֹלֶשֶׁת. רַבֵּי ש"ב הַדוּ"ש: הַק' מְשִׁיחַ שִׁיק מְבָרְעֵזְאוֹנָע: תְּשׁוּבָה רַכ"ה בַּעֲזֵהי"ת חוֹסֵט יוֹם ו' עַש"ק פ' בְּהַעֲלוֹתָהּ תַרְל"ו לַפ"ק: הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְתַלְמִידֵי הָרַב הַגָּדוֹל הַמְּוִפְלָג מוֹה' זְנוֹסְמָאן סוֹפֵר נ"י אב"ד דַּק"ק הַאֲלֵאשׁ יַע"א: מְכַתְּבוֹ קַבְּלֵתִי.

וְרֵאִיתִי שְׂאֵין בּוֹ צִוְרָה שְׁעָה וְהַנְּחָתִיו אוֹתוֹ: וְאֵינְשֵׁתֵהּ עַד הַיּוֹם שְׁלַקְחָתִי מֵעַט פֶּנְאֵי לְהַשִּׁיב לוֹ עַל שְׂאֵלְתוֹ אֲשֶׁר שָׂאָל. אִם רְשָׁאִין לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹס"ס עַל חֲמֵץ בַּחוּה"מ.

לִיקָח אַחַר הַפֶּסַח כְּפִי הַזְּמַן הַמְּוִגְבֵּל בִּינֵיהֶם שְׁדָרָה לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹס"ס אֲפִילוֹ אֵין דְּבָר בְּבֵית הַמּוֹכֵר מִן הַחֲמֵץ הַהוּא אוֹ עִם הַגּוֹי שְׁיֵשׁ לוֹ חֲמֵץ אֲבָל אֵינוֹ קוֹנֵה אוֹתוֹ בְּשַׁעַת הַשְּׁלוֹסֶס. רַק בְּזְמַן הַקְּבוּעַ בִּינֵיהֶם וְגַם אֵז אֵין מְוַכְרַח לִיתֵן חֲמֵץ שְׁמֵכֵר.

רַק כְּפִי מַה שְׁשִׁנְהַה הַחֲמֵץ אֵז. וְכֵן אִם רְשָׁאִין לַעֲשׂוֹת בַּאֲשַׁטְעִלוֹנֵג.

אֲצֵל סוֹחֵר גּוֹי עַל דְּבָרִים חֲמוּצִים. שְׁהַגּוֹי יִשְׁלַחֵם לוֹ אַחַר הַפֶּסַח.

וְהִנֵּה תִּתְּנֵן לֹא בִּיאָר לִי מַעֲלָתוֹ נ"י. עַל מַה שְׂאֵלְתוֹ סוֹבֵב וּלְזֹאת אֲנִי כּוֹתֵב לוֹ דַּעֲתִי עַל פְּמָה אוֹפְנִים: הִנֵּה בַחוּ"מ סִי' ר"ט סַעִי' ה' ו'.

דְּפוֹסֵק עַל שַׁעַר שְׁבִשׁוּק וְקִיבֵל דְּמִים וְלֹא הִי' אוֹתוֹ הַמִּין שְׁפֶסֶק עָלָיו. בְּרֵשׁוֹת הַמּוֹכֵר.

חַיִּיב לְקַנּוֹת וְלִיתֵן לְלוֹקַח. וְאִם חֲזַר מְקַבֵּל מִי שְׁפָרַע וּבִיאָר שָׁם בְּנִתְיָבוֹת דְּאֲפִילוֹ הוּא בְּיַד הַמּוֹכֵר בְּשַׁעַת הַקְּנִיָּה.

אֵלֵא שְׁבַעַת הַקְּנִיָּה לֹא הַתְּחִיב עֲצָמוֹ לִיתֵן דְּנוֹקָא חֲפֵץ זֶה וְיֻכַּל לְקַנּוֹת. חֲפֵץ אַחַר כְּזֶה.

לִיתֵן לְלוֹקַח. ג"כ דֵּינוּ כֵּן וּבְלֹא יֵצֵא הַשַּׁעַר.

פְּלִיגוֹ הַסַּמ"ע וְהַש"ף שָׁם עֵינֵין בְּש"ף שָׁם ס"קִיג. דְּפִלִּיג עַל הַסַּמ"ע וּס"ל דְּאֲפִילוֹ אֵינוֹ מְצוּי לְקַנּוֹת מ"מ אִם אֵין בּוֹ חֲשֵׁשׁ רִבִּית.

אֵית בִּי מִשׁוּם מִי שְׁפָרַע. וַא"כ בְּגִידוֹן הַנ"ל.

אִם יֵצֵא הַשַּׁעַר אוֹ לְהַש"ף אֲפִילוֹ בְּלֹא יֵצֵא לֵית בִּי מִשׁוּם רִבִּית אִם הַקְּדִים הַמְּעוֹת. אוֹ מְקַצֵּת דְּמִים בְּתוֹרַת קְנִיָּה.

אֵע"ג שְׁיֻכּוֹל לְחַזֵּר מ"מ עוֹבֵר עַל מִי שְׁפָרַע וְהִינּוּ בְּנוֹתֵן דְּמִים אֲבָל אִם לֹא נָתַן דְּמִים פֶּלֶל אֲפִילוֹ נָתַן שְׁטֵר עַל הַדְּמִים. אֵין מְטַלְטְלִין נְקִינֵין בְּשְׁטֵר כְּדֵאִיתָא רַפ"ב דְּבִכּוּרוֹת וְהוּי רַק כְּדְּבָרֵי בְּעֵלְמָא.

דָּאִין בּוֹ אֵלֵא חֲסוּר אֲמִנָּה: וְהִינּוּ. עַפ"י דִּין תּוֹרָה אֲבָל אִם בְּדִינֵיהֶם קוֹנִים ע"י שְׁטֵר.

נִרְאֵה דְּדִנָּם כְּמוֹ סְטַנְמָתָא הַמְּבִנְיָר בַּחוּ"מ סִי' ר' דָּאִם נוֹהֲגִין לְקַנּוֹת. אֲפִילוֹ קְנִיָּה גְּמוּר נְמִי קוֹנֵה מִיָּהוּ אֲפִילוֹ בַּכָּה"ג.

אִם אֵין הָאֲסִתִּימָטָא. עַל דְּבָר דְּדוּעָה וְחֲפֵץ שְׁכָבֵר בְּעוֹלָם וּבְרֵשׁוֹתוֹ אוֹ אֲפִילוֹ הוּא בְּרֵשׁוֹתוֹ.

אָלאַ שאַינז מוכרח ליתן לו דונקא אונז חפץ. אָלאַ דצרייך ליתן לו מין הגה נראה דלא שייך בו קנין.

ולא עדיף מקנין פסד למ"ד פסד קונה. ואפי"ה אם אינו קונה חפץ ההוא.

אָלאַ מאותו המין ויכול ליתן לו חפץ אחר ממין הגה. דכבר כתבנו דבכה"ג לא קנה אותו הדבר אלא אם חייב עצמו בשטר.

שאם יחזור חייב לשלם הריוח הוא רק חייב ממון ושעבוד שנשטענד ולפלפל בזה. אם יש בו דין אסמכתא עיין בסי' ר"ו אבל עכ"פ אותו דבר בעצמו לא קנה: והנה בב"ב דף קכ"ג ע"ב בתוס' ד"ה ה"א במפירי פהונה.

כ' פיון דאסור לחזיר בו אפילו בדברים בעלמא. מכל מקום כל כמה דלא הדר הוי פמוחזק וקרי' בי' בכל אשר ימצא לו ונוטל הבכור פי שנים כבמצוי ומכאן רצה הקצוה"ח בסי' רע"ח להביא רא' דאם נדר או נשבע.

ליתן לו הוי כמצוי בידו: פיון דאסור לחזיר וא"כ אם נימא.

דבכה"ג מקרי מצוי לענין בכור. ובחמץ הרי פתיב בי' לא ימצא לה.

א"כ לכאורה אפילו אין בו רק מי שפרע. פיון דאסור לחזיר הרי הוא מצוי ועובר על כל ימצא.

ובאמת בקצוה"ח שם הקשה ע"ז דבתשובת מהרי"ל סי' ע"ד. שכ' דמשום דאסור להחזיר לא מהני וראי' דגם באחריו קי"ל דאסור לראשון למכור.

ואפי"ה אמרינן דהוי ראוי. הואיל ואי זבין הוי זבינ' זבינא עיי"ש: ולפענ"ד דהרי באמת הקשה בש"מ.

דמאי הוי דאסור לחזיר. מ"מ פיון דכחל לחזיר אינו שלו.

ונראה דהנה ברש"י בגיטין דף ל"א. כ' הטעם משום דכל פהנים מסיחי דעתיהו ומיאשו עצמם מני'.

וכוננתו נראה עפ"י מ"ש בגדרים פ"ה באוסר הנאתו על הפהנים. דאמרינן יבואו פהנים ויטלו בע"כ והיינו משים דכיון דאין לו טובת הנאה.

ממילא הוא שלקם. שהרי התורה זיכה לכל הפהנים ולוים בחלקם והרי הוא שלקם.

אלא שנשאר לבעלים זכות שיוכלו ליתנם לכל פהן שירצה. אבל פיון שאסר עליהם.

ממילא הנאי שלקם. וה"ה במפירי פהונה פיון דכולם מיאשו ומסחי דעתם.

ומפקרו זכותם אצלו. הרי הוא שלו ממילא ואין לבעלים שוב בהם טובת הנאה.

דטובת הנאה יש להם, דונקא כל זמן שיש לבעלים שייכות בהם וא"ש דמקרי שלו ומצוי. אלא דזה גופי' צריף טעם למה באמת מסחי' פהנים ולוים ועניים דעתיהו.

וצריף לומר הואיל ואסור לו לחזור. מסתמא מחזיקינן לי' בחזקת כשרות.

ולזה פהנים אחרים מסחי דעתיהו. והוי שלו באמת.

כִּן נִרְאֶה לִפְעַנ"ד. פְּנוּנַת מְהַר"ל: מִיְהוּ אֶפְיָלוּ אִם נִימָא כַּקְצוּה"ח דְּנִקְרָא לְעֵנִן בְּכוֹר מְצוּי הֵינְנו אִם הוּא חֲפָץ יְדוּעַ.

וְעוֹמֵד בִּפ"ע אָבֵל דְּבַר שְׂאִינוּ מְסוּנִיִּים. וְיִכּוֹל לִיתֵן לוֹ דְּבַר אַחַר מְאוּתוֹ הַמִּין.

אִיכ"ל דְּלֹא מְקַרֵי מְצוּי וְכִן נִרְאֶה מְדַבְרֵי הַתּוֹס' בַּד"ה הֵכָא בְּמִפְרֵי פְהוּנְהָ. שְׂמַחְלִקוּן בֵּין דְּבַר מְסוּנִיִּים לְאִינוּ מְסוּנִיִּים.

אֲמָנָם אֶפְיָלוּ נִימָא דְאִין בּוּ מְשׁוּם חֲשִׁישׁ לֹא יִמְצָא פִּינּוּן דְאִינוּ בְּרִשׁוּתוֹ. וְאִינוּ בְּאַחְרֵיּוֹתוֹ וְאִינוּ שְׁלוֹ מ"מ אִם נוֹתֵן הַלּוּקָח דְמִים אוֹ מְקַצֵּת דְמִים לְמוֹכֵר נְהִי דְלֹא קְנָה, מ"מ אִיפָּא לְמִימַר אִם הַמוֹכֵר הוּא יִשְׂרָאֵל הָרִי בָּא לוֹ מְעוֹת בְּשִׁבִיל חֲמִץ הָאָסוּר בְּהִנְאָה וְאָסוּר לְמוֹכֵר מְשׁוּם מְשַׁתְּפֵר בְּאִיסוּרֵי הִנְאָה וְכִינּוּן דְלְמוֹכֵר אָסוּר מִמִּילָא הַלּוּקָח הוּא מְסִייעוּ לְהַמוֹכֵר לְהִיּוֹת מְשַׁתְּפֵר בְּאִיסוּרֵי הִנְאָה: אֲלֵא דְזָה לְכַאוּרָה תְּלִיא בְּפִלּוּגְתָּא.

שְׁכ' הַתּוֹס' בַּב"מ דָּף מ"ג ע"א ד"ה מֵאֵי אַרְי' אִם הַמוֹכֵר רִשְׁאֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּמְעוֹת שְׁנֵתֵן לוֹ הַלּוּקָח הֵיכָא דְהַלּוּקָח לֹא קְנָה מֵה"ת דְאֵי אֲמַרִינּוּ דְלַר' יוֹחֲנָן דַּס"ל דְמְעוֹת קוֹנוֹת מֵה"ת לֹא הִפְקִיעוּ חֲכוּ"ל מִן הַמוֹכֵר.

לְאַסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּמְעוֹת וַא"כ גַּם בְּנִיזְדוּן הַנְּ"ל. אִם הוּא בְּאִנְפּוֹן דְלִית לִי לְמוֹכֵר: אוֹתוֹ דְבַר.

וְאִינוּ מְצוּי וְלֹא קְנָה מֵה"ת אֶפְיָלוּ לַר"י. א"כ אִין הַמוֹכֵר נְהִינָה מִן הַחֲמִץ.

אָבֵל לְפִי תִי הַתּוֹס'. דְנִתְנָם לוֹ אַדְעָתָא דְהַכִּי.

שְׂיִשְׁתַּמֵּשׁ בְּהוּ. וְלִזְהָ נִתְנָם לוֹ מִקְוֹדָם.

לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּהוּ בְּשִׁבִיל הַחֲמִץ שְׂיִתֵן לוֹ אַח"כ אִם הַמוֹכֵר. מְשַׁתְּפֵר בְּאִיסוּרֵי הִנְאָה מְשַׁתְּפֵר וְאִנּוּן קו"ל בַּאו"ח ס' ת"ן דְבַחְמִץ אָסוּר אֲלֵא דְלִפִּי"ז אִם הַמוֹכֵר נִכְרִי וְאִינוּ מוֹכֵר לוֹ דְבַר יְדוּעַ שְׂהוּא קִנְיָן לְדַעַת הַפּוֹסְקִים.

דְבִגוּי פְסָף קוֹנָה וּבְכִי הֵאֵי גּוֹנְנָא. דְאִינוּ מוֹכֵר לוֹ.

דְבַר יְדוּעַ אֲלֵא הַמִּין. אִין פֶּאֵן קִנְיָן פְּדִלְעִיל וְלֹא קְנָה הַיִּשְׂרָאֵל.

אֵע"ג דְמְשַׁתְּפֵר הַגּוּי בְּאִיסוּרֵי הִנְאָה מ"מ הָרִי הַגּוּי אִינוּ מְצַנּוּהָ. וְהַיִּשְׂרָאֵל אִינוּ נְהִינָה מְזָה מוֹתֵר לְפִי הַנְּ"ל וְכִן אִם קוֹנָה יִשְׂרָאֵל מִיִּשְׂרָאֵל וְאִינוּ נוֹתֵן לוֹ דְמִיו אֲלֵא שְׁטֵר בְּעֵלְמָא דְאַפְשֵׁר דְקוֹנָה.

מְשׁוּם אֶסְתִּימָטָא כַּמ"ש לְעִיל א"כ בַּכָּה"ג לֹא הָוִי מְשַׁתְּפֵר בְּאִיסוּרֵי הִנְאָה: מ"מ אִיפָּא לְמִימַר דְאָסוּר דְהָרִי תְּכִלִּית הַקִּנְיָן וְהַמְסָחֵר הַהוּא. שְׂאִם יִתְיַקֵּר הַשְּׂעַר.

יְהִי הָרִיּוּחַ לְלוּקָח וְאִם יוֹזֵל הַשְּׂעַר. יְהִי הָרִיּוּחַ לְמוֹכֵר וַא"כ אִם יִתְיַקֵּר אוֹ יוֹזֵל בְּפִסְחָ עֲצָמוֹ הָרִי הַרְוּיִם הַיִּשְׂרָאֵל.

וַא"כ לֹא מְבַעְעִי אִם שְׂנִיָּהֶם יִשְׂרָאֵלִים דַּמְמַנ"פ יְהִי הַרְנוּחַ לְאַחַד מֵהֶם. הוּ ע"י יִקְרָא וְהוּ ע"י זוּלָא וַאֲע"ג שְׂאִין לְהֶם הַחֲמִץ.

מ"מ הַרְנוּחַ בָּא לָהֶם מִחֲמַת הַחֲמִץ וְהַחֲמִץ הוּא הַגּוֹרֵם לֵאמֹר מִהֶם רְנוּחַ וְאִסּוּר מִשּׁוּם מִשְׁתַּכֵּר בִּיאֵה"נ. אֲלָא בְּאַפִּילוּ הַמּוֹכֵר הוּא גּוֹי וְרַב אִם יִתְיַקֵּר יֵהָא רְנוּחַ לִישְׂרָאֵל אִפִּי"ה נִרְאָה דְאִסּוּר דְהָרִי בְתוֹס' פְּסָחִים דָּף כ"ב ע"ב בד"ה וַאֲבַמְה"ח וְכו' כ' דְאִסּוּר לְפָרוֹק מִשָּׂא מִן הַגּוֹי מִשּׁוּם מִשְׁתַּכֵּר בִּיאֵה"נ מִשּׁוּם דְהַגּוֹי מִחֲזִיק לוֹ טוֹבָה אַע"ג שְׂאִין הַהֲנָאָה בְרוּרָה וְכֵן קי"ל בִּי"ד ס' רצ"ד סעי' ח': דְהַחֲזִיקָת טוֹבָה אִסּוּר וְכִסִּי קל"ג סעי' ד' כ' דְאִפִּילוּ מִמִּשְׁפָּנִין עַל זֶה וּמ"ש הַטו"ז שֶׁם סק"ט עַל הַש"ע.

למ"ל מִשּׁוּם שֶׁהוּא רוֹצֵה בְקִיּוּמוֹ ת"ל מִשּׁוּם הַחֲזִיקָת טוֹבָה תְּמַהֲנִי שְׂלֵא רְאָה מוֹצֵא דִין זֶה בְּר"ן שְׂכ' לְהַדְיָא דְמִיָּרִי בְּמִחֲזִיק טוֹבָה. וְגַם הָרֵאָז' שְׂמַבִּיא מִתּוֹסְפָתָא מוֹכַח כֵּן דְמִיָּרִי בְּהַחֲזִיקָת טוֹבָה דְאִי דְאִמַר בְּפִירוּשׁ דְאִינוּ מִחֲזִיק טוֹבָה מִיָּרִי הָר"ן מֵאִי רֵאִי מִתּוֹסְפָתָא.

ועכ"פ כִּינּוּן כִּינּוּן דְחֲזִיקָת טוֹבָה אִסּוּר מִכ"ש נִידוֹן הַנָּ"ל שְׂכָל מו"מ נַעֲשֶׂה ע"י חֲמִץ וַא"כ לֹא גָרַע מִהַחֲזִיקָת טוֹבָה וְאִסּוּר מִשּׁוּם מִשְׁתַּכֵּר בִּיאֵה"נ: אֲלָא דְעַדִּין יֵשׁ לְדוּן. אִם הוּא בְּאִנּוּן.

דְבַפְסָח עֲצָמוּ לֹא יִשְׁתַּנֵּה הַשְּׁעַר בְּנוֹדָאִי מִמָּה שֶׁהִי אֲלָא דִיּוֹדְעִין דְלֹאחָה"פ יִשְׁתַּנֵּה לְנוֹקְרָא. אוֹ זוּלָא וְאִז לֹאחָה"פ חֲמִץ מְוֹתֵר וַא"כ בְּשַׁעֲה שֶׁהוּא נִהְנֶה אִינוּ נִהְנֶה מֵאִיה"נ.

וְגַם הַאיִסוּה"נ לֹא גָרַם לוֹ הַהֲנָאָה שְׂיֵהָא לוֹ אַח"כ. אֲלָא הַכְּתָב שֶׁהִי בְּנִיחָם וּבְכַה"ג נִרְאָה דְאִם לֹא נִתַּן הַלּוֹקֵחַ לְמוֹכֵר מְעוֹת.

אֲלָא שְׂנַעֲשֶׂה הַקְּנִיָּה ע"י שְׂטֵר אִין לְאִסּוּר מִשּׁוּם מִשְׁתַּכֵּר בִּיאֵה"נ אֲלָא שְׂעַדִּין צְרִיכִין אִינוּ לְעִיָּין אִם אִינוּ אִסּוּר מִשּׁוּם רוֹצֵה בְקִיּוּמוֹ שְׂל אִסּוּר שְׁהָרִי הַמּוֹכֵר אִם הוּא יִשְׂרָאֵל מִסְתַּמָּא נִיחָא לִי וְרוֹצֵה בְקִיּוּם הַחֲמִץ שְׂעֵלְיוּ עֲשֶׂה הַמּוֹסְסָר עִם הַלּוֹקֵחַ וּבִא"ח ס' ת"ן קי"ל בְּכַמָּה דְבָרִים שְׂרוֹצֵה בְקִיּוּמוֹ שְׂל חֲמִץ אִסּוּר מִיָּהוּ הַפְּר"ח שֶׁם הָאָרִיף.

לְהוֹכִיחַ דְרוּב"ק אִינוּ שְׂיָיָה אֲלָא בַע"ז. אֲבָל בְּשַׁאָר אִיסוּה"נ אִינוּ אִסּוּר מִשּׁוּם רַב"ק וְאִנִּי מִצְאָתִי בִירוּשְׁלַמִי פ"ג דְעַרְלָה הַלְכָה א'.

דְאִסּוּר לְסַמוּךְ בְּבָגָד שְׂצָבְעוּ בְקַלְפִי עַרְלָה פְרַעֲי הַמְטָה מִשּׁוּם רַב"ק ע"י דְבָר אַחַר. וַא"כ מְבֹאָר בְּהַדְיָא.

כְּדַעַת הַתּוֹס' בַע"ז דָּף ל"ב סוּף ד"ה וְהָא וְכו' דְגַם בְּשַׁאָר אִיסוּה"נ אִסּוּר הֵיכָא דְרַב"ק: וְלִפִּי הַנִּרְאָה תְּלִיָא זֶה בְּפִלְפוּל שְׂכ' הַתּוֹס' בַע"ז דָּף ס"ב ע"ב בְּתוֹס' ד"ה אִין עוֹדְרִין אִי הַבְּרִיָּתָא מִיָּרִי בְכַה"כ אוֹ בְּכַלָּאִי זְרַעִים וְדַעַת רַש"י נִרְאָה שֶׁם.

דְמַפְרֵשׁ הַבְּרִיָּתָא בְּכַלָּאִי כְרָם. וְלִכְף לְפִי ס"ד שֶׁם דְאִתְיָא כְּרַבְנָן וַאֲפִי"ה דוֹנוֹקָא עִידוּר אוֹסֵר אֲבָל קִיּוּם מְוֹתֵר.

וְלִכְף הַצְּרָף רַש"י שֶׁם לֹאמַר דְוִנוֹקָא בַע"ז אִסּוּר מִשּׁוּם דְמַצְנָה לְאֲבָד אֲבָל לְפִי הָאָמַת בְּזַה דְקִי"ל כַר"ן אִיכ"ל דְבְּכָל אִיָּה"נ אִסּוּר וְלֹא מִשּׁוּם מַצְנָה לְאֲבָד אֲלָא מִשּׁוּם סְרָף הַנָּאָה אוֹ מִשּׁוּם דְמַחְזִי כְּנֶהְנֶה וְנִרְאָה דִישׁ נַפ"מ בֵּין טַעַם שְׂכ' רַש"י בְּתַחֲזִילָה מִשּׁוּם מַצְנָה לְאֲבָד ע"ז וּמִשְׁמַשׁ הֵאָז דְהַטַּעַם הוּא מִשּׁוּם דְמַחְזִי כְּנֶהְנֶה אוֹ מִשּׁוּם סְרָף מִיסוּה"נ דְהַנָּה הַתּוֹס' בַע"ז דָּף ס"ד כְּתָבוּ.

דְרוּב"ק בְּכַלָּאִים אִינוּ אִסּוּר. אֲלָא בְּמַחְשָׁבְתוֹ נִיפְרַת מִתּוֹךְ מַעֲשֵׂיוּ בְּגוֹף הַכְּלָאִים עִי"ש.

בד"ה רע"ק אומר. דאז מחזי פנריעה וא"כ אפֿשֿר לומר דגם רב"ק אינו אסור.
אָלאַ בעוּשָׁה מעֵשָׂה. ומחשבתו נִכְרַת מתוך מעשיו דרוב"ק אַז מחזי פְּנֵהָה או סרף
הנָּאָה.

משא"כ במחשבה בעלמא. לא שינף מחזי פְּנֵהָה.

וְכַל זֶה אִם הַטַּעַם אֵינוֹ מְשׁוּם דְּמַצְנָה לְבַטֵּל וּלְאַבֵּד ע"ז אָבֵל אִי נִימָא הַטַּעַם מְשׁוּם מַצְנָה
לְאַבֵּד אַז אָסוּר אֶפְיֻלוּ בְּלֹא מַעֲשָׂה. וּלְקַדְּ פִּי הָר"ן עַל הַבְּרִיּוּתָא דְתַנְיָא דְאָסוּר בְּאוּמַר
הַמְתֵּן עַד שְׁאֵמְפֹר הַע"ז או הי"נ אף שאינו עושה מעשה אפי"ה אסור הוֹכֵרַח הָר"ן
לְפָרֵשׁ הַטַּעַם.

מְשׁוּם מַצְנָה לְאַבֵּד ע"ז וְלַעוֹלָם גַּם הָר"ן מוֹדָה. הִיכָא דְמַחְשַׁבְתּוֹ נִכְרַת מִתּוֹךְ מַעֲשָׂיו גַּם
בְּשָׂאָר אִיסוּרֵין אָסוּר.

כְּמַבְנֹאָר בְּירוּשְׁלַמִּי הַנְּ"ל וְכֵן הָא דְקוּ"ל בְּיו"ד סִי רַצ"ד סַעִי ח'. דְאָסוּר בְּרַב"ק.

הֵינּוּ ג"כ בְּעֵשָׂה מַעֲשָׂה. וּמַצְאָתִי סַעַד לְדַבְּרֵי שְׁמִבְנֹאָר כֵּן לְהַדְיָא בְּתַשׁוּבָ' שְׁעַר אֶפְרַיִם
סִי ו' בַּהֲגַה"ה שִׁכ' ג"כ.

אִם אֵינוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשָׂה בְּגוֹפּוֹ לֹא חָשִׁיב רַב"ק. וּלְפִי"ז הָא דְאוּסַר הַטוֹר או"ח בְּסִי ת"ן
לְהַשְׁפִּיר כְּלִי חֲמִץ לְעַכּוּ"ם מְשׁוּם רַב"ק וְהוּא נְמִי מְטַעַם הַשְּׁכִירוֹת שְׁעוֹשֶׂה מַעֲשָׂה בְּגוֹף
הַכְּלִי שֶׁהוּא מְשֻׁכְּרוֹ וְלֹא מְטַעַם שִׁכ' הַמַּג"ח בְּסִי"א וְעַפִּי"ז אֶפְשֶׁר לְדַחֲוֹת.

כָּל הַרְאָיוֹת שֶׁהִבִּיא הַפֶּר"ח לומר דאין אסור רוב"ק בְּשָׂאָר אִיסוּרֵין וְגַם הַרְאָ' שֶׁהִבִּיא
בְּפ"ה מִיִּסוּדֵי הַתּוֹרָה דְמוֹתָר לַעֲשׂוֹת רַטִּי מֵאִיסוּרֵי הַנָּאָה. אִין רַאִי דְכִינּוֹן שֶׁהוּא שְׁלַכְדַּה"נ
אֶפְיֻלוּ הַנָּאָה שְׂרִי' כ"ש רַב"ק אָסוּר רַק מְשׁוּם סֶרֶף הַנָּאָה.

וּמְטַעַם זֶה לְצוּרְךָ מַצְנָה. ג"כ מוֹתֵר לְהִיּוֹת רַב"ק כְּגוֹן אֶתְרוּג שֶׁל עֶרְלָה אָבֵל בְּשֶׁל ע"ז
אָסוּר מְשׁוּם דְּמַצְנָה לְאַבֵּד.

ע"כ איכ"ל דאסור אֶפְיֻלוּ בְּמַקּוֹם מַצְנָה: וּאֶפִּי"ה נִרְאָה לִי בַּע"ז דָּף ס"ד הַנְּ"ל דְּמַדְמָה
רַב"ק שֶׁל אִיהֵ"נ לְאִיסוּר דְּלֹא תַחֲנַם לִיתֵּן לְגוּי מַתְנַת חֲנָם וְהָרִי כ' הָר"ן בְּפ' הַשּׁוֹלַח
דְּלִשְׁחַרְרַר עֶבֶד. לְצוּרְךָ מַצְנָה אֵינוֹ אָסוּר מְשׁוּם לֹא תַחֲנַם.

כִּינּוֹן דְּאֵינוֹ עוֹשֶׂה מְשׁוּם חֵן. רַק לְמַצְנָה וְכִינּוֹן דְּמַדְמָה זֶה לְרַב"ק שֶׁל ע"ז וְיִלְיָף מְשׁוּם
לְמַעַט תְּפִלָּה ה"נ אִיכָּא לְמִימַר דְּגַם לְצוּרְךָ מַצְנָה שְׂרִי כֵּן מוֹכַח לְכַאוּרָה מְהֵא דְקוּ"ל
בְּאו"ח סִי שִׁס"ג דְּשְׂרִי לְחִי שֶׁל אֲשִׁירָה וְלוֹלֵב וְשׁוֹפֵר שֶׁל ע"ז.

מִיְהוּ מְזָה אִין הִכְרַח דְּאִיכ"ל. דְּמִיְיָרִי בְּשַׁעֲה שִׁא"י לְאַבְדּוֹ מְכַל מְקוֹם מְהַש"ס דַּע"ז דָּף
ס"ד הַנְּ"ל.

נִרְאָה דְּמַדְמָה לְלֹא תַחֲנַם. וְלְדִינָא צ"ע בְּזָה וְעַכ"פ הַדְרִינֵין לַנ"ד וּלְפִימ"ש וְאֶפְיֻלוּ לֹא
קוּ"ל כַּהֲפ"ח כְּדְמוּכַח מְהִירוּשְׁלַמִּי מ"מ בְּלֹא עֲשָׂה מַעֲשָׂה בְּגוֹף אִיהֵ"נ אִין אָסוּר מְשׁוּם
רַב"ק.

וּא"כ בְּנִידוֹן שֶׁהִתְחַלְנוּ בּוֹ שְׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשָׂה בְּאִיהֵ"נ אִיכ"ל אֶפְיֻלוּ אִם יֵשׁ לְחוּשׁ
לְרַב"ק אֵינוֹ אָסוּר וּא"כ אִם אֵינוֹ נוֹתֵן מַעוֹת וְאִין בּוֹ מְקוֹם דְּאֶפְשֶׁר לְהַתְיַקֵּר בְּפֶסַח עֲצָמוֹ

אינו אסור. לא משום משתפר ולא משום רוב"ק של איה"נ כן נראה לפענ"ד תשובה רכ"ו עוד להנ"ל: מה ששאל עוד בישראל וגוי שיש להם שותפות בעניני חמץ ולא מכר הישראל חלקו לגוי קודם הפסח אם אסור לאחזה"פ בהנאה לדעתי פשוט דאסור בהנאה.

דבשותפין שחלקו בחמץ לאחזה"פ כבר האריף בשאג"א בסי' צ' וצ"א לאסור חלק הישראל לחלק הנכרי שרי משום דיש ברירה עיי"ש. ובאמת צ"ל עיון אפילו נימא דיש ברירה בדרבנן מ"מ כיון דבפסח.

היא ג"כ באחריות הישראל דכל שותפין המה אחרין זה לזה וא"כ עבר הישראל גם על חלק הנכרי בב"י וקו"ל בחמץ שקיבל הישראל אחריות עובר עליו וא"כ אחר הפסח דאסור משום קנס דעבר על ב"י לן לאסור גם בכה"ג גם חלק הנכרי ואפשר דס"ל דדעת הח"י בסי' ת"מ.

שהביא בשם הירושלמי דר' יונה ס"ל דחמץ של גוי שקיבל הישראל עליו אחריות מותר לאחזה"פ והשעה"מ בפ"ד מחמץ דין ג' עשה סמוכין לזה דגם ש"ס דידן ס"ל כן: לפענ"ד. אפילו נאמר כן בחמץ של גוי בעלמא משום דאין נפ"מ לקנוס את העובר כיון דהחמץ ביד גוי אבל היכא דהם שותפין.

כל חלקו של אחד משועבד גם לשותף השני כמ"ש הר"ן בר"פ השותפין בנדרים וע"י האיה"נ נפקע שיעבודו: ובכה"ג יש נפ"מ. א"כ אפשר.

דבכה"ג קנסו. וצ"ע על השאג"א מיהו אפילו נימא כהשאג"א.

היינו לאחר שחלקו אבל קודם שחלקו שכל שנה פרוטה שייף לשניהם ולא שייף אז ברירה. נראה דנודאי אסור בהנאה הכל.

וקודם שחלקו: לא שייף לומר ברירה ומה שהביא בשם תשובת שואל ומשיב דכ'. גם בשפארקאססע לענין ריבית דאי אמרינן ברירה מותר ללות שם.

זה אינו מובן כמו שכתבת. ואני הארכת בזה במקום אחר בנידון של השפארקאססע ואין כאן מקומו אלא לענין איסור חמץ והנראה לפענ"ד פתבתי.

ואחתום בברכה המשולשת ויהי ה' עמו. ויברך ה' אותך ואת ביתך וכל אשר לך.

ותעלה מעלה מעלה דברי הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה רכ"ז בעזה"י עש"ק פ' פקודי תרל"ח לפ"ק: מיהו החיים והשלום וכל טוב לכבוד הרב הגדול המופלג מוה' חיים צבי ווינקלער נ"י אבדק"ק ראצפערד.

מכתבו קבלתי ע"נ ומה שהעיר מעלתו נ"י איזה דברים הנני להשיב מה ששאל אותי על מנהג העולם שאם נפל בצק. בשעת עשיית המצות על הארץ מחזיקין אותו לחמץ מ"ט יש בזה: הלא לא שהא שיעור מיל וכ"ש בע"פ לאחר חצות שיש בזה הפסד מרובה שאוסרין אותה בהנאה ועוברין על כל תשחית בלי שום טעם ונהי דכן המנהג אמנם הוא מנהג בטעות ומנהג בטעות קי"ל ביו"ד סי' רי"ד.

דרשאין לבטלו. ע"כ השאלה.

ולפענ"ד פל מנהגי ישראל תורה הוא. ולא חומרא זו בלבד החמירו בפסח יעניין ברמ"א
סי' תמ"ז סעי' ה' שכ' דאם מלאוהו תוך שלשים אסור לשמות ממנו בפסח.

וברמ"א סי' תנ"א דמחמירין בכלי שתי' משום דלפעמים משתמשין בהן בחמין עיי"ש
אעפ"י שיהם חומרות גדולות. מ"מ לענין פסח החמירו דאפי' בצונן אסרו: וא"כ כ"ש
דבמקום שעושין המצות שהארץ בנודאי מלאה פרוורים מפרורים ששכר נפלו שם מקנודם
נשהו שם שיש בהם חשש חימוץ.

וא"כ בנודאי לפעמים נדבקים פרוורים בהעיסה הלזו שנפלה לארץ ואע"ג דיכולין לראות
ולהפיר אם נדבק בהם. מ"מ הרי כתבו התוס' בתולין דף ט"ז ע"ב ד"ה אומר וכו' דאע"ג
דאמר ברי לי שלא דרסתי מ"מ שפא ידרוס פעם אחרת וא"כ יש לומר דגם פאן יש
לחוש כמו כן ולכן שפיר העולם מחמירין זהו טעמו ונמאקו של מנהג הזה לדעת דכמו
דחששו במקו"א גם פאן חששו וכיון דהמנהג ההוא משום סיג וגדר אין לבטלו בשום
אופן.

כמו שאין יכולין לבטל שום מנהג משום שהוא סיג וגדר כן נראה לענ"ד: תשובה רכ"ח
עוד להנ"ל: שהקשה במנחות דף ע"ב דפריד' שם אי אמרינן דקצירה ביום פשר. נקצרי
מבער"ש והקשה מעלתו נ"י אמאי נקט בע"ש ה"א ע"ש הי"ו"ט ראשון של פסח.

וביו"ט אסור דכתיב לכם ולא לגבוה והי' להש"ס להקשות ליקצרי' ביום ה' ע"כ תוכן
קושיתו ולענ"ד הרי מבואר בתוס' ביצה דף ג' ופסקו בש"ע סי' ת"צה ס"ב דבקצירה
אסרוהו חכמים ובירושקמי אמרינן מאד שלא לקצור הוא אסמכתא בעלמא והקשה שם
הטו"ז ה"א ביו"ט סופג ארבעים ואני אמרתי מאז לישב דלעולם דרבנן הוא והאד'
אסמכתא בעלמא וה"ל הטעם דכיון דאסור מדרבנן.

א"כ הוי כמלאכה שאינה צריכה והוי כאופה מיו"ט לחול ולכן לוקה והואיל לא שייך
ולעולם דלא הוי רק אסמכתא: ומפאן נראה ראי' להתוס' דס"ל. דקצירה מותר מה"ת
ובקצירת העומר מבואר ברמב"ם.

פ"ז מהלכות תמידין הל' י"ב. דטוחנין שלש סאין ומוציאין מן הפל עשרון.

שהוא מנופה ב"ג נפה ונאכל לכל אדם (נהי דהי' של הקדש ובעי' פדיון. מ"מ נראה
פשוט דזה אינו מעכב דאפילו אם קצרוהו לשם מצות העומר דרק העשרון שהיא העומר
הוא ההקדש והשאר.

שאר חולין כמו שהי'. ובנודאי שאינו מעכב וא"כ א"ש דמקרי לכם ולפי הנראה.

ד"ה דקלין אותו באור כדי שיהא קלוי ג"כ מותר ביו"ט שהוא בע"ש כמו דהקצרה פשר
אע"ג דלכתחילה בענין נקצר בליק' כ"ש בדין קלוי) עיי"ש והנה בדונ"ד הו"א דמותר
להקריב ואמנם אסור משום דכהנים משלחן גבוה קנכו והא תינח התם משא"כ פאן
דהשאר נפדה כמ"ש הרמב"ם הנ"ל.

א"כ בנודאי מותר דשפיר הוי לכם. ולכך שפיר נקט הש"ס ערב שבת.

לא מבעי' למ"ד דדונ"ד מותר להקריב ביו"ט דמותר לקצור בע"ש אלא אפילו למ"ד
דדונ"ד אין קרבין ביו"ט נמי' מותר לקצור ביו"ט אם נקצר ביום פשר כמו שכתבתי.

כּוּן נִרְאָה לִי לְדַעְתִּי: תְּשׁוּבָה רַכ"ט עוֹד לִהְיוֹת: שֶׁהַקִּשָּׁה בְּסִנְהֶדְרִין דָּף כ"ט שָׁם רָמִי בַר
תָּמָא וְכוּ' אֵין טוֹעֲנִין לְמִסִּית וְכוּ' שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תִחְמָל וְלֹא תִכְסֶה עָלָיו.

וְהֵדָר אֶמְרִינָן אֶמַר ר"נ אֶמַר שְׂמוּאֵל וְכוּ' מִנֵּין שְׂאִין טוֹעֲנִין לְמִסִּית מִנְחָשׁ הַקְדָּמוֹנִי וְכוּ'
דְּהוּ"ל טַעֲנָה דְבָרֵי הָרַב וְדְבָרֵי הַתְּלָמוּד דַּמ"ש. וְהַקִּשָּׁה מַעֲלָתוֹ נ"י.

וְכִי פְעוּרָה זֶה. דְּנִפְקָא לִי מְלֵא תִחְמָל וְלֹא תִכְסֶה עָלָיו.

וְעוֹד הַקִּשָּׁה דְמַאי רַאִי מִן הַנְּחָשׁ לְאָדָם דְּבִשְׁלָמָא בְּנִחָשׁ לֹא פְתִיב וְשִׁפְטוֹ וְכוּ' וְהַצִּילוֹ
הָעֵדָה אֲמַנָּם בְּאָדָם דְּכִתִּיב וְהַצִּילוֹ הָעֵדָה מִנֵּין שְׂאִין טוֹעֲנִין אֶפְיָלוֹ לְמִסִּית ע"כ. וְנִרְאָה
לְפַעֲנָ"ד לִישָׁב.

דְּהֵנָּה הַשְּׂיָף בְּחוּ"מ סוּסִי' ל"ב הַקִּשָּׁה. דְּמַאי טַעֲנָה יֵשׁ לְהַנְּחָשׁ הָא מ"מ בְּדִינֵי שְׁמַיִם הוּא
חֵיִיב וְא"כ אֶצֶל הַקַּב"ה לֹא שְׂיָיָף דְבָרֵי הָרַב וּד"ת: דַּאֲפִי"ה חֵיִיב בְּדִינֵי שְׁמַיִם אַע"ג דְּאִין
שַׁלְד"ע ע"כ וְתִי' הַתּוֹמִיס שָׁם בַּס"ק בְּדַוּוּקָא בְּמַקּוֹם שֶׁהַמְּשַׁלַּח בַּר חַיּוּבָא חֵיִיב וְנִצְטוּנָה
בּוּ בְּדִינֵי שְׁמַיִם.

אַבָּל בְּמַקּוֹם שֶׁהַמְּשַׁלַּח לֹא נִצְטוּנָה בּוּ. אִינוּ חֵיִיב אֶפְיָלוֹ בְּדִינֵי שְׁמַיִם עֵי"ש: יֵשׁ לוֹמַר
דַּנִּפ"מ בְּכַגּוֹן שֶׁהַמִּסִּית הוּא ב"נ.

דְּלֹא נִצְטוּנָה שְׁלֵא לְהִסִּית. אַפִּי"ה קַמ"ל שְׁחִין טוֹעֲנִין לוֹ.

וְהֵינָנוּ דִּילְפִין מִנְחָשׁ דַּאֲע"ג דְּאִינוּ בַּר חַיּוּבָא אַפִּי"ה אֵין טוֹעֲנִין לוֹ. וְא"כ שְׁפַר מִן שָׁב.

גַּם הַקּוֹשֵׁי הַשְּׂנִי' אַע"ג דְּבִנְחָשׁ לֹא שְׂיָיָף וְשִׁפְטוֹ הָעֵדָה. וְהַצִּילוֹ הָעֵדָה.

מ"מ יֵשׁ לוֹ מַעֲנִיּוּתָא אַחֲרָת. לְטִיבּוּתָא שְׁלֵא לְחֵיִיכוּ דְּהֵינָנוּ שְׁלֵא נִצְטוּנָה וַאֲפִי"ה אֵין טוֹעֲנִין
לוֹ.

וְא"כ שְׁפִיר יְלַפִּינָן מִנִּי דְּגַם לְאָדָם אֵין טַעֲנָה אַע"ג דְּכִתִּיב וְשִׁפְטוֹ הָעֵדָה וְכוּ' דְּמָה בְּנִחָשׁ
שְׁלֵא נִצְטוּנָה אַפִּי"ה אֵין טוֹעֲנִין מַכ"ש בְּאָדָם גַּם בְּב"נ ל"ש וְהַצִּילוֹ הָעֵדָה. וְהוּי כְּאֵלוֹ
הוּא בְּעַצְמוֹ עֶבֶד ע"ז כּוּן נִרְאָה לִי לִישָׁב קוֹשֵׁיּוֹת אֵלוֹ וְתַחְתּוֹם בְּבִרְכָה הַמְּשׁוֹלְשֵׁת דְּבָרֵי
דִּידוֹ הַד"ש: הַק' מְשִׁיחַ מְבָרְעֵזְאוֹנָע: וְתְּשׁוּבָה ר"ל שִׁיל"ת יַעֲרֶגֶן יוֹם ה' כ"ח אָדָר
תַּר"ט לַפ"ק: הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכוּ"ט לְכַבּוֹד דִּידֵי הָרַב הַמְּאוּה"ג הַמְּפֹרָסִים מוּה' יִשְׂרָאֵל
דְּוֹד נ"י הַאֲבַדְק"ק פְּעוּזוֹנָג יַע"א: מְקַתְּבוּ הַנְּעִים בַּעַש"ק קַבְּלָתִי וְכוּ' וְהֵנָּה רְאִיתִי דַּעַת
מַעֲלָתוֹ נ"י בְּשָׁנָה אֲשֶׁר הַחַטִּים הַמְּצוּנִיָּין צָמְחוּ וְהוֹכְרָחוּ לִיקָח חוֹתָן לְחֵיטִי דְּפִסְקָא.

הַחַטִּים הַנְּמַצְאִים בְּהֵם מְצוּמְחִים עַפ"י הֵיטֵר שֶׁכ' הַש"ע בַּאו"ח סִי' תַנ"ג סַעִי' ג' הַלְכָה
פְּסוּקָה דְּחַם שְׁשִׁים בְּהַאִינָם מְצוּמְחִי' נֶגֶד הַמְּצוּמְחִים כְּשֵׁרִים. וְכוּ' מַעֲלָתוֹ נ"י.

דִּישׁ לְהַצְרִיף לְהַנִּיחַ מִן הַקְּמַח סָאָה אוֹ חֲצִי וְיִתְלוּ הַמְּצוּמְחִים בְּקַמַּח זֶה. אוֹ מִתּוֹרַת פְּדִיּוֹן.

וְהֵנָּה זֶה כְּמוֹ שֶׁהֵבִיא הַמַּג"א בְּסִי' ת"ל בְּשֵׁם מְהַרְשֵׁ"ל שֶׁהַצְּרִיף שְׂיֵאכַל כָּל אֶחָד מֵעַט
מְקַמַּח שְׁלוֹ קוֹנְדָם הַפֶּסַח דְּאוּלֵי הִי' שָׁם חֲמִץ. יִתְלוּ בְּזֶה שְׂאֵכְלוֹ אֲמַנָּם לְפַע"ד אֵין לְזֶה
שְׂיֵיכוֹת לְנִידוֹן זֶה דְּהֵנָּה לְכַאוּרָה קִשָּׁה לִי עַל דְּבָרֵי הַב"ח בְּסִי' תַנ"ג שֶׁכ' לְחוּשׁ לְדַעַת
הַסְּמ"ק.

דְּקַמַּח בְּקַמַּח הוּי יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ. וְא"כ אִם הִי' בְּהֵם חַטִּים מְצוּמְחִים נְהִי דִישׁ שְׁשִׁים.

מ"מ בַּיבֵּשׁ בַּיבֵּשׁ. קי"ל בְּסִימָן תמ"ז סעי' ד' דְּחֹזֵר וְנִיעוֹר וּלְקַף יֵשׁ לְאַפּוֹת הַפֶּל קוֹדֵם הַפֶּסַח.

שע"י הַלִּישָׁה וְאַפִּי נַעֲשֶׂה לַח בְּלַח. וְכֵן כ' כֹּל הָאֲחֵרוֹנִים וְגַם הָרֵאשׁוֹנִים: וְלִכְאוּרָה קִשָּׁה. אִי לֹא סְמָכִינָן עַל הַפּוֹסְקִים דְּקַמַּח הוּא לַח בְּלַח. אֲלֵא חֲשָׁבִינָן לִי בַּיבֵּשׁ בַּיבֵּשׁ.

וקי"ל דָּאִין בִּיבֵּשׁ. וא"כ כְּמוֹ שֶׁחֲשָׁשׁוּ לַעֲנִין חֲלָה.

אִי אֲמַרִינָן אִין בִּיבֵּשׁ אִם הִי הַשְּׂאוֹר שֶׁל פְּטוֹר חֲיִישִׁינָן דְּלֵמָּא כֹּל הַחֲלָה שֶׁל פְּטוֹר כְּמִבְּנוֹר בַּתה"ד ס' ק"ן וּבִי"ד ס' ש"כ ד' סעי' י"א ה"נ גִּיחוּשׁ. אוֹלֵי יִתְרַמֵּי מִלְּתָא שְׂפַעֲיָסָה הַנְּיֻלוּשֶׁת לֹא יֵהָא ס' נֶגְדַּת הַקַּמַּח שֶׁל אִיסוֹר.

וע"כ צָרִיכִין לְסַמְּךָ עַל הַבִּיטוּל שֶׁל קַמַּח בְּקַמַּח. וְמָה הוֹעִילוּ חֲכָמִים בְּתַקְנָתוֹ וְנִרְאָה דְּאֲפִילוּ לְמ"ד דְּקַמַּח בְּקַמַּח.

חֲשִׁיב יָבֵשׁ בַּיבֵּשׁ. מ"מ מוֹדָה דְּלֹא חֲיִישִׁינָן דִּיתְרַמֵּי דְהָאִיסוֹר יִתְפָּרַד מִן הַהִיתָר וְיִתְחַבֵּר בַּפ"ע וְלַעֲנִין זֶה וְנִדְאִי יֵשׁ בִּיבֵּשׁ.

וְהָרִי הוּא בְּחֻזְקָתוֹ כְּמוֹ שֶׁהִי מַעֲיָקְרָא. אִיסוֹר מְוַבָּלֵל בְּהִיתָר עַד שֶׁהִי ס' בְּהִיתָר נֶגְדַּת הָאִיסוֹר.

כֵּן הוּא גַם עֵתָהּ וּמִמְקוֹמוֹ הוּא מְוַכָּרַע שְׁהָרִי הַרְמַב"ם הוּא מִן הַסּוֹבְרִים דְּקַמַּח בְּקַמַּח כְּבִיבֵּשׁ בַּיבֵּשׁ. וְכמ"ש בַּפ"ג מִתְרוּמוֹת דִּין ד'.

ואפ"ה פֶּסֶק שָׁם בְּמַתְנֵיתָן דְּתְרוּמוֹת דָּאִין הַמְדַּנְּמָה אוֹסֵר אֲלֵא לְפִי חֲשָׁבוֹן. וְכִבֵּר הָאֲרִיף לְהַבִּיא רְאִיּוֹת בַּס' מְקוֹר חַיִּים.

ס' תס"ז ס"קג וא"כ לְפִי"ז קָשִׁים דְּבָרֵי מְהַרְשֵׁ"ל הַגַּ"ל וְרֵאִיתִי בַּמִּק"ח שָׁם דְּהַקְשָׁה עַל הַמְהַרְשֵׁ"ל. מִמַּתְנֵי הַגַּ"ל בַּפ"ה דְּתְרוּמוֹת.

דְּאֲמַרִינָן דָּאִין הַמְדַּמְעֵ אֲלֵא לְפִי חֲשָׁבוֹן אֲבָל לֹא אֲמַרִי דְּאֲפִשֵׁר לְמַתְלֵי בִי וְגַם הוּא נֶגְדַּת הַחוּשׁ: דְּנֶאֱמַר דְּנִתְקַבֵּץ כֹּל הָאִיסוֹר בְּיַחַד. דְּדוֹנָקָא בְּחֵתִיקָה.

אוּ בְּטַבְעַת נְכוּסִים שְׁנַפְּלֵ אֶחָד מֵהֶם לִיהִי ג. י"ל הֵינּוּ הָאֵי דְנֶפֶל אֲבָל זֶה א"א לוֹמַר דְּנִתְקַבֵּץ יַחַד: אֲמַנָּם עַל הַמְהַרְשֵׁ"ל לֹא ק"מ.

דְּכּוֹנֵנַת הַמְהַרְשֵׁ"ל הוּא לְצֵאת מִחֲשָׁשָׁא אוֹלֵי נִתְעַרַב מִכָּל כְּלֵי הַטְּחִינָה. אֵיזָה פִּירוּר: אוּ פִּירוּרֵי חֲמִץ.

וְהִנֵּה פִּירוּרִים. א"א שְׂיִתְפָּרְדוּ בְּכָל הַקַּמַּח וְהֵם מְוַנְחִי עַל כְּוָרְחָה בְּמִקוֹם אֶחָד וְלִחְשָׁשׁ כְּזֶה שְׁפִיר מְהַנֵּי.

שְׂיֵאכֵל מִקְצַת מְנַנּוּ. וְאֵז יֵשׁ ס"ס חֲדָא אוֹלֵי לֹא נִתְעַרַב.

וְאֵת"ל נִתְעַרַב בּוּ. אוֹלֵי בָּא פִּירוּר לְתוֹךְ הַקַּמַּח שְׂאֵכֵל קוֹדֵם הַפֶּסַח וְכֵן סְבָרַת הָרַאב"י.

הַמוֹבָא בַּמַּג"א. בַּסִּי תס"ז ס"קד מִיִּירֵי ג"כ בְּשִׁמוּנָחִים הַחֲטִיִּים שְׂבָא עֲלֵיהֶם הַמַּיִם בְּמִקוֹם אֶחָד וְלֹא נִתְעַרְבוּ וְנִתְבַּלְּבוּ.

בְּכָל הַפְּרִי בַכֶּה"ג אִם נֹאכַל מֵהֶם יֵשׁ לְתַלּוֹת. אוֹלַי הִיא מִזְדַּמֵּן שְׁנָה שְׁאָכַל הִיא הָאִסּוּר.
אָבֵל בְּאִסּוּר הַנִּבְלָל. הוּא נֶגֶד הַחֹשׁ וְנֶגֶד הַדִּין לֹאמַר דְּהָאִסּוּר הֵינּוּ הָאֵי דְנֹאכַל וּמִלְשׁוֹן
מֵעֲלֵתוֹ נ"י מִשְׁמַע דְּמַצַּד תּוֹרַת פְּדִיּוֹן אֲתִי עֲלָה וְנָה אֵינוֹ מוּבָן.

דְּאִיָּה יִפְדָּה. דְּבַר קוֹדֵם שְׁחַל אִסּוּרוֹ פְּדִי שְׁלֵא יַחֲוֵל אִסּוּרוֹ וְאִפְּלוּ בְּפִסַּח עֲצָמוֹ לְמֵאֵן
דְּסוּבַר דְּמֵהֵנִי פְּדִיּוֹן הֵינּוּ לְהַתִּיר בְּהִנָּאָה וְלֹא בְּאִכְלָה.

וְעכ"פ לא מְצֵאתִי טַעַם לָזֶה. שְׂיֵאכְלוּ מִן הַקָּמַח קוֹדֵם פִּסַּח וְאֵינוֹ מֵעֲלָה וְאֵינוֹ מוֹרִיד.

וְעפ"י, מ"ש בְּכַוֵּנָת מְהֵרָשׁ"ל לֹא יִדְעֵתִי מַה הַקָּשׁוּ עָלָיו הָאֲחֵרוֹנִים. בְּסִי' ת"ל: דְּקָמַח
בְּקָמַח הָיָה לַח בְּלַח דְּעִיקָר הַחֲשֵׁשׁ שְׁלוֹ: שְׁמָא נִתְעַרְבַּ בּוֹ פִּירוּר מְקָמַח חֲמִץ.

וְכִבֵּר מְבוֹאָר בְּסִי' תס"ו ס"קט במג"א דְּפִירוּר בְּקָמַח מְקָרִי יָבֵשׁ בְּלַח. וְאֵין בּוֹ בִּיטוּל פְּלֵל
אֶלָּא א"כ אֶפְאוֹ קוֹדֵם פִּסַּח וְעפ"י מ"ש לֹא קָשָׁה.

מַה שְׁהַקָּשָׁה בְּמִקוּ"ח עַל הַמְהֵרָשׁ"ל הָאֵ בְּמַג"א תס"ז ס"קד מְבוֹאָר. דְּלִדְדִּין לֹא מְהֵנִי אִם
נֹאכַל אֶחָד מֵהֵן וּלְפַעַנ"ד לֹא קָשָׁה דְּהֵתָם וְנִדְּאִי הוּא דְּנִתְעַרְבַּ חֲמִץ אָבֵל בְּגוֹנוֹא דְּמְהֵרָשׁ"ל
הוּא רַק סְפָק.

וְא"כ אֵיכָא ג' סְפִיקוֹת שְׁמָא לֹא הִיא בּוֹ תַעֲרוּבוֹת חֲמִץ וְאֲת"ל הִיא שְׁמָא הֵינּוּ הָאֵי דְנֹאכַל.
וְאֲת"ל שְׁעִדִּין לֹא נֹאכַל.

דְּלָמָּא זֶה שְׂאוּכַל עֲתָה. אֵינוֹ הָאִסּוּר.

וּבג' סְפִיקוֹת קי"ל בִּי"ד סִי' ק"י סְעִי' ח' דְּלֹא בְעִי' שְׂיֵאכַל שְׁנַיִם שְׁנַיִם. וְלִכְּהָ א"ש דְּגַם
לְדִידוֹן שְׂיֵיךְ תַּקְנַת מְהֵרָשׁ"ל וּמִינְשֵׁב נְמִי הָאֵ דְּבְסִי' תס"ו ס"ד בְּנִתְיַבֵּשׁ הַלְחָלוּחִית.

שְׁלֵא כ' תַּקְנָה זֹו. חֲדָא כִּינּוֹן שַׁע"י הַנִּיְהוּל וְהַרְיָקוּד נִתְפַּזַּר אִם הִיא בּוֹ חֲמִץ.

וְלֹא יִתְקַבֵּץ בְּמִקוּם אֶחָד וְלֹא מְהֵנִי שְׂיֵאכַל אוֹ שְׂיִפִּיל מְקַצֵּת מְמַנּוֹ וְתוֹ כִּינּוֹן דְּשָׁם יֵשׁ בְּנוֹדְאִי
חֲמִץ לֹא מְהֵנִי לְדִידוֹן שְׂיֵאכַל כְּקוֹשֵׁית מְקוּ"ח הַנִּי"ל: וּלְפִי"ז בְּעַכְפָּרִים שְׂאָכְלוּ וַיֵּשׁ סְפָק
אִם יֵשׁ שָׁם לְחָלוּחִית שְׁנִיתְיַבֵּשׁ: עֵינֵן בְּמַג"א סִי' תס"ז ס"קט בְּשָׁם הַב"ח שְׂאָסֵר בְּאִכְלָה
לְפִי הַנִּי"ל יֵשׁ מְקוּם לְהַקְלֵל.

אִם אוֹכַל מְמַנּוֹ קוֹדֵם הַפִּסַּח. וְנוֹטֵל מְמַנּוֹ מֵעַט קוֹדֵם הַנִּיְהוּל וְהַרְיָקוּד.

דְּאִזּוּ יֵשׁ ג' כ' ג' סְפִיקוֹת וְרֵאִיתִי בְּמִכְתָּב עָלַי שׁוֹמֵר צִיּוֹן. מְכַתֵּב ט'.

בְּשָׁם הָרַב הַגָּאוֹן מוה"ר אַבְרָהָם נ"י אַבְדֵּק"ק שְׁוֹנְאָבָאָה שְׁהַקָּשָׁה דְּנוֹקִי הַקָּמַח עַל חֲזָקָתוֹ
וְהָאֵרִיךְ בְּסִבְרוֹת בְּזֶה: וְלְפִי עַנ"ד לֹא קָשָׁה דְּכִמּוֹ דְּלֹא אֶזְלִינּוּ בְּדִשְׁלִ"מ בְּתַר רֹב ה"ג לֹא
אֶזְלִינּוּ בְּתַר חֲזָקָה וְלִכְּהָ הַחֲמִיר הַב"ח לְעַנֵּן אִכְלָה וְהַתִּיר בְּשִׁהָ' עכ"פ אִם הוּא סְפָק אִם
יֵשׁ שָׁם לְחָלוּחִית שְׁנִיתְיַבֵּשׁ וְהַשְׁלִיכוּ קָמַח מִשָּׁם כַּנ"ל וְגַם כְּבָר אָפוּ קוֹדֵם הַפִּסַּח יֵשׁ מְקוּם
לְהַתִּיר וְהִנֵּה בְּגוֹף דִּין חֲטִיִּים שְׂצָמְחוּ שְׁהַתִּיר בַּש"ע סִי' תנ"ג אִם יֵשׁ ס' בְּהִתְרָא.

הַפְּר"ח פִּקְפֵק וְסוּבַר לְחֹשׁ לְמִ"ד אִפִּי' בְּלַח חוּזוֹ"ג וְתוֹ מִשׁוּם מְבַטֵּל אִסּוּר לְכַתְחִילָה
דְּהַטוֹ"ז כ' בִּי"ד סִי' קל"ז דְּדוֹנוּקָא הִיכָא דַּא"א בְּעַנֵּן אַחַר מְהֵנִי אִם אֵין פְּוֹנְתוֹ לְבַטֵּל
וְהָאֵ אֶפְשָׁר לְבָרוּר מִתּוֹכֶם הַמְצַוְמַחִים.

ועיין בשעה"מ בפט"ו ממ"א דין כ"ה. הביא דתוס' פליגו על זה.
דאפילו אין פנונתו לבטל אסור. והביא שם דדברי הר"ן סתרו אהדדי.
ולפענ"ד.

לישב דלעולם באין מתפנין לבטל מותר, אלא פנין דוודאי נעשה. הוי כמו פסיק רישא.
ולכך בעי' דווקא א"א בענין אחר. דהוי כמו לא אפשר ולא קא מפנין.
אמנם פאן כ' הראבי' מטעם אחר לא תשיב מבטל איסור הואיל וקודם פסח עדיין היתר
הוא אבל הפר"ח השיג ע"ז והקריח מהרשב"א דהואיל ונדעתו לעשות פן לצורף פסח
הוי כמבטל איסור.

ואני אומר דמרונייהו צריכו דוודאי מטעם הטור לחודא. לא מהני פקושית הפר"ח
מהטו"ז וע"כ צ"ל דקאן שאני.

דדווקא היכא דהוא איסור: להי דאין פנונתו לבטל הדבר נעשה ממילא ופ"ר בכל מקום
כמתפנין אבל פאן דעתה הוא היתר אלא דאנו נאסר לו. מצד דעתו וכנונתו שפנונתו
לעשות פן לצורף פסח ע"ז שפיר אמרינו פנין דבכנונתו תליא מלתא.

הא אין פנונתו לבטל ומותר מצד הפנונה. ומצד המעשה בלא"ה מותר משום דעדיין
היתר הוא וא"ש לפי ענ"ד: ולפי"ז ועפ"י, הג"ל.

דחשיב כמו פ"ר. אמרתי לישב קושית השעה"מ הג"ל על הר"ן הג"ל דנהי דהר"ן התיר
בא"מ לבטל.

היינו לדין דא"מ שרי אבל שם האי אליבא דרב. דסובר בעלמא א"מ כמתפנין יש לומר
דה"ה הקא חיישינו.

עכ"פ הדרינו לנגידון שלנו. דאם הוה רחוק ליקח חטים שצמחו והן מיעוטא דמיעוטא.
ויש יותר מס' בהיתר שרי ואין נפ"מ בזה ליטול מהקמח. לאכול קודם הפסח.

פן נראה לפענ"ד: תשובה רל"א עוד לו מעלתו נ"י כ' שהוא מחמיר בכלי טחינה שטוחנין
בהם הקימחא דפיסחא שיהא הפוטען אשר נושאין בה קמח. דווקא חדש.

ואינו מקפיד כ"כ על שאר פלים. אלא על הפוטען והבועזין ושויפל וטעמו.
דאם משהו יורד לרתיים. ויורד לתוף הבייטיל הוא לח בלח.

שנקבי הבייטיל הם דקים מאוד מאוד יותר מנקבי הנפה אבל לאחר שבא לפוטען אז
אינו עולה ברתיים ומשם ואילך יש לחוש יותר ובנוודאי כל המתמיר בעניני זהירות
פקימחא דפסחא: תבוא עליו ברכה אבל גוף הטעם הוא חלוש.

שהרי ידוע לכל. שהקמח פשבא מהרתיים.

אם אינו מגופה בנפה הוא מלא מחטים שבורים וסובין ומורסין ופרורין וכיוצא. וא"כ
הרי הפרורים אים נביאים שפרורי היתר יצאו מן הצד ע"י דחק.

ופרירי איסור לאה ילכו מן הצד.

אֵלָא יִפְלוּ לַתּוֹף הַבִּיטִיל וְאִ"כ שׁוֹב עֵיקַר הַסְּמִיכָה עַל הַנְּפֵה וְאִין טַעְמוֹ טַעַם מְסַפִּיק לְחֵלֶק: וְהִיא אֶפְשָׁר לְקַיֵּים חוּמְרָא שְׁלוֹ עַפְ"י דְּבָרֵי הַטּוֹ"ז בְּסִי' תַנ"ג סִק"ב דְּדוֹנְקָא עַפְ"י הַטְּחִינָה חֲשִׁיב כְּלַח בְּלַח מ"מ הַפּוֹסְקִים הָאֲחֵרִים בְּכּוֹלָם לֹא מִשְׁמַע לְחֵלֶק בְּזֵה וְעֵיקַר הַסְּמִיכָה הוּא רַק עַל הָאֶפְ"י שֶׁהוּא קוֹדֵם הַפְּסַח וְאִנִּי חוֹשֵׁשׁ אֶפְ"י לְמ"ד קַמַח בְּקַמַח מְקַרִי לַח בְּלַח אֶפְ"י טוֹב וְיָפָה.

לְאֵפוֹת הַכֹּל קוֹדֵם הַפְּסַח דְּהֵנָּה עֵיקַר הַהֵיטֵר דְּבַלַח בְּלַח. לֹא אֶמְרִינִין חוּזוֹ"נ וְהֵנָּה הַפּוֹסְקִים שְׁחֻשָׁשׁוּ.

וְאֶמְרוּ דְאֶמְרִינִין חוּזוֹ"נ טַעְמָם דְּהֵיטֵר בְּהֵיטֵר לֹא בְטִיל וְטַעַם הַמַּתִּירִין הוּא דַס"ל חֲמֵץ שְׁמוֹ עָלָיו. וְהוּי כְּמוֹ אִיסוּר בְּהֵיטֵר.

כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ כְּנָעַן בְּאֶרְצוֹת בְּס' תְּמִים דְּעִים וּלְפִי"ז הֵינּוּ בְּחֲמֵץ גָּמוּר. שְׁנַתְעָרַב בִּינֵיהוּ וְנִתְבַטַּל אֲבָל אִם נִתְעָרַב דְּבָר שְׁנַתְלַחֵלַח בְּזִיעָה כְּמוֹ שֶׁהִיא בְּבֵית הַרְחִיזִים שְׁעֵיקַר מֵה שְׁנַדְבֵּק בּוֹזָר"ג וּמִתֵּר כְּלִי הַטְּחִינָה הֵינּוּ מִפְּת הַזִּיעָה וְס"ל לְמַחְבֵּר בַּש"ע בְּסִי' תַס"ו סַע"ג.

דְּלֹא חֲשִׁים כְּמִים וְכ' שֵׁם הַח"י סִק"ז דְאִם בָּאָה אַח"כ לְמִים הֵוִי כְּמוֹ מִי פִירוֹת עִם מִים וּמְמַהֵר לְהַחְמִיץ אִם נֶאֱפָה בְּפֶסַח אִמְתִּי יִתְבַטַּל. קוֹדֵם פְּסַח הֵוִי הֵיטֵר בְּהֵיטֵר מִמֶּשׁ וּבְפֶסַח הוּא כְּמִשְׁהוּ וְאִין לְנוּ הֵיטֵר בְּרוּר.

אֵלָא לְלוֹשׁ קוֹדֵם פְּסַח: אֶמְנָם יֵשׁ לְעֵינֵינוּ וְלוֹמֵר דְּהֵנָּה בִּיּוֹ"ד סִי' ק"ב קִי"ל לְעַנְיָן דְּשִׁיל"מ הִיא דְּהֵאִיסוּר נַעֲשֶׂה בְּתַעְרוּבוֹת וְקוֹדֵם שְׁנַתְעָרַב לֹא הִיא אִיסוּר אֶמְרִינִין דְּבָר שִׁיל"מ בְּטַל וְכ"כ הַא"ו הַבְּשָׁעַר זִי"ן גַּם בְּשָׂאֵר דְּבָרִים חֲשׁוּבִים אֶמְרִינִין כֵּן.

וְבַע"ז דָּף ע"ג ע"א מִשְׁמַע דְּחֲמֵץ בְּפֶסַח. אִי אֶמְרִינִין דְּלֹא בְטִיל דְּמִיא לְשָׂאֵר דְּבָרִים חֲשׁוּבִין.

וְלְכָל הַפְּחוֹת אִי אֶמְרִינִין כְּהַרְמַב"ם דְּחוּמְרָא דְּחֲמֵץ הוּא מִטַעַם דְּשִׁיל"מ א"כ ג"כ י"ל. דְאִם הֵאִיסוּר נַעֲשֶׂה בְּתַעְרוּבָת בְּטַל וְלֹא דְמִי זֶה לְחִיטָה אוֹ שְׁעוּרָה הַנְּמַצָּאת בְּקוּעָה אַע"ג שְׁנַעֲשֶׂה בְּתַעְרוּבָת.

מ"מ מְעִיקְרָא נַעֲשֶׂה ע"י תַעְרוּבָת חֲמֵץ וְאֲחֵר שְׁנִיכָר הֵאִיסוּר פּוֹלֵט מְמַנָּה מִשְׁהָה. אֲבָל כְּאִן בְּנִידוֹן שְׁלֵנוּ כִּינּוּן דְּמַעֲיָקְרָא הִיא בְּזִיעָה.

אוֹ בְּמִי פִירוֹת וְכְשֶׁלְשִׁין נַעֲשֶׂה חֲמֵץ א"כ נַעֲשֶׂה הַחֲמֵץ בְּתַעְרוּבָת. אִיכ"ל לַכ"ע חֲמֵץ בְּטַל. וְשִׁפִּיר מִתֵּר לְלוֹשׁ. אֶפְיָלוּ בְּפֶסַח לְמ"ד קַמַח בְּקַמַח מְקַרִי לַח בְּלַח: וְעַל פִּי סְבָרָא זֹו יִשְׁבְּתִי דְּבָרֵי הָרַב אֵלִי' זוּטָא הַמּוּבָא בַח"י סו"ס סִקִּיג: שִׁכ' שְׂאָם גְּסַתְפֵּק אִם נִתְלַחֵלַח הַשֶּׁק בְּמִי פִירוֹת יֵשׁ לְהַתִּיר מִטַעַם ס"ס וְהַקְשָׁה הַמְקוּ"ח הִיא אַח"כ כְּשֶׁלְלוֹשׁ בְּמִים יִתְחַמֵּץ.

וְכָל עֵיקַר הַחֻשָּׁשׁ. בְּשֶׁק שֶׁל קַמַח שְׁנַתְלַחֵלַח הוּא מִשׁוּם גְּזִירָה.

אוּלַי יֶאֱפָה בְּפֶסַח וְלֵהַנְ"ל א"ש. בְּכַה"ג גַּם בְּפֶסַח בְּטַל.

כֵּן אֶפְשָׁר לֹמֵר וּלְדִינָא אֲנִי מְסוּפֵק בְּסְבָרָא זֹו וְצ"ע כְּפֶתַח. וְהַנְרָאָה לְפַעַנ"ד כְּתַבְתִּי: יְדִידוֹ הַדּוּש"ת: הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבָרַעֲזָאנוּעַ תְּשׁוּבָה רַל"ב הַחֲשִׁים וְהַשְׁלוּם וְכָל טוֹב לְכַבּוֹד יְדִידִי

הרב המאוהג המפורסם מוה' ישראל דוד נ"י אבדק"ק פעזונג יע"א: מעלתו נ"י בדק לן במעשה שאירע בקהלתו שאחד מכר חמץ ושכח חביות אחת של חמץ במרתפו שלא הראה לגוי הקונה.

אמנם בנוסח שטר המכירה. כתוב לאמור.

שמקנה לו אגב קרקע. כל חמץ שנמצא ברשותו אלא שבשעת מכירה.

שכח להראותה לגוי. ולשומה עליו בדמים ייש עוד ריעותא שהמוכר.

אם אמנם שאינו ע"ה. לא הבין לשון הגוססא מן השטר מכירה בלשון דייטשקראפט דיער מיטטהונג שהפנונה בו על אגב קרקע אלא סובר וכו' הסביר להגוי שהפנונה על קנן חצרו.

ומעלתו האריות. ולבסוף העלה להתיר וכאשר יוכן מתוך הדברים הנאמרים לקמן.

וראשית דבריו פקפק על גוססת השטר מכירה עצמו וכ' שאינו פראוי חדא דשטר קנן בעינו שיהא פתוב בלשון נוכח שדי קנוי' לה ובשטר זה נאמר בלשון גוססא ואינו מפורש שם אלא שם הקונה והמקנה ושנית דאינו בלשון קנן אלא בלשון הודאה שכתוב שם שהקונה קנה ע"י הקרקע כל חמץ והוי לי' לתמן שהמקנה הקנה לו אג"ק: ולא יפה עשה שהוציא לעז על שטר מכירת חמץ הנדפס אצל הגדה של פסח בק"ק פרעשפורג כי השטר הוא מעשי ידי אמן תיקנו מרן הגאון מהר"מ סופר זצ"ל וידעתי כד הוניא בחור לומד בביהמ"ד של מרן זצ"ל.

כבר ה' השטר הגה חקוק בתוך פנקסי ומכתבי מרן זצ"ל והי חשוב בעיניו. ואח"כ נדפס ברצון מרן ונזקה שלא הוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן.

ובגוף הפקפוק תמהני עליו וכי לא ראה שבחזו"מ סי' קצ"א ס"ג פסק להלכה. דהנהו שטרא דידן שטרי קנן הם אע"ג דנכתבים בלשון עבר בלשון הודאה וכבר האריות הר"ן בפ"ק דקידושין דף כ"ו והביא ראי' לזה מגיטין דף מ' שדה פלוני נתתי לפלוני ול"ד נתתי אלא הה"ד הרי הוא של פלוני פמבואר בחזו"מ ר"ס רמ"ה ומשם ג"כ נשמע דלא בעינו דווקא בלשון נוכח ואפילו בגיטין וקידושין אם הוא ע"י שליח דידה אינו אומר בלשון נוכח ואדרבה עיקר תלוי בשם.

דמנוכח אינו מוכח מתוכו ובשמה תליא מלתא: ועוד, פקפק מעלתו על גוף השטר שנאמר בו שמוכר לו כל חמץ אפילו מה שיש לו ב אחרת שזה הוי פמוכר דבר שאינו מסוים כדאיתא בחזו"מ סי' ר"ט וכ' בזה סברות לכאן ולכאן.

ומ"ש דהרי דבר שאינו מסוים חשיב כמו אסמכתא ואין אסמכתא אצל גוי כמ"ש המג"א בסי' תמ"א ס"קב זה אפשר אבל אינו מוכרח דהמג"א קאי שם על אסמכתא שהוא ואין כל האסמכתות שוין בדיניה ומ"ש עוד הואיל ושניהם אינם יודעים.

זה אינו דזה שיהו דווקא היכא דרוצה כל אחד לקנות אמרינו פיון דשניהם אינם יודעים ורוצים לקנות גמר ומקנה אבל הדבר ממקומו מוכרע שכל כה"ג לא מקרי אסמכתא דאי הוי אסמכתא א"כ גם הפקר וביטול לא יהי' דהמפקיר באסמכתא לא הוי הפקר וזה פשוט

וא"צ לרא' ותו דהרי הפקר הוא פנדר וכמ"ש הרמב"ם פ"ב מנדרים דין י"ד ובגדר
רשות יש דעות עיין באו"ח ססי' תקס"ב.

דלא מהני באסמכתא וא"כ אי חמץ שאינו ידוע מקרי דבר שאינו מסויים וכאסמכתא גם
ביטול והפקר לא מהני ועכ"ח פיון שמינו יודע גמר ומקנה וכיון דדעת המקנה לאקנוני
אפילו אי נימא דאין דעת הגוי לאקנוני מ"מ פבר' כ' הנמוק"י בב"ב דף מ"א גבי רב עון
שקיל בידקא.

בארעא וכ"כ הרשב"א בחידושו לגיטין דף כ"א רע"ב גבי שאני זקן דהיכא דדעת אחרת
מקנה אותו. לא בעינו שיהי' לקונה פוננת קנין וא"כ קנה הגוי: ואפילו אי אמרינו.

כמ"ש מרן הגאון בחת"ס סי' שי"ג שנה דוקא בישראל דיש לו זכי'. מהני דעת אחרת
מקנה לו משא"כ גוי דאין לו זכי' מ"מ פשוט דהכא בגידון שלנו אצל הגוי לא חשיב
אסמכתא דדעתו דאדם על כל מה דחזי ליה.

שקרי אין הגוי נותן יותר עבור זה נהרי הוא רואה הואיל והישראל דקים לי' בתמצו.
מתנה ומקנה לו גם שאר תמצו ע"כ דאפשר שימצא עוד חמץ ברשותו.

ולמה לא יהא דעתו לקנות. אם ימצא עוד חמץ ואפילו אם לא יהא דעתו לקנות מ"מ
פיון דמעשיו סותרין מתשבתו ואין המתשבה מוכרחת ונדעת חשיב רק כדברים שפלב
שאינם דברים כמ"ש מרן הגאון בחת"ס בסי' ש"י על גוף הקנין לגוי.

שהקשה המחשה"ק בסי' תמ"ח דאין פוננת הגוי לקנות ומ"ש מרן עוד דגבי חמץ אין
נפ"מ בקניית אלא פיון שהוציא המוכר החמץ מרשותו אפילו לא קנה הלוקח לא גרע
ההפקר יעוי"ש זה קשה להבין דהרי קי"ל בחו"מ סי' רמ"ה סעי' י' דאם זיפה לאחר
והאחר לא רצה לקנותה לא חשיבה הפקר נהרי הוא של בעלים הראשונים ודעת רשב"ם
בב"ב דף קל"ח הוא פ' אבל אנו לא קי"ל פנותי' בזה ודוק לומר חמץ שאני: ומ"ש
מעלתו עוד לפקפק דחביות הנה שלא הראה לו הוא באחריו המוכר זה אינו דהרי מבואר
בשטר מכירה שנשאר באחריות הקונה מה ששקנה וממנ"פ אם גם החביות הנמצא הוא
בכלל מה שקנה ממילא גם הוא בכלל מה שקיבל הגוי אחריותו עליו ואי אפשר לחלק
ביניהם ולזאת השטר מכירה.

הוא טוב ויפה. וגם מסירת המפתח הנאמר שם הוא פדין.

שעדיין לא נאמר שהמוכר אמר לו לך חזק וקני. והמסירות המפתח הוא כאומר לך חזק
וקני כמבואר בחו"מ בסי' קצ"ב סעי' ב'.

ועיין בחו"מ ססי' ר"א לענין מסירת מפתח. וא"כ אם מוכר פדינו.

ע"י השטר מכירה הנ"ל שמוכר לו אג"ק כל מקום שיש ברשותו חמץ נראה לדינא. דאם
נמצא חמץ לאחה"פ שלא הי' מראה ומסיים לגוי אפי"ה שרי.

אאא דא עקא בגידון הנה שלא אמר לו אג"ק ולא הביא לשון אג"ק ואם נסמך על
המעות שנתן דכבר כ' הח"י בסי' תמ"ח ס"ק י"ד. דאע"ג דדעת רוב הפוסקים.

דבגוי אין מעות קונות מ"מ בדיעבד נוכל לסמך על הפוסקים. דגם בגוי מעות קונה.

מיהו זה הי' אפֿשר לומר אם לא הי' נותן לו שֿטר. והי' דעתו לקנות בקנין מעות אע"ג שלא הי' אלא דראָהן גאבע מ"מ קא בחו"מ סי' ק"ו דאם נָתַן בְּתוֹרַת קִנְיָן קוֹנֵה.

אבל עתה שנתן לו שֿטר א"כ לא נתן הערבון בתורת קנין ולא קנה וכבר פקפק בתשובת עבודת הגרשוני ססי' ק"ב דאולי אין פוננת הגוי לקנות בזה וגם המהש"ק הנ"ל האריף בזה בסי' תמ"ח וע"ז כבר הבאתי מ"ש מרן זצ"ל אָמַנְם פֿאַן לענן ערבון לא שיניף תי' זה: אָמַנְם נראָה לפענ"ד פֿינן דדעתו של ישׂראל הי' להקנות לגוי אלא שהוא לא ידע מאגב.

וסבר דגם בלי אגב נקנה או במעות או בשֿטר ואילו ידע דבעי' אגב אָנן סהדי דהי' מקנה באגב א"כ דמי למ"ש הרא"ש בתשובה ובפ"ק דקידושין ופסקו בש"ע אהע"ז סי' כ"ח סעי' י"ט דהשואל טבעת לקדש בו אע"ג דאמרי בלשון שאלה סהדי פֿינן דהשאייל לו לקדש בו גמר ויהיה ונהי שאמר לשון שאלה אמרינן אָנן דגומר לתנו לו ואע"ג דלא אמר פֿמאן דאמר דמי ובכלל אמירתו דמשאייל לו לקדש אותה.

ה"נ אמרינן פֿן פֿינן דדעתו לאקנויי אָנן סהדי פֿאלו אמר. דמקנה לו באגב.

ועוד נראה לי מטעם אחר פֿינן דבשֿטר נכתב אגב ואילו לא אמר בע"פ שום דבר אלא נכתב בשֿטר אגב. אפילו לא הבין לשון השֿטר קימ"ל בחו"מ סי' ס"א סעי' י"ג וסי' מ"ה סעי' ג' פֿינן דחתם עלי' גמר ומשעבד או מקנה וא"כ הָכָא נהי דאמר בפ'.

וסבר שהוא מבין לשון הפתוב בשֿטר מ"מ לא אתא ע"פ ומרעא לשֿטרא ולא אתי דיבור ומבטל מעשה השֿטר כדאיתא בקידושין ר"פ האומר וכ"כ התוס' לענן גט. בר"פ השולח: וא"כ השֿטר בתקפו א לו השֿטר שנקתב בו שֿמקנה אג"ק הו"ל פֿאלו אמר בפ' שֿמקנה לו אג"ק ונהי שלא כנון לזה ובקנין בעינן פֿוננה ע"ז שפיר נראה פֿינן דהי' פֿוננתו לקנות בשֿטר הנה ובמעשה הזאת ונאף דהוא סבר דמטעם אחר הוא קונה נאָנן אמרינן ומטעם אחר.

מ"מ פֿוננת קנין הי' וע"כ לא שמענו דקנין בלא פֿוננה לא מהני אלא אם אינו מכונן לקנות פֿלל או דמכונן לקנות וכוננתו לקנות במעשה אחר. בזה תליא בפלוגתא שהביא המחזה"ש כמ"ש מרן צ"ל בתשובה הנ"ל אבל הָכָא שפוננתו לקנות בשֿטר הנה ובאותו מעשה בעצמו פֿוננתו לקנות: אלא שהוא סובר שקונה מטעם אחר זה לא שמענו נאָדְרָבָה אמרינן ביבמות דף נ"ב ע"ב הָתָם לֹא מְכַוֵּן לְמַקְנֵי הָכָא קֹא מְכַוֵּן לְמַקְנֵי וְא"כ גַּם בְּגִידוֹן שָׁלְנוּ.

מכונן למקני נהי דהוא סובר שהוא בלא אגב ובאמת הוא באגב פֿוננה קרי' כנלע"ד דשפיר מהני מתורת אגב וכינן שפֿן בְּגִידוֹן הָזֶה הַחֲבִיּוֹת עִם מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ מוֹתֵרַת וּבְפֶרֶט שׁי"ל דגם הערבון הי' בתורת קנין.

וקונה בדיעבד ועל בדיניהם א"א לסמוך שֿבדיניהם אינו ברור אם קונה. ופעמים דנין פֿן ופעמים להיפוך ובפֿרט שפֿאן בִּיטֵל הַמוֹכֵר חֲמִצּוֹ כְּדִין וּלְכָל הַפְּחוֹת יֵשׁ לְהַתִּירוֹ בְּהִנָּאָה כְּדַעַת בַּעַל הַעֵיטוֹר כַּמ"ש ב"ב ע"ב הָתָם לֹא מְכַוֵּן לְמַקְנֵי הָכָא קֹא מְכַוֵּן לְמַקְנֵי וְא"כ גַּם בְּגִידוֹן שָׁלְנוּ.

ידידו הדוש"ת: ה"ק משה שיק מברעזאנוע: תשובה רל"ג בעזהי"ת יערגין יום א' י"ג
סיון תר"ט לפ"ק: על רוב שלום מעתה ועד עולם ידידי הרב המאוה"ג המפורסם הקרוין
והשנון כש"ת מוה' ישראל דוד נ"י האבדק"ק פעזונג יע"א: מכתבו הנעים הגיעני על
נכון בעש"ק פ' במדבר ובקראי בו מצאתיו מלא השגות שהשיג על דברי אשר כתבתי.

ובאמת אם לא היו דברי אלה ניצרכים רק לישוב דברי לא הייתי פותב פי לא אמרתי
קבלו דעתי והרוצה להשיב יבוא וישיב. ואין לדין אלא מה שענינו רואות אבל הואיל
ובא שם דברים חדשים וגם שנוגע לישוב תקנות מרן הגאון זצ"ל לכה באתי שנית נאען
ואמר ראשון א' מעלתו פותב שהוא פוטב בשטר מכירת חמץ שהוא מקנה לו ד' אמות
על ד' אמות ותמוה מלתא הרי קרקע כ"ש מקנים ע"ג ומה שרגילים לכתוב בתוך פתובה
דמקנים לו ד' אמות פבר כ' הבעה"ת הובא כסמ"ע בסי' קי"ג ס"ק ג' דלאו דווקא ד'
אמות אלא הואיל ואין מקנים מקום מסויים.

שלא יהא לגמרי למילי דכדי פותבין ד' אמות וביותר תימה שכ' ד' אמות על ד' אמות.
בתשפורת דווקא והתוס' בב"ב דף דף מ"ד הביאו האומרים דהנה ד' אמות הן מקום
קבורה.

וכי האדם ד' אמות על ד"א האדם אין ברחבו פי אם אמה עיין במג"א סי' שס"ב סק"ט
וכל זה אם מקנים מקום שאינו מסויים אבל לענין מכירת חמץ דמקנים מקום מסויים.
ממנ"פ אם המקום הוא דאעד"א.

למה לי למכתב. ואם אינו ד"א על ד"א.

וא"כ אינו אלא הודאה: ונהי דבשטרות מהני.

אבל במכירת חמץ הכריח המקו"ח בסי' תמ"ח. דלא מהני הודאה.

ולכה פל המוסרי גורע. אלא מקנה סתם אגב קרקע: והנה אם הי' מקנה לו חמצו אג"ק
בע"פ בלי שטר אלא בכסף ג"כ הי' סגי לפי מה שנוהגין ששוכרין לו המקום.

ושכירות נקנה בכסף. בלי שטר אפי' במקום שמקנין בשטר פדאיתא בחו"מ סי' קצ"ד
וקצ"ה אפילו בגוי אמנם ע"ז יש פקפוק א'.

דהטו"ז בחו"מ סי' קצ"ד כ' דבגוי אפילו בשכירות. בעינין דווקא שטר ותו בנודאי אם
הי' אומר אג"ק הי' מהני.

אבל רובא דעלמא. לאו בני תורה נינהו ואינם יודעים מאג"ק ומעות לחודא לדעת רוב
הפוסקים.

אינו קונה מטלטלין. ועוד הי' חשש.

מפח האחריות. דנהי דעפ"י הדין.

הגוי מחוייב באחריות מ"מ אם לא יהא לו שטר קרוב שלא יזכה הישראל בדין ערפאות.
פינון שהגוי אינו משלם רק גותן ערבון.

וכבר פתבנו דדינייהם לא פסיקא דין דערבון. וא"כ לא גרע מאחריות אלם ונהי פינון
דשכר לו הסדר.

הו"ל תמצו של גוי בביתו של גוי. וקיבל עליו אתריות חש"ג בביתו של גוי שרי לדעת ר"ת.

מ"מ אגן לא קי"ל פנותי. בסי' ת"מ.

גבי ייחד לו מקום וה"נ פייחד לו מקום דמי. ולקח פותבין שטר אבל עדיין הי' סגי בשטר ר"א י'.

אמנם זה. אם הי' אומר אגב קרקע אבל פיון דרובא דעלמא אינם יודעים מדין אג"ק ואם ניאמ דבמסירת השטר שנקתב בו אג"ק תשיב פאמירת אג"ק גם זה אינו דנהי דבח"מ סי' מ"ה סעי' ג' קי"ל.

אפילו אינו מבין מהני הינו היכא דהשטר יקנה או ישמעבד אבל היכא דבעינין אמירה לא שמענו ומסתמא צריף שייבין כדקי"ל באהע"ז סי' קל"ו: וכ"ש בנגידון שלנו. דאם ניאמ דקונה בכסף א"כ שכירות המקום קנה מיד בשעת לקיחות הערבון.

ומטלטלין לא קנה עד שימסור לו השטר כי לאו בכל עת קוראים הבעלים לפניו וא"כ קנין המקום הוא קודם קנין המטלטלין דמסתמא נותן מעיקרא הערבון. ואח"כ נותן השטר ואיך יקנה באג"ק וגם עדיין הי' לחוש לדברי הטו"ז בסי' קצ"ד דגם בשכירות מגוי בענין שטר מיהו זה יש לישב.

פיון דמטעם לא סמכא דעתן אתאינין עלי' א"כ סגי בשטר ראי' ואדרבה בזה יש לישב קושית הטו"ז שם דכבר כ' ה"ר"ן בקידושין דף כ"ז דבגוי בעינין דנוקא שטר קנין. דאל"כ לא תשיב הפקר וע"ז פתב הרשב"ם הטעם דמייירי במקום שקונים בשטר אבל מצד טעם הרשב"א הי' די בשטר ראי' ולקח בשכירות או מתנה שיקנה בכסף.

דלא שייך טעם הרשב"ם קונה בכסף ולא בעי' רק שטר ראי' מ"מ מצד הטעמים הראשונים. בעינין שיהי' שטר קנין: ונהי אם היו צבורין הי' אפשר דמהני לדעת אחרונים מטעם חצר ומה שהקשה מעלתו הא כ' הש"ך בסימן ר"ב סק"ג דלא אמרינין חצרו וקנינו באים פאחד לא ק"מ דהש"ך לא קאמר.

אלא דמשום חצר אין הקנין מיד באותו רגע שקונה הקרקע ונפ"מ אם רוצה שיקנה מיד. פגון אם מת ועיין ברש"י בגיטין דף מ"ד ע"ב ד"ה ולא ידענא וכו' מ"ש ג"כ נפ"מ בכה"ג ועוד י"ל.

סברת הש"ך משום דהוי לי' פכור בשלשים אגני מוכר לך. דכל זמן שאין הפל לא קנה פלל.

משא"כ בנגידון שלנו או שאר נפ"מ לענין מתנה מוקדמת ע"ז אמר דלא קנה מיד אבל בנודאי קונה לו חצרו לאחר מכאן אע"ג דמונח לו מכבר ודווקא לענין גט. לא מהני חצרו הבאה לו לאחר מכאן.

אבל לענין קנין קונה ולקח בחמץ. דאינו ממתין עד רגע האחרון.

שפיר נקנה לו המקום שקנה או שכר. לאחר שכירתו: ב הנה פכר פתבתי למעלה.

דשטר א דידן שטר קנין הם והשטר מכירות חמץ הנהוג עתה. שפותבין שהלוקח קנה אג"ק פל חמצו של פלוני הוא שטר קנין.

ומעלתו האריף להשיג ולחלק בין פותבין נתי לקנה אמנם לא ידעתי מדוע העלים עיניו מדברי הנאמרים במקתבי שהבאתי ראי' מסי' רמ"ה סעי' א'. דלאו דווקא נתי ולא מטעם שכתב מעלתו נ"י.

דנתי לחיזוק ז"א. דגם קנה הוא לחיזוק אלא מטעם שאמרו בקידושין דף ט' ע"א: דשטר קנין בעיניו שיכתוב המוכר שמקנה להלוקח וא"כ לשון קנה איכ"ל דלא הקנה לו המוכר ולקח הבאתי ראי' מסי' רמ"ה דמהני אפילו הרי הוא שלו וכעת עלה בלבי דאולי יש לדחות ראי' זו לפי מה שאמרו ר"פ השולח.

ופסקו הרמב"ם רפ"ד מזכ"ל גבי הרי היא בטלה וכמו שביאר הלח"מ שם דהרי הוא לישנא דלהבא משמע וא"כ איכ"ל. דלקח מהני.

דהרי הוא שלו הפי' הוא דיהא שלו. אבל קנה לא מהני אבל האמת יורה דרכו דמסימן רמ"ה ומסי' קצ"א תסתיים שמעתתא.

דמסי' רמ"ה מוכח דאע"ג דאינו כותב לשון שמקנה לו אלא כאלו הוא ממילא שלו מהני ומסימן קצ"א מוכח דאין חיילוק. בין לישנא דלשעבר ללהבא.

ותו הרי הטור באה"ע סי' קמ"א כ' דדווקא הרי הוא פתח מפרשיניו יהא פתח. אבל הרי הוא פסול פינן דאפשר לפרש כפשוטו.

לא מפרשיניו דיהא פסול וא"כ ה"נ בהרי הוא שלו דאפשר לפרש כפשוטו לא מפרשיניו דיהא שלו: ועוד הרי ביאר התנאים בסי' מ"ח סק"ב. בשט"ח שפותבין שטר לנה אעפ"י שאין המלנה עמו וכותבין שלנה.

אע"ג דעדיין לא לנה. וביאר דהכוננה פשימסרנו לידו יהא לנה בו.

וה"נ בהנה שטרות הכוננה פשימסרנו יהא קנוי ומסירת השטר וקנייתו באים כאחד ושייף שפיר לשון שקנה ומעלתו האריף דמדברי הר"ן מוכח דשטר הודאה לא מהני לקנין אמנם תמהני עליו איף לא ראה דברי הד"מ בסי' קצ"א שהביא דברי הר"ן ויראה שביאר פונתו: אם פי' בהדיא שלא יקנה בשטר זה אז לא חשיב שטר קנין.

אמנם על הטור עצמו ג"כ קשה לי טובא הרי הר"ן בקידושין וכו' הביא ראי' מברייטא דגיטין דף מ' דנתי שדה פ' לפלוני דשטר א דידן שטר קנין הו והטור פסק כברייתא הזאת בסי' רמ"ה ואפי"ה פסק בסי' קצ"א.

דשטר דידן לאו שטר קנין הו. וא"כ דבריו סותרין אהדי וצ"ע טובא ואפשר לומר דמחלק בין כ"י.

או הודאת עדים דבכ"י שכותב נתי איכ"ל פינן דמוסר לו את השטר בזה הוא נותן והיינו נתי והוי קנין אבל במוסר דבריו אלו לעדים והו כותבין. זכרון עדות שפלוני הודה פן לפניהם שנתן לפלוני בכה"ג הוי שטר ראי' וחיילוק זה עדיין צ"ע ולפי חיילוק זה שטר מכירות חמץ דידן.

שהוא ח"י המוכר גם להטור מהני: ובלא"ה, קשה לי על הטור איך פסק אפילו מוסר לו בלא עדים. מהני לקנות.

הרי הרא"ש פָּרַק המַגְרֵשׁ סי'. ז'.

ופ"ק סי' י"א. כ' דקי"ל כר"א דע"מ פְּרָתִי.

ואפילו בשטר מְכַר ומתנה בעי' ע"מ ונהי שְׁהַשֵּׁף בסי' מ"ב סק"ב. הכריח מהתוס' פ"ק דגיטין ד'.

דלא בעי' ע"מ בשטר קנין והתנאים שם כ' דתליא בפלוגתא. מ"מ קשה איך סתם הטור דלא כדברי אביו הרא"ש ז"ל ובסי' נ"א פסק פְּנוּתִי בזה דע"מ גם בשאר שטרות דווקא ונראה לפענ"ד דהטור מפרש פְּנוּת הרא"ש דגם הוא ס"ל דבממון לא בעי' ע"מ דמסירתו הוי פְּהוּדָא והוי כמאה עדים אלא דקשה איך אפְּשַׁר לחשוב המסירה פְּהוּדָא.

פינן דקי"ל דבְּעֵינֵינוּ ע"מ ויכול לערער שלא מסר בע"מ א"כ לא חשוב הודאה. אף לאחר שתיקנו ע"ח מפני תיקון העולם.

וכי' הרא"ש. עי"ז מחזיקין שְׁבוּדָאֵי נמסר פְּדִינוּ וא"כ לא יתא נאמן לערער ושפיר נוכל שוב לומר דמסירתו פְּהוּדָא.

והוי כמאה עדים וא"כ הוּא דְּכַתְבֵי הרא"ש דבְּעֵינֵינוּ ע"מ היינו מן הדין קודם תקנה. אבל עתה שפיר י"ל פְּהוּדָא ותוס' דאפילו בינו לבינו מהני.

כן נראה לפענ"ד עכ"פ הדרך להנ"ל דשטרי דידן מהני לכל הפחות לרוב הפוסקים גם לשטר קנין. ולענין מכירת חמץ פְּכָר פְּתִיבִי.

לצאת ידי כל החששות. נראה דבְּעֵינֵינוּ שטר קנין: וזה.

נראה דעת הגאון מוה' נתן אדלער זצ"ל שראיתי כתוב משמו שכ' דשטר מכירות חמץ. בעי' שיהא דווקא כתוב בלשון הקודש.

ואם כותב בלשון לע"ז לא יחתום שמו אלא ימסרו בעדי מסירה והדבר תמוה מאוד הלוא הלקה פְּסוּקָה בש"ס ובחו"מ סי' מ"ב וסי' ס"ח. דכל הלשונות כשרין בשטרות ותו למה לא יחתום אמנם נראה פְּנוּתוּ נהי דכל הלשונות כשרין.

מ"מ צריך שיכתוב פְּדִינֵי דִישְׁרָאֵל וקי"ל דצריך שיחזור מענינו של שטר בשיטה אחרונה או שיכתוב הפל שריר וקיים ונהי דקי"ל רי"ס מ"ד דאם לא החזיר פְּשַׁר. אלא שאין למדין משיטה אחרונה.

מ"מ לענין איסור בל יראה חשש גם לאינה פוסקים המובאים ברמ"א שם דפוסלין כל השטר ולכך אפילו אם יהיו ע"מ פסול דלא נעשה כתיקון חכו"ל וכפתוב בדבר שיוכל לזייף ואפילו אם יחזור בשטה אחרונה או כתוב שריר וקיים.

בלשון לע"ז. מ"מ פינן דבלשון לע"ז לא רגילי למכתב הכי.

א"כ אין לסמוך על הפתיכה וכעין שכ' הש"ף בסי' מ"ד סקי"ב וי"ג וי"ד וענין בתנאים שם סק"ג. ולכך כ' דלא יחתום שמו.

והיכא דלא חתמו סהדי ולא שמו לא התקין כלל דאין פאן שטה אחרונה ויכול לכתוב ולזניף כל מה שירצה. וע"כ דכשר רק ע"י ע"מ.

אבל לולא חשש זה גם הוא הי' מודה דעדיף לכתוב בלשון לעז. כדי שייבין הגוי: ועפ"ז אפשר להבין.

למה התיר אדמ"ו הגאון בעל חת"ס זצ"ל לכתוב בלשון לע"ז ותיקנו פן דזה עדיף טפי ואי משום חזרת השטר או שריר וקיים י"ל כיון דכעת הדבר בשטרות לע"ז שמשקימין בזמנו של שטר וזה הדבר חצריף לכתוב א"כ פינו שנה סיומו זהו הוי כמו שריר וקיים.

ושפיר מהני שטרי לע"ז דידן. בין לקנין ובין לרא' וא"כ בחמץ ביודע ואומר אג"ק אי בעי בקסוף יקנה ואי בעי בשטר תליא בכוננתו.

ועיין ריב"ש סימן שמ"ט. שבישני קנינים אין אחד מבטל חברו לומר דגלי דעתו.

דהאי לא ניחא לי'. דאיכא למימר לאלם וליפות פחו עשה ב' קנינים.

ע"ש לחלק בין האי דב"מ דמדנפל עלי גלי דעת' וכו' וכלזה ביודע אבל בעם הארץ שאינו יודע מאג"ק פבר אמרתי אם אמנם מןחלט אצלי מ"מ דעתי נוטה משום טעמים הנ"ל שעיקרו בקנין השטר: וכל זה אם מוכר דבר מסויים אבל במוכר דבר שאינו מסויים באנו לדין הג' בשטר מכירות חמץ הנהוג עפ"י מר"ן זצ"ל שפכתוב בו שמוכר לו כל חמץ אפי' מה שיימצא לו בשאר מקומות.

אפילו חוץ לעיר הזאת. וכבר כ' דעתי בזה ואחרי החיפוש מצאתי שפגוף הדבר יש בו פלוגתא המקו"ח בסי' תמ"ח כ' בפשיטות במוכר סתם החמץ הוי כאין מינו ידוע המבואר בסי' ר"ט ובפמ"ג במ"ז סוף סי' תמ"ח פשיטא לי' לאידך גיסא דאם מוכר לו סתם כל מה שיש בביתו זה הוי כדבר מסויים.

ומהני ושניהם לא הביאו ראי' לדבריהם ונגידון שלנו אפי' להפמ"ג צ"ע דנהי דחשיב מינו ידוע מ"מ פינו דהוא ספק אם ימצא הוי כמו במוכר ספינה: שנטבע בש"ף סי' ר"ט סק"ג וכבר כ' דעתי בזה במקתבי הראשון ומ"ש מעלתו נ"י מנ"ל.

דגם בהפקר לא מהני אסמכתא חז"ל בטר טעמא ותו דמוכח פן מנדרים דף כ"ז ע"ב דקאמר שם שאני התם דאמר לבטל זכותא והיינו פועין הפקר ואפי"ה מסיק דאסמכתא לא קנה: וכעת נראה לי עוד.

לפי מאי דקשיא לי בחו"מ סי' רט"ו סעי' ד' פסק במוכר עיר וכל אשר בתוכה מכורים אפילו חטי ושערי וכל אשר בתוכה וקשה הא הוי דבר שאינו מסויים ואין לומר. פינו דקנה המקום הוי כחצרו וקנה לו שלא מדעתו ולפי"ז הי' אפשר לומר.

דהפמ"ג והמקו"ח ל"פ דהפמ"ג מייירי בקנה המקום: אמנם זה ליתא דלענין מכירה פינו דלא סמכא דעת' ואין רוצה לקנות חוב הוא לו וגם אין לומר הואיל והקנה לי' בהדדי. עם דברים הנקנים דהרי בסוף סי' ר"ג סעי' יו"ד.

הביא ג' דעות בזה. ונראה.

כִּינּוּן דְהֶכָּא מְטַעַם אֶסְמִכְתָּא בְּאִנּוּ עֲלֵהּ א"כ בכה"ג כ"ע מוֹדִים כְּמוֹ בְּמוֹכַר מִינּוּ יְדוּעַ מְהֵנִי
כִּינּוּן דְיֵשׁ לְקִנְיָן עַל מַה לְחוּל: אע"ג דְּאִינּוּ יוֹדַע כְּפֹה וְהָיִ אֶסְמִכְתָּא מ"מ בְּהֵאִי הִנְאָה.
דְּקוּנָה הִידוּעַ גְּמַר לְקִנּוּת בְּכָל עֲנִינּוּ.

וּא"כ גַּם בְּמִכִּירַת חֲמִיץ ג"כ לְפִי גְנוּסְחַת שְׁטַר הַמִּכִּירָה דְּפוּרְט לּוֹ הַחֲמִיץ הִידוּעַ אֲלֵא שְׂכוּלָל
גַּם שְׂאִינּוּ יְדוּעַ לֹא מְקַרִי אֶסְמִכְתָּא. וְגַמַר וְקִנְיָה הַפֶּל כֶּן גְּרָאָה לְפַעַנ"ד.

וּלְכַף הַשְׁטַר וְגְנוּסְחָה הַנְּהוּג עַפ"י מְר"ן זצ"ל הִיא מְקוּיִימָת. אֲלֵא שְׂאִפְתִּי יֵשׁ לְחוּשׁ מְשׁוּם
אַחֲרִיּוֹת נְהִי שְׂכַתְבְּתִי בְּמִכְתָּבֵי הָרֵאשׁוֹן.

דְּמַה שְׂנֵאָמַר בְּשְׁטַר שְׂנֵשְׂאָר תַּחַת רִיזִיקָא הִינּוּ בְּלִשׁוֹן לַע"ו. אַחֲרִיּוֹת שְׁל הַלּוֹקַח קֵאִי
עַל כָּל דְּבָר שְׂקִנְיָה מְכָל מְקוּם אוֹלִי בְּדִינֵיהֶם לֹא יְדוּנוּ כֶּן וּא"כ לֹא גְרַע מְאַחֲרִיּוֹת אֲלֵם
דְּאֶסּוּר בְּסִימָן ת"מ מִיְהוּ זֶה לַעֲנִינּוּ פֶּסַח עֲצָמוֹ אֲבָל בְּנִידוּן דִּידוּן.

שְׂדִנְיָן לַעֲנִינּוּ חֲמִיץ שְׂעֵבֵר עֲלִיו הַפֶּסַח יֵשׁ לְנוּ מְקוּם לְסִמּוֹן עַל דְּבָרֵי הַח"י עִי' ת"מ סק"ד
שְׂכ' דְּבַחְמִיץ שְׁל גוֹי רַק שְׂשִׁי שְׂרָאֵל קִבְלוּ בְּאַחֲרִיּוֹתוֹ: אִינּוּ אֶסּוּר לֹאחַה"פ דְּאִין כָּאֵן קִנְס
הוֹאִיל וְנִשְׂאִי לֹמַר הַש"ל לְפִנְיָה עִי"ש וּא"כ ה"נ ל"ש וּא"ש הַפֶּל: וְעַתָּה נְבוֹא לְדִין הַד'
מְעַלְתוֹ הָעִיר דָּאֵם נִימָא דְלֹא קִנְיָה.

א"כ לְפִימ"ש הָר"ן ס"פ הָאִישׁ מְקַדֵּשׁ גְּבִי מְקַדֵּשׁ ה' נְשִׁים. וְהִי בְּהוֹן אַחֲרִיּוֹת דְלֹא קִנְיָה כְּלָל
מְשׁוּם דְּבְמִמּוֹן יְכוּל לֹמַר.

לֹא נִיחָא לִי בְּמִקְצַת א"כ ה"נ אִי לֹא קִנְיָה. הַאִינּוּ מְסוּיִימִים לֹא קִנְיָה כְּלָל וְכ' שְׂלִיזָה הָעִיר
אוֹתוֹ בְּנוֹ הַבְּחוּר הַמְּוִפְלָג כְּה' מְרִדְכֵי נִי'.

וְהוּא כ' שְׂבַמְחַלְוֹקַת הַמוּבָא בַּמ"מ סוּף ה' זְכִי וּמִתְנָה. דְּבָר זֶה תְּלוּי' וּלְפַעַנ"ד אִין עֲנִינּוּ
לְכָאֵן.

חֲדָא הָרִי כ' הַנוּב"י ח"א בַּחוּ"מ ס' וְכו' דְּעַד כָּאֵן לֹא קֵאָמַר רַב הַמְּנוּנָא קִנְיָ אֶת וְתַמּוֹר
לֹא קִנְיָה כְּלָל אֲלֵא דְהַחֲמוֹר הוּא וְנִדְאִי אֲבָל בְּמִקְנָה עֲמוֹ סִפְק דְּבָר שְׂיָבוֹא לְעוֹלָם אִין
הַסִּפְק יְכוּל לְבַטֵּל וְנִדְאִי עִי"ש סְבָרְתוֹ.

וְה"נ ל"ש וְעוֹד אֲפִילוֹ אִי לֹא אֲמַרִינִין כְּדְבָרֵינוּ מ"מ כָּאֵן שְׂאִינּוּ נִקְנָה מְשׁוּם אֶסְמִכְתָּא.
וְעֲנִינּוּ אֶסְמִכְתָּא הִינּוּ שְׂאִין דְּעַתּוֹ לְקִנּוּת וְכִינּוּן שְׂאִין דְּעַתּוֹ לְקִנּוּת הַאִינּוּ מְסוּיִימִים.

אִיךָ נִימָא שְׂיָבַטֵל קִנְיָן הַמְּסוּיִימִים מְשׁוּם דְּאִין דְּעַתּוֹ לְקִנּוּת אֲלֵא דְנוּקָא תְּרוּנְיָהּ בְּהַדְדִי
דְּמַמְנ"פ אֵם דְּעַתּוֹ לְקִנּוּת בְּאַמְתָּ קוּנָה גַּם הַאִינּוּ מְסוּיִימִים וְהָיִ תְּרַתִּי דְּסִתְרוֹ אֶהְדְּדִי: מִיְהוּ
זֶה א"ש אֵם נִימָא דְּמִכִּירַת הַחֲמִיץ.

ע"י כְּסָף. אֲבָל אֵם נִקְנָה.

רַק ע"י שְׁטַר קִנְיָן כַּמ"ש לְעִיל לְכַאוּרָה קִנְיָה. הָא קִי"ל חו"מ בְּסִי' ק"צ סַעִי' י"ו.

דְּמִקְנָה לּוֹ בְּשְׁטַר לֹא שְׂיָיִךְ שְׂיָקְנָה לְתַצְאִין לְכ"ע וְנִרְאָה דּוּז"א דְּהֵתֵם שְׂאִנִי שְׂעַל מְקַצַּת
לֹא נִכְתַּב שְׁטַר מִכִּירָה. וּא"כ אִין כָּאֵן קִנְיָן כְּלָל.

אֲבָל כָּאֵן שְׂנֵשְׂאָר הַשְׁטַר כָּאֲשֵׁר נִכְתַּב אֲלֵא דְנַחוּשׁ דְּלְמִקְצַת הַנְּאָמַר בְּשְׁטַר. לֹא מְהֵנִי קִנְיָן
עֲלִיו וּא"כ לֹא דְמִיָּא זֶה אֲלֵא לְקִנְיָ אֶת וְתַמּוֹר וּא"ש תְּיָרוּצִים הַנְּ"ל אֲמַנְם יֵשׁ לֹמַר עוֹד

דהנה המל"מ סוף ה' זכי' הקשה סתירה בדברי הרשב"א וגם דברי הר"ן סותרין עצמן דבס"פ האיך מקדש המוכא לעיל.

כ' דלענין מכירה אם הקנין אינו חל בכולו אינו חל כלל וכ"כ בגיטין דף כ"ב לענין מקנה עציו וזרעים ובר"פ האיך מקדש גבי טעות דבר שבמדה. הביא דברי הרשב"א לבסוף דהיכא דאינו קונה כל הקרקע.

קונה המקצת ונראה דזה דלא מהני על מקצת משום דיכול לומר דיש טעות במקח. וכאלו נתאנה.

ואם ידע דיהי' הקנין רק על המקצת לא קנה: ולפי"ז בקרקע. דאין אונאה לקרקעות גם הר"ן.

אפשר דמודה לי' להרשב"א. והינינו טעמי' דלא הביא המל"מ.

דברי הר"ן הנ"ל שהוא מניירי במטלטלין והמל"מ מניירי. רק לענין קרקע וכינון דהיכא שאין אונאה יקנה אפילו מקצת.

וא"כ בגוי דאין אונאה דממעטי' מלעמית' איכ"ל דלכ"ע קנה מקצת. אמנם בעלמא גוף הדבר אם מכר הרבה.

אם יהא הקנין למקצתו. חז"ל יש בהו פלוגתא בין הראשונים הר"ן סובר דלא קנה במקצת.

לכל הפחות לענין מטלטלין ואפי"ה מודה היכא דנתן הדמים כפר למקצתו קנה וכמ"ש הנמוק"י בב"ב פ"ו ובב"מ פ"ק השוכר את האומנין ובדבר שאין בו חלוקה לכ"ע לא קנה. והיכא דאין דמיו ושומתו ידוע ואם יקנה במקצת לא יהא פיסוק דמים.

כ' הפנ"י בגיטין דף כ"ב: דלכ"ע לא קנה. והיכא דגלי דעת' ואמר בדין וקא פור בשלשים.

ג"כ לא קנה לכ"ע אכל בסתמא ואין בו מדברים דלעיל הרשב"א סובר דקונה. והר"ן סובר דאינו קונה ובזה מיושבים הסתירות שהקשה המל"מ: נעדיין נשאר לנו לבאר דין זה.

מה שכתבתי במקתבי הראשון. דנראה לי להתיר.

בנידון של מעלתו: עפ"י דברי הרא"ש המוכא באהע"ז סי' כ"ח סעי' י"ט ומעלתו הקשה על זה. דא"כ בכל קנין גרוע נימא פן ולזה כ' דהרא"ש לא אמר אלא מפת אגן סהדי חשבינן מה שאמר פאלו לא אמר.

אבל לא חשבינן מה דלא אמר פאלו אמר. והאריף בזה.

אף לא ידעתי.

מה השיג עלי בזה. שאפילו הנני מודה לו בזה.

דברי נכונים. שהרי פנין דחשבינן מה שאמר ופירש הנשטר פלא אמר א"כ שוב א"צ אמירה ומהני שטר כמו בכל קנינין ואדרבה סברא וראי' לדברי מעלתו.

שְׁהָרִי מִפֶּתַח אֲנִי סֹהַדִי חֹשְׁבֵינִי לְדַבְרֵי שְׁהָרִי טְעוֹת וּבְאוֹמֵר מִן־אֲנוֹס דְּמִי. וּבְאֲנוֹס כ' הַשָּׁרִי בְּחוֹ"מ ס' כ"א דְּאֲמַרִינִי אֲנוֹסָא.

כְּמֵאן דְּלֹא עֲבַד אֲבָל לֹא אֲמַרִינִי אֲנוֹסָא כְּמֵאן דְּעֲבַד אֲמַנְם כְּמִדְּוֹמָה שְׁלֹא רָאָה מַעֲלָתוֹ נ"י דְּבָרֵי הָרֵא"ש בְּמִקְוֶה בַּ"ק דְּקִידוּשֵׁינִי ס'. כ' וּבְתַשׁוּבַת פְּלִל ל"ה דְּשֵׁם מְבוֹאֵר בְּקִידָשׁ בְּגִזְלֵי דִינְהָ אֲמַרִינִי כְּמֵאן דְּאֲמַרְהָ וּמְחַלְהָ לִי: אֲלֵא פֶה הוּא הַשְׁוֹרֵשׁ לְפִי ענ"ד.

דִּישׁ ב' מִינֵי אֲמִירוֹת וּמַעֲשִׂים יֵשׁ אֲמִירָה שְׂבָא רַק לְגִלוֹת עַל דְּעַתּוֹ וּלְסַלֵּק פּוֹחוֹ הָרֵאשׁוֹן כְּגוֹן שְׂאוֹמֵר. הַדְּבָר מְחֻוֹל לָהּ אוֹ לְקַח לָהּ וּבְאֲמִירָה כְּזוֹ שְׁפִיר אֲמַרִינִי.

דְּאֲנִי סֹהַדִי ג"כ יְדַעִינִי דְּעַתּוֹ וְכֶה הוּא ג"כ בְּמִקְצַת הַמַּעֲשִׂים אֲבָל יֵשׁ אֲמִירוֹת וּמַעֲשִׂים שְׁדוּקָא אֲמִירָה הוּא הַגּוֹרֵם: וְהָאֲמִירָה הוּא גּוֹמֵר וּמְחַזֵּק הַדְּבָר וְנוֹתֵן כַּח כְּגוֹן נֶדֶר וּלְהַ חֲזִק וְקָנִי.

וּאֲג"ק שְׂבָאֵלּוּ הַדִּיבּוּר הוּא הַגּוֹרֵם וְהַגּוֹמֵר. וּבְהִנְיָה לֹא מְהִינֵי אֲנִי סֹהַדִי וְאֲפִילוּ יְדַעִינִי דְּעַתּוֹ.

דְּדוּוּקָא דִּיבּוּר בְּעֵינֵי וְה"ה בְּמַעֲשֵׂה הַקְּנִינִי אַע"ג דְּאֲנִי יוֹדְעִין דְּדְּעַתּוֹ לְקִנּוּת לֹא קִנְיָה בְּמַחְשָׁבָה זֶה וְאֲפִילוּ בְּמַעֲשֵׂה הַקְּנִינִי לְחֻדָּא לֹא קִנְיָה. אֲלֵא צְרִיךְ שְׂיִכְנוּן וְהִינְנוּ ג"כ מְטַעְמָא הַנְּ"ל דְּהַקְּנִינִי צְרִיךְ חִיזוּק וּמַחְשָׁבָתוֹ מְשׁוּנִי לִי קִנְיָן וְכַדְּאֲמַרִי בְּעֵלְמָא מַחְשָׁבָתוֹ מְשׁוּנִי לִי וְכו' וְלִכְּהִי בְּכַה"ג לֹא מְהִינֵי אֲנִי סֹהַדִי דְּהָרֵא"ש הַנְּ"ל דַּמ"מ לֹא נִתְחַזַּק הַקְּנִינִי וְכ"ת גַּם בְּנִידוּן הָרֵא"ש נְהִי דְּעַת הַנּוֹתֵן לֹא צְרִיךְ.

רַק גִּילּוּי דְּעַת וְחֹשְׁבֵי כְּאֵמֵר אֲבָל דְּעַת הַמְּקַבֵּל. הֵא בְּעֵינֵי כְּנוּנַת קִנְיָן.

וְצ"ל דְּהֵתֵם וְשִׁאנֵי שְׂכ' הַשָּׁרִי בְּסִי עַר"ה ס"ק דְּקוּנָה שְׁלֹא מִדְּעַתּוֹ. אֲמַנְם לַמ"ש מְרֻן בַּחַת"ס ס' שִׁי"ח.

ד"ה אֲלֵא וְכו' דְּדוּוּקָא שְׁהַפְּקֵר. שְׂיִיךְ שְׁקוּנָה שְׁלֹא מִדְּעַתּוֹ אֲבָל לֹא בְּמִזְוִן.

שְׂיֵשׁ לוֹ בְּעֵלִים וְצ"ל כִּינּוּן דְּהִי כְּנוּנָתוֹ לְקִנּוּתוֹ. לְצוּרָה שְׂאֵלָה בְּשִׁבִיל הַנָּאָה שְׁלוֹ זֶה חֹשְׁבֵי כְּנוּנַת קִנְיָן וְכַמ"ש בִּיבְמוֹת דָּרָה נ"ב ע"ב.

הֵאִי גְבַרָא לְמַקְנָא קָא מְכַוֵּן כִּן נִלְע"ד כְּנוּנַת הָרֵא"ש. וְעַכ"פ כָּל דְּבָרֵי שְׁפַתְבְּתִי בְּמַכְתָּבִי הָרֵאשׁוֹן נְכוּנִים וּבְזֶה אַחַתוֹם יְבָרְכֵהוּ ה' וְיִשְׁמְרֵהוּ וְיִדְוֹ הַדּוּש"ת: הַק' מְשֵׁה שְׂיִק מְבָרַעֲזָאוּע: תְּשׁוּבָה רַל"ד יִתְעַנֵּג עַל רֹב שְׁלוֹם תְּלִמִּידֵי הַרְבֵּי הַמּוֹפְלָא וּמּוֹפְלָג בַּתוֹרָה מוּה' אֶהְרֵן מְשֵׁה נ"י שׁוֹטְשָׁקָא בַּק"ק גַּאִיִּיע.

מְכַתְּבוֹ קַבְלָתִי וְכו' וְמָה שְׁשָׂאֵל אִם רְשָׁאִין לְצַאת יְדֵי מִצַּת מְצוּנָה. בְּמִצּוֹת הַנְּעֻשׂוֹת מְקִימָחָא דְּפִיִּסְחָא הַמוּבָא מְעִיר פְּעֻסָּט.

הוֹאִיל וְקִי"ל בְּסִי תַנ"ג ס"ד דְּטוֹב לְשׁוּמְרֵן מְשַׁעַת טְחִינָה וְאַע"ג דְּהַטו"ז בְּסִי ס'. כ' דְּהַטְעַם רַק מְשׁוּם חֹשֶׁשׁ חִימוּץ.

מ"מ הֵא חֲלָקוּ עֲלֵיו ע"כ תְּנִיחָא שְׂאֵלָתוֹ. לֹא הַבְּנֵי מָה זֶה שְׂאֵלָה אִם כְּנוּנָתוֹ לְשָׂאוֹל אִם בְּעִיר הַהוּא מְשַׁמְרִים וְעוֹשִׂים קְמָחָא דְּפִסְחָא כְּרָאוּי שְׂיִכּוֹל אֲפִילוּ בְּעַל נֶפֶשׁ לְסִמּוּךְ עֲלֵיו.

לא אוכל להשיב לו כי לא שמעתי עד כה מתוכן הקמח שהוא ומי הוא המשגיח עליו ומסתמא שארית ישראל בקהלתו לא יעשו עולה ולא יקחו קמח לפסח אם לא יחקרו אחרתכשר גמור כראוי כי רוב ישראל מדקדקים בזה (ובאמת האידינא לא אכשר דרא).

והדבר נמסר לעמי הארץ קלים. ואינם מדקדקים בדבר ואני קורא ימים ראשונים היו טובים מאלה.

שהיו רגילים לטחון קמח לפסח בכל עיר ועיר או בסביבותיה והיו יכולין לעמוד יותר על המשמרת אבל טיב קמח דפעסט לא שמעתי) על כן עליו משם לחקור הדבר: אמנם אפשר פנונת שאלתו.

אם שם נטחן ע"י גוי רק ישראל ע"ג אם מועיל. הואיל ובסי' ת"ס הספימו דאפילו ע"ג לא מהני ונהי דלהטו"ז מועיל דאין בו חשש חימוץ אבל הפוסקים פליגו עלי'.

וא"כ בעי' שמירה ולא מהני ע"ג ובזה נראה לי דיש לסמוך על ישראל ע"ג דנהי דקשה מ"ש בלישה ואפיה. לא מהני ע"ג וכאן יועיל פכר כל הח"י בסימן ת"ס לחלק ולי נראה בלא"ה לחלק דבשלקמא בלישה נאפי' דהלישה והאפי' והעסק בו עד שיאפה.

הוא משימור שלא יחמץ. ונה אם נעשה ע"י גוי אלא שהישראל מלמדו לעשותו לשמה בזה אמרינו דגוי אדעתא דנפשי' קא עביד ואינו מועיל ע"ג אבל גבי קצירה וטחינה דהשימור הוא שלא יבוא עליו מים ממקום אחר ונה עושה הישראל העומד ע"ג.

ומשמר שלא יבוא עליו מים להחמיץ ונעשה ע"י הישראל לשמה. וגוי דקא עביד המלאכה מעשה בהמה: ורחיים בעלמא עביד.

ולא צריכין לשמירתו לשמה פניו דאיפא ישראל ע"ג ע"כ מועיל גבי טחינה וקצירה אם ישראל ע"ג וכן שמעתי לחלק ומעשים בכל יום הקוצרים ומשמרים חטים לצורך מצת מצנה. משעת קצירה מניחים לקצור ע"י גוי ואומרים לו.

שיקצור זה למצות של פסח וישראל ע"ג ומועיל: אף אמנם. בנידון קמח הנ"ל המוכא ממקום אחר בלי ישראל.

יש בו ספק אחר. הא פשיטא דבעינן לבתחילה חותם בתוך חותם כדקי"ל ביו"ד סי' קי"ח בכל איסור דאורייתא וכן קי"ל ביו"ד סי' ק"ל אלא דקא מבעי' לי דאפילו ת"ב חותם נמי לא יועיל.

דביו"ד סי' קל"א פסק גבי המטהר יינו של גוי לא מהני חב"ח ובעינן שומר. או יוצא ונכנס א"כ חזינן היכא דבעינן שומר לא סגי בחותם ת"ח וכאן דכתיב ושמרתם את המצות לא יועיל חב"ח.

ואפילו לרמ"א בסי' קל"א. לאיסקוף על חב"ח גבי מטהר יינו.

אלא לענין הנאה אבל לא לשת' וא"כ אין מועיל כאן חב"ח ויהא צריף דווקא שיהא ישראל משמרו משעת טחינה. ותו פניו דמשעת טחינה בעינן שמירה א"כ נחוש שמא בא עליו.

מים בַּדְרֶךְ וְנִרְאָה דְנָהי דכ' הָרָא"ש דְמַשְׁעַת טְחִינָה מְשַׁמְרִין אוֹתוֹ וּבִטּוֹר סִי' תנ"ג שְׁהִבִיא
עַל דְבָרֵי הָרָא"ש דְבָרֵי הַשְּׂאֵלְתוֹת מוֹכַח דְאֶפִּילוּ לְעֵינֹכּוּבָא אֲמַרִּינּוּ בֵּן מ"מ הָא כ' הָרָא"ש
בְּפָרְק כ"ש סִי' כ"ו הַטְעַם מְשׁוּם דְאֵז מְקַרְבִּין אוֹתוֹ לַמִּים.

דְטוֹחֲנִין בְּרַחֲמֵי שְׁל מִים א"כ הוֹאִיל וּמְקַרְבִּין אוֹתוֹ לַמִּים הוּא בְּכָלֵל וּשְׁמַרְתָּם אֵת הַמִּצּוֹת
כְּמוֹ מַשְׁעַת לִישָׁה דְאֵז בָּא עָלָיו מִים וּא"כ אִם שְׁמַרְן בְּשַׁעַת טְחִינָה. וְאַח"כ עַד שַׁעַת לִישָׁה
לֹא שְׁמַרְן.

וְנוֹדַע לָנוּ ע"י חב"ח. דְהוּא אוֹתוֹ הַקְּמַח שְׁשֹׁמֵר בְּשַׁעַת טְחִינָה אִיכ"ל דְמַתְּר.

דְמֵאוֹתָהּ שַׁעַה וְאֵילָף א"צ שׁוּב שְׁמִירָה. וּכ"ש דְלֹא בְּעֵי לְשַׁמָּה: וְכֹן יֵשׁ לְהִבִיא רֵאִי ע"ז.
מִמְעַשִׂים בְּכָל יוֹם דְהָא אֶפִּילוּ הַטּוֹחֲנִים בְּעֵינֵם מ"מ הַקְּמַח כְּשִׁינֹצָא מְהַרְחִימֵם מְנִיחִים
אוֹתוֹ לְבֵית אוֹ לְאִינְזָה מְקוֹם מְיֻחָד וְשֵׁם א"א שְׁיָהָא יוֹשֵׁב שׁוֹמֵר אֶלָּא חוֹתְמִין אוֹתוֹ מְקוֹם
בַּחב"ח וּא"כ ע"כ דְהַשְּׁמִירָה בְּעֵי רַק בְּשַׁעַת טְחִינָה.

אֶלָּא דְאֶפְתִּי לְשׁוֹן הָרָא"ש מַשְׁעַת טְחִינָה. מְשַׁמֵּעַ מַשְׁעַת טְחִינָה וְאֵילָף בְּעֵי שְׁמִירָה מְשׁוּם
לֹא פְלוּג וּכ"ש לְפִי מ"ש בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם הַנְּדָפֵס אֶצֶל בְּאֵר הַיֵּטֵב.

דְאֶפִּילוּ בְּרַחֲמֵי שְׁאִינוּ שְׁל מִים בְּעֵינֵן שְׁמִירָה מְשַׁמֵּעַ דְאֲמַרִּינּוּ לֹא פְלוּג וּא"כ מְבֹנָר
דְאִינוּ נְכוֹן לְהִבִיא קְמַח מְמַקּוֹם אַחַר בְּלֵי שְׁמִירַת יִשְׂרָאֵל אֶפִּילוּ בַּחוּב"ח אֲמַנְם לְפִי"ז גַּם
מְנַהֲגִינוּ הַנְּ"ל לְחַתּוּם בַּחב"ח לֹא א"ש דְהָרִי לֹא חָשִׁיב כְּשְׁמִירָה וּצ"ל פִּינּוּ דְהוּא רַק
מְשׁוּם לֹא פְלוּג סְמִינּוּ אֲדַעַת ס' הַתְּרוּמָה בִּיּו"ד סִי' קל"א דַּחוּב"ח הָנִי כְּשׁוֹמֵר אֲמַנְם
לְפִי"ז בַּחֲטִים הַמְּשׁוֹמְרִים מַשְׁעַת קְצִירָה.

דְחִינְשׁוּ לְדְבָרֵי הָרִי"ף דְבְּעֵי שְׁמִירָה מַשְׁעַת קְצִירָה וְאֵילָף וְלַהֲפַר"ח אִינוּ יוֹצֵא בְּעֵינֵן אַחַר
א"כ לְדִידָהּ לֹא סְגִי בַחוּ"ב וְאִינוּ רִשְׁאֵי לְהַנִּיחַ קְמַח הַמְּשׁוֹמֵר מַשְׁעַת קְצִירָה בְּיַד גּוֹי ע"י
חוּב"ח כֵּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד.

וְאֶפְשָׁר לְחַלֵּק דְהָרִי חוֹתֵם אַחַד דְמַהֲנִי בְּעֶלְמָא בִּינֵן הוּא מְשׁוּם דְמַרְתַּת לְזִינְיָף. אֲבָל בְּמַטְהַר
יִינוּ שְׁל גּוֹי.

דְאִין הַגּוֹי מַרְחַת לֹא מוֹעִיל חוֹתֵם אַחַד אֲבָל ב' חוֹתְמוֹת. מוֹעִילִים מְשַׁמֵּעַ דְאִינוּ טוֹרַח כ"כ
לְזִינְיָף ב' חוֹתְמוֹת וּע"ז פְּלִיגוּ.

דְסָבְרָא זֹו אִי הָנִי בְּרוּרָה כְּשׁוֹמֵר אוֹ דְאִינָה בְּרוּרָה כ"כ אֲבָל הֵיכָא דִישׁ ב' סְבָרוֹת. דְמַרְתַּת
לְזִינְיָף גַּם אִינוּ טוֹרַח לְזִינְיָף כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְכ"ע מוֹעִיל חוּב"ח כְּמוֹ שׁוֹמֵר.

מ"מ עֲדִינֵן צ"ע בְּזָה לְדִינָא וְאַחַתּוּם בְּבִרְכָה דְבָרֵי דִידוֹ וְרַבּוֹ הַדּו"ש: הַק' מַשָּׁה שִׁיק
מְבָרַעַזְאוּנָע: תְּשׁוּבָה רל"ה שִׁיל"ת חוּסַט יוֹם א' ו' נִיֶּסֶן תרל"ב לפ"ק: הַחֲטִיִּים וְהַשְּׁלוּם
וְכָל טוֹב לְאֶהוּבֵי תְלָמִידֵי הָרַב הַמְּאוּהָרֵג הַמְּנֻפֶּלֶג כַּש"ת מוה' וואלף סוֹפֵר נ"י רַב בַּבְּהַמ"ד
בְּעֵיר פֶּעֶסֶט יע"א מְכַתְּבָה קַבְּלִיתִי שְׂאֵלַת אוֹתִי בְּמַעֲשֵׂה שְׂבָא לִידָךְ שְׁבַחְנוֹת שְׁמוֹכְרִין קְמַח
הַנְּטָחֵן מִמִּצּוֹת אֶפְיוֹת וְקִימְחָא דְפֶסְחָא וְלָקַח א' מַחְתָּה שְׁשׁוֹאֲבִין בּוֹ הַקְּמַח הַנְּטָחֵן מִמִּצּוֹת
אִינְזָה פְּעָמִים.

ומכר מזה לערף חמשים לטרות לאיש אחד נחתום. האופה צוקער, באַקער ונהה אם נחשב ממצות אפיות לקמח מחטים פשאר ב' קמחין הי' אפשר להתיר אפילו לדעת האומרים דקמח בקמח דינו פיבש ופארי' בי' חוזו"נ וא"כ אפילו יש נגד הקמח דחטים ששים.

בנראה מדבריה מ"ת הא חוזו"נ. אפי"ה אפשר להתיר.

מטעם שכ' הח"י בסי' ת"ל סק"א לפרש טעם מהרש"ל דס"ל דקמח הוי פיבש פיבש וחוזו"נ אבל פינו שפאכל ממנו קודם פסח תליגין דהאי הוא דאיסורה דאכל כמו דאמרינן בנפל אחד מהם לים וביאר המהש"ק שם דהיינו דווקא.

אם יש פאן ס' איסור דאל"כ הא בעינן שיאכל שנים שנים ונה לא מושפחת פאן לדידן. כמ"ש המג"א בסי' תס"ז ססק"ד משא"כ בס' איסור לא בעי שיאכל שנים ולפי מ"ש מעלתו נ"י בנידון זה שאומר המוכר.

שקנח המחמה במפה ואין פאן אלא ס' איסור. א"כ בנאכל ממנו קודם הפסח ויש ס' שרי לדבריו: אמנם אני אומר בכה"ג אפילו לא נאכל ממנו אלא שפאפה ממנו מקצת קודם פסח הוי כמו שפאכל דתליגין בנפל א' מהם לים.

או בנאכל משום דאין לנו לדון עליו ואין מקלקלין אותו בזה שאנו תולין בו וה"נ פינו דאיכא ס' ונפל קודם הפסח דהוי לכ"ע לח בלח פדאיטא בסי' תנ"ג ושרי נאפילו אם הקמח של החטים הי' בו והיינו דווקא בזה שפאפה כל כף שיש בו פדי הספק מערובת וגם ס' נגדו וכל זה בעלמא.

אבל בנידון שלנו הוא צוקער באַקער ומסתמא אפה צוקער באַקעררייא במי פירות גם קודם הפסח וא"כ אפילו הי' זה שאמת כולו קמח חטים הוא מותר ולא מקלקליגין בי' ונוכל לתלות בי' והוי בנפל לים.

ומותר הנשאר לפסח. אפילו לבשל אותו ולפימ"ש הדג"מ בהג"ה בסי' תס"ז במג"א סעי' ד' אפילו בנתערב בנודאי בו חמץ.

ביבש ונאכל אחד שרי לאכול אפילו חדא חדא וא"כ אפילו. אי פאן נודאי מערובת קמח דחטים פינו דנאכל או נאפה עם מי פירות קודם הפסח שרי וכ' פמ"ג בסי' ת"ל.

דיש להסתפק אם בנודאי נתערב בו חמץ אי מהני נאכל מקצת עיי"ש ורא' מסי' תמ"ז דבעי פיבש לאכלו כולן י"ל דהתם שאני דאין עושין ס"ס בידיים כמ"ש המג"א. בר"ס תס"ז.

בשם הרי"ט וה"נ פינו דאפשר לאכלו כולן אין עושין ס"ס אבל אם נולד הספק לאחר שפאכל או פיוצא בו דלא שייך אין עושין ס"ס בידיים איכ"ל בנאכל מקצת קודם הפסח וה"ה בנאפה כדלעיל ושרי: איברא לכאורה יש לפקפק על זה דהרי טעמא דמ"ד דחוזו"נ הוא משום דהתירא בהתירא לא בטל.

ומתחיל הביטול משעת האיסור ואז הוא במשהו פמבואר בתמום דעים סי' ל"ו. והובא באריכות בפ"ח סי' תמ"ז סעי' ד' ומ"ד דאינו חוזו"נ משום דחמץ שמו עליו והרי פאיסור וכ"ז בעלמא.

הַיְינּוּ קָמַח וְשֵׁל חֲמִץ בְּקָמַח וְשֵׁל פֶּסֶח אֲבָל כָּאֵן דְּהוּי הַיְיִתֵּר מִמֶּשׁ דְּהַרִי גַם הַאִי קָמַח הוּי וְשֵׁל פֶּסֶח וּבְהַיְיִתֵּר לֹא שְׁיִינְיָהּ בְּיִטּוּל. וְכַשְׁלֵשׁ בְּפֶסֶח מִתְחִיל הַבְּיִטּוּל וְהַרִי בְּשַׁעַת לִישָׁה.

אֲזִי הוּא בְּמִשְׁהוּ (וְזֶה הוּא בְּהַיְיִפּוּף מִמֶּשׁ דְּבִכָּה"ג בְּטַל וְעִי"ש בִּפ"ח) מִיְהוּ נִרְאָה. דְּהַרִי הַפּוֹסְקִים דְּסוּבְּרִין: דְּאִינּוּ חוּזוֹ"נ מְבִיאִין רֵאִי' מְסוּפָּה פְּלֵאִים דְּצָמְר רַחֲלִים וּגְמִלִים אֲזִלִּינּוּ בְּתֵר רַבָּא.

אֲע"ג דְּהוּי הַיְיִתֵּר וְהַשִּׁיג הַפ"ח הָא גַם מְעִיקְרָא בְּכָל עֵת הִי' עַל הַצָּמֵר אִיסוּר לְעַרְבוּ עִם פְּשִׁתִּים. וְלִכְךָ מְקַרִי אִיסוּר מִשָּׂא"כ חֲמִץ בְּשַׁאֲר יְמוֹת הַשְּׁנָה לֹא מִשְׁפַּחַת בּוֹ אִיסוּר עִי"ש.

וּא"כ מֵאֵן דְּמִתִּיר מִשׁוּם דְּחֲמִץ שְׁמוֹ עָלָיו. וּמְקַרִי אִיסוּר וְהוּא הַדִּין קָמַח וְשֵׁל פֶּסֶח. כִּינּוּן שְׂבָבֵל עֵת הוּא אִיסוּר לְעַרְבוּ עִם מִים בְּלִי שְׁיִמּוּר א"כ ג"כ שְׁמוֹ עָלָיו כְּמוֹ צָמֵר רַחֲלִים לִפְיִמ"ש הַפ"ח וְלִכְךָ נִרְאָה. דְּאִי נִידוֹן שְׂלָנוּ.

הוּי כְּקָמַח בְּקָמַח אֲפִילוּ לְמ"ד כִּיבֵּשׁ בְּיָבֵשׁ מ"מ לְדַבְּרֵי הַדַּג"מ הַנִּל אֲפִילוּ בְּנוֹדָאֵי נִתְעַרְבַּ בּוֹ וְכ"ש בְּהָא דְּדִידוֹן דֵּאִיכ"ל דְּהוּי סָפֵק דְּשְׁרִי. בְּנֶאֱכָל מְקַצָּת קוֹדֵם הַפֶּסֶח.

וְנִרְאָה דֵּה"ה בְּנֶאֱפָה עִם מִי פִירוֹת. כִּמ"ש לְמַעְלָה וְאֲע"ג דְּלִמְנַהֵג שְׂלָנוּ בְּסִי' תִּס"ב אִין אֲוֹכְלִין מִצָּה עֲשִׂירָה אֲלָא בְּשַׁעַת הַדְּחָק נִרְאָה דְּבִכָּה"ג בְּתַעְרוּבָת הוּי כְּשַׁעַת הַדְּחָק.

וְתַלְיָנָא בִּי' דְּלֹא מְקַלְקֵלָא לִי' כְּדַלְעִיל: אֲמָנָם כ"ז אִם הִי' קָמַח בְּקָמַח אֲבָל כְּבָר כ' מַעְלָתוֹ נ"י. דְּקָמַח מְמַצּוֹת אֲפִיּוֹת הוּא גַם מְקָמַח חֲטִיִּם.

וּא"כ הוּי כְּמוֹ יָבֵשׁ בְּלַח שִׁכ' הַטוֹ"ז בִּיּוֹ"ד סִי' ק"ד סֵעִי' א'. דְּלֹא מְקַרִי תַעְרוּבָת כְּלָל כִּינּוּן דְּלַחְוָדָא קָאִי.

וְאֲפִילוּ בְּקוּם ס"ל לְהַרְמִיב"ם כֵּן דְּלֹא שְׁיִינְיָהּ בִּי' בְּיִטּוּל. וְהַפ"ח שֵׁם וְשַׁאֲר אַחֲרוֹנִים הַסְּפִימוּ עִמּוֹ וְכֵן לְדַעַת הַמַּג"א בְּסִי' תִּס"ו ס"קט.

זֶה טַעַם הַשּׁו"ע. דְּכַתֵּב בְּנִתְיָבֵשׁ הַשֵּׁק מְלַחְלוּחִית דְּאִיסוּר וְטוֹ"ז בְּסִי' תִּנ"ג כ'. דְּלֹא אֲסִיק אֲדַעַתִּי' סְבָרָא זו. לְכַאוּרָה סוּתֵר לְדַבְּרֵי שִׁכ' בִּיּוֹ"ד.

ר"ס ק"ד הַנְּ"ל. וְעַכ"פ לְפִי תִי' הַמַּג"א וְהַסְּפִימַת הָאֲחֲרוֹנִים הִיכָא דְּנִתְיָבֵשׁ וְאִיכָא פְּרוּרִין מְקַרִי יָבֵשׁ בְּלַח.

וְהִ"ה הָכָא מְקַרִי לַח בְּיָבֵשׁ. וְלֹא הוּי תַעְרוּבָת כְּלָל קוֹדֵם לִישָׁה וְכַשְׁנִילּוּשׁ בְּפֶסֶח מִתְחִיל הַתַּעְרוּבָת.

וְאֲזִי הַרִי הוּא בְּמִשְׁהוּ וִיְהִי אִיסוּר בְּנִידוֹן שְׂלָנוּ אֲפִילוּ נֶאֱכָל מְקַצָּת. דְּדוֹנְקָא הִיכָא דְּנִתְעַרְבַּ וְנִתְבַּטַּל מְדִינָא.

אוֹ לְדַעַת הַדַּג"מ הַנְּ"ל. מִשׁוּם דִּי"א דְּגַם יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ א"ח וְנִיְעוּר וּא"כ בְּכָה"ג. בְּנִידוֹן שְׂלָנוּ לֹא מְהַנִּי כָּל זֶה. מ"מ י"ל.

לְפִי אֲוִמְדוֹן דַּעַתִּי נִהִי דְּהַנְּטָחוֹן מִן הַמַּצּוֹת הוּא גַם וְעָבָה מִשַׁאֲר קָמַח מ"מ יֵשׁ גַם בְּקָמַח מַצּוֹת. ג"כ קָמַח דִּק וְאִף דְּהַרְוֵב מְמַנּוּ.

גם ועָבָה. .

מ"מ יש בו גם קמח דק. כמו הקמח דחטים.

ובתוֹף חֲמִשִּׁים לטָרוֹת קמח מהמִּצָּה יש הרְבֵה קמח דק וַיֵּשׁ לוֹמֵר סֶלֶק הַגָּס. כְּמוֹ שְׂאִינֹו וְהֵדֵק רִיבָה עָלָיו בִּס'.

וּמִבְטָלוֹ: וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה. כ' הַתּוֹס' בע"ז דף נ"ו ע"ב ד"ה אָבֵל וכו' דְּנִימָא סֶלֶק הֵיִן כְּמוֹ שְׂאִינֹו וְחֲרֻצָּנִים וְעֲנָבִים לִיבְטָלוֹ וכו' יעווי"ש וּבְאַמַּת דְּבָרֵי הַתּוֹס' שְׁם תְּמוּהִים ל וְקָשִׁים לִי עַל דְּבָרֵי הַטּו"ז בִּיּו"ד ר"ס ק"ד הַגָּ'ל.

והמג"א בְּסִימָן תס"ו. דִּיבֵשׁ בְּלַח.

וה"ה לח בְּיָבֵשׁ לֹא שִׁינָה בִּיטוּל וצ"ע. מ"מ בְּנִדּוֹן שְׁלָנוּ נִרְאֶה דְשִׁפִּיר יש לוֹמֵר כֵּן וּא"כ שׁוֹב אִיכ"ל כְּנ"ל חֲדָא דְהָיִי כְּלַח בְּלַח.

דְּהִסְפָּמַת הָאֲחֻרוֹנִים דְּהִסְכִּימוּ עִם הַפּוֹסְקִים. דְּקָמַח הָיִי לַח וְאֶפְיָלוֹ לְמֵאן דְּמַחְמִיר הָא כָּאן הָיִי כְּנֶאֱכָל מְקַצְתוֹ קוֹדֵם הַפֶּסַח וְשָׂרֵי הַמְּוֹתָר אֶפְיָלוֹ לְבִשְׁל בְּפֶסַח כֵּן נִרְאֶה לִי.

אֲמָנָם זֶהוּ סְבָרָא וְאֲמָדוֹן דְּעָתִי וְאִין אֲנִי יָכוֹל לוֹמֵר. דְּבָר זֶה בְּבִירוֹר אֱלָא צָרִיף לְנִסּוֹת וְלִבְחוֹן זֹאת וְעַל כֵּן שִׁים דְּבָרֵי אֱלֹה לְפָנֶיהָ.

וְאִם תִּמְצָא אַמַּת אֲמָדוֹן דְּעָתִי הַגָּ'ל וְתִרְאֶה בְּעִינֶיהָ שׁוֹשׁ ס' כְּנ"ל גַּם אֲנִי מְסַפֵּים לְהַתִּיר וְהַנִּרְאֶה לְפַעַנ"ד כְּתַבְתִּי וִיחַא ה' עִמָּהּ. וִיבָרַךְ אוֹתָהּ וְאֵת בֵּיתָהּ.

גַּם אֲמִינָא עוֹד הַפַּעַם מִזַּל וּבִרְכָה. וְהַצְלַחָה לָהּ וְלִבְיַתָּהּ וְלַהַזוּג וִיחַא רְצוֹן שְׂיֵחַא זְוִיגָם. עוֹלָה יָפָה. וְתִשְׁמַח בְּשִׂמְחַת יו"ט.

דְּבָרֵי רַבָּה הַדּוֹשׁ"ת: הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעָזְאוּעַ תְּשׁוּבָה רל"ו בַּעֲזַהי"ת יוֹם ב' לְסִדֵּר מְשֻׁפְטִים תרל"ז לִפ"ק פֶּה חוֹסֵט יע"א. הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְכַבּוֹד דְּיַדֵּי הָרַב הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל הַמְּפֹרָסִם כַּש"ת מוה' דוֹד לִיב זִילְבְּרַעַרְשֵׁיין הַאב"ד דַּק"ק טרַעבַעֲשֵׁאף מְכַתְּבוֹ קַבְלַתִּי וְאִם אֲמָנָם שְׂאִי אָדָם חָלוֹשׁ לְרֵאוֹת בְּעִינֵי וְגַם אֲנִי טְרוּד.

וְאִין לִי פְּנָאִי לְהַשִּׁיב וכו' אֱלָא לִפִּי שְׁבָסוֹף הַמְּכַתְּב. כ' לִי כְּבוֹד מַעְלָתוֹ נ"י.

שְׂאֵלָה וּבִיּוֹשׁ מְפָנִי לְחַוּוֹת דְּעָתִי. ע"ד הַקָּמַח שֶׁל פֶּסַח אִי מוֹתָר לְמַכְרוֹ לְעַכּוֹ"ם.

בַּחוּה"מ פֶּסַח בְּחֻנּוֹת כִּי סְמוּךְ לְעִירוֹ דְּהֵיִינוּ בְּעִיר טְשַׁעֲטִישְׂאוּוִיץ מוֹכְרִין בְּחֻנּוֹת בַּחוּה"מ פֶּסַח קִימְחָא דְּפֶסַחָא לְגוּיָם וְצָרִיף לָזֶה זְהִירוֹת יְתִירָה שְׁלֹא תִדְבַק מִשָּׁהוּ קָמַח בְּיָדוֹ. וְאוּלַי תִּדְבַק אַח"כ בְּאֲנָכָל וְצָרִיף לָזֶה זְהִירוֹת הַרְבֵּה.

וְקַל הִיא בְּעִינֵי הַמּוֹן עִם. ע"כ קָשָׁה דְּעָתוֹ לְהַתִּיר עַכ"ל בְּקַצְרָה וְהִנֵּה בְּאַמַּת הַדְּבָר קָשָׁה עָלַי מַעַת אֲשֶׁר שְׁמַעְתִּי דְּבָר זֶה שְׁבַמְקַצַּת קַהֲלוֹת מוֹכְרִין קִימְחָא דְּפֶסַחָא לְעַכּוֹ"ם דְּלְדְּעָתִי מְדִינָא אֲסוּר מִשׁוּם מְרֵאוֹת הָעֵין דְּהָרֵי קִימ"ל בִּיּו"ד סִי' פ"ז.

אֶפְיָלוֹ בְּחֻלָּב שְׁקָדִים. אֲסוּר לְבִשְׁל בְּשֶׁר.

אֱלָא א"כ הַנִּיחוֹ שְׁם שְׁקָדִים וְלִפִּי מַה שְׁהִסְפִּימוּ הַשָּׂ"ף וְשָׂאֵר הָאֲחֻרוֹנִים שְׁם אֶפְיָלוֹ בְּשֶׁר עוֹף שְׁהוּא רַק מְדַרְבְּנָן בְּחֻלָּב אֲסוּר מִשׁוּם מ"ע וּכְבָר כ' מְרֵן הַגָּאוֹן בַּעֲחַת"ס זצ"ל

בכחאו"ח סי' קי"ד. דסנולת שלנו הני ס' חמץ דאורייתא ובמג"א סי' תנ"ג ס"ד ס"קח פתב דאנו מחזיקין סנולת שלנו לחמץ עיי"ש ואיסור הנאה בחמץ הוא מה"ת וא"כ למה לא ניהוש למ"ע.

והנה שמעתי מאז שי"א דעכשיו שטוחנין בדאמפף מיללען. אין לותתין.

אבל אני חקרתי ודרשתי ושמעתי שגם בדאמפף מיללען יש שלותתין ובפעסט יש יותר משלשים מיללען ולהרבה מהם יש להם ג"כ מאשין ללותת ושתניבש מהרה ועכ"פ גם עתה לא נפק סנולת.

דכל השנה מספק חמץ. וא"כ למה לא ניהוש למ"ע: והנה ראיתי בפ"ח באו"ח סי' תס"א. דאין חוששין לענן חמץ למראית עין ונהביא ראי' לזה מסוף סי' תס"ג. הא דאיתא בפסחים דף מ' ע"ב דר"פ שרי וכו' לממחי בחסיסי ולא חיישינן לחלופי ובאמת לדעתי קשה מה ענין זה לזה.

הא ה"מ איירי בקמת קטניות או בקמח ממצה אפי' ובאמת אם מדקדקין בראי' יפה. רואין כל אדם נידע שאין זה הקמח מדגן ורק שהי' לחוש לחלופי ע"ז אמרו דלא חיישינן לזה לטעות ולומר שזה קמח ממש אבל קמח בקמח נראה לפענ"ד דנודאי אסור משום מ"ע והם אמרו רק דל"ח לאחלופי דהיינו שישטעו ויסברו דכמו דקמח חסיסי מותר כד מותר קמח מדגן ונוקא לזה לא חשו: ובאמת גם בקמח חסיסי.

קשה לי. למה הקילו בש"ע דהרי הטור נשם בסי' תס"ג באמת תמה ע"ז.

שכ' בשם א"א הרא"ש ז"ל. דקמח ממצה אפי' מותר וכן קמח של עדשים.

דלא חיישי' לאחלופי ותמה ע"ז. הרי בגמרא אסרו זה במקום דאיכא עבדי דמזוללו.

ותי' הב"י דלכד סתמו להתיירא משום דבגמרא הביאו דרבא גופי' מחי' לי' בחסיסי יעויי"ש ולפענ"ד זה תמוה. דהא בביצה דף י"ד לענין אי רשאי לכתוש במכתשת קטנה. אמר רבא הא לן. והא להו.

ובפרש"י הא לן דלית לו עבדא דמזוללו. והא להו דאית להו עבדי דמזוללו וא"כ מאי ראי' מרבא דמחה לי' בחסיסי ולא חייש לעבדי דמזוללו.

הא רבא עצמו אמר דלן אין חשש עבדי דמזוללו. אבל לעולם היכא דאיכא חשש דעבדי דמזוללו גם רבא מודה דאסור וצ"ע.

ובקושטא באו"ח סי' תק"ד פסק כפי' הרמב"ם שם דמפרש הא לן והא להו היינו בכל. פינן דשכיח שם דייסא חיישי' לאחלופי.

משא"כ בא"י. אבל לפירש"י כמ"ש המג"א בסי' תק"ד ס"ה סק"ו בשם היש"ש כל מקום דשכיח פרוצי חיישי' וא"כ לפי הנראה בדורות הללו אפי' אם הי' ניכר בין קמח זה לקמח חמץ כמו בחסיסי דלא חיישי' שם לאחלופי במקום דלא חיישינן לזולולא.

מ"מ האידנא איכא למיחוש לזולולא בדורות הללו ואפשר דרק מהאי טעמא נהגו אלו הקהילות בהתיירא משום דבקהלות הנהם ליכא למיחוש לזולולא. וכמו שאמר רבא.

הא לן והא אכל לפי האמת שאין היצר. בין קומחא של פסחא לקמח סולת של כל השנה א"כ אפילו אם יקבע שם בחנותו פיתקא שהוא קמח של פסח.

והוי פעין שמניחין שקדים אצל חלב שקדים. מ"מ הרי העפוי"ם הקונים מוליכין את הקמח אנה ואנה וגוי מפעי פעי.

ע"כ לדעתי בנודאי ראוי לאסור משום מ"ע. מלבד החששות שכ' מעלתו נ"י.

כן נראה לפענ"ד. ואחתום בברכה המשולשת יהי ה' עמו ויברך אותו ואת ביתו דברי ידידו הדורש שלומי: ה"ק משה שיק מברעזאונע: תשובה רל"ז בעזה"י יום ו' עש"ק פ' תזריע תרל"ח לפ"ק: את חג המצות יחוג בדיצות הרב המאוה"ג מוה' מנחם מענדיל גליק נ"י.

אבדק"ק קעמעש יע"א: עתה קבלתי מכתבו וראיתי כי נאמר בו. שבעירו אין להם.

אלא ספ"ל אחד. של נחושת אם מותר לו ליקח קערות גדולות של חרס ללוש בהם אחרי שלא נמצא שום איסור בש"ע ואדרבה בש"ע סי' תנ"ה ס"קט.

כ' המג"א שלא יקח מים שלנו בכלי נחושת והפר"ח מביא ד"ש אוסרים. אפילו בדיעבד וכ' עוד המג"א וראיתי נוהגין ללוש בערוכות של נחושת.

והחילוק בין הלישה. ללקיחת מים כ' בס' חק יעקב.

ומנין לנו לחדש איסור חדש. שלא נמצא לו שום סמך.

ועפ"ז הי' נראה למעלתו וכ' להתיר. באופן שהקערו' יהיו חלוקים שיוכלו לרחצם היטב.

וגם לכל הפחות אחר שילשו בהם ב' עיסות לרוחצם היטב והנה בן תורה אחד חולק עליו מאוד. הנה בנודאי יש לנו לחוש לכל מנהג הנהוג בישראל.

וכמבואר באו"ח בס"י תר"צ סעי' י"ז. דאין לבטל שום מנהג.

דלא לחנם הוקבע עיי"ש ברמ"א וכן היא בכל מנהג צריכין אנו לקיים. בכל מקום בכל מה דאפשר: אמן מה שהורה מעלתו נ"י דרשאין ללוש בקערה של חרס.

אם אין כאן ספ"ל של נחושת. בנודאי יפה הורה.

כי אין זה מנהג קבוע. וגם בגליל שלי ובשאר מחוזי מארמארי"ש ברוב ישובים.

לשים בקערה של חרס ומ"ש המג"א דנוהגין ללוש בעריבות של נחושת רבותא קמ"ל. דאפילו בשל נחושת דאין לוקחין בהם מים משום חשש חימום קמ"ל דרשאין ללוש בהן דהמנהג הוא כן עכ"פ ללוש בהן דאין לחוש לחימום והא שנהגו ללוש באמת בקערה של נחושת אף דיש פקפוק בו הוא משום דשל חרס אין יפה כ"כ ללישה וגם משום אם לשין בכת ודוחקין הרבה בעיסה החרס משתפר.

והספרדיים והחסידים שבקהלתי אעפ"י שיש לנו עריבות של נחושת. אפי"ה אין אנו לשין בהן.

אלא בקערות של ברזל דהן מצופין באבר. דדינן בכלי חרס.

כדקי"ל לעננו הגעלה דגלאזיר הוי ככלי חרס וס"ל דזה מקרר טפי משל נחנשת אם כולין לקנות אותן. פי בהקערות הן של חרס.

והן של ברזל נמצא בהם נקבים קטנים. שראיית העין קשה לשלוח בהם.

וצריכין השגחה ע"ז בעינא פקיקא: ועכ"פ במקום שאין קערות נחנשת שכיחין ונדאי דרשאין ללוש בעריבות של חרס. ובמקום שלא הי' כלי נחנשת שכיח לא הי' המנהג לחפש דונקא אחר כלי נחנשת ללוש בהן ומרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל הי' לו גם שלחן אחד של נחנשת.

שעשו עליו המצות. אבל שלחן של עץ הי' עדיף טפי לעשות עליו המצות.

וה"ה עריבות של עץ. ללוש בהן הי' עדיף טפי אם הי' באפשרות שיהיו חלוקין לגמרי כלי שום בקע וסדק בנדאי מותר ללוש בהן.

וכל שישקערות או ספלים יותר עדיף טפי. שיוכלו לנקות אותם אחר כל לישה ולישה פראוי.

ואם אמנם שנה אין צריף תשובה ולא ראי' מ"מ הארכתי כדי לברר שאין שום פקפוק בזה דברי החותם בברכה המשולשת. ודורש שלומו: הק' משה שיק מברעזאונע תשובה רל"ח החיים והשלום וכל טוב לידידי הרב הדיין המצויין בהלכה המופלג בתורה מוה' פייש ווינטער נ"י בק"ק האליטש יע"א: מכתבו קבלתי וע"ד אשר ביקש ממני לחוות דעתי בדין קדירות של ברזל השועים בפנים במשיחה.

שאינו נודע ממה הוא ויש להסתפק עלי' שפא מחרס הוא. ואדמ"ו הגאון זצ"ל בחת"ס חלק יו"ד סי' קי"ג כ' דאין להם תקנה בהגעלה.

אלא במילוי גומרי. ומעלתו נ"י כ' שרב אחד מן החדשים העיד שנודע לו.

שאין הצופוי גישמעלץ של חרס ולמעלתו נ"י נראה להקל. להגעיל מאיסור להיתר.

בכל ימות השנה. אבל לא מחמץ לפסח: הנה על עדות שהעידו על זה קשה לסמוך.

פי אפילו אם נאמין לו שחקר על זה. אצל האומנים שהם מסתמא גוים.

איה נסמוך על גוים אשר פיהם דובר וכו' ולא שייך פאן לא מרעי אומנת' פמוכן וא"כ בגוף הנידון מצד עצמו כפר הכריע מרן זצ"ל. שאין להגעיל אותם.

ומי יבוא אחר הכרעתו: איברא בשומר ציון. במכתב קצ"ז העיר רב אחד ותמה שלא הביא מרן זצ"ל ירושלמי מפנרש בפסחים ר"פ אלו עוברין דאיתא שם קדירה שבישל חמץ.

מותר לבשל בה שאינו מינו אחר הכשר שלשה פעמים. וא"כ מבואר כדעת בעל העיטור דאפילו באיסור דאורייתא.

לאחר מעל"ע שנעשה פגום. לכל הפחות מועיל בכלי חרס הגעלה שלשה פעמים והיגו כבעל העיטור וכבר תמה בשירי קרבן שם בירושלמי על הרשב"א והרא"ה.

סוף בית ד'. ושער ד' דכ' דבאיסור דאורייתא.

אָפּילוּ לאַחר שְׁנַפְגָּם אֵין לְהַתִּיר וְקוֹשֵׁא עֲלֵיהוּ מִירוּשְׁלָמִי הַנָּ"ל. וּלְפִימַ"שׁ בְּשֵׁלוֹם יְרוּשָׁלַיִם שָׁם בְּקִדְיָה שֶׁל חֲמֵץ הוֹאִיל וְאֵין בְּלִיעֲתָהּ אֵלָא מִשְׁהוּ חֲמֵץ.

הָיָה פֶּאִין לוֹ עֵינָר וּסְבָרָא זֹה קוֹשֵׁה. וְגַם בְּשׁוֹמֵר צִיּוֹן שָׁם הִשְׁיֵג עָלָיו מִטַּעַם אַחֵר: אָף לְהִרְאָ"ה לְשִׁיטָתוֹ יֵשׁ לִישָׁב בְּפִשְׁטוֹת דְּהָרֵי מְבֹאָר בִּירוּשְׁלָמִי פְּסָחִים הַנָּ"ל דְּאָפּילוּ לְאַחַר ג' הַגְּעָלוֹת.

מ"מ נִשְׁאָר בּוֹ מִשְׁהוּ מִבְּלִיעֲתוֹ. וּלְכַף אוֹסֵר רַב לַעֲשׂוֹת בּוֹ מִיְנוּ.

דְּרַב לְטַעְמֵי מַב"מ בְּמִשְׁהוּ וּא"כ פִּינּוֹן דְּנִשְׁאָר בּוֹ מִשְׁהוּ בְּלִיעָה. וּלְדַעַת הִרְאָ"ה בְּבַה"ב בֵּית ד' רִישׁ שַׁעַר ג' אָפּילוּ אִיסוּרִין דְּדַבְרֵיהֶם דְּלִית לְהוּ עֵינָר בְּדְאוּרֵינִתָּא.

אִיסוּר לְבַטֵּל לְכַתְחִילָה חוּץ מִתְרוּמַת חוּץ לְאַרְץ אֵלָא א"כ מְקַלִּי קְלִי אִיסוּרָא. וּא"כ מִצַּד הַסְּבָרָא שְׁפִיר כ' הִרְאָ"ה דְּאִינוּ מוֹעִיל הַגְּעָלָה ג' פְּעָמִים.

אָפּילוּ בְּאִיסוּרִין שֶׁל דְּבָרֵיהֶם. שְׁאִין לְהֵם עֵינָר בְּדְאוּרֵינִתָּא וּתְרוּמַת ח"ל שְׁאִנִּי וּא"כ ע"כ מֵאֵי דְּמַתִּיר הִירוּשְׁלָמִי סוּף תְּרוּמוֹת.

פְּלִי חֲרָס בְּהַגְעָלָה ג"פ. הוּא דְּנוֹקָא בְּתְרוּמַת ח"ל: אוּ בְּתְרוּמָה בַּא"י.

לְמַ"ד מְאֻלְיָהוֹן קַבְּלוּ עֲלֵיהוֹן דְּדִינָם בְּתְרוּמַת ח"ל וּכְמ"שׁ שָׁם. וְכָל זֶה בְּשַׁעַר אִיסוּרִין.

אָבֵל לַעֲנִנּוּ חֲמֵץ בְּפִסְחָה. הוֹאִיל וְהַתִּירָא בְּלַע דַּעַת הִרְאָ"ה.

בְּבַדְהַב"י בֵּית ד' שַׁעַר ד'. דָּף פ' דְּפוּס וְוִיעֵן דְּמוֹתָר לְבַטֵּל לְכַתְחִילָה.

וּלְכַף א"ש דְּהַתִּיר בִּירוּשְׁלָמִי גַבֵּי חֲמֵץ: דְּמוֹעִיל הַגְּעָלָה ג' פְּעָמִים. אָפּילוּ בְּבַלַּע אִיסוּר דְּאוּרֵינִתָּא וּא"ש: אָמְנָם דַּעַת הִרְשָׁב"א צ"ע דְּנָהִי דְּהִרְשָׁב"א בְּבֵית ד' שַׁעַר ג'.

סוּבֵר דְּאִיסוּרִין דְּרַבְּנָן דְּאִין לְהֵם עֵינָר רִשְׁאֵי לְהוֹסִיף עֲלֵיהוֹן וּלְבַטֵּלָן. מ"מ בְּהַנְּהֵף שְׁיֵשׁ לְהֵם עֵינָר בְּדְאוּרֵינִתָּא אָפּילוּ אִיסוּרֵי דְּרַבְּנָן אֵין מְבַטְלִין לְכַתְחִילָה וְכֵן בְּבֵית ד' שַׁעַר ד' דָּף פ"א כ' דְּנִרְאָה לוֹ עֵינָר דְּאָפּילוּ בְּאִיסוּרֵי דְּרַבְּנָן דִּישׁ לְהֵם עֵינָר.

מוֹעִיל הַגְּעָלָה ג' פְּעָמִים. בְּכָלִי חֲרָס וְאִמְאֵי הָרִי מוֹכַח מִירוּשְׁלָמִי שְׁבַפְּסָחִים דְּמִשְׁהוּ אֵית בִּי וּא"כ הָיָה כְּמַבְטֵל אִיסוּר לְכַתְחִילָה וְלְכְאוּרָה י"ל דְּרִשְׁבָּ"א לְטַעְמֵי שְׁכ' בְּמִשְׁמֶרֶת הַבֵּית דָּף פ' שְׁאֵם אֵין בְּכָלִי רַק מִשְׁהוּ.

מִוֹתָר לְבַטֵּל לְכַתְחִילָה וּכְמ"שׁ הַטּוֹר בִּיּו"ד ס' קכ"ב וּפְסָקוּ בִּש"ע יו"ד ס' צ"ט סַעִי ז'. אֵלָא דַּא"כ קוֹשֵׁה מ"ש דְּהַתִּיר הִרְשָׁב"א כָּאֵן דְּנוֹקָא.

בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן. הָא אִם נְבַלַּע רַק אִיסוּר מִשְׁהוּ אָפּילוּ בְּדְאוּרֵינִתָּא רִשְׁאֵי לְבַשֵּׁל בּוֹ.

וְנִרְאָה דְּהָרִי הַטּוֹר בְּסִי קכ"ב הַנָּ"ל הִשְׁיֵג עָלָיו וְכַתְּבַדְּכָשֶׁם דְּגָזְרוּ פְּלִי שֶׁאֵב"י אִטּוּ ב"י ה"נ נִחוּשׁ אוּלֵי יִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּדָבָר מִיַּעוּט וְלֹא יִהְיֶה שְׁנִימִים. וְכָבֵר כ' הַטּו"ז בְּסִי צ"ט דְּדַעַת הִרְשָׁב"א לְחַלְקָה.

דְּכָאֵן שְׁאִנִּי פִּינּוֹן דְּאִין דְּרָף לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ. אֵלָא בְּשַׁפְּעָה לֹא חִיָּשִׁינּוּ שְׁיִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ דְּבָר מִיַּעוּט וּא"כ אֵיכ"ל.

דְּנוֹקָא אִם לֹא נְבַלַּע בּוֹ. רַק דְּבָר מוֹעֵט אָבֵל כָּאֵן דְּבְלִיעֲתָהּ מְרוּבָה.

רק אם ממרקו ומגעילו ג"פ העידו לנו שלא נשאר בו רק משהו. וע"ז חיישינו שמה לא מרקנו יפה ויפה.

ג' פעמים. שהרי הרשב"א שם בתוה"ב הארוך בית ד' שער ד' הנ"ל כ' דזה טעמא דרב אמי דשיבר פינכא דשמה יפשונו בו וישתמשו קודם הגעלה ג' פעמים.

וחשש כזה לא הני פחות מחשש כלי שאב"י אטו ב"י פקוןשית הטור הנ"ל: וכל זה באיסור דאורייתא דאע"ג שהוא אינו ב"י פינון דגזרו אטו ב"י דינו לגמרי פכו יומא אבל באיסור דרבנן.

דאפילו אם ישתמש בו קודם הגעלה ג"פ הני רק איסור דרבנן. לא חיישינו בדרבנן ורב אמי חייש לעצמו כמ"ש הרשב"א כשם שלא רצה להחזירה לכבשן עיי"ש.

ועפ"ז מיושב גושית השגרי קרבן הנ"ל. דלא קשה מהירושלמי דר"פ אלו עוברין דכיון דהטעם משום גזירה.

וא"כ זה שייך לדין דגזרינן אב"י אטו ב"י. וכמו כן בש"ס דידן אמרינן דרב סובר קדרות בפסח ישברו דגזרינן א"מ אטו מינו.

אבל הירושלמי שם דסובר דלא גזרינן א"מ אטו מינו דשכיח טובא. וכ"ש דל"ג אב"י אטו ב"י.

וע"כ דרב מייירי שם או בב"י. או דסובר נטל"פ אסור.

וכיון דלא גזרינן חשש זה כ"ש דלא גזרינן שמה ישתמש בו כלי מירוק ג' פעמים ולכך שפיר מתיר בירושלמי. אליבא דרב בהכשר ג"פ.

אבל לדין בדאורייתא. אפילו בכלי שאב"י.

אין לסמוך ע"ז לדעת הרשב"א והרא"ה וכמ"ש מרן זצ"ל בתשובה שם. ורב אחד במקתבו בשומר ציון עלה קצ"ד.

לא שמר פיו ולשונו. וכ' שפרן זצ"ל כ' זה לפום רהיטא.

ונהפוך הוא: וא"כ אין פאן רק דעת בעל העיטור ז"ל. שסובר בכלי שאינו ב"י חשיב כדרבנן נהי דגזרו אטו כלי ב"י אבל לא עשו אותה לגמרי כב"י ודינו רק כאיסור דרבנן ולכך מפרש דהירושלמי מייירי בסוף תרומות דאמר ר' בון ולעגנן נבלה לא מועיל הגעלה ג"פ היינו בב"י ור' יוסי פליג עלי'.

וסובר לעגנן תרומה דבמיתה הקילו כ"ש בנבלה דאיסור לאו ס"ל דאפילו באיסור דאורייתא. סמכינן על הגעלה ג"פ בכלי חרס וכדאמרינן בירושלמי פסחים ר"פ אלו עוברין הנ"ל.

ומה שהקשה הרא"ה בבדהב"י הנ"ל. הא כתיב בתפאת ישבר והתורה העידה על כ"ח שאינו יוצא מידי דפיו לעולם.

כָּבֵד בְּיָאָר הַרְמַב"ן בְּחַי' בְּלִיקוּטִים עַל פְּסָחִים דָּף ל' דְּוַנְדַאי ע"י מְרוּק לֹא נִשְׁאַר בְּכָלִי
חֶרֶס אֲלֵא מִשְׁהוּ. וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה בְּחֻטָּאת יִשְׁבֵּר הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּלֹא יִשְׁהָה בְּקַדְיָרָה לְמַהּוּ
נֹתֵר וְכַעֲיֵן שֶׁכ' הָר"ן סוּף ע"ז לְעַנְנֵן נִטְל"פ.

וּר' בּוֹן מְסִיק דְּבִדְאוּרֵיִתָּא לֹא סְמַכִּינּוּ ע"ז. נְהִי דְּוַנְדַאי ג"כ סוּבֵר דְּלֹא נִשְׁאַר רַק מִשְׁהוּ
מ"מ אֵין לְבַטֵּל אִיסוּר לְכַתְחִילָה בְּדְאוּרֵיִתָּא.

אַבֵּל בְּדַרְבְּנֵן מְבַטְלִין. וּס"ל אֵינוּ ב"י דְּרַבְּנֵן דְּלֹא עָשׂוּ אוֹתוֹ לְגַמְרֵי כַב"י וַא"ש דְּעַתּוֹ:
מְפֵל מְקוּם הַרְשָׁב"א וְהָרֵא"ה פְּלִיגוּ עֲלֵי'.

וְכֵן פְּסֵק בַּש"ע יו"ד ס' קי"ג דְּוַנְדַאי בְּאִיסוּר דְּרַבְּנֵן. דְּלִית לִי עֵינְךָ כְּלָל מְהֵנִי הַגְּעָלָה
שְׁלֵשָׁה פְּעָמִים בַּכ"ח וְנִפְּהָה הַקְּשָׁה מְרֵן זַצ"ל שָׁם.

עַל הַטּוֹר שֶׁכ' בַּס' קכ"ב דְּעַת בְּעַל הָעֵיטוֹר. שְׁבַכְלֵי שֶׁאֲב"י מוֹעִיל בַּכ"ח הַגְּעָלָה ג"פ וְכ'
שְׁגַם הַרְשָׁב"א ס"ל כֵּן.

דְּזֵה אֵינוּ דְּהַרְשָׁב"א אֶף דְּהַתִּיר גַּם בְּאִיסוּרָא דְּרַבְּנֵן. דְּאִית לִי עֵינְךָ.

מ"מ בְּכָלִי שֶׁאֲב"י לֹא אָמַר וְכִמּוֹ שְׁהוֹכִיחַ מְרֵן ז"ל שָׁם עֵי"ש. וַא"כ בְּכָלִים הַמְצֻנְפִים
הַנ"ל אִם הַצְּיֻפוּי הוּא חֶרֶס אֵין לְהַתִּיר וְאֵין לְהַתִּיר הוּאִיל וְיִישׁ סְפֵק אוֹלֵי הוּא שְׁל מַתְכוּת.

וְהֵנִי רַק סְפֵק בְּמִיָּדֵי דְּרַבְּנֵן דְּכַה"ג הָא לֹא נוֹלַד הַסְּפֵק בְּדַרְבְּנֵן. וְכִמּוֹ שְׁהִבִּיאוּ בְּשֵׁם
מְהַרִּיב"ל ח"ג ס' ק"ג בְּבִישָׁל סְפֵק טְרִיפָה בְּכָלִים.

אַפִּילוּ נִשְׁתַּהוּ מֵעַל"ע אִיסוּר. הוּאִיל וְהֵנִי רַק ע"י גְּלַגּוּל דְּרַבְּנֵן.

וְכ"ש בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ. דְּהֵנִי סְפֵק חֶסְרוֹן דִּיעָה וּבַתְּשׁוּבָת רַע"ק אֵיגְר ס' מ"ט.

הוּבָא בַּפ"ת יו"ד ס' ק"י. הַתִּיר בְּסְפֵק כ"ח בְּהַגְּעָלָה ג"פ מִיְהוּ דְּוַנְדַאי הִכָּא דְּהִי פְּמָה
צְדָדִים לְהַתִּיר.

וּבְנִידוֹן שְׁלָנוּ. ג"כ אֵין לְהַתִּיר דְּהַצְּיֻפוּי הִי' רַק כְּדֵי קְלִיפָה וּבַסְתָּם כְּלֵי יֵשׁ ס' נְגִד הַקְּלִיפָה
נִשׁוּב בְּטֵל.

וְלִדְעַת הַרְשָׁב"א. הַמוּבָא בַּטּוֹר ס' קכ"ב הַנ"ל מִיָּדֵי דְּבַלִיעַתּוֹ מִשְׁהוּ רִשְׁאֵין לְבַשָּׁל בּוֹ.

וְאֵין בּוֹ מִשּׁוּם מְבַטֵּל אִיסוּר לְכַתְחִילָה דְּכָבֵר הַסְּפִימוֹ הָאֲחֻרוּנִים בִּי"ד סוּסִי צ"ט דְּאַנְן
לֹא סְמַכִּינּוּ בְּזֵה עַל הַרְשָׁב"א כַּמ"ש הַטו"ז וְהַפּמ"ג שָׁם: וְכ"ש דְּבְנִידוֹן שְׁלָנוּ יֵשׁ לְחֹוֹשׁ
דְּלַפְעָמִים אֵין הַקְּדִירָה מְלֵאָה.

וּמַתְמַעֲטָת עַד חֲצֵי הַקְּדִירָה. וְכִיּוּצָא בְּזֵה וְאַנְן בְּעֵינֵן ס' נְגִד כָּל הַקְּלִיפָה וְעַד כָּאֵן לֹא
אַמְרִינּוּ דְּסַתָּם כְּלֵי יֵשׁ בָּהּ ס' נְגִד הַקְּלִיפָה אֲלֵא בְּמִלְיָאָה וְדַרְכָּה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ דְּוַנְדַאי מְלֵא
וְכַמְבּוֹאֵר מְדַבְרֵי הַפּמ"ג.

בַּמַּש"ז סוּסִי צ"ט וְקַדְיָרָה אֵין דְּרַכָּה לְהִיּוֹת דְּוַנְדַאי מְלֵאָה וַאֲפִי"ה מוֹלִיךְ פְּלִיטָתוֹ בְּכּוֹלוֹ.
וְגַם עַל סְבָרַת נַחֲלַת יַעֲקֹב הַמוּבָא בַּפּמ"ג ס' ק"ג בַּשַּׁפ"ד ס' קי"ז דְּבַכ"ח יֵשׁ לְהַתִּיר אֲב"י
בְּהַפְסֵד מְרֻבָּה מְלַבֵּד שְׁהַקְּשׁוּ עֲלֵיו.

מהג"א סוף ע"ז גם אינו ברור דכה"ג מקרי הפסד מרובה. ולכך אין להתיר הקדירות
האלו המצופין מבפנים בהיתוף שהוא ספק חרס בהגעלה.

אלא א"כ יתברר לן שאינו חרס ומ"מ מי שרוצה להתיר אין גוערין בו פיון שיש צדדים
הנ"ל מיהו דווקא מאיסור להיתר אבל מחמץ לפסח. כל זמן שלא יתברר בעדות ברור
שאין הצפוי של חרס.

בנודאי לא שייך כל התירים הנ"ל דבפסח הוא במשהו הנראה לפענ"ד כתבתי. דברי
ידידו הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאון: אח"כ הוכרר והובא באיזראליט עדות
מפאקאלעטען שהצפוי הוא חרס: תשובה רל"ט בעזה"י חוסט אדר השני שנת תרל"ב
לפ"ק: [החיים והשלום וכל טוב לאהובי תלמידי.

הרב המאוה"ג המופלג המפורס' כש"ת מוה' זוסמאן סופר נ"י אב"ד דק"ק האלאש
יע"א: אשר העיר מעלתו נ"י. על הרשב"א בתשובה סי' כ"ו וסי' תקצ"ג שכ' דבלישת
מצות מצנה ע"י חשו"ק מועיל עומד על גבו והקשה הא הרשב"א בחידושו לחולין דף
י"ב פתב דבשחיטה אינו מועיל ע"ג משום דלא תליא בשליחות.

וא"כ ה"ה בלישת מצות עכ"ל. ובאמת בשחיטה עצמה יש לכאורה סתירה דבלשון
הרשב"א בתשובה הנ"ל.

כ' בשם רבו דגם בשחיטה מועיל ע"ג עיי"ש. והנלע"ד לישב דמצינו ב' פנונות לענין
שחיטה אחד פנונת חתיכת סימני' לרבנן דפליגו על ר"ל דס"ל דבעינן פנונת חתיכה
והשני פנונת שחיטה לשמה לענין קרבן.

והנ"מ לענ"ד פנונת שחיטה. תליא רק בשוחט ולא שייך בי' שליחות כמ"ש הרשב"א
בשם רבו.

וא"כ לדבריו אינו מועיל ע"ג. אבל פנונת שחיטה לשם עולה ולשם חטאת וכיוצא בזה
תליא דווקא בבעלים או בשלוחיהם אבל אדם אחר אינו אוסר דשא"ש וכ' התוס'
ביבמות.

דף פ"ב.

היינו במידי דתליא במחשבה. וכן אין אדם מקדיש דשא"ש וה"נ אין אדם אחר יכול
לחשוב.

שיהא זה עולה או חטאת אלא בשליחות בעלים או מתורת זכי' דהוי כשליח: ובזה א"ש
דהרשב"א בחולין כ' פו. לענין פנונת חתיכת סימנים: לזה שפיר כ'.

דלא שייך בי' שליחות. ולכך אינו מועיל ע"ג אבל הרשב"א בתשובה איכ"ל דכוננת
בשחיטה היינו היכא דבעינן לשמה כבקדשים בכה"ג דע"ג מהני.

וא"כ א"ש קושיא הנ"ל דאיהו מועיל לענין לישת המצות. דמצנה דלשמה דמצות מצנה
היינו שאיכל מצה זו בלילה הראשונה וזה בבעלים תליא מלתא.

ושייך שליחות ומהני ע"ג לדעת הרשב"א הנ"ל אף להרמב"ם המובא ב"ר"ן וברשב"א
גיטין דף כ"ג לא מהני בגט. גדול ע"ג אלא בטופס: דבעינן.

רק מדרבנן. בזה מועיל גדול ע"ג אבל בשמירת המצוות.
לשמה דהוא דאורייתא מכ"ש להירושלמי. שמביא הב"י בסי' תנ"ח: דעשיית המצוות
לשמה ילפינן מדאיתקש לפסח לדעת הרמב"ם.
וסייעתו בנודאי לא מהני ע"ג בדין דהוא מה"ת: אמנם סברת רבו של הרשב"א ה"ל.
צ"ע לי.

דהרי אמרינן בתולין דף ל"א ע"ב בנדה שטבלה בלא פנונה אמרי' אי דאנסה תברתה
וטבלה פנונה מעליא הוא. וכן אמרו שם ראי' דמועיל פנונת אחרים העע"ג מהא דשוטות
דנשים אחרות מתקנות אותם וכוננת תברתה מועיל וגם התם מיירי מכוננת עשי'.
ואפי"ה מועיל פנונת תברתה וצ"ע. ועפ"י ה"ל יש לישוב קצת ואין הפנאי מסכים.
תשובה ר"מ עוד להנ"ל ונאשר הקשית. לפי מ"ש הרמ"א בסימן תרצ"ו באם שולח מנות
נהלה אינו רוצה לקבל.
יצא השולח. א"כ לפי מ"ש הרשב"א בתשובה סי' י"ח.

דלכא אין מברכין על צדקה דדלמא לא יקבל וא"כ פאן שפכל אופן יוצא למה אין מברכין
עכ"ל הנה גוף הדין של הרמ"א ה"ל הקשה עליו הפר"ח דמנא לי' להרמ"א דין זה.
ובקרפן נמנאל ספ"ק דמגילה כ' להביא ראי' לדין זה מנדריים דף ס"ג דאמרינן שם דיכול
לומר.

זה הוא פבודי. והרני פאלו התקבלתי וכ' הרשב"א דבקיום המעשה.
דיכול לקבל ולחזור יכול נמי לומר הרני פאלו התקבלתי דהפוכי מתרתי למה לי. וא"כ
ה"נ עיי"ש.

ולכאורה קשה דבב"ק דף ק"ט מבואר לענן גזילה ונשבע דבעי' לקיים השבת הגזילה
לרע"ק דקי"ל פנותי'. לא מהני מחילה.

ונראה מבואר שם. דאפילו באומר הרני פאלו התקבלתי מ"מ לא מהני אע"ג דמצי לחזור
וליתן ותו דהנה בגיטין דף ע"ד ע"ב.

פריה מהא דנדריים. על הא דבתנאי שיתן לי מאתים וזו בגט דלא מהני מחילה ומשני
בגט לצעורי קמכונן ובגדר משום רנוחא ולא אצטרף משמע דלא צריה וליכא גדר פלל
מיהו זה יש לישוב דלא אצטרף י"ל.

דהיינו פמו שכתב הרשב"א. דיכול לחזור וליתן: וא"כ אדרבה בזה מיושב קושיא ה"ל.
דבכל מצוה דאמרינן בר"ה דף כ"ח. דמצוות לאו ליהנות ניתנו ופרש"י שהם פעול.
ולשון עול לאו דווקא אלא חיוב על העושה. וכ"ש בהשבת גזילה.

דבא לנתוקי הלאו דהוי ניתק לעשה. דבנודאי בעי' מעשה וא"כ מאי מועיל דהוי פקובל.
הרי הוא לא נתן ולא ניתק העשה. אבל במשלוח מנות שהוא שלח והמקבל הוי פאלו
קיבל שפיר כ' הקרפן נמנאל לדעת הרמ"א דבכה"ג יצא ידי מצוה וכיון שרק באומר
התקבלתי שוב א"א לו לקרף דשמא לא ירצה לקבל משום תיגרא.

או סבה אחרת ולא קשה קושיא הנ"ל אמנם לשון הרמ"א דסתם למילתיה! משמע דלעולם יצא אפילו באינו מקבל משום תיגרא.

והטעם נראה לי. דמשום דכתיב משלוח מנות.

מוכח דרק על השליחות קפיד קרא והטעמים פדאיתא בביצה דף ט"ז ע"א. דהנותן מתנה לתינוק צריך להודיעו וכו' ופרש"י שעי"ז יתרבה החיבה והריעות.

והאהבה. ולכך סגי בשלוח דבזה מתרבה האהבה.

ומראה חיבתו לחברו ובזה הוא מקנים המצנה אפילו אם חברו לא יקבל מחמת תיגרא או מטעם אחר ולפי"ז לכאורה עמדה הקושיא: אף באמת פבר כ' המג"א פריש סימן תרצ"ב סק"א הואיל והוא דבר השייך בכל יום אין מברכין וכוננתו נראה ע"ד שאמרו בפסחים דף קט"ו.

מורר אחר שמילא פרסו ממנו. איך יברך ה"נ פיון שנוהג בכל עת.

ואין בו חיוב איך יברך עתה על זה ומדברי המג"א ראי'. למ"ש דעת הרמ"א.

דאל"כ אין מוכן. לקוש' דברך הא פבר כ' הרשב"א דלמא לא יקבל ובפמ"ג שם כ' באמת פו.

ולא זכיתי להבין פוננתו. עכ"פ מדברי המג"א האלו נראה ראי' לפירוש שכתבתי אני ברמ"א והנראה לפענ"ד פתבתי ובמקום אחר (עיין לקמן תשובה שמ"ב) פתבתי אי מועיל לענין רבית וגזילה מחילה לקיים מ"ע ולפימ"ש עתה.

מבואר דאינו מועיל דברי רבך הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה רמ"א שיל"ת חוסט יום ה' י' ניסן תרל"ב לפ"ק: הסיים והשלום וכל טוב להרב המופלא ומופלג בתורה כש"ת מוה' יחיאל מיכל קליין רב בק"ק סאקאס והגליל: מקטבו קבלתי.

ואין העת פנוי להשיב פי טרידנא טובא. לזאת באתי רק בקצירת אומר ע"ד שאלתו אשה חולנית בחלל הגוף.

שצוו עליה הרופאים שלא לאכול פת מחמשת המינים. אלא פת הנעשה מטערקישען ונייץ הנקרא טענגירע.

ויכבר התחילה הקוהר בר"ח ניסן. אי רשאית לאכול בפסח.

ג"כ מפת הנ"ל וכו' מעלתו אע"ג שחולי בחלל הגוף מקרי ספנה מ"מ מה שהתחילה ולא המתינה איכ"ל דלא חשיב פספנה. ושלא במקום ספנה.

מצדד מעלתו נ"י סברות לכאן ולכאן ולדעתי הנה אם החולה הוא ספנה אין אני יודע. וצריך לשאול בזה פי הרופאים.

ואי הוי ספנה. לא אמרינן דהוי' לי' להמתין פדאיתא באו"ח סי' שכ"ח סעי' י"ח אמנם נידון אם אין בו ספנה.

מ"מ הוי חולי כל הגוף. ונראה לפענ"ד פשוט דמותר: לא מבצע' לפי מ"ש מעלתו דאפשר לה ללוש במי פירות בחלב נראה ונדאי דשרי לחולה שְהרי עיקר איסור דמיני קטניות הוא משום אחלוּפי או חשש פת אחר וקי"ל סי' תס"ב סע' ד'.

דבמי פירות אסור ללוש ואפי"ה במקום חולי התיר שם. אלא אפילו אי אפשר במי פירות ואפשר בחלוטה במים רותחין טובא נמי עדיף דהרי קי"ל דחלוט אינו מחמין.

ואף דאנו לא בקי אין בחליטה מסתפק המג"א לענון דיעבד. אלא אפילו א"א נמי בחלוטה.

או אף אם נימא דלענון חשש קטניות לא חלקו. מ"מ בדבר שאיסורו משום מנהג אדעתא דהכי במקום חולי לא הנהיגו לאסור וכיוצא בזה מצינו בכמה דוכתי במג"א בסי' תקפ"א ס"ק י"ב ובדג"מ ביו"ד סי' רי"ד בש"ך ס"ק י"ב דברי המג"א פיון שאינו רוצה לבטל המנהג רק עתה פשיש מוחוש אדעתא דהכי לא הנהיגו ואפילו לענון ט"ב באו"ח סי' תקנ"ד דעת הרמב"ן דבמקום חולי שאב"ס לא גזרו ובאו"ח סי' תצ"ו התירו יום טוב שני במקום מקצת חולי ובחולי כל הגוף אמרי' באו"ח בסי' שכ"ח סעי' י"ז: התיר בשבת שבות ואף דהמג"א בסי' תצ"ו.

הביא בשם או"ה הואיל ואפשר למחר לא התירו. אפשר דהיינו באינו חולה חולי כל הגוף ובמג"א סי' שכ"ח ס"ק נג פלפל.

אי בכה"ג הוי חשש דאורייתא: ונהי דיש לומר דמידי דאכילה שאני פדאיתא ביו"ד סי' קנ"ה. לאסור אפילו דרבנו.

מ"מ התלוי במנהג שרי וכן כ' בפשיטו' הפנ"י בפסחים דף כ"ה. דלמ"ד ערלה אסור רק מהלכות מדינה: דהיינו מנהג שרי לחולה שאב"ס וגדולה מזו התיר מרן זצ"ל בחת"ס חלק או"ח סי' קכ"א בשעת הדחק לעשות פת מקטניות.

ובחלק יו"ד סי' ע"ג התיר לחולה אחר שעה. משאכל בשור לשותות מי חלב.

ובכל טעמי' הנ"ל נראה אם אפשר ללוש במי פירות. או בחלוטה יעשה ואם א"א וחולי כל הגוף.

רשאים לעשות בכלים בפני עצמן ולהשגיח שלא יתערב ויעשה הפת מלשונה משאר מצות. ובענון פזית מצה בב' לילות הראשונות של פסח אם אין ספנה מחוייבת לאכול וכל הדברים האלה הוא אם הרופא אומר שהוא צריכה לעשות כל זה תיקף ומיד בלי איחור ועיפוב ויהי' רפואה לה הנראה לפענ"ד כתבתי: תשובה רמ"ב עוד להנ"ל: ואשר ביקש ממני להודיעו בענון השניפטאבאק שהעול' אינם נזהרי' רק המדקדקים.

שואפים רק הגעלבין שניפטאבאק הנהבגוף עשיית השניפטאבאק. אין אני יודע ולא הי' לי מקום עד עתה לחקור אנפן עשייתו.

אם נעשה עם חמץ. וזה צריף חקירה אמנם המג"א בסי' תס"ז ס"קו הביא מ"כ דטאבאק צריף לסגרו דשורין אותו בשקר.

ושמעתי דכוננתו על שניפטאבאק מזה מבואר עכ"פ. דאם האמת שמתקנין שניפטאבאק עם שקר או עם שאר דבר חמץ.

יש לחוש לו שלא להריחו ומה שהקשה מעלתו נ"י הרי פינו דתיקנו קודם זמן איסורו
הוי בחרכו קודם זמן איסורו ומותר בהנאה אף לאחר זמן איסורו. אין הנדון דומה דהתם
איירי בפת שנתעפש ונתקלקל מהיות מאכל פלב.

והוי רק פעפרא בעלמא. וה"ה בחרכו קודם זמנו שנספסק מהיות אוכל וכן לעגנו דיו
בססי תמ"ב.

אבל במידי דעבידא לריח ולשאוף אותו. והתמז שהי ראוי לאכילה.

או לשתי'. עשאו ותיקנו להריח ולשאוף אותו מחשבתו משני' לי'.

להאי חמץ ונשיבותא דריח ושאפה הוי כאלו תיקנו לאכילה ושתי'. דלהריח ולשאוף
אותו לא נתקלקל דחמץ למאי שמתקנין אותו זה מחשיבו.

ומקנין שם החמץ עליו. משא"כ בדיו שאין חשיבות החמץ נשארת בו.

וידעתי פי יש עוד לפקפק בזה מ"מ פינו שהדין נמצא כתוב מפורש במג"א. צריכין אנו
למשכונני נפשין ולהסבר את דבריו: אמנם באמת.

אף אם ניתקו ונשרה בשכר אם הוא אסור ואם הריח בכה"ג מלתא. פבר האריף בזה
בשעה"מ בפ"א ממאכלות אסורות.

בשנופפטאבאק המתקן ונגמר ונעשה ע"י י"נ: ושם האריף והתיר ונהי דשם לא התיר
רק משום. דיי"נ דרבנן: מ"מ גם בחמץ.

נראה דזה הוי שלא פדרף הנאתו וידעת הרבה פוסקים גם בחמץ שרי שלא פדרף הנאתו
זהו הנראה בטעם המתירין דס"ל דריח פי האי לאו מלתא וכמ"ש בשעה"מ. וכיון דדבר
זה.

תליא בפלוגתא מאן דחש לאסור תע"ב וכל זה כתבתי בנחיצה רבה. הנראה לפענ"ד.

הכ"ד ידידו הדורש"ת החותם בכרפת שמחת יו"ט: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה
רמ"ג שיל"ת יערגין יום ו' עש"ק ז' מנחם אב תרי"ו לפ"ק החיים והשלום וכל טוב
להרבני האברף הפופלא ומפלג בתורה וביראה החרוץ מוה' אהרן שמואל אסאד נ"י
מה שהקשה דרש"י ותוס' בפסחים דף כ"ט ע"ב ס"ל דאיסור הנאה יכולין הקדש ליהנות
ממנו וא"כ קשים דברי רש"י בפירושו בפסחים דף כ"ג ע"א ד"ה שייכול וכו'.

דהו"א דאינו רשאים ליהנות מחלב להקדש האמת כמ"ש מעלתו בעצמו דדווקא לעגנו
חמץ של הקדש. דהגזבר מוכר.

ואון פאן איסור לשום אדם דהרי הגזבר לא נהנה ממכירה וחלופי חמץ הא בדיעבד שרי
וא"כ אין ההקדש נהנה מן החמץ אבל אם ההקדש עצמו נהנה מן החמץ או שאר איסור
הנאה. בנודאי כל שאסור להקדש.

אסור לגבוה מקרא דממשקה ישראל: ובאמת גוף דברי התוס' בפסחים דף כ"ט ע"ב
בד"ה רב אנשי בלא"ה קשים לי. דהרי אמרו בירושלמי כשם שאסור ליהנו' פה אסור
להנות ואפילו לפלב של הפקר אסור ליתן ופסק פן כש"ע או"ח סימן תמ"ח וא"כ איך

זֶה אֵינִי רֹשֵׁי הַגְּזֵרָה לִיתֵן הַחֲמֵץ שֶׁל הַקֹּדֶשׁ לַגּוֹי הַרִי מִהֵנָּה אֵת הַגּוֹי וְאֶפְשָׁר דְּבִזְבוּנִי דְרַמִּי
עַל אִפִּי לֹא תֵשִׁיב הַנְּאֻה לְלוֹקֵחַ כַּדְקִי"ל לְעִנְיֵן נְדָרִים.

מִיָּהוּ ז"א מְסַפֵּיק. דְּהַרִי הִירוּשָׁלַיִם יִלְיָף לָהּ מִלְשׁוֹן לֹא יֵאָכַל וּא"כ לֹא דְוֹנָא הַנְּאֻה.

אֵלָּא שְׁאֲסוּר לְהֵאָכִיל וְאֶפְתִּי קֶשֶׁה וְע"כ צ"ל. דְּרַשׁ"י לְשִׁיטְתוֹ בְּפִסְחִים דְּף ה' רַע"ב.

פִּרְשׁ"י בְּהַדְיָא דְמוֹתֵר לְהֵאָכִיל לְכָלֵב שֶׁל הַפֶּקֶד וְלֹא ס"ל פְּהִירוּשָׁלַיִם. וְעִי"ש בִּפְנֵי"י
וּבס' בָּאָר יַעֲקֹב בִּי"ד ס' כ"ט מַה שְׁכ' בָּזָה: וְלִי נִרְאָה דְרַשׁ"י סוֹבֵר.

דְּהִירוּשָׁלַיִם קָאִי לר' אַבְנֵה. דְּגַם לֹא תֵאָכַל מִשְׁמַע אִיה"נ וְלָמָּה כ' קָרָא בְּבִנְיָן הַפְּכָד לֹא
יֵאָכַל וְע"כ לְלַמֵּד שְׁאֲסוּר לְהֵאָכִיל אֲבָל לְחֻזְקוֹ דְסוֹבֵר דְלֹא יֵאָכַל בְּעִנְיֵן לֵאִיה"נ.

אִינוּ מוֹכַח אִיסוּר לְהֵאָכִיל לַגּוֹי. אוֹ לְכָלֵב שֶׁל הַפֶּקֶד שְׁאִינוּ נִהְיָה וְרַשׁ"י אֶפְשָׁר דְּפוֹסֵק
פְּחֻזְקֵי כַּמ"ש הָרֵא"ש בְּפֶרֶק גִּיה"נ סִימָן ז"ז אֲבָל אֲנִי דְקִי"ל כר' אַבְנֵה.

שְׁפִיר פְּסֻקִינָן פְּהִירוּשָׁלַיִם. וּבָזָה יֵשׁ לִישָׁב הַגִּירָסָא דְגֶרְסִינָן בְּפִסְחִים דְּף כ"ט ע"ב דַּכ"ע
פּוֹדִין וְכו' וּמִן־שָׁב קִנְשֵׁי תַתּוֹס' שָׁם ד"ה רַב אֲשִׁי וְכו' וְהַפְּנֵי"י שָׁם עֲמַד בָּזָה.

דְּהַרְמְב"ם ע"כ גּוֹרֵס פּוֹדִין. וְלַהֲנַ"ל א"ש דַּאֲפִי"ה אִיסוּר לִיתֵן לַגּוֹי מִשׁוּם דְּאִיסוּר לְהַנּוֹת
וּלְהֵאָכִיל תְּשׁוּבָה רַמ"ד עוֹד לְהַנַּ"ל: מַה שֶׁהַקֶּשֶׁה עַל דְּבַרִי הַפַּמ"ג.

בְּסִי' ס"ג וְסִי' פ"א וְהַנּוֹב"י מֵהַדו"ת דַּס"ל דְּבִיטוּל שְׁיִיף רַק אֲצֵל יִשְׂרָאֵל דְּאֲחֵרֵי רַבִּים
לְהַטּוֹת לְיִשְׂרָאֵל נְאֻמָּה. וְלֹא לְבַנֵּי נַח וּא"כ מֵאֵי פְּרִיָּה בְּפִסְחִים דְּף כ"ב.

מֵאַבְמָה"ח לר' אַבְנֵה דִּיהָ אִיסוּר בְּהַנְּאֻה וְלָמָּה תָּנָא דְאִיסוּר לְהוֹשִׁיט לַב"נ. רַק מִשׁוּם
לְפָנֵי עוֹר וְכו' וְלַהֲנַ"ל הַקֶּשֶׁה.

דְּלָמָּא מִיָּרִי בְּנִתְבַטַּל. וְלִכֵּן לְיִשְׂרָאֵל שְׂרִי וְלַב"נ אִיסוּר קִנְשֵׁי זֶה פְּכָר הַקֶּשֶׁה הַפַּמ"ג שָׁם
בְּמִקּוּמוֹ בְּסִי' ס"ב וְגוֹף הַקִּנְשֵׁי לְפִי עַנ"ד.

אֲפִילוּ אִי אִין בִּיטוּל מוֹעִיל. מ"מ פִּינּוֹן דְּנִתְבַטַּל וְשִׁרְיָ לְיִשְׂרָאֵל אֲמַרִינָן מִי אִיכָּא מִיָּדִי.

דְּכָשֶׁם שְׁחִיטָה מְטַהֶרֶת מִיָּדִי אִיסוּר אַבְמָה"ח וְאֲמַרִינָן מִי אִיכָּא מִיָּדִי. וְהַ"נ הָרוּב מְטַהֵר.
וּמִקּוּהָ טַהֲרָה לְאִיסוּר וְאֲמַרִינָן מִי אִיכָּא מִיָּדִי. וּמ"ש הַפַּמ"ג שָׁם דְּלֹא שְׁיִיף בָּזָה מִי אִיכָּא
מִיָּדִי אִינוּ מוֹבָן וּא"כ לֹא מִשְׁפַּחַת לָהּ הֵיא דִינָא.

אֵא"כ נִתְעַרְב אַבְמָה"ח בְּטַמְאִים דְּלִישְׂרָאֵל בְּלֵא"ה אִיסוּר מִשׁוּם טְוִמְאָה, וּבְב"נ נִשְׂאָר
אִיסוּר אַבְמָה"ח וְכָל זֶה אִי אַבְמָה"ח מוֹתֵר בְּהַנְּאֻה אֲבָל אִי אִיסוּר בְּהַנְּאֻה אֲפִילוּ אִם נִתְעַרְב
בְּטַמְאִים מ"מ. הַרִי מוֹעִיל הַבִּיטוּל לְיִשְׂרָאֵל לְעִנְיֵן הַנְּאֻה.

וְשׁוֹב אֲמַרִינָן מִי אִיכָּא מִיָּדִי: אֲמַנָּם אֲפִילוּ לְמֵאֵי דַּס"ל לְהַפַּמ"ג דְּלֹא שְׁיִיף מִי אִיכָּא מִיָּדִי
כַּה"ג. נִרְאָה לִי.

דַּמ"מ לֹא קֶשֶׁה לְהַרְמְב"ם דְּסַפֵּק מַה"ת שְׂרִי וְרַק הֵיכָא דְאִיקְבַּע אִיסוּרָא אִיסוּר. פְּדוּמוֹכַח
מֵאַשְׁמֵ תְלוּי.

וּלְפִי"ז מְסַתְּפֵק לָן אִי בְּגוֹי סַפֵּק אִיסוּר. וְאֲפִילוּ אִיקְבַּע אִיכָּא לְמִימֵר דְּשְׂרִי בְּגוֹי.

דַּרְק לְיִשְׂרָאֵל מְצִינּוּ דְאֶסְרָה הַתּוֹרָה סִפְק בְּאֶקְבַּע אִיסוּרָא אַבְל בְּ"ל לֹא מְצִינּוּ וְאִיכ"ל
דְּסִפְק נְשְׂרֵי בְּהוּ אַף בְּאֶקְבַּע דְּעַל הַסִּפְק לֹא נֶאֱמַר אֲזַהְרָה וְאִ"כ מִמֶּנּוּ"פ אִם נִתְעַרְב בְּלַח.
נְאִית בִּי שְׂעוּר ס'.

א"כ הוּא כְּמֵאן דְּלִיתָא. וְגַם לְגוּי מְהֵנֵי הַבִּיטוּל כְּמוֹ שֶׁכ' מְרֵן זַצ"ל בַּחַת"ס ס' נְאִי נִתְעַרְב
בְּיָבֵשׁ.

א"כ כָּל אֶחָד וְאֶחָד הוּא סִפְק. וּבִלֵּא"ה אֵינּוּ מְוַזְהָר עָלָיו מִשׁוּם דְּסִפְק נְשְׂרֵי לִי כֹן נִרְאֶה
לְפַעַנ"ד יְדִידוֹ הַדּוּש"ת: הַק' מְשִׁיחַ שִׁיק מְבָרְעֵזְאוֹנָע: תְּשׁוּבָה רַמ"ה הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל
טוֹב לְהַרְבּ הַמְּוֹפְלָג בַּתּוֹרָה.

מוֹהַר ר' דָּוִד לֵיב זִילְבֶּרְשְׁטֵינְן נ"י יוֹשֵׁב בְּשִׁבְתַּת תַּחֲמוֹנֵי ק"ק סַעֲלִטַע"י מְכַתְּבוֹ קַבְלָתִי וְאִם
אֶמְנָם לֹא יִדְעִיתִי מִדְּבָרֵי מְכַתְּבוֹ נִיכָר שְׁמִנְפֶּלֶג בַּתּוֹרָה הוּא. וְלוֹמֵד עַל דְּרָף הַיִּשְׁר לְזֹאת
אִם אֶמְנָם שְׂאִין לִי פְּנָאִי.

לְהַשִּׁיב עַל פְּלִפּוּלִים. שְׂאִינָם הִלְכָה לְמַעֲשֵׂה.

מ"מ פִּינּוּן שְׁטַרְח וּבִיקָשׁ עַל זֹאת אֲמַרְתִּי לְהַשִּׁיב בְּקַצְרָה הִנֵּה מְקוֹר פְּלִפּוּל מַעֲלָתוֹ נ"י.
הוּא עַל דְּבָרֵי הַמְּקוֹ"ח בְּסִי' תַּס"ז ס"קוֹ וְס"ק י"א: שְׁהַשִּׁיג עַל הַמַּג"א שְׁם ס"קִיו וְס"ק
כ"ה בְּתַרְתִּי.

אֶחָד עַמ"ש הַמַּג"א בְּסוּף ס"ק כַּה דְּאִם טַלְטַל הַקְּדוּרָה מְמָקוֹם לְמָקוֹם וּמְצָא חֲטָה לֹא
מְחַזְקִי מְמָקוֹם לְמָקוֹם וְהַמְּקוֹ"ח ס"ל דְּבַדְּבָר שְׁנִמְצָא בּוֹ הַרְיַעוּתָא אֶפְיָלוּ מְמָקוֹם לְמָקוֹם
חֲיִישִׁינָן וְשׁוֹב הַשִּׁיג הַמְּקוֹ"ח עַמ"ש הַמַּג"א בְּס"קִיו דְּאִם נִמְצָא עַל חֲתִיכָה אֲחַרְוֹנָה מְחַזְקִי
שְׁהִי בְּעִיָּסָה.

וְהַמְּקוֹ"ח סוֹבֵר פִּינּוּן שְׁלֵא נוֹלַד רִיעוּתָא בְּשַׁאֲרַת הַמְּצוֹת לֹא מְחַזְקִינָן וְהִנֵּה רִאשִׁית פְּלִפּוּל
מַעֲלָתוֹ וְאָמַר דַּכ"נ וְכ"ה. דְּלֹא מְחַזְקִי מְמָקוֹם לְמָקוֹם אִין זֶה חֲזוּקָה בַּפ"ע דְּנִימָא כ"ה
אֶלָּא מִכַּח חֲזוּקָה דְּמַעֲיָקְרָא פִּינּוּן דְּבְמָקוֹם הַרְאִשׁוֹן לֹא נוֹלַד רִיעוּתָא לֹא מְחַזְקִי רִיעוּתָא
מְמָקוֹם לְמָקוֹם.

וּמִמִּילָא בְּמָקוֹם הַרְאִשׁוֹן אוֹקִי אַחְזוּקָה דְּמַעֲיָקְרָא. וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לְהַבִּיא רֵאִי בְּהַיָּפוּף.

דְּהָרִי בִּיז"ד ס' פ"א ס"ל לְהַמְחַבֵּר. הִיכָא דְּהוֹגְלַד פִּי הַמַּפָּה.

וְיִצָּא מְחַזְקָה רִאשׁוֹנָה אִינָה יָמִים שׁוֹב חוֹשְׁשִׁין לְמַפְרַע. אֶפְיָלוּ לְעַנְנֵן חֲלָב.

דְּלֹא אִיְתַרַע וְע"כ דַּבְכָה"ג אֶפְיָלוּ הִיכָא דְּלִיכָא רִיעוּתָא לֹא חֲשִׁיבָא חֲזוּקָה. דְּמַעֲיָקְרָא חֲזוּקָה
פְּלָל.

וּאִפִּי"ה פְּסָקִינָן בַּש"ע בַּחו"מ בְּסִי' רַכ"ד וְסִי' רַל"ב. דְּאִם נִמְצָא בַּכָּה"ג בְּרִשׁוֹת לּוֹקַח
מוֹצִיאִין מְמוֹן ע"י סְבָרָא זֹאת.

וְע"כ הִנְנוּ מִשׁוּם דְּאִית כָּאן חֲזוּקַת כָּאן נִמְצָא. וּבְזָה יִשְׁבְּתִי לְשׁוֹן הַש"ס בְּכַתְּבוֹת דְּרַף ע"ה
ע"ב דְּקָאֵמַר רַבָּא רִישָׁא כ"נ וְכ"ה וְסִיפָא כ"נ וְכ"ה וְדַקְדְּקוּ הַמְּפִנְרִשִׁים לְמָה לִי לְש"ס
לְמוֹמָר.

סיפא כ"נ וכו' ת"ל משום חזקה דמעיקרא ואמרתי דמשום מומין שידענו שפבר נעשו בו מזמן קדום. לדעת הרשב"א לא מהני חזקה דמעיקרא וצריך לומר משום כ"נ וכ"ה וכן מוכח מדברי הנמוק"י ביבמות פ"ק האשה שהלכה בסוגיא דיצחק ריש גלותא דפי"ש הנמוק"י משום כ"נ.

ומדמה לה לסוגיא דמומין ויענין בזה בש"ש פ"ק י"ז שמעתתא ז. ולכאורה מקומו נמי מוכח פן דהרי המג"א שם.

בסי' תמ"ז ס"ק יח הביא בשם המ"ב דשם ליכא חזקה דמעיקרא דאל"כ קשיא. למה נחזיק ריעותא מזמן לזמן מ"ש מהא דקו"ל ביו"ד סי' פ"א דאמרין השתא הוא דאיתרע וע"ז תי' המ"ב דכאן ליכא חזקה ואפי"ה מקום למקום לא מחזקי ריעותא א"כ מוכח דס"ל דכ"נ וכ"ה הוי סברא בפ"ע.

ולא משום חזקה דמעיקרא: איברא דדברי המג"א בשם מ"ב קשים להבין. למה אמרו. דכאן אין חזקה אפילו נימא כמ"ש הנוב"י בסי' ל"א ומקו"ח שם בסי' תס"ז. דמקום למקום לא מחזקי חזקה דמעיקרא מ"מ הא גם ביו"ד סי' פ"א.

אין פאן חזקה דמעיקרא אלא חזקה הבאה מפי רוב וגם למים מצד רוב לית בהו חטים ושעורין והפמ"ג ג"כ נדחקה. שכ' דלענן משהו לית פאן חזקה וגם זה אינו מוכן. ונהי.

מאי דקשיא הא בשעת תחילת הנייתו הי' בלי חטים ושעורין נראה דזה לא קשיא חזקה דהרי הרשב"א והרמב"ן והר"ן ריש נדה. הקשו למה אמרי' בנגע באחד בלילה. דכל הטומאות פשעת מציאתן. וע"כ דלא ס"ל כהתוס'.

דכל הטומאות פשעת מציאתן רק לחומרא דקדושים נאמרה ולכך קשיא להו ותי' דהתם ליכא חזקה וזה צ"ע. הרי פעם אחד הי' חי: וצ"ל דס"ל דהרי טעם החזקה.

הוא דאמרין דכל דבר הוא פאשר הי' כל זמן שלא נודע לן שנשתנה מחזקי' ליה שהוא עדיין כמו שחי' אבל אי ידענו דנשתנה בדבר אחד הרי ידעינן דלא נשאר כמו שהיה. שוב פסקה החזקה.

וא"כ אם מצא אדם מושב מונח כמו גולם ישן ונרדם ואינו נודע. אם מת באמת או הוא חי רק שהוא ישן ונרדם ליכא לאוקמי' אחזקתו שהי' חי פעם אחד.

שהרי במעמד שהוא ועל אופן כזה. לא ידענו לו חזקת חי ואפילו נימא דאפי"ה רוב המונחים על אופן זה.

ואינם נקברים בארץ הם חיים וקיימים מ"מ פיון דהשתא נמצא מת. הרי איתרע רובא:.

וכמו שכ' היש"ש בפ"ק דחולין סי' כ'. דהואיל וחזינו השתא שאינו מן הרוב א"א לומר דעד עתה הי' מן הרוב עיי"ש.

ולכך ה"ה. באדם שנמצא מושב על לילה ולמחר מצאו מת.

ליכא למימר דבלילה ונדאי הי' חי מטעם רוב דהרי חזינון שייצא מן הרוב. דרוב בני אדם אפשר רק ישנים על מטותם אינם נמצאים מתים בפוקר.

ומטעם חזקה ליכא למימר דהרי במעמד פזה מושפב ולא רפרף באבר: לא הוה חזק מעולם להיות חי. לכה אמרו כל הטומאות פשעת מציאנתו וכן יש לומר גבי קנפה בנדה דף ד' וכאן גבי חטה שנמצאת: ומ"מ נהי דחזקה דמעיקרא ליכא חזקה הבאה מפת רוב איכא דהרי חזקנו המים בתורת משופרים.

וכשרים לפסח. וכמו דאמרי' ביו"ד סי' פ"א.

דקי"ל דהשתא הוא דאתרע ואע"ג דלית לפרה חזקה מ"מ חזקה הבאה מפת רוב אמרינו. וה"נ פאן נעדיין לא הבנתי תי' המ"ב ומטעם זה גם אי נימא דכוננת המ"ב כמ"ש המקו"ח והנוב"י ה"ל דלא מחזקי' חזקה ממקום למקום.

ג"כ אינו מוכן דמ"מ חזקה הבא מפת רוב איכא: ונראה דלכאורה קשה דהרי אמרו בפסחים דף ז' ע"א במקום שאין השווקים מתכבדים. לא אזלינו בטר בתרא אלא אדרבה.

אזלינו בטר רובא דהשתא כפרש"י שם. וכמ"ש נמי הצ"ח דמדמה לשאר רובא דעלמא. וא"כ גם פאן נתלה ברוב הימים. או רוב השעות ולא נימא ברגע אחרונה נעשה.

ונראה בספק טריפות ומומין שנעשה באיזה מן השעות. ולא נפרש הדבר ממקומו וכבר כ' המג"א באו"ח סי' דש"ם דהזמן חשיב כקבוע וא"כ פינון דהזמן קבוע.

ובאחת מן השעות שפזמן נולד ספק טריפה ולא נודע באיזה הרי נולד הספק במקום הקביעות וכמו נתערבו חגיות זה בזה. ואמרינו קבוע כמע"מ.

והוי ספק השקול ולכה שפיר יש לאוקמי' על החזקה הבאה מפת רוב ואמרי' השתא הוא דנעשה. אבל שרץ או חטה שפירש ממקום אחר לכאן.

ונפרש לכאן מן השמוש ומהתעסקות והמציאיות. שהי' באותו מקום.

ולא נודע באיזה יום ובאיזה שעה אז אזלינו בטר רובא דשתא ורוב הזמן: וא"כ אתי שפיר דבונדאי אם סגנו המים בפסח ובדקו הפלי שנתנו בו המים שידענו. שלא הי' מקוודם הפסח.

אם בפסח לא שמשו בחטים פאן וע"כ מקרה הוא שקרה. פעם אחד שבא החטה לכאן. אני מסופק אם גם בכה"ג שייך לומר דנתלה ברוב הזמן משום דיותר מסתבר. שברוב הזמן קרה מקרה פזה.

ממה שנאמר שקרה. כן רק ברגע האחרונה.

ואע"ג דאיכא חזקה דמעיקר' רובא וחזקה רובא עדיף ולכל הפחות י"ל דנימא סמוך מיעוטא לחזקה. והוי פלגא ופלגא.

ושאני טריפות דנולד הספק בהזמן עצמו או דלמא פינון דמקרה אין לו טעם לתלות בזמן שלא הזמן הולידה זאת. ולא אזלינו בכה"ג בטר רוב הזמן.

עכ"פ דברי המ"ב נכונים. לכל הפחות אם לא נודע ולא בדיקו הפלי והמים.
ולפי"ז יש לקיים דברי הנ"ל דכל זה שינוי מזמן לזמן. אבל אם הספק על המקנה אי
במקום הזה או זה לית פאן רוב.
נהני ספק השקול ומוק' אחזקה דמעיקרא. ואמרנו במקום הזה נפל וא"כ איכ"ל דר"נ
וכ"ה אינו חזקה ובש"מ בכתובות שם.
הביא ג"כ סברות בזה לומר דכ"נ וכ"ה אינו חזקה: ונבוא לנידון שלנו דיש בזה דעות
וסברות חלוקות. אי כ"ל וכ"ה הוי חזקה בפ"ע והנה מהרשב"א נראה לכאורה.
ראי' דס"ל כ"ר וכ"ה. לא הוי חזקה דהנה המג"א בסי' תס"ז ס"קכח.
הקשה על הרמ"א במה שהביא בשם הרשב"א עיי"ש. והנראה לפענ"ד דהרשב"א
לטעמי'.
דכ' בפ"ק נדה דדונקא בנגע באחד בליה דהספק אם הי' כלל טומאה בעולם. אמרנו
כל הטומאות פשעת מציאנתו.
אבל אם הי' בעולם אלא שהספק. אם בא לכאן.
ואימתי בא הוי כספק ביאה ואמרנו השתא באה. ואף שדברי הרשב"א קשים.
וכתבתי בזה. בחי' למס' נדה.
מכל מקום הרשב"א לשיטתו: לכאורה קשה. דלכאורה דבריו סותרין.
למ"ש שם סעי' י"א. דחיישי' שם דהחטה בא למפרע.
וצ"ל דהנה כבר כ' הר"ן בחי' ריש נדה דאם הספק על טומאה למפרע. לא מקרי ריעותא
אפילו יש פאן ריעותא מ"מ למפרע לא הי' ריעותא וכל זה אם אנו רוצין לטמא למפרע
אבל אם נידון להכשירו מפאן ואילף כבר כ' הרשב"א בחולין דף י' בשם הרבנו יונה.
נהביאו בפ"ח. ובתבו"ש ביו"ד סי' כ"ט.
דבדבר דאיתרע לא סמכינן אחזקה. ולכך גבי עיסה.
שנמצאת בו וכו'. פיון דאיתרע מפאן ואילף חוששין: וכבר כ' הבכור שור בחולין דף י'.
דאפילו לרבינו יונה דונקא באותו דבר עצמו. שנמצא בו הריעותא חוששין: אבל החלב
דלא איתרע מותרת.
ואמרנו השתא איתרע ולכך ס"ל לרשב"א. דאם נמצא חטה במים שמלגו בהן
התרנגולת.
דנהי דהמים איתרע. התרנגולת לא איתרע.
לפיכך סובר הרשב"א דהתרנגולת מוקמינן לה בחזקת פשרות דמעיקרא ומביא
הרשב"א ראי' ממומין דאין מחזיקין ממקום למקום וס"ל דאין זה חזקה אלא שאין
מחזיקין ריעות' ממקום למקום והוא הדין או כ"ש שאין מחזיקין ריעותא ממים
לתרנגולת.

זהו נראָה דעת הרשפ"א כפי מה שהבין בו הרמ"א אַמנם הרמ"א דפסק בסעי' י"א דחוששין נראָה דאין טעמו משום דעת הרב"י יונה משום דאיתרע התזקה דמדברי רמ"א ב"ד סי' נון סעי' א' נראָה דלא ס"ל פּרבינו יונה אלא אפילו במאי דאיתרעו סמכינן על תזקה דמעיקרא ואפילו להש"ך שם סק"ג מ"מ במקום הפסד מרובה.

ק"ל דלא פּרבינו יונה וסמכינן על תזקה דאיתרע וא"כ הא דפסקינן בסעי' י"א דחוששין למפרע היינו מטעם שכ' המג"א בשם המ"ב בס"ק ק"ח דלית פּאן תזקה פּלל. וא"כ פּינן דליפא פּאן תזקה הוי פּמו הוגלד פי המפה.

ב"ד סי' פ"א דלמ"ד דס"ל: דתזקה דמעיקרא לא הוי תזקה אפילו בחלב במידי דלא איתרע חיישינן. וה"נ פּינן דס"ל לרמ"א דהטעם משום דלית פּאן תזקה.

ולכך שפיר חוששין אפילו במידי דלית בי' ריעותא. ונשפיר כ' המג"א בס"ק יו.

דאם נמצא חטה על מצה הנשארת ביד המחלק העיסות. חוששין על פלם והמקו"ח השיג והקשה עליו.

דהרי הנשארים לית בהם ריעותא: ולהנ"ל, א"ש דלהרמ"א לשיטתו. ולפימ"ש המג"א בשם המ"ב: א"ש פסק דידי' וכל זה באותו מקום דהוי מזמן לזמן.

וכבר כתבנו לרמ"א לדיעה הראשונה בסעי' י"ב. לפימ"ש המ"ב ס"ל דלית פּאן תזקה. אבל במקום למקום דהס' באיזה מקום. פּכר אַמרנו דנשארת התזקה.

אפילו באותו דבר דאיתרע מ"מ פּינן דאיכ' תזקה ס"ל להרמ"א ב"ד סי' נון ולהש"ך שם ס"קג. דכמקום הפ"מ סמכינן על התזקה ולכך שפיר פסק המג"א בס"קכה.

דאם טלטלוהו במקום למקום דמותרת והמקו"ח הקשה עליו. הא איתרע ולא קשה פּולי האי דאיכ"ל דהמג"א ס"ל פּהרמ"א ב"ד סי' נון.

או מיירי בהפ"מ. וכל זה אנו צריכין לדחוק אם נימא דגם המג"א סובר.

דכ"נ וכ"ה אינו תזקה כמ"ש להרשפ"א: אבל אם נימא דס"ל להמג"א דכ"נ וכ"ה הוי תזקה. א"כ בפשיטות.

לא הבנתי השגות המקו"ח. דמאי קשיא לי' הא איתרע אותו דבר בעצמו וכו' ומאי קושיא בשלמא אם התזקה איתרע לא אזלינן בתרה אבל פּאן תזקת פּאן נמצא הא לא איתרע ונהי דהחפץ איתרע אבל התזקה לא איתרע אדרבה אי אַמרין פּאן הי' אין פּאן ריעותא ולכך שפיר כ' המג"א דאם טלטלו אותו במקום למקום תלינן דהשתא נפל.

ולא קשה קושית המקו"ח מ"מ לדינא בזה. השיג הפמ"ג עליו דהרמב"ם פסק כר' יוחנן. דאפילו במקום למקום מחזקינן ריעותא. וא"כ יש לחוש לדברי הרמב"ם בזה ואחתום בברכה המשולשת.

דברי ידידו הדוד"ש: הק' משה שיק מברעזאווע תשובה רמ"ו שיל"ת חוסט ט' טבת תרל"ב לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב להרב המופלג כבוד שמו תפארתו. מוה' מרדכי

נ"י קארן פֿינן מוֹרָה לַעֲדַת שְׁלוּמֵי אַמוּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִהְלֵי שְׁטֵינְמַאנְגֶּעֶר יע"א: מִכְּתָבוֹ קִבְּלִיתִי וּבֹו גִשְׂאֵלְתִי הִלְכָה לַמַּעֲשֵׂה.

סוֹחֵר אֶחָד שְׁעָשָׂה יֵינן כְּשֶׁר. וּמִיָּד לְאַחַר הַבְּצִירָה נָתַן בְּתוֹכוֹ צוּקְעֵר לְהַמְתִּיקוֹ אִם רִשְׁאֵינן לְשִׁתּוֹתוֹ בְּפֶסֶח לְכָל הַפְּחוֹת לְאַחַר שְׁיִסְגְּנוּ אוֹתוֹ קִנְדָם הַפֶּסֶח.

כִּי בְּצוּקְעֵר שְׁלָנוּ אֵינן בּוֹ חֶמֶץ וְאֵינּוּ אָסוּר. אֲלֵא מִשּׁוּם חוּמְרָא וּבְכָה ג בְּתַעֲרוּבוֹת אִיכ"ל דְּשָׂרֵי עכ"ל בְּקִיצוֹר וְכַתֵּב שְׁפָן נוֹהֲגִין בְּכָל סְבִיבוֹת שְׁלֵהֶן.

וְגַם בְּאִיזִינְשְׁטָאט מִיָּמִים קְדָמוֹנִים. נוֹהֲגִין הֵיטֵר לְשִׁתּוֹת יֵינן כְּזֶה בְּפֶסֶח.

וְהַנְּרָאָה לַפַּעַנ"ד בַּעֲזָה"י. הִנֵּה אֵמֶת הַדְּבָר שֶׁכ' פֶּל הָאֲחֵרוֹנִים שְׁבָצוּקְעֵר שְׁלָנוּ אֵינן בּוֹ חֶשֶׁשׁ תַּעֲרוּבוֹת חֶמֶץ.

וְכ' הַבְּרַכ"י בְּסִי' תמ"ז דמ"מ יִרָא שְׁמִים יִזְהַר. דִּידוּעַ שְׁהָאֲנֻמְנִים טוֹבְלִין פְּתוּבְשָׁעָה שְׁמִבְשָׁלִים אוֹתוֹ.

וְלָמ"ד חוּזוֹ"נ אָסוּר וּבִש"ע סִי' תמ"ז סֵעִי' ח' בַּהֲגָה"ה. פֶּסֶק דְּאֵינּוּ אוֹסֵר תַּעֲרוּבָתוֹ וְכ' שְׁם בַח"י אוֹת ק"ג דְּצוּקְעֵר אֵינּוּ אוֹסֵר תַּעֲרוּבָתוֹ אֶפְיָלוּ בְּפְחוֹת מִשְׁשִׁים.

רַק בְּלֹא תַעֲרוּבָת אוֹסְרִין אוֹתוֹ וּא"כ לְכֹאדָרָה גַּם בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ יֵשׁ לְהַתִּיר. אֲמַנָּם לְאַחַר הָעֵינן.

אֵינן הַנִּידוֹן דוּמָה לְרֹאזֵי. דְּהָרֵי קִי"ל בִּיז"ד סִי' קִי"ב דִּין י"ד דְּתַעֲרוּבָת פֶּת גוֹי.

אֶפְיָלוּ נ"ט מוֹתֵר וּאֶפִּי"ה כ' הַב"י שְׁם. רִישׁ הַסִּימָן דְּשָׂאוֹר שֶׁל גוֹי אֶפְיָלוּ הֵיכָא דְלֹא גָזְרוּ עַל הַתַּעֲרוּבוֹת שְׂאוֹר אוֹסֵר דְּהָרֵי אֲמָרוּ בְּחֻלְיִן דְּרַף ו' ע"א דַּע"ג דְּלֹא גָזְרוּ עַל תַּעֲרוּבָת דְּמֵאֵי.

אֶפִּי"ה שְׂאֵנֵי שְׂאוֹר וְתַבְלִין. דְּלִטְעָמָא עֲבִידָא וְטַעָמָא לֹא בְּטִיל.

וּשְׂאוֹר שֶׁל גוֹי פִּינָן דְּהוּא מְתַקֵּן אֶת הַפֶּל הוּא עֵיקָר וּבִמְג"א סִי' תמ"ב ס"קט הֵבִיא בְּשֵׁם הַטוֹר דְּמַעְמִיד הוּא חֲשִׁיב כְּמוֹ בְּעֵינָא. וּבִיז"ד ר"ס צ"ת.

הוֹכִיחַ הַפֶּר"ח דְּשָׂאוֹר וְתַבְלִין עֲדִיף מְדַבֵּר הַמַּעְמִיד. וּא"כ פִּינָן דְּאֶפְיָלוּ בְּדֵמֵאֵי וּשְׂאוֹר שֶׁל גוֹי חֲשִׁיבָא מְלֵתָא דְּעֵבִידָא לְטַעָמָא כְּאֵלוּ הוּא בְּעֵינן.

ה"נ בְּסַפֵּק מִשְׁהוּ חֶמֶץ. דְּאָסוּר בְּעֵינָא וְלֹא הִתִּירוּ אֲלֵא תַעֲרוּבָת אֲבָל מְלֵתָא דְּעֵבִידָא לְטַעָמֵי וּמְתַקֵּן הַפֶּל הוּי כְּבָעֵינן וְאָסוּר וּא"כ הַצּוּקְעֵר שְׂבָא לְתַקֵּן הֵינן וְעֵבִידָא לְטַעָמָא הוּי כְּבָעֵינן.

וְאָסוּר הֵינן כְּמוֹ הַצּוּקְעֵר בְּעֵינן וְאֵינן לְהַשִּׁיב עַל זֶה. דְּהָרֵי הֵא דְּתַבְלִין לֹא בְּטָלוּ הֵינּוּ דוּנְקָא אִם אָסוּרִים מְחַמֵּת עֲצָמָם.

כְּדִקִּי"ל בִּיז"ד סִי' צ"ח סֵעִי' ח' בַּהֲגָה"ה וְה"נ הָרֵי אֵינן הַצּוּקְעֵר אָסוּר מְחַמֵּת עֲצָמוֹ זֶה אֵינּוּ. וְאֵינן הַנִּידוֹן דוּמָה דְּהֵתָם אִם מַעֲיָקָרָא הִי' בְּמִלַּח שְׁעוֹר לְבַטֵּל הַדָּם שְׁנִבְלַע בּוֹ הִי' מוֹתֵר.

וְלִכְּדָּ גַם עֵתָה. שְׁשָׁמוּ מְלַח הֵהוּא בְּתַבְשִׁיל אֶפְיָלוּ נִימָא פִּינָן דְּבָא לְתַקֵּן הוּא עֵיקָר.

וּכְאֵלוּ כְּלוֹל מְלַח מ"מ פִּינָן שְׁיֵשׁ בְּכּוֹלוֹ שְׁשִׁים נֶגֶד הַדָּם שְׂרִי. מִשָּׂא"כ הֵכָא.

גם מעיקרא הי' בצוקער שיעור לבטלו ואפי"ה אסור מצד חומרא. ומנהג שהנהיגו אבותינו כל שלא נעשה לפסח בשמירה מחמץ.

אפילו אין לחוש אלא למשהו אסור שלא חלקו דאם נתיר בחשש משהו. יתירו גם בחשש יותר ממשהו ולכך אסרו בשר יבש ופירות יבשים וצוקער כל זמן שהן בעין ולא נתערבו.

וא"כ פנין דקי"ל דמלתא דעבידא לטעמי'. הוי פעיקר הדבר ובונדאי אם הי' הצוקער הרוב והיין המועט לא הי' אדם מסתפק והוי חשבינן לי' פאלו הוא פולו צוקער וא"כ ה"נ כל דעבידא לטעמא חשיב פעיקר וכרוב: וגדולה מזו הביא הח"י בס"י תמ"ז ס"קלג דחומץ שמלאוהו ביין המעורב עם ציקער אסור בס' אלי' זוטא מלשתותו בפסח ונהי שהח"י כ' שם דאם סיגנו שרי השיג עליו בס' חמד משה שם דמאי יועיל סיגנו בצוקער שניגמס והי' למים וקשה אמאי אסור: הא קי"ל בס"י תס"ז הנ"ל דע"י תערובות מותר בציקער.

וע"כ דס"ל להא"ז: דהיינו דווקא פשנתערב עפ"י מקרה אבל כל שעירב בינים ומדעת אסור. וכמ"ש הרשב"א המובא בב"י ביו"ד סי' קל"ד ובחמד משה סי' תמ"ז ס"קמב לענין עובדא דצ"צ סימן פ' המובא במג"א סי' תמ"ז ס"קמה.

דכל שנעשה מדעת לתקן דבר לא בטל. וא"כ יש קל וחומר אם בחומץ שאין היין עם צוקער בא לתקנו.

להיות כתבלין אסור. ק"ו במלתא דעבידא לטעמא פנין עם צוקער: שוב ראיתי בא"ר סי' תס"ז ס"קכג שביאר פונתו שכ' בא"ז לא מטעם הצוקער אסור החומץ אלא משום שהיין עם צוקער.

נתבשל בכלי חמץ יעוי"ש. ובגידון שלנו לפעמים יש לחוש ג"כ למ"ש הא"ר דהצוקער רגילין לשרותו בכלי חמץ ואם שקה מעל"ע הוי פבוש פמבושל ויש חשש גם מצד הפלים וצריכין לחקור על זה.

אבל אנו דנין עתה. דאפילו אין לחוש אלא מצד הצוקער לפי דברי החמד משה נראה דכל שנעשה פן מדעת אינו בטל ואסור בצוקער אמנם להא"ר.

נהי דס"ל דאפילו נעשה מדעת לשום תיקון בטל. ונקרא תערובת.

ולענין צוקער מותר מיהו נראה פשוט בעיני. דווקא ה"תם בחומץ.

דאין הצוקער מלתא דעבידא לטעמא ס"ל פן. אבל בגידון שלנו דהצוקער בא להמתיקו נראה דלכ"ע חשיב לי' כבעינא: ולפענ"ד ראי' לזה וממקומו הוא מוכרע דקאמר שם בס"י תס"ז סעי' ח' דאין לאכול צוקער ואין לאכול פ"פ ונעגליה ותערובתו מותר.

וקשה מאי אין לאכול פ"פ ונעגליה. מי הוא זה שאוכל פ"פ או נעגליה בעינא ואין זה דרף אכילה.

וע"כ שפונתו שאין לתבל בהן. ואע"ג שמתיר תערובתו.

היינו אם לא באו לתוך התערובות כדי לתבל אבל כל שפוננתו לתבל. פבעין הוא חשוב ואסור ואינו מותר אלא אם נפל במקום שאינו ראוי לתבל.

וה"ה צוקער שפא להמתיק הינו. הרי הוא חשוב פבעין והוא בכלל איסור שיקרי גם צוקער.

עומד עיקרו להתערב עם מאכלים או משקים נאבותינו ונאבות אבותינו הנהיגו בו איסור אפילו בתערובות כה"ג פן נראה לפענ"ד נכון ונזרתי על כל הצדדים למצוא היתר ולא מצאתי נאחתום בברכה דברי ידידו הדוש"ת: הק' משה שיק מברענאונע: תשובה רמ"ד בעזה"י חוסט יום ג' כ"ז אדר תרל"ג לפ"ק: את חג המצות.

יחוג בדיעות. הרב המופלג המפורסם כש"ת מוה' קלמן ליבערמאן נ"י רב בקהל סאלקע מכתבו קבלתי.

ובו נשאלתי על דבר צוקער של פסח משיראנער פאבריק שראה מעלתו במכתב עתי. שבת אחים.

שאני צויתי פה להכריז בביהכ"נ שלא יקנו ממנו לפסח ושאל ממני. מדוע ולמה עשיתי כן.

הרי אפילו בציקער סתמא. כ' הברכ"י בסי' תמ"ז דלית בי' חשש אלא מי שרוצה להחמיר וכו'.

למ"ד דאמרי' חוזו"נ ואנן לא קי"ל פן ולמה לא נאמין כ"י להכשיר אף אם הכתב הוא ממי שאין מכירין אותו עכ"ל הצריף. ועוד האריף בזה.

והנה כבר ראו עיניו דברי אדמ"ו הגאון זצ"ל בעל חת"ס בחאו"ח סי' קל"ה שכ' דיש בו משום פירורי חמץ ותמה על הברכ"י שכ' שרגילין לטבול בו פתם ואפי"ה כ' שיש בו חשש למ"ד דחוזו"נ והגיס דבריו בצריף עיון: ואמת הדבר שמצוי ושכים שהפועלים והאומנים טובלים את פתם ביורה הרוחמת ואני עובדא ידענא אשר בק"ק פרעשבורג הי' צוקערפאבריק.

והי' הרב הגדול ומנהל מאוד מוה' נטע וואלף נ"י המשגיח בענין עשיית הצוקער של פסח ופעם אחד רק רגע כמימרא הסיח דעתו והעלים עין. וראה פועל אחד שהלך מן היורה בחיפזון.

וצונח עליו הרב המשגיח הנ"ל מה עשית אצל היורה והשיב ואמר לא עשיתי מאומה. רק טבלתי בו חתיכת פת ונעשו עי"ז כמה פכרות מן הצוקער לחמץ.

עכ"פ הדבר הזה שכים ובנודאי יש חשש לפירורין כמ"ש מרן זצ"ל ולא שייך בזה לומר דקפדו אנקיותא דהרי אנו רואין דלא קפדו וקפדו שייך רק בדבר שאינו מתאנה לו וכו' ובפרורין יש חשש דאורייתא דח"ש אסור מה"ת.

וכבר כ' הטו"ז ביו"ד סי' ק"ד ס"קא. והספימו עמו האחרונים דלאו דווקא שרץ אלא כל יבש בלח.

או לח בביבש. הוי פאלו אינו מעורב כלל והוי פבעין.

וממילא נמי נסתר. מ"ש מעלתו לתרץ דברי הברכ"י.
דלא מתיר אלא לסנן דזה אינו. דהרי הוי פמבטל איסור לכתחילה.
וכמו שהביא המג"א בסוסי' תמ"ז ס"קמה ובדג"מ וא"כ נשארה קושית מ"ו על הברכ"י:
ולפיענ"ד נראה. דהנה בש"ע איתא.
דאפילו להשהותו אסור. וכן ראיתי פשהייתי בפ"ב.
שמוכרין אותו קוה"פ. עם שאר חמץ אבל בקהלות אחרות ראיתי.
שמוכרין צוקער בתנות בחוה"מ פסח לנכרים. ומרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל כ' שצריך
למכרו קודם הפסח משום פרוירין.
וקשיא על מנהג המקומות. שעושין בו סחורה.
דאפילו נימא דפרורין ממילא בטלו. וגם אינם מצונין.
ולית בהו משום כל יראה מ"מ האיך רשאי למכור הא קי"ל בסימן תמ"ז סעי' י'. דאפילו
משוהו אסור בהנאה וצריך לשורפו דווקא.
מיהו פבר הובא במג"א בסי' תמ"ה ס"קו ובמחזה"ק שם ביאר דבריו. דהיינו בלח.
אבל ביבש. דהמותר לית בי' תערובת חמץ מותר למכור חוץ מדמי איסור שבו והקונה
צוקער אינו נותן עבור הפירור חמץ כלל.
וא"כ שפיר כ' הברכ"י. דלאסור צוקער אפילו למכור דמשום פירור חמץ והי' מותר
למכור חוץ מדמי איסור שבו אבל אי חיישינן למ"ד חוזו"נ.
אסור אף למכור לנכרי כמ"ש הרמ"א. ועלי' קאי הברכ"י.
כן נראה לפענ"ד: ועכ"פ לענין אכילה יש בו חשש דאורייתא משום פרוירי חמץ השכיחין
גם בפאבריק הגדולים ולא כמו שהבין מעלתו דווקא. ביצר דבש שכיח פנה.
אלא גם ביורות דבש שמבשלין אותו וזה קרא מותרו בעל ברכ"י יצר דבש דביצר אין
הדבש חם. וכמו שהבאתי לעיל מהעובדא דהוי בפ"ב וכיון שכן פבר פסק הרמ"א בסי'
קי"ט דאין להאמין ליקח.
אלא ביזעין אותו שמחזק בכשרות ובפרט בדבר שאפשר לומר. דטועה ומורה היתר
דסובר דא"צ השגחה פולי האי כמ"ש מעלתו.
אז ממילא בנודאי בעי' מומחה טפי דשורש דין הרמ"א. הוא מהרמב"ם שלמד מהא
דאמרינן בע"ז דף ל"ט ע"ב אין לוקחין ימ"ח מח"ג אלא מן המומחה ודייקו בלשון
מומחה להורות דאפילו מחזק בכשרות.
לא סגי אלא בעי' מומחה ושם מומחה. עיין בחו"מ סי' ג' דהיינו פקי ומנוסה נמי: וכבר
האריך התב"ש בבכור שור בע"ז שם.
דבאיסור דאורייתא בעי' מחזק מדינא ובאיסור דרבנן מתקנת הגאונים הוא. שגזרו
בחרמות על זה וכ"ש באיסורין של חמץ דחמיר טפי.

וכן הוא מקדמת דנא. דדבר פנה נמסר ביד הרבנים הגדולים ומבדקים דפקיע שמיהו ומי יסמוך על איש מורה הקופץ בראש שלא נודע שמו.

וטבעו וטובו. ובפרט בדור הזה דשכיחו מורים והורים.

שאין לסמוך עליהו. זהו הי' טעמי ונמוקי ועתה הנה הלוקחים צוקער לקסח.

משלמים ביוקר כדי שיהיו מוכטחים משום חשש ואם. הסגנני מטעה בזה את הלוקחין.

מלבד האיסור האמור למעלה. עוד גונב דעת הבריות וגניבת ממון.

הנה כל זה מצאתי עצמי מחוייב להודיע ובעיניו יראה ובלבבו יבין את המעשה אשר יעשה ויהי הי' עמונישמח בשמחת החג הפא לקראתנו דברי הדורש שלומי: הק' משה שיק מברענאווע: תשובה רמ"ח החיים שיל"ת חוסט יום ה' לסדר וישב תרל"ח לפ"ק: והשלום וכל טוב לאהובי בן חורגי הרב המאור הגדול המופלג בתורה מוה' ישראל מרדכי נ"י האבדק"ק קרעסטוהר יע"א: מכתבו קבלתי והנה שאלתו ע"ד שגוהגין בימי הפציר טרם שיתנו היינות בהחביות.

לוקחים ספוג ומטבילין אותו בפירוטעס שתבלע בה הרבה שפירוטעס ואח"כ מדליקין הספוג. וזרקין אותה להחביות וסותמין מגופת החביות ומגלגלין החביות מצד לצד עד שישברף הספוג בתוכו.

ונה עושין למען יכלה ריח הרע שפחחיות. ואח"כ נותנין בהן יינות וזאת עושין בין בחדשים בין בחביות ישנות.

ומסתפקא לי' למעלתו אם מותר לשותות יינות אלו בפסח דנהי דיש ביין הניתן שם. ששים פנגד החמץ.

וגם אינו עשוי ליתן טעם לתמן היינו אלא כדי להעביר הריח הרע של החביות. ומשום זה אין בו חשש דא"מ איסור לכתחילה דהרי אפילו במעשה דהצ"צ דהיו נותנין חלב חטה ביין.

כ' המג"א שם בסוף סי' תמ"ז. דאינו אסור.

משום מבטלין איסור לכתחילה. כיון דאין פונותו לבטל מכ"ש הכא.

דאין פונותו כלל לתמן היינו. אלא כדי להעביר הריח הרע מהחביות וזה בנודאי לא מקרי מבטל איסור לכתחילה.

ונה אין אצלו שאלה כלל. אלא דמספקא לי' למעלתו אם רשאי להניח היינו בפסח באותו חביות הנ"ל ששורפין ומנקין הריח בפירוטעס: והרי בפסח אסור.

אפילו במשהו. וא"כ אם היינו נשארו בהחביות שהוא בפסח ונפלט הבליעה בהחביות לתוך היינו אפילו רק משהו נמי אסור.

ובאמת תמוהין למעלתו דברי המג"א בסי' תנ"א. סעי' כ"א ס"קמ.

ובמחש"ק ושאר מפורשים שם דנראה מדבריהם דאם הטעם הוא רק משהו מותר להיות היינו בפסח שם בחביות של שכר. והקשה מעלתו איך אפשר זה.

הא בַּפֶּסַח אָסוּר אֶפְיָלוּ בְּמִשְׁהוּ כַּמ"ש הַמַּג"א עֲצָמוּ לְעַנְיָן נִטְל"פ וְעוֹד הָאָרִיז מַעֲלָתוֹ נ"י בְּזֶה וְהֵבִיא דְבָרֵי הַשַּׁע"ת בְּסִי' תַּנ"א ס"ק כּו. דְּכֵּה"ג דְּשׁוֹרְפִין הַכְּלִי וי"ש.

נְאֻסֵר הַכְּלִי וּבְעֵינָן הַגְּעֵלָהּ וּבִשְׁע"ת שָׁם פִּלְפֵּל דְּאֶפְשָׁר דְּבַעֲי' לִיבּוֹן הִנֵּה שְׂאֵלֶת חֲכָם חֲצִי תְּשׁוּבָה: וְהִנֵּה לְפַעַנ"ד בְּנוֹדָאֵי אִם יֵשׁ לְחוּשׁ. דְּלִטְעָמָא עֲבִידָא בְּנוֹדָאֵי לִית דִּין וְלִית דִּינָן.

דְּנוֹדָאֵי אָסוּר אֶבֶל בְּיָדוּעַ בְּבִירוֹר דְּלָאוּ לְטַעְמָא עֲבִידָא וְאִינוּ נוֹתֵן שׁוּם טַעַם בְּיָנָן ע"ז נִרְאֶה לִי לְבָרַר דְּהָרִי בְּלֹא"ה הַקְּשָׁה שָׁם הַח"י וּשְׂאָר מְפֻרְשִׁים דְּאִיז' כ' הַמְרָדְכִי מִשׁוּם דְּהִתִּירָא בְּלַע. אִיכ"ל דְּלֹא בַעֲי' שְׂעִיעוּרָא כְּנֻגַד פְּלוּלֵי אֵלָא לְנֻגַד מְאִי דְּנִפְיָק מִיַּנְי' וְהָיִי רַק מִשְׁהוּ וְהַקְּשָׁה הָאִיז' אֶפְשָׁר בְּמָה דְּנִפְיָק הָא לֹא יִדְעִינָן וּבְהִדְיָא פְּסָקִינָן בְּסִי' צ"ד בִּי"ד דְּאִם תְּחַב כִּפֵּי חוֹלְבֵת בְּקִדְיָה שֶׁל בָּשָׂר צָרִיף שְׂעִיעוּר כְּנֻגַד פְּלוּלֵי וְלֹא סָגִי בְּמָה דְּנִפְיָק מִיַּנְי' וּלְפַעַנ"ד אֶפְשָׁר לְהַסְבִּיר סְבָרָא זֹו לְפִי' תִּי' בְּתָרָא.

שְׁכ' הַתּוֹס' בְּחֻלְיָן דָּף צ"ז ע"ב בְּד"ה אֵלָא מַעֲתָה וְכו' דְּנִרְאֶה מִדְּבָרֵיהֶם לְפִי תִּירָץ זֶה. דְּהוּא רַק סְפָק כְּמָה יִוְצָא.

וּאִפִּי"ה צָרִיכִין אֲנִי לְשַׁעַר נֻגַד פְּלוּלֵי כַּמ"ש הַמְּפֻרְשִׁי בְּסְפָק מַחֲמַת חֶסְרוֹן יִדְעֵה לֹא הִנֵּה סְפָק אֶפְיָלוּ בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן. וְגַם שְׂמֻסְתָּמָא מַה שֶּׁהִי' רְאוּי לְצִאת כְּבָר יִצָּא בְּפַעַם הָרִאשׁוֹן.

וְהַעֲלוּ דְרַק מִשׁוּם שְׁוִי' כְּחִתִּיכָה דְּאִיסוּרָא. וְא"כ בְּלוּעָה שְׁהִיא בְּכָלִי.

הַכְּלִי אִינוּ נַעֲשֵׂית נִבְלָה. וְאֶפְיָלוּ בְּכָלִי חֶרֶס לְדַעַת הַשִּׁ"ף בִּי"ד סִי' צ"ח.

אִינוּ נַעֲשֵׂה נִבְלָה. וְא"כ ע"כ הָא דְּבַעֲיָנָן נֻגַד פְּלוּלֵי הוּא מִשׁוּם סְפָק וְזֶה בְּאַמְתַּת דַּעַת רְאָב"ד דְּבְכָלִי עֵץ לֹא מְשַׁעְרִין נֻגַד פְּלוּלֵי.

אֵלָא בְּאִוְמָדָנָא יָפָה כְּמוֹ שֶׁהֵבִיא הַב"י רַק בְּכָלִי חֶרֶס דְּאִינוּ יוֹצֵא מִיָּדִי דְּנִפְיָו לְעוֹלָם וְהַבְּלִיעָה יוֹצֵא מְעַט מְעַט מִשׁוּם ס' חֶסְרוֹן יִדְעֵה מְשַׁעְרִין נֻגַד פְּלוּלֵי. כַּנ"ל לְהַסְבִּיר סְבָרוֹת אֵלוֹ: וּלְפִי"ז אֶפְשָׁר לִישָׁב דַּעַת הַמְרָדְכִי הַנ"ל וְהִנֵּה הַטו"ז בְּסִי' ק"ה ס"ק הַקְּשָׁה עַל הָא דְּפָסֵק שָׁם בְּרַמ"א בְּסְפָק כְּבוֹשׁ דְּאִיסוּר אֲמַאי נוֹקִי הַדְּבָר בְּחֻזְקַת הִיתָר וּלְכַף מִתִּיר שָׁם ס' כְּבוֹשׁ.

וְהִנֵּה"כ חוֹלֵק עָלָיו שָׁם וס"ל דְּהַחֲזָקָה אִיתָרַע כִּינָן דְּלִפְנֵינָנוּ מִוְנָח דְּבַר הָאִיסוּר וְלֹא אֲזַלִּינָן בְּתָרָה. וְנִרְאֶה לִי לִיִּישָׁב כְּנוֹנַת הַטו"ז.

דְּהָרִי מְבוֹאָר בְּמְפֻרְשִׁים וְכֵן הוּא בְּדְבָרֵי הַתּוֹס' בְּכַתְּוִבוֹת דָּף כ"ג ע"א תְּרוּנוּיָהּ וְכו' וְכֵן שָׁם בְּהַגְהַת אֲשֵׁרִי דְּהָאֵי דְּלֹא אֲזַלִּינָן בְּתַר חֻזְקָה דְּאִיתָרַע. הוּא רַק מִדְּרַבְּנָן.

וְא"כ מַה"ת דְּסְפָק כְּבוֹשׁ מִוְתָר דְּמַה"ת הָיִי לִי חֻזְקָה. וְרַק מִדְּרַבְּנָן אָסוּר דְּחֻזְקָה דְּאִיתָרַע לֹא שְׂמָה חֻזְקָה וְהָיִי אִזְ רַק סְפָק דְּרַבְּנָן וּלְכַף סְפָק כְּבוֹשׁ מִוְתָר דְּסְפִיקָא דְּרַבְּנָן לְקוּלָא כֵּן נִרְאֶה לִי.

וְא"כ הוּא הַדִּין בְּנ"ד כַּה"ג דְּאִם מְסָפָקָא לָן וְלֹא יִדְעִינָן כְּמָה נִפְיָק מִיַּנְי' אֲמַאי גִּימָא לְחוּמָרָא. גִּימָא ג"כ לְאוּקְמָא בְּחֻזְקַת הִיתָר דְּהִינָנוּ הַקְּדִירָה הַשְּׁנִי' דְּלֹא יִדְעִינָן אִם פִּלְט הַכֵּל בְּהַקְדָּרָה רִאשׁוֹנָה.

או פלט גם בקדיר' הב' והג' לן לאוקמין' בתזקת היתר. מיהו פבר הקשו התוס' בכיוצא בזה גם בשני קנפות דף פ"ב ע"א בד"ה שתי קנפות וכו'.

ותירצו פיון דנפל שם אלא שאין אנו יודעין אי תרונ, "ה או חולין א"כ ליפא חזקה ושם לא שניף סברת הטו"ז. דהרי אנו דנין על שניהם וא"א להתיר שניהם דהוי תרתי דסתרו.

ובנידון של ג"כ קשה אמנם לפי מה שנ"ל פוננת התוס' נראה דהרי נתערב שם הדבר שפול בתוכו וגם זה אנו רוצין לאכול וזה שפול אין לו חזקה. ולכך שפיר כ' התוס'.

פיון דנפל שם או חולין או תרומה ליפא חזקה למאי דפלט מדנפל שם. פיון דהדבר עצמו שפול שם הוא רוצה לאכול, וא"כ גם בנידון שלנו אע"ג דאנו מסופקין אם פלט גם לקדירה שני' מ"מ פיון דבונדאי נפל שם ליפא למימר חזקה דונדאי לא פלט אלא אנו מסופקין אם פלט ונתערב שם בהדי התירא והוי ספק דאורייתא או אפילו בדרבנן משום חסרון ידיעה ואנו רוצין לאכול כל מה שבקדירה ולכך אסור.

וצריך לשער נגד כולו וא"כ נראה דזה שניף אם ספק אם נפל שם איסור. אבל אם אפילו הי' עד עתה היתר אלא דאנו מסופקין שמא עתה פלט בכה"ג פיון דע"ז שחוששין שפול שם הי' עד עתה.

דבר היתר וגם הדבר שחוששין שפולט לשם. הוי היתר שפיר אמרינן דאוקי אחזקתין' דעד עתה הי' היתר וגם נשאר בהתירו ולא פלט לקדירה השני פלל: א"כ גם בנידון של המרדכי שפבר עמד בחביות של שכר זין קודם פסח.

ואפשר שפולט כל מה שבאותו חביות מן השכר עוד קודם הפסח לתוף היין ונתבטל ושפיר איכ"ל בכה"ג אינו צריך לחוש שמא גם בפסח פלט דאוקי אחזקתין'. והיכא דאיפא חזקה נוכל להתיר אפילו אם יש חסרון ידיעה דחזקה מועיל בכל ענין ולכך לא דמי זה לכף חולבת שתחבו לקדירה של בשר דקי"ל ביו"ד סי' צ"ד דבכולו משערינן.

דהתם מיד שתחב הפך לתוף הקדירה של בשר נעשה נבלה ונתתיכת איסור ואיתרע פיון בונדאי תחב. ולכך שם לא סמכינן אחזקה דהיתרא.

ולכך בנידון של מעלתו ג"כ איכ"ל דאפילו אם היין גם בפסח נשאר עומד באותו חביות מ"מ מותר דאוקי היין אחזקת היתר ובפרט דהוי רק ספק משהה. איסור דרבנן: ובזה נראה ליתן טעם.

לדברי הרמ"א שכ' בס"י תס"ז. סעי' י"ב בספק משהו בפסח.

אם נתערב מן חנותו תערובות לשאר אוכלין מותרין משום חזקת היתר ובלא"ה מבואר שם דיש אומרים דספק משהו מותר. ולא גזרו בספק.

כן נראה לפענ"ד לישוב קושיות מעכ"ת נ"י מ"מ לדינא בונדאי נראה. דצריך להריק היין קודם הפסח לכלים שאין בהם חשש פלל חזק אפילו נימא דהוי חזקה.

הרי לדעת המג"א בסמ"ן תל"ז סעי' ב'. לפי מש המחהש"ק שם דהיכא דאיפא רק חזקה.

צריך לברר וה"ה דצריך לתקן עיי"ש. ואין רשאים נסמון לכתחילה אחזקה ועוד לפי מאי דקי"ל.

בסי' תנ"א סעי' י"ז דנוהגין פדיעה דלביית שאור ולביית חרוסת אפילו במתכות אינו מועיל הגעלה לכתחילה וא"כ בנידון הנ"ל יש לו בליעה מי"ש. וגם בדבר חריף קיי"ל ריחא מלתא וכיון דאינו מועיל הגעלה ונדאי יש לחוש דעדיין יש שם בליעה מי"ש ולכך צריף לערות קודם הפסח מן אותו התביות כנ"ל.

ואע"ג דבנידון הנ"ל ידעינן דיש ס' נגד הבליעה מ"מ אפשר דפולט מעט מעט פיון דלא מהני לי הגעלה. איכ"ל דה"ה דלח מועיל מה שעמד בו היין כל זמן שהוא: וקרי אפילו לרמ"א.

בסי' תנ"א בס"ק כ"א דהביא דעת המרדכי וסייעתו. כ' רק דבדיעבד שרי והמג"א שם בס"קמ ושאר אחרונים פסקו כה"ד דאין לסמוך על טעם ראשון.

אלא מצד נותן טלפ"ג התירו בכה"ג. וכבר כ' המג"א שם ושאר פוסקים דבי"ש לא שינוי בטלפ"ג.

וא"כ בנד"ד ונדאי דצריף לערנות לתוך פלי של פסח שאין בהם שום חשש וגם נראה מלשון הרמ"א דמתיר בדיעבד ונוקא אבל לכתחילה משמע דאסור משום דהוי כמבטל איסור לכתחילה א"כ נראה דגם בנידון זה שנותנין י"ש בספוג ומדליקין ומשליכין אותו לחביות לסלק הריח.

ועושיין פן לכתחילה. אע"ג שאפשר שהיין שהוא יצטרכו אותו גם לפסח שלא פדין עושיין והוי כמבטל איסור לכתחילה.

אע"ג דאין מכוונין הוי כפסיק רישא וכו' פן נראה לפי ענ"ד לדינא ומה שהעיר מעלתו נ"י בדברי הש"ך סי' קל"ז ס"קו ופליפל בדבריו אני פתבתי שם בצדו עי' בסי' קכ"א סעי' ה'. דמשם נראה ראיתו דכל שהוא בקבע יש לחוש.

פן נראה לפע"ד ואחתום בברכה המשולשת. ה' יברך אותו ואת כל ביתו פאנת נפשו.

ונפש אבי חרגו הדורש שלומו תמיד: הק' משה שיק מברעזאווע תשובה רמ"ט בעזה"י עש"ק פ' בשלח תרל"ח לפ"ק פה חוסט יע"א: החיים והשלום וכל טוב לאהובי תלמידי הרבני המופלא ומפלג חרוץ ושונו כש"ת מוה' יעקב שלום סופר נ"י: מכתבך קבלתי ואשר שאלתני בחורים שבביתם אינם אוכלים מאנוזות התמוז וית וכשנוסעים אל הישיבה או במקום אחר כיי"א ב אין מוחין בידם במה שאוכלין שם שטאפשמאלטץ.

הא קי"ל ההולך ממקום שנוהגין איסור. למקום שנוהגין היתר ודעתו לחזור צריף לנהוג פמנהג שיצא משם וא"כ הי' ראוי שגם במקומות אחרים לא יאכלו שטאפשמאלטץ.

והארכת בזה בפלפול. אי הבחורים הלומדים בישיבה מקרי דעתם לחזור ובסוף דבריהם אמרת.

שעפ"י דברי הרא"ש ריש פרק מקום שנהגו שכ' דהא דמתמירין חומרי המקום שיצא משם אם יש חשש מחלוקת בזה. א"צ לנהוג חומרי המקום שיצא משם ועוד הארכת בזה בספרות רבות.

וַיֵּשׁ בְּסִבְרוֹת הֵהֱמָ טַעַם לְשִׁבְחָ וּרְאוּיָם לְאַמְרוֹ: וּלְפַעַנְדָּה הַדְּבָר בְּרוּר דְּבַחֲוָרִים הַלּוֹמְדִים
בְּיִשְׁבֵּיבָה מְקָרוּ דַעְתָּם לְחִזּוֹר. כַּמֵּ"שׁ הָרָא"שׁ שְׂאִין דַעְתּוֹ לְחִזּוֹר הֵינּוּ שְׂבַדְעָתוֹ לְהַשְׁתַּקֵּעַ
שֵׁם לְמָקוֹם שְׁהַלְדָּה וְכֵן מוֹכַח מְלִשׁוֹן הַתּוֹסֵף בְּחֻלְיִין דְּרָף י"ח ע"ב בַּד"ה הו"מ וכו'.

שְׂפַתְבוּ שְׂבַדְעָתוֹ לְהִיּוֹת שֵׁם. וּבַש"ע יו"ד ס' רי"ד.

סַעִי ב' שִׁכ' וְכֵן הַבָּאִים מְחֻיץ לְעִיר לְדוֹר שֵׁם וְכו' אִם אֵין דַעְתּוֹ לְחִזּוֹר וְדִירָה מְקָרִי
בְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם דִּירַת קָבַע. כְּדֹאִיתָא בִּיּו"ד פ' רי"ז סַעִי ל"ב בְּרַמ"א.

וּאִפִּי"ה תְּלִיא בְּדַעְתּוֹ לְחִזּוֹר. וְאִין דִּין חוּמְרָא הַמָּקוֹם תְּלִיא בְּמָה דְקו"ל בְּצַדְקָה בִּיּו"ד
בְּסִי רנ"ו סַעִי ה'.

דְּכָאן תְּלִיא בְּמָקוֹם שְׂבַדְעָתוֹ לְקַבְּוֹעַ שֵׁם. וְכֵן פָּסַק בְּש"ף סְסִי רי"ד בִּיּו"ד.

וְכִיּוֹן שְׂבַבְמָרוֹם שְׂבַדְעָתוֹ לְשַׁקְוֵעַ תְּלִיא מְלִתָּא וְכֵן מְסַתְּבַר. וְא"כ בְּנוֹדָאֵי הַבַּחֲוָרִים הַלּוֹמְדִים
בְּיִשְׁבֵּיבָה.

מְסַתְּמָא דַעְתָּם לְחִזּוֹר מְקָרוּ כַּמֵּ"שׁ הַמַּג"א בְּסִי תַס"ח. אֲפִילוּ לּוֹמְדִים שֵׁם ב' או ג' שְׁנִים.
וּלְדַעְתִּי הוּא הַדִּין אֲפִילוּ יוֹתֵר. מ"מ מְקָרוּ דַעְתָּם לְחִזּוֹר וּמְצִינּוּ דְבַחֲוֹר נִקְרָא תּוֹשֵׁב.

אֲלָא לְעַנְיֵן קְדִישִׁים בְּאו"ח סִי קל"ב וּבִיּו"ד סִי שַׁע"ו הֵיכָא דִּישׁ מְנַהֵג לְחַלְקָ בֵּין תּוֹשֵׁב
לְאוֹרַח. דְּאוֹרַח אֵין לוֹ אֲלָא קְדִישׁ אֲחַד הֵתָם בְּהַמְנַהֵג תְּלִיא וּלְעַנְיֵן תְּפִלָּה מְקָרִי קְבִיעוּת.

דְּהָרִי אָמְרוּ חֲכו"ל הַקּוֹבַע מְקוֹם לְתַפְלָתוֹ וְכו' וּמַטַּעַם זֶה לֹא הַבְּנֵי דְבָרִי הַהֲלָכוֹת קְטַנּוּת.
שְׂהֵבִיא מַעְלָתוֹ דְּבַחֲוָרִים דְּאֲפָשָׁר כְּשִׁיעֲשֵׂה שְׂדִדוּף שֵׁם מְקָרִי אֵין דַעְתּוֹ לְחִזּוֹר.

וְלַהַבְּנֵי ל' לֹא נִרְאָה כֵּן: אֲמַנָּם בְּאַמַּת אֲנִי מְסוֹפֵק אִם הָאָדָם עֲצָמוּ מְסוֹפֵק אִם יִקְבַּע מְקוֹמוֹ
שֵׁם או יִחְזוֹר לְמְקוֹמוֹ מֵאֵי דִינוֹ וְאֵי נִימָא בְּרִירָה דִּיתְבָּרַר לוֹ לְבַסּוּף. מ"מ מִיּוֹדֵי סְפִיקָא
לֹא נִפְקָא וּלְפִי עַנ"ד נִרְאָה דְּבַכָּה"ג נוֹתְנִין עֲלֵיו חוּמְרֵי הַמָּקוֹם שְׂיַצָּא מִשֵּׁם נְהִי דְהוּי סְפֵק
דְּרַבְּנָן מ"מ לְכַתְּחִילָה אֵין עוֹשִׂין סְפִיקָא דְרַבְּנָן וּבְזֶה נִרְאָה לְהַבִּין כְּנוֹנַת קוֹשְׁיַת הַמַּג"א
בְּסִי תַס"ח עַל מְהַרִּי"ל דְּהַקְשָׁה עַל שִׁכ' הַמְהַרִּי"ל דְּאֵין אֲנוּ בְּקִיאִין בְּחוּמְרֵי הַמָּקוֹם שְׂיַצָּא
מִשֵּׁם.

וְהַקְשָׁה הַמַּג"א דְּהו"ל לְמִיעֵבַד לְחוּמְרָא וְכַוּוֹנָתוֹ אוּ מִשׁוּם חֲזָקָה לְדַעַת הַש"ף בִּיּו"ד סִי
ק"י בְּכַלְלֵי ס"ס אוֹת כ' וְאֲפִילוּ לְדַעַת הַפ"ח וְסִייעָתוֹ דְּאֲפִילוּ בְּמָקוֹם חֲזָקָה סְפִיקָא דְרַבְּנָן
לְקוּלָּא. מ"מ הֵיא סְפֵק הוּי סְפֵק מְחַמַּת חֲסָרוֹן יְדִיעָה וְהוּי אֲפִילוּ בְּדְרַבְּנָן לְהַחְמִיר וְגַם
מִשׁוּם דְּאֵין עוֹשִׂין ס' דְרַבְּנָן לְכַתְּחִילָה.

וְא"כ ה"נ בְּסְפִיקָא שְׂפַתְבִּיתִי: וּבְזֶה אָמַרְתִּי לִישֵׁב דְּבָרִי הַש"ע בְּאו"ח סִי תַס"ח סַעִי ד'
שִׁכ' דָּאָם הוּלְדָה מְמָקוֹם שְׂאִין עוֹשִׂין לֹא יַעֲשֵׂה וְכו' וְכֵן מִי שְׂבַדְעָתוֹ לְחִזּוֹר לְמְקוֹמוֹ וְכו'
נוֹהֵג כְּאֲנָשִׁי מְקוֹמוֹ בֵּין לְהַקְלֵל וּבֵין לְהַחְמִיר וּכְבָר הַקְשָׁה ע"ז בְּש"ף בִּיּו"ד סִי רי"ד.

וְכֵן הַקְשָׁה בַּמַּג"א שֵׁם. וְלַהַבְּנֵי ל' אָמַרְתִּי לִישֵׁב דְּבָרִישָׂא מִיָּרִי שֶׁהוּא מְסוֹפֵק אִם יִסְתַּעִי
לִי מְלִתָּא לְהַשְׁתַּקֵּעַ שֵׁם אוּ אֲפָשָׁר לֹא יִשְׁתַּקֵּעַ אֲלָא יִחְזוֹר לְמְקוֹמוֹ וְאֵז צָרִיף לְנַהֲוֹג חוּמְרֵי
מְקוֹם שְׂיַצָּא מִשֵּׁם.

אָבֵל לֹא הִקְנִיא וּלְבִסּוֹף מְסִיִּים וְכֵן מִי שֶׁדַּעַתוֹ לַחֲזוֹר דְּהֵיִינוּ שָׂאִין דַּעַתוֹ לְשִׁקּוּעַ בְּנוֹדָאֵי בְּאוֹתוֹ מְקוּם. וּבְרוּר לֹא שְׁיַחֲזוֹר לְמְקוֹמוֹ נוֹהֵג בֵּין לַחֲוֹמְרָא וּבֵין לְקַנְיָא פְּאַנְשֵׁי מְקוֹמוֹ וּלְפִי"ז אֶפְיָלוּ בְּסִפְיָא הַבְּחוּרִים הַלּוֹמְדִים בִּישִׁיבָה, אַף אִם גָּדוֹן אוֹתָם פְּסָפֵק.

פְּסָבְרַת הַלְכוֹת קִטְנוֹת צָרִיכִין לְנַהֵג פְּהַמְקוֹם שְׁיַצְאוּ מִשָּׁם: וְהִנֵּה בְּאַמְתַּת יֵשׁ ג' גְּוֹנֵי מְנַהֲגִים. א' שְׁנַהֲגוּ בְּכָל מְקוֹם פְּעִין יו"ט שְׁנֵי.

אוֹ אַמְיַרַת הַהֲלָל בִּר"ח. וּבְזָה נִרְאָה פְּלִיגוּ רַש"י וְרַמְבַּ"ם.

דְּבָרֵי שְׁפָרַק לִוְלָב וְעַרְבָה גְּבִי רַבָּה דְּאַמְרִינוּן שֶׁם דְּחֻבְט חֻבְט: וְלֹא בְּרַף וּפְרַש"י מְשׁוּם דְּלֹא שְׁיַיָּד בְּמְנַהֲג לֹא תְּסוּר אָבֵל הַרְמַב"ם בְּפ"ה מַה' מְמָרִים כ' דְּגַם בְּמְנַהֲג שְׁיַיָּד לֹא תְּסוּר וְלְכַאוּרָה תִּימָה דַּא"כ דְּבָרֵי הַרְמַב"ם סוֹתְרִין אֶהְדְּדִי דְּבַה' מְגִילָה וְחֲנֻכָּה פְּסָק בְּפ"ג דְּאִין מְבָרְכִין עַל הַהֲלָל בִּר"ח וְקָשָׁה פִּינוּ דְּלִדְדִין גַּם בְּמְנַהֲג אֵיפָא לֹא תְּסוּר.

וּצ"ל דְּאִין כָּל הַמְנַהֲגִים שְׁוֹנִים. דְּנוֹדָאֵי בְּמְנַהֲג שְׁנַתִּיבְסָד עַפ"י חֻכּוֹ"ל.

פְּעִין דְּשִׁלְחוּ מִתָּם. הִנֵּהֲרוּ בְּמְנַהֲג אַבּוּתִיכָם.

לְעַנְנֵי יו"ט שְׁנֵי אֵיפָא לֹא תְּסוּר אָבֵל בְּמְנַהֲג שְׁהִנְהִיגוּ מַעֲצָמָם גַּם לְרַמְבַּ"ם לֵיפָא לֹא תְּסוּר וּבְמְנַהֲג כִּי הֵאֵי לֹא שְׁיַיָּד חוֹמְרֵי הַמְקוֹם שְׁיַצְא פִּינוּ דְּהוּא כְּכָל מְקוֹם אָמְנָם יֵשׁ גְּוֹנֵי דְּמְנַהֲג דְּהוּא רַק מְנַהֲג הַמְקוֹם וְזֶה יֵשׁ ג"כ בּו' ב' אוֹפְנִים אוֹ דְּנַהֲגוּ בְּאִינָה מְקוֹם אִינָה דְּבָר מְשׁוּם פְּרִישׁוֹת.

אוֹ סִיגְג אוֹ שְׁנַהֲגוּ דְּבָר זֶה מְשׁוּם דְּאֵיפָא מ"ד דְּדְּבָר זֶה אֲסוּר. אַף דְּאֵיפָא מֵאֵן דְּמִתִּיר הֵם מִחְמִירִין עַל עַצְמָן וְנוֹהֲגִין כְּדְּבָרֵי הָאוּסְרִ: וּנ"ל דְּיֵשׁ נַפ"מ וְחִילּוּק בְּזָה.

דְּהִנֵּה זְכַרְתִּי יָמִים מְקֻדָּם פְּשִׁיכִיתִי לְלַמּוֹד בִּישִׁיבְתוֹ שֶׁל מְרֵן הַגָּאוֹן בְּעַל חַת"ס זצ"ל. אִירַע בְּבֵית הַמְדַרְשׁ שֶׁל הַבְּחוּרִים אִישׁ אֶחָד מְמַדִּינַת פּוֹלְעָן.

וּבִיקְשׁ מֵאִינָה בְּחוּרִים לְהַתִּיר לוֹ מַה שְׁנַהֲג עַד אַזְ שְׁלֹא לְהַקְטִיר וּלְעַשֵּׂן טַאבָּאק בִּיו"ט שֶׁל עֲצָרַת וְגַם אֲנִי הֵיִיתִי בְּתוֹךְ אֵלוּ הַבְּחוּרִים וְאַמְרַתִּי דְּאַפְשֵׁר דְּנָדָר פְּזָה דְּיֵשׁ דַּעַת אוֹסְרִים. אוֹלֵי קִיבֵל עַל עַצְמוֹ כְּדַעַת הָאוּסְרִים וְאַפְשֵׁר דְּאִין לוֹ הַתְּרָה.

וְאַחַר הַתְּפִלָּה נִקְרָאֲתִי לְבֵית מְרֵן הַגָּאוֹן זצ"ל. שְׁהֵיִיתִי מֵאוֹכְלֵי שְׁלַחְנוּ בְּשַׁבַּת וִיו"ט וְשָׂאֵל אוֹתִי מַה פְּלַפּוֹל הִי' בְּבִיהַמ"ד כִּי כֵן הִי' דְּרַכּוֹ בְּקוֹדֶשׁ לְשִׂאוֹל עַל כָּל דְּבָר וְדְּבָר וְסִפְרַתִּי לְפָנַי מוֹרֵי הַגָּאוֹן זצ"ל הַדְּבָרִים כְּהַנְיָתָן וְאַמַר שְׁהַדִּין עִמִּי וְאַח"ז מְצִאתִי פְּעִין זֶה בְּדְּבָרֵי הַמַּג"א בְּסִי' תְּקַנ"א סְעִי' ב' ס"ק ז' דָּאֵם נִהֲגוּ לְמַעַט בְּמוֹ"מ לֹא מְהַנִּי הַתְּרָה פִּינוּ דְּקִבְלוּ אַבּוּתֵיהֶם כְּדַעַת הָאוּסְרִין.

וְאַ"כ ה"ל בְּגִידוֹן הַנְּ"ל אִם מְנַהֲג הַמְקוֹם לְאַסוּר מְשׁוּם דְּיֵשׁ דַּעַת הָאוּסְרִין בְּזָה לֹא מְהַנִּי הַתְּרָה. אָבֵל אִם הוּא רַק מְצַד פְּרִישׁוֹת וְסִיגְג מְהַנִּי הַתְּרָה: וּבְזָה אַמְרַתִּי לִישִׁב דְּבָרֵי מְהַרִּי"ל.

שְׁהַבִּיא הַמַּג"א בְּסִי' תְּס"ח סְעִי' ד' ס"קִיב דְּהַבְּחוּרִים אִם אוֹכְלִין מְבַדִּיקוֹת הַקּוֹלוֹת שְׁמִקְלִים בְּמַגְנָצָא. אִין לְחוּשׁ דְּאִין אָנוּ בְּקִיָּאִים וְכו' וְשׁוּב כ' דְּבְּבִיתוֹ לֹא הָיוּ אוֹכְלִין פְּאַנְצִין.

משום דמתקבצים שם בחורים וכו' והקשה המג"א דדבריו סתרו אהדדי יעויי"ש. ולהנ"ל אמרתי בשלמא בפאנצין דתליא בפלוגתא דרבניו אפרים ורבינו יואל דפליגו לדינא ובשאר מקומות נהגו כר' אפרים ובמענין כר"י.

ובפלוגתא בדינא. דאיתא ביו"ד סי' ס"ד ולא שינה בזה.

אינהו אכלו ולדידן מסתם לא סתים משום דהנה דאסרו מדינא אסרו ולכך לא מועיל התרה וגם לא שינה בזה דברי הרא"ש דר"פ מקום שנהגו הנז"ל שפתיב דהיכא דיש לחוש למחלוקת שרי אפילו אם הוא במקום שנהגו איסור משום דאדעתא דהכי לא קבלו.

וכמו שיתבאר לקמן דכיון דאין מועיל התרה דהתרה בעינן ע"י פתח דנשפתנה הדבר. לדבר שאין בו משום נולד וא"כ בכה"ג לא מהני סברת הרא"ש.

ולכך לא אכלו בביתו פאנצין משא"כ בשאר מנהגים ויתבאר עוד לקמן אי"ה. ויש עוד מנהג ג' שהאדם בעצמו הנהיג עצמו.

לאסור עליו דברים או מצד פרישות או משום שנקמצא מי שאוסר דבר זה מצד הדין ודינו כדלעיל אלא דאפשר דזה עוד חמיר יותר. דמנהג דמצד המקום אינו אסור.

אלא עשום אל תטוש תורת אמה אבל מנהג שהוא בעצמו קיבל עליו. איכ"ל דהוא דאורייתא כמו נדר: ועתה נבוא לנגידון שהתחלנו הנה מעלתו נ"י כתב דעל פי דעת הרא"ש הנ"ל יש להתיר להבחורים.

לאכול שטאפשמאלטן במקום שנהגו היתר משום שלא יהא מחלוקת. ולכאורה יש לפקפק ע"ז.

דהרי טעמו של הרא"ש. הוא משום מה דצריף לנהוג בחומרא שיצא משם הוא רק מדרבנן.

ובדרבנן יש להקל וכבר הקשה הפמ"ג בסי' תס"ח הרי מנהג הוי כמו נדר. כמבואר ביו"ד ר"ס רי"ד ולפי"ז לכאורה מנהג השלישי שפתיבתי לעיל דהוי ממש כמו נדר.

ותי' הפמ"ג לכאורה קשה לדעת הש"ך ביו"ד סי' רי"ד ס"קב. דגם אם הוא אינו פריא. מ"מ צריף התרה ולא מהני לומר דאדעתא דהכי לא נדר. אלא צריף התרה אלא א"כ כף הוא המנהג.

דאם אינו פריא אינו מתענה. וא"כ עדיין קשה קושית הפמ"ג: וצריף לומר דס"ל להפמ"ג הנ"ל כמ"ש המג"א ריש הלכות ר"ה בסי' תקפ"א ס"קיב וכפירוש הדג"מ שם ביו"ד סי' הנ"ל דאם רוצה לאכול רק הפעם שהוא א"צ התרה.

אבל אם אינו רוצה שוב בנדר לגמרי אז צריף התרה. וא"כ י"ל דכוננת הרא"ש ג"כ הוא בכה"ג שרק כשהולך לאותו מקום שיש לחוש למחלוקת.

אז רק כל זמן שהוא שם אינו רוצה לקיים נדרו. אז י"ל דאדעתא דהכי לא נדר אבל לפי דעת הש"ך ביו"ד.

לא מהני לומר בזה אדעתא דהכי לא נדר ולא סגי בתירץ הפמ"ג ואפשר דקונשית הפמ"ג הוא דנוקא בלא מעצמו נהגו פו. דהוי פנדר ממש וכדלעיל אבל במנהג שנהגו: דאסור רק משום אל תטוש תורת אמה ונהוי רק מדרבנן ואצטרף לתי' של הפמ"ג וא"כ בנידון של מעלתו.

אי נימא דהוי נדר ממש לא סגי בדברי הרא"ש ותליא עדיין בב' הפירושים אי פש"ף ב"ד או כהמג"א אלא דנראה לי להביא רא' דאפילו בדבר שהוא קיבל על עצמו מ"מ במקום שיש מחלוקת או איבה מותר לו להקל ורא' לפירושו של המג"א הנ"ל: דהנה באו"ח סי' קס"ח וב"ד סי' קי"ב מבואר דמי שיזהר מפת של עפוי"ם וסועד אצל מי שאינו נזהר מפת עפוי"ם.

מונח על השלחן והוא יפה וכו' מותר לו לאכול משום איבה וא"ס מוכח דאפילו בדבר שקיבל על עצמו. אי יש לחוש משום איבה מותר ומוכח לכאורה כהמג"א איברא דמהתם אדרבה איכא תיובתא לתירוצו של מעלתו דהרי מבואר ב"ד סי' קי"ב בב"י בשם תשובת אשפנזית דאם סעד מי שנהנה בחמאה של גוים.

אצל מי שאינו נזהר אינו רשאי לאכול עמו. דבזה לא שייך איבה.

דיכול לומר אני אינו אוכל חמאה. דדווקא בפת דהוא עיקר סעודה.

בזה שייך משום איבה אבל בשאר מאכלים לא שייך איבה. דיכול לומר.

דאינו אוכל דבר זה משום טעם אחר ולא משום איסור וא"כ לפי"ז לכאורה לא שייך לומר בזה דמשום מחלוקת יהא מותר. דהרי אנו דנין פאן על שאר מאכלים: מיהו אפשר לישוב דבריו ולומר דדווקא בחמאה של גוי.

דאין הפלים אסורים. כדאיתא ב"ד בס"י קט"ו רק החמאה עצמו בזה יכול לומר פן אבל אם לא יאכל שטאפשמאלטץ ממילא גם הפלים אסורין לו ואינו יכול לאכול עמו שום מאכל א"כ אפשר דשוב שייך איבה ומחלוקת.

ואף דיש לפקפק ולומר דבכלים אינו אסור. הנזהר משטאפשמאלץ בהפלים של אינו נזהר וזה לא קבלו הנזהרים שלא לאכול לאסור גם הפלים דסתם פלים אינם ב"י ויכול לאכול עמו דברים שאין בהם חשש שטאפשמאלץ ודחוק ואפשר דע"ז פיון הפהרי"ל.

שכ' דאין אנו בקיאים בחומרא שיצא משם היינו מצד צ"ע שהוא מיהו לכל זה אנו צריכין לפי טעם מעלתו: אבל לפענ"ד נראה. דבן הסמוף לשלחן אביו.

שאינו אוכל שטאפשמאלץ לא מקרי פלל פנדר דהרי בלא"ה קשה. דהרי פנדר בעיניו דווקא שיצא בשפתיו.

כדקי"ל ב"ד סי' ר"י. דדווקא דאם נדר להתענות.

דבזה יש דעות דתענית הוי פקרפן. ופקרפן נאמר פל נדיב לב עולות.

וגמר בלבד נמי מהני ענין באו"ח סי' תקס"א בטו"ז שם ס"קח לענין קבלת תענית אבל נדר שאר דבר מצוה. צריף דווקא שיצא בשפתיו.

ואמאי אמרינו דמנהג הוא כמו נדר דמשמע אפילו לא פירש בשפתיו וצ"ל פיון דהוא עושה פן. ומעשיו מוכיחין על מחשבתו הוי כמו פירש בשפתיו וכל זה בדבר שאדם עושה מעצמו אבל בבו האוכל אצל אביו ובבית אביו אין אוכלין אנונות פטומות.

זהו לא מקרי נדר על הפן וכ"כ בתשובות זכרון יוסף בחיו"ד סי' י"ד. דהא דאיתא ביו"ד סי' רי"ד דהבנים צריכין ג"כ לקיים מנהג אביהן כמו דאמרינו בגמרא גבי בני ביישן זהו דווקא אם הנהיגו פן בניהם אבל לא שמענו מעולם דאם האב נוהג בפרישות בהרבה דברים.

שיהא הפן חייב לנהוג פן אחריו: אלא א"כ קיבל הפן פן על עצמו או שאביהם הנהיגו אותו בזה דווקא: וא"כ הבחורים מסתמ' לא קבלו על עצמם הפרישות והתסידות ההוא ואינו דבר שהמקום גורם.

דדווקא אם המקום גורם החיוב אמרינו דאסור לשנות המנהג ואפילו שלא במקומו משום אל תטוש תורת אמה דהמקום מקרי והוי כאם כדאמרינו בפ"ק דמגילה ארץ שנער הרה וכו' ארץ צבי גדלה וכו' וכן לדעת מקצת המפורשים הא דאמר איוב ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשיב שמה דכוננתו הי' על הארץ.

וקראו בדרה מליצה אם. ובכה"ג דרשינין הקא קרא דאל תטוש תורת אמה דהיינו תורת המקום והארץ שנתגדל בה אבל דבר כעין שטאפשמאלץ דלא במקום תליא מלתא אלא יחידי קבלו עליהם פרישות כל זמן שלא קבלו הבנים עליהם בעצמם אין עליהם נדר וא"כ אתי שפיר מה שהבחורים הלומדים בישיבה אינם נוהרים בזה.

מלבד הטעם שכ' הרא"ש לפי דברי מעלתו ועיין פש"ף ביו"ד בס' קי"ט סק"כ. שהאריף ג"כ בדין מנהגים ושייף ג"כ כאן.

והנראה לפענ"ד פתבתי. ואחתום בברכה המשולשת יהא ה' עמה ותעלה מעלה מעלה דברי רבה הדורש שלומה וטובה: ה"ק משה שיק מברעזאויע.

תשובה ר"נ שיל"ת יערגין יום ב' ח' אדר תר"ט לפ"ק: החיים והשלום וכ"ט לידידי הרב הגאון המפורסם ע"ה פה"ח נ"י כש"ת מוה' יעקב נ"י עטלינגער האב"ד ור"מ בק"ק אלטונא יע"א. אחרי דרישת שלומו וטובו דמר פר"מ וכו' באתי לבקש וכו' איזה תקירות בענין שיעורי הלמ"ס וזה החלי: הנה רוב איסורי מאכלות שיעורן ללקות עליהן בכזית חוץ מתקונת ע"ז דילפינו מקרא דחייב עליו בכ"ש.

וחוץ מדבר שהוא ברי' דחייב עליו ג"כ בכ"ש לפרש"י משום דחשיב. ולתוס' חולין דף צ"ו משום דהוי פאלו פירש קרא בין גדול ובין קטן וחוץ מח' שרצים דשיעורן בכעודשה.

וחוץ מיוה"כ דחייב בככותבות הגסה אמנם פדי לברר אם יש חילוק בזה בין מאכל למשקה ובין מ"ע לל"ת יש לחקור בזה איזה תקירות: חקרה א'. דמצנה וברכה אי בהנאת גרונו משערין: הנה לענין ל"ת מסיק ס"פ גיד הנשה.

וכן פסק הרמב"ם בפ' י"ד ממ"א דין כר"י. דבהנאת גרונו משערין.

וגם מה שפין החנוכים מצטרף. ולענין מ"ע לא מצינו מפורש אי כזית דמצנה.

וכן פזית דברכה אחרונה אי משערין ג"כ בהנאת גרוננו. ומסברא נראה דאכילה דמ"ע שיעורו פאכילה דל"ת.

ובהנאת גרוננו משערין. דחיקה אןכל יטעם וכן מצאתי שכ' אדמ"ו הגאון בעל חת"ס זצ"ל בתשובה אחת הנדפסת אצל חידושי רמב"ן לקידושין.

וכ' שם מקצת ראי' מדחשיב בעידנא עיי"ש. אמנם מצאתי במחש"ק סי' תע"ה ס"ק ד' דפשיטא לי' לאידך גיסא דבמ"ע בעינן הנאת מעיו ומייתי ראי' מברכה אחרונה וגבי ברכה אחרונה הביא הפ"מ ח"ב סי' ה' ראי' דתליא בהנאת מעיו.

מדברי הרא"ש ברכות סי' י"ד והובא ג"כ בכ"מ בפ"א מברכות דין ב'. פיון שאינו נהנה בתוך מעיו א"צ ברכה ניותר יש להביא ראי' מדברי ב"י הי' במה שהביא להשיג על אנהל מועד וכ' דאכילה במעיו בעינן אמנם בברכות דף ל"ט ובירושלמי ריש פיצד מברכין.

נראה דפזית דברכה ואיסור שוין דאל"כ הא פזית דברכה בעינן גדול טפי וכן מוכח מדברי הכ"מ. בפ"ג מברכות דין י"ב בסופו בדעת הרמב"ם דשיעור איסור וברכה שוין: ונראה לי עוד ראי' גדולה.

מדברי הריב"ש סי' ר"פ דמביא ראי' דטועם ופולט אינו אסור באיסור מה"ת מברכה. ואי אמרינן כהפ"מ הנ"ל.

קשה מאי ראי' הא איסור שאני. דבהנאת חיקה תליא.

באמת ראיתי בפמ"ג ביו"ד סי' צ"ח בטו"ז ס"קא שהקשה על הריב"ש. למה מתיר בפולט הא החיקה נהנה ובאיסור בהנאת גרוננו חייב.

ולפי ענ"ד לא ק"מ. דוודאי דרף אכילה הוא לבלוע.

ולא לפלוט ואם פולט אינו פדרף אכילה ושלא פדרף אכילה פטור ולא מקרי אכילה. ונשפיר כ' הריב"ש ולפי"ז אין ראית הפ"מ ראי' דלעולם איכ"ל דהרא"ש סובר דגם בברכה אחרונה.

בהנאת גרוננו תליא מ"מ אכילה ודרף אכילה בעינן ואי פולט אין זה אכילה. וא"כ שיעור ברכה ואיסורן שוין אלא אם אינו מתכונן ליהנות ולאכול אע"ג דלענן איסור אפילו מתעסק בחלבים חייב.

מ"מ לענן ברכה. שהוא הודאה פיון שאינו מתכונן ליהנות (יעוין בטו"ז סי' ר"י ס"קד) וזה טעם רמב"ם דפוטר מטעמת אפילו בולע מברכה.

ולא קשה קושית הפמ"ג בסי' צ"ח הנ"ל וכינון שראית מחש"ק אינה מוכרחת הדרין לסברא. דאכילה דמ"ע בהנאת גרוננו וכן שיעור פזית לענן שבועה.

שכ' המל"מ רפ"ד משבועות דוודאי פיון על שיעור המחוויב באיסור א"כ ג"כ תליא בהנאת גרוננו חוץ מיוה"כ דתליא בניתובי דעתא. ותליא בהנאת מעיו: תשובה רנ"א חקירה ב' אם משערין פזית.

כמו שפא לפנינו או כמו שהי': הנה יש בזה כמה חלוקי דינים. א' אם הוא השתא פזית.

וגם מעיקרא הי' פזיזת. ורק בנתיים נצטמק מ"מ דינו בכזיזת.
וכמ"ש הרמב"ם בפ"ד ממ"א ואע"ג דתפח ע"י מים שאינו איסור. מ"מ מצטרפין פיון
שפך דרכו וגידולו וכבר הי' פן.

ועל אופן זה פיון הרמב"ם בפ"י המשנה בטירות פ"ג מ"ד. וכמו שביאר רש"י בפסחי'
דף ל"ג ע"ב ד"ה טמא מת עיי"ש ב' נאפילו אם לא הי' מעיקרא פזיזת רק שעכשיו נשתנה
פגון שעשה מדגן לחם.

אם התורה כתבה החיוב על הדבר שנשתנה. אע"ג דהשתא שע"י שתפח ע"י משקה
משערי' כמו שבא לפנינו בשנינו ובזה ביאר אדמו"ר הגאון בעל חת"ס זצ"ל.

מה שאמרו בכריתות דף ה'. דלחם ליטא בעינא.

לכך אצטרף לכתוב ולא אתיא מקלי דהיינו דאי הוי פתיב רק קלי לא הי' מצטרפין המים
שבליחם ובזה דחה ראית המקו"ח בסי' תס"ז וכן אנו משערין פזיזת מצה כמו שבא לפנינו.
אלא שצריך למעוף חללו ג' אם מעיקרא לא הוי בי' פזיזת ותפח ונעשה פזיזת מה"ת אינו
חייב עליו רק מדרבנן חשוב כמו פזיזת ויש לחקור אם הפזיזת דווקא.

אם מעיקרא. נתחמה לחתיכות קטנות פחות מפזיזת ואם"כ נתפח או אפילו הי' מעיקרא
פזיזת ונתפח ונעשה ב' זיתים ונתחמה לב' חתיכות.

ויש בכל אחד פזיזת. אפי"ה פטור מה"ת וכן נראה לי בפשטות הסוגיא מנחות דף נ"ד
ע"ב פיון דמסקינו אין דיוחי באיסורין מה לי אם הי' מעיקרא פזיזת או לא.

והטעם פרש"י שם בד"ה דמה דתפח ע"י מים הוי רק פמיא בעלמא: ולכאורה קשה על
מ"ש המג"א בסי' ר"י דאפשרי אןכל פאןכל ועיין לקמן חקירה ומים בתוף אןכל פאןכל
וצ"ל דנהי דהוא פאןכל, מ"מ חלב לא הוי וגם לענין חמץ אפילו בנודאי התפיחה
והחזימוץ לצורך לחם הוא דרף גידולו ומשערין בו.

אבל אם לאחר אפי' תפח ע"י מים. אפילו קודם פסח.

מ"מ אין מצטרפין ולפי"ז לענין שבועה שאוכל או שלא אוכל דשיעורו בכזיזת. אי יש פאן
אןכל דתפח חשיב לדידי' בכזיזת.

דבין המשקה והאוכל אסור אלא דלפי"ז לכאורה קשה דבשבועות דף כ"ג ע"ב דר"י לא
רצה לאוקמי' במפרש ח"ש. דמוקי לה כד"ה וקשה הא אפשר לי' לאוקמי' בתפח הנבילה
דמצד נבלה אינו חייב.

ומצד שבועה חייב. וצ"ל דאמר רק נבלות ולא אסר עליו מים.

וא"כ צ"ל שוב דמייירי בכולל דברים המותרים עמו. ויש לחקור עוד בזה.

לענין ברכה אחרונה. מאי דינו.

אמנם נראה דחייב לברך עליו לפי הנ"ל כמג"א. דכאן בין אןכל ובין משקה חייב לברך
עליו.

ומ"מ עדיין יש לדון נהי דכאוכל הוא. מ"מ כחמשת המינים או כד' מינים לעגנן ברכה אחרונה.

לא יאה חשוב ואע"ג דלעגנן ברכה אולינו בתר רוב עינין בטו"ז בסי' ר"ב סעי' א'. זהו דווקא היכא דשינה לברך על העיקר ולפטור הטפל אבל לצרופי לא נשמע.

ועינין בסי' ר"ח סעי' ב' מ"מ נראה דמברכין עליו. תדא דהרי מדרבנן דינו בכזית.

ותו דזה האוכל דרפו בכה. וכאן הציווי הוא על האוכל.

ועל דרך גידול האוכל אולינו ודמיא לדין ב' וצ"ע: ד' אם מעיקרא הוי בי' שיעור ונצטמק פינון דהשתא לית בי' כזית פטור. מיהו בגרוגרת וכיוצא בו פרי שאפשר לשלקו ולהחזירו לשיעורו.

כ' הרשב"א בשפת דף צ"א ע"א דאפילו בעודו מצטמק חשיב כשיעור. והרמב"ם בפרק י"ד ממ"א לא חילק בזה ונראה דס"ל דבמנחות דף נ"ה.

אמרו פן לראב"י אבל הרמב"ם בפ"ה מתרומות פסק כת"ק דאין מעשרין מגרוגרות. על תאנים ולכה לא מחלק ודעת הרמב"ן בחידושי שבת שם.

דגם לראב"י דווקא גבי תרומה אמרינו פן. והרשב"א תמה עליו ולפיענ"ד דלהרמב"ן קשיא לי דמאי מועיל דבידו לשולקן מ"מ השתא חסר ולכה סובר דווקא בתרומה.

דמן הדין א"צ לעשר אלא על הממש. אבל על הלחלוחית הגורם הנפח לאו בר עשירא ומן הדין הי' יכול לעשר מן הגרוגרות על התאנים דבממש הן שוין.

אלא דאסור לעשר. משום דזה נראה גדול יותר והוי כמעשר מן הרעה על היפה.

אבל דבר שיכול לשלקו ולהחזירו לקדמותו לא נוטל החשיבות ולכה מעשרין אבל באיסור. דהללמ"ס דבעינן כזית לא מהני בידו לשולקן ומ"מ מועיל לעגנן זה.

אם הי' מעיקרא כשיעור. וגם השתא ובגמתיים הי' מצטמק.

דאפילו למ"ד יש דיוחי באיסורין. ובשבת קא מבעי' לן שם אם יש דיוחי אפי"ה פינון דבידו.

וכל שבידו אין דיוחי כדאימא בסנפך דף ל"ג זה נראה פנונת הרמב"ן. ועכ"פ הדרין לדניא דאפילו אם בידו להחזירו פינון דהשתא לית בי' כשיעור פטור עליו: תשובה רנ"ב חקירה ג' אי שיעור משקין בכל מקום בכזית או ברביעית.

הנה מצינו בכמה דוכתי וסוגיא דעלמא הוא דשיעור משקין ברביעי' הלוג וראיתי בתשובת פ"מ ח"ב סי' קל"ו שהאריף והביא ראיו' דשיעור משקין נמי בכזית. וכן מצאתי בתוספתא בפ"ק דפסחים אהד האוכל ואהד השותה בכזית ובס' החינוך מצנה כ' דשיעור משקין ברביעית.

ובמצנה תמ"ד הביא בשם רבו לחלק. דבשמן אע"ג דחשיב משקה מ"מ פינון דלאכילה הוא עומד ומאן דשתי לי' בטלה דעתו אצל כ"א שיעורו בכזית פאנכל והרמב"ם בפ"ב ממעשר שני נקט יין דווקא ברביעית.

אמנם תמהני על הפ"מ הרי בהדיא איתא ביבמות דף קי"ד ע"ב. דם עד דאיכא רביעית ובאמת גם על הרמב"ם יש לתמונה פן ונהי דבעלמא פסק שיעור משקין ברביעית מ"מ לענין דם פסק בפ"ו ממ"א דין א' דחייב עליו בכזית שוב מצאתי שכתב הובא להקשות פן על הרמב"ם.

במכתבי שומר ציון מכתב קכ"ז. ובאמת דברי הרמב"ם הם מפנירשים בכריתות דף כ"ב ע"א.

בלב בהמה דאית ב' כזית דם חייב פרת. הרי מבואר דדם שיעורו בכזית ואין לומר דבכריתות ובמב"ם קרוש קאמר דשיעורו ברביעית כדאיתא בר"פ המוציא דהרי הרמב"ם בפ"ח משבת דין ב' ובפ"ה מגזירות פסק דכזית יין קרוש אית ב' רביעית.

וא"כ בכזית דם לית ב' רביעית כדאמר אב"י בשבת דף ע"ז: וראיתי בפמ"ג באו"ח סי' ק"צ בט"ז ס"קג שכ' דאיכ"ל דהרמב"ם סובר דין קרוש פאנקל ותמהני עליו דאי דינו פאנקל א"כ בשבת דינו פגרוגרות וגרוגרות גדול מכזית כדמוכח ר"פ המצניע ואמאי פסק דשיעור יין קרוש בכזית וצ"ע מיהו לענין דם י"ל פן.

דענין בבה"ז במנחות דף ל"א דמסיק דהרמב"ם יין אפילו קרוש הוי כמשקא. אבל דם פסק בפ"א מטומאת אוכלין.

דין י"ט דהוי פאנקל. איברא דכל זה אינו מעלה ארוכה דלהדיא אמרו בחולין דף פ"ז ע"ב בצלתא דדמא לאכלה בכזית ולענין טומאה ברביעית.

א"כ לא מייירי בקרוש וקשיא סוגיא דיבמות וסוגיא דחולין אהדדי ואפשר לדחוק. דמה שאמרו ביבמות עד דאיכא רביעית.

היינו דאין מצרפין אלא בכדי שתיית רביעית וא"כ צריף לשותות. בפעם אחד הרבה.

ובהדיא פסק הרמב"ם פן גם גבי דם מצרפין רק בכדי שתיית רביעית. כמבואר בפ"י ד ממ"א דין א' אבל בשרצים דמצרפין תוף אכילת פס אפילו אכל משהו משהו מצרפין אמנם דברי הרמב"ם בלא"ה סותרים.

דבפ"י מתרומה דין ב' פסק דשיעור שתיית יין דתרומה בכזית והוא מתוספתא ובפ"ב ממעשר שני דין ה' פסק דאם שתה יין של מע"ש חוץ לירושלים שיעורו ברביעית וצ"ע מ"ש מתרומה. ויותר תימה דבפ"י א ממע"ק דין ב'.

ודין ד' פסק דבשר יין ושמן מצטרפין לכזית ולאו דקודם זריקה. ודעולה ג"כ מהאי קרא דמע"ש דלא תוכל לאכול נפקא ואע"ג דתוס' בזבחים דף ק"ט ע"א ד"ה עולה תירצו דמייירי בשורה פתו ברמב"ם דחוק גדול לישוב פן: והנראה לפענ"ד.

דהרמב"ם סובר דבונדאי היכא דשת' ואכילה מסד לאו נפקא אמרינן דשיעורו שנה דכשם שאכילה בכזית פה שתי' בכזית וכן מוכח בתוס' ע"ז דף ל"מ"ד. ע"ב ד"ה ומטמא טומאה חמורה בכזית.

אבל היכא דיש לאו בפ"ע. על מילי דשת' אז הפלל דשיעור משקין ברביעית ולכך תרומה ואיסור עולה ואינך דמידי דאכילה ושת' מסד קרא נפקא ולכן שיעורם שנה.

וילכה גם בב"ח פסק הרמב"ם בפ"ט ממ"א דין א' באוכל פזית מחלב ובשר מצרפין משום דמחז קרא נפקא ומטעם זה ג"כ אמרו בחולין דמשקה היוצא שיעורו בכזית. שמשם הביא הפ"מ ראי' אבל גבי מע"ש דיליף במכות דף י"ח.

מלא תוכל לאכול וכו' דגגה ותירשה וכו'. לחלק.

וכאלו נכתב לאו בפ"ע. על תירוש מידי דשתי' ולכה שיעורו ברביעית וכן לעגנו נזיר דכתיב לאו בפ"ע בשתי' לזה פסק הרמב"ם בפ"ה מנזיר דשיעורו ברביעית ולכה פיון דמנה בנזיר דף ל"ח רביעית דנזיר כל שיעורי משקין בכלל וכיוצא בזה כ' התוס' בע"ז דף ל' ע"ב סד"ה ומטמא טומאת משקין וכו'.

ובזה נדחה קושית פנים מאירות הג"ל דלמה לא מנה שם רביעית דמשקין. ואפילו לדעת התוס' בנזיר.

דף ל"ח ע"ב ד"ה ואינו חייב דנזיר לפי משנה אחרונה נמי שיעורו בכזית. היינו משום דמו"ו מוסיף על עגנו ראשון.

ואיתקש לאכילה אבל בשאר משקין נשאר ברביעית ולכה מנה אותו במגנו עשר רביעית ומנושב בזה קושית התוס' נזיר דף ל"ח ע"א ד"ה נזיר וכו' ובזה א"ש כל המקומות ברמב"ם: אבל הא דפסק דדם בכזית.

עדיין קשיא דאין לומר דמוקי קרא דדם בקרוש דא"כ גם קרא. דלא תוכל לאכול דמע"ש.

נוקי ג"כ בקרוש. ועיין בירושלמי בפ"ח דיומא הלכה ג'.

ולכאורה הוי אמינא דטעמא דרמב"ם בדם הוא כמו שכ' החינוך במצנה תמ"ד בשמן הג"ל דאין עומד לשתי' וכאנכל נחשב אבל תימה. א"כ למה פסק בפ"ד דין ט'.

דמצרפין לדם. כמו משקין בשהיית רביעית כמשקה ומצאתי ברמב"ן בחי' לע"ז דף ס"ו ע"א.

דכ' בפשיטות דשיעור דם ברביעית ומייתי פן מפרישות דף ד' ע"ב דדם וחלב אין מצטרפין משנה דאינם שווים בשיעור. ועכ"פ על הרמב"ן קשיא סוגיא דחולין דף פ"ז הג"ל.

וצ"ע ובאמת בש"ס שלנו אין הגרסא פן אלא דאיתקש דם לחלב לעגנו דאין דם מצטרף לבשר טמא ואיכ"ל דלאו משום דלא שנה בשיעורו אלא מגזה"כ משום דדמו חלוק מבשרו עיי"ש.

ברש"י ד"ה אף דם וכו' ואדרבה נראה. דמהתם יליף הרמב"ם דשיעור דם בכזית משום דאיתקש לחלב.

דקשיא לכאורה ל"ל קרא דאין דם מצטרף לבשר טמא בשלמא לר"מ דסובר בע"ז דף ס"ו דכל איסורין מצטרפין וכמ"ש הרמב"ן בע"ז הג"ל אצטרף קרא אבל לדידן דלא קיי"ל בזה כר"מ קרא ל"ל וע"כ דאצטרף קרא לאקושי דם לחלב.

דגם דם שיעורו בכזית ולהורות. ונוקא משום דדמו חלוק מבשרו אין מצטרפיו אבל לעגנו שיעור דם כמו חלב: ולפי"ז י"ל לר"י דסובר שם דאצטרף הקיש דם לחלב למנון הלואנו אין הכרח שיעור דם בכזית.

ואיכ"ל ברביעית וא"כ י"ל דשם ביבמות דף קי"ד קאי הסוגיא על בריתא דת"כ. וסתם סיקרא הוא ר"מ.

לכך קאמר הצריכותא שיעור דם ברביעית אבל לדינא קי"ל שיעור דם בכזית משום דאיתקש לחלב והיכא דמחד לאו נפקא שתי' ואכילה ג"כ בכזית. אבל היכא דיש קרא בפ"ע לשתי'.

שיעורו ברביעית. ובזה מוכן היטב הספק שכ' התוס' ביומא דף ע"ט והובא בטוש"ע סי' ק"צ וסי' ר"י לעגנו ברכה.

אי אמרינו הואיל. והפל מחד קרא נפקא שיעורים או דלמא הואיל נסמכינו על ושבעת. א"כ ביארו דאין שיעורם שנה ולעגנו שתי'. בעי' שיעור חשוב כמלוא לוגמא.

או ברביעית והוא שיעור שביעה דשתי'. ולפי"ן אין הכרעת הפ"מ הנ"ל מכרעת.

ועדיין נשאר ספקו דתוספת וטוש"ע. כן נראה לפענ"ד: תשובה רנ"ג חקירה ד'.

א אכילה ושתי' מצטרפין לכשיעור: הנה המג"א בסי' ר"י ס"קא כ' דאנכל ושותה אינו מצטרף וראי' מיוה"כ. ובס' חמד משה השיג עליו דיוה"כ שאני דביתובי דעתא תליא מלתא.

ואי משום הא לא ארי' דהרי ביומא דף פ"א ע"א לא אמרו הטעם משום יתובי דעתא אלא לרבנו. ואנו קי"ל כר"י.

דמידי דאינם שונים בשיעור לא מצטרפים. אלא דאכתי קשה האיד' כ' בפשיטות דאין מצטרפים.

הרי הדבר תלוי בספק. דטוש"ע שם אי שיעור שתי' בכזית כנ"ל בחקירה ג' ואז שיעורם שנה וראוי להצטרף ואין ראי' מיוה"כ דאין שיעורן שנה ולכאורה הו"א לישוב דנהי דראית המג"א אינו.

מ"מ יש לישוב דינו דאפילו אי שיעור שתי' בכזית. מ"מ אין שיעורן שנה משום דכזית לח משערין.

וכמ"ש רש"י בחולין דף ק"ח ע"ב וכזית לח אינו אלא לערף שליש מכזית יבש לפי מ"ש בשבת דף ע"ז ע"א ויש להביא ראי' לדברי המג"א מהתוספתא פ"ו דתרומות דתנא דשתי' בכזית ואפי"ה תנא.

דאוכל ושותה אינו מצטרף: ומ"מ דברי המג"א קשים. וצריכים עיון דהרי הרמב"ם לא הביא התוספתא בפ"י מתרומה.

וע"כ משום דס"ל דש"ס דידן פליג: דהרי בחולין דף ק"ח ע"ב. אמרינו דחלב ובשר מצטרפין.

ובכריתות דף ד' ע"ב אָמרו דָּדָם הַשָּׂרֵץ וּבָשָׂרוֹ מִצְטָרְפִין וּפְסֻקָּה בְּפ"ב מ"א
דין ט' ואע"ג דְּבַעֲיָא לְשָׁם דְּוִוּקָא מְחֻוּבָּר בְּבָשָׂר הֵתָם הַטַּעַם דָּאִם פִּירְשׁ הַדָּם שׁוֹב אִין
שְׂעִירוֹ בְּכַעֲדָשָׁה כְּמוֹ שֶׁכ' הַכ"מ וְכֵן מְבִינָר מִלְּשׁוֹן רַש"י בְּנִזְרֵי דָּף ל"ד ע"א ר"פ וְשִׁלְשָׁה
מִיָּנִים בַּד"ה וְכָל הַיִּנְצָא וכו'.

פּרש"י פְּגוֹן חֲרָצוֹן וְיִין וכו'. מְבִינָר דְּמִצְטָרְפִין.

ואע"ג.

דְּהַרְמַב"ם בְּפ"ה מְנִזְרוֹת דִּין ג' נִרְאָה דְּאִנְכָל וּמִשְׁקָה אִין מִצְטָרְפִין: הַרְמַב"ם לְטַעְמִין.
דְּשִׁיעוֹר מִשְׁקָה בְּנִזְרֵי הוּא בְּרַב־יַעֲיִית וְאִין שְׂעִירוֹרְמִשְׁנָה וּבְחִינּוּף מִצְוָה שִׁס"ח.

לְכַאוּרָה לְשׁוֹנוֹ קִשְׂיָא. דְּמִשְׁמַע אֲפִילוֹ אִינוּ שְׁוָה בְּשִׁיעוֹרוֹ.

מִשְׁקָה וְאִנְכָל מִצְטָרְפִין. עכ"פ מְכָל אֵלוֹ רְאִיוֹת הַנְּ"ל.

מוֹכַח דְּלֹא כַּהֲמַג"א. אֲלֵא אֲכִילָה וּשְׁתִּי' אִי שְׁנִיָּהֶם בְּכִזְיִית מִצְטָרְפִין: מִיָּהוּ אִם הַמִּשְׁקָה בָּא
לְאֲשׁוּרֵי אִנְכָל גַּם הַמַּג"א מוֹדָה דְּמִצְטָרְפִין וּבְסִפְרָה חֲמַד מִשְׁה.

הַשִּׁיג עָלָיו בְּזָה מִצִּיר ע"ג יִרְק אִין רֵאִי דְּהֵתָם בִּיּוֹה"כ שְׁאֲנִי דְּתִלְיָא בְּיַתּוּבֵי דְּעִתָּא וְכֵן
אָמְרוּ בְּהַדְּיָא בְּחֻוּלִין דָּף ק"ד. וְרַאֲנִי שְׁנֵי מִתּוֹסְפֵת זְבָחִים דָּף ק"ט לְפִי דְּעַת רַמְב"ם.

הַמּוֹבָא בְּחֻקִּירָה ג'. אִין רֵאִי פִּינּוֹן דְּמַחֲד קִרָּא נְפָקָא בְּאַמַּת שְׂעִירוֹרְן שְׁוָה וְהַחֲמַד מִשְׁה
הַקְּשָׁה עַל הַתּוֹס' זְבָחִים מְנִזְרֵי דָּף ל"ז ע"א.

דְּאָמְרוּ עַל רַע"ק דְּאָמַר בְּשָׂרָה פִּתּוֹ וְיֵשׁ בּוֹ לְצַרְרָה פְּזִית דְּלֹאֲפּוֹקֵי מִתְ"ק אֲתָא דְּלַת"ק בְּעֵי
רַב־יַעֲיִית. א"כ מוֹכַח דְּגַם בְּמִשְׁקָה הַבָּא לְאִנְכָל שְׂעִירוֹרְן מִשְׁקִין בְּרַב־יַעֲיִית: וּלְפִיעֵנ"ד יֵשׁ
לְיֵשֵׁב.

דְּבִירוֹשְׁלָמֵי פ"ח דְּיוֹמָא הִלְכָה ג' ג"כ אָמְרוּ דְּטַפֵּל לְאִנְכָל. מִיָּהוּ נִרְאָה דְּהִינּוּ אִם שְׁוִוִים
בְּאִיכוּתָם דְּשְׁנִיָּהֶם אִיסוּר.

אוּ שְׁנִיָּהֶם הִיָּתַר. אֲבָל הִיָּכָא דְּהַמְאָכֵל הִיָּתַר.

וְהַמִּשְׁקָה אִיסוּר. הָאִיף אִיכ"ל דְּדִינוֹ כְּאִנְכָל לְשַׁעַר בְּכִזְיִית.

אִי יֵהָא כְּאִנְכָל א"כ אֲדַרְבָּה הוּא מְוֹתַר וּלְכַף שָׁם בְּנִזְרֵי דְּפִת הוּא מְוֹתַר. אִם הִינּוּ כְּפִתוֹ
הוּא מְוֹתַר לְגַמְרֵי וְאִיף נִרְפִּיבוֹ אֲתַרֵי רַכְשֵׁי.

אֲבָל הִיָּכָא דְּשׁוֹיִן בְּאִיסוּר. אִיכ"ל דְּדִינוֹ כְּאִנְכָל.

וּבְזָה מִיָּרֵי תוֹס' דְּזְבָחִים: וּבְזָה יֵשׁ לְיֵשֵׁב לְשׁוֹן הַחִינּוּף מִצְוָה שִׁס"ח הַנְּ"ל. דְּאִיָּכָא לְמִימַר
דְּמִיָּרֵי בְּמִוּבָלַע בּוֹ דּוּמְיָא דְּסוּלָת וְיִין שְׁהִבִּיא שָׁם דְּמוֹקֵי לָהּ בְּתוֹס' זְבָחִים הַנְּ"ל.

בְּמִוּבָלַע בּוֹ אִם אִיסוּרוֹן שְׁוִוִין מִצְטָרְפִין וּמִיָּנָה דָּאִם אִין אִיסוּרוֹן שְׁוִוִין. אֲפִילוֹ אֲפִשׁוּרֵי
אוֹכְלִין אִין מִצְטָרְפִין: וְאֲפִילוֹ חֲשִׁיב כְּאִנְכָל הִיָּתַר אִין מִצְטָרְפִין לְאִיסוּר: תְּשׁוּבָה רַנ"ד
חֻקִּירָה ה' בְּשִׁיעוֹר אַכ"פ אִי גַם גִּיד וּשְׂרָצִים מִצְטָרְפִין תּוּף אַכ"פ: הַגְּה.

אֲכִילַת פֶּרֶס הוּא שְׂעִירוֹר ג' בְּצִיִם לְהַרְמַב"ם. וּלְתוֹס' שְׂעִירוֹר ד' בְּצִיִם וּכְבָר בְּיַאֲרֵנוּ לְעֵיל
וְהוּא שְׂעִירוֹר שְׁקִים לְהוֹ לְחַכּוֹ"ל שְׁאָדָם דְּרַכּוֹ לְאַכּוֹל בְּאֲכִילַת קִבַּע דְּרַף יִשִּׁיבָה וְהַסִּיפָה

ויכמו שביאר בקרבן אהרן פ' מצורע פ"ה הלכה ח' דאוכל בבית ושוכב בהדי הדדי נאמר
אכילה דרף הסיבה ולכך שיערו בו בפת הפאה בכסנין.

באו"ח סי' קס"ח עיי"ש במחש"ק ס"ק"ג באכילה שדרף לקפנע ואם אכל מעט מעט.
ולא שהא באכילת פזית או ביוה"כ בהפכותבות.

בכדי שהיית אכ"פ. הלכה לממ"ס דמצטרפין.

ואם אכל מעט מעט. בין שהפסיק ושהה זמן מה בנתיים ובין שאכל גרגר גרגר בלי
הפסק ושהה בבליעתו ובלעיסתו יותר מכדי א"פ במאכל בינוני.

קי"ל פתכמים בכריתות דף י"ב ע"ב דאין מצטרפין. ועיי"ש ברמב"ם בפ' המשנה ונראה
לי להסביר דנהי דכזית דהוא אכילת ארעי או טעימה סגי עיין במג"א סי' רל"ב ס"ק"ז
ובדג"מ מפל מקום חזי לאצטרופי: לאכילת קבע בעי' ומהלמ"ס זו יליף ר"י ר"פ יוה"כ
סברת חזי לאצטרופי ולכך בעינן שלא ישהה מתחילת אכילת פזית יותר מכדי א"פ.

וגם לגבי מ"ע מצטרפין האכילה. תוך אכ"פ פדמוכח בפסחים דף קי"ד ע"ב דתני פן
להדיא גבי מרור.

ומ"ש המג"א סי' תע"ה ס"קד דיבלעם בבת אחת. ע"כ היינו לכתחילה ולשון מחש"ק
שם קשה מפסחי דף קי"ד הנ"ל: אמנם בח שרצים דשיעורו בכעדשה מספקא לי אי
מצטרף תוך אכ"פ וראיתי בפלתי סי' ק"ד ס"קב דפשיטא לי דהוא מצטרף.

ולי הדבר ספק ונדעתי נוטה להיפוך דהרי ביומא דף פ' ע"ב תמהו פזית בכא"פ וכותבות
בכא"פ. ונהי דמשני דהכי קים להו אבל בכעדשה לא שמענו נאדרבה י"ל פיון דהשיעור
בכעדשה ילפינו טומאה במעילה דף י"ו ע"ב וא"כ מינה מה טומאה נגע בפחות מפעדשה.

וחזר ונגע אין מצטרפין פדאמרינו בחולין דף קכ"ד. ה"נ לענין אכילה.

ולכאורה יש להביא ראי' להפליתי דמצטרף דאל"כ מאי פריף במעילה דף י"ו ע"ב על
רב דאמר שם בעינא פזית ומאי קושיא דלמא רב מיירי בלא אכל בבת אחת מיהו זה יש
לדחות. דאיכ"ל מדנקט רב טעמא אכילה פתיב בי משמע דלעולם בעי' פזית.

וא"כ עדיין הדבר ספק. ובלא"ה יש לדחות דהרי אפילו בכזית.

יש לחקור. אי מצטרף בכדי אכ"פ דהרי הפמ"ג בסי' ס"ה והטו"ז ס"קד כ' דבגיד הנשה
דאין בו טעם חידוש הוא ולא מצטרפין לאכ"פ וא"כ ה"ה בשרצים דרובם מוסרחים.

עיין בע"ז דף ס"ח ע"ב עכברא וכו' חידוש הוא ואינם מצטרפים באכילת פרוס: ולכאנדה
הו"א להביא ראי' לזה דבזה מנושב קושית התוס' בשבועות דף כ"ג ע"ב בד"ה דמוקי
וכו' דהקשו הא לר"י ח"ש אסור מה"ת ולהפמ"ג יש לומר דשרצים לא יצטרפו לאכ"פ
א"כ ל"ש חזי לאצטרופי.

כמ"ש הפרמ"ג והנוב"י מהד"ת סי' נ"ג וא"כ ח"ש מותר מה"ת אצלם. וא"כ פריף שפיר
לר"י לתרץ בכולל דברים המותרים בדברים האסורים.

סגי פיון דאמר שבועה שלא אוכל גבלות ושקצים ובשקצים הי' מותר וכל השבועה.
א"כ במפרש ח"ש.

הוי לי ממילא פולל וגם קושית התוס' שבועות דף כ"ב ע"ב. ד"ה הא התיירא וכו' יש לישב דחרצון מידי דלא מתאכיל הוא ולא אמרינו בי' ח"ש אסור מה"ת.

אמנם לדינא נ"ל דסברת הפמ"ג אינה מוכרעת ואפילו בגיד ושרצים מצטרף לאכ"פ חוץ מגבי אבמה"ח. לדעת הרמב"ם.

ורש"י בחולין דף ק"ג ע"ב ד"ה מהו וכו': ומה שכ' הפמ"ג ללמוד מאבמה"ח. לפי ענ"ד אין הנדון דומה.

דע"ן שבועות דף כ"ב ע"ב גבי שבועה שלא אוכל עפר מבואר דבדבר שאינו ראוי לאכילה. מסבא אין חילוק בין כ"ש לכזית.

וא"כ אדרבה בגיד ושרצים דלא מתאכלו הוי לן למימר דשיעורן בכל שהוא וחידיש הוא שחידישה לן ההלכה לממ"ס דאינו חייב בכ"ש ואין לה בו אלא חידישו דדווקא אם לא אכל. אלא כ"ש אכל באכל כזית תוף אכילת פרס מצטרף.

משא"כ באבמה"ח דמסבא בעינן כזית בשור המתאכל והלכה למ"ס חידוש לן דעצמות וגידיו מצטרף. וגם מסבא הוא דבעי' אבר שלם כמ"ש התוס' בחולין דף צ"ז ע"ב ד"ה ור"י וחידיש לן דסגי בכזית משהו בשור גידיו ועצמות ע"ז סובר רש"י דאין לה בו אלא חידישו דדווקא באכל בב"א אכל תוף אכ"פ אין מצטרף.

כן נראה לפענ"ד נכון: תשובה רנ"ה תקירה ו' שיעור צירוף משקין בכמה: דעת הראב"ד בפ"י מתרומות. דגם משקין מצטרפין פאונקליון תוף כא"פ.

ודעת הרמב"ם בפ"י מתרומות דין ג' ובפי"ד ממ"א דין ט' ובפ"ב משביתות עשר דין ד. דשיעור צירוף משקין הוא בכדי שתנית רביעית בין בהנף משקין דשיעורן בכזית.

או פמלוא לנגמא או בשיעורן ברביעית ור"י קורקוס הסביר דעת הרמב"ם ולפי"ז לחכמים דכריתות דף י"ב ע"ב דקי"ל פנותייהו אם שקה מתחילת שתיתו עד סופו יותר מכדי שתנית רביעית בשתו' בינונות בינו ששטה מעט ופסק ושהה זמן מה בנתיים או ששטה טפה ולא פסק ולא שקה כלל בנתיים כיון שלא שטה כדרך שתי' בינונות אינו מצטרף והלח"מ בפ"ב משביתות עשור תמה איה קרא לזה הרמב"ם צירף בפ"ד ממ"א דין ט' בסתם יינם.

הלוא הרמב"ם בפ"א ממ"א דין ב' כ' שם ששיעורו ברביעית א"כ אי אפשר לו להפסיק אפילו רגע ותי' דנפ"מ היכא דשטה במהירות. והפסיק באמצע עיי"ש.

ולי.

נראה פשוט דאם הי' הדין דאין מצטרפין הי' צריך למלאות פיו רביעית. ולבלוע בב"א הרביעית פעין שכ' המג"א בס"י תע"ה ס"קד לגבי מצה דחוף אכל ומשקה יטעם בשעת בליעה ועל זה קאמר הרמב"ם דאם לא הפסיק ביניהם.

אלא בלע מעט מעט. כדרך שתי' בינונות.

אע"ג דהכניסה לפיו עד שבאה לבית הבליעה. זהו עצמו הפסק דאין השתי' מתחלת.

אָלאַ בַּהֲנָאת גְרוֹנוֹ בְּשַׁעַת בְּלִיעָה וּאִפִּי"ה פִּינֵן דְּשִׁתָּה הֶרְבִּיעִית פְּדָרָךְ שְׁתִּי בִּינוֹנוֹת
מִצְטָרֵף וּלְפִי"ז לְכֹאזְרָה יֵשׁ רֵאִי. דְּלֹא כַּמֶּל"ם שֶׁחֶקֶר בַּפ"ג מֵה' בְּרִכּוֹת דִּין י"ב בְּשִׁתִּי
קֶאֱפֵעַ.

הוֹאִיל וְדָרְכּוֹ לְשִׁהוֹת. אִם מִצְטָרֵף וִיחָא רֵאִי דְּמִצְטָרֵף.

דְּהָרִי גַם הֶהֱכִנְסָה לְפִי אִינוּ מִן הַשִּׁתָּה עַד שֶׁשַׁעַת בְּלִיעָה וּאִפִּי"ה מִצְטָרֵפִין הוֹאִיל וְדָרְכּוֹ
בְּכָף וְהִ"ה בְּקֶאֱפֵעַ זֶה דָּרְכּוֹ. מִיֵּהוּ זֶהוּ לִיתָא דְּאֶדְרָבָה דִּישׁ לְדִיִּיק אִיפְכָא וּכְמוֹ שֶׁמְסִיק
הַמֶּל"ם דְּאֶפִּילוּ דָּרְכּוֹ לְהַפְסִיק אִין מִצְטָרֵפִין וְהָא דְּמִצְטָרֵפִין בְּבוֹלַע מְעַט מְעַט.

אֵע"ג שֶׁמְפָסִיק בַּהֲכִנְסָה הֵתָם הֶהֱכִנְסָה מְסִייעַ לְהַבְלִיעָה וְהַתְחַלַּת הַשִּׁתָּה הוּא: וְעוֹד
דֵּאִיכ"ל דְּשִׁיעוֹר וְזִמְן הַצִּירוֹף קִים לְהוּ דְּבַהֲכִי הוּא עֲדִינֵן הַנָּאָת גְרוֹנוֹ וּכְמוֹ שֶׁהִסְבִּיר הַר"י
קוֹרְקוֹס הַנֶּ"ל אֲבָל שְׁהֵינִי יוֹתֵר מְזָה.

אִין פֶּאן הַנָּאָת גְרוֹנוֹ. וְאִין מִצְטָרֵפִין וְכָל הָאֲוֹכְלִין וְכָל הַמְשָׁקִין שְׁוִין.

דְּלֹא נִתְּנָה הַלְמַמ"ס לְשִׁיעוֹרָן וְלַחֲלֵק בֵּין אֲוֹכֵל לְאֲוֹכֵל וּבֵין מְשָׁקָה לְמְשָׁקָה וְאֶדְרָבָה
מְדַהֲוָצְרָה לְאֶשְׁמַעִי דֶּהֱהִכְנְסָה לְפִי. לֹא חָשִׁיב הַפְסִק.

אֵע"ג שֶׁדָּרְכּוֹ בְּכָף מוֹכַח דְּשִׁעוֹר הַפְסִק אֵע"ג דְּדָרְכּוֹ בְּכָף אִינוּ וְכו' אִינוּ מִצְטָרֵף. וְרֵאִיתִי
בַּס' תוֹס' יוֹה"כ בְּיוֹמָא דִּף פ' שֶׁהִקְשָׁה עַל הַרְמַב"ם.

מִמָּה שֶׁאֶמְרוּ בַּפְסָחִים דִּף מ"ג. וְכֵן פָּסַק הַרְמַב"ם בַּפ"א מְחַמֵּץ דְּשִׁכָּר הַמְדִי לִית בִּי פְּזִיז
בְּכָדִי א"פ הָא בְּמִדֵי דְּשִׁתָּה אִין הַשִּׁיעוֹר בֵּאכ"פ וּלְפִי עַנ"ד לֹא ק"מ דְּמִצִּינוּ ב' שִׁיעוֹרִין
לְשַׁעַר בַּכֹּ"פ אֶחָד בְּאֹכֵל אִיסוֹר מְעַט מְעַט וְכַדְלַעִיל בְּחֻקִּירָה ב'.

וּבְזָה סוֹבֵר הַרְמַב"ם דְּבַמְשָׁקִין הַלְמַמ"ס שִׁיעוֹר צִירוֹף בְּרִבִיעִית פְּדַלְעִיל וּבְשָׁקָה יוֹתֵר
מְזָה אִינוּ דָּרְךְ הַנָּאָה פְּסָבֵרַת הַר"י קוֹרְקוֹס אֲמַנָּם מִצִּינוּ עוֹד שִׁיעוֹר אֲכִילַת פָּרֶס. וְהֵינֵנו
לְעַנְנֵן טַעַם פְּעִיקָר דְּמַפְלִפֵּל הַש"ס בַּפְסָחִים דִּף מ"ג אִי פְּזִיז בַּכֹּ"פ הוּא דְּאוֹרֵיִתָא וְכ"כ
הַתוֹס' בְּנִזִּיר דִּף ל"ו ע"ב ד"ה פְּזִיז וְכו': וְנָהִי דְּאֶפִּילוּ אִם הוּא בְּעִין פְּזִיז בַּכֹּ"פ
דְּאוֹרֵיִתָא בְּתַעְרוּבוֹת אִיכ"ל דֶּהוּא מְדַרְבְּנֵן מְשׁוּם דֶּהֵיִתֵּר מְבַטֵּל.

מ"מ אִי גְלִי קָרָא דְּבַכְזִיז בַּכֹּ"פ בְּתַעְרוּבָתָהּ הוּא דְּאוֹרֵיִתָא. וְהֵינֵנו לְהַרְמַב"ם טַעַמוֹ
וּמְשׁוֹ.

א"כ אִיפְכָא לְמִימֵר דְּעַדִּיף מְבַעִינָא. דְּבַעִינָא אִי שְׁהָה בְּנִתִּים אִין פֶּאן הַנָּאָת גְרוֹנוֹ כַּמ"ש
הַר"י קוֹרְקוֹס וְאִינוּ פְּדָרָךְ שִׁתִּיתוֹ אֲבָל פֶּאן שְׁגָם הַהֵיִתֵּר קִיבֵּל טַעַם וְטַעַם פְּעִיקָר
דְּאוֹרֵיִתָא: וְטַעַמוֹ וּמְשׁוֹ לְהַרְמַב"ם וְלֹא הִי שׁוּם דְּבָר בִּינוּ וּבִינוּ שְׁלֵא הִי לֹו
טַעַם הָאִיסוֹר.

וּלְכָף מִתְחַיִּיב וְכֵן מְוַכְרַח מְדַבְּרֵי הַרְמַב"ם בַּפ"ה דְּנִזְוִירוֹת דִּין ה' שַׁכ' ג' אִם שְׁרָה פֶּת
בֵּינֵן בְּעִינֵן רִבִיעִית בְּכָדִי א"פ וְיִלְפִינֵן מְקָרָא דְּמְשָׁרַת. דֶּהִטַעַם פְּעִיקָר לְעַנְנֵן זֶה.

דְּלֹא חָשִׁיב אֲכִילַת הֵיִתֵּר בְּנִתִּים כְּשׁוֹהָה וּמְפָסִיק בֵּאכ"פ. דְּלְעַנְנֵן מְשָׁקָה לֹא הִי מִצְטָרֵף
קַמ"ל דְּמִצְטָרֵף דְּטַע"כ וְהֵינֵנו פְּרַבְּנֵן.

ומינשׁב קוֹשֵׁת הַלַח"מ בְּנִזְרוֹת שָׁם. וְכֵן הַדִּין בְּשֹׁכֵר הַמְדִי אֵלָּא דְבַנְזִיר שְׂעוּרוֹ בְּרַב־עֵיִת וּבְחֻמֵּי שְׂעוּרוֹ כְּכֹזֵיב.

מִטַּעַם הַנְּאָמַר בְּחֻמֵּי ג'. וְלַעֲוֹלָם בְּעֵינֵי שְׂלֵא יִהְיֶה הַפְּסָקָת זְמַן בִּינֵיהֶם כֵּן נִרְאֶה לַפַּעַם ד': תְּשׁוּבָה רַנ"ו רְאִיתִי בְּשׁוֹמֵר צִיּוֹן בְּמִכְתָּב ר' הַשֵּׁיג הָרַב הַג"א אַבְד דַּק"ק אֶלְטוֹנָא נ"י עָלֵי וְכ' בְּפִשְׁטוֹת דְּחֻמֵּי וְחֻלְב מְחֻי בַּעִי כְּזֵית כְּמוֹ שֶׁהִי בְּקָרוֹשׁ וּבְאַמְתָּא גַם אֲנִי מְרִישׁ הַיִּיִתִי סוֹבֵר כֵּן.

וְאִמְרִיתִי בְּיָלֻדוֹתֵי בְּזֵה לִישָׁב קוֹשֵׁת הָרֵאשׁ יוֹסֵף בְּחֻלְיִן דְּרַף ק"ח ע"ב דְּפָרִיז וּמִי אָמַר רַב גְּדִי אֶסְרָה תוֹרָה וְלֹא חֻלְב וְהָאֵמַר רַב דְּחֻצֵי זֵית בְּשׁוֹר וְחֻצֵי זֵית חֻלְב לֹקְהָ וְהַקְּשָׁה הָרֵאשׁ יוֹסֵף לְשִׁיטַת הַר"ת דְּהֵיִתֵּר נְהַפְּדָה לְאַיְסוֹר דַּטַּע"כ דְּאוֹרְיִיִתָּא.

וְאִמְרִיתִי דְּחֻצֵי כְּזֵית חֻלְב פִּרְש"י דְּמִשְׁעָרִין בְּלַח. מְכַנִּיִּסִין זֵית לְתוֹף הַמְּשָׁקָה.

וּמָה שְׂיֻצָא הוּא כְּזֵית וְהוּא רַק שְׂלִישׁ מִכְּזֵית קָרוֹשׁ. וְכָל זֶה אִם הֶחְלַב אֶסוֹר מִצַּד עֲצָמוֹ.

אֲבָל אִי הֶחְלַב אֶסוֹר מִשׁוּם טַעַם בְּשׁוֹר לֹא יִהְיֶה טַעַם חֲמוּר מְאֹלוֹ נִמְחָה חֻצֵי זֵית בְּשׁוֹר דַּאֲע"ג דְּבַלַח הוּא זֵית. מ"מ בְּבְּשׁוֹר אֵינּוּ כְּזֵית וְא"כ פְּרִיזָה שְׂפִיר.

מִדְּאִמְרֵי חֻצֵי זֵית חֻלְב מְצֻטְרָף: ע"כ מִשׁוּם חֻלְב אֶסוֹר דְּאֵין לֹא מִשׁוּם טַעַם כְּעֵיִקָר דְּהוּי כְּבְּשׁוֹר מְחֻי וְלֹא הִי סְגִי בְּרַצֵי זֵית שֶׁל חֻלְב בְּלַח אֵלָּא ג' פְּעָמִים כְּכֵה כֵּן הִי נ"ל: אֲבָל לְאַחַר הַעֵיּוֹן הַזֶּה נִרְאֶה בִּי.

דְּכִמוֹ דְּזֵית יֵין מִשְׁעָרִין דְּמְכַנִּיִּסִין זֵית לְתוֹף הַמְּשָׁקָה וּמָה שְׂיֻצָא הוּא שְׂעוּרוֹ ה"ה בְּחֻמֵּי מְחֻי וְכו' וְכִי מִשׁוּם דְּמַעֲיָקְרָא הִי אוֹכֵל נִשְׁתַּנָּה דֵינּוּ הָרִי גַם יֵין מַעֲיָקְרָא הִי אוֹכֵל וּבַש"ס חֻלְיִן דְּרַף ק"ד דֵּימוּ הַיִּצָא מִן הַעֲנָבִים.

לְחֻלְב אוֹ חֻמֵּי מְחֻי וְאִמְרִינּוּ שָׁם דְּבְּחֻמֵּי וּבְחֻלְב מְחֻי דֵינּוּ בְּכֹזֵיב וּכְבָר פִּרְש"י בְּחֻלְיִן דְּרַף ק"ח ע"ב דְּבַכָּל מִשְׁקִין מִשְׁעָרִין כֵּן לְפִי מָה שֶׁהוּא דְּמְכַנִּיִּסִין זֵית בְּתוֹכוֹ. וְכֵן פְּשִׁיטָא לִי לַפ"מ ח"ב ס' קל"ו וְתַמְהַנִּי עַל כְּבוֹד הָרַב נ"י אֵיף כ' בַּסִּי ר' לְהַשֵּׁיג עָלֵי וְכ' דְּזֵה אֵינּוּ.

דְּבַפְּי' כ' הַרְמַב"ם בַּפ"א מְחֻמֵּי דְּאוֹכֵל כְּזֵית חֻמֵּי חֵיִיב וּמְסִיִּים אֶחָד הָאוֹכֵל וְאֶחָד הַמְּמַחֵה וְשׁוֹתָה. וְאֲנִי שְׂמַעְתִּי וְלֹא אֲבִין הַתָּם כ' הַרְמַב"ם דְּשְׂעוּרוֹ כְּכֹזֵיב בְּמַמְחָה וְשׁוֹתָה.

א"כ יֵשׁ לְדִיִּיק אֵיפְכָא דְּגַם בְּשׁוֹתָה מִשְׁעָרִין כְּמוֹ שֶׁהוּא בְּכֹזֵיב כְּשֵׁם שְׂמִשְׁעָרִין בְּאוֹכֵל וּבְשׁוֹתָה גַם כֵּן בְּכֹזֵיב לַח. אֲבָל לֹא שְׂשִׁיעָרוּ בְּשׁוֹתָה בְּכֹזֵיב כְּמוֹ כְּזֵית קָרוֹשׁ שְׂזֵה לְפָעָמִים יוֹתֵר מְרַב־עֵיִת כְּדֵאִיתָא ר"פ הַמוֹצִיא וְתוֹ א"כ גַם לְדְּבָרֵיו.

הָא דְּכ' הַרְמַב"ם בַּפ"י מְתַרְוּמוֹת דִּין ב' דְּשִׁתִּי' בְּכֹזֵיב הֵינּוּ בְּכִדִי שֶׁהִי כְּזֵית בְּיָבֵשׁ וְזֵה לְפָעָמִים יוֹתֵר מְרַב־עֵיִת וְאֵיף כ' שָׁם סַעִי ג' דְּמִצְטָרְפִין בְּכִדִי שְׂתִיִּית רַב־עֵיִת הָא הוּא יוֹתֵר מְרַב־עֵיִת: וְכִיּוֹצָא בְּזֵה הַקְּשָׁה הַטו"ז בַּאו"ח ס' ק"צ ס"ג עַל הַלְבוּשׁ מִיְהוּ זֵה אֶפְשָׁר לִישָׁב.

עפ"י מה שפכתבתי והובא במכתב ש"צ מכתב ר"ב דהרמב"ם סובר דכזית יין הוא רביעית
אמנם תמהני יותר איך סתרי דברי הרב נ"י שפכתב ר"ו כתב דהרמב"ם סובר דצירף
רביעית הוא דונקא היכא דשיעורו הוא פחות מרביעית ונהרי לדברי הרב נ"י.

דבעי כזית קרוש. א"כ הוא ביין.

כיוצא בזה רביעית וכתרומה אמרו ג"כ בתוספתא פ"ו מתרומות פ"ש ששאלה בכזית
גם שתי בכזית. ותו אי כזית בלח.

הפוננה לפי מה שהוא קרוש. א"כ גם מה שאמרו בע"ז דף ל' מטמא טומאה חמורה ביי"נ
היינו בכזית קרוש ואיך אפ"ש שם מה שאמרו דסתם יינם ברביעית ותמהני פי כבודו
הרמה.

כ' במכתב ר"ג שפכתב דברי מובאים במכתב ש"צ ובאמת לא באו לידי מכתב י"ג עד
מכתב מ' ואינו בנמצא פה. לא ראיתם אמנם לפי הנראה מדבריו שגם מעלתו כ' כן.

ואין לחלק בין מחוי ליין. שנהרי הש"ס בחולין דף ק"ד מדמה להדדי.

וגוף הדבר הרמב"ם בפ' י"ד ממ"א דין ט' גם ברביעית סתם יינם כ' כן ולכך אנכי
במקומי עומד כזית מחוי משערין כמו משקה בכזית לח: תשובה רנ"ז ראיתי במכתבי
ש"צ. מכתב רי"א שהב"ח הנקרא בש"צ.

בשם התורני מוה' ישע'י מארגינשטערין נ"י השיג על דברי שם מכתב קצ"ט. וכל דבריו
מעוררבים ודבריו נחלקים לשלש השגות.

א' פונן חציו על דברי חקירת. אי כזית דמצנה בהנאת מעיו או גרונן משערין.

והבאתי שם דפליגו בזה הגאון בעל מחצהש"ק. ואדמ"ו הגאון זצ"ל וסיקמתי בדברי
דמסתבר דשיעור דאכילה דמ"ע כאכילה דל"ת.

וע"ז כ' דסברא קלושה הוא. והאריף משלא כד"א וחצי שיעור והביא שם פהאי עורבא
דמיתתי אש לקניג' והנה מפל אלו הדברים אדרבה מבואר דאכילה דאיסור ומ"ע שוין
דכיון דלענין אכילה דמצנה אינו יוצא בשלא כד"ה משום דאכילה כתיב וגם לר"ש דכל
שהוא למכות אבל לענין קרבן בעי כזית וע"כ דס"ל דסתם אכילה בכזית.

היכא דלא אחשבי'. ושיעור אכילת איסור ומצנה שוין ושוב הביא ראי' מבלע מצה יצא
ולא ראה דברי המל"מ בפ"ד ממ"א דין י"ב דגם אם בלע איסור חייב אע"ג דקי"ל הנאת
גרונן בעינן: ומה שהביא משם הלבוש בסי' תפ"ד.

לא נמצא שם פלל. ובסי' תע"ה כ' שבמילוי פ"ס וכו'.

וחשב הב"ח ה"ל דהיינו הנאת מעיו. וכן נראה מפל דבריו שם.

דהנאת מעיו. היינו מילוי פ"ס ולא הבין.

דר"י לא פליג על הנאת מעיו דמהני אלא דס"ל דגם על תחילת אכילה. והנאת גרונן
פ"ס חייב ושוב חזר שם על טעותו וסבר דאכיל מצה בעי' פדי שביעה כמו שיעור
שחיבין עליו ברהמ"ז מן התורה.

ולא ראה דברי הרמב"ם שם רפ"ו מחו"מ וישאר דברי הפוסקים דבאכילת כזית יוצא וגם אזיל בתר איפכא. לענין תענית מחוייב בהנאת גרונו.

ואיפכא אמרינן ושוב השיג על דברי מרן זצ"ל מדברי הנמוק"י בפ"ב דב"מ ותמהני ואני רואה שהב"ח ה"ל צופה ומביט בסקירה אחת המון תשובו' וספרי אחרוני' למה לא ראה שם בדברי מרן זצ"ל והי' רואה שלא נעלם זה מעיניו הבדולחים.

ושוב פתב שם סברא חדשה בטעם דעשה דל"ת ודבעי' בעידנא וכ' שלא נמצא ושהוא אמת גמור. עיי"ש שהרבה הכלים ורק זה אמת.

שלא נמצא פן בשום פוסק ובאמת סברא זו בבל יראה ויבבל ימצא. דאיך אפשר לומר דלקו הדין דעשה דל"ת.

משום דעובר על עשה איכא בל תגרע. דאימתי הוא בל תגרע אם הדין דדוחה הל"ת. פדי לקיים את העשה. אבל אם יהא הדין דהעשה לא ידחה.

ובכה"ג א"צ לקיים העשה. אלא אדרבה צריך לקיים הל"א, א"כ אינו גורע מדיני תורה. אדרבה פה הוא הדין תורה ואין פאן בל תגרע שנית לפי סברא זאת דבכל עשה איכא ב"ת א"כ בל"ת. דמגרע הל"ת בפועל וכ"ש הל"א שהביא בשם הרמב"ן דובכל אשר אמרתי וכו' תשמרו.

בנודאי איכא בעובר על ל"ת. וכמ"ש הרמב"ם ספ"ב מממרים דאם אומרים בשר חי מותר בחלב עובר על ב"ת: והשלישית לא ראה דברי רש"י והרי"ף בב"מ דף ל' סע"א שכ' דל"ת לא מהני לדחות: ב' פא לדחות מ"ש שם במכתב קצ"ט שכתבתי דיעות דגם ברהמ"ז תיקנו חכמים בכזית היינו פשיעור כזית דאיסור בהנאת גרונו וכ' שהמג"א והעט"ז ומים חיים ופ"מ לא כ' פן איך אני יכול לחלוק על הגדולים האלה.

הנה כל הרואה שם את דברי. יראה שהם רק חקירה.

ולא פסקתי הלכה למעשה. רק הבאתי ראיות וגם שקר ענה.

דבמג"א ואינך לא נמצא יותר מדברי הרא"ש שהביא הפ"מ ח"ב סי' כ"ז שהבאתי. וכיון שכתבתי שם.

דמדברי הרא"ש אין ראי' גם מדברייהם אין ראי' מיהו האמת שהפ"מ וגם הפמ"ג בסי' ר"י. וגם מרן בתשובה ה"ל הסכים עמו.

דשיעור ברהמ"ז באכילת מעיו ואני כתבתי דיש ראיות דברכה דינה פאיסור מירושלמי וכ' הבחור ה"ל. דזה באמת משני הירושלמי דברי שאני ושוב כ' שם בתירץ שני דברים היינו ז' מינים וכל השומע יצחק לומר וכ"ש לכתוב דברים פאלו דברים שאינו מז' מינים פגון תותים וכיוצא אינו ברי'.

ומ"ש דברי חייב הואיל וחשיב לענין מלקות איסור ישמעו אנזיו מה שפיו אומר וכי כזית בהנאת גרונו אינו חשיב לענין מלקות. ולמה לא יברך אין זה אלא עיוות ומה שדחה הראי' מהריב"ש.

דְּהַרִיב"ש מִיַּרְי בְּבִרְכָה רֵאשׁוּנָה וְכֵאן הַגִּידוֹן עַל בְּרִכָּה אַחֲרוּנָה. זֶה אָמַת דִּישׁ לְחִלְק
אָבֵל אֲמַאי לֹא רָאָה דְרָאיוֹת הַפ"מ מְהֵרָא"ש.

שׁכ' פֶּן לְעֵנִין טוֹעֵם וּפּוֹלֵט לְעֵנִין בְּרִכָּה רֵאשׁוּנָה דְבַעֲי' הַנָּאָה בְּמַעְיו וּע"ז פְּתַבְתִּי אִי ס"ד
פֶּן. א"כ קִשְׁיָא דְבַרִי הַרִיב"ש: ג' פְּתַב לְחִלְקָה וְלִהְשִׁיג עָלַי.

עַל מ"ש בְּמִכְתָּב ש"צ ס' ר"א דָּאִי נְבִלַע בְּאִוְכַל מִשְׁקָה וְנִתְפַח עִי"ז וְנִעְשָׂה פְּזִיזַת דְּצָרִיף
לְבַרְף אַחֲרִיו פִּינֵן דְּהִשְׁתָּא יֵשׁ בּוֹ פְּזִיזַת וְכ' דְּזָה אִינוּ דְּגַבִּי מְצֻנָה. הַנָּאָת מַעְיו בְּעֵינֵן וְאִין
לְזָה הַבְּנָה דְּמַאי עֵנִין זֶה לְהַנָּאָת גְּרוּנוֹ אוּ מַעְיו.

הַרִי גַם הַנָּאָת גְּרוּנוֹ אִינוּ ע"י עֲצָמוֹ. אֱלָא מ"מ פִּינֵן דְּנִתְפַח.

וּבִשְׁאָר אִיסוּרִין מְדַרְבְּנֵן חֲזִיב. הַה"ד דְּחֲזִיב פֶּאן מְדַרְבְּנֵן לְבַרְף.

דְּכָל שְׁיַעוּר פְּזִיזַת הוּא מְדַרְבְּנֵן וְלָמָּה לֹא יְבַרְף וְגַם אֲנִי לֹא פְּתַבְתִּי אֱלָא אִם נוֹפֵחַ זֶה בָּא
לוֹ פְּדָרְף תִּיקוּן אֲכִילְתוּ וְהַנְּיָתוּ שְׁעַל יָדוֹ נִעְשָׂה אִוְכַל וְנִתְחַזִּיב בְּבִרְכָּה, וְכִמּוֹ שְׁפַפְת אֲזִלִּינֵן
לְפִי מַה שְׁהוּא הִשְׁתָּא וְלֹא מִשְׁעָרִי פְּזִיזַת כְּפִי מַה שְׁהִי בְּשַׁעָה שְׁהִיְתָה קָמַח.

פִּינֵן שְׁזָה דְּרָף הַנְּוִיָתוֹ שְׁל פֶת וְתִיקוּן עֲשִׂיָתוֹ ה"ה בְּנִפּוּחַ שְׁנִעְשָׂה ע"י הַכְּשֶׁר. וְתִיקוּן
לְהִיּוֹת רָאוּי לְאֲכִילָה זֶהוּ הִי דְעַתִּי שָׁם וְאִין זֶה הָעֵנִין כָּלֵל לְגִידוֹן שְׁלָנוּ.

סוּף דְּבַר לֹא רֵאִיתִי שׁוּם סְבָרָא יִשְׁרָה בְּדְבָרֵיו כִּי אִם מַה שְׁהִבִּיא לְתַרְץ קוֹשְׁיַת הָעוֹלָם
עַל רַבִּינוּ יְקִיר וְתִי' זֶה הוּא יָדוּעַ לְכָל הָעוֹלָם. וְכָל בַּר בִּי רַב יוֹדֵעַ מְזָה אֲצִלִּינוּ.

וּמָטוּ בְּהַ מְשָׁמִי' דְּהַגָּאוֹן מוּה' מְשׁוֹלָם טִיִּסְמָנִין זצ"ל הַאֲבַדְק"ק פְּרַעֲשֶׁבּוֹרְג וְעוֹד סְבָרָא
שׁכ' דְּלַר"ל אִין צָרִיכִין צִירְף דְּבַמַּעֲיָם מְצַטְרֵף סְבָרָא זֹו שְׁמַעְתִּי מְשָׁמִי' דְּהַגָּאוֹן מוּה'
שְׁלַמָּה קוּוֹעֲטֵשׁ זצ"ל הַאֲבַדְק"ק נִיקְלֶשְׁבוֹרְג.

אָבֵל מַה שְׁהוֹצִיא הַבְּחוּר הַנְּ"ל מְזָה. דְּגַבִּי שְׁבוּעָה צָרִיכִין לוֹמַר הַנָּאָת מַעְיו בַּעֲי' זֶה ג"כ
אִינוּ מְכַוֵּן דְּהָא דַח"ש בְּשַׁבּוּעָה אִינוּ אֲסוּר מְשׁוּם דַּע"ז לֹא נִשְׁבַּעְאָבֵל עַל פְּזִיזַת דְּתוּף
אֲכ"פ.

הַרִי הִיְתָה בְּכָלֵל שְׁבוּעָתוֹ דְּלִשׁוֹן אֲכִילָה הִיְיָנוּ כְּלִשׁוֹן אֲכִילָה דְּתוּרָה וְכִינֵן דַּהִי שְׁבוּעָתוֹ
ע"ז שְׁלֹא יֵאָכֵל פְּזִיזַת תוּף אֲכ"פ א"כ מִתְחַלָּה וְעַד סוּף אֲכָל אִיסוּר וְתוֹ דְּעַדִּינֵן לֹא נִשְׁמַע
אִם אֲכָל פְּזִיזַת בְּפַעַם אֶחָד דְּלֹא סָגִי בְּהַנָּאָת גְּרוּנוֹ זֶה לֹא שְׁמַעְנוּ.

וְתוֹ גוּף הַסְבָּרָא אִינוּ נִרְאָה לִי. דְּכַפֵּר פְּתַבְתִּי דְּלִפִּי הַנְּרָאָה ר"י מוֹדָה דְּחֲזִיב עַל הַנָּאָת
מַעְיו אֱלָא דס"ל דְּגַם עַל תְּחִילַת אֲכִילָה דָּאִין לוֹ אַז רַק הַנָּאָת גְּרוּנוֹ נְמִי חֲזִיב כְּדַמְשַׁמַּע
הַלְשׁוֹן ס"פ גִּיד הַנְּשָׂה.

וּא"כ אִם נִימָא כְּפִי הַנְּ"ל גַם לַר"י לֹא בְּעֵינֵן צִירְף. אֱלָא בְּהַקִּיאוּ.

וְעוֹד יֵשׁ לְהַשִּׁיג עַל כָּל דְּיַבּוּר וְדְיַבּוּר מְדַבְּרֵיו שׁכ' הַב"ח הַנְּ"ל שְׁכּוֹלוֹ מְעוֹרְבָב. אֱלָא שְׁאִין
כְּדָאִי לְבָלוֹת הַזְּמַן עַל זֶה.

וְהַאֲמַת עַד לְעֲצָמוֹ: תְּשׁוּבָה רַנ"ח הַמְשַׁנָּה לְמִלְךָ בְּפ"ה מַה' יְסוּדֵי הַתּוּרָה כ' לְהַסְתַּפֵּק אִי
בַּמ"ע בְּעֵינֵין דְּוּוֹקָא כְּדָרְף אֲכִילָה וְכ' לִי הַרְבֵּנִי הַמְּוֹפֵלֵג מוּהַרְר אַהֲרֹן שְׁמוּאֵל אֲסָאָד נ"י
שְׁנַעְלָם מִהַמְל"מ דְּבַרִי רַש"י בְּפִסְחִים דָּף ל"ה ע"א דְּפִירֵשׁ דְּלִכְף אִין יוֹצֵאִין בְּמַצָּה מַחוּי

משום דלאו דרף אכילה קאכיל הנה מנה אין ראי' דכוננת רש"י איכ"ל כמ"ש הנוב"י מה"ק חאו"ח סי' ל"ה דכוננת רש"י דאינו אכילה אלא שתי' ובמיד' דלאו אורחא שתי' לאו בכלל אכילה, וכמ"ש התוס' ברחוקין דף ק"ד וזה גרע מן שלא דרף אכילתן עיי"ש וגוף דברי רש"י בלא"ה תמוהים כמו שהקשה בנוב"י שם סי' ל"ד דרש"י מביא פירוש וטעם אחר ממה שאמרו ברחוקין שם דף ק"ד.

דהרי שם אמרו דלקה אינו יוצא בו ידי מצה משום דלאו לקח עונן הוא עיי"ש. ולפע"ד רש"י בכוננה פירש פן דהרי הפ"י הקשה בפסחים שם מאי פריה הש"ס התם.

לענין המחווה גלי קרא נפש לרבות השוטה מיהו זה לא קשה דזהו גופא קושית הש"ס. דא"כ מוכח מנפש לסתור ההיקש ואיך גילף מני' למעט הגילוש במי פירות אמנם לכאורה.

קשה על המקשן. מאי קשיא לי'.

דבנדאי מההיקש ילפינו מה דליתא בזה ליתא בזה. ובמאי דאינו יוצא ידי מצה.

לא מחייב עליו משום חמץ מיהו היינו אם הוא מצה ואפי"ה אינו יוצא בו אם פן אית לן שפיר היקש. אבל בהמחווה אינו מצה כלל דמה שאמרו ברחוקין דף ק"כ דאינו נקרא לקח עונן נראה פשוט דהיינו דאינו נקרא לקח והה"ד דאינו נקרא מצות וא"כ לא נתבטל ההיקש צדינו דכל שאינו יוצא ידי מצה.

אינו חייב עליו משום חמץ. והיינו במידי דחשיב מצה אבל מידי דלא חשיב מצה לא פתיב כלל בהאי קרא.

וממילא אין בכלל ההיקש. וזה הוא דקשיא לי' לרש"י ועל פן הוכרח רש"י לתרץ.

דהמקשן סובר דהמחווה נקרא מצה. וה"ה דנקרא לקח עונן.

וקא דאינו יוצא בו הוא מטעם דלא הוי דרף אכילה. וא"כ שפיר יש לן לאקושי דגם לענין חמץ.

לא מקרי אכילה ואפי"ה גלי קרא נפש לרבות. וא"כ נימא דגם במצה יתא פן.

וע"כ דלא אמרינו הקישא לענין זה. ופריה שפיר ודברי רש"י נכונים: והנה פל זה לפי קושית המקשן הוכרח רש"י לפרש פן.

אבל לפי האמת. לפי מה שאמרו ברחוקין דף ק"ד דלא מקרי לקח.

וה"ה דלא נקרא מצה שפיר איכ"ל דההיקש נשאר בתקפו אלא דלענין המחווה שאני. דאינו נקרא כלל מצות ואינו בכלל הקרא אבל לעולם אמרינו ההיקש.

ובזה נ"ל לישוב מה דמקשין על המל"מ הנ"ל אי ס"ד דבמצוה יוצא אפילו בשלא כד"א א"כ מאי פריה בזבחים דף צ"ו ע"ב וכן הקשה הירושלמי על מצה דחדש דיבא עשה ולדחי ל"ת ולהמ"ל הנ"ל.

הא אפשר לקיים שניהם שיאכל שלא פדרף אכילה. דידי מצה יצא.

ועל הל"ת לא עבר. וכן ראיתי הקושיא בכתנות אור.

להגאון בעל אור חֲדָשׁ זצ"ל. אַמְנָם הַנְרָאָה לַפַּעַנ"ד אֶפְיָלוּ אִי נִימָא דְבַמְצָנָה אֶפְיָלוּ שְׁלֵא כד"א יוֹצֵא.

ע"כ הַסְבְּרָא הוּא פְּעִין שְׁכ' הָר"ן בְּשָׁבוּעוֹת דָּף כ"ד בְּשֵׁם הַר"י מִיג"ש. בְּנִשְׁבַּע שְׁלֵא יֵאָכֵל אֵין עֶפֶר בְּכָלֵל.

משא"כ בְּנִשְׁבַּע שְׁיֵאָכֵל גַּם עֶפֶר בְּכָלֵל דְּמִסְתַּמָּא אַחֲשָׁבִי. פְּדִי לְצֵאת יָדֵי שְׁבוּעָתוֹ מִשֵּׁא"כ בְּנִשְׁבַּע שְׁלֵא יֵאָכֵל אַדְרָבָה אֶמְרִינּוּ דְּגִילָה דַּעְתּוֹ שְׁאִין זֶה אֶכִּילָה אֶצְלוֹ.

וְכָל זֶה בְּהִנָּה מ"ע דְּלֵא אַתְּקִישׁוּ לְהַדְדִי לל"ת. אֲבָל הִנָּה דְּאַתְּקִישׁוּ הָעֵשָׂה לל"ת כְּגוֹן מִצָּה לְחֻמְצָה דְּאִית לָן לְפִי הַמְּסַקְנָא הַהִיקִישׁ אֶמְרִינּוּ כָּל שְׁאִין אֶכִּילָה לְעֵנּוּ חֻמְצָה אֵין אֶכִּילָה לְעֵנּוּ מִצָּה וְכֵן בְּאַכִּילַת קִדְשִׁים.

דְּאֶמְרִינּוּ בְּמִכּוֹת דָּף י"ח ע"ב דְּוֹכֵל זָר לֹא יֵאָכֵל קִדְשׁ אַתְּקִישׁ לְוֹאֲכָלוֹ אֲנִתֶם אֲשֶׁר בְּנֹפֶר בְּהֶם. וְכָל הֵיכָא דְּלֵא קְרִינּוּ וְאָכְלוּ וְכו' לֹא קְרִינּוּ לֹא יֵאָכֵל וְה"ה בְּהִיפּוּף כָּל דְּלֵא חֲשִׁיב בְּכָלֵל לֹא יֵאָכֵל לֹא חֲשִׁיב לְעֵנּוּ וְאָכְלוּ אוֹתֶם.

וְאֵע"ג דְּהַמ"ל בַּה' יִסוּה"ת. נִקְט גַּם מִצָּה בְּלִישְׁנֵי ע"כ לֹא דְּוֹנָקָא וְאַשְׁגִּירַת לִישְׁנָא הוּא וְא"כ שְׁפִיר הַקְּשׁוּ.

דְּיָבּוֹא עֵשָׂה וְלִדְחִי ל"ת: וְעוֹד נִרְאָה דְּכִבְרַת כְּתָב בְּהַפְלָאָה בְּקִידּוּשֵׁין דָּף נ"ו דְּאַפְיָלוּ לְמ"ד דְּשְׁלֵא כְּדָה"נ אֵינּוּ אֲסוּר מַה"ת הִינּוּ בְּמִידֵי דְּאֵינּוּ מִצָּה עָלְיוּ לְבַעֲרוּ אֲבָל בְּמִידֵי דְּמִצָּנָה עָלְיוּ לְבַעֲרוּ אֶפְיָלוּ שְׁלֵא כְּדָה"נ אֲסוּר שְׁהָרִי מְבַטֵּל הַמ"ע שְׁלֵא בִּיעוּר וְא"כ בְּקִדְשִׁים פְּסוּלִין אוּ נֹתֵר דְּאִית בִּי מִצְוֹת שְׁרִיפָה אֲסוּר שְׁלֵא כד"א וְלִכְּהָ תֵּאָכֵל כְּחֻמְצָה שְׁבִיבָה וְע"ז פְּרִיף דְּיָבּוֹא עֵשָׂה וְיִדְחָה ל"ת.

וְאַפְיָלוּ תִימָא. אִי אֲוֹלָמָא הָאִי עֵשָׂה דְּאַכִּילָה מְעֵשָׂה דְּשְׁרִיפָה.

מ"מ תְּקוּ דְּאִתִּי עֵשָׂה וְלִדְחִי ל"ת. דְּלֵא יֵאָכֵל.

וּס"ל לְש"ס דָּאִם אֵין לָאוּ אֵין פְּאֵן עֵשָׂה דְּשְׁרִפָה. מִיָּהוּ זֶה אֵינּוּ דָּאִם ס"ל לְש"ס דְּהֶתֶם אִיפָּא עֵשָׂה דְּשְׁרִיפַת הַנּוֹתֵר לֹא פְּרִיף הַש"ס מִיָּדִי דְּהָא הָוִי עֵשָׂה וּל"ת.

וְכִבְרַת הַקְּשִׁיתִי כֵּן בְּמִקּוּם אַחֵר. וְתִירְצָתִי דְּס"ל לְש"ס דְּעַל טַעַם לִית בִּי מ"ע שְׁלֵא וְשְׁרִפָּת.

דְּנָהִי דְּטַע"כ הִינּוּ בְּמִידֵי דְּאַכִּילָה. אֲבָל בְּדִבְרַת שְׁאֵינּוּ אֶכִּילָה.

לֹא אֶמְרִינּוּ טכ"ע. וְכַמ"ש הַח"י ר"ס תמ"ז: וּבְזָה יִשְׁבְּתִי קוֹשְׁיַת הָעוֹלָם עַל רַב אֲנִשִּׁי דְּמִשְׁנֵי בְּזִבְחִים שְׁם יְקִדֵּשׁ עֵשָׂה.

א"כ נְשִׂאָרָה לְדִידִי קוֹשְׁיַת הַש"ס בְּפִסְחִים. דָּף מ"ד דְּנִיגְלוּף מְנַזֵּיר הַמַּל"א וְתִי הַש"ס דְּנִזִּיר וְחֻטָּאת הָוִי שְׁנֵי כְּתוּבִים.

ל"ש לְדִידִי דְּהָא חֻטָּאת אֶצְטְרַף לְהוֹרוֹת עֵשָׂה. וְלִהַבְּ"ל אֶמְרָתִי דְּתִי הַבְּ"ל א"ש.

אִי מִיָּרִי בְּטכ"ע. אֲבָל אִי חֻטָּאת קָאִי עַל הַמַּל"א דְּהִינּוּ בְּנִבְלָע וְנִדְבַק בּוֹ מִמֶּשׁ בְּאַמַּת לֹא קִשָּׁה כָּלֵל קוֹשְׁיַת הַש"ס דְּזִבְחִים.

דאיכ"ל פֿקוּשְׂיָא הַגָּ'ל וְהוּי עֲשֵׂה וּל"ת מִפְּח וְשִׁרְפָתָּ וְלֹא צָרִיף לִיקְדָּשׁ עַל עֲשֵׂה. עכ"פ
לפּי"ז תּי' זֶה לִיתָא דְגַבֵּי קְדָשִׁים שְׁלֵא כּדֵה"נ אָסוּר מִשׁוּם מְצֻנֹת בְּיַעוּר דְּהַרֵי הַסּוּגְיָא נָשׁ.
ע"כ ס"ל דְּלִיתָא בְּכֵה"ג מְצֻנֹת בְּיַעוּר וּא"כ מְחֻנְרָתָא פְּדִשְׁנִינֵן מְעִיקְרָא דְּהִיכָא דְּאִיתְקַשׁ
הַמ"ע לְמְצֻנֹת ל"ת לַכ"ע אֵין פֿאַן סִפְקֵי שְׁל הַמַּל"מ וּבְנוּדָאֵי בְּעִינֵן. גַּם בַּמ"ע פְּדִרְף אַכִּילָה.
והַמַּל"מ נִקְט מְצָה לְמֵאן דְּלִית לֵי הַקְּיִשָּׂא אוֹ אֲשַׁגִּירַת לִישְׁנָא הוּא. פֿן נִרְאָה לַפְעַנ"ד מִיָּהוּ
קְוִשְׂתֵי הָעוֹלָם הַגָּ'ל בְּלֵא"ה לַק"מ דְּהַרֵי פְּבָר כְּתִבְתִּי דְּטַעְמָא דַּמַּל"מ הוּא מִשׁוּם דַּס"ל
דְּגַבֵּי מְצָנָה אֲמָרִינֵן אַחְשָׁבֵי.

ע"י אַכִּילְתּוּ כְּמוֹ דְּאֲמָרִינֵן לְעַנְיָן שְׁבוּעָה שְׁאוּכַל. וְאָכַל עֶפֶר.

וּכְמוֹ שְׁהַסְבִּיר הַלַּח"מ בַּפ"ה. מְשַׁבּוּעוֹת דִּין ה' דְּגַבֵּי לֹא יֹאכַל אַחְזוּקֵי אִינְשֵׁי בְּרִשְׁיַעָא לֹא
מְחֻקִּינֵן וּלְכָף לֹא אֲמָרִינֵן דְּאַחְשָׁבֵי בְּאַכִּילָה שְׁלוֹ וּא"כ זֶה.

פֿל זְמַן שְׁלֵא אָכְלוּ לְאִיסוּר לְצִנְרָף מְצָנָה אָבַל אַם אָכַל הָאִיסוּר לְצִנְרָף מְצָנָה וּא"כ ע"כ
אַחְשָׁבֵי לְאַכִּילְתּוּ. וְשׁוּב מִמִּילָא.

גַּם עַל הָאִיסוּר עוֹבֵר. אֲפִילוּ אַם אוֹכַל שְׁלֵא פְּדִרְף אַכִּילָה וְע"כ הַהִיקְרַר רַק מִשׁוּם
דַּעַדל"ת.

וּא"ש בְּכַל הַנֶּהָף מְקוּמוֹת. וְגַם הָא דְּאֲמָרִינֵן בְּחֻלִּין דָּף י"א פֿסַח וְקְדָשִׁים מֵאֵי אִיכ"ל לֹא
קִשְׂה לַפּי הַגָּ'ל.

דְּלֵמָּא אָכַל שְׁלֵא פְּדִרְף אַכִּילָה דַּמַּנ"פ בְּכֵה"ג עוֹבֵר. וְהָא דְּהַקְשׁוּ עוֹד הַגָּ'ל מִיְבָמוֹת דָּף
מ' דְּפָרִיף מְאַכִּילָה גִּסָּה בִּיו"ה כּדְּפִטוּר.

מוּכַח דְּלֹא חֲשִׁיב אַכִּילָה לְעַנְיָן קְדָשִׁים. וְלֵהַמַּל"מ דְּלֵמָּא יֵשׁ חִילּוּק לֹא קִשְׂה דְּדוּנְוָקָא בְּדָבָר
שְׁאִינוּ פְּדִרְף אַכִּילָה.

וְאֵין זֶה עֵיקַר הַנְּאָתוּ. אַז אֲמָרִינֵן אֵי מְחֻשִׁיב.

וְאַצְלוּ חֲשׁוּבָה הַנְּאָה אוֹ הוֹאִיל וְלְדָבָר מְצָנָה אָכַל הוּא נְהַנְּהָ מִמֶּנּוּ אָבַל דְּבָר הַמְזִיק אַם
הוּא מְחֻשִׁיב לֵי. וְכִי בְּשִׁבִיל מְחֻשְׁבָתּוּ דְּאַחְשָׁבֵי אֵינוּ מְזִיק לוֹ בְּתַמְי' וְכִינֵן דְּמְזִיק לוֹ דְּבָר
הַמְזִיק לֹא מְקַרֵי אֲנֹכַל פְּדִרְף אֲמָרִינֵן נְמִי בְּעַלְמָא.

פֿי יֹאכַל פֿרַט לְמְזִיק וּלְכָף פְּרִיף שְׁפִיר. פֿינֵן דְּלַעַנְיָן יוה"כ פֿטוּר.

אַע"ג דְּלַגְבֵּי יוה"כ חֲתִיב אֲפִילוּ שְׁלֵא כּדֵה"נ כַּמ"ש הַשְּׂאֲגָתָ אַרִי' בְּתִשְׁבָּה. דְּלֹא פְּתִיב
אַכִּילָה אַפִּי"ה פֿטוּר מִשׁוּם דְּמְזִיק לֵי.

וה"ה פֿאַן לַגְבֵּי פֿסַח. וְאַחְשָׁבֵי לֹא שְׁיִיף: מִיָּהוּ זֶה קְשִׂיָא לֵי קִצָּת נָשׁ בִּיבָמוֹת מֵאֵי פְּרִיף
מַר"ל דְּאֲמַר לְעַנְיָן יוה"כ כְּדֵה"כ אָכִילָה גִּסָּה בִּיוה"כ פֿטוּר דְּלֵמָּא דוּנְוָקָא יוה"כ דְּבִיתוֹבֵי
דַּעְתָּא תְּלִיא מְלִתָּא וְכִינֵן דְּמְזִיק.

הַרֵי אֵינוּ מְיָתֵב דַּעְתּוֹ אֲדַרְבָּה מְזִיק לוֹ וְכִינֵן דְּאֵינוּ מְיָתֵב הַנִּי פֿאַנְכֵל פְּחוֹת מְפֻכּוֹתְבו'
וְאַפִּילוּ נִימָא דְּלִשׁוֹן פֿטוּר מְשַׁמַּע דְּאַפִּילוּ אִיסוּר דְּאוֹרִייתָא לִית בֵּי ג"כ א"ש דַּר"ל
לְטַעְמֵי הָא ס"ל ח"ש מְוָתֵר מַה"ת וְכִינֵן דְּלֹא מְיָתֵבָא דַּעְתֵּי' וְהוּי כַּח"ש פֿטוּר.

משא"כ בעלמא היכא דלא תליא בניתובי דעתין' וסגי בכזית. דלמא אפילו אי מזיק לי חשיב פאןכל.

ולכך יוצא בו ידי מצה ומאי קושיא וצ"ע לכאורה ונראה דהא פשיטא לי' דמזיק לעצמו לא חשיב אןכל. פדאמרין בעלמא פי יאכל פרט למזיק וזה ידעינן מסברא אלא מנ"ל דאכילה גסה מזיק וזה מביא מר"ל מדפוסטר פאןכל ביוה"כ אכילה גסה משום מזיק וכיון דאכילה גסה מזיק.

ממילא מסברא ידעינן דאכילה גסה דמזיק לאו שמה אכילה וא"כ פיון דמסברא בעלמא הקשה בלא"ה לא קשיא הא דלעיל דלמא מצנה שאני דמסברא פריה. וידע דמזיק גם לעגון מצנה.

לא חשיב אןכל: והנה לעגון ב"נ אי אסור שלא כד"א. לכאורה לפי מ"ש המהרש"ל בשבועות דף כ"ג ע"ב בתוס' ד"ה דמוקי לה כד"ה: דמ"ד כ"ש למכות.

גם שלא כדה"נ חייב והטעם משמע דשלא כד"א כ"ש מיהו הוי והמהרש"א שם הקשה. א"כ למ"ד ח"ש אסור מה"ת.

גם שלא כד"א יהא אסור מה"ת פבר תי' בשעה"מ בפ"ה מיסוה"ת דלר"י דטעמו משום חזי לאצטרופי בשלא כד"ה ל"ש חזי לאיצטרופי אלא א"כ יצטרף לכדורף אכילה וא"כ לא פא החיוב ע"י שלא כד"א דשלא כד"א לעולם נשאר רק ככ"ש אפילו אם יאכל הרבה עיי"ש.

וא"כ גבי ב"נ דאין ושיעורין לב"נ לפי מ"ש הרמב"ם בפ"י ממלקים. א"כ לדידן חייב בשלא כד"א.

וראיתי בס' חשרת מים בדרף העברה בעלמא דהקשה לפי"ז נשארה קושית התוס' בחולין דף ל"ג לר"ל דח"ש מותר א"כ מי איפא מידי ולהג"ל גם לר"י עמדה הקושיא דהא לישראל שלא כדה"נ שרי מה"ת.

ולכךי שלא כדה"נ אסור ונענשין עליו והניח בצ"ע: ולפיענ"ד יש לפרש לפי מאי דאיתא בסנהדרין דף נ"ט דבמידי דאית לי טעם פגון לעגון גזל דלאו בני מחילה נינהו ולעגון יפ"ת. דלאו בני כיבוש נינהו.

לא אמרינן מי איפא מידי והנה פבר אמרנו דבישראל לא אמרינן דאחשבי' וכ' הלח"מ בפ"ה מה' שבועות דין ה' משום דאחזוקי אנשי ברשיעי לא מחזקינן ונראה דנה שייך בישראל שהוא רוצה להיות ישראל ואינו מומר לכה"ת.

אם אפי"ה עובר עברה. פל שאמה יכול לומר דלא נתפנון לעברה ולא הי' דעתו להרשיע אמרינן פן וכעין שכ' הרמב"ם בפ"ג מהלכות גירושין לעגון הגוף דכופין אותו לגרש.

פיון שרוצה להיות ישראל מסתמא ניחא לי' עיי"ש אבל בגוי מנ"ל לומר שלא להחזיק אותו ברשעו וכיוצא בזה כ' התוס' ביבמות דף קי"ט ד"ה מחנרתא בסופו. דגבי כותים לא שייך לאחזוקי בחזקת פשרות וה"נ בגוי ולכן אמרינן אחשבי' ולכך חייב אפילו בכל שיהו.

וה"ה בְּשֵׁלָא כד"א אַמְרִי דְאַחְשָׁבִי. וְכִינּוּן דְהוּי מְלֵתָא בְּטַעְמִי.

לֹא שְׁיִיף מִי אֵיכָא מִיְדֵי: וְעַפ"י הַנְּ"ל מְמִילָא מוּכַח נְמִי אֶפְיֵלוּ לְפִי דְעַת מְהַרְשָׁ"ל בְּשִׁבּוּעוֹת דְּרַף כ"ג הַנְּ"ל מ"מ לְעַנְנֵן אַבְמֵה"ח אַרְף דְחִיב עֲלֵיו בְּמִשְׁהוּ בְּשֵׁר גִּידִין נְעֻצָּמוֹת. אִפִּי"ה אִינוּ חִיב עֲלֵיו שְׁלָא כד"א מְדַבְּרֵי תוּס' חֻלִּין דְּרַף ל"ג ע"א ד"ה אֶחָד וְכו'.

דְּהָרֵי תוּס' לֹא ס"ל פְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם בַּפ"י מְמַלְכִים. דְּאִין שְׁיַעוּרִין לַב"נ וְכַמ"ש הָרֵאשׁ יוֹסֵף בְּחֻלִּין דְּרַף ל"ג שָׁם.

וּא"כ אִי ס"ד בַּאֲבַה"ח אָסוּר שְׁלָא כְּדֵה"נ גַּם לַר"י עֲמֻדָה הַקְּוֹשְׁיָא מִי אֵיכָא מִיְדֵי. דְּהָרֵי לְיִשְׂרָאֵל נְהִי דְאִית בִּי מְשׁוּם אִינוּ זְבוּחַ עַכ"פ מְוֹתֵר שְׁלַכְד"א.

מִשָּׂא"כ בְּגוּי וְכָאן לֹא שְׁיִיף תִּי שְׁלִי וְע"כ דְּגַם בַּאֲבַה"ח אִינוּ אָסוּר אֱלָא פְּדַרְרָה אֶכִּילָה. וְהָכִי מְסַתְּרָא ג"כ מְצַד הַסְּבָרָא דְּהָרֵי הָא דַּאֲבַמֵּה"ח בְּמִשְׁהוּ בְּשֵׁר סְגִי הוּא רַק הוּאִיל וְהוּא כְּבַרְיֵיתוֹ חָשׁוּב הוּא מִשָּׂא"כ בְּחֻלְקוֹ מִבְּחוּץ.

וה"ה אִי אֶכְלוּ שְׁלָא כד"א. בְּזָה אִינוּ כְּבַרְיֵיתוֹ.

דְּבַרְיֵיתוֹ הוּא לְדַרְרָה אֶכִּילָה. וְה"ה נְמִי לְפִי עַנ"ד גְּבִי בְרִי דְהוּא בַּכ"ש בְּשְׁלַכְד"א פְּטוּר אֶפְיֵלוּ לְמְהַרְשָׁ"ל דְּהֵתָם ג"כ לֹא מִפְּחַ כ"ש חִיב אֱלָא מִפְּחַ דְּהוּא כְּבַרְיֵיתוֹ.

זֶהוּ נִתְּוּ לֹו חֲשִׁיבוֹת. וְחֲשִׁיבוֹת זֶה מְשׁוּנֵי אַע"ג דְּאִין בּוּ כְּשִׁיעוּר מְחַמַּת חֲשִׁיבוֹתוֹ נְחָשָׁב כְּשִׁיעוּר.

אַבְל אִין חֲשִׁיבוֹת זֶה מְשׁוּנֵי לִי לְאֶנְכְלוּ שְׁלַכְד"א שְׁיֵהָא כְּאֵלוּ אוֹכְלוּ דְרַרְרָה אֶכִּילְתָּן. דְּהָרֵי אַרְף אִם יֵהִי בּוּ כְּמָה זִיתִים.

אִם אֶכְלֵן שְׁלָא כד"א הָרֵי הוּא פְּטוּר: וְלִפִּי"ז קְשִׁיָּא הָא דְאַמְרִינֵן בְּחֻלִּין דְּרַף ק"ב ע"ב אֶכְל צְפוּר טְמֵאָה בֵּין בַּח' בֵּין בְּמִתְתָה בַּכ"ש. עוֹד אֶמְרוּ שָׁם דְּאִם אֶכְל צְפוּר שְׁאִין בּוּ כְּזִית דְּלַרְשָׁב"א דְאַמְר לְאַבְרָם עוֹמְדַת חִיב וְאַמַּי הָא הוּי שְׁלַכְד"א.

וְצ"ל כַּמ"ש הַתּוּס' בְּפְסָחִים דְּרַף כ"ד ע"ב ד"ה פְּרַט בְּעוֹף הוּי זֶה פְּדַרְרָה אֶכִּילָה. דְּחֻזִי לְאֶנְמָצָא כּוּן נְרָאָה לְפַעַנ"ד.

וּמָה שְׁאֶמְרוּ בְּמִנְחוֹת דְּרַף צ"ט ע"ב דְּשְׁעִיר יוֹה"כ בְּחַל יוֹה"כ בַּע"ש הַבְּבִלִי"י הָיוּ אוֹכְלִים אוֹתוֹ חִי. אַע"ג דְּלֹא חֻזִי.

וְהוּי שְׁלָא כד"א מ"מ פִּינּוּן דַּא"א בְּעַנְנֵן אַחַר. כָּל מָה דְּמָצִי לְמִיעֵבַד עֵבְדוֹ דְאַפִּילוּ אִי לֹא מְקַיְיְמוּ בְּזָה מ"ע דְאַכִּילָה.

מ"מ עִי"ז לֹא יַעֲבְרוּ עַל ל"ת דְּלֹא תוֹתִירוּ מְמַנּוּ וְטוּבָא עֵבְדוֹ בְּזָה. שְׁלָא יָבֵאוּ קְדָשִׁים לְבֵית הַפְּסוּל וְלָקַף חֲשִׁיבוֹת הוּא לְהֵם: תְּשׁוּבָה רַנ"ט הַחֲסִים וְהַשְּׁלוּם וְכָל טוֹב.

נְאֻת חַג הַמִּצּוֹת. יַחוּג בְּדִיצוֹת יְדִידֵי הָרַבְּנֵי הַמְּוֹפְלָא וְמוֹפְלָג בְּתוֹרָה וּבִירָאָה הַגָּגִיד מוֹהַרֵר מִשְׁהָ שְׁעַנְפֵּעֶלְד נ"י בַּק"ק נִיטְרָא יַע"א: מְכַתְּבוּ קַבְלֵתִי וְע"ד הַקְּוֹשְׁיָא.

אַשְׁרֵי הַקְּשָׁה מְעַלְתוֹ נ"י. מְבֹנָר בְּמִנְחוֹת ר"פ כָּל הַמִּנְחוֹת בְּאוֹת מְצָה.

ובמנחות דף צ"ד דע"י חזמוץ ואפי' שגם ע"י מים נתפח ונתרבה ואע"ג דבמנחות דף נ"ד מסקינן דאם הי' פחות מפזית נתפח. מה"ת דינו כפחות מפזית אפי"ה לעגנן חמץ ומצה משערין לאחר אפי'.

דע"ז נאמר אכילה וממילא לעגנן שאר איסורין דינם כמו קודם נפוח. וא"כ קשיא למעלתו נ"י.

איה אמרינן בפסחי' דף ל"ה אבל לא במצה של טבל. ומבוא' שם בטבל דאורייתא אינו יוצא מה"ת ואמאי הא לעגנן טבל: הוי פחות מפשיעור.

עכ"ל בקצרה ולפי ענ"ד גוף הדבר דאמרינן תפח אינו מועיל מה"ת הקשו התוס' במנחות שם דף נ"ד ע"א ד"ה דמעיקרא וכו' דבשבת דף צ"א ע"א. מבואר לעגנן הוצאה כגרוגרות דתפח מועיל ולפי ענ"ד.

לפי מאי דמשמע מלשון רש"י במנחות דף נ"ד ע"א ד"ה דמעיקרא דכ' לא איסור הוא אלא מיא בעלמא ע"כ. נראה דס"ל כמו ש'מבואר בדברי הרמב"ם בפ"ה המשנה בטירות פ"ג מ"ד.

דבכל השיעורין נשמך בהן שיעור הגדול ולא נביט אל רפיון החלקים וזה התאבקות וכו'. וא"כ אם בא לפנינו שיעור פזית י'הא חייב אלא פיון שהוא לא נעשה פזית.

אלא ע"י מים לא מצטרף. ואע"ג דאיכ"ל דמשקה הבא לאוכל כ'אנכל דמי כמ"ש המג"א ר"ס ר"י.

מ"מ אפילו חשביון לי' כ'אנכל. מ"מ לא נעשה חלב ו'לכך אינו מצטרף: וכל זה לעגנן איסור אבל בשבת דכל האוכלין שיעורן כגרוגרות.

וכיון דנתפח מחמת מים. וכל הבא לאוכל כ'אנכל ו'הרי יש פ'אן כגרוגרות אכל וא"ש סוגיא דשבת פ'ן נראה לפענ"ד נכון לישב הסוגיות ויש לכנון פ'וצא בזה בלשון הרשב"א בחי' לשבת שם ולפי האמור.

כל דבר שנתפח. ונעשה ספוגי בלי מים אלא ע"י חזמוץ ואפי' ב'ונדאי שפיר מצטרף. ואזלינן בתר מה שהוא עתה. שלא ה'לכו בזה לפי איכות הדבר שידוע שפזית בשור שמן יש בו טפי מפזית ירק עליים.

ולא ה'לכו אלא אחר הפמות וכמו שאמרו ב'יומא דף פ' דקים להו לחכז"ל דבשור שמן בכפותבות ולולבי גפנים ג"כ בכפותבות ה"נ לעגנן פזית. וא"כ ב'נידון שלנו ה'לחם עיקר התוס' והנפוח הוא ע"י האפי' והחזמוץ ש'הרי ע"י ג'יבול המים הוא מתמעט ממה שהי' קשה' קמח פדאית' במנחות דף נ"ג וכן נראה מדברי תשובת הרשב"א עצמו בסי' תס"א.

דהנפיקה הבאה ע"י חזמוץ ואפי' חשוב כממש אלא ששם בשיעור חלה כתב דתלה רחמנא בסולת עיי"ש: וא"כ בכל איסורין אנו משערין פזית ב'לחם לפי מה שהוא ואפילו הוא ספוגי.

כדאיתא במשנה פ"ב דעוקצין משנה ח'. אמנם אפילו נתרבה מחמת מים.

הי' דינו כמו פחות מכוזת ועתה פשבא שם מים. והדין דמצרפין: פשיטא אם הי' מעיקרא פחות מכוזת.

וצרף עמו עוד פחות מכוזת. פשיטא דאין זה ענגן לדחוי.

דאפילו אי יש דחוי מ"מ השתא הוא נשאר רק מה שהי' מעיקרא. אלא שפא דבר אחר לצרף עמו.

וא"כ ג"כ נשאר אלא דמצרף עמו משא"כ שם בשבת דעקירה הראשונה נדחה לגמרי. ולכך קמבעי' לי: ולפי"ז אם הי' מעיקרא פחות מכוזת ונתרבה אח"כ ע"י אפי' איכ"ל דיש דחוי וא"כ אכתי אפשר להקשות קו' הנ"ל דמאי פריה בפסחים דף ל"ה.

דאבל לא בטבל. דלמא אנשמעי' בכה"ג שהי' רק חצי זית טבל ונאפה ונעשה כוזת.

והו"א דלית בי' איסור טבל דיש דחוי וא"כ לית בי' אלא איסור דרבנן. למ"ד ח"ש מותר מה"ת והו"א דיוצא בו כמו דמתרין דהו"א בעציץ שאינו נקוב דיוצא קמ"ל.

וצ"ל דאם פא לאשמעי' כה"ג הי' לו לאשמעי' זה בעלמא בטבל ואינה וממילא נדע דאינו יוצא ופריה שפיר ובלא"ה הא קיי"ל דכל שבידו לעשות. אין דחוי ואינו מחוסר מעשה ושם במנחות דף נ"ד ע"כ מייירי דאינו בי"דו.

אבל ע"י אפי' וחימוץ שבידו בנודאי אין דחוי ולפי הנ"ל לפעמים אם הי' פחות מכוזת. וע"י אפי' או חימוץ נעשה כוזת.

א"כ הוי איסור בת אחת וגם ר"ש מודה. כדאי' ביבמות דל"ג ואיך ממעט ר"ש משום מי שאיסורו משום פל תאכל חמץ.

מיהו ר"ש לטעמי' דכל שהוא למלקות ולדין בלא"ה לא קי"ל כר"ש בזה. ומטעם אחר או משום מצוה הב"ע לא יצא כמ"ש רש"י והר"ן או כמ"ש הרמב"ן במלקחות סוף פ"ק דפסחי' דלא קי"ל כמשנה זו: ועפ"י האמור למעלה אמרתי לפרש דברי הירושלמי בפ"ב מתרומו' על מתני' דכל תאנים וגרוגרות אחד הם.

שהביא פלוגתא דרשב"ג ור"י בר' יוסי ס"ל דתורמין גרוגרות על תאנים במגין. ופליגו אמוראי ר' ירמ' אמר דטעמא משום דרואין הצמוק כתפוח ור' יונה ור' יוסי אמרו משום דדרה תפוח לצמוק ושוב מיייתי שם מתני' דטהרות פ"ג דכביצה שנתמעט וכו' ופליגו דרומאי אמרו.

והוא שהי' כוזת מעיקרא. ור' יוחנן ורשב"ל ס"ל אפילו לא הי' כוזת מעיקרא.

ושוב מיייתי מתני' דר"פ כל המנחות באות מצה דאמר ר"מ לר"י אף הוא היתה חסירה או יתירה וביאר שם בבבביתא הפנונה דאם הי' שאור יפה. ותפח הוי חסרה ואם אינו יפה והיא צמק הי' יתירה.

ואמרו שוב על דעת' דר' ירמ' דרומאי ור"י ורשב"ל אמרו דבר אחד ביתירה ועל דעת' דר' יונה ור"י. שלשתן אמרו דבר אחד בחסירה.

ושוב מיייתי שם מעשה דפעם אחד שכוהו לעשר אורז עד לאחר בישול וסברו ליקח מעשר לקביל מבושל ואמר ר"י אף הוא סובר כן. לפי שדרכו לתפוח ע"כ דברי

הירושלמי ופי' מהרא"פ אי אפֿשֿר להבין: והנראָה לפענ"ד על פי הַנ"ל דר' ירמנ' ור"י פליגו בטעם דרשב"ג ור' ישמעאל בר"י דעשרו גרוגרות על תאנים במנן ר"י סובר דס"ל לר' ישמעאל דאזלינן בתר מעיקרא.

וכדפריה במנחות דף נ"ד. ואין הצמוק חסרון ולפי"ז נוכל לשער.

לפי מה שהי' הגרוגרות קודם שצמקו באותו סל נוכל לשער המעשרות פנין שאזלינן בתר מעיקרא. וזה שאמר שם בירושלמי ור' ירמנ' ונסב סליו פמה דאינון כמו שהי' אמנם ר' יונה ס"ל דטעמין דר' ישמעאל הוא.

משום דתפוח כמאן דליתא וחוזינן לתאנים שהו תפוח. כאלו היו גרוגרות וממילא פנין דאין צימוק בכל התאנים שוין ואולי הגרוגרו' דהשתא הו צמוקין טפי.

ממה שיצטמק מן התאנים. ולכך קאמר שם דצריה ליסב סלים גדולים דהיינו גרוגרות גדולים לפי ערך התאנים עכ"פ פלוגתא דר' ירמנ' ור"י אליבא דרשב"ג ור' ישמעאל אי טעמם משום דאזלינן בתר מעיקרא.

והצימוק כמאן דליתא. או בהיפוך דהתפוח הוא כמאן דליתא: ושוב מיייתי מתניתן דטהרות ופליגו בי' דרומאי סברי דתפוח מועיל רק אם הי' מעיקרא תפוח והטעם כמ"ש לעיל.

משום דאז זה דרך גידולו ותיקונו. ור"י ורשב"ל סברו.

דלעולם אזלינן בתר השתא ואזלינן בתר תפוח ובין דרומאי ובין ר"י ורשב"ל אזלו על סיפא דמתני' דטהרות פ"ג מ"ד דאם תפח בגשמים וכמו שפי' מהרא"פ. ושוב מיייתי מתניתן דמנחות דר"פ כל המנחות באות מצה דס"ל לר"מ דבין הצימוק כמאן דליתא.

ובין התפוח כמאן דליתא ור"י פליג עלי' בזה. וענין זה דשאור אינו דומה לפלוגתא דדרומאי ור"י ורשב"ל דהקא בשאור הדרך לתפוח ודמאי לדבר שהי' מעיקרא תפוח וכדלעיל וע"ז אמר בירושלמי דאליבא דר' ירמנ' דס"ל דטעמא דרשב"ג ור"י משום דהצימוק כמאן דליתא גם ר"מ ס"ל כן ואזלינן בתר מעיקרא ולכך מקרי יתיר עשרון.

וא"כ שלשתן היינו רשב"ג ור"י ור"מ אמרו דבר אחד לענין יתיר ומה שאמר בירושלמי דרומאי ור"י ורשב"ל. היינו בין לדרומאי ובין לר"י ורשב"ל.

דכאן בשאור דדרך לתפוח והני כמו שהי' מעיקרא שיעור אין בחילוק בין דרומאי לרשב"ל וכלעיל ולישנא דירושלמי. לישנא קלילא הוא: אמנם הא דס"ל דתפוח אינו מועיל זה דלא כמאן דאפילו לר' ישמעאל דלעיל בכה"ג מועיל תפוח אמנם לר' יונה בטעמין דרשב"ג ור"י.

דתפוח אינו מועיל ואפילו בדבר שדרך שדרכו בכך. וע"כ פליגו על מתני' דטהרות פ"ג מ"ד הַנ"ל.

שפיר אמר. דלדינן רשב"ג ור"י ור"מ אמרו דבר אחד לענין חסר.

דהיינו בהי' תפוח. דבין ר"מ ובין רשב"ג ור"י ס"ל דתפוח כמאן דליתא וע"ז מיייתי שוב מעשה דאנרזו ללמד דלדינא גם ר' יוסי מודה.

דְּהִיכָא דְדַרְכּוֹ לַתְּפוּחַ. דְּהֵינּוּ דְבַר שְׁדַרְכּוֹ לְבַשֵּׁל.

מְשַׁעְרִין לְפִי מַה שֶׁהוּא לְאַחַר בִּישׁוּל נְאֻפִי. וְאֵע"ג דר' יונה ס"ל דְּטַעַמֵי דר' יִשְׁמַעְעָל דְּאֵינוּ מוֹעִיל תְּפוּחַ.

ע"כ טַעַמֵי דר"י קָאָמַר וְלִי לָא ס"ל אֲבָל אֲפוּשֵׁי פְּלוּגְתָא לָא מְפָשִׁינּוּ וְגַם לְרַבֵּנּוּ דר' יִשְׁמַעְעָל דְּוּוּקָא בְּדַרְכּוֹ לַתְּפוּחַ אֲזֵלִינּוּ בְּתַר תְּפוּחַ וְהֵינּוּ כְּדַרוּמָאֵי דְּמַתְנִי דְּטַהֲרוֹת מִיַּרְי בָּאֵם הִי מְעִיקְרָא שְׁיַעוֹר דְּזָה הָוֵי בְּדַרְכּוֹ לַתְּפוּחַ.

וְכַן מְסִיק גַּמִּי בְּתַלְמוּדָא דִּידֵן בְּמַנְחוֹת דָּף נ"ד הַגְּ"ל. וְהָכִי קִי"ל כֵּן נִרְאָה לַפְעַנ"ד.

וְאַחֲתוּם בְּבִרְכָה הַמְּשַׁנְלֶשֶׁת דְּבַרֵי יְדִידוֹ הַדוּר"ש: הַק' מְשַׁה שִׁיק מְבַרְעָנְאוּנָע: תְּשׁוּבָה ר"ס גְּשָׁאֲלֵתִי בְּחוּלָה שְׁאָמְרוּ לוֹ הָרוּפְאִים בְּאַזְהָרָה גְּדוּלָה שְׁלֵא יֵאכֵל מִצָּה וּמְרוֹר. וְאֵם יֵאכֵל יְהֵא בְּסַפְנָה גְּדוּלָה: וְהַחוּלָה רוּצָה לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ וְלֵאכֹל אִי רִשְׁאֵי לְבַרְךָ לְפִי מ"ש הַתּוֹס' בְּקִידוּשֵׁי דָף ל"א.

בְּשֵׁם רַבֵּינוּ תָּם דְּנָשִׁים הַפְּטוּרוֹת מִמ"ע שֶׁהוּ"ג. יְכוּלִין לְהַחְמִיר וְלַעֲשׂוֹת וּלְבַרְךָ וְה"נ כֵּן אוֹ דְלָמָּא דְכָאן הָוֵי מִצוּהַב"ע וּלְפִי עַנ"ד פְּשׁוּט דְּאֵינוּ רִשְׁאֵי לֵאכֹל וְאֵינוּ רִשְׁאֵי לְבַרְךָ וְלְכַאוּרָה בְּלֵא"ה מְסַפְקָא לִי.

אִם אוֹכֵל דְבַר שְׁמִזִּיק לוֹ לְבִרְיָאוֹת גּוּפוֹ אִי מְקַרֵי כָּלֵל אֲכִילָה דְּהָרִי אָמְרוּ בְּיוֹמָא דָּף פ' ע"ב דָּאֵם אוֹכֵל אֲכִילָה גְּסָה. אוֹ כּוֹסֵס שְׁעוֹרָה פְּטוּר מִשׁוּם דְּכַתִּיב כִּי יֵאכֵל פֶּרֶט לְמִזִּיק. וְפִי הָרַמְבַּ"ם בְּפ"י מְתָרוּמוֹת הוֹאִיל וּמִזִּיק לְגוּפוֹ לָא מְקַרֵי אֲכִילָה וּשְׁתִּי' וְא"כ ה"נ. וְלִפִּי"ז לְכַאוּרָה קָשָׁה.

אִיךָ פֶּסֶק בְּש"ע ס' תע"ב סעי' י'. דְּמִי שְׁמִזִּיק לוֹ שְׁתִּי' יֵין יְדַחֵק עֲצָמוֹ לְשִׁתּוֹת אַעֲפ"י שְׁמִזִּיקוֹ וְכ"ש שְׁהֵדִין כֵּן לְעַנְיָן מִצָּה וּמְרוֹר וְאֵמָאֵי וְהָא כִּי יֵאכֵל פֶּרֶט לְמִזִּיק וְלָא מְקַרֵי אֲכִילָה וְא"ל דְּהָא דְּבַר הַמִּזִּיק לָא מְקַרֵי אֲכִילָה הֵינּוּ אִם אֵינוּ מְצוּהָ.

וְהוֹאִיל דְּלָאוֹ אוֹרְחָא דְּאֵינְשֵׁי לֵאכֹל דְבַר הַמִּזִּיק אֲבָל אִם הוּא מְצוּהָ הוּא אַחֲשָׁבִי' וּמְצוּנָתוֹ אַחֲשָׁבִי'. לְהִיּוֹת נִקְרָא אֲכִילָה דְּרַחֲמָנָא אַחֲשָׁבִי'.

וְנִימָא דְּבַכָּה"ג. אֲפִילוּ דְבַר הַמִּזִּיק מְקַרֵי אֲכִילָה.

זֶה אֵינוּ דְּהָרִי בִּיבְמוֹת דָּף מ' ע"א אָמְרִינּוּ. בְּאוֹכֵל שְׁיַרֵי מְנַחָה אֲכִילָה גְּסָה לָא מְקַרֵי אֲכִילָה וּמְבִיא רֵאִי' מְהָא דְּפְטוּר בְּאַכִילָה גְּסָה בִּיּוּה"כ וּמָאֵי רֵאִי' דְּלָמָּא מְצוּהָ שְׁאֵנִי דְּמְצוּנָתוֹ אַחֲשָׁבִי' אֵלָא וְנִדְאֵי דְּאֵין סְבָרָא לְחַלְקָא.

וְא"כ גַּם כָּאן נִימָא כֵּן: וְאֵמָאֵי אָמְרִינּוּ: דָּאֵם מִזִּיק לוֹ שְׁתִּי' הֵינּוּ. וְאֵפִי"ה יִשְׁתָּה: וְנִרְאָה דְּהָא דְּמִמְעֵטִין כִּי יֵאכֵל פֶּרֶט לְמִזִּיק הֵינּוּ אִם הוּא מִזִּיק לוֹ מִיַּד בְּשַׁעַת אֲכִילָתוֹ וּשְׁתִּי'.

וְא"כ אֵינוּ נִהְנָה מִמְנוּ מִיַּד וְכֵן כ' שָׁם בְּס' תוֹיוּה"כ אֲבָל אִם הוּא נִהְנָה מִמְנוּ אֵלָא שְׁלֵאח"ז הוּא מִזִּיקוֹ שְׁפִיר מְקַרֵי אֲכִילָה. וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַבִּיא רֵאִי' לְזָה.

מְדַבְּרֵי הָרַמְבַּ"ם פ"י דְּתָרוּמָה דִּין ז' שְׁכ' דָּאֵם אוֹכֵל תָּרוּמָה נְקוּרָה אוֹ שׁוֹתָה יֵין מְגוּלָה חֲטִיב קָרָן וְחֻמְשָׁ. וְאֵמָאֵי הָא פֶּסֶק שָׁם בְּפִי"ב דִּין י"ג.

דיש בָּהֶם ספֹּנַת נְפִשׁוֹת. וְצָרִיף לְאַבְדָּן.

וא"כ נִימָא פִּי יֵאָכֵל פֶּרֶט לְמַזִּיק וְע"כ כה"ג. פִּינֵן דְּבִשְׁעָתוֹ נְהַגָּה מִמְּנוּ לֹא מְמוּעֵט מִכִּי יֵאָכֵל פֶּרֶט לְמַזִּיק: מִיְהוּ מְזָה אֵין רֵא"י.

דְּלִכְאוּרָה בְּלֵא"ה קִשָּׁה עַל הֶרְמֵב"ם פִּינֵן דְּפֶסֶק דְּתַרוּמָה נְקוּרָה. צָרִיף לְאַבְדָּן וְלִקְבָּרָן וְא"כ אֵין בָּהּ דִּין מְמוֹן וּבפ"י דִּין ו' פֶּסֶק הֶרְמֵב"ם דְּבִאֵין בָּהּ דִּין מְמוֹן פֶּטוּר וְצ"ל דְּכָאן מִיִּירֵי.

בְּאָכֵל נְקוּרָה אוֹ שְׂתָה יֵין מְגוּלָה וְלֹא הִזִּיקוּ לוֹ דְּאִיגְלֵאֵי מְלִתָּא דְּלֵא הִי דְּבָר שְׂאִינוּ רֵאוּי נְהִי דְּעֵשָׂה אִיסוּר וְהַכְּנִיס עֲצָמוֹ לְסִפְק סִפְנָה. מ"מ הַשְׂתָּא אִיגְלֵאֵי מְלִתָּא.

דְּלֵא הִזִּיקוּ לוֹ וְהִי דְּבָר הֶרְאוּי. וְשִׁפִּיר מְחֻנְיֵיב עָלְיוֹ וּמכ"ש אֵי מִיִּירֵי בְּלַח יָדַע הָאוּכֵל דְּהַתְּרוּמָה הִי נְקוּרָה אוֹ דְּהֵינן הִי מְגוּלָה.

(מִיְהוּ נִרְאָה דְּמִיִּירֵי הֶרְמֵב"ם בְּיַדַע דְּוּמִיָּא דְּאָמַר בְּשְׂתָה בִּיּוּה"כ דְּנִרְאָה וְנוֹדֵאֵי דְּמִיִּירֵי בְּיַדַע שְׂהוּא יוּה"כ. דֵּאל"כ לֹא אֲדַע לְמָה בְּדִין ז' בְּשְׂתָה בִּיּוּה"כ וְכֹן בְּדִין ו' לְעַנְנֵן תְּרוּמַת חֶמֶץ.

לוֹלֵא שְׂאִין בּוֹ דְּמִים הִי מְחֻנְיֵיב וְשֵׁם בְּדִין י"א בְּנִזִּיר שְׂשְׂתָה פֶטוּר. וְע"כ דְּבְדִין י"א מִיִּירֵי שְׂהִי שׁוּגַג עַל נְזִירְתּוֹ וְכָאן מִיִּירֵי בְּיַדַע שְׂיֵשׁ בּוֹ אִיסוּר וּלְפִי"ן בְּהִי שׁוּגַג עַל חֶמֶץ בְּלֵא"ה פֶטוּר.

אַבֵּל רִש"י בְּפֶסְחִים דָּף ל"א ע"ב בְּמַתְנִי לֹא כָּתַב כֹּן וְצ"ע): עכ"פ נְהִי דְּאֵין רֵא"י מִדְּבָרֵי הֶרְמֵב"ם הַנ"ל. מ"מ נִרְאָה כֹן דְּכָל שְׂנֵהְגָה מִמְּנוּ בְּשְׂעָתוֹ.

אע"ג שְׂלֵאֲחַר זְמַן מַזִּיק לוֹ. מִקְרֵי אֲכִילָה וְשְׂתִי' בֵּין לְעַנְנֵן אִיסוּר לָאוּ. וּבֵין לְעַנְנֵן מ"ע וְא"כ אִם אֵין בּוֹ חֲשֵׁשׁ סִפְנָה. אֲפִילוּ מַזִּיק לוֹ.

שִׁפִּיר מְחֻנְיֵיב לְאַכּוֹל וּמְבָרַף כְּדַמוּכַח מִדְּבָרֵי הַש"ע בְּסִי תַע"ב סַעִי י' הַנ"ל. וְכ"ז אִם אֵין בּוֹ סִפְנָה אַבֵּל אִם אָמְרוּ הָרוֹפְאִים שְׂיֵשׁ בּוֹ חֲשֵׁשׁ סִפְנָה וְאַפִּילוּ אִם נִימָא דְּדְּבָרֵי הָרוֹפְאִים הֵם רַק כְּסִפְק עֵינֵין לְמָרְן זצ"ל בַּחַת"ס בַּחֲיו"ד סִי קנ"ח מ"מ הָא גַּם סִפְק פ"ג דּוֹחָה שְׁבַת וְכָל הַתּוֹרָה וְחִי בָּהֶם פְּתִיב, וְאַסוּר לוֹ לְהַחְמִיר אֲפִילוּ לְמ"ד בִּיּו"ד סִי קנ"ז דְּבְמִקּוּם שְׂאָמְרוּ יַעֲבֹר וְאַל יִהְרַג רִשְׁאֵי לְהַחְמִיר.

הֵינֵנוּ אִם מְכּוּנְנִים לְהַעֲבִירוֹ וְאַפִּילוּ לְפִי מ"ש הַש"ף שֵׁם ס"ק גַּבְרֵהֲסִיָּא אֲפִילוּ אֵין מְכּוּנֵן לְהַעֲבִירוֹ הֵינֵנוּ אִם יֵשׁ קִידוּשׁ הַשֵּׁם. אַבֵּל בְּנִידוּן כַּנ"ל בְּנוֹדֵאֵי אֵין רִשְׁאֵי לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ.

וְעֵינֵן בְּמַג"א בְּסִי קנ"ד ס"קא: וְאִתָּא בְּאו"ח סִי תְרִי"ח בְּרוֹפְאָא אוֹמַר צָרִיף. מְאַכִּילִין אוֹתוֹ וְכ' הֶרְדֵּב"ז.

וְהוּבָא בְּא"ר שֵׁם ס"קב. דְּבַע"כ מְאַכִּילִין אוֹתוֹ.

וְהִבִּיא בְּשֵׁם הָאו"ה. דְּאִם אֵינוּ רוֹצֵה לְאַכּוֹל.

עליו הפתוב אומר. אף את דמכם לנפשותיכם אדרוש ואל תהי צדיק הרבה וחס זה בקום ועשה כ"ש בשוב וא"ת.

ומ"ש המחשה"ק בסי' ק"ד ס"קא דתליא בפלוגתא לפענ"ד קשה. דבכה"ג לפענ"ד לכ"ע אסור למסור נפשו ותו הרי אמרו.

וכן פסק הרמ"א באו"ח סי' תרנ"ו. לענין מצות עשה דהמבזבז אל יבזבז יותר מחומש ואיך יבזבז את ימי חייו וא"כ פינו דאינו רשאי להחמיר על עצמו ועבירה קא עביד, איך יברך ופשיטא.

דאפילו למ"ד דעל רשות מברכין אבל פאן אין פאן מצוה. אלא עבירה.

ונה לא הוי אף מצוה הב"ע שיהי מצוה וחיוב בנודאי אין פאן. ואין פאן אלא עבירה או ספק עבירה.

ואדרבה אם אוכל מגרע. דאם אינו אוכל הרי אמרו חושב לעשות מצוה ונאנס ולא עשה.

הוי פאלו עשה מצוה. פינו דמצער עצמו דלא עשה המצוה אבל אם יעשה הוא מפסיד.

אמנם לכאורה קשה לזה מפ"ק דברכות דף מ"ג דקאמר ר"ט וספנתי בעצמי ומשמע מהרמב"ם בפ"י המשנה דהביא עצמו לידי ספנה ואמרו לו פדאי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה.

דמשמע דאם הי' הדין כב"ש רשאי להביא עצמו לידי ספנה. משום קיום מ"ע וענין במשניות בהגהות ראשון לציון.

מהגאון רי"פ זצ"ל. יישב בזה קושית הרשב"א עיי"ש וקשה הא אין רשאי לחוב בעצמו. ולהביא עצמו לידי ספנה וצ"ע. ושוב מצאתי בפ"ת ביו"ד סי' קנ"ז בשם תפארת ישראל שדעיר בזה וכו' דשם לא הי' נשכים הדיקא ומצוה אגוני מגין.

אבל במקום דאיכא ספנה. עפ"י רופאים ונדאי אין רשאי להחמיר ומתחייב בנפשו אם מחמיר וכ"ש דאין לברך ובלא"ה לאו בכל רשות רשאי לברך אלא בדבר שחברו באופן זה חייב.

אבל כל שפולן בכה"ג. פטורין אין פאן מצוה ולא שייך ברכה וכעין שחילק הפמ"ג במג"א סי' מ"ד סק"ה עיי"ש: תשובה רס"א הגה נשאלתי באחד שהלה לכפר בערב פסח.

פדי לגבות חוב: שהי' זמנו ביום שהוא ונתעכב עד לערב. ומשם הי' מהלה ד' שעות לעיר של ישראל ובכפר שהוא לא הי' יכול למינים מצות אכילת מצה.

ולא הי' יכול לומר שם ההגדה. אי רשאי לחלל יו"ט לשוב לביתו בלילה.

פדי למינים המצוה ואם עבר ושב לביתו. אי צריך לקבל תשובה על זה.

הנה הלכה פסוקה הוא כר"ה דף ל"ב ע"ב. דשופר של ר"ה אין מעבירין עליו את התחום ואמרו שם משום דיו"ט עשה ול"ת ולא אתא עשה ודחי עשה ול"ת וכו' הר"ן שם אע"ג דההליכה הוי רק דרבנן.

פֿל דְתִיקֶנּוּ רַבָּנּוּ פֿעִינ דְאִוְרֵיקָא תִיקֶנּוּ וּא"כ ה"ה דְאִין מַעֲבִירִין אֶת הַתְּחוּם מִשׁוּם מִצְוָה וּמְרוּר אֲמָנָם אִם עֵבֶר וַיֵּצֵא חוּץ לַתְּחוּם מִשׁוּם לְאַכְוֹל מִצְוָה. יֵשׁ לְדוֹן דְּבִדְעֵבֶד לֹא עֵבֶר.

דְּהֵנָּה הָר"ן שֵׁם בַּר"ה כ' דֵּה"ה דְּהֵנָּה מְצִי לְמִימַר. מִשׁוּם דְּאִינוּ בְּעֵידָנָא דְמִיעֶקֶר לֹא מְקַיִם הָעֲשֵׂה מִשׁוּ"ה לֹא דְחִי: וְלִכְאוּרָה יֵשׁ לִוְמַר דְּלֹא הָוִי מְצִי לְמִימַר פֿון דְּהֵנָּה הַלַּח"מ בַּפ"ב מְשׁוּפֶר דִּין ו' כ' עַל הַרְמַב"ם שֵׁם.

שְׂכ' שְׂרָאוִי שְׁעֲשֵׂה לַתּוֹרָה יְדָחָה שְׁבֻת שְׁל דְּבַרְיָהֶם. דְּקִשָּׁה דְּהָרִי בַּפ"א דִּין ז.

פֿסק דְּאֶפִּילוּ בְּדָבָר שֶׁהוּא מִשׁוּם שְׁבֻת אִין מְחַלְלִין. וְתִי' בְּתִי' בְּתִרָא דְּהֵתָם אִינוּ בְּעֵידָנ' וְצ"ע וְתִמּוּה טוֹבָא דְּהָרִי הַש"ס וְכֵן הַרְמַב"ם בְּעֲצָמוֹ נִתְנוּ טַעַם מִשׁוּם דִּיו"ט עֲשֵׂה וּל"ת וְלֹא נִקְטוּ הַטַּעַם.

מִשׁוּם בְּעֵידָנ'. וּנ"ל לְיִישָׁב דְּהָרִי הָר"ן בְּאַמַּת הַקִּשָּׁה הָא רָאוִי שְׁעֲשֵׂה דְאִוְרֵיק' יְדָחָה לְדַרְבָּנּוּ וְתִי' דְּכָל דְּתִיקֶנּוּ רַבָּנּוּ פֿעִינ דְאִוְרֵיקָא תִיקֶנּוּ וְתוּ הַקִּשָּׁה דֵּהוּ"ל לְמִימַר מִשׁוּם דְּלֹא הָוִי בְּעֵידָנ' וְלִדְעַתִּי י"ל.

דְּקוֹשְׁיָא חֲדָא מְתוּרַצָּת בְּאִידָהּ. דְּנָהִי דְמַצְנוֹת תְּקִיעַת שׁוֹפָר לֹא קִיָּים כְּשִׁעַת פְּקוּחַ הַגָּ"ל.

מ"מ מִצְוָה דְּרַבָּנּוּ קִיָּים דְּבִנְוֹדָי פֿמוֹ שְׁעֲשׂוּ חֲזו"ל סִיג לַתּוֹרָה. וְאֶסְרוּ דָּבָר שְׁאֶפְשָׁר שְׁיָבִיא אוֹתוֹ לִידֵי עֲבִירָה וְסִמְכוּ דְּבַרְיָהֶם עַל הַקְּרָא דְּוִשְׁמַרְתֶּם אֶת מְשֻׁמְרִתִּי.

שְׁיַעֲשׂוּ מְשֻׁמְרִת לַתּוֹרָה בְּכָלֵל זֶה בְּנוֹדָי נָמִי דְמַצְוָה לַעֲשׂוֹת וְלִהַשְׁתַּדֵּל בְּדַבְרִים הַמְּבִיאִים לְקִיָּים מַצְנוֹת עֲשֵׂה. דְּכַשֵּׁם שְׁצָרִיף לְמִנְוַע דְּבַרְיָהֶם הַמּוֹבִילִים לַעֲבִירָה מְקַרָּא הַגָּ"ל.

ה"נ מֵאוֹתוֹ קָרָא עֲצָמוֹ יֵשׁ לְלַמּוֹד דְּצָרִיף לַעֲשׂוֹת דְּבַרְיָהֶם. הַמְּבִיאִים לְמְשֻׁמְרִת קִיָּים הַמְּצָוָה: וּא"כ נָהִי דַמ"ע דְּתִקִּיעַת שׁוֹפָר אוֹ אֲכִילַת מִצְוָה לֹא קִיָּים אֶז מ"מ מְקַיִם אֶז בְּהַהֲלִיכָה הַשְׁתַּדְּלוֹת הַזֶּה הוּא לְכָל הַפְּחוֹת מ"ע דְּרַבָּנּוּ.

דַּמ"ע מְדַרְבָּנּוּ הַשְׁתַּדְּלוֹת לַעֲשׂוֹת דְּבַרְיָהֶם שְׁעַל יָדָם. יְקִיָּים הַמ"ע וְאֶפִּילוּ אִם לְסוּף לֹא בָּא לְכָלֵל קִיָּים.

מְפָל מְקוּם קִיָּים מ"ע דְּרַבָּנּוּ וּא"כ לֹא הָוִי מְצִי לְמִימַר מִשׁוּם דְּאִינוּ בְּעֵידָנָא דְּאֶפְתִּי הָוִי קוֹשְׁיָא. מ"מ מ"ע דְּרַבָּנּוּ.

לְהִבִּיא עֲצָמוֹ לִידֵי חַיִּיב מ"ע דְּאִוְרֵיקָא. ע"י הַשְׁתַּדְּלוֹת יְדָחָה הַל"ת דְּרַבָּנּוּ שְׁצָרִיף לְשִׁמּוֹר עֲצָמוֹ מְדַבֵּר הַמְּבִיא לִידֵי עֲבִירָה וְזֶה הָוִי בְּעֵידָנָא.

וְהוֹכֵרַח הַש"ס לְתַרְץ דִּיו"ט הָוִי עֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֵׂה. וּא"כ לֹא יוֹכֵל הַמ"ע דְּרַבָּנּוּ לְדַחּוֹת הַל"ת וְעֲשֵׂה דְּרַבָּנּוּ נֶגֶד דְּרַבָּנּוּ וְאִי תִקְשָׁה לָהּ דַּמ"מ הָעֲשֵׂה דְאִוְרֵיקָא דְּתִקִּיעַת שׁוֹפָר יְדָחָה הַדְּרַבָּנּוּ אֶפִּילוּ הָוִי הַדְּרַבָּנּוּ עֲשֵׂה וּל"ת ע"ז שׁוֹב נִימָא דְּלֹא הָוִי בְּעֵידָנָא.

וּא"ש תִּי' הַלַּח"מ הַגָּ"ל. וְעַפ"י זֶה גַּם בְּנִדְוֹן הַגָּ"ל עִיקָר הַטַּעַם מִשׁוּם דִּיו"ט הָוִי עֲשֵׂה וּל"ת.

וּא"כ לְפִי מ"ש הַנוֹב"י מֵהַדו"ק כְּסוּף הַסְּפָר דְּלִדְעַת הַרִיב"א שְׂכ' כְּסוּף חֲוָלִין דְּרַף קַמ"א. דְּכָל כַּה"ג דְּהָוִי עֲשֵׂה וּל"ת.

נהי דהעשה לא נדחה. מ"מ הל"ת נדחה ושוב אמרינו על העשה מאי אולמא האי עשה מהאי עשה.

ולכה לכתחילה לא יעבור אבל אם עבר ועשה אין פאן עבירה עיי"ש וא"כ ה"נ פאן: מיהו דברי הנוב"י תמוהין מפמה מקומות ושם בחולין דף קמ"א ע"א: פריה הש"ס מאי אולמא האי עשה מהאי עשה.

ולהנוב"י מאי פריה. הא אצטרף דאפילי אם עבר.

והארבתי בזה במקום אחר ועוד בנידון הג"ל שהי' מהלך ד' שעות ולפי מ"ש הרמ"א בכמה דוכתי דשיעור מיל חי' מינוטין. א"כ הילוך הג"ל עולה יותר מי"ב מיל ולדעת הרי"ף ורמב"ם הוא איסור דאורייתא ובאמת לכאורה קשיא לי.

לפי מ"ש הרשב"א בחידושו ליקמות בסוגיא דעלמי' דמחמר הואיל וליתא אלא איסור לאו. לא קאי עשה דשבת עלה וא"כ גם בתחומין.

אפילו י"ב מיל אסור מה"ת. אינו אלא לאו ולא קאי איסור עשה עלה.

וא"כ איך כ' המג"א בסי' תקפ"ו ס"קכד. דהוי איסור דאורייתא נדחי העשה ל"ת דתחומין ואפשר דתחומין פתיב בגופי' עשה לדעת הרי"ף שבו איש תחתיו או שם גבי שופר קאי גבי יו"ט.

ויו"ט כל המלאכות הם רק בלאו. ואין חילוק בין תחומין ליתר המלאכות ופשיטא דגם תחומין עשה ול"ת.

וא"כ פיון דאינו בעידנא. בנודאי לא דחי פלל וכ"ש דהכא הוי ג"כ עשה דפשיעה ולתוס' עירובין דף ק'.

לא דחי בכה"ג עשה לל"ת. וא"כ בנודאי אסור לילך חוץ לתחום בכה"ג.

ואם הלך חילל יו"ט או עשה איסור דרבנן. או לדעת הרי"ף וסייעתו עשה איסור דאורייתא.

וצריך תשובה וכפרה. ואע"ג דהוי טועה בדבר מצוה וקי"ל דטעה בד"מ ועשה מצוה פטור וכאן אם בא קודם חצות קיים המצוה ולאחר חצות הוי ספיקא.

עיינן בדג"מ באו"ח סי' תע"ז מיהו עיין בתוס' חדשים רפ"ד דסופה. בגזירה דשמא יעבירונו דכ' דונקא אם טעה ושכח שבת וכיוצא בזה אבל טעה בדין ואומר מותר הוי פמזיד.

ועיין במפות דף ז' ע"ב לרבא דקי"ל פנותי' אומר מותר קרוב למזיד הוא ובחזו"מ סי' ל"ד בהנהו קוברי מת ביו"ט. דסברו מצוה קעביד לא חשובי פסול לעדות מפל מקום כפרה בעינין עיין או"ח ססי' של"ד בהגה"ה ובב"י באו"ח ססי' רס"ג.

ועיין בנוב"י מהדו"ק סי' ל"ה האו"ח ובתנשיב' מרן החת"ס חיו"ד סי' קנ"ה ועיקר תלוי' בתשובה ולקבל עליו להיות זהיר מאוד בשמירת יו"ט ושבת ושוב אין לדין בזה. אלא מה שענינו ראות לפי האיש ההוא: תשובה רס"ב בעזה"ת י"ב סינן תרכ"ח פ"ק חוסט לפ"ק: החיים והשלוה וכל טוב להרב המופלג בתורה.

המאור הגדול כש"ת מוה' יעקב קלוגר אב"ד בק"ק סאנדאוןא ווישנא: מכתבו קבלתי.
ועל אשר העיר להשיג על דברי מרן זצ"ל בחת"ס האו"ח סי' קל"ז.

הביא תי' על הרמב"ם. דפסק דאינו יוצא במצה של טבל ובפסחים דף ל"ו אמרו פן
דווקא לר"ש דסובר אין איסור חע"א עיי"ש: ומעלתו השיג והקשה קושיות הרבה א'
הקשה על שניהם הא הפרשת תרומה אסור ביו"ט.

ואע"ג דהוי שבות אינו נדחה מפני מ"ע פיון דאינו בעידנא כמו דאמרין לענין ביעור
חמץ בסי' תמ"ו. ולפי ענ"ד אפשר לומר.

דכאן אין א סור הפרשה דב' טעמים כ' הרמב"ם בפכ"ג משבת דין י"ד א' משום מתקן
ומשום מקדיש מגזירת מקח ממכר. והכא הא מייירי ביש רק כזית מצומצם.

וע"ז הקשה השאגת ארי'. דעשה ידחה הל"ת.

ואלמלא הי' אפשר להפריש הי' העשה דוחה הל"ת. וא"כ אין פאן משום מתקן ונהי
בביצה דף ט' אמרו דנהי משום מתקן ליתא.

מ"מ פיון דקרא שם ואסור לזרים. הוי בכלל גזירת הפרשת תרומה.

והיינו משום יתר הטעמים אבל מטעם דגם לאחר הפרשה מותר לזר לאכלו למצות
אכילת מצה. א"כ איכא למימר.

דאינו בכלל איסור הפרשת תרומה ועוד הקשה על קושית הפלאה דיפריש. הא ע"כ
מייירי.

בליכא רק כזית וא"כ אינו יוצא משום דלא מקרי מצתכם וכמ"ש השאגת ארי'. ולפיענ"ד
פשוט חלק עשירי מכזית הוי רק כפירורין דממיל' בטלו והם הפקר.

ולא קפדו אנשי עלה. ואמרו דפחות מכזית רשאי לאבדן.

מכ"ש דלית בי' משום גזל ונהי דגם ח"ש אסור מה"ת. לענין גזל היינו לגזול מחברו
אבל פאן דעדיין לא בא לרשות אחר.

נדבר שאינו מקפיד אין בו משום גזל לכל הפחות במקום מצוה. ולית בי' מצות נתינה
והוי פהפקר וזוהי בו.

והוי שפיר מצתכם. וגם במע"ש לית בי' משום גזל גבו' ועיין ברע"ב פ"ד דמע"ש מ"ח
דלא חיישו במע"ש והקדש על פחות משו"פ.

וגם לית בי' מצות אכילה וכן לא שיהי' מ"ש השאגת ארי' דבמע"ש אית בי' עשה ול"ת.
עשה דלפני ה"א תאכלנו דפחות מכזית לית בי' אכילה ולענין מ"ע אפילו לר"ש בענין
דווקא כזית כמו שסהכימו האחרונים.

מטעם הלכה לממ"ס. וא"כ גם במע"ש.

שייך הקוש' דעשה ידחה הל"ת: ואדרבה מצות עשה דלאחר הפרשה שרי לזרים גם
לר"ש יש תקנה להפריש ואם לא הפריש אסור משום מצוהב"ע אלא דלר"ש אצטרף
קרא משום מע"ש ובאמת בלשוננו משמע דגם בתרומה קשיא לי'.

וס"ל דגם ל"ת דְכָרַת נְדָחִית מַעֲשֵׂה וּכְמ"ש מְהַרְשֵׁ"ל בִּיבְמוֹת דָּף ד' בְּתוֹס' ד"ה דְכָתִיב דְתִלְיָא בְּפִלוגְתָּא. ועכ"פ אֲתִי שְׁפִיר דִּלְר"ש אֲצַטְרָךְ אוּ בַמַּע"ש אוּ בְתַרוּמָה מִשָּׁא"כ לְדִידוֹ: וּמָה שֶׁהִקְשָׁה עוֹד.

דְלָמָה מְשׁוּם שֶׁהוּקַל אִיסוּר מְלָאוּ לַח"ש נִחְשָׁב לְמַצְנָה הַב"ע. וְהָרִי גַם לַר"ש הוּקַל מִפְּרַת וּמִיִּתָּה לְלָאוּ דַכ"ש רַק לָאוּ אִיכָּא וּלְפִי מ"ש בַּמַּע"ש מִיִּירֵי א"ש אָמְנָם אֲפִילוּ בְטָבֵל לְתַרוּמָה.

אִפִּי"ה א"ש לְפִי עַנ"ד. דְהָרִי אָמְרוּ מָה לִי אִיסוּר לָאוּ מָה לִי אִיסוּר פְּרַת אָמְנָם בַּח"ש.

דְאִינוּ אִיסוּר אֱלָא מְשׁוּם חֲזִי לְאֲצַטְרופִי. וְהִכָּא דְאָכַל ח"ש לְצוֹרֵךְ מַצְנָה.

נִרְאֶה דְשׁוּב לָא חֲזִי לְאֲצַטְרופִי דְאֲפִילוּ יֵאָכַל עוֹד ח"ש אִינוּ מְצַטְרֵף לְחַיִּיב. אֲפִילוּ בְמִקּוֹם שְׂאִין עֲשֵׂה דוּחָה ל"ת דְהָרִי טְעָה בְדַבְרֵי מַצְנָה וְעֲשֵׂה מַצְנָה פְטוּר וַא"כ פִּינּוּ דַל"ח לְאֲצַטְרופִי מִמִּילָא לִית בִּי אִיסוּר מַה"ת: וּמָה שֶׁהִקְשָׁה עַל תְּקִירוֹץ מְרֻן שֶׁם דִּיכּוֹל לְבַטֵּל דְהָא כְּתִב הִיעֵב"ץ בְּסִי קַל"ה דָּאָם חֲזַר לְמִקּוּמוֹ הִדְרָא לְטָבֵלָא.

הִנֵּה מְרֻן לְשִׁטְתוֹ בַּחַת"ס חִיו"ד סִי שִׁי"ט כ' דְרַק מְדַרְבְּנָן הוּא חוֹזֵר לְטָבֵלוֹ וְאֲפִילוּ לְדַעַת הִיעֵב"ץ נִרְאֶה דְהִיָּינוּ בְתַרוּמָה אֲבָל בַּמַּע"ש אוּ מ"ע דְלָא דְמִי לְתַרוּמָה לָא יִלְפִינּוּ מְתַרוּמָה. וּכְמ"ש הַתוֹס' בְּמִנְחוֹת דָּף נ"ד ע"ב.

ד"ה נִיטְלַת. לְעַנְיָן נוֹתֵן עֵינָיו בְּצַד זֶה עֵינָיו ש.

וּמָה שֶׁהִקְשָׁה לְדַבְרֵי מְרֻן זַצ"ל שְׁכ' דַר"ש סוֹבֵר מַב"מ לָא בְטָבֵל הָא אֲמַרִינּוּ בְנִדְרִים דָּף נ"ח. דַר"ש אָמַר דְבָר שִׁיל"מ כְּגוֹן טָבֵל וְחִדָּשׁ וְהִקְדָּשׁ לָא בְטָבֵל וְהִיָּינוּ בְמִינוּ וַא"כ ע"כ סוֹבֵר מַב"מ בְטָבֵל.

לְכַאוּרָה רְצִינִי לִישֵׁב כְּמ"ש הַתוֹס' בְּמִנְחוֹת דָּף כ"ב דִּיבֵּשׁ בִּיבֵּשׁ גַּם לַר"י בְטָבֵל אֱלָא נִרְאֶה דְצָרִיף לְאָכּוֹל חַד חַד וְאֲמַרִינּוּ כָּל דְפָרִישׁ מְרוּבָא פָּרִישׁ וְתוֹף אַכ"פ פְּחַד אֲכִילָה הָוִי וְמְרֻן מִיִּירֵי. דְאֲפִשֵׁר לְבַטֵּל וְלַעֲשׂוֹת סוּלַת וְחוֹזֵר לְסַלְתָּן וַאֲפִי"ה יוֹצֵא יְדֵי מַצָּה.

כְּמ"ש בַּס' בְּנִין צִיּוֹן צִיּוֹן סִי כ"ט מְבַרְכּוֹת דָּף ל"ז. וְשֶׁם בְּנִדְרִים אִיכ"ל דְמִיִּירֵי בִיבֵּשׁ בִּיבֵּשׁ מִיְהוּ הֶרְמֵב"ם בְּפִי"ג מְתַרוּמוֹת הוּבָא בַּפְר"ח יו"ד סִי ק"ט כ' דְגַם קָמַח בְּקָמַח.

הָוִי יָבֵשׁ בִּיבֵּשׁ וְאֲפִתִי יֵשׁ לִישֵׁב דְשֶׁם בְּנִדְרִים מִיִּירֵי בְּאִיסוּר דְרַבְּנָן דְמוֹדָה ר"י בַּמַּב"מ דְבַטֵּל אֲבָל דְשִׁיל"מ אֲפִילוּ בְדַרְבְּנָן. לָא בְטָבֵל וְגַם בְּהִקְדָּשׁ מְשַׁכַּחַת לָהּ אִיסוּר דְרַבְּנָן.

עֵינָן בַּפ"ה מְמַעֲלָה בְרַמְב"ם. וְגַם בְּנִדָּה דָּף ע"א.

נִרְאֶה דַר"ש סוֹבֵר מַב"מ בְטָבֵל וְיֵשׁ לְדַחוֹת כְּמ"ש דְשֶׁם מְדַרְבְּנָן מִיִּירֵי אֱלָא שְׁפִי זֶה דוֹסָק. מִיְהוּ גַם מְרֻן לָא כְּתִב זֶה אֱלָא לְאֲפִשֵׁר וְשַׁצ"ע.

וּמָה שֶׁפָּקַק עוֹד עַל תִּי מְרֻן זַצ"ל דְחִמֵּץ מְקַרִי קַל מְשׁוּם דִּישׁ לוֹ קוּלָא דְלֹאחָה"פ מוֹתֵר וְהִקְשָׁה דִישׁ בּוֹ חוֹמְרוֹת. וְתוֹס' יְבָמוֹת דָּף ל"ג ע"ב ד"ה אָמַר.

כ' רַק דְבַכָּה"ג לָא מְקַרִי חֲמִיר. וּבְאֵמֶת בְּכּוֹנוֹת הַתוֹס' הוּא פִינּוּ דִישׁ לְזֶה קוּלָא.

וְלְזֶה הָוִי כְמוֹ שְׁנָה בְשָׁנָה. וְכ"כ הַשְּׁעָה"מ בְּפִי"ז מַא"ב בְּכּוֹנוֹתָם.

אָבֶל פֶּאָן חֶמֶץ הָיָה אִיסוּר שְׁהֵזְמַן גּוֹרֵם וְתוֹסֵ' תְּחִלָּתוֹ דָּף ה' וְהוּבָא בַּמַּגֵּ' א ס' רס"ט כ'
דְּאִיסוּר שְׁהֵזְמַן גּוֹרֵם קִיל. וְשָׂרִי לְמִסְפֵּי לַהַמַּגֵּ' א.

וְגַם זֶה לֹא פֶתַח מֶרֶן זצ"ל. אֲלֵא דְסַפֵּק הָיָה כְּדִאֲמַרִּינָן בְּתוֹלִין דָּף ק"א דְלִמָּא טוֹמְאַת בְּשָׂר
חֶמֶר וְכו' וְלִכְפֹּד אִינוּ יוֹצֵא בּו' וּא"ש הֶאֱרַכְתִּי לְבָאָר דְּדַבְרֵי רַבּוּתֵי שְׂרִירִין וְקוּיָמִין: וּמ"ש
מַעֲלָתוֹ לְתַרְזַן דְּבִישׁ יוֹתֵר מִכּוּזֵית אֲדַרְבֵּה לִית בִּי מְשׁוּם מִצְוֵהב"ע.

מְשׁוּם דְּאִין מַצָּנָה בָּא ע"י הָעֵבֵירָה וּכְמ"ש הַתּוֹסֵ' ר"פ לְוֵלֵב הַגְּזוּל. הִנֵּה הַשְּׂאֵגָתָ אַרְי'
בְּסִי' צ"ט הוֹכִיחַ דְּהַרְמַב"ם בְּפ"ה מ"א לָא ס"ל פְּהַתּוֹסֵ' עֵי"ש.

וְאִנִּי פֶתַח בְּמִקּוּם אַחַר בְּנוּדָאֵי אִם עוֹשֶׂה הָעֵבֵירָה בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה. הַמַּצָּנָה לְעוֹלָם נִקְרָא
מִצְוֵהב"ע גַּם לְתוֹסֵ'.

וּבִזְזָה מִיָּרִי הַרְמַב"ם וְתוֹסֵ' לֹא פֶתַחוּ כָּלֵל הַנְּ"ל. אֲלֵא הֵיכָא דְהָעֵבֵירָה פְּכָר עֶבֶר.

וְעַתָּה אִינוּ עוֹשֶׂה עֵבֵירָה אִזְ בְּעֵינָן דְּהָעֵבֵירָה גּוֹרֵם לְמַצָּנָה. דַּל"כ מֵאֵי שְׂיִיכוּת הָעֵבֵירָה
לְהַמַּצָּנָה.

וּא"כ פֶּאָן לָא בְּעֵינָן שְׁהָעֵבֵירָה יִגְרוּם לְמַצָּנָה. וְשָׂאֵי אֶפְשָׁר לְמַצָּנָה בְּלִתֵּי הָעֵבֵירָה וְהִנֵּה
עַל קוּשִׁית הָעוֹלָם הַנְּ"ל עַל הַרְמַב"ם אֲמַרְתִּי לִישָׁב דְּקוּשִׁית הַתּוֹסֵ' בְּפ' לְוֵלֵב הַגְּזוּל דַּל"ל
קָרָא.

דְּמַצָּה שָׁל טָבֵל. ת"ל מְשׁוּם מִצְוֵהב"ע וְאֲמַרְתִּי לִישָׁב.

עַפ"י הַרְמַב"ם דְּסוּבֵר ס' דְּאוּרִיָּתָא מַה"ת לְהַקְל. וְכַתֵּב הַחֲוִוֹת דַּעַת דְּסוּבֵר דְּהַקְרָא עַל
נוּדָאֵי פְתִיב וּא"כ אִם הִי' פֶּאָן סַפֵּק טָבֵל אוֹ סַפֵּק רָאָה פְּנֵי הַבַּיִת.

וְנַעֲשֶׂה מַצָּה וְאָכַל יֵצֵא אִם הִי' הַטַּעַם מְשׁוּם מִצְוֵהב"ע. שְׁהָרִי אִין פֶּאָן עֵבֵירָה אָבֶל לְטַעֲמוּ
שָׁל ר"ש מִקְרָא אִינוּ יוֹצֵא דְהָרִי אִם הִי' סַפֵּק טָבֵל זֶה חֶמֶץ לֹא הִי' אִיסוּר מְשׁוּם חֶמֶץ.

דְּאוּלֵי טָבֵל הוּא וְנִהִי דְאִיסוּר מִמַּנ"פ מ"מ אִינוּ וְנוּדָאֵי חֶמֶץ וּא"כ אִינוּ נוּדָאֵי מַצָּה. וְאִינוּ
יוֹצֵא וְלִכְפֹּד אֲצַטְרַף הֵאֵי קָרָא וּא"ש.

וְכָל זֶה מִן הַתּוֹרָה אָבֶל מְדַרְבְּנָן דְּגַם סַפֵּק אִיסוּר מְדַרְבְּנָן וְהוּי מַצָּנָה הַב"ע אִין נַפ"מ
וְאֶפְיָלוּ בְּס' לֹא צָרִיף קָרָא כֵּן נִרְאָה לְפַעַנ"ד: וּמַה שְׁהַקְשָׁה עַל הַנוּב"י מַהדו"ת חֶלֶק יו"ד
סִי' נ"ג שְׁכ' דְּבַס' בְּטַל אֶפְיָלוּ בָּא לְעוֹלָם ע"י תַּעֲרוּבָת וְהַקְשָׁה א"כ דְּלִמָּא גַּם לַר"י לִיבְטַל
בְּס' וּמַנ"ל מַדָּם פֶּר מְדַלָּא בְּטַל בְּרוּב וְלֹא קוּשָׁה נוּדָאֵי לַר"י דְּטַעֲמִין דְּמִין בְּמִינוּ מְחֻזַּק
אֶחָד לְחִבְרוּ.

וְלֹא שְׂיִיף בִּיטוּל א"כ מֵאֵי יוֹעִיל סִי אֶפְתִּי אֶחָד מְחֻזַּק אֶת חִבְרוּ וּמַצָּא מִין אֶת מִינוּ. אָבֶל
שֵׁם בְּבָא לְעוֹלָם בְּתַעֲרוּבוֹת.

דְּאִין רוּב הֵיקְתֵּר חֲשִׁיב לְבְטַל. ע"ז כ' הַנוּב"י דַּמ"מ אִם הוּא ס' בְּטַל בּו' לֹא מְשׁוּם חֲשִׁיבוּת
לְבְטַל אֲלֵא שְׂבִטֵל בְּמִיעוּטוֹ בְּס': תְּשׁוּבָה רס"ג בַּעֲזֵה"ת חוּסַט יוֹם ג' ד' לַעֲשִׂי"ת שְׁנַת
תַּרל"ה לַפ"ק גָּמַר חֲתִימָה טוֹבָה.

וּבְרַכָּה וְהַצְלַחָה. לְאַהוּבֵי תַלְמִידֵי הַרַב הַגְּדוֹל הַמְּוִפְלָג בַּתּוֹרָה מוֹה' זְנוּסְמָאן סוּפֵר נ"י
הַאֲבַדְק"ק הַאֲלֵאשׁ יַע"א: קַבְלִיתִי.

וע"ד אשר ביקש ממני לחוות דעתי בשהי' דאכילת פֶּרֶס כַּמָּה מינוטין הוא הרי כָּבֵר רָאָה מעלתו נ"י דברי רבינו הגאון בחת"ס בתשובה סי' ט"ז בחלק שששי שכ' שאין לו קבלה על זה ולפי מ"ש מֶרְן שֶׁם להוכיח מקריתות דף י"ג משמע דזמן אכילת פֶּרֶס כִּמו שיעור טבילה והוא חשב שם ט' מינוטין.

ומעלתו כ' דלדעתו ח' מינוטין וכן כמדומה לי כפי מה ששיערתני בעצמי אמנם באמת נראה לי תרנונייהו צדקו ויחדינו. דהנה עיקר טעם דמצטרפין רק עד אכ"פ.

נראה דיש בו ב' טעמים. דהנה הרמב"ם בפ"ב משביתות עשור.

כתב דבשתי משערין בכדי שתנית רביעית. שלא ישהה מתחלת השת' עד סוף.

אלא בכדי שתנית רביעית ובלח"מ שם הקשה. פיון דבשתי בעלמא משערין כדי רביעית.

א"כ אין פאן שיהוי פלל ומה צירוף שינוי. ותי' דמייירי ששטה במהירו'.

ומשערין בשיעור שתנית רביעית של כל אדם. ונראה מזה דהשיעור הוא לפי שתנית בני אדם בדרך בינוני וכן באכילת פֶּרֶס באכילת אדם בינוני ואע"ג דלא תני להו בפ"ז דכלים.

והראב"ד השיג על הרמב"ם שם מקריתות דף י"ג דאיתא שם דלענין פסול הגוי' מצטרפין שיעור שתי בכדי א"פ יעויי"ש מ"ש הה"מ והלח"מ ולפיכך דאיכ"ל. דמבואר בשבת דף י"ד ע"א דלענין שתי לא הי' ראוי למפסל גוי' דלא נשכים דיתן בשעת שתי אוכלין לתוך פיו.

ואפי"ה גזרו. ונראה דמשום לא פלוג ואי לא הא.

לא קיימא הא. וא"כ עיקר הגזירה.

משום אכילת אוכלין טמאים. ולא שינוי לחלוק בין אכל אוכלין טמאין לשותה משקין טמאין וא"ש: ועוד נראה דטעם הצירוף בשיעור הנה"ל יש לומר ב' טעמי' על ההלכה לממ"ס שהוא.

או משום דקים להו דכף הוא דרף אכילתו ולשהות יותר מזה באכילת פניית יותר מכדי אכ"פ. ובשתיית רביעית בהפסקה מועטת אינה דרף אכילה ושת'.

ויש לומר עוד טעם כמו שאמרו ביומא דף פ' ע"ב דקים להו דבהכי מיתבא דעת' ובהאם שיה יותר משיעור זה לא מיתבא דעת' ונראה דמשום דביותר מזמן שהוא כבד נתעפל.

וא"כ אם שיה בכפית יותר. עד לערף שיעור שהיית אכ"פ בככותבות.

כבד אבדה פעולתו דהיינו שכבד נתעפל וא"כ נראה דבאכילת איסור דקי"ל דתליא בהנאת גרונו. העיקר תלוי בדרך אכילה ושת'.

ולכך פיון דשהיית אכ"פ. והאכילה הי' פדרפה.

מצטרפין אע"ג דלית בי' הנאת מעיו וכן בשתי' להתוספתא וכן ס"ל להרמב"ם דקים להו דבעי' דלא יפסוק אף מעט משום דכן הוא דרף שתי' אבל אם הפסיק דלא הוי פדרף

שתי' לא מצרפין: וזה שיניף לענין איסור אכילה ושתי' אבל בפסול גוי' שכתבו התוס' שם בד"ה בהצ' חצי' שגזירה הראשונה הי' משום דטעו.

ואמרו פנשם שמותר התרומה ליגע במעיו לאחר אכילה ה"נ רשאי ליגע בחוץ ולקח אפילו שקה יותר. מפדי שיעור שתי' רביעית.

דאינו כדרך שתי' מ"מ בהנאת מעיו הוא עדיין בעין. עד שישקה בכדי א"פ.

ואז הוי פאלו אינו קדלעיל ולקח שפיר גזרו. לענין פסיל גוי' גם בשתי' בכדי א"פ ומטעם זה נ"ל גם כן הא דפלפל הכפ"ת.

ומל"מ בהלכות ברכות לענין שיעור שתי' קאפפע אי מצטרפין ביותר מכדי א"פ. משום דכה הוא דרף השתי' בקאפפע.

לשתותו מעט מעט. ולהג"ל נראה.

כיון דשקה יותר מכדי א"פ. דאמרינן ביומא הג"ל דלא מנתבא דעתה'.

וכאלו אינו ובפרט בברכת ברכה אחרונה דשתי'. דתליא טפי בהנאת מעיו ושרשו מקרא דואכלת ושבעת כמ"ש מרן זצ"ל בתשובה וכמ"ש הרא"ש.

וא"כ לפי ענ"ד לא מהני מאי דדרך שתי' קאפפע בכה. אלא לענין אף אם הפסיק ביותר משתי' רביעית אבל לא בהפסיק ביותר מכדי א"פ: ובלא"ה.

הרי בפסחים דף מ"ד אמרינן. דהנח לכותח הבבלי דאי משטר קשטיר לי' בטלה דעתו אפ"א ואי מטבל קא טבל בי'.

לית בי' בכא"פ ומשם קשיא לכאורה על הרמב"ם דסובר דבשתי' מצטרפין בכדי שתי' רביעית נהי דבכותח איכ"ל משום דאית בי' פרוין מ"מ גם בשכר המדי פרש"י שם דצ"ל כן וא"כ שפיר לוקה בכא"פ וקשה הא שכר המדי.

ואינך הם מיני דשתי' וא"כ אפילו לא שקה בכדא"פ הרי שקה יותר מכדי שתי' רביעית ואמאי לוקה. אמנם לפי טעם הג"ל אתא שפיר כיון דהא דאין מצטרפין ביותר משתי' רביעית מתחילת השתי' עד סוף היינו הטעם משום דאין דרף שתי' בכה.

לשתות בהפסקות. אבל בתערוכת עם דבר אחר ששתה בלא הפסקה א"ש דאף דאין היתר מצטרף לאיסור מ"מ מועיל ההיתר שעיי"ז הי' השתי' כדרך שתי' ולקח אם יש בו בכדי א"פ כזית מצטרף אבל אם אין בו בכדא"פ וא"כ עיי"ז היא שוקה יותר כזית מכא"פ וההיתר הרי אינו מצטרף לאיסור ע"כ אינו לוקה וא"כ ה"ה בקאפפע וכיוצא.

שדרכם לשתות בהפסקו' מ"מ כל ששקה יותר מכא"פ. הוי פאלו אינו.

דלא מנתבא דעתה': והוי כמעופל. ובפרט לענין ברכה אחרונה.

דבעינו נמי הנאת מעיו. ולקח אמרו שפיר בגמרא בכותח הבבלי דאי מטבל קטבל בי' ולית בי' כזית בכא"פ אע"ג שהוא דרף אכילתו: ועפ"י הג"ל נראה לפענ"ד דגם ביוה"כ אזלינן בטר הנאת גרונו ג"כ מדפטרין לדעת הרמב"ם בשותה בהפסק מעט והשאגת

ארי' בתשובותיו פלפל בזה ואם אמנם שגוף הדבר אינו צריך לענינינו הארכתי בזה כדי לבאר הדברים.

עכ"פ נראה דעיקר אכ"פ הוא ג"כ משום דאין דרוך אכילה בכך לשהות באכילת פזית ביותר מכא"פ והיינו באכילת רוב בני אדם בינונים. ורוב מאכלים ונראה לפי"ז דאין כל המאכלים שוין.

שיש שקשים הם לאכול וצריך שהי' ביותר. ואין כל אוכלין שוין שיש שאוכלין יותר במהירות אלא שאנו משערין על פי הלממ"ס באדם ובאוכלין בינונים. לענין איסורים. אבל לענין פסול גוי'.

דמליא באומדנות האדם. איכ"ל דנקטו חכז"ל בהרחקה מהשיעור היותר גדול כדי טבילה ולזה כ' מין זצ"ל.

דאם אפשר להמתין בשהי' עד לערוך ט' מינוטען להרחקה פן נראה לפענ"ד. ממני רבך הד"ש: הק' משה שיק מברעזאווע.

תשובה רס"ד יצו ה' את הברכה. חיים ושלום מעתה ועד עולם לאהובי בני הרבני וכו' מוה' יוסף שיק נ"י.

נשאלתי ממה איה צריכין אנו לשער פזית מצה פיון שע"י אפי' וע"י המים נתרבה ונתעבה וא"כ אפשר שראוי לשער כמו שהי' בעודו עיסה. ולי נראה פשוט דמשערין בכל לחם ובמצה כאשר הוא לפנינו אע"ג דהוא ספוגי' ונתגדל ע"י המים והאפי'.

ממה שהי' דמעיקרא לא הי' בו פזית ועכשיו נעשה פזית. מ"מ עיקר נטיעת הדגן לעשות ממנו לחם ונשתנה לעילוי ואנשי נטעו להו אדעתא דהכא לעשות ממנו לחם או מצה וכיוצא.

ולכך אזלינן בטר השתא. וכמו שהביא המג"א בסי' תפ"ו ממתני' דעוקצין אע"ג שהוא ספוגי' אפי"ה משערין כמו שהוא עכשיו.

אלא א"כ יש שם חלל צריך למעך חללו כמבואר שם. ולא דמי למאי דאמרין במנחות דף נ"ד.

דאם הי' מעיקרא פחות מפזית ונתפח ע"י גשמים דאין מצטרפין. אלא מדרבנן משווינן לי' פזית היינו דווקא בדבר שאינו עומד לזה אבל מה שהוא עיקר גדילתו ודרכו בכך. בנודאי משערין כמו שהוא לפנינו כמ"ש רש"י בפסחים דף ל"ג ע"ב ד"ה טמא מת וכו'. דאע"ג שנתרבה ע"י מי גשמים ואפי"ה מצטרפין לכזית או לכביצה.

וכ"כ מין הגאון בעל חת"ס זצ"ל בחיו"ד סי' קי"ז לענין לחם וקלוי וכרמל. דלחם בא לגלות על זה.

וכשלקמדי בשיבת מין הגאון זצ"ל זכיתי להיות מאוכלי שלחנו בשבתות וימים טובים וראיתי ששיער פזית מצה כאשר הוא בא לפנינו וכבר הארכתי בזה בתשובה (לעיל סי' רנ"ט).

ויהי ה' עמך ויברך אותך ואת ביתך ואת כל אשר לך כ"ד אביך הדוש"ת: הק' משה נשיק מברעזאווע. תשובה רס"ה בעזהי"ת עש"ק לסדר בא תרל"ח לפ"ק חוסט יע"א: החיים והשלום וכ"ט.

לאהובי תלמידי הרב הגדול המופלג בתורה וביראה כש"ת מוה' זוסמן סופר נ"י אבדק"ק האלאש יע"א: מכתבה קבלתי ע"נ וה' ישלח לך רפואה שלימה ויחזקך ויאמץך ותהא אמיץ פת. ורב ברכות לך ולביתך ומ"ש לי פלפול בדברי תורה אם אמנם שאני מונע א"ע בכל מה דאפשר מלהשיב אבל לאהבתך ובפרט בדבר שהי' כבר פלפול בינינו ולזאת הנני כותב לך תשובה.

אבל רק בקצרה. ע"ד התקירה שחקר המוצל מאש.

אם לאכילת קדשים בעי' פזית כבר כ' מרן הגאון בחת"ס זצ"ל בחאו"ח סי' מ"ט בזה. וגם לי יש פלפולים בזה ואין להאריך פאן והעיקר אשר נראה לי דמצנות אכילת קדשים באכילת פסח הוא בכזית.

ובת"כ פ' צו על קרא מצות תאכל אמרו נשם. אפילו בכ"ש ומפרש נשם דלשון תאכל משמע פן וביבמות דף מ' דרשינו.

מצות תאכל מצנה ואם פן מוכח לכאורה דמצנה בכ"ש. וכבר הביא מרן הגאון דמצנה ונדאי פזית בעי' דאל"כ בזבחים דף צ"ו ע"ב.

דמקשה לייתי עשה וכו'. הו"ל דיאכל פחות מפזית וכו' דאין עשה דוחה ל"ת.

משום דאפשר לו לאכול פחות מפזית: ואני ג"כ הבאתי ראיות דבעינין אכילה בכזית פמו בפסח וא"א לפירטום. ולכך נראה דנדאי המצנה שייאכלו כל אחד ואחד פזית וזאת המצנה הוא על הבית האב כמ"ש התוס' ביבמו' הצ"ל ואפי"ה אם נשתיר אפילו כל שהיא המצנה על הבית אב לאכלו ולא רק משום דלא יהא נשאר נותר.

אלא אפילו. אם ירצו אחרים שאינם מאותן בית אב לאוכלו.

א"כ לא ישאר נותר מ"מ המצנה שיהא כל המנחה וקרפן מתאכל מהבית אב ואפילו גידין שיש בהם טעם בשר קצת חשיבא אכילתן באכילת כ"ש פמו שפתבתי במקום ונהי דלא מקיים מצנה מן המוכח באכילת פחות מפזית מ"מ אי נשאר גידין הראויין לאכילה המצנה על בית אב לאוכלו.

ובזה ישבתי הרבה קושיות מה שהקשה בשעה"מ בפ"ח מ"מ"א בענין הגידין וזה פעין מ"ש מרן זצ"ל בתשובה הנ"ל. אלא שקשה לי על זה להרמב"ם שלא הביא דברי הת"כ הנ"ל דמצנות תאכל אפילו בכ"ש, ובחידושי ישבתי ועתה אמרתי לפי דעת המוצל מאש שחקר עוד אי באכילת קדשים יוצא אף אם ישקה יותר באכילת פזית מכא"פ ומעלתו הקשה עליו מסוגיא דנזיר דף כ"ט דפריה על ר"ל דס"ל דהאב מדיר בנו בנזיר.

הוא רק משום חינוף. וא"כ איך רשאי לאכול הקרבן.

ואי נימא דיוצא לענין מצנה. אפילו בשקה יותר מכא"פ א"כ לענין מצנה יוצא ולענין אכילת נבלה.

דקאכל אינו מצטרף דהוי רק ח"ש לר"ל ואינו אסור רק מדרבנן: ולפיענ"ד שאין פנונת
החקירה הזאת. ע"ד שחקר המל"מ בספ"ה מיסוה"ת אי אכל פזית דמצנה שלכדה"נ אי
ינצא.

דג"כ מקשין עליו קושיות פאלו ומתרצין מגו דהוי אכילה לענין מצנה. ה"נ לענין זה.
אלא נראה דכוננת המוצל מאש בחקירתו הוא דהא דאין מצרפין בשק"ל יותר מכא"פ לא
משום דכבר נתעפל בזמן מועט אלא שהלמ"מ"ס. דאין דרף אכילה בכה"ג ואינו מצטרף
אבל זה שייך בעלמא אבל במצנה דמחוייב לאכול כל הכזית ולר"ש כל העומד לזרוק
פזרוק דמי היכא דהוי מצנה אמרינו.

פיון דעומד לזה. הוי פאלו נעשה דבר זה ככר ה"נ פיון דעומד לאכילה ומצנה לאכול
הוי פאלו אכלו ככר לכל הפחות אם יגמור אכילתו אח"כ אף אם ישקה יותר מכא"פ
דאיגלאי מלתא למפרע דהי עומד לאכילה.

דהוכיח סופו על תחילתו. והוי פאלו לא ישקה קלל: ובפ"ח באהע"ז סי' קכ"ד.

העלה פראשונה דהרמב"ם ס"ל דלא פ"ש עיי"ש. וא"כ אפשר דכוננת התו"כ דמצנת
תאכל אפילו בכ"ש פנונתו אם אוכל מעט מעט ומצרפין אפי' בשק"ל יותר מכא"פ והיינו
אליבא דר"ש.

אבל הרמב"ם דלא פסק כר"ש ולכך לא הביא דברי הת"כ אלו. ואם אמת.

דהטעם משום עומד לאכול אלא דבעי' שיאכל כדי שיוכיח סופו על תחילתו א"כ נראה
דשם גבי קרבן פיון דג"כ מצנה לאכול ועומד לאכילה. וכאלו אוכלו תוך אכילת פ"ס
דמי וממנ"פ אי ס"ל כר"ש.

עובר גם על איסור גבילה. ואי לא ס"ל כר"ש גם לענין מצנה לא מצרפין.

כן אפשר לישוב. דברי הרמב"ם הנ"ל.

ובמקו"א פתבתי לישוב באופן אחר וכפושטא דת"כ דהפירוש בכ"ש וכמ"ל דמצנת
אכילת קדשים הוא בכפליים. וכדלעיל פן נראה לפענ"ד.

תשובה רס"ו עוד להרב הנ"ל ומה שהעיר מעלתו אי קנין באונס מקרי קנין. הוא מבואר
בחז"מ ססי' ר"ה דאם תלוני' לקנות לא מהני.

וכן כל הסוגיא דתלוני' ונבין בב"ב דף מ"ח. דפלפלו.

רק אם גמר המקנה נדעת הקונה הי' לקנות. אבל אם אינו רוצה לקנות בנודאי ל"ש שום
קנין דהרי קנין בעי פנונה ואם לא פנון.

אפילו אם אינו אנוס לא מהני ואינו קנין ועד"ז ישבתי קושית הב"ש באה"ע ריש סימן
מ"ב דפוסק שם לענין קדושין דאם אנסו אותו לקדש דינש לומר דמקודשת וק' דמ"ש
מהא דססי' ר"ה הנ"ל.

ולפי ענ"ד. דהרי הריטב"א בקדושין דף נ' הקשה שם סתירה.

בְּהָא דְדַבְרִים שְׂפֵלַב עֵי"ש וְתִי דְלוּלָא הִפְלִל דְגַמְר וּמְקַנָּה. הָוֵי דְבְרִים שְׂפֵלַב דְמוּכַח וְיִדְוַע לְקַל וּבְנוּדָאֵי הָוֵי דְבְרִים.

אַבְל כִּינּוּן דְמִן הַסְתָּם גַּמְר וּמְקַנָּה אֶפְיִלוּ אִם חֻשְׁב בְּדַעְתּוֹ דְאִינוּ מְקַנָּה זֶה לֹא הָוֵי שׁוּב רַק דְבְרִים שְׂפֵלַב. וְלֹא הָוֵי דְבְרִים: וּלְפִי עֵנ"ד הָא דְדַבְרִים שְׂפֵלַב אִינוּ דְבְרִים.

זֶהוּ שְׂפִיךְ דְנוּקָא בְּדַבְרִי דְלֹא בְעֵינּוּ כְּנוּנָה. אַבְל בְּדַבְרִי דְבְעֵי כְּנוּנָה אוּ לְשִׁמָּה אֶפְיִלוּ דְבְרִים שְׂפֵלַב פּוֹסֵל.

דְכִינּוּן דְבְעֵינּוּ לְשִׁמָּה אוּ כְּנוּנָה. אִם לֹא כִינּוּן.

נָה דְאִינָם דְבְרִים מ"מ גַּם לְשִׁמָּה לֹא הָוֵי. וְגַם כְּנוּנָה לֹא מְקַרִי אֲלֵא אִם הוּא דְבַר שְׂפֵלַב מוּמָן.

אָדָם נְאָמָן עַל עֲצָמוֹ וְהוֹדָאת בַּע"ד. כְּמַאָה עֲדִים דְמִי.

וּא"כ אִם אָמַר דְלֹא כִינּוּן לְקַנּוּת שְׂפִיר קִי"ל בְּסִי' ר"ה. בַּחוּ"מ דְלֹא קִנָּה.

אַבְל לְעֵנּוּ קִידוּשִׁין אֶפְיִלוּ אוּמַר דְלֹא כִינּוּן אִינוּ נְאָמָן נֶגְדַּת חֲזָקָה. דְגַמְר וְקִנָּה דַע"א אִינוּ נְאָמָן נֶגְדַּת חֲזָקָה נְאָפִי לְדַעַת הָאוּמָרִים.

דַע"א נְאָמָן נֶגְדַּת חֲזָקָה. כ' הַנוּב"י בַּחֲאָהֶע"ז סִי' נ"ד דְנֶגְדַּת חֲזָקָה דְבִשְׁעָתָה לַכ"ע אִינוּ נֶחֱמָן וְלִכְפֹּה אִם אוּמַר הִיכָא דְקִידוּשׁ בְּאִנּוּס וְאוּמַר דְלֹא כִינּוּן אוּ שְׂאִינוּ הִי מְתַרְצָה.

נָהִי דְלַעֲצָמוֹ שׁוֹי' חֲתִיכָה דְ אִיסוּרָא אַבְל לְעֵלְמָא הוּא מְקַדְנִישׁת לֹא"א: כִּן נֶרְאָה לְפַעַנ"ד לְיִשְׁב קַוְשִׁית הַב"ש אַבְל הָא פְּשִׁיטָא. דְלַעֲנִין קִנְיִן בְּאִנּוּס כְּפִסְק חֲחוּ"מ סִי' ר"ה הַנְּז"ל דְלֹא קִנָּה וְכִן הוּא בְּנוּדָאִין אֲחִתּוּם בְּבִרְכָה הַמְשֻׁנְלִישׁת וְה' יְבָרַךְ אוּתְהָ וְאֵת בֵּיתְהָ כְּאִנּוּת נְפִשָׁה וְנֶפֶשׁ רַבָּה.

הַדּוּרְשׁ שְׁלוּמָה הַק' מְשִׁה שִׁיק מְבָרַעֲזָאוּע: תְּשׁוּבָה רַס"ז הַחֲיִים וְהַשְׁלוּם וְכָל טוֹב לְהַרְבּ וְכו' מוּה' יַעֲקֹב שְׁלוּם נ"י יוֹשֵׁב בְּשֵׁב תַּחֲפֻמוּנֵי בַק"ק טַאפְלִשׁוֹן: בְּשׁוּלֵי מְכַתְּבוֹ הַעִיר מַעֲלָתוֹ נ"י. בְּדַבְרֵי הַתּוֹסֵ' בְּרִכּוֹת דָּף ט' ע"א ד"ה ר"א וְכו' שִׁכ' דְהַפְּלִי' שָׁל לֹא תוֹתִירוּ הוּא שְׁלֵא תַעֲשׂוּ דְבַר שְׂפִיחָא צְרִיךְ לְהִיּוֹת נוֹתֵר.

עַד בּוּקָר. דְאִם לֹא תֵאכְלוּ עַד חֲצוֹת ע"כ? הָא נְשִׂאָר עַד הַבּוּקָר.

דְבַלְיָה אִין שׁוּרְפִין וְכו'. וְהַקְשָׁה כִּינּוּן דְעֵדִינּוּ אִינוּ נוֹתֵר יְזַרְקִנוּ לֵימָן אוּ יֵאכְלִנוּ שְׁלֵא כַד"א עַכ"ל.

וְזֶה לֹא קְשָׁה מִיַּדִּי דְאֶפְיִלוּ אִי נִימָא דְאִינוּ נַעֲשֶׂה נוֹתֵר מִיַּד בְּחֲצוֹת מ"מ הֵם קַדְנִישִׁים פְּסוּלִין. וּבְכָל קַדְנִישִׁים פְּסוּלִין אֲמַרִינּוּ בְּפִסְחִים דָּף פ"ב ע"ב דְגַמְרָא גְמִירֵי לָה דְאִם פְּסוּל הַגּוּרָף יִשְׂרָף מִיַּד.

וּבְפִסּוּל בְּעֵלִים תִּיעָקֵר צוּרְתוֹ וְיֵצֵא לְבֵית הַשְּׂרִיפָה וְכִינּוּן דַּהֲלִמְמ"ס דְבְעֵינּוּ שְׂרִיפָה: אִי מִיַּד אוּ לְאַחַר הַעֲבַרְת צוּרָה. א"כ אָסוּר לוֹ לְזַרְקֵן לֵימָן וְלֹא לְאָכְלוּ שְׁלֵא כַד"א.

וְאֵע"ג דְשְׁלֵא כַד"א שְׂרִי מַה"ת הִינּוּ בְּדַבְרִי שְׂאִינוּ מִן הַנְּשִׂרְפִים אַבְל בְּדַבְרִי דְבְעֵינּוּ שְׂרִיפָה אָסוּר מַה"ת שְׁלֵא כַד"א שְׂהִרֵי בְּזָה מְבַטֵּל מְצֻנַת שְׂרִיפָה. וּמִטַּעַם זֶה גַּם חֲמִץ אָסוּר שְׁלֵא כַד"א.

וכ"כ במקו"ח סי' תמ"ב ס"קב. ומבואר מדברי התוס' דס"ל פ"ג דאסור לאכלו מחצות ואילך חשיב כפסול בגופו וישאר מיד.

שקרי התוס' כ' דבלילה א"א לשרפו. אבל לולא זה.

לא אמרינו תעובר צורתו וע"כ חשוב לי' פסול הגוף וא"ש: והנה דברי המקו"ח שהבאתי למעלה דבריו צ"ע ואמרת לברם. הנה דעת הרמב"ד בפ"א מחו"מ דין ב' לחלק בין שאור לחמץ לענין ביעור ואכילה דבשאר אפילו נפסל מאכילת פלב חייב לבערו וטעמו נראה דס"ל כמ"ש רמב"ם בפ"ד מהלכות מ"א.

וביאר הפלתי בסי' פ"ז ס"קטו. דטעמו משום דס"ל דבנפסל מאכילת אדם עדיין מקרי אכל והאכלו פטור.

רק משום דהוי שלא כד"א. וא"כ לענין ביעור חמץ.

פ"ג דחשיב אכל חייב לבערו מן הדין וקשיא ליה למה לי בפסחים דף מ"ה ע"ב טעמא משום דראוי לשחוקו וע"כ דברייתא מיירי אפילו בנפסל מאכילת פלב ומשום דראוי לשחוקו: וממילא פ"ג דראוי לשחוקו וחייב בביעורו.

אסור באכילה מה"ת. ואפילו שלא כדה"נ משום מצנת תשביתו.

אבל בחמץ שאינו ראוי לשחוקו. דווקא אם נפסל רק מאכילת אדם.

אז חייב בביעור מה"ד אפילו בלא טעם דראוי לשחוקו אבל אם נפסל אף מאכילת פלב אינו חייב לבערו ואינו אסור לאכלו ונראה דגם הרמב"ם לטעמי' ע"כ מודה לזה. ומה שכתב שאסור השחוקו.

ואסור השאור אחד הוא. היינו לענין הלאו.

אבל לענין אימתי מקרי שאור נפסל. ואימתי מקרי חמץ נפסל מזה לא מיירי הרמב"ם פ"ג וכ"כ בס' מעין חכמה סוף פרשת בא בכוננת הרמב"ם ונראה לומר דדין זה דאמרינו דבשאר.

אע"ג דהשתא אינו ראוי לכלב מ"מ הואיל וראוי לשחוקו ולחמץ בו עוברין עליו זה לפיכך מלשון שאור לא ימצא. ולשון ימצא מלשון הוא ימצא את הימים במדבר.

דלדעת קצת מפורשים שהוא המציא וחדש דבר זה וכאן הפירוש שאם אפשר להמציא ממנו שאור. לא יתאבד בבתים.

ובזה מיושב גושית הרא"ם על הרמב"ם. הובא בכ"מ ריש הלכות חו"מ דאמאי פסק הרמב"ם דלוקה פרתי.

הא הרמב"ם נתן פלל במנין המצות שורש ט' דהיכא דב' לאוין שוויין. א"א ללקות עליהן ולא למנותן לתרתי ולהג"ל א"ש.

פ"ג דלאו זה דלא ימצא מוסרי. אם ראוי לשחוקו ולחמץ בו עיסות אחרות שפיר נמנה ללאו בפ"ע.

ולוקין עליו תרתי וא"כ פִּשְׁהֶחֱמִין בְּעִין עוֹבְרִין עָלָיו בְּתַרְתִּי. ואם אינו בְּעִין אֵלָא רְאוּי לְשׁוֹחֲקוֹ עוֹבֵר מְשׁוּם לֹא יִמָּצָא.

ואע"ג דְּזֵה בְּשִׂאֹר כְּתִיב כְּבָר לְמַדָּה הַמְכִילָתָא. מְדַכְתִּיב גַּם לֹא יִרְאֶה לָּהּ שְׂאוֹר. מְיֻנָּתֵר לְלַמּוֹד וּלְהַקִּישׁ חֲמִין לְשִׂאֹר. וְזֵה נִרְאֶה פְּנוּנַת הַש"ס בַּפ"ק דְּבִיבְיָה דָּף ז' ע"ב עַפ"י הַמְכִילָתָא הַגְּ"ל דְּבִשְׂאוֹר כְּתִיב בַּפ' לֹא יִרְאֶה.

וְחַד לֹא יִמָּצָא. וְעַפ"י הַמְכִילָתָא בְּעִינֵן חַד לֹא יִרְאֶה לְגוֹפְנִי וְחַד לְהַקִּישׁ וְזֵה קוֹשְׂיָא לְהוּ לַב"ש לְגוֹפְנִי לְמָה לִי.

דַּב"ש ל"ל צְרִיכוּתָא וּב"ה אֵית לְהוּ צְרִיכוּתָא וְא"כ בַּעִי חַד לְגוֹפְנִי וְחַד לְהַקִּישׁ וְא"כ מְיֻנָּשׁב קוֹשְׂיַת הַלַּח"מ רַפ"א מַחוּ"מ דְּהַקְשָׁה עַל הַרְאָב"ד הַגְּ"ל. מֵאֵי פְּרִיָּה ל"ל הָא אֵין דִּינָם שְׁנָה וְלַהַגְּ"ל לֹא ק"מ דְּנוֹדָאֵי כִּינּוּן דְּכְתִיב לֹא יִמָּצָא.

יְדַעִינּוּ דִּינּוּ שְׁל הַרְאָב"ד. וְאַפְתִּי לֹא יִרְאֶה לְגוֹפְנִי לְמָה לִי: וְהִנֵּה לְפִי הָאִמּוֹר דְּהַרְאָב"ד סוֹבֵר כְּדַעַת הַרְמַב"ם בַּפִּי"ד מַמ"א וְלַהַרְמַב"ם לֹא קוֹשָׁה קוֹשְׂיַת הַר"ן בְּפִסְחִים דָּף מ"ה דַּמ"ש חֲמִין מְכַל אִסּוּרִין וְלְמָה בְּחֲמִין אַע"ג דְּנִפְסַל מְאָכִילַת אָדָם.

וְרַק רְאוּי לְכָלֵב חֲזִיב לְבַעֲרוּ וְלַהַרְמַב"ם לֹא ק"מ דְּכִינּוּן דְּחֲמִין אַקְרִי נְהִי דְּבַעֲלָמָא מְוִתֵּר מְשׁוּם דְּהוּא שְׁלַכְד"א אֲבָל כָּאֵן דְּאַקְרִי חֲמִין עוֹבֵר בַּב"י נְאִיפָא חֲזִיב תְּשַׁבִּיתוּ וּמְמִילָא אִסּוּר בְּאַכִּילָה שְׁלֹא לְבַטֵּל מ"ע שְׁל בְּשׁוּלֵי וְהִנֵּה תְּשַׁבִּיתוּ אֵיבְרָא דַּלְפִי"ז תְּקוּשָׁה מֵאֵי טַעְמָא נְטַלְפ"ג שְׂרִי.

בְּחֲמִין בְּפִסְחָא נְאִמָּאֵי אֲפִילוּ אֵינוּ רְאוּי לְגַר אִסּוּר בְּפִסְחָא וּכְמוֹ שְׁהַקְשָׁה הַר"ן בְּפִסְחִים דָּף מ"ה שְׁם אֲמָנָם קוֹשְׂיָא זֹה הַר"ן לְטַעְמִי בַּע"ז דָּף ס"ח. אֲבָל לְפִי מַה שְׁהַבִּיא שְׁם הַר"ן בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א דְּהַטַּעַם מְשׁוּם דְּנוֹטַלְפ"ג וְלֹא מְצִינוּ טַע"כ כִּי אִם בְּטַעַם מְוִשְׁבַח.

וְלֹא בְּטַעַם פְּגוּם קָצַת. וְלִכְךָ שְׂרִי וְלַפִּי"ז אֲפִילוּ מֵאֵן דַּס"ל בְּעַלְמָא.

כְּטַעַם הַר"ן שְׁם בַּע"ז. מְשׁוּם דְּלֹא נְהִנָּה מוֹדָה בְּחֲמִין בְּפִסְחָא דְּהַטַּעַם הוּא כְּהַרְשָׁב"א וּבְזֵה מְיֻנָּשׁב קוֹשְׂיַת הַפַּמ"ג בִּיּו"ד סִי ק"ג בְּטו"ז.

שְׁהַקְשָׁה עַל הַלְבוּשׁ דְּבִיּו"ד סִי ק"ג כ' בְּסִתָּם שְׂאָם נְתַרְבָּה הַכְּמוֹת. אֲפִילוּ נְטַלְפ"ג אִסּוּר וְהִינּוּ לְפִי טַעַם הַר"ן וּבַא"ח סִי תַמ"ז פְּסַק בְּסִתָּם דְּנוֹטַלְפ"ג בְּפִסְחָא אִסּוּר וְלַכְּאוּרָה זֵה תְּלִיא בְּתִי הַרְשָׁב"א דְּלַדִּידִי שְׁכ' הַטַּעַם מְשׁוּם דְּטַעַם פְּגוּם אֵינוּ כְּעִיקָר וּבְטַל בְּרוּב.

מְמִילָא בְּפִסְחָא דְּהוּא בְּמַשְׁהוּ. וְלֹא בְּטִיל.

אִסּוּר נְטַלְפ"ג עֵי"ש: אֲמָנָם לְהַגְּ"ל א"ש אַע"ג דְּגַבִּי שְׂאָר אִסּוּרִין ס"ל כְּהַר"ן אֲבָל בְּחֲמִין בְּפִסְחָא לֹא סָגִי בְּטַעַם הַר"ן דְּבְחֲמִין. אַע"ג דְּאֵינוּ נְהִנָּה מְפָנוּ מ"מ חֲזִיב לְבַעֲרוּ וּמְמִילָא אַף בְּטַעַם פְּגוּם צְרִיָּה בִּיעוּר וּמְמִילָא אִסּוּר בְּאַכִּילָה (וְהִינּוּ דְּלֹא כְּדַעַת הַר"ן).

וְע"כ מְשׁוּם דְּבַכְה"ג לֹא אִסּוּר טַכ"ע וּבְטַל בְּרוּב וּמְמִילָא בְּחֲמִין בְּפִסְחָא שְׂפִיר פְּסַק הַלְבוּשׁ. דְּכָאֵן גַּבִּי חֲמִין אִסּוּר דְּכָאֵן ע"כ הַטַּעַם מְשׁוּם בְּיִטּוּל בְּרוּב אַתְּאֵי עֲלֵה וְאִפִּי"ה פְּסַק בִּיּו"ד סִי ק"ג.

דאם גתרבה פמות המדה. אסור אפילו בנטל"פ ולא סמכינין על פיטול פרוב דכיין דנהנה מן האיסור ונתרבה על ידו איפא למימר.

דמסבא יש לדמותו לשאר נותן טעם דטעמו פעיקר. ואע"ג דהכא שאני דהוא פגום קצת מה שפגם בטעם נתעלה ונשבח בכמות.

ולכה דמי לשאר טכ"ע ולכה אסור לשיטת הר"ן והלבבוש וא"ש קושית הפמ"ג וקושית המקו"ח הנה"ל. צ"ל דהוא לאחר שביטל דאז אינו אסור רק משום שא"א יאכל ובאמת לשונו עדיין מגומגם מ"מ הענין יתיישב עיי"ש: תשובה רס"ח עוד להנה"ל: ואשר העיר עוד מעלתו במכות דף ט"ז ע"א אמרינן אי דקטלי' קים לי' בד"מ ומאי קושיא הא מושפחת לה שהיתה טרפה נכרת מבחוץ.

וקיימ"ל דהורג את הטרפה פטור ממיתה. ולכה חייב מלקות.

ומפח זה נסתפק מעלתו נ"י הואיל ואיפא עונש ב"ש. דהנוב"י ח"ב בחח"מ סי' נ"ט אוסר להרוג טריפה.

להציל איש בריא ולפיענ"ד פשוט בטרפה שפטור מן העונש. א"א ליפטר משום קים לי' ב"מ דאפילו מיתה ביד"ש.

אינו פוטר כמו שפסק הרמב"ם בפ"ד מחובל ומזיק ובכתובות דף ל' לר"ב אפילו לריב"נ אינו פוטר מיתה ביד"ש מכ"ש הכא. דאנו קיימינן לר"י ור"י אפילו חייבי מיתות בלא התרו בהן.

ס"ל בכתובות דף ל"ד ע"ב דאינו פוטר ואע"ג דלמסקנא מסיק דפוטר היינו בהקיש דמקיש מפה אדם למפה בהמה כמבואר שם וזה קאי באדם שאינו טריפה. אבל באדם טרפה דלא משפחת בי' מיתה ולא מיירי בי' קרא אינו פוטר וראו"ג"כ לזה מדברי המל"מ בפ"ג מגניבה דין ו'.

דגבי שלים המשלח לד"ע ביד"ש חייב ואפי"ה אינו פוטר וזה פשוט ואינו צריך לראו": אמנם מאי דקושיא לי' למעלתו. לכאורה אמינא דכבר האריכו התוס' בריש אלו טריפות ובזבחים דף קי"ו ובשאר דוכתי בדעת ר"ת דאדם דאית לי' מזלא ליפא למילף מטרפות דבהמה עיי"ש והפליתי סי' ל"א ס"ק האריף ליישב דבריו וגם מן החת"ס זצ"ל בחת"ס סי' נ"ב דרף בדרף הנה.

ותמהני עליהם. שלא הביאו דברי הרמב"ם בפ"ב מהלכות רוצח דין ח'.

שכ' בהד"א דהורג טריפה פטור. היינו שידעיןן בי' שהוא טרפה ויאמרו הרופאים.

שזו המפה אין לה רפואה באדם וימות בה יעוי"ש בלשונו. וא"כ מבואר בהד"א דבאדם לא תליא בהנה טרפות שנמסרו לנו הלמ"ס.

לענין טרפות בהמה ע' טרפות שמנה הרמב"ם בה' שחיטה. דבחדם מקבל רפואה כדברי הגאונים הנה"ל.

ולכה צריך שיעידו ויאמרו הרופאים שחין למפה זו רפואה ואז פטור וכיין שמבואר מדברי הרמב"ם שאין לנו קבלה בזה איזה טרפות אדם מקבל רפואה. ואיזו אינו מקבל

רפואה וכמו שצריכין אנו לאמירת הרופאים פבר הביא הטור בי"ד סי' קפ"ז בשם בעה"ת שגמגם בדבר להאמין לרופאים להקל.

ומרן זצ"ל בחת"ס סי' קנ"ח האריף וביאר בזה וא"כ דבריו עושין רק ספק. ולכה מספק א"א להורגו וספק נפשות להקל.

ולכה ההורג את הטרפה פטור אבל בנ"ד דנימא פינו דפטור על ההריגה יהא חייב מלקות על הגירושין. אמרינו בהיפוף.

דלמא היתה מקבלת רפואה. והוא חייב מיתה על ההריגה ונהי דלא אתרו בי'.

מ"מ הא חייבי מיתות שוגגין פטורין. ולכה פריף שפיר דבכה"ג פטור משום קלב"מ: ולכאורה אין זה מעלה חרוכה דהנה מזה מוכח דלכל הפחות יש טרפות שהי' להם קבלה.

גם באדם דאינו יכול לחיות כגון טרפות מארפובה ולמעלה. פדמוכח ביבמות דף קכ"א.

גביאחד שנפל למים שאל"ס. והעלו את רגליו ואמרו חכמים אם מארפובה ולמעלה תנשא וא"כ ע"כ טרפה זו הי' להם קבלה דאינו חי דאל"כ אמאי התירו ואפשר דתרונייהו בהדי הדדי מים שאל"ס עם טרפות התירו.

דע"י טרפות אפילו אי נימא דספיקא הני אודא לה התזקה כמ"ש הש"ך בי"ד סי' ק"י. והאריף בנוב"י ח"א בתקע"ג סי' מ"ג: ושוב סמכינו על רוב.

דמים שאל"ס דשרי. אמנם אפילו אי נימא.

דטרפות אדם. ג"כ אינו חי ונדאי מקרי ולא מקרי ספק.

מ"מ פינו שאמרנו דפשוט דל"ש בי' קלב"מ. והנה בכל הורג אדם אית בי' תרתי א' דנוטל חיותו וגם מפסיד לו ולירשיו אחריו נזק ושבת.

אלא דקים לי ב"מ ופטור ממון פדיליף ממכה אדם ומכה בהמה. וכל זה באיש דמשפחת עליו חייב מיתה אבל באדם טריפה דחשבינו לי' לגברא קטילא מ"מ לא גרע מעוברים דחייבה התורה ונתן בפללים וא"כ פינו דחייב ממון.

ובפירוש רבתי התורה בתבלה דממונא משלם מלקי לא לקי. פדמסיק בכתובות דף ל"ב ע"ב.

והינו הדרבה מינ'!. וא"כ שפיר פריף.

דאי קטלה ק"ל בדרכה מינ'!. ופטור ממלקות בכל ענין.

וא"ש קושית הש"ס: ובדברי הנוב"י דלעיל שהשיג על השואל הגאון מהרי"פ מהריגת טרפה להציל לפי ענ"ד עפ"י מ"ש הכ"מ בפ"ה מיסוה"ת דין ה' דין זה תליא אי ילפינו דין זה מסברא דמאי חזית דדמא דידך סומק טפי וכו' וא"כ בכה"ג דהאי דידדו הוא טרפה שפיר יש מקום לדון דיש להקדים להציל הבריא ואפילו נימא דמ"מ גם על חיי שעה של אותו טרפה נידון ונאמר דלמא דמא דהאי טריפה.

דהינו חיי שעה שלו קודם וסומק טפי. דיש קונה עולמו בשעה אחת ובזה מיושב קושית הכ"מ שם דגם על חיי שעה שייף זה מה חזית ע"כ פנים בעובר דהוא חשש נפל.

וגם התורה לא חייבה עליו. וא"כ חזינו דאין דמו סומק.

כמו דם אחר. נראה דלא שייך האי סברא דמאי חזית.

ומסתבר כהגאון מהרי"פ זצ"ל אמן הנוב"י קאי לפי מ"ש הכ"מ הנ"ל דלהרמב"ם דפסק כר"ל לאו מטעם מאי חזית אתאינו עלה. אלא הלכתא גמירי לי.

וא"כ אפשר לומר כהנוב"י אמן לפי מ"ש אינו מוכרח לומר כהכ"מ פיון דגם על חיי שעה. שייך לומר מאי חזית.

לא קשה קושית הכ"מ וא"ש וכו' אסיים ותו לא מידי פעת ידידו הדורש שלומי: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה רס"ט בעזה"י יום ה' לסדר בהר שנת תרל"ח לפ"ק חוסט יע"א החיים והשלום וכל טוב לתלמידי האברה המופלג בתורה מוה' יעקב שלום סופר נ"י יושב בשבת תחמוני במונקאטש מכתבה קבלתי.

ומה ששאלתני לחיות לה דעתי בענין קטן שנעשה בר י"ג בימי הספירה. וכן עבד שנשתחרר וגר שנתגיייר בימי הספירה מאי דינם אם רשאי לספור בברכה לדעת הפוסקים דס"ל דאם שכת יום אחד לספור ס"ה שוב אינו רשאי לספור בלילות שאח"ז בברכה.

ואם אחד שנתגדל בתוך ימי הספירה ועד עתה לא נתחייב בספירה. וכיוצא בזה אי יברך והנה כבר פלפל בזה בס' מנחת חינוך בפ' אמור וגם בכתב סופר סי' צ"ט וכבר ראית דעתם.

ולפענ"ד נראה בנודאי מי שאינו מחוייב בדבר. ואח"כ נתחייב אינו יוצא ידי מצוה במה שעשה מקודם שנתחייב כמו שהוכיח בטורי אבן בר"ה דף כ"ח ע"א.

מן חציו עבד ונחציו ב"ח דאם תקע בשופר אפילו הוא עצמו לא יצא משום שצד העבדות אינו יכול להוציא הצד חרות. וכבר הביאו המפורשים הנ"ל ראי' זו ולפענ"ד הדבר מלתא בטעמא דהרי קיימ"ל דגדול מצנוה ועושה.

ממי שאינו מצנוה ועושה משום שצריף לכפוש יותר את יצרו כמ"ש המהרש"א. וא"כ איך דבר קטן יוכל להשלים דבר גדול.

ולכך מצד הסברא. אם אין הוא בר חיוב.

ואז הוא נוגמת דבר קטן ואינו יכול להוציא דבר גדול. כן ה"ל מצד הסברא.

אלא לכאורה קשה מחציו עבד ונחציו ב"ח פיון דהוא חב"ח נתחייב במצות. ויצה"ר ג"כ מסית אותו.

ולמה לא יצא בתקיעה שתקע. וע"כ דלא דרשינו טעמא דקרא וגם יש לחלק.

ועכ"פ הדין ברור דמצנוה שעושיין בשעה שאינו ב"ח אינה חשובה כ"כ. כמי שעושה המצוה.

קשהוא ב"ח ולכך אינו יכול להוציא. והנה ר"ש ור"מ חולקים בכמה דוכתי ובעירובין צ"ו עיי"ש בתוס' ד"ה ודלקא.

וּלְפִי הַנִּרְאָה לִי מִשֵּׁם דְּפִלּוּגָתָא דְר"מ וְר"ש תְּלִיא דְר"ש סוּבְר דְנִהִי דְנִשִּׁים פְּטוּרוֹת מִמ"ע
שְׁהוּ"ג הֵינּוּ מִשׁוּם שְׁחִסָּה הַתּוֹרָה עֲלֵיהֶן. דֵּהתּוֹרָה יְדַעָה וְיִרְדָּה לְסוּף דַּעְתָּם.

וְאֵעִפִּי"כ הוּא מְצֻנָה לְכ"ע אִם הַנְּשִׁים עוֹשִׂין מְצֻנָה. אֲלָא שְׁהוּא פְּאִינּוּ מְצֻנָה וְעוֹשָׂה וְלִכְרָךְ
לְר"ש מְבָרְכִין הַנְּשִׁים אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִיָּנוּנוּ וְגַם לְדִידוֹן לְדַעַת הַתּוֹס' וְסִיָּעָתָם.

וְכֹן בְּעֵבֶד. וְכֹן נִרְאָה לִי דְגַם בְּקָטָן אִם הוּא בֵּר דַּעַת.

אֲלָא דֵּהתּוֹרָה לֹא צְנוּתָהּ אוֹתוֹ עַד שְׁיִהְיֶה בֵּר י"ג שָׁנָה. פִּינּוֹן דֵּהתּוֹרָה יְדַעָה שְׁאִין שְׁכָל
הַקָּטָן חִזַּק כ"כ עַד שְׁנַעֲשֶׂה בֵּר י"ג וְאֵעִפִּי"כ הוּא מְצֻנָה פְּאִינּוּ מְצֻנָה וְעוֹשָׂה.

כְּמוֹ דְמְצִינּוּ דְחִס הַתּוֹרָה עַל מְבִיאֵי קֶרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד מִשׁוּם שְׁהוּא עָנִי. וְאֲפִילוּ אִם מְבִיא
קֶרְבָּן עֲשִׂיר אֵעִפִּי"כ יֵצֵא וְגַם עֲשֶׂה הַמְצֻנָה.

אֲלָא שְׁהַמְצֻנָה אִינּוּ חִזְקָה כ"כ. כְּמוֹ מְצֻנָה וְעוֹשָׂה.

וְאֵעִפִּי"כ הוּא מְצֻנָה. וְכֹן גְּבִי קָטָן הוּא גַם כֵּן.

כֵּן: וְא"כ. נִחְזִי אִם מְקוֹדֵם הִי עֲלֵיו מְצֻנָה קְלָה כְּגוֹן שְׁאִינּוּ מְצֻנָה עֲלֵיו וְאִם כ"כ נִתְגַּדֵּל א"י
לְצִאָתָהּ בְּמָה שְׁסַפֵּר מְקוֹדֵם כִּי אַז הִי עֲלֵיו מְצֻנָה קְלָה.

אֲבָל מְצֻנָה הִי בְּנוֹדָאֵי אֲפִילוּ אִם אִינּוּ מְצֻנָה וְעוֹשָׂה וְא"כ הֵם שְׁפִיר תְּמִימוֹת וְאִינּוּ דוּמָה
לְשַׁכַּח כִּי שֵׁם בְּנוֹדָאֵי אִינּוּם תְּמִימוֹת אֲבָל כָּאֵן אִפִּי אִם לֹא הִי מְצֻנָה. וְעוֹשָׂה.

אֵעִפִּי"כ הוּא עוֹשָׂה מְצֻנָה. וְלִכְּוֹן שְׁפִיר נִקְרָאוּ תְּמִימוֹת כֵּן נִרְאָה לְפִי עַנ"ד הַדִּין דְּבַכָּה"ג
חֲיִיבִין לְסַפֵּר וְלִבְרָךְ.

לְאַחַר שְׁנַתְּחִיב כְּדִינוֹ וְהִנֵּה לְפִי הַנְּ"ל הִי נִרְאָה כְּשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דְּמִי שְׁנַתְּחִיב מְדַרְבְּנָן
אִינּוּ יָכוֹל לְהוֹצִיא לְמִי שְׁנַתְּחִיב מְדָאוּרִיָּתָא וְדָלָא כְּשִׁיטַת הַמְּרָדְכִי דְכָשֵׁם שְׁאִינּוּ מְצֻנָה
וְעוֹשָׂה מְצֻנָה.

אֵעִפִּי"כ אִינּוּ מְצֻנָה כ"כ כְּמוֹ מִי שְׁמְצֻנָה וְעוֹשָׂה וְאִינּוּ יָכוֹל לְהוֹצִיא. א"כ גַּם כָּאֵן.

מִי שְׁמְצֻנָה רַק מְדַרְבְּנָן אִינּוּ יָכוֹל לְהוֹצִיא מִי שְׁמְצֻנָה מְדָאוּרִיָּתָא דְחַמִּיר וּמְמִילָא לְפִי"ז
קִשְׁיָא עַל הַמְּרָדְכִי סַפ"ב דְּמַגִּילָה דֵּהבִיא הַמַּג"א סִי' רַס"ז דֵּהוֹכִיחַ מֵאֵן דְּמַחְוִיב בְּמְצֻנָה
דְּרַבְּנָן יָכוֹל לְהוֹצִיא אֶת מִי שְׁמְצֻנָה מֵה"ת.

וְאֵמַאי לְפִי סְבָרָא הַנְּ"ל: וְנִרְאָה דְסְבָרַת רַבִּינוּ טוֹבִי' שְׁהִבִיא הַמְּרָדְכִי. תְּלִיא בְּפִלּוּגָתָא
שְׁבִין הַרְמַב"ם וְהַרְמַב"ן בְּשׁוֹרֵשׁ ב' לְמַנְיֵן הַמְצֻנָה דֵּהרַמְב"ם כ' רִישׁ הַלְכוֹת מְמָרִים.

דְּכָל עָנִינִי דְרַבְּנָן הֵם בְּכָלֵל לֹא תְּסוּר. וְאִם עֵבֶר עַל מְצֻנָה דְרַבְּנָן.

עוֹבֵר עַל ל"ת דָּאוּרִיָּתָא מִשׁוּם לֹא תְּסוּר וְהַרְמַב"ן מְשִׁיג עֲלָיו. וְנִרְאָה דְלַדַּעַת הַרְמַב"ם.

דַּס"ל דְּכָל מְצֻנָה דְרַבְּנָן הוּי כְּדָאוּרִיָּתָא בְּלֹא תְּסוּר. שְׁפִיר אִיכ"ל כְּהַמְּרָדְכִי הַנְּ"ל.

וְאֵדְרַבָּה מְצִינּוּ לְחַכּוּ"ל. שְׁאֲמָרוּ כָּל הָעוֹבֵר ע"ד חֲכָמִים חֲיִיב מִיתָה.

וְגוֹף דְּבָרֵי הַרְמַב"ם בְּיִצְרָתֵי בְּמָקוֹם אַחַר וְנִרְאָה דְתְּלִיא בְּפִלּוּגָתָא בְּסוּפָה דָּף מ"ו דְּשֵׁם
פְּלִיגוּ תְּרִי מ"ד. חַד אָמַר דָּאִין מְבָרְכִין כָּל שְׁבַעָה מִשׁוּם דֵּהוּא רַק מְצֻנָה זְקִינִים.

ונד אמר דמברכין דחייבין לברך משום לא תסור או משאל אביך ויגדך. והנה במג"א
סי' רס"ז ס"קא הקשה על המרדכי מהא דאמרינן בברכות דף כ' ע"א דקטן א"י להוציא
את אביו בבהמ"ז.

אלא אם גם אבי לא אכל אלא שיעור דרבנן. משום דמדאורייתא.

אינו יכול להוציא. וע"ס צריכין אנו לתרץ דהמרדכי סובר פדעת רש"י בברכות דף מ"ח
ע"א ד"ה עד ש"אכל פזית דגן.

דהקטן אפילו מדרבנן אינו חייב אלא שאביו חייב לחנכו ודלא פתוס' דפליג עלי' וא"כ
לא ק"מ קושית המג"א מקטן: וא"כ קשיא לי על המנחת חינוך. שכ' טעם דלקה קטן
שנתגדל בתוך הספירה מטעם המרדכי הנ"ל.

ונה קשה ממנ"פ אי סבר פהמרדכי. א"כ קשה קושית המג"א מקטן ואלא ע"כ צ"ל.

משום דקטן לאו בר חיובא ואז אינו יכול לברך. ואי סובר פ"ש"י א"כ מוכח דקטן א"י
להוציא.

וא"כ איך יברך. וצריך עיון גדול עליו ולפי הנ"ל אפשר לישב קצת דבארתי לעיל דתליא
בפלוגמא אי מברכין או אינו מברכין.

ואפשר דגמרא דהתם קאי אליבא דמ"ד דסובר דאין מברכין אבל באמת. אנו פסקינן
דמברכין מלא תסור.

וא"כ שפיר כ' המנחת חינוך פנ"ל אליבא דדינא דפסקינן דמברכין. ואחתום בברכה
המשולשת יהי ה' עמך דברי רבך הדורש שלומך: הק' משה שיק מברעזאוןע: תשובה
ע"ר תענג על רוב שלום וכו' מוהרר ישראל דוד נ"י אב"ד דק"ק פעזונג יע"א.

הנה בדין אי יש ביו"ט אסור תחומין הנה מדרבנן פשיטא ומבואר בכמה דוכתי דאסור
כיו"ט אמנם אם ביו"ט אסור מה"ת י"ב מיל לפי דעת הרי"ף והרמב"ם דבשבת הוא
מה"ת. זה אינו מבואר והנה הפר"ח בסי' תצ"ה סעי"ג.

הביא מרש"י ותוס' בתגיגה דף י"ז ע"ב. מבואר דביו"ט מה"ת יש תחומין מיהו מזה אין
ראי' דבונדאי לשיטת רש"י דנראה מדבריו בפסחים דף ה' ע"ב דאפילו אסור שאין בו
בשבת אלא לאו.

אפי"ה אסור ביו"ט. א"כ ה"ה תחומין ותוס' בתגיגה שם קאי על רש"י.

אמנם הא דמסתפק לו היינו לדעת הריב"א ריש פסחים. ולדעת הרמב"ן המובא בב"י
סי' תקכ"ו.

דסוברין דכל אסור שאינו בו בשבת אלא אסור לאו לא נאסר ביו"ט. א"כ נראה דה"ה
תחומין: ומעלתו נ"י כתב דסוג' מפנירשת הוא בביצה דף ל"ד דאמרינן דאין רוכבין ע"ג
במה גזירה.

שמה יצא חוץ לתחום. ואמרי' דזה א"ש לרע"ק דתחומין מה"ת.

א"כ מוכח דגם ביו"ט תחומין מה"ת מיהו פאמת מזה אין ראי' דכבר כ' הפר"ח כסי' תצ"ה סעי' ב' דשבת ויו"ט פחדא הוא נאי בשבת אסור מה"ת גם ביו"ט גזרו. פדמוכח מהא דגזרו אין עולין משום שמה יתלנש אע"ג דקי"ל דביו"ט אסור.

רק מדרבנן. מיהו מדברי הש"ע באו"ח סי' תקפ"ו סעי' כ"ב ובמג"א שם ס"ק כ"ד מוכח דגם ביו"ט י"ב מילין מה"ת ובאמת קשה לי למה פסקינן דתחומין דאע"ג דלא הוי רק אסור לאו אפי"ה אסור ביו"ט מה"ת ולענן שביתת בהמה פסק הרמ"א באו"ח סי' רמ"ו סעי' ג' דאינו מצווה על שביתתה ביו"ט ומ"ש זה מזה וצ"ע והי' זה שלום מנאי.

הדוש"ת: ה"ק משה שיק מברעזאונע: תשובה ער"א שיל"ת יערגין יום ב' יוד ניסן תר"ט לפ"ק: את חג המצות יחוג בדיעות הרב הגאון המפורסם ע"ה נ"י כש"ת מוה' יעקב עטלינגער נ"י האב"ד ור"מ דק"ק אלטונא יע"א: אהד"ש וטובו פראוי לפר"מ נ"י באתי להעיר בדברי תורה על הדברים שהובא במכתב ס"ד.

משומר ציון בשם הרב נ"י מהר"א אבדק"ק פעגערסהיים. להתיר למוהל לילך חוץ לתחום ביו"ט ש' של גליות לצורך מילה.

ויסודות היתירו מדהתיר הרמב"ם ספ"א ממילה למול מילה שלא בזמנה ביו"ט ש' של גליות. ה"ה דמילה בזמנה דוחה למקשיריו ואפילו לשיתת הרא"ש דפסק פנותי' ביו"ד סי' רס"ו סעי' ח' דאוסר למול מילה שלב"ז ביו"ט ש' של גליות.

כ' דכאן הוי רק שבות דשבות. ועוד האריף שם ולפי ענ"ד הדין פשוט דאסור למוהל לצאת חוץ לתחום ביו"ט שני ומתחילה נברר דין מילה שלא בזמנה ביו"ט שני מבואר במשנה פי"ט דשבת מ"ה דאינו דוחה יו"ט שני וכ' שם הרמב"ם בפיה"מ דהיינו דווקא ביו"ט שני של ר"ה הואיל וקדושה אחת הן וכן פסק ספ"א מה' מילה.

ולכאור' קשה הא בזמן המשנה קדשו על פי הראי'. והי' יו"ט שני אפילו של גליות ספק גמור ושני פראשון נאיף ימול מילה שלא בזמנה.

וכיוצא בזה כ' הצ"ח בביצה דף ו'. דהא דאמר רבא מת ביו"ט ש.

וקבר ע"י ישראל זהו דווקא מאפיי נרבא נאיף. דעד אפיי נרבא.

כ' הרמב"ם בפ"ה מה' קדוש החודש קידשו עפ"י הראי' ושני פראשון: והי' נראה לישב. דהרמב"ם סובר כמו שהוכיח הנוב"י חיו"ד סי' נ"ז ד"ה מה שפלפל וכו'.

מהירושלימי מוכח דאפילו בזמן שקידשו עפ"י הראי' הי' יוט"ש של ר"ה דרבנן. דרוב שנים לא הי' אלול מעובר.

וכ"כ הפנ"י בר"ה דף כ'. דרוב שנים הי' אדר הסמוך לניסן חסר ומה"ת אזלינן בתר רובא וע"ז סומכין ביו"ט ולפי"ז א"ש דברי הרמב"ם הנ"ל דלולא שהן פקדושה אחת הי' מילה דאורייתא דוחה לדרבנן וכן מצאתי בס' תמים דעים להראב"ד סי' ק"ב שכו'. ופסק בן. מטעם זה.

אמנם המעיין בתשובת הרמב"ם. המובא בכ"מ פ"ג מה' מילה דין ו' יראה דס"ל דיוט"ש בזמן שקידשו עפ"י הראי' הי' ספק גמור.

כמו ספק אנדרוגינוס נראיתי בדברי מרן הגאון בחת"ס זצ"ל: בתשובתו בסי' רנ"א שכ' דלקרמב"ם יוט"ש לעולם מדרבנן משום דספק דאורייתא לדידן' מר"ת להקל. משא"כ יו"ט ראשון.

וכעין שכ' המל"מ בפ"א ממגילה דין י"א וגם זה לא זכיתי להבין. עיין במג"א סי' שד"מ ס"קא דשבת וה"ה יו"ט לאחר שקידשו מקרי קבוע.

ועוד דזה הני ספק חסרון ידיעה. דבשאר מקומות וגם כאן לאחר זמן יודע.

ובאיקבוע. או בחסרון ידיעה גם הרמב"ם מודה דספק מה"ת אסור וכמ"ש הפ"ח בסי' ק"י: ואפשר דבכה"ג שיתברר לבסוף.

אפילו בטר רוב לא אזלינן. דאין זה דרכיה דרכי נועם.

שיתברר למחר שחילל יו"ט: ובחסרון ידיעה כה"ג. אפשר לכ"ע חיישינו מה"ת למיעוטא ויוה"כ דא"א להתענות ב' ימים משום ספנה.

כמבואר בירושלמי ולא אפשר שאני פדאית' בחולין דף י"א אליב' דר"מ. וכן נראה מבואר מדברי הרמב"ם בפ"ה מה' קי"ה חודש דין ו'.

דיוט"ש הוא ספק דאורייתא וגם מדבריו שם בפ"ג דין י"ב שגזרו שלוחי ניסן אטו שלוחי תשרי משמע שיש חשש דאורייתא ולילא פן הי' גזירה לגזירה ועכ"פ נראה מזה נהי דבתמים דעים סובר.

דיוט"ש.

אפילו בזמן שקידשו עפ"י הראי'. הי' מדרבנן אבל הרמב"ם סובר דהי' דאורייתא וא"כ עמדה קושיא הג"ל.

איהו ס"ד דמילה שלב"ז? דחה אותה: והנראה דטעמ' דהרמב"ם. דסובר פנין דעשה דל"ת ראוי שידחה אפילו מילה שלב"ז ליו"ט אלא משום דיו"ט חמירא דהוי עשה ול"ת אבל זה דווקא אם הוא נודאי.

אבל ס' יו"ט. נהי דמה"ת, להחמיר הואיל ואיקבע או מחמת שהוא רק חסרון ידיעה מ"מ לא חמירא פונדאי.

ואתי מ"ע דמילה נודאי נדחי ליו"ט דהוא ספק ואם הרמב"ם סובר פריב"א סוף חולין א"ש טפי דלריב"א אפילו ביו"ט נודאי. אתי עשה דמילה ודחה ל"ת דיו"ט אלא דנשאר עשה.

מכח מאי אולמא האי עשה מהאי עשה והיינו פונדאי יו"ט אבל ספק יו"ט. פונדאי מ"ע נודאי עדיפא ולכך כ' הרמב"ם.

דדווקא יו"ט שני של ר"ה לא דחי הואיל ועשאו פקדושה אחת אבל יו"ט שני של גליות. מילה שלב"ז דחי והואיל ודעת הרמב"ם לטעמ' קשיא וצריף ישוב פנ"ל.

לקבץ הכריעו בש"ע ביו"ד סי' רס"ו פקרא"ש: אמנם הש"ע נשם פסק אפילו בספק מילה של"ב. ג"כ לא דחי יוט"ש ועל זה תמה בנוב"י סי' ל' ובדג"מ ש"ה הא הוי ס"ס ובאו"ח סי' תצ"ז פסק.

ס' מוכן ביוט"ש פשר. משום ס"ס.

וא"כ ה"נ ל"ש ולפי מ"ש לעיל. דנראה דהאי ספק הוא ספק חסרון ידיעה אדרבה הא דפסק בסי' תצ"ז קשה הא קי"ל בכללי ס"ס.

דספק חסרון ידיעה. אפר אינו ספק ח"י לכל העולם לא חשיב כספק לענין ס"ס.

וצ"ל לענין דבר שיל"מ. דהוי דרבנן ומן הדין ס' מוכן מצד עצמו בס' אחד פשר ורב אשי הוא דחידוש לן בריש ביצה.

דבדבר שיל"מ אפילו ספיקא דרבנן להחמיר ואין לה בו אלא חידושו דנוקא ספק אחד. אבל אם מצטרף עם אותו ספק אפילו ספק חסרון ידיעה מהני.

וחשיב לענין זה כס"ס. וכל זה באיסור דרבנן אבל בספק דאורייתא כגון למול מילה שלא בזמנה ביו"ט שני לא מהני ס"ס כי האי הואיל והוא ס"ס דחסרון ידיעה ועוד יש לישוב מטעם אחר.

כיון שברנו דס' יוט"ש אפילו להרמב"ם מה"ת להחמיר. משום דאיכא בע משא"כ ספק מילה שלב"ז מה"ת להקל דלא איכא בע.

והו"ל כוונתו שלא בזמנה ולקבץ שפיר פסק הש"ע דאפילו ס' שלא בזמנה לא דחי: וכל זה בזמן שקידשו עפ"י הראי' אבל בזה"ז באנו למחלוקת אחרת הר"ן ר"פ לולב הגזול. הביא בשם י"מ דהא דתיקנו חכמים יוט"ש שני פראשון היינו להחמיר אבל לא להקל ולבטל מצוה דאורייתא ולקבץ בזה"ז.

דבקיאתו אנו בקביעת דירחא ויוט"ש מדרבנן כל פסולי אתרוג הפסולין פראשון פשרין בשני. וכן דעת הרמב"ם בפ"ח מלולב דין ט'.

ועיין בתוי"ט בפ"ד דסוכה מ"ב וזה נראה דעת הא"ח. המוכא בב"י וש"ע או"ח סי' תמ"ה ס"ב דמתיר לבער חמץ ביוט"ש אבל הרא"ש והר"ן והריטב"א נשם פליגו וס"ל דלגמרי עשו יוט"ש פראשון אפילו לבטל מצוה וכן נראה דעת הרשב"א בתשובה.

סימן ס' מדאין מניחין תפילין ביוט"ש. ולפי"ז להרמב"ם לשיטתו ביוט"ש של גליות בזה"ז מילה שלא בזמנה דוחה אותה מצד ב' טעמים.

א' אפילו הי' ספק סובר הרמב"ם דוודאי דוחה ספק. וב' דבזה"ז לא עשו יוט"ש פראשון. אלא להחמיר. אבל לא לבטל מ"ע דאורייתא אמנם הב"י בש"ע או"ח סי' תרמ"ט ס"ה.

לא הכריע בזה ולקבץ גם לענין מילה שלב"ז פסק להחמיר ולדינא נראה עיקר כמו שהכריע מרן בחת"ס סי' רנ"א דוודאי מילה שלב"ז לא דחי. אבל ס' שלא בזמנה דחי יוט"ש של גליות בזה"ז דנהי דהס"ס דנוב"י לא קיימא פנ"ל מ"מ בזה"ז יש לן ס"ס א' אולי הוא בזמנו.

וב' אולי קי"ל פיש מפונרשים. שפבר"ן הנ"ל דלכטל מצנה.

לא עשו בזה"ז יוט"ש פראשון: ועתה נבוא לדין השני אם רשאי לציאת חוץ לתחום לצורך מילה ביוט"ש ועפ"י האמור מבואר דאפילו להרמב"ם הנ"ל. אסור דעד פאי לא התיר הרמב"ם.

אלא משום דנודאי דוחה ספק. או דרבנן והיננו דווקא במילה עצמה.

אבל לציאת חוץ לתחום. דלא הוי בעידן אפילו דרבנן אינו דוחה פדאית' בר"ן ר"ה דף ל"ב ע"ב גבי שופר ועיין במג"א סימן תמ"ו ס"קב.

מכ"ש בנידון שלנו דאפשר לקנים שניהם. לבוא לנדם יו"ט ורק משום שמחת ביתו.

מתיר לו לציאת חוץ לתחום וזה לא שמענו מעולם ומבואר בכל פרק בתרא דביצה דאסור לציאת חוץ לתחום. לצורך שמחת יו"ט נאפילו גוי המביא דורן לישאל מחוץ לתחום קיי"ל בסי' תקט"ו דאסור.

ודעת רב נתן הי' להתיר תחומין ביו"ט שני לצורך שמחת ביתו ולקף אגיל מבי' רב לפומבדיתא ומסיק בפסחים דף נ"ב ע"א דהעושה פן הוא בר שמתא ועיין בתשובת ריב"ש סי' קי"ו. שאפילו לצורך מת שאינו לפניו.

אוסר לציאת חוץ לתחום ביוט"ש. ועוד ראי' לאסור מהא דאמרינן בביצה דף י"ז.

דמערב ליוט"ש והכי קיי"ל באו"ח סי' תט"ז והרי קיימ"ל בסי' תט"ו דאין מערבין אלא לדבר מצנה. ואע"ג דהתם סגי במצנה פל דהו.

ה"נ צורך שמחת ביתו לא עדיפא מינייהו נאפילו תימה דהש"ס מיירי בזמן שקידשו עפ"י הראיה הרי גם הש"ע הביאו. ובפרט שפבר הבאתי לעיל דאנן קי"ל דאפילו לבטל מצנה עשו יוט"ש פראשון ואין להתיר מטעם שבות דשבות.

עיין בנוב"י מהדו"ת. האו"ח סי' מ"ד.

האריה להוכיח דיוט"ש לא מקרי שבות דשבות. לקף נראה לפענ"ד פשוט.

דאסור לילך חוץ לתחום ביוט"ש. לצורך מילה וכתבתי זה למעלתו למען יצא פנוגה האמת והצדק ומה' ישא ברכה החיים והשלום וספך ה' בידו יצליח דברי הכותב והחותרם בברכה המשולשת ידיו הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאוןע תשובה ער"ב יתענג על רוב שלום מעתה ועד עולם.

דידי המופלג בתורה ובירא' הנגיד כש"ת מוה' משה שענפעלד נ"י בק"ק נייטרא יע"א: געיימות ימינו הגיעני וכו' ועל אשר בידך לן מעלתו נ"י בקונשיאאחת. דלמה אמרינן ס"פ ר"א דמילה דנולד בביה"ש אין מלין אותו בשבת ויו"ט הא אמרינן ביבמות דף ס"ז דסמוך מיעוטא דמפילות למחצה נקיבות.

והוי זכרים מועטים. וא"כ ה"נ הא אמרינן בשבת דף קל"ו.

דכנפל מחתך בבשר בעלמא הוא. ואין פאן איסור.

וא"כ בביה"ש הא איפא פלגא דזמנא היום ומיעוט נפלים וא"כ עפ"י רוב ליכא חילול שבת. ויהא שרי למול בשבת וכיוצא בזה הקשה על הא דפסקינן בסי' רס"ו ביו"ד.

דאדם שלא מל מעולם. לא ימול בשבת בפעם ראשונה דמחזקין ריעותא אולי יקלקל וראי' מביצה דף ל"ד מליבון רעפים וקשה הא איפא רוב להתיר מטעמא סמוך מיעוטא דנפלים ולפי מ"ש הש"ך ביו"ד ר"ס שע"א.

בשם הרוקח דחשיב זה לס"ס ספק נקיבה וס' נפל קשיא יותר קושיא הנ"ל וקושיא הראשונה תי' מעלתו נ"י. דאם נימא כנ"ל.

א"כ יהא נולד בביה"ש דע"ש. ותינוק שיהא נולד בביה"ש דמוצאי שבת ג"כ נימא פן. ויעשה איסור ממנ"פ וכדאמרין בשבת דף ל"ו. דאר"י דאם עשה מלאכה בשני ביה"ש חייב (ואם אמנם גוף הסברא נכונה אבל לא ידעתי הרי מעלתו לא הקשה דנימול אותו ביום ו' משום דהוא בחזקת דלא מטא זמני'.

וא"כ בנוולד במו"ש ביה"ש. בלא"ה אין למולו.

דהרי הוא בחזקת דלא מטא זמני'): מיהו לפי ענ"ד. בלא"ה יש לישוב לפי דעת רש"י בשבת שם:.

ור"ן ר"פ יוה"כ דביה"ש דע"ש חייבים עליו אשם תלוי. וא"כ ע"כ חשיב פאיקבע איסורא והטעם דהיום מחובר משעות ורגעים מקצתן יום ומקצתן לילה והם פמונחים לפנינו במחשבה.

וביניהם יש רגעים שהם ספק מיום או מלילה. וא"כ הרי איקבע לפנינו והמג"א בסימן שד"מ כ'.

אע"ג דרוב הימים הם חול מ"מ אקרי קבוע. וה"נ פן הוי.

היום והלילה קבוע ובקבוע לא אזלינן בתר רובא ואע"ג דהמיעוט נפלים אינם קבועים זהו אינה מעלה לפי ענ"ד. פינן דההיתר אינו קבוע והאיסור קבוע וא"כ אפילו חשבינן לי כרוב.

אינו מועיל. ומנושב קושיא הראשונה מיהו נראה בלא"ה.

לא מבעי' לדעת רמב"ם דספק מה"ת להקל. א"כ פינן דמספקא לן אי היום זמני'. או לא.

הוי לי' ספק מצנה ואינו מצנה והחילול הוא נודאי ובמה ידחה אמנם אפילו נימא פדעת החולקים. דס' מה"ת להקמיר וגם ספק מצנה הוא מצנה.

מ"מ הא דמהלינן בשבת הוא משום דעשה דמילה דוחה שבת. כדאית' ריש יבמות והכא החילול שבת הוא כנודאי דרוב אינם נפלים.

וא"כ הרוב הוא כנודאי והוי חילול והמצנה ספק ופלגא. ואיך אפשר לספק ולפלגא מצנה שידחה חילול שבת.

שהוא עפ"י רוב ופלגא לא יוכל לדחות רוב. ומטעם זה.

גם מי שלא מל: ויש לחוש שיקלקל ויהא ספק מצנה. אינו רשאי למול ולחלל שבת והוא פשוט מאוד לפענ"ד: ועוד מטעם שלישי א"ש.

דברי גוף הדין. הא דאמרינן ביבמות דף ס"ז.

דסמך מיעוטא דנפלים לפלגא דנקיבות וזכרים מיעוטא פבר הקשה ברשב"א ביבמות דף קי"ט סתירה דאמרינן שם יצאה מלאה חוששין. והנוב"י חיו"ד סי' ר"ז במהדו"ת האריה.

ולא העלה דבר ברור ולפענ"ד הרי הרמב"ן בחידושו לביבמו' שם פתב. ביצאה מליאה דחוששין הוא.

דאע"ג דאמרינן סמך מיעוטא דנפלים למחצה דנקיבות. מ"מ המיעוט זכרים הוא מיעוט המצוי וחוששין.

וא"כ אנו דקי"ל ברשב"ג. דכל שלא שקה שלשים יום: חיישינן לנפל ומטעם מיעוט המצוי ה"נ חוששין ומיהו מבןאר מתוס' בכמה דוכתי וביבמות ל"ו דהיינו מדרבנן.

ולכך הרוקח המובא בש"ך ה"ל איכ"ל דס"ל פדעת רשב"א המובא בר"ן ביבמו' דף קי"ד דברבנן רשאי למספי בידיים. ולכך מתיר לאשת פהו המעוברת לילך לבית שיש בו מת.

וכן הא דאמרינן ביבמות דף ס"ז דרשאין לאכול בתרומה פינו דהאח שהוא בעולם הוא ונדאי יורש וזה ספק יורש הוי פספק ויבם שפאו לחלוק בנכסי סבא ביבמות דף ל"ח דאמרינן אין ס' מוציא מידי ונדאי (ונהי דיש לומר דזה מדרבנן הואיל ועמיד להתברר הוי כאפשר לברורי ולא סמכינן על חזקה מ"מ זה גופא מדרבנן.

וחיישנן למיעוט. הוא ג"כ דרבנן ותרבי דרבנן לא אמרינן) משא"כ פאן.

לכל הפחות מדרבנן אסור וא"ש מיהו העיקר כמ"ש מעיקרא: ומה שכ' מעלתו ני' דמטעם ה"ל הואיל ויש לחוש לב' ביהש"מ יש לומר דרבי לא התיר מעולם שבות ביהש"מ. אלא גבי עירוב דל"ש במ"ש לא הבנתי דברי טעם דחל העירוב הואיל ורשאי לטלטל ביהש"מ בכרמלית.

או להוליה פחות פחות או להביא ספין ולחנותו באבד המפתח של מגדל פדאיתא בעירובין דף ל"ג ול"ד ול"ב וא"כ אי נימא דהעירוב יהי' עירוב צריכין אנו מעיקרא לומר דהמעשה הזה רשאי לעשות ואם יעשה זאת בב' ביהש"מ הא יהא עושה ממנ"פ בשבת.

וע"כ או כמ"ש מעלתו נ"י דמכאן ראי' למ"ש המג"א בסי' שמ"ב. בביה"ש דמ"ש לא התיר רבי ואי נימא פדעת התוס' שבת.

דסובר דגם במ"ש שרי. צ"ל דלא חששו שפא יעשו בזמן מועט שהוא.

ומלתא דלא שכיחא שיעשה כזה בכיוון ויכונן מלאכתו לביהש"מ ובמלתא דלא שכיחא לא גזרו: ובאמת יפה כ' מעלתו שיש בזה ראי' להמג"א שלדבריו א"ש טפי אמנם מ"ש מעלתו שקשה לו דלדברי המג"א יהא ביו"ט אחר שבת.

אסור להניח עירוב בכה"ג שצריף לעבךר על שבות ואיך סתמו הפוסקים ולא אדע מאי קאמר. הא בכה"ג ממנ"פ אסור אי לילה או יום הוא וא"כ בכה"ג לכ"ע אסור להניח עירוב באופן שצריף לעבךר על שבות.

וכן פתבו התוס' להדיא. בעירובין דף ל"ד ד"ה גזירה.

ובלא"ה במ"ש לפי ענ"ד. הרי ר' יוחנן ס"ל בשבת דף ל"ה ע"א דספק הוא.

אי פולו מן היום או פולו מן הלילה או מן היום ומן הלילה ואיך נתיר. ובהרף עין לר' יוסי.

לא מצי למיעבד מידי ואע"ג דכה"ג לא חשבינן לס"ס. כמ"ש בסי' רס"א מ"מ הא דאמר רבי דלא גזרו שבות ביה"ש לא אמר אלא בביה"ש"מ אבל לא קאמר על ספק ביה"ש"מ דנהי דלהקל לא חשבינן כה"ג ס"ס.

אבל להתמיר מצינו למימר דלא חשבינן זה לב' צדדים לאיסור) פן נראה לפי ענ"ד. מטעם זה.

בנודאי מוכרחין לומר פדברי המג"א: ויש לי בזה ג"כ חידוש על מ"ש המג"ש בשבת דף מ"ב. על קושית התוס' דאמאי בטבל אם עבר ותקנו מתקנו.

נימא מגו דאתקצאי לביה"ש"מ וכ' המג"ש דאי אמרינן פרי דלא גזרו על שבות ביה"ש"מ. לא אתקצאי ביה"ש"מ.

ולפענ"ד זה אינו מועיל דהא דלא גזרו היינו דחשבינן לי' לענן איסור דרבנן פיום. עדיין וממילא מתחיל לענן מוקצה דרבנן השבת.

פשהוא נודאי לילה ואמרינן שוב הואיל ואתקצאי מהתחלת היום. אתקצאי לכולא יומא ונדוןקא אם הי' מותר קצת בהתחלת השבת.

הוי מוקצה לחצי שבת, אבל בכה"ג חשיב אתקצאי בתחילתו. פן נראה לפי ענ"ד ידידו הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאוןע: תשובה ער"ג יערגין שיל"ת יום ו' ז' תמוז תר"ה לפ"ק: מאלקי המערכה ישיג ברכה.

ה"ה הרב הפופלג בקי בסדרי תורה החרין צדיק ונשגב כש"ת מוה' יעקב שלום נ"י בק"ק טאפלטשון יע"א: יקרתו הגיעני וכו' והנה בד"ת אשר כ' מעלתו נ"י העיר ע"ד הפלפול שבין הנוב"י ח"א סי' כ"ט.

ובין השבות יעקב דהשבות יעקב אוסר לשחוט ביו"ט בהמת גוי אפילו רוצה למפור. וצריף לישראל ממנה בשור והנוב"י מתיר ובס' אבני מלואים ח"ב בתשובה שם פשוט בעיניו לאסור הוכח דהגוי מזמין לישראל לאכול על שלחנו ומעלתו נ"י הסביר סברא לחלק בין פהגים.

דמשלחן גבוה קא זכו לנגידון זה והנה גוף ס' האבני מלואים ח"ב אינו פנדי והנה אם אמנם דבר זה נפתח בגדולים. גם קטן פמוני יביע אומר הנראה לפי ענ"ד.

והנה גוף הדבר והשאלה מבואר בתשו' רשב"א סי' תרפ"א בפשיטות להיתר. היכא דצריף הישראל לבשר אע"ג דבהמה של גוי.

דמלשון התשובה שם מבואר דאוסר רק הואיל והי' רק על דרך ערמה. וכן מבואר מדברי התוס'.

לפי מה שהסביר הריב"א דחלק הדיוט בטל. אצל חלק גבוה זהו שינוי אצל גבוה והדיוט משא"כ פאן דהרי מבואר מדברי התוס' דאם לא הי' חלק הדיוט בטל אצל גבוה. הי' מותר. אע"ג דהבהמה של גבוה.

וא"כ פאן בגוי וישאל שאין חלקו בטל. כמבואר בדרך כ"ח ע"א אם יש להם שותפו' ה"נ פאן.

פינן דפשיטא לן אע"ג דאינו צריך אלא לכזית בשר ביו"ט וא"כ עיקרו לחול. אפי"ה לא חשבי' לי'.

כאלו שחט לחול ואדרבה כזית זה. הוא חשוב ועיקר דסעודת יו"ט חשיבא כפרש"י דף ב' ע"ב בביצה ה"נ פן אם שוחט לצורך כזית של ישראל אפילו בהמת גוי מכ"ש לפי מה שהסביר התוס' בביצה דף כ"ז ע"ב בד"ה.

ועל החולה דעיקר הקרבה בשביל גבוה. ולהכי אסור וכן הסביר הרמב"ן בשבת דף כ"ד ע"ב ורש"י ותוס' בביצה דף כ"א ע"א וא"כ נראה דדונקא בנונ"ד דשוחט לשם מצנה לקף אסור וא"כ אין ראי' לש"י.

דהיכא דשוחט לצורך ישראל אע"ג דהבהמה של גוי דיהא אסור: אמנם לכאורה זה אינו דאיך אפשר לומר הטעם משום פנונתו דעיקר פנונתו לגבוה. הרי מסיק הב"י בחו"ח סי' תק"ז.

דהעיקר נראה דהא דאמרין דמותר למלאות משום שהתנור פשהוא מלא הפת נאפה יפה. הוא אפילו אינו מתפונן לקף ודלא כהרא"ה והטעם נ"ל משום דקי"ל במנחות דף ס"ד ע"א כרבה.

דאזלינן בתר מעשיו. דאפילו היתה מחשבתו לאיסור והמעשה להיתר פטור ופסקו הרמב"ם בפ"ב משבת.

וא"כ ק"ו אם מלאכת שבת. דהוא רק דחוי' פן.

כ"ש באו"נ ביו"ט דהותרה כמ"ש הר"ן בביצה דף י"ז גבי ממלאות וכו'. וא"כ פינן דאזלינן בתר מעשה ואפי"ה חסור בנדרים ונדבות וא"כ ה"ה אפילו פיננן בפירושו.

ששוחט זה נדרים ונדבות לצורך הדיוט לאכילה. אפי"ה אסור ואמאי וקא כתי' יעשה לכם וכמו שד"י' הנוב"י שם דהעש"י יהי' לכם אע"ג דהבהמה אינה לכם.

וה"נ הרי העש"י הוא לכם שהוא שוחט עבור צורך וע"כ צ"ל דזה א"א דאפילו מכונן לצרכו בטלה דעתו דכשם שאין אדם מקדיש דבר שא"ש. כף א"א לשחוט בהמת חבירו לצרכו אם הי' דבר של צורך בפעלים אסור לשחוט דלעולם חוזר קרו.

ועיקר השחיטה לפעלי'. ובנדרים ונדבות השחיטה לגבוה.

והשי"ת נותן מתנה לפנה"י ולבצעלים. ומינה שפיר הוכיח השי"ת דהה"ד בבהמת הגוי השחיטה מקרי לצורף הגוי כדי שיהא לו בשר שחיטה ואח"כ הוא מוכר לאחרי' ואנו רואין מטעם זה.

מעשים בכל יום. דהגוי הקוצב.

הוא נותן שקר לשוחטים. והשחיטה דילי' הוא והוא מוכר ומקנה אח"כ הבשר השחוט לאחריים.

זה נראה כננותו וטעמו של השי"ת: וא"כ ממילא גם ראיות הנוב"י מחמירא דבני חילא ומהאי עגל דר"ש התימני דפריף בש"ס דיהא מותר הואיל ואי בעי נתן חתיכה ממנו לתינוק דהתם שאני פיון שע"י מעשיהם והטרחה שלהם הנה נותנים להם.

זה הוי כעין שאמרו. אומן קונה בשבח כלי דחשיב האומן כאית לי' חלק בגנוני' וכשותרף בה.

יעיין בח"מ סי', ש"ו ס"ק דשם העלה השי"ת. דהוי ספיקא דדינא נאפילו אי אין אומן קונה או בשחיטה דלא הוי פנים חדשות לקנות.

מ"מ במקום שהשוחטים לוקחים הפרפשות וזה שקרם וקנו אותם עבור שקרם. וקי"ל ישנו לשקרם מתחילה ועד סוף.

עיין באהע"ז סי' כ"ח סעי' ט"ו ואע"ג דבע"ז דף ס"ג ע"א. אמרינו דנוקא זונה נכרית קונה.

וכן פסק הרמב"ם פ"ד מא"מ. וה"נ ישאל מגוי וכ"ש בדבר שדרכו בכף זהו שקרו ולכ"ע הוא קונה אותו וא"כ שפיר יוכל לשחוט עבור עצמו וא"כ אין ראי' מקומחא דבני חילא דשם שפיר יוכל לשחוט עבור עצמו ועכ"פ הרנוחנו לדברינו נאפילו לפי שיטת השי"ת מ"מ אם צריף השוחט לכרפשות או שאר דברים הנותנים לו עבור שחיטתו גם השי"ת מודה דשרי' וה"ה אם אינו מצטרף לו.

רק שהוא מוכר או נותן לאחר הצריף לזה הוא מותר גם לדעת השי"ת נאפילו אם אינו נותן ואינו מצטרף ליו"ט אלא מבשר הנשאר לגוי מכל. מקום זכינו לדין לדברינו הנ"ל שאין בו איסור מה"ת דהרי הואיל ואי מקלעי לי' אורחים להשוחט וצריף לו לבשר ליתן לפניהם הי' שרי' וא"כ אינו אסור אלא מדרבנן נאפילו במקום שאין המנהג שנותנים להשוחט מהבהמה.

מ"מ אם רוצה בעבור שקרו בשר ליו"ט נהי דאז מקרי רק כאלו קנה עבור שכירות שלו בשר. ותליא בפלוגתא אי בגוי מעות קונה ואי קונה מיד בשעת שחיטה.

נקנה לו חלק בהבהמה ושפיר שוחט עבור הישראל ועיין באו"ח סי' תמ"ח. דבדיעבד סומכין על הפוסקים.

דבגוי מעות קונות יעויי"ש ועכ"פ לפי האמור דאם אין הישראל לוקח אלא מבשר שנשאר לגוי. ואין לשוחט שום חלק בהמה.

בְּשִׁבִיל שְׁחִיטתוֹ עֲדִינן שְׁפִיר נוֹכַל לוֹמַר פְּדַעַת הַשִּׁי: אֲמַנָּם הַתּוֹס' בְּפִסְחִים דָּף ה' ע"א
ד"ה וְכַתִּיב וְכו' בְּיָאֵרוּ שְׁהִטְעַם דְּנוּנ"ד אֵין קַרְבִּין. הוֹאִיל וּבִשְׁעַת שְׁחִיטָה עֲדִינן אֲסוּרִים
לְהַדְיוּט וְכֵן כ' בְּיֵתֵר בְּיָאוּר בְּשַׁבַּת דָּף כ"ד ע"ב.

וְזֶה פְּנוּנַת הַשִּׁי"ס דְּמִשְׁלַחַן גְּבוּהַ קִזְכוּ בְּהַ ר"ל דְּדִיּוּקוֹ מִשְׁלַחַן גְּבוּהַ וְלֹא אָמַר מְגֻבּוּהַ קִזְכוּ
אֲלֵא דְבָא לְהוֹרוֹת דָּאז בְּשַׁעַה שְׁהוּא בְּשַׁלְחַן אַז דְּנוּקָא זֹכָה בְּהַ וְלֹא מַעֲיָקְרָא. וְלִכְּדָּ אֲסוּר
כִּינָן דְּבַתְּחִילָה אֲסוּר לְיִהְנוּת מְמַנָּה: אֲבָל אִם יָכֻלוּ לְיִהְנוּת מְמַנּוּ מִיָּד.

אֲפִילוּ זֹכָה מִשְׁלַח אַחֲרִים מ"מ שְׁרִי. וְזֶה פְּנוּנַת הַמַּג"א בְּסִי' תַק"ז ס"קג שְׁהִבִיא רֵאִי'
מְדַבְּרֵי הַתּוֹס'.

דְּצָרִיף שְׁיִהֵא רֵאוּנָ' בְּתַחֲלִילַת הַמַּעֲשֵׂה וְהַדְּגוּ"מ הַשִּׁיג עָלָיו דְּהֵתָם בְּנֻנ"ד שְׁאֲנִי הוֹאִיל
וּמִשְׁלַחַן גְּבוּהַ קִזְכוּ וְלִפִּי עַנ"ד הַמַּג"א מְפָרֵשׁ כַּנ"ל. דְּמֵאִי בְּכָף דְּמִשְׁלַחַן גְּבוּהַ קָא זָכוּ.

דְּכֻמוֹ דְּמוֹתֵר בְּהֵמַת גוּי: ה"נ בְּהֵמַת גְּבוּהַ. אֲלֵא ע"כ זֶהוּ הַטְעַם.

מִשׁוּם דְּבַתְּחִילָה אֲסוּר לְיִהְנוּת מְמַנָּה. אִיבְרָא דְּעֲדִינן קָשָׁה לִי דַמְנ"ל לְהַמַּג"א דְּכָל הִיכָא
דְּאִינוּ רִשְׁאֵי לְיִהְנוּת מְמַנָּה בְּתַחֲלִילָה אֲסוּר לַעֲשׂוֹתוֹ.

דְּנָהִי דְּכָל כַּה"ג לֹא חָשִׁיב א"נ דְּלָמָּא אִפִּי"ה שְׁרִי מִשׁוּם מִתּוּף שְׁהוֹתֵרָה לְצוּרָף. אַע"ג
דְּבַעֲיָנוּ צוּרָף קָצַת מ"מ הֵאִי צוּרָף שְׁיִהֵנָ' לוֹ מְמַנָּה אַח"כ.

נְחָשֵׁב גַּם עֵתָה צוּרָף קָצַת. וְנָהִי דְּתוֹס' כ' נָשָׁם.

דְּאֲסוּר הֵינְנוּ בְּצוּרָף גְּבוּהַ דְּאֲצֵל גְּבוּהַ גְּלִי לָן קָרָא דְּלָכֶם דְּלֹא מְהַנִּי צוּרָף קָצַת. וְלֹא
אֲמַרִּינוּ אֲצֵל גְּבוּהַ מִתּוּף וְכֵן לר"ע לְטַעֲמִי' דְּלִית לִי מִתּוּף אֲבָל לְעוֹלָם לְדִידֵן אִיכ"ל
דְּשְׁרִי.

מִשׁוּם מִתּוּף וְצוּרָף קָצַת מִיְהוּ הָנִי וְנִרְאָה דַעֲפ"י הָאָמוּר א"ש דְּהַמַּג"א סוֹבֵר דְּנָהִי דְּכִהְנִים
מִשְׁלַחַן גְּבוּהַ קִזְכוּ. מ"מ כִּינָן דְּהִישְׁרָאֵל אוֹכֵל מְמַנּוּ מְקַרִּי יַעֲשֵׂה לָכֶם פְּדִלְעִיל וְאִפִּי"ה
אֲסוּר הוֹאִיל וְא"י לְיִהְנוּת מְמַנּוּ בִשְׁעַת שְׁחִיטָה.

וְע"כ דְּכַה"ג אֲפִילוּ צוּרָף ע"ב כ' בְּהַדְיָא דְּהוֹאִיל וְאִינוּ יָכוֹל לְיִהְנוּת בְּתַחֲלִילָה אֲמַרִּינוּ
מִשְׁלַחַן גְּבוּהַ. מִשְׁמַע כְּדַגוּ"מ עכ"פ לְפִי הָאָמוּר בֵּין לְפִי מַה שְׁסוֹבֵר הַמַּג"א בְּכַוְנוֹת הַתּוֹס'
וּבֵין כְּפִי מַה שְׁהִבִין הַדְּג"מ.

לְעוֹלָם מוֹכַח דְּדוּנוּקָא בְּנוּנ"ד אֲסוּר מוֹכַח דְּבַעֲלָמָּא בְּבִהֵמַת גוּי בְּכַה"ג אַע"ג שְׁאִין קָצַת
לֹא מְקַרִּי וְא"ש דְּבְרֵי הַמַּג"א. אֲמַנָּם בְּתוֹס' בְּשַׁבַּת דָּף כ"ד לוֹ מְמַנָּה רַק אַח"כ מְקַרִּי יַעֲשֵׂה
לָכֶם וְכֵן מִשְׁמַע בְּאו"ח סִי' תַצ"ח סַעִי' ג' דְּגַם בְּבִהֵמַת גוּי שְׁרִי.

וְהֵנָּה הַשִּׁי"י חָשַׁשׁ עוֹד דְּשָׁמָּא יְזַדְּמָן לְגוּי קוּנָה גוּי שְׁיִקְנָה כָּל הַבְּשָׂר בְּיַחַד וְלֹא יִמְכּוֹר כָּלֵל
לְיִשְׂרָאֵל וְשַׁחַט רַק לְצוּרָף גוּי. וְעֵינָן בְּנוּב"י שָׁם שַׁג"כ הַשִּׁיג עָלָיו.

חָדָא דְּאִין מְחִזִּיקִין רִיעוּתָא בִּיו"ט. וְעוֹד הִבִּיא רֵאִי' מִמַּעֲשֵׂה דְּשְׁמַעוֹן הַתְּמַנִּי בְּבִיצָה דָּף
כ"א.

וּלְפִיעַנ"ד גַּם מִשׁוּם הָא לֹא אַרִּי'. וְאִיכ"ל דְּהָא דְּאִין מְחִזִּיקִין רִיעוּתָא.

לא מִבְּעֵי לְשִׁיטַת רַשׁ"י. דְּאֲמַרִּינן מִתּוֹךְ אֲפִילוּ לִיכָא צִוְרָה וְהַב"י בְּסִי' תְּקִי"ח הִכְרִיעַ כֵּן לְהִלְכָה דְּמַה"ת אֲמַרִּינן מִתּוֹךְ אֲפִילוּ לִיכָא צִוְרָה כְּלָל וְרַק מְדַרְבְּנָן אֲסוּר וּלְכַף אִיסוּר זֶה אֵינוֹ אֱלָא מְדַרְבְּנָן.

אֲפִילוּ אִי יֵהֵא טְרִיפָה וּלְכַף הִקְוִלוּ וּפְסָקוּ הַאֲבַעְיָ לְהַקְלֵ. אַבְל בְּשָׁל גּוּיִם דְּקִי"ל דְּלֵא אֲמַרִּינן מִתּוֹךְ.

א"כ אִי יִתְבָּרַר הַדְּבַר. דְּהַגּוּי לֹא יִמְכָּר לְהִישָׁרְאֵל יֵהֵא אִיסוּר דְּאוֹרְיִיטָא וּלְכַף אִיכ"ל דְּשִׁפִּיר גַּם לְדִידוֹן חִיּוּשֵׁינָן לְזֶה.

וְאֲפִילוּ לְדַעַת הַתּוֹס' יֵשׁ לְדוֹן. דְּכַה"ג דְּמִסְפָּקָא לָן חֲשׁוּב כְּצִוְרָה קִצָּת וַא"כ שׁוּב י"ל כְּנ"ל. מִיְהוּ זֶה אֵינוֹ דְּהַרִי גַם שָׁם בְּבִיזָה. ע"כ קָאִי אִי אֲסוּר לְשַׁחֲנוּט לְבַהֲמָה וְאֲפִילוּ אִי גִימָא דְּהַש"ס קָאִי.

לְמ"ד נֶפֶשׁ בְּהִמָּה בְּמִשְׁמַע רַק דְּמִיְיָרִי דַּא"צ גְּבִלָה לְכָלְבִים מ"מ הָא אָנן קִימ"ל דְּלָכֶם בָּא לְמַעַט כְּלָבִים וַאֲפִי"ה קִי"ל דְּלֵא מְחִזִּיקִין רִיעוּתָא וַא"כ לִיכָא לְמִימַר דְּטַעֲמָא מְשׁוּם דְּמַה"ת אֲמַרִּינן מִתּוֹךְ וַא"ש רֵאִית הַנּוֹדַע בִּיהוּדָא: אָמְנָם בְּלֵא"ה נִרְאָה דְּאִין מְקוּם לְחַשְׁשׁ הַש"י.

דְּאֲפִילוּ אִם יִנְדַּמֵּן כֵּן מ"מ נִרְאָה כִּינּוּן שְׁהִישָׁרְאֵל עֲשֵׂה זֶה. לְצִוְרָה יו"ט: אֲפִי' אִם אַח"כ לֹא יֵאָכֵל מִמֶּנָּה.

אִין כָּאן חֲשָׁשׁ וְאֲפִילוּ נִשְׁפָּךְ אַח"כ מַה שְׁעֲשֵׂה וְהַכִּין לִיו"ט אִין כָּאן חִקְלוּל וְאֲפִילוּ אִם יִשְׁיִיר אַח"כ מַה שְׁהַכִּין וְעֲשֵׂה לִיו"ט לֹא אֲמַרִּינן. דְּאִיגְלֵאִי מְלִתָּא לְמַפְרַע וְרֵאָז' לְזֶה.

דְּקִי"ל בַּאו"ח סִי' תַּקְכ"ז סַעִי' י"ח דָּאִם נֶאָבֵד הָעִירׁוּב תְּבַשְׁיִלִין יְכוּל לְשִׁייר מַה שְׁבִיטָל לִיו"ט. וַא"כ מוֹכַח דְּבַכַּה"ג לִית כָּאן אִיסוּרָא כִּינּוּן דְּעֲשֵׂה לְצִוְרָה יו"ט וְה"נ כָּאן.

וַא"כ אִין מְקוּם לְחַשְׁשׁ הַש"י אָמְנָם הָרֵאָז' שְׁהַבִּיא הַנּוּב"י מִשְׁמַעוֹן הַתְּמַנִּי יֵשׁ לְדַחוּת. דְּאֲפִילוּ לְהַש"י פְּשִׁיטָא דְּחַשְׁשׁ זֶה הוּא רַק מְדַרְבְּנָן וְשָׁם דִּינִיק הַש"ס עַל מַה שְׁאָמְרוּ וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה.

וּבְזֶה יִשְׁבְּתִי ג"כ קוֹשְׁיַת מְהַרְש"א שָׁם עַל הַבַּעֲהַמ"א ז"ל דְּאֲוִסֵר לְבַשָּׁל לְכָלְבִים א"כ מֵאִי פְּרִיף וְהָא קְחוּזִי לְכָלְבִים וְלַהַנְז"ל הַקּוֹשְׁיָא עַל הָא דְּאָמַר מַה"ת. וְדַבְּרִי בַּעֲהַמ"א ז"ל שְׁיִיכִים רַק לְאֲסוּר מְדַרְבְּנָן עֵין בְּר"ן שָׁם.

וַא"כ עַפ"י הָאֲמוּר הַחֲשָׁשׁ הַב' שְׁחַשְׁשׁ הַש"י אִין לְחוּשׁ. וְאִין כָּאן רַק מְשׁוּם דִּישׁ לְדוֹן לְטַעַם הָרֵאִשׁוֹן וַא"כ לְפִי הָאֲמוּר בְּמְקוּם שְׁנוּהִיגִין שְׁהַשׁוּחֲטִים יֵשׁ לְהֵם חֵלֶק כְּרַפְשָׁתוֹת.

אוּ כִּיּוֹצֵא בּוּ פְּשִׁיטָא דְּשָׂרִי אִם יֵאָכֵלוּ בְּעַצְמָם אוּ יֵאָכֵלוּ מִזֶּה לְאַחֲרִים בִּיו"ט וְאֲפִילוּ לֹא יִצְטָרְכוּ זֶה לִיו"ט מ"מ אִין כָּאן אִיסוּר דְּאוֹרְיִיטָא. דְּאֲמַרִּינן הוּאִיל וְאִין כָּאן מְקוּם לְדוֹן.

רַק בְּמְקוּם שְׁאִין לְהֵם חֵלֶק בְּבַהֲמָה. וְאַף בְּזֶה לְפִי מַה שְׁכָּבַר הַבַּאֲתִי לְעֵיל מְרַשְׁבִּי"א בְּתַשׁוּבָה.

וּבַש"ע סִי' תַּצ"ח לְהַתִּיר. וּמִש"ס אִין רֵאִי' לְאִיסוּר כְּדִלְעִיל ע"כ אִין לְאֲסוּר לְשַׁחֲנוּט אֲצֵל גּוּי.

וטוב אם השוחט מתנה. שצריך ליתן לו מן הבקמה בשכרו דאז יש לנו פוסקים לסמוך עליהן פדלעיל הסוכרין דמעוות קונות נהי דאמרינו. דעיקר שכירות הוא במעות. וזה דינו.

רק בקנה ממנו בשביל שכרו כמו שהבאתי לעיל מע"ז דף ס"ג מ"מ הא יש הרבה פוסקים דמעוות בכה"ג קונה והנה ממ"ש מהרי"ו והובא בש"ע סי' תקכ"ז סעי' כ' בהג"ה דהתיר לשחוט לאחרים לישראל הוא רק הואיל וחיזי לנפשי'.

א"כ ע"כ אפילו דבר שא"ש. יכול לשחוט לנפשי' ומדברי מהרי"ו מבואר דאסור לבשל. איסור דרבנן לקטנים אפילו למ"ד דמותר למספי' לי' בידים. ובזה אסיים ואחתום בברכה הדורש שלומו תמיד: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה ער"ד החיים והשלום וכל טוב לאהובי מחותני הרבני המופלג ומנפלא בתורה החרוץ כש"ת מוה' אברהם פראגיר נ"י יושב בשבת תחמוני בק"ק פראעשבורג יע"א: מכתבו קבלתי ואשר ביקש ממני לחוות דעתי.

בדין גוי שהביא דורן לישראל ביום ב' מג' ימי הגבלה ביום ו' עש"ק גדי קטן. ובינו לבינו הי' מסל"ת שגדי זה נולד לו ביום א' העבר.

בעת הצהרים. אם מותר לשחטו ביום א' של חג השבועות או לא.

ושורש השאלה הם נאמן במסל"ת. והב' אי ניא הואיל וביה"ש עדיין לא הי' ראוי ואסור משום מוקצה.

ומעלתו נ"י דעתו נוטה להיתר. דנראה לו ממשמעוות הש"ע מלשון המסבר.

דגוי מסל"ת נאמן. ומשום מוקצה ליתא דנראה לו כדברי הצ"ח בביצה דף ו' בתוס' ד"ה וכי מאי ביזו וכו' דפליג על המהרש"א בזה וסובר היכא דאיגלא מילתא למפרע לא הוי מוקצה ומעלתו נ"י האריך קצת בזה ויבוא לפנינו אי"ה והנה ענין השאלה הנ"ל פולל ג' תקירות הא'אי הא דצריך להמתין ז' ימים הוא משום חשש דאורייתא ב' אי גוי מסל"ת נאמן ג' אי שניי' בכה"ג איסור מוקצה.

והנה על בחי' הא' אי אסור מה"ת: הדגו"מ והנוב"י כ' שיש להוכיח שאסור מה"ת. והט"א בר"ה דף ו' ס"ל.

שהוא רק מדרבנן. וכבר ביארתי זה מפבר בתשובה אחת.

(השניי' לחיו"ד) בארנפה ועשיתי סמוכין לדבר הנוב"י שהוא אסור מה"ת עיי"ש. ועתה נבוא לדין הב' אי גוי מסל"ת נאמן.

הנה אי ניא פדעת הפוסקים שהוא חשש דאוריית' בנודאי אין גוי מסל"ת נאמן. אפילו לדעת המנחת פהן המובא בפ"ח סימן ס"ט ס"קמ.

שכ' דהיכא דלא אתחזק איסורא אפילו בדאוריית' מסל"ת נאמן. ונימא כמ"ש הנוב"י דסמוך מיעוט' לחזקה והוי פלגא ופלגא ולא אתחזק איסורא מ"מ הרי המנחת פהן דבריו הם תמוהים דאפילו בשאר פסולי עדות.

אָמרינן בב"ק דף ט"ו. דַּרְק בְּדַרְבְּנָן נְאֻמִּים במסל"ת.

ובלא"ה הקשה הפר"ח עליו דְּדַבְרֵי סוּתְרִין. דְּגַבֵּי דַרְבְּנָן בְּאַתְחַזֵּיק אִיסוּרָא סוּבְר דְּאִינוּ נְאֻמִּין.

ובלא אתחזוק אפילו בְּדַאורְיֵיתָא נְאֻמִּין א"כ אין חילוק בין דַאורְיֵיתָא לְדַרְבְּנָן ובב"ק דף ט"ו מְבֹאָר חילוק בין דַאורְיֵיתָא לְדַרְבְּנָן בְּזֶה עיי"ש ולפי ענ"ד פְּנוּנַת המ"כ דְּהוּא ס"ל פְּדַעַת הַרְמַב"ם.

דסד"א בלא אתחזוק אִיסוּרָא מה"ת לְקוּלָא. וְאִינוּ אָסוּר אֵלָא מְדַרְבְּנָן וּלְכַד מסל"ת נְאֻמִּין וְאִין סְתִירָה מְהַש"ס דב"ק.

דְּאִמְרִין דַּרְק בְּדַרְבְּנָן. מְהַי מסל"ת.

דְּמַמִּיל' גַּם בְּדַאורְיֵיתָא לֹא הוּי אֵלָא אִיסוּר דַּרְבְּנָן וְנְאֻמִּין גְּבִי'. גוּי מסלפ"ת: ולפי"ז לְשׁוֹן אַתְחַזֵּיק אִיסוּרָא לֹא דוּנְקָא וְשׂאוּתָה דְּכַר עֲצָמוּ אַתְחַזֵּיק דְּמַצִּינוּ ב' גוּנְי אַתְחַזֵּיק אוּ דְּהַחֲתִיכָה עֲצָמָה הִיָּתָה מְעִיקָר' בְּחֻזַּקַת אִיסוּר.

אוּ שְׁמוּנַח לְפָנָיו ב' חֲתִיכוֹת א' שֶׁל אִיסוּר וְאַחַת הִיָּתֵר כְּגוֹן דָּא מְקַרֵי בְּחֻלִּין מ"ג ע"ב. ג"כ בְּלִשׁוֹן אַתְחַזֵּיק אִיסוּר' וּבְאַמַּת בְּלִשׁוֹן מְבֹרָר קוּרִין אָנוּ לְזֶה.

רַק אִיקְבַּע אִיסוּרָא. דְּהִיכָא דְּאִיקְבַּע לְרַמְב"ם נְמִי סְפִיקָא מה"ת לְהַחְמִיר.

וְאִז בְּדַאורְיֵיתָא אִין הַגּוּי נְאֻמִּין. מִשָּׂא"כ בְּדַרְבְּנָן כְּעִינוּ דוּנְקָא דְּאַתְחַזֵּיק אִיסוּרָא כְּהַאי חֲתִיכָה וְאִז אִין הַגּוּי נְאֻמִּין.

וְשִׁפִּיר יֵשׁ חִילוּק בֵּין דַאורְיֵיתָא לְדַרְבְּנָן. וּמַמִּיל' ג"כ בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ.

לְפִימ"ש בַּמְקוּ"א דְּנִרְא' לְפִי ענ"ד הִיכָא דִּישׁ חֻזָּה נְגִד חֻזָּה אוּ רֹב נְגִד מוּעַט נְחֻזָּה. נְהִי דְּהוּי פְּלָגָא וּפְלָגָא.

מ"מ אִיקְבַּע אִיסוּרָא מְקַרֵי וְסְפִיקָא אָסוּר מה"ת וְכַעֲיִן שֶׁכ' הַרְמַב"ם בַּפ"ח מְשַׁגְּגוֹת. דַּע"א נְגִד ע"א מְקַרֵי אִיקְבַּע אִיסוּרָא וְאִם כֵּן בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ הוּי אִיקְבַּע.

וְאִין גוּי מסלפ"ת נְאֻמִּין בְּסַפֵּק דַאורְיֵיתָא בְּכַה"ג לְכ"ע כֵּן הִי נ"ל לְכַאוּרָה: אֲבָל בְּאַמַּת מְבֹאָר מְדַבְרֵי הָרָא"ש בְּבַכּוּרוֹת הַמּוּבָא נְמִי בַּש"ף: בִּינ"ד ס' ש"ו דְּנִרְאָה מְבֹאָר מְדַבְרֵי. דְּאִפִּילוּ בְּדַאורְיֵיתָא: וְיֵשׁ חֻזָּה נְגִד חֻזָּה.

נְאֻמִּין גוּי בַּמַּסְלַפ"ת. הִיכָא דְּלֹא שְׁיִיף לְאַשְׁבוּחֵי מְקַחוּ.

וּמַצִּאתִי בְּזַכְרוֹן יוֹסֵף חַיִּו"ד ס' י"ט שֶׁכ' ג"כ טַעְמוֹ שֶׁל הָרָא"ש כַּמ"ש לְמַעְלָה. אָמְנָם לְפִי מ"ש הִיכָא דִּישׁ חֻזָּה נְגִד חֻזָּה לֹא שְׁיִיף זֶה.

אֵלָא נִרְאָה דַּס"ל לְהָרָא"ש דְּמִשׁוּם ר' חֲשָׁשׁוֹת אִין הַגּוּי נְאֻמִּין א' מִשׁוּם מְשַׁקֵּר וּב' מִשׁוּם דְּאוּמֵר בְּדַדְמִי. וּס"ל.

הִיכָא דְּאוּמֵר בַּמַּסְלַפ"ת יֵשׁ אֲנֻמְדָּא דְּאִינוּ מְשַׁקֵּר וְכַמ"ש הַטו"ז רְסִי צ"ח ס"ק ב וְנוֹכַח לְסַמּוּךְ עַל זֶה בְּאִיסוּרָא הִיכָא דְּלֹא שְׁיִיף חֲשָׁשׁ. לְהַשְׁבִּיחַ מְקַחוּ אוּמֵר אֵלָא דְּאַפְתִּי יֵשׁ לְחוּשׁ דְּאוּמֵר בְּדַדְמִי וּלְכַד מִשׁוּם סַפֵּק זֶה בְּדַאורְיֵיתָא א"נ.

ובדברבנו נאמן ולכה ס"ל להרא"ש וסייעתו דהיכא דלא שייך חשש דאומר בדדמי פגון
אם הפעלים אומרים. כי פבר הי' לה ב' או ג' ונלדות.

במידי דמסתמא ונדאי ידעו. אמרינו דוודאי לא אמרו בדדמי.

דבלא"ה בעלים דייקו טפי. דלדעת הטו"ז בסי' קכ"ז בעלים אפילו להתיר אפילו נגד
חזקה נאמנים בישראל ולכה סובר הרא"ש בעדות דמסתמא ידעו הן או לאו לא שייך
בדדמי.

אלא חשש משקר איכא בגוי. ובכה"ג אי אומר כמסלפ"ת אפילו בדאורייתא נאמן
כסברת הטו"ז בסי' צ"ח הג"ל.

ובב"ק דף קט"ו הג"ל. מייגרי היכא דשייך חשש בדדמי אז אינו נאמן בדאורייתא' פן נראה
לפי ענ"ד טעמו של הרא"ש: ולפי"ז יש ג' שיטות לדעת הרא"ש וסייעתו.

אפילו בדאורייתא' לפעמים גוי מסלפ"ת נאמן. היכא דלא שייך חשש בדדמי אכל אם
שייך חשש בדדמי אינו נאמן גוי מסלפ"ת בדאורייתא.

אלא בעדות אשה בלבד ושיטת הפר"ח בסי' ס"ט ס"קמ דגוי מסלפ"ת אפילו בדברבנו
אינו נאמן אלא בעדות אשה ולפי מ"ש דלהרא"ש יש אופנים דגוי מסלפ"ת אפילו
בדאורייתא' נאמן אין ראי' מהא דכ' הפוסקים.

דבר בעדות אשה מועיל מסלפ"ת דאיכ"ל דכלל הנה רק בעניני תורה נאמר. מ"מ באמת
גם ה"ן בתשובה סי' כ' דנהי דנראה להלכה.

דבכל איסור דרבנו גוי מסל"ת נאמן אפי"ה למעשה לא רצה לסמוך על זה. וכזה נראה
דעת המחבר.

וכנראה מדבריו בכ"י סוסי' קל"ז דאינו סומך אפילו בדברבנו. על גוי מסלפ"ת.

אמנם הרמ"א פסק בסי' שי"ו סעי' ג'. דדווקא בדברבנו סמכינן וס"ל ג"כ באו"ח סי'
תצ"ח.

דגם באיסור מוקצה ונולד נאמן. א"כ בכל דברבנו מסלפ"ת נאמן ואפי"ה בסי' קל"ז סתם
פהמחבר דבקנינים של גוי.

לא סמכינן על גוי מסל"ת וכ' הנש"ך שם דהרמ"א סובר כדעת הריב"ש דבאיסור דברבנו
דווקא אם לא אתחזק איסורא סמכינן על גוי מסלפ"ת וכן דעתו בת"ח פלל ל"ב סעי' א'
וכמו שפיאר שם המנח"י: ולפי"ז בנגידון שלנו המחבר סתם דאין גוי נאמן לענין ונולד
שעברו עליו ז' ימים.

משמע דאפילו אם הוא מסלפ"ת א"נ והמחבר לשיטתו בססי' קל"ז בב"י סתם גם כן
בסוף סי' ט"ו פן. אמנם להרמ"א דס"ל דבדברבנו מועיל מסלפ"ת ואפי"ה סתם דאינו
נאמן.

ומשמע אפילו מסלפ"ת. ע"כ או דס"ל כהדגו"מ.

דהוא חשש דאורייתא'. או משום דאתחזק איסורא עד עתה.

ולכך א"נ גם להרמ"א. ומה שהקשה הטו"ז דנימא ס"ס מלבד התירווצים שצאמרו הא
הוי ג"כ ספק חסרון ידיעה וס' שני שמא פלו לו חדשיו אינו ספק.

דמפל מקום מדרבנן אסרו אותו לאכול משום גזירה דעי"ז יכול לבוא להקל במקו"א.
ולפימ"ש בתשובה שהבאתי לעיל (השייף לחיו"ד) יש חזקת קטנות וחזקת דעכשיו
בולדה וא"כ נגד ב' חזקות בנודאי אינו מועיל ס"ס.

ולכך א"ש דאינו מועיל מסלפ"ת. מיהו אם יש סימנים קרניים ושניים.

פבר כ' מרן הגאון זצ"ל בחת"ס חיו"ד סי' ט"ז וי"ז דמועיל מסלפ"ת והיינו נמי כמ"ש
ביו"ד סי' שי"ו סעי' ג' בהג"ה דהיכא דחולכת מועיל מסלפ"ת הואיל ויש רגלים לדבר
המסעינים לזה והה"ד הקא אמנם מ"ש מעלתו נ"י דהואיל ולא אמר לאחר ז' הוי רק גילוי
מלתא.

זה אינו נראה. לא מבעי' להרמב"ם הפי' של גילוי מלתא היינו דווקא מילתא דעבידא
לאגלויי עינינו בנב"י במהדו"ק באהע"ז סי' צ"ג לא שייך זה פאן אלא גס לפי מה שהסביר
הרי"ף משום דלא אמרו על מלתא דאסורא מ"מ בעינינו עיקר הדבר.

מבואר ונודע מפבר שיש לזה אח. או עפ"י חזקה וזה אינו אלא מברר שזה הוא זה.

זה מקרי גילוי מלתא. פן נראה לי.

ובלא"ה לא שמעתי דגוי נאמן גבי גילוי מלתא דשם אינו מפורש רק לגבי קרובים
ופסולים. ועתה נבוא לעינינו בחלק הג' את"ל דגוי נאמן.

או שהישראל יודע ומעיד על זה אי אינו אסור משום מוקצה הנה פבר הביא מעלתו
שבדין זה פליגו המהרש"א והצל"ח בביצה דף ו' ע"א בתוס' בד"ה וכי מה וכו'. ומעלתו
נ"י הביא להקשות על הצל"ח מביצה דף כ"ו דפריה על הא דתנא ושון בנולד הוא
ומומו דיהא מוקצה לחצי שבת.

ומשני בישבו דייני התם ואי אמרינן כהצל"ח דאגלאי מלתא למפרע דהוי חזי לבין
השמשות א"כ ה"נ התם אגלאי מלתא למפרע ונדחק עצמו לחלק ותמהני עליו שלא ראה
בצל"ח שהוא עצמו העיר מבכור ותי' משום דאין רואין מומין וכו' ואפילו לרש"י ביצה
דף כ"ו ע"ב דלא כ' הטעם משום דאין רואין כ' דבכור שהוא בחזקת תם שאני עיי"ש.

ולכאורה הו"א דדברי הצל"ח. הם ממש דברי רב פהנא ביצה דף כ"ו דמוקצה שיבש
ולא ידעו בה הפעלים דשרי.

וה"נ לא אתקצאי ביהש"מ אלא משום שלא ידע ונהי דבירושלמי הובא בר"ן בביצה שם
פליג על רב פהנא אגן קי"ל פרב פהנא וא"כ לכאורה היינו כהצל"ח. מיהו נראה דיש
לחלק דבמוקצה שיבש אם היו הפעלים רוצין לדעת לנסות ולהבחין ביה"ש אי יבשו
גרוגרות היו יכולים לידע.

והוי פעין בידו. וכל שפידו אמרינן שם בביצה דלא הוי מוקצה אבל פאן אין בידו לדעת
ביהש"מ שאינו נפל וממילא ע"כ אקצי דעת' מינ' ומדלא נקט ר"כ גוונא אחרנינא היכא
דלא הוי בידו לדעת.

פֿעין גֿוננא דצל"ח. ע"כ ס"ל דבכה"ג דהוי מוקצה.

ודלא כהצל"ח וגם לאפוש׳י פֿלוגתא בין ר"כ לירושלמי לא מפשינן. וגם מהא דחידושי התוס' דמוקצה מחמת יום שְׁעֵבֵר לא אִמְרִינוּ.

כִּמוֹ שְׁהוֹכִיחוּ זֶה בְּבִיצָה דָּף ז' ע"א וּבְסוּפָה דָּף י' ע"ב ולהצל"ח הו"ל לתוס' לתירוצי פֿינן דְּעִיקָר הָאִסוּר בִּיה"ש. מִשּׁוּם דְּלֹא יָדַע.

ואלו ידע אותו רגע ביהש"מ. לא הוי לילה ולא הוי מוקצה.

וע"כ פֿינן דְּלֹא אָפְשָׁר בִּיהש"מ לְדַעַת הָוֵי מוֹקֶצֶה וְאִסּוּר דְּעִתֵּי מִינֵי. וּבְאַמַּת בִּימֵי חֲרָפֵי אֲמַרְתִּי דַּאיכ"ל שְׁנֵה בְּאַמַּת סְבַרְת הַתּוֹס' מִשּׁוּם הָא דְרַב כְּהֵנָּא.

וְשַׁבְּתֵי בְּזֵה קְוֹשֵׁיַת הַקְּרָבֹן עֲדָה עַל הַיְרוּשְׁלָמִי רִישׁ בִּיצָה שְׁהַקְשָׁה עַל הַתּוֹס' שְׁכַתְּבוּ. דָּאֵם חָל שִׁמ"ע בְּשַׁבַּת אֵינוֹ אִסוּר מַה"ד בְּיוֹם א' מִשּׁוּם הַכְּנָה.

וְהַקְשָׁה דְּהָרִי בִּירוּשְׁלָמִי מִבּוֹנָא לְהַדְיָא דְּאִסוּר וְאֲמַרְתִּי דַּאיכ"ל דְּהַיְרוּשְׁלָמִי לְטַעֲמֵי דְּפָלִיג עַל רַב כְּהֵנָּא וּמוֹקֶצֶה שְׁלֵא יָדַע אִסוּר א"כ אִמְרִינוּ גַּם מוֹקֶצֶה מִחֲמַת יוֹם שְׁעֵבֵר וַאִיכ"ל דְּבִיוֹם א' אִסוּר לֹא מִשּׁוּם הַכְּנָה.

אַלֵּא מִשּׁוּם מַגּוֹ דְּאַתְקַצְאֵי מִשָּׂא"כ לְסוּגְיָא דִּידֵן דְּהוֹכִיחוּ הַתּוֹס' דְּמִחֲמַת יוֹם שְׁעֵבֵר לֹא אִמְרִינוּ מוֹקֶצֶה. וְלֹא נֶאֱסַר אֵלֵּא מִשּׁוּם הַכְּנָה וְזֶה לֹא מִסְתַּבֵּר לְתוֹס' כֵּן אֲמַרְתִּי מֵאָז: אֲבָל לְפִי הָאֲמַת מְשַׁמַּע לִי דְּסְבַרְת הַתּוֹס' לֹא מִשּׁוּם רַב כְּהֵנָּא אֵלֵּא פֿינן דְּשׁוֹרֵשׁ שֶׁל מִגּוֹ דְּאַתְקַצְאֵי לְבִיה"ש הוּא מִשּׁוּם דְּאִמְרִינוּ דְּבַר שְׁאִסוּר לְמַקְצַת יוֹם אִסוּר לְכוּלוֹ וְא"כ בְּנִידוֹן דְּתוֹס' דְּהָא דְּאִסוּר בִּיה"ש לֹא מִשּׁוּם דְּבִיה"ש שֶׁם שַׁבַּת עָלָיו אֵלֵּא מִשּׁוּם דְּעַדִּינוּ אֵינוֹ שַׁבַּת וְאִיךָ נִימָא שׁוֹב הוּאִיל וְאִסוּר לְמַקְצַת שַׁבַּת אִסוּר לְכוּלוֹ.

הָרִי אֵינוֹ אִסוּרוֹ מִשּׁוּם שְׁבוּת וְהוּי כְּתַרְתִּי דְּסַתְרוּ אֶהְדְּוִילְכֶּךָ ל"א מוֹקֶצֶה מִחֲמַת יוֹם שְׁעֵבֵר. וְא"כ מְשַׁמַּע דְּלֹא כְּהַצֵּל"ח.

וְנִהֵי דְּאִין דְּעִתֵּי מְכַרְעַת מ"מ תְּלִיא בְּפֿלוגת' וְסַפֵּק מוֹקֶצֶה אִסוּר מִיְהוּ בְּזֵה הַדִּין עִם מַעֲלָתוֹ נ"י דְּלִפִּי מַה שְׁהַסְכִּימוּ הָאֲחֵרוֹנִים דְּלֹא בְּעִינֵן ז' מַעֲל"ע שְׁלָמִים. אֵלֵּא מִיָּד בְּהַתְחַלַּת יוֹם שְׁמִינִי.

מִןִּתְר לַעַת הַצְּנוּרָה א"כ הָוֵי רַק מוֹקֶצֶה מִחֲמַת יוֹם שְׁעֵבֵר וּמִןִּתְר מְדִינָא. וְאֵינוֹ אִסוּר אֵלֵּא מִשּׁוּם מְנַהֵג הַמוּבָא בִּש"ע ס' תרס"ז ובמג"א שָׁם ס"קב מִשּׁוּם הַכְּנָה וּבְמִקּוּם חוֹלֵי אֵין מְנַהֵג וְשָׂרִי בְּכַה"ג בְּנִידוֹן הַשְּׂאֵלָה.

יְדִידוֹ מְחוּתְנוֹ הַדּוּש"ת. הַק' מְשָׁה שְׁיָק מְכַרְעַזְאוֹנָע: תְּשׁוּבָה עַה"ר נְשַׁאֲלָתִי אִם שְׁחַטוּ בְּהֵמָה בְּעִו"ט אִם מִןִּתְר לְשַׁחוּט אֶת בְּנֵה בִּיו"ט אוֹ אָפְשָׁר לִזְמַר מַגּוֹ דְּאַתְקַצְאֵי בִּיה"ש.

מִשּׁוּם אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ אֲתַקְצְאֵי לְכוּלוֹ יוֹמָא וְכ' הַשְּׂאֵל דְּאָפְשָׁר דְּזֵה תְּלִיא בְּב' תִּירוּצֵי הַתּוֹס' בְּבִיצָה דָּף ו' ד"ה. וְכִי מֵאֵי וְכו' פְּתַבוּ בְּחַד תִּי.

פֿינן דְּלַכְתְּחִילָה אִסוּר אִמְרִי מַגּוֹ דְּאַתְקַצְאֵי וְלֹאִיְדָה תִּי פֿינן דְּבְדִיעֵבַד שְׂרִי. לֹא אִמְרִי מַגּוֹ דְּאַתְקַצְאֵי מִיְהוּ בְּתוֹס' בִּיצָה דָּף ל' ע"ב ד"ה וְנִפְחַת וְכו'.

חולקין נשם על רש"י. זכ' דבדרבנן אמרינן פיון דאם עבר ותיקון מתוקן שוב לא הוי מוקצה.

ולפי ענ"ד פשוט. כפר פתבו בתוס' ביצה דף ד' ע"א ובסופה דף י' ע"ב דמוקצה מחמת יום שעבר.

לא אמרינן. א"כ ה"נ הוי רק מוקצה מחמת יום שעבר ומותר: תשובה רע"ו בו בפרק נשאלתי.

אותן אנשים שמפסטים תרגולים ואנוזות. ומשליכין לתוך פיהם מיני קטניות.

או מיני תבואה אם מחוייבי לבדוק את הנושט מהם. והשכתי דלפי ענ"ד צריכין לבדוק את הנושט דהרי עיקר הדבר דצריכין לבדוק הוא מבואר ביו"ד סי' ל"ג ברמ"א סעי' י"ח שפך תיקנו בעירו.

ונתפשט משם המנהג לכל קהלות ישראל וכ' הרמ"א שאותן אנוזות המלעיטין וכו', ומבואר בשבת דף קנ"ה ע"ב אמתני' שם דמה בין המראה להלעטה. המראה הוא למקום שאינה יכולה להחזיר והלעטה הוא למקום שיכולה להחזיר: והרמ"א בתשובה ע"ט המובא במג"א סי' ש"ה ס"ק"ב דייק בשם החילוק בין המראה להלעטה.

וא"כ ה"א דכ' הרמ"א ביו"ד דאותן אנוזות המלעיטין צריף לבדוק הנושט ונקט לשון הלעיטה שהוא לפי דעתו רק השלכה לתוך פיו ואפי"ה כ' דצריף לבדוק. וא"כ נראה שגם בכה"ג צריכין לבדוק: ובזה א"ש קושית הב"ח.

שהקשה על מה דסיים הרמ"א שם ויותר הי' טוב וכו' והקשה פיון דשכים ריעותא א"כ מדינא צריף בדיקה ולהנ"ל מייירי הרמ"א במלעיטין דשם לא שכים ריעותא ולכך מסיים שפיר דיותר הי' טוב וכו', וכן בריש סי' ל"ג.

דייק הרמ"א בלשונו בלשון המראה, וגם הרי מדמה הרמ"א דין זה דבדיקת הנושט. לבדיקות הסירכות ובסירכא ה"א קי"ל ביו"ד רס"י ל"ט ס"ב ומבואר שם אפילו בחיות וגדלים וטלאים דלא שפיהו שם סירכות.

אפי"ה צריכין לבדוק וע"כ דלא פלוג רבנן בתקנתיהו וא"כ ה"ה בבדיקת הנושטין שתיקנו שצריף לבדוק כמו בסירכות. גם כן לא חילקו בין המראה להלעטה.

אפילו אם בהלעטה לא שפיהו ריעותות. אפי"ה לא פלוג ובלא"ה ההלעטה עצמה תלו' באברים שמלעיטין ואם שפחות המלעיטין.

אינם משגיחים להלעיט בנחת ובמתון. אפשר דשכים בהו ריעותות.

כן נראה לפי ענ"ד: ועוד לפי מ"ש הפלתי. ומקצת אחרונים דס"ל דנקובת הנושט פספק בשחיטה ואמתחוק איסורא.

וא"כ לפימ"ש המג"א בסי' תל"ז דהיכא דהרוב בא להוציא מידי חזקה אפילו היכא דאיכ' טרחא לא סמכינן וכו' וצריף לברורי. וה"ה בהלעטה: אפילו לא שכים.

וְכַל זֶה לְעַנְּנוּ הַבְּדִיקָה אֲבָל לְעַנְּנוּ הַחֲנוּמָרָא שֶׁהַחֲמִירוּ מִקְצַת אַנְשִׁים שֶׁלֹּא לֵאכּוֹל מֵאֲנוּזוֹת שְׁנַת־פֶּטָמוֹ ע"י הַמְרָאָה נִרְאָה מְדַבְּרֵי הַב"ח עֲצָמוֹ שֶׁכ' דְּדוֹנָקָא אִם תּוֹחֲבִין הַמְאָכֵל בְּדוֹחֵק בְּדַרְךְ הַמְרָאָה.

בַּכֵּה"ג כ' דָּאִין לֵאכּוֹל מֵאוֹתָן הָאֲנוּזוֹת אֲבָל הַלְעָטָה. שֶׁהוּא מֵה שְׁמִשְׁלִיכִין לְתוֹךְ הַפָּה דַּבְכֵה"ג לֹא שְׂכִיחַ רִיעוּתָא כְּוָלֵי הָאִי.

וּבַכֵּה"ג לֹא אָמַר הַב"ח כְּלָל. דָּאִין לֵאכּוֹל מֵהֶם.

כֵּן נִרְאָה לִי: תְּשׁוּבָה רַע"ז לְשָׁנָה טוֹבָה יִפְתָּח וְיִחַתֵּם יְדֵי הַרְבֵּנֵי הַמְּנַפְלֵג בְּתוֹרָה חֲרוּץ וְשִׁנוֹן מוֹה' וְכו': נִפְשׁוּ בְּשִׂאֲלָתוֹ אִם שׁוֹחֵט שֶׁלֹּא שׁוֹחֵט מֵעוֹלָם. מִן־תֵּר לֹא לְשַׁחֵט פְּעַם רִאשׁוֹן בִּי"ט.

אִם נִימָא דְדִינוֹ כְּמוֹ מוֹהֵל. שֶׁלֹּא מִלְ עוֹד.

דְּהָדִין דְּאָסוּר לֹא לְמוֹל פְּעַם רִאשׁוֹן בְּשַׁבָּת. כְּדָאִית' בַּאו"ח סָסִי שֶׁל"א.

וּבִי"ד סִי רַס"ו. אוֹ דְלָמָא יו"ט שְׁאֵנִי מְשׁוּם דְּאָמְרִינָן בִּי מִתּוֹךְ.

וְכַדְקִי"ל בַּאו"ח סִי תַצ"ח סַעִי ח'. דָּאִין מִחֲזִיקִין רִיעוּתָא בִּי"ט.

וְכִי הֵיכָא דְלֹא תִקְשָׁה הַנֶּהָר ב' דִּינִים אֶהְדְּדִי אֶפְשָׁר לֹמַר בִּי"ט מְקוּלִין. מְשׁוּם דְּאָמְרִינָן מִתּוֹךְ.

וְכַמ"ש הַפֶּר"ח בְּסִי תַצ"ח שָׁם. וְא"כ גַּם בְּשׁוֹחֵט מִן־תֵּר זֶהוּ דַעֲתוֹ.

וְאֵע"ג שְׁאִין זֶה לְשׁוֹנוֹ. אֶמְנָם לְדִינָא.

בְּאֶמֶת בְּתִשׁוּבַת חַיּוֹת יֵאִיר הַבֵּיא בְּשֵׁם מַהֲר"ג. לְהַקְשׁוֹת ב' דִּינִים הַנֶּ"ל אֶהְדְּדִי.

דְּהָרֵי בְּמִרְדְּכֵי ר"פ כִּי־סוּי הַדָּם. לְמַד דִּין זֶה דְמוֹהֵל שֶׁלֹּא מִלְ מַהָּא דְמִחֲזִיקִין רִיעוּתָא וְאִיךְ דְּפֶסֶק שָׁם.

גַּבִּי מִחֲזִיקִין רִיעוּת' לְהַקְלֵל וְגַבִּי מוֹהֵל דְּפֶסֶק לְהַחֲמִיר. וְתִשׁוּבַת חו"י אֵינָה כְּפַעַת תַּח"י.

וְגַם בְּבִינָה לְעֵתִים בַּפ"ב מֵהַלְכוֹת יו"ט. דִּין ז' הַבֵּיא קוֹשְׁי' זֹו וּבְאֶמֶת לְפִימ"ש הַשְּׂאֲגָתָא אַרְי' בְּסִי ס"ד.

וְכִי־צֵא בְּזֶה הוּא דַעֲתָ מִן־הַגָּאוֹן זַצ"ל בְּתִשׁוּבַת חַת"ס סִי ס"ו. דְּמֵאֵן דְּפֶסֶק הָאֲבַעְי' לְהַקְלֵל הוּא מְשׁוּם דַּס"ל.

דְּהַבְּדִיקָה הוּא רַק מְדַרְבְּנָן. וְמַה"ת סְמִכִינָן אֲשֶׁהֲיִיתָ מֵעַל"ע וְא"כ מַה"ת לֹא צָרִיךְ בְּדִיקָה וְסְמִכִינָן אֲרוֹבָה וְזֶהוּ שְׁיִיךְ בְּהַנֶּה דְנוֹלֵד בְּהוֹ רִיעוּת' וְהוּי רַק אֲבַעְי' בְּדַרְבְּנָן וּבְדַרְבְּנָן קִי"ל לְהַקְלֵל.

אֲבָל בְּמִי שֶׁלֹּא מִלְ. אוֹ שֶׁלֹּא שְׁחַט.

דְּמַה"ת הוּי סְפֵק. דְּלֹא שְׁיִיךְ בִּי רֹוב בְּקִיִּאִין וְכַמ"ש נְמִי הַבִּינָה לְעֵתִים וּבְכַרְט שְׁהָרֵי הָאֵדָם בְּעֲצָמוֹ מְסוּפֵק וְאֵינּוּ יוֹדַע שֶׁהוּא כְּקַבּוּעַ אֲצֵל עֲצָמוֹ.

והגוי ספק דאורייתא ואסור לו למול או לשחוט: אמנם לכאורה יש לומר לפי מ"ש הרמב"ם בפ"ח ה"ז מה' שבת. דמקלקל בתבילה אם אין בו צורך פלל הגוי רק אסור דרבנן.

א"כ אפילו אם במילה שרי. מ"מ בשחיטה אסור ומ"מ לפי"ז תקשה פסקי הש"ע אהדדי אמנם עיין בתה"ד סי' רס"ה.

מבואר דפלגומת הפוסקים הוא אי קי"ל דמקלקל בתבילה חייב או פטור. וא"כ המרדכי דמדמה זה למוהל שלא מל.

לדיו דמחזיקין ריעותא. ע"כ דסובר פדעת הר"ן.

דפסקינן בביצה דף ל"ד האבעי' להחמיר וס"ל דגם שם בעינן בדיקה מה"ת. והפני' של האבעי' עיין מ"ש בחיד' בביצה שם וסובר ג"כ לענין מילה.

פדעת התוס' דמקלקל בתבילה חייב. ולכך פוסק בשניהם להחמיר.

והש"ע שחריע גבי יו"ט להקל. וגם שבת להחמיר.

אין בזה סתירה דלענין מילה חששו התוס' דהוי מלאכה דאורייתא אבל שם. דלענין לאחזוקי ריעותא חריע פהרא"ש דהוי האבעי' רק בדרבנן.

ואין בזה שום סתירה: וא"כ בשוחט. שלא שחט אסור לו לשחוט פעם ראשון ביו"ט.

כמו במנהל ואדרבה שוחט גרע ממוהל דבמוהל סגי אם רק מל פעם אחד. וכמו שביאר מלתא בטעמא בתה"ד סי' רס"ה.

אבל בשוחט דיש לחוש שמא ישנה. או ידרוס ואינה חששות.

כל זמן דלא אמתחזיק בתלתא שחיטות פשרות. אסור לו לשחוט ביו"ט.

ואפילו לדעת הפוסקים ביו"ד סי' א' דלעלופי לא חיישינן. היינו כמ"ש הרמב"ם.

דאם הי' מתעלה הי' מגיד לנו אבל לענין חילול יו"ט יש לחוש וכמבואר מלשון תה"ד הנ"ל והה"ד למול ביו"ט בכה"ג אסור. ובנודאי אם הי' אמרינן פשיטת רש"י ביצה דף י"ב: דמה"ת אמרי' מתוך.

אפילו שלא לצורך פלל. הי' מקום לומר.

דביו"ט קי"ל להקל מטעם דהוי ס' דרבנן משום מתוך. אבל לפי מאי דקי"ל באו"ח סי' תקי"ח במג"א ס"קג דלוקה אם אין צורך קצת ולמחשב כה"ג צורך קצת.

הואיל וס' פשר. וכמ"ש הפר"ח בסי' צ"ח סעי' ח'.

זה דוחק. דבביצה דף ל"ד ע"א גבי ליבון רעפים.

ורש"י שם מבואר. דכה"ג לא חשיב צורך קצת.

אם יתברר דהיא טריפה. או בשוחט שלא הי' יודע לשחוט.

וא"כ הָיוּ ביו"ט נְמִי סַפְק דְּאוֹרְיִיתָ' דְּאַפִּילוּ יִתְנַבֵּל בְּשַׁחֲטוֹתוֹ. מ"מ לֹא חָשׁוּב מְקַלְקֵל כְּדָאִית' בְּפִסְחִים דְּרַע"ג דְּתִיקֵן לְהוֹצִיא מִיַּדִּי אַבְמֵה"ח וּא"כ נִרְאָה פְּשׁוּט לְאַסּוֹר בְּשׁוֹחַט כָּל זְמַן דְּלֹא אִתְחַזַּק בְּג' פְּעָמִים: וּבְאַמַּת הִי אֶפְשָׁר לְחַלֵּק.

דביו"ט דאוכ"נ הַתְּרָה הַתְּרָה לְגַמְרֵי אֶפִּילוּ מִסְפִּיקָא וְזֵה עֲצָמוֹ הוּא הַאִיבְעִי' אִי הַתְּרָה לְגַמְרֵי אוֹ לֹא. אַבְל בְּמִילָה דְּדַחַי'.

וְאַמְרִינֵן רַק דְּעֵשָׂה דְּל"ת. וְאִם אֵינוֹ מִתְקַן הַמְצָנָה חִלְלֵל שַׁבָּת בְּחֻנָּם וּלְדַעַת הַרְמַב"ם נ"ל עוֹד פִּינֵן דְּמִסְפָּקָא ל' אִי בְּקִי לְמוֹל וְאִם אֵינוֹ בְּקִי.

אִין עֲלִיו חַיִּיב מִצְנַת עֵשָׂה וּא"כ פִּינֵן דְּמִסְנָפֶק סַפְק דְּאוֹרְיִיתָא מַה"ת לְהַקְלֵל וְאִין עֲלִיו חַיִּיב מ"ע אֶפִּילוּ אִי קָמִי' שְׁמֵי' גְּלִיָּא דְּהוּא בְּקִי וְכִינֵן דְּאִין עֲלִיו מ"ע. אֲסוּר לוֹ לְמוֹל וּבְמֵאִי יְדַחַה שַׁבָּת.

ולפי"ז הִי אֶפְשָׁר לֹמַר. בְּשׁוֹחַט בִּיו"ט מְוָתֵר מ"מ מְדַבְּרֵי הַפּוֹסְקִים הָאֲחֵרוֹנִים הַנִּזְכָּרִים. דְּלִית לְהוּ הַחֲזִילוֹק הַזֶּה וּא"כ אֲסוּר לְשַׁחֲטֵי כָּל זְמַן דְּלֹא אִתְחַזַּק כֵּן נִרְאָה לְפִי עַנ"ד פְּשׁוּט: תְּשׁוּבָה רַע"ח שִׁיל"ת יַעֲרַגֵּן יוֹם א' יוֹד אֶדְר הַשְּׁנִי תַרְנִי"ג לַפ"ק: הַחֲזִיִּים וְהַשְּׁלוּם וְכָל טוֹב לְהֵרֵב הַגְּאוּן הַמְּפֹרָסִים.

עֲרוּגַת הַבְּנוֹשֶׁם עַה"י פַּה"ח נ"י כַּש"ת מוּה' יַעֲקֹב עֵטְלִינְגֵר נ"י הַאֲב"ד וּר"מ דַּק"ק אֶלְטוֹנָא יַע"א: אַחַד"ש וְטוֹבוֹ דַּרְפ"מ בְּאִתִּי בְּדַבְּרִים הַנְּאָמְרִים לְמַטָּה בְּדִין פְּיָבוּי דִּיו"ט וְכו'. הַנֵּה בְּשׁוֹמֵר צִיּוֹן מִכְתָּב קכ"ו הִבִּיא תְּשׁוּבַת־הֵרֵב מוּהַרֵר לִיב עֵטְלִינְגֵר נ"י בְּדִין אִם מְוָתֵר לִישׁוֹן גַּחְלִי אֲבָן שְׁקוֹרִין שְׁטִיִּין קִאֲהֵלִין.

ע"ג אֲשׁ בִּיו"ט. מֵאַחַר שְׁיָדוּעַ טַבְעָם שְׁאִינָם בּוֹעֲרִין בְּטוֹב עַד שְׁיִתְּנוּ בָּהֶם מֵיָם. וּא"כ אִם נוֹתְנִין מְהֵן ע"ג הָאֲשׁ מְכַבָּה הָאֲשׁ לְפִי שְׁעָה. רַק שֶׁאֲח"כ הוּא בּוֹעֵר בְּיֹתֵר. עִי"ז יַעוּיִי"ש שְׁכ' לְהַתִּיר. אֶלָּא שְׁפִינִים דְּלַפִּימ"ש הַמַּג"א בְּסִי' תַק"ז ס"ק ט בְּסוֹפֹ עֵפְרַש"י שְׁתַּלּוּי' דְּדוֹקָא בֵּא"א בְּעַנְיָן אַחַר. וְעִינֵן בְּטו"ז סִי' תַק"י ס"ק. וְשָׁם בַּמַּג"א.

שָׁם ס"קו. וּבְסִי' תַק"א ס"ב צ"ע עכ"ל עִי"י"ש מ"ש מְבִיֶּשֶׁרָא אַגוּמְרָא וְכו': וְהַנִּרְאָה לְפִי עַנ"ד דְּאִי מְשׁוּם הָא לֹא תַבְּרָא וְאֶדְרַבָּה לְפִי דַעַת הַטו"ז וְהַמַּג"א שְׁרִי דְּהַנֵּה הַמַּג"א בְּסִי' תַק"ז ס"קִיב הַשִּׁיג עַל הַב"י.

שְׁכ' דְּלַהֵה"מ בְּשָׁם הַרְשָׁב"א אֶפִּילוּ הִיכָא דְּאַפְשָׁר בְּעַנְיָן אַחַר שְׁרִי פְּיָבוּי לְצוֹרֵךְ אוֹכ"נ וְהַמַּג"א הַשִּׁיג דְּמִלְשׁוֹנוֹ מְשַׁמַּע דְּנוֹקָא בְּאִי אֶפְשָׁר בְּעַנְיָן אַחַר כְּמוֹ דְּלַהֵרָא"ש. וְהַנִּרְאָה לְפִי עַנ"ד דְּיָפָה פִּינֵן הַב"י בְּכּוֹנוֹת הַרְשָׁב"א דְּהַנֵּה בְּשַׁבָּת דְּרַק קל"ד ע"א.

יֵשׁ ב' גִּירְסוֹת דְּפָרִיף שָׁם אַהָא דְּאוֹסֵר לְמִתּוֹק חֲרָדֵל בְּגַחְלַת שָׁל עֵץ. דַּמ"ש מְבִיֶּשֶׁרָא אַגוּמְרָא.

וּמְשַׁנֵּי לְפִי גִירְסַת הַרִי"ף. הֵתֵם לִיכָא פְּיָבוּי הֵכָא אִיכָא פְּיָבוּי וְרַש"י גוֹרֵס הֵתֵם לֹא אֶפְשָׁר הֵכָא אֶפְשָׁר וּלְכָל גִּירְסָא יֵשׁ קוֹלָא וְחוּמְרָא דְּפְשִׁיטָא דְּגַם לְהַרִי"ף פְּיָבוּי לְצוֹרֵךְ אוֹכ"נ שְׁרִי.

כמו שיתבאר להלן אי"ה וכמבואר מכל הפוסקים. וא"כ הא דאסור גבי חרדל.
ע"כ כמ"ש הראשונים. או דאינו צורך רק למפונקים.

או משום דהוי מלאכה הנעשה לימים רבים ולזה קרא הרמב"ן שיהא רק תיקון. כמבואר
בלשון הרמב"ן במלחמות ר"פ אין צדין.

גבי יש במינו במקור והטו"ז בסי' תק"י ס"קה לא ראה אז דברי הרמב"ן ר"פ א"צ
ולכה נתקשה בו והרשב"א בעבוה"ק בשער ב' כ' דעיקר תיקונו בגחלת של מתכת. ולכה
אסור בגחלת עץ דיש בו פיבוי.

וכיון דהרי"ף ע"כ ג"כ סובר סברות אלו. א"כ קשה מאי פריה מבישרא אגומרא.
וצ"ל כמ"ש הרמב"ן במלחמות ספ"ב דביצה דגם בבישרא עיקר תיקונו בשפוד ולא
אגומרי'. ואפילו הכי התור אגומרי' ומ"ש מחרדל ומתריץ התם ליכא פיבוי.
כיון דסופו להבעיר. ולכה אע"ג דא"צ ואינו עיקר תיקונו כיון דסופו להבעיר.
שרי.

וכן שרי בביצה דף כ"ג ע"א לעשן פירות. אע"ג דלא מקרי צורך אוכ"נ ואע"ג דאפשר
ע"ג גחלת דחרס דכיון דסופו להבעיר לא מקרי פיבוי ומשום הבערה.
ליכא.

דמיירי בצריף בלא"ה למדורה ובאמת קשיא לי'. לפי הרמב"ן מאי ארי' לעשן פירות
אפילו מוגמר להריח.

הא שרי בכה"ג ושם משמע דאסור וצ"ע לפירוש הרמב"ן עכ"פ לגירסא זו יש קולא
דכיבוי דסופו להבעיר אפילו אינו צורך אוכ"נ ממש ואפשר בענין אחר שרי. ונגד זה
יש חומרא: דכיבוי ממש היכא דאפשר בענין אחר אסור.

אמנם לפרש"י יש ג"כ קולא וחומרא דהש"מ בביצה דף כ"ג: הקשה מאי קאמר דמותר
לעשן מידי דהוי אבישרא אגומרא דמאי צריף דמיון לזה. הו"ל רק דהלכה כשמואל
ותי' בשה הרשב"א והריטב"א דלפרש"י לכה דומה לבישרא אגומרא.

אע"ג דאפשר בענין אחר כדלעיל אפי"ה שרי וסיים הש"מ דנוכל לקבוע בה מסמורת.
ולפי"ז מוכח דלפרש"י אפילו פיבוי מותר אפילו באפשר בענין אחר.

והא דאסור בחרדל. צ"ל כתי' הש"ס וכפרש"י וביאר הר"ן והרמב"ן שם דהיכא דאפשר
מבעו"י כמו בחרדל אסור אבל כל שצריף לעשו' ביו"ט לא חילקו והותר לעשות בכל
אופן שירצה.

או בכל אופן שיוזמן יעו"י"ש וא"כ יש לרש"י קולא. היכא דא"א מבעו"י.

אפילו פיבוי גמורה שרי. אע"ג דאפשר בענין אחר.

וחומרא היכא דאפשר מבעו"י אסור אפילו פיבוי שפופו להבעיר וא"כ מבואר
דלהרשב"א דגרס בגירסת רש"י מתיר פיבוי אפילו אפשר בענין אחר וכדמוכח מבישרא
אגומרא: וא"כ. הא דכ' הה"מ בפ"ג מיו"ט דין י' בשם הרשב"א.

דְּמוֹתֵי לְכַבּוֹת לְצוֹנֵי תִקְוֹן אוֹכֵ"נ פְּנוּנְתוֹ אֶפְיָלוֹ אֶפְשָׁר בְּלֹא גְרִיפַת הַפֶּל כַּמֵּ"ש הַבִּי
וּאֶפְיֵה אֵ"ש לְשׁוֹן הַרְשָׁבֵ"א הוֹאִיל וְאֵ"א בְּלֹא פֶן. הִיָּנּוּ מִמֶּשׁ לְשׁוֹן הַרְמַבֵּ"ן וְהַרְ"ן הַנְּ"ל
הוֹאִיל וְאֵ"א מַעֲיוֹ"ט שׁוֹב לֹא חִילְקוּ מִשָּׂא"כ אִם אֶפְשָׁר מַעֲיוֹ"ט וּמִיָּנֹשֶׁב קוֹשֵׁיִת הַמַּגֵּ"א
הַנְּ"ל.

וַעֲפִ"ז מְבוֹאֵר דְּהִנֵּה ב' שִׁטוֹת בְּסִי תַק"ז סַעִי ד' לְטַעֲמֵי הָרֵא"ש גּוֹרֵס פְּהָרִי"ף. לְכָּה
אוֹסֵר פְּיָבּוּי גְּמוֹר הֵיכָא דְאֶפְשָׁר בַּעֲ"א.

וְהַרְשָׁבֵ"א גּוֹרֵס פְּרִשֵׁי. וְלְכָּה מִתִּיר אֶפְיָלוֹ בְּאֶפְשָׁר וְהַשֵּׁע בְּסִי תַק"ז סַעִי ד' דְּמִשְׁמַע
בְּלִשׁוֹנוֹ דְּמִתִּיר אֶפְיָלוֹ בְּאֶפְשָׁר כַּמֵּ"ש הַטוֹ"ז שָׁם.

דְּסוּבֵר פְּרִשָׁבֵ"א. וְאֵ"כ גּוֹרֵס פְּגִירְסַת רִשֵׁי וְנָה דְלֹא כַמֵּ"ש הַמַּגֵּ"א סִי תַקִּי"א סִי קִי
דַס"ל דְּגוֹרֵס פְּהָרִי"ף.

וְהַמַּגֵּ"א לְטַעֲמֵי. עַכֲ"פ בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ בְּכִיבּוּי שְׁסוּפּוֹ לְהַבְעִיר לְכָל שְׁנֵי הַגִּירְסוֹת שְׁרִי.
אֶפְיָלוֹ אֶפְשָׁר בַּעֲ"א הוֹאִיל וְאֵ"א מַבְעוֹ"י. אֲבָל בְּאֶפְשָׁר מַבְעוֹ"י פְּגוֹן בְּלִיל יוֹ"ט אֲסוּר לְפִי
גִירְסַת רִשֵׁי וְסִינְעָתוֹ אֲמַנָּם כָּל זֶה לְפִי דְמִיּוֹן שֶׁל הַרְבּ מְהָר"ל עַטְלִינְגַעֵר נ"י.

אֲבָל בְּאֲמַת אֵין הַנִּידוֹן דּוֹמָה לְרֵאָ"ל לְכַאוּרָה דְּהָרֵאָ"י מְבִינְשָׂרָא אַגוּמְרִי וּמְסִי תַק"ז וּמְסִי
תַקִּי"א אֵינָם דּוֹמִים לְכַאֵן דְּהֵתָם הַכִּיבּוּי לְצוֹנֵי אוֹכֵ"נ. אֲבָל בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ הַכִּיבּוּי לְצוֹנֵי
מְכַשִּׁירֵי אוֹכֵ"נ דְּהִיָּנּוּ לְצוֹנֵי הָאֵשׁ וּבְכִיבּוּי לְצוֹנֵי מְכַשִּׁירֵי אוֹכֵ"נ כְּכַר דֵינָם אֲמוּר בְּסִי
קִי"ד סַעִי א'.

לְהַמְחַבֵּר אֶפְיָלוֹ אֵי אֶפְשָׁר בְּעַנְיָן אַחַר אֲסוּר וְלְהַרְמֵ"א דְּוּנְקָא בְּאֵי אֶפְשָׁר שְׁרִי אֲבָל
בְּאֶפְשָׁר לְכַ"ע אֲסוּר. וְאֵ"כ נֶפֶל הִיתִירָא בְּבִירָא: וְנִרְאָה לְקִיָּים הִתֵּר הַנְּ"ל עַפְ"י מ"ש
הַמַּגֵּ"א בְּסִי תַק"א סִי קַג בְּשֵׁם הַרְ"ן גְּבִי בְּקוּעֵ לְפִי מַה שְׁתִּי הַמַּגֵּ"א דְּבָרִיו.

דְּלַחֲמֵם בְּאֵשׁ מְקַרִי אוֹכֵ"נ. וְשׁוֹב אֶפְיָלוֹ מְבַשֵּׁל בְּהֵם מוֹתֵר מִשׁוּם מִתּוֹךְ.
וּכְוּנְתוֹ לְאוֹ דְּוּנְקָא מִתּוֹךְ אֵלָא כְּעִין הוֹאִיל. שְׁאֲמָרוּ הוֹאִיל וְלַפְנֵי טִיבּוּל שְׁרִי וְכו' הֵ"נ פֶן
וְהַא"ר בְּסִי תַק"א סִי קַד כ' דְּגַם לְהָרֵאָב"ד מְקַרִי הַבְּעָרָה צוֹנֵי אוֹכֵ"נ.

דִּישׁ שְׁבַח עֲצִים בַּפֶּת. וְאֵ"כ שׁוֹב אֵ"ש רֵאָיוֹת הַנְּ"ל.

וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַבִּיא רֵאָי לְזֶה דְּכִיבּוּי לְצוֹנֵי לְעִשׂוֹת אֵשׁ שְׁרִי מְדַבְּרֵי הַשֵּׁ"מ בְּבִינְיָה דְּרָף
כַּ"ב. דַּכ' הָא דֵאֵין מְכַבִּין בְּקַעַת הוּא מִשׁוּם דְּלִמָּא לֹא יְדִלְיָקְנָה אַח"ז בִּיו"ט וְכֵן הָא דְאֲסָרוּ
שֵׁס דְּרָף ל"ב לְעִשׂוֹת פְּחָמִין כ' הַרְ"ן מִשׁוּם מְכַבָּה.

וְכ' הַשֵּׁ"מ בְּשֵׁם הָרֵאָ"ה דְּמִשׁוּם מ"ע אֲסוּר דִּיִּסְבְּרוּ דְּעוֹשָׂה זֶה לְצוֹנֵי אֲנָמִינִים. דְּבַזְמַנָּם
לֹא הָיוּ מְצַטְרְכִין לְפָחֳמִין.

אֵלָא לְאֲנָמִינִין עֵי"ש. מְבוֹאֵר מְזָה לְכַאוּרָה דְּכִיבּוּי פְּדִי לְעִשׂוֹת אֵשׁ בִּיו"ט שְׁרִי מִן הַדִּין
וְהַפְרַמֵּ"ג בְּסִי תַק"ב סִי קַד.

תְּמָה בְּזֶה עַל רִשֵׁי. לְמָה לֹא אֲסָרוּ מִשׁוּם מְכַבָּה וְלֹא רָאָה דְּבָרֵי הַשֵּׁ"מ הַנְּ"ל, אֵ"כ מְבוֹאֵר
דְּלוּלָא דִּישׁ לְחוּשׁ.

אוּלַי יִמְלֹךְ וְלֹא יִדְלִיקֵנוּ בְיוֹ"ט. אוּ מְשִׁים מ"ע הִי כִיבּוּי שְׁרִי בְיוֹ"ט.

כְּדִי לַעֲשׂוֹת אֵשׁ בְּיוֹ"ט מִיְהוּ יֵשׁ לְדַחּוֹת מִהֶתֶם אֵין רֵאִי דֵהש"מ בְּדָף כ"ב קָאִי עַל הַבְּרִיָּתָא דְאַתְלָּ כַר"י דְּמַכְשִׁירִין נְמִי שְׁרִי וְכֵן בְּדָף ל"ב קָאִי ג"כ לַר"י וְלִכְּהָ הַנּוֹצֵרֶה הַשּׁמ"ק לְזֹמֶר טַעַם דִּידִן. אֲבָל לְדִידוֹ עֲדִינָן אִיכ"ל דְּאֵין כִּיבּוּי מִוֶּתֶר כְּדִי לַעֲשׂוֹת אֵשׁ: גַּם אֵין סְמָךְ לְהַתִּיר.

מִפְּחַ דְּבַרֵי הִיש"ש שֶׁהֵבִיא הַמַּג"א בְּסִי' תַק"ב ס"ק. שֶׁהַתִּיר מִצַּד אֵינוֹ מִתְכַּוֵּן וְאֶפְּלוּ הָיִי פ"ר מְשׁוּם שְׁמַחַת יו"ט.

דְּקָשָׁה לִי טוֹבָא עַל דְּבַרְיוֹ. מִבְּשָׂרָא אַגוּמָרָא וּמִמְעַשֵּׂן פִּירוֹת דַּג"כ אֵין מְכַוֵּן לְכַבּוֹת וְאֶפְּי"ה לֹא הִוְתַּרְהָ אֲלָא מְשׁוּם דְּסוֹפּוֹ לְהַבְעִיר וּכ"ש דְּקָשָׁה מֵאֵי פְּרִיָּה בְּשַׁבַּת דָּף קל"ד ע"א מ"ש מִבְּשָׂרָא אַגוּמָרָא הָא שְׁנִיָּא וְשְׁנִיָּא דְּכָאן מְכַוֵּן.

וְשֵׁם אֵינוֹ מְכַוֵּן לְכִיבּוּי וְע"כ הִיכָא דְּהָיִי פ"ר לִיכָא הִתֵּר דִּיש"ש מ"מ פִּינָן דְּכִיבּוּי הָיִי מְלֵאכָה שְׂאֲצ"ל וְגַם לַר"י דְּמַתִּיר מַכְשִׁירִין הוֹכְחֵתִי מִש"מ דְּלִידִין מִוֶּתֶר וְנִהִי דְּבַסִּי' תַקִּי"ד סַעִי' א' לֹא סְמַכִּינָן פֶּאן עַל ר"י מ"מ כ' הַד"מ שֵׁם.

דְּהָיִי מִקְּלִי דְּרַבְּנָן וְלִגְרִיסַת הָרִי"ף וְהָרֵא"ש דְּכִיבּוּי שְׁסוֹפּוֹ לְהַבְעִיר מִוֶּתֶר אֶפְּלוּ אֶפְּשָׁר דְּלֵא מְקַרֵי כִיבּוּי וְאֶפְּלוּ לְגִי' רַש"י וְרַשְׁבָּ"א וְסִיְעָתָם דְּמְקַרֵי כִיבּוּי. מ"מ לְהַמַּג"א בְּסִי' תַק"א וְלֵהֲא"ר.

דְּחֻשְׁבוּ עֲשִׂיַת הָאֵשׁ לְאֹכֵל נֶפֶשׁ. א"כ גַּם לְרַשְׁבָּ"א לְפִי מַה שֶׁבִּיאָרְתִי שְׁרִי.

אִם א"א מִבְּעוֹ"י אַע"ג דְּאֶפְּשָׁר בַּע"א. ע"כ יֵשׁ לְהַתִּיר בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ בְּגַחְלֵי אֵשׁ הַנָּ"ל דְּוִקָא בְּיוֹם אֲבָל לֹא בְּלִילָה כֵּן נִרְאָה לְפִיעֵנ"ד.

אִיבָרָא דְּלַכְאוּרָה יֵשׁ לְהַבִּיא רֵאִי לְסַתּוֹר. מִדְּבַרֵי הַש"ע בְּסִי' תַקִּי"ד סַעִי' ב'.

דְּאִסוּר לִיקְחַת פְּתִילָה מִן הַשְּׂמֶן בְּנֵר הַדּוֹלֵק, אֶפְּי' לִיתָן בְּשֶׂמֶן אַחַר דְּמִיד שְׂמוּצִיא הוּא מְכַבֵּה. וְנִהִי דַל"ד לְבִישְׂרָא אַגוּמָרָא לְדַעַת הָרִי"ף דְּלֵא מְקַרֵי כִיבּוּי הוּאִיל וְסוֹפּוֹ מִבְּעִיר דְּהֶתֶם בְּבִישְׂרָא אַגוּמָרָא לֹא חֲשִׁיב לִי כִיבּוּי.

הוּאִיל וְאֵינוֹ נִשְׂאָר בְּכִיבּוּי. וְכַמ"ש בְּפִי בַּפ' פִּירָה.

סְבָרָא דְּחִזְמוּם דְּמִים לֹא מְקַרֵי בִישׁוּל הוּאִיל וְאֵינוֹ נִשְׂאָר בְּבִישׁוּלוֹ מִשְׂא"כ פֶּאן אִם לֹא נִתְּן לְשֶׂמֶן אַחַר הִי נִשְׂאָר בְּכִיבּוּי וְנִתְּנָה לְשֶׂמֶן אַחַר. פְּנִים חֲדָשׁוֹת הוּא.

אֲבָל אֵי נִימָא כְּסִבְרַת הַשּׁמ"ק הַנָּ"ל. וְלַפְּמ"ש דַּעַת הַמַּג"א בְּסִי' תַק"א א"כ כִּיבּוּי לְצַנְרָה אוּכ"נ שְׁרִי א"כ אֵי הַדְּלָקָה מְקַרֵי אוּכ"נ יֵהֵא שְׁרִי וּמִדְּסַתְמוֹ מְשַׁמַּע אֶפְּלוּ אִם א"א לֹא נֵר בְּמַקּוֹם.

אֲלָא עִי"ז אֶפְּלוּ הֵכִי לֹא שְׁרִי: וְנִרְאָה דְּהִנֵּה הַטו"ז שֵׁם פְּקַפְקָ עַל דִּין זָה. וְכ' דְּדִין זָה סוֹתֵר לְמַה שֶׁהַתִּיר בְּסִי' תַק"ב סַעִי' ב' בְּמַדוּרָה לִיקְחַת אוּד וְלִיתָן בְּמַקּוֹם אַחַר מְשׁוּם דְּאֵינוֹ מְכַוֵּן לְכִיבּוּי וְה"נ כֵּן.

וקוּשָׁיָא זוּ יֵשׁ לִישָׁב דְּכָבֵר כ' הַתּוֹס' בְּבִיצָה דָּף ל"ג ע"א בְּסוּף ד"ה מְלִמְטָה דְּהִיכָא שְׁהוּא עוֹשֶׂה מַה שְׁהוּא מְכוּוֹן לַעֲשׂוֹת. אַעפ"י שְׁאִינוּ מְכוּוֹן לְתַכְלִית שְׁל אוֹתָהּ מְלָאכָה מְקַרֵי דְּבָר שְׁמִתְכוּוֹן.

וא"כ יֵשׁ מְרַחֵק רַב בְּיָנִיָּהֶם דְּשָׁמֵן מִן הַפְּתִילָה מְקַרֵי פְּיָבוּי. כְּדָאִית' בְּבִיצָה דָּף כ"ב וְאִם לּוֹקַח פְּתִילָה מִשָּׁמֵן.

הוּא מְרַחֵקָה מִן הַשָּׁמֵן וְהוּא מְכוּוֹן לְיִשְׁחָא א"כ חֲשׂוּב מִתְכוּוֹן לְכִיבוּי וּלְכָף אָסוּר. אָבָל לּוֹקַח אוֹד מִן הַמְּדוּרָה הָאִיד אִינוּ שׂוֹאֵב מִן הַמְּדוּרָה.

וְהִלְקִיחָה אִינוּ פְּיָבוּי אֶלָּא שַׁע"י הַגְּדוּד וְהָאֻוִיר בָּא לִידֵי פְּיָבוּי וּלְכָף מְקַרֵי אִינוּ מִתְכוּוֹן וּא"ש וְשִׁנְיָהֶם עוֹלִים בְּקִנְיָה אֶחָד וְכָבֵר רָמַז זֶה בַּפ"ח עִי"ש: וְהִנֵּה כָּבֵר פְּתַבְתִּי בְּשֵׁם הַשֵּׁמ"ק דְּלכ"ע אֵין מְכַבֵּין אֶפְּיָלוּ אִם דַּעְתּוֹ פְּדֵי לְהַדְלִיק שְׁמָא לֹא יְדַלִּיק וּמְדַסְתֵּם מִשְׁמַע אִפִּי כְּוֹנְנָתוֹ לְהַדְלִיק מִיָּד.

דְּמֵאן מְפִיס כָּל שְׁאִין אֶנְפֵן הַפְּיָבוּי מוֹכַחַת שְׁיַדְלִיקְנָהּ מִיָּד. וּמ"ש הַמַּג"א בְּסִי' תַק"ז ס"קַח שְׁיָהָא הַפְּיָבוּי בְּשַׁעָה שְׁמִתְקֵן וְכו' הַאי בְּשַׁעָה לָאוּ דְּוּוּקָא אֶלָּא בְּעֵינֵן שְׁיָהָא נִיכָר מִתּוֹךְ מַעֲשִׂיו שְׁיַדְלִיק מִיָּד.

וּלְכָף בְּלוֹקַח פְּתִילָה מִן הַשָּׁמֵן דְּאִינוּ נִיכָר מִתּוֹךְ מַעֲשִׂיו שְׁרוּצָה לִישֵׁן בְּשָׁמֵן אַחַר וּלְהַדְלִיק מִיָּד. וּלְכָף אָסוּר.

וְעַפ"י הַסְּבָרָא הַזֹּאת מוֹכֵן הֵיטֵב מ"ש הַטו"ז בְּסִי' תַק"ד ס"קַד שְׁהִתִּיר לְהַטוֹת הַשָּׁמֵן לְמַשׂוּף הַפְּתִילָה דְּנִיכָר דְּהִנֵּי פְּיָבוּי לְצוּרָף הַהַדְלָקָה מִיָּד. וְזֶה רֵאִי לְהַתִּיר בְּגִידוֹן שְׁלָנוּ גְבִי שְׁטִיין קֹאֵהֲלֵעֵן.

וְהִנֵּה לְפִי גִירְסַת רַש"י גְבִי מוֹגְמָר מוֹכַח בְּכַתְּוּבוֹת דָּף ו' דְּפָרִיף דְּנִימָא מִתּוֹךְ גְבִי מוֹגְמָר דְּאֶפְּיָלוּ בְּכִיבוּי אֶמְרִי' מִתּוֹךְ. וְאֵע"ג דְּהַרְמָב"ם בַּפ"ד מַה' יו"ט דִּין ו' ס"ל כְּגִי' רַש"י וְאִפִּי"ה סוֹבֵר שֶׁם בְּדִין ב' דְּלֹא אֶמְרִינֵן מִתּוֹךְ הַרְמָב"ם לְטַעְמֵי' דַּס"ל דְּלֹא אֶמְרִינֵן מִתּוֹךְ. אֶלָּא בְּהוֹצָאָה וְהַבְּעָרָה. וְס"ל דְּלֹא קִי"ל פְּסוּגֵי דְּכַתְּוּבוֹ' וְכַמ"ש הַפְּר"ח ר"ס תַצ"ה.

אָבָל לְדַעַת אִינְךָ פּוֹסְקִים. דְּגַם בְּשַׁאָר מְלָאכּוֹת.

אֶמְרִינֵן מִתּוֹךְ גַּם בְּכִיבוּי אֶמְרִינֵן. וְא"כ קוּשָׁיָא דְּבִיצָה דָּף כ"ב ע"א דְּאָסְרוּ לְכַבּוֹת מְפָנֵי דְּבָר אַחַר וּל"א מִתּוֹךְ וְצ"ל כַּמ"ש הָרַא"ש שֶׁם בְּתִי' הַשְּׁנִי הוּאִיל וְהַצְּנִרָף קֶצֶת הוּא צוּרָף מְכַשִּׁירִין.

לֹא מְקַרֵי צוּרָף קֶצֶת. וְדַבְּרֵי הַב"ח בְּסִי' תַק"ז.

שְׁכ' דַּל"א בְּשׂוּם מְקוֹם מִתּוֹךְ בְּכִיבוּי אַע"ג דְּסוֹב' כְּגִי' רַש"י דְּבְמִגְמָר אִיכָּא פְּיָבוּי לֹא יְדַעְתִּי אִיף מְפָרֵשׁ סוּגְיָא דְּכַתְּוּבוֹת הַגְּ"ל וְצ"ע וּלְפִי"ז שׂוֹב תְּלִיָּא זֶה בְּדַבְּרֵי הַמַּג"א וְהַר"ר בְּסִי' תַק"א הַגְּ"ל אִי עֲשִׂיית אִשׁ מְקַרֵי אוֹכ"נ אֶמְרִי' בִּי מִתּוֹךְ.

יְהִי ה' עִמּוֹ בְּכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה וּבַחֲצָרוֹת ה' יִפְרִיחַ. כָּאֵנֹת נִפְשׁוּ וְנִפְשׁוּ יְדִידוֹ הַדּוּש"ת: הַק' מִלְּשָׁה שִׁיק מְבָרַעְזָאוּע: תְּשׁוּבָה רַע"ט הַחַיִּים וְהַשְּׁלוּם וְכָל טוֹב לְהַרְבְּנֵי הַמְּוִפְלָא וּמְוִפְלָג בְּתוֹרָה כַּקַּש"ת מוה' שְׁמַעוֹן פְּאֵלְלָאק נ"י בְּעִיר בְּעָרַעג אוֹיפֶאלֶע: מְכַתְּבוֹ קַבְּלִיתִי וְכוּ

נשאלתי לחוות דעתי ע"ד המנהג שנוהגין במקומו היתר בטבילת פלים ע"י שיטבול אדם גם את עצמו.

והפלים יהיו אז בידו ולא נמצא שורש במנהג הזה. ואין זה דומה לכל הערמות הנזכרים בש"ס.

בביצה דף י"ח עיי"ש. וגם מבואר שם ברש"י ד"ה מערמת וטובלות וכו' דדווקא במלבושים.

שהיא לבושה בהם. וגם הרי אנו קי"ל פרא.

דאסור משום מתקן. וגם למה יהא מותר לעשות תקנה המבואר בש"ע או"ח סי' שכ"ג סעי"ז ליתן לעכו"ם במתנה.

ומעלתו האריף עוד וכו', וגוף הדבר באמת כל מ"ש מעלתו בזה מבואר בהד"ל בשפת דף קנ"ט ע"ב. דכל הערמה דשרי מדרבנן הוא דווקא.

אם אינה מוכחא מילתא דהוא עושה בזה דבר איסור ולכך הוכרח רש"י לפרש אשה מערמת וטובלת. דאינה מוכחא מילתא וכן ביתר הערמות שרינו דווקא אם אינה מוכחא מילתא: ולכאורה קשה למה אם מוכחא מילתא אסור הא אמרינו פיון דלא שרי' לי'.

אלא באופן הזה שוב לא שייך הגזירה. שפא יעבידנו דמדכר דכיר דאית לי' הפרא.

ולמה נקט דווקא דמערמת וטובלת בבגדיה אדרבה לר"י אפשר אם הוא טובל עצמו ובידו הפלים פעין מנהג מקומו שכתב מעלתו נ"י גם כן אית לי' הפירה למילתו וינפור ולא יעביר ואפשר דרבה נמי אית לי' גזירה דר"י שפא יסחוט אלא שנקט הגזירה שגזרו בכמה דוכתי שפא יעבידנו.

ולכך אפשר לומר אפילו אם יש לו היכר דאינו רשאי לטבול: בענין ואופן הגזירה דאפשר דההזכרה יפעול רק שלא יסחוט. אבל עדיין יש לחוש שיעביר ויטה בין רה"י לרה"ר פיון דאין לו מחיצות וכמ"ש התוס' וצריכו תרנוייהו.

טעמא דרבה ור"י להדדי: מיהו מרש"י נראה דה"ל זה דוחק לפרש כף הסוגיא ולכך פרש"י באמת דמערמת דווקא בבגדיה שעלי' משום דמחזי כמתקן ולפי מ"ש שם המהרש"ל איכ"ל דגם רבה אית לי' חשש דמתקן.

ובאמת דבריו קשים טובא ואין להם הבנה ואמיתי להסביר חת דבריו דהרי מבואר בסופה דף ל"ג ע"ב דאין ממעטין עלי' הדס ביו"ט מפני שהוא מתקן. ואפי"ה מסיק שם.

דבאית לי' הושענא אחריתא לא מקרי מתקן יעוי"ש בפרש"י ולכך הקא ג"כ לא פסיקא לי' לרבה לומר הטעם דמשום מתקן אין מטבילין ביו"ט ובכה"ג ס"ל לרבה דנהי דאפשר דאיקלעו לי' אורחין. כדס"ל לרבה בעלמא מ"מ לא מחזי כמתקן דהשתא אין כחן אורחין.

ולכך לא אפשר לו לומר הטעם. במתני' דמזירי בקל גוונני.

וצ"ל הטעם דס"ל כשם דהאיסור אמרינו מדסתמא תנו הוא נודאי חסור בקל אופן. הה"ד היתר.

דבֿמקום דתנן דטובלין או מערמת ומדלין ונדאי ג"כ איירי בכל ענין ואפילו באין לו פלים אחרים. ואפי"ה שרי.

ואמאי הא בכה"ג איפא משום מתקן גם לרבה. ולקח הןכרח רש"י לפרש דבכה"ג לא מחזי כמתקן דאינו נזכר כלל דמשום טבילה עושה כן נראה לפיענ"ד בכוננת המהרש"ל שם ועכ"פ זה ונדאי לדין דקי"ל דאסור משום מתקן כרבה.

כל דמוכחא מילתא דעושה כדי לטבול הפלים ונדאי אסור אפילו במשקה דמחזי כמתקן. וא"כ אם נוטל הפלים בידו וטובל את עצמו בנדאי ג"כ אסור ומנהג מקומו הוא תמוה כמ"ש מעלתו נ"י.

ועוד.

תמוה דהרי אנו קי"ל כר' ביבי ג"כ. דתניא קנותי.

משום שפא ישהה. ואם נימא דבולקח בידו או תולה אותם בגופו ולכאורה או בדלי או בשאר פלים העשויים לשאוב בהם מותר.

א"כ אפתי החפש שפא ישהה עד יו"ט. דאז יהי לו פנאי.

ויטבול אותם ביו"ט בשעה שי טבול את עצמו יקשרם בגופו או יקשרם בכלי שמדלין בו מים לצורך. ע"כ אינני יודע על מה סמכו מנהגם הנ"ל: אמנם הואיל ומסתמא לא הנהיגו מנהג זה ההמון מעצמם עפ"י סברא פרסיות אשר מצאו להם מעצמם.

ולפי הנראה הורה להם זאת. אינה רב או מורה הוראה אחד.

וכדי שלא יהא אותו מורה פטועה בדבר משנה אמרתי לישוב דבריו דאפשר דיצא לו זה. עפ"י מאי דאמרי בשבת דף ק"כ ע"ב.

דאם הי' שם כתוב על בשרו: ונזדמן לו טבילה של מצנה. דלר' יוסי יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשה דס"ל דבכה"ג מקרי רק גרמא וגרמא שרי במקום מצנה או פסידא. והה"ד שאר גרם מלאכה. ולפי"ז יש לדון.

אם הפלי הצריכים טבילה תלויים בו והוא טובל את עצמו. וממיל' הפלי נטבלים עמו הוי רק גרם מחזי כמתקן וזה מלבד המקום פסידא דשרי הה"ד אפשר דבמקום מצנה.

ובלא"ה פיון דאינו אלא גורם תיקון. שוב לא אסור משום מחזי כמתקן.

זהו מה שיש לצדד בזה: אלא דלכאורה קשה. איך סתמו בגמרא דמטבילין פלים לפני שבת דווקא ותו דעדיין קשה קושיא דלעיל דיהא אסור משום שפא ישהה.

ונראה דקושיא תדא מתורצת בירוד חביתה. דבאמת ע"י גרם ג"כ אסור משום שפא ישהה.

ויכר כ' המפורשים וביתר ביאור. כ' פן הצל"ח בביצה דבכלים חדשים לא שייך דיבוא לידי תקלה.

ולכך לא הביאו הָא דרב ביבי אע"ג דתניא פְּנוּתֵי. משום דאפילו אם ישתמש בהם לא יבוא לידי איסור.

ולא תהא תקלה. וא"כ יש לישוב שפיר הוראה ומנהג הג"ל דס"ל דבכה"ג מקרי רק גרם שרי רק דבכלים טמאים.

דאיירי בהו הש"ס. אסור משום שְמָא ישקה משא"כ בכלים חדשים דלא שייך בי' שְמָא ישקה וגם עושה רק דרף גרם.

ואינו אסור משום דמחזי כמתקן וגם אינו אסור משום שְמָא יעבירונו משום דאית לי' הכירא. פן אמרתי פדי לישוב ההוראה הג"ל.

מ"מ קשה לסמוך על זה כי אם הפלי בידו א"א שלא לקפוץ ונהרי בעיניו שייבואו המים על כל גופו ועל הפלי. וקשה לי לצייר הדבר האיר הוא אפשרי ואם הוא אפשר יש לצדד במנהג הזה אם יצא מרב או ממורה הוראה והנראה לפי ענ"ד פתבתי תשובה ר"פ עוד להג"ל: ומה ששאל אותי עוד בעונבדא שאירע דלישראל אחד נאסרו בפסח כל פליו.

ע"י משהו חמץ והי' צריך ליקח פלים חדשים בכה"ג אי רשאי לטבול. דמשום מתקן ומשום שְמָא ישקה לא שייך דהוי כמו נטמא ביו"ט דשרי.

ואי משום שְמָא יעבירונו. או משום שְמָא יסחט הוא מלתא דלא שכיחא ובמלתא דל"ש.

הרי לא גזרו בי' רבנן וא"כ הי' מותר לכ"ע. או אפשר לומר פיון דאפשר לו בתקנה שכ' המרדכי והובא בש"ע שם ונהוי כדבר שיל"מ ואפי"ה צדד לומר דמותר משום דאיכ' ס"ס.

דְהָא לְקַח הַפְּלִים רַק בְּמִשְׁיכָה, וּמִשְׁיכָה מְנַכְרֵי הָוֵי סְפִיקָא דְדִינָא. א"כ איכא ס"ס.

אי רשאי לטבול וכו' עכ"ל בקצרה. ואני תמה על גוף הדבר אפילו אם לא הי' אפשר לו ולא הי' יכול לשאול לו פלים על יום א' או ב' ימים מישאלים מ"מ פיון דקנה פלי חרס מגוי פלי דמים.

ע"כ דהגוי נותן לו בהקפה. והאמין לו על הדמים וא"כ הפוכי מתרתי ל"ל.

הרי הי' יכול לשאול מהגוי שהוא הפלים הללו ולהבטיח להגוי כי אחר יו"ט יקנה ממנו אותן הפלים. ואין אני יודע מי התיר לו זאת לקנות פלים ביו"ט ונהרי קננן ביו"ט אסור וכו' וא"כ הרי עיקר ההיתר לרבא בנטימא ביו"ט.

הוא מטעם שכ' המפורשים משום דהוי כמכשירי אוכ"נ שא"א לעשותן מעיו"ט דשרי. וכ' המג"ח בסי' תקו"ט ס"ק דאם יכול לשאול מאחרים.

הוי כמו מכשירי אוכ"נ שאפשר לעשותן מעיו"ט ואסור ולרבא נראה דאפילו במלתא דלא שכיחא לא התירו בדבר שהוא מתקן כדמוכח מדברי רש"י. בסוגי' שהוא שם ביצה דף י"ח.

שפירש על שנטמא בנולד הטומאה דשרי משום דלא מקרי תקוון. וכבר כתבו המפורשים מהרש"ל ומהרש"א דזה קאי אליב' דרבא ולכך הוכרח רש"י לומר דלא מקרי מתקן דאי רק משום דהוא מלתא דלח שכיחא לח הי' שרי לטבול דתקנה אסור אף בדבר דלא

שְׂכִיחָא דְמַתְקֵן מִנַּח הוּא גְזִירָה כּוֹלְלָת אוּ מְשׁוּם דס"ל כְּמוֹ שֶׁהֵבִיא הַמַּל"מ ספ"ד מְמַלְוֵה וְלִנְהוּ בַד"ה נְעוּד כ' הַטּוֹר וְכו' בְּשֵׁם מַהֲרַד"ךְ דְּדוֹנָקָא בְּגִזְרָה אֲמַרִי דְבְדָבָר דְלֹא שְׂכִיחַ לָא גְזִירו.

מִשָּׂא"כ בְּתַקְנָה לָא אֲמַרִינּוּ דְבְמַלְתָּא דל"ש לֹא תִיקְנוּ וְיִהְיֵי אִידָּהּ שְׂיִהְיֵי מוֹכַח דְסִבְרַת מַלְתָּא דל"ש לֹא גְזִירו לָא מְהֵנִי בְּמַסְלַק חַת הָאִיסוּר. דְהֵנִי כְּמַתְקֵן.

וְנִהִי אֲפִילוּ נִימָא. דְבְדָבָר שְׂבִידוֹ לְסַלֵּק הָאִיסוּר בְּמַעֲשֵׂה מְקַרִי דְשִׁיל"מ יַעֲוִינִין בְּש"ף בְּסִי קי"ב בִּי"ד מ"מ כָּאֵן פִּינּוֹן דְגַם אִם נוֹתְנוּ לְגוֹי הֵנִי אִיסוּר לְדַעַת הַמַּג"א וְמָה לִי הֵאִי אִיסוּר אוּ הֵאִי מ"מ לְפִי הַנְּ"ל פִּינּוֹן דְאֲפִשֶׁר בְּשִׂאֲלָהֵלֹא הִתְרִי מְכַשִּׁירִין וְא"כ לְרַבָּא אִיסוּר וְלְרַבָּא לָא מְהֵנִי הַטַּעַם.

לְפִי שֶׁהוּא מַלְתָּא דְלֹא שְׂכִיחַ וְכַנְ"ל: וְבִלֵּא"ה יֵשׁ לֹאמֵר פִּינּוֹן דְקוֹנְדָם שְׂנֹאֲסָרוּ לוֹ הַכְּלִים. הִי אִיסוּר לוֹ לְהַטְבִּיל כְּלִים חֲדָשִׁים.

בְּאִנְפּוֹן הַנְּ"ל. א"כ שׁוֹב אִיכ"ל דְאֲמַרִי פִּינּוֹן דְקוֹנְדָם הִי אִיסוּר אִיסוּר לוֹ גַּם אַח"כ לְפִי דְבָרֵי הַרְמַב"ן כְּמַלְחָמוֹת בְּרִישׁ בֵּינָהּ.

שְׂכ' דְלַעוֹלָם יֵשׁ יוֹתֵר לְאֲסוֹר אֶת הַהִיתֵר מְשׁוּם הָאִיסוּר. מֵאֲשֶׁר נִתִּיר הָאִיסוּר מְשׁוּם הַהִיתֵר וְמָה שְׂאֲמָרוּ הוּאִיל וּבְשִׂבְתָּ שְׂרִי בִיּוֹה"כ נְמִי שְׂרִי הוּא מְשׁוּם מְצוּה דְטְבִילָה.

וְלֹא רְצוּ לְבַטֵּל כְּמָה טְבִילוֹת שֶׁל מְצוּה בְּשִׂבְתוֹת הַרְבֵּה שֶׁהֵם תְּדִירִים מְפִנֵי חֲשֵׁשׁ רִיחֹק שֶׁל יוֹם אֶחָד שֶׁל יוֹה"כ וְהִתְרֵם הַכֹּל מְפִנֵי שְׂאִין גּוֹזְרִין לְחֻצָּאִין. וּמִלְשׁוֹן הַרְמַב"ן שֶׁם מְשַׁמַּע דְלַעֲנֵן טְבוּל אֲמַרִי הוּאִיל וְאִיסוּר הוּא לְאַחַר טְבוּל.

ה"נ הוּא אִיסוּר לְפָנֵי טְבוּל וְזֶה צ"ע וְלֹא קי"ל כֵּן וְנִהִי דֵאִיכ"ל הַטַּעַם לְדִינָא מְשׁוּם דְבְּאֲמַת מְדִינָא אִף לְאַחַר הַטְּבוּל שְׂרִי פִּינּוֹן דְאִינּוּ פּוֹלֵט אִיכ"ל דְכּוֹנְנָתוֹ לְבָלוֹעַ וְלֹא לְרַפּוּאָה וְעַכ"פ לְדַבְרֵי הַרְמַב"ן.

דְאֲמַרִינּוּ הוּאִיל לְאִיסוּר ה"נ י"ל כֵּן וְלַכּוּד נִרְאָה. דְגַם בְּכַה"ג אִין לְהַתִּיר לְטְבוּל ע"י שְׂבָאוּ לִידוֹ.

ע"י קִנְיָן הוּא עֲצָמוּ גְרָם הָאִיסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן וְהֵנִי כְּעִין מֵיִם בְּכִלֵי עֵץ דְכ' הַתּוֹס' מְשׁוּם שֶׁהוּא עֲצָמוּ גְרָם הַטְּוִמָאָה וְאֲפִי"ס"ס אִין עוֹשִׂין בְּיָדֵים וְא"כ גַּם הַדִּין הַזֶּה אַעפ"י שְׂיֵשׁ בּוֹ לְצַדָּד.

מ"מ נִרְאָה דְדִינוּ כְּמוֹ כָּל טְבִילַת כְּלִים בִּיּו"ט דְאִיסוּר כֵּן נִרְאָה לִי לְפִיעֵב"ד. וְאַחַתּוֹם בְּבִרְכָה הַמְּשׁוֹלְשֵׁת הַדּוּש"ת: הַק' מְשֵׁה שִׁיק מְבָרַעֲזָאוֹנָע: תְּשׁוּבָה רַפ"א בַּעֲזַהִי"ת ב' וְיִשָּׁב תַרל"ו פַּה חוּסֵט: הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לִידִידֵי הָרַב הַגְּדוֹל הַמְּוִפְלָג בְּתוֹרָה כַּש"ת מוֹה' גַאטְלִיב פִּישְׁעָר נ"י אב"ד בַּק"ק שְׁטוֹהֵלוֹוִיסְנֹבוּרְג יַע"א: מְכַתְּבוֹ קַבְלָתִי וְבוֹ נְשִׂאֲלָתִי לְחַוּוֹת דַּעֲתִי בְּדִין מוֹמֵר לְחַלֵּל שְׂבִתוֹת בְּפִרְהֶסְי' דְקי"ל דְהֵנִי כְּמוֹמֵר לְכַה"ת כְּלוֹל אִם מוֹתֵר לְשַׁחֲטַט בְּשִׁבְלוֹ בִּיּו"ט: דְכַתִּיב לְכֶם וְלֹא לְנִכְרִי.

וְדַעַת מְעַלְתוֹ נ"י לְאֲסוֹר. פִּינּוֹן דְקי"ל דְהוּא כְּגוֹי א"כ מְמוֹנָעֵט מְלַכְּם וְלֹא לְנִכְרִי.

וכ' שרבו אחד חלק עליו. ולזאת ביקש חוות דעתי ועוד כ' דתמוה בעיניו על מרן הגאון בעל חתם זצ"ל.

על מ"ש בחלק ששי סי' פ"ג שכ' דאע"ג דאמרינן דהוי פמומר לכה"ת פנולה. מ"מ לא נקרא חשוד לכה"ת פנולה דהרי קי"ל ביו"ד סי' קי"ט סעי' ז' דמי שהוא מפונרסם באחד משאר עבירות חוץ מעכו"ם וחיילול שבת נאמן בשאר איסורין.

ממיל' מוכח דמחלל שבת אינו נאמן והוא חשוד לכה"ת כ' וישן מבואר בלשון תשובת רש"א המובא בב"י שם עכ"ל: והנה גוף הדין אי מומר דינו לגמרי כגוי או לא פליגו בזה הראשונים כמבואר בתה"ד סי' רכ"ג.

ובמרדכי פ' החולץ סי' כ"ח. וישם בהגהה במרדכי סי' ק"ח.

ומרן הגאון בעל חת"ס לחאהע"ז ח"א סי' צ"ג ביאר שם הפלוגתא של הראשונים לענין אם מומר זוקק את יבמתו לחלוץ ואם פוסל ביאתו לאשתו אם נתאלמנה לכהונה פביאת גוי. וגם לענין שחיטה דעת השלטי גבורים (הובא בש"ך ס"ק"יב) בשם ריא"ז דהא דאמרי' דשחיטתו אסורה.

הוא רק מדרבנן. וזה דעת הב"ח בסי' ב' המובא בש"ך ס"ק"יב וזה פדעת ה' התרומות המובא בשמ"ק בב"מ דף ע"א לענין רבית דמומר פנין דבידו לשוב על עונותיו.

ואם ישיב כל עונותיו לא תזכרנה עוד. אינו כגוי גמור והוי כעין ספק ולכך קי"ל דאם קידש אשה חוששין לחידושיו ולענין יו"ט עצמו לכאורה תליא בשיטות הנ"ל ובאמת מצינו פלוגתא זו מובא במג"א בהלכות יו"ט סי' תקי"ב ס"קא אם רשאי לעשות מלאכה לצורך קראים ובתשובת ר"ב אשפנזי אוסר.

היינו בנודאי מטעם. שהובא בש"ך יו"ד סי' ב' דהאידין' הקראים הם פמומרים לכה"ת כ. ובתשובת רש"ך התיר לעשות מלאכה ביו"ט לצורך הקראים וגוף התשובות אינם בידי לעינין בהם. ונראה דפליגי גם כן בזה.

אי מומר בכלל לכם. א"כ ה"ה במומר לחלל שבתות יש פלוגתא זאת: ולכאורה הי' נ"ל ראי' מלשון הת"כ בפ"ב ה"ג המובא ג"כ בש"ס דידן בחולין דף ה' דממעטינן ממכם ולא פלגם להוציא את המומר לחלל שבת בפרהסי' אלא דישם בא בארנפה בטעם למה לא ממעטינן מן מכם גרים וביאר שם דגרים.

אע"ג דלא מקרי בני ישראל מ"מ פנין דעתה הם בכלל ישראל. מסתבר יותר מן מומר דהוי מבני ישראל ומפר הב"ת.

ולכך ממעטינן ממכם ולא פלגם: להוציא את המומר ולשון פלגם הוא תיבה מורכבת מן פל ולכם. וא"כ משמע דמומר מקרי לכם אלא מדכתיב מכם.

משמע מקצת שלכם ממעטינן לי' למומר וא"כ לענין יו"ט. דכתיב רק לכם ופשיט' דמותר לעשות מלאכה בשביל גרים.

ה"נ בשביל מומר. כן נראה לכאורה.

ולכאורה יש עוד לומר דלענין שחיטה אפשר דגם תשובת ד"כ אשפנזי מודה דרשאין לשחוט עבורו. דהא קי"ל ביו"ד סי' א'.

דשחיטת קטן בגדול ע"ג פשר. ומקרי בר זביחה.

והפמ"ג בפתיחה העיר. מ"ש דלענין פתיבת ס"ת.

לא מקרי בר קשירה והוא פסול לכתוב. אפילו אם גדול ע"ג וכ' דבשחיטה פיון דאנו מצווין עליו.

דלא למספי' לי' בידים ולקף מקרי בר זביחה: א"כ לפי"ז קשה. דגם גבי מומר נימא דמקרי בר זביחה.

פיון דאנו מצווין דלא למספי' לי' נבלה משום לפני עור לא תתן מכשול וכבר העיר הנוב"י מה"ת בזה וסיים דבשלקמא קטן העושה ע"ד הגדול. וכיון דגדול מצוה עליו ליתן לו דוןקא שחיטה והוא עושה ע"ד הגדול הו"ל פאלו הוא בר זביחה אבל מומר דלא צניח ואינו עושה ע"ד הנותן.

לקף לא מקרי בר זביחה. מ"מ אם אנו שוחטין בשבילו זהו חיוב עלינו מצד שאין אנו רשאין ליתן לו.

דבר שאינו זבוח. וא"כ הרי שחיטת עוף שלו השחיטה הוא בשביל לך ואיכ"ל דלכ"ע שרי.

גם לתשובת ר"ב אשפנזי אלא דלכאורה סברא זו אתי שפיר אם נימא דמומר לחלל שבת. חשוד ג"כ לאכול נבלות.

ואסור ליתן לו דבר שאינו שחוט אבל אם נימא פדברי מרן זצ"ל ה"ל. דאינו חשוד לכל התורה פולה ואנו רשאים ליתן לו דבר שאינו שחוט.

א"כ איכ"ל דלא מקרי לך ותליא בפלוגתא ה"ל: ובאמת דברי מרן הגאון זצ"ל הם נכונים ודבר גדול דובר. דבונדאי קים להו לחכז"ל.

דמי שהוא מומר לחלל שבת בפרהסי' פיון שהוא עובר על מצות בוראנו בדבר גדול כזה של שמירת שבת שהיא אות ברית הוא מוחזק שאינו מקיים מצות בוראנו בשום דבר ואע"ג שהוא עושה שאר המצות ומחזק בהן.

מ"מ אינו עושה מצד שהוא מצוה ומן שבע לקיים התורה שהרי שבת דחמירה ולא אשגח בה ועובר וא"כ הרי הוא מומר ובונדאי לא אשגח על שום מצוה מפח חיוב שבועת הר סיני שאנו מן שבעין ועומדין על כל המצוות ואעפ"י שהוא עושה הוא עושה מצד רצונו או מצד רגילות ומנהג אבותיו בידו או דניחא לי' דבר זה מצד הרגל.

וקפיד על דבר זה: וא"כ. דבר גדול דובר מרן הגאון זצ"ל דהרי גם בגוי קי"ל עכו"ם אנקיותא קפדי ונאמנים על זה.

וכן אמרינו גבי גוי דאנמן לא מרעא אומנתו' ונאמנים וגדולה מזו דעת רש"י. ובקאר מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל.

בְּחֵלֶק רֵאשׁוֹן סִי' נ"ג באה"ע דְּעֶרְפָּאוֹת נְאֻמִּים מה"ת. פִּינּוֹן דְּלֵא מְשַׁקְרוּ עֶרְפָּאוֹת יְעוּי"ש וּא"כ זְהוּ פְּנוּנַת מְרֵן הַגָּאוֹן זצ"ל.

דְּבִנְדָאֵי שְׁפִיר אֲמַרִּינּוּ בִּיּו"ד סִי' קי"ט דְּהִמְחִלֵּל שְׁבַת הָרִי הוּא פְּגוּי בְּדָבָר שְׁצָרִיף עֲדוּת וְנְאֻמֹּת אֲבָל בְּדָבָר שְׁאֵנוּ מְאֻמִּינִים גַּם לְגוּי מְצַד דְּקַפִּיד עַל דְּבָר זֶה. אוּ מְצַד שְׁדָבָר וְעִנְיָן זֶה הוּא חִיּוּתוֹ וְנְאֻמוֹתוֹ.

ה"נ אֵי יְדַעִינּוּ בְּבִירוֹר דְּהַמוּמָר קַפִּיד בְּדָבָר זֶה. וְשְׁחִיּוּתוֹ הוּא בֵּין הַיִּשְׂרָאֵלִים פִּינּוֹן שְׁעֲדִינּוּ הוּא דְּבוּק בְּתוֹף יִשְׂרָאֵל וְאֲמָרוּ חֲכוּ"ל אוּ חֲבָרוּתָא אוּ מִיתְתָּא וּלְכַף אִם יְדַעִינּוּ דְּקַפִּיד בְּזֶה נְאֻמֹּן דְּלֵא גְרַע מְגוּי בְּדָבָר דִּיְדַעִינּוּ דְּקַפִּידוֹ אוּ בְּדָבָר שְׁהוּא אוּמְנָתוֹ וְחִיּוּתוֹ.

וְזֶהוּ שְׁאֲמַר מְרֵן דִּיְדַעִינּוּ דְּהוּא מוּמָר לְכַה"ת. וְהִינּוּ שְׁכָל מַה שְׁעוֹשֶׂה אִינוּ עוֹשֶׂה מְצַד מְצוֹת בּוֹרְאוֹ וְהוּי פְּאֵלוֹ אִינוּ עוֹשֶׂה אֲבָל אִינוּ חָשׁוּד וּא"כ אִיכ"ל פִּינּוֹן דִּיְדַעִינּוּ דְּקַפִּיד וְרִשְׁאִין לִיתָן לוֹ דְּבָר שְׁאִינוּ שְׁחוּט.

א"כ לֵא הוּי תוֹ לְכֶם. וְתִלְיָא בְּפִלּוּגְתָּא הַנְּ"ל לְכַאוּרָה.

אֲמַנְם נִרְאָה לִי אֲפִילוּ לְדַעַת הָאוּסָר. מ"מ אִיוּ בּוֹ אִיסוּר תּוֹרָה דְּלֵא מְפַעֲלֵי אִם נוֹדַע לְנוּ דְּקַפִּיד עַל כְּשָׁרוֹת וּבֵיתוֹ הוּא בְּחֻזְקַת כְּשָׁרוֹת.

וּכְדַלְעִיל דְּנְאֻמֹּן וּכְמ"ש מְרֵן בְּעִנְיָן זֶה. וְרִשְׁאִין לְאֲכוּל אֲצֵלוֹ וְאֲנּוּן קי"ל.

הוּאִיל דְּאִי מְקַלְעֵי אוּרְחִים וּא"כ לְכַאוּרָה אִין פְּאֵן אִיסוּר דְּאוּרְיִתִּי. דְּאִי מְקַלְעוּ לִי אוּרְחִים חֲזִי לְהוּי אֵלָא שְׁבַעֲמַת נִרְאָה לִי דְּאֲצֵל מוּמָר לְחַלֵּל שְׁבַת בְּפִרְהָסִי' יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם פִּתּוֹן וְשִׁמְנָן אִיסוּר וּבְעַמְתָּ בִּפ"ת בִּיּו"ד סִי' קי"ב מְבִיא בְּשֵׁם ס' תְּפַאֲרַת לְמַשָּׁה לְעִנְיָן בְּיִשׁוּלֵי עֲכוּ"ם.

דָּא כ"ל דְּגַבֵּי מוּמָר שְׁרִי דְּהַטְעַם דְּפִתּוֹן וְשִׁמְנָן הוּא מְשׁוּם בְּנוֹתִיהֶן. וּבְכַת מוּמָר קִי ל דל"ג. כְּדַמוּכַח בְּנִדְהָ דָּף ל"ג לְעִנְיָן צְדוּקִי א"כ אִיכ"ל. דְּבִיִּשׁוּלֵי מוּמָר ג"כ מוּמָר.

וְלִי הַדְּבָר צ"ע דְּהָרִי מְבוֹנָר בְּחֻזְלִין דָּף ד' ע"ב. גְּבִי אַחְאָב וִיהוֹשָׁפָט דְּפָרִיף דְּלָמָא מִיכַל לֵא אֲכִיל שְׁתוּיִי הוּי שְׁתִּי.

וְעֲדִינּוּ לֹא גְזָרוּ עַל סְתָם יִינָם. וְכ' שֵׁם הָר"ן בְּחִידוּשֵׁיוֹ דְּמְבוֹנָר מְזֶה דָּא ע"ג דְּבַמוּמָר לְע"ז לֵא גְזָרוּ עַל בְּנוֹתִיו.

מ"מ פִּינּוֹן דְּגוּי הוּא הוּא בְּכָלֵל הַגְּזִירָה דְּסְתָם יִינָם וּמְסַתְמָא גַּם הוּא בְּגִזְרַת פִּתּוֹן וְשִׁמְנָן. כֵּן הִי נִרְאָה לִי רֵאִי גְדוּלָה וְצָרִיף לֹא מְרֵן דְּהַתְּפָאֵר לְמַשָּׁה ס"ל.

דְּדוּוּקָא יִינָם בְּכָלֵל אֲבָל פִּתּוֹן וְשִׁמְנָן אִינוּ בְּכָלֵל. וְלֹא אַדַּע הַחִילּוּק פִּינּוֹן דְּהַחֲשָׁשׁ נִסְפוּף לְע"ז לִיכָא.

כְּמְבוֹנָר בְּהָר"ן הַנְּ"ל. אֵלָא פִּינּוֹן דְּהוּא פְּגוּי.

ג"ז בְּכָלֵל א"כ מ"ש פִּתּוֹן וְשִׁמְנָן מִיִּנָם וְצ"ע: וּא"כ לְפִי"ז לֹא הִיוּ רִשְׁאִין לְאֲכוּל אֲצֵלוֹ. וְלֹא שְׁיִיף טַעְמָא דְּהוּאִיל וְחִי מְקַלְעוּ אוּרְחִים.

מ"מ נראה דגם בנ"ו ובנ"י ביתו בנודאי הם אינם מחללים שבת בפרהסי' וא"כ אינם פמומרים. ורש"אין לשחוט עבוּרם.

ושני' הוּאיל. אלא אפילו אין לו שם ב"ב אפי"ה נראה דשני' אצלו הוּאיל הוּאיל נאי בעי הי' רוצה בתשובה וחידי' גדול ראיתי בתוס' ישנים ביומא דף נ"ו.

שכ' שם על ה' דאמרין שם דהלוקח יין מבית הפותיים כ' דאפי' לר"י ור"ש דס"ל פותיים גירי אריות הם מ"מ הרי קבלו עליהם גירות. ובגדו לשוב הרי הוא פכו ברית ותרומתו תרומה אפילו לר"ש דאמר נכרי שתרם.

אין תרומתו תרומה. וא"כ נראה דלענן יו"ט דקי"ל מה"ת הוּאיל נאם אפשר להיות לקם.

מותר לשחוט עבוּרו. או לעשות מלאכה בשבילו כמו כן מותר לעשות בשביל מומר וגדולה מזו אמרינן.

המקדש את האשה ע"מ שאני צדיק. אפילו הוא רשע גמור מקודשת שמה הרהר תשובה בלבד: ובזה אמרתי לישוב קושית האבן עזר.

באו"ח סי' קפ"ט. ששהביא המג"א.

דהמומר לא מקרי ב"ב מדברי התו' בסנהדרין. והקשה האהעו"ז מקודשין דף מ"ב.

דפרי' לר"ש למה לי גם אתם ה' אצטרף למומר דאינו ב"ב ותרומתו תרומה בנודאי שיהי' מחוייב בתרומה. ואמרתי לפי הג"ל שכ' התוס' דהוּאיל ובגדו לשוב.

הוא מקרי ב"ב. וע"כ מ"ש התוס' בסנהדרין דמומר אב"ב היינו מדרכנו דלא סמכינן על הוּאיל אכל מה"ת מקרי ב"ב.

וא"כ שפיר פרי' הגמרא בקודשין. דשם קאי על התורה.

דגוי שתרם אין תרומתו תרומה ועל מומר ליכא למימר דזה ליכא למעט דהא אמרינן הוּאיל וא"ש וא"כ לפי האמור לכ"ע לית בזה חשש איסור דאוריית': ובדרכנו אפשר להקל ולסמוך על דעת המתירין כן הי' נראה לפי ענ"ד אכל ראיתי בפמ"ג באשל אברהם סי' תקי"ב סעי' א' דכתב: דקראים דווקא בהן יש ב' דיעות אכל לצורך מומר אסור לכ"ע ובטלה דעתי לנגד דעתו.

מיהו הפמ"ג שם במשבצות זקב סק"ב. יש קצת סתירה.

לדבריו שבאשל אברהם. מיהו אפילו לדבריו בקדירה אחת אם אין חשש שיכשלו דבר אסור שרי וא"כ אם אשתו וב"ב.

אינם מומרים לחלל שבת בפרהסי' גם לדבריו. מותר לשחוט עבוּרם.

דא"א לכזית בשר בלא שחיטה. והנראה לפי ענ"ד פתבתי דברי החותם בברכה המשולשת ידידו הדורש שלומו: הק' משה שיק מברעזאוןע: תשובה רפ"ב בעזה"י יום ה' פ' שמיני תרל"ח לפ"ק חוסט יע"א: את חג המצות יחוג בדיעות פבוד הרב הדיין

הגדול המופלג בתורה וביראה מוה' ישע' קנאפפלער נ"י דיין מצניין בק"ק אוהעל יע"א:
מכתבו קבלתי.

ואם אמנם נקשה עלי להשיב פי אני אד חלוש מאוד ומונע א"ע להשיב שואלי דבר,
נדי לי. להפקיע את עצמי אבל לכבודו הגדול.

החשוב אצלי למאוד לקחתי לי מעט פנאי. להשיב לו בקצרה.

מה שתמה על הקושא המובא באמרי אש חאו"ח סי' מ"א. והוא מאי שמקשין בשבועות
דף ט"ו דאמרינו דבגין ביהמ"ק אינו דוחה יו"ט מתוס' פרק המצניע דף צ"ה שהקשו שם
בד"ה והרודה דבונה ביו"ט יזה מותר משום מתוך ותי' דבאמת פן הוא מה"ת עיי"ש.

וא"כ בגין בהמ"ק דהוא צורך קצת. א"כ יזה מותר לבנות ביהמ"ק ביו"ט ומעלתו קושא
לי דמאי קושא דבגין ביהמ"ק הוא צורך גבוה וצורך גבוה לא אמרינו מתוך דביו"ט
לכם פתיב וממנ"פ אם בשעת הבגין דעדיין לא קודש לא מקרי צורך גבוה א"כ גם עדיין
לא מקרי צורך מצוה: ונראה לפי ענ"ד פשוט דבאמת גוף הקושא.

לפי מ"ש התוס' המצניע סברת התוס' אינה מוכרחת. אלא לר"א ור"א הוא מתלמידי
ב"ש וב"ש לית להו מתוך.

וא"כ אין פאן קושא פלל אדרבה לי קשה יותר אליבני' דר"א. דר"א סובר בר"פ ר"א
דמילה.

דמכשירי קרבן דוחה שבת ואפילו מכשירין דמצוה. דוחין שבת.

נאיך אמרינו שם בשבועות דף ט"ו. דבגין ביהמ"ק אפילו אם צריך פדי להקריב שם
שתי הלחם אינו דוחה יו"ט דשתי הלחם.

הקרבה דידהו דוחה יו"ט. וכן שאר קרבנות דסייבין להקריב בשבועות וא"כ הי' מן
הראוי שידחה בגין ביהמ"ק יו"ט.

משום מכשירי מצוה נאיך דרשינו מקרא דבגין ביהמ"ק אינו דוחה יו"ט ואפילו נימא
פדמסיק במגילה דף י'. דגם ר"א סובר.

דמקריבין אעפ"י שאין בית וא"כ לא חשיב מכשירין לצורך גבוה פלל. אלא מצוה בפ"ע
כמו שכ' הרמב"ם בפ"א מה' בית הבחירה.

דזה מצוה בפ"ע לבנות ביהב"ח והארץ שם בזה. כמו דכתיב ועשו לי מקדש ואפילו
עדיין לא נתקדש קיים בזה מ"ע.

דקידוש ילפינו מקרא אחריןא שם בשבועות. ממה שנאמר ככל אשר אני מראה חותך
את תבנית וכו'.

ואת פליו וכן תעשו. אבל אין זה שייך לבגין מ"מ קושא שלי עדיין לא נתישב.

דתינח בבית שני להאי מ"ד דקידשה לעתיד לבוא אבל הקרא דסתמא פתיב משמע אפילו
בבית ראשון. דהתם היו צריכין לבנות המקדש ואפי"ה אינו דוחה שבת ויו"ט.

וע"כ דגזיה"כ הוא. דלענין זה לא יהי' מכשירין דוחה וצ"ע ועכ"פ זה נודאי דמקדש לך מקרי צורך גבוה אלא מ"ע פשאר מצות פדמשמע מיבמות דף ב'.

דילפינן עדל"ת. אפילו אם יש בו פרת.

מדאצטרו קרא למעט דבגנן ביהמ"ק אינו דוחה שבת ויו"ט: וגוף הקושיא נ"ל לישוב עפ"י דברי רמב"ן בביצה דף ו' המובא ב"ר"ן דהוצאת המת ביו"ט ראשון ע"י ישראל אסור פמוצא אבנים. ואע"ג דהוא מצנה.

נהי צורך קצת. דהרי גם שריפת קדשים.

הוי מ"ע ואינו דוחה יו"ט. ועוד דאמרינן בכתובות דף ד' דצריך שנה לכל נפש.

נהרי אין פאן נפש עכ"ד, ובשלא טעם הראשון יש להסביר. עפ"י דברי המג"א בס"ת מ"ו.

דאע"ג דבפסחי דף ה' חשבינן מצנה לצורך קצת. היינו מצנה שהיום גורם.

אבל שריפת קדשים והוצאות המת שאין היום גורם אז לא הוי המצנה צורך קצת והה"ד בבגנן ביהמ"ק. אבל לטעם השני דאינו שנה לכל נפש הוא תמוה להבין ואמרת דאפשר דכוונתו דדווקא מצנה דכל אחד ואחד מחוייב הוא מצנה השנה לכל נפש אבל מצנות קבורה דהיא אינה מוטלת אלא על הקרובים.

פדכתיב לה יטמא לא מקרי שנה לכל נפש. וא"כ בכה"ג לא אמרינן מתוך וא"כ אפשר דגם בכה"ג.

הוי בגנן ביהמ"ק דאמרו חכמינו ז"ל שלש מצות נצטוו ישראל בעלותם לא"י. למנות עליהם מלך ולבנות ביהמ"ק ולהכרית זרעו של עמלק דמצות אלו הם רק על פלל ישראל.

ולא על יחיד פי א"א ליחיד לעשות המצות האלו וא"כ גם כן לא מקרי שנה לכל נפש וממיל' לא אמרינן מתוך. כן נראה לפי ענ"ד תשובה רפ"ג עוד להנ"ל מה שהביא מעלתו פלפול ע"ד רש"י ביצה דף כ"ז.

דכ' דתרומה וחסלה. אע"ג דהיא טמאה.

מאכילין לבהמותיו. מ"מ ביו"ט אסור.

משום דרחמנא אחשבי' להבערתן ומעלתו האריך בפלפול: בדברי רש"י אלו. ובאמת דברי רש"י ז"ל אלו עמומין הן וכבר האריך הנוב"י מהדו"ק באו"ח סי' ט"ו בדברי רש"י אלו.

ומצד הסברא א"א להבין דברי רש"י אלו ולפי ענ"ד נראה פשוט דנודאי הא דבעינן מלאכת מחשבת בכל מצנה ואם אינה מלאכת מחשבת אפילו אם עושה מצנה בזה פגון במקלקל. לא שייך לומר רחמנא אחשבי' והוא דהרי בחגיגה דף י"א ע"ב.

יְלַפִּינוּ דְבַשְׁבֶּת בְּעֵינֵינוּ מְלֹאכֶת מַחְשָׁבֶת מְשׁוּם דְּבַפ' וַיִּקְהַל נִסְמָךְ עֲשִׂיית הַמְשָׁפֵן לְשִׁמִּירַת שְׁבֶת וּא"כ שְׁמַעֲיֵנוּ מִכָּאן דְּבַשְׁבֶּת בְּעֵי מְלֹאכֶת מַחְשָׁבֶת עֵי"ש. וּמִדִּידְעֵינוּ מְלֹאכֶת הַמְשָׁפֵן מִקְרָא דְאֵלֶּה הַדְּבָרִים וְכו'.

דְּהֵמָה ל"ט מְלֹאכֶת כְּמִבְּנֵי אֶרֶץ בְּשֶׁבֶת דָּף ע' דָּרַק הַל"ט מְלֹאכֶת שְׁהִיוּ בְּמִשְׁפָּן חֲתִיבֵינוּ עֲלֵיהֶן אִם עֲשָׂאֵן בְּשֶׁבֶת. אָבֵל שְׁאָר מְלֹאכֶת שְׁאִינָם מִן הַל"ט מְלֹאכֶת אֵינוּ חֲתִיב.

אֵע"ג דְּעוֹשֶׂה בָּהּ מְצוּה. וּא"כ אֲשַׁמְעֵינוּ דְלֹא אָמְרִי בִי אַחְשָׁבִי וּפְטוּר פֶּן נִרְאֶה לִי: וּבָזֶה אָמְרִיתִי לִישָׁב.

דְּבָרֵי רִש"י בְּחֻמְשׁ בַּפ' כִּי תִשָּׂא. שֶׁכ' בְּפָסוּק.

אִךְ אֵת שְׁבִתוֹתֵי תִשְׁמְרוּ דֵּהכ' בָּא לְלַמֵּד שְׁאִין מְלֹאכֶת הַמְשָׁפֵן דּוֹחָה שְׁבֶת מִלְּשׁוֹן אִךְ דְּאִךְ מִיְעוּטָא הוּא. וְהַקְּשָׁה הֶרַמְב"ן.

הָא אִךְ מִמַּעַט לְעוֹלָם דְּבָר הַנִּכְתָּב בּוֹ עֵי"ש הֵיטֵב וּלְפִי עַנ"ד עַפ"י הַנ"ל. י"ל בְּכַוֵּנָתָא רִש"י גַם כָּאן.

אִךְ בָּא לְמַעַט כְּמוֹ בְּכָל מְקוֹם. וּבָא לְמַעַט וְלִהְיוֹת דְּלִפְעָמִים רִשְׁאִין לְחַלֵּל שְׁבֶת.

דְּהֵינּוּ אִם אֵינוּ מְלֹאכֶת מַחְשָׁבֶת אֲלֵא דְלֹא תִימ' דְּנוֹקָא אִם אֵינָה מְלֹאכֶת מַחְשָׁבֶת. וְגַם אֵינָה מְצוּה אָבֵל אִם הִיא מְצוּה אֵע"ג דְּאֵינָה מְלֹאכֶת מַחְשָׁבֶת הוּא דְּרַחֲמָנִי אַחְשָׁבִי וְאִסוּר.

לְכַף כ' רִש"י ז"ל דְּמִסְמִיכוֹת יְלַפִּינוּ דְּמְלֹאכֶת הַמְשָׁפֵן אֵינוּ דּוֹחָה שְׁבֶת. וּא"כ יִקְשֶׁה לְמָה לִי שׁוּב סְמִיכוֹת בַּפ' וַיִּקְהַל וְע"כ דְּבָא לְמֵאִי דְאָמְרוּ בְּחֻגִיגָה דְּבָא לְמַעַט דְּמְלֹאכֶה שְׁאֵינָה מְלֹאכֶת מַחְשָׁבֶת מְוֹתֵר.

וְע"כ דְּהֵינּוּ אֲפִילוּ אִם הִיא מְלֹאכֶת מְצוּה מְוֹתֵר וּא"כ שְׁמַעֲיֵנוּ שְׁפִיר מֵאִךְ דְּמְלֹאכֶת שְׁבֶת לְפַעְמֵי מִשְׁפַּחַת דְּמְוֹתֵר כְּגוֹן אִם אֵינָה מְלֹאכֶת מַחְשָׁבֶת. אִךְ אִם הִיא מְצוּה.

לֹא אָמְרִינוּ בִּי אַחְשָׁבִי פֶּן נִרְאֶה נִכּוֹן לְפִיעַנ"ד וּא"כ אִם אֲפִילוּ בְּמְקוֹם מְצוּה מְלֹאכֶה שְׁאֵינָה חֲשׂוּבָה מְוֹתֵר. וְלֹא שְׁיִיךְ אַחְשָׁבִי.

כ"ש דְּבָר שְׁאֵינָה מְלֹאכֶה כָּלֵל כְּגוֹן לְהַאכִּילָהּ לְבַהֲמָתוֹ וְאִיךְ אֲפִשֶׁר דִּיהָ אִסוּר מְשׁוּם אַחְשָׁבִי וְצ"ע: ע"כ נִרְאֶה לִי דְרִש"י בְּעַצְמוֹ לֹא כָּתַב כֵּן. אֲלֵא בְּהַבְעֵרַת קַדְשִׁים.

דְּרִש"י לְשִׁיטְתוֹ דַּס"ל בְּשֶׁבֶת דָּף ק"ו. דְּכָל הַבְּעֵרָה הוּא מְלֹאכֶה שְׁאֵאצ"ל.

וְדָבָר עַצְמוֹ הוּא קְלָקוּל. וְאֵין בּוֹ צוּרָה אֲלֵא בְּשִׁבְלֵי הַפֶּת.

אוּ בְּשִׁבְלֵי בִּישׁוּל קְדִירָה לְזֹאת הָיִי רַק מְלֹאכֶה שְׁאֵאצ"ל וְכֵן ס"ל לְרִש"י בְּשֶׁבֶת דָּף ק"ה. דְּצוּרָה מְצוּה ג"כ מִקְרִי א"צ לְגוּפִי וְהִיכָא דְּבִרְצוֹנוֹ לֹא בָּאָה לוֹ כְּגוֹן קְרַע עַל מְתוֹ.

וְה"ה שְׁרִיפַת קַדְשִׁים. דְּמִרְצוֹנוֹ לֹא בָּאָה לוֹ.

וְהָיִי מְלֹאכֶה שְׁאֵאצ"ל וְאִפִּי"ה יְלַפִּינוּ מִקְרָא דְּשְׁרִיפַת קַדְשִׁים אֵינוּ דּוֹחָה לֹא שְׁבֶת וְלֹא יו"ט וְאֲלֵא ע"כ דְּגַם בְּהַבְעֵרָה בְּעֵי שְׁיָהָא צוּרָה לְגוּפִי כְּמוֹ דְּאָמְרִי ר"פ אֵלוּ הֵן הַנִּחְנָקִין.

וְהוּבָא בְּתוֹס' בְּשֶׁבֶת דָּף ק"ו דְּגַם בְּהַבְעֵרָה וְחֻבְלָה בְּעֵי צוּרָה לְגוּפִי.

ואפי"ה אסרה התורה. וע"כ משום דאחשבי'.

נהני גזיה"כ וא"כ ממילא מפרש רש"י פיון דחידוש הוא. דאמרין בזה אחשבי' אפילו להאכילו לבהמתו.

ג"כ אסור משום דגם בזה אחשבי'. ויש לומר דזה תליא בפלוגת' דאבני ורבא.

בסנהדרין דף כ"ז דשם פליגו אבני ורבא בעדזומם אי מפאן ולהבא הוא נפסל או למפרע הוא נפסל. ואמרין שם דטעמא דרבא משום דחידוש הוא וס"ל פיון דחידוש הוא אין לה בו אלא חידושו.

ואבני סבר אדרבה פיון דחידוש הוא אמרין דאף למפרע הוא נפסל פיון דיצא מן הפלל אמרין דלגמרי יצא: כמו דפליגי ג"כ בע"ז דף ס"ח לענן אי בשרצים נטלפ"ג אסור עיי"ש: וא"כ מאי דס"ל לרש"י פאן דאפילו להאכיל לבהמתו אסור.

היינו לאבני דס"ל דמרחיבין החידוש אבל לרבא לשיט' דס"ל דאין לה בו אלא חידושו. נראה ג"כ דס"ל לרש"י דגם דהא דשריפת קדשים אין לה בו אלא חידושו דלרש"י פל שברצונו לא באה לו לא מקרי צריף לגופו וא"כ חידוש הוא זה מה דאסרה התורה שריפת קדשים ביו"ט.

וא"כ הי' ראוי לומר דווקא שריפה אסור: אבל להאכילו לבהמתו מותר ועל פרוך מוכרחין לומר לרבא כמו שכ' התוס' בשבת דף כ"ה ע"א. דהמצנה הוא שריפה דווקא. ואינו יוצא המצנה. במה שמאכיל לבהמתו.

ובזה מיושב קושית הפנ"י בפסחים דף ה' ע"ב. דהוכיח רבא דאין ב"ח אלא שרפה.

דאל"כ הרי הי' יכול להאכילו ביו"ט לבהמתו. והקשה הפ"י הא אמרי' אחשבי' ולהנ"ל א"ש דלרבא לשיטתו לא אמרין אחשבי'.

וא"כ שפיר הוכיח. דרע"ק סובר אבחא"ש.

כן נראה לפי ענ"ד נכון: ומה שהאריך מעלתו. בס' מילה של"ב דנימא מתוך.

וע"כ פנונתו דנימא מתוך שהותרה חבלה לאוכ"נ הותרה אפ"י אם הוא רק צורך קצת. אבל בנדאי א"א לומר דמתוך שהותרה חבורה לצורך מילה בזמנה וכו'.

דהרי כבר פסק הרמב"ם דטומאה ושבת דחוי' הוא. אצל מצות כמ"ש הכ"מ בפ"ב מה' שבת ובדחוי' ל"ש לומר מתוך.

ובאמת במילה. איכא ג"כ איסור גזוז כמו שהקשו המפורשי' בשבת דף ק"ו.

וקרן הגאון בעל חת ס זצ"ל תי'. פיון דבאמת האי גזיזה דמילה באה מפח חבורה.

והנה ידוע דמקלקל בחבורה חייב: אבל בענין מתוך נדאי לא שייך גזיזה לומר מתוך שהותרה גזיזה באוכ"נ דבאונקלין שהתרו לא שייך גזיזה וגוף הסברא שכ' מעלתו דס' מצנה? הא צורך קצת קשה בעיני אבל אין להאריך בזה פיון דסברא הוא.

ויש לומר לכאן ולכאן ויותר אין אני יכול להאריך פאשר הודעתיו פי אני אדם חלוש וגם זה ל"כ אלא מפני כבודו הרמה. יהי ה' עמו ויחזק את גופו.

ויברך אותו ואת ביתו ואת כל אשר לו ואתתו בברכה משולשת דברי ידידו הדורש שלומו: הק' משה שיק מברענאווע: תשובה רפ"ד נשאלתי קטן שמת תוך ל' יום קנדם שנימול איה יעשו עמו ביו"ט שני הנה גוף הדין.

כבר מבואר בש"ע או"ח סי' תקכ"ו סעי' י' ובמג"א שם ס"ק ובנוב"י מהדו"ק האו"ח סי' ט"ז כ' ד"ש ג' חילוקים א' אם נודע שפלו לו חדשיו. קוברין ומוהלין אותו ביו"ט שני.

ואם מת תוך ל'. ולא ידעינן אם פלו לו חדשיו: קוברין אותו ביו"ט שני.

ואין מוהלין אותו. ונפל נודאי ממתנינן עד לאחר יו"ט.

ואז מוהלין וקוברין. עיי"ש טעמו ונימוקו וזה נראה ג"כ דעת המג"א ס"ק.

אמנם לפי ענ"ד דבסתם נולד מוהלין וקוברין אותו ביו"ט שני. דהמג"א לטעמין דס"ל שם ס"ק דסתם תינוק שמת תוך שלשים.

הוי ספק בר קנימא א"כ יש לדון להחמיר אבל כבר האריך בבינה לעתים. בפ"א מה' יו"ט ברמב"ם שם.

דאנן קי"ל בכל דוכתי דהוי בר קנימא. ובאש"ת פהן קי"ל באהע"ז סי' קנ"ו דאם נישאת לא תצא.

א"כ חשבינן לי' לנודאי בר קנימא. דחייבין לקברו וחיובין בכבודו וצריכין למוהל דחרפה הוא לנו: כמ"ש הב"י ביו"ד סי' רס"ג בשם הרד"א: וסברת הנוב"י קשה לי א' איה כ' דאין מוהלין דהוי ס"ס' נפל וס' דשמא המילה רק לתקנת הפושעים עיי"ש דקשה לי.

מאי ס"ס' הוא זה. פיון דמחזקינן לי'.

לכל דיני תורה שהוא כבר קנימא. עיין במשנה ג' פ"ה דנדה ובתויו"ט שם ד"ה זוקק: ובלא"ה הרי אפילו הוי ס' לא נולדו הספיקות בב"א.

דס' בר קנימא הוא מיד משא"כ ס' מילה. מיהו זה יש לישיב עפ"י דברי המג"א הנ"ל ס"ק.

שכ' דעל ידי המיתה נולד לן הספק שמא הוא נפל: ונולדו פאחת מ"מ הרי כבר כתבנו דהבינה לעתים. הוכיח דגם פשמת דינו מה"ת עפ"י רוב דבר קנימא הוא.

ומטעם זה לא הבנתי דבריו דקאמר שם הטעם. דס"ס עדיף פ"רוב.

דברי פיון דאיכ' רוב וממיל' אין פאן ס"ס מיהו עדיין יש לומר פוונתו. דאמרי' סמוך מעוט' לפלג' והוי ס' השקול מיהו הריב"ש בתשובה סי' שע"ב כ' דדווקא לס' בטבע.

פגון מחצה זכרים ומח"נ. אמרינן סמוך מעוט' לפלגא עיי"ש.

ובחידושי לכתובות פתבתי על קושית הפנ"י שם בתוס' ד"ה ואב"א. דהקשה אפילו.

אי ספק אונס הוי נגד הרוב. מ"מ סגי משום דאמרינן סמוך מעוט' לפלג' וכבר הביא בסדרי טהרה בנדה דף י"ח.

דמהפנ"י נעלם דברי הריב"ש: ולי נראה אפילו לפנ"י שיניף זה דווקא בס' השני אפילו אינו שקול מ"מ הוי סמוך מיעוט' לפלגא אבל בס' הראשון. פשם שכ' הש"ף בכללי ס"ס בסי' ק"י.

דלא אמרינן ס"ס במקום חזקה דמיד דמספקי' ס' הראשון אוקמין אחזקה ולא הוי שוב ספק לצרף אבל אם יש מבלעדי ס' הראשון. ס"ס מהני.

וה"נ פן. וכן ראיתי בסד"ט: ולפי"ז פיון דקי"ל.

דבעינו שיטהפה ס"ס. א"כ גם לס' השני.

לא שיניף לומר פן ומינושב קושית הפר"ח וביארתי שם. דגם תוס' יוכל לסבור פלל הזה.

דבעינו יוכל להתהפך עפ"י מ"ש הש"ף בכללי ס"ס. אות ט"ו יעוי"ש.

עכ"פ לפי דברי הריב"ש והתוס' ליתא לס"ס שכ' הנוב"י. ועוד דלפי הנראה לי אין ב' הסברו' שעשה הנוב"י מהן מחלוקת פליגו הרד"א ור' נחשון גאון מייירי בבר קנימא שמת קודם שנימול.

ובבר קנימא שיניף שיקים לתה"מ וצריף מילה ובתויו"ט פ"ה דנדה משנה ג' פי'. דהיינו דקאמר שם דהוא לאביו ולאמו פחתן שלם.

נהי דשם בנודאי בר קנימא מייירי הרי פבר אמרנו דהבינה לעתים הוכיח דגם סתם וולד הוי מדינא בר קנימא ומילתו קרו לי' חתן שלום. אבל הגה"מ מייירי בנפל גמור ולא שיניף שיקים לתחה"מ.

וע"כ כ' דבעי' מילה משום תקנו' הפושעי': ועוד טעם שלישי דהמענין בהגה"מ בעיניו נראה דהוא עצמו כ'. דאפילו נפל גמור אינו איסור בכתרכת ערלתו.

דמתתף בבשר בעלמא הוא. אלא דאסור לחתוף.

משום דאסור הנפל בטלטול: וא"כ זה שיניף בנפל דאין בו מצות קבורה לדבריו אבל בסתם וולד דאית בי' מצות קבורה. פשם שרשאין לטלטל גופו.

ה"נ מותר לחתוף ערלתו. וא"כ לא אדע מה איסור יש בכתרכת הערלה בולד שרשאין לטלטלו לקברו.

ואפילו לפימ"ש התויו"ט בפ"י דשבת מ"ה. דעל פחות מפזית ממת אין מצות קבורה והוי מוקצה מ"מ באותו רגע מיד.

משליכין הערלה לבי קיברא. וכיון דמצנה לקברו ביומו כמ"ש נמי הנוב"י נראה לפיענ"ד דחייבין למולו פי חרפה הוא לו ומה שדייק הנוב"י מלשון הרמ"א ביו"ד סי' רס"ג.

המענין בהגה"מ בה' מילה נראה דקאי על נודאי נפל דאפילו אי יקברנו ע"י גוים: מ"מ אין למולו אבל בסתם וולד. שהוא בחזקת בר קנימא ורשאין לקברו ביו"ט שני ע"י ישראל כגדול.

גם למולו מותר. פן נראה לפיענ"ד ומרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל.

בחאו"ח סי' קמ"ד כ' לדינא לקברו ולמולו ע"י גוים ואפ"ש דביו"ט ראשון קאמר: תשובה רפ"ה החיים והשלום לכבוד הבחור המןפלג בתורה חרוץ ושינון כה' יהודה הפהן נ"י יקרתו הגיעני ושם נאמר להקשות על מה שנדפס בשמי בס' מצות ה' מצנה תל"ט דיש לדון במ"ע של וקאת שמה אי הוי מ"ע שהז"ג ואינו נוהג בנשים.

ומעלתו פקפק דאין זה דמיון למ"ע שהז"ג. דהכא אין החיוב בא מפת הזמן.

שקרי הוא מחוייב ועומד מפת נדרו זה לשונו בקצרה באמת לא מצאתי זה בבואור ורק מהרמב"ם בפ"ד ממע"ק. משמע פן.

דכ' דאשה עוברת בב"ת ולא כ' דגם העשה עוברת וכן בש"ס בר"ה דף ו' קמבע"ג לי רק לענין ב"ת ולא לענין עשה. ומסב"א הו"א דהוא מ"ע שהז"ג.

דנהי דמצד הנדר היא מחוייבת להביא ולקיים נדרה מ"מ אינה מחוייבת לעשות מיד. אלא יש לה רשות לעשות אימת שתראה.

רק מצד זריזין מקדימין. אבל מצד עצמה הוא רשות אם לא נאמר מ"ע דוקאת שמה ול"ת דב"ת וא"כ הזמן של הרגל.

היא המחוייבת. להביא קרבנה עתה וכיון דאמרינן דמ"ע שהז"ג נשים פטורות.

א"כ אין הזמן מחוייבת אותו להביא דווקא עתה ברגל. ונהי דהחיוב נשאר עליהם לקיים מוצא שפתיהם.

אבל אינם מחוייבין לקיים עתה אלא בג' רגלים ומאי ענין ב' מצוות אלו להדדי. דנימא הואיל ונתחייבו במצות מוצא שפתיה דנתחייבו ג"כ במצות וקאת שמה.

מה שהזמן מחייב. ע"כ אמרתי וכו' אני אומר גם עתה.

שאינו מוכרח אם אשה מחוייבת מ"ע זו: ולכאורה יש להביא ראי'. דכל כה"ג לא מקרי זמן גרמא ממאי דקש"ג לי אמאי אמרינן ל"מ"ד טבילה בזמנה מצנה.

דנשים חייבות לטבול דווקא בזמנם פדאית' בנדה דף ל' ע"א וביומא דף ח' ע"א בד"ה טבילה בזמנה וכו'. ויליף לה מקרא דוחטטאו ביום השביעי.

והתוס' בקידושין דף כ"ט ע"א ד"ה אותו וכו'. כ' דמילה הואיל והוא בשמיני להוי מ"ע שהז"ג.

ואע"ג שתיקצו הואיל וגם אח"כ המצנה לא הוי ז"ג. מיהו שם אינו מבואר רק דמצנת מילה מקרי שאין הז"ג אבל מצנה למויל בשמיני עדיין י"ל דהוי ז"ג.

ונשים פטורות ממנה. וא"כ טבילה בזמנה דהחיוב דווקא בזמנה לטבול.

אבל אח"כ אין חיוב כלל לטבול. אם רוצה לעמוד בטומאה יעניין בלשון הב"י ביו"ד סי' קצ"ז וא"כ יהא הזמן מחייב הטבילה ויהא נקרא ז"ג.

ויהא נשים פטורות. ומ"ע שהז"ג אפילו דרבנן פטור.

כְּדַאִית' בְּבָרְכוֹת דָּף כ' אֱלָא מִשְׁמַע פִּינּוֹן דְּאִין הַזְּמַן גּוֹרַם עֵיקַר הַדְּבָר וְהַחַיּוּב. רַק הַקְּבִיעַתָּה הַזְּמַן וְלַחֲטִיב לַעֲשׂוֹת בְּאוֹתוֹ זְמַן לֹא חֲשִׁיב מ"ע שֶׁהוּא גִּישׁ לַחֲלֵק בֵּין הַנֶּהֱוֶה וּבִטְבִּילָה קִשְׁיָה טְפִי דְלֹאחֲזִי הַדְּבָר רְשׁוֹת אִם רְצִיתָ לַעֲמֹד בְּטוֹןמָאָה.

אִין חַיּוּב כָּלֵל לְטַבּוֹל וְעַכ"פ לֹא מְצִאתִי דִין זֶה מְבוֹרֵר וְלִכְפֹּה פְּתַבְתִּי שֵׁם בְּסַפֵּק דִּישׁ לְדוֹן לְכָאן וְלְכָאן: וְהִנֵּה. גּוֹף הַל"ת נָשַׁל ב"ת בְּנָשִׁים דְּפִסְק הַרְמַב"ם דְּעוֹבְרַת עֵינָן בְּלַח"מ שֵׁם. וְיֵשׁ לִישָׁב דְּכִבֵּר הַקְּשׁוֹ הַתּוֹס' בְּקִדּוּשֵׁין דָּף ל"ה ע"א ד"ה מְשׁוּם וְכו' דְּלֹאבֵי עֲמָדָה הַקְּשִׁיא. לר"י דְּסוֹבֵר ב"כ מְלַמְּדִין נִילוּף וְכו'.

וְנִרְאֶה דְּטַעְמֵי דְּאֲבֵי דְּסוֹבֵר דְּאִשָּׁה בְּעֵלָה מְשַׁמְחָה קִשְׁיָה הָא כְּתִיב וְשַׁמְחַת אֶתְּהָ וּבֵיתָהּ. כְּפִרְש"י בְּחִגִּיגָה דָּף ו' ע"א (מִיָּהוּ עֵינָן בְּתוֹס' פְּסָחִים דָּף ק"ט ע"א) וְנִרְאֶה דְּאֲבֵי סוֹבֵר פִּינּוֹן דְּבַכ"מ מ"ע שֶׁהוּא גִּישׁ נְשִׁים פְּטוּרוֹת אֲמַרְיִנּוּ טַעְמֵי דְּקָרָא.

דְּשַׁמְחָה אִין חַיּוּב מַצְדָּה. אֱלָא מַצְדוֹ.

שְׁלֵא יְהֵא שְׁרוּי בְּלֹא אִשָּׁה. דְּהַשְׁרוּי בְּלֹא אִשָּׁה שְׁרוּי בְּלֹא שְׁמִחָה וְלִכְפֹּה מַצְד שְׁמִחָתוֹ הִיא מְחַוְּיָבַת לְהַעֲלוֹת וְכו"ז לְמֵאן דְּדָרִישׁ טַעְמָא דְּקָרָא.

אָבֵל לר"י דְּלֹא דָרִישׁ טַעְמָא דְּקָרָא. בְּב"מ דָּף קט"ו.

וְלִכְפֹּה לְדִידִי גַם אֲבֵי מוֹדָה דְּהַקָּרָא כְּפִשְׁטֵי. דְּאִשָּׁה מְחַוְּיָבַת בְּשַׁמְחָה וְלִכְפֹּה גַם הַרְמַב"ם דְּפִסְק בְּפ"ג מְמַלְנָה וְלִנְהָ כְּר"י עֵינָן בְּלַח"מ שֵׁם.

וְלִכְפֹּה פּוֹסֵק דְּאִשָּׁה חֲטִיבַת בְּשַׁמְחָה וְעוֹבְרַת בְּב"ת וְא"ש דְּבָרֵי הַרְמַב"ם. וּבְזֶה אֲסִיִּים וְאַחֲתוּם בְּבִרְכָה הַדּוֹר"ש: הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבָרַעַזְאוֹנָע: תְּשׁוּבָה רַפ"ו כְּשִׁמּוֹעַ קוֹל שׁוֹפָר יוֹחֵק לְחִיִּים טוֹבִים בְּסִפֵּר יְדִידֵי הַרְבֵּי הַמְּוִפְלָג בְּתוֹרָה הַבְּקִי כַּש"ת מוֹה' אֶהְרֹן שְׁמוּאֵל אֶסְאָד נ"י: מְכַתְּבוֹ קַבְּלִיתִי וְאֶשֶׁר הִבִּיא מַעֲלָתוֹ נ"י דְּבָרֵי הַבְּרַכ"י בְּאוֹ"ח ס' תְּקוּנָא שְׁיֵשׁ מַתִּירִין לְאֶכּוֹל מַר"ח אָב וְאֵילָף בְּשֵׁר וְנִשְׁתַּמְרִיר מְשַׁבֵּת וְרִאִיוֹתֵיו מְדַאבְּעִי לֹן בְּחַוְלִין דָּף י"ז.

אֲבָרֵי בְּשֵׁר נַחֲרִיהָ שֶׁהִבִּיאָו יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ אִם מוֹתְרִין. וְלֹא אֶפְשָׁטָא וּבְדַרְבְּנֵן לְהַקְּל.

וְא"כ גַּם בְּנִידוֹן הַנ"ל אֲמַרְיִנּוֹן לְהַקְּל. וּמַעֲלָתוֹ נ"י פְּקַפֵּק דְּהַתֵּם שְׁאֲנִי.

דְּהוּי אִיסוּר חֲפָצָא מִשְׁא"כ כָּאן דְּהוּי אִיסוּר גְּבָרָא. וְהִנֵּה אִי מְשׁוּם הָא לֹא אֲרִי' דְּגַם אִיסוּר גְּבִלָה הוּי אִיסוּר גְּבָרָא וְכַמְבֹּנָאָר מְדַבְּרֵי הַר"ן בְּנִדְרִים דָּף י"ח אֲמַנְם עֵיקַר כְּנֹונַת קו' דְּבִשְׁלָמָא גְּבִי אֲבָרֵי בְּשֵׁר נַחֲרִיהָ דְּבַמְדָּבֵר הוּי נַחֲרִיהָ כְּמוֹ שְׁחִיטָה.

וְסִילוּק אִיסוּר אַבְמָה"ח. וְאִיסוּר גְּבִלָה וְכִינּוֹן דְּהוּי כְּמוֹ נְשַׁחֲט נְהִי דְּמִשְׁם וְאֵילָף הַנַּחֲרִיהָ אִינוּ מוֹעִיל לְהַסִּיר אִיסוּר גְּבִלָה אָבֵל מַה שְׁכִּבְר הַכְּשִׁיר א"א שְׁיַחּוּל עֲלֵיו אִיסוּר גְּבִלָה.

מִשְׁא"כ גְּבִי אֲכִילַת בְּשֵׁר מַר"ח אָב וְאֵילָף. דְּבִשְׁבֵּת לֹא פָקַע מְנִי' שֵׁם בְּשֵׁר.

אֱלָא דְּבִשְׁבֵּת מוֹתֵר לְאֶכּוֹל בְּשֵׁר. וְא"כ כְּשִׁבְּאִין יְמֵי הַחוּל.

דְּאִזְו אִיסוּר לְאֶכּוֹל בְּשֵׁר. מְהִיכָא תִיתִי.

דיהא רשאין לאַכּוּל: וא"כ לפי"ז עיקר קנשיתו גם על ה'רא"ש שכ' שם בחולין דמאיבועי' זו יכולין למילף. אם נדר אדם.

מזמן פלוני ואילך לאַסּוּר בשום דבר ונשתייר לו מזמן היתר מאי דינו. וכן אם אסרו הקהל גבינות ושלקות הגוים הנשארים מזמן היתר מאי דינם.

ולפי הנ"ל מה ענין זה לזה התם בנחירה. כבר אזדא לה דבר.

שהי' יכול לאַסּוּרה ושם איסור זה להיות נעשית נבלה. לא שייכה לחול עתה דלאחר מיתתה א"א שתעשה נבלה.

אם לא נעשית בשעת מיתה משא"כ הנך איסורין. דאפשר שיהיו חלין מעתה.

מנ"ל מהתם דלא חלין. ובאמת גם על ה'רא"ש קשיא לי' וגם אני אמרתי כן.

בחיזושי למגן המצות מצוה תנ"א: אמנם כדי לישוב דברי ה'רא"ש נראה דלשון הואיל ואשתי אשתי לא משמע לי' לפרש כן ונראה דס"ל לה'רא"ש פדעת התוס' בשבועות דף כ"ד. דאיכ' איסור שאינו זבוח.

והקרא דזבחת מבקרה בא למדינו דדווקא ע"י זביחה אתה רשאי לאַכּוּל אַבּל בלי זביחה על אופן שצונתיך בע"פ. אי אתה רשאי לאַכּוּל.

וא"כ זה איסור חדש מה שאסר הקב"ה מזמן ביאת הארץ ואילך ואפשר לחול לו גם על האברים שנחרו במדבר והלך מהם איסור נבלה דנהי דהועיל אז כמו שהי' זבוח. מ"מ זבוח כמצנת שחיטה לא הי' אלא דאז לא הי' צריך לזה.

והי' מותר אפי' לא נשחט פדינו וא"כ עתה בבואם לארץ שנתחדש להם איסור חדש דאסור לאַכּוּל מבלי שחיטה הראוי' גם אותן אברים אפשר דהם בכלל האיסור דקרא. נהי דלא הי' שייך בהם עתה זביחה פיון שפבר גחרו, מ"מ לפי אותה דיעה פנונת הקרא לומר וזבחת ואכלת מה שאתה זבוח עתה אתה אוכל.

לאפוקי מה שאינו זבוח פראוי: וא"כ יש להבין מקרא הזה. דמאי שאינו זבוח.

על אופן אשר צונתיך בע"פ. אי אתה רשאי לאַכּוּל ואפי"ה קא מבעי' לי'.

דאולי לא אסר הקרא ולא פיון הקרא לאַסּוּר אלא מכאן ואילך אבּל מה שהי' כבר מותר באכילה. הואיל וזה כבר אשתי אשתי וזה לא פיון הקרא לאַסּוּר.

ועפי"ז שפיר כ' ה'רא"ש דה"ה באדם. האסור לזמן פגון שאסר על עצמו שחיטת פלוני מזמן פלוני ואילך ג"כ י"ל דעל מה דאשתי לי' אשתי לי' ולא פגון לאַסּוּר ועפי"ז יש לישוב.

ג"כ מה דהשיג היש"ש על ה'רא"ש שם בחולין דבגדרים הלך אחר לשון בני אדם. דענין במל"מ בריש פ"ד משבועו' שכ' להסביר דטעמ' דרבנן דאמרינן שלא אוכל בכזית אע"ג דבלשון בני אדם הוא בכל שוהו.

מ"מ מן הסתם אמרינן. דלא פגון להחמיר באיסורו יותר מאיסור של תורה.

וה"נ אַמְרִינן בַּאֲסוּר עֲצֵמוּ מִזְמַן פְּלוּנֵי מִסְתַּמָּא לֹא כִּינּוּן בַּאֲסוּרוֹ יוֹתֵר מִמָּה שְׁאֲסָרָה הַתּוֹרָה וּא"כ אֵי בַּאֲסוּר תּוֹרָה אַמְרִינן דְּמָה דְּאֲשְׁתְּרֵי מִכְבָּר לֹא כִּינּוּנָה הַתּוֹרָה לְאַסְרָה דְּהוּאֵיל וְאֲשְׁתְּרֵי אֲשְׁתְּרֵי ה"ה בְּנֶדֶר שֶׁל עֲצֵמוּ וּא"כ מִינְשָׁב גַּם קוֹשֵׁיא הַנְּ"ל עַל הָרָא"ש וְעִינֵן בְּנוּב"י מֵהַדוּ"ת חִיו"ד ס' ס"ד שְׁבִיבָר דְּבָרֵי הָרָא"ש דְּדוֹנָקָא בְּנֶדֶר מִזְמַן פְּלוּנֵי וְאֵילֶךְ עֵי"ש מְלֵתָא בְּטַעְמָ'.

וּלְפִי עֵנ"ד נִרְאָה דַּא"נ שְׁכ' הָרָא"ש נָמִי לְעַנְנֵן גְּבִינָה וְשִׁלְקוֹת ס"ל עוֹד. דַּאיכ"ל הוּאֵיל וְאֲשְׁתְּרֵי אֲשְׁתְּרֵי שְׁיִיף דְּוֹנָקָא אִם הוּא נֶאֱסָר מִחֲמַת חֲשֵׁשׁ וְזֶה הַחֲשֵׁשׁ הִי' בּוֹ גַּם מְעִיקָר'.

כְּעֵין שְׁהַקְפִּידָה הַתּוֹרָה דְּדוֹנָקָא שְׁחִיטָה פְּרָאוּי הוּא מְקַרֵי זְבִיחָה וְהִינּוּ אִם נַעֲשֶׂה ע"י חֲמִשָּׁה הַלְכוֹת שְׁחִיטָה פְּרָאוּי. וּא"כ אִם נֶאֱסָר גַּם מָה שֶׁהִי' מוֹתֵר.

יְהִי גְּנָאֵי עַל אֲכִילְתוֹ דְּמְעִיקָר' וּבְכַה"ג אַמְרִינן. הוּאֵיל וְאֲשְׁתְּרֵי אֲשְׁתְּרֵי.

וְעַל זֶה לֹא כִּינּוּן לְאַסְרָה. אֲבָל דְּבַר שְׁאִינוּ נֶאֱסָר מִחֲמַת חֲשֵׁשׁ אִיסוּר.

וְאִין גְּנָאֵי עַל אֲכִילְתוֹ דְּמְעִיקָר'. לֹא שְׁיִיף הוּאֵיל וְאֲשְׁתְּרֵי דְּמָה אֲשְׁתְּרֵי.

דְּאִזּוּ מְעִיקָר' לֹא הִי' חֲשֵׁשׁ אִיסוּר. וְרַק עֲתָה נּוֹלַד אִיסוּר.

כֵּן נִרְאָה לְפִי עֵנ"ד בְּכִנּוּנַת הָרָא"ש שְׁכ' הָרָא"ש. וְעַפ"י מָה שְׁהַסְבַּרְתִּי מִינְשָׁב ג"כ קוֹשֵׁיַת הַשְּׁבִיבָת צִיּוֹן שְׁהַקְשָׁה מִיבְּמוֹת דְּרַף ח' ע"ב דְּבַעֲיָנן קָרָא וּלְקַחְתָּה לְהַתִּיר יְבָמָה לְאַחַר גִּירוּשֵׁין וְלֹא אַמְרִינן הוּאֵיל וְאֲשְׁתְּרֵי אֲשְׁתְּרֵי דְּכָאן שְׁאֵנִי.

דְּעַל הָאִיסוּר עֲצֵמוּ אָנוּ דְּנִין. כִּינּוּן דְּמַעוֹלָם לֹא הִי' אִיסוּר וְעַכְשָׁו נֶאֱסָר מִחֲדָשׁ.

י"ל דְּעַל דְּבַר שֶׁהִי' אוֹכֵל מִמֶּנּוּ. לֹא הִי' בְּכִנּוּנַת הָאִיסוּר.

אֲבָל דְּבַר שֶׁהִי' אִיסוּר וְהוֹתֵר אֵיכ"ל דְּהוֹתֵר רַק לְזִמְנָה: וְעַפ"י מוֹבֵן מָה שְׁפָסַק הַש"ע בִּי"ד ס' ר"ח ס' ע"ב ב' בְּהַג"ה הַש"ע רַשְׁב"ם. דְּאִם אִיסוּר עַל עֲצֵמוּ לַעֲשׂוֹת יֵין לְמַפְּוֹר מְשׁוּם שְׁיֵשׁ לְחַוֵּשׁ לְעִלְיָלָה דְּאִפִּילוּ מָה שְׁיֵשׁ בְּיָדוֹ מִכְבָּר.

גַּם כֵּן נֶאֱסָר דְּאֲזִלִּינן בְּתֵר עַנְנֵן הַנְּדָר, וְלֹא ס"ל הוּאֵיל וְאֲשְׁתְּרֵי אֲשְׁתְּרֵי. וּלְכָל הַפְּחוֹת סְפִיקָא הָיוּ.

וְלָמָּה אִיסוּר בְּוֹנָדָא. וְעַכ"ר ח' דס"ל דְּבַכַּה"ג לֹא שְׁיִיף הוּאֵיל וְאֲשְׁתְּרֵי.

אוּ מִטַּעַם הַנּוּב"י הַנְּ"ל אוּ מִטַּעַמָּא דִּידֵי דְשָׁם אִין מְכִירָה זוּ גְּרַמָּה לְהַתִּיר מְכִירָה זוּ. וּלְכָד אֲדַרְבֵּה אֲתַאֲרֵי עַלְהָ מַפְּח עַנְנֵן הַנְּדָר וְאִיסוּרֵי אִפִּילוּ מָה שְׁיֵשׁ לוֹ מִכְבָּר.

וְע"ז שְׁפִיר כ' הַרְמ"א. דְּלִפִּי"ז הַרְשָׁב"ץ מְחַוֵּלֵק עַל הַתַּה"ד ס' רפ"א.

דְּהַתַּה"ד עַכ"ר ח' אִינוּ מְחַלֵּק לֹא כְּחִילוֹק הַנּוּב"י הַנְּ"ל וְלֹא כְּפִסְכָּרָא שְׁפַתְבְּתֵי אֲנִי דְּלִפִּי א"נ שְׁל הָרָא"ש. לֹא שְׁיִיף אֲשְׁתְּרֵי.

אֲלֵא בְּדָבָר שְׁנֶאֱסָר מִחֲמַת חֲשֵׁשׁ אִיסוּר וּא"כ גַּם בְּדִין שְׁל רַשְׁב"ץ לְכָל הַפְּחוֹת סְפִיקָא הָיוּ. וְאִיף הַחֲלִיט לְאַסְרָה וְעַכ"ר ח' דְּהַרְשָׁב"ץ פְּלִיג עַל הַתַּה"ד בְּזֶה וְאִיסוּרֵי אֲדַרְבֵּה הֵיכָא דְּלֹא שְׁיִיף אֲשְׁתְּרֵי מִטַּעַם הַנְּ"ל אֲזִלִּינן בְּתֵר עַנְנֵן הַנְּדָר אִפִּילוּ אִם אִין מְשַׁמְעוֹת הַלְשׁוֹן כֵּן וְשְׁפִיר כ' הַרְמ"א דכ"ש בְּתַקְנָה דְּאֲזִלִּינן בְּתֵר הַעַנְנֵן בְּכַה"ג דְּלֹא שְׁיִיף אֲשְׁתְּרֵי וּמִינְשָׁב

קְנוּשֵׁת הַשָּׁרָף וְהַטוּ"ז שֶׁשָּׁהָרִיכוּ לְחַלּוֹק עַל הַרְמָ"א בְּזֶה אֲמָנָם הֵיכָא דְשִׁינָה הוּאִיל
וְאִשְׁתְּרֵי אִשְׁתְּרֵי.

לֹא דִיבְרַר הַרְמָ"א פֶּאן בְּזֶה אֵי קִימ"ל לְהַחְמִיר אוּ לְהַקְל מִיְהוּ בִּיּו"ד בְּסוּסֵי קַט"ו מִשְׁמַע
אֲפִילוּ בְּכַה"ג פְּסָקִינָן: אֲפִילוּ בְּדַרְבְּנָן לְהַחְמִיר. וְכֵן הַסְפִים בְּנוּב"י מֵהַדוּ"ת חִיּוּ"ד סִי
ס"ד.

אֲלֹא מֵאֵי דְקָשְׁיָא עַל הַנוּב"י שֶׁלֹּא הֵבִיא רֵאִי לְדַבְּרֵי לְאִיסוּר. מְסוּסֵי קַט"ו.

כְּבָר תִּירֵץ בְּתַשׁוּבַת בֵּית אֲפֵרִים חִיּוּ"ד סִי ל"ט דְּבָסִי קַט"ו גְּרַע טְפֵי הוּאִיל וְהִי דָר
בְּמָקוֹם שֶׁנֶּהְגוּ אִיסוּר, אֲלֹא בְּדָרְךָ מְקַרְהֵי בְּמָקוֹם שֶׁנֶּהְגוּ הֵיחֵר וְהוּבָא תִי זֶה בַּפ"ת
בִּיּו"ד סִי קַט"ו ס"ק: אֲמָנָם בְּבֵרַכ"י הַגָּ"ל ס"ל דְּבַדְרַבְּנָן אֲמָרִינָן הַאִיבְעָנִי לְהַקְל וְס"ל
דְּגַם בְּשֵׁר מַר"ח נֶאֱסַר מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ וְאִיסוּר שְׁמֻחָה וְאִפִּי"ה הַחֵתֵר בְּשַׁבָּת.

וְאֲפִילוּ אִם אוֹכַל לְהַנָּאת עֲצָמוּ וְיִתֵר מְפָדֵי צִוְרָךְ שַׁבָּת. וְעַכְר"ח אֲפִילוּ שֶׁלֹּא לְצִוְרָךְ
הַתִּירוּ וְאֲפִשֵׁר דַּס"ל כְּתַה"ד הַגָּ"ל שְׁכ"ג בְּסִי רַפ"א דְּבַדְרַבְּנָן אֲמָרִינָן הוּאִיל וְאִשְׁתְּרֵי
אִשְׁתְּרֵי וְאֲפִילוּ לֹא הִי נֶאֱסַר מִחֲמַת חֲשֵׁשׁ.

וּלְכָךְ סוּבַר הוּאִיל וְהַחֵתֵר לְשַׁבָּת הַחֵתֵר נָמִי לְחוּל אֲלֹא דִי"ל דְּבַשַׁבָּת הַחֵתֵר רַק לְצִוְרָךְ
מְצוּה: וְעַכְר"ח צ"ל. דַּס"ל כְּמוֹ שֶׁהַסְבַּרְתִּי דְּבַשַׁבָּת שָׁרִי לְגַמְרֵי אֲפִילוּ לְהַנָּאת עֲצָמוּ.

וְע"ז כ' בְּאַמַּת הַבֵּרַכ"י דִּישׁ לְחַלֵּק וְהִינּוּ דְלֹא אִשְׁתְּרֵי אֲלֹא לְשַׁבָּת וְכָל אֲכִילָה בְּשַׁבָּת
אִיכָּא מְצוּה וְהוּאִיל וְאִשְׁתְּרֵי בְּמָקוֹם מְצוּה אִשְׁתְּרֵי נָמִי שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם מְצוּה לֹא אֲמָרִינָן.
וּמְפָל מְקוֹם אֲמַר דָּאִין לְמַחֲוֹת בְּמַקְלִין וּמ"מ סִיִּים בְּשַׁע"ת דְּבַמְדִּינוּתֵינוּ הַמְנַהֵג לְהַחְמִיר
וּמְקָרִי פּוֹרֵץ גְּדַר וְכ"ש אִם בִּישָׁל בְּכִיוּן יִתֵר מְפָדֵי צִוְרָכוּ לְשַׁבָּת בְּשַׁבִּיל שְׂיָהָא נוֹתֵר.

וְנִדְאֵי דְלַכ"ע אִיסוּר עֵי"ש. כֵּן נִרְאֵה לְפִי עַנ"ד לְבָרַר הַדְּבָרִי בְּעַזְהִי"ת: תְּשׁוּבָה רַפ"ז עַל
דְּבָרֵי הַלְבוּשׁ בְּסִי תַקְנ"א בְּאו"ח שְׁכ' בְּפִדְיוֹן הַבֵּן אִם לֹא פָּדָא בְּזַמְנֵנוּ עוֹבֵר בְּכָל יוֹם
בְּעֵשֶׂה דְקָשְׁיָא עֲלֵי לְכַאוּרָה מֵהַ שְׁאֲמָרוּבְּקִדּוּשֵׁין דָּף כ"ט ע"ב דְּלַר"י עֲלֵי לְרַגְלֵ קוֹדֵם
לְפִדְיוֹן הַבֵּן.

מִשׁוּם דְּפִדְיוֹן הַבֵּן אֵינָה מְצוּה עוֹבְרַת וְגַם רַבְּנָן לֹא פְּלִיגוּ עֲלֵי אֲלֹא מִשׁוּם דְּיָלְפִי מְקָרָא
וְלְהַלְבוּשׁ פִּינּוּן דְּעוֹבֵר בְּכָל יוֹם בְּעֵשֶׂה אֲמַאי קָרִינָן לִי מְצוּה שְׂאִינָה עוֹבְרַת. זֶה לֹא קָשָׁה
דְּגַם לְעַנְנֵן מִיְלָה.

אֲמָרוּ בְּשַׁבָּת דָּף קַל"ב רַע"א. דָּאִם עֵבֵר זְמַנָּה אֵינָה בְּטִיָּלָה וּבִיָּאָרוּ הַתּוֹסַפֵּת בְּשַׁבָּת דָּף
קַל"א ע"א ד"ה וְשׁוֹנֵן וְכו' דְּמְצוֹת מִיְלָה.

דְּאוֹתָהּ מִיְלָה עֲצָמוּ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּשַׁמִּינֵי הוּא עוֹשֶׂה בְּתַשְׁיַעֵי וְאִם הִי עוֹשֶׂה בְּשַׁמִּינֵי. לֹא
הִי יְכוֹל לְעַשׂוֹת שׁוּב בְּתַשְׁיַעֵי.

וְא"כ אַע"ג דְּעֵיקַר מְצוֹתָהּ בְּשַׁמִּינֵי וְדוּחָה שַׁבָּת בְּשַׁבִּיל זֶה. אִפִּי"ה הוּא קַל לְעַנְנֵן זֶה
מִשְׁאָר מְצוֹת שְׁאֲפִילוּ אִם אֵינּוּ עוֹשֶׂה בְּשַׁמִּינֵי.

אִפִּי"ה עֲדִינָן יוֹכַל לְקַיֵּים גּוּף מְצוֹת הַמִּיְלָה נָהִי דְּבִיטַל מְצוֹתָהּ מִצַּד הַזְּמַן. מ"מ גּוּף הַמְצוּה
נִשְׁאַרְתָּ וְלֹא עֵבֵר.

ושבת אינה דוחה. אא"כ יש ב' מעלות.

מצד הזמן ומצד גוף המצנה. ולכך מילה שלא בזמנה אינה דוחה.

הואיל וגוף המצנה. אפשר לקיים למחר ומצד הזמן אין לה מעלה.

ולכך הו"א דגם בזמנה נהי דמעלה מצד הזמן הוא מצנה עוברת. אבל פיון דגוף המצנה אינה עוברת.

היא קיל משאר מצות. ולכך אצטרף קרא עיי"ש: ולזה פיון ג"כ המג"א בסי' תמ"ד סקי"א.

שכ' שבמילה אינו עובר עליו כל שעמא והמחהש"ק הקשה עליו ממ"ש המג"א בסי' תקס"ח ס"ק דאפילו עבר זמנו אסור לעמוד ערל וביאר מרן הגאון זצ"ל בעל חת"ס שפוננתו ע"ד דברי תוס' שבת ה"ל (ועיין מ"ש על דברי מג"א אלו לעיל בתשובה סי' נ').

וא"כ א"ש דברי הש"ס בקדושין ה"ל דגוף מצות פדיון אינה מצנה עוברת ועי"ז קיל משאר מצות. ומטעם זה ג"כ אין אנו מוכרחין.

לדברי פ"ת שכ' בנחלת צבי ביו"ד סי' רס"ב. דנראה לו דאסור לאב ולמוהל לאכול קודם מילה וקודם פדיון כמו דאמרינו בסנפה דף ל"ח ע"א.

לענין מצות לילב. ולה"ל י"ל דלא שמענו בש"ס שעשו הרחקה אלא במצנה עוברת.

דשם חששו שפא ישפח ויתבטל מצותה. אבל מצות מילה ופדיון.

שאפילו עבר זמנה עדיין גוף המצנה לא עברה. ואפשר לקיימה נהי דמצנה מן המוכרח מצד הזמן יש לחוש מ"מ לא מצינו פירא בזה בש"ס שחששו.

ונהרי המג"א בסי' תפ"ט ס"קיא רצה לומר דבספירה לא גזרו. חצי שעה קודם משום דזמנה כל הלילה והיום.

אע"ג דעיקר מצותה מיד בתחילת הלילה. דבעינן תמימות תהינה.

ונהי דאפי"ה. אמרו בספירה דאסור לאכול היינו שאם ישפח יום אחד מעכב ועבר מצותה אבל פאן שאינו עובר לעולם.

איכ"ל דנשאר הסברא דלא גזרו. וכן יש להביא ראי' ממה שדחקו המפורשים בסי' תל"א ועיי"ש במג"א סי' תל"א ס"קא.

למה צריך להפסיק גבי בדיקת חמץ ולא תירצו משום דעיקר זמנה מיד בתחילת הלילה בשעה שבני אדם מצויים בבתיהם כמבואר שם בר"ש הסימן ועכר"ח פיון דגוף המצנה אינה עוברת לא חששו.

וא"כ הו"ד פאן. ואם אמנם אין ראי' זו מוכרחת.

מ"מ אין ראי' מלולב להקמיר: אמנם גוף הדבר שנאמר שאם לא פדה בזמנו דעובר אעשה. הקשה מהרי"ט אלגזי ספ"ק דבכורות משבת דף קל"ב סע"א דאצטרף ב' קראי בן שמונת ימים וביום השמיני חד למיעוטי שביעי וחד למיעוטי תשיעי.

דאי מחד הו"א. שביעי לא מטי זמנך אבל משמיני ואילך זמנך הוא ואינו עובר פלל רק זריזות.

זריזין מקדימין וכו' וא"כ בפדיון דלא כתי' רק חד ופדויו מן חדש תפדה אפתי י"ל דלא אתא למעט אלא פחות מן ל' אבל מלמ"ד ואילך זמנך הוא ובאמת מהרי"ט שם הקשה עוד. מהא דדרשינן במכילת' בפ' משפטים על הפסוק וביום השמיני תתנו לי דהו"א שמיני דווקא ואיזטרך גז"ש דמשמיני ולהלן.

והובא ברש"י בחומש. אלמא שמיני דווקא זהו לא קשה דמצוה שאני פיון דמעיקרא כתי' המול לכם פל זכר סתמא וכן וכל בכור בניה תפדה ולא קבע בי' זמן א"כ החיוב הוא עולמות.

וא"כ פשקבע הכתוב אח"כ. ליום השמיני ימול או מן חודש.

מסתמא היינו משמיני ואילך. ולעגנו פדיון מחודש ואילך.

אבל קושיא הראשונה קשה. ונראה לי שב פיון דעגנו קי"ל בבכורות דף מ"ט דיום שלשים פלפני שלשים.

וילפינן ממדבר דכתיב מן חודש ומעלה וא"כ זהו גופי' תקשה למה לא כתיב פאן מן חודש ומעלה וע"כ דבא ללמד דכו חודש דווקא. ואם לא פדה בזמנו עובר על מן חודש תפדה.

ומפל מקום עדיין נשאר החיוב עליו. דהרי ילפינן בגז"ש.

מן חודש ומעלה: אבל מה שפסק הלבוש. דבכל יום יום עובר בעשה.

עדיין לא ידענו מנ"ל ואפילו במילה לא ידענו מנ"ל דעובר בכל יום בעשה נימא פיון דעבר זמן עיקר מצותו נהי דעדיין נשאר חיוב המצוה. פל ימי עולם וממיל' זריזין מקדימין אבל בעשה דעובר בכל יום זה לא ידענו מנ"ל דלמא כמו בכל מצוה דיש לה משך זמן ולכאור' אמנא דס"ל דיליף מק"ו פיון דשמיני עובר כ"ש תשיעי דמרחק טפי מצות מילה וכן בפדיון הבן.

מיהו קשה לי. הרי אמרו בב"מ דף ק"י גבי לא תלין פעולת שכיר עד בוקר גלי קרא דדווקא בוקר ראשון עובר.

אבל מכאן ואילך אינו עובר אלא מקרא דדברי קבלה ונהי דשם גלי קרא עד בוקר. מ"מ יוכיח איפא דבזמנו עובר.

נאח"כ אע"ג דמרחקא טפי אינו עובר. ויש לישיב דהתם שאני דתלה הכתוב הטעם.

באליו הוא נושא את נפשו שהוא צריך למזונו וכמ"ש החינוך סי' ר"ל וממיל' כשעבר עוד יום א' מסתמא פבר השפיר עצמו שוב לפועל אצל אחר ויש לו מזונות אצל האחר ע"כ שוב אין הראשון עובר.

משא"כ פאן במצות פדיון הבן. או מילה פיון שפיקרוב הזמן עובר בריחוק יותר כ"ש שעובר.

ואפי"ה שלא בזמנו לא דחה שבת. דונוקא בשעתה חביבה וחשיבה טפי ועוד דהוי עשה דפשיעה.

דאם הי' מל אַתמול לא הי' בשבת. ולא הי' צריף לדחות.

ולכף לא דחה מילה שלא בזמנה ולעולם איכ"ל פהלבוש דגם בפדיה"ב אם לא פדאו בזמנו עובר בכל יום בעשה: אָמָנָם התוס' במ"ק דף ח' ע"ב הַבִּיאָם המג"א בסי' תקס"ח וביאָרָם שָׁם בס"ק לא כתבו פו.

אַלָּא דונוקא במילה עובר בכל עת אַבְּל לא בפדיה"ב. נהי דאם לא פדאו בזמנו עובר אַבְּל מִפְּאֵן וְאֵילָף יֵשׁ לָהּ מְשֻׁף זְמַן.

נאין פאן עבירה אם יאחר. אלא דנריוות הוא.

ונריוון מקדימין. פן נראה מדברי המג"א וצ"ע מנ"ל גבי מילה דעובר.

נאי מק"ו הנ"ל א"כ גם בפדיון הַבֵּן נִימָא הָכִי נְאִי לָא ס"ל ק"ו הנ"ל. דס"ל דאיכ"ל יוכיח.

מפּוֹבֵשׁ שָׂכַר שָׂכִיר הַנָּ"ל א"כ גם במילה מנ"ל. דאסור לעמוד ערל וְאֶפְשָׁר דְּגַבֵּי מִילָה שְׂאֵנִי דְּכֹתִיב וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר וְגַם כְּתִיב זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ וכו'.

המול לָכֶם כָּל זָכָר. וְשָׁמִירָה מִשְׁמַע כְּשֶׁבֵּא לִידָךָ אֵל תַּחֲמִיצְנָה כמ"ש על וְשָׁמְרֶתֶם אֶת הַמִּצְוֹת.

משא"כ בפדיון הַבֵּן וּבְאַמַּת מֵהָאִי קָרָא. דזאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ קִשְׂיָא לִי עַל ש"ס דַּעֲרוּבִין דָּף צ"ו דְּפָרִיף עַל רע"ק דְּדַרְזֵי וְשָׁמְרֶתֶם אֶת הַחֻקִּים עַל פֶּסַח.

א"כ הו"ל פסח לא תעשה הו"ל להקשות לכ"ע גבי מילה כתיב זאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ וְהִשְׁמֵר הוּא לָאוּ וִיהֵא מִילָה ל"ת וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה הַקִּשָּׁה הַתּוֹס' יו"ט. רפ"ק דְּכַרִּיתוֹת עַל מַתְנֵי עַל פֶּסַח וּמִילָה שֶׁהֵם עָשָׂה.

אָמָנָם לַהַנָּ"ל יֵשׁ לִישָׁב דְּשָׁמִירָה דְּמִילָה בָּא לְלַמֵּד שְׁלֵא יַחֲמִיצְנָה. שְׁאֶפְּלוּ שְׁלֵא בְּזִמְנָה עוֹבֵר בְּכָל יוֹם בַּעֲשֵׂה וְא"כ איכ"ל דְּהַשְׁמֵר הוּא לָאוּ דונוקא היכא דהוּא מְיֻנָּתֵר דְּהוּי מְצִי לְמַכְתָּב בְּלִשׁוֹן אַחַר וְא"ש.

וְא"כ יֵשׁ רֵאִי לְשִׁטָּה זוֹ דְּתוֹס'. וְלִפֵּי הָאָמוּר יֵשׁ ב' שִׁיטוֹת בְּזֶה דַּעַת הַלְּבוּשׁ דְּכָמוּ דְּבְּמִילָה עוֹבֵר בְּכָל יוֹם בַּעֲשֵׂה גַם בְּפָדְיוֹן פֶּן וְלַתּוֹס' בְּפָדְיוֹן אֵינּוּ עוֹבֵר בְּפָדְיוֹן שְׁלֵא בְּזִמְנָם אָמָנָם יֵשׁ שִׁטָּה שְׁלִישִׁית לִפִּי הַנֶּרְאָה מְדַעַת הַש"ע בִּי"ד ס' ש"ה סע' י"א וס' ש"כ א סע' א' דְּמִצְוֹת פְּדְיוֹן אִם אֵינּוּ פוֹדֶה בְּזִמְנָם ג"כ אֵינּוּ עוֹבֵר בַּעֲשֵׂה.

אַלָּא דִּישׁ לַפְּדוֹת בְּזִמְנָם. פִּי הִכִּי דָּלָא לִשְׁהוֹת מְצוּה.

וְכ"כ הַחֲנֻפוֹף בְּמִצְוָה ש"ב. וְכ"כ בְּס' יָרְאִים ס' ש"ג.

דְּטוֹב לְאַחַר מְלַקְדִּים. דְּבְּאַחֲרוֹר אֵינּוּ עוֹבֵר אַלָּא דְּלָא קַעֲבִיד מְצוּה מִן הַמְּוַבְחָר וּמְטַעֵם זֶה הַקְּשׁוֹ בַּעֲלֵי שׁוֹמֵר צִיּוֹן מְכַתָּב ק"ב.

על הא דפסק המג"א בסי' רמ"ט ס"קח. לענין סעודת פדיה"ב בע"ש לחלק בין בזמנו לשלא בזמנו דלפי דעת הש"ע הנ"ל.

מה חילוק יש בין בזמנו לשלא בזמנו דלעולם אין לשהות המצנה ועשה לעולם אינו עובר. ולי קשה יותר מספ"ק דבכורות דף י"ג רע"א דשם משמע בפדיון הבן לכ"ע.

אם לא פדאו בזמנו עובר עליו ותו קשיא לי יותר על לשון הב"י ביו"ד סי' ש"ה שמביא לשון הרא"ש. דלא ישהה המצנה וכ' שכן משמע פ"ק דבכורות הנ"ל.

וקשה אדרבה דמהתם משמע דאפילו עובר: ולכך נראה דיש חילוק בין האי דילפינו מקרא. דנשמרתם את המצות שלא יחמיץ לבין הא דילפינו דזריזין מקדימין למצות.

בפ"ק דפסחים דף ז' מקרא וישכם אברהם בפוקר וכגון הא דאין מעבירין על המצות דפרש"י ביומא דף ל"ג דילפינו מן שמרתם את המצות. דלענין אין מעבירין על המצות אמרינו אפילו אם יוכל לעשות אח"כ באופן היותר טוב אין מעבירין.

וכ"כ המג"א בסי' כ"ה ס"קב משא"כ לענין זריזין מקדימין. וענין בחכ"צ סי' ק"ו.

וכ"ס מרן זצ"ל הגאון בעל חת"ס. ומצנה שתלויה בזמן ובא זמנה או שזמן גרם המצנה דאמרינו חביבה מצנה בשעתה.

שיעשנה מיד ביום ובעת בא זמנה זהו לאו מטעם זריזין מקדימין אלא מטעם ושמרתם כדמוכח נמי בפסחים דף ק"ה ע"ב. דחביבה מצנה בשעתה.

לאו מטעם זריזות ואע"ג דרשב"ם נקט שם לשון זריזין מקדימין לאו דווקא. דהרי גם ברהמ"ז מצנה ולמה יתא זריז בהבדלה ולא בברהמ"ז וע"כ חביבה מצנה בשעתה.

עדיף מזריזות והוא בא מקרא דושמרתם את המצות ואם לא פדה בזמנו עובר על ושמרתם אבל אם פבר נדחה מיומו. נהי דאפתי זריזות איכא.

מ"מ חביבה מצנה בשעתה. לא שייך בי' ואין לה חביבות פולי האי ולזאת גם לדעת הש"ע.

יש לחלק בין פדיון בזמנה. לשלא בזמנה וע"ז פנונו ספ"ק דבכורות דעובר על חביבה מצנה בשעתה.

כן נראה לפי ענ"ד לדעת הש"ע ונכונים דברי המג"א סי' רמ"ט ס"קה וסי' תקס"ח סק"י גם לדעת הש"ע דחביבה מצנה בשעתה יש לה מעלה רבה טפי מזריזות כן נראה לפי ענ"ד נכון. תשובה רפ"ח לתלמידי האברך הפופלג בתורה מוה' חיים צבי ראזענפעלד נ"י מכתבה קבלתי ואשר בקשת ממני להודיע לה אם רשאים לשחוט בליל תשעה באב או בתשעה אב.

בפוקר אצל קצבים ישראלים ואם לא ישחוט יש לחוש שייגחרו עכ"ל הגה דין הגה. נראה דנחלק לג' חילוקים.

א' אם הקצבים מוכרחים ליתן בכל יום בשר לשרי העיר וכיוצא. ויש לחוש לפסיד'.

או שיש להם קונים מיועדים ואם לא ימכרו להם בתשעה באב. לא יקנו מהם שוב גם לאחר ת"ב דאז הוי דבר האבוד דשרי וכיון שלקחם עצמם שרי.

ה"ה דלשלותם ג"כ שרי והשוטט דמתא הוא פשוטם ושרי אמנם אם אינו דבר האבוד אלא שמוכרים ע"י גוים. שמוסרים להם מעת"ב.

אז לכאורה נראה דאסור לשחוט אצלם דנהי דע"י גוי שרי. אבל לעשות ע"י ישראל אסור.

וא"כ השחיטה שנעשה ע"י ישראל: ראוי להיות אסור. ואפילו אם יש לחוש שיינתרו אין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חבירו היכא דפשע לכ"ע.

עיין בשבת דף ד'. ובמג"א ס"י ש"ז.

מ"מ נראה אם הי' לו ספין בדוק מערב ת"ב יכול לשחוט בלי בדיקת הריאה ולא יברך ברפת השחיטה דשחיטה מצד עצמה נעשית ברגע והוי כמלאכה שאין בה טורח שכ' הרמ"א בסי' תקנ"ד סעי' כ"ב שמוותר.

והטעם משום שבכה"ג היכא דלית בי' טורח לא שייך דיסיח דעתו מאבילות. או מעיננו: ועפ"ז.

נ"ל לישוב קושית המג"א שם ס"קכג על רש"י בתענית דף י"ב. דמתיר בליל ת"ב במלאכה.

ונראה דהיינו מלאכה דלית בה טורח ואינה אסורה משום עיננו. רק משום מלאכה מצד עצמה ולכך ס"ל לרש"י דבכה"ג בלילה שרי.

וא"כ ה"נ יעשה בליל ת"ב. והחילוק הג' אם ישראלים מוכרים בעצמם לגוים.

ונה אסור: דאם אינו דבר האבוד אסור לשחוט אצלם דהוי כמסייע עוברי עברה. כן נראה לפי ענ"ד ואחתום בברכה דברי רבו הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה רפ"ט שיל"ת חוסט יום א' ג' אב תרל"ג לפ"ק החיים והשלום וכל טוב לאהובי הרב הגדול המופלג בתורה מוה' נפתלי סופר נ"י אבדק"ק פ"ח יע"א: מכתבו קבלתי.

וה' ירחם על עמו ויעצור המשחית וישלח רפואה שלמה. אל כל חולי ישראל אמן ואשר ביקש ממני לחיות דעתי.

בענין תענית ת"ב. במקום שהחולי שם.

ואיך יתנהגו בענין אבילות ושאר ענינים בת"ב ושאלת חכם חצי תשובה או רובה ולעשות רצונו הנני מבאר הנה הרמב"ן והרבה מהראשונים המוכא דעתם בש"ע סי' תקנ"ד סעי' ו' דחולה שאב"ס.

וצריך לאכול מאכילין אותו ודעת הטו"ז שם בס"קד דאיכא מקצת חשש ספנה. ומדברי הה"מ בפ"ה מתענית.

מוכח דלא בעי שום חשש סכנה דהרי הוכיח פן מדאצטרה לאשמעי דמעופרת מתענין. ואי פחולה בעי סכנה פשיטא דעוברת ומיניקות מתענין וע"כ אפילו באין בו חשש סכנה אין חולה מתענה.

דבמקום חולה לא גזרו רבנן וכ' בבבאורי הגרא"ו וז"ל ראי' מהא דהתירו לחי' נעילת סנדל וסיכה לחולה ביה"כ משום דהם רק דרבנן. וא"כ ת"ב דכולו דרבנן.

ה"נ דבמקום חולה לא גזרו וא"כ ה"נ וכ"ש הוא בנדון שלנו הרי כ' המג"א בסי' תקע"ו ס"קב דבזה"ז אין מתענין כלל בשעת הדבר. דדבר ידוע דאליב' ריקנא קולט אור החולה עיי"ש ובסי' תרי"ד איתא דמשום חשש נשיכת עקרב וכינצא מותר לנעול.

וא"כ ה"נ משום חשש נשיכת אור החולה הותרה איסור דרבנן מיהו בנודאי אינו מותר רק מידי דצריף דנהי דהרמב"ן הנ"ל. כ' דאין צריף אומד מ"מ הרי גם בעוברות בג' צומות כ' דהותר רק פדי קיום הוולד וכן מבואר בדברי מרן הגאון בעל חת"ס בחאו"ח סי' קנ"ז דאי סגי לי בטעימ' או בשתי' מועטת אסור לו לאכול יותר ועיי"ש דאי סגי לי בפחות משתיית רביעית.

ובפחות מאכילת פזית ולשהות בנתיים פדי אכ"פ אסור לו לאכול יותר. ולשון הרמב"ן והש"ע.

היינו היכא דמספקא לי'. אי סגי לי' מותר לאכול ולשתות וא"צ אומד.

אבל יותר מפדי צרכו לא ועיקר בדברי' האלו יש לשאול ברופאים ולעשות פדבריהם פמבואר בלשון מרן זצ"ל בחת"ס ח"ו בסי' כ"ג: וכל זה לענין התענית אבל שאלה הב' לענין אבילות בנודאי שאר ענינים.

רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל וכל איסור מלאכה ודיני אבילות דינו כת"ב וראיתי בפאר היטב באו"ח סי' תקע"ו שכ' שאין להתאבל משום שינוי האויר. וזה לא נמצא בשום מקום אלא ביו"ד ססי' שע"ד איתא דמשום בעייתותא.

אין מתאבלין ומעלתו נ"י פתב דאיכ"ל דזה רק על מי שמת בדבר ובקמת גם לי הי' נראה פן. אבל מלשון רמ"א ושאר אחרונים.

שכתבו שאין מתאבלים בשעת הדבר לא משמע פן. וספר תשובת מהרי"ל אינו פדי ונראה פנונתו כמ"ש הרמב"ן בחונמש בפ' וירא.

שהראות באויר הדבר. ובכל החללים הנדבקים.

זיק מאוד ונדבקים וכן המחשבה פהם עיי"ש. וכ"ש הביעותותא מהם ואפילו ביעותותא. ומיתה אחרת בזמן הדבר. מוליד המחשבה פהם ומזיק אבל אבילות על חורפן ירושלים אין לה המשך למיתה.

אדרבה שישו אתה משוש כל המתאבלים. והמתאבל זוכה ורואה בשמחתה.

ופי' הב"ל שהאבל מעורר אותנו שיש עוד תקנה ואין מקבלין תנחומין על חסי ועוד ידו נטוין' עלינו ויבוא דודי לגנו. וזה עצמו ראוי להיות מצילו מן הדבר ועוד דמידי דבפרהסי' חמירא ת"ב משאר אבילות: והנה זה פשיטא לי דאם יש עשרה המתענים אומרים ענינו

בין גואל לרופא וקורין ויחל ואע"ג דלפי הנ"ל מן הדין אין חייבין להתענות מ"מ הא
אפילו בשאר תענית שקבלו עשרה שהם חשובים ציבור אפילו רק משום תשובה יש
דעות בסי' תקס"ו.

דהוי פתענית ציבור. וכ"ש פאן.

ואפילו אם יש רק עשרה. שלא אכלו פזית וכן בשתי' ואפילו אכלו ושתו כמה פעמים
פחות מקשיעור.

ושהו בנתיים ביותר מכא"פ ששיעורו מבואר בחת"ס ח"ו סי' כ"ג הנ"ל: לפי מה שפסק
המג"א סי' תקס"ח ס"קב. וכ' בא"ר שכ"ה ג"כ בקריב"ש בסי' רפ"ז.

וכן כ' בברכ"י אלא שבא"ר העלה לספק. דאיכ"ל שתי' דשיעור אינו פמלוא לוגמיו
ויעניין בקריב"ש הנ"ל וא"כ בכה"ג גם פן רשאים להתפלל ענינו בין גואל לרופא.

אמנם הא מבעי' לו אם אין פאן עשרה אם נימא פיון דבשאר עינויים החזיקו פמו בכל
ת"ב וגם היום נתחייב בזה וחיבין ויכולין לומר אפילו באין פאן עשרה וגוף הספק פבר
מבואר בדברי מרן זצ"ל.

באו"ח סי' קנ"ט יעוי"ש. לענין קריאת ויחל: ולכאורה יש להכריע.

ממה דמביא בב"י ובש"ע סי' תקס"ה. דיחיד בד' צומות.

יכול לומר ענינו. ואין חשש בןלמוס דאפי' יאחזנו בןלמוס היום הוא תענית.

וע"ז כ' הרמ"א דאין המנהג פן וא"כ משמע דגם בת"ב אם אכל לא שנייך ענינו. מיהו
בברכ"י סי' תקס"ו הביא דסגי בו' או בז' המתענים ועיי"ש ועכ"פ לענין שאר דברים
מלבד התענית הוי כת"ב.

לענין תפילין וציצית וסלילה לעשות פהחדשים ולהתפלל מנחה אחר חצות דכבר מבואר
דלענין פל הדינים דין ת"ב עליו. והנראה לפי ענ"ד פתבתי: ומה שהעיר מעלתו נ"י.

אי בשעת הדבר אי גם לענין קריעה. יש להקל.

פבר כ' מעלתו נ"י דנודאי יש חילוק וגם קריעה חמירא. ואין לנו להקל אלא במה שנמצא
שנהגו להקל.

ובלא"ה יעניין בשבת פי"ג מ"ג. דאדרבה ע"י קריעה מסתלק חינומו.

והרש"ל ומהרש"א בשבת דף ק"ה ע"ב בתוס'. פליגו בסברא זו.

אפילו נימא דהג"ל דאית בי' חינום היינו לפי שעה. ומ"ש על דבר השבועה בשעת הדבר
ר"ל.

יש לדונו פמו דאין משביעין בעשי"ת דהם ימי דין ויש להביא ג"כ מהא דאין משביעין
אשה מעונבת. והוא בלא"ה מלתא בטעמא.

ואפילו אם יאמר הנתבע מדעת עצמו ישמעו לו בערפאותיהם פתבתי פל הנ"ל בנחיצה
רבה. וה' יתן פל טוב וירחם ה' על עמו למען שמו ולמען תורתו.

גם פה אומרים התפלה ממרן זצ"ל ובענין ביהכ"נ אם נראה לפר"מ אין לדיין אלא מה שענינו רואות ואחתום בברכה המשולשת דידו הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאן: תשובה ר"צ. שיל"ת חוסט יום ד' אב תרל"ג לפ"ק: בימי אגדה יתן ה' ברכה והצלחה וירונקה להרב המופלג הדיין המצויין בהלכה מוה' אברהם נ"י גרינבורג דיין בקהל ארטודוקסין במישקאלץ.

מכתבו קבלתי ושם נאמר לחוות דעתי לאשר בקהלתו ושאר גלילות אשר שם חולי הקאלרע שולטת המקום יעצור בעד המשחית האיה ותנהגו בת"ב וכבר הי' לנגד עיניו דברי מרן הגאון זצ"ל בחת"ס ח"ו סי' כ"ג.

ובחאו"ח סי' קנ"ז. ובס' ברכ"י בס"י תקס"ו וביקש לשמוע דעתי.

הנה כבר פתתי למקום אחר (בתשובה הקודמת) דאם הרופאים. אומרים דיש חשש סכנה להתענות בנודאי צריכין לשמוע דבריהם וכמ"ש מרן זצ"ל סי' כ"ג הנ"ל ובלא"ה איתא פן גם במג"א סי' תקע"ו.

מיהו אינו מותר לאכול ולשתות אלא מה דצריך לאכול ולשתות. להעביר החשש סכנה. לפי אמירת הרופאים דאע"ג. דכ' בש"ע סי' תקנ"ד סעי' ו'.

דחולה א"צ אומד. דבמקום חולה לא גזרו וממילא א"צ לאכול פחות פחות מפשיעור אבל יותר ממה שצריך.

לסלק החשש אסור וכן מבואר מדברי מרן זצ"ל בחת"ס סי' קנ"ז. ולא שייך פאן התרה עפ"י ג'.

דעד שיעור הגז' לא גזרו וליותר מזה לא מועיל התרה וכן כל שאר עינויים רחיצה וסיכה ואינה וכל עניני אכלות. והגין בהברואים ותפילין וציצית כשא"ת"ב דאין בזה משום סכנה ולא משום ביעותותא: אמנם אם אין עשרה שהתענו הדין לענין קריאת נ"ח.

כ' מרן זצ"ל בס"י קנ"ז. דצריך עיון ובס"י תקס"ו ובאחרונים לא נראה פן מיהו באמת מרן זצ"ל לא כתב אלא לענין קריאת נ"ח אבל לענין אמירת ענינו בין גואל לרופא לא אמר דהרי גוף הסברא הובא בב"י סי' תקס"ה בשם הכלבו.

ובש"ע שם סי' תקס"ה. סעי' ג' ואפי"ה ס"ל דאין רשאים לומר אלא ביום צום התענית נרמ"א כ'.

שהמנהג שלא לומר פלל. א"כ מבואר דגם בת"ב אין אומרים משום חשש בןלמוס אפילו בלשון התענית הגז' וא"כ לפי המנהג.

אם לא התענו עשרה אין לומר אפילו בשומע תפלה ביום צום התענית אלא שבס' ברכ"י הביא בשם תשובת מהר"מ חביב דאפילו יש ו' או ז' שהתענו יכולים לקבוע ברכה ותשובה זו אינה בידי וקשה להבין ועיין בטור בשם הרא"ש שכ' דכאן אין נפ"מ בז' וא"כ ממנ"פ אי"ס"ל פדברי מרן זצ"ל.

שגם האינם מתענים מחוייבים באותה ברכה. דהיום הוא שנתחייב בברכה זו.

א"כ אפילו פלם לא התענו ואי ס"ל דהיום אינו מחייב אלא שהציבור הם קובעין ברכה זו. א"כ ליבעי עשרה כמו שכ' הטור וצריף לומר דבונדאי ס"ל דהיום הוא שנתחייב אף פינן דהציבור לא התענו: ועשו אותו פיומא דעלמא בטלו חיובא דיומא.

ואי אפשר להם לומר: יום צום תעניתינו אלא א"כ יש רוב מעשרה המתענים וכיון דרובא מהנקראים ציבור התענו הוי פכל הציבור דרובא פכולו ושאר חיובא דיומא: ולכאורה נראה ראי' לדבריו דהרי בסי' תקס"ה.

איתא אפילו אם חיישינן שמא יאחזנו בולמוס מ"מ שלים ציבור אומר. דמ"מ ישאר מהקהל מתענים.

וקשה אמאי בציבור שהם רק עשרה. למה יאמר הש"צ למנהגינו שפיחיד חיישינן שמא יאחזנו בולמוס.

אבל אי אמרינן פדברי הברכ"י י"ל ממנ"פ. אי מיירי שהם קבעו לעצמם ת"צ פינן דהם ידעו בנפשיהו ועכ"ח אמודי הוא דאמדו נפשיהו נהרי קי"ל אפילו יחיד דאמיד נפשי' שיוכל להתענות.

אומר ענינו ואי מיירי בא' מד' צומות דמנטל החיוב עליהן להתענות שוב איכ"ל דסגי בכה"ג פשישאר ו' או ז' ועכ"פ באמירת ענינו: נראה דווקא ביש ו' או ז' שהתענו כדין יוכלו לומר ענינו בין גואל לרופא.

אבל אם אין פאן פמנן זה. לא יאמרו למנהגינו אפילו בשומע תפלה.

אפילו בלשון יום התענית הזה. כמו שאין היחיד אומר בשחרית.

וכל זה לענין תפלת ענינו אבל לענין קריאת ניחל. אפשר דאפתי איכ"ל כספיקו של מרן זצ"ל.

ולכאורה יש להביא ראי' מלשון הש"ע בסי' תקס"ו דבסעי' ב' כ' גם לענין ניחל ובסעי' ג' לענין עשרה לא הביא פלל קריאה. ואפשר משום דלענין קריאה.

י"ל כצ"ע דמרן זצ"ל: מיהו נראה לפי מנהגינו. דיחיד אפילו בת"ב.

אינו אומר בשומע תפלה אפילו בלשון יום התענית. משום חשש בולמוס וע"כ דס"ל דאם אינו מתענה אפילו באונס אפילו בט"ב לא מקרי תעני' וא"כ לדין בכה"ג.

אין קורין ניחל במקום שאין אומרים ענינו. אמנם נראה אם אכלו פחות מכשיעור ושהו בנתיים פשיעור שפתב המג"א בסי' תקס"ח ס"קב דלא איבד וכו'.

וכן הסכים בא"ר שם. אלא שהביא דעת האומרים.

דבשתי' אין השיעור בכמלוא לוגמיו ובס' ברכ"י הסכים ג"כ כהמג"א ולכאורה קשה הא מדרבנן הוי ח"ש פכולו. וא"כ מדרבנן לא התענה ונהרי צריף להתענית מדרבנן מיהו פבר ביאר הריב"ש בסי' רפ"ז דנהי דבשעת אכילת הח"ש עשה איסור מ"מ תענית פיתובי דעת' תליא.

וכיון דלא מיתבא דעת'. הרי התענה.

וא"כ נראה דבכה"ג. שפיר יוכלו להתפלל תפלת תענית ולקרוא ניחל אם יש עשרה שנוהרו בזה.

כן נראה לפי ענ"ד והכלל שאע"ג שפונדאי שבמקום חשש שום סכנה לא גזרו רבנן. וכמו שביארתי הכל למעלה.

מ"מ אין ראוי להכריז בזה. אף שהוא מותר אבל ההכרזה אינה ראוי' עיין במג"א סי' קי"ד ס"ק וק"ל וממיל' יתפרסם הדבר.

דחברא חברא אית לי' וה' ישלח דברו במהרה וירפא את כל חולי ישראל ויעצור המשחית. וירחם ויגן ויושיע לעמו מהרה יהי ה' עמו.

ותחז בציון עינינו בכי"א. דברי ידידו הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאונע תשובה רצ"א אחד נדר בשעה שנפל בנו לחולי שאם יצילו השי"ת ויבריאוי תענה ג' שנים.

בכל שבוע ושבוע יום ה' ומחמת חולשת עינים הדבר קשה לו. וגם ירא הוא ממכשול ונשאלה השאלה אי רשאי להתיר לו פינון שגדר בעת צרה.

וקי"ל ביו"ד סי' רכ"ח סעי' מ"ה בהג"ה דאין מתירין נדר שגדר בעת צרה הנה בנידון הנ"ל שלא נתקיימה נדרו שמת הבן מתוך חליו. פשוט דא"צ התרה.

פינון דלא נתקיים התנאי בטל הגדר כדאית' שם סי' רל"ב סעי' י"ט. ובכה"ג לא בעי כפילות התנאי.

דהרי באיסורא אמרינו מפלל לאו אתה שומע הן אלא אפילו בגדר דאית בי' נמי ממונא מתסר חפצא כמ"ש הר"ן בפ"ב דנדורים מ"מ לא בעי דיני תנאים פמבואר במפורשים הטעם פינון דגדר רק דיבור הוא אתי דיבור דתנאי.

ומבטל דיבור הגדר ומועיל. ועוד כ' הרמ"א ביו"ד סי' ר"כ סט"ו.

דתנאי לא הוי פחות מכוונת הלב ובעיניו בגדר פיו ולבו שוין. ולכך לא בעי דיני דתנאי עיי"ש דשם מבואר.

דבגדר אם יחי' ומת אין צריך התרה כלל. וא"כ ה"ה בנידון שלנו.

ואפילו אם לא פירש: אלא סתם דאז צריך להתענות אפילו מת כדאית' שם ברמ"א. אפילו אמרינו כן שוב לא הי' נדרו משום נדר בעת צרה.

לפי דעת מהר"ל ב"ח סי' ג' המובא בפ"ת שם. שכ' בגדר בלי שום תנאי אין בו משום נדר בעת צרה והוא פדעת ס' בנימין זאב המובא ברמ"א בתשובה סי' ק"ג והסכים עמו מרן זצ"ל בחת"ס חיו"ד סי' יוד דטעמ' דהוי פגודר לחברו שעשה לו טובה.

ומהר"ל ב"ח מייירי שלא נתמלא בקשתו בנידון הנ"ל. וא"כ לא שייך טעמ' דבנימין זאב הנ"ל, וא"כ טעמו ונימוקו עמו באמת בתשובת שבות יעקב ח"ב סי' פ"א כ' באחד שגדר לאשתו בעת חולי שנייח ללמוד מנין עבודה דהוי פגודר בעת צרה, ע"כ פליג על מהר"ל ב"ח הנ"ל וכ"כ בפ"ת ססי' רל"ב ומסתבר כמהר"ל ב"ח: וכל זה בלא נתמלא בקשתו בתנאי שלו.

אָמַנְם אָפִילוּ נְתַמְלָא הַתְנַאי נִרְאָה דְמוֹעִיל הַתְרָה בִּירָא מִמְכָּשׁוּל. אוּ מִשׁוּם חֻלְשַׁת עֵינַיִם וְכַמוּ שֶׁכִּי הָרַמְ"א בִּתְשׁוּבָה סִי ק"ג.

גַּבִּי הֵיכָא דִּירָא מִמְכָּשׁוּל אֶלְא אָפִילוּ אֵינוּ יִרָא מִמְכָּשׁוּל אֶלְא דְאִית לִי חֻלְשַׁת אוּ פְּאָב עֵינַיִם דְּתַעֲנִית קֶשֶׁה לוֹ פְּדַאִית' בַּאו"ח רִישׁ הַלְכוֹת מְגִלָּה. בְּכַה"ג נִרְאָה נְמִי דִּיכוּלִּין לְהַתִּיר לוֹ דְּתַעֲנִית הָוֵי רַק מְצָנָה.

אִי מְצִי לְצַעֲוֵרִי וּפְשִׁי'. אֲבָל אִם לֹא מְצִי לְצַעֲוֵרִי נִפְשִׁי' מִקְרִי חוּטֵא כַּמ"ש הָרַמְב"ם בַּפ"ג מְדִיעוֹת דִּין א' וּבִיָּאָר פֶּן בְּאַרְיִכוֹת.

בַּס' סֵדֶר לְמִשְׁנֵה שָׁם. וְא"כ הָוֵי שׁוּב פְּדָבֵר מְצָנָה דְּפֶסֶק הָרַמְ"א שָׁם בִּיו"ד דְּרִשְׁאִין לְהַתִּיר וְהַסְפִּים מְרֵן זַצ"ל בִּתְשׁוּבָה סִי ר"כ עֲמוּ.

וְאִין כָּל הַתַּעֲנִיטִים מְצָנָה. וּבִסְבָּרָא יִשְׁבְּתִי דְּבָרֵי הַש"ע בַּאו"ח סִי תַקֵּס"ב סְעִי י"ג.

דְּפֶסֶק בְּשָׁם יֵשׁ מִי שְׁאוּמֵר ג' חִילוּקִים בְּנוֹדֵר תַּעֲנִית בְּאַסְמַכְתָּ' אִם יֵהִי פֶן אִם הוּא בְּדָבֵר הַרְשׁוֹת הָוֵי אֶסְמַכְתָּ'. וְאִם הוּא דְּבֵר מְצָנָה הַנְּדָר חָל וְאִם הוּא נְדָר בְּעַת צָרָה אָפִילוּ בְּאִם מְהַיִּי וְלֹא מִקְרִי אֶסְמַכְתָּ' וְהַמַּג"א שָׁם ס"קִיו הַקֶּשֶׁה הָא קי"ל דְּצַדִּיקָה הָוֵי נְדָר.

אָפִילוּ בְּאוּמֵר אֶסְמַכְתָּ' וְתַעֲנִית קי"ל דְּהָוֵי כְּצַדִּיקָה וְא"כ אָפִילוּ לְדָבֵר הַרְשׁוֹת? הָא מוֹעִיל עֵינַיִם ע' וּמְרֵן זַצ"ל בַּחַת"ס חִיו"ד סִי רַמ"ב יִישָׁב הֵיטֵב עֵינַיִם"ש: וְאַנִּי, אֶמְרַתִּי לִישָׁב עַפ"י דְּבָרֵי הָרַמְב"ם שֶׁכִּי סַפ"י מְנַזִּירוֹת דְּהַנְּדָר נְזִירוֹת בְּאִם יֵהִי כֶּף הוּא רְשָׁע וְחוּטֵא.

אֶלְא א"כ נוֹדֵר לְשָׁם ה'. וְתַעֲנִיטִים מְדַמְקִי לְנְזִירוֹת.

וְא"כ בְּנוֹדֵר בְּאִם לְדַעַת הָרַמְב"ם הַנְּל. לְכַאוּרָה לֹא יֵהִי הַנְּדָר חָל כָּלֵל.

פִּינֵן דְּהוּא חוּטֵא. אֶלְא דַּגְזִיָּה"כ הוּא דִּיחֻוּל פִּינֵן דְּהוּא לֹא מְכַוֵּן לְחַטֵּא.

אֶלְא לְמְצָנָה נְהִי דְטָעָה וְעוֹמֵד לְהַתִּיר. מ"מ אִית בִּי מִשׁוּם לֹא יַחַל דְּבָרוּ.

דְּאָפִילוּ נְדָרֵי שְׁגָגוֹת כָּל שְׁלֹא פִּירֵשׁ בְּעֵי הַתְרָה וְעֵינֵן בַּטו"ז בִּיו"ד סִי רַל"ב סְעִי י'. וּבַמַּג"א ר"ס כ"ה וּמ"מ פִּינֵן דְּעוֹמֵד לְהַתִּיר לֹא שְׁיָיֵךְ בִּי דְדָמִי לְמַסִּירָה לְהַדְיוּט דְּנִימָא אֶמִירָה לְגַבּוּ' כְּמֵאן דְּמַסֵּר לְהַדְיוּט דְּמִי וּלְכַף לֹא חָל בְּלִשׁוֹן אֶסְמַכְתָּ'.

וְזֵה טַעְמוֹ שֶׁל הַרִי"ו שְׁהוּא דַעַת יֵשׁ מִי שְׁאוּמֵר שָׁם בְּסִימֵן תַּקֵּס"ב בְּנוֹדֵר בְּאַסְמַכְתָּ' לְרִשׁוֹת. שְׁאִין כָּאן מְצָנָה אֲדַרְבָּה נִקְרָא חוּטֵא.

וְלֹא דְמִיָּא לְצַדִּיקָה. אֲבָל בְּנוֹדֵר לְמְצָנָה אַע"ג דְּהַתַּעֲנִית אֵינוּ מְצָנָה.

מ"מ מְצָנָה לְנְדָר לְזִרוּזֵי נִפְשִׁי' לְמְצָנָה. וְגַמֵּר וּלְכַף חָל.

וְכֵן בְּנוֹדֵר בְּעַת צָרָה. אֲגַב צָרָה גָמֵר וְאַקְנִי' לְהַתַּעֲנוֹת לְשָׁם קְדוּשָׁה וְא"ש הֵתֵם פֶּן נִרְאָה לְפִי עַנ"ד.

וְכֵינֵן דְּלַעוּלָם אָפִילוּ בְּלֹא נְדָר בְּאִם. אִם לֹא מְצִי לְצַעֲוֵרִי נִפְשִׁי' אִין כָּאן מְצָנָה אֲדַרְבָּה מִקְרִי חוּטֵא וּלְכַף נִרְאָה לְפִי עַנ"ד דְּבַכַּה"ג נְמִי רִשְׁאִין לְהַתִּיר לוֹ.

וְעֵינֵן בַּמַּהֲרִי"ט בַּחִיו"ד סִי כ"ה: אֶלְא דְּנִרְאָה לְפִי עַנ"ד דְּבָר חֲדָשׁ מַה שְׁלֹא מִשְׁמַע פֶּן בְּרַמְ"א בִּתְשׁוּבָה וּבִשְׁ"ף שָׁם בִּיו"ד. דְּבַכַּה"ג צָרִיף הוּא לְפָדוֹת תַּעֲנִיתוּ.

אם יש לו דהרי באו"ח סי' תקס"ח ס"ב. הביא הרמ"א בשם יש אומרים דבמצטער יוכל לפדות תעניתו וזה דעת הראב"ד הובא ברא"ש וקרא"ש השיג עליו דמה ענין צער זה לזה אלא שהראב"ד ישב זה בדבריו וכ"כ הדרכי משה שם אות ד דאומדן דעת הוא דלא קיבל אלא אדעת' דהכי עוי"ש ועיין במחשה"ק שם ס"ק"ב וכיין דאומדן דעת מועיל להקל כ"ש להחמיר אומרינו דאדעת' דלפדות קבל עלי' אם יצערנו וכיין דנדר פן בשעת צרה.

אין לו היתר וא"כ בעי' שיפדה תעניתו ונוקא בכה"ג. וצ"ע על הרמ"א והש"ך דלא נראה פן מדבריהם.

וכ"ז בנתקנים בקשתו ותנאו. אבל בנידון הנ"ל דלא נתקנים תנאו ובקשתו.

פבר פתבתי דאינו צריך אפילו היתר. הנראה לפי ענ"ד פתבתי: תשובה רצ"ב יתענג על רוב שלום.

הרב הגאון המפורסם. ערוגת הבושם.

כש"ת מוה' יהודא אסאד נ"י אבדק"ק סעמניטץ יע"א: מכתבו קבלתי מגילה עפה העמיק הרחיב. ושו"רש הדברים נחלקו לג' ענינים א' פא לישוב את הקושיא אשר הקשיתי והעיר פן במקצת בס' מעין חכמה אי נימא דהר"ן סובר פדעת הרמב"ם ברפ"א דתענית דתקיעה בעת צרה הוא מ"ע דאוריית' א"כ מאי פריך בגמרא.

בתענית דף י"ד שופרות בשבת מי שרי. ואמאי לא.

הרי עיקר איסור שופר בשבת משום שפא יעבירו. וכ' הר"ן רפ"ד דסוכה.

דהיכא דביעו בקביעי דירחא. דהיינו היכא דהמצנה נודאי נעשית לא גזרו שפא יעבירו.

וא"כ ה"נ הרי המצנה נודאי נעשית ולא גזרו וכ' מעכ"ת ב' פנים. א' דקושית הש"ס על ר"י דאמר לעזרה מותר.

נאי מתריעין דת"ק בשופר. גם מתריעין דר"י בשופר ולעזרה בשופר למה שרי כמ"ש הב"ח להשיג על הב"י בססי' תקע"ו פיון דאפשר בפה עיי"ש.

ולא אדע איך עלה בלבם לפרש פן. דנהי דהב"ח הקשה על הב"י מנ"ל.

אבל לא עלה על דעתו להקשות באמת מי איכא דשרי דהרי רב"ח עצמו פ"י דברי ר"י דמתיר דהרי כל המקדים להציל בנפשות אפילו אם מתקן עמו דבר מותר. ומ"ש מעלתו נ"י עוד דהתם משום דחשבי' לי' פונדאי מעביר ד' אמות משום בהלה וטרדה.

ולכך אפילו היכא דביאי בקביעי דירחא גזרו. דאל"כ הרי מצנה לתקוע על הפהנים.

ובעלמא אומרינו פהנים זריזין הם ואני לא אדע. וכי סתם עיירות הן רשות הרבים אדרבה סתם מבואות העיר אינם רה"ר וכ"ש לר"י דסובר בעירובין דף צ"ה ע"א ב' מחיצות דאוריית' וסתם בר פלוגת' דר"י הוא ר' יהודא וא"כ מנ"ל למקשן להקשות שופרות בשבת מי שרי וגם הא דכתב דתקיעות הוא מצות הפהנים לא אדע מנ"ל נהי שכ' הטורי אבן בר"ה דף כ"ו.

והחנינו כ' פן לענין תצוצרות דקרבנות. ובפ"ג דתפנית אמרו הריעו בני אהרן הריעו.
והרא' ממלחמת מדן דתצוצרו התרועה ביד פינחס. מ"מ נראה.
דהיינו דכל צורכי העבודה נעשה ע"י הפהגים. וה"ה פאן להעלות זכרונם של ישראל
לאביהם שבשמים לעולם נבחרו הפהגים לזה מכ"ש תרועה על התפילה.
שהיא במקום עבודה מפל מקום למ"ד. דמצות תקיעה אפילו על צרת יחידים.
וא"כ אם מי שהוא בצרה אינו פהג. איך יכול פהג לתקוע דמי שאינו מחוייב.
אינו מוציא אחרים ידי חובתו: באמת הרמב"ם כ' רפ"א מתענית דדווקא צרת ציבור
דכתיב הצור אתכם וזה דלא פמאן בספרי דלישאנא של הרמב"ם נראה. שהוא כרע"ק
בספרי.
ולדידי' אפילו אשה המקשה לילד. עכ"פ אפילו על צרת יחיד תוקעין ואיך נאמר דמצנה
על הפהגים.
ובאמת גוף הגזירה שפא יעבירנה בזה"ז קשה לפי מ"ש במג"א בס"י ש"ג סעי"ח דהשתא
אין איסור לצאת בתכשיטין הואיל ואין לנו רה"ר לא גזרו. א"כ למה אסור שופר ומגילה
אפילו בזה"ז מיהו באמת לא דמי.
דנודאי שופר ומגילה שפאסר במנין. אפילו נתבטל הטעם מ"מ לא נתבטלה התקנה הואיל
ואסרו לגמרי אפילו בבית ובחצר משא"כ שם.
ודבריו ברור מללו דלמ"ד בחצר שאינה מעורבת לא גזרו. ה"נ לא אסרו בכרמלי' בזה"ז.
ואינו בכלל דבר שפאסר במנין. דהרי גם מעיקרא התירו בחצר והשתא הפל פחצר.
עכ"פ עיקר הטעם משום דפאסר במנין. צריף מנין אחר להתירו.
ובגוף הקושיא שהבאתי בחידושי למנין המצות הנ"ל. דמאי פריף בתענית י"ד.
דנגזור שפא יעבירנו. הא להר"ן פ"ק ד' דסופה לא גזרו במצוה ונדאי נראה דעיקר
קושיא דקש' לי דהתם תנו על אלו מתריעין דהיינו אחרים שאינם באותה צרה.
מתריעין עליהן ועליהן אינו מצוה לתקוע דווקא על הנתונים בצרה. פדכתיב בקרא על
הצר הצור אתכם אבל הסמוכין אליהם נהי דצריכין להשתתף עמהן.
אדרבה אמרינו בפ"ג מ"ג דסביבותיהם מתעניין ולא מתריעות ואפילו לרע"ק דאמר
מתריעות ולא מתענות מוכח דס"ל דלאו דאוריית' הוא. כמבואר בירושלמי המובא
בתוי"ט שם ד"ה מתענות וכו'.
דרע"ק מדמה זה לראש השנה עיי"ש ואי דאוריית' הוא מקרא מלא נאמר. וכן מבואר
מלישאנא דקרא על הצר הצור אתכם וכאן אמרו על אלו מתריעין וקאי גם על סביבותיה
כדמוכח מלישאנא ועל זה פריף שופרות בשבת מי שרי דהיינו אפילו ס"ל לת"ק כרע"ק
דסביבותיה מתריעין אבל בשבת לא.
ולכך שפיר הכריחו דמתריעין היינו בפ"ה. והנה הב"י בסס"י תקע"ו הקשה על הטור דכ'
דרמב"ם ורש"י פליגו ולרש"י אפילו להתפלל אסור.

וּלְהַרְמֵב"ם שְׂרִי וְהַב"י תַּמָּה הַרְמֵב"ם פֶּסֶק כַּת"ק: וְרַש"י קָאָמַר לַר"י וּלְפִי עַנ"ד סוֹבֵר הַטּוֹר דְּוָנְדַאי כ"ע פֶּסֶקוֹ כַּר' יוֹסִי. אֲלָא דְהַרְמֵב"ם מְפָרֵשׁ מַאי דְמַתְרַן שָׁם בְּתַעֲנִית דָּף י"ד תַּנְאִי הוּא אֵין הַפְּירוּשׁ כַּפְרֵש"י.

דְּתַנְאִי הוּא. הִינְנוּ תַנְאִי דְלַעֲיִל דְשִׁיר מִינֵי פְרַעֲנִיּוֹת וַא"כ מְשׁוֹנָה הַאי תַנְאִי הִיא אֲלָא הַרְמֵב"ם סוֹבֵר תַנְאִי הוּא הַפִּי' כְּמוֹ בַכ"מ דַּת"ק וְר"י הוּא דְפַלְיָגוּ בְּזַה דַּת"ק סוֹבֵר הַתְרַעָה בְּפָה מְקַרֵי הַתְרַעָה.

וּלְכָף קָאָמַר סְתָמָא מַתְרִיעִין. אֲבָל ר"י סוֹבֵר דְבַפָּה לָא מְקַרֵי הַתְרַעָה אֲלָא בְשׁוֹפֵר מְקַרֵי הַתְרַעָה.

וּלְכָף אָמַר רַב מַתְרִיעִין לַעֲזָרָה. דַּע"ז מְוַתֵּר אֲפִילוּ הַתְרַעָה בְשׁוֹפֵר וְכְמוֹ שְׁפָסֶק הַרְמֵב"ם אֲבָל לָא לַצְעָקָה אֵן מַתְרִיעִין דְצְעָקָה לָא מְקַרֵי הַתְרַעָה וּבְשׁוֹפֵר אָסוּר וּפְסֶק הַרְמֵב"ם בְּוָתְלִי דַר"י.

וְזַה נִרְאָה לְפִי עַנ"ד נְכוּן. וּבְרוּר בְּכוּנוֹת הַרְמֵב"ם שְׁמַפְרֵשׁ כֵּן פְּלוּגְתָא דַּת"ק וְר"י וּמַמִּיל' מוּכַח דְלָא ס"ל כַּפְרֵש"י דְמַפְרֵשׁ דַּלְר"י דְבָא לְחַדֵּשׁ לָן דִּין חֲדָשׁ.

דְאָסוּר לְהַתְפַּלֵּל עַל הַחוּלָה בְּשַׁבָּת. וּמִינְשֵׁב הֵיטֵב קוֹשֵׁיַת הַב"י וְהַב"ח: וְהִנֵּה מַעַכ"ת נ"י תִּי' בְּמַכְתְּבוֹ אֵת אֲשֶׁר הֵעֲרַתִּי וְהִקְשִׁיתִי בְּמַכְתְּבֵי הָרֵאשׁוֹן עַל רַש"י דְסוֹבֵר לְפָרֵשׁ דַּר"י אוֹסֵר תְּפִילָה הָא ר"י עֲצָמוֹ סוֹבֵר בַּפ"ק דְשַׁבָּת דָּף י"ב ע"ב דְהַמְבַּקֵּר אֵת הַחוּלָה.

אוֹמֵר הַמְקוֹם יְרַחֵם עָלֶיךָ בְּתוֹךְ שְׁאָר ח"י וְתוֹ הִקְשִׁיתִי. דְאִינוּ מוּכָן טַעְמוֹ שֶׁל רַש"י בְּתַעֲנִית דָּף י"ד שָׁם דְקָאָמַר דְלְכָף אוֹסֵר ר"י מִשׁוּם דְאֵין אָנוּ בְּטוּחִים כָּל כָּף שְׁוִיעִיל תְּפִלְתִּינוּ.

וְקָשָׁה הָא סִפְקָא פ"ג דְוַחַה שַׁבָּת וְתִי' מַעֲלָתוֹ נ"י. דְהָא דְמַפְרֵשׁ רַש"י לַר"י: דְאוֹסֵר תְּפִלָּה דְוּוּקָא דְרַף צְעָקָה וְלָא קָשָׁה.

דְרַש"י מוֹדָה לַל"א שְׁהַבִּיא רַש"י וְזַה אֲפֻשֶׁר נְכוּן. וְעַל קו' שְׁנֵי כ' בִּינּוֹן דְאִינוּ מוֹעִיל תְּפִלָּה רַב דְרַף הַשְּׁגָחָה.

לָא הַתִּירוּ. לָא דְמִי לְשְׁאָר רְפוּאוֹת וְלְכַאוֹרָה זֶה סַתִּי לַתִּי' שְׁתִּי' לְקוֹשְׁיָא רַאשׁוֹנָה דְזַה פְּשוּט דְגַם תְּפִלָּה בְּלַחֵשׁ.

בְּלֹא צְעָקָה אָסוּר בְּשַׁבָּת דְהַרֵי אֵיתָא בִירוּשְׁלָמִי הוּבָא בְטוֹר או"ח ס' קפ"א דְשְׁאָל בִירוּשְׁלָמִי מַאי לוֹמַר רוֹעִינוּ זוּנִינוּ וּמִשְׁנֵי טוֹפָס בְּרַכּוֹת כָּף הוּא וְלוּלָא כֵּן אָסוּר אַע"ג דְאִינוּ צוֹעֵק בְּבַה"מ וְיַעֲוִינָן בַּמַּג"א ס' רפ"ח ס"ק י"א.

וַא"כ הָא דְהוֹמַר כָּאֵן ר"י לְחוּלָה הִינְנוּ מִשׁוּם פַּק"ג וְלָמָּה הָא מִיַּדִּי דַתְלִי' בְּהַשְּׁגָחָה לָא הַתִּירוּ: וּבְאֲמַת בַּל"ה גוֹף הַסְּבָרָא. דְמִיַּדִּי דַתְלִי' בְּהַשְּׁגָחָה לָא מְקַרֵי רְפוּאָה נְהִי שְׁגַם אָנִי רְמַזִּיתִי כֵּן בְּמַכְתְּבֵי הָרֵאשׁוֹן וְכַעֲיִן שְׁכ' הַרְמֵב"ם בְּפִי הַמְשָׁנָה.

בְּיוֹמָא דָּף פ"ג. לַעֲנִין מְאָכִילִין מַחְצֵר הַפְּבוֹד וְאֲדַרְבָּה כָּאֵן עֲדִיפ' דִּי"ל הֲלוּא אָמַרוּ חַכְז"ל בְּתַעֲנִית דָּף דְמִיּוֹם קַבְּלַת תַּעֲנִית וּמַצָּנָה נְתַבְטַל הַגְזִירָה.

וא"כ גם פאן שמירת שבת יכולה היא שתרחם. ותגרום פאלו התפלל וצעק זה מוכן שפיר אכל לחלק בין אם הוא מועיל ונדאי ללא מועיל בונדאי.

אין לזה הבנה. ולכך נראה לפי ענ"ד דיש לישב הדבר על דרך זה דהנה אסור לעשות המצנה.

ע"מ לקבל פ"ס. ובס' החינוך במצנה תכ"ד פולל אסור זה בכלל לאו דלא תנסו את ה'. ולכאורה קשה. א"כ תפלה שהוא מ"ע לדעת הרמב"ם ולכל הפחות בעת צרה לכ"ע הא הוא ע"מ לקבל פ"ס.

וכדי שישלים לו השי"ת בקשתו והיא משפחת לה וצ"ל שזה עצמה מעלת התפילה וכמ"ש החינוך שם הא דשרי לנסות וליתן מעשר ע"מ שיתעשר. הואיל שבונדאי יבוא ולא יעבב שום דבר.

וה"נ תפילה באמת יפה צעקה לאדם וקרוב ה' לכל קוראיו באמת וברית פרוטה שאינה חוזרת ריקם אמנם זה תינח בצדיק גמור. אבל באיך מאי איכ"ל וצ"ל כמו שכ' החינוך שם לענין האומר סלע לצדקה בשביל שיחז' בני דשרי דווקא פשגומר הנותן ליתן בין יחי' ובין לא יחי' וה"נ צריך להעמיד עצמו בתפלה לפני ה' הוחיל וזה רצונו ומצנתו בין יועיל וכו'.

שאפילו לא יועיל מ"מ לעשות רצונו הוא חפץ. והנה פמנחות דף ס"ד ע"א פליגי לענין פ"ב אי אולינו בטר מחשבה או בטר מעשה.

ונהי דקי"ל כמ"ד דאולינו בטר מעשה. ואפילו אי לא היתה פנונתו לפ"נ פטור אי עשה הצלה.

מ"מ הא כל פטור. הוא פטור אבל אסור וא"כ א"ש פנונת רש"י וגם פנונת הה"מ שכ' בפ"ב דשבת טעם הנה גם על תקיעת חצוצרות דלא הותר בשבת הוא משום דאינו בטוח שיועיל.

וא"כ צריך הוא לעשות שלא לשם פ"נ. אלא משום מצנת הבורא דאל"כ הוי לי נסיון. וכינון דאין עושה פנונת הצלה ולפ"נ. ולכך אסור בשבת.

כן נראה לפי ענ"ד נכון אמנם הקושיא דר"י אדר"י אינו מיושב בזה. ואפשר לדחוק עפ"י מה שכ' המג"א בסי' רפ"ח ס"קיא דווקא במתפלל על חולי אסור א"כ אפשר לשון ה' ירחם עליך.

שאינו מבואר שמתפלל על חולי אינו בכלל אסור בקשות על חולה. מ"מ מפל הנ"ל יש ראי' לפירוש הרמב"ם בדר"י ושפיר פסק הטור פנונת' פן נראה לפי ענ"ד.

דברי דידו הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה רצ"ג יצו ה' את הברכה וכו' להרב המופלג בתורה וביראה חרוץ ושנון בקי בחזרי תורה כש"ת מוה' יעקב שלום נ"י היושב בשבת תחכמוני בק"ק טאפלטשון יע"א: מכתבו הנעים קבלתי בסופות העבר ושמתתי וכו' וע"ד תורה אשר בא להעיר על מ"ש הא"ר בשם מהרי"ל סוסי' תקפ"א דבהולך לביה"ק ומשתטח על קברי צדיקים לא ישים מגמתו להתפלל להם.

אָלאַ משום דְשָׁם מְקוּם קְדוּשׁ וְנִהְיֶה וְלִבּוֹ נִכְנַע וְתַפְלָתוֹ מְקוּבָלָת יוֹתֵר וְהַפְמ"ג כ' שָׁם
דְּנוֹסְחָא מֵהַתְּפִלָּה בְּמַעֲנֵה לְשׁוֹן. מִשְׁמַע דְּמַתְּפַלְלִין שְׂמִילִיצוּ טוֹב בְּעַדְיָנוּ.
וּבַס' חַיֵּי אָדָם כ'. שְׁנֵה בְּכָלֵל דוֹר"ש אֶל הַמַּתִּים.

וּכ"כ בְּסִידוֹר גְּהוּרָא וּמַעֲלָתוֹ הָעִיר דְּבִסוּטָה דְּף ל"ד. אָמְרִינוּ שְׁכָלֵב בִּיקָשׁ מֵהָאֲבוֹת.
שְׂתִפְלָלוּ עָלֵינוּ רַחֲמִים. וּבְמַס' תַּעֲנִית דְּף י"ז אֵיתָא פְּדֵי שְׂתִפְלָלוּ הַמַּתִּים וּבַמַּג"א סוּף ה'
תַּעֲנִית מִשְׁמַע.

שְׁמַבְקָשִׁין פְּדֵאִית' בְּנוֹסַח הַמַּעֲנֵה לְשׁוֹן שְׂמִילִיצוּ בְּעַדְיָנוּ: וּבְאַמַּת בְּגוּף הַדְּבָר. כְּבָר פְּלִיגוּ
בְּזָה הַדּוֹרוֹת שְׁלַפְנִינוּ הַב"ח בִּי"ד בְּסִס' רִי"ז הִבִּיא תְּשׁוּבַת מֵהַר"ח.
שְׁחִינֵי לָזָה וּכ' לְחוּשׁ דְּהָיִי פְּדֵרִישָׁה אֶל הַמַּתִּים. וּכ' עַל כָּלֵב שֶׁהִי מִשְׁתַּטַּח.

שְׁהוּא רַק פְּדֵי לְהַתְּפַלֵּל בְּמְקוּם קְדוּשׁ וְאִם אָמְנָם לְשׁוֹן הַש"ס לֹא מִשְׁמַע כֵּן מְלַבֵּד שְׁכָפָר
אָמְרוּ בִּירוּשָׁלַיִם פ"ב דְּפִיָּאָה הִלְכָה ו' וְהוּבָא בְּתוֹס' יו"ט פ"ה דְּבָרְכוֹת מְשַׁנָּה ד' דָּאִין
לְמַדִּין מִן הַהֲגָדוֹת וכו'.

מְלַבֵּד זֶה מְצִינוּ בַּש"ס בַּע"ז דְּף י"ז ע"א. הָרִים בִּיקָשׁוּ עָלֵינוּ רַחֲמִים וְע"כ הִיָּינוּ עַל דְּרָף
הַפְּלָגָה וְצַעַר שְׂאִין לוֹ תְּשׁוּעָה בְּאַרְץ וְה"נ כָּאֵן אִיכ"ל דְּהַפְּנוּנָה כֵּן לְרַפָּה וְלֵהַתְּמוּגָה לְכָבוּ.
וּכ"ש אִם נִימָא כְּמוֹ שְׁפִי הִלְבוּשׁ בְּסוּסִי תַקַּע"ט. דְּהִיָּינוּ שְׁמַבְקָשִׁים בְּזָכוֹת הַמַּתִּים יִרְחַם
ה' עָלֵינוּ.

וּא"כ לְשׁוֹן זֶה שְׁפִיר יֵשׁ לְכוּנוֹן דְּהַמַּתִּים בִּיקָשׁוּ רַחֲמִים. דְּהִיָּינוּ זְכוּתָם יִבְקָשׁוּ עָלֵינוּ ע"י
תְּפִלְתֵּינוּ יִתְעוֹרֵר זְכוּתָם.

וּפְרַקְלִיטִין שְׁפָרְאוּ בְּזְכוּתָם. הֵם יִתְעוֹרְרוּ ע"י תְּפִלְתֵּינוּ לְעַמּוּד לְנוּ, וּא"כ אִין מֵהַש"ס
רֵאִי וְשְׁפִיר אִיכ"ל כְּתְּשׁוּבַת מֵהַר"ח וּמִהַר"ל וּלְבוּשׁ.

וְהַב"ח עֲצָמוֹ שְׁחָלַק עַל תְּשׁוּבַת מֵהַר"ח וְקִיָּים הַמְּנַהֵג לִילָף עַל קְבָרֵי אָבוֹת. כ' שְׁהוּא
רַק לְהַתְּפַלֵּל שֶׁה' יִרְחַם בְּזְכוּתָם וְאִם אָמְנָם שְׂאִין רֵאִי לָזָה וְגַם מִשְׁאַרֵי מְדַרְשִׁים.

מִמְדַרְשׁ שְׁהִבִּיא רַש"י בַּפ' וַיְחִי עַל וְאַקְבְּרָה בְּדָרָף וְכו' שְׁתֵּהָא מִתְּפַלְלָת עַל בְּנֵי וּבַמְדַרְשׁ
אִיכָה עַל פְּסוּק מַה לִּידִידֵי בְּבֵיתִי וְכו' מְפִנְלָם אִין רֵאִי כְּאַשֶׁר יִבְנוּאֵר לְקַמֵּן אִי"ה: אָמְנָם
בְּהִיפּוּף מַה שְׁחָשְׁשׁוּ בְּזֵה מִשׁוּם דוֹרְשׁ אֶל הַמַּתִּים.

זֶה אִינוּ חֲדָא דְּהָרִי קִי"ל בִּי"ד סִי קַע"ט סַעִי יו"ד דְּכָל שְׁדוֹרְשׁ מִן הָרוּחַ וּנְשָׁמָה אִינוּ
בְּכָלֵל דוֹרְשׁ אֶל הַמַּתִּים מַכ"ש שְׁכָן מְבוּאָ' בְּהַדְּלֵי בְּזוֹהַר שְׁכָפָר הַקָּשָׁה קוֹשְׁיָא זוֹ שָׁם
דְּלִיתְסַר מִשׁוּם דוֹרְשׁ אֶל הַמַּתִּים: וְתִי כְּמוֹ שְׁהִבִּיא הָעֵינִן יַעֲקֹב בְּפִירוּשׁוֹ ר"פ מִי שְׁמַת
בְּבִיאוֹר הַדְּבָר.

וְשָׁם בְּיָאֵר הַזֶּה דָּאִין זֶה דוֹרְשׁ אֶל הַמַּתִּים חֲדָא דְּצַדִּיקִים חַיִּים וְקִיָּיִם הִיָּינוּ
נְשָׁמוֹתֵיהֶם. וְשְׁנִית שְׂאִין מְבַקְשִׁים מֵהֶם.

אָלָא עֵיקַר הַתְּפִלָּה וְהַדְּרִישָׁה וְהַבְּקָשָׁה הוּא מֵאֵת ה'. אָלָא שֶׁהִי"ת מְקַבֵּל תְּפִלְתָּן בְּזָכוֹת
הַצַּדִּיקִים הַמְּבַקְשִׁים גַּם כֵּן רַחֲמִים.

והנה בזה הנהגה מן הנהגות המבוארות בספרת הרמ"א המובא ביו"ד סי' קע"ט סעי' י"ד הנה"ל ותימה
אמאי לא הביאו שם הפוסקים וגם הראיות שהביא שם הרא"ם. והובא בב"י בבב"א
לפי מ"ש העין יעקב ומהר"ש"א שכל הנהגה מעשיות דחסידי א'.

ואפנה דשמואל הי' רק בתלום א"כ אין ראי' מהתם לדינ' כלל מקל מקום מהנהגה הי'
יכולין להביא ראי' פן נראה לי: אבל מה שאני חושש דלקאורה י"ל דיהא אסור. משום
שדברשו חכז"ל.

לא יראה לה אלקים אחרים וכו' שלא תהא קורא לא למיכאל ולא לגבריאל וכו' דהיינו
שאסור לנו לעשות אמצעי בינינו לבין השי"ת ואיך נתפלל שנשמת האבות יתפללו
וימליצו טוב בעדינו וכבר צונו על הנסחות של התפילות שהן נגד המלאכים.

וגם בלא"ה גוף התפלה שאחרים מתפללין בעד איש קשה להבין. איך תעשה רשם.

כמו שעמד בזה בעין יעקב ס"פ אין עומדין. ותי' חשה פאן.

אמנם שורש דבר זה הוא דונדאי קים להו לחכז"ל דהמתי' מצטערים בצער החיים כמו
שדברשו חכז"ל על פסוק וירעו לנו ולאבותינו וכמו שהביאו מעשים על זה ר"פ מי שמת
והיינו שנשמות המתים יודעין מעוה"ז.

מה נעשה בו ואם אין אנו משיגים ויודעין על איזה דבר הוא מ"מ האמת ויציב בדברי
חכז"ל. וא"כ מהאי טעמא.

אם באים החיים בעת צרה על קבר המתים. לומר שאין להם ישועה אם לא ירחמו עליהם
מו השמים.

בונדאי המתים מצטערים טפי. וא"כ אתי שפיר דאם זכותם הוא פדאי שאינם ראויים
לעונש שיצטערו מרחם ה' בזכותם ועל דבר זה שפיר מובן תפילת אחרים בעד אדם.

שהפעולה הוא ג"כ ע"ד זה שע"י הצדיק המצטער בצרת אחרים מרחם ה' עליהם: והוא
דאחד מן הדברים שראוי שיגרום רחמים וחסד שאם העונש והרע מגיע גם על אחרים.
שאינם ראויים לעונש.

אז ראוי שיעשה לפניו משה"ד וכמו שביאר העקנדה בפ' ניגש. על בקשת יהודא מאת
יוסף עבור בנימין ועד"ז ביקש אברהם אבינו.

חלילה לה להמית צדיק עם רשע וכו' דהיינו ע"י צערו ולזה אפשר פוננו חכז"ל המתפלל
על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה ביארו דווקא אם התפלה הוא עד"ז.
שהוא צריך לאותו דבר אז הוא נענה תחילה.

ובזכותו עלתה ארוכה גם לאחרים. וא"כ מבואר ומינשב.

התורה לא אסרה. אלא מלימתן אלקות לשום נברא.

אפילו למלאך ולכהן אסור להתפלל אליהם שימליצו טוב עבורינו. שבזה נותן להם פח
ושררות.

לא כן המתפלל על קברות הצדיקים שימליצו בעדינו. אין נותן להם שררות בזה.

אָלאַ מוֹדִיעַ צערוֹ לָהֶם שְׂיִצְטֵעְרוּ עִמּוֹ. וְעִי"ז בְּצַעֲרָם יְהִי תְשׁוּעָה לּוֹ שְׁבִנְכוֹתֵם יְרַחֵם ה' וְע"כ אֵין לָנוּ מְקוֹם לְאַסּוֹר תְּפִלָּה זוֹ: וּבס' חֲסִידִים בְּסִי' ת"נ וּבְשִׂאָר סִימָנִים הַפְּלִיג בְּמַעֲלוֹת הַהַנְּלָךְ עַל קַבְרֵי אַבּוֹת.

וּבַתְּעִנִּית דָּף י"ו אָמְרוּ שְׁהוֹלְכִים עַל הַקְּבָרוֹת פְּדִי שְׂיִבְקִשׁוּ רַחֲמִים עָלֵינוּ וּבְדָף כ"ג ע"ב מְבִיא מַעֲשֵׂה דר' מַנִּי בַר יוֹנָה דְּהֵלֵךְ לְהַתְּפַלֵּל עַל קַבֵּר אָבִיו. וְנַעֲשֶׂה לּוֹ יְשׁוּעָה עִי"ש.

וְעַכ"פ הַעוֹלָה מִן הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים שְׁנֵרְאָה דָּאֵין אִיסוֹר בְּתַפִּילָּה זוֹ אֲפִילוּ אִם הִיא בְּקִשָּׁה שְׂיִמְלִיצוּ טוֹב בְּעֵדִינּוּ וּמְכַל מְקוֹם דְּעוֹת הַפּוֹסְקִים פְּלִיגוּ בְּזֶה דַּעַת מַהר"ח וּמַהרִי"ל וּלְבוֹשׁ וְסִינְיָעֵתָם ס"ל דְּעִיקָר הַתְּפִילָּה צָרִיף לְהִיּוֹת נֶגֶד ה' וּבְשִׂכָר אַמוּנָה זוֹ בְּהַשְׂאָרָה הַנֶּצְחִיית.

וּבְשִׂכָר וְעוֹנָשׁ יִקְבַּל ה' אֶת תְּפִלָּתוֹ אֲבָל דַּעַת סְפָר חֲסִידִים וּבְסִפָּר הַזּוֹהַר: וְעַל פִּיהֶם נִתְּנִיסַד גְּנוּסַחַת הַתְּפִלָּה שֶׁל מַעֲנֵה לְשׁוֹן סוֹבְרִים דְּהַתְּפִילָּה הוּא שְׂיִמְלִיצוּ לְטוֹבָה עָלֵינוּ וּבְעִבּוּרֵינוּ וְאַחַתוֹם בְּבִרְכָּה הַמְּשֻׁנָּלֶשֶׁת הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ: הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוֹנָע: תְּשׁוּבָה רצ"ד כְּשִׁמוֹעַ קוֹל שׁוֹפָר יוֹחֵק לְחַיִּים טוֹבִים בְּסִפָּר תַּלְמִידֵי הַמְּוִפְלָג.

מוה' זְעֵלִיג לִיכְט נ"י מַהוֹרוּאָטָה אֲצֵל טאַלְשׁוּוּא: מְכַתְּבָה קַבְּלִיתִי וּמַה שְׂשִׂאֵל תַּנִּי. עַל אַחַד שְׁהוּא אָדָם כָּשֵׁר וְגַם הוּא בֶּן תּוֹרָה וְכֵן מַעֲלוֹת אָלָא שְׂאֵין יָכוֹל לְתַקְנָע אָלָא לְצַד שְׂמַאֵל. וְהַשְּׁנִי הוּא מַעֲמֵי הָאָרֶץ. וּמְקַלִּי הַדַּעַת בַּעוּה"ר.

וְזֶה יוֹדַע לְתַקְנָע לְצַד יָמִין וּבִש"ע או"ח ס' תַּק"פ"ה כ' הַרְמ"א דְּטוֹב לְתַקְנָע בְּצַד יָמִין. שְׂנַאָמַר וְהַשְּׁטֵן עוֹמֵד עַל יָמִינוּ לְשִׁטְנוֹ וְהַגָּה אֵין סִפְק דְּמַעֲלָה דְּגוֹפָא עֲדִיף. וְזֶה שְׁהוּא בֶּן תּוֹרָה וְכֵן מַעֲלוֹת. לּוֹ מִשְׁפֵּט הַקְּדִימָה.

בְּכָל עֲנִינִים כִּיּוֹצֵא בְּזֶה. וְהָא דְּטוֹב לְתַקְנָע לְצַד יָמִין הוּא רַק מַעֲלָה עַל מַה שְׂשִׂאֵרוּ בְּגִמְרָא. פְּדִי לְעַרְבֵב הַשְּׁטֵן אֲבָל בְּאַמַּת זֶה רַק סְנִיף בְּעֵלְמָא אֲבָל עִיקָר הַמַּצְנָה צָרִיף הַתּוֹקַע לְכוּוֹן מַצּוֹת הַבּוֹרָא ב"ה. עַל הַכּוֹנֵנָה שְׂכִינּוֹן בּוֹ גוֹתַן הַתּוֹרָה. וְהַבָּאִים בְּסוּד ה' לִיחַד קוּב"ה וְכו'. וְאֵי אֲפָשֵׁר שְׂיִדְחָה הַסְּנִיף עִיקָר הַמַּצְנָה: וּבִלֵּא"ה בְּגִידוֹן הַנְּ"ל.

מַעֲלָה יְחִידִי לְתַקְנָע לְצַד יָמִין א"א לְדַחוֹת ב' מַעֲלוֹת וְגַם בַּד"מ הִבִּיא הַלְּשׁוֹן דְּטוֹב לְהַטּוֹת הַשׁוֹפָר לְצַד יָמִין וְזֶה אֲפָשֵׁר אֲפִילוּ לְהַתּוֹקַע בְּצַד שְׂמַאֵל לְהַטּוֹת הַשׁוֹפָר לְצַד יָמִין. וְכָל זֶה נִרְאָה לְפִי עַנ"ד לְדִינָא אֲבָל בְּנוֹדָאֵי אֵין לַעֲשׂוֹת קְטֻטָּה בְּשִׁבִיל דְּבָרִים כְּפֵאלָה.

כִּי הַשְּׁלוֹם דְּבַר גְּדוֹל הוּא. דְּבָרֵי הַחֹתֶם בְּבִרְכָּה בְּבִרְכַת הַשְּׁנִינִים וּמְחִי' חַיִּים יִתֵּן חַיִּים טוֹבִים אֲרוֹנָכִים וּמִתְּנַקְנִים דְּבָרֵי רַבָּה הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמָה: הַק' מִשָּׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוֹנָע תְּשׁוּבָה רצ"ה בְּשׁוֹמֵר צִיּוֹן מְכַתֵּב כ' הַרְב דַּק"ק פִּינְנַע נ"י.

לְפָשׁוּט דַּמְצַהב"ע שְׂיִיף גַם בְּשׁוֹגַג מַמַּה שְׂשִׂאֵרוּ בַר"ה דָּף כ"ח ע"א. דָּאָם תַּקַּע בְּשׁוֹפָר שֶׁל שְׁלָמִים.

לֹא יֵצֵא לְמ"ד מַצּוֹת לִיְהִנּוֹת נִיתְּנוּ. וְאֵע"ג דְּשָׁם בְּשׁוֹגַג מִיָּרִי.

מדאָמרינו דבעולה יצא פֿינן דמעל יצא מידי הקדש. ומעילה היינו בשוגג ואי משום הא לא ארי' אדרבה מדברי הרשב"א ביבמות דף ק"ד שהסביר הטעם דלכך לא יצא הואיל ואם לא יצא אין פֿאן עבירה דאין פֿאן הנאה דאם נאמר יצא נשוי' עבירה וכאלו השתא אתעביד עבירה ולמה לא פֿירש בפשיטות.

אפילו אם יש עבירה בכל אופן. מ"מ אינו יוצא משום מצוה"ב וע"כ משום דס"ל בשוגג אין פֿאן מצוה"ב.

מיהו י"ל דהרשב"א כ' פֿן פֿדי לישוב דלא תקשה דר"י אדר"י. דהרי בגיטין דף נ"ה ע"א בתוס' ד"ה מ"ט וכו' בסופו כ'.

דר"י לא חייש למצה"ב וקשיא דר"י אדר"י וע"כ צ"ל דכאן גרע. וכמו שהסביר הרשב"א וכן הסביר הט"א מטעמי' דנפשי' ובשאגת ארי' סי' צ"ח לא עמד בזה: מיהו מפשטות הלשון של הרשב"א משמע דגם לדינא צריך האי טעמא וא"כ מוכח דדווקא בכה"ג שאין המצוה ראוי שתגרם עבירה אז אפילו בשוגג לא יצא אב"ל בעלמא שהעבירה נעשית פֿבר בשוגג לא מקרי עבירה למפסל המצוה משום מצוה"ב.

וכן נראה מן קרח מלשון ר' אביגדור. המובא במרדכי ר"פ לולב הגזול אות.

וכן נראה מדברי הר"ת בס' הישר שהסביר טעמו דאונגפרי לית בהו מצוה"ב. משום דרוב שדות אינם גזולות.

אלא דחיישינו שמה תנודע אח"כ והפוננה ע"כ דכיון שלא נודע אין פֿאן מצוה"ב. וכן נראה לפי ענ"ד מן קרח דאל"כ קשיא טובא.

איה משפחת לה הא דקי"ל טעה בדבר מצוה ועשה מצוה פֿטור פֿינן דטעה ועבר עבירה. ממיל' הוי מצוה"ב"ע ולא עשה מצוה: וכשלומו.

הא דאיתא בשבת דף קל"ז. במל של ע"ש בשבת.

דהוי טעה בדבר מצוה. ועשה מצוה דפֿטור לא קשה דאיכ"ל פֿינן דאין האיסור מצ"ע רק מפח הזמן לא חשוב מצוה"ב"ע וכמו דמחלק הסמ"ע בס"י ר"ח לענין אי עביד לא מהני והוא מבואר בירושלמי פ' האורג הלכה ג'.

תמן גופי' עבירה ברם הקא בשבת. הוא עבר עבירה.

לכך לא פֿסל מפח מצוה"ב וכבר הביא זה הפר"ח באו"ח סי' תנ"ד. אב"ל הא דאמרינו בפסחים דף ע"ב ע"ב בבעל יבמתו נדה דפֿטור משום טעה בדבר מצוה ועשה מצוה והא ר"י ס"ל בפ' לולב הגזול מצוה"ב מה"ת וא"כ לעולם מקרי טעה בדבר מצוה ולא עשה מצוה.

אלא ע"כ דבשוגג לא מקרי מצוה"ב: אָמנם מתוס' סוכה דף ל' ע"א ד"ה משום בסופו. שהקשו במצה של טבל.

למה לי קרא ת"ל משום מצוה"ב. מוכח דס"ל דגם בשוגג מקרי מצוה"ב.

דאל"כ לא מקשו התוס' מידי דגימא דאצטרף משום שוגג. נהי דאפתי קשה מאי הקשה גימא דאצטרף אם אכל בעת שאחזו בןלמוס דאז בנודאי לא הי' עבירה ואצטרף קרא אחריןא.

אפשר דהתוס' ס"ל דגם בעת הספנה לא עדיף משוגג. וכמ"ש הטו"ז בסי' קצ"ו ס"קא. עכ"פ מוכח דתוס' ס' ל דגם בשוגג מקרי מצוה"ב ומאדמ"ו הגאון בעל חת"ס זצ"ל ששמעתי דאיכ"ל דהתוס' לא פליגו על הא דר"ת בס' הישר. אלא דס"ל דאכילת איסור גרע טפי.

ומקרי טפי איסור מצד עצמו. משא"כ גזל בשוגג לא עבר.

ולפי"ז מהאי דשבת קל"ז בתינוקת גם להתוס' בלא"ה לא קשה מידי. אמנם מהא דבעל במתו עמדה הקושיא על התוס' וצ"ע: ואפשר דתוס' ס"ל כן רק לרשב"י דדריש טעמא דקרא.

משום שה' שונא גזל וה"ה שאר דבר עבירה שונא הקב"ה. שמשנו ילמדו אחרים והיינו שונמאס הדבר אצלו.

וא"כ אפילו בשוגג כדאמרין בלמא אדם חוטה באכילת איסור. ולכך לדידן' הקשו התוס' דאפילו בשוגג הוי מצוה"ב וכן משמע באמת גזל דומיא דפסח אבל למאן דלא דריש טעמא דקרא טעמא משום.

דמשנו ילמדו ס"ל בשוגג אין פאן מצוה"ב. ועדיין צ"ע ועכ"פ מבואר דפלוגתא הראשונים הוא בזה.

ודע דתוס' כ' בסוכה דף למד ע"א ד"ה משום הנ"ל דהיכא דיכול לקיים המצוה מבלי העבירה. לא מקרי מצוה"ב ומטעם זה תבין דמ"ש בס' יום תרועה בר"ה כ"ח.

דלפי מ"ש הפל בו דיש אדם נהנה. כמה שתוקע.

א"כ אם הוא תקע בשופר של איסור הנאה לא יצא: זהו תמוה דלא מפעיל למאן דלית לי' מצוה"ב. אלא מטעם הרשב"א הנ"ל.

פשיטא דלא שייך זה פאן. כיון דאפילו אם לא יצא העבירה נעשית.

אלא אפילו אי לא אמרינן כרשב"א. מ"מ כיון דאין העבירה גורם המצוה פשיטא דיצא ולא מקרי מצוה"בא בעבירה: וכל הנ"ל במצהב"ע.

אבל לענין פל מלתא דא"ר לא תעביד. דאמר רבא דא"ע לא מהני יש פללים אחרים בזה.

ענין בחו"מ סי' ר"ח בש"ף ובסמ"ע. וענין בשעה"מ פ"ג מגירושין שהאריך בזה.

וענין בנוב"י מהדו"ת חאו"ח סי' קל"ה וחאה"ע סי' קכ"ט. אמנם אי אמר רבא דינו אפילו בשוגג נראה פשוט ומוכרח בסוגי' דתמורה דף ו' ע"א דגם בשוגג אמר רבא דלא מהני ואדרבה כ' התוס' שם ד"ה שאני התם.

דהיכא דלא נתפנון לעבור. והוא שוגג בזה גם אפני מודה דלא מהני.

מיהו גם זה צ"ע שם. דא"כ מאי פריף לאביי ל"ל פאשר גזל.

ואפשר דלשון הקרא קאי על מי שגזל במזיד. וכו' לרבא מוכח שם דגם בשוגג לא מהני דאל"כ הו"מ לאוקמין תעזוב יתירה אי לקחו בשוגג אלא ונדאי דלרבא לעולם לא מהני וכבר כ' פן בנוב"י מהדו"ת חיו"ד בסי' ט' עיי"ש עוד: תשובה רצ"ו להרב הצינן המצניין בהלכה המופלג התרוץ ושינון כש"ת מוה' צבי דוב נ"י ע"ד קושיותו בר"ה.

דף כ"ח דפריף מברייתא דעד שיתפנון שומע ומשמיע משמיע ה"ד. לאו בתוקע לשיר וא"כ קשיא לרבא והקשה דלמא מיירי בשופר של עולה או של איסור הנאה ויצא משום דמצות לאו ליהנות ניתנו.

והיינו במכנון לשם מצוה אבל באינו מכנון למצוה לא שייף לאו ליהנות ניתנו ולכך לא יצא. ודבריו צריכין ביאור.

דמה בכך דלא מתפנון למצוה אדרבה א"כ אין פאן שום הנאה כלל. ואין פאן עבירה וצ"ל דכוננתו כיון שתוקע לשיר א"כ הוא נהנה מתקיעתו דוגמא שכ' הב"י באו"ח סי' תקפ"ו.

בשם הכל בו דיש בני אדם נהנים מתקיעתם ואם אמנם הקושיא בלא"ה לא קשה כל כך דמשמע שומע דומיא דמשמיע. ובשניהם מטעם אחד.

בעי' שיתפנונו וע"כ היינו מטעם מצות צ"כ. ופריף שפיר: אמנם בלא"ה לא קשה דהרי ר"י דאמר בשופר של שלמים לא יצא משום דאיסורא רכיב עלי' קשה ומאי בכך דהוי עבירה.

הא כ' התוס' בגיטין דף נ"ה ד"ה יאוש וכו' דר"י לית לי מצוה"ב. אמנם כבר כ' הרשב"א ביבמות דף ק"ד.

וכ"כ הט"א בר"ה דף כ"ח דהיכא דהעבירה תלוי' במצוה ואם אין מצוה אין עבירה לכ"ע אמרינן דלא יצא וממיל' אין פאן עבירה. אמנם לכל בו הנ"ל עדיין קשה הא גם בלא מצוה יש עבירה בהנאת תקיעות.

מיהו זה אינו דכבר כתבו התוס' בר"פ לולב הגזול. דהיכא דאין המצוה פא מפח העבירה לכ"ע יצא.

וכאן אין המצוה פאה מפח הנאתו מן התקיעה בנדאי אי מצוה מקרי הנאה. א"כ פא המצוה ע"י העבירה והעבירה ע"י המצוה ולכך לכ"ע לא יצא.

אבל לדידן. דמצוה לא חשוב הנאה אפילו נהנה בתקיעתה.

מ"מ שוב אין המצוה פאה ע"י העבירה ולכך יצא ואם פן לא קשה קושיותו. דאפילו בכה"ג ממנ"פ אי הנאתו מפח דתוקע לשיר א"כ אין המצוה פא ע"י העבירה.

וראוי שייצא. ולמה קתני דלא יצא.

ועכר"ח משום דמצות צריכות פנונה. ופריף שפיר: תשובה רצ"ז שלום וכל טוב כו' מו"ה יעקב שלום נ"י יושב בשבת תחכמוני בק"ק טאפלשין יע"א: מה שכ' מעלתו נ"י בדין הגוססא לזרע יעקב תזפור באו"ח סי' תקצ"א וכו' מעלתו נהי דהאחרונים הספיקו

דלזרעו קאי על אברהם ומינשבו קושיות המג"א שם אבל עדיין יש לחוש לדעת הרמב"ם והר"ן המובא במל"מ בפ"י מה' מלכים.

דין ז' דסוכרי' דבני קטורה נקראים זרע אברהם ובגדרים דשרי. היינו משום דלא מחית אינש נפש' לספיקא.

או דאזלינו בתר רובא. וסנחרב בלבל כל האומות כמ"ש הנוב"י זה התי' קשה. דא"כ מאי פריה בגדרים דף ל"א הא איפא ישמעאל ועשו וכו'. ת"ל משום דרובא דסנחרב בלבל פלם.

וע"כ דהש"ס רצה לתרץ מעיקר דינא. א"כ עדיין תקשה מבני קטורה. והנה לענין דינא דתפילה נראה בנודאי דאין חששא. אפילו לפי דברי מעלתו נ"י.

דהרי כבר כ' בתשוב' יעב"ץ ח"א סו' קמ"ד וראיתי בגליון מרן זצ"ל. דמאי בקו אם מתפללין גם על אוה"ע.

ומרן זצ"ל תי' דבכלל זרע עשו גם עמלק בכלל ואנו מצווין להמחותו. וגם לאום מלאום? אמר פשוטה קם זה נופל וזה שייך בעשו.

אבל בבני קטורה שפיר יש לומר מה הפסד יש: ואני אומר דאדרבה יש להקפיד שלא לומר לזרע יעקב דהרי אנו קיימ"ל דזרע אברהם. גם גרים בכלל כמ"ש הרא"ש בפירושו בגדרים דף ל"א.

והכי קי"ל ביו"ד סי' רי"ז והיינו דאברהם נקרא אב המון גוים. ובשאגת ארי' סי' מ"ט הוכיח מדברי הרמב"ם דדווקא אברהם נקרא אבותינו גם לגר ולא שאר האבות.

וא"כ אין הגרים נקראים זרע יעקב אבל זרע אברהם הנה נקראים ואנו חייבים להתפלל על כל ישראל והמתדבקים בהם. ואיך יאמר זרע יעקב וימעט הגרים.

אמנם גוף הדבר אי בני קטורה נקראים זרע אברהם. נראה לפי ענ"ד מבואר מלשון הרמב"ם בפרק י' מגדרים שם דנודאי אינם נקראים והביא שם ראי' מקרא דגר יהי זרעה ועיי"ש בתוס' יו"ט שהביא שם עוד פסוקים אחרים וקשה א"כ ל"ל לש"ס לתרץ.

פי ביצחק יקרא לה זרע. ונראה לפי ענ"ד.

זרע אברהם נקראו רק פשוטו ממש אברהם בידם. ואפילו יעקב התפלל בקהלם אל תחד כבודי וכו' וכפרש"י בחומש וכו"ש אברהם שנקרא אב המון גוים אב לגרים רק עדיין הי' מקום לומר דכשיש בן ישמעאל ההולך בדרך הישרה.

ומתנהג במדות אברהם? הא נקרא זרע אברהם ולכך ג"כ קראו השי"ת לישמעאל אל פי זרעה הוא. דבאותו שעה צדיק הי' כפרש"י על הפסוק באשר הוא שם ולכך בא המיעוט.

פי ביצחק יקרא לה זרע וכו'. ואפילו חסידי אוה"ע אינם נקראים זרע אברהם.

אלא א"כ נתגזרו וכן בסנהדרין דף נ"ח. דקאי לענין לימול התינוק ובשעת לידה עדיין לא נודע דרכו.

וּלְכֹה אִיצְטְרָה מִיְעוּטָא מְבִיצְחָק וְע"ז פְּרִיָה שְׁם פִּינּוּ דְאִימְעֵט בְּנֵי עֶשׂוֹ וְיִשְׁמַעְעָל. א"כ
כ"ש בְּנֵי קְטוּרָה וְלֹא לִיחְיִיבוּ בְּמִילָה.

וּמִשְׁנֵי אֶת בְּרִיתִי הַפֶּר. לְרַבּוֹת בְּנֵי קְטוּרָה.

וְלֹא שְׁיִהְיוּ בְּנֵי קְטוּרָה נִקְרָאִים זָרַע אַבְרָהָם. אֲלֵא כְּמוֹ שֶׁהִסְבִּיר הַרְמְב"ם לְעֲנִין מִילָה
בפ"י מֵהִלְכוֹת מְלָכִים.

לְפִי שְׁעֲדִינּוּ לֹא נוֹלְדוּ וְהָיוּ בְּכַח אַבְרָהָם וְהֵם בְּכָלֵל וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר. וּלְכֹה חֲיִיבִים
בְּמִילָה וְנִרְעָה אַחֲרֶיהָ בָּא לְרַבּוֹת הַגְּרָמִים אֲבָל זָרַע אַבְרָהָם לֹא נִקְרָאוּ וְא"כ בְּנוֹדָאֵי א"ש
הַגְּנוֹסְחָא לְזִרְעוֹ תִזְכּוֹר.

כֵּן נִרְאֶה לְפִיעֵנ"ד: וְרִאִיתִי בְּשִׂאגַת אַרְיָ' סְסִי' מ"ט. שֶׁכ' דִּהְשָׂתָא פִּינּוּ דְנִיחְתָּהּ פְּרִיעָה הֵם
נִקְרָאִים עֲרָלִים וּלְפִי"ז קָשִׁי' לִי' מר"פ הָעֲרָל דְפְרִיָה לְמָה לִי קָרָא.

דְּשָׁכִיר וְתוֹשָׁב גּוֹי לֹא יֵאָכֵל ת"ל מִטַּעַם עֲרָל. דְּאַפִּילוּ נִימּוּל.

מְקַרֵי עֲרָל כְּדִתְנִין הַנּוֹדָר מִן הָעֲרָלִים וְכו' וְקָשָׁה הִיא אֲמַרִינּוּ שְׁם דָּף ע"ב דְפְרִיעָה לִיהוֹשֻׁעַ
נִיחְתָּהּ. וְהַתּוֹס' כ' דְהָוִי הַלְמַמ"ס.

וְא"כ בְּמַצְרִים לֹא הִי' עֲדִינּוּ פְרִיעָה. וְא"כ אִיצְטְרָה לְמַעַט עַרְבֵי מְהוּל שֶׁהוּא מְבִנֵי קְטוּרָה.

כַּמ"ש הַרְא"ם בַּפ' בָּא דְנִקְרָאִים מְהוּל מִשָּׂא"כ לְדִידִן שְׁפִיר אֲמַרִינּוּ דְמִתְרָ בְּמוֹלֵי אֲנָמוֹת
אַפִּילוּ בְּבְנֵי קְטוּרָה. דְנִקְרָאִים עֲרָלִים דְלֹא נִפְרְעוּ מִשָּׂא"כ פְּרִיעָה זֹו דְנִאֲמָרָה בְּמַצְרִים וְאִז
הָיוּ נִקְרָאִים מוֹלִים וְצ"ע: תְּשׁוּבָה רצ"ח עוֹד לְהַנ"ל מְעַלְתוּ הַקָּשָׁה עַל דְבָרֵי הַחִינּוּף מְצָנָה
ק' שֶׁכ' הַמְפָּרֵק חִיבּוּר חוֹשֵׁן מִן הָאֲפוּד בְּשַׁעַת עֲבוּדָה לֹקְהָ מְלֵאוּ זֶה.

וְתַמָּה עָלָיו דְשַׁעַת עֲבוּדָה מָאן דְכָר שְׁמִי' בְּקָרָא דְלֹא יִזַּח. וְעוֹד דְבְּמִפּוֹת דָּף כ"ב ע"א
פְּרִיָה וְלִחְשׁוֹב נְמִי דְבְשַׁעַת חֲרִישָׁה עֶבֶר מִשׁוּם לֹא יִזַּח.

וְאִי ס"ד דְבְשַׁעַת עֲבוּדָה בְּעִי' בְשַׁעַת חֲרִישָׁה. אִיָּהּ הָוִי שְׁיָיָה עֲבוּדָה עַכ"ל.

וּבְאַמַּת דְבָרֵי הַחִינּוּף תְּמוּהִינּוּ. דְבְכָל מוֹנֵי הַמְצוֹת שְׁרִאִיתִי לֹא כ' שׁוּם אֶחָד כְּדָבְרֵי וְהַנְרָאָה
לְפִי עַנ"ד לְאַחַר הָעִיּוֹן לִישָׁב.

דְבִשְׁוֹרֶשׁ לָאוּ זֶה פְּלִיגוּ בְּכּוֹנְנָתוֹ הַרְמְב"ם בַּפ"ט מְפָלִי מְקַדָּשׁ סוֹבֵר הַמְפָּרֵק הַחוֹשֵׁן מִן
הָאֲפוּד דְרָף הַשְּׁחָתָה עוֹבֵר בְּלָאוּ זֶה וְלָאוּ דְוּוֹקָא שְׁלֵא יִזַּח מְחֻשָׁב הָאֲפוּד אֲשֶׁר הוּא דְבוּק
בו'. ע"י הֶרְכִּסָה מִטְּבַעוֹתָיו לְטַבְּעוֹת חֻשָׁב הָאֲפוּד אֲלֵא סוֹבֵר דְעֵיקָר הָאִיסוּר דְלֹא יִזַּח נְמִי
לְמַעַלָּה: דְמוֹדֵק הַחוֹשֵׁן בְּשִׁרְשָׁרוֹת בְּכַתְפֵי הָאֲפוּד דְרָף הַשְּׁחָתָה.

וְטַעְמוֹ דְסוֹבֵר. דְלֹא יִזַּח הָוִי כְּמוֹ לֹא יִסַּח.

כַּמ"ש הַרְמְב"ן. וְא"כ כְּוֹנְנָתוֹ לְאַסוּר גְּמִיָּצָה: וְנִתְיָקָה דְרָף קְלָקוּל כְּכּוֹנְנָת לְשׁוֹן יִסַּח וְעֵיקָר
הָאִיסוּר עַל הַמְפָּרֵק וְנוֹתֵץ: אֲמַנָּם הַחִינּוּף נִרְאֶה דְסוֹבֵר דְיִזַּח הוּא מְשׁוֹרֶשׁ יִזַּח כַּמ"ש
הַרְד"ק וּבִיאוּרוֹ שְׁלֵא יִגְבֶּה הַחוֹשֵׁן מִן חֻשָׁב הָאֲפוּד שַׁע"י הֶרְכִּסָה בְּפִתְלֵיוֹ.

הוּא מוֹדֵק אֲבָל כְּשִׂאִינוּ מוֹדֵק. הוּא מוֹגְבֶה מְמַנּוּ.

וְזֶה אֶסְרָה הַתּוֹרָה וְלֹא יִזַּח. הֵינּוּ מְלִשׁוֹן מְשֻׁרְבוּ זַחֲיֵי הַלֵּב וְכוּ' וּלְפִי"ז עֵינֵקֶר הָאִסּוּר
עַל הַמְלֻבָּשׁ בּוֹ נְאִינּוּ מְוֹדָבֵק הוּא עוֹבֵר.

דְּפִשׁוּט אִם מְפָרֵק וְרוֹצֵה לְחַלּוֹץ הַחֻשָּׁן וְהָאִסּוּר דְּשָׂרִי. דַּל"כ הָאִיף הִי' חוֹלֵץ וְע"כ דְּשָׂרִי
לְפָרֵק וְאִסּוּרוֹ רַק שְׁלֵא יִהְיֶה מְלֻבָּשׁ כְּשֶׁהוּא מְפָרֵק וְעכ"פ נִרְאֶה אֶפִּילוֹ אִם מְפָרֵק שְׁלֵא
ע"מ לְחַלּוֹץ אִינּוּ לִוְקָה הַמְפָּרֵק.

דְּהוּי ה"ס דְּשָׂמָא יְחַלּוֹץ. וְע"כ עֵינֵקֶר הַמְּלַקוֹת.

הוּא עַל הַמְּלֻבָּשׁ בּוֹ בְּלֹא רְכִיסָה: וְזֶה לְמַדְתִּי. מִדְּבָרֵי הָרִיטְבָ"א.

בְּמִפּוֹת דָּף כ"ב ע"א. שֶׁכ' דְּקֻשְׁיַת הַש"ס שָׁם הוּא רַק לר"ח דְּמַתְּנִי דְּכָל זְמַן שֶׁהוּא
מְלֻבָּשׁ עוֹבֵר ע"ש.

וּמִדְּלֹא מְפָרֵשׁ דְּבִשְׁעַת חֲרִישָׁה נִימַק הָרְכִיסָה שֶׁל כה"ג כְּשֶׁם דְּפָרִיף שָׁם בְּכַה"ג שְׁמַחַק
הַשָּׁם וְאִינּוּ. וְע"כ דְּסוֹבֵר דְּבִשְׁעַת הַפְּרִיף אִינּוּ לִוְקָה.

וְעֵינֵקֶר הָאִסּוּר הוּא כְּשֶׁהוּא מְלֻבָּשׁ בּוֹ וְעפ"י הָאִמּוֹר נִרְאֶה דְּזֶה כְּפִנּוֹת הַחֻשָּׁן הַגָּ"ל.
דְּסוֹבֵר כְּנ"ל.

דְּהַמְפָּרֵק א"א לְחַיְבּוֹ דְּהוּי הַתְּרַאֲת סָפֵק רַק הַמְּלֻבָּשׁ. וְע"ז כָּתַב דְּשִׁפִּיר מִשְׁפַּחַת לָהּ
דְּהַמְפָּרֵק אֶפִּילוֹ אַחֵר לִוְקָה מְלֹאוֹ זֶה כְּגוֹן שְׁמַפְרָק בְּשַׁעַת עֲבוּדָה שֶׁא"א לְחוֹלְצָן וְעוֹבֵר
הַמְפָּרֵק מִלְּבַד הָאִסּוּר שֶׁעוֹבֵר הַמְּלֻבָּשׁ בְּהוֹן.

דְּאִזּוֹ לֹא הוּי הַתְּרַאֲת סָפֵק. שַׁע"כ יַעֲבֹר הַמְּלֻבָּשׁ.

כֵּן נִרְאֶה לְפִי ענ"ד כְּפִנּוֹתוֹ נִכּוֹן: וְעוֹד. הִי' אֶפְשָׁר לִוְמֵר בְּכִנּוּתוֹ ע"ד הַגָּ"ל דְּהִנֵּה לְפִי
הָאִמּוֹר דְּהַמְּלֻבָּשׁ עוֹבֵר וְהַרְמַב"ם סוּף הַלְכוֹת כְּלָאִים פְּסֵק.

דְּכִהֵן הַלּוּבָשׁ בְּגָדֵי כְּהוֹנָה שְׁלֵא בְּשַׁעַת עֲבוּדָה לִוְקָה מְשׁוּם כְּלָאִים. וְא"כ י"ל דְּשְׁלֵא בְּשַׁעַת
עֲבוּדָה אִם נִתְפָּרֵק לוֹ הָרְכִיסָה א"א לְהַלְקוֹתוֹ מְשׁוּם לֹא יִזַּח דְּכָבֵר עוֹבֵר מְשׁוּם כְּלָאִים.

וְאִין אִסּוּר חַע"א וְנִהֵי דְּאִסּוּר לֹא יִזַּח הוּי מוֹסִיף דְּהָרִי מוֹסִיף דְּאֶפִּילוֹ בְּשַׁעַת עֲבוּדָה
אִסּוּר מ"מ יֵשׁ לְדוֹן לְפִי מ"ש הַתְּמִים דְּעִים. סוּף פְּסָחִים דָּאִם אוֹסֵר בְּפִסְחָא עֲצָמוֹ מְצָה.

לֹא חֲשִׁיב כּוֹלֵל דְּהָרִי הַתְּחִיל בְּאִסּוּר עֵי"ש. וְהוּבָא בַח"י בְּאוֹר"ח סִי' תפ"ה.

וְא"כ יֵשׁ לְדוֹן דַּה"ה לְעַנְיָן מוֹסִיף הַגָּ"ל. אֲמַנָּם בְּהִיפּוּף כְּשֶׁנִּתְפָּרֵק בְּשַׁעַת עֲבוּדָה.

עוֹבֵר אֶפִּילוֹ שְׁלֵא בְּשַׁעַת עֲבוּדָה וְאִפִּי"ה עוֹבֵר נְמִי מְשׁוּם כְּלָאִים. דְּהָרִי זֶה הוּא עוֹבֵר
מְשׁוּם אֲבָגַט דְּהוּי כְּלָאִים.

וְא"כ לְפִי"ז הִי' אֶפְשָׁר לִוְמֵר בְּכִנּוּת הַחֻשָּׁן הַגָּ"ל דְּהַמְפָּרֵק בְּשַׁעַת עֲבוּדָה הֵינּוּ דְּבִשְׁעַת
עֲבוּדָה אִם נִתְפָּרֵק אִזּוֹ עוֹבֵר אַח"כ. אֶפִּילוֹ שְׁלֵא בְּשַׁעַת עֲבוּדָה וְלִוְקָה מְלֹאוֹ זֶה אֲבָל אִם
שְׁלֵא בְּשַׁעַת עֲבוּדָה נִתְפָּרֵק אִינּוּ לִוְקָה מְלֹאוֹ זֶה דְּכָבֵר חֲיִיב מְלַקוֹת.

מְשׁוּם לֹא דְּכִלָּאִים. וְזֶה הִי' מְדוּקְדָק בְּלִשׁוֹן הַחֻשָּׁן.

מ"מ מְסוּף דְּכָרִיו שֶׁכ' שְׁאֶפִי אִשָּׁה עוֹבֵרַת מוֹכַח כְּתִי הָרֵאשׁוֹן וּמְפָל מְקוּם א"ש: תְּשׁוּבָה
רצ"ט עוֹד לְהַרְבֵּ הַגְּדוֹל הַגָּ"ל: מַה שֶׁהֵעִיר מְעַלְתּוֹ עוֹד עַל דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם בַּפ"ט מְפָלִי

המקדש שכ' הק"י והובא במל"מ שם דבמעיל הקורע עובר אפי' אם קורע ע"מ לתמן
אבל בשאר בגדי כהונה אינו עובר.

א"כ קורע בדרך השחתה ומקרא דלא תעשונו פן לה' וכו' והקשה מעלתו נ"י א"כ
תיקשה ביומא דף ע"ב. דאמרין המקרע בגדי כהונה לוקה.

משום לא יקרע וקשה אי לתמן. הא דווקא במעיל הדין כן.

ואי נקט כל בגדי כהונה, ואי בדרך השחתה. הא מלא תעשו נפקא ואי אמר מלא יקרע.
ונראה בעזהי"ת לישב. דהנה מרן הגאון זצ"ל בחת"ס סי' רס"ד.

הביא ג"כ להקשות ל"ל לא יקרע ת"ל מלא תעשונו וע"כ הוכיח דבא לאסור אפילו
בקורע ע"מ לתמן: מיהו קושיא זו קשה רק לת"ק בספרי דפרשת ראה. ורמז עלה מרן
הגאון זצ"ל שם בתשובה הנ"ל ועיין ברא"ם כפ' ראה.

וברמב"ן שם ומבואר שם דר"י פליג. וסובר דהלאו דלא תעשונו.

לא קאי רק למוחק ולא לנוחץ וא"כ לפי"ז אצטרף לא יקרע ואפילו לקורע ע"ד השחתה
ומינה ילפינו לעלמא דהנה צריך ביאור. למה לא ילפינו מן מעיל לשאר בגדי כהונה.

לדעת הק"י הנ"ל וצ"ל דסובר דמעיל חידוש הוא. פינו דאפילו שם מותר למחוק פדי
לתמן עיין ביו"ד סי' רע"ו בב"י.

ומחידוש לא ילפינו אבל אי אתא קרא ע"ד השחתה שפיר איכא למילף מינ' דמעיל
אפילו לשאר בגדים: ועפי"ז נראה לישב דהש"ס נקט המקרע בגדי כהונה ולא נקט
הקורע בגדי כהונה פלשון הרמב"ם שם ונראה דזה חילוק בין קורע למקרע דמקרע הוא
בפגון הכבוד.

וקורע בקל והחילוק שלח לשלח הוא דבבגין הכבוד. מורה על חזק הפעולה והתמדתה
ושלח היינו שלוח שאינו חוזר משא"כ שלח היינו אפילו שילוח החוזר וא"כ גם קורע
אפשר ע"מ לתמן ולתפור משא"כ מקרע היינו שיהא נשאר קרוע ולא יחזור והיינו
דהש"ס נקט המקרע בג"כ דהיינו שלא ע"מ לתמן אלא בדרך השחתה.

וע"כ הש"ס סובר שם פתנא דר"י דלא יליף מלא תעשונו לאו לנוחץ ולקורע ואצטרף זה
למילף מלא יקרע. וילפינו שפיר ממעיל לשאר בג"כ דאינו חידוש.

אבל לדינא פסק הרמב"ם פש"ס דזבחים דף צ"ה וכמ"ש הק"י הובא במל"מ בפ"ח
דמעש"ק דין כ' דנקט שם מעיל דווקא והכי קיי"ל כת"ק דר"י בספרי דלאו דלא תעשונו
קאי ג"כ לנוחץ ולקורע וע"כ דלא יקרע דמעיל היינו לתמן והוי חידוש ולא ילפינו מינ'
אבל ביומא סובר כר"י ואצטרף לא יקרע אפילו בקורע להשחתה, וילפינו מינ' למקום
אחר וכ"ש לבגדי כהונה ושפיר קאמר דלוקה משום לא יקרע וא"ש הפל בעזהי"ת ותו
לא מידי פעת ואחתום בברכה דידו הדור"ש: הק' משה שיק מברעזאונע תשובה שי"ן
בעוהי"ת חוסט אלול תרכ"ד לפ"ק: פשמנע קול שופר יוסק לחיים טובים בספר ידידי
מחו' הרב המאוה"ג המופלג החרוץ מוה' אהרן שמואל אסאד נ"י האבדק"ק קאטה:
מכתבו קבלתי.

ומה שהקשה על הפייטן בר"ה דאמר בר"ה יכתבון וביום צ"כ יחתמו. כמאן אזל דלר' פרוספדאי הרי ס"ל דצדיקים ורשעים נכתבים ונחתמים בר"ה.

ובינונים תלויים ועומדים עד יוה"כ זכו נכתבים לחיים וכו' ואיך אמר שהפתיכה בר"ה והחתימה ביוה"כ דבצדיקים ורשעים הפל בר"ה ובבינונים הפל ביוה"כ ואי ס"ל להפייט כמ"ד דהפל גידן בר"ה וגז"ד ביוה"כ דהיינו החתימה א"כ למה אנו אומרים כל עשרת ימ"ת.

עד נעילה פתבינו הוי לן לומר מר"ה ואילך חתמינו ולפי ענ"ד מבואר בפוסקים ובספרים. שפל אלו העשרה ימים הם ימי דין ובצדיקים וברשעים נגמר הדין מר"ה ובינוני מתחיל מר"ה אם זכו בר"ה.

נכתבים בר"ה ואם זכו ביום ב' נכתבי ביום ב' וכן עד יוה"כ. אמנם אע"ג דזכו ועשו תשובה ומצות ומעשים טובים אפי"ה לא זכו בזה דיהי' אז גם פן החתימה היינו הגמר דין.

מ"מ פנין דהי' בינוני. לא זכה עי"ז להיות נחתם מי"ד.

אלא צריך לשהות גמ"ד עד יוה"כ לעת ערב בעת נעילת שער וכ"כ המהרש"א בחידושי אגדות בר"ה: (ועיין. בס"פ מצנות חלוצה דפרייך על קרא דרשום בכתב אמת קרו לי רשום וקרו כתב אמת.

ומשני פתן קודם שבועה פאן לאחר שבועה ובירושלמי מובא שם בע"י תי' פאן קודם גז"ד פתן לאחר גז"ד וזה תליא בפלוגתא. בר"ה דף י"א.

חי גם לאחר גז"ד אפשר שיקרע וש"ס דידן ס"ל דיפה צעקה לאדם אפילו לאחר גז"ד עכ"פ מבואר דגם החתימה מקרי פתובה. וכעין דס ל לר"מ.

וכתב לה דקרא היינו חתימה) וכיון דבינונים יש להם זמן להתחלת דין דמקרי פאן פתיכה מר"ה עד יוה"כ בסופו נראה דעל זה פנין הפייטן ועיין בפ' צו בקרא ויקרא ח' פל"ב והנותר בבשר ובלחם ביארו המפורשים דהב' של תי' בבשר כמו מ' פאלו פתיב מבשר ומלחם וא"כ ה"נ הפנונה בר"ה יכתבון.

היינו מר"ה יכתבון. עד יוה"כ ואז יחתמו בסופו.

לעת נעילת שער. ולכך מתפללין כל אלו הזמנים על פתיכה וא"ש: אמנם נראה דגם בצדיקים.

שייך להתפלל פתבינו כל העשי"ת דהרי פסק הרמב"ם בפ"ג מה' תשובה. דהעולם נידון לפי רובו וא"כ נהי דליחידים נגמר הדין בר"ה מ"מ אם המדינה בינוני הוא תלוי ועומדת עד יוה"כ.

בדבר התלוי בכלל המדינה. וכיון דהפל תלוי עד יוה"כ.

גם היחיד בכמה דברים חיי תלויים בכלל דאדם מדיני. וסיוותו ומזונותיו וצרכיו הפל מעורבים עם אחרים ונהי שלקצדיקים הקב"ה ברעב פדאם ממות.

מ"מ הוא באופן אחר אם תזכה המדינה. מאם ח"ו לא תזכה.

וא"כ גם צרכיו תלויים עד גמר דין ביוה"כ לעת נעילה שעד אותו השעה הקב"ה מצפה לשבים: ועפ"י אפשר לישוב עוד לשון הפיט הנ"ל. דלעולם הפיטן אגיל בשיטת ר' פרוספדאי וקאי אפילו על הצדיקים והיגודקאמר בר"ה יכתבון ר"ל אפילו הגוף דנכתבים בר"ה היינו הצדיקי אפי"ה ביוה"כ יחתמון גמר דין ממש בכל דברים התלויים בשנות והלח"מ בפ"ג מה' תשובה דין א' עמד מה מועיל שיקול מדינות.

כיון דאח"כ נשקל כל העולם כולו ותי' דנפ"מ אם אח"כ נשאר העולם בינוני. נשאר המדינה על דינה בפ"ע ובזה יש לישוב השון בשמנה עשרה בזכרונות ששינה ואמר ועל המדינות בו יאמר.

ולא נקט פתיכה וחתמה משום דאפתי תלוי ועומדת על משפט כל העולם ויש לפרש נמי עפ"י ש"ס דיבמות דבציבור אפילו לאחר גמ"ד דהיינו חתימה אמרינן בר"ה דף י"ח דגז"ד דציבור מתבטל.

ולכך מקרי רק אמירה וכדאמרינן ביבמות הנ"ל דמקרי רק רשום ולכך אמירה מקרי וא"ש וה' יתן הטוב מנאי ידידו הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה ש"א ב"ה יום ו' עש"ק פ' עקב תרל"ח לפ"ק פה מרחץ ווישק יע"א: החיים והשלוה וכל טוב לתמידי התורני המופלג בתורה וביראה כש"ת מוה' יעקב יוסף גינז.

יושב בשבת תחמוני בק"ק סיגוט יע"א: מכתב קבלתי ומה ששאלתני. בדברי ספר יראים שער היראה אות ח' על הקרא דפרשת עקב ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד וכ' הס' יראים ונ"ל פי' קשיות עורף.

חישב בלבבו. שלא ליוצרו ומשעה שמחשב עובר בנא תקשו, וכתב שהדברים אינם מובנים וע"כ שיש שם איזה ט"ס וגם כל מוני המצות לא מנו לאו זה עכ"ל בקצרה ולפי ענ"ד הדבר פשוט עפ"י מה שאמרו חכז"ל הרהורי עבירה קשים מעבירה והרמב"ם בה' תשובה פ' כ' דעל מעשה העבירה יכול לשוב בקל.

אבל על הרהורי עבירה קשה להשיב מפני שהרגיל עצמו בו ואין לו מעצור עיי"ש. ולדעתי זה פוננת הקרא לדעת הס' יראים להשמר ממחשבות רעות שאז לא יהי' יכול לשוב בתשובה שלימה.

אם לא יהא נשמר ממחשבו רעות. פי' אלו המחשבות הם מקשים ערפו כמבואר בפ' תשא.

שאמר השי"ת על בני נא אתם עם קשה עורף. וממיל' ע"י שנקבע בלבו המחשבות הרעות אז יתרבה הקושיות עורף ויתקשה לבו לשוב בתשובה שלימה לד'.

ונה פירש הקרא לדעת הס' יראים ומלתם את ערלת לבבכם. דהיינו המחשבות הרעות והריות שמתאנה לבו של אדם יחתוף אותו במהרה.

כדרך שמלין וחותרין הערלה. כן יחתוף ויכבול המחשבות הרעות שהלב מתאנה.

ומלתם הוא לשון חיתוף וכוננת הס"י שהשי"ת מצנה אותנו שאם יעלה על לב אדם תאנה ונה שהוא נגד רצון הבורא שתיכף ומיד שתבוא אותו המחשבה בלבו יזהר האדם לחתוף אותה ולסלקה מלבו וכעין שהמפרשים ביארו הל"ת של לא תתאנה אשת רעף.

עבדו ונאמתו ושורו וכל אשר לרעיך דהיננו שלא יקבע המחשבה. ליטול את הדברים
ההם עיניו בדבריהם.

כמו כן מזהיר הפתוב פאן ומצנה אותנו שכל המחשבות הנרות זמול האדם ויחנתו דאם
לא יעשה כן יהא קשה לו התשובה יותר ויותר ולפי"ז מאי דסינים וערפכם לא תקשו
עוד הוא לנתינת טעם.

דעוד הוא לשון יותר ויותר דהיננו אם לא תחנתו מיז. המחשבות נרות ע"ז יתקשה
ערפכם מלשוב ויתקשה עוד יותר ויותר ושייך זה ללא דלא תתאנה הנ"ל דבאמת עיקר
הלאו הוא בעניני העריות והגזל שנפשו של אדם חומדתו.

וע"ז נאמר הל"ת דלא תתאנה אבל בכאן מזהיר ומסיף. שגם בשאר מחשבות הרעות
העולות על לב האדם שצריך האדם לחתוף אותם ולהרחיקם ולא לתת להם מקום
להיותם נשאים בלבם וגם זה בכלל הל"ת של לא תתאנה ואין זה ל"ת בפני עצמו:
וראיה לזה דאם נימא דבא הפתוב להזהיר ולתת לא מעשה על כל המחשבות נרות
נרעות.

א"כ ל"ל הלאו דלא תתאנה אשת וכו' דהיננו דברים של עריות וגזל שנפשו של אדם
חומדתו אלא נודאי דזה אינו לאו בפ"ע. וגם מצינו דדרשו בכמה מקומות: דאת הוא
טפל.

כמו שאמרו את בשרו את הטפל לבשרו וכדומה ולכך א"ש מה שלא מנו מוני המצוות
זה ל"ת בפ"ע כן נראה לפי ענ"ד פשוט ונכון דברי רבו הדורש שלומו ומברכו בברכה
המשולשת: הק' משה שיק מברעזאון: תשובה ש"ב בעזה"י יום ו' עש"ק תרל"ח פה
מרחץ ונישק יע"א: הסיים והשלום וכל טוב לתלמידי הרבני המופלג בתורה כש"ת מוה'
אברהם יהושע פריינד נ"י יושב בשבת תחכמוני בק"ק סיגעט יע"א.

מכתבו קבלתי ואם אמנם שאין אני משיב אלא בדבר המוכרח מ"מ באתי להשיב לו על
מה שהקשה על ספר מנחת חינוך והחינוך בעצמו במצוה ק"ב שכ' דלהרמב"ן המצוה
של ואכלו אותם אשר פופר בהם אינה נמנית כלל למ"ע.

ותמה ע"ז שאין זה כלל פוננת הרמב"ן שפוננתו רק דמצות נתינה לא שייך בקדשי גבוה
דמשלחן גבוה קא זכו ולפי הפשטות דבריו נכונים. אבל באמת כבר פתבתי הפירוש
בדבריהם וגם ישבתי הקושיא של המנחת חינוך.

כי המעיין בל' הרמב"ן בשרשיו שורש י"ב דסילק כל מה שמנה הרמב"ם למ"ע עבודת
חטאת ואשם ושלמים וכו' והרמב"ן השיג עליו דאין זה ראוי למנות למ"ע בפ"ע.
דהפגנים מוזהרים לעבוד העבודה מקרא דכתיב ועבדתם וכו' עבודת מתנה אתן את
פהנתכם וכיוצא וא"כ כל מה שהוא עבודה הם מחוייבים לעשות ואין חילוק בין מעשה
עבודה של שלמים או חטאת הפל הוא אחת: וממילא פינו.

דאכילת חטאת ואשם. וכיוצא בזה הוא מעפכת.

דשייך לעבודה ובב"ק דף ק"ט ע"ב קרינו לאכילה. דהיננו אכילת בשר קדשים עבודה
עיי"ש פרש"י.

וא"כ האכילה בכלל אותו מ"ע היא ראוי' להיות נחשבת. ולא להיות נמנה למ"ע בפ"ע.
להרמב"ן. ויענין היטב בשורש י"ב ובמנין המצות סי' פ"ט.

וימצא פו. זה פוננת החינוך וקשיא לספר מנחת חינוך פיון שמונה הרמב"ם פל חלקי
העבודה למצוה אחת.

ראוי' ג"כ שגם האכילת קדשים י'הא בכלל ואין הפנונה דאין הנתינה מצוה דזה פשיטא:
פיון דכבר הפעלים הקדישו אותו לחטאת.

שוב אינו של הפעלים. אלא דקניא לכפרה כדאית' בחולין דף מ' ע"ב ופשיטא דלא שניך
נתינה.

אלא דמצות אכילת קדשים עצמה. הוא בכלל שאר עבודות להרמב"ן: ולפי ענ"ד לי'שב
קושית ס' מנחת חינוך.

עפ"י גמרא ביבמות דף מ' ע"א, דפריך ל"ל קרא דמצות תאכל דכתיב גבי מנחה הא
כבר כתיב ואכלו אותם אשר נופר בהם. ופשיטא לי' לגמרא אע"ג דזה כתיב גבי חטאת
ה"ה לכל הקדשים ולכל המנחות ולחה"פ אלא דחידוש בחטאת אשר נופר בהם דע"י
אכילה הפעלים מתפריין אבל באמת הקשו פל הקרבנות זה לזה בפ' צו בקרא דזאת
התורה לעולה ולמנחה וכו' יעוי"ש ב'תוס' יבמות שכ' דהמ"ע של ואכלו הוא על הפהגים
של אותו משמר.

או על הפהגים של אותו בית אב. והקרא דכתיב במנחה הוא שיאכלו לשם מצוה עיי"ש
וא"כ גם להרמב"ן א"ש מה דלא סילק המצוה של ואכלו.

וגם מצות תאכל דכתיב גבי מנחה משום דגילה לן קרא דמצוה דווקא על אותו משמר.
או על אותו בית אב שיעשו לשמה לכל מר כדאית לי' וגם לומדין מזה דאפילו בקדשים
קלים הוי האכילה מצוה משום דהקשו פל הקרבנות פו נראה לפי ענ"ד ואחתום בכרחה
משולשת ויהי' ה' עמו ויברך אותו ואת ביתו.

דברי רבו הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאון: תשובה ש"ג לברר דין מצות תוכחה
הרמ"א ביו"ד סי' של"ד בסופו כ' אע"ג שחייב אדם למחות בעוברי עבירה. וכל שאינו
מוחה ובידו למחות נתפס באותו עון מ"מ אין אדם חייב להוציא ממונו על זה ולכן נהגו
להקל למחות בעוברי עבירה שיש לחוש שיעמדו עליו על גופו ועל ממונו ובי"ד סי'
קנ"ז כ' ומפל מקום בדבר שיש חשש סכנה אין צריך למחות וא"ל להוציא ממונו על זה
ובחו"מ סי' י"ב דין א' כ' ויש מי שכ' דמ"מ נוהגין עכשו שלא למחות בעוברי עבירה
משום שיש סכנה בדבר שלא ימסרנו למלכות עכ"ל.

והנה לשון הרמ"א משונה בסי' של"ד כ' דאין צריך להוציא ממונו על זה ובחו"מ כ'
במקוה שיש סכנה. ובי"ד סי' קנ"ז כ'.

דבמקום שיש חשש סכנה. אין צריך להוציא ממונו על זה ויש בלשונו סתירה.

ובפ"ת בסי' קנ"ז ס"קה הביא בשם תיבת ג'ומא דצריף להוציא ממונו על זה והביא שם בפ"ת דבלבוש מבואר: דא"צ להוציא ממונו והבכור שור בסוטה דף מ"ז צנוח על מה שלומדין מדברי הרמ"א הנ"ל להקל מלמחות בעוברי עבירה.

דכוננת הרמ"א היינו דווקא בברי היזקא עיי"ש שהביא ראיות: וכדי לבוא לכוננת רמ"א נקדים לבאר מ"ע של תוכחה. והשיטות שיש בה.

הנה בב"מ דף ל"א ילפינו מהוכח אפילו מאה פעמים ומתנפיק אפילו תלמוד לרב והרמב"ן והר"ן הקשו דבעירוכין ילפינו מתנפיק אפילו מאה פעמים. ונראה דעלינו מצות תוכחה.

משום ב' טעמים. א' משום מ"ע דהוכיח תוכיח והב' משום ערבות.

שקבלו ישראל בהר גריזים. ובהר עיבל בארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת ויש נפ"מ בשורש ב' החיובים דהנה מצות תוכחה כ' הרמב"ם במגן המצות ובה' דעות הוא בנחת ובדברים רבים ונכנס' תוך הלב בכל פעם בריצוי אחרת.

ולא ילבין פניו. וכ' בס' התורה והמצוה (והוא פירוש על התורה פהנים מהגאון מלפ"ם) דלשון תוכחה בלה"ק פה הוא משמעות שלו בדרך בירור והוכחה בדברים המושכות לכות בני אדם.

מדלא כתיב בלשון יסר ואפי"ה מציינו דאם לא קיבל ולא שמע בנחת ילבין את פניו. וכמ"ש הרמב"ם שם וכמו שעשו כל הנביאים וילפינו לה במו"ק דף י"ו מנין שמקלליו ומורטין שערותיהו ומכים את העובר עבירה שצאמר וכו' ואין הנביא רשאי לחדש דבר. וע"כ גמרא גמיר לה מהלמ"ס וא"כ הוא גופי' תקשה. למה משמע קרא בהיפוך בפרט די"ל דלשון תוכיח.

בא למעט דווקא בדרך תוכחה: אמנם לפי האמת דהקרא מייירי אפילו תלמוד לרבו. א"כ אצטרף למכתב דווקא בלשון תוכחה וכמ"ש הר"טב"א בדרך פב"ד.

כמ"ש למדתנו רבינו. דאפילו בן אינו רשאי להיות שליח ב"ד להפזות את אביו פמבואר במפזות דף י"ב וכ"ש תלמיד לרבו.

וא"כ איכא למימר. דבאמת מלשון תוכיח משמע אפילו מאה פעמים.

דאפי' עד הפאה ובאינו רוצה לשמוע. וא"כ קשה בכה"ג הא אפילו בדרך יסורין.

ולמה נקט תוכיח. וע"כ אמרינו דאפילו תלמיד לרב בכלל.

ושם בעינו דווקא בדרך תוכחה. ושני הדרשות עולות בקנה אחד: ויותר נראה דמשום מ"ע של תוכחה.

הי' סגי בדברי רכי' ורצוי' אבל מצד החיוב הב' היינו מפז הערבות. אנו מחוייבים להשתדל למחות בכל האופן שיועיל ונראה שזה עיקר שקשר וחיוב הקב"ה להטיל עלינו הערבות לטובת ישראל ומצד אשר אהב אותם שכל אחד יעורר את חברו לטוב שראה והביט הק' ברוח הוא את כל הדורות וראה שהרשעים יהיו להם לשון מדברת גדולות באמרום שפתינו ומעשינו אתנו.

ואין אָדוֹן לָנוּ לַיִסָּר אוֹ לְקַנְנוֹס אוֹתָנוּ וּמָה לָכֶם וְלָנוּ אִם אָנוּ עוֹבְרִים עַל הַתּוֹרָה. וְד' נִתֵּן בְּחִירָה וְחֻפְּשִׁית לְאָדָם וּלְזֹאת הֵבִיא הַקֵּב"ה וְקָשֶׁר אוֹתָנוּ בְּבְרִית הָעֲרֻבוֹת. וְלֹא לְאָדָם לְבַדּוֹ דַּרְכוֹ. אֲלֵא עַל כָּל הָעֵדָה וּלְזֹאת הָרְשׁוֹת.

וְהַחַיִּיב נִיטָן לְהוֹכִיחַ בְּרוּב כַּח וְעָזוּ בְּעוֹבְרֵי עֲבִירָה לְהַסִּיר הַקִּיּוֹק מֵרַבִּים. וּלְזֹאת מְצֻנָת תּוֹכְחָה: שְׁנֵאמְרָה קְנוּדָם שְׂבָאָנוּ בְּבְרִית הָעֲרֻבוֹת בְּהַר גְּרִיזִים נֶאֱמְרָה הַמ"ע בְּלִשׁוֹן תּוֹכְחָה אָבֵל לְאַחַר שְׂקַבְלָנוּ הָעֲרֻבוֹת נְהִי שְׂבִתְחִילָה.

נִשְׁאָר הַחַיִּיב עָלֵינוּ כְּאִשֶּׁר קַבְלָנוּ מִן הַנְּבִיאִים לְהוֹכִיחֵם אַף בְּדַרְךָ כַּפִּי. וְנִיגְדוּי כַּפִּי הָאֲפָשֶׁר בְּאִנְפֵּן הַמוֹעִיל.

וְגַם זֶה בְּכָלֵל הַמ"ע שֶׁל הַתּוֹכְחָה: שְׁגַם זֶה בְּיִרְוֹר הַדְּבָר. שְׂמַבְרַר לוֹ שְׂחֻטָא רַבִּים וּפְגִיעַ הַחַיִּיב לְסַלֵּק הַנְּזִק.

בְּכָל אִנְפֵּן שְׂאֲפָשֶׁר וּמִי יַעֲזִיז פְּנֵיו לֹאמַר שֶׁהַחַיִּיב עָלֵינוּ לְשִׁתּוֹק. וְלִהְיוֹת כְּאִישׁ נִדְהָם וּכְאֵלֶם לֹא יִפְתַּח פִּיו בְּרִאוּתֵינוּ סִפְנָה לְנַפְשֵׁינוּ וְזֶהוּ הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתָהּ.

וּלְזֹאת הַחַיִּיב עָלֵינוּ לְמַחֲזוֹת בְּעוֹבְרֵי עֲבִירָה בְּכָל אִנְפֵּן שְׂאֲפָשֶׁר: וּבְזֶה מוּבָן הַיֵּטֵב מִחֻלּוֹקַת הָרֵאשׁוּנִים. וּב' שִׁטוֹת בְּזֶה.

דְּהַנָּה לְכֹאֲוֶרָה יֵשׁ סְתִירָה בְּעִירוּכִין דָּף י"ו אֲמָרוּ מְצֻנָת תּוֹכְחָה עַד הַכָּאָה וְכו' אוֹ קָלְלָה אוֹ נִזְיָפָה וּבִיבְמוֹת דָּף ס"ה אֲמָרוּ כְּשֵׁם שְׂמַצְנָה לֹאמַר דְּבָר הַנְּשַׁמֵּעַ כְּפֹה מְצָנָה. שְׂלֵא לֹאמַר דְּבָר שְׂאִינוּ נִשְׁמָע.

וּבִינְיָר הַרֵא"ם בְּסִפְרֵי יִרְאִים ס' ל"ז בְּנוּדָאֵי כָּל שְׂאָנוּ יוֹדְעִים שְׂאִינָם מְקַבְּלִים הַתּוֹכְחָה אִין לְהוֹכִיחַ בֵּין שְׂעוֹשִׁים בְּשׁוּגָג אוֹ בְּמִזִּיד דְּכְשֵׁם שְׂאֲמָרוּ מוּטָב שְׂיִהְיוּ שׁוּגְגִין. ה"נ נֹאמַר מוּטָב שְׂיִהְיוּ מְזִידִין בְּלִי הַתְּרָאָה.

מְשִׂיִהְיוּ מְזִידִין וְעוֹבְרִין. עִם הַתְּרָאָה עִי"ש.

אָבֵל אִם יֵשׁ סִפְקָא אִם יוֹעִיל הַתּוֹכְחָה. אִזְ חַיִּיב לְהוֹכִיחַ אֲפִילוּ עַד מֵאָה פְּעָמִים וְאֲפִילוּ עַד הַכָּאָה.

אִם יֵשׁ סִפְקָא לְדַעְתּוֹ דְּאֲפָשֶׁר שְׂיִוְעִיל. וְזֶה ג"כ דַּעַת הַסֵּמ"ג הַמוּבָא בַּהַג"מ פ"ו מְדִיעוֹת וְתִמְנָה שְׂשֵׁם כ' בְּשֵׁם הַרֵא"ם: דְּפִלִּיג עַל הַסֵּמ"ג וּבְרֵא"ם ב'ס' יִרְאִים מְבִנְיָר בְּהַיְפּוּדָה.

וְזֶהוּ דַּעַת הַס"ח בְּסִי' תנ"ג אֲלֵא שְׂתִי' הַסְתִּירָה קִצָּת בְּאִנְפֵּן אַחַר דַּעַד הַכָּאָה הִינְנוּ בְּרַגְלִין וּמְצוּיִים בְּהַדִּי הַדְּדִי. וְעַפ"י חִילּוֹק שֶׁל ס"ח הִי' נ"ל לְהַסְבִּיר דְּנָהִי דַּלְלֵץ אִין לְהוֹכִיחַ.

מ"מ אֲסוּר לְהַחֲזִיקוֹ וּלְהַחֲנִיף לוֹ. כַּמ"ש רש"י בְּסִנְהֶדְרִין דָּף ע"ה.

רִישׁ ע"א. וְהוּי כְּמִסְיַע ע"ע.

וּלְכַף אַחֲזִין וְקָרוּבִין הַרְגִּילִין זֶה עִם זֶה צָרִיף לְהוֹכִיחַ אֲפִי' אִינוּ שׁוֹמְעֵ דַאל"כ הוּי כְּמַחֲזִיקוֹ: וּמ"ש בְּבִן לְאָב עַד הַכָּאָה ע"י שְׂמַדְבָּר לוֹ קִשׁוֹת דְּבִן לְאָב. אֲסוּר לְבִזּוֹת כַּמ"ש לְמַעֲלָה.

וְהַמַּג"א קִיצָר בְּהַעֲתִיקוֹ לְדַבְּרֵי ס"ח. דְּהַרְוָא בְּפָנִים בְּס"ח.

רְאָה דְּמִיִּירֵי בְּיֹדַע שְׂאִינוּ שׁוֹמְעֵ. וּלְפִי מ"ש הַג"מ נִרְאָה דְּגַם הַרְמַב"ם סוֹבֵר כֵּן.

דְּכַל שְׂיִודַע שְׂאִינוּ מְקַבֵּל. כְּשֵׁם דְּלִית בִּי מִשׁוּם עֲרֻבוֹת ה"נ לִית בִּי מ"ע דְּמַצְנוֹת תּוֹכְחָה עַכ"פ לְפִי שְׁטָה זֹו כָּל שְׂיִודַע בְּנוֹדָאֵי שְׁלֵא יִשְׁמַעוּ לוֹ.

א"צ לְהוֹכִיחַ. וְאִדְרָבָה אָסוּר לְהוֹכִיחוֹ אִמְנָם בְּמָה יוֹדַע לוֹ זֶה לְדַעַת הַשְּׁל"ה בְּרִישׁ סְפָרוֹ. ע"י שְׂיִודַע שְׁזָה לְז'. וְאִין זֶה נְחֻשָׁב לְעוֹן בְּעֵינָיו.

וּלְפִימ"ש הַמְּעִיל צְדָקָה בְּתִשׁוּבָה סִי י"ט בְּדָבָר שְׁנִהְגוּ מְנַהֵג רַע בְּפִרְהָסִי. אוּ בְּשִׂאָר אֲנוּמְדָנָא דְּמוֹכַח טוֹבָא מְקָרִי דְּבָר שְׂאִינוּ נְשַׁמְעַע וּמַצְנָה שְׁלֵא לְאָמְרוּ: שְׁטָה ב' הוּא דַעַת הַנְּמוּק"י בִּיבְמוֹת דְּרַף ס"ה וְזֶה נִרְאָה שְׁהוּא דַעַת הָרָא"ש בְּבִיצָה דְּרַף ל"א וּפְסָקוֹ בְּרַמ"א בְּאו"ח סִי תר"ח.

דְּבְדָבָר שְׂאִינוּ נְשַׁמְעַע אִפִּי"ה בְּמַזִּיד נְהִי דְּנִרְאָה דְּבַכָּה"ג לִית בִּי עֲרֻבוֹת מ"מ מִשׁוּם מ"ע דְּהוֹכַח אִיכָּא וְהוֹסִיף הָרָא"ש מְשַׁמֵּי דְּבַעַל הַעֵיטוֹר וְהָר"ן הִבִּיא זֶה בְּשֵׁם אִיכָּא מ"ד. דְּבְדָבָר וְיוֹתֵר וּבְזֶה הַמְּפֻנָּשׁ בְּקָרָא אֲפִילוֹ בְּשׁוֹגֵג חֵיב.

אֲפִילוֹ בְּכָה"ג לְהוֹכִיחַ וְטַעְמוֹ נִרְאָה דַס"ל. כִּיּוֹן דְּמְפֻנָּשׁ בְּקָרָא הָוִי כְּמַזִּיד שְׁגִגַת תְּלִמוּד עוֹלָה זְדוֹן וּבְמַזִּיד אֲפִילוֹ אִינוּ נְשַׁמְעַע חֵיב לְהוֹכִיחַ.

וְהָא דְּאָמְרִינָן כְּשֵׁם שְׁמַצְנָה וְכו'. כֶּף מַצְנָה שְׁלֵא לֹאמַר דְּבָר שְׂאִינוּ נִשְׁמַ' כ' הַנְּמוּק"י דְּהִינָנוּ לְרַבִּים כֵּן הוּא הִגִּי בְּנְמוּק"י עֵי"ש.

וְנִרְאָה דַס"ס הוּא דַצ"ל כַּמ"ש הַד"מ וּבְרַמ"א דְּגִינְרִסְתָּם הוּא בְּרַבִּים. וּבְזֶה מִיְנוֹשָׁב דַל"ק. מָה שְׁהַקְשָׁה בְּעָרוּף לְגַר דְּהָא הַגְּמָרָא גְּלִיף וְאֵל תּוֹכַח לְז' וְטַעְמוֹ נִרְאָה עַפ"י מ"ש לְמַעְלָה דְּמַצֵּד מַצְנוֹת תּוֹכְחָה דְּנוֹקָא בִּיחִידוֹת וּבְדְבָרִים רִיצוּיִים אֲלָא מִשׁוּם חֵיב עֲרֻבוֹת רִשְׁאֵי לְבַזוּתוֹ. וְכִיּוֹן דְּבַכָּה"ג לִיכָּא עֲרֻבוֹת.

אִין לְהוֹכִיחוֹ בְּרַבִּים וַא"ש. אֲכַל בִּיחִידוֹת אוּ בְּאִנְפוֹן דְּלִית בִּי בִּיזוּי אוּ שְׂאָר יִסוּרִין מְחֻנְיָב לְהוֹכִיחוֹ מ"ע דְּהוֹכַח בְּאַמַּת שָׁם ר"פ בְּמָה.

מְשַׁמְעַע כְּשִׁיטַת הָרָא"ם. דְּדוֹנוּקָא מִשׁוּם קְטָרוּג דְּלַפְנֵיהֶם אִינוּ גְּלוּי נְעַנְשׁוּ וְהָא אֲמַרִינָן בְּעֻלְמָא דְּבַעֲיָדוֹן רוּתְחָא מְעַנְשִׁין אַעְשָׂה.

אֲלָא וְנוֹדָאֵי דַעְשָׂה אִין כָּאן וּלְכַף נְאָמַר וּמְמַקְדְּשֵׁי תַחֲלוּ לְהִרְאוֹת דְּלָאוּ מִשׁוּם רוּתְחָא וּמִשׁוּם עַשָׂה אֲלָא מִשׁוּם עֲרֻבוֹת: אִמְנָם נִרְאָה לְפִי עַנ"ד דְּעַל מוֹמְרִים לְחַלְלֵי שְׁבַת בְּפִרְהָסִי. אוּ מוֹמֵר לַע"ז אוּ מוֹמֵר לְהַכְעִיס שְׁדִינָם כְּגוּי לְאַנְשִׁים כְּאֵלוֹ אִין כָּאן מ"ע שְׁל תּוֹכְחָה.

בְּנוֹדָאֵי עֲרֻבוֹת דְּהִינָנוּ בְּנִשׁ בְּנִדְיָנוּ לְמַחוֹת וּלְעוֹנָשָׁם בְּעוֹנָשׁ הַמַּגִּיעַ לָהֶם. וְנוֹדָאֵי הַחֵיב עֲלִינוּ דְּעֵיקָר עֲרֻבוֹת בְּקָרָא דְּהַנְּסִתְרוֹת וְכו' וְהַגְּלוֹת בְּכ' נְצָבִים.

מִיְרִי בְּעוֹבֵד ע"ז דְּהִינָנוּ לְעוֹנָשָׁם בְּעוֹנָשׁ הָרָאוּי אֲכַל בְּמַצּוֹת תּוֹכְחָה. דְּכַתִּיב לְעַמִּיתָּהּ.

וְזֶה הָרִי הוּא כְּגוּי לְכָל דִּינֵי הַתּוֹרָה. וְאֲפִילוֹ לְגַר תּוֹשָׁב כ' רִש"י בְּסִנְהֶדְרִין דְּרַף ע"ה רִישׁ ע"א דְּמַמְעֻטִּין לִי מְלַעְמִיתָּהּ וַא"כ ה"ה וְכ"ש מוֹמְרִים שְׁהֶם דִּינָם כְּגוּי דְּאִין עֲלִינוּ מ"ע שְׁל תּוֹכְחָה וּבְאַמַּת אֲפִילוֹ בְּמוֹמֵר לְתַאֲבוֹן בְּשַׁעַר עֲבִירוֹת אוּ רְשָׁע בְּדְבָרִים אַחֲרִים צָרִיף עֵינָן מַנ"ל מ"ע שְׁל תּוֹכְחָה.

שְׁהָרִי בְּאוֹנָאָה דְּכְתִיב ג"כ לְעַמִּיתָהּ הִבִּיא הַרְמֵ"א בְּחוֹ"מ סִי רַכ"ח סְעִי א' דִּי"א דְּאִינוּ חֲזִיב בְּאוֹנָאָת דְּבָרִים. אֶלָּא לִירְאֵי ה' וּלְשׁוּמְרֵי מִצְוֹתָיו.

דְּדַרְשִׁינוּ לְעַמִּיתָהּ. לְעַם שְׂאֵתָהּ בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת.

וּא"כ ה"נ דְּכְתִיב לְעַמִּיתָהּ בְּתוֹכָהּ וּבְמִדְרָשׁ בְּאַמֶּת דְּרִישׁ גַּם כָּאֵן לְעַמִּיתָהּ שְׁעַמִּית בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת. וְהִמְרִישׁ"א בְּחִידוּשֵׁי אַגְדוֹת שָׁם בִּיבְמוֹת כ' גַּם כֵּן וְנִהִי דְּבְמִצְוֹת תוֹכָהּ.

דְּרִישִׁינוּ אֶפְיָלוּ מֵאָה פְּעָמִים וְאֶפְיָלוּ עַד הַפְּאָה. וְאִיךְ שִׁינָהּ זֶה בִּירָא ה'.

ז"א דְּהָרִי מִשְׁאוּל יִלְפִינוּ בְּעִירוּכִין דָּף ט"ז וְהָרִי שְׂאוּל צְדִיק הִי וְע"כ כָּל שְׁעַמִּיתוֹ בְּשֵׁאֵר דְּבָרִים בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת שְׁפִיר מְקָרִי לְעַמִּיתָהּ אֶבֶל בְּרִשְׁעִים בְּאִנְפֹּן דְּלִית בִּי מְשׁוּם עֲרִבּוֹת כְּגוֹן שְׂאִינְס רּוֹצִים לְשִׁמּוֹעַ וְאִין בְּיָדוֹ לְמַחֲזוֹת בְּהֵם דְּסוֹבֵר הַרְמֵ"א דֹּאפִי"ה חֲזִיב מְשׁוּם מ"ע דְּהוֹכַח בְּכַה"ג נִימָא דְּבְרִשְׁעִים פְּטוּר וְצ"ע וְאֶפְשָׁר אֶפְיָלוּ בְּאִינוּ מְקַבֵּל תוֹכָהּ אִפִּי"ה אִיכָּא מִצְוֹת תוֹכָהּ.

שְׁהָרִי אֶמְרוּ דְּהָעוֹלָם נִידוֹן בְּתַר רַבָּא וְכַמ"ש הַרְמֵב"ם בַּפ"ג מִתְּשׁוּבָה דִּין ב' וְדִין ד' וְנִרְאָה דְּהֵינּוּ עוֹלָם הִישְׁרָאֵלִי וְכַמּוֹ שְׂאֶמְרוּ חֲכו"ל אִין בְּרַכָּה וְאִין פְּרַעֲנִיּוֹת בָּא לְעוֹלָם אֶלָּא בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל זֶה כִּינּוּן הַמִּדְרָשׁ תַּנְחוּמָא בַּפ' רְאָה אֲנִי נֹתֵן לְפָנֶיכֶם דְּעַד שְׁלֵא נִתְנָה הַתוֹרָה הִי הַדוֹר נִלְקָה בְּחֻטָּא שְׁל אֶחָד.

מִשָּׂא"כ לְאַחַר שְׁנַתְנָה הַתוֹרָה וְהֵינּוּ כַמ"ש הַעֲקִידָה. אֲשֶׁר יוֹבָא אִי"ה לְפָנֵינוּ לְקַמְן דְּמִי שְׁנַפְרָד מִיִּשְׂרָאֵל שְׂאִינוּ בְּכָלֵל.

וּא"כ כִּינּוּן דְּגַם הַרְשָׁע בְּכָלֵל יִשְׂרָאֵל וְנִידוֹן בְּכָלֵלוֹ וְהוּא מְשֻׁתְפָּר. וְיֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּמִצְוֹת וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים וּבְתוֹרָה שְׁמִקְיָמִים הַצְּדִיקִים וְהַכְּשָׁרִים הַמְּכַרְיָעִים הָעוֹלָם.

וּבְהִיפּוּףָּהּ שְׂאֵר יִשְׂרָאֵלִים נִפְחָתִים וְנִחְסְרִים עַל יְדוֹ. לְזֶה שְׁפִיר יֵשׁ לְקַרְנָא אוֹתוֹ לְעַנְיָן תוֹכָהּ עַמִּיתָהּ שְׁעַמִּית אֶתָּהּ בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת וְאֶתִי שְׁפִיר אֶבֶל כָּל זֶה רַק בְּמוֹמְרִים שְׂאִין דִּינָם כְּגוּי.

אֶבֶל בְּמוֹמְרִים שְׂדִינָם כְּגוּי וְנִצְאוּ וּפְיָרְשוּ עֲצָמָם בְּמַעֲשֵׂיהֶם מְכָלֵל יִשְׂרָאֵל כְּכַר בִּיָּאֵר בְּעַקִּידָה. בְּשֵׁעַר ע"ח בַּפ' קַרְח.

שְׁזָה הִי תְּפִילַת מִשְׁרַע"ה הָאִישׁ אֶחָד יִחְטָא שְׁפִירֵשׁ עֲצָמוֹ מִן הַכָּלֵל וְנִצָּא מִן הַשְּׁלִשְׁלַת וְחִיבּוֹר יִשְׂרָאֵל שְׁהֵם כְּאִישׁ אֶחָד וּבְגוּף אֶחָד אַחוּזִים זב"ז. שְׂאֶחָד נִפְגָּע ע"י חֲבִירוֹ.

אֶבֶל זֶה שְׁפִי מִן הַכָּלֵל אִינוּ שְׁיָיָה לָנוּ וְאִין מִתְחַשֵּׁב עִמָּנוּ וְאִין לְעַנְוֵשׁ לְאַחֲרִים בְּעַבּוּרוֹ. וְמָה לוֹ וְלָנוּ וְאִינוּ קְרוּי עַמִּיתָהּ וְהַשִּׁי"ת הַסְּכִימָה עִמּוֹ.

וְאָמַר שְׁרַק זֹאת חֲזִיב עָלֵינוּ לְעֲשׂוֹת סוּרוּ נָא מֵעַל אֲהֶלִי הָאֲנָשִׁים הַרְשָׁעִים וּבְנָה לֹא יִגִּיעַ אֲלֵיכֶם שׁוּם רָעָה. וְכ' הַבְּעָה ע"ק שָׁם שְׁמָזָה נִהְגוּ אֲבוֹתֵינוּ לְנִדּוֹת הַמּוֹרְדִים וְהַפּוֹשְׁעִים.

וְעַתָּה שְׁנוּטֵל הַפַּח מֵאֲתָנוּ מֵאֵת הַמַּלְכוּת מ"מ בְּלִי שׁוּם גְּדוּי חֲזִיב הִנֵּה עָלֵינוּ לְסוּר מֵעַל אֲהֶלִי הָאֲנָשִׁים הַרְשָׁעִים וְכּו' וְלֹא יִאֲוָנָה לָנוּ כָּל אֲנָן וְא"כ אִם אִין בְּנִידוֹנוֹ לְמַחֲזוֹת. וְהֵם מוֹמְרִים לַכ"ע אִין עָלֵינוּ מִצְוֹת תוֹכָהּ: וְעַתָּה נְבוּאָה לְדְבָרֵי מַהֲרִי"ו וּמַהֲרִי"ו עֲצָמוֹ אִינְנוּ בְּיָדֵי לְעִינָן בּוֹ: וְהִנֵּה דְּבָרֵינוּ נִרְאִים שְׁהֵם מִיְלִתָּא בְּטַעְמָ' דְּאִין חֲזִיב עָלֵינוּ מְשׁוּם מִצְוֹת

תוכחה להוציא ממון שלנו שהרי קי"ל באו"ח סי' תרנ"ו דמשום מ"ע אין לבזבז יותר מחנמש וא"כ משום מ"ע של הוכח תוכיח אינו מחוייב להוציא ממונו אלא שאפתי י"ל דאיכא חיוב ערבות.

וכאלו הוא עשה. מיהו זה חייב ה' אותנו באלה ובשבועה ומסתמא לא עדיף משבועה.

נהרי קי"ל ביו"ד סי' רל"ב סעי' י"ב דשבועת אונסין מותרת. וכ' הב"ח והטו"ז שם.

והמג"א בסי' תרנ"ו דאע"ג דלענין ל"ת שלא לעבור צריד לבזבז כל ממונו מ"מ לענין שבועה אמרינן אדעתא דהכי לא נשבע (מיהו הריב"ש בסי' שפ"ז כ' דנוקא אם בשעת חלות השבועה הוא אונס אבל הש"ך בסי' רל"ב לא פתב פן) וכתוב נמי האדם בשבועה פרט לאנוס ומסתמא גם שבועות ואלות הערבות לא החמיר הקב"ה יותר מן שבועה ולענין שבועה סגי אונס ממון וקלה בנו מיהו דנוקא אונס ממון רב דידי'.

אבל בשביל חסרון טובה לא מקרי אונס פדאית' שם ברמ"א וא"כ נראה כמ"ש מהרי"ו. דכדי למחות בעוברי עבירה א"צ להוציא את ממונו דהרי החיוב בא מארור אשר לא יקים את דברי התורה וארור בו שבועה.

ובשבועה א"צ לבזבז ממונו וכ"ש גופו ונראה ראי' לזה ממה שאמרו דמצנת תוכחה. לחד מ"ד עד גזיפה.

ולחד מ"ד עד הפאה. ולמה לא אשמענין חידוש דאפילו עד הפסד ממון חייב להוכיח.

ושם איירי ג"כ מפח חיוב ערבות. וע"כ כמהרי"ו: אמנם זה א"ש אם יתא לו נודאי היזק ממון רב או צער גופו ובנו אבל אם הוא רק ספק היזק דנהי דבספק נפשות.

בנודאי א"צ למחות דספק נפשות דוחה הפל אבל ספק ממון לענין שבועה לא שמענו ונהי לכל הפחות ספיקא דאוריית' ואיקבע איסורא ואפילו להרמב"ם נראה דמה"ת להחמיר. נהי דספק מסירה לגוים איכ"ל דהוי כספק נפשות דלמסור ביד גוים.

חשבנין לי כתואימכמר וכספק נפשות אבל שאר היזק ממון מספיקא עדיין נשאר החיוב. מצד ערבות וגם מצד מ"ע.

וענין בפ"ת ביו"ד סי' רל"ב ס"קיא לענין גיזום אי חשוב אונס ותשובת פמ"א שהביא אינו בדי. ומ"מ אפשר אי אמרינן כדעת הסמ"ג דבאינו שומע אין פאן מצנת תוכחה וא"כ הא דמחוייב להוכיח.

מסתמא הוא רק מפח ספיקא. כמ"ש בשבת דף אם לפניה גלוי לפניהם מי גלוי וכיון דאיכא גם ספק היזק ממון.

הוי פועין ס"ס ונהי פרום דנהי דאינו יכול להתהפך. מ"מ יש ב' צדדים להתיר: וזה נראה פוננת רמ"א ביו"ד סי' של"ד בתחילה כ' דבשביל למחות א"צ להוציא ממונו.

דהיינו באיכא נודאי היזקא אבל בספק ממון. עדיין לא פטרו דהרי להרמ"א לשיטתו באו"ח סי' תר"ח דלא פסק פסמ"ג ממילא בספק ממון בנודאי עדיין נשאר החיוב אפי"ה הביא דהעולם נהגו אפילו בחשש צער גופינו ומאודינו וסמכו על ס"ס הנ"ל ולא קשה מהראיות של הבכור שור דהיתר זה שניד דנוקא היכא שהוא משום ערבות דדינו

כְּשִׁבוּעָה דְּפֶטוּר בְּאַנְסֵי מְמוֹן וְצַעֲרֵי וְחֻלֵי גּוֹפּוֹ וּבְנֹו אֶבֶל אֵין לְהוֹרוֹת אוֹ לְהוֹדוֹת וּלְהַחֲזִיק עוֹבְרֵי עֲבִירָה.

וכמ"ש רש"י בסנהדרין דף ע"ה רע"א הנ"ל. או להחגיף להם.

ולכהפ"ח הי' להם לומר לינאי הדין דמחניב לעמוד. והם החניפו מכ"ש הא דגישין דר' דוסתאי.

מסר להם חפץ של חברו. דהוי מזיק בידים בנודאי בריא הגזיקא.

וא"כ להרמ"א לשיטתו היכא דיש חשש סכנה אפילו מצד ספיקא. א"צ למחות.

אבל היכא דאין חשש רק הגזק ממון צריך למחות. אא"כ יש נודאי הגזק ממון ובזה מדוניק היטב לשון הרמ"א בסימן קנ"ז דשם כ' הדין.

ולא מה שנהגו ולקח כ' או חשש סכנה. או נודאי הגזק ממון.

משא"כ בסי' של"ד שכ' הסמיכה במה שנהגו אפילו רק חשש ממון מתירין לעצמן. מטעם הנ"ל שלא למחות: וכל זה לענין עבירה שבין אדם למקום.

אבל לענין דין ומשפט. בדין שפא לפני דינים ולאחר שיודעו היכן הדין נוטה.

או בדינים קבועים חייבה אותם התורה לעשות משפט והנהיר בלאו דלא תגורו מפני איש. ואפילו נודאי הגזק ממון חייב לעשות משפט פי אלמלא פן יתרבו ערוצי ארץ.

והמשפט לאלקים הוא. ושונאי בצע דרשו חכז"ל.

אפילו שורף גדושו. ובלא"ה פינן דאיפא לאו דלא תגורו שלא יכניס דבריו ממילא באיסור לאו צריך לבבז ממונו.

ובריב"ש סי' שפ"ז דעתו דאפילו בלאו דשב וא"ת הדין פן. דלא כפרמ"ג סי' תרנ"ו דמסתפק בזה.

וא"כ אין ההקטר אלא פ"נ ואפילו פ"נ דעת הספרי דצריך שלא יירא אלא דהעולם נוהגין וסומכין על פי' רש"י עיין בב"ח ולקח שפיר קאמר הרמ"א. דנוהגין שלא למחות הגינו לענין משפט משום פ"נ ולשון הרמ"א מזונקק וא"ש.

וכל מקום שא"צ למסור נפשו ורואה חילול השם. ורוצה לקדש שמו של הקב"ה.

אם הנשעה צריכה לקח מותר פדאית' ביו"ד קנ"ז עיי"ש חילוקי דינים בזה. והנראה לפי ענ"ד פתבתי: תשובה ד"ש שיל"ת חוסט עש"ק ד' ניסן תרל"ב לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב לידדי הרב הגאון הגדול המפורסם כש"ת מוה' חיים סופר נ"י אבדק"ק מונקאטש יע"א: מכתבו קבלתי.

וראיתי קנאת ה' צבאות בוערת בו על הרשעים שחיללו שם שמים. ובמרד ובמעל בפנמבי כפרו באמונת משיח ובמלכות בית דוד ובגנן ביהמ"ק ודעת פר"מ נ"י להחרימם ולנדותם מפל ענינים אפילו שלא למול בגיהם.

ובכר פתבתי לו דעתי בזה אז וגם עתה ופר"מ נ"י תמה עלי בזה והאריך בדברי מהרי"ק ורשב"א ורמב"ם במורה שכתבו פיוצא בזה. ומי לא ידע שזה דין מפורש.

ביו"ד סימן של"ד. אבל תמהני וכי שכח מעלתו נ"י שמשמעם המלך ושריו אסור ליתן חרם ונגדוי ואנו מצונוים ועומדים לשמור פי המלך.

ואני פי מלך שמור ועל דברת שבועת אלקים נאמר. וכבר הי' מעשה רע כזה.

גם בימי מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל. ותבע כזה גאון אחד להחרימם ולנדותם.

והשיב פנ"ל יעניין בחת"ס ח"ה סי' פ"ט. ובלא"ה בבעלי אגרופין.

מסתפק בברכ"י סי' של"ד אם יש לנדותם וראי' מגמרא פסחים דף נ"ג. עכ"פ השתא נסגר פום ארינונתא: ובאמת אפילו אי רשאין מטעם המלך לא אדע אם רשאין להוסיף בנדון כזה שלא למול בניהם.

דהרי שורש דין זה וטעמו הוא פדאית' בתשובה לרמב"ן סי' רמ"ד. דמשום מגדר מילתא רשאין לעשות אפי' לעבך על ד"ת.

ומובא בש"ך שם בסי' של"ד ס"ק וכתוס' יבמות דף צ' ע"ב ד"ה ולגמר מינני'. הקשו מנ"ל בסנהדרין דף פ"ט דלאלי' שמעו משום דנביא מוחזק.

דלמא משום מגדר מילתא ותי' דאי לאו משום נביא מוחזק לא היו מאמיני' לו דינרא כזה משום מגדר מילתא שיבוא אש מן השמים ויתקדש שמו של הקב"ה יעוי"ש. וא"כ בנידון הרמב"ן הנ"ל ג"כ מי יודע שיהי' כזה מגדר מילתא במה שאין מלין את בניו ונדחה הנודאי חיוב על כל ישראל.

דמילה הוא חיוב על הכל ונתפוס הספק וצ"ל דשם מיירי דהוא רק פוקר בדבר אחד ואינו מומר לכה"ת כולה אנו סהדי שאם לא ימולו את בנו ישיב מדרכו הרעה. וכל זה בגוונא דמיירי בש"ע אבל בנידון שלנו שהם כופרים בעיקרי האמונה.

והם מומרים לכה"ת כולה והמצות מילה הוא על אפם ונחמתם וישמחו כי יהי' להם טעם באמתלא שלא למול את בניהם. וע"כ לא אאמין שיהי' כזה מגדר מילתא: ואפילו אנשים שאינם רעים כולי האי ואינם כופרים בתורה.

אפי"ה בזמן הזה שדבר כזה. שלא למול את הבן משום רשעת האבות הוא בעיני ההמון דבר זר ואכזריי' ואינו ראוי לפי דעתם ושכלם וזה גורם שמדברים עוד תועה יותר.

על הרבנים שבודור הזה ובלא"ה יש קטגוריא בין ת"ח ובזווי' בתר בזווי'. וע"י דבר זה יהי' לרשעים אחיזה יותר ואם אמרו חכז"ל ביומא ק"ב על שאול שאמר קטנים מה קטאו.

שיצא פת קול. אל תהי צדיק הרבה.

אבל שיהי' בדבר כזה קידוש השם. ומגדר מילתא בזמן הזה זה לא יעלה על לב ועל זה הבאתי דברי מהרלב"ח שאמר שדבר שרחוק בעיני ההמון.

כאמונת הגלגל אין לדרוש ברבים מזה ק"ו לנידון שלנו שלא יהא כזה קידוש השם. ומגדר מילתא ופר"מ נ"י תמה עלי מאי ענין זה לכאן ולדעתי הדברים ברורים ועכ"פ כעין נידון שלנו שהם מומרים גם למצות מילה כמומר לכל התורה רק שמתביישים לומר כן.

נלע"ד פשוט דאין לגזור זה שעי"ז נהי' להם כמסייעים לרצונם: ועתה אבוא לטעם הג' שכתבתי לפי האמור למעלה דהא דיכולין לגזור שלא למול וכיוצא בזה והוא משום דלמגדר מלתא: רשאין לעבון על ד"ת ובח"מ סי' ב' מבואר דדנוקא גדול הדור או טובי העיר שהמחוס רבים עליהם יכולים לעשות זה.

והטור כ'. דגם בגדול הדור בעיני דנוקא פעין ר"נ דהוי חתנא דבי' נשיאה ומנוה והב"ח פקפק על זה.

ובכנה"ג כ' דגם ברי"ו איכ"ל פנונתו פן. וביש"ש בב"ק פ"ט סי' ז' נראה דמפרש פן. ואפילו נימא. דבגדול הדור לחודא סגי נראה דהיינו בכפופים אליו ועל זה אמרתי דמי נמן לנו פח לגזור עליהם במדינה אחרת שייאמרו מי שם אתכם לשופט וכו' ובימי מרן הגאון ז"ל בעל חת"ס.

כשיצאה הלהב בתחילה מהכופרים פאלה וקרימו ג"כ יד באמונת ביאת המשיח כמו אלו. האסיפו וקבצו דעות.

מפל גדולי הדור מפל המדינות מאונגארין. ופולין ודייטשלאנד.

ואיטלי' ומערהין גדולים שפל העולם היו כפופין אליהן. ואפי"ה סיים שם מרן זצ"ל בתשובה הנ"ל ואלו הי' דינם מסור בדינו הי' דעתו להפרישם מעל כל גבולינו לא יתנו מבנותינו לבניהם ומבניהם לא נקח לבנותינו.

פי היכא דלא לייתי לאמשוכי אבתרייהו ויהי' עדתם כעדת צדוק. ובייתוס וכו' יעוי"ש וכנה פתבתי להדרת גאוננו וגם פתבתי עוד להרבנים הגדולים.

שראוי לעשות פן. פי נראה דמדינא אין לשדף עמהם משום חשש ממזרות כידוע.

ועתה מה שהביא ממרהרי"ק ורשב"א ומורה לא ידעתי דמי פקפק על גוף הדין. ועל הנידון שלנו אנו דנין.

וכאשר בברתי זהו טעמי וב"ה שפוננתי בנה לדעת רבינו הגדול זצ"ל. וזה דעתי וכל הנידון שלהם אין סתירה לדברי ועדיין צריף אני לברר.

מה שתמה והפליא על מה שאמרתי על דבריו שכ' שיהא אסור ליקח רופא. מהנכנסין לבית תפלתם.

וכתבתי ע"ז דמנ"ל זה. וגם הכניסה עצמה מנ"ל וכוננתי פנ"ל פינן דאין רשאין להחרים מנ"ל איסור זה.

ותו דאפילו לשיטתו הי' לו לומר המתפללין שם ומקבלין גוססותיהם ומתחברין עצמהוואבל כניסה עצמה לא ידעתי. וע"ז תמה מעלתו נ"י עלי הרי איתא בשבת דף קט"ז ע"א.

שאפילו אדם רודף אחריו להורגו. לא יכנס לשם.

והאמת עם פר"מ נ"י וידעתי הגמרא ההוא. אבל הנה אמת בית ע"ז אפילו רק עומד שם ע"ז.

וְכָל עֲנִינֵי תִשְׁמוּשׁ ע"ז אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה. כְּדַאִיתָ בִּיּו"ד סִי קמ"ה וּמִשְׁמָשִׁי ע"ז יִלְפִינּוּ
מְקַרָּא דְאֲסוּרִין אַבְל בֵּית שְׁעוֹשִׁין שָׁם דְּבַר עֲבִירָה.
אֲפִילוּ אֲפִיקוֹרְסָת. לֹא שְׁמַעְנוּ מֵעוֹלָם דְּהַבֵּית אֲסוּר.

וּא"כ קָשָׁה הַגְּמָרָא הַנ"ל דְּאִיפְכָּא מִבְּעַלְיָ לִי לְמִימַר דְּלִבֵּית ע"ז אֲסוּר לְהַצִּיל אֶת עֲצָמוֹ
דְּאֲסוּר בַּהֲנָאָה וְאֲפִילוּ בִּזְנָרָא דַע"ז קי"ל בִּיּו"ד סִי קנ"ז דְּיַהֲרֵג וְאֵל יַעֲבֹר וּבִבֵּית מִינִים
הִי מִן הַדִּין שְׂיִהְיֵי רִשְׁאֵי לְהַצִּיל אֶת עֲצָמוֹ.

וְהָרָא"ש בְּתַשׁוּבָה. כָּלֵל י"ט דִּין י"ז פְּתַב פֶּן מְסַבְרַת עֲצָמוֹ דְּשָׂרִי.

וּפְסָקוֹ בַש"ע סִי קנ"ז וְכ' שָׁם ב' סְבָרוֹת וְהוּבָא בְטו"ז שָׁם ס"קִיא וְהִקְשָׁה שָׁם עַל זֶה
דְּיִהְיֵי אֲסוּר. וְכ"ש לְפִי מַה שְׁפָסַק שָׁם בְּרַמ"א סֵעִי א' דְּגַם בְּבִזְנָרָא יַהֲרֵג וְאֵל יַעֲבֹר.

וּצ"ל דְּהָנִי רַק אֲבָרוּחֵי אָרִי בְּעֵלְמָא וְלֹא מְקַרֵי הַנָּאָה כְּדַאִיתָא בְּכַתְּנֻבוֹת דְּרַף ק"ח וּבַתּוֹס'
שָׁם: וְהָא דְאֲסוּר בְּבֵית מִינִים כ' הָר"ן שָׁם דְּהִינּוּ בְּמִינִים לַע"ז. וְאֲפִילוּ נִימָא בְּשָׂאָר
מִינִים ע"כ טַעְמָא מְשׁוּם דְּלִמָּא אֲתִי לְאֲמִשׁוּכֵי בְּתַרְיָהּ וְהָנִי דְּבַר וְהַפּוּכּוֹ דְּבִבֵּית עוֹבְדֵי
ע"ז שְׁמַעְשָׂה אַבּוּתִיָּהּ בִּיְדֵיהֶם אֵין לְחוּשׁ לְאֲמִשׁוּכֵי אַבְל בְּבֵית מִינִים שְׁהֶם מִינִים לַע"ז
וְאֲפִילוּ בְּשָׂאָר מִינִים הִיכָא דִּישׁ לְחוּשׁ לְאֲמִשׁוּכֵי אֲסוּר לְהַצִּיל עֲצָמוֹ וְאֵע"ג דְּלֹא מְצִינּוּ
לְעַנְנֵי חֲשֵׁשׁ אֲפִיקוֹרְסָת דְּיַהֲרֵג וְא"י וְבַע"ז בְּעִינֵין קָרָא מ"מ פְּשִׁיטָא דְּמַמִּיל' נְשַׁמַּע.

כִּינּוּן דְּהָנִי כְּמוֹמַר לְכָל הַתּוֹרָה וְגַם הָנִי כְּעוֹבֵד ע"ז וְתוֹ הָא מוֹרִידִין אוֹתוֹ וְאֵין מְעַלִּין וְאִיִּךְ
נִימָא וְחִי בָּהֶם וְאֲפִילוּ מְסַפֵּק וְחֲשֵׁשׁ וְאֵע"ג דְּהָנִי סְפִיקָא אֲמַרֵי בַכּה"ג ס"ד לְחוּמְרָא וְלֹא
שְׂיִיִךְ ס' נְפִשׁוֹת לְהַקְל כַּמ"ש הַש"ךְ שָׁם בְּרִישׁ הַסִּימָן.

מַכ"ש בַּכּה"ג וְזֶה בְּרוּר. וְתוֹס' בַּע"ז דְּרַף י"ז ע"א ד"ה הַרְחַק.

הַקְשׁוּ מַהָּא דְאֶזְלוּ לְבֵי אַבִּידּוֹן וְתִי דְּבֵית אַבִּידּוֹן לָאוּ הִינּוּ מְמַשׁ מִינּוֹת וְרַש"י בְּשַׁבַּת דְּרַף
קט"ז. פִּי מְקוֹם שְׂיִישׁ סְפָרֵי מִינּוֹת וּמְתוֹנְפָחִין שָׁם.

וְכֵן מוּכַח מִתּוֹךְ הַסּוּגְיָא שָׁם. וּבְמֵאִירֵי בְּשַׁבַּת שָׁם כ' דְּדַרְךְ צַחוֹת אֲמַרֵי הָא דָּאֵם רוֹדְרַף
אֲדָם לְהַרְגוּ שְׁלֹא יִכְנוּס שָׁם וְהַפּוּסְקִים לֹא הִבִּיאוּ וְהַכָּלֵל הוּא דָּאֵין הַכְּפִיטָה מְצַד עֲצָמָה
אֲסוּר אֲלֵא הִיכָא דִּישׁ לְחוּשׁ לְאֲמִשׁוּכֵי בְּתַרְיָהּ אֲסוּר כְּמוֹ בַע"ז.

וְאֲפִילוּ הִיכָא דְּלֹא שְׂיִיִךְ חֲשֵׁשׁ אֲמִשׁוּכֵי בְּתַרְיָהּ קי"ל בִּיּו"ד סִי ק"נ דְּמַצְנָה לְהַרְחִיק
מִדְּרַף ע"ז ד' אַמּוֹת. וְה"ה מְבֵית מִינִים.

כֵּן נִרְאָה לְפִי עַנ"ד בְּזֶה וּבְמְקוֹם אַחַר בִּיאָרְתִי עוֹד יוֹתֵר. וְזֶה הִי כְּפּוֹנְתִי בְּאַגְרַת הָרָאשׁוֹן.

וְד' יְדִירְכִנֵי בְּדַרְךְ אֲמַת לְמַעַן שְׁמוֹ דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַד"ש: הַק' מִשְׁהָ שִׁיק מְבָרַעְזָאוֹנָע: סִי
ש"ה יִשְׂאוּ הָרִים שְׁלוֹם עַד תֵּאֲנוֹת גְּבֻעַת עוֹלָם. לְהַרְבּ הַגָּאוֹן הַמְּפִנְרָסָם עֲרוּגַת הַבּוֹשֵׁם
עַה"י נ"י שְׁלִשְׁלַת הַיּוֹחֲסִין כְּבוֹד שָׁם תִּפְאָרְתוֹ מוֹה' אַבְרָהָם שְׁמוּאֵל בְּנֵימִין נ"י אב"ד
וְר"מ בַּק"ק פְּרַעֲשִׁפּוֹרְג יַע"א: פְּלִיאָה דַעַת מְמַנֵי נְשַׁגְּבָה.

לֹא אוֹכַל לָהּ. מַדּוּעַ חֲכָמֵי גְּאוּנֵי יִשְׂרָאֵל הָעוֹמְדִים לְשָׁם וְלַתְּהִלָּה מְחַשִּׁים וְעוֹמְדִים מְנַגֵּד
בְּיוֹם קָרֵב בְּיוֹם שְׁבוֹת זָרִים חֵיל הָאֲמוּנָה וְהִירָאָה אוֹיְבֵי ה' יַעֲרִימוּ סוּד שְׁעִיר אֵל שְׁעִיר

קורא ואל אחיו יאמר חזק לנתק מוסדת התורה פצערו פיהם לבלי חוק לבלות תורה שבכתב ובע"פ העיזו פניהם לאמר לנגד השמש לשנות דת וחקים חקקו חקקי אנו.

יומם ולילה לא יחשו להרבות תאג'י ונאג'י והמזפירים את ה' דמי להם פאיש נדהם פגבור לא יוכל להושיע וכי פה עשו אבותינו: בקום רשעים עלי ארץ ולא לאמונה גברו בארץ תחת אדר היראה וטהרה ותנפם און וטומאה מראים תנמה ותוכם טומאה לא שבתו ולא נחו.

עד אשר פרסמו לנגד השמש סופם ונדעתם. פה עשו אבותינו לכותיים בימי בית שני אשר הראו לבוני המקדש פאזהבים.

רוצים בתברתם ותשועתם ועזרא הסופר וסייעתו ירדו לסוף דעתם. והרחיקום והבדילום מקהל ישראל לאסור פתם ויניבם וכל אשר להם פגויי הארץ פמבואר בפרכי דר"א פל"ח: ובימי ר"ג רבו האפקוקרסים.

בישראל תקנו ברכת ולמלשינים וכו' למען יחדו עמי הארץ מקול הארורים ולא יטו אחריהם כמ"ש הכ"מ וברמב"ם פ"ב מה' תפלה וכזאת וכזאת עשו רז"ל אשר הי' לפנינו. לפת הרעה ימ"ש ש"צ ימ"ש שפצרו ורבו ג"כ בארץ קראו אחריהם בכל מדרה פה רגליהם.

בתרמות וגידופים ושמתות עד שהובדלו מקהל ישראל וזכרם הוסיף תמו ונכרתו מן הארץ ועתה פי קמו אפיקורסים רבנים רעים והתחברו ודברו בתורה דנפי תחת ינפי פאשר פרסמו וחקקו און בדפוס (פראטיקאהל) שלקהם על דברי חכמז"ל יליזו וגם בתורת משה רבינו עה"ש.

שמו יד באיסורים חמורים. מיתה וכרת יקילו ויאמרו לנגד הכל פי אין להם חלק בתורה. ועתה איך נוכל לראות בהבערה הזאת. אשר יסיתו וידיחו ויציתו אש זרה הקוצים האלו בבני ציון שארית ישראל ואם אמנם פח ורשות החרם.

נוטל מטעם המלכות יר"ה מ"מ לא אדע למה לא נפרסם האמת מה דינם של האנשים האלה. לפי דת תוה"ק פיון שפפרו בתורה מן השמים.

פאשר יעיד על זה הרבה מדבריהם וספרי מינים שלהם. א"כ הרי הם אינם יהודים וכגוים גמורים ורעים מהם כמו שבאר הרמב"ם בהרבה מקומות ולא די שאין להם נאמנות בשום איסור והיתר ודין ודת בתוה"ק וכ"ש שאינם נאמנים להורות להיות למורים ורבנים.

או מורים ומחנכים ילדי ישראל ושחיטתם נבלה וכמ"ש הרמב"ם בפ"ד משחיטה ופסולים לעדות ולדיינים וממילא הגיטין והקדושין שלהם אינם וכמ"ש הרמב"ם בפ"א מעדות וא"כ פיון שפגוים גמורים הם בנותיהם ובניהם אסורים לנו והם בכלל יסיר את בנה: ואע"ג.

שנראה מדברי הר"ן בחידושיו לחולין דף ד' ע"ב גבי מומר לע"ז שאין בתו אסורה. אפשר דס"ל דלאו דלא תתחמן הוא דווקא בשבע אומות אבל אנו דקי"ל פהרמב"ם.

ובאהע"ז סי' ט"ז דבכל אומות נאסר מדכתיב פן יסיר וכו' וכבר הארכתי בתשובה דנראה דגם לאינה פוסקים. אסורה בתו שלהם.

ואם פן גם במומר יש לאסור ומ"ש ברמ"א באהע"ז ר"ס קנ"ד ב' דעות במומר אי כופין כבר הארכתי בזה בתשובה אחת פרטי דינין. וכעת ראיתי שגם הבית מאיר בסי' קנ"ד ובאהע"ז סי' קכ"ט סעי' ה' האריף בזה ועכ"פ כף הדין פשוט דבנותיהם של מומרים אסורים וככה כמו כן דינם של אלו האפקורסים.

ואע"ג דבגדה דף ל"ג ע"ב. מבואר דבת צדוקי מותר לישראל.

זה מבואר עפ"י מ"ש הרמב"ם בפ"י המשנה בפ"ק דחולין במתני' דשוחט במגל יד וכו' דשם ביאר דצדיקים וקראים אינם באפקורסים אלא משום דמזיקים עשו אותם לענין הרבה דברים באפקורסים וגם שהוא מבואר לאפקורסת וכל זה בזמנם כמבואר בגדה שם שהיו יראים מחכמי ישראל.

נהיו שומרים התורה. אמנם לאחר שהרחיקום הצדוקים והקראים מדת תורתנו כבר פסק בתשובת רב"צ אשכנזי סי' ג' שבנותיהם אסורים ואפי' לאחר שחזרו וקבלו דת ישראל יש לחוש לממזרות כמבואר באהע"ז סוסי' ד' וכ"ש באפקורסו האלו שיצאו מפלל הדת וקבצו ואספו להם פת בפ"ע ובגובה לבם דברו ג"כ בעניני חליצה וגיטין לשנות ולהמיר טוב ברע.

א"כ זרעם ספק ממזרים ואין לנו להתערב עמם אפילו אם יחזרו בהם ויקבלו את דת האמת: וכיון שברנו שדינם כגוים. ג"כ אסור להתפלל בבית תפלה שלהם לא מבעי' אם אין שם מנין יהודים פשרים.

א"כ הרי זה כמתפלל ביחיד. ועוד גרוע מזה שהרי קשר של רשעים אינו מן המנין והם אומרים קדיש וקדושה.

נהי פאלו אמרו פן ביחיד. ורק אפילו אם יש מנין עשרה ישראלים פשרים.

מ"מ הש"צ שלהם אינו שליח. דלא נקרא ב"ב ואינם נעשים שלוחים לנו.

כדממעטינו בריש פ"ב בקידושין מאתם גם אתם דבעינו דומיא דאתם ב"ב ועיין במג"א סי' קפ"ט דמומר אינו נקרא ב"ב ושם באהע"ז ובארתי במקו"א וכיון והנה דינם של רשעים הנ"ל. כף הוא לפי דת תוה"ק ולמה לא נפרסם ברבים שאלו עמי הארץ אשר עודנה פוסחים על שני הסעיפים יראו לנפשם ויבדלו מהם.

אי לזאת שמת עיני בפר"מ נ"י לבקשו שלמען השם. ולמען תורתו הקדושה יראה להתעורר את הרבנים הגאונים.

שישימו עין ויתנו אל לבם להתחכם ולמת עצה. פדת מה לעשות לחזק ידי הישראלים הרוצים להחזיק דת תוה"ק ולהפר עצת רשעים ולדעתי יהי לזה פרי טוב.

מלבד שצריכים לרחמים רבים יהא לפירסום הזה מעלת רבות וגם הרבנים גאוני אשכנז יעורר פר"מ נ"י ואח אשר יעלה בהסקמה בהצנע לכת וחותם מפל הרבנים באשר הוא באגרת שלומי אמוני בני ישראל.

ואז פאָשר נעָשֶׂה אֶת אֲשֶׁר עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹת נִשְׁקָף לְמַעַן הַשָּׁמַיִם. וְנִפְּיֵל תְּחִינּוֹתֵינוּ לְפָנֵי אֲבִינוּ הַבֵּט נָא מִמַּעַן קִדְשֶׁיךָ.

וְכַאֲשֶׁר עָשִׂיתָ לְאַבְרָהָם נָא לֹא תִכְלֶה רַחֲמֶיךָ מִמֶּנּוּ וּמַעֲשֶׂה יְדֶךָ אֶל תִּרְף. דְּבָרֵי הַפּוֹתֵב הַמְצַפֶּה לִישׁוּעַת ה' וְלִרְאוֹת בְּצִיּוֹן עֵינֵינוּ: הֵק' מִשָּׁה שִׁיק מִבְּרַעְזָאוֹן: תְּשׁוּבָה ש"ו בַּעֲזוֹת הַיָּמִים בְּחֻדְשׁ מִנְחָם אָב תַּרְל"ז לַפ"ק: הֵיגוֹן וְהֶאֱנַחָה יְהִפּוּךְ ה' לְשִׁשׁוֹן וְלִשְׁמִחָה לְכַבוֹד הָרַב הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל הַמְפֹרָס בַּתּוֹרָה וּבִירְאָה כַּש"ת מוה' יִצְחָק בַּעַר בֵּאֵמְבַעֲרָגֵר שְׁלִיט"א אב"ד דק"ק ווירצבורג בְּמַדִּינַת אֶשְׁכְּנָז יע"א: אָנָּה זַעֲרָא דְמֵן חֲבֵרָא מְרַבְּנֵי אוּנְגָאָרִין.

שְׁמוֹעַ שְׂמַעְתִּי הַקְּטָגוֹרִי בֵּין הַת"ח בְּמַדִּינַת אֶשְׁכְּנָז וְלֹא מִפְּנֵי רַמּוֹת רוּחָא דְאִית בִּי וְלֹא מִפְּנֵי שְׂאִינּוּ מִפִּיר אֶת כְּבוֹדוֹ וְאֶת גְּדֻלּוֹ שֶׁל הַדֶּר"ג נ"י יוֹדַע אֲנִי אֶת מְדָ עָרְפִי וְאֶת גְּוֹדֵל צְדָקָתוֹ וְתוֹרָתוֹ שֶׁל פֶּר"מ נ"י וְאִפִּי"ה בְּכָל מְקוֹם שֶׁיֵּשׁ חִילּוּל הַשֵּׁם הַחֲלוּשׁ יֹאמֵר גְּבוּר אֲנִי אֲדַבְּרָה בְּמַר רוּחִי וְיִרְנַח לִי הַגָּה שְׂמַעְתִּי שֶׁהַדֶּר"ג נ"י פֶּסֶק וְהוֹרָה שְׂאֵם הַרְעָפָאָרְס גַּעֲמִינְדַע בַּפּ"ד מִבְּטִיחִים (גַּעֲרָאֲנִטִירֵעֵן) לְהֶאֱנָשִׁים הַיִּרְאִים פִּיאִין רְצוּנָם לְהִיּוֹת פְּרוּד מֵהֶם בְּכָל עֲנִינֵי שֶׁל תּוֹרַתֵינוּ הַקְּדוּשָׁה מְוֹתֵר לְהִיּוֹת עִמָּהֶם בְּאַגְוָדָה אַחַת וּבְאַמַּת לֹא יִדְעָתִי מָה עָלָה עַל לְבֹו שֶׁל הַדֶּר"ג נ"י.

כִּי לְדַעְתִּי פְּשוֹט וּבְרוּר דְּזָה אֲסוּר לָנוּ מִן הַתּוֹרָה וּמִן הַכְּתוּבִים וּמִדְּבָרֵי חֲכוּ"ל וּמִן הַמְּוֹסָפִים וְכֵן הוּא הַנְּסִיּוֹן. מִשָּׁה רַבִּינוּ ע"ה אָמַר בְּמַחְלֻקוֹתוֹ שֶׁל קַרְח סוּרוּ נָא מֵעַל אֲהֶלֵי הַאֲנָשִׁים הַרְשָׁעִים הָאֵלֶּה וְאֵל תִּגְעוּ בְּכָל אֲשֶׁר לָהֶם פֶּן תִּסְפּוּ בְּכָל חַטָּאתֵם וּבִיאָר בְּעַקְוֵיךָ בְּשַׁעַר ע"ח.

שְׂמַכָּאן לְמַדּוּ חֲכוּ"ל לְהַרְחִיק וּלְנַדּוֹת הַרְשָׁעִים. וְלְהַרְחִיק מֵהֶם וּפִי שֶׁם כְּמוֹ שֶׁהֵם פִּירְשׁוּ עֲצָמָם מֵאַתְּנוּ וּמִכָּלל יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם כְּגוֹף אֶחָד.

כֵּן אָנוּ מְצוּנִין לְהִיּוֹת בְּדוּל מֵהֶם עַד שִׁיחֲשׁוּבוּ חַחוּטָאִים כְּצִיּוֹן הַיּוֹצֵאִין מֵהַגּוֹף הַהוֹלְכִים לְאִיבּוּד וְלְהַפְסֵד וְשָׂאָר הַגּוֹף יִמְלֹט וְאֲסוּר לְגַנֹּעַ בְּכָל אֲשֶׁר לָהֶם יע"ש. וְקַרְח לֹא הִי עוֹבֵד ע"ז.

רַק כּוֹפֵר בְּחֻלְקֵי הַתּוֹרָה כְּמוֹ אֵלֶּה הַרְעָפָאָמְעַר בְּזַמְנֵינוּ וְאִין אֲנִי מְסוּפֵק שְׂאֵם הִיוּ רְשָׁאִים בְּזוֹה"ז לְנַדּוֹת בְּנוֹדָאִי גַם הַדֶּר"ג נ"י הִי מְנַדָּה אוֹתָם. כִּי הַמְצָוָה עָלֵינוּ עַל פִּי הַתּוֹרָה וְתַמּוּהָ נִשְׁגָּבָה בְּעֵינֵי אִיךָ וְלָמָּה הַתִּיר מַעֲלָתוֹ לְהַתְּחַבֵּר עִמָּהֶם.

וּבְאַמַּת גַּם הַה"ג מִפְּפִד"מ הַפְּלִיג בְּדְבָרָיו שְׂאֵמַר כָּל מִי שְׂאִינּוּ פּוֹרֵשׁ מֵהֶם אִין לְבוֹ נְכוּן עִם ה' וְעִם תּוֹרָתוֹ דְּזָה אִינּוּ כִּי בְּאַמַּת גְּדוּל הַנְּסִיּוֹן וְאִין כָּל אֲדָם יָכוֹל לַעֲמוֹד בּוֹ. וְהַנְּסִיּוֹן עֲצָמוֹ הוּא מְרָאָה לוֹ הִיתָרִים שְׂאִין בָּהֶם מִמֶּשׁ.

בְּכָל זֹאת יוֹכֵל לְהִיּוֹת צְדִיק גְּמוּר אֲבָל הַדֶּר"ג נ"י שְׂאֵמַר שְׂמֹתֵר הַדְּבָר לְהִיּוֹת עִמָּהֶם. וְזָה אֲסוּר לְחֻק וּלְמִשְׁפָּט הַלּוֹא זָה הִי חַטָּאת סְדוּם כְּפִי מַה שְׂבִיָּאָר הַבַּעַל עַקְוֵיכָה בְּשַׁעַר הַעֲשָׂרִים שֶׁהִי חַטָּאָם ע"י שְׂעָשׂוּ הַאֲסוּר לְחֻק וּלְמִשְׁפָּט וְהַגָּה הַתּוֹרָה אֲמָרָה וְאֲבָדִיל אֶתְכֶם מִן הַעַמִּים לְהִיּוֹת לִי.

ואמרו בתו"כ אם אתם מןבדלים מהם תהיו לי ואם לאו וכו' אעפ"י שמקרא זה נאמר בפעמים בנודאי גם מחללי שבת בפרהסי' ומכחישים מצוות ה' הפתובים בתורה. שאמרו חכז"ל שיהם פגוים בכלל וא"כ אנו מןזקרים מה"ת להיות נבדלים מהם מק"ו.

דהרי מעפ"ם מותר לקבל קרבנות נדרים ונדבות אבל ממומרים אסור לקבל ולא אמרינו דאפשר דעי"ז ישיבו בתשובה דמשום זה התירו לקבל מרשעים שמה יחזרו בתשובה אבל ממומר ומחלל שבת בפרהסי' ואפיקורסים אין מקבלין וע"כ משום דלא שיהו בהו האי טעמא.

ואדרבה שלמה המלך עה"ש אמר במשלי חמד רשע מצוד רעים ושוך צדיקים יתן ואל תקרב אל פתח ביתה פתיב במינות ואפיקורסת. דשאני מינות דמשפא: וזה אסור לנו גם מהפתובים ובפזרא ד' פתיב לא לנו ולכם לבנות וכו' לא יהי לכם זכרון בירושלים ונהי דהרמב"ם בפ"ח מהלכו' מתנות עניים כ' דמקבלין מעפ"ם לביהכ"נ אבל מבואר ביו"ד סי' רנ"ד ס"ב בהג"ה דממומר אין מקבלין וכן פסקינן באו"ח סי' קנ"ד.

ובמג"א ס"ק"ח גם במומר לחלל שבת בפרהסי' הדין כן: ובאו"ח סוסי' קנ"ג פסקינן דמה דאסור לביהמ"ק אסור ג"כ לביהכ"נ וכן אסור לנו להיות בשותפות עמהם בית הקברות דהרי קי"ל דאסור לקבור רשע אצל צדיק ואי אפשר בלי מחלוקת גדולה להיות נשמר מזה ושלמה המלך עה"ש במשלי קאפיטל א' אמר בני אם יפתוהו חטאים אל תאבה.

וביאר האלשיך הקדוש זצ"ל. דאפילו אם יפתוהו לדברים טובים לא תשמע להם.

ונאמר שם מנע רגליך מנתיבתם כי חנם מזורה הרשת וכו' וחכז"ל אמרו באבות הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע ואל תתיאש מן הפרעניות פנאמר ביהושפט בדבר הימים ב' קאפיטל כ' בהתחברו עם אחזי' (היגו לרשע) פריץ ה' את מעשיך וכו': וגם הנפסיון והמספם פי זה נודע ומפורסם שהמתחבר עמהם אפילו אם הגדולים אינם מתקלקלים אבל הדורות הבאים אחריהם נעשים מקולקלים כמותם שלמה החכם מפל אדם.

הוא הי' אומר חמד רשע מצוד רעים ושוך צדיקים וכו'. גם קודם פסח העבר יצא ממכבש הדפוס האיסור.

פתוב וחתום יותר ממאתים רבנים ושם נאמר ואף אם יפצרו מנגדינו שלום יהי לנו. אנו נעשה את שלנו.

ואתם עשו את שלכם קבלו לכם רב או דיין שתמצו. רק נהי לאגודה אחת וכו'.

אל תאבה ואל תשמע להם פי לא ינוח שבת הרשע על גורל הצדיקים. גם אני קבלתי מפרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל להרחיק מהם ומתמונם כל מה דאפשר.

ושלא להיות באגודה אחת עמהם: ואחרי שבררתי דעתי באתי לבקש את כבוד הדר"ג נ"י שאל ועמוד על דעתו. פי כבר מצינו לגדולי חכז"ל שאמרו דברים שאמרנו טעות הן בדינו.

ושגגה יצאה מלפני השליט וכדומה. ואני ידעתי פעם הטעה אחד.

את מְרַן הַגָּאוֹן זצ"ל ליתן לוֹ הַסְפָּמָה וְאֶת"כּ נודע לוֹ שְׁהִיְתָה שְׂגָגָה בְּזוֹה. וּבִיקוּשׁ בְּרַבִּים חֲנוּנֵי חֲנוּנֵי עַל הַשְּׂגָגָה אֲשֶׁר יִצְאָה מִמֶּנִּי גַם הַדַּר"ג נ"י יוֹדָה עַל הָאֲמָת.

שְׁלֹא תִהְיֶה לוֹ ח"ו לְפִוְקָה וּלְמַכְשׁוֹל שְׁחֲלִילָה יִפְשְׁלוּ עַל יְדוֹ אֲנָשִׁים הַהוֹלְכִי לְתוֹמָם וַיִּתְקַדַּשׁ שָׁם שְׁמִים עַל יְדוֹ וְחַפֵּץ ה' בְּיָדוֹ יִצְלִיחַ וְתַחֲזִינָה בְּצִיּוֹן עֵינֵינוּ וּבְכַנּוֹן בֵּיהֶמ"ק בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ דְבַרֵּי הַפּוֹתֵב לְמַעַן שְׁמוֹ וְתוֹה"ק ה' מְשִׁיחַ שִׁיק מְבַרְעָזְאוֹנָע: תְּשׁוּבָה ש"ז אֶת שִׁיל"ת חוּסֵט חוּהֶמ"פ תַּרְל"ב לַפ"ק: אֶת חַג הַמִּצּוֹת יַחֲוֶג בְּדִיצוֹת יְדִידֵי הָרַב הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל הַמְּפֹרָסִם כַּש"ת מוֹה' פ' אַבְדֵּק"ק פ': זֶה אֵיזָה יָמִים בָּא לְנֶגֶד עֵינֵי קוֹנְטֵרַס שְׁלוּחָה מֵאֵת פֶּת הַשְּׁטַאטוֹסְקוּוּא בְּקַאשׁוּיָא הַמְעַוְלָפֶת קְטִגוֹרְיָא וְלֵהֵג הַרְבֵּה.

עַל תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים וַיִּרְאֵי הַשָּׁם וְלִדְאָבוֹן נִפְשֵׁי. רְאִיתִי שְׂגָם הַדַּר"ג נ"י.

בְּמַכְתָּבוֹ שָׁם יוֹרָה חֲצִים נֶגֶד הַרְבָּנִים הַגְּדוֹלִים. הַמְּפֹרָסִים שְׁהַזְמִינוּ אֶת הַפֶּת הַנְּ"ל.

לְנֶגֶד בַּד"צ תְּלִמִּידֵי חֲכָמִים מְפֹלְגִים. וּמֵאֲשֶׁר וּמְחֻזָּק יְדֵי הַשְּׁטַאטוֹסְקוּוּא וְקוֹרָא אוֹתָם עִם שְׂרִידֵי ה' וְכו' וְכַאֲשֶׁר רְאִיתִי זֹאת.

נִפְלָה חֲרָדָה גְּדוֹלָה עַל הַשְּׂגָגָה הַגְּדוֹלָה שִׁיִּצְאָה מִלִּפְנֵי הַשְּׁלִיט וְתִמּוּהָ נִשְׂגָבָה בְּעֵינֵי וְכִי שְׂכַח דְּבַרֵּי עֲצֻמוֹ שְׂזָה שְׁנֵתִים. קָרָא בְּקוֹל גְּדוֹל בְּצִיּוֹרֵף חֲמֻשָּׁה וְעֶשְׂרִים רַבְּנֵי גְּדוֹלֵי דְמַדִּינַת אוֹנְגְּאָרִין.

לְהַתְּנוּדָע וְלֵהֲגִלוֹת לְכָל מַקְהֵלוֹת עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁמֵר וְלֵהֲזַהֵר מִרְשָׁת זֹו טְמֻנוֹ לָהֶם. כִּי בְּנִפְשָׁם הוּא.

וְלֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעֲיָה פְּתִיב אִם בְּחַיֵּי הַגּוֹף. ק"ו בְּחַיֵּי הַנְּפֶשׁ וְאִיךָ עָתָה מֵאֲשֶׁר אֶת בְּעַלֵּי הַשְּׁטַאטוֹסְקוּוּא וְאִפְּלוֹ אֵינּוּ חוֹשֵׁד אוֹתָם שֶׁהֵם שְׁלוּחֵי וְגִירֵי דְבְּעַלֵּי קַאֲנְגְּרֵעֵס הָרִי הַזֶּה עֲמָדוֹ מִנְּגֵד בְּיוֹם שְׁבוֹת זָרִים.

חֵיל הַתּוֹרָה וְהָאֲמוּנָה וְעוֹד יִהְיֶה גְּלִי הַקַּאֲנְגְּרֵעֵס לְשִׁטְוֹן הַתּוֹרָה הַמְּנֹרֶשֶׁה לְנוֹ חַיֵּי עַד. וְהִי לוֹ לִיקְרָא לָהֶם וְלֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעֲיָה פְּתִיב וּבְעַלֵּי הַשְּׁטַאטוֹסְקוּוּא יִשְׁבוּ בֵּין הַמְּשַׁפְּתֵינִי.

לְשִׁמּוֹעַ שְׂרִיקוֹת עֲזָרִים וְאִיךָ לֹא קָמוּ וְלֹא זָעוּ מֵאֲרוּר אֲשֶׁר אָמַר בְּרַק בֶּן אַבְיָנוּעִם אֲרוּרוֹ מְרוֹז אָמַר מִלֵּאָה ה'. כִּי לֹא בָּאוּ לְעֲזָרַת ה' בְּגִבּוֹרִים.

וְאָמְרוּ חֲכוּ"ל דְּמְרוֹז גְּבַרְא רַבָּה הָנִי וּבְאֲרַבְעֵ מְאָה שִׁיפוּרֵי. שְׁמַתִּי בְּרַק וְאִם לְסַפְּנַת הַגּוֹף בְּן.

ק"ו לְסַפְּנַת הַנְּפֶשׁ וְחַיֵּי נְצַחֵי. וְעוֹד שְׁנִית עוֹשִׁים בְּעַלֵּי הַשְּׁטַאטוֹסְקוּוּא שְׁלֹא בְּלִבָּד מֵה שְׂאִינָם עוֹזְרִים אֲלָא שֶׁהֵם מְתַאֲמָצִים לְהַחֲלִישׁ כַּח שׁוֹמְרֵי הַדָּת וּדְפ"ק וְלִמְעַט יִקְרָם וּכְבוֹדָם בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת לִיקַח מֵהֶם עוֹז וְתַעֲצוּמוֹת וְכַאֲשֶׁר יִנְיָחוּ וַיִּשְׁפִּילוּ יְדֵי הַמְּשַׁתְּדָלִים.

לְהָרִים קָרָן הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צוּה לְנוֹ מִשֶּׁה אֲז וּגְבַר עֲמָלֵק וּגְבִירוֹ יְדֵי בְּעַלֵּי הַקַּאֲנְגְּרֵעֵס. וְאִין לָהּ מִסְעִינִי יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבִירָה גְּדוֹל מְזָה וְעוֹבְרִים עַל וְלִפְנֵי עֲנֹר וְכו' וְאִיךָ לֹא יִשִּׁימוּ לְנֶגֶד עֵינֵיהֶם אֶת כָּל הַתְּלָאָה וְאֶת כָּל הָעֲמָל אֲשֶׁר עָמְלוּ רְאִשֵׁי הַשׁוֹמְרֵי הַדָּת וְהַשִּׁי"ת הַגְּדִיל עֲמָנוּ לְעֲשׂוֹת עַל יְדֵיהֶם תְּשׁוּעָה גְּדוֹלָה בְּיִשְׂרָאֵל וּבְעַלֵּי הַשְּׁטַאטוֹסְקוּוּא טָחוּ מִרְאוֹת

בְּעִינֵיהֶם אֵת כָּל זֶה: וְעוֹד בָּהּ שְׁלִישִׁית כִּכָּר בִּיאַרְתִּי בְּמָקוֹם אַחַר שֶׁכֵּל מִי אֲשֶׁר יֵרָאֵת ה' נוֹגַע בְּלִבּוֹ.

צָרִיךְ לְקַבֵּל אֵת הָאוֹרְגָאֵנִיזָאֲצִיאָנְס שְׁטַאטוּט שֶׁל הָאָרְטִיִּדְאָקְסִין עַפ"י דִּין שְׁהָרִי אֲמָרָה תוֹרָה וְלֹא תִשָּׂים דְּמִים בְּבִיתָהּ וְכו' וְעֲשִׂיתָ מַעֲקָה לַגִּגָּה וְכו' וְכ' הֶרְמֵב"ם בְּמִנְיֵן הַמַּצּוֹת ל"ת רצ"ח וְשֵׁלָא לְהַנִּיחַ מְכַשׁוּלִים בְּבִתְיָנוּ וּבְאַרְצֵינוּ.

וְאַדְרָבָה הַחַיּוּב עֲלֵינוּ לְהִסִּיר מְכַשׁוּלִים. וְזֶה הוּא מ"ע שֶׁל וְעֲשִׂיתָ מַעֲקָה וְשִׁמְנָה הֶרְמֵב"ם שֵׁם מ"ע קפ"ה וְאִם בְּמְכַשׁוּל הַגּוֹף כֵּן אֵיכָּא עֲשֵׂה וּל"ת ק"ו בְּמְכַשׁוּל הַנֶּפֶשׁ לָנוּ וְלִזְרַעֵנוּ עַד עוֹלָם.

וּמִי הוּא זֶה אֲשֶׁר אֵינוּ יוֹדֵעַ מְכַשׁוּל הַקְּאֲנִירָעֵס אֵת אֲשֶׁר יִזְמוּ לַעֲשׂוֹת בְּחוּקֵי אוֹן וְזֶה הַחֵלֶם לַעֲשׂוֹת. וְעוֹד יָדָם נְטוּיָה לְחַתְּנוֹר חַתִּירָה מִתַּחַת הַתוֹרָה לְהַפִּילָהּ.

וְלִבְנוֹת לָהֶם בּוֹרוֹת בּוֹרוֹת נִשְׁפָּרִים. וְהַחַיּוּב עֲלֵינוּ בְּעֲשֵׂה וּל"ת.

לַעֲשׂוֹת מַעֲקָה שְׁלֵא יִפּוֹל הַנוֹפֵל מִמֶּנּוּ לְבָאֵר שַׁחַת וְאֵין שְׁמִירָה וּמַעֲקָה אַחֲרֵת כִּי אִם אֵת אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אוֹתָנוּ בְּקִאֲנִשְׁטִירוֹנֵג. וְכֵל מִי שֶׁמַּעֲכֵב עֲתִיד לִיָּסֵן אֵת הַדִּין: וְעַל אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיב יָדִי מִלְּבָרֵר חַיּוּב קִבְּלַת הַקְּאֲנִשְׁטִירוֹנֵג וּבְעֲלֵי הַשְׁטַאטוּסִקוּוּא עוֹבְרִין עַל כַּמָּה עֲבִירוֹת דְּהָרִי קי"ל בִּי"ד סי' רכ"ח סעי' ל"ג דְּהַנְּשַׁבֵּעַ שְׁלֵא לְכַנּוֹס בְּתַקְנֹת הַקְּהָל הוּא שְׁבוּעַת שְׁוֹא וְעַל כִּרְחוֹ חָל עֲלָיו תַּקְנֹת הַקְּהָל וְהַטו"ז שֵׁם ס"קִיב כ' דִּילְפִינֵן מוֹשְׁמַרְתָּם וְזֶה קִשָּׁה.

דְּבִיבְמוֹת דָּף כ' אֲמָרִינוּ דְּהוּא מְדַרְבָּנֵן. אֲמָנָם הַמַּעֲיִין בְּמֶרְדְּכִי רפ"ג דְּשְׁבוּעוֹת.

דכ' דִּילְפִינֵן זֶה מְקַרָּא דְּאָרוּר אֲשֶׁר לֹא יָקִים אֵת דְּבָרֵי הַתוֹרָה הַזֹּאת וּבִיאֵר הֶרְמֵב"ן בְּחוֹמָשׁ בְּשֵׁם הַירוּשְׁלָמִי בְּסוּטָה. דְּהַאֲזַהֲרָה הוּא עַל ב"ד שֶׁל מִטָּה וְעַל כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ לְהַקִּים הַתוֹרָה.

וְכִינֵן שֶׁהַב"ד מְצוּנִין לְהַקִּים וְלַגְזוֹר מְחוֹנְיָבִין הַקְּהָל לְשִׁמּוֹעַ וְאָרוּר בּוֹ שְׁבוּעָה. וְהִינֵנוּ דְּאָנוּ מוֹשְׁבָעִין וְעוֹמְדִין לְאֲשֶׁר וּלְקַיִים כָּל הַתַּקְנֹת שֶׁהֵם לְמַגְדֵּר מִלְתָּא.

וְלַעֲשׂוֹת סִיג לְתוֹרָה וְאֵין הַפְּנוּנָה דְּוּוּקָא ב"ד הַגְּדוֹל. אֲלֵא כָּל ב"ד שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ.

כְּמִבְּנֵי מְלִשׁוֹן הֶרְמֵב"ם בַּכ"ד מְסַנְהֶדְרִין וְכַמ"ש הֶמְרְדְּכִי בַּכ"ד דְּב"ב דְּטוֹבֵי הָעִיר בְּמָקוֹמָם כְּגִדּוּלֵי הַדּוֹר בְּכָל מָקוֹם: וְא"כ הַקְּאֲנִירָעֵס שֶׁהַצִּיב אֲבָן פִּינְתוֹ עַל שְׁלִשָּׁה אַבּוֹת נִינְקִין הָא' שֶׁיֵּהָא לִימוּד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַלְעֵרְעֵרֵס דְּוּוּקָא בִּידֵיהּ וּבְהַשְׁגָּחוֹתֶיהּ כְּדֵי לְשַׁכַּח אֵת הַתוֹרָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל דָּאֵם אֵין גְּדִיִּים אֵין תַּלְמִישִׁים וְשִׁנִּית שְׁלֵא יֵהָא אֲפָשְׁרִי לִירָאֵי הַשֵּׁם לַעֲמוֹד נִגְדִיהֶם.

תִּיקְנוּ הַשִּׁידְעֵסִגְעֵרִיכְט. לְחִסּוֹם כָּל פֶּה וּמִי אֲשֶׁר יִזִּיד לְהוֹכִיחַ בְּשֵׁם ה' אַחַת דָּתוֹ לְהַבְּיֵאוֹ לְפָנֵי הַשִּׁידְעֵסִגְעֵרִיכְט.

וּבְרַצוֹנָם יַעֲקְרוּ כָּל יִשְׂרָאֵל. וְהַשְׁלִישִׁית הַקַּמַּת הַסִּימָאֲנֵעֵר לְהִיּוֹת לָהֶם רַבָּנִים כְּמוֹתָם.

וְתַחַת שְׁלֵשׁ אֵלֶּה רַגְזָה אֲרִיז. וְאֵין תַּקְנָה אֲלֵא בְּקַבְּלַת הָאוֹרְגָאֵנִיזָאֲצִיאָנְס שְׁטַאטוּט וְאֵז לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ ג' אַבּוֹת הַנִּינְקִין הַנֶּל.

כי לא לנו הם. פי כָּבֵר הַפִּיר הַלְּאֲנִדְטָאג שְׁהֵם כְּעַם בַּפ"ע וְאִין לְהֵם עֲלִינוּ כְּלוּם.
וא"כ רק בְּזֶה קִיּוּם הַתּוֹרָה וְאִנּוּ מְצוּנִים וּמְנֻשְׁבְּעִים בְּאֲרוּר אֲשֶׁר לֹא יָקִים וְכו' וּלְפִי
הַמְּבֹנָאָר. הָרִי בְּעֲלֵי הַשְּׁטָאָטוֹסְקוּוּא עוֹבְרִים בְּכֻמָּה לְאִוְנִין אוּ בְּזוֹדוֹן אוּ בְּשִׁגְגָה.
וְכָל הַמְּסִינֵי לְהֵם הָרִי הוּא כְּמוֹהֶם וְאִם ב"ת הוּא וְאָדָם חָשׁוּב עוֹבֵר מְלִבְד הָאִיסוּרִים
הַנִּזְכָּרִים. עוֹד עַל לְאוּ דְחִילוּל הַשֵּׁם דְּזֶה לְשׁוֹן הַרְמַב"ם בְּמִנְיַן הַמְּצוֹת ל"ת ס"ג דְּאָדָם הָעוֹמֵד
בְּמַעֲלָה.
וְהוּא בְּחֻזְקַת תָּם וְיִשְׁרָר וְעוֹשֶׂה פְּעוּלָה שְׁנִרְאָה בְּעֵינֵי הַהֶמוֹן שֶׁהוּא עֲבִירָה. אֲפִילוּ הוּא
הַיִּתֵּר הָרִי חִילוּל הַשֵּׁם וְכו' הַרְמַב"ם בַּה' יְסוּה"ת.
אָדָם שֶׁהוּא גְּדוֹל בַּתּוֹרָה שְׁעוֹשֶׂה פְּעוּלָה שְׁהֵעַם מְרַנְנִין אַחֲרָיו הָרִי חִילוּל הַשֵּׁם. וְעַתָּה
נִבְּאוּ לְנִידוֹן דִּידוֹן אִם הַשׁוֹחֵט וְהַמּוֹרֵה דְּבְּעֲלֵי שְׁטָאָטוֹסְקוּוּא בְּקִאֲשׁוּי עוֹשִׂים בְּזוֹדוֹן.
א"כ אִיסוּרִין מְדִינָא דְּבְּשׁוֹחֵט הָרִי הַסְּפִימוּ הַתּבו"ש וְהַפּמ"ג כְּהַרְמַב"ם. דְּאֲפִילוּ מוֹמֵר
לד"א אִין לְאֲכֹל מְשַׁחֲטָתוֹ וּבְמוֹרָה הָרִי מְבֹנָאָר דִּינוּ בִּיּוֹד ס' רמ"ו דְּאִין לְשַׁמְרָע
הוֹרְאָתוֹ אֲבָל חִלְלָה לְנוּ לְחַשׁוֹד אוֹתָם כִּי בְּנוֹדָאֵי לְכָל הָעַם בְּשִׁגְגָה וְא"כ זֶה הָאוּסְרוּ הָרִי
לְאֲפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא.
וּלְאֲפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא. קי"ל ב"ב ק"כ דָּף כ"ח ע"א דְּעֵבִיד אִינְשׁ דִּינָא לְנַפְשֵׁי אֲפִילוּ עַד
הַכָּאָה.
וכ"ש לְאִיסוּרוֹ וְאֲפִילוּ תַלְמוּד בְּמָקוֹם רַבּוֹ. כְּדָאִיתָא בְּעִירוּבִין דָּף ס"ג וְאֲפִילוּ אֲמַתִּי דְּבִי
רַבִּי דְּשַׁמְתִּי לְהַהוּא גְּבָרָא דְּהִכָּה בְּנוּ הַגְּדוֹל וְעָבֵר עַל לְפָנָי עוֹר לֹא תִתֵּן מְכָשׁוּל וְחָשׁוּ
חֻמְמִים עַל גְּדוּיָא.
כְּדָאִיתָא בַּמ"ק דָּף ט"ז. וְכִינּוּן דְּכָל הַקּוֹדֵם זָכָה לְאֲפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרָא וּמְבֹנָאָר בְּתִשׁוּ
הַרְשָׁפ"א הַמוֹבָא בַּב"י ס' ר"ה דְּרַבִּים רִשָּׁאִין לְרִדּוֹת הַמּוֹרְדִי וְיִכּוּלִין לְאֲסוֹר לְהִיּוֹת פְּתָם
כְּפַת כְּוַתִּי.
וְלַעֲשׂוֹת יֵינָם יי"ג וְשַׁחֲטָתוֹ וְהוֹרְאָתוֹ אִיסוּרָה וְאִיסוּרָם אִיסוּר. וְאִיף הַתִּיר הַדֵּר"ג נ"י
בְּיַחֲדִיד כְּיַחֲדִיד מְנֻמָּחָה לְוֹמֵר שֶׁהָאִיסוּר שְׁאֲסָרוּ הַגְּדוֹלִי הַת"ח לְאֲפְרוּשֵׁי מְאִיסוּרֵי שְׁאִין
אִיסוּרָם אִיסוּר וְכָל זֶה כְּתִבְתִּי לְרוּחָא דְּמִילְתָא: וְעַכְשָׁו אֲבוּא לְדַבְּרֵי הַדֵּר"ג בְּתִשׁוּבָתוֹ
אִם אֲמַנָּם שְׁבִגּוּף הַדְּבָר.
כְּפָר כ' הָרַב הַגָּאוֹן הָאֲבִדְק"ק יֶאֱרָמוֹט יַע"א נ"י בְּדַבְּרֵי נְמַרְצֵי שְׁפָלוּ מְשָׁגָה הוּא. וְאִין
הַנִּידוֹן דּוּמָה לְרָאֵי שֶׁהִבִּיא מְדַבְּרֵי הַמְּרַדְכֵי סַפ"ק דַּב"ב וְעַכ"פ הָעֵבִיר עַל הַגְּדוֹלִי וְת"ח.
הָאוּמְרֵי הַדִּין דְּחֻמְמֵי שְׁאֲסָר אִין חֲבָרוּ רִשָּׁאֵי לְהַתִּיר. וְכו' הָר"ן שֶׁם מְשׁוּם כְּבוֹד הַתּוֹרָה.
וְעוֹד שְׁלֹא תִּהְיֶה הַתּוֹרָה כְּשִׁתִּי תוֹרוֹת. וְעוֹד הָאֲרִיף הַגָּאוֹן מִיֶּאֱרָמוֹט נ"י בְּהַרְבֵּה דְּבָרִים
וּבִיָּאָר ג"כ קַלְקַלַת הַשְּׁטָאָטוֹסְקוּוּא מְלִבְד הַטְּעָמִים שְׁכַתְּבִתִּי לְעִיל וְאִין בִּיהַמ"ד בְּלֹא
חִידוּשׁ וְנִגְנִי כְּאֲשֶׁר רָאִיתִי מ"ש מְעַלְתוֹ דְּאִין הָפְקָר ב"ד הָפְקָר.
אֲלֵא בְּמָקוֹם דְּשִׁיף מְגִדָּר מִילְתָּא הִי לְתִמָּה בְּעֵינֵי. הָרִי מְבֹנָאָר כְּפִיבְמוֹת דָּף פ"ט דְּהָפְקָר
ב"ד הָפְקָר בִּירוּשָׁת קַטְנָה יְתוּמָה שֶׁשִּׂיאָוּהָ אֲמָה וְאֲחִי.

ותי' דמגדר מלתא אסיק שם בדרף צ' ע"ב דל"ד בממון אלא בכל איסורין. יש להם פת למגדר מלתא ובירושת קטנה מאי מגדר מילתא איכא.

וכן מבואר בלשון המרדכי ספ"ק דב"ב אות ת"פ והפקר ב"ד הפקר או במגדר מילתא או בתקנה והיינו בכל מקום שמצאו טעם לתקן כן. וכן מצינו כמה פעמים בש"ס: ומ"ש.

עוד דכל שלא קבלו עליו אין פת בב"ד להפקיר ולעשות מגדר מילתא. כ"ז שלא קבלו עליו במח"כ אשת חט לי' דברי הב"ח בח"מ סי' ב' שהאריך בזה.

ולבסוף כ' שכל גדול הדור אפילו אינו דר בעיר ולא קבלו אותו. כל שאין גדול אחר פמותו בעיר הוא יוכל לתקן למגדר מילתא.

וא"כ אפילו לפי שיטתו האיסור שאסרו הגאונים בקאשוי איסורן איסור ואין להאריך עוד בזה פאן. ועתה בעינינו יראה ובלבבו יבין את גודל המכשלה שיצאתה מתחת ידו.

הרים קלין על חכמים גדולים גאונים. ועשה התורה כב' תורות ואחרון הכביד את השעורר' הגדולה שעשה בכל קהל ועדה.

בעת הזאת שעת צרה הוא ליעקב ובכל קהלה. ימצאו קלים ופוחזי' ופוסחי' על שתי סעיפי' אוהבי הקאנגרעס ואוהבי השטאטוסקווא הגורמי' רעה הרבה לבטל ח"ו חברה דשומרי הדת.

והוא היתה בעזהי"ת לצור מעוז. ותולין קלקלתם בו: נא ישים כבוד לה' ויתן תודה לפרסם ברבים דברים שאמרתי טעות ומשגה הם בידי ושגיאות מי יבין וכזה מצינו בש"ס ובמידות הת"ח וידעתי שמרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל נתן הספמה לאיש אחד שהטעה אותו במקתבים ואחר שנודע לו פי שגגה יצאה מידו.

פרסם ברבים ובכתב וביקש חננני חננני. ויאמן לי שמא הבה מוסתרת לי' להדר"ג ני' ולמען כבוד ה'.

ותוה"ק להספר פי דוברי שקר פתבתי את הדברים האלה ואם חלילה לא יעשה כן. ולא יודה לא יתא טוב ואמנה פי לא ישליף דברי אחרי גניו יהי ה' עמו דברי ידידו.

הדו"ש: ה"ק משה שיק מברעזאוןע: תשובה ש"ח בעזה"י חוסט יום ה' פ' ויצא תרל"ו לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב לידידי הרב הגאון הגדול המפורסם מוה' פ' האבדק"ק פ' יע"א: מכתבו קבלתי. ובגוף הדבר של הסימנאר.

כבר אמרתי ואין שונין לחכם. ולא באתי עתה אלא להשיב על מ"ש במכתבו ונ"ל ואם יאמר פי כבר הסכימו עמו יתר הרבנים.

לדעתי אין זה פלום אם לא שיהיו פלם ביחד. וישאו ויתנו בדבר היטב.

עיין בתשובת מהרי"ט סי' ח' עכ"ל והנה דבר זה באמת אינו נוגע כלל לעניינינו. פי דברים אלו כבר הסכימו באסיפת רבים.

והיינו באסיפה יחד באסיפה דשנת תרכ"ד באוהעל. ואח"כ בנירעדהאז וגם מעלתו הי' בנירעדהאז והספים פי הסימנאר הוא אכן נגוף.

והקרום לכל התורה ושצריך לעשות מה שאפשר להפר עצת הרוצים בסימנאר והגאונים אשר כבר הם בארצות החיים זצ"ל מסרו נפשם ומאנדם: ונסעו לעיר מלוכה ווין. לבקש מאת פני הקיסר יר"ה.

להעביר מעלינו הרעה הזאת. ואחרי תלאות רבות.

זכו לראות את פני הקיסר יר"ה. ומצאו חן בעיניו בישועת ה'.

וקיבל אותם בסבר פנים יפות ומילא משאלותם: וכשנת תרכ"ט שוב התחילו פריצי עמינו לעורר ענין הסימנאר: והי' אסיפה גדולה באפען ואם אמנם שהי' שם אזה רבני שהמליצו על הסימנאר.

למקנו באופן הפשר אבל רובם ככולם יותר מב' פעמי' מסנהדרי הגדולה הסכימו כי תועבה הוא. שמביאה רק לשכח התורה ולשאר תקלות.

וכן הסכי' וכתב הגאון הגדול המנוח מוה' אברהם שמואל בנימין זצ"ל שהי' אב"ד דק"ק פ"ב שהי' בראש האסיפה. לאשר ולקיים הדברי' ההם לחוק עולם ומאז ועד עתה עושים מנגדינו פעולות.

ככל האפשר להם והי' עושה לנו ג"כ ניסים ונפלאות. והצילנו עד פה ולא נשאר תקנה אחרת רק קצת רנוח והצלה ע"י פירסום האיסור: אמנם אפילו לפי שיטתו שמביא ראי' ממהרי"ט.

דבעינו דווקא כולם ביחד יהי' נא כבודו מחיל שאין הנדון דומה לראי' שאם אמנם גוף הסברא. כבר כ' מהר"א ששון בכללי קים לי המוכא בתנאים ובס' גט פשוט בסופו בכלל הי' דאחרי רבים להטות היינו בהם יחד.

אבל האמת דדעות הפוסקים דאפילו אינם יחד. אזלינן בטר רובא באיסורי תורה.

אפילו באיסורי פרת ומיתה וח"ו לומר פן שאינו מועיל רוב כה"ג שיקרי הש"ע כל הוראתו נתיסד להכריע על רוב מנין. ועל רוב בנין.

וכן פסקי הרמ"א אחריו. וכבר האריך בזה להכריח פן בתנאים בקיצור ת"כ אות קכ"ג וקכ"ד וכן הסברא נוטה נהי' דרובא דאימא קמן לא הוי מ"מ הוי עכ"פ רובא דלימא קמן ועפ"י הרוב מסתמא הרוב מכונן יותר האמת מן המיעוט וכבר כ' ג"כ הש"ך בס"י רמ"ב ביו"ד וכן פסק בהג"ה בחו"מ סי' כ"ה סעי' ב'.

וכן כתב הפמ"ג בפתיחתו ליו"ד ולא ח"ו ובנדאי רובא דאורייתא. אפילו אם אינם ביחד בכל דיני התורה: והאיסור הנ"ל אינה מצד התקנה.

אלא מצד הדין. שכל יודע ומבין יאמר דהסימנאר הוא אבן נגוף לתורה ולעבודת והנפסיון מעיד על זה ותלמיד' שיוצאים משם.

אינם יודעים מקור התורה והדין ועוברים עי"ז בכמה לאוין שהמעמיד דיין שאינו הגון ואינו מןפולג בחכמת התורה עובר בלאו דלא תטע לה אשרה. ולא תקים לה מצבה כמבואר בחו"מ סי' ח' ובמהרי"ק המוכא שם בב"י בכוננת הרמב"ם.

ועליהם אמרו חכז"ל קרא דרבים חללים הפילה ועצומי כל הרנגיה. זה תלמוד שלא הגיע להוראה ומורה וכבר כ' הרמב"ם בפ"ד מהלכות יסוה"ת דאין לאדם ללמוד דברים בשאר חכמות אלא א"כ מילא פרסו בש"ס ופוסקי' וכן פסק בש"ע ביו"ד סי' רמ"ו וכיון שדבר זה תקלה לרבים.

ואנו מחנניבי' להרים מכשול מדרך עמינו כמו שאמר הפתוב. ואפילו בעניני הגוף נאמר לאו בתורה לא תשים דמים בביתך.

ועוד מלבד האיסורי' הנ"ל. יש בו וכו' וא"כ האיסור הוא דין תורה.

ובדין תורה. בנודאי אזלינן בטר רנפא אפילו אין כלם ביחד ואם אמר מהרי"ט פן בהסקמה אמר אבל בדין בנודאי לא אמר כמו שהוכיח התנמי' הנז"ל: איברא דאפילו הי' האיסור הנ"ל תקנה אפי"ה אין הנדון דומה לרא'.

דנודאי כ"ע מודים דהתקנה ההוא הוא לעשות סייג לתורה לסלק המכשלה של הסימנאר. ואנן קי"ל ביו"ד סי' רכ"ח סעי' ל"ג דמי שנשבע שלא יכנס בתקנת הקהל הוי שבועת שוא ועל פרחו הוא מוכרח לכנס בתקנות הקהל.

וכ' שם הטו"ז דהיינו בתקנה שהוא לסייג. דאנו מונהרין עלי' מקרא דושמרתם.

ונה קצת קשה הרי ביבמות דף כ' אמרינן דושמרתם אינו אלא אסמכת' ותמהני על הטו"ז שהרי דין זה הוא ממךדכי ר"פ שבועות שמים בשם מהר"מ וביאר שם דאנו מונהרין מקרא דארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת וכמו שהביא הרמב"ן בפ"י החומש.

בפ' כי תבוא בשם הירושלמי מסוטה דבכלל לא יקים הוא למד ולימד ושמרונעשה והי' סיפק בידו להחזיק ולא החזיק הוא בכלל ארור והיינו דפסק בש"ע דבתקנה שהוא סייג לתורה אפילו בנשבע שלא יכנס בתקנה ההוא הוי שבועת שוא שבתורה מפורש.

ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת: וא"כ באיסור הנ"ל. אפילו אם הי' רק תקנה.

הרי הוא סייג לתורה. ואנו מושבעין עליו והוא דין תורה ואם יאמר אחד או רבים שאין זה סייג שוב הוי מחלוקת בדין תורה והולכין אחר הרוב אפי' זה שלא בפ"ז כבכל דיני התורה.

וכ"ש שבכה"ג נראה דלא אזלינן בטר רוב שאומרי' נגד הדין תורה כדאית' במשנה פ"ד דפאה. אפילו מאה אומרי' לחלק ואחד אומר לעזוב שומעין לזה.

שאמר פהלקה. וא"כ וכ"ש דרבי' אפילו הם זה שלא בפ"ז בנודאי הדין תורה דמועיל.

ובכה"ג אי אפשר שיאמר מהרי"ט שאינו מועיל רבים זה שלא בפני זה. וכן הביא בהדיא בכנה"ג שהוא תלמיד מהרי"ט בחו"מ סי' נ"ג אות ל"ט בשם משא מלך דבתקנות שהם משום סייג וגדר לא בעי' רובו מתוך פולו עיי"ש: אמנם אפילי בהסקמה ותקנה פשוטה שהוא רק לישוב העולם קשים ג"כ דברי מהרי"ט מאוד דמביא ראי' מזקן ממרא ומפר העולם דבר ומב"ד דגזה"כ הוא דבעי' שיהיו ביחד.

ומנ"ל דרוב דעלמא לא מהני הרי כבר כ' רש"י בחולין דף י"ב דרנבא דליתא קמן. אע"ג דקרא מייירי באיתא קמן אפי"ה או מהלממ"ס.

או משום דלא פלוג אזלינו גם בתר רנבא דליתא קמן וכן פל דפריש מרנבא פריש אינו דומי' דסנהדרין ולכאורה י"ל מהרי"ט דווקא בגידון דידן' שהי' הסכמת הרבים זה שלא בפני זה.

לבטל הסכמה ראשונה שהיו פולם ביחד: בינה א"ש. כעין שאמרו בגיטין דף ל"ג ע"ב פל מלתא דמתאמר באפי' עשרה.

צריכא בי' עשרה למשלפא והי' יכול להביא ראי' משם. אלא דשם לא קי"ל כרשב"ג אלא כרבי דכיל לבטל זה שלא בפני זה.

ולכך מביא ראי' דמצינו לעגנו סנהדרין דרוב שפולם ביחד עדיף מן אינם ביחד וממילא דרוב שאינו ביחד: אינו יכול לבטל מה שנעשה מרוב שהי' ביחד. שחזק יותר אלא דלשון מהרי"ט משמע.

דלעולם הסכמה שאינו ביחד אינו מועיל וא"כ דבריו צריכין עיון טובא כדלעיל. ונראה לי לישב דבריו דכוננתו.

דבחו"מ סי' ב' קי"ל דטובי העיר הם כב"ד הגדול בעירם וזהו לשון הראשונה וכוונתו דייקו בלשונם. וכיוונו דטובי העיר שמתמנים בעירם.

שיש להם פח על כל הדברי' כב"ד הגדול היינו דווקא. דומי' דב"ד הגדול.

דבעינו שיהיו פלם ביחד זה בפני זה ואדעת' דהכי נתמנו וניתן להם פח שהוא אכל זה שלא בפני זה לא ניתן להם. פח לכוף הצבור זה נראה לי נתון בכוננת מהרי"ט שהביא ראי' מסנהדרין ועכ"פ גידון שילנו.

בונדאי מועיל רוב. אפילו זה שלא בפני זה וכל אחד ואחד שיש לו פח מושבע עליו מהר סיני לעשות סייג לתורה כדלעיל כן נראה לי נכון נאמת וברור.

דברי החותם בכרכה המשולשת: דידו הדורש שלומו: הק' משה שיק מברעזאונע תשובה ש"ט אעתיק כאן עניני הקאנגרעס הידוע: אספריה נא לאחי קצת דרכי הקאנגרעס שהי' בפעסט שהתחיל בר"ח טבת ונמשך עד י"ב אדר בשנת תרכ"ט ואת פל התלאה אשר מצא לפת הנקראי' ארטידאקסען ומה ראו על פכה ומה הגיע אליהם.

שעזבו אותו בכ"ב שבט: ראה ראינו. שמנגדנו הנקראי' פארשריטספארטייא שהי' רוב הפנס'.

עצרת בוגדי' בתורה. וגם ערב רב אתם.

מחללי שבתות ומועדות. והולכי' בשרירות לבם לעבור על התורה והמצוות ומתם שהעיון פניהם לאמור.

שאינם מאמינים בתורת ה' ומורא עלה על ראשינו. מה נעשה לאחינו ביום שיזכר בו מענינים הנוגעי' לדת תוה"ק וחכז"ל אמרו אסור לישב בחבורה לדון אלא א"כ יודע מי

יֵשֵׁב עִמּוֹ דְשָׁמָא יְהִי בִינֵיהֶם רְשָׁעִים וְנִמְצָא קִשְׁר בּוֹגְדֵי כַּמֵּ"שׁ הָרַמְבַּ"ם בַּפ"ב מֵהַלְכוֹ' סוֹהַרְרִין.

וְאִם מְסַפֵּק אֲמָרוּ כָּל סְפִיקָא דְאִרְיִיתָא עַל מָה אֲנַחְנוּ סוּמְכִין לִישָׁב בַּקְּאֲנַרְעֵס שְׂדוּעַ שְׂיֵישׁ בְּהֶם אֲנָשִׁים הָעוֹבְרֵי עַל הַתּוֹרָה וְחִכּוֹ"ל לְמָדוּ אוֹתָנוּ: בְּרִישׁ פֶּרֶק שְׁבוּעַת הָעֵדוּת דְאַסוּר לְהִתְחַבֵּר עִם רְשָׁע.

לְדוּן מִקְרָא מְדַבֵּר, שְׁקֵר תְּרַחֵק וְרַק דּוֹבֵר אֶמֶת בְּלִבּוֹ יִשְׁפֹּן בְּהַר קְדוּשׁוֹ: אֲמַנְם אֲחֵרֵי הַבְּחִינָה וְהַעִיּוֹן רְאִינוּ כִּי טוֹב וְיִשָּׁר הוּא כִּי הָלֹא וְרוּד יִרְדְּנוּ בַּתְּחִילָה אָנוּס עַפ"י הַדִּיבּוֹר לְעִמּוּד עַל הַמְשָׁמּוֹר וְלִלְחוּם מִלְחָמוֹת ה' לְהַצִּיל שָׁה פְּזוּרָה שְׁלוּמֵי אֲמוּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִרְשַׁת אֲפִיקוֹרְסַת וְהִירוּס הַדָּת זֶה טְמָנוּ לָנוּ וְאִין לֵה דְבָר שְׁעוּמָד מִפְּנֵי פ"ג וְהִי כְּאֲשֶׁר קָרְבָנוּ אֶל הָעִיר לְלַחֹם וְלִשְׁפֹּט.

גַּעֲנֵאֲרָאֵל דַּעֲבֵאֲטַעֵן אֵיבָר דְעַס מֵאִירְעֵסִיטַעֲטַס לַעֲבֵאֲרָאֵטָה קְרָאֵנוּ לְמַנְגְדִּינוּ לְשָׁלוֹם בְּכַתֵּב יוֹשָׁר דְבָרֵי אֶמֶת חֲתוּם בְּחֻמְיָמוֹת יָד שְׁמוּנָה וְשְׁמוּנִים דְעַפּוֹטִירְטַעֵן וּבְקִשְׁנוּ לְמַעַן הָאֶמֶת וְהַשְׁלוֹם שְׁהַקְּאֲנַרְעֵס יִגְזוֹר אוֹמֵר.

לְהַצִּיב לִיסוּד מוֹסַד בְּרָאשׁ חֻקֵי הַקְּאֲנַרְעֵס שְׁפָל תְּקִנָּה שְׁיִסְבֵּב מִמֶּנָּה דְבָר נֶגֶד תּוֹה"ק שְׁבִכְתָּב וּשְׁבַע"פ. כְּאֲשֶׁר הוּא מְבֹנָאֵר בַּש"ע.

תְּהֵא כְּחֵרַס הַנְּשַׁבֵּר וְכֹלָא יִחְשָׁב. וְשְׁפָל חֻקֵי הַקְּאֲנַרְעֵס יְהֵא יְסוּדְתָם בְּהַרְרֵי קוֹדֵשׁ.

עַפ"י דִּינֵי ש"ע. דְּהֵינּוּ פְּסָקֵי הַב"י וְהַגְּהָהֵת הָרַמְ"א הַנְּקָרָא מִפָּה.

וְנִכְלַל עִתָּה בְּשֵׁם אֶחָד שְׁלַחַן עָרוֹף כְּאֲשֶׁר קִיַּיְמוּ וְקִבְלוּ עֲלֵיהֶם אֲבוֹתֵינוּ זֶה כְּמָה מֵאוֹת שָׁנִים בְּכָל מְדִינוֹת אֱלוֹ. לְפִסּוּק פְּרַמ"א.

וְאִין לְשָׁנוֹת כַּמֵּ"שׁ הָרִיב"ש מִקְרָא דְקִבְלַת אֲבוֹת מְחֻנְיָבִים הַבְּנִים לְאֲשֶׁר מִלְקֵיִים. וְהַפְּרַמ"ג בְּפִתְיָחָה לְאו"ח כ'.

דְּדַעָה שְׁהוּא נֶגֶד הַכְּרַעַת הָרַמְ"א. אֲפִילוּ לַס"ס לֹא יִצְרַף וְלִזְאֵת יִשְׁיֵמוּ הַש"ע בְּרָאשׁ כָּל חֻקֵיהֶם.

לְמַעַן יְהִי מְתֵג וְרָסוֹן לְבָלוֹם רְצוֹן הַמְּבַקְשֵׁי חֲדָשׁוֹת וְשִׁינוּיִים. בְּעַנְיָן הַדָּת לְתַאֲרָה כְּפִי רוּחַ הַזְּמַן וְלֹא יִשְׁיֵמוּ לְלִבָּם כִּי דְבַר ה' יָקִים לְעוֹלָם.

כִּי רַק בַּש"ע מְגוֹן וְצִינָה לְלַחֹם וְלְהַעֲמִיד הָאֶמֶת וּפְסָק הַהֲלָכָה עַל מְכוֹנוֹ וְגַבּוּלוֹ וְלֹא תְּהֵא הָאֶמֶת נֶעְדָּרַת וְנוֹכַל לְהַמְתִּיק סוּד עֲמָהֶם זֶה הִי תוֹכֵן בְּקִשְׁתֵּינוּ: וּמַנְגְדִּינוּ בְּגוֹבַה רוּחָם מִיָּאֵנוּ וּמָרוּ לְמִלְאוֹת בְּקִשְׁתֵּינוּ וּבְשִׁפְתַת חִלְקִלְקוֹת.

הַבְּטִיחַ הַפְּרַעֲזִידְעֵנְט שְׁלֹא יַעֲשׂוּ כְּנֶגֶד הַתּוֹרָה דִּידוּעַ שְׁהֵם עוֹמְדִים עַל יְסוּה"ת וּמִי פְּתִי אֲמִין לְאִישׁ אֲשֶׁר תְּאוֹת נִפְשׁוּ מְעוֹנָרִים עֵינָיו. לְחַלֵּל שְׁבָתוֹת וְלַעֲבֹר עַל תּוֹרָה וּמִצְוֹת.

שְׁהוּא מְוָשַׁבַע וְעוֹמֵד עֲלֵיהֶן. מֵהַר סִינַי וְאִינוּ מְקִיִּים וּמִי יוֹכַל לִיתֵן אֲנוּן קִשְׁבַת לְדְבָרֵינוּ וּמִהַעוֹמְדִים עַל יְמֵינוּ חֲרָפוּ וְגִדְפוּ לְשׁוּמְרֵי הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת כְּאֲשֶׁר הֵם לָנוּ לְמוֹרְשָׁה מֵאֲבוֹתֵינוּ וּפְעָרוּ פִּיָּהֶם לְבִלִי חוֹק וְאֵז עֲזָבָנוּ אֶת הַקְּאֲנַרְעֵס וְשׁוּב אֲמָרְנוּ אוּלַי עוֹד יֵשׁ תְּקִנָּה.

ואמרנו לנסות עוד הפעם וכתבנו ובקשנו ככל הנ"ל שנית והפרעזידענט ואחוזות מרעיו הקשו ערפם לבלתי שמוע דברי אמת ושלום ובזדון לבו אמר שלא יזכר שם הש"ע בקאנגרעס עוד כל זאת באמתנו ונסינו בכתבמה וראינו שאין תקנה מהם ואסור לנו לישוב עמהם פמובא למעלה.

וגם בלא האיסור מה לנו ולקחם פיון שעזבו האורח חיים הש"ע שאיש הישראלי מחוייב לקיימו. הרי פרושו מדרכי ישראל ונעשו לכת בפ"ע פיון שהשליכו עבותימו של הש"ע נתקו את מוסרותם עמנו.

ומשפטיהם לא לנו לא לנו הם ובאומות העולם נמי כל פת וכת מעניני האמונה יפרדו איש מעל אחיו. ואין להם קאנגרעס יחד ולזאת עזבו לערף חמשים דעפוטירטען אז לגמרי הקאנגרעס ומקצת מפת שלנו אמרו אולי עוד יש תקנה להציל.

והלכו עוד לקאנגרעס. וסוף דבר הפל נשמע: ועתה אליכם אשים שארית ישראל אקרא קומו ונתחזקה בעד עמינו ובעד תורת אלקינו שימו לבבכם לכל הדברי אשר יעצו והספיו בקאנגרעס להיות דיסטריקט ולאנדעס געמיינדע וסעמינאר בכלם חכמים המה להרע.

לסבב ולהשתדל שכל עניני האמונה ותורת ה' יהא תחת ידי פריצי הדור החדשי אשר מקרוב באו. אשר יראת ה' לא נגע בלבכם (ובלא"ה אסור לאדם להכניע חפשיית נפשו אפילו להשפיר עצמו על ג' שנים אסור.

פי עבדי הם פתיב ואיך נמסור חיות נפשינו להם) הלא תדעו מי ומי יהיו ראשי הדיסטריקטען ולאנדעס געמיינדע. צאו וראו התוף ומרמה וחקם בענין בחירת הדעפוטירטען לקאנגרעס.

ובזרוע שוד ומרמה גברה בארץ להיות הרוב והראש בקאנגרעס ובעמל ואנו עשו מה שעשו. והראשונות ישמיעוני שגם ראשי דיסטריקטען ולאנדען בזרוע לא משלנו יהיו.

אלא מהאנשי אשר תורת ה' מאסו ושומרי מצות ישנאו. ויראי ה' ילעגו למו ובידי אנשים פאלו רוצים להביא אלפים ורבבות מישראל הנקיים.

להתגולל עלינו להרוס שתות התורה אשר הוא מורשה לנו מאבותינו. ושלא יהא ביד האדם טובו לשום רשת לרגלו שיהא הקאנגרעס ואנשיו מושלים בו להכניע חפשיית נפשו: והאחרון הכביד.

שכל קנוי עיגולי המחזי דיסטריקטי ותאחדו בנקודה אחת בעיר פעסט אשר שם יהא הצענטרום ושם יהא הקאנצלייא של כל המדינה ומשם יצאו כל קנוי התורה והנהגה לכל המדינה והם יהיו לב כל ישראל ומשם יצמח החיות למחנה העבריני והלוא ידעתם את נפשות ראשי ומנהיגי פעסט.

שאין בהם לא תורה ולא יראה מחללי שבתות ומועדות. ועוברים על מצות ה' וכל מחמדיה רק מחמדי תכל ואפילו בית תפלתם הוא להזין עיניהם וחושיה מהקאהר טעמפעל עם ארגעל אשר הוא תועבה לישראל פמבואר בס' דברי הברית הנדפס זה יותר מחמשי שנה.

אֲשֶׁר כָּל גְּדוּלֵי יִשְׂרָאֵל הִגְאוּנֵי הַמְּפֹרָסִים אֲשֶׁר הָיוּ בְיָמֵי הֵהֱם וְאֲנִי תַלְמִידֵיהֶם וְתַלְמִידֵי תַלְמִידֵיהֶם וְכָל יִשְׂרָאֵל מְחֻנְיָבֵי לְשִׁמּוֹעַ אֶת אֲשֶׁר אָסְרוּ הֵם וּבִיָּאָרוּ שְׁמַדִּינָא אָסוּר וּמִגְדוּדָה הַנְּפִלְאָה צְעֻנְטֵרוֹם הַזֹּאת אֶה יִצְאוּ קוֹ לְקוֹ צוֹ לְצוֹ לְהַמְחֻזּוֹת בְּקוֹ תְהוּוּ וְאֲבָנֵי כְוֵהוּ יָרְדוּ פְּלָאִים חֲלִילָה.

הַתּוֹרָה וְהָאֱמוּנָה צָאוּ וּרְאוּ בְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם שֶׁל אֲנָשֵׁי פְעֻסֵט הַהוֹלְכֵי בְּדַרְכֵי הַנְּ"ל שֶׁלֹּא קָם עוֹד רוּחַ הַיִּשְׂרָאֵלִי בָהֶם. לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ בְּתוֹרַת ה' וּבְעֻבּוֹדָתוֹ וְהִי לָהֶם הַתּוֹרָה וְהַמְצָנָה לְזָרָא.

וּמֵהֶם אֲשֶׁר אֶפִּילוֹ לְהַתְּפַלֵּל לֹא יָדְעוּ: וּמִי לֹא יִקְרַע סָגוּר לְבוֹ וַיִּצְעַק צְעָקָה גְּדוּלָה וּמְרָה אִם יֵשִׁים לְנִגְדַעְיָנוּ שְׁחִיּוֹת פְּזָה רוֹצִים לְהַעֲבִיר וּלְהַצְמִיחַ בְּכָל מַחְנֵה הָעֵבְרָיִם. וּמֵה יֵהָא חֲלִילָה בְּסוּפָה.

וּמֵאֲשֶׁר יָרְאוּ לְנַפְשָׁם שֶׁהִרְבְּנוּ יִפְרָסְמוּ הָאֱמֶת וַיִּקְרְאוּ בְּקוֹל גְּדוּל לְהַעֲמִיד הַדָּת עַל תִּילָה חֲשָׁבוּ מַחְשָׁבוֹת לְבַלְתֵּי יִדַח מֵהֶם נִדַח. מֵאֵת אֲשֶׁר יָזְמוּ לַעֲשׂוֹת לְהַכְנִיעַ אֶת הַרְבְּנֵי תַחְתֵּיהֶם. וּלְהַבִּיא מַעֲשֵׂה הַרְבְּנֵי בְּמוֹסְרוֹת הַשׁוֹפְטֵי אֲשֶׁר הֵם בְּטוּחֵי שְׁהֵם יִהְיוּ מְשֻׁלָּהִם. אֲשֶׁר בְּשִׁקָר יִשְׁפוּטוּ לְהַעֲבִיר מִן הָאָרֶץ וַיִּקְיִמוּ לָהֶם מַצְבָּה סַעֲמִינָאֵר אֲשֶׁר שָׁם יִצְיָצוּ רַבָּנִים עַד מְהֵרָה כְּעֵשֶׁב הָאָרֶץ וּבְטוּחֵי הֵם שְׁיִרְאֵת ה' לֹא יֵהָא בְּלִבְכֶם.

וְתוֹרַת ה' לֹא יָבִינוּ כְּמוֹ שֶׁהוּא הַדְּרָךְ בְּתַלְמִידֵי הַסַּעֲמִינָאֵר. וּלְכָל אֲשֶׁר יַחְפְּצוּ הַקְהָל יִטוּ אֲזַנָם וַיִּנְיָעוּ רֵאשִׁים.

וַיִּהְיֶה עֲזוּרָה וְעוֹזָר יַחַד לְהַכְשִׁיל וּלְהַפִּיל הַתּוֹרָה. שֶׁהִנְחִילָנוּ אֲבוֹתֵינוּ זְהוּ פְרִי חֻקֵּי הַקֵּאֲנֵגְרַעַס וְעֻצְתָם אֲשֶׁר יָזְמוּ לַעֲשׂוֹת: וְאִם הַחֲרַשׁ נַחְרִישׁ בְּעַת הַזֹּאת.

יֵהָא הַרְשָׁת פְּרוּשָׁה לְרַגְלֵינוּ וּבְחַבְלֵי חֲטָאֲתָם יִאָסְרוּ רַגְלֵינוּ כִּי הֵם לּוֹבְשֵׁי אֲדָרַת שְׁעָר לְמַעַן פַּחַשׁ הַשִּׁקָר יִלְבִּישׁוּ לְבוּשׁ הָאֱמֶת. וְכָל הַצְּיִיטוֹנְגִין יַעֲמְדוּ עַל יְמִינָם וּבְקוֹלָם יִרְיָעוּ תַרְוִיעָה גְדוּלָה וְהַכְּסָף יַעֲנֶה אֶת הַכָּל וְאִם אֲמָנָם אָנוּ מֵאֲמִינֵי וַיּוֹדְעֵי כִּי לֹא יַעֲזוּב ה' אֶת עַמּוֹ וְתוֹרָתוֹ וְלֹא יִנוּחַ שְׁבֵט הַרְשָׁע עַל גּוֹרֵל הַצְּדִיקִי וְרוּחַ וְהַצְּלָה יַעֲמוֹד לִיהוּדֵי.

אֲבָל עֲלֵינוּ הַמְצָנָה הַזֹּאת וְאֶפִּילוֹ בְּסַפְנַת הַגּוֹף הַמְצָנָה כְּתוּב בְּתוֹרָה. לֹא תַעֲמֹד עַל דַּם רַעִיף כ"ש בְּסַפְנַת הַנְּפֶשׁ.

וְחַנּוּם מְזוֹנָה הַרְשָׁת. וְהֵם לְנַפְשׁוֹתֵינוּ יִאָרְוּבוּ וּמֵה נֶאֱמַר לְיוֹם פְּקוּדָה.

וְדוֹרוֹת הַבָּאִים יִצְעָקוּ עֲלֵינוּ. וּלְזֹאת נַחֲלִץ חֲשִׁים לְבוֹא לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ וְהַשָּׁרִי וְלְהַתְּאַחַד בְּתַחֲנִינָה וּבְקִשָּׁה בְּלֵב אֶחָד וְשִׁפָּה אַחַת.

לְחַנּוּ וּלְבַקֵּשׁ כִּי אֵין חֲפְצֵינוּ. לְהִיּוֹת לָנוּ חֵלֶק.

בְּחוּקֵי הַקֵּאֲנֵגְרַעַס בְּשׁוּם דְּבָר וְהִי יֵהָי עֲמָנוּ וַיִּגְמָר לְטוֹבָה בְּעַדֵּינוּ: א' בַּפַּעַרְעֵנְרָאוּף נֶאֱמַר שֶׁכָּל יַחֲדֵי הַקְהָל בְּעִיר אַחַת. צְרִיכִין לְהִיּוֹת עֵדָה אַחַת הַנְּהָ גַם עַפ"י ד"ת אִם הֵם פַּת אַחַת הַדִּין כֵּן אֲבָל בְּעִיר שְׁאוּהֵבֵי חֲדָשׁוֹת.

יש להם בית תפלה עם ארגעל וקאהר שוהל. וכיוצא בזה ואורגעל הוא תועבה לישראל כמו שהאריכו בזה הגאונים הגדולי אשר היו בדור שלפנינו זה ערך יותר מתמשי שנה כמבואר בס' דברי הברית ומקצת מבואר ג"כ בחת"ס וכן הקאהר שוהלען.

שעושיין עניניה' ושניניה' וחיניה' לדמות לבתי תפלות שאר האומות. וזה אסור לנו מדין תורה.

כמבואר ברמב"ם בפ"א מע"ז. ובספר מחולת המתנים.

ואין איש ישראלי אשר תורת ה' בלבו רשאי לסייע לזה. משום מסייע ידי עוברי עברה. כמבואר בכמה דוכתי ברמב"ם ושו"ע בכיוצא בזה: ואין רשאים להיות עדה אחת. אדרבה ישראלי הכשרי'.

מחוייבי להפרד מהם. ובלא"ה פיון שעמדו ועשו להם בית תפלה.

אשר אסרו לנו גאוני עולם נוחי נפש. כבר פראשו הם מפלל ישראל.

ונעשו לפת אחרת. ואיך הם רוצים לגזול ממנו חפשיית אמונתנו להיות לכת אחת עם בני אדם שיש להם דיעה אחרת באמונה ואינם מפת שלהם.

ב בפערעגראף נאמר שכל אחד יוכל להיות מהנבחרים. להיות לראש העדה.

וזה אינו והוא נגד התכלית. ונגד התורה הנה תכלית ראש עדת קולטוסגעמיינדע.

הוא לאשר ולקיים כל עניני הדתיים הצריכין וצרכי בני ישראל לעניני דת ואמונה. צריכין להיות עפ"י דת תוה"ק ואיך איש אשר עובר על התורה ואינו מקיים אותה יהא ראש לאשר ולקיים התורה מי שעל חיו לא חס על חיי חברו לא כ"ש כמבואר בדברי חכז"ל ובפירוש פסק בש"ע חו"מ סי' ל"ז דאסור להושיב בין ראשי וטובי העיר.

הפסולים משום רשעה וכן אין רשאים להושיב פרעזידענטין ושידעס ריכטער אנשים שעוברי על התורה. מחללי שבתות ועוברי שאר עבירות: ומקרא מלא כתוב מפורש בתורה.

ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל ויראי ה'. שצריכין השופטי להיות יראי ה' וחכז"ל פירשו.

וכן פסק הרמב"ם בפ"ב מסנהדרין דאנשי חיל היינו שיהיו גבורים במצות ומדקדקי על עצמם. וכובשין את יצרם.

ולא יהא עליהם שום גנאי ושם רע ופרקן נאה ואיך יהיו אנשים. אוכלי טריפות או שאר עבירות לשופטי ומנהיגי ישראל.

הלוא זה נגד התורה שבכתב ושבע"פ. ג' בפערעגראף נתנו חוק שידעס ריכטער שהם ישפוטו.

ושאין טענה אחריהם. מי שמע כזאת אנשים שאין בהם ריח תורה.

ישפוטו לפי רצונם ואף אם בודון לבם ירשיעו אין אחריה' טענה ואמרו חכז"ל בש"ס. וכן פסק הרמב"ם וכן הוא בפסקי הש"ע בסי' ח'.

כָּל הַמְּמַנֶּה דִּינָן שְׂאִינוּ הֶגְוֹן. וְאֶפְיָלוּ הֶגְוֹן אֶלְאָ שְׂאִינוּ ת"ח עוֹבֵר בַּל"ת.

וְהָרִי הוּא כְּאֵלוּ נָטַע אֲשֶׁרָה. אוֹ הַקִּים מִצְבָּה.

וְהַיּוֹתֵר תְּעוֹב וּמִשְׁקָץ דְּאֶפְיָלוּ בְּדִבְרֵי שֶׁל עֲנִינֵי דֵת וְתוֹרָה וּמִצְוֹת הֵם יִשְׁפוּטוּ וְאִם אֵין לָהֶם יְדִיעָה בַּתוֹרָה. הֲלוֹא זֶה הִי סְטָאָת סְדוּם הַהֶפּוּכָה כְּמוֹ רַגַע.

וְגִדְלָה הַצְּעָקָה כְּצְעָקַת סְדוּם עֲלֵיהֶם. וּבִש"ע חו"מ סי' ג'.

מְבוֹנָאָר דְּכָל הַיּוֹשְׁבֵין בַּב"ד יִהְיוּ ת"ח: ד' בְּפַעֲרַעֲגָרָא נָתְנוּ חוֹק שְׁגָם הָרַב צְרִיף לִירֵד לִפְנֵי שׁוֹפְטֵיהֶּ. וְזֶה נֶגֶד הַדִּין הַמְּבוֹנָאָר בְּטוֹר וּשׁו"ע סי' ז' סעי' ו' הִלְכָה פְּסוּקָה שְׂאִין ת"ח צְרִיף לִילֵף לְדוּן.

אֶפְיָלוּ לִפְנֵי ב"ד אִם הוּא קָטָן מִמֶּנּוּ וּק"ו לִפְנֵי דִינֵינִים כְּאֵלוּ וְחֻקֵּי הַקְּאֲנִגְרָעִס הֵמָּה מְחַלְלֵי הַשֵּׁם. וּמִבְּזִים כְּבוֹד הַתּוֹרָה וְרו"ל אָמְרוּ אֵת ה' אֶלְדִּיף תִּירָא לְרַבּוֹת ת"ח: הַ בְּפַעֲרַעֲגָרָא נְאָמַר שְׂיִהְיֵ לֵאנְדָעִס גַּעֲמִינְדַע הִנֵּה מְלַבֵּד.

מָה שְׂפָכֵר נְאָמַר וּמְבוֹנָאָר לְמַעְלָה שְׁהֵם לָכֵת בַּפ"ע וּכְבָר אָמְרוּ כֵּן נֶגֶד הַשְּׁמַשׁ שְׁהֵם מְמַאֲנִים בְּדִינֵי הַש"ע. וּבְחֻקֵּי יִשְׂרָאֵל כַּנ"ל וּמָה לָנוּ וְלָהֶם.

וְאָנָּה נִמְצָא כְּזֹאת שְׁכַת אַמּוּנָה אַחַת יִתְּנוּ מִשְׁפָּטִים וְיִתְּאָחְדוּ לַכַּת אַמּוּנָה אַחֶרֶת עוֹד מְלַבֵּד זֹאת. אֵין אָנוּ רְשָׁאִין לְמִסּוֹר עֲנִינֵי נַפְשֵׁינוּ לְאַנְשֵׁי.

אֲשֶׁר אֵין אָנוּ מְוַחֲזָקִי בָהֶם וּבִי"ד סי' קי"ט קי"ל דְּבַעֲיִנּוּ דְּנוּקָא שְׂיִהְיֵ יוֹדְעֵין בּוֹ שְׁהוּא כְּשֶׁר. וְאָמְרוּ רו"ל דְּהַפְּיִזוֹר לְרִשְׁעֵי נְאָה לָהֶם וְנְאָה לְעוֹלָם.

ו' בְּפַעֲרַעֲגָרָא קִבְּעוּ קְאֶטְרָעִס כָּל שְׁלֵשׁ שָׁנִים. הִנֵּה כְּבָר אָמְרוּ לְמַעְלָה שְׁק"ל בְּרַמְב"ם בַּפ"ב מְסַנְהֶדְרִין וּבִש"ע דְּזֶה אָסוֹר לָנוּ מִן הַדִּין לִישֵׁב בְּדִין עִם רִשְׁעִים.

ז' בְּפַעֲרַעֲגָרָא קִבְּעוּ לְהִיּוֹת נַעֲשֶׂה סַעֲמִינָאָר. וְזֶה אָסוֹר לָנוּ מִן הַנְּסִיּוֹן וּמִן הַמְּוַשְׁכָּל וּמִן הַקְּבֵלָה הִנֵּה הַנְּסִיּוֹן מַעֲיֵד לָנוּ שְׁרוּבָם אוֹ כְּוָלָם מִהַלּוּמְדֵי בְּבִתֵּי הַסַּעֲמִינָאָר אֵין בָּהֶם יִרְאֵת שְׁמִים.

וְלִכְּל הַפְּחוֹת תִּתְּדַבֵּק בָּם מְקַצָּת מִינּוֹת. וְדִיעוֹת זְרוֹת וּמַעֲוֹנוֹתוֹת וְגַם לֹא יִדְעוּ וְלֹא יִבִּינוּ לְמִשְׁקָל וּלְמִיטְרָא לְהוֹצִיא דִין לְאַמְיָתוֹ וְעִי"ז רַבִּים חֲלָלִים הַפִּילָה הַסַּעֲמִינָאָר רַבִּים הֵם תְּלִמְיָדֵיהֶּ שְׁלֹא הִגִּיעוּ לְהוֹרָאָה וּמוֹרִין.

כָּל זֶה יַעֲיֵד לָנוּ הַנְּסִיּוֹן. וְאִם בְּעֲנִינֵי הַנוֹגְעֵי לְסַכְּנוֹ הַגּוֹף אָסְרוּ לָנוּ וְאָמְרוּ דְּאָסוֹר, לְלָכֵת תַּחַת קִיר נְטוּי וּשְׂאָר מְקוֹם סַכְּנָה.

וְאֶפְיָלוּ רוּב אֵינוּ מוֹעִיל בְּחִמְיָא סַכְּנָתָא מְאִיסוּרָא קו"ח בְּסַכְּנַת הַנְּשָׁמָה וְתוֹרַת ה' מִי יִתִּיר מֵאֵן סְפִין וּמֵאֵן חָשׁוּב לְהַתִּיר זֹאת. וְהַקְּרָא עוֹמֵד וּמְזַהֵר.

הַשְּׁמֵר לָהּ וּשְׁמוֹר נַפְשֵׁיהֶּ מְאֹד: ב' הַמְּוַשְׁכָּל הִנֵּה זֶה לְעוֹמֵת זֶה עֲשֶׂה אֶלְקִי וְה' נָתַן לְכָל דְּבָר מְשָׁקָל וּמִדָּה. וְאִם יִתְּגַבֵּר דְּבָר אֶחָד עַל מְשָׁקְלוֹ וּמִדּוֹת יִהְרֹס אֵת הַשְּׁנֵי וְחֻקְמַת אָנוּשֵׁי וְיִרְאֵת שְׁמִים צְרִיכִין זֶה לְעוֹמֵת זֶה וְכָל הַגְּדוֹל מְחַבְּרוּ יִצְרוּ גְדוֹל הֵימְנוּ וּמִי הוּא זֶה שְׂאִינוּ יוֹדַע דַּע"י חֻקְמַת הַטְּבָעִי וְהַלְּיָמוּדֵי.

יגדל בנסיון על ידי כמה דברים מצד הלומד ומלמדו. והחברים ושאר עניני' ואם מרבה ומגדיל ג"כ דברים המרבי' לו יראת שמים ויהי' שוב המשקל שנה: אז אפשר שבת אחים גם יחד דהיינו באופן אם כל שמוסיף דעת מוסיף ג"כ יראת ה' אבל באמת טבע האנושי אינו כן.

דבר הממשיך ומרחיב לו זהו מקנבל אצלו ונמשך אחריו ויראת שמים. שהוא קשה על האדם ואינו מתקיימת.

אלא במי שממית עצמו עליה. ואין טבעו נוחה הימנו היא נדחית וממילא ירבה משקל הידיעות הטבעיות והלימודיות.

ויבא לידי נסיון יותר גדול. ויצרו יותר גדול ואין לו כלי זיין לעמוד נגד תאנת לבו הרע וממילא יהיו לו הידיעה למכשול ולפוקה.

והרמב"ם ספ"ד מהלכות יסוה"ת כ'. ואני אומר שאינו ראוי לטייל בפרדס (כן קרא הרמב"ם לשאר חקמות) אלא מי שנתמלא פרסו בלחם ובשר.

ולחם ובשר הוא לינדע האסור והמותר ושאר מצות והן מינשבי' דעתו של אדם. ועוד שיהם טובה הגדולה.

שהשפיע הקב"ה לישוב העוה"ז כדי לנחול העוה"ב ולקח מד' שנקנסו לפרדס. לא הי' כח בכלם לדעת ולהשיג כל הדברים על בנריין עיי"ש ברמב"ם.

כי דברי פי חכם חזן: מן הקבלה דהנה אנו קי"ל דאסור ללמוד שאר חקמות כי אם באקראי כמבואר בש"ע יו"ד סי' רמ"ו סעי' ד' והוא מתשובת הריב"ש שהאריף בזה והביא מדברי הגאונים. ומדברי הרשב"א וכלם יתנו עדיהם.

ויצדיקו שרק בלימוד התורה הוא תימן הגוף והנפש משא"כ בשאר ידיעות והרמב"ם כתב בפ"ב דע"ז. דלאו דווקא עכו"ם בלבד אסור להפנות אחריהם.

וע"ז הנהירה התורה ולא תתורו אחרי לבבכם. פלומר לא משונה כל אחד מכם אחר דעתו הקצרה וידמה במחשבתו משגת האמת ואמרו אחרי לבבכם זו מינות עיי"ש וא"כ תלמידי הסעמינאר שלא מלאו פריסם בתורה עדיין.

אסור לנו מן הקבלה ומן המושפל ומן הנסיון וכל תלמידי סעמינאריסטען. יהיו לכם למופת על האמת ובלא"ה יש כמה טעמים וגם אסור ללמוד ממי שאינו נוהג פשוטה כמ"ש הרמב"ם בפ"ד מת"ת.

אם דומה הרב למלאך וכו' ילמדו ממנו תורה וכו'. וגם ארז"ל אל תעשה קרדום וכו' חוץ מהטעמי' האמורי' למעלה ודי בהם: ובזה"ז עוד יש טעם נוסף.

כל הרואה את דרכי ומעשי בני' בכל מקומות מושבותיה' בנפש מרה יקרא את שם פלג. כי נפלגה העם שהי' גוי אחד בארץ ועתה היינו לשני מחנות מחנה אחת המחזיקי' בתורת ה' באשר הוא מורשה לנו מאבותינו והשנית חלק לבם עתה יאשמו.

מבקש' בענייני האמונה והדת קדשות לא שפירושים אבותינו. ובגובה לפי יאמרו שהם
הולכי קדימה ובאמת ילכו לאחור ומי יאחד דבריהם שהם שני נפרדים בענין אחד והאף
אפשר שיקבלו לימודים ממקום אחד.

לכן כל איש על מקומן הראוי לו ילמוד בשלום (יותר לא מצאתי): תשובה ש"י שיל"ת
חוסט י"א שבט תרל"ג לפ"ק: ישאו הרים שלום וברכה לקהל ישראל קצינים ונגידי.
בעלי מדע קהל הביניים דק"ק נייטרא נ"י ולהעומד בראשם הנגיד כש"ת כה' שלמה
הפנה יהי ה' עמכם: בשבוע העבר קבלת מכתב פתוב וחתום מאת סופר ונאמן דעתכ'
הפוטב בשם עדתו המכונה בשם איזראלי קולטוס געמיינדע בנייטרא ותוכו רצוף
לדרוש אצלי שלשה דברי' הא' אף עלתה בידי להשוות המחלוקת בקהל טאקאי והשנית
אם יהי רצון לפני להתמצע לתוך השלום בקרב מחנותיה'.

והג' הוא העולה על פולם לידע ולהודיע. כי לא נמצא עולה בעדתו.

כי גם תקנותיה' ומנהגיה' הוטבעו על עמודי הש"ע ולמה יהיו מפנרדי וכעוטי על עדרי
קאנגרעס וע"י הפירוד כל החברות למעשי' טובים ימוש. והתיקוני' תמוטנה שלשה
אלה נפלאו מכם ובקש ממני בשם מעלתכם להשיב לכם.

ואין דרכי להשיב ריקם פני הדורשי' מענה ולזאת הנני להשיב לכבוד מעלתכם פאשר
עם לבבי: שמעוני ב"י. גם בעניי' פלא מה זו דרישה.

הלוא חכמים אתם. ראו לאחור.

ותבינו מה עשו ראשי פעסט. הנעלאגי' ונאחנות מרעיהם בשנים שעברו.

זה לערף עשרים שנה הם משתדלין בכל עת מצוא אצל שרי המדינה להיות להם ממשלה
על תהלוכו ומנהגי בני ישראל הדרים במדינתנו להנהיג מנהיגים חדשים כל יודעו
ואחרון הכביד בשנת תרכ"ט לפ"ק בזרוע עונם ובשוט לשונם לשון מדברת גדולות עלה
בידם לאסוף קאנגרעס ולהיות להם מאיארטיטט מאנשי' שאין בהם לא תורה ולא
אמונה.

ומהם שאפילו ריח יהודית אין בהם והם תקקו חקקי און בקאנגרעס אשר מהם תצא
תורה ומנהגי' לכל בני ישראל במדינותינו ואפילו מי שלא ראה חוקיהם ירעד ויפחד
ויאמר מרשעי' יצא רשע אף כי ראתה עינינו ועיני חכמי ישראל הפשרי' פולם נתנו
עדיה'.

ויצדיקו כי הרו עמל. וילדו שקר.

כי תכלית חוקיה' להרוס התורה והאמונה. לחתור חתירה מתחת התורה המורשה לנו
ולהפילה.

כי שמו עיניה'. עין רעה על אבני פינה ועמודי ישראל א' להיות חינוך ולימוד נערי ב"י
והשונה לען בידיהם להשפיע מהם תורת ישראל כמו שהיא נשפחה מביניהם ומצאצאיה'.

ואם אין גדי' אין תנשים. ואם אין תורה.

אין יראה ואין אמונה: ומראתם אולי איש נרא ה' יקים וינעמו וינצב לנגדם הקימו להם שידעס גריעכט אשר ישפטו בשרירות לבם הרע פרוצונם כדי שכל איש אשר יזיד לדבר דברי קשונט ונאמת בשם ה' יהא אחת דתו להמיתו וכוזה יחסמו פי כל דובר ביראת ה': וצדיק.

לא שקטו פי פחדו ויראו אולי ימצא איזה רב. ממשיך לב בני ישראל.

ליראה את ה'. לזאת עשו השלישית.

להקים להם סימנאר אשר משם יצאו רבנים. מאשרי העם מתעים ורועים פלככם ומי לא ידע דרכי ותהלוכות סימנאריסטען.

הם אלה קצת דרכי הקאנגרעס וע"ז נטלו פח להכריח כל בני ישראל במדינותינו לעשות אותם פרוצונם. וכמעט היינו ח"ו בכל הרעה בלי יוכל קום לולא שהקדים ה' הרפואה להמכה שמקונדם לזה נתניסדה מיחידי סגולה דמדינותינו חברה שומרי הדת ופעולתה לעמוד על המשמר שלא יבוא זרים לבלע את הקודש.

גם העיר ה' את לבב יראי ה'. אשר היו בקאנגרעס לירד לסוף דעת המאיריטעט הנ"ל ועמדו על נפשותם.

ועל נפשות דורות הבאים להפר עצת מזימת רשע הנ"ל ויתאמצו לעשות תקנות ארגנאזיציאנס שטאטוטען השוון לכל נפש טובים וישרי' להיות לנו לחומה נגד הנעלאגין והגדיל ה' לעשות עמנו חסד ותשועה גדולה ע"י ראשי שומרי הדת.

ודורכפירונגס קומיסיאן אשר שרי המדינה והמלך יר"ה והמשלה כלם אשרו וקיימו מעשי הארטידאקסען ומטעם המלך וש"ריו. הרשות נתונה לקיים התורה פרוצונם.

ועי"ז הפח של הקאנגרעס נשבר ונאנחנו נמלטנו בשם ה' ב"ה וב"ש: ואחרי ראינו מה ה' לשעבר. עלינו להביט לפנינו.

ואיזהו חכם הרואה את הנולד. ואחור נקדם צרתני כתיב.

וכל הרואה לפניו יראה פי עוד לא נתניאשו בעלי הקאנגרעס ועוד מחשבתם הרעה לעת. יהי ידם נטוי' לעשות לבצע זממם והם עומדי' צפופי' על המשמר מצפים על עת מצוא להחל ולכלה את אשר יזמו לעשות.

ואם יעלה על הדעת שחלילה רגע יפסקו השומרי הדת ודורכפירענגס קאמיסיאן או אם יהיו ישנים אז לבם ער. להתעורר ולערר ולשרש את התורה המורשה לנו ביד רמה ובהיסתר פנים ועקבותם בל יודעו: ומי הוא אשר ישם דברי' האמתני' האלה על לבו ולבבו נאמן עם ה'.

קול ישמע בקרב לבו לאמור. לכו ונתחזק בעד תורת ה' אלקינו.

לשמור את דרך עץ החיים. מלהט החרב הנעלאנגיון המתהפכת להתאחד עם שומרי הדת פי זה לעומת זה.

צריכין אנו לעשות אין בשטאטעסקווא ממש להצילנו מרשת זו טמנו לנו ואם אש אהנה בעיר. ברחובות קרי' היעמדו אחרים מנגד.

הלווא רגזה הארץ ואם בסכנת הגוף פן קו"ח בענין נפשותינו. הלווא פל ישראל בית אחד ואש האפיקורסת אחזה בבית ישראל והוא מפה מהלקת ואיך יוכל איש יהודי לעמוד מנגד בשטאטוסקווא.

והתורה אמרה השמר לה בעניני גופה ושומר נפשה מאוד. ואין בשטאטוסקווא תקנה להשמר.

אלא להחליש פח דשומרי הדת. וכל המחליש כוחם הוא מסניע ידי עוברי עבירה בעלי קאנגרעס ודינו כמוהם: ועוד שנית מה נאמר ומה נדבר הרי הכתוב אמר אשר לא יקים את דברי התורה הזאת ופרשו חכז"ל בספרי והוא ברמב"ן בחומש שם.

דזה קאי על פל מי שיש בידו לעשות קיום וחיזוק וגדר לתורה ואינו עושה הוא בכלל זה וא"כ מה תאמרו ה"ש בשטאטוסקווא תועלת לעשות קיום וחיזוק. נגד חוקי הקאנגרעס.

אין בזה גדר. אלא בקבלת ארגניזיציאנס שטאטוט והתאחדות עם שומרי הדת.

וכן עשו אבותינו. עזרא ונחמיה.

אשר בעתם ג"כ נתעברו הרבה בגוים וילמדו מעשיה' אמרו לכתוב ולחתום וכתבו אמונה לאשר ולקיים את כל המצות הנפרטים שם. וכן החיוב עלינו בדורינו: ועל.

השלישי אני לא אדע איך לא יראו ולא יפחדו בעלי השטאטוסקווא מאור דאמר ברק. חורו ארור מרוז אמר מנאף ה' כי לא בא לעזרת ה' להצלת הגופות קו"ח להצלות הנפשות ואמרו חכז"ל שבד' מאות שיפורי שמת' ברק למרוז.

ואיך רשאי לעמוד מנגד ביום שבות זרים חיל התורה המורשה לנו. והן הן הדברי שעושי' פירוד ביניכ' ובקהל טאקאי.

ראו ושמו לבם לזה. וכולם רצו לקבל האורגניזיציאנס שטאטוט והתאחדות לחברה דשומרי הדת: ולא הי' ביניהם אלא דברי' פרטי' ולזה בקל הי' מקום לעשות השלום ואני נקראתי מכם להתמצע לעשות שלום ביניכ' ולזאת מצאתי עצמי מחוייב לאמור לכם פל הדברי' הנאמרי' למעלה.

ואם פה תעשו? תקיים פה לחי. אתה שלום וביתך שלום.

וכל אשר לה שלום. ויהי ה' עמכם דברי השוחר טובתכם הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה שי"א בעזה"י יום א' ר"ח תמוז תרל"ב לפ"ק.

החיים והשלום וכ"ט להרב הגאון המפורס' כש"ת מוה' פ' ה"ה ר"ב: מכתבו קבלתי. ותוכו רצוף קונטרס.

מכתב זכרון מאת דאקטאר גראץ ואחוזת מרעיו. מראה עצמו פאוהב ובתוכו משים ארבו לשפוף בוז וקלון על אחב"י היושבי' באה"ק וראיתי את אשר נגזר ע"ז מאת פר"מ נ"י ופליאה נשגבה בעיני איך הטעה את אזניו לקבל לשה"ר.

ואם באמת ובתמי' היו מדברי'. החיוב הי' עליהם להוכיח אותם על פניהם ואולי יבררו פי חף הם מפשע.

כְּמַצְוֵנוּהָ עָלֵינוּ הוֹכַח תּוֹכִיחַ כּוֹ' וּכְמוֹ שֶׁבִּיאָר הַרְמַב"ם אָבָל לְהָרִים קוֹל לְבָזוֹת בְּרַבִּים
וְלַעֲבוֹר עַל לֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא וְכוּ' לְהַלְבִּין בְּרַבִּים פְּנֵי חֲבָרָיו. וְלִהְיוֹת פְּהוּלָה רַכִּיל אֵין
זֶה כִּי אִם רוּעַ לֵב.

שָׂאֵם הָיוּ שׁוֹחֲרֵי טוֹבָתָם. הִי' מִהָרְאוּי שֶׁיִּכְתְּבוּ לְנִשְׂאֵי וּלְגַזְבְּרֵי א"י.

הַמְקַבְּצֵי בַח"ל מִמּוֹן עֲבוּרִם שֶׁמֵּצְאוּ בֵּאֵה"ק חֲסָרוֹן זֶה אוֹ זֶה וְשִׁמְתִּיקוּ סוּד לְתַקֵּן כֶּף אוֹ
כֶּף וְהִינּוּ רִשְׁאִים לְשִׁמּוֹעַ וְאָז ג"כ הִינּוּ צָרִיכִין לְשִׂאוֹל אֵת פִּי בְּנֵי אֶה ק מֵה זֶה וְעַל מֵה
זֶה. וְכִי רִשְׁאִין אָנוּ לְדוֹן אֵת הָאָדָם.

שָׂלָא בְּפָנָיו אֶפִּילוּ בְּעִנְיָן מִמּוֹן וּכ"ש בְּמִמּוֹן זֶה. שֶׁאֵלָיו הֵם נוֹשְׂאֵי אֵת נַפְשׁוֹת' לִיקַח מֵאֵת
מְכָרוֹ לְהַחֲיוֹת נַפְשָׁם אָבָל עֲתָה דַחְכוּ"ל אָמְרוּ.

דְּמִלְתָא דְּמִתְאַמְרוּ כֵה"ג בְּאַפִּי תִלְתָא אֵית בִּי מִשׁוּם לִישְׁנָא בִישָׂא וְחֻנְצָפָה אֵינָם כְּדָאי
לְהַשִּׁיב עֲלֵיהֶם וּלְיִתֵר שְׂאֵת יַעֲבְרוּ נָא לְפָנֵינוּ. שְׁלִשָּׁה פְּשָׁעֵי ב"י וְעַל אַרְבַּעַה לוֹ אֲשִׁיבְנוּ
עַל הַחֲזוֹת שְׁנָא אֲשֶׁר חָזוּ בְּאַחֲרֵינוּ ב"י יוֹשְׁבֵי אֵה"ק א' עַל הַפְּתוֹת הַמְרַנְבִּי'.

הַמְתַּנַּגְדִּי זֶה לְזֶה. כְּבָר הָעִיר הַגָּאוֹן אֲדַמ"ו בַּחַת"ס חֲלַק חו"מ סִי' י"ב אוֹת ג'.

שֶׁבּוֹנְדָאי הִי' רְאוּי שֶׁיִּתְכַּנְסוּ וְיִתְאַחֲדוּ: אָבָל אֵי אֶפְשָׁר כַּמ"ש שֶׁם בְּשֵׁם הַרְדֵּב"ז. וְעַדִּינּוּ
אֵלֵי הַנְּבִיא לֹא בָּא, לְהַשִּׁיב לֵב אֲבוֹת עַל בְּנֵי: הִב' עַל מֵה שֶׁהַחֲלוּקָה אֵינּוּ נַעֲשֶׂה כְּרְאוּי.

וְגַם הָעֲשִׂירֵי נוֹטְלֵי: וּמַחְשִׁיבֵי זֶה כְּמַעוֹת שְׁלֵקָה וְלֹא כְּמַעוֹת צְדָקָה הִנֵּה בְּוֹנְדָאי אֵין מַעוֹת
א"י כְּמַעוֹת צְדָקָה דְּעֻלְמָא. וְכָבֵר מְבַאָר ג"כ בַּתְּשׁוּבוֹת מְרַן בְּעַל חַת"ס זצ"ל בִּי"ד בְּסִי'
רל"ד דֶּהֲחִיּוּב עָלֵינוּ לְקַיֵּם יִשׁוּב יוֹשְׁבֵי א"י וּבָהֶם תְּלוּי קִיּוּם הַמּוֹעֲדוֹת.

וּמִמִּיל' מִי שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לְדוֹר בֵּא"י בְּלִי הַחֲזָקָה. הָרִי אֵין אָנוּ מְחַוְּיָבִין לִיתָן.

וּכַמ"ש בַּחַת"ס חֲלַק חו"מ סִי' י"ב אוֹת ב'. שְׂדַעַת הַנּוֹתְנֵי רַק עַל הַמְצַטְרְכֵי וְהָעֲשִׂירֵי
הַנּוֹטְלֵי גּוֹזְלֵי הָעֲנִי' וְאִם אָמְנָם שְׁרְאוּי לְחַלֵּק לְפִי עֶרְף נַפְשׁוֹת.

בְּוֹנְדָאי אֵין כּוֹלֵם שְׁוֹנִים. וְגַם לְלוֹמְדֵי תוֹרָה וּפּוֹעֲלֵי צְדָק וּמַצּוֹת.

צָרִיכִין לִיתָן לָהֶם קְדִימָה. כְּדָאֵית' בְּבֵרַכ"י בִּי"ד סִי' רנ"א וּבַתְּשׁוּבוֹת מְרַן זצ"ל בִּי"ד
סִי' רל"ד הַנְּ"ל.

וְהַפּוֹלְלֵי בְּעֲצָמָם מְמַנִּים עֲלֵיהֶם אֵת הַגְּבָאֵי וְאִם הַגְּבָאֵי אֵינָם עוֹשִׂים כְּרְאוּי יְכוּלֵי
לְהוֹרִידָם וְרַבִּים כְּהַפּוֹלְלֵי אֲשֶׁר הֵם ת"ח וְיִוְדָעֵי הַדִּינֵי וְאֵיךְ יִנְיַחוּם שֶׁיַּעֲשׂוּ לָהֶם עוֹלָה.
וְלֹא יִתְבַּעוּ אֵת הַמְּמוֹנֵי לְדִין וְהַכֵּלֵל שְׁמוֹעַ בֵּין אַחֲיָכֶם כְּתִיב וְגַם בְּכָל הַדְּבָרֵי כְּאֵלוֹ הָעֵינְקָר
תְּלוּי בְּמִנְהַג כַּמ"ש בַּחַת"ס חַחו"מ סִי' י"ב הַנְּ"ל כְּאֲשֶׁר קִיְמוּ וְקִבְּלוּ אֲלֵיהֶם יַעוּי"ש:
וְהַשְּׁלִישֵׁי גִלְגְּלוּ חֲטָא עֲלֵיהֶם.

שֶׁמִּשְׂאֵינן בְּנִיחָם וּבְנוֹתֵיהֶ' מִיַּד כְּשֶׁיִּגְדְּלוּ וְעִי"ז בְּנִיחָם חֲלוּשֵׁי בַּגּוֹף. וּבְדַעַת וְאֵין בָּהֶם
תְּבוּנָה וּמִתְרַבֶּה בָּהֶן הַתְּאַוָּה לְזִמָּה.

הִנֵּה מַעוֹלָם לֹא נִשְׁמַע כְּזֹאת. אֲמַת הַדְּבָר כִּי חַכּוּ"ל אָמְרוּ בֵּן י"ח לְחֻנְפָּה.

וכ' הַרְדָּב"ז בְּטַעַמי הַמְצוֹת בְּסִפְרוֹ מְצוֹת דָּוִד דְּלִכְּהָ לֹא נִתְחַיֵּב בֶּן י"ג כִּבְשָׂאֵר הַמְצוֹת.
מִשּׁוּם שֶׁאֵין הַזֶּרַע רָאוּי לְהִזְרִיעַ קוֹדֵם י"ח וְחִכּוֹ"ל שֶׁאֲמָרוּ בְּקִדּוּשֵׁינִי שֶׁיֵּשׁ מַעֲלָה לְהַקְדִּי
הַנְּשׂוּאִין לְהִיּוֹת נִשְׁמָר מִחֻטָּא וְפָשַׁע.

לֹא עַל הַפֶּלֶל בְּנִלּוֹ אֲמָרוּ אֲלֵא עַל מִי שֶׁרָאוּי לְכַהֵן וְלֹא כֹל אֲפִין שְׁוִיין בְּזֶה אֲבָל לֹא
שֶׁהַקְדָּמָה הַנְּשׂוּאִין יִרְבֶּה הַזִּיקָה זֶה רַעֲיוֹן רוּחַ. וְאִם הַמַּעֲשֵׂה שֶׁסִּפְרוּ אֵינּוּ שֶׁקָרַח
הוּא שֶׁקָרַח בְּבֹן רַע מַעֲלָלִי וּבְטָלָן וְאִיךָ יֹאמְרוּ וַיִּחְלִיטוּ מִזֶּה עַל גּוֹף הָעֶנְיָן וְהַרְבִּיעִית הַגֵּה
זֶה עֵינָן חֲזוֹן הַחֻטָּא שֶׁאֵין לָהֶם שׁוֹהֵלְעֵן וְהֵם פְּרָאִים.

וְלִהְיוֹת הַבָּאִים לְשֵׁם. כֹּל הַיְהוּדִי בְּעֵינֵיהֶּ לְלַעַג וּלְקַלֵּס הַגֵּה זֶה מְקוֹר כֹּל דְּבָרֵיהֶּ וְלֹא
אֲמִין שֶׁבַעל דִּיעָה שְׁלִיקָה.

וְאֵינּוּ רָשָׁע. יְבִיזָה אִישׁ הוֹלֵךְ תָּמִים וּפְנֹעֵל צָדֵק וְלוֹמֵד תּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב וּבַעַל פֶּה.

וְאֵין לָמוּ מְכַשׁוֹל אַחֵר. רַק מֵה שֶׁאֵין יוֹדֵעַ לְשׁוֹן לְאִנְמִי וְשֶׁאֵר מַדְעוֹת.

הַהוּא יִקְרָא פְּרָא אָדָם. הָרִי זֶה הוּא תְּכֵלִית הַבְּרִיאָה וְשֶׁלְמָה הַמְלִיךָ עַה"ש שֶׁהִי הַחֲכָם
מְכַל אָדָם וְלֹא אַחֵר שֶׁבִיָּאֵר בְּסִפְרוֹ הַרְבֵּה חֲקִירוֹת סִיִּים בְּדְבָרָיו.

סוֹף דְּבָר וְכו' אֶת אֱלֹקֵי יְרָא וְכו' כִּי זֶה כֹּל הָאָדָם. וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה וְשֶׁמְרַתֶּם וְעַשִׂיתֶּ כִּי
הוּא חֲכָמְתְּכֶּ לְעֵינֵי כֹל הָעַמִּי וְכו' וְנִאֲמַנִּי דְבָרֵי תוֹה"ק.

וְגַם דּוֹרוֹת הָרֵאשׁוֹנִי יוֹכִיחוּ אֲמָנָם אֲפִילוּ אִם גִּימָא דַּעִי"ז הִמָּה לְלַעַג הַחֻטָּאִי גּוֹרְמִי.
כַּמ"ש הַפְּתוּב וְנִהְיָ מְדוּן לְשֶׁכְּנִינוּ וְכו' וְאֲפִילוּ נֹאמַר שֶׁחֲסָרוֹן יְדִיעוֹ הַמַּדְעוֹת הֵהֵם הֵם
גּוֹרְמִי וְחִכּוֹ"ל אֲמָרוּ יָפֵה ת"ת עַם דְּרָךְ אֲרִיז וְכו' אֲתָרִי אָדָם מִפְּחַד מִשׁוֹלְהֵעֵן.

בְּרֵאוֹתֵינוּ וְנָשִׁים לְכַבְּנוּ מֵהִי מְפָרָאג וּפ"פ וּבְרַעְסֵלוּיָא וּבַעֲרֵלִין. וְכַדוּמָה.

שֶׁהִיוּ עָרִים מְלֵאוֹת חֲכָמִים וְסוֹפְרֵי שׁוֹמְרֵי הַתּוֹרָה וְעַכְשָׁיו נִתְקַיֵּי בַעוּה"ר וְאֲתָם תְּלַקְטוּ
אֲחַד לְאֲחַד. וְמֵה גֵרָם זֹאת וְמִי הוּא אֲבִיהֶם אֲבוֹת גִּיזְקִין הַשׁוֹהֵלְעֵן.

וְהַלְעָרְס הַרְשָׁעִי הַפּוֹשְׁעִי אֲשֶׁר בְּיַלְדֵי נְכָרִים יִסְפִּיקוּ הֵם חֲרָבוּ אֶת כֹּל גְּאוֹת יַעֲקֹב.
וְאִם אֲמָנָם אֵין לְמַדִּין מִן הַפְּלָלוֹת וְלַפְעָמִי יֵצְאוּ מִיַּעוּטֵי נְקִיִּים.

וְאֵנּוּ בְּמַדִּינוֹתֵינוּ צָרִיכִין לָזֶה לַפְעָמִי עֵיר וְעֵיר כְּלִשׁוֹנָם. לְמַעַן יִכְלוּ לְהִיּוֹת לָהֶם שְׂאֲרִית
בְּאֲרִיז כְּשֶׁאֵר אֲנֻמָּנוֹת אֲבָל בְּנֵי אַה"ק שְׁנוֹסְעִים שְׁמָה.

לְעַבְדוֹ אֶת ה' וּלְפַחְדוֹ בְּצִיּוֹן שׁוֹהֵלְעֵן הַגּוֹרְמִים חֻטָּאִים. מִי הוּא זֶה אֲשֶׁר יוֹכֵל לְדַבֵּר עַל
לִבָּם וּלְהַסִּיקָם שֶׁיַּעֲשׂוּ שׁוֹהֵלְעֵן וְאִם יֵשׁ קָלִים שֶׁשׁוֹלְמִי אֶל הַמוֹסִיאָנְעֵרִין לֹא מְחַסְרוֹן
שׁוֹלְהֵעֵן.

וְלֹא מְחַסְרוֹן מְזוֹנוֹת עוֹשִׂים בְּזֹאת אֲלֵא מִצַּד קְלוֹת הַדַּעַת. אוֹ חֲסָרוֹן הָאֲמוּנָה וּבְנוֹדָא
הַחַיִּיב עַל כֹּל אִישׁ אֲשֶׁר יֵשׁ לֹא יָדוּ לְהַחֲזִיק בְּנֵי א"י יוֹשְׁבֵי אַה"ק בְּכָל מִיָּדִי דְּמִיֻּטָב.

וּלְסַלֵּק מֵהֶם כֹּל דְּבָרִים הַמְזִיקִי וְמֵה טוֹבָה הַעֲצָה. שֶׁכ' פַּר"מ נ"י לְהַעֲמִיד שֵׁם אוֹצְרוֹת
מֵאֲגָאֲצִין מִי יִתֵּן אִיפּוֹא וְיִזְדַּמֵּן אִישׁ שֶׁיִּמְצִיא עֲצָמוֹ לָזֶה וְצָרִיכִין אֵנּוּ לְעוֹרֵר אַחַב"י
הַיּוֹשְׁבֵי בַּה"ק שֶׁיִּשְׁמְרוּ עֵינֵיהֶּ עַל הַלְקִימוֹד.

שלא יצא מקרבם דברים רעים שאומרי' שנעשו בתוככי ירושל' אבל בענין הממון והחלוקה אין אנו רשאים לעשות בלי רצונם: ולכל הפחות לשמוע טענותיה' יהי ה' עמנו הארכתי בדברי' פשוטי'.

מרוב שיחתי וכעסי על הדענקשריפט דברי ידידו הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאונע תשובה שי"ב שמעתי ותרגז בטני איד ירדה פלאים קרן התורה שבקרי' נאמנה בקהל קדושים יצאו אנשים קלי הדעת וידיחו מיושבי עירם לילך בשרירות לבם הרע.

להבדל מן הקהל ומדרכי אבותינו לזנות אחרי ילדי נכרים. בתפלתם ותנועתם.

האסורים לנו. ולתאנה בקש נפרד ולמען ספות הרנה את הצמאה הקימו להם פרעדיגער ושוחט אשר אסרו הב"ד לאכול משחיטתו והנה אליכם אישים אקרא העומדי' בראש.

עליהם החיוב להרים קרן התורה ולחזק בדקיה לאשרה ולקיימה בגדרי' וסייגי' והם מושבעי' ועומדי' בארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת וכפירוש רמב"ן שם בשם הירושלמי.

ועל כל הקהל החיוב לשמוע ולעשות. פכל הדברי' שתקנו הקהל.

דקי"ל ביו"ד סי' רכ"ח סעי' ל"ג דהנשבע שלא לכונס בתקנות הקהל הוא שבועת שוא ובפירוש קי"ל ביו"ד סימן דה. סעי' ב' שרבים יכולין לגזור על הפושעי' ולעשות יינם יי"ג.

וכל מה שגזרו הוא קיים: וזה נאמר בשאר תקנות ומכ"ש בשוחט דמדינא אסור דמי נתן רשות לשוחט לשחוט בלי להראות ספינו לחכם החכמי' וב"ד הם שמחלו על כבודם. ואם ראו שלא למחול חזר הדין לדין תורה ואסור לו לשחוט עד שיראה יספינו לחכם.

ואם שחט בלי רשות הו': אפקירותא ואיתרע חזקתו והבשר אסור מדינא כמ"ש בתשובת ברית אברהם חיו"ד. והובא בפתחי תשובה ביו"ד סי' י"ח ואם יאמרו שהפרעדיגער יתן לו רשות לשחוט הלא כשל עוזר ונפל עוזר ומי נתן רשות לו להורות באתרי' דחבר' וכ"ש פאן דמדינ' אסור.

דהרי פסק בתה"ד סי' קל"ח. עפ"י דברי תוס' דת"ח שהוא גדול הדור דינו כרבו ואסור להורות הלכה בפני רבו בעירו ובמקומו ואם פן את יושבת אונגוואר אשר גדול בקרבך ת"ח מןפלג.

זמן ויושב ביישיבה. וגדול בדורו המורה שם הלכה בלי רשותו הוא מורה הלכה בפני רבו ודינו אמור: ובלא"ה בזה"ז שמקבלין רב ופוסקין לו בשטר רבנות הכנסות הרגילין ומקבלין זאת עליהן ועל הנלוים להם.

על כל ימי חייו. ועל אופן זה עיקר דירתו והניח מקומו וכעין שכ' בחת"ס חאו"ח סי' י"ג שעתה בזה"ז הוא פועל שירות ומשועבד לקהל עיי"ש.

וא"כ זכה בשכרו מדינא והבא שם. ומקפח את פרנסתו הוא משיג גבול ולא דמי למ"ש ביו"ד סי' רמ"ה וכן כ' בפ' בחת"ס חיו"ד סי' ר"ל עיי"ש וא"כ הבא שם לנהוג ברבנות הוא בכלל ארור משיג גבול רעהו: והעולה על פולם שאיש אשר יעשה בזדון.

לילה במקום אתרני' דגברא רבה זמן ויושב בישיבה הוא עזות וחוץפה יתירה ועובר על השגת גבול. ומורה בפני רבו בהרמת יד.

נראה לדמות למ"ש המרדכי בפ' הגוזל ומאכיל סי' קפ"ו דהאומר אילף ואמסור נפסל לעדות אפילו לא עבד מפת שהעיו פניו כולי האי. והפסוק קרא להענה גדולה רשע.

בנאמר העז איש רשע בפניו (עי' תענית דף ז') ולזאת אין לו שום רשות וכו'. ואין לסמוך עליו בגיטין ונחליצו' ולא בשום הוראה ואתה ראשי בני ישראל.

כתבו ידכם לה' וחקו ואמצו להעמיד הדת על תילה בכלל ובפרט וה' יהי עמכם וחסד ה' בינכם יצליח. ידידכם הדורש שלומכם: הק' משה שיק מברעזאון: תשובה שי"ג ב"ה יום ד' לס' נצבים וילך תרל"ח לפ"ק חוסט יע"א: פשמוע קול שופר יוחק לחיים טובים בספר.

אצילי בני ישראל ראשים וטובי קהל יח"ס יקרי רוח ובעלי מדע איש ואיש כפי מדרגתו ומנהלי העדה דק"ק בערעגסאז יע"א ה' עליהם יחי' תמיה גדולה נשגבה בעיני שקהלתכם שהיתה מאז לקהלה קדושה ולישם ולתפארת.

איה לפי הנשמע נהפכה ללעג ולקלס הלא למשמע אונן דאבה נפשי ונפשות כל שלומי אמוני בני"י. שריקים ופוחזים ובני בלי שם יחציפו להמרות'.

נגד הרב הגאון הגדול המפורסי מוה' אברהם יהודא הפהן נ"י מרא דאתרא המפורסי במקהלות בני ישראל וליקח חזן להתפלל בביהכנ"ס בלי רצונו רצון יראי ה'. וגם לעשות עוד דברים דברי שוא ונהבל וליקח להם דיין ככל אשר בחרו ולא יבשו ולא יכלמו לאמור מי אדון לנו ולא יראו ולא יפחדו לצער את הרב הגאון הגדול מרא דאתרא.

ולא יחושו שע"ז הם מבטלי אותו מתורה ועבודה ולהכאיב את לבו ובריאתו. ואם אמנם שמשותף כל מי שיש ראת שמים בלבם וריח תורה לא ילך להיות דיין בקהלה של הרב בלי רשותו ולהסיג גבולו ולא יבא איש אשר אין עז פנים לשרת בקודש בלי רשות הרב מרא דאתרא.

ואיה יוכל לפתוח פיו בימים הקדושי' ולומר אבא בחיל להתנצבה וגו' ולא ימס לבו בקרבו שלא יאלים פיו. מפל מקום הרי אמרו חז"ל בעיקבא דמשיחא חוצפא יסג'.

ולזאת החיוב על ראשי הקהל וטובים ושאר יח"ס לעמוד בפרץ בכל מה שאפשר נגד אנשים רעים וחסאי' לה' לסלק מאת הרב הגאון הגדול דקהלתכם כל צער יגון ואנחה. ולהעמיד האמת והתורה והאמונה על מכונו כמאמר הנביא לכו ונתחזק בעד עמינו ובעד תורת אלקינו ולהעמיד כבוד הקהלה ויראת שמים ותורה כמו שהיתה מאז ומקדם ולגור מפני יום הדין הבע"ל.

וה' יסייע לכם ומח' חיים יתן לכם חיים טובים ארנפי' ולשלום ולכל השומעי' לקולינו דברי השוחר טובתכם והדורש שלומכם הק' משה שיק מברעזאון: בענין הנ"ל יצוה ה' את הברכה חיים ושלום וכ"ט לכבוד הרב וכו' כש"ת מוה' משה אהרן נ"י אבד"ק קאסאן: הנה זה פמה שבועות אשר כתבתי למעלתו נ"י שלא יהי' מחזיק במחלוקת שלא יבא לבערעגסאז.

לדיןן נאפילו אם ירצה בו הקהל אם הרב הגאון הגדול דשם נ"י אינו רוצה ואסור להסיג גבולו וכבר נאמר לאו מפניך לא תסיג גבול ריעה. וגם פתיב ארור מסיג גבול רעהו ובארור בו שבועה וחרם או קללה ח"ו ולמה יעמיספנה על נפשו והבוטח בה' חסד יסובבנהו וישלח פרנסתו בהיתר ולא באיסור וכבר הארכתי בזה במק"א שהוא עון פלילי.

ועתה שמעתי שמעלתו מוכן לנסוע לבערענגסאז בלי שום שאלה ושום הספמת תלמידי חכמים וגאונים הדור יצ"ו וכאלו כל דאלים גבר. ואני לא האמנתי עליו שיעשה כזאת.

ואני מתרה בו עוד הפעם שחלילה וחס לא יסיג גבול הרב הגאון דבערענגסאז נ"י ואם לא ישמע לדברי. האלה אזי יאסרו הרבנים הגדולי את הוראתו וכדי בזיון וקצף: ודברי' כאלה צריכי' להביא לפני בד"צ ונהרי הקב"ה מגלגל פרנסה בהיתר ולא באיסור וכי אין לו אמונה ובטחון בה' לבנות ביתו בעולה.

דברי הכותב בצער ולמען חילול השם דברי הד"ש: הק' משה שיק מברעזאוו: בענין הג"ל בעזה"י יום ו' עש"ק תולדות תרל"ט לפ"ק חוסט יע"א: החיים והשלום וכל טוב לדידי הרב הגאון הגדול המפורסם בוצינא קדישא חסידא ופרישא שלשלת היוחסין.

כש"ת מוה' יקותיאל יהודא טייטלבוים נ"י האבדק"ק סיגוט יע"א: מכתבו הטהור קבלתי אתמול וראיתי מש"כ הדר"ג נ"י על הרב דקאסין מוה' משה אהרן וכו': ואני לא פאתי וכו' ובלא"ה נראה לי פשוט שאין לקבלו בלי רשות הרב כדאימא בברכות דף נ"ה ע"א דאין ממנין פרנס על הציבור אא"כ נמלכין קונדם עם הציבור ומביא ראי' מקרא.

דאמר משה לב"י ראו קרא ה' בשם בצלאל וכו' אמר משה אם לפניך הוא הגון לפני לא כ"ש. אמר לו אעפ"כ לך אמור להן: ואמר לישאל הגון עליכם בצלאל אמרו לו אם לפני הקב"ה ולפניך הוא הגון לפנינו לא כ"ש עיי"ש מבואר מהגמרא.

דת"ח שמתמנה על הציבור. צריף להיות מרנצה מקודם להגדול שבצבור.

ואח"כ מהני לו מה שהציבור מתרצי' בו ואני אמרתי להסביר: דלמנות פרנס על הציבור בעיניו שיהיו בפרנס ההוא. ג' דברים א' שיהא ירא ה' ונהי דזה יודע הקב"ה בעצמו מ"מ בכל התורה כולה אזלינן בתר חזקה.

וכל דלא איתרע חזקתו יכולין לסמוך והשנית צריף הפרנס ההוא להיות בן תורה וחקם בחכמת התורה כדי שיעשה כל הדברים עפ"י דין תורה ומפילא לענין הוראה צריף שיהא לו שכל ישר כדי שידמה מלתא למלתא וכיוצא בזה והשלישית צריף להיות להפרנס שממני' אותו על הציבור שיהא אדם ישר.

ולא בעל מחלוקה ולא בעל שאר מדות רעות. וכיוצא בזה: וזה נראה פנונת טעם של גמרא הג"ל.

שצריף למלוך עם גדול הציבור דהיינו שהגדול בין יבין בפרנס המתמנה אם הוא ת"ח ויודע ולא דווקא משה רק כל ת"ח מצינו שנקרא משה ואני שמעתי שהרב הג"ל ר' משה אהרן אינו בר הכי: וגם מה שצריף להמלוך בציבור על שאר מדותיו.

בְּזֶה נוֹדְאֵי אֵין קְרוֹבִים נְחֻשְׁבִים כְּמוֹ בְּכָל דְּבַר שְׁצָרִיף לְדוֹן עֲלֵיו דְּקְרוֹב דַּעְתּוֹ קְרוֹבָה אֵל הַנִּדְוֹן וְאֵ"כ צְרִיכִין לְהַמְלִיךָ עִם הַצִּיבּוֹר שְׁאֵינֶם קְרוֹבִים לוֹ וְעַכ"פ הֶרֶב שֶׁהוּא בְּמָקוֹם מִשָּׁה אִם הוּא אֵינוֹ מְסָכִים.

בְּנוֹדְאֵי אֵין רִשְׁאֵין לְקַבְּלוֹ. (וְאֵעִפ"י שְׁאֵמְרוּ חַז"ל שְׁאֵין לְמַדִּין הִלְכָה מִדְּבָרֵי אַגְדָּה הֵינְנוּ בְּעֵלְמָא אֲבָל הֵכָא הוּא מִיְדֵי דְסִבְרָא: וְסִבְרָא דְאִוְרִייתָא הוּא כְּדָפְרִיף בְּעֵלְמָא סִבְרָא הוּא.

אַנָּא שְׁסַמְכוּ ג"כ אֶקְרָא דְכְּתִיב בְּאִוְרִייתָא) וּמְלַבֵּד הַטַּעַם הַזֶּה שְׁצָרִיף שְׁיִסְפִימוּ הֶרֶב וּנְבוּנֵי הַצִּיבּוֹר כְּלִשׁוֹן הַגְּמָרָא בְּלִשׁוֹנָה הַצִּיבּוֹר נִרְאֶה פְּשוּט בְּעֵינֵי שְׁאֵסוֹר לוֹ לְהֶרֶב מְקַאֲסִין לְבוֹא לְבַעֲרַגְסָאז דְּהָרֵי קי"ל בְּאו"ח ס' תע"ב סעי' ה' דת"ח מְנַפְלָג בְּדוֹרוֹ אֵעִפ"י שְׁלֵא לְמַד מְמַנּוּ כְּלוּם חָשׁוּב כְּרַבּוֹ וְהַדְּגוּ"מ שָׁם כ' דְּדִינוֹ כְּרַבּוֹ לְכָל הַדְּבָרִים וּבִי"ד ס' רמ"ב בְּתַחֲלִיתוֹ קי"ל דְּאֵסוֹר לְהוֹרוֹת בְּלֵי רְשׁוֹת רַבּוֹ וְהַמּוֹרָה וְהַדּוֹרֵשׁ בְּלֵי רְשׁוֹת רַבּוֹ הוּא כְּחוֹלֵק עַל הַשְּׂכִינֵי וְכִינּוֹן שְׁחוֹלֵק עַל הַשְּׂכִינֵי בְּנוֹדְאֵי אֵסוֹר לְשַׁמְנֵעַ הוֹרְאָתוֹ וְהַשׁוֹמֵעַ כְּמִסְיֵעֵי עוֹזְבֵי: וְכָל ת"ח הַמְּפִירִים אֵת הֶרֶב הַגְּדוֹל הַגְּאוֹן הַמְּנוֹבָהק מוֹה' אֶבְרָהָם יְהוּדָא הַפְּהֵן נ"י.

הַעִידוֹ שֶׁהוּא תַלְמִיד חֶכֶם וְגְאוֹן גְּדוֹל וּמְנַפְלָג בְּדוֹרוֹ וְאֵ"כ הַמּוֹרָה בְּלֵא רְשׁוֹתוֹ וְקוֹבַעַ בִּיה"מ בְּלֵא רְשׁוֹתוֹ בַּפ"ע הוּא כְּחוֹלֵק עַל הַשְּׂכִינָה וְאֵסוֹר לְשַׁמְנֵעַ הוֹרְאָתוֹ וְהוֹרְאָתוֹ אֵסוֹרָה. וְכָל זֶה כְּתַבְתִּי אִם אֵין בּוֹ חֲשֵׁשׁ חֶסְרוֹן שְׁמַחְסַר פְּרָנְסַת הֶרֶב נ"י וְאֵין חֲשֵׁשׁ מְשׁוּם חֶסְרוֹן כְּבוֹדוֹ אֲבָל לְפִי הַנִּרְאָה יֵשׁ בּוֹ חֲשֵׁשׁ מְשׁוּם חֶסְרוֹן כְּבוֹדוֹ וְחֲשֵׁשׁ חֶסְרוֹן מְמוֹנוֹ וְכַבֵּר בְּיָאֵר מִרְן הַגְּאוֹן בַּעַל חַת"ס בְּתַשׁוּבַת חִיו"ד ס' ר"ל לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי רַמ"א בְּסוֹף סִימָן רמ"ה דְּאֵסוֹר לְשׁוּם רַב לְבוֹא בְּעִיר שְׁכַבֵּר יֵשׁ שָׁם רַב שְׁקַבְּלוֹ עֲלֵיהֶם הַקְּהָל וְהַמְּחַסֵּר לוֹ הָיִי כְּגוֹזֵל (וְאֵע"ג דְּהֶרֶב מְקַאֲסִין הִי דֵּר שָׁם בְּתַחֲלִילָה מ"מ מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם.

דְּאֵם נוֹסַע הֶרֶב מְקַהֲלָתוֹ. שׁוּב אֵין לוֹ שׁוּם זְכִי בְּקַהֲלָה הַהוּא.

כְּמוֹ שְׁבִיִּאֲרַתִּי בַּחו"מ ס' קע"ו עיי"ש. וְל"ד לְמֵאֵי דְאִית' מְפּוֹרֵשׁ בְּכַתוּב בַּפ' תוֹלְדוֹ דְּנִשְׂאָר לְאַבְרָהָם זְכוֹת בְּהַבְּאָרוֹ אֵע"ג שְׁנַסַּע וְעָקַר אֶהְלוֹ מִשָּׁם.

לְמָקוֹם אַחַר הַתָּם שְׁאֵנִי דְזָה הִי קְנִינּוֹ. וְאֵין יְאוּשׁ וּמְחִילָה לְקַרְקַע כַּמ"ש הַש"מ וְכַדְאִיתָא בַּחו"מ ס' רמ"א) וְאֶפְיָלוֹ אוֹתָן שְׁלֵא הָיוּ חֲתוּמִין עַל כְּתַב הַרְבָּנוֹת שְׁלוֹ מ"מ שְׁתִּיקְתֶּם הָיִי כְּהוֹדְאָה: וּמָה שְׁפַקְפַק בְּזֶה הַגְּאוֹן מְצַאנּוֹ זצ"ל בְּסִפְרוֹ דְּבָרֵי חַיִּים בְּס' צ"א דְּאֵינוֹ מוֹעִיל הַבְּטָחָה דְּהָיִי דְשֵׁלֵב"ל וְלֵא קְנִינּוֹ וְכַבֵּר הַשִּׁיגוֹ הַאֲחֲרוֹנִים ע"ז דְּגַבֵּי רַבָּנִים א"צ קְנִינּוֹ כַּמ"ש רַמ"א ס' כ' וְהָרָא"ש כָּלָל ו' ס' י"ט וְס' כ"א וְלְהָרָא"ש הַטַּעַם מְשׁוּם סְטִימָתָא וְלִי נִרְאֶה עוֹד טַעַם מֵאֵי דְקי"ל בַּחו"מ ס' קע"ו ס"קג.

דְּגַבֵּי פּוֹעֲלִים לְדַעָה הַשְּׁלִישִׁי אֶפְיָלוֹ דְּבַר שֵׁלֵב"ל קוֹנִין בְּלֵא קְנִינּוֹ הוֹאִיל וְרוֹצָה לְקַהֲנוֹת מְקַנָּה וְלְדַעָה הַהוּא אֶמְרַתִּי סְמָךְ מִן הַתּוֹר' מְפָרֶשֶׁת שׁוֹפְטִים שְׁקוֹרָא הַכְּתוּב הַמְּשַׁמְרֵת שֶׁהַתְּנוּ טוֹל אֶתָּה בְּשִׁבְתָּךְ וְאֵנִי בְּשִׁבְתִּי.

קָרָא לִי הַתּוֹר' מְלַבֵּד מְמַפְרִי עַל הָאֲבוֹת הָרֵי שְׁנַקְרָא מְכַר וְה"נ אֵיכ"ל דְּגַבֵּי רַב וְצִיבּוֹר. הוֹאִיל וְרוֹצִים לְקַהֲנוֹת מְקַנָּים וְעוֹד דְּאֶפְיָלוֹ בְּמִיְדֵי דְכְּבוֹד אֶמְרִינּוֹ בִּירוּשְׁלַיִם ס"פ הַנִּיזְקִין דְּמַקְרִי חֲזָקָה וּמְכָל הַסְּבָרוֹת הַנִּזְל.

נרא' לפי ענ"ד ברור דאסור להרב מקאסין לבוא לבערעגסאז להיות דיין שם בלי רשות הרב הגאון נ"י דשם מלבד טעמי' דהדר"ג נ"י כמו שפיארתי יהי ה' עמנו ואל יעזבנו ואל יטשנו והדר"ג נ"י יתפלל בעדי.

פי אני חלוש מאוד דברי ידידו הדו"ש החותם בברכה משולשת הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה שי"ד שיל"ת חוסט פ' נשא תרל"ג לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב לאצילי בני ישראל קצינים ונגידים יראי ה' ושומרי מצותיו יחידי סגולה מופלגי תורה דקהל פעטשי חדש וברעזאויץ וגלילותיהם וכל השייכים להם ולהעומדים בראשם אלופי ראשי קהל ה' עליכם יחיו: זה איזה ימים קבלתי מכתב פתוב וחתום מאלופי קהל הגנ"ל ובתוכו מספרים את כל התלאה אשר מצאה אותם שאם אמנם ה' הצליח דרכם ונמנו וגמרו וקבלו עפ"י רוב מנגן מפל הישובים והגלילות את הרב הגאון המפורסם צדיק ונשגב מוה' נפתלי סופר נ"י כמו אנשי פ' וחיותיהם לשטנה להפרד מהגלילות שהיו מקדם תחת הרב דפ"ח ובצעו זממם אשר יזמו לעשות שאחרי שפכר ישב הרב הגדול הגנ"ל על פסאו בפ"ח קבלו להם למורה את הרב ר"פ ויראי ה' אנשי גלילות הגנ"ל צועקים על הקמס ועל הבזיון התורה.

וכאשר ראיתי כן תמהתי איך עם ה' ירדו פלאים לבזות ת"ח גדול וחכו"ל אמרו המבזה ת"ח אין רפואה למכתו. והיותר תימה על הרב נ"י שאם אמנם אין אני מפיר אותו מ"מ הכי על פת לחם יפשע גבר כן תורה לאכול לחם ענושים ולסייע ידי עוברי עבירה ולא ישמע לקול אזהרת בוצינא קדישא הגאון הגדול מסאנץ נ"י ולהתראות הרב הגאון הצדיק חסידא ופרישא הגדול מליסקא נ"י: ועוד הן בלבבו יבין את העושק הכי קבלת רב הוא רק דברים שיש בהם חיסור אמנה אם יחזרו הרי פכר ביאר הרמ"א בתשובה סי' נ' שקבלת רבים לרב א"א לחזור וככתובים וכמסורים דמי וקבלת רבים אינו צריך קנני וכבר האריף בהגהות מרדכי בפרק האומנים בראיות וא"כ אין קהל רשאים לחזור והרב מוה' פ' נ"י מלבד שהוא מסייע עוברי עבירה הוא בעצמו עובר על לא תסיג גבול רעה שפכר זכה בו הרב הגדול דפ"ח וכבר האריף וביאר מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בחיו"ד סי' ר"ל כן ומסיים שם דהמקפחו הוא גוזל וחומס וכן הסכים הגאון מק"ק לעמבורג נ"י בספרו שואל ומשיב ח"ב סי' ל"ג ואפילו דברים שלא באו עדיין לעולם נקנים בתורת שכירות הרב כמ"ש שם ובלא"ה מעשה רבים מועיל אפילו בדברים שלא באו לעולם כמו קנין גאבעלא מטעם שפולן נשתעבדו לזה ומצד מנהג וסטימטא וכמ"ש בספר זכור לאברהם חלק חו"מ אות ד': ואעפ"י שדין הזה לפי ענ"ד ברור אפי"ה אין אני חושד להרב ר"פ נ"י שעושה כן במרד ואולי יש לו שום אמתלא מיהו אפי"ה הוא עובר על לאו מפורש בתורה ולא תחללו את שם קדשי וביאר הרמב"ם במגן המצות ל"ת ס"ג שבכלל הלאו הזה אם אדם ידוע במעלה ובטוב מעשה ועושה פעולה אחת שראיה בעיני המון שהוא עבירה ואינה ראוי לנכבד לעשותה אפילו הוא באמת מותר הרי הוא חלול השם וא"כ אפילו אם באמת לא הי' זה השגת גבול אפי"ה הרי ההמון מחזיקים אותו להשגת גבול והוא בכלל חלול השם שגדול עונו כ"ש שפכר ביארנו הסכמת אחרונים שהוא באמת השגת גבול וגזילה וגם חלול השם אם הרב עושה כן ועובר בלאונן הרבה.

וּלְזֹאת הַתְּמוּנָה גְּדוּלָה בְּעֵינַי עַל הָרַב מוֹה' נ"י אִיף לֹא שָׁת לְבוּ גַם לְזֹאת וַיִּסְלַף דְּבָרַי צְדִיקִים הַגָּ' ל' וְאַחַר שֶׁבִּרְנֹנוּ כָּל זֹאת הִנֵּה אַע"ג דְּשִׁמוּעַ בֵּין אַחֲיֵכֶם כְּתִיב וְאוֹלֵי יֵשׁ לֹ טַעֲנָה אִפִּי"ה אָסוּר לֹ לְהוֹרוֹת שָׁם וּלְקַפֵּחַ מִשָּׁם פְּרֻנְסַת הָרַב הַגְּדוֹל דַּפ"ח מִטַּעַם שֶׁבִּרְנֹנוּ: וְאִם אַחֲרַי שִׁמוּעַ לֹ גַם אֵת זֹאת אִפִּי"ה יִחְזִיק בְּדַרְכּוֹ הָרִי אֲמָרוּ חֲכו"ל בְּפָרְק אֵין מַעֲמִידִין לֹא תִשְׁתַּעֲי מִיָּנִי דְאֵיבּוּ דְאֵכִיל לְחֵמָא דְאַרְמָאֵי וּבִיָּאָר שָׁם הָר"ן אַע"ג דְּלֹא פִּשְׁטָה גְּזִירַת הַפֶּת וּלְקָה לֹא מִשְׁמַתִּינִין לִי אִפִּי"ה אָסוּר לֹמַר דְּבַר שִׁמוּעָה מִפִּי וְאָסוּר לְשִׁמוּעַ הוֹרָאָה שְׁלוֹ וְגַם קי"ל בִּי"ד סי' רמ"ו סעי' ח' דַּת"ח שֶׁאֵינּוּ הוֹלֵךְ בְּדַרְכּוֹ טוֹבָה אֲפִילוּ הוּא ת"ח אֵין שׁוֹמְעִין הַלְּקָה מִפִּי.

וְעַתָּה הִנְנִי מִקְּנָה שְׁאֵם יִשְׁמִיעוּ לְהָרַב הַגָּ' ל' אֵת הַדְּבָרִים הַנֶּאֱמָרִים יִחְזוֹר מִדַּרְכּוֹ וְאִם יִכְבֵּד לְבוּ אָסוּר לְשִׁמוּעַ הוֹרָאָתוֹ גַּם מִצַּד הַדִּין דְּלֹא לְמַטִּי' לְסִייעַ בּוּ חֲלִילָה בְּאָרוּר מִשְׁיַג גְּבוּל רַעְהוּ וְאָרוּר אֲמָרוּ חֲכו"ל ב'פ' שְׁבוּעוֹת הַעֲדוֹת בּוּ נִדְוִי ח"ו עַד שֶׁיִּבְרְרוּ ב"ד צְדָק מִב' הַצְּדָדִים וַיֵּצֵא כְּנֻגָה צְדָקָם וְה' יִבְרַךְ אֶתְכֶם בְּשָׁלוֹם בְּקִשׁוֹ שְׁלוֹם וְרַדְפוּהָ וַיְהִי ה' עִמָּכֶם הַשׁוֹחֵר טוֹבֶתְכֶם: הַק' מִלְּשָׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוֹנֵעַ: תְּשׁוּבָה שִׁי"ד בַּעֲזַהי"ת יוֹם ה' לְסִדָּר נַח תַּרל"ט חוֹסֵט יַע"א: הַחַיִּים וְהַשְׁלוֹם וְכָל טוֹב לְהָרַב הַמְּנֻפֵּל בַּתוֹרָה כַּש"ת מוֹה' יוֹחָנָן וַנִּיָּס נ"י רַב דְּקַהֵל אַרוֹטִידֶאֱקִסִין אִיפְאֵלִישְׁאָג יַע"א: מְכַתְּבוֹ קַבְלָתִי וְאִם אֲמַנָּם שְׁאֵין אֲנִי מְשִׁיב לְשׁוֹאֵלֵי דְבַר מ"מ פִּינּוֹן שֶׁהַפְּצִיר בִּי בְּמִכְתָּבוֹ.

אַמְרַתִּי לְמֵלֵא אֵת מִשְׁאֲלוֹתַי: וְלִהְשִׁיב בְּקִצְרָה. ע"ד הַשְּׁאֲלָה.

בְּבַעַל מִלְחָמָה אֶחָד שֶׁנִּסְתַּן לֹ רְשׁוֹתוֹ לִילֵף עַל ב' יָמִים לְבֵיתוֹ. וְהִי זֶה בַּעֲיוּה"כ וְהַחֲשִׁיף לֹ בְּדַרְכּוֹ.

וְלֹא הִי שָׁם מִנִּין וְהֵלֵף מִשְׁחַשְׁיָקָה לְבֵיתוֹ. וְשָׂאֵל מֵעֲלָתוֹ אֵיזָה תְּשׁוּבָה יִקְבַּל עָלָיו וְגַם שֶׁהָאִישׁ הִי מֵאֵז שׁוֹחֵט.

וְלֹא נִשְׁמַע עָלָיו דְּבַר עֲבִירָה. וְעַתָּה לְאַחַר סְנוֹפּוֹת הַשִּׁיג מְכַתְּבִי.

כִּי הוּא חֲפָשִׁי מִמִּילְטַעַר אִם הוּא רִשְׁאֵי לְשׁוֹב לְעַבּוֹדָתוֹ. לְהִיּוֹת עוֹד שׁוֹחֵט: הִנֵּה מְבֻנָּאָר בְּטוֹאוֹ ח' סוֹסִי' שֶׁל"ד דְּהַמְחַלֵּל שְׁבַת אֲפִילוּ בְּאִיסוּר תְּחוּמִין צָרִיף לְהַתְעַנּוֹת אַרְבָּעִים יוֹם אֲפִילוּ בְּאִיסוּר דְּרַבָּנָן וּבֵאֵה"ז סי' קכ"ג אֵית'.

דִּוּיָה"כ הוּא כְּשֶׁבַת לְעַנְיָן מִי שֶׁחִלְלֵל יוֹה"כ בְּפִרְהָסִי' הוּא כְּמוֹמָר לְכָל הַתּוֹרָה כְּוָלָה וְעֵינִין בְּפמ"ג בִּי"ד סי' ב' שֶׁהֵבִיא ג"כ זֶה יַעֲוִי"ש אֵלָא דְּבַנְיָדוֹן שְׁלָנוּ יֵשׁ לְדוֹן פִּינּוֹן שְׁזָה הֵלֵף לְהַתְפַּלֵּל בְּמִנִּין בִּיּוֹה"כ אֲפִשֵׁר לְדוֹנוֹ.

כְּמוֹ טַעָה בְּדַבַּר מְצָוָה. וְעֲשֵׂה מְצָוָה דְּקִי"ל טַעָה בְּדַבַּר מְצָוָה.

וְעֲשֵׂה מְצָוָה פְּטוּר מִקְּרַבֵּן חֲטָאת מִיּוֹ כְּכַר כְּתַבְתִּי בְּמִקּוֹם אַחַר עַל הַקּוֹשֵׁיָא שְׁמִקְשִׁים אִיף גְּזִירִינָן עַל תְּקִיעַת שׁוֹפָר בְּשְׁבַת שְׁמָא יַעֲבִירְנוּ. הָא הוּי טַעָה בְּדַבַּר מְצָוָה וְאַמְרַתִּי דְּנִהֵי דְּטַעָה בְּדַבַּר מְצָוָה פְּטוּר.

אַבְל אִיסוּר דְּאוֹרִיָּתָא אִיכָא. אֵלָא דְּפְטוּר מִחֲטָאת כַּדְפַּרש"י בְּשְׁבַת דָּף קל"ז ע"א ד"ה אֵלָא מַע"א וְכו' שְׁכ' שָׁם רַש"י מְדַכְתִּיב תּוֹרָה אַחַת וְכו' וְהַשְּׁתָא מִמִּילָא אִיכ"ל דְּאִיסוּר

דאָרײַן מױל אײַכאָ באַמט וע"כ שפיר גזרינון שׂמא יעבירנו: וכן י"ל הטעם בשבת דף כ"ג שׂמרו.

דלכא אין מדליקין בשמן שריפה בשבת אע"ג שמדליקין הגר בע"ש ואין בו משום שריפת קדשים בשבת ויו"ט אפי"ה סבר רבה דאסור משום דמתוך שמצנה עליו לשון רכוף גזרינון שׂמא יטה והנה התוס' בשבת דף כ"ה כתבו.

דמצנה לשון תרומה טמאה מן התורה משום דאקרי קודש וא"כ קשה אמאי גזרו משום שמצנה עליו לבערו משום שׂמא יטה. ומאי יהי אם יטה הא הוי טעה בדבר מצנה ופטור. וע"כ דאיסור דאורייתא איכא. וע"כ שפיר גזרינון שׂמא יטה.

וא"כ בנידון זה אפילו הוי טעה בדבר. דהי סובר.

דכדי לילך למנון מותר לילך חוץ לתחום ולפי לשון השאלה. נראה דמזיד הי' או אומר מותר דהוי קרוב למזיד ליש פוסקים.

וע"כ לפי מאי דקי"ל סוסי של"ד הנ"ל דצריף להתענות ארבעים יום וה"ה הכא ואין צריף להתענות רצופים מבלי הפסק אלא די להתענות שני וחמישי. וכיוצא בו עד שישלים מ' יום.

או אפילו ע"י פדיון ממון ג"כ מהני והינו חי"פ לתענית כמבואר שם ובאותו יום שמתענה או פודה את התענית צריף לומר הנידוי וישיב לה: ומאותו טעם שעשה פן משום שטעה או אמר מותר בשביל זה אין לפסלו משחיטתו אם הוא בלא"ה הולך בדרכי ה' והולך בדרך ה' אשר, ויודע הדיני וצריף שיהי' לו גם כן קבלה.

ולבוא בכל עת הראוי לפני הרב אשר הוא תחת דגלו. כי בעוה"ר שכיחי שוחטים פאלה שאינם חוזרים תמיד הדיני ועי"ז הם שוכחי ונאפילו לאמן את ידם שכיח הוא שישכחו ואם אינם שייכי השששי הנ"ל אצל השוחט הנה.

מותר לו להיות שוחט. פן נראה לפענ"ד נאחתום בברכה המשולשת דברי ידיו הדו"ש: ה"ק משה שיק מברעזאונע: תשובה שט"ו להרב המנפג בתורה החרוץ ושנון ובקי כש"ת מוה' אהרן שמואל אסאד נ"י אבדק"ק קאטה יע"א: ע"ד, אשר בדיק לן מעלתו נ"י על מ"ש הא"ר והפמ"ג בהלכות יוה"כ דאם יש מילה ביוה"כ יעשה המציצה בלא יין דלכאור' זה הוא כמו לעיסת עצי קמון באו"ח סי' תקס"ז.

ונהי דבש"ע פסק שוה דנוקא ביוה"כ אסור אכל המג"א מסיק. דגם בשאר תענית ציבור אסור.

א"כ גם כאן למה לא הביאו דגם בשאר ת"צ אסור. כמו דאסר שם מגמע ופולט עכ"ל בקצרה והנה לדעתי יפה פונונו רבותינו דהנה באמת מגמע ופולט מבואר לעיל סי' תקס"ז דמקרי רק הנאה ובאמת בתה"ד סי' קנ"א כ' דגם שיעור רביעית עיקרו במגמע ופולט הנאה.

ולדבריו צריך ביאור למה בתענית יחיד מותר לגמוע ולפלנט פחות מרביעי משום דהנאה לא קיבל עליו. וא"כ גם בכדי רביעי' יהא מותר לגמוע ולפלנט וצ"ע ולולא דבריו הייתי אומר משום חששא שמא יבלע איכא חשש יותר ברביעית ויהי' איה שיהי'.

איתא בש"ס דמגמע ופולט מקרי הנאה. וכ' התה"ד סי' קנ"ח ברוחץ פיו במים דאינו מתפונן ליקנות פלל שרי בתענית יחיד אפילו ביתר מרביעית ובתענית ציבור פשר נראוי דלא ירחוץ פיו עיי"ש: ולכאורה טעמו ונמימוקו פינו דהוי רק הנאה ואינו מתפונן שרי כמו פל דבר שאינו מתפונן ואע"ג דלכאור' הוי פס"ר ואף דכ' הר"ן בשמעתינ דריחא מילתא דבהנאה אינו אסור פ"ר.

הש"ף בסוסי' קמ"ב ביו"ד הביא סתם לאסור פס"ר בהנאה ועיין בסמוך לחלק. ונראה דהתה"ד לטעמין דס"ל בסי' ס"ד דפס"ר בדרבנן שרי ולכך לא אסר משום פס"ר ולפי"ז לכאור' קשה המג"א לשיטתו בסי' שי"ד ס"ק דאסר בדרבנן פס"ר וא"כ למה הסכים פאן להרמ"א דמתיר לרחוץ פיו בתענית יחיד ונראה דעיקר טעמו לסמוך על גוף דברי תה"ד דמים שאני ואין פאן הנאה ומ"מ מ"ש לא פשר בתענית ציבור להתה"ד לשיטתו קשה למה הא פס"ר בדרבנן שרי' ובשלמא ביוה"כ ות"ב נראה דאסור מדינא דלא גרע משאר רחיצה דבכל אברים אסור ולשון לא פשר קשיא ביוה"כ ות"ב.

אבל בשאר ת"צ. צריך לומר דאסור רק משום מ"ע וגזירה אטו יוה"כ ועכ"פ מציצה דג"כ אינו מתפונן.

אפילו לרחיצה ואסור רק משום הנאה באינו מתפונן תליא בהנ"ל. והנה התוס' כ' בסופה דף ל"ז ע"ב ד"ה ומודה וכו'.

דבמקום מצנה שרי אסור דרבנן בפס"ר יעוי"ש וא"כ א"ש ת"ב דאסור רק מדרבנן מותר פס"ר במקום מצנה אבל יוה"כ. די"ל דכל הנאה כה"ג אסור מה"ת.

ובלא"ה הא כ' הב"י בסי' תקס"ז. בשם הסמ"ק דיש לאסור יוה"כ משום שמא יבלע וח"ש אסור מה"ת וגם פן פאן יש לחוש ולכך אסור ביוה"כ.

ובגוף הדין אי אמרינן פס"ר בהנאה מותר שהקשה מעלתו. למה סתם הש"ף בסי' קמ"ב בסופו דאסור ולא הביא דעת הר"ן והרמב"ן.

בסוגי' דריחא מילתא שכ' דמותר דלא שייך פס"ר בהנאה. הנה פבר תמה בטורי אבן מסוגיא ערוכ' ר"ה דף כ"ח מנודר הנאה ממעין דאסור לטבול בימות החמה עיי"ש: ולכאורה לפי מ"ש הרשב"א.

המובא בב"י ביו"ד סי' קכ"ג לענין רחיצה ביי"נ דכל רחיצה כשתי' י"ל בשתי' הא אמרו מתעסק בחלבים חייב. מיהו המגיני שלמה בשבת דף ל"ט בשמעתינ דמעשה שעשו אנשי טבר' הקשה עליו עיי"ש.

ולפי ענ"ד יש לומר הרי כ' הב"י באו"ח סי' ר"ד. בשם אנהל מועד.

בנאנס לאכול. דאע"ג דלא מסתגי דלא נהנה מ"מ הוי מעיקרא באונס.

וסופו ברצון. וזה שייך באונס אבל במידי דרשות.

בַּנִּדְּוֵי קִשָּׁה אִיף רִשְׁאֵי אַע"ג דְּבִתְחִילָה אֵינֹו רוֹצֵה מ"מ לְבַסּוֹף לְכָל הַפְּחוֹת נִיחוּשׁ אוּלֵי יִרְצֶה וְיִהְיֶה וּלְכֹה נִרְאֶה דְּדוֹנְקָא בְּאִסּוּר דְּרַבְּנָן פְּסָתָם יִינָם. אוּ בְּהִנָּא דִּיּוּכָל לְסַלְקָה בְּכָל עַת וְרַגַע כְּבָגְדִים כ' הָר"ן כֹּן אֲבָל בְּטַבִּילָה שְׁהִנָּא בָּאָה לֹו לְאַחַר הַטְּבִילָה, וַא"א לְסַלְקָה מוֹדָה דְּאִסּוּר מְשוּם דְּאִיפָּא לְמִיחוּשׁ לְסוּפוֹ בְּרַצוֹן.

כֹּן נִרְאֶה לְפִי עַנ"ד וּמִינְשָׁב קוֹנְשֵׁיט הַטּוּרֵי אָבֹן הַנ"ל וּלְפִי"ז גַּם הַש"ף דְּמִינְרֵי בְּאִנְפוֹ. שְׁאִינֹו יְכוּל לְסַלְקָה מִן הַדְּרָה.

וְהִנָּא הֵהוּא. וּלְכֹה אוּסֵר לַכ"ע בַּפּס"ר כֹּן נִרְאֶה לְפַעַנ"ד.

וּלְפ"ז א"ש גַּם קוֹנְשֵׁיט דְּלַעִיל. דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַדו"ש: הַק' מְשִׁיחַ שִׁיק מְבָרַעַזְאוֹנֵע: תְּשׁוּבָה שֵׁט"ז שִׁיל"ת חוּסֵט יוֹם ד' כ"ב טַבַּת תַּרל"ב לְפ"ק: הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְאַהוּבֵי תַלְמִידֵי הָרַב הַמְּאוּהָ"ג הַמְּנֻפֶּלֶג בְּתוֹרָה כַּש"ת מוּה' וּוּאֶלְף סוּפֵר נ"י רַב בְּבִיהַמ"ד בְּעִיר פְּעֻסֵט מְכַתְּבָה קַבְּלִיתִי וְכו' וְאַשְׁרֵי שְׁאֲלַתְּנִי ע"ד הַמְּנַעֲלִי שְׁעוֹשֵׁי מְפִילְטֵץ שֶׁל צָמֵר.

וְעַד עַתָּה הָיוּ נוֹהֲגִין לְנַעֲלָם בִּיּוֹה"כ וְעַכְשָׁיו נִתְּגַלָּה שְׁתוּף פְּפוֹת הַמְּנַעֲלֵי נִיתָן עוֹר לְהַחְזִיק הַתְּפִירָה וּבְקִשְׁתֵּי מְמַנֵּי לְחַוּוֹת דְּעַתֵּי אִם אֲסוּר דְּהַעוֹר בָּא לְחַזְקוֹ וּכְדָבָר הַמְּעַמִּיד אוּ דְלִמָּא כִּינֹן דְּהַעוֹר בְּפָנִים.

וְעִיקְרוֹ הוּא מֵהַלַּב"ד שֶׁל פִּילְטֵץ מוֹתֵר לְנַעֲלָן עַכ"ל בְּקִיצוֹר. וּלְפִי הַנִּרְאֶה לְכַאוּרָה.

כִּינֹן שְׁהַמְּנַעֲלִי הַנ"ל הַפְּנוֹסְזָהֵל הוּא מְעוֹר הֵם אֲסוּרִים. וְכַמֶּש"כ הַטּו"ז בַּאו"ח שְׁהַבְּתֵי שׁוֹקִיִּים שֶׁל בְּגָד שְׁהַשׁוּלִּי שֶׁל עוֹר.

אֲסוּרֵי בַת"ב. וּבְתְּשׁוּבַת פָּנִים מְאִירוֹת ח"ב ס' כ"ח פְּקַפֵּק עַל כָּל הַמְּנַעֲלִי שֶׁל לְבָד.

וְשְׁהַמְּחִמֵּר תְּבוּאָה עָלָיו בְּרַכָּה. וְסִיִּים עַל הַשׁוּלִּיִּים שֶׁל עוֹר בַּנִּדְּוֵי אֲסוּרִין: וְעִיקְרֵי חִילוֹ מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם בַּפ"ג מְשַׁבְּתוֹת עֲשׂוֹר דִּין ז' שֶׁכ' דְּמוֹתֵר לְצִאת בְּסַנְדַּל שֶׁל שְׁעָם.

וּכְיוּצָא בּוֹ וּמוֹתֵר לְכַרוֹף בְּגָד עַל רַגְלָיו שְׁהָרֵי קוֹשֵׁי הָאֲרָץ מַגִּיעַ לְרַגְלָיו וּמְרַגִּישׁ שְׁהוּא יַחַף. וְעִינֵי שָׁם וּבְמִנְעֵלֵי פְּעִין הַנִּדְּוֵי שֶׁלָּנוּ.

כִּינֹן דְּעוֹר תַּחְתִּיהֶם. נִרְאֶה דְּאִין קוֹשֵׁי הָאֲרָץ נִרְגָּשָׁת.

וְהֵם בְּכָלֵל מְנַעֵל וְשָׁם בְּתְּשׁוּבָה הָאֲרִיף: וּבְאַמֶּת גּוֹף דְּבָרֵי הַרְמַב"ם תְּמוּהֵי לִי שֶׁכ' טַעַם וּבִש"ס יוֹמָא דָּף ע"ח וּבִיבְמוֹת דָּף ק"ב מְשַׁמֵּעַ דְּדוֹנְקָא בְּמִנְעֵל תַּלְיָא מְלִתָּא אִי אַקְרֵי מְנַעֵל אוּ לֹא. וְאִי אֵינֹו מְנַעֵל אֲפִילוֹ כְּרוּף סוּדָר עַב מְאוּד וְנִהְיֶה וּמְתַעַנֵּג מְמַנֹו אֵינֹו אֲסוּר.

שְׁהָרֵי פְּרִיף שָׁם. וְתַעֲנוּג בְּלֹא מְנַעוּל בִּיּוֹה"כ מִי אֲסוּר.

וְהָא רַבָּה פְּרִיף סוּדָרָא וְנִרְאִיתִי שְׁבַס' עָרוּף לְנֵר בִּיבְמוֹת דָּף ק"ב תְּמַה עָלָיו בְּזָה וּמְשָׁם נְמִי מוּכַח דְּאַפִּילוֹ אִם אֵית בִּי פְּתוּתִין שֶׁל עוֹר שְׁרִי. לְפַרְש"י שָׁם עַל תְּרוּצוֹ שֶׁל אַבְיִי וְכ"כ שָׁם הַרִיטְב"א דְּמוּכַח מִהֶתָּם.

דְּהַפֵּל תְּלוּי בְּמִנְעֵל וְיִוְתֵר קִשָּׁה לִי. דְּלְפִי לְשׁוֹן הַרְמַב"ם הַנ"ל.

נִרְאֶה דְּבִיּוֹה"כ לֹא בְּמִנְעֵל תַּלְיָא מְלִתָּא דְּמִנְעֵל לֹא פְּתִיב בִּיּוֹה"כ. אֲלֵא תַלְיָא אִם מְרַגִּישׁ קוֹשֵׁי הָאֲרָץ.

שְׁהוּלָהּ יִחַף וּאִ"כ קָשָׁה לָמָּה דָחַק רָבָא. בְּיוֹמָא דָּף ע"ח לֹמַר דַּכ"ע מְנַעַל הוּא קַב הַקִּיטָע
הָנִי לִי לְתַרְזֵן דְּלַעוּלָם לַר"י לֹא הָנִי קַב הַקִּיטָע מְנַעַל וּאִפִּי"ה מוֹדָה בִּיּוּה"כ דְּאָסוּר גַּם
לַר' יוֹסִי מְשׁוּם דְּאִינוּ מְרַגִּישׁ קוֹנְשֵׁי הָאָרֶץ וּצ"ע: וְאֶפְשָׁר לֹמַר דְּהָרִי פְּבָר הַקְּשׁוֹ הַתּוֹס'
וְכָל הָרְאִשׁוֹנִי דְרָבָא סוֹתַר עֲצָמוּ דְּבִיּוֹמָא תִּי דְּגַם לַר"י הָנִי קַב הַקִּיטָע מְנַעַל וּבִיבְמוֹ' דָּף
ק"ב רָבָא עֲצָמוּ אָמַר דַּלְר"י לֹא מְקַרִי מְנַעוּל וְאָסוּר לְחַלּוֹץ בּוּ וְנִרְאָה דְּזָה הוּא דַּהִי קְשִׁיָּא
לִי לְהֶרְמַב"ם וּס"ל דְּהִגְמָרָא עֲצָמוּ מְרַמְז לָן סְבָרְתוּ שְׁל רַמְב"ם.

לְחַלֵּק בֵּין יוּה"כ לְחַלִּיצָה דְּשָׁם בִּיבְמוֹת דָּף ק"ב ע"ב. אֶמְרִינָן רַאִי לְרָבָא.

דְּאִי לֹא תִימָא הָכִי קְשִׁיָּא יוּה"כ אִיּוּה"כ: וּבִיָּאָר הָרִיטְבָ"א הָרִי פְּבָר יֵשׁ רַאִי מְקוֹ
רַאשׁוֹנָה. וְלָמָּה צָרִיף קו' תְּדַשָּׁה מִיּוּה"כ אִיּוּה"כ.

וּתִי מְשׁוּם דְּאֶפְשָׁר לְחַלֵּק וְלֹמַר דְּבִיּוּה"כ לֹא בְּמְנַעַל תְּלִיָּא מְלַתָּא פְּמוּ בְּחַלִּיצָה וְהִינּוּ
פְּסָבְרַת רַמְב"ם הַנְּ"ל וְכִיּוֹן שְׁקָאִי שָׁם לְסַבְרָא זֹו. שׁוּב א"צ לֹמַר כְּתִי רָבָא בְּיוֹמָא דְּגַם
לַר"י הָנִי מְנַעַל.

וְאִי חֲשׁוּב מְנַעַל תְּלִיָּא בְּפִלּוּגְתָּא דַּר"י וּר"מ וּלְכַף שָׁם לְפִי הַסְּבָרָא הַהוּא. שְׁפִיר קְאָמַר
מְדַרְשֵׁיא ר"מ וְכו'.

מְשׁוּם דְּלְפִי הָאִי דְּאִי לֹא ת"ה נִשְׂאָר הַדְּבָר בְּפִלּוּגְתָּא דַּר"מ וּר"י וּפְסַק הָרַמְב"ם פְּהָאִי
דְּאִי לַת"ה. מְשׁוּם דְּלְפִי הַנְּ"ל כָּל הַסּוּגִיָּא גְרִיר אַח"ז.

וְעַכ"פ לְפִי"ז לְהֶרְמַב"ם פְּסָקִינָן פְּרַבִּי יוֹסִי. וְלֹא חֲשִׁיב מְנַעַל כ"א שְׁל עוֹר וְאִיפָּא לְמִימַר
דְּיִלְיָף מִן וְאֶנְעַלְיָף תַּחַשׁ מִיּהוּ יוּה"כ לֹא בְּמְנַעוּל תְּלִיָּא מְלַתָּא.

אַלָּא בְּדָבָר שְׁמַרְגִּישׁ קוֹנְשֵׁי הָאָרֶץ וּא"ש. וּא"כ נִידוֹן שְׁלָנוּ נִרְאָה דְּאָסוּר לְדִידִי'.

דְּאִינוּ מְרַגִּישׁ בּוּ הָאָרֶץ פִּיּוֹן דִּישׁ בְּשׁוּלִינִי עוֹר: אִיבְרָא דְּעַדִּינָן הַדְּבָר קָשָׁה בְּעֵינֵי לְפִי
תִּירוֹץ הַנְּ"ל. דְּלָמָּה הִנֵּיחַ הָרַמְב"ם סוּגִיָּא מְפִנְרֶשֶׁת דְּיוֹמָא דָּף ע"ח שְׁהִיא בְּמְקוּמָה
בִּיּוּה"כ.

וּפְסַק פְּהָאִי דַּאֲלַת"ה דִּיבְמוֹת. וְהַפְּלֵל אֶצְלֵינוּ דְּסוּגִיָּא דְּבְמְקוּמָה עַדִּיף וּלְכַף נִרְאָה לִי לִישֵׁב
בְּדַרְיָ אַחַר קוֹנְשֵׁי הַנְּ"ל עַל הָרַמְב"ם דְּלַעוּלָם ס"ל לְהֶרְמַב"ם דִּיּוּה"כ וְחַלִּיצָה וְאִינְיָף
תְּלִינִי בְּהַדְּדִי אֶלָּא דְּקְשִׁיָּא לִי לְהֶרְמַב"ם דְּהָרִי קו"ל דְּחַלִּיצָה בְּסַנְדָּל שְׁל עַז.

אוּ בְּסַנְדָּל שְׁל לְבַד וְאִינְיָף חַלִּיצָתָם פְּסוּלָה. וְקו"ל דְּהָנִי חַלִּיצָה פְּסוּלָה וּפְסוּלָה מִן הָאֲחִין
וְחֲשָׁבִי לָהּ מְדַרְבָּנָן חַלִּיצָה לְפָסוּל א"כ חֲשָׁבִינוּ לִיהָ מְדַרְבָּנָן כְּמְנַעַל.

וְהֶרְמַב"ם סוֹבֵר בְּפ"א מְשַׁבֵּיתַת עֲשׂוֹר דִּין ה'. דְּגַם גְּעִילַת סַנְדָּל.

הוּא אָסוּר מִן הַתּוֹרָה וּלְכַף קְשִׁיָּא לִי דְּגַם הֵנָּה יִהְיוּ אָסוּר מְדַרְבָּנָן וּתִי פִיּוֹן דְּמַרְגִּישׁ בְּהוּ
קוֹנְשֵׁי הַקְּרַקַע וְעֵינָיו הַלִּיכּוֹת יִחַף לְכַף לֹא גְזָרוּ מְדַרְבָּנָן כְּאֵן דְּקַפִּיד אַעֲיָנוּ: וְעַפִּי"ז י"ל
נְמִי ב' הַסּוּגִיּוֹת שְׁהַקְּשׁוֹ הַתּוֹס' דְּרָבָא סוֹתַר עֲצָמוּ דְּבִיּוֹמָא תִּי דַּלְכ"ע מְנַעַל קַב הַקִּיטָע.

וּבִיבְמוֹת קְאָמַר דְּאֶתִּיָּא דְּוּוּקָא לַר"מ וְנִרְאָה לִישֵׁב עַפ"י הַנְּ"ל. דְּלְכַאֲוִרָה קָשָׁה לְפִי הַנְּ"ל
מֵאִי פְּרִיף בְּיוֹמָא דְּלָמָּא מוֹדָה ר"י בִּיּוּה"כ דְּאָסוּר לְצַאֲת בְּקַב הַקִּיטָע דְּדַלְמָא טַעְמָא

פדלעיל מדרבנן חשבי' לי' מנעל להחמיר משא"כ להקל בשבת בנודאי אוקמין' לר"י
אדינא דאורייתא ולא חשיב מנעל ומאי קושיא: ונראה דר"י קאמר רק דאוסר.

היינו מדרבנן. ולא נקט מחיוב דהרי אמרינן בפ' המצניע.

המוציא ברגליו פטור דהוי פלאחר יד וא"כ אין פאן. אלא אוסור דרבנן.

ואי מדרבנן חשבינן לי' כמנעל. אמאי אוסר ר' יוסי ממנ"פ מה"ת הרי שרי ומדרבנן דגם
פלאחר יד אוסור הא מדרבנן חשוב מנעל ומותר ממנ"פ.

זהו הוא דקשיא לי': וע"כ דס"ל דגם מדרבנן אינו מנעל ולמה אוסור ביוה"כ. ועל זה
מתרץ רבא.

דלכ"ע הוי מנעל לר"מ מן התורה ולר"י מדרבנן והא דאוסור ולא אמרינן ממנ"פ משום
דחיישינן משום דשקלא נאמא לאתויי וא"ש: והא דאמרינן דלר"מ מה"ת חשוב מנעל
היינו כיון דלדידן' אין חשש דלקא משלף.

והוי לקיטע פדרף הוצאתו. להוציא קב ברגליו.

וכמ"ש התוס' בשבת דף י"א ע"ב ד"ה ואם יצא וכו' בכינצא בזה. וא"כ ע"כ חשיב מנעל
מדאורייתא.

דאל"כ חייב עליו. משא"כ ר"י דאמר רק דאוסור ולכך שפיר קאמר רבא ביבמות דלר"מ
רשאין לחלוץ בו.

דמה"ת מנעל משא"כ לר"י וא"ש ולפי תירץ זה ג"כ להרמב"ם אוסור מדרבנן כמנעלים
של שעם וכנידון שלנו וכן סנדל של עץ מרגיש הארץ אבל מן התורה בעי' דווקא של
עור ואפשר דילף מתחש פדלעיל: ולפי"ז מןושבי' דברי הש"ע דאינו מביא סברת
הרמב"ם דנפ"מ לדינא לפי ה"ל ולפי מ"ש הפ"מ ה"ל דאיכ"ל דעד פאן לא קאמר
הרמב"ם פן אלא לטעמין' דסובר דנעילת הסנדל אוסור מה"ת ביוה"כ אבל הרא"ש והטור
לטעמיהו והמחבר דנהי דבסי' תרי"א יישב ותי' דעת הרמב"ם.

דמה"ת כל העיניי. מכל מקום פאן בסי' תרי"ד כיון דגם להרמב"ם אוסור רק מדרבנן
סתם דעת הטור וסמך בדרבנן על דעת הפוסקים דנעילת סנדל דרבנן פן נראה לפי
ענ"ד טעמו ועפ"י ה"ל מןושב נמי הא דפסק בהג"ה בסי' ש"א סעי' ט"ז דבסנדל של
עץ מותר לצאת בו.

דבדרבנן הוצאה ברגליו בסנדל של עץ. דאין אדם שאינו קיטע רגיל בו והוי פלאחר יד
ואוסור מדרבנן סמך שפיר על ה"ל דבדרבנן חשוב מנעל ומותר ממנ"פ פן נראה לפי
ענ"ד נכון וא"כ לכאורה בנידון דידן.

ג"כ לפי הספמת הש"ע יתא מותר: מיהו פבר פתבתי דהטו"ז בסי' תקנ"ד כ' דאם
השוליים של עור אוסור וכן כ' שאר האחרונים. וא"כ בנידון שלנו אם מונח עור פנגד
פל השוליים אוסור באמת ודברי הטו"ז לכאורה קשים לי הרי התה"ד התיר לעמוד על
פרים של עור ופסקו בש"ע ונהביא ראי' לזה.

מדברי א"ז שכ' כמנעל הקרוע מותר לצאת ביוה"כ. וקריעה היינו מלמעלה.

וע"כ הא דיוכל לצאת. היינו שמחזקו ע"י שום דבר על רגליו וא"כ ה"ה אם דבר המעמידו על רגליו הוא בגד או פילץ יהא מותר אפילו אם תחתיו עור וראיתי בדברי האו"ז הגדול בפנים שהביא ראי' לזה.

מירושלמי פ"ק ב"ג העיר הלכה ב' דקאמר אפי' יראים רשאין לצאת במנעל הנפחת מיהו בקרבן עדהפי'. היינו בקרוע למטה בשוליים שלמטה נפחת העור.

ונה דלא כה"ד. עכ"פ על הטו"ז קשה מתה"ד וגם בתוס' ישנים ביומא דף ע"ח מפרשים הא דאמרי ביבמות דף ק"ב סנדל שתפרו בפשתן אין חולצין בו היינו שהשוליים הי' של עור.

ולמעלה הוא מתוקן ע"י פשתן לחזקו ברגליו ולכך אינו חשוב מנעל לענין חליצה לפי ר"ח שם יעוי"ש וא"כ לפימ"ש דהכרעת הש"ע לענין יוה"כ דינו כחליצה וא"כ אי שם לא חשיב כה"ג כמנעל כמ"ש בשם תוס' ישנים שכ' פן בשם ר"ח ה"ה לענין מנעל דיוה"כ.

ואיך סתם הטו"ז בפשיטות דאסור אם השוליים הם של עור וצ"ע: אמנם ראיתי ברמב"ם בפ"ד מה' יבום. דין י"ט שכ' היתה קרקעותו של עור ולחיו של שער הוי חליצה כשרה ולכאורה קשה.

דדבריו סותרין מני' ובי' בדין י"ח כ' דאם הי' המנעל תפור בפשתן פסול והש"ג כתב הטעם משום דאזלינן בתר המעמיד. והתפירות מעמידין.

ולכך פסול וא"כ כ"ש אם רק קרקעותו הוא עור ושאר חלקיו אינם עור דהמעמידין אינם של עור יהא פסול מיהו באמת פ"ב כ' שם הב"ש בס"ט קס"ט ס"קיד דדוןקא שהלחצין ורצועותיו הם משער שהן מין תחש.

אבל פשתן פסול. וא"כ בגידון שלנו שהשוליי' של עור.

נרמותר הוא של צמר מן עור. יהא מקרי מנעל ואסור.

מיהו נ"ל דגם לדעת הרמב"ם יש לחלק בין אם הוא חיצון. או אם העור מונח בפנימי דהרי המג"א בסימן י"ד ס"קה.

כ' בבגד שהעליון צמר ותחתיו עור. או בהיפוך.

לעולם אזלינן בתר העליון והתחתון טפל לו. ואם הפנימי עור והחיצון בגד חייב בציצית שהפנימי טפל לחיצון וא"כ ה"נ ותו אינו מוכרח חילוק זה מיהו בש"ע סי' קס"ט.

לא הביא דברי הרמב"ם הנ"ל דאפילו אם רק קרקעותו של עור הוי מנעל ונראה דס"ל דבכה"ג לא חשיב מנעל וכ' דלשיטת רש"י המוכא ב"ן ביומא דס"ל מנעל של עץ הוי מנעול: ושל שעם ואינה לא הוי מנעל ולשיטת הרמב"ן אליבא דר"ל.

המוכא שם שניהם לא ס"ל פן לפי ענ"ד טעמו של רש"י ג"כ משום דקי"ל כריב"נ כמ"ש הרמב"ן במלקמות. אלא דבזה פליגי רש"י לשיטתו דמסכים בשבת דף ס"ו דסנדל של סיידין הוא של קש.

וְנִרְאָה דס"ל פְּטַעַם שְׂכ' הַר"ש ספ"י דְּכָלִּים דְּאִינוּ דְּבַר הַמְּתַקְּנִים. וְכָל שְׂאִינוּ מְתַקְּנִים
לֹא חָשִׁיב כְּלִי וְלֹא מְנַעֵל וּא"כ מִמִּילָא יֵשׁ לְחַלְק.

בֵּין סוּדָל שֶׁל עֵץ. אוֹ שֶׁל שְׁעָם וְגַמִּי דְשְׁעָם וְגַמִּי אִינוּ מְתַקְּנִים.

וְאֶפְּיֵלוּ אִי לְשָׂאָר כְּלִים חָשִׁיב מְתַקְּנִים לְהִיּוֹתוֹ מְנַעֵל אִינוּ מְתַקְּנִים וּבְזָה י"ל קְוִשְׁתִּי
הַלַּח"מ. דְּלַעֲנָן מְחַצֵּלֶת בְּפִי"ז דְּכָלִּים.

לֹא קו"ל כְּרִיב"נ דְּלְצֹנְרָה מְנַעֵל לִילְךָ עַל הָאֲבָנִי וְקוֹצִים וּבְקָנִים וּמִים בְּעֵי מְתַקְּנִים טְפִי.
אַבְל הֶרְמֵב"ן סוּבֵר דְּסוּדָל שֶׁל סִינְדִין.

הוּא שֶׁל עֵץ. וְכַמ"ש רְבוּתִיו שֶׁל רַש"י ז"ל וְהֶרְמֵב"ם בַּפ' כ"ה מְכָלִּים.

וּאֶפְּי"ה דוֹחָה לְרִיב"ל דְּכַוְוֹרַת הַקֶּשׁ. וְע"כ ס"ל טַעֲמָא כַּמ"ש תוּס' וְרַמְבַּ"ן מְשׁוּם דְּאִין
רְגִילוֹת לַעֲשׂוֹת מִהֶם מְנַעֵלִים.

וְאִין חִילּוּק בֵּין עֵץ לְקֶשׁ וְכִיּוֹצֵא וּלְכַף הַתִּירוֹ שֶׁל עֵץ נָמִי וְיֵשׁ לְהַאַרְיָה בְּזָה. בְּעֵנָן יֵשׁוּב
הַסְּוִיּוֹת דְּסִתְרוּ.

אַבְל אִין פֶּאן מְקוּמוֹ וְהַש"ע שְׁפַסְק בְּסִי תְרִי"ד כְּרַמְבַּ"ן וְכֵן לְרַש"י נִרְאָה דְּאֶנְפְּלָאוֹת שֶׁל
בְּגַד אַע"ג דִּישׁ בְּתוֹכּוֹ מְקַצֵּת עוֹר אִינָם מְתַקְּנִימִי כְּצֹנְרָה מְנַעֵל וְאִין דְּרָה לַעֲשׂוֹת מִהֶם
מְנַעֵלוּ. וּא"כ לֹא מְקַרִי מְנַעֵל לַעֲנָן חֲלִיצָה.

וְהַי פְּקוּרְקָא דְּפַסוּל בִּיבְמוֹת דָּף ק"ב וְעִי"ש בְּלִשׁוֹן הַנְּמוּק"י וְה"ה לַעֲנָן יוֹה"כ כְּתַבְתִּי
זֶה לְלַמֵּד זְכוּת עַל הַהוֹלְכִי בְּאֶנְפְּלָאוֹת כְּנִידוֹן שְׁלֵנוּ שְׁלִדְעַתִּי יֵשׁ לְהֶם פּוֹסְקִים לְסִמְךָ
עֲלֵיהֶם אַבְל הִירָא אֶת ה'.

כִּינּוּן דְּבַעַה"מ אוֹסֵר לְגַמְרִי. וְלְהֶרְמֵב"ם בְּנִידוֹן שְׁלֵנוּ אִיכ"ל דְּאָסוּר וְהַפ"ח אַע"ג שְׁהַסְפִי
לְתַה"ד הַנְּ"ל מְחַמֵּיר אֶפְּיֵלוּ בְּרַק הַעֲלִיּוֹן שֶׁל עוֹר וְהַשׁוּלְיִים שֶׁל עֵץ וְכ"כ הַבְּרַכ"י.

אַע"ג דְּלִפִּי הַטַּעֲמִים הַנְּ"ל הִי נִרְאָה דְּשָׂרִי. מ"מ בְּנוֹדָאִי יֵשׁ לְהַחְמִיר כֵּן נִרְאָה לְפִי עַנ"ד
דְּבָרֵי רַבָּה הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוּמָה: הַק' מִלְּשָׁה שִׁיק מְבַרְעֵזְאוּנוּעַ: תְּשׁוּבָה שִׁי"ז יְצוּ ה' אֶת הַבְּרַכָּה.

לְהַרְבְּנֵי הַמְּוִפְלָא וּמְוִפְלָג בְּתוֹרָה מְחֻתְּנֵי מוֹה' אַבְרָהָם פְּרָאגֵר נ"י: מְכַתְּבוֹ קַבְּלַתִּי. וּמַה
שְׁהַעִיר מַעֲלָתוֹ עַל דְּבָרֵי הַמַּל"מ בְּרִישׁ הַלְכוֹ' תְּשׁוּבָה וּבַפ"ג מְשַׁגְּגוֹת וְשֵׁם פ"י דְּהוֹכִיחַ
דְּעַל ח"ש אִין יוֹה"כ מְכַפֵּר מְדַמְצָרָה לְאַחַר יו"כ לַעֲנָן מְעִילָה וּמַעֲלָתוֹ כ' דְּלִמָּא מְעִילָה
שְׂאִינוּ בְּמִידֵי דְּאֶכִּילָה ח"ש לֹא נֶאֱסַר וְלֹא שְׁיָהּ כְּפָרָה וּלְפִי עַנ"ד בְּגוּף הַדְּבָר.

אִין פֶּאן תִּימָה דְּמַדְר"ל נְשַׁמַּע לְר"י לְשִׁטְתּוֹ. דְּהָרִי לְר"ל בַּח"ש אִין פֶּאן אִיסוּר וְלֹא
אַסְרוּ הַתּוֹרָה.

וּאֶפְּי"ה אִם אַכְּל תּוֹף אַכ"פ מְצַטְרְפִין. גַּם הֶרְאִשׁוֹן שְׁהִי הֵיְתֵר.

וְנִהֵי דְּבַדְעָתוֹ לְהַשְׁלִים. אִי בִירוּשְׁלָמִי בַּפ"ו דְּתְרוּמוֹת מוֹדָה ר"ל.

מ"מ אִם לֹא הִי דְעָתוֹ. וּאֶפְּי"ה אַכְּל לְבַסּוֹף תּוֹף אַכ"פ מְצַרְפִין.

ואיך הייתה נעשה איסור באכילתו בנזיר אין מצטרף הייתה לאיסור בנה אחר זה. ועל פירוש
או דמתלי תלי וקאי ואם יאכל לבסוף נעשה איסור או דמתניב על חצי שיעור האחרון
ניהי' איך שיהי'.

א"א ליוה"כ לכפר. פיון שאז עדיין לא הי' איסור וא"כ ה"ה לר"י לא מבעי' אי מחייב
על ח"ז האחרון אלא אפילו אי הטעם משום דמתלי תלי וקאי.

הרי לענין שיהי' חייב מלקות או פרת. לא נעשה האיסור עד לאחר יוה"כ ולא הי' יוה"כ
יכול לכפר עליו בקודמין.

כך נראה לפי ענ"ד ידו מחו': הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה שי"ח בעזה"י חוסט
אור ליום ג' פ' האינו תרל"ה: מחי' חיים יתן לה חיים טובים ארנפי ומתקני'. לתלמידי
הרב הגדול המופלג בתורה וביראה כש"ת מוה' אליעזר זוסמאן.

אבדק"ק האלאש יע"א: מכתבך קבלתי ובו נשאלתי. על מה שנוהגין שהש"צ אומר
שהחיינו בליל יוה"כ ואם חל בשבת אומרים אח"כ מזמור שיר ליום השבת שהי' מהראוי
לומר מתחילה משל"ה דתדיר קודם עכ"ל הנה אמת שבמחזורי ציין המזמור לאחר
שהחיינו וכן משמע מדברי סידור דר"ף החיים בדיניו אמנם מדברי הלבוש בסי' תרי"ט.

כ' שיאמר קודם ברכו שהחיינו משמע בברכה ונראה לי דשניהם עולין בקנה אחד
בכונים באמתיים. דהנה הלבוש שם הסביר דלמה בשאר יו"ט.

אמרי' שהחיינו אצל הקידוש. אע"ג שחל היו"ט.

וביוה"כ אומרים קודם ברכו. היינו משום דגבי יו"ט.

מצות היו"ט נזכרת. ע"י שמחת היו"ט באכילה ושתי' משא"כ ביוה"כ דעיקרו נזכרת
ע"י תפילה ותחנונים והסביר הוא דלעולם צריכין אנו לברך ברפת שהחיינו.

קודם התחלת המצוה. כמו שאנו מברכין בשופר ובמגילה ולכך ביו"ט העיקר מצוה נזכר
ע"י הקידוש והאכילה והשתי'.

ולכך קודם אכילה ושתי' מברכין שהחיינו. משא"כ ביוה"כ דהתחלתה הוא באמירת
ברכו ואילך.

ולכך מברכין אז שהחיינו: ובסוף סי' רס"א קימ"ל דאע"ג דאנו אומרים מזמור שלה"ש.
עדיין לא קיבל שבת עד שיאמר ברכו.

פיון דברכו הוא ההתחלה והקבלה ולכך כ' הלבוש לברך שהחיינו קודם ברכו אכל התוס'
שבת שם בסי' רס"א והפמ"ג שם פתבו. דאנו נוהגין לקבל שבת באמירת מזמור שיר
ליוה"ש.

וכיון דמקבל שבת אז ה"ה וכש"כ שמקבל אז יוה"כ דלכ"ע ביוה"כ התוס' מדאורייתא
ויוה"כ נמי שבת מקרי וא"כ לדין. דמקבלין עלינו יוה"כ באמירת מזמור שלה"ש ונה
התחלת קבלתו.

וקודם התחלה מברכין שהחיינו ולכך נוהגין אנו לומר שהחיינו קודם מזמור שלה"ש.
דבזה הוא נזכר קבלת יוה"כ וקודם המצוה ראוי לברך שהחיינו.

ואין שנייה להקדים מזמור שיר ליום השבת. משום דתדיר.

דברי לפי הג"ל הוי כשאר מצות. דמברכין עליהן עובר לעשייתן כנ"ל.

תשובה שי"ט ומה שהעיר מעלתו על מ"ש המג"א בסי' תרכ"א גבי יוה"כ איך לעשות אם יש שם מילה בשתי' הכוס. אי סגי בשתיית תינוק הנזמול ותמהת שלא ראית הן בפרעשבורג והן בפאקש אפילו במילה בחול אין נותנים אלא לתינוק הנזמול ובאמת זה תימה בעיני איך אפשר זה הרי הוא הלכה פסוקה ביו"ד סי' רס"ה סעי' ד' פמה פלפולים אם מברכין קלל על הכוס במילה בתענית.

משום חשש ברכה לבטלה ונהי דרמ"א הביא די"א דסגי בטעימת תינוק הנזמול. הרי הרמ"א כ' שאין נוהגין כן אלא הסנדק שותה והש"ך שם כ' דנותנין לנערים קטנים לשתות ובס' תמודי דניאל מובא שם בפתחי תשובה.

כ' דאפילו לנערים קטנים אינו נכון ליתן שאינם יכולים לצאת ידי הברכה אלא שהמברך עצמו יטעם בימי החול ובגוף הדבר האריך הבעל העיטור בהלכות מילה להשיג על דברי הגאונים שפסקו שנייחו הכוס עד לערב ואז תשתה האם של התינוק הנזמול וצונח דהוי ברכה לבטלה.

ואיכא חשש לא תשא והוא באמת תימה בעיני לכאורה. איך סמכו ביוה"כ על טעימת תינוק הנזמול שאינו בר חיוב בברכה.

ולאו הוא בר חיוב והגאונים מביאי' ראי'. מהא דאמרין ס"פ ראוהו ב"ד דאב מברך לבניו.

על פת שיאכלו כדי לחנכם גם תמוהין בעיני דברי רש"י בעירובין דף מ' ע"ב שפמפלל שם איך יברך זמן ביוה"כ על הכוס דא"א ליתן לתינוק משום דלמא אתי למסרה ופרש"י דגנאי הוא לכוס שלא ישתו ממנו.

ונה תימה וכי רק משום גנאי הרי אם לא שתה ממנו עשה ברכה לבטלה: ונראה להסביר הדברי'. דהרי קי"ל דאסור ליהנות מן העוה"ז.

בלא ברכה. ולכך צריכין לברך קודם טעימה ואם בהנאת טעימה ראוי לברך ק"ו אם עושה ע"י היין מצנה כגון שעושה עליו קידוש.

או שאומר' עליו ברכת אשר קידש ידיו מבטן וכו' וצריכין לזה יין כמ"ש הטו"ז שאין אומרים שירה אלא על היין וכן בזימון וא"כ יש לו הנאת מצנה מן היין ואע"ג דקי"ל דמצות לאו ליהנותגתנו מ"מ בנודאי דבר גדול הוא אלא דחשבינן לי'.

רק כגרים הנאה כמ"ש הריטב"א ביבמות דף ק"ד ובברכות דף כ"א אם על חיי שעה מברך על חיי עוה"ב לא כ"ש וא"כ בנודאי אין כאן ברכה לבטלה. ונשאין לברך מצד הדין אפילו אין טועם ממנו.

ולכך פרש"י דרק משום גנאי הוא לכוס שלא יטענו ממנו. ולכך קי"ל דאומר זמן ביוה"כ בלי כוס.

וממילא מוכן סברתו של האומר. דסגי בטעימת תינוק הנזמול שנותנים לו להיות לו לרפואה באנמרים בךמיה חיי ואין פאן גנאי לכוס.

וכל זה אנו סומכין עליו ביה"כ דא"א בע"א אבל בימי החול מי יכניס עצמו בפלוגתא דרבנותא דלדעת י"א יש תשש ברכה לבטלה. אלא אם פן התינוק הגיע לחינוך: ולקף בונדאי טוב להעמיד הנערים הקטני' אצלו.

ולהזהירם ולומר להם שיכונונו לשמוע הברכה שיברכו וכו' אנו נוהגין לצאת ידי בעל ספר חמודי דניאל הג"ל ואחתום בברכה יהי ה' עמך. ויברך ה' אותך ואת ביתך.

ואת כל אשר לה. ותיים ושלום וכל טוב ויאשר פוחד לתורה ולעבודה וגמר חתימה טובה.

וברכה והצלחה. פאנת נפשו ונפש רבו הדו"ש.

הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה ש"כ יצו ה' את הברכה. להרבני המופלא ומפלג בתורה מחותני מוה' אברהם פראגיר נ": מכתבו קבלתי וכו' ואשר העיר בד"ת בדין בית מקורה.

שבחג פותחין התקרה ועושין אותו לסנפה ולאחר עבור הקג נעשה שוב הקורה לבית. אי יש לחוש על המזוזה משום תעשה ולא מן העשוי ובשע"ת סי' תרכ"ו הביא בשם הפר"ח.

דבעינו שיקבע המזוזה מחדש ובספר ארבעה טורי אכן פליג עלי' ואם אמנם לדינא הסכים בשע"ת שם עמו דאין צריך לקבוע מחדש: על הראי' שהביא מהלכו' ציצית סי' ט"ו השיג. וכ' דשם פליגו בזה.

ומעלתו פקפק על הראי' שהביא מדברי הפוסקים סי' תרכ"ו. דאין ראי'.

דגבי סנפה שתחת סנפה. ע"י העליון נתבטל שמה של הסקה התחתון דסקף לשון הגנה וצל.

ולקף פשעושה מעשה למעלה. הוי פעושה מעשה גם בתחתון וכשר.

משא"כ במזוזה עכ"ל בחצרה: ובאמת לפי סברתו. אדרבה איפקא מסתברא.

פינן שע"י גג העליון נתבטל שמה לגמרי של הסקה התחתון ואח"כ ע"י סילוק הגג נעשה התחתון ממילא סנפה וסקף. ואין לה תעשה ולא מ"ה גדול מזה.

וכדי לברר הדבר. אציע השיטות במקצת הנה דעת הא"ז וסייעתו כל שאין פסול בסקה מחמת עצמו אלא מחמת דבר אחר לא מקרי תעשה ולמ"ה.

וכן פסק הרמ"א בסי' תרכ"ו ס"ב דכיון שרק דבר אחר גרם לה לפסול אם נסתלק הגרם. חוזר להכשרו והר"ב מרעגינשפורג כ' דאפילו בכה"ג הוי תעשה ולא מ"ה מיהו בא"ח כ'.

והובא בב"י. דבכה"ג אם סילק הגג מעשה הגג מועיל על הסקה וכאלו עשה מעשה בסקה עצמו.

וּנְרָאָה פְּנוּנָתוֹ. דְּהִנֵּה מַחֲג הַסּוּפוֹת תַּעֲשֶׂה לָּהּ יֵשׁ לְלַמּוּד ב' דְּבָרִים א' לְאַפּוֹקֵי אִם נַעֲשֶׂה מִמֵּילָא וְהַב' לְאַפּוֹקֵי אִם נַעֲשֶׂה ע"י גְּרָם לְדִידָן.

דְּקִי"ל כַּר' יוֹסֵי בְּשִׁבְתָּ דָּף קכ"א. דְּגָרָם מְוֹתֵר אֲפִילוּ בְּשִׁבְתָּ מַה"ת.

מְדַכְתִּיב לֹא תַעֲשֶׂה עֲשִׂי אָסוּר. אֲבָל גְּרָמָא שְׂרִי.

וּא"כ גְּרָמָא לֹא מְקַרֵי עֲשִׂי וּמִמֵּילָא הֵיכָא דְבַעֵי עֲשִׂי לֹא מְהַנִּי גְּרָמָא. וּא"כ לְכָה אֵינּוּ מוֹעִיל סִילוּק הֵגֵג דְּמִיחְשָׁב לְסוּפָה לְסָכָה פְּשִׁר דְּהוּי רַק גְּרָמָא.

מִיְהוּ לְכָה ס"ל לְאוּ"ח. דְּזֵה שְׂיָיָה אִם הַפְּסוּל בְּגוּף הַסָּכָה.

אֲבָל אִם הַפְּסוּל בָּא מִפְּתַח דְּבַר אַחֵר. א"כ בָּא הַפְּסוּל רַק מִפְּתַח הַגְּרָם.

וּלְכָה אִם גְּרָם הֶכְשֵׁר מְהַנִּי דְטִיט אָסֵר וְטִיט שְׂרִי דְהֵינּוּ גְּרָם אָסֵרוּ וְגָרָם מִתִּירוּ: וּלְפִי"ז א"ש דְּבָרֵי הַמַּג"א בְּסִי' תְּרַכ"ו ס"קז דְּאִיכ"ל דְּגָם הַרְמ"א שְׂכ' בְּסַעֲי' ב' הַטַּעַם דְּאֵין הַפְּסוּל בְּגוּפוֹ פְּנוּנָתוֹ דְּמִמֵּילָא עִי"ז מוֹעִיל ג"כ גְּרָם דְּסִילוּק הֵגֵג וּא"צ לְדַחֲוֹק כַּמ"ש הַמַּחֲשָׁה"ק: דְּהַמַּג"א לֹא כ' פֶּן לְדַעַת הַרְמ"א.

וּבְזֵה מוּבָן ג"כ הֵיטֵב דְּבָרֵי הַמַּג"א שְׂכ' דְּאִיכ"ל דְּגָם שְׂיֵשׁ לוֹ צְוֹרִיִּים גְּרַע וְהֵינּוּ פִּינּוּן דְּהֵגֵג נִסְתַּלַּק ע"י צְוֹרִיִּים. לֹא חָשִׁיב אֲפִילוּ גְּרָם מַעֲשֶׂה.

דְּהוּי פְּגָרָם דְּגָרָם. דְּהֵגֵג נִסְתַּלַּק ע"י צְוֹרִיִּים וּבְגָרָם דְּסִילוּק הֵגֵג נִחְשָׁב לְסָכָה פְּמוֹ סָכָה.

וְגָרָם דְּגָרָם עֵינּוּ בַתְּבוּ"ש סִי' ג' שְׂצִידָד בְּזֵה. אִי פַח פַּחוּ.

הוּי פְּמוֹ דְּבַר הַנַּעֲשֶׂה מִמֵּילָא. וּלְכָה יֵשׁ לְפָסוּל תַּחַת גֵּג.

שְׂיֵשׁ לוֹ צְוֹרִיִּים טְפִי מַגֵּג שְׂמַסְלַק בְּמַעֲשֶׂה עִי"ש: וּבְאַמַּת לְכַאוּרָה קָשָׁה לִי עַל זֹאת הַשְּׂיִטָּה הַרִי הָא דְּסוּפָה תַּחַת גֵּג הַבַּיִת. אוֹ תַּחַת סוּפָה פְּסוּל יִלְפִי מְדַכְתִּיב בְּסוּפוֹת תַּלְשָׁבוּ לְפִי הַמְּסוּרָה.

וּא"כ ה"נ סוּפוֹת תַּעֲשֶׂה לָּהּ נִימָא דְצָרִיף עֲשִׂי שְׂלֵא תִּהְיֵה סוּפָה תַּחַת גֵּג אוֹ סוּפָה אַחֲרָת וְלָמָּה פְּשִׁר לְשִׂיטָה רַאשׁוּנָה מִמֵּילָא וְלִשְׁנִי' ע"י גְּרָם וּצ"ל דְּהֵאֵי תַעֲשֶׂה לֹא קָאֵי אֲלֵא עַל גּוּף עֲשִׂיית הַסָּכָה וְלֹא עַל הַדְּרָשׁ בְּסוּפוֹת וְלֹא בְּסוּפָה שְׂתַּחַת הַסּוּפָה וּכְעֵין זֶה פְּתַבוּ הַתּוֹס' בְּעִירוּבֵין דָּף כ"ז ע"ב ד"ה הוּי אֲמִינָא וְכו' בְּסוּפוֹ וְכו' וּבְזֵה מִיּוֹשָׁב מַה דְּנִתְקַשָּׁה לְמַעַלְתּוֹ לָמָּה הִדִּין בְּצִיצִית אִם עֲשֶׂה צִיצִית כְּשֶׁהָיָה רַק ג' כְּנָפוֹת פְּסוּל.

הָא אֵין הַפְּסוּל בְּגוּפָן שְׂל הַצִּיצִית. וְלִהַנְּ"ל הֵתָם שְׂאֵנִי דְכְּתִיב גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה עַל ד' כְּנָפוֹת וּא"כ בְּעִי עֲשִׂי מִמֵּשׁ בַּד' כְּנָפוֹת וְלֹא מְהַנִּי גְּרָמָא.

וְאַדְרָבָה בְּזֵה יֵשׁ לִישָׁב דְּלֹא הוּי ב' פְּתוּבֵין וְנוּכַל לוֹמַר פְּדַמְסִיק בְּסוּפָה דָּף י"ב דִּילְפִינּוּ לְוֵלֵב מְסוּפָה: וְעַכ"פ לְפִי הַנְּ"ל מְבִנְאָר. דָּאִם נַעֲשֶׂה בְּהַכְּשֵׁר.

וְאַח"כ נְפָסֵל ע"י שְׂנַקְרַע הַטְּלִית וְכִיּוּצָא א"א לְפָסוּל מְשׁוּם תּוּלַמ"ה אֲלֵא מְשׁוּם דִּיחּוּי וְיֵשׁ לְדוּן דְּהוּי נְרָאָה וְנִדְחָה. דְּאֵינּוּ חוּזֵר וְנְרָאָה מִיְהוּ הָא קִי"ל בְּסִי' תְּרַמ"ז סַעֲי' בְּטוּ"ז וּבַמַּג"א דְּהֵיכָא שְׂבִידוּ.

ולטו"ז בכל מקום במצוה אין דיקחוי וא"כ ג"כ מטעם דיקחוי אין לפסול וע"כ מאן דפוסל באו"ח סי' ט"ו בנקרע הכנף למעלה מג'. ע"כ לאו משום תולמ"ה פוסל אלא משום דפנים חדשות איפא והוי פאלו לא נעשה בבגד שהוא וכן נראה שם מדברי הא"ר.

וא"כ במזוזה שהבית ע"י קורה ושימת הגג לא נעשה פנים חדשות להבית. בנודאי דהבית המחוייב במזוזה לא נשתנה.

אלא דאדם אינו רגיל לקבוע דירת קבע במקום שאין לו גג. נראה דלכ"ע המזוזה הראשונה נשארה בהקשרה וכמו"ש ופסק בספר ארבעה טורי אבן המובא בשע"ת הנ"ל.

ידידו מחו' הדו"ש תמיד: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה שכ"א בעזה"י חוסט יום א' לסדר לה' תרל"ה לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב להרב המאוה"ג המןפלג כש"ת מוה' משה הלוי פאלאק אבדק"ק באניהאד יע"א: מכתבו קבלתי.

ובו נשאלתי באיזה ענינים לענין סוכה גזולה. א' אם היא דעשו תקנות מריש אפי' קודם הסוכות.

מיד בשעת עשי'. וב' אם עשו תקנות מריש גם באשה אע"ג שהיא אינה חייבת בסוכה ועוד איזה ספיקות אשר יבואו את"כ.

הנה גוף הדין הנה לא מצאתי מבואר בפוסקים ואכתוב רק הנראה לפי ענ"ד. הטור כ' בסי' תרל"ז בשם בעל העיטור דתקנות מריש לא הוי אלא א"כ נתן דמי עצים.

אבל אם לא נתן דמי העצים הוי גזילה ונראה דטעמו דבעה"ט דהרמב"ם בפ"ד מהלכות מלוה ולוה. הלכה י"ג כ' ראי' דמחילה מהני ברבית.

לאחר שקבלו כפר. מהא דאמרינן הגזלנין ומלוי ברבית אין מקבלין מהן אלמא דמחילה מהני ובלח"מ הקשה.

דאין זה ראי'. דשאני התם דאיכ"ל דהפקיעו חכמים והיינו משום הפקר ב"ד ולפי ענ"ד שפיר הוכיח הרמב"ם.

לא מבעי' לדעת הרמב"ם בפ"א מהלכות גו"גז שכ' דאם אין הגזילה בעין. אפי"ה אינו לוקה משום דניתן לתשלומין ומזה הוכיח בהגהותיו של הנוב"י במהד"ת חאו"ח דבמזון אם מחזיר אינו מקיים מצות השבה.

אלא אפילו לדעת התוס' והריטב"א במכות דף ט"ו לחד תי' דס"ל דגם במזון מקיים מצות עשה של והשיב את הגזילה וגזילה ורבית הוי לאו הנתיק לעשה. לא מבעי' למ"ד במכות דף ט"ו דביטלו ולא ביטלו.

א"כ בשעה שמבטל המ"ע הוא גמר העבירה. אלא אפילו למ"ד קיימו ולא קיימו.

מ"מ המ"ע הוא תיקון שלא יהא עבירה כלל. ואם יפקירו החכמים.

את הגזילה להרמב"ם אפילו יחזיר הדמים. כ"ש בריבות.

דגם הדמים אינו מחזיר ולכ"ע מבטלין העשה. של וחי אחיך עמך.

ואיך אפשר שהחכמים יגרמו. שיעבור האיש שהוא בלאו דלא תגזול ולהיות גזילה בידו וכן בריבוי נראה דהוי קום ועשה כמ"ש התוס' ביבמו' דף צ' ע"ב דכל שבתחילתו נעשה עבירה בפועל.

גם השנה נקרא קום ועשה ואין פח ביד חכמים לעקור קום ועשה וע"כ שלא הפקירו. אלא שציווי החכמים שהבעלים ימחלו והוי כאומר התקבלתי וקניים בזה מצות השבה.

כעין שכ' הרמ"א בסוף ה' מגילה דבמחילה מקניים מצות משלוח מנות והינינו באומר הרניני פאלו התקבלתי והפוכי מתרתי למה לי וא"כ שפיר הוכיח הרמב"ם דבמחילה מועיל מהא דהגזלנין ומלוי ברבית אין מקבלין מהן ומינשבו קושית הלח"מ: אמנם הבעל העיטור נראה דסובר פחד תי' בתוס' במפות דף ט"ז ה"ל.

דבמזון ג"כ מקניים מצות השבה וס"ל דאי משו' מחילה. אם עומד וצונח דאינו מוחל לא הוי מחילה בע"כ ולקף ס"ל דווקא אם נותן מזון שמקניים בזה מצות השבה של והשיב את הגזילה.

ונעתק הלאו שפיר יוצא ידי מצוה דהפקירו חזו"ל הגזילה עצמה דהפקר ב"ד הפקר. ומועיל מן התורה אבל אם אינו נותן דמי העצים א"כ אם אתה רוצה לומר דיוצא ידי מצוה צריך לומר דהפקירו חזו"ל ובקטלו המ"ע של והשיב את הגזילה ונתחזק ונתגדל עי"ז הלאו דלא תגזול וזה אין להם פח פן נראה לפי ענ"ד ובלא"ה.

נראה לכאורה להוכיח דכאן אין הטעם משום הפקר ב"ד דהתוס' ביבמות דף פ"ט ע"ב ד"ה הפקר ב"ד פתבו הא דהפקר ב"ד הפקר הוא דווקא. אם מקפירין לעולם אבל אם מקפירין רק לזמן לא הוי הפקר ב"ד הפקר ובתקנות מריש.

בעצי סופהא אמרינן. דלאחר שבעת ימי סופות אי לא מרח בטינא צריך להשיב העצים עצמם.

א"כ אין ההפקר עולמות ולא שייך הפקר ב"ד הפקר (ואפילו לפירוש הריטב"א דווקא אם תבע לאחר שבועה מחזירין הדבר בעין מ"מ הא סתמו הפוסקי' ומשמע דלעולם יצא. וגם מעשה דסבתא נראה דתבעה לאחר שבועה) ותמה על השעה מ"ש שכ' סוף הל' לולב דטעמא דהאי סבתא דמועיל קנין דרבנן.

אדאורייתא משום דהפקר ב"ד. וזה תימה.

פינו דצריך להחזיר אחר סופות. והוי רק לזמן.

ולא אמרינן כה"ג הפקר ב"ד הפקר וצ"ל דמפרש בהאי סופה דריש גלויתא דמייירי שהיתה ממורחת בטינא דאפילו לאחר סופות א"צ להחזיר: ולפי ענ"ד לפי מ"ש למעלה לדעת הרמב"ם. דהטעם משום מחילה איכ"ל דמועיל ג"כ מן התורה.

פינו דהחכמים ציוו להבעלים שימחלו את הגזילה. מסתמא מקניים בר ישראל דין שדנו לו החכמים משום תקנות השבים.

דמצוה לשמוע דברי חכמים וכעין שהסביר הרמב"ם בפ"ג מהלכות גירושין דאנו סהדי דרק יצרו אנסו ואפילו עומד וצונח דאינו מוחל וראה דאינו נאמן למשוני' נפשי' רשעיא.

דאינו רוצה לשמוע לתקנות חכמים וזה נראה פוננת רב נחמן בסופה דף ל"א דאמר פעותא הוא דא ואין לה אלא דמי עצים דהלשון משמע שהיא צווחה לאחר סוכות. ואמרה ר"ג וכלהו רבנן בסופה גזולה יתבי ויהי איך שיהי מ"מ הו"א פיון שהיא פעותא. ואינה רוצית למחול.

והפקר ב"ד לא שייך משום טעמים דלעיל ע"ז השיב ר"נ דפעותא הוא דא מ"מ אין לה אלא דמי עצים. דלאו כל כמינה או כשעה"מ דמשום דמרחקה בטינא ושייך שפיר הפקר ב"ד וכדלעיל: ועתה נבוא אל הספק שנסתפק מעלתו.

אי גם קודם סוכות. שאפשר עדיין לסתור סוכתו עשו ג"כ תקנות מריש. ולפיענ"ד פשוט דמיד משעת עשייתו איכא תקנות השבים דלא צריך למיסתר סוכתו. חדא מהא דאמרינן שם ה"מ בגו שבועה.

אבל לבתר שבועה צריך לאהדורי בעינא. והו"ל למימר.

אבל לבתר שבועה או קודם ה"מ. דלבתר סוכות לא הוי רבותא.

ועוד דאי אמרינן דקודם סוכות לא עשו תקנות מריש א"כ אותו שעשה הסופה הוי סופה גזולה ופסולה נרק כשבא אח"כ סוכות אז נעשית פשלו ע"י תיקון חכמים הוי לי' תעשה ולא מן העשוי ואיך סתמו הפוסקי' וכתבו דבגזל עצים נעשה סופה.

או בגזל פשיטה דמטלתא. וגם מהא דפרש"י לעיל.

אבל בגזל עצים ועשה סופה. הכל מודים דאין לו אלא דמי עצים ופרש"י או משום שינוי או משום תקנות מריש ואי נימא דמריש הוי דווקא סמוך לסוכות.

א"כ אין דינם שנה דמשום שינוי מועיל אפי' אם הי' הרבה קודם ה"מ משא"כ תקנות מריש: ומטעם זה נמי נראה. דאיך חילוק אם הגזל עצים נעשה סופה.

אם הוא מחוייב מדאורייתא או לא. פיון דרוצה לקיים מצות סופה.

ואפילו אשה דאינה מחוייבת דהוי רשות. מ"מ מצוה עושה דקי"ל דנשים מברכין על מ"ע שהז"ג.

דהויית פאינו מצוה ועושה מסתמא נמי יש לחוש דאי נטריח עלי' לא תקיים מצות השבועה. וא"כ גם באשה.

איכא משום תקנות השבים. דגם אצלה מקרי סופה קבוע.

אע"ג דאינה מצוה ועושה וזכר לדבר. מהא דאמרינן בביצה דף ל"ד ע"ב דתינוקת שטמנו לאכילת שבת קובע.

אע"ג דאינם מצוים. אפי"ה קובע וה"נ אע"ג דהוי רשות.

מ"מ מצוה דרשות ג"כ קובע. כן נראה לפי ענ"ד: ומה שפקפק דלמה בבנה ברשות חבירו שלא מדעת חברו.

והבעה"ב תקף אותו והוציאו וכו' ועוד האריך בזה. לא אדע מה קשיא וכי אדם שנהניח קפצו ברשות חבירו.

שלא ברשות חבירו. הכי רשאי הבעה"ב להשתמש בו הרי הוא שולח יד ושואל שלא מדעת גזלן הוא.

וה"נ נהי דחבירו עשה שלא כדיון. כמה שפנה שם שלא מדעת חבירו.

מ"מ אין רשות לבעה"ב לפנות מהם וישיבת סופה הוא הנאה כשאר דירה וכיון שהקרקע שלו קנאו ע"י חצרו ונעשה עליו כגזלן. ומכ"ש אם תקף את חבירו.

והוציאו לחוץ הוא כגזלן. ומ"ש דבזה מיושב קושית התוס' דל"ל לה.

ת"ל דהוי מצוה"ע הנה זה דעת שמואל ריש לולב הגזול לפי פנ"י מתוך שיוצא בשאול יוצא כגזול ויכול לשאול יוצא נמי כגזול אבל ר"י פליג עליו ועל ר"י הקשו התוס' פן נראה לפי ענ"ד: תשובה שכ"ב עוד להנ"ל ומה ששאל עוד ממני אם ישאל רוצה לאכול בסופת חבירו ואין הבצלים רוצים להניחו אם כופין כמו בשאר מ"ע דמפין אותו עד שתצא נפשו.

ונראה דבנדאי הדין אמת דהב"ד כופין את האדם לקיים את המצוה וגם מחוייב האדם אם אפשר לו. לסייע את חבירו שיעשה מצוה הוא מחוייב בזה מצד ערבות.

והרמב"ם בה' תשובה מונה זה בין כ"ד דברים המעכבין את התשובה ואחד מהם המונע את חבירו מלעשות מצוה. והב"ד מחוייבים לעשות קיום לתורה ולהוכיח עוברי עבירה.

כדפריש ביבמות דף פ"ח אי תרי ותרי צריקא למימר דדוקנו יעוי"ש בפרש"י דאפילו בספק ואפשר דילף זה ושמרתם את המצות. כדאיתא ביבמות דף כ' או דילף מקרא.

דאורז אשר לא יקים את דברי התורה הזאת כדפי' הרמב"ן בחומש פ' תבא מספרי דהיינו במי שאפשר לו להקים את התורה. והא דאצטרף בר"ה דף ו' לרבות מונעשית ומיקריב אזנה"ל ב"ד שיעשוהו אפשר הואיל דמייירי בנדר שפדה מעצמו מלבו.

או כיון דאפשר למיתשל עלי' צריף קרא בפני עצמו. ואפשר עוד.

דמהתם באמת יליף לכל התורה כולה: מפל מקום במצוה שאינה מונחת אקרקפתא דגברא אלא שמצוה לסייע לחבירו משום ערבות דהוי גופי' למשמרת ולסייג לתורה לא מצינו שכופין ובלא"ה הרי זה לסייע את חבירו לדבר מצוה הוא בכלל גמילות חסד ואם בחסד הגוף מצוה לסייע לו מכ"ש שמצוה לסייע לו לעשות מצוה שזוכה על ידה בעוה"ז ובעוה"ב וגמילות חסדים הוא מהדברים שנמנו רפ"ק דפיאה.

מאלו שאדם אוכל פירותיהם בעוה"ז וכו' מקרא דרודף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד וא"כ הוי מצוה שמתן שכרה בצידה ומצוה שמתן שכרה, בצידה אין כופין עלי' ויעניין בתוס' בכתובות דף נ"א ע"ב בטעמא דלמה כופין על הצדקה:.

ועוד כבר כ' הריב"ש בתשובה סי' ט"ו. דאפילו במצות פ"ו לא רגילו חכמים לכוף ופסקו בש"ע אה"ע סי' א'.

וכ' שם הטעם משום דדברים אלו מרבין קטטות ומריבות. וה"נ אם כפווהו.

שהוא מְנוֹכַח לְהַנִּיחַ לְשׁוֹנְאוֹ לְאָכֹל בְּסוֹפָתוֹ. הָרִי זֶה יִרְבֶּה קִטְטוֹת וּמְרִיבוֹת.
ובלא"ה הָרִי יִהְיֶה נִמְנָע מִשְׁמַחַת יו"ט עי"ז אִם יִכּוֹפוּ אוֹתוֹ לְהַנִּיחַ לְשׁוֹנְאוֹ לְאָכֹל אֶצְלוֹ.
אוּ פִּינָצָא בְּזֶה וְשְׁמַחַת יו"ט הוּא מ"ע דְּאוֹרֵינְתָא.

כ"ז פְּתַבְתִּי לְפַלְפֵּל בְּגוֹף הַדִּין: אָבֵל בְּנִידוֹן שְׁלָנוּ לֹא יִדְעָתִי כָּלֵל מְקוֹם לְזֶה דְּהָרִי לְעַנְיָן
סוֹפָה קי"ל בְּסִי תר"מ סעי' ד'. דא"צ לִילָף לְאָכֹל בְּסוֹפַת חֲבִירוֹ וְנִהִי דְבִלְיָה הֶרְאֵשׁוּנָה
נְרָאָה.

בְּנוֹדָי דְּמַחְוֵיב לִילָף לְסוֹפַת חֲבִירוֹ דְּלֹא עֲדִיף מִמְצַטְעֵר וְתִימָה עַל הַמַּג"א ר"ס תרל"ט
שְׁתַּמָּה בְּזֶה שְׁהָרִי נפ"מ לְלִילָה הֶרְאֵשׁוּנָה. מ"מ הָא קי"ל בְּסִי שֶׁל"ט דְּאִין דְּנִין.

וְאִין מְכִין בְּשִׁבְתָּ וּבִיו"ט פְּדֹאֵימָא בַּהַג"ח בְּאו"ח בְּסִי שֶׁל"ט דְּאִין חוֹבְשִׁין ע"כ לְעַנְיָן
לִילָה הֶרְאֵשׁוּנָה נְרָאָה דְּאִין נפ"מ בְּפִלְפוּל הַזֶּה וְרַק פְּתַבְתִּי לְדוֹן בְּמְקוֹם אַחֵר. וְהַנְרָאָה
לְפִיעֵנ"ד פְּתַבְתִּי וְאַחַתוֹם בְּבִרְכָה וְיִהִי ה' עִמּוֹ.

וְחַפֵּץ ה' בְּיָדוֹ יִצְלִיחַ דְּבָרֵי הַחֹתֵם בְּבִרְכָה הַמְשֻׁלְּשֵׁת יְדִידוֹ הַדּו"ש: הַק' מִשֶּׁה שִׁיב
מְבָרְעֵנְאוֹנֵע: תְּשׁוּבָה שְׁכ"ג בַּעֲזַהִי"ת עֵש"ק וְיִקְרָא תְּרַל"ח לִפ"ק חוֹסֵט: הַחֵיִים וְהַשְּׁלוֹם
וְכָל טוֹב. לְכַבּוֹד אֶהְיֶה יְדִידֵי הָרַב הַגָּאוֹן הַגְּדוֹל הַמְּפֹרָס מוה' חַיִּים סוֹפֵר נ"י אַבְדֵּק"ק
מוֹנְקָאטְש יע"א: זֶה אֵינָה שְׁבוּעוֹת שְׁפָבְדֵנִי פִּר"מ נ"י בְּסִפְרוֹ מַחְנֶה חַיִּים ח"ג עַל או"ח
וְאַמִּינָא לִי תוֹדָה.

וְתִשׁוּאוֹת חֵן חֵן לוֹ. יִסֵּן ה' שְׁיִפּוּצוֹ מְעִינּוֹתָיו חוֹצָה לְהַרְחִיב גְּבוּל הַתּוֹרָה וְהַמְצִוֹת.

וְחַפֵּץ ד' בְּיָדוֹ יִצְלִיחַ וּלְפּוֹם רִיהוּטָא רְאִיתִי אֵינָה תְּשׁוּבוֹת מֵהַ שְׁיִישׁ לִי לְפַלְפֵּל בְּהֵם וְיִבּוֹאוּ
כָּאֵן לְפִנְיָנו: בְּתִשׁוּבוֹתָיו סִי מ"ט רְצָה שֶׁם לְחַלּוֹק עַל מְרֹן הַגָּאוֹן בַּעַל חַת"ס זצ"ל שְׁהַתִּיר
לְאַחַד שְׁנַפְסֵל אֶתְרוּגוֹ בַּחוּה"מ וְלֹא הִי לוֹ אֶתְרוּג כְּשֶׁר לְגוֹי סוֹפָה וְהַתִּיר לְיִקְחַת הָאֶתְרוּג
הַכְּשֶׁר.

מִן נוֹי הַסּוֹפָה לְכַבֵּד לְהַאֲחֵר פְּדִי שְׁיִהֵא לוֹ ד' מֵינִים לְצִאֵת בְּהֵם פְּרָאוֹי וּמַעֲלָתוֹ הַרְבֵּה
לְהַשִּׁיג עַל זֶה וְאִם אֲמַנָּם לְבַסּוֹף מְסִיק וְכ' שְׁמַבְטֵל דְּעַתּוֹ נִגְדַּד דְּעַת מְרֹן בַּעֲחַת"ס זצ"ל.
מְכַל מְקוֹם עָלִי לְבָאֵר קִצַּת טַעְמוֹ שֶׁל מְרֹן הַגָּאוֹן בַּעֲחַת"ס זצ"ל.

וְתַמְהֵנִי עַל פִּר"מ נ"י שְׁכ' דְּהָא דְקִי"ל. דְּמַדְלִיקִין מְנַר לְנֵר הֵינְנוּ בְּמַצּוֹת שְׁווֹת.

אָבֵל מַצְנֶה אַחֲרַת כְּגוֹן בְּנִידוֹן הַנֵּ"ל מִמַּצְנוֹת הַיְדוּר סוֹפָה לְאַרְבַּעַה מֵינִים זֶה לֹא מְצִינּוּ
וְהִבִּיא סִינְעֵתָא לְזֶה מְדַבְרֵי הַר"ן שֶׁם בְּפִרְק בְּמַה מְדַלִּיקִין. וְתִימָה לִי עָלָיו הָרִי מְבּוֹאֵר
בְּש"ע או"ח ס' תרע"ד דְּמַדְלִיקִין מְנַר לְנֵר הֵן מִנְחָה לְנֵר שֶׁל ת"ת אוּ לְנֵר שֶׁל חוּלָה.

שְׁצָרִיף לְנֵר אוּ שְׁאֵר גֵּרוֹת שֶׁל דְּבַר מַצְנֶה. אַע"ג דְּבּוֹנְדָאי אִין כָּל הַמַּצּוֹת שְׁווֹת אִפִּי"ה
מְוָתֵר.

וְגַם הַר"ן לֹא פְתַב. אֶלָּא דָּאֵם לוֹמַד אֶצְל נ"ח דְּאָסוּר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ לְאוֹרָה א"כ אִם מְשַׁתְּמֵשׁ
לְצוּרָה מַצְנֶה.

א"כ הָנִי כְּמַבְטֵל גֵּר חֲנוּכָה. וְא"כ לֹא קֵיִים מַצְנוֹת חֲנוּכָה כָּלֵל.

דמינרי תודו שיעור וא"כ הוא מבטל גר חנוכה אבל היכא דאינו מבטל המצוה הראשונה ונדאי אפילו אם המצוות אינן שוות ג"כ רשאין: ואדרבה בר"פ בני העיר דקי"ל דמעלין בקודש.

אפי"ה בשונון מבע"ל לי. אי רשאין למפור ס"ת פדי לקנות ס"ת אחרת שהיא חדשה ממנו ובש"ע או"ח סי' קנ"ג הביא בסעי' ד' ב' דיעות בזה ומתם נראה לי דמינושב ג"כ פקפוק ב' של מעלתו נ"י שכ' עד כאן לא שמענו.

אלא שלא זכה המצוה הראשונה באותו דבר אבל היכא שכבר נתן השמן למצוה הראשונה. בנדאי אין רשאין ליקח את השמן למצוה אחרת ולפי ענ"ד דגם זה מוכח מהתם דהרי איפא מ"ד בשבת דף כ"ב דפליגו רב ושמואל שם באכחוישי מצוה.

ופרש"י דע"י ההדלקה מחזי כשואב מן הגר הראשון שמו ונדאי גם לאידך לישנא לא פליגו במציאות ונדאי דלפעמים השני שואב מן הראשון אע"ג דכבר זכה הראשון בשמן שהוא וגם אפילו אם הראשון חשוב יותר מן השני כמו בגר חנוכה שהראשון עיקר למצוה: והשני הוא רק להידור וכן שם עיקר השושיא דפריה ממנורה דגר מערבי בה הוא מתחיל ובה הי' מסיים הרי דגר מערבי קדוש יותר מכל ששה הגרות.

וע"י שמדליק ממנה שאר הגרות שואב ממנה ולכל הפחות מחזי כשואב לפעמים. וע"כ ס"ל להש"ס דבאמת שואב לפעמים.

דאל"כ מאי מקשה הא אם הטעם משום מחזי. הוי זה רק מדרבנן ושם במנורה קאי אדין תורה וע"כ דס"ל דבאמת שואב ואיפא חשש משום אכחוישי.

ואפילו אינם שוים מותר. ואפילו אם כבר זכה הראשון בשמנו מ"מ מותר וא"כ מהתם עצמו מוכח.

פדברי מרן זצ"ל דלצורך מצוה אחרת אפילו אם כבר זכה לית בי' משום אכחוישי מצוה: ואין להקשות מה שהקשה מעלתו. מקרש שזכה בצפון.

דלעולם בצפון דחזקה גדולה הוא לא קשה דהרי באו"ח סי' שס"ו סעי' ג' שם דאין יכולין לשנותו ועיי"ש במג"א ס"קג היינו דאין טעמא רבא לשנויי עיי"ש. וה"נ י"ל היינו טעמא דקרש.

אבל היכא דאיפא טעמא רבא ונדאי משני. וכמ"ש מרן הגאון זצ"ל שם: דעיי"ז נתעלה האתרוג דעד עתה לא הוי רק הידור מצוה אבל עתה נעשה חלק מחלקי המצוה ומעלין בקודש ולא מורדין.

דהידור מצוה. אינו דוחה שבת.

אם כבר פירש כמבואר בשבת דף קל"ג וחלק מחלקי המצוה דוחה שבת ומה שהאריה מעלתו לומר דאדרבה הידור מצוה עדיף מחלק המצוה כבר הבאתי מעשה דל"ת. וגם מרן בעל חת"ס זצ"ל הביא גם הוא מבכורות סברותיו ראיות לזה ומעלתו פקפק דאפ"ל דד' מינים בחוה"מ הוא רק מדרבנן ונוי סופה הוא הידור למצוה דאוריית' וכבר ביאר מרן הגאון זצ"ל בחת"ס שם דזה ליתא ואני אמרתי עוד סברא עפ"י מה שאמרתי במקום אחר.

להשיג על הנוב"י מהדו"ק באו"ח סי' ל"ט שכ' שם להכריע דביו"ט שני של סוכות יברך מתחילה סוכה ואח"כ זמן ודלא כהש"ע משום דסוכה דאורייתא וזמן דיו"ט הני רק דרבנן ואני פקפקתי על זה.

עפ"י דברי השאגת ארי' סי' כ"ח. דכ' דדונקא בב' מצוות חיובת שנייה לומר אי תדיר קודם או מקודש קודם.

אבל במצנה דרשות כמו ציצית דאם אין לו טלית אינו מחוייב לא שנייה כלל קדימה וא"כ גם בסוכה. דקי"ל דאם אינו רוצה לאכול או לישן פטור מן הסוכה וא"כ בלילה הב' מתג הסוכות אינו מחוייב לישוב בסוכה רק פינו דרבנן חששו אולי היום א' הי' חול ורק יום השני הוא יום הקודש.

יום א' דסוכות ע"כ חייב. וא"כ גם סוכה דרבנן.

דמפח דרבנן קאתי מה שהיא מחוייב לישוב בסוכה. וע"כ יאמר זמן קודם דלא שגא וא"כ ה"נ מצות ד' מינים חשיב לענן זה יותר מסוכה דסוכה אינה מצנה חיובת והני שפיר מעלין בקודש ועכ"פ לפי האמור בנודאי רשאין לשנות אפילו ליטול ממצנה אחת לאחת במקום דנתעלה בקודש כמו דקי"ל ביו"ד סי' עד"ר כפי הסכמת האחרונים דמותר ליטול דיו מאות.

אם רוצה לכתוב אות אחר. אלא דכל הנ"ל א"ש לפי מ"ש החת"ס זצ"ל דכל האיסור אינו אלא משום ביזוי מצנה.

ומעלתו נ"י הביא. כי מהרמב"ם ופמ"ג.

נראה דקדושה חל גם על הנוי סוכה כמו על הסוכה עצמה וא"כ איך יוציאו אותה מקדושה שלה ובנודאי פן הוא דסתם גמרא בשבת דף כ"ב מוכח פן בהד"א דהעיקר הוא משום ביזוי מצנה ומסיק שם אבנהו דכלהו וכו'.

ומזה מוכח דבנוי סוכה. רק משום ביזוי מצנה והראשונים נדחקו בזה טובא לחלק ואני אמרתי לחלק קצת דאיכ"ל דאם ביטל הנוי סוכה להסכה בנודאי חל עליו קדושה אלא דמהיכי תיתי נימא דיבטל אותו אכן משום דאסור מדרבנן משום ביזוי מצנה ואסור עכ"פ ליטלם מדרבנן ושפיר איכ"ל דביטלו וכל עליו שפיר שם קדושה והיינו לענן דברים דהני ביזוי מצנה.

אבל פאן ליטול מהנוי לארבעה מינים דלא הני ביזוי מצנה ממילא לא ביטלו כלל ושפיר מותר בכה"ג ליקח ממנה. ובלא"ה לפי ענ"ד כמו דאמרי' בב"ק דף ק"י ע"ב גבי נתן הפסך לאנשי משמר וכו' דאדעתא דהכי לא יהיב וכו' עיי"ש.

וא"כ ה"נ איכ"ל דאדעתא דהכי לא ביטלו וכמו שכ' מרן הגאון בעל חת"ס בעצמו: אלא דלכאורה עדיין יש לפקפק. לפי מ"ש בעל סדר למשנה.

בפ"א מהלכות ק"ש דפשיטא לי' כמו דאמרינו לענן קרבן פל דבר שפחובה אינו באה אלא מן החולין. ה"נ לענן מצנה אמרינו פל דבר שבמצנה.

אינה באה אלא מן דבר שעדיין לא חלה עליו שם מצנה ועיי"ש וא"כ ה"נ פן אמנם לפי
ענ"ד דברי בעל סדר למשנה תמוהין דפשוט דזה דווקא לעגנו קרבן אמרו פו. ולא לעגנו
מצנה דהרי קי"ל בפסחים דף ל"ה הפהגים יוצאים בחלה ובתרומה.

ובחלות תודה אם עשאן לעצמו אין יוצאין בהן וקאמר בגמרא שם טעמים רבים או
מושמתם. או מצה הראוי לשבועה וכו' עיי"ש.

וא"כ אי איתא לסברת הסדר למשנה ת"ל כיון דכבר חל מקודם מ"ע דנאכלו אותם אשר
כופר בהם אינו יוצא בהם י"ח מצה ויעניין רש"י בפסחי' דף נ"ט דאפילו בשלמים. שייך
מ"ע דאכילת קדשים: והצל"ח בביצה מסתפק בזה אי שייך בקדשים קלים מ"ע דאכילת
קדשים.

והרי מבואר שם להדיא דשייך. וכבר השגתי עליו פן בהגהות לספר מצנת ה' וכעת
מצאתי בס' מנחת חינוך צ"ב ועוד דמדליקין נ"ח בשמן שריפה א"כ מבואר גם משם
ההיפוך.

ובשבט דף כ"ד אמר שם הטעם דאין מדליקין בשמן שריפה בשבת משום דמצנה לבערו
וא"כ חיישינן שמא נטה. א"כ הרי כמבואר ממש.

דמקיימין מצנה אף בדבר שהי' חל עליו מקודם שם מצנה. וא"כ כל דברי מרן הגאון
זצ"ל נכונים וברורים: תשובה שכ"ד עוד להגאון הנ"ל בתשובה כ' פלפל מעכת"הק.

אם הציטונגען הנדפסי' בשבת ויש כמה מהישראלים שאינם נזהרים לקרות אותם. אם
מחוייבים למחות בהם לכל הפחות מצד מעשה שבת.

והאריף שם מעלתו בסברות דלדין דקי"ל דברירה הוא ספק. ובדרבנן אמרינן דספיקא
לקולא וא"כ ה"א דאם אמרינן אין ברירה הוי לקולא.

ואמרינן אין ברירה ולא נדפס בשביל ישראל ועוד האריף שם. ואני תמה על כבוד
מעלתו הלא באו"ח סי' שכ"ה סעי' ד' מבואר שם דאפילו אם רוב עכו"ם.

אם הקדים המעות מערב שבת אסור דאדעתא דישראל קא עביד וכ"ש בנידון דידן.
שאלמלא שגם ישראל' הו' אבאנרט הי' יכול לפחות מספר העלים כפי מה שמדפיס
בשביל הישראלים.

ומבואר בסימן רע"ו ובסי' תקט"ו. דאפילו במקצה ע"מ כל שעושה ע"ד גוי וגם על דעת
ישראל אסור לישראל ולא שמענו מעולם.

דיהא מותר בכה"ג משום אין ברירה כיון דנעשה על דעת שניהם. כל עלה ועלה לפי
המצטרף: ותו תמהני על מעלתו נ"י.

וכי אינו נעשה חילול שבת. רק ההדפסת העלים.

הרי קודם ההדפסה צריך לסדר ולקבוע האותיות ולתקן אותם כפי המצטרף לקובעם
במאשין של הדפוס: וזה נעשה בין לצורך ישראל ובין לצורך נכרים. והוא תיקון ומעשה
גדולה וגם הוי פתיכה דרושם הוי פכותב וא"כ נעשה מלאכה בשביל ישראל וגוי ואסור:
ובאמת גם אני נשאלתי בכינצא בזה (ענין לעיל סי' קכ"ג).

(וצדדתי לומר כיון דהגוי עצמו אינו עושה מלאכות אלו אלא משרתיו ופועליו של בעל המדפיס. והפועלים האלו אינם יודעים אם גם ישראלים הם ג"כ אבאנירט או לא.

ומסתמא על דעת הרוב הם עושים. ובפרט שהחיות יאיר בתשובה סי' צידד באמירה לגוי שיאמר לגוי אחר הוי שבות דשבות.

וא"כ ה"נ אפשר דהפועלי' עושים רק על דעת הרוב שהם גוים ושוב ראיתי שגם מעכתה"ק בסופו צידד מקצת מפת סברא שהוא אכל גם ע"ז קשה לסמוך פמו שסתם בסוף סי' שכ"ה באופה הנז"ל דמסתמא ג"כ עושין ע"י הפועלים וגם באה"ע סוסי' ה' לענן סירוס ע"י גוי מדמחלק באיסור לפני עור בין לפני דלפני ובגוף הדבר משום אמירה לא חולק וע"כ אין ברור לסמוך על זה.

והנראה לפי ענ"ד פתבתי דברי הפותב והחומם בברכה המשולשת: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה שכ"ה בעזהי"ת יום ו' עש"ק פ' בראשית תרל"ט לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב לאהובי תלמידי.

הרב הגדול המנפג בתורה וביראה כש"ת מוה' וואלף סופר נ"י. רב בבהמ"ד דעיר פּעסט יע"א: מכתב קבלתי.

ועל אשר שאלת ממני מי שישב בסנפה ובאמצע אכלה התחיל לירד גשם עליו. עד שהי' מוכרח לכסות בהגג דרך הסנפות שיש להן גג לנעול ולפתוח.

ואח"כ פשהפסיק הגשם פתחו שוב הגג. ושאלתי.

אם צריכין לברך מחדש. עוד הפעם לישב בסנפה.

כיון שהפסיק בדיבור בין זמן הזה. והנה הדבר פשוט בעיני.

שאין צריך לברך עוד הפעם. ויבואר בזה ב' טעמים חדא דהרי הא דאמרו שח בין תפלה לתפלה.

צריך לברך מחדש. משום דכבר כתבו המפורשים דב' תפילין הוי כמו שתי מצות.

ובשחיטה אם שח בין שחיטה לשחיטה קי"ל ג"כ ביו"ד סי' י"ט לפי מה שהספיקו שם קצת אחרונים דאם שח בין שחיטה לשחיטה צריך לחזור ולברך דדמיא להא דשח בין תפילה לתפלה.

הואיל וב' מצות הן. דמיד שהפסיק נראה כאלו אין בדעתו לשחוט עוד יותר.

ולכך הוי הפסק. משא"כ בהפסיק באמצע מצוה אחת.

כגון בין תקיעות מושב לתקיעות דמעומד שכולם מצוה אחת הוא מהן דרבנן ומהן דאורייתא. מפל מקום מצוה אחת הן.

ולכך ס"ל להרי"ף בסוף מס' ר"ה. וכן פסקו בסימן תקצ"ב דאין צריך לחזור ולברך משא"כ בב' מצות.

כַּיִן שְׁפָר נְגַמְרָה הָרֵאשׁוּנָה הַשִּׁיחָה שְׁשֹׁחַ מְקַרֵי הַפֶּסֶק: כַּיִן דָּאֵי בְּעֵי לֹא עֲבִיד יוֹתֵר אִו
בְּאִין לֹו שְׁנִי אִינוּ עוֹשֶׂה רַק הָרֵאשׁוּנָה וְקַיִים הַמְצָנָה כְּדִינוּ אִם שָׁח גְּלִי אֲדַעְתִּי שְׁנַגְמְרָה
לֹו הַמְצָנָה וְלִכְרָה הִנֵּי הַפֶּסֶק.

כֵּן מְבַרְרָר בְּרֵא"ש סו"פ כַּיִסוּי הַדָּם עֵי"ש דִּין ו': וְלִפִּי"ז צָרִיף לְחַלֵּק הָא דְשָׁח בְּאַמְצַע
סְעוּדָה אֲמַאי לֹא יִהְיֶה חֲשׁוּב הַפֶּסֶק וּבְשִׁחִיטָה אֲמַאי חֲשִׁיב הַפֶּסֶק הָא גַּם בְּשִׁחִיטָה. אִי בְּעֵי
שְׁחִיטָה עוֹד וְאִי בְּעֵי לֹא שְׁחִיטָה וְלִהְיוּ כְּשֹׁחַ בְּאַמְצַע סְעוּדָה.

וּצ"ל מְשׁוּם דְּלִסְעוּדָה קוֹבַע עֲצָמוֹ לְאַחֲוֹל וְיֵשׁ קְבַע לְסְעוּדָה וְלִכְרָה שִׁיחָה לֹא הִנֵּי הַפֶּסֶק.
מִשָּׂא"כ בְּהַפֶּסֶק בֵּין שְׁחִיטָה לְשִׁחִיטָה.

וּסְבָרָא הַנֵּן לְמְבַרְרָר ג"כ בְּפוֹסְקִים לְעַנְנֵן אַחֵר. עַכ"פ לְדַעָה זֹאת בְּמְצָנָה הִיכָא דְתַרֵי מְצָנָה
אִינְהוּ כְּגוֹן תְּפִילִין אִו שְׁחִיטָה.

וְכֵן גַּבֵּי מִילָה קו"ל בְּסִי' רַס"ה בְּרַמָּ"א וְשֵׁם הִיכָא דְסַח בֵּין מִילָה לְמִילָה צָרִיף לְכַרְרָה
שְׁנִית. כַּיִן שְׁגַמֵר כְּבָר מְצָנָה הָרֵאשׁוּנָה הֵן אֲמַת שְׁצָרִיף לְבָאֵר קֶצֶת אֲמַאי בִּי"ד סִי'
רַס"ה לֹא הִבִּיא רַק דַּעָה זֹו דְצָרִיף לְחֲזוֹר וְלְכַרְרָה שְׁנִית וְשֵׁם בְּסִי' י"ט הִבִּיא הַמְחַבֵּר גַּם
דַּעָה שְׁנִי'.

דְּאִם סַח בֵּין שְׁחִיטָה לְשִׁחִיטָה אִין צָרִיף לְחֲזוֹר וְלְכַרְרָה וּצ"ע וְעַכ"פ בְּנִידוֹן דִּידֵן אֲפִילוּ
פוֹסְקִים דַּס"ל דְּאִם סַח בֵּין שְׁחִיטָה לְשִׁחִיטָה הִנֵּי הַפֶּסֶק וְצָרִיף לְכַרְרָה הִינְנוּ דְוּוֹקֵא מְשׁוּם
דְּבְשִׁחִיטָה אִין קְבַע.

אֲבָל בְּאַכִּילָה יֵשׁ קְבַע וַא"כ בְּסוֹפָה דְהוּא אוֹכֵל וְיֵשׁ קְבַע וְכ"ש אִם עֲדִיין לֹא אֲכַל שְׁעוֹר
סְעוּדָה. וְאֲכַל רַק אֲכִילַת עֲרָאֵי.

אִז חֲשִׁיב כְּמְצָנָה אַחַת. וְאִין צָרִיף לְכַרְרָה פַּעַם שְׁנִית.

וְכִמוֹ בְּשׁוֹפָר שְׁהַבֵּאתִי לְעִיל. וְעוֹד הָאֲרַכְתִּי בְּזֵה.

וְאִין מְקוֹמוֹ כְּאִן לְהֲאָרִיף. וְנִהוּ הִנֵּי טַעַם אֶחָד: וְעוֹד יֵשׁ בְּה טַעַם שְׁנֵי דְהֲרִי הֵגַג שְׁנוּעֵלִים
וּפּוֹתְחִים הֵם שָׁל עֵץ שְׁכָשֵׁר לְסַכָּה בּוּ.

אֲלֵא שַׁע"י שְׁהֵם קְבוּעִים אֲדוּקִים וּמְחַנְפְּרִים ע"י מְסֻמּוּרִים וְנַעֲשׂוּ כַּעֲיֵן נְסֻר אֶחָד. וְאִסוּר
לְכַסּוֹת בּוּ מְדַרְבָּנֵן.

מְשׁוּם גְּזִירַת תְּקֵרָה. אֲבָל מַה"ת.

גַּם כְּשֶׁהוּא נָעוּל יוֹצֵא בְּאִנְפֵן זֵה יְדֵי מְצוֹת סוֹפָה וְאֲפִילוּ לְפִי מ"ש הַתּוֹסֵ' בְּסוֹפָה דְרַף ג'
ד"ה אֲמָרוּ לֹו ב"ש וְכו' דְהִיכָא דְמְדַרְבָּנֵן אִינוּ יוֹצֵא. גַּם מְדֹאֲוֵרִיָּתָא לֹא קַיִים הַמְצָנָה.

וְעֵינֵן בְּפַנ"י וְאִנִּי הַסְּבַרְתִּי דְבַרְיָהֵם כַּיִן דְּעֵבֵר עַל דְּרַבָּנֵן הִנֵּי כְּמְצָנָה הַב"ע וְאֲפִילוּ אִסוּר
דְּרַבָּנֵן מְבַטֵּל הַמְצָנָה. מִיְהוּ זֵה שְׁיִיף אִם עֵבֵר אֲבָל בְּשַׁעַת הַדְּחַק אֲמָרִינוּ בְּסוֹפָה דְרַף י"ד
ע"ב.

דְּמוֹתֵר לְסַכָּה בְּנִסְרִי אֲפִילוּ יֵשׁ בְּהֵם ד' וְאִין לָה שַׁעַת הַדְּחַק גְּדוּל מְזָה שְׁהַגְּשָׁם יוֹרֵד
וְהוֹלֵף וַא"ל לֹו אֲלֵא שְׁיֵצֵא מִן הַסוֹפָה אִו שְׁיִנְעוּל הֵגַג. וּבַכַּה"ג נִרְאָה דְאִם יֵשׁב שְׁם קַיִים
הַמְצָנָה מְדֹאֲוֵרִיָּתָא.

אפילו כשהגג מכוסה בנסרים ונהירנא פד הוינא טליא ראיתי בספר אחד הנקרא שמן למאור על הלכות סנפה. מהגאון מוה' מאיר גלוגא זצ"ל שכ' באמת שגם אם צריכין לנעול הגג צריכין לישוב שם.

ועתה הספר אינו פתח ידי ועכ"פ נראה דעדיין לא פסקה המצנה לגמרי דהיינו אם היא עשוי' באופן דלא שייך בנעילת הגג פסיל סנפה פתח הסנפה באופנים המבוארים בסנפה דף ט' ע"ב.

וא"כ אם פותח אח"כ כשפסקו הגשמים אינו צריך לברך עוד הפעם דהוי רק כגמר המצנה. ובפרט שהוא לא יצא משם.

אלא שסגר הגג. א"כ הרי הוא יושב ומצפה מתי יפסק הגשם.

והוי הדין כמו באפיקומן כששכח לברך אמרי' דאתרא דרחמנא סמכי' וה"נ סמך עצמו שהשי"ת יסלק הגשם ובנודאי א"צ לברך שנית. פן נראה לי פשוט מנאי רבך הדורש שלומך: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה שכ"ו בעזהי"ת יום ה' פ' כי תשא תרל"ו לפ"ק פה חוסט יע"א: החיים והשלום וכל טוב ושמחת פורים.

להרב הגדול מןפלג בתורה וביראה דיון המצויין בהלכה. כש"ת מוה' משה ליב ליטש ראזענבוים נ"י בפרעשבורג יע"א: מכתבו וגם ספרו מתא דירושלים.

קבלתי זה איזה שבועות ואמינא לפר"מ תודה על אשר כבדני בספרו ותשואות חן חן לו: ויברך ה' אותו ויפיצו מעיניתי חוצה. עוד ינוב בשיבה דשן ורענן יהי' ולהראות לכבודו הרמה שלעת הפנאי אני רואה בספרו.

אמרתי להביא לפניו מה שנראה לפי ענ"ד. בענין אתרוגי' המורכבי' שראיתי שהאר"י מעלתו נ"י בענין זה והנה פר"מ נ"י כתב על דברי תשובת מהר"מ אלשיך סי' ק"י.

שכ' דאתרוגים המורכבים פסולים שנטעו יחור של אתרוג בתוך אילן של לימנע וכיוצא בזה ואמרינו בסוטה דף מ"ג ילדה שספכה בזקניה בטילה ומרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל בחאו"ח סי' ר"ז ביאר היטב פוננת האלשיך.

דממנ"פ יש לפסול מטעם זה יעווי"ש. ומעלתו כ' דאיכ"ל דהא דאמרינו דילדה בזקניה בטילה היינו במין במינו משא"כ בשאינו מינו.

והביא ראי' מן הירושלמי. ונראה מדברי מעלתו דמין בשא"מ גרע.

משום דאינו מתאחה פולי האי: ובאמת בירושלמי פ"א דכלאים מבואר מלשונו דהנפיק מין ושא"מ ג"כ עיקרו בזקניה דהרי הירושלמי אשר מוכא בר"ש שם משנה ד' הרפיב אגוז ע"ג הפרסק וכו' מאי נפיק מנהון קורדו פירסקיא וכן מבואר מלשון הרא"ש והרע"ב על שזפין ורימוני' דאעפ"י שדומין זה לזה הם פלאים זה בזה.

ופי' הרע"ב שהשזפין הם באים מזיתים שהרפיבו עם רמונים והשזפין דומין לרמונים. עכ"פ חזינו דהילדה בטילה בזקניה.

והיוצא ממנה דומה להזקניה ואמרינו בהדיא בירושלמי בערלה פ"א ה"ב גנן שהרפיב אילן מאכל באילן סרק מונים לערלה משעת נטיעת הזקניה ופליגו ר"י ורשב"ל ר"ל

ס"ל דדוןקא בפירות שהם באים ע"י מחשבה למאכל ור"י סובר אפילו ערבה ופריו שם על ר"י מבריינתא דאין מרביבין ואם הרפים תוף שלשים קודם שביעית יעקור וכו'.

ומבואר משם דלר"י לעולם ילדה בטלה בזקונה הן באילן מאכל שהרפיכה באילן סרק. והן אם הרפיכה באילן מאכל אפילו מין בשא"מ.

דאל"כ הוי מצי לאוקמי' הבריינתא בשא"מ: ובאמת ברמב"ם בפ"ו ממע"ש. דברים אלו סתומים מאוד.

ואינו מביא שם בבבאור דין ילדה שספכה בזקונה אלא דממילא מוכן מהא דייחור שיש בה פירות וספכה בזקונה וכבר עמד הטו"ז ביו"ד בס"י רצ"ד סעי' ט"ז ס"ק כ"ד על לשון המחבר שהוא מלשון הרמב"ם.

וכן נראה מדברי הר"ן ס"פ כל הצלמים שביאר דברי רש"י שם שהטעם שילדה שספכה בזקונה בטילה הוא מטעם זוז"ג אלא דזה נזה גורם ג"כ מטעם ביטול: ובזה אני מנישב דברי הרמב"ם שלכך לא הצריח להביא זה.

דס"ל לפרש דילדה דבטילה בזקונה כפשוטו משום ביטול וקשיא לי' תיפוק לי' משום זוז"ג וס"ל לתרץ דבא לאשמעי' דאפילו למ"ד זה נזה גורם אסור אפי"ה בטלה. וא"כ פינון שפבר פסק באגוז של ערלה שנטעה שהיוצא ממנה מותר משום זה וז"ג.

ממילא מוכן דזוז"ג מותר ולכך לא הוציח להביא את זה בפירוש בתוס' ביאור: ובזה אפשר ג"כ לישב. מה שלא הביא הרמב"ם ג"כ תי' הש"ס.

בסוטה דף מ"ג. דאם נטע ילדה בינדה שהיא עומדת לסניג ולקורות דאז גם הינדה חייבת בערלה וא"כ ס"ל דלדידו דקי"ל זה וז"ג מותר.

אין סברא לומר דאם נטע ילדה של מאכל בתוף ילדה לסניג ולקורות דתחתונה פטורה מן הערלה ודייחור העליון המורכב בו הי' ראוי להיות חייב אלא פינון שהפירות הגדלים בהייחור באים ויונקים מפח איסור ומפח הקיטר ראוי שיהיו לדידן מותרים דזוז"ג אפילו אם הקיטר ראוי להיות איסור ג"כ אמרינן זה וז"ג מותר כדמוכח בפסחים דף כ"ז גבי עצי הקדש ובעבו"ז דף מ"ט.

וא"כ הסוגיא בסוטה. ע"כ קאי דזוז"ג מהני רק משום תורת ביטול ובזה שפיר יש לחלק אם אפשר להקטר להיות איסור כמו שהביא הר"ן שם הא דנבלה בטלה בשחיטה.

ועכ"פ מדברי הר"ן אנו למדים דהטעם דילדה בטלה בזקונה עיקרו להתיר משום זוז"ג. וא"כ מאי לי מינו.

ומה לי בשאינו מינו הרי זוז"ג מותר אפילו הב' גורמים אינם מין אחד. כן הי' נראה לי נכון: וא"כ לפי מה שהסביר מרן הגאון זצ"ל דברי מהר"מ אלשיך דמפח שהילדה בטלה בזקונה לא מקרי הפרי פרי עץ הדר זה שייך גם במין בשא"מ דקי"ל דזוז"ג מנישב אותו כאלו לא בא מאותו דבר וא"כ נכונים דברי מהר"מ אלשיך.

ושפיר כ' דאתרוגים המורכבים פסולים משום דילדה בטילה בזקונה ועכשיו נבוא לטעם שני שכ' המג"א סוסי' תרמ"ח דטעם דאתרוגי המורכבים פסולים משום דלא נקרא בשם אתרוג כלל והוא כמו פרי אחרת וביאר היטב המחזה ש"ק שם.

עפ"י דברי הרמב"ם דשם אתרוג קבלה לנו ממשה רבינו עה"ש. וכוננתו נ"ל לבאר. דלענין מצוה ולענין גבוה קי"ל כל דבר שיש לו שם לוי' אין יוצאין בו אלא א"כ השם לוי' בא לו ע"י המקום. כדאיתא בסופה דף י"ג לרבא דקיימ"ל פנותי' לגבי אביי ועיי"ש בתוס'.

והיינו ע"כ: פיון דאית לי' שם לוי' ע"כ לאו היינו כמו שכתוב בתורה ומזה מוכח לענין מצוה בעי' דווקא כברייתו ממש בלי שום שינוי וכבר הבאתי לעיל דברי הירושלמי בהרפ"ב אגוז ע"ג הפרסק נפיק מביניהון קורדו פרסיקיא.

וכינצא בהו באידו מורכבין. וממילא אין יוצאין בו פיון שהוא מרכיב אתרוג בשאר אילנות ע"כ אית לי' איזה שם לנוי' וממילא אין יוצאין בו: ובזה.

אני מישב הקושיא שהביא שם הטו"ז ממאי דאמרינן שיה נאפין' מקצת שיה. וא"כ ה"נ פיון דעכ"פ מקצת אתרוג אית בי' נימא אתרוג נאפילו מקצת אתרוג.

ולפי ענ"ד נראה לחלק בין מצוה שהתורה צונתה לעשות ובין דבר שאסרה התורה דהיא שצונתה התורה להביא איזה דבר כגון אתרוג וכינצא ונדאי צריף להביא רק אתרוג ונדאי וברור.

שיהא כולו אתרוג בלי שום תערובת אבל היכא דאסרה התורה איזה דבר אפילו לא הוי רק מקצת ג"כ אסורה. ועכ"פ פיון דמקצת איסור אית בי' כגון חלב דעיזי פרפוז מספקא לו בחולין דף ע"ב אי הוי בהמה או לא אע"ג דאית לי' שם לוי' אסורה וכן במתנות כהונה ג"כ אמרינן שיה נאפילו מקצת שיה פיון דעכ"פ מקצת מיניה מסוייבו ובאמת רק בתצי מתנות חייב והר"ן כ' שם דהוי כברי' בפ"ע.

והפליתי בסי' ק"י בכללי ס"ס פתב פעין זה על הא דדרשינן בר"פ יוה"כ מקרא דכל חלב לרבות ח"ש וכו' וכ' הפר"ח דלר"י עמדה קושית הש"ס פיון דס"ל דח"ש אסור מה"ת. וכ' הפליתי דגבי כוי אף אם אוכל כמה זיתים לעולם לא הוי רק ח"ש פיון דלא ידעינן כמה חלב אכל ומטעם זה צ"ע לדעתי דברי הפרמ"ג שכ' ביו"ד סי' ס"א וס"ד דחלב מנולד הבא מן הצבי הבא על התנישה חייב פרת ולא ידעתי מנ"ל זה וצ"ע: ובזה ממילא מבואר.

מה שהעיר מעלתו בב"ב דף צ"ו דאמרינן יין שאין מנסכין ע"ג המזבח. אין יוצאין בו ידי קידוש וחקר הש"ס איזה יין בא למעט.

וכ' מעלתו נ"י דהומ"ל דבא למעט גפן שהרפ"ב ע"ג תאנה וכדומה דהוי פלאים ואסור לגבוה ועפ"י הנ"ל לא קשה מידי דלא מצוי למימר דבא למעט זה. פיון דאית לי' שם לנוי'.

ונה לא מקרי יין סתם. ומה שהעיר מעלתו דהומ"ל דבא למעט גפן שהדלה ע"ג תאנה דאמרי בבכורות דף י"ז דפסול לנסכים פינן דנשתנה דלא הוי דומיא דזבח ואתי למעוטי גם לעגנן קידוש ולפי ענ"ד גם זה.

פבר כ' הה"מ בפ' י"ט מה' שפת. ובב"י באו"ח סי' ער"ב פינצא בזה.

ותי' דהש"ס לא קאמר אלא במה שנשתנה לגריעות' אבל לא מה שנשתנה למעליותא אע"ג דפסול לנסכים. אפי"ה פשר לקידוש ועכ"פ לפי האמור למעלה אחרוג המורכב פסול.

וכן הביא הטו"ז בס' תרמ"ט וא"כ אין יוצאין בו: וטעם השלישי שפסלו אחרוג המורכב כ' הלבוש דבחולין דף קט"ז ממעטינן מאו פרט לכלאים. פינן דנעבדה בו עבירה אסור לקרבן וא"כ ה"נ לעגנן מצנה כ"כ הלבוש אלא שהמג"א סוסי' תרמ"ח והטו"ז סוסי' תרמ"ט הקשו עליו ומרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל"הה בחי' לסנפה ובתשובתו לאו"ח סי' ר"ז כ' לישוב דברי הלבוש עפ"י דברי הרמב"ם רפ"ח מלולב.

שכ' הה"מ שאם נטעו האילן מתחילה להיות נעבד זה הוי אשרה דמשה ומקרי נעבדה בו עבירה ובכלאים דבהמה לא מקרי נעבדה בו עבירה דרק המרביע עבר עבירה. אבל הגידולין אס"פ לא הוי עבירה.

ע"כ צריך שם קרא. אבל בכלאי אילן אף הקיום אסור ומקרי אף גידולין נעבדה בהן עבירה ונפיר כ' הלבוש: ולכאורה, קשה לי ע"ז מירושלמי פ"א דכלאים מ"ב.

דפוסל להביא ביפורם מאילן שנטעו בקרקע גזולה משום דבעינן. ראשית בפורי אדמתה.

ואע"ג דמתחלתו ועד סופו בעבירה ואפי"ה בעי קרא דאדמתה. ועוד שם בירושלמי מספקא לי' אם הוא בהיפוף דגזל חזור ונטעו בשלו אם רשאי להביא ממנו בפורים אע"ג דמתחלתו ועד סופו בעבירה ואפי"ה בעי קרא דאדמתה ושם בירושלמי מסיק דהעיקר האיבעי'.

אע"ג דנשתנה ורק דמים הוא דמחויב לי' אפי"ה קא מבעי' לי' אי מצנה דינה כגבנה או לא ופשוט מרשב"ל דאמר המשתנה לדקל לולבו מותר למצנה ולסברת מרן זצ"ל קשה הא יש לחלק דשם גבי ר"ל לא הוי תחילתה בעבירה.

ואפשר דהירושלמי סובר כמאן דלית לי' מצוהב"ע וסברת מרן זצ"ל למאן דסובר מצוהב"ע. ובלא"ה קשה לי מהירושלמי על שיטת התוס' ר"פ לולב הגזול שהביאו דעת ר"י דלאחר שינוי לא הוי מצוהב"ע ומותר לגבוה וביירושלמי לא משמע הכי ותימה בעיני שלא הביאו הפוסקים דברי הירושלמי.

ובאמת גם בש"ס דידן בע"ז דף מ"ז ע"א איבעי' לן המשתנה לבהמה צמרה מה הוא לציצית. והפוננה אי מצנה דמאי לגבוה או לא ונהי דהמג"א בס' תקפ"ו ס"קו כ' דדוןקא לכתחילה פסלו לעגנן ציצית דדמי מצנה לגבוה.

וא"כ לכל הפחות לכתחילה אסור אחרוג המורכב. מ"מ לפי דברי מרן הגאון בעל חת"ס זצ"ל הג"ל איכ"ל פינן דכל יניקת הצמר הוא מן הבהמה האסורה וגבוה גרע טפי ובאמת

נראה דגם לסברת הלבוש הוא דהרפכה לא דמי לשאר נעבדה בו עבירה שרי בחולין דף קט"ו קרי ל' תועבה ופרש"י שם דגיכר בו התועבה ואמרי' שם מדאסור לגבוה מפלל דלהדיוט שרי משמע דווקא להדיוט: אבל לא למצנה דלמצנה לא מקרי להדיוט בנודאי ואפילו לפי דברי המג"א דלכתחילה אסור צ"ע לי וגם על הא דרבא.

דאמר לולב של ע"ז לא יטול ואם נטל יצא מ"ש מהא דאמר רבא בש"ס בנזבחים דף ע"ג ע"ב השתא דאמור רבנו לא ליקרב אי קירב פסול משום דיהוי וכיון דנדחה נדחה. אלא דמסיק שם דאין דיהוי בבע"ח אבל בדבר דשייך בו דיהוי קשה.

וצריף עיון לחלק: ואפשר דמפאן ראי' למאי דפסקו הרי"ף והרמב"ם בסי' תרמ"ז באו"ח בעלתה בו תמרה לא הביאו דאמרי' יש דיהוי. ולכאורה מפאן סייעתא לדבריהם ובס' בכור שור בשבת דף ק"ח הביא להסתפק.

אי רשאין לכתוב ס"ת תפילין ומזוזות על עור של תקרובת ע"ז והעלה שם דלא מקרי מן המותר בפיף ולדידי צ"ע. דבלא"ה פסול דהרי קי"ל באהע"ז סי' קכ"ד סעי' א' דאם כתב גט על דבר שצריף ביעור מן העולם פסול.

וא"כ ה"נ פן וצ"ע ועכ"פ לפי הג"ל איכ"ל דאתרוג המורכב פסול. או כמ"ש מרן זצ"ל דהוא מתחלתו ועד סופו עבירה או כמו שכתבתי משום תועבה.

ונגיכר לעולם כפרש"י בחולין דף קט"ו הג"ל: ולכאורה קשה לי מירושלמי פ"ד דשקלים ה"ג דשאל שם אם מותר לזרוע בתחילה בשביעית לצורך העומר. אם לא מצאו במקום אחר וגוף השאלה קשה ושירי קרבן שם הקשה דת"ל משום ממשקה ישראל וראיתי בחי' דמעלתו בשקלים שם דכ' דשאלת הש"ס הוא אע"ג דאינו בעידנא מ"מ פינו דהוי עשה דרבים שאל הש"ס אם דוחה דברי השיבולי לקט המוכא במג"א בסי' תמ"ו ועל קושית שיירי הקרבן דחק מעלתו לפרש דהאי לזרוע בתחילה דשאל הש"ס שם היינו בתוספת שביעית.

דהוי הלממ"ס ואינו אסור ממשקה ישראל. ובאמת מה שתי' משום דהוי עשה דרבים לא סגי דהרי כ' הרמב"ם בפ"א משחיטה דעבודה בשביעית הוי עשה ול"ת.

נעשה דרבים ג"כ אינו דוחה עשה ול"ת. כדמוכח מר"ה דף ל"ב שהקשה שם הר"ן ותי' השיבולי לקט ודוק: מיהו גוף הקושיא לפי ענ"ד לא קשה דהרי בפסחים דף ע"ז ילפינו מקרא דמועדי ה' דעומר וב' לחם דוחין שבת וטומאה דמועדו אפילו בשבת מועדו אפילו בטומאה ואמרינו ביבמות דף ה' ע"ב.

אע"ג דשבת עשה ול"ת ויש בה פרת. אפי"ה פינו שהם תדיר וצורך גבוה דחי וא"כ ה"נ האיבעי' דהירושלמי אי גם בזריעה דוחה פינו דכתיב במועדו.

ובזה מיושב היטב מה דמסיק הירושלמי ולא קשה הקושיא של השיירי קרבן דלאסור משום ממשקה ישראל דהרי גם לענין טומאה קשה קושיתו דהרי אמרי' בפסחים דף ע"ז ע"ב דאין נאכלים וכדמסיק גם בירושלמי.

וְקוּשָׁה הָאֵל בְּעֵי מִמְשָׁקָהּ יִשְׂרָאֵל אֲמַנָּם לְפִי מֵהַ דְּאֲמַרְיָנָן בִּיבְמוֹת דְּרַף הַנְּזִ"ל דְּהַתּוֹרָה הַתִּירָה מְשׁוּם דְּהוּא צִוְרָה גְבוּהַ וְזֶה הוּא בְּהַעֲבֹדָה י"ל דְּהוּא צִוְרָה גְבוּהַ. אָבֵל אֲכִילָה אִינוּ צִוְרָה גְבוּהַ.

וּכְתִיב וְהַפֶּשֶׁר אֲשֶׁר יִגַע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בְּאֵשׁ יִשְׂרָאֵל. וְאִיפָא בְּאֲכִילָה אִיסוּר לָאוּ נַעֲשֵׂה מִיְהוּ אִם נִימָא דָאִם אִיסוּר בְּאֲכִילָה.

אִיסוּר ג"כ לְהַקְרִיבָה. א"כ שׁוּב הָוֵי גַם הָאֲכִילָה צִוְרָה גְבוּהַ.

וְא"כ הָאֲכִילָה ג"כ דּוּחָה וְשִׁפִּיר חֲשִׁיב מִמְשָׁקָהּ יִשְׂרָאֵל. וְלִכְרָה אִוְקִי כָל חַד וְחַד אֲדִוְכְתִיב דְּלִהַקְרִיבָה מִוְתָר מְשׁוּם דְּהָוֵי צִוְרָה גְבוּהַ וְלֹאֲכִילָה אִיסוּר.

כִּינּוּ דְכָבֵר נַעֲשֵׂה הַצִּוְרָה גְבוּהַ. וְאִין עֲשֵׂה דְאֲכִילָה דּוּחָה עֲשֵׂה וּל"ת.

אֵלָא דְגוּרָה דְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי צָרִיכִין עֵינּוּ וְהֵם קוֹנְשִׂיא עַל הַרְמֵב"ם בַּפ"ד מְשַׁחֲיטָה דִּין ט"ו שְׁפִסְקָא שָׁם דָאִם זָרַע בְּשִׁבְעִיעִית נֶאֱכָל וּמְבֹרָךְ שָׁם בַּכ"מ בְּשֵׁם הַר"י קוֹרְקוּס דְּבִדְעִי עֲבָד אִינוּ נֶאֱסָר א"כ מֵאֵי קֹאֲמֵר הִירוּשְׁלָמִי דְאִיף אֲפִשֶׁר לְהַקְרִיב הַקּוֹמֵץ כִּינּוּ דְאִין הַשְׁרִיגִי נֶאֱכָלִין וּמִנ"ל דְאִין נֶאֱכָלִין.

הָרִי לְדַבְרֵי הַרְמֵב"ם אִם זָרַע מִוְתָר. אֲפִילוּ אִם זָרַע בְּאִיסוּר מִוְתָר לֹאֲכִילָה וְאִין לֹאֲמַר דְּמִדְרַבְּנָן אִיסוּר כְּמוֹ שְׁאָר סְפִיחֵי שְׁבִיעִיעִית דְּגִזְרוּ חֲכָמִים וְלֹא פְלוּג.

דֹא"כ אִם לֹא נִזְרַע אֵלָא שְׁהִבִיא סְפִיחֵי שְׁבִיעִיעִית. ג"כ אִיסוּר.

וְע"כ דְּקוֹנְשִׁית הַש"ס אִי מִדְאִוּרִי תָא אִיסוּר. וְא"כ צ"ע עַל הַרְמֵב"ם וְצ"ע גְדוּל: וְנִחְזוֹר לְנִיזְדוֹן דְּלַעֲיִל דְּלִכְאוּרָה לְפִי סְבֵרַת מְרִן הַגָּאוֹן זצ"ל עֲדִינּוּ קוּשָׁה אִיף הַקּוּשָׁה דְזִרְיַעָה בְּשִׁבְעִיעִית יֵהָא מִוְתָר.

הֵינּוּ לְפִי מ"ש מְשׁוּם דְּכְתִיב מוֹעֲדוֹ. וּמִנ"ל לְמִילָף מִהֶתֵם לְהַתִּיר אֲפִילוּ בְּאִיסוּר מִתְחִילָה וְעַד סוּפּוֹ וְנִרְאָה דְאֲדַרְבָּה מִהֶתֵם רֵאִי לְדַבְרֵי מְרִן זצ"ל.

דְּלִכְאוּרָה יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּלִשׁוֹן הִירוּשְׁלָמִי מֵאֵי בְּעֵי בְּלִשׁוֹנוֹ מֵהוּ לְזִרְוֵעַ בְּתַחֲלִילָה מֵהוּ הַלְשׁוֹן אוֹמֵרַת בְּתַחֲלִילָה אֵלָא דְבִאֲמַת זֶה הוּא הַאִיבְעֵי דְבִשְׁלָמָא בְּקַצִּירָה אִינוּ עוֹשֵׂה אִיסוּר. אֵלָא בְּשַׁעַת קַצִּירָה.

אָבֵל לְזִרְוֵעַ בְּשִׁבְעִיעִית דִּיהָא נַעֲשֵׂה בְּתַחֲלִילָה ג"כ עֲבִירָה וְגִידֵל בְּעִבְרָה עַל זֶה קֹאֵי הַאִיבְעֵי שָׁם אִי מִפְּחַ דְּכְתִיב בְּמוֹעֲדוֹ יִדְחָה גַם אִיסוּר זֶה. וְעַכ"פ מוֹכַח דְּסִבְרָא יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין אִיסוּר שְׁמַתְחִלְתּוֹ וְעַד סוּפּוֹ אִיסוּר וּכְדַבְרֵי מְרִן הַגָּאוֹן זצ"ל וְהַאִיבְעֵי בְּאֲמַת שָׁם לֹא נִפְשְׁטָה וְלִכְרָה שְׁפִיר אִיכ"ל כְּדַעַת הַלְבוּשׁ הַנְּזִ"ל וְכַדַּעַת סְבֵרַת מְרִן הַגָּאוֹן זצ"ל: וּלְפִי"ז יֵשׁ לָנוּ ג' טְעָמִים לְאִיסוּר אֲתֵרוּגִים הַמְּוֹרְכָבִי וְלִכְאוּרָה יֵשׁ נַפ"מ לְהַדָּס הַמְּוֹרְכָב לְפִי ב' טְעָמִים הֵרָאוּשׁוּגִים הַדָּס הַמְּוֹרְכָב ג"כ פְּסוּל.

וְכֵן פְּסִק בַּחכ"צ סִי' קמ"א. אָבֵל לְפִי טַעַם שֶׁל הַלְבוּשׁ וְלְפִי מֵה שְׁהִסְבִּיר מְרִן הַגָּאוֹן זצ"ל אִיכ"ל דְּהַדָּסִי הַמְּוֹרְכָבִי מִוְתָרִים דְּמַה"ת אִין אִיסוּר בְּאִילְנֵי סְרָק מְשׁוּם הַרְבָּבָה.

וּכְבָר הָעִיר בְּזֶה הַפּמ"ג ס' תרמ"ט. וְעוֹד אִיכ"ל נפ"מ אִם מִיחֹר זֶה שְׁהֶרְפִּיב נָטַל יְחֹר וְנִטְעוּ בְּמִקּוֹם אַחֵר בְּמִקּוֹם שְׂאִין אִסוּר הֶרְפָּבָה אוֹ שְׁנָטַל גֶּרְעִין מֵאֲתָרוּג זֶה הַמְּוֹרָב וְנִטְעוּ בְּמִקּוֹם אַחֵר.

דְּבִזָּה אֵין אִסוּר. כְּמִבְּוֹאָר בִּירוּשָׁלַיִם דְּכֻלָּאִים פ"א.

וְהִבִּיאוּ הַר"ש שֵׁם מִשְׁנֵה ד' דְּלִטְעַם הֶלְבוּשׁ. וְכִפִּי סְבֵרַת מָרְן זצ"ל מְוֹתֵר מִשׁוּם דְּשׁוּב אֵין פֶּאן נְעֻבְדָּה בּוֹ עֲבִינָה אֲבָל לְאִינָה ב' טְעָמִים עֲדִינִן אִסוּר פִּינֵן דַּעכ"פ אֵינוֹ אֲתָרוּג לְבָדוּ: אֲלֵא דִלְפִי"ז לְכֹאֲוָה ק"ל בְּחֻלְיֵן דְּרַף קט"ו דְּדִינִק הֶתֶם.

מִדְּאֲצֵטְרָה קָרָא לְגִבּוֹה מְכָלֵל דְּלֶהֱדִיּוּט שְׁרִי. וְלֶהֱנָ"ל י"ל דְּלַעוֹלָם לְהֶדִיּוּט נָמִי אִסוּר וְאִפִּי"ה צָרִיף קָרָא לְגִבּוֹה לְאַסוּר בָּאֵם הֶרְבִּיעַ שָׁה וְעַז.

וְשׁוּב הֶרְבִּיעָה שָׁה וְעַז יְחֻדִּיו. מִמָּה שְׂיֻצָא אַח"כ מִבְּיַנְיָהֵם דָּאֵז שׁוּב אֵין אִסוּר לְהֶרְבִּיעַ דְּהֻי שְׁנָה בְּשָׁנָה כְּמוֹ דְּאֲמָרִי בְּפִרְיָדוֹת דְּמְוֹתֵרִין זֶה בְּזָה.

וְלִכְף אִיֶּצְטְרָה קָרָא דְּלְגִבּוֹה מ"מ אִסוּר. וְצ"ל דְּנָהִי דְּאֲמָרִינִין בַּע"ז דְּרַף מ"ז דָּאֵם נְשִׁתְנָה הָאִסוּר מְוֹתֵר אֶפְלוּ לְגִבּוֹה מִשׁוּם מִיֹּאִוּס.

אֵז בְּנִשְׁתַּנָּה מְוֹתֵר אֲבָל אִם הוּא אִסוּר אֶפְלוּ לְהֶדִיּוּט: כֹּל הַיּוֹצֵא מִן הַטָּמֵא טָמֵא וְכֹל הַיּוֹצֵא מִן הָאִסוּר אִסוּר. וְלֹא מְקָרִי נְשִׁתְנָה א"כ דְּיִיִק שְׁפִיר הֶתֶם מִדְּאֲצֵטְרָה קָרָא לְגִבּוֹה.

ע"כ לְהֶדִיּוּט שְׁרִי דָּאִי ס"ד לְהֶדִיּוּט אִסוּר. שׁוּב לֹא מְקָרִי נְשִׁתְנָה אֶפְלוּ בְּכַמָּה טְעָמִים דְּכָל הַיּוֹצֵא מִן הָאִסוּר אִסוּר אֲלֵא ע"כ דְּלֶהֱדִיּוּט שְׁרִי וְצָרִיף אוֹ לְאַסוּר לְגִבּוֹה.

וְא"כ לְפִי הָאָמֶת דְּהֶרְפָּבַת פִּירוֹת הֶבֵּא מִן הָאֵילָן אֵינוֹ אִסוּר אֲלֵא דְּהֶלְבוּשׁ סוֹבֵר דְּלִמְצָנָה אִסוּר א"כ אֵילָנִי סָרְק אִסוּרִין. רַק הֵם בְּעֻצָּמָם.

אֲבָל אִם נְשִׁתְנָה דְּהֵינּוּ שְׁנָטַל יְחֹר וְנִטְעוּ בְּמִקּוֹם אַחֵר מְוֹתֵר לְדַעַת הֶלְבוּשׁ כְּמוֹ דְּאֲמָרִינִין בַּע"ז דְּרַף מ"ז דְּשִׁנּוּי גְּמוּרָה מוֹעִיל לְהִתִּיר לְגִבּוֹה וְהָא דְּקִי"ל בְּאו"ח ס' י"ג דְּהַמְשַׁתְּחָנָה לְבִהְמָה צְמָרָה נְפֹסֵל הֵינּוּ מִשׁוּם דְּאֵינוֹ שְׁנִינּוּי גְּמוּרָה לְדַעַת הַכ"מ וְלְדַעַת הַפּמ"ג דְּבָעִי טוֹנִי' לְשִׁמָּה.

אֲבָל בְּעָלְמָא שְׁנִינּוּי מוֹעִיל בְּדָבָר שְׂאֵינוֹ אִסוּר רַק לְגִבּוֹה וּמִמִּילָא לְדַעַת הֶלְבוּשׁ אִם נָטַע יְחֹר מִיְחֹר וְנְשִׁתְנָה מְוֹתֵר. וְלֹאִינָה טְעָמִים אִסוּר: וּמָה שְׁהַקְשָׁה מַעֲלָתוֹ אִם נִימָא פִּינֵן דְּהֻי אֵינוֹ מִינּוֹ לֹא נִקְרָא כָּלֵל אוֹתוֹ דְּבָר.

א"כ לְמָה לִי קָרָא אוֹ לְמַעַט כְּלָאִים גְּבִי שְׁלָמִים. הָא יֵשׁ נפ"מ דְּבִכְבָּשׁ הִי מְקָרִיבִין הָאֵלִי' וּבְעַז אֵין מְקָרִיבִין הָאֵלִי' א"כ אֵיף נְעֻבִיד בְּכֻלָּאִים וְלְמָה לִי קָרָא וּלְפִי עַנ"ד לֹא קָשָׁה דְּהָרִי קִי"ל דָּאֵין הַקְטָרַת הָאִימּוּרִין מְעַכָּב וְא"כ אֶפְלוּ לֹא הָיוּ מְקָרִיבִין הָאֵלִי' אִם כְּבָר הַקְדִּישׁ כְּלָאִים לְגִבּוֹה בְּנוֹדָאֵי הִי כְּשֶׁר לְקָרְבָן וְלֹא הָיוּ מְקָרִיבִין הָאֵלִי' אוֹ שְׁהָיוּ מְקָרִיבִין אוֹתוֹ לְשֵׁם עֲצִים לְדַעַת ר"א בַּפ' הַתְעַרְבוּ' אוֹ כְּדִילִיף הֶתֶם מְמוּם בָּם לֹא יִרְצָה הָא ע"י תְּעַרְוֹב' יִרְצָה: וְא"כ מְכָל הֶלִין טְעָמִים.

בְּנוֹדָאֵי אָנוּ צָרִיכִין. לְחֹוֹשׁ בְּאֲתָרוּג הַמְּוֹרָב וְנָהִי דְּאֲתָרוּגִים הֶבְאִים אֶצְלֵינוּ זֶה שְׁנִים רְבוֹת.

הם בְּחֻזְקַת שְׂאֵינָם מְוֹרָכִים. אָבֵל אִם יָבוֹאוּ לָנוּ מֵאֵיִם אַחֲרֵיהֶם.

כָּבֵר כ' מֶרֶן הַגָּאוֹן זצ"ל שְׁצָרֵיהֶּ לְהַבְיֵא הַכֶּשֶׁר עֲלֵיהֶן וְלִי נִרְאֶה עוֹד שְׂאֵם רוֹאֵין אֶתְרוּג בְּלִי בְּלִיטוֹת וּבְלִי חֲרוּצִין וְעוֹקְצִין אֵינּוּ שְׁקוּעַ יֵשׁ לְחֹשׁ עֲלֵיו דְּכִינּוֹן דִּינְצָא מְרֻב אֶתְרוּגִים אֶפְשָׁר דְּהוּא מְהַמְיָעוּט הַמְוֹרָכִים.

דְּנָהי שִׁכ' מֶרֶן הַגָּאוֹן זצ"ל דְּהִנְהוּ סִמְנִים לְאוּ דְּאוֹרֵייתָא מ"מ רַבָּם יֵשׁ לָהֶם סִמְנִים אֱלוּ. כֵּן נִרְאֶה לְפִי ענ"ד.

וְאַחֲתוּם בְּבִרְכָה יְהִי ה' עִמּוֹ וְחַפֵּץ ה' בְּיָדוֹ יִצְלִיחַ. דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַחֹתֶם בְּבִרְכָה בְּרַכַּת שְׁלוֹם וּבְרַכַּת שְׂמֵחַת יו"ט.

הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ: הַק' מְשֵׁה שִׁיק מְבָרְעָנְאוֹנֵעַ: תְּשׁוּבָה שִׁכ"ז יֵצוּ ה' אֶת הַבְּרָכָה לְהַרְבֵּנִי הַמְּוֹפָלֵג בַּתּוֹרָה כַּש"ת מוה' מְרַדְכֵי לִיב קֶלְיִין נ"י בַּק"ק מִיקְלָאשׁ: זֶה אֵיזָה שְׁבוּעוֹת קַבְלִיתִי מִכְתָּבוֹ וְע"ד אֶפְשָׁר יִצָּא מֵעֲלֵתוֹ לְדִין בְּדָבָר חֲדָשׁ לֹמַר דְּלִמ"ד אֵין נְשִׁים סוּמְכוֹת רְשׁוֹת.

וּפְרַש"י רִישׁ פָּרָק הַמוֹצֵיא תְּפִילִין דְּאֵית בִּי מְשׁוּנָה בַּל תּוֹסִיף. וְרַצָּה מֵעֲלֵתוֹ נ"י לֹמַר דְּלִדְיָדִי אָסוּר לַעֲשׂוֹת מְסַפֵּק כְּגוֹן לְכַסּוֹת דָּם מְסַפֵּק וְחִילוֹ מְשַׁאֲגַת אַרִי' סִי' ק"ה.

שִׁכ' לְפָרֵשׁ הָא דְּפָרִיף בַּפ"ק דְּחִגִּיגָה עַל דְּמִמְעֵטִין מְזַכּוּרָה טְוִמְטוּם. וּפְרִיף אֵינְצֵטְרָה קָרָא לְמִיעוּטֵי סְפִיקָא וּפְרִיף הַשַּׁאג"א הוֹאִיל וְסְפִיקָא הוּא.

א"כ אָסוּר מְשׁוּם סְפֵק בַּל תּוֹסִיף כְּדָאֲמַרִּין גַּבִּי מִתָּן אַחַת בְּמִתָּן ד'. לִיתָן מִתָּן ד' עוֹבֵר עַל בַּל תּוֹסִיף.

וְה"נ כֵּן. וּמִזָּה לְמַד דְּהַה"ד לְעַנְנֵי שְׁאָר סְפִיקוֹת וּבְאַמַּת אֵין הַנִּידוֹן דּוֹמָה לְרַאָּל'.

דְּבִלֵא"ה דְּבָרֵי הַשַּׁאג"א תְּמוּהִים אֵיף אֶפְשָׁר דְּדָבָר שְׁהוּא סְפֵק וְהָא אָסוּר מְשׁוּם בַּל תּוֹסִיף הָרִי כְּתִב הָרִיטְב"א בְּסוּפָה דָּף ל"א וְכ"כ הַש"ג בַּר"ה וְכֵן כְּתִבוּ שְׁאָר פּוֹסְקִים דְּמָה שְׁעוֹשָׂה מְשׁוּם סְפֵק לִית בִּי מְשׁוּם בַּל תּוֹסִיף דְּהָרִי אֵינּוּ עוֹשָׂה רַק מְסַפֵּק.

וְגַם א"א לֹמַר דִּיהָא בּוּ מְשׁוּם ב"ת דְּהָרִי הִדִּין דְּמְשׁוּם סְפֵק צָרִיף לַעֲשׂוֹת. א"כ אֵינּוּ מוֹסִיף עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה אֱלָא דְּכָף הוּא הִדִּין תּוֹרָה: וְתוּ קִשְׁיָא דְּהָרִי בְּהִדְיָא אֲמָרוּ בְּחֻזְקוֹן דָּף פ"ז ע"ב.

דַּר' יוֹסִי דִּין דְּכּוֹי אֵין מְכַסִּין דָּמוּ בִּי"ט מַק"ו. כִּינּוֹן דָּאֵין נוֹדְעָה דּוֹחָה שְׁבַת ק"ו דָּאֵין סְפִיקָה דּוֹחָה יו"ט.

וְאֲמָרוּ לוֹ תְּקִיעַת שׁוֹפָר יוֹכִיחַ דָּאֵין נוֹדְעָה דּוֹחָה שְׁבַת וְסְפֵק אֵישׁ סְפֵק אִשָּׁה דּוֹחָה. וְאֲמָרוּ שְׁם דַּר' יוֹסִי לְטַעְמֵי דְּסוּבֵר נְשִׁים נְמִי תוֹקְעִין דְּנְשִׁים סוּמְכוֹת רְשׁוֹת וּמִינְהָ דְּתַנָּא דְּאֲמָרוּ לוֹ סוּבֵר אֵין סוּמְכוֹת רְשׁוֹת וּאִפִּי"ה סְפֵק אֵישׁ סְפֵק אִשָּׁה תוֹקְעַת דּוֹחָה יו"ט.

וְא"כ מְבֹאָר דְּאֶפְּלוּ לָמ"ד אֵין סוּמְכוֹת רְשׁוֹת. הִינְנוּ בְּדִלִיכָא סְפִיקָא אָבֵל מְסַפֵּק עוֹשָׂה וְקִשְׁיָין דְּבָרֵי הַשַּׁאג"א: וְנִרְאֶה דְּבְאַמַּת גַּם הָאֵי דְּנִתָּן ד' בְּמִתָּן א' דְּאָסוּר לִיתָן מ"ד מְשׁוּם בַּל תּוֹסִיף ק' לְהַבִּין.

דאפילו אי אמרינו דב"ת לא בעי פנונה לכנון בכנונה הפפיות. וכבר הביא זה בפמ"ג בא"ח בפתיחה פולגת שלו ח"א אות ל"ט וכו' דצ"ל דהא דאמרי דאם עושה בלא בכנונה. לא מקרי ב"ת היינו אם אינו מאגד ומקשר דבר שמצוותו עם דבר שאינו מצוה אבל אם מחברו בדבר שצריך אגוד. ה' חוטין בציצית ה' מינים בלולב.

אע"ג דאינו מכנון להוסיף מ"מ הא מוסיף הוא וה"נ פינון דהמתנות צריכין להיות על המזבח ובמזבח אגודים יחד הוי פאגודים ומחנפרים ומכאן למד השאג"א דה"ה ברא"י בעזרה דצריך כל זכורה לבוא בעזרה והעזרה מחברו ואם יבואו נשים או אפילו ספק כגון טומטום אסור משום ב"ת דכלם יחד מאגד ומחבר דבר שפחוה בדבר רשות כמו שפיארתי בהערותי למנין המצות וכל זה התם.

משא"כ בכיסוי הדם מספק בנודאי רשאי ומחוייב לכסות גם למ"ד אין נשים סומכות רשות. ורק על דרך הג"ל.

אפשר להבין דברי הרא"ש בהלכות קטנות בהלכות תפילין הובא בטו"ז באו"ח סי' ל"ד. שה' דמותר להניח ב' זוגות תפילין דרש"י ור"ת ומכנון דאיתן שאין מצוותן יתא לשם רצועות.

וכ' דב"ת אינו אלא אם עשה חמש פרשיות וכ"כ הטור בסו' ל"ד וקשה הא הטור כ' בסמ"ן תרנ"א דדונקא אם מכנון להוסיף עובר וכמ"ש המג"א בסו' תרנ"א ס"קכו דאפילו בזמנו בעי פנונה לדין דמצות צריכות פנונה ואפילו לפי מ"ש הא"ר שם בס"קלח לדעת הרא"ש מ"מ אם מכנון להיפוך אינו עובר.

וא"כ פינון שמכנון שיהא הבית האחר לשם רצועות א"כ לכ"ע אינו עובר על ב"ת. ועכצ"ל פינון דמחבר יחד אפילו בלי פנונה עובר על ב"ת וכדי שלא תימא דהרא"ש מחברו.

ע"ז כ' הרא"ש והטור דזה אינו. אלא דוקא אם עשה ה' פרשיות ומחברו עובר אפילו בלא פנונה על ב"ת דאסור לחבר חובה בנדבה או משום דאינו רואה את האויר וכדאית' בסנהדרין דף פ"ח אבל אם אין מחברו אפילו שניהם בראשו בפעם אחד.

מהני פנונה הפפיות לכל הפחות ועכ"פ הוא הדין בגידון שלנו פינון שאין חיבור נודאי לכ"ע רשאי מצד ספק לכסות כמו שהוכחתי. וגם.

לפי סברתו נראה ג"כ דאין דמיונו עולה יפה. דעד כאן לא קאמר השאג"א אלא בדבר שהוא באמת מצוה והמעשה שלו מוכיח שהוא מצוה כגון הנחת תפילין או ראית פנים וקרבו בעזרה שהוא מעשה המצוה איכ"ל דאפילו מכנון שלא לשם מצוה לא מהני.

פינון דהמעשה מוכיח שהוא עושה מצוה דברים שבלב אינם דברים לבטל הוכחת המעשה. אבל במקסה דם בהמה איזה מעשה מוכיח יש שעושה מצוה.

דאולי לנקר חצרו הוא עושה ואפילו אי ברה"ר הוא מכסה. עכ"פ אינו מוכרח דכנונתו למצות פסוי.

ובכה"ג אֶזְלִינָן בְּתַר מַחְשַׁבְתּוֹ וְאִם אֵינּוּ מְכַוֵּנִין לְמַצְוֹתוֹ לִכְ"ע אֵינּוּ עוֹבְרִים עַל ב"ת וְא"כ אִם מְכַסֶּה רַק מִשׁוּם סִפְקָא וְאֵינּוּ מְכַוֵּנִין לְהוֹסְפָה לֵית בִּי מִשׁוּם ב"ת. דְּהָרִי הַמְעַשֶּׂה וְחִלְקִיו דְּהֵינּוּ דָם הַבָּא מֵעֵלְמָא מְבַהֲמָה.

אֵינּוּ דוֹמָה לְדָם חַי' וְעוֹרָף. וְלִכְפָּה מְסַתְמָא מוֹתֵר דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוּמוֹ: הַק' מִנְשָׂה שְׂמִיק מְבָרְעֵנָא וְעוֹנֵעַ: תְּשׁוּבָה שִׁכ"ח בְּעִזְהֵי"ת עֵש"ק כ"א אֵינּוּ תִר"ד לִפ"ק יַעֲרֵגִין יַע"א: יִתְעַנְג עַל רֹב שְׁלוֹם וְכו' הָרַב הַמְּוֹפֵלֵג בְּתוֹרָה וּבִירְאָה חֲרוּץ וְשָׁנוּן כִּש"ת מוּה' פִּינִישׁ נ"י.

יִקְרָתוֹ הַגִּיעֵנִי וְכו' וְעַל דְּבָרֵי תוֹרָה אֲשֶׁר בְּדַק לָן מְעַלְתוֹ נ"י בִּמְג"א ס' תִּרְנ"ב ס"ק א שִׁכ' בְּבִיה"ש דְּיוֹם רֵאשׁוֹן דְּסוֹכְוֹת יִטּוֹל וְגַם בְּשָׂאֵר יָמִים יֵשׁ לְהַחְמִיר לִיטּוֹל וְלֹא יִבְרָךְ וְהַמְחַהֵשׁ"ק מְסַתְפֵּק הָאֵי וְלֹא יִבְרָךְ אֵי קָאֵי גַם עַל יוֹם רֵאשׁוֹן וּמְעַלְתוֹ נ"י קְשִׁיָּא לִי פְּשִׁיטָא דְקָאֵי גַם עַל יוֹם רֵאשׁוֹן פִּינּוֹן דְּהַמְג"א בְּסִי' ס"ז הִבִּיא בְּסִפְקָא קָרָא ק"ש דְּהָא דִּיחִזְוֵר נְמִי לְבָרַךְ הֵינּוּ מִשׁוּם דְּמַעֲיָקְרָא כְּפֵה תִּיקְנוּ.

וּבְסִי' תִּקְפ"ה פְּסִק סִפְקָא אִם תִּקְעַת יִתְקַע וְלֹא יִבְרָךְ אֲפִילוּ בְּיוֹם רֵאשׁוֹן א"כ ס"ל דְּעַל סִפְקָא מְצוּה דְּאוֹרֵייתָא אֵין לְבָרַךְ וְא"כ ה"נ לֹא יִבְרָךְ וּמָה שֶׁהִבִּיא רֵאִי' מֵא"ר שָׁם בְּסִי' תִּרְנ"ב דְּמִשְׁמַע דְּמְבָרַךְ אֵין רֵאִי' דְּהָא"ר לְטַעְמֵי' דְּמִבִּיא לְעֵיל בְּסִי' ס"ז.

דַּעַת הַדְרִישָׁה וְהַפ"ח דְּהִיכָא דְּהַמְנִיחָה הֵיחָה חַיִּיב עֲלֵיו וְנִדְאֵי וְסִפְקָא אִם נִפְטֵר חַיִּיב לְבָרַךְ וְא"כ י"ל דְּה"ה פֶּאֶן. מִשָּׂא"כ לְהַמְג"א לְשִׁיטָתוֹ דְּלִי' לֹא ס"ל כֵּן.

א"כ פְּשִׁיטָא דְּגַם פֶּאֶן אֵין לְבָרַךְ עַכ"ל בְּקִיצוֹר: וּבְאֵמַת גַּם לְפִי עַנ"ד נִרְאָה כֵּן וּמ"מ גְּבָרָא רַבָּא אָמַר מְלִתָּא. יֵשׁ לְיֹשֵׁב מְקוֹם הַסִּפְקָא שְׁלוֹ וּבְתַחֲלִילָה נִצִּיעַ הַשְׁיִטוֹת הַגְּהָה בְּדִין הַגְּהָה יֵשׁ ג' שִׁיטוֹת הָרַב רַבִּינוּ יוֹנָה בְּפֶרֶק מִי שְׁמַת סוֹבֵר דְּכָל שְׁיֵשׁ פֶּאֶן סִפְקָא מְצוּה דְּאוֹרֵייתָא.

א"כ מְחַוְיָיב לְעֵשׂוֹתָהּ וְכִינּוֹן שְׁמַחְוְיָיב לְעֵשׂוֹתָהּ מְחַוְיָיב ג"כ לְבָרַךְ וְסִבְרָתוֹ נִרְאָה אַע"ג דְּבִרְכָה הִנּוּ דְּרַבְּנָן מ"מ הַבְּרָכָה הוּא וְנִדְאֵי מְחַוְיָיב וְכִינּוֹן דְּמַצִּד סִפְקָא צְרִיף לְעֵשׂוֹת אֲפִילוּ אֵי קָמִי שְׁמִיָּא גְּלִיָּא דְּפִטוֹר מִן אוֹתָהּ מְצוּה מ"מ פִּינּוֹן דְּלוֹ הוּא סִפְקָא א"כ הוּא מְחַוְיָיב וּמְצוּנָה לְעֵשׂוֹת אוֹתָהּ.

וְא"כ הַחַיִּיב בְּרָכָה הוּא וְנִדְאֵי דְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא מְחַוְיָיב לְעֵשׂוֹת תִּקְנוּ חֲכָמִים בְּרָכָה וְאֵין פֶּאֶן סִפְקָא בְּרָכָה אֲלֵא וְנִדְאֵי בְּרָכָה וְזֶה דַּעַת הַרְאָב"ד בִּפ"ג מֵה' מִילָה דִּין ז' אֲמַנְם הַרְמַב"ם שָׁם פְּלִיג וְסוֹבֵר דְּעַל סִפְקָא מְצוּה דְּאוֹרֵייתָא אֵין מְבָרְכִין וְהַכ"מ שָׁם הִבִּיא תְּשׁוּבַת הַרְמַב"ם.

וּרְאִיּוֹתָיו מִשְׁמִינֵי עֲצָרַת דִּיתוּבִייתָבִינּוּ וְלֹא מְבָרְכִין א"כ מוֹכַח דְּסִפְקָא מְצוּה אֵין מְבָרְכִין וְהַכ"מ הִבִּיא שָׁם דְּהַרְמ"ה הַשִּׁיג עֲלָיו חֲדָא לְמָה חֲשַׁב שְׁמִיע"צ סִפְקָא דְּאוֹרֵייתָא לְעַנְיָן סוֹכָה וּי"ט שְׁנֵי סִפְקָא דְּרַבְּנָן יַעוּי"ש וְתוֹ דְּבִשְׁמַע"צ לְעַנְיָן סוֹכָה טַעַם אַחַר יֵשׁ פִּי הִיכָא דְּלֵא לְזוּלוֹתֵי וְגַם הִנּוּ תִּרְתִּי דְּסִתְרוּ אֶהְדְּדִי יַעוּי"ש: וְלִי בְּלֵא"ה הַדְּבָר תְּמוּהָ.

דְּאִיף אֲפִשֶׁר לֹאמַר דְּלִכְפָּה אֵין מְבָרְכִין עַל סוֹכָה בְּסִפְקָא שְׁמִינֵי כְּדַעַת הַרְמַב"ם וְא"כ ע"כ הַרְמַב"ם קָאֵי עַל הַזְּמַן שְׁקִידְשׁוּ עַפ"י הַרְאָב"ד דְּהִי' סִפְקָא. וְלִכְפָּה הִבִּיא רֵאִי' דְּהַשְׁתָּא אָנוּ בְּקִיאִין וְרַק מְנַהֵג אֲבוּתֵינוּ וְלִכְפָּה אֵין מְבָרְכִין.

וע"כ דמיירי מזמן שקידשו עפ"י הראי' וא"כ קשיא לי טובא דא"כ איך מברכין ביום ראשון של סוכות דכמו דשמיני ספק ה"נ יום ראשון הוא ספק ואי על ספק מצוה אין מברכין א"כ איך מברכין ביום ראשון דסוכות הא הוי ספק (ובאמת אני פתבתי במקום אחר דאפילו בזמן שקידשו עפ"י הראי' הי' עיקר יו"ט ראשון ולא שני דברוב שנים אלול חסר.

ואמרין בר"ה דף כ' אדר הסמוך לגיסן ואע"ג דהאי מ"ד איתותב. מ"מ כ' הפנ"י שם דאפילו לפי מה דאיתותב.

מ"מ רוב פעמים אדר הסמוך לגיסן חסר. וא"כ פיון דינעין פסח ידעין שבועות דהוא לעולם ביום החמשים לספירה.

וא"כ אפילו בזמן הראי' הי' עפ"י רוב יום הא' עיקר נרק מדרבנן קששו למיעוטא וא"כ איכ"ל דהקילו במת ביו"ט שני ולכחול עין אפילו בזמן שקידשו עפ"י הראי'. וכן משמע בש"ע באו"ח סי' תצ"ו: ובזה ישבתי דברי אגודה שהביא הפ"ח בס"י תצ"ו דאוסר לכחול עין ביו"ט שני דאיכ"ל דסובר דדונקא אממר לטעמ' דסובר בביצה דאפילו בר"ה ביצה מותרת ביו"ט שני.

וע"כ דלא חייש בזה למיעוטא. וה"ה בכל יו"ט בזמן שקידשו.

עפ"י הראי' הי' מותר מת ולכחול ביו"ט שני. ולכך מכ"ש דהשתא שרי.

אבל לדין דקיי"ל בר"ה דביצה אסורה. וכמי לדין ר"ה ה"נ בזמן שקידשו עפ"י הראי' פל שארי יו"ט וא"כ ה"ה לכחול עין הי' אסור בזמנם וא"כ השתא דמנהג אבותינו בידינו גם השתא דבקיאי אסור חוץ ממת שהקילו לעולם זה ישבתי במקום אחר באריכות.

ועכ"פ לתשובת הרמב"ם ה"ל דמייתי ראי' מספק שמיני ע"כ לא ס"ל פן דאל"כ לעולם לא הי' ספק גמור ומנ"ל בספק גמור. וא"כ הדרא קושיא לדוכתה): ונראה דקושיא חדא מתורץ באידך דהנה אע"ג דהרמב"ם סובר דעל ס' מצוה אין מברכין.

מ"מ מודה דעל ס' יו"ט מברכין היינו מטעם שתיקנו חכמים לעשות יו"ט. א"כ אפילו קמי שמיא גליא דהיום חול מ"מ מצוה דרבנן עשה פיון שפך תיקנו חכמים וכמ"ש הרמב"ם בשבת שם והובא בר"ן והנה לכאורה יש נפ"מ אם מברכין ביו"ט משום דעת רבינו יונה ה"ל או פדעת הרמב"ם דהנה לכאורה יש לדקדק מ"ש דפריה ונהרי יו"ט שני.

ומ"ש יו"ט שני דנקט דהרי בזמן שקידשו עפ"י הראי' יו"ט הראשון ספק כמו שני והו"ל למפרך סתם מיו"ט של גליות ותו מאי משני דלמא אתי לזולא א"כ גם בדמאי גימא פן. דינלזלו בו אי לא יברך ומאי סברא לחלק בין יו"ט לדמאי אדרבה האוכל טבל הוא במיתה משא"כ יו"ט ונראה דמהי"ת ינלזלו אם לא יברך פיון דאנו קיימינן השתא דעל ס' מצוה אין מברכין א"כ ממילא ידעו דהא דאין מברכין היינו משום דספק הוא אמרינן הקא.

והקא לחומרא לענין ברכה מתמירין דלא יברך: אמנם ביו"ט שני פנין דביו"ט ראשון
היו מברכין ובשני אי לא יברכו שפיר הני זלזול ונכריחו דע"כ אמתמול הי' יו"ט ולא
היום. ולא יקיימו תקנות חכמים.

וכי תימא הוא גופי' תקשה למה באמת יברכו ביו"ט ראשון. י"ל דמנה א"א להקשות.

דדלמא סובר אב"י פנ"ל דאפילו בזמן שקידשו שעפ"י הראי' הי' יו"ט הראשון עיקר
וא"כ א"ש דאב"י דסובר דלא פדעת רבינו יונה ואפילו פדעת הרמב"ן לא ס"ל דאפילו
היכא דתיקנו חכמים על ס' דאורייתא אין מברכין ולכך לאב"י אין מברכין על דמאי
ואב"י קשיא לי' מיו"ט שני מפח כ"ש דמיו"ט ראשון י"ל דהני עפ"י רוב נודאי.

אבל מיו"ט שני קשיא ותי' שפיר. פנין דאמתמול ברכו והיום לא יברכו הני זלזול.

ולא יקיים תקנות חכמים והנצרכו חכמים לתקן לברך: ועפ"י האמור מן שבים דברי
הרמב"ם בפ"ג מהגנפה. שכ' טעם יו"ט שני פי היכא דלא אתי לזלזולא והקשה הלח"מ
שם.

ובאמת גם על הש"ס קשה דמאי משני רבא רוב ע"ה מעשרין. וכי יו"ט שני דהני רק
מנהג אבותינו עדיף מדמאי.

וכמ"ש הכ"מ בסוף ה' ברכות. אבל להנ"ל א"ש דהנה הצ"ח בביצה דף ו' ע"א הביא
דברי הרמב"ם דעד אב"י ורבא קידשו עפ"י הראי' והוכיח שם דבימי רבא לא קידשו
עפ"י הראי'.

ולפי דעת הרמב"ם בתשובה יתא מוכרח דרבא רק ביקא פליג עלי' דאב"י דרבא סובר
דבזמן שקידשו עפ"י הראי' הי' יו"ט של גליות ספק דאורייתא וכדעת הרמב"ם ולכך
הנכרח ע"כ לומר דמאי שאני דרוב ע"ה מעשרין ופליג עלי' דאב"י וסובר דהיכא
דתיקנו חכמים על הספק נמי מברכין דאל"כ תקשה יו"ט של גליות בעת שקידשו עפ"י
הראי' וליכא למימר משום פי היכא דלא אתי לזלזולי פלל פנין דלא יברכו בשניהם אין
פאן זלזול.

וידעו דספק הוא כמו בדמאי. וע"כ דדבר שתיקנו על ס' דאורייתא ודמאי שאני
משום דרוב ע"ה מעשרין ויו"ט שני בזה"ז.

דדמא א דמאי שפיר נוכל לומר פי היכא דלא אתי לזלזולא. וכמו שפכתתי ורק בחדא
פליג עלי' דאב"י דסובר דאפילו בדבר שתיקנו על ספק דאורייתא לא מברכין ורבא
סובר דמברכין.

ולכך שפיר כ' הרמב"ם ביו"ט שני הטעם משום זלזול דרבא לא פליג על זה. רק על
יו"ט של גליות בעת שקידשו עפ"י הראי'.

וא"ש פל דברי הה"מ שם מקו' לח"מ: ועפ"י ז' יש לומר נמי דהרמב"ם מודה דהא דס'
שמיני אין מברכין על סנפה הוא כמ"ש הרי"ף פי היכא דלא לזלזל בי' דהרמב"ם הולך
ברוב הפעמים לדעת הרי"ף רבי'.

והרי"ף כ' פן ב'פ' לולב וערבה. רק דסובר פיון דהתם בסופה רב ור"י הוא ובזמנא קידשו
עפ"י הרא"ף וא"כ הי' ספק גמור לדעת הרמב"ם.

וא"כ אי ס"ד פדעת רבינו יונה דעל ספק מצוה מברכין מצד ונדאי וכו"ל. א"כ אין פאן
זלזול אפי' אי יברך על סופה ידעו דמספק הוא.

ולכך אזלינן הקא והקא לחומרא וצריכין הם לשמור יו"ט וגם לישב בסופה (ואפילו
תיתי דסתרו לא הוי דנגמא שכ' מהרי"ט והובא בפ"ח סי' ק"י בכללי ס"ס לענין ס' ממזר
דאפילו תיתי דסתרו אהדדי מותר.

פיון דמשום ונדאי הוא) ועכ"פ לא יקא פאן זלזול ליו"ט דינעו כי משום ספק צריך
לשמור תרנוניהו וגם לברך לפי שיטה זו וכמ"ש למעלה וע"כ צ"ל דעל ס' מצוה
דאורייתא אין מברכין וא"כ שפיר יש לחוש אי יברך בסופה יסברו דנדאי ז' הוא.

דאל"כ אין ראוי לברך ויזלזלו. ולכך אין מברכין בס' שמיני.

משא"כ ביו"ט ראשון שפיר מברכין לא מבעי' אצלנו אלא אפילו בזמנא דאף ע"ג דעל
ספק מצוה אין מברכין מ"מ היקא שתיקנו חכמים על ס' שפיר מברכין וכסברת הרמב"ן
הנ"ל ואתי שפיר פל דברי הרמב"ם בעזה"י והנה שיטה ג' הוא דעת הפר"ח וסייעתו
בשם הכ"ג ודרישה.

דהיקא דהספק אם נתחייב פלל אין מברכין. אבל היקא דגברא בר חיובא.

אלא דהספק. אי פבר נפטר מברכין וסברתם יש לומר כי הם סוברים פדעת הרמב"ם
דעל ס' מצוה דאורייתא אי מברכין דאי קמי שמיא גלי' דפטור אין פאן מצוה.

וקא דאנו מחוייבין לימול לאנדרוגינז או לכסות דם כוי היינו מספק אבל היקא דכבר
נתחייב בנדאי וספק אי פבר נפטר אוקי לגברא בחזקת חיוב ואין ספק מוציא מידי
נדאי, וא"כ פיון דאוקי גברא אסתוקת'.

א"כ חזקה הוא דאורייתא וחייבין לעשות מצד ונדאי אפילו קמי' שמיא גליא, דכבר
נפטר מ"מ הרי הנותן התורה כ' בתורתו דעל חזקה מחייבין לגברא. וא"כ נתחייב עדין
בנדאי ושפיר מברכין: והפר"ח ייחס סברא זו גם להרמב"ם בתשובה.

ומטעם זה לא אדע מה דנתקשה לי למעלתו בכ"מ סוף הלכו' ברכות, שכ' דלהרמב"ם
פל שפחוייב במצוה מצד ספק חייב לברך. ומעלתו נ"י הקשה דהרי רמב"ם פסק
באנדרוגינז דאין מברכין על מילתו ולא אדע מה קושיא דקמא סובר כפ"ח דהרי הפ"ח
ייחס סברא זו להרמב"ם ובאמת על הכ"מ בלא"ה לא קשה מידי שיהי מסיים ומה שיש
לדקדק עוד על זה כתבתי בפ"ב מהלכות ק"ש ושם הביא בשם הרשב"א הקושיא
מאנדרוגינז וא"כ הכ"מ בעצמו הקשה פן על עצמו: אמנם דברי הב"י בס"י ס"ז תמוהין
יותר.

וכבר הקשה הלח"מ בפ"ג מה' חנוכה שכ' בהדיא דהרמב"ם סובר כהר"י וביו"ד סי' כ"ח
כ' בהדיא דפליג על ר"י ולפי ענ"ד נראה דהב"י והכ"מ סובר דלולא דברי הרשב"א
אפשר לומר. דרמב"ם סובר כר"י דעל ספק מצוה דאורייתא היקא דמחוייב לעשות מן
התורה מברכין רק דהרמב"ם לטעמין דסובר דס"ד מה"ת להקל.

ורק מדרבנן להחמיר ולקף לא מברכין וכל זה היכא דלא איקבע איסורא. אבל היכא דכבר נתחייב ונדאי והספק רק אי נפטר א"כ איקבע איסורא ומן התורה להחמיר ולקף מברכין בס' קרא ק"ש וכו' ובס' אנדרוגינוס וכוי אין מברכין וא"כ פוננת ב"י דהרמב"ם סובר בזה כר"י דהיכא דמחוייב מה"ת מצד ספק חייב לקרף.

אלא דכל חד לשיטתו. ולקף לענין כוי פליגי.

אבל לענין ספק קרא ק"ש לא פליגי וא"ש: ועתה נבוא לנגדון דידן בלולב ביו"ט ראשון בין השמשות פינון דמחוייב ליטול לדעת הר"י הג"ל מברכין וה"ה אי נימא כמו שפתיבתי לדעת הב"י דבעי איקבע הא בין השמשות נמי איכא איקבע אמנם לפי מ"ש בסברת הפ"ח דמטעם דאוקי גברא אחזקתו א"כ בביהש"מ גם להפר"ח ולא"ר אין לקרף דהפ"ח ובפמ"ג בפתיחה לה' טריפות הביא הש"ג דבספיקא דדינא לא שייך דנימא דאוקי אחזקה דמשום חזקתו לא נשתנה הדין וספק בין השמשות מלבד שהוא ס' במציאות הוא נמי ספיקא דדינא דהרי קי"ל כר' יוחנן בשפת דף ל"ה ע"א דהלכה כר"י לענין שפת והלכה כר' יוסי לענין תרומה: ובזה אמרתי לישב קושית התוס' שם דף ל"ד ע"א ד"ה שניהם וכו' דאיכ"ל דהא דבעי חזקה.

היינו משום דיש לו חזקת תחום ביתו פנגדו כדאימא בעירובין דף ל"ו. אבל בביהש"ס דהוי ספיקא דדינא ולא אוקי אחזקה לא בעי חזקה לעירוב.

וא"כ אפילו לדעת הפר"ח אין לקרף, וא"כ ליכא למימר. כמ"ש מעלתו נ"י דא"ר לשיטתו בזה דאפילו לשיטתו אין לקרף מכ"ש לדעת הרמב"ם לפי הג"ל ואין פאן ספק פלל דלהרמב"ם וסייעתו וה"ה להפ"ח וסייעתו אין לקרף פי אם לדעת הר"י ולדעת הב"י: ועפ"י מ"ש לעיל נראה לי לחלק דע"כ לא אמר רבינו יונה דעל ס' מצנה מברכין.

אלא בברכת המצות שם שייך סברתו פדלעיל פינון דמחוייב במצנה מה"ת מספק א"כ הברכה הוא חיוב ונדאי פינון שצריך לעשותו אבל בברכה שאינה ברפת המצוות. אלא פעין ברפת ק"ש נאמת ויציב דהוי ברכות שתקנו חכמים.

בכה"ג גם רבינו יונה מודה דלא מברכין. אלא מטעם הרשב"א שהביא המג"א סי' ס"ו.

או מטעם הפר"ח. וא"כ א"ש ספיקו דמחצית השקל.

והי' זה שלום מנאי הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה שכ"ט בעזהי"ת חוסט יום ו' עש"ק פ' תולדות תרל"ז לפ"ק: יצו ה' את הברכה החיים והשלום להבחור המנפלא ומנפלא בתורה וביראה חרוץ ופנון הבקי פכוד שמו תפארתו מוה' ישע'י זילבער שטיין נ"י: מכתבו קבלתי בעתו ובזמנו זה אינה שבועות.

נאני אדם מוטרד ואין לי פנאי להשיב בפלפולים. אלא לפי שראיתיו שהוא מנפלא ובקי טובא בתורה לקחתי עתה מעט פנאי להשיב על מקצת דבריו.

הנה ראשית הפלפול הוא על דברי החכ"צ סי' ק"כ שם השיג על תשובת מהר"מ מינץ באתרוג יפה שאבדו אותו דמהר"מ אינו מחייב לשלם. אלא עבור אתרוג הכשר למצנה וראיתיו מב"ק דף ע"ח ע"ב.

והחכ"צ כ' דמהתם אין ראי' דעולה למפנר מצד עצמה אינו ראוי אבל אתרוג ראוי למפנר וכן בס"ת וכיוצא בזה והקשה מעלתו הא הסוגיא בב"ק קאי לר"ש דס"ל קדשים שחיבי באחריותו הרי הן פשלו ויכול למנכרן כמו לר"י הגלילי דס"ל קדשים קלים ממון בעלים כדמשמע בב"ק דף ע"ז ואפי"ה מסיק דא"צ לשלם רק דמי עולת עוף עכ"ד.

ואם אמנם שאין אני פדאי להכריע בין המר"מ מינץ להחכ"צ. מ"מ נראה כהחכ"צ.

וכן מבואר מלשון הראב"ד המובא ברשב"א. ובשיטה מקונצת שם דף ע"ח.

דכ' דלר"ש פינון שהוא פשלו בנודאי אם גנבו צריף לשלם לו דמיו ממש. ורק לענין הפל קא מבעי' לי' וגם לפי הרשב"א דס"ל דגם על דמי השור קא מבעי' מיירי בנאבד מן הגנב.

ולכך נהי דהגנב חייב באחריות קא מבעי' לי' דלא עדיף מבעלים עצמן. אע"ג שחיבין באחריותן סגי בקרבן עוף ה"ה לגבי גנב ומבואר מדבריהם דאם אכלו או האבידו בידיים בנודאי חייב לשלם פלו ולכהפ"ח בנודאי מוכח כהחכ"צ ובלא"ה נראה לי לענין אתרוג דהוי דמים גמורים.

דנהי דהמ"ל בפ"ד מה' אישות הביא להסתפק באם קידש אשה באתרוג שבשאר ימות השנה אינו שנה פרוטה ורק עתה שהוא ראוי למצוה שנה פרוטה אם שנוי' המצוה הוי דמים או לא: ומעלתו נ"י הקשה דברי המל"מ אהדדי דהרי הספק הזה יש לפשוט ממ"ש הרמב"ם בפ"ד מהלכות מקרים דזקן ממרא נעשה אם נחלק על הב"ד.

בדבר שאפשר לבוא לידי חיוב טטאת. וכ' שם דלענין לולב וכיוצא בזה.

אם נחלקו אי פשר או לא לא נעשה עי"ז ממרא ואי תימא דע"י שיווי למצוה היא מקודשת. א"כ מן שפחת לה בזקן ממרא שאמר שהאתרוג פשר והב"ד אמרו שאינו פשר.

והוא קידש בו אשה. וא"כ לפי דברי הזקן הוא מקודשת וכבר נאמר זה בנוב"י מהדו"ת סי' ס"ז ותי' שם דכבר רמז הרמב"ם זה בלשונו שם עיי"ש וקשיא לי' למעלתו הרי להמל"מ עצמו בפ"ה מאישות הביא מזה דאי' לענין אי מעות של מקח טעות הוי כמו גזל וע"כ דלא ס"ל כהנוב"י וא"כ גם הקא הי' יכול למפשט ספיקו: ולפי ענ"ד גוף האיסתפקתא של המל"מ הי' נ"ל פשוט דהשיווי ע"י מצוה הוי ממון ממש.

דהרי אמרינן סנפה דף ל"ט ע"א הלוקח אתרוג בשביעית ביותר מכדי מזון ג' סעודות. אסור למסור לע"ה.

והקשה התוס' בד"ה יותר וכו' דמשמע מכאן שהוא שנוה יותר ממזון ג' סעודות ממעילה דף כ"א וכו' יעוי"ש ותי' דשם איירי באתרוג פסול. אבל פשר והדר וראוי לברכה דמיו קרינן והפנ"י הקשה על זה דמשמע דמצד שיווי המצוה חשיב דמיו והוי דמי שביעית ומנ"ל זה דבשביעית פתיב לאכלה וכו'.

וא"כ מפח קושיתו מפל הסוגיא שם מוכח דמאי דשנה למצותו הוי דמי שביעית ובקידושין דף נ"ו ע"ב דמכרן וקידש בדמיהן מקודשת. ואיתא בירושלמי דלכך אינו תופס לפי שאינו דמיהן.

וא"כ באַתרוג דמַצוה דְּכַל דְּמִיּוּ נִתְפַס בְּקִדְוֶשֶׁת שְׁבִיעִית הֵנּוּ דְּמִיּוּ וּא"כ נִרְאֶה דְּשִׁיּוּי חֶפְצֵי ע"י מַצוֹה הֵנּוּ שִׁיּוּי מַמַּשׁ וּאע"ג דְּאֶפְשָׁר לְפִי מ"ש הַפְּנ"י דְּרַק מְדַרְבְּנֵן לֹא חִלְקוּ. זֶה קִשָּׁה דְּלִגְזָרוּ גִזְזָרָה לְגִזְזָרָה בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן שִׁיְגִזְרוּ לִיתָן לַע"ה שְׁמָא יֵאָכֵל אַחַר הַבְּיַעוּר אוֹ לְתוֹס' שְׁמָא יִקְנֶה בְּהֵמָה טְמֵאָה וְכִיּוֹצֵא.

אַלָּא וְנִדְאֵי דְּמִדְּיָנָא אֵית בִּי קִדְוֶשֶׁת שְׁבִיעִית א"כ מוֹכַח דְּשִׁיּוּי מַצוֹה חֲשִׁיב דְּמִיּוּ: וּבִלֵּא"ה מְסַבְּרָא קִשָּׁה לִי לְהַבִּין כִּיּוֹן דְּקוּ"ל לְעִנְיָן הַקְּדוּשׁ דְּאִין לֹא אַלָּא מְקוּמוּ וּשְׁעָתוּ כְּדֵאִיתָא בְּעִירוּכִין דְּרַף כ"ד.

וְכִיּוֹן דְּבִשְׁעָה זֹו הוּא שְׁנָה כְּפֹךְ וְכֹךְ לְמָה לֹא נִימָא דְּצוּרָה מַצוֹה לֹא גֵרַע מִשְׁאָר צוּרְכֵי עוּה"ז. וְגִדּוּלָה מִזֹּו דַּעַת הַרְמַב"ם.

דְּהָא דְּאֶמְרִינֵן בְּקִדְוֶשֶׁת דְּרַף י"ב דְּחֻשְׁשִׁין שְׁמָא שׁו"פ בְּמִדֵּי הוּא מְדֹאֲרִייתָא אִם יֵשׁ לֹא דְּרַף לְשֵׁם וְלָר"ן שְׁם בְּקִיבּוּלָה עֲלָה בְּשׁו"פ. וּמִטַּעַם זֶה נִרְאֶה דְּלֹא הֵנּוּ מַצֵּי הַמַּל"מ לְפִשְׁט סְפִיקוּ מִזְּקֵן מְמַרָא דְּהֵתֵם לְפִי דְּבָרֵי הַב"ד דְּפָסוּל: מ"מ לְדַעַת הַרְמַב"ם הוּא סְפִיק מְקוּדְשָׁת.

וּלְפִי דְּבָרֵי הַזְּקֵן מְמַרָא עוּלָה הַסְּפִיק לְנוֹדְאֵי קִדְוֶשֶׁת לְדִידְנָי. וּבַכַּה"ג לֹא מַצִּינוּ דְּנַעֲשָׂה זְקֵן מְמַרָא.

וְגַם בְּרֹוב הַשְּׁנִיּוֹת אִין לֹא שׁוּי אַלָּא מַה שְׁהוּא שְׁנָה וּבְכָל מְקוּם אֲזִלִּינֵן בְּתַר רֹוב אַלָּא דְּכָאן אֲזִלִּינֵן בְּתַר מְקוּמוּ וּשְׁעָתוּ וּכְדִלְעִיל וּא"כ נִרְאֶה דְּמִטַּעַם הַנ"ל לֹא פִשְׁט הַמַּל"מ סְפִיקוּ מִזֶּה מִשׁוּם דְּבִלֵּא"ה הוּא סְפִיק קִדְוֶשֶׁת לְהַרְמַב"ם כֵּן נִרְאֶה לִי לִיִּישׁב קוֹשְׁתוּ.

שְׁהַקִּשָּׁה דְּדְּבָרֵי הַמַּל"מ סוֹתְרִים וְכ"ש לְפִי מ"ש הַנוֹב"י הַנ"ל דְּאִין מַשְׁם רֵאִי וּלְעוּלָם נִרְאֶה לִי כְּדִלְעִיל דְּשִׁיּוּי הַמַּצוֹה לֹא גֵרַע מִשְׁאָר צוּרָה. וּבִאֲוֹתוּ שְׁעָה הַלּוּלָב שְׁנָה לְפִי עָרְפוּ.

וּבְנוֹדְאֵי מְקוּדְשָׁת כֵּן נִרְאֶה לְפִי עַנ"ד וְנִרְאֶה לִי עוֹד רֵאִי לְזֶה מְהָא דְּאֶמְרִינֵן בְּקִדְוֶשֶׁת דְּרַף ח' ע"א דְּרַב כְּהֵנָא שְׁקִיל סוּדְרָא בְּפִדְיוֹן הַבֵּן אַע"ג דְּלֹא הִי שְׁנָה ה' סְלַעִי כִּיּוֹן דְּרַב כְּהֵנָא הִי ת"ח וְאִין דְּרַכּוּ לִילָף בְּלֵא סוּדוֹר.

מְקַרֵי שְׁנָה לְדִידְנָי וּבְנוֹדְאֵי דְּכֵן הוּא נְמִי הַדִּין בְּאַרְבַּעָה מִינִיּוֹם. דְּגַנְאֵי הוּא לְמִי שְׁיֹוּכֵל וַיְכֹוֹלֵת בְּיָדוּ שְׁיִקְנֶה לֹא אַרְבַּעָה מִינִיּוֹת וְאִינוּ קוֹנֶה אִין זֶה כְּבוֹדוּ אַדְרַבָּה גְּנָאֵי הוּא לִי וּא"כ לְדִידְנָי שְׁנָה וְכַשֵּׁם דְּאֶמְרִינֵן שְׁם דְּמְקַרֵי שְׁנָה ה' סְלַעִים ה"נ שְׁנָה בְּדְּמִי הַשְּׁעָר שְׁבַשׁוּק.

אַלָּא דְּלְפִי סְבָרָא זֹו הִי אֶפְשָׁר לְחַלֵּק בֵּין אִישׁ לְאִשָּׁה דְּאִשָּׁה אֵינָה מַצוֹה. אֲמָנָם מְהָא דְּפִדְיוֹן הַבֵּן דְּאֶמְרִינֵן כִּיּוֹן דְּשְׁנָה לְרַב כְּהֵנָא מִצַּד כְּבוֹדוּ חֲשִׁבִינֵן זֶה.

כְּאֵלוּ הִי שְׁנָה גַם לְאַב ה' סְלַעִים. אַע"ג דְּבְּאֶמְתֵּי אִינוּ שְׁנָה דַּל"כ הַאִיף קִינִים הָאָב מַצוֹת פְּדִיוֹן הַבֵּן דְּצָרִיף לִיתָן פְּדִיוֹנוּ ה' סְלַעִים וְרָא' לְזֶה מַש"ע יו"ד ס' ש"ה סַעִי ה'.

דְּהִיכָא דְּשְׁנָה לְשׁוּם אָדָם אֶפְיָלוּ לְאָדָם אַחַר מְקַרֵי שְׁנָה. וְה"נ כֵּן וַיעִוִּי"ש בְּשָׁרֵף ס"ק הַ דְּפַקְפַק עַל זֶה וְאִנִּי אֶמְרֵתִי לִישׁב שְׁם דְּבָרֵי הַרְמַב"ם.

עפ"י דברי הר"ן בקידושין י"ב. ולפי מה שביאר הב"ש כסי' ל"א דדבר שבשום מקום שו"פ או פיוצא בזה אז אפילו במקום שאינו שו"פ מועיל קבלה.

וא"כ לדין דקי"ל כשמואל בקידושין דף י"ב דחוששין שמה שו"פ במדי וא"כ בסודור גמי איכ"ל דיש לחוש שמה שו"פ ה' סלעים במדי ואז אע"ג דאינו שנה פאן מהני קבלתו והני ספק פדוי ואמרי' הממע"ה ואינו צריך לפדות אח"כ עצמו מספק פדאיתא בסי' ש"ה בכמה ענינים פן י"ל בכוננת הרמב"ם שם.

וא"כ לענין קידושין פאן פיון דלגברא שו"פ ויותר מפרוטה לפי השער ממילא האשה שקבלה בשו"פ בתורת קידושין. בנודאי מקודשת פן נראה לפי ענ"ד.

ולפי"ז איכ"ל דאפי"ה זקן ממרא לא נעשה עי"ז פיון דאין הדבר תלוי בהוראתו לחודא. אלא דהדבר תלוי גם פן בקבלת ראשה.

אם רצונה לקבלה עלי' בשו"פ או לא דמאי להא דדרשין בסנהדרין פ"ז מקרא דכי יפלא דבר וכו' דבכהאי גוונא הני רק חצי דבר. כמו דדרשין בעלמא פנ"ל.

ואפ"ג דהאשה נודאי מקודשת לפי הוראת הזקן ממרא אם קבלה מ"מ זקן ממרא לא נעשה על ידי זה משום דהדבר תלוי גם בקבלתה פנ"ל: והנה מעלתו הקשה פיון דהסוגיא דב"ק אגלה אליבא דר"ש א"ס גם זה יוכל למפור שורו שהקדיש לעולה כמו לריה"ג בקדשי קלים.

ולפי ענ"ד דאין הנדון דומה. דבלא"ה פבר הקשה בקצה"ח בסי' ר"י וכן הקשיתי אני במקום אחר קודם שראיתי דברי הקצה"ח דאיף ס"ד.

דיכולין למפור קדשים קלים או לקדש בהן אשה דהרי נאמר לא תוכל לאכול בשעריך ודרשו חכ"ל במכות י"ז דאם אכלו קודם וכו' יעוי"ש עובר בלאו וקי"ל כר' אבהו דכל מקום שנגמר לא יאכל לא תאכל וכו'.

גם איסור הנאה במשמע וא"כ לר"א בק"ק אף דאין בהם מעילה אסורין בהנאה מן התורה. עיין מ"מ בפ"א מה' מעילה.

וא"כ איף ס"ד דלריוה"ג יהא מותר למפור קדשים קלים. ואפשר דתופס דמים גם פן.

ועכצ"ל הא דיכול למפור היינו או דמוכר שיהא לצורך הקדש ואינו רוצה ליקנות מן הדמים או שמוכר על אחר זריקה ושחיטה שאז פוקע איסור הנאה ואע"ג דעדיין אינו בעולם. פיון דהוא בידו מקרי דבר שבא לעולם פדאיתא בקידושין דף ל"ג: ואפשר דאפילו אם מוכר אותו מהשתא פיון דיוכל למפור על אחר שחיטה וזריקה שאז מותר לו והוא שלו שוב לא מקרי נהנה פעין דאמרינו דמותר למפור חוץ מדמי איסור שבו ובמקום אחר הארכתי בזה.

ובכה"ג דווקא הוא דשרי למפור לריוה"ג ולדעת הפנ"י בב"ק דף ס"ו. גם לריה"ג אסור מדרבנן וקשה עליו מפסחים דף פ"ט סע"ב.

וכן הקשה מעלתו נ"י וצריך לומר דעלרבנן לא שייך לא עשה ולא כלום פיון דמה"ת חל המכר. הרי יש כמה נפ"מ בין דאורייתא לדרבנן.

ונאני מסופק דאפֿשׂר בֿהקדשׁ דִּילפינו דתופס דמיו דשׁונוי הקדשׁ דמים. גם בקדושת הגוף. אי מןשפחת לה מכירה תופס דמיו. ואיך אמרו דלא עשה ולא פלוס ועל פֿרחה דאין המכר חל פֿלל וְהוי מקח טעות.

וא"כ אפֿילו נימא דלר"ש דס"ל קדשים שחיבב באחריותן חשיב פֿשלו דהוי גורם לממון. ואפֿשׂר למוכרו מקל מקום אין הדמים שְלו אלא של הקדשׁ: ועכ"פ לכתחילה אסור למפֿור דבר של הקדשׁ לצרכו דבֿקדשי קדשי' אין לבֿעלים שום חלק ואסור עליו בהנאה ולאחר שחיטה באכילה וְהם נכסי פֿהו.

אלא מתוך שמועילים לו לפטור אותו מחיובו חשוכים כנכסי שְלו ג"כ דהוי גורמים לו תועלת וא"כ שפיר כ' החכ"צ הג"ל. דבנודאי בס"ת וכיוצא בו דרשאי למפֿור והממון שְלו ואם גזלו ממנו או הזיקו לו בנודאי מחוייבין לשלם לו דמי שוויין אבֿל בשור של עולה אפֿילו לר"ש פֿינו שְאינו שְלו אלא לענין זה שמועיל לו לפטור את עצמן בו בכה"ג הוא דאמרינו פֿינו דִיכול לפטור את עצמו בעולת העוף אינו צריך לשלם לו.

אלא דמי עולת העוף דמה שהפסיד מצנה מן המוכר הוא קי"ל דמצות לאו ליהנות ניתנו: ובזה אמרתי להסביר הטעם למה מעיקרא הי' רבא מסופק והדר אסיק דא"צ לשלם אלא דמי עולת עוף והוא דאפֿשׂר לומר דזה תליא אי מצות ליהנות ניתנו.

והמל"מ בפ"ה מאיסורי מזבח דין ט' הקשה על הרמב"ם. דכ' דעשה עבירה ומביא נסכים מדבר שאסור בהנאה והקשה הוא מצות לל"ת.

ומזה יש להוכיח דס"ל להרמב"ם דדווקא במצוה של עצמו אמרינו מצות לל"ת אבֿל דבר של מצוה. שנתחייב ליתן לאחר וממשכנין אותו עליו בכה"ג פֿינו דע"י האיסור הנאה נפטר מן המשכונ בנודאי חשוב הנאה וכן מצאתי אש"כ בדברי מרן זצ"ל.

ולפי"ז אפֿשׂר לומר. דרבא בר"ה דף כ"ח מתחילה הי' סבר מצות ליהנות ניתנו.

ולבסוף מסיק מצות לל"ת ולכך גם האי דב"ק דף ע"ח בגנב שור של עולה מעיקרא מספקא לי'. פֿינו דהוי מצוה בהנאה ולבסוף דס"ל לאו הנאה רק דממשכנין אותו וממילא פֿינו דִיכול לפטור עצמו בעולת העוף אינו חייב יותר רק עולת עוף.

ובזה מיושב הרמב"ם דלא הביא זה פֿלל משום דסמך על הא דפסק מצות לל"ת. ובלא"ה לפי מ"ש לעיל בשם הראב"ד דהעיקר האובעני' הוא לדעת ר"ש דס"ל קדשים שחיבב באחריותן הם פֿשלו.

וממילא לדין דלא קי"ל כר"ש אין מקום להאיבעני'. ולא הוצרך הרמב"ם להביאו: ומ"ש מעלתו דבגונב שור של הקדש יוכל להתזירו.

ע"י שיקריבו לשם בֿעליו דאמרינו בב"ק דחוזר הקרן לבֿעליו. לא אדע מה תועלת יש בזה.

אם רוצה להשיב יכול להשיב עד הבֿעלים גופניהו ואם אינו רוצה הרי גם בשחיטתו לשם בֿעליו. אינו נשאר שְלו אדרבה לדעתי שאפֿילו שוחט לשם בֿעליו אינו מקיים מצות השב.

דַּהְרֵי בַעִי' וְהַשִּׁיב אֶת הַגְּזֵלָה אֲשֶׁר גָּזַל. וְאֶמְרִינוּ כְּעֵין שְׁגִזְלֵי יַחְזִיר וְכ"ש לְמ"ד סוּף ב"ק
דִּקְשָׁבָה בַעִי' דְּוָנֻקָא לְדַעַת וְאִם נִימָא דְאִינוּ מְקַיְמִים מַצְוֹת הַשְּׁבָה אֶפְשָׁר דְּלֹא עָלָה לְבַעְעֵלִים
כָּלֵל דְּהוּי מִצְוֵהב"ע לְמ"ד בְּיֻטְלוּ וְלֹא בְּיֻטְלוּ בְּמַכּוֹת דָּף ט"ו.

דס"ל דְּבִשְׁעַת בְּיֻטְלוּ הָעֵשָׂה הוּא גָּמַר הָעֵבֶרְיָה וְא"כ לְהוּי מִצְוֵהב"ע. מִיְהוּ אִיכ"ל דְּגוֹנָב
מִן הַקְּדָשׁ.

לֹא שְׁיִיף זֶה. דַּהְרֵי יִלְפִינוּ מוּגוֹנָב מִבֵּית הָאִישׁ אֲבָל לֹא מִבֵּית הַקְּדָשׁ: אֲבָל לר"ש דס"ל.
דְּקִדְשִׁים שְׁחֵיב בְּאַחְרֵי־וֹתָן הֵם בְּרִשׁוֹת הַבְּעָלִי'. וְא"כ מִבְּעָלִים גָּזַל וְלֹא אֶמְרִינוּ כָּל הַיָּכָא
דְּאִתָּא בִּי גִזְא דְּרַחֲמָנָא אִיתָא לר"ש.

וְא"כ יֵשׁ בּוֹ מַצְוֹת הַשְּׁבָה לְאוּ הַנִּיחָק לַעֲשֹׂה. וְא"כ אִי שְׁחָטָן אֶפִּילוּ לְשֵׁם הַבְּעָלִים.
מ"מ לֹא הַשִּׁיב הַגְּזֵלָה כְּאֲשֶׁר גָּזַל. וְהִי מְבַטֵּל הָעֵשָׂה שֶׁל וְהַשִּׁיב בְּשַׁעַת שְׁחִיטָה וְהוּי
מִצְוֵהב"ע וְאִיכ"ל דְּלר"ש לֹא חֲזָרָה קָרָן לְבַעְעֵלִים וְדִין זֶה צ"ע.

אֲבָל מ"ש מַעֲלָתוֹ טַעַם זֶה דְּיוֹכֵל לְהַקְרִיב לְשֵׁם בְּעָלִים לְמַעֲלִיּוֹתָא זֶה בְּנוֹדָאֵי אִינוּ. וְעַכ"פ
נִרְאֶה לִי דְּדַבְרֵי הַחֲכ"צ נְכוּנִים דְּדַבָּר שְׁיֻיכָל לְמַפְנֹר וְהַמְעוֹת שְׁלוֹ.

הוּי מְמוֹן גָּמוֹר וְהַגּוֹזְלוֹ וְהַמְזִיקוֹ בְּנוֹדָאֵי חֵיב לְפִי שְׁוֹנוֹ. אַע"ג דְּהַשְׁוִיּוּי בָּא מִפְּחַח חֲשִׁיבַת
הָאָדָם.

כְּמוֹ בְּרַב פְּהֵנָא הַנּוֹז"ל וּבִין ע"י הַמַּצְנָה וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה כֹּן נִרְאֶה לְפִי עַנ"ד וְעֵינֵן בְּשׁו"ת
מֵהַרד"ם. תְּשׁוּבָה ש"ל עוֹד לְהַנְי"ל וְע"ד אֲשֶׁר פִּלְפֵּל בְּמַתְנֵה ע"מ לְהַחְזִיר אִם ג"כ לְדַעַת
הַמַּר"ם מִינַץ דְּפֶסֶק דְּבַגְזָל א"צ לְשַׁלֵּם רַק כְּפִי אֲתָרוּג הַכָּשָׁר לְמַצְנָה וְלֹא אֲתָרוּג מְנוּבָחַר
אִם גַּם בְּמַתְנֵה ע"מ לְהַחְזִיר הַדִּין כֹּן.

וּלְפִי עַנ"ד נִרְאֶה דְּאִינוּ מְקַיְמִים בְּזֶה הַתְּנָאֵי דְּהַנְיָה כְּכָר כ' בַּתְּה"ד בְּסִי' שְׁמ"ה וְהוּבָא
בְּקִצּוֹה"ח וּבְנִתְיָבוֹת בְּסִי' רמ"א דְּכָל זְמַן שְׁהַחְפֵּץ בְּעֵינֵן. אִינוּ מְקַיְמִים אִם מַחְזִיר הַדְּמִים.

אֶפִּילוּ בְּשַׁאָר דְּבָרִים וְכ"כ בְּאַתְרוּג דַּע"מ שְׁתַּחֲזִירָהוּ לִי מִשְׁמַע הַחְפֵּץ עֲצָמוֹ כָּל זְמַן
שְׁהַחְפֵּץ בְּעֵינֵן וְאֵפ"י דְּקִי"ל דְּחֲזַרְתָּ דְּמִים מְהֵי דַּאֲנֵן אֶמְדִּינוּ דַּעְתּוֹ דְּהַנּוֹתָן. דְּכִינֵן דְּהַדְּבָר
אִינוּ בְּעוֹלָם, וְאִינוּ מְפָסִיד עִי"ז שְׁנוֹתָן לוֹ הַדְּמִים.

וּלְכָף אֶמְרִינוּ דְּחֲזַרְתָּ דְּמִים מְהֵי מַצָּד אֶמְדֵּן הַדַּעַת וּלְכָף בְּאַתְרוּג. כ' הָרָא"ש בַּפ' לְוֵלָב
הַגְּזוּל דְּאֲדַרְבָּה דְּאֶמְדֵּן דַּעַת הוּא דְּרוּצָה דְּוָנֻקָא בְּאַתְרוּג וּבְאַמְתָּ לֹא מְהֵי חֲזַרְתָּ דְּמִים.

וְעַכ"פ כִּינֵן דְּרַק מַצָּד אֶמְדֵּן דַּעַת הוּא. אִם נוֹתָן לוֹ פְּחוֹת מְדָמִיו נְהִי דְּיֻכּוֹל לְקַנּוֹת עֲבוּר
אוֹתָן דְּמִים אֲתָרוּג שְׁיֻיכָל לְצִאָתָּ בּוֹ.

וְאִיכ"ל דְּאַתְרוּג בְּכַה"ג לֹא גָרַע מִשַּׁאָר מַתְנֵה ע"מ לְהַחְזִיר דְּמֵהֵי דְּמִים וְה"ה שְׁנֵה כְּסָף
דְּג"כ הוּי כְּנוֹתָן לוֹ דְּמִים. .

מ"מ אִם הוּא פְּחוֹת מִשְׁוִיּוּי הָאֲתָרוּג הֲלֹא גַם בְּשַׁאָר חֲפָצִים מְסַתְּמָא לֹא אֶמְרִינוּ. דִּישׁ
אֶמְדֵּן דַּעַת דְּאֶפִּילוּ אִם נוֹתָן לוֹ פְּחוֹת מְדָמִי שְׁוֹנָא.

דמהיכי תיתי הרי הוא התנה שישחזור לו אותו דבר עצמו ודי לו לומר דאם נותן אתרוג
שדמיו שונים ממש פשלו. או בשאר דברים נותן לו דמים ממש.

אז אמרינו אומדין דעתו דניחא לי דלא יהא זה נהנה וזה לא חסר דהני מדת סדום אבל
אם אינו נותן לו רק דבר שיכול להיות לו להועיל ע"י הדחק או פיוצא בזה ליפא למימר
דיש אומדן דעת דניחא לי: ובאמת גם על דברי מרן זצ"ל בתשובת חת"ס חחו"מ סי'
קל"א.

שכ' בפשיטות דגם באתרוג אם מחל התנאי מהני הי' קשה זה דבשלמא שאר התנאים
יכול למחול דהני רק לרנוחה בעלמא אבל בדבר שהוא לצעורי אמרינו שם בגיטין דף
ע"ה. דלא שייך מחילה פיון דלצעורי קא מכונן וא"כ ה"נ אם צריך הוא לצאת בו
ומקפיד דייקא על אותו אתרוג גופי' למה באמת יועיל מחילה.

לומר דהני פאלו אמר התקבלתי וצ"ל פיון דאפשר לקנות אתרוגים בדמי שוויין ועל
הדמים אפשר לומר דמהני מחילה דמהני פאלו אמר התקבלתי: אבל על אתרוג עצמו
דלקה פאלו אמר התקבלתי וצ"ע להסביר.

ואפשר להסביר קצת. עפ"י סברת הרא"ש בגיטין שם דגם גבי איצטלא אם הבעל מרנצה
במעות מועיל אע"ג דהוא פנון לצעורי דווקא באיצטלא וה"נ גבי אתרוג אם מחל
מסתמא יש לו מקום לקנות שם אתרוג או איזה אנפן אחר יש לו מקום תקנה שיבוא
אתרוג לידו.

ובכה"ג מועיל מחילה וצדיין צ"ע בגוף הסברא דיועיל באתרוג מחילה וצ"ע: ותו הרי
פבר הקשה הב"ש באה"ע בסי' קמ"ג סעי' קט"ו דהרי נתינה בע"כ ספק אי הוי נתינה
וצ"ל עכר"ח הא דאמרינו דבאתרוג לא מהני דמיו היינו מדעתו.

וכיון שמדעתו הרי הוי כמחילה ואפי"ה פסק בש"ע בסי' תרנ"ח דלא מהני נתינת דמים
והיינו ע"כ מדעתו והוי כמחילה ואפי"ה אינו מועיל. וע"כ מוכח דגם מחילה אינו מועיל
נעוד קשה דבאה"ע סי' קמ"ג סעי' ו'.

הביא גם דעת הרא"ש הנ"ל דאפילו באיצטלא מדעתו מהני דמים וקאן באו"ח סי' תרנ"ח
סתם בש"ע דדמים לא מהני משמע אפילו מדעתו. וע"כ הא דהביא שם דעת הרא"ש
הוא רק להחמיר.

אבל לא פאן באתרוג דהוי להקל שפבר יצא בלקיחת האתרוג. וע"כ צ"ל דדמים לא
מהני באתרוג אפילו מדעתו פיון דהוי להקל א"כ ה"ה מחילה דנמי לא מהני פי חזרת
דמים מדעתו הוי כמחילה וצ"ע: ובאמת בהרא"ש בסופה דף מ"א שכ' דהא דכ' הבעל
העיסור.

דבאיצטלא לא מהני דמים קשה לכאורה ועיי"ש ברא"ש אות ל'. ולכאורה לפי מ"ש
הרא"ש הנ"ל בגיטין דף ע"ד דמדעתו מהני באיצטלא.

א"כ הוי אפשר לפרש דבעל העיסור קמ"ל דבאתרוג אפילו מדעתו לא מהני וא"ש לשון
בעל העיסור. וע"כ דהרא"ש ס"ל.

אז לא יהא לו שום קנָנן וְאֶפְיָלוּ יְמֵית הָרֵאשׁוֹן קוֹדֵם. מ"מ עֲדִינָן לֹא זָכָה בּוֹ וְאֶפְיָלוּ לְפִי מ"ש הַנְּתִיבִי הַנָּ"ל דְּגַבֵּי אֶתְרוּג אֶתְרִיף לְאוּ דְנוֹקָא לְאַחַר מוֹתוֹ.

אֵלָּא לְאַחַר שְׂיַצָּא בּוֹ. מ"מ קוֹדֵם שְׂיַמְסְרֵנוּ וְקוֹדֵם שְׂיַצָּא בּוֹ הָרֵאשׁוֹן אֵין לְאַחְרִיף שׁוּם קִנְיָן.

וכמ"ש הַתּוֹסֵ' ב"ב דָּף קל"ו ע"ב בד"ה לֹא קָנָה. וא"כ הַשְּׁתָּא אֵין לוֹ קִנְיָן הַגּוֹף אֵלָּא דִּישׁ לׁוֹמַר דְּקִנְיָן הַגּוֹף נִשְׂאָר עֲדִינָן לְהַנּוֹתוֹן וְכִמּוֹ שְׁהַסְפִיר הַרְשָׁב"ם לְעֵיל דָּף קל"ו ע"ב ד"ה יַחְזְרוּ נְכָסִים לְיִוְרְשֵי הָרֵאשׁוֹן וְכָבֵר כְּתַבְתִּי בְּזֵה הַסְפֵר בְּחִידוּשֵי לַמַּס' ב"ב.

וא"כ אֵיפָּא לְמִימַר דְּלִפִּי מַאי דְּפָרִיף מַאי יְהִיב נִיְהַלְנָ' אֵי מְפִיק לֹא נְפִיק. ס"ל דְּסִילַק עֲצָמוֹ מִקִּנְיָן הַגּוֹף לְגַמְרֵי וְנָתַן לוֹ לְשַׁעָה הַגּוֹף וְהַפִּירוֹת וְהַנּוֹתוֹן פִּינָן דְּאֵין לוֹ קִנְיָן הַגּוֹף.

וְהַאֶתְרִיף עֲדִינָן לֹא זָכָה בְּקִנְיָן הַגּוֹף וְיִכּוֹל עֲדִינָן לְחַזְרוֹר בּוֹ וְאֵין לְשׁוּם אָדָם עֵתָה קִנְיָן בּוֹ. אֵלָּא זֶה שׁוֹשׁ לוֹ קִנְיָן לְשַׁעָה אֵיכ"ל שְׁפִיר.

דְּקִנְיָן לְשַׁעָה חֲשִׁיב פְּשָׁלוֹ וְכַדְלַעִיל: וּלְפִי"ז גַּם גַּבֵּי אַחִין דְּמַחְזִירִין זֶה לְזֶה בִּיּוֹבֵל לַר"י אֵין לְשׁוּם אֶחָד מֵהֶם קִנְיָן הַגּוֹף. שְׁהֵרִי אַחַר הַיּוֹבֵל.

שׁוֹב יְהֵא צָרִיף הָאֶחָד לְהַחְזִיר. וא"כ אֵין לְכָל אֶחָד רַק קִנְיָן לְשַׁעָה וְאֵיכ"ל לַכ"ע דַּק"פ כַּקּוּהַג"ד וְקִשְׂיָא עַל ר' יוֹסֵף דְּאָמַר בְּגִיטִין דָּף מ"ח.

אֵלְמָלָא אָמַר ר"י ק"פ פְּקִנְיָן הַגּוֹף דְּמִי. לֹא מְצָא יְדִיו וְרַגְלָיו בְּבִיהַמ"ד מְשׁוּם דְּמַחְזִירִין וּמַאי קוֹשְׂיָא הָא פְּאֵן שְׂאֲנִי לְפִי הַנָּ"ל.

וצ"ל דר"י ס"ל. כר"נ בר רב חסדא.

דְּאָמַר גַּם אֶתְרוּג תְּלִיא בְּפִלוּגְתָּא דְּקִנְיָן פִּירוֹת וְלֹא ס"ל סְבָרָא הַנָּ"ל וּבְזֵה מִיּוֹשֵׁב הַרְמָב"ם דְּפָסֵק לְאוּ כַּקּוּהַג"ד. וְסוֹבֵר דְּמַחְזִירִין וְאֵפִי"ה מִיְיָתִי בְּיַפְּוֹרִים וְלַהַנָּ"ל יֵשׁ לׁוֹמַר דְּלְדִידוֹן דְּקִי"ל כר"נ ב"י דס"ל לְחַלַּק פְּנ"ל.

וה"נ הַתָּם. וּמְפָנִי הַכְּנַסַּת פְּלָה: אֶקְצָר דְּבָרֵי יְדִידוֹ הַדו"ש: הַק' מְשָׁה שִׁיק מְבָרַעְזָאוֹנָע: תְּשׁוּבָה שֶׁל"א הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְהַרְבּ הַמַּאוּה"ג הַמְּוִפְלָג מוּה' בְּרוּף עֶקְפָּעֵלֵד אַבְדָּק"ק טְשׁוּס נ"י.

מְכַתְּבוֹ קַבְלַתִּי וְאֵם אֶמְנָם שְׂאֵין לִי פְּנָאֵי פִי אֲנָכִי מְנוֹטְרָד בְּכַמָּה עֲנִינָיִם. אַעֲפִי"כ פִּינָן שְׂמַכְתְּבוֹ נִוְגַע בְּמָה שְׂנַדְפָּס בְּשָׂמִי בְּתִשׁוּבַת מְהַר"י אֶסְאָד זצ"ל בְּסִי' ר"ב.

לְכֹן לְקַחְתִּי מְעַט פְּנָאֵי לְהַשִּׁיב עַל פְּלָפוּלוֹ בְּזֵה. הִנֵּה קָשָׁה לִי עַל מַאי דְּקִי"ל בְּאו"ח סִי' תַרע"א: דְּאֶפְיָלוּ עֲנִי הַמְתַּפְּרָנִס מִן הַצְּדָקָה שׁוֹאֵל אוּ מוֹכֵר פְּסוּתוֹ וְלוֹקֵחַ שְׂמָן אַף דְּכָבֵר פְּסָק הַרְב רמ"א בְּסִי' תַרנ"ו.

דא"צ לְבַזְבוֹז אֶפְיָלוּ עַל מְצָנָה עוֹבְרַת יוֹתֵר מִחֻמְשָׁה. א"כ נִרְאֵה דְּעַדִּיף מְצָנָה דְּרַבְּנָן מְשׁוּם פִּירְסוּם נִיָּסָא מִמְצָנָה דְּאוֹרִיָּתָא.

א"כ קָשָׁה לְמָה פְּסָק הַרמ"א בְּסִי' תַרפ"ז דָּאֵם אֵין שְׁהוֹת לְעֲשׂוֹת שְׁתִּיָּהֵן אֵין שׁוּם מְצָנָה דְּאוֹרִיָּתָא נְדַחִית מְפָנִי מְקַרָּא מְגִילָה. וְהָא מְגִילָה אוּ הַדְּלָקַת נ"ח.

לכאורה עדיף ממצנת עשה דאורייתא: והנה מעלתו חקר למה באמת לא? היא מחוייב לעשות מ"ע המוטלת עליו בשביל ממונו. וכ"ש ש"מא"ר סי' כ"ה ס"קא איפא למימר דמיירי ביכול לקיים המצנה ע"י השאלה והביא ראיה מקדושין דף כ"ט.

דאמר ר"י הפל מודים דכל היכא דליפא אלא ה' סלעים דהוא קודם לבנו דמשמע דאף אם הוא עני ואין ברכושו יותר. אפי"ה מוטל עליו לקיים מ"ע דפדיון בכור.

ועוד ראיה מעירוכין דף כ"א דמשפנין חייבי עולות ושלמים. ולזה צריף אני לקבר הדברים.

הנה שורש הדין הזה הוא בב"ק דף ט' ע"ב דקאמר שם הידור מצנה עד שליש ופריף הגמ' ומאי שליש אילימא שליש ביתו אלא מעתה אי אתרמי לי' תלתא מצונותא לחייב פולו ביתו. וכתבו בתוס' ד"ה אילימא משמע דא"צ לבזבז פל ממונו לקנות אתרוג אפי' לא ימצא בפחות וכו' וכן הביאו משם פל הפוסקים.

ואני הקשיתי דלכאורה גם הא דקי"ל דבמצנת ל"ת צריף לבזבז פל ממונו מנ"ל הא הרי בע"ז ילפינו מקרא דבכל לבכה ובכל נפש. דצריף למסור את נפשו ואת ממונו מדכתי' גם ובכל מאדף ואמרו חכז"ל משום דיש בני אדם שממונם חביב עליהו יותר מגופו.

ומדצריף קרא בע"ז. משמע דבשאר מצנות ל"ת א"צ לבזבז פל ממונו.

ואין לומר דילפינו מהתם דהרי בע"ז הדין ג"כ דיהרג ואל יעבור ובשאר מצות לא אמרינו כן. וא"כ ליפא למילף משם.

ואפתי מנ"ל דצריף לבזבז פל ממונו וצריף לומר פיון דאיצטרף וחי בהם ולא שימות בהם דבשאר מל"ת אינו צריף למסור נפשו משמע דאי לא קרא. היינו אומרים דאף בשאר מצות צרי למסור את נפשו.

וא"כ פיון דלענין מסירת ממונו. לא מצינו צריף לפטור בשאר מצות ל"ת ממילא נשאר פמו בע"ז דכתיב ובכל מאדף ושפיר אמרינו דעל מצות ל"ת צריף לבזבז פל ממונו: וממילא נשמע פיון דל"ת חמיר מעשה.

א"כ לא נוכל למילף עשה מהתם ולכך אמרינו דא"צ לבזבז פל ממונו בשביל מ"ע לא מבע"ז אם העשה הוא בשב ווא"ת ונדאי דא"צ לבזבז פל ממונו אלא אפילו אם העבירות העשה הוא בקום עשה ג"כ דעת הרבה פוסקים דא"צ לבזבז פל ממונו וכמו שהביא הפ"ת ביו"ד בסי' קנ"ז ס'קד בשם ס' חומות? רושלים.

דנראה לו חילוק שבין עשה לל"ת לענין חיוב בזבז ממונו. הוא דדין עשה הרבה ימנע ממנו בסיבת עניותו לכן התירו שלא לקיים פ"א ע"ד שאמרו חכז"ל חלל שבת אחד כדי שתשמך שבתות הרבה עיי"ש.

ולחנ"ל בלא"ה פיון דחזינו דהוצרכה התורה לכתוב. ובכל מאדף גבי ל"ת ממילא נשמע דעשה דהיא קיל מל"ת.

א"צ לבבזו ממונו אמנם עדיין הא דכתבו התוס' דיותר מחומש א"צ לבבזו לקאורה אין לו מקור: אמנם בירושלמי בפ"ק דפאה שם מבואר שורש הדברים. דתנא התם נאמר כבד את אביה וכו' מהונה.

ממה שיחנה מפריש לקט שכחה ופאה וכו' ציצית ותפילין. אם יש לה אתה מחוייב בכולן ואם אין לה אין אתה מחוייב באחד מהן אבל כשהוא בא אצל פיבוד אב ואם בין שיש לה הון.

ובין אין לה הון. כבד את אביה וכו' ואפילו אתה מחזיר על הפתחים משמע להדיא דבשאר מ"ע.

א"צ להחזיר על הפתחים אם אין לו ושם קודם לזה מביא הירושלמי דשיעור חומש למצנה הוא מתקנת אושא וגם ר"ג שהי' קודם תקנות אושא הלכה זו הי' ביזם. אלא ששכחוהו ויליף לה התם מקרא.

דכתיב כבד את ה' מהונה ומראשית תבואתה. אלא דפליגו התם לחד מ"ד מחוייב לבבזו חומש.

ולחד מ"ד שליש וכלהו ילפינו מהתם שם הוא שורש הדברים: אמנם מבואר שם דדונקא במצנה שאינה פנגד אחרים. אבל במצנה שהוא פנגד אחרים הו"ל כבעל חוב.

ומני' אפילו מגלימא דעל כתפי' ונה הוא הטעם דכיבוד אב ואם צריף להחזיר על הפתחים משום דהוי כפריעת חוב עיי"ש. ומזה אנו למדין לישוב מ"ש מעלתו על הא דאמרין בקידושין.

דצריף לפדות את בנו התם שאני משום דשם חייבי' רחמנא ליתן לאחרים. היינו לפהו בשביל פדיון בנו.

והו"ל כפריעת חוב ואם לא נתן נשתעבדו נכסיו ע"כ מחוייב לשלם חובו בכל מקום שיהא וכן במחצית השקל ובחייבי עולות ושלמים דממשכנין אותו ג"כ הטעם הנ"ל. שנתחייבו נכסיו בשביל חוב שעליו וע"כ צריף להחזיר אפילו על הפתחים ולשלם מה שהוא מחוייב: ואמרתי דיש להסביר מדוע שחייב לעשות נגד אחרים.

אמרין דצריף להחזיר אפילו על הפתחים הוא משום דבשלומא המצנה שהוא חייב בציווי הקב"ה. אמרין חייב לעשות מצנה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה אבל במצנה שהוא מחוייב נגד אחרים.

א"א לומר פן דמחשבתו הטובה לא יועיל לאחרים והנה הטעם דפירסום נס הוא לפרסם כבוד ה' ית"ש וגם להראו' חשיבות ישראל כדאמרין גבי מנורה שניר המערבי הוא עדות לישראל שהשכינה שרוי' ביניהם והוא פדבר שחייב נגד אחרים.

ע"כ אמרין בזה דאפילו פסותו צריף למפור ולעשות המצנה ואפילו מגלימא דעל כתפו וכנ"ל. ומינשב בזה קושיא שהובא בתשובת מהרי"א זצ"ל דונדאי מצנה דאורייתא חמיר טפי ואפי"ה אם אין לו אין צריף למפור פסותו פנין דבאמת חייב לעשות וכו' אבל בנר חנוכה דהדלקת נר חנוכה לפרסם וכל פיוצא בזה הלוא זה הוא נגד אחרים ע"כ פסק

שפיר הרמ"א דחייב למכור אפילו פסותו פדי לקנים את המצנה: ומ"ש מעלתו לתרץ משום דאיכ"ל הטעם.

דבדרבנן הוי מצד ל"ת דלא תסיר א"כ בכל מצנה דרבנן יהא מחוייב למכור פסותו וע"כ דלא תחמירו חכז"ל בפשל דבריהם יותר מבשל תורה. וגוף הדבר אי מצנה דרבנן תליא בלא תסיר כ' הרמב"ן בשרשיו למגן המצות שורש א' וב' דתליא בפלוגתא דאמוראי בשבת דף כ"ג דל"ת דרבנן אסמכי' אלאו דלא תסיר אבל עשה דרבנן מוסקה על שאל אביה ויגדה ומה שהעיר אם רשאי להחמיר על עצמו יענין בב"ק דף ט' ע"ב דאמרינן שם עד שליש משלו יותר משליש משל הקב"ה עיי"ש ויש בזה פירושים דנראה מהם דיכול להחמיר ולהוסיף והפגלל אם אין לחוש שייבוא לידי ביטול ע"י זה משאר מצות ואפילו בעניני ביתו.

בנודאי יכול להחמיר ולהוסיף וגם למצנה יחשב אבל אם יש לחוש שייבוא עי"ז לידי איזה ביטול מצנה אחרת. בנודאי אין רשאי להוסיף פנ"ל ואחתום בכרחה המשולשת.

דברי ידו הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאוןע:תשובה של"ב בעובדא שאירע לו שבתגופה שכח ליתן שמן בנר והי' בו פתילות ישנונות. וסבר שפכר נתן שמן ובינה ומיד נזכר ונתן שמן ונסתפק אם יכפה וינדליק ויברך מחדש.

וכ' דהי' נראה לו דיקפה ויברך כמו דאמרינן בסי' רא"ע במג"א. אם קידש וסבר שהוא יין והי' מים וכ' שפן כתוב במקצת בספר פרים שלמה שלמד פן מקידוש ושוב כ' דיש לחלק דשם הי' מים ולא קידש על היין פלל משא"כ כאן וגם אם לא הי' נותן שמן הפתילות הישנונות שהיו בלועות משמן היו דולקין איזה רגעים הנה ספר פרים שלמה על או"ח אינו בידי ולכאורה הדין מבואר בש"ע או"ח סי' תרע"ה סעי' ב' דאם בשעת הדלקה לא הי' בו שמן פשיעור ואח"כ הוסיף שמן לא יצא ידי חובתו וכ' הפ"ח שם.

פינו דלא יצא יד"ח. צריף לכבותו ולחזור ולהדליקו בכרחה.

ואדרבה תמה בפ"ח למה כ' הש"ע זה בשם יש מי שאומר הלוא אין חולק על זה. וא"כ בנודאי הי' צריף לברך: אמנם לדינא נראה דא"צ לברך פעם אחרת.

נדא דנהי דכ' הש"ע דין זה בשם יש מי שאומר לאו הלכה פסוקה הוא דהרי לדעת התוס' וסמ"ג מובא בש"ג שם ריש הלכות תגובה בר"ף דס"ל בזה"ז אין צריף ליתן שמן פשיעור וגם לדינא דגמרא הרי אמרו שם בשבת דף כ"א ב' תירוצים על הא דמצנתו משתשקע החמה.

עד שתכלה הרגל מן השוק נדא דאי לא אדליק מדליק ונדא לשיעורא: ולתירץ ראשון. ע"כ לא צריף ליתן ביה שמן פשיעור הנה דהרי לפי תי' דאי לא אדליק מדליק לאסר שתכלה הרגל.

אינו רשאי להדליק דלית בי' אז פרסומא ניסא פלל ואפי"ה אי מדליק רגע קודם שתכלה הרגל רשאי לברך ואמאי הרי מה שדולק אחרי שתכלה הרגל. הוא פמאן דליתא.

וא"כ הוי פאלו אין בו שמן אלא על רגע. ואפי"ה לתי' הראשון מברך.

וא"כ מוכח דלתי' ראשון א"צ ליתן בו שָׁמֶן פְּשִׁיעוֹר. אֵלָא אֶפְיֵלוּ כָּל שְׁהוּא נְמִי: וא"כ נְהִי דְאֵנָּן מְסַפְקָא לָן לְדִינָא וְקוּ"ל פְּחוּמָר ב' הַתְּירוּצִים.

וכמ"ש הב"י בסי' תרע"ב. וּלְכֹף צָרִיף לִיתְּנוּ בְּהַ שְׁמֶן פְּשִׁיעוֹר וְאֶפְיֵלוּ קוּדָם הַדְּלָקָה.

אָבָל אִם לֹא נָתַן אֵין לוֹ לְחִזּוֹר וּלְבָרֵךְ. דְּהָרִי תִּלְיָא בב' הַתְּירוּצִים.

וּלְכֹף נִרְאָה דְשִׁינָה הַטּוֹר לְשׁוֹן הָרָא"ש וְלֹא פֶתַח אֵלָא דְצָרִיף לִיתְּנוּ קוּדָם הַדְּלָקָה וְהִינּוּ צָרִיף לְכַתְחִילָה אָבָל אִם לֹא נָתַן לֹא אֶמְרִינּוּ דְלֹא יֵצֵא יְדֵי חוּבְתוֹ שְׁיִהֵא צָרִיף לְחִזּוֹר וּלְבָרֵךְ וְתִמְיָה עַל הַש"ע שְׁהֶעֱתַם לְשׁוֹן הָרָא"ש שְׁלֹא יֵצֵא יְדֵי חוּבְתוֹ דְמִשְׁמַע דְצָרִיף לְחִזּוֹר וּלְבָרֵךְ.

וכמ"ש הפ"ח וצ"ל שהש"ע תיקן זה בְּמָה שֶׁכָּתַב זֶה בְּשֵׁם יֵשׁ מִי שְׁאוּמֵר דְהִינּוּ לְמֵאָן דְפָסֵק פְּלִישְׁנָא בְּתָרָא. דא"נ לְשִׁיעוֹרָא וּא"כ מִיּוֹשֵׁב קְוִשְׁתִּית הַפ"ח שֶׁהִק' לְמָה נִקְטַת זֶה בְּשֵׁם יֵשׁ מִי שְׁאוּמֵר דְבִאֲמַת לָאו כ"ע ס"ל כּוֹ: וְעוֹד נִרְאָה דְאֶפְיֵלוּ אֵי קוּ"ל פְּלִישְׁנָא בְּתָרָא דְבַעֲי' דְוּוּקָא שְׁיעוֹר חֲצִי שְׁעָה.

מ"מ הָרִי גַם ד' מִינִים מְעַכְבִּין זֶה אֶת זֶה וּאֶפִי"ה פָּסֵק הַמַּג"א לְעֵיל סִי' תַרְנ"א ס"קכָה. דָּאִם בְּרֵךְ עַל לוּלֵב וְלֹא הִי בּוֹ עֲרֵבָה נוֹטֵל אַח"כ.

וּבְרֵכָה רֵאשׁוֹנָה מְהִי גַם עַל מָה שְׁנוֹטֵל אַח"כ וְה"נ כָּל הַרְגָעִים שֶׁל חֲצִי שְׁעָה אֵי מְעַכְבִּין אֶפִי הָכִי אִם הַדְּלִיק וּבִינְרֵךְ עַל רִגְעַת וְשׁוֹב הוֹסִיף שְׁמֶן וְהַמוֹסִיף שְׁמֶן בְּנֵר בְּשִׁבְתִּי חֲזִיב מְשׁוּם מְבַעֵיר כְּדֹאֵי בִינְרֵךְ דָּף כ"ב וְכֹאֵלוּ הַדְּלִיק שׁוֹב עַל אֵינְרֵךְ רִגְעִים וּא"כ אִם הִי דַעְתּוֹ כֹּף מִתְחִילָה וּבִרֵךְ עַל כְּוִנְנָה זֹאת לֹא אֲדַע לְמָה לֹא יֵצֵא יְדֵי חוּבְתוֹ.

וא"כ הָרָא"ש דְפָסֵק לְעֵיל בְּסִי' תַרְנ"א בּד' מִינִים דְמְעַכְבִּין וּאֶפִי"ה סְגִי בְּבְרֵכָה אַחַת. וְלְמָה לֹא יוֹעִיל כָּאֵן אִם דַּעְתּוֹ לְהוֹסִיף אַח"כ שְׁמֶן אֶפִי בְּדִיעַבְדּוֹ וצ"ע.

וְצָרִיף לְחַלֵּק כִּינּוּ דְבִשְׁעַת הַדְּלָקָה לֹא הִי בּוֹ פְּשִׁיעוֹר שְׁתִּיקְנוּ חֲכָמִים אַעפ"י שֶׁאֵח"כ מוֹסִיף זֶה אֵינּוּ הַדְּלָקָה מִשֶּׁא"כ לְעֵיל שְׁמֵבְרֵךְ עַל נְטִילַת לוּלֵב וְהָרִי נוֹטֵל לוּלֵב וְדוֹחֵק: וְעכ"פ.

נִרְאָה דְאֶפְיֵלוּ אֵי נִימָא דְהִיכָא דִינְדַע דְלֹא הִי בּוֹ שְׁמֶן פְּשִׁיעוֹר וּאֶפִי"ה בְּרֵךְ דְהִדִּין דְצָרִיף לְחִזּוֹר וּלְבָרֵךְ. מְשׁוּם דְעֲשֵׂה שְׁלֹא כְּתִיקוֹן חֲכוּ"ל וּבְרֵךְ שְׁלֹא כְּדִין.

אָבָל אִם טְעָה וְסָבַר שְׁיֵשׁ בְּהַ שְׁמֶן פְּשִׁיעוֹר וּבִינְרֵךְ לְפִי כְּוִנְנָתוֹ כְּרָאוּי אֲזִי בְּוִנְדָאֵי פְּשִׁמוֹסִיף אַח"כ שְׁמֶן א"צ לְבָרֵךְ שְׁנִית לֹא מְבַעֲי' לְשִׁיט' הַרְמַב"ם בְּסִי' ר"ט דְאֶזְלִינּוּ בְּתַר כְּוִנְנָה. אֵלָא אֶפְיֵלוּ לְדִידוֹן דְהָרִי פָּסֵק הַמַּג"א בְּסִי' תַפ"ט ס"קִיב.

וְהַסְפִּים עֲמוּ הַחֵק יַעֲקֹב שָׁם ס"קִיט דָּאִם בִּינְרֵךְ עַל דַּעַת לְמַנּוֹת כְּרָאוּי וְטְעָה וּמָנָה שְׁלֹא כְּרָאוּי וְאַח"כ סִיפֵר כְּרָאוּי. א"צ לְחִזּוֹר וּלְבָרֵךְ.

דְהָרִי עַל מִנְיָן זֶה שְׁמָנָה לְבַסוּף הִי דַעְתּוֹ וְכְוִנְנָתוֹ. וְלֹא דְמִי זֶה לְקִידוּשׁ שְׁסָבַר שְׁהוּא יֵין. וְהִי מִיָּם שְׁצָרִיף לְחִזּוֹר וּלְקַדֵּשׁ אֵינּוּ בְּרַכַּת הַמַּצּוֹת. אֵלָא כֹּף דִּינּוּ שְׁצָרִיף לְקַדֵּשׁ עַל הַיֵּין.

וְהָרִי לֹא קִידֵשׁ דְכָל הִיכָא דְעֲשֵׂה הַמַּעֲשֵׂה שְׁלֹא כְּתִיקוֹן חֲכוּ"ל. צָרִיף לְחִזּוֹר וּלְעֲשׂוֹת וְגַבֵּי קִידוּשׁ הַבְּרֵכָה עֲצָמָה הוּא הַמַּעֲשֵׂה.

משא"כ בברכת המצות דנהי דהמעשה לא הי' פתיקונה. אבל הברכה הי' פתיקונה ולכך פאן שפירא על מצנה.

אלא שמתחילה לא עלתה בידו ואח"כ עלתה למה יהא צריך לתזור ולברך: .ואפילו אם ניקא נשם.

דצריך לברך שנית היינו הואיל והפסיק אבל פאן בנידון שלנו. נראה דדמי לגמרי להאי דסי' תרנ"א במג"א ס"קכה דהרי הי' ברכתו על שיעור הדלקה.

אלא שאז לא הי' בו שיעור הדלקה. ולכך פשמוסיף אח"כ שמון.

וגומר מצוותו הברכה דמעיקרא שפיר עולה לגמר מצוותו. ואפילו לפי מ"ש הא"ר בסי' תרנ"א נשם לישוב דעת האו"ח דסובר דצריך לתזור ולברך גבי לולב שלא הי' בו ערבה הרי ביאר נשם דהיינו הואיל וננסח הברכה על נטילת לולב.

א"כ מעולם לא ברך על הערבה עיי"ש. אבל פאן שפירא להדליק וגמר מצוותו בהוספות השמן נראה דלכ"ע אינו צריך לתזור ולברך כן נראה לפי ענ"ד: תשובה של"ג בעזה"י"ת יום ו' עש"ק לסדר ניקהל תרל"ז לפ"ק פה חוסט יע"א: את חג המצות יחוג בדיעות תלמידי המופלג בתורה וביראה כש"ת מוה' שמואל בראך נ"י יושב בשבת תחפמוני בק"ק אוהעלי יע"א: מכתבך קבלתי.

ומה ששאלת במגילה דף כ"ט ע"ב. דמסיק נשם דבר"ח טבת קורין ג' בר"ח וא' בתנופה.

משום דתדיר קודם והקשית לפי מ"ש הטו"ז באו"ח סי' תרפ"א דהיכא דהפירסו' נס גדול יותר אם יקדמונו אפילו לענין קדימה עדיף מתדיר משא"כ אם ע"י הקדימה ליכא פירסום נס יותר אנו מקדימין התדיר.

ולפי"ז קשה לה. למה קורין תלתא בר"ח יקראו שלשה בתנופה דאז יהא הפירסום נס יותר.

וממילא יהי' קודם לתדיר. לדברי הטו"ז עכ"ל: וגוף הקושיא לא הבנתי.

ולא ראיתי בשם אחד מהמפורשי' והפוסקי' שיכתבו דהא דקורין ג' בתנופה הוא משום פירסום נס. אלא דחובת היום לקרות שלשה גברי כמו בשני ובחמישי ובר"ק קורין ד' פדאימא בגמרא.

אלא דהקריאה מצד עצמה בתנופה. הוא פירסום נס.

שעי"ז נתפרסם שהיום תנופה ואע"ג דקי"ל בסי' תרפ"ד דאין משגיחין בשל תנופה. משום דבנשיאים לא מוזכר מידי משל תנופה וכן ברנ"י ושמיחי בת ציון אין זכר לתנופה.

מ"מ פיון דנהיגו לקרות זה בתנופה. ממילא הוא פירסום שהיום תנופה ומסבא אין חילוק אם א' קורא הפרשה.

או ג' קורין את הפרשה לענין פירסום נס וע"כ לא הבנתי קושיתך: אלא דלכאורה אמרתי פוננתך עפ"י מאי דאמרי' בגמרא סופה דף נ"ד ע"ב דקי"ל דר"ח דוחה של שבת לקדם ופריך הא תדיר קודם.

אר"י לידע שהוקבע ר"ח בזמנו ופריה היא הפירא אחרונה עבדינא מחלכו של תמידין וכו' אלא תרי הפירא עבדינו. דאיפא דחזי בהאי.

ואיפא דחזי בהאי. והנה במג"א בסי' תרפ"ד בס"קב שם דקורא א' בר"ח דתדיר קודם ומפטיר רני ושמחי דהא דתדיר קודם היינו דווקא לקדם אבל לדחות לא והקשה שם המג"א מתוס' בסופה נ"ד דשם איתא דלדחות נמי דוחה יענין במחהש"ק שם ועפי"ז יש מקום לקושיותה.

דכמו דאמרי' ה"ת. דאיפא דחזי בהאי וכו' ולכך מקדימין.

א"כ ה"נ יקראו ג' בתנופה משום דאפשר. מי שלא ישמע הראשון קורא ישמע את השני או את השלישי ויהי' פירסום נמי טפי וכמו דאמרי' שם בסופה.

אלא שאם זה קושיותה יש לנישב שפיר. דהחויב לקרות בר"ח הוא חויב ונדאי וכו' דיקראו ג' בתנופה.

משום דיש לחוש כנ"ל הוא רק ספק משום שאם יקלע מי דשמע האי ולא שמע האי. והאיך משום ספק פירסום נס טפי ידחה חויב ונדאי דר"ח ואין ספק מוציא מידי ונדאי וזה ברור ונלענ"ד נכון.

ואחתום בברכה. יהי ה' עמך ויאנשר כוחך וחילך לאוריינתא ויברך ה' אותך ואת ביתך ותשמח בשמחת החג דברי רבך הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה של"ד בעזה"י חוסט ח' אדר תרכ"ח לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב לכבוד תלמידי הרב המאוה"ג המפורסם המופלג בתורה וביראה כש"ת מוה' זנסמאן סופר נ"י אבדק"ק האלאש יע"א: מכתבך קבלתי ושמחתי בתורתך ובשלנונתך וכו' ואשר בקשת ממני לחוות דעתי בהלכה למעשה שאירע בקהלתך בתנופה העבר ביום ד' קראו עם הלוי פר אחד וטעו וסיימו שלמואל של יום חמישי ולוי כפר ברה אחריו.

והרגישו בהטעות באותו רגע ופסק מעלתו נ"י. שלא יברך עוד לפניו ונתחיל פר אחד ביום רביעי ויברך אחריו פעין שפסק הטו"ז בסי' קל"ז ס"קד ושאל אח"כ את חתנו הגאון נ"י וכו' לו שאם הי' מעשה כזאת בא לפניו לא הי' מצריה ללוי לתזור ולקרות כי בתנופה אין זה קפידא.

וכ' בקיצור ובקש מעלתו נ"י. לחוות דעתי בזה: והגה בספר ברפי יוסף באו"ח בסי' תרפ"ד.

סעי' ה' כתב ואם טעו וקראו ביום ב' של חנופה פ' נשיא השלישי וכיוצא: עלתה להם דאין קפידא בימים ולא כ' טעם. ונראה טעמו כמ"ש שם בס"א (באם נקרא ביום ראשון לפהו רק ברפת פהנים).

לא הוי טעות בדבר משנה ולא ברכה לבטלה עפ"י מ"ש הרשב"א בתשו' סי' ת"ע דמאי דנאמר במשנה בזה לאו דווקא דנהרא ונהרא ופשוט' ונהביא שמדברי התוס' מוכח דאין קפידא כל כך.

בקריאת הנשיאים בתנופה וטעמם דהקרבת הנשיאים אין להם ענין כ"כ לתנופה ובאמת מלשון הגמרא במגילה דף כ"ט ע"ב אין משגיחין בשל חנופה ור"ח עיקר. ופרש"י דאין

משגיחין בשל חנוכה לעשותו עיקר משמע דמפל מקום צריף לקרות בשל חנוכה וכו' הקשה בברכ"י.

ונראה דונדאי פה תיקנו חכז"ל לקרות חנוכה בנשיאים. ומ"מ ר"ח עדיפא למסקנא משום דר"ח אית לי מקור מדאורייתא פדאיתא בסוף מגילה ונדבר משה את מועדי ה' משה תיקן להם לישאל לשיהיו קורין כל מועד ומועד בזמנו ור"ח נמי מועד מקרי פדאיתא בשבועות דף י': ומפל מקום גם דבר הבא מתקנה מברכין עליו וחיובא לעשות: וא"כ צריף לקרות מצד התקנה בשל חנוכה.

אע"ג דאין לו סמך ולכך לא אמרו אלא דר"ח עיקר אבל פיון דחנוכה אין לו שורש מן התורה ורק מהתקנה והם תיקנו לקרות ג' ור"ח ד'. ואין מוסיפין אבל לקרות חנוכה אם טעו וקראו פבר ד' שיקראו לחמישי בשל חנוכה ע"ז לא נמצא תקנה.

אדרבה זהו נגד התקנה דאין מוסיפין מאי אולמא האי תקנה מהאי תקנה. ולכך שפיר פתבו התוס' במגילה דף כ"ג דקי"ל פמדרש ילמדנו דבכה"ג אין משגיחין בחנוכה.

כן נראה לי להסביר ובזה אפשר לישב דברי השיבולי לקט המובאים בב"י סי' תרפ"ד. שכ' שאין משגיחין בשל חנוכה ור"ח כל עיקר והקשה מאי ור"ח.

ולחנ"ל נראה דנהי דפ' ובראשי חדשיכם וכו'. אבל פרשת התמיד וביום השבת אין לו שייכות לר"ח.

דהוי רק תקנה כמו חנוכה ואם פבר קראו ד' קראו. אע"ג דלא קראו פ' התמיד אין מעבב אדרבה קשיא לי'.

איה פסקו באם הוציאו ס"ת אחרת יברכו ויקראו משום פגמו של ס"ת. פיון דכה"ג לא תיקנו ואין פאן חיוב האיה יברכו הא הוי ברכה לבטלה וכי משום פגם ס"ת יברכו ונראה פיון דבברכת התורה בצבור מתוקן משום כבוד התורה וכדעת רבינו אפרים המובא בב"י באו"ח סי' ק"מ א"כ גם בכה"ג מסתמא פי היכא דכל עיקר הברכה הוא רק משנה כבוד התורה.

ה"נ זיל כתר טעמא ואפשר פיון שע"י שקרא ד' בראשון יגרום פגם לס"ת וזה אסור מן התורה לפגום ס"ת. ואנו חייבין בכבוד ס"ת כדיליף בפ"ק דקידושין מן התורה ולכך אי עביד לא מהני ולא עלה א' לשם חובה.

וכל זה לענין קריאה בנשיאים. שפך תיקנו לפרסם נוסא (איכ"ל דהוי בדווקא מצד התקנה לולא שהרשב"א בתשובה סי' ת"ע הנ"ל).

כ' דגם זה רק מנהגא) אבל שיקראו ביום ראשון נשיא ראשון וביום שני נשיא שני זהו נראה דלא היל תקנה. שהרי מנהגים שונים יש בזה.

וכיון דהוי רק מנהגא אין עיפוב בדיעבד ואין מברכין לדעת הרבה פוסקים אמנהג ההוא. ומוכן טעמו של הברכ"י הנ"ל.

וממילא ה"ה בנידון הנ"ל. לכאורה לא היא מעפב מה שקרא ביום הרביעי בשל חמישי:
אמנם לכאורה יש לפקפק דהכא גרע דרישא אין לו סיפא דלקריאת הכהן לא קרא סוף
הנשיא.

וכאלו לא קרא כלל. וכן השני קרא הסוף בלא התחלה ואינו מוכן.

מ"מ נראה דאין זה קפידא. דכל שקרא ג' פסוקים פתקנות חכו"ל אעפ"י שאין להם
המשך.

קיים תקנות חכו"ל אפילו דילג בנתיים שמפסיק עי"ז המשך הענין וכדמוכח מאו"ח סי'
קל"ז סעי' ג' וסעי' ד' בדילג פסוק שבנתיים שבחול אינו מעכב ואפילו דילג באמצע
כמ"ש האלף זוטא שם.

ואפילו קורא למפרע אינו מעפב בקריאת התורה. כמ"ש הלבוש שם וכדמוכח שם בש"ע
סעי' ד'.

דבשבת אם דילג יקרא אח"כ אותו פסוק עם ב' עמו בכרחה. אע"ג דהוי שלא פסדון אין
מוקדם ומאוחר.

וכ' הלבוש שם הטעם דהתורה מגילה מגילה ניתנה. וכן מוכח בכרכות.

ריש פרק ה' קורא ובמגילה פ' הקורא את המגילה עומד דלענין קריאת התורה דלא
פתיב והיו אין עיכוב בלמפרע עיי"ש בדיעבד. ולכתחילה דנוקא בעינין פסדר.

וה"נ בנידון הנ"ל: מיהו י"ל פיון שהא"ר כ' שם דאיכ"ל דהיכא דקראו הג' פחות מט'
פסוקים דצריך לחזור ולקרות לאו דנוקא אלו פסוקים שקרא אותו האחד שטעה וקרא
רק ב' פסוקים אלא יחזור הפל פסדר אפילו מה שקראו השניים האחרים אף שהם קראו
ג' פסוקים פיון דחזור יקרא פסדר.

וה"נ בנידון הנ"ל. נראה דהשלישי היא ראוי שיחזור לקרות מן התחלת יום הרביעי עד
סוף יום החמישי פסדר.

כן נראה לפי ענ"ד עפ"י דברי ברכ"י הנ"ל. ובאמת גוף הדבר היא קשיא לי דמבואר
במס' סופרים פ"כ.

הלכה י' וי"א דאין להקדים קריאת הנשיאים אלא כל א' ביומו ומ"מ פיון דאצלינו המנהג
כמ"ש הרמ"א בס' תרפ"ד. לקרות יום ב' דחגופה שני ושלישי דנשיאים.

וא"כ לא עבדינן כמס' סופרים וס"ל דגם יום של נשיא אחר הוי חובת היום וא"כ א"ש
כמו שכתב הברכ"י הנ"ל. וכמו שביארתי ולא קשה מידי: ולפי.

סברת מעלתו נ"י דחשיב לי כאלו קרא בדבר שאינו שניף להיום א"כ גם הכרחה
הראשונה היא בטעות. והיכא שהתחיל בדבר שאינו חובת היום פסק הטו"ז בסוסי' ק"מ.

דצריך לברך שנית ברחה ראשונה כשמתחיל לקרות במקום הראוי. וא"כ לא דמי זה
לדברי הטו"ז בס' קל"ז ס"ק דשם לא היא הברחה ראשונה בטעות: ולדינא.

נראָה לפי מנהג דיין שהוא כמ"ש הרמ"א בסי' תרפ"ד דקורין נשיא מיום שלאחר זה ג"כ אע"ג דאין לו שייכות ליום הזה דבתנפכה אין חוששין לספיקא דיומא. וכתבתי במקום אחר הטעם משום שהוא לעולם אחר רובו של חודש ואמרי' בסנהדרין דף מ"א ע"ב דאחר רובו של חודש מידע ידעין ובשאר יו"ט עשו לא פלוג פדאמרי' בר"ה דף כ"א היכא דלא אתי שלוחי תשרי וכו' וגזרינן פסח אטו תשרי משא"כ תנפכה ואפי"ה קורין ביום שלאחריו א"כ מוכח כברכ"י הג"ל.

וכרשב"א בתשובה סי' ת"ע וא"כ הדין כמ"ש למעלה והנראה לפי ענ"ד פתבתי דברי רבו הדו"ש: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה של"ה בעזה"י את חג המצות יחוג בדיעות ידידי מחותני הרב המאוה"ג המופלג בתורה החרוץ ובקי כבוד שמו תפארתו מוה' אהרן שמואל אסאד נ"י אבדק"ק קאטה יע"א.

מכתבו קבלתי וכו' וע"ד השאלה אשר ביקש ממני. והוא בקהלה אחת אירע עפ"י מקרה שלא קראו פ' שקלים בשבת שלפני ר"ח אדר אם יקראו בשבת הבא ונדעת מעלתו נ"י כיון דשמואל ס"ל במגילה דף ל' דמאחרין.

ונהי דאנן קי"ל פ"ב איכ"ל דהיינו לכתיחלה. אבל בדיעבד איכ"ל דמודה ועוד כ' סברות בזה והנה לפי טעם זה שייך רק באם חל ר"ח אדר בע"ש דשם ס"ל לשמואל דפרשת שקלים לאחריו ולא משום דמאחרין אלא משום דאפתי נשאר ב' שבתות לשלמנות יעוי"ש.

וא"כ אם חל באמצע שבוע אין ראי' מהתם: והנראה לפי ענ"ד לפי שורש הדברים. אם שגגו או הי' באונס בנודאי יש לו תשלומין כדקי"ל בכמה דברים בתפלה באו"ח סי' ק"ח ובק"ש שם סי' נ"ח ונהי דבק"ש י"א דאין לו תשלומין כ' הלבוש הטעם משום דבקרא פתיב בשכבה ובקומה דנוקא ותו נראה דדנוקא התם דכבר קרא שנית ק"ש אותה פ' עצמה בערבית א"כ זכרון אחד עולה לכאן ולכאן ואין תשלומין למה שלא קרא בשחרי' ובסברא זו יישבתי סוגית הש"ס ר"פ תפלת השחר דפריה ואחר חצות לא והאר"י וכו' מתפלל מנחה שתיים וכו' ומשני תפלה פל יום.

מיהו שכר תפלה בזמנה אין לו וכו' עיי"ש. וכבר תמה הפנ"י דקארי לי' מאי קארי הא קאמר מתפלל מנחה שתיים משמע דנוקא מנחה עיי"ש: ונראה לפי ענ"ד דהנה תשלומין שייך דנוקא אם אותו דבר יש לו שייכות גם באותו עת אבל אם אין לו שייכות אז עבר זמנו ובטל המצוה כמו מי שעבר ולא הביא תגיגתו פל יו"ט דעבר ולא חג טוב אינו חוגג ועוד אם המצוה שייכות ומחוייבת לכל המשך זמן שנה בשנה ג"כ לא מקרי תשלומין אלא פה משך זמנה וכדפליגו בסברא זו בתגיגה דף ט' אי כולן תשלומין דראשון או הם תשלומין זה לזה.

והנה לכאורה בק"ש ותפלה מחוייב פל רגע לקבל עליו עול מ"ש ועול מצות. ולהתפלל וליבעי רחמי קמי' שמיא.

והקב"ה לקולא צוה בשכבה ובקומה ובתפלה ערב ובוקר וצהרים שבוה יפקיע פל הזמן כאלו פל רגע קיבל עליו והתפלל וא"כ אי לא אמר ק"ש או לא התפלל בשחרית החיוב

עָלְיוּ עֲדִינָן בְּכָל רַגַע לֹא מְשׁוּם תְּשֻׁלוּמִין אֲלֵא מְשׁוּם מְשֻׁף זְמַנָּה הוּא: אוּ דְלִמָּא צִיּוּי הַשֵּׁם בְּשַׁחַר דְּוּוּקָא בְּעַת שְׁלֵמְדוּ וְקִבְעוּ חֲכוּ"ל.

הוּא הַשְּׁעָה הַמְּסוּגָלַת וְעִיקָר הַזְּמַן. וְאַח"כּ רַק טָפַל וְנִמְשָׁף אַחַר הַעִיקָר.

וְרַק בְּתוֹרַת תְּשֻׁלוּמִין יַחְזוֹר וְיִקְרָא לְהַתְּפַלֵּל פֶּן יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק לְכַאוּרָה. אֲמַנָּם כָּל זֶה אִם לֹא הִגִּיעַ זְמַנָּה שֶׁל תְּפִלָּה אַחֲרַת לְמִשְׁלַל שֶׁל מִנְחָה וְהַתְּפַלֵּל אוֹתָהּ אֲבָל אִם כָּבַר הִגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁל תְּפִלַּת מִנְחָה וְהַתְּפַלֵּל.

א"כ נִמְשָׁף הַתְּפִלָּה עַל כָּל רַגַע וְאִם הַדִּין דִּיתְּפַלֵּל בְּמַקוֹם תְּפִלַּת שַׁחֲרִית אִזּוּ בְּנוֹדָאֵי אֵינּוּ אֲלֵא תְּשֻׁלוּמִין. וְזֶה כְּנוֹנַת הַמִּקְשׁוֹן.

כִּינּוּן דַּאר"י טְעָה וְלֹא הַתְּפַלֵּל שַׁחֲרִית יִתְּפַלֵּל מִנְחָה שְׁתִּימָה. ע"כ יֵשׁ לְתַפְּיֵלַת שַׁחֲרִית גַּם אִזּוּ אֵיזָה שְׁיִיכּוֹת וְלֹא אֲמַרִי' בִּי עֵבֶר זְמַנּוֹ בְּטַל קְרַבְנּוֹ: וְא"כ י"ל דַּר"י רְבוּתָא קְאָמַר לָא מְבַעֲרֵי אִם לֹא הַתְּפַלֵּל מִנְחָה בְּנוֹדָאֵי יִתְּפַלֵּל שַׁחֲרִית.

אֲלֵא אֲפִילוּ אִם הַתְּפַלֵּל מִנְחָה. דְּשׁוּב אֵינּוּ יוֹתֵר מְשֻׁף זְמַן שֶׁל שַׁחֲרִית.

מ"מ מִצַּד תּוֹרַת תְּשֻׁלוּמִין יִתְּפַלֵּל. וְעכ"פ נִשְׁמַע דְּכָל הַיּוֹם זְמַנָּה וְע"ז מְשַׁנֵּי שְׁפִיר דְּבְנוֹדָאֵי מוּכַח דְּיֵשׁ לָהּ שְׁיִיכּוֹת כְּלַהֲיוֹם.

אֲבָל אַפִּי"ה עִיקָר זְמַנָּה הוּא לְכָל מַר כְּדָאִית לִי לְמַר עַד חֲצוֹת. וְלְמַר עַד ד' שְׁעוֹת וּמְכַאֵן וְאֵילָף רַק כְּתְּפִלָּה שְׁלֵא בְּזְמַנָּה הוּא וְחִבִּיבָהּ מְצִנָּה בְּשַׁעֲתָה גְדוֹל מְאֹד מַעֲלָתָהּ וּשְׁכָרָהּ.

וְהַשְּׁתָּא דְאַתִּית לְהִכִּי אֵיכ"ל דְּמַעֲיָקָר זְמַנָּה וְאֵילָף הוּא רַק בְּתוֹרַת תְּשֻׁלוּמִין: אֲמַנָּם לְכַאוּרָה קְשִׁיָּא לִי. מְהָא דְּפִלִּיגוּ בְּסִי' רַא"ע ר"ע וְהַרְמְב"ם הוּבָא בְּטוֹר שֶׁם דְּרַע"מ סוֹבֵר בְּקִידוּשׁ הַיּוֹם אִם לֹא קִידוּשׁ בְּלִילָה ע"י שׁוּגַג אוּ אֲוֹנֵס יִשְׁלִים בְּיוֹם וְהַרְמְב"ם ס"ל דְּאַפִּילוּ אִם הַזִּיד וְלֹא קִידוּשׁ בְּלִילָה יִקְדַּשׁ בְּיוֹם.

וּבִיָּאָר הַב"ח דְּפִלִּיגוּ בְּכַעֲיִן סְבָרָא הַנְּ"ל דְּלַרַע"מ עִיקָר זְמַנּוֹ בְּלִילָה וּבְיוֹם הַגִּי רַק בְּתוֹרַת תְּשֻׁלוּמִין וְלְרַמְבַּ"ם יֵשׁ לְקִידוּשׁ הַיּוֹם בְּשַׁבַּת מְשֻׁף זְמַן וְכֵן קִי"ל בְּסִי' רַצ"ט סַעִי' ו' לַעֲנִין הַבְּדִלָּה בְּטְעָה וְאֲנֵס וְלֹא הַבְּדִיל יְבַדִּיל אַח"כּ לְכָל מַר כְּדָאִית לִי.

וּכְבָּר הַקְּשִׁיטִי. וְהוּבָא בְּתַשׁוּבַת מְרַן בַּעַל חַת"ס זצ"ל בַּחֲאוּ"ח סִי' י"ז.

מ"ש דְּבְקִידוּשׁ סְתָם הַש"ע בְּסִי' רַע"א. דְּאַפִּילוּ בְּמִזִּיד יֵשׁ לָהּ מְשֻׁף זְמַן וּבְסִי' רַצ"ט לַעֲנִין הַבְּדִלָּה פֶּסֶק וְסְתָם דְּוּוּקָא שׁוּגַג: וּבַפ' ע"פ יִלְפִינּוּ מְאַהֲדָדִי עֵי"ש: וְעכ"פ.

מוּכַח מְהֵתָם דְּדָבָר דְּהִי תְּשֻׁלוּמִין יָכוֹל לְהַשְׁלִים. אַע"ג דְּלֹא זְמַן הַבְּדִלָּה אוּ קִידוּשׁ אַחַר הוּא וְלָמָּה בַּעִי' בְּתַפְּיֵלָה.

דְּוּוּקָא בְּזְמַן תְּפִלָּה אַחֲרַת כְּדִקִּי"ל בְּסִי' ק"ח וְכַמ"ש הַרְשֵׁב"א בְּחִידוּשֵׁיוּ וְלָמָּה לֹא אֲמַרִינּוּ ג"כ. כָּל זְמַן שְׁיֵשׁ לָהּ שְׁיִיכּוֹת לְתַפְּיֵלָה יֵשׁ לָהּ תְּשֻׁלוּמִין וְצ"ל דְּשִׁאֲנֵי תְּפִלָּה וְק"ש דְּמִידְּ כְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַן מִנְחָה בָּא חַיּוּב אַחַר.

וְהִרִי קִי"ל דְּחֻבַּת שְׁעֵתָא קָדִים. וְא"כ הַגִּי כְּמַפְקִיר וְכַמְבַּטֵּל חַיּוּב שְׁאִינּוּ בְּשַׁעֲתָהּ.

וע"כ צריך לעשות חיובא דשעתא: ואח"כ פינו דכבר התפלל מנחה. שוב נחלש החיוב
שנמשך עליו מתפילת שחרית דזכרון אחד עולה לכאן ולכאן.

ורק משום תורת תשלומין ודווקא בשוגג כדקי"ל בסי' ק"ח וממילא מד' שעות עד תצות
לר"י באמת. יש לו תשלומין עד זמן מנחה, אפילו שלא בשעת תפילה.

ובזה מיושב היטב דעת הטור באו"ח סי' פ"ט דפסק כר"י. ואפי"ה סובר דיוכל להתפלל
עד תצות ואפילו בהזיד דס"ל פינו דהדבר מוכרח דעד תצות עדיף מלאחר תצות.

דעד תצות לא בעי זמן תפילה דווקא. י"ל כמו דאמרנו בקידוש של שבת דכולו יומא
זמני.

אע"ג דמצוה בכניסתו ה"נ בתפילת שחרית. פינו דזמנה עד ד' שעות.

אבל עד תצות גמי מחוייב להתפלל בתפילה שלא בזמנה. לא בתורת תשלומין.

אלא מצד משך חיובה. ולכך אפילו במזיד יש לה תשלומין ומשמע לי' פו מלשון הגמרא
דקאמר תפילה פל יומא.

עיין בלשון הגמרא. ר"פ תפילת השחר וא"ש: וא"כ נ"ל דאפילו לדעת י"א שבסי' נ"ח
דס"ל דק"ש אין לה תשלומין דזה דווקא אם פבר קרא ק"ש של ערבית.

וס"ל דזכרון אחד עולה לכאן ולכאן אבל אם לא הגיע עדיין זמן ק"ש אחרת. גם הוא
מודה דיש לו תשלומין לכל הפחות (חסר ב' או ג' תיבות) ויש ליישב בזה קושית הפר"ח.

והמל"מ בפ"ג מתפילה עיי"ש: עכ"פ נראה דבגידון שלנו גמי פינו דפ' שקלים שייכא
גמי בשבת הבאה. לפי הטעם הנאמר בירושלמי במגילה בפרק בני העיר הלכה ד.

ובמס' סופרים פדי להקדים שקלי הפו. ולטעם ש"ס דידן במגילה דף כ"ט משום דבגיסו
בעי מתרומה חדשה ושואלין ודורשין למ"ד יום קודם ואי לא דריש ל' יום מקודם מ"מ
עדיין החיוב לדרוש אח"כ וא"כ יש לה שייכות ויש לה תשלומין וגם בק"ש דעת הפ"ח
והאר"ר שם דקי"ל כמ"ד יש תשלומין בק"ש.

וכל זה בשוגג או אונס. ואם ביטלו במזיד.

הנה בש"ע סי' קל"ה סעי' ב' פסק באם ביטלו הקריאה דקורין בשבת האחרת עם פרשה
של שבת השנייה לה: וקשה מ"ש דאמרנו בתפילה דחובת שעתא עדיף וקדים. וכאן
נראה דמקדים מה דאינו חובת שעתא וצריך לומר.

פינו דבעי קריאה ובר"פ הי' קורא ילפינו מוהיו דבהנניתו? הו' שלא יקרא למפרע
ומסתמא הי' תקנה הראשונה לקרות פסדר פהנניתו דזה עדיף דנהי דבדיעבד אפילו
למפרע יצאו.

פדמוכח באו"ח בסי' קל"ז סעי' ג' וד'. מ"מ לכתחילה מעליותא הוא דומיא דק"ש דחזינו
דאפילו בדיעבד מעכב א"כ לחובת שעתא עצמה.

בעי' להקדים הסדר דמעיקרא פדי שיהא פהנייתו: והנה מדנקט אם בטלו מבואר דאפילו במזיד דינו פן פדאמרין ר"פ תפלת השחר דביטל היינו לישנא דמזיד. וא"כ ע"כ לא מתורת תשלומין אלא דיש למצנות קריאה עדיין משוה וחיובא להשלי' תוך שנה.

פדאיתא בפ"ק דברכו' להשלים פרשיותיו. וכתקנות חכמי' ולפי"ז לכאורה אין סברא לחלק בין חד סידרא לב'.

וקשה על מהר"מ מינץ המובא במג"א שם דמחלק בזה ולכאורה הו"א דיליף מתפילה דרק חדא יש לה תשלומין ולא ב' תפילות. פמבואר בסי' ק"ח.

אבל מדנקט ביטלו ומוכח דאפילו במזיד דיש משוה וחיובא בפכרט לפי מ"ש דבעי' והיו פהנייתו יזה א"כ אפילו טובא נמי. ובאמת מלשון מהר"מ מינץ המובא במג"א נמי נראה דלאו מתפילה נפקא אלא משום דלא מצינו מתקנות חכמים כה"ג.

ולפי ענ"ד פיון דבעינן חובת שעתא מסתמא תיקנו חכז"ל למקרי פהנייתו ואפילו ביחיד אמרו בפ"ק דברכות דף ח' דתייב להשלים פרשיותיו עם הצבור. א"כ אפילו סידרא טובא נמי ואפילו בב' ספרים וכבר פליגו על מהר"מ מינץ בזה.

עיין בא"ר שם ושמעתי ממרן זצ"ל. שהגאון החסיד מרא דעובדא מוה' נתן אדלער זצ"ל עשה הלכה למעשה וקרא להשלים הרבה סדרות: והדרן לנידון דידן.

דנראה אפילו ביטלו לפ' שקלים דקורין אותה בשבת הבאה דלא גרע משאר פרשה נהי דהטעם הנ"ל דבעינן פהנייתו לא שייך פאן מ"מ זיל בתר טעמא וכמ"ש לעיל דגבי שואלין ודורשין קודם ל"ד זהו רק התחלת הזמן ומשם ואילך.

ולכאורה הו"א דירושלמי דקאמר הטעם. פדי להקדים לשקלי הזמן ולא קאמר פש"ס דידן לטעמי' אזיל בריש מס' שקלים.

דאמר שם דבבל ומקומות הרחוקין מריש חורף מקריזין. וא"כ ליפא למימר פש"ס דידן. מיהו הרב בעל קרבן העדה לא פלי בפירוש הזה אלא בלשון בתמי' עיי"ש. ומ"מ בירושלמי פ"ק דפסחים דווקא במקום הנועד בעינן שלשים וכמו שהביא בפר"ח ובח"י בסי' תכ"ט ובכ"ט שם לא שייך לכאורה טעמא דש"ס דידן ולכך אמר הטעם פדי להקדים לשקלי הזמן: מיהו אי משום הא לא ארי' ואדרבה אי אמרינן פהירושלמי.

דווקא במקום הנועד בעי' שלשים יום או כפי' הר"ן בפסחי' דרק לענין להיות שואל פענין נאמר השיעור שלשים יום. ולא דצריך לחיוב להקדים פולי האי וכאן בפ' שקלים ומקריזין על השקלים.

הביא הרוקח בסי' רל"ג בשם הפסיקתא דטובת ישראל היא. פדי להקל עליהם שלא לדחוק על הצבור שיהא להם זמן טובא.

ולכך ג"כ שלחנות יושבין בט"ו. פדי להקל וכשם שתיקנו ב' שבתות קודם ר"ח ניסן היו שלחיות יושבין להקל.

ה"ל קבעו ב' שבתות עד זמן שלחנות יושבין ובהו מנישב פלוגתא דרב ושמואל במגילה דף ל' דתלאו הטעם בב' שבתות ותמה הטו"א דהא אנו לא קי"ל פרשב"ג ולפי ענ"ד

היינו ב' שפלות זמן שלחנות יושבין חלקי חציון קודם וסציו מהתחלת ישיבתו וא"ש
הפל פדי להקל עליהם ולקד קבעו ג"כ ל' יום להשמיע קודם.

ויש להסביר יותר דהפנ"י בפסחי דף ו' הקשה להת"ק דרשב"ג מאי עביד בראיות
רשב"ג. דהרי משה עמד בר"ח ומזהיר על פסח.

ותי' פיון דכבר ידעו דין פסח ושאלו ודרשו ולא הודיעו להם. אלא איזה דינים חדשים
דדוחה שבת ולזה הי' סגי בב' שפלות וא"כ ה"ל למקצת דהיינו מעשה השלחנות סגי
בב' שפלות ולקד גם לדין בט"ו ישובו שלחנות וא"כ ה"ה מריש ירחא עד ישיבת
השלחנות דהוי מקצת סגי ג"כ בב' שבועות וא"ש לשון הש"ס: ומה שהקשה עוד בטורי
אבו.

הא בעי ד' ימים קודם לבקור. לפימ"ש אתי שפיר פיון דתרומה חדשה מר"ח ניסן
ושלשים יום הוי שואל פענן התקינו אז להכריז.

אבל קודם זה הוי עדיין שואל שלא פענן ובפרט לפי מאי דמסיק בירושלמי. ריש שקלים
באמת אפילו מאן דלא הביא הוי תורמין על האבוד ועל הגבוי לאח"כ וגם הג' תרומות
היו רק פדי לעשות פומבי לדבר ר"ל לפרסם.

שעוד תרמו תרומה. שעי"ז לא יתעצלו להביא שיסברו שעדיין לא נתרמה עליהן.
וה"נ ע"י הכרזה זו. דפרשת שקלים יביאו עד ר"ח ניסן מאן דלא מציא להביא עד אותו
זמן.

אפי"ה לא יתעצל. ובאמת אין קפידא.

פיון שתורמין על הגבוי כן נראה לי פי' הש"ס ומפל מקום יהי איהו שיהי' החיוב שייך
גם לאחר שבוע זו ולא גרע מהא דקי"ל בסי' קל"ה סעי' ב'. דאפילו ביטלו קורין אותה
בשבת הבאה.

ושוב ראיתי בגליון המג"א החדשים בשם אשל אברהם שהביא בשם תשובות בי"ד סי'
ק"ו דאם שכחו לקרות פ' פרה יקראו אותה שבת הבאה בפ' החודש וספר הזה אינו בידן'
והנראה לפי ענ"ד פתבתי דידו: הק' משה שיק מברעזאונע: תשובה של"ו שלום וינשע
רב לאור הנערב להרב וכו' מוה' יעקב שלום נ"י בשבת תחמוני ק"ק טאפלשון יע"א:
בדק לן מעלתו נ"י ע"ד הרא"ש בפרכות פ' שלשה שאכלו שכ' דפ' זכור בעינן בעשרה.

מנ"ל הרי הא דאמרינן אין דבר שבקדושה בפחות מעשרה הוא מדרבנן כמ"ש הכ"מ
בפ"ח מתפילה בשם הר"ן ותו דהרי מגילה ג' י"ח ע"א מנזכרים מפ' זכור
והתם לא בעי עשרה.

וא"כ עשרה בזכור מנ"ל דלמא לא בעי רק ס"ת. ומי שלא שמע בצבור נימא דיקרא
בפ"ע בס"ת עכ"ל: הנה פשיטא לי' למעלתו נ"י דס"ת בעי.

וכ"כ הפמ"ג בסי' קמ"ג דבפ' זכור דהוי מה"ת צריך ס"ת פשרה ואם נמצא מוטעת. צריך
להוציא אחרת א"כ ג"כ פשיטא לי' דבעי ס"ת פשרה.

ונראה דמוכח כן במגילה דף י"ח דיליף מגילה דאסור בע"פ. מדכתיב כתובאת זכרון בספר ויליף זכירה וזכירה זמינה דזכור בעי ספר.

אמנם הרמב"ן בחנומש פ' תצא. כ' דמסתפק לי בכוננת מ"ע זו.

אם ניאא דמצנה לקרות פ' עמלק בצייבור ונמצינו למדין מה"ת בשני' זכור וכו' והנכון וכו' שנספר זה לבנינו וילדורוטינו וכו' וכן במעשה מרים וכו' מזה משמע דהרמב"ן הסכים שרק הזכירה בע"פ לבנינו אחרינו דומיא דזכירת מרים הוא המצנה אמנם בס' החינוך מצנה תר"ג כ' ג"כ דמקרא זה אנו למדין לקרות בצייבור והרמב"ם במגן המצות מצנה קפ"ט כ' שנוצטוונו לזפור מה שעשה וכו' ונעורר הנפשות במאמרי' להלחם בו וכו' ומזה נבין למה עיקר המצנה בצייבור.

כיון דהזכירה תכלית המחיקה והמלחמה עם עמלק וכשם שמצנות המלחמה עיקרה על הצייבור כמ"ש החינוך סי' תר"ד וברמב"ם סוף מגן עשה. ולכך גם הזכירה עיקר מצנה בצייבור ולא קיים המצנה.

אם לא קרא בצייבור ולכך נסמכו ב' המצות בקרא מצנות זכירה ומצנות מחיקה להורות כשם שהמחיקה עיקרה שייך בצייבור שלחם פח בידם למחוק ולמחות זכרו ה"ה הזכירה, ומ"מ גם ביחיד נמי המצנה.

אם לא הי' אפשר בצייבור וכמ"ש הרמב"ן, וא"כ מיושבין דברי הרא"ש. דשפיר כ' דזכור בעינו עשה דאין צייבור פחות מעשה וזה שייך בזכור משא"כ במגילה דהתכלית לזפור הגם וגם ביחיד יוכל לעשות זה נהי דפרסומא נוסא עדיף לזה לכתחילה באמת עיקרו בצייבור אמנם כ"ז פתבתי לפי דעת מעלתו נ"י.

דסובר בפשיטות דהך דדבר שפקדושה בעשה הוא אסמכתא לכ"ע אבל לפי ענ"ד מלשון הגמרא דקאמר מה"מ אר"ח אר"י אמר קרא ונקדשתי וכו'. נראה דדרש גמור הוא.

דכבר כ' הרמב"ן במגן המצות. שורש א' דעל אסמכתא הדרך לומר מאי קרא.

אבל מה"מ וכו'. משמע דדרש גמור הוא.

אלא דלענין תפילה וקדושה. וכיוצא דגופן הם דרבנן הני רק אסמכתא אבל דבר שהוא מה"ת.

והני דבר שפקדושה מצוותו דווקא בעשה אלא דקשיא לי מסנהדרין דף ע"ד ע"ב דיליף נמי מונקדשתי דבעינו עשה ושם הוכיח המהרי"ק בשורש ק"ס. דלאו דווקא בפני עשה.

אלא כיון שידעו ממנה עשה קרי בי' ונקדשתי בבני ישראל ולמה בעי פאן דווקא שיהיו עשה בביהכנ"ס וט' בקטנה ואחד בגדולה אין מצטרפין. (ועפ"י מ"ש הרבנינו יונה בברכות דף כ"א יש לחלק) וצריך לומר דזה באמת הוי רק דרבנן: עכ"פ לפי האמור מבואר דעיקר מצות זכור בעשה אבל אי לא אפשר בעשה.

מ"מ נראה דמצוות זכירה עליו. והא דאין מברכין על מצנה זו.

צָרִיף לומר כמ"ש הַרְשָׁבָ"א בְּתוֹכָהּ סִי' ח"י. דַּעַל קַלְקָלָהּ.

אִין מְבָרְכִין יְעוּי"ש וּמָה שֶׁהִקְשָׁה בִּס' טוֹרֵי אַבְן לר"ה דְּסוֹבֵר בְּבִרְכוֹת דָּף כ"א דְּאוֹמְרִים קְדוּשָׁה בְּיַחֲד עֲמֵדָה לְדִידֵי' קוֹנְשֵׁיָא מ"ט בְּמַגִּילָה שָׁם. אִין עוֹבְרִין לְפָנֵי הַתִּיבָה בְּפָחוֹת מֵעֶשְׂרֵה אֲשֶׁתֶּמֶט מִיָּנִי' בִּמְח"כ דְּבָרֵי רַבִּינוּ יוֹנָה בְּבִרְכוֹת שָׁם שֶׁכ' דְּלֵהוּצִיא אֲחֵרִים.

גַּם ר"ה מוֹדָה וְתוֹ לָא מִיָּדֵי: תְּשׁוּבָה שֶׁל"ז עוֹד לְהֵרֵב הַגָּ"ל מָה שֶׁבִּדַּק לָן עוֹד עַל הָא דְקִי"ל בְּסִי' תִּמ"ה בְּאו"ח דִּישְׁרָף הַחֲמִץ קוֹדֵם הַבִּיטוּל פְּדֵי לְקִיָּים מְצוֹת שְׂרִיפָה בְּשָׁלוּ. וְא"כ מְדוּעַ אִין לֹקְחִין פְּזִית רַק פִּירוּרִין בְּעֵלְמָא דְלָא תְּשִׁיבוּ וְגַם אֲמַאי לָא נִימָא דִּנְמָתִין עַד אַחַר חֲצוֹת פְּדֵי לְקִיָּים מְצוֹת תְּשֻׁבָתוֹ.

וְאִם מְשׁוּם בִּיטוּל יִבְטַל הַפֶּל חוּץ מִהַפְּכָר הֵזָה אוֹ יִקְנֶה כְּפָר אַחַר בִּיטוּל לְמ"ד דְּבַע"פ לִיכָא בַּל יִרְאֶה עַכ"ל הֵזָה מֵעֵלְתוֹ נ"י פְּשִׁיטָא לִי' דְּקוֹדֵם חֲצוֹת אִינוּ מְקַיָּים תְּשֻׁבָתוֹ וְע"כ הֵינּוּ עַפ"י דְּבָרֵי הָרָא"ש בַּפ"ק דְּפְסָחִים סִי' י'.

שֶׁכ' דְּבַע"פ קוֹדֵם זְמַנּוּ מָה שֶׁמוּצִיא מִבֵּיתוֹ לָא נִפְיָק מִתְּשֻׁבָתוֹ. דְּתְשֻׁבָתוֹ הוּא דְּוִןקָא לֵאח"ז אִיסוּרוֹ וּלְפִי שְׂיטָה זֹו מְבִנְיָא דְּנֶהְי דְּמְצוֹת תְּשֻׁבָתוֹ לְאַחַר זְמַנּוּ.

מ"מ אִסוּר לִי' לְהִשְׁהוֹתוֹ מְחַשֵּׁשׁ דְּלִמָּא אֲתִי לְמִיכַל מִיָּנִי': וְגִדּוּלָה מִזֹּו מְצִינּוּ דְּלר"י בְּפְסָחִים דָּף י"א אִסוּר לְבָדוּק אַחַר זְמַנּוּ: אֲלָא דְּרַבְּנָן מִתִּירִין מְשׁוּם דֵּהוּא עֲצָמוּ מְחִזְרִי עֲלֵיו לְשׁוֹרְפוֹ וְכו'. וְהֵינּוּ בְּבִדִיקָה.

אֲבָל בְּשִׁהֵי' וּמַכ"ש לְקִנּוֹת חֲמִץ אַח"ז פְּשִׁיטָא דְּאִסוּר מְשׁוּם דְּלִמָּא אֲתִי לְמִיכַל מִיָּנִי'. וְכַמ"ש הַתּוֹס' בְּפְסָחִים דָּף י"ב בְּד"ה אִמְתִּי וְכו' וְאִפִּילוּ לְרַבְּנָן דְּר"י כ' הַתּוֹס' שָׁם דָּף י"ב ע"ב ד"ה גִּיכּוּל וְכו'.

דְּבִיעוּר צָרִיף לְהִיּוֹת קוֹדֵם שְׁבַע וְהֵתֵם קְאִי הַתּוֹס' לְאַבְיֵי דְּסוֹבֵר אִף חֶלֶק. וְלִדִּידֵי' מְשַׁמַּע דְּמְצוֹת בִּיעוּר לְאַחַר שֶׁשׁ כְּאֲשֶׁר יִבְנֹאֵר בְּסִמּוּף אִי"ה וְאִפִּי"ה ס"ל לְתוֹס' דְּצָרִיף לְשׁוֹרְפוֹ בְּשֶׁשׁ.

וְע"כ דְּהֵינּוּ מְטַעֵם דְּלִמָּא אֲתִי לְמִיכַל מִיָּנִי' וְזֵה פְּשׁוּט. עַכ"פ לְהָרָא"ש וְסִייעָתֵם דְּקוֹדֵם שֶׁשׁ לִית בֵּי מְצוֹת תְּשֻׁבָתוֹ.

וְכִדִּי שְׁלָא יַעֲבֹר בְּב"י סְגִי בְּהוּצָאָה מִבֵּיתוֹ וְלִיתֵן לְגוּי אוֹ לְכִלְבוֹ וְא"כ מֵאִי מְצוּהָ בְּשְׂרִיפָה אִיכָא קוֹדֵם שֶׁשׁ. וְנִרְאֶה דְּהֵינּוּ מָה שֶׁתְּקִנּוּ חֲכָמִים אוֹר לִי"ד בּוֹדְקִין וְכו' וְשְׁלָא יְסַמְּנֵה עַל הַבִּיטוּל.

אֲלָא יִבְדּוּק וּמָה שֶׁמוּצִיא יִבְעֵרְנוּ פְּדִין בִּיעוּר חֲמִץ לֵאח"ז אִיסוּרוֹ. וְכַאֲמַת הַג"מ וְהַפֶּל בּוֹ הַמוּבָא בְּסִי' תִּמ"ה סוֹבְרִין דְּמִיד יִשְׁרָפּוּ.

וְאַנּוּ מְשַׁהֵי' לִי' עַד סְמוּף לְזִמְן אִיסוּרוֹ עַפ"י תְּשׁוּבַת רַש"י דְּגַם בַּיּוֹם יִבְטַל וְיִהְיֶה לּוֹ הַיְּכַפֵּר שִׁינְפוֹר וְכִדִּי לְהוֹרוֹת שְׁאִין בִּיעוּר חֲמִץ הַמְּחַוְּיָב מִן הַדִּין בְּלִילָה כְּמוֹ שְׂרִיפַת נוֹתֵר. וְעַכ"פ פִּינּוּ שְׁזֵהוּ סוּף שֶׁל תְּקִנּוֹת חֲכָמִים שֶׁל בִּיעוּר וְבִדִיקַת חֲמִץ לְכָף יִשְׁרָף רַק מָה שֶׁמְצָא הוּן מְעַט וְהוּן הִרְבֵּה וְהַפֶּל לְקִיָּים מְצוֹת בְּדִיקָה וּבִיעוּר שֶׁל תִּיקוּן חֲכָמִינוּ ז"ל.

זהו עפ"י דעת הרא"ש וסייעתו שהי' רבם של בני אשכנז ואנו מבני בגייהם שלדידין' קודם זמנו לית בי' משום מצנות תשביתו: אמנם לדינא אין דין זה מוסכם. דהרמב"ם בפ"ב מחו"מ כ' ב'הדין' אדרבה עיקר מצנות תשביתו בי"ד קודם זמן איסורו ולדידין' בנודאי צריף לשרוף כשיעור ולא למיעבד טצדקי למפטר נפשי' מחיוב מצנה זו ואדרבה משמע ברמב"ם רפ"א מחמץ ומצה דבפסח עצמו לית בי' תשביתו כלל (מיהו זה להרמב"ם לטעמי' דלא ס"ל דחמץ הוי גיתק לעשה ואכ"מ) וראיתי בצל"ח בפ"ק דפסחים שפתיב דמצנות תשביתו מתחיל זמנו מחצות עד הלילה וכל חצי היום זמנו.

כמו מילה ביום השמיני ואינו מבטל לעשה עד שעובר יום י"ד. ולכאורה קשה על דבריו מפסחים דף י"ב ע"ב.

דאמר רבא ואסרו שעה קודם כדי שיתן אל לבו לאסוף עצים ולשרוף בשש. ומשמע דמה"ת בעי' אז שריפה או לכל הפחות מיד בהתחלת שבע.

ודוחק לומר דמשום חשש דלמא אתא למיכל דהוא דרבנן גזרו: ונראה דזה תליא לרבא דיליף בדרף ד' מלא תשחט. א"כ מצנות ביעור תשביתו קודם חצות וכמו שהסביר הרמב"ם שם.

אבל לאביי דסובר דילפינן מאף חלק סובר דמצנות תשביתו מחצי היום ואילף אמנם במג"ש בפסחים דף ד' ע"ב ד"ה מדאורייתא וכו' כ' לדעת רש"י דתשביתו היינו ביטול. ע"כ הפי' כשיבוא חצות כבר יהא מושבת יעוי"ש שכ' פן לחד תי' וכן נראה לפי ענ"ד עיקר דרש"י סובר דמצנות תשביתו היינו דווקא קודם חצות.

ולכך סובר רש"י בדרף י"ב ע"ב. אליבא דר"י דדווקא בשש בעי שריפה דבשעה שיש מצנות תשביתו ילפינן מנותר, אלא דרש"י סובר דמדאורייתא.

בביטול בעלמא סגי ומקיים מצנות תשביתו וכמו שהוכיח הפ"ח ומקור חיים בסי' תל"א. דמקיים למ"ע דתשביתו בביטול אלא דקשיא קושית הפנ"י א"כ במאי פליגו, ר"י ורבנן אין ביעור חמץ וכו' ומה שתי' המקו"ח קשה דהרי לרש"י קאי קודם זמן איסורו ואינו מן איסורי הנאה: ולכן.

נראה באמת דעיקר תשביתו שייחשוב החמץ פאלו אינו וכעפרא בעלמא וכמו שכ' הרמב"ם רק דאם מניח בביתו או נתנו לגוים ולכלבו וא"כ מעשיו סותרין לדיבורו שהרי מחשבתו ניקרת מתוך מעשיו שאינו אצלו כעפר שהרי הוא משומר ע"י ביתו וראוי ליהנות ממנו ולכך ס"ל לרש"י דלחמץ שאינו ידוע מהני ביטול לגמרי וה"ה לחמץ ידוע אם אין בידו לבערו אבל כשיכול לבערו ולעשותו כעפר.

א"כ נראה שמעשיו סותרין לדיבורו ולכך צריף לבער מה"ת ובנה פליגו ר"י ורבנן איזה ביעור יעשה ויש להסביר שכן הקשו לו חכמים לקמן דף כ"ז לא מצא עצים לשרוף וכו' ורחמנא אמר תשביתו שאור מבתיכם ר"ל שלא יהא נראה מתוך הבית שהוא שלו ומנושב בנה פמה קושיות: ועכ"פ זה נמי פוננת רש"י בדרף י"ב ע"ב בד"ה שלא בשעת ביעורו וכו' כיון שאין לו עצים א"כ יבטלנו בשש וכיון שאין לו עצים השתא.

אין מעשיו סותרין ומקיים למצוה דאורייתא בביטול ולענין ביעור מדרבנן יכול להמתין עד שבע. וראיתי בקרבן עדה פריש ירושלמי דפסחים דכתב דתשביתו היינו רק כמו והשיב את הגזיל' וכו'.

ובאמת דבריו קשים דהרי בי"ד עדיין לא עבר על ב"י עכ"פ יש לנו ג' דיעות בפי תשביתו. ולדעת הרא"ש דקודם שש.

אין מצנת תשביתו. א"ש מנהגינו ששורפין רק הפירורין וירא שמים יוצא ידי שניהם לצאת גם ידי הרמב"ם ויקח פזית לקיים מצנת תשביתו דברי הדוש"ת: תשובה של"ח עוד להרב הג"ל ע"ד הה"מ פ"ד מחו"מ.

דין ה' כ' ראי' להרמב"ם דמיירי בהגיע זמן קודם הפסח. דאל"כ איך תנא לאחה"פ מותר בהנאה.

משמע מיד ולדעת הרמב"ד פשיטא דאסור בהנאתו עד הגעת הזמן עיי"ש. ומעלתו הקשה עליו דאיכ"ל דמיד שרי על חזקה דאמרינן מסתמא לא יפדה ולא יביא לעצמו לידי איסור ועל חזקת פחרות הזו אנו רשאין ליהנות ממנו מיד עכ"ל בקיצור וכבר קדמו בזה בספר חמד מלשה שכ' פן.

וביאר יותר שהרי כמו שראוי להניח ביד הגוי ולא יעבור על ב"י מטעם חזקה זו. שפונדאי לא יפדה ה"נ רשאי ליהנות: ולפי ענ"ד א"ש דברי הה"מ.

ונבאר בעזה"י שורש דין זה בהתנה ע"ת אי רשאי עתה לסמוך שפונדאי יקיים תנאי הנה אם הוא תנאי שפקום ועשה. מבואר באהע"ז סי' קמ"ג סעי' ב' דפקום ועשה אסור לה ליקח איש ע"ת שפונדאי תקיים התנאי.

וע"כ דחיישינן דלמא משתלי וליכא למימר דבא"א התמירו אדרבה הרשב"א והרמב"ן בגיטין פ"ג כ' דהא דרשאין לסמוך ע"ת דשב וא"ת הוא מטעם דבאשה מצד חומר שהחמרת עלי' בסופה לכה סמכינן יעוי"ש, וא"כ אדרבה בא"א הקילו וא"כ פקום ועשה גם בעלמא לא סמכינן אע"ג דבא"א חשיב כמו איסורא דאמרינן בנדריים דף י"ד.

דבאיסורא מיזדהר וא"א הוי כמו איסורא. כמ"ש הטו"ז בסי' ר"כ ס"ק"ט.

מ"מ פקום ועשה אסור לסמוך וכן קיי"ל בפי"ד סי' י' סעי' ב'. דאסור לשחוט ע"מ לקלון דחיישינן דלמא משתלי ולפי"ז לכאורה קשיא הא דאמרינן בפ"ז דדמאי דרשאי ליקח יין מן הפותיים ואומר שני לנגין שאני עתיד להפריש וכו' והתם בטבל גמור מיירי ואפילו בדאורייתא.

דר"י סובר דתרומה בזה"ז דאורייתא ביבמות דף פ"ב וקשה האף יכול לסמוך: ובלא"ה קשיא הרי התם בתרומה הוי רק כמו תנאי שאם לא יפריש עובר למפרע על שתייתו ונהי דלא דמי לגמרי לגדר.

מ"מ אין נראה סברא לחלק ואדרבה בנדר כ' התוס' בשבועו' דף כ"ח ע"א. דבשעת אכילת או עשיית התנאי חל עיקר האיסור.

ואפי"ה אמרינן דבתנאי לא מזדהר. ואמאי סמכו בכאן על תנאי מיהו י"ל דבתרומה.

דמלבד האיסור שיעבור למפרע איפא מצות הפרשה עליו שהיא גם עתה עליו דהוי כמו
איסורא פנין שגם עתה עליו החיוב מיהו לדעת הפוסקים דבקים ונעשה אפילו באיסור
לא מזדהר קשה.

וצריך לומר פנין שהוא אומר ומתנה בפירוש סמיכנו עליו טפי ועדיין צ"ע. עכ"פ
באיסורא נמי בקום נעשה אסור לסמוך לדין: אמנם בשב וא"ת קי"ל באהע"ז דרשאין
לסמוך ואע"ג דאמרינו בנדריים דף י"ד דבתנאי לא מזדהר.

כ' הטו"ז ביו"ד ה"ל דהתם חשיב כמו איסורא. וא"כ ה"נ גבי פסח דעובר ג"כ מפאן
ולהבא חשוב נמי כמו איסורא דלא יפדה שהרי יאסור עליו מפאן ולהבא ובנדאי יזהר.

וא"כ לכאורה הדין דלא פהרב המגיד. וכ"ש לדברי הדרישה שם.

שכ' דנוקא בנדריים בתנאי לא מזדהר דקילא א"כ אפי' חשיב כמו תנאי אפשר דרשאי
לסמוך מיהו בזה יש לפקפק דגם איסור הנאת חמץ לאחה"פ. הוי איסור קל ולא מזדהר.

עכ"פ לסברת הטו"ז ולפי מאי דקי"ל בשוא"ת דמזדהר באיסורא. ה"נ הי' רשאי ליהנות:
אמנם נראה סברת הה"מ נכון דהנה קי"ל אין מבטלין איסור לכתחילה וקיי"ל דאסור
לגרום ס"ס בידיים.

ורבא וחזקה רבא עדיף. א"כ כ"ש דאסור לסמוך על חזקה לכתחילה.

וא"כ איף סמכו פאן דרשאי ללות ולהניח חמצו אצל גוי. על סמוך חזקה שלא יפדה.

ונראה כמ"ש הג"מ הובא בב"י באו"ח סי' רמ"ד דקודם פסח אין פאן איסור ופסח הוי
דיעבד. כמ"ש שם לענין מקס דקודם שבת אין איסור.

ובשבת פבר נעשה מעשה וה"נ פן לענין הלנואה אבל ליהנות לכתחילה לאחה"פ ע"י
חזקה שבנדאי לא יפדה אסור לכתחילה. וכל הנה דהתירו לסמוך לכתחילה גבי גט אשה
התם הוי פדיעבד ובנדריים פנין דהשתא לא הוי איסור הוי כמו הלנואה משא"כ הנאה.

ודברי ה"ה נכונים. פן נראה לפי ענ"ד ואחתום בברכה הכ"ד ידידו הדוש"ת: הק' משה
שיק מברעזאונע: תשובה של"ט בעזה"י חוסט יום ב' סדר ויקרא תרל"ה לפ"ק: החיים
והשלום וכל טוב לאהובי תלמידי האברה המופלג בתורה מוה' שמואל פראף נ"י יושב
בשבת תחפמוני בק"ק אוהעל יע"א: מכתב קבלתי ואם אמנם קשה עלי להשיב ודי
לי להשיב להלכה למעשה המצטרף ותינוקת של בית רבן הלנואי למד רבותיהם עמהם
בימי החול ואפי"ה לא רציתי למנוע בר וכו' ואשיב לה על שאלתה.

אשר שאלת אם מבטלין תינוקת של בית רבן לשמוע מקרא מגילה ביו"ד סי' שס"א
פסקינו אע"ג דמבטלין ת"ת להוצאת והמת. אפי"ה תינוקת של בית רבן.

אין מבטלין ויליף לה מהא דאמרינו בשבת דף קי"ט דתינוקת של בית רבן אין מבטלין.
אפילו לבגין ביהמ"ק וא"כ אפשר דגם הקא לקריאת המגילה אע"ג דמבטלין ת"ת.

אבל לימוד תינוקת אין מבטלין. ובנדאי לפי מ"ש שם העט"ז הטעם לפי שאין התינוקת
כולין להתעסק במת אין לו ענין להקא אלא לפי דברי הש"ף שהשיג עליו שם.

וכ' הטעם דתורה דידהו עדיף דהוי פהבל שאין בו חטא כדאמרין בשפת שם. א"כ אפשר דגם הקא אין מבטלין פן הוא שאלתה ולפיענ"ד פשוט דמבטלין תינוקת של בית רבן לקריאת המגילה: ואקדים בתחלה.

אהא דהביא המג"א בסי' תרפ"ז ס"קג פלפול אי מבטלין ת"ת דרבים למקרא מגילה ולא הביא הש"ע דת"ת דרבים אין מבטלין ואני לא זכיתי להבין הקושיא והספק שהרי בכל מצוה ומצוה אם היא נעשית ברבים היא חשובה יותר ונדרשו חז"ל על הקרא ונדרפו מכם חמשה מאה ומאה רבבה ירדופו והקשו חז"ל וכי כה הוא החשבון.

והובא ברש"י על התורה אלא שאין דומה מועטין העושין את התורה למרובין העושין וכו' אמרין לענגן תפילה הן אל כביר לא ימאס. ותפילת ציבור בנודאי נשמעת וה"ה לענגן ת"ת אמרין פן במגילה דף ג' דת"ת דרבים עדיף מעבודה דהיינו עבודה אינו נעשית דווקא ברבים שפיהן שבאותו בית אב הם עושין כל א' לפי הגורל שעלה עליו זה שוחט וזה זורק.

כמבואר בפ"ק דיומא. ומסתמא אם היתה העבודה נעשית ברבים שפולם יעשו ויעבדו עבודה אחת בנודאי היתה העבודה נתעלית עי"ז.

וכן הוא בכל מצוה ומצוה: ולכן תקרה הגמרא רק במגילה שם. אינה מצוה הוא חמורה וייקרה מצד עצמה.

אבל חשיבות רבים הוא לכל מצוה ומצוה וכן לת"ת. וכינון דילפינו התם ממשפחה ומשפחה דקריאת המגילה דהיא לפירסומא נפסא ולפרסם שהשי"ת משגיח עלינו והוא אלקי ישראל.

ובני יעקב חבל נחלתו והוא יסוד של כל המצוות כמו זכרון יצ"מ שהוא בכל מצוה ומצוה. כמ"ש הטור ריש הלכות סוכה.

וממיל' אם נפשית המצוה של קריאת המגילה ברבים כל שהם יותר רבים הם נתעלים טפי וא"כ דקי"ל דקריאת מגילה מצ"ע חשיב טפי מת"ת ממילא אם נעשית ברבים של כל ישראל היא נתעלה טפי מת"ת דרבים ולעולם אפילו לת"ת דרבים קדים מקרא מגילה ברבים הים של כל ישראל ושפיר סתמו הפוסקים דלעולם מבטלין ת"ת אפילו לרבים אפילו של כל ישראל לשמוע מקרא מגילה ברבים של כל ישראל פן הי' נראה לפי ענ"ד לולא שהמג"א הביא פוסקים דלא ס"ל פן: ולכאורה אין אני מבין הקושיא שלמדו שם במגילה דהא דמבטלין עבודה.

ע"כ הק"ו לת"ת. וקשה לי לפי דעת הרמ"א והמג"א דהא דמבטלין היינו רק להקדים ולא לדחות.

א"כ מאי קו"ח איפא מעבודה שהרי בת"ת לעולם הוא לדחות. שאם מבטל שער זו מת"ת.

שוב אין לה תשלומין וחסרון שלא יוכל להמנות הוא וא"כ איך מביא ראי' מעבודה שהוא רק להקדים לת"ת שהוא לדחות מיהו זה לא קשה מידי. דהרי מבואר בירושלמי

דְּשִׁבְתָּ פ"ק דף י' על הָא דְאָמְרִינָן שֶׁם מִפְסִיקִין לַק"ש אַבְל לֹא לְתַפְיִלָּה וְאָמְרִינָן ר"ש בְּן יוֹחָאי וְחִבְרִי וְשְׁתוּרְתָן אֹמְנָתָן אֶפִּילוּ לַק"ש אֵינוֹ מִפְסִיק.

וּפְרִיף שֶׁם בִּירוּשְׁלַמִי וְכִי אֶפְשָׁר תּוֹרָה בְּלִי קִיּוּם הַמַּעֲשֵׂה הַלּוּמָד תּוֹרָה בְּלֹא מַעֲשֵׂה. טוֹב לוֹ שְׁלֹא נִבְרָא וְכו' וּמִשְׁנֵי ק"ש שְׁאֵנִי דְהוּי ג"כ מִצַּד לְיָמוּד פְּנֵאֻמֶר וְשִׁנְנָתָם עֵי"ש.

וְהוּבָא גַם בְּרַמְבַּ"ן בְּמַלְחָמוֹת שָׁם. וְא"כ הָא פְּשִׁטָא גַם פֶּאן אֶפִּילוּ אִם לְמָדוּ תּוֹרָה בְּרַבִּים.

וְנִדְאִי הֵם צְרִיכִין לְקִרוֹת הַמְּגִלָּה כְּמוֹ שְׁמַחְוִיבִין לַעֲשׂוֹת סוּפָה וְלוֹלֵב שֶׁחַיִּיב הוּא עַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְקִרוֹת אֶת הַמְּגִלָּה מִדְּבַרֵי קְבֻלָּה וְגַם לְמָדוּ בְּמְגִלָּה דָף י"א מִק"ו מִצ"מ מִעֲבָדוֹת לְחִירוֹת כ"ש מְמוֹת לְחַיִּים חַיִּיבִין לְהוֹדוֹת א"כ מְחַוִּיב כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְקִרוֹת הַמְּגִלָּה.

אֶפִּילוּ הַעוֹסְקִים בַּת"ת דְּרַבִּים. וְכִמוֹ שֶׁהָאֲרִיף שֶׁם בִּירוּשְׁלַמִי וְא"כ הַשְּׁקֵלָא וְטָרֵי דְש"ס.

הוּא רַק אִם צְרִיף לְהַקְדִּים ת"ת אוֹ קְרִיאַת הַמְּגִלָּה דְשַׁעָה זֹו דְקוֹרָא הַמְּגִלָּה אֵין זֹו דְחִי' לַת"ת אֲלֵא אֲדַרְבָּה הַתּוֹרָה חַיִּיבָה אוֹתוֹ. וְאֵין הַפְּלָפּוֹל אֲלֵא אֵינָה יִקְדִּים וְע"ז שְׁפִיר אָמְרִינָן דִּילְפִינִין מִקו"ח דְעַבּוּדָה לְהַקְדִּים קְרִיאַת הַמְּגִלָּה וְא"ש: וְכֵן אֲנִי אוֹמֵר בְּתִינּוּקַת שָׁל בֵּית רַבָּן שְׁגַם הֵם מְחַוִּיבִין לְשִׁמּוֹעַ הַמְּגִינָה שְׁאֵף הֵם הָיוּ בְּאוֹתוֹ הַגַּס אֲלֵא שְׁעַל הַקְּטָנִים שְׁאֵינִס בַּר דַּעַת לֹא שְׁיִיף חַיִּיבָא אֲלֵא חַיִּיב עַל אֲבִיהֶם אוֹ עַל מְלַמְדֵיהֶם לְחַנּוּף אוֹתָם בְּמַצּוֹת.

כְּדֵאִתָּא ס"פ לְוֹלֵב הַגְּזוּל דְקָטָן דִּיכּוֹל לְנַעֲנַע אֲבִיו חַיִּיב לְקַנּוּת לוֹ לְוֹלֵב וְכֵן בְּשַׁאֵר מַצּוֹת וְאֵין זֶה בִּיטוּל תּוֹרָה אֲלֵא קִיּוּם הַתּוֹרָה וְכִינּוּן דְקְרִיאַת הַמְּגִלָּה שֶׁהוּא לְפָרְסוּמָא גִּיסָא עַדִּיף לְהַקְדִּים.

מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְשַׁרֵּשׁ קִיּוּם הַתּוֹרָה כְּדִלְעִיל וְה"נ שְׁמַבְטְלִין תִּינּוּקַת שָׁל בֵּית רַבָּן לְשִׁמּוֹעַ מִקְרָא מְגִלָּה וְדוֹנּוּקָא בְּמַצְנָה שְׁאֵינִו חַיִּיבָא עַל הַגְּבָרָא כְּגוֹן לְהוֹצֵאוֹת הַמַּת וּבִגְנִין בִּיהַמ"ק דְאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת ע"י אַחֲרִים וְלֹא מְצִינֵו שְׁהָאֵב מְחַוִּיב לְחַנּוּכוֹ בְּזֶה בְּזֶה אָמְרִינָן שְׁלֹא מְבַטְלִין מִשָּׂא"כ מִקְרָא מְגִלָּה דְהַחֹב עַל הַגְּבָרָא כְּמוֹ לְוֹלֵב וְסוּפָה וְכִינּוּצָא בְּהוֹן וְנִדְאִי דְמְבַטְלִין: וּבְזֶה נִרְאֵה דְפְלִיגוּ הַשְּׁ"ף וְהַעֲט"ז שֶׁם בְּסִי' ש"ס א בִּי"ד סק"ו דְלְכֹאֲוֹרָה קָשָׁה שֶׁם אֵיף יִלְפִינִין מְהָא דְאֵין מְבַטְלִין תִּינּוּקַת לְבַגְנִין בִּיהַמ"ק דַּה"ה דְאֵין מְבַטְלִין לְהוֹצֵאת הַמַּת.

הָא אָמְרִינָן ספ"ק דְמְגִלָּה דְגַם ת"ת דְגְּדוּלִים עַדִּיף מְבַגְנִין בִּיהַמ"ק דְכָל זְמַן שְׁבָרוּף בְּן גְרִי' קָנִים לֹא עָלָה עֲזָרָא מְבַבְל לֹא"י לְבַגְנִין בִּיהַמ"ק וְאֶפִּי"ה מְבַטְלִין ת"ת לְהוֹצֵאת הַמַּת וְצ"ע וְצְרִיף לֹא מְרָא דְלֹא דוֹנּוּקָא מְהָא מִיְיָתִי הַטּוֹר רֵא"י אֲלֵא מְהָא דְסָמִיף לִי שֶׁם בְּשִׁבְתָּ דָף קי"ט דְאָמְרִינָן שֶׁם דְאֵין הַעוֹלָם מְתַקְנִים אֲלֵא מְהַבֵּל פִּיהֶם שָׁל תִּינּוּקַת שְׁאֵינִו דוֹמָה הֵבֵל שְׁיֵשׁ בּוֹ חֲטָא לְהֵבֵל שְׁאֵין בּוֹ חֲטָא וְסָמִיף לִי דְאֵין מְבַטְלִין אוֹתָם.

מְזֶה יִלְפִינָן כִּינּוּן דְלִימוּד הַתִּינּוּקַת חַשִּׁיב טְפִי מְסַתָּם ת"ת. לְכָף אַע"ג דְאָמְרִינָן מְבַטְלִין ת"ת לְהוֹצֵאוֹת הַמַּת אֵיכ"ל דַּת"ת שָׁל תִּינּוּקַת אֵין מְבַטְלִין.

אַע"ג דְאֵנִו מְחַוִּיבִין לְחַנּוּכָם בְּכָל הַמַּצּוֹת כְּדִלְעִיל. הֵינּוּ דוֹנּוּקָא בְּמַצּוֹת שֶׁהֵם חוֹבְתֵי גְבָרָא.

ואי אפֿשר לקיימם ע"י אחר: אָבֿל פֿעין בְּנֵי ביהמ"ק וְדַכְּנוּתֵי. דאָפֿשר לַמַּיִם ע"י אַחֵרִים
אי מַצּוֹת חִינּוּף פֿדאָמְרִינֵן בּמ"ק דָּף ט' סוּף ע"א עַל הַקָּרָא פֿלֶס מַעַגֵּל רַגְלֵיהֶ וְכוּ' זֶה
יִלְפִינּוּ מֵהָא דאִין מְבַטְלִין תִּינּוּקָת לְבַנְיָן בִּיהמ"ק דאִין מַצּוֹת חִינּוּף מִמֵּילָא תוֹרַתֵן קוֹדְמַת
אָבֿל הַלְבוּשׁ גִּרְאָה דס"ל דְּגַם בְּמַצּוֹת פֿאלוּ שְׂאִינֵן חוֹבֵת גְּבֵרָא אִיפֿא מַצּוֹת אֶל בְּפֿרְטֵלְמָאן
דַּמְתַּנִּי דאִין לוֹ שִׁיעוּר וּמְקָרִי א"א לַקַּיִמוֹ ע"י אַחֵר.

א"כ קִשְׁיָא לִי אַמַּאי אִין מְבַטְלִין לְכָף תִּי דַּתִּינּוּקָת בְּלֵא"ה לֹא שְׁיֵיף בְּהוּ לְהַתְעַסֵּק בְּמַת
וְגַם הַלְוֵיִת הַמַּת לֹא שְׁיֵיף בְּהוּ. פִּינֵן דְּלֹא בְּנֵי דִיעָה גִּינְהוּ וְאִין זֶה פְּבוֹד וְעִיקָר הַרְבוּתָא
דְּרַבִּים אִינוּ מְחִיב לְבַטֵּל וּלְחַנּוּף אוֹתָם וְע"ז שְׁפִיר אָמַר דְּלִמּוּד הַתִּינּוּקָת חָשׁוּב יוֹתֵר
פֿדלְעִיל אָבֿל בְּמַצּוֹת דְּחוֹבֵת גְּבֵרָא חִיבִין לְחַנְכָּם פֿעין מַצּוֹת מְגִילָה.

וּבְנוּדָאִי אִין זֶה בִּיטוּל אַדְרָבָה קִיּוּם הַתּוֹרָה פֿמוֹ שְׁהֵבִיא הַמַּג"א בְּסִי' תְּרַפ"ו הַסְּמָךְ דאִין
אַסְתֵּר מְגִדָּת: וּמִזֶּה עֲצֻמוֹ נוֹכַל לְלַמּוּד. מְדַאָצְטֵרִיף לֹא שְׁמַעִי דאִין מְבַטְלִין תִּינּוּקָת דְּהִינּוּ
שְׂרָבֵן אִינוּ מְבַטֵּל אוֹתָם.

מְפָלֵל דַּת"ת דְּרַבִּים דְּגִדּוּלֵי מְבַטְלִים. הִיכָא דאִין לְמַת פְּדֵי צָרְכוֹ.

וְכֵן כ' בַּט"א בְּמַגִּילָה דָּף כ"ט וּלְפִי מ"ש לְמַעֲלָה מְבַנְיָן דְּמְקָרָא מְגִילָה קִדִּים לְכָל הַמַּצּוֹת
מִטַּעַם הַנ"ל שְׁהוּא מְחִיב עִיקָר יְסוּד הַהַשְׁגָּחָה פֿרְטִיּוֹת שְׂד' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל. וְאִפֿי"ה אָמְרִינֵן
דַּמַּת מַצּוֹת קוֹדֵם פֿדְּמַסִּיק בְּמַגִּילָה שְׁם דְּגִדּוּל פְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת.

וְנִרְאָה לִי לְהַסְבִּיר דְּכַבּוּד הַבְּרִיּוֹת בְּאֲדָם הַנְּבָרָא בְּצֵלֶם אֱלֹקִים וּכְפֿרֵשׁ"י בְּפֿרָשֶׁת פִּי תַּצֵּא
עַל הָא דְּקַלְלַת אֱלֹקִים תְּלוּי דְּהוּי פֿמְבַזָּה צוּרַת קוֹנוֹ וּלְכָף הוּא עֲדִיף מִשְׂאָר מַצּוֹת דאִין
חֻמְקָה גָּד ה': אֵלָא דְּבַזָּה פֿלִיגוּ דְּהַרְמ"א בְּסִי' תְּרַפ"ז סוּבֵר דְּאַפִּילוּ קְבוּרַת קְרוּבֵי קִדִּים.

וְהַמַּג"א שְׁם תַּמָּה עָלְיוּ טוּבָא וּמַסִּיק דְּלִיתָא לְדַבְּרֵי הַרְמ"א. וּלְפִי עַנ"ד לְהֵבִיא רֵא"י לְדַבְּרֵי
הַרְמ"א מְדַבְּרֵי רִש"י בְּמַגִּילָה דָּף ג' ע"ב דְּמְפֿרֵשׁ עַל הָא דְּאָמְרִינֵן גְּדוּל פְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת
שְׁדוּחָה ל"ת שְׁבַתוֹרָה הִינּוּ ל"ת דְּוַהֲתַעֲלָמַת וְהַקְּשׁוּ עָלְיוּ רֵא בְּבִרְכוּת דָּף כ' אָמְרִינֵן דאִין
לְמַדִּין מִזֶּה דְּהוּי מְמוּנָא וְאִיסוּרָא מְמוּנָא לֹא יִלְפִינּוּ וְנִרְאָה לְפִי עַנ"ד דְּבַכִּינֵן נֶקֶט רִש"י
זֶה דְּהַרְי אָמְרִינֵן שְׁם דְּכַבּוּד תּוֹרָה אֲפִילוּ דִּיחִיד עֲדִיף.

וּמִזֶּה יִלִּיף הַמַּג"א שְׁם גַּם לְעַנְיָן מְגִילָה וְקִשְׁיָא טוּבָא הָא דְּאָמְרִינֵן דאִין מוֹעֵד בְּפִנֵי מ"ח
אַפִּילוּ חֲנוּכָּה וּפּוּרִים הִינּוּ שְׁלֵא לְדַחוּת פְּבוֹדוֹ וּמַנ"ל דְּגַם לְהַקְּדִים עֲדִיף שְׁהַרִי אִם
מְמַתִּינִים עַד לְאַחַר הַקְּרִיאָה.

אִין גְּדוּחָה בְּזֶה פְּבוֹדוֹ: וְצָרִיף. לוֹמַר דְּגַם הַשְּׁהִי' מְקָרִי זְלוּל לְכַבּוּדוֹ דְּנִרְאָה פֿאלוּ אִינוּ
חָשׁ עָלְיוּ.

פֿמוֹ דְּאָמְרִינֵן בִּירוּשְׁלַמִי רִישׁ פֿרָק מִי שְׁמַת דְּלְכָף אוּנָן פֿטוּר מְפָל הַמַּצּוֹת מִשׁוּם פְּבוֹדוֹ
שְׁל הַמַּת. וּמִזֶּה מוּכַח דְּאַפִּילוּ אִינוּ מוּטָל בְּבִזְיוֹן אֵלָא דְּנִרְאָה זְלוּל לְכַבּוּדוֹ מְבַטְלִין
הַמְּחַנּוּיָבִין לְכַבּוּדוֹ וְנִרְאָה דְּזֶה גּוּפָא יִלְפִינּוּ מֵהָא דְּאָמְרֵי גְּדוּל פְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת שְׁדוּחָה ל"ת
שְׁבַתוֹרָה דְּבַכְלָל שְׁדוּחָה ל"ת גַּם הָא דְּוַהֲתַעֲלָמַת דְּרִשְׁינֵן מִינֵי' לְזַקֵּן וְאִינוּ לְפִי פְּבוֹדוֹ
רִשְׁאֵי לְהַתְעַלֵּם וְאִינוּ צָרִיף לְהַשִּׁיב.

אע"ג ד'שם אינו ביזיון ממש אלא שגראה פזלזול בכבוד הגזק ונהי דממונא לא ילפינו. מ"מ זה מבואר דיש לילף מיני דבכל פבוד הגריות היינו גם אפילו אינו מוטל בבזיון ממש.

אלא גראה פזלזול. וזה בא רש"י לאשמעי' ויש ראי' לדעת הרמ"א הג"ל.

דכל שאין לו פדי צרכו אע"ג דאינו מוטל בבזיון. מ"מ פיון דהוי נגד פבודו הוא בכלל גדול פבוד הגריות פן גראה לפי ענ"ד: ועדיין צריף אני לברר הא דאמרינו דמבטלין עבודה לת"ת לדעת הרמ"א הוא רק להקדים אבל לא לדחות והטורי אבן הקשה דקשה לשון מבטלין דאמרינו בגמרא דכהני' מבטלין מעבודת' ולפיענ"ד גראה לישוב דלפי הגראה משמע אפילו אם פבר עוסקים במצנה אחרת אפי"ה מחוייבים לילף לקריאת המגילה ולעשות המצנה אח"פ.

דנהי דאם עוסק בעבודה אסור לו לילף חוץ למקדש ואיפא לאו דלא יחלל ומן המקדש לא יצא. וכמו שפסק הרמב"ם בפ"ב מהלכות בית הבחירה ובחינוך פ' שמיני.

בזונואי לא דחי לאו. מ"מ אם הוא רק הולף לעשות העבודה נמי מקרי עוסק במצנה כדאימא בסנפה דף כ"ה ובפ"ק דברכות דמובלכתה בדרף ילפינו דההולכים בעסק מצנה פטורי' מן הק"ש דכל העוסק במצנה אפילו במצנה קלה פטורים מן המצנה אפילו חמורה טפי מהאי מצנה דעסיק בה כדפרש"י בסנפה דף כ"ה ע"ב: וא"כ פיון דלשיטת הרמ"א קי"ל פל מצנה דאורייתא חמיר ועדיפא ממגילה ואין שום מצנה דאורייתא נדחית מפני קריאת המגילה וא"כ פיון דאמרינו דהעוסק במצנה עדיף ואפילו לדחות מצנה חמורה ממנה אלמא זה שנייח אדם המצנה שהוא עוסק בה זה הוא איסור וגדול אפילו לדחות.

א"כ איף אפטר לומר דלמקרא מגילה צריכין להניח המצנה שעוסק בה ולילף למקרא מגילה ונהי העוסק במצנה פטור מפל המצוות ובשלומא לענין ת"ת ונדאי חייב להניח אע"ג דעסיק בה כמ"ש לעיל בשם הירושלמי דהתורה תכליתה.

פדי לשמור ולעשות וכבר האריף בזה בספר ברכ"י באו"ח סי' ל"ח. דבת"ת שמתכליתה לעשות.

וכן בשאר מצוות כגון כותבי ספרים שמתכליתן לדבר אחר לא אמרי' דפטור ממצנה אחרת עיי"ש: אבל הא דמשמע דגם בשאר מצוות יפסיק למקרא מגילה. כדסתם המחבר בס' תרפ"ו קשה וצ"ע ונראה לי להסביר עפ"י הג"ל פיון דפרסומא גיסא דמגילה הוא קיום וחיזוק וע"ז אמרו חכז"ל קימו וקבלו שקימו מה שקבלו פבר.

א"כ הוא שייכא בכל מצנה. ואינה פמצנה אחרת לומר דהעוסק במצנה זו פטור ממצנה אחרת.

דגם קריאת המגילה הוא פחלק ממצנה זו שעוסק בה. דהוא המחזק לאותה מצנה ודבר המעמיד הוי פאותו דבר פן גראה לי להסביר עכ"פ מינושב בזה לשון מבטלין דכהני' מעבודתן מבטלין אע"ג דכבר התחילו לילף לעבודה.

וְזֶה הָיָה הַתְּחִלָּה לַמַּצּוֹת עֲבוּדָה וְלוֹמְרֵי בְּדוּכָנָם וַיִּשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדָם. אִפִּי"ה חֲזִיבִין לִילֵךְ לַקְרִיאַת הַמַּגִּילָה מִטַּעַם הַנִּ"ל דְּהָיָה מַעֲמִיד לְכָל מַצָּנָה וּמַצָּנָה כֵּן נִרְאָה לְפִי עַנ"ד: וּבְדָרְךָ אֲגַב אֲנִי כּוֹתֵב.

מֵה דְקָשְׁיָא לִי עַל הָא דְאֲמַרְיִנּוּ בְּסוּפָה דְּרַף כ"ה דְּיִלְפִינּוּ עוֹסֵק בְּמַצָּנָה פְּטוּר מִן הַמַּצָּנָה. מוֹיְהֵי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הִיא טְמֵאִים דְּאֲמַר ר"י טְמֵאִי מֵת מַצָּנָה הָיוּ וְכו'.

וּמִזֶּה יִלְיָף דְּעוֹסֵק בְּמַצָּנָה פְּטוּר. אֲפִילוּ מִמַּצָּנָה חֲמוּרָה מִיֵּנָה כִּפְרֵשׁ"י הֵתָם.

וְלִכְאוּרָה לְפִי סוּגְיָא דְּמַגִּילָה דְּמֵת מַצָּנָה עֲדִיף מִכָּל הַמַּצּוֹת א"כ מִנ"ל לְמִילָף אֲפִילוּ לַמַּצָּנָה אַחֲרַת דְּחֲמוּרָה מִיֵּנָה מִיְהוּ רִש"י שֵׁם בְּסוּפָה מִיִּשְׁבַּב זֶה דְּמֵת מַצָּנָה לָאוּ דְּוּוּקָא דְּהִיָּנוּ דְּאֲפִילוּ לֹא הָיוּ קוֹבְרִין אוֹתוֹ לֹא הִיא מְוֹטֵל בְּבִזְיוֹן.

מִיְהוּ זֶהוּ גּוֹפֵא קָשָׁה דְּאִי ס"ד דְּלֹא הָיוּ רִשְׁאִין לְטְמֵאוֹת מְשׁוּם פְּסַח. א"כ הָא קִי"ל כִּמ"ד בְּפְסָחִים דְּרַף צ"א.

דְּאֲפִילוּ נָשִׁים וְעֶבְדִּים חֲזִיבִין בְּפְסַח. א"כ כָּל יִשְׂרָאֵל וְעֶבְדֵיהֶם הָיוּ מְחֻזְּבִין בְּפְסַח.

וּמִמִּילָא הִיא מְוֹטֵל בְּבִזְיוֹן וְהָיָה בְּאֵמַת מ"מ. וְא"כ ע"כ הָיוּ מְחֻזְּבִים אֵיזָה אֲנָשִׁים לְטְמֵאוֹת לְהֵם: וְדוֹחֵק לֹמַר שֶׁהִיא אֲפֹשֶׁר לַעֲשׂוֹת ע"י קְטָנִים אוֹ ע"י זְקָנִים שְׂאִינָם יְכוּלִים לְאָכֹל כּוֹזֵית בְּשֶׁר זֶהוּ דוֹחֵק וְתוֹ דִּמְנ"ל לְהַש"ס לְהוֹכִיחַ מֵהֵתָם.

דְּלִמָּא טְמֵאִים מְשִׁי הָיוּ וְצ"ע וְאֲפֹשֶׁר דְּסוּגְיָא דְּהֵתָם קָאִי לִר"ש דִּס"ל בְּפְסָחִים דְּרַף צ"א דְּנָשִׁים וְעֶבְדִּים הֵם רְשׁוֹת בְּאֵכִילַת פְּסַח רִאשׁוֹן וּבְנוֹדָאִי הִיא לְהֵם הִרְבָּה עֶבְדִּים וּלְכָרָא שְׁפִיר הוֹכִיחַ וּלְפִי"ז לְדִידֵן דְּקִי"ל דְּנָשִׁים וְעֶבְדִּים חֲזִיבִין אֵינּוּ מוֹכַח דְּגַם בְּמַצָּנָה דְּחֲמִיר מִיֵּנָה נִאֲמַר ג"כ דְּהָעוֹסֵק בְּמַצָּנָה פְּטוּר מִן הַמַּצָּנָה.

וּבִזְנָה אֲפֹשֶׁר לִישֵׁב קוֹשְׁיַת הַמַּג"א בְּאו"ח סִי"ל ל"ח עֵי"ש וְאַחֲתוּם בְּבִרְכָה יְהִי ה' עִמָּךְ. וְתִשְׁמַח בְּשִׂמְחַת פּוֹרִים.

דְּבָרֵי רַבְּךָ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמָךְ: הַק' מִשֶּׁה שִׁיק מְבָרַעְזָאוֹנָע: תְּשׁוּבָה ש"מ בַּעֲזָה"י עֲש"ק פ' וַיִּקְרָא תִרְל"ח לִפ"ק: הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם וְכָל טוֹב לְכָבוֹד אֶהוּבִי יְדִידֵי הָרַב הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל הַמְּפֹרָס מוֹה' חַיִּים סוֹפֵר נ"י אֲבִדְק"ק מוֹנְקָאטְשׁ יַע"א: מֵה שְׁהָעִיר מַעֲלָתוֹ נ"י בְּסִפְרוֹ שׁו"ת מַחֲנֵה חַיִּים חֲאו"ח בִּסִי"ג לְסִפְקָא אִם בְּסַעֲדָה שְׁל פּוֹרִים בַּעֲלֵי אֲכִילָה בְּכֹא"פ.

אֲבָל אִם אוֹכֵל תָּמִיד בְּכָל וְכו' לֹא הָיָה קִיּוֹם סְעוּדָה. וְהִבִּיא דְּזֶה תִּלְיָא בְּדְבָרֵי הַמַּג"א סִי"ר.

אִי צָרִיף לְאָכֹל כּוֹזֵית בְּפ"א. כְּדֵי שְׁיִוְכַל לְכָרָךְ בְּרַכְתָּ הַמְּזוֹן אֲבָל הַפּמ"ג חִידוּשׁ דְּאִם אֲכַל כֵּב' חֲצָאִי זִיתִים עַד שֶׁהוּא שָׁבַע בְּנוֹדָאִי מְבָרַךְ בְּרַה"מ ז"א א"כ קו"ח שְׁיִוְצָא בְּסַעֲדַת פּוֹרִים כִּי הוּא אֲכַל וְשָׁבַע וְדָשֵׁן עַכ"ל וְהִנֵּה הָרִאשׁוֹנוֹת יִשְׁמִיעוּנִי גוּף הַדְּבָר דְּצָרִיף לְאָכֹל בִּיו"ט פֶּת דְּוּוּקָא הוּא פְּלוּגְתָא גְּדוּלָה בֵּין הָרִאשׁוֹנִים דְּבְסוּפָה אֲמַרְיִנּוּ אִי בְּעֵי אֲכַל וְאִי בְּעֵי לֹא אֲכַל וּבְבִרְכּוֹת דְּרַף מ"ט מְבֹאָר.

דְּאִין צָרִיף לְאָכֹל פֶּת דְּוּוּקָא אֲלֵא לְהַתְעַנּוֹת לְבַד אֲסוּר. וְרִש"י בְּסוּפָה דְּרַף כ"ח בְּמִתְנֵי הוּא תְּמוּהָ לְפִי הַמְּתַנֵּי שֵׁם רוֹצֵה לֹמַר דִּיכּוֹל לְהַתְעַנּוֹ בִּיו"ט וְרַק בְּלִילָה רִאשׁוֹנָה לֹא.

וְנֵה בְּנוֹדָאֵי אֵין לוֹ שׁוּם תִּי דְהוּא נֶגְדַּה הַגְּמָרָא דְמִבְּנֵי דְאַפִּילוּ בְּר"ח אָסוּר לְהַתְעַנּוֹת
וְצ"ע וְהַתּוֹס' שָׁם פְּתִיב לְמַאי דְאַמְרִינָן דְבִיו"ט צָרִיף לְאַכְוֹל פֶּת. הִינּוּ בְּלִילָה הָרֵאשׁוֹנָה:
אַבְל הָרֵא"ש בְּבִרְכוֹת דָּף מ"ט.

הַסְפִּים דְצָרִיף לְאַכְוֹל פֶּת בִּיו"ט. וְאֵע"ג דְבִקְרָא לָא פְּתִיב פִּינּוּ דְמִחְוִיב בְּשִׁמְחָה.

וּבְלִי פֶת אֵין שִׁמְחָה וְהָר"ן בְּסוּפָה הִבִּיא ב' תְּרוּצִים חָדָא דְאֵם יָרְדוּ גְשָׁמִים אֵין חְוִיב
לְאַכְוֹל בְּשָׂאָר יָמִים. וְעוֹד דְמִדִּין יו"ט לָא הִי צָרִיף לְאַכְוֹל כ"כ כְּמוֹ מְשׁוּם סוּפָה וְאֵי בְּעֵי
לָא אַבְל כְּפִיזִית בְּסוּפָה דְהִי אַכִּילַת עֲרָאֵי וְעֵי"ש.

וּמֵאַיְנָה מְקוּם יִלְפִינּוּ דְבְּעֵי פֶת בִּיו"ט לָא כ' הָר"ן. אֲלֵא הָרֵא"ש הַנֶּ"ל דְמִשִּׁמְחָה יִלְפִינּוּ
לָה.

וְא"כ לְפִי עֵנ"ד פִּינּוּ דְמִצְד שִׁמְחָה מְחֻוִיב לְאַכְוֹל בְּפוּרִים. וְגַם בְּפוּרִים פְּתִיב מְשִׁתָּה
וְשִׁמְחָה וּמְסִיק הַש"ס דְמִשִּׁתָּה וְשִׁמְחָה קִבְלוּ עָלֵיהֶם.

וְא"כ מְחֻוִיב לְאַכְוֹל פֶּת וּמַה"ט תְּמוּהָ לִי דְבְרֵי הַמַּג"א בְּאו"ח ס' תְּרַצ"ה ס"קט. דְכ'
דְבְּפוּרִים אֵין מְחֻוִיב לְאַכְוֹל פֶּת אֲלֵא מְצִי לְמִיפְטָר נִפְשֵׁי בְּמִינֵי מְטַעְמִים.

וּק' וְהָא שִׁמְחָה פְּתִיב בִּי וְגַם לְעֵיל בְּאו"ח ס' קפ"ח פְּסָקִינָן דְבְּעֵי פֶת מְשׁוּם שִׁמְחָה
וְאַפְשָׁר דְהַמַּג"א ס"ל דְלָא פְּלִשׁוֹן הָרֵא"ש דִּילְפִינָן פֶּת מְלִשׁוֹן שִׁמְחָה. אֲלֵא יִלְפִינָן מְשִׁבַּת
דְכִתִּיב אַכְלוּהוּ הַיּוֹם כִּי שִׁבַּת הַיּוֹם וְע"ז י"א דִּילְפִינָן מְזָה דְשָׁלֵשׁ סְעוּדוֹת דְאוּרְיִיתָא וְיַעֲוִינָן
טו"ז הַלְכוֹת חֲנוּכָה בְּסִי תְרַע"ד ס"קב.

שְׁכ' דְשָׁלֵשׁ סְעוּדוֹת ג"כ דְאוּרְיִיתָא וּפֶת בְּעִינָן. פְּדֵאִיתָא בְּסִי עַד"ר עכ"ל.

וּבַמַּג"א בְּסִי רַצ"א פְּתִיב דְבְּעִינָן יִתְרַ מְפִיצָה. וְא"כ אֲפִשָׁר דִּיו"ט יִלְפִינָן מְשִׁבַּת פִּינּוּ
דִּיו"ט אֲקָרִי שִׁבַּת וּלְכָף צָרִיף לְאַכְוֹל פֶּת בִּיו"ט: וְא"כ פִּינּוּ דִּיו"ט לָא קִבְלוּ עָלֵיהוּ א"כ
לָא צָרִיף פֶּת.

אַלֵּא מִצְד מְנַהֵג וּמְשׁו"ה אֵין מְחֻזְרִין אוֹתוֹ וְשִׁפִּיר כ' הַמַּג"א וְהַשְׁתָּא דְאַתִּית לְהִכִּי נִפְשֵׁט
מִמִּילָא סְפִיקָא הָדָא. דְהָא פִּינּוּ דְמִצְד מְנַהֵג נִהְגוּ בּוּ יו"ט.

צָרִיף לְהִיּוֹת יוֹתֵר מְכֻוֹתָבַת. כַּמ"ש הַמַּג"א לְעַנְיָן סְעוּדָה שְׁלִישִׁית שְׁהַבֵּאתִי וְכַדֵּאִיתָא
דְצָרִיף לְאַכְוֹל סְעוּדָה וְסְעוּדָה צָרִיף לְאַכְוֹל בְּנוֹדָאֵי יוֹתֵר מְפִיצָה, וְגַם סָפַק ב' שְׁנִסְתַּפֵּק
אֵי בְּעֵי תוֹף כְּדִי א"פ מִמִּילָא נִפְשֵׁט פִּינּוּ דִּיו"ט יִלְפִינָן מְשִׁבַּת וּבְשִׁבַּת בְּנוֹדָאֵי בְּעֵי כְּדִי
אכ"פ דְכִתִּיב אַכְלוּהוּ הַיּוֹם וְשִׁפִּיר גַּם בְּפוּרִים פִּינּוּ דְנִהְגוּ בּוּ יו"ט צָרִיף לְהִיּוֹת אַכִּילָה תוֹף
כְּדִי א"פ אֲלֵא דְמָרְן הַגָּאוֹן בְּעַל חַת"ס זצ"ל בְּחֵאו"ח ס' מ"ט.

כ' דְלִפִּי הַנְּרָאָה לוֹ אֲפִילוּ אֵם אַכְל פְּחוֹת מְכֻזִּית וְשָׁבַע מְמַנּוּ חְוִיב לְבָרַךְ בְּרַהֲמ"ז פִּינּוּ
דְכִתִּיב בִּיָּה וְשָׁבַעֲתָ בְּשִׁבְעֵהָ תִלְיָא מְלִתָּא וּבְס' מְנַחַת חִינּוּף בְּמִצְוֹת בְּרַהֲמ"ז לָא פְּתִיב פֶּת.
אַלֵּא אֲפִילוּ לְעַנְיָן בְּרַהֲמ"ז אֵינוּ חְוִיב עַד שְׁיֵאכֵל שְׁיַעוּר כְּדִינּוּ: וְכִיּוֹצֵא בְּזָה אֲנִי מְסַתְּפִיק.

אֵם כְּרַף דְבָר בְּסִיב וְאַכְלוּ. דְכ' הַמַּל"מ בְּפִי"ד מְהַלְכוֹת מ"א דְאֵין חְוִיב עָלָיו אֵם הוּא דְבָר
אֲסוּר.

וממילא אינו יוצא בו י"ח מצוה. פיון דל"ה אכילה אמנם לענין ברהמ"ז דבשביעה תליא מלתא.

ותליא בפלוגתא דהחת"ס ומנחת חינוך הג"ל וה"נ בפורים וצ"ע. ומ"ש אם יוצא בגזל וכ' דאין לומר פיון דלעסי קניא.

דאינו מתכוין לקנות תמוה בעיני וכי שינוי צריף פנונה הרי קי"ל בגנב עגל ונעשה שור דקנה וטעמא דמלתא פיון שנשתנה שוב הוא אינו אותו דבר שגזל וכן לענין אתנו דרשינו דשינויו מותר להקרה.

אע"ג דאינו מתכוון. ויענין במג"א בסי' קצ"ו שכ' דאם לעסי קניא: תשובה שמ"א עוד להרב הגאון הג"ל ומה שנסתפק אם יוצא מצות שילוח מנות בדבר האסור לו.

ולהנשלח הוא מותר האמת אגיד דלא ידענא שום ספק פלל בזה דבכה"ג אין שום מציאות לפי ענ"ד. ונדאמרו בקידושין דף ל"ט ע"א ספק לי נאנא איכול ע"כ היינו בגוונא שאין חברו מחזיק לו טובה שאינו יודע מי נתנה לו.

דאל"כ אסור משום הנאה שהרי להנותן ידוע דזה ערלה או שאין פנונתו שחברו יחזיק לו טובה והוא לא קמכוון. וכמ"ש התוס' בפסחים דף כ"ב ע"א בד"ה ונהרי אבמה"ח באפילו תימא דהוי פ"ר.

מ"מ לפי מ"ש הר"ן בפ' גיד הנשה בשמעתין דריחא מלתא דבהנאה ל"ש פ"ר. וא"כ לית פאן הנאה: ובאמת תמוה לי בזה לכאורה דברי הר"ן בגדרי' דף מ"ז ע"א בד"ה ונהוי יודע וכו' שטרח לישוב איך אפשר אם הדירו אביו מנכסיו נותנים לבניו ולאחיו.

וגם הא נהנה מטובת הנאה ותי' דמודיעם ואינו נותן להם אלא מראה להם מקום. ובזה הוי רק כמפקיר יעוי"ש וקשה הר"ן לטעמי' פיון שאינו רוצה ליהנות.

מהחזקת טובה ובהנאה ל"ש פ"ר. וא"כ שרי' בלא"ה וצע"ג ואפשר דסובר הר"ן שזה עצמו מה שמהנה לחבירו מקרי הנאה לדידך ולכך תי' הר"ן דמייירי באינו נותן.

אלא במודיעם ונהוי כהפקר ועד"ז מסולק ג"כ השגת ב"י ביו"ד סי' רי"ו והובא בש"ך סי' רכ"ג ס"קד ועדיין צ"ע: ועכ"פ הא דספק לי נאנא איכול דקשה ג"כ הא הוי לי הנאה לנותן וכן הקשה בס' ש"ש פ"ג.

וע"כ דהיינו נמי באופן דאינו נותן לידו. אלא בגוונא שיבוא לידו וממילא לית בי' טובת הנאה.

ולא החזקת טובה ומטעם זה קשים נמי דברי המג"א בסי' תרמ"ט ס"ק שכ' דמטעם זה מקרי לכם שיכול ליתן לחבירו. וזה קשה וצע"ג א"כ ה"נ בשילוח מנות.

דבונדאי מחזיק לו טובה וזהו המצנה שידוע הנותן למי ששילח אסור באמת מצד הנאה כן נראה לפי ענ"ד: ומה שנראה מדברי מעלתו נ"י דשילוח מנות תליא. אם מי שנשלח לו אוכל הדבר ודעתי לא כן ידמה אלא דהעיקר הוא השילוח והחזקת טובו שחברו רואה שהוא אוהבו וכמים פנים אל פנים.

וכמ"ש לעיל וראני לזה מדקי"ל בסי' תרצ"ו דאם מי שגשגלח לו מוחל יצא ידי מצות שילוח מנות ושם הרי לא אכל ולא נהנה. ומפל מקום יוצא משום דעכ"פ החזקת טובה איפא ואע"ג דבעלמא מחילה כה"ג לא מהני אלא א"כ אמר הרניני פאלו נתקבלתי יענין נדרים דף כ' אפי"ה פאן דעכ"פ החזקת טובה אית בי' פינן דשגלח לו נתחזקו שרשרות האהבה ביניהם.

ונהו תועלת המשלוח מנות פן נראה לפי ענ"ד. דברי הכותב וחותם בברכה המשולשת היא רענוא יגוב בשיבה דשן ורענו.

וישמח בימי הפורים. הבאים לקראתינו לשלום: הק' משה שיק מברענאווע: תשובה שמ"ב שלום וכל טוב וכו' מוה' יעקב שלום נ"י יושב בשבת תחכמוני בק"ק טאפלושון יע"א יקרתו הגיעני על נכון וכו' ועד"ת אשר בידק לן מעלתו אשיב לו להיותו שואל פענן בדין שכ' הרמ"א בסי' תרצ"ה שאם שלח משלוח מנות.

ולא רצה המקבל ליקח או מחל יצא והפ"ח כ' שלא ידע מנ"ל הא. ומעלתו נ"י בא לדון בדבר חדש באומר הרניני פאלו התקבלתי איכ"ל דגם הפר"ח מודה וכן לענין ריבית ביו"ד סי' ק"ס כ' מעלתו דמסתבר באומר הרניני פאלו התקבלתי בנודאי מהני מחילה אפילו למ"ד דלא מהני מחילה ולפי.

ענ"ד אין הדין פן. ואדרבה דברי הרמ"א תמוהין לי.

איה סתם זה דהרי מבואר בתשובת הרשב"א סי' י"ח ובאבודרה' ריש הלכות ברכות בשם הראשונים דמתנות עניים אם מוחל העני נפקע המצוה ואין חייב ליתן. ולכך אין מברכין על מתנות עניים.

ומחילה לא שייך כמו שפיר ביארתי בתשובה בסי' שכ"א (ובתשובה השייך לענין פקבוד אב נאם) אלא או שמוחל השיעבוד והחייב. או שיאמר הרניני פאלו התקבלתי ובדבר שהיא שלו ואין עליו שיעבוד רק חייב ומצות בוראו א"א למחול.

אלא לומר הרניני פאלו התקבלתי ומבואר דבזה אינו מקיים המצוה אדרבה בזה נפקע המצוה. פינן שאין העני רוצה.

ונהו רצונו שלא לקבל לא חייבו השי"ת. וכן כ' שם לענין פבוד אבותיו ורבותיו וכיוצא וא"כ ה"ה לענין משלוח מנות ומתנות לאביונים אם הם אינם רוצים לקבל או מוחלין אין עליו החייב אכל מ"מ לא קיים בזה המצוה משלוח מנות ומתנות לאביוני ונפ"מ שאם יש אחרים צריך לשלוח לאחרים.

אלא א"כ פלם אינם רוצים לקבל או למחול אז לא מבטל למצוה. דאל"כ הי' ראוי לו לברך על מצות אלו.

וכמ"ש הרשב"א הנ"ל. אע"כ דיש ביד אחרים לבטל המצוה ממנו וא"כ דברי הרמ"א תמוהים לכאורה: ובנודאי כן נראה מסברא.

דנהי באומר הרניני פאלו התקבלתי הוי פאלו קיבל מכל מקום הוא לא נתן. ולכך תליא בתנאי שאומדנא שפוננת התנאי הי' לטובת המקבל.

אז אַמרינו דמהני פאלו התקבל אכל היכא שיש אומדנא שפוננו לצעורי דהינו שפוננו על גתנת הנותן. אַמרינו בגיטין דף ע"ד ע"ב דלא מהני הרני פאלו התקבלתי והטעם שפרי הנותן לא נתן.

וא"כ פדי לקנים מצנה ויהא מצנה לעושי מצנה צריה גתנת הנותן ומה בכך שאצל המקבל הוא פאלו קיבל. מ"מ הנותן לא נתן ולא מצנה דילי' הוא.

ועל מצנות לאו ליהנות ניתנו. פרש"י בר"ה דף כ"ח אלא לעול על צווארו והינו דנגמת לצעורי קא מכונן.

ולא חלילה לצעורי. אלא אדרבה לטובתינו.

עכ"פ נראה הסברא ישרה לפי ענ"ד פשוטה כמ"ש הרשב"א הנ"ל דבמחילה אפי' במחילת הרני פאלו התקבלתי נפקע המצנה אכל לא נתקיימה: וכן לענין קנין או קידושי אשה אפילו לפי מ"ש המל"מ בפ"ה מאישות דאפילו לא נתן הוא.

אלא שעל ידו קיבלה הוא מהני אכל מ"מ לא מהני הרני פאלו התקבלתי דאפילו בקיבלה על עצמה פחות משו"פ לומר דאצלה שנה כפרוטה מסתפק הר"ן בפ"ק דקידושיין אי מהני. אכל הרני פאלו התקבלתי פשיטא דלא מהני ומטעם הנ"ל גהי דהוא לא צריה ליתן.

מ"מ היא צריכה ליהנות ממנו בשו"פ ובנה נקנית הוא לו וקנין בכדי לא אשפחן. וה"ה לענין מתנות פהונה פשיטא דלא מהני מחילה לקנים מצנות גתנה.

(אלא דבמתנות פהונה מבואר מדברי תשובת הרשב"א הנ"ל. דאפילו המצנה אינה נפקעת): ודברי בה"ג המובאים בפ"ה סי' ש"ה ס"ק ביו"ד דגברא רבה ידע למחולי מהני קשים דמ"מ הוא לא נתן ומטעם זה באמת הש"ע שם לא ס"ל פונותי דצריה שיהא שנה חמש סלעים לשום אדם.

ולכאורה קשה נישחוש שפא שנה חמש סלעים במדי וממילא מהני קבלתי וכמ"ש הר"ן בפ"ק דקידושיין ומובא בב"ש סי' ל"א גבי חוששין שפא שו"פ במדי וא"כ הוי ספק אי נפדה או לא והמע"ה. ולמה פסק הש"ע דבעי' שיהא שנה לשום אדם חמש סלעים.

וי"ל דזה הוי כא"י אם פרעתי דקי"ל דחייב לשלם מיהו לפי מאי דקי"ל בח"מ סי' ע"ה סעי' יוד וי"ח דהיכא דהוי ספק לשניהם. ואפילו בא"י אם פרעתי ואפילו לצי"ש פטור לי"א קשה.

וצ"ל דהש"ע לכתחילה קאמר וא"כ יש לומר דהרמב"ם דסתם בפ"א מבפורים בדיעבד קאמר. ולכך לא חילק בין אם שנה לשום אדם וכמו שחילק הש"ע ועיי"ש בפ"ה ובטו"ז.

עכ"פ דברי בה"ג נראים דלא כמ"ש לעיל: והנה לענין ריבית נמי נראה דמחילה מפקיע למ"ע דוחי אחיה עמך למאן דסובר דמהני מחילה כמבואר ברמב"ם בפ"ד ממלנה וביו"ד סי' ק"ס. אכל לא קנים בנה המ"ע לא מפעילי לפי מ"ש הרשב"א בב"ק דף קי"ב דהמלנה קנה הרביית ורק רחמנא רמי עלי' מצנה פמו צדקה לאהדורי ולכך לברי' לא צנה לאהדורי יעוי"ש וא"כ דינו כמ"ש הרשב"א לענין צדקה.

ואפילו לדברי התוס' בב"ק שם דהוי כמו גזילה אצל המלוה מ"מ מ"ע לא נתקנים. ולכך סוברין הגאונים דמחילה לא מהני פנין דהמ"ע לא נתקנים נשאר הלאו למ"ד קיימו ולא קיימו ודאי כמו מילתא דאמר רחמנא לא תעביד ואי עביד לא מהני אלא א"כ נימא שיימחול למפרע שלעולם לא הי' ריבית.

ונה אי אפשר לכה לא מהני מחילה: אבל להרמב"ם דסובר דמהני מחילה נראה פשוט דסובר נמי דבמחילה לא מקנים המ"ע דוחי אחיה עמה אלא דריבית הוי לאו שניתיק להשבון ולא נתחייב כ"א תשלומין ונהי דהשתא איפקע התשלומין מפל מקום גברא בר תשלומין הוא ושיעבוד הוא דאיפקע.

כדאיתא במכות דף ט"ז גבי משכון הגר. ולא דמי לשארניתק לעשה עכ"פ זה נראה בנודאי דגבי ריבית לא שייך כ"א מחילה דהרני פאלו התקבלתי לפי דברי רשב"א בב"ק דף קי"ב וגם אין פאן שיעבוד נכסים כמ"ש המל"מ בפ"ד ממלנה.

ואפי"ה סוברי הגאונים דלא מהני מחילה מטעם שלא קנים המ"ע. וא"כ ה"ה בנידון דידן לענן מנות ואין להביא ראי' מדברי הריב"ש סי' שפ"ז בנשבע שבועה שאמתן לפלוני והוא אינו רוצה לקבל דפטור דכוננת אמתן היינו אם ירצה לקבל ובאמת שכ"כ נמי הרשב"א בחידושו לשובעות דף כ"ה.

וצ"ע קצת דדבריו סותרין למ"ש הרשב"א בחי' גיטין דף ע"ה ע"א משמע בנשבע ליתן צריף ליתן בע"כ אלא דנתינה בע"כ חשיב נתינה וע"כ דלא יהיו דבריו סותרין. נראה דהמעניין בריב"ש יראה דטעמו הוא הואיל ולטובת המקבל פנון אבל אם אנו רואין ומשמעות שבועתו הוא שרצה לקנוס את עצמו ולצער עצמו נשבע שיתן אז באמת לא קנים מצות נתינה.

אם המקבל אינו רוצה לקבלו. ובזה מייירי הרשב"א בגיטין דמ"מ נתינה בע"כ חשיב נתינה.

ומ"ש הש"ך ביו"ד בסי' רל"ו ס"קח דטעמו דהריב"ש משום הרני פאלו התקבלתי בריב"ש לא משמע פן. עכ"פ מוכח לפי הג"ל דהיכא דיהא נחשב לנתינה.

בעי' שיתן ממש וא"כ קשיא דברי הרמ"א גבי משלוח מנות: ע"כ נראה לי לפי הלשון המבואר במהרי"ב שהעתיק פנונתו נראה דבא למעט דלא נימא כמ"ש רשב"א בגיטין. דצריף ליתן בע"כ לקנים נתינה קמ"ל.

פנין דאינו רוצה איפקע המצנה. אבל המצנה לא קנים דהיינו אם יש אחרים וא"כ גם פנונת רמ"א איכ"ל מאי דאמר יצא היינו באין אחרים פאן שרוצה לקבלו וקמ"ל דלא בעי ליתן בע"כ דממילא נפקע המצנה וכדעת הרשב"א הג"ל.

פן נראה לפי ענ"ד בדין זה. מיהו יש לומר דכאן קפיד קרא רק על משלוח מנות ודאי שלח, משא"כ גבי צדקה בעי' נתינה ועפי"ז גם בגזל וריבית יש לומר.

פנין דלנתוקי ללאו אתא תליא במשיב וקנים מ"ע אפילו לא קיבל פן נראה לפי ענ"ד לחלק דברי דידו הדוש"ת: הק' משה שיק מברעזאוווע תשובה שמ"ג שיל"ת חוסט יום ד' טוב אדר שני תרל"ב לפ"ק: החיים והשלום וכל טוב להרב המאוה"ג המופלג כש"ת

מוה' חיים צבי ווינקלער אב"ד בק"ק ראָאָפּערט יע"א: מה שהעיר מעלתו במגילה דף ו'
ע"ב דאָמרינו דקריאת המגילה באָדער שני לרשב"ג דמסמך גאָולאָה לגאָולאָה עדיף.
והקשה הא אין מעבירין על המצות ג"כ דאָורנייטא. לא קשה לפי ענ"ד דהרי הש"ס עצמו
אמר דמעלה זו עדיף.

ובנודאי שפך הוא דגאָולת מצרים וישועת פורים שניהם ממקום אָחד ומטעם אָחד בָּאו
לא בָּצדקתינו ובין שר לָבְיָנו שם קטרגו הללו עע"ז וכו' וכאן נתייבנו על שהשתחו
לצלם.

רק שבזכות אבותינו וברית אָשר פָּרת ה' עָמְנו הצייל ה' אותנו וזהו עיקר השמחה וחיוב
ההודאה שגם בהיותנו עבדים לא עָבּונו ה'. וכבר אמר גתמל' פי עבדים אָנחנו
ובעבודתינו לא עָבּונו ה'.

ולכך ראוי לסמוך זו אל גאָולת הראשונה. וכבר.

כ' הטורי אָבן דאין מעבירין על המצות לאו דנוקא דזה שייך רק בב' דברים רק הפוננה
דזריזין מקדימין למצוות וכבר כ' החכ"צ כסי' ק"ו דבמצנה נדא החיוב להמתין פדי
לעשותה יותר מן המוכרח ואע"ג דזריזין מקדימין ג"כ מן התורה מ"מ מעשים בכל יום
להמתין עד גז החמה כעין היו גומרינו עם הגז החמה.

ויש לי איזה פלפול בזה אָבל אין פאן מקומו: ומה שהקשה למה בהרפיב בתוך של חברו
אָמרינו רפ"ק דביפורים דאינו מביא הא אָמרינו בחולין דף ל"ו דשנתפין חייבין בביפורי'
לא קשה יעוין בר"ן ר"פ השנתפין דיש לשנתפין קנן גוף וקנן שיעבוד יעוין"ש וע"ז
נשתתפו דיניקת אילן או זרעים? הא לו וכל היניקה משלו וקרינו בי' ביפורי אדמתה
דכולו אדמתו.

משא"כ ביונק משל חברו. אין פאן ביפורי אדמתו כנ"ל פשוט: תשובה שד"מ מה
שהקשה על החת"ס חאו"ח סי' ע' שכ' שהרשת למעלה מחצי המזבח ומשכו ב' אמות
שרש"י בחומש לא פתב כן.

וכן נראה מן הגמרא דהרשת הי' למטה. הנה באמת רש"י בזבחים סותר עצמו דבזבחים
דף ס"ג ד"ה והפתוב כ' שהרשת למעלה עד חצי המזבח ובזבחים דף נ"ג ע"א.

כ' רש"י בהקפוד והצ"ק שם רצה להגיה ובס' טהרות הקודש כ' דהם דיעות חלוקות.
אָלא לפי מ"ש הטהרות הקודש שם דמשך הרשת היא משך אמה וכרכוב משך אמה.

אָבל אין זה מוכרח בפרט למ"ד דכרכוב הי' חריץ סביב המזבח לנוי נראה דטפי איכ"ל
דלא הי' משכו אָלא מעט דהוי נוי טפי ומָנו וילמטה עד חצי המזבח הי' הרשת במשך ב'
אמות כן יש לומר ולכך לא הי' הש"ס בשפת דף צ"א יכול להקמות כמ"ש מָרן וצ"ל
עיי"ש ואתי שפיר.

תשובה מש"ה בעזהי"ת אור ליום ה' ט"ז אָלול שנת תרל"ה לפ"ק חוסט יע"א פשמע
קול שופר יוחק לחיים טובים בספר ידידי הרב הגאון המופלא ומפולג בתורה ובחסודות
כש"ת מוה' מענדיל פאנעט נ"י אבדק"ק דעשש יע"א במדינת זיבענבערגין זה איזה

קדושים קבלתי מאת פר"מ נ"י מכתב עם ספר מראה יחזקאל מאת אביו הגאון הפנחס זצ"ל ומחמת טרדות וגם לא הייתי בביתי איזה שבועות.

פי הייתי במקוץ לזאת נתעפכתי עד היום ועתה באתי לאמור לו תודה ותשובות חן חן לו על אשר כבדני בספר היקר ניהי ה' עמו ומחיה חיים יתן לו חיים ארוכים ומתוקנים: והנה בסי' כ"ו האריף שם להספיק עם המחבר.

להתיר לעשות חתונה בפורים. דאנן קיי"ל פרב דאוסר לישא אשה במועד מקרא דושמחת בגגה ודונקא בחג משא"כ בפורים ותמהני ע"ז הרי מבואר באהע"ז סי' ס"ב סעי' ב' דנושאן הרבה נשים ביום אחד.

אבל סעודה צריף לעשות לכל אחת בפ"ע משום דאין מערבין שמחה בשמחה והוא מלשון הירושלמי וכן הוא ברמב"ם ויליף זה מהא דאמר לכן מלא שבוע זאת נותן לה גם את זאת ונהי דמהתם ליכא הוכחה דמה"ת הוא.

כמ"ש הרמב"ן בחומש בפ' ויצא על הפסוק שהוא. ושבעת ימי המשחה הם מתקנות משה רבינו עה"ש ומטעם זה לא הביא במ"ק דף ח' ממקרא הזה.

מ"מ מבואר ברמב"ם ושו"ע דאין מערבין שמחה בשמחה. וא"כ תמיה גדולה על המחבר באו"ח סי' תרצ"ו איף פסק דמותר לישא אשה בפורים.

גם שם באהע"ז עצמו תמה בספר בית מאיר. למה חילק בזה בין הנשואין ובין הסעודה: ולפי סברת הדגול מרבבה שהובא בתשובה הנ"ל מיו"ד סי' שצ"ב.

משום שמה יקדמו אחר יש להקל בזה"ז פיון דאין מארסין אלא תחת החופה ויש לחוש שמה יקדמו אחר ולקח מותר לישא. משא"כ הסעודה.

מיהו תי' זה אינו דהרי שם לענין מועד. ולענין פורים לא חילק.

אלא שמ"מ קשיא מזה על מ"ש הגאון בתשובה הנ"ל דמכח דברי דגול מרבבה יש להתיר הנשואין בפורים דאפי' הי' אפשר לומר פן הי' מותר רק לישא. אבל לא לעשות סעודה כמ"ש שם באהע"ז סי' ס"ב הנ"ל, וגוף קושית הבית מאיר.

מיושב עפ"י דברי המג"א. בסי' קמ"ז ס"קיא דדונקא במצנה של חובה משום חבילות חבילות וא"כ הנשואין שהם רשות שאני.

ותוס' כ' במו"ק דף ח' דאיכ"ל דהטעם דאין מערבין שמחה בשמחה דאין עושין מצות חבילות חבילות וא"כ בנישואין דהוא עדיין רשות מותר. משא"כ פיון שפכר נשא.

א"כ הסעודה חובה עליו ואסור משום דאין עושין מצות חבילות חבילות: ומזה קשה על מ"ש הגאון שם בתשובה הנ"ל דגבי נישואין לא שייף הטעם שכ' הרשב"ם בטעמא דאין עושין מצות חבילות חבילות משום דהני עליו כמשא דבנישואין אין משא.

דזה א"ש על הנשואין אבל אפתי הי' אסור לעשות הסעודה. פיון דנשא הסעודה עליו חובה ומשא נאפילו אי נתיר לו הנשואין מ"מ הסעודה לא יעלה לו.

ומ"ש ממה שפסק באהע"ז הנ"ל דנושא כמה נשים אבל סעודה צריף לעשו' לכל אחד בפ"ע: ולילא שפייס שם המחבר שאין מערבין שמחה בשמחה הו"א דהתם מטעמא

אחרינא ששמחה של זו הוא תוגה לאחרת נשתי נשים צרות זו לזו (ובאמת קשה לי על הירושלמי).

דמנ"ל למילף מהתם דאין מערבין שמחה בשמחה. דלמא שאני התם משום דשמחה אחת תוגה לחברתה.

פינן דנעשים צרה זו לזו וצ"ע) אבל פינן דהרמב"ם ומהחבר פתבו הטעם משום דאין מערבין שמחה בשמחה א"כ צ"ע דסותרו דברי הרמב"ם אהדדי ממה שפסק באה"ע עם מה שפסק פאן באו"ח לענין נישואין בפורים.

וגוף קושית הבית מאיר דלעיל אמרתי לישוב עפ"י מ"ש המג"א בסי' קמ"ז הנ"ל דלרמב"ם חבילות חבילות שיין דווקא בב"א אבל בזה אחר זה. אפילו בחד גברא אין פאן משום מצות חבילות וא"כ נישואין לעולם א"א בב"א דהרי הרמב"ם סובר דבעי' ראוי לביאה וא"כ לעולם לא שיין דישא ב' נשים בבת אחת ולכך מותר אבל סעודה אסור לעשות שניהם פאחת.

וא"ש דברי הרמב"ם דמחלק בין נישואין לסעודה. אבל בין סעודת ב' נשים לסעודת נישואין בפורים לא אדע שום חילוק וצ"ע לכאורה.

והנה המג"א בסי' תקמ"ו ס"קד. הקשה על הב"י שהביא ב' תשובות רשפ"א בתשובה אחת פתוב דאם נשא בעיו"ט מותר לעשות סעודה ברגל ובתשובה אחרת פתוב דאסור וכ' הב"י דהואיל ומידי דרבנן הוא קי"ל להקל והקשה המג"א דהתוס' כ' דדרש גמור הוא לאסור נישואין ברגל ואפשר לישוב קושית המג"א דהשאגת ארי' מסי' ס"ה עד סי' ס"ח האריף אי טייבין בשמחה מה"ת בזה"ז דאין לנו שלמי שמחה וכו' דלהרי"ף והרמב"ם וקרא"ש גם בזה"ז מצות שמחה מדאורייתא ועוד כ' דאפילו אי שמחה דאורייתא איכ"ל דבלילה ראשונה של יו"ט אין השמחה מדאורייתא.

אלא מדרבנן. וא"כ איכ"ל דזה פוננת הב"י פינן דקי"ל דעיקר שמחה אינו רק חד יומא והוא דאסור לערב שמחה בשמחה והלילה נגרר אחר היום.

ואם נשא בערב הרגל ורוצה לעשות הסעודה בליל יו"ט ראשון בזה פליגי התשובו' הרשפ"א וע"ז כ' דאיכ"ל. פינן דשמחה בליל הראשון הוא מדרבנן הוי מילתא דרבנן וקי"ל להקל פן יש לפרש פוננת הב"י.

אמנם המג"א אפשר דס"ל כמו שהוכיח ג"כ בשאגת ארי' שם דלדעת הרי"ף וקרא"ש גם בלילה הא' שמחה דאורייתא והב"י פסק לעולם פתרי מהני תלתא הרי"ף וקרא"ש והרמב"ם. ולכך סובר דגם בלילה הראשונה שמחה דאורייתא.

ולכך הקשה לפי שיטת הב"י שפיר כף נראה לפי ענ"ד. ועכ"פ.

נראה לי לישוב בזה סתירת הש"ע דמה שהתיר בסוף סי' תרצ"ו לעשות חתונה בפורים היינו שיעשה הסעודה בלילה שהוא ליל ט"ו ואז אין אנו מחוייבין סעודה מצד הפורים ויכול לצאת בסעודה שהוא חיוב סעודת הנישואין וא"כ דברי הש"ע באה"ע ובאו"ח עולין בקנה אחד דכשם שפסק באה"ע בסי' ס"ב דבנישואי ב' נשים אין אסור ה"נ בפורים והסעודה שאוסר שם בסי' ס"ב בב' נשים ה"נ אוסר בפורים.

וּבְאַמַת פְּנוּנָתוֹ לַעֲשׂוֹת הַסְּעוּדָה בְּלֵילָה בְּלֵיל ט"ו שְׁאִין אֶז חַיּוּב סְעוּדָה מֵצַד פּוּרִים כֵּן
נִרְאֶה לְפִי עַנ"ד שֶׁהֵם עוֹלִים בְּקִנְיָה אֶחָד דִּהְיִינוּ לְפִי הַטַּעַם שֶׁכ' לְעֵיל דִּהְיִישׁוּאִין שְׂרִי.
וְאַפְתִּי הָיִ רְשׁוּת.

וְכֵן מְנַהֵג הָעוֹלָם דְּבִשְׁוֹשֵׁן פּוּרִים עוֹשִׂין הַתְּחִנָּה אֲבָל בְּזֶה מִחְמִירִין דְּבִי"ד אִין עוֹשִׂין
אֲפִילוּ נִישׁוּאִין. דְּשָׂמָא יֵאכְלוּ בְיוֹם שֶׁהֵם מְחַנְיָבִים בְּסְעוּדָה מִפְּתַח פּוּרִים וְאִין מְעַרְבִין
שְׂמֻחָה בְּשְׂמֻחָה.

כֵּן נִרְאֶה לְפִי עַנ"ד נְכוּן וַא"ש וּבְזֶה אַחְתּוּם בְּבִרְכָה יְהִי ה' עִמּוֹ. וּלְאַלְתֵּר יִפְתַּח וַיִּחַתֵּם
לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם עִם כָּל ב"ב וְכָל אֲשֶׁר לוֹ יְדִידוֹ הַדּוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ הַק' מִנְּשָׂה שִׁיק
מְבַרְעָזְאוֹנֵעַ